

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਲਦ ਨੌਵੀਂ

ਕਵੀ ਚੁੜਾਮਣੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ

ਜਿਲਦ ਨੌਵੀਂ

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ - ਜਿਲਦ ੯)
ਕਵੀ ਚੁੜਾਮਣੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਕ੍ਰਿਤ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ

[ਰਾਸਿ ਅਠਵੀਂ, ਨੌਵੀਂ ਸਾਰੀ ਤੇ ਦਸਵੀਂ ਜਾਰੀ]

ਮੰਗਲਾਂ ਦੀ ਭਾਵਾਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨੀ ਟੀਕਾ
ਅਤੇ ਸ਼ੇਸ਼

ਪ੍ਰਯਾਵਾਂ ਤੇ ਉੱਧਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ।

ਸੰਪਾਦਿਤ:-

ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਡਾਕਟਰ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
(ਕਰਤਾ 'ਕਲਗੀਧਰ ਚਮਤਕਾਰ')

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

SRI GUR PARTAP SURAJ GRANTH VOL. IX (in Punjabi)

Kavi Churamani Bhai Santokh Singh
Editor : Bhai Vir Singh

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਲਦ ਨੌਵੀਂ
ਕਵੀ ਚੁੜਾਮਣੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
ਸੰਪਾਦਨ : ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

© ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਪਹਿਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ : 1991

ਦੂਜੀ ਐਡੀਸ਼ਨ : 2011

ਕਾਪੀਆਂ : 5000

ਕੀਮਤ : 240/- ਰੁਪਏ

1120 - ਹ.ਪੁ. - 1578

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਫਾਪਕ : ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ, ਸ਼ਾਪ ਨੰ: 107, ਬਡਹੇੜੀ, ਸੈਕਟਰ 41-ਡੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਚਾਹੀ : ਕੰਟਰੋਲਰ, ਫਾਈਲੀ ਤੇ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਸੂਚੀ ਪੱਤਰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਜਿਲਦ ੯.

ਪ੍ਰਸੰਗ	ਸ਼੍ਰੀ	ਸ਼੍ਰੀ	ਪ੍ਰਸੰਗ	ਸ਼੍ਰੀ	ਪੰਨਾ
ਰਾਸਿ ਅੱਠਵੀਂ।			ਜੰਗ ਜਾਰੀ।	੨੫	੩੪੦੪
ਮੰਗਲਾ ਬਿਧੀਚੰਦ ਆਦਿ ਕਥਾ।	੧	੩੩੦੭	ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਬੱਧ।	੨੬	੩੪੦੮
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੀ ਆਦਿ ਕਥਾ।	੨	੩੩੧੫	ਪੈਂਦੇ ਦਾ ਅੰਤ ਤੇ ਉਧਾਰ।	੨੭	੩੪੧੧
ਬਿਧੀ ਚੰਦ।	੩	੩੩੧੯	ਅਸਮਾਨ ਖਾਂ ਬੱਧ।	੨੮	੩੪੧੫
ਬਿਧੀ ਚੰਦ। ਬਾਲੂ ਹਸਨਾ।	੪	੩੩੨੩	ਮਿਹਰਾ ਤੇ ਕੁਤਬਾ ਬੱਧ।	੨੯	੩੪੨੦
ਪੈਂਦੇ ਦਾ ਜਵਾਈ। ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ			ਜੰਗ ਜਾਰੀ।	੩੦	੪੨੪
ਬਹਾਦਰ ਵਿਆਹ ਆਰੰਭ।	੫	੩੩੨੬	ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਬੱਧ।	੩੧	੩੪੨੯
ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਵਿਆਹ।	੬	੩੩੩੦	ਵਿਜਯਾ ਕੀਰਤਪੁਰ ਨੂੰ ਤਜਾਰੀ।	੩੨	੩੪੩੩
ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਹਾਰਾਂ।	੭	੩੩੩੪	ਕੀਰਤਪੁਰ ਪੁੱਜੇ। ਬੁਢਣ ਸ਼ਾਹ।	੩੩	੩੪੩੬
ਪੈਂਦੇ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ।	੮	੩੩੩੭	ਬੁਢਣ ਸ਼ਾਹ ਪੁਲੋਕ। ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ		
ਪੈਂਦੇ ਦਾ ਜਵਾਈ। ਬਾਜ਼।	੯	੩੩੪੧	ਹਾਰ ਦੀ ਖੇਬਰ।	੩੪	੩੪੪੦
ਪੈਂਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ।	੧੦	੩੩੪੬	ਦੇਉ ਨਗਰ, ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹ।	੩੫	੩੪੪੪
ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਦੀ ਬੇਮੁਖਤਾ।	੧੧	੩੩੫੧	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮੋਈ ਗਉ		
ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ।	੧੨	੩੩੫੬	ਜਿਵਾਈ।	੩੬	੩੪੪੮
ਫਰਿਆਦ ਪੁਚਾਈ।	੧੩	੩੩੬੧	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਮਾਉਣ		
ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਨੇ ਬੀੜਾ ਚੁਕਿਆ।	੧੪	੩੩੬੪	ਦੀ ਤਿਆਰੀ।	੩੭	੩੪੫੧
ਲਸ਼ਕਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ।	੧੫	੩੩੬੮	ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਪੁਲੋਕ।	੩੮	੩੪੫੪
ਸੰਗਤਾਂ ਗੁਰੂ ਹਜ਼ੂਰ। ਤਸਵੀਰ			ਧੀਰ ਮੱਲ ਦੀ ਕਠੋਰਤਾ।	੩੯	੩੪੫੮
ਚਿੱਤ੍ਰੀ। ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ ਦੂਤ।	੧੬	੩੩੭੧	ਰਾਇ ਜੋਧ ਆਦਿ ਦਾ ਆਉਣਾ।	੪੦	੩੪੬੧
ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ ਦੂਤ।	੧੭	੩੩੭੬	ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ		
ਖੋਜੇ ਅਨਵਰ ਨੂੰ ਹਾਰ।	੧੮	੩੩੮੦	ਬੰਦੀ।	੪੧	੩੪੬੪
ਲਸ਼ਕਰ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ।	੧੯	੩੩੮੪	ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਦੀਪਮਾਲਾ।	੪੨	੩੪੬੭
ਜੰਗ ਆਰੰਭ।	੨੦	੩੩੮੭	ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਗੰਭੀਰਤਾ।	੪੩	੩੪੭੦
ਰਾਤ ਦਾ ਜੰਗ।	੨੧	੩੩੯੦	ਬਿਧੀਚੰਦ ਸੁੰਦਰਸ਼ਾਹ ਪੁਲੋਕ।	੪੪	੩੪੭੪
ਦਿਨ ਦਾ ਜੰਗ।	੨੨	੩੩੯੪	ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਜਾਮੇ		
ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ ਬੱਧ।	੨੩	੩੩੯੭	ਨਾਲ ਅੜਕੇ ਫੁੱਲ ਟੁੱਟਾ	੪੫	੩੪੭੭
ਜੰਗ ਜਾਰੀ।	੨੪	੩੪੦੧	ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਤੇ ਮਰਵਾਹੀ।	੪੬	੩੪੮੦
			ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ।	੪੭	੩੪੮੩

ਪ੍ਰਸੰਗ	ਸ਼੍ਰੀ	ਪੰਨਾ	ਪ੍ਰਸੰਗ	ਸ਼੍ਰੀ	ਪੰਨਾ
ਬਾਬਕ ਰਬਾਬੀ ਪੁਲੋਕ ਗਮਨ।	੪੮	੩੪੮੮	ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ। ਦਾਰਾ		
ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਪ੍ਰਤੀ ਉਪਦੇਸ਼।	੪੯	੩੪੯੧	ਨੱਸਿਆ।	੧੩	੩੫੯੦
ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਪੁਲੋਕ। ਸੰਗਤ।	੫੦	੩੪੯੪	ਦਾਰੇ ਦਾ ਸ਼ੋਕ ਨਾਮ।	੧੪	੩੫੯੪
ਧੀਰ ਮਲ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ।	੫੧	੩੪੯੮	ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੋਂਦਵਾਲੋਂ ਖੜੂਰ।	੧੫	੩੫੯੮
ਹੋਲੀ ਖੇਲਨਾ।	੫੨	੩੫੦੨	ਦਾਰਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮੇਲ।	੧੬	੩੬੦੧
ਸ਼੍ਰੀਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ	੫੩	੩੫੦੫	ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼।	੧੭	੩੬੦੪
ਸੂਰਜ ਮਲ ਤੇ ਮਾਤਾ ਮਰਵਾਹੀ	੫੪	੩੫੦੮	ਦਾਰਾ ਵਿਦਾ। ਨੁੰਗੇ ਨਾਲ ਜੰਗ	੧੮	੩੬੦੮
ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੀ ਬਿਨਯਾ	੫੫	੩੫੧੧	ਦਾਰਾ ਤਕੀਏ ਵਿਚੋਂ ਕੈਦ।	੧੯	੩੬੧੪
ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਵਰ।	੫੬	੩੫੧੫	ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ ਦਾ ਕਤਲ।	੨੦	੩੬੧੭
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰ ਗੋਵਿੰਦ ਸਚਖੰਡ			ਸਰਮਦ।	੨੧	੩੬੨੧
ਪਯਾਨ।	੫੭	੩੫੧੯	ਸਰਮਦ-ਜਾਰੀ।	੨੨	੩੬੨੪
ਸੱਚ ਖੰਡ ਪ੍ਰਵੇਸ਼।	੫੮	੩੫੨੨	ਸਰਮਦ ਕਤਲ।	੨੩	੩੬੨੮
ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਸਕਾਰ।	੫੯	੩੫੨੫	ਨੁੰਗੇ ਦਾ ਵੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਫਕੀਰਾਂ		
ਭਾਈ ਭਗਤੂ, ਭਾਈ ਫੇਟੂ।	੬੦	੩੫੨੯	ਨਾਲ ਸਖਤ ਸਲੂਕ।	੨੪	੩੬੩੩
ਰਾਸ਼ਿ ਨੇਵੀਂ।			ਬੇਨਵਾ।	੨੫	੩੬੩੬
ਮੰਗਲ। ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਿੱਤ			ਮਥੁਰਾ।	੨੬	੩੬੪੦
ਕ੍ਰਿਯਾ।	੧੩	੩੫੩੫	ਜੈ ਪੁਰਿ।	੨੭	੩੬੪੫
ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਲੋੜ। ਹਰੀੜ।	੨੩	੩੫੪੭	ਪੁਸ਼ਕਰ।	੨੮	੩੬੪੯
ਬਿੰਧਾਂ ਪ੍ਰੇਮਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਫਕਿਆ	੩੩	੩੫੫੧	ਪੁਸ਼ਕਰ।	੨੯	੩੬੫੨
ਅਜਗਰ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ।	੪੩	੩੫੫੬	ਅਜਮੇਰ।	੩੦	੩੬੫੬
ਭਾਈ ਗੋਂਦਾ ਧੰਨ ਮਗਨ।	੫੩	੩੫੬੧	ਕਾਂਸ਼ੀ।	੩੧	੩੬੬੦
ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼।	੬੩	੩੫੬੫	ਕਾਂਸ਼ੀ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ।	੩੨	੩੬੬੪
ਰਾਜੇ ਹਾਥੀ ਮੰਗਣ ਆਏ।	੭੩	੩੫੬੯	ਮੁੱਲਾਂ ਕਾਂਸ਼ੀਆਂ ਨੁੰਗੇ ਨੂੰ		
ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ।	੮੩	੩੫੭੨	ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਬਤ ਪ੍ਰੇਰਨਾ।	੩੩	੩੬੬੭
ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਬੀਮਾਰ ਤੇ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦੇ			ਨੁੰਗੇ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ।	੩੪	੩੬੭੦
ਆਕੀ।	੯੩	੩੫੭੭	ਸ਼ਾਹੀ ਦੂਤ ਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਆਯਾ।	੩੫	੩੬੭੪
ਸੁਜਾ ਮੁਹੰਮਦ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ।	੧੦੩	੩੫੮੦	ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਹਿਤ ਵਿਚਾਰ।	੩੬	੩੬੭੮
ਮੁਰਾਦ ਬਖਸ਼ ਨਾਲ ਜੰਗ।	੧੧੩	੩੫੮੩	ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜੇ।	੩੭	੩੬੮੨
ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ ਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ।	੧੨੩	੩੫੮੬	ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕਰਾਮਾਤਾਂਦਿਆ-		
			ਈਆਂ; ਮੋਜਾਬਕਰਾ ਜਿਵਾਯਾ।	੩੮	੩੬੮੫

ਪ੍ਰਸੰਗ	ਸ਼੍ਰੀ ਪੰਨਾ	ਪ੍ਰਸੰਗ	ਸ਼੍ਰੀ ਪੰਨਾ
ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨੀ।		ਮਿੱਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ।	੫੭੩੭੫੧
ਖਾਣੇ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬਣਾਏ।	੩੯੩੬੯੦	ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਜਾਗਿਆ।	੫੮੩੭੫੫
ਖੂਹ ਤੇ ਬੈਠੇ। ਮੱਕੇ ਤੋਂ ਫਲ।	੪੦੩੬੯੩	ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੇਵੇਂ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਿਵੇਂ	
ਹਿਤੁ ਬੇਗਮ। ਪਦਮਨੀ।	੪੧੩੬੯੭	ਅਗੇ ਕਦੇ ਪਰਖੇ ਸਨ।	੫੯੩੭੫੯
ਦੋ ਚੰਦ। ਤੋਸ਼ੇ ਖਾਣੇ ਗਿਣੇ।	੪੨੩੭੦੧	ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ।	੬੦੩੭੬੩
ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਿਕਾਰ। ਬਾਜ਼ ਦਾ ਪੂਰਬ		ਰਾਸ਼ਿ ਦਸਵੀਂ	
ਜਨਮ ਦੱਸਿਆ।	੪੩੩੭੦੪	ਮੰਗਲ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ	
ਕਲਪ ਬਿੱਛ ਦੇ ਫਲ। ਕੇਸ		ਜੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਆਏ।	੧੩੭੬੭
ਕਾਲੇ ਕੀਤੇ। ਜਮਨਾ ਤੇ ਟੁਰੇ।	੪੪੩੭੦੭	ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਵਸਾਉਣ ਦੀ	
ਗੜੇ ਬੰਦ ਕੀਤੇ। ਮਸਤ ਹਾਥੀ		ਆਦਿ ਕਥਾ।	੨੩੭੭੫
ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ।	੪੫੩੭੧੧	ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਦੀ ਕਥਾ।	੩੩੭੭੮
ਨਿੰਦਕ ਦੀ ਜਬਾਨ ਬੰਦ। ਦਿਨੇ		ਭਾਈ ਭਗਤੂ।	੪੩੭੮੨
ਤਾਰੇ। ਬਾਜ਼ੀ ਜਿੱਤੀ।	੪੬੩੭੧੪	ਕੌੜੇ ਤੇ ਮਰ੍ਹਾਜਕੇ ਰਾਹਕ।	੫੩੭੮੬
ਮਰੀ ਹਟਾਈ। ਬੰਦਲਾਂ ਛਾਂ ਕੀਤੀ।	੪੭੩੭੧੭	” ”	੬੩੭੮੯
ਪ੍ਰਸੂਤਾ ਪੀੜਾ ਹਰੀ। ਉਜਬਕ		” ”	੭੩੭੯੨
ਫਹਾਇਆ।	੪੮੩੭੨੧	ਜੈਤ ਪਿਰਾਣਾ ਬੱਧ।	੮੩੭੯੬
ਅਲਾਦੀਨ ਦੀ ਮੋਤ। ਸੁਪਨਾ।		ਮਰ੍ਹਾਜਕਿਆਂ ਦਾ ਵੱਸਣਾ।	੯੩੭੯੯
ਬੇੜੀ ਜੋੜੀ। ਲੋਕਾਂਜਨ।	੪੯੩੭੨੪	ਗੋਰਾ ਜਨਮ। ਭਗਤੂ ਦੀ ਨਵੀਂ	
ਗੁਰੂ ਜਿਵਾਈ। ਤਸਬੀ ਦਾ		ਵਿਆਹੁਤਾ ਦਾ ਹਾਲ। ਜੱਸੇ	
ਚੌਰ ਦੱਸਿਆ। ਮੋਤੀ ਦਿੱਤਾ।	੫੦੩੭੨੭	ਦੀ ਬੋਲੀ।	੧੦੩੮੦੪
ਖਾਧਾ ਦੱਸਿਆ। ਖਟ ਰੁਤ		ਜੱਸੇ ਦੀ ਮੋਤ। ਗੋਰੇ ਨੂੰ ੧੦੧	
ਮੇਵੇ। ਅੱਗ ਉੱਤੇ ਬਾਗ।	੫੧੩੭੩੧	ਸ੍ਰਾਪ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀਰਤ ਪੁਰ	
ਸਮੀਰ ਚਲਾਈ। ਸਮਾਧੀ।		ਆਏ।	੧੧੩੮੦੮
ਦਰਯਾਈ ਘੋੜਾ।	੫੨੩੭੩੪	ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿੱਤ ਬਿਵਹਾਰ।	੧੨੩੮੧੨
ਭੂਮ ਉੱਚੀ ਕਰਕੇ ਬੈਠੇ। ਸੁਜਨੀ		ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਦ	
ਹੇਠੋਂ ਪੱਤਰੇ ਕੱਢੇ।	੫੩੩੭੩੮	ਡੋਰਾ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਪੇਰੇ ਵਿਚ।	੧੩੩੮੧੬
ਜੰਦਰੇ ਖੋਲ੍ਹੇ। ਸ਼ਰਾਬ ਮਾਸ।	੫੪੩੭੪੧	ਗੋਰੇ ਦਾ ਤੁਰਕਾਂ ਨਾਲ ਜੰਗ।	੧੪੩੮੧੯
ਕਹਾਰਾਂ ਬਿਨਾਂ ਪਾਲਕੀ।	੫੫੩੭੪੪		
ਸਖਾਵਤ। ਸਾਹ ਨ ਸਾਹ।	੫੬੩੭੪੮		

ਗਸਿ ਅਠਵੀ ਦੱਲੀ

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ॥

ਅਥ ਅਸ਼ਟਮਿ ਰਾਸਿ ਕਥਨੰ ॥

ਅੰਸੁ ੧. [ਮੰਗਲ । ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੀ ਆਦਿ ਕਥਾ]

੧. ਇਸ਼ੁ ਦੇਵ-ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ-ਮੰਗਲ ।

ਏਹਗਾ ॥ ਜਿਸਿ ਬਿਨ ਜਾਨੇ ਬਿੰਦੁ ਦੁਖ, ਜਾਨੇ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ।

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮਾਤਮਾ ਬੰਦੋਂ ਜੁਗ ਕਰ ਬੰਦਿ ॥੧॥

{ ਬਿਨ ਜਾਨੇ=ਬਿਨਾ ਜਾਣੇ, ਨਾਂ ਜਾਣਨ ਕਰਕੇ ।
ਬਿਲੰਦ=ਵੱਡਾ, ਬਹੁਤ, ਉੱਚਾ । }

ਅਰਥ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਂ ਜਾਣਨ ਕਰਕੇ ਸਾਧੇ ਦੁੱਖ (ਵਾਪਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਸ ਦੇ) ਜਾਣਿਆਂ ਉੱਚਾ ਅਨੰਦ (ਪ੍ਰਾਪਤ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ, (ਉਸ) ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਵੇਖੋਂ ਵੇਖ ਜੋ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਭਾਵ—ਇੱਥੇ ਨਾਂ ਜਾਣਨਾ ਤੇ ਜਾਣਨਾ ਦਾ ਅਰਥ ਉਹ ਜਾਣਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜੋ ਇਸ ਗਿਆਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਵੇਗਾ ਸੋ ਹੋਂਦ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ; ਵੇਸ਼, ਕਾਲ, ਨਤਿਤ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ; ਆਦਿ ਅੰਤ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਗਿਆਨ ਦੇ ਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀਗੁਰੂ ਰੰਬ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵੱਲੋਂ 'ਪੜ੍ਹਿਆ' ਤਾਂ ਆਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗਿਆਨੀ ਨਹੀਂ ਆਖਦੇ । ਵਾਚਕ ਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਇਹ 'ਉੱਚਾ ਦੁਖ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜੋ ਮਨ ਬੁੱਧਿ ਦੇ ਟਿਕ ਜਾਣ 'ਸਿਧ' ਯਾ 'ਦੁਖ' ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਜਾਕੇ, ਆਪੇ ਦੇ ਰਸ ਵਿੱਚ ਰਸੀਆ ਹੋਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

੨. 'ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤ' ਮਿਰਯਾਦਾ ਦਾ ਮੰਗਲ ।

ਕਾਥੰਤ—ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਬਦਨ ਵਾਰੀ, ਉੱਜਲ ਰਦਨਵਾਰੀ, ਬਿਘਨ ਕਦਨ ਵਾਰੀ, ਦਾਤੀ ਹੈ ਸ਼ਰਨ ਕੀ। ਚੰਪਕ ਬਰਨ ਵਾਰੀ, ਕਵਿਤਾ ਬਰਨ ਵਾਰੀ, ਸੁਸ਼ਟ ਬਰਨ ਵਾਰੀ ਉਰ ਮੇਂ ਧਰਨਿ ਕੀ । ਕੁੰਡਲ ਕਰਨਿ ਵਾਰੀ, ਸੁਮਤਿ ਕਰਨਿ ਵਾਰੀ, ਕਮਲ ਕਰਨਿ ਵਾਰੀ, ਗਤੀ ਹੈ ਕਰਨਿ ਕੀ। ਲੋਚਨ ਹਰਨ ਵਾਰੀ, ਦਰਨਿ ਅਰਿਨਿ ਵਾਰੀ, ਦੋਸ਼ਨਿ ਹਰਿਨਿ ਵਾਰੀ ਮਹਿਮਾ ਚਰਨ ਕੀ॥੨॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਵਾ, ਭੈ ਹਰਾ, ਭਵ ਭਰੀ, ਬਲੀ ਬਾਹੁ ਸਮ ਸ਼ੇਰ ।

ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਮਮ ਬੰਦਨਾ ਬਰ ਕਰਿ ਹਾ ਸਮਸ਼ੇਰ ॥੩॥

ਬਦਨ ਵਾਰੀ=ਮੁੱਖ ਵਾਲੀ । ਕਦਨ ਵਾਰੀ=ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ।
ਬਰਨ ਵਾਰੀ=ਦੰਗ ਵਾਲੀ । ਬਰਨ ਵਾਰੀ=ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ।
ਮੁਸ਼ਟ ਬਰਨ ਵਾਰੀ=ਮੁਸ਼ਟ ਗੁਣ ਵੇਣ ਵਾਲੀ । (ਅ) ਸੁਭ ਕੀਰਤੀ
ਵੇਣ ਵਾਲੀ । (ੲ) ਸੁਭ ਵਰ ਵੇਣ ਵਾਲੀ । [ਮੁਸ਼ਟ=ਮੁਸ਼ਟ, ਸੁਭ ।
ਬਰਨ=ਗੁਣ, ਕੀਰਤੀ, ਵਰ । ਬਰ ਦਾ ਬਹੁ ਬਚਨ, ਬਰਨ ।
ਵਾਰੀ=ਵਾਲੀ, ਦਾਤੀ ।]

ਕਰਣ ਵਾਰੀ=ਕੰਨਾਂ ਵਾਲੀ । ਕਰਨਿ ਵਾਰੀ=ਹੱਥਾਂ ਵਾਲੀ ।

ਕਰਿਨਿ ਕੀ=ਹਥਣੀ ਦੀ, ਹਸਤਨੀ ਜੇਹੀ, ਹਾਥਣੀ ਵਾਂਗ ।

ਲੋਚਨ ਹਰਨਿ ਵਾਰੀ=ਹਰਨ ਵਰਗੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ ।

ਦਰਿਨ ਅਰਿਨਿ ਵਾਰੀ=ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਲ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੀ ।

ਦੋਸ਼ਨ ਹਰਿਨ ਵਾਰੀ ਮਹਿਮਾ ਚਰਨ ਕੀ=ਜਿਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ
ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ । ਭਵਾ=ਭਵਾਨੀ ।

ਭਵ ਭਰੀ=ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾਤੀ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲੀ । [ਭਵ=ਪ੍ਰਤਾਪ+ਭਰੀ=
ਦਾਤੀ, ਵਾਲੀ] । (ਅ) ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲੀ ।

ਸਮ ਸ਼ੇਰ=ਸ਼ੇਰ ਵਤ ।

ਬਰ ਕਰਿ ਹਾ ਸਮਸ਼ੇਰ=ਬਲ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ।

(ਅ) ਸ਼ੇਰ ਵਤ ਬਲੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ । ਜੇ ਇਹ
ਅਰਥ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ 'ਬਲੀ ਬਾਹੁ ਸਮਸ਼ੇਰ' ਦਾ ਅਰਥ ਕਰਾਂਗੇ=
ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ।

ਅਰਥ—ਦੰਦਮਾ (ਵਰਗੇ) ਮੁੱਖ ਵਾਲੀ, ਚਿੱਟੇ ਦੰਦਾਂ ਵਾਲੀ, ਬਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ
(ਤੇ ਵਿੰਦਿਆ ਦੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ) ਸ਼ਰਨ ਵੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ; ਦੰਬੇ (ਵਰਗੇ ਚਿੱਟੇ) ਦੰਗ
ਵਾਲੀ; ਕਵਿਤਾ ਕਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ (ਤੇ ਇਸ) ਮੁਸ਼ਟ ਗੁਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਵਿਚ ਧਾਰਨ
ਕਰਾ ਵੇਣ ਵਾਲੀ; ਕੰਨਾਂ ਵਿਖੇ ਕੁੰਡਲਾਂ ਵਾਲੀ, ਵੰਗੀ ਬੁਧਿ ਵੇਣ ਵਾਲੀ, ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ
ਕਮਲ (ਧਾਰਨ ਕਰਨ) ਵਾਲੀ, (ਜਿਸ ਦੀ) ਚਾਲ ਹਾਥਣੀ ਵਾਂਗ (ਹੀਭੀਰ ਹੈ) ।
ਹਰਨ ਵਰਗੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ, ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਲ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੀ (ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ) ਚਰਨਾਂ ਦੀ
ਮਹਿਮਾ (ਕਾਵਜ ਵੇ) ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, (ਅਤੇ)

ਭੈ ਹਰਨ ਵਾਲੀ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾਤੀ (ਜਿਸ ਦੀਆਂ) ਬਾਹਾਂ ਸ਼ੇਰ ਵਤ ਬਲੀ ਹਨ
ਤੇ ਜੋ ਬਲ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ (ਜੈਸੀ) ਭਵਾਨੀ (ਨੂੰ) ਦੋਵੇਂ
ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮੋਰੀ ਬੰਦਨਾ ਹੈ ।

ਭਾਵ—ਕਥਿੱਤ ਵਿਚ ਸਾਹੇ ਵਿਸ਼ੇਖਣ ਆਏ ਹਨ. ਵਿਸ਼ੇਖਣਪਦ 'ਭਵਾ' ਤੇ ਕ੍ਰਿਯਾਪਦ

‘ਬੰਦਨਾ’ ਅਰਥਾਤ ‘ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ’, ਦੇਹੋ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਬਿੱਤ ਤੇ ਵੇਹੋ
 ਦਾ ਅਰਥ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਿਆਂ ਹੀ ਉੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ।

ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਕਬਿੱਤ ਵਿਚ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਗੁਣ ਕਥਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਵੇਹੋ ਵਿਚ ਬੀਰ ਰਸੀ
 ਗੁਣ ਕਹੇ ਹਨ । ਆਪ ਬੀਰ ਰਸੀ ਪੰਥ ਦੇ ਕਵਿ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਪਣੀ (Muse) ਸ਼ਾਰਦਾ ਵਿਚ
 ‘ਕਾਵਯ ਤੇ ਬੀਰਤਾ’ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਗੁਣ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ । ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਦੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
 ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬਾਰਧ ਅਧਿਆਯ ੧ ਅੰਕ ੨ ।

੩. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਸਰਬੋਤਮ ਜਨ ਸਰਬਦਾ ਸਰਬੋਪਰਿ ਜਸੁ ਚਾਚੁ ॥
 ਜਗ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਮੋ ਧਰਨੀ ਪਰ ਸਿਰ ਧਾਰਿ ॥੪॥

{ ਸਰਬੋਤਮ=ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਉੱਤਮ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੁੱਲ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਵੇ ।
 ਸਰਬਦਾ=ਸਭ ਕੁਛ ਦੇ ਦਾਤੇ । ਭਾਵ ਕਾਮਨਾ ਧਾਰਕੇ ਸਿਮਰਨ
 ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਨਿਹਕਾਮ
 ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮੋਖ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹਨ ।
 ਸਰਬੋਪਰਿ=ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ, ਭਾਵ ਸਭਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਚਾ ।
 ਚਾਚੁ=ਮੰਦਰ, ਉੱਜਲ । ਧਰਨੀ=ਧਰਤੀ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ।
 ਧਾਰਿ=ਧਰਕੇ, ਰੱਖ ਕੇ ।

ਅਰਥ—ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਿਰ ਧਰ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ
 ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਹਨ, ਦਸਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ (ਪਦਾਰਥਾਂ ਵੇ) ਦਾਤੇ ਹਨ, ਅਤੇ
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਜਲ ਜਸ ਸਾਰਿਆਂ (ਦੇ ਜਸ) ਨਾਲੋਂ ਉੱਚਾ ਹੋਵੇ (ਪਸਰ ਰਿਹਾ ਹੈ) ।

ਭਾਵ—ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਨੂੰ ਕਵੀ ਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਸ ਨੂੰ
 ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਭਾਵ ਸਾਰੀਆਂ ਕੀਰਤੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਮਹਾਨ ਵਜਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ
 (ਉੱਚਾ) ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ । ਪਿਛਲੇ ਛੰਦ ਵਿਚ ਕਈ ਭਵਾਨੀ ਭੀ ਇਸ ‘ਸਰਬ’ ਪਦ ਵਿਚ
 ਆ ਗਈ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਭਵਾਨੀ ਤੋਂ ਬੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਤਮ ਹਨ, ਅਰ ਉਸਦੇ ਜਸ ਨਾਲੋਂ ਆਪਦਾ
 ਜਸ ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਹੈ, ਇਹ ਭਾਵ ਇਸ ਛੰਦ ਵਿਚੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

੪. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਰਵਿ ਗਜਾਨ ਕੇ ਤਿਮਰ ਬਿਕਾਰ ਬਿਨਾਸ਼ ।
 ਪਦ ਅਰਵਿੰਦਨਿ ਬੰਦਨਾ, ਕੀਜਹਿ ਸੁਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ—ਹੇ ਵਿਕਾਰਾਂ (ਰੂਪੀ) ਮੰਧਰੇ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਗਜਾਨ (ਰੂਪੀ) ਸੂਰਜ ਸ਼੍ਰੀ
 (ਗੁਰੂ) ਅੰਗਦ (ਜੀਓ ! ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ) ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਉਪਰ ਨਮਸਕਾਰ

(ਕਰਕੇ ਵੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਖੇ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਖੁੱਧੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਦਿਓ।
 ਭਾਵ—ਪਿਛੇ ਜਿੰਨੇ ੨ ਵਿਚ ਭਵਾਨੀ ਨੂੰ 'ਸੁਮਤਿ ਕਰਨ ਵਾਰੀ' ਕਹਿ ਆਏ ਹਨ, ਵੇਖੋ ਫੇਰ
 ਅਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਵੇਵ ਤੋਂ 'ਕੀਜਹਿ ਸੁਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੀ ਯਾਚਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ
 ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੁਮਤਿ ਦਾ ਦਾਤਾ ਅਪਣੇ ਦਾਤੇ ਨੂੰ ਮੰਨ ਰਹੇ ਤੇ ਬੇਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਅੱਡ ਰਹੇ ਹਨ,
 ਭਵਾਨੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕਵੀ ਕੁਲ ਦੀ ਮਿਰਯਾਦਾ ਮਾਤ੍ਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

੧੫. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਰ ਅਮਰ ਜੀ ਭਗਤਿ ਗਿਆਨ ਦੇ ਦਾਨ ।
 ਜਾਹਰ ਕਰੇ ਜਹਾਨ ਜਨ ਨਮਸਕਾਰ ਤਿਨਿ ਠਾਨਿ ॥ ੬ ॥

{ ਬਰ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ (ਅ) ਵਰਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ । ਜਨ=ਦਾਸ, ਜਨ । ਇਸ਼ਾਰਾ
 ਹੈ ਬਾਈ ਮੰਜੀਆਂ, ਪੀੜ੍ਹੇ ਤੇ ਪੰਘੂੜਿਆਂ ਅਰਥਾਤ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ
 ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲ । ਨਮਸਕਾਰ ਤਿਨ ਠਾਨਿ=ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
 ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ, (ਅ) ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ । }

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਜੋ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ (ਹਨ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪਣੇ) ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਭਗਤੀ
 ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਜਗਤ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਹੋ ਮਨ ਤੂੰ)
 ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ।

੬. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਸੂਰਜ ਸੋਢੀ ਬੀਸ ਕੇ ਬਿਦਤਿ ਸਕਲ ਜਗ ਜੋਇ ।
 ਨਮੋ ਚਰਨ ਪਰਿ ਨਿਤ ਕਰੋਂ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਸੋਇ ॥ ੭ ॥

ਅਰਥ—ਸੂਰਜ ਬੀਸ ਦੇ ਸੋਢੀ (ਕੁਲ ਵਿਚੋਂ) ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਚ
 (ਸੂਰਜ ਸਮਾਨ) ਵਿਦਿਤ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਸਦਾ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
 ਹੋਰ ਅਰਥ—੧. ਸੋਢੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਸੂਰਜ ਜੋ (ਸਚਮੁਚ ਸੂਰਜ ਵਤ) ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਵਿਦਿਤ
 ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਪਰ ਨਿਤ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

੭. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਅਜਰ ਜਗਨ, ਧੀਰਜਿ ਧਰਨਿ, ਤਾਰਨ ਜਨਨਿ ਜਹਾਜ* ॥
 ਨਮੋ ਚਰਨ ਅਰਵਿੰਦ ਕਉ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਖ ਸਾਜ† ॥ ੮ ॥

* ਪਾ:—ਤਾਰਨ ਜਨ ਨਿਜ ਹਾਥ ।

† ਪਾ:—ਸੁਖ ਸਾਥ ।

{ ਅਜਰ ਜਰਨਿ=ਅਜਰ ਵਸਤੂ—ਅਮਿਤ ਆਤਮ ਬਲ—ਨੂੰ ਜਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ । (ਅ) ਨਾ ਸਹੇ ਜਾ ਸੋਕਣ ਵਾਲੇ (ਖੇਦਾਂ ਨੂੰ) ਸਹਾਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ । ਜਨਨਿ=ਦਾਸਾਂ ਵੇ ।
 ਮੁਖਸਾਜ=ਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਸਾਜਣ ਵਾਲੇ । }

ਅਰਥ—ਅਮਿਤ ਆਤਮ ਬਲ ਨੂੰ ਜਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ, ਧੀਰਜ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ (ਅਪਣੇ) ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ (ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ) ਤਾਣ ਲਈ ਜੋ ਜਹਾਜ਼ (ਤੁੱਲ) ਹਨ, (ਅੰ) ਮੁਖਾਂ ਦੇ ਸਾਜਣ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ (ਸਤਿਗੁਰੂ) ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵੇ ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਪਰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ ।

੮. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਆਯੁਧ ਧਰਨਿ ਮਹਿ ਤੁਰਕਨਿ ਹਰਿਨਿ ਸਮਾਜ ।

ਬੰਦਨ ਠਾਨੈਂ ਬੰਦਿ ਕਰ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਮਹਾਰਾਜ ॥੯॥

ਅਰਥ—(ਸ੍ਰੀ) ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਜੋ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰਨ ਵਿਖੇ (ਸਭ ਤੋਂ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹਨ (ਤੇ) ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਦੋਂ) ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

੯. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਦਾਤਾ ਭੋਗੁ ਰੁ ਮੋਖ ਕੇ ਦਾਸਨਿ ਸਦਾ ਸਹਾਇ ।

ਨਮੋ ਨਮੋ ਪਗ ਕਮਲ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ॥੧੦॥

{ ਨਮੋ ਨਮੋ=ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਭਾਵ ਬਾਰ ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ । }

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਜੋ ਭੋਗ ਤੇ ਮੋਖ ਦੇ ਦਾਤਾ ਹਨ ਤੇ ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਸਦਾ ਹੀ ਸਹਾਇਕ ਹਨ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਵੇ) ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਤੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਵੇ ।

੧੦. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਗਯਾਨ ਘਨ, ਨਾਸ਼ਕ ਬਿਘਨ ਬਿਸਾਲ ।

ਚਰਨ ਸਰੋਜਨਿ ਕੋ ਨਮੋ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥੧੧॥

{ ਗਿਆਨ ਘਨ—ਇਕ ਰਸ ਗਿਆਨ, ਅਵਿਰਲ ਗਿਆਨ । ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ।
 (ਅ) ਗਿਆਨ ਦੇ ਬੰਦਲ, ਗਿਆਨ ਦਾਤਾ । ਸਰੋਜਨਿ=ਕਵਲਾਂ । }

ਅਰਥ—ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਜੋ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਖੇ ਹੀ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ (ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਹਨ) ਤੇ ਸਾਰੇ ਬਿਘਨਾਂ ਵੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਨ, (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

੧੧ ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ -ਮੰਗਲ ।

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਾਦਰ ਜਹਿ ਸਿਮਰੰਤਿ ।

ਪਗ ਪੰਕਜ ਪਰਣਾਮ ਲਿਹੁ ਪਰਮ ਰੂਪ ਭਗਵੰਤ ॥੧੨॥

ਅਰਥ-(ਹੇ ਸ੍ਰੀ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ! ਜਿੱਥੇ (ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸੇਵਕ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ) ਸਿਮਰਦੇ ਹਨ (ਆਪ) ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋ । ਹੇ ਪਰਮ ਭਗਵੰਤ ਰੂਪ ਜੀ ! (ਆਪਣੇ) ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਤੇ (ਮੇਰੀ) ਨਮਸਕਾਰ ਸ੍ਰੀਕਾਰ ਕਰੋ ।

੧੦. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ -ਮੰਗਲ ।

ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਕੇ ਆਸਰਾ ਤੁਰਕਨਿ ਤੇਜ ਬਿਨਾਸ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ! ਨਮੋ ਚਰਨ ਕੇ ਪਾਸਿ ॥੧੩॥

ਅਰਥ-ਹੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ! ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਆਸਰਾ ਤੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਤੇਜ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ! (ਆਪਣੇ) ਚਰਨਾਂ (ਕਵਲਾਂ) ਦੇ ਉੱਤੇ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ।

[ਮੰਗਲ ਸਮਾਪਤਿ ਤੇ ਕਥਾ ਦਾ ਆਰੰਭ]

ਨਿਸਾਨੀ ਛੰਦ ॥ ਰਾਮਕ੍ਰਿਦਰ ਭਾਈ ਕਥਾ ਬਰਨੰਤਿ ਸੁਨਾਵੈ । ਸੁਨਹਿ ਸਿੰਘ ਚਿਤ ਚੌਪ ਸੋ ਮਨ ਮੋਦ ਉਪਾਵੈ । ਤਿਪਤਿ ਨ ਹੁਇ ਚਿਤ ਰਚਿ ਬਧਹਿ ਬੁਝਤਿ ਪੁਨ ਔਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੀ ਕਥਾ ਸੁਰਨਿ ਸਿਰਮੌਰੇ ॥ ੧੪॥ ਅਸਨ ਅਚਵਿ ਮੰਦਿਰ ਬਿਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜਿਸ ਕਾਲਾ । ਮਰਵਾਹੀ ਅਰੁ ਨਾਨਕੀ ਢਿਗ ਸੇਵ ਬਿਸਾਲਾ । ਬੁਝਤਿ ਭੀ ਰਣ ਬਾਰਤਾ 'ਕਿਮ ਬਧੈ ਬਖੇਰਾ ?' ਜਿਸ ਤੇ ਲਸਕਰ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਚੜ੍ਹਿ ਆਇ ਬਡੇਰਾ ॥੧੫॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਉਚਰਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿ ਤਿਨ ਕੋ ਸਮੁਝਾਵਾ । 'ਬਿਧੀਚੰਦ ਬੁਧਿ-ਵਾਨ ਬਡ ਹਯ ਤਹਿ ਤੇ ਲਮਾਵਾ । ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂ ਕੋ ਪ੍ਰਿਯ ਹੁਤੇ, ਰਹਿ ਬਨਿ ਕਰਿ ਘਾਸੀਘਾਤ ਲਾਇ ਸੇਵਾ ਕਰਤਿ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਪਾਸੀ ॥੧੬॥ ਦੁਰਗ ਦਿਵਾਰ ਫੰਦਾਇ ਕਰਿ ਲੇ ਆਇ ਤੁਰੇਯਾ ਪੁਨ ਦੂਸਰ ਕੇ ਹਿਤ ਗਯੋ ਬਹੁ ਚਤੁਰ ਨਿਸੰਗਾ । ਖੋਜੀ ਬਨਿ ਸਭਿ ਦੇਖਿਤੇ ਦੀਵਾਰ ਫੰਦਾਯੋ । ਇਮ ਦੋਨੋ ਹਯ ਗਏ ਲਖਿ ਚਿਤ ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਸਾਯੋ ॥੧੭॥ ਲਸਕਰ ਭੇਜੈ ਅਧਿਕ ਹੀ ਬਡ ਭਈ ਲਰਾਈ । ਤੁਰਕਾਨਾ ਬਹੁ ਖਪਿ ਗਯੋ ਹੈ ਕੈ ਸਮੁਹਾਈ । ਸੁਨਿ ਬਿਸਮਾਨੀ ਨਾਨਕੀ 'ਅਸ ਚੋਰ ਬਿਸਾਲਾ । ਸੁਨੈ ਬਿਲੋਕੈ ਕਬਿ ਨਹੀਂ ਕਿਯ ਕਰਮ ਕਰਾਲਾ ॥੧੮॥ ਸ਼ਾਹੁ ਹਯਨਿ ਨਰ ਗਨ ਪਿਖਤ, ਰਾਖੇ ਸਵਧਾਨਾ । ਸਭਿ ਕੋ ਛਲ ਕਰਿ ਪੁਰੀ ਤੇ ਲੇ ਆਇ ਕਿਕਾਨਾ । ਲੋਭ

ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਬੀਚ ਤੇ ਕਾਰਜ ਕਰਿ ਆਵਾ । ਕਰਿ ਚੋਰੀ ਪੁਨ ਫਿਗ ਗਯੋ
ਨਾਨਿਨ ਡਰਪਾਵਾ ॥ ੧੯ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਨੋ 'ਬਲ ਬੁੱਧਿ
ਬਡੇਰਾ । ਤਿਸ ਕੇ ਸਮ ਕੋ ਜਗਤ ਮਹਿ ਹਮ ਦੁਤੀ ਨ ਹੋਰਾ । ਚੋਰੀ
ਕਰਿਬੇ ਚਾਤੁਰੀ ਐਸੀ ਉਪਜਾਵੈ । ਸੁਨਿਬੇ ਦੇਖਨ ਹਾਰ ਨਰ ਸਭਿ ਕੋ
ਬਿਸਮਾਵੈ ॥ ੨੦ ॥ ਕਰੀ ਪ੍ਰਬਮ ਭੀ ਬਹੁਤ ਹੈ ਹਿਤ ਪਰ ਉਪਕਾਰਸਿੱਖ
ਬਨਜੋ ਬਡ ਗੁਰਨਿ ਕੋ, ਰਣ ਸੂਰ ਉਦਾਰਾ' । ਕਹਤਿ ਨਾਨਕੀ 'ਹੋ ਪ੍ਰਭੋ!
ਤਿਸੁ ਲੇਹੁ ਬੁਲਾਈ । ਕਿਮ ਕੀਨਸਿ ਦੁਸ਼ਕਰਮ ਕੋ ਤਿਮ ਦੇਹਿ ਸੁਨਾਈ'
॥ ੨੧ ॥ ਪਠਜੋ ਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਿਜ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਯੋ । ਆਇ
ਕਰੀ ਤਬਿ ਬੰਦਨਾ ਨਿਜ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ । ਗੁਰ ਮਹਿਲਾ ਕੋ ਮਾਤ ਕਹਿ
ਮਸਤਕ ਕੋ ਟੇਕਾ । ਆਗਯਾ ਲੇ ਬੈਠਜੋ ਜਬਹਿ ਕਹਿ ਜਲਧਿ ਬਿਬੇਕ ॥
੨੨ ॥ 'ਕਹਹੁ ਆਪਨੇ ਕਰਮ ਕੋ ਜਿਮ ਪੁਰਬ ਆਯੋ। ਕਿਮ ਚੋਰੀ ਦੁਸ਼ਕਰ
ਕਰੀ ਧਨ ਕੋ ਹਰਿ ਲਯਾਯੋ ? । ਕਹੁ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿ ਛੋਰ ਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਬੋ
ਚਾਹੈ' । ਬਿਧੀਦੇ ਤਬਿ ਜੋਰਿ ਕਰ ਉਚਰਨੋ ਗੁਰ ਪਾਹੈ ॥ ੨੩ ॥ 'ਪੁਰਬ
ਤਸਕਰ ਕਰਮ ਕੋ ਮੈਂ ਕਰਤਿ ਘਨੇਰੇ । ਮਹਿਖੀ ਸੁੰਦਰ ਬਿੰਦ ਕੋ ਚੋਰੀ
ਇਕ ਬੇਰੇ । ਲੇ ਨਿਕਸਜੋ ਤੂਰਨ ਕਰਤਿ ਨਿਜ ਘਰ ਕੋ ਚਾਲਾ । ਸੁਧ
ਹੋਈ ਪੁਨ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ ਨਿਕਸੇ ਨਰਿ ਜਾਲਾ ॥ ੨੪ ॥ ਖੋਜ ਪਾਇ ਮਹਿਖੀਨਿ
ਕੋ ਪਰਿ ਪਾਛ ਪੁਕਾਰਾ' । ਆਗੇ ਮੈਂ ਉਤਲਾਵਤੋ ਬਹੁ ਦੂਰ ਸਿਧਾਰਾ । ਚੋਲੋ
ਗ੍ਰਾਮ ਸਮੀਪ ਜਬਿ ਪਹੁੰਚਨੋ ਉਤਲਾਏ । ਆਇ ਸੁ ਮਿਲੀ ਗੁਹਾਰ' ਤਬਿ
ਇਮ ਕਰਨੋ ਉਪਾਏ ॥ ੨੫ ॥ ਹੁਤੋ ਤਾਲ ਜਲ ਕੋ ਭਰਨੋ ਸਭਿ ਮਹਿਖ
ਪਾਵੇਸ਼ੀ । ਅਦਲੀ ਗੁਰ ਕੋ ਸਿੱਖ ਤਹਿ ਜਿਹ ਸੁਮਤਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀ । ਜਾਇ
ਤਰਨ ਪਰ ਮੈਂ ਪਰਨੋ ਸਭਿ ਬਿਨੈ ਸੁਨਾਈ।—ਰੱਛਨਾ ਕੀਜੈ ਰਿਪੁਨਿ ਤੇ ਤੁਮ
ਸਹਾਈ ॥ ੨੬ ॥ ਬਹੁਰ ਕਰਹੁ ਸਿਖ ਆਪਨੋ ਦੀਜਹਿ ਉਪਦੇਸ਼ਾ
ਤੇ । ਕਾਰੀ ਤੁਮ ਸੰਤ ਹੋ ਚਿਤ ਸ਼ਾਂਤਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ—। ਅਦਲੀ ਸੁਨਿ ਬਿਨਤੀ
ਸਾਹਿ ਬਹੁ ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਕੀਨਿ ਬਤਾਵਨ ਸੁਭ ਮਤੀ ਮਮ ਭਾਗ
ਵਿਸਾਲਾ ॥ ੨੭ ॥—ਸਿਮਰਹੁ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਗੁਰੁ ਰਾਖਹਿ ਤੁਵ ਲਾਜਾ । ਬਹੁਰ
ਖਨਹੁ ਸਿਖ ਜਾਇ ਕਰਿ ਤਜਿਕੈ ਅਸ ਕਾਜਾ—। ਸੁਨਿ ਤਿਸਕੇ ਉਪਦੇਸ਼
ਕੋ ਮੈਂ ਧਾਟਨ ਕੀਨਾ । ਕਹੇ ਅਰਾਧਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਰਿ ਸ਼ਰਨੀ ਦੀਨਾ ॥
'ਭਵ ਤਦ ਤੋਂ ਸੂਰਮਾ ਹੋਰਿਆ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ । '(ਹੋ) ਪਿਛੇ ਪੁਕਾਰ ਰੋਗਈ' ਵਾਹਰ ।

੨੮ ॥—ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ ਦਾਸ ਲਖਿ ਤੁਮ ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਪੁਨ ਮੈਂ ਰਹੈ
ਸਮੀਪ ਹੀ ਕਰਿ ਕੈ ਨਿਜ ਸਾਮੀ—। ਉਰ ਮਹਿ ਧਯਾਨ ਸੁ ਧਾਰਿ ਕੈ ਬਿਰ
ਭਾ ਤਿਸ ਬਾਨ॥ਤਬਿ ਲੈ ਆਇ ਗੁਹਾਰੈਗਨ ਲੇ ਖੋਜ ਮਹਾਨ॥੨੯॥ਸਰ
ਲਗਿ ਖੋਜ ਨਿਹਾਰਤੇ^੧ ਨਹਿ ਆਗੈ ਚਾਲਾ । ਇਤ ਉਤ ਖੋਜਤਿ ਫਿਰਤਿ
ਭੈ ਸੇ ਮਾਨਵ ਜਾਲਾ । ਅਦਲੀ ਸਿੱਖ ਬਿਲੋਕਿ ਕੈ ਤਿਨ ਸਾਬ ਬਖਾਨਾ ।
—ਕਜਾ ਖੋਜਤਿ ਤੁਮ ਫਿਰਤਿ ਬਹੁ ? ਕੁਛ ਸਕੇ ਨ ਜਾਨਾ^੨—॥ ੩੦ ॥
ਕਹਤਿ ਭਏ—ਮਹਿਖੀਨਿ ਕੋ ਇਕ ਤਸਕਰ ਲਜਾਯੋ । ਖੋਜ ਇਹਾਂ ਲਗਿ
ਆਇਕੈ ਨਹਿ ਅੰਗੁ ਚਲਾਯੋ॥ਖੋਜਤਿ ਹੈਂ ਤਿਸ ਏਜ ਕੋ ਜੇਕਰਿ ਤੁਮ ਹੋਰ॥
ਕਰਹੁ ਬਤਾਵਨ ਸੰਤ ਜੀ ! ਕਿਤ ਗਯੋ ਅਗੋਰਾ—॥ ੩੧ ॥ ਸੁਨਿ ਅਦਲੀ
ਉੱਤਰ ਦੀਯੋ ਮਹਿਖੀ—ਸਰ ਮਾਂਹੀ^੩ । ਇਨ ਬਿਨ ਅਪਰ ਨ ਮੈਂ ਪਿਖੀ,
ਕੋ ਗਮਨਜੋ ਨਾਂਹੀ^੪—। ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ—ਦੇਖੀ ਭਲੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹਮਾਰੀ ।
ਕਪਲ^੫ ਬਰਨ ਕੀ ਇਹੁ ਸਕਲ, ਹਮਰੀ ਸਭ ਕਾਰੀ^੬—॥ ੩੨ ॥ ਇਮ
ਕਹਿ ਇਤ ਉਤ ਬਹੁ ਫਿਰੇ ਕੁਛਜਾਇ ਨ ਜਾਨੀ॥ਸੁਮਤਿ ਭਏ ਸਗਰੇ ਹਟੇ
ਨਹਿ ਸਕੇ ਪਛਾਨੀ । ਗ੍ਰਿਹ ਕੋ ਗਈ ਗੁਹਾਰ ਜਬਿ ਮਿਲਿ ਅਦਲੀ ਸੰਗਾ
ਕਹਨੇ—ਪਿਖਹੁ ਗੁਰ ਕੀ ਕਲਾ ਜਿਨ ਸੁਜਸੁ ਉਤੰਗਾ ॥ ੩੩ ॥ ਹੋਹਿ
ਸਹਾਇਕ ਸਿਮਰਤੇ ਦੁਹਿਲੋਕਨਿ ਮਾਂਹੀ । ਅਸ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਜੇ ਤਜਤਿ ਹੈਂ
ਤਿਨਕੈ ਬੁਧਿ ਨਾਂਹੀ । ਜਨੋਂ ਕਨੋਂ ਰਾਖਹਿ ਦਾਸ ਪਤਿ ਸਭਿ ਬਿਘਨ
ਮਿਟਾਵੈਂ॥ਇਹ ਬਡਿਆਈ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਭਾਵੈ॥੩੪॥ਸਭਿ ਕਾਰੀ
ਮਹਿਖੀਨਿ ਕੋ ਔਰੈ ਕਰਿ ਰੰਗਾ । ਸਿਮਰੈ ਕਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਬਹੁ ਤੂਰਨ
ਸੰਗਾ । ਤਸਕਰ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤਿ ਤਜਾਗਿ ਕੈ ਸ਼ਰਨੀ ਪਰਿ ਜਾਈ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਹੁਇ ਕਲਜਾਨ ਕੋ ਤੁਵ ਭਾਗ ਭਲਾਈ—॥੩੫॥ਤਬਿ ਮੈਂ ਸੁਨਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋ
ਸਰ ਮਹਿਖ ਨਿਕਾਰੀ । ਧਰਮਸਾਲ ਸਿਖ ਸੇਤ ਕੋ ਦੀਨੀ ਤਬਿ ਸਾਰੀ^੭॥

^੧ਵਾਹਰ ਆ ਗਈ । ^੨ਛਪੜ ਤਕ ਖੋਜ ਦੇਖਿਆ । ^੩ਕੁਛ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕੀਦਾ । ^੪ਮਹੀਆਂ
ਇਸ ਛੱਪੜ ਵਿਚ ਹੈਨ । ^੫ਇਹ (ਮਹੀਆਂ) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਕੋਈ ਦੇਖੀ ਹੈ ਨਾਂ ਅਗੇ ਲੰਘੀ
ਹੈ । ^੬ਭੂਟੇ । ^੭ਕਾਲੀ॥ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਉਹਰੀਬੀਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪੁਚਾ ਦੇਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਲੀ ਤੁਕ
ਵਿਚ ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਦਰ ਪਏ ਦੇਸੇ ਹਨ । *ਅਦਲੀ ਨੇ ਬਿਧੀਦੇਵ ਦੀ ਦੱਖਿਆ ਤਾਂ
ਕਰ ਚਿੱਤੀ, ਪਰ ਮਹੀਆਂ ਸਾਈਂ ਪਛਾਣ ਨ ਸਕੇ, ਇਹ ਅਦਲੀ ਨੇ ਸਤਿਨਾਮ ਦੀ ਕਲਾ
ਬੀ ਵਿਖਾ ਦਿਤੀ ਪਰ ਵੇਰ ਮਹੀਆਂ ਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਰਤਾਉ ਦੇਸ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਐਸਾ ਮਾਲ ਮੰਗੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ, ਦੇਖੋ
ਅਗਲੇ ਅੰਸੂ ਦੇ ਅੰਕ ੭ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

ਬਿਨੈ ਮੁਖਾਨੀ ਦੀਨ ਹੂੰ ਅਦਲੀ ਸੰਗ ਲੀਨਾ । ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ
ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕੀਨਾ' ॥ ੩੬ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਨਿਃਏ ਅਸ਼ਟਮ ਗਾਏ 'ਬਿਧੀਆ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ
ਨਾਮ ਪ੍ਰਥਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧ ॥

੨. [ਬਿਧੀ ਛੇਦ ਦੀ ਆਦਿ ਕਥਾ ਅਪਨੀ ਜੁਬਾਨੀ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ 'ਲੇ ਕਰਿ ਅਦਲੀ ਸੰਗ ਮੈਂ ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਉਰ ਧਾਰਿ । ਅਮੀ-
ਤਾਲ' ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਏ ਜਾਗੇ ਭਾਗ ਉਦਾਰ ॥ ੧ ॥ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੇਦ ॥ ਆਗੇ ਸ੍ਰੀ
ਅਰਜਨ ਗੁਰੂ ਬਿਚ ਸਭਾ ਸੁਹਾਏਜਨੁ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸੁਰ ਬਿੰਦ ਮਹਿ ਉਪਦੇਸ਼
ਅਲਾਏ । ਧਰੀ ਉਪਾਇਨਿ ਅੰਗ ਕੁਛ ਗਹਿ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦਾ ॥ ਵਿਗ ਬੈਠਨੇ
ਕਰ ਜੋਰਿਕੈ ਪਿਖਿ ਦਰਸ ਬਿਲੇਦਾ ॥ ੨ ॥ ਅਦਲੀ ਨੇ ਸਭਿ ਬਾਰਤਾ ਗੁਰ
ਨਿਕਟਿ ਸੁਨਾਈ—ਆਯੋ ਅਬਿ ਸਿਖ ਹੋਨ ਕੋ ਰਾਵਰਿ ਸ਼ਰਨਾਈ ॥ ਰੱਖਜਕ
ਦੀਰਘ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਜੁਗ ਲੋਕ ਮਝਾਰਾ' । ਰਹਨੇ ਚਹੈ ਵਿਗ ਆਪ ਕੇ,
ਲਖਿ ਮੋਖ ਉਦਾਰਾ'—॥ ੩ ॥ ਸੁਨਿਬਿਨਤੀਗੁਰ ਦਯਾਨਿਧਿ ਬਹੁ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ
। ਚਰਨਾਂ ਮ੍ਰਿਤ ਮੋਕਹੁ ਦਿਯੋ ਕਰਿ ਸਿੱਖ ਅਨੰਨੰ । ਉਪਦੇਸ਼ਨੇ ਸਤਿਨਾਮ
ਕੋ ਸਿਮਰਨ ਦਿਨ ਰੈਨਾ' । ਕਰਿ ਲੀਨੋ ਮੁਝ ਆਪਨੋ, ਕਰੁਨਾ ਰਸ
ਨੈਨਾ' ॥ ੪ ॥—ਚੋਰੀ ਤਯਾਗਹੁ ਅਬਹਿ ਤੇ ਆਛੇ ਮਗ ਚਾਲੋ । ਗੁਰੂ ਗਿਰਾ
ਪਠੀਐ ਸੁਨਹੁ, ਪ੍ਰਭੁ ਰਿਦੇ ਸਮਾਲੋ—। ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੇ ਮੈਂ ਤਬਿ ਕਹਨੇ—ਮੁਹਿ
ਪਰਜੇ ਸੁਭਾਉ । ਛੁਟਹਿ ਨ ਚੋਰੀ ਚਹੀਤ ਚਿਤ, ਇਹ ਸਾਰ ਅਲਾਉ—॥
੫ ॥ ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਿਕਸੇ ਬਦਨ ਪੁਨ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ—ਜੇ ਚੋਰੀ ਤੇ ਹਟਤਿ
ਨਹਿ ਇਮ ਕਰਹੁ ਸੁਜਾਨਾ । ਰੇਕ ਹੋਇ ਦੁਖ ਅਸਨ ਜਿਹ ਕੁਛ
ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ' । ਤਿਸ ਹਿਤ ਕਰਿ ਉਪਕਾਰ ਕੋ, ਅਚਿ ਕਰਿ
ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ । ੬ ॥ ਅਧਿਕ ਧਨੀ ਕੋ ਤਨਕ ਧਨ' ਲੇ ਆਵਹੁ ਦੀਜੈ ।
ਜੇ ਤਯਾਗੀ ਨਹਿ ਜਾਇ ਕਬਿ, ਤੋ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੀਜੈ*—। ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ

*ਅਨੁਤਸਰ । 'ਦੋਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ (ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ) ਰੱਖਜਕ ਜਾਣਕੇ ।' (ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ) ਮੁਕਤੀ
ਦਿਤਾ ਲਖਕੇ । 'ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਇਨ ਰਾਤ ਦਾ ਸਿਮਰਨ (ਭਾਵ ਲਗਾਤਾਰੀ ਸਿਮਰਨ)
ਉਪਦੇਸ਼ਿਆ (ਮੈਨੂੰ) ।' 'ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਸ ਦੇ ਨੇੜੇ (ਥਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ) ।' 'ਕੁਛ ਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ।' (ਕਿਸੇ) ਮਹਾਨ ਧਨੀ ਦਾ ਵੇਸ਼ਾ ਜਿਹਾ ਧਨ ।

*ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਤ੍ਰੈਕਾਲ ਨਯੋਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ
ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ:—ਚੋਰ ਕੀ ਹਾਮਾ ਭਰੇ ਨ ਕੋਇ ॥ ਚੋਰ ਕੀਆ ਚੋਗਾ ਕਿਉ ਹੋਇ' ॥

[ਭਾਵੀ ਟਰ ਵਧੇ ਅਰਥੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਪੈਰ]

ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋ ਮੈਂ ਧਾਰਨ ਕੀਨਾ। ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਨਿਕਟੀ ਰਹਜੋ ਸੇਵਾ ਚਿਤ
ਦੀਨਾ॥੭॥ ਪੁਨ ਅਦਲੀ ਕੇ ਸੰਗ ਮੈਂ ਕਰਿ ਚੌਪ ਬਿਸਾਲੀ। ਗਮਨ ਜੋ
ਅਪਨੇ ਨਾਨਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਜੁ ਸਿਰਹਾਲੀ। ਜਬਿ ਕਬਿ ਰੁਚਿ ਉਪਜੈ ਰਿਦੇ
ਗਮਨੋਂ ਹਿਤ ਚੋਰੀ ਰੋਕਾਨ ਕੋ ਪਿਖਿ ਦੇਤਿ ਭਾ, ਉਰ ਗੁਰ ਪਗ ਡੋਰੀ॥੮॥
ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਬੈਠਜੋ ਹੁਤੋ ਆਈ ਦਿਜ ਨਾਰੀ। ਕਹਤਿ ਭਈ ਨਿਜ
ਥਾਰਤਾ ਚਿਤ ਅਧਿਕ ਦੁਖਾਰੀ। ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੂ ਸਿਖ! ਮੈਂ ਸੁਨਜੋ ਤੁਮਰੇ ਜਸੁ

‘ਰਿਦੇ ਦੀ ਵੋਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ (ਲਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ)।

ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਦੁਬਾਰਾ।

ਇਹ ਕਹੋ ਕਿਸੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜ ਲਈ ਵੋਰੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਪਿੱਛੇ
ਕਵੀ ਜੀ ਆਪ ਵੱਸ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਅਦਲੀ ਸਿਖ ਨੂੰ ਮਿਲਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਧੀ ਵੰਦ ਚੋਰੀ
ਕਰਦਾ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਉਣ ਵੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਵੋਰੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ
ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਿਧੀ ਵੰਦ ਦੇ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਹਨ, ਤੇ
ਮਾਤਾ ਜੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਮੂਲੋਂ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਫਿਰ ਵੇਖੋ ਕਵਿ ਜੀ
ਆਪ ਬੀ ਪਿਛਲੇ ਅੰਸੂ ਦੇ ਅੰਕ ੨੭ ਵਿਚ ਲਿਖ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਸੰਤ ਅਦਲੀ ਨੇ
ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਬਹੁਰ ਬਨਹੁ ਸਿਖ ਜਾਇ ਕੇ ਤਜਿ ਕੇ ਅਸ ਕਾਜਾ’ ਤੇ ਬਿਧੀ ਵੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ
‘ਸੁਨ ਤਿਸ ਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋ ਮੈਂ ਧਾਰਨ ਕੀਨਾ’। ਸੋ ਚੋਰੀ ਤਾਂ ਬਿਧੀ ਵੰਦ ਛੱਡ ਦੁਕਾ ਸੀ
ਤੇ ਤਿੰਨ ਛੁਡਵਾ ਚੁਕੇ ਸਨ, ਵੋਰ ‘ਚੋਰੀ ਮੋਏਂ ਨਹੀਂ ਛੁਟਦੀ’ ਇੱਥੇ ਆਕੇ ਕਹਿਣਾ
ਵਦੋਂ ਵਜਾਘਾਤ ਹੈ, ਜਾ ਮਗਰਲਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਾਰਾ ਆਏਪਕ ਹੈ।

ਮਿੱਟਾ ਇਹ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰ ਵੋਰੀ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਦਲੀ ਇਸੇ ਮਤਲਬ ਲਈ
ਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਲੈ ਗਿਆ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵੋਰੀ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮੱਥੇ ਦਾ ਲੇਖ ਜਾ ਸਿਰ ਦੀ
ਬੀਮਾਰੀ ਅਤਮ ਬਲ ਨਾਲ ਵੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਉਹ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਵਿਚ ਲਗ ਗਿਆ,
ਫਿਰ ਉਸ ਪਰ ਵੋਰੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਰਨੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਵਾਕਿਆ ਫਿਰ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਗੇ ਪਿਛੇ ਲਿਖ
ਇੰਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾ ਕਿਸੇ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਆਖੋਪ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਵੇਖੋ ਅੰਸੂ ੩
ਅੰਕ ੩ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ।

ਜੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਰਾਸ ੭ ਅੰਸੂ ੨੬ ਤੋਂ ੩੩ ਵਿਚ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ
ਥਾਰਨ ਰਾਸ ੭ ਅੰਸੂ ੨੬ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕਰ ਆਏ ਹਾਂ।

ਆਛੋਦੀਨਨਿ ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਕੋ ਕਰਿਬੇ ਨਿਤ ਬਾਂਛੋ॥੯॥ਦਾਰਿਦ ਹਮਰੇ
ਬਦਨ ਬਹੁ ਨਹਿ ਪਾਇ ਅਹਾਰਾਬਸਨ ਆਇ ਤੇ ਬਰ ਗਏ ਅਤਿ ਮੰਦ
ਗੁਜ਼ਾਰਾ। ਸੁਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਉਚਿਤ ਬਰ ਦੇਖੇ ਦੁਖ ਪਾਵੈ। ਹੋਤਿ ਅਹਾਰ ਨ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੂਸਰ ਦਿਨ ਖਾਵੈ॥੧੦॥ਨਿਸ ਦਿਨ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਬਿਤਹਿ ਹੋਤਿ
ਨ ਉਪਚਾਰਾ॥ਜਿਸ ਤੇ ਬਜਾਹੋਂ ਸੁਤਾ ਨਿਜ, ਦੇ ਤਿਨਹਿ ਅਹਾਰਾ—ਸੁਨਿ
ਬੂਝੀ—ਕਹੁ ਸਾਚ ਅਬਿ, ਕੇਤਿਕ ਧਨ ਲੇ ਕੈ। ਕਾਰਜ ਕੋ ਪੂਰਾ ਕਰਹਿ
ਸਭਿ ਕੋ ਹਰਖੈ ਕੈ?॥੧੧॥ਸਰਬ ਸੁ ਬਜਾਹ ਸਮਾਜ ਕੋ ਕਰਿ ਪੂਰਨ ਆਛੋ।
ਕਿਤਿਕ ਦਰਬ ਤੇ ਹੋਹਿਗੋ?ਕਹੁ ਚਿਤ ਕੀ ਬਾਂਛੋ—। ਦਿਜ ਬਨਿਤਾ ਬੋਲੀ
ਤਬਹਿ—ਪੰਜ ਸੈ ਧਨ ਪਾਉਂ। ਮਹਾਂ ਫਰਾਗਤ ਸਾਬਾ ਮੈਂ ਨਿਜ ਸੁਤਾ
ਉਠਾਉਂ—॥੧੨॥ ਸੁਨਿ ਮੈਂ ਤਿਸ ਕੋ ਤਬਿ ਕਹਨੋ—ਧਨ ਦੇਵੋਂ ਤੋਹੀ। ਦਿਨ
ਪੰਚਕ ਮਹਿ ਆਇ ਪੁਨ ਮਿਲੀਅਹਿ ਇਤ ਮੋਹੀ—। ਹਰਖਤਿ ਅਪਨੇ
ਘਰ ਗਈ, ਮੈਂ ਜਤਨ ਬਿਚਾਰਾ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੀ ਬੇਗਮਾ ਸੁਨਿ ਪੰਛ
ਮਝਾਰਾ॥੧੩॥ ਪੱਤਲ ਚੇਬੇਦੂਲ*ਕੋ ਛੋਰਾ ਤਹਿ ਘਾਲਾ। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਮੈਂ
ਨਿਸਚੇ ਭਲੇ ਤਿਨ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਚਾਲਾ। ਪਹੁੰਚਨੋ ਦੇਖਨੋ ਜਾਇ ਤਬਿ ਸੰਗ
ਮਾਨਵ ਜਾਲਾ। ਲਾਇ ਘਾਤ ਨੀਕੇ ਰਹਨੋ ਨਿਸ ਤਿਮਰ ਬਿਸਾਲਾ॥੧੪॥
ਅਰਧ ਰਾਤਿ ਤਬਿ ਹੂੰ ਭਈ ਮਿਲਿ ਪਹਿਰੂ ਮਾਂਹੀ†। ਜਹਿ ਪ੍ਰਯੋਕ ਬੇਗਮ
ਹੁਤੋ ਪਹੁੰਚਨੋ ਤਿਸ ਪਾਹੀ। ਬਿਚ ਤੰਬੂ ਕੋ ਸੁਪਤ ਸਭਿ ਦਾਸੀ ਗਨ ਜੋਈ।
ਧਨ ਕੇ ਧਰੇ ਸੰਦੁਖ ਗਨ ਦੇਖੇ ਦਿਵ ਤੋਈ॥੧੫॥ ਬੈਠਨੋ ਤਿਨ ਕੇ
ਬੀਚ ਮੈਂ ਕਰਿ ਕੈ ਬਲ ਹਾਥਾ। ਤੋਰਨੋ ਤਾਰੋ ਏਕ ਕੋ ਪੁਰ ਜੋ ਧਨ ਸਾਥਾ॥
ਥਾਤੀ ਜਿਸ ਮਹਿ ਬਹੁਤ ਹੈਂ ਇਕ ਤਬਹਿ ਨਿਕਾਸੀ। ਹੁਤੋ ਪੰਚ ਸੈ ਜਿਸ
ਬਿਖੈ ਸੋ ਲੇਕਰਿ ਪਾਸੀ॥੧੬॥ ਸੇਪਟ‡ ਜੇਵਰ ਕੇ ਭਰੇ ਸਭਿ ਤਜਾਗਨਿ
ਕੀਨੇ। ਖੋਲ੍ਹ ਖੋਲ੍ਹ ਧਰਿ ਕੈ ਤਹਾਂ ਨਹਿ ਕਰ ਮੈਂ ਲੀਨੇ। ਇਕ ਥਾਤੀ ਲੇ
ਨਿਕਸਿਓ, ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਮਰੇਤਾ। ਸਭਿ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਬਚਾਇ ਕੈ ਆਯੋ
ਉਤਲੇਤਾ॥੧੭॥ ਦਿਜ ਨਾਰੀ ਕੋ ਦੀਨਿ ਤਬਿ, ਤਨੁਜਾ ਨਿਜ ਬਜਾਹੀ।
ਇਮ ਕੀਨਸਿ ਉਪਕਾਰ ਕੋ, ਮੈਂ ਲੀਨਸਿ ਨਾਂਹੀ। ਬਹੁਰ ਸੁਨਹੁ ਜਬਿ ਪ੍ਰਾਤ
ਭੀ ਬੇਗਮ ਤਬਿ ਜਾਗੀ। ਸੰਪੁਟ ਜਵਰ ਖੁਲ੍ਹੇ ਗਨ ਤਿਨ ਹੋਰਨਿ ਲਾਗੀ॥

*ਬੜੀ ਖਨੂ ਨਾਲ। [ਮਃ, ਫਰਾਗਤ] †ਭੱਖੇ। *ਪਾ:—ਦੇਬੇਦੂਲ। ‡ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਪਰਾ ਆਦਮੀ ਕੀਕੇ ਰਲ ਗਿਆ, ਇਸ ਤੋਂ ਬੀ ਇਹ ਫਾਰਤਾ ਮੰਨਣੇ ਜੋਗ ਨਹੀਂ।

੧੮ ॥ ਦਾਸੀ ਬ੍ਰਿਦ ਜਗਾਇ ਕਰਿ ਪਾਸਹੁ ਬਡ ਚੋਰਾ । ਸਰਬ ਸਭਾਰਨ
 ਕਰਤਿ ਭੀ ਇਤ ਉਤ ਧਨ ਟੋਰਾ ।—ਤਸਕਰ ਇਕ ਥਾਤੀ ਲਈ ਔਰੈ
 ਸਭਿ ਛੋਰਾਇਹ ਕੈਸੇ ਕਾਰਨ ਭਯੋ ਬਹੁ ਤਜਿ ਲੇ ਬੋਰਾ—॥੧੯॥ ਜਹਾਂਗੀਰ
 ਫਿਗ ਜਾਇ ਕਰਿ ਕਹਿ ਗਾਥ ਸੁਨਾਈ—ਜੇਵਰ ਲਾਖਹੁ ਕੇ ਤਜੇ ਤਸਕਰ
 ਇਕ ਆਈ। ਦਰਬ ਪੰਚਸੈ ਲੈਗਯੋ ਕੁਛ ਜਾਇ ਨ ਜਾਨਾ। ਬਿਸਮਤ ਮਤਿ
 ਸਗਰੇ ਭਏ—ਰਿਸ ਸ਼ਾਹੁ ਮਹਾਨ॥੨੦॥ ਨਿਕਟਿ ਨਿਕਟਿ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਜੇ ਸਭਿ
 ਪਕਰਿ ਮੰਗਾਏ। ਦਈ ਸਜਾਇ ਅਨੇਕ ਬਿਧਿ ਦਿਹੁ ਚੋਰ ਦਿਖਾਈ। ਨਾਹਿ ਤ
 ਢਾਂਸੀ ਡਾਰਿ ਕੈ ਸਭਿ ਕਰੋਂ ਬਿਨਾਸ਼। ਸਕਲ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਖੋਜਿ ਕਰਿ ਆਨਹੁ
 ਤਿਸ ਪਾਸਾ^੧—॥੨੧॥ ਗ੍ਰਾਮਸਿੰਹਾਲੀ ਕੇ ਗਏ ਤਿਨ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ।—ਬਿਧੀ-
 ਆ ਹਮਰੇ ਦੋਹਿਤਾ ਅਤਿਸ਼ੈ ਬੁਧਿਵਾਨ॥ ਉਪਕਾਰੀ ਸੋ ਕਰੈ ਗੋ ਤੁਮਹੋਦੁਖ
 ਹਾਨਾ। ਗਮਨਹੁ ਬੁਝਹਿ ਤਾਹਿਕੋ—ਕਹਿ ਕੀਨ ਪਯਾਨ॥੨੨॥ ਕਹਜੇ, ਜੋਰ
 ਕਰੈ ਜਬਿ ਮਿਲਜੇ—ਇਹੁ ਕਰਿ ਉਪਕਾਰਾ। ਬੰਧਨ ਮਹਿ ਨਰ ਕੈਦ ਹੈਂ
 ਮਾਰੇਂ ਬਹੁ ਬਾਰਾ।—ਬਹੁਤਨਿ ਕੀ ਸੁਨਿ ਦੀਨਤਾ ਮੈਂ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੇ।—ਇਕ
 ਮੇਰੇ ਉਪਚਾਰ ਤੇ ਹੋਵਤਿ ਸੁਖ ਸਾਰੇ—॥ ੨੩ ॥ ਗਯੋ ਸੰਗ ਤਿਨ ਕੇ ਤਬੈ
 ਨਹਿ ਭੈ ਉਰ ਧਾਰਾ। ਗੁਰੂ ਭਰੋਸਾ ਮੋਹਿ ਕੋ ਹੈ ਬਾਕ ਨ ਬਾਰਾ^੨। ਜਹਾਂਗੀਰ
 ਜਹਿ ਬਿਰ ਹੁਤੋ ਤਹਿ ਲੈ ਪਹੁੰਚਾਯੋ । ਮੇਰੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਿਲੋਕਿ ਕੈ ਇਮ
 ਸ਼ਾਹੁ ਅਲਾਯੋ ॥ ੨੪ ॥—ਭੁੰ ਤਸਕਰ ਹੈਂ ਦਰਬ ਕੋ—ਮੈਂ ਸੁਨਤਿ ਬਖਾਨਾ॥
 —ਕਹਜੇ ਆਪ ਕੋ ਸਾਚ ਹੈ, ਹੋਂਹੀ ਹਰਿਆਨਾ—। ਸ਼ਾਹੁ ਭਨਾਤਿ—ਕਿਸ ਹੇਤੁ
 ਤੇ ਧਨ ਲੀਨਸਿ ਬੋਰਾ । ਹੀਰੇ ਮੁਕਤਾ ਦਿਪਤਿ ਗਨ ਕੰਚਨ ਮਹਿ ਬੋਰਾ
 ॥ ੨੫ ॥ ਸੋ ਤਜਾਗੇ ਤਹਿ ਹੀ ਪਰੇ ਸਭਿ ਖੋਲ੍ਹਿ ਨਿਹਾਰੇ। ਕਹਹੁ ਸਾਚ ਇਸ
 ਬਾਤ ਕੋ ਨਤੁ ਦੇ ਹੈਂ ਮਾਰੇ—। ਬਿਨਾ ਤ੍ਰਾਸ ਤਾਬ ਮੈਂ ਕਹੀ—ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
 ਨਾਥਾ । ਸੋ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਅਹੈਂ ਮਾਥੇ ਪਰ ਹਾਥਾ ॥ ੨੬ ॥ ਤਿਨ ਕਹਜੇ
 ਉਪਕਾਰ ਹਿਤ ਚੋਰੀ ਬੀ ਠਾਨੈ । ਸੋ ਸੀਖਯਾ ਮੈਂ ਧਾਰਿ ਉਰ ਬਰਤੋਂ ਹਿਤ
 ਜਾਨੈ^੩। ਦਿਜ ਤਨੁਜਾ ਕੁਆਰੀ ਹੁਤੀ ਦੇਖਜੇ ਘਰ ਦੀਨਾ। ਕਰੀ ਜਾਚਨਾ
 ਆਨਿ ਫਿਗ ਸਭਿ ਵਸਤੁ ਬਿਹੀਨਾ॥੨੭॥ ਦਰਬ ਪੰਚ ਮੈ ਬਝਾਹ ਕੇ ਹਿਤ
 ਖਰਚ ਬਖਾਨਾ । ਤਿਸ ਹਿਤ ਮੈਂ ਗਮਨਜੇ ਹੁਤੋ ਕਿਯ ਕਾਜ ਮਹਾਨਾ ।
 ਅੰਗੀਕਾਰ ਨ ਕੁਛ ਕਰੋਂ ਨਹਿ ਲਾਲਚ ਮੇਰੇ । ਜਿਤਕ ਚਹਿਯ ਉਪ-

^੧ਤਸ (ਚੋਰ) ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਲੈ ਆਓ । ^੨ਹਥ ਜੋੜਕੇ । ^੩ਵਾਲ ਨ ਿੰਗਾ । ^੪ਭਲਾ ਜਾਣਕੇ ।

ਕਾਰ ਹਿਤ ਲਜਾਯਹੁ ਬਿਨ ਦੇਰੇ—॥ ੨੮ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਨਾਮ ਸੁਨਿ
ਸਿਰ ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਵਾਯੋ । ਦਿਯੋ ਛੋਰਿ ਮਾਨਵ ਸਕਲ ਲੋ ਕਰਿ ਮੈਂ ਆਯੋ ।
ਇਤਨਾਦਿਕ ਬਹੁ ਬਾਰ ਮੈਂ ਹਿਤ ਪਰਉਪਕਾਰਾ । ਆਨਜੋ ਦਰਬ ਚੁਰਾਇ
ਕਰਿ ਨਹਿ ਅੰਗੀਕਾਰਾ' ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਨਿ ਬਿਸਮਾਨੀ ਨਾਨਕੀ ਉਰ ਬਿਖੈ
ਬਿਚਾਰੀ ।—ਕਰੈ ਕਿ ਨਹਿ ਇਹ ਮੋਹਿ ਹਿਤ—ਪਰਖਨਿ ਬਿਧਿ ਧਾਰੀ । ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸੁਨਤਿ ਹੀ ਮੁਖ ਹਸਤਿ ਬਖਾਨੀ । 'ਬਿਧੀਚੰਦ ! ਗੁਰ ਸਿੱਖ
ਤੂੰ ਮਤਿ ਚਤੁਰ ਮਹਾਨੀ ॥ ੩੦ ॥ ਘਨੇ ਕਰੇ ਉਪਕਾਰ ਤੈਂ ਅਰੁ ਗੁਰ ਕੇ
ਕਾਜਾ । ਅਤਿਸੈ ਚਾਤੁਰਤਾ ਧਰੇ ਆਨੇ ਜੁਗ ਬਾਜਾ' । ਕਰੇ ਰਿਝਾਵਨ
ਸਕਲ ਬਿਧਿ ਦੇ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਅਬਿ ਮੇਰੈ ਭੀ ਕਾਜ ਕਰਿ ਨਿਤ ਰਹਹੁ
ਸੁਖਾਲਾ' ॥ ੩੧ ॥ ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਬਿਧੀਏ ਕਹੜੇ 'ਮੈਂ ਧੰਨ ਮਹਾਨਾ । ਜਿਸ
ਤੇ ਮਾਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁਇ, ਨਿਜ ਕਾਜ ਬਖਾਨਾ' । ਮਿੱਥਨਾ ਤਨ ਤੁਮ ਹਿਤ
ਲਗਹਿ ਨਹਿ ਆਛੇ ਔਰੀ । ਕਰੋਂ ਆਪ ਕੋ ਕਾਰ ਮੈਂ ਕਸ ਬਿਖਮ ਸੁਠੋਰੀ'
॥ ੩੨ ॥ ਸੁਨਿ ਸ਼ਰਧਾ ਕੇ ਬਾਕ ਕੋ ਤਬਿ ਮਾਤ ਬਖਾਨਾ । 'ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੀ
ਬੈਗਮਾਂ ਅਬਿ* ਹੁਇ—ਜਿਸ ਥਾਨਾ । ਜੇਵਰ ਜੇ ਵਰ ਤਿਨਹੁ ਕੇ ਮਮ ਹਿਤ
ਦਿਹੁ ਆਨੀ । ਹੀਰੇ ਮੁਕਤਾ ਜਿਨਹੁ ਮਹਿ ਲਗਿ ਮੋਲ ਮਹਾਨੀ' ॥ ੩੩ ॥
ਸੁਨਿ ਬਿਧੀਏ ਬੰਦਨ ਕਰੀ 'ਮੈਂ ਲਜਾਵੇਂ ਜਾਈ । ਗੁਰ ਆਇਸੁ ਤੇ ਗਮਨ
ਕਿਯ ਉਰ ਹਰਖ ਉਪਾਈ । ਦਈ ਆਸ਼ਿਖਾ ਨਾਨਕੀ 'ਮੁਖ ਤੋਹਿ ਸ਼ਰੀਰੀ
ਨਹਿ ਸੰਕਟ ਕਬਿਹੂੰ ਬਨਹਿ ਗੁਰ ਸਿਖ ਬਡ ਬੀਰੇ' ॥ ੩੪ ॥

ਚਿਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਅਸ਼ਟਮ ਗਾਏ 'ਬਿਧੀ ਚੰਦ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦੁਤੀਓ ਐਸੁ ॥ ੨ ॥

੩. [ਬਿਧੀਚੰਦ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਲੋ ਕਰਿ ਆਸ਼ਿਖ ਮਾਤ ਤੇ ਗੁਰ ਰਜਾਇ ਕੋ ਪਾਇ ਲਵਪੁਰਿ ਕੇ
ਸਨਮੁਖ ਚਲਜੋ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਧਨਾਇ ॥ ੧ ॥ ਨਿਸਾਨੀ ਛੰਦ ॥ ਗਮਨਜੋ
ਮਾਰਗ ਕਾਜ ਹਿਤ ਤਟ ਆਇ ਬਿਪਾਸਾ । ਹੁਤੇ ਘਾਟ ਪਰ ਲੋਕ ਤਹਿ
ਬੁਝਜੋ ਤਿਨ ਪਾਸਾ । 'ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਮੀਪਇਹੁ ਡੇਰਾ ਕਿਨ ਘਾਲਾ ? ।
ਲਾਗਤਿ ਹੇਂ ਤੰਬੂ ਅਬਹਿ ਜਿਹ ਸੋਭ ਬਿਸਾਲਾ' ॥ ੨ ॥ ਕਰਜੋ ਬਤਾਵਨ
ਤਿਨਹੁ ਤਬ 'ਹਜ਼ਰਤ' ਕੀ ਦਾਰਾ ਬੈਗਮਾਤ ਆਗਵਨ ਭਾ ਤਿਹ ਸਿਵਰ
ਘੋੜੇ । ੨ ਆਖੇ । ੩ ਕੋਸੀ ਹੀ ਲੇਖੀ ਥਾਂ ਹੋਵੇ । *ਅਬ' ਤਾਂ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਹੈ । ਜਹਾਂਗੀਰ ਮਰ ਵਕਾ ਹੈ । ਸੋ ਕਥਾ ਅਖੇਪਕ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ।

†ਹਜ਼ਰਤ' ਹੋਵੇ ਵਕਤ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ
[ਦਾਖ਼ੀ ਮੁਖ ਦੇਖ ਅਛਰੇ ਪੌਨੇ ਏ ਹੋਣਾ] ॥

ਉਤਾਰਾ । ਅਬਿ ਲੋ ਨਹਿ ਪਾਪਤ ਭਈ ਆਵਤਿ ਹੈਂ ਪਾਛੇ । ਤਜਾਰੀ ਪੁਰਬ
ਹੀ ਕਰਤਿ ਬਲ ਸੋਧਤਿ ਆਛੇ^੧ ॥ ੩ ॥ ਸੁਨਿ ਹਰਖਜੋ ਪਰਖਜੋ ਤਬਹਿ
-ਕਾਰਜ ਬਨਿ ਆਵੈ । ਬੋਗਮ ਪੁਰ ਤੇ ਵਹਿਰ ਹੀ ਨੀਕੀ ਬਿਧਿ ਪਾਵੈ-।
ਰਹਜੋ ਤਹਾਂ ਕਰਿ ਘਾਤ ਕੋ ਦਿਨ ਟਾਰਨ ਕੀਨਾ । ਰਵਿ ਅਸਤਜੋ ਫੈਲਜੋ
ਤਿਮਰ ਨਿਸ ਚੰਦ ਬਹੀਨਾ ॥ ੪ ॥ ਦੇਖਤਿ ਦਾਵ ਬਿਚਾਰਤੋ ਬੋਗਮ ਵਿਗ
ਜਾਨੈ^੨। ਖਰੇ ਪਾਹਰੂ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿਨਿ ਬਨ ਕਰਿ ਸਵਧਾਨੇ। ਨਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਵਿਚ
ਹੁਇ ਸਕਹਿ ਅਵਕਾਸ ਨ ਪਾਵੈ । ਆਪਸ ਮਹਿ ਬੋਲਤਿ ਰਹੇ ਇਕ
ਦੁਤਿਯ ਜਗਾਵੈ ॥ ੫ ॥ ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਇ ਤਸਕਰਨਿ ਕੋ ਗਹਿ ਸਿਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾ ।
ਖਰੇ ਰਹੇ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿਨਿ ਭਟ ਨਹਿ ਆਲਸ ਠਾਨਾ । ਰਹਜੋ ਤਕਾਵਤਿ
ਦਾਵ ਕੋ ਅਵਿਕਾਸ ਨਿਹਾਰੈ । ਬੋਗਮ ਲਗਿ ਪਹੁੰਚੈ ਨ ਕਿਮ ਬਿਧਿ
ਅਧਿਕ ਬਿਚਾਰੈ ॥ ੬ ॥ ਤੀਨ ਪਹਿਰ ਬੀਤੀ ਨਿਸਾ ਸਭਿ ਜਾਗ ਪਰੇਹੈ। ਚਲਨਿ
ਪੰਥ ਬਿਨ ਘਾਮ ਤੇ ਹੁਇ ਤਜਾਰ ਖਰੇ ਹੈਂ । ਬੋਗਮ ਜਾਗੀ ਤਿਸੀ ਛਿਨ
ਕੀਨਸਿ ਨਿਜ ਤਜਾਰੀ । ਹਥਨੀ ਤੁੰਗ ਬਿਲੈਦ ਇਕ ਤਿਸ ਪਰ ਅੰਬਾਰੀ ॥
੭ ॥ ਕੰਚਨ ਕੀ ਦਮਕਤਿ ਮਹਦ ਨਗ ਜਰੇ ਬਿਸਾਲੇ । ਜ਼ਰੀ^੩ ਸਤਾਰਨ
ਤੇ ਅਧਿਕ ਸੁੰਦਰ ਸੁਭ ਵਾਲੇ । ਬੋਗਮ ਹੋਤੁ ਅਰੂਢਨੇ ਸੋ^੪ ਨਿਕਟਿ
ਮੰਗਾਈ । ਸੰਪੁਟ ਮਹਿ ਜ਼ੋਵਰ ਧਰੇ ਦਿਨ ਮਹਿ ਤਨ ਪਾਈ ॥ ੮ ॥ ਹਾਲਤਿ
ਚਾਲਤਿ ਪੰਥ ਮਹਿ ਯਾ ਤੇ ਸੁ ਉਤਾਰੇ। ਹੀਰੇ ਮੁਕਤਾ ਗੁੱਛ ਬਝ ਜਿਨ ਮੇਲ
ਉਦਾਰੇ । ਸੰਪੁਟ ਹੁਤੋ ਬਿਸਾਲ ਹੀ ਕੰਕਨ ਕੋ ਚਾਰੂ । ਭਰ ਕਰਿ ਦਾਸੀ
ਹਾਥ ਦੇ ਬੋਗਮ ਅਸਵਾਰੂ^੫ ॥ ੯ ॥ ਚਢਿ ਹਥਨੀ ਪਰ ਸੋ ਲਿਯੋ ਉਰੂ ਤਰ
ਰਾਖਾ। ਬਿਧੀਚੰਦ ਮਿਲਿ ਨਰਨਿ ਮੈਂ ਪਿਖਿ ਧਰਿ ਅਭਿਲਾਖਾ। ਸਭਿ ਇਕੱਤ੍ਰ
ਜ਼ੋਵਰ ਲਖੇ ਹਰਖਜੋ ਬੁਧਿਵਾਨਾ । -ਲੈਹੋਂ ਸੰਪੁਟ ਪੰਥ ਮੈਂ-ਦਿਢ ਚਿਤਵਨ

^੧ਸਾਫ ਕਰਦੇ ਹਾਂ । ^੨ਜਾਣ ਦਾ । ^੩ਵਿੱਲਾ ਅਦਿ (ਜ਼ਰੀ) । ^੪ਭਾਵ ਹਥਨੀ । ^੫ਅਸਵਾਰ ਹੋਈ ।

[ਪਿਛੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਗਲੀ ਟੁਕ]

ਹੈ । ਪਿਛੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਵੋਰੀ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੀ ਵੇਗਮਾਂ ਦੀ ਕਰਕੇ ਲਿਆ (ਵੇਰੋ ਪਿਛਲਾ
ਅੰਕ ੩੩), ਸੋ ਜੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੀ ਵੇਗਮਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਤੇ 'ਹਜ਼ਰਤ' ਤੋਂ ਉਹ ਸੀ ਤਾਂ
ਪਰਾਣਾ ਵਿਸਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ । ਜੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਕਿ 'ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਦੇ ਕਹੇ
ਦੇਣ ਵੋਰੀ ਕਰਨ ਗਿਆ' ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੁਠੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਈ । ਆਪਣੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ
ਹਾਫਜਾ ਖਰਾਬ ਹੈ ਜੋ ਵੇਰੋ ਦਾ ਦੋਇਆ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦੀ ਦਾਰਾ ਤੇ ਜਹਾਂਗੀਰ
ਦੀ ਵੇਗਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਬੀ ਫੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਹ ਸਾਖੀ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਠਾਨਾ॥੧੦॥ਕਿਤਿਕ ਅਗਾਰੀ ਚਲਿ ਪਰੇ ਮਗ ਮਹਿ ਨਰ ਲਾਰਾ^੧ । ਹੁਇ
 ਨਿਚਿਤ ਗਵਨੇ ਸਕਲ ਉਰ ਤਾਸ ਬਿਸਾਰਾ । ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਕਰਿ
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਮਹਿ ਬੇਗਮ ਅਸਵਾਰੀ । ਚਲਨੇ ਸੰਗ ਚਾਹਤਿ ਲਿਯੋ ਜੇਵਰ
 ਮੁਲ ਭਾਰੀ ॥੧੧॥ ਮੂਤ੍ਰ ਤਜਨਿ ਹਿਤ ਟਿਕ ਗਯੋ ਜੋ ਹਥਨੀ ਪਾਛੇ ।
 ਦਾਵ ਜਾਨਿ ਅਵਕਾਸ ਲਹਿ ਅਬਿ ਲੇਵੋ ਆਛੇ । ਤਿਹ ਸਮ ਬਨ ਹੋਯੋ
 ਨਿਕਟਿ ਬੋਲਤਿ ਤਿਸ ਜੈਸੇ । ਲਾਸ^੨ ਗਹੀ ਦਿਢ ਹਾਥ ਮੈਂ ਜੇਹਨ ਕਰਿ^੩
 ਤੈਸੇ ॥੧੨॥ ਭੁਜ ਬਲ ਤੇ ਆਰੂਢ ਕਰਿ ਅੰਤਰ ਕਰ ਘਾਲਾ^੪ । ਲਗਨੇ
 ਜਾਇ ਸੰਪੁਟ ਜਹਾਂ ਗਹਿ ਖੈਚਿ ਨਿਕਾਲਾ । ਬਿਸਮਤਿ ਬੇਗਮ ਬੋਲਤੀ, 'ਕੋ
 ਹੈ, ਤੂੰ ਕੋ ਹੈ?' ਲੇਵਤ ਹੀ ਉਤਰਨੇ ਤਰੇ ਕਰਿ ਛਾਰ ਉਚੋਹੈ^੫ ॥੧੩॥ 'ਚੋਰ
 ਚੋਰ' ਕੂਕੀ ਤਬਹਿ ਦੋਰੇ ਨਰ ਆਏ । ਹਥਨੀ ਕੇ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਫਿਰੇ ਨਹਿ
 ਕੁਛ ਦਰਸਾਏ । ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਕਰਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਤਜਿ ਮਗ ਤਤਕਾਲਾ ।
 ਸੰਪੁਟ ਦਿਢ ਸੰਭਾਰਿ ਕਰਿ ਪਾਛੇ ਹਟਿ ਚਾਲਾ ॥੧੪॥ ਦੂਰ ਫਰਕ ਕੋ ਪਾਇ
 ਕਰਿ ਪਾਤੀ ਹੁਇ ਆਈ ॥ ਉਲੇਘਿ ਬਿਪਾਸਾ ਨਦੀ ਕੋ ਸਭਿ ਚਿੰਤ ਗਵਾਈ ।
 ਤਮ ਮਹਿ ਨਰ ਇਤ ਉਤ ਫਿਰੇ ਮਗ ਨੇਰੇ ਨੇਰੇ । ਨਹਿ ਪਾਯੋ ਤਸਕਰ
 ਗਯੋ^੬, ਬਿਸਮਾਇ ਘਨੇਰੇ ॥੧੫॥ ਬੇਗਮ ਭਈ ਹਿਰਾਨ ਮਨ 'ਅਸ ਚੋਰ
 ਨ ਹੋਰਾ । ਤੁਮ ਸਭਿ ਮਹਿ ਤੇ ਲੇ ਗਯੋ ਹਠ ਧਾਰਿ ਬਡੋਰਾ' । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
 ਗੁਨ ਗਾਵਤੋ ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਵੈ । ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਿ ਮਾਰਗ ਕੋ
 ਆਵੈ ॥੧੬॥ ੧੬ ਸੋ ਪਹੁੰਚਨੇ ਆਇ ਕਰਿ ਪੁਰਿ ਵਿਖੈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ । ਗਯੋ
 ਮਹਿਲ ਜਹਿ ਨਾਨਕੀ ਆਨੰਦ ਵਿਸ਼ੇਖਾ ॥ ਸੁੰਦਰ ਸੰਪੁਟ ਹੋਮਕੋ ਧਰਿ ਦੀਨਿ
 ਅਗਾਰੀ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨਾ ਸਭਿ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ ॥੧੭॥ 'ਮਾਤਾ!
 ਕਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਇਹ ਭੁਖਨ ਆਨੇ ਬੇਗਮ ਡੇਰਾ ਨਿਕਟਿ ਹੀ ਮਿਲਿ ਗਯੋ
 ਮਹਾਨੇ । ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਧਾਰਜ ਪੁਰਹੁ ਜਹਿ ਕਹਾਂ ਸਹਾਈ । ਰਾਖਹੁ ਮੇਰੀ
 ਲਾਜ ਨਿਤ ਇਹ ਕਹਾਂ ਬਡਾਈ' ॥੧੮॥ ਬਿਸਮਤਿ ਚਿਤ ਹੈ ਨਾਨਕੀ
 ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਯੋ । 'ਚੋਰੀ ਮੈਂ ਅਤਿਸ਼ੈ ਚਤੁਰ ਤੁਰਨ ਹੀ ਲਜਾਯੋ' ।
 ਦਾਸੀ ਸੰਗ ਬਖਾਨਿ ਕੇ ਸੰਪੁਟ ਖੁਲ੍ਹਵਾਯੋ ॥ ਭਰਨ ਜਵਾਹਰ ਖਿੰਦ ਤੇ ਜਗ-
 ਮਗ ਝਮਕਾਯੋ ॥੧੯॥ ਮੁਕਤਾ ਗਨ ਕਰਨਾ ਭਰਨ^੭ ਬਡ ਆਬ ਸੁਢਾਰੇ^੮ ।

^੧ਕਤਾਰ, ਵਹੀਰਾ ਹੋਟਾ ਹੋਸਾ^੨ਜੇਹ ਕਰਵੇ।^੩(ਮੰਗਾਰੀ)ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਬ ਪਾਇਆ^੪ਉੱਚੀ ਛਾਲ
^੫ਚੋਰ ਨਾ ਪਾਯਾ ਗਿਆ^੬ਕੇਨਾਂ ਦੇ ਗਹਿਣੇ^੭ਮੁਹਲੇ ਤੇ ਮੁਹਣੀ ਆਬ ਵਾਨੇ।^੮ਪਾ:-ਨਰ=ਨਾਦੀ

ਸੀਸ ਫੁਲ^੧ ਹੀਰੇ ਜਰੇ ਜਿਨ ਮੋਲ ਉਦਾਰੇ । ਬੇਸਰ^੨, ਗਰ ਭੂਖਨ ਭਲੇ
ਅਰੁਹਾਥਨਿ ਕੇਰੇ । ਦੇਖਤਿ ਦੇਤਿ ਪ੍ਰਮੋਦ ਕੋ ਦੁਤਿਵੰਤ ਬਡੇਰੇ ॥ ੨੦ ॥
ਉਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਹੁ ਨਾਨਕੀ ਬਰ ਸੰਦਰ ਦੀਨੇ।^੩ਰੁਰ ਜਸੁ ਕੇ ਸੰਗ ਜਸੁ ਰਹੈ
ਜਗ ਮਹਿ ਸੁਖ ਲੀਨੇ । ਸੱਤਿਨਾਮ ਮਨਿ ਮਹਿ ਬਸਹਿ ਸਿੱਖੀ ਬਡ
ਧਾਰੇ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਬੰਧਨਿ ਛਟਹਿ ਗੁਰਿ ਤੋਹਿ ਉਧਾਰੇ ॥ ੨੧ ॥ ਤੋਹਿ
ਨਾਮ ਕੋ ਉਚਰ ਕਰਿ ਰਿਪੁ ਤੇ ਜੈ ਪਾਵੈ।^੪ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਗੁਰ ਹਿਤ ਕਰੇ ਸਭਿ
ਬਿਘਨ ਮਿਟਾਵੈ । ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਬਹੁ ਰਹਨੈ ਬਿਦਤਹਿ ਜਗ ਮਾਂਹੀ ।
ਦੁਖ ਬਿਹੀਨ ਤਨ ਤੁਵ ਰਹੈ ਸਭਿ ਕਰੈ ਸਰਾਹੀ ॥ ੨੨ ॥ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਮ
ਨਾਨਕੀ ਆਸ਼ਿਖ ਬਹੁ ਦੀਨੇ । ਆਗਨਾ ਲੇ ਕਰਿ ਮਾਤ ਤੇ ਉਠਿ ਬੰਦਨ
ਕੀਨੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਕੋ ਦਰਸ ਪੁਨ ਜਾਇ ਨਿਹਾਰਾ । ਪਗ ਪੰਕਜ
ਪਰ ਸੀਸ ਧਰਿ ਪਰਸੰਗ ਉਚਾਰਾ ॥ ੨੩ ॥ ਮੁਸਕਾਨੇ ਗੁਨ ਖਾਨਿ ਸੁਨਿ ਸਨ-
ਮਾਨ ਬਿਠਾਯੋ । ‘ਤੁਵ ਸਮਤਾ ਨਹਿ ਕਿਸੁ ਮਹਿ’ ਜਸੁ ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਯੋ ।
ਬਿਧੀ ਦੇਵ ਕੋ ਕਰਮ ਅਸੁ ਸੁਨਿ ਪਿਖਿ ਬਿਸਮਾਵੈ।^੫ਜਹਾਂ ਨ ਪਹੁੰਚਨੈ ਜਾਇ
ਕਿਸ, ਤਤਛਿਨ ਤਹਿ ਜਾਵੈ ॥ ੨੪ ॥ ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਮੀਦਰ ਗਏ ਸੁਠ
ਪਲੰਘ ਸੁਹਾਏ । ਸਕਲ ਬਿਭੂਖਨ ਨਾਨਕੀ ਤਬ ਆਨਿ ਦਿਖਾਏ।^੬ਬਿਖਮ
ਥਾਨ ਤੇ ਆਨ ਕਰਿ ਇਹ ਅਰਪਨ ਕੀਨੇ । ਬੁਧਿ ਬਲ ਮੈਂ ਅਤਿ ਚਤੁਰ
ਹੈ ਸਮ ਅਪਰ ਨ ਚੀਨੇ ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਨੈ।^੭ਇਸ
ਕਰਮ ਬਿਸਾਲੇ । ਹਯ ਲਨਾਵਨ ਅਚਰਜ ਕਰਨੈ ਬਿਚ ਮਾਨਵ ਜਾਲੇ ।
ਨਹਿ ਆਵਤਿ ਕਹਿਬੇ ਬਿਖੈ^੮ ਕਸਾ ਕਹੈਂ ਸੁਨਾਈ’ । ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ
ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਕਰਿ ਦਾਸ ਬਡਾਈ ॥ ੨੬ ॥ ਦੇਖਿ ਬਿਭੂਖਨ ਨਾਨਕੀ ਨਹਿ ਪਹਿ-
ਰਨ ਚਾਹੇ।^੯ਅਪਨੇ ਉਚਿਤ ਨ ਚੀਨਿ ਕੈ ਕਹਿ ਭਰਤਪਾਹੇ । ਪੈਂਦੇਖਾਂ ਕੀ
ਭਾਰਜਾ ਕਹਿ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਈ । ਬਹੁ ਮੋਲੇ ਤਤਛਿਨ ਦਿਏ ਲੈ ਕਰਿ
ਹਰਿਖਾਈ ॥ ੨੭ ॥ ਪੁਨ ਬਾਬਕ ਕੀ ਨਾਰਿ ਕੋ ਬਖਸ਼ੈ ਤਤਕਾਲਾ*।^{੧੦}ਜਬਰ
^੧ਵੇਕ । ^੨ਨੱਥ । ^੩(ਇਸ ਦੇ ਕਰਮ) ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇ । *ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੇਸਣ ਦੀ
ਫੌਲਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਵੇਰੀ ਦਾ ਮਾਲ ਮੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਉਵਿੰਤ ਨਹੀਂ
ਜਾਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵੇਰੀ ਪ੍ਰੋਜਨ ਨਹੀਂ ਬਿਧੀ ਦੇਵ ਦੀ ਚਤੁਰਤਾ ਦੀ ਮਜ਼ਾ ।
ਇਸ ਸੀ । ਪਰ ਅਸਲ ਗਲ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਪੁੰਗ ਅਣਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਸਾਖੀ ਮਹਿ: ਪ੍ਰ: ਵਿਖਾ
ਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਬੀ ਅਟਪਟੀ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਬੀਰ ਬਲ ਦੀ ਚਤੁਰਤਾ ਤੇ ਖਚਿਲੀ ਦੀ
ਸਮਝਰੀ ਤੇ ਸੁਬਦੇ ਜੀ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਦਿਲੀ ਦੇ ਭਿੰਸੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਰਛ ਚਤੁਰਨੋਕ ਹਰ ਸਮੇਂ ਨਵੇਂ
ਘੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਤਿਹਿ ਇਹ ਬਿਧੀ ਦੇਵ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਚਤੁਰ ਵੀ ਘੜੀ ਘੜਤ ਮਾਨ੍ਹ ਹੈ ।
ਕਹਾਣੀ ਟੱਪਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੇ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦਾ ਸੀ ਫਰਕ ਦੇਖੋ ਨਹੀਂ ।

ਜਵਾਹਰ ਜਰੇ ਜਿਨ ਬਰ ਦਿਪਹਿ ਉਜਾਲਾ । ਲਕਰਿ ਸੁਜਸੁ ਬਖਾਨਤੀ
ਉਰ ਮੇਦ ਉਪਾਏ । ਲਾਖਹੁ ਕੀਮਤ ਜਿਨਹੁ ਕੀ ਨਿਜ ਤਨ ਪਹਿਰਾਏ ॥
੨੮ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਤਾਰਪੁਰਿ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਟਾਰੇ। ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਆਵੈ
ਸੰਗਤਾਂ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿਨਿ ਨਿਹਾਰੇ । ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪਾਇ ਕਰਿ ਗਨ ਭੋਟ
ਚੜ੍ਹਾਵੈ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨ ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਪੁਰਬਨਿ ਵਰਸਾਵੈ ॥ ੨੯ ॥ ਸਭਿ
ਦਿਸ਼ਿ ਬਿਖੈ ਮਸੰਦ ਗਨ ਆਨਹਿ ਗੁਰ ਕਾਰਾ । ਲਾਖਹੁ ਧਨ ਕੋ ਅਰਪਣੇ
ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਬਾਰਾ । ਤਿਮ ਹੀ ਖਰਚ ਬਿਸਾਲ ਹੈ ਗੁਰ ਦੇਗ ਚਲਾਵੈ ।
ਸੁਭਟਨਿ ਕੋ ਦੇ ਚਾਕਰੀ ਸਿਰੁਪਾਉ ਦਿਵਾਵੈ ॥ ੩੦ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ
ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਖਰਚ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਹੋਤਿ ਬਿਸਾਲ । ਤਿਮ ਹੀ ਆਵਤਿ ਦਰਬ
ਬਹੁ ਪੁਰਹਿ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥ ੩੧ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਦੇ ਅਸ਼ਟਮ ਰਾਸੇ 'ਬਿਧੀ ਚੰਦ' ਪੁਸ਼ਟ
ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਤਿਤੀਓ ਅੰਸੁ ॥ ੪ ॥

੪. [ਬਿਧੀਚੰਦ । ਬਾਲੁ ਹਸਨਾ । ਪੈਰੇ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਤੁ ਹੋਣਾ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗਏ ਮਹਿਲ ਕੇ ਮਾਂਹਿ । ਬਿਧੀਚੰਦ
ਕੋ ਸੰਗ ਲੇ ਬੈਠੇ ਤਹਾਂ ਸੁਹਾਹਿ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਤਬਹਿ ਨਾਨਕੀ ਅਰੁ
ਮਰਵਾਹੀ । ਬੈਠੀ ਆਇ ਬੰਦਿ ਕਰ ਪਾਹੀ । ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਬੁਝਤਿ ਗੁਰ
ਸੰਗਾ । 'ਬਿਧੀਚੰਦ ਤੁਮਰੇ ਸਿਖ ਚੰਗਾ ॥ ੨ ॥ ਭਾ ਅਵਤਾਰ ਆਪ ਕੋ ਭਾਰਾ
ਕਲਿ ਮਹਿ ਕੁਟਿਲ ਕਰੇ ਨਿਸਤਾਰਾ । ਬਨਜੋ ਸਿੱਖ ਰਾਵਰ ਕੋ ਆਇ ।
ਤਉ ਸੁਭਾਵ ਨ ਪਲਟਜੋ ਜਾਇ ॥ ੩ ॥ ਚੌਰੀ ਕਰਤਿ ਹੋਤੁ ਉਪਕਾਰੇ ।
ਗੁਰ ਕੇ ਕਾਰਜ ਅਨਿਕ ਸੁਪਾਰੇ' । 'ਬਿਧੀਚੰਦ ਭਾਈ ! ਹਿਤ ਧਰੇ ।
ਅਪਰ ਕਰਮ ਜੋ ਕਿਛੁ ਤੈਂ ਕਰੈ ॥ ੪ ॥ ਕਰਹੁ ਸੁਨਾਵਨਿ ਹਮ ਕੋ ਸੋਇ ।
ਜਿਨ ਸੁਨਿਬੋ ਮਨ ਅਚਰਜ ਹੋਇ । ਤੋਹਿ ਸਮਾਨ ਸੁਨਜੋ ਨਹਿ ਕਾਨਾ ।
ਕਿਮ ਦੇਖਨਿ ਮਹਿ ਆਵਹਿ ਜਾਨਾ'* ॥ ੫ ॥ ਤੁਝ ਸਮ ਇਕ ਤੁਝਹੀ
ਕਉ ਜਾਨਾ । ਅਪਰ ਕਰਨੋ ਸੋ ਕਰਹੁ ਬਖਾਨਾ' । ਸੁਨਿ ਬਿਧੀਏ ਕਰ
ਜੋਰਿ ਸੁਨਾਯੋ । 'ਸੁਨਹੁ ਮਾਤ ! ਇਕ ਕਰਮ ਕਮਾਯੋ ॥ ੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰ-
ਜਨ ਮੁਝ ਸੰਗ ਉਚਾਰਾ ।—ਤੁਵ ਸਿਰ ਚੌਰੀ ਲੇਖ ਉਦਾਰਾ । ਜੇ ਅਬਿ
ਚਹਹੁ' ਕਰਹੁ ਉਪਕਾਰਾ । ਪਰ ਧਨ ਆਪ ਨ ਲਿਹੁ ਕਰ ਧਾਰਾ'—॥ ੭ ॥

*'ਤੇ ਜਿਹਾ (ਕੋਈ ਹੋਰ) ਠੰਨੀਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆਂ, ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਿਚ ਕੀਕੂੰ ਆ ਸਕੇ ।

'(ਚੌਰੀ ਕਰਨੀ) ਚਾਹਵੇਂ ਤਾਂ । *ਪਰਾਏ ਧਨ ਨੂੰ ਆਪ ਹੋਥ ਨਾਂ ਲਾਈਂ ਅਬਵਾ ਧਾਰਨ ਨਾ
ਕਰੀਂ । *ਪਾ:—ਨਹਿ ਦੇਖਨ ਨਹਿ ਆਇਸ ਜਾਨਮ ਪੁਨਾ: ਕਿਮ ਦੇਖਨ ਨਹਿ ਆਵਹਿ ਜਾਨਾ।

ਇਸ ਸੁਨਿ ਮੈਂ ਇਕ ਕੇ ਘਰ ਗਏ । ਤਿਨ ਕੋ ਬਹੁ ਦਾਰਿਦ ਪਿਖਿ
 ਯੋ । ਦੇਪਾਤੇ ਬੈਠੇ ਬਹੁ ਮੁਰਝਾਏ । ਏਕ ਸਮੈ ਦਿਨ ਨਹਿ ਤ੍ਰਿਪ-
 ਯਾਏ ॥੯॥ ਇਕ ਕੰਨਯਾ ਤਿਨ ਕੇ ਘਰ ਮਾਂਹੀ । ਬਰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਧਨ ਬਿਨ ਨਹਿ
 ਮਾਹੀ । ਨਿਤ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਰਹੈ ਬਿਮੁਰਤਿ । ਰਹੈ ਸੰਬਰਜਿਮ* ਪਾਹਿਨ
 ਮੁਰਤਿ ॥੧੦॥ ਤਿਨ ਕੋ ਦੇਖਿ ਦਯਾ ਮੁਹਿ ਆਈ । ਮੈਂ ਦੇਹੋਂ ਧਨੁ—ਗਿਰਾ ਸੁਨਾਈ ।
 —ਜਿਸ ਤੇ ਕੰਨਯਾ ਕੋ ਹੁਇ ਬਯਾਹੁ । ਅਰੁ ਬੈਠੇ ਭੋਜਨ ਲਿਹੁ ਖਾਹੁ—॥੧੦॥
 ਤਿਸ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਇਕ ਘਰ ਚਲਿ ਗਏ । ਬ੍ਰਿੰਦ ਮੇਲ ਤਹਿ ਦੇਖਤਿ
 ਭਯੋ । ਮਿਲਨੈ ਨਰਨ ਮਹਿ ਅੰਤਰ ਬਰਜੈ । ਹੁਤੇ ਬਯਾਹੁ ਸਭਿ ਦੇਖਨਿ
 ਕਰਜੈ ॥ ੧੧ ॥ ਤਬਿ ਬਰਾਤ ਅੰਤਰ ਬੁਲਵਾਈ । ਹਿਤ ਭੋਜਨ ਕਰਿ ਪਾਂਤਿ
 ਬਿਠਾਈ । ਤਹਿ ਮੈਂ ਭਯੋ ਪਰੋਸਨ ਵਾਰਾ । ਭਰਜੈ ਟੋਕਰਾ ਲਜਾਉਂ ਅਹਾਰਾ
 ॥ ੧੨ ॥ ਤਬਿ ਮੈਂ ਲੈ ਪਕਵਾਨ ਘਨੇਰਾ । ਗਏ ਨਿਕਸਿ ਕਰਿ ਕਿਨਹੁ
 ਨ ਹੋਰਾ । ਤਿਨ ਛੁਧਿਤਨਿ ਕੋ ਦੀਨਸਿ ਆਨਿ । ਲੇ ਹਰਿ ਖਾਇ ਸੁ ਕੀਨਸਿ
 ਖਾਨ ॥ ੧੩ ॥ ਅਪਰ ਵਸਤੁ ਕੁਛ ਹਾਥ ਨ ਆਈ । ਜਾਇ ਅਪਰ
 ਘਰ ਸੇਨੁ ਲਗਾਈ । ਅੰਤਰ ਬਰਜੈ ਚੁਬਾਰੇ ਚਰਜੈ । ਬੈਠਨੈ ਬਨੀਆ ਤਹਾਂ
 ਨਿਹਰਜੈ ॥੧੪॥ ਰੁਜਨਾਵੇ ਲੇਖੇ ਕੀ ਬਿਧੀ । ਰਹਜੈ ਜੋਰਿ ਹੋਵਤਿ ਨਹਿ
 ਸਿਧੀ* । ਤੀਨ ਜਾਮ ਜਾਮਨਿ ਬਿਤ ਗਈ । ਗਿਨਤਿ ਮੰਦਮਤਿ ਤਨਾਗਿ
 ਨ ਦਈ ॥ ੧੫ ॥ ਜਾਗਤਿ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਯਾਕੁਲ ਹੋਈ । ਦੂਧ ਕਟੋਰਾ ਭਰਿ
 ਕਰਿ ਸੋਈ । ਫਿਰਾ ਹੁਇ ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਵਨ ਕਾਜ ।—ਖਾਇ ਨ ਪੀਓ ਤੈਂ
 ਕਿਛੁ ਆਜ ॥ ੧੬ ॥ ਜੇ ਅਬਿ ਤੁਝ ਤੇ ਜਾਇ ਨ ਦੇਖਾ* । ਤਨਾਗਿ ਦੇਹੁ
 ਪੁਨ ਕੀਜਹਿ ਲੇਖਾ—। ਸੁਨਤਿ ਬਾਕ ਕੋ ਰਿਸ ਤੇ ਰਾਚਾ । ਨਿਜ ਇਸਤ੍ਰੀ
 ਕੋ ਹਤਸਿ ਤਮਾਚਾ ॥੧੭॥ ਭਈ ਕ੍ਰੋਧ ਧਰ ਗੋਰਿ ਕਟੋਰਾ । ਦੂਧ ਬਿਥਾਰਜੈ
 ਪਤਿ ਕੀ ਓਰਾ । ਕਹਜੈ—ਸੁਮ ਤੂੰ ਭਯੋ ਮਹਾਨੇ । ਦੇਵ ਪਿਤਰ ਕਿਸਹੂੰ
 ਨਹਿ ਮਾਨੇ ॥ ੧੮ ॥ ਇਕ ਦਮਰੀ ਪਰ ਰਾਤਿ ਗੁਜਾਰੀ । ਸਮੁਝਾਯੋ ਤੇ ਰਿਸ
 ਰਹਿ ਮਾਰੀ—ਇਸ ਕਹਿ ਰੁਦਤਿ ਹੋਇ ਦੁਖਿਆਰੀ । ਸੁਪਤੀ ਜਾਇ ਨੀਂਦ
 ਲੇ ਭਾਰੀ ॥੧੯॥ ਭਈ ਕਲਹ, ਬਨੀਏ ਦੁਖ ਪਾਯਹੁ ਤਜੀ ਵਹੀ ਤਿਹ ਠਾਂ
 ਪ੍ਰਪਤਾਯਹੁ । ਜ ਬ ਦੋਨ ਕਹੁ ਸੁਧਿ ਨਹਿ ਰਹੀ । ਦੁਰਜੈ ਏਕ ਥਲ ਮੈਂ
 ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵਹੀ ਬੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਜ ਖਾਰੇ । ੨. ਜਨਾਮਦੇ (ਦੀ ਵਹੀ) ਦੇ ਲੇਖੇ ਦੀ ਬਾਕੀ
 ਲ ਰਹਿਆ, ਪਰ ਸਿਧ ਨ ਹੋਈ, ਭਾਵ ਵਿਧ ਮਿਲਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ । ੩. (ਹਿਸਾਬ) ਰੇਖਿਆ ਨਹੀਂ
 ਜਾਂਦਾ ।

*ਪਾ:—ਜਨੁ ।

ਸਭਿ ਲਹੀ ॥ ੨੦ ॥ ਜਾਇ ਚੁਬਾਰੇ ਮਹਿ ਬਰਿ ਗਯੋ । ਧਰਜੈ ਸੰਦੂਖ
 ਨਿਹਾਰਤਿ ਭਯੋਕਰਿ ਬਲ ਕੋ ਬਹੁ ਤੋਰਜੈ ਤਾਰਾਤਾਕੀ ਖੋਲਿ ਬੀਚ ਕਰ
 ਡਾਰਾ ॥ ੨੧ ॥ ਬੈਲੀ ਧਨ ਕੀ ਲਾਗਸਿ ਹਾਥ । ਲੈ ਕਰਿ ਮੈਂ ਤੁਰਨਤਾ ਸਾਥ
 । ਨਿਕਸਜੈ ਵਹਿਰ ਗਯੋ ਘਰ ਤਿਨ ਕੋ । ਦੀਰਘ ਦਾਰਿਦ ਹੁਤੋ ਸੁ ਜਿਨ
 ਕੋ ॥ ੨੨ ॥ ਸੁਪਤਿ ਪਟੇ ਦੇਪਤਿ ਕੋ ਦੇਖਿ । ਕਰੇ ਜਗਾਵਨ ਦੁਖੀ ਪਰੇਖਿ ।
 ਸਰਬ ਦਰਬ ਕੋ ਦੇ ਕਰਿ ਆਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਆਨਿ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੨੩ ॥
 ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਨ, ਸਿਰ ਕਰ ਧਰਜੈ । ਕਹੌ-ਲੇਖ ਚਰੀ ਅਬਿ ਟਰਜੈ ।
 ਗੁਰ ਘਰ ਕੋ ਬਹੁ ਕਾਜ ਸੁਧਾਰਹਿ । ਆਪ ਤਰੈਂ ਅਵਰਨ ਕੋ ਤਾਰਹਿ-॥
 ੨੪ ॥ ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਬਰ ਹੈ ਮੋਹੀ । ਬਡੈ ਭਾਗ ਕਰਿ ਮਿਲਿਬੋ ਹੋਹੀ ।
 ਕਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਗਨ ਪਾਪ ਨਿਵਾਰੇ । ਅਪਨੇ ਚਰਨ ਲਾਇ ਨਿਸਤਾਰੈ ॥ ੨੫ ॥
 ਸਨਿ ਗੁਰ ਪਤਨੀ ਅਚਰਜ ਲਹਜੈ । ‘ਸਾਧ ਸਾਧ’ ਬਿਧੀਏ ਕਹੁ ਕਹਜੈ ।
 ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਬੈਠਜੈ ਦਰਸਾਯੋ । ਪੁਨ ਉਠਿ ਕਰਿ ਨਿਜ ਥਲ ਚਲਿ
 ਆਯੋ ॥ ੨੬ ॥ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਈ । ਜਾਗੇ ਪ੍ਰਭੁ ਪ੍ਰਭਾਤਿ
 ਹੁਇ ਆਈ । ਸੋਚ ਸਨਾਨ ਠਾਨਿ ਗੁਰ ਪੂਰੇ । ਬੈਠਹਿ ਪੁਨ ਦਿਵਾਨ ਗਨ
 ਸੂਰੇ ॥ ੨੭ ॥ ਇਕ ਬਾਲੁ ਸਿਖ ਸੇਵਾ ਲਾਗਜੈ । ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਇ ਪੰਕਜ ਕੋ
 ਪਾਗਜੈ । ਜਬਿ ਗੁਰ ਚਵਿ ਕਰਿ ਕਿਤਹੁ ਸਿਧਾਵੈਂ । ਅੰਗੁ ਤੁਰੰਗਮ ਦੋਰਜੈ
 ਜਾਵੈ ॥ ੨੮ ॥ ਖੇਦ ਨ ਮਾਨਹਿ ਦੂਰ ਸਿਧਾਰੈ । ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਗੁਰ ਜਹਾਂ
 ਪਧਾਰੈਂ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੋ ਮੁਖ ਹੋਰਹਿ । ਹਸਹਿ ਅਧਿਕ ਹੁਇ ਖੁਸ਼ੀ
 ਘਨੇਰਹਿ ॥ ੨੯ ॥ ਬੈਠਤਿ ਚਲਤਿ ਸਮੁਖ ਜਬਿ ਹੋਇ । ਹਸਹਿ ਬਦਨ ਤੇ
 ਹਰਖਤਿ ਸੋਇ । ਧਰਜੈ ਨਾਮ ਤਬਿ ਗੁਰ ਨਿਜ ਰਸਨਾ । ‘ਭਯੋ ਆਜ ਤੇ
 ਬਾਲੂ ਹਸਨਾ’ ॥ ੩੦ ॥ ਤਿਸ ਦਿਨ ਤੇ ਤਿਸ ਕੋ ਗੁਰ ਕਹੋ ।
 ‘ਅਬਿ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਕੇ ਸੰਗ ਰਹੋ’ । ਮਾਨਜੈ ਬਾਕ ਪ੍ਰੇਮ ਮਨ ਰੰਗ । ਰਹਨਿ
 ਲਗਜੈ ਗੁਰ ਨੈਦਨ ਸੰਗ ॥ ੩੧ ॥ ਚਢੈ ਵਹਿਰ ਤਬਿ ਆਗੈ ਧਾਵਹਿ ।
 ਜਹਿ ਪਹੁੰਚਹਿ ਚਲਿ ਤਹਾਂ ਸਿਧਾਵੇ । ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ
 ਗਏ । ਬਨ ਅਖੇਰ ਕੋ ਖੋਲਤਿ ਭਏ ॥ ੩੨ ॥ ਨਿਕਸਜੈ ਸੂਕਰ ਚਲਜੈ
 ਪਲਾਈ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਦੇਖਿ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਈ ॥ ਗਏ ਦੂਰਲੋ ਸਭਿ ਹਟਿ ਰਹੇ ।
 ‘ਹੋਰੀ ੧੫ ਏਖ ਮੋਟ ਵੇਣਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਬਿਰਦ ਹੈ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਲਈ ਬੀ ਵੋਰੀ ਦੀ ਫੁਟ
 ਮਿਲਨੀ ਮਿਠਵ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਸਿਖਜਾ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ । ‘ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ।

ਪਹੁੰਚੈ ਗਯੋ ਨ ਸੁਮ ਕੋ ਲਹੇ ॥ ੩੩ ॥ ਇਕ ਬਾਲੁ ਹਸਨਾ ਤਹਿ ਗਯੋ ।
ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦ ਬਿਲੋਕਤਿ ਭਯੋ । ਅਧਿਕ ਜਾਨਿ ਸੇਵਾ, ਹਰਖਾਏ । ਟੋਪੀ
ਬਖਸਿ ਦਈ ਤਿਸ ਥਾਏ ॥ ੩੪ ॥ ਲੋਕਰਿ ਸਿੱਧ ਸ਼ਕਤਿ ਕੋ ਪਾਈ । ਭਯੋ
ਗਯਾਨ ਮਨੁ ਆਨੰਦ ਪਾਈ । ਹਤਯੋ ਕੋਲ ਸੋ ਆਨਿ ਉਠਾਏ । ਪੁਰਿ ਕਰ-
ਤਾਰ ਬਿਖੈ ਚਲਿ ਆਏ ॥ ੩੫ ॥ ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਯੋ ਗੁਰ ਕੋ । ‘ਬਖ-
ਸਿਸ਼ ਕਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਖਿ ਉਰ ਕੋ’ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਸਭਿਨਿ
ਸੁਨਾਇ ਬਖਾਨਿ ਬਦੰਨ ॥ ੩੬ ॥ ‘ਅਬਿ ਤੇਰੀ ਪੂਰੀ ਭਈ ਸੇਵਾ । ਕਰੇ
ਰਿਝਾਵਨਿ ਬਹੁ ਗੁਰਦੇਵਾ। ਬੈਠਹੁ ਭਜਨ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇਰਾ। ਜਨਮ ਮਰਨ
ਕਾਟਯੋ ਅਬਿ ਤੇਰਾ’ ॥ ੩੭ ॥ ਲੋ ਗੁਰ ਖੁਸ਼ੀ ਦੁਾਰ ਬਿਰ ਰਹਯੋ । ਰਾਤਿ
ਦਿਵਸ ਹਰਿ ਸਿਮਰਨ ਲਹਯੋ । ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਕਰੇ
ਉਧਾਰਨ ਸਿੱਖ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੩੮ ॥ ਬੈਠੇ ਹੁਤੇ ਦਿਵਾਨ ਮਝਾਰੀ। ਪੈਂਦਖਾਨ
ਆਯੋ ਬਲ ਭਾਰੀ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਹਰਖਤਿ ਹੁਇ ਕਹੇ । ‘ਸੁਤ ਜਨਮਯੋ ਤੁਮ
ਕਰੁਨਾ ਲਹੇ’ ॥ ੩੯ ॥ ਨਿਜ ਰਸਨਾ ਤੇ ਨਾਮ ਬਖਾਨੋ । ਜੀਵਤ ਰਹੇ ਦਾਸ
ਨਿਜ ਜਾਨੋ’ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਠਾਨਿ ਗੁਰ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ । ‘ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਕੋ ਸੈਦੇ
ਖਾਨ ॥ ੪੦ ॥ ਤਵ ਸੁਤ ਕੋ ਸੁਤ ਜੋ ਉਪਜੈਹੈ । ਹਮ ਤੇ ਪਲਟਾ ਸੋ ਪੁਨ
ਪੈਹੈ’ । ਸੁਨਿ ਬਿਸਮਯੋ ਕਹਿ ਪੈਂਦੇਖਾਨ । ‘ਕਹਾਂ ਬਾਕ ਇਹ ਕੀਨਿ
ਬਖਾਨ?’ ॥ ੪੧ ॥ ਤਬਿਗੁਰ ਭਨਯੋ ‘ਨੇਤਿ’ ਹੈਐਸੇ। ਜਿਸਹਿ ਨ ਮੇਰਿ ਸਕਹਿ
ਕੋ ਕੈਸੇ । ਜਬਿ ਹੁਇ ਹੈ ਤਬਿ ਜਾਨਯੋ ਜਾਇ’ । ਸੁਨਿ ਦਿਵਾਨ ਸਗਰੋ
ਬਿਸਮਾਇ ॥ ੪੨ ॥ ਇਤਿ ੧। ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਚੌਥੇ ਅਸਟਮ ਰਾਮੇ ‘ਬਿਧੀਵੰਦ ਬਾਲੁ ਹਸਨਾ ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ ਨੰਦ’
ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚਤੁਰਥੇ ਅੰਸੁ ॥ ੪ ॥

੫. [ਪੈਂਦੇ ਦਾ ਘਰ ਜਵਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਏਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਤਿਆਰੀ]
ਏਹਗਾ ॥ ਤਨੁਜਾ ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ ਕੀ ਬਰ ਕੇ ਉਚਿਤ ਪਛਾਨ । ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਸੁ
ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿ ਬਾਸਹਿ ਏਕ ਪਠਾਨ ॥ ੧ ॥ ਹਾਕਲ ਵੰਦ ॥ ਤਿਹ ਨਾਮ ਖਾਨ
ਅਸਮਾਨਾ । ਬਧ ਖੋੜਸ ਬਰਖਨਿ ਜਾਨਾ। ਸੋ ਪਦਰ^੧ ਸਮੇਤ ਬਸੰਤਾ। ਫਗ
ਸ਼ਾਹੁ ਚਾਕਰੀ ਵੰਤਾ ॥ ੨ ॥ ਸਨਮਾਨ ਸਮੇਤ ਮਹਾਨਾ । ਧਨ ਸ਼ਾਹੁ ਦੇਤਿ
ਭਟ ਜਾਨਾ । ਨਿਜ ਸਮਤਾ^੨ ਭਲੇ ਪਛਾਨੀ। ਕੁਲ, ਧਨ, ਬਧ ਸੁੰਦਰ ਮਾਨੀ
॥ ੩ ॥ ਤਬਿ ਪੈਂਦੇ ਖਾਨੁ ਕਰਿ ਨਾਤਾ। ਦੇ ਸੁਤਾ ਸੁ ਕੀਨਿ ਜਮਾਤਾ। ਤੰਤਕਾਲ
ਨਿਕਾਹੁ ਕਰਾਯੋ । ਘਰ ਅਪਨੇ ਤਿਸੈ ਬਸਾਯੋ ॥ ੪ ॥ ਸੁਤ ਉਪਜੈ

^੧ਭਾਵ ਆਪ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ । ^੨ਹੋਛਹਾਰ । ^੩ਪਿਤਾ । ^੪ਬਰਾਬਰੀ ।

ਥਾਰਿਕ ਸੋਈ^੧ । ਤਨੁਜਾਪਤਿ ਸੁਤ ਸਮ ਜੋਈ^੨ । ਤਿਸ ਦੇਖਿ ਰਹੈ ਸੁਖ
ਪਾਈ । ਕਰਿ ਰਾਖਯੋ ਸਦਨ ਜਵਾਈ^੩ ॥ ੫ ॥ ਲੇ ਗੁਰ ਤੇ ਵਸਤੁ ਮਹਾਨਾ ।
ਸਭਿ ਦੇਤਿ ਤਾਂਹਿ ਸੁਖ ਮਾਨਾ । ਤਿਮ ਪੈਂਦ ਖਾਨ ਕੀ ਦਾਰਾ । ਬਹੁ
ਕਰਤਿ ਰਹਤਿ ਨਿਤ ਪਸਾਰਾ ॥ ੬ ॥ ਕਰਿ ਭੋਜਨ ਸ੍ਵਾਦਲ ਨਾਨਾ ।
ਅਚਿਵਾਇ ਆਪਨੇ ਪਾਨਾ । ਇਮ ਬੀਤਯੋ ਕੇਤਿਕ ਕਾਲਾ । ਮਿਲਿ
ਭੋਗਹਿ ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ ਧਰੀਤੇ । ਚਵਿ ਜਾਤਿ
ਅਖੇਰ ਕਰੀਤੇ । ਗਨ ਜੀਵਨ ਜਗਤ ਉਧਾਰੈ^੪ । ਬਿਚਰੀਤੇ ਵਹਿਰ
ਪ੍ਰਹਾਰੈ^੫ ॥ ੮ ॥ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨਿ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾ । ਕਿਹ ਕਾਟਤਿ ਜਗਤ ਕਲੇਸ਼ਾ ॥
ਬਡ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਭਏ ਰਿਪੁ ਮਾਰੇ । ਜਸ ਦਸ ਦਿਸਿ ਅਧਿਕ ਬਿਥਾਰੇ ॥ ੯ ॥
ਬਡ ਮੁਗਲ ਮਾਰ ਗੁਰ ਸੂਰਾ । ਨਿਜ ਦਾਸ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਾ । ਪਰਵਿਰਤ
ਪੰਥ ਮਹਿ ਤੈਸੇ । ਨਿਰਬਿਰਤ ਬਿਖੈ ਰਹਿ ਜੈਸੇ^੬ ॥ ੧੦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
ਅੰਗਦ ਚੰਦੇ । ਸ੍ਰੀ ਅਮਰਦਾਸ ਸੁਖਕੰਦੇ । ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਨ ਖਾਨੀ ।
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜਿਮ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ ॥ ੧੧ ॥ ਤਿਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬੀਰਾ ।
ਉਰ ਨਿਸ਼ਚਾ ਤਥਾ ਗਹੀਰਾ । ਜਿਮ ਪੰਚਹੁ ਸ਼ਾਂਤਿ ਸਰੂਪੀ । ਤਿਮ ਖਸ਼ਟਮ
ਭਏ ਅਨੂਪੀ ॥ ੧੨ ॥ ਪਰਵਿਰਤਿ:—ਰਾਖਿਓ ਦਲ ਕੋਭਟ ਕਰਨਿ ਬਟੋਰਨ
ਬਲ ਕੇ । ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਸੇਂ ਬਡ ਝੇਰਾ । ਨਿਤ ਕਰਨ ਉਖੇਰ ਬਿਖੇਰਾ ॥ ੧੩ ॥
ਰਿਪੁ ਹਤਿ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਮਚਾਏ । ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਕਰੇ ਕਰਾਏ । ਪਰ ਨਿਸ਼ਚਾ
ਗਜਾਨ ਮਹਾਨਾ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੈ ਏਕ ਸਮਾਨਾ^੭ ॥ ੧੪ ॥ ਇਮ ਕੇਤਿਕ
ਸਮਾ ਬਿਤਾਯੋ । ਸੁਭ ਮਾਘ ਮਾਸ ਤਬ ਆਯੋ । ਪਿਖਿ ਲਾਲਚੰਦ ਮਨ
ਆਨੀ । ਨਿਜ ਦਾਰਾ ਸੰਗ ਬਖਾਨੀ ॥ ੧੫ ॥ ‘ਨਿਜ ਤਨੁਜਾ ਗੁਜਰੀ ਕੇਰਾ ।
ਹੈ ਬਜਾਹਨਿ ਸਮਾ ਅਛੇਰਾ । ਕਰਿ ਦੀਜੈ ਉਰ ਅਭਿਲਾਖਾ’ । ਸੁਨਿ ਬਿਸ਼ਨੁ
ਕ੍ਰਇਰ ਬਚ ਭਾਖਾ ॥ ੧੬ ॥ ‘ਇਹ ਤੋਹਿ ਮਨੋਰਥ ਆਛਾ । ਮਮ ਉਰ
ਮਹਿ ਦੀਰਘ ਬਾਛਾ । ਕਰਿ ਦੇਹੁ ਬਿਲੰਬ ਨ ਕੀਜੈ । ਲਿਖਿ ਸਾਹਾ ਗੁਰ ਕੋ

^੧(ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਘਰ ਜੋ) ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋਇਆ ਉਹ ਅਜੇ ਬਾਲਕ ਸੀ (ਇਸ ਵਾਸਤੇ) । ^੨ਜਵਾਈ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ
ਵਾਂਗ ਵੇਖਦਾ ਸੀ (ਦੇਂਦਾ) । ^੩ਘਰ ਜਵਾਈ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ । ^੪ਬਾਹਰ ਵਿਚਰਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ
ਹਨ ਭਾਵ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੋਂ ਹੈ । ^੫ਪਰਵਿਰਤੀ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਤਿਵੇਂ ਹਨਿ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਨਿਵਿਰਤੀ
ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਭਾਵ ਵੇਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਪਰਨ ਹਨ । ਰਾਜ ਤੇ ਜੋਗੀ ਵੇਹੀਂ ਵਿਚ ਪੁਰਨ ਪਦ ਤੇ
ਹਨ । ^੬ਅਗੇ ਪਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵੇਸੇ ਹਨ:—। ^੭ਅਗੇ ਨਿਵਿਰਤੀ ਦੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਵੇਸੇ ਹਨ:—

ਦੀਜੈ' ॥ ੧੭ ॥ ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਬਿੱਪੁ ਬੁਲਾਯੋ। ਕਹਿ ਸਾਹਾ ਤਬਹਿ
 ਸੁਧਾਏ*। 'ਜਬਿ ਫਲਗਣ ਨੌਮੀ ਆਵੈ। ਤਬਿ ਬਜਾਹ ਰਚਹੁ ਸੁਖ ਪਾਵੈ'॥
 ੧੮ ॥ ਲਿਖਿ ਕਾਗਦ ਬਿੱਪੁ ਪਠਾਯੋ। ਚਲਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਫਿਰਾ ਆਯੋ।
 ਕਹਿ ਆਸ਼ਿਖ ਬੈਠਿ ਸੁਨਾਵਾ। 'ਮੈਂ ਸਾਹਾ ਲੈ ਕਰਿ ਆਵਾ' ॥ ੧੯ ॥ ਕਰਿ
 ਪਾਤੀ ਤਬਹਿ ਪਠਾਈ। ਸੁਨਿ ਮੰਦਿਰ ਸੁਧਿ ਪਹੁੰਚਾਈ। ਤਿਨ ਰੀਤਿ
 ਕਰੀ ਕੁਲ ਜੇਤੀ। ਉਤਸਾਹੁ ਬਿਸਾਲ ਸਮੇਤੀ ॥ ੨੦ ॥ ਮਿਲਿ ਗਾਵਤਿ
 ਗੀਤ ਰਸਾਲੇ। ਉਪਜਾਵਤਿ ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲੇ। ਦਿਜ ਸੇਵ ਕਰਾਇ
 ਰਖਾਯੋ। ਪੁਨ ਦੀਨਿ ਬਿਦਾਇ ਪਠਾਯੋ॥ ੨੧ ॥ ਜਬਿ ਬਜਾਹ ਦਿਵਸ ਨਿਯ-
 ਰਾਏ। ਸਨਬੰਧੀ ਸਕਲ ਬੁਲਾਏ। ਪਕਵਾਨ ਭੋਜ ਸਭਿ ਥਾਨੇ। ਉਤਸਾਹ
 ਕੀਨਿ ਹਰਖਾਨੇ ॥ ੨੨ ॥ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਕੇ ਜੁਤਿ ਦਾਤੂ। ਗੁਰ ਅਮਰ ਬੰਸ
 ਹਰਖਾਤੂ। ਗੁਰ ਸਸੁਰ ਆਇ ਹਰਿਚੰਦੂ। ਲਖਿ ਦੇਹਿਤ ਬਜਾਹ ਅਨੰਦੂ ॥
 ੨੩ ॥ ਧਨ ਬਨਿਤਾ ਲੇ ਪਰਿਵਾਰ। ਚਲਿ ਆਏ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ॥ ਸਰਸੁਧਾ
 ਛੋਰਿ ਨਰ ਔਰੀ। ਹਰਿਚੰਦ ਸੰਗ ਤਿਸ ਨੌਰੀ ॥ ੨੪ ॥ ਸਭਿ ਦਰਸਨ ਗੁਰ
 ਕੇ ਆਏ। ਸੁਤ ਬਜਾਹ ਸੁਨਤਿ ਮੁਦ ਪਾਏ। ਸੁਤ ਭਾਗਨ ਆਯੋ ਦਾਰਾ।
 ਲੇ ਰਾਮਾ ਅਪਨੀ ਦਾਰਾ ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ ਜੋਧ ਰਾਇ ਨਰ ਗਨ ਕੋ। ਸੁਭ
 ਵਸਤੁ ਗੁਰੂ ਅਰਪਨ ਕੋ। ਤ੍ਰਿਯ ਬਿੰਦੁ ਲਏ ਪਟਰਾਨੀ। ਚਲਿ ਆਈ
 ਅਨੰਦ ਮਹਾਨੀ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਿ ਸਾਧੂ ਰੂਪਾ ਆਯੋ। ਪਰਿਵਾਰ ਸੰਗ ਸਭਿ
 ਲਜਾਯੋ। ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਜਿਨ ਸੁਧ ਪਾਈ। ਸਭਿ ਪਹੁੰਚੇ ਬਿਲਮ ਭੁਲਾਈ
 ॥ ੨੭ ॥ ਸੁਤ ਸਾਧੂ ਧਰਮਾ ਲੀਨੇ। ਗੁਰ ਮਿਲਿਬੈ ਮਗ ਪਗ ਦੀਨੇ। ਰਬ
 ਚਢਿ ਕਰਿ ਬੀਰੋ ਆਈ। ਗੁਰ ਸੁਤਾ ਮਿਲਨਿ ਲਲਚਾਈ ॥ ੨੮ ॥ ਸਭਿ
 ਆਨਿ ਗੁਰੂ ਪਦ ਬੰਦੇ। ਮਿਲਿ ਭੱਲੇ ਤ੍ਰੇਹਣ ਬੰਦੇ। ਗੁਰ ਜਬਾ ਜੋਗ ਸਨ-
 ਮਾਨੇ। ਸੁਧ ਲੀਨਿਸਿ ਖਾਨੁ ਰੁ ਪਾਨੇ ॥ ੨੯ ॥ ਸਨਬੰਧੀ ਅਰੁ ਪਰਵਾਰ।
 ਮਿਲਿ ਜਬਾ ਜੋਗ ਮੁਦ ਧਾਰਾ। ਸੁਭ ਨਾਨਕੀ ਰੁ ਮਰਵਾਹੀ। ਕਹਿ ਗਿਰਾ
 ਮਿਦੁਲ ਸਭਿ ਪਾਂਹੀ ॥ ੩੦ ॥ ਤ੍ਰਿਯ ਜਿਤ ਕਿਤ ਜੇਤਿਕ ਆਈ। ਕਰਿ
 ਮੰਗਲ ਦੇਤਿ ਬਧਾਈ। ਮਿਲ ਗਾਵਤਿ ਸੁੰਦਰ ਗੀਤਾ। ਜੇ ਅਨੰਦ ਬਧਾ-
 ਵਤਿ ਚੀਤਾ ॥ ੩੧ ॥ ਗੁਰ ਘਰ ਕੋ ਦੇਖਿ ਸਮਾਜਾ। ਜਿਮ ਦੇਸਨਪਤਿ

*ਪਿੰਨੇ ਕਈ ਵੇਰ ਲਿਖ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਮਿਰਯਾਦਾ ਨਹੀਂ; ਵੇਏ
 ਰਾਸਿ ੮ ਅੰਸੂ ੭ ਅੰਕ ੨੪ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ।

ਮਹਾਰਾਜਾ। ਸਨਬੰਧੀ ਸਰਬ ਸਰਾਹੈਂ। 'ਇਨ ਉਦ੍ਯੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮਹਾਂ ਹੈ ॥
 ੩੨ ॥ ਰਣ ਕਰਤੇ ਸ਼ਾਹੁ ਹਰਾਯੋ। ਪਦ ਪਾਛੈ ਨਹੀਂ ਹਟਾਯੋ। ਅਸ ਅਪਰ
 ਨ ਜਗ ਮੈਂ ਕੋਈ। ਇਨ ਸੇਗ ਜੰਗ ਚਹਿ ਜੋਈ ॥ ੩੩ ॥ ਗੁਰ ਘਰ ਮਹਿ
 ਪੁਰਬ ਪੀਰੀ। ਅਬਿ ਇਨਹੁ ਦੁਤੀ ਲੇ ਮੀਰੀ। ਪਰਤਾਪ ਸੁਜਸੁ ਜਗ ਛਾਯੋ।
 ਸਮ ਰਾਜਨਿ ਐਸ਼ਰਜ ਪਾਯੋ' ॥ ੩੪ ॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਭਾਖੈਂ।
 ਰਣ ਗਾਥ ਬੂਝਿ ਅਭਿਲਾਖੈਂ। ਨਿਤ ਗੁਰ ਢਿਗ ਸਭਾ ਬਿਸਾਲਾ। ਸਭਿ
 ਬੈਠਤਿ ਆਨੰਦ ਨਾਲਾ ॥ ੩੫ ॥ ਨਿਤ ਸਾਦਲ ਹੋਤਿ ਅਹਾਰਾ। ਖਟ ਰਸ
 ਕੇ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ। ਬਹੁ ਰਾਗ ਰੰਗ ਨਿਤ ਹੋਵੈਂ। ਨਿਜ ਧੋਨ ਮਾਨਿ
 ਮਿਲਿ ਜੋਵੈਂ' ॥ ੩੬ ॥ ਗਨ ਮੰਗਤ ਜਨ ਸੁਨਿ ਆਵੈਂ। ਧਨ ਧਾਨ ਬਸਨਬਹੁ
 ਪਾਵੈਂ। ਜੇਸ ਗਾਵਤਿ ਬਿਬਿਧ ਪ੍ਰਕਾਰੇ। 'ਜੈ ਸਤਿਗੁਰ' ਕਰਤਿ ਉਚਾਰੈਂ
 ॥ ੩੭ ॥ ਦਿਨ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੇਤਿਕ ਬੀਤੇ। ਸਭਿ ਕਰਤਿ ਬਯਾਹ ਕੀ ਰੀਤੇ।
 ਧੁਨਿ ਉਚੀ ਬਾਜਤਿ ਬਾਜੇ। ਸ਼ਰਨਾਇ ਮ੍ਰਿਦੰਗਨਿ ਸਾਜੇ' ॥ ੩੮ ॥ ਗਨ
 ਢੋਲਕ ਢੋਲ ਬਜਾਵੈਂ। ਬਡ ਦੰਦਭਿ ਨਾਦ ਉਠਾਵੈਂ। ਡਫ ਮੁਰਲੀ ਝਾਂਝ
 ਬਿਸਾਲਾ। ਮਿਲਿ ਪਟਹਿ ਨਢੀਰੀ ਜਾਲਾ ॥ ੩੯ ॥ ਨਿਤ ਨੈਬਤ ਦੁਾਰ
 ਅਗਾਰੀ। ਸਭਿ ਕਰਹਿ ਕੁਲਾਹਲ ਭਾਰੀ। ਕਿਤ ਹੋਵਤਿ ਬਿਬਿਧ ਤਮਾਸ਼ੇ।
 ਸਰਲੋਕ ਮਨੀਂਦ ਬਿਲਾਸੇ ॥ ੪੦ ॥ ਕਿਤ ਨਟ ਗਨ ਕਰਤਿ ਅਖਾਰੇ।
 ਮਿਲਿ ਨਰ ਸਮੁਦਾਇ ਨਿਹਾਰੇਂ। ਦਿਨ ਬੀਤਤਿ ਜਾਨਹਿ ਨਾਂਹੀ। ਬਹੁ
 ਸੁੰਦਰ ਮੰਗਲ ਮਾਂਹੀ ॥ ੪੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸੋਹੇ। ਨਰ ਨਾਰਿ ਰੂਪ
 ਪਿਖਿ ਮੋਹੇ। ਸਮ ਪਿਤ ਕੇ ਦੀਰਘ ਡੀਲੇ। ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਚੰਦ ਸੁਸ਼ੀਲੇ ॥ ੪੨ ॥
 ਭੁਜ ਲਾਂਬੀ ਆਯੁਤ ਛਾਤੀ। ਬਿਸਤਿਰਤਿ ਆਂਖ ਕੁਛ ਰਾਤੀ'। ਜੁਗ ਕੋਧ
 ਉਤੰਗ ਸੁਹਾਏ। ਗਤਿ ਮੰਦ ਮੰਦ ਛਬਿ ਪਾਏ ॥ ੪੩ ॥ ਉਦਬਰਤਨ'
 ਮਲਿਬੇ ਹੋਤਾ। ਮਿਲਿ ਨਾਰਿ ਸੁਹਾਗ ਸਮੇਤਾ। ਮੁਖ ਗਾਵਤਿ ਮਰਦਨ
 ਕੀਨਾ। ਸਭਿ ਤਨ ਕੋ ਗਹਿ ਭੁਜ ਪੀਨਾ ॥ ੪੪ ॥ ਇਸ਼ਨਾਨੇ ਸੋਰਭ ਸੰਗਾ'।
 ਸੁਭ ਸੋਭਤਿ ਭੇ ਸੁਭ ਅੰਗਾ। ਬਹੁ ਸੁਖਮ ਚੀਰ ਜਿ ਚਾਰੂ। ਕਰਿ ਪੋਸ਼ਿਸ਼
 ਪੀਤ ਉਦਾਰੂ ॥ ੪੫ ॥ ਤਨ ਪਹਿਰਤਿ ਦੁਤੀ' ਬਧਾਈ। 'ਜਨੁ ਸਿਮਟਿ
 ਛਟਾ ਇਕ ਥਾਈ। ਮੁਖ ਚੰਦ ਬੀਚ ਮੈਂ ਲੀਨਾ'। ਜਗ ਨਯਨਿ ਕਮਲ ਰਸ

'ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵੈ ਹਨ। 'ਸਾਜ। 'ਲਾਲ। 'ਵੱਟਣਾ। 'ਮੁਰੇਧੀਆਂ ਨਾਲ। 'ਸੁੰਦਰ। 'ਚੰਦ੍ਰਮਾ
 ਵਰੇ ੧੫ ਨੂੰ (ਮਾਰਚ) ਬਿਜਲੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਕੇ ਵਿਚ ਨੇ ਲਿਆ ਹੈ।

ਲੀਨਾ^੧ ॥ ੪੬ ॥ ਕਰ ਕੰਕਣਾ ਬੰਧਨ ਕੀਨਾ। ਬਹੁ ਦਾਜ ਦਿਜਨਿ ਕੋ
ਦੀਨਾ। ਮਿਲਿ ਗਾਵਤਿ ਕੋਕਿਲ ਬੈਨੀ। ਬਡ ਤੀਛਨ ਪੰਕਜ ਨੈਨੀ ॥
੪੭ ॥ ਕਟ ਕੋਹਰਿ ਬਰ, ਗਜਗੋਨੀ। ਧਰ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਲੋਨੀ^੨। ਸਭਿ
ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸੰਗਾ। ਚਲਿ ਗਾਵਤਿ ਅਨੰਦ ਉਮੰਗਾ ॥ ੪੮ ॥ ਗਨ ਮਿਲੀ
ਬਰਾਤ ਸੁਹਾਈ। ਦੁਤਿ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਛਾਈ। ਨਿਜ ਪੁਰਿ ਮਹਿ
ਕਰਨੇ ਦੁਕਾਉ। ਨਹਿ ਬਾਹਿਨ ਲੀਨਸਿ ਕਾਉ ॥ ੪੯ ॥ ਗੁਰ ਚਲੇ ਰੂਪ
ਅਭਿਰਾਮ। ਜਹਿ ਲਾਲਚੰਦ ਕੋ ਧਾਮ। ਧਰਿ ਜੋਧ ਹਾਥ ਪਰ ਹਾਥਾ।
ਸਭਿ ਭੱਲੇ ਤੋਹਣ ਸਾਥਾ ॥ ੫੦ ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਇ। ਬਰ-
ਬੀਰ ਸੰਗ ਛਬਿ ਪਾਏ। ਧਰਿ ਸਿਪਰ ਖੜਗ ਨਿਜ ਅੰਗਾ। ਜੋ ਅਹੈ
ਬਹਾਦਰ ਜੰਗਾ ॥ ੫੧ ॥ ਗਨ ਮੇਲ ਅਪਰ ਸਭਿ ਚਾਲੇ। ਚਹੁ ਦਿਸ ਮਹਿ
ਭੀਰ ਬਿਸਾਲੇ। ਪੁਰਿ ਬਿਖੈ ਗਰੀ ਜਿ ਬਜਾਰਾ। ਗਨ ਮਾਨਵ ਸਭਿਨਿ
ਮਝਾਰਾ ॥ ੫੨ ॥ ਧਰਿ ਭੂਖਨ ਬਸਤ੍ਰ ਨਵੀਨੇ। ਬਨਿ ਛੈਲ ਫਿਰਤਿ ਰਸ
ਲੀਨੇ। ਗਨ ਬਾਦਤ ਬਜੈ ਬਿਸਾਲੇ। ਸਭਿ ਆਗੇ ਦੂਲਹੁ ਚਾਲੇ ॥ ੫੩ ॥
ਸਿਰ ਸ਼ੇਖਰ^੩ ਸੁੰਦਰ ਸੋਭੇ। ਨਰ ਨਾਰਿ ਪਿਖਤਿ ਮਨ ਲੋਭੇ। ਇਮ ਗਮਨੇ
ਕਰਨ ਦੁਕਾਉ। ਬਰਖਾਵਤਿ ਬਿਤ^੪ ਚਿਤ ਚਾਉ ॥ ੫੪ ॥ ਤਬਿ ਲਾਲਚੰਦ
ਹੁਇ ਆਗੇ। ਕਰਿ ਮਿਲਨੀ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁ ਪਾਗੇ। ਕਰਿ ਅੱਗੂ ਬਿਲੰਦ ਅਕੋਰੇ।
ਤਹਿ ਖਰੋ ਹੁਇ ਕਰ ਜੋਰੇ ॥ ੫੫ ॥ ਪਗ ਪੰਕਜ ਕੋ ਲਪਟਾਯੋ। ਗੁਰ ਗਹਿ
ਕਰਿ ਹਾਥ ਉਠਾਯੋ। ਮਿਲਿ ਅੰਕ ਗਯੋ ਨਿਜ ਧਾਮਾ।। ਕਰਿ ਤਸਾਰ ਭਲੇ
ਸਭਿ ਸਾਮਾ^੫ ॥ ੫੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਭਾਏ। ਸੁਸਰਾਲ ਦੁਾਰ ਲਗਿ
ਆਏ। ਕੁਲ ਰੀਤਿ ਕਰੀ ਨਰ ਨਾਰੀ। ਬਹੁ ਗਾਵਤਿ ਦੇ ਕਰਿ ਗਾਰੀ* ॥
੫੭ ॥ ਪੁਨ ਹਟਿ ਕਰਿ ਡੇਰਾ ਕੀਨਾ। ਪੁਰਿ ਅਧਿਕ ਕੁਲਾਹਲ ਚੀਨਾ। ਸਭਿ
ਟਿਕੀ ਬਰਾਤ ਅਨੰਦੇ। ਗਨ ਮੰਗਲ ਪਿਖਿ ਹਰਖੰਦੇ ॥ ੫੮ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਬੇ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਬਨਾਹ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੫ ॥

੬. [ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਵਜਾਹ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੁਗ ਘਟਿਕਾ ਨਿਸ ਕੇ ਬਿਤੇ ਭੋਜਨ ਹੋਤੁ ਬੁਲਾਇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿ
ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਚਲੇ ਸੰਗ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਹਾਕੁਲ ਛੰਦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ-

^੧ਰਸ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹਨ। ^੨ਸੁੰਦਰ। ^੩ਮੁਕਟ, ਸਿਰ ਤੇ ਪਹਿਨਣੇ ਦਾ ਸ਼ੇਰਾ [ਸ੍ਰੀ, ਸ਼ੇਖਰ]।

^੪ਧਨ। ^੫ਸਾਮਾਨ।

*ਵੇਖੋ ਰਾਸ ੪ ਅੰਸੁ ੪ ਸੰਕਿ ੫ ਵੀ ਵੇਠਲੀ ਦੁਕ।

ਬਹਾਦਰ ਦੁਲੈ । ਸਭਿ ਆਗੇ ਗੁਰ ਅਨਕੂਲੈ^੧ । ਘਰ ਲਾਲਚੈਦ ਕੇ ਚਾਲੈ ।
ਗਨ ਬਾਦਤ ਦੁਨੀ ਉਠਾਲੈ ॥੨॥ ਤਬਿ ਆਤਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਛੇਰੇ । ਚਢਿ ਜਾਤਿ
ਗਗਨ ਕੀ ਓਰੈ । ਬਹੁ ਝਾਰ ਮਤਾਬੀ ਬਾਰੀ । ਜਨੁ ਫੂਲ ਰਹੀ ਫੁਲਵਾਰੀ
॥ ੩ ॥ ਕੋ ਛੂਟਤਿ ਸਬਦ ਓਠਾਲੈ^੨ । ਕੋ ਚਰਖੀ ਕ੍ਰਮਤਿ ਬਿਸਾਲੈ^੩ । ਬਡ
ਕਰਤਿ ਜੋਰ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ । ਇਮ ਅਧਿਕ ਤਮਾਸੋ ਨਾਨਾ ॥੪॥ ਨਰ ਨਾਰਿ
ਬਿਲੋਕਿ ਅਨੰਦੈ । ਜਿਹ ਕਿਹ ਠਾਂ ਭੀਰ ਬਿਲੋਦੈ । ਚਲਿ ਸਨੈ ਸਨੈ
ਗੁਰ ਧੀਰਾ । ਅਵਿਲੋਕਤਿ ਚਲਤਿ ਪ੍ਰਬੀਰਾ^੪ ॥ ੫ ॥ ਘਰ ਲਾਲਚੈਦ ਕੇ
ਜਾਈ । ਗਨ ਪੰਕਤਿ ਕਰਿ ਬੈਠਾਈ । ਬਰ ਚੰਦਨ ਚੌਂਕੀ ਚਾਰੂ । ਰੁਚਿਰਾ-
ਸਨ ਤਿਸ ਪਰ ਡਾਰੂ ॥ ੬ ॥ ਸਨਮਾਨ ਗੁਰੂ ਬੈਠਾਏ। ਕਰ ਧੋਵਨਿ ਕੋ ਜਲ
ਲਜਾਏ । ਪੁਨ ਬਾਰ ਸੁ ਧਰੇ ਅਗਾਰੀ । ਪਕਵਾਨ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ॥
੭ ॥ ਬਹੁ ਸੁੰਦਰ ਦੇਏ ਅਹਾਰਾ । ਸਭਿ ਅਚਹਿ ਸ੍ਵਾਦ ਲੇ ਭਾਰਾ । ਮਨ
ਭਾਵਤਿ ਅਚਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਏ। ਪੁਨ ਪਾਨ ਪਖਾਰਿ ਸਬਾਏ ॥੮॥ ਧਨ ਡਾਰਿ ਜੁਠ
ਮਹਿ ਆਏ । ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਬਿਖੈ ਸੁਹਾਏ । ਨਿਸ ਡੂਫ ਜਾਮ ਜਬਿ ਬੀਤੀ ।
ਹਿਤ ਲਾਵਾਂ ਦੇਨਿ ਸਪ੍ਰੀਤੀ ॥ ੯ ॥ ਨਰ ਪਠਿ ਕਰਿ ਗੁਰੂ ਬੁਲਾਏ । ਲਖਿ
ਸਮਾ ਤੁਰਤ ਚਲਿ ਆਏ । ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਬੈਸੇ । ਜਹਿ ਬੇਵੀ ਸੁੰਦਰ
ਹੈਸੇ ॥ ੧੦ ॥ ਗਣਪਤਿ ਸੁਰ ਪੂਜਨ ਕੀਨੇ^੫ । ਤਿਹ ਜਥਾ ਜੋਗ ਧਨ ਦੀਨੇ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਕੋ ਲੇ ਆਏ । ਦਿਸ਼ ਬਾਮ ਬਿਖੈ ਬੈਠਾਏ ॥ ੧੧ ॥ ਕਰਿ ਪੂਜਾ
ਅਗਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ । ਬਿਚ ਹਵੀ^੬ ਪਾਇ ਬਹੁ ਭਾਸੀ^੭ । ਦਿਜ ਬਚ ਤੇ ਫਿਰ
ਕਰਿ ਫੇਰੇ । ਸਭਿ ਲਾਗ ਦਿਯੋ ਤਿਸ ਬੇਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਕਰਿ ਰੀਤਿ ਜਥੋਚਿਤ
ਸਾਰੀ । ਚਲਿ ਆਏ ਡੇਰ ਮਝਾਰੀ । ਤਬਿ ਸੰਮਤ ਸੋਰਹਿ ਸੈਯਾ । ਬਿਤ
ਅਪਰ ਉਨਾਨਵ ਭੈਯਾ^੮ ॥ ੧੩ ॥ ਪੁਨ ਸੁਪਤਿ ਭਏ ਸੁਖ ਪਾਏ । ਉਠਿ
ਪ੍ਰਾਤੀ ਸਕਲ ਨਹਾਏ । ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਪਾਠ ਬਡ ਹੋਤਾ । ਸੁਨਿ ਰਾਗ ਅਨੇਕ
ਉਦੋਤਾ ॥੧੪॥ ਬਹੁ ਗਾਇ ਰਬਾਬੀ ਨੀਕੇ । ਜਿਸ ਤੇ ਸੁਖ ਹੋਵਤਿ ਜੀਕੇ ।
ਪੁਨ ਸਭਾ ਲਗੀ ਗੁਰ ਪਾਸੀ । ਸਭਿ ਆਏ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ॥੧੫॥ ਜਿਤ

^੧ਗੁਰੂ ਜੀ (ਦੀ) ਆਗਿਆਨੁਸਾਰ । ^੨ਮ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸੂਰਮੇ [ਮਿਸ: ਪ੍ਰਵੀਰ=ਮ੍ਰਿਸ਼ਟ । ਬੀਰ, ਜੋਧਾ ।
ਮਹਾਨ ਪੁਰਖ । ^੩ਘਿਉ । ^੪ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ । ^੫ਤਰੋਂ ਮਿਸਤ ੧੬੮੬ ਹੈਸੀ ।

*੨੬੬ ਰਾਸ ੪ ਮੰਸੂ ੪ ਅੰਕ ੩੮ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ । †ਖਾਲਸਾ ਤਵਾਰੀਖ ਨੇ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਵਿਵਾਹ ਦਾ ਸੰਮਤ ੧੬੮੬ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਦਿਤਾ ਹੈ ।

ਕਿਤ ਤੇ ਜਾਚਕ ਆਏ। ਜਸ ਗਾਵਤਿ ਧਨ ਕੋ ਪਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
ਹਰਿਗੋਵਿੰਦੇ। ਛਬਿ ਪਾਵਤਿ ਭਏ ਬਿਲੇਦੇ ॥ ੧੬ ॥ ਸੁਤ ਚਾਰਹੁ ਬੇਦ
ਸਮਾਨਾ। ਬਿਚ ਬ੍ਰਹਮਾ ਗਜਾਨ ਮਹਾਨਾ*। ਸੁਰਰਾਜਾ ਮਨਹੁ ਸੁਰ ਮਾਂਹੀ।
ਸਿਰ ਚਮਰ ਬਿਸਾਲ ਵਰਾਹੀ ॥ ੧੭ ॥ ਕੋ ਕੋ ਬਡ ਕਹੈ ਸਮਾਜਾ। ਬਿਚ
ਸਭਾ ਸੁਭਹਿ ਮਹਾਰਾਜ। ਹਿਤ ਭੋਜਨ ਬਹੁਰ ਬੁਲਾਏ। ਮਗ ਪਰਤਿ
ਪਾਵਜੇ ਆਏ ॥ ੧੮ ॥ ਕਰਿ ਪੰਕਤਿ ਬਿਤ ਸਮੁਦਾਈ। ਗੁਰ ਚੌਂਕੀ ਪਰ
ਦੁਤਿ ਪਾਈ। ਬਰ ਨੁਗਦੀ, ਮੋਦਕ ਬੰਦਾ। ਧਰਿ ਅੰਗੁ ਜਲੇਬ ਬਿਲੇਦਾ ॥
੧੯ ॥ ਇੱਤਯਾਦਿ ਪਰੋਸਿ ਅਹਾਰਾ। ਬਡ ਹੋਤਿ ਭਈ ਜਿਵਨਾਰਾ। ਤਬਿ
ਗਾਵਤਿ ਨਾਗਰਿ ਨਾਰੀ। ਲੇ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਦੇ ਗਾਰੀ ॥ ੨੦ ॥ ਤਜੈ ਹੋਤਿ
ਅਨੰਦ ਬਿਲੇਦਾ। ਅਚਿ ਲੀਨਿ ਜਥਾ ਰੁਚਿ ਬੰਦਾ। ਦੇ ਲਾਗ ਭਲੇ ਚਲਿ
ਆਏ। ਇਮ ਬਾਸੁਰ ਭੀਨ ਖਿਤਾਏ ॥ ੨੧ ॥ ਤਬਿ ਲਾਲਚੇਦ ਦੇ ਦਾਜਾ। ਬਹੁ
ਭੁਖਨ ਬਸਤ੍ਰ ਸਮਾਜਾ। ਧਰਿ ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਕਰ ਜੋਰੇ। ਨਹਿ ਸਰਜੇ ਕਛੂ
ਢਿਗ ਮੋਰੇ ॥ ੨੨ ॥ ਇਕ ਤਨੁਜਾ ਮੈਂ ਹਿਤ ਸੇਵਾ। ਅਰਪਨ ਕੀਨਿ ਗੁਰ
ਦੇਵਾ। ਲੇ ਬਿਸ਼ਨੁ ਕੁਇਰ ਸੰਗ ਦਾਰਾ। ਹੁਇ ਦੀਨ ਸੁ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ ॥
੨੩ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ। 'ਤੁਮ ਦੀਨੋ ਸਕਲ ਬਿਸਾਲਾ।
ਜਿਨ ਤਨੁਜਾ ਅਰਪਨ ਕੀਨੇ। ਕਜਾ ਪਾਛੇ ਤਿਨੇ ਰਖਿ ਲੀਨੇ' ॥ ੨੪ ॥
ਸੁਨਿ ਲਾਲਚੇਦ ਪਦ ਬੰਦੇ। ਪੁਨ ਡੋਰਾ ਲਜਾਇ ਬਿਲੇਦੇ। ਤਹਿ ਗੁਜਰੀ
ਸੁਤਾ ਬਿਠਾਈ। ਪਤਿ ਸੇਵਨ ਸੀਖ ਸਿਖਾਈ ॥ ੨੫ ॥ ਸਭਿ ਕਰੇ ਬਿਸ-
ਰਜਨ ਚਾਲੇ। ਧਨ ਬਰਖਾ ਕੀਨਿ ਬਿਸਾਲੇ। ਨਿਜ ਘਰ ਲੋ ਆਵਤਿ
ਸਾਰੇ। ਧਨ ਡਾਰਤਿ ਗਰੀ ਬਜ਼ਾਰੇ ॥ ੨੬ ॥ ਗਨ ਬਾਜ ਬਜਾਵਤਿ ਉਚੇ।
ਗੁਰ ਮੰਦਿਰ ਆਨਿ ਪਹੁਚੇ। ਮਿਲਿ ਆਗੇ ਨਾਗਰ ਨਾਰੀ। ਬਹੁ ਗਾਇ
ਗੀਤ ਮੁਦ ਭਾਰੀ ॥ ੨੭ ॥ ਸਭਿ ਬਿਖੈ ਨਾਨਕੀ ਆਵੈ। ਸੁਤ ਬਧੂ ਪਿਖਿਨਿ
ਲਲਚਾਵੈ। ਜਬਿ ਪਹੁਚੇ ਪੌਰ ਅਗਾਰੀ। ਸਿਰ ਵਾਰ ਵਾਰਿ ਤਿਸ ਬਾਰੀ ॥ ੨੮ ॥
ਕਰਿ ਪੀਵਨ ਅਨੰਦ ਧਾਰੇ। ਹੁਇ ਸੁਤ ਉਪਰ ਬਲਿਹਾਰੇ। ਕੁਲ ਰੀਤਿ
ਕਰੀ ਮਨ ਭਾਈ। ਲੇ ਅੰਤਰ ਮਹਿਲ ਸਿਧਾਈ ॥ ੨੯ ॥ ਧਨੁ ਥਾਤੀ^੧ ਦੇ

^੧ਇੰਦਰ। ^੨ਗਾਹ ਵਿਚ ਪਾਵਜੇ ਪੌਂਦੇ ਭਾਵ ਕਪੜੇ ਵਿਛੀਂਦੇ ਆਏ। [ਹਿੰ, ਪਾਵਜਾ=ਰਸਤੇ
ਵਿਚ ਵਿਛਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕਪੜਾ, ਪਾਯੋਦਾਜ਼]। ^੩ਜ਼ਿਆਫਤ। (ਅ) ਰਹੇ। [ਮਿਸ,]
ਮਿਨ=ਖਾਣਾ। [ਹਿੰ, ਚੋਵਨਾਰ]। ^੪ਸਿਰ ਤੋਂ ਜਲ। ਤਸ ਵੇਲੇ ਵਾਰਿਆ। ^੫ਬੋਲੀ।

*ਪਾ:-ਸਭ ਦੇ ਗਜਾਨ।। †ਦੇਖੋ। ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ ਅੰਸੂ ੫ ਅੰਕ ੫੭ ਦੀ ਦੋਠਲੀ ਟੁਕ।

ਕਰਿ ਝੋਰੀ। ਪਿਖਿ ਨੁਖਾ ਬਦਨ ਕੀ ਓਰੀ। ਸੁਭ ਥਾਨ ਬਿਠਾਵਨ ਕੀਨੀ।
 ਤ੍ਰਿਯ ਹੋਰਤਿ ਬਧੂ ਨਵੀਨੀ ॥ ੩੦ ॥ ਦੇ ਵਰਬਾ ਸਰਬ ਹੀ ਹੋਰੈ। ਮੁਖ
 ਕਰਤਿ ਸਰਾਹ ਘਨੇਰੈ। ਕਹਿ 'ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੋਰੀ। ਬਿਧਾ ਰਚੀ ਰਚਿਰ
 ਰਚਿ ਬੋਰੀ' ॥ ੩੧ ॥ ਕਰ ਕੰਛਣਾ ਤਬਿ ਛੁਰਵਾਯੋ। ਇਸ ਬਨਾਹ
 ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਨਾਯੋ। ਨਹਿ ਬਰਨਨ ਕੀਨਿ ਬਿਸਾਲਾ। ਇਸ ਪਵੇ ਸੁਫਲ
 ਸੁਖ ਜਾਲਾ ॥ ੩੨ ॥ ਸਭਿ ਮੇਲ ਕਿਤਿਕ ਦਿਨ ਪਾਛੇ। ਹੁਇ ਹਰਖ ਰਹਿਨ
 ਹੀ ਬਾਛੇ। ਬਹੁ ਗਾਮ ਪੁਰਿਨਿ ਤੇ ਆਏ। ਸਨਬੰਧੀ ਪ੍ਰੇਮਿ ਸਬਾਏ ॥
 ੩੩ ॥ ਚਿਰਕਾਲ ਬਿਤੇ ਭਾ ਮੇਲਾ। ਪੁਨ ਬਨਾਹ ਉਛਾਹ ਸੁਹੇਲਾ। ਇਸ
 ਕਾਰਨ ਤੇ ਸੁਖ ਭਾਰੀ। ਨਹਿ ਸਿਮਰਹਿ ਸਦਨ ਪਿਛਾਰੀ ॥ ੩੪ ॥
 ਬਹੁ ਬਾਸੁਰ ਜਬਹਿ ਖਿਤਾਏ। ਲਖਿ-ਗਮਨ ਅਬਹਿ ਬਨ ਆਏ-।
 ਧਨ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਦੀਨੇ। ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਰਜਨ ਕੀਨੇ ॥ ੩੫ ॥ ਸਭਿ
 ਤ੍ਰੇਹਣ ਭੱਲੇ ਚਾਲੇ। ਕਹਿ ਬਾਕ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਨਾਲੇ। ਪੁਨ ਹਰੀ ਚੰਦ ਅਰੁ
 ਰਾਮਾ। ਚਵਿ ਬਹਿਲਨਿ ਗਮਨੇ ਧਾਮਾ ॥ ੩੬ ॥ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜਸੁ ਉਚਰੇਤੇ।
 ਪ੍ਰਸਥਾਨੇ ਪੰਥ ਕਰੇਤੇ। ਨਿਜ ਤ੍ਰਿਯ ਯੁਤਿ ਗਮਨਜੇ ਦੁਆਰਾ। ਕਰਿ ਜਥਾ
 ਜੋਗ ਬਿਵਹਾਰਾ ॥ ੩੭ ॥ ਸੁਤ ਸਾਧੂ ਧਰਮਾ ਲੈਕੇ। ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਬੰਦਨ
 ਕੈਕੇ। ਮਿਲਿ ਬੀਰੇ ਗੁਰ ਪਿਤ ਸੰਗਾ। ਦੁਹ ਮਾਤਨਿ ਮਿਲੀ ਉਮੰਗਾ ॥ ੩੮ ॥
 ਧਨ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਲੀਨੇ। ਮਿਲਿ ਭ੍ਰਾਤਨਿ ਸੇਂ ਹਿਤ ਕੀਨੇ। ਨਿਜ
 ਸਦਨ ਗਈ ਸੁਖ ਪਾਏ। ਪਰਿਵਾਰ ਹੋਰਿ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੩੯ ॥ ਤਬਿ ਰਾਇ ਜੋਧ
 ਗੁਰ ਪਾਸਾ। ਕਰ ਬੰਦ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸਾ। ਨਿਜ ਸੁਤ ਕੋ ਪਾਇਨਿ ਪਾਵਾ।
 ਜਿਸ ਛੱਤਾ ਨਾਮ ਰਖਾਵਾ ॥ ੪੦ ॥ ਪੁਨ ਭ੍ਰਾਤਾ ਸ਼ਾਹਿ ਸਲੇਮੂ। ਕਰ ਬੰਦਨ
 ਚਾਹਤਿ ਛੇਮੂ। ਤ੍ਰਿਯ ਸਿੱਖ ਸੁਤਾ ਚਲਿ ਆਈ। ਪਗ ਕਰਜੇ ਪ੍ਰਣਾਮ
 ਗੁਸਾਈ ॥ ੪੧ ॥ ਸਭਿ ਉਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਸਾਲਾ। ਗੁਰ ਕਰਤਿ ਭਏ ਤਿਸ
 ਕਾਲਾ। ਹੁਇ ਬਿਦਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਥਾਨੇ। ਗੁਰ ਜਸੁ ਕੋ ਕਰਤਿ ਬਖਾਨੇ ॥ ੪੨ ॥
 ਪੁਨ ਸਾਧੂ ਰੂਪਾ ਆਯੋ। ਪਗ ਪੰਕਜ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ। ਕਰਿ ਬਿਨਤੀ ਸਦਨ
 ਪਯਾਨੇ। ਗੁਰ ਖੁਸ਼ੀ ਕੀਨਿ ਹਿਤ ਠਾਨੇ ॥ ੪੩ ॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਮੇਲ ਜਿ
 ਸਾਰਾ। ਮਿਲਿ ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰਾ। ਗੁਰ ਕੀਰਤਿ ਭਾਖਤਿ ਜਾਤੇ।
 ਸਾਤਨਾਮ ਸਿਮਰਿ ਸੁਖ ਰਾਤੇ ॥ ੪੪ ॥ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸਮਾ ਬਿਤਾਯੋ।

^੧(ਨੇਹ ਨੂੰ) ਧਨ ਵੇਕੇ। ^੨ਬਿਧਾਤਾ ਨੇ। ^੩ਦਿਰਤਾ ਵਿਚ ਫੁੱਥੀ ਦੇਈ। ^੪ਪ੍ਰਥਾਈ।

ਕਰਤਾਰ ਪੂਰੇ ਸੁਖ ਪਾਯੋ । ਜਬਿ ਦਿਵਸ ਪੂਰਬ ਕੋ ਆਵੈ । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ
ਮਿਲਿ ਬਹੁ ਜਾਵੈ ॥੪੫॥ ਦਿਨ ਦੀਪਮਾਲ ਬੈਸਾਖੀ । ਸਭਿ ਆਵਤਿ ਦਰ-
ਸ਼ਨ ਕਾਂਖੀ । ਗਨ ਅਰਪਹਿ ਵਸਤੁਨਿ ਆਨੈਂ । ਪਗ ਪੰਕਜ ਬੰਦਨ ਠਾਨੈਂ
॥੪੬॥ ਬਹੁ ਦਰਬ ਬਿਭੁਖਨ ਨਾਨਾ । ਪਟ ਅਦਭੁਤ ਮੋਲ ਮਹਾਨਾ ॥ ਗਨ
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ । ਹਯ ਆਨਹਿ ਦੇਂ ਧਨ ਭਾਰੀ ॥੪੭॥ ਮਨ ਕਰਤਿ
ਕਾਮਨਾ ਪਾਵੇਂ । ਸਿਖ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੇ ਆਵੇਂ । ਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਜ ਸਿਖ
ਜੋਵਹਿ । ਸਭਿ ਥਾਨ ਸਹਾਇਕ ਹੋਵਹਿ ॥੪੮॥ ਕੋ ਦਸਵੰਧ ਦੇਵੈ ਆਈ ।
ਕੋ ਅਰਪ ਮਨੋਤ ਬਨਾਈ । ਕਰਿ ਚਾਉ ਪ੍ਰਥਮ ਕੋ ਆਵੈ । ਕੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦਰ-
ਸ਼ਨ ਪਾਵੈ ॥ ੪੯ ॥ ਸੁਤ ਆਇ ਕਾਮਨਾ ਪਾਵੈ । ਕੋ ਭਗਤਿ ਗਜਾਨ ਲਿਵ
ਲਾਵੈ । ਇਸ ਲੋਕ ਲਹੈ ਸੁਖ ਕੋਈ । ਪਰਲੋਕ ਚਹੈ ਗਤਿ ਹੋਈ ॥ ੫੦ ॥

ਚਿੰਤ ਲੇ ਕਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਥੇ ਅਸ਼ਟਮ ਗਾਏ 'ਬਜਾਹ' ਪੁੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਖਸ਼ਟਮੇ ਅੰਸ਼ ॥ ੬ ॥

੭. [ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਹਾਰਾਂ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਬੀਤ ਗਏ ਖਟ ਮਾਸ ਇਮ ਬਾਸੇ ਪੂਰਿ ਕਰਤਾਰ । ਦੀਪਮਾਲ
ਮੇਲਾ ਮਿਲਜੇ ਗਨ ਨਰ ਨਹੀਂ ਸੁਮਾਰ ॥੧॥ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੇ ਭੂਰ ਸਿਖ ਪੂਰਿ
ਕਾਮਨਾ ਹੋਤੁ^੧ । ਆਇ ਹਜ਼ੂਰ ਨਿਹਾਰਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਮੇਤ ॥੨॥ ਚੋਪਈ ॥
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਏ । ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਹਨਿ ਗੁਰ ਸੰਤ ਸਹਾਏ ।
ਬਡੀ ਭੀਰ ਨਿਤ ਪੂਰਿ ਕਰਤਾਰਾ । ਆਇ ਜਾਇ ਨਰ ਨਹੀਂ ਸੁਮਾਰਾ
॥ ੩ ॥ ਬਡ ਪੂਰਬ ਤੇ ਸੰਗਤਿ ਆਵੈ । ਤਹਿ ਤੇ ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ
ਲਜਾਵੈ । ਜੋ ਸਲਿਤਾਪਤਿ ਟਾਪੂ ਵਾਸੀ । ਆਇ ਜਤਨ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ
ਪਾਸੀ ॥ ੪ ॥ ਤਿਮ ਹੀ ਦੱਛਨ ਕੇ ਸਮੁਦਾਈ । ਦਰਸਹਿ ਬੰਦਹਿ ਕਰਹਿ
ਬਡਾਈ । ਤਿਤ ਦਿਸ਼ਿ ਅੰਗ^੨ ਬੰਗ^੩ ਤੇ ਆਈ । ਪਾਇ ਕਾਮਨਾ ਹੁਇ
ਅਹਿਲਾਈ ॥ ੫ ॥ ਪਸ਼ਰਮ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲਾਇਤ ਜੋਤੀ । ਤੁਰਕ ਹਿੰਦੂ ਗਨ
ਪ੍ਰੇਮ ਸਮੇਤੀ ॥ ਲੋ ਕਰਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤੁਰੰਗਨਿ ਆਵੇਂ । ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਤਿ ਕਾਮਨਾ
ਪਾਵੇਂ ॥ ੬ ॥ ਉੱਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਮਹਾਨੈ । ਵਸਤੁ ਦਰਬੁ ਸਤਿਗੁਰ
ਢਿਗ ਆਨੈਂ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਫਿਰਿ ਕਰਿ ਸਭਿ ਅਵਿਨੀ । ਬਿਸਤਾਰਨ ਕਰਿ
ਸਿੱਖੀ ਰਵਨੀ ॥ ੭ ॥ ਜਹਿ ਤੇ ਆਵਨਿ ਸਮਰਥ ਹੋਈ । ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਤੁ

^੧ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਲਈ । ^੨ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ । ^੩ਭਾਗਲ ਪੁਰ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਤੇ ਉੜੀਸਾ
ਬੀ ਵਿਚ ਗਿਫ਼ਤ ਹਨ । ^੪ਏਗਾਲਾ ।

ਆਇ ਸਭਿ ਕੋਈ । ਜਹਿ ਤੇ ਪਹੁੰਚੈ ਜਾਇ ਨ ਇਹਾਂ । ਕਰਹਿ ਤਿਹਾ-
 ਵਲ ਹੁਇ ਜਹਿ ਕਹਾਂ ॥ ੮ ॥ ਹੁਇ ਇਕ ਥਾਇ ਅਰਾਧਹਿ ਗੁਰ ਕੋ ।
 ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ਭਾਵਨਾ ਪੁਰ ਕੋ^੧ । ਬਰਨੈ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਹਿ ਤੀਕਾ^੨ ।
 ਜਹਿ ਕਹਿ ਬਿੰਦਤਿ ਜਗਤ ਰਹਿ ਨੀਕਾ ॥ ੯ ॥ ਦਿਵਸ ਵਿਸੇਏ^੩ ਕੋ ਤਬਿ
 ਆਯੋ । ਫਲ ਦਰਸਨ ਕੋ ਹੁਇ ਅਧਿਕਾਯੋ । ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਤੇ ਸੰਗਤ ਸਮੁ-
 ਦਾਈ । ਲੇ ਕਰਿ ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਆਈ ॥ ੧੦ ॥ ਧਰਿ ਧਰਿ ਪ੍ਰੇਮ
 ਅਧਿਕ ਚਿਤ ਚਾਉ । ਛੇਮ ਲੇਨਿ ਚਾਹਤਿ ਅਧਿਕਾਓ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਮਾਧਵ^੪
 ਕੀ ਸੰਕ੍ਰਾਂਤ । ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਬਿਖੈ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ॥ ੧੧ ॥ ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਡੇਰੇ
 ਗਨ ਛਾਏ । ਪੁਰਿ ਕੇ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਪਿਖਿ ਪਿਖਿ ਛਾਏ । ਅਰੁ ਜਲ ਕੇ ਸੁਖ
 ਜਹਾਂ ਨਿਹਾਰਾ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਨਰ ਗਨ ਡੇਰੇ ਡਾਰਾ ॥ ੧੨ ॥ ਅਧਿਕ
 ਭੀਰ ਪੁਰਿ ਕੇ ਚਹੁੰ ਫੇਰੇ । ਬੀਚ ਨ ਮੇਵ ਸਕਹਿ ਬਹੁ ਡੇਰੇ । ਜਿਤ ਕਿਤ
 ਧੁਨਿ ਹੋਵਤਿ ਗੁਰ ਬਾਨੀ । ਗੁਰ ਜੈਕਾਰਾ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨੀ ॥ ੧੩ ॥ ਦਰ-
 ਸਨ ਦੇਨਿ ਹੇਤੁ ਗੁਰ ਪੂਰੇ । ਦੀਨਿਸਿ ਹੁਕਮ 'ਫਰਸ਼ ਹੁਇ ਰੂਰੇ । ਸਭਾ
 ਲਗਨ ਕੀ ਕਰੀਯਹਿ ਤਸਾਰੀ' । ਸੁਨਤਿ ਦਾਸ ਕਰਿ ਆਨੰਦ ਭਾਰੀ ॥
 ੧੪ ॥ ਬਰਣ ਬਰਣ ਕੇ ਫਰਸ਼ ਬਨਾਏ। ਬਡੇ ਥਾਨ ਬਿਤ ਜਹਿ ਸਮੁਦਾਏ।
 ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਮਹਿ ਝਾਲਰ ਲਗ ਜ਼ਰੀ । ਹੀਰੇ ਮੁਕਤਨਿ ਸੋਂ ਬਹੁ ਜਰੀ^੫ ॥
 ੧੫ ॥ ਅਸ ਗਾਦੀ ਗੁਰ ਕੇਰ ਡਸਾਈ । ਬਹੁਤ ਦਰਬ ਲਗਿ ਰੁਚਿਰ
 ਬਨਾਈ । ਤਿਸ ਪਰ ਰਾਖੇ ਬਡ ਉਪਧਾਨੇ । ਬਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਲਗਜੇ
 ਮਹਾਨੇ ॥ ੧੬ ॥ ਰੇਸਮ ਡੋਰਨਿ ਗੁੰਢੇ ਜ਼ਰੀ। ਜਿਨਹੁੰ ਲਗੀ ਮੁਕਤਾਹਲ ਲਰੀ^੬।
 ਬਡੀ ਭੋਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸ਼ਨਾਨੇ । ਸੁਖਮ ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਸਦ ਪਹਿਰਾਨੇ ॥ ੧੭ ॥
 ਖੜਗ ਬਿਸਾਲ ਗਰੇ ਮਹਿ ਪਾਯੋ । ਸਿਪਰ ਸਹਿਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਹਾਯੋ। ਮੰਦ
 ਮੰਦ ਪਦ ਧਰਿ ਗਰ ਮੰਦਰ । ਜਨੁ ਅਰਬੰਦ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਹੁ ਸੁੰਦਰ ॥ ੧੮ ॥
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਟਾਖ ਬਿਲੋਕਤਿ ਆਏ । ਪੀਛੇ ਬੀਰ ਦਾਸ ਸਮੁਦਾਏ । ਪਹੁੰਚਿ
 ਕਰੀ ਗਾਦੀ ਕੋ ਬੰਦਨ । ਉਪਰ ਬੈਠੇ ਦੋਸ਼ ਨਿਕੰਦਨ ॥ ੧੯ ॥ ਚਮਰਦਾਰ
 ਲੇ ਚਵਰ ਖਲੋਵਾ । ਹੇਸ ਮਨੀਂਦ ਵਰਾਵਤਿ ਹੋਵਾ । ਸਭਾ ਬਿਸਾਲ ਲਗੀ
 ਚਹੁੰਫੇਰੇ । ਲਾਜਤਿ ਜਾਹਿ ਸੁਧਰਮਾ^੭ ਹੋਰੇ ॥ ੨੦ ॥ ਭਯੋ ਮੇਵਰੇ ਖਰੋ

^੧ ਪੂਰਨ (ਹੋਣ ਲਈ) । ^੨ ਕਿੱਥੋਂ ਤਕ । ^੩ ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ । ^੪ ਵਿਸਾਖ (ਵਿਸਾਖ, ਮਾਧਵ=ਵਿਸਾਖ ਦਾ ਮਹੀਨਾ) । ਬੰਤ ਦੀ ਟੁੱਟ । ^੫ ਜੜੀ ਹੋਈ । ^੬ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ । ^੭ ਇੰਦਰ ਸਭਾ, ਭਾਵ ਵੇਦਤਿਆਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਹੈ ।

ਅਗਾਰੀ। ਸਿੱਖਨਿ ਕੀ ਅਰਦਾਸ ਉਚਾਰੀ। ਚਾਰਹੁ ਪੁਤ੍ਰ ਸਹਾਵਤਿ ਪਾਸ।
 ਜਗ ਪੋਤ੍ਰੇ ਵਤਿ ਰਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ੨੧ ॥ ਭਾਟ ਨਕੀਬ ਕਹੈਂ ਜਸੁ ਠਾਂਢੇ।
 ਕੇਦਨ ਛਰੀ ਦਾਰ ਛਬਿ ਬਾਢੇ। ਹੁਕਮ ਭਯੋ 'ਸੰਗਤਿ ਸਭਿ ਆਵੈ।
 ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਚਾਹਤਿ ਪਾਵੈ ॥ ੨੨ ॥ ਸਨਮੁਖ ਸ਼ਬਦ ਰਬਾਬੀ
 ਗਾਵੈਂ। ਸੁਨਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸੁਖ ਉਪਜਾਵੈਂ। ਹੁਇ ਹੁਇ ਤਜਾਰ ਸਿੱਖ ਗਨ
 ਆਏ। ਨਿਜ ਨਿਜ ਰਚਿਰ ਅਕੌਰਨਿ ਲਜਾਏ ॥ ੨੩ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਦਰ-
 ਸ਼ਨ ਕੋ ਕਰੈਂ। ਬੰਦਹਿ ਭੇਟ ਅਗਾਰੀ ਧਰੈਂ। ਮੁੱਖਿ ਜਿ ਸਿੱਖ ਬੈਠਿ ਬਿਰ
 ਹੋਵੈਂ। ਖਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਦਰਸ਼ਨ ਜੋਵੈਂ ॥ ੨੪ ॥ ਤਿਪਤਹਿ ਨਹਿ, ਮਨ ਰਹੈਂ
 ਲੁਭਾਈ। ਜਨੁ ਅਰਬਿੰਦ ਮਲਿੰਦ ਭ੍ਰਮਾਈ। ਹੋਤਿ ਅਨੇਕਨ ਕੀ ਅਰ-
 ਦਾਸ। 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ! ਸਿਖ ਕਾਰਜ ਹੁਇ ਰਾਸ' ॥ ੨੫ ॥ ਵਸਤੁਨਿ ਕੇ ਲਾਰੇ
 ਅੰਬਾਰੂ। ਧਨ ਗਨ ਬਸਨ ਬਿਭੁਖਨ ਚਾਰੂ। ਹਯ ਹੋਬਜਾਰ ਆਇ
 ਸਮੁਦਾਏ। ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਹਿ ਗੁਰ ਸਭਿ ਦਰਸਾਏ ॥ ੨੬ ॥ ਇਕ ਸਿਖ ਹੁਤੋ
 ਸੁਦਾਗਰ ਭਾਰੀ। ਬਸਹਿ ਬਦਖਸ਼ਾਂ ਨਗਰ ਮਝਾਰੀ। ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ
 ਮਹਿ ਬਿਵਹਾਰੂ। ਜਿਸ ਕੋ ਹੋਵਤਿ ਦਰਬ ਉਦਾਰੂ ॥ ੨੭ ॥ ਤਿਸ ਨੇ ਧਨ
 ਦਸਵੇਧ ਨਿਕਾਰਾ। ਅਰੁ ਮਨੋਤ ਕੋ ਸੰਚਯੋ ਸਾਰਾ। ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ
 ਸੁੰਦਰ ਦੇਖਿ। ਕਰੀ ਖਰੀਦਨ ਮੋਲ ਵਿਸੇਖਾ ॥ ੨੮ ॥ ਦੇ ਧਨ ਲਾਖ ਤੁਰੰਗਮ
 ਲੀਨੋ। ਬਹੁ ਚੈਚਲ ਗੁਨ ਬਿੰਦ ਪ੍ਰਬੀਨੋ। ਇਕ ਪੁਸ਼ਾਕ ਬਨਿਵਾਇ
 ਬਿਸਾਲਾ। ਸੂਖਮ ਅਧਿਕ ਅਜਾਬ ਉਜਾਲਾ ॥ ੨੯ ॥ ਤਿਸ ਪਰ ਮੋਲ ਖਰਚ
 ਬਡ ਕੀਨੋ। ਚੀਰਾ ਚਾਰੁ ਦਰਬ ਦੇ ਲੀਨੋ। ਬਾਜ ਸੁਪੈਦ ਹੋਸ ਕੀ ਨਜਾਈ।
 ਕਿਸੂ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਲੀਨਿ ਮੰਗਾਈ ॥ ੩੦ ॥ ਮੁਖ ਮਾਂਗੀ ਕੀਮਤਿ ਤਿਸ
 ਦੀਨਿ। ਸਤਿਗੁਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਤੁ ਸੋ ਲੀਨਿ। ਖੰਡਾ ਏਕ ਬਿਲੰਦ ਦੁਧਾਰਾ।
 ਘਰਜੋ ਪੁਲਾਦੀ ਲੋਹ ਕਰਾਰਾ ॥ ੩੧ ॥ ਕਲਗੀ ਏਕ ਜਰਾਵਨ ਜਰੀ।
 ਜ਼ਾਹਰ ਅਜਬ ਜਵਾਹਰ ਖਰੀ। ਸਿਪਰ ਅਧਿਕ ਸੁੰਦਰ ਲੇ ਆਇਵ। ਸ੍ਰੀ
 ਸਤਿਗੁਰ ਲਾਇਕ ਲਖਿ ਪਾਇਵ ॥ ੩੨ ॥ ਏ ਸਭਿ ਵਸਤੁ ਬਹੁਤ ਉਜਾ-
 ਗਰ। ਲੇ ਪਹੁੰਚਯੋ ਗੁਰ ਫਿਗ ਸੋਦਾਗਰ। ਧਰਿ ਹਜ਼ੂਰ ਪਗ ਬੰਦਨ ਕਰੀ।
 ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਤਿ ਨਿਮੇਖ ਨ ਪਰੀ ॥ ੩੩ ॥ ਰਹਯੋ ਜੋਰਿ ਕਰ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਖੁਸ਼ੀ ਦਿਸ਼ਟਿ ਕਰਿ ਪਿਖਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ। ਬੁਝਯੋ 'ਕੌਨ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਆਵਾ ?

ਅਸਚਰਜ। ਅੱਖ ਨ ਬਮਕੀ।

ਕੌਨ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਪਾਵਾ? ॥ ੩੪ ॥ ਬੋਲਨੋ ਬਿਨੈ ਸਨੀ ਬਰ ਬਾਨੀ ।
 ‘ਤੁਮ ਜਾਨਹੁ ਸਭਿ, ਨਾਹਿਨ ਛਾਨੀ । ਤਉ ਬੁਝਿਬੇ ਹਿਤ ਕਰਿ ਕਹੈ ।
 ਮੁਲਖ ਬਦਖਸ਼ਾਂ ਕੇ ਤਹਿ ਰਹੈ ॥ ੩੫ ॥ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਮਹਿ ਬਿਵਹਾਰਾ ।
 ਚਲਹਿ ਖੇਪੈ ਭਰਿ ਵਸਤੁ ਹਜ਼ਾਰਾ । ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਮੁਝ ਆਵਤਿ ਰਹਜੈ ।
 ਤਿਹ ਦਸਵੇਧ ਜਿਤਿਕ ਮਨ ਲਹਜੈ ॥ ੩੬ ॥ ਸੋ ਮੈਂ ਸੰਚਤਿ ਰਹਜੈ
 ਘਨੇਰੇ । ਅਰੁ ਜਬਿ ਕਾਜ ਅਟਕ ਕਛ ਮੇਰੇ । ਮਾਨਤਿ ਰਹਜੈ ਮਨੋਤ
 ਮਹਾਨੀ । ਤਹਿ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਵਰ ਠਾਨੀ ॥ ੩੭ ॥ ਸੋ ਮੈਂ ਤਿਹ ਸੋ ਰਹਜੈ
 ਮਿਲਾਵਤਿ । ਸੰਚਨੈ ਦਰਬ ਭਯੋ ਮਨ ਭਾਵਤਿ।ਉਰ ਮਹਿ ਇਹੀ ਮਨੋਰਥ
 ਧਾਰੇ ।—ਜਬਿ ਚਲਿ ਗੁਰ ਕੋ ਵਰਸ ਨਿਹਾਰੈ ॥ ੩੮ ॥ ਵੈ ਹੈਂ ਆਪ ਹਦੂਰ
 ਸਿਧਾਇ— । ਚਿਰਕਾਲ ਇਮ ਗਯੋ ਬਿਝਾਇ । ਇਕ ਫਕੀਰ ਤੁਮਰੇ ਢਿਗ
 ਰਹਜੈ । ਰਾਵਰ ਕੋ ਸੁਭਾਉ ਸਭਿ ਲਹਜੈ ॥ ੩੯ ॥—ਆਯੁਧ ਧਰਨ ਕਰਨ
 ਸੰਗਾਮੁ । ਚਢਨ ਤੁਰੰਗਨਿ ਪਰ ਅਭਿਰਾਮੁ । ਖੇਲਨਿ ਬਹੁ ਅਖੇਰ ਮਨ
 ਭਾਵੈ । ਮਹਾਰਾਜ ਸਮ ਸੋਜ ਬਨਾਵੈ ॥ ੪੦ ॥ ਹਯ ਆਯੁਧ ਜੋ ਸਿੱਖ ਲਿਆਵੈ ।
 ਕਰਿ ਅਰਪਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਿਝਾਵੈ । ਅੰਗ ਸੰਗ ਸੋ ਲੇਹਿ ਲਗਾਏ ।
 ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਹਿ ਸਿਖ ਪਰ ਮੁਖਦਾਏ— ॥ ੪੧ ॥ ਮੈਂ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤਬਿ ਰਚੈ
 ਉਪਾਇ । ਆਛੀ ਵਸਤੁ ਖਰੀਦੀ ਜਾਇ । ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਦੇ ਲਜਾਇ ਤੁਰੰਗਾ
 । ਅਤਿ ਚੰਚਲ ਸੁੰਦਰ ਸਰਬੰਗਾ ॥ ੪੨ ॥ ਸਿਪਰ ਖੜਗ ਬਡ ਕੀਮਤ
 ਕੇਰੇ । ਕਲਗੀ ਕੋ ਦੇ ਮੋਲ ਬਡੇਰੇ । ਦੁਰਲਭ ਬਾਜ ਸੇਤਾ ਇਹੁ ਆਨਾ ।
 ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਹਿਤ ਧਨ ਖਰਚਿ ਮਹਾਨਾ ॥ ੪੩ ॥ ਵਸਤੁਨਿ ਪਰ ਕੇਤਿਕ ਬਿਤ
 ਲਾਗਾ । ਬਚਨੈ ਜਿਤਿਕ ਸੋ ਰਾਵਰ ਆਗਾ^੧ । ਅਧਿਕ ਭਾਰ ਤੇ ਲੇ
 ਦੀਨਾਰ^੨। ਅਰਪਨ ਕੀਨਿ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ॥ ੪੪ ॥ ਅਪਨੀ ਵਸਤੁ ਸੰਭਾਰਨਿ
 ਕੀਜੈ । ਲਜਾਯੋ ਬਡੇ ਜਤਨ ਸੋ, ਲੀਜੈ । ਦਾਸਨ ਕੀ ਰਾਖਤਿ ਹੋ ਲਾਜ ।
 ਬਿਰਦ ਬਿਸਾਲ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ’ ॥ ੪੫ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕੀ ਬੇ ਅਭਟਮਾ ਰਾਸੇ
 ‘ਸਿੱਖ ਵਸਤੁ ਲਿਆਵਨਿ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਸਪਤਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੮ ॥

੮. [ਦੇਵੇ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਨਿ ਸੋਦਾਗਰ ਬਾਕ ਕੋ ਸ਼ਰਧਾ ਲਖਿ ਅਧਿਕਾਇ । ਸਤਿਗੁਰ
 ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਤਬਿ ਕਹਤਿ ਭਏ ਇਸ ਭਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ‘ਅਪਨੋ ਜਨਮ

^੧ਵਪਾਰ । ^੨ਚਿੱਟਾ । ^੩ਆਪ ਦੇ ਹਦੂਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ । ^੪ਭਾਵ ਮੁਹਰਾਂ ।

ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਕੀਨਾ । ਸਭਿ ਕੁਲ ਕੋ ਸੰਕਟ ਕਰਿ ਛੀਨਾ । ਇਤੀ ਦੂਰ ਤੇ
 ਵਸਤੁ ਲਿਆਵਾ । ਬਹੁ ਧਨ ਖਰਚੈ ਪ੍ਰੇਮ ਬਧਾਵਾ ॥ ੨ ॥ ਗੁਰ ਹਿਤ
 ਨਿਤ ਦਸੋਂਧ ਕੋ ਰਾਖਾ । ਦਰਸਨ ਗੁਰ ਸਰਧਾ ਉਰ ਕਾਂਖਾ । ਹਮ ਪ੍ਰਸੰਨ
 ਬਰ ਜਾਚਨ ਕੀਜੈ । ਅਪਨੀ ਆਸਾ ਪੁਰਿ ਲਈਜੈ ॥ ੩ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ
 ਤਬਿ ਕਹੈ ਸੁਦਾਗਰ । ‘ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਖਿਥੈ ਨਾਗਰ ਆਗਰ’ । ਦਰਸਨ ਕਰੇ
 ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਚਿਤ ਹੋਵਾ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਤੇ ਮੋਕਉ ਜੋਵਾ ॥ ੪ ॥ ਸਭਿ ਬਿਧਿ
 ਤੇ ਮੁਝ ਕਰੈ ਨਿਹਾਲੁ । ਬਰ ਦੀਜੈ ਨਿਜ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲੁ । ਸਿਪਰ
 ਖੜਗ ਅਰੁ ਕਟ ਸੋਂ ਭਾਥਾ । ਭਏ ਸਨੱਧ ਗਹੇ ਧਨੁ ਹਾਥਾ ॥ ੫ ॥ ਇਹ
 ਸਰੂਪ ਉਰ ਬਸਹੁ ਤੁਹਾਰਾ । ਜਥਾ ਚਲਹਿ ਨਹਿ ਮੇਰੁ ਉਦਾਰਾ ॥ ਨਿਸਦਿਨ
 ਜਿਹਵਾ ਨਾਮ ਮੁਕੰਦ । ਰਟਤਿ ਰਹੈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ॥ ੬ ॥ ਇਹੁ ਬਰ
 ਮੋਕਉ ਦੀਜਹਿ ਸੁਆਮੀ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਗੁਰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਜਬਿ ਲੋ ਹੁਇ
 ਨ ਆਪ ਸੋਂ ਮੇਲੈ । ਕਰਮਨਿ ਬਸਿ ਜਨਨ ਮਹਿ ਖੇਲੈ ॥ ੭ ॥ ਜਹਿ ਜਹਿ
 ਜਨਮ ਧਰੈਂ ਮੈਂ ਜਾਈ । ਰਹੈਂ ਸਿੱਖ ਤਾਬਿ ਲੋ ਗੁਨ ਗਾਈ’ । ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ
 ਬਖਾਨੈ ਬੈਨ । ‘ਤੇਰੇ ਜਨਮ ਅਪਰ ਅਬਿ ਹੈ ਨ ॥ ੮ ॥—ਉਰ ਮਹਿ ਬਸੈ—
 ਮਾਗਿ ਬਰ ਲੀਨੈ । ਭਯੋ ਕਰਮ ਕੇ ਬੰਧ ਬਿਹੀਨੈ । ਪੂਰਨ ਹੋਇ ਕਾਮਨਾ
 ਤੇਰੀ । ਮਿਟੀ ਸਕਲ ਭਵਜਲ ਕੀ ਫੇਰੀ’ ॥ ੯ ॥ ਕਿਤਿਕ ਸਮੇ ਬਿਰ
 ਦਰਸਨ ਹੋਰੇ । ਪੁਨ ਆਇਸੁ ਲੇ ਗਮਨੈ ਡੋਰੇ । ਅਰਪੀ ਵਸਤੁ ਸਕਲ
 ਗੁਰ ਦੇਖੀ ॥ ਪ੍ਰਥਮ ਤ੍ਰੇਗਮ ਚਪਲ ਵਿਸ਼ੇਖੀ ॥ ੧੦ ॥ ਕਰ ਪਰ ਬਾਜ ਬਿਠਾਇ
 ਨਿਹਾਰਾ । ਅਧਿਕ ਗੁਨਨ ਮਹਿ ਦੁਲਭ ਉਦਾਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਕਹੈ
 ਸੁਨਾਈ । ‘ਦੂਰ ਕਹੂੰ ਤੇ ਅਸ ਕਰ ਆਈ’ ॥ ੧੧ ॥ ਅਪਰਨ ਕਹੂੰ ਦੇਖਿਥੈ
 ਆਵੈ । ਬਡੈ ਅਹੈ ਗੁਨ ਬਿਸਦੁ ਸੁਹਾਵੈ’ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ, ਸੁਤ ਚਿਤ
 ਕੀ ਜਾਨੀ ।—ਅਹੈ ਅਜਾਇਬ ਦੁਲਭ ਬਖਾਨੀ—॥ ੧੨ ॥ ‘ਇਹ ਤੁਮ ਲੋਹੁ
 ਅਖੇਰ ਕਰੀਜੈ । ਪਰਖਹੁ ਸੰਗ ਬਿਹੰਗ ਛੁਰੀਜੈ । ਹੋਤ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਵਹਿਰ
 ਸਿਧਾਰਹੁ ਕਿਮ ਖਗ ਪਕਰੈ ਤਹਾਂ ਨਿਹਾਰਹੁ’ ॥ ੧੩ ॥ ਪੈਂਦੇਖਾਨ ਦਿਸ਼ਾ ਪੁਨ
 ਹੋਰਾ । ਘੋਰਾ ਬਖਸ਼ੈ ਮੋਲ ਬਡੇਰਾ । ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਚੀਰ ਚਾਰੁ ਅਰੁ ਚੀਰਾ । ਦੇ
 ਕਰਿ ਭਾਖੈ ‘ਪਹਿਰੁ ਸਰੀਰਾ’ ॥ ੧੪ ॥ ਪੁਨ ਖੰਡਾ ਲੇ ਹਾਥ ਨਿਹਾਰਾ ।

੧੦ ਸ਼ੁਰ ਚੜ੍ਹ ਹੈ । ੧੧ ਡਾਵ ਆਪ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਲੀਨ ਨਾ ਦੇਵਾ । ੧੨ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਵਸ ਹੋਕੇ ਜੂਨ
 ਵਿਚ ਖੇਡਦਾ ਰਹਾਂ । ੧੩ ਅੰਮੀ (ਵਸਤੂ) ਦੇ ਬ ਆਵਦੀ ਹੈ ।

ਪਰਖਨੋ ਆਛੇ ਲੋਹ ਕਰਾਰਾ । ਮਾਨ ਬਾਕ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂਸੀਰਾ ਸਭਿ ਪੁਸ਼ਾਕ ਕੋ
ਪਹਿਰਿ ਸ਼ਰੀਰਾ॥੧੫॥ ਕਰੀ ਸਲਾਮ ਦੇਖਿ ਮੁਸਕਾਏ । ‘ਇਹੁ ਖੰਡਾ ਲਿਹੁ
ਅੰਗ ਲਗਾਏ’ । ਸੋਭਾ ਦੂਨ ਚਉਨੀ ਹੋਈ । ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਅਧਿਕ ਦਰਬ ਲਗਿ
ਜੋਈ ॥ ੧੬ ॥ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਹੁਰ ਸਮੁਝਾਵਹਿ । ‘ਜਬਿ ਤੂੰ ਹਮਰੇ ਫਿਰਾ
ਚਲਿ ਆਵਹਿ । ਇਹ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਤਨ ਪਹਿਰ ਸੁ ਆਵਹੁ । ਖੜਗ ਸਿਪਰ
ਤਬਿ ਅੰਗ ਸਜਾਵਹੁ ॥ ੧੭ ॥ ਅਬਿ ਤੂੰ ਚਢਿ ਤੁਰੰਗ ਕਹੁ ਫੇਰਿ । ਕਰਹੁ
ਦਿਖਾਵਨਿ ਚਪਲ ਬਡੇਰ’। ਸੁਨਿ ਪੈਂਦਾ ਹਰਖਨੋ ਉਰ ਮਾਂਹੀ॥ ਸਿਪਰ ਖੜਗ
ਧਰ ਕਰਿ ਕਟ ਤਾਂਹੀ ॥ ੧੮ ॥— ਮੁਝ ਕੋ ਜਾਨਹਿ ਬਡ ਬਲਵਾਨਾ । ਰਣ
ਮਹਿ ਬੀਰ ਕਰਹਿ ਘਮਸਾਨਾ । ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਤਿ । ਮੋ
ਸਮਤਾ ਕੋ ਦੁਤਿਯ ਨ ਲੇਤਿ—॥ ੧੯ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਚਿਤ ਬਿਖੈ ਬਿਚਾ-
ਰਤਿ । ਬਖਾਸ਼ਿਸ਼ ਲੇਤਿ ਗਰਬ ਕੋ ਧਾਰਤਿ । ਉਠਿ ਹਯ ਪਰ ਆਰੂਢਨ
ਭਯੋ । ਜਿਸ ਹਿਤ ਦਰਬ ਲਾਖ ਗਿਨਿ ਦਿਯੋ॥੨੦॥ ਮੰਦ ਮੰਦ ਚਢਿ ਪ੍ਰਥਮ
ਚਲਾਯੋ। ਫਿਰ ਫੇਰੇ ਪੁਨ ਪੋਈਏ ਪਾਯੋ । ਤਿਤਿਯ ਬਾਰ ਘੋਰਾ ਜਬਿ ਛੇਰਾ ।
ਦੌਰਨੋ ਅਸੁ ਕਰਿ ਬੇਗ ਬਡਰਾ ॥੨੧॥ ਪੈਨ ਗੋਨ ਕੋ ਪਾਵਤਿ ਪਾਛੈ । ਬਪੁਰੇ
ਹਰਨ ਕਿ ਸਮਤਾ ਬਾਂਛੈ । ਠੌਰ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਬਿਖੈ ਚਲਿ ਜਾਨੈ । ਮਨ ਕੋ
ਮਨਹੁ ਸਿਖਾਵਨ ਠਾਨੈ ॥ ੨੨ ॥ ਨੈਨ ਨਾਗਰੀ ਕੇਰ ਸਰੀਖੈ । ਪਲਟਨ
ਮਨੋ ਇਸੀ ਤੇ ਸੀਖੈ । ਉਠੀ ਖੁਰਨ ਤੇ ਰਜ ਪਿਖਿਯੰਤਿ। ਗਯੋ ਫੁਰਤਿ ਤੇ
ਹਯ ਨ ਦਿਖੀਤਿ ॥ ੨੩ ॥ ਹੋਰਤਿ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਬਿਸਮਾਨੈ । ‘ਤੁਰੰਗ
ਬਿਕੀਮਤਿ’ ਕਰਤਿ ਬਖਾਨੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਖਤਿ ਬਾਕ ਅਲਾਯੋ। ‘ਵਾਉ ਵਰੋਲਾ
ਹੁਇ ਜਨੁ ਧਾਯੋ’॥੨੪॥ ਇਮਗੁਰ ਕੋ ਕਹਿ ਬੋਸੁਨਿ ਸਾਰੋ। ਵਾਉ ਵਰੋਲਾ ਨਾਮ
ਉਚਾਰੋ। ਚੌਥੀ ਬੇਰ ਤੁਰੰਗ ਫੇਦਾਯੋ। ਨਟ ਜਿਮ ਗਿਨਗਿਨ ਪਾਵ ਟਿਕਾਯੋ॥
੨੫॥ ਛਾਤੀ ਛੁਵਤਿ ਹੋਂ ਪਗਭੋਨ’। ਕਰਤਿ ਕੁੰਡਲੀ ਸੁੰਦਰ ਦੋਨ’। ਛੁਇਛੁਇ
ਪਾਛਲ ਜਾਨੁ ਅਵਨੀ’। ਉਠਿਉਠਿ ਪਰਤਿ ਕਰਤਿ ਗਤਿ ਰਵਨੀ’॥੨੬॥

‘ਵਿਚਾਨੇ ਹਰਨ’ ਨੇ ਕੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਨੀ ਹੈ । ‘(ਇਤਨਾ ਤੇਜ਼ ਰੋੜਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਟ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ=) ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਉਹਨੇ ਥਾਂ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ‘ਮਾਨੋ’ ਮਨ ਨੂੰ ਬੀ ਇਹ (ਤੇਜ਼ੀ) ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ । ‘ਨੈਣ ਇਸ਼੍ਰੀ ਦੇ (ਨੈਣਾਂ) ਵਰਗੇ ਹਨ । ‘ਪਰ ਮਲੂਮ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ਼੍ਰੀ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਨੇ ਪਲਟਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮਾਨੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ । ‘ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਗਿਆ । ‘ਛੁਇ’ ਕੇ ਪੈਰ ਛਾਤੀ ਨੂੰ ਛੁਹੰਦੇ ਹਨ । ‘ਵੇਵੇ’ (ਅਗਲੇ ਪੈਰ) ਸੁਹਣੀ ਕੁੰਡਲੀ ਕਰਦੇ ਹਨ । ‘ਪਿਛਲੇ ਗੋਡੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੁਹ ਛੁਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ‘ਸੁਹਣੀ ਚਾਲ ।

ਬਹੁਰੇ ਲਾਂਬੀ ਛਾਰ ਕਰਾਇਜਾਇ ਸੁ ਚਾਰਹੁ ਚਰਨ ਉਠਾਇ। ਇਮ ਸਭਿ
ਗੁਨ ਚੇਚਲ ਚਤੁਰਾਈ। ਬਲ ਅਰੁ ਬੇਗ ਸਹਤ ਦਿਖਰਾਈ ॥੨੭॥ ਗੁਰ
ਸਮੀਪ ਤਬਿ ਆਨਿ ਖਰੋਵਾ। ਦੇਖਤਿ ਸਭਿ ਕੇ ਆਨੰਦ ਹੋਵਾ। ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨ
ਹੁਇ ਕਹਨੇ ਸੁਨਾਇ। ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਪ੍ਰਾਤਿ ਸਿਧਾਇ ॥ ੨੮ ॥ ਹਿਤ
ਅਖੇਰ ਕੇ ਸੰਗ ਚਢੀਜੈ। ਬਾਜ਼ ਬਿਹੰਗਨਿ ਪਰ ਪਰਖੀਜੈ। ਅਬਿ ਤੂੰ ਸਦਨ
ਜਾਹੁ ਸੁਖ ਪਾਏ। ਭੰਰ ਅਰੂਢਹੁ ਸੰਗ ਸਿਧਾਏ’ ॥੨੯॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੀਨਸਿ
ਪੁਨ ਨਮੋ। ਹਰਖਤਿ ਗਮਨ ਕਰਨੇ ਤਿਹ ਸਮੋ। ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਲਹਿ
ਗਰਬ ਵਧਾਯੋ।—ਮੋ ਸਮ ਜਗ ਮਹਿ ਅਪਰ ਨ ਜਾਯੋ ॥ ੩੦ ॥ ਚਹੁ
ਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿ ਜੋ ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ। ਸੋ ਆਵਹਿ ਹਿਤ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ।
ਨਿਜ ਹਿਤ ਅੰਗੀਕਾਰ ਨ ਕਰੈਂ। ਅਪਰ ਕਿਸੁ ਪਰ ਨਜ਼ਰ ਨ ਧਰੈਂ ॥੩੧॥
ਸੁਤ ਆਦਿਕ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਹੁਤਨਾਗਿ। ਮੋ ਪਰ ਕਰਹਿ ਅਧਿਕ ਅਨੁਰਾਗ।
ਬਲੀ ਸੂਰਮਾ ਡੀਲ ਬਿਲੇਵ। ਮੁਝਕੋ ਜਾਨਹਿ ਧਰਹਿ ਅਨੰਦ ॥ ੩੨ ॥
ਜੋ ਸਿਖ ਲਨਾਵਤਿ ਵਸਤੁਨਿ ਆਛੇ। ਸੋ ਮੁਝ ਕੋ ਦੇਵਤਿ ਬਿਨ ਬਾਛੇ।
ਅਪਰ ਨ ਮੁਝ ਸਮਾਨ ਕੋ ਹੋਰੈਂ। ਰਣ ਕੋ ਧਰੈਂ ਭਰੋਸ ਬਡੇਰੈਂ ॥੩੩॥ ‘ਬਿਜੈ
ਇਸੀ ਤੇ ਹਮ ਕਬਿ ਪਾਵਹਿ’। ਇਮ ਜਾਨਤਿ ਸੁਭ ਵਸਤੁ ਦਿਵਾਵਹਿ—।
ਇਤਨਾਦਿਕ ਅਹੰਕਾਰ ਕਰੇਤਾ। ਖਾਨ ਜਾਤਿ ਖਾਨਹਿ ਹਰਖਤਾ ॥
੩੪॥ ਜਿਹ ਹੰਕਾਰ ਲੋਕਪਤਿ ਮਾਰਾ। ਕੁਲ ਕੈਰਵ ਕੋ ਸਕਲ ਸੰਘਾਰਾ।
ਹਰਣਾਖਸ਼ ਹਿਰਨਾਛ ਨ ਰਹੇ। ਮਰਨੇ ਸ੍ਵਾਸਬੀਰਜੈ ਜਿਸੁ ਲਹੇ ॥੩੫॥
ਰਕਤਬੀਜੈ ਅਰੁ ਸੰਭੈ ਨਿਸੰਭੈ। ਕੁੰਭਕਾਨ ਅਰੁ ਕੁੰਭੈ ਨਿਕੁੰਭੈ। ਕੇਤਿਕ
ਇਸ ਬਲ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ। ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਹੰਕਾਰ ਬਿਨਾਸੇ ॥ ੩੬ ॥ ਕਹਾਂ
ਬਾਪਰੇ ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ। ਕਰਨੇ ਚਹਾਤ ਅਪਨੇ ਹਤਿ ਪ੍ਰਾਨ। ਭਾਵੀ ਨੇ ਤੈਸੇ
ਮਨ ਫੇਰਾ। ਲੈ ਵਸਤੁ ਵਧਿ ਗਰਬ ਘਨੇਰਾ ॥ ੩੭ ॥ ਨਿਜ ਵਡਿਆਈ
ਅਧਿਕ ਬਿਚਾਰਤਿ। ਢਿਗ ਨਿਜ ਗ੍ਰਾਮ ਗਯੋ ਹੰਕਾਰਤਿ। ਚਢਨੇ ਆਇ
ਆਗੇ ਦਾਮਾਦ। ਖਾਂ ਅਸਮਾਨ ਦੇਖਿ ਅਹਿਲਾਦ ॥ ੩੮ ॥ ਬੂਝਨੇ ‘ਇਹੁ
ਤੁਰੰਗ ਕਬਿ ਪਾਯੈ’। ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਈ ਪਹਿਰਿ ਕਿਤ ਆਯੈ’। ਪ੍ਰਿਯ ਦਮਾਦ
ਕੋ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ। ‘ਇਹੁ ਸਭਿ ਵਸਤੁ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਾਈ ॥ ੩੯ ॥ ਦੁਰ

੧. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇਖਕੇ। ੨. (ਪੈਂਦੇ) ਖਾਨ ਘਰ ਨਾਦਾ ਹੋਇਆ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਇਕ ਦੇਂਡ ਜਿਸ ਦੇ ੭ ਆਸਾਂ ਤੋਂ ਰਾਕਸ਼
ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ੩. ਜਿਸ (ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ) ਲੋਕੇ। ਪਇਸ ਦੀ ਲਹੁ ਦੀ ਖੁੰਭ ਤੋਂ ਰਾਕਸ਼ ਉਪਜਦੇ ਸਨ। ੪. ਦੋ ਰਾਕਸ਼ ਡਿਗ ਜੇ ਦੁਰਗਾ
ਨੇ ਮਾਰੇ ਸਨ। ੫. ਇਹ ਰਾਕਸ਼ ਦਾ ਡਿਗਾ ਸੀ ਤੇ ਰਾਮਚੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ੬. ‘ਤ’ ਭੁੰਭ ਨੂੰ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ੭. ਦੇਂਡ
ਨਿਕੁੰਭ ਜੋ ਸਭ ਪੁਰ ੬੭ ਟਾਸਾਂ ਸੀ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹਥੋਂ ਮਰਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਨਿਕੁੰਭ ਭੁੰਭਕਰਣ ਦਾ ਖੁੰਡ ਸੀ ਜੋ ਹਨੁਮਾਨ ਦੇ ਹਥੋਂ ਮਰਿਆ।

ਦੇਸ ਤੇ ਇਕ ਸਿਖ ਲਸਾਯੋਲਾਖਹੁ ਦਰਬ ਖਰਚਿ ਕਰਿ ਪਾਯੋ । ਛੋਰਦਾਰ
 ਚੀਰਾ ਬਰ ਚੀਰ । ਗੁਰ ਹਜ਼ੂਰ ਪਹਿਰਾਇ ਸਰੀਰ ॥ ੪੦ ॥ ਕਰਿ ਬਖ-
 ਸ਼ਿਸ਼ ਕੋ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ ।—ਪਹਿਰਹੁ ਤਬਹਿ ਆਇ ਹਮ ਪਾਸਾ—’ । ਸੁਨਿ
 ਅਸਮਾਨਖਾਨ ਕਹਿ ਬੈਨ । ‘ਇਹੁ ਸਭਿ ਤੁਮਰੀ ਲਾਇਕ ਹੈ ਨ ॥ ੪੧ ॥
 ਤੁਮ ਹੋ ਬਡੇ ਛੋਟ ਮੁਹਿ ਜਾਨਹੁ । ਦਿਹੁ ਤੁਰੰਗ ਮੈਂ ਫੇਰਨਿ ਠਾਨਹੁ ।
 ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੀਜਹਿ ਹੋਤਿ ਸਕਾਰੇ । ਉਚਿਤ ਥਾਤ ਕੋ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰੇ ॥ ੪੨ ॥
 ਪੈਂਦੇ ਕਹਨੇ ‘ਨ ਇਮ ਬਨਿ ਆਵੈ । ਜਬਿ ਜਾਨਹਿ ਗੁਰ ਅਧਿਕ ਰਿਸਾਵੈ ।
 ਬਾਲਪਨੇ ਕੀ ਬਾਤ ਨ ਕੀਜੈ । ਘਰ ਕੀ ਵਸਤੁ ਅਪਰ ਪਿਖਿ ਲੀਜੈ’ ॥
 ੪੩ ॥ ਇਮ ਦਮਾਦ ਸੋਂ ਕਹਿ ਰਿਸ ਸੰਗਾ । ਗਮਨਜੋ ਅੱਗੂ ਕੁਦਾਇ
 ਤੁਰੰਗਾ । ਫਿਰਜੋ ਰਾਮ ਕੇ ਗਿਰਦ ਦਿਖਾਵਤਿ । ਸਭਿ ਗਰੀਅਨਿ ਕੇ ਬਿਖੈ
 ਫੇਦਾਵਤਿ ॥ ੪੪ ॥ ਨਿਜ ਉੱਤਮਤਾ ਕਰਹਿ ਜਨਾਵਨ । ਸਭਿ ਖਾਨਨਿ
 ਕੋ ਫੇਰ ਦਿਖਾਵਨਿ । ਜੋ ਮਿਲਿ ਜਾਇ ਬਾਤ ਤਿਸ ਕਹੈ ‘ਨਿਜ ਬਲ ਗੁਨ
 ਤੇ ਇਮ ਹਮ ਲਹੈ?’ ॥ ੪੫ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗਿੰਥੇ ਅਸਟਮ ਗਾਂਥ ‘ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ’ ਸੰਗ
 ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਅਸਟਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੮ ॥

੯. [ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬੀ । ਬਾਜ਼] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਸਮਾਂ ਖਾਂ ਚਿਤ ਲਟਪਟੀ ਵਸਤੁ ਸੁਸਰਕੀ^੧ ਦੇਖਿ ।—ਲੈਹੋਂ
 ਕਹਿ ਨਿਜ ਸਾਸ ਕੋ ਕੈ ਗਿਹ ਤਜੋਂ ਅਸ਼ੇਖ ॥੧॥ ਸ੍ਰੈਯਾ ਛੇਦ ॥ ਬਨੋਂ ਫਕੀਰ
 ਨਿਕਸਿ ਕਰਿ ਬਾਹਰ ਮਿਲੈਂ ਨ ਤਿਨਕੀ ਤਨੁਜਾ ਸੰਗ । ਮੋਹਿ ਉਚਿਤ ਹੈ
 ਸੁੰਦਰ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਚੀਰਾ ਛੋਰਦਾਰ ਸਜਿ ਸੰਗ । ਖਾਨ ਮਹਾਨ ਆਰਬਲ ਹੋਏ
 ਤਉ ਬਾਂਕਪਨ*ਰਿਦੈ ਉਮੰਗ^੨ । ਮੁਝ ਸਮ ਸੁਤ ਕੋ ਦੋਤਿ ਨ ਹਿਤ ਕਰਿ
 ਅਨਲਾਇਕ ਨਹਿ ਸਹੈ ਪ੍ਰਸੰਗ^੩—॥ ੨ ॥ ਏਵ ਬਿਚਾਰਤਿ ਗਮਨਜੋ ਗ੍ਰਿਹ
 ਕੋ ਬੈਠਿ ਸਾਸ ਫਿਗ ਦ੍ਰਿਗ ਜਲ ਨੀਰ । ਮੁਰਝਾਨੋ ਮੁਖ, ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਬੋਲੀ
 ‘ਕਿਮ ਤੂ ਦੁਖ ਤੇ ਦਿਖਾਤਿ ਅਧੀਰ?’ । ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕਹਨੇ ‘ਕੀਨਿ ਅਪ-
 ਮਾਨਾ ਮੈਂ ਜਾਚੇ ਦੇ ਖਾਨ ਨ ਚੀਰ । ਗੁਰੂ ਨਿਕਟਿ ਤੇ ਲਸਾਯੋ ਹਯ ਕੋ
 ਮੁਹਿ ਅਰੁਢਿਬੇ ਦਿਯੋ ਨ ਬੀਰ ॥ ੩ ॥ ਤੈਂ ਦਿਵਾਇ ਤੋ ਕੁਸ਼ਲ ਅਹੈ
 ਮਮ ਨਾਂਹਿ ਤ ਮਰਿ ਹੋਂ ਦੇਰਿ ਨ ਲਾਇ । ਹਮ ਪਠਾਨ ਕੇ ਪੂਤ ਸਹੈਂ

^੧ ਸਾਹੁ ਦੇ ਦੀ । ^੨ ਖਾਨ ਵਡੀ ਆਯੁ ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਬੀ ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਬਾਂਕੋਪਨ ਦੀ ਉਮੰਗ ਹੈ ।

^੩ ਅਯੋਗ ਗਲ ਨੇਂ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰ ਸਕਦਾ ।

*ਪਾ:—ਬਾਲਪਨ ।

ਨਹਿ ਜੇ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲੀ ਬਾਤ ਬਨਾਇ^੧ । ਸੁਤ ਸਮ ਮੋਕਹੁ ਪਸਾਰ ਕਰਹੁ
 ਨਿਤ ਯਾਤੇ ਛਲ ਕੇ ਜਾਨੈ ਜਾਇ । ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੁਰੰਗ ਦੇਹੁ ਤਬਿ ਜੀਵਨ
 ਇਹੁ ਸਾਚੀ ਮੈਂ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਇ^੨ ॥ ੪ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸਾਸ ਨੇ ਦੀਨਿ ਦਿਲਾਸਾ
 ‘ਹੇ ਸੁਤ ! ਸਾਸ ਨ ਲੇਹੁ ਬਿਸਾਲ’ । ਹਮਰੀ ਵਸਤੁ ਸਕਲ ਕੋ ਮਾਲਿਕ
 ਤੋ ਹਿਤ ਕਰਿ ਸੰਚਤਿ ਧਨ ਮਾਲ । ਖਾਨਹਿ ਆਇ ਖਾਨ ਲੈ ਦੇਹੋ^੩,
 ਕਹਾਂ ਬਸਤੁ ਅਰੁ ਤੁਰੰਗ ਕਮਾਲ^੪ । ਇਮ ਕਹਿ ਨੇਤ੍ਰ ਪੈਂਛਿ, ਦੇ ਧੀਰਜ
 ਕਰਤੀ ਪਸਾਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੇ ਨਾਲ ॥ ੫ ॥ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਪੈਂਦਾ ਗ੍ਰਿਹ ਆਯੋ
 ਹਰਖਤਿ ਬਦਨ ਕਮਲ ਸਮ ਕੀਨਿ । ਬੈਠਨੋ ਪਲੰਘ ਧਰਨੋ ਖਰ ਖੰਡਾ
 ਸਿਪਰ ਸਹਿਤ ਬਪੁ ਗਰਮੀ ਚੀਨ । ਬਸਤੁ ਉਤਾਰਿ ਧਰੇ ਸਭਿ ਤਤਛਿਨ
 ਦਾਰਾ ਅੰਗੁ ਬਨਹਿ ਨਿਤ ਦੀਨਿ।ਪ੍ਰਬਲ ਆਇ ਤਬਿ ਕੰਤ ਸਮੀਪੀ ਪੋਸ਼ਿਸ਼
 ਪਿਖਤਿ ਅਨੰਦ ਕੋ ਲੀਨਿ ॥ ੬ ॥ ਕਹਤਿ ਭਈ ‘ਇਹ ਗੁਰ ਕੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼
 ਜਾਚਤਿ ਚਹਿਤਿ ਖਾਨ ਅਸਮਾਨ।ਰੁਦਤਿ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਹਠ ਬਹੁ ਧਾਰਸਿ ਕਹੈ
 ਕਿ ਖਾਨ ਕੀਨਿ ਅਪਮਾਨ।ਤੁਝ ਕੋ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਇਮ ਕਰਿਬੋ ਅਨਖ-
 ਵਾਨ ਹੈ ਪੂਤ ਪਠਾਨ । ਸੁਤਾ ਛੋਰਿ ਕਰਿ ਗਮਨ ਜਾਇ ਕਿਤ ਤੋ ਮੁਸ਼-
 ਕਲ ਤਵ ਬਨਹਿ ਮਹਾਨ’॥੭॥ ‘ਗੁਰਬਖਸ਼ਿਸ਼ਦੇ, ਮੁਝਸੇਂਭਾਖਨੋ-ਪੋਸ਼ਿਸ਼
 ਇਹੀ ਪਹਿਰ ਨਿਤ ਆਇ । ਹਯ ਪਰ ਚਢਹੁ ਅਖੇਰ ਕਰਹੁ ਜਬਿ ਯਾਤੇ
 ਅਬਿ ਨ ਦਿਯੋ ਕੁਛ ਜਾਇ-। ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਕਰਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗੁਰ
 ਆਇਸੁ ਲੇ ਸਭਿ ਦੇਹੁ ਬਨਾਇ।ਬਾਲਿਕ ਮੂਢ ਨ ਜਾਨਹਿ ਬੁਧਿ ਕੋ ਇਕ
 ਹਠ ਕੋ ਮਨ ਮਹਿ ਉਪਜਾਇ ॥੮॥ ਜਿਸ ਗੁਰ ਤੇ ਨਿਤ ਵਸਤੁ ਅਮੋਲਕ
 ਕਿਮ ਤਿਨ ਕੋ ਕਹਿਬੋ ਨਹਿ ਮਾਨਿ’ । ਕਹੇ ਭਾਰਜਾ ‘ਕਸਾ ਮੁਖ ਭਾਖਤਿ
 ਨਹਿ ਦਮਾਦ ਕੀ ਕਰਹਿ ਪਛਾਨ । ਬਨਹਿ ਫਕੀਰ,ਜਾਇ ਮਰਿ ਕੈਧੋਂ,ਤੋ
 ਸੋਭਾ ਬਡ ਪਾਇ ਜਹਾਨ । ਸੁਤਾ ਤਰੁਨ ਪਿਖਿ, ਹੋਇ ਮਰਨ ਤਬਿ, ਕਹਾਂ
 ਚਹੈਗੀ ਤੋ ਕੁਲ ਕਾਨ’ ॥ ੯ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਝਿਰਕਨੋ ਖਾਨ ‘ਕਰਹੁ ਬੁਧਿ’
 ਬਸਤੁ ਸਿਰਾਨੇ ਲਿਏ ਉਚਾਇ’:-‘ਨਿਤ ਗੁਰ ਢਿਗ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਪਾਵਤਿ
 ਕਹਾਂ ਏਸ ਬਿਨ ਜੀਓ ਨ ਜਾਇ’ । ‘ਪਾਵਤਿ ਹਾਥ’,ਕਹਾਂ ਤੂੰ ਕਰਤੀ ?

^੧ਜੇ (ਕੋਈ ਸਾਡੀ ਮਨਸ਼ਾ ਦੇ) ਉਲਟ ਗਲ ਕਰੇ । ^੨ਭਾਵ ਰੁਸਕਾਰੇ ਨਾਂ ਭਰ । ^੩ਘਰ (ਪੈਂਦੇ)
 ਖਾਂ ਆ ਜਾਵੇ ਮੈਂ ਲੈ ਵੇਵਾਂਗੀ । ^੪ਕਮਾਲ ਦੇ (ਭਾਵ ਵਧੀਆ) ਕਪੜੇ ਤੇ ਪੋੜਾ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹਨ ।
^੫ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਬੋਲਿਆ । ^੬ਇਉਂ ਕਹਿਕੇ (ਪੈਂਦੇ) ਖਾਨ ਨੂੰ ਝਿੜਕਿਆ ‘ਅਕਲ ਕਰ’ । ^੭ਤੇ ਸਿਰ-
 ਹਾਛਿਓਂ ਕਪੜੇ ਉਠਾ ਲਏ (ਤੇ ਕਿਹਾ):-। ^੮ਪੈਂਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:-ਹੱਥ ਪਾਂਵਦੀ ਹੈ (ਪੁਸ਼ਾਕ ਨੂੰ)।

ਰੋਜੀ ਖਾਨ ਬਿਗਾਰਤਿ ਕਾਇ' । ਕਰ ਤੇ ਤਜਹਿ ਨ ਪੈਂਦਾ ਪੋਸ਼ਿਸ਼,
 ਛੀਨਤਿ ਦਾਰਾ ਮੁਖ ਮੁਸਕਾਇ ॥ ੧੦ ॥ ਝਟਕਿ ਹਾਥ ਪਟ ਝਟਪਟ
 ਛੀਨੇ' ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਿਤ' ਤੇ ਕਹਨੇ ਨ ਜਾਇ । ਜੇ ਨਹਿ ਕਟਹਿ ਸੁਭਟ ਕੇ
 ਠਟ* ਤੇ, ਲੋਹਾ ਸਹੈ ਨਹੀਂ ਤਜਿ ਥਾਇ' । ਸੇ ਨਰ ਅਬਲਾਮਿਦੁਲ ਜੀਤ
 ਕਰਿ ਬਸੀ ਬਨਾਇ ਲੇਤਿ ਸਤਿ ਭਾਇ† । ਨੀਚਗੀਵ ਗੁਰੇ ਦਿਸਿ ਤੇ
 ਚਿੰਤਤਿ—ਮਿਲੈ ਜਬੈ ਕਜਾ ਕਹੈ ਤਦਾਇ—॥ ੧੧ ॥ ਏਠਨੇ ਰਹਨੇ ਬਿਸੁਰਤਿ
 ਮੂਰਖ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਹਿ ਬਨੈ ਉਪਾਇ । ਖਾਂ ਅਸਮਾਨ ਸਾਸ ਤੇ ਲੇ
 ਕਰਿ ਹੋਰਤਿ ਰਹਨੇ ਰਿਦੈ ਹਰਖਾਇ । ਨਹਿਨ ਬਿਲੋਕੇ ਬਸਤੁ ਕਬਹੂੰ ਅਸ
 ਕਹਾਂ ਪਹਿਰਿਬੈ ਮਹਿ ਤਿਸ ਆਇ । ਚੀਰਾ ਛੋਰਦਾਰ ਸਿਰ ਬੰਧਨੇ ਪੋਸ਼ਿਸ਼
 ਪਹਿਰੀ ਅੰਗ ਸਜਾਇ ॥ ੧੨ ॥ ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਕੇ ਤਨ ਲਗਾਇ ਕਰਿ
 ਵਹਿਰ ਫਿਰਨੇ ਸਭਿ ਗ੍ਰਾਮ ਦਿਖਾਇ । ਪੈਂਦਾ ਬਹੁਤ ਬਿਸੁਰਤਿ ਬਿਸਮਜੇ
 ਪਿਯੋ ਨ ਪਾਨੀ ਭੋਜ ਨ ਖਾਇ । ਪਰਨੇ ਨਿਸਾ ਮਹਿ ਚਿੰਤਾ ਕੇ ਬਸਿ ਨਹੀਂ
 ਬਿਲੋਚਨ ਨਿੰਦਾ ਪਾਇ । ਜਾਗਤਿ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਹੁਇ ਆਈ ਰੋਗਾਤੁਰ
 ਸਮਿ ਪੌਢ ਰਹਾਇ ॥ ੧੩ ॥ ਪ੍ਰਾਤਿ ਜਾਨਿ ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ ਤਬਿ ਕਰਿ
 ਸ਼ਨਾਨ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਪਹਿਰੇਤਿ । ਚੀਰਾ ਛੋਰਦਾਰ ਸਿਰ ਸਜਿ ਕੈ ਜ਼ਰੀਦਾਰ
 ਪਾਛੇ ਲਰਕੰਤਿ । ਖੰਡਾ ਸਿਪਰ ਲਗਾਇ ਅੰਗ ਸੋ ਦਿਖਿ ਸੋਭਾ ਤਨ ਮਨ
 ਹਰਖੰਤਿ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੇ ਬਿਨਾ ਬੁਝਿਬੈ ਹਯ ਪਰ ਜ਼ੀਨ ਪਾਇ ਦੁਤਿਵੰਤਿ
 ॥ ੧੪ ॥ ਕਰਿ ਚਿਤ ਚੌਪ ਅਰੋਹ ਭਯੋ ਹਯ ਵਹਿਰ ਅਖੇਰ ਕਰਨਿ ਕੋਚਾਲਿ
 ਮੁਦਤਿ ਫੇਦਾਵਤਿ ਕਬਹੂੰ ਭਜਾਵਤਿ ਜਿਸ ਮਹਿ ਗੁਨ ਚਪਲਾਇ
 ਬਿਸਾਲ । ਬਨ ਮਹਿ ਗਯੋ ਫਿਰਨੇ ਇਤ ਉਤ ਕੋ ਖੋਜਤਿ ਮਿਗਨਿ
 ਬਿਹੰਗਨ ਜਾਲਾਬਹੁ ਫਿਰ ਕਰਿ ਇਕ ਗ੍ਰਾਮ ਬਾਗ ਢਿਗ ਤਿਸ ਮਹਿ ਬੈਠਨੇ
 ਆਇ ਸੁਖਾਲ ॥ ੧੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਪਿਤਾ ਬਚਨ ਤੇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਭਏ
 ਤਜਾਰੀ ਨਿਜ ਕੀਨਿ । ਸੁੰਦਰ ਹਯ ਪਰ ਜ਼ੀਨ ਪੁਵਾਇਵ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ
 ਹਕਾਰਿ ਸੁ ਲੀਨਿ । ਅਪਰ ਸੁਭਟ ਕਛੁ ਸੰਗ ਚਢਾਇਵ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਆਇਵ
 ਨਹਿ, ਚੀਨਿ । ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਤੀਖਨਿ ਬਹੁਰ ਅਰੁਵੇ ਲੇ ਕਰਿ ਸਾਥ ਸੁ ਬਾਜ਼

* ਹੱਥ ਨਾਲ ਝਟਕਾ ਦੇਕੇ ਕਪੜੇ ਝਟ ਪਟ ਖੋਹ ਲਏ । † ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਏ (ਪੈਂਦੇ) ਭਾਂ ।

* ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਤੋਂ ਜੇ ਕੋਰੋਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਜੇ (ਫੋਹਾ=) ਸਸ਼, ਸਹਾਰਦੇ ਪਰ ਥਾਓਂ
 ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਟੱਲਦੇ । † ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਨਰਮ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਜਿੰਤ ਕੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਵਸ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ

ਹਨ । * ਪਾ:-ਫਟ । † ਪਾ:-ਸਭ ਭਾਇ ।

ਨਵੀਨ ॥ ੧੬ ॥ ਗਮਨੇ ਜਬਿ ਉਦਿਆਨ ਪਹੁਚੇ ਬਾਜ਼ ਬਿਹੰਗਨਿ ਪਰ
ਛੁਟਿਵਾਇ । ਗਹੇ ਕਿਤਿਕ, ਤਿਸ ਤਾਮੋ ਦੇ ਪੁਨ ਅਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੀਨਿ
ਮਨ ਭਾਇ । ਕਰਹਿ ਸਰਾਹਨ 'ਬਾਜ਼ ਅਮੋਲਕ ਇਸ ਕੇ ਸਮ ਨਹਿ
ਪਿਖਜੇ ਕਦਾਇ । ਬਪਟਤਿ ਖਗ ਕੋ ਜਾਨਿ ਨ ਦੇਤੇ' ਭੱਖਤਿ ਮਾਸ ਭਯੋ
ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ ॥ ੧੭ ॥ ਗਯੋ ਅਘਾਇ ਨ ਤਨਾਗਯੋ ਸੋ ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ
ਹਟਿਬੋ ਕੀਨਿ । ਦਿਨ ਕੁਛ ਚਢ੍ਹਯੋ ਘਾਮ ਭਾ ਤੀਛਨ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ
ਮਗ ਲੀਨ । ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੇ ਗਾਮ ਬਰੋਬਰ ਹੁਤੀ ਝੀਲ ਤਹਿ ਆਇ ਸੁ
ਚੀਨ । ਨਿਕਸਿ ਸੁਕਾਬ ਚਲਯੋ ਓਡ ਨਭ ਕੋ ਸਭਿਨਿ ਬਿਲੋਕਯੋ ਤਿਤ
ਦ੍ਰਿਗ ਦੀਨ ॥ ੧੮ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮ ਕਰਯੋ ਤਬਿ 'ਤਜਹੁ ਬਾਜ਼
ਇਸ ਲੇਹੁ ਗਹਾਇ' ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਟਤਿ ਬਹੁਤੇਰਾ 'ਅਬਿ ਇਹੁ ਗਹਹਿ
ਨ, ਰਹਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ' । ਤਉ ਛੁਟਾਇਵ, ਗਯੋ ਗਗਨ ਕੋ, ਨਹਿ ਸੁਕਾਬ
ਕੋ ਪਾਛੈ ਧਾਇ । ਜਹਿ ਅਸਮਾਨਖਾਨ ਥੋ ਉਤਰਯੋ ਤਿਸੀ ਬਾਗ ਮਹਿ
ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਯੋ ਜਾਇ ॥ ੧੯ ॥ ਹੁਤੇ ਬਿਹੰਗ ਉਡੇ ਤਹਿ ਸਭਿ ਹੀ ਦੇਖਤਿ ਭਯੋ
ਖਾਨ ਅਸਮਾਨ । ਬੈਠਯੋ ਬਾਜ਼ ਸਫੈਦ ਕਿਸਮ ਕੋ ਪਕਰਨ ਕੇ ਹਿਤ
ਜਤਨ ਸੁ ਠਾਨਿ।ਜਯੋ ਕਯੋ ਕਰਿ ਕੈ ਪਕਰ ਲੀਨਿ ਤਿਸ 'ਦਿਯੋ ਖੁਦਾਇ
ਆਪ ਮੁਝ ਆਨਿ' । ਆਇ ਪਿਛਾਰੀ ਦੇਖਹਿ ਕੋਇ ਨ ਯਾਤੇ ਕੀਨਸਿ
ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਪਯਾਨ ॥ ੨੦ ॥ ਨੀਕੇ ਤਿਹ ਛਿਪਾਇ ਕਰਿ ਗਮਨਯੋ ਬਿਨਾ ਪਿਖ
ਘਰ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਯੋ ਜਾਇ । ਨਿਕਟਿ ਸਾਸ ਕੇ ਤਬਹਿ ਸੁਨਾਇਵ 'ਮੋ ਕਹੁ
ਦੀਨਸਿ ਬਾਜ਼ ਖੁਦਾਇ । ਬਿਨਾ ਜਤਨ ਤੇ ਬੈਠਯੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਬਡ ਕੀਮਤ ਕੋ
ਸੇਤ ਸੁਹਾਇ' । ਕਹਨਿ ਲਗੀ 'ਸੁਤ ! ਕਰਹੁ ਛੁਪਾਵਨ ਜਿਸਤੇ ਪਿਖਹਿ
ਨ ਕੋ ਝਗਰਾਇ' ॥ ੨੧ ॥ ਏਹਾ ਸੁਨਤਿ ਬਾਜ਼ ਕੀ ਬਾਤ ਕੋ ਉਠਿ ਤਬਿ
ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ । ਦੇਖਨਿ ਲਗਯੋ ਪਛਾਨ ਲਿਯ-ਇਹੁ ਗੁਰ ਕੋ ਬਲਵਾਨ-॥
੨੨ ॥ ਸ੍ਰੈਯਾਛੇਦ ॥ 'ਲੇ ਕਰਿ ਬਾਜ਼ ਜਾਉ ਮੈਂ ਗੁਰ ਦ੍ਰਿਗ ਸਭਿ ਅਪਰਾਧ
ਛਿਮਾ ਕਰਿਵਾਇ । ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਪਹਿਰਿ ਅਰੁਢਨਿ ਹਯ ਪਰ ਕਰਯੋ ਹਕਾਰਨ
ਗਯੋ ਨ ਕਾਇ' । ਇਸ ਕੋ ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਪੁਨ ਹੋਵੈਂ ਅਪਨੋ ਜਾਨੈਂ ਹਿਤ

੧ ਤਾਮਾ, ਮਾਸ ਦਾ ਟੁਕੜਾ । [ਅਃ, ਤਾਮਾ=ਦੁਰਾਕ] । ੨ ਏਰਖਾਬ : ੩ ਏਸ਼ਾਕ ਪਹਿਰਕੇ ਤੇ ਘੋੜੇ
੪ ਸਕਾਰ ਹੋਕੇ (ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ) ਮੰਦਣਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਮੈਂ ਵੇਈ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ।

ਉਪਜਾਇ । ਰੋਜ਼ੀ ਬਨੀ ਰਹੈ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ ਜਿਨ ਤੇ ਸਭਿ ਸਮਾਜ ਨਿਤ
 ਪਾਇ' ॥ ੨੩ ॥ ਸੁਨਤਿ ਖਾਨ ਅਸਮਾਨ ਬਖਾਨੀ 'ਕਹਾਂ ਖਾਨ ਜੀ ਖੋਯਹੁ
 ਦੀਨ। ਹਿੰਦੂ ਗੁਰਕੋ ਸੇਵਕ ਬਨਿਕੇ ਟੁਕਰਾ ਖਾਹਿ ਇਮਾਨ ਬਿਹੀਨ। ਅਪਰ
 ਥਾਨ ਕਸਾ ਨਹੀਂ ਜੀਵਕਾ ਸਕਲ ਖਾਨ ਕਸਾ ਰੋਜ਼ੀ ਹੀਨ । ਇਤੇ ਤ੍ਰਾਸ
 ਧਰਿ, ਕਹਤਿ ਬਾਜ਼ ਦਿਹ, ਚਹੈ ਖਤਾ ਬਖਸ਼ਾਵਨ ਕੀਨਿ ॥ ੨੪ ॥ ਜੇ ਗੁਰ ਕੋ
 ਸੁਧ ਹੋਇ ਬਾਜ਼ ਕੀ ਪਠੈ ਸੈਨ ਮੈਂ ਕਰਿਹੋਂ ਜੀਗਾ ਜੇ ਬਲ ਅਧਿਕ ਮੋਹਿ ਪਰ
 ਘਾਲਹਿ, ਜਾਇ ਮਿਲੈਂ ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਸੇਗ । ਪ੍ਰਥਮ ਚਰਾਯੋ ਬਾਜ਼ ਸ਼ਾਹ ਕੋ
 ਇਸਤੇ ਭਲੇ ਸੇਤ ਤਨ ਰੰਗਾ ਸੋ ਪਲਟੋ ਮੈਂ ਦੇਉਂ ਜਾਇ ਕਰਿ ਹੁਇ ਪ੍ਰਸੰਨ
 ਮੋਪਰ ਸਰਬੰਗ ॥ ੨੫ ॥ ਤਮਸਮ ਨਹੀਂ ਦੀਨਤਾ ਕਰਿਹੋਂ ਐਂਠਦਾਰ ਮੈਂ ਪੁਤ
 ਪਠਾਨ। ਰਣਕਰਿ ਮਰਨਿ ਸਹੈਂ ਸਭਿ ਤਨ ਪਰਦੇਨੋ ਬਾਜ਼ਨ ਕਬਿਹੰਮਾਨਿ।
 ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਪਾਇ ਅਚਾਨਕ ਦਈ ਖੁਦਾਇ ਰਿਦੈ ਇਮੁ ਜਾਨਿ। ਕੌਨ
 ਮਰਦ ਅਸ ਗੀਦੀ ਕਾਰਜ ਕਰਿ ਹੈ ਧਰਹਿ ਜੁ ਕੁਲ ਕੀ ਕਾਨ' ॥ ੨੬ ॥
 ਸੁਨਿ ਪੈਂਦਾ ਬਹੁ ਦੁਖੀ ਹੋਇ ਮਨ ਚਿੰਤਾ ਬਸਿ ਨਹਿ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨਿ ।
 ਬਸਿ ਨ ਬਸਾਇ ਮਹਾਂ ਪਛੁਤਾਵਹਿ-ਭਯੋ-ਲਖਹਿ-ਉਤਪਾਤ ਮਹਾਨ-।
 ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਇਤਨ ਮਹਿ ਪਹੁੰਚੈ ਖੋਜਤਿ ਬਾਜ਼ ਉਤਾਇਲ ਠਾਨਿ। ਬਾਗ਼
 ਬਿਖੈ ਫਿਰਸਭਿ ਦਿਸਿ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਨਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਮਨ ਭਏ ਹਿਰਾਨ ॥ ੨੭ ॥
 ਪੁਨ ਪੈਂਦੇ ਕੇ ਗਏ ਸਦਨ ਦਰ, ਕਰਿ ਗੁਹਾਰ ਕੋ ਲੀਨਿ ਬੁਲਾਇ। ਨਿਕ-
 ਸਤਿ ਵਹਿਰ ਨਾਰਿ ਸਿਖਰਾਇਵ, ਦੇਖਹੁ ਕਿਸਹੁ ਨ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਇ । ਚਹੈ
 ਦਮਾਦ ਜਿਯਨਿ ਕੋ ਜੇ ਚਿਤ ਮੁਕਰ ਜਾਹੁ ਕਹੁ-ਇਤਹੁ ਨ ਆਇ-।
 ਨਾਹਿਤ ਮਰਨ ਅਰੰਭ ਰਹਜੈ ਇਹੁ, ਸੁਨਿ ਲੀਨਸਿ ਤੁਮਜਿਤਿਕ ਅਲਾਇ'
 ॥ ੨੮ ॥ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰਨ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਬੋਲਜੋ 'ਇਤ ਦਿਸ਼ ਤੋ ਹਮ ਲਖਜੋ
 ਨ ਕੋਇ' । ਕਹਿ ਕਰਿ ਗੁਮ ਸੁ ਡਿੰਡਮਫੇਰਾ 'ਗੁਰ ਕੋ ਬਾਜ਼ ਪਿਖਜੋ
 ਕਿਤ ਹੋਇ । ਪੈਂਦਖਾਨ ਅਬਿ ਤਾਹਿ ਮੰਗਾਵਤਿ ਨਹੀਂ ਦੁਰਾਵਨ ਕੀਜਹਿ
 ਸੋਇ' । ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਘਰ ਘਰ ਨਰ ਬਿਚਰੇ ਕੌਨ ਕਹੈ 'ਤੂ ਨਿਜ
 ਘਰ ਜੋਇ' ॥ ੨੯ ॥ ਦੋਇ ਘਰੀ ਲਗਿ ਕਰਿ ਖੁਜਵਾਵਨ ਆਇਵ
 ਤਬਹਿ ਖਾਨ ਅਸਮਾਨ । 'ਖੋਜਜੋ ਸਭਿ ਬਲ ਬਾਜ਼ ਨ ਪਾਯੋ, ਕਰੋ ਨਿਹਾ-
 ਰਨ ਆਨ ਜਿ ਥਾਨ' । ਨਿਮਕ ਹਰਾਮ ਹੋਇ ਕਰਿ ਮਰਨੋ ਪੁਰੇ ਕਾਲ ਸੁ
 ਆਕੜ ਵਾਲਾ । ਅਣਖ ਵਾਲਾ ।

ਕਰਤਿ ਬਖਾਨ। ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੁਨਤਿ ਬਿਸਮਾਨੇ 'ਭਯੋ ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿ ਕਪਟ
ਮਹਾਨ' ॥ ੩੦ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਕਹਤਿ 'ਬਿਲੋਕਤਿ ਹਮ ਰਹੇ ਆਇਬਾਜ ਇਸ
ਬਾਨ' । ਨੀਕੇ ਖੋਜਹੁ ਲਯਾਈਏ' ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਾਜ ਮਹਾਨ' ॥ ੩੧ ॥ ਇਸ
ਕਹਿ ਕਰਿ ਗਮਨੇ ਤੁਰਤ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਿਰਾਨ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਦਿਸਿ
ਗਏ ਕਹਿਨ 'ਬਾਜ ਘਰ ਖਾਨ' ॥ ੩੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਅਛਟਮ ਗਾਏ
'ਬਾਜ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਰਨਨ ਨਾਮ ਨਵਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੮ ॥

੧੦. [ਪੈਂਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਧਾਏ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਪਾਸ । ਖਾਨਨਿ ਸਦਨ
ਦੁਰਾਇ ਲਿਯ ਬਾਜ ਬਿਸਦ ਬਿਨ ਤਾਸ ॥ ੧ ॥ ਸ੍ਰਯਾ ਛੰਦ ॥ ਫੋਰਨੇ ਡਿੰਡਮ
ਬਿਦਤ ਜਨਾਵਹਿ, ਬਾਜ ਭਲੇ ਪਿਖਿ ਲਾਲਚ ਕੀਨਿ । ਨਹੀਂ ਗ੍ਰਾਮ ਤੇ
ਵਹਿਰ ਉਡਨੇ ਕਿਤ, ਰਹੇ ਬਿਲੋਕਤਿ ਹਮ ਦ੍ਰਿਗ ਦੀਨਿ । ਕਪਟ ਕਰਤਿ
ਮਨ, ਰਾਖਨ ਕੇ ਹਿਤ ਤਿਨ ਕੀ ਗਤਿ ਨੀਕੇ ਲਖਿ ਲੀਨਿ' । ਗੁਰ ਸੁਤ
ਸੁਨਤਿ ਬਿਚਾਰਨ ਕਰਿਕੈ ਚਲੇ ਪਿਤਾ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥ ੨ ॥ ਬਦਨ ਖੰਨ
ਕੁਛ ਚੀਤਾ ਕੇ ਬਸਿ, ਗਏ ਉਤਾਇਲ ਸਤਿਗੁਰ ਤੀਰਾਕਰਿ ਬੰਦਨ ਬੈਠੇ,
ਅਵਲੋਕੇ, ਬੂਝਤਿ ਭਏ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੇ ਧੀਰ । 'ਗਏ ਅਖੇਰ ਬਾਜ ਕਸ ਦੇਖਨੇ ?
ਖਗ ਪਰ ਚੋਟ ਕਰੀ ਕਿਮ ਬੀਰ ?' । ਝਪਟਤਿ ਬਿਹੰਗ ਕਿ ਨਹਿ ਉਡ
ਕਰਿ ਕੈ, ਜਾਇ ਕਿ ਨਹੀਂ ਦੂਰ ਤੇ ਨੀਰ' ॥ ੩ ॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਸੁਨਾਯੋ 'ਗਏ ਵਹਿਰ ਪਿਖਿ ਬੰਦ ਬਿਹੰਗ । ਜਿਸ ਪਰ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰਨਿ
ਛੋਰਨੇ ਤਿਸ ਕੋ ਤਤਛਿਨ ਬਲ ਕੇ ਸੰਗ । ਲਿਯੋ ਦਬਾਇ, ਜਾਨ ਨਹਿ
ਦੀਨਸਿ, ਉਕਸ ਨ ਪਾਯੋ ਕੋ ਖਗ ਅੰਗਾਤਾਮੋ ਖਾਤਿ ਰਹਨੇ, ਤਬਿ ਤ੍ਰਿਪ-
ਤਨੇ, ਹਟੇ ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਤਿਸ ਕੋ ਢੰਗ ॥ ੪ ॥ ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਨਿਕਟਿ ਜਬਿ ਆਏ
ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਸ ਨਿਕਸਨੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਇ । ਤਿਸ ਪਰ ਬਾਜ ਛੋਰਿ ਕਰਿ ਦੀਨਸਿ
ਕਰੀ ਨ ਚੋਟ ਰਹਨੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ । ਉਡਿ ਕਰਿ ਗ੍ਰਾਮ ਮਝਾਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨੇ ਮੀਰ
ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਏ ਤਬਿ ਧਾਇ । ਸਦਨ ਛੁਪਾਯੋ ਕਿਸ ਪਠਾਨ ਪਿਖਿ, ਖੋਜਿ ਰਹੇ
ਤਹਿ ਹਾਥ ਨ ਆਇ ॥ ੫ ॥ ਜਿਸ ਮਨ ਭਾਇ ਕਰੋ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਅਬਿ, ਬਿਨ
ਪੈਂਦੇ ਘਰ ਅਪਰ ਨ ਸੋਇ' । ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਘਟ ਘਟ ਸੁਆਮੀ ਖਾਮੀ' ਕਰੀ

੧ (ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ) ਕਹਿਣ ਲਗੇ । ੨ ਇਸੇ ਥਾਂ ਬਾਜ ਆਇਆ ਹੈ । ੩ (ਹੋ ਖਾਨ ਜੀ !) ਵੰਗੀ ਤਾਂ
ਖੋਜ ਕੇ ਲਿਆਓ । ੪ ਖਾਨ ਦੇ ਘਰ ਹੀ ਬਾਜ ਹੈ । ੫ ਛੋਟਾ ਵੇਰ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਜਣਾਇਆ ਹੈ ।
੬ ਵੇਰੇ । ੭ ਕਚਿਆਈ, ਖੋਟ ।

ਲਈਸਭਿ ਜੋਇਹੋਨਹਾਰ ਕੋ ਲਖਿਮੁਸਕਾਇ-ਤੁਰਕ ਇਮਾਨ ਬਿਹੀਨ ਸੁ
ਹੋਇ-। ਤੁਸ਼ਨਿ ਕਰੀ ਛਿਮਾ ਉਰ ਧਾਰੀ ਮਹਾਂ ਗੰਭੀਰ ਧੀਰ ਮਨ ਭੋਇ॥
੬॥ ਮੇਲਾ ਅਧਿਕ ਸੰਗਤਾਂ ਦਰਸਤਿ ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਗੁਰ ਤੋ ਬਰ ਪਾਇ।
ਤ੍ਰਿਪਤ ਨ ਹੋਤਿ, ਬਿਲੋਕਤਿਦ੍ਰਿਗ ਭਰਿ, ਬੈਠਤਿ ਨਿਕਟਿਮੇਦਉਪਜਾਇ।
ਸੁਨਹਿ ਬਾਕ ਸਨਮੁਖ ਇਕ ਬਿਰ ਹੈ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਰ ਰੂਪ ਬਸਾਇ।
ਜਪਹਿ ਨਾਮ ਸਿੱਖੀ ਬਡਿ ਸ਼ਰਧਾ, ਚਾਹਤਿ ਇਕ ਪਰਲੋਕ ਸਹਾਇ॥੭॥
ਇਮ ਮੇਲਾ ਬਡ ਪੰਚ ਦਿਵਸ ਲੋ ਰਹਯੋ ਹਜ਼ੂਰ ਸਮੇਤ ਅਨੰਦ। ਮੁੱਖਨ
ਸਿੱਖ ਜਿਨ ਕੋ ਸੰਗ ਸੰਗਤਿ ਤਿਸੀ ਦੇਸ਼ ਕੋ ਮਹਾਂ ਮਸੰਦ। ਦੇਦੋ ਸਿਰੋਪਾਉ
ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਕਰੇ ਬਿਸਰਜਨ ਜਥਾ ਬਿਲੋਦ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਗਮਨੇ ਇਮ
ਸਗਰੇ ਬਰਨਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਗੁਨ ਬੰਦ ॥੮॥ ‘ਡੀਲ ਬਿਸਾਲ, ਸੁਭਾਉ
ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ, ਉਪਕਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਰ ਬੀਰ। ਦਾਤਾ ਮਹਿਦ ਨਿਹਾਲ ਕਰਤਿ
ਜਨ, ਰਿਪੁ ਤੁਰਕਨਿ ਗਨ ਹਰਤਾ ਧੀਰ। ਜਹਿ ਕਹਿ ਦਾਸਨਿ ਬਨਹਿ
ਸਹਾਇਕ ਜੇ ਸਿਮਰਤਿ ਉਰ ਪਰਤੇ ਭੀਰ’। ਧਨੁਖ ਤੀਰ ਧਰਿ ਹਰਿ
ਅਰਿ ਤੀਰਹਿ’ ਪੀਰਨ ਪੀਰ ਸੁ ਮੀਰਨ ਮੀਰ’ ॥੯॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਗੁਨ
ਬਰਨਤਿ ਜਾਤੇ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨ ਮਹਿ ਬਿਦਤਾਇ। ਅਦਭੁਤ ਕਰਮ
ਜਿਨਹੁ ਕੇ ਦਿਖੀਯਤਿ, ਅਨਗਨ ਸੈਨ। ਦੀਨਿ ਖਪਾਇ। ਸਮਸਰ ਪੁਜਯੋ ਨ
ਮੂਲਖਨਿ ਮਾਲਿਕ’ ਅਪਰ ਕੌਨ ਅਰ ਸਕਹਿ ਅਗਾਇ। ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਚੰਦ ਬੰਦਨਾ ਕਰਹਿ ਸੁਰਾਸਰ ਜਿਨ ਕੇ ਪਾਇ ॥੧੦॥ ਪੰਚ ਦਿਵਸ ਅਸ
ਬੀਤ ਗਏ ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਲਗਾਇ। ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੋ ਸਿਮਰਨ
ਕੀਨਸਿ-ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਇਤ ਨਹਿ ਆਇ?। ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਬਰ ਤੁਰੰਗ
ਕੋ ਲੈ ਕਰਿ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਨਿਜ ਬਦਨ ਦਿਖਾਇ। ਉਰ ਹੰਕਾਰ ਕਿ ਹਯ
ਤੇ ਗਿਰ ਗਾ, ਲਗੀ ਚੋਟ, ਕੈ ਰਹਯੋਲਜਾਇ-॥੧੧॥ ਕਾਰਨ ਘਨੇ ਬਿਚਾਰ
ਕਰੇ ਇਮ, ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਠਾਯੋ ਦਾਸ। ‘ਸੁਧ ਸਗਰੀ ਨੀਕੇ ਅਬਿ
ਲੀਜਹਿ, ਗਮਨਹੁ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੇ ਪਾਸ। ਹਮ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਤਿਸ ਜਾਇ
ਹਕਾਰਹੁ ਆਨਹੁ ਸੇਗ ਹੋਇ ਨਿਰਜਾਸ’। ਸੁਨਤਿ ਗਯੋ ਤਬਿ ਪਹੁੰਚਿ

‘ਭਾੜਪਈ ਤੇ ਚਿੱਤੋ’ ਜੋ ਸਿਮਰਦੇ ਹਨ। ‘ਧਨੁਖ ਤੀਰਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਵੇਰੀ ਦੇ ਤੀਰਖਸ ਲੇਣਵਾਏ।
(ਅ) ਧਨੁਖ ਤੀਰ ਧਾਰਕੇ ਵੇਰੀਆਂਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਸਿੱਧਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ਪੰ, ਤੀਰ ਕਰਨ—ਸਿਧਿਆਂ
ਕਰਨਾ। ‘ਫ਼ਾਵ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ। ‘ਨਿਰਣਯ ਹੋ ਜਾਵੇ (ਕਿ ਕੀਹ ਕਾਰਨ ਹੈ)। (ਅ) ਪਤਾ ਕਰਕੇ।

ਬਿਲੋਕਨੇ ਮਾਲਨ ਬਸਨ^੧ ਜੁਤਿ ਹੁਤੋ ਉਦਾਸ ॥੧੨॥ ‘ਸੁਨਹੁ ਖਾਨ ਜੀ !
ਗੁਰੁ ਹਕਾਰਤਿ, ਕਹਨੇ-ਸੰਗ ਅਪਨੇ ਤੂੰ ਲਜਾਇ-’ । ਮੂਢ ਕੁਭਾਰੀ ਪ੍ਰੇਰਨੇ
ਕਾਲ ਸੁ ਜਿਮ ਬੈਠਨੇ ਤਿਮ ਉਠਨੇ ਸਿਧਾਇ । ਨੀਕੇ ਬਸਤ੍ਰ ਸਸਤ੍ਰ ਨਹਿ
ਪਹਿਰੇ, ਹੋਨਹਾਰ ਨੇ ਤਥਾ ਕਰਾਇ । ਨਹਿ ਤੁਰੰਗ ਪਰ ਚਢਿ ਕਰਿ ਗਮ-
ਨਨੇ ਮਹਾਂ ਬਿਸੁਰਾਤ ਆਇਵ ਪਾਂਇ^੨ ॥ ੧੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਬੰਦਨ
ਕਰਿ ਕੈ ਸਨਮੁਖ ਬੈਠਨੇ ਮਤਿ ਬਿਚਲਾਇ । ਦੇਖਿ ਨ ਸਕਹਿ ਸਮੁਖ ਮਨ
ਖੋਟਾ, ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਭਿ ਲਖਿ ਪਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬੁਝਨੇ ‘ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਚੀਰਾ
ਪਹਿਰ ਭਲੇ ਤਨ ਕਨੇ ਨਹਿ ਆਇ ?’ ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਜੁਤਿ ਚਢਨੇ ਤੁਰੰਗ
ਨ ਕਿਮ ਆਯੋ ਅਸ ਹੁਕਮ ਮਿਟਾਇ ? ॥੧੪॥ ਮਲਿਨ ਬੈਸ ਅਰੁ ਮਲਿਨ
ਬਦਨ ਬਨਿ, ਕਿਮ ਸਚਿੰਤ ਉਰ, ਬਿਨਾ ਹੁਲਾਸਾਪੰਚ ਦਿਵਸ ਬਖਸ਼ਿਸ਼
ਕੋ ਲੋਕਰਿ ਕਨੇ ਨ ਅਨੰਦਤਿ ਵਹਿਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼^੩ । ਕੋ ਕਾਰਜ ਕਿਮ ਬਿਗ-
ਰਨੇ ਤੁਵ ਪ੍ਰਿਯ ? ਸਕਲ ਸਾਚ ਕਹੀਯਾਹਿ ਹਮ ਪਾਸ । ਮਿੱਥਨਾ ਤੇ^੪ ਸੁਧ-
ਰਤਿ ਹੁਇ ਨਾਂਹੀ^੫, ਸਾਚ ਕਹੇ ਸੁਖ ਸਾਸ ਗਿਰਾਸ’ ॥ ੧੫ ॥ ਪ੍ਰੇਰਨੇ ਭਾਵੀ
ਕੂਰ ਕਹਤਿ ਭਾ, ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜੋਦਪਿ ਕੁਛ ਜਾਨਿ । ‘ਦਾਸ ਆਪ ਕੋ ਗਯੋ
ਹਕਾਰਨ ਬੈਠਨੇ ਜਥਾ ਹੁਤੋ ਨਿਜ ਥਾਨ । ਤਥਾ ਵਹਿਰ ਤੇ ਇਤਿ ਚਲਿ
ਆਯੋ ਨਹੀਂ ਬਸਤ੍ਰ ਸੋ ਪਹਿਰਨ ਠਾਨਿ।ਪੁਨ ਦਰਸੈ ਤਨ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੋ ਧਰਿ
ਕੋਇ ਨ ਬਿਗਰਨੇ ਕਾਜ ਮਹਾਨ ॥੧੬॥ ਪਾਨ ਬਦਨ ਨਹਿ ਪਾਨ ਪਖਾਰੇ^੬
ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਮਨ ਅਲਸਾਇ । ਸਿਮਰਨ ਤੂਰਨ ਰਾਵਰ ਕੋ ਲਖਿ
ਉਠਿ ਗਮਨਨੇ ਇਤ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ’ । ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਨੇ ‘ਬਾਜ ਉਡਿ
ਪਹੁੰਚਨੇ ਤੋਹਿ ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿ ਲਿਯੋ ਦੁਰਾਇ।ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਹੈ-ਹਮ ਹੋਰਤਿ
ਰਹਨੇ ਤਹੀਂ ਨ ਗਯੋ ਅਗੁਵਾਇ-’ ॥੧੭॥ ਪੈਂਦੇ ਕਹਨੇ ‘ਹੁਤੋ ਮੈਂ ਸ਼ਾਮਲ
ਆਏ ਖੋਜਤਿ ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ । ਤਬ ਡਿੰਡਮ ਕਹਿ ਗ੍ਰਾਮ ਦਿਵਾਯੋ ਲਈ
ਸਤਰ ਲੈ ਸਭਿ ਕੀ ਸਾਰ^੭।ਨਿਕਸਨੇ ਨਹੀਂ, ਕਹਾਂ ਬਾਸਿ ਮੇਰੇ, ਗਯੋ ਕਹੂੰ
ਉਡਿ, ਨਹੀਂ ਨਿਹਾਰਾਤ੍ਰਿਪਤੇ ਬਾਜ, ਸ੍ਰਾਨ, ਅਰੁ ਨਾਉ’-ਜਾਹਿਰ ਅਹੈ-ਕਰੈ
ਨਹਿ ਕਾਰ ॥ ੧੮ ॥ ਗਯੋ ਦੂਰ ਉਡ, ਬੁਝ ਬਹੁ ਨਰ, ਨਹੀਂ ਖੋਜ ਪਾਯਹੁ
^੧ਮਿਲੇ ਕਪੜੇ । ^੨ਪੈਦਲ । ^੩ਖੂਠ ਖੋਲਣ ਤੇ । ^੪ਸੰਗੀ ਨਹੀਂ (ਗਲ) । ^੫ਹਥ ਮੂੰਹ ਪਾਣੀ
ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਧੋਤੇ । ^੬ਭਾਵ ਪਰਦੇ ਵਾਲੇ (ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ) ਥਾਂ ਤੋਂ ਸਭ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ
ਲਈ ਹੈ । ^੭ਬਾਜ ਤੇ ਕੁੱਤੇ ਨਾਈਂ ਹੋਏ ਹੋਏ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ।

* ਘਾ:-ਕਨੇ ਨ ਅਨੰਦ : ਵ ਹਿੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ।

ਕਿਸ ਥਾਨ । ਬੀਚ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ ਬਾਜ ਨ ਲੋਪਨੈ ਤੁਮ ਢਿਗ ਕੀਨਸਿ ਕੂਰ
ਬਖਾਨਾਤਹਿ ਜੇ ਹੁਤੋ, ਸਦਨ ਹੈ ਤੁਮਰੋ, ਕੋ ਅਸ ਕਰਹਿ ਕਪਟ ਕੋ ਠਾਨਿ ।
ਗਯੋ ਬਿਪਨੈ ਕਿਸ, ਕਜੋ ਅਬਿ ਪ੍ਰਾਪਤ^੧ ਬਾਜ ਸੁਪੈਦ ਸੁ ਬੈਗ ਮਹਾਨ^੨ ॥
੧੯॥ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੁਛ ਨਿਨੁਰ ਗਿਰਾ ਜੁਤਿ ਸਮੁਝਾਵਤਿ ਹਿਤ ਕੀ
ਤਿਹ ਬਾਤ । ‘ਕਰਿ ਬਿਚਾਰ ਕੋ ਸਾਚ ਉਚਾਰਹੁ, ਗੁਨ ਅਪਰਾਧ ਛਿਮਾ
ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ^੩। ਲੇਹੁ ਸਦਨ ਸੁਧ, ਬੁਧਿ ਤੇ ਸਿਧ ਕਰਿ, ਬਿਬਧ ਬਿਧਿਨ ਕੇ ਛਲ
ਕਰਿ ਘਾਤ^੪’ । ਜੇ ਉਰ ਲਖਹੁ, ਭਾਖਿ ਦਿਹੁ ਸਭਿ ਮਹਿ, ਬਹੁਰ ਨ ਦੋਸ਼
ਰਹੈ ਤੁਮਗਾਤ^੫ ॥੨੦॥ ਸੁਨਿ ਮੂਰਖ ਕੁਛ ਸਹਿਤ ਬੱਕੁਤਾ^੬ ਕਹਿਤ, ‘ਨ
ਹਮ ਹੋਰਨੋ ਕਿਤ ਨੈਨ । ਕਹੈ ਕਿਸੂ ਕੇ ਦੋਸ਼ ਅਰੋਪਹੁ ਤਿਸ ਪਰ ਕਿਸ ਕੋ
ਕਿਮ ਬਸ ਹੈ ਨ । ਵਸਤੁ ਆਪ ਕੀ ਕਰਹਿ ਦੁਰਾਵਨ, ਉਚਿਤ ਨ ਹਮ ਕੋ,
ਹੁਇ ਦੁਖ ਦੈਨ’ । ਗਯੋ ਅਪਰ ਬਲ ਉਡਿ ਕਰਿ ਪੰਖੀ ਤਾਸਤਿ ਮੀਰ
ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਹੈ ਨ’ ॥੨੧॥ ਕਾਰਨ ਕੂਰਾ ਕਰਨਿ ਨੀਕ ਬਿਧਿ^੭ ਤ੍ਰਿਤੀ ਵੇਰ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹੈਤਿ । ‘ਸਮੁਝਿ ਸੁਮਤਿ ਕੋ, ਕਪਟ ਤਨਾਗਿ ਚਿਤ, ਸਾਚੀ ਬਾਤ
ਕਹਹੁ ਹਿਤਵੇਤਿ । ਪਿਖਨੋ ਬਾਜ ਤੋ ਕਰਹੁ ਬਤਾਵਨਿ, ਰਹਨੋ ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿ
ਸਕਲ ਭਨੰਤਿ। ਗੁਰਘਰ ਕੋ ਸੇਵਕ ਤੂੰ ਆਛੋ ਬਾਂਛਹੁ ਭਲੋ, ਨ ਬਨ ਛਲ-
ਵੇਤਿ’ ॥ ੨੨ ॥ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ ਸੁਨਿ ਕੈ ਰਿਸ ਧਰਿ ਬਦਨ ਬਿਲੋਚਨ
ਕੀਨਸਿ ਲਾਲ । ‘ਤੁਹਮਤ ਦੇਤਿ ਤੁਫਾਨ ਬਕੇ ਤੇ^੮, ਉਰ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ
ਕਜੋ ਨ ਬਿਸਾਲਾਭਲੇ ਨਰਨ ਕੀ ਪਤਿਮਹਿ ਰਖਨਾ ਡਾਲਤਿ ਹੋ^੯, ਨਹਿ
ਕਰਹੁ ਸੰਭਾਲ । ਅਹੈ ਜੀਵਕਾ ਸਹਿ ਹੋ ਯਾਂਤੇ, ਨਾਹਿ ਤ ਕੌਨ ਕਹੈ ਇਸ
ਵਾਲ?’ ॥੨੩॥ ਮੰਦਮਤੀ ਕੋ ਹਠ ਬਡ ਜਾਨਨੋ ਮਤਿ ਬਿੱਪ੍ਰੀਤ ਕਰੀ ਢਿਗ
ਕਾਲ^{੧੦} । ਭਯੋ ਪਾਪ ਰਤਿ^{੧੧}, ਸਮੁਝਤਿ ਨਹਿ ਚਿਤ, ਬੀਠ ਰਹਨੋ ਕਰਿ,
ਕ੍ਰੋਧ ਬਿਸਾਲਾ। ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੋ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰਨੋ ਕਹਨੋ ਕਾਨ ਮਹਿ^{੧੨} ਅਬਿ

੧ (ਕਿਸੇ) ਲੁਕਾਇਆ ਨਹੀਂ। ੨ ਬਨ ਵਿਚਾ ਹੁਣ ਕਿਵੇਂ ਲੱਭੇ। ੩ ਅਪਰਾਧ ਖਿਮਾਰੂਪੀ ਗੁਣ ਤੋਂ ਸ਼ਾਂਤ
ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੪ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛਲ (ਜੋ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ) ਘਾਤ ਕਰ ਕੇ ਭਾਵ ਛਲ ਦੂਰ ਕਰ
ਕੇ। ੫ ਵਿਗੋਪਨ ਨਾਲ। ੬ ਦੁਖਦਾਈ। ੭ ਵੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੂਠਾ ਕਰਨ ਲਈ। ੮ (ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵੇ)
ਤੁਫਾਨ (ਬਠ) ਕਹਿਣ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਮਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ੯ ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਬਰੇ ਵਿਚ ਫਰਕ
ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ [ਫਾ, ਰਖਨਾ=ਯੋਬ, ਨੁਕਸ, ਫਰਕ]। ੧੦ ਮੌਤ ਨੇੜੇ ਆਈ ਨੇ। ੧੧ ਪਾਪਾਂ ਨਾਲ
ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੧੨ ਕੌਨ ਵਿਚ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ) ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਤੂੰ ਚਾਲ । ਸਮਾ ਦੁਪਹਿਰੇ ਕੋ ਸਮ ਜਾਮਨਿ^੧ ਗਮਨਹੁ, ਆਨਹੁ ਬਾਜ
ਉਤਾਲ^੨ ॥ ੨੪ ॥ ਸੁਨਤਿ ਪਯਾਨ^੩ ਬੀਰ ਤੀਰ ਸਮ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪਰ
ਕਮਲ ਮਨਾਇ । ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿ ਪਹੁੰਚਯੋ ਬਦਨ ਅਛਾਦਯੋ ਬਸਨ
ਬਨਾਇ।ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਦਨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ਸਗਰੇ ਸੁਪਤਿ ਪਰੇ, ਕੋ ਬੈਠਿ ਰਹਾਇ
। ਪੈਂਦ ਖਾਨ ਕੇ ਘਰ ਮਹਿ ਬਰ ਕਰਿ ਪਿਖਯੋ ਨ ਮਾਨੁਖ ਇਤ ਉਤ
ਜਾਇ ॥ ੨੫ ॥ ਪ੍ਰਿਥਕ ਚੁਬਾਰਾ ਸਭਿ ਕੇ ਅੰਤਰਿ^੪ ਸੁਪਤਯੋ ਤਹਾ ਖਾਨ
ਅਸਮਾਨ । ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਜ ਸਹਿਤ ਤਿਸ, ਆਡੇ ਪਰ ਬਿਠਾਇ
ਸੁਖ ਮਾਨਿ । ਪਰਯੋ ਨਿਚਿੰਤ ਨਹੀਂ ਸੁਧ ਤਨ ਕੀ, ਆਵਤਿ ਜਾਤ ਬਾਇ
ਮੁਖ ਪ੍ਰਾਨ^੫।ਬਿਧੀ ਚੇਦ ਵਿਗ ਜਾਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਯੋ ਪਿਖਿ ਸਭਿ ਵਸਤੂ ਆਨੰਦ
ਠਾਨਿ ॥ ੨੬ ॥ ਧਰੇ ਕਿਲਕ ਪਰ^੬ ਬਸਤੂ ਉਤਾਰੇ, ਚੀਰਾ ਬੰਧਯੋ ਹੁਤੋ ਸੋ
ਲੀਨਿ । ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਜੁਗ ਧਰੀ ਸਿਰਾਨੋ ਤਤਛਿਨ ਹਾਥ ਉਠਾਵਨਿ
ਕੀਨਿ।ਆਡੇ ਪਰ ਤੇ ਬਾਜ ਗਹਯੋ ਤਬਿ,ਨਿਕਸਯੋ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਬਿਸਾਲ ਪ੍ਰਬੀਨ।
ਕਿਸੁ ਨ ਦੇਖਯੋ ਅਦਭੁਤ ਕਰਮ,ਆਯੋ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਸੁਲੀਨਿ^੭॥੨੭॥
ਅਨਤ ਬਾਨ ਧਰਿ ਗਮਨਯੋ ਗੁਰ ਵਿਗ ‘ਤੁਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਸਭਿ ਕਿਛੁ
ਲਜਾਇ । ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਬਾਜ ਸਮੇਤ, ਸਿਪਰ, ਅਸਿ, ਧਰੀ ਆਨਿ ਕਰਿ ਆਨ
ਸਥਾਇ^੮ । ਸ਼੍ਰਵਨ ਲਾਗਿ ਕਾਰਿ ਮੰਦ ਮੰਦ ਸੁਰ, ਕਰਯੋ ਕਾਜ ਸੋ ਦਯੋ
ਸੁਨਾਇ।ਪੈਂਦਾ ਬੈਠਯੋ ਰਹਯੋ ਤਹਾ ਹੀ ਅਪਰ ਖਜਾਲ ਗੁਰ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਇ
॥੨੮॥ਬਹੁਰ ਖਾਨ ਦਿਸਿ ਕਰੋ ਬਿਲੋਚਨ ਸ਼੍ਰੀਮੁਖ ਤੇ ਫੁਰਮਾਵਨ ਕੀਨਿ ।
‘ਅਜਹੁ ਸਮੁਝਿ ਕੁਛ ਬਿਗਰਯੋ ਨਾਹਿਨ ਦੀਜਹਿ ਬਾਜ ਤੋਹਿ ਜੋ ਲੀਨਿ ।
ਲੈਬੇ ਹੇਤੁ ਕਰਹਿ ਜੋ ਲਾਲਚ ਤਉ ਦੇਹਿ ਤੁਝ ਚਿਤ ਲਿਹੁ ਚੀਨਾਹਮ ਕੋ
ਦਿਹੁ ਦਿਖਾਇ ਇਕ ਬਾਰੀ, ਬਹੁਰ ਲੋਹੁ ਤੁਮ, ਕੂਰ ਕਹੀਂ ਨ^੯ ॥ ੨੯ ॥
ਨਾਹਕ ਜਨਮ ਬਾਦ ਕਯੋ ਖੋਵਤਿ ਸਾਚੇ ਬਨੋ ਭੀਗ ਸੁਖ ਬੰਦ^{੧੦} । ਸੁਨਤਿ
ਕਹਤਿ ਭਾ, ਲਖਹਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨ, ਭਾਵੀ ਪ੍ਰਬਲ ਕਰਯੋ ਮਤਿ ਮੰਦ । ‘ਸ਼੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰ ! ਤੁਮ ਕੂਰ ਕਹਤਿ ਹੋ ਔਚਕ ਤੁਹਮਤ ਦੇਤਿ ਬਿਲੰਦ। ਜੇ ਉਰ
ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਤਿ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਭੁ ! ਗਵਰਿ ਪਦ ਅਰਬੰਦ ਸੁਗੰਦ’ ॥ ੩੦ ॥

^੧ਰਾਤ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਨਾਲ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਸਭ ਏਕੀ ਸੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ^੨ਮੁਰਾਦ ਗੁਪਤ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਹੈ । ^੩ਭਾਵ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਗਿਆ । ^੪ਸਾਰੇ (ਘਰ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੱਖਰਾ ਚੋਬਾਰਾ ਸੀ । ^੫ਟੱਢੇ ਹੋਏ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਸਵਾਸ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ^੬ਕਿਲੀ ਤੇ । ^੭ਲੈਕੇ । ^੮ਦੋਰ ਥਾਵੇਂ । ^੯(ਪਰ) ਫੁਠ ਨਾ ਵੇਲੇ ।

ਕਰਿਕੈ ਚਰਨ ਦਿਸਾ ਨਿਜ ਕਰ ਕੇ ਤੀਨ ਬੇਰ ਕਰਿ ਸਪਥਾ ਸੁਨਾਇ ।
 ਭਾਵੀ ਬਸਿ ਹੁਇ ਭਾਖਤਿ ਮਿੱਥਨਾ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀਨਸਿ ਬਿਸਰਾਇ ।
 ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਮਰਥ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਤਿਨ ਕੋ ਸਭਿ ਨਰ ਸਮਲਖਿ ਪਾਇ।ਕੂਰ
 ਸਪਥ ਕਰਿ ਸਾਚ ਬਨੈ ਚਹਿ 'ਮੈਂ ਨਹਿ ਪਿਖੀ ਬਾਜ਼ ਕੀ ਛਾਇ' ॥੩੧॥
 ਏਹਗਾ ॥ ਗੁਰਕੋ ਡਰ ਉਰ ਤੁਰਕ ਤਜਿ, ਕੂਰ ਆਨ^੧ ਕੋ ਜਾਨਿ।ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
 ਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ ਤਬਿ ਕੀਨਸਿ ਕ੍ਰੋਧ ਮਹਾਨ ॥੩੨॥ ਜਿਹਿ ੧। ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕਿੰਚ
 ਅਲਟਮ ਰਾਸੇ 'ਦੇਖੇ ਖਾਨ ਕੋ' ਪ੍ਰਭੁਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਵਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੧੦ ॥

੧੧. [ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ ਦੀ ਵੇਖਤਾ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਕੂਰ ਆਨ^੨ ਕੋ ਜਾਨਿ ਮਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ । 'ਬਿਧੀਚੰਦ
 ਸਭਿ ਆਨਿ ਕਰਿ ਦਿਹੁ ਦਿਖਾਇ ਲੇ ਮਾਨ' ॥ ੧ ॥ ਸ੍ਰੈਯਾ ਵੰਦ ॥ ਸੁਨਿ
 ਆਇਸੁ ਕੋ ਤਤਛਿਨ ਉਠਿ ਕਰਿ ਬਾਜ਼, ਪੁਸ਼ਾਕ, ਖੜਗ ਲੇ ਆਇ।ਸਭਾ
 ਬੀਚ ਸਭਿਹੁਨਿ ਅਗਾਰੀ ਧਰਿ ਕਰਿ ਤਿਹ ਥਲ ਦੀਏ ਦਿਖਾਇ ।
 ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਤਿ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬੋਲੇ 'ਕਹੁ ਪਾਪੀ ਇਹੁ ਕਹਿ ਤੇ ਲਜਾਇ ? ।
 ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਮੁਝਾਇ ਰਹੇ ਤੁਝ, ਰੇ ਮਤਿਮੰਦ ! ਨ ਮਿੱਥਨਾ ਗਾਇ' ॥੨॥
 ਕਹਨੇ ਨ ਮਾਨੈ ਮੂਰਖ ! ਤੈਂ ਕੁਛ, ਕੂਰ ਕਹਤਿ ਭਾ ਬਡ ਹਠ ਧਾਰਿ' ।
 ਲਾਜ ਬਿਲੋਚਨ ਬੋਲ ਨ ਸਾਕਹਿ, ਨੀਚੀ ਗ੍ਰੀਵ ਸਚਿੰਤ ਬਿਚਾਰ।ਪੁਨ ਗੁਰ
 ਕਹਨੇ 'ਕਹੈਂ ਕਹੈਂ ਨਾਂਹੀ, ਧਿਕ ਤੋਕਹੁ, ਨਹਿ ਸਾਚ ਉਚਾਰਿ। ਨਿਮਕ
 ਹਰਾਮੀ ਸੂਰਤ ਬਨਿ ਕੈ ਬੈਠਿ ਰਹਨੇ ਕਜਾ ਕੀਨਿ ਗਵਾਰ' ॥੩॥ ਬੈਨ
 ਬਾਨ ਤੇ ਬਿਧਨੇ ਅਧਿਕ ਹੀ, ਝੂਠਾ ਭਯੋ, ਸਹਨੇ ਨਹਿ ਜਾਇ।ਸਭਾ ਬਿਖੈ
 ਰਿਸ ਧਰਿ ਕੈ ਬੋਲਨੇ 'ਨਾਹਕ ਤੁਹਮਤ ਮੋਹਿ ਲਗਾਇ। ਬਾਜ਼ ਸਦਨ
 ਮਹਿ ਰਾਖਨ ਕੀਨਸਿ ਕਹਨੇ ਫੇਰ ਕਿਨ ਲੀਨਿ ਛਿਪਾਇ।ਅਬਿ ਨਿਕਾਸਲੇ
 ਆਇ ਸਭਾ ਮਹਿ, ਬਿਧੀਚੰਦ ਇਹੁ ਕਪਟ ਬਨਾਇ' ॥ ੪ ॥ ਝੂਠਾ ਭਯੋ
 ਬਿਦਤ ਹੀ ਮੂਰਖ ਤਉ ਨ ਹਠ ਤਜਿ ਬੋਲਤਿ ਬੈਨ।ਦੇਖਿ ਕਮਤਿ ਕੋ ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਰਿਸ ਤੇ ਰਕਤ ਭਏ ਸੁਗ ਨੈਨ । ਤਉ ਛਿਮਾ ਨਿਜ ਬਿਰਦ
 ਬਿਚਾਰਤਿ ਕਹਨੇ 'ਮੰਦ ਇਹ ਕਲਮਲ ਐਨ'।ਅਜਹੁ ਨ ਸਮੁਝਤਿ, ਸਾਚ
 ਬਨਹਿ ਜੜ੍ਹ, ਭਏ ਕੁਭਾਗ ਜੀਵਬੋ ਹੈ ਨ^੩॥੫॥ਏਹਗਾ॥ਸ੍ਰੀਨਾਨਕ ਮਸਨੰਦ
 ਪਰ ਕੂਰੀ ਸਪਥ ਕਰੇਤਿ । ਨਹੀਂ ਉਚਿਤ ਹਮਰੇ ਰਹਨੇ, ਅਜਹੁ ਕੂਰ
^੧ਏਹਦ । ਸਹੀ । ^੨(ਉਸ ਦੀ) ਸਹੀ ਨੂੰ ਝੂਠੀ ਜਾਣਕੇ । ^੩ਝੂਠ ਨਾ ਏਲ । ^੪ਇਹ ਇਥੇ ਤੇ ਪਾਪੀ ਦਾ
 ਘਰ ਹੈ । ^੫ਮੋਚਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਮੂਰਖ । ^੬ਜੀਵਨਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ (ਇਸ ਦਾ) ।

ਉਚਟੀਤਿ ॥ ੬ ॥ ਲਾਤ ਮੁਸਟ ਕਬਜ਼ਾਨ ਕੀ^੧ ਕਰੀਅਹਿ ਮਾਰ ਨਿਕਾਰ।
ਉਠਹੁ ਸੁਭਟ ਗਹੀਯਹਿ ਤਰਤ ਗੀਦੀ ਤਰਕ ਗਵਾਰ^੨ ॥੭॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ਵੰਦ ॥
ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਆਇਸੁ ਉਠੇ ਸੁਭਟ ਗੰਨ ਕਹੇ ਕਬਾਕਨਿ ਲਾਤ ਪ੍ਰਹਾਰ। ਗੁਰੂ
ਸਭਾ ਤੇ ਨਿਕਸਹੁ ਬਾਹਰ^੩ ਕਿਨਹੁ ਚਪੇਟ ਬਦਨ ਪਰ ਮਾਰਿ। ਮੁਸਟਨਿ
ਮਾਰ, ਹਤਹਿ ਕੋ ਕਬਜ਼ੇ, ਰਿਸ ਤੇ ਪਗੀਆ ਦੀਨਿ ਉਤਾਟਿ। ਦੇਤਿ ਧਰੋਲਾ
ਚਾਲਤਿ ਮੇਲਾ^੪, ਉਠਯੋ ਧਰੋਲਤਿ ਫੇਰ ਨਿਹਾਰ^੫ ॥ ੮ ॥ ਲੇ ਕਰਿ
ਜਾਤਿ ਮਾਰ ਬਹੁ ਕਰਤੇ ਤਉ ਗਰਬ ਤੇ ਗਿਰਾ ਸੁਨਾਇ। ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮੋਹਿ
ਸੰਗ ਜਿਮ ਕੀਨੀ ਇਸ ਕੋ ਫਲ ਤੁਮ ਲੈ ਹੋ ਪਾਇ। ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਸੋ ਮਿਲਿ
ਕੈ ਸਭਿ ਕਹਿ, ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਬਾਹਨੀ ਬਿੰਦ ਚਵਾਇ। ਆਨਿ ਗਹੋਂ ਤੁਮ ਕੋ ਨਿਜ
ਬਲ ਤੇ ਤੋ ਪਲਟਾ ਮੇਰੇ ਕਰ ਆਇ’ ॥੯॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਨਯੋ ‘ਜਥਾ ਤੁਵ ਮਨ
ਮੈਂ ਤਥਾ ਕਰਹੁ ਬਲ ਬੁਧਿ ਉਪਜਾਇ। ਇਮ ਤੁਵ ਕਹਿਬੈ ਭਰਤਿ ਨਹੀਂ
ਹਮ, ਨਿਜ ਕਰਨੀ ਫਲ ਕੋ ਅਬਿ ਪਾਇ। ਨਿਮਕਹਰਾਮੀ ਬਾਜ਼ ਦੁਰਾਯੋ
ਕੂਰੀ ਸਪਥ ਕਰੀ ਇਸ ਬਾਇ। ਚਹੀਯਤਿ ਰੈਦ, ਤਉ ਤੁਝ ਫੋਰਾ,
ਕਰਤਿ ਰਹੋ ਜੈਸੇ ਮਨ ਭਾਇ’ ॥੧੦॥ ਨਿਸ਼ਠੁਰ^੬ ਸੁਨਿ ਪੁਨ, ਸੁਭਟਨਿ
ਰਿਸ ਮਨ, ਗਹੀ ਗੀਵ ਲੈ ਚਲੇ ਧਰੋਲਾ। ਮਾਰਤਿ ਮੁਸਟਨ ਲਾਤਨਿਕੋ ਤਨ
ਕਰਯੋ ਅਗਾਰੀ ਬਲ ਤੇ ਪੇਲ^੭। ‘ਅਜਹੁ ਮੂਢ ਤੀ ਬੋਲਤਿ ਸਮਸਰ, ਬਚਕੈ
ਜਾਹੁ ਗਾਮ ਨਿਜ ਰੈਲ’^੮। ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਕੀ ਹਦ ਲੈ ਕਰਯੋ ਨਿਕ-
ਰਨ ਹੁਇ ਕਰਿ ਰੈਲ^੯ ॥ ੧੧ ॥ ਅਧਿਕ ਮਾਰ ਕਰਿ ਦੁਖਤਿ ਕਰਯੋ ਬਹੁ
ਸਭਿਗੁਰ ਕੇ ਜੋਧਾ ਪੁਨ ਆਇ। ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਗਾਮ ਕੇ ਮਾਰਗ ਲੋਚਨ ਤੇ
ਜਲ ਮੋਚਤਿ ਜਾਇ। ਦੀਰਘ ਸ਼ਾਸ ਨੇਤਿ ਹੋ ਪੁਨ ਪੁਨ ਸੂਕੇ ਅਧਰ ਬਦਨ
ਕੁਮਲਾਇ। ਸਿਰ ਕੇ ਬਾਰ ਉਰਝ ਕਰਿ ਬਿਥਟੇ, ਬਸਤ੍ਰ ਫਟੇ ਕੁਛ ਬਛ
ਬਿਰਲਾਇ ॥ ੧੨ ॥ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਤਿ ਪੀਥ ਸਿਧਾਰਤਿ--ਗੁਰ ਕੇ ਸਮੁਖ
ਕਰੋਂ ਮੈਂ ਜੰਗ। ਹੁਇ ਸਮੀਪ ਗਹਿ ਲੈਹੋਂ ਤਤਛਿਨ, ਗਰ ਮੈਂ ਬਸਤ੍ਰ ਪਾਇ
ਬਲ ਸੰਗ। ਕਰੋਂ ਦੀਨ ਤਬਿ ਪਾਪਤਿ ਪਲਟਾ, ਜੀਵਨ ਹੋਇ ਤਬੈ
ਸਰਬੰਗਾਤੋ ਪੈਂਦਾ ਮੈਂ ਨਾਮ ਕਹਾਵੋਂ, ਬੈਠੋਂ ਖਾਨਨਿ ਸਭਾ ਉਮੰਗਾ—॥੧੩॥

^੧(ਤਲਵਾਰ ਦੀਆਂ) ਮੁਠਾਂ ਦੀ। ^੨ਧੋਕਾ ਵੇਂਦੇ ਹਨ, ਮਿਲਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ-ਫੇਰ ਉੱਠਿਆ ਵੇਖਕੇ
ਧੋਕਾ ਵੇਂਦੇ ਹਨ। ^੩ਕਰਕੇ [ਰਿਸ, ਰਿਸ਼ਤ]। ^੪ਧੋਕਾ ਹੈ। ^੫ਆਪਣੇ ਖਿੱਡੇ ਵੇ ਰਾਹ। ^੬ਖਿੱਡੇ।

^੭ਪੈਲ:- ਚਾਲ ਛਿੱਡੇ ਨਾਲ ਚਲਦੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ^੮ਪੈਲ:- ਉੱਠੇ।

ਜਿਨ ਮਹਿ ਹੁਤੋ ਸਨੇਹ ਅਧਿਕ ਹੀ, ਹੋਨਹਾਰ ਅਸ ਦ੍ਰੋਸ ਉਪਾਇ ਸਦਨ
 ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨੋ ਤੁਸਨਿ ਮੁਖ ਤੇ ਅੰਗੁ ਦਮਾਦ ਮਿਲਨੋ ਦੁਖ ਪਾਇ। ਬਿਸਮਤਿ
 ਕਹਤਿ 'ਬਾਜ਼ ਕਿਨ ਚੋਦਨੋ ? ਪੋਸਿਸ਼ ਖੜਗ ਸਮੇਤ ਉਠਾਇ। ਨਹੀਂ
 ਸਦਨ ਮੈਂ, ਕੋ ਨਰ ਤਸਕਰ, ਕੋ ਅਸ ਪਹੁੰਚਨੋ ਲਿਯੇ ਚੁਗਾਇ' ॥ ੧੪ ॥
 ਸੁਨਿ ਦਮਾਦ ਤੇ ਦੁਖੀ ਅਧਿਕ ਮਨ ਤਾੜਿਬਿਲੋਚਨ ਬੋਲਤਿਬਾਤ। ਪਤਿ
 ਮੇਰੀ ਮਹਿ ਰਖਨਾ ਪਾਇਵ, ਕਰੀ ਹਟਾਵਨ ਰੋਜ਼ੀ ਖਾਤਿ। ਤਉ ਨ ਬਾਜ਼
 ਨਿਕਟਿ ਰਖਿ ਸਾਕਨੋ, ਦਿਨ ਮਹਿ ਚੁਰਿਵਾਇਵ ਲਖਿ ਘਾਤ। ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਗੁਰੂ
 ਮਾਰ ਕਰਿਵਾਇਸੁ ਦਿਯੋ ਨਿਕਾਸਿ ਮਹਿ ਹਤਿ ਲਾਤਿ' ॥ ੧੫ ॥ ਕਹਿ
 ਦਮਾਦ 'ਨਹਿ ਚਿੰਤਾ ਧਰੀਯਹਿ ਤੁਝ ਬਲ ਜਾਨਤਿ ਜਗ ਬਖਸ਼ਾਤ*। ਸ਼ਾਹੁ
 ਜਹਾਂ ਕੇ ਸੰਗ ਮਿਲਾਵੋਂ ਅਧਿਕ ਜੀਵਕਾ ਦੇ ਹੈ ਦਾਤਿ'। ਲਸਕਰ ਸੰਗ
 ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਲੈ ਕੈ ਪੁਨ ਆਵਹਿ ਹਮ ਚਢਿ ਕਰਿ ਘਾਤ'। ਕਿਧੋਂ ਪਕਰਿ
 ਕਰਿ ਲੈ ਗੁਰ ਚਲਿ ਹੈਂ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਫਿਗ, ਤੋ ਸੁਭ ਬਾਤ ॥ ੧੬ ॥ ਬਾਜ਼
 ਚੁਗਾਯੋ ਪਿਖਨੋ ਨ ਦ੍ਰਿਗ ਮੈਂ ਪਹੁੰਚਨੋ ਕੁਸ਼ਲ ਸਹਿਤ ਤਹਿ ਜਾਇ।
 ਕੈਸੇ ਹੋਤਿ ਅਨਿਕ ਭਰ ਸੰਗੈ, ਮਾਰਿ ਖੜਗ ਦੇਤੋ ਉਥਲਾਇ। ਸੁਪਤਿ
 ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੇ ਸਮਸਰ ਕਹੀਯਤਿ, ਕਹਾਂ ਕਰੋਂ ਕਛ ਕਹਨੋ ਨ ਜਾਇ। ਅਬਿ
 ਪਲਟਾ ਲੈਬੇ ਕਹੁ ਸਮਰਥ, ਦਿਨ ਬੋਰਨ ਮੈਂ ਕਰੋਂ ਉਪਾਇ ॥ ੧੭ ॥ ਧਰਹੁ
 ਖਾਨ ਜੀ ਧੀਰਜ ਉਰ ਮੈਂ, ਤਨਾਗੋ ਚਿੰਤਾ, ਛੋਕ ਨ ਧਾਰਿ। ਡੀਲ ਬਡੋ ਅਰੁ
 ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਦੀਰਘ, ਕੌਨ ਸਕਹਿ ਰਣ ਬਿਖੈ ਸਹਾਰ। ਅਪਨੋ ਬਲ ਨ ਬਿਸਾ-
 ਰਹੁ ਚਿਤ ਤੇ ਉਦਮ ਧਰਹੁ ਲੇਹੁ ਰਿਪੁ ਮਾਰਿ। ਕਰਹੁ ਸ਼ਨਾਨ ਬਸਨ
 ਸੁਭ ਪਹਿਰੋ ਜਹਿ ਕਹਿ ਨਿਜ ਹਾਨੀ ਨ ਉਚਾਰਿ' ॥ ੧੮ ॥ ਕਹਿ ਪੈਂਦਾ
 'ਮੁਝ ਸ਼ਾਂਤਿ ਨ ਪਰਿ ਹੈ, ਕਰਕਤਿ ਰਿਦੇ ਪਰੀ ਤਨ ਮਾਰ। ਅਧਿਕ
 ਅਨਾਦਰ ਤੇ ਦੁਖ ਪਾਵਤਿ, ਮਰਨੋ ਨ ਮੈਂ ਸਭਿ ਲਈ ਸਹਾਰ। ਜਬਿ ਲੈ
 ਪਲਟਾ ਲੇਉਂ ਨ ਅਪਨੋ, ਧਿਕ ਜੀਵਨ ਮੇਰੇ ਸੰਸਾਰ। ਦਿਵਸ ਆਜ ਕੋ
 ਬਿਸਰੈ ਨਾਹੀ ਮਰਣ ਪ੍ਰਯੋਤ, ਕਰਨੋ ਨਿਰਧਾਰ' ॥ ੧੯ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਕਰਿ
 ਬਾਤ ਪਰਸਪਰ ਕਰਨੋ ਸ਼ਨਾਨ ਪੈਂਦਖਾਂ ਬਾਰਿ'। ਨੀਠ ਨੀਠ ਤੇ ਖਾਨਾਂ
 ਖਾਯਹੁ, ਖਾਂ ਅਸਮਾਨ ਭਨਨੋ ਬਹੁ ਬਾਰ। ਚਿਤਵਤਿ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਮਹਿ ਮੁਖ
 ਬਿਨ, ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਦਿਏ ਇਮ ਟਾਰਿ। ਸਭਿ ਖਾਨਨ ਮਹਿ ਬਿਦਾਤਿ

ਫਰਕ। *ਚੋਤਾਂ ਮਾਰਨੇ। *ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਦੀਰਘ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਇਗਾ। *ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਵਾਗੇ ਤੇ ਮਾਰ
 ਲਵਾਂਗੇ। *ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। *ਪਾਣੀ ਨਾਲ। *ਪਾ:-ਤੁਝ ਬਲ ਕੇ ਜਾਨਤਿ ਬਖਸ਼ਾਤਰ।

ਭਈ ਗਤਿ 'ਨਿਮਕਹਰਾਮੀ' ਕਿਤਿਕ ਉਚਾਰ* ॥ ੨੦ ॥ ਬਸੀ ਨਾਮ,

*ਪੌਂਦੇ ਖਾਨ ਵਾਨੇ ਜੰਗ ਬਾਬਤ ਤੁਰਕ ਰਾਜ ਬਲੋਂ ਜੋ ਤੇਤਕ ਚਾਨੇ ਚਲੇ ਗਏ ਉਹ ਚੋਜ ਤਲਬ ਹਨ, ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਸੁਬਾ ਕਿ ਠੋਈ ਜੋਰ ਹਾਕਮ ਜੋੜੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਸਲ ਰਾਲ ਇਹ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਦ ਤਕ ਮਿਲੇ ਸਾਰੇ ਨੇਖਕਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਪੱਕਾ ਸੁਬਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਂਦੇ ਖਾਂ ਦਾ ਜੁਆਈ ਵਸੀਲਾ ਸੀ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਪੌਂਦੇ ਖਾਂ ਦੀ ਵਿਗੜੇ, ਮੁਰਾਦ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਆ ਜਾਣ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਵੋਜ ਦੀ ਅਰੁਵਾਨੀ ਵਿਚ ਘਾਟਾ ਪਵੇ। ਪੌਂਦਾ ਫੁੱਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਫੁੱਤ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗੇਗੇ। ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਜੇ ਤੇ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤੋ ਗਏ, ਜਿੱਤ ਲਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਗਲ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਸੁ: ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਵੇਖੋ ਇਸੇ ਅੰਸੂ ਦਾ ਅੰਕ ੧੬। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੌਂਦੇ ਧੀਰ ਮਲ ਨੂੰ ਬੀ ਇਸ ਰਾਜਨੇਤਕ ਚਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਲ ਜੋੜ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਹ ਗਲ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਖਾਲਸਾ ਤੋਂ ਵਿਦਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਜੰਗ ਦੇ ਜੋ ਕਾਰਨ ਪੌਂਦੇ ਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਵਿਗੜਨ ਤੋਂ ਵੇਖੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬੀ ਸਾਰੀ ਪੌਂਦੇ ਖਾਂ ਤੋਂ ਹੈ।

ਪੌਂਦੇ ਖਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਵੋਜ ਦਾ ਇਕ ਤੋਨਾਪਤ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਬ ਨੂੰ ਉਹ ਮੇਉਂ ਨਹੀਂ ਅਪਨਾ ਸਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨਿਅਕਲ ਦੇ ਨੂੰ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਚੁੱਟੂ ਰੂਪੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਆਪ ਇਕ ਵਕਨ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ੈ ਉਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਹੈ ਨਾਕਿ ਨਿਜ ਦੀ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਪੱਖ ਲਈ ਲੜਨਾ ਮਰਨਾ ਉਸ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਨਾਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾ, ਸੁਕਾਉਣਾ ਬੁਠਵੇਲਣਾ। ਉਸ ਦੇ ਬੁਠ ਵੇਲਣ ਤੋਂ ਵਾਰੀਬੁਠੀ ਕਸਮ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਖਾ ਜਾਣ ਪਰ (ਵੇਖੋ ਪਿਛਲੇ ਅੰਸੂ ਦਾ ਅੰਕ ੩੧ ਤੇ ਖਾ: ਤਵਾ: ਪੰਨਾ ੧੦੫੯), ਉਸਦੇ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਤੇ ਸਾਮਾਨ ਨਿਕਲ ਆਏ ਤੇ ਪੌਂਦੇ ਦੀ ਨਿਮਕ ਹਲਾਲੀ, ਅੰਗ ਪਾਲਨਾ ਤੇ ਸੁਆਮੀ ਧਰਮ ਵਿਚ ਵਡਾਦਾਰੀ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਟੰਦ ਹੋ ਗਏ। ਇਤਿਹਾਸ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵੇਰ ਸਾਮਾਨ ਵੇਰੀ ਹੋਏ ਬੀ ਓਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲੇ। ਮੇਸਾ ਆਦਮੀ ਵੇਰ ਦਲਾਂ ਦਾ ਤੋਨਾਪਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਗ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕੀਕੂੰ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਮਾਮਲਾ ਬਾਬ ਦਾ ਨਹੀਂ ਆਮੂਲ ਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਕ ੨੯ ਪਿਛਲੇ ਅੰਸੂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬੁਠ ਨਾ ਬੋਲ, ਜੇ ਬਾਬ ਦਾ ਹੀ ਲੋਭ ਹੈ ਤਾਂ ਮੱਚ ਕਹਿ ਦੇ, ਬਾਬ ਦਿਖਾ ਦੇ, ਵੇਰ ਬਾਬ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇ ਦਿਆਂਗੇ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਕੇ ਉਸਦਾ ਵੇਰੀ ਬਣਨਾ ਤੇ ਲੜਨ ਲਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਾ ਭਾਰੀ ਧੌਹ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਿਮਕਹਰਾਮੀ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੰਗ ਦੀ ਸਾਰੀ ਤੋੜ ਛਾੜ ਉਸ ਨੇ ਯਾ ਉਸਦੀ ਪਿਠ ਪਿਛਲੇ ਪੱਖ ਤੇ ਕੀਤੀ ਤੇ ਗਏ ਆ ਪਿਆ। ਸੋ ਮਜ਼ਹੂਰੀ ਜੰਗ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਗਲੇ ਪਿਆ ਤੇ ਉਹ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਤਾਂਤੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੌਂਦੇ ਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਉੱਖ ਤੇ ਜੰਗ ਦਾ ਖੇਦ ਸਹਿਕੇ ਬੀ ਕਦ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੌਂਦਾ ਭਿਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਮੇਤ ਪਰ ਪਸੀਜਦੇ ਹਨ, ਪਿਆਰ ਮੱਥਰੂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਪਣੀ ਢਾਲ ਨਾਲ ਛਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸਦੀ ਕਲਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਹਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬਹੁ ਗ੍ਰਾਮਨ ਕੋ ਕਹਿ ਸਕਲ ਪਠਾਨਨਿ ਲੀਨਿ ਬਸਾਇ^੧ । ਸਭਿ ਮਹਿ
 ਫਿਰਜੈ ਸਲਾਹ ਕਰਤਿ ਇਮ ਹਿੰਦੂ ਗੁਰ ਸਭਿ ਕੋ ਦੁਖਦਾਇ । ਸਨੇ ਸਨੇ
 ਛੀਨਹਿ ਘਰ ਤੁਮਰੇ, ਨਹਿ ਜਾਨਹੁ^੨, ਕੁਛ ਕਰਹੁ ਉਪਾਇ । ਮਿਲਹੁ
 ਸਕਲ, ਬਲ ਧਰਹੁ ਬਿਸਾਲਾ, ਮਹਾਂ ਸ਼ੁੱਭ ਕੋ ਲੇ ਜਿਮ ਘਾਇ ॥੨੧॥ ਗੁਰ
 ਮਾਰੈ, ਹਜ਼ਰਤ ਉਰ ਹਰਖੈ, ਮਨਸਬ ਸੋਭਿ ਕੇ ਕਰਹਿ ਸਵਾਇ । ਸੋਚੈ
 ਵਰਬ ਧਰਜੈ ਜਿਸ ਬਲ ਮੈਂ ਸੋ ਜਾਨੈਂ ਮੈਂ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇ । ਲਾਖਹੁ ਲੂਟ
 ਕਰਹੁ ਸੁਖ ਭੋਗਨ, ਕਿਮ ਹਿੰਦੂ ਢਿਗ ਰਹਿਬੋ ਪਾਇ । ਸੈਨਾ ਸਾਬ ਲਰਹੁ
 ਤੁਮ ਸਗਰੇ ਮੈਂ ਗੁਰ ਕੋ ਰਣ ਲੈਹੋ ਘਾਇ ॥੨੨॥ ਬੋਰੇ ਜਤਨ ਵਰਬ ਬਡ
 ਪਾਵਹੁ ਪੁਨ ਹਜ਼ਰਤਿ ਬਖਸ਼ਹਿ ਸਮੁਦਾਇ । ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਭਲੀ ਬਾਰਤਾ
 ਜਾਨੈ ਕਜੈ ਨ ਲੇਹੁ ਧਨ ਅਰੁ ਜਸੁ ਪਾਇ^੩ । ਸਭਿ ਬਸੀਅਨਿ ਸਹਿ ਕਹਿ
 ਕਹਿ ਇਸ ਬਿਧਿ ਅਪਨੇ ਸੰਗੀ ਕਰੇ ਬਨਾਇ । ਲੋਭ ਲਗੇ ਧਨ ਕੇ ਸਭਿ
 ਮਾਨੀ^੪ ‘ਕਰਿ ਉਦਮ ਤੁਮ ਬਨਹਿ ਸਹਾਇ’ ॥੨੩॥ ਜੇ ਅਫਗਾਨ ਖਾਨ
 ਪਰਧਾਨੇ^੫ ਮਿਲੇ ਪੰਚਸੈ ਕਰੀ ਸਲਾਹ । ਕਿਤਿਕ ਕਹਨੇ ‘ਇਹ ਨਿਮਕ
 ਹਰਾਮੀ, ਪਾਰਜੈ ਜਿਨਹੁ ਹੋਤਿ ਸਮੁਹਾਇ’^੬ । ਫੁਲਜੈ ਮੂਰਖਲਖੈ-ਗਹੈ ਗੁਰ-
 ਕਰਤਿ ਜਤਨ ਚਿਤਵਤਿ ਚਿਤ ਮਾਂਹਿ । ਪੁਨ ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ ਸੋ ਬੋਲੈ
 ‘ਸੁਨਹੁ ਪੁੱਤ੍ਰ ! ਅਬਿ ਬਿਲਮਹੁ ਨਾਂਹਿ ॥੨੪॥ ਕੁਤਬਖਾਨ ਇਕ ਚਚਾ ਪੁੱਤ੍ਰ
 ਮਮ, ਸੂਬਾ ਨਗਰ ਜਲੰਧਰ ਮਾਨਿ । ਦਿਨ ਬੋਰਨਿ ਤੇ ਮਨਸਬ ਦੀਰਘ
 ਪਾਯੋ ਭਲੇ ਬਸਹਿ ਤਿਸ ਥਾਨ । ਪੂਰਬ ਮਸਲਤ ਕਰਿ ਕੈ ਤਿਹ ਸੋ ਬਹੁਰ
 ਜੰਗ ਸੰਗ ਗੁਰ ਕੇ ਠਾਨਿ । ਭਏ ਪਠਾਨ ਸਹਾਇਕ ਇਹ ਸਭਿ ਕਾਰਜ
 ਹੋਵਹਿ ਸਿੱਧ ਮਹਾਨ’ ॥ ੨੫ ॥ ਇਮ ਉਚਾਰਿ ਕਰਿ ਸੰਗ ਚਵਾਯੋ ਅਪਰ
 ਪੰਜ ਸੈ ਚਢੇ ਪਠਾਨਾ ਮਿਲਿ ਸਭਿ ਗਏ ਜਲੰਧਰ ਪੁਰਿ ਕੋ ਉਤਰੇ ਬਾਗਨਿ
 ਮੈਂ ਰੁਚਿ ਠਾਨਿ। ਕੁਤਬਖਾਨ ਸੋ ਮਿਲੇ ਜਾਇ ਕਰਿ ਬੈਠੇ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਖੁਸ਼ੀ
 ਮਹਾਨ । ਕਹਿ ਸੁਭ ਬਾਤਨਿ ਕਰਿ ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਪੈਦਖਾਨ ਤਬਿ ਕੀਨਿ
 ਬਖਾਨ ॥ ੨੬ ॥ ‘ਸੁਨਹੁ ਭ੍ਰਾਤ ! ਹਮ ਸਗਰੇ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਤੁਝ ਢਿਗ ਅਏ

^੧ਪਠਾਨਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਬਹੁਤ ਵਸਾਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਬਸੀ (ਪਠਾਨਾਂ ਦੀ) ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ (ਨੋਕੀ), ਬਸੀ ਤੋਂ ਮਤਲਬ ਬਸਤੀ ਹੈ, ਰੋਬੇ ਆਗੇ ਅੰਕ ੨੩ । ^੨ਦੁਸੀਂ (ਇਸ ਰੋਲ ਨੂੰ) ਜਾਣਦੇ ਨਹੀਂ । ^੩ਸਭਿ ਨੇ ਮੰਨ ਲਈ । ^੪(੨) ਉਦਮ ਕਰ, (ਅਸੀਂ) ਤੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰਾਂਗੇ । ^੫ਮੁਖੀ । ^੬ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਦੰਦਾ ਹੈ ।

ਲੋਨਿ ਕੇ ਸੰਗ । ਲਖਿ ਲਾਇਕ ਕੋ, ਮਨਸਬ ਦੀਰਘ ਸਭਿ ਤੇ ਤੋਕਹੁ
ਜਾਨਿ ਉਤੰਗ' । ਕੁਤਬਖਾਨ ਬੋਲੈ 'ਤੁਮ ਕਿਤ ਕੋ ਭਏ ਏਕਠੇ ਚਢੇ
ਤੁਰੰਗ ? । ਮਝ ਮਿਲਾਇ ਕਰਿ ਗਮਨਹੁ ਕਿਸ ਬਲ, ਕੋ ਤੁਮ ਕਾਰਜ
ਭਯੋ ਕੁਢੇਗ? ॥੨੭॥ ਗਰਾਢਗ ਰਹਤਿ ਮਹਿਦ ਨਿਤ ਹਰਖਤਿ ਅਬਿ ਕੈਸੇ
ਕਹੁ ਭਈ ਬਿਚਾਰ' ਪੈਂਦ ਖਾਨ ਸੁਨਿ ਬਾਤ ਭ੍ਰਾਤ ਤੇ ਕੀਨੋ ਸਰਬ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਉਚਾਰਿ । 'ਬਿਗਰ ਪਰਜੋ, ਗੁਰ ਸੰਗ ਬਿਰਸ ਭਾ, ਸਭਾ ਬੀਚ ਪਤਿ ਦੇਈ
ਉਤਾਰਿ । ਅਪਰ ਕਰੀ ਜਬਰੀ ਕਜਾ ਉਚਰੈ, ਪਰਜੋ ਬੈਰ ਅਬਿ ਰਿਸ ਉਰ
ਧਾਰਿ ॥੨੮॥ ਜਤਨ ਰਚਜੋ ਜਿਮ, ਸੁਨਹੁ ਭ੍ਰਾਤ ! ਸੋ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਸੋਂ ਮਿਲਿਹੋ
ਜਾਇ । ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੋ ਭੇਦ ਬਿਲੇਦੈ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਤੇ ਦੈਹੋਂ ਸਮੁਝਾਇ ।
ਭਈ ਸ਼ਾਹ ਕੀ ਹਾਰ ਤੀਨ ਰਣ ਸੋ ਪਲਟਾ ਅਬਿ ਲੈਹੋਂ ਪਾਇ ।—ਪਕਰਿ
ਗੁਰੂ ਕੋ ਮੈਂ ਵਿਗਲਾਵੈ—ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੇ ਧੀਰ ਧਰਾਇ' ॥ ੨੯ ॥ ਜਨੋਂ
ਕਜੋਂ ਕਰਿ ਬਡ ਲਸ਼ਕਰ ਲੈ ਕਰਿ ਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਜੰਗ ਕੋ ਪਾਇ । ਕਰੋਂ
ਘਾਤ ਕੈ ਪਕਰੋਂ ਬਲ ਸੋਂ ਤਬਿ ਮੇਰੇ ਤਨ ਮਨ ਸਿਤਲਾਇ । ਤੁਮ ਭੀ
ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ ਗਮਨਹੁ, ਲਾਇਕ ਭ੍ਰਾਤ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਆਇ । ਸਮਾਂ
ਪਾਇ ਅਸ ਕਾਰਜ ਪਰਿਹੈ, ਬਾਰ ਬਾਰ ਹੁਇ ਨਹਿੰ ਇਸ ਭਾਇ ॥ ੩੦ ॥
ਏਹਗਾ ॥ ਭੀਰ ਪਰੇ ਰੱਖਸਕ ਬਨੈਂ, ਭ੍ਰਾਤਾ ਸੁਭ* ਕੈ ਮੀਤ । ਤਿਮ ਦਾਤਾ
ਦੁਰਭਿੱਛੈ ਮਹਿੰ ਤੀਨਹੁ ਲੈਂ ਜਸੁ ਨੀਤ ॥ ੩੧ ॥ ਭ੍ਰਾਤਨਿ ਪਰ ਉਪਕਾਰ
ਜੋ ਜਿਮ ਧਨ ਸੈਚਜੋ ਹੋਤ । ਪਰੈ ਭੀਰ ਦਾਰਿਦ ਜਬੈ ਸਭਿ ਸੰਕਟ ਕੋ ਖੋਤਿ
॥ ੩੨ ॥ ਰਾਜਨੀਤਿ ਜਾਨਤਿ ਭਲੇ ਮਿਲਨਿ ਲਰਨਿ ਕੇ ਘਾਤਾਦਾਨਬ-
ਵੇਦ ਬਿਲੇਦ ਤੂੰ ਕਰੀਅਹਿ ਮਸਲਤ ਬਾਤ' ॥ ੩੩ ॥ ਕੁਤਬਖਾਨ ਸੁਨਿ
ਬਿਸਮ ਮਨ ਤੁਸ਼ਨਿ ਹੁਇ ਕੁਛ ਕਾਲਾ ਬੁਰਾ ਹੋਨਿ ਤਿਸ ਕੋ ਲਖਜੋ ਕ੍ਰਿਤ-
ਘਨ ਜਾਨਿ ਬਿਸਾਲ ॥ ੩੪ ॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੰਨ ਅਸਟਮ ਫਾਸੇ 'ਪੈਂਦੇ ਖਾ' ਪੁੰਜ
ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਬਿਕਾਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੧ ॥

੧੨. [ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਪੈਂਦ ਚਚਾ ਕੋ ਸੁਤ ਹੁਤੋ ਕੁਤਬ ਖਾਨ ਬੁਧਿਵਾਨ । ਤਰਕਤਿ
ਬੋਲਜੋ ਭ੍ਰਾਤ ਸੋਂ ਬਿੱਪੈ ਜਾਨ ਮਹਾਨ ॥ ੧ ॥ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਫੇਦ ॥ 'ਬਾਜ

*ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਤਮੋਲੀ ਦੇਕੇ । *ਕਾਲ । *ਉਲਟੀ ਗਲ, ਮਾੜੀ ਗਲ ।

*ਪਾ:—ਸਭ, ਸੁਤ ।

ਬਸਨ ਬਖਸ਼ਿਸ ਕਰੇ ਗਰ ਨਿਜ ਪੁਨ ਲੀਨੇ*। ਬਡ ਪੁਰਖਨਿ ਕੈ ਬਹੁ ਮਤੇ
 ਕੈਸਿਹੁ ਰਿਸ ਕੀਨੇ। ਉਤਮ ਵਸਤੁ ਤੋਹਿ ਦੇ ਬਹੁ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨਾ। ਪ੍ਰਤਿ-
 ਪਾਰਜੈ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਸਭਿ ਦਾਰਿਦ ਹੀਨਾ ॥ ੨ ॥ ਦਈ ਵਸਤੁ ਅਪਨੀ
 ਲਈ, ਤੈਂ ਕਜੇ ਰਿਸ ਧਾਰੀ? ਲਰਨਿ ਹੇਤੁ ਕਹੁ ਕੌਨ ਹੈ ਜਿਸਤੇ ਦੁਖ
 ਭਾਰੀ। ਜਿਨਹੁ ਹਾਥ ਤੇ ਤਨ ਵਧੈ ਸੁਖ ਲਹੇ ਘਨੇਰੇ। ਭਯੋ ਪੁਕਾਰੁ
 ਤਿਨਹੁ ਪਰ ਕਰਿ ਨਿੰਦ ਬਡੇਰੇ ॥ ੩ ॥ ਨਿਮਕਹਰਾਮੀ ਨਾਮ ਇਮਾਮਿਰਿ
 ਦੋਜਕ ਜਾਵੈ। ਬੈਠਹਿ ਉਮਰਾਵਨ ਬਿਥੇ ਅਪਜਸ ਕੋ ਪਾਵੈ। ਬਨਹਿ ਕ੍ਰਿਤ-
 ਘਨੀ ਲਵਨ ਅਚਿ, ਉਚਿਤ ਨ ਇਹੁ ਤੇਰੇ। ਕਿਧੈ ਦਿਵਸ ਪਹੁੰਚੇ ਬੁਰੇ
 ਜਮ ਕੋ ਘਰ ਹੋਰੇ ॥ ੪ ॥ ਗੁਰ ਐਸੇ ਘਟ ਕਜਾ ਲਖਜੇ ਜੋ ਰਣ ਤੇ ਹਾਰੇ।
 ਬਡੋ ਬਹਾਦੁਰ ਜੰਗ ਮੈਂ ਅਰਿ ਬੰਦਨਿ ਮਾਰੈ। ਕਿਮ ਜਾਨਤਿ ਅਨਜਾਨ
 ਭਾ, ਭਾਵੀ ਮਨ ਪ੍ਰੇਰਾ। ਜਿਯਨਿ ਚਹਤਿ ਸ਼ਰਨੀ ਪਰਹੁ, ਮਾਨਹੁ, ਹਿਤ
 ਤੇਰਾ ॥ ੫ ॥ ਸੁਨਤਿ ਭ੍ਰਾਤ ਕੀ ਬਾਤ ਕੋ ਪੈਂਦੇ ਦੁਖ ਪਾਵਾ। ਕਰਜੇ ਭਲੇ,
 ਮਾਨਜੇ ਬੁਰੇ, ਭਾਵੀ ਬਿਚਲਾਵਾ। ਕਹਜੇ 'ਕਿ ਤੇਰੇ ਉਦਰ ਮਹਿ ਗੁਰ ਕੇਰ
 ਕਰਾਹੁ'। ਸੋ ਬੋਲਤਿ-ਮਿਠਿ ਦੀਨ ਤੇ-ਜਾਨੀ ਮਨ ਮਾਂਹੁ ॥ ੬ ॥ ਮਾਰਜੇ
 ਕੈ ਬੰਧਨੇ ਚਹੈ ਜਿਸ ਕੋ ਕਰਿ ਦਾਵਾ। ਨਿਮਿ ਬਨੈ ਅਬਿ ਅੰਗੁ ਤਿਸ, ਇਹੁ
 ਸੀਖ ਸਿਖਾਵਾ। ਮਹਿਮਾ ਬਰਨਨ ਕਰਤਿ ਹੈ ਗੁਰ ਕੀ ਬਹੁ ਬਾਰੀ। ਨਹਿ
 ਮਾਨੈ, ਮੈਂ ਮਿਲੈ ਨਹਿ, ਕੁਲ ਕਾਨ ਹਮਾਰੀ ॥ ੭ ॥ ਮੁਸਕਾਨਜੇ ਸੁਨਿ
 ਕੁਤਬਖਾਂ 'ਇਹ ਠੀਕ ਬਖਾਨੀ। ਪਾਰਜੇ ਦੇ ਦੇ ਗ੍ਰਾਸ ਮੁਖ, ਜਗ ਬਿਦਤ ਸੁ
 ਜਾਨੀ। ਲਾਖਹੁ ਧਨ ਕੋ ਪਾਇ ਕਰਿ ਲਾਇਕ ਕੋ ਹੋਵਾ। ਅਬਿ ਤਿਨਕੀ
 ਮਹਿਮਾ ਸੁਨੇ ਜਨੁ ਸੁਲ ਪਰੋਵਾ ॥ ੮ ॥ ਮੇਰੇ ਉਦਰ ਕਰਾਹੁ ਹੈ ਕੈ ਅੰਤਰ
 ਤੇਰੇ। ਹਿੰਦੁ ਤੁਰਕ ਇਹੁ ਸਭਿ ਲਖਹਿ ਬਹੁ ਬਰਖਨਿ ਹੋਰੇ। ਹਿਤ ਕੇ
 ਬਾਕ ਨ ਮਾਨਤੋ ਕਹਿ ਤੁਰਕ ਸੁਨਾਵੈ ॥ ਗਾਰਜੇ ਲਸ਼ਕਰ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ, ਤਿਸ
 ਕੋ ਤੂੰ ਘਾਵੈ ॥ ੯ ॥ ਐਸੀ ਹੀ ਬੁਧਿ ਠਾਨਿ ਕੈ ਨਿਜ ਕਾਜ ਬਿਗਾਰਾ।
 ਲਘੁਤਾ ਬਡਿਤਾ ਨਹਿ ਲਖਹਿ ਉਰ ਵਧਿ ਹੋਕਾਰਾ। ਦੀਨ ਬਨਤਿ ਆਗੈ

*ਭਾਵ ਮੋਤ ਲੱਭਦਾ ਹੈ। (ਇਸ ਵਿੱਚ) ਤੋਰਾ ਭੋਲਾ ਹੈ। *ਭਾਵ ਕੜਾਹ। *ਉਹ (ਕੜਾਹ)
 ਫੇਲਦਾ ਹੈ (ਕਿ ਮੈਂ) ਦੀਨ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾਵਾਂ, ਇਹ ਗਲ ਮੈਂ ਮਨ ਵਿਚ ਜਣੀ ਹੈ। (ਅ) ਤੋਨੂੰ
 ਦੀਨ ਤੋਂ ਹਟਾਕੇ ਉਹ ਕੜਾਹ ਫੇਲਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਮਝ ਲਈ ਹੈ। *ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਉਂਦਾ ਹੈ।
 * (ਜਿਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ?) ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਲਸ਼ਕਰ ਗਲ ਦਿੱਤਾ, ਉਸਨੂੰ ਤੂੰ ਮਾਰਿਆ (ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ)।
 *ਵਡਿਆਈ ਵਡਿਆਈ। *ਵੇਦੇ ਅਗੇ ਅੰਕ ੧੫ ਦੀ ਵੇਠਲੀ ਟੁਕ ਤਪਾ:-ਬਿਸ।

ਸਭਿਨਿ ਪੁਨ ਜਾਇ ਪ੍ਰਕਾਰੁ।ਇਹੀ ਬਾਤ ਆਛੀ ਲਖੀ,ਖਾਵੈਦ ਕੋ ਮਾਰੁ।
॥੧੦॥ ਘਨੀ ਬੱਕਤਾ ਗਿਰਾ ਸੁਨਿ ਪੈਂਦੇ ਦੁਖ ਪਾਯੋ।ਨੀਚ ਗੀਵ ਲੱਜਿਤਿ
ਭਯੋ ਕੁਛ ਬੋਲ ਨ ਆਯੋ । ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਨੋ ਕੁਤਬ ਖਾਂ-ਸਭਿ ਮਿਲੇ
ਪਠਾਨਾ। ਸਭਿਹੁ ਮਿਲਿ ਮਸਲਤ ਕਰੀ ਹਜ਼ਰਤ ਫਿਗ ਜਾਨਾ ॥ ੧੧ ॥
ਬੁਰਾ ਨ ਭਲਾ ਬਿਚਾਰਿਓ ਮੁਝ ਫਿਗ ਚਲਿ ਆਏ। ਭਯੋ ਸਮਾਂ ਇਨ
ਗਾਰਕੀ ਅਸ ਜਾਨੀ ਜਾਏ । ਕਨੋਂ ਸਭਿ ਕੀ ਕਹਿਵਤਿ ਸਹੋਂ ਹਿਤ ਕੀ
ਕਹਿ ਬਾਨੀ । ਜਿਮ ਮਤਿ ਹੈ ਸਗਰੇਨਿ ਕੋ ਤਿਮ ਕਰੋਂ ਬਖਾਨੀ-॥ ੧੨ ॥
ਏਵ ਬਿਚਾਰਤਿ ਚਿਤ ਹੁਤੋ ਤਬਿ ਪੈਂਦ ਉਚਾਰੀ।‘ਲਖਿ ਲਾਯਕ ਕੋ ਭੁਤ
ਹਮ ਫਿਗ ਆਇ ਤੁਮਾਰੀ । ਚਲਿ ਪਹੁੰਚੇ ਧਰਿ ਮਾਨ ਕੋ, ਤੈਂ ਕਰਿ
ਅਪਮਾਨਾ । ਭੁਤਨਿ ਕੀ ਤਜਿ ਕਾਨ ਕੋ ਗੁਰ ਸੁਜਸੁ ਬਖਾਨਾ’ ॥ ੧੩ ॥
ਕੁਤਬਖਾਨ ਕਹਿ ‘ਸਾਚ ਤੂੰ,ਪਰ ਲਹੁ ਬਿਚਾਰੀ । ਦੀਨ ਇਮਾਨ ਪਛਾਨਿ
ਕੈ ਮੈਂ ਬਾਤ ਉਚਾਰੀ । ਜਿਨਹੁ ਦਿਯਾ ਖਾਵਤਿ ਰਹਜੋ ਤਿਨ ਮਾਰਨ ਚਾਹ॥
ਕਹੁ ਇਮਾਨ ਤਬਿ ਕਿਤ ਰਹਜੋ,ਉਰ ਦੀਨਿ ਭੁਲਾਹਾ’ ॥੧੪॥ਕਹਿ ਪੈਂਦਾ
‘ਸੁਨਿ ਭੁਤ ਜੀ ! ਤਜਾਗੋਂ ਨ ਇਮਾਨਾ । ਸਦਾ ਦੀਨ ਕੀ ਬਾਤ ਪਰ ਹਮ
ਹੈਂ ਸਵਧਾਨਾ । ਛੀਨ ਵਸਤੁ* ਗੁਰ ਸਰਬ ਹੀ ਕੀਨਸਿ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰਾ ।
ਹਿੰਦੂ ਗਾਰ ਉਚਾਰਤੇ ਮੁਝ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਰਾ ॥੧੫॥ਲਾਖਹੁ ਭੁਤਨਿਭੁਤ
ਮੈਂ ਕਿਮ ਜਾਇ ਸਹਾਰੇ।ਜਾਵਦ ਕਰਿ ਕੈ ਜੰਗ ਕੋ ਗੁਰ ਲੋਹੁ ਨ ਮਾਰੇ।ਪੁਨ
ਦੁਸ਼ਮਨ ਹੈ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਸੁਭ ਘਾਤ ਬਿਚਾਰੀ।ਖਾਨ ਪੀਚ ਸੇ ਮਿਲਿ ਗਏ ਅਬਿ
ਨਿਕਟਿ ਤੁਮਾਰੀ॥੧੬॥ਦਿਹੁ ਉਤਸਾਹੁ ਸਹਾਇ ਕੋ ਮਿਲਿ ਹਜ਼ਰਤ ਸੰਗਾ
। ਜਿਸ ਤੇ ਲਸ਼ਕਰ ਲੇ ਬਡੇ ਠਾਨੋਂ ਬਹੁ ਜੰਗਾ’ । ਇਮ ਪੈਂਦਾ ਜਬਿ ਦੀਨ
ਭਾ ਪਿਖਿ ਕੁਤਬ ਉਚਾਰਾ । ‘ਨਹਿੰ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਮਹਿ ਧਰਹੁ ਬਨ ਕਾਜ
ਤੁਮਾਰਾ ॥ ੧੭ ॥ ਬਨੋਂ ਸਹਾਇਕ ਸਗਲ ਬਿਧਿ ਬਲ ਜੋਤਿਕ ਮੋਹੀ॥ਹਜ਼-
ਰਤ ਸੰਗ ਮਿਲਾਇ ਕਰਿ ਕਹਿ ਮਹਿਮਾ ਤੋਹੀ । ਤੁਮ ਸਭਿ ਗਮਨਹੁ
ਅੱਗੁ ਅਬਿ ਮੈਂ ਆਇ ਪਿਛੇਰੇ।ਸ਼ਾਹੁ ਮਾਨਿ ਇਸ ਬਾਤ ਕੋ,ਦੇ ਸੈਨ ਬਡੇਰੇ॥
੧੮॥ਕਰਨੋ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਗੁਰ ਮਾਰੇ ਉਮਰਾਉ । ਬਾਜ ਰੁ ਬਾਜੀ ਰਖੇ

*ਹੇ ਸ਼ਾਮੀ ਘਾਤਕ ! । *ਗਰਕ ਦੇਣ ਦਾ । *ਲਖਾਂ ਭਾਈਆਂ ਦਾ ਭਾਈ ਮੈਂ ਹਾਂ । *ਘੋੜੇ ।

*ਪੈਂਦਾ ਇਏ ਭੀ ਬੁਠ ਵੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਭੁਠਾ
ਥਰਨ ਲਈ ਤਲਾਸ਼ੀ ਕਰਾਕੇ ਮੰਗਵਾਈਆਂ ਸਨ, ਕਿ ਛੀਨ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ । ਉਹ ਤਾਂ ਕਹਿ
ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਬਾਜ ਭੀ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ । ਸੱਚ ਕਹਿ ਦੇ, ਦੇਖੋ ਅੰਸੁ ੧੦ ਅੰਕ ੨੬ ।

ਲਰਿ*ਬਿਨ ਤ੍ਰਾਸ ਸੁਭਾਉ । ਯਾਤੇ ਜਾਨੀ ਪਰਤਿ ਹੈ ਦੇ ਲਸਕਰ ਸੰਗਾ ।
 ਬਨਹਿ ਬਡਾਈ ਤੋਹਿ ਕਹੁ ਕਰਿ ਸਨਮਖ ਜੰਗਾ' ॥ ੧੯ ॥ ਸੁਨਿ ਪੈਂਦੇ
 ਆਨੰਦ ਲਹਿ ਤਿਹ ਕਰੀ ਬਡਾਈ । 'ਧੰਨ ਧੰਨ ਤੂੰ ਕੁਤਬਖਾਂ ਇਮ ਹੀ
 ਬਨਿਆਈ।ਕੁਤਨਿ ਮਹਿ ਸਿਰਮੌਰ ਹੈਂ ਸਭਿ ਕੀ ਤੁਹਿ ਲਾਜਾ । ਲਾਯਕ
 ਹੈਂ ਸਭਿ ਬਾਤ ਕੇ ਅਸ ਕਰਿਬੇ ਕਾਜਾ' ॥ ੨੦ ॥ ਦੀਨੀ ਕਸਮ ਕੁਰਾਨ ਕੀ
 'ਆਵਹੁ ਸਹਿਸਾਈ।ਸਰਹਿ ਨ ਕਾਰਜ ਤੁਝ ਬਿਨਾ ਕਰਿ ਬੁੱਧਿ ਉਪਾਈ'।
 ਬਾਂਧਿ ਅਹਿਦ' ਇਸ ਰੀਤਿ ਸੋ ਪੈਂਦੇ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ । ਸੰਗ ਖਾਨ ਲੈ
 ਪੰਚ ਸੈ ਹਿਤ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰੀ'॥੨੧॥ਮਸਲਤ ਠਾਨਿ ਦਮਾਦ ਸੋ†'ਹੁਇ
 ਕਾਜ ਹਮਾਰੇ । ਨੀਠ ਨੀਠ ਕਰਿ ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਭਾ ਪੱਖ ਹਮਾਰੇ'।ਲਵਪੁਰਿ ਕੇ
 ਮਾਰਗ ਪਰੇ ਨਿਸ ਠਾਨਹਿ ਡੇਰਾ । ਜਥਾਕੁੰਮ* ਸਭਿ ਉਲੰਘ ਕਰਿ ਪਿਖਿ
 ਨਗਰ ਬਡੇਰਾ ॥ ੨੨ ॥ ਉਤਰੇ ਸੁੰਦਰ ਬਲ ਪਿਖਨੋ ਬਿਸਰਾਮਤਿ ਹੋਏ ।
 ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਕੇ ਰਚਤਿ ਭੇ ਰਲ ਮਿਲਿ ਸਭਿ ਕੋਏ । 'ਕਿਮ ਪਹੁੰਚਹਿ
 ਹਮ ਸ਼ਾਹੁ ਢਿਗ' ਚਿੰਤਾ ਬਡ ਧਾਰੀ । ਅਰਜੀ ਕਿਸ ਉਮਰਾਵ ਨੇ ਤਿਹ
 ਨਹੀਂ ਉਚਾਰੀ ॥੨੩॥ ਖਾਂਵਜ਼ੀਰ ਕੇ ਸੁਧ ਭਈ 'ਗੁਰ ਪਰ ਸੁ ਪੁਕਾਰੂ ।
 ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ ਬਨਿ ਗਯੋ ਕੀਨਸਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰੂ'।ਬਰਜਨੋ ਸਭਿ ਉਮਰਾਵ
 ਕੇ 'ਅਰਜੀ ਨ ਉਚਾਰੋ' । ਯਾਤੇ ਸਭਿ ਹਟਿ ਕਰਿ ਰਹੇ ਉਰ ਮਹਿ ਡਰ
 ਧਾਰੋ॥੨੪॥ਸਭਿ ਕੇ ਢਿਗ ਪੈਂਦਾ ਗਯੋ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਹਾਰਾ । ਤਿਮ ਹੀ ਖਾਂ
 ਅਸਮਾਨ ਬਹੁ ਕੀਨੇ ਉਪਚਾਰਾ । ਏਕ ਮਾਸ ਲਗਿ ਬਹੁ ਢਿਰੇ ਕਰਿ
 ਜਤਨ ਅਨੇਕਾ । ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਨਹਿ ਪੁਕਾਰ ਕੋ,ਬਸ ਚਲਨੋ ਨ ਵੇਕਾ॥੨੫॥
 ਸਹਿਤ ਦਮਾਦ ਬਿਲੰਦ ਦੁਖ ਚਿੰਤਾ ਨਿਤ ਬਾਢੀ । ਰਿਦੈ ਬਿਸਰਤਿ ਸੁਲ
 ਲਗਿ ਗਾਢੀ ਨਹਿ ਕਾਢੀ'।ਕਰਕਤਿ ਉਠਤਿ ਬੈਠਿਤੇ ਬਡ ਪੀਰ ਉਪਾਵੈ
 ਕਹਾਂ ਕਰਹਿ ਬਸ ਨਹਿ ਚਲਹਿ ਬਿਰਥਾ ਸਭਿ ਜਾਵੈ' ॥੨੬॥ 'ਕਜਾ ਮੁਖ
 ਲੈ ਘਰ ਕੋ ਚਲੈਂ ਦੋਜੀ ਨਿਤ ਖੋਈ।ਕਹਾਂ ਕਹੈਂਗੇ ਸੈਠਿ ਕਰਿ ਜਬਿ ਮਿਲਿ
 ਸਭਿ ਕੋਈ।ਜੀਵਨ ਤੇ ਮਰਿਬੇ ਭਲੇ, ਧਿਕ ਖਾਨਾ ਖਾਨੇ।-ਘਰ ਕੇ ਰਹੇ ਨ
 ਘਾਟ ਕੇ-,ਇਮ ਲੋਕ ਬਖਾਨੇ'॥੨੭॥ਨਿਸਚਾਰਹਿਬੇ ਚਲਨ ਕੇ ਠਹਿਰਤਿ

*ਇਕਰਾਰ [ਅ., ਅਹਦ] । †ਜੇ (ਪੈਂਦੇ ਦਾ) ਹਿਤ ਓਚਰਨਾ ਕਰਦੇ ਸਨ । ‡ਹੌਲੀ
 ਹੌਲੀ । †ਪਾਲਿਆ ਹੋਯਾ । †ਤਕੜੀ ਸੁਲ ਲੱਗੀ ਜੇ ਕੋਢੀ ਨਾ ਗਈ । †ਸਾਰੇ ਜਤਨ ਬਿਅਰਥ
 ਜਾਂਦੇ ਹਨ । *ਪਾ:-ਲਹਿ । †ਪਾ:-ਦਸੇ ਦਿਸ, ਦੁਸਾਬ ਸੋ ।

ਨਹਿ ਕੋਈ^੧ । ਰੁਚਿ ਕਰਿ ਖਾਨਾ ਖਾਇ ਨਹਿ ਦ੍ਰਿਗ ਨੀਂਦ ਨ ਹੋਈ ।
 ਕਰਤਿ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਬਕਿ ਰਹੇ ਨਹਿ ਸਰਜੇ ਸੁ ਕਾਜ^੨ ਦਰਬ ਸਰਬ ਕੋ ਖਰਚ
 ਕਰਿ ਭਾ ਛੀਨ^੩ ਸਮਾਜਾ ॥ ੨੯ ॥ ਏਕ ਮਾਸ ਬੀਤਯੋ ਜਬੈ ਇਮ ਭਏ
 ਬਿਹਾਲਾ । ਕੁਤਬਖਾਨ ਆਗਵਨ ਕਿਯ ਲਵਪੁਰਿ ਤਿਸ ਕਾਲਾ । ਕਰਯੋ
 ਸੁਨਾਵਨ ਕਿਸੂ ਨਰ 'ਜਾਲੇਧਰ ਸੂਬਾ । ਉਤਰਯੋ ਆਨਿ ਸ ਸੈਨ ਕੇ ਕਜਾ
 ਹੁਇ ਮਨਸੂਬਾ^੪ ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਨਤਿ ਅਨੇਦਤਿ ਪੈਂਦਖਾ ਜਨੁ ਤਰੁ ਕੁਮਲਾਯੋ ।
 ਸੀਂਚਯੋ ਜਲ ਕਿਨ ਆਨਿ ਕੈ ਇਸਿ ਬਿਧਿ ਟਹਿਕਾਯੋ ਚਤਰ ਘਟੀ ਜਬਿ
 ਦਿਨ ਰਹਯੋ ਗਮਨੇ ਤਿਸ ਡੇਰੇ । ਜਾਇ ਤਮਾਮ ਸਲਾਮ ਕਿਯ ਮਿਲਿ ਪ੍ਰੇਮ
 ਬਡੇਰੇ ॥ ੩੦ ॥ ਬੈਠੇ ਨਿਕਟਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਿਜ ਕਹਿ ਸਕਲ ਸੁਨਾਯੋ 'ਹਾਰੇ
 ਜਤਨ ਅਨੇਕ ਕਰਿ ਕੁਛ ਭੇਵ ਨ ਪਾਯੋ । ਅਬਿ ਲੈ ਨਹੀਂ ਪੁਕਾਰ ਕਿਨ
 ਫਿਗ ਸ਼ਾਹੁ ਉਚਾਰੀ ॥ ਮੇਲ ਕਰਨਿ ਸਨਮਾਨ ਸੋਂ ਬਿਸਵਾਸ ਨ ਧਾਰੀ^੫ ॥ ੩੧ ॥
 ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਰਨਿ ਖੁਸ਼ਾਮਦਨਿ, ਰਿਸ਼ਵਤ ਕੇ ਦੈਬੋ ਸਭਿ ਉਮਰਾਵਨਿ
 ਕੇ ਸਦਨ ਉਠਿ ਕਰਿ ਨਿਤ ਜੈਬੋ । ਕਿਨਹੂੰ ਕਹਯੋ ਨ ਸ਼ਾਹ ਸੋਂ ਹਮ ਸਭਿ^੬
 ਕਰਿ ਲੀਨੋ ਫਿਗ ਵਜ਼ੀਰਖਾ ਰਹਨ ਤੇ ਡਰਪਹਿ ਧ੍ਰਿਤ ਹੀਨੇ ॥ ੩੨ ॥ ਰਹੇ
 ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਤੋਹਿ ਕਹੁ, ਨਾਤੁਰ ਘਰ ਜਾਤੋਧਨਕੋ ਦੀਰਘ ਖਰਚਹੈ, ਮੁਝ ਤੇ
 ਸਭਿ ਖਾਤੇ । ਮਮ ਕਾਰਜ ਸਗਰੇ ਬਿਖੈ ਤੁਮ ਬਨਹੁ ਜਹਾਜੂ ਸਭਿ ਭਾਤਨਿ
 ਕੀ ਰਾਖਿ ਹੈਂ ਪਤਿ ਦੀਰਘ ਲਾਜੂ^੭ ॥ ੩੩ ॥ ਕਹੈ ਕੁਤਬ 'ਸੁਨਿ ਪੈਂਦ ਖਾ
 ਇਹ ਨਿਸਚੈ ਜਾਨੀ । ਖਾ ਵਜ਼ੀਰ ਤੇ ਸਭਿ ਡਰੈਂ ਹੋਹਿ ਨ ਸਮੁਹਾਨੀ ॥ ਮੁਝ
 ਤੇ ਭੀ ਤਿਸ ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ ਇਹੁ ਕਹੀ ਨ ਜਾਈ । ਯਾਤੇ ਕਾਰਜ ਕਠਨ ਹੈ,
 ਕੈਸੇ ਬਨਿ ਆਈ^੮ ॥ ੩੪ ॥ ਅਤਿ ਸਚਿੰਤ ਪੈਂਦਾ ਭਯੋ ਤੂਟੀ ਸਭਿ ਆਸਾ
 ਜਨੁ ਮਲਾਹ-ਵਿਚ ਧਾਰਕੇ^੯ ਤਜਿ ਤਰੀ^{੧੦} ਨਿਰਾਸਾ । 'ਦਾਨਸ਼ਵੰਦ ਬਿਲੇਦ
 ਤੂੰ ਕੁਛ ਜਤਨ ਬਤਾਵੇ । ਜਿਸ ਬਿਧ ਕਾਰਜ ਇਹੁ ਸਰਹਿ ਸੋ ਜਕਤਿ
 ਬਨਾਵੇ ॥ ੩੫ ॥ ਤੁਮ ਵਾਕਫ ਦਰਬਾਰ ਕੇ ਰਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨਜੀਕੇ । ਪਹੁੰਚਹਿ
 ਜਾਇ ਪੁਕਾਰ ਤਹਿ, ਹੁਇ ਕਾਰਜ ਨੀਕੇ । ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਹਮਰੇ ਹਿਤੁ ਸਮ
 ਤੋਹਿ ਸੁਜਾਨਾ । ਲਖਯੋ ਅਲੰਬ ਬਿਸਾਲ ਉਰ ਆਵਨ ਤਬਿ ਠਾਨਾ^{੧੧} ॥ ੩੬ ॥

^੧ਕੋਈ ਪੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ^੨ਨਾਸ਼ । ^੩ਇਜ਼ਤ ਨਾਲ ਮੇਲ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੋ ਮਕਫ ਦਾ ਭਟੋਸਾ ਨਹੀਂ
 ਬੱਝਾ (ਅਜੇ ਤਕ) । ^੪ਸਾਰੇ ਉਪਾਏ । ^੫ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਵਿਚ, ਬਿਸ਼ਾਰ ਵਿਚ । ^੬ਵਜ਼ੀ ।

ਕਹਤਿ ਕੁਤਬਖਾ^੧ ਜਤਨ ਸੁਨਿ ਲਿਹੁ ਬੇਨੁ ਉਤੰਗ^੨ । ਮੁਰਗੀ ਬਿਧਿ ਬੁਲਾਈਏ
ਉਚੀ ਤਿਹ ਸੰਗਾ । ਸੁਨਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਜਬਿ ਲੇ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਈ ।
ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਈਏ, ਮੈਂ ਬਨੈਂ ਸਹਾਈ ॥ ੩੭ ॥ ਇਸ ਉਪਾਇ ਬਿਨ
ਅਪਰ ਨਹਿ ਕੀਜਹਿ ਤਤਕਾਲਾ^੩ । ਸੁਨਤਿ ਅਨੰਦਤਿ ਪੈਂਦ ਖਾਂ ਲਖਿ
ਜਤਨ ਸੁਖਾਲਾ । ਨਿਸਚੈ ਮਸਲਤ ਕਰਿ ਉਠਨੈ ਗਾ ਅਪਨੇ ਢੇਰੇ । ਸਭਿ
ਸਾਥੀਨ ਸੁਨਾਇਕੈ ਹਰਖੇ ਤਿਸ ਬੇਰੇ ॥ ੩੮ ॥ ਇਹਿ ਹੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਯੋਗ
ਵਾਲੇ 'ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਠਨੇ ਨਾਮ ਦੁਆਵਸੀ ਐਸੁ ॥ ੧੩ ॥

੧੩. [ਫਿਰਿਆਦ ਪੁਕਾਰੀ ।]

ਵੇਹਗਾ ॥ ਪਹੁੰਚਤਿ ਢੇਰੇ ਜਤਨ ਕਿਯ ਮੁਰਗੀ ਮੋਲ ਮੰਗਾਇ । ਦੀਰਘ
ਬੇਨੁ^੪ ਸੰਗ ਤਿਹ ਉਪਰ ਭਲੇ ਬੰਧਾਇ ॥੧॥ ਚੋਖਈ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਤਰੇ ਮਸਾਲ
ਬੰਧਾਈ । ਸੰਗ ਸਨੈਹ^੫ ਬਿਸਾਲ* ਭਿਗਾਈ । ਬੀਤੀ ਅਰਧ ਰਾਤਿ ਜਬਿ
ਜਾਨੀ । ਅਗਨਿ ਲਗਾਇ ਜਗਾਵਨਿ ਠਾਨੀ ॥ ੨ ॥ ਸੰਗ ਪਠਾਨ ਪੰਚ ਸੈ
ਕਰੇ । ਗਮਨੇ ਸ਼ਾਹੁ ਮਹਲ ਕੇ ਤਰੇ । ਕਰੈਂ 'ਫਿਰਾਦ, ਫਿਰਾਦ' ਪੁਕਾਰੀ ।
ਕਰਤਿ ਰੌਰ ਕੋ ਚਲੇ ਅਗਾਰੀ ॥੩॥ ਐਰਾਵਤੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਝ ਮੰਦਿਗ ਸ਼ਾਹ-
ਜਹਾਂ ਸੁਪਤਨੈ ਤਿਸ ਅੰਦਰ । ਦਿਨ ਮਹਿ ਭੇਦ ਪੂਛਿ ਸਭਿ ਲੀਨਾ । ਤਿਸੀ
ਸਥਾਨ ਪਯਾਨੋ ਕੀਨਾ ॥ ੪ ॥ ਐਰਾਵਤੀ ਤੀਰ ਹੁਇ ਖਰੇ । ਸੋ ਮਸਾਲ
ਮੁਰਗੀ ਢਿਗ ਕਰੇ । ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਇ ਤਾਬੇ ਚੀਕਤਿ ਉਚੀ । ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਕਟਿ
ਸੋ ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੀ ॥ ੫ ॥ ਜਨੈਂ ਜਨੈਂ ਫੇਰਤਿ ਹੁਇ ਕਰਿ ਨੇਰੇ । ਤਨੈਂ ਤਨੈਂ
ਚੀਕਤਿ ਉਚ ਬਝੇਰੇ । ਸਭਿਨਿ 'ਫਿਰਾਦ, ਫਿਰਾਦ' ਪੁਕਾਰੀ । ਇਮ ਰੌਰਾ
ਕੀਨਸਿ ਜਬਿ ਭਾਰੀ ॥ ੬ ॥ ਅਰੁ ਮਸਾਲ ਕੇ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ ਜਾਗੀ ਬੇਗਮ
ਜਨੁ ਲਹਿ ਤ੍ਰਾਸਾ । ਸ਼ਾਹੁ ਜਹਾਂ ਕੇ ਸੁਪਤੀ ਸੰਗ । ਸੋ ਭੀ ਜਾਗਨੈ ਹਾਲਤਿ
ਮੀਯਾ^੭ ॥ ੭ ॥ ਕਹਿ ਬੇਗਮ 'ਕੋ ਹੈ ਇਸ ਕਾਲ ?' । ਕਿਸਨੇ ਕੀਨਸਿ ਕੌਨ
ਬਿਹਾਲ । ਦਿਨ ਮਹਿ ਸੁਨਹੁ ਨ ਨਰਨ ਪੁਕਾਰਾ । ਇਸ ਹਿਤ ਤੇ ਰੌਰਾ
ਨਿਸ ਡਾਰਾ^੮ ॥ ੮ ॥ ਕਹਤਿ ਸ਼ਾਹੁ 'ਪ੍ਰਾਤੀ ਹੁਇ ਜਾਇ । ਸੁਨੈਂ ਪੁਕਾਰ
ਸਮੀਪ ਬੁਲਾਇ' । ਇਮ ਸੁਨਿ ਪਹਿਰੂ ਦੌਰਿ ਉਚਾਰਾ । 'ਕੋ ਗਵਾਰ ਤੁਮ
ਰੌਰ ਉਚਾਰਾ ?' ॥ ੯ ॥ ਜਾਗਨੈ ਹਜ਼ਰਤ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰ । ਸੁਨਹਿ ਪੁਕਾਰ
ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਹਕਾਇਗ ਅਬਿ ਨਹਿ ਬੋਲਹੁ ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਸੈ ਹੈ ਪਠਹਿ ਸਿਪਾਹੀ ਮਾਰ
ਕਰੈ ਹੈ' ॥ ੧੦ ॥ ਪੈਂਦਾ ਹੁਇ ਅਨੰਦ ਤਬਿ ਚਾਲਾ । 'ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਨੀ
^੧ਉੱਚਾ ਬਾਂਸ, ^੨ਲੰਮਾ ਵਾਂਸ । ^੩ਤੇਲ । ^੪ਮੰਗ (ਜਾ ਸਰੀਰ) ਫਿਲਣੇ ਕਰ । ^੫ਪਾਸ-ਮਸਾਲ ।

ਪੁਕਾਰ ਬਿਸਾਲਾ । ਹੋਤਿ ਭੋਰ ਹੁਇ ਨਜਾਂਵ ਹਮਾਰਾ' । ਇਮ ਭਾਖਤਿ
 ਨਿਜ ਸਿਵਰ ਪਧਾਰਾ ॥੧੧॥ ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਕੁਤਬਖਾਂ ਪਾਸ । ਨਿਜ ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਸਭਿ ਕੀਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । 'ਤੋ ਮਤਿ ਤੇ' ਕਾਰਜ ਬਨਿ ਜਾਇ । ਜਬਹਿ
 ਹਕਾਰਹਿ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇ' ॥ ੧੨ ॥ ਕਹੈ ਕੁਤਬ 'ਉਰ ਧਾਰਹੁ ਧੀਰ । ਮੈਂ
 ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਪਹੁੰਚਹੁ ਤੀਰ।ਜੇਤਿਕ ਮੈ ਤੇ ਤਹਿ ਬਨਿਆਵੈ । ਕਰੈਂ ਸਹਾਇ
 ਕਾਜ ਹੁਇ ਜਾਵੈ' ॥ ੧੩ ॥ ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਕਟਿ ਚਲਜੋ ਕਹਿ ਸੋਇ । ਨਗਰ
 ਜਲੰਧਰ ਸੁਬਾ ਜੋਇ । ਰੁਚਿਰ ਕਚਹਿਰੀ ਕੋ ਇਸਬਾਨ । ਚਾਮੀਕਰ ਤੇ
 ਲਿਪਜੋ ਮਹਾਨ ॥ ੧੪ ॥ ਨਾਨਾਬਿਧਿ ਕੇ ਤਰੁਵਰੁ ਲਿਖੇ । ਅਨਿਕ ਬਿਹੰਗ
 ਚਿੱਤ੍ਰ ਜਿਨ ਬਿਖੇ । ਜਹਿ ਖੁਸ਼ਬੋਇ ਮਹਾਂ ਮਹਿਕਾਈ । ਮਨਹੁ ਨਰਨ ਕੋ
 ਲੇਤਿ ਬੁਲਾਈ ॥ ੧੫ ॥ ਆਇ ਤੁਰਕਪਤਿ ਬੈਠਜੋ ਬੀਚ । ਖਸ ਟਾਟੀ^੧
 ਪਰ ਜਲ ਬਹੁ ਸੀਂਚ । ਨਾਨਾਬਿਧਿ ਕੇ ਪੁਸ਼ਪ ਬਖੇਰੇ । ਲਰਕਾਈ
 ਮਾਲਾ ਚਹੁੰਢੇਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਬੈਠਿ ਤਖਤ ਪਰ ਲੇਤਿ ਸਲਾਮ । ਚਲਿ ਆਏ
 ਉਮਰਾਵ ਤਮਾਮ । ਬਹੁਰ ਵਜ਼ੀਰਖਾਨ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਕੁਤਬ ਸਲਾਮ
 ਕਰੀ ਮੁਦ ਪਾਯੋ ॥ ੧੭ ॥ ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਮਹਿ ਬੋਲਜੋ ਸ਼ਾਹੂ । 'ਕੌਨ ਹੁਤੋ
 ਅਸ ਨਿਸ ਕੇ ਮਾਂਹੁ ? । ਜਾਰ ਮਸਾਲੈਂ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰੂ।ਕਿਸ ਕੋ ਛੀਨਜੈ?ਕੈ
 ਕਿਨ ਮਾਰੂ ॥੧੮॥ ਦਈ ਨੀਂਦ ਉਚਟਾਇ ਹਮਾਰੀ । ਨਹਿ ਪੁਨ ਆਈ,
 ਰਹੀ ਖੁਮਾਰੀ' । ਮਹਾਂ ਦੁਖਿਤਿ ਨਰ ਬੰਦ ਪੁਕਾਰੇ । ਸੁਨਤਿ ਪਾਹਰੁ ਸੋ
 ਹਟਕਾਰੇ' ॥ ੧੯ ॥ ਅਸ ਪਾਯੋ ਅਵਕਾਸ਼ ਸੁਖਾਰੇ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ
 ਕੁਤਬ ਉਚਾਰੇ । 'ਪੈਂਦਖਾਨ ਜੋ ਬਲੀ ਬਿਲੀਦ । ਚਾਕਰ ਫਿਗ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿ-
 ਗੋਵਿੰਦ ॥੨੦॥ ਗੁਰ ਕੁਛ ਜਬਰੀ ਤਿਹ ਸੋਂ ਕਰੀ । ਦਿਯੋ ਨਿਕਾਸਿ ਵਸਤੁ
 ਸਭਿ ਹਰੀ । ਬਹੁਤ ਦਿਵਸ ਕੋ ਫਿਰਹਿ ਪੁਕਾਰੂ । ਰਾਵਰਿ ਪਾਸ ਨ ਪਹੁੰਚੀ
 ਸਾਰੂ' ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨੀ ਸ਼ਾਹੁ ਗੁਰ ਕੀ ਗਬ ਜਬੈ । ਖਾਂਵਜ਼ੀਰ ਦਿਸ਼ ਦੇਖਜੋ
 ਤਬੈ । ਤਿਨ ਕਰ ਜੋਰਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਯੋ । 'ਹਜ਼ਰਤ ਪਿਖਹੁ ਸਮਾਂ ਕਸ
 ਆਯੋ ॥ ੨੨ ॥ ਸੁਨਤਿ ਹੁਤੋ ਤੁਰ੍ਹੇਦਸਮੀ ਸਦੀ' । ਹੋਵਹਿ ਨਰ ਖੋਟੇ ਕਰਿ
 ਬਦੀ । ਸੋ ਅਬ ਲੋ ਨਹਿ ਆਵਤਿ ਭਈ । ਆਗੇ ਹੀ ਲੱਛਨ ਬਿਦਤਈ ॥
 ੨੩ ॥ ਇਸ ਪਠਾਨ ਕੀ ਸੁਨੀਅਹਿ ਬਾਤ । ਜਿਮ ਮੈਂ ਸੁਨੀ ਕਹੈਂ ਬੱਖਜਾਤ।

^੧ਤੇਰੀ ਸਲਾਹ ਨਲਲ । ^੨ਖਸ ਦੀ ਟੋਟੀ । ^੩ਆਲਸ ਜਿਹਾ ਰਿਹਾ । (ਅ) ਮਸਤੀ ਟਿਕੀ ਰਹੀ।
^੪ਤੇਰਵੀਂ ਸਦੀ (ਹਿਜਰੀ ਸੁੰਨ ਦੀ)।

ਮਾਦਰ ਪਦਰ ਹੀਨ ਇਹ ਰਹੈ। ਰੁਲਤਿ ਫਿਰਤਿ ਕਿਤ ਥਾਉਂ ਨ ਲਹੈ^੧
 ॥ ੨੪ ॥ ਦਸਾਲੁ ਸੁਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜਥਿ ਹੋਰਾ । ਰਾਖੈ ਨਿਕਟਿ ਜਥਾ ਹੁਇ
 ਚੇਰਾ । ਡੀਲ ਬਿਲੰਦ ਬਲੀ ਇਹ ਜਾਨਾ । ਪਾਰੈ ਇਸ ਕੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਮਾਨਾ
 ॥ ੨੫ ॥ ਨਿਜ ਕਰ ਦੇਤੇ ਰਹੇ ਗਿਰਾਸ^੨ । ਕਰਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਰਾਖੈ ਪਾਸ ।
 ਜਥਿ ਇਨ ਅਪਨੇ ਆਪ ਸੰਭਾਰਾ । ਆਯਹੁ ਤਿਨ ਪਰ ਕਰਨਿ ਪੁਕਾਰਾ
 ॥ ੨੬ ॥ ਲਵਨ ਖਾਇ ਕਰਿ ਦੇਹਿ ਬਧਾਈ । ਨਿਮਕਹਰਾਮੀ ਦਾਦ^੩
 ਉਠਾਈ । ਯਾਂਤੇ ਸਮਾਂ ਜਾਨਿਯਤਿ ਖੋਟਾ । ਅਦਬ ਨ ਰਾਖਹਿ ਬਡ ਕੋ
 ਛੋਟਾ ॥ ੨੭ ॥ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਿਤਾ ਕੋ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਹਾਰਾ । ਪਤਿ ਕੋ ਹਤਿ ਚਾਹਤਿ
 ਚਿਤ ਦਾਰਾ । ਕਰਹਿ ਭਲੇ ਪਰ ਬੁਰਾ ਬਿਸਾਲ । ਸੁਨੇ ਨ ਪਿਖੇ ਜਾਇ ਅਸ
 ਹਾਲ^੪ ॥ ੨੮ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ਤੁਸ਼ਨੀ ਭਯੋ । ਕੁਛਕ ਸਮਾਂ ਜਥਿਹੂੰ
 ਬਿਤਿ ਗਯੋ । ਪੁਨ ਅਸ ਕਾਜ ਆਨ ਕਰਿ ਪਰੈ । ਖਾਂਵਜ਼ੀਰ ਕੋ ਪਠਵਨ
 ਕਰੈ ॥ ੨੯ ॥ ‘ਜਾਇ ਸੁਧਾਰਹੁ ਬਿਗਰੈ ਨਾਂਹੀ । ਤੁਝ ਬਿਨ ਬਨੈ ਨ ਬੁਧਿ
 ਬਹੁ ਚਾਹੀ^੫’ । ਗਯੋ ਵਹਿਰ ਉਠਿ ਖਾਨਵਜ਼ੀਰਾਹਰਖੇ ਤਬਿ ਉਮਰਾਵ ਜਿ
 ਤੀਰ ॥ ੩੦ ॥ ਇਤ ਪੈਂਦਾ ਲੇ ਸੰਗ ਦਮਾਦਾਪਹੁਚੈ ਪੈਰ ਪੁਚਾਵਨ ਦਾਦਾ
 ਸੰਗ ਪਠਾਨ ਪੰਚ ਸੈ ਭਏ । ਸਭਿ ਇਕ ਥਾਨ ਬੈਠਤੇ ਭਏ ॥ ੩੧ ॥ ਨਿਸ
 ਮਹਿ ਹੁਤੋ ਪਾਹਰੂ ਜੋਇ । ਆਯੋ ਪੈਰ ਬਿਲੋਕੇ ਸੋਇ^੬ । ਜਾਨੇ ਪੁਕਾਰੂ
 ਬੂਝਨ ਕੀਨੇ । ‘ਰੈਰ ਕਰੈ ਤੁਮ ਹੂੰ ਨਿਸ ਚੀਨੇ?’ ॥ ੩੨ ॥ ਸੁਨਤਿ ਪੈਂਦਖਾਂ
 ਉਠਿ ਸਹਿਸਾਇ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਕਰਿ ਥਿਰ ਅਗੁਵਾਇ । ‘ਕਿਮ ਹਜ਼ਰਤ ਨੇ
 ਰਾਤਿ ਉਚਾਰਾ । ਕਰਹਿ ਕਿ ਨਾਂਹੀ ਨਜਾਵ ਹਮਾਰਾ ॥ ੩੩ ॥ ਜੇ ਅਬਿ
 ਸਿਮਰਨ ਦੇਹੁ ਕਰਾਇ । ਦਰਬ ਪੰਚ ਸੈ ਹਮ ਤੇ ਪਾਇ’ । ਕਹਤਿ ਪਾਹਰੂ
 ‘ਨਜਾਵ ਤੁਮਾਰਾ । ਕਰਿਬੇ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਹੁ ਉਚਾਰਾ ॥ ੩੪ ॥ ਨਿਸ ਕੀ ਬਾਤ
 ਹੋਇ ਜੇ ਸਿਮਰਨ । ਤੁਮਹੁ ਹਕਾਰਨ ਕਰਿ ਹੈ ਤਤਛਿਨ’ । ਲਾਲਚ
 ਲਗੇ ਪਾਹਰੂ ਗਯੋ । ਮੇਲ ਸਲਾਬਤ ਖਾਂ ਸੋਂ ਕਿਯੋ ॥ ੩੫ ॥ ‘ਨਿਸ ਮਹਿ
 ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਨੀ ਪੁਕਾਰ । ਕਹੈ-ਨਜਾਵ ਹਮ ਕਰਹਿ ਸਕਾਰ-। ਸੋ ਅਬਿ
 ਆਇ ਪੈਰ ਪਰ ਬੈਸੇ । ਅਰਜ਼ ਸੁਨਾਇ ਦੀਜੀਯਹਿ ਐਸੇ’ ॥ ੩੬ ॥ ਕਹੀ
 ਸਲਾਬਤ ਤਬਿ ਕਰ ਜੋਰਿ । ‘ਨਿਸ ਕੇ ਅਏ ਪੁਕਾਰੂ ਪੈਰਾ ਹੁਕਮ ਜਥਾ ਹੁਇ

^੧ਕਿਧੇ (ਕੋਈ) ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਿਆ । ^੨ਗ੍ਰਾਹੀਆਂ । ^੩ਫਰਿਆਦ । ^੪ਦੁਹੀ ਬਹੁਤੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ (ਇਸ ਵਿਚ) ਪੁੰਨ ਨੂੰ ਡਿੱਠਾ ।

ਤੈਸੇ ਕਰੈ'। ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਇਮ ਚਿਤਵਨ ਧਰੈ ॥੩੭॥—ਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਭਏ
 ਰਣ ਜੈਸੇ । ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਇ ਲਖਹਿ ਸੁਨਿ ਤੈਸੇ । ਬੈਰੇ ਸੁਭਟਨਿ ਬਹੁਤ
 ਖਪਾਏ । ਅਦਭੁਤ ਭਈ ਲਖੀ ਨਹਿ ਜਾਏ ॥੩੮॥ ਇਤਨਾਦਿਕ ਸਭਿ ਸੁਨਿ
 ਹੈ' ਬਾਤੀ । ਜਾਨਹਿ ਸਕਲ ਭੇਦ ਬੱਖਨਾਤੀ—ਦਯੋ ਹੁਕਮ 'ਆਨਹੁ ਹਮ
 ਪਾਸ'। ਸੁਨਤਿ ਪਾਹਰੁ ਹਰਖ ਪਕਾਸ ॥੩੯॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੋ ਜਾਇ ਹਕਾਰਾ।
 'ਚਲੋ ਹੋਇ ਹੈ ਨਜ਼ਾਵ ਤੁਮਾਰਾ' । ਸੁਨਿ ਪੈਂਦਾ ਅਨੰਦ ਕੇ ਸਾਥ । ਨਿਜ
 ਦਮਾਦ ਕੋ ਗਹਿ ਕਰਿ ਹਾਥ ॥ ੪੦ ॥ ਇਕ ਦੁਇ ਅਪਨੇ ਸੰਗ ਮਿਲਾਇ।
 ਅੰਤਰ ਦੁਰਗ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨੇ ਜਾਇ । ਆਗੇ ਖਰੋ ਸਲਾਬਤ ਹੋਰਾ 'ਗਮਹੁ ਅੱਗ੍ਹ,
 ਧਨ ਦਿਹੁ ਕੁਛ ਮੇਰਾ ॥ ੪੧ ॥ ਨਾਹਿ ਤ ਦੈਹੋਂ ਬਾਤ ਰੁਲਾਇ' । ਦਰਬ
 ਪੰਚ ਸੈ ਲਿਯ ਠਹਿਰਾਇ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੀਪ ਤਬਹਿ ਲੇ ਗਯੋ । ਜਾਇ
 ਕਚਹਿਰੀ ਦਾਖਲ ਭਯੋ ॥ ੪੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿੰਦ ਅਸਟਮ ਭਾਸੇ 'ਪੈਂਦਖਾਨ' ਸੰਗ
 ਭਰਨਨ ਨਾਮ ਤ੍ਰੇਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੩ ॥

੧੪. [ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਨੇ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ।]

ਏਹਗਾ ॥ ਦੇਖਿ ਦੂਰ ਤੇ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਨਿਵ ਨਿਵ ਕਰਤਿ ਸਲਾਮ । ਅੱਗ੍ਹ ਜਾਇ
 ਠਾਂਢੇ ਭਯੋਜਿਹ ਠਾਂ ਸਭਾਤਮਾਮ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸੁੰਦਰਭੀਲਬਿਲੇਦ ਨਿਹਾਰਾ।
 ਬਾਹੁ ਬਿਸਾਲ ਬਡੇ ਬਲਵਾਰਾ । ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਦਤਿ ਭਨੀ ਤਬਿ ਬਾਨੀ 'ਤੈਂ
 ਕਿਮ ਕੀਨਿ ਪੁਕਾਰ ਮਹਾਨੀ? ॥੨॥ ਕਨਾ ਤੁਮ ਛੀਨਜੋ ਕੈ ਕਿਨ ਮਾਰਾ? ਹੈ
 ਅਸ ਕੌਨ ਦਿਯੋ ਦੁਖਭਾਰਾ?' । ਸੁਨਿ ਪੈਂਦੇ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨਾ । 'ਹਰਿ
 ਗੁਵੰਦ ਮਮ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਮਹਾਨਾ ॥੩॥ ਕਰਤਿ ਚਾਕਰੀ ਰਿਪੁ ਬਹੁ ਹਨੇ। ਠਾਨਤਿ
 ਜੰਗ ਕੀਨਿ ਬਲੋ ਘਨੇ । ਮਮ ਬਾਹਨ ਕੇ ਹੋਇ ਅਲੰਬ । ਤੁਮਰੇ ਲਸ਼ਕਰ
 ਹਨੇ ਕਦੰਬ ॥ ੪ ॥ ਬਡੀ ਬਡੀ ਮੈਂ ਜੋਖੋਂ ਖਾਇ' । ਲਈ ਫਤੇ ਬਹੁ ਜਸੁ
 ਉਪਜਾਇ । ਭਿਸ ਕੋ ਇਹ ਇਨਾਮੁ ਮੁਝ ਦੀਨੋ । ਆਯੁਧ ਬਸਤ੍ਰ ਛੀਨ
 ਕਰਿ ਲੀਨੋ ॥ ੫ ॥ ਜਾਟ ਗਵਾਰਨਿ ਤੇ ਮਰਿਵਾਯੋ । ਤੁਮਰੇ ਤ੍ਰਾਸ ਤਨਕ
 ਨਹਿ ਪਾਯੋ । ਜਬਿ ਰਾਵਰ ਕੀ ਦਈ ਦੁਹਾਈ । ਸੁਨਿ ਬਹੁਤੀ ਤਬਿ
 ਮਾਰ ਕਰਾਈ ॥ ੬ ॥ ਜਿਤਿਕ ਚਮ੍ਹੁ ਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਰਹੈ । ਮਮ ਸਮ ਅਪਰ
 ਨ ਬਲ ਮੈਂ ਅਹੈ' । ਸੁਨਤਿ ਕੁਤਬਖਾਂ ਕਹਤਿ ਬਨਾਇ । 'ਇਸ ਕੋ ਨਾਮ
 ਰਹਨੋ ਬਿਦਤਾਇ ॥ ੭ ॥ ਰਣ ਮਹਿ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਕਰੇ ਬਡੇਰੋ। ਖਜ਼ਗ ਖਤੰਗਨਿ

੧੪ਹੇ ਵਿੱਚ ਟੋਕੇ । ਪੰ., ਜੋਏਂ = ਬੜੇ ਫਸਟ ਯਾ ਵਿਪਤਾ ਦੇ ਦੌਨ ਦੀ ਫਿਭਾਵਨਾ, ਖਤਰਾ ।

ਹਤੇ ਘਨੇਰੇ। ਅਬਿ ਹਜ਼ੂਰ ! ਇਸ ਡੀਲ ਨਿਹਾਰਹੁ। ਅਪਰ ਮਨਿੰਦ ਨ
ਕੋਇ ਬਿਚਾਰਹੁ ॥ ੮ ॥ ਆਯੁਧ ਬਿੰਦਾ ਜਾਨਤਿ ਸਾਰੀ। ਨਿਜ ਬਚਾਇ
ਦੇ ਰਿਪੁਨਿ ਪ੍ਰਹਾਰੀ। ਨਰ ਉਠਾਇ ਪਟਕੈ ਛਿਤ ਮਾਂਹੀ। ਇਹ ਕਿਮ
ਅਰਨ ਦੇਹਿ ਬਲ ਬਾਂਹੀ” ॥੯॥ ਰਣ ਬਾਤਨਿ ਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਫਰਸ਼ੋਬਹੁਰ
ਬੁਝਿਬੋ ਹਸ ਕੈ ਕਰਸੋ“ਕਹਾਂ ਕਹਾਂ ਕਹੁ ਜੀਗ ਪਰੇ ਹੈਂ” ਕਿਮ ਗੁਰ ਦਿਸ਼ਾ
ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰੇ ਹੈਂ” ॥ ੧੦ ॥ ਤਬਿ ਪੈਂਦੇ ਕਹਿ ਸਕਲ ਸੁਨਾਏ“ਮੁਗਲਸਖਾਂ
ਸੈਨਾ ਯੁਤਿ ਘਾਏ। ਗੁਰਪੁਰਿ” ਮਹਿ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਉਦਾਰੇ। ਤਹਿ ਮੈਂ ਜੀਤ
ਲੀਨਿ ਗਨ ਮਾਰੇ ॥ ੧੧ ॥ ਪੁਨਹਿ ਰੁਹੇਲਾ ਗ੍ਰਾਮ ਮਝਾਰਾ। ਲੇ ਦਲ
ਅਬਦੁਲਖਾਨ ਸਿਧਾਰਾ॥ਤਹਾਂ ਜੁਧ ਅੰਸੈ ਕੁਛ ਭਯੋਹਟਿ ਜੀਵਤਿ ਕੋ ਗਿ੍ਹ
ਨਹਿ ਗਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ਤਹਿ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਕੀਨ ਘਨੇਰਾ*। ਫਤੇ ਲਈ ਜਸੁ
ਪਸਰਜੋ ਮੇਰਾ। ਪੁਨ ਰਾਵਰ ਕੇ ਤੁਰੰਗ ਚੁਰਾਏ। ਲਲਾਬੇਗ ਜੁਤਿ ਕੰਬਰ
ਧਾਏ ॥ ੧੩ ॥ ਤਹਿ ਮੈਂ ਕਰੀ ਲਬੇਰ ਪਬੇਰਾ*। ਕਾਟਜੋ ਰਾਵਰਿ ਕਟਕ
ਬਡੇਰਾ। ਫਤੇ ਲਈ ਇਮ ਤੀਨਹੁ ਬਾਰੀ। ਹਰਿਗੁਵਿੰਦ ਅਬਿ ਚਿੰਤ
ਬਿਸਾਰੀ ॥੧੪॥ ਕਰਿ ਮੇਰੇ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਨਿਕਾਰਾ। ਦਰਬ ਚਾਕਰੀ ਜਾਨਿ
ਉਦਾਰਾ”। ਚਾਕਰ ਹੁਤੋ, ਅਦਬ ਮੈਂ ਰਾਖਾ। ਨਹਿ ਸਨਮੁਖ ਕੁਛ ਉੱਤਰ
ਭਾਖਾ ॥ ੧੫ ॥ ਨਤੁ ਗੁਰ ਹੁਤੋ ਅੰਗੁ ਮਮ ਅੰਸੈ। ਤੋਰਤਿ ਗੀਵ ਕਾਕਰੀ
ਜੇਮੈ”। ਦੇਤਿ ਬਗਾਇ ਨ ਲਾਵਤਿ ਬਾਰੀ॥ਗਿਰਤਿ ਸੀਸ ਜਿਮ ਫਲ ਟੁਟਿ
ਛਾਰੀ” ॥ ੧੬ ॥ ਕਜਾ ਬਲ ਗੁਰ ਕੋ ਮੋਰਿ ਅਗਾਰੀ। ਜਿਸ ਕੋ ਲੋਕ ਕਹੈਂ
ਭੁਜ ਭਾਰੀ। ਅਬਿ ਆਵਨ ਕੋ ਹੇਤੁ ਬਤਾਵੈਂ। ਤੁਮ ਸਹਾਇ ਤੇ ਬਦਲਾ
ਪਾਵੈਂ ॥ ੧੭ ॥ ਇਕ ਤੁਰੰਗ ਰਾਵਰ ਕੋ ਮਰਜੋ। ਦੂਸਰ ਅਹੈ ਤਿਨਹੁ
ਢਿਗ ਖਰਜੋ। ਹਯ ਸਮੇਤ ਗੁਰ ਕੋ ਗਹਿ ਲਜਾਵੈਂ। ਪੀਛੈ ਰਹਨਿ ਜੀਵਕਾ
ਪਾਵੈਂ” ॥੧੮॥ਅਬਿ ਮੁਝ ਕੋ ਦਿਹੁ ਲਸਕਰ ਸੰਗ। ਕਰੋਂ ਜਾਇ ਮੈਂ ਦੀਰਘ
ਜੇਗ। ਗੁਰ ਕੇ ਗਰੇ ਦੁਪਟਾ ਗਹਿ ਪਾਵੈਂ। ਐਚਿ ਆਪਕੇ ਨਿਕਟਿ
ਲਿਆਵੈਂ ॥੧੯॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਤਬਿ ਨਾਮ ਕਹਾਉ।ਨਤੁਰ ਆਇ ਮੈਂ ਮੁਖਨ
ਦਿਖਾਉ”। ਸੁਨਿ ਬਹਾਦਰੀ ਕੇ ਬਚ ਸ਼ਾਹੁ। ਮਹਾਂ ਅਨੰਦਤਿ ਹੈ ਮਨ ਮਾਂਹੁ

“ਕਿਵੇਂ ਅਜਨ ਵੇਦਾ ਹੈ ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ। “ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। “ਬਹੁਤੀ। “ਖਖਸ਼ੀ ਵਾਂਗੂ।
“ਭਾਲੋਂ ਟੁਟਕੇ ਢਲ। “ਪਿੱਛੇ (ਆਪ ਪਾਸ) ਰਹਿਕੇ ਵੇਸ਼ੀ ਪਾਵਾਂਗਾ।

*ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਹਾਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬੁਠ ਏਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

॥ ੨੦ ॥ ‘ਅਪਨੀ ਸਿਫਤ ਜਥਾ ਤੈਂ ਬਰਨੀ। ਅਬਹਿ ਲਾਯਕੀ ਸਚਇਹ
ਕਰਨੀ। ਡੀਲ ਬਿਲੰਦ ਬਲੀ ਬਡ ਬਾਹੂ। ਤਿਮ ਦਿਖੀਯਤਿ ਮਨ ਕੋ
ਉਤਸਾਹੂ ॥ ੨੧ ॥ ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਲਸਕਰ ਸਮੁਦਾਇ। ਹਮ ਦੇ ਹੈਂ ਤੁਵ
ਸੰਗ ਚਢਾਇ। ਚਮ੍ਹੁ ਚਮ੍ਹੁ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਕੈ ਲਰੈ। ਤੁਮ ਪਹੁੰਚਹੁ ਜਹਿ ਗੁਰ
ਬਿਰ ਅਰੈ ॥ ੨੨ ॥ ਅਪਰ ਸੁਭਟ ਗੁਰ ਕੇ ਬਲਵੰਤੇ। ਤੁਝ ਢਿਗ ਪਹੁੰਚਿ
ਨ ਦੇਹਿ ਕਦੰਤੇ^੧। ਤੇਰੇ ਅਰੁ ਗੁਰ ਕੇ ਰਣ ਦੰਦ। ਜੁਟਹੁ ਜੋਰ ਕਰਿ ਬਾਹੁ
ਬਿਲੰਦ ॥ ੨੩ ॥ ਜੋ ਬਲ ਕਰਿ ਗੁਰ ਕੇ ਗਹਿ ਲਜਾਵੈਂ। ਮਨਸਬ ਮਨ
ਸਭਿ ਬਾਂਛਤਿ^੨ ਪਾਵੈਂ। ਹਯ ਦਿਲਬਾਗ ਸੰਗ ਲੈ ਆਉ। ਬਿਨਾਂ ਬਿਲੰਬ
ਲੇਹੁ ਸਿਰੁਪਾਉ’ ॥ ੨੪ ॥ ਪੈਂਦੇ ਕਹਜੇ ‘ਹਜ਼ੂਰ ਅਗਾਰੀ। ਕਰਿ ਹੰਕਾਰ,
ਨ ਕੂਰ ਉਚਾਰੀ। ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਮੈਂ ਸੰਗਾਲਖੋਂ ਡੀਲ ਬਲ ਜੇਤਿਕ
ਅੰਗ ॥ ੨੫ ॥ ਹੇਤੁ ਜੀਵਕਾ ਰਹੇ ਬਧਾਵਤਿ^੩। ਮੈਂ ਦਬਿ ਜਾਤਿ ਜਿ ਓਜ
ਲਗਾਵਤਿ^੪। ਰਾਵਰ ਹਾਥ ਧਰਹੁ ਸਿਰ ਮੇਰੇ। ਅਬਿ ਲਜਾਵੈਂ ਗਹਿ ਗੁਰੁ
ਅਗੋਰੇ’ ॥ ੨੬ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹੁਦਈ ਕਰਸ਼ਾਰਤਾ ‘ਤੁਸ਼ਨਿਰਹੁ’ ਸਮੁਝਾਇ
ਬਿਚਾਰਤ^੫। ਬਿਰ ਉਮਰਾਵ ਹੁਤੇ ਸਮੁਦਾਈ। ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਸਭਿਹੁਨਿ
ਸੁਨਾਈ ॥ ੨੭ ॥ ‘ਨਗਨ ਤੇਗ ਅਰੁ ਪਾਨਨ ਬੀਰਾ। ਧਰਹੁ ਆਨਿ ਕਰਿ
ਬਿਚ, ਬਡ ਬੀਰਾ। ਜੋ ਉਤਸਾਹ ਜੰਗ ਕੋ ਧਰੈ। ਹਰਿਗੁਵਿੰਦ ਪਰ ਚਢਿਬੋ
ਕਰੈ ॥ ੨੮ ॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੇ ਸੰਗ ਸਿਧਾਏ। ਕਰਿ ਬਹਾਦੁਰੀ ਅਰਿ ਕੋ
ਮਾਰੈ। ਤੀਨ ਬਾਰ ਕਰਿ ਰਾਰ ਉਦਾਰਾ। ਜੋ ਉਮਰਾਵ ਚਢਜੋ ਸੋ ਮਾਰਾ ॥
੨੯ ॥ ਇਸ ਪਠਾਨ ਕੇ ਬਲ ਕਰਿ ਜੀਤਾ। ਅਬਿ ਕੇ ਗਹਿ ਲੀਜੈ ਦੇ ਭੀਤਾ^੬।
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਭਿ ਸਭਾ ਮਝਾਰਾ। ਤੀਨ ਬਾਰ ਜਬਿ ਸ਼ਾਹੁ ਉਚਾਰਾ ॥
੩੦ ॥ ਮੁਗਲਸਖਾਨ ਭ੍ਰਾਤ ਇਕ ਅਹੈ। ਕਾਲੇਖਾਨ ਨਾਮ ਜਗ ਕਹੈ।
ਸੂਬਾ ਪੁਰਿ ਪਿਸ਼ੌਰ ਕੋ ਭਾਰਾ। ਸੈਨਾ ਸੰਗ ਪਚਾਸ ਹਜ਼ਾਰਾ ॥ ੩੧ ॥ ਤਿਨ
ਸੁਨਿ ਕੈ ਉਰ ਬਿਖੈ ਬਿਚਾਰਾ। ਭ੍ਰਾਤ ਮਰੇ ਕੋ ਬੈਰ ਸੰਭਾਰਾ।—ਤਿਸ ਕੋ
ਪਲਟਾ ਮੈਂ ਨਹਿ ਲੀਨੋ। ਖਾਨ ਬਿੰਦ ਸਭਿ ਭਾਖਹਿ ਹੀਨੋ ॥ ੩੨ ॥ ਅਬਿ
‘ਕਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਨਹੀਂ ਰੋਣਗੇ (ਸਾਫ ਸੂਰਮੇ) ਤੇਰੇ ਨੇੜੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ।’ ਅਰੁ ਦਾ ਤੇ
ਮਨ ਦੀ ਮੁਰਾਦ ਸਭਿ (ਫੁਫ) ਪਾ ਲਵੇਂਗਾ। ‘ਵਧਾਵਦਾ ਰਹਿਆ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੋਂਸਲਾ)।
‘ਜਦੋਂ (ਗੁਰੂ ਜੀ) ਬਲ ਲਗਾਵਦੇ ਮੈਂ (ਜਾਣਕੇ) ਦਬ ਜਾਂਦਾ ਸਾਂ।’ ਪਹੁੰਚੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਫੜ
ਅਗੇ ਲਾਕੇ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। (ਅ) (ਆਪਣੇ) ਅਗੇ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ‘ਦੋਬ ਨਾਲ ਇਸ਼ਾਰਾ
ਦਿਤਾ (ਜਿਸਦਾ ਭਾਵ ਸੀ ਹੁਣ) ਦੁਪ ਰਹੁ (ਇਸ ਨਾਲ) ਮਾਨੋ ਪੈਂਦੇ ਨੂੰ (ਇਹ) ਸਮਝਾਇਆ
ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੁਛ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਵਕਾਸ ਭਲੇ ਮੁਝ ਪਾਵੈ । ਗਹੈ ਗੁਰੂ ਕੋ, ਸ਼ਾਹੁ ਪਠਾਵੈ । ਇਕ ਤੋ
ਹਜ਼ਰਤ ਕਾਰਜ ਅਹੈ । ਦੁਤੀਏ ਜਸੁ ਮੇਰੇ ਜਗ ਰਹੈ ॥ ੩੩ ॥ ਤ੍ਰਿਤੀਏ
ਪਲਟਾ ਮੁਗਲਸਖਾਨ । ਇਮ ਮੇਰੇ ਹੁਇ ਕਾਜ ਮਹਾਨ-। ਉਠਿ ਕਰ
ਜੋਰਤਿ ਬੋਲੈ ਸੋਇ 'ਹਜ਼ਰਤ ਹੁਕਮ ਮੋਹਿ ਕਉ ਹੋਇ' ॥ ੩੪ ॥ ਸੈਨਾ ਸਕਲ
ਜੀਗ ਕਰਿ ਘੋਹੈ । ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਜੀਵਤਿ ਗਹਿ ਲੈਹੈ । ਨਿਕਟਿ ਆਪ ਕੇ ਜਦ
ਹਮ ਲਜਾਵੈ । ਭਾਤ ਮਰੇ ਕੀ ਕਰਕ ਮਿਟਾਵੈ ॥ ੩੫ ॥ ਭਰਜੇ ਰਿਦਾ ਰਿਸ ਜਾਲ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ । ਸੋ ਸਭਿ ਗੁਰ ਪਰ ਕਰਵ ਨਿਕਾਸੀ । ਤਿਸ ਦਿਨ ਸੁਪਤੋਂ ਨੀਂਦ
ਸੁਖਾਰੀ । ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਗਹਿ ਲੇਹੁ ਕਿ ਮਾਰੀ ॥ ੩੬ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਤਬਿ
ਹਰਖ ਵਧਾਵੈ । 'ਕਾਲੇਖਾਂ ! ਇਮ ਹੀ ਬਨਿਆਵੈ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੇ ਸੰਗ ਸਿਧਾਵਹੁ ।
ਸਜਹੁ ਸੈਨ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਵਾਵਹੁ' ॥ ੩੭ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਕਾਲੇਖਾਂ ਹਰਖਾਯੋ ।
ਕਰਿ ਸਲਾਮ ਕੋ ਸੀਸ ਝੁਕਾਯੋ । ਨਗਨਤੋਗ ਬਿਚ ਸਭਾ ਉਠਾਈ । ਪਾਨਨ
ਬੀਰਾ ਲੀਨਿ ਚਬਾਈ ॥ ੩੮ ॥ ਪਿਖਿ ਉਤਸਾਹ ਸ਼ਾਹੁ ਤਿਸਕਾਲਾ । ਸਿਰੋਪਾਉ
ਮੰਗਵਾਇ ਬਿਸਾਲਾ । ਜ਼ਰੀ ਬਸਤ੍ਰ ਸੁੰਦਰ ਮੁਦਧਾਰੇ । ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ
ਜਿਨਹੁ ਪਰ ਧਾਰੇ ॥ ੩੯ ॥ ਕੰਕਨ ਕੰਚਨ ਹੀਰਨ ਜਰੇ । ਦ੍ਰੈ ਮੰਗਵਾਇ ਸੁ
ਬਖਸ਼ਨ ਕਰੇ । ਕੰਠਾ ਬਝ ਕੀਮਤ ਮੁਕਤਨ ਕੋ । ਉਂਜਲ ਗੋਲ ਦਿਯੋ
ਪਹਿਰਨ ਕੋ ॥ ੪੦ ॥ ਸਵਾ ਲਾਖ ਕੋ ਖਿਲਤ ਕਹਾਵੈ । ਲੇ ਕਾਲੇਖਾਂ ਉਰ
ਹਰਖਾਵੈ । ਹਜ਼ਰਤ ਹੁਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਜਬਿ ਦੀਨਾ । ਸਭਿ ਉਮਰਾਵਨਿ ਹੋਰਨ
ਕੀਨਾ ॥ ੪੧ ॥ ਹੁਤੋ ਮੀਤ ਇਕ ਅਬਦੁਲ ਖਾਨ । ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ ਨਾਮ ਬਖਾਨਿ ।
ਤਿਨ ਭੀ ਦੇਖਤਿ ਚੌਪ ਬਢਾਈ । ਚਹੀ ਗੁਰੂ ਪਰ ਕਰਨ ਚਢਾਈ ॥ ੪੨ ॥ ਦ੍ਰੈ
ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਤਨਾ^੧ ਕੋ ਮਾਲਿਕ । ਬੈਰ ਸੰਭਾਰਿ ਖਰਜੋ ਤਤਕਾਲਕ । ਜਿਤੇ
ਵਕੀਲ ਸ਼ਾਹ ਕੇ ਜਾਨੈ । ਤਿਨ ਸਭਿ ਕੋ ਸਿਰਮੋਰ ਪਛਾਨੈ ॥ ੪੩ ॥ 'ਹਜ਼ਰਤ !
ਹੁਕਮ ਆਪ ਕੋ ਪਾਉਂ । ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੇ ਸੰਗ ਸਿਧਾਉਂ । ਅਬਦੁਲ ਖਾਨ ਮੀਤ
ਮਮ ਮਾਰਾ । ਅਹੈ ਕਰਜ ਸਿਰ ਕਰੋਂ ਉਤਾਰਾ ॥ ੪੪ ॥ ਦਾਵ ਭੇਤ ਬੁਧਿ ਕੋ
ਉਪਜਾਇ । ਕਾਲੇਖਾਂ ਕੋ ਬਨੋਂ ਸਹਾਇ । ਪੰਚ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੋ ਸਿਰੁਪਾਇ ।
ਹਰਖ ਸ਼ਾਹੁ ਕਰਿ ਤਾਂਹਿ ਦਿਵਾਇ ॥ ੪੫ ॥ 'ਜਨੋਂ ਕਨੋਂ ਕਰਿ ਗੁਰਿ ਕੋ
ਗਹਿ ਆਨੋਂ । ਲਰਤਿ ਬਾਹਨੀ ਰਨ ਕਰਿ ਹਾਨੋਂ' । ਸਹਿਤ ਦਮਾਦ ਜੁ
ਪੈਂਦਖਾਨ । ਸਿਰੋਪਾਉ ਤਿਨ ਦੇਵਨ ਠਾਨਿ ॥ ੪੬ ॥ ਦੋ ਸਨਮਾਨ ਬਿਦਾ

^੧ ਕੱਢਾਂਗਾ । ^੨ ਮੋੜੀਆਂ ਦਾ । ^੩ ਸੈਨਾ [ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿਤਨਾ] ।

ਸਭਿ ਕਰੇ । ਨਿਕਸੇ ਵਹਿਰ ਮੋਦ ਉਰ ਭਰੇ। ਸਭਿ ਆਪਨੇ ਭੇਰੇ ਮਹਿ ਗਏ।
‘ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਹਿ’ ਹੁਕਮ ਕੇ ਦਾਏ ॥ ੪੭ ॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿਚੋਂ ਆਇਆ ਹੈ।
‘ਉਮਰਾਵਨ ਚੜ੍ਹਾਈ ਪ੍ਰਸੰਨ’ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦੇਦਸਿ ਅੰਸੁ ॥ ੧੪ ॥

੧੫. [ਲਸਕਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ]

ਦੇਹਗਾ ॥ ਕੁਤਬਖਾਨ ਬੈਠਨੇ ਪਿਖਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਅਪਨੇ ਤੀਰ । ‘ਤੂੰ ਭੀ ਕਰਿ
ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕੇ ਸੁਮਤਿਵੇਤ ਬਡ ਬੀਰ ॥੧॥ ਚੌਪਈ॥ ਨਗਰ ਜਲੰਧਰ ਤਾਲਖ
ਭੇਰੇ’ । ਇਹੁ ਲਸਕਰ ਉਤਸਾਹੁ ਘਨੇਰੇ । ਸਭਿ ਕੀ ਸੁਧ ਲਿਹੁ ਦੇਖਹੁ
ਜੰਗ । ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ ਪੈਂਦੇ ਸੰਗ ॥ ੨ ॥ ਨਿਕਟਿ ਰਹਨਿ ਤੇ ਤੂੰ ਸਭਿ
ਜਾਨਹਿ । ਗਹਨੇ ਜਾਇ ਗੁਰ ਤਿਮ ਬਿਧਿ ਠਾਨਹਿ । ਅਪਨਿ ਚਮ੍ਹ ਸਭਿ
ਸੰਗ ਰਲਾਵੇ । ਮਿਲਿ ਕਠਿ ਕਾਜ ਕਰੇ ਇਤ ਆਵੇ ॥ ੩ ॥ ਸੁਨਤਿ
ਕੁਤਬਖਾ ਕਹਿ ਕਰ ਬੀਦ । ‘ਨਿਸ਼ਚੈ ਗਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ । ਪੈਂਦਖਾਨ
ਜੇਬਿ ਤੇ ਉਠਿ ਆਵਾ । ਤਬਿ ਕੇ ਮੋਹਿ ਭਰੋਸ ਉਪਾਵਾ ॥੪॥ ਪੁਨ ਲਸਕਰ
ਅਬਿ ਚਢ੍ਹਨੇ ਬਿਸਾਲਾ । ਕਿਮ ਗੁਰ ਬਚਹਿ ਨਹੀਂ ਇਸ ਕਾਲਾ । ਜਾਇ
ਸੰਗ ਮੈਂ ਦੇਉਂ ਗਹਾਇ । ਸਭਿ ਸੈਨਾ ਕੇ ਸੰਗ ਮਿਲਾਇ ॥੫॥ ਸ਼ਾਹੁ ਜਹਾਂ
ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਡ ਹੈ ਕੈ । ਬਹੁ ਮੋਲਾ ਸਿਰੁਪਾਉ ਸੁ ਦੇ ਕੈ । ਕੁਤਬਖਾਨ ਕੇ
ਦੀਨਸਿ ਵਿਦਾ । ਹਰਖਤਿ ਵਹਿਰ ਨਿਕਸਿ ਕਰਿ ਤਦਾ ॥ ੬ ॥ ਕਾਲੇਖਾਨ
ਸੰਗ ਸਭਿ ਮਿਲੇ । ਚਢ੍ਹਨਿ ਹੇਤੁ ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਭਲੇ । ਪੈਂਦਖਾਨ ਤੇ
ਆਦਿਕ ਕਹੈ । ‘ਲੁਟਹਿ ਗੁਰ’ ਧਨ ਗਨ ਕੋ ਲਹੈ ॥ ੭ ॥ ਸਭਿ ਜਾਨਤਿ
ਮੈਂ ਭੇਦ ਬਤਾਵੈ’ । ਕਰ ਗਹਿ ਕੈ ਗੁਰ ਕਉ ਲੈ ਆਵੈ’ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਦਲ
ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਵਾਏ । ਸਰਬ ਭਾਤਿ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿਵਾਏ ॥ ੮ ॥ ਗਨ ਗੁਲਕਾ
ਬਾਰੂਦ ਘਨੇਰੀ । ਬਰਤਾਈ ਲਸਕਰ ਬਹੁਤੇਰੀ । ਹਯ ਹੱਥਜਾਰ ਅਪਰ
ਬਰਤਾਏ । ਧਨ ਦੇ ਕਰਿ ਮਨ ਸਭਿਨਿ ਵਧਾਏ ॥ ੯ ॥ ਨਿਜ ਨਿਜ ਸੈਨ
ਅਸੂਦੀ ਕਰਿ ਕੈ । ਪੰਚਹੁ ਬੀਰ ਚਢੇ ਰਿਸ ਧਰਿ ਕੈ । ਮਿਲਿ ਆਪਸ ਮਹਿ
ਭਏ ਸ਼ਰਾਬੀ । ਬੋਲ ਅਟਪਟੇ ਚਹਤਿ ਖਰਾਬੀ ॥ ੧੦ ॥ ‘ਗੁਰ ਕਜਾ ਵਸਤੁ
ਹਮਾਰੇ ਆਗੇ । ਚਢਹਿ ਇਰਾਨ ਵਲਾਇਤ ਭਾਗੇ’ । ਅਬਿ ਪਹੁੰਚਨਿ ਕੀ
ਬਿਲਮ ਹਮਾਰੀ । ਇਕ ਹਮਲੇ ਰਿਪੁ ਦੇ ਹੋਂ ਮਾਰੀ’ ॥੧੧॥ ਸੂਬਾ ਕਾਲੇ-

੧੦ਵੇਂ ਅਧੀਨ ਹੈ [ਅਯ, ਤਮੋਲਕ] । ੧੧ਵੇਂ ਗੇ । ੧੨ਵੇਂ ਸਾਫੇ ਭੇਤ ਜਾਣਦਾ ਹੈ (ਕਿ ਧਨ
ਕਿਏ ਹੈ ਉਹ) ਵੱਸੀਗਾ । ੧੩ਵੇਂ ਚੜ੍ਹਿਆਂ ਦੀਰਘ ਵਲੋਂ ਬੀ ਵੱਜ ਜਾਵੇਗੀ । ੧੪ਵੇਂ
ਹਮਲੇ ਵਿਚ ।

ਖਾਨ ਬਿਸਾਲਾ । ਦੁਤਿਯ ਕੁਤਬਖਾਂ ਚਢਿ ਤਿਸ ਕਾਲਾ । ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ
 ਭਯੋ ਅਰੁਢਨ । ਪ੍ਰੋਰਤਿ ਕਾਲ ਸਭਿਨਿ ਹੂੰ ਮੁਢਨਿ॥੧੨॥ ਪੈਂਦੇਖਾਨ, ਖਾਨ
 ਅਸਮਾਨਾ । ਪੰਚਹੁ ਜੋਧਾ ਠਾਨਿ ਗੁਮਾਨਾ । ਪਾਪ ਬਿਖੈ ਰਤਿ ਜੋ ਬਡ
 ਪਾਪੀ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਤਬਿ ਹੋਇ ਸੁਰਾਪੀ^੧ ॥ ੧੩ ॥ ਬਾਦਿਤ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ
 ਬਜਵਾਏ । ਸਕਲ ਅਰੁਢੇ ਦਲ ਸਮੁਦਾਏ । ਮਨਹੁ ਟੀਡਗਨ^੨ ਗਮਨੇ
 ਐਸੇ । ਹਿਮ ਮਹਿ ਗਰਨ ਜਾਤਿ ਹੈਂ ਜੈਸੇ^੩ ॥੧੪॥ ਮਨਹੁ ਮਕੋਰਨ^੪ ਲਾਗੇ
 ਪੰਖ । ਸਮੁਖ ਬਿਹੰਗਨ ਚਲੇ ਅਸੇਖ^੫ । ਅਪਰ ਭਾਵ ਕਵਿ ਕੇ ਮਨ
 ਮਿਲਜੇ । ਜਨੁ ਸਲਿਤਾਪਤਿ ਉਛਲਤਿ ਚਲਜੇ ॥੧੫॥ ਪਰਤਿ ਕੁਲਾਹਲ
 ਮਾਰਗ ਮਾਂਹੀ । ਉਡੀ ਧੂਲ ਰਵਿ ਢਾਂਪਜੇ ਤਾਂਹੀ । ਧਰਾ ਹਲਾਵਤਿ ਗਮਨੀ
 ਸੈਨਾ । ਮਾਨਹੁ ਆਪ ਚਲੀ ਜਮ ਐਨਾ^੬ ॥ ੧੬ ॥ ਕੇਤਿਕ ਚਢੇ ਉਤੰਗ
 ਮਤੰਗਨਿ । ਕਿਤਿਕ ਨਚਾਵਤਿ ਚਪਲ ਤੁਰੰਗਨਿ । ਗਜਗਾਹਨ ਬੰਧੇ ਬਡ
 ਬੀਰਗਾਹਿ ਕਮਾਨ ਭਰਿ ਤਰਕਸ਼ ਭੀਰ ॥ ੧੭ ॥ ਕਿਤਿਕ ਤੁਫੰਗਨ ਹਾਥ
 ਉਠਾਵੈ । ਹਯਨਿ ਭਗਾਇ ਨਚਾਇ ਦਿਖਾਵੈ* । ਦੀਰਘ ਭੋਮਰ ਹਾਥ
 ਉਭਾਰੇ । ਬੰਬਲਿਆਲੇ ਖਰ ਅਨਿਯਾਰੇ^੭ ॥ ੧੮ ॥ ਖਰ ਖੰਡੇ ਤੇਗੇ ਦਰ-
 ਮਜਾਨੀ^੮ । ਸੈਫ, ਸਰੋਹੀ, ਸਾਂਗ ਮਹਾਨੀ । ਇਮ ਲਵਪੁਰਿ ਤੋ ਚਢਿ ਕਰਿ
 ਚਾਲੇ । ਸਭਿ ਸਮਾਜ ਹਿਤ ਲਰਨ ਸੈਭਾਲੇ ॥ ੧੯ ॥ ਪੰਦ੍ਰਹ ਕੋਸ ਜਾਇ
 ਕਿਯ ਡੇਰਾ । ਨਿਸ ਬਿੱਸਮ ਕਰਨਿ ਬਲ ਹੋਰਾ ਮੌਜੂਦਾਤ^੯ ਲੀਨਿ ਸਭਿ-
 ਹਿਨਿ ਕੀ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਿਸਲ ਬਨਾਇ ਭਣਨਿ ਕੀ ॥ ੨੦ ॥ ਸਭਿ ਕੋ
 ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਿ ਲੀਨਾ । ਜੋ ਜਿਹ ਚਾਹਤਿ ਸੋ ਤਿਹ ਦੀਨਾ । ਖਾਨ ਪਾਨ
 ਕਰਿ ਕੈ ਤਿਸ ਬਾਨ । ਲਸਕਰ ਸੁਪਤ ਜਥਾ ਸੁਖ ਠਾਨਿ ॥ ੨੧ ॥ ਬਡੀ
 ਪ੍ਰਾਤਿ ਤੇ ਬਜੇ ਨਗਾਰੇ ਜੋਧਾ ਉਠੇ ਕੀਨਿ ਸਭਿ ਤਨਾਰੇ ਪਾਇ ਹਯਨਿ ਪਰ
 ਨਿਜ ਨਿਜ ਜੀਨ । ਤੂਰਨ ਤਬਹਿ ਅਰੁਢਨ ਕੀਨਿ ॥ ੨੨ ॥ ਬਡ ਮਤੰਗ
 ਪਰ ਪਾਇ ਅੰਬਾਰੀ । ਲਾਗੀ ਜ਼ਰੀ ਸਤਾਰਨ ਸਾਰੀ । ਚਢਿ ਕਾਲੇਖਾਂ
 ਮਾਰਗ ਚਾਲਾ । ਗਮਨਜੋ ਲਸਕਰ ਸੰਗ ਬਿਸਾਲਾ ॥੨੩॥ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਹਿ

^੧ ਸੁਰਾਬੀ । ^੨ ਟਿੱਡੀ ਦਲ । ^੩ ਬਰਫ ਵਿਚ ਗੱਲਨ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ^੪ ਮਕੋੜਿਆਂ
 ਨੂੰ । ^੫ ਛਿੱਡੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸੇਖੀ ਹੀ ਚਲੇ ਹਨ (ਛਿੱਡੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਂਦੇ
 ਹਨ) । ^੬ ਜਮ ਦੇ ਘਰ । ^੭ ਬਲਾਂ ਵਾਲੇ, ਤਿੱਠੇ ਤੇ ਨੌਕਦਾਰ । ^੮ ਮਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ।
 (ਅ) ਵਿਚਲੇ ਮੇਲ ਵੇ । ^੯ ਹਾਜ਼ਰੀ ।

* ਪਾ:-ਦਿਖਾਇ ਚਲਾਵੈ ।

ਸੈਂਕਰੇ ਆਗੇ । ਚਲੇ ਜਾਹਿ ਸੰਘਰ ਅਨੁਰਾਗੇ^੧। ‘ਮਾਰਹਿ, ਗਹਹਿ’ ਕਰਤਿ
 ਬਕਬਾਦਾ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਕਾਲੇਖਾਂ ਅਹਿਲਾਦਾ ॥ ੨੪ ॥ ਨਦੀ ਬਿਪਾਸਾ
 ਕੇ ਤਟ ਆਏ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੇ ਕੇਵਟ ਬੁਲਿਵਾਏ। ਕਰੀ ਸਮੁਹ ਏਕ ਥਲ
 ਤਰਨੀ^੨ । ਤੁਰਨ ਪਾਰ ਸੈਨ ਸਭਿ ਕਰਨੀ ॥ ੨੫ ॥ ਲਗੇ ਉਤਾਰਨਿ ਭਰਿ
 ਭਰਿ ਪੂਰ । ਕਰਤਿ ਸੀਘ੍ਰਤਾ ਉਤਰੇ ਸੂਰ । ਪੀਚਹੁ ਜੋਧਾ ਲਸ਼ਕਰ ਸਾਰੇ ।
 ਭਏ ਪਾਰ ਨਹਿ ਲਗੀ ਅਵਾਰੇ ॥ ੨੬ ॥ ਕੁਤਬਖਾਨ ਕੋ ਕਰਿ ਕੈ ਆਗੇ ।
 ਚਲੇ ਜਲੰਧਰ ਕੇ ਮਗ ਲਾਗੇ । ਪਹੁਚਤਿ ਭਏ ਕਰਜੇ ਸਭਿ ਡੇਰਾ । ਛਾਯਾ
 ਸਹਿਤ ਥਾਨ ਜਹਿ ਹੋਰਾ ॥ ੨੭ ॥ ਤੀਬੁ ਬਿੰਦ ਲਗੇ ਚਹੁ ਫੇਰੇ । ਮਨਹੁ ਸਮੁੰਦ੍ਰ
 ਪਾਇ ਕਰਿ ਘੇਰੇ । ਦੀਪ ਸਮਾਨ ਨਗਰ ਦਿਸ਼ਟਾਵਤਿ । ਹਯ ਹਿਰੇਖ ਜਹਿ
 ਕਹਾ ਉਠਾਵਤਿ ॥ ੨੮ ॥ ਜਥਾ ਜੋਗ ਸੇਵਾ ਸਭਿ ਕੇਰੀ । ਕੁਤਬਖਾਨ ਕਰਿਵਾ-
 ਇ ਘਨੇਰੀ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਨਮਾਨ ਸਮੇਤਾ । ਬੁਝਿ ਬੁਝਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਹੁ
 ਦੇਤਾ ॥ ੨੯ ॥ ਨਿਸ ਬਿੱਸਾਮ ਕਰਜੇ ਸਭਿ ਕਾਹੂ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਅਪਨੀ
 ਮਿਸਲਨਿ ਮਾਂਹੂ^੩ । ਭਈ ਪ੍ਰਤਿ ਤੁਰਕ ਜੁ ਉਮਰਾਵ । ਚਿਤਵਹਿ ਚਿਤ
 ਮਹਿ ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ॥ ੩੦ ॥ ਭਏ ਏਕ ਥਲ ਮਸਲਤਿ ਕਰਿਬੇ । ਗੀਦੀ
 ਡਰਤਿ, ਲਖਤਿ, ਹੁਇ ਮਰਿਬੇ^੪। ਕੀਨਸਿ ਕਾਲਖਾਨ ਬਖਾਨ । ‘ਕੁਤਬ-
 ਖਾਨ ਸੁਨਿ ਤੂੰ ਮਤਿਵਾਨ ! ॥ ੩੧ ॥ ਆਗੇ ਜੰਗ ਗੁਰੂ ਬਹੁ ਕਰੇ । ਗਨ
 ਉਮਰਾਵ ਸੈਨ ਜੁਤਿ ਮਰੇ । ਸੋ ਬਿਧਿ ਹੋਇ ਨ, ਕਹੈ ਉਪਾਇ । ਨਿਕਟਿ
 ਰਹਹਿ ਤੂੰ ਜਾਨਹਿ ਦਾਇ’ ॥ ੩੨ ॥ ਕਹਤਿ ਕੁਤਬ ‘ਜੋਧਾ ਗੁਰ ਬਲੀ ।
 ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਕਰਹਿ ਲਰਹਿ ਬਿਧਿ ਭਲੀ । ਸਭਿ ਲਸ਼ਕਰ ਕੋ ਪਾਵਹੁ ਜੋਰ ।
 ਮਿਲਿ ਕੈ ਸੰਘਰ ਕੀਜਹਿ ਘੋਰ ॥ ੩੩ ॥ ਅਪਰ ਭੇਦ ਮੈਂ ਲਖੈਂ ਨ ਕੋਈ
 ਨਹੀਂ ਮੇਲ ਗੁਰ ਸੋਂ ਕਬਿ ਹੋਈ । ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਮਲ ਜੇ ਹੋਇ । ਤੋਂ ਬਸ
 ਚਲਹਿ ਨ ਹਮਰੋ ਕੋਇ’ ॥ ੩੪ ॥ ਪੈਂਦਾ ਕਹੈ ‘ਵਹਿਮ ਕਜਾ ਕੀਜੈ । ਮੈਂ
 ਗੁਰ ਪਕਰੋਂ ਦੇਖਨਿ ਕੀਜੈ । ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਮਲ ਜੇ ਕਹਹੁ । ਸਭਿ ਛਿਤ
 ਕੋ ਮਾਲਿਕ ਹੁਇ ਲਹਹੁ’ ॥ ੩੫ ॥ ਕਹਿ ਕਾਲੇਖਾਂ ‘ਨਿਸਚੈ ਅਹੈ । ਤਉ
 ਲਰਨ ਕੋ ਭੇਦ ਜਿ ਲਹੈ । ਤੋਂ ਅਛੇ ਰਿਪੁ ਤੇ ਜੇ ਪਾਵੈ ਗਾਢਲ ਹੋਇਹਾਰ
 ਸੋ ਜਾਵੈ ॥ ੩੬ ॥ ਦਾਵ ਘਾਵ ਜੇ ਜਾਨਹਿ ਨਾਂਹੀ । ਤਿਨ ਕੀ ਫਤਹ ਨ ਹੈ
^੧ਦੁੱਧ ਦੇ ਚਾਉ ਵਿਚ । ^੨ਹੇੜੀਆਂ । ^੩ਜਥਿਆਂ ਵਿਚ । ^੪ਗੀਦੀ ਡਰਵੇ ਹਨ ਤੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ
 ਕਿ ਮਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ॥ ^੫(ਤਾਂ ਇਹ) ਜਾਣ ਲਓ (ਕਿ ਉਹ) ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦੇ ।

ਰਣ ਮਾਂਹੀ । ਰਿਪੁ ਕੋ ਬਲ, ਦਲ, ਦੁਰਗ, ਸੁ ਕੋਸ਼ਾਸਖਾ ਸਹਾਇਕ ਜਾਹਿ
 ਭਰੋਸ ॥ ੩੭ ॥ ਲਖਿਬੋ ਉਚਿਤ ਅਹੈ ਇਹ ਸਾਰੇ । ਬਹੁਰ ਆਪਨੇ
 ਹੋਰਿ ਬਿਚਾਰੇ । ਅਧਿਕ ਸੋਤੁ ਮਹਿ ਜਾਨਹਿ ਜੋਇ । ਤਿਹ ਕੋ ਜਤਨ
 ਕਰਹਿ ਬੁਧਿਸੋਇ ॥ ੩੮ ॥ ਯਾਂਤੇ ਗਰਬ ਬਾਤ ਕੋ ਤਨਾਗਹੁ । ਕਰੋ ਬਿਚਾਰ
 ਨੀਤ ਮਗ ਲਾਗਹੁ । ਅਨਵਰ ਕੋ ਅਬਿ ਭੋਜਨਿ ਕੀਜੈ-ਆਏ ਲਰਨ-
 ਭੇਦ ਨਹਿ ਦੀਜਹਿ ॥ ੩੯ ॥ ਪਰਖਹਿ ਗੁਰ ਕੀ ਸਗਰੀ ਬਾਤ । ਦਲ ਬਲ
 ਆਇ ਪਾਇ ਹੈ ਘਾਤ । ਇਸ ਆਏ ਤੇ ਪੁਨ ਰਣ ਮੰਡਹਿ ॥ ਖੜਗ ਖਰਨ
 ਤੇ ਕਰਿ ਖੰਡ ਖੰਡਹਿ ॥ ੪੦ ॥ ਏਹਗ ॥ ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ ਖਾਨ ਸੁਨਿ
 ਕੀਨਿ ਸਰਾਹਨਿ ਬਾਤ । 'ਇਮ ਹੀ ਆਛੀ ਕਰਨਿ ਹੈ ਜਾਨਿ ਲੀਜੀਐ
 ਘਾਤਿ' ॥ ੪੧ ॥ ਅਸ ਮਸਲਤ ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰੀ ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਉਮਰਾਵ । ਭਯੋ
 ਤਨਾਰ ਤਬਿ ਚਲਨ ਕੋ ਅਨਵਰ ਜਾਕੋ ਨਾਵ ॥ ੪੨ ॥

ਭਿੰਨਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
 ਭਿੰਨਿ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਠਾਕਰ ਚਰਨ' ਪੰਜਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਮੰਦਰਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੧੫ ॥

੧੬. [ਅਨੰਤ ਦਾ ਸ਼ਾਪ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਬਖਸ਼ਵਾਇਆ । ਤਸਵੀਰ ਚਿੱਤ੍ਰੀ । ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ] ।
 ਏਹਗ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਹਿਤ ਇਮ ਪੈਂਦ ਕੋ ਭਾਖਨੋ ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ
 ਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ ਕੋ ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਸੰਗ ॥ ੧ ॥ ਸ੍ਰੈਯਾ ਵੰਦ ॥ ਲਾਇ ਬਿਸਾਲ
 ਸੁਧਰਮਾ ਕੇ ਸਮਦਿਪਤਿ ਸਭਾ ਗੁਰ ਇੰਦ੍ਰ ਮਨੀਂਦਾ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸੰਗਤਿ
 ਨਿਤ ਆਵਹਿ ਦਰਸਹਿ ਪੂਜਹਿ ਪਦ ਅਰਬੰਦ । ਸੁਰ ਸਮ ਸਿਖ ਕੀ ਭੀਰ
 ਨਿਕਰਿ ਬਹੁ ਅਰਪ ਅਨੇਕ ਅਕੋਰਨਿ ਬੰਦ । ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੈ ਕੇ
 ਜਸੁ ਉਚਰਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ॥ ੨ ॥ ਸੁਭਤਿ ਸਿੰਘਾਸਨ ਮਨਹੁ ਬਿਸਨ
 ਪ੍ਰਭੁ ਚਹੈ ਸੁ ਕਰੈ ਬਿਲੰਬ ਨ ਕੋਇਤਉ ਮਾਨਵੀ ਲੀਲਾ ਧਾਰੈ ਰਾਮਚੰਦ
 ਕੇ ਸਮਸਰ ਸੋਇ* । ਬਾਰ ਬਾਰ ਪ੍ਰਿਯ ਰਣ ਕੋ ਠਾਨਹਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦ
 ਉਪਮਾ ਤਬਿ ਹੋਇ* । ਕਰਹਿ ਭੋਗ ਮਹਿ ਜੋਗ ਅਨੰਦਤਿ ਰੋਗ ਸੋਗ

*ਵੇਰੀ ਦਾ ਬਲ, ਫੌਜ, ਕਿਲਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਮਿੱਤ੍ਰ ਤੇ ਮਦਦਕਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਣਨੇ
 ਚਾਹੀਏ ਹਨ ਸਾਰੇ । *ਵੇਰੀ ਪਾਸ ਜੋ (ਕਿਲ੍ਹਾ, ਸੈਨਾ ਅਦਿ ਭੀਜ਼) ਬਹੁਤ ਜਾਣੇ । *ਤਿਸ
 ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੇ ਸੋ ਬੁਧੀਵਾਨ ਹੈ । *'(ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ) ਭੇਤ ਨਾ ਵੇਵੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੜਨ ਆਏ
 ਹਾਂ । *ਫਿਰ ਜੁਧ ਕਰਾਂਗੇ । *ਤਿੱਖੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵੋਟੇ ਵੋਟੇ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ । *ਵੇਖ
 ਸਭਾ । *ਗ੍ਰਿਹਸਥ ।

*ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
 ਅਵਤਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਬੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮਾ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਤੇ
 ਪਰਾਵਰਾਂ ਦੇ ਨਾਭ ਕਿਹਾ ਹੈ । ਵੇਖੋ ਨਾ: ਪ੍ਰਾ: ਪ੍ਰ: ਅਧਯਾਯ ੧ ਅੰਕ ੪ । ਇਥੇ ਕੇਵਲ ਲੀਲਾ
 ਮਾਝ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਤਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ।

ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਬੋਇ॥੩॥ ਜਿਸ ਪਰ ਕਰਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨੀ ਦੇਂ ਸਿਮਰਨ
ਸਤਿਨਾਮ ਕਿ ਗੁਨਾਨ । ਠਾਂਢੀ ਰਹੇਂ ਅਠਾਰਹਿ ਸਿੱਧਾਂ ਆਇਸੁ ਮਾਨਹਿ
ਜੋਰਤਿ ਪਾਨਾਸਕਤਿ ਬਿਸਾਲ ਪਾਇ ਸੰਭਿ ਬਿਧਿ ਕੀ ਨਹਿ ਨ ਜਨਾਵਹਿ,
ਅਪਰ ਸਮਾਨ । ਐਸੇ ਸਿੱਖ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਗੁਰ ਕੇ ਦਿਵਸ ਪੁਰਬ^੧ ਕੇ ਦਰਸਹਿ
ਆਨਿ॥੪॥ ਕੁੱਕੇ ਨਾਮ ਹੁਤੋ ਸਿੱਖ ਗੁਰ ਕੇ ਪਠਨ ਸ੍ਰਵਨ ਮਹਿ ਪ੍ਰੇਮ
ਮਹਾਨਾਤਿਹ ਸੁਤ ਨਾਮ ਅਨੰਤਾ ਜਾਨਹੁ ਗੁਰਮੇਵਾ ਮਹਿ ਰਹਿ ਸਵਧਾਨਾ
ਸੁਪਕਾਰ ਕਹਿ^੨ 'ਦੇਗਥਾਨ ਢਿਗ ਗਹਿ ਗੁਲੇਲ ਹਤਿ ਬਾਇਸ ਤਾਨਿ'^੩ ।
ਨਿਕਟਿ ਨ ਹੋਨ ਦੇਹੁ, ਗਨ ਆਵਤਿ^੪, ਇਸੀ ਕਾਜ ਪਰ ਰਹੁ, ਸਿੱਖ
ਮਾਨਿ^੫ ॥ ੫ ॥ ਗੁੰਧ ਚੂਨ^੬ ਪਿਖਿ ਬਾਇਸੁ ਆਯੋ, ਗਹਿ ਗੁਲੇਲ ਤਿਹ ਦਯੋ
ਛਰਾਇਪੁਨ ਆਵਤਿ, ਹਟਕਾਵਤਿ ਪੁਨ ਪੁਨ, ਜਬ ਚਤ ਲਖਜੋ-ਨਹੀਂ
ਇਹੁ ਜਾਇ-ਤਾਨ ਗੁਲੇਲਾ ਫਰ ਮਹਿ ਮਾਰਜੋ^੭ ਲੰਗਰਾ ਭਯੋ ਕਾਗ ਦੁਖ
ਪਾਇਭੋਜਨ ਕਰਨਿ ਗੁਰੁ ਤਬਿ ਪਹੁੰਚੇ ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਅਚਿ ਕੈ ਤ੍ਰਿਪਤਾ-
ਇ ॥ ੬ ॥ ਗਨ ਕਾਗਨਿ ਕੋ ਟੁਕਰਾ ਪਾਏ ਤਤਛਿਨ ਮਿਲੇ ਖਾਇ ਸਮੁ-
ਦਾਇਤਿਨ ਮਹਿ ਲੰਗਰਾ ਦੁਖ ਤੇ ਬਿਚਰਤਿ, ਪਿਖਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਇਮ ਸੁਪ
ਅਲਾਇ । 'ਜਾਇ ਰਸਾਤਲ'^੮, ਕਿਨ ਇਹ ਮਾਰਜੋ^੯ ਤਬਿ ਬਾਇਸੁ ਕੀ ਪੀਰ
ਨਸਾਇਸੁਨਤਿ ਅਨੰਤਾ ਚਿੰਤਾ ਅਨੰਤਾ^{੧੦} ਜਾਇ ਪਿਤਾ ਸੋਂ ਕਹੀਂ ਸੁਨਾਇ
॥ ੭ ॥ ਸੁਤ ਪਿਤ ਜੁਗ ਮਨ ਮਹਿ ਬਿਸਮਾਏ ਚਿੰਤਾ ਦੁਖਤਿ ਸ਼ੋਕ ਤੇ
ਦੀਨਿ। ਦੁਰਬਲ ਭਯੋ ਅਨੰਤਾ ਅਤਿ ਸ਼ੈ, ਕੁੱਕੇ ਦੇਖਿਦੇਖਿ ਨਿਤ ਛੀਨ^{੧੧} ।
ਬਿਨੈ ਕਰੀ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨਿ ਆਰੈ, 'ਬਖਸ਼ਾਵਹੁ ਮਮ ਸੁਤ ਸੁਖ ਹੀਨ'^{੧੨} ਤਿਨਹੁ
ਕਹਜੇ 'ਬਿਧੀਏ ਢਿਗ ਗਮਨਹੁ, ਉਪਕਾਰੀ, ਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਪ੍ਰਬੀਨ'^{੧੩} ॥ ੮ ॥
ਸੁਨਤਿ ਜਾਇ ਤਿਸ ਕੇ ਪਗ ਪਕਰੇ ਭਾਖਜੇ ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਇ ।
'ਗੁਰ ਬਚ ਕਹਜੇ ਰਸਾਤਲ ਜਾਵਹਿ, ਇਹ ਬਖਸ਼ਾਵਹੁ ਜਤਨ ਉਪਾਇ ।
ਸ਼ਰਨ ਪਰੇ ਨਹਿ ਅਪਰ ਸਹਾਇਕ ਤੁਮ ਬਿਨ ਹਮ ਕੋ ਬਾਇਨ ਕਾਇ'^{੧੪} ।
ਬਿਨੈ ਸੁਨੀ ਕਰੁਨਾ ਕਰਿ ਬਿਧੀਏ ਕਹਜੇ ਕਿ 'ਚਿੰਤਾ ਦੇਹੁ ਗਵਾਇ ॥ ੯॥

^੧ ਮਾਸਆ ਆਇਕ । ^੨ ਰਸਾਤਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ । ^੩ ਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ । ^੪ ਬਹੁਤੇ
(ਕਾਂ) ਆਂਢ ਹਨ । ^੫ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਨਕੇ । ^੬ ਗੁੰਧਿਆਂ ਹੋਇਆ ਆਟਾ । ^੭ ਬਿਚਕੇ (ਕਮਲ)
ਗੁਲੇਲਾ (ਕਾਂ) ਬਾਝੁ ਵਿਚ (ਜਾ ਸਾਹਮਣ ਕਰਕੇ) ਮਾਰਿਆ । [ਹਿੰ ਫਰ=ਸਾਹਮਣੇ । ਫਾ,
ਫਰ=ਖੰਡ, ਖੰਡ ਫਾਲਾ ਬਾਝੁ] । ^੮ ਠਰਜੀ ਨੂੰ । ^੯ ਫੁਲਕੇ ਅਨੰਤਾ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਚਿੰਤਾਵਾਨ
ਹੋ ਕੇ । ^{੧੦} ਲਿੱਸਾ (ਜਾ ਉਦਾ) ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇ ।

ਜਨੈਂ ਕਜੈਂ ਮੈਂ ਬਖਸ਼ਾਵਨ ਕਰਿ ਹੋਂ ਸਮਾਂ ਕਹਨਿ ਕੋ ਜਬਿ ਬਨ ਜਾਇ' ।
 ਇਮ ਕਹਿ ਗੁਰ ਸਮੀਪ ਤਬਿ ਗਮਨੈ ਸੁਤ ਪਿਤ ਸੁਨਤਿ ਰਹੇ ਹਰਖਾਇ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਚਵੈ ਅਖੇਰ ਕਰਨਿ ਕੋ ਚਲਨੈ ਸੰਗ ਹਯ ਜੀਨ ਪਵਾਇ* ।
 ਬਹਿਰੀ, ਬਾਜ, ਕੁਹੀ, ਬਹੁ ਸ਼ਿਕਰੇ, ਚੀਤੇ ਬਲੀ, ਸ੍ਰਾਨ ਸਮੁਦਾਇ ॥੧੦॥
 ਬਨ ਬਿਚਰਤਿ ਬਨ ਜੀਵਨ ਘਾਵਤਿ ਕਰੇ ਮੁਕਤਿ ਜੇ ਨਿਜ ਕਰ ਘਾਇ ।
 ਹਟਿ ਕਰਿ ਟਿਕੇ ਆਨ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਗ੍ਰਾਮ ਨਿਕਟਾਇ ।
 ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਅਵਕਾਸ ਬਿਲੋਕਨੈ ਸਿਖ ਸੁਤ ਕੀ' ਸਭਿ ਗਾਥ ਸੁਨਾਇ' ਦੇਹੁ
 ਰਸਾਤਲ ਮੋਹਿ ਪ੍ਰਭੂ ! ਅਬਿ ਸਿਸ ਅਪਰਾਧ ਛਿਮਹੁ ਸੁਖਦਾਇ' ॥੧੧॥
 ਕਹਨੈ ਗੁਰੂ 'ਸਿਸ ਕੋ ਨ ਰਸਾਤਲ, ਤੂੰ ਮਮ ਪ੍ਰਿਯ ਹੈਂ ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲ ।
 ਛੋਟਾ ਮੀਰ ਰਸਾਤਲ ਪਹੁੰਚੈ ਜਹਾਂ ਬਸਾਹੈ ਨਰ ਕੁਟਿਲ ਕੁਚਾਲ†' । ਇਮ
 ਕਹਿ ਸਿਖ ਸੁਤ ਬਖਸ਼ਨ ਕੀਨਸਿ ਭਯੋ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਸ਼੍ਰਾਪ ਕੁਚਾਲ । ਚਢਿ
 ਆਏ ਕਰਤਾਰ ਪੂਰੇ ਪੁਨਿ ਬੈਠੇ ਸੰਧਨਾ ਸਮੈਂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥੧੨॥ ਬਿਧੀ ਚੰਦ
 ਸੋਂ ਪਿਤ ਸੁਤ ਦੋਨਹੂੰ ਆਇ ਬੰਦਨਾ ਪਦ ਪਰ ਕੀਨਿ। ਦਯਾ ਸਿੰਧੁ ਚਰਨਾਂ-
 ਮਿਤ੍ਰ ਦੋਨੋਂ ਸਿਖ ਸੁਤ ਪਾਨ ਕਰਨੈ ਦੁਖ ਹੀਨ । ਤਨ ਮਨ ਸੰਕਟ
 ਸਕਲ ਨਾਸ ਕਰਿ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮਾਨ ਭਯੋ ਪਲਾ‡ ਪੀਨ' । ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ
 ਕੁਛ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਏ ਸਦਾ ਸਹਾਈ ਸਿੱਖਨਿ ਦੀਨ ॥੧੩॥ ਮਾਸ ਅਸਾਫ
 ਪਵਿਰਤਨੈ ਜਗ ਮਹਿ ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਚਵੈ ਸ਼ਿਕਾਰ । ਬਰਣ ਸੁਪੈਦ
 ਤੁਰੰਗਮ ਕੋ ਸੁਭ ਜਿਮ ਰਵਿ ਬਾਹਨ' ਸੁਭਤਿ ਉਦਾਰ । ਜਾਮਾ ਗਰ
 ਅਭਿਰਾਮ ਝੀਨ ਬਹੁ ਸੁਖਮ ਸੁਤ ਦਿਪਹਿ ਤਨ ਚਾਰੁ । ਸਿਰ ਉਸ਼ਨੀਕ'
 ਨੀਕ ਬਿਧਿ ਬੰਧਨ ਹੀਰੇ ਸ੍ਰੇਤ ਜਿਗਾ ਦੁਤਿਕਾਰ ॥੧੪॥ ਮੁਕਤਾ ਗੋਲ
 ਮੋਲ ਬਹੁ ਜਿਨ ਕੋ ਉੱਜਲ ਮਾਲਾ ਦਿਪਤਿ ਬਿਸਾਲ । ਬਾਜ਼ ਸੁਪੈਦ
 ਹਾਥ ਪਰ ਬੈਠਨੈ ਮਨਹੂੰ ਮਾਨਸਰ ਆਇ ਮਰਾਲ^੪ । ਚੰਦ, ਕੁੰਦ, ਮਾਨਿੰਦ,

*ਸਿਖ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦੀ । *ਮਾਸ ਮੋਟਾ ਹੋ ਗਿਆ । *ਗੁਰਜ ਦਾ (ਚਿੱਟਾ) ਘੋੜਾ । *ਦਸਤਾਰ ।
 †ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਤੋਂ ਹੀਸ ਆਇਆ ਹੈ । *ਪਾ:-ਉਪਾਇ ।

‡ਇਥੇ ਅਨੰਤੋਂ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਨੂੰ ਅਕਾਰਣ ਰਸਾਤਲ ਜਾਣ ਦਾ ਸ਼੍ਰਾਪ ਨਹੀਂ
 ਹੈ, ਅਸਲੀਅਤ ਵੱਸੀ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਦੇ ਰਸਾਤਲ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮਾਨ ਉਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ
 ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਪਾਪੀ ਤੇ ਕੁਟਿਲ ਨੌਕ ਵਸਦੇ ਹਨ ਜੋ ਰਸਾਤਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ
 ਹਨ । ‡ਪਾ:-ਬਲ ।

ਸੁਧਾ ਨਹਿ ਸਜਤਿ ਸ੍ਰੇਤਤਾ ਇਸ ਬਿਧਿ ਨਾਲ^੧ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਅੱਗੁ
ਸਿਧਾਵਤਿ ਬਿਧੀਚੰਦ ਗੁਰ ਪਾਛੈ ਚਾਲਿ ॥ ੧੫ ॥ ਬੰਕੇ ਬੀਰ ਬੰਦ ਬਲ-
ਵੰਤੇ ਬਾਹੁ ਬਿਸਾਲ ਚਢੇ ਬਾਜ਼ੀਨਿ^੨। ਬਾਨ ਕਮਾਨ ਤੁਫੰਗ ਸੰਭਾਰਤਿ ਪੀਛੈ
ਗਮਹਿ ਬੀਰ ਰਸ ਭੀਨ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਬਾਗ ਗਹੀ ਕਰ, ਸੁੰਦਰ
ਸੁਭਤਿ ਤੁਰੰਗਮ ਪੀਨ । ਜਨੁ ਐਰਾਵਤ ਬਤਸ^੩, ਚਪਲ ਅਤਿ, ਚਲਤਿ
ਚਾਲ ਚੋਰਤਿ ਚਿਤ ਚੀਨ ॥ ੧੬ ॥ ਮਨਹੁ ਦੁਗਧ ਕੇ ਉਦਧਿ ਮਥਨ ਕਰਿ
ਸਾਰ ਸੇਤਤਾ ਲਈ ਨਿਕਸਿ^੪ । ਕਮਲਾਸਨ ਇਕ ਚਿਤ ਹੁਇ ਸਿਰਜਨੈ
ਅੰਗ ਅੰਗ ਕਰਿ ਕੈ ਨਿਰਜਾਸ । ਮਨਹੁ ਕਾਮ ਕਾਰੀਗਰ ਕਰ ਸੇਂ ਆਕ੍ਰਿਤ-
ਕਰੀ^੫, ਰਹੀ ਸੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਕਿਧੈਂ ਤੁਰੰਗਮ ਰਚਿ ਕਰਿ ਤਨ ਸਭਿ ਲੇਪਨ
ਕੀਨਿ ਸੁਧਾ ਪੁਨ ਤਾਸ^੬* ॥ ੧੭ ॥ ਅੱਗੁ ਨਾਸਕਾ ਤੀਖਨ ਸੁੰਦਰ ਉਚੀ ਗ੍ਰੀਵ
ਚਲਤਿ ਬਲ ਸੰਗ । ਦੋਨ ਸ਼੍ਰੋਨ ਲਘੁ ਤੀਖਨ ਉਚੈ^੭, ਰੁਚਿਰੁ ਬਿਲੋਚਨ
ਕੁਛਕੁ ਉਤੰਗ । ਕਰਤਿ ਕੁੰਡਲੀ ਅਗਲੇ ਪਾਇਨਿ ਜਥਾ ਜੋਗ ਜਿਸ ਕੇ
ਸਰਬੰਗ । ਸਟਕਾਰੀ ਲਾਂਗੁਲ^੮ ਬਹੁ ਫੇਰਤਿ, ਮਨ ਸੇਂ ਲੀਨ ਹੋਤਿ ਇਕ
ਰੰਗ^੯ ॥ ੧੮ ॥ ਰਹਜੇ ਜਾਮ ਦਿਨ ਗਮਨਤਿ ਇਸ ਬਿਧਿ ਦੋਇ ਸਿੱਖ ਆਏ
ਅਗੁਵਾਇਪਹੁੰਚੇ ਅਗੋਰੇ ਕਰਿ ਪਗ ਬੰਦਨ, ਪਿਖਿ ਸਤਿਗੁਰ ਠਾਵੇ ਤਿਸ
ਥਾਇੰ । ਬੁਝਨ ਕਰੀ ‘ਕਹਾਂ ਤੇ ਤੁਮ ਹੋ ? ਕਯਾ ਤੁਮ ਕਾਜ ਕਰਤਿ ਸਤਿ
ਭਾਇ ? ਕਿਤ ਕੈ ਗਮਨੈ ? ਕਯਾ ਚਿਤ ਇੱਛਾ ?’ ਸੁਨਿ ਦੋਇਨ ਮੁਖ ਬਾਕ
ਅਲਾਇ ॥ ੧੯ ॥ ‘ਕਰਤਿ ਚਿਤੋਰੇ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ ਸੁੰਦਰ ਜਾਤਿ ਹਮਾਰੀ ਲਖਹੁ
ਤਿਖਾਨ । ਰਾਵਰ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਆਏ, ਦਿਵਸ ਬਹੁਤ ਕੀ ਚਾਹ
ਮਹਾਨ । ਉਚਿਤ ਹਮਾਰੇ ਕ੍ਰਿਤ ਆਪ ਕੀ, ਸੋਪਿ ਕਰਹੈ ਹਮ ਇੱਛਾ
ਠਾਨਿ’ । ਸਤਿਗੁਰ ਦਈ ਨ ਤਬਿ ਕੁਛ ਆਇਸੁ ਬਿਧੀਚੰਦ ਨੇ ਮਨ ਕੀ
ਜਾਨਿ ॥ ੨੦ ॥ ਕਹਤਿ ਭਯੋ ‘ਅਬਿ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਜੈਸੀ ਬਾਜ਼ੀ ਬਾਜ਼ ਸਮੇਤ ਸੁਹਾਇ

^੧ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ, ਮਰਤਬਾਨ ਦਾ ਵੁੱਲ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ (ਭੀ ਵੁੱਲ) ਨਹੀਂ, ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੁਫੇਦੀ ਸਜ ਰਹੀ ਹੈ । ^੨ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ । ^੩ਐਰਾਵਤ (ਹਾਥੀ) ਦਾ ਬੱਚਾ । ^੪ਮਾਨੇਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਕੇ ਉੱਜਲਤਾ ਰੂਪ ਸਾਰ ਕੱਢ ਲਿਆ ਹੈ । ^੫ਤੁਰਤੀ ਮਾਨ ਕੀਤੀ । ^੬ਤਿਸ (ਉਤੇ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਲੇਪਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । ^੭ਵੇਵੇਂ ਕੰਨ ਛੋਟੇ ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਉੱਚੇ ਹਨ । ^੮ਪਲਮਈ ਪੁਛ । ^੯ਇਕ ਵੰਗ ਹੋਕੇ ਮਨ ਨਾਲ ਲੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਮਨ ਅਨੁਸਾਰੀ ਰਾਹੰਦਾ ਹੈ ।

*ਸ੍ਰੇਤਤਾ ਦੇ ਰੂਪਕੰਨ੍ਹਣ ਵਿਚ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਕਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਹਿਤ ਇਹ ਮੂਰਤਿ ਸੁੰਦਰ ਮੇ ਕਹੁ ਲਿਖਿ ਦੀਜਹਿ ਸੁਖ ਪਾਇ ।
 ਕਰਹੁ ਸੁਫਲ ਅਪਨੀ ਸਭਿ ਵਿੰਦਨਾ ਹਾਥ ਬਿਲੋਚਨ ਕੋ ਸਫਲਾਇ ।
 ਨਖ ਸ਼ਿਖ ਲੋ ਚਿਤ੍ਰਤਿ ਕਰਿ ਆਛੇ ਇਹ ਉਪਕਾਰ ਕਰਹੁ ਮਨ
 ਲਾਇ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨੈ ਨਕਾਸ਼ ਭਨੈ ਜੁਤਿ ਬਿਨਤੀ 'ਸ਼ੇਸ਼ ਗਨੇਸ਼
 ਸਾਰਦਾ ਮਾਇ । ਪਾਰ ਨ ਪਾਇ ਸਕਹਿ ਜਿਨ ਕੇਰਾ ਸੋ ਮਮ ਪਾਸ ਲਿਖੇ
 ਕਿਮ ਜਾਇ । ਨਿਸ਼ਚੇ ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਇਕ ਐਸੇ:-ਗੁਰ, ਕੈ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਸਿੰਧੁ
 ਤਰਾਇ । ਕਰਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋ ਮੈਂ ਲਿਖਿ ਸਕਿਹੋਂ, ਅਲਪ ਜੀਵ ਕੇ ਬਨਹਿ
 ਸਹਾਇ ॥ ੨੨ ॥ ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤਬਿ ਲਿਖਹਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮਮ' ਬਿਧੀਚੰਦ ਤਿਹ
 ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਇ । 'ਹੇ ਸੁਤ ! ਲਿਖਹੁ ਸਹਾਇ ਗੁਰੂ ਨਿਤ ਪੁਰਹੁ ਕਾਮਨਾ
 ਮਮ ਹਿਤ ਲਾਇ'। ਮਾਨਿ ਬਚਨ ਦੋਨਹੁ ਤਹਿ ਬੈਠੇ ਲਿਖਨ ਲਗੈ ਮਨਪ੍ਰੇਮ
 ਉਪਾਇ । ਨਖ ਸ਼ਿਖ ਲੋ ਮੂਰਤਿ ਗੁਰ ਹਯ ਕੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਜੁਤਿ ਜਬਾ
 ਸੁਹਾਇ ॥ ੨੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਖੇਰ ਗਏ ਬਨ ਜੀਵ ਅਨਿਕ ਕੋ ਮੁਕਤੀ
 ਦੀਨਿ । ਤੁਰੰਗ ਪਲਾਇ ਫੰਦਾਇ ਚਲਾਇ ਸੁ ਰਿਦੈ ਅਨੰਦਤਿ ਅਧਿਕ
 ਪ੍ਰਬੀਨ । ਦਿਨ ਲਘੁ ਰਹੈ ਜਾਨਿ ਹਟਿ ਆਏ ਸੰਗ ਬਾਹਨੀ ਸਗਰੀ
 ਲੀਨ । ਸਿੱਖ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਇਕ ਆਯੋ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਿਨ ਬਿਨਤੀ ਕੀਨਿ ॥
 ੨੪ ॥ 'ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ! ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰ ਸੁਨੀਯਹਿ, ਸੈਨਾ ਆਨ ਪਰੀ ਸਮੁਦਾਇ
 ਨਗਰ ਜਲੰਧਰ ਕੇ ਚਹੁਗਿਰਦੇ, ਦਿਢ ਸਮਾਜ ਹਿਤ ਜੰਗ ਬਨਾਇ
 ਪੈਂਦਖਾਨ ਭੀ ਅਹੈ ਇਨਹੁ ਸੰਗ, ਕੋਕੋਕਹੈ:-ਇਹੀ ਦਲ ਲਜਾਇ-। ਭੇਤ
 ਨ ਦੇਤਿ ਕਪਟ ਕਿਯ ਚਾਹਤਿ ਸੁਨ ਮੈਂ ਸੁਧ ਹਿਤ ਪਹੁੰਚੈ ਧਾਇ' ॥ ੨੫ ॥
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹੈ 'ਧੀਰ ਧਰਿ ਚਿੰਤਾ ਕਰਹੁ ਨਹੀਂ ਚਿਤ ਕੋਇ।
 ਚਢਿ ਆਵਹਿ, ਜਮ ਸਦਨ ਸਿਧਾਵਹਿ, ਨਹਿ ਬਿਰਤਾ ਪਾਵਹਿ ਜਗ
 ਸੋਇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਭਲੀ ਕਰਹਿ ਸਭਿ, ਬਿਘਨ ਅਨੇਕਨਿ ਤਤਛਿਨ
 ਖੋਇ' । ਇਮ ਬੋਲਤਿ ਚਲਿ ਉਤਰੇ ਆਇ ਸੁ ਬਾਗ ਬਿਖੈ ਤਰੁਵਰ
 ਬਹੁ ਜੋਇ ॥ ੨੬ ॥ ਭਯੋ ਫਰਸ਼ ਬੈਠੇ ਗੁਰ ਤਿਹ ਛਿਨ, ਸੋ ਨਕਾਸ਼ ਮੂਰਤਿ
 ਲਿਖ ਲਜਾਇ । ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੋ ਕੀਨਿ ਦਿਖਾਵਨ ਦੇਖਤਿ ਰਹੈ ਰਿਦੈ
 ਹਰਖਾਇ । ਤਿਨ ਤੇ ਲੈ ਗੁਰ ਅੰਗੁ ਧਰੀ ਜਬਿ ਅਵਿਲੋਕਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ
 ਮੁਸਕਾਇ । ਲਿਖੈ ਤੁਰੰਗ ਨਖ ਸ਼ਿਖ ਲੋ ਸੁੰਦਰ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੁ ਬਚਨ
 ਅਲਾਇ ॥ ੨੭ ॥ 'ਆਛੀ ਕਰੀ ਹਰੀ ਭਵ ਪੀਰਾ, ਕਰੈਂ ਨ ਲਿਖਹੁ, ਖਿਖਿ ਹੋ

ਬੁਧਿਵਾਨ^੧ । ਪਿਤਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੁਨਿ ਮੋਦ ਉਪੰਨਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਦੁਖ ਭਾ
ਹਾਨ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੰਦਤਿ ਪਗ ਪੰਕਜ ਭਏ ਨਿਹਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਠਾਨਿ । ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰ ਅਵਿਲੋਕਨ ਕਰਿਕੈ ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੇ ਦੀਨਸਿ ਪਾਨ ॥ ੨੮ ॥ ਲੇ
ਗੁਰ ਬਖਸਿਸ ਨਿਜ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰਿ ਅਦਬ ਸਾਬ ਢਿਗ ਰਾਖਨਿ ਕੀਨਿ ।
ਅਬਿਲੋ ਤਿਸ ਕੀ ਕੁਲ ਜੋ ਉਪਜੈ ਤਿਨ ਕੇ ਢਿਗ ਸੁੰਦਰ ਸੋ ਚੀਨਿ^੨* ।
ਦਰਸਨ ਕਰਿ ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਪਾਵਹਿ ਆਕ੍ਰਿਤ^੩ ਜਾਨੀ ਜਾਇ ਪ੍ਰਬੀਨਾਦੈਬੇ
ਲਗਨੇ ਚਿਤੇਰਨਿ ਕੋ ਧਨ, ਭਏ ਦੀਨ ਮਨ ਤਿਨਹੁ ਨ ਲੀਨ ॥ ੨੯ ॥
ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਧੀਰਜ ਸਹਿਤ ਬਿਲੇਦ । ਕਰਤਿ
ਬਿਲਾਸ^੪ ਅਨੇਕ ਬਿਧਿ ਸੰਕਟ ਦਾਸ ਨਿਕੰਦ ॥ ੩੦ ॥ ਉਠੇ ਬਾਗ ਤੇ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਹੁੰਚੇ ਮੰਦਿਰ ਜਾਇਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਜਥਾ ਦੁਚਿ ਸੁਪਤਿ ਭਏ
ਸਖ ਪਾਇ ॥ ੩੧ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਤ੍ਰਿੰਚੋ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਖੰਡਸਮੇ
ਅੰਸੁ ॥ ੧੬ ॥

੧੭. [ਏਜਾ ਅਨਵਰ ਦੁਤ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਦਿਵਸ ਆਗਲੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੈਠੇ ਲਾਇ ਦਿਵਾਨ । ਪਠਨੇ ਹੁਤੋ
ਖੋਜਾਨਵਰ^੫ ਸੂਬੇ ਕਾਲੇ ਖਾਨ ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ ॥ ਪੂਰਬ ਕਈ ਬਾਰ ਸੋ
ਆਵਾ । ਕਹਿ ਵਜ਼ੀਰਖਾਂ ਜਬਹਿ ਪਠਾਵਾ । ਗੁਰੁ ਕੇ ਸੰਗ ਮਿਲਨੇ ਬਹੁਬਾਰੀ ।
ਯਾਂਤੇ ਭੋਜਨੇ ਜਾਨਿ ਚਿਨਾਰੀ ॥ ੨ ॥ ਨਗਰ ਜਲੰਧਰ ਕੋ ਤਜਿ ਆਯੋ ।
ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਾ ਨਿਯਰਾਯੋ । ਤਿਹ ਛਿਨ ਮਨ ਮਹਿ ਕਪਟ ਬਿਚਾਰਾ ।
—ਅਬਿ ਮੈਂ ਪਰਖੋਂ ਕਰਿ ਨਿਰਧਾਰਾ ॥ ੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਅਵਤਾਰ ਕਿ ਨਾਂਹੀ ।
ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਮਲਧਰਿ ਮਾਂਹੀ^੬ । ਪ੍ਰਥਮ ਆਵਤੋ ਮਸਲਤ ਕਰਨੇ । ਅਬਿ
ਕੈ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਾਨ ਹਮ ਹਰਨੇ—॥ ੪ ॥ ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਦੁਇ ਦੀਨਾਰ ।
ਦੋਨਹੁ ਹਾਥਨਿ ਪਰ ਤਬਿ ਧਾਰਿਤਰੇ ਹਾਥ ਕਰਿ ਏਕ ਛਪਾਈ ॥ ਇਕ ਕਰ
ਉਪਰ ਦੇਹਿ ਦਿਖਾਈ ॥ ੫ ॥—ਜੇ ਅਜਮਤ, ਲੇਂ ਦੋਨਹੁ ਜਾਨ । ਅਪਨੀ
ਭੋਟ ਧਰਾਇ ਬਖਾਨਿ^੭—। ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਜਹਿ ਬੈਠੇ ਸੁਨੇ । ਪਹੁੰਚਨੇ ਗੀਦੀ

^੧ਬੁਧੀਵਾਨ ਦਿਖਾਈ ਦੇਂਦੇ ਹੋ । ^੨ਵੇਖੀਦੀ ਹੈ । ^੩ਮੂਰਤੀ । ^੪ਖੋਜਾ ਅਨਵਰ । ^੫ਕਰਾਮਾਤ
ਧਾਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਲ ਹਨ (ਕਿ ਨਹੀਂ) । ^੬ਆਪਣੀ ਭੋਟ ਧਰਾ ਫੇਰਦੀ ਕਹਿਕੇ ।

*[ਨੋਟ] ਹੈ ਕਿ ਮੂਰਤ ਅਜੇ ੧੮ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ (ਮਾਝੇ) ਵਿਚ ਭਾਈ ਬਿਧੀਚੰਦ ਜੀ
ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਪਰ ਹੈ, ਪਰ ਵੇਖਣੇ ਤੇ ਸਹੀ ਕਰਨੇ ਦਾ ਅਵਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਗੱਦੀ
ਬੀ ਬਿਧੀਚੰਦ ਜੀ ਦੀ ਚਲਦੀ ਹੈ ।

ਤਰਕਤਿ ਘਨੇ॥੬॥ਉਤਰਿ ਤੁਰੰਗ ਤੇ ਗਯੋ ਅਗਾਰੀ॥ਤਿਮ ਦੀਨਾਰ ਹਾਥ
ਪਰ ਧਾਰੀ । ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਨਜ਼ਰ ਦਿਖਾਈ॥ਕੀਨਿ ਬਿਲੋਕਨ ਭਨਜੋ
ਸੁਨਾਈ ॥ ੭ ॥ ‘ਆਵਹੁ ਖਾਨ ! ਸੁਮਤਿ ਬਿਪਰੀਤੀ । ਕਰੀ ਪ੍ਰਥਮ ਤੇ
ਅਪਰ ਅਨੀਤੀ’ । ਕਹੇ ‘ਸੁ ਅਬਿ ਲੈ ਪਹੁੰਚੈ ਆਇ ਨ । ਕਹਾਂ ਕੁਮਤਿ
ਕਿਯ, ਦੇਹੁ ਬਤਾਵਨ’॥੮॥ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਉਚਰੈ, ‘ਜਬਿ ਜਗ ਢੁਟੈ’ । ਤਿਸ
ਕੋ ਸ਼ੱਤੁ ਤੁਰਤ ਹੀ ਕੂਟੈ । ਘਰ ਲਗਿ ਜਾਨਿ ਨ ਦੇਹਿ ਸੁਜਾਨ॥ਪਹੁੰਚਹਿ
ਤੁਰਤ ਕਰਹਿ ਤਿਸ ਹਾਨ’॥੯॥ ‘ਯਾਂਤੇ ਤੁਮ ਕੋ ਭਯੋ ਕੁਸੈਨ ।
ਮੁਸ਼ਕਲ ਮਹਾਂ ਪਹੁੰਚਿਬੇ ਭੋਨ’॥ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਨਾਨਕ ਕੋ ਘਰ ਅਗਮ’॥ਇਹਾਂ ਨ
ਚਲਹਿ ਸ਼ੱਤੁ ਕੋ ਛਦਮ’॥੧੦॥ ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਮਲ ਬੱਖਸ਼ਾਤੀ॥ਤਿਸ ਕੋ
ਦੇਨਿ ਕਹਿਰੋ ਸੱਖਸ਼ਾਤੀ’ । ਜੇ ਗੀਦੀ ਚਿਤ ਚਾਹਹਿ ਕੋਇ’ । ਜਲ ਕਨ
ਉਦਧਿ ਨ ਘਾਟੋ ਹੋਇ’॥੧੧॥ ਤੁਰਕ ਸੁਨਤਿ ਮਨ ਮੈਂ ਬਿਸਮਾਯੋ ।
ਛਿਮਾ ਹੇਤੁ ਕਰ ਜੋਰਿ ਅਲਾਯੋ । ‘ਧੰਨ ! ਧੰਨ ! ਪੂਰਨ ਗੁਰ ਅਹੋ । ਸਭਿ
ਘਟਿ ਘਟਿ ਕੀ ਜਾਨਤਿ ਅਹੋ॥੧੨॥ ਹੁਈ ਸੁ ਬਿਤੀ ਛਿਮਹੁ ਅਪਰਾਧੁ ।
ਸਰਲ ਸੁਭਾਉ ਸਦਾ ਸਮ ਸਾਧੂ’ । ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿ ਅੱਗੂ ਹਟਾਯੋ ।
ਇਕ ਦਿਸਿ ਮਹਿ ਕਹਿ ਤਾਂਹਿ ਬਿਠਾਯੋ॥੧੩॥ ਸੰਗਤਿ ਕੁਛਕ ਤਬਹਿ
ਚਲਿ ਆਈ । ਦਰਸਨ ਕਰਨਿ ਭੋਟ ਬਹੁ ਲਜਾਈ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ
ਅੱਗੂ ਚਢਾਵੈ । ਜੋਰਤਿ ਹਾਥ ਕਾਮਨਾ ਪਾਵੈ॥੧੪॥ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਭੂਖਨ
ਨਗ ਜਰੇ । ਅਨਿਕ ਤੁਰੰਗਮ ਕੀਨਸਿ ਖਰੇ । ਜਬਹਿ ਅਕੌਰਨ ਲਗੇ

੧(ਖੋਜਾ) ਬੋਲਿਆ (ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ) ਅਜੇ ਆਕੇ ਪੁਜਾ ਬੀ ਨਹੀਂ, ਕੁਮਤੀ ਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ? ਦਸ
ਤਾਂ ਦਿਓ ? ੨ਇਸ ਵਿਚ ਤੂੰ ਭਾਵ ਹਨ, ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਸੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਕੋਈ
ਜੋੜੀ ਆਪੋ ਵਿਚ ਢੁਟੇ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਨਿਰਬਲ ਹੋਕੇ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਨਰਦਾਂ ਜੋਟੇ ਢੁਟਣ
ਨਾਲ ਛੇਤੀ ਮਰਦੀਆਂ ਹਨ ੩ ਅਸਲ ਮੁਰਾਦ ਹੈ ਕਿ ਦੀਨਾਰਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਤੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਰ
ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਇਹ ਤੁਸਾਡੀ ਹਾਨੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ । ੪ਭਾਵ ਦੀਨਾਰਾਂ ਦੇ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਨਖੋੜਿਆ ਹੈ ਇਹ
ਕੁਸ਼ਗਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤੂੰ ਘਰ ਨਹੀਂ ਅੱਪੜੇਂਗਾ । ੫ਅਰੀਮ-ਰੰਮਤਾ ਤੋਂ ਪਰੇ । ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ
ਨਾਂ ਜਾਣੀਏ ਪਰ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਜਾਣੇ, ਏਅੰਤ । ੬ਛਲ । ੭(ਇਹ ਘਰ) ‘ਕਰਾਮਾਤ ਵਿਚ ਕਾਮਲ’
ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ । ੮ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਵੇਣਾ ਕਹਰ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਕਰਨਾ ਹੈ । ੯ਜੇ ਕੋਈ ਗੀਦੀ (ਕਰਾਮਾਤ
ਲੇਣੀ) ਚਿਤ ਵਿਚ ਚਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਰ ਨੂੰ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਭਾਵ ਸੱਦ ਰਿਹਾ ਹੈ)।
੧੦(ਪਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜਦਾ ਉਹ) ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ, ਇਕ ਬੂੰਦ ਦੇਣ ਨਾਲ ਘਟ
ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ । ਭਾਵ ਕਰਾਮਾਤ ਲੇਣ ਵਿਚ ਦੋ ਅਨਵਰ ਤੋਰੀ ਹੀ ਹਾਨੀ ਹੈ ।

ਅੰਬਾਰੂ। ਉਰ ਬਿਸਮਾਨਜੋ ਤੁਰਕ ਉਦਾਰ॥੧੫॥—ਸ਼ਾਹੁ ਮੁਲਖ ਮਾਲਿਕ
ਜੋ ਅਹੈ। ਏਤੋ ਧਨ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਨਹਿ ਲਹੈ। ਜਬਰੀ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਜਾ ਤੇ
ਲੋਤਿ। ਦੁਖੀ ਹੋਇ ਜੇਤਿਕ ਨਰ ਦੇਤਿ॥੧੬॥ ਧਨੀ ਕਿ ਰੰਕ ਇਹਾਂ ਧਨ
ਲਸਾਵੈਂ। ਅਰਪਿ ਅਨੇਦਤਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈਂ। ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਪੁਨ ਬਿਨੈ
ਬਖਾਨੈਂ। ਯਾ ਖੁਦਾਇ ! ਧਨ ਆਇ ਮਹਾਨੈ—॥ ੧੭ ॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਬਹੁ
ਰਿਚੈ ਬਿਚਾਰਾ। ਤਬਿ ਲੈ ਏਕ ਸਿੱਖ ਸੁਨਿਆਰਾ। ਅਚਰਜ ਚੌਪਰ ਧਰਜੈ
ਅਗਾਰੀ। ਬਸਤ੍ਰ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਰਚਜੈ ਚਿਤਕਾਰੀ॥ ੧੮ ॥ ਡਲਾ ਕੰਚਨ ਕੇ
ਨਗ ਵਿਚ ਜਰੈ। ਅਨਿਕ ਦੇਗ ਕੇ ਦੀਪਤਿ ਖਰੈ। ਚਾਮੀਕਰ ਕੀ ਨਰਦ
ਬਿਸਾਲਾ। ਚੂਨੀ ਜਰੀ ਜਿਨਹੁ ਮਹਿ ਜਾਲਾ॥੧੯॥ ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੋ ਬਨਜੈ
ਅਜਾਇਬ। ਅਰਪਜੈ ਆਨਿ ਅੱਗ ਗੁਰੁ ਸਾਹਿਬ। ਸੋ ਦੇਖਤਿ ਇਕਠੋ
ਕਰਿਵਾਯੋ। ਲੇ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਨੂ ਤਰੇ ਟਿਕਾਯੋ॥ ੨੦ ॥ ਜੇਬਿ ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ
ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਨਿ। ਸਰਬ ਅਕੋਰ ਅਰਪਿ ਕਰਿ ਦੀਨਿ। ਬੈਠੇ ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ
ਪਾਇ। ਤਬਿ ਅਨਵਰ ਬੋਲਜੈ ਇਸ ਭਾਇ॥ ੨੧ ॥ ‘ਸੁਨਹੁ ਪੀਰ ! ਕਜਾ
ਮਨ ਮਹਿ ਭਾਯੋ। ਬੇ ਰੁਖ ਤੋਰ ਹਮਹਿ ਦਿਖਰਾਯੋ। ਮਿਲਤੇ ਪ੍ਰੀਤਿ
ਸਮੇਤ ਹਮੇਸ਼। ਦੇਨਿ ਲੇਨਿ ਕਰਿਕਾਰ ਅਸੇਸ਼॥ ੨੨ ॥ ਅਬਿ ਕੇ ਲਈ
ਨਜ਼ਰ ਭੀ ਨਹੀਂ। ਅਪਰ ਬਾਤ ਕਰਨੀ ਕਿਤ ਰਹੀ। ਗਨ ਦੇਕਨਿ ਕੀ
ਦਿਸ਼ ਰੁਖ ਕਰੋ। ਲੇ ਲੇ ਨਜ਼ਰ ਸੰਭਾਰਨ ਧਰੋ॥ ੨੩ ॥ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ
ਗੋਬਿੰਦ ਸੁਜਾਨਾ। ‘ਸੁਨਹੁ ਖਾਨ ! ਸਭਿ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨਾ। ਰੀਤਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੀ
ਸਮ ਪੈ ਪਾਨੀ’। ਮਿਲਤਿ ਹੋਤਿ ਹੈਂ ਏਕ ਸਮਾਨੀ॥ ੨੪ ॥ ਜਬਿ ਮੇਲਹਿ ਕੋ
ਕਪਟ ਖਟਾਈ*। ਲਗਹਿ ਨ ਬਿਲਮ ਤੁਰਤ ਬਿਲਗਾਈ*। ਬਹੁਰ ਨ
ਮਿਲਹਿ ਅਨੇਕ ਜਤਨ ਤੇ। ਤਥਾ ਖਟ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਨ ਰਹੈ। ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਹੁਜੈ
ਮੋਨ। ਨਤੁ ਉਘਰਤਿ ਜੈ ਹੈ ਛਲ, ਜੋਨ’॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ ਅਨਵਰ ਸੋ
ਤਜਜੈ ਪ੍ਰਸੰਗ। ਬਹੁਰ ਮਿਲਨ ਹਿਤ ਕਹਿ ਗੁਰੁ ਸੰਗ*।—ਬੈਠੇ ਬੋਲਤਿ

*‘ਕਪਟ’ ਦੇ ਪਾਸੇ। *ਜਿਹੜੀ (ਨਰਦੀ) ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਦੂਨੀਆਂ ਜ਼ਰੀਆਂ ਹਨ। *ਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਰੀਤ ਦੁੱਖ
ਪਾਣੀ ਵਾਂਗੂ ਹੈ। *ਕਪਟ ਰੂਪੀ ਖਟਾਸ। *ਫਿੱਟ ਜਾਦਾ ਹੈ। [ਬਿਲਗਨਾ=ਅਲੱਗ ਹੋ ਜਾਣਾ]
*ਅਗਲੀਆਂ ਦੇ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਅਨਵਰ ਜੀ ਚਿੰਤ ਦੀ ਚਿਤਵਨੀ ਦੱਸੀ ਹੈ ਤੇ ੨੭ ਅੰਕ ਦੇ ਬਾਦ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਜੋ ਗਲ ਕਰਨ ਲਗਾ ਹੈ ਉਹ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭੇਤਿ । ਤੂਸਨਿ ਕਰੇ ਨਹੀ ਕੁਛ ਦੇਤਿ^੧—॥੨੭॥ ‘ਸੁਨਹੁ ਪੀਰ ਜੀ !
ਚੌਪਰ ਚਾਰੂ । ਜਾਨੂੰ ਤਰੇ ਧਰਜੇ ਸੰਭਾਰੂ । ਅਦਭੁਤ ਬਨਜੇ ਪਿਖਿਨਿ
ਲਲਚਾਵੇਂ । ਤੁਮ ਸੇਂ ਬਾਜੀ ਖੇਲ ਮਚਾਵੇਂ ॥ ੨੮ ॥ ਧਰਿਯਹਿ ਧਨ ਨਿਜ
ਦਾਵ ਵਿਚਾਰੀ । ਖੇਲਤਿ ਜੈ ਲਿਹੁ ਕੈ ਦਿਹੁ ਹਾਰੀ’। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ
ਉਚਾਰੀ । ‘ਇਹ ਤੋ ਖੇਲਹਿ ਜੁਪ ਜੁਆਰੀ ॥ ੨੯ ॥ ਹਮ ਅਲਾਹ ਕੇ
ਫਕਰ’ ਬਿਸਾਲੇ । ਭਲ ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ ਭਲੇ ਸੰਭਾਲੇ । ਜੇ ਕਰਿ ਚਿਤ ਪਰਚਾ
ਤੁਮ ਧਰੇ । ਬਿਨਾ ਦਾਵ ਧਨ ਖੇਲਨ ਕਰੋ^੨ ॥ ੩੦ ॥ ਅਨਵਰ ਭਨੇ ‘ਛੂਛ
ਨਹਿ ਆਛੇ । ਕੁਛ ਧਰਿ ਕਰਿ ਖੇਲਨ ਚਿਤ ਬਾਛੇ’ । ਜਾਨਿ ਖਾਨ ਕੀ
ਅਧਿਕ ਖੁਟਾਈ । ਕਹਜੇ ਗੁਰੂ ‘ਹਮ ਚਾਹਿ ਨ ਕਾਈ ॥ ੩੧ ॥ ਕਰਹੁ ਆਪ
ਜੈਸੇ ਮਨ ਭਾਵੈ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹਾਰ, ਜੀਤ ਨਹਿ ਪਾਵੈ^੩’ । ਅਸ ਕਹਿ ਚੌਪਰ
ਅੰਗੁ ਬਿਛਾਯੋ । ਬੈਠਜੋ ਸਮੁਖ ਮੂਢ ਹਰਖਾਯੋ ॥ ੩੨ ॥ ਚਿਤਵਹਿ—ਖੇਲਨ
ਵਿੰਦਯਾ ਮੇਰੇ^੪। ਚਹੈਂ ਸੁ ਲਜਾਵੇਂ ਡਲ ਕੇ ਗੇਰੇ^੫ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਭਾ ਮਹਿ ਜੀਤਤਿ
ਰਹਜੇ । ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਧਨ ਮੈਂ ਬਹੁ ਲਹਜੇ ॥ ੩੩ ॥ ‘ਅਪਰ ਬਾਤ ਮੈਂ
ਦਾਵ ਨ ਖਾਵੈ । ਚੌਪਰ ਖੇਲਤਿ ਦਰਬ ਹਰਾਵੈ’। ਉਠੈਂ ਜੀਤ ਕਰਿ ਜੇ ਧਨ
ਸੰਗ । ਤੋ ਲਖਿ ਹੋਂ ਗੁਰ ਹਾਰਹਿ ਜੰਗ—॥ ੩੪ ॥ ਦਾਵ ਪੰਚ ਸੈ ਦਰਬ
ਲਗਾਇਵਾਤਾਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਡਲ ਡਾਰਿਰਿਝਾਇਵਾਚਮਕਤਿ ਚੂੰਨੀ ਕੰਚਨ
ਜਰੋਪੁਨ ਲੇ ਖਾਨ ਗੋਰਿਬੈ ਕਰੇ ॥ ੩੫ ॥ ਸਭਾ ਲਗੀ ਸੁਭਟਨਿ ਕੀ ਹੋਰਹਿ
ਚਲਹਿ ਨਰਦ ਨਿਜ ਡਲ ਕੇ ਗੋਰਹਿ^੬ । ਦਾਉ ਬਿਸਾਲ ਗੁਰੂ ਤਬਿ
ਲਜਾਵੈਂ। ਤੁਰਕ ਨਰਦ ਕੇ^੭ ਮਾਰਿ ਹਟਾਵੈਂ ॥ ੩੬ ॥ ਪੁਨ ਕਾਚੀ ਹੁਇ ਵਹਿਰ
ਨਿਕਾਸੇ^੮। ਆਨੈ ਫੇਰਤਿ ਚਾਰਹੁ ਪਾਸੇ^੯। ਅੰਤਰ ਨਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਿਬੈ ਪਾਵਾਤਾ
‘ਮਾਰਜੇ’ ਕਹਿ, ਗੁਰ ਮਾਰ ਹਟਾਵਤਿ ॥ ੩੭ ॥ ਅਪਨੀ ਆਠਹੁ

^੧ਇਠਕੇ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਭੇਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਰੂਪ ਕੀਤਿਆਂ (ਕੋਈ) ਕੁਛ (ਵੇਦ) ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

^੨ਫਕੀਰ । ^੩(ਵੇਨੂੰ) ਹਮ ਪ੍ਰਾਪਤ (ਹੋਵੇਗੀ) ਜਿੱਤਣਾ ਨਹੀਂ ਪਾਵੇਂਗਾ । ^੪ਮੇਰੇ (ਯਾਦ ਹੈ) ।

^੫ਪਾਸੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਜੋ (ਦਾਉ) ਚਾਹਾਂ ਪਾ ਲਵਾਂਗਾ । ^੬ਹੋਰ ਗੱਲੇ ਦਾਉ (ਗੁਰੂ) ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਪਰ

ਵੇਪੜ ਖੇਲਦਿਆਂ ਧਨ ਹਾਰੇਗਾ । ^੭ਪਾਸਾ ਸੁੱਟ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨਰਦਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ

(ਅਨਵਰ) । ^੮ਤੁਰਕ ਦੀ ਨਰਦ ਨੂੰ । ^੯(ਅਨਵਰ ਦੀ ਨਰਦ ਨੂੰ) ਕੱਚੀ ਕਰਕੇ ਕਢ ਦੇਣਾ ।

^{੧੦}(ਅਨਵਰ) ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਫੇਰ ਫੇਰ ਕੇ ਨਰਦ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ।

*ਇਹ ਵਾਕ ਕਹਿਕੇ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਵੇਪੜ ਖੇਲਨਾ ਮੰਡਵ ਨਹੀਂ । ਜਸੂਸ ਦਾ ੧੫
ਸੌ ਰਪਏ ਨਾਲ਼ ਲੈਕੇ ਆਉਣਾ ‘ਬੀ ਮੰਡਵ ਨਹੀਂ’ ।

ਨਰਦ ਪਕਾਈ। ਰਾਖੀ ਤਿਸ ਕੀ^੧ ਚਾਰ ਕਚਾਈ। ਹਾਰਨੇ ਦਰਬ ਪੰਚ ਸੈ
ਮੂੜਾ। ਸਰਬਰ ਹੁਯੋ ਚਹਤਿ ਹੈ ਕੂੜਾ॥੩੮॥ ਲੱਜਿਤਿ ਭਯੋ ਕਛੁਕ ਪੁਨ
ਚਪਨੋ ਦਾਵ ਪੰਚ ਸੈ ਧਨ ਤਬਿ ਥਪਨੋ^੨। ਬਾਜੀ ਪ੍ਰਥਮ ਹਰਾਇ ਸੁ ਚਾਹ।
—ਅਬਿ ਕੈ ਦਰਬ ਲਹੋਂ ਇਨ ਪਾਹ—॥੩੯॥ ਚੁਨੀ ਚਮਕਤਿ ਹੇਮ ਲਪੇਟੀ।
ਜਨੁ ਸੂਰਜ ਕੀ ਕਿਰਨ ਸਮੇਟੀ। ਤਿਨ ਪਰ ਨਵ ਗ੍ਰੈਹ ਜਨੁ ਬਿਰ ਕਰੇ।
ਅਸ ਡਲ ਮੋਭਤਿ ਹੈਂ ਦੁਤਿ ਭਰੇ॥੪੦॥ ਬਹੁਰ ਦੂਸਰੀ ਬਾਜੀ ਖੇਲਤਿ।
ਗੁਰ ਕਰ ਕਮਲਨਿ ਤੇ ਡਲ ਮੇਲਤਿ। ਕਰਹਿ ਤੁਰਕ ਬਿੰਦਾ ਬਹੁਤੇਰੀ।
ਗੁਰ ਕੀ ਨਰਦ ਨ ਮਰਿ ਇਕ ਬੇਰੀ॥੪੧॥ ਤਿਸ ਕੀ ਨਰਦ ਆਇ
ਜਬਿ ਆਗੇ। ਕਹਿ ਗੁਰ ਮਾਰਹਿ, ਜਨੁ ਸਰ^੩ ਲਾਗੇ। ਚਪਨੋ ਤੁਰਕ ਬਿਧਿ
ਕਰਤਿ ਅਨੇਕ। ਮਹਿਮਾ ਲਖਿ ਨ ਸਕਹਿ ਅਬਿਬੇਕਾ^੪॥੪੨॥ ਬਾਜੀ ਜੀਤ
ਲਈ ਜਨੁ ਜੰਗ। ਬੇਧਹਿ ਬਾਕ ਬਾਨ ਕੇ ਸੰਗ। ਬੈਠਨੇ ਦਰਬ ਹਰਾਇ
ਹਜ਼ਾਰ। ਦੁਖ ਚੰਤਾ ਬਹੁ ਰਿਦੇ ਗਵਾਰ॥੪੩॥ ਨਹਿ ਉਚੇ ਸਨਮੁਖ
ਕਰਿ ਨੈਨ। ਬੋਲਿ ਨ ਸਕਹਿ ਗਰਬ ਕੇ ਬੈਨ। ਚਪਨੋ ਲਾਜ ਤੇ ਪੁਨ
ਚਹਿ ਖੇਲਾ। ਅਹਿ ਤੇ ਗਰਜ ਡਰਾਇ ਸਪੇਲਾ^੫॥੪੪॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
ਗ੍ਰੰਥਿ ਅਸ਼ਟਮ ਰਾਸੇ 'ਚੌਪਰ ਅਨਵਰ ਖੇਲਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਸਪਤ ਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੮ ॥

੧੮. [ਬੋਝੇ ਅਨਵਰ ਨੂੰ ਹਾਰ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਬੇਰ ਤੀਸਰੀ ਫੇਰ ਜਬਿ ਬਾਜੀ ਦਈ ਲਗਾਇ। ਬਸ ਨਹਿ ਮੂਰਖ
ਕੋ ਚਲਹਿ ਦੁਖ ਜੁਤਿ ਦਰਬ ਹਰਾਇ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਪ੍ਰਥਮ ਡਲ ਡਾਲਤਿ। ਨਿਜ ਨਰਦਨਿ ਕੇ ਜੁਗ ਕਰਿ ਚਾਲਤਿ^੧। ਤੁਰਕ
ਗੋਰਤੇ ਜੁਗ^੨ ਨਹਿ ਆਵੈ। ਰਾਖੇ ਦਾਵ ਸੁ ਉਠਨਿ ਨ ਪਾਵੈ॥੨॥ ਜਹਾਂ
ਨਰਦ ਤਿਸ ਕੀ ਮਿਲਿ ਜਾਇ। ਆਨਹਿ ਦਾਵ ਹਭਹਿ ਤਿਸ ਬਾਇ^੩।
ਪੋਬਾਰਾਂ, ਕੈ ਆਨਿ ਅਠਾਰਾ। ਖੜਸ, ਪੰਦ੍ਰਹਿ, ਕੈ ਦਸਚਾਰਾ॥੩॥ ਤੁਰਕ
ਤੀਨ ਕਾਨੇ ਕੈ ਚਾਰ। ਪਾਂਚ ਤੀਨ ਕੇ ਨੌ^੪ ਨਿਰਧਾਰ। ਕਬਿ ਜੁਗ ਚਲਨ^੫
ਤੁਰਕ ਢਿਗ ਆਵੈ। ਨਾਂਹਿ ਤ ਬਿਛਰੀ ਨਰਦ ਚਲਾਵੈ॥੪॥ ਪੁਨ ਘਟ
ਬਾਢ ਚਲਨਿ ਕੋ ਲਾਗਾ। ਛਲ ਤੇ ਜੀਤ ਚਹਨਿ ਅਨੁਰਾਗਾ। ਜਬਾ ਹਲੀ

^੧ਭਾਵ ਅਨਵਰ ਦੀਆਂ। ^੨ਬਾਪਿਆ (ਦੁਜੀ ਵੇਰ)। ^੩ਮਾਨੋ ਤੀਰ। ^੪ਮੂਰਖ। ^੫(ਮਾਨੋ) ਸਪਾਧਾ
ਸਪ ਨਾਲ ਗਰਜ ਨੂੰ ਭਰ ਉਂਦਾ ਹੈ। ^੬ਨਰਦਾਂ ਦਾ ਜੋਟਾ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ^੭ਫਿਟਾ। ^੮ਨਿਕ ਦੇ ਤੇ
ਤਿੰਨ ਵਿਚ ਚੌਪੜ ਦੇ ਦਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ। ^੯ਕਦੇ ਕਦੇ ਜੋਟੇ ਦੀ ਢਾਲ।

ਦੁਕਮੀ ਸੰਗ^੧ ਅਰਜੇ । ਖੇਲਤਿ ਕੂਰ ਘਾਤ ਸੋ ਕਰਜੇ^੨ ॥ ੫ ॥ ਤਥਾ ਚਹੈ
 ਮੂਰਖ ਕਰਿਵਾਈ । ਲਗਹਿ ਦਾਵ ਘਟ, ਬਾਢ ਚਲਾਈ । ਤਉ ਛਿਮਾ-
 ਨਿਧਿ ਛਿਮਾ ਧਰੰਤੇ । ਜਹਾਂ ਧਰਹਿ ਤਹਿ ਮਾਰ ਕਰੰਤੇ ॥ ੬ ॥ ਪੁਨ
 ਪੌਬਾਰਾ ਰਾਖਜੇ ਦਾਵ । ਕਰਤਿ ਉਪਾਵ ਨ ਸਕਜੇ ਉਠਾਵ । ਆਨਿ ਢੁਕੀ
 ਬਾਜ਼ੀ ਤਬਿ ਨੇਰੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਕੀ ਨਰਦ ਅਗੇਰੇ^੩ ॥ ੭ ॥ ਚੌਦਹਿ ਦਾਵ
 ਤੁਰਕ ਕੋ ਪਰਜੇ । ‘ਪੌਬਾਰਾ’ ਕਹਿ ਉਠਿਬੋ ਕਰਜੇ । ਗੁਰ ਡਾਲੇ ਡਲ
 ਆਇ ਸਤਾਰਾਂ । ਲਗੇ ਉਠਾਵਨਿ ਗ੍ਰੇਹ ਮਝਾਰਾ^੪ ॥ ੮ ॥ ਗਈ ਤੀਸਰੀ
 ਬਾਜ਼ੀ ਜਾਨਿ । ਤੁਰਕ ਕੂਰ ਤਬਿ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ । ‘ਭਏ ਕੁਫਰ ਕੇ ਪੀਰ
 ਬਿਸਾਲੇ । ਚੌਪਰ ਖਿਲਤਿ ਕੁਫਰ ਹੀ ਚਾਲੇ’ ॥ ੯ ॥ ਗੁਰ ਬੋਲੇ ‘ਹਮਰੇ ਨ
 ਦਰੋਗਾ’ । ਫਕਰ ਅਲਾਹੀ^੫ ਲਖਿਬੋ ਜੋਗਾਤੁਵ ਸਮਛਲੀ ਦਰੋਗਾ ਉਚਾਰੇ
 ਬਸਹਿ ਦਰੋਗਾ ਨਿਕੋਤ ਤੁਮਾਰੇ’ ॥ ੧੦ ॥ ਜਬਿ ਜਾਨੀ-ਬਾਜ਼ੀ ਅਬਿ
 ਗਈ-।ਗਹਿ ਕਰਿ ਸੋ ਚੌਪਰ ਉਲਟਈ।ਨਿੰਦਾ ਕਰਨਿ ਲਗਜੇ ਮਤਿਮੰਦਾ
 ‘ਤੁਮਰੇ ਸਦਨ ਦਰੋਗਾ ਬਿਲੇਦ ॥ ੧੧ ॥ ਜੈਸੇ ਫਕਰ ਅਲਾਹੀ ਬਨੇ ।
 ਸਭਿ ਜਗ ਜਾਨਤਿ, ਗੁਨ ਤਿਮ^੬ ਭਨੇ । ਮੰਤ੍ਰਨਿ ਸੰਗ ਕਰਜੇ ਬਸ ਭਾਰੀ
 ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੀ ਸੁਮਤਿ ਬਿਗਾਰੀ ॥ ੧੨ ॥ ਕਹਿ ਕਰਿ ਕੂਰੇ ਕਪਟ ਕੁਢਾਲਾ
 ਚੰਦੂ ਗਹਜੇ ਦਿਵਾਨ ਬਿਸਾਲ । ਬਹੁ ਦਿਨ ਮਹਿ ਤਰਸਾਇ ਸੰਘਾਰਾ ।
 ਬਿਨਾਂ ਰਹਿਮ, ਜਾਨਹਿ ਜਗ ਸਾਰਾ ॥ ੧੩ ॥ ਪੁਨ ਕਾਜ਼ੀ ਕੀ ਸੁਤਾ ਲੁਭਾਇ ।
 ਬਸਿ ਮੰਤ੍ਰਨਿ ਕਰਿ ਲਈ ਭਜਾਇ । ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਕੋ ਲੇ ਪੁਨ ਬਾਜ਼ ।
 ਮਾਰਨ ਮਰਨ ਕਰਜੇ ਰਣ ਸਾਜ਼ਿ’ ॥ ੧੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
 ਮਨਿੰਦ । ਕਾਰਨ ਕੂਰੇ ਕਰਨਿ’ ਬਿਲੇਦਾਮੋਨ ਠਾਨਿ ਸਨਮੁਖਤਿਸ ਹੋਰੇ
 ਸਮ ਸਿਸਪਾਲ ਸੁ ਬੋਲਤਿ ਬੇਰੇ:- ॥ ੧੫ ॥ ‘ਰਾਖਨ ਸੈਨਾ ਸੰਗ ਹਜ਼ਾਰਾਨ।
 ਕਰਨਿ ਅਖੇਰਨਿ ਜੀਵ ਸੰਘਾਰਨਿ । ਭੋਗਹੁ ਸਗਲ ਜਗਤ ਕੇ ਭੋਗ ।
 ਕਹਤਿ ਦਰੋਗਾ ਠਗਹੁ ਬਹੁ ਲੋਗ’ ॥ ੧੬ ॥ ਸੁਨਤਿ ਛਿਮਾਨਿਧਿ ਛਿਮਾ
 ਧਰੰਤੇ । ਜਾਨਿ ਵਕੀਲ ਨ ਮਾਰ ਕਰੰਤੇ । ਸੋ ਮੂਰਖ ਲਖਿ ਲਸਕਰ ਜੋਗ
 ਬੋਲਤਿ ਕਰਤਿ ਤਰਕਨਾ ਘੋਰ:- ॥ ੧੭ ॥ ‘ਪੁਨ ਘੋਰਜ ਭਗਵਾਨ’ ਸੰਘਾਰਜੇ।

^੧ਬਲਭੋਦਰ ਦੁਕਮਣ ਦੇ ਭਾਈ ਨਾਲ । ^੨ਖੇਡਦਿਆਂ ਝੂਠਾ ਦਾਉ ਉਸਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ । ^੩ਪਹਿਲੇ
 ਹੀ । ^੪ਘਰੇ (ਨਰਦ ਨੂੰ) । ^੫ਝੂਠ [ਢਾਂ, ਦਰੋਗਾ] । ^੬ਰਬ ਦੇ ਫਕੀਰ । ^੭ਝੂਠਾ ਕਰਨ ਲਈ
 ਫੇਰ । ^੮ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਦ ਘੋਰਜ ।

*ਪਾ:-ਤਿਸ ।

ਅਬਦੁਲਖਾਨ ਸੈਨ ਜੁਤਿ ਮਾਰਨੈ । ਬਹੁਰ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਹਯ ਚੁਰਿਵਾਏ ।
 ਲਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਸੁਭਟ ਖਪਾਏ ॥ ੧੮ ॥ ਲਾਖਹੁ ਧਨ ਦੇ, ਚਢਹੁ ਤੁਰੰਗ ।
 ਬਰਤਹੁ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਬਿਸਾਲ ਅਨੇਗਾਜਗ ਕੇ ਲੋਕ ਅਪਰ ਹੈਂ ਜੈਸੇ । ਤੁਮਰੇ
 ਕਰਮ ਦਿਖਤਿ ਸਭਿ ਐਸੇ ॥ ੧੯ ॥ ਇਮ ਦਰੋਗ ਕੇ ਫਕਰ ਬਿਸਾਲੇ ।
 ਨਾਮ ਅਲਾਹ ਨ ਕਬਹੁ ਸਮਾਲੇ । ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਫਾਰਕ ਨਿਰਦਾਵੈ । ਫਕਰ
 ਅਲਾਹੀ ਸੁਊ ਕਹਾਵੇ ॥ ੨੦ ॥ ਤੁਮਰੇ ਮਤੋ ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਐਸੇ । ਲਖੇ ਗਏ
 ਪੂਰਬ ਗੁਰ ਤੈਸੇ । ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਤੇ ਆਦਿ ਜੁ ਸਾਰੇ । ਜਾਨੇ ਪਰੇ ਕੂਰ ਮਤਿ-
 ਵਾਰੇ ॥ ੨੧ ॥ ਗੁਰੂ ਕਹਾਇ ਠਗਤਿ ਜਗ ਰਹੇ । ਕਿਨਹੁ ਨ ਭੇਤ ਤੁਮਾਰੇ
 ਲਹੇ । ਨਾਮ ਸੁਨੈ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੇਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕ੍ਰੋਧ ਘਨੇਰਾ ॥
 ੨੨ ॥ ਪਿਖਿ ਸੁਭਟਨ ਦਿਸਿ ਉਚ ਉਚਾਰੇ । ‘ਜੋ ਇਸ ਕੇ ਸਿਰ ਪਨਹੀ
 ਮਾਰੇ । ਤਿਸ ਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇ ਗੁਰ ਕੇਰੀ । ਲਾਤ ਮੁਸਟ ਕੀ ਮਾਰ ਬਡੇਰੀ’
 ॥ ੨੩ ॥ ਰਿਸ ਕੇ ਸਹਿਤ ਗੁਰੂ ਮੁਖ ਦੇਖਿ।ਉਠੇ ਤੁਰਤ ਹੀ ਬਲੀ ਬਿਸੇਖ।
 ਬਿਧੀਏ ਗਹਿ ਕਰਿ ਪਾਗ ਉਤਾਰੀ । ਉਚੀ ਲਾਤਿ ਉਭਾਰਿ ਪ੍ਰਹਾਰੀ ॥ ੨੪ ॥
 ਲਿਯੋ ਖਰੋ ਕਰਿ ਨਰ ਤੇ ਨਜਾਰੇ । ਲਗੇ ਜੂਤ ਮੁਖ ਕਰਤਿ ਪੁਕਾਰੇ ।
 ਪੁਨ ਗੁਰ ਕਹਨੈ ‘ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰ ਕੇਰੀ । ਜਿਸ ਮੁਖ ਕੀਨੀ ਨਿੰਦ ਬਡੇਰੀ ॥
 ੨੫ ॥ ਤਿਸ ਪਰ ਪਨਹੀ ਅਨਗਨ ਮਾਰਹੁ । ਮਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਇਸ ਕੇਰਿ
 ਉਤਾਰਹੁ’ । ਸੁਨਿ ਭਟ ਬਡੇ ਡੀਲ ਬਲਵਾਰੇ । ਉਚ ਉਭਾਰਤਿ ਜੂਤ ਪ੍ਰਹਾਰੇ
 ॥ ੨੬ ॥ ਹੋਵਨ ਲਗੀ ਮਾਰ ਤਿਸ ਬੇਰੇ । ਜਨ ਬਾਸਨ ਕੋ ਘੜਹਿ ਠਠੇਰੇ ।
 ਸਰਬ ਅੰਗ ਪਰ ਮਾਰ ਪਰੰਤੀ । ਇਕ ਰਹਿ ਖਰੇ ਨ ਥਾਉਂ ਦਿਖੰਤੀ ॥ ੨੭ ॥
 ਜਬਿ ਅਨਗਨ ਹੀ ਬਰਖੇ ਜੂਤ । ਧਰੀ ਮੌਨ ਲਖਿ ਮਹਾਂ ਕਸੂਤ । ਪ੍ਰਾਨ
 ਅੰਤ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਬਨੀ । ਅੰਗ ਅੰਗ ਪਰ ਚੋਟਾਂ ਘਨੀ ॥ ੨੮ ॥ ਕੰਪਤਿ
 ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਕੇ ਧਾਰੇ । ਉਠਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਬਿ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੇ । ਗਨ ਸਿੱਖਨਿ
 ਬਹੁ ਮਾਰ ਮਚਾਈ । ਜਾਨਤਿ ਭਾ-ਆਬ ਹੂੰ ਨ ਬਚਾਈ ॥ ੨੯ ॥ ਕੰਪਤਿ
 ਦੇਹਿ ਗਿਰਨੈ ਤਬਿ ਧਰਨੀ । ਪਾਪਤਿ ਫਲ ਜਸ ਕੀਨਸਿ ਕਰਨੀ । ਪਿਖਿ
 ਕਾਰੇ ਸਿਖ ਗਨ ਚਰਨ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ । ਤਰਜਤਿ ਗਾਰੀ ਸਗਲ ਨਿਕਾਰੈਂ ॥
 ੩੦ ॥ ਪਰਜੈ ਬਿਹਾਲ ਨਹੀਂ ਸੁਧ ਕੋਈ । ਕੋਤਿਕ ਕਹਤਿ ‘ਮ੍ਰਤੁ ਇਸ
 ਹੋਈ’ । ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਧਾਇ ਤਬਿ ਗਯੋ । ਜਾਇ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਠਾਂਢੇ ਭਯੋ ॥

‘ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ’ ਵੱਖਰਾ ਤੇ ਦਾਵੇ ਰਹਿਤ (ਜੋ ਹੋਵੇ) ।

੩੧॥ ‘ਮਹਾਰਾਜ ਪੈਂਦਾ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਲਾਖ ਗਿਨਨ ਤਕ ਸੈਨਾ ਲਗਾਯੋ ।
ਹੇਤੁ ਭੇਤ ਇਹ ਪਠਨੈ, ਗੁਸਾਈਂ ! ਸਮਤਾ ਕਰਤਿ ਮਾਰ ਬਡਖਾਈ॥੩੨॥
ਅਬਿ ਛੁਰਾਇ ਇਹੁ ਸਭਟ ਹਟਾਇ । ਨਾਂਹਿ ਤ ਮਾਰਨੈ ਇਹੁ ਮਰਿ ਜਾਇ ।
ਜੀਤਨੈ ਦਰਬ ਫੇਰਿਕਰਿ ਦੀਜੈ॥ ਆਪ ਜੁਪ ਕੇ ਨਾਂਹਿ ਨ ਲੀਜੈ॥੩੩॥ ਬਿੱਪੁ
ਬਿਨੈ ਸੁਨਿ ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ । ਦਿਯੋ ਛੋਰਿ ਸਗਰੋ ਤਤਕਾਲ । ਪੰਦ੍ਰਹ ਸਦ੍
ਬਖਸ਼ਨੈ ਧਨ ਜਬੈ ਲੈਕਰਿ ਪਹੁੰਚਨੈ ਦਿਜਬਰ ਤਬੈ॥੩੪॥ ਸਭਟ ਪਹਾਰਤਿ
ਸਕਲ ਹਟਾਏ । ਦਈ ਧੀਰ ਸਿਰ ਪਾਗ ਬੰਧਾਏ । ‘ਤੀਨ ਲੋਕਪਤਿ
ਰਾਵਣ ਬਲੀ । ਜਿਨਹੁ ਜੀਤ ਲੀਨਸਿ ਬਿਧਿ ਭਲੀ॥੩੫॥ ਜਰਾ ਸਿੰਧੁ ਗਨ
ਚਮ੍ਰੁ ਬਟੋਰਿ । ਆਇ ਅਨੇਕ ਬਾਰਿ ਕਰਿ ਜੋਰ । ਜੀਤ ਨ ਸਕਨੈ ਮਰਨੈ
ਬਲਵੰਤ । ਤਿਨ ਆਗੇ ਕਹੁ ਤੂੰ ਕਜਾ ਜੀਤ?’॥੩੬॥ ਦੇ ਪਾਨੀ, ਮੁਖ ਪਾਨ
ਪਖਾਰੇ । ਬੈਠਨੈ ਸਗਰੇ ਬਸਤ੍ਰ ਸੰਭਾਰੇ । ਦਰਬ ਸਰਬ ਜਬਿ ਧਰਨੈ
ਅਗਾਰੀ । ਪਿਖਿ ਹਰਖਤਿ ਭਾ ਰਿਦੇ ਮਝਾਰੀ ॥ ੩੭ ॥ ਝਾਰ ਪਿਛੋਰ ਭਲੇ
ਕਰਿਵਾਇ*॥ ਮੈਨ ਧਰੇ ਗਮਨਨੈ ਸਹਿਸਾਇ ਤੁਰੰਗ ਅਤੂੜੁ ਸੰਗਲੇ ਦਾਸ ।
ਗਯੋ ਜਲੰਧਰ ਨਗਰ ਜਹਾਂ ਸੁ* ॥ ੩੮ ॥ ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿਤਵਤਿ
—ਮਮ ਗਤਿ ਅੰਸੀ । ਲਖ ਨਹਿ ਸਕਹਿ, ਇਹਾਂ ਬਿਧਿ ਕੈਸੀ* । ਮੇ ਕਹੁ
ਤਿਮ ਕਰਨੀ ਬਨਿ ਆਵੈ । ਹਤੋਂ ਗੁਰੁ ਤਬਿ ਪਲਟਾ ਪਾਵੈ ॥੩੯॥ ਨਿਸਾ

‘(ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਵੇਚ ਜੀ ਦੀ) ਬਰਾਬਰੀ (ਭਾਵ ਬੇ ਅਦਬੀ) ਕਰਦਿਆਂ । *ਵੈਭ ਬਾਝ ਭਾਵ
ਮਾਰ ਕੁਟ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਕੇ । *ਜਿਥੇ ਹੈ । *ਇਥੇ (ਮੇਰਾ) ਕੀ ਹਾਲ (ਹੋਇਆ ਹੈ) ।

*ਗੁਰਮਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਜਿਤਨੀ ਮਾਰ ਦੇਖੇ ਵਰਣਨ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਿਰ,
ਦੁਲ੍ਹਾ, ਮੂੰਹ ਦਾ ਮੁੱਜ ਜਾਣਾ, ਲਹੁ ਸਿੰਮ ਹੋਣਾ, ਨੀਲ ਪੈ ਜਾਣੇ, ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਬਾਤ ਹੈ; ਪਰ
ਏਜਾ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਹੋਥ ਧੋਕੇ ਇਸ ਹੱਤਕ ਨੂੰ ਲਕਾਕੇ ਆਪਣੀ ਸੇਨਾ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਥੋਂ
ਹੀ ਜਾਣ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰ ਕੁਟ ਕੋਈ ਬੜੀ ਹੀ ਮਾਮੂਲੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਮੇ ਬੀ ਆਇ ਗੁਰੁ ਜੀ ਦੀ
ਵੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਕਰਕੇ । ਅਪਣੀ ਹੱਤਕ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਸਹਨਸੀਲਤਾ
ਨਾਲ ਸਹਾਰੀ ਹੈ ।

ਤਵਾ: ਖਾ: ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਅਨਥਰ ਬੇਗ ਤਿੰਨ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਹਾਰਕੇ ਅਪਣੀ ਹਾਰ
ਸਮਝਕੇ ਗਿਆ ਤੇ ਜਾਕੇ ਮੂਏ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਗੁਰੁ ਜੀ ਨਾਲ ਜੰਗ ਨਾ ਕਰੋ, ਪਰ
ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਗੁਰੁ ਦਾ ਪੱਖੀ ਸਮਝਿਆ । ਗੁਰੁ ਕੀ ਨੀਂਦਾ ਤੇ ਮਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ
ਨਹੀਂ ਹੈ । ਤਵਾ: ਖਾ: ਵਿਚ ਇਹ ਬੀ ਲਿਖਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਲ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਸੂਬੇ ਨੇ ਧੀਰ
ਮਲ ਵਲ ਜਸ੍ਰਸ ਘੱਲ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਗੁਰੁ ਜੀ ਤੋਂ ਨਰੋੜਿਆ ਤੇ ਅਪਣਾ ਪੱਖੀ ਤੇ ਮੂੰਹੀਆ
ਬਣਾਇਆ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁਕਾ ਸੀ । †ਪਾ:-ਮੇਰਾ ਮਹਿ ।

ਪਰੀ ਅਬਿ ਹਇ ਅੰਧਕਾਰੇ । ਆਇ ਨ ਜਾਇ ਨ ਕੋ ਇਸ ਬਾਰੇ । ਅਸ
ਬੁਧਿ ਬਲ ਤੇ ਕਰੋਂ ਓਪਾਇ । ਕਾਲੇਖਾਨ ਸੁਨਤਿ ਚਵਿ ਜਾਇ ॥ ੪੦ ॥
ਪਰਹਿ ਜਾਮਨੀ ਬਿਖੈ ਲਗਾਈ । ਹਮਲਾ ਕਰੇ ਗੁਰੂ ਲੇ ਘਾਈ । ਪੁਰਿ
ਕਰਤਾਰ ਲੁਟ ਸਭਿ ਲੈ ਹੈਂ । ਗੁਰ ਬਾਹਨੀ ਸਭਿ ਹਨਿ ਦੇ ਹੈਂ ॥ ੪੧ ॥
ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਹੈ ਘਮਸਾਨ । ਕੈ ਗਰ ਭਾਜਹਿ ਡਰ ਉਰ ਮਾਨਿ।ਰਖਨਾ
ਪਰਜੇ ਆਬਰੁ ਮੇਰੀ । ਨਹਿ ਬਿਦਤਹਿ—, ਇਮ ਗਿਨ ਕਰਿ ਹੋਰੀ ॥ ੪੨ ॥
ਸੰਧਯਾ ਸਮੈਂ ਸੁ ਓਤਰਜੋ ਜਾਇ । ਅਪਰ ਬਸਤੁ ਤਨ ਪਰ ਬਦਲਾਇ ।
ਕਾਲੇਖਾਨ ਪਾਸ ਚਲਿ ਗਯੋ । ਕਰਿ ਸਲਾਮ ਕੋ ਬੈਠਤਿ ਭਯੋ ॥ ੪੩ ॥
ਪੈਂਦੇਖਾਨ ਕੁਲਾਮਦ ਕਾਰਨਾਬਾਤ ਮ੍ਰਿਦੁਲਵਿਗ ਕਰਤਿਉਚਾਰਨ।ਸੇਵਾ
ਹੇਤੁ ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਬੈਸਾ । ਦੇਤਿ ਹੁਕਮ ਕਰਿ ਕਾਰਜ ਤੈਸਾ ॥ ੪੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਦੇ ਅਛਟਮ ਰਾਸੇ 'ਵੇਪਰ ਫੇਲ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਅਛਟਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੯ ॥

੧੯. [ਲਿਖਕਰ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ]।

ਏਹਗ ॥ ਅਨਵਰਖਾਨ ਵਿਚਾਰਿਕੈ ਚਤੁਰਾਈ ਉਪਜਾਇ । ਕਹਜੋ 'ਗਯੋ
ਗੁਰ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਭੇਤ ਪਾਇ ਸੁਧ ਲਜਾਇ ॥ ੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਅਬਿ ਲੋ ਸੁਧ
ਗੁਰ ਕੋ ਨਹਿ ਹੋਈ । ਕੀਨਸਿ ਨਹੀਂ ਸੁਚੇਤੀ* ਕੋਈ । ਲਰਹੁ ਜਾਮਨੀ
ਮਹਿ ਕਰਿ ਹੋਲਾ । ਕਰਿ ਲੈਹੋ ਸਭਿ ਕਾਜ ਸੁਹੇਲਾ ॥ ੨ ॥ ਕੁਛ ਥੋਰੀ ਸੀ
ਚਮ੍ਹੁ ਨਿਹਾਰੀ । ਪਰਹੁ ਬਿਖਬਰੀ ਕੀਜਹਿ ਮਾਰੀ । ਕਾਜ ਸੁਗਮ ਹੀ ਜੇ
ਬਨਿ ਜਾਇ । ਦਾਨਸਵੰਦ ਨ ਬਿਲਮ ਲਗਾਇ ॥ ੩ ॥ ਤੁਮ ਸਮਰਥ ਹੋ
ਅਧਿਕ ਜਦਾਪੀ । ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਨ ਗਿਨੀਅਹਿ ਅਲਪ ਕਦਾਪੀ।ਕਨਕਾ ਪਾਵਕ^੧
ਸੁਗਮ ਬੁਝਯਤਿ । ਬਨੋ ਲਗਿ ਬਧਹਿ^੨ ਨ ਕਿਮਹੁ ਮਿਟਯਤਿ* ॥ ੪ ॥
ਪ੍ਰਾਤਿ ਹੋਤਿ ਲੋ ਲਰਹੁ ਨ ਜਾਈ^੩ । ਬਨਹਿ ਸੁਚੇਤ ਲੋਹਿ ਸੁਧ ਪਾਈ ।
ਦੀਰਘ ਲਰਹਿ ਕਿ ਜਾਵਹਿ ਭਾਜਿ । ਬਡੇ ਜਤਨ ਤੇ ਬਨਿ ਹੈ ਕਾਜ' ॥ ੫ ॥
ਸੁਨਿ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਭਲੇ ਸਰਾਹਾ । 'ਇਮ ਹੀ ਬਨਹਿ, ਹਨਹਿ ਰਣ ਮਾਂਹਾ ।
ਕਾਰਜ ਹੋਇ, ਸੁ ਕਰਿ ਹੀ ਲੇਹਿ।ਮਿੰਗ ਜਿਮ ਸਿੰਘ ਜਾਨ ਨਹਿ ਦੇਹਿ ॥ ੬ ॥
ਫਤੇ ਕਰਹੁ ਲਿਹੁ ਸੁਜਸੁ ਬਡਾਈ। ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਕਟਿ ਚਲਹੁ ਹਰਖਾਈ ।
ਸਭਿ ਕੇ ਮਨਸਬ ਹੋਇੰ ਸਵਾਏ । ਹਯ ਸਮੇਤ ਗਰ ਦੇਹੁ ਪੁਚਾਏ' ॥ ੭ ॥

^੧ਇਉਂ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਰੋਖਿਆ।^੨ਫੇਲ (ਫੇਨਾ) । ^੩ਤਕੜਾਈ । ^੪ਤੀਲੋ ਨੂੰ ਲਗੀ ਮਾਂਗ । (ਅ) ਮਾਂਗ ਦਾ ਕਿਨਕਾ । ^੫ਬਨ ਤਕ (ਅੱਗ) ਵਧ ਜਾਵੇ ਤਾਂ । ^੬ਜਾਕੇ ਜੇ ਨਾ ਲਵੇਗੇ !

*ਪਾ:-ਜਗੋ ਬਿਲੰਦ ਨ ਬੁਝੈ ਲਖਯਤਿ ।

ਕਾਲੇਖਾਨ ਕਹਨੈ ਤਿਸ ਬੇਰੀ । ‘ਕਹਾਂ ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਮਸਲਤ ਤੇਰੀ ? ਜੰਗ
ਜਾਮਨੀ ਕੈ ਦਿਨ ਕੇਰਾ । ਗਹਨੈ ਜਾਇ ਜਿਮ ਗੁਰੂ ਬਡੇਰਾ ॥੮॥ ਅਸ ਨ
ਹੋਇ ਜਨੋਂ ਪ੍ਰਥਮ ਲਗਾਈ । ਲਲਾ ਸੁ ਕੰਬਰ ਦਲ ਸਮੁਦਾਈ । ਸੋਵਤਿ
ਅਬਿ ਲੈ ਪਾਇ ਪਸਾਰੇ । ਕਾਰਜ ਸਰਨੈ ਨ, ਰਣ ਮੈਂ ਹਾਰੇ ॥੯॥ ਯਾਂਤੇ ਮਿਗ
ਮਾਰਨ ਕੇ ਕਾਜਾ । ਹਤਨਿ* ਸਿੰਘ ਕੋ ਕਰਹਿ ਸਮਾਜਾ । ਇਮ ਕਹਵਤਿ
ਲੋਕਨਿ ਤੇ ਸੁਨੀ । ਪਰਖਨ ਕੀਨਿ ਬਾਤ ਹੈ ਘਨੀ ॥੧੦॥ ਕਹਨੈ ਕੁਤਬ
ਖਾਂ ‘ਨਿਸਚੈ ਐਸੇ । ਆਪ ਕਰੀ ਵਰਮਾਵਨ ਜੈਸੇ । ਤਉ ਦੇਖੀਏ ਭਲੇ
ਬਿਚਾਰੇ । ਗੁਰੁ ਸਰਮਾ ਹਤੇ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ॥੧੧॥ ਏਕਾ ਏਕੀ ਗਹਨੈ ਨ ਜਾਇ।
ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਸੁਭਟ ਗਿਰਾਇ । ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਬਿਨਾਂ ਸਵਧਾਨੀ† ।
ਇਹੁ ਨੀਕੀ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਭਾਨੀ ॥੧੨॥ ਪਾਛਲ ਰਾਤਿ ਪਰੋ ਕਰਿ ਹੋਲਾ।
ਕਰੋ ਚਮ੍ਹੁ ਹਤਿ ਰੇਲ ਰੁ ਪੋਲਾ । ਪੈਂਦਾ ਸਨਮੁਖ ਤਿਨ ਕੇ ਜੈ ਹੈ । ਬਲ
ਬਿਸਾਲ ਤੇ ਗਹਿ ਗੁਰ ਲੈ ਹੈ ॥ ੧੩ ॥ ਅਲਪ ਬਾਹਿਨੀ ਮਾਰਨ ਕਹਾਂ ।
ਹਤਹਿ ਤੁਰਤ ਹਮ ਲਸਕਰ ਮਹਾਂ। ਇਮ ਠਾਨਤਿ ਮਸਲਤ ਜਿਸ ਕਾਲਾ।
ਚਹਤਿ ਚਢਨ ਕਹੁ ਬੀਰ ਬਿਸਾਲ ॥ ੧੪ ॥ ਤਬਿ ਲੈ ਧੀਰਮਲ ਕੀ ਪਾਤੀ।
ਪਹੁੰਚੀ ਤਿਨ ਵਿਗ ਕੁਮਤਿ ਕੁਬਾਤੀ। ਅਪਨਾ ਆਪ ਬਚਾਵਨ ਕਾਰਨ† ।
ਪਿਤ ਗੁਰ ਤਜਾਗ ਤੁਰਕ ਅਨੁਸਾਰਨ† ॥ ੧੫ ॥ ਖੋਲਿ ਪਠੀ ਸਭਿ ਮਹਿ
ਬੱਖਜਾਤ । ‘ਲਿਖਤੁਮ ਧੀਰਮਲ ਨਿਜ ਬਾਤ । ਪੈਂਦਖਾਨ! ਮੈਂ ਪੱਖੀ ਤੇਰਾ।
ਨਹਿ ਅਪਮਾਨ ਸਹੈ ਮਨ ਮੇਰਾ ॥ ੧੬ ॥ ਅਬਿ ਤੂੰ ਆਉ ਬਿਲੰਬ ਨ
ਧਾਰੋ । ਸ਼ਾਹੁ ਸੰਗ ਕਰਿ ਮੇਲ ਹਮਾਰੋ । ਮੈਂ ਨ ਬਿਰੋਧ ਕਮਾਵਨ ਕਰੋਂ ।
ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰੋਂ ॥੧੭॥ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਹਰਖਤਿ ਹੋਏ।
ਪਰਨੋ ਭੇਦਾ ਘਰ ਮੈਂ ਇਮ ਜੋਏ । ‘ਉੱਤਰ ਲਿਖਹੁ-ਦੇਤਿ ਸੁਧ ਰਹੋ ।
ਜਿਮ ਹੁਇ ਵਤੇ ਹਮਾਰੀ ਕਹੋ-’ ॥੧੮॥ ਤੁਰਕਨ ਤੇਲਿਖਾਇ ਕਰਿ ਲਜਾਯੋ।
ਧੀਰ ਮੱਲ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਪੁਚਾਯੋ। ਸਭਿ ਲਸਕਰ ਤਜਾਰੀ ਤਬਿ ਕੀਨੀ। ਜਹਿ
‘.....ਸਾਵਧਾਨੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਨ ਭਾਵ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ । *ਬੇੜੀ ਫੌਜ ਦਾ (ਸਾਡੇ ਅਗੇ)
ਮਾਰਨਾ ਕੀ ਹੈ । †ਖੋਟੀ ਮਤਿ (ਨਾਲ ਲਿਖੀ) ਖੋਟੀਆਂ ਗਲਾਂ ਵਾਲੀ (ਪ੍ਰੀਤ) । ‡ਖੋਟ ।
*ਤੁਰਕਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਲਾਹ ਕਰਦੇ ਕਹਿਆ । *ਪਾ:-ਹਰਣ ।

†ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਤੁਸਖੇ ਵਿਖੇ ਇਹ ਵੇਨੋਂ ਤੁਕਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤੇ ਚਉਪਈ ਦੇ ਵੇ ਹੀ ਚਰਨ
ਹਨ । ਇਕ ਛਾਪੇ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਖੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਇਹ ਪਾਠ ਹੈ:- ਚਲਿ ਕਰਿ ਦੂਤ ਗਏ
ਤਿਹਨਾਂ ਹੀ । ਪੈਂਦਖਾਨ ਜਹਿ ਸਭਿ ਸਮੁਦਾਈ ।

ਕਹਿ ਤੇ ਹਕਾਰਿ ਨਰ ਲੀਨ॥੧੯॥ਨਹੀਂ ਜੰਗ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨਾਵੈਂ।ਕਹੈਂ^੧“ਸੁ
ਰੋਪੜ ਕੋ ਚਲਿ ਜਾਵੈਂ । ਕਾਲੇਖਾਨ ਨਜਾਜ਼ ਤਿਹ ਦੇਨੀ” । ਨਿਜ ਮੁਰਾਦ
ਹਾਸਲ ਕਰਿ ਲੇਨੀ॥੨੦॥ਪੀਰਸਖਾਲਤ*ਵਲੀਬਿਸਾਲ।ਲਸਕਰਸਹਿਤ
ਤਹਾਂ ਕੋ ਚਾਲਾ।ਲਵਪੁਰਿ ਤੇ ਜਬਿ ਕੇ ਇਤ ਚਾਲੇਭੇਤ ਨ ਦੇਤਿ ਕਹਤਿ
ਇਸ ਢਾਲੇ॥੨੧॥ਜੇਤਿਕ ਦੁਆਬੇ ਬਿਖੇ ਪਠਾਨ । ਕਰੇ ਇਕੱਤ੍ਰ ਹਕਾਰਨ
ਠਾਨਿ।ਅਧਿਕ ਬਾਹਿਨੀ ਕਰੀ ਬਟੋਰ।ਕਿਤਿਕ ਆਇਮਿਲਿਲੂਟਨ ਲੋਰ^੨
॥ ੨੨ ॥ ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਸਭਿ ਕੋ ਸਨਮਾਨੈ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਦੇ ਮਿਦੁਲ ਬਖਾਨੈ ।
ਲਸਕਰ ਬਡੈਵੇਖਿਕਰਿਫੁਲ।ਜੰਗਕਰਨਿਕੋਚਿਤਅਨਕੁਲ॥੨੩॥ਚਢੈ
ਨਿਸਾ ਮਹਿ ਬਜੇ ਨਿਸ਼ਾਨ । ਤਤਛਿਨ ਪਾਏ ਜ਼ੀਨ ਕਿਕਾਨ । ਗੁਲਕਾਂ
ਗਨ ਬਰੂਦ ਬਰਤਾਈ । ਪੁਰਿ ਤੇ ਵਹਿਰ ਨਿਕਸਿ ਬਿਰ ਥਾਈਂ ॥ ੨੪ ॥
ਅਰਧ ਲਾਖਅਰੁ ਦੋਇ ਹਜ਼ਾਰ^੩।ਕਾਲੇਖਾਨ ਸਾਬ ਅਸਵਾਰ।ਸੈਨਾ ਸਹੱਸ੍ਰ
ਇਕਾਦਸ਼ ਆਨਿ^੪ । ਕੁਤਬਖਾਨ ਕੇ ਸੰਗ ਪਯਾਨ ॥ ੨੫ ॥ ਸਭਿ ਦੁਆਬੇ
ਤੇ ਕਰੀ ਬਟੋਰਿ । ਚਮ੍ਹੂ ਸਹੱਸ੍ਰ ਦੋਇ ਦਸ ਔਰ^੫ । ਸਗਰੀ ਭਈ ਪਝੱਤ੍ਰ
ਹਜ਼ਾਰ । ਅਪਰ ਸੈਂਕਰੇ ਮਿਲਿ ਅਸਵਾਰ॥੨੬॥ ਮਿਲੇ ਆਨਿ ਜਿਤ ਕਿਤ
ਤੇ ਤੁਰਕ । ਪੈਰੇ ਕਾਲ ਹੋਨਿ ਕੋ ਗ਼ਰਕ । ਕਿਤਿਕ ਉਨ ਭਾ ਲਸਕਰ
ਲਾਖ^੬।ਲੇ ਕਰਿ ਸਾਬ ਜੰਗ ਅਭਿਲਾਖ॥੨੭॥ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਿਸਲਨਿ ਬਜੇ
ਨਗਾਰੇ । ਨਿਕਸੇ ਨਗਰ ਹੋਇ ਸਭਿ ਤਜਾਰੇ । ਪੀਵਤਿ ਮਿਲਿ ਸ਼ਰਾਬ
ਮਤਵਾਰੇ । ਬਾਕ ਅਟਪਟੇ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰੇ ॥੨੮॥ ਸਾਗਰ ਮਨਹੁ ਉਛਲ
ਕਰਿ ਚਾਲਾ । ਗਮਨਜੋ ਲਸਕਰ ਏਵ ਬਿਸਾਲ।ਉਡੀ ਧੂਲ ਛਾਦੈ ਅਸ-
ਮਾਨਾ । ਕਰਨਿ ਨੈਨ ਮਹਿ ਪਰਹਿ ਮਹਾਨਾ^੭ ॥ ੨੯ ॥ ਉਡਗਨ ਚੰਦ ਨ
ਪਰਹਿ ਵਿਖਾਈ । ਮਨਹੁ ਘਟਾ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਘਿਰ ਆਈ । ਚਲੈ ਸ਼ਲਭ
ਦਲ^੮ ਬੰਦ ਮਨੀਂਦ । ਸੰਧੁ ਅਹੈਂ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ॥ ੩੦ ॥ ਬੁਝਿ ਬੁਝਿ^੯
ਸਗਰੇ ਮਰਿ ਜੈ ਹੈਂ । ਬਿਰ ਹੋਵਨਿ ਕੋ ਥਾਂਵ ਨ ਪੈਹੈਂ । ਲਸਕਰ ਸੰਗ ਲਏ
ਇਮ ਸਾਰਾ । ਕਾਲੇਖਾਂ ਗਮਨਜੋ ਮੁਦ ਧਾਰਾ ॥ ੩੧ ॥ ਭਏ ਕੁਸ਼ਗਨ ਸੁ
ਮਰਨ ਜਨਾਰੈਂ । ਬਾਮ ਬਿਲੋਚਨ ਸਭਿ ਫਰਕਾਵੈਂ।ਸ਼ਿਵਾ ਅਸ਼ਿਵਾ^{੧੦}ਸਮੁਖ

^੧ਭੋਟਾ ਚੜ੍ਹਾਉਣੀ ਹੈ । ^੨ਚਾਹ ਕਰਕੇ । ^੩ਬੰਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰ । ^੪ਗਿਆਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਰ । ^੫ਬਾਰਾਂ
ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਰ । ^੬ਲਖ ਤੋਂ ਕੁਛਕੁ ਘਟ । ^੭ਕੰਨਾਂ ਤੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ (ਦੂੜ) ਪੈਂਦੀ ਹੈ । ^੮ਟਿੱਠੀ
ਦਲ । ^੯ਭੁੱਖ ਭੁੱਖ ਕੇ । ^{੧੦}ਅਸ਼ੁਭ ਰਿੰਦੜੀਆਂ ।

ਕੋ ਧਾਵੈ । ਮੁਖ ਤੇ ਅਗਨੀ ਬਸਤਿ ਦਿਖਾਵੈ ॥ ੩੨ ॥ ਉਲਕਾਪਾਤ ਹੋਤਿ
ਬਹੁਤੇਰੇ । ਬੋਲਤਿ ਹੈਂ ਉਲੁਕ ਚਹੁਢੇਰੇ । ਮਰਜੋ ਹੁਤੋ ਕੋ ਨਗਰ ਮਝਾਰੀ।
ਰੁਦਨਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਹੈਂ ਬਹੁ ਨਾਰੀ ॥ ੩੩ ॥ ਪੈਂਦਾ ਕੁਤਬਖਾਨ ਬਲਵਾਨ॥
ਲੀਨੇ ਸੰਗ ਖਾਨ ਅਸਮਾਨਾ । ਮਸਲਤ ਕਰਤਿ ਲਰਨ ਕੀ, ਚਾਲੇ॥੩੪॥
ਮਾਰਗ ਅਰਧ ਗਏ ਚਲਿ ਜਬੈ।ਮਿਲਜੋ ਮਲਕ ਦਾਤਾਰ ਸੁ ਤਬੈ । ਕੁਛਕ
ਸੈਨ ਹੈ ਜਿਸ ਕੇ ਸੰਗ।ਕੁਤਬਖਾਨ ਕੋ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁ ਅੰਗ ॥੩੫॥ ਕਰਿ ਸਲਾਮ
ਕੋ ਬੁਝਤਿ ਖਰਜੈ । ‘ਕਿਤ ਕੋ ਸਭਿਨਿ ਪਯਾਨਾ ਕਰਜੈ ?’।ਕਾਲੇਖਾਂ ਬੋਲਜੋ
ਗਰਬਾਇ । ‘ਕੇਹਰਿ ਬਲੀ ਰਹੈ ਇਸ ਥਾਇੰ ॥ ੩੬ ॥ ਬਹੁਤ ਜੀਵ
ਸੰਘਾਰਨਿ ਕਰੇਕੋ ਬਲ ਧਾਰਿ ਨ ਆਗੇ ਅਰੇ । ਤਿਸ ਕੇ ਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੋ
ਚਾਲੇ । ਅਬਿ ਸੰਘਾਰਹਿ ਖੋਜਿ ਬਿਸਾਲੇ’ ॥੩੭ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ
ਹਰਖ ਕਰੀਤੇ । ਚਲਤਿ ਅਗਾਰੀ ਚੌਂਪ ਧਰੀਤੇ । ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਗ੍ਰਾਮ ਲੋ ਗਏ।
ਜਾਇ ਸੁ ਲਸ਼ਕਰ ਇਕ ਬਲ ਭਏ ॥੩੮॥ ਭਰਜੋ ਧੂਰ ਤੇ ਸੋਤਬਿ ਗ੍ਰਾਮ।
ਲੂਟ ਪਰੀ ਢਹਿਗੇ ਸਭਿ ਧਾਮ । ਨਿਸਾ ਬਿਖੈ ਨਹਿ ਜਾਹਿ ਪਛਾਨੇ ।
ਮਿਲਜੋ ਗਰਦ ਮੈਂ ਭਾ ਸਭਿ ਹਾਨੇ॥੩੯॥ਗੁਰ ਕੋ ਬਾਕ ਸਾਚ ਸੋ ਭਯੋ।ਉਤਰੇ
ਜਬਹਿ ਉਚਰਿ ਜੋ ਦਯੋ’ । ਪੈਂਦੇਖਾਨ, ਖਾਨ ਅਸਮਾਨ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ
ਕੁਤਬਖਾਨ ਇਕ ਥਾਨ ॥ ੪੦ ॥ ਅਨਵਰਖਾਨ, ਮਲਕ ਦਾਤਾਰ ।ਮਿਲਿ
ਮਸਲਤ ਕੋ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰ । ‘ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਅਬਿ ਚਲਿ ਪਰੀਯਹਿ।
ਸਕਲ ਅਚਾਨਕ ਪ੍ਰਾਨਨਿ ਹਰੀਅਹਿ’ ॥ ੪੧ ॥ ਪੈਂਦਾ ਕਹੈ ‘ਜਾਉ ਮੈਂ
ਤਹਾਂ । ਗੁਰ ਕੋ ਪੌਰ ਨਿਕਸਿਬੇ ਜਹਾਂ । ਨਿਕਸਤਿ ਅੰਕ ਭਰੋਂ ਬਸਿ ਕਰੋਂ।
ਜੀਵਤਿ ਗਹੋਂ, ਮਹਾਂ ਬਲ ਧਰੋਂ ॥ ੪੨ ॥ ਪੁਰਿ ਕੇ ਲੂਟ ਲੇਹੁ ਸਭਿ ਐਨ ।
ਹਤਹੁ ਤੁਰਤ ਗੁਰ ਕੀ ਲਘੁ ਸੈਨ । ਕਾਰਜ ਸੁਗਮ ਭੋਲੇ ਬਨਿ ਜਾਇ ।
ਇਹੀ ਰੀਤਿ ਹਮਰੇ ਮਨ ਭਾਇ’ ॥ ੪੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੰਬ ਅਧਟਮ ਰਾਸੇ
‘ਨਿਸ਼ਕਰ ਚਢਿ ਆਬਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦੇਕ ਉਨਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੧੯ ॥

੨੦. [ਜੰਗ ਅਰੰਭ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜੀ ਬਡੇ ਬਹਾਦੁਰ ਧੀਰ। ਮਾਰ ਨਿਕਾਸਜੋ
ਖਾਨ ਕੋ ਲਖਿ ਨਿੰਦਕ ਬੇਪੀਰ ॥ ੧ ॥ ਪਾਧੜੀ ਵੰਦ ॥ ਕਢਿ ਖਾਨ
ਪਾਨ ਸਵਧਾਨ ਬੀਰ । ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਨਿ ਭੀਰ । ‘ਹੁਇ ਸਨਧ
ਬੰਧ ਭਟ ਅਰਧ ਜੋਇ । ਬਿਸਰਾਮ ਹੇਤੁ ਲਿਹੁ ਅਰਧ ਸੋਇ॥੨॥ਤੁਰਕਾਨ
ਜਦੋਂ ਉਤਰੇ ਸਨ (ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰ ਤੋਂ) ਜੋ ਢਾਕ ਉਚਾਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ।

ਸੈਨ ਤੇ ਬਨਿ ਸੁਚੇਤ । ਸੁਨਿ ਸ਼ਬਦ ਉਠਹੁ ਸਭਿ ਜੰਗ ਹੇਤੁ । ਗੁਲਕਾਂ
ਬਰੂਦ ਲੀਜਹਿ ਸੰਭਾਲ' । ਸੁਨਿ ਸੁਭਟ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਲਿ ਬਿਸਾਲ ॥ ੩ ॥
ਗੁਰ ਹੁਕਮ ਪਾਇ ਹੈ ਕੈ ਸੁਚੇਤ । ਗਰਜੇ ਬਿਲੰਦ ਬਡ* ਜੰਗ ਹੇਤੁ।ਗਹਿ
ਸਿਪਰ ਖੜਗ ਕਟ ਕਸਨਿ ਕੀਨਿ।ਨਿਜ ਨਿਜ ਤੁਰੰਗ ਪਰ ਪਾਇ ਜ਼ੀਨ
॥੪॥ ਹੁਇ ਸਨਧਬੰਧ ਫਿਰਤੇ ਚੁਫੇਰ । ਤੁਰਕਾਨ ਹਾਨਿ ਰਣ ਚਹਿ ਬਡੇਰੇ।
ਜਬਿ ਸਵਾ ਜਾਮ ਰਹਿ ਗੀ ਸੁ ਰਾਤਿ । ਗੁਰਗਿਰਾ' ਪਵਤਿ ਸਿਖ ਫਿਰਤ
ਜਾਤਿ' ॥ ੫ ॥ ਧੁਨਿ ਉਠਤਿ ਉਚ ਮੁਨਿਯੋਤਿ ਦੂਰ । ਕਰਤਾਰ ਪੂਰੇ ਚਹੁ
ਗਿਰਦ ਭੂਰ । ਜਬਿ ਸੁਨੀ ਆਨਿ ਤੁਰਕਾਨ ਕਾਨ'। ਉਰ ਭਯੋ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਿ
ਕਪਟ ਹਾਨਿ॥੬॥ਤਬਿ ਕਾਲੇਖਾਂ ਬੋਲਜੋ ਸੁਨਾਇ।ਅਬਿ ਭਯੋ ਨੌਰ ਜਾਨਜੋ
ਸੁ ਜਾਇ । ਸਮ ਕਾਤੁਰ ਦੁੰਦਭਿ ਨਹਿ ਬਜਾਇ' । ਇਹੁ ਅਨੁਚਿਤ ਗਤਿ,
ਨਹਿ ਮੁਹਿ ਸੁਹਾਇ ॥ ੭ ॥ ਤਜਿ ਦੇਹੁ ਕਪਟ, ਭਾ ਜੰਗ ਭੇਰ । ਧੌਂਸਨਿ
ਬਜਾਇ ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਨੌਰ' । ਕਹਿ ਕੁਤਬਖਾਨ ਅਰੁ ਪੈਂਦਖਾਨ । 'ਇਹੁ
ਆਪ ਜਿ ਮਰਜੀ ਦਿਹੁ ਨਿਸ਼ਾਨ ॥ ੮ ॥ ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਨ ਬਿਲਮ ਬਿਹਾਇ
ਕਾਲ । ਇਕਬਾਰ ਪਰਹੁ ਹਮਲਾ ਬਿਸਾਲ।ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੁਇ ਕਰਹੁ
ਮਾਰ । ਨਹਿ ਅਰਨ ਦੇਹੁ ਸੈਨਾ ਅਗਾਰ'॥੯॥ਜਬਿ ਕਰਜੋ ਹੁਕਮ ਦੁੰਦਭਿ
ਬਜਾਇ।ਤਬਿਦਈ ਚੋਬਦੁਹਰੀ ਲਗਾਇ ।ਧੁਨਿਪਰੀ ਕਾਨਜੋਧਾਨਿ ਆਇ
।ਸਵਧਾਨ ਹੁਤੇ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਫਿਰਾਇ॥੧੦॥ਦਿਜ ਮਲਕਜਾਤਿ ਤਿਨ ਮਹਿ
ਫਿਰੰਤਿ । 'ਹੁਜਹਿ ਤਯਾਰ' ਸਭਿ ਕੋ ਕਹੰਤਿ । 'ਸੁਧ ਕਰੋ ਗੁਰੂ ਢਿਗ,
ਜਾਇ ਧਾਇ । ਸਵਧਾਨ ਬਨਹੁ ਹਿਤ ਲਰਨ ਆਇ' ॥ ੧੧ ॥ ਹਯ ਕੋ
ਭਜਾਇ ਪਹੁੰਚਜੋ ਤੁਰੰਗ।ਉਤਰਜੋ ਸੁ ਪੌਰ ਅੰਤਰਿ ਬਰੰਤਿ।ਗੁਰ ਅੱਗੂ ਸੈਚ
ਕਰਿ ਕੈ ਸ਼ਨਾਨ। ਥਰ ਰੂਪ ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ ਧਨਾਨ ॥੧੨॥ ਤਬਿ ਗਯੋ ਬਿੱਪ੍ਰ
ਕੀਨਸਿ ਬਖਾਨ । 'ਦਲ ਤੁਰਕ ਆਇ ਪਹੁੰਚਜੋ ਮਹਾਨ । ਜਿਮ ਹੋਇ
ਹੁਕਮ ਕੀਜਹਿ ਉਪਾਇ।ਚਢਿ ਚਲਹਿ ਬੀਰ, ਜਿਸ ਲੇਹੁ ਨਾਇ' ॥ ੧੩ ॥
ਸੁਧ ਭਾਖਿ ਬਿੱਪ੍ਰ, ਰਹਿ ਠਾਂਢਿ ਤੀਗਾਨੀ ਹਾਰਗਾਵੰਦ ਸੁਨਿ ਬੀਰ ਧੀਰ ।
ਜਪ ਕੀਨਿ ਪਾਠ ਚਿਤ ਏਕ ਹੋਇ । ਪ੍ਰਭੂ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਸੋਇ ॥
੧੪ ॥ ਪਠਿ ਅੰਤ ਕੀਨ ਸਿਰ ਕੋ ਨਿਵਾਇ । ਤਬਿ ਸੁਨੀ ਤੁਫੇਗਨ ਧੁਨਿ

ਗੁਰਬਾਣੀ । *ਤੁਰਦੇ ਫਿਰਦ । *ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ ਟੁਣੀ (ਬਾਣੀ ਦੀ ਧੁਨ) । *ਕਾਇਰਾਂ ਵਾਂਗ (ਜੋ
ਅਸੀਂ) ਧੌਂਸੇ ਨਹੀਂ ਵਜਾਉਂਦੇ ।

*ਪਾ:-ਸਭਿ ।

ਉਠਾਇ । ਸਵਧਾਨ ਬੀਰ ਜੇ ਅੱਗੂ ਠਾਂਢਿ^੧ । ਰਣ ਭਯੋ ਪ੍ਰਥਮ, ਤਹਿ ਰੋਸ
 ਬਾਢਿ^੨ ॥੧੫॥ ਜਿਮ ਭਾਠ ਬਿਖੈ ਭੁਜਿਯੈਤਿ ਧਾਨ । ਸੁਨਿਯੈਤਿ ਤਥਾ ਬਹੁ
 ਸ਼ਬਦ ਕਾਨ । ਤਬਿ ਭਨਯੋ^੩ ਬਿੱਪੁ ਸੋ^੪ 'ਛਿੱਪੁ ਜਾਇ । ਲੱਖੁ ਸੁਬੀਰ ਦੀਜੈ
 ਚਢਾਇ' ॥ ੧੬ ॥ ਜਬਿ ਹਤੀ ਸਾਂਗ ਰਣ ਪ੍ਰਥਮ ਮਾਂਹਿ । ਕਿਯ ਸੈਨਪਤੀ
 ਲਖਿ ਸੁਭਟ ਤਾਂਹਿਗੁਰ ਕਹਨੋ^੫ ਪੰਚ ਸੈ ਸੈਨ ਸੰਗ ਤੁਰਕਾਂਨ ਹਾਨ ਹਿਤ
 ਰਚਹਿ ਜੰਗ ॥ ੧੭ ॥ ਭਟ ਮਿਹਰ ਚੰਦ, ਅਮੀਆਂ ਸੁ ਦੋਇ । ਦਲ ਸੰਗ
 ਚਾਰ ਸੈ ਲੇਹਿ ਸੋਇ । ਤਿਸ ਕੀ ਸਹਾਇ ਮਹਿ ਸਾਵਧਾਨ । ਦੁਹੁ ਦਿਸ਼ਾ
 ਰਹਹਿ ਰਿਪੁ ਕਰਹਿ ਹਾਨ ॥ ੧੮ ॥ ਨੋਂ ਸੈ ਸਊਰ^੬ ਹੈਂ ਸ਼ੇਖ ਜੋਇ । ਪੁਰਿ
 ਕਰਹਿ ਟੱਛ ਚਹੁਦਿਸ਼ਿਨਿ ਸੋਇ^੭ । ਭਟ ਹੁਤੇ ਅਸ਼ਟ ਦਸ ਸੈ^੮ ਤੁਰੰਗਾਜੋ
 ਬਚੇ ਕਰਤਿ ਜੰਗਲ ਸੁ ਜੰਗ ॥੧੯॥ ਸਿਖ ਹੁਤੇ ਬਹੁਤ ਦੇਸ਼ਾਨਿ ਆਇ ।
 ਸਭਿ ਹੁਇ ਸੁਚੇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਅਲਾਇ । ਦਿਜ ਮਲਕਜਾਤਿ ਸੁਨਿ
 ਹੁਕਮ ਧਾਇ । ਲੱਖੁ ਪ੍ਰਚੰਡ ਦੀਨਸਿ ਚਢਾਇ ॥੨੦॥ ਪਸ਼ਚਾਤ ਸੈਨਪਤਿ
 ਜੁਗ ਸੁਚੇਤ । ਸੁਨਿ ਹੁਕਮ ਚਢੇ ਬਡ ਜੰਗ ਹੇਤੁ । ਬਹੁ ਭਯੋ ਕੁਲਾਹਲ
 ਸਗਲ ਥਾਨ । ਚਲਿ ਜਾਲਾ ਬਮਲੀ^੯ ਸ਼ਬਦ ਠਾਨਿ ॥੨੧॥ ਸੂਰਨਿ ਅਨੰਦ,
 ਕਾਤੁਰ ਡਰੰਤਿ । ਗੁਰ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਉਚੇ ਬਜੰਤਿ । ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ
 ਨਿਕਟਿ ਆਇ । ਹੁਇ ਸਨਧਬੰਧ ਰਿਪੁ ਲਰਨਿ ਚਾਇ ॥੨੨॥ ਪਿਤ ਕੀ
 ਨਿਦੇਸ਼ ਚਾਹਤਿ ਬਿਸਾਲ । ਕਰ ਧਰਨੋ ਧਨੁਖ ਨਿਸ਼ਠੁਰ^{੧੦} ਕਰਾਲ ।
 ਮਿਲਿ ਸੁਭਟਨ ਮਹਿ ਪੂਰਬ ਕਹੰਤਿ^{੧੧} । -'ਰਨ ਸਮੈ ਨ ਪਿਤਕੇਵਿਗ ਰਹੰਤਿ
 ॥ ੨੩ ॥ ਚਿਤ ਚਹਤਿ ਰਹਤਿ ਲਹਿ ਮੁਦਤਵਾਨ^{੧੨} । ਲਖਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਾਮਨਾ
 ਗੁਰ ਬਖਾਨਿ । 'ਜਬਿ ਲਗਿ ਸੁ ਨਿਸਾ ਰਹਿ ਅੰਧਕਾਰ । ਪਰ ਅਪਰ
 ਨਰਨਿ ਨਹਿ ਪਰਿ ਚਿਨਾਰਾ ॥੨੪॥ ਤਬਿ ਲਗੇ ਨਗਰ ਮਹਿ ਰਹੁ ਫਿਰੰਤਿ ।
 ਸਵਧਾਨ ਸਭਿਨਿ ਜੋਧਾ ਕਰੰਤ । ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਤਿ, ਲਰਹਿ ਤਬਿ ਖੇਤ ਮਾਂਹਿ ।
 ਗਨ ਤੁਰਕ ਆਇ, ਹਤਿ ਪ੍ਰਾਨ ਤਾਂਹਿ' ॥ ੨੫ ॥ ਇਮ ਪਿਤਾ ਬਾਕ ਕੋ
 ਸੀਸ ਧਾਰਿਹਯ ਚਢਨੇ ਫਿਰੰਤਿ ਸੂਰਨਿ ਮਝਾਰਾ ਜਿਤ ਗੋਲ^{੧੩} ਤੁਰਕ ਕੋ
 ਆਇ ਜੋਰ । ਤਿਤ ਜਾਤਿ ਸੂਰਮੇ ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ ॥ ੨੬ ॥ ਤਜਿ ਤੁਪਕ ਤੁੰਡ

^੧ਖਲੋਤੇ ਸੀ । ^੨ਓਥੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਰੋਸ ਨਾਲ । (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ) ਕਿਹਾ । ^੩ਸਵਾਰ । ^੪੧੮੦੦ ।
^੫੬੬੦ ਕਾਂ । ^੬ਕਰੜਾ । ^੭ਕਾਂਟਿ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ । ^੮ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਨੇਂ । ਪਿਤਾ ਜੀ ਪਾਸ (ਕੰਢੇ) ਨਹੀਂ
 ਹੋਇਆ, ਚਿਤ ਚਾਉ ਨਾਲ (ਪਾਸ ਹੋਣਾ) ਚਾਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ^੯ਬੁੰਡ ।

ਕੋ ਤੋਰਿ ਤੋਰਿ । ਕਰਿ ਘੋਰ ਜੰਗ, ਦੈਂ ਮੋਰਿ ਮੋਰਿ । ਤੀਖਨ ਖਤੰਗ ਤਬਿ
ਛੋਰਿ ਛੋਰਿ । ਸੱਤ੍ਰਿਨਿ ਸਰੀਰ ਗਨ ਫੋਰਿ ਫੋਰਿ ॥ ੨੭ ॥ ਗਨ ਤੁਰਕ ਜਿ
ਹੋਲਾ ਘਾਲਿ ਘਾਲਿ । ਹਯ ਸੂਰ ਮਾਰਿ ਛਿਤ ਡਾਲਿ ਡਾਲਿ । ਘਮਸਾਨ ਘਨੋਂ
ਕਰਿ ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ । ਜੇ ਪਰਹਿ ਆਇ ਤਿਨ ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ* ॥ ੨੮ ॥
ਪ੍ਰਮਾਣਕਾ ਛੰਦ ॥ ਤੁਫੰਗ ਛੋਰਿ ਛੋਰਿ ਕੈ । ਖਤੰਗ ਚਾਂਪ^੧ ਜੋਰਿ ਕੈ । ਪ੍ਰਹਾਰਿ
ਸੱਤ੍ਰ ਗੋਰਤੇ । ਪਰੇ ਬਹਾਲ ਟੋਰਤੇ ॥ ੨੯ ॥ ਤੁਰੰਗ ਅੰਗ ਭੇਗ ਹੈ । ਗਿਰੰਤਿ
ਸੂਰ ਸੇਗ ਹੈ^੨ । ਤਜੰਤਿ ਫੇਰ ਧਾਇ ਹੈਂ । ਪਰੰਤਿ ਏਕ ਆਇ^੩ ਹੈਂ ॥ ੩੦ ॥
ਕੁਲਾਹਲੇ ਹਲਾ ਹਲੀ । ਬਲੀਨ ਮੈਂ ਚਲਾਚਲੀ । ਸੁ ਜੋਰ ਪਾਇ
ਆਵਤੇ । ਬਿਰੰਤਿ ਲਾਗਿ ਘਾਵ ਤੇ^੪ ॥ ੩੧ ॥ ਨ ਤੀਰ^੫ ਹੋਨਿ ਪਾਵਤੇ । ਸੁ ਚਾਰ
ਓਰ ਧਾਵਤੇ । ਪਰੰਤਿ ਹੁਹ ਦੇਯ ਕੈ । ਮੁਰੰਤਿ ਘਾਵ ਖੇਯ ਕੈ^੬ ॥ ੩੨ ॥
ਬਿਲੰਦ ਕੋਪ ਧਾਰਿ ਹੀ । ਉਚਾਰਿ 'ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ' ਹੀ । ਲਗੈਂ ਤੁਫੰਗ ਤੀਰ ਹੀ ।
ਗਿਰੰਤਿ ਧੀਰ ਬੀਰ ਹੀ ॥ ੩੩ ॥ ਪਰੇ ਤੁਰੰਗ ਸੁਰਮਾ । ਮਿਲੰਤਿ ਜਾਤਿ
ਧੁਰ ਮਾ^੭ । ਦਿਖੰਤਿ ਨਾ ਅੰਧੇਰ ਮੈਂ । ਧਵਾਇ ਜੈ ਦਰੇਰ ਮੈਂ^੮ ॥ ੩੪ ॥
ਗਿਰੰਤਿ ਤਾਂਹਿ ਉਪਰੇ । ਬਿਨਾ ਹਤੇ ਸੁ ਭੂ ਪਰੇ । ਦਰੰਤਿ ਪਾਇ ਸੰਗ ਤੇ ।
ਪਲਾਇਕੇ ਤੁਰੰਗ ਤੇ ॥ ੩੫ ॥ ਤੁਫੰਗ ਕੇ ਤੜਾਕ ਹੈਂ । ਖਤੰਗ ਕੇ ਸੜਾਕ
ਹੈਂ । ਮਚਜੇ ਘਮੰਡ ਘੋਰ ਹੀ । ਮਰੈਂ, ਨ ਤੁੰਡ ਮੋਰਿ ਹੀ ॥ ੩੬ ॥ ਕਿਤੇਕ
ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਇ ਕੈ । ਨ ਹੋਤਿ ਸਾਮੁਹਾਇਕੇ । ਟਰੰਤਿ ਆਨ ਥਾਨ ਕੋ ।
ਪ੍ਰਹਾਨ ਕੈ ਗੁਮਾਨ ਕੋ^੯ ॥ ੩੭ ॥ ਬਜੇ ਜੁਝਾਉ ਬਾਦਿਤਾ । ਉਤੰਗ ਜੰਗ
ਨਾਦਤਾ^{੧੦} । ਪ੍ਰਚਾਰ^{੧੧} ਬੀਰ ਆਵਤੇ । ਮਰੈਂ ਤੁਫੰਗ ਘਾਵ ਤੇ ॥ ੩੮ ॥ ਬਿਲੰਬ
ਨਾ ਲਗੰਤਿ ਹੈ । ਚਟਾਪਟੀ ਜੁਝੰਤਿ ਹੈਂ । ਬਿਸਾਲ ਸ਼ੋਰ ਮਾਰਿਓ । ਲਹੂ ਸੁ
ਧੁਲਿ ਰਾਚਿਓ ॥ ੩੯ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੇਘਰ ਮਚਜੇ ਤਿਮਰ ਜਾਮਨੀ
ਮਾਂਹਿ । ਧੁਖਹਿ ਪਲੀਤੇ ਬੰਦ ਹੀ ਉਠਹਿ ਸ਼ਬਦ ਬਡ ਜਾਂਹਿ ॥ ੪੦ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਿ ਅਛਟਮ ਰਾਸੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੦ ॥

੨੧. [ਰਤ ਦਾ ਜੰਗ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਲਿਏ ਬਾਹਨੀ ਲਰਤਿ ਭਾ ਲੱਖੁ ਬੀਰ ਬਿਸਾਲ । ਜਿਤ ਦਿਸ਼
^੧ਤੀਰ ਧਨੁਖ ਵਿਚ । ^੨(ਪੰਤਿਆਂ ਦੇ) ਨਾਲ ਹੀ ਡਿਗਦੇ । ^੩ਇਕ (ਦੋਰ) ਆਕੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ।
^੪ਘਾਉ ਲਗਣ ਨਾਲ ਅਟਕਦੇ । (ਅ) (ਜੋ) ਠਹਿਰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਖਮ ਲਗਦੇ । ^੫ਨੇੜੇ । ^੬ਮੁੜਦੇ
ਹਨ ਜਖਮ ਖਾ ਕੇ । ^੭ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ । ^੮(ਪੰਤਿਆਂ ਦੇ) ਵੱਜਾਵਣ ਵਿਚ ਦਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ^੯ਗੁਮਾਨ
ਦਰ ਕਰਾਕੇ । ^{੧੦}ਸ਼ੋਰ ਹੋਇਆ । ^{੧੧}ਵੰਗਾਰ ਕੇ ।

*ਪਾ:—ਬਾਰ ਬਾਰ ।

ਆਵਹਿ ਟੋਲ ਰਿਪੁ ਹਨਹਿ ਤੁਫੰਗ ਕਰਾਲ ॥ ੧ ॥ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦਾ ਨਹੀਂ
ਨੌਰ ਢੁਕੇ ਕੁਪਯੋ ਖਾਨ ਕਾਲਾ । ਸੁ ਓਚੇ ਉਚਾਰਯੋ ਕਠੋਰੀ ਬਿਸਾਲਾ ।
‘ਕਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਧਾਰਯੋ ਖਰੇ ਦੇਰ ਲਾਵੈ ? ਕਰੋ ਕਯੋਂ ਨ ਹੋਲਾ । ਸੁ ਆਪਾ
ਬਚਾਵੈ ॥ ੨ ॥ ਗੁਰ ਸੈਨ ਬੋਰੀ ਜਥਾ ਲੋਨ ਆਟਾ ਪਰੋ ਏਕ ਬਾਰੀ ਅਸੀਂ
ਕਾਢਿ ਕਾਟਾ । ਚਢੈ ਸੂਰ ਜੋ ਲੋਂ, ਫਤੇ ਲਹੁ ਪਾਈ’ । ਜਬੈ ਕ੍ਰੋਧ ਕੈ ਖਾਨ,
ਬਾਨੀ ਸੁਨਾਈ ॥ ੩ ॥ ਹੁਤੇ ਬੀਰ ਸੈਨਾਪਤੀ ਓਜ ਧਾਰੇ । ਚਮ੍ਰੁ ਸੋਂ ਕਹਯੋ
ਕੂਰਠਾਵੈ ਨਿਹਾਰੇ । ‘ਚਲੋ ਕਯੋਂ ਨ ਆਗੇ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਾਨ ਪਜਾਰੇ । ਪਰਯੋ
ਸ਼ੌਹ ਕੋ ਕਾਜ ਕੀਜੈ ਸੁਧਾਰੇ’ ॥ ੪ ॥ ਸੁਨੀ ਖਾਨ ਕਾਨੀ ਜੁ ਬੀਸੈ ਹਜ਼ਾਰਾ
ਦਲੀ ਚਾਲਿ ਆਗੇ ਚਹਯੋ ਸੰਗ ਭਾਰਾ ਹਕੀ ਹਾਕ ਬਾਜੀ, ਤੁਰੰਗੀ ਧਵਾਏ
ਕਰੋਂ ਤਜਾਰ ਹਾਥੈਂ ਤੁਫੰਗੀਂ ਉਠਾਏ ॥ ਪਹਲਾ ਹਾਲ ਬੋਲੈਂ ਧਕਾਧੱਕ ਹੋਏ ।
ਅੰਧੇਰਾ ਮਹਾਂ ਧੂਰ ਦੀਖੈ ਨ ਕੋਏ । ਗਿਰੇ ਬੀਰ ਕੇਤੇ ਮਰੇ ਸੋ ਅਟੰਕੇ । ਪਰੇ
ਉਪਰੇ ਨਾ ਉਠੇ ਹੋ ਅਤੰਕੇ ॥ ੬ ॥ ਸੰਭਾਰੈਂ ਕਿਤੇ, ਹਾਥ ਭਾਰੀ ਤੁਫੰਗੀਂ
ਕਿਤੇ ਛੁਟਿ ਕੈ ਛੁਛ ਦੌਰੇ ਤੁਰੰਗੀ । ਬਿਨਾ ਮਾਰ ਕੀਨੇ ਮਰੇ ਸ਼ੱਤ ਕੇਤੇ ਤਰੇ
ਉਪਰੇ ਹੋਤਿ ਭੈ ਕੇ ਸਮੇਤੇ ॥ ੭ ॥ ਸਹੰਸੈ ਜੁ ਬੀਸੈ ਢੁਕੇ ਵੇਇ ਪੈਸੇ ।
ਇਤੇ ਬੀਰ ਲੱਖੁ ਲਿਏ ਸੰਗ ਨੌ ਸੈਭਯੈ ਠਾਂਢਿ ਆਗੇ ਤੁਫੰਗੀ ਚਲਾਈ । ਦੜਾ
ਦਾੜ ਗੋਰੇ ਲਗੀ ਬੋਗ ਜਾਈ ॥ ੮ ॥ ਜਿਤੀ ਛੋਰਿ ਗੋਰੀ ਸਭੀ ਲਾਗਿ ਬੀਰੀ
ਨਹੀਂ ਛੁਛ ਕੋਈ ਗਈ ਹੋਇ ਤੀਰੀ । ਇਕੰਵਾਰ ਮੈਂ ਸੂਰ ਨੌਂ ਸੈ ਗਿਰਾਏ ।
ਪੁਨੈ ਪਾਇ ਬਾਰੂਦ ਤਜਾਰੀ ਕਰਾਏ ॥ ੯ ॥ ਛਟੇਕਾਰ ਹੋਵੈਂ ਗਜੈ ਕੋਰ ਭਾਰੇ
ਦੁ ਗੋਰੀ ਸੁ ਪਾਵੈਂ ਠੁਕੈਂ ਛਿੱਪੁ ਭਾਰੇ । ਪਲੀਤਾਨਿ ਬਾਰੂਦ ਮੇਲੈਂ ਜਮਾਵੈਂ ।
ਕਲਾ ਪੈ ਜਜੈਂ ਮੋੜ ਤੋੜੇ ਠਿਕਾਵੈਂ ॥ ੧੦ ॥ ਧਰੈਂ ਹਾਥ ਪੈ, ਸਾਮੁਹੈ
ਸ਼ੱਤੁ ਬੰਦਾ । ਚਲਾਵੈਂ, ਲਗੀਂ ਜਾਇ ਜੋਧੇ ਨਿਕੰਦਾ । ਪ੍ਰਕਾਸੈਂ ਪਲੀਤੇ,
ਸੁਭੈਂ ਸੰਗ ਬਾਨੇ । ਅੰਧੇਰੀ ਨਿਸਾ ਮਹਿ ਸਮੁਹੈ ਟਨਾਨੇ ॥ ੧੧ ॥ ਮਨੋ ਬਾਰਿ-
ਧਾਰੀ ਗਿਰੈ ਗਾਜ ਭਾਰੀ । ਇਮੈਂ ਹੋਤਿ ਨਾਦੈ ਤੁਫੰਗੀਂ ਛੁਟਾਰੀ । ਦੁਹੁ ਓਰ
ਧੌਂਸਾਨਿ ਪ੍ਰਿਕਾਰ ਗਾਢਾ । ਮਨੋ ਮੇਘ ਗਾਜੈ ਮਹਾਂ ਨਾਦ ਬਾਢਾ ॥ ੧੨ ॥ ਪਰੈਂ
ਬੰਦ ਗੋਰੀ, ਵੁਠੇ ਖੇਤ ਓਰੇ । ਕ੍ਰਿਖੀ ਬੀਰ ਏਕੈ ਸੁ ਬੋਰੇ ਨ ਤੋਰੇ ।

‘ਤਲਵਾਰਾਂ । ‘ਜਦੋਂ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨਾ ਹੈ । ‘ਘੋੜੇ ਚਿਕਣ ਦੀ ਵਾਜ । (ਅ) ਹਾਕ ਤੋਂ ਹਾਕ ।
‘ਭਰ ਕਰਕੇ । ‘ਵਜਾਕੇ । ‘ਕੋਲ ਦੀ ਹਿੱਕੇ । ‘ਮਾਨੋਂ ਏਦਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਰੀ ਬਿਸਲੀ ਗਿਰਦੀ
ਹੈ । [ਮਿਸ: , ਵਾਰਿਧਰ = ਬਦਲ] । ‘(ਮਾਨੋ) ਖੇਤ ਤੇ ਗੜੇ ਵੱਸਦੇ ਹਨ । ‘ਏਤੀ (ਰੂਪ) ਬਾਂਕੇ
ਸੂਰਮੇ ਬੋੜੇ ਨਹੀਂ (ਬਹੁਤੇ) ਤੋੜੇ ।

ਤੁਫੇਗਾਨ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਹਾਰਯੋ ਸੁ ਵਾਰਾਗਿਰੇ ਸੂਰ ਗੋਰੇ ਭਯੋ ਨਾਸ ਭਾਰਾ॥੧੩॥
 ਜੁਆਲਾ ਬਮੰਤੀ ਤਬੈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਆਵੈ। ਅੰਧੇਰਾ ਸੁ ਦੂਰੇ ਨ ਵੇਖੀਨ ਪਾਵੈ।
 ਸੁ ਹੋਏ ਬਿਹਾਲੀ ਮਹਾਂ ਮਾਰ ਮਾਚੀ॥ਹਯੈ ਸੂਰ ਕੇ ਸ਼ੋਣ ਸੋਂ ਭੂਮਿ ਰਾਚੀ॥੧੪॥
 ॥ ਇਸੀ ਰੀਤਿ ਮਾਰੇ ਘਮੰਸਾਨ ਮਲਾ। ਗਰੁ ਬੀਰ ਮੋਰੇ ਜਬੈ ਘਾਲਿ ਹੋਲਾ।
 ਫੁਟੈਂ ਤੁੰਡ ਆਗੈ ਮਿਟੇ ਜਾਹਿ ਪਾਛੈ। ਨਹੀਂ ਫੇਰ ਆਵੈਨ ਕੋ
 ਚੀਤ ਬਾਛੈ॥ ੧੫॥ ਦਿਸ਼ਾ ਦੁਸਰੀ ਕੋ ਪੂਰੈ ਕੋਰ ਜਾਵੈ। ਤਹਾਂ ਔਰ ਬੀਰੀ
 ਤੁਫੇਗੋਂ ਚਲਾਵੈ। ਨਹੀਂ ਹੋਨਿ ਦੇਂ ਨੇਰ, ਹੋਲਾ ਜੁ ਘਾਲੈ। ਕਰੈਂ ਮਾਰ ਗੋਰੀ
 ਤਤੀਕਾਲ ਡਾਲੈ॥੧੬॥ ਫਿਰੈਂ ਆਲਬਾਲੈ, ਚਲੈਂ ਚੁੰਗ ਹੋਇ। ਜਿਤੇ ਜੋਰ
 ਘਾਲੈਂ ਸਕੈਂ ਨਾ ਖਰੋਏ। ਪਰੈ ਮਾਰ ਗੋਰੀਨ ਕੀ ਏਕ ਬਾਰਾ। ਸਹਾਰੈਂ ਨ
 ਸ਼ੱਤੁ ਗਿਰੈਂ ਹੂੰ ਸੁਮਾਰਾ॥ ੧੭॥ ਕਿਤੈ ਪਾਨ ਹਾਨੇ ਕਿਤੈ ਭਾਜ ਜੈ ਹੈਂ।
 ਕਿਤੈ ਦੇਖਿ ਕੈ ਮੂਰਛਾ ਤੇ ਗਿਰੈ ਹੈਂ। ਪਰੈਂ ਭੂਮ ਅੰਧੈ ਬਹੈਂ ਸ਼ੋਣ ਅੰਗਾਂ।
 ਭਏ ਅੰਧ ਜੈਸੇ ਬਡੀ ਧੂਲ ਸੰਗਾ॥ ੧੮॥ ਚਢੀ ਸ਼ਾਸ ਸੋਂ ਸੀਸ ਸੋਂ ਨਾਸਕਾਂ
 ਮੈਂ। ਗਏ ਕਾਨ ਪੂਰੇ ਤਬਾ ਬਾਹਿਕਾ ਮੈਂ। ਧਕਾ ਧੱਕ ਹੋਈ ਧਵਾਏ
 ਤੁਰੰਗਾ। ਗਿਰੇ ਖੇਤ ਜੋਧਾ ਮਲੈ ਪਾਇ ਸੰਗਾ॥ ੧੯॥ ਏਹਗਾ॥ ਅਰੇ
 ਅਧਿਕ ਗੁਰ ਸੂਰਮੇ ਮਰੇ ਤੁਰਕ ਗਨ ਜਾਨਿ। ਕੁਤਬਖਾਨ ਸੋਂ ਰਿਸੁ ਕਹਜੈ
 ਨਿਸ਼ਠੁਰ ਕਾਲੇਖਾਨ॥ ੨੦॥ ‘ਦੈ ਘਟਿਕਾ ਮੈਂ ਫਜਰ ਹੈ ਸਰਜੈ ਨ
 ਕਾਰਜ ਕੋਇ। ਪੁਰਿ ਸਮੀਪਤਾ ਨਹਿ ਭਈ, ਕਹਾਂ ਮਾਰਿ ਲੁਟਿ ਹੋਇ’॥੨੧॥
 ਪਾਘੜੀ ਫੰਦ॥ ਸੁਨਿ ਕੁਤਬਖਾਨ ਧਾਰੰਤਿ ਧੀਰ। ‘ਤਮ ਧੁਰ ਅਧਿਕ ਤੇ
 ਕਸ਼ਟ ਬੀਰ। ਲਰ ਸਕੇ ਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮ ਕੁਛ ਦਿਖਾਇ। ਨਹਿ ਸ਼ੱਤੁ ਅੰਗ ਜਾਨਜੈ
 ਸੁ ਜਾਇ’॥੨੨॥ ਜਬਿ ਕਰਹਿ ਹੋਲ ਹਯ ਮੇਲਿ ਪੋਲਿ। ਭਿਰੋ ਪਰਹਿ ਆਪ
 ਲਾਗਤਿ ਧਕੇਲਾ। ਗਿਰ ਮਰੈਂ ਬੰਦ ਉਠਨੇ ਨ ਪਾਇ। ਦਰੜਤਿ ਜਾਤਿ ਉਪਰ
 ਧਵਾਇ॥੨੩॥ ਬਹੁ ਲਰੇ ਬੀਰ, ਨਹਿ ਸਰਹਿ ਕਾਰਾ। ਅਬਿ ਹੋਇ ਫਜਰ ਤਬਿ
 ਲੇਹੁ ਮਾਰ। ਲਸਕਰ ਨ ਬਾਦ ਦੀਜੈ ਮਰਾਇ। ਪੁਰਿ ਸਨੈ ਸਨੈ ਲੈਹੈ ਫੁਰਾਇ
 ॥ ੨੪॥ ਫਿਗ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕਹਿ ‘ਨੀਕ ਬਾਤ। ਸਵਧਾਨਿ ਕਰਹੁ ਅਬਿ

੧ ਗੁਰੂ (ਜੀ ਵੇ) ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ (ਵੀਰੀ ਵੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ) ਮੋੜ ਦਿੱਤੇ।
 ੨ ਪਿਛੇ ਹਟਦੇ ਜਾਣ (ਕਿਉਂਕਿ) ਅਗੋਂ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੇ ਸੂਰਮੇ ਵੀਰੀ ਵੇ) ਮੂੰਹ ਭੰਨੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
 ੩ ਨਗਰ ਦੀ ਦੂਜੀ ਤਰਫ ਨੂੰ। ੪ ਫੁਫੇਰੇ। ੫ ਦੁਖਮੀ ਹੋ ਰੋਕੇ। ੬ ਖੁਦ। ੭ ਤਿਵੇਂ ਹੀ (ਘੋੜਿਆਂ ਵੇ)
 ਹੱਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵੇ। ੮ ਮਾਰੇ ਗਏ। ੯ ਪੋੜੇ ਮੇਲਕੇ ਵਧਕੇ ਜਦੋਂ ਹੱਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। * ਪਾ:—ਸ਼ਾਸ।

ਹੋਹਿ ਪ੍ਰਾਤ । ਮੈਂ ਮਿਲੋਂ ਸੰਗ ਹੋਲਾ ਕਰਾਇ। ਇਕਬਾਰ ਗਹੋਂ ਗੁਰ ਨਿਕਟਿ
ਜਾਇ' ॥ ੨੫ ॥ ਇੱਤ੍ਰਾਇ ਖਰੇ ਸਭਿ ਕਹਤਿ ਬੈਨ । ਬਡ ਜੰਗ ਹੋਤਿ
ਚਹਿ ਪਿਖਿਨਿ ਨੈਨ । ਕਿਮ ਅਰੇ ਬੀਰ ਬੋਰੇ ਅਗਾਇ । ਬਿਸਮਾਇ ਰਿਦੈ
ਲਸਕਰ ਲਗਾਇ ॥ ੨੬ ॥ ਬਹੁ ਨਮਸਕਾਰਨੀ ਛੋਰਿ ਛੋਰਿ । ਸੁਭਟਨਿ
ਸਰੀਰ ਕੋ ਫੋਰਿ ਫੋਰਿ । ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨਿ ਛਿਤ ਡਾਲਿ ਡਾਲਿ। ਗਨ ਲੋਥ
ਪੋਥ ਹਯ ਘਾਲਿ ਘਾਲਿ ॥ ੨੭ ॥ ਬਹੁ ਤੁਰਕ ਤੁਰੰਗ ਅੰਬਾਰ ਲਾਗ ।
ਰਣਖੇਤ ਪਰੇ ਤਨ ਤਨਾਗਿਤਨਾਗਿ। ਇਕ ਮੁਖ ਕਰਾਹਤੇ 'ਹਾਇ ਹਾਇ'।
ਦੁਖ ਮਹਾਂ, ਘਾਵ ਗਨ ਖਾਇ ਖਾਇ ॥ ੨੮ ॥ ਗੁਰ ਸੂਰ ਬੋਰਹੂੰ ਲਾਗ
ਘਾਇ। ਪ੍ਰਭੁ ਮਹਾਰਾਜ ਹੋਵਤਿ ਸਹਾਇ। ਤੁਰਕਨਿ ਹਜ਼ਾਰ ਹੂੰ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨਿ।
ਮਿਲਿ ਧੂਰ ਪਰੇ ਸੁਪਤੇ ਮਹਾਨ ॥ ੨੯ ॥ ਬਹੁ ਭਯੋ ਪੰਕ ਸ਼੍ਰੋਣੀਤਿ ਚਾਲਿ ।
ਇਮ ਲਰਤਿ ਮਰਤਿ ਰਣ ਘਾਲਿ ਘਾਲਿ । ਬਿਤਿ ਗਈ ਜਾਮਨੀ ਤਮ
ਸਮੇਤ । ਨਭ ਚਢੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਤੁ' ॥ ੩੦ ॥ ਤਬਿ ਲਗੇ ਦਿਖਨ ਭਟ
ਆਪ ਮਾਂਹਿ । ਤਕ ਤੀਰ ਤੁਫੰਗਨਿ ਹਤਹਿ ਤਾਂਹਿ । ਤੋਮਰ ਬਿਲੇਦ
ਉਚੇ ਉਭਾਗਿਕਿਨ ਕਰਾਦੋਲ ਲੀਨੇ ਨਿਕਾਰਿ ॥ ੩੧ ॥ ਜੁਟ ਪਰੇ ਕਾਟਿਬੇ
ਸੁਭਟ ਅੰਗ । ਖੰਡੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਦੁਇ ਧਾਰ ਸੰਗ। ਬਹਿ ਚਲੇ ਸ਼੍ਰੋਣ ਤੇ ਬਸਤੁ
ਲਾਲ । ਜਨੁ ਕੁਸਮਤ ਕਿੰਸਕ ਤਰੁ' ਬਿਸਾਲ ॥ ੩੨ ॥ ਕੈ ਰੰਗ ਪਤੰਗੀ
ਪਾਇ ਪਾਇ। ਭਟ ਫਾਗ' ਖੇਲਤੇ ਧਾਇ ਧਾਇ । ਕਹਿ 'ਮਾਰ' ਗੀਤ ਜਨੁ
ਗਾਇ ਗਾਇ । ਮਿਲਿ ਜਾਹਿ ਬੀਰ ਚਿਤ ਚਾਇ ਚਾਇ ॥ ੩੩ ॥ ਹੁਇ ਜੂਥ
ਜੰਬੁਕਨਿ' ਕਰਿ ਪੁਕਾਰ । ਉਰ ਅਨੰਦ ਅਧਿਕ ਆਮਿਖ ਅਹਾਰ । ਬਹੁ
ਫਿਰਤਿ ਜੋਗਨੀ ਸ਼੍ਰੋਣ ਪਾਨ । ਭਰਿ ਭਰਿ ਕਪਾਲ' ਤ੍ਰਿਪਤੈ' ਮਹਾਨ ॥ ੩੪ ॥
ਨਿਜ ਉਦਰ ਪੂਰਿ ਲੋਤੀ ਡਕਾਰ । ਗਾਵਤਿ ਗੀਤ ਪਾਵਤਿ ਧਮਾਰ'। ਗਨ
ਕਾਕ ਕੰਕ ਕੂਕੈਂ ਕਰਾਲ । ਬਹੁ ਮਿਲੀ ਗਿੱਝ ਭੱਖਹਿ ਬਿਸਾਲ ॥ ੩੫ ॥
ਬਡ ਭਯੋ ਭੀਮ ਰਣ ਖੇਤ ਹੋਰਿ । ਨਰ ਤੁਰੰਗ ਮਹੇ ਧਰ ਪਰ ਘਨੇਰ ।
ਦਾਰੁਨ ਮਹਾਨ ਕੂਕਰ ਸ਼੍ਰਿੰਗਾਲ। ਮਿਲਿ ਮਾਸ ਅਹਾਰੀ ਬਿਹੰਗ ਜਾਲ ॥ ੩੬ ॥
॥ ਕਹਕਹ ਹਸੈਤਿ' ਕਾਲੀ ਕਰਾਲ । ਕਰ ਰਕਤ ਖਪਰ' ਲਟਕੈਤਿ

'ਬੰਦੂਕਾਂ । 'ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਵੋਲਦੇ ਹਨ । 'ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਿਆ ਚਾਨਣ ਵਾਸਤੇ । 'ਕੇਸੂ
ਦੇ ਫੁਲਾਂ ਦੇ ਬਿਛ ਫੁੱਟੇ ਹਨ ਮਾਨੋ । 'ਲਾਲ ਰੰਗ [ਮਿਸ, ਪ੍ਰਾਂਗ । ਹਿੰਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ = ਵਕਮ, ਲਾਲ
ਚੰਦਨ] । 'ਟੋਲੀ । 'ਰਿਦਾਈ ਹੋ ਟੋਲੇ । 'ਖੇਪਰੀਆਂ । 'ਨਾਚ । 'ਖਿੜ ਖਿੜ ਹਸਦੀ ਹੈ ।
'ਹੱਥਾਂ (ਵਿਚ) ਲਹ ਦਾ ਖੇਪਰ ।

ਬਾਲ । ਪੋਘੀਤਿ ਮੁੰਡ ਮਾਲਾ ਬਿਸਾਲ^੧ । ਬਹੁ ਨਚਹਿ ਜੋਗਨੀ ਬਜਹਿ
 ਤਾਲ^੨ ॥ ੩੭ ॥ ਛੁਟਕੀਤਿ ਤੁਪਕ ਛੁਟਕੀਤਿ ਦੇਹਿ । ਲਟਕੀਤਿ ਗਿਰਤਿ
 ਮਿਲਿਯੀਤਿ ਥੇਹ । ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਾ ਦੀਪਕ ਮਨਿੰਦ । ਜਨੁ ਤੁਰਕ ਪਤੰਗ
 ਸੁ ਪਰਤਿ ਫਿੰਦ ॥ ੩੮ ॥ ਬਿਨ ਬਿਲਮ ਮਰੇ ਲਾਗੇ ਸੁ ਵੇਰ । ਜਿਤ ਕਿਤ
 ਦਿਖੀਤਿ ਪੁਰਿਕੇ ਚੁਫੇਰਾਤਬਿ ਕਾਲੇਖਾਂ ਉਮਰਾਵ ਜੋਇ।ਲਸਕਰ ਸੁ ਮਰਜੈ
 ਬਹੁ ਨੈਨ ਜੋਇ ॥ ੩੯ ॥—ਇਹ ਭਯੋ ਕਹਾਂ—ਮਨ ਮੈਂ ਹਿਰਾਨ ।—ਨਹਿ
 ਲਗਜੈ ਕਾਲ^੩ ਭਟ ਨਾਸ ਪਾਨ । ਰਹਿ ਸ਼ੇਖ ਅਰਧ, ਜਾਨੇ ਸੁ ਜਾਇ—।
 ਮਨ ਪਾਇ ਤ੍ਰਾਸ, ਮੁਖ ਨਹਿ ਅਲਾਇ ॥੪੦॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਿ ਅਖਟਮ
 ਰਾਸੇ 'ਨਿਸ ਜੋਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਵੇਕ ਬਿੰਸਤੀ ॥ ੨੧ ॥

੨੨. [ਇਨ ਦਾ ਜੰਗ] ।

ਏਹਗ ॥ ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਬਿਲੋਕਿ ਕੈ ਲਸਕਰ ਹਤਿ ਭਾ ਬਿੰਦੁ । ਕੁਤਬ,
 ਪੈਂਦ, ਅਨਵਰ ਅਪਰ ਲਖਿ ਕੈ ਬਲੀ ਬਿਲੰਦ ॥ ੧ ॥ ਰਸਾਵਲ ਛੇਦਾ।
 'ਰਿਸਜੈ ਖਾਨ ਕਾਲਾ । ਇਨੋ ਤਾਤਕਾਲਾ । ਕਹਜੈ ਕੋਪ ਝੰਗਾ' । 'ਨ ਕੋਟੈ
 ਉਤੰਗਾ ॥੨॥ ਨਹੀਂ ਦੀਹ' ਖਾਈ । ਲਰੇ ਦੂਰ ਆਈ । ਮਰੇ ਬੀਰ ਆਧੇ ।
 ਨਹੀਂ ਸੋਤੁ ਸਾਧੇ ॥ ੩ ॥ ਕਹਾਂ ਬਾਤ ਹੋਈ । ਕਰੋ ਕਜੋਂ ਨ ਵੋਈ ? ਪਰੈ
 ਬਿੰਦੁ ਹੋਲਾ । ਰਿਪੁ ਰੇਲਿ ਪੇਲਾ ॥੪॥ ਜਿਤੀ ਦੇਰ ਧਾਰੋ। ਤਿਤੋ ਹੂੰ ਬਿਗਾਰੋ ।
 ਚਹੂੰ ਓਰ ਘੇਰਾ । ਕਰੋ ਏਕ ਬੇਰਾ ॥ ੫ ॥ ਏਹਗ ॥ ਕੁਤਬਖਾਨ ! ਪੁਰਬ
 ਦਿਸ਼ਾ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਲੈ ਸੈਨ । ਪੁਰਿ ਕੈ ਸਨਮੁਖ ਹੋਲ ਕਰਿ ਮਾਰਿ ਕਰਹੁ
 ਬਿਨ ਚੈਨ ॥੬॥ ਅਨਵਰ ਅਰੁ ਅਸਮਾਨ ਖਾਂ ! ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਿ ਕੀ ਓਰ ।
 ਪੁਰਿ ਕੈ ਨਿਕਟਿ ਪਹੁਚਿਕੈ ਕਰੀਐ ਸੰਘਰ ਘੇਰ ॥ ੭ ॥ ਯੋਰਠਾ ॥ ਦਸ
 ਹਜ਼ਾਰ ਲਿਹੁ ਸੰਗ ਜਬਿ ਹੋਲਾ ਸਗਰੇ ਕਰਹਿ । ਕਰਾਚੋਲ ਕੇ ਜੰਗ
 ਲਰਤਿ ਲਰਤਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਬਰਹਿ ॥੮॥ ਮੈਂ ਪਸ਼ਚਮ ਦਿਸ਼ਿ ਠਾਂਵਿ ਇਤਿ
 ਤੇ ਕਰੋਂ ਪਵੇਸ਼ ਕੋ । ਹਤਹਿ ਖੜਗ ਕੋ ਕਾਢਿ ਅਰਹਿ ਜੁ ਆਇ ਅਸ਼ੋਸ਼
 ਕੋ ॥੯॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਬਲਵਾਨ ਉੱਤਰ ਦਿਸ਼ਿ ਲਰਿ ਕੈ ਪਰਹਿ' । ਲਿਹੁ
 ਸਿਜਲਾਇ ਮਹਾਨ ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਕਰਿਕੈ ਬਰਹਿ' ॥੧੦॥ ਇਮ ਮਸਲਤ
 ਦੇ ਧਾਰਿ ਲੈ ਲੈ ਦਸੀ ਹਜ਼ਾਰ ਦਲ । ਚਾਰ ਓਰ ਹੁਇ ਚਾਰ ਭਨਤਿ ਪਰਸ-
 'ਪ੍ਰਵੇਦਾ ਹੇ (ਕਟੇ ਹੋਏ) ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਮਾਲਾ । 'ਤਾਲੀਆਂ । 'ਸਮਾਂ । 'ਕਾਲੇ ਖਨ ਨੇ)
 'ਤਰਕਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ (ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਪੈਂਦਾ ਅਨਵਰ ਆਦਿਕਾਂ) ਨੂੰ ਗੁੱਟੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ । 'ਝੁੰਝੀ ।
 'ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ । 'ਉਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲੋਂ ਪੈਕੇ ਲੜੇ । 'ਵੜੀਏ (ਨਗਰ ਵਿਚ) ।

ਪਰ ਅਪਨ ਬਲ ॥੧੧॥ ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ ॥ ਬਜਾਏ ਨਗਾਰੇ । ਚਲੇ ਚੌਪ ਧਾਰੇ ।
ਜੁਦੀ ਸੈਨ ਕੀਨੀ । ਨਿਜੈ ਸੰਗ ਲੀਨੀ ॥੧੨॥ ਸੁਰਾ^੧ ਪਾਨ ਕੀਨੇ । ਰਣੇ
ਰੰਗ ਭੀਨੇ । ਬਡੇ ਚੁੰਗ^੨ ਹੋਏ । ਚਹੈ ਸੱਤ ਢੋਏ ॥੧੩॥ ਬਕੈਂ ਬੀਰ ਬੰਕੇ ।
ਬਿਸਾਲੇ ਨਿਸ਼ੇਕੇ । ‘ਗੁਰੂ ਬਾਨ ਕੌਨੇ ?’^੩ ਪਿਥੇ ਕਜੇਂ ਨ ਭੌਨੇ ॥੧੪॥
ਬਲੀ ਜੋ ਕਹਾਵੈ । ਨਹੀਂ ਦਾਵ ਖਾਵੈ । ਗਹੇ ਕਜੇਂ ਨ ਜੈ ਕੈ । ਕਿਧੈਂ ਮਾਰਿ
ਧੈਕੈ’ ॥੧੫॥ ਇਮੈ ਉਚ ਭਾਖੈ । ਬਿਸਾਲਾ ਭਿਲਾਖੈ^੪ । ਭਏ ਚਾਰ ਓਰੈ ।
ਕਰਜੇ ਜੰਗ ਘੋਰੈ ॥੧੬॥ ਤੁਫੰਗੈਂ ਚਲਾਈ । ਤੁਰੰਗੈਂ ਧਵਾਈ । ਮਹਾ ਨਾਦ
ਹੋਵਾ । ਬਿਧੀਚੰਦ ਜੋਵਾ ॥੧੭॥ ਚਹੂੰ ਓਰ ਹੋਰਾ । ਜਥਾ ਪਾਇ ਘੋਰਾ ।
ਸਭੀ ਭੇਤ ਜਾਨਾ । ਜਥਾ ਸੱਤ ਠਾਨਾ ॥੧੮॥ ਪੁਰੀ ਕੇ ਚੁਫੇਰੇ । ਫਿਰਜੇ
ਬੀਰ ਹੋਰੇ । ਜਥਾ ਚਾਰ ਥਾਈਂ^੫ । ਰਿਪੁ ਸੈਨ ਆਈ ॥੧੯॥ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਜੈਕੈ ।
ਸੁਨਾਈ ਸਬੈ ਕੈ । ‘ਬੰਧੇ ਚਾਰ ਗੋਲੈ’^੬ । ਬਕੈਂ ਉਚ ਬੋਲੈ ॥੨੦॥ ਚਹੈਂ
ਬੀਚ ਆਏ । ਬਡੇ ਜੋਰ ਪਾਏ । ਸੁ ਕੀਜੈ ਉਪਾਈ । ਰਿਪੁ ਲੇਹੁ ਘਾਈ’ ॥੨੧॥
ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਸਾਰੀ । ਗੁਰੂ ਯੋਂ ਉਚਾਰੀ । ‘ਜਤੀ ਸੈਨ ਭਾਰੀ । ਕਰੈ ਥਾਉਂ
ਚਾਰੀ’ ॥੨੨॥ ਦੇਹਗਾ ॥ ਪੂਰਬ ਦਿਸਿ ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਲੇ ਦਲ ਸੰਗ
ਸਮੁਹਾਇ । ਮਿਹਰਚੰਦ ਅਮੀਆਂ ਦੁਤੀ ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ ਕੋ ਜਾਇ ॥੨੩॥
ਲੱਖੁ ਪਸ਼ਚਮ ਦਿਸ਼ਿ ਲਰੈ ਲੈ ਸੈਨਾ ਸਵਧਾਨਾ ਰਹਹਿ ਪੀਨ*ਕਰਿ^੭ ਪੁਰਿ
ਨਿਕਟਿ ਹਨਹਿ ਤੁਫੰਗ ਮਹਾਨ ॥੨੪॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਸੰਗ ਚਮ੍ਹੂ ਕੇ ਉੱਤਰ
ਦਿਸ਼ਾ ਪਧਾਰਿ । ਵਧਹੁ ਅੱਗੂ ਨਹਿ ਅਧਿਕ ਤੁਮ, ਫਿਗ ਰਿਪੁ ਪਹੁੰਚਹਿ
ਮਾਰ’ ॥੨੫॥ ਰਸਾਵਲ ਚੰਦ ॥ ਗੁਰੂ ਬੈਨ ਸ਼੍ਰੋਨੇ^੮ । ਲਏ ਮਾਨਿ ਭੌਨੇ^੯ । ਕਰੀ ਸੰਗ
ਸੈਨਾ । ਚਲੇ ਬੀਰ ਭੈ ਨਾ ॥੨੬॥ ਜਹਾਂ ਖਾਨ ਕਾਲਾ ਬਡੇ ਹੋਲ ਘਾਲਾ । ਗਯੋ
ਬੀਰ ਲੱਖੁ । ਮਹਾਂ ਓਜ ਰੱਖੁ ॥੨੭॥ ਤੁਫੰਗੈਂ ਚਲਾਈ । ਕਿ ਨੇਜੇ ਭ੍ਰਮਾਈ ।
ਬਡੇ ਬਾਨ ਮਾਰੇ । ਸੁ ਲੇਹਾ ਕਰਾਰੇ ॥੨੮॥ ਕਿਤੇ ਸਾਂਗ ਮਾਰੈਂ ।
ਕ੍ਰਿਪਾਨੈਂ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ । ਤੁਫੰਗਾਨਿ ਮੇਲਾ । ਲਿਯੋ ਬਾਲਿ ਹੋਲਾ ॥੨੯॥ ਖਰੇ ਬੰਡ
ਜੈਸੇ । ਹਲੇ ਸੋ ਨ ਕੈਸੇ । ਅਰੇ ਹੋਇ ਸੋਹੈ^{੧੦} । ਕਰੀ ਬੰਕ ਭੋਹੈ ॥੩੦॥ ਦੜਾ
ਦਾੜ ਗੋਰੈਂ । ਤੁਰੰਗੈਂ ਘਨੇਰੈਂ । ਉਬੱਲੈਂ ਪਬੱਲੈਂ । ਨਹੀਂ ਪਾਇ ਹੱਲੈਂ ॥੩੧॥
ਮਹਾਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਖਾਏ । ਰਿਪੁ ਬੰਦ ਘਾਏ । ਭਯੋ ਜੰਗ ਭਾਰੀ । ਪਰੀ ਭੂਰ
‘ਸ਼ਰਾਬ । *ਟੋਲੇ । *ਬਹੁਤ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ । *ਟੋਲੇ । *ਚਾਰ ਥਾਵਾਂ ਤੇ । *ਤਕੜਾਈ ਕਰਕੇ
ਰਹੇ । *ਤਵੇਂ ਮਾਰੇ । *ਸੁਣੇ । *ਤਿਨ੍ਹਾਂ (ਸਾਰਿਆਂ) ਨੇ । *ਸਾਹਮਣੇ । *ਪਖ-ਪੀਠ ।

ਮਾਰੀ ॥ ੩੨ ॥ ਚਲੇ ਖੰਗ ਖੰਡੇ। ਵਧਾਰੇ ਪ੍ਰਚੰਡੇ। ਕਰੇ ਖੰਡ ਖੰਡੇ। ਘਨੇ ਹੀ
 ਘੁਮੰਡੇ^੧ ॥ ੩੩ ॥ ਭਏ ਚੰਡ^੨ ਮੁੰਡੇ^੩ *। ਕਿਨੂ ਜੰਗ ਛੰਡੇ^੪। ਕਟੀ ਗ੍ਰੀਵ ਬਾਹੁ।
 ਪਰੇ ਭੁਮਿ ਮਾਂਹੂ ॥ ੩੪ ॥ ਕਿਸੁ ਸੀਸ ਕਾਟਾ। ਕਿਨੂ ਕੋਇ ਭਾਟਾ^੫।
 ਰਿਪੁ ਨੇਰ ਹੋਏ। ਸੁ ਨੇਜ ਪਰੋਏ ॥ ੩੫ ॥ ਤੁਫੇਗਾਨਿ ਛੋਰੀ। ਕਿਸੁ ਮਾਰਿ
 ਗੋਰੀ। ਕਿ ਸਾਰੀ ਪਹਾਰੀ। ਭਜੇ ਭੀਰੁ^੬ ਭਾਰੀ ॥ ੩੬ ॥ ਮਹਾਂ ਲੋਹ ਮਾਚਾ।
 ਲਹੂ ਧੂਲ ਰਾਚਾ। ਕਿਸੁ ਤੁੰਡ ਖੰਡਾ। ਕਿ ਸੀਸੇ ਬਿਹੰਡਾ^੭ ॥ ੩੭ ॥ ਹਥਾ-
 ਵੱਥ ਹੋਏ। ਰਿਪੁ ਕੀਨਿ ਵੋਏ। ਚਲੈਂ ਤੀਰ ਤੀਖੇਜੁ ਸਰਪੰ ਸਰੀਖੇ॥ ੩੮ ॥
 ਭਯੋ ਭੂਰ ਨਾਦੈ। ਕਰੈਂ ਸੂਰ ਬਾਦੈ। ਗੁਰੂ ਤਮਾਰ ਹੋਏ। ਮਹਾਂ ਜੰਗ ਜੋਏ
 ॥ ੩੯ ॥ ਧਰੇ ਜੁੱਧ ਚੀਰੈ। ਸੁਭੰਤੋ ਸ਼ਰੀਰੈ। ਬਡੋ ਖੰਗ ਭਾਰਾ। ਗਰੇ ਬੀਚ
 ਧਾਰਾ ॥ ੪੦ ॥ ਲਈ ਢਾਲ ਚੋਰੀ। ਹੁਤੀ ਭਾਰ ਗੋਰੀ^੮। ਲਗਾਈ ਪਿਛਾਰੇ।
 ਮਹਾਂ ਸੋਭ ਧਾਰੇ ॥ ੪੧ ॥ ਸੁਭੈ ਭੂਰ ਭਾਬਾ। ਭਰਜੇ ਬਾਨ ਸਾਬਾ। ਲਗਜੇ
 ਹੇਮ ਜਾਂਹੀ। ਦਿਪੈਂ ਹੀਰ ਮਾਂਹੀ ॥ ੪੨ ॥ ਸੁ ਮੋਤੀਨਿ ਗੁੱਛੇ। ਭਲੇ ਗੋਲ
 ਸੁਛੇ^੯। ਸਜਨੇ ਅੰਗ ਸੰਗਾ। ਗਹਜੇ ਚਾਂਪ ਚੇਗਾ ॥ ੪੩ ॥ ਕਠੋਰੈਂ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਮਹਾਂ ਭਾਰ ਵਾਲਾ। ਹਯੈ 'ਜਾਨ ਭਾਈ'। ਸੁ ਲੀਨੋ ਮੰਗਾਈ ॥ ੪੪ ॥ ਬਡੋ
 ਰੌਰ ਹੋਵਾ। ਚਹੂੰ ਓਰ ਜੋਵਾ। ਮਚਜੇ ਜੰਗ ਭਾਰਾ। ਸੁ ਲੋਹਾ ਕਰਾਰਾ॥ ੪੫ ॥
 ਗੁਰੂ ਕੋਟ ਤੀਰੈ^{੧੦}। ਖਰੇ ਸੇਧਿ^{੧੧} ਤੀਰੈ। ਮਹਾਂ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਹੋਰੇ। ਲਰੰਤੋ ਘਨੇਰੇ
 ॥ ੪੬ ॥ ਤਿਨ੍ਹੋਂ ਤਾਕਿ ਮਾਰਾ। ਚਲਜੇ ਸ਼ੁਕ ਮਾਰਾ^{੧੨}। ਡਸੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਜਾਈ।
 ਜੁ ਆਯੋ ਅਗਾਈ ॥ ੪੭ ॥ ਬਿਧਜੇ^{੧੩} ਏਕ ਦੋਉ ਤਿਤੀ ਚੋਬ ਸੋਉ^{੧੪}। ਜੁਉ
 ਆਇ ਆਗੇ। ਗਯੋ ਬੀਧ, ਲਾਗੇ ॥ ੪੮ ॥ ਪਰਜੇ ਪਾਰ ਜਾਈ। ਰਿਪੁਨਾ
 ਅਗਾਈ^{੧੫}। ਮਰੇ ਬੀਰ ਘੋਰਾ। ਇਕੈ ਬਾਨ ਛੋਰਾ ॥ ੪੯ ॥ ਜਥਾ ਪੈਨ
 ਕੇਲੇ। ਗਿਰਾਵੇ ਧਕੇਲੇ। ਤਥਾ ਏਕ ਬਾਰੀ। ਗਿਰੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਬਾਰੀ^{੧੬} ॥ ੫੦ ॥
 ਪੁਨੀ ਔਰ ਜੋਰਾ। ਧਨੁ ਐਚਿ ਘੋਰਾ^{੧੭}। ਲਗਜੇ ਕਾਨ^{੧੮} ਪਾਨਾ। ਕਰੇ ਤਾਨ
^੧ਬੜੇ ਟੰਕਾਰ ਵਾਲੇ। ^੨ਸਿਰ ਬਿਨਾਂ ਧੜ। ^੩ਧੜ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰ। ^੪ਬੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜੁੱਧ ਨੇ
 ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। (ਅ) (ਮਾਨੋ) ਕਿਸੇ ਨੇ 'ਜੰਗ' = ਜੰਗਲ ਛਾਂਗ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। (ੳ) ਕਈਆਂ
 ਨੇ ਜੰਗ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ [ਛੰਡਾ = ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ। ਵੇਖੋ ਮੰਸੂ ੨੪ ਵਾ ਅੱਕ ੧੯]। (ਸ) ਪਰ
 ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠ 'ਜੰਗ' ਨਹੀਂ 'ਜੰਘ' ਸੀ, ਅਰਥ:- ਕਈਆਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਕੱਟੀਆਂ
 ਗਈਆਂ। ^੫ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭਾਂਟਦਾ ਹੈ। ^੬ਕਾਇਰ। (ਅ) ਭੀੜ। ^੭ਕਟਿਆ ਗਿਆ।
^੮ਬਹੁਤੀ ਭਾਰੀ। ^੯ਸੁੱਛ, ਸੁਧ। ^{੧੦}ਟੋਟ ਦੇ ਪਾਸ। ^{੧੧}ਜੜ ਕੇ। ^{੧੨}ਫੋਪ(ਵਾਂਛ)। ^{੧੩}ਵਿਨ੍ਹਿਆਂ।
^{੧੪}ਵੇਰੀਆਂ ਤੋਂ ਔਰੇ (ਜਾਂ ਪਿਆ)। ^{੧੫}ਬਹੁਤੇ। ^{੧੬}ਫ਼ਿਆਨਕ। ^{੧੭}ਦੱਬ ਕੰਨ ਨੂੰ ਜਾ ਲੱਗਾ।
 *ਪਾ:-ਤੁੰਡ ਪੰਡੇ। †ਪਾ:-ਅਘਾਈ।

ਭਾਨਾ॥੫੧॥ਤਜਰੇ,ਨਾਦ ਹੋਵਾ। ਰਿਪੂ ਚੈ ਪਰੋਵਾ। ਨਹੀਂ ਜਾਇ ਜਾਨਾ॥
ਪਰੈ ਪਾਰ ਬਾਨਾ॥੫੨॥ ਇਸੀ ਰੀਤਿ ਛੋਰੇ। ਫਿਰੇ ਚਾਰ ਓਰੇ। ਜਹਾਂ
ਜੋਰ ਘਾਲੈਂ। ਤਹਾਂ ਛਿੱਪੂ ਚਾਲੈਂ॥੫੩॥ ਹਤੈਂ ਤੀਰ ਤੀਖੇ। ਜੁ ਸਰਪੰ
ਸਰੀਖੇ। ਮਰੈਂ ਸੂਰ ਘੋਰੇ। ਪੁਰੈ ਚਾਰ ਓਰੇ॥੫੪॥ ਬਡਾ ਹੋਲ ਮੇਲਾ॥
ਚਹੈਂ ਰੇਲਿ ਪੇਲਾ। ਪਰੈ ਮਾਰ ਆਗੇ॥ ਗਿਰੈਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਲਾਗੇ॥੫੫॥ ਪਿਛੈ
ਪਾਇ ਘਾਲੈਂ। ਨਹੀਂ ਅੱਗ ਚਾਲੈਂ। ਡਰੈਂ-ਹੋਰਿ ਮਾਰੈਂ-। ਨਹੀਂ ਧੀਰ ਧਾਰੈਂ॥
੫੬॥ ਤੁਫੇਗਾਨਿ ਗੋਰੀ। ਲਗੈ ਅੰਗ ਢੋਰੀ। ਪਰੈਂ ਝੂਮ ਘੂਮੈ॥ ਮਿਲੈਂ ਧੂਲਿ
ਭੂ ਮੈਂ॥੫੭॥ ਨਹੀਂ ਅੱਗ ਆਵੈਂ। ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਵੈਂ। ਗੁਰੂ ਬਾਨ ਲਾਗੈਂ।
ਤਬੈ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜਾਗੈਂ॥੫੮॥ ਚਹੁ ਓਰ ਮਾਰੇ। ਸੁ ਲਾਗੇ ਅੰਬਾਰੇ। ਤੁਰੰਗ
ਕਿ ਬੀਰਾ। ਪਰੇ ਹੁੰ ਬਿਖੀਰਾ॥੫੯॥ ਪਰੈਂ ਦੌਰ ਕੈ ਕੈਫਿਰੈਂ ਮਾਰ ਖੈਕੈ।
ਤਬੈ ਖਾਨ ਕਾਲਾ। ਹਿਰਾਨੀ ਬਿਸਾਲਾ॥੬੦॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਅਸ਼ਟਮ
ਰਾਸਿ 'ਜਿਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਦੇਇ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੨ ॥

੨੩. [ਖੇਜਾ ਅਨਵਰ ਬੋਧ]।

ਏਹਗਾ॥ ਇਮ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਮੈਂ ਗੋਲ ਦਲ ਸੰਗ ਲਿਏ ਸਰਦਾਰ। ਚਹਤਿ
ਬਰਨ* ਕੋ ਜੋਰ ਤੇ ਸਭਿ ਸ੍ਰੀ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ॥੧॥ ਮਰ ਛੰਦ॥ ਗਹਿ ਤੀਰ
ਤੋਮਰ ਫੇਗਤੁਰਕਾਨ ਕੋ ਹਤਿ ਗੋਰ। ਮਿਹਰਾ ਮਹਾਂ ਬਰ ਬੀਰ। ਅਮਿਯਾਂ
ਸਹਾਇਕ ਧੀਰ॥੨॥ ਗੁਰ ਕੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਿਸਾਲ। ਕਰਿ ਜੰਗ ਕੋਪ
ਕਰਾਲ। ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ ਮਹਾਨ। ਜਹਿ ਠਾਂਢਿ ਮਾਰਤਿ ਬਾਨ॥੩॥ ਜਿਹ
ਸੰਗ ਦੂਤ* ਸਹਾਇ। ਜਿਨ ਮਾਰ ਪੂਰਬ ਖਾਇ। ਬਿਨ ਲਾਜ ਮੁਰਖ ਫੇਗ।
ਗੁਰ ਸੈ ਚਹੈ ਭਟ ਭੋਰ॥੪॥ ਦਿਸ਼ ਦੌਨ ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ। ਬਹੁ ਕੋਪ ਤੇ
ਭਟ ਚਾਰ। ਗਨ ਸੈਨ ਲੈ ਕਰਿ ਸੰਗ। ਪਗ ਰੋਪਿ ਕੈ ਕਿਯ ਜੰਗ॥੫॥
ਦਿਸ਼ਿ ਦੱਖਨੀ ਘਮਸਾਨ। ਬਹੁ ਕੀਨਿ ਹਾਂ ਭਟ ਪ੍ਰਾਨ। ਗੁਲਕਾਨ ਕੋ
ਬਰਖਾਇ। ਕਰਕਾ* ਮਨੋ ਘਨ ਪਾਇ॥੬॥ ਸਿਰ ਫੂਟਿ ਹਾਂਡਨਿ
ਜੈਸ*। ਉਰ ਫੇਰਿ ਮਾਰਤਿ ਹੈਸ*। ਤੁਰਕਾਨਿ ਹੋਲ ਸੁ ਘਾਲਿ। ਕਰ ਅੰਚਿ
ਕੈ ਕਰਵਾਲ*॥੭॥ ਗੁਰ ਸੈਨ ਪੈ ਚਲਿ ਆਇ। ਮਿਲਿ ਗੋ ਤਬੈ ਸਮੁਦਾਇ।

* (ਨੋਡਾ) ਬਲ ਨਾਲ ਖਿੱਚਿਆ। * (ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ) ਵੱਡਾ ਹੱਲਾ ਕੀਤਾ। * ਅਗੋਂ ਮਾਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

* ਝੂਮ ਕੇ ਘੇਰਨੀ ਥਾਂ ਕੋ ਡਿਗ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। * ਖਿੱਛੇ ਪਏ ਹਨ [ਹਿੰ: ਬਿਖੇਰਨਾ=ਖਿੰਡਾਉਣਾ]।

* ਭਾਵ ਅਨਵਰ ਥਾਂ। * ਕਾਬਲਾ। * ਨਾਸ਼। * ਗੜੇ। * ਹਾਂਡੀਆ ਵਤ। * ਮਾਰ ਦੇ ਹਨ।

* ਤਲਵਾਰਾਂ।

* ਪਾ:-ਹਤਨਿ।

ਮੁਖ 'ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ' ਉਚਾਰਿ । ਗਹਿ ਤੋਮਰੈਂ ਤਰਵਾਰ ॥ ੮ ॥ ਮਿਹਰੈਂ
 ਰੁਪਯੋ ਧਰਿ ਧੀਰ । ਧਨੁ ਐਂਚਿ ਮਾਰਤਿ ਤੀਰਾ ਸੁਭਟਾਨਿ ਕੋ ਲਲਕਾਰਿ ।
 ਤੁਪਕਾਨਿ ਗੋਰਿਨਿ ਮਾਰਿ ॥ ੯ ॥ ਖਰ ਸਾਗ ਮਾਰਿ ਧਸਾਇ । ਤਰਵਾਰ ਤੋ
 ਕਰਿ ਘਾਇ । ਗਨ ਤੁੰਡ ਮੂੰਡ ਬਿਹੰਡ । ਕਰਿ ਖੰਡ ਖੰਡ ਘਮੰਡਿ ॥ ੧੦ ॥
 ਜੁਟਿ ਆਪ ਮੈਂ ਤਿਸ ਬਾਰ । ਇਕਸਾਰ ਹੋਵਤਿ ਮਾਰਿ । ਕਟਿ ਅੰਗ ਸੋਲਤ
 ਭੀਜ । ਰਣ ਖੇਤ ਮੈਂ ਜਨੁ ਬੀਜੈ ॥ ੧੧ ॥ ਬਹੁ ਬੀਰ ਘਾਇਲ ਹੋਇ । ਮਰਿ
 ਭੁਮ ਪੈਂ ਪਰਿ ਕੋਇ । ਅਸਮਾਨਖਾਨ ਖਤੰਗ । ਗੁਰ ਬੀਰ ਬੇਧਤਿ ਅੰਗ ॥
 ੧੨ ॥ ਕਿਹ ਸੀਸ ਪੈ ਤਰਵਾਰ । ਕਿਹ ਕੰਧ ਕੋ ਕਟਿ ਛਾਰਿ । ਮੁਖ ਛੇਦ
 ਕੀਨਸਿ ਕਾਹਿ । ਕਟਿ ਜੰਘ ਕੋ ਚਲਿ ਨਾਂਹਿ ॥ ੧੩ ॥ ਦਿਸ ਦੱਖਣੀ ਬਛ
 ਸ਼ੇਰ । ਤੁਰਕਾਨ ਦੀਨਸਿ ਸ਼ੇਰ । ਗੁਰ ਤੀਰ ਧਾਇ ਸੁਨਾਇ । 'ਢਿਗ
 ਆਇਗੇ ਸਮੁਦਾਇ' ॥ ੧੪ ॥ ਬਿਧੀਆ ਹੁਤੋ ਤਬਿ ਤੀਰਾ ਤਿਹ ਸੰਗ ਬੋਲਤਿ
 ਧੀਰ :- 'ਉਤ ਜਾਹੁ ਬੀਰ ! ਸ਼ਿਤਾਬ । ਦਲ ਸੱਤੁ ਲੀਜਹਿ ਦਾਬ ॥ ੧੫ ॥
 ਹਤਿ ਆਯੁਧਾਨਿ ਹਟਾਇ' । ਦਿਹੁ ਕਾਟ ਜੋ ਸਮੁਹਾਇ' । ਸੁਨਿ ਬਾਕ ਕੋ
 ਹਰਿਖਾਇ । ਤਤਕਾਲ ਬਾਜ ਧਵਾਇ ॥ ੧੬ ॥ ਅਮਿਯਾਂ ਘਿਰਜੈ ਜਹਿ
 ਬੀਰ । ਰੁਪ ਮਾਰਿਤੋ ਗਨ ਤੀਰ । ਮਿਹਰਾ ਸਹਾਇ ਕਰੰਤਿ । ਲਲਕਾਰ
 ਕਾਟਿ ਗਿਰੰਤਿ ॥ ੧੭ ॥ ਬਿਧੀਆ ਗਯੋ ਜਿਮ ਸ਼ੇਰ । ਨਿਜ ਬੀਰ ਦੇਤਿ
 ਦਲੇਰ । 'ਗੁਰ ਓਜ ਕੋ ਉਰ ਧਾਗਿ ਤੁਰਕਾਨਿ ਕੋ ਲਿਹੁ ਮਾਰਿ' ॥ ੧੮ ॥ ਤਜਿ
 ਤੀਰ ਆਪ ਕਰਾਲ । ਬਹੁ ਬੇਧਿ ਕੈ ਰਿਪੁ ਸਾਲ' । ਪਗ ਰੋਪਿ ਕੈ ਅਗਵਾਇ
 ਸਮ ਬੰਡ ਕੇ ਬਿਰ ਥਾਇ ॥ ੧੯ ॥ ਤੁਰਕਾਨ ਆਇ ਜਿ ਹੇਲਾ ਸਭਿ ਮਾਰਿ ਕੈ
 ਤਿਹ ਝੇਲਿ । ਤਿਨ ਮੋਰਿ ਪਾਛਲ ਪਾਇ । ਰੁਪਿ ਕੈ ਰਹਜੈ ਅਗਵਾਇ ॥ ੨੦ ॥
 ਪਾਯੀ ਛੇਦ ॥ ਤਬਿ ਅਨਵਰਖਾਨ ਬਿਲੋਕਿ ਸੈਨ । ਕਿਮ ਸੁਭਟ ਹਟਤਿ ਰਣ
 ਲਗਤਿ ਹੈ ਨ । ਕੋ ਅਰਜੈ ਆਇ ਨਹਿ ਜਾਨਿ ਦੇਤਿ । ਗਮਨਜੈ ਅਗਾਇ
 ਬਿਚ ਜੰਗ ਖੇਤ ॥ ੨੧ ॥ ਲੈ ਬੀਰ ਕਿਤਿਕ ਕਰਿ ਰੇਲ ਪੇਲ । ਬਿਚ ਬਰਜੈ
 ਆਇ ਬਕਿ 'ਹੇਲ ਹੇਲ' । ਪਿਖਿ ਬਿਧੀਚੰਦ ਲਲਕਾਰ ਤਾਂਹਿ । ਮਿਲਿ ਪਰੇ

੧ ਨਾਸ਼ ਕੀਤੇ । ੨ ਜੰਗ (ਰੁਪ) ਖੇਤ ਵਿਚ ਕੱਟ ਹੋਏ ਅੰਗ ਲਹੂ ਨਾਲ ਲਿਖੜੇ ਮਾਨੋ ਬੀਜ
 (ਖਿਲਦੇ ਹਨ) । (ਅ) ਮਾਨੋ ਬਿਜਲੀ ਪਈ ਹੈ । ੩ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜੰਘ ਕੱਟੀ ਗਈ ਹੈ (ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ)
 ਚਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ । ੪ ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ । ੫ ਸਸੜ ਮਾਰਕੇ ਹਟਾਓ । ੬ ਦਲੇਰੀ । ੭ ਦੁੱਖਵੀਂਦਾ
 ਹੈ (ਤੀਰ) ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ । ੮ ਕਹਿ ਕੇ ।

ਬੀਰ ਤਬਿ ਆਪ ਮਾਂਹਿ ॥ ੨੨ ॥ ਕੀਨਸਿ ਚਿਨਾਰਿ ਤਬਿ ਖਾਨ ਦੇਖਿ ।
 -ਗੁਰਸਿੱਖ ਅਧਿਕ ਰਹਿਢਿਗ ਵਿਸ਼ੇਖ-। 'ਇਹਕਾਰਦਾਰ ਸ਼੍ਰੀਹਰਿਗੁਵਿੰਦ।
 ਲਿਹੁ ਮਾਰਿ ਮਿਲਹੁ ਚਹੁ ਓਰ ਬੰਦ' ॥ ੨੩ ॥ ਅਸਮਾਨਖਾਨਕੋ ਸੰਗਲੀਨਿ।
 ਚਹੁ ਓਰ ਓਰਝੇ ਜੋਰ ਦੀਨਿ । ਬਛ ਪਰਜੈ ਚੌਰ ਛੁਟਹਿ ਤੁਫੰਗ । ਇਤਿ
 ਗੁਰੁ ਸਿੱਖ ਮਿਲਿ ਏਕ ਸੰਗ ॥ ੨੪ ॥ ਹੱਥਮਾਰ ਹਾਥ ਲੈ ਸਾਵਧਾਨ। ਤਬਿ
 ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੋਪਜੈ ਮਹਾਨ । ਧਨੁ ਐਂਚਿ ਐਂਚਿ ਤਜਾਗੀਤਿ ਤੀਰ। ਤੁਰਕਾਨਿ
 ਤਾਕਿ ਬੇਧਤਿ ਸਰੀਰ ॥ ੨੫ ॥ ਜਿਸ ਲਗਹਿ, ਨਹੀਂ ਜਾਚੇਤਿ ਨੀਰ ।
 ਪਰਿ ਪਾਰ ਸੁਸ਼ਕ^੧ ਗੇਰੇਤਿ ਬੀਰ । ਤਬਿ ਅਰਜੈ ਆਇ ਅਨਵਰ ਪਠਾਨ।
 ਬਹੁ ਕੋਪ ਸੰਗ ਕੀਨਸਿ ਬਖਾਨ ॥ ੨੬ ॥ 'ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਕੀਨਿ ਬਹੁ ਮਾਰ
 ਮੋਹਿ । ਬਿਚ ਸਭਾ ਆਬਰੂ ਖੋਇ ਤੋਹਿ । ਅਬਿ ਲੋਹੁ ਸੁ ਪਲਟਾ ਕਰਿ
 ਵਿਨਾਸ। ਤਜਿ ਦੇਹੁ ਸਰਬ ਜੀਵੰਨਿ ਆਸ ॥ ੨੭ ॥ ਤਵ ਮਾਰ, ਗੁਰੁ ਕੋ ਗਹਹਿ
 ਜਾਇ। ਤਬਿ ਰਹੈ ਮੋਹਿ ਪਤਿ, ਪੁਰਿ ਲੁਟਾਇ । ਨਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਤਨਕ
 ਕੀਨਿ । ਲਬਕਰ ਤਮਾਮ ਢਿਗ ਨਾਂਹਿ ਚੀਨ ॥ ੨੮ ॥ ਨਹਿ ਕਰਨ
 ਉਚਿਤ ਕਰਿ ਮੋਹਿ ਸੰਗ^੨ । ਅਬਿ ਲੋਹੁ ਸੁ ਪਲਟਾ ਬੀਚ ਜੰਗ^੩ । ਸੁਨਿ
 ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੀਨਸਿ ਬਖਾਨਿ। 'ਬਲਵਾਨ ਕੋਹਰੀ ਗੁਰ ਮਹਾਨ ॥ ੨੯ ॥ ਸਮ
 ਤੋਹਿ ਮ੍ਰਿਗ ਮਾਰੇ ਅਨੇਕ । ਜਿਨ ਕੋ ਗਿਨੰਤਿ ਨਹਿ ਹੁਇ ਬਿਬੇਕ^੪ । ਅਰ
 ਬਡੇ ਮਸਤ ਬਲ ਜੁਤਿ ਮਤੰਗ । ਸੋ ਲਲਾਬੇਗ ਕੰਬਰ ਜਿ ਅੰਗ ॥ ੩੦ ॥
 ਹਤਿ ਮੁਗਲਸਖਾਂ, ਅਵਦੁਲ ਪਠਾਨ । ਪਰਿ ਕੈ ਨਿਚਿਤ ਸੁਪਤੇ ਮਹਾਨ।
 ਜੇ ਸੁਪਤਿ ਸਿੰਘ ਕੋ ਮ੍ਰਿਗ ਜਗਾਹਿ* । ਤੋ ਜੀਵਨ ਤਿਸਕੋ ਹੋਤਿ ਨਾਹਿ*
 ॥ ੩੧ ॥ ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਜਗਾਵਨ ਤੁਮਹੁ ਆਇ । ਬਲਧਾਰ ਆਜ ਦੇਂ
 ਸਭਿ ਖਪਾਇ । ਨਹਿ ਤਜਹਿ, ਕਰਹੁ ਕੇਤਿਕ ਉਪਾਇ । ਜੇ ਜਿਯਨਿ
 ਚਾਹਿ, ਅਬਿ ਤੇ ਪਲਾਇ' ॥ ੩੨ ॥ ਸੁਨਿ ਅਨਵਰ ਮਨ ਰਿਸ ਅਧਿਕ
 ਧਾਰਿ । ਧਨੁ ਐਂਚਿ ਤਾਕਿ ਕਰਿ ਸਰ ਪ੍ਰਹਾਰ। ਲਗਿ ਜੀਨ ਮਾਂਹਿ ਅਟਕਜੈ

^੧ਸੁਕਾ ਪਾਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਲਹੁ ਵਿਚ ਭਿਜਦਾ ਨਹੀਂ ਭਾਵ ਅਤੀ ਤਿਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) । ^੨ਮੋਰੇ ਨਾਲ ਉਹ ਕੀਤੀ ਸਾਈ ਜੋ ਕਰਨੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ । ^੩ਭਾਵ ਜੋ ਗਿਣੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ।

*ਛਾਪੇ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਤੁਕਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਕ ਦੋਰ 'ਬਾਂ ਇਹੁ' ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਇਹ ਪਾਠ ਬੀ ਹੈ:- ਨਿਜ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨ ਚਾਹਤਿ ਗਵਾਰ ! ਬਿਨ ਹੋਤਿ ਚਹੈ ਗੁਰ ਮੈਂ ਜੁ ਰਾਰ ॥ ੩੧ ॥

ਮਝਾਰ । ਤਬਿ ਬਿਧੀਚੈਦ ਹਯ ਕੋ ਸੰਭਾਰਿ ॥ ੩੩ ॥ ਇਤਿ ਉਤ ਧਵਾਇ
 ਚੈਗਿਰਦ ਫੇਰਾਗੁਨ ਮਹਿ ਅਟੋਪਿ ਖਪਰਾ ਬਡੇਗ ਧਨੁ ਤਾਨ ਕਾਨ ਲਗਿ
 ਰਿਸ ਮਹਾਨ । ਰਿਪੁ ਤਾਕਿ ਲੱਛੈ ਛੋਡੈ ਸੁ ਬਾਨ ॥ ੩੪ ॥ ਸਮ ਸਰਪ ਸ਼੍ਰੋਕ
 ਚਾਲੈ ਬਿਸਾਲ । ਬਡ ਬੇਗ ਸਹਿਤ ਲਗਿ ਸੱਤੁ ਭਾਲ* । ਪੰਖਨਿ ਸਮੇਤ
 ਧਸਿ ਹੋਇ ਪਾਰ । ਕੁਛ ਰਹੈ ਦਿਖਤਿ ਬਾਗਰ ਅੰਕਾਰ* ॥ ੩੫ ॥ ਜੁਗ
 ਭੋਂਹ ਬੀਚ ਸੇ ਅਸੁ ਸੁਹਾਇ । ਜਨੁ ਤਿਲਕ ਲਾਲ ਸੁੰਦਰ ਲਗਾਇ ।
 ਕਿਹ ਜਤਨ ਸੰਗ ਕੈ ਗੁਲ ਅਨਾਰ । ਬਹੁ ਸਜਹਿ, ਭਾਲ ਰਾਖੈ ਸੁਧਾਰਿ*
 ॥ ੩੬ ॥ ਜਨੁ ਬੈਠਿ ਨਿੱਡਰ ਮਹਿ ਸਿਰ ਨਿਕਾਰਿ । ਇਹੁ ਬਤਸ ਸਾਰਕਾ
 ਮੁਖ ਪਸਾਰਿ* । ਜਨੁ ਬਿਧੀਚੈਦ ਕੋ ਕ੍ਰੋਧ ਲਾਲ* । ਬਿਰ ਭਯੋ ਜਾਇ ਤਕਿ
 ਸੱਤੁ ਭਾਲ* ॥ ੩੭ ॥ ਗਿਰ ਪਰੈ ਭੂਮਿ ਪਰ ਝੁੰਮ ਸੋਇ। ਲਗਿ ਬਾਯੁ ਬੇਗ ਜਨੈਂ
 ਬਿਛੋ ਕੋਇ । ਪਿਖਿ ਤੁਰਕ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਪਾਇ ਭੂਰ । ਤਜਿ ਚਲੇ ਜੰਗ ਪਿਖਿ
 ਸੋਰ ਸੂਰ ॥ ੩੮ ॥ ਗੁਰ ਸੈਨ ਅਧਿਕ ਹਮਲਾ ਸੁ ਘਾਲਿ। ਪੁਨ ਪਰੇ ਰਿਪੁਨਿ
 ਪਰ ਬਰ ਕਰਾਲ । ਅਸਿ ਕੋ ਨਿਕਾਸਿ ਚਮਕਾਇ ਹਾਥ । ਕਰਿ ਤਛਾ
 ਮੁੱਛ ਬਡ ਬੇਗ ਸਾਥ ॥ ੩੯ ॥ ਭਾਜਤਿ ਕਟੈਤਿ ਨਹਿ ਟਿਕਤਿ ਪਾਇ ।
 ਅਸਮਾਨਖਾਨ ਬਹੁਕਰਿ ਉਪਾਇ । ਜਬਿ ਲਖੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਹੁਇ ਬਿਨਾਸ ।
 ਤਜਿ ਸਾਮੁਹਾਇ* ਟਰਿ ਹੋਇ ਪਾਸ* ॥ ੪੦ ॥ ਗੁਰ ਸੈਨਾ ਸਭਿ ਕੇ ਪਗ
 ਜਮਾਇ। ਭਟ ਕਰੇ ਠਾਂਢਿ ਰਣ, ਲੇਤਿ ਨਾਇ* । ਤਬਿ ਬਿਧੀਚੈਦ ਇਮ ਜੀਤ
 ਪਾਇ । ਗੁਰ ਖਰੇ ਲਰਤਿ ਚਲਿ ਨਿਕਟਿ ਆਇ ॥ ੪੧ ॥ ਸਭਿ ਕਹੀ ਗਾਥ
 ਅਨਵਰ ਪਠਾਨ* । ਰਣ ਲਰਤੋ ਪਲਟੇ ਹਿਤ ਮਹਾਨ । ਪਹੁੰਚਾਇ ਭਿਸਤ
 ਨਿਜ ਦਲ ਟਿਕਾਇ । ਤੁਪਕਾਨਿ ਤਜਾਗ ਤਰਕਾਨਿ ਘਾਇ ॥ ੪੨ ॥
 ਬਹੁ ਲਰਤਿ ਸਭਟ ਘਮਸਾਨ ਘਾਲਿ । ਇਮ ਦਿਸ਼ਾ ਦੱਖਣੀ ਰਣ ਕਰਾਲ ।
 ਗੁਰ ਫਤੇ ਭਈ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜੇਤਿ। ਸਭਿ ਕਹਤਿ ਸ਼ਬਦ ਜੈਕਾਰਵੇਤਿ ॥ ੪੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਹਿ ਅਭਟਮ ਰਾਸੇ 'ਬੋਝਾ ਅਨਵਰ ਬੱਧ' ਪੁਸ਼ਟ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੩ ॥

*ਚੋਣੇ । *ਨਿਸ਼ਾਨਾ । *ਵੇ ਵਿਚ । *ਬਾਗੜ ਦੀ ਸ਼ਕਲ [ਪੰਜਾ; ਬਾਗੜ, ਤੀਰ ਦਾ ਪਿਛਲਾ
 ਹਿੱਸਾ] । *ਧਾ ਕਿਸੇ ਜਤਨ ਨਾਲ ਅਨਾਰ ਦਾ ਫੱਲ ਕਿਸੇ ਨੇ ਟਿਕਾਕੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਮ ਰਿਹਾ
 ਹੈ ਮੰਦੇ । *ਇਹ ਮਾਨੋਂ ਆਲ੍ਹਣੇ ਵਿਚ ਵੇਠਕੇ ਮੈਨਾ ਦੇ ਵੇਚੇ ਨੇ ਸਿਰ ਕੇਵ ਕੇ ਮੂੰਹ ਪਸਾ-
 ਰਿਆ ਹੈ । *ਲਾਲ ਰੁੱਸਾ । *ਸਾਮੁਹਿਓਂ । *ਲਾਂਭੇ ਨੂੰ ਟਲ ਗਿਆ । *ਨਾਂ ਨੇ ਲੈ ਕੇ ਸੁਰਮੇ
 ਖੜੇ ਕੀਤੇ । *ਅਨਵਰ ਪਠਾਣ ਦੀ । *ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ ।

੨੪. [ਫਿੰਗ ਜਾਰੀ] ।

ਥੋਹਗ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੋਧਾ ਬਲੀ ਛੋਰਤਿ ਤੀਛਨ ਬਾਨ । ਕਰਹਿ ਏਕ
ਤੇ ਨਾਸ ਗਨ ਗਿਰਹਿ ਤੁਰਕ ਤਸਿ ਪ੍ਰਾਨ ॥ ੧ ॥ ਮਧੁਭਾਰ ਛੰਦ ॥ ਲਰਿਤੇ
ਸੁ ਬੀਰ । ਬਿਧਿਤੇ ਸਰੀਰ । ਹੁਇ ਅੰਗ ਧੀਰ । ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਤਿ ਤੀਰ ॥ ੨ ॥
ਤੁਪਕੈਂ ਤੜਾਕ । ਗੁਲਕਾਂ ਸੜਾਕ । ਲਗਿ ਅੰਗ ਫੋਰ । ਉਕਸੈਂ ਨ ਬੋਰ ॥
੩ ॥ ਗਿਰਤੇ ਬਿਹਾਲ । ਬਹਿ ਸ਼੍ਰੋਣ ਲਾਲਾਛਟਕੇ ਤੁਰੇਗ । ਅਸਵਾਰ ਭੋਗ ॥
੪ ॥ ਗੁਰ ਕ੍ਰੋਧ ਧਾਰਿ । ਬਹੁ ਬਾਨ ਮਾਰਿ । ਟਿਕਨੇ ਨ ਦੇਤਿ । ਬਝ ਜੰਗ
ਖੇਤ ॥ ੫ ॥ ਉਤ ਪੈਂਦਖਾਨ । ਮੁਚਕੌਤਿ ਬਾਨ । ਲਗਿ ਕਾਹੁ ਨਾਂਹਿ ।
ਨਿਫਲੇ ਸੁਜਾਹਿ ॥ ੬ ॥ ਬਿਸਮੈ ਬਿਸਾਲ ।—ਕਿਤ ਜਾਹਿ ਜਾਲ—। ਗੁਰ
ਬੀਰ ਬੰਦ । ਬਿਰਤੇ ਬਿਲੰਦ ॥ ੭ ॥ ਨਹਿ ਘਾਵ ਖਾਹਿ। ਤਿਮ ਹੀ ਦਿਖਾਹਿ ।
ਤੁਰਕਾਨ ਨਾਸ । ਦਿਖਤੇ ਚੁਪਾਸ ॥ ੮ ॥ ਰਦੈ ਪੀਸ ਪੀਸ । ਦਲ ਬੰਦ
ਈਸ ॥ ਸੁਭਟਾਨਿ ਪ੍ਰੇਰਿ । ਹੁਇ ਕੈ ਦਲੇਗ ॥ ੯ ॥ ਜਬਿ ਹੋਤਿ ਮਾਰ । ਗਿਰਤੇ
ਸੁਮਾਰ ॥ ਠਟਕੌਤਿ ਹੋਰਿ । ਨਹਿ ਹੂੰ ਅਗੋਰ ॥ ੧੦ ॥ ਦਿਸਿ ਪ੍ਰਚਿ
ਮਾਂਹਿ । ਕੁਤਬਾ ਲਗਹਿ । ਜਿਸ ਅੰਗ ਬਿੱਪ੍ਰ । ਸਰ ਛੋਰਿ ਛਿੱਪ੍ਰ ॥ ੧੧ ॥ ਚਹਿ
ਬੀਚ ਜਾਨਿ । ਪੁਰਿ ਕੇ ਸਬਾਨਾਜਬਿ ਹੋਲ ਘਾਲਿ। ਤਜਿ ਸੱਤ ਜਾਲ ॥ ੧੨ ॥
ਥੋਹਗ ॥ ਬਿਰ ਹੂੰ ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਦਿਜ ਮਾਰਤਿ ਕਸਿ ਕਸਿ ਬਾਨ । ਸੱਯਦ
ਮੁਗ਼ਲ ਪਠਾਨ ਗਨ ਗਿਰਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਕਰਿ ਹਾਨ ॥ ੧੩ ॥ ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ ॥
ਗੁਰੂ ਸੁਰ ਬੰਕੇ। ਸੁ ਹੂੰ ਕੈ ਨਿਸ਼ਿਕੋਕਬੈ ਸਸਤੁ ਲਾਗੈ। ਕੁਊ ਪ੍ਰਾਨ ਤਸਾਗੈ ॥
੧੪ ॥ ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਮਾਨੈਂ । ਮਿਲੈਂ ਸੱਤ ਹਾਨੈਂ । ਸਭੀ ਬੀਚ ਬਿੱਪ੍ਰ । ਤਜੈ
ਤੀਰ ਛਿੱਪ੍ਰ ॥ ੧੫ ॥ ਪਰਜੇ ਆਨਿ ਹੋਲਾ । ਮਹਾਂ ਸ਼ੋਰ ਮੇਲਾ। ਤੁਫੰਗਾਨਿ ਨਾਦੈ ।
ਬਕੈਂ ਬੀਰ ਬਾਦੈ ॥ ੧੬ ॥ ਰੁਪੈਂ ਢਾਲ ਹਾਥੇ । ਦੁਤੀ ਖੰਗ ਸਾਥੇ । ਸਰੋਹੀ
ਸੁ ਖੰਡੇ । ਦੁਧਾਰੇ ਪ੍ਰਚੇਡੇ ॥ ੧੭ ॥ ਕਟਾਕੱਟ ਕਾਟੈ ॥ ਮਨੋ ਮਾਸ ਬਾਟੈ ।
ਭਏ ਖੰਡ ਖੰਡਾ । ਪਰੇ ਭੁਮਿ ਮੰਡਾ ॥ ੧੮ ॥ ਕਿਸੂ ਕਾਟਿ ਤੁੰਡਾ । ਪਿਖੇ ਭੀਰੁ
ਪੰਡਾ ॥ ੧੯ ॥ ਚਲੇ ਜੰਗ ਛੰਡਾ ॥ ਨਚੇ ਨੰਗ ਖੰਡਾ ॥ ੨੦ ॥ ਫਟੇ ਬਸਤੁ ਝੰਡਾ। ਭਯੋ
ਬੀਸ ਖੰਡਾ ॥ ੨੧ ॥ ਬਡੇ ਜੁੱਧ ਮੰਡਾ। ਪਰੀ ਮਾਰ ਚੇਡਾ ॥ ੨੨ ॥ ਥੋਹਗ ॥ ਕੁਤਬਖਾਨ
੧. ਥੋਹਗ ਬਾ ਨਹੀਂ ਉਕਸੇ । ੨. ਸਾਵੇ (ਤੀਰ) ਕਿਥੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ੩. ਦੰਦ । ੪. ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ । ੫. ਜ਼ਖਮੀ
ਹੋਕੇ । ੬. ਪੁਰਬ । ੭. ਜਾਤੀ ਮਲਕ । ੮. ਦੁਜੇ (ਦੋਬ) ਨਾਲ । ੯. ਦਬਾ ਮੱਟ ਕੱਟਦੇ ਹਨ । (ਅ) ਲਕ
ਨੂੰ ਕੱਟਦੇ ਹਨ ਕਟਾ (=ਵਾਰ) ਨਾਲ । ੧੦. ਕਾਇਰਾਂ ਦੇ (ਮੁੱਖ) ਪੀਲੇ । ੧੧. ਛੱਡਕੇ [ਛਿੱਡਾ=
ਛੱਡਕੇ] । ੧੨. ਵਾਂਸ (ਬੰਦੇ ਦਾ) ਦੁੱਟ ਗਿਆ ।

ਜਾਨੀ ਮਲਕ ਲਰਤਿ ਕਰਤਿ ਘਮਸਾਨ। ਦੁਹੂੰ ਦਿਸ਼ਿਨਿ ਕੇ ਸੁਰਮਾ ਲਗਿ
ਅਧ ਹਤਿ ਪਾਨ ॥੨੧॥ ਸ੍ਰੈਯਾ॥ ਯੋਂ ਚਹੂੰ ਓਰ ਤੇ ਮਾਰ ਮਚੀ ਤੁਰਕਾਨਿ
ਕੇ ਢੇਰ ਲਗੇ ਮਰਿ ਕੈ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਤੀਰਨਿ ਤੇ ਬਹੁ ਬੀਰ ਸਰੀਰ
ਪਰ ਬਰਕੈ^੧। ਬੇਧਤਿ ਪਾਰ ਪਰੈਂ ਅਸ ਕੈ ਨਰ ਨਾ ਅਟਕੈਂ ਖਪਰੇ ਬਰਿ
ਕੈ। ਬੇਧਨ ਕੋ ਕਰਿ ਕੈ ਸਰਕੈਂ ਪਿਖਿ ਕਾਤੁਰ ਹੀ ਧਰਕੈਂ ਡਰਿ ਕੈ^੨ ॥
੨੨॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬੀਰ ਬਹਾਦੁਰ ਪੰਨਗ ਕੇ ਸਮ ਬਾਨ ਚਲਾਵੈਂ।
ਬਿੰਦ ਪਹਾਰਤਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਡਾਰਤਿ, ਛੂਛ ਨਿਖੰਗ ਹੁੰਐਰ ਮੰਗਾਵੈਂ। ਲਾਘਵਤਾ
ਕਰਿ ਛੈਰਤਿ ਹੈਂ ਇਕਸਾਰ ਹੀ ਸਾਰ^੩* ਮਹਾਂ ਬਰਖਾਵੈਂ। ਏਕ ਕੋ
ਬੇਧਤਿ ਦੂ ਪੁਨ ਤੀਨਦੁ, ਚਾਰ ਕਿ ਪੰਚ, ਛਠੋਂ ਸੁ ਗਿਰਾਵੈਂ ॥੨੩॥ ਜਾਹਿ
ਸਥਾਨ ਲੋ ਸ਼ੱਤ ਖਰੇ ਹੁਇੰ ਸੂਰ ਬਲੀ ਕਿ ਸਮੂਹ ਤਰੰਗਾ। ਜਾਇ ਤਹਾਂ
ਤਕਬੇਧਤਿ ਤੀਰੰ ਗਿਰੈਂ ਤਤਕਾਲ ਫੁਟੈਂ† ਜਿਨ ਅੰਗਾ। ਮੋਟ ਬਡੇ ਅਰੁ
ਦੀਰਘ ਦਾਟੁਲ ਆਯੁਤਹੈਂ ਖਪਰੇ ਸੁਖਤੰਗਾ‡। ਤੀਖਣ ਲੋਹ ਪੁਲਾਦ ਕਰੇ
ਤਨ ਪਾਰ ਪਰੇ ਕਰਿ ਪਾਨਨਿ ਭੰਗਾ ॥੨੪॥ ਧਾਂਕ ਪਰੀ ਦਲ ਜੀਵਤਿ ਮੈਂ
‘ਨਰ ਕੌਨ ਬਲੀ ਅਸ ਬਾਨ ਪਹਾਰੈ। ਕੌਨ ਕੁਦੰਡ ਕਠੋਰ ਖਿਚੈ ਇਸ
ਲਾਇਕ ਨਾ ਜਗ ਬੀਚ ਨਿਹਾਰੈ। ਬੇਧਤਿ ਬੀਸ ਕ ਲੋ ਚਲਿ ਜਾਤਿ, ਪਰੈਂ
ਤਜਿ ਪਾਨਨ ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰੈਂ’। ਤੀਰ ਕੋ ਘਾਵ ਸਰੀਰ ਬਿਲੋਕਿ ਅਧੀਰਜ
ਬੀਰ ਹੂੰ ਭੀਰੁ ਪਧਾਰੈਂ ॥੨੫॥ ਸ਼ੁਕਤਿ ਜਾਤਿ ਸਬੰਗ ਸਪੰਖਨ ਜਨੈਂ ਚਲਿ
ਘਾਵਤਿ ਤੋਪ ਕੋ ਗੋਰਾ। ਓਟ ਬਚੈ ਨਹਿਂ ਕੋਟ ਉਪਾਵ ਤੋਂ, ਲੋਟਤਿ ਭੂਮ
ਪਰੈਂ ਤਨੁ ਘੋਰਾ। ਪਾਨ^੪ ਨ ਹਾਲਤਿ, ਪਾਨ^੫ ਨ ਜਾਚਤਿ, ਤੂਰਨ ਪਾਨਨਿ
ਦੇਤਿ ਹੈ ਛੋਰਾ। ਜਾਘ ਕਟੈ ਕਿ ਭੁਜਾ ਕਟਿ ਜਾਤਿ, ਫੁਟੈ ਸਿਰ ਭਾਲ ਕਿ ਦੈਂ
ਉਰ ਫੋਰਾ ॥੨੬॥ ਜਾਂ ਦਿਸ਼ਿ ਦੇਖਤਿ ਤੀਰ ਸੁ ਆਵਤਿ ਧਾਵਤਿ ਤਾਂ
ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਟਹਿਕੈ ਘਾਵਤਿ ਪਾਨ ਗਵਾਵਤਿ ਨਾਹਕ ਨਾ ਸਮੁਹਾਵਤਿ ਹੈਂ^੬
ਅਰਿ ਕੈ। ਕਾਹਿ ਨ ਭਾਵਤਿ ਹੈ ਲਰਿਬੇ, ਪਛੁਤਾਵਤਿ ‘ਕਜੈਂ ਗਮਨੇ ਚਰਿ
ਕੈ’। ਕੋ ਸਮਝਾਵਤਿ ਦੁਸਰ ਕੋ, ‘ਇਤ ਕਜੈਂ ਚਲਿ ਆਵਤਿ ਨਾ ਡਰਿਕੈ’^੭

^੧ਕੰਬਦੇ ਹਨ। ^੨ਦਿਨੂੰ ਕੇ (ਅੰਗੇਰੇ ਤੀਰ) ਸਰਕਦੇ ਹਨ (ਜਿਸ ਨੂੰ) ਵੇਖਕੇ ਡਰ ਨਾਲ ਕਾਇਰਾਂ ਦੇ
ਹਿਰਦੇ ਧੜਕਦੇ ਹਨ। ^੩(ਮਾਨੋਂ) ਲਗਾਤਾਰ ਲੇਹੇ (ਦਾ ਮੀਂਹ)। ^੪ਕੌੜਾਂ ਜਤਨ ਕਰ ਕਿਸੇ
ਆਸਨੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ। ^੫ਦੱਬ। ^੬ਪਾਣੀ। ^੭ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ^੮ਕਿਉਂ ਚੜ੍ਹ ਆਏ। ^੯ਡਰ
ਕੇ ਇਧਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਂਦਾ? (ਜ) ਕਿਉਂ ਚਲੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋ ਡਰਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ?

*ਪਾ.—ਮਾਰ।

†ਪਾ.—ਛੁਟੈਂ।

‡ਪਾ.—ਖਰ ਹੈਂ ਸੁ ਖੰਗਾ।

॥੨੭॥ ਛੋਰਿ ਤੁਫੰਗ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੋ, ਗੁਲਕਾਂ ਘਨ ਓਰਨਿ ਜਨੋਂ ਬਰਖਾਵੈ।
 ਵੇਰ ਬਰੂਦ ਉਤਾਇਲ ਡਾਲਤਿ, ਕੋ ਗਜ ਕਾਢਤਿ ਠੋਕ ਉਠਾਵੈ। ਪਾਇ
 ਦੁਗੋਰਨਿ ਕੋ ਗੁਰ ਸੂਰ ਪਲੀਤਨਿ ਕੋ ਕਰਿ ਜੋਰ ਮਿਲਾਵੈ। ਪਾਵਕ ਡਾਭੈ
 ਉਠਾਵਤਿ ਨਾਦ ਤਜ਼ਾਭੜ ਯੋਂ ਇਕ ਬਾਰ ਚਲਾਵੈ ॥ ੨੮ ॥ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰੈ
 ਚਹੂੰ ਓਰਨ ਤੇ ਮਿਲਿ ਹੋਲ ਕੋ ਘਾਲਤਿ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਏ। ਬੰਦ ਤੁਫੰਗ
 ਖਤੰਗਨ ਕੋ ਹਤਿ ਬੋਧਤਿ ਅੰਗ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਏ। ਤੋਮਰ ਤੁੰਗੀ ਭ੍ਰਮਾਇ
 ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ, ਯੋਂ ਤੁਰਕਾਨਿ ਪਰੇ ਤਹਿ ਆਇ। ਰੈਨ ਮੈਂ ਦੋ ਲਾਗ ਕਾਟਨ ਕੋ
 ਤਿਹ ਦੇਖਿ ਪਤੰਗ ਮਰੈਂ ਜਨੁ ਆਏ ॥ ੨੯ ॥ ਕਾਲਖਾ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਟੇਗਤ ਹੈ
 ਪੁਰਿ ਘੋਰਤਿ ਹੋਰਤਿ ਮਾਰ ਮਚਾਈ। ਆਗੇ ਤੁਫੰਗਨਿ ਤਜਾਰ ਕਰੀ,
 ਜਬਿ ਨੇਰ ਪਰੈ, ਗੁਰ ਸੂਰ ਚਲਾਈ। ਪੈਂਦ ਪਠਾਨ ਪਰੈ ਦਿਸਿ ਦੂਸਰ,
 ਤੀਸਰ ਪਾਸ ਮੈਂ ਤਹਿ ਜਮਾਈ। ਓਰੜਿ ਯੋਂ ਚਹੂੰ ਓਰਨ ਤੇ ਕਰਿ ਜ਼ਰ ਕੋ
 ਸ਼ੋਰ ਲਰੈਂ ਸਮੁਹਾਈ ॥ ੩੦ ॥ ਜਿਤ ਜ਼ੋਰ ਪਰੈ ਭਟ ਘੋਰ ਮਹਾਂ ਤਿਤ ਓਰ
 ਬਿਧੀਸਸਿ ਜਾਇ ਪ੍ਰਹਾਰੈ। ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਆਪ ਕਿਧੈਂ ਤਜਿ
 ਬਾਨ ਕਠੋਰ ਕੋ ਸ਼ੋਤ ਨਿਵਾਰੈਂ। ਪਿਖਿ ਈਛਨ ਤੇ ਰਣ ਭੀਛਨ ਕੋ ਬਹੁ
 ਤੀਛਨ ਅੰਚਤਿ ਕਾਨੋ ਲੋ ਮਾਰੈਂ। ਕਾਰਿ ਭੰਗ ਤੁਫੰਗਨਿ ਸੂਰਾਨਿ ਅੰਗਾਨ
 ਜੰਗ ਮੈਂ ਰੇਗ ਸੁਰੰਗ ਪਸਾਰੈ ॥ ੩੧ ॥ ਨਾਦ ਤੁਫੰਗਨ ਹੀਤ ਘਨੋ ਨਭ
 ਧੂਮ ਮਹਾਂ ਪਸਰਜੈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਵੈ। ਮਾਨਹੁ ਸ਼ਜਾਮ ਘਟਾ ਘਨ ਕੀ ਗਨ
 ਗੋਰਨਿ ਓਰਨ ਜਨੋਂ ਬਰਖਾਵੈ। ਪਾਵਕ ਹੀਤ ਬਰੂਦ ਭਖੈ, ਤਜ਼ਤਾ ਸਮ
 ਦੀਖ ਮਹਾਂ ਚਮਕਾਵੈ। ਧੂਰ ਤੇ ਪੂਰਨ ਹੋਇ ਰਹਜੈ ਪੁਰ, ਤੂਰਨ ਮੂਰਾਨ
 ਹੂਰ ਲਿਜਾਵੈ ॥ ੩੨ ॥ ਚਾਵੇਡੈ ਚੀਕਤਿ ਮਾਸ ਅਚੈ, ਬਹੁ ਬਾਇਸੁ
 ਕੰਕ ਅਘਾਵਤਿ ਹੈਂ। ਕੂਕਰ ਜੇਬੁਕ ਕੂਕਤਿ ਹੈਂ ਗਨ ਆਮਖ ਅੰਚਤਿ
 ਖਾਵਤਿ ਹੈਂ। ਸ਼੍ਰੋਲਤ ਪੀਵਤਿ ਆਨੰਦ ਥੀਵਤਿ ਜੋਗਨ। ਨਾਚਤਿ ਗਾਵਤਿ
 ਹੈਂ। ਦੁੰਦਭਿ, ਢੋਲ, ਪਟੇ ਤੁਰਗੀ ਗਨ ਨਾਦ ਉਠਾਇ ਬਜਾਵਤਿ ਹੈ ॥ ੩੩ ॥
 ਪੁਰਿ ਆਵਨਿ ਕੋ ਗੁਕ ਪੰਥ ਗਯੋ ਬਡ ਵੇਰ ਡਗਜੇ ਮ੍ਰਿਤੁ ਘੋਰਨ ਕੋ।
 ਗਨ ਸੂਰਨਿ ਕੋ ਤਨ ਬੀਰ ਪਰ, ਬਹਿ ਸ਼੍ਰੋਲ ਚਲਜੈ ਦੁਹੂੰ ਓਰਨ ਕੋ। ਜਨੁ

੧ ਅੱਗ ਲਾਕੇ। ੨ ਉੱਚੀ। ੩ ਬਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਗਿਆਂ। ੪ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਈ। ੫ ਬਿਧੀਓਂਦ। ੬ ਜੰਗ
 ਵਿਚ ਟੰਗ ਹੀ ਟੰਗ ਫੇਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ੭ ਬਰੂਦ ਦੇ ਭਖਿਆਂ। ੮ ਢੋਲਾਂ।

ਗੋਰੂ ਕੇ ਸੈਲ ਸ੍ਰਵੈਂ ਬਹੁ ਬਾਨਨ^੧*, ਹੋਤਿ ਨਦੀ ਲਘੁ ਬੋਰਨ ਕੋ^੨। ਜਨੁ
ਦੂਸਰ ਕੋਟ ਰਚਨੋ ਲਰਿਬੇ ਹਿਤ ਓਟ ਕਰੇ ਰਿਪੁ ਮੋਰਨਿ ਕੋ॥੩੪॥ ਭੈਰਵ^੩
ਬਾਨ ਭਯੋ ਚਹੁ ਓਰਨ: ਆਮਿਖ ਹਾਛ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਚਾਲਾ। ਹਾਥ ਕਟੇ,
ਕਿਝ ਮੂੰਡ ਪਰਜੇ ਕਟਿ, ਜਾਂਘ ਕਟੀ, ਗਨ ਰੰਡ ਕਰਾਲਾ॥ ਆਇ ਸਕੈਂ ਨ
ਓਲੇਘ ਕੈ ਤਾਂਹਿ ਗਿਰੈਂ ਹਯ ਹੋਰਿ ਕਿ ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਸਾਲਾ। ਛੋਰਿ ਤੁਫੰਗਨਿ
ਅੰਗਨ ਭੰਗਤਿ ਰੇਗ ਸੁਰੇਗ ਬਨੈਂ ਤਤਕਾਲਾ॥੩੫॥ ਸੂਰ ਤੁਰੰਗ ਸਰੀਰ
ਪਰੇ ਮ੍ਰਿਤ, ਸੈਲ ਮਨਿੰਦ ਪਰਜੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਵੈਂ। ਮੂੰਡ ਕਟੇ ਜਨੁ ਪਾਥਰ ਕੇ
ਗਨ, ਜਾਂਘ ਭੁਜਾ ਕਟਿ ਕਾਠ ਲਖਾਵੈਂ। ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਕੇ ਝਰਨੇ ਸੁ ਝਰੈਂ, ਮਿਝ
ਬਿੰਦ ਪਰੀ ਜਨੁ ਫੋਨ^੪ ਉਠਾਵੈ। ਲਾਂਗੁਲ ਗੀਵਨ ਕੇਸ ਪਵੰਗਮ^੫ ਬਿੰਦ
ਖਰੇ ਤਿਨ ਸੋ ਮਨ ਭਾਵੈ॥੩੬॥ ਹੋਰ ਹਿਰਾਨ ਭਏ ਤੁਰਕਾਨ-ਕਹਾਂ
ਇਨ ਕੀ ਅਬਿ ਕਸ਼ਾਮਤ^੬ ਆਈ। ਹੋਇ ਪਰੇ ਮ੍ਰਿਤ, ਕੋਨ ਹਤੇ ਇਹ
ਸ਼ੋਤਨ ਬੋਰਨਿ ਤੇ ਸਮੁਦਾਈ। ਜੰਗ ਕਰਜੇ ਮਿਸ ਕਾਲ^੭ ਬਿਸਾਲ, ਲਖੀ
ਇਹੋ ਜਾਇ, ਹਨੇ ਤਿਨ^੮ ਆਈ-। ਮੂਢ ਭਏ ਪਚਿ, ਮੈਨ ਧਰੀ ਮੁਖ,
ਸੋਚਤਿ ਹੈਂ, ਕੁਛ ਜਾਨੀ ਨ ਜਾਈ॥੩੭॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਅਸਟਮ ਭਾਗੇ
‘ਜੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ’ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੪ ॥

੨੫. [ਜੰਗ-ਜਾਰੀ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਧਿਕ ਗਈ ਮਰਿ ਸੈਨ ਜਾਬ ਰਹੀ ਅਲਪ ਸੀ ਆਇ। ਕਰਿਬੇ
ਹੋਲ ਸਮੁੱਥ ਨਹਿ ਭੇ ਘਾਇਲ ਸਮੁਦਾਇ॥੧॥ ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ॥ ਰਹੇ ਦੂਰ
ਠਾਂਢ। ਮਹਾਂ ਚੰਤ ਬਾਢੇ। ਨਹੀਂ ਨੌਰ ਆਵੈਂ। ਖਰੇ ਦੂਰ ਥਾਵੈਂ॥੨॥ ਤਬੈ
ਖਾਨ ਕਾਲੇ। ਬਿਚਾਰਜੇ ਬਿਸਾਲੇ।-ਰਹੀ ਸੈਨ ਬੋਰੀ। ਬਿਰੀ ਚਾਰ ਓਰੀ
॥੩॥ ਨਹੀਂ ਜੰਗ ਠਾਨੈਂ। ਰਿਦੈ ਤ੍ਰਾਸ ਮਾਨੈਂ। ਕਰੈ ਕ੍ਰੈ ਨ ਹੋਲਾ। ਭਯੋ
ਜਾਨ ਮੇਲਾ^੧॥੪॥ ਨਹੀਂ ਓਜ ਧਾਰੈਂ। ਨ ਆਗੈ ਪਧਾਰੈਂ^੨। ਚਮ੍ਹੂ ਲਜੈਂ
ਬਟੋਰੀ^੩। ਲਰੇਂ ਏਕ ਓਰੀ॥੫॥ ਕਰੈਂ ਜੋਰ ਸਾਰੇ। ਅਰੈ, ਤਾਂਹਿ ਮਾਰੇਂ।

^੧ਮਾਨੋ ਬਹੁਤੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਰੋਹੂ ਦਾ ਪਰਬਤ ਸਿੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ^੨ਭੋਬਣ ਨੂੰ। ^੩ਭਯਾਨਕ।

^੪ਭੱਗ। ^੫ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੂਛਾਂ ਤੋਂ ਗਲੇ ਵੇ ਵਾਲ। ^੬ਪਰਲੋ। ^੭ਕਾਲ ਨੇ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ।

^੮ਭਾਵ ਕਾਲ ਨੇ ਮਾਰੇ ਹਨ। ^੯ਮਾਨੋਂ ਮੇਲਾ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। (ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਲੋਕੀ ਨਿਰ ਸਾਹਸ ਵਿਹਲੇ ਖੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਵੇਹ ਖੜੇ ਹਨ)। (ਅ) ਭਾਵ (ਸਭ ਨੂੰ) ਜਿੰਦਾਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਹੈ।

^{੧੦}ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਲਵਾਂ।

*ਪਾ:-ਬਾਰਨ ਜਲ।

†ਪਾ:-ਕਰੈਂ ਕ੍ਰੈ ਨ ਹੋਲਾ।

‡ਪਾ:-ਮਰੇਂ ਯੋਂ ਬਿਚਾਰੇ।

ਚਲੈ ਸੋਤੁ ਸੋਹੈ । ਰਿਸੇ ਬੰਕ ਭੋਹੈ ॥ ੬ ॥ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਲਾਵੈ । ਅਰੈ ਤੇ
ਗਹਾਵੈ । ਬੰਗਾਰੈ ਸੁ ਪੈਂਦਾ । ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਕੈਂਦਾ ॥ ੭ ॥ ਬਿਲੋਕੈ ਤਮਾਸਾ।
ਲਰੈ ਮੋਹਿ ਪਾਸਾ—। ਰਿਦੈ ਏਵ ਧਾਰੀ । ਚਮ੍ਹ ਸੋ ਹਕਾਰੀ ॥ ੮ ॥ ਕਹਨੈ
ਜਾਇ ਸਾਹੈ । ਸਭੈ ਹੀ ਹਕਾਰੇ । ਕਹੇ ਬਾਕ ਕਾਲੇ । ਮਿਲੈ ਆਨਿ ਜਾਲੇ ॥
੯ ॥ ਏਹਗ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਬਚ ਸ਼੍ਰੋਨ ਮਹਿ* ਸਨੈ ਸਨੈ ਸਮੁਦਾਇ ।
ਗਮਨੇ ਕਾਲੇਖਾਂ ਨਿਕਟਿ ਹਤਹਿ ਤੁਪਕ ਪਿਛਵਾਇ ॥ ੧੦ ॥ ਪਾਥੀ ਛੰਦ ॥
ਅਸਮਾਨਖਾਨ ਪਹੁੰਚਨੈ ਸੁ ਧਾਇ । ਜੋ ਬਚੀ ਬਾਹਨੀ ਸੰਗ ਲਾਇ ।
ਦੁੰਦਭਿ ਬਜੀਤਿ ਹਾਰੇ ਤੁਰੰਗ । ਕੋ ਭਿਗੇ ਅੰਗ ਸ਼੍ਰੋਤੁ ਸੁ ਰੰਗ ॥ ੧੧ ॥
ਉਤਸਾਹ ਹੀਨ, ਜੈ ਤੇ ਨਿਰਾਸ । ਮੁਖ ਮਲਿਨ ਬੀਰ, ਉਰ ਭੂਰ ਤ੍ਰਾਸ ।
ਸੁਨਿ ਕੁਤਬਖਾਨ ਦਿਸਿ ਅਪਨਿ ਛੋਰ । ਚਲਿ ਫਿਰਨੈ, ਬਿਰੇ ਸਭਿ ਜਾਂਹਿ
ਓਰ ॥ ੧੨ ॥ ਜੇ ਬਚੇ ਲਰਤਿ ਸਭਿ ਲੀਨਿ ਸੰਗ । ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਾਇ
ਨਾਦਤਿ ਉਤੇਗਾਜਿਮ ਗਿਰ ਬਿਸਾਲ ਹਜ਼ੂ ਰੋਕ ਲੀਨਿ। ਟੱਕਰ ਸੁ ਖਾਇ
ਹਟਿਬੈ ਸੁ ਕੀਨਿ ॥ ੧੩ ॥ ਤਿਮ ਜਾਤਿ ਸੈਨ ਬਡ ਘਾਇ ਖਾਇ । ਸੁਨ
ਪੈਂਦਖਾਨ ਬੀਰਨਿ ਬੁਲਾਇ । ਨਿਜ ਦਿਸ਼ਾ ਛੋਰਿ ਗਮਨਨੈ ਸੁ ਬੀਰ ।
ਉਮਰਾਵ ਜੁ ਕਾਲੇਖਾਨ ਤੀਰ ॥ ੧੪ ॥ ਜਿਮ ਚਹੂੰ ਓਰ ਤੇ ਸਿਮਟਿ ਨੀਰ ।
ਇਕ ਥਾਨ ਹੋਤਿ ਸਰੁਵਰੁ ਗਹੀਰ । ਤਿਮ ਭਈ ਸੈਨ ਇਕਠੀ ਬਿਸਾਲ।
ਮਸਲਤਿ ਕਰੇਤਿ ਮਿਲਿ ਬੀਰ ਜਾਲ ॥ ੧੫ ॥ ਜਿਮ ਭਏ ਪ੍ਰਥਮ ਰਣ,
ਹਾਰ ਪਾਇ । ਤਿਸ ਰੀਤਿ ਹੋਇ, ਜਾਨੀ ਸੁ ਜਾਇ । ਅਬਿ ਲਰਹੁ ਏਕ ਬਲ
ਜ਼ੋਰ ਘਾਲ । ਤਜਿ ਚਹੂੰ ਓਰ ਘੇਰਾ ਕਰਾਲ ॥ ੧੬ ॥ ਗੁਰ ਪਕਰ ਲੇਹੁ
ਸਭਿ ਕਾਜ ਸਿੱਧਾ ਜਿਸ ਤੇ ਸੁ ਕਰਹਿ ਸੁਨ ਸ਼ਾਹੁ ਬਿੱਧ । ਅਬਿ ਪੈਂਦਖਾਨ !
ਸਵਧਾਨ ਹੋਇ । ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਕਾਜ ਕਹਿ ਪ੍ਰਥਮ ਜੋਇ ॥ ੧੭ ॥ ਸਿਰੁਪਾਉ
ਦੇਹਿ ਹਜ਼ਰਤ ਬਿਸਾਲ । ਬਡ ਬਨਹਿ ਜੀਵਕਾ ਲਿਹੁ ਸੰਭਾਲਿ । ਨਤੁ
ਮਰਨ ਨੀਕ ਮਨ ਲੇਹੁ ਜਾਨ । ਸੁਨਿ ਕਾਨ ਬਾਕ, ਕਹਿ ਕੁਤਬਖਾਨ :—
॥ ੧੮ ॥ ਇਮ ਕਰਨਿ ਉਚਿਤ ਇਸ ਬਲ ਸੰਭਾਰ । ਗਹਿ ਲੇਹੁ ਗੁਰੂ ਅਬਿ
ਬਿਨ ਅਵਾਰ । ਦੁਹੁ ਦਿਸ਼ਿਨਿ ਸੈਨ ਜੁਝੈ ਜੁਝਾਰ । ਇਮ ਲਰਨ ਬਿਖੈ
ਪੈਂਦ ਖਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਾਂ (ਅ) ਪੈਂਦਾ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ) ਵੰਗਾਰੇ । ੧. ਸਾਰੇ । ੨. ਲੈਕੇ । ੩. ਫੜੇ । ੪. ਖੜੇ ਸੀ
ਸਾਰੇ ਜਿਸ ਪਾਸੇ । ੫. ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਪਾਣੀ । ੬. ਭੂਘੇ ਤਲਾਉ ਵਿਚ । ੭. ਸ਼ਾਹ ਵੱਡਾ ਕਰ ਦੇਵੇ
ਗੁਰੂ ਉੱਚਾ ਰੁਤਬਾ ਦੇ ਦੇਵੇ । ੮. ਏਥੇ ਸੰਭਾਲਕੇ (ਕੰਮ) ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਹੈ । (ਅ) (ਮੌਕਾ) ਮਿਛਾਲੇ।

*ਪਾ:-ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸੁਰਨ ਸ਼੍ਰੋਨ ਸਭਿ ।

†ਪਾ:-ਨਾਚੜ ।

ਨਹਿ ਪਾਇ ਹਾਰ ॥ ੧੯ ॥ ਕਹਿ ਲਾਗਿ ਲਰਹੁ, ਸਭਿ ਘਾਤ ਹੋਇ। ਸਭਿ
 ਬਾਦ ਜਾਹਿ^੧, ਪਕਰਹੁ ਨ ਕੋਇ। ਸੁਨਿ ਪੈਂਦਖਾਨ ਬੋਲੈ ਗ਼ਰੂਰ। 'ਮੈਂ
 ਰਹੈ ਪਿਖਤਿ ਗੁਰ ਰਹਿ ਦੂਰ ॥ ੨੦ ॥ ਅਬਿ ਜ਼ੋਰ* ਪਾਇ ਪਹੁਚੈ
 ਨਜ਼ੀਕ। ਤੁਮ ਦਿਖਹੁ ਖਰੇ ਗਹਿ ਲੇਹੁ ਠੀਕ। ਨਿਜ ਸੈਨ ਬਿਖੈ ਆਨਹੁ
 ਉਠਾਇ। ਭਟ ਅਪਰ ਜਿ ਪਹੁਚਹਿ ਨਿਕਟਿ ਧਾਇ ॥ ੨੧ ॥ ਤਿਨ ਲੇਹੁ
 ਰੋਕਿ ਤੁਮ ਹੋਲ ਘਾਲਾਤਬਿ ਤੁਰਤ ਸਿਧ ਕਾਰਜ ਬਿਸਾਲ। ਅਸਮਾਨਖਾਨ
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬਖਾਨ। 'ਮੈਂ ਹਨੈ ਬਾਨ ਤਕਿ ਤਾਨ ਤਾਨ ॥ ੨੨ ॥ ਨਹਿ
 ਕਰਹੁ ਬਿਲਮ ਗੁਰ ਮਾਨ ਹਾਰ। ਨਹਿ ਲਰੈ ਦੂਰ ਐ ਕੈ ਜੁਝਾਰ^੨। ਇਮ
 ਕਰੈ ਮੰਤ੍ਰ ਮਿਲਿ ਮੂਢ ਖਾਨ। ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਕਾਲ, ਫਿਗ ਮਿੱਤ੍ਰ ਜਾਨਿ ॥
 ੨੩ ॥ ਇਕਠੇ ਸਮੂਹ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਾਇ। ਘੇਰਾ ਜੁ ਕੀਨਿ ਤਜਾਗੈ
 ਤਦਾਇ। ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਧਨੁ ਸੰਭਾਰਿ। ਤਜਾਗੈਤਿ ਤੀਰ ਰਿਪੁ
 ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ॥ ੨੪ ॥ ਜਿਤ ਪਰਹਿ ਜਾਇ ਘਮਸਾਨ ਮੇਲਿ। ਗੋਰਤਿ ਤੁਰੰਗ
 ਹਤਿ ਸੁਭਟ ਗੋਲਿ^੩। ਸਰ ਹੋਹਿ ਪਾਰ ਬਲ ਧਾਰਿ ਮਾਰਿ। ਤੁਰਕਾਨਿ ਬੰਦ
 ਇਮ ਡਾਰਿ ਡਾਰਿ ॥ ੨੫ ॥ ਹਯ ਕੋ ਕੁਦਾਇ ਚਹੁ ਗਿਰਦ ਫੇਰ। ਪੁਰਿ
 ਰੋਛ ਕੀਨਿ ਸਭਿ ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ। ਜਹਿ ਤੁਰਕ ਜ਼ੋਰ ਘਾਲੈਤਿ ਆਇ। ਸੁਨਿ
 ਸ਼ੋਰ ਜਾਤਿ ਉਤਲੈਤਿ ਧਾਇ ॥ ੨੬ ॥ ਜਬਿ ਪਿਖਹਿ ਬੀਰ, ਗੁਰ ਪੁੱਤ
 ਆਇ। ਵਧਿ ਅਧਿਕ ਹਤਹਿ ਲਖਿ ਕਰਿ ਸਹਾਇ। ਤੁਰਕਨਿ ਪਲਾਇ
 ਮਾਰੈਤਿ ਪਾਛ। ਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਬਹੁਰ ਨਹਿ ਜੰਗ ਬਾਂਛ ॥ ੨੭ ॥ ਕੋਤਿਕ
 ਨਿਖੰਗ ਛੁਛੇ ਕਰੇਤਿ। ਸਰ ਖਰ ਮੰਗਾਇ ਪੁਨ ਲ ਭਰੇਤਿ। ਨਹਿ ਨਿਫਲ
 ਤੀਰ ਤਜਾਗੈਤਿ ਕੋਇ। ਹਯ ਭਟਨਿ ਅੰਗਲਾਗਿ ਪਰਤਿ ਸੋਇ ॥ ੨੮ ॥ ਪੁਨ
 ਸੂਰਜ ਮਲ ਧਨੁ ਕੋ ਸੰਭਾਰਿ। ਕਰਿ ਚੌਪ ਸੁ ਛੋਰਤਿ ਸਰ ਪ੍ਰਹਾਰ। ਸ੍ਰੀ
 ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਫਿਰਤਿ ਮਾਂਹਿ^੪। ਬਰਜੈਤਿ ਬਹੁਤ, ਘਰ ਹਟਾਤਿ ਨਾਂਹਿ ॥
 ੨੯ ॥ ਨਿਜ ਨਿਜ ਤੁਰੰਗ ਫਿਰਤੇ ਧਵਾਇ। ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਸਹਾਇ ਇਤ
 ਉਤਹਿ ਜਾਇ। ਸੂਰਨਿ ਦਲੇਰ ਕਰਤੇ ਬਝੋਰ। ਕਹਿ ਤੁਪਕ ਚਲਾਵਹਿ
 ਦੋਤਿ ਰੋਰਿ ॥ ੩੦ ॥ ਗੁਰ ਮਹਿਲ ਅਟਾਰੀ ਜਹਿ ਉਤੰਗ। ਤਹਿ ਚਢੀ
 ਨਾਨਕੀ। ਪਖਾਹਿ ਜੇਗ। ਨਿਜ ਨੁਖਾ ਸਹਤਿ ਸੁਨਿ ਅਧਿਕ ਰੋਰ। ਨਰ

^੧ਬਿਅਰਥ ਜਾਣਗੇ (ਜਤਨ)। ^੨ਗੁਰੂ ਹਾਰ ਮੰਨ ਜਾਏਗਾ। ^੩(ਗੁਰੂ) ਤੁਰਮਾਂ ਦੂਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਆ ਕੇ
 ਲੜਿਆ ਨਹੀਂ। ^੪ਫੇਗਦਾ ਹੈ ਮਾਰਕੇ ਸੂਰਮੇ ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ (ਵਾਂਝੂ)। ^੫(ਜੰਗ) ਵਿਚ।

*ਪਾ:-ਜ਼ੋਰ।

ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਯਨਿ ਲਖਿ ਠੌਰ ਠੌਰ॥੩੧॥ਚਢਿ ਕਰਿ ਮਰਵਾਹੀ ਉਚ ਬਾਨ।
 ਤੁਰਕਾਨਿ ਸੈਨ ਦੇਖਤਿ ਮਹਾਨ। ਪਰਵਾਰ ਗਰਨਿ ਚਢਿ ਚਢਿ ਨਿਹਾਰ।
 ਕੜਕਾਰ ਤੁਫੇਗਨਿ ਬਾਰ ਬਾਰ॥੩੨॥ ਗੁਰਦਿਸ਼ਾ ਦਿਖਹਿ ਜਹਿ ਕਰਤਿ
 ਜੰਗ:-‘ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਬਨਹਿ ਸਹਾਇ ਅੰਗ’। ਸਿਮਰੰਤਿ ਨਾਮ ਡਰ ਧਾਰਿ
 ਧਾਰਿ। ਤੁਰਕਾਨਿ ਫੌਜ ਬਹੁਤੀ ਨਿਹਾਰਿ॥੩੩॥ ਪੁੱਤ੍ਰਨਿ ਸਨੇਹ ਉਰ ਅਧਿਕ
 ਆਇ। ਚਿਤ ਚਹਿ ਹਟਾਇਬੇ ਨਰ ਪਠਾਇ*। ਮਾਨਹਿ ਨ ਸੋਇ ਨਹਿ
 ਮੁਰਤਿ ਬੀਰ। ‘ਹਮ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਰਤਿ ਛੱਤੀ ਸਧੀਰ॥ ੩੪॥ ਰਣ ਤਜਾਗਿ
 ਦੇਨਿ ਇਹੁ ਧਰਮ ਨਾਹਿ। ਗਨ ਰਿਪੁਨਿ ਹਨਹਿ ਹਮ ਜੰਗ ਮਾਹਿ। ਗੁਰ
 ਪਿਤਾ ਜਥਾ ਹੱਥਾਰ ਧਾਰਿ। ਤੁਰਕਾਨਿ ਸੈਨ ਅਨਗਨ ਸੰਘਾਰਿ॥੩੫॥
 ਹਮ ਹਤਹਿ ਤਥਾ, ਨਹਿ ਹਟਹਿ ਜੰਗ’। ਇਮ ਭਾਖਿ ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਸਰ
 ਨਿਸੰਗ। ਜਬਿ ਲਖੇ ਤੁਰਕ ਸਮੁਦਾਇ ਧਾਇ। ਇਕ ਬਲ ਸੁ ਭਏ ਸਭਿ
 ਸਿਮਟਿ ਆਇ॥੩੬॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸਮੇਤ ਬਿਧੀਆ ਸੁ ਧੀਰ। ਅਰੁ ਬਿੱਪ੍ਰ
 ਮਲਕ ਜਾਤੀ ਸੁ ਬੀਰ। ਇੰਤਜਾਦਿ ਸੁਭਟ ਸਮੁਦਾਇ ਆਇ। ਸਿਤ ਬਸਤ੍ਰ
 ਛੋਟ ਲੋਲਤ ਲਗਾਇ॥ ੩੭॥ ਰਿਪੁ ਸਮੁਖ ਬਾਂਧਿ ਕਰਿ ਟੋਲ ਬੰਦ।
 ਹੁਇ ਖਰੇ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੁਬੰਦ। ਤੀਰਨ ਮੰਗਾਇ ਭਰਿ ਕਰਿ ਨਿਖੰਗ।
 ਜਨੁ ਗਨ ਬਟੋਰ ਪ੍ਰਵਿਸੇ ਭੁਜੰਗ॥ ੩੮॥ ਗੁਲਕਾਨਿ ਬਹੁਤ ਬਾਰੂਦ
 ਦੀਨਿ। ਮਨ ਭਾਇ ਜਿਤੀ ਸੁਭਟਾਨਿ ਲੀਨਿ। ਜਲਪਾਨ ਕੀਨਿ ਸਵਧਾਨ
 ਹੋਇ। ਤੁਰਕਾਨਿ ਅੰਗੁ ਰਣ ਮੈਂ ਖਲੋਇ॥੩੯॥ ਦੁਹਿ ਦਿਸ਼ਨਿ ਸੂਰ ਗਨ
 ਦੂਰ ਦੂਰ। ਦੰਦਭਿ ਬਜੰਤਿ ਧੁਨਿ ਉਚ ਭੂਰ। ਹੈ ਕੈ ਸੁਚੇਤ ਪੁਨ ਲਰਨ
 ਚਾਹਿ। ਸਰਦਾਰ ਪਹੁੰਚਿਬੇ ਹਿਤ ਉਮਾਹਿ॥੪੦॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਬਿਰ ਬਾਂਧਿ ਕੈ* ਦੁਹਿ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸਵਧਾਨ। ਲਰਨ ਮਰਨ ਅਰਿ ਸੋਂ ਅਰਨ
 ਛੁਟਹਿ ਤੁਫੇਗ ਮਹਾਨ॥ ੪੧॥ ਚਢੇ ਜਾਮ ਦਿਨ ਲਰਤਿ ਤਬਿ ਤੁਰਕ
 ਸ਼੍ਰਮਤਿ ਬਹੁ ਹੋਇ। ਬਿਤੇ ਸਵਾ ਦੋ ਪਹਿਰ ਜਿਨ ਕਰਤੇ ਜੰਗ ਖਰੋਇ॥
 ੪੨॥ ਸਵਾ ਜਾਮ ਨਿਸ ਰਹੇ ਤੇ ਪਰੇ ਜੰਗ ਘਮਸਾਨ। ਦਿਵਸ ਜਾਮ ਇਕ

*ਤੀਰ। *ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। *ਸੱਪ। *ਪਰ੍ਹੇ ਵੱਲ ਕੇ।

*ਕਾਵਜ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਇਸ਼ੀ

ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਵਧਤਾ ਤੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਨੇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਭੂਮੀ (Back ground)

ਵਾਂਝੁ ਦਿਖਾਕੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸਪੁੱਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਰਵੋਤਾ ਤੇ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਦਰਸਾਈ ਹੈ। ਪਰਿ ਅਟਾਰੀ
 ਚੜ੍ਹਕੇ ਜੁੱਧ ਵੇਖਣਾ ਮਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੀਰ ਰਸ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ।

ਚਢੇ ਲਗਿ ਤਰਕਨਿ ਕੀ ਗਨ ਹਨਿ ॥੪੩॥ ਪੀਥ ਚਲਤਿ ਕਛੁ ਸੂਮਤਿ ਭੈ
ਬਹਰੇ ਜੇਗ ਬਿਸਾਲਾ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸਮਰੱਥ ਬਡ ਨਾਸ ਕੀਨਿ ਰਿਪੁ ਜਾਲ
॥੪੪॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਜੇਗ' ਪੁੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚ ਬਿੰਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੫ ॥

੨੬. [ਭਾਈ ਲੱਖੁ ਬੋਧ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਰੇ ਬੰਧਿ ਦਲ ਦੋ ਖਟੇ ਛੁਟੈ ਤੁਰੰਗੁ ਰੁ ਤੀਰ । ਜੋਧਾ ਵਧਹਿ
ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰਿ ਪੁਨ ਨਿਜ ਬਿਰੈ ਹੂੰ ਤੀਰ ॥ ੧ ॥ ਪਾਧੜੀ ਛੇਦ ॥ ਤਬਿ
ਕੁਤਬ ਖਾਨ ਪ੍ਰੇਰਨੈ ਤੁਰੰਗ । ਗਹਿ ਧਨੁਖ ਐਚਿ ਬਡ ਓਜ ਸੰਗ ।
ਖਰ ਸਰ ਨਿਕਾਰਿ ਗੁਨ ਮਹਿ ਅਰੋਪਿ ॥ ਸਭਿ ਕੋ ਦਿਖਾਇ ਰਣ ਕੀਨਿ
ਚੌਪ ॥ ੨ ॥ ਤਕਿ ਤਾਨ ਕਾਨ ਲਗਿ ਬਾਨ ਛੇਰਿ । ਬੋਧਤਿ ਸੁ ਬੰਗ
ਭਟ ਗੁਰਨਿ ਓਰ ॥ ਬਜਿਯੀਤਿ ਰਾਗ ਮਾਰੂ ਨਿਸ਼ਾਨ । ਦਿਖਯੀਤਿ ਬੀਰ
ਜਝਤਿ ਮਹਾਨ ॥ ੩ ॥ ਬਿਚ ਬਾਹਿਨੀ ਸੁ ਗੁਰ ਸਥਿਤ ਹੋਇ । ਅਵਿਲੋਕ
ਜੇਗ ਜਿਮ ਲਰਤਿ ਦੋਇ । ਦਹਿ ਦਿਸਨਿ ਦੀਹ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜੇਤਿ ।
ਉਤ ਖਾਨ ਸੁ ਕਾਲਾ ਰਨ ਦਿਖੀਤਿ ॥ ੪ ॥ ਗੁਰ ਸੁਭਟ ਬਲੀ ਲੱਖੁ ਸੁ
ਨਾਮ । ਹਯ ਕੋ ਫੇਦਾਇ ਕਰਿ ਜੇਗ ਧਾਮ । ਪਹੁੰਚਨੈ ਸਮੀਪ ਜਹਿ
ਕੁਤਬਖਾਨ । ਭਰਿ ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਤਾਨ ਤਾਨ ॥ ੫ ॥ ਤਿਹ ਨਿਕਟਿ
ਔਰ ਉਮਰਾਵ ਬੀਰ । ਹੁਇ ਅੱਗੁ ਚਾਪ ਐਚਤਿ ਸਧੀਰ । ਗੁਰ ਸੁਭਟ
ਵਧਹਿ ਜਬਿ ਸਮੁਖ ਆਇ । ਤਕਿ ਤਾਨ ਬਾਨ ਕੋ ਕਰਤਿ ਘਾਇ ॥ ੬ ॥
ਤਨ ਦਿਪਹਿ ਬਿਭੂਖਨ ਹੇਮ ਜਾਹਿ । ਜਰ ਜਬਰ ਜਵਾਹਰਿ ਜੇਬ ਮਾਹਿ ।
ਤਿਸ ਕੇ ਸਮੀਪ ਲੱਖੁ ਸਿਧਾਇ। ਖਰ ਸਰ ਨਿਕਾਰਿ ਮਨ ਮੈਂ ਰਿਸਾਇ ॥੭॥
ਭਰਿ ਬਾਨ ਕਾਨ ਲਗਿ ਤਾਨਿ ਭੂਰ । ਤਜਾਗਨੈ ਸਬੰਗ ਰਿਪੁ ਪੈ ਗਰੂਰ ।
ਲਗਿ ਰਿਦਾ ਫੋਰ ਪਰਿ ਪਾਰਿ ਜਾਇ। ਉਬਲਾਇ ਦੀਨਿ ਹਯ ਤੇ ਗਿਰਾਇ
॥ ੮ ॥ ਉਮਰਾਵ ਸਕਲ ਤਬਿ ਦੇਖਿ ਤਾਹਿ । ਲਲਕਾਰ ਬੰਗਾਰਨੈ ਜੇਗ
ਮਾਹਿ । ਪਿਖਿ ਕੁਤਬਖਾਨ, ਸਨਬੰਧਿ ਜਾਹਿ । ਢਿਗ ਹੁਤੋ, ਕ੍ਰੋਧ ਕਿਯ
ਅਲਪ ਨਾਹਿ ॥੯॥ ਲੱਖੁ ਸਮੀਪ ਪ੍ਰੇਰਨੈ ਤੁਰੰਗ । 'ਕਿਤ ਚਲਨੈ ਮਾਰਿ ?
ਬਿਰ ਹੋਇ ਜੇਗ । ਪਲਟਾ ਸੁ ਦੇਹ, ਲੈ ਕੈ ਨ ਜਾਇ' । ਤਬਿ ਤੀਰ ਪ੍ਰਹਾਰਨੈ
ਗਾਯ ਮਾਹਿ ॥ ੧੦ ॥ ਲਾਗ ਬਾਮ ਫੇਧ ਮੈਂ ਦਿਖਤਿ ਪਾਰ । ਤਨ ਘਾਇ
ਨਾਹਿ ਹੂੰ ਕੈ ਸੁਮਾਰ ॥ ਰਿਸ ਖੜਗ ਨਿਕਾਸਨ ਦਹਨਿ ਹਾਥ। ਪ੍ਰੇਰਨੈ ਤੁਰੰਗ
'ਖੁਰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ । 'ਪਰੇ' ਇਨ ਕੇ, ਭਾਵ ਵੇਲੇ ਇਨੁ ਕੇ । 'ਪਰੁ', ਮਿਸਲ ।
'ਹਿਲੇ' ਵਿਚ ਪੈਯੋ । 'ਹੁਰੁ' ਜੀ ਵਲ ਵੇ ਪੂਰਸਿਆਂ ਨੂੰ । 'ਫੇਸ' ਕੱਸ ਕੇ । 'ਜ਼ਖਮੀ' ਦੰਕੇ ਬੀ ।

ਬਡ ਬੋਗ ਸਾਬ ॥ ੧੧ ॥ ਤਬਿ ਕੁਤਬ ਖਾਨ ਰਹਿ ਗੋ ਸੁ ਦੂਰਾਬਿਚ ਪਰਜੈ
 ਆਇ ਭਟ ਇਕ ਸਉਰ । ਲਿਖ ਰੋਕਿ ਅੱਗੁ ਭਾ ਸਮੁਖ ਬੀਗਨਹਿ ਦਿਯੋ
 ਜਾਨਿ, ਤਬਿ ਕੁਤਬ ਤੀਰ^੧ ॥ ੧੨ ॥ ਅਤਿ ਹੁਤੋ ਕ੍ਰੋਧ ਦਿਯਨਹਿ ਸੰਭਾਰ^੨।
 ਸੋ ਖੜਗ ਤਾਂਹਿ ਪਰ ਤਮਕ ਝਾਰਿ^੩ । ਕਟਿ ਮੁੰਡ ਗੀਵ ਤੇ ਆਇ ਭੁਮ ।
 ਪੁਨ ਗਿਰਜੇ ਤੁਰੰਗ ਤੇ ਰੁੰਡ ਝੂਮਿ ॥ ੧੩ ॥ ਜਹਿ ਕੁਤਬ ਹੁਤੋ ਤਿਤ ਕੋ
 ਸਿਧਾਇ । ਤਿਹ ਚਹਤਿ ਹਤਨ ਭੋਂਹਨਿ ਚਢਾਇ । ਸਭਿ ਸੈਨ ਬਿਲੋਕਤਿ,
 ਦੋਇ ਮਾਰ^੪ । ਆਵਤਿ ਸੁ ਬੋਗ ਕੁਤਬਾ ਨਿਹਾਰਿ ॥ ੧੪ ॥ ਜਿਹ ਖੜਗ
 ਹਾਥ ਦਾਰੁਨ^੫ ਬਿਸਾਲ । ਸਭਿ ਰਹਜੇ ਭੀਜ ਬਹੁ ਸੋਣ ਨਾਲਾਮੋਢੇ ਖਤੰਗ
 ਬੀਧਜੇ ਦਿਖੰਤਿ । ਨਹਿ ਰਹਤਿ ਬੀਰ ਸਨਮੁਖ ਅਵੰਤਿ ॥ ੧੫ ॥ ਪੁਨ
 ਐਚਿ ਬਾਨ ਖਰ ਕੁਤਬਖਾਨ । ਧਨੁ ਤਾਨ ਕਾਨ ਲਗਿ ਹੋਤਿਹਾਨ^੬ । ਛੁਟਿ
 ਲਗਜੇ ਜਾਇ ਹਯ ਕੇ ਬਿਸਾਲ । ਗਿਰ ਪਰਜੇ ਤਬਹਿ ਨਹਿ ਅੱਗੁ ਚਾਲਿ ॥
 ੧੬ ॥ ਲੱਖੁ ਸੁ ਬੀਰ ਉਤਰਜੇ ਤਵੰਤ । ਕਹਿ ‘ਰਹੋ ਠਾਂਢ ਤੋ ਕੋ ਹਨੰਤਿ’ ।
 ਪਗ ਸੰਗ ਬੋਗ ਕਰਿ ਸਮੁਖ ਜਾਇ । ਪੁਨ ਬੰਦ ਤੁਰਕ ਘੋਰਜੇ ਸੁ ਆਇ ॥
 ੧੭ ॥ ਕੋ ਹਤਹਿ ਤੁਪਕ, ਕੋ ਬਾਨ ਮਾਰਿਸਭਿ ਤੇ ਬਚਾਇ ਮਾਰੰਤਿ ਛਾਰ^੭।
 ਕੇਤਿਕ ਤੁਰੰਗ ਕੇ ਬਦਨ ਕਾਟਾਇਤਿ ਉਤ ਫਿਰੰਤਿ ਕਿਹਭਟਨਿ ਡਾਟਿ
 ॥ ੧੮ ॥ ਚਿਤ ਚਹਤਿ ਕੁਤਬ ਕੇ ਪਾਸ ਜਾਨਿ । ਬਹੁ ਪਹੁਚਿ ਬੀਰ ਰੋਕਜੇ
 ਮਹਾਨ । ਬਚ ਆਪ ਖੜਗ ਕੇ ਘਾਇ ਘਾਲ । ਹਤਿ ਕਰੇ ਤੁਰਕ ਕੇਤਿਕ
 ਬਿਹਾਲ ॥ ੧੯ ॥ ਉਮਰਾਵ ਕਹਤਿ ‘ਇਕ ਬੀਰ ਏਹੁ । ਕਜੇ ਡਰਤਿ
 ਜਾਤਿ, ਸੰਘਾਰ ਲੇਹੁ’ । ਤਬਿ ਕੁਤਬਖਾਨ ਰਿਸ ਕੇ ਬਿਸਾਲ । ਪ੍ਰੇਰਜੇ ਤੁਰੰਗ
 ਸਰ ਕੋ ਨਿਕਾਲਿ ॥ ੨੦ ॥ ਤਕਿ ਭਾਲ, ਘਾਵ ਕੇ ਘਾਲਿ ਦੀਨ^੮ । ਬਿਧਗਜੇ
 ਤੁਰਤ, ਛਿਤ ਗਿਰਨ ਕੀਨਿ । ਫਿਗ ਢੁਕਿ ਮਲੇਛ, ਮੁਰਛਾ ਨਿਹਾਰਿ । ਸਿਰ
 ਦਿਯੋ ਕਾਟ ਅਸਿ ਕਰਿ ਪ੍ਰਹਾਰ ॥ ੨੧ ॥ ਲੱਖੁ ਸੁ ਬੀਰ ਇਮ ਮਰਨ ਕੀਨਿ।
 ਬਹੁ ਤੁਰਕ ਜੰਗ ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਨ ਹੀਨ । ਪਿਖਿ ਸੂਰ ਹੂਰ ਤਤਛਿਨ
 ਉਠਾਇ । ਨਿਜ ਭਨ ਦਿਖਾਇ ਲੀਨਸਿ ਚਢਾਇ ॥ ੨੨ ॥ ਤਬਿ ਕੁਤਬ
 ਖਾਨ ਜਸ ਲੀਨਿ ਪਾਇ । ‘ਖਰ ਸਰ ਪ੍ਰਹਾਰ ਰਿਪੁ ਇਨਹੁ ਘਾਇ’ । ਇਮ
 ਲਗੇ ਲਹਨ ਦਾਹਿਦਿਸਿ ਸੁਭੱਟਾ ਤਰਵਾਰ, ਤੀਰ, ਤੁਪਕਨਿ ਦਬੱਟ^੯ ॥ ੨੩ ॥
^੧‘ਤੇੜੇ’ । ^੨‘ਭਿੰਡਾਲ ਨਾ ਰੋਣ ਦਿਤੀ’ । ^੩‘ਗੁੱਤੇ ਨਾਲ ਝਾੜੀ’ । ^੪‘(ਇਸ ਤੋ) ਵੇ ਮਾਟੇ ਹਨ’ । ^੫‘ਭਯਾਨਕ’ ।
^੬‘ਵੇਰੋਣ ਲਗਾ’ । ^੭‘ਛਾਲ ਮਾਰਦਾ ਹੈ’ । ^੮‘ਜ਼ਖਮ ਕਰ ਦਿਤਾ’ । ^੯‘ਦੂਕਾਂ ਨਾਲ ਦਬਾਕੇ’ ।

ਦੋਹਰਾ॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੀ ਦਿਸਾ ਤਬਿ ਦੇਖਨੋ ਕਾਲੇਖਾਨ। ਅਬਿ ਤੇ ਆਛੋ ਕੋ
ਸਮੋਂ ਗਹੋ ਰਾਤੁ ਬਲ ਠਾਨਿ॥੨੪॥ ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ ॥ ਸੁਨੀ ਪੈਂਦਖਾਨ। ਮਹਾਂ
ਕੋਪ ਠਾਨਾ। 'ਅਬੈ ਜਾਉਂ, ਹੋਰੋ'। ਜਥਾ ਓਜ ਮੇਰੋ॥੨੫॥ ਗਹੋਂ ਏਕ
ਬਾਰੀ। ਹਯੋ ਤੇ ਓਤਾਈ। ਸੁ ਲਸਾਵੋਂ ਓਠਾਈ। ਨ ਦੇਰੀ ਲਗਾਈ॥੨੬॥
ਪਿਖੀਜੈ ਤਮਾਸ਼ਾ। ਬਲੋ ਮੇ ਬਿਸਾਸਾ। ਨਹੀਂ ਸਿਸਾ ਕੀਜੈ। ਕਹੋ ਪੈ ਪਤੀਜੈ।
॥੨੭॥ ਤਬੈ ਖਾਨਕਾਲੇ। ਸਰਾਹਨੋ ਬਿਸਾਲੇ। 'ਜਥਾ ਸ਼ਾਹੁ ਪਾਸੀ।
ਗਿਰਾ ਤੈਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ॥੨੮॥-ਗਹੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਮੈਂ। ਬਚੈ ਨਾਹਿ ਭੂਮੈਂ-। ਕਰੋ
ਬਾਤ ਪੂਰੀ। ਚਲੋ ਲੇ ਹਜ਼ੂਰੀ'॥੨੯॥ ਭਨੈ ਫੇਰ ਪੈਂਦਾ। 'ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ
ਕੈਂਦਾ'। ਜਥੈ ਜਾਉਂ ਆਗੈ। ਗੁਰੂ ਜੰਗ ਲਾਗੈ॥੩੦॥ ਲਿਜੈ ਰੋਕਿ ਔਰੀ।
ਭਰੋਂ ਜਾਇ ਕੋਰੀ'। ਦਿਖਾਵੋਂ ਤਮਾਸ਼ਾ*। ਜੁ ਬਾਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ*॥੩੧॥ ਕਰੋਂ
ਚਿਜ ਐਸੇ। ਬਸੀ ਹੋਇ ਜੈਸੇ। ਨਹੀਂ ਆਨ ਆਵੈ। ਗੁਰੂ ਨਾ ਛੁਡਾਵੈ॥੩੨॥
ਬਨੋ ਸਾਵਧਾਨਾ। ਦਿੜ੍ਹੋ ਜੰਗ ਬਾਨਾ'। ਸੁਨੀ ਖਾਨਕਾਲੇ। ਜੁ ਬੀਰੀ ਬਿਸਾਲੇ
॥੩੩॥ ਲਏ ਬੀਨ ਬੀਨੀ'। ਜੁਦੇ ਬਿੰਦ ਕੀਨੀ। ਸਭੀ ਕੋ ਸੁਨਾਈ। 'ਅਬੈ
ਪੈਂਦ ਜਾਈ॥੩੪॥ ਬਨੀਜੈ ਸਹਾਈ। ਰਹੋ ਘਾਤ ਲਾਈ। ਗੁਰੂ ਬੀਰ
ਜੇਤੇ। ਰਖੋ ਰੋਕਿ ਤੇਤੇ॥੩੫॥ ਪਹੁੰਚੈਂ ਨ ਜਾਈ। ਨ ਲੇਵੈਂ ਛੁਟਾਈ'।
ਸੁਨੇ ਬੈਨ ਕਾਨਾ। ਭਏ ਸਾਵਧਾਨਾ॥੩੬॥ ਤੁਫੈਗੋਂ ਕਿ ਚਾਂਪੁ। ਗਹੇ
ਧਾਰਿ ਦਾਪੂ'। 'ਰਖੋਂ ਰੋਕਿ ਸਾਰੇ। ਲਰੈਂ ਦੇਹਿ ਮਾਰੇ'॥੩੭॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਸਭਿ ਮੈ
ਤਬਿ ਅਸਮਾਨਖਾਂ ਲਖਨੋ ਬਹਾਦੁਰ ਭੂਰਾਕਰਨੋ ਮੁੱਖਨ'° ਤਿਨ ਕੇ ਬਿਖੈ
ਪੂਰਨ ਸੂਰ ਗਾਰੁ॥੩੮॥ ਬੰਧਿ ਟੋਲ ਇਕ ਬਲ ਭਏ ਬੀਨੇ ਭਟ ਜੇ ਜਾਲਾ।
ਇਕ ਦਿਸ਼ ਪੈਂਦਾ ਪ੍ਰਿਥਕ ਹੋ ਪੂਰਨ ਕੀਨਸਿ ਕਾਲ ॥੩੯॥ ਨਿਮਕ
ਹਰਾਮੀ ਤੁਰਕ ਬਨ ਮਰਿ ਹੈ ਅਪਯਸ਼ ਪਾਇ। ਲਖਿ ਕਰਿ ਦੀਰਘ ਬਲ
ਅਪਨਿ ਰਹਨੋ ਮੁਢ ਗਤਬਾਇ॥੪੦॥ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਿ ਜਾਨਿ ਕੈ
ਚਪਲ ਕੁਦਾਇ ਤੁਰੰਗ। ਭਏ ਪ੍ਰਿਥਕ ਬਲ ਕਰਨਿ ਕੋ ਭਟੇ ਬਰਜੇ ਨਿਜ
ਸੰਗ॥੪੧॥ 'ਰਹਹੁ ਸਥਿਰ ਰਲ ਸਮੁਖ ਹੋ ਹਤਹੁ ਤੁਫੈਗ ਕਰਾਲ'।

੧੯੬। ੨੦੬ ਬਲ ਤੇ ਕਰੋਸਾ ਕਰੋ। ੨੧੬। ੨੨੬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸ। ੨੩੬ ਕਿਸੇ ਦਾ। ੨੪੬ ਫੀ। ੨੫੬ ਭਾਵ
ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਟੋੜੇ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇਣਾ। ੨੬੬ ਚੁਣ ਓ। ੨੭੬ ਕਾਦ
ਨਾਲ। ੨੮੬ ਮੁਖੀਆ। *ਕਈ ਲਿਖਤੀ ਤੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਕ
ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਪਾਠ ਇਉਂ ਹੈ:-ਅੰ. ਤੇ ਉਤਾਰੋਂ। ਸਭੇ ਸੇ ਨਿਹਾਰੋ।

ਬਿਧੀਚੰਦ ਭਟ ਬਿੰਦ ਜੁਤਿ ਠਾਂਢੇ ਕੀਨਿ ਬਿਸਾਲ ॥ ੪੨ ॥ 'ਹਮਲਾ ਕਰਿ
ਤੁਰਕ ਨ ਪਰੈ' ਦੇਖਹੁ ਬਨਿ ਸਵਧਾਨ । ਇਤ ਹਮ ਫਿਗ ਜੋ ਆਇ ਹੈ
ਕਰਹਿ ਸੱਤ ਕੋ ਹਾਨ' ॥ ੪੩ ॥ ਸੁਨਿ ਆਇਸੁ ਸਗਰੇ ਬਿਰੇ ਤੀਰ ਤੁਢੇਗ
ਪੁਹਾਰ । ਵਧੋਹਿ ਅੰਗੁ ਤਿਸ ਕੋ ਹਤਹਿ ਆਪ ਵਧਹਿ ਅਰਿ ਮਾਰਿ ॥ ੪੪ ॥
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਧਨੁ ਗਹੇ ਸਰ ਖਰ ਕੋ ਬਰਖਾਇ । ਸੱਤਨਿ ਕੇ ਸਨਮੁਖ
ਬਿਰਜੈ ਰਣ ਮਹਿ ਗਨ ਉਥਲਾਇ ॥ ੪੫ ॥ ਤੁੰਦ ਤੁਰੰਗ ਬਿਲੋਦਕਰਿ ਅਰਿ
ਕੈ ਅੰਗ ਪਰੋਇਲਰਹਿ ਮਰਹਿ ਭਟ ਭਵ ਤਰਹਿ ਸਗਰੇ ਕਲਮਲ ਖੋਇ
॥ ੪੬ ॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਅਰੁ ਗੁਰੂ ਕੋ ਸੁਨੋ ਜੇਗ ਜਿਮ ਕੀਨਿ । ਦੁਹਿਦਿਸ਼ਿ
ਭਟ ਦੇਖਤਿ ਰਹੇ ਜਾਨੇ ਜੁਗ ਬਲ ਪੀਨ ॥ ੪੭ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਬ ਅਸ਼ਟਮ
ਰਾਸਿ 'ਭੰਭੁ ਭੰਭ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਰਨਨੇ ਨਾਮ ਖਸਟਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੬ ॥

੨੭. [ਪੈਂਦਖਾਨ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰ ਤੇ ਉਧਾਰ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਖਰੇ ਗੁਰੂ ਏਕਲ ਪਿਖੇ ਚਿਤ ਕੀ ਚੌਪ ਬਧਾਇ । ਪੈਂਦਖਾਨ ਹਯ
ਚਪਲ ਕੋ ਪੁਰਜੇ ਚਲਜੇ ਫੈਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ ॥ ਪਿਖੈਂ ਸੈਨ ਦੋਉ ।
ਲਖੈਂ-ਜੰਗ ਹੋਉ-। ਲਗੈਂ ਡੇਕ ਘਾਉ । ਸੁ ਬਾਜੈਂ ਜੁਝਾਉ ॥ ੨ ॥ ਵਰੋਲਾ
ਤੁਰੰਗੀ* । ਬਡੈ ਬੰਗ ਸੰਗੀ । ਹੁਤੋ ਕੋਟ ਛੋਟਾ । ਭਟੇ ਕੀਨਿ ਓਟਾ ॥ ੩ ॥
ਤਹਾਂ ਬੀਚ ਠਾਂਢੇਗੁਰੂ ਕੋਪ ਗਾਢੇਪਿਖੇ ਪੈਂਦਖਾਨਾ । ਕੁਦਾਯੋ ਕਿਕਾਨਾ ॥
੪ ॥ ਪਰਜੇ ਪਾਰ ਜਾਏ । ਨਹੀਂ ਪੈਰ ਛਾਏ । ਪਿਖੀਤੇ ਹਿਰਾਨਾ । ਬਡੈ
ਓਜ ਠਾਨਾ ॥ ੫ ॥ ਭਯੋ ਲਾਖ ਮੋਲਾਸੁ ਨਾਮੀ ਵਰੋਲਾਚਲਾਕੀ ਦਿਖਾਈ ।
ਗੁਰੂ ਤੀਰ ਜਾਈ ॥ ੬ ॥ ਲਿਖੋ ਖੋਚਿ ਖੰਡਾ । ਤ੍ਰਿਖੀ ਧਾਰ ਚੰਡਾ । ਹਟੇ
ਔਰ ਹੋਰੇ । ਨਹੀਂ ਹੋਤਿ ਨੇਰੇ ॥ ੭ ॥ ਸਭੈ ਚੌਪ ਸੰਗਾ । ਦਿਖੈਂ ਦੁੰਦ ਜੰਗਾ ॥
ਭਯੋ ਪੈਂਦ ਨੇਰੇ । ਕਹਜੋ ਬਾਕ ਟੇਰੇ ॥ ੮ ॥ 'ਗੁਰੂ ਜੀ! ਸੰਭਾਰੋ ਜਬਾ ਓਜ
ਧਾਰੇ । ਕਰੋ ਨਾਹਿ ਟਾਰਾ । ਚਿਤੋ ਮੋਹਿ ਮਾਰਾ' ॥ ੯ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੋ ਪਲਟੇ
ਕੇ ਸਮੇ ਅਬਿ, ਲੈ ਹੋਂ, ਪਕਰੋਂ ਤੋਹਿ । ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਕੇ ਨਿਕਟਿਲ ਤਿਹਠਾਂ
ਛੋਰਨਿ ਹੋਹਿ ॥ ੧੦ ॥ ਜੋ ਜੀਵਨ ਚਹੁ ਆਪਨਾ ਚਲੀਆਹ ਆਗੈ
ਹੋਇ । ਹਜ਼ਰਤ ਸੰਗ ਮਿਲਾਇ ਕਰਿ ਖਤਾ ਬਖਸ਼ਿ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ੧੧ ॥
ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ ॥ ਨਹੀਂ ਤੋ ਸੰਭਾਰੇ । ਜਿਤੋ ਓਜ ਧਾਰੇ । ਕਰੋ ਵਾਰ ਖੰਡਾ ।

*ਤੁਰਕ ਨਾ ਪੈਣ । *ਜੰਗੀ ਵਾਜੇ ਵਜਦੇ ਹਨ । *'ਵਰੋਲਾ' ਨਾਮ ਵਾਲਾ (ਪੈਂਦੇ ਦੇ ਹੇਠਲਾ ਗੁਰੂ
ਜੀ-ਦਾ ਬਖਸ਼ਿਆ) ਘੋੜਾ । *ਯਾਦ ਕਰੋ (ਜੋ ਤੁਸੀਂ) ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ।

ਬਨੈ ਦੋਇ ਖੰਡਾ^{੧*} ॥੧੨॥ ਗੁਰੁ ਕੋਪ ਧਾਰੇ । ਸੁ ਵਾਕੈ ਉਚਾਰਾ^੨ ਜੁ ਗੀ ਦੀ
ਸੁ ਤਾਸੈ । ਤਕੈ ਸ਼ਾਹ ਪਾਸੈ ॥ ੧੩ ॥ ਹਮੈਂ ਜੇਗ ਭਾਵੈ । ਰਿਪੁ ਬੰਦ ਘਾਵੈ ।
ਨਹੀਂ ਮੇਲ ਠਾਨੈਂ । ਹਨੈਂ ਆਯੁਧਾਨੈਂ^੩ ॥ ੧੪ ॥ ਕਰੈਂ ਤੋਰ ਹਾਨਾ । ਲਿਜੈ
ਸਾਚ ਜਾਨਾ । ਅਬੈ ਪਾਨ ਧਾਰੈਂ । ਨ ਧਾਮੈ ਸਿਧਾਰੈਂ^੪ ॥ ੧੫ ॥ ਪਰਜੈ ਕਾਲ
ਤੁੰਡਾ^੫ । ਬਨੈ ਰੰਡ ਮੰਡਾ । ਤਉ ਬਾਤ ਜੈਸੇ । ਸੁਨੈ ਕਾਨ ਤੈਸੇ ॥ ੧੬ ॥
-ਨਹੀਂ ਵਾਰ ਕੀਨੈ- । ਰਹੈ ਚਿਤ ਭੀਨੈ ।-ਭਯੋ ਓਜ ਬਾਦੈ- । ਝੁਰੈਂ ਧਾਰਿ
ਯਾਦੈ^੬ ॥ ੧੭ ॥ ਡੋਟਕ ਛੰਦ ॥ ਇਸ ਤੇ ਹਮ ਤੋਹਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਹੈਂ । ਬਲ
ਆਪਨ ਤੇ ਗਰਬਾਵਤਿ ਹੈਂ^੭ । ਤੁਰਕਾਨਿ ਬਿਖੈ ਬਹੁ ਬਾਰ ਕਹੋ-ਬਲ ਮੋਹਿ
ਬਡੋ ਗੁਰੁ ਜਾਇ ਗਹੋਂ- ॥ ੧੮ ॥ ਇਸ ਤੇ ਅਬਿ ਪੂਰਬ ਵਾਰ ਕਰੋ^੮ ।
ਬਲ ਐ ਬੁਧਿ ਜੋ ਬਪੁ ਬੀਚ ਧਰੋ । ਚਿਤ ਹੋਸੈ ਨ ਰਾਖਹੁ ਆਪਨ ਕੀ^੯ ।
ਕਰਿ ਲੋਹੁ ਬਿਧੀ ਸਭਿ ਪਾਪਨਿ ਕੀ^{੧੦} ॥ ੧੯ ॥ ਸੁਨਿ ਖਾਨ ਬਿਚਾਰਤਿ
ਮੂਢ ਬਲੀ ।-ਅਧਿ ਛੋਰ ਤੁਰੰਗਮ, ਘਾਤ ਭਲੀ ਫਿਰਿ ਪਾਇਨ ਸੋ^{੧੧} ਨਿਜ
ਵਾਰ ਕਰੋਂ । ਹੁਇ ਤੀਰ, ਕਿਧੈਂ ਕਰ ਮਾਂਹਿ ਧਰੋ^{੧੨} ॥ ੨੦ ॥ ਬਸ ਕੋ ਕਰਿ
ਲੈ ਨਿਜ ਸੈਨ ਬਰੋਂ । ਚਿਰਕਾਲ ਇਹਾਂ ਅਬਿ ਮੈਂ ਨ ਖਿਰੋਂ । ਸਭਿ ਸੈਨ
ਰਹੀ ਗੁਕਿ ਮੂਰਨ ਤੇ । ਸੁਭ ਕਾਜ ਬਨੈ ਅਬਿ ਤੂਰਨ ਤੇ ॥ ੨੧ ॥ ^{੧੩}ਹਯ
ਉਪਰ ਮੇ ਬਲ ਲਾਗ ਨਹੀਂ । ਮਿਲਿ ਦੋਇ ਤੁਰੰਗ ਲਰੰਤਿ ਸਹੀ^{੧੪}-ਚਿਤ
ਬੀਚ ਬਿਚਾਰ । ਸ਼ਤਾਬ ਕਰੀ । ਬਲਵਾਨ ਤਜਨੈ ਹਯ ਤਾਂਹਿ ਘਰੀ ॥
੨੨ ॥ ਬਲ ਤੇ ਪਕਰਨੈ ਖਗ ਵਾਰ ਕਰਨੈ । ਨਿਜ ਹਾਥ ਉਭਾਰਤਿ ਨੇਰ
ਧਰਨੈ । ਗੁਰ ਪੀਨ ਉਰੁ ਤਕਿ ਮਾਰਤਿ ਭਾਫਿਗ ਹੋਇ ਸੁ ਬਾਹੁ ਪਸਾਰਤਿ
ਭਾ ॥ ੨੩ ॥ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਦੇਖਤਿ ਧੀਰ ਧਰੀ । ਪਗ ਸਾਥ ਸ਼ਤਾਬ
ਰਕਾਬ ਕਰੀ । ਦਹ ਸੇਰ ਸੁ ਡੋਲ ਬਿਖੈ ਜੁਗ ਤੇ^{੧੫} । ਬਲ ਦੀਰਘ ਸੰਗ ਤਹਾਂ
ਲਗਤੇ ॥ ੨੪ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੁਤੀ ਭਰਤ^{੧੬} ਕੀ ਪੀਨ ਬਡ ਖੜਗ ਲਗਨੈ
ਤਿਹ ਸੇਗ । ਮਰਜੈ ਨ ਕਾਰਜ ਕੁਛ ਤਬੈ ਨਿਵਲਜੈ ਵਾਰ ਕੁਢੇਗ ॥ ੨੫ ॥

^੧ਤਸਾਡਾ ਖੰਡਾ ਦੇ ਹੁਕਮੇ ਹੋ ਜਾਣਗਾ । ^੨ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਮਾਰਾਂਗਾ । ^੩ਘਰ ਨੂੰ ਨਾਂ ਜਾਏਗਾ (੬੬) ।
^੪ਕਾਲ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ (੬੬) ਪਿਆ ਹੈਂ । ^੫ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਬੁਰੇਂਗਾ । ^੬ਤੂੰ ਗਰਬਦਾ ਹੈਂ । ^੭ਤੂੰ ਵਾਰ
ਕਰ । ^੮ਚਾਹ ਜੇ ਪੁਰੀ ਨ ਹੋ ਸਕੇ । [ਫਾ., ਹਵਸ=ਆਰਜ਼ੂ, ਇਛਾ] । ^੯ਆਪਣੇ (ਬਲ) ਦੀ ।
^{੧੦}ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਫਿਰਕੇ । ^{੧੧}ਜਾਂ ਨੇੜ ਹੋਕੇ ਫੜ ਲਵਾਂ । ^{੧੨}ਦੇਵੇਂ ਘੋੜਿਆਂ ਉਤੇ (ਹੋਣ ਵੇਰ)
ਮਿਲਕੇ ਲੜਾਈ ਠੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, (ਪਰ ਜੇ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ) ਮੇਰਾ ਜ਼ੋਰ ਘੋੜੇ ਚੜ੍ਹਿਆ
ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । ^{੧੩}ਦੇਵੇਂ (ਰਕਾਬਾਂ) ਦਸ ਸੇਰ ਡੋਲ ਵਿਚ ਸਨ । ^{੧੪}ਕਾਂਸੀ ਨਾਮੇ ਧਾਤ ਦੀ
ਭਿਖ ਭਿਖਸਮ । ^{੧੫}ਪਾ.-ਬਨਾਹਿ ਹੋਹਿ ਮੰਡਾ ।

ਪਾਧੜੀ ਛੇਦ ॥ ਪੁਨ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੁਪਿ ਕੈ ਪ੍ਰਚੇਡ। ਖੰਡਾ ਉਭਾਰਿ ਬਲ ਬਾਂਹੁ
 ਦੇਡ। ਕਰਿ ਤੁਰਤ ਫੁਰਤ ਕੂਦਜੈ ਉਤੰਗ। ਚਿਤ ਚਹਿ ਪ੍ਰਹਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ
 ਸੁ ਅੰਗ ॥ ੨੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਅਤਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਕਾਰ। ਢਾਲਾ ਬਿਲੋਦ
 ਕਰ ਲੀਨਿ ਧਾਰਿ। ਰਿਪੁ ਖੜਗ ਆਵਤੋ ਨਿਕਟਿ ਦੇਖਿ। ਤਿਹ ਸੰਗ ਦੋਕ
 ਕਰਿ ਬਲ ਵਿਸ਼ੇਖ ॥ ੨੭ ॥ ਕਰਿ ਨਿਫਲ ਸੋਤੁ ਕੇ ਵਾਰ ਫੇਰ। ਧਰਿ ਧੀਰ
 ਖਰੇ ਤਿਸ ਕੇ ਅਗੋਰ। ਤਬਿ ਪੈਂਦਖਾਨ ਚਿਤ ਚਿੰਤਪਾਇ-ਨਹਿੰਸਰਜੈ
 ਕਾਜ ਸਭਿ ਬਾਦ ਜਾਇ-॥੨੮॥ ਪੁਨ ਛਿੱਪੁ ਉਛਲ ਇਤ ਉਤ ਤਕਾਇ।
 ਖਰ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰਨ ਕਰਤਿ ਦਾਇ। ਹੁਇ ਦਿਸ਼ਾ ਦੂਸਰੀ ਰਿਸ
 ਬਿਸਾਲ। ਕਰ ਕੋ ਉਭਾਰਿ ਮਾਰਜੈ ਕਰਾਲ ॥ ੨੯ ॥ ਗੁਰ ਬੀਰ ਬਹਾਦੁਰ
 ਧੀਰ ਸਾਥ। ਕਰਿ ਛਿੱਪੁ ਤਾਂਹਿ ਦਿਸ਼ ਕੀਨਿ ਹਾਥ। ਬਡ ਸਿਪਰ ਸਵਾਸਿਰ
 ਫੂਲ ਜੋਇ। ਤਿਹ ਲਗਜੈ ਖੜਗ ਬਲ ਅਧਿਕ ਸੋਇ ॥ ੩੦ ॥ ਖੰਡਾ
 ਦੁਖੰਡ ਟੁਟਜੈ ਪ੍ਰਚੇਡਾਰਹਿ ਹਾਥ ਮੁਸ਼ਟ ਬਡ ਬਾਂਹੁ ਦੇਡ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੁਵਿੰਦ
 ਅਵਿਲੋਕ ਤਾਂਹਿ। ਅਬਿ ਹਤਨ ਹੇਤੁ ਕਿਯ ਵਾਰ ਨਾਂਹੈ ॥ ੩੧ ॥ ਹੈਗੋ
 ਲਚਾਰੈ, ਨਿਜਚਿਤ ਵਿਚਾਰ। ਬਲ ਬਾਂਹੁ ਕਰਨਿ ਗੁਰ ਸੋ ਜੁਝਾਰਾਦਿਸ
 ਬਾਮ ਜਾਇ ਤਬਿ ਪੈਂਦਖਾਨ। ਗੁਰ ਕੋ ਤੁਰੰਗ ਗਹਿ ਡਾਰਿ ਪਾਨ ॥
 ੩੨ ॥ ਜਹਿ ਹੁਤੋ ਤੰਗ^੧ ਇਕ ਹਾਥ ਪਾਇ। ਪੁਨ ਦੁਤਿਯ ਹਾਥ ਉਧਰ
 ਉਠਾਇ। ਭਰ ਕਰਿ ਸੁ ਕੌਰ ਜੁਗ ਕਰਨ ਮਾਂਹਿ। ਬਲ ਤੇ ਉਠਾਇ ਗੋਰੰਨਿ
 ਚਾਹਿ ॥ ੩੩ ॥ ਸਮਰਥ ਉਚਾਇ ਸਾਕਹਿ ਸੁਮੇਰੁ^੨। ਤਿਸ ਤੇ ਨ ਉਠਾਹਿ
 ਗੁਰ ਗੁਰ ਬਡੇਰ^੩। ਬਲ ਅਧਿਕ ਕਰਤਿ ਭਾਰਿ ਕੌਰਿ ਮਾਂਹਿ। ਟਿਕ ਰਹੇ
 ਤੁਰੰਗ ਹਾਲਜੈ ਸੁ ਨਾਹਿ ॥ ੩੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਪਕਰੀਤਿ ਜਾਨਿ^੪। ਹਯ
 ਕੇ ਛੁਟਾਨ ਹਿਤ ਜਤਨ ਠਾਨਿ। ਦੋਨਹੁ ਰਕਾਬ ਮਾਰੀ ਸੁ ਜੋਰਿ। ਚੰਚਲ
 ਤੁਰੰਗ ਕਿਯ ਚਲਨਿ ਜੋਰ ॥ ੩੫ ॥ ਹਲਿਬੇ ਨ ਦੀਨਿ ਬਲ ਖਾਨ ਠਾਨ^੫।
 ਰਾਖਜੈ ਟਿਕਾਇ ਚਹੁ ਚਰਨ ਥਾਨ। ਬਲ ਮੈਂ ਬਿਸਾਲ ਰੁਹ ਕੇ ਕਿਕਾਨ।
 ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ ਤਿਹਾਵਲ ਕਰਤਿ ਖਾਨ ॥ ੩੬ ॥ ਜੋ ਸਰਬ ਅੰਗ ਤਨ ਕਾਰ

^੧ਹੁਣ ਮਾਰਨ ਲਈ ਵਾਰ ਨ ਕੀਤਾ। ^੨ਵੇਵਸ। ^੩ਦੋਬ ਪਾਇਆ। ^੪ਤੰਗ ਕਾਠੀ ਨੂੰ ਕੱਸਣ ਵਾਲੀ ਪੋਟੀ। ^੫ਜੇ (ਕੋਈ) ਸਮਰਥ (ਪੁਰਖ) ਸੁਮੇਰੁ ਨੂੰ ਬੀ ਚੁਕ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ^੬(ਪਰ) ਉਸ ਤੋਂ ਬੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ (ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ) ਵਡੇ ਤੇ ਭਾਰੇ ਹਨ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ^੭ਪਕੜਿਆ ਜਾਣਕੇ (ਘੋੜੇ ਦਾ ਟੰਗ)। ^੮ਖਾਨ ਨੇ ਬਲ ਕਰਕੇ।

ਬਿਸਾਲ । ਸ਼ਾਰਤ ਕਟੰਤਿ ਚਲਿ ਛਾਰ ਚਾਲ^੧ । ਗੁਰ ਬਾਗ ਸੰਗ ਅਲਪੈ
ਜਨਾਇ^੨ । ਜਿਮ ਚਹਤਿ ਕਰਤ ਚਲਿਬੈ ਕਿਧਾਇ ॥ ੩੭ ॥ ਸੋ ਖਾ ਰਕਾਬ
ਬਿਰ ਭਾ ਸਥਾਨ । ਅਸ ਅਧਿਕ ਬਲੀ ਭਟ ਪੈਂਦਖਾਨ । ਗੁਰ ਲਖਨੈ
ਤੁਰੰਗ ਨਹਿ ਚਲਨ ਦੀਨਿ । ਕਰ ਜੋਰ ਪਾਇ ਬਸ ਅਪਨ ਕੀਨਿ ॥ ੩੮ ॥
ਖਰ ਖੜਗ ਪੁਹਾਰ ਸੁ ਲਗਹਿ ਨਾਹਿ । ਦਿਸ ਬਾਮ ਬਿਥੈ ਅਤਿ ਨਿਕਟਿ
ਆਹਿ । ਚਿਤਵੰਤਿ ਗੁਰੁ ਰਿਪੁ ਹਤਨ ਹੇਤੁ । ਕੋ ਕਰਹਿ ਜਤਨ ਰਹਿ ਜੰਗ
ਖੇਤ ॥ ੩੯ ॥ ਤਤਕਾਲ ਗੁਰੁ ਵੈ ਢਾਲਾ ਸੰਭਾਲਿ ਕਰਿ ਕੋ ਉਠਾਇ ਕਰਿ ਬਲ
ਬਿਸਾਲ । ਸਿਰ ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੋ ਹਤਨ ਕੀਨਿ । ਨਹਿ ਸਕਿ ਸਹਾਰ, ਕਰ
ਛੋਰ ਦੀਨਿ^੩ ॥ ੪੦ ॥ ਬਿਰ ਭਯੋ ਕੁਛਕ ਬਹੁ ਘੁਮਿ ਘੁਮਿ ਗਿਰ ਪਰਜੇ ਭੁਮ
ਬਹੁ ਝੁਮਿ ਝੁਮਿ ਜਾਨੂਨ ਭਾਰ^੪ ਹੈ ਕੈ ਬਿਹਾਲਾ ਛਿਤ ਪਰ ਸੁ ਪਰਜੇ ਮੂਰਛਾ
ਬਿਸਾਲ ॥ ੪੧ ॥ ਤਨ ਸ੍ਰੇਦ ਸਹਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿਹਾਰਿ । ਸੁਧ ਬਿਨਾਂ
ਭਯੋ ਨਹਿ ਕੀਨ ਵਾਰ^੫ । ਤਤਕਾਲ ਤੁਰੰਗਮ ਛੋਰਿ ਦੀਨਿ । ਤਰ ਉਤਰਿ
ਗੁਰੁ ਰਣ ਧਰਮ ਚੀਨ ॥ ੪੨ ॥ ਜਬਿ ਛੁਟੀ ਮੂਰਛਾ ਸੁਧ ਸਰੀਰ^੬ । ਦੁਹਿ
ਦਿਸਨਿ ਸੈਨ ਕੇ ਪਿਖਤਿ ਬੀਰ । ਗੁਰ ਕੇਰ ਜੁ ਅੰਤਹਿ ਪੁਰ^੭ ਬਿਸਾਲ ।
ਚਢਿ ਤੁੰਗ ਅਟਾਰਨਿ ਤਾਤਕਾਲ ॥ ੪੩ ॥ ਅਵਲੋਕਿ ਝਰੋਖਨਿ ਮਹਿ ਸ
ਤ੍ਰਾਸ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮਨਾਇ ਧਰਿ ਕਰਿ ਬਿਸਾਸ^੮ । 'ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਆਦਿ ਹੋਵਹੁ
ਸਹਾਇ । ਸਮੁਦਾਇ ਤੁਰਕ ਤੇ ਲਿਹੁ ਬਚਾਇ' ॥ ੪੪ ॥ ਤਿਮ ਅਪਰ
ਨਗਰ ਕੀ ਬਾਲ ਜਾਲ^੯ । ਬਨਕਨਿ ਸਮੇਤ ਪਿਖਿ ਤਾਤਕਾਲ ਅਤਿ ਤ੍ਰਾਸ
ਪਾਇ ਬਰਹਰ ਕਰੰਤਿ । ਭਗਵੰਤ ਅਰਾਧਤਿ ਜਗਤਕੰਤ ॥ ੪੫ ॥ 'ਪ੍ਰਭੁ
ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਖਹੁ ਸੁ ਲਾਜ । ਤੁਰਕਾਨ ਹਾਨਿ, ਕੈ ਜਾਹਿ ਭਾਜ' । ਸਭਿਹੁਨਿ
ਰਿਦੈ ਕੀ ਗੁਰ ਪਛਾਨਿ । ਭਾ ਤਪਤ ਤੇਜ ਬਿਦਤਜੈ ਮਹਾਨ ॥ ੪੬ ॥
ਤੁਰਕਾਨਿ ਹਾਨ ਕੋ ਜਤਨ ਕੀਨਿ । ਤਬਿ ਖਰੋ ਭਯੋ ਪੈਂਦਾ ਸੁ ਚੀਨ । ਬੋਲੇ
ਬੰਗਾਰ 'ਸੁਨ ਰੋ ਪਠਾਨ ! । ਮਮ ਵਾਰ ਦੇਹੁ ਬਨਿ ਸਾਵਧਾਨ ॥ ੪੭ ॥ ਕਰਿ
ਲੀਨ ਤੀਨ, ਤੈਂ ਬਲ ਲਗਾਇ' । ਤਬਿ ਪੈਂਦਖਾਨ ਬੋਲਜੈ ਰਿਸਾਇ 'ਕਜਾ

^੧ ਜੇ ਇਸ਼ਾਰੇ (ਸੰਕੇਤ) ਕਰਨ ਨਾਲ ਛੋੜ ਵਲ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇ, [ਛੋੜ-ਘੋੜੇ ਦੀ ਇਕ ਚੋੜ ਚਾਲ ਹੈ] । ^੨ ਭਾਰੀ । ^੩ ਹਥ ਛੱਡ ਦਿਤੇ । ^੪ ਗੋਡਿਆਂ ਭਾਰ । ^੫ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੈਂਦੇ ਨੂੰ ਖੜਕੇ ਵਿਚ ਟੁੱਟਾ ਤੇ ਬੇਮੁਧ ਵੇਖਕੇ ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । (ਕਿਤਨੀ ਭਾਰੀ ਸੁਰਮਗਤੀ ਹੈ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਚਿਤੀ ਹੈ) । ^੬ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੁਧ ਆਈ । ^੭ ਮਹਿਲ । ^੮ ਭਰੋਸਾ ਧਰਕੇ । ^੯ ਸਮੂਹ ਇਸਤੀਆਂ ।

ਕਰੇ ਵਾਰ ? ਗਹਿ ਲੇਉਂ ਅੰਗ^੧ । ਅਬਿ ਕੇ ਨ ਛੁਟਹੁ ਗਹਿ ਹੋਂ ਕੁਢੀਗ ॥
 ੪੮॥ ਲੈ ਹੋਂ ਉਠਾਇ ਬਸ ਕਰਿ ਮਹਾਨਾਕਰਿ ਲਿਜੈ ਓਜ ਦੇ ਹੋਂ ਨ ਜਾਨ।
 ਨਹਿ ਗਹਜੈ ਗਯੋ ਛੁਟਿ ਗਾ ਸੁਖੇਨ^੨ । ਸੁਨਿ ਗੁਰੁ ਕੋਪ ਤੇ ਲਾਲ ਨੈਨ ॥
 ੪੯॥ ਪਹੁੰਚੇ ਸਮੀਪ ਇਤਿ ਉਤ ਫਿਰੀਤਿ । ਕਰਿ ਸਿਪਰ ਖਾਨ ਆਗੇ
 ਕਰੀਤਿ^੩ । ਗੁਰ ਚਹਤਿ ਏਕ ਹੀ ਵਾਰ ਸੰਗ । ਚੀਰਹਿ ਸਰੀਰ ਕਰਿ ਪਾਨ
 ਭੰਗ॥੫੦॥ ਤਬਿ ਪੈਂਦਖਾਨ ਚਿਤ ਚਾਹਿ ਧਾਰਿ ।—ਗੁਰ ਗਹੋਂ ਅਬਹਿ ਕੈਰੀ
 ਮਝਾਰ । ਲੇ ਚਲੋਂ ਵਹਿਰ ਨਹਿ ਕੋ ਛੁਰਾਇਦਲ ਖਰੇ ਮਹਦ ਸਭਿ ਧਾਇ
 ਆਇ—॥੫੧॥ ਇਵ ਚਿਤਵਿ^੪ ਰੋਕਿਬੇ ਵਾਲ ਤਜਾਗਿ॥ਕਰਿ ਫੁਰਤਿ ਤੁਰਤ
 ਗੁਰ ਗਹਿਨ ਲਾਗ^੫ । ਅਵਕਾਸ ਪਾਇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ । ਖਰ ਖਗ
 ਪ੍ਰਚੇਡ ਤਝਿਤਾ^੬ ਮਨਿੰਦ ॥ ੫੨ ॥ ਬਲ ਤੇ ਉਭਾਰਿ ਸੱਤੁ ਸਰੀਰ । ਕੀਨੋ
 ਪ੍ਰਹਾਰ ਦੀਨੋ ਸੁ ਚੀਰਾਕਲਵੱਤੁ ਮਨੋ ਲੈ ਕੈ ਤੁਖਾਨ । ਜਿੰਮ ਕਰਤਿਦੋਇ
 ਕਾਸ਼ਟ ਮਹਾਨ ॥ ੫੩ ॥ ਜਿਮ ਸਣੁਨੀਗਰ ਲੈ ਲੋਹ ਤਾਰ^੭ । ਸਾਬੁਨ
 ਦੁਖੰਡ ਕਰਿ ਬਿਨ ਅਵਾਰ । ਜਬਿ ਗਿਰਨ ਲਾਗ ਕਹਿ ਗੁਰ ਉਦਾਰ^੮ ‘ਤੁਵ
 ਤੁਰਕ ਜਨਮ, ਕਲਮਾ ਉਚਾਰ’ ॥ ੫੪ ॥ ਏਹਗ ॥ ਗਿਰਨ ਲਗਜੋ ਪੈਂਦਾ
 ਕਹੈ, ‘ਸ੍ਰੀਗੁਰ ਤੁਵ ਤਰਵਾਰਾਭਈ ਰੁਪ ਕਲਮਾ ਅਬਹਿ, ਕਰੀਧਹਿ ਮੋਹਿ
 ਉਧਾਰ’ ॥ ੫੫ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸ੍ਰੀ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ ‘ਪੈਂਦਖਾਨ ਬੱਧ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਸਪਤ
 ਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੭ ॥

੨੮. [ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ ਬੱਧ] ।

ਏਹਗ ॥ ਪੈਂਦਖਾਨ ਜਬਿ ਦੀਨ ਹੈ ਕੀਨਸਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨ । ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
 ਤੁਮਰੇ ਹਾਥ ਕੀ ਮਿਸਰੀ^੧ ਕਲਮਾ ਜਾਨ’ ॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ ਸੁਨਤਿ ਸਨੇਹ ਰਿਦੈ
^੨ ‘ਤੁਸੀਂ ਕੀਹ ਵਾਰ ਕਟੋਗੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਫੜ ਲੈਣਾ ਹੈ ਜੋਫੀ ਵਿਚ ਅਥਵਾ ਸਰੀਰ ਨੂੰ । [ਸੰਸਾ,
 ਅੰਕ=ਅੰਗ, ਸਰੀਰ, ਜੋਫੀ] । ^੩ ‘ਹਥ ਦੀ ਢਾਲ ਖਾਨ ਨੇ ਅਰੇ ਕੀਤੀ । ^੪ ‘ਜੇ ਢਾਲ
 ਵਾਰ ਟੋਕਣ ਲਈ (ਅਗੇ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ) ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਫੁਰਤੀ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ
 ਨੂੰ ਫੜਨ ਲੱਗਾ । ^੫ ‘ਬਿਜਲੀ । ^੬ ‘ਜਿਵੇਂ ਸਾਬੂਣਗਰ ਲੋਹੇ ਦੀ ਤਾਰ ਲੈਕੇ । ^੭ ‘ਤਲਵਾਰ ।
 ਮਿਸਰ ਇੱਕ ਵੇਸ਼ ਹੈ, ਮਿਸਰੀ=ਜਮਾਈ ਖੰਡ, ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਕਲਮ ਤ੍ਰੇ ਮਿਸਰ ਨਾਲ
 ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਿਸਰੀ ਕਹਿਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਮਿਸਰ ਅਰਬੀ ਪਦ ਹੈ । ਏਰੇ ਰੱਬ
 ਦੀ ਮਿਸਰੀ (=ਤਲਵਾਰ) ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਲਮਾ ਜਾਨਿਆਂ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਧੁਨੀ ਇਹ ਹੈ, ਕਲਮਾ
 ਸਾਹੇ ਰੁਖਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ਕ । ਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਮੰਨੀਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਮਿਸਰੀ ਹਕੀਮਾਂ ਨੇ ਸਾਹੇ
 ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਕ ਮੰਨੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਮੈਂ ਏਰੀ ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ ਦੁਖਨਾਸ਼ਕ ਤੇ ਮਿੱਠੀ ਕਰਕੇ
 ਮੰਨਿਆਂ ਹੈ । ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਹਥੋਂ ਮਰਨਾ ਹੀ ਮੇਰਾ ਉਧਾਰ ਹੈ, ਕਲਮੇਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਕੁਛ
 ਨਹੀਂ ਸਾਫ਼ਨਾ ।

ਹਇ ਆਯੋ। ਪਤਿਪਾਰਜੋ* ਪੁਰਬ, ਅਪਨਾਯੋ। ਨਿਜ ਕਰ ਗੁਸ ਪਾਇ
ਮਖ ਮਾਂਹੀ। ਓਤਮ ਵਸਤੁ ਦੇਤਿ ਨਿਤ ਜਾਂਹੀ॥੨॥ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਪੋਸਿਸ਼
ਪਹਿਰਾਇ। ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਅਸਨ ਅਚਾਇ। ਪੁਨਹਿ ਬਿਲੋਕਿ
ਜਿਸਹਿ ਹਰਖਾਵੈ। ਦਾਨ ਮਾਨ ਦੇ ਨਿਤ ਤਿਪਤਾਵੈ॥੩॥ ਤਿਸਕੀ ਦਸ਼ਾ
ਦੇਖਿ ਦਖਵਾਰੀ। ਕਮਲ ਬਿਲੋਚਨਿ ਤੇ ਤਜਿ ਵਾਰੀ। ਬਦਨ ਸ੍ਰੇਦ
ਜਿਸ ਕੇ ਬਹੁ ਹੋਵਾ। ਤਰਫਤਿ ਪਰਜੈ ਘਾਮ ਮਹਿ ਜੋਵਾ॥੪॥ ਸਿਪਰ ਸਾਬ
ਕੀਨਸਿ ਤਬਿ ਛਾਯਾ। ਹੋਤ ਬਦਨ ਪਰ ਘਾਮ ਮਿਟਾਯਾ। ਦੇਖਤਿ ਖਰੇ
ਅਸੁ ਦਿਗ ਝਰੈ। ਪੈਂਦਖਾਨ ਕੇ ਮੁਖ ਪਰ ਪਰੈ॥੫॥ ਜਿਮ ਕਾਸ਼ਟ ਕੋ ਪਾਰ
ਬਧਾਵੈ। ਅਪਨਿ ਜਾਨਿ ਤਿਹ ਜਲ ਨ ਭੁਬਾਵੈ। ਤਰਫਤਿ ਪਰਜੈ ਛਿਨਕ
ਮੈਂ ਮਰਜੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਨੇਹੁ ਅਧਿਕ ਉਰ ਕਰਜੈ॥ ੬॥—ਤਨਾਗਹਿ
ਸ਼ਸਤ੍ਰ—ਮਨੋਰਥ ਧਾਰਾ।—ਹਤੇ ਹਮਹੁ ਨਰ ਤੁਰਕ ਹਜ਼ਾਰਾ। ਪ੍ਰਤਿ-
ਪਾਰਜੈ ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਘਾਯੋ—। ਇਤਨਾਦਿਕ ਸਭਿ ਦੋਸ ਉਪਾਯੋ॥ ੭॥

*ਜਲ। *ਹੁੱਧੇ। *ਜਿਵੇਂ ਕਾਠ ਨੂੰ ਪਾਲ ਕੇ ਵਧਾਵਦਾ ਹੈ (ਜਲ)। *ਪਾ:—ਬਪੁ ਧਾਰਜੈ।

†ਇਥੇ ਮਹਾਂਬੀਰ, ਮਹਾਂਵੋਧਾਂ, ਰਣ ਤੋੜੇ ਵਿੱਚ ਬੀਰ ਰਸ, ਦੌਦ ਰਸ ਤੇ ਬੀਰਤਸ ਰਸ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਛਾਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਮੰਦਰਲੀ ਦੁਰਤਾ ਨਾਲ ਇਕਦਮ ਕੁਟਾਰਸ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਮਾਲੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਵਲਵਲੇ ਤੇ ਸੋਗੁਣੀ ਭਾਵ ਕਦੇ ਨ ਉਪਜਦੇ, ਉਸਦਾ ਹਿਰਦਾ ਦੌਦ ਰਸੀ ਦੰਗ ਵਿਚ ਕਰੜਾ ਪੱਥਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਇਥੇ ਵੇਵੀ ਅਸਲਾ ਹੈ ਪਿਆਰ ਆਪ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਆਤਮ ਉਧਾਰ ਕਰਨਾ ਆਪ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਤੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਅਨੁਗੀਅਤ ਵੇਗ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਡਿਗਦੇ ਪੌਂਦੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਪੜ੍ਹ ਕਲਮ'। ਉਸ ਬੀ ਸਤਿਸੰਗ ਕੀਤਾ ਹੋਯਾ ਸੀ, ਮੌਤ ਆਈ ਵੇ ਭੈ ਰੋਠਾਂ ਆਪਣੇ ਕੁੰਗ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਆਪ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਕਲਮਾ ਦੌਗਈ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਮੁੜ ਜੋਗਜਾਸਾ ਭਾਵ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਆਪਣੇ ਮੰਦੋਂ ਪਿਆਰ ਦਾ ਉਬਾਲ ਖਾਧਾ ਹੈ। ਇਧਰ ਗੁਰ ਜੀ ਮਿਹਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਨ ਵੇਰ ਤਾਂ ਹੀ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਉਬਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਮੰਦੋਂ ਵੇਰ ਕੇ ਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਦੇ ਜੋਵੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰ ਮੱਥਣ ਕੇਟੇ ਹਨ, ਹਥ ਨਾਲ ਢਾਲ ਦੀ ਛਾਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਉਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਲੜਨਾ ਫਰਜ਼ ਸੁਰਮਗਤੀ ਦਾ ਸੀ, ਮਰਨ ਲਗੇ ਸਿੰਨ੍ਹ ਤੇ ਵੇਰੀ ਦੀ ਕਲਿਆਨ ਕਰਨੀ ਵਰਜ਼

[ਚਾਂਕੀ ਰੁਬ ਵੇਖੋ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠ]

ਤਜਿ ਅਬਿ ਦੋਤਿ ਤਉ ਕਠਨਾਈ। ਲਰਨ ਹੋਤੁ ਸੈਨਾ ਸਮੁਹਾਈ। ਸਕਲ
ਕਹੈ—ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਤਜਿ ਦਏ—। ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਨਹਿ ਤ੍ਰਾਸਗਤਿ ਭਏ॥ ੮॥
ਜਬਿ ਪੈਂਦਾ ਗੁਰ ਕੀ ਦਿਸਿ ਧਾਯੋਖਾਂ ਅਸਮਾਨ ਸੰਗ ਹੀ ਆਯੋ। ਗੁਰ-
ਦਿੱਤੇ ਤਿਹ ਅਠਕਾਯੋ। ‘ਕਹਾਂ ਜਾਤਿ ਇਤ ਰਹਹੁ’ ਅਲਾਯੋ॥ ੯॥ ਤਾਨਿ
ਧਨੁਖ ਕੋ ਤੀਰ ਪ੍ਰਹਾਰ। ਖਾਂ ਅਸਮਾਨ ਇਨਹੁ ਪਰ ਮਾਰਾ। ਦੋਨਹੁ ਸੁਭਟ
ਅਰੇ ਰਨ ਮਾਂਹੀ। ਧਰਿ ਉਰ ਤ੍ਰਾਸ ਮਿਟੇ ਕਿਮ ਨਾਂਹੀ॥ ੧੦॥ ਫੋਰਹਿ
ਤੁਰੰਗ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਤੀਰ। ਕਬਹੁ ਦੂਰ ਕਬਿ ਹੋਵਹਿ ਨੀਰ। ਧਨੁ ਬਿੰਦ੍ਰਾ
ਅਪਨੀ ਵਿਖਰਾਵੈ। ਕਰਿ ਤੁਰਨਤਾ ਤੀਰ ਚਲਾਵੈ॥ ੧੧॥ ਲਗਯੋ ਨ
ਕੋਉ ਇਤਿ ਉਤ ਟਰੈ। ਨਿਜ ਨਿਜ ਅੰਗ ਬਚਾਵਨ ਕਰੈ। ਖਾਂ ਅਸਮਾਨ
ਕ੍ਰੋਧ ਤਬਿ ਕੀਨਾ। ਤੀਛਨ ਅਹਿ ਸਮ ਭੀਛਨ ਲੀਨਾ॥ ੧੨॥ ਜੋੜਿ ਜੋਹ
ਮਹਿ ਜੋਰ ਸਮੇਤ। ਫੋਰਯੋ ਬਾਨ ਹਾਨਿ ਕੇ ਹੋਤੁ। ਲਗਯੋ ਜੀਨ ਮੈਂ ਜਾਇ

‘ਨਾਂ ਤਿਆਗੋ ਸ਼ਸਤ੍ਰ’। ‘ਫੋਰ ਕੇ (ਹੋਵੇ) ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟੇ’। ‘ਨੇੜੇ’। ‘ਤੀਰਅੰਦਾਜ਼ੀ’।
‘ਮਾਰਨ ਲਈ’।

‘ਲਗਯੋ’ (ਪਿਛਲੇ ਪੌਨੇ ਦੀ ਥਾਈਂ ਤੁਰ)।

ਪੈਰੋਬਰੀ ਦਾ ਸੀ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇ ਨਿਬਾਹੇ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਕਾ ਉਪਜਦੀ ਹੈ ਕਿ ‘ਅਸਾਂ ਹੋਈ’ ਪਾਲਿਆ ਸੀ, ਆਦਿਕ ਆਪਣੇ ਤੇ ਜੇ ਵੇਸ਼ ਅਵੇਪੇ
ਹਨ, ਇਹ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹੋ ਸ਼ਹਜ਼ੋਰੀ ਹੈ, ਜੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੈਰੋਬਰੀ ਦੀ
ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ, ਪਲ ਹੋਸ, ਖਾ ਪੀ, ਕਮਾਲ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੇਕੇ ਵੱਧ ਰਚਾਉਣੇ ਤੇ ਕਤਲ ਕਰਨ
ਦੇ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਮੰਡਣੇ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਉਪਜ ਰਹੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਦਇਆ ਦੇ
ਭਾਵ ਵੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਆਪ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਮਿਹਰ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਲਿਆਣ
ਕਰਨੀ। ‘ਅਵਰੁਣ ਕੀਤੇ ਹਰਿ ਨ ਚਿਤਾਏ’ ਦੇ ਅਸਲ ਮੁਜਬ ਮਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵਲ
ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿਤਾ, ਸਦਾ ਅਵੇਸ਼ ਰਹੂ ਜੀ ਓਹ ਖਿਆਲ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਚਿਤਵਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਮਿਟ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਮਨ ਵੇਧ ਤੇ ਵੇਧ ਵੇਵੇ ਤੇ ਤੁਠ ਕੇ ਮਿਹਰ ਕਰ ਵੇਵੇ, ਇਉਂ ਆਪਣੇ ਬਿਰਦ ਦੀ
ਆਨ ਨੂੰ ਪਾਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹਜ਼ੋਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਪੈਰੋ ਦਾ ਵਾਰ ਚਲ
ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹੇ ਛਡਦਾ? ਅਸੀਂ ਮੁਨ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਤਾਰਨ ਦਾ
ਫਿਕਰ ਕਰਨਾ ਤੇ ਆਖਿਕ ਸਹੇਹ ਵਿਚ ਆਕੇ ਤਾਰ ਵੇਣਾ ਤੁਹਾਨੀ ਬਲ ਦਾ ਕਮਾਲ ਤੇ ਆਤਮ
ਵ੍ਰਵਣਤਾ ਦੀ ਆਦਰਸ਼ਕ ਉਚਿਆਈ ਹੈ।

ਅੱਗੇ ਦੇਲਕ ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ ਦੇ ਮਰਨ ਤੇ ਬਾਬਾ ਦੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਬੀ ਵ੍ਰਵਦੇ ਹਨ,
ਇਹ ਬੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਉਂਦੇ ਜਾਗਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਵੇ ਆਤਮ ਬਲ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ,
ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਤੁਹਾਨੀਅਤ ਵਿਚ ਜਾਗ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਮੈਦਾਨ ਜੰਗ ਵਿਚ
ਕਟੋਰ, ਦਇਆਹੀਨ ਤੇ ਪੱਥਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮਹਾਨ। ਨਿਫਲਜੋ ਵਾਰ ਖਾਨ ਅਸਮਾਨ॥੧੩॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਜੁੱਧਾ
ਲਿਯੋ ਬਾਨ ਖਪਰਾ ਇਕ ਸੁੱਧਾ। ਤਾਨਿਕਾਨ ਲਗ ਤਾਨਮਹਾਨਾ^੧। ਛੁਟਜੋ
ਸ ਬੇਗ ਜੁ ਸਰਪ ਸਮਾਨ॥੧੪॥ ਲਗਜੋ ਖਾਨ ਕੇ ਭਾਲ ਬਿਸਾਲਾ॥ ਜਨੁ ਨਿਧਿ
ਦੇਖਤਿ ਪਹੁੰਚਜੋ ਬਜਾਲਾ^੨। ਸਿਰ ਕੋ ਫੋਰਿ ਪਾਰ ਤਬਿ ਪਰਜੋ ਖਾ ਅਸਮਾਨ
ਤੁਰੰਗ ਤੇ ਗਿਰਜੋ ॥ ੧੫ ॥ ਪਰਜੋ ਨਿਕਟਿ ਬਾਬਾ ਚਲਿ ਗਯੋ। ਜਾਨਿ ਸਖਾ
ਸਮ ਤਬਿ ਰੁਦਨਯੋ। ਬਿਧੀਚੰਦਪਿਖਿਕੈ ਤਤਕਾਲਾ॥ ਹਯਕੋ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਪਹੁੰਚਿ
ਉਤਾਲਾ॥੧੬॥ ‘ਤੁਰਕ ਤੀਰ! ਤੁਮ ਠਾਢੇ ਕਹਾਂ? ਦੇਖਹੁ ਲਸ਼ਕਰ ਉਮਡਜੋ
ਮਹਾਂਬਨਹੁ ਸੁਚੇਤ ਲਰਨਕੇ ਹੇਤਾਕੈ ਅਬਿ ਪਹੁੰਚਹੁ ਜਾਇ ਨਿਕੇਤ’॥੧੭॥
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਕਹੈ। ‘ਹਮ ਸੋ ਨਿਤ ਬੋਲਤਿ ਇਹ ਰਹੈ। ਬੈਸ
ਬਰੋਬਰ ਧਰਤਿ ਸਨੇਹੁ। ਮਿਲਵਤਿ ਬਿਹਸਤਿ ਨਿਤਪੁਤਿ ਏਹੁ ॥ ੧੮ ॥
ਬੋਲਤਿ ਵਹਿਰ ਅਰੂਢ ਸਿਧਾਰਤਿ। ਮਿਲਿ ਹਮ ਸੋ ਬਨ ਮ੍ਰਿਗਨ ਸੰਘਾਰਤਿ।
ਅਬਿ ਨਹਿ ਉਠਤਿ ਨ ਬੋਲਤਿ ਕੈਸੇ। ਹਮ ਵਿਗ ਖਰੇ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਐਸੇ’
॥੧੯॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਕਹਿ ‘ਇਹ ਮਰਿ ਗਯੋ। ਤੁਮਰੇ ਕਰ ਤੇ ਸੁਭ ਪਦ ਲਹਜੋ।
ਜੀਵਤਿ ਇਹਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਹੁ ਧਾਰਹੁ। ਭਯੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਭਵ ਤੇ ਅਬਿ ਤਾਰਹੁ’॥
੨੦॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੁਤ ਬਿਸਮਾਯੋ। ‘ਸਸਤ੍ਰ ਧਰਨ ਕੋ ਇਹੁ ਫਲ
ਪਾਯੋ। ਰਨ ਕੇ ਲਰਨ ਤਨਕਨਹਿੰਦਯਾ’। ਹੁਤੋ ਸਖਾਸਮਹਮਹਤਿ ਦਯਾ’—
॥੨੧॥ ਏਵ ਬਿਸੁਰਤਿ ਗੁਰ ਵਿਗ ਆਯੋ। ਦੇਖਤਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬਦਨ ਕੁਮਲਾਯੋ।
ਹੋਰਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੀ ਦਸ਼ਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ। ਸਤਿਗੁਰ ਧੀਰਜ ਦਈ ਬਿਸਾਲੂ ॥ ੨੨ ॥
ਸੰਗ ਸੁਭਟ ਦੇ ਕਰਿ ਤਬਿ ਦੋਇਘਰ ਅੰਤਰ ਪਹੁੰਚਾਏ ਸੋਇ। ਕਰਿ ਚਿਤ
ਸ਼ਾਂਤਿ ਬੈਠਿ ਕਰਿ ਰਹੈ। ਭਏ ਤੁਸਨੀ ਸੁਨੇ ਨ ਕਹੋ॥੨੩॥ ਜਬਿ ਦੋਨਹੁ ਖਾ
ਸਸੁਰ ਜਵਾਈ। ਸੰਘਰ ਘਨੇ ਘੋਰ ਮਹਿ ਘਾਈ^੩। ਕੁਤਬਖਾਨ ਅਰੁ ਕਾਲੇ
ਖਾਨ। ਤਜਾਗੀ ਆਸਾ ਬਿਜੈ ਮਹਾਨ ॥ ੨੪ ॥—ਲਸ਼ਕਰ ਜਿਸ ਕੇ ਸੰਗ
ਚਵਾਯੋ। ਹੁਕਮ ਸ਼ਾਹੁ ਕਰਿ ਹਮਹਿ ਪਠਾਯੋ। ਸੋ ਬਾਜ਼ੀ ਸਭਿ ਹੋਈ ਨਾਸ਼।
ਗੁਰ ਪਕਰਨ ਕੋ ਛੁਟਜੋ ਬਿਸਾਸ—॥ ੨੫ ॥ ਕਾਲੇਖਾਨ ਬਖਾਨਤਿ ਖਰੋ।
‘ਕਹੋ ਕੁਤਬਖਾ ਅਬਿ ਕਜਾ ਕਰੋ? ਪੈਦੇਖਾਨ ਜੰਗ ਮਰਿਵਾਇ। ਗੁਰੂ
ਮਵਾਸ ਰਹਹਿ ਇਸ ਥਾਇੰ ॥ ੨੬ ॥ ਹਰਿ ਕਰਿ ਲਵਪੁਰਿ ਓਰ ਸਿਧਾਟੈ’।

^੧ਤਿੱਖਾ। ^੨ਬੜੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਕੰਨ ਤਕ ਤਾਣ (ਢਿੱਚ) ਕੇ। ^੩ਮਾਨੋਂ ਮੱਧ ਖਜ਼ਾਨਾ ਵੇਖਕੇ ਪੁੱਜਾ ਹੈ। (ਕਮਾਲ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ)। ^੪ਕ੍ਰਿਪਾ। ^੫ਮਾਰ ਦਿਤਾ। ^੬ਮਾਰੇ ਗਏ।

ਕਿਮ ਹਜ਼ਰਤਕੋ ਬਦਨ ਦਿਖਾਰੈ ?। ਆਰਕੋ ਗਹਹਿੰਕ ਮਾਰਹਿ ਜੀਗ-।
 ਇਮ ਕਹਿ ਚਢੇ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਸੰਗ ॥੨੭॥ ਦੋਨਹੂੰ ਮਹਿ ਇਕ ਭੀ ਨਹਿ ਬਨੀ।
 ਹਸਹਿ ਕਚਹਿਰੀ ਹਮ ਕੋ ਘਨੀ। ਲਾਖਹੂੰ ਧਨ ਕੇ ਦੈ ਸਿਰੁਪਾਉ।
 ਬਡਿਆਏ ਦੇਖਤਿ ਉਮਰਾਉ' ॥ ੨੮ ॥ ਕਹਾਂ ਉਪਾਇ ਕਰਹਿ, ਕਹਿ
 ਦੇਹੂ ?। ਨਾਤੁਰ ਮਰਨ ਮੂੰਡ ਪਰ ਲੋਹੂ। ਲਸ਼ਕਰ ਲਰਤਿ ਗਯੋ ਮਰਿ
 ਘਨੈ। ਕਬਿਹੂੰ ਜਨਨੀ ਜਨੈ ਨ ਮਨੈ' ॥ ੨੯ ॥ ਕੁਤਬਖਾਨ ਸੁਨਿ ਕੀਨਿ
 ਬਖਾਨਿ। 'ਲੋਹੁ ਬਿਚਾਰ ਆਪ ਬੁਧਿਵਾਨ। ਗਹਹੁ ਗੁਰੂ ਕੈ ਲੀਜੈ ਮਾਰਿ।
 ਇਸ ਬਿਨ ਮਸਲਤ ਅਪਰ ਨ ਸਾਰ ॥੩੦॥ ਲਰਿਬੈ ਬਿਨਾ ਉਪਾਇ ਨ
 ਔਰ। ਮਾਰਹੁ ਕੈ ਮਰੀਅਹਿ ਇਸ ਠੌਰ। ਸਭਿ ਲਸ਼ਕਰ ਕੋ ਕਰਿ ਇਕ-
 ਥਾਇ। ਸਮੁਖ ਚਲਹਿ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਵਾਇ ॥ ੩੧ ॥ ਮਾਰੇ ਗਏ ਗਿਰੇ ਸੋ
 ਖੇਤ*। ਜੀਵਤਿ ਪਹੁੰਚਹੁ ਹੋਹੁ ਸੁਚਤਾਕੈ ਲਿਹੁ ਮਾਰਿ ਕਿ ਘੋਰਹੁ ਗਹੋ।
 ਇਸ ਕਾਰਜ ਮਹਿ ਬਿਲਮ ਨ ਲਹੋ ॥ ੩੨ ॥ ਸਵਾਜਾਮ ਨਿਸ ਤੇ ਰਣ
 ਲਰੇ। ਬਾਸਰ ਡੇਢ ਜਾਮ ਅਬਿ ਚਰੇ। ਭਏ ਬਕਤਿ ਸਭਿ ਹਯਨਿ ਸਮੇਤ।
 ਅਬਿ ਕਰਿ ਹੋਲ ਜੀਤੀਐ ਖੇਤ' ॥੩੩॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਤਬਿ ਕਾਲੇ ਖਾਨ॥
 'ਬਜਹਿ ਜੁਝਾਉ' ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ। ਨਰ ਪਠਿ ਸਭਿ ਭਟ ਲਿਏ ਬਟੋਰ।
 ਬੰਧੋ ਟੋਲ ਭਨਯੋ ਤਿਨ ਓਰ' ॥੩੪॥ 'ਜੋ ਅਬ ਪ੍ਰਾਨਨਿ ਪਸਾਰੇ ਕਰੈ।
 ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਘਰ ਪ੍ਰੀਤੀ ਧਰੈ ਸੋ ਹਟਿ ਜਾਹੁ ਸਸਤ੍ਰ ਕੋ ਤਜਾਗਹੁ। ਅਪਰ
 ਜੀਵਕਾ ਕਾਰਬੇ ਲਾਗਹੁ ॥ ੩੫ ॥ ਜਿਸਨੇ ਕਰਨ ਹੋਇ ਬਡ ਜੀਗ।
 ਸੋ ਬਨਿ ਸੁਭਟ ਚਲੈ ਹਮ ਸੰਗ। ਜੀਤ ਲੋਹੁ ਧਨ ਗਨ ਕੋ ਪਾਵਹੁ। ਭੋਗਹੁ
 ਸੁਖ ਜਗ ਜਸੁ ਸੁ ਬਵਾਵਹੁ ॥੩੬॥ ਮਰਹੁ ਜੋਧ ਮਹਿ ਭਿਸਤ ਸਿਧਾਰਹੁ।
 ਦੁਹ ਲੋਕਨਿ ਮਹਿ ਸੁਖ ਨਿਰਧਾਰਹੁ। ਡਰਾਹ ਜੁ ਮਰਿਬੈ, ਸੋ ਹਟਿ ਰਹੈ।
 ਮਿਹਨਤ ਕਰਾਹ ਮਜੂਰੀ ਲਹੈ ॥੩੭॥ ਮੁਗ਼ਲ ਪਠਾਨ ਕਿ ਸੱਯਦ ਨੈਦ'।
 ਤੁਮ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਬੰਸ ਬਲੈਦ। ਸ਼ਾਹੁ ਚਾਕਰੀ ਕਰਤਿ ਹਮੇਸ਼। ਰਹੇ
 ਭੋਗਤੇ ਅਨੰਦ ਵਿਸੇਸ਼ ॥੩੮॥ ਅਬਿ ਇਹ ਹਜ਼ਰਤਕੋ ਲਖਿ ਕਾਜਾਦੁਤੀਯੇ
 ਕਰਹੁ ਬੰਸਕੀ ਲਾਜ। ਕਰਿ ਉਤਸਾਹੁ ਪਰਹੁ ਇਕਬਾਰੀ। ਗਹਹੁ ਕਿ
 ਗੁਰ ਕਹੁ ਲੀਜਾਹ ਮਾਰੀ' ॥ ੩੯ ॥ ਸੁਨਿ ਜੋਧ ਹੂੰ ਕੈ ਸਵਧਾਨ। ਕਹਜੋ

*ਉਮਰਾਵਾ ਦੇ ਦੇਖਦਿਆਂ। *ਕਹਿ ਦਿਓ ਕੀ ਉਪਾਉ ਕਰੀਏ। *ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ:—।
 *ਖੇਤ ਦੇ ਖੇਤ੍ਰ ਹੋ। *ਪਾ:—ਮਾਰੇ ਜਾਹਿ ਰਹੇ ਸੋ ਖੇਤ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ।

(੩੪੨੮)

ਰਾਸਿ ੮ । ਅੰਸੂ ੨੯.

‘ਵੇਖੀਏ ਅਥਿ ਘਮਸਾਨਾਦਲ ਮਾਦਰਹੈ ਕਿ ਮਾਰਹਿ ਦੋਰਾਕੈ ਗਹਿ ਆਨੈ
ਗੁਰ ਇਸ ਠੋਰ’ ॥੪੦॥ ਇਮ ਲਸਕਰ ਕਰਿ ਉਤ ਉਤਸਾਹੁ ਪੂਰੇ ਕਾਲ
ਮਰਲ ਰਲ ਮਾਂਹੁ । ਸਭਿ ਉਮਰਾਵਨਿ ਕੇਰ ਸਮੇਤ । ਉਮਡੇ ਅੱਗੁ ਬੀਚ
ਬਡ ਖੇਤ ॥੪੧॥ ਹੇਨ । ਕਾਰਬੇ ਮਸਲਤ ਕਰੀ । ਸਭਿਗੁਰ ਜਾਨੈ ਪਹੁਚੇ
ਅਰੀ । ਤੀਰਾਨਿ ਸੰਗ ਨਿਖੰਗ ਭਰਜੈ ਹੈ । ਸਾਵਧਾਨ ਦਲ ਅਪਨਿ ਕਰਜੈ
ਹੈ ॥੪੨॥ ‘ਪ੍ਰਥਮ ਹਤਯੋ ਲਸਕਰ ਅਰਿ’ ਘਨੇ । ਬਚਯੋ, ਹੇਲ ਇਕ ਤੋ
ਅਥਿ ਹਨੇ । ਮਰਾਂਹ ਸੁਰਗ ਮਾਂਹ ਪਹੁਚਹਿ ਜਾਇ । ਜੀਵਤਿ ਮੁਖ ਭੋਗਹਿ
ਧਨ ਪਾਇ’ ॥ ੪੩ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਇਕ ਬਲ ਸਭਿਨਿ ਬਟੋਰੇ । ਕਰੇ
ਸੁਚੇਤ ਰਿਪੁਨਿ ਕੀ ਓਰੇ । ਕਹਿ ਕਰਿ ਸਭਿ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਵਾਏਭਏ ਸਕਲ
ਤੁਰਕਨਿ ਸਮੁਹਾਏ ॥੪੪॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਦੇ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ ‘ਅਸਮਾਨ ਖਾਨ ਵੰਧ’ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਬਰਨਣੇ ਨਾਮ ਅਸਟਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੯ ॥

੨੯. [ਮਿਹਰਾ ਤੇ ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਬੋਧ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਸੋ ਗੁਰ ਕਹਜੈ ‘ਲੇਹੁ ਸਗ ਅਸਵਾਰ । ਪਰਹੁ
ਬਰੋਬਰ ਤੇ ਅਬਹਿ, ਲੀਜੈ ਤੁਰਕ ਸੰਘਾਰਿ’ ॥ ੧ ॥ ਰਸਾਵਲ ਛੇਦ ॥ ਕਰੇ
ਸਾਵਧਾਨਾ । ਸਭੇ ਮੇਲ ਠਾਨਾ । ਇਤੇ ਮਾਂਹਿ ਆਏ ਮਹਾਂ ਸ਼ੇਰ ਪਾਏ ॥ ੨ ॥
ਤੁਫੇਗਾਨਿ ਛੋਰੀ^੧ । ਚਲੀ ਬੰਦ ਗੋਰੀ ਬਡੇ ਹੇਲ ਘਾਲਾ ਬਮੇ ਪੁੰਜ ਜਾਲਾ^੨
॥ ੩ ॥ ਮਨ ਮੇਘ ਔਨਾ^੩ । ਉਛਾਯੋ ਸੁ ਪੋਨਾ । ਬਰੂਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੈ ਛਟਾ ਜੈਸ
ਭਾਸੈ ॥ ੪ ॥ ਕੜਕਾਰ ਉੱਠੈ^੪ । ਮਨੋ ਜ਼ੋਰ ਵੁੱਠੈ^੫ । ਕ੍ਰਿਪੀ ਧੀਰ ਕੁੱਠੈ^੬ ।
ਪਰੇ ਭੂਮਿ ਲੁੱਠੈ^੭ ॥ ੫ ॥ ਪਰੀ ਮਾਰ ਗੋਰੀ ਕਸੈ ਪੁੰਜ ਛਰੀ ਪਵਾਵੈ ਤੁਰੇਗੀ ।
ਚਲਾਵੈ ਤੁਫੇਗੇ ॥ ੬ ॥ ਭਯੋ ਸੂਰ ਮੇਲਾ । ਮਨੋ ਫਾਗ ਖੇਲਾ । ਪਤੰਗੀ^੮
ਸੁਰੀਗਾ । ਭਏ ਸ਼੍ਰੋਣ ਸੰਗਾ ॥ ੭ ॥ ਪਰੇ ਏਕ ਬਾਰੀ । ਬਕੈ ਮਾਰ ਮਾਰੀ ।
ਹਲਾਹੂਲ ਰਲੇ । ਪਰੀ ਨਾ ਪਿਛੇਲੇ ॥੮॥ ਗਰੇ ਬੀਰ ਮਾਨੀ । ਬਡੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ
ਪਾਨੀ । ਭਯੋ ਅੰਧਕਾਰਾ । ਵਧਾ ਧੂਮ ਧਾਰਾ ॥ ੯ ॥ ਉਡੀ ਧੂਲ ਛਾਈ ।
ਦਨਸ਼ ਛਪਾਈ^੯ । ਬਜ ਰਾਗ ਮਾਗੁ ਮੁਖੈ ਜੁਝਾਰੀ^{੧੦} ॥੧੦॥ ਦਿਸਾ ਦੋਨ
ਮੂਰੇ । ਰਦ ਕ੍ਰਧ ਪੂਰੇ । ਕਰੇ ਲਾਲ ਨੰਨਾ । ਬਕੈ ਬਕ ਬੈਨਾ ॥ ੧੧ ॥

^੧ਵੇਰ ਦਾ । ^੨ਇਕ ਲੇਨ ਨਾ । ^੩ਆਏ (ਤੁਰਕ) । ^੪ਸਖਾਂ ਨੇ । ^੫ਬਡੀ ਅੱਗ ਨਿਕਲੀ
ਭਾਵ ਬੰਦੂਕਾਂ ਚਲੀਆਂ । ^੬ਮਾਨੋ ਆਉਂਦੇ ਬਦਲ ਨੂੰ । ^੭ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਬਰਖਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ।
^੮ਮੁਖਿਆਂ ਰੂਪ ਖੇਤੀ ਕੋਹੀ ਰਈ । ^੯ਛੁੱਟੇ ਹਨ । ^{੧੦}ਲਾਲ ਵਕਮ ਦੀ ਲਕੜੀ ਦਾ ਟੰਗ ।
^{੧੧}ਛਿੱਛੇ (ਨਿੱਠ) ਨ ਪਈ । ^{੧੨}ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਛਪਾ ਲਿਆ । ^{੧੩}ਮੂਰੇ ।

‘ਗੁਰੂ ਬੀਰ ਗਾਵੇ’। ਕਹਾਂ ਆਪ ਠਾਵੇ ? ਚਲੋ ਤਾਂਹਿ ਤੀਰੇ। ਦਿਖੈ ਕੈਸਾ ਧੀਰੈ ॥ ੧੨ ॥ ਗਹੇ ਮੇਲ ਕੈ ਕੈ। ਕਿਧੋ ਪਾਨ ਘੈ ਕੈ। ਕਰੋ ਜੀਤ ਭਾਰੀ। ਨ ਕੀਜੈ ਅਵਾਰੀ ॥ ੧੩ ॥ ਕਹੈ ਸੱਤ ਖੋਟੇ। ਜਬੈ ਲੋ ਨ ਹੋਟੇ। ਵਧੇ ਅੱਗੁ ਆਏ। ਤੁਰੰਗੇ ਧਵਾਏ ॥ ੧੪ ॥ ਵੇਰਾ ॥ ਮਾਰ ਮਾਰ ਇਵ ਕਰਤਿ ਰਿਪੁ ਜਬਿ ਘਾਲਜੈ ਘਮਸਾਨ। ਓਰੜ ਆਏ। ਤੁਰਕ ਗਨ, ਸਕਲ ਮੇਲ ਕੋ ਠਾਨਿ ॥ ੧੫ ॥ ਸ੍ਰੈਯਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੇ ਗਨ ਬੀਰ ਸਹਾਰ ਸਕੈ। ਨ ਜਬੈ ਰਿਪੁ ਆਏ। ਚੁੰਗ ਕੈ ਬਾਂਧੈ। ਨਿਸੰਗ ਗਏ ਵਧਿ ਆਗੇ। ਤੁਫੰਗ ਸਮੁਹ ਚਲਾਏ। ਜੋ ਗੁਲਕਾਂ ਛੁਟਿ ਸ਼ੁੰਕਗਈ ਤੁਰਕਾਨਿ ਕੇ ਅੰਗ ਸਭੀਲਗਿ ਜਾਏ। ਭੂਮ ਦੜਾਦੜ ਦੀਖਤਿ ਯੋ ਦਲ, ਬਿਛੁੜ ਹਲੇ ਫਲ, ਸੁਰ ਗਿਰਾਏ ॥ ੧੬ ॥ ਤੁਰਨ ਬੰਦ ਬਰੂਦ ਕੋ ਡਾਲਤਿ, ਐਚਿ ਨਿਕਾਲਤਿ ਹੈਂ ਗਜ ਸੁਟੇ। ਵੈ ਗੁਲਕਾਨਿ ਕੋ ਠੋਕਤਿ ਹੈਂ, ਹਿਤ ਦੇਕਨ ਕੇ ਰਿਸ ਮੈਂ ਉਰ ਪੂਟੇ। ਹਾਥ ਰਵਾਂ ਕਰਿ। ਛੋਰਤਿ ਸੰਮੁਖ ਮਾਰਤਿ ਗੋਰਤਿ ਨੌਰ ਕਿ ਦੂਰੇ। ਭੰਗ ਕੋ ਖਾਇ ਮਲੰਗ ਪਰੇ ਜਨੁ ਯੋ ਰਣ ਖੇਤ ਪਰੇ ਭਟ ਰੂਟੇ ॥ ੧੭ ॥ ਜੋ ਮਰਿਗੇ ਸੁ ਪਰੇ ਧਰ ਪੈ ਭਟ ਜੀਵਤਿ ਆਨਿ ਮਿਲੇ ਇਕ ਬਾਰੀ। ਦੋਨਹੂੰ ਬੀਰ ਲਏ ਦਲ ਕੋ ‘ਅਮਿਯਾਂ, ਮਿਹਰਾਂ’ ਹੱਥਜਾਰਨਿ ਧਾਰੀ। ਛੋਰਿ ਦਈ ਇਕ ਖਾਰ ਤੁਫੰਗਨਿ ਫੇਰ ਨਿਕਾਰਿ ਜੁਟੇ ਤਰਵਾਰੀ। ਯੋਂ ਚਮਕੀ, ਜਨੁ ਬੰਦ ਛੁਟਾ ਘਨ ਮੈਂ ਦਮਕੈ, ਬਹਿਰੈਂ ਕਰਿ ਸਾਰੀ ॥ ੧੮ ॥ ਕਾਟਤਿ ਆਪਸ ਮੈਂ ਭਟ ਅੰਗ ਨਿਸੰਗ ਭਏ ਮਨ ਜੰਗ ਮਝਾਰੀ। ਮੋਢਨਿਕੋ, ਕਟਿ ਕੋ ਕਟ ਦੇਤਿ १੯, ਕਿਨੂ ਅਸਿ ਤੁੰਡ ਕਿ ਮੂੰਡ ਪੇ ਝਾਰੀ २੦। ਹਾਥ ਕਟੇ, ਕਿਹ ਗੀਵ ਕਟੀ ਕਿਸ ਜਾਘ ਕਟੀ, ਬਡ ਤੁਰਨ ਧਾਰੀ। ਰੰਗ ਲਈ ਅਸਿ ਸ਼੍ਰੋਨਤ ਸੋਂ, ਮ੍ਰਿਤੁ ਚਾਬਤਿ ਪਾਨ ਜਜੋਂ ਜੀਭ ਨਿਕਾਰੀ २੧ ॥ ੧੯ ॥ ਮਾਨਹੁ ਬਜਾਹ ਸਮਾਜ ਬਨਜੋ ਜਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰੇ ਜੁਗ ਓਰ ਢਰੇ। ਸੂਰਨਿ ਕੇ ਪਿਖਿ ਨੂਰਨਿ ਕੋ ਕਰਿ

‘ਗੁਰੂ ਬਜਾਹ ਸੂਰਮਾ ਹੈ। ੧੯ ਖੋਏ ਕੈਸਾ ਧੀਰਜਵਾਨ ਹੈ। ੨੦ ਨੋ ਨੋ ਰੋਕੇ। ੨੧ ਜਦ ਤਕ (ਅੱਗੋਂ) ਨਾ ਮੌਜੇ। ੨੨ ਟੋਟਕੇ ਆਏ। ੨੩ ਭਾਵ, ਦੁਸ਼ਮਨ ਦਾ ਅੱਗੇ ਵਧੀ ਆਉਣਾ, ਇਹ ਰੋਲ ਨ ਸਹਾਰ ਸਕੇ। ੨੪ ਮਲ ਇਨ੍ਹ ਕੇ। ੨੫ ਬਿਛੁੜ ਦੇ ਹਿਲਾਇਆਂ ਜਿਵੇਂ ਫਲ ਵਿੰਗਦੇ ਹਨ ਤਿਉਂ ਮਰਮੇ ਗਿਰਾਏ। ੨੬ ਹੱਥ ਨੂੰ ਰਵਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੋਢੇ, ਸ਼ਿਸਤ ਇਨ੍ਹ ਕੇ। ੨੭ (ਇਉਂ) ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ (ਤਲਵਾਰਾਂ) ਲਿਸ਼ਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ੨੮ ਕੋਈ ਮੋਢਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲੋਕ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ੨੯ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤਲਵਾਰ (ਕਿਸੇ ਵੇਰੀ ਦੇ) ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਅਥਵਾ ਸਿਰ ਤੋਂ ਝਾੜ ਦਿਤੀ। ੩੦ ਮੌਤ ਨੇ (ਮਾਨੋਂ) ਪਾਨ ਚਬਦਿਆਂ ਜੀਭ ਕੱਢੀ ਹੈ।

ਤੂਰਨ ਹੂਰਨਿ ਆਨਿ ਬਰੇ। ਬਾਦਤਿ ਬਾਜਤਿ 'ਮਾਰ' ਉਚਾਰਤਿ, ਗਾਵਤਿ
ਗੀਤ ਜੁ ਮੇਵ ਭਰੇ। ਹੋਤਿ ਮਹਾਂ ਉਤਸਾਹੁ ਮਿਲੇ ਪਟ ਰੰਗਤਿ ਰੰਗ ਸੁਰੰਗ।
ਖਰੇ ॥੨੦॥ ਤੁਰਕਾਨਿ ਸਮੂਹ ਜਿ ਆਨਿ ਪਰੇ ਤਿਨ ਬੀਚ ਘਿਰਨੇ ਮਿਹਰਾ
ਅਰਿ ਕੈ। ਚਖ ਲਾਲ ਕਰੇ ਮੁਖ ਓਠਨਿ ਚਾਬਤਿ ਭੋਂਹ ਚਵੀ ਅਰਿ ਸੇਂ
ਲਰਿ ਕੈ। ਕਰ ਫੇਰਤਿ ਧੋਪ^੧ ਚਹੂੰ ਦਿਸਿ ਮੈਂ, ਭਟ ਢੁਕਤਿ ਨੌਰ ਗਿਰੈ
ਮਰਿ ਕੈ। ਹਯ ਘਾਤ ਭਯੋ ਤਬਿ, ਪਾਇਨ ਸੇਂ ਉਛਲਤਿ ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਸੇ
ਫਿਰਿਕੈ ॥ ੨੨ ॥ ਮਾਰਿ ਸਮੂਹਨਿ ਸੋਤਨਿ ਕੋ, ਸਹਿ ਘਾਵ ਅਨੇਕ ਭਯੋ
ਛਕਰੇ। ਭੁਮਿ ਪਰਨੇ, ਨ ਤਉਰਣ ਛੋਰੋਤਿ, ਅੰਗਨ ਸੇਂ ਓਛਰੈ ਅਕਰੇ। ਹੋਰਿ
ਤਬੈ ਅਮਿਯਾਂ ਮਨ ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਪੁੰਜ ਰਿਪੂ ਸਮਝੈ ਟਕਰੇ। ਘਾਲਤਿ ਭਾ
ਘਮਸਾਨ ਘਨੋ ਕਰਿ ਸੰਘਰ ਘੋਰ ਅਸੀ^੨ ਪਕਰੇ ॥੨੨॥ ਆਨਿ ਪਰੇ ਤੁਰਕਾਨਿ
ਬਲੀ ਤਿਨ ਹਾਨਤਿ ਘਾਵ, ਘਨੇ ਘਰ ਘਾਲਤਿ। ਫੇਰ ਤੁਰੰਗ ਨਚਾਵਤਿ
ਘਾਵਤਿ, ਆਪਨਿ ਦੇਹੁ ਅਛੇਹਨਿ ਝਾਲਤਿ। ਅੰਗ ਤਛਾਮੁਛ ਤੂਰਨਤਾ
ਕਰਿ ਆਇ ਅਰੇ ਰਿਪੂ ਕਾਟਤਿ ਛਾਲਤਿ। ਹੋਤਿ ਸ਼ਹੀਦ ਭਯੋ ਰਣ ਮੈਂ,
ਰਿਝ ਦੇਵ ਬਧੂ ਤਿਹ ਜੁੱਧ ਨਿਹਾਲਤਿ ॥ ੨੩ ॥ ਏਹਾ ॥ ਕੁਛ ਦਲ ਸੇਂ ਦੈ
ਦਲਪਤੀ ਜੁਝੈ ਜੇਗ ਮਝਾਰ। ਸਨਮੁਖ ਜੇ ਤੁਰਕਾਨਿ ਕੋ ਤਰਵਾਰਨਿ ਸੇ
ਮਾਰ ॥ ੨੪ ॥ ਸੈਯਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬੀਰ ਬਹਾਦੁਰ ਯੋ ਘਮਸਾਨ
ਘਨੋ ਜਬਿ ਹੋਰੇ। ਭੀਰ ਨਿਕਾਰਤਿ ਚਾਂਪ ਮੈਂ ਧਾਰਤਿ ਤਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਹੈਂ
ਤਿਸ ਬੋਰੇ। ਬ੍ਰਿੰਦ ਜਹਾਂ ਰਿਪੂ ਮਾਰਤਿ ਹੈਂ ਤਹਿ ਬੀਧਤਿ ਜਾਤਿ ਹੈਂ ਘੋਰ
ਘਨੇਰੇ। ਬ੍ਰਿੰਦ ਤੁਰੰਗਨਿ ਕੈ ਭਟ ਅੰਗਨਿ ਪਾਰ ਪਰੇ ਅਵਲੀ ਪਰ ਗੇਰੇ ॥
੨੫ ॥ ਏਕ ਪ੍ਰਹਾਰ^੩ ਅਨੇਕ ਸੰਘਾਰਤਿ ਯੋਂ ਸਰ ਮਾਰਤਿ ਸੋਤੁ ਨਿਬੋਰੇ।
ਸੂਰਨਿ ਕੋ ਅਰੁ ਘੋਰਨਿ ਕੋ ਲਗਿ ਘਾਵ ਮਰੇ ਜੁ ਲਗੇ ਤਿਨ ਵੇਰੇ^੪। ਏਕ
ਕਰਾਹਤਿ ਚਾਹਤਿ ਹੈਂ ਜਲ ਏਕ ਦਲੇ ਹਯ ਪਾਇਨ ਕੇਰੇ। ਔਧੋ ਪਰੇ,
ਇਕ ਦਾਬੇ ਤਰੇ, ਇਕ ਹਾਂਕ ਹਕਾਰਤਿ ਦੀਰਘਿ ਟੇਰੇ^੫ ॥੨੬॥ ਯੋਂ ਖਪਰੇ
ਗੁਰ ਕੇਰ ਚਲੇ, ਭਟ ਮਾਰਿ ਕੈ ਪਾਰ ਪਰੇ ਗਨ ਤੇ। ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ
^੧(ਲਹੂ ਦੇ) ਟੰਗ ਨਾਲ ਫੰਗੇ ਦੇਏ ਫੰਗੇ ਟੰਗ ਦੇ ਹੋ ਗਏ। ^੨ਤਲਵਾਰ [ਸਿਸ, ਧੁਕਵਾ]। ^੩ਟੋਟੇ
ਟੋਟੇ ਹੋ ਗਿਆ। ^੪ਆਕੜ ਕੇ। ^੫ਜਾ ਟੱਕਰਿਆ। ^੬ਤਲਵਾਰ। ^੭ਕਈ ਘਰ ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ,
ਛਾਵ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਨਾਲ ਘਰਾਣੇ ਉਜੜਦੇ ਹਨ। ^੮ਆਪਣੀ ਦੇਹ
ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ (ਸ਼ਸਤ੍ਰ) ਖੱਲਦਾ ਹੈ। ^੯ਇਕ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ। ^{੧੦}ਫੇਰ ਲਗ ਗਏ। ^{੧੧}ਹਾਕਾਂ ਮਾਰਦੇ
ਹਨ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਬੋਲਕੇ।

ਢਿਗ ਕੋ ਨਹਿ ਆਵਨ ਦੀਨਿ ਰਿਸੈ ਮਨ ਤੇ । ਰੋਕ ਲਿਏ ਜਿਸ ਹੋਤਿ
ਨਦੀ ਵਧ, ਸੈਲ ਅਰੈ, ਠਹਿਰੈ ਤਿਨ ਤੇ । ਘਾਵ ਲਗੇ ਗਿਰਤੇ ਪਰਤੇ, ਉਰ
ਤੇ ਧ੍ਰਿਤ ਕੋ ਹਰਤੇ ਤਨ ਤੇ॥੨੭॥ ਖਾਂ ਕੁਤਬੇ ਤਬਿ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਜੈ ਪਿਖਿ ਪ੍ਰੇਰ
ਤੁਰੰਗ ਭਯੋ ਸਮੁਹਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹੈਂ ਜਿਸ ਥਾਨ ਥਿਰੇ, ਬਹੁ ਥਾਨ
ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਸੂਰਨਿ ਘਾਈ॥ ਆਨ ਮਰਜੈ ਲਲਕਾਰ ਪਰਜੈ ਉਚਰਜੈ 'ਅਥਿਠਾਵ
ਰਹੋ ਅਗੁਵਾਈ' । ਯੋਂ ਕਹਿ ਤੀਰ ਨਿਕਾਰਤਿ ਬੀਰ ਅਧੀਰਜ ਚਾਪ ਕੋ
ਐਂਚਿ ਚਲਾਈ ॥ ੨੮ ॥ ਤਾਂਹਿ ਬਚਾਇ ਗੁਰੁ ਕਰਿ ਤੁਰਨ ਤੀਰ ਨਿਖਗ
ਤੇ ਭੀਮ ਨਿਕਾਰਾ । ਜਨੋਂ ਹਯ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਅੱਗੁ ਕੁਦਾਵਤਿ ਸੰਧਿ ਤੁਦੰਡ ਮੈਂ
ਐਂਚਤਿ ਮਾਰਾ^੧ । ਲਾਗਿ ਗਯੋ ਉਰ ਮੈਂ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਨੋ, ਬਰਮੀ ਜਿਸ ਮਾਰ^੨
ਬਰਜੋ, ਤਿਮ ਮਾਰਾ^੩ । ਬੇਗ ਤੇ ਬੀਧਿ ਤੁਰੰਗਮ ਕੋ ਤਤਕਾਲ ਪਿਛਾਰੀ
ਦਿਸਾ ਪਰਿ ਪਾਰਾ^੪ ॥ ੨੯ ॥ ਜਨੋਂ, ਜਲ ਬੇਗ ਤੇ ਕੂਲ ਗਿਰੈ, ਤਿਮ ਚਾਜ
ਪਰਜੈ^੫, ਕੁਤਬੇ ਤਬਿ ਛੋਰਾ^੬। ਸੰਖ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੇ ਤਬਿ ਧਾਇ ਪਰਜੈ
ਗਹਿ ਕੇ ਖਗ ਘੋਰਾ । ਆਨਿ ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰਜੈ ਹਯ ਕੇ ਮੁਖ ਲੀਨਿ ਬਚਾਇ
ਲਗਜੈ ਕੁਛ ਬੋਰਾ । ਆਪ ਗੁਰੁ ਤਬਿ ਐਂਚਿ ਕੇ ਮਜਾਨ ਤੇ ਬੇਗ ਸਮੇਤ
ਚਲਾਇ ਸੁ ਜੋਰਾ ॥ ੩੦ ॥ ਘਾਵ ਕੇ ਦਾਵ ਬਚਾਵਨ ਕਾਰਨ ਕੀਨਿ ਅਨੇਕ
ਪੈ ਨਾਂਹਿ ਬਚਜੈ^੭। ਗੀਵ ਪੈ ਲਾਗ ਗਯੋ ਖਗ ਭੀਖਨ, ਤੀਖਨ ਧਾਰਬਿਸਾਲ,
ਤਚਜੈ^੮। ਦੂਰ ਕਰਜੈ ਸਿਰ ਕੋ ਤਤਕਾਲ, ਰਹਜੈ ਧਰ ਪੈ ਧਰ ਭੀਖਨ ਚਜੈ^੯।
ਫੇਰ ਗਿਰਜੈ ਕਟਿ ਜਨੋਂ ਕਦਲੀ^{੧੦}, ਬਰਿ ਸ਼੍ਰੋਤਤ ਧੂਲਕੇ ਸੰਗ ਰਚਜੈ॥ ੩੧ ॥
ਖਾਂ ਤਤਬਾ ਜਬਿ ਮਾਰਿ ਲਯੋ ਤਿਸ ਤੀਰ ਕੇ ਬੀਰ ਪਰੇ ਅਰਿਰਾਈ। ਬਿੰਦ
ਬਿਲੋਕਿ ਤਬੈ ਬਿਧੀਆ ਭਟ ਸੰਗ ਲਿਏ ਬਹੁ ਮਾਰ ਮਚਾਈ । ਪਾਵਕ
ਮਾਂਹਿ ਪਤੰਗ ਪਰੈਂ ਜਿਸ, ਧਾਵਤਿ ਆਨਿ ਪਰੇ ਸਮੁਦਾਈ । ਤੀਰ
ਤੁਰੰਗਨਿ ਤੋਮਰ ਤੇ ਤਰਵਾਰਨਿ ਤੇ ਖਰਸਾਂਗ ਧਸਾਈ॥ ੩੨ ॥ ਮੇਲਤਿ ਹੋਲ,
^੧ਧਨੁਖ ਵਿਚ ਜੋੜ ਕੇ ਖਿਚ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਕਿ । ^੨(ਘੋੜੇ ਦੀ) ਛਾਤੀ ਵਿਚ । ^੩ਮੱਧ । [ਛਾ:, ਮਾਰ] ।
^੪ਐਸਾ ਮਾਰਿਆ । ^੫ਪਾਰ ਪੈ ਗਿਆ । ^੬ਤਿਵੇਂ ਘੋੜਾ ਡਿਗ ਪਿਆ । ^੭ਭਾਵ ਕੁਤਬਦੀਨ ਨਾ
ਬਚਿਆ । ^੮ਖਿੰ ਭਲਵਾਰ ਗਿਚੀ ਤੇ ਲਗ ਗਈ, ਬਹੁਤ ਖਿੰ ਧਾਰ ਨਾਲ ਕੱਟ ਦਿਤਾ ।
[ਸਿੰ:, ਤਕਦੇ=ਦੇਦਾ ਕਰਨਾ । ਟਿੰਦੀ, ਤਚਣਾ=ਤਪਨਾ । ਪੰਜਾ:, ਤੱਛਣਾ=ਕੱਟਣਾ] । ^੯ਧੜ
ਧਰਤੀ ਤੇ ਨੱਚਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ । (ਜਦ ਸਰਜੇ ਵਿਚ ਜੋੜ ਅਤੰਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਿਰ ਕੱਟਣੇ ਪਰ
ਧ: ਇਕ ਦਮ ਨਹੀਂ ਡਿਗਦਾ, ਪਰ ਦੋ ਚਾਰ ਕਦਮ ਉਸੇ ਜੋੜ ਵਿਚ ਨੱਚਣ ਵਾਂਗੂ ਤੁੱਪ ਤੁੱਪ ਕੇ
ਡਿਗਦਾ ਹੈ) । ^{੧੦}ਕਟੇ ਹੋਏ ਕੇਲੇ ਵਾਂਗੂ (ਧੋਂ ਕਰਕੇ) ।

ਧਕੇਲਤਿ ਪੋਲ, ਮਨੋ ਮਿਲਿ ਖੇਲਤਿ ਬਾਲਕ ਬੰਦਾ । ਚੀਰ ਸਰੀਰ ਲਹੁ
ਮੇਗ ਭੀਜਤਿ ਲੋ ਕਰਿ ਆਯਧ ਸ਼ੱਤ ਨਿਕੰਦਾ॥ਜੇਬਕ, ਜੋਗਨਿ, ਬਾਇਸ
ਕੂਕਰ ਭਾ ਮਨਿ ਭਾਇ ਬਿਲੋਦ ਅੰਨੰਦਾ* । ਆਮਿਖ ਖਾਇ ਅਘਾਇ
ਰਹੇ ਗਨ ਸ਼ੋਣਤ ਪੀਵਤਿ ਹੋਤਿ ਸੁਛੰਦਾ ॥੩੩॥ਕੋ ਲਗਿ ਮੈਂ ਬਰਨੋਂ ਬਹੁ
ਭਾਂਤਿਨਿ ਜਨੋਂ ਤਰਕਾਨਿ ਕੋ ਮਾਰਿ ਨਿਬੇਰਾ॥ਭੂਮ ਦੜਾਵੜ ਬੀਰ ਗਿਰੈਂ,
ਤਜਿ ਪਾਨ ਪਰੈਂ ਨ ਉਠੈਂ ਗਨ ਫੇਰਾ । ਦਾਰੁਨ ਬਾਨ ਭਯੋ ਚਹੁ ਓਰਨ,
ਹੋਰਤਿ ਭੀਰ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਘਨੇਰਾ॥ਖੰਡਨਿ ਤੁੰਡਨਿ* ਮੁੰਡਨਿ ਕੋ, ਭਟ ਝੰਡਨਿ
ਚੰਡਨ ਕਾਟਿ* ਸੁ ਰੋਰਾ ॥ ੩੪ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਰੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਭਟ ਘਨੇ, ਹਨੇ
ਤੁਰਕ ਸਮੁਦਾਇ । ਅਵਨੀ ਲਗੇ ਅੰਬਾਰ ਬਹੁ ਹੋਰਤਿ ਹੀ ਹਹਿਰਾਇ* ॥
੩੫॥ ਕਾਲੇਖਾਂ ਕੁਛ ਭਟਨਿ ਸੋਂ ਰਹਨੇ ਸ਼ੇਸ਼ ਤਿਸ ਬਾਰ । ਜੀਤ ਆਸ ਕੋ
ਛੋਰਿ ਕੈ ਮਾਰਨ ਮਰਨੋ ਧਾਰਿ ॥੩੬॥

ਇਤਿ ੧) ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੂਰਸ ਨਿੱਥੇ ਅਖਟਮ ਗਾਨੇ 'ਭੁਤਖਾਨ
੩੬' ਪੰਨਿਕਾ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਉਨਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੬ ॥

੩੦. [ਜੰਗ-ਜਾਰੀ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੂਰ ਹਜ਼ਾਰਨਾਂ ਬਚੇ ਜਬਿ ਕਾਲੇਖਾਨ ਬਿਚਾਰਿ ।—ਲਹੋਂ ਆਪ
ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਮੈਂ ਮਰੋਂ ਕਿ ਲੈਹੋਂ ਮਾਰਿ—॥ ੧ ॥ ਭੁੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤਵੰਦਾ॥ ਬਚੇ ਬੀਰ
ਜੇਤੇ ਭਏ ਏਕ ਥਾਈਂ । ਰਿਦੇ ਧੀਰ ਖੋਈ ਪਿਖੇ ਤੇ ਲਰਾਈ। ਨਹੀਂ ਦੇਰ
ਲਾਗੀ ਇਤੀ ਮੈਨ ਜਾਈ। ਹਨੀ ਆਨਿ ਕੋਨੈ ਨਹੀਂ ਜਾਇ ਬੁਝੀ* ॥ ੨ ॥
ਉਛੈਂ ਗਿੱਧ ਬਿੰਦੇ, ਰੜੇ ਦੇਕ ਬੇਕੇ । ਭਖੈਂ ਮਾਸ ਗੋਮਾਧ ਦੇਖੇ ਅਤੰਕੇ* ।
ਸਿਵਾ ਉਚ ਟੇਰੈਂ : ਮਿਲੈਂ ਸਾਨ ਭੋਂਕੇ* । ਕਿਤੇ ਘਾਇ ਖਾਏ ਮੁਨੈਂ ਨਾਦ,
ਚੋਂਕੇ* ॥੩॥ ਮੁਖੰਭੇ ਮਲੀਨੈਂ ਨਹੀਂ ਜੰਗ ਚਾਹੈ* ।—ਲਹੈ ਜੋ ਅਬੈ ਜੀਵਤੋ
ਕੋਨ ਜਾਹੈ—। ਤਉ ਖਾਨ ਕਾਲੇ ਦਿਸ਼ਾ ਕੋ ਬਿਲੋਕੈ॥ਲਹੈ ਨਾਹਿ ਕੈਸੇ, ਕਹੈ
ਕੋਨ ਰੋਕੈ॥੪॥ਗੁਰੂ ਬੀਰ ਜੇਤੇ ਬਚੇ ਪਾਨ ਸੰਗਾ । ਕਹੈ ਚਿਤਸਾਹੈ ਸੁਹੈ
ਕੈ ਨਿ ਮੰਗਾ॥ਕਹੈ ਉਚ ਟੇਰੈਂ 'ਹਨੇ ਸੱਤੁ ਸਾਰੇ'। ਬਜੈਂ ਜੀਤ ਲੋਕੇ ਗੁਰੂ ਕੇ

*ਮਨ ਭਾਂਵਦੀ ਗਲਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬੜੇ ਅੰਦੋਹ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। 'ਤੇੜਕੇ ਮੂੰਹ' ਦਹਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਦਿਲ
'ਕਿਸ ਨੇ ਆਏ ਮਾਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। 'ਏਲਹੇ ਹਨ । 'ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਡਰ
ਆਉਂਦਾ ਹੈ । 'ਕਿਤੇ ਜ਼ਖਮ ਖਾਧੇ ਹੋਏ (ਪਏ ਹਨ : ਰਿਵਾਜੀਆਂ ਕੁਤਿਆਂ ਦੀ) ਆਵਾਜ਼
ਮੁਠਕੇ ਝੜਕਦੇ ਹਨ । (ਅ) ਕਿਤੇ (ਮੁਰਗੇ ਜੋ ਹੁਛ) ਜ਼ਖਮੀ ਹਨ ਉਹ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਮੁਠ ਕੇ
ਝੜਕ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ... । 'ਮੂੰਹ ਮੋਲੇ ਹਨ : ਲੜਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ । 'ਕਹੋ ਕੋਣ ਵੇਕੇ
(ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੜੇ ਨਾ।

*ਪਾ:-ਚੰਡ ।

ਨਗਾਰੇ ॥੫॥ ‘ਮਹਾਂ ਮੂਢ ਸ਼ਾਹੂ, ਪਠੈ ਸੈਨ ਜੋਊ । ਜਰੀਈਸ਼ ਸੇਰੀ ਚਹੈ
ਪੁਰ ਹੋਊ । ਜਿਨ੍ਹੇ ਦੇ ਅਗਾਰੀ ਬਨੈਂ ਹਾਥ ਜੋਰੇ । ਤਿਨ੍ਹੇ ਸਾਥ ਲੋਹਾ ਕਰੈ
ਧਾਇ ਜੋਰੇ ॥੬॥ ਚਮ੍ਹੇ ਖੰਡ ਵੇਚੀ ਵੇਚੀ ਬਾਰ ਮਾਰੀ । ਤਉ ਮੂਢ ਨਾਹੀਂ
ਕਰਜੇ ਭਾਓ ਭਾਵੀਂ । ਕਰੈਂ ਮਾਧੂਰੀ ਈਵ ਬੀਕੇ ਦੁਝਾਰੇ । ਤੁਫੰਗਾਨਿ
ਤੀਰਾਨਿ ਕੇ ਹਾਥ ਧਾਰੇ ॥੭॥ ਉਦੈ ਖਾਨ ਕਾਲੇ ਕਰਜੇ ਚੀਤ ਗਾਵਾ ।
-ਗੁਰੂ ਸਾਥ ਜੂਝੋਂ-ਰਿਦੈ ਚਾਵ ਬਾਢਾ ।-ਅਬੈ ਜੰਗ ਤਜਗੋਂ ਚਲੈਂ
ਮੈਂ ਪਲਾਈ । ਨਹੀਂ ਬਾਤ ਆਛੀ, ਰਹੈਂ ਰੋਨ ਬਾਂਈਂ ॥੮॥ ਲਜੈ ਬੰਸ
ਖਾਨਾਨਿ ਨਿੰਦਾ ਉਚਾਰੈਂ । ਮਰੈਂ ਹੋਇ ਗੀਦੀ, ਸਭੇ ਹੀ ਧਿਕਾਰੈਂ ।
ਜਸੇ ਹੀਨ ਹੈ ਕੈ ਮੁਖੀ ਹੀਨ ਜੀਵੈਂ । ਪਰੈਂ ਵੇਜਕੈ ਮੈਂ ਜਬੈ ਮਿੱਤੁ ਬੀਵੈਂ ॥
੯॥ ਸਦਾ ਕੌਨ ਜੀਵੈ, ਮਰੈ ਬੰਸ ਬੀਤੇ । ਭਲੇ ਜੀਵ ਸੋਈ ਜਸੇ
ਜਾਂਹਿ ਲੀਤੇ-। ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਫੂਰੀ ਰਿਦੈ ਚੀਤ ਕੈ ਕੈ । ਭਯੋ ਸਾਖੀ
ਸੁਰਤਾ ਚੀਤ ਲੈ ਕੈ ॥੧੦॥ ਜਿਤੈ ਬੀਰ ਬਾਚੇ ਸਮੀਪੀ ਹਕਾਰੇ । ਖਡੀ ਧੀਰ
ਦੈ ਕੈ ਲਏ ਸੰਗ ਸਾਰੇ । ‘ਗੁਰੂ ਕੋ ਗਹੋ ਬਿੰਦ ਹੋ ਕੈ ਨਜੀਕੈ । ਯਧਨੋ ਜੇ ਨ
ਜਾਈ ਹਤੋ ਤੋ ਭਿ ਨੀਕੈ ॥੧੧॥ ਇਹੀ ਕਾਜ ਪੂਰੇ ਖਬੈ ਹੋਇ ਜਾਵੈ ।
ਚਲੈਂ ਸ਼ਾਹੂ ਕੇ ਤੀਰ, ਸਾਰੀ ਸੁਨਾਵੈਂ । ਲਹੈਂ ਮੌਜ ਭਾਰੀ ਧਨੀ, ਚੀਰ, ਘੋਰੀ
ਗਜੈ, ਪਾਲਕੀ ਆਦਿ ਸੋਭਾ ਨ ਬੋਰੇ ॥੧੨॥ ਸਖੀ ਭੋਗਿ ਸਾਰੇ ਘਰੇ ਬੈਠਿ
ਫੇਰੀ । ਕਰੇ ਕਾਜ ਕੇ ਓਜ ਤੇ ਏਕ ਬੇਰੀ। ਪੁਨੇ ਬੰਸ ਸਾਰੀ ਜਸੈ ਭੂਰ ਪਾਵੈ
ਸ਼ਰਾਬਾਨਿ ਪੀਵੈ ਕਬਾਬਾਨਿ ਖਾਵੈ ॥੧੩॥ ਇਮੰ ਭਾਖਿਕੈ ਸੰਗ ਲੀਨੇ
ਜੁਝਾਰੇ । ਨਵਾਲਾਨਿ ਪਜਾਲਾਨਿ ਮੇਲੀ ਉਦਾਰੇ । ਸਵਾਧਾਨ ਹੈ ਕੈ ਕਰੈਂ
ਸਸਤ੍ਰ ਤਜਾਰੀ । ਤੁਫੰਗਾਨਿ ਤੀਰਾਨਿ ਸਾਂਗੋਂ ਸੰਭਾਰੀ ॥੧੪॥ ਲਏ ਦੀਹ
ਨੇਜੇ, ਕਰਾਚੋਲ, ਭਾਲੇ । ਬਿਸਾਲੇ ਜੁਢਾਲੇ ਉਛਾਲੇ ਉਤਾਲੇ। ਕਸੈਂ ਦੋਇ
ਗੋਰੀ, ਪਲੀਤਾ ਮਿਲਾਵੈਂ । ਧਰੈਂ ਮੋੜ ਤੋੜਾ ਕਲਾ ਪੈ ਟਿਕਾਵੈਂ ॥੧੫॥
ਲਏ ਬਾਨ ਪੈਰੇ ਜਿਨ੍ਹੇ ਚਾਂਪ ਧਾਰੇ । ਹਯੈ ਪ੍ਰੇਰਿ ਕੈ ਧਾਇ ਚਾਲੇ ਅਗਾਰੇ ।
ਹਲਾਹੂਲ ਹੋਈ ਪਰਜੇ ਰੌਰ ਭਾਰੇ । ਗੁਰੂ ਬੀਰ ਬੀਕੇ ਖਟੇ, ਧੀਰ ਧਾਰੇ ॥
੧੬॥ ਗੁਰੂ ਓਜ ਕੇ ਆਸਰੇ ਮੋਦ ਧਾਰੇ । ਕਹੈਂ ‘ਆਇੰ ਆਗੈ ਤਬੈ ਲੋਹਿ

੧(ਮੈਨੂੰ) ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰੇਗਾ ਪਠਾਣਾਂ ਦਾ ਵੰਸ਼ ਹੈ (੧੦੧) ਨਿੰਦਾ ਕਰਨਗੇ । ੨ਤਾਂ ਭੀ ਵੰਗੀ (ਗਲ) ਹੈ । ੩ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਪੀਓ ਤੇ ਕਬਾਬਾਂ ਨੂੰ ਖਾਓ । ੪ਪਿਆਲੇ ਤੇ ਨਵਾਲੇ ਦੇ (ਇਕੱਠੇ ਖਾਲ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦੇ) ਬੜੇ ਮੇਲੀ । ੫ਤਲਵਾਰਾਂ । ੬ਓਏ । ੭(ਗੁਰੂ ਕੇ ਮੂਰਮੇ) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ।

ਮਾਰੈ' । ਤੁਫੈਗਾਨ ਬਾਰੂਦ ਗੋਰੀ ਮਿਲਾਏ । ਧਨੁਬਾਨ ਕੋ ਸੰਧਿ' ਚਾਹੈ
 ਚਲਾਏ ॥੧੭॥ 'ਜਬੈ ਨੇਰ ਢੁਕੇ ਮਿਲੈਂ ਤੁੰਡ ਵੇਨਾ । ਤਬੈ ਏਕ ਬਾਰੀ ਹਨੈ
 ਜੋਨ ਕੋਨਾ । ਦੜਾਦਾੜ ਗੋਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨੈ ਸੰਭਾਰੈ । ਤਛਾਮੁੱਛ ਕਾਟੈ ਜਬਾ
 ਕਾਠ ਆਰੈ' ॥੧੮॥ ਫਿਰੈਂ ਦੇਤਿ ਬਾਰਦ ਗੋਰੀ ਖਤੀਗਾ । ਦਏ ਦੀਹ ਨੇਜੇ
 'ਹਨੈ ਸੱਤ ਅੰਗਾ' । ਗੁਰੁ ਬੀਚ ਠਾਢੇ ਬਿਧੀਚੰਦ ਤੀਰੈ' । ਖਰੇ ਬਿੱਪ੍ਰ ਜਾਤੀ
 ਧਨੁ ਸੰਧਿ' ਤੀਰੈ ॥ ੧੯ ॥ ਕਰੇ ਨੈਨ ਸੋਹੇਂ, ਪਿਥੈਂ ਸੱਤ ਆਵੈਂ—ਹਨੈ ਏਕ
 ਬਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪਾਛ ਜਾਵੈਂ। ਲਈ ਮਾਰਿ ਸੈਨਾ, ਰਹੀ ਸੋਸ਼ ਬੋਰੀ । ਲਖੀ
 ਜਾਇ ਭਾਜੈ ਅਬੈ ਸ਼ਾਹੁ ਓਰੀ—॥੨੦॥ ਦਿਸ਼ਾ ਵੇਨ ਐਸੇ ਭਏ ਹਜਾਰ ਦੁੱਧੀ
 ਤਬੈ ਖਾਨਕਾਲਾ ਰਿਦੈ ਭੂਰ ਕ੍ਰੋਧੀ । ਬਡੇ ਮੋਲ ਕੇਰਾ ਤੁਟੀਰੀ ਚਲਾਯੋ। ਦਲੇ
 ਹੋਲ ਘਾਲਜੈ ਹਲਾਹੁਲ ਘਾਯੋ ॥੨੧॥ ਕਰਜੇ ਰੋਰ ਉਦੈ, ਮਹਾਂ ਸ਼ੋਰ ਮਾਚਜੈ।
 ਚਲਾਚਾਲ ਬੀਟੈ, ਰਿਦੈ ਰੋਸ ਰਾਚਜੈ । ਪਰੇ ਹੂਹ ਦੇ ਕੈ ਜਬੈ ਨੇਰ ਆਏ ।
 ਪਲੀਤੇ ਉਘਾੜੇ ਸੁ ਤੋੜੇ ਧੁਖਾਏ ॥ ੨੨ ॥ ਚਲੇ ਆਇੰ ਸੀਧੇ ਢੁਕੈਂ ਢੋਇ
 ਕੀਨੀ' । ਦੁਹੀ ਓਰ ਗੋਰੀ ਤਕੀ' ਛੋਰਿ ਦੀਨੀ । ਮਲੇਛਾਨਿ ਕੋ ਵਾਰ ਕੰਧੈ
 ਮਝਾਰਾ । ਗੁਰੁ ਬੀਰ ਬਾਰੇ ਨ ਬੀਕੋ ਸੁ ਬਾਰਾ' ॥੨੩॥ ਇਨ੍ਹੋਂ ਜੋ ਪ੍ਰਹਾਰੀ
 ਲਗੀ ਜਾਇ ਸਾਰੀ । ਗਿਰੇ ਜੰਗ ਮੈਂ ਅੰਗ ਭੰਗੇ ਸੁ ਮਾਰੀ । ਫੁਟਨੈ ਸੀਸ
 ਤੁੰਡੀ, ਟੁਟੀ ਜੰਘ ਬਾਂਹੂ । ਬਿਧੇ ਕੰਧ ਛਾਤੀ ਕਿਸੂ ਪੇਟ ਮਾਂਹੂ ॥ ੨੪ ॥ ਹਯੈ
 ਸੰਗ ਕੇਤੇ ਗਿਰੇ ਜੁੱਧ ਮਾਂਹੀ । ਮਰੇ ਤਾਤਕਾਲੀ ਉਠੇ ਫੇਰ ਨਾਂਹੀ । ਗੁਰੁ
 ਬਾਨ ਸੰਧੈਂ ਧਨੁ ਐਂਚਿ ਮਾਰੈਂ । ਜਿਤੇ ਹੋਤਿ ਆਗੇ ਸੁ ਪਾਵੈ ਪਧਾਰੈਂ ॥੨੫॥
 ਭਿੜਜੈ ਭੇੜ ਗਾਵੈ, ਦੜਾਦਾੜ ਡਾਰੋ। ਬਚੇ ਬੀਰ ਜੇਤੇ ਸੁ ਆਏ ਅਗਾਰੇ। ਹੁਤੋ
 ਖਾਨ ਕਾਲਾ ਹੰਕਾਰੀ ਬਿਸਾਲਾ। ਗੁਰੁ ਤੀਰ ਢੁਕਜੈ ਸੁ ਕ੍ਰੋਧੈ ਕਰਾਲਾ ॥੨੬॥

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਦਨ ਕੋ	ਅਰਥ—(ਸਾਹਿਬ) ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਦੇਖਿ ਬੱਧਿ ਬਿਧ* ਸੁੱਧ।	(ਜੀ ਦੇ) ਮੁਖ (ਰੂਪੀ) ਵੇਰ੍ਹਮਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਏਧੀ
ਤੁਰਕਨਿ ਸੰਗ ਬਿਰੁੱਧ ਕੈ	ਵਾਲਾ (ਭਾਈ) ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਵੇਖ ਕੇ ਤੁਰਕ
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਧਰਿ ਕ੍ਰੋਧ ।	ਵੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਆ ਕੇ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋਇਆ ।

*ਜੇੜ ਕੇ । *ਕਾਠ ਨੂੰ ਆਰਾ । *ਪਾਸ । *ਢੁਕ ਢੁਕਾ ਕੀਤੀ, ਭਾਵ ਅਗੇ ਵਧੇ । *ਤੋਕ ਕੇ ।
 *ਵਾਲ ਬੀ ਵਿੰਗਾ ਨਾ ਹੋਇਆ । *ਵੇਰ੍ਹਮਾਂ । ਬਿਧ ਬਦਨ ਕੋ=ਵੇਰ੍ਹਮਾਂ ਰੂਪੀ ਮੁਖ ਨੂੰ [ਸੰਸਾਰ,
 ਬਿਪ੍ਰ=ਚੰਦ] । *ਏਧਿ ਏਧ=ਏਧ ਏਧੀ ਵਾਲਾ (ਬਿਧੀ ਚੰਦ) । *ਵਿਰੁੱਧ ਕਰ ਕੇ । ਵਿਰੁੱਧ
 ਝਟਕੇ । ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਆਕੇ ।
 *ਪਾਸ—ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ।

ਬਿਧੀ ਚੰਦ* ਧਰ ਕ੍ਰੋਧਧ*,
ਧਨੁਕਰਿ ਉੱਧਧਿ*, ਧਾਰੋਂ ਸਰ
ਸੰਧਧ†। ਧਰ* ਮਨ ਬੁੱਧਧ*,
ਧਿਰ ਜਿਸ ਮੱਧਧ‡, ਧਿਰ*
ਅਰਿ ਮੱਧਧ°। ਧਰਾ** ਸੁ
ਜੁੱਧਧ°, ਧਰ ਸੁਰ ਸੁੱਧਧ°,
ਧਰਿ° ਰਿਪੁ ਬਿੱਧਧ°§।

ਧਸਕਤਿ ਜੋਧਧ, ਧਰਕਤਿ
ਬੋਧਧ* ਧਿਧਕਧ° ਕ੍ਰੋਧਧ
ਧਮਕਤਿ°॥ ੨੭ ॥

(ਹਾਂ ਉਸ) ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸਮਾਨ
(ਇਖਲਾਕੀ) ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਕੋਪਵਾਨ ਹੋਕੇ ਧਰੁਖ
ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ (ਤੇ ਚਿੱਲੇ ਤੇ ਵਿਚ) ਤੀਰ ਧਰਕੇ
ਸੰਨਿਆਂ। (ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦਾ) ਮਨ
ਧਰਮ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਹੈ, (ਹਾਂ) ਜਿਸ ਦਾ ਹਿਰਦਾ
ਧਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਧੀਰਜ ਨੂੰ, (ਤੇ ਜੋ) ਵੇਰੀ ਨੂੰ
ਦਲ ਸਿੱਟਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮੀ ਹੈ, (ਉਸ ਨੇ) ਜੁੱਧ
ਧਰਮਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ, ਭਾਵ ਜੁੱਧਵਿਚ ਉੱਮਲ
ਪਿਆ (ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਰੀ ਦੀ) ਬਹੁੱਲਤਾ ਦੀ
(ਬੀ) ਪੂਰੀ ਸੁਧ ਹੈ (ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਚੁਣ
ਦੁਣ ਕੇ) ਵੇਰੀ ਦੇ ਸਿਰਕਰਦੇ ਵਿੰਨ੍ਹ ਸਿਟੇ।

(ਅਤੇ ਹੋਲਾ ਕਰਕੇ) ਜੋਧਿਆਂ ਵਚ ਧਸਦਾ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਠੀਏ (ਸੁਰਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲ)
ਧੜਕਾਉਂਦਾ, ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ (ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ) ਧਕੇ-
ਲਦਾ ਤੇ ਧਮਕਾਉਂਦਾ (ਜਾ ਰਿਹਾ) ਹੈ।

*ਧਰਿ ਕ੍ਰੋਧਧ=ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਇਖਲਾਕੀ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਕੋਪਵਾਨ ਹੋਕੇ। [ਧਰ=ਵਿਸ਼ਨੂੰ
(ਸਮਾਨ)]। ਕ੍ਰੋਧ ਕੋਪਵਾਨ। ਧ=ਧਰਮ, ਇਖਲਾਕ] (ਅ) ਗੁੱਸਾ ਧਾਰ ਕੇ। *ਧਰੁਖ।
*ਉੱਚ। ਉਲਟਕੇ। ਉੱਚਾ ਕਰਕੇ [ਮਿਸ: ਉਦ੍ਰੁਤ]। *ਦੇਖ ਕੇ, ਧਰਕੇ। *ਸੰਨਿਆ, ਜੋੜਿਆ।
*ਧਰਮ। *ਗਿਆਨ ਧਾਰਨੇ ਵਾਲਾ, ਗਿਆਨੀ [ਬੋਧ+ਧ]। *ਜਿਸ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ
ਹੈ ਧੀਰਜ [ਧਿਰ=ਧੀਰਜ। ਮੱਧ=ਹਿਰਦਾ। ਧ=ਧਾਰਨੇ ਵਾਲਾ]। *ਧੜੇ ਵਾਲਾ। ਧੜੇ ਦਾ
ਪੱਕਾ। ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮੀ। *ਮਿਧ ਦੇਣਾ, ਦਲ ਸੁੱਟਣਾ। *ਧਾਰਿਆ, ਕੀਤਾ। *ਜੁੱਧ ਧਰਮ [ਜੁੱਧ=
ਜੰਗ+ਧ=ਧਰਮ]। (ਅ) ਜੁੱਧ ਧਰਮੀ ਵਿਚ (ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ)। *ਧਰ ਸੁਰ ਨਾਂ ਰਹੀ
ਯਾ 'ਧਰ ਸੁਰ ਨਾਂ ਰਹੀ' ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਫੌ ਦੇ ਮੰਦਾਜ਼ਾ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦੀ ਭਾਵ
ਬਹੁੱਲਤਾ। ਧਰ ਸੁਰ ਸੁੱਧਧ= (ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਵੇਰੀ ਦੀ) ਬਹੁੱਲਤਾ ਦੀ ਸੁਧ ਹੈ। ਸੁੱਧਧ=
ਸੰਪੂਰਨ ਸੁੱਧ ਹੈ [ਸੁੱਧ=ਖਬਰ। ਧ=ਸੰਪਤੀ, ਪੂਰਣਤਾ]। (ਅ) ਸੁਧ ਸੁਰ ਧਾਰ ਕੇ=ਉੱਚੀ
ਬੋਲ ਕੇ, ਲਲਕਾਰ ਕੇ। (੮) ਪਾ:-ਧਰਿ ਸਰ ਸੁਧਧਿ=ਸੁਧ ਤੀਰ ਧਾਰ ਕੇ। *ਧਰ ਲੈਣਾ।
ਅੱਗੇ ਲਾ ਲੈਣਾ। ਮਾਰਨਾ, ਵਿੰਨ੍ਹਣਾ। *ਧੜੇ ਵਢੇ, ਸਿਰਕਰਦੇ। *ਧੋਧ=ਧੀਰਜ। ਧ=
ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ=ਧੀਰਜ ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਹਠੀਏ। (ਅ) ਲਲਕਾਰਦਾ ਹੈ। *ਧਿਧਕਧ=
ਧਿਧਕਤਿ=ਧਕੇਲਦਾ ਹੈ। *ਧਮਕਾਉਂਦਾ ਹੈ। *ਛਾਪੇ ਵਿਚ ਇਹ 'ਬਿਧੀ ਚੰਦ' ਪਦ ਨਹੀਂ
ਹੈ, ਲਿਖਤੀਆਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਰ ਛੰਦ ਦੀ ਚਾਲ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠ 'ਬਿਧਿ' ਏਏ ਹੋਵੇ, ਜਿਸਦਾ
ਪ੍ਰਯਾਜ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਹੈ। ਨੋਟ:-ਬਿਧਿ ਧਰਿ ਕ੍ਰੋਧਧ। †ਪਾ:-ਧਰ ਸੁ ਮਿਧ ਧਧ।

‡ਪਾ:-ਧਰ ਮਨ ਬੁੱਧਧ ਧਰਜ ਸਮਧਧ। (ਅ) ਧਿਰਜ ਸਮੱਧਧ। §ਪਾ:-ਬਿਧਧ=ਵਿੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ।

¶ਛੰਦ ਦੀ ਚਾਲ ਮੁਜਬ ਇਹ ਪਦ ਇਥੇ ਵਾਧੂ ਹੈ। 'ਧਿਧਕਧ ਕ੍ਰੋਧਧ' ਦੀ ਥਾਵੇਂ
'ਧਮਕਤਿ ਕ੍ਰੋਧਧ' ਸੁੱਧ ਪਾਠ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਪਾ:-ਧਕ ਧਕ ਸੁੱਧਤਿ ਧਮਕਤਿ-ਬੀ ਹੈ।

ਚਾਰਗੀ ਛੰਦ ॥ ਤੁਢੇਗੀਂ । ਉਤੀਗੀਂ । ਉਠਾਈ । ਚਲਾਈ ॥ ੨੮ ॥ ਕਮਾਨੈਂ ।
ਸੁ ਤਾਨੈਂ । ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ । ਸੰਘਾਰੈਂ ॥ ੨੯ ॥ ਝਾਰੈਂ । ਪ੍ਰਚਾਰੈਂ । ਉਭਾਰੈਂ । ਦੁਧਾਰੈਂ
॥ ੩੦ ॥ ਪ੍ਰਚੰਡੇ । ਉਮੰਡੇ । ਘਮੰਡੇ । ਸੁ ਖੰਡੇ ॥ ੩੧ ॥ ਮਹਾਨੇ ।
ਪ੍ਰਹਾਨੇ । ਭਯਾਨੇ । ਪਲਾਨੇ ॥ ੩੨ ॥ ਸਾਬਾਸ ਛੰਦ ॥ ਚਲਤਿ ਖਤੰਗਹਿ ।
ਭਟ ਤਨੁ ਭੰਗਹਿ । ਬਰਨ ਸੁਰੰਗਹਿ । ਗਿਰਤਿ ਤੁਰੰਗਹਿ ॥ ੩੩ ॥
ਗਹਿਤਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨਹਿ । ਖਿਚਕਰਿ ਮਜਾਨਹਿ । ਬਲ ਕਰਿ ਬਾਹਤਿ । ਰਨ ਭਿਰ
ਗਾਹਤਿ ॥ ੩੪ ॥ ਹਤਿ ਹਤਿ ਗੋਰਨਿ^੧ । ਮਰਿ ਜੁਗ ਓਰਨਿ^੨ । ਧਰ ਪਰ
ਛਾਰਤਿ । ਫਿਰ ਫਿਰ ਮਾਰਤਿ ॥ ੩੫ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਰਤਿ । ਹਯ ਨਿਜ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ।
ਕਰਖਤਿ ਚਾਂਪਹਿ^੩ । ਕਰਿ ਬਲ ਆਪਹਿ ॥ ੩੬ ॥ ਤੁਰਕ ਨਿਬੇਰਤਿ । ਗਿਰਿ
ਗਿਰ ਟੇਰਤਿ । ਪਰਤਿ ਕਰਾਹਤਿ । ਜਲ ਕਹੁ ਚਾਹਤਿ ॥ ੩੭ ॥ ਨਭ
ਮਹਿ ਹੂਰਨਿ । ਪਿਖਿ ਬਰ ਸੂਰਨਿ । ਰਖ ਜਿਨ ਚੰਚਲਾਨਚਤਿ ਦ੍ਰਿਗੰਚਲ^੪ ॥
੩੮ ॥ ਸੁਭਤਿ ਸੁ ਅੰਜਨ^੫ । ਕਰਿ ਮਨ ਰੰਜਨ । ਨਚਤਿ ਸੁ ਖੰਜਨ^੬ ।
ਕਰ ਜਨੁ ਕੰਜਨ^੭ ॥ ੩੯ ॥ ਭਟ ਬਰ ਟੋਲਤਿ^੮ । ਚਰਬ ਤਮੋਲਤ^੯ ।
ਹਾਸੇ ਹਾਸਿ ਬੋਲਤਿ । ਹਰਖਾਤਿ ਡੋਲਤਿ ॥ ੪੦ ॥ ਕਰਤਿ ਬਧਾਇਨਿ^{੧੦} । ਬਹੁ
ਚਿਤ ਚਾਇਨ । ਕਰ ਮਹਿਦੀ ਜੁਤਿ । ਬਰ ਨਹੁ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ^{੧੧} ॥ ੪੧ ॥
ਦਹਕਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੁਗ ਸੈਨ ਕੋ ਰਣ ਮਾਰਜੋ ਘਮਸਾਨ । ਨਿਬਾਰਿ ਗਏ
ਬਹੁ ਸੂਰਮਾ ਆਪਸ ਮੈਂ ਲਰਿ ਹਾਨ ॥ ੪੨ ॥ ਨਰ ਤੁਰੰਗ ਗਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੋ
ਲਾਗੇ ਬਡ ਅੰਬਾਰ । ਭੀਖਨ ਭਯੋ ਸਥਾਨ ਸਭਿ ਲਾਲ ਰੋਗ ਕੋ ਧਾਰਿ ॥
੪੩ ॥ ਆਮਿਖ ਆਤ੍ਰਨਿ ਮਿੱਥ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਕੇਰ ਪ੍ਰਵਾਹ । ਭਈ ਅਧਿਕ
ਦੁਰਗੰਧਤਾ ਗਨ ਹਾਡਨਿ ਜੁਤੇ ਤਾਹਿ ॥ ੪੪ ॥ ਐਂਚਤ ਮਾਸ ਗੁਮਾਇ ਗਨ
ਲਰਿ ਆਪਸ ਮਾਹਿ ਸ਼ਾਨ : ਚਾਟਾਤ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਮੀਝ ਕੋ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਤਿ ਕਾਰਿ
ਖਾਨ ॥ ੪੫ ॥ ਕੀਕ ਬੀਕ ਟੋਲਤਿ ਉਡਾਤ, ਕਾਕ ਖਾਹਿ ਬਹੁ ਟਰਿ । ਗਿੱਧ
ਬਿੱਧ ਭਰਮਹਿ ਟਿਕਹਿ ਮਾਨਵ ਹਯਾਨ ਉਧੇਰ^{੧੨} ॥ ੪੬ ॥ ਕਹੋਂ ਕਹਾਂ

^੧ਵੀਗਾਰਦੇ ਹਨ । ^੨ਤ੍ਰਿਖੇ (ਮੁਟੇ) ਉਮਡ ਆਏ । ^੩ਦੀਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ (ਲਗੇ) । ^੪ਬੜੇ ਹੀ ਮਾਏ ।
^੫ਜੇ ਡਰੇ ਸੋ ਵੇੜ ਗਏ । ^੬ਗੋਲੀਆਂ । ^੭ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਵੇਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ (ਦਿਆਂ) ਨੂੰ । ^੮ਵਿਚਰੇ ਹਨ
ਧਨੁਖ ਨੂੰ । ^੯ਪਲਕਾਂ । ^{੧੦}ਸੂਰਮਾ । ^{੧੧}ਮਸੇਲ ਵਰਗੇ (ਨੇੜ) । ^{੧੨}ਦਬ ਮਾਨੋਂ ਕਵਲ ਹਨ ।
^{੧੩}ਸੂਰਮੇ ਵਰਾਂ ਨੂੰ ਟੋਲਦੀਆਂ ਹਨ । ^{੧੪}ਚਬਦੀਆਂ ਹਨ ਪਾਨ । ^{੧੫}ਵਧਾਈਆਂ ਵਿਦੀਆਂ ਹਨ ।
^{੧੬}ਨਹੀਆਂ ਦੀ ਬਨਾਵਟ ਜਾ ਸੋਭਾ ਬੜੀ ਦੁਹਣੀ ਹੈ । ^{੧੭}ਉਧੇੜ ਕੇ ।

ਲਗਿ ਜੇਗ ਕੋ ਲਰਤਿ ਬਾਹਿਨੀ ਦੋਇ । ਮ੍ਰਿਤਕ ਭਏ ਕੁਛ ਬਚ ਰਹੇ ਨਰ
ਗਿਨਤੀ ਕੇ ਜੋਇ ॥ ੪੭ ॥ ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਅਰੁ ਗੁਰੁ ਕੋ ਭਯੋ ਸਮੁਖ ਜਿਮ
ਜੁਧ । ਸੁਨਹੁ ਸੰਤ ਮਨ ਦੇ ਸਭੈ ਕਰਿਕੈ ਸੁਧਿ ਸੁ ਬੁਧਿ ॥ ੪੮ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਦੇ ਅਠਣਵਾਂ ਰਾਮੇ 'ਜੇਗ' ਪੁਨਰ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੦ ॥

੩੯. [ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਬੋਧ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਲਗੀ ਸੈਨ ਸੋਂ ਸੈਨ ਤਬਿ ਹੱਥਜਾਰਨ ਕਹੁ ਮਾਰਿਕਾਲੇਖਾਂ ਸਨ-
ਮੁਖ ਗਯੋ ਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਿਹਾਰਿ ॥ ੧ ॥ ਬੋਧਈ ॥ ਚੈਚਲ ਕਰਤਿ ਭੁੰਦੀਗਾ
ਨਚਾਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਸਨਮੁਖ ਆਯੋ । ਪਹੁੰਚਯੋ ਨਿਕਟਿ ਧਨੁਖ
ਸੰਭਾਰਤਿ । ਖਰ ਖਪਰਾ ਗੁਨ ਮਹਿ ਸੰਚਾਰਤਿ^੧ ॥ ੨ ॥ ਗੁਰਨਿ ਬੰਗਾਰਤਿ
ਬਾਕ ਉਚਾਰੇ । 'ਪ੍ਰਿਥਮ ਤੁਮਹੁ ਬਹੁ ਖਾਨ ਸੰਘਾਰੇ' ਜੇ ਤੀਰਨ ਕੋ ਅਧਿਕ
ਚਲਾਵਤਿ । ਸਭਿ ਮਹਿ ਬਡ ਬਲਵਾਨ ਕਹਾਵਤਿ ॥ ੩ ॥ ਅਬਿ ਮੈਂ ਚਲਿ
ਆਯੋ ਤੁਮ ਓਰਾ । ਕਾਲੇਖਾਨ ਨਾਮ ਲਖਿ ਮੇਰਾ । ਤੁਮ ਕੋ ਪਕਰਾਨਿ
ਸ਼ਾਹੁ ਪਠਾਯੋ । ਬਹੁ ਲਸਕਰ ਲੇ ਚਢਿ ਮੈਂ ਆਯੋ ॥ ੪ ॥ ਕੈ ਸਭਿ ਕੋ ਪਲਟਾ
ਰਣ ਲੈ ਹੋਂ । ਨਾਹਿ ਤ ਪ੍ਰਾਨ ਆਪਨੇ ਦੇ ਹੋਂ । ਸਾਵਧਾਨ ਹੁਇ ਸਹੁ
ਮਮ ਬਾਨਾ । ਹਭੋਂ ਮਹਾਂ ਤੀਖਨ ਹਿਤ ਹਾਨਾ^੨ ॥ ੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਸੁਨਿ ਮੁਸਕਾਏ । 'ਜਿਸ ਮਗ ਪੂਰਬ ਤੁਰਕ ਪਠਾਏ । ਸੋ ਅਬਿ ਬੰਦ ਨਹੀਂ
ਕੁਛ ਭਯੋ । ਸਭਿਨਿ ਆਇ ਭਟ ਰਣ ਕਰਿ ਲਯੋ ॥ ੬ ॥ ਨਾਸਹਿ ਸ਼ਾਹੁ
ਬਾਹਿਨੀ ਸਾਰੀ । ਹਮ ਠਾਂਢੇ ਅਬਿ ਤੋਹਿ ਅਗਾਰੀ । ਜਸੁ ਬਿੰਦ੍ਰਾ ਤੀਰਨਿ
ਕੀ ਪਾਈ । ਸੋ ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਦੇਹੁ ਦਿਖਰਾਈ ॥ ੭ ॥ ਪੂਰਬ ਸਹੈ ਵਾਰ
ਸਰ ਤੋਰਾ । ਪੀਛੇ ਕਰਹੁ ਬਿਲੋਕਨ ਮੇਰਾ^੩ । ਇਮ ਸੁਨਿਤੈ ਸ੍ਰੁਤਿ ਲਉ ਧਨੁ
ਤਾਨਾ^੪ । ਬਲ ਤੇ ਤਜਾਗਯੋ ਤੀਖਨ ਬਾਨਾ ॥ ੮ ॥ ਛੋਰਤਿ ਬੋਲਯੋ ਕਾਲੇ-
ਖਾਨਾ । 'ਲੇਹੁ ਪਤਾ ਜਿਮ ਵਿੰਦ੍ਰਾਵਾਨਾ । ਮਾਰਾ ਹੀ ਜਾਨਹੁ ਧਰਾ^੫
ਗਿਰਯੋ' । ਆਵਤਿ ਸਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਿਹਰਯੋ ॥ ੯ ॥ ਮਸਤਕ ਛੁਵਤਿ ਸੁ ਗਯੋ
ਅਗਾਰੇ । ਖਰ ਖਪਰਾ ਕੁਛ ਮਾਸ ਉਤਾਰੇ । ਬੰਦ ਰਕਤ ਕੀ ਨਿਕਸੀ ਲਾਲਾ
ਮਨਹੁ ਤਿਲਕ ਜੈ ਕੋ ਲਗਿ ਭਾਲ^੬ ॥ ੧੦ ॥ ਰਿਦੈ ਰ੍ਹੋਧ ਤਬਿ ਦੂਨ

^੧ਚਿਹੋਵਿਚ ਰੋੜਦਾ ਹੈ। ^੨ਵੇਰ ਮੇਰਾ ਤੀਰ(ਚਲਦਾ) ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋ । ^੩ਠੀਨਾਂ ਤਕ ਧਨੁਖ ਖਿੱਚਿਆ ।
^੪ਧਰਤੀ ਤੇ । ^੫ਮਾਨੋਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਜੈ ਦਾ ਤਿਲਕ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ (ਕੈਸੀ ਉਪਮਾ, ਕਮਾਲ ਦੀ
ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਾਮਲ ਕਵਿ ਨੇ) ।

ਚਉਨਾ । ਕਰਜੇ ਨਿਕਾਸਨ ਸਰ ਖਰ ਤੂਨਾ^੧ । ਤੁਰਨ ਪੁਰਿ^੨ ਕਾਨ ਲਗਿ
ਮਾਰਾ । ਪਿਖਿ ਸਰੂਪ ਕੋ ਡਰ ਬਹੁ ਧਾਰਾ ॥ ੧੧ ॥ ਤਾਨਤਿ ਧਨੁ ਕੋ ਟਰਿ
ਕਰਿ ਚਾਲਾ । ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਬਾਜੀ^੩ ਬਹੁ ਬਲਵਾਲਾ । ਛੁਟਜੇ ਤੀਰ ਗੁਰ ਕਰ ਤੇ
ਐਸੇ । ਬਿਖਧਰ^੪ ਰਿਸ ਧਰਿ ਉਡਿਗਾ ਜੈਸੇ ॥ ੧੨ ॥ ਤੁਰਕ ਗਯੋ ਬਚਿ,
ਤੁਰੰਗ ਸੰਘਾਰਜੇ । ਲਗਜੇ ਉਦਰ ਮਹਿ ਪਾਰ ਪਧਾਰਜੇ ॥ ੧੩ ॥ ਕਾਲੇਖਾਨ
ਉਤਰ ਕਰਿ ਖਰਜੇ । ਅਪਨਾ ਆਪ ਸੰਭਾਰਨ ਕਰਜੇ । ਕਹਤਿ ਭਯੋ^੫ ਅਬਿ
ਹੋਤਿ ਅਨੀਤੀ । ਜੇ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਜੰਗ ਕੀ ਰੀਤੀ ॥ ੧੪ ॥ ਖਰੋ ਧਰਾ
ਪਰ ਮੈਂ ਹਯ ਬਿਨਾ । ਤੁਮ ਚਢਿ ਰਹੇ ਬੇਗ ਜਿਸ ਘਨਾ^੬ । ਜੇ ਕਰਿ ਸਮ
ਹੁਇ ਰਣ ਕੋ ਕਰਹੁ । ਤਜਹੁ ਤੁਰੰਗ ਚਰਣ ਪਰ ਬਿਰਹੁ ॥ ੧੫ ॥ ਤੋ ਮੈਂ
ਕਰੋਂ ਖੜਗ ਸੰਗ੍ਰਾਮਾ । ਤਕਿ ਬਹੁ ਦਾਵ ਦਹਿਨ ਅਰੁ ਬਾਮਾ^੭ । ਜੇ ਨਹਿ
ਮਾਨਹੁ ਚਹੁ ਸੰਘਾਰਾ । ਤੋ ਕਰਿ ਲੇਹੁ ਆਪਨੋ ਵਾਰਾ ॥ ੧੬ ॥ ਜਥਾ ਪ੍ਰਥਮ
ਭਾ ਤੀਰਨਿ ਸੰਗ । ਤਥਾ ਖੜਗ ਕੋ ਚਹੀਯਹਿ ਜੰਗ । ਹੋਇ ਬਰਾਬਰ
ਹੋਰਹੁ ਵਾਰ । ਅਪਨੋ ਕੀਜੈ ਬਲ ਸੰਭਾਰਿ^੮ ॥ ੧੭ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾਲੇ-
ਖਾ ਬੈਨ । ਤਜਜੇ ਤੁਰੰਗ ਜਿਨਹੁ ਕੁਛ ਭੈ ਨ । ਕਹਜੇ 'ਤੋਹਿ ਚਿਤ ਹੋਸ
ਨ ਰਹੈ' । ਲਰਹਿ ਤਥਾ ਜਿਮ ਅਬਿ ਤੂੰ ਚਹੈ ॥ ੧੮ ॥ ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਦੋਨਹੁ
ਕਰ ਧਾਰੀ । ਭਏ ਸਮੁਖ ਦੋਨਹੁ ਭਟ ਭਾਰੀ^੯ ਦੁਲ ਕੇ ਦੋਨਹੁ ਸਰਦਾਰ।
ਦੋਨਹੁ ਕੈ ਉਤਸਾਹ ਉਦਾਰ ॥ ੧੯ ॥ ਦੋਨਹੁ ਬੀਰ ਬੀਰਰਸ ਢਰੇ ।
ਦੋਨਹੁ ਦਾਵ^{੧੦} ਜੰਗ ਕੋ ਕਰੇਂ । ਦੋਨਹੁ ਕੇ ਆਨਨ ਪਰ ਲਾਲੀ । ਦੋਨਹੁ
ਵਿੰਦਨਾਵਾਨ ਬਿਸਾਲੀ ॥ ੨੦ ॥ ਦੋਨਹੁ ਜੀਤਨ ਕੇ ਅਭਿਲਾਖੀ । ਦੋਨਹੁ
ਕੇ ਦਲ ਦੇਖਤਿ ਆਖੀ । ਦੋਨਹੁ ਇਤ ਉਤ ਬਿਚਰਨ ਲਾਗੇ । ਦੋਨਹੁ
ਬਾਮ ਦਾਇੰ ਹੁਇ ਆਗੇ ॥ ੨੧ ॥ ਦੋਨਹੁ ਪਟੇਬਾਜ਼ ਕੀ^{੧੧} ਵਿੰਦਨਾ । ਕਰਿ
ਕਰਿ ਦੋਨਹੁ ਚਾਹਤਿ ਛਿੰਦਨਾ^{੧੨} । ਦੋਨਹੁ ਚਰਨ ਚਲਾਕੀ ਕਰੇਂ । ਵਾਰ
ਰੋਕ ਦੋਨਹੁ ਢਿਗ ਅਰੇਂ ॥ ੨੨ ॥ ਸਿਪਰ ਸਿਪਰ ਸੇਂ ਦੋਨਹੁ ਭੋਗ ਕਰ^{੧੩}
ਦੋਨਹੁ ਚਮਕਤਿ ਸਮਸ਼ੋਰ^{੧੪} । ਜੁਟੇ ਬੀਰ ਦੋਨਹੁ ਸਮ ਸ਼ੇਰ । ਜਨੁ ਦੋਨਹੁ

^੧ਭੱਥੇ ਵਿਚੋਂ [ਸਿਸ, ਤੂਣ=ਭੱਥਾ] । ^੨ਖਿਚ ਕੇ । ^੩ਪੋਤਾ ਵੇਰ ਲਿਆ । ^੪ਧੰਪ । ^੫ਬੜੇ ਵੇਗ
ਵਾਲੇ (ਘੋੜੇ) ਤੇ । ^੬ਸਜਿਓਂ ਖੇਬਿਓਂ । ^੭ਹਵਸ ਨ ਰਹਿ ਜਾਏ । ^੮ਗੱਤਕੇ ਦੀ । ^੯ਕੱਟਿਆ ।
^{੧੦}ਹੱਥ ਵਿਚ ਵੇਹਾਂ ਦੇ । ^{੧੧}ਤਲਵਾਰਾਂ । ^{੧੨}ਪਾ:—ਚਾਵ ।

ਬਲਿ ਬਿਖਭ ਬਝੇਰੈ ॥ ੨੩ ॥ ਸਿੰਗ ਖੜਗ ਤੇ ਦੋਨਹੂੰ ਅਰੇ* । ਮਨਹੁ
ਮਸਤ ਦੈ ਕੁੰਜਰੈ ਭਿਰੇ । ਕੁੰਜਦੰਡਨ ਹੈਂ ਸੰਭਾ ਜਿਨ ਕੇ । ਤੀਛਨ ਦਸਨ
ਅਸਿਨਿ ਬਝ ਜਿਨ ਕੇ ॥ ੨੪ ॥ ਕਾਲੇਖਾਂ ਓਛਰੈ ਬਲ ਧਾਰੇ । ਖੜਗ ਓਭਾਰਿ
ਰੁਰੂ ਲਲਕਾਰੇ । 'ਰਹੁ ਠਾਂਢੇ ਮਾਰੈ ਅਬਿ ਜਾਨਿ । ਨਹਿ ਜੈ ਹੈਂ ਅਬਿ
ਲੈ ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਨ' ॥ ੨੫ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਅਧਿਕ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਧਾਰੀ । ਕਰਤਿ
ਚਲਾਕੀ ਸਿੰਪਰ ਅਗਾਰੀ । ਰੋਕਿ ਵਾਰ ਨਿਜ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰਾ । ਕਾਲੇਖਾਨ
ਤਬੈ ਬਲ ਧਾਰਾ ॥ ੨੬ ॥ ਲਿਯੋ ਖੜਗ ਪਰ ਖੜਗ ਜੁ ਮਾਰਾ । ਨਿਕਸਤਿ
ਭਈ ਬਿੰਦ ਚਿਨਗਾਰਾ । ਮਾਨਹੁ ਚਮਕਤਿ ਰੈਨ ਟਨਾਨੇ । ਟੁਟੇ ਨ ਦੋਨਹੂੰ
ਬਚੇ ਮਹਾਨੇ ॥ ੨੭ ॥ ਗਯੋ ਫਰਕ ਕਰਿ ਕਾਲੇਖਾਨ । ਭਯੋ ਨਿਫਲ ਦੈ
ਵਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ । ਬਕਤਿ ਨ ਦੋਨਹੂੰ ਜਧਾ ਭਾਰੀ । ਪੁਨ ਅਭਿਲਾਖਤਿ
ਕਰਨਿ ਪ੍ਰਹਾਰੀ ॥ ੨੮ ॥ ਲਾਇ ਘਾਤ ਪੁਨ ਢੁਕੈ ਨੇਰ । ਦੋਨਹੂੰ ਕੀਨਿ
ਭੀਮ ਭਟ ਭੇਰੈ । ਅੰਤਹਿਪੁਰ ਹੋਰਤਿ ਹੈਂ ਸਾਰਾ । ਤ੍ਰਾਸ ਤੁਰਕ ਬਿੰਦਨਿ
ਤੇ ਧਾਰਾ ॥ ੨੯ ॥ ਗੁਰੂ ਬੀਰ ਅਰੁ ਤੁਰਕ ਜਿ ਬਾਰੇ* । ਰਣ ਹੋਰਤ ਸੰਸੈ
ਚਿਤ ਰਾਚੇ । ਅਰੈ ਤੁਰਕ ਨਹਿ ਮਾਰੈ ਗਯੋ । ਘਾਤ ਖੜਗ ਕੋ ਫਿਰਿ
ਫਿਰਿ ਕੀਯੋ ॥ ੩੦ ॥ ਬਿਧੀਦੈ ਆਦਿਕ ਬਡ ਜੋਧਾ । ਪਿਖਹਿ ਤੁਰਕ
ਉਰ ਬਾਢਹਿ ਕ੍ਰੋਧਾ । ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਕੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਨੀ । ਚਾਹਤਿ ਭਏ
ਕਰਨਿ ਰਿਪੁ ਹਾਨੀ ॥ ੩੧ ॥ ਆਇ ਪਰੈ ਕਰਿ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰਾ ਕਾਲੇਖਾਨ

*ਬੜੇ ਬਲੀ ਏਲ ਹਨ ਮਾਨੇ । ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੁਪੀ ਸਿੰਗਾਂ ਨਾਲ । ਹਾਥੀ । ਕੁੰਜਦੰਡ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
(ਮਾਨੇ) ਸਿੰਭਾਂ ਹਨ । ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੁਪ ਤਿੱਧੇ ਦੇਂਦੇ ਹਨ । ਰੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ । ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਤਲਵਾਰ
ਦੀ ਮਾਰ ਨੋ ਲਈ ਤਾਂ..... । ਵਿੱਥ ਕਰ ਗਿਆ । ਵੇਹਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ (ਵੇਰ) ਭਿਆਨਕ
ਭੇੜ (ਮੁਕਾਬਲਾ) । ਘਰ ਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਬੀ ਤੋਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੋਧੇ ਤੇ
ਤੁਰਕ ਜੋ ਬਚ ਰਹੇ ਸਨ, (ਸਾਰੇ) ।

*ਦੇ ਸੂਰਮਗਤੀ ਵਿਚ ਤੁਲਵੇਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਦੁਪਕ ਬੰਨ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ, ਲਜੂਪਮਾਂ ਦਾ
ਦੁਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹੋਂਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਵਿ ਜੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਇੱਧਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵੇਰੀ
ਸਰੀਰਕ ਸੂਰਮਗਤੀ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਕਮ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਗੋਇਆ ਉਸ ਪਰ ਫਤਹ ਪਾਉਣੀ ਇਕ
ਭਾਰੀ ਬੀਰਤਾ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ, ਇਹ ਧੁਨੀ ਵਿਚ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਭਾਵ ਦੱਖਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ।
ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਵਿ ਜੀ ਆਪ ਦੇ ਬਲ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ ਮਾਣੁਖੀ ਕਮਾਲ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ;
ਤੇ ਉਪਮਾਂ ਵੇਖ ਵਿਚ ਬੀ ਚਾਹੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਬੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੜਨ ਤੇ ਭਿੜਨ
ਦੇ ਇਕ ਇਕ ਅੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂਤੇ ਦੁਸ਼ਨ ਪਿਆ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ ।

ਮਹਾਂ ਬਲ ਧਾਰਿ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਢਾਲ ਸੈਭਾਲਿ । ਵੇਕਿ ਵਾਰ ਕੋ
ਮਾਰੀ ਭਾਲ^੧ ॥ ੩੨ ॥ 'ਬਲ ਤੇ ਹਨੀ, ਗਿਰਨ ਲਗਿ ਪਾਛੇ । ਕਰਾਚੋਲ
ਸਾਹਜੋ ਤਬਿ ਆਛੇ^੨ । ਬਿਹਬਲ ਤੇ ਨ ਬਚਾਯੋ ਗਯੋ । ਲਗਜੋ ਸੀਸ ਚੀਰਤਿ
ਸੁਪ ਭਯੋ ॥ ੩੩ ॥ ਏਕੈ ਆਖ ਏਕ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਨ।ਇਕ ਕਰ, ਇਕ ਪਗ, ਖੰਡ
ਸੁਦੋਨ^੩ । ਅਰਧੋ ਅਰਧ ਸੁ ਚੀਰਨ ਕਰਤੀ । ਪੁਨ ਤਰਵਾਰ ਬਰੀ ਕੁਛ
ਧਰਤੀ ॥ ੩੪ ॥ ਹੁਇ ਜੁਗ ਖੰਡ^੪ ਪਰੇ ਤਰਵੇਤੇ । ਗਯੋ ਭਿਸਤ ਕੋ ਭਾ
ਪੁਖਵੇਤੇ । ਦੇਖਤਿ ਜੈ ਜੈ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ।ਬਜ੍ਜੋ ਫਤੇ ਕੋ ਅਧਿਕ ਨਗਾਰਾ॥
੩੫ ॥ ਬਚੇ ਤੁਰਕ ਕੁਛ ਚਲੇ ਪਲਾਈ । ਭੂਪ ਬਿਨਾ ਕੋ ਕਰੈ ਲਰਾਈ ।
ਤਜਿ ਰਣਖੇਤ ਨਿਕੇਤ ਸਿਧਾਰੇ । ਦਈ ਸਭਿਨਿ ਕੀ ਸੁਧ 'ਰਲ ਮਾਰੇ'
॥ ੩੬ ॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਬਿਧਵਾ ਗਨ ਤੁਰਕਾਨੀ । ਸਿਰ ਮੁਖ ਪੀਟਤਿ ਦੁਖੀ
ਮਹਾਨੀ । ਉਤ ਕਾਬਲ ਅਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇਸ਼ । ਚਾਕਰ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਨਗਰ
ਅਸ਼ੋਸ਼॥੩੭॥ ਸ਼ੋਕ ਬਾਸ ਕਰਿ^੫ ਬਿਚ ਤੁਰਕਾਨੇ।ਭ੍ਰਾਤ ਪਿਤਾਦਿ ਬੰਧੁਜਿਨ
ਹਾਨੇ^੬। ਕਿਸ ਕੋ ਪੁੱਤ੍ਰ, ਭਤੀਜਾ ਕਾਂਹੂ । ਭਏ ਮੰਘਾਰਲ ਸੰਘਰ ਮਾਂਹੂ॥੩੮॥
ਗੁਰੁ ਖੀਰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਭਾਰੀ । ਬਚਜੋ ਕੌਨ ਜੋ ਗਯੋ ਅਗਾਰੀ । ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ
ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਓਕ^੭ । ਕੀਨ ਅਖਾਰੋ ਕੰਜਰ ਸ਼ੋਕ^੮ ॥ ੩੯ ॥ ਨਾਇਣ ਦੇਤਿ
ਤਲੀਮਨ ਨਾਚਤਿ^੯। 'ਹੈਹੈ ਓਹ' ਗਾਇਬੋ ਮਾਚਤਿ^{੧੦}। ਸਿਰ ਮੁਖ ਕੋ ਪੀਟਤਿ
ਇਕਬਾਰੀ।ਉਠਹਿ ਤਾਲ ਜਨੁ ਮਿਲਮਿਲਭਾਰੀ॥੪੦॥ ਇਸਬਿਧਿਕੀਗਤਿ
ਲਹਿ ਤੁਰਕਾਨਾ । ਭਨਹਿ ਸਿਆਨੇ 'ਭਾ ਬਹੁ ਹਾਨਾ । ਚਾਰ ਜੰਗ ਮੈਂ

^੧ਵਾਰ ਨੂੰ ਢਾਲ ਤੇ ਹੋਕ ਕੇ (ਬੜੀ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ) ਢਾਲ (ਉਸ ਦੇ) ਮੱਥੇ ਤੇ ਕੱਢ ਮਾਰੀ । ^੨ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮਾਰੀ ਕਿ ਪਿੱਛੇ ਡਿੱਗਣ ਲਗਾ, ਤਦ ਤਲਵਾਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰੀ । ^੩ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਵੇ ਗਿਆ ^੪ਵੇ ਹੋਏ (ਵੱਖ) ਹੋਕੇ । ^੫ਸ਼ੋਕ ਨੇ ਵਾਸਾ ਕੀਤਾ । ^੬ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ । ^੭ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸਨ । ^੮ਸ਼ੋਕ ਰੂਪੀ ਕੰਜਰ ਨੇ (ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ) ਅਖਾੜਾ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਭਾਵ ਸ਼ੋਕ ਓਹ ਨੱਚਣ ਲਗ ਪਿਆ । ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਅੱਗੇ ਵੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ:- । ^੯ਨਾਇਣ ਜੋ ਤਲੀਮ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਸੋ (ਸ਼ੋਕ ਦਾ) ਨਾਚ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ । (ਨਾਇਣ ਇਕ ਟਪਾ ਅੱਗੇ ਵੱਲਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਪਿੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉਸੇ ਦੁਰ ਲੈ ਤਾਰ ਤੇ ਮਗਰ ਪਿਟਦੀਆਂ ਤੇ ਵੱਲਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਹ ਨਾਇਣ ਦੀ ਤਲੀਮ ਦੇਣੀ ਹੈ । ਭਾਵ ਅਲਾਹਣੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ) । ^{੧੦}'ਹੈ ਹੈ, ਓਹ ਓਹ', (ਯਾ 'ਹਾਇਓ ਹਾਇਓ' ਆਦਿ ਪਦ ਜੋ ਪਿੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇ ਉਠਦੇ ਹਨ), ਸੋ ਗਾਉਣ (ਦੀ ਦੁਰ) ਉਠ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਦਿਯੋ ਖਪਾਈ । ਸੱਯਦ ਮੁਗਲ ਖਾਨ ਸਮੁਦਾਈ ॥੪੧॥ ਅਬਿ ਭੀ ਪਠਹਿ
ਸ਼ਾਹੁ ਜੇ ਲਸ਼ਕਰ । ਸਰਬ ਨਿਬੇਰਹਿ ਰਨ ਕੋ ਕਰਿ ਕਰਿਗਨਹੀਂ ਚਾਕਰੀ
ਜੋ ਅਬਿ ਕਰਿਹੈ । ਪ੍ਰਾਨ ਸਹਿਤ ਸੋ ਤੁਰਕ ਉਬਰਿਹੈ ॥ ੪੨ ॥ ਨਾਹਿ ਤ
ਦੈ ਹੋਂ ਗੁਰੂ ਖਪਾਇ । ਸ਼ਾਹਿ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਿ ਤਹਾਂ ਪਠਾਇ । ਇਸ ਤੇ ਆਦਿ
ਅਨਿਕ ਬਿਧਿ ਬਾਤੀ । ਕਰਹਿ ਤੁਰਕ ਮਿਲਿ, ਸੰਕਟ ਛਾਤੀ ॥ ੪੩ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕਾਲੰਘਾਂ ਜਬਿ ਹਯੋ । ਚਤੁਰ ਘਟੀ ਦਿਨ ਤਬਿ ਰਹਿ ਗਯੋਚਹੁ
ਦਿਸ਼ਿ ਪੁਰਿ ਕੇ ਦਾਰੁਨ ਥਾਨ । ਧੁਕਿ ਧੁਕਿ ਉਠਿਬੇ ਲਗੇ ਮਸਾਨ ॥੪੪॥
ਜੰਬੁਕ ਬੋਲਤਿ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਾਵੈਂ । ਮਾਸਖਾਇ ਖਗ ਬੰਦ ਭੁਮਾਵੈਂ । ਕੁਛਕ
ਉਨ ਲਛ १ ਤੁਰਕ ਮੰਘਾਰੇ । ਹੁਰ ਕੇ ਸਾਤ ਸੈ ਮਾਰੇ ॥ ੪੫ ॥ ਪੁਨ
ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਨਸਿ ਬਿਸਰਾਮ । ਜਿਯਤਿ ਸੁਭਟ ਸਭਿ ਲਹਜੇ ਅਰਾਮ ।
ਕਮਰਕਸਾ ਤਿਮ ਹੀ ਸਵਧਾਨ ॥ ਸ਼੍ਰਮਤਿ ਜਿ ਪਾਂਚ ਜਾਮ ਰਣਠਾਨਾ ॥੪੬॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚੋਂ ਅਸ਼ਟਮ ਰਾਸਿ 'ਕਾਲੇਖਾਨ' ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਫਰਨਾਨੇ ਨਾਮ ਏਕ ਤਿੰਨੀ ਐਸੂ ॥ ੩੧ ॥

੩੨. [ਵਿਜੈ । ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਵੇਲ ਤਿਆਗ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਕੇ ਜੇਧਾ ਬੰਦ ਤੁਰੇਗ । ਪਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਭੇ ਭੀਮ ਥਾਨ ਤਿਨ ਸੇਗ ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ ॥ ਬਿਧੀ ਚੇਦ ਸੋ ਸ੍ਰੀ
ਮੁਖ ਕਹਜੇ । 'ਲੱਖੁ ਆਦਿ ਪੁਲੋਕ ਜਿ ਲਹਜੇ । ਪਠਹੁ ਦਾਸ ਤਿਨ ਲੋਥਨਿ
ਲੇਯ । ਰਚਹਿ ਚਿਤਾ ਸਭਿ ਦਾਹ ਕਰੇਯ' ॥੨॥ ਮੁਨਿ ਆਗਜਾ ਬਹੁ ਦਾਸ
ਪਠਾਏ । ਅਮੀਚੇਦ ਮਿਹਰਾਦਿਕ ਲਜਾਏ । ਕਾਸ਼ਟ ਸੰਚਿ ਦਾਹਿ ਸਭਿ
ਕਰੇ । ਲਜਾਇ ਉਠਾਇ ਜਿ ਘਾਇਲ ਪਰੇ ॥੩॥ ਇਤਨੇ ਬਿਖੈ ਨਿਸਾ ਹੁਇ
ਆਈ । ਸਜਾਲ १ ਪੁਕਾਰ ਕੀਨਿ ਚਹੁ ਘਾਈ । ਕੂਕਰ ਬੋਲਤਿ ਭੱਖਨਤਿ
ਮਾਸ । ਘਾਇਲ ਤੁਰਕ ਕਰਾਹਤਿ ਰਾਸ' ॥ ੪ ॥ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਜਹਿ ਕਹਿ

१ ਮਾਰਿਆ । २ ਉੱਛਲ ਉੱਛਲ ਕੇ ਲਗੇ ਮਸਾਣ ਉੱਠਣ । ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ, ਮਸਾਨ
ਉਠਣਾ=ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਮੁਰੇ ਉੱਛਲ ਉੱਛਲ ਕੇ ਉੱਠਣ ਲਗੇ । ਖਿਆਲ ਹੈ ਮਸਾਣਾਂ ਦੇ
ਬੇਤਾਲ ਇਹ ਏਡਾਂ ਮੁਰਦਾ ਲੋਥਾਂ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਈ ਵੇਰ ਭਾਰੀ ਧੁੱਧ
ਵਿਚ ਮਨੇ ਪਖੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਮੁਰਦੇ ਜੀਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂਤ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਛੇਕੜਲੀ
ਕੜਫਨ ਨੇਰੇ ਉੱਛਲ ਕੇ ਵਛ ਕਰਤਰ ਬੀ ਕਰਦੇ ਡਿਗ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ३ ਮਾਸਾਹਾਰੀ
ਪੰਛੀ । ४ ਟੱਖ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘਟ । ५ ਚਾਹੇ ਪੰਜ ਪਵਿਰ ਵੇਰਣ ਵਿਚ ਜੋਟੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਰਕਾਨ
ਹੈ, ਪਰ ਆਪ ਕਮਰ ਕੱਸੇ (ਉਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਸਾਵਧਾਨ ਹਨ । ६ ਗਿੱਦੜਾਂ ਨੇ । ७ ਕੁਰਲਾਂਵਦੇ
ਹਨ ਬਹੁਤੇ ।

ਨਰ ਮਿਲਿ ਬੈਸੇ । ਬਿਤੀ ਜਥਾ ਬਾਤਨ ਕਰਿ ਤੈਸੇ । ‘ਅਸ ਸੰਘਰ ਨਹਿ
 ਭਯੋ ਕਦਾਈ । ਪੰਚ ਪਹਿਰ ਮਹਿ ਦਲ ਸਮੁਦਾਈ ॥੫॥ ਦੋਨਹੁੰਦਿਸਿ ਤੇ
 ਲਰਿ ਲਰਿ ਮਰੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਨਾ ਕੌਨ ਅਸ ਕਰੇ । ਕਈ ਮਾਸ ਲੋ ਮਾਸ
 ਰਹੇ ਹੈ’ । ਅਸਥੀ ਬਿੰਦ ਪਰੇ ਵਿਸ਼ਟੈ ਹੈ’ ॥ ੬॥ ਮਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਭਈ
 ਗਿਲਾਨ ।—ਬਹੁ ਬਦਬੋਇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਲੋ ਠਾਨਿ’ । ਰਹਜੈ ਨ ਜਾਇ ਨਗਰ
 ਕੇ ਮਾਂਹੀ । ਕੁਛ ਉਪਾਇ ਇਸ ਕੋ ਹੁਇ ਨਾਹੀ—॥ ੭ ॥ ਇਕ ਤੋ ਇਹੁ
 ਕਾਰਨ ਮਨ ਜਾਨਾ । ਦੁਤੀਏ ਬੁਢਲ ਸ਼ਾਹੁ ਪਛਾਨਾ—ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਪਹੁੰਚੈ
 ਤਿਸ ਆਈ । ਦਰਸਨ ਚਾਹਤਿ ਬੈਸ ਬਿਤਾਈ—॥ ੮ ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਆਸਾ
 ਪੂਰਨ ਹੋਤੁ । ਚਢਨ ਚਹਜੈ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤਾ—ਤ੍ਰਿਤੀਏ ਜੇਤਿਕ ਗ੍ਰਾਮ
 ਸਮੀਪ । ਹੁਤੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਥਾਨ ਮਹੀਪ ॥ ੯ ॥ ਲਰਤਿ ਜੰਗ ਮਹਿ ਸੋ
 ਸਭਿ ਮਾਰੇ । ਸਨਬੰਧੀ ਤਿਨ ਕੇਰ ਪਿਛਾਰੇ ਰਚਹਿ ਦ੍ਰੋਸ ਬਲ ਛਲ ਕੇ ਸੰਗ
 ਮਰੇ ਬਿੰਦ ਤੇ ਹੁਇ ਮਨ ਭੰਗ—॥ ੧੦ ॥ ਇਤਯਾਦਿਕ ਕਾਰਨ ਕੁਛ
 ਔਰ । ਚਿਤਵਤਿ ਭੇ ਸੋਢੀ ਸਿਰਮੌਰ । ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੋ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰਾ ।
 ਕਹਤਿ ਭਏ ‘ਹਮ ਕੀਨਿਸਿ ਤਜਾਰਾ ॥ ੧੧ ॥ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਹਿ
 ਪਹੁੰਚਹਿ ਜਾਈ । ਜਾਹੁ ਸਦਨ ਤੂੰ ਬਿਲਮ ਬਿਹਾਈ । ਸਜੈਦਨ ਢੋਰੇ
 ਤਜਾਰਿ ਕਰੀਜੈ । ਬਹਿਲਨਿ ਵਸਤੁ ਸਕਟ*ਭਰਿ ਲੀਜੈ ॥੧੨॥ ਕਰਹੁ ਨ
 ਲਾਲਚ, ਪ੍ਰਿਯ ਵਸੁ ਲੀਜੈ । ਅਪਰ ਸਰਬ ਹੀ ਤਜਾਗਨਿ ਕੀਜੈ । ਵਹਿਰ
 ਗੰਗ ਸਰ ਪਰ ਹਮ ਖਰੇ । ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਤੀਖਹਿ ਬਿਰਤਾ ਕਰੇ ॥ ੧੩ ॥ ਜਥਾ
 ਜੋਗ ਦੀਜਹਿ ਅਸੁਵਾਰੀ । ਆਨਹੁੰ ਸੰਗ ਸਰਬ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ’ । ਬਿਧੀਚੰਦ
 ਸੁਨਿ ਗਮਨਜੋ ਤੂਰਨ । ਕਰਜੈ ਸੁਨਾਇ ਹੁਕਮ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ॥ ੧੪ ॥
 ਵਹਰਾ ॥ ਸੁਨਿ ਮਰਵਾਹੀ ਨਾਨਕੀ ਘਰ ਕੀ ਵਸਤੁ ਸੰਭਾਰਿ । ਬਿਧੀਚੰਦ
 ਕੇ ਹਾਥ ਕਰਿ ਲਾਦੀ ਸਕਟ ਮਝਾਰ ॥ ੧੫ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਖੇਮਕੁਇਰ
 ਸੂਰਜ ਮਲ ਦਾਰਾ । ਨੁਖਾ ਗੂਜਰੀ ਦੁਤੀ ਉਦਾਰਾ । ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਚਢਾਇ ਹੁਚਿਰ
 ਜੁਗ ਡੋਰੇ । ਨਿਕਸੀ ਵਹਿਰ ਗੰਗਸਰ ਓਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਦ੍ਰੋਖਾਸੇ ਇਕ ਪਰ
 ਮਰਵਾਹੀ । ਚਢੀ ਨਾਨਕੀ ਦੁਸਰ ਮਾਂਹੀ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਸਜੈਦਨ ਚਹੇ ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਿਕਟਿ ਬਿਰ ਕਰੇ ॥ ੧੭ ॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਸਿਖ ਆਦਿਕ

*ਰਹੋਗਾ । *ਸਵੇਰ ਤਕ ਹੋ ਜਾਏਗੀ । * (ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਬਹੁਤੇ (ਮੰਦੀਆਂ) ਦੇ ਮਰਨ
 ਕਰਕੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਮਨ, ਉਦਾਸ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਨ ।

*ਪਾ:-ਸਭਿਨਿ ।

ਨਾਰੀ॥ਸਕਲ ਭਈ ਬਹਿਲਨਿ ਅਸੁਵਾਰੀ॥ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਚੰਦ ।
ਅਲੀਰਾਇ ਹਯ ਚਢੇ ਬਿਲੇਦ ॥ ੧੮ ॥ ਬਾਬਕ ਗੁਰੂ ਰਬਾਬੀ ਦਾਰਾ^੧ ।
ਤੁਰਤ ਬਹਿਲ ਪਰ ਹੂੰ ਅਸਵਾਰਾ । ਬਿਧੀ ਚਦ ਕੋ ਨੰਦਨ ਸਜਾਨੋ ।
ਲਾਲਚੰਦ ਚਵਿ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨੋ ॥ ੧੯ ॥ ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਕੁਟੰਬ ਸਮੇਤਾ ।
ਗਮਨ ਕੀਨਿ ਸਭਿ ਤਜੇ ਨਿਕੇਤਾ । ਜੋ ਰਣ ਮਰੇ ਸੁ-ਗੁਰ ਪੁਰਿ ਗਏ ।
ਘਾਇਲ ਹੁਤੇ ਕਸ਼ਟ ਜਿਨ ਬਿਏ^੨ ॥ ੨੦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਨਿਕਟਿ
ਹਕਾਰੇ । ਸਭਿ ਸੋਂ ਕਦੁਣਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨਿਹਾਰੇ॥ਪੀੜਾ ਹਰੀ ਸਕਲ ਕੀ ਜਬੈ
ਚਵਿ ਕਰਿ ਤਜਾਰ ਹੋਤਿ ਭੈ ਤਬੈ ॥ ੨੧ ॥ ਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਿ ਦਲ
ਜੁਤਿ ਖਰੇ । ਤਜਾਰ ਹੋਇ ਤਹਿ ਆਵਨਿ ਕਰੇ॥ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਸਮਾਜ ਬਡ
ਭਾਰੇ । ਧਰੇ ਤਹਾਂ ਹੀ ਸਰਬ ਸੰਭਾਰੇ ॥ ੨੨ ॥ ਲੇ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਸੰਗ
ਲਵਾਯੋ॥ਬਿਧੀਚੰਦ ਗੁਰ ਕੇ ਵਿਗ ਆਯੋ॥ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਭਿ ਗਾਥ ਬੁਝਾਈ॥
‘ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਚਲਿ ਆਏ ਸਮੁਦਾਈ ॥੨੩॥ ਜੇਤਿਕ ਸਕਟਨਿ ਪਰਲਾਇ
ਗਯੋ । ਤਿਤਿਕ ਸਮਾਜ ਸੰਗ ਕਰਿ ਲਯੋ । ਧੀਰ ਮੱਲ ਕੋ ਕਹਯੋ ਘਨੇਰੇ ।
ਸੋ ਨਹਿ ਆਇਵ ਰਾਵਰਿ ਨੇਰੇ ॥ ੨੪ ॥ ਕਹਤਿ ਸੁ-ਤਜੋਂ ਨ ਪੁਰਿ
ਕਰਤਾਰ-। ਰਹਯੋ ਸਮਾਜ ਸੁ ਲਯੋ ਸੰਭਾਰਿ । ਨਹਿ ਚਾਹਤਿ ਚਿਤ ਸੰਗ
ਤੁਮਾਰਾ । ਬੱਕ ਬਾਕ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ ਉਚਾਰਾ ॥ ੨੫ ॥ ਨਿਜ ਮਾਤਾ ਕੋ ਰਾਖਯੋ
ਪਾਸ । ਕਹਿ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਅਵਾਸ^੩ ।-ਬਡਨਿ ਹਮਾਰੇ ਨਗਰ
ਬਸਾਯੋ । ਮਿਲ ਤੁਰਕਨਿ ਸੋਂ ਰਹੈਂ ਇਥਾਯੋ^੪ ॥੨੬॥ ਹਮ ਨਹਿ ਤਿਨ ਸੋਂ
ਵੈਰ ਕਮਾਵੈਂ । ਤੁਰਕਨਿ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰਿ ਬਿਤਾਵੈਂ-। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ ਰਾਖ
ਕਰਿ ਲੀਨੋ । ਗੁਪਤ ਛੁਪਾਵਨਿ ਕਿਤ ਹੂੰ ਕੀਨੋ ॥ ੨੭ ॥ ਖੋਜਿ ਰਹੇ ਸੋ
ਹਾਥ ਨ ਆਯੋ । ਤਾਰੇ^੫ ਕਠਨ ਕੋਠਰੇ ਲਾਯੋ । ਕਹੈ ਸੁ-ਮੈਂ ਇਹ ਰਾਖਨਿ
ਕਰੋਂ । ਇਸ ਕੀ ਆਸ ਏਕ ਮਨ ਧਰੋਂ ॥ ੨੮ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਚਲੈ ਮੋਰ
ਗੁਜਰਾਨਾ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੋ ਖਰਚ ਮਹਾਨਾ-। ਜੋਰ ਪਾਇ ਕਰਿ ਹੋਇ
ਬਖੇਰਾ॥ਕਹਹੁ ਤ ਲੇ ਆਵਹਿ ਇਸ ਬੇਰਾ^੬ ॥੨੯॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਲਖੀ
ਖੁਟਾਈ ।-ਅੱਗੂ ਤੁਰਕ ਵਿਗ ਪੱਤ੍ਰ ਪਠਾਈ । ਬਹੁਰ ਭਵਿੱਖਤਿ ਕਾਰ^੭

^੧ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਰਬਾਬੀ ਬਾਬਕ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ । ^੨ਜੇਯੋ ਜ਼ਖਮੀਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੀੜਤਿ ਸਨ । ^੩ਘਰ (ਵਿਚ ਰਹਿਣ) ਦੀ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਹਿਕੇ । ^੪ਤੁਰਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਇਥੇ ਰਹਾਂਗੇ । ^੫ਜੰਦਰਾ । ^੬ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਭੀ ਕਟੇਗਾ ਅਪਰਾਧ ।

ਅਪਰਾਧੂ । ਜਥਾ ਸੁ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਪ੍ਰਥਮ ਅਸਾਧੂ^੧ ॥੩੦॥ ਅਥਿ ਸਜਾਇ ਜੇ
ਕਛੁ ਦਿਵਾਵੈ । ਨੀਕੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੂ ਮਨ ਭਾਵੈ । ਹੋਇ ਅਧਿਕ ਹੀ ਅਵ-
ਗੁਨਿਆਵੈ^੨ । ਤਉ ਅੰਤ ਕੋ ਅਹੈ ਹਮਾਵੈ^੩ ॥੩੧॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਬਹੁ
ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੀ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ । ‘ਕੁਛ ਨਹਿ ਕਹਹੁ,
ਚਹਹਿ ਸੇ ਕਰਹਿ । ਗੁਰ ਘਰ ਸੇ ਇਹੁ ਮੇਲ ਨ ਧਰਹਿ ॥੩੨॥ ਪ੍ਰਥਮ
ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਜਿਮ ਭਯੋ । ਤਿਮ ਇਹ ਰਹੈ ਅਪਰ ਮਗ ਲਯੋ^੪ । ਸੁਨਿ
ਬਿਧੀਏ ਕਰ ਜੋਰਿ ਅਲਯੋ । ‘ਤੁਮ ਅਇਸੁ ਲੇ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਾਯੋ ॥੩੩॥
ਨਹੀਂ ਸੰਪੂਰਨ ਅਥਿ ਲੋ ਭਯੋ । ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ ਲੋ ਲਿਖਿ ਲਯੋ । ਆਧੋ
ਰਹੈ ਸੁ ਜਾਨੀ ਪਰੈ । ਦੈਬੈ ਏਹੁ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਕਰੈ^੫ ॥੩੪॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਬਹੁਰ ਉਚਾਰੈ ‘ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਿਯਹਿ ਜਗ ਸਾਰੇ ਪੁਰਿ ਪੁਰਿ ਗ੍ਰਾਮਨ ਘਰ
ਘਰ ਹੋਇ । ਪਠਾਹਿ ਸੁਨਾਹਿ ਜਹਿ ਕਾਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥੩੫॥ ਬਹੁਰ ਸਮੇਂ
ਐਸੇ ਹੁਇ ਜਾਇ । ਜਗਤ ਰਾਜ ਹਮ ਸਿੱਖ ਕਮਾਇ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨ
ਬਧਹਿ ਪ੍ਰਤਾਪ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹੁ ਜਾਪਹਿ ਜਾਪ ॥੩੬॥ ਇਸ ਤੇ ਆਦਿ ਜਿ
ਗੁਰੂ ਘਰ ਏਹੀ । ਸਭਿ ਅਨੁਸਾਰਿ ਤਿਨਹੁ ਕੇ ਹੋਹੀ । ਇਹ ਭੀ ਗ੍ਰੰਥ ਜੋਰ
ਕੋ ਪਾਇਲੈ ਹੋਂ ਅਪਨੇ ਨਿਕਾਟ ਮੰਗਾਇ ॥੩੭॥ ਤਿਨ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਹੋਇ
ਅਧੀਨ । ਕਰਾਹ ਜੀਵਕਾ ਅਪਨੀ ਪੀਨ^੬ । ਇਮ ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਜਾਰੀ
ਕੀਨਿ । ਖੀਤੀ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਭੀਨ ॥੩੮॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿ
ਜਰਾਹਿ ਮਸਾਲ । ਆਇੰ ਜਾਇੰ ਬਹੁ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲ^੭ । ਗੁਰ ਜਾਹਿ ਖਰੇ
ਤਹਾਂ ਲਾਗ ਸਾਰੇ । ਝਾਰ ਮਤਾਬੀ ਦਿਪਾਹਿ ਉਦਾਰੇ ॥੩੯॥ ਤਿਮਰ
ਬਿਨਾਸੇ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾਜਨੁ ਦਿਨਮਣਿ^੮ ਹੀ ਚਢ੍ਹਜੇ ਅਕਾਸ਼ । ਸਰਬ ਆਨਿ
ਜਬਿ । ਏਕਹੇ ਭਯੋ । ਕਾਹ ਕਾਹ ਭਲ ਸੇਭਾਗਨ ਕਿਏ ॥੪੦॥ ਸਗਰੋ
ਗੁਰ ਦੁਰਬ ਚਾਲ ਆਇ । ਸੰਗ ਸਿੱਖ ਸੈਨਾ ਸਮੁਦਾਇ । ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ
ਸਭਿ ਏਝ ਨ ਘੀਨੇ । ਪੁਨ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਹੇਤ ਚਿਤ ਦੀਨੇ ॥੪੧॥

ਬਿਭਿ ਸ੍ਰੀ ੯੦ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਅਸਟਮ ਰਾਮੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਮਹਿਗੁਰ ਤਯਾਰੀ’ ਪੁੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਵੇਇ ਤਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥੩੨॥

੩੩. [ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਪਹੁੰਦੇ। ਏਢਣ ਸ਼ਾਹ] ।

ਏਹਗਾ॥ ਝਾਰ ਮਤਾਬੀ ਬਹੁ ਜਰੇ ਸੰਗ ਸਮਾਲ ਅਨੰਕ । ਡੋਰੇ ਸਜੇਦਨ ਸੰਗ

^੧ਪ੍ਰਿਥੀ ਵਾਙ੍ਹ (ਇਹ) ਪਹਿਲੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿਥਾ ਹੈ ਜਾ ਅਸਾਧੂ ਹੈ । ^੨(ਉਹ ਟਿੱਡਾ ਹੀ) ਬਹੁਤਾ
ਔਗੁਣੀ (ਕਿਓਂ ਨਾ) ਵੇਵੇ । ^੩ਫਰ ਬੀ ਚੜ੍ਹਕ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਹੀ ਹੈ । ^੪ਇਹ ਭਾਵ ਧੀਰਮਲ ਕਿਸੇ
ਨੂੰ ਵੇਵੇਗਾ ਨਹੀਂ । ^੫ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤੇ (ਆਦਮੀ) । ^੬ਸੂਰਜ ।

ਕੁਛ ਕੀਨਸਿ ਜਲਧਿ ਬਿਬੇਕ^੧ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਪਿਤਾ ਸਥਾਨ ਗੇਗ
ਸਰ ਜਾਨਿ। ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੀਨਸਿ ਪ੍ਰਸਥਾਨ। ਆਗੇ ਚਲੈ ਮਸਾਲੈ ਬਿੰਦਾ
ਕਰਨੈ ਪਸਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ॥ ੨ ॥ ਸਨੈ ਸਨੈ ਗਮਨੈ ਮਗ ਜਾਂਹੀ।
ਬਜਹਿ ਨਗਾਰੇ ਬਹੁ ਧੁਨਿ ਤਾਂਹੀ। ਸੈਨ ਸਕਲ ਕੋ ਆਇਸੁ ਦੀਨਿ। ਸ੍ਰੀ
ਗਰਦਿੰਤੋ ਕੇ ਸੰਗ ਕੀਨਿ ॥ ੩ ॥ ‘ਸਭਿ ਕੁਟੰਬ ਕੇ ਸੰਗ ਰਹੀਜੈ। ਸਾਵਧਾਨ
ਹੈ ਕੇ ਗਮਨੀਜੈ’। ਕਿਤਿਕ ਸਊਰ ਸੰਗ ਨਿਜ ਲੀਨੈ। ਤਜਿ ਮਗ ਬਾਮ
ਪਧਾਨਾ ਕੀਨੈ ॥ ੪ ॥ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਭਈ ਬਿਤੀਤ। ਪ੍ਰਾਤ ਹੋਰਿ ਸਭਿ
ਕੇ ਮੁਦ ਚੀਤ। ਅੰਤਹਿਪੁਰਿ ਸੋ^੨ ਚਮ੍ਰੁ ਬਡੇਰੀ। ਗਮਨ ਕਰਤਿ ਰਜ
ਉਠਤਿ ਘਨੇਰੀ॥੫॥ ਸੂਧੇ ਪੰਥ ਚਲੇ ਸਭਿ ਜਾਈ। ਗਾਮ ਨਗਰ ਉਲੰਘਤਿ
ਸਮੁਦਾਈ। ਦਿਸਾ ਦਾਹਨੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਤੇ। ਕਰਤਿ ਜੁੱਧ ਕੀ ਬਹੁ ਬਿਧਿ
ਬਾਤੇ ॥ ੬ ॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਤੇ ਆਦਿ ਜਿ ਸੰਗ। ਕਹਤਿ ਭਯੋ ਪ੍ਰਭੁ ਦੀਰਘ
ਜੰਗ। ਜਾਮ ਦਿਵਸ ਜਥਿ ਹੀ ਦਫਿ ਆਯੋ। ਛਾਯਾ ਸਹਿਤ ਕੁਪ ਦਰਸਾਯੋ
॥ ੭ ॥ ਉਤਰੇ ਹੋਰਨੇ ਰੇਮ^੩ ਸਥਾਨ। ਸੀਤਲ ਨੀਰ ਕਰਤਿ ਭੇ
ਪਾਨ। ਕਿਤਕ ਸਮੈ ਬੈਠੇ ਸੁਖ ਪਾਯੋ। ਬਿਧੀਚੰਦ ਸੋ ਬਾਕ ਸੁਨਾਯੋ ॥੮॥
‘ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਚਮ੍ਰੁ ਅਸ਼ੋਖ। ਕਿਤਿਕ ਦੂਰ ਪਾਛੇ ? ਲਿਹੁ ਦੇਖਿ। ਹਮ ਤੇ,
ਜਥਿ ਆਗੀ ਹੁਇ ਜਾਏ। ਤਬਿ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕਰਹਿ ਇਸ ਬਾਇ’ ॥ ੯ ॥
ਬਿਧੀਆ ਚੰਦ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਗ ਸਥਾਨ। ਦੇਖਾਨਿ ਲਗਜੈ, ਸੁਨਹਿ ਧੁਨਿ ਕਾਨ।
ਕਿਤਿਕ ਦੂਰ ਆਗੇ ਚਾਲ ਗਏ। ਬਜਤਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤਬਹਿ ਸੁਨਿ ਲਏ
॥ ੧੦ ॥ ਸਵਾਜਾਮ ਦਿਨ ਚਢ੍ਹੈ ਨਿਹਾਰਾ। ਉਤਰ ਪਰਜੈ ਸਭਿ ਗੁਰ
ਪਰਿਵਾਰਾ। ਕਹਿ ਕਰਿ ਦੀਰਘ ਫਰਸ਼ ਕਰਾਯੋ। ਗੁਰ ਸੁਤ ਬੈਠਿ ਦਿਵਾਨ
ਲਗਾਯੋ ॥ ੧੧ ॥ ਬਾਬਕ ਸ਼ਬਦ ਗਾਵਨੇ ਲਾਗਜੈ। ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮਹਿਮਾ
ਮਨ ਅਨੁਰਾਗਜੈ। ਬਿਧੀਚੰਦ ਤੇ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਕਾਨ। ‘ਆਗੇ ਗਏ ਸਕਲ
ਕਰਿ ਪਸਾਨ’ ॥ ੧੨ ॥ ਚਢੇ ਤੁਰੰਗ ਅਗਾਰੀ ਚਲੇ। ਤਿਸ ਬਲ ਕੀ
ਮਹਿਮਾ ਕਾਹ ਭਲੇ। ਪਹੁੰਚੇ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਸੀ ਸਥਾਨ। ਦੇਖਜੈ ਆਗੇ ਲਗਜੈ
ਦਿਵਾਨ ॥ ੧੩ ॥ ਗਾਵਾਤ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਤਿ ਸੁਤ ਸਾਰੇ। ਰਿਦੇ ਅਨੰਦ

^੧ਭਾਵ ਗੁਰ ਜੀ ਨੇ। ^੨ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਰਾਹ ਛੱਡ ਕੇ ਟੁਰੇ। ਭਾਵ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਰਿਯਾ ਤੇ ਆਪ ਸੱਜੇ ਰਸਤੇ ਟੁਰੇ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਮੁਠ ਭੇੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇ। (ਦੇਖੋ ਅੰਕ ੬)। ^੩ਮਹਿਲਾਂ ਨਾਲ। ^੪ਸੁਹਣਾ। ^੫ਇਥੋਂ।

ਬਿਲੈਦੈ ਧਾਰੇ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਹੋਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਆਏ। ਖਰੇ ਭਏ ਸਨਮਾਨ
 ਬਿਠਾਏ ॥ ੧੪ ॥ ਸਕਟਾਦਿਕ ਨਰ ਜਿਤਿਕ ਪਿਛਾਰੀ। ਸਭਿਨਿ ਹੋਤੁ
 ਇਸਬਿਰਤਾ ਧਾਰੀ। ਚਰਨ ਕਮਲ ਕੋ^੧ ਲਖਿਕਰਿ ਬੋਲਾ॥ ਸ਼ਬਦ ਭੋਗਤਬਿ
 ਪਾਇ ਸੁਹੇਲਾ^੨ ॥ ੧੫ ॥ ਸਕਲ ਤੁਰੰਗਨਿ ਦਈ ਨਿਹਾਰੀ। ਮਾਰਗ ਸ਼ੁਮ
 ਸਗਰੋ ਨਿਰਵਾਰੀ। ਸਾਵਧਾਨ ਬਨਿ ਤੁਰਨ ਸਾਰੇ। ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਤਿ ਭਏ
 ਅਸਵਾਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਗਮਨਤਿ ਪੰਥ ਉਲੰਘਯੋ ਸਾਰਾ। ਤਬਿ ਸਤੁਦੱਵ ਕੋ
 ਕੂਲ ਨਿਹਾਰਾ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਉਤਰੇ ਸਭਿ ਪਾਰਾ॥ ਸਮੁਖ ਨਿਕਟਿ ਜਬਿ ਪਿਖੇ
 ਪਹਾਰਾ ॥ ੧੭ ॥ ਹੋਤੁ ਜਨਾਵਨ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ। ਦੇਖਤਿ ਬਿਧੀਏ ਬਾਕ
 ਅਲਾਯੋ। ‘ਕਿਸ ਕੋ ਇਹਾਂ ਬੰਦਨਾ ਕੀਨਿ ? ਕਰਹੁ ਬਤਾਵਨ ਪ੍ਰਭੁ
 ਪ੍ਰਬੀਨ !’ ॥ ੧੮ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਖਾਨਾ। ‘ਜਾਨਹੁ ਬਹੁ ਕਾਰਨ
 ਇਸਥਾਨਾ। ਰਿਖਿ ਬਸਿਸ਼ਟ ਤਪ ਕੀਨਿ ਘਨੇਰੇ॥ ਸ਼ਤ^੩ ਸੁਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੁਨੇ
 ਜਿਸ ਬੋਰੇ ॥ ੧੯ ॥ ਬੁਝਨ ਲਗਯੋ ਨਦੀ ਇਸ ਮਾਂਹੀ। ਤਪ ਕੇ ਤੇਜ
 ਛੁਬਾਯੋ ਨਾਂਹੀ। ਸੋ ਪ੍ਰਵਾਹ ਅਪਨੇ ਕਰਿ ਲੀਨੇ। ਸਭਿ ਥਲ ਮਹਿ ਲਘੁ
 ਜਲ ਕਰਿ ਦੀਨੇ ॥ ੨੦ ॥ ਪੁਨਹਿ ਪਾਂਸ^੪ ਨਿਜ ਗਰ ਮੈਂ ਛਾਰੀ। ਗਿਰਜੋ
 ਅਪਰ^੫ ਸਲਿਤਾ ਕੇ ਬਾਰੀ॥ ਤਿਸਨੇ ਪਾਂਸ ਕਟੀ ਰਿਖਿ ਜੋਵਾ॥ ਨਾਮ ਬਿਪਾਸਾ
 ਤਬਿ ਤੇ ਹੋਵਾ ॥ ੨੧ ॥ ਬਹੁਰ ਸੁਨਹੁ ਦੇਵੀ ਕੋ ਬਾਨ^੬। ਜਗਤ ਈਸ਼ਰੀ
 ਅਸੁਰਨਿ ਹਾਨ। ਦਸਮ ਰੂਪ ਧਰਿ ਜਬਿ ਹਮ ਰਹੈ। ਅਨਿਕ ਬਿਲਾਸ
 ਕਰਤਿ ਸੁਖ ਲਹੈ ॥ ੨੨ ॥ ਅਬਿ ਤੇ ਭੀ ਰਣ ਕਰਹਿ ਬਡੇਰੇ^੭। ਸੱਤੁ
 ਬਿਨਾਸ ਹੋਹਿ ਬਹੁਤੇਰੇ। ਸਿਰਜਹਿ ਪੰਥ ਬੈਠਿ ਹਮ ਇਹਾਂ। ਜਿਸ ਕੋ ਤੇਜ
 ਵਧਹਿ ਜਗ ਮਹਾਂ ॥ ੨੩ ॥ ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਕਰਿਕੈ ਸੰਘਾਰ। ਕਰਹਿ ਰਾਜ
 ਬਡ ਧਰਾ ਸੰਭਾਰਿ^੮। ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਗਾਥ ਸੁਨਾਈ। ਮਾਰਗ ਚਲਤਿ
 ਗੁਰੂ ਸੁਖਦਾਈ ॥ ੨੪ ॥ ਤਬਿ ਲੋ ਦੋਇ ਘਟੀ ਦਿਨ ਰਹਯੋ। ਦੋਇ ਕੋਸ
 ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਲਹਯੋ। ਤਹਾਂ ਪਿਸ਼ਾਬ ਕਰਨਿ ਕੇ ਹੋਤੁ। ਉਤਰ ਪਰੇ ਪ੍ਰਭੁ
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤ ॥ ੨੫ ॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਨੇ ਪਕਰਯੋ ਘੋਰਾ। ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਰੁਖ
 ਸੋ^੯ ਜਲ ਓਰਾ। ਲੋ ਤਿਨ ਆਗੇ ਪਾਨ ਕਰਾਵਾ। ਨਿਰਮਲ ਨੀਰ

^੧ਫੇੜ ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਚਰਨ ਕਵਲ ਦੀ ਚੋਕੀ ਦਾ। (ਚੋਕੀਆ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਲਈ ਦੇਖੋ ਪੰਨਾ ੨੬੮੨)। ^੨ਸੁਖਦਾਈ। ^੩ਸੌ। ^੪ਫਾਹੀ। ^੫ਦੁਣ ਨਾਲੋਂ ਬੀ ਬਹੁਤੇ ਰਣ ਕਰਾਂਗੇ। ^੬ਉਹ (ਘੋੜਾ)।

^੭ਪਾ:—ਅਲਪ।

^੮ਆਪ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੇਵੀ ਦਾ ਸ਼ਿਸ਼ਕਾਰ ਦਬਿਸਤਾਨ ਮਜ਼ਾਹਬ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਕੀਕੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਅਚਨੈ ਮਨ ਭਾਵਾ॥੨੬॥ਕਰਤਿ ਪਾਨ ਕੋ ਹਯ ਗਿਰ ਪਰਨੈ । ਹੋਰਤਿ ਖਰੇ
ਤੁਰਤ ਈ ਮਰਨੈ॥ਰਣ ਮਹਿ ਲਗੇ ਘਾਵ ਗਨਫਾਰੇ । ਗੁਰ ਪਹੁੰਚਾਵਨ ਹੇਤੁ
ਜਿਵਾਰੇ॥੨੭॥ਬਡੇ ਭਾਗ ਸਰ ਪੁਰਿ ਕੋ ਗਯੋ॥ਨਾਮ ਜਾਨਭਾਈ ਜਿਸ ਭਯੋ
ਲੋਹ ਸਵਾਮਣ ਜਾਹਿ ਸਰੀਰ । ਕਰਤਿ ਜੰਗ ਬੰਧਨੈ ਬਹੁ ਬੀਰ ॥ ੨੮ ॥
ਅਵਰ ਤੁਰੰਗ ਗੁਰੁ ਚਢਿ ਚਲੇ । ਤਿਸ ਹਯ ਕੇ ਗੁਨ ਬਰਨਤਿ ਭਲੇ ।
ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਤਬਹੀ ਨਿਯਰਾਯੋ॥ਪ੍ਰਵਿਸੇ ਪਿਖਿ ਕਹਿ 'ਭਲੇ ਵਸਾਯੋ'॥੨੯॥
ਬੁਢਨ ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਕਟਿ ਚਲਿ ਗਏ । ਬੈਠਨੈ ਜਹਾਂ ਸਮਾਧੀ ਕਏ । ਸਿਮਰਤ
ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਰੂਪ । 'ਦਿਹੁ ਦਰਸਨ ਅਬਿ ਆਨਿ ਅਨੂਪ'॥੩੦॥ਕਹਨੈ
'ਆਇ ਮੈਂ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ॥ਖੋਲਿਬਿਲੋਕਹੁ ਚਖ ਅਰਬੰਦ॥ਦੇਹੁ ਦਰਸ ਨਿਜ
ਬਾਕ ਸੁਨਾਇ' । ਜਬਿ ਇਹੁ ਕਾਨ ਪਰੀ ਧੁਨਿ ਜਾਇ ॥ ੩੧ ॥ ਅਧਿਕ
ਅਨੰਦ ਤੇ ਨੈਨ ਉਘਾਰੇ । ਪਰਨੈ ਚਰਨ ਜਸੁ ਰੁਚਿਰ ਉਚਾਰੇ । 'ਨਮੋ ਨਮੋ
ਤੁਮ ਕੋ ਜਗ ਸ੍ਵਾਮੀ ! ਨਮੋ ਨਮੋ ਪ੍ਰਭੁ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ! ॥ ੩੨ ॥ ਨਮੋ ਨਮੋ
ਗਨ ਤੁਰਕਨਿ ਹਰਤਾ ! ਨਮੋ ਨਮੋ ਉੱਜਲ ਜਸੁ ਕਰਤਾ । ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ
ਸਰੂਪ ਤੁਮਾਰਾ । ਮੱਛ ਕੱਛ ਬਾਵਨ ਤਨ ਧਾਰਾ* ॥ ੩੩ ॥ ਸੂਕਰ ਸ਼੍ਰੀ
ਨਰਸਿੰਘ ਬਨੇ ਹੋ*॥ਰਾਮਚੰਦ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਨੇ ਹੋ॥ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਗਦ
ਅਮਰ । ਰਾਮ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ, ਰਚਿ ਸਮਰ* ॥ ੩੪ ॥ ਛਟਮ ਰੂਪ ਧਰਿ
ਦਰਸਨ ਦੀਨਾ । ਮਮ ਕੱਲਸਾਨ ਸਕਲ ਬਿਧਿ ਕੀਨਾ । ਘਾਵ ਸ਼੍ਰੋਣ ਜੁਤਿ

*ਜਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ । *ਸਵਾ ਮਣ ਲੋਹਾ (ਗੁਰੂ ਕੇ ਜਿੰਦਾ ਹੋ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਜਿਸ ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ) ਜੰਗ
ਕਰਦਿਆਂ ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਹੁਤਾ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆਂ ਗਿਆ ਸੀ । (ਅ) ਸਵਾ ਮਣ ਲੋਹੇ (ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ)
ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ ਸੀ । *ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਵੇਖ ਕੇ ਕਹਿਆ—ਭਲੇ ਵਸਾਇਆ ਹੈ । *ਹੇ ਧੁੱਧ
ਵੇ ਰਚਨਹਾਰ !

*ਇਹ ਮਹਿਮਾ ਵੇਈ ਹੋਰਾਣਕ ਪੰਡਿਤ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ,
ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੂਫੀ ਫਕੀਰ, ਜੋ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦਾ ਬਖਸ਼ਿਆ, ਨਾਮ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਵੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮੋਢੀ, ਕੱਢੂ, ਆਦਿ ਦੀ ਉਪਮਾ ਕਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ,
ਚਾਹੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਵਧਾਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ । ਉਸ ਵੇ ਸਿੰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰਾਣਕ
ਵਿਦਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਥੇ ਤਾਂ ਤੋਰੇਤ, ਜਬਰ, ਕੁਰਾਨ ਵੇ ਸਿੰਕਾਰ ਹਨ, ਇਹ ਜੋ ਰੁਛ ਮੇਸੀ
ਮਹਿਮਾ ਵੇਵੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿੰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਜੁਆਨੀ ਵੇ ਸਿੱਧੇ ਮਤ ਦੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ,
ਮੁਹੰਮਦ ਕਹੇ ਯਾ ਮੁਸਾ, ਈਸਾ, ਇਬਰਾਹੀਮ ਕਹੇ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਫੁਕ ਪਵੇ । ਇਹ ਅਛੁਕਵੀਂ
ਉਪਮਾ ਯਾ ਰਿਆਸਤ ਵੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਦਬਾਉ ਦਾ ਫਲ ਹੈ ਯਾ ਆਖੇਪਕ ਹੈ ।

ਅਧਿਕ ਸੁਹਾਏ।ਹਤਿ ਰਾਵਨ ਜਨੁ ਰਘੁਬਰ ਆਏ' ॥੩੫॥ਕਹਿ ਜਸੁ ਬਹੁ
ਬਿਧਿ ਪਗ ਪਰ ਪਰਜੇ । ਗੁਰ ਗਹਿ ਭੁਜ ਗਰ ਲਾਵਨਿ ਕਰਜੇ । ਸਕਲ
ਆਸ ਪੁਰਨ ਤਬਿ ਭਈ।ਸਭਿ ਗਜਾਤਾ ਉਰ ਮਹਿ ਬਿਦਤਈ ॥੩੬॥ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਤਬਿ ਚਲਿ ਆਯੋ।ਨਮੋ ਪਰਸਪਰ ਕਰਿ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ।ਸਤਿਗੁਰ
ਭਨਜੇ 'ਜਾਇੰ ਹਮ ਛੋਰੇ । ਇਹ ਅਬਿ ਬੈਠਹਿੰਗੇ ਢਿਗ ਤੋਰੇ' ॥੩੭॥ ਇਮ
ਕਹਿ ਗਮਨ ਕੀਨਿ ਤਤਕਾਲਾ । ਜਾਤੀਮਲਕ ਬਿੱਪੁ ਲੇ ਨਾਲਾ । ਉਤਰਿ
ਸੈਲ ਤੇ ਸਦਨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ । ਦਰਸਨ ਦੀਨਿ ਕੁਟੇਬ ਅਸ਼ੋਸ਼ੇ' ॥੩੮॥ ਕਰ
ਕਸਿ ਤੋਦਸ ਜਾਮ ਬਿਤਾਏ । ਸਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਸਭਿ ਅੰਗ ਲਗਾਏ' । ਦੋਇ
ਘਰੀ ਉਪਰ ਬਿਤ ਜਬੈ । ਕਮਰ ਕਸਾ ਖੋਲ੍ਹੈ ਗੁਰ ਤਬੈ ॥੩੯॥ ਸਸਤ੍ਰ
ਬਸਤ੍ਰ ਸਭਿ ਧਰੇ ਉਤਾਰੀ।ਕੀਨਿ ਸ਼ਨਾਨ ਲੀਨਿ ਬਹੁ ਬਾਰੀ।ਤੀਰ ਆਇ
ਕੇ ਘਾਵ ਬਿਸਾਲਾ । ਲਗੇ ਬਹੱਤਰ ਜਬਿ ਰਣ ਘਾਲਾ ॥੪੦॥ ਕਮਰਕਸਾ
ਖੋਲਤਿ ਗਨ ਗਿਨੇ । ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਬਿਸਮੇ ਸੇਵਕ ਭਨੇ।ਚਤੁਰ ਘਟੀ ਜਬਿ
ਜਾਮਨਿ ਗਈ । ਕਰਿ ਭੋਜਨ ਦਿਗ ਨਿੰਦਾ ਲਈ ॥੪੧॥ ਅਪਰ ਸਰਬ
ਹੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਖਾਨ । ਸੁਪਤਿ ਭਏ ਕਰਿ ਚਿੰਤਾ ਹਾਨਿ । ਉਤ ਬੁੱਢਲ
ਢਿਗ ਬਾਬਾ*ਬਿਰੇ । ਭਗਤਿ ਗਜਾਨ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕਰੇ॥੪੨॥ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ
ਗਨ ਬਰਨਤਿ ਰਹੇ । ਜਿਨ ਕੋ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਦੁਰਮਤਿ ਦਹੇ।ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ
ਸੰਗ ਉਚਾਰਾ । 'ਜਿਸ ਛਿਨ ਛੂਟੇ ਸਰੀਰ ਤੁਮਾਰਾ ॥੪੩॥ ਕਰਨਾ ਕਰਿ
ਇਤ ਹੀ ਬਲ ਆਇ । ਬਨਹਿ ਦੇਹੁਰਾ ਸਭਿ ਸੁਖਦਾਇ । ਪਾਨ ਅੰਤ ਕੋ
ਸਮਾ ਪਹੁਚਾ ।ਪਾਯੋ ਗੁਰੁ ਦਰਸਨ ਚਿਤ ਰੂਚਾ' ॥੪੪॥ ਕਹਤਿ ਸੁਨਤਿ
ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਬਾਨੀ । ਤੀਨ ਜਾਮ ਤਬਿ ਨਿਸਾ ਬਿਹਾਨੀ।ਗੁਰੁ ਅਰਾਧਨ
ਕੇ ਹੂੰ ਤਤਪਰ । ਮਹਾਂ ਤਾਪਸੀ ਬੈਸ ਬਡੀ ਧਰਿ ॥੪੫॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ
ਹਿੰਦੇ ਅਸਟਮ ਗਾਏ 'ਸ੍ਰੀ ਗੀਰਤਪੁਰ ਆਗਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਤੀਨਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ਬਥ ॥

੩੪. [ਬੁੱਢਲਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਣਾਮ । ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦੀ ਖਬਰ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਕੀਨੋ ਸੋਚ ਸ਼ਨਾਨ । ਪਹਿੰਚੇ ਬੁੱਢਲ-
ਸ਼ਾਹ ਢਿਗ ਭਗਤ ਆਪਨੋ ਜਾਨਿ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਦੇਖਤਿ ਬੰਦੇ ਪਦ
ਅਗਬੰਦਾ।'ਧੇਨ ਧੇਨ ਤੁਮ ਕੋ ਸੁਖ ਕੈਦਾ'।ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਮੁਝ ਦਰਸਨ ਦੀਨਾ।
ਕਯੋ ਕ੍ਰਤਾਰਥ 'ਕਟ ਹੀਨ' ॥੨॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਕ

*ਸਾਰੇ ਕੁਟੇਬ ਨੂੰ । *ਕਮਰਕਸੇ ਕੀਏ ਰਿਹਾਏ ਸਸਤਰ ਧਾਰੇ ਰਿਹਾਏ ੧੩ ਪਹਿਰ ਬਾਤ ਗਏ
ਸਨ । *ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ । *ਪਾਸ-ਦੋਨੇ ।

ਉਚਾਰਾ 'ਜੀਵਨ ਕੋ ਚਿਤ ਚਹਿ ਜਿ ਤੁਮਾਰਾ*। ਪਿਖਹੁ ਅਪਰ ਕੁਛ ਜਗਤ
ਤਮਾਸਾ। ਕਰਹੁ ਆਪਨੀ ਪੂਰਨ ਆਸਾ' ॥੩॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿਤ ਬਿਸਕਲ ਸੁਨਾਈ।
'ਬਰਖ ਪੰਚ ਸੈ ਬੈਸ ਬਿਤਾਈ। ਐਸੇ ਸਮਾਂ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਫੇਰੀ। ਭਏ ਦਿਸ਼ਟਿ
ਗੋਚਰ ਤੁਮ ਮੇਰੀ ॥੪॥ ਮਹਾਂ ਤਾਪਸੀ ਜੋਗੀ ਘਨੇ। ਤਜਿ ਸੁਖ ਜਗ, ਬੈਰਾਗੀ
ਬਨੇ। ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਮਹਿ ਦਰਸ ਤੁਮਾਰਾ। ਚਾਹਤਿ, ਨਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਤਿਸ
ਬਾਰਾ' ॥੫॥ ਨੇਤਿ ਨੇਤਿ ਜਿਸ ਬੇਦ ਪ੍ਰਕਾਰੇ। ਸਿਖ ਸਾਰਦਾ ਪਾਇੰਨ ਪਾਰੇ।
ਸੋ ਤੁਮ ਨਿਕਟਿ, ਭਾਗ ਬਡ ਮੇਰੇ'। ਇਮ ਕਹਿ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਤਿਸ ਬੇਰੇ
॥੬॥ ਅਵਨੀ ਤਲ ਮਹਿ ਪੌਢਨ ਕੀਨਿ। ਭੋਤਕਾ ਤਨ* ਤਤਛਿਨ ਤਜਿ
ਦੀਨ। ਜਿਮ ਗਜ ਫੂਲ ਮਾਲ ਕੋ ਛਾਰੇ। ਬਿਨ ਸੰਕਟ ਤਿਮ ਤਜਨੈ ਸੁਖਾਰੇ
॥ ੭ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਖੈ ਲੀਨ ਹੁਇ ਗਯੋ। ਪੁਨ ਬਾਬਕ ਤਹਿ ਪਹੁੰਚਤਿ
ਭਯੋ। ਆਸਾਵਾਰ ਗਾਇਬੋ ਕੀਨਿ। ਪਾਰਬਹਮ ਸਿਫਤੀ ਸੁਖ ਚੀਨਿ ॥੮॥
ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਕਬਰ ਖਨਵਾਇ। ਆਛੀ ਬਿਧਿ ਤਿਸ ਕੋ ਦਫਨਾਇ।
ਬਿਧੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਸਾਬ। ਸਭਿਹਿਨਿ ਸੰਗ ਲਏ ਤਬਿ ਨਾਥ ॥ ੯ ॥
ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ ਨਿਕੇਤ ਕੋ ਆਏ। ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਬਾਕ ਸੁਨਾਏ। ਬਸ
ਕਰਿ ਬਹੁਤੇ ਦਿਵਸ ਗੁਜ਼ਾਰੇ। ਸਿੱਖ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਜਗ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥ ੧੦ ॥

ਧੀਰਮੱਲ ਰਹਿ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰਾ। ਸਭਿ ਗੁਰੁ ਕੋ ਸੁ ਸਮਾਜ
ਸੰਭਾਰਾ। ਡਰ ਧਰਿ ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਕੋ ਮਨ ਮੈਂ। ਪਾਤੀ ਲਿਖਤਿ ਭਯੋ
ਤਿਸ ਛਿਨਿ ਮੈਂ ॥ ੧੧ ॥ 'ਹਮ ਹਮੇਸ਼ ਹਜ਼ਰਤ ਅਨੁਸਾਰੀ। ਜਥਾ ਅਪਰ
ਖਲਕਤ ਹੈ ਸਾਰੀ'। ਪਠਨੈ ਦੂਤ ਲਵਪੁਰਿ ਕੋ ਧਾਯੋ। ਆਗੈ ਸਕਲ ਸ਼ਾਹੁ
ਸੁਨਿ ਪਾਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ਜੇ ਕਾਤੁਰ ਭਾਜੇ ਧਰਿ ਤ੍ਰਾਸ। ਕਹਨੈ ਜਾਇ ਕਾਲੇ
ਖਾਂ ਨਾਸ। 'ਕੁਤਬਾ, ਪੈਂਦਖਾਨ, ਅਸਮਾਨ। ਅਨਵਰ ਸਹਿਤ ਚਮ੍ਹ
ਸਭਿ ਹਾਨਿ' ॥ ੧੩ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹਿ ਦਹਿਲਜੋ*, ਬਿਸਮਾਨਜੋ। ਖਾਂ
ਵਜ਼ੀਰ ਕੋ ਸੰਗ ਬਖਾਨਜੋ। 'ਹੋਤਿ ਅਚੰਭਾ ਮਮ ਉਰ ਮਾਂਹੀ। ਕਾਰਜ
ਸਰਜੈ ਨ ਕੁਛੁ ਦਲ ਪਾਂਹੀ ॥ ੧੪ ॥ ਕੁਛਕ ਉਨ ਇਕ ਲੱਛ ਪਠਾਏ। ਸੋ
ਗੁਰ ਰਣ ਕਰਿ ਛਿਤ ਸੁਪਤਾਏ। ਦਲ ਕੋ ਬਲ ਕੋ ਕਰਿ ਹੰਕਾਰ। ਗਏ
ਜੰਗ ਕੋ ਪਾਇਸੁ ਹਾਰ' ॥੧੫॥ ਸੁਨਿ ਕਾਰ ਖਾਂ ਵਜ਼ੀਰ ਤਬਿ ਦਿਲਾ। 'ਹਜ਼ਰਤ

*ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਸ (ਪਤਿ) ਵੇਲੇ। *ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ। *ਜੇ ਤੁਤਕ
ਸਰੀਰ*ਕੰਬਿਆ *ਖਿਆਲ ਹੈਕਿ ਫਕੀਰਦਸਮੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਜੀਵੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾ:-ਕੋਤਕ

ਜੀ ਰਾਵਰਿ ਚਿਤ ਡੋਲਾ। ਹੁਤੇ ਸ਼ਾਹੁ ਜਿਮ ਬਝੇ ਤੁਮਾਰੇ। ਸੇਵਤਿ ਗੁਰੁ
ਪਗ ਸਿਜਦਾ ਧਾਰੇ॥੧੬॥ ਕਰਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਰ ਸਭਿ ਨੇ ਪਾਇ। ਸਕਲ ਸਮਾਜ
ਲਏ ਮਨ ਭਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸੰਗ ਬਾਬਰ ਮੇਲਾ। ਰਾਜ ਤੇਜ ਬਰ ਲੀਨਿ
ਸੁਹੇਲਾ॥੧੭॥ ਸ਼ਾਹੁ ਹਮਾਉਂ ਜਬਹਿ ਨਿਕਾਸ। ਪਹੁੰਚੈ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਕੇ
ਪਾਸ। ਤਿਨ ਕੇ ਬਰ ਲੇ ਕਰਿ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ। ਕਰੈ ਰਾਜ ਬਡ ਅਵਿਨੀ
ਮਾਂਹੀ॥੧੮॥ ਸਮਤਿਵੈਤਿ ਬਡ ਅਕਬਰ ਭਏ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਅਰਾਧਨਿ
ਕਿਏ। ਗੜ੍ਹ ਚਿਤੌੜ ਤਿਨ ਬਰ ਤੇ ਟੂਟੈ*। ਦੁਆਦਸ ਬਰਖਨਿ ਜੋ ਨਹਿ
ਛੂਟੈ॥੧੯॥ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਭੇਟ ਪਰਗਣਾ ਕੀਨਿ। ਤਿਨ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਤੇ
ਸੁਖ ਲੀਨ। ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ। ਮਿਲੈ ਪਦਰ ਤੁਵ ਦ੍ਰੈ ਕਰ
ਬੰਦਿ॥੨੦॥ ਸਾਵਸਤੀ ਆਦਿਕ ਦੁਖ ਭਾਰੇ। ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਿ ਸਕਲ
ਨਿਵਾਰੇ। ਜਬਿ ਕੀ ਤੁਮ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਪਾਈ। ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਹੀ ਰਾਰ
ਮਚਾਈ॥੨੧॥ ਬਹੁ ਨਕਸ਼ਾਨ ਤੁਮਾਰਾ ਭਯੋ। ਲਾਖਹੁ ਲਸ਼ਕਰ ਤਹਿ
ਖਪਿ ਗਯੋ। ਮੈਂ ਬਹੁ ਬਾਰਿ ਅਰਜ ਕਰਿ ਰਹੈ। ਭੇਤ ਨ ਕਛੁ ਆਪ ਨੇ
ਲਹੈ॥੨੨॥ ਅਪਰ ਨਰਨ ਸਮ ਜਾਨਤਿ ਉਰ ਮੈਂ। ਲਾਖਹੁ ਹਤਹਿ ਜੁ
ਏਕ ਬਚਨ ਮੈਂ। ਜਿਨ ਸੋਂ ਕਰ ਜੋਰੇ ਬਨਿ ਆਵੈ। ਤਿਨ ਸੋਂ ਜੰਗ ਕਹਾਂ
ਮਨ ਭਾਵੈ॥੨੩॥ ਮੁਗਲਸਖਾਂ ਪੁਨ ਅਬਦੁਲ ਖਾਨ। ਲਲਾ ਸੁ ਕੰਬਰ,
ਸੈਨ ਮਹਾਨ। ਬਨਿ ਪੈਂਦਾ ਅਬਿ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ। ਤੁਮਰੋ ਲਸ਼ਕਰ ਕਰਿ
ਅਨੁਗਾਮੀ॥੨੪॥ ਮਰੈ ਜਾਇ ਕੁਛ ਸਰੀ ਨ ਕਾਰਾ। ਜੇ ਗੁਰ ਸੰਗ ਲਰੈ
ਜਗ ਸਾਰਾ। ਤਉ ਨ ਜੀਤ ਸਕੈ ਮਰਿ ਰਹੈ। ਕਹਾਂ ਬਾਤ ਤੁਮ ਲਸ਼ਕਰ
ਅਹੈ॥੨੫॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਜਬਿ ਕਰਤੇ ਬਾਤੀ। ਤਬਿ ਲੈ ਧੀਰ ਮੱਲ
ਕੀ ਪਾਤੀ। ਦਈ ਦੂਤ ਨੈ ਆਗੈ ਧਰਿਕੈ। ਖਾਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਗਰੀ ਪਠਿ ਕਰਿ
ਕੈ॥੨੬॥ ਬਿਸਮੈ ਭਯੋ-ਕਹਾਂ ਇਨ ਕੀਨਿ। ਗੁਰ ਪੌਤ੍ਰ ਇਮ ਭਯੋ
ਅਧੀਨ। ਨਹੀਂ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਬਨਹਿ ਸੁਨਾਵਨਿ। ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਕਰਹਿ ਨ ਜੰਗ
ਮਚਾਵਨ-॥੨੭॥ ਕਹੈ ਸ਼ਾਹੁ ਸੋਂ 'ਖਤ ਮਹਿ ਲਿਖੈ:-ਮਰੈ ਤੁਰੰਗ

ਪਿਤਾ। 'ਖਤ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

*ਬਾਵਲੀ ਦਾ ਕੜ ਟੁੱਟਣ ਤੇ ਚਿਤੌੜ ਫੜੇ

ਦੋਣ ਦੇ ਸੰਮਤ ਇਕ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਾਂ ਤੇ ਇਹ ਰਵਾਜਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ। (ਵੇਖੋ ਪੰਨਾ
੧੬-੩ ਦੀ ਟੁਕਾ)।

ਜਿਹਾਗੀਰ ਨੇ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਹੁਕਮ ਆਪ
ਦਿਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮਾਨੋਂ ਇਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਹੁਕਮ
ਸ਼ਾਲਤ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਸੀ, ਕਿਹਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਖਦਾ ਰਿਹਾ।

ਦੁਤਿਯ ਰਣ ਬਿਖੇ । ਪੈਨ ਭਵੇ ਖਲਜੇ ਇਹੁ ਸ੍ਰਾਸਾਇਨ ਕੇ ਜੀਵਨ ਕਹਾਂ
 ਬਿਸਾਸ ॥੨੮॥ ਇਸ ਤੇ ਭੀ ਤੁਮ ਰੋਸ ਨਿਵਾਰੈ। ਨਿਮਿ ਹੋਇ ਅਬਿ ਬੰਦਨ
 ਧਾਰੈ । ਜਥਾ ਬਡੇਰੇ ਮਾਨਤਿ ਰਹੇ । ਤਥਾ ਆਪ ਕੇ ਲਾਇਕ ਆਹੇ ॥
 ੨੯ ॥ ਕਿਸੀ ਵਸਤੁ ਕੀ ਕਮੀ ਨ ਤੁਮ ਕੋ । ਬਨਹੁ ਸਰਲ, ਤਜਾਗਹੁ ਗਰ
 ਗਮ ਕੋ । ਬਹੁਰ ਕੁਟਿਲਤਾ ਧਾਰਹੁ ਨਾਂਹੀ । ਸੁਖ ਭੋਗਹੁ ਅਪਨੇ ਘਰ
 ਮਾਂਹੀ ॥ ੩੦ ॥ ਸੁਨਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਫਿਰਜੈ । ਨਿਜ ਕ੍ਰਿਤ ਲਖਿ
 ਪਛੁਤਾਵਨ ਕਰਜੈ ।—ਬਿਥਾ ਆਪਨੀ ਸੈਨ ਮਰਾਈ । ਜਿਸ ਤੇ ਕਾਰਜ
 ਸਰਜੈ ਨ ਰਾਈ—॥ ੩੧ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਗੁਰ ਦਿਸਿ ਮੁਖ ਕਰਿਕੈ । ਸਿਜਦਾ
 ਕੀਨਿ ਧਰਨਿ ਸਿਰ ਧਰਿ ਕੈ । ‘ਅਬਿ ਮੈਂ ਦੋਹੁ ਨ ਤੁਮ ਮੈਗ ਕਰੈਂ । ਜਬਿ
 ਲਗਿ ਪ੍ਰਾਨ ਦੇਹਿ ਮੈਂ ਧਰੈਂ ॥੩੨॥ ਪਾਛਲ ਬਾਤ ਛਿਮਾ ਸਭਿ ਕਰੀਅਹਿ ।
 ਮੈ ਪਰ ਨਹੀਂ ਕੋਪ ਕੈ ਧਰੀਅਹਿ’ । ਖਾਂਵਜੀਰ ਪਾਤੀਲਿਖਿ ਦੀਨਿ। ਧੀਰ-
 ਮੱਲ ਪਹਿ ਭੋਜਨ ਕੀਨਿ ॥ ੩੩ ॥ ‘ਗੁਰ ਘਰ ਸੋਂ ਨਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਬਿਗਾਰਹਿ।
 ਬੰਦਨ ਕਰੀ, ਭਯੋ ਅਨੁਸਾਰਹਿ’ । ਲੋ ਕਰਿ ਹਲਕਾਰਾ ਫਿਗ ਆਯੋ। ਪਾਠ
 ਕਰਿ ਧੀਰ ਮੱਲ ਹਰਖਾਯੋ ॥ ੩੪ ॥ ਸ਼ਾਹ ਦਿਸ਼ਾ ਇਸ ਬਿਧਿ ਭੀ ਬਾਤੀ ।

ਅਬਿ ਗੁਰ ਕਖਾ ਸੁਨਹੁ ਅਵਦਾਤੀ। ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਕੋ ਅਧਿਕ ਵਸਾਯੋ ।
 ਸਿਖ ਸੀਤਾਨ ਕੋ ਅਨੰਦ ਉਪਾਯੋ ॥ ੩੫ ॥ ਕਬਹੂੰ ਜਾਇ ਗੁਰ ਕਰਹਿ
 ਅਖੇਰੈਂ । ਹੁਇ ਬਿਹੰਗ ਮ੍ਰਿਗ ਮੁਕਤਿ ਘਨੇਰੈਂ । ਬਹੁ ਮੈਗਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਕੋ
 ਆਵੈ । ਧਨੀ ਮਸੈਦ ਦਰਬ ਬਹੁ ਲਜਾਵੈਂ ॥ ੩੬ ॥ ਚਾਰਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਗੁਰ
 ਕੀ ਕਾਰ । ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਆਵਹਿ ਦਰਬ ਉਦਾਰ । ਰਾਤ ਦਿਵਸ ਹੁਇ
 ਦੀਰਘ ਦੇਸ਼ । ਤਜਜੈ ਜੇਗ, ਰਹਿ ਬਿਨ ਉਦਵੇਗ ॥੩੭॥ ਮੇਲਾ ਲਗਜੈ ਰਹੈ
 ਦਰਬਾਰ । ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖੇ ਅਨੰਦ ਉਦਾਰ । ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ
 ਹੋਇ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥ ੩੮ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ
 ਸਭਾ ਲਗਾਏ । ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਵੈ ਸਿੱਖ ਆਏ । ਤਿਹ ਕੀ ਸੰਗਤ ਲਿਖਿ
 ਅਰਦਾਸ । ਪਹੁੰਚਾਈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਾਸ ॥੩੯॥ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਧਰਿ ਦੋਨਿ
 ਅਗਾਰੀ । ਖੋਲਿ ਸੁਪਠੀ ਹਕੀਕਤ ਸਾਰੀ । ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ! ਤੁਮ ਹੋ ਬਾਸ
 ਪ੍ਰੇਮ । ਪਹੁੰਚਹੁ ਸਿੱਖਨਿ ਫਿਗ ਦਿਹੁ ਛੇਮ ॥ ੪੦ ॥ ਇਹੁ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ ਦਾਸ
 ਗੁਰ ਕੋਰਾ । ਚਾਹਤ ਹੈ ਇਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਰਾ । ਅਪਨੇ ਘਰ ਪਾਵਨ ਕੋ
 ਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਫਿਕਰ ਛਡ ਇਹੇ । ^੧ਵੰਗਾ ਵਰਤਾਉ । ^੨ਵਿਅਰਥ । ^੩(ਜੇਗ ਦਾ) ਉਦਮ, ਜੇਸ਼ ।

ਕਰੈ । ਰਾਵਰ ਕੇ ਪਾਵਨ^੧ ਜਬਿ ਪਰੈ^੨ ॥ ੪੧ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ
ਮੁਸਕਾਏ ।—ਦੇਸ ਦੂਰ ਬਹੁ ਕਿਤ ਕੋ ਜਾਏ—। ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ
ਨਿਹਾਰਾ । ਹਿਤ ਭੇਜਾਨਿ ਕੇ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ ॥ ੪੨ ॥ ‘‘ਤੋਹਿ ਮੋਹਿ ਮੈਂ ਭੇਦ ਨ
ਕੋਈ* । ਪਹੁੰਚਹੁ ਤਹਾਂ ਸਿਦਕ ਲਿਹੁ ਜੋਈ । ਸਭਿ ਸੰਗਤ ਕੋ ਦਰਸਨ
ਦੀਜੈ । ਗੁਰ ਕੀ ਕਾਰ ਸੰਭਾਰਿ ਸੁ ਲੀਜੈ’ ॥ ੪੩ ॥ ਸੁਨਿ ਆਇਸੁ ਕੋ
ਬਿਲਮ ਨ ਕਰੀ।ਚਲਨ ਹੇਤੁ ਮਨਸਾ ਉਰ ਧਰੀ।ਚਰਨ ਕਮਲ ਕੋ ਬੰਦਨ
ਕਰਿਕੈ । ਗਮਨਨੈ ਬਿਧੀਚੰਦ ਹਿਤ ਧਰਿਕੈ ॥ ੪੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਤਿ
ਅਸਟਮ ਗਾਥੇ ‘ਸ਼ਾਹੁ’ ਪੁਸ਼ਟ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੪ ॥

੩੫. [ਦੇਉ ਨਗਰ, ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਬਿਧੀਚੰਦ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਅਜਮਤ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਧੀਆ ਦਿਯੋ ਪਠਾਇ । ਸੱਤਿਨਾਮ
ਸ੍ਰੀ ਮੰਤ੍ਰ ਜਪਿ ਪਹੁੰਚਜੋ ਮਗ ਸਹਿਸਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਪੂਰਬ ਦੱਖਣ
ਸੰਧਿ ਜਿ ਅਹੈ^੧।ਅਗਨ ਕੋਨ ਮਹਿਸੇ ਨਰ ਰਹੈ।ਤਿਤ ਕੋ ਅਜਮਤਕੋ ਕਰਿ
ਜੋਰ । ਜਾਇ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਾ ਇਕ ਠੋਰ ॥ ੨ ॥ ਦੇਉ ਨਗਰ^੨ ਇਕ ਤਹਾਂ
ਬਸਿਤਾ । ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹ ਫਕੀਰ ਰਹਿਤਾ । ਤਹਾਂ ਸੁਸ਼ਕ ਤਰੁ ਹੋਰਨਿ ਕਰਜੋ
ਬੈਠਿ ਬਿਧੀਚੰਦ ਆਨੰਦ ਧਰਜੋ ॥ ੩ ॥ ਹਰਜੋ ਹੋਤਿ ਭਾ ਸੈ ਤਤਕਾਲਾ ।
ਪੂਰਿ ਜਨ ਪੇਖਿ ਅਚੇਭ ਬਿਸਾਲਾ । ਆਇ ਸਭਿਨਿ ਸੇਵਾ ਬਡ ਕੀਨਿ ।
ਦੇਖਾਹੋ ਜਨੁ ਮਹਾਤਮਾ ਚੀਨ ॥ ੪ ॥ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਬਸਹਿ ਤਹਿ ਕਾਨਨ^੩ ।
ਸੁਨਤਿ ਭਯੋ ਮਹਿਮਾ ਇਹੁ ਕਾਨਨ^੪।—ਮਹਾਂਪੂਰਖ ਇਕ ਆਵਨ ਕਰਜੋ ।
ਬੈਠਤਿ ਸੁਸ਼ਕ ਬਿਛੁਡ ਭਾ ਹਰਜੋ—॥ ੫ ॥ ਬਿਸਮਤ ਹੁਇ ਹੋਰਨ ਕਹੁ ਚਾਹਾ
ਕੇਹਰਿ ਏਕ ਹਕਾਰਜੋ ਪਾਹਾ^੫ । ਹੁਇ ਅਰੂਢ ਬਿਧੀਏ ਫਿਗ ਆਯੋ ।
ਅਪਾਨ ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਚਹਤਿ ਡਰਾਯੋ ॥ ੬ ॥ ਹੁਤਾਂ ਨਰਨਿ ਕੀ ਭੀਰ ਵਡੇਰੇ ।
ਕੇਹਰਿ ਭੀਮ ਆਵਤੋ ਹੋਰੇ । ਭਾਜ ਲੋਕ ਜਾਇ ਪੂਰਿ ਬਰੇ।ਬਿਧੀਚੰਦ ਇਕ
ਬਿਰਤਾਧਰੇ॥ ੭ ॥ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨਿਟਰਿ ਜਬਿ ਆਯੋ।ਨਿਜ ਕੇਹਰਿ ਤੇ ਚਹਤਿ
ਗਹਾਯੋ । ਤਬਿ ਬਿਧੀਏ ਚਖ ਤਾੜਿ^੬ ਬਿਲੋਕਾ । ਆਵਤਿ ਚਲਜੋ ਦੁਰਤ
ਹੀ ਰਕਾ ॥ ੮ ॥ ਭਯੋ ਸਬੇਭ ਸਿਲਾ ਸਮ ਸ਼ੇਰ । ਚਰਨ ਬਦਨ ਹਾਲਤਿ
ਨਾਹ ਫਰ । ਨਿਜ ਅਜਮਤ ਕੋ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ । ਲਾਇ ਰਹਜੋ ਜੇਤਿਕ ਸੀ

^੧ਚਰਨ । ^੨ਪੂਰਬ ਤੇ ਦੱਖਣ ਦੀ ਮੰਧੀ ਜੋ ਹੈ । ^੩ਨਾਮ ਹੈ ਨਗਰ ਦਾ ਜੋ ਯੂ. ਪੀ. ਵਿਚ ਹੈ । ^੪ਬਨ
ਵਿਚ । ^੫ਕੰਨੀ । ^੬ਕੋਲ । ^੭ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾੜਕੇ । *ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਦੇਖੋ ਅਗੇ ਅੰਸੁ ੪੪ ਅੰ. ੨੦।

ਪਾਹੂ ॥ ੯ ॥ ਗਰਬ ਸਰਬ ਨਿਜ ਉਰ ਕੋ ਹਰਜੈ । ਬਡੋ ਆਪਨੇ ਤੇ ਲਖਿ
ਪਰਜੈ । ਜਾਇ ਬੰਦਨਾ ਕੀਨਿ ਅਗਾਰੀ । ‘ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਤੁਮ ਹੋ ਤਪਿ ਭਾਰੀ ॥
੧੦ ॥ ਛਿਮਹੁ ਅਵੱਗਨਾ ਹਮ ਤੇ ਭਈ । ਕੇਹਰਿ ਕੋ ਅਬਿ ਦਿਹੁ ਮੁਕਤਈ’ ।
ਤਬਿ ਬਿਧੀਆ ਕਹਿ ਜਤਨ ਗਹੀਰੈ । ਸੱਤਿਨਾਮ ਕਹਿ ਛਿਰਕਹੁ
ਨੀਰੈ ॥ ੧੧ ॥ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਕਰਜੈ ਜਬਿ ਕਹਜੈ । ਪਾਨ ਅੰਤਿ ਕੇਹਰਿ
ਤਬਿ ਲਹਜੈ । ਅਪਰ ਦੇਹਿ ਸੁੰਦਰ ਹੁਇ ਗਈ । ਬਿਧੀਚੇਦ ਕੋ ਬੰਦਨ
ਕਈ ॥ ੧੨ ॥ ਦੇਖਤਿ ਬਿਸਮਜੈ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ । ‘ਕੋ ਹੈਂ ਤੂੰ ਕਹੁ ਸਚੁ ਹਮ
ਪਾਹੂ’ । ਸੁਨਤਿ ਆਪਨੀ ‘ਕਥਾ ਸੁਨਾਈ । ‘ਮੋਕਹੁ ਜਾਨਹੁ ਕਿੰਨਰ ਰਾਈ’
॥ ੧੩ ॥ ਦੇਵ ਸਭਾ ਮਹਿ ਬੈਠੋ ਹਯੋ । ਦੁਰਬਾਸ਼ਾ ਤਹਿ ਆਵਨ ਕਿਯੋ ।
ਮੋ ਕੋ ਉਲੇਖਿ ਅਗਾਰੀ ਜਾਇਬੈਠਜੈ ਰਿਖਿਬਰ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ॥ ੧੪ ॥
ਮਮ ਉਪਰ ਕੋ ਉਲੇਖਜੈ ਜਬੈ । ਰਿਸ ਤੇ ਕੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਮੈਂ ਤਬੈ । ਦੁਰ-
ਬਾਸ਼ੇ ਜਬਿ ਮੋਕਹੁ ਹੋਰਾ । ਕੂਰ ਬਿਲੋਚਨ ਬਦਨ ਬਡੇਰਾ ॥ ੧੫ ॥
ਤਪਨਿਧਿਕ੍ਰੋਧੀ ਸ੍ਰਾਪ ਬਖਾਨੈ । —ਮੁਝ ਦਿਸਿ ਦੇਖਤਿ ਸ਼ੇਰ ਸਮਾਨਾਧਰਹੁ
ਜੂਨਿ ਅਵਨੀ ਤਲ ਜਾਇ— । ਸੁਨਿ ਮੈਂ ਬੁਝਜੈ ਬਹੁ ਭਰ ਪਾਇ ॥ ੧੬ ॥—
ਸ੍ਰਾਪ ਅੰਤਿ ਕਬਿ ਹੋਵੈ ਮੇਰਾ— । ਕ੍ਰੋਧਾ ਕਰਤਿ ਬੋਲਜੈ ਤਿਸ ਬੇਰਾ । —ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਨਾਨਕ ਕਲਿ ਅਵਤਾਰੇ । ਸੋ ਜਬਿ ਖਸ਼ਟਮ ਬਪੁ ਕੋ ਧਾਰੇ ॥ ੧੭ ॥ ਤਿਸ
ਕੋ ਸਿਖ ਗਜਾਨੀ ਇਕ ਦੇਖੈ । ਤਬਿ ਮੁਕਤਹਿ ਗੋ ਸ੍ਰਾਪ ਵਿਸ਼ੇਖ— । ਸੋ
ਇਹੁ ਮਿਲਜੈ ਜੂਨ ਛੁਟਿ ਮੇਰੀ । ਮੈਂ ਅਬਿ ਗਮਨੋਂ ਦਰਸਨ ਹੋਰੀ ॥ ੧੮ ॥
ਭਾਗ ਧੰਨ ਤੂੰ ਅਪਨੇ ਜਾਨਿ । ਪੂਰਿ ਕਾਮਨਾ ਹੋਇ ਮਹਾਨ’ । ਇਮ ਕਹਿ
ਨਭ ਕੀ ਓਰ ਸਿਧਾਯੋ । ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਤਿ ਬਿਸਮਾਯੋ ॥ ੧੯ ॥ ਕਰਿ
ਬਿਨਤੀ ਤਜਿ ਗਿਨਤੀ ਆਨਿ । ਰਾਖਜੈ ਅਪਨੇ ਨਿਕਟਿ ਸੁਜਾਨ ।
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀ । ਸੁਨਤਿ ਬਚਨ ਦੁਬਿਧਾ ਸਭਿ ਹਰੀ ॥ ੨੦ ॥
ਤੀਨ ਦਿਵਸ ਬਸਿ ਬਿਧੀਆ ਚਾਲਾ । ਹਿਤ ਰਾਖਨ ਕਹਿ ਬਨੈ ਬਿਸਾਲਾ ।
‘ਤੁਮ ਮੋਰੇ ਗੁਰ’ ਦੀਨਸਿ ਗਜਾਨਾ । ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਤਪ ਕਿਯ ਜੁ ਮਹਾਨਾ ॥
੨੧ ॥ ਰਹਜੈ ਨ ਜਾਇ ਤੁਮਾਰੇ ਬਿਨਾ । ਤਨ ਤਜਿਬੋ ਤੁਮ ਫਿਗ,

‘ਮੁਕਤੀ । ‘ਭਾਰੀ । ‘ਭਾਵ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਆਪਣੀ । ‘ਰੰਧਰਬਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ । ‘ਭਾਵ ਦੁਰਬਾਸ਼ਾ ਨੇ ।
‘ਦੇਖੇਗਾ (ਤੋਂ ਵੱਲ) । ‘ਭਾਵ ਮੁਰਸ਼ਦ ਅਰਥਾਤ ਗੁਰਮੁਖ ਤੋਂ ਹੈ, ਬਿਧੀਏ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ
ਕਲਾ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਿੱਛੇ ਲਿਖ ਆਏ ਹਨ ।

ਚਾਹ ਘਨਾ^੧ । ਬਿਧੀਚੇਦ ਸੁਨਿ ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ । ‘ਮਮ ਤੁਮ ਬੈਸ ਏਕ ਸਮ
 ਚੀਨ ॥ ੨੨ ॥ ਮਾਸਰੁ ਬਾਸਰੁ ਘਟਿਕਾ ਸੋਇ^੨ । ਮੋਰ ਤੋਰ ਤਨ ਤਜਾਗਨਿ
 ਹੋਇ’ । ਸੁਨਤਿ ਅਨੰਦ ਭਾ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੂ । ‘ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤਬਿ ਹੋਵਹੁ
 ਪਾਹੂ ॥ ੨੩ ॥ ਦੋਨਹੁ ਤਨ ਤਜਾਗਹਿ ਇਕ ਕਾਲ । ਗਮਨਹੁ ਲੇ ਪ੍ਰਲੋਕ
 ਨਿਜ ਨਾਲ । ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਨਿਜ ਬਿਰਦ ਸੰਭਾਰਹੁ । ਆਪ ਤਰਹੁ
 ਅਰੁ ਮੋਕਹੁ ਤਾਰਹੁ’ ॥ ੨੪ ॥ ਸੁਨਿ ਬਿਨਤੀ ਬਿਧੀਆ ਸੁ ਪਸੰਨ । ‘ਤਵ
 ਸੰਕਲਪ ਹੋਇ ਨਹਿ ਅੰਨ । ਜਬਹਿ ਸਮਾਂ ਤਨ ਤਜਿਬੇ ਹੋਇ । ਤੁਝ
 ਫਿਗ ਪਹੁਚੈ ਲਖਿ*ਮੈਂ ਸੋਇ ॥ ੨੫ ॥ ਇਹਾਂ ਆਨਿ ਮੈਂ ਤਜਾਗਹੁ ਪ੍ਰਾਨ ।
 ਬੈਠਹੁ ਆਪ ਧਰਹੁ ਗੁਰ ਧਰਾਨ’ । ਸੁਨਿ ਅਨੰਦ ਬਹੁ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੂ ।
 ਬੰਦਤਿ ਬਿਧੀਚੇਦ ਪਦਪਾਹੂ ॥ ੨੬ ॥ ‘ਅਬਿ ਮੈਂ ਕਾਜ ਗੁਰੂ ਕੇ ਜਾਵੈ । ਤਨ
 ਕੇ ਅੰਤ ਸਮੈ ਪੁਨ ਆਵੈ’ । ਇਮ ਕਹਿ ਗਯੋ ਦੇਸ਼ ਤਿਸ ਮਾਂਹੀ । ਗੁਰ
 ਸੰਗਤਿ ਪੱਤੀ ਪਠਿ ਜਾਂਹੀ ॥ ੨੭ ॥ ਸਾਗਰ ਟਾਪੂ ਮਹਿ ਅਭਿਰਾਮ । ਪੁਰਿ
 ਮੈਨਾਕ^੩ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਨਾਮ । ਦਿਯੋ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਗੁਰ ਕੇਰਾ ।—ਇਹੁ ਸਿਖ
 ਪਿਖਹੁ ਰੂਪ ਜਿਮ ਮੋਰਾ—॥ ੨੮ ॥ ਸੁਨਤਿ ਅਨੰਦ ਭਏ ਸਿਖ ਸਾਰੇ । ਦੇਤਿ
 ਉਪਾਇਨ ਬੰਦਨ ਧਾਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਮਨੀਂਦ । ਬਿਧੀਚੇਦ ਕੋ
 ਮਾਨਹਿ ਬੰਦ ॥ ੨੯ ॥ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ । ਜਬਰ ਅਜਾ-
 ਇਬ ਜੇਬ ਸੁ ਜ਼ਾਹਰ । ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਭੋਜਨ ਭਾਵਤਿ । ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਉ ਤੇ
 ਭਲੇ ਅਚਾਵਤਿ ॥ ੩੦ ॥ ਰੈਣ ਦਿਵਸ ਆਇਸੁ ਮਹਿ ਰਹੈ । ਬਾਂਛਤਿ
 ਰਿਦੈ ਮਨੋਰਥ ਲਹੈ । ਗੁਰਬਾਨੀ ਪਾਵਿ ਅਰਥ ਸਮੇਤ । ਬਿਧੀਚੇਦ ਉਪਦੇਸ਼
 ਸੁ ਦੇਤਿ ॥ ੩੧ ॥ ‘ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਸਿਮਰਤਿ ਸਤਿਨਾਮੂ । ਹਉਮੈ ਤਜਾਗਨਿ
 ਮਨ ਬਿਸਰਾਮੂ । ਦਯਾ ਖਿਮਾ ਸੁਚ ਸੰਜਮ ਧੀਰਜ † । ਧਰਮ ਪਰਾਇਨ^੪
 ਸਾਚੁ ਸੁ ਬੀਰਜ^੫ ॥ ੩੨ ॥ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਨਿਰਮਲ ਸੰਤੋਸ਼ । ਸਦਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਰਹੈ
 ਭਰੋਸ’ । ਇੰਤਜਾਇਕ ਗੁਨ ਨਕਲ ਬਤਾਏ । ਮਨ ਬਿਕਾਰ ਦੁਬਿਧਾਦਿ
 ਹਟਾਏ ॥ ੩੩ ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿੱਖਨਿ ਮਹਿ ਉਪਜਾਈ । ਦੁਰਮਤਿ
 ਮਤਸਰ ਆਦਿ ਮਿਟਾਈ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਬਨੈ ਮਾਸ ਇਕ ਰਾਖਾ । ਅਸਨ
^੧ਬਹੁਤਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ । ^੨ਮਹੀਨਾ ਦਿਨ ਤੇ ਘੜੀ ਉਹੋ (ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ.....) । ^੩ਇਕ ਪਹਾੜ ਜੋ
 ਦੇਖਣੀ ਹਿੰਦ ਤੇ ਲੰਕਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਜਾ ਟਿਕਿਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ
 ਸ਼ਿਵਨਾਭ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਓਥੇ ਸਿੱਖੀ ਸੀ। ਅੰਕ ੩੬ ਵਿਚ ਬਿਧੀਚੰਦ ਜਹਾਜ
 ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉਰਾਰਆਉ ਦਾਹੈ। ^੪ਆਸਟੇ। ^੫ਬਲਵਾਨ। *ਪਾ:—ਪਲਾ। †ਪਾ:—ਧੀਰ। ‡ਪਾ:—ਸਦਗੁਨ ਬੀਰ।

ਅਚਾਇ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਹੁ ਭਾਖਾ ॥ ੩੪ ॥ ਗਮਨ ਹੇਤੁ ਬਹੁ ਬਾਰ ਉਚਰਨੈ ।
 ਸੰਗਤਿ ਤਬਹਿ ਬਿਸਰਜਨ ਕਰਨੈ । ਅਰਪੇ ਹਯ ਜਿਨ ਕੀਮਤ ਭਾਰੇ ।
 ਸੰਗ ਦਾਸ ਦੀਨਸਿ ਰਖਵਾਰੇ ॥ ੩੫ ॥ ਬਹੁ ਸਮਾਜ ਲੈ ਚਢਨੈ ਜਹਾਜੂ ।
 ਆਯਹੁ ਉਤਰਿ, ਕਰੇ ਗੁਰ ਕਾਜੂ । ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਹਿ ਆਨਿ ਪਵੇਸ਼ਾ ।
 ਅੱਗੁ ਉਪਾਇਨ ਕੀਨਿ ਅਸ਼ੇਸ਼ਾ ॥ ੩੬ ॥ ਪਰਜੇ ਚਰਨ ਪਰ ਬੰਦਨ
 ਠਾਨੀ ॥ ਮੁਖ ਮੁਸਕਾਇ ਦੇਖਿ ਕਹਿ ਬਾਨੀ ॥ 'ਜਨਮ ਧੰਨ ਜਗ ਭਯੋ ਤੁਹਾਰਾ ॥
 ਰਹਜੋ ਸਧਾਰਤਿ ਗੁਰ ਘਰ ਕਾਰਾ' ॥ ੩੭ ॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਆਨੰਦ ਬਿਲੰਦੋ ਪਰਸਿ
 ਪਦਾਰਥਿੰਦ ਕਰ ਬੰਦੋ । 'ਇਹੁ ਸਭਿ ਜਾਵਰ ਕੀ ਬਹੁ ਕਰੁਨਾ । ਦਾਸ
 ਦੀਨ ਨੇ ਕਜਾ ਹੈ ਕਰਨਾ' ॥ ੩੮ ॥ ਬਸਨ ਬਿਭੂਖਨ ਧਨ ਗਨ ਲਜਾਯੋ । ਸ੍ਰੀ
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਅੱਗੁ ਟਿਕਾਯੋ । ਘੋਰੇ ਚਪਲ ਸਕਲ ਦਰਸਾਇਵ । ਅਰਪੇ
 ਪਗ ਪੰਕਜ ਲਪਟਾਇਵ ॥ ੩੯ ॥ ਗਹਿ ਭੁਜ ਪ੍ਰਭੁ ਨਿਜ ਕੰਠ ਲਗਾਯੋ ।
 ਬ੍ਰਹਮਗਯਾਨ ਮਨ ਬਿਖੈ ਟਿਕਾਯੋ । ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇ ਢਿਗ ਰਾਖੈ ॥ ਨਿਜ
 ਮਨ ਬਾਤ ਤਾਂਹਿ ਸੋ ਭਾਖੈ ॥ ੪੦ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿਨ ਗੁਰੁ ਬਿਤਾਵੈ ॥ ਗੁਰ-
 ਸਿੱਖੀ ਮਗ ਬਹੁ ਬਿਦਤਾਵੈ ॥ ਤੀਰ ਸਤੰਦ੍ਰਵ ਜਾਇਨਿਹਾਰੈ ॥ ਜਲਨਿਰਮਲ
 ਕੀ ਸਿਫਤਿ ਉਚਾਰੰ ॥ ੪੧ ॥ ਪਾਵਸ ਰਿਤੁ ਜਗ ਮਹਿ ਪ੍ਰਗਟਾਈ । ਚਹੁ-
 ਦਿਸ਼ਿ ਸਘਨ ਘਟਾ ਘੁਰਿ* ਆਈ ॥ ਬਰਣ ਬਰਣ ਕੇ ਜਲਧਰ ਬਰਖਹਿ ॥
 ਮਿਟੀ ਤਪਤ ਜੇਤੂ ਜਨ ਹਰਖਹਿ ॥ ੪੨ ॥ ਨੀਰ ਨਵੀਨ ਨਦੀ ਮਹਿ
 ਚਲੈ ਕੂਲਨਿ ਕੋ ਢਾਹਤਿ, ਜਨੁ ਗਿਲੈ ॥ ਤ੍ਰਿਣ ਕਾਸ਼ਟ ਸੇਚਯ ਬਹੁ ਬਹੈ ॥
 ਜਲ ਜੇਤੂ ਉਛਲਤਿ ਸੁਖ ਲਹੈ ॥ ੪੩ ॥ ਘਨਘੋਰਨ ਤੇ ਮੋਰਨ ਸ਼ੋਰ ।
 ਸੁਨੀਅਤਿ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਚਹੁ ਓਰ । ਬਿਨਾ ਧੂਲ ਤੇ ਸੈਲ ਬਿਸਾਲੇ । ਖਰੇ
 ਤਰੋਵਰ ਫਲਤਿ ਰਸਾਲੇ ॥ ੪੪ ॥ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਸੋਭਾ ਹੋਤਿ । ਸਤਿਗੁਰੁ
 ਹੋਰਤਿ ਅਨੰਦ ਉਦੋਤ । ਹਰਿਆਵਲ ਹੋਈ ਸਭਿ ਰਵਨੀ ॥ ਇੰਦੁ ਬਧੂ
 ਜੁਤਿ ਦੇਖਤਿ ਅਵਨੀ ॥ ੪੫ ॥ ਸਾਵਣ ਅਰੁ ਭਾਦ੍ਰੋ ਜੁਗ ਮਾਸ । ਕੀਰਤ-
 ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਕਰਹਿ ਬਿਲਾਸ । ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇ ਸਦਾਈ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ
 ਸਿੱਖਨਿ ਗੁਰਮਤਿ ਭਾਈ ॥ ੪੬ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਦੇ ਅਧਟਮ ਰਾਸੇ 'ਬਿਧੀ ਚੰਦ'
 ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੫ ॥

*ਕਰਕੇ । *ਜੀਵ । *ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁੰਦਾ ਮਾਨੋ ਨਿਗਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । *ਮੰਬ ਫਲੇ ਵੇਏ ।
 *ਮੁੰਦਰ । *ਚੀਚ ਵਹੁਟੀਆਂ ।
 *ਪਾ:-ਘਿਰ ।

੩੬. [ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮੋਈ ਗਉ ਜਿਵਾਈ]।

ਦੇਹਗਾ ॥ ਪਾਵਸ ਬਰਖਾ ਅਧਿਕ ਹੈ ਸਰਿਤਾ ਸੈਲਨ ਸੈਲਾ* । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਗੋਵਿੰਦ ਬਹੁ ਕਰੈ, ਨੀਚੇ ਉਚੇ ਗੈਲ ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਪਾਵਸ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਬਿਤਾਈ । ਸਰਦ ਸੁੰਦਰੀ ਰਿਤੁ ਪੁਨ ਆਈ । ਭਏ ਸੇਤ ਘਨ ਜਲ ਕੇ
ਛੋਰਿ । ਬਿਮਲ ਅਕਾਸ਼ ਭਯੋ ਚਹੂੰ ਓਰ ॥੨॥ ਕਬਿ ਕਬਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ
ਚਰੈ* । ਵਹਿਰ ਅਖੇਰ ਬਿਤਿ ਕੇ ਕਰੈ । ਬਾਂਛਤਿ ਲੇਤਿ ਮੇਗ ਅਸ-
ਵਾਰ । ਬਿਚਰਹਿ ਜਹਿ ਕਹਿ ਬਿਪਨ ਮਝਾਰ ॥੩॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਬਿਰਤਾ ਗਹੀ । ਬਹੁਰ ਵਹਿਰ ਬਹੁ ਗਮਨਹਿ ਨਹੀ । ਕਰਨਿ ਅਖੇਰ
ਅਰੁਢਨ ਬਾਜ* । ਤਜਨੋ ਰਾਖਬੋ ਸਾਨੁ ਰੁ ਬਾਜ ॥੪॥ ਜੁਗਮ ਸਮੈ* ਸੁਭ
ਸਭਾ ਲਗਾਵੈ । ਸ਼ਬਦ ਰਬਾਬੀ ਸੁੰਦਰ ਗਾਵੈ । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਚਹੂੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ
ਆਇ । ਲਜਾਇ ਉਪਾਇਨ ਕੇ ਸਮੁਦਾਇ ॥੫॥ ਅਰਪਹਿ, ਦਰਸ ਕਰਹਿ
ਬਡ ਭਾਗੇ । ਚਰਨ ਸਪਰਸ਼ਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁ ਪਾਗੇ । ਸੁਨਹਿ ਬਚਨ ਸਿਮਰਹਿ
ਸਤਿਨਾਮੁ । ਪਾਇ ਸ੍ਰੇਯ ਕੇ ਗਮਨਹਿ ਧਾਮੁ ॥੬॥ ‘ਮਹਾਂ ਜੰਗ ਹੋਯਹੁ
ਬਹੁ ਅਰੇ । ਕਾਬਲ ਆਦਿਕ ਕੇ ਨਰ ਮਰੇ । ਉਤ ਦਿੱਲੀ ਆਦਿਕ
ਪੁਰਿ ਬਾਸੀ । ਲਰੇ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਭਏ ਬਿਨਾਸੀ ॥੭॥ ਗੁਰੂ ਸੁਰਤਾ ਬਿਦਤ
ਜਹਾਂਨ । ਬਡ ਬਹਾਦੁਰ* ਕਰਹਿ ਬਖਾਨ । ‘ਅਲਪ ਚਮ੍ਰੂ ਜਿਨ ਕੇ ਰਹਿ
ਪਾਸੀ । ਲਾਖਹੁ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਕਰੇ ਬਿਨਾਸੀ ॥੮॥ ਸਿਰ ਪੀਰਨ ਕੇ ਪੀਰ
ਬਿਸਾਲਾ । ਬਡ ਮੀਰਨ ਕੇ ਮੀਰ ਸੁ ਚਾਲਾ* । ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਜਿਨ ਸੋਂ ਲਰਿ
ਹਾਰੇ । ਅਪਰ ਬਾਪੁਰੇ ਕਹਾਂ ਬਿਚਾਰੇ ॥੯॥ ਚਾਰ ਬਾਰ ਕਰਿ ਰਾਰ ਖਪਾਏ ।
ਜੀਵਤਿ ਕੇ ਨਹਿ ਸਦਨ ਪਠਾਏ* । ਬਿਦਤਨੇ ਜਗਤ ਬਿਲੈਦ ਪ੍ਰਸੰਗ ।
ਮਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਜੋਧਾ ਜੰਗ ॥੧੦॥ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਬਿਧਵਾ ਤੁਰਕਨਿ ।
ਰੁਦਤਿ ਘਨੀ ਸਿਰ ਛਾਤੀ ਹਨਿ ਹਨਿ* । ਲਰੇ ਗੁਰੂ ਸੋਂ ਪੀਰ ਜੁ ਪੀਰ* ।
ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਮਲ ਬਡ ਮੀਰ ॥੧੧॥ ਅਰਜੈ ਸੁ ਮਾਰਜੈ, ਬਚਨੈ ਪਲਾਯੈ* ।
ਹਜ਼ਰਤ ਲਸ਼ਕਰ ਬੰਦ ਮਰਾਯੈ । ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਨਿ ਮਹਿ ਮੁਗ਼ਲ ਪਠਾਨ ।
ਸੱਯਦ ਆਦਿ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਨਿ ॥੧੨॥ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਸਿਫਤ ਘਨੀ ਕੇ ।

*ਪਗੜਾਂ ਦੀ ਤੋਰ । *ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਨ । *ਘੋੜੇ ਤੇ । *ਦੋਨੋਂ ਵੇਲੇ । *ਸੁਹਨੀ ਰੀਤੀ ਵਾਨੇ । *ਛਾਤੀ ਪਿਟ ਪਿਟ ਕੇ । *ਜੋ ਨੌਸ ਗਿਆ ਸੋ ਬਚਿਆ ।

*ਪਾ:-ਜੋ ਜੰਗ ਪੀਰ । ਪੁਨਾ:-ਹਨੇ ਬਿਪੀਰ । ਪੁਨਾ:-ਲਖਾ ਰੁਤੁ ਕੇ ਪੀਰਨ ਪੀਰ ।

ਠਾਨਤਿ । 'ਬਡੈ ਬਹਾਦਰ' ਬਹੁਤ ਬਖਾਨਤਿ । ਅਲਪ ਚਮ੍ਹੂ ਜੁਤਿ ਰਹਿਤ
ਹਮੇਸ਼ਾ । ਲਾਖਹੁ ਆਵਤਿ ਹਤਹਿ ਅਸ਼ੇਸ਼ਾ ॥ ੧੩ ॥ ਕਿਸ ਕੋ ਸੁਤ ਰੋਵਤਿ
ਬਿਲਲਾਵੈ । ਕੋ ਭ੍ਰਾਤਾ ਸਿਮਰਤਿ ਦੁਖ ਪਾਵੈ । ਚਚਾ ਭਤੀਜਾ ਕਿਤਿਕ
ਪੁਕਾਰੈ । ਕਿਸ ਕੋ ਪਿਤ ਸੁਤ ਗੁਨਨਿ^੧ ਉਚਾਰੈ ॥ ੧੪ ॥ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼
ਤੁਰਕ ਤੁਰਕਾਣੀ । ਕੋ ਆਵਤਿ ਕੋ ਜਾਤਿ ਮੁਕਾਣੀ । ਜਿਤ ਕਿਤ ਗ੍ਰਾਮ
ਨਗਰ ਸਮੁਦਾਯਾ । ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਬਦ ਗਨ ਰੁਦਨ ਉਠਾਯਾ ॥ ੧੫ ॥ ਮਿਲਿ
ਮਿਲਿ ਪੀਟਤਿ ਸਿਰ ਮੁਖ ਛਾਤੀ । ਲੇਹਿ ਨਾਮ ਗੁਨ ਕਰਿ ਬੱਖਜਾਤੀ ॥ ਇਮ
ਜਗ ਮਹਿ ਬਡ ਮਾਚਨੈ ਸ਼ੋਰ । ਭਨਹਿ ਬੀਰਤਾ ਸਤਿਗੁਰ ਜੋਰ^੨ ॥ ੧੬ ॥
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਹਰਖਾਵੈ । ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਤੇ ਚਲਿ ਆਵੈ ।
ਮਗ ਮਹਿ ਸੁਨਤਿ ਆਇ ਬਿਰਤਾਂਤ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਮਿਲਹਿ ਕਰਹਿ ਨਰ
ਬਾਤ ॥ ੧੭ ॥ ਏਕ ਦਿਵਸ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ । ਚਵੇ ਅਖੇਰ ਕਰਨਿ ਦੇ
ਚਿੱਤਾ । ਕੇਤਿਕ ਸਾਥ ਚਲੇ ਅਸਵਾਰ । ਚਪਲ ਤੁਰੰਗਮ ਜ਼ੀਨਨਿ ਡਾਰਿ
॥ ੧੮ ॥ ਸੰਗ ਤੁਫੰਗ ਲਈ ਕਸਿ ਗੋਰੀ । ਉਠਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਗਮਨੈ ਬਨ
ਓਰੀ । ਖੋਜਤਿ ਫਿਰਤ ਸਮੇ ਗਨ ਸੁਕਰ । ਮਿਗਨ ਅਨੇਕਨ, ਲੇ ਸੰਗ
ਕੁਕਰ ॥ ੧੯ ॥ ਗਿਰ ਕੀ ਜਰਨ^੩ ਬਿਖੈ ਬਿਚਰੈ ਤੇ ਉਚ ਨੀਚ ਬਲ ਚਢਿ
ਉਤਰੈ ਤੇ । ਫਿਰੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੋਜਤਿ ਝਾਰਨ । ਸਥਲ ਬਿਖਮ ਸਮ^੪ ਕਰਹਿ
ਨਿਹਾਰਨ ॥ ੨੦ ॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਬਿਚਰਤਿ ਭੇ ਬਨ ਮਾਂਹੀ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਿਤਹੁ
ਅਖੇਰਾ ਨਾਂਹੀ । ਦਿਵਸ ਚਢਨੈ ਬਡ ਘਾਮ ਉਪੰਨਾ । ਬਿਚਰਤਿ ਰਹੇ ਨ
ਕੋ ਮਿਗ ਹੀਨਾ ॥ ੨੧ ॥ ਦੂਰ ਦੂਰ ਲੋ ਫਿਰੇ ਸਉਰ । ਖੋਜਤਿ ਗਿਰਨਿ
ਦਰੀ^੫ ਬਲ ਭੂਰ । ਧੋਨੂ ਚਰਤਿ ਹੁਤੀ ਇਕ ਬਨ ਮੈਂ । ਸੰਘਨੇ ਪਾਤ ਸਮੂਹ
ਬਿਛਨਿ ਮੈਂ ॥ ੨੨ ॥ ਇਕ ਅਸਵਾਰ ਫਿਰਤ ਨੇ ਹੋਰੀ । ਜਾਨੀ ਗਈ ਨ
ਦੂਰ ਬਡੇਰੀ । ਉਰ ਮਹਿ ਲਖਨੈ ਸੁ ਪਾੜਾ ਮਹਾਂ । ਸੰਗਨਿ ਸਹਿਤ ਚਰਤਿ
ਹੋ ਇਹਾਂ ॥ ੨੩ ॥ ਬਜਾਕੁਲ ਹੁਤੋ ਘਾਮ ਤੇ ਸੋਇ । ਬਿਚਰਤਿ ਅਧਿਕ
ਬਕਤਿ ਪੁਨ ਹੋਇ । ਇਨ ਕਾਰਨ ਤੇ ਨਹਿਨ ਪਛਾਨੀ । ਦੇਖਤਿ ਸੰਗ
ਮਿਰਗ ਲਿਯ ਜਾਨੀ ॥ ੨੪ ॥ ਨਹਿ ਤਿਸ ਕੇ ਚਲਿ ਪਹੁੰਚਨੈ ਨੇਰਾ-ਭਾਜ ਨ
ਜਾਇ ਮਹਿ ਕੋ ਹੋਰ-। ਬਿਰਨੈ ਦੂਰ ਤੇ ਤੁਪਕ ਚਲਾਏ। ਲਾਗੀ ਸੀਸ ਬਿਖੈ

^੧ਕੁਣਾਂ ਨੂੰ । ^੨ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਬਲ । ^੩ਟੱਢੇ ਭਾਵ ਉੱਚੇ ਨੀਵੇਂ ਤੇ ਪੱਥਰੇ ਥਾਂ । ^੪ਰੋਵਰਾ ।

*ਪ੍ਰਾ:—ਦੁਹਨ=ਦੋਹਾਂ ।

ਤਇ ਜਾਈ ॥ ੨੫ ॥ ਤਤਛਿਨ ਹੇਨੁ ਗਿਰੀ ਉਦਲਾਇ । ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਸ ਹੋਏ
 ਲਗਿ ਘਾਇ^੧ । ਤਰੰਗ ਧਵਾਇ ਜਾਇ ਕਰਿ ਹੋਰੀ । ਮਰੀ ਗਊ ਉਦਲੀ
 ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥ ੨੬ ॥ ਮਹਾਂ ਪਾਪ ਤੇ ਪਾਯੋ ਭਾਮ ।—ਮਝ ਕਰ ਤੇ ਭਾ ਧੇਨੁ
 ਬਿਨਾਸਿ—। ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਗਊਅਨਿ ਚਰਵਾਰਾ ॥ ਆਇ ਬਿਲੋਕਯੋ ਪਾਤਕ
 ਭਾਰਾ ॥ ੨੭ ॥ ਤਿਸ ਭਟ ਸੰਗ ਲਰਨ ਬਹੁ ਲਗਯੋ । ਉਚ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰੀ
 ਰਿਸ ਪਗਯੋ । ਸ਼ੋਰ ਉਠਾਇ ਸ਼ੋਰ ਕੋ ਜਥੈ ਕਿਤਿਕ ਪਹਾਰੀ^੨ ਮਿਲਿਗੇ ਤਬੈ
 ॥ ੨੮ ॥ ਗਹਿ ਸੋ ਲਿਯੋ ਕਰਹਿ ਬਲ ਭਾਰੀ । ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਕਾਰਹਿ
 ਗਾਰੀ । ‘ਧੇਨੁ ਲੇਹਿ, ਤੋ ਛੋਰਨ ਕਰੈ’ । ਨਾਹਿ ਤ ਬੰਧਹਿ ਘਰ ਮਹਿ ਧਰੈ^੩
 ॥ ੨੯ ॥ ਪਰਯੋ ਰੋਰ ਪੁਨ ਔਰ ਸਉਰਾਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਆਇ ਨਿਕਟਿ ਜੇ ਦੂਰਾ
 ਸੀ ਗਰਦਿਤੇ ਜਥਿ ਸੁਧਿ ਪਾਈ । ਗਏ ਤੁਰਤ ਤਹਿ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਈ ॥ ੩੦
 ॥ ਪਾਤਕ ਘੋਰ ਬਿਲੋਕਯੋ ਜਾਇ । ਅਧਿਕ ਕੋਹੀਆਂ^੪ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਇ । ਹਯ
 ਕੇ ਸਹਿਤ ਸੁਭਟ ਕੋ ਗਹਯੋ । ਬਹੁ ਝਿਰਕਤਿ ਅਪਰਾਧੀ ਲਹਯੋ ॥ ੩੧ ॥
 ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਫਾਕ ਗੁਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੁਨਾਯੋ । ‘ਬਿਨ ਜਾਨੇ ਬਡ ਦੋਸ਼ ਕਮਾਯੋ ਸਭਿ
 ਤਜਿ ਦੇਹੁ’^੫, ਲਰੇ ਕਸਾ ਹੋਇ । ਮ੍ਰਿਤਕ ਭਈ ਅਬਿ ਜਿਯੋ ਨ ਕੋਇ^੬ ।
 ੩੨ ॥ ਦੁਨਤਿ ਪਹਾਰੀ ਬਾਕ ਉਚਾਰੈ । ‘ਤੁਮ ਗੁਰ ਸੁਤ ਅਜਮਤ ਕੋ ਧਾਏ
 ਗਊ ਮਰੀ ਕੋ ਦੇਹੁ ਜਿਵਾਇ । ਨਿਜ ਚਾਕਰ ਕੋ ਲੇਹੁ ਛੁਡਾਇ ॥ ੩੩ ॥
 ਜੇ ਬਲ ਕਰੋ ਪ੍ਰਕਾਰੁ ਜੈ ਹੈ’ । ਨਿਜ ਰਾਜੇ ਕੋ ਨਿਕਟਿ ਕਹੈ ਹੈ’ । ਵਧਹਿ
 ਫਸਾਦ ਬਿਸਾਲ ਅਗਾਰੀ । ਇਹੁ ਪਾਤਕ ਨਹਿ ਸਕਹਿ ਸਹਾਰੀ’ ॥ ੩੪ ॥
 ਕਠਨ ਬਾਤ ਗੁਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਿਚਾਰੈ ।—ਮਰੀ ਗਊ ਜੇ ਅਬੈ ਜਿਵਾਰੈ’ । ਇਹ
 ਬੀ ਬਾਤ ਨ ਆਛੀ ਹੋਇਪਿਤਾ ਰਿਸੈ ਹੈ’ ਸੁਨੈ ਜਿ ਸੋਇ ॥ ੩੫ ॥ ‘ਕਸਟ
 ਅਨੇਕ ਦੇਹਿ ਪਰ ਝਾਲੈ’ । ਅਜਮਤ ਨਹੀਂ ਜਨਾਇ ਬਿਸਾਲੈ’ ॥ ਇਹੁ ਮਤ
 ਹੈ ਗੁਰ ਘਰ ਕੋ ਸਦਾ । ਜਰਹਿ ਅਜਟ, ਬਿਦਤਾਇ ਨ ਕਦਾ ॥ ੩੬ ॥
 ਕਰਾਮਤ ਨਹਿ ਆਪ ਲਗਾਵੇਂ । ਜੋ ਲਗਾਇ ਤਿਸ ਦੇਖਿ ਰਿਸਾਵੇਂ । ਜੇ
 ਅਬਿ ਗਊ ਨ ਜੀਵਤਿ ਇਹਾਇਕ ਤੋ ਪਾਪ ਹੋਤਿ ਹੈ ਮਹਾਂ ॥ ੩੭ ॥ ਦੁਤੀਏ
 ਜੈ ਹੈ ਕਰੈ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਅਪਜਸ ਬਿਥਰੈਗੇ ਸੇਸਾਰ । ਇਸ ਕੇ ਨਾਮ ਨ ਲੈ
 ਹੈ ਕੋਈ । ਹਮਰੀ ਵਿਸ਼ਾ ਆਰੋਪਹਿ ਸੋਈ ॥ ੩੮ ॥ ਰਣ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤਿ ਬ੍ਰਿਤੀ
 ਅਬਿ ਭਈ । ਸੁਨਹਿ ਬਿਖੇਰਾ ਤੋ ਰਿਸ ਲਏ—। ਠਾਂਢੇ ਭਏ ਕਰੇ ਬਿਰ

^੧ਜ਼ਖਮ ਨੋਗਕੇ । ^੨ਪਹਾੜੀਏ । ^੩ਪਹਾੜੀਆਂ ਹੈ । ^੪(ਤੁਮੀ) ਸਾਢੇ ਵੱਡੇ ਵਿਓ (ਇਸਨੂੰ) ।

ਲੋਚਨ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਸੋਚਤਿ ਸੋਚਨ ॥ ੩੯ ॥—ਕਰਹਿ ਕਹਾਂ
ਅਸਮੰਜਸ^੧ ਬਨੋਦੋਨਹੁ ਬਿਧੀ ਕਹਿਰ ਹੁਇ ਘਨੇ^੨। ਸੁਰਭੀ ਮਰੀ ਪਾਪ ਹੈ
ਭਾਚਾ । ਕਰਾਮਾਤ ਦੋਂ, ਦੋਸ ਉਦਾਰਾ—॥ ੪੦ ॥ ਬਿਰੇ ਰਹੇ ਤਹਿ ਕੀਤਕ
ਕਾਲ। ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਨ ਕਰਹਿ ਬਿਸਾਲਾ । ਝਗਰਤਿ ਖਰੇ ਸੰਬੁਹ ਪਹਾਰੀ।
ਅਪਨੇ ਪਰ ਕੇ ਭੇ ਨਰ ਝਾਰੀ^੩ ॥ ੪੧ ॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦ ਅਸਟਮ ਗਾਂਥ 'ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰਦਿੱਤਾ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਖਸਟ ਤਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੬ ॥

੩੭. [ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸਮਾਓਣਾ] ।

ਦੇਹਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਸੰਗ ਮਹਿ ਸੁਭਟ ਹੁਤੇ ਤਿਸ ਥਾਨ । ਹਾਥ ਜੀਰ
ਭੇਡ ਸਕਲ 'ਗੁਰ ਸੁਤ ਸੁਨਹੁ ਸੁਜਾਨ ! ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ ॥ ਮਰੀ ਗਉ ਤੇ
ਦੋਸ ਘਨੇਰੇ । ਜੇ ਜੀਵਹਿ ਹੁਇ ਕੁਸਲ ਬਡੇਰੇ। ਜਨੋਂ ਕਨੋਂ ਕਰਿ ਦੀਜਾਹ
ਇਸ ਪ੍ਰਾਨ । ਸਭਿ ਦਿਸਿ ਤੇ ਕਲਹਾ ਹੁਇ ਹਾਨ ॥ ੨ ॥ ਪਾਤਕ ਮਿਟਾਹ
ਪੁੰਨ ਅਧਿਕਾਈ । ਪਸਰਾਹਿ ਕੀਰਤਿ ਬਿਮਲ ਸਦਾਈ । ਨਰ ਆਦਿਕ ਜੇ
ਅਪਰ ਜਿਵਾਵਨ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਾਬਿ ਹੋਇ ਰਿਸਾਵਨ ॥ ੩ ॥ ਇਸ ਤੇ
ਪੁੰਨ ਅਧਿਕ ਕੇ ਜਾਨਿ । ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਨਹੀਂ ਕੋਪ ਕੇ ਠਾਨਿ^੪ । ਇੰਤਜਾਦਿਕ
ਸਭਿਹੁਨਿ ਸੁਨਾਯ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਸੁਨਤਿ ਰਿਦੈ ਹੁਇ ਆਯੋ ॥ ੪ ॥—ਆਬ
ਤੇ ਆਛੀ ਅਹੈ ਜਿਵਾਵਨ । ਸਾਹਤ ਪੁੰਨ ਅਰੁ ਰਾਰ ਮਿਟਾਵਨ । ਪਿਤਾ
ਕੋਪ ਕੇ ਲਹਿ ਸਹਾਰਿ । ਜਥਾ ਕਹੇ ਸੋ ਕਾਰ ਹੋ ਕਾਰ—॥ ੫ ॥ ਇਮ ਉਰ
ਲਜਾਇ ਤੁਰੰਗਮ ਛੋਰਿ । ਉਤਰਿ ਗਏ ਮ੍ਰਿਤੁ ਧੇਨੂ ਓਰ । ਨੀਮ ਤਰੇਵਰ
ਕੀ ਨਵਲਾ ਸੀ^੫ । ਹਾਥ ਗਹੀ ਪਹੁੰਚੇ ਗੋ ਪਾਸੀ ॥ ੬ ॥ ਛਰੀ ਲਗਾਇ
ਗਉ ਕ ਗਾਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬੋਲੇ ਇਸ ਭਾਂਤਿ 'ਉਠਹੁ ਮਾਤ ! ਆਬ ਨਿੰਦਾ
ਤਜਾਗਹੁ । ਪੂਰਬ ਸਮ ਚਾਰਬੇ ਤ੍ਰਿਣ ਲਾਗਹੁ' ॥ ੭ ॥ ਸੁਭਟ ਸਕਲ ਅਰੁ
ਖਰੇ ਪਹਾਰੀ । ਮਰੀ ਧੇਨੂ ਸੋ ਕਰਤਿ ਨਹਾਰੀ । ਗੁਰੂ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜਾਬ ਬਾਕ
ਬਖਾਨੇ । ਤਤਛਿਨ ਉਠੀ ਸੁ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮਾਨ ॥ ੮ ॥ ਤ੍ਰਿਣਨ ਹਰਿਤ ਕੇ
ਚਰਨੇ ਲਾਗੀ । ਦਖਿ ਸਭਿਨਿ ਬੁਧਿ ਬਿਸਮੈ ਪਾਗੀ । ਹਰਖਤਿ ਹੋਇ ਹਾਕ^੬
ਸੰਭਾਰੀ । ਲੈ ਗਮਨੇ ਜਹਿ ਸੁਰਭੀ ਸਾਰੀ^੭ ॥ ੯ ॥ ਕਰਿ ਬੇਦਨ ਕੇ ਸੁਜਸੁ
ਉਚਾਰਤਿ । ਗਏ ਗੁਰੂ ਮਾਹਮਾ ਉਰ ਧਾਰਤ । ਗੁਰਸੁਤ ਚਢੇ ਤੁਰੰਗਮ
^੧ਅਣਬਣ । ^੨ਦੇਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰੀ ਕਾਹਰ ਹੈ । ^੩ਆਪਣੇ ਨਰ ਤੇ ਪਰਾਏ (ਪਹਾੜੀਏ
ਰਲਕੇ) ਬਹੁਤਾ ਇਕੱਠ ਹੋ ਗਿਆ । ^੪ਨੀਮ ਬਿੰਡ ਦੀ ਨਵੀਂ ਨਵੀਂ ਛਟੀ । ^੫ਹੱਕ ਕ ।
^੬ਜਿਥੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਗਉਆਂ ਸਨ ।

ਚਲੇ । ਸੁਭਟ ਸੰਗ ਗਮਨੇ ਸਭਿ ਮਿਲੇ ॥ ੧੦ ॥ ਬਿਸਮਤਿ ਮਤਿ ਕੀਰਤ-
ਪੁਰਿ ਆਏ । ਉਤਰਿ ਤੁਟੰਗ, ਸਥਾਨ ਲਗਾਏ । ਦਿਨ ਮੱਧਮਾਨ^੧ ਭਯੋ
ਤਿਹ ਕਾਲਾ। ਭੋਜਨ ਕਰਿ ਮਨਭਾਇ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੧੧ ॥ ਟਿਕੇ ਸਥਾਨ ਅਪਨਿ
ਸਭਿ ਜਾਈ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਨਯੋ ਅਸਨ ਅਬਿ ਖਾਈ। ਗਯੋ ਜੁ ਸੰਗ ਸੁਬੀਰ
ਬੁਲਾਯੋ । ਨਿਕਟਿ ਆਇ ਪਿਖਿ ਬਾਕ ਅਲਾਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ‘ਆਜ ਕਹਾਂ
ਤੁਮ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਯੋ?’ ਬਿਚਰਤਿ ਵਹਿਰ ਅਸਨ ਅਬਿ ਖਾਯੋ। ਸਗਰੀ ਸਾਰੀ
ਦੋਹੁ ਬਤਾਇ । ਕੂਰ ਕਹੈ ਤੋ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇ’ ॥ ੧੩ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸੁਭਟ
ਕੰਪਯੋ ਸਭਿ ਗਾਤ । ਲਗਯੋ ਬਤਾਵਨ ਸਾਰੀ ਬਾਤ ।—ਕਹੈ ਕੂਰ, ਤੋ ਜਾਨੈ
ਸਾਰੀ । ਮੁਝ ਪ੍ਰਤਿ ਦੈ ਹੈਂ ਸ੍ਰਾਪ ਉਚਾਰੀ—॥ ੧੪ ॥ ‘ਅਚਰਜ ਆਜ, ਗਉ
ਮਰਿ ਗਈ । ਜਾਨੇ ਬਿਨਾ ਮਾਰਿ ਭਟ ਦਈ। ਆਇ ਕੋਹੀਆਂ ਸੋਰ ਮਚਾਯੋ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਸੁਨਿ ਤਬਿ ਆਯੋ ॥ ੧੫ ॥ ਮਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਗੋ ਘਾਤ ਪਛਾਨਾ ।
ਭਨੇ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਦੀਨਸਿ ਪਾਨਾ’^੨ । ਝਗਰਾ ਪਰਯੋ ਰਹਯੋ ਤਿਸ ਥਾਨ ।
ਯਾਂਤੇ ਆਯੋ ਦਿਨ ਮੱਧਮਾਨ’ ॥ ੧੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਨਿ ਧਰ ਕਰਿ
ਮੋਨ । ਰਿਸ ਉਰ ਕੀਨ, ਨ ਜਾਨੀ ਕੋਨ’^੩ । ਚਾਰ ਘਟੀ ਸੁਨਿ ਫੇਰ
ਬਿਤਾਈ। ਡਢ ਜਾਮ ਦਿਨ ਰਹਯੋ ਤਦਾਈ ॥ ੧੭ ॥ ਜਾਨਿ ਸੁਚੇਤ ਹੋਨ ਕੋ
ਕਾਲ । ਆਇ ਸਮੀਪ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਬਿਸਾਲ । ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੋ ਖਰੇ ਅਗਾਰੀ ।
ਤੋਰ ਪਿਤਾ ਕੀ ਅਪਰ ਨਿਹਾਰੀ ॥ ੧੮ ॥ ਠਟਤਿ ਰਹੇ ਬਿਰਤਾ ਧਾਰੇ ਅੰਗ।
ਨੈਨ ਕਮਲ ਸ਼ੈਕਤਿ’^੪, ਚਿਤ ਭੰਗ । ਸੁਤ ਬਿਸਾਲ ਪਰ ਕੋਪ ਬਿਸਾਲ ।
ਸਤਿਗੁਰ ਬਦਨ ਦ੍ਰਿਗਾਨ ਕਰਿ ਲਾਲ ॥ ੧੯ ॥ ਬੋਲੇ ‘ਕਰਨਿ ਲਗੇ
ਅਬਿ ਨੀਕੀ’^੫ । ਹਰਿ ਗੁਰ ਸੰਤਨਿ ਲਗੇ ਜੁ ਫੀਕੀ। ਜਿਸ ਕ੍ਰਿਤ ਕੋ ਸੁਜਨ
ਨ ਸਨਮਾਨੇ’ । ਸੁਮਤਿਵੇਤ ਸੋ ਕਬਹੂੰ ਨ ਠਾਨੈ ॥ ੨੦ ॥ ਆਨਿ ਪਰੇ ਸਭਿ
ਸਹੈਂ ਸਰੀਰ । ਨਹੀਂ ਛੋਰਤੇ ਧਾਰਾਤ ਧਾਰ । ਸੀਮ ਦੇਹਿ ਪਰ ਨਹੀਂ
ਜਨਾਵੈਂ । ਪ੍ਰਭੁ ਦਰਗਾਹ ਸੁ ਆਦਰ ਪਾਵੈਂ ॥ ੨੧ ॥ ਅਟਲਰਾਇ ਯਾਂਤੇ
ਤਜਿ ਪ੍ਰਾਨਾ। ਤੂੰ ਅਬਿ ਲੈ ਸਮੁਝਯੋ ਨ ਸਯਾਨਾ। ਇਮ ਤੋ ਕਰਨਿ ਸਦਾ ਨਹਿ
ਆਛੀ । ਪੁਨ ਹਮ ਅਛਤ ਕਹਾਂ ਚਿਤ ਬਾਛੀ’ ? ॥ ੨੨ ॥ ਚਹਤਿ ਗੁਰਨ

^੧ ਦੁਪਹਿਰਾ । ^੨ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੇ । ^੩ ਪ੍ਰਾਨ ਦਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ । ^੪ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾ ਜਾਣੀ । ^੫ ਸ਼ਰਮਦੇ ਹਨ ।
^੬ ਹੁਣ ਚੰਗੀ (ਗਲ) ਕਰਨ ਲਗੇ ਹੋ । ^੭ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਦੁੰਦਿਆਂ (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰਨੀ) ਕਿਉਂ
ਚਿਤ ਵਿਚ ਝਾਹੀ ਜੇ ?

ਤੇ ਅਧਿਕ ਬਡਾਈ । ਅਜਰ ਨ ਜਰਹੁ ਜਹਾਨ ਜਣਾਈ । ਕਰਿ ਅਜਮਤ
 ਦੇ ਸੁਰਭੀ ਪ੍ਰਾਨਾ । ਸ਼ਾਨੀ ਗਰੀਬ ਸੁਨਹਿ ਜਬਿ ਕਾਨਾ ॥ ੨੩ ॥ ਮਿਤਕ ਭਏ
 ਕੋ ਹਮ ਢਿਗ ਲਜਾਵਹਿ । ਕਰਹਿ ਜਾਚਨਾ ਜਬਾ ਜਿਵਾਵਹਿ । ਸ਼ਾਹੁ ਆਇ
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਜਗ ਮਰਨਾ । ਨਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹਿ ਜਬਾ ਇਹੁ ਬਿਰ ਨਾ ॥ ੨੪ ॥
 ਕੌਨ ਕੌਨ ਕੋ ਹਮ ਜੀਵਾਵੈ । ਕਿਸ ਕੀ ਬਧ ਦੇ ਕਿਸਹਿ ਉਠਾਵੈ ?
 ਇਸ ਕੋ ਭੀ ਕੁਛ ਜਤਨ ਬਿਚਾਰਾ ? । ਲਿਯੋ ਬਿਚਾਰ ਤ ਕਰੋ ਉਚਾਰਾ ॥
 ੨੫ ॥ ਜੇ ਇਮ ਕਰਨੀ ਹੀ ਮਨ ਭਾਵੈ । ਹਮਰੇ ਅਛਤ ਹੰਟਯੋ ਨਹਿਜਾਵੈ ।
 ਤੋ ਇਕ ਮਜਾਨ ਜੁਗਮ ਸਮਸ਼ੋਰ* । ਮੇਯ ਨ ਸਕਹਿ ਸਮੁਝਿ ਲਿਹੁ ਹੇਰਿ ।
 ੨੬ ॥ ਜੇ ਤੁਮ ਰਹਹੁ ਤ ਹਮ ਤਜਿ ਪ੍ਰਾਨਾ । ਹਮ ਜਿ ਰਹੈ ਤੁਮ ਕਰਹੁ
 ਪਯਾਨਾ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕਰੇ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਬਨੈ । ਇਕ ਰਾਖਹਿ ਇਕਤਜਾਗਹਿ
 ਤਨੈ ॥ ੨੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਦੇ ਕਰ ਬੀਦਿ । ਹੁਤੋ ਨ ਹਰਖ ਨ
 ਸ਼ੋਕ ਬਿਲੀਦਿ । ਇਕ ਰਸ ਬਿਤੀ ਜਿਨਹੁ ਕੀ ਅਹੈ । ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ
 ਦਿਸ਼ਤਾ ਚਿਤ ਰਹੈ ॥ ੨੮ ॥ — ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਿਤਾ ਸਮਰੱਥ । ਭੰਜਨ
 ਘੜਨ ਸਕਲ ਜਿਨ ਹੱਥ । ਬਚਨ ਅਮੋਰ ਜਿਨਹੁ ਕੇ ਸਦਾ । ਬ੍ਰਹਮ
 ਅਸਤ੍ਰ* ਜਿਮ ਮਿਟਹਿ ਨ ਕਦਾ ॥ ੨੯ ॥ ਬਿਨ ਸੈਸੈ ਮਾਨਯੋ ਹੀ ਬਨੈ । ਇਸ
 ਮਹਿ ਭਲੋ ਆਪਨੋ ਜਨੈ — ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਠਾਨੀ ਨਮੋ । ਤੀਨ
 ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਦੇ ਤਿਹ ਮਮੋ ॥ ੩੦ ॥ ਧਰੇ ਮੋਨ ਕੋ ਕੀਨਸਿ ਪਜਾਨ* । ਫਰੀ

* ਜਗਤ ਨੂੰ ਜਣਾਵੇ ਹੋ । * ਜਾਚਣਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਓਸੇ (ਗਾਂ ਦੀ) ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਜਿਵਾ ਵੇਵਾਏ ।
 * ਦੇ ਤਲਵਾਰਾਂ । * ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਸਤ੍ਰ ਜੋ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ
 [ਮਿਸ: , ਦੁਹਮਾਸਤ੍ਰ:] । * ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਬੜੇ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਨਾਮ ਰਸੀਏ
 ਤੇ ਸਫਲ ਗਜਾਨੀ ਸਨ ਪਰੰਤੂ ਗੁਰੁ ਪਦ ਤੇ ਆਰੂੜਤ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਰਬੀ
 ਰਜਾ ਦੀ ਸੁਖਮਗਤੀ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਅਨੁਭਵ
 ਵਿੱਚ ਗਊ ਜਿਵਾਇਣ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਆਈ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੀ ਅਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੋਂ ਕਦੇ ਇਹ
 ਵਿਯੋਗ ਨਾਂ ਸਹਾਰ , ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਰਜਾ
 ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਜੋ ਵੇਅਦਬਾ ਤੇ ਦੁਕਮ ਉਨ੍ਹੇ ਘਨ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪ
 ਦਾ ਦੁਕਮ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸਰੀਰ ਵੇਣਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਰਮ ਲਾਇਕ ਪੁੱਤ੍ਰ-ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਦੇ
 ਸਿਰਤਾਜ ਸਪੁੱਤ੍ਰ-ਦੇ ਪੁਰਨ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਧੰਨ ਹਨ ਅਸੇ ਸਪੁਤ-ਪਿਤਾ—
 ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਆਗਿਆ ਪਾਲਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਨ ਮੁਨਾਰੇ । ਦੁਸਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ
 ਘੀਰਜ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਆਮ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਨਜਿਠਣਾ ਸਿਖਾਲ ਰਹੇ ਸੇ ।

ਧਰੀ ਕਰ ਖਰੀ ਮਹਾਨ^੧ । ਕਿਹ ਸੇਂ ਮਿਲੇ ਨ ਬੋਲਨ ਕੀਨਿ । ਚਲਨਿ
ਪ੍ਰਲੋਕ ਬਿਖੇ ਚਿਤ ਦੀਨਿ ॥ ੩੧ ॥ ਜੋ ਮਗ ਮਿਲਹਿ ਚਲੇ ਜਿਹ ਸਮੇ^੨ ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਨਰ ਠਾਨਤਿ ਨਮੇ । ਕਿਸ ਕੀ ਵਿਸਿ ਨ ਬਿਲੋਚਨ ਲਾਏ ।
ਜਾਹਿ ਏਕ ਰਸ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਏ ॥ ੩੨ ॥ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਬਿਸਮੈ ਸਭਿ ਕੋਈ ।
ਬਿਤਿ ਉਦਾਸ ਸਭਿਹਿਨਿ ਤੇ ਹੋਈ । ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਤੇ ਵਹਿਰ ਪਯਾਨੇ ।
ਅਲਪ ਸੈਲ ਪਰ ਚਵਿਥੇ ਠਾਨੇ ॥ ੩੩ ॥ ਜਾਇ ਇਕਾਕੀ, ਦਾਸ ਨ ਸੇਗ ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿ ਚਢੇ ਉਤੰਗ । ਬੁਢਨ ਸ਼ਾਹੁ ਸਥਾਨ ਨਿਹਾਰਾ । ਤਿਸ ਤੇ
ਕੁਛਕ ਅੰਤਰਾ ਧਾਰਾ^੩ ॥ ੩੪ ॥ ਛਰੀ ਧਰਾ ਪਰ ਧਰੀ ਗਡਾਈ । ਅਵਲੋਕਤਿ
ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਥਾਈਂ । ਉਰ ਕੁਟੇਬ ਕੋ ਰਾਗ^੪ ਨ ਠਾਨਾ । ਨੌਕਾ ਮੇਲ ਸਕਲ
ਜਗ ਜਾਨਾਂ ॥ ੩੫ ॥ ਅਤਿ ਸਪੁਤ੍ਰ^੫ ਜੋ ਹੈ ਹਰਿਰਾਇ । ਮਿਲਿਨਿ ਹੇਤੁ
ਨਹਿ ਕਿਛੁ ਮਨ ਲਜਾਇ । ਸੁਤ ਸਮ ਅਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਕਿਸ ਮਾਂਹੂ । ਜਿਸ ਕੋ
ਸਿਮਰ ਮਿਲਹਿ ਕਰਿ ਪਾਹੂ^੬ ॥ ੩੬ ॥ ਆਸਤਰਨ ਕੋ ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਸੁੰਦਰ
ਕਰਜੇ ਕੁਸ਼ਾ ਕੇ ਸਾਥ । ਤਬਿ ਤਨ ਪਰ ਤੇ ਬਸਤੁ ਉਤਾਰਾ । ਕਰਿ ਦੁਹਰ
ਸਿਹਜਾ ਤਿਲ ਡਾਰਾ ॥ ੩੭ ॥ ਬਿਤਿ ਸੰਕੋਚ ਬੈਠਿ ਤਬਿ ਗਏ ਨਿਜ ਸਰੂਪ
ਮਹਿ ਬਿਰਤਾ ਲਏ ਮੁੰਦਿ ਬਿਲੋਚਨ ਪੌਢੇ ਫੇਰ । ਦੁਤੀ ਬਸਤੁ ਲੇ ਮੁਖ ਪਰ
ਗੇਰਾ ॥ ੩੮ ॥ ਜੋਗ ਸ਼ਕਤਿ ਕਾਰ ਖੈਚੇ ਪ੍ਰਾਨ। ਸਭਿ ਤਨ ਤੇ ਸਵਧਾਨੀ ਠਾਨਿ ।
ਤਾਤਕਾਲ ਤਨ ਛੋਰਿ ਸਿਧਾਰੇ । ਜਿਸ ਪੰਨਗ ਕੰਚੁਰੀ ਨਿਜ ਡਾਰੇ^੭ ॥ ੩੯ ॥
ਗਏ ਸੁਖੈਨ ਤਜੀ ਤਬਿ* ਕਾਯਾਂ । ਹਰਖ ਸੋਗ ਨਹਿ ਭਯੋ ਕਦਾਯਾ ਨਈ
ਬੈਸ ਮਹਿ ਤਨ ਤਰੁਨਾਈ । ਜਿਸ ਜੋਗੀ ਮਾਯਾ ਤਜਿ ਜਾਈ ॥ ੪੦ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਅਸ਼ਟਮਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਰਾਥਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਸਮਾਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਸਪਤ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੮ ॥

੩੮. [ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਪ੍ਰਲੋਕ ਗਮਨ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਲਹਿ ਸੁਧ ਤੂਰਨ ਸੂਰ ਸਰਬ ਚਢੇ ਬਿਮਾਨ ਪਯਾਨ । ਗੁਰੁ ਸੁਤ
ਕੇ ਤਨ ਤਜਨ ਤ ਆਏ ਮੰਗਲ ਠਾਨਿ ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ ॥ ਜੈ ਜੈ ਮੁਖ ਤੇ
ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰੇ । ਕੁਸਮਾਂਜੁਲ ਕੋ ਭਰਿ ਭਰਿ ਡਾਰੇ । ਅਨਿਕ ਅਪਸਰਾ ਹਰ-
ਖਤਿ ਨਾਚਹਿ । ਗਾਵਹਿ ਗੀਤ ਮਧੁਰ ਸੁਰ ਰਾਚਹਿ ॥ ੨ ॥ ਸਭਿਨਿ ਸੁਰਨਿ

^੧ਅਤਿ ਸੁਹਣੀ ਛਟੀ ਹੋਥ ਵਿਚ ਫੜ ਲਈ । ^੨ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਚਲੇ ਜੋ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ ।

^੩ਕੁਝ ਵਿੱਥ ਰੱਖਕੇ । ^੪ਪ੍ਰੇਮ । ^੫ਸਪੁਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬੀ ਅਤੀ ਸਪੁਤ । (ਅ) ਅਤਿ (ਪਿਆਰੇ) ਪੁੱਤ੍ਰ । ^੬ਜਿਸਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਪਾਸ (ਖੁਲਾ) ਕੇ ਮਿਲਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ । ^੭ਜਿਵੇਂ ਸੱਪ ਆਪਣੀ ਕੰਜ ਲਾਹ ਸੁਫਲਾ ਹੈ ।

*ਪਾਸ-ਸਭ ।

ਅਭਿਬੰਦਨ ਕੀਨਿ । ਕਹਨੈ 'ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਪ੍ਰਬੀਨ !' ਸਭਿ ਦੇਵਨ ਕੋ
 ਬਡ ਉਤਸਾਹੁ । ਸੁਭ ਆਗਵਨ ਜਾਨਿ ਕੈ ਪਾਹੁ ॥ ੩ ॥ ਖਸ਼ਟਮ ਗੁਰ ਕੋ
 ਸਭਟ ਸਪੂਤ । ਸਪਤਮ ਗੁਰ ਕੋ ਪਿਤ ਮਤਿ ਪੂਤ । 'ਧੰਨਜ ਧੰਨਜ' ਕਹਿ
 ਕਰਿ ਲੇ ਗਏ । ਸਾਜਿ ਆਰਤੀ ਦਰਸਤਿ ਭਏ ॥ ੪ ॥ ਸਭਿ ਸੁਰ ਗਮਨੇ
 ਜਾਇ ਪਿਛਾਰੀ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਦਿਪਹਿ ਬਿਮਾਨ ਅਗਾਰੀ । ਤੇਜ ਸਹਤਿ
 ਸੂਰਜ ਜਨੁ ਜਾਈ । ਗੀਰਬਾਨ ਉਡਗਨ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੫ ॥ ਜਹਿ ਜਹਿ
 ਸ਼ਕਤਿ ਸੁਰਨਿ ਕੀ ਜਾਵਨਿ । ਤਹਿ ਲੈ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੀਨਿ ਪੁਰਾਵਨਾਕਰਿ
 ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਹਟੇ ਪਿਛਾਰੀ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਗਮਨੈ ਜਾਤਿ ਅਗਾਰੀ ॥ ੬ ॥
 ਸਭਿ ਸੁਰ ਪੁਰਿ ਕੋ ਹੋਰਤਿ ਜਾਇ । ਅਤਿ ਅਨੰਦ ਕੋ ਰਿਦੇ ਸਮਾਇ।ਪੁਨ
 ਗੁਰਪੁਰਿ ਲੈ ਪਹੁਚੈ ਜਾਈ । ਮਿਲੇ ਸਭਿਨਿ ਸੇ ਬੰਦਨ ਗਾਈ ॥ ੭ ॥
 ਅੰਚੁਤ ਪਦ ਮਹਿ ਜਾਇ ਬਿਰਾਜੇ । ਜਿਨ ਕੇ ਨਾਮ ਲੇਤਿ ਅਘ ਭਾਜੇ ।
 ਇਤ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਹਿ ਜੇ ਦਾਸ । ਸੇਵਾ ਹੇਤੁ ਰਹਤਿ ਨਿਤ ਪਾਸ ॥ ੮ ॥
 ਲਗੇ ਬਿਲੋਕਨਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨ ਆਵੈ । ਇਤ ਉਤ ਖੋਜਤਿ ਕਹੂੰ ਨ ਪਾਵੈ ।
 ਬੁਝਤਿ ਬਿਚਰਤਿ ਜਹਿ ਕਹਿ ਜਾਇ । ਜਿਨਹੁ ਪਿਖੇ ਤਿਨ ਦੀਨਿ ਬਤਾਇ
 ॥ ੯ ॥ ਪੁਰਿ ਤੇ ਵਹਿਰ ਗਏ ਗਿਰ ਓਰ । ਏਕਾਕੀ ਸਭਿ ਸੰਗੀ ਛੋਰਿ ।
 ਸੁਨਤਿ ਦਾਸ ਹਿਤ ਸੇਵਾ ਧਾਏ।ਹਮਹੁ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਹੈਂ ਕਿਤ ਥਾਏ ॥੧੦॥
 ਉਤਹੁ ਗਏ ਸੁ ਬੁਝਤਿ ਦਾਸ । ਚਢੇ ਉਤੰਗ ਥਾਨ ਤਿਸ ਪਾਸ । ਜਾਇ
 ਬਿਲੋਕੇ ਪੌਢਨ ਕਰੇ । 'ਕਹਾਂ ਕੀਨਿ ਅਵਨੀ ਪਰ ਪਰੇ ?' ॥ ੧੧ ॥ ਸਦਨ
 ਪ੍ਰਯੋਕ ਛੋਰਿ ਕਰਿ ਆਏ । ਹਮ ਕਿਸਹੂੰ ਕੋ ਸੰਗ ਨ ਲਜਾਏ । ਕਰਿ
 ਭੂਰਨਤਾ ਨਿਕਟਿ ਸੁ ਜਾਇ । ਲਗੇ ਬਿਲੋਕਨ ਸ੍ਰਾਸ ਨ ਆਇ ॥ ੧੨ ॥
 ਬਿਸਮੇ ਬਹੁਰੇ ਹਾਥ ਲਗਾਏ । ਚਰਨ ਪਲੋਟਤਿ ਚਹਤਿ ਜਗਾਏ।ਨਿਸ਼ਚੈ
 ਭਈ ਜਬੈ ਉਰ ਮਾਂਹੀ । ਧਾਇ ਆਇ ਇਕ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਹੀ ॥ ੧੩ ॥
 ਉਚੀ ਕੂਕ ਨਿਕਟਿ ਹੁਇ ਮਾਰੀ । ਨਿਕਸੀ ਨੈਨਨ ਤੇ ਜਲ ਧਾਰੀ।ਬੁਝਨ
 ਕੀਨਿ 'ਕਹਾਂ ਤੁਝ ਭਯੋ ? । ਕਜੋਂ ਰੋਦਨ ਤੁਮ ਐਸੇ ਕਿਯੋ ?' ॥ ੧੪ ॥
 ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੇ ਬੋਲੈ ਤਬਿ ਦਾਸ । 'ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਪ ਕੋ ਬਡ ਗੁਨਰਾਸ । ਉਚੇ
 ਥਲ ਪਰ ਕੁਸ਼ਾ ਡਸਾਈ । ਪੌਢੇ ਪ੍ਰਾਨ ਨਹੀਂ ਬਿਚ ਪਾਈ' ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨਿ

ਪਵਿਤ੍ਰ ਬੁਝੀ ਭਾਈ । ੨੬੬੬ । [ਸਿਸੇ, ਗੀਰਾਣ] । ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਹੋਛਗੇ ।
 ਦਾਸ ਪੁਛੇ ਪੁਛਦੇ ਉਧਰ ਗਏ ।

ਕਰਿ ਸਭਿ ਤੇ ਅੰਤਰਜਾਮੀ। ਓਠੇ ਤੁਰਤ ਸੇਵਕ ਅਨੁਗਾਮੀ। ‘ਚਲਹੁ
ਕੋਨ ਥਲ ਮੈਂ ਮਿਤ ਹੋਏ?’। ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਗਮਨੇ ਸਭਿ ਜੋਏ ॥ ੧੬ ॥
ਅੰਤਹ ਪੁਰਿ ਗਰ ਕੇ ਸਧਿ ਗਈ। ਸਨਤਿ ਬਾਤ ਸਗਰੀ ਰਵਨਈ। ਪਰਜੈ
ਰੋਰ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ। ਸਨਿ ਸਨਿ ਸ਼ੋਕ ਵਧੈ ਲਘ ਨਾਂਹੀ ॥ ੧੭ ॥
ਬਿਧੀਚੰਦ ਆਦਿਕ ਨਰ ਬਿੰਦ। ਸੰਗ ਲਏ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ। ਓਤਲਾਵਤਿ
ਪਹੁੰਚੇ ਤਿਸ ਥਾਨ। ਪਿਖੌ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੌਢੌ ਬਿਨ ਪ੍ਰਾਨ ॥ ੧੮ ॥ ਨਰ
ਅਪਰਨ ਸਮ ਸ਼ੋਕ ਓਪਾਯੋ। ‘ਕਹੁ ਨੰਦਨ ਕਿਮ ਕਹਾਂ ਸਿਧਾਯੋ ?।
ਸੁਭਟ ਸਿਖ ਹੈਂ ਸੰਗ ਜਿਤੋਕ। ਰੋਦਤਿ ਕਰਤਿ ਪੁਕਾਰ ਅਨੇਕ ॥ ੧੯ ॥
ਤਰੁਨ ਬੈਸ ਮਹਿ ਕਾਲ ਨ ਕਾਲ*। ਰਾਵਰ ਕਹਾਂ ਗਏ ਕਰਿ ਖਜਾਲ*।
ਸੁਨਿ ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ ਕੇ ਨਰ ਨਾਰੀ। ਧਾਇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਾਜ ਬਿਸਾਰੀ ॥ ੨੦ ॥
ਸਭਿ ਰੋਦਤਿ ਅਰੁ ਬੰਦਨ ਕਰੈਂ। ਗੁਰ ਸਿਮਰਹਿ ਸ਼ੋਕ ਸੁ ਚਿਤ ਧਰੈਂ।
ਆਇ ਨਾਨਕੀ ਅਰੁ ਮਰਵਾਹੀ। ਮੁਖ ਕੋ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਬਿਲਲਾਹੀ ॥ ੨੧ ॥
‘ਅਹੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜੋਧਾ ! ਸਭਿ ਲਾਇਕ !। ਗੁਰ ਸੁਤ ਜੇਸਟ ਗਨ ਸੁਖਦਾਇਕ।
ਬਦਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਦੀਵ ਬਿਲੋਕੈਂ। ਕਾਰਨ ਕਵਨ ਗਵਨ ਪਰਲੋਕੈਂ ?’
॥ ੨੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ ਪਿਤਾ ਕੋ ਦੇਖਿ। ਅਰੁ ਰੋਦਤਿ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਸ਼ੇਖ
। ਅਲਪ ਬੈਸ ਮਹਿ ਮੁਖ ਮੁਰਝਾਯੋ। ਕਹੈਂ ਬਦਨ ਕੁਛ ਬਾਕ ਨ
ਆਯੋ ॥ ੨੩ ॥ ਕਮਲ ਬਿਲੋਚਨ ਤੇ ਜਲ ਡਾਰਾ। ਮਨੋਂ ਸ਼ੋਕ ਕੋ ਛੁਟੈ
ਫੁਹਾਰਾ। ਸਤਿਗੁਰ ਬੈਠੇ ਲਾਇ ਦਿਵਾਨ। ਸਿੱਖ ਸੁਭਟ ਫਿਗ ਰੁਦਤਿ
ਮਹਾਨ ॥ ੨੪ ॥ ਹਿਤ ਸਸਕਾਰਨ ਸੋਜ ਮੰਗਾਈ। ਚੰਦਨ ਭਾਰ ਲਜਾਇ
ਸਮੁਦਾਈ। ਤਿਲ, ਜਵ, ਘਿੱਤ ਆਦਿ ਸਭਿ ਆਨੈਂ। ਕਰਤਿ ਕਾਰ ਸਭਿ
ਰੋਦਨ ਠਾਨੈਂ ॥ ੨੫ ॥ ਛਰੀ ਖਰੀ ਗੁਰ ਖਰੀ ਨਿਹਾਰੀ। ‘ਰਹਨਿ ਦੇਹੁ
ਇਹ ਤਰੁ ਹੁਇ ਭਾਰੀ’। ਕਹਿ ਕਰਿ ਚੰਦਨ ਚਿਖ ਬਨਵਾਇ। ਕ੍ਰਿਯਾ
ਹੇਤੁ ਬਿਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ॥ ੨੬ ॥ ਦੇਖਤਿ ਕਹਿ ਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾਇਵ।
ਨਏ ਬਸਤ੍ਰ ਤਨ ਮਹਿ ਪਹਿਰਾਇਵ। ਬਹੁਰ ਚਿਖਾ ਪਰ ਦੇਹਿ ਧਰਾਈ।

*ਮੋਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ।

*ਇਹ ਥਵੀ ਜੀ ਮਨੁਖ ਨਾਟ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕਾਵਜ-ਰਚਣਾ
ਦੀ ਪੁਰਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਏਸ ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਅੱਲ ਹੈ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਨਾਲ, ਜਿਹਦਾ ਬੀ ਹੈ, ਪਰ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦੁਕਮ ਵਿਚ ਭਾਣਾ ਕਰਤਿਆ ਹੈ, ‘ਨਾ ਕਛੁ ਆਇਓ ਨਾ ਕਵੁ ਜਾਇਓ ਰਾਮ ਕੀ
ਦੁਹਾਈ’ ॥ ਏਸ ਬੀ ਹੈ : ਗਿਆਨ ਬੀ। ਤਾਂ : ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ੋਕਾਧੀਨ ਸਮਝਣਾ ਠੀਕ
ਨਹੀਂ।

†ਦੇਖੋ ਅੱਗੇ ਨੰਬਰ ੩੫ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟ੍ਰਕ।

ਪਾਵਕ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਲਗਾਈ ॥ ੨੭ ॥ ਬਿਧਿ ਸਮੇਤ ਸਸਕਾਰਨ ਕੀਨੇ।
 ਸਭਿਨਿ ਬਿਲੋਚਨ ਜਲ ਭਰਿ ਲੀਨੇ। ਕਹਿ ਕਰਿ ਬਹੁ ਕਰਾਹ ਕਰਿਵਾਯੋ।
 ਨਰ ਕੋ ਗਨ ਉਠਾਇ ਕਰਿ ਲਗਾਯੋ ॥ ੨੮ ॥ ਸਭਿਨਿ ਬਾਪਕਾ
 ਕੀਨਿ ਸਨਾਨ। ਪੁਨ ਏਠੇ ਗੁਰ ਲਗਾਯੋ ਦਿਵਾਨ। ਪੀਘਾਂਮ੍ਰਿਤ ਸੁ ਦਯੋ
 ਬਰਤਾਇ। ਸਭਿ ਸੁਨਾਇ ਸ੍ਰੀ ਬਦਨ ਅਲਾਇ ॥ ੨੯ ॥ ਧਰਹਿ
 ਕਾਮਨ। ਜੋ ਸਿਖ ਆਵੈ। ਕਰਹਿ ਤਿਹਾਵਲ ਇਤ ਅਰਪਾਵੈ। ਸਰਧਾ ਸਹਿਤ
 ਦਰਸ ਕੋ ਪਾਇ। ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਪੁਰਵਹਿ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੩੦ ॥ ਨੀਮ
 ਤਰੋਵਰ ਹੋਇ ਬਿਲੇਦ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਦਰਸ ਮਨੀਏ। ਕਰਹਿ ਬੰਦਨਾ
 ਦੇਖਹਿ ਨੈਨ। ਸਕਲ ਕਾਮਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਐਨ ॥ ੩੧ ॥ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਇਹਾ
 ਤਿਹਾਵਲ ਆਇ। ਤ੍ਰਿਪਤਹਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਭਿ ਖਾਇ। ਦੇਸ ਬਿਦੇਸੀ
 ਜੋ ਚਲਿ ਆਵੈ। ਇਸ ਥਲ ਤੇ ਸੁ ਤਿਹਾਵਲ ਖਾਵੈ ॥ ੩੨ ॥ ਪੁਨ ਭਾਨ
 ਮਹਾਨ ਬਨੈ ਹੈ। ਦਰਸਨ ਤੇ ਕਲਮਲ ਬਿਨਸੈ ਹੈ। ਮੇਵੇ ਉਰ ਨਿਰਮਲ
 ਬਨ ਜਾਇ। ਭਗਤਿ ਗਜਾਨ ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਪਾਇ ॥ ੩੩ ॥ ਬਰਖਾ ਮਹਾ
 ਅੰਧੇਰੀ ਜੋਇ। ਤਉ ਤਿਹਾਵਲ ਇਸ ਥਲ ਹੋਇ। ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਮਹਿਮਾ
 ਕਹਿ ਥਾਨ। ਉਠਤਿ ਭਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਗਵਾਨ ॥ ੩੪ ॥ ਅਸਟ ਘਾਟ ਸੰਤਰਾ
 ਸੈ ਸੰਮਤ। ਅੱਸੁ ਮਾਸ ਸੁਦੀ ਦਸਮੀ ਬਿਤ। ਕਰਿ ਸਭਿ ਕ੍ਰਿਯਾ* ਗੁਰੂ ਚਲਿ
 ਆਏ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੋਤਿ ਸਮਾਏ ॥ ੩੫ ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਗਤਿ ਕਿਛੁ ਜਾਇ ਨ
 ਜਾਨੀ। ਬਿਸਮਤ ਮਤਿ ਸਭਿ ਤੂਸਨਿ ਠਾਨੀ। ਪੀਛੇ ਆਇ ਚਲੀ ਗਨ
 ਨਾਰੀ। ਆਇ ਨਾਨਕੀ ਪੁਰਿ ਜੁ ਮਝਾਰੀ ॥ ੩੬ ॥ ਅਧਿਕ ਬਿਲਾਪ ਕਰਤਿ ਸੋ
 ਆਵੈ। ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਗੁਨ ਕੂਕ ਸੁਨਾਵੈ। ਹੋਤਿ ਸ਼ਬਦ ਬਡ ਕਰਤਿ
 ਪੁਕਾਰਾ। 'ਤਰੁਨ ਬੈਸ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰਾ ॥ ੩੭ ॥ ਧੀਰਮੱਲ ਨਿਜ ਮਾਤ
 ਸਮੇਤ। ਅੰਤ ਦਰਸ ਨਹਿ ਆਇ ਨਿਕੇਤ'। ਬਿਛੁਰੇ ਰਹੈ ਸੁ ਜਾਨੀ ਪਰੈ।
 ਨਹੀਂ ਮੇਲ ਹਮ ਸੋਂ ਕਬਿ ਧਰੈ ॥ ੩੮ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਬੋਲਤਿ ਚਲਿਆਈ।
 ਵਧੈ ਸ਼ੋਕ ਸਭਿ ਕੇ ਸਮੁਦਾਈ। 'ਗੁਰਸੁਤ ਲਾਇਕ ਮਰਜੇ ਅਚਾਨਕ।
 ਕਹਾਂ ਭਯੋ, ਜਾਨੈਂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ' ॥ ੩੯ ॥ ਸਦਨ ਪ੍ਰਵੇਸੈ ਸਗਰੇ ਆਇ।

*ਭਾਵ ੧੬੯੨ ਮਿਤ। ਘਰ ਆ ਕੇ ਠਾ ਕੀਤਾ।

*ਕ੍ਰਿਯਾ ਇੱਥੇ ਸਾਰੀ ਵਰਤਨਾਂ ਨੂੰ

ਗਈ ਹੈ, ਕਤਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦਾ ਵਰਤਾਉਣਾ ਤੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ, ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਨੀ ਏ। ਕ੍ਰਿਯਾ
 ਏਈ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਸੇ ਕ੍ਰਿਯਾ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ 'ਪ੍ਰੰਤੂ ਕ੍ਰਿਯਾ' ਵੇਖੋ ਨਹੀਂ ਲੇਣਾ ਚਾਹੀਏ।

ਆਦਿ ਨਾਨਕੀ ਮਨ ਦੁਖ ਪਾਇ। ਤ੍ਰਿਸ ਤੇ ਪੂਰਨ ਭੇ ਘਰ ਸਾਰੇ।

‘ਗੁਜਰਜੋ ਅਚਰਜ’ ਰੁਦਤਿ ਪੁਕਾਰੇ ॥ ੪੦ ॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੂਰਜ ਨਿਬੰਧ ਅਛਟਮ
ਰਾਸੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਪ੍ਰਭੋਕ ਗਮਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਅਛਟ ਤਿਸਤੀ ॥ ੪੮ ॥

੩੯. [ਧੀਰ ਮੱਲ ਕਠੋਰਤਾ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ ਕੀ ਨਾਰਿ ਸਭਿ ਮਿਲੀ ਆਨਿ ਸਮੁਦਾਇ। ਮਿਲਿ
ਮਿਲਿ ਰੋਦਤਿ ਸ਼ਬਦ ਕੋ ਉਚੇ ਰੋਰ ਉਠਾਇ ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਪੁਰਿਜਨ ਸਗਰੇ
ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਏ। ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਬਿਲੰਦ ਲਗਾਏ। ‘ਅਚਰਜ ਭਯੋ ਅਚਾਨਕ
ਏਹ। ਨਹਿ ਜਾਨੀ ਇਮ ਤਨ ਤਜਿ ਦੇਹਿ ॥੨॥ ਭਰੁਨ ਬੈਸ ਬਹੁ ਮ੍ਰਿਦੁਲ
ਸੁਭਾਉ। ਸੁਖਦ ਸਭਿਨਿ ਦੁਖਦਾਯ ਨ ਕਾਉ। ਸਾਦਰ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਲੋਕ
ਬਸਾਏ। ਬੂਝਤਿ ਕੁਸ਼ਲ ਸਦਾ ਅਪਨਾਏ ॥ ੩ ॥ ਉਰ ਉਦਾਰ ਜਾਚਹਿ
ਜਿਮ ਕੋਈ। ਹਟਿ ਕਰਿ ਵੂਛ ਨ ਗਮਨਜੋ ਸੋਈ। ਨਹਿ ਬਿਕਾਰ ਮਨ, ਸਾਂਤਿ
ਸਰੂਪ। ਮਹਾਂ ਸੁਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰਸੰਨ ਅਨੂਪ ॥ ੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਰਣ
ਠਾਨਤਿ। ਅੰਗੁ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਹੁਇ ਰਿਪੁ ਹਾਨਤਿ। ਜੋਧਾ ਅਧਿਕ ਬਾਨ ਬਡ
ਮਾਰੇ। ਅਰੇ ਅਗਾਰੀ ਸੋ ਨਰ ਹਾਰੇ’ ॥ ੫ ॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਗੁਨ ਭਨਹਿ
ਸੁਨਾਵਹਿ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਧੀਰ ਬਤਾਵਹਿ। ‘ਹੁਕਮ ਸੱਤਿ ਪਰਮੇਸ਼ਰ
ਕੋਰਾ। ਕੌਨ ਸਮੁੱਥ ਦੇਇ ਤਿਸ ਫੋਰਾ’ ॥ ੬ ॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਸਿਰ ਭਾਵੀ
ਬਲੀ। ਸਿਰ ਧਾਰਤਿ ਨਿਤ ਬੁਰੀ ਕਿ ਭਲੀ। ਭਾਲਾ ਮਾਨਹਿ ਹਰਖਤਿ
ਰਹੈ। ਨਹੀਂ ਭਰਕ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਕਹੈ ॥ ੭ ॥ ਇਹੁ ਸੰਤਨ ਕੋ ਮਤਿ
ਬੀਚਾਰ। ਗੁਹਲ ਕਰਜੇ ਨੀਕੇ ਨਿਰਧਾਰ’। ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਕਹਿ ਬਾਕ
ਗੁਸਾਈਂ। ਸਭਿ ਕੋ ਧੀਰ ਦੀਨਿ ਹਿਤਵਾਈ’ ॥ ੮ ॥ ਪੁਨ ਅੰਤਹਿਪੁਰ
ਦਾਸ ਪਠਾਏ। ਉਚੇ ਰੋਦਤਿ ਸਕਲ ਹਟਾਏ। ‘ਮਾਨਹੁ ਹਿਤ ਕਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕਾ
ਭਾਲਾ। ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਸਭਿ ਆਵਣ ਜਾਲਾ’ ॥੯॥ ਪੁਨ ਸਗਰੇ ਸਨਬੰਧਨ
ਪਾਸ। ਸੁਧ ਭੇਜੀ ਤੁਰਨ ਗਨ ਦਾਸ। ਧੀਰਮੱਲ ਢਿਗ ਪ੍ਰਬਮ ਪਠਾਯੋ।
ਬਿਧ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਸਦਨ ਪੁਚਾਯੋ ॥ ੧੦ ॥ ਰਾਇ ਜੋਧ ਰੂਪੇ ਢਿਗ ਗਯੋ।
ਆਦਿ ਵਟਾਲੇ ਕਹਿ ਕਰਿ ਦਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਮਹਿ ਜਾਇ।
ਧੀਰਮੱਲ ਕੋ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ ॥ ੧੧ ॥ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੋਤਿ ਸਮਾਯੋ।
ਸਤਿਗੁਰ ਤੁਮ ਕੋ ਬੋਲਿ ਪਠਾਯੋ। ਜੇਸਟ ਪੁੱਤ੍ਰ ਚਲਹੁ ਤਤਕਾਲਾਤੁਮ ਕੋ

ਮੋੜ। ‘ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ’। ‘ਸ੍ਰੀਸੀ’ (ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ੨) ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋ।

ਉਚਿਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਸੁਭ ਢਾਲ* ॥ ੧੨ ॥ ਲੇ ਕਰਿ ਚਲਹੁ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਜ
 ਸਾਥ*। ਪਾਠ ਕਰਾਵਨ ਚਾਹਤਿ ਨਾਥਾਬਿਲਮ ਨ ਧਰਹੁ ਗੁਰੂ ਫੁਰਮਾਯੋ।
 ਇਮ ਸੇਵਕ ਸਭਿ ਹੁਕਮ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੧੩ ॥ ਧੀਰਮੱਲ ਤਬਿ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੀ।
 —ਪਿਤ ਪਹੁੰਚਯੋ ਪਰਲੋਕ ਮਝਾਰੀ—। ‘ਕੋ ਕਾਰਨ ਭਾ?’ ਬੁਝਯੋ ਦਾਸ*।
 ‘ਸੰਕਟ ਕੌਨ ਭਯੋ ਤਨ ਤਾਸ ॥ ੧੪ ॥ ਕਹਾਂ ਅਚਾਨਕ ਤਜਯੋ ਸਰੀਰ?।
 ਭਈ ਕੌਨ ਐਸੀ ਤਨ ਪੀਰ’। ਤਬਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿ ਦਾਸ ਸੁਨਾਯੋ। ‘ਧੇਨੁ
 ਜਿਵਾਇ ਸਦਨ ਕੋ ਆਯੋ ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨੇ ਭਨੇ ਕੁਛ ਗੁਰ ਸੋ ਬੈਨ।
 ਤਤਛਿਨ ਗਮਨਯੋ ਤਜਿ ਕਰਿ ਐਨਾਅਲਪ ਸੈਲ ਪਰ ਚਵਿ ਕਰਿ ਬਿਰੇ।
 ਆਸਤਰਨ ਕੁਸ਼ ਕੇ ਪਰ ਪਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਤਨ ਕੋ ਤਜਾਗਿ ਗਏ ਪਰਲੋਕ।
 ਸੁਨਤਿ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਉਪਜਯੋ ਸ਼ੋਕ’। ਧੀਰਮਲ ਤਬਿ ਸੁਨਤਿ ਬਖਾਨੀ।
 ‘ਗੁਰ ਕੀ ਗਤਿ ਮੈਂ ਪੂਰਬ ਜਾਨੀ ॥ ੧੭ ॥ ਸੁਤ ਪੌਤ੍ਰਨਿ ਕੋ ਮੋਹ ਨ ਲੇਸ਼ਾਜਯੋ
 ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਕਰਤਿ ਅਸ਼ੇਸ਼। ਅਟਲਗਾਇ ਕੋ ਤਿਮ ਤਨ ਤਜਾਗਾ।
 ਨਹਿ ਅਨੁਰਾਗ* ਬਿਲੰਬ ਨ ਲਾਗਾ ॥ ੧੮ ॥ ਮੇ ਸੋ ਰਹੈਂ ਸਦਾ ਰੁਖ ਫੇਰੇ।
 ਨਿਜ ਬੁਧਿ ਬਲ ਤੇ ਭਲ ਬਿਧਿ ਹੋਰੇ*। ਰਹੈਂ ਸੰਗ ਤੋ ਨਹਿ ਕਲੰਯਾਨ।
 ਯਾਂਤੇ ਤਜਾਗਿ ਰਹਯੋ ਇਸ ਥਾਨ ॥ ੧੯ ॥ ਪਿਤਾ ਹਮਾਰੇ ਜੰਗ ਮਝਾਰ।
 ਹਤਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਨਿਤ ਰਹਿ ਅਨੁਸਾਰਿ। ਅਵਗੁਨ ਕੌਨ ਹੁਤੋ ਤਿਨ ਮਾਂਹੀ।
 ਜਗ ਮੀਂਜੋਯਨਿ ਦਿਯੋ ਜੋ ਨਾਂਹੀ ॥ ੨੦ ॥ ਧੇਨੁ ਜਿਵਾਇ ਪੁੰਨ ਕੋ ਠਾਨਾ।
 ਤਿਨਹੁ ਜਾਨਿ ਤਜਵਾਇਵ ਪ੍ਰਾਨਾ†। ਮੈਂ ਅਬਿ ਜਾਉਂ ਕਹਾਂ ਇਹ ਜੋਗ।
 ਕਹਾਂ ਕਹੈਂਗੇ ਪਿਖਿ ਸਭਿ ਲੋਗ ॥ ੨੧ ॥ ਜਿਨਹੁ ਬਾਕ ਕਹਿ ਮਮ ਪਿਤ
 ਹਤਯੋ। ਮੇ ਸੰਗ ਕਹਾਂ ਭਲੋ ਅਬਿ ਚਿਤਯੋ। ਲਗਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸੋਂ ਸਕਲ
 ਬਿਗਾਰਾ। ਲਾਖਹੁ ਲਸ਼ਕਰ ਤੁਰਕਨਿ ਮਾਰਾ ॥ ੨੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰਾ
 ਧਨ ਧਾਮ। ਤਜਿ ਗਮਨੇ ਬਹੁ ਕਰਿ ਸੰਗ੍ਰਾਮ। ਉਰ ਬਿਚਾਰ ਅਪਨੀ ਬੁਧਿ
 ਭਲੇ। ਲਿਖਿ ਮੈਂ ਪਠਯੋ ਸ਼ਾਹੁ ਜਿਮ ਮਿਲ* ॥ ੨੩ ॥ ਹੋਤਿ ਉਪਾਧਿ* ਅਨੇਕ
 ਪ੍ਰਕਾਰਾ। ਕਰੀ ਸੰਧਿ* ਸਭਿ ਕਾਜ ਸਵਾਰਾਨਤੁ ਪੁਰਿ ਬਛਿਨਿ ਬਸਾਇਵ
 ਜੇਤੋ। ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਅਪਨਾਇ ਸੁ ਲੇਤੋ ॥ ੨੪ ॥ ਸਭਿ ਧਨ ਧਾਮ ਨਗਰ ਕੋ

*ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਨੀ ਸੁਹਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ। *ਦਾਸ ਤੋਂ। *ਪ੍ਰੇਮ। *ਵੇਖਿਆ ਹੈ (ਮੈਂ)। †(ਮੈਨੂੰ) ਮਿਲਾਪ
 ਹੋਵੇ। *ਉਪਦ੍ਰਵ। *ਮੇਲ। *ਇਥੇ ਬੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
 ਦਾ ਹੀ ਸ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ। †ਪਾ:—ਤਿਨਹੁ ਜਾਇ ਤਰਜਾਤਜ ਪ੍ਰਾਨਾ।

ਰਾਖਾ । ਨਿਜ ਬੁਧਿ ਬਲ ਤੇ ਮੈਂ ਕਰਿ ਕਾਖਾ । ਅਬਿ ਮੈਂ ਜਾਉਂ ਬਿਗਰ
ਸਭਿ ਜਾਵੈ । ਗੁਰ ਢਿਗ ਤੇ ਕੁਛ ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ ॥ ੨੫ ॥ ਕੋ ਜਾਨੈ ਕਿਸ
ਦੈ ਹੈਂ ਗਾਦੀ । ਲੈ ਹੈ ਕੋਨ ਕਰਹਿ ਮੁਦਾ ਸ਼ਾਦੀ । ਯਾਂਤੇ ਮੈਂ ਨਹਿ ਜੈਬੇ ਜੋਗ
ਬਰਜਹਿ ਮੋਹਿ ਮੁਸਾਹਿਬ ਲੋਗ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਤਿ ਦਾਸ ਤਿਸ ਮਾਤਾ ਪਾਸ
ਗਯੋ ਤਬੈ ਜਹਿ ਬੀਚ ਅਵਾਸ । ਸਰਬ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕਰਜੈ ।
ਧੀਰਮਲ ਕੋ ਕਹਜੈ ਉਚਰਜੈ ॥ ੨੭ ॥ ਨੇਤੀ ਸੁਨਤਿ ਦਹਲ ਉਰ ਭਾਯੋ
ਰਿਦੈ ਬਿਖਾਦ ਬਹੁਤ ਉਪਜਯੋ ਬੈਠਿ ਭੁਮ ਪਰ ਰੋਦਨ ਠਾਨਾ । ਪਤਿ ਹਤਿ
ਤੇ ਕਿਯ ਸ਼ੋਕ ਮਹਾਨਾ ॥ ੨੮ ॥ ਸੁਨਿ ਪੁਰਿ ਤ੍ਰਿਯ ਪਹੁੰਚੀ ਸਮੁਦਾਈ ।
ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਰੋਦਨ ਸ਼ਬਦ ਉਠਾਈ । ਸਗਰੇ ਮਾਨਵ ਤਬਿ ਬਿਸਮਾਏ ।
ਧੀਰਮਲ ਕੋ ਨਿਕਟ ਸਿਧਾਏ ॥ ੨੯ ॥ ਚਤਰ ਘਟੀ ਲਗਿ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ
ਗਏ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਗੁਨ ਗਨ ਸਿਮਰਤਿ ਭਯੋ ਜਬਹਿ ਇਕਾਕੀ ਨਿਸ ਮਹਿ
ਹੋਵਾ । ਨੇਤੀ ਜਾਇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਜੇਵਾ ॥ ੩੦ ॥ ਤਿਹ ਸਮੁਝਾਵਨ ਕੋ ਤਬਿ
ਕਹਜੈ । ‘ਸੁਨਹੁ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਜਾ ਚਿਤ ਮੈਂ ਚਹਜੈ । ਚਲਿਓ ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ ਬਨਿ
ਆਵੈ ।। ਇਹਾਂ ਰਹਨ ਅਬਿ ਕਜੈਂ ਭੁਮ ਭਾਵੈ ॥ ੩੧ ॥ ਸੁਤ ਜੇਸਟ ਤੇ ਹੋਤਿ
ਬਿਧਾਨ’ । ਬਹੁਰ ਪਾਗ ਲੈਬੋ ਮਨ ਜਾਨਿ ਨਿਕਟਿ ਪਿਤਾਮੇ ਕੋ ਚਲਿ ਲੀਜੈ ।
ਇਮ ਨੀਕੋ ਨਿਜ ਰਿਦੈ ਲਖੀਜੈ ॥ ੩੨ ॥ ਨਾਹ ਤ ਪਾਗ ਨ ਪਾਵੈਂ ਹਾਥ
ਨਿਰਨੈ ਕਰਿ ਹੋਰਹੁ ਮਤਿ ਸਾਥ । ਬਡੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਸਭਿ ਅਧਿਕਾਰ । ਗੁਰਤਾ
ਆਦਿਕ ਲਖਹੁ ਉਦਾਰ ॥ ੩੩ ॥ ਸਭਿ ਤੇ ਛੁਛੋ ਹੀ ਰਹਿ ਜੈ ਹੈਂ । ਪੁਨ
ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਕਿਮ ਪੁਜਵੈ ਹੈਂ’ । ਸੁਨਤਿ ਧੀਰਮਲ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ । ‘ਮੈਂ ਤੋ
ਉਰ ਨਿਰਨੈ ਕਰਿ ਜਾਨੀ ॥ ੩੪ ॥ ਗੁਰ ਤੇ ਕੁਛ ਹਾਥ ਨਹਿ ਐ ਹੈ । ਮੋਪਰ
ਤਰਕਨ ਅਨਿਕ ਉਠੈ ਹੈਂ । ਤਹਾਂ ਗਏ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਮੰਗਾਇਤ ਬਿਹਮ ਛੁਛੋ
ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਕਟਿ ਤੇ ਗੁਰ ਮੈਂ ਅਹੈਂ । ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ
ਤੇ ਪੂਜਾ ਲਹੈਂ ਕਿਯੋ* ਗੁਰ ਕੋ ਗੁਰ ਨਹਿ ਬਨੈਂ । ਤਿਨ ਢਿਗ ਜਾਉਂ ਨ ਮੈਂ,
ਸਚ ਭਨੈਂ ॥ ੩੬ ॥ ਤੁਵ ਚਿਤ ਮੈਂ ਜੋ ਪਹੁੰਚਨਿ ਤਹਾਂ । ਗਮਨਹੁ ਪ੍ਰਾਤੀ,
ਮੈਂ ਬਿਰ ਇਹਾਂ । ਕਰਾਨ ਉਚਿਤ ਅਰੁ ਕਹਿਬੈ ਜੋਗਾ ਕਰਹੁ ਜਾਇ ਨੀਕੋ
ਜਿਮ ਹੋਗ’ ॥ ੩੭ ॥ ਇਮ ਤਯਾਰ ਹੋਈ ਤਬਿ ਨੇਤੀ । ਬਡ ਨੰਦਨ ਕੀ
ਮਸਲਤ ਸੇਤੀ । ਉਠਿ ਪ੍ਰਭਾਤ ਸੰਦਨ ਜੁਰਿਵਾਯੋ ਕਰ ਤੁਰਨ ਬਿਚ ਪੰਥ

* ਅਨੇਦ । * ਧੀਰ ਮਲ ਜੀ ਦੀ ਮਾਤਾ । * ਗੀਤੀ । * ਸਲਾਹ ਨਾਲ ।

* ਪਾ:- ਕੀਓ ।

ਚਲਾਯੋ ॥ ੩੮ ॥ ਸਗਰੋ ਮਗ ਉਲੰਘਿ ਸੋ ਗਈ । ਕੀਰਤ ਪੁਰੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਿਤਿ
ਭਈ । ਅਧਿਕ ਸ਼ੋਕ ਤੇ ਰੁਦਤਿ ਪ੍ਰਕਾਰਤਿ । ਗੁਰ ਘਰ ਮੈਂ ਪ੍ਰਾਪਤਿ^੧
ਦੁਖਿਆਰਤਿ ॥ ੩੯ ॥ ਜੁਗ ਸਾਸਨ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਰੋਈ । ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਪਤਿ
ਨਹਿ ਅਵਲੋਈ^੨ । ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਮਹਿ ਧੀਰਜ ਧਾਰੀ । ਧੀਰਮੱਲ ਕੀ
ਗਾਥ ਉਚਾਰੀ ॥ ੪੦ ॥ ਜਿਮ ਜਿਮ ਕਹਜੋ ਨ ਆਵਨ ਕੀਨਿ^੩ । ਦਾਸੀ ਕੋ
ਸੁਨਾਇ ਸਭਿ ਦੀਨਿ । ਸੋ ਚਲਿ ਗਈ ਗੁਰੂ ਕੇ ਤੀਰ । ਧੀਰ ਮੱਲ ਕੀ
ਭਨੀ ਅਧੀਰ^੪ ॥ ੪੧ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤੁਸ਼ਨ ਹੀ ਰਹੇ । ਕੁਟਿਲ
ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਸਮ ਲਹੇ^੫ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੀ ਜੁ ਕ੍ਰਿਆ ਸਮੁਦਾਈ । ਸਾਦਰ
ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕਰਾਈ ॥ ੪੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿੰਦ ਅਧਣਮ ਰਾਸੇ 'ਧੀਰਮੱਲ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਭਰਨ ਨਾਮ ਦੇਕ ਉਨ ਚਤੁਰਾਂਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ਬਦ ॥

੪੦. [ਗਾਇ ਜੇਧ ਆਇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਅਪਰ ਜਹਾਂ ਕਹਿ ਸੁਧ ਗਈ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਬਿਸਮਾਇ ।
ਭਏ ਤਜਾਰ ਆਗਵਨ ਹਿਤ ਸਨਬੰਧੀ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਬਸਹਿ ਗ੍ਰਾਮ
ਰਮਦਾਸ ਕੇ, ਬਿਧ ਕੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੁਭਾਗ । ਸੁਨਿ ਤਜਾਰੀ ਤੁਰਨ ਕਰੀ ਗੁਰ
ਦਿਸ਼ਿ ਆਵਨ ਲਾਗ ॥ ੨ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਚਲਜੈ ਵਟਾਲੇ ਕੇ ਮਗ ਆਯੋ ।
ਰਾਮੇ ਸੰਗ ਮਿਲਜੋ ਸਭਿ ਗਾਯੋ । ਕਰਤਿ ਸ਼ੋਕ ਸੋ ਭੀ ਹੁਇ ਤਜਾਰ ਗਮਨ
ਕੀਨਿ ਪਿਖਿ ਭਈ ਸਕਾਰ ॥ ੩ ॥ ਸ਼੍ਰੀ ਕੀਰਤਿਪਰਿ ਪਹੁੰਚੇ ਆਈ । ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਗ੍ਰੀਵ ਨਿਵਾਈ । ਰਾਮੇ ਸਹਿਤ ਬੈਠਿ ਭਬਿ ਗਏ । ਬਾਤ
ਕਰਤਿ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੀ ਭਏ ॥ ੪ ॥ ਹਰੀਚੰਦ, ਭਾਗਣ ਅਰੁ ਦਾਰਾ । ਇਹ
ਸਭਿ ਗੇ ਪਰਲੋਕ ਮਝਾਰਾ । ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਭੱਲੇ ਤੇਹਲ । ਸੁਨਤਿ ਸ਼ੋਕ
ਕੀਨਸਿ ਜੁਤਿ ਗੋਹਣ^੧ ॥ ੫ ॥ ਮਿਲਿ ਆਪਸ ਮਹਿ ਦੋਨਹੁ ਚਲੇ । ਸਨੇ
ਸਨੇ ਮਗ ਉਲੰਘਤਿ ਭਲੇ । ਪੂਰਬ ਪਹੁੰਚੇ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰਾ । ਨਿਸਾ ਪਰੀ
ਲਖਿ ਕੀਨਿ ਉਤਾਰਾ ॥ ੬ ॥ ਧੀਰ ਮੱਲ ਸੋਂ ਮੇਲਾ ਭਯੋ । ਅਪਨਿ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਸਗਲ ਕਹਿ ਦਿਯੋ । 'ਮੈਂ ਨਹਿ ਗਯੋ ਤਿਨਹੁ ਕੇ ਪਾਹੀ' ਸ਼ਾਹੁ ਸੰਗ ਮਿਲਿ
ਰਹੁ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ ॥ ੭ ॥ ਮਿਲੇ ਸੁਨੈ ਬਿਗਰਹਿ^੨ ਭਤਕਾਲਾ । ਸਕਲ
ਖਸੋਟਾਹ, ਧਨ, ਪੁਰਿ, ਸ਼ਾਲਾ^੩ । ਜਹਾਂ ਜਾਨ ਤੇ ਹੁਇ ਉਤਪਾਤ । ਕਜੋਂ ਕਰਿ

^੧ਪਹੁੰਚਾ । ^੨ਜਿਵੇਂ (ਧੀਰ ਮਲ ਨੂੰ ਮਾਂ ਨੇ) ਕਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਵਣਾ ਕੀਤਾ । ^੩ਅਧੀਰਤਾਈ ।
^੪ਜਾਣਿਆਂ । ^੫ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸਮੇਤ । ^੬(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਮੈਂ) ਮਿਲਿਆ ਹਾਂ, ਇਹ ਹੁਣ ਕੇ
(ਬਾਦਸ਼ਾਹ) ਨਾਲ ਵਿਗੜਾ । ^੭ਘਰ ।

ਸਕਹਿ ਸੁਮਤਿ ਸੋ ਬਾਤ ॥ ੮ ॥ ਉਚਿਤ ਨ ਤੁਮ ਕੋ ਭੀ ਤਹਿ ਜਾਨਾ ।
 ਸੁਨਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਸ ਧਰਹਿ ਮਹਾਨਾ । ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਨੈਂ ਰਹਨਿ ਘਰ ਮਾਹੀ ।
 ਮੁਲਖ ਮਾਲਕੀ ਤੁਰਕਨਿ ਪਾਹੀ ॥ ੯ ॥ ਸੁੰਦਰ, ਪਰਮਾਨੰਦ ਤਬਿ ਕਹਜੈ ।
 ‘ਹਮ ਤੋ ਸੁਨੈ ਸ਼ਾਹੁ ਹਠਿ ਰਹਜੈ । ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੀ ਗਾਦੀ ਜਾਨੀ । ਬਾਰ
 ਬਾਰ ਤਬਿ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ ॥ ੧੦ ॥ ਕਹਜੈ ਬਿਦਤ-ਅਬਿ ਤੋ ਗੁਰ ਸੰਗ ।
 ਬਿਗਰੈਂ ਕਬੀ ਨ* ਕਰਿ ਹੋਂ ਜੰਗ-’ । ਸੁਨਤਿ ਧੀਰਮੱਲ ਤਬਹਿ ਬਤਾਯੋ ।
 ‘ਮੈਂ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਤਹਿ ਪੱਤ੍ਰ ਪਠਾਯੋ ॥ ੧੧ ॥ ਸੇਧਿ ਕਰਨਿ ਛੋ ਆਸੈ
 ਜਿਸ ਮਹਿ। ਸੁਨਿ ਹਜ਼ਰਤ ਹਰਖਜੈ, ਉਰ ਰਿਸ ਮਹਿ। ਤਉ ਲੋਕ ਜੇ ਅਹੈਂ
 ਨਰੇਸ਼ । ਰਹੀਐ ਇਨ ਤੇ ਭਰਤਿ ਹਮੇਸ਼ ॥ ੧੨ ॥ ਕਿਤਹੂੰ ਕੀ ਰਿਸ ਕਹੂੰ
 ਨਿਕਾਰੈਂ । ਯਾਂਤੇ ਰਹਨਿ ਬਨੈਂ ਅਨੁਸਾਰੈਂ’ । ਸੁੰਦਰ ਕਹਜੈ ‘ਨ ਹਮ ਤੋ
 ਬਨੈਂ। ਇਤਿਕ ਸ਼ਾਮੀ ਮੈਂ ਮਿਲੈਂ ਨ ਭਨੈਂ’ ॥ ੧੩ ॥ ਵਧੇ ਬਖੇਰੇ ਮਿਲਤੇ ਰਹੇ ।
 ਹਮਹਿ ਕਬਹਿ ਨਹਿ ਕਿਛੁ ਕਿਨ ਕਹੇ। ਆਪ ਗੁਰੁ ਲਰਿ ਕਰਿ ਬਹੁਬੇਰੇ ।
 ਬਸੇ ਬਿਚਰਤੇ ਲਵਪੁਰਿ ਨੇਰੇ ॥ ੧੪ ॥ ਕਲਪਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਜਿਤਿਕ ਤੂੰ ਅਬੈ’ ।
 ਸੁਨੈ ਨ ਦੇਖੈ ਪੂਰਬ ਕਬੈ । ਹਮ ਤੋ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਜ਼ਰੂਰ । ਪਹੁੰਚਹਿ
 ਤੁਰਨ ਜਾਇ ਹਜ਼ੂਰ’ ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁੰਦਰ, ਤੇ ਤੁਸ਼ਨਿ ਹੋਯੋ । ਗਾਵੈ ਭਾਵ
 ਗੁਰੁ ਮਹਿ ਜੋਯੋ । ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਸੇਵਾ ਕਰਿਵਾਈ । ਨਿਸ ਮਹਿ ਰਚੀ ਅਪਰ
 ਚਤੁਰਾਈ ॥ ੧੬ ॥ ਦਾਤੁ ਸੁਤ ਕੋ ਨਜਾਰੋ ਕਰਿ ਕੈ । ਸਮੁਝਾਯੋ ਬਹੁ ਗੀਤਿ
 ਉਚਰਿਕੈ । ਕਰਿ ਲੀਨੈਂ ਅਪਨੇ ਅਨੁਸਾਰਿ। ਸੁੰਦਰ, ਪਰਮਾਨੰਦ ਤੋ ਪਾਰਿ’
 ॥ ੧੭ ॥ ਰਾਖਜੈ ਅਪਨੇ ਸਦਨ ਟਿਕਾਇ । ਨਹਿ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਕੋ ਤਬਿ
 ਆਇ । ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਅੰਸ ਚਲਿ ਆਇ । ਮਿਲੇ ਪਰਸਪਰ ਸੀਸ
 ਨਿਵਾਏ ॥ ੧੮ ॥ ਰਾਇ ਜੋਧ ਸੁਤ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮੇਤ। ਸੰਗ ਭਾਰਜਾ ਚਲਿਬੇ ਹੇਤੁ।
 ਹੋਇ ਤਜਾਰ ਤਤਛਿਨ ਚਵਿ ਆਯੋ । ਰੂਪਾ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਇ ਮੰਗਾਯੋ†
 ॥ ੧੯ ॥ ਭਾ ਪੁਲੋਕ ਸੱਧੁ ਸਿਖ ਕੋਰਾ । ਜੀਤਜੈ ਜਨਮ, ਨ ਭਵਜਲ
 ਢੇਰਾ । ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਪੰਥ ਉਲੰਘਨ ਕੀਨੋ । ਡੇਰਾ ਵਹਿਰ ਆਨਿ ਕਰਿ ਦੀਨੋ
 ॥ ੨੦ ॥ ਸੁਭਟ ਸੈਂਕਰੇ ਸੰਗ ਸੁਹਾਏ । ਬੰਦ ਸਭਾਸਦ ਕਰਿ ਇਕ ਥਾਏਂ ।
 ਜਹਿ ਬੈਠ ਜਗਦੀਸ਼ ਗੁਸਾਈ । ਧਰਤਿ ਸ਼ੋਕ ਨ੍ਰਿਪ ਨਰ ਸਮੁਦਾਈ ।

‘ਨਾ ਮਿਲੀਏ ਨਾ ਪਰਚਾਉਣੀ ਕਰੀਏ । †ਜਤਨਾ ਕੁ ਭਰ ਤੂੰ ਹੁਣ (ਐਵੇਂ) ਕਲਪਨ ਕਰ
 ਰਿਹਾ ਹੈ’ । *ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪਰਮਾਨੰਦ ਤੋਂ ਪਾਤ ਕੇ । *ਪਾ:-ਕਛੁ ਨ । †ਪਾ:-ਮਿਲਾਯੋ ।

॥ ੨੧ ॥ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਤੀਰ । ਲਗਜੇ ਦਿਵਾਨ ਅੰਗੁ ਨਰ ਭੀਰ ।
 ਫਰਸ਼ ਦਰਾਜ਼ ਭਯੋ ਅਵਿਲੋਕਾ^੧ । ਦਿਸਿ ਦੋਨਹੁ ਮੈਂ ਭਾ ਵਧਿ ਸ਼ੋਕਾ ॥
 ੨੨॥ ਚਰਨ ਸਰੋਜ ਗੁਰੁ ਕੇ ਬੰਦੇ । ਬੈਠਾਏ ਸਨਮਾਨ ਬਿਲੰਦੇ । ਜੋਧਰਾਇ
 ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨਾ । 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਪਰਮ ਸੁਜਾਨਾ ॥ ੨੩ ॥ ਕਾਰਨ
 ਕੌਨ ਭਯੋ ਦੁਖਿਯਾਰਾ ? ਜਿਸ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸੁਰਗ ਮਝਾਰਾ ॥ ਕਹਾਂ ਅਚਾਨਕ
 ਅਸ ਗਤਿ ਹੋਈ ? ਪੂਰਬ ਸੁਨੀ ਨਹੀਂ ਹਮ ਕੋਈ' ॥ ੨੪ ॥ ਭਾਨਾ ਆਦਿ
 ਸੁਨਨਿ ਸਭਿ ਬੈਸੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਉਚਰਜੇ ਐਸੇ । 'ਜੇ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੇ
 ਕਾਰਨ ਹੈਂ ਨਾਨਾ । ਸੋ ਸਭਿ ਜਾਨਹੁ, ਕੀਨਿ ਬਹਾਨਾ ॥ ੨੫ ॥ ਜਿਮ ਪੂਰਬ
 ਹੁਇ ਲਿਖਤਿ ਲਿਲਾਰਾ^੨ । ਤਿਸ ਅਨਸਾਰ ਰਹਤਿ ਜਗੁ ਸਾਰਾ । ਜਿਯਬੋ
 ਜੇਤਿਕ ਬਰਖ ਮਹੀਨਾ । ਦਿਵਸ ਘੰਹਰ ਘਟਿਕਾ ਲਗਿ ਚੀਨਾ ॥ ੨੬ ॥
 ਜੇਤਿਕ ਸ੍ਵਾਸ ਲੇਨਿ ਹੈਂ ਲਿਖੇ। ਤੇਤਿਕ ਲੇਤਿ, ਜਿਯਤਿ ਤਿਨ ਬਿਖੈ । ਬਹੁਰ
 ਨ ਹੋਵੈ ਅਲਪ ਉਦਾਰਾ^੩ । ਕਰਨੈ ਹਾਰ ਨ ਭੁਲਨ ਹਾਰਾ ॥ ੨੭ ॥ ਸੋ ਛਿਨ
 ਟਪਹਿ ਨ ਕਰਹਿ ਉਪਾਯਾ ॥ ਕਰਹਿ ਭਰਮ ਤੇ ਮੋਹਤਿ ਮਾਯਾ ॥ ਯਾਂਤੇ ਲਖਹੁ
 ਨ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ॥ ਜੋ ਬਿਧਿ ਕਰਤਿ^੪ ਸਹਹਿ ਸਿਰ ਸੋਈ ॥ ੨੮ ॥ ਕ੍ਰਿਤ ਪਰਮੇ-
 ਸੁਰ ਕੀ ਸਭਿ ਜਾਨੈ^੫ ॥ ਕਰਹਿ ਅਪਰ, ਇਹ ਮੂਰਖ ਮਾਨੈ^੬ ॥ ਦੁਖ ਦੁਖ ਦੇਨ-
 ਹਾਰ ਕਰਤਾਰਾ ॥ ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਕੋ ਜਗਤ ਮਝਾਰਾ ॥ ੨੯ ॥ ਹਤਨ ਜਿਵਾਵਨ
 ਅਪਰੈ ਕੌਨ ? ਸਕਲ ਸੰਤ ਜਾਨਤਿ ਹੈਂ ਤੌਨ^੭ ॥ ਜਿਮ ਕੇਹਰਿ ਕੋ ਲਾਠੀ
 ਹਾਨਹਿ ॥ ਹਤਨਹਾਰ ਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਠਾਨਹਿ^੮ ॥ ੩੦ ॥ ਜੇ ਕੂਕਰ ਕੋ ਮਾਰਤਿ
 ਕੋਈ ॥ ਦੋਸ਼ ਲਸ਼ਟਕਾ ਜਾਨਤਿ ਸੋਈ ॥ ਮੁਖ ਪਸਾਰ ਤਿਸ ਕੋ^੯ ਗਹਿ ਲੇਤਿ ।
 ਹਤਨਹਾਰ ਕੋ ਤਜਾਗ ਸੁ ਦੇਤਿ ॥ ੩੧ ॥ ਸ੍ਰਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਇਹੁ ਮਨਮੁਖ
 ਧਾਰੈ* । ਕਲਪਹਿ ਨਰਨ ਬਿਖੈ, - ਇਹ ਮਾਰੈ^{੧੦} । ਇਹੁ ਮੁਝ ਕੋ ਦੇਵਤਿ
 ਸੁਖ ਆਛੈ । ਇਹੁ ਨਰ ਦੁਖਦ ਮੋਹਿ-ਇਮ ਬਾਛੈ ॥ ੩੨ ॥ ਸ਼ੇਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ
 ਗੁਰਮੁਖ ਨਿਤ ਧਾਰੈ । ਸੁਖਦ ਦੁਖਦ ਜਾਨਹਿ ਕਰਤਾਰੈ । ਰਾਗ ਦੁਖ ਇਸ
 ਤੇ ਨਹਿ ਹੋਤਿ । ਲਖਹਿ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰ ਸ਼ਾਂਤਿ ਉਦੋਤਿ ॥ ੩੩ ॥ ਸ੍ਰਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ

^੧ਵਿਠਾ । ਕ ਫਰਸ਼ ਵਡਾ ਵਿਛਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ^੨ਮੌਏ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ । ^੩ਘਟ ਵੰਧ ਨਹੀਂ
 ਹੋ ਸਕਦਾ । ^੪ਬਿਧਾਤਾ ਕਰੇ । ^੫ਪਰਾਂ ਸੁਰ ਦੀ ਮਾਰੀ ਕ੍ਰਿਤ ਭਾਵ ਦੁਖ ਦੁਖ ਜਾਣੇ । ^੬ਮੂਰਖ
 ਇਹ ਮੰਨੇ ਹਨ (ਕਿ ਮੁਖ ਦੁਖ) ਛੋਟੀ ਹੋਰ ਵੇ ਰਿਹਾ ਹੈ । ^੭ਮਾਰਨ ਜਿਵਾਵਣ ਵਾਲਾ ਹੋਰ
 ਕੌਣ ਹੈ । ^੮ਤਿਸ ਨੂੰ । ^੯ਸ਼ੇਰ (ਤਾਂ) ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤਾੜਦਾ ਹੈ (ਪਰ) । ^{੧੦}ਭਾਵ ਸੋਟੀ ਨੂੰ ।
^{੧੧}ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਲਪਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਮੇਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ । *ਕੋਸਾ ਉੱਤਮ ਦਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹੈ ।

ਮਹਿ ਅਨਿਕ ਬਿਕਾਰ । ਜਿਨ ਤੇ ਪੁਨ ਪੁਨ ਪਰਹਿ ਸੰਸਾਰ । ਰਾਇ
 ਜੋਧ ! ਤਮ ਸਮਝਹੁ ਐਸੇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਕੀ ਬਿਧਿ ਤੈਸੇ ॥ ੩੪ ॥ ਜਿਮ
 ਪ੍ਰਭੁ ਚਹੈ ਹੋਇ ਤਿਮ ਸਾਰੀ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਪਰ ਕੀ ਜਾਨਹੁ ਕਾਰੀ । ਸੁਨਤਿ
 ਜੋਧ ਬੋਲੈ ਵਿਗ ਬਾਰੀ । 'ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ! ਇਹੁ ਸਾਰ ਉਚਾਰੀ ॥ ੩੫ ॥
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ ਜਿਸ ਪਰ ਹੋਇ । ਇਸ ਮਾਰਗ ਕੋ ਬੁਝੈ ਸੋਇ' । ਸੁਨਤਿ
 ਸਭਾ ਸਭਿ ਆਸੁ ਗੋਰਤਿ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਸਿਮਰਤਿ ਧਰਨੀ ਹੋਰਤਿ ॥ ੩੬ ॥
 ਸਭਿ ਕੋ ਮਨ ਮੈਂ ਸ਼ੋਕ ਬਿਸਾਲਾ । ਰਹੈ ਮੋਨ ਕਰਿ ਕੋਤਿਕ ਕਾਲਾ । ਜੁਗ
 ਘਟਿਕਾ ਮਹਿ ਗੁਰੂ ਉਚਾਰਾ 'ਅਬਿ ਬਿਸਰਾਮ ਲੇਹੁ ਸੁਖ ਧਾਰਾ' ॥ ੩੭ ॥
 ਜਥਾ ਜੋਗ ਸੇਵਾ ਕੇ ਹੇਤੁ । ਕਹਿ ਗੁਰ ਕਰੇ ਮਸੰਦ ਸਚੇਤ । ਤਿਨ ਦਾਨਾ
 ਹਯਾ ਹੇਤੁ ਨਿਹਾਰੀ । ਖਰੇ ਹੋਇ ਲੀਨੀ ਸੁਧ ਸਾਰੀ ॥ ੩੮ ॥ ਸਭਿ ਡੇਰੇ
 ਹਿਤ ਦੇਗਾ ਪੁਚਾਈ । ਕੀਨੋ ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਮੁਦਾਈ । ਬਿੰਦ ਮਸੰਦ ਹੁਤੇ ਜੇ
 ਦੇਸ਼ । ਲੇ ਲੇ ਸੰਗਤਿ ਆਇ ਅਸੇਸ਼ ॥ ੩੯ ॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੀ ਸੁਧ ਜਹਿ
 ਜਹਿ ਗਈ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਤੁਰਨ ਆਵਤਿ ਭਈ । ਗੁਰੂ ਸੁਤਾ ਵੀਰੋ ਚਲਿ
 ਆਈ । ਰੋਵਤਿ ਉਚੈ ਕਹਿ ਕਹਿ 'ਭਾਈ*' ॥ ੪੦ ॥ ਜੋਧ ਰਾਇ ਕੀ
 ਰੋਵਤਿ ਦਾਰਾ* । ਤ੍ਰਿਯ ਗਨ ਸ਼ਬਦ ਭਰਜੈ ਪੁਰਿ ਸਾਰਾ* । ਜਨੁ ਕਰੁਨਾਰਸ
 ਕਟਕ ਬਟੋਰਾ । ਘਾਲੈ ਡੇਰਾ ਸ਼ੋਰ ਨ ਬੋਰਾ ॥ ੪੧ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਦੇ
 ਧੀਰ ਹਟਾਈ । ਹਿਤ ਬਰਜਨ ਦਾਸੀ ਸੁ ਪਠਾਈ । ਤਉ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਿਯ
 ਸਭਹਿਨਿ ਕੇਰਾ । ਦੁਦਤਿ ਸਰਬ ਹੀ ਸ਼ੋਕ ਘਨੋਰਾ* ॥ ੪੨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸ੍ਰੀ ਬਿਅਸਟਮ ਗਾਏ 'ਜੋਗਰਾਇ ਆਗਵਨ' ਪੁਸ਼ਟ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚਤੁਰਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੦ ॥

੪੧. [ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਵੰਦੀ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਨਰ ਨਾਰੀ ਨਿਤ ਪ੍ਰਭਿ ਨਏ ਕੀਰਤਪੁਰ ਮਹਿ ਆਇ । ਸਨਬੰਧੀ
 ਸਿਖ ਸੰਗਤਾ ਰੋਵਤਿ ਸ਼ੋਕ ਬਧਾਇ* ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਅਲਪ ਬੈਸ
 ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਪਿਤਾ ਹਿਤ ਕਰਹਿ ਬਨਾਇ । ਬੀਨ
 ਪੁਸ਼ਪ ਸੁਰਸਰਿ ਪਹੁੰਚਾਇ । ਅਪਰ ਜਬੋਚਿਤ ਬਿਧੀ ਕਰਾਇ ॥ ੨ ॥

*ਘੋੜਿਆਂ । ਰਸਦ ।

*ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਵਰੋਸਾਏ ਸਨਬੰਧੀਆਂ ਨੇ ਜਗਤ ਭਾਂਡੂ ਕਾਹਨੂੰ

ਹੋਣਾ ਸੀ । ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਭਾਵ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਦਰਸਾਉਣ
 ਤੋਂ ਹੈ ।

†ਇਥੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਭਾਵ ਸ਼ਾਇਦ ਪ੍ਰੇਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ
 ਚਿਕਰ ਠੋਈ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਪਿੱਛੇ ਹਰ ਘਰ ਵਿਚ ਵੇਦਕ ਲੋਕਕ ਰੀਤੀ ਵੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀ
 ਹੈ, ਫਿਰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ । ਦੂਸਰੇ ਵਲ ਰੰਗਾ ਭੋਜਣੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੇ,

[ਭਾਈ ਰੂਪ ੬੬ ਅਸਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਪੰਨੇ] ੩੪੬੪

ਦਿਵਸ ਤੀਨ ਦਸ ਜਬਹਿ ਬਿਤਾਏਭਯੋ ਸਮਾਜ ਮਨੁਜ ਸਮੁਦਾਏ। ਜਹਿ
ਲੋ ਪਹੁੰਚਿ ਆਇਬੋ ਕੇਟੀ^੧। ਮਿਲੀ ਸੰਗਤੈਂ ਆਨਿ ਘਨੇਰੀ ॥ ੩ ॥ ਜੋਧ-
ਰਾਇ ਅਰ ਸਾਹਿਬ ਭਾਨਾ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਸੰਗ ਬਖਾਨਾ। 'ਸ੍ਰੀਗੁਰਦਿੱਤੇ
ਕੇ ਜੁਗ ਨੰਦ। ਧੀਰਮਲ ਹੈ ਬੈਸ ਬਿਲੰਦ ॥ ੪ ॥ ਸੋ ਨਹਿ ਚਲਿ ਕੀਰਤਿ
ਪੁਰਿ ਆਵਾ। ਤੁਟਯੋ ਸਭਿਨਿ ਤੇ, ਕਜਾ ਲਖਿ ਪਾਵਾ। ਪਿਤ ਪਰਲੋਕ ਭਯੋ
ਅਸ ਸਮਾਂ। ਆਇ ਨ ਪਹੁੰਚਯੋ ਕੀਨਿ ਨ ਗਮਾਂ ॥ ੫ ॥ ਦੇਨੀ ਬਨੈ ਅਬੈ
ਦਸਤਾਰ। ਕੋ ਰਾਵਰ ਨੇ ਕੀਨਿਸ ਢਾਰ^੨। ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਦੇਨਿ ਕੋ ਜਾਇ।
ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਕੋ ਬਨੈਂ ਉਪਾਇ ॥ ੬ ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਛੁਟੇਰੇ।
ਧੀਰ ਸ਼ੀਲ ਗੁਨ ਬਿਖੈ ਬਡੇਰੇ। ਅਸਾ^੩ ਲਖਿਯਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜੀ !
ਤਉ ਹਮਾਰੀ ਸੁਨੀਅਹਿ ਅਰਜੀ ॥ ੭ ॥ ਅਰੁ ਹਮ ਲਖਯੋ ਚਹੈਂ ਤੁਵ
ਮਰਜੀ। ਲਘੁ ਪਰ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੈਂ ਹਰਿਜੀ^੪। ਦੇਨੀ ਬਨੈ ਇਨ੍ਹੈ ਦਸਤਾਰ।
ਬਡਿਆਈ ਕੇ ਉਚਿਤ ਉਦਾਰ ॥ ੮ ॥ ਮੁਖ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹਿ ਬਿਕਸਯੋ ਸਦਾ।
ਧੀਰਜ ਸਹਿਤ ਗਹੀਰ ਸੁ ਰਿਦਾ। ਸਭਿ ਸੋਂ ਬੋਲਤਿ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਸੁਭਾਉ।
ਮਤਸਰ ਆਦਿ ਕੁਤਰਕ ਨ ਕਾਉ^੫ ॥ ੯ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦੋਨੋਂ ਸਮੁਝਾਏ।
'ਬਡ ਬਡਿਆਈ ਉਚਿਤ ਸੁਹਾਏ। ਸਭਿ ਕੁਟੰਬ ਤੇ ਇਨ ਕੇ ਭਾਗ।
ਜਾਨੇ ਪਰੈਂ ਬਡੇ ਅਬਿ ਜਾਗਿ^੬ ॥ ੧੦ ॥ ਬਡੇ ਗੁਰਨਿ ਸੰਗ ਪ੍ਰਿਥੀਆ
ਦੈਸੀ। ਨਹਿ ਸੁਧਰਯੋ ਬਯ ਬਿਤੀ ਅਸੇਸੀ। ਤਬਾ ਧੀਰਮਲ ਮਤਸਰ ਧਰਿ
ਧਰਿ। ਹੋਹਿ ਅਧੀਰਜ ਹੋਹਿ ਜਰਿ ਜਰਿ ॥ ੧੧ ॥ ਤਿਸੀ ਮਨਿੰਦ ਖੋਰ
ਬਹੁ ਬੋਵੈ। ਗੁਰ ਘਰ ਤੇ ਨਜਾਰੋ ਤਿਮ ਹੋਵੈ। ਸ੍ਰੀ ਪਰਮੇਸੁਰ ਇਮ ਹੀ ਭਾਵੈ।
ਸਭਿ ਮਹਿ ਹਰੀਰਾਇ ਬਡਿਆਵੈ ॥ ੧੨ ॥ ਨਹੀਂ ਅਪਰ ਕੇ ਹੈ ਕੁਛ ਹਾਥ।
ਕਰਹਿ ਕਰਾਵਹਿ ਸ੍ਰੀ ਜਗਨਾਥ। ਆਜ ਲਗਹਿ ਸਗਰੋ ਦਰਬਾਰ।
ਬੈਠਾਰਹੁ ਇਨ ਸਭਾ ਮਝਾਰਾ ॥ ੧੩ ॥ ਦਿਹੁ ਦਸਤਾਰ ਬੰਧਾਵਨਿ ਕੀਜੈ।

^੧ਬਹੁਤੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ। ^੨ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਆਉਣ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸੀ। ^੩ਗੀਤੀ। ^੪ਭਾਵ
ਆਪ ਜੀ। ^੫ਜਾਰੇ ਹਨ ਭਾਗ।

^੬ਭਾਵ [ਪਿਛਲੇ ਪੌਰੇ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੀਂ ਰੂਪ]

ਵੁਲ ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਹੀ ਪਾਏ ਗਏ ਸਤਨਾਮ ਵਿਚ। ਤਦ ਤੋਂ ਹੀ ਤਾਂ ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਪਿੱਛਾਂ ਵਿਚ
ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵੁਲ ਵੇਖੇ ਜਾਰੇ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੌਜ ਤਕ ਬੀ ਅਨੇਕਾਂ ਪਿੱਛੇ ਨੇਹੇ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ, ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣੀਂ ਹਨ, 'ਪਤਾਲ ਪੁਰੀ ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਵੁਲ ਵੇਖੇ ਦੇਵੇ ਹੀ'।

ਬਭਿਆਵਹੁ ਸਭਿ ਮਹਿ ਦਿਖਰੀਜੈ' । ਸੁੰਦਰ ਪਰਮਾਨੰਦ ਤਬਿ ਆਏ ।
 ਸਾਦਰ ਅਪਨੇ ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਏ ॥ ੧੪ ॥ ਬੁਝੈ ਦਾਤੁ ਸੁਤ ਨਹਿ ਆਯੋ ?
 ਕਹਾਂ ਕਾਜ ਜਿਸ ਮਹਿ ਬਿਰਮਾਯੋ' । ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੇ ਸਭਿ ਬਿਖੈ ਬਤਾਵਾ ।
 ਧੀਰਮੱਲ ਜਿਮ ਚਹਤਿ ਹਟਾਵਾ ॥ ੧੫ ॥ 'ਹਮਨੇ ਕਪਟ ਜਾਨਿ ਤਿਹ
 ਲੀਨਿ' । ਕਹਨੇ ਬਹੁਤ ਨਹਿ ਮਾਨਜੇ, ਚੀਨ' । ਨਿਸ ਮਹਿ ਦਾਤੁ ਸੁਤ
 ਸਮੁਝਾਯੋ । ਚਤੁਰਾਈ ਛਲ ਸਾਥ ਹਟਾਯੋ ॥ ੧੬ ॥ ਨਿਕਟਿ ਆਪਨੇ ਰਾਖਜੈ
 ਤਹਿ ।—ਮੁਝ ਤੇ ਬਿਨ ਕਿਹ ਕੇ ਵਿਗ ਜਾਹਿ । ਬਡੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮੈਂ ਉਚਿਤ
 ਬਭਾਈ । ਨਿਕਟਿ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਲਈ ਗੁਰਾਈ ॥ ੧੭ ॥ ਅਹੈ ਪਿਤਾਮਾ ਕੇਤਿਕ
 ਦਿਨ ਕੇ' । ਮੈਂ ਪੁਜਵਾਵੋਂ ਪੁਨ ਗੁਰ ਬਨਿ ਕੇ । ਕੌਨ ਹਟਾਇ ਸਕੈ ਗੁਰਿ-
 ਆਈ । ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਾਥ ਮੈਂ ਪਾਈ—॥ ੧੮ ॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਬਾਕਨਿ ਕੇ
 ਕਹੈ । ਗਰਬ ਬਿਸਾਲ ਰਿਦੈ ਜਿਸ ਅਹੈ' । ਸੁਨਿ ਭਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਆਦਿ।
 ਕਪਟ ਜਾਨਿ ਤਿਸ ਭੇ ਬਿਸਮਾਦ ॥ ੧੯ ॥ 'ਦੇਖਹੁ ਕਹਾਂ ਦ੍ਰੋਸ ਉਪਜਾਯੋ।
 ਮਨਮਤਿ ਤੇ ਨਿਜ ਗੁਰੂ ਬਨਾਯੋ' । ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਨਿਸ਼ਚੈ ਸਭਿ
 ਧਾਰਾ । 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਦੇਹਿ ਦਸਤਾਰਾ ॥ ੨੦ ॥ ਅੰਤਰ ਵਹਿਰ ਪ੍ਰਗਟ
 ਤਬਿ ਭਈ । 'ਬਭਿਆਈ ਲਘੁ ਸੁਤ ਕਹੁ ਦਈ' । ਜਾਮ ਦਿਵਸ ਚਵਿਥੇ
 ਲਗਿ ਮਸਲਤ । ਇਮ ਕਹਿ ਉਠੇ ਸੁਨਤਿ ਭੇ ਹਰਖਤਿ ॥ ੨੧ ॥ ਖਾਨ ਪਾਨ
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਤਬਿ ਕੀਨਿ। ਬਰਤਹਿ ਦੇਗ ਰਾਤ ਦਿਨ ਦੀਨ'। ਢਰੇ ਦੁਪਹਿਰੇ
 ਠਾਨਤਿ ਤਜਾਰੀ । ਸੁਧ ਮਸੰਦ ਲਹਿ ਸੰਗਤਿ ਸਾਰੀ ॥ ੨੨ ॥ ਫਰਸ਼
 ਬਿਸਾਲ ਹੇਤੁ ਛਿਰਕਾਇਵ । ਸਭਾ ਸਥਾਨ ਸੁਧ ਕਰਿਵਾਇਵ । ਜਾਜਮ'
 ਅਰੁ ਸ਼ਤਿਰੰਜੀ ਸੰਗ । ਅਵਨੀ ਤਲ ਛਾਦਜੈ ਬਹੁ ਰੰਗ ॥ ੨੩ ॥ ਜਾਮ
 ਦਿਵਸ ਜਬਿ ਰਹਜੈ ਨਿਹਾਰੇ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਤਹਾਂ ਸਿਧਾਰੇ । ਸ਼ੁਭਤਿ ਪੌਤ੍ਰ
 ਸਾਥ ਹਰਿਰਾਇ । ਹਾਥ ਗਹੇ ਮਿੰਦੁ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ ॥ ੨੪ ॥ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ
 ਮਸਨੰਦ ਭਸਾਈ । ਤਿਸ ਪਰ ਬਿਰੇ ਜਾਇ ਗੋਸਾਈ' । ਚਮਰ ਦਾਰ ਲੇ
 ਚਮਰ ਢੁਰਾਏ । ਪਠੇਮੇਵਰੇ ਸਕਲ ਬੁਲਾਏ ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਭਟ ਪੰਚ ਸੈ ਲੇਕਰਿ
 ਸੰਗ । ਆਇਵ ਜੋਧਰਾਇ ਮੁਦ ਅੰਗ । ਪ੍ਰਥਮ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਪਹੁੰਚਜੈ ਭਾਨਾ।

ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਕਪਟ ਜਾਣ ਲਿਆ ਸੀ । 'ਬੜਾ ਕਿਹਾ ਪਰ ਉਹ ਨਾਂ ਮੰਨਿਆ, ਮਲ੍ਹਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ.....' । 'ਭਾਵ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ ਬੜੀ ਬਾਕੀ ਹੈ ।' 'ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ।' 'ਏਕਿਆ ਬਸਤਰ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਵਿਛਾਵਣ ਦਾ । [੩੪, ਜਾਜਮ] ।

ਸਕਲ ਸਬੰਧਨਿ ਆਵਨ ਠਾਨਾ ॥੨੬॥ ਰੂਪਾ ਆਇ ਚਰਨ ਗੁਰ ਲਾਗਾ ।
 ਪਰਮਾਨੰਦ ਸੁੰਦਰ ਬਡ ਭਾਗਾ । ਜੇਤਿਕ ਪਹੁੰਚੇ ਨਿਕਟਿ ਮਸੰਦ ।
 ਲੇ ਲੇ ਸੰਗ ਸੰਗਤਾਂ ਬੰਦ ॥ ੨੭ ॥ ਲਗਯੋ ਦਿਵਾਨ ਮਹਾਨ ਸਥਾਨਾ ।
 ਖਰੇ ਜਿ ਕੰਚਨ ਦੰਡਨ ਪਾਨਾ । ਭਾਟ ਨਕੀਬ ਗਾਵਤੇ ਜਸੁ ਕੋ । ਸਭਿਨਿ
 ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਪਾਇ ਦਰਸ ਕੋ ॥੨੮॥ ਭਾਨਾ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਪਾਗਯਾ ਉਠਤਿ
 ਭਯੋ ਲੇ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਆਗਯਾ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੀਸ ਦਸਤਾਰ । ਕਰੀ ਬੰਧਾ-
 ਵਨ ਹਾਥ ਉਭਾਰਿ ॥ ੨੯ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਜ ਕਰ ਸੰਗ ਸੁਧਾਰਤਿ । ਨਭ
 ਮਹਿ ਜੈਜੇਕਾਰ ਉਚਾਰਤਿ* । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਕੀ ਅੰਸੁ । ਦਈ ਪਾਗ
 ਸੁੰਦਰ ਅਵਤੰਸ ॥ ੩੦ ॥ ਪੁਨਹਿ ਮਸੰਦਨਿ ਅਰਪੀ ਸਭਿਹੂੰ । ਜੋਧਰਾਇ
 ਭਾ ਦੇਵਤਿ ਤਬਿਹੂੰ । ਸਨਬੰਧੀ ਅਰੁ ਸੰਗਤਿ ਕੇਰ । ਅਰਪਤਿ ਸਗਰੇ
 ਲਾਗਯੋ ਵੇਰ ॥ ੩੧ ॥ ਬਾਜਨਿ ਲਗੇ ਪੈਰ ਸ਼ਦਿਆਨੇ^੧ । ਸੁਜਸੁ ਕਬਿੱਤਨ
 ਭਾਟ ਬਖਾਨੇ । ਸ਼ੋਕ ਨਸਾਇ ਕੀਨਿ ਉਤਸਾਹੁ । ਆਨੰਦ ਭਾ ਸਭਿ ਕੇ
 ਉਰ ਮਾਂਹੁ ॥ ੩੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਹਾਥ ਤੇ ਦਾਨ । ਮੰਗਤਿ ਜਨਿਨਿ
 ਦਿਵਾਇ ਮਹਾਨ । ਬਾਦਿਤ ਸਗਲ ਬਜਾਵਨ ਹਾਰੇ । ਲੇ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਅਸੀਸ
 ਉਚਾਰੇ ॥ ੩੩ ॥ ਹਯਨਿ ਆਦਿਕਨਿ ਘਾਸ^੨ ਬਿਸਾਲੇ । ਬਸਤੁ ਬਿਭੂਖਨ
 ਲੇ ਧਨ ਜਾਲੇ । ਸਗਰੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਰਾਹੈ । ‘ਗੁਰੁ ਪੋਤੁ ਇਹੁ ਭਾਗ
 ਮਹਾਂ ਹੈ’ ॥ ੩੪ ॥ ਅਦਭੁਤ ਸੋਭਾ ਪਾਇ ਰਹੇ ਹੈ । ਗੁਰਤਾ ਪਦ ਜਨੁ
 ਆਜ ਲਹੇ ਹੈ । ਔਚਕ ਸਭਿਨਿ ਰਿਦੈ ਫੁਰਿ ਆਈ ।—ਜਾਨੀ ਪਰੈ ਪਾਇ
 ਗੁਰਿਆਈ—॥੩੫॥ ਇਸ ਮੰਗਲ ਕਰਿ ਸ਼ੋਕ ਨਸਾਵਾ ਅੰਤਰ ਵਹਿਰ ਪ੍ਰਮੋਦ
 ਵਧਾਵਾ । ਦੇਤਿ ਅਸੀਸਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਧੀਰ ਮਲ ਕੀ ਨਿੰਦ ਅਲਾਇ

॥ ੩੬ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੇ ਅਛਟਮ ਗਾਏ ‘ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪਿਤਾ ਪਾਗ ਬੰਧਾਵਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਤੇਰ
 ਚਤਵਾਰਿਸਵੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੧ ॥

੪੨. [ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਦੀਪ ਮਾਲਾ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਇ । ਸਭਾ
 ਲਗਾਇ ਬਿਰਾਜ ਹੀ ਗਾਵਹਿ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਕੇਤਿਕ
 ਸੰਗਤਿ ਲਿਏ ਮਸੰਦ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੇਦਨ ਜੁਗ ਕਰ ਬੇਦਿ । ਹੁਕਮ ਪਾਇ
 ਨਿਜ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੇ । ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ ਗੁਰ ਸੁਜਸੁ ਉਚਾਰੇ ॥ ੨ ॥ ਕੇਤਿਕ
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਰਹੇ । ਦੀਪਮਾਲ ਕੋ ਮੇਲਾ ਲਹੇ ।—ਬੋਰੇ ਦਿਵਸ ਅਹੈ

^੧ਖਸ਼ੀ ਦੇ ਵਾਜੇ । ^੨ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਦਾਸ ਆਦਿਕ ।

*ਪਾ:—ਮੁਕਰਤਿ ।

ਤਿਸ ਮਾਂਹਿ । ਸੋ ਕਰਿ ਕੈ ਨਿਜ ਘਰ ਕੋ ਜਾਂਹਿ—॥ ੩ ॥ ਕਬਿ ਕਬਿ ਸਤਿ-
 ਗੁਰ ਚਢਹਿ ਤੁਰੰਗ । ਦੇਖਹਿ ਸਤੁ ਵ ਤੀਰ ਤਰੰਗ । ਮੰਦ ਮੰਦ ਹਯ
 ਪੰਥ ਚਲਾਵੈ । ਕੂਲਹਿ ਕੂਲ^੧ ਬਿਲੋਕਤਿ ਜਾਵੈ ॥ ੪ ॥ ਨੇਤ੍ਰ ਤੁੰਗ ਕੇ^੨
 ਸੈਲਨਿ ਤਰੇ।ਸੈਲ ਕਰਾਤ ਸੁੰਦਰ ਬਲ ਫਿਰੇ।ਅਲਪ ਉਤੰਗਨਿ^੩ ਬਲ ਕੋ
 ਹੋਰਹਿ । ਕਬਿਹੂੰ ਕੰਦਰਾ ਮਾਂਹਿ ਹਯ ਪ੍ਰੇਰਹਿ ॥ ੫ ॥ ਕਹਿ ਭਾਨੇ ਕਹੁ ਸੰਗ
 ਚਢਾਵੈ । ਚਢਹਿ ਜੋਧ ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਵੈ । ਕਿਤ ਬੈਸਹਿ ਬਲ ਨੀਕੋ
 ਜਾਨਿ । ਲਗਹਿ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਤਹਾਂ ਦਿਵਾਨ ॥ ੬ ॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਬਹੁ ਕਾਰ
 ਸਭਾਰੀ । ਗੁਰੂ ਸਦਨ ਕੀ ਠਾਨਹਿ ਸਾਰੀ^੪ । ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਦੇਗ ਹੋਹਿ
 ਅਧਿਕਾਈ । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਅਚਵਹਿ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੭ ॥ ਆਵਹਿ ਜਾਂਹਿ
 ਸਮੂਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤ੍ਰਿਪਤਹਿ ਭੋਜਨ ਦੇਸ਼ ਅਸ਼ੋਸ਼ਾਨਾਨਾ ਭਾਂਤਿ ਬਨਹਿ ਰਸ
 ਸ੍ਵਾਦ । ਮਿਲਹਿ ਸੰਤ ਸਿਖ ਭਨਿ ਸੰਬਾਦ ॥ ੮ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਾ ਲਗਾਵਹਿ
 ਜਥਿ ਹੂੰ । ਦਰਸਹਿ ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਮਿਲਿ ਸਭਿਹੂੰ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਗੁਰ ਮੁਖ
 ਤੇ ਬੈਨ । ਸੁਨਹਿ ਭਗਤਿ ਆਤਮ ਰਸ ਐਨ ॥ ੯ ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
 ਗਨ ਹੋਇ । ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਪੂਰਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ । ਦੀਪਮਾਲ ਦਿਨ ਨੇਰੇ
 ਜਾਨਿ । ਮੇਲਾ ਆਵਨਿ ਲਗਯੋ ਮਹਾਨ ॥ ੧੦ ॥ ਸਫਲ ਜਨਮ ਨਿਜ
 ਕਰਿਬੇ ਹੋਤੁ । ਲਈ ਉਪਾਇਨ ਤਜੇ ਨਿਕੇਤਾ ਬਹੁ ਦਿਨ ਕੀ ਸੰਚੀ ਗੁਰ
 ਕਾਰਾਕੋਤਿਕ ਲੇ ਪਹੁੰਚੇ ਦਰਬਾਰਾ ॥ ੧੧ ॥ ਗਾਵਤਿ ਸੁਨਤਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਬਾਨੀ
 ਮਗ ਮਹਿ ਚਲਤਿ ਬਿਕਾਰਨ ਹਾਨੀ । ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਉਮਡੇ ਨਰ
 ਨਾਰੀ । ਚਲਿ ਪਹੁੰਚੇ ਕਾਬਲ ਕੰਧਾਰੀ ॥ ੧੨ ॥ ਖੁਰਾਸਾਨ ਅਰੁ ਬਲਖ
 ਬੁਖਾਰਾ । ਧੰਨੀ ਘੋਪ ਪਿਸ਼ੌਰ ਉਦਾਰਾ । ਪੁਰਿ ਮੁਲਤਾਨ ਆਦਿ ਕਸ਼ਮੀਰ
 ਸਾਭ ਦੇਸ਼ਨਿ ਤੇ ਆਇ ਬਹਾਰ ॥ ੧੩ ॥ ਠੱਠਾ ਭੱਖਰ ਪੁਰਿ ਗੁਜਰਾਤ ।
 ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ਜਸੁ ਅਵਦਾਤ^੫ । ਕਾਂਹਿ ਲਗਿ ਗਿਨੀਅਹਿ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ ।
 ਸੰਗਤਿ ਪਹੁੰਚੀ ਆਇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥ ੧੪ ॥ ਦੀਪਮਾਲ ਕੋ ਦਿਨ ਜਥਿ ਆਯੋ ।
 ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬਡ ਫਰਸ਼ ਕਰਾਯੋ।ਨਿਕਸਿ ਵਹਿਰ ਗੁਰ ਸਭਾ ਲਗਾਈ।
 ਚਵਰ ਢਗਤ ਚਾਰੂ ਚਪਲਾਈ ॥ ੧੫ ॥ ਭਾਤ ਸਮੇਤ ਜੋਧ ਅਵਨੀਪ ।
 ਬੈਠਯੋ ਬੰਦਨ ਠਾਨ ਸਮੀਪ । ਕੇਚਨ ਦੰਡਧਾਰ^੬ ਤਹਿ ਖਰੇ । ਭਾਟ

^੧ਕੰਢੇ ਕੰਢੇ । ^੨ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੂਣ ਨੇਣਾਂ ਵੇਵੀ ਦਾ ਟਿੱਲਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ^੩ਉੱਚੇ ਨੀਵੇਂ । ^੪ਸਾਰੀ
 (ਕਾਰ) ਕਰਦਾ ਹੈ । ^੫ਉੱਜਲ । ^੬ਵੇਬਦਾਰ ।

ਨਕੀਬ ਗੁਰੂ ਜਸੁ ਕਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਸਗਲ ਦੇਸੁ ਤੇ ਸੰਗਤਿ ਆਈ । ਅਨਿਕ
ਉਪਾਇਨ ਅਦਭੁਤ ਲਯਾਈ । ਖਰੋ ਮੇਵਰੋ ਹਿਤ ਅਰਦਾਸ । ਲੇਤਿ
ਅਕੋਰਨ ਅਰਪਤਿ ਪਾਸ ॥ ੧੭ ॥ ਦਰਬ ਬਿਭੂਖਨ ਬਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ।
ਉਚਿਤ ਪਹਿਰਬੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਿਬ । ਭੇਟਨ ਕੇ ਅੰਬਾਰ ਅਗਾਰੀ । ਲਗੇ
ਸਕਲ ਵਸਤੁ ਮੁਲ ਭਾਰੀ ॥ ੧੮ ॥ ਸੁੰਦਰ ਪਰਮਾਨੰਦ ਢਿਗ ਹੋਰੇ ।
ਚਿਤਵਤਿ ਵਧੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਧੇਰੇ । ਪੀਰੀ ਮੀਰੀ ਜੁਗਲ ਬਿਸਾਲਾ । ਬਰਤੀ
ਭਲੇ, ਰਿਪੁਨਿ ਘਰ ਘਾਲਾ ॥ ੧੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਤ ਜੋਧਾ ਬਲੀ । ਜਗ
ਬਿਸਤੀਰਤਿ ਕੀਰਤਿ ਭਲੀ । ਇਮ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਚਹੁ ਘਰ ਕੇ । ਕਰਹਿ
ਬਿਚਾਰਨਿ ਗੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ॥ ੨੦ ॥ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਮਹਿ ਦਰਸਹਿ ਨਰ
ਨਾਰੀ । ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਅਰੁ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ । ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਸਭਿਹਿਨਿ
ਕੇਰੀ । ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪੁਰਹਿ ਘਨੇਰੀ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਤ ਬਿਤ ਆਦਿ ਚਾਹ ਜੇ
ਆਏ । ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਪਾਏ ਸਮੁਦਾਏ । ਇਮ ਪ੍ਰਬੋਰਤ ਕੇ ਪੁਰਹਿ ਕਾਮ ।
ਅਹੈ ਸੰਤ ਜਿਨ ਚਿਤ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ॥ ੨੨ ॥ ਸਿੱਖੀ ਬਖਸ਼ਹਿ ਭਗਤਿ
ਉਪਾਵੈ । ਆਤਮ ਗਯਾਨ ਸੁਰਸ ਕੋ ਪਾਵੈ । ਸਭਾ ਮਝਾਰ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਬਿਰੇ।
ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਮਹਿ ਸਮੂਹ ਨਰ ਖਰੇ ॥ ੨੩ ॥ ਪਿਖਹਿ ਸਰੂਪ ਹੋਹਿ ਬਲਿਹਾਰੀ।
ਦੀਰਘ ਦਰਸਨ ਦੁਖਨ ਬਿਦਾਰੀ* । ਮੁੱਖਜ ਮਸੰਦ ਕਿਧੈ ਸਿਖ ਆਏ ।
ਗੁਰ ਸੁਤ ਹਿਤ ਕੀ* ਬਾਤ ਚਲਾਏ ॥ ੨੪ ॥ ਅਰਪਹਿ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਦਸਤਾਰ।
ਉਪਰ ਧਰਿ ਧਰਿ ਦਰਬ ਉਦਾਰ । ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਾਟਿ ਬਿਠਾਇਵ ਪੋਤਾ ।
ਆਤਮ ਗਯਾਨ ਮਹਾਨ ਜਿ ਪੋਤਾ* ॥ ੨੫ ॥ ਬਹੁ ਆਦਰ ਤੇ ਕਰਹਿ ਸਨੇਹੁ।
ਜਾਨਹਿ ਹਮ ਪਾਛੈ ਗੁਰ ਏਹੁ । ਅਜਰ ਜਰਨ ਆਦਿਕ ਗੁਨ ਭਾਰੇ । ਜਿਨ
ਮਹਿ ਲਖੀਯਤ ਹੈ ਸੁਭ ਸਾਰੇ ॥ ੨੬ ॥ ਨਿਕਟਿ ਸੁਹਾਵਤਿ ਹੋਰਤਿ ਬੰਦਾ
ਬੈਸ ਅਲਪ ਮੁਖ ਸੁੰਦਰ ਚੰਦ । ਗੁਰਮੁਖ ਸਿਖ ਅਨੁਮਾਨ ਕਰੇਤੇ । ਗੁਰਤਾ
ਉਚਿਤ ਬਿਦਤ ਗੁਨਵੰਤੇ ॥ ੨੭ ॥ ਜਾਨੀ ਪਰਹਿ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਾਛੈ । ਤਖਤ
ਬਿਰਾਜਹਿਗੇ ਦੁਤਿ ਆਛੈ । ਕਹਿ ਲਾਗ ਕਹੈ ਮੇਲ ਕੀ ਬਾਤ । ਦਰਸਹਿ
ਕਰਹਿ ਸੁਜਸੁ ਅਵਦਾਤ ॥ ੨੮ ॥ ਮਨਭਾਵਤਿ ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਰਹੈ। ਬਹੁਰ
ਗਮਨ ਨਿਜ ਘਰ ਕੋ ਚਹੈ । ਗੁਰ ਤੇ ਹੋਇ ਬਿਸਰਜਾਨ ਭਲੇ । ਨਿਜ

ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਪੂਰੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਦੂਰ ਕਰਤਾ* ਗੁਰੂ-ਪੱਤ੍ਰ ਦੇ ਹਿਤ ਵੀ । *ਜਹਾਜ਼ ।

ਨਿਜ ਦੇਸ ਬਿੰਦ ਸਿਖ ਚਲੇ ॥ ੨੯ ॥ ਜਾਨਿ ਜੋਧ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲਾ ।
 ਰਾਖਯੋ ਅਪਨੇ ਨਿਕਟਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥ ੩੦ ॥ ਭਾਨੇ ਕੋ ਕਰਿ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਦਿਲਾਸਾ ।
 ਰਾਖਤਿ ਭਏ ਗੁਰੂ ਨਿਜ ਪਾਸਾ । ਅਪਰ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬਹੁ ਰਹੇ । ਜਿਨਹੂੰ
 ਪਰਮਪਦ ਬਾਂਛਤਿ ਅਹੇ ॥ ੩੧ ॥ ਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਹਤਿ ਅੰਗਜਾਨ । ਸਿੱਖੀ
 ਉਪਜੈ ਰਿਦੈ ਮਹਾਨ । ਅਨਿਕ ਬਿਕਾਰਨ ਕੋ ਪਰਹਰਿ ਕੈ । ਰਿਦੈ ਮੁਕਰ
 ਕਹੁ ਨਿਰਮਲ ਕਰਿ ਕੈ ॥ ੩੨ ॥ ਅਪਰ ਸਰੂਪ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਲੇਤਿ ਮਨ
 ਕੋ ਰੋਕਤਿ ਹੋਇ ਸੁਚੇਤ । ਬਿਧਿ ਪ੍ਰਪੰਚ ਕੋ ਕੂਰਾ ਜਾਨਹਿ । ਯਾਂਤੇ ਰਾਗ
 ਦ੍ਰੋਖ ਜੁਗ ਹਾਨਹਿ ॥ ੩੩ ॥ ਇਹ ਦੋਨਹੂੰ ਜਬਿ ਮਨ ਤੇ ਹਨੇ । ਮਤਸਰ
 ਆਦਿ ਕੌਨ ਤਬਿ ਜਨੇ । ਸਤਿ, ਸੰਤੋਖ, ਸ਼ਾਂਤਿ ਜਬਿ ਨਿਪਜੈ । ਸੁਗਮ ਗਿਆਨ
 ਕੋ ਰਸ ਉਰ ਉਪਜੈ ॥ ੩੪ ॥ ਸਿੱਧ ਅਸ਼ਟਦਸ਼ ਔਚਕ ਆਇ । ਬਿਰੈ
 ਅਗਾਰੀ ਮਨ ਬਿਰਮਾਇ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਸ਼ਕਤਿ ਜਨਾਵਹਿ ਸੋਇ । ਜਿਮ
 ਚਾਹਹਿ ਸੋ ਤਤਛਿਨ ਹੋਇ ॥ ੩੫ ॥ ਨਭ ਕੋ ਚਵਨ, ਪਤਾਲ ਸਿਧਾਵਨ ।
 ਮੇਰੁ ਮਨੀਂਦ ਸਰੀਰ ਬਨਾਵਨ । ਅਣੁ ਤੇ ਅਣੁ ਤਤਛਿਨ ਬਨਿ ਜਾਵਨ ।
 ਗੁਪਤਹਿ ਬਿਦਤਹਿ ਜਿਮ ਮਨ ਭਾਵਨ ॥ ੩੬ ॥ ਤਿਨ ਕੋ ਗੁਰ ਸਿਖ
 ਨਹਿ ਸਨਮਾਨਹਿ । ਅੰਤਰ ਬ੍ਰਿਤੀ ਮਹਾਂ ਸੁਖ ਠਾਨਹਿ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਠਾਢੀ
 ਰਹਤਿ ਅਗਾਰੀ । ਅਸ ਗੁਰਮਤਿ ਅਤਿ ਚਿਤ ਹਿਤਕਾਰੀ ॥ ੩੭ ॥ ਰਹੈ
 ਸਿੱਖ ਗੁਰ ਢਿਗ ਬਡ ਭਾਗੇ । ਪਗ ਪੰਕਜ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮਹਿ ਪਾਗੇ । ਸੱਤਿਨਾਮੇ
 ਜਾਚਹਿ ਕਰਿ ਅਰਜੀ । ਅਜਰ ਜਰਨ ਬਰਤਹਿ ਗੁਰ ਮਰਜੀ ॥ ੩੮ ॥
 ਐਸੇ ਸਿੱਖ ਰਹੈ ਗੁਰ ਪਾਸ । ਅਪਰ ਮੇਲ ਸਭਿ ਗਯੋ ਅਵਾਸ । ਪਾਇ
 ਕਾਮਨਾ ਸੁਜਸੁ ਉਚਾਰੈ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਮਹਿ ਬਿਸਤਾਰੈ ॥ ੩੯ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਅਸ਼ਟਮ ਰਾਸੇ 'ਦੀਪਮਾਲ ਮੇਲਾ' ਪੁਸ਼ਟ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਦੋਇ ਚਤੁਰਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥੪੩॥

੪੩. [ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਰੀਝੀਰਤਾ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਬਿਰਹਿ ਗੁਰੂ ਸਾਭ ਸਭਾ ਮਹਿ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਹਿ ਬਿਚ ਰਾਗ।ਜਿਨ
 ਤੇ ਮਨ ਪਾਵਨ ਬਨੈ, ਉਪਜੈ ਪ੍ਰਭੁ ਅਨੁਰਾਗ ॥ ੧ ॥ ਰੰਧਣੀ ॥ ਭਗਤਿ,
 ਗਿਆਨ, ਬੈਰਾਗ, ਬਿਬੇਕ।ਨਿਗੁਨ ਸਗੁਨ ਕੀ ਆਤਮ ਟੇਕ।ਇਤਨਾਦਿਕ
 ਚਰਚਾ ਸੰਗ ਭਾਨੇ । ਸੁਨਤਿ ਜੋਧ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਖਾਨੇ ॥ ੨ ॥ ਰੂਪੇ ਆਦਿ
 'ਰਿਦੈ ਰੂਪ ਸੀਸੇ ਨੂੰ । 'ਬਿਧਾਤਾ ਦੇ ਸਿਸਾਰ ਨੂੰ । 'ਭਾਵ ਛੇਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ । 'ਨਿਰਗੁਣ ਤੇ ਸਰਗੁਣ
 ਦਾ ਮੂਲ ਇਕ ਆਤਮਾ ਹੈ ।

ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਸੁਨੈਂ। ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਰਿਦੈ ਪੁਨ ਗੁਨੈਂ। ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਕੀ
 ਪੰਗਤਿ ਹੋਤਿ। ਬ੍ਰਹਮਗਯਾਨ ਕੋ ਰਿਦੈ ਉਦੇਤਿ ॥ ੩ ॥ ਮੁਕਤਿ ਉਚਿਤ
 ਨਰ ਭਏ ਅਨੇਕ। ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਪਾਇ ਬਿਬੇਕ। ਬਿਤੀ ਸਰਦੈ, ਹਿਮ
 ਰਿਤੁ ਪੁਨ ਆਈ। ਪਾਰਾ ਪਰਹਿ ਜਗਤ ਅਧਿਕਾਈ ॥ ੪ ॥ ਕੀਰਤਪੁਰਿ
 ਹੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਸੈ। ਭਏ ਸ਼ਾਂਤਿ ਚਿਤ ਸੁਜਸੁ ਪ੍ਰਕਾਸੈ। ਸ਼ੋਭ ਤੁਰਕ
 ਲਾਖਹੁ ਰਣ ਮਾਰੇ। ਅਰੇ ਆਇ ਸਗਰੇ ਸੇ ਹਾਰੇ॥੫॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੰਗ
 ਬਹੁ ਨੇਹੂ। ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਾਕ ਦੇ ਕਰਤਿ ਅਛੇਹੂ। ਨਿਸ ਦਿਨ ਨਿਜ ਸਮੀਪ
 ਹੀ ਰਾਖੈ। ਪ੍ਰਿਥਕ ਹੋਨ ਕੋ ਕਬਹੁ ਨ ਕਾਖੈ ॥ ੬ ॥ ਸਦਨ ਬਿਰਹਿ ਤੋ
 ਬੈਠਹਿ ਤੀਰ। ਜੇ ਕਰਿ ਚਢਹਿ ਕਬਹਿ ਗੁਰ ਧੀਰ। ਹਯ ਚਢਾਇ ਕਰਿ
 ਸੰਗ ਲਿਜਾਵੈਂ। ਸਿਵਕਾ ਚਢੈਂ ਤ ਸਾਬ ਚਢਾਵੈਂ ॥ ੭ ॥ ਸਤੁਦਵ ਕੂਲ
 ਸੈਲ ਕੋ ਜਾਇ। ਕੈ ਸੈਲਨਿ ਕੇ ਸਿਖਰ ਸਿਧਾਇ। ਹੋਰਤਿ ਕਬਹੁ ਕੰਦਰਾ
 ਬਿਚਰਤਿ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੰਗ ਰਹਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ॥ ੮ ॥ ਸ੍ਰੀਦਰ ਬਸਤ
 ਅਨਿਕ ਪਹਿਰਾਵੈਂ। ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਭੂਖਨਿ ਬਨਿਵਾਵੈਂ। ਪਹਿਰਾਵੈਂ ਕਰਿ
 ਪ੍ਰੇਮ ਘਨੇਰੇ। ਸ਼ੋਭਤਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਡੇਰੇ ॥ ੯ ॥ ਸੂਰਜ ਮਲ ਬੈਠਹਿ
 ਬਹੁ ਪਾਸ। ਨਾਹਿ ਤ ਅਪਨੇ ਬਸੈਂ ਅਵਾਸ। ਕਬਿ ਕਬਿ ਆਵਹਿ ਤੇਗ
 ਬਹਾਦਰ। ਕਰਹਿ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਇਨ ਬਹੁ ਆਦਰ ॥ ੧੦ ॥ ਨਹਿ ਬੋਲਹਿ
 ਬਹੁ ਧਾਰਹਿ ਮੋਨ। ਜਗ ਬਿਵਹਾਰ ਨ ਜਾਨਹਿ ਕੋਨ। ਅੰਤਰ ਬਿਤੀ
 ਮਸਤ ਕੀ ਨਜਾਈ। ਸਭਿ ਜਾਨਹਿ,—ਇਹ ਲਖਹਿ ਨ ਕਾਈ—॥੧੧॥ ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਹੋਇ ਇਕੰਤ। ਕਿਧੋਂ ਬਹੁਤ ਨਰ ਮਹਿ ਭਗਵੰਤ। ਬਾਸਰ
 ਬੀਸ ਪਚੀਸਨਿ ਬਿਖੈ। ਜਬਿ ਚਿਤ ਹੁਇ—ਪਿਤ ਦਰਸਨ ਪਿਖੈ—॥ ੧੨ ॥
 ਸਨੈ ਸਨੈ ਚਲਿ ਪਾਇਨਿ ਧਰਤਿ। ਲਾਜ ਸਹਿਤ ਦਿਗ ਨੀਚੇ ਕਰਤਿ।
 ਗੁਰ ਪਗ ਪੰਕਜ ਬੰਦਹਿ ਜਾਇ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਗੀਵ ਨਿਵਾਇ ॥ ੧੩ ॥
 ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਧੀਰਜ ਪਿਖਿ ਗੰਭੀਰ। ਸਾਦਰ ਬੋਲਿ ਬਿਠਾਵਹਿ ਤੀਰ। ਕਬਿਹੁ
 ਜਾਨੁ ਲੇਤਿ ਉਚਾਇ। ‘ਬੈਠਹੁ ਨਿਕਟਿ’ ਸਥਾਨ ਬਤਾਇ ॥੧੪॥ ਕਬਿਹੁ
 ਗਹਿ ਕਰਿ ਭੁਜਾ ਬਿਠਾਵੈਂ। ਸਨਮਾਨਹਿ ਸੁਤ ਕੋ ਦਰਸਾਵੈਂ। ਪਿਖਹਿ
 ਨਾਨਕੀ ਕਬਿ ਘਰ ਮਾਂਹੀ। ਆਦਰ ਦੇਤਿ ਬਿਠਾਵੈਂ ਤਾਂਹੀ ॥ ੧੫ ॥ ਰਿਦੈ

‘ਸਰਦ ਰਿਤੁ’=ਐਸੂ ਕੋਤਕ ਦੇ ਮਹੀਨੇ। ‘ਹਿਮ ਰਿਤੁ’=ਮੱਘਰ ਪੋਹ। ‘ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ
 ਜੀ। ‘ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਾਂ’ (ਤਦ).....। ‘ਚਰਨ ਧਰਦੇ।

ਬਿਚਾਰੈ-ਇਹ ਸੁਤ ਮੇਰੇ । ਲਖਹਿ ਨ ਜਗ ਬਿਵਹਾਰ ਬਡੇਰੇ । ਕਿਹ
 ਸੋ ਪਸਾਰ ਨ ਬੈਠਹਿ ਬੋਲਹਿ । ਨਹੀਂ ਚਤਰ ਮਤ ਵੇਕਲ ਡੋਲਹਿ ॥੧੬॥
 ਘਰ ਮਹਿ ਬੈਠਿ ਇਕਾਂਕੀ ਰਹੈ । ਕਿਹ ਮਸੰਦ ਸੋ ਮੇਲ ਨ ਲਹੈ । ਪੱਖ
 ਪਾਤ ਕਾਹੂੰ ਸੰਗ ਨਾਂਹੀ । ਲੈਬੋ ਦੈਬੋ ਕਰੈ ਨ ਕਾਂਹੀ ॥੧੭॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ
 ਜਾਨਹਿ ਸਾਰਾ । ਸਭਿ ਘਰ ਕੋ ਬਿਵਹਾਰ ਸੰਭਾਰਾ । ਤਿਸ ਕੋ ਭੀ ਆਦਰ
 ਨਹਿੰ ਏਤੋ । ਮਮ ਲਘੁ ਸੁਤ ਕੋ ਠਾਨਤਿ ਜੇਤੋ ॥ ੧੮ ॥ ਸੋ ਪਰਲੋਕ ਗਏ
 ਅਥਿ ਪਾਛੈ । ਸੁਰਜਮਲ ਜਾਨਤਿ ਮਤਿ ਆਛੈ ਘਰ ਕੀ ਕਾਰ ਕਰਤਿ ਸਭਿ
 ਭਾਵਤਿ ਅਪਨਿ ਪਿਤਾ ਕੋ ਭਲੇ ਰਿਝਾਵਤਿ ॥ ੧੯॥ ਅਲੀਰਾਇ ਕੀ ਬਾਤ
 ਕਹਾਂ ਹੈ । ਜਨਮਤਿ ਹੀ ਜੋ ਮਸਤ ਮਹਾਂ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਪੋਤ੍ਰ ਪਰ ਰਹੈ ।
 ਨਿਸਦਿਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਹਿਤ ਹੀ ਲਹੈ ॥੨੦॥ ਮਮ ਸੁਤ ਕੋ ਆਦਰ ਕਜੋਂ ਕਰੈ ।
 ਇਹ ਕੁਛ ਭੇਦ ਨ ਜਾਨੈ ਪਟੈ- । ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਤਿ ਦਿਨਨਿ ਬਿਤੀਤਿ ।
 -ਬੁਝਹੁ ਕਬਹਿ ਕੰਤ ਭਗਵੰਤ- ॥ ੨੧ ॥ ਇਕ ਬਾਸਰ ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ
 ਮਾਂਹੀ । ਬੈਠੀ ਹੁਤੀ ਨਾਨਕੀ ਪਾਹੀ । ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਤਬਿ ਚਲਿ ਆਏ । ਪਿਤ
 ਗੁਰ ਦਰਸ ਕਰਨਿ ਲੱਲਚਾਏ ॥੨੨॥ ਸਾਦਰ ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਵਨ ਕੀਨਿ ।
 ਬੰਦਨ ਕਰਤਿ ਗਹੀ ਭੁਜ ਪੀਨ । ਬੈਠੇ ਤਰੇ ਬਿਲੋਚਨ ਕਰੇ । ਪਿਤਾਨਿਕਟਿ
 ਨਹਿੰ ਊਚ ਨਿਹਰੇ ॥੨੩॥ ਲਖਿ ਅਵਕਾਸ਼ ਇਕਾਂਕੀ ਕੰਤ । ਕਹਤਿ ਨਾਨਕੀ
 'ਸੁਨਿ ਭਗਵੰਤ ! । ਸਭਿ ਤੇ ਲਘੁ ਨੰਦਨ ਇਹੁ ਮੇਰੇ । ਜਿਸ ਕੋ ਸੁਧ ਸੁਭਾਵ
 ਬਡੇਰੇ ॥੨੪॥ ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਪ ਕੇ ਅਪਰ ਬਡੇਰੇ । ਚਿਤ ਜਾਨਤਿ ਬਿਵਹਾਰ ਘਨੇਰੇ ।
 ਘਰ ਕੇ ਕਾਰ ਸੰਭਾਰਨ ਕਰੇ । ਲੋਨਿ ਰੁ ਦੇਨਿ ਜਬੋਚਿਤ ਧਰੇ ॥ ੨੫ ॥
 ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਚਹਤਿ ਬਡਾਈ । ਮਿਲਹਿ ਮਸੰਦ ਜਿਨਹੁ ਸਮੁਦਾਈ ।
 ਇਹ ਮਮ ਸੁਤ ਨਹਿੰ ਜਾਨਤਿ ਕੋਈ । ਰਹਤਿ ਇਕਾਂਕੀ ਭੁਸ਼ਨਿ ਹੋਈ ॥
 ੨੬॥ ਭੁਮ ਸਨਮਾਨਹੁ ਸਭਿ ਤੇ ਘਨੋ । ਕਾਰਨ ਕਹਾਂ ਸੁਮਤਿ ਲਖਿ ਮਨੋ ।
 ਮੁਝ ਮਨ ਸੰਸੈ ਹੋਤਿ ਸਦਾਈ । ਰਹੀ ਬਿਚਾਰ ਨ ਜਾਨੈ ਜਾਈ ॥ ੨੭ ॥
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਅਥਿ ਸਾਰ ਬਡਾਵਹੁ । ਕਿਮ ਸਨਮਾਨਹੁ ਭੇਵ ਬੁਝਾਵਹੁ ।
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਮਸਕਾਏ । ਸੁਤ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਿਲੋਚਨ ਲਾਏ ॥
 ੨੮ ॥ ਪਿਖਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਖਾਨਾ । 'ਕਹਾਂ ਭੋਲੀਏ ! ਭੇਵ ਪਛਾਨਾ ।

^੧ ਸਮਾਂ । ^੨ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ? (ਕੀਹ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ) ਹੁਮਤੀ ਮਨ ਵਿਚ ਲਈ ਹੈ ।

(ਅ) (ਆਪ ਦੀ) ਹੁਮਤੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮਨ ਵਿਚ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ।

ਅਜਰ ਜਰਨ ਓਰ ਧੀਰ ਧੁੰਧਰੈ । ਇਸ ਮਨੀਦ ਨ ਅਪਰ ਜਗ ਅੰਦਰ
 ॥੨੯॥ ਇਕ ਤੋ ਇਹ ਗਨ ਮਾਨਨ ਠੌਰੈ । ਸਨਹ ਦੁਸਰੇ ਕਾਰਨ
 ਔਰ । ਇਸ ਕੋ ਪੁੱਤੁ ਹੋਹਿ ਬਲਵੇਡ । ਤੇਜ ਪਚੇਡ ਝੰਡ ਖਲ ਖੰਡ ॥੩੦॥
 ਹੁੰਡ ਮੁੰਡ ਬਡ ਸੁੱਤੁ ਬਿਹੰਡੈ । ਘਾਲਹਿ ਸੰਘਰ ਘੋਰ ਘਮੰਡ । ਜਗਤ
 ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੇਰੈ । ਨਾਮ ਕਰਹਿ ਉੱਜਲ ਬਹੁਤੇਰਾ ॥੩੧॥ ਮਹਾਂ
 ਪੁਰਖ ਬਡ ਤੇਜ ਅਮੀਦ । ਦੇਗ ਤੇਗ ਕੋ ਧਨੀ ਬਿਲੇਦ । ਗੁਰਨਿ ਪ੍ਰਤਾਪ
 ਬਿਸਾਲ ਵਧਾਵਹਿ । ਚਹੁੰਕੁੰਟਨਿ ਪਰ ਛਾਯਾ ਛਾਵਹਿ ॥੩੨॥ ਤਿਨ ਕੇ
 ਜਨਮ ਹੋਨਿ ਕਰਿ ਘਰ ਮੈਂ । ਮਾਨਨੀਯ ਇਹ ਸਭਿ ਸੁਰ ਨਰ ਮੈਂ ।
 ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਿ ਬਡੋ ਸਭਿਨਿ ਤੇਕਰਿ ਆਦਰ ਮਿਦੁ ਕੋ ਹਮ ਭਨਤੇ
 ॥੩੩॥ ਸਨਤਿ ਅਨੰਦ ਨਾਨਕੀ ਹੋਈ । ਬੇਦਨ ਕੀਨ ਬੰਦਿ ਕਰ ਦੋਈ।
 -ਸੁਤ ਕੋ ਸੁਤਾਗੁਨ ਨਿਧ ਹੁਇ-ਸੁਨਯੋ । -ਬਨਹਿ ਸਾਚ ਇਨ ਕੋ, ਜਿਮ
 ਭਨਯੋ ॥੩੪॥ ਅਤਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜੁਤਿ ਬਲੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਸਕਲ ਦਿਸ਼ਾ ਮਹਿ
 ਕਰਹਿ ਉਜਾਲਾ । ਅਧਿਕ ਬਿਭੂਤਿ ਮੋਹਿ ਘਰ ਆਵਹਿ । ਪੌਤਾ ਸਭਿ
 ਸਮਾਜ ਬਿਰਧਾਵਹਿ-॥੩੫॥ ਜਬਿ ਤੇ ਸੁਧਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਨਾਈ । ਭਈ
 ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤਿ ਅੰਗ ਨ ਮਾਈ। ਰਹੀ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਭਈ ਅਨੰਦਾਹੋਹਿ ਪੌਤ ਕਬਿ
 ਬਾਂਹਿ ਬਿਲੇਦ ॥੩੬॥ ਜਬਿ ਜਨਮੈਂ ਦਸਮੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹੁ । ਦੇਖਿ ਅਨੰਦਤਿ
 ਬਹੁ ਮਨ ਮਾਂਹੁ। ਪਤਿ ਕੋ ਬਚ ਸਿਮਰਤ ਹੀ ਰਹੀ। ਜਯੈਂ ਜਯੈਂ ਵਧਿ ਪ੍ਰਤਾਪ
 ਭਾ ਮਹੀ ॥੩੭॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਤਬੈਦੈ ਘਟਕਾ ਬੈਠੇ ਸੁਨਿ ਸਬੈ।
 ਬੇਦਨ ਕਰਿ ਨਿਜ ਥਾਨ ਪਧਾਰੇ । ਪੌਢਿ ਕੀਨਿ ਬਿਸਰਾਮ ਸੁਖਾਰੇ ॥੩੮॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਇੰਦ੍ਰ ਅਸ਼ਟਮ ਰਾਸਿ 'ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤੀਨ ਚਤੁਰਾਂਗੀ ਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੩ ॥

ਅਜਰ ਨੇ ਜਰਨ ਵਾਨੇ ਹਿਰੈ ਵੇ ਧੀਰ ਤੇ (ਸਾਨੇ ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਵੇ) ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਨੇ । [ਇਸੇ
 ਧੁੰਧਰ=ਭਾਰ ਚਾਣ ਵਾਲਾ । ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ] । ਇਕ ਤਾਂ ਇਸ ਗੁਣ ਕਰ ਕੇ
 ਸਤਿਕਾਰ ਜੋਗ ਹਨ । ਸਮੂਹ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ਕ । ਨਾਸ਼ ਕਰੇਗਾ । ਪੌਤਾ । ਮਹਾਂ ਬਲੀ ।
 ਧਰਤੀ ਵੇ ।

*ਇਥੇ ਆਕੇ ਬਿਨਾਂ ਪੰਗਿ ਆਇ ਅੰਤਿ ਮਿਲਾਏ ਦੇ ਗੁਰੂ
 ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਸਤਾਂ ਵਿਆਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅਮੋਲਵਾਂ ਮੰਨ੍ਹ ਇਕ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਵਿਚ
 ਆਇਆ ਹੈ । ਪਰਾਤਨ ਲਿਖਤੀ ਤੇ ਛਾਪੇ ਵੇ ਅਤੇ ੧੮੧੨ ਵੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਨਹੀਂ ਆਇਆ । ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ; ਜੋ ਬ ਤ ਮਗਰੋਂ ਦਾ ਹੈ,
 ਲ ਰੋ ਸਫਿਆ ਦੇ ਮੰਦਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧਣ ਛਾਢੀ ਸਿਬਯ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਵੇ ਪਤਰੇ
 ਮਗਰੋਂ ਲਿਖ ਕੇ ਪਾਏ ਦੇਣ ਹਨ; ਜੋ ਸਪਸ਼ਟ ਆਖੇਪਕ ਹਨ । ਇਹ ਸਫਿਆਂ ਦੇ ਮੰਗ ਬੀ

(ਭਾਗੀ ੨੪ ਦੇਖ ਅਸਲ ਪਨੇ ਦੇ ਹੋਣ)

੪੪. [ਬਿਧੀ ਦੇਵ ਦਿਰਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਏਕ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਗਾਇ ਜੋਧ ਰਾਮਾ ਰਹਜੋ ਪਰਮਾ ਸਤਿਗਰ ਤੀਰ । ਸਾਹਿਬ ਭਾਨਾ
 ਤਤਬਿਤਾ ਅਪਰ ਕਿਤਿਕ ਸਿਖ ਭੀਰ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਪਰਮਾਨੰਦ ਅਰੁ
 ਸੁੰਦਰ ਰਹਜੋ । ਗੁਰ ਸਮੀਪਤਾ ਕੋ ਸੁਖ ਲਹਜੋ । ਬਾਕ ਬਿਲਾਸ ਅਨਿਕ
 ਬਿਧਿ ਹੋਤਿ । ਭਗਤਿ ਗਿਆਨ ਕੋ ਅਨੰਦ ਉਦੋਤ ॥ ੨ ॥ ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
 ਗੁਰੁ ਸੰਗ ਕਰੈ । ਸੁਨਹਿ ਭਲੇ ਓਰ ਆਨੰਦ ਧਰੈ । ਬਿਧੀ ਦੇਵ ਗੁਰ ਸੇਵ
 ਕਮਾਵੈ । ਸੁਭਟ ਤੁਰੰਗਨਿ ਕੀ ਸਧ ਪਾਵੈ ॥ ੩ ॥ ਲੋਨਿ ਦੇਨਿ ਕੋ ਬਡ
 ਬਿਵਹਾਰ । ਚਲਹਿ ਦੇਗ ਅਨਤੋਟ ਅਹਾਰ । ਗੁਰ ਕੇ ਅੰਤਹਿਪੁਰ ਪਹੁੰ-
 ਚਾਵਨ । ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਭੂਖਨ ਜੋ ਮਨ ਭਾਵਨ ॥ ੪ ॥ ਗੁਰ ਮਰਜੀ ਕੋ ਲਖਿ
 ਇਕ ਬੇਰ । ਤਿਸੀ ਰੀਤਿ ਬਰਤਹਿ ਨਿਤ ਹੋਰਿ । ਲਾਲਚੇਦ ਨਿਜ ਨੰਦਨ
 ਭਾਯੋ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਲਾਯੋ ॥ ੫ ॥ ਜਨਮ ਮਰਨ ਨਿਤ
 ਭਵਜਲ ਫੇਰਾ । ਸਿੱਖੀ ਮਗ ਚਲਿ ਸਕਲ ਨਿਬੇਰਾ । ਰਣ ਕੋ ਕਰਤਿ
 ਰਿਪੁਨਿ ਕਹੁ ਜੇਤਾ^੧ । ਆਨੰਦ ਲਹਜੋ ਮਹਾਂ ਤਤਬੇਤਾ^੨ ॥ ੬ ॥ ਚਿਰੰਕਾਲ ਗੁਰ
 ਭਗਤਿ ਕਮਾਈ । ਦਰਸਨ ਠਾਨਤਿ ਬੈਸ ਬਿਤਾਈ^੩ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਬਾਕ ਸੁਨਤਿ
 ਸੁਖ ਮਾਨਿ । ਕਰੇ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਦ੍ਰਿਗ ਅਰੁ ਕਾਨ ॥ ੭ ॥ ਸਫਲ ਸੀਸ ਪਦ-
 ਬੰਦਨ ਧਰਤਿ । ਤਿਮ ਹਾਥਨਿ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਤਿ ਗੁਰ ਕਾਰਜ ਮਹਿ ਇਤ
 ਉਤ ਚਲੇ । ਕੀਨਸਿ ਚਰਨ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਭਲੇ ॥ ੮ ॥ ਸੇਵਤਿ ਸਗਰੀ ਬੈਸ
 ਬਿਤਾਈ । ਧੰਨ ਜਨਮ ਕਰਿ ਕੇ ਗਤਿ ਪਾਈ । ਭਯੋ ਬਿੱਧ ਗੁਰ ਦਰਸ
 ਨਿਹਾਰਤਿ । ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਕਤਿ ਕੋ ਧਾਰਤਿ ॥ ੯ ॥ ਅੰਤ੍ਰਜਾਮਤਾ
 ਆਦਿਕ ਭਈ । ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਤੇ ਗਤਿ ਮਤਿ ਲਈ^੪ । ਸਗਲ ਆਰਥਲ
 ਬਿਤੀ ਪਛਾਨੀ । ਅੰਤ ਗਤੀ ਅਪਨੀ ਮਨ ਜਾਨੀ ॥ ੧੦ ॥ ਸੁੰਦਰ ਸਾਹੁ
 ਸੰਗ ਤਕਰਾਰ^੫ । ਪਹੁੰਚਨਿ ਤਿਸ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਪਧਾਰਿ । ਚਿਤ ਮੈਂ ਸਮੁਝਿ
 ਗੁਰ ਫਿਗ ਆਇਵ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਕਰਿ ਬਿਨੈ ਅਲਾਇਵ ॥ ੧੧ ॥ ਲਾਲ-

^੧ ਜੇਤੋ । ^੨ ਮੇਖ ਦੀ ਰੀਤੀ । ^੩ ਇਕਗਾਰ ।

^੪ ਪਿਛਾਣੇ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਹੀ ਰੂਪ ।

ਨਹੀਂ ਦਿਏ । ਪ੍ਰਸਤਕ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅੰਗ ਪਪੜ ਤੋਂ ਬਾਦ ਵੇ ਪੱਤਰੇ ਆਖੇਪਕ ਬਿਨ ਅੰਗੇ ਆਕੇ
 ਫਿਰ ਅਸਾਧੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਪਪੜ ਪੜ੍ਹਾਂਗ ਨੂਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਇਕ ਪੱਗਾ ਵੱਟ ਕੇ
 ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ ਹੈ । ਹੋਤੀ ਭਰ ਮੈਸਾ ਉਸ ਦੇ ਆਖੇਪਕ ਹੋਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਕਿਸੇ ਐਸੇ
 ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਾਠਕ ਵੇਖਕੇ ਧੋਖਾ ਨਾ ਖਾਏ ।

ਚੰਦ ਕੋ ਪਾਸ ਬਿਠਾਇ 'ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਆਪ ਲਖਹੁ ਸੁਖਦਾਇ। ਤਉ ਬੁਝਿ ਬੇ
ਹੋਤੁ ਗੁਸਾਈ।' ਕਹੈ, ਬੈਸ ਮਮ ਸਕਲ ਬਿਤਾਈ॥੧੨॥ ਅੰਤ ਸਮਾ ਪਹੁੰਚੈ
ਅਥ ਆਇ। ਤਜੈ ਦੇਹਿ ਤੁਮਰੇ ਗੁਨੁ ਗਾਇ। ਇਸ ਮਹਿੰ ਏਕ ਹੋਤੁ
ਹੈ ਔਰ। ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਬਸਹਿ ਜਿਸ ਠੋਰ॥੧੩॥ ਹੁਕਮ ਆਪ ਕੋ ਲੇ
ਤਹਿ ਜਾਉਂ। ਤਹਿ ਤਨ ਤਜਿ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਉਂ। ਕਰਿ ਆਯੋ ਤਿਹ ਸੋ
ਤਕਰਾਰ।—ਮਿਲ ਦੋਨਹੁੰ ਇਕ ਥਲ ਨਿਰਧਾਰ॥੧੪॥ ਏਕ ਸਮੈ ਤਜਿ
ਦੋਨਹੁੰ ਦੇਹਿ। ਗਮਨਹਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਗ੍ਰੋਹ—। ਸੋ ਅਥਿ ਚਹੈ ਕਰਜੈ
ਮੈਂ ਸਾਚਾ। ਪਹੁੰਚਨਿ ਮਹਿੰ ਤਹਿ ਚਿਤ ਹਿਤ ਰਾਚਾ'॥੧੫॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਗੋਵਿੰਦ ਸੁਨਿ ਮੁਸਕਾਏ। 'ਨਿਜ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿ ਹਮ ਵਿਗ ਆਏ। ਕਹਜੈ
ਬਾਕ ਸੋ ਸਾਚ ਕਰੀਜੈ। ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਮਿਲਹੁ ਸੰਗ ਲੀਜੈ॥੧੬॥ ਇਕਠੇ
ਹੁਇ ਗੁਰ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੋ। ਮਿਖਾ^੧ ਜਗਤ ਕੋ ਮੇਲ ਬਿਚਾਰੋ'। ਬਿਧੀ
ਚੰਦ ਬੰਦਤਿ ਕਰ ਬੰਦਿ। ਲਾਲਚੇਦ ਦੇਖੈ ਵਿਗਨੈਦ॥੧੭॥ ਸੋ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਕੇ ਪਾਇਨਿ ਪਾਯੋ। ਸੇਵ ਕਰਨਿ ਨਿਸ਼ਕਪਟ ਸਿਖਾਯੋ। 'ਭੁਗਤਿ
ਮੁਕਤਿ ਦੋਨਹੁੰ ਗੁਰ ਪਾਸ। ਨਹਿੰ ਤਜਾਗਹੁ ਨਿਤ ਰਹੈ ਅਵਾਸ॥੧੮॥
ਜੋ ਆਇਸੁ ਦੇਂ ਤੂਰਨ ਕਰੀਅਹਿ। ਗੁਰ ਕਾਰਜ ਕੋ ਬਿਲਮ ਨ
ਧਰੀਅਹਿ'। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਗਹਿ ਕਰਿ ਬਾਂਹੁ। ਦਈ ਧੀਰ 'ਤੁਮ ਸਮ
ਇਸ ਚਾਹੁ॥੧੯॥ ਤੋਰ ਮੋਰ ਮਹਿੰ ਭੇਦ ਨ ਕੋਈ। ਗੁਰ ਸਿਖ ਨਾਮ ਰਹੈ
ਅਥਿ ਦੋਈ। ਰੂਪ ਏਕ ਮੇਰੇ ਸੰਗ ਭਯੋ। ਗੁਰ ਘਰ ਕਾਜ ਬਹੁਤ ਤੈਂ ਕਿਯੋ
॥੨੦॥ ਆਗੇ ਲਾਲਚੇਦ ਅਥਿ ਸੇਵਹਿ। ਹਮ ਪਾਛੇ ਗੁਰਤਾ ਜੋ ਲੇਵਹਿ।
ਸਦਾ ਸਾਂਝ ਤੇਰੀ ਪੁਸ਼ਤੈਨੀ^੨। ਨਿਬਹੈ ਗੁਰ ਘਰ ਸੰਗ ਸੁਖੈਨੀ'॥੨੧॥
ਇੰਤਜਾਵਿਕ ਕਹਿ ਕਰਜੈ ਬਿਸਰਜਨ। ਬਾਰ ਬਾਰ ਹੋਰਤਿ ਕਰਿ ਅਰਜਨ।
ਚਰਨ ਸਰੋਜ ਨਮੋ ਕਰਿ ਚਲਜੋ। ਕਮਲ ਬਿਲੋਚਨ ਤੇ ਜਲ ਢਲਜੋ॥੨੨॥
ਸਾਹਿਬ ਭਾਨੇ ਆਇ ਘਨੇਰੇ। ਜੋਧਰਾਇ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਤਿਸ ਬੇਟੇਲੇ ਕਰਿ
ਖੁਸ਼ੀ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਚਾਲਾ। ਰੋਗ ਨ, ਸੋਗ ਨ, ਬਯੋਗ ਨ, ਰਾਲਾ^੩॥੨੩॥
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਮੂਰਤਿ ਸੁੰਦਰ। ਕਰੀ ਟਿਕਾਵਨਿ ਤਾਬ ਉਰ ਅੰਦਰ।
ਪ੍ਰੇਮ ਮਹਾਤਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋਰਾ। ਭਏ ਗਜਾਨ ਭੀ^੪ ਰਹਜੈ ਬਡੇਰਾ॥੨੪॥

^੧ਮਿਥਿਆ [ਿਸ; ਮਿਖਾ]। ^੨ਪੀੜੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝ। ^੩ਕਿਣਕਾ ਭਰ ਬੀ। (ਅ) ਰਲਿਆ।

^੪ਗਿਆਨ ਦੇ ਹੋਇਆਂ ਭੀ।

*ਪਾ:—ਬਯੋਗ ਨਿਰਾਲਾ—ਵਿਯੋਗ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੈ।

ਗਯੋ ਤੁਰਤ ਹੀ ਤੋਨੈ ਦੇਸ਼। ਜਾਂਹ ਸਿਖ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਵਿਸ਼ੇਸ਼। ਜਿਸ
ਜੋਗੀਸ਼ਰ ਲਾਇ ਸਮਾਧਿ। ਬਿਧੀਚੇਦ ਕੋ ਰਹਜੋ ਅਰਾਧਿ ॥੨੫॥ ਸਿਮਰਨ
ਸੱਤਿਨਾਮ ਮੁਖ ਅੰਤਰ। ਗੁਰੂ ਪਰਾਇਨ^੧ ਬੈਠਿ ਨਿਰੰਤਰ। ਕਹਜੋ
ਜਾਇ 'ਉਠੀਅਹਿ ਮਮ ਪਸਾਰ^੨ ! ਚਲਿ ਆਯੋ ਇਤ ਹੇਤੁ ਤੁਹਾਰੇ ॥੨੬॥
ਜੋ ਤਕਰਾਰ ਤੋਹਿ ਮੰਗ ਕੀਨੈ^੩। ਪਹੁੰਚਜੋ ਆਨਿ ਸਮਾ ਸੋ ਚੀਨੈ^੪। ਜਬਹਿ
ਸ਼੍ਰੋਨ ਮਹਿ ਸ਼ਬਦ ਪਵੇਸ਼ਾ। ਛੁਡਜੋ ਰਿਦਾ ਜਿਹ ਸ਼ਾਂਤਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ ॥ ੨੭ ॥
ਕਮਲ ਵਿਲੋਚਨ ਖੋਲਿ ਵਿਲੋਕਾ। ਆਗੇ ਖਰੋ ਗੁਰੂ^੫, ਹਤਿ ਸ਼ੋਕਾ^੬। ਪਗ
ਪੰਕਜ ਪਰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ। ਧੂਲ ਲੀਨਿ ਮੁਖ ਚਖ ਪਰ ਲਾਯੋ ॥ ੨੮ ॥
'ਧੋਨ ਭਾਗ ਮੈਂ ਭਯੋ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ। ਪਹੁੰਚਿ ਦੂਰ ਤੇ ਕਰਜੋ ਸਕਾਰਥਾਰਹਜੋ
ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਤੁਮ ਆਗਵਨੁ। ਬਿਟਜੋ ਧਨਾਨ ਧਾਰ ਮੈਂ ਇਕ ਭਵਨੁ ॥੨੯॥
ਬਚਨ ਸੇਭਾਰ ਆਪ ਹੋਂ ਆਏ। ਅੰਤ ਸਮੇ ਨਿਜ ਸਾਥ ਮਿਲਾਏ^੭।
ਬਠਜੋ ਬਿਧੀਚੇਦ ਤਬਿ ਭਾਖਾ। 'ਪੂਰਨ ਕੀਨਿ ਤੋਹਿ ਅਬਿ ਕਾਂਖਾ ॥੩੦॥
ਭੋਤਕ ਤਨੂ ਅੰਤ ਇਸ^੮ ਹੋਰਾ। ਮ੍ਰਿਤੁ ਸਮਾ ਮੇਰਾ ਅਰੁ ਤੋਰਾ। ਇਸੀ
ਹੇਤੁ ਮੈਂ ਤੁਰਨ ਆਵਾਚਾਹਤਿ ਤੋ ਕਹੁ ਸੰਗ ਰਲਾਵਾ ॥੩੧॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
ਕੋ ਲੇ ਕਰਿ ਨਾਮੁ। ਰਿਦੈ ਧਰਹੁ ਮੂਰਤਿ ਅਭਿਰਾਮੁ। ਤਨ ਕਹੁ ਤਜਾਗਹੁ
ਚਲਹੁ ਸੁਖੈਨ। ਪਹੁੰਚਹੁ ਸਾਦਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਐਨ ॥੩੨॥ ਏਕ ਜਾਮ ਅਬਿ
ਬੈਸ ਹਮਾਰੀ। ਤੈਸੇ ਜਾਨਹੁ ਰਹੀ ਤੁਮਾਰੀ। ਉਠਹੁ ਸ਼ਨਾਨ ਠਾਨ ਕੁਛ
ਛਾਸਹੁ। ਬਿਨਾ ਤਾਸ ਗੁਰ ਆਸ ਹੁਲਾਸਹੁ^੯ ॥੩੩॥ ਸੁਨ ਅਨੰਦ ਕਾਰ
ਮੁੰਦਰਸ਼ਾਹੁ। ਵਧੀ ਚੈਪ, ਚਲ ਬੇਗੁਰ ਪਾਹੁ। ਉਠਿ ਦੋਨੋਤਾਬਾਨ ਰਮਲਪਾਨੀ।
ਕਾਰ ਸ਼ਨਾਨ ਪਾਵਨਤਾ^{੧੦} ਠਾਨੀ ॥੩੪॥ ਕੁਸ਼ ਕੇ ਆਸਤਰਨ ਜੁਗ ਕੀਨੇ
ਕੁਛਕ ਫਰਕ ਸੋ ਦੋਨ ਅਸੀਨੇ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਸੁਜਸੁ ਉਚਾਰਾ। ਨਿਜ
ਦਾਸਾਨ ਪਰ ਦਸਾਲੁ ਉਦਾਰਾ ॥੩੫॥ ਲਕ ਪੁਲੋਕ ਸਹਾਇਕ ਭਾਟੇ। ਸਵਕ
ਅਪਾਨ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਤਾਰੇ। ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਏਵ ਕੁਛ ਕਰੇ। ਪੁਨ ਦ੍ਰਿਗ
ਮ੍ਰੀਦਧਨਾਨਕੋ ਧਰੇ ॥੩੬॥ ਨਿਜਨਿਜ ਬਦਨਛਾਇ ਪੁਨਲੀਨੇ। ਆਸਤਰਨ
ਪਰ ਪੌਢਨ ਕੀਨੇ। ਤਜ ਸੁਖੈਨ ਪ੍ਰਾਨ ਪੁਨ ਦੋਨ। ਮੰਗਲ ਭਯੋ ਦੇਵਤਾਨ

^੧ਰਟ ਆਸੀ। ^੨ਸ਼ੋਕ ਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ^੩ਇਸ ਪੰਜਾਂ ਤੁਤਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰ। ^੪ਗੁਰੂ ਜੀ
ਦੀ ਆਸ ਤੇ ਆਏ ਕਰੇ। ^੫ਪਵਿਤ੍ਰਤ। ^੬ਦੇਖੋ ਇਸੇ ਰਾਸਿ ਦੇ ਅੰਸੂ ੩੫ ਅੰਕ ਦੇ

'ਗੁਰ' ਪਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ।

† ਪਾ:-ਕੋ।

ਭੋਨ ॥ ੩੭ ॥ ਹਿਤ ਆਦਰ ਕੇ ਆਗੇ ਆਇ। ਦੋਨਹੁ ਲੀਨਿ ਬਿਮਾਨ
ਚਵਾਇ। ਜੈ ਜੈ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਤਿ ਭਏ। ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਿ ਕੋ ਤਤਛਿਨ ਗਏ॥
੩੮॥ ਤਪਤ ਸੂਰਨ ਸਮਾਤਨ ਕੋ ਬਰਨ। ਦੋਬ ਬਸਨ ਧਾਰੇ ਆਭਰਨ।
ਜਾਇ ਗੁਰੁ ਪੁਰਿ ਇਸਥਿਤ ਭਏ। ਬੰਦਨ ਆਦਿ ਜਬੋਚਿਤ ਕਿਏ॥ ੩੯॥
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰ ਕੋ ਸਿਖ ਭਾਰੀ। ਕਾਯਾਂ ਤਜਾਗਨਿ ਕੀਨਿ ਸੁਖਾਰੀ।
ਦੇਉ ਗ੍ਰਾਮ ਤੇ ਤਬਿ ਨਰ ਆਏ। ਦੋਨਹੁ ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਾਨ ਦਰਸਾਏ ॥ ੪੦ ॥
ਦਫਨ ਕਰਨੋ ਤਿਨ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹੁ। ਪੂਜਨ ਹੇਤੁ ਥਾਨ ਕਰਿ ਤਾਹੁ। ਤੈਸੇ
ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੋ ਦਾਹਾ। ਅਬਿ ਲੋ ਮਾਨਹਿ, ਬਾਛਤਿ ਪਾਹਾ*॥ ੪੧॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਅਸ਼ਟਮ ਗਾਇ 'ਬਿਧੀਚੰਦ ਤਨ ਤਜਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਚਤੁਰਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੪੪ ॥

੪੫. [ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ ਦੇ ਜਾਮੇ ਨਾਲ ਫੁੱਲ ਵੇਟਾ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ ਜੀ ਬਿਰਹ ਬਿਧੀਚੰਦ ਪਾਏ। ਬਹੁ ਉਦਾਸ
ਉਰ ਮਹਿ ਰਹੈ ਭੇਵ ਨ ਕਛੁ ਜਨਾਇੰ ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ ॥ ਲਾਲ ਚੰਦ ਕੋ
ਰਾਖਹਿ ਪਾਸਾ। ਬਹੁ ਭਾਂਤਨਿ ਤੇ ਦੋਤਿ ਦਿਲਾਸਾ। ਬਿਧੀਚੰਦ ਪਾਛੇ ਦਸਤਾਰਾ
ਬੰਧਿਵਾਈ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਕ ਉਚਾਰਿ ॥ ੨ ॥ ਤਿਸ ਬਿਧਿ ਹੀ ਦੀਨਸਿ
ਬਛਿਆਈ। ਲੇ ਹਰਖਨੋ, ਗੁਰ ਸੇਵ ਕਮਾਈ। ਕਰਨ ਕਾਰ ਪਰ ਤਿਸਹੀ
ਲਾਯਹੁ। ਬਡੇ ਮਸੰਦਨਿ ਸੇਗ ਮਿਲਾਯਹੁ ॥ ੩ ॥ ਏਕ ਦਿਵਸ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਗੋਵਿੰਦ। ਪਹੁੰਚ ਉਪਬਨ ਪਿਖਨਿ ਬਿਲੰਦਾਖਰੇ ਜਹਾਂ ਬਹੁ ਤਰਵਰ ਜਾਤੀ।
ਚੰਪਕ, ਰਾਂਝ ਬੇਲ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ ॥ ੪ ॥ ਆਰੂ, ਆਮਰੂਦ, ਤਰੁ ਅੰਬ। ਨਿੰਬ
ਕਦਲੀ* ਖਰੇ ਕਦੰਬ*। ਦਾਰਮ*, ਸੇਉ, ਫਾਰਸੇ*, ਖਿਰਨੀ*। ਫੁਲਨ
ਛਾਰੀ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਬਰਨੀ ॥ ੫ ॥ ਕਠਲ*, ਬਠਲ*, ਨੌਰੰਗੀ ਸੁੰਦਰ।
ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਤਰੁ ਉਪਬਨ ਅੰਦਰ। ਰਾਇ ਜੇਧ ਅਰੁ ਭਾਨਾ ਸੰਗ। ਵਹਿਰ
ਉਤਰਿ ਤਜਿ ਦਏ ਤੁਰੇਗਾ॥ ੬॥ ਅੰਤਰ ਬਰੇ ਤਰੇਵਰ ਹੋਰਹਿ। ਪੁਸ਼ਪ ਪੁਸ਼ਪ
ਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰੇਰਹਿ। ਕਰੈਂ ਸਰਾਹਨਿ 'ਇਹ ਬਰ ਬਿਕਸਨੋ'। 'ਇਸ ਕੋ
ਟੌਰ' ਉਚੇਰੇ ਨਿਕਸਨੋ ॥ ੭॥ 'ਇਸ ਕੋ ਸੁੰਦਰ ਬਰਨ ਬਿਸਾਲਾ'। 'ਇਹ
ਆਛੇ ਸਹੈ ਵਿਚ ਮਾਲਾ'। 'ਚਾਰ ਪਾਂਖੁਰੀ ਇਸ ਕੀ ਸੋਹਤਿ'। 'ਆਕ੍ਰਿਤ'
ਮਹਾਂ ਬਨੀ ਮਨ ਮੋਹਤਿ' ॥ ੮॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਸੁ ਕਛੁਕ ਪਿਛੇਰੇ। ਹੁਤੇ
*ਤਪਾਏ ਹੋਏ ਸੇਨੇ ਵਰਗਾ। *ਦੂਹਾਨੀ ਕੋਪੜੇ ਤੇ ਗਹਿਣੇ। *ਕੇਲੇ। *ਇਕ ਬ੍ਰਿਛ ਜਿਸਨੂੰ
ਗੋਲ ਗੋਲ ਦੇਨੂੰ ਵਰਗੇ ਫੁਲ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। *ਅਨਾਰ। *ਫਾਲਸਾ। *ਨਿਮੋਲੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ
ਮਿੱਠੇ ਫਲ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਬ੍ਰਿਛ। *ਕਟਹਰ ਯਾ ਕਠਲ। *ਛੇਉ। *ਸਿੰਟਾ। *ਸ਼ੇਭਾ।

*ਇਕ ਸਮਾਧ ਦੇਉ ਨਗਰ ਤੇ ਇਕ ਦੂਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਸੀ ਮੁਛੀਓਂ ਹੈ।

ਤੁੰਗ ਪੀਥ ਕੇ ਨੇਰੇ^੧ । ਰੁਕਨੇ ਪੈਰੇ^੨ ਉਪਬਨ ਕੇ ਤਬੈ । ਕਹਿ ਕਰ ਕੀਨੇ
 ਬਰਜਨ ਸਬੈ॥੯॥ ਸਗਰੇ^੩ ਮਗ ਤ ਦੁਰ ਹਟਾਏ । ਤਬੈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨ ਕੇ ਚਲਿ
 ਆਏ । ਅਲਪ ਬੈਸ ਮਹਿ ਲਖਿ ਕਰਿ ਸਾਰੇ । ਲਰਹਿ ਨ ਹਯ ਇਤ
 ਉਤਹਿ ਨਿਵਾਰੇ^੪ ॥ ੧੦ ॥ ਦੱਛਕ ਦਾਸ ਜਿਨਹੁ ਕੇ ਸੰਗ । ਹੁਤੇ ਅਟੋਹਨ
 ਬਲੀ ਤੁਰੰਗ । ਯਾਂਤੇ ਸਭਿ ਕਹੁ ਦਏ ਹਟਾਇ। ਉਤਰੇ ਆਪ ਤਬਹਿ ਹਰਿ-
 ਰਾਇ॥੧੧॥ ਸ਼ਤਪਾਲਨ ਕੋ^੫ ਸੁਖਮ ਜਾਮਾ । ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਪਹਿਰਹਿ ਬਹੁ
 ਅਭਿਰਾਮਾ । ਸੁੰਦਰ ਪਰਜੈ ਸਿਕੰਧ ਦੁਕੂਲ^੬ । ਮਨਹੁ ਮ੍ਰਿਦੁਲਤਾ ਕੇ ਤਨ
 ਮੂਲ ॥ ੧੨ ॥ ਮਿਲੈ ਪਿਤਾਮਾ ਕੇ ਸੰਗ ਜਾਈ । ਯਾਂਤੇ ਚਾਲ ਚਲਤਿ
 ਚਪਲਾਈ^੭ । ਬਾਧੂ ਬੰਗ ਚਲਨ ਤੇ ਪਰਸਨੈ । ਸ਼ਤ ਪਾਲਨ ਜਾਮੇ ਕੇ
 ਸਰਸਨੈ॥੧੩॥ ਪਸਰਨੈ ਘਨੇ ਛੱਪੂ ਚਲਿ ਜਾਹੀ । ਸੁੰਦਰ ਫੁਲ ਹੁਤੇ ਮਗ
 ਮਾਂਹੀ । ਸੋ ਜਾਮੇ ਲਗਿ ਅਟਕਤਿ ਟੂਟਾ । ਐਚਨ ਕਰੇ ਸ਼ਾਖ ਤੇ ਛੂਟਾ ॥
 ੧੪॥ ਟੂਟਨੈ ਪੁਸ਼ਪ ਰਹਨੈ ਤਹਿ ਪਰਜੈ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬੰਗ ਤਿਮ ਧਰਜੈ ।
 ਮਿਲਿਨਿ ਪਿਤਾਮੇ ਕੇ ਚਿਤ ਚਾਹੀ । ਕਹਾਂ ਰਹੇ, ਜਬਿ ਲਗਿ ਕਹਿ ਨਾਂਹੀ॥
 ੧੫॥ ਸੰਗ ਦਾਸ ਤਿਮ ਗਮਨਤਿ ਗਏ । ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਪਹੁਚਤਿ ਭਏ
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਫਿਰ ਉਪਬਨ ਸੈਲ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬੰਦ ਸਿਖ ਬਹੁ ਗੱਲ^੮ ॥੧੬॥
 ਸੁੰਦਰ ਰਵਸ਼^੯ * ਸਬੰਡਲ^{੧੦} ਘਨੇ। ਹਾਥ ਪ੍ਰਬੀਨ ਨਿਕੇ ਲਗਿ ਬਨੇ। ਤਿਨਪਰ
 ਚਲੇ ਜਾਂਹਿ ਸਭਿ ਆਗੇ । ਗਮਨਹਿ ਭੀਰ ਲਾਰ^{੧੧} ਕੋ ਲਾਗੇ॥੧੭॥ ਪਿਖਨੈ
 ਤਰੋਵਰ ਸੁੰਦਰ ਛਾਯਾ । ਬੈਠਨ ਹੇਤੁ ਰਿਦਾ ਬਿਸਮਾਯਾ । ਹੁਤੀ ਸਘਨ^{੧੨}
 ਬਹੁ ਤਿਸ ਕੇ ਤਰੇ । ਫਰਸ਼ ਕਰਾਇ ਬੈਠਿਬੋ ਕਰੇ॥੧੮॥ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ
 ਕੀ ਬਾਤਨਿ ਕਰਤੇ । ਤ੍ਰਿਣ ਸਬਜ਼ੀ ਚਹੁ ਓਤ ਨਿਹਰਿਤੇ । ਕਿਤਿਕ ਸਮੈ
 ਮਹਿ ਉਠਿ ਕਰਿ ਚਾਲੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਿਕਟਿ ਹੋ ਨਾਲੇ॥੧੯॥ ਸਨੈ
 ਸਨੈ ਜਿਮ ਆਗੇ ਗਏ । ਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਟਿ ਆਵਤਿ ਭਏ । ਟੂਟਨੈ ਪਰਜੈ
 ਪੁਸ਼ਪ ਜਿਸ ਥਾਈਂ । ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭੇ ਜਗ ਸਾਈਂ॥੨੦॥ ਪ੍ਰਥਮ ਗਏ

^੧ਗਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਘੋੜੇ ਸਨ । ^੨(ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਘੋੜਿਆਂ ਨਾਲ) ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਟੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ।
^੩ਸਾਹਿ (ਘੋੜੇ) । ^੪ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ (ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ) ਵੋਟੀ ਉਮਰਾ ਦੇ ਜਾਣ ਕੇ ਘੋੜੇ ਪਰੇ ਕਰ
 ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਆਪ ਵਿਚ ਲੜ ਨਾ ਪੈਣ । (ਅ) ਸਾਹਿ ਘੋੜੇ ਨਾ ਲੜ ਪੈਣ.... । ^੫ਸੋ ਪੱਲਿਆਂ ਦਾ ।
^੬ਦੁੱਟਾ । ^੭ਕਾਹਲੀ ਵਾਲੀ । ^੮ਸੋ ਪੱਲਿਆਂ ਦਾ ਜਾਮਾ ਵੇਲਿਆ । ^੯ਜਦ ਤਕ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ-
 ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਇਹ ਨਾ ਕਹਣ (ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ) ਕਿੱਥੇ ਰਹੇ । ^{੧੦}ਪਿੰਡੇ ।
^{੧੧}ਬਾਗ਼ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ । ^{੧੨}ਬੜੇ । ^{੧੩}ਕਤਾਰ । ^{੧੪}ਮੰਘਣੀ ਛਾਂ । *ਪਾ:-ਰੋਸ ।

ਦੇਖੈ ਬਿਧਿ ਭਲੇ । ਹਭੋ ਸਰਾਹੈ ਸੰਦਰ ਖਿਲੇ । ਜਬਹਿ ਬਿਲੋਕੈ ਟਟੇ
ਪਰੈ । ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਕ ਓਚਾਰਨ ਕਰੈ ॥੨੧॥ ‘ਸ਼ਾਖਾ ਲਗੈ ਹਭੋ ਹਮ
ਹੋਰਾ ॥ ਅਬਿਇਹ ਕਿਹ ਭੋਰੈ ਛਿਤ ਰੋਰਾ ? ਓਪਮਾ ਮਖ ਪ੍ਰਸੰਨਕੀ ਪਾਵਤਿ ।
ਖਿਨੀ ਪਾਂਖਰੀ ਹਭੋ ਸੁਹਾਵਤਿ ॥ ੨੨ ॥ ਸ਼ਾਖਾ ਸਹਿਤ ਭਰੋਵਰ ਅਵਨੀ ।
ਨਿਜ ਛਬਿ ਤੇ ਦਿਖਰਾਵਤਿ ਰਵਨੀ’ । ਅਬਿ ਛਿਨ ਛਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਇਹ ਕਮ-
ਲਾਵਤਿ । ਜੋਕ ਸਹਿਤ ਮਖ ਸਮਤਾ ਪਾਵਤਿ ॥ ੨੩ ॥ ਕਾਰਜ ਕਹਾਂ
ਸਰੈ ਇਸ ਤੋਰੇ । ਧਰਨੀ ਪਰੈ ਭਈ ਦੁਤਿ ਹੋਰੇ’ । ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿ
ਬਹੁ ਤਿਸ ਬੋਰੇ । ਬੂਝਨ ਹੇਤੁ ਨਰਨ ਮਖ ਹੋਰੇ ॥ ੨੪ ॥ ਹਭੋ ਸੰਗ ਸੋ
ਕਿਨਹੁ ਨ ਜਾਨਾ । ਟੁਟਨ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਖਾਨਾ ॥ ਜਬਿ ਸਤਿਹਿਨਿ ਮੁਖ
ਤੁਸ਼ਨਿ ਠਾਨੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ, ਦਾਸ ਤਿਨ ਜਾਨੇ ॥੨੫॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਭਿ
ਹੇਤੁ ਮੁਨਾਏ । ‘ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਚਲਤਿ ਉਤਲਾਏ । ਦੀਰਘ ਜਾਮਾ ਅਟਕੈ
ਯਾ ਸੋ’ । ਪਰੈ ਟੁਟ ਧਰ ਤੁਰਨਤਾ ਸੋ’ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ
ਸੁਮਤਿ ਬਤਾਵੈ । ‘ਜੋ ਦੀਰਘ ਜਾਮਾ ਗਰ ਪਾਵੈ ਕਰੈ ਨ ਸੰਕੋਚਿ ਸੰਭਾਰਿ
ਚਲੈ ? ਜਿਹ ਪਸਰਤਿ ਗਨ ਬਿਘਨ ਪਰੈ ਤੇ’ ॥੨੭॥ ਸੁਨੀ ਪਿਤਾਮੇ ਕੀ
ਇਮ ਬਾਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਬੰਦਨਾ ਠਾਨੀ । ਤੁਰਤ ਸੰਕੋਚੈ ਜਾਮਾ
ਗਰ ਕੋ । ਕਰੈ ਸੇਵਾਰਨ ਪਾਇ ਸੁ ਕਰ ਕੋ’ ॥ ੨੮ ॥ ਤਬਿ ਤੇ ਮਾਨੈ
ਬਚਨ ਭਲੇ ਹੈ । ਜਬਿ ਲੋਜਿਏ ਨ ਛੋਰਿ ਚਲੇ ਹੈ’ । ਸ਼ਤਪਾਲਨ ਕੋ ਜਾਮਾਂ
ਪਾਵਾਂ ਚਲਨ ਸਮੈਂ ਕਰ ਤੇ ਸੁਕਚਾਵੈ ॥੨੯॥ ਸੀਖ ਪਿਤਾਮੇ ਕੀ ਨ ਬਿਸਾਰੀ ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਪ੍ਰਤੱਗਯਾ ਧਾਰੀ । ਜਿਮ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸੇਵਤਿ ਰਹੇ । ਗਰ
ਅੰਗਦ ਬਡ ਰੁਜ ਦੁਖਾ ਸਹੇ ॥੩੦॥ ਸਰਬ ਰੀਤਿ ਕਰਿ ਸਮਰਥ ਭਏ ।
ਰੁਜ ਤਨ ਕੋ ਨ ਮਿਟਾਵਨਿ ਕਿਏ । ਤਿਮ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰਦਾਸ ਤਿਨ ਆਗੇ ।
ਦੁਸ਼ਕ੍ਰਿਤ ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਨਿਤ ਲਾਗੇ ॥ ੩੧ ॥ ਏਕ ਸਮੈਂ ਗਹਿ ਤਿਨ

‘ਸੰਦਰ, ਸੰਦਰਤਾ । ਸ਼ੋਕ ਭਲੇ ਮੁਖ ਦੀ ਸਦਰਸ਼ਤਾ । ‘ਇਸ ਦਾਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ । ‘ਹੱਥ ਪਾਏ ।
ਪ੍ਰੀਤੀ ।

* ਨਾਲੇ ਮਹਾਨ ਹੋਯਾ ਹਨ, ਨਾਲੇ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਨਾਲੇ ਕਮਾਲ ਦੇ
ਇਨਸਾਨ ਹਨ । ਵੁਲ ਦੇ ਵੁੱਟਣ ਤੇ ਵਧ ਜਾਣਾ ਫੇਡੀ ਨਰਮ ਦਿਲੀ ਤੇ ਵਿਸਮਾਦੀ ਵਧਣਤਾ ਹੈ,
ਫਿਰ ਵੁੱਲ ਵੱਟੇ ਦਾ ਪਰਥਾਇ ਹੋਕੇ ਪਿਆਵੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੱਧ ਨੇ ਗੁਰੂ
ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਘੋਲਿਆ ਹੈ, ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਨਿਰਬਾਹ ਬੜੀ ਹਮਿਆਰੀ
ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ।

† ਵੇਖੋ ਗਸਿ ੧ ਅੰਸੁ ੧੬ ਅੰਕ ੧੯ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ।

(੩੪੮੦)

ਰਾਸਿ ੮ । ਅੰਸੂ ੪੬.

ਕੀ ਬਾਹੀ । ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਗਮਨੇ ਮਗ ਮਾਹੀ । ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਬਾਕ
ਕਹੀਤੇ । ਅਪਨਿ ਬਰੋਬਰ ਲਿਯੇ ਚਲੀਤੇ ॥ ੩੨ ॥ ਦੁਤੀ ਥਾਂਹੁ ਲਟਕਤਿ
ਅਰ ਹਾਲਤਿ । ਜਬਿ ਮਗ ਬਿਖੇ ਚਰਨ ਕੋ ਡਾਲਤਿ । ਏਕ ਬਾਰ ਭੁਜ
ਅਧਿਕ ਹਿਲਾਈ । ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਤੇ ਭੀ ਅਗਵਾਈ ॥ ੩੩ ॥ ਦੇਖਤਿ
ਵਹਿਲਜੋ ਰਿਦਾ ਘਨੇਰਾ ।—ਭਈ ਅਵੱਗਯਾ ਇਹੁ ਕਰ ਮੋਰਾ । ਗੁਰ
ਆਗੇ ਹੋਯੋ ਬਛ ਹਾਲਾ । ਉਚਿਤ ਪਿਛਾਰੀ ਰਹਿਬੇ ਵਾਲਾ ॥ ੩੪ ॥
ਅਬਿ ਇਸਕੋ ਤਜਾਗਨਿ ਬਨਿ ਆਵੈ । ਛੇਦਨ ਕਰਿ ਗੋਰਨ ਹੀ ਭਾਵੈ—
ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਦਿਸਿ ਬਹੁਰ ਬਿਚਾਰੇ ।—ਉਗ੍ਰ ਕਰਮ ਪਿਖਿ ਕੋਪ ਨ ਧਾਰੇ ॥
੩੫ ॥ ਯਾਂਤੇ ਨਹਿ ਛੇਦਨ ਸੁਭ ਰੀਤੇ । ਤਜਾਗਨ ਕਰੋ ਬਾਂਹਿ ਨਿਜ ਜੀਤੇ ।
ਤਜੋ ਅਪਨਪੋ ਇਸ ਤੇ ਅਬੈ । ਕਾਰ ਨ ਕਰੋ ਇਸੀ ਤੇ ਕਬੈ ॥ ੩੬ ॥
ਨਹਿ ਅਬਿ ਪੋਖਨ ਕਬਿਹੀ ਕਰੋ । ਬਨਹਿ ਸੁਕਾਵਨ ਇਮ ਪਰਹਰੋ—
ਅਸ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਛਾਤੀ ਲਾਇ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਾਖੀ ਤਹਾ ਟਿਕਾਇ ॥
੩੭ ॥ ਬਿਨ ਹਾਲੇ ਇਕ ਥਲ ਜਬਿ ਰਹੀ । ਸੁਸ਼ਕ ਭਈ ਪੁਨ ਪੋਖੀ ਨਹੀਂ ।
ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਪੁਣ ਗੁਰ ਘਰ ਕੋਰੇ । ਨਹੀਂ ਨੇਮ ਕਰਿ ਗਿਰੇ ਪਿਛੇਰੇ ॥
੩੮ ॥ ਭਿਮ ਹੀ ਪੁਣ ਧਾਰਜੋ ਹਰਿਰਾਇ । ਸੀਖ ਪਿਤਾਮੇ ਤੇ ਜਬਿ ਪਾਇ ।
ਸੁਤਪਾਲਨ ਹੀ ਪਹਿਰਹਿ ਜਾਮਾ । ਸੁਖਮ ਬਸਤ੍ਰ ਸਜਹਿ ਅਭਿਰਾਮਾ ॥
੩੯ ॥ ਚਲਿਬੇ ਸਮੈਂ ਨ ਕਰ ਤੇ ਛੋਰੈਂ । ਕਰ ਧਰਿ ਸੁਕਚਾਵਤਿ ਚਹੁ
ਓਰੈ* । ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਸੁਨਾਇ । ਅਪਨ ਸਥਾਨ ਬਿਰਾਜੈ ਆਇ ॥
੪੦ ॥ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਕੈ ਬਿਸਰਾਮੇ । ਸੇਵਾ ਕਰਹਿ ਸਿੱਖ ਸੁਭ ਕਾਮੇ ।
ਕੋਤਿਕਦਿਨ ਇਮ ਕਾਏ ਬਿਤਾਇ।ਕਰਹਿ ਓਧਾਰਨ ਜਨ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੪੧ ॥

ਜਿਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦਿ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ' ਪੰਛ ਛਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚ ਚਰਚਾਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੪੫ ॥

੪੬. [ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਤੇ ਮਰਵਾਹੀ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਲਪ ਬੈਸ ਮਾਂਹ ਸੁਮਾਤ ਕਰਿ ਪੁਣ ਠਾਨਜੋ ਹਰਿਰਾਇ । ਬਾਕ
ਪਿਤਾਮੇ ਕੇ ਸੁਨੇ ਰਾਖੇ ਰਿਦੇ ਟਿਕਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਪੌਤ੍ਰ ਨਿਹਾਰਾ । ਬਚਨ ਆਪਨੇ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰਾ ਜਬਿ ਕਬਿ ਦੇਖਹਿ ਕਰ ਮੋ
ਜਾਮਾ । ਗਮਨਤਿ ਸੇਕੋਚਤਿ ਅਭਿਰਾਮਾ ॥ ੨ ॥ ਦੀਰਘ ਛੋਰ ਨ ਕਬਿਹੀ
ਚਾਲੇ । ਪਹਿਰਹਿ ਸੁਖਮ ਜਿਹ ਸੋ ਪਾਲੇ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਕਟਿਬੇ ਲਾਗੇ ।

*ਬਹੁਤਾ ਹਿੱਲਦੇ । *ਖੁੱਲਾ ਵੱਡ ਕੇ ਨਾ ।

*ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਹੈ ।

ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਵਹਿ ਓਰ ਅਨੁਰਾਗੇ ॥੩॥ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਅਧਿਕ ਹੋਤਿ ਦੁਖ
ਜਾਵੈ । ਮਿਦਲ ਬਾਕ ਕਹਿ ਅਨੰਦ ਉਪਾਵੈ । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਭਿਹਿਨਿ
ਲਖਿ ਲੀਨਸਿ—ਪੋਤ੍ਰੇ ਪਰ ਕਰਨਾ ਮਨ ਭੀਨਸਿ—॥੪॥ ਸੂਰਜਮਲ ਪਿਤ
ਆਸੈ ਚੀਨਾ ।—ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਚਹੈ ਗੁਰ ਕੀਨਾ—। ਨਿਜ ਜਨਨੀ ਸੰਗ
ਗਾਥ ਬੁਝਾਈ । ‘ਦਈ ਚਹਿਤਿ ਪੋਤ੍ਰੇ ਬਡਿਆਈ’ ॥ ੫॥ ਤਥਾ ਨਾਨਕੀ
ਸੁਧਿ ਸੁਨਿ ਪਾਈ । ਮਰਵਾਹੀ ਜੁਤਿ ਚਿਤ ਦੁਚਿਤਾਈ । ਕਰਹਿ ਬਿਚਾਰ
—ਕਹਾਂ ਇਹੁ ਭਾਵੈ । ਸੁਤ ਤਜਿ ਪੋਤ੍ਰਹਿ ਕੋ ਬਡਿਆਵੈ ॥ ੬ ॥ ਗੁਨ ਗਨ
ਸਹਿਤ ਸਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ । ਪਿਤਾ ਪੋਤ੍ਰ ਕਛ ਨਹਿ ਹੰਕਾਰੀ । ਪ੍ਰਥਮ
ਗੁਰਨਿ ਨਿਜ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨ ਦੀਨਿ । ਨਹਿ ਅਪਨੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਚੀਨਿ ॥ ੭ ॥
ਸਿਰੀਚੰਦ ਅਰੁ ਲਖਮੀਦਾਸ । ਪਿਤ ਸੇਵਾ ਨਹਿ ਕੀਨਿ ਹੁਲਾਸਾਤਿਮ ਹੀ
ਦਾਸੁ ਦਾਤੁ ਸੁਨੇ । ਪਿਤ ਅਨੁਸਾਰੀ ਨਹਿ ਨ ਬਨੇ ॥ ੮ ॥ ਮੋਹਨ ਅਪਰ
ਮੋਹਰੀ ਦੋਇ । ਤਿਸ ਬਿਧ ਹੀ ਤਿਨ ਕੀ ਗਤਿ ਜੋਇ । ‘ਸਭਿ ਤੇ ਉਚੈ
ਪਿਤਾ ਹਮਾਰੈ’ । ਜਗ ਜਾਚਕ, ਗੁਰ ਏਕ ਦਤਾਰੈ ॥੯॥ ਹਮ ਉੱਤਮ ਸਭਿ
ਤੇ ਬਡਿ ਭਾਗੈ । ਇਮ ਹੰਕਾਰ ਨ ਸੇਵਾ ਲਾਗੈ । ‘ਲੋਕਨਿ ਮਹਿ ਬਹੁ ਰਹੈ
ਬਡਾਈ’ । ਯਾਂਤੇ ਗੁਰੂ ਗਿਰਾ ਨ ਕਮਾਈ ॥੧੦॥ ਮਮ ਸੁਤ ਤੋਗ ਬਹਾਦਰ
ਨੀਕੈ । ਪਿਤ ਆਗਯਾ ਮਹਿ ਉੱਜਲ ਜੀਕੈ । ਰਹਿ ਮਰਜੀ, ਨਹਿ
ਅਰਜੀ ਕਹੈ । ਗੁਰ ਕੋ ਕਰਜੈ ਪਿਖਤਿ ਮੁਦ ਲਹੈ ॥੧੧॥ ਅਪਰ ਬਿਕਾਰ
ਆਵਿ ਹੰਕਾਰ । ਇਨ ਕੇ ਲੋਸ ਨ ਰਿਦੈ ਮਝਾਰ । ਆਪ ਸਰਾਹਤਿ ਤੇ
ਬਹੁ ਬਾਰੀ । ‘ਹੁਇ ਬਿਸਾਲ ਇਹੁ ਧੀਰਜ ਧਾਰੀ’ ॥ ੧੨ ॥ ਬਹੁਰ ਬਚਨ
ਸੁਭ ਕਹਜੈ ਸੁਨਾਈ । ‘ਇਸ ਕੇ ਸੁਤ ਹੂੰ ਗੁਨ ਸਮੁਦਾਈ’ । ਰਿਦੈ ਕਹਾਂ
ਅਬਿ ਕੰਤ ਬਿਚਾਰਾ ਚਹੈ ਦੋਨ ਪਦ, ਪੋਤ੍ਰ ਉਦਾਰਾ—॥੧੩॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ
ਤਰਕਤਿ ਉਰ ਮਾਂਹੀ । ਤਿਮ ਚਿਤਵਤਿ ਚਿਤ ਨਿਤ ਮਰਵਾਹੀ ।
ਸੂਰਜਮਲ ਕੋ ਦੇਖਿ ਬਿਚਾਰੈ ।—ਇਹੁ ਗੁਰ ਸੁਤ ਸਭਿ ਕਾਜ ਸੰਭਾਰੈ ॥੧੪॥
ਪਿਤ ਆਇਸੁ ਮਹਿ ਬਰਤਨ ਹਾਰਾ । ਦੇਸਨਿ ਦੇਸ ਮਸੰਦ ਉਦਾਰਾ ॥ ਲੈਬੋ
ਦੇਬੋ ਕਾਜ ਬਿਸਾਲੇ । ਸਗਰੇ ਕਰਤਿ ਸੁਮਤਿ ਕੇ ਨਾਲੇ ॥ ੧੫ ॥ ਵੇਗਾ

੧ ਚਿਤਾ ਹੋਈ । ੨ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਵਿਚਾਰ = ਰਹੀ ਹੈ । ੩ ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ
ਹੰਕਾਰ ਹੋਇਆ ਕਿ) ਸਾਡਾ ਪਿਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ । ੪ ਚਿਤ ਦਾ ਉੱਜਲ । ੫ (ਗੁਰ) ਮਰਜੀ
ਅਨੁਸਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਬੰਨਤੀ (ਤੋਕ) ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ।

ਖਰਚ ਆਇਕ ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ। ਸਕਲ ਚਲਾਵਤਿ ਹੈ ਬੁਧਿ ਕਰਿਕੇ । ਜਗ
 ਗੁਰ ਇਸ ਕੀ ਦਿਸਿ ਨਹਿ ਦੇਖਾ । ਚਹੈ ਪੌਤ੍ਰ ਕੋ ਕਰਜੈ ਵਿਸ਼ੇਖਾ—॥੧੬॥
 ਇੰਤਜਾਇਕ ਗੁਰ ਘਰਨੀ ਦੋਨ । ਚਿਤਵਹਿ ਗਰਤਾ ਨਿਜਨਿਜ ਭੋਨ ।
 ਸਮੈ ਪਾਇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ । ਅੰਤਹਿ ਪੁਰ ਮਹਿ ਆਇ ਅਨੰਦ ॥੧੭॥
 ਨਿਜ ਸੁਤ ਹੇਤੁ ਕਹਹਿ ਮਰਵਾਹੀ। ਉਚਿਤ ਬਾਤ ਕੀਜਹਿ ਚਿਤ ਚਾਹੀ ।
 ਸੂਰਜ ਮਲ ਬਛਿਆਈ ਜੋਗ । ਬਛੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਇਹੁ ਸੁਮਤਿ ਸੰਜੋਗ^੧ ॥੧੮॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਹੁਤੋ ਬਛੇਰੋ । ਗੁਰਤਾ ਉਚਿਤ ਸਭਿਨਿ ਸੁਭ ਹੋਰੋ । ਪ੍ਰਾਨ
 ਅੰਤ ਔਚਕ ਤਿਨ ਹੋਵਾ । ਦੀਰਘ ਅਚਰਜ ਨਰ ਗਨ ਜੋਵਾ ॥੧੯॥
 ਅਬਿ ਸੂਰਜਮਲ ਸੁਮਤਿ ਬਿਲੰਦ । ਅਹੈ ਆਪ ਕੋ ਦੀਰਘ ਨੰਦ । ਤਿਸ ਕੋ
 ਹੋਤਿ ਅਪਰ ਨਹਿ ਲਾਇਕ । ਬਨਹੁ ਆਪ ਬਛਿਆਈ ਦਾਯਕ ॥੨੦॥
 ਜੇਸਰ ਪੌਤ੍ਰ ਗ੍ਰਿਥ ਲੇ ਰਾਖਾ ।—ਮੈਂ ਹੋਂ ਗੁਰ—ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਭਾਖਾ ॥ ਕਪਟ
 ਆਪ ਤੇ ਕਰ ਤਹਿ ਰਹਜੈ । ਤੁਮ ਅਧੀਨ ਹੈ ਨਹਿ ਪਦ ਲਹਜੈ ॥੨੧॥
 ਅੰਸ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਕੀ ਜੋਇ । ਆਵਤਿ ਹੁਤੋ ਆਪ ਢਿਗ ਸੋਇ । ਕਰਿ
 ਸਨਮਾਨ ਕਪਟ ਕੋ ਧਾਰਿ । ਕਰਜੈ ਸਥਾਪਨ ਤਿਹ ਸੋ ਪਸਾਰਿ ॥੨੨॥
 ਰਾਵਰਿ ਢਿਗ ਨਹਿ ਆਵਨਦੀਨਿ। ਰਾਖਜੈ ਅਪਨੇਨਿਕਟਿ ਪ੍ਰਬੀਨ। ਸੰਗਤਿ
 ਮਹਿ ਕਹਿਵਾਵਨ ਕਾਰਨ^੨ ।—ਧੀਰਮੱਲ ਗੁਰ—ਕਰਹਿ ਉਚਾਰਨ ॥੨੩॥
 ਇੰਤਜਾਇਕ ਛਲ ਬਲ ਬਹੁ ਧਰੈ। ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਪੁਜਵਾਵਨ ਕਰੈ। ਪਾਸਗ੍ਰਿਥ
 ਤੇ ਜਾਨੀ ਪਰਿ ਹੈ । ਬਹੁ ਧਨ ਪੁਜਾ ਕੋ ਤਹਿ ਚਰਿ ਹੈ ॥੨੪॥ ਇਮ
 ਆਪਨ ਕਰਿ ਲੀਨਿ ਗੁਜ਼ਾਰਾ । ਤੁਮਰੇ ਅਛਤ ਰਹਜੈ ਹੁਇ ਨਜਾਰਾ। ਪੌਤ੍ਰਾ
 ਅਲਪ ਅਹੈ ਹਰਿ ਰਾਇ। ਲਘੁ ਬਯ, ਸਮਰਥ ਬਿਨਾ ਲਖਾਇ ॥੨੫॥ ਸੋ
 ਤੁਮ ਪਾਸ ਰਹਜੈ ਹਿਤ ਧਰਿਕੈ । ਨਿਜ ਭ੍ਰਾਤਾ ਕੋ ਸੰਗ ਪ੍ਰਹਰਿ ਕੈ । ਨਿਸ
 ਦਿਨ ਸੰਗਤਿ ਰਾਵਰ ਕੇਰੀ । ਕਰਤਿ ਰਹਤਿ ਸੁਭਿ ਰੁਖ ਕੋ ਹੇਰੀ ॥੨੬॥
 ਤਿਸ ਪਰ ਆਪ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਧਾਰਤਿ । ਹੋਰਤਿ ਸਗਰੇ ਲੋਕ ਉਚਾਰਤਿ ।
 —ਗੁਰਤਾ ਗਾਈ ਦੇਹਿ ਬਿਠਾਇ । ਸਭਿ ਤੇ ਹਰੀਰਾਇ ਬਛਿਆਇ—॥
 ੨੭॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਚਿਤ ਮੈਂ ਹੈ ਦੁਚਿਤਾਈ^੩ । ਮਮ ਸੁਤ ਸਭਿ ਲਾਇਕ
 ਬਨਿ ਆਈ^੪ । ਗਾਈ ਉਚਿਤ ਲੇਨਿ ਕੇ ਏਹ । ਸੁਤ ਤਜਿ ਕਿਮ ਪੌਤ੍ਰੇ ਕੋ

^੧ ਸੁਮਤਿ ਢਾਲਾ । ^੨ ਕਹਿਵਾਵਨ ਲਈ (ਦਾ ਸੁਤ ਜੀ ਪਾਸੋਂ) । ^੩ ਚਿਤਾ ਹਿੰਦੀ ਹੈ । ^੪ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ
 ਲਾਇਕ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨੂੰ (ਗੁਰਤਾ) ਬਣ ਆਵਾਈ ਹੈ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੂਰਜ ।

(੩੪੮੩)

ਰਾਸਿ ੮ । ਅੰਸੁ ੪੭.

ਦੇਹਿ ॥ ੨੮ ॥ ਮੁਝ ਮਨ ਸੰਸੈ ਹੋਤਿ ਬਿਸਾਲਾ । ਯਾਂਤੇ ਬੁਝਤਿ ਹੋਂ ਇਸ
ਕਾਲਾ^੧। ਇੱਤਨਾਇਕਿ ਮਰਵਾਹੀ ਬੈਨ। ਸਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਉਰ ਕਰੁਨਾ ਐਨ
॥ ੨੯ ॥ ਕਹਜੋ 'ਨ ਚਿੰਤਾ ਕੀਜੈ ਕੋਈ । ਗੁਰੁ ਸੁਤਨਿ ਕੋ ਕਮੀ ਨ ਹੋਈ।
ਸਭਿ ਜਗ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ^੨। ਗੁਰ ਕੀ ਕਾਰ ਇਨਹੁ ਅਰਪਾਵਹਿ
॥ ੩੦ ॥ ਅਰੁ ਜੋ ਚਾਹਤਿ ਅਧਿਕ ਬਡਾਈ। ਪੂਰਬ ਕੀ ਹੁਇ ਜਾਂਹਿ
ਕਮਾਈ^੩। ਉਚਿਤ ਜੁ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਮਸਨੰਦ । ਸੋ ਬੈਠਹਿਗੋ ਭਾਗ ਬਿਲੇਦ
॥ ੩੧ ॥ ਇਹੁ ਕਿਸਹੂੰ ਕੋ ਕਰ ਮਹਿ ਨਾਂਹੀ । ਕਰੇ ਜਤਨ ਨਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਪਾਹੀ । ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਦਿ ਸਨਬੰਧੀ ਸਾਰੇ । ਹੋਇੰ ਸਖਾ ਸੇਵਕ ਉਰ ਪਸਾਰੇ
॥ ੩੨ ॥ ਅਜਰ ਜਰਨ ਕੋ ਪਾਵੈ ਸੋਈ । ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਾਸ ਪਰ ਹੋਈ^੪।
ਫਲ ਬਲ ਆਦਿ ਸੁਮਤਿ ਬਹੁ ਕਰਨੀ । ਜਤਨ ਅਨੇਕਨਿ ਬਹੁ ਬਿਧਿ
ਬਰਨੀ ॥ ੩੩ ॥ ਇਹੁ ਕਿਸਹੂੰ ਕੋ ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ। ਕਰਹਿ ਖੋਟ ਜੋ ਤਸ ਫਲ
ਪਾਵੈ^੫। ਇਸ ਕਹਿਕੈ ਪਤਿਬੰਤਾ ਸੁ ਦਾਰਾ। ਸਮੁਝਾਈ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ
॥ ੩੪ ॥ ਤਉ ਇਕਮਨਾ ਭਈ ਨ ਸੋਈ। ਸੁਤ ਦਿਸਿ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਪੋਈ।
-ਪੌਤੇ ਸਕਲ ਵਸਤੁ ਕੋ ਲੇਤਿ । ਸੁਤ ਬੈਠੇ ਕਹੁ ਕਜੋਂ ਨਹਿ ਦੇਤਿ-
॥ ੩੫ ॥ ਜਬਿ ਕਬਿ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਕੋ ਪਾਇ । ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੋ ਦੇਤਿ
ਚਲਾਇ 'ਮਨ ਮੇਰੇ ਨਹਿ ਬਿਰਤਾ ਪਾਵੈ। ਤਜਹਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੌਤ੍ਰਾ ਬਛਿਆਵੈ'
॥ ੩੬ ॥ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਕਨਿ ਕਹਿ ਦੇਂ ਗੁਰ ਧੀਰ । 'ਸਕਲ ਵਸਤੁ ਹੈ ਤੁਮਰੇ
ਭੀਰ । ਤੁਵ ਸੁਤ ਕੋ ਨ ਕਮੀ ਕਿਸ ਰੀਤਿ । ਨਿਸਚੇਧਰਹੁ ਆਪਨੇ ਚੀਤ
॥ ੩੭ ॥ ਹੋ ਸੁਮਤੇ ! ਨਹਿ ਸੰਸੈ ਧਰੀਆਹ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਸਭਿ ਕੋ ਪੂਜ ਬਿਚ-
ਰੀਅਹਿ । ਮਾਨਹਿਗੋ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਾਰੇ । ਅਰਪਹਿਗੋ ਸੁਭ ਵਸਤੁ
ਉਦਾਰੇ' ॥ ੩੮ ॥

ਗਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੂਰਜ ਖਿੰਚੇ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਮਾਤ ਮਰਵਾਹੀ ਕੋ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ
ਖਾਸਟ ਖਤਵਾਰਿਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੬ ॥

੪੭. [ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ] ।

ਦੇਹਗ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੋਧਾ ਬਲੀ ਬਸਿ ਭਗਤਾਨਿ ਕੋ ਨੀਤਾਇਕ ਦਿਨ
ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਮਹਿ ਦਰਸਹਿ ਸਿਖ ਮੁਦ ਚੀਤ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਕਿਨਹੁ ਖਬਰ
ਆਇ ਤਾਬ ਦੀਨਿ । 'ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਬਾਸ ਜਿਨ ਕੀਨਿ । ਭੱਲਜਨ ਕੀ
^੧ਸੁਖ ਪਾਵੇਗੀ (ਸਾਹਿਬ ਜਾਦਿਆਂ ਪਾਸੋਂ) । ^੨ਜਿਸ ਦੀ ਕਮਾਈ ਪੂਰਬਲੀ ਹੋਵੇ । ^੩ਇਹ ਭੇਤ
ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਤਾ ਹੋਣੀ ਸਾਵੇ ਵੱਸ ਬੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਪਰ ਵੱਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੈ
ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦਿਆਂਗੇ ।

ਕੁਲ ਭਗਤਿ ਬਿਸਾਲਾ। ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਭਿ ਕਾਲਾ ॥ ੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ
ਅਮਰਦਾਸ ਕੀ ਅੰਸ। ਸੁਤ ਪੋਤ੍ਰੇ ਨਾਤੀ^੧ ਬਡ ਬੰਸ। ਮੋਹਨ ਅਪਰ ਮੋਹਰੀ
ਜੇਈ। ਭਾ ਪਰਲੋਕ ਦੇਹਿ ਤਜਿ ਸੇਈ ॥ ੩ ॥ ਸੰਤ ਮਨੋਹਰ ਦਾਸ
ਬਿਸਾਲਾ। ਸੋਭੀ ਪਹਿਚਤਿ ਭਾ ਹਰਿਸਾਲਾ^੨। ਸੁਨਿਕੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ।
‘ਹਰਿ ਪੁਰਿ’ ਜਾਇ ਬਸੇ ਇਹ ਬੰਦ’ ॥ ੪ ॥ ਅਪਰ ਨਰਨ ਸਮ ਸ਼ੋਕ
ਕਰਜੇ ਹੋ^੩। ਦੁਚਿਰ ਬਿਲੋਚਨ ਨੀਰ ਭਰਜੇ ਹੈ। ਪੌਛਤਿ ਹੈਂ ਰੁਮਾਲ ਕੇ
ਸਾਬ। ਵਹਿਰ ਦੁਾਰ ਤੇ ਨਿਕਸੇ ਨਾਬ। ਪਾ। ਬੈਠੇ ਅਪਰ ਨਰਨ ਸਮ ਸੋਇ।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਆਇ ਗਏ ਸਭਿ ਕੋਇ। ਬਿਰਿ ਸਭਿ ਮਹਿ ਤਬਿ ਗੁਰੁ
ਅਗਾਧ। ਧਰੇ ਮੈਨਤਾ ਲਗੀ ਸਮਾਧਿ ॥ ੬ ॥ ਦੁਇ ਘਟਿਕਾ ਆਸਨ ਬਿਰ
ਰਹੇ। ਲੋਚਨ ਮੁੰਦ ਨ ਤਨ ਸੁਧ ਅਹੇ। ਰਹੇ ਅਡੋਲ ਅੰਗ ਤਿਸ ਕਾਲ।
ਪੁਨ ਖੋਲੇ ਦਿਗੁ ਰਚਿਰ ਬਿਸਾਲ ॥ ੭ ॥ ‘ਵਾਹੁਵਾਹੁ’ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬਿ ਕਹਜੇ।
‘ਦਾਸ ਮਨੋਹਰ’ ਬਡ ਪਦ ਲਹਜੇ^੪। ਬੁਝਨ ਕੋ ਸਭਿਹੁਨਿ ਸੁਨਾਯੋ^੫।
‘ਕੌਨ ਕਰਮ ਤਪ ਫਲ ਤਿਨ ਪਾਯੋ?’ ॥ ੮ ॥ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਇੱਕ ਸਿੱਖਜ
ਬਿਸਾਲਾ। ਗੁਰੁ ਵਿਗ ਰਹੈ ਸੁ ਨਾਮ ਕਮਾਲਾ। ਤਿਨ ਕਰ ਜੋਰਿ ਕਹਜੇ ‘ਸੁਨਿ
ਸੁਮੀ! ਸਾਭ ਕਿਛੁ ਜਾਨਹੁ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥ ੯ ॥ ਤਉ ਦਾਸ ਕੇ ਗੁਨ
ਬਿਦਤਾਵਨ। ਬੁਝਤਿ ਹੋ, ਮੈਂ ਕਰੋਂ ਸੁਨਾਵਨਿ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਕੋ ਲੇ
ਗੇਦ। ਰਹਜੇ ਖਿਲਾਵਤ ਪਾਇ ਪਮੇਦ ॥ ੧੦ ॥ ਇਕ ਤੋ ਇਹੁ ਸੁਭ ਕਰਮ
ਮਹਾਨਾ। ਅਪਤ ਸਨਹ ਜੋ ਤਿਸ ਕ੍ਰਿਤ ਠਾਨਾ। ਗੁਰੁ ਅਮਰ ਜੀ ਸਵਨ
ਕਹੇ। ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਮੇਲਾ ਭਟੇ ॥ ੧੧ ॥ ਤਬਾਹ ਪ੍ਰੀਤ ਧਾਰਿ ਕਰਹਿ
ਅਹਾਰਾ। ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨ ਕੇ ਕਾਰ ਤਜਾਰਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਮਰ ਕੋਰ
ਸੰਤਾਨ। ਤਿਨਹਿ ਅਚਾਵਹਿ ਕਾਰ ਕਾਰਿ ਮਾਨ ॥ ੧੨ ॥ ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਦੇ
ਮੋਦ ਪ੍ਰਬੀਨ। ਪੁਨ ਪਾਹਰਾਵਹਿ ਬਸਤ੍ਰ ਨਵੀਨ। ਤਿਨ ਕੇ ਸੇਵਾਹਿ ਅਨਿਕ
ਪ੍ਰਕਾਰੇ। ਕਰਹਿ ਕੀਰਤਨ ਜਾਇ ਚੁਬਾਰੇ ॥ ੧੩ ॥ ਕਬਹਿ ਬਾਵਲੀ
ਬੈਠਹਿ ਆਇ। ਆਸਾਵਾਰ ਸ਼ਬਦ ਜੁਤਿ ਗਾਇ। ਗੁਰੁ ਅਮਰ ਸੇਤਤਿ ਕੇ
ਪਾਸ। ਕਾਰਿ ਗੁਰੁ ਭਗਤ, ਮਨੋਹਰਦਾਸ ॥ ੧੪ ॥ ਇਨ ਸੁਭ ਕਰਮਨਿ

^੧ਪੁਤ੍ਰ, ਪੋਤੇ ਤੇ ਵੋਹੇ। ^੨ਸੋਚ ਖੰਡ। ^੩ਸੋਚ ਖੰਡ। ^੪ਇਹ ਸ਼ੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਕ ਉੱਚੇ
ਦਰਜੇ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਹੈ; ਜੋ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਵਿਦਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ^੫ਮਨੋਹਰ ਦਾਸ ਹੈ।
੬(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ) ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਸਭ ਨੂੰ ਪੁੱਛਾ ਕੇ (ਬੋਲੇ)।

ਕੋ ਢਲ ਹੋਵਾ । ਲਹਜੇ ਮਹਾਂ ਪਦ, ਜੋ ਤੁਮ ਜੇਵਾ^੧ । ਕਹੇ ਆਪ ਕੇ ਹਮ ਨੇ
ਜਾਨਜੇ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਪ ਤਿਸ ਨੇ ਠਾਨਜੇ^੨ ॥ ੧੫ ॥ ਇਸ ਸੁਨਿਕੈ ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ । ਬੋਲੈ ਬਾਕ ਸੁਨਾਵਤਿ ਬੰਦ । ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਸੰਤਾਨ ।
ਹਮ ਨਹਿ ਸੇਵੇ ਕਬਿ ਨਿਜ ਪਾਨ ॥ ੧੬ ॥ ਕਰ ਸੇ* ਟਹਿਲ ਨ ਹਮ ਤੇ
ਹੋਈ । ਦੇਤਿ ਮਹਾਂ ਪਦਵੀ ਕੋ ਜੋਈ । ਜਬਿ ਤੇ ਤੁਰਕਨਿ ਕੀਨਿ ਬਏਰਾ ।
ਤਬਿ ਤੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਨ ਹੋਰਾ ॥ ੧੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਸੰਤਾਨ । ਕਿਮ
ਹਮ ਸੇਵਾ ਕਰਹਿ ਮਹਾਨ । ਤਿਸ ਪੁਰਿ ਹਮ ਤੇ ਜਾਇ ਨ ਜਾਈ । ਚਿਰੇਕਾਲ
ਭਾ ਖਬਰ ਨ ਪਾਈ ॥ ੧੮ ॥ ਹਮ ਕੋ ਰਹੇ ਜੁ ਬਿਘਨ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਤੁਰਕਨਿ ਸੰਗ ਜੰਗ ਸਭਿ ਕਾਲਾ^੩ । ਭਾਈ ਗੜੀਆ ਸੰਤ ਪ੍ਰਬੀਨ । ਤਿਸ
ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਿਲੋਕਨ ਕੀਨਿ ॥ ੧੯ ॥ ਕਹਜੇ ਤਾਂਹਿ ਸੋ ‘ਤੁਮ ਅਬਿ ਜਾਵਹੁ ।
ਕਹਿ ਅਨੰਦ ਕੋ ਇਹ ਠਾਂ ਲਜਾਵਹੁ । ਸਿਵਕਾ ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ ਸਿਧਾਵਹੁ ।
ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਜਾਇ ਦਰਸਾਵਹੁ^੪ ॥ ੨੦ ॥ ਇਸ ਅਨੰਦ ਕੇ^੫ ਸੰਗ
ਬਖਾਨਉ ।—ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਿਘਨੈ ਗਨ ਹਾਨਉ । ਦਰਸਨ ਦੀਜੈ ਬਿਰਦ
ਸੰਭਾਰਹੁ । ਆਵਹੁ ਇਹ ਠਾਂ ਬਿਲਮ ਬਿਸਾਰਹੁ—’ ॥ ੨੧ ॥ ਲਿਖੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ
ਦੀਨਸਿ ਹਾਥ । ਗਮਨਜੋ ਲੀਨਿ ਪਾਲਕੀ ਸਾਥ । ਸਨੈ ਸਨੈ ਪਰਿ
ਗੋਇੰਦਵਾਲ । ਮਿਲਜੇ ਆਇ ਗੜੀਆ ਤਿਸ ਕਾਲਾ ॥ ੨੨ ॥ ਪਦ ਅਰਬੰਦ
ਅਨੰਦ ਕੇ ਬੰਦੇ । ਦਈ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਪਠੀ ਬਿਲੇਦੇ । ਲਿਖੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ ਬਾਂਚੀ
ਜਬੈ । ਮਗਨ ਅਨੰਦ ਅਨੰਦ^੬ ਸੁ ਤਬੈ ॥ ੨੩ ॥ ਗੁਰੁ ਲੀਲਾ ਕੇ ਚਲਿਤ
ਬਿਚਾਰੇ ।—‘ਆਪਨਪੈ ਦੁਰਾਇ ਬਿਵਹਾਰੇ । ਅਪਰ ਨਰਨ ਕੇ ਕਰਹਿ
ਸਮਾਨ^੭ । ਕਰਤਾ ਹਰਤਾ ਸਰਬ ਜਹਾਨ ॥ ੨੪ ॥ ਜਿਸ ਕੀ ਮਾਯਾ ਮਹਾਂ
ਅਪਾਰ । ਜਿਸ ਕੋ ਕਾਬ ਕਿਨ ਲਹਜੇ ਨ ਪਾਗਾਤਿਨ ਕੋ ਅਬਿ ਦਰਸਨ ਮੈਂ
ਪਾਉਂ^੮ । ਧੰਨਜ ਜਨਮ ਅਪਨੋ ਕਰਿ ਆਉਂ—’ ॥ ੨੫ ॥ ਲੇ ਅਪਨੇ ਸੰਗ
ਮਾਨਵ ਬੰਦ । ਭਯੋ ਤਜਾਰ ਚਲਿਬੇ ਆਨੰਦਾਚਰਢੇ ਪਾਲਕੀ ਆਵਤਿ ਭਏ ।
ਗੜੀਆ ਅਪਰ ਲੋਕ ਸੰਗ ਲਏ ॥ ੨੬ ॥ ਪਹੁੰਚੇ ਨਿਕਾਟ ਜਬਹਿ ਸੁਧ ਲਏ ।

^੧ਵੇਖਿਆ ਹੈ (ਧਿਆਨ) ਧਾਰ ਕੇ । ^੨ਬਾਬੇ ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤ੍ਰ । ^੩ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਜੀ ਦੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ।

^੪ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੁਕਾ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

*ਪਾ:-ਰਹੀ ।

†ਸਾਰੀ ਚੋਪਈ ਦਾ ਪਾਠਾਂਤ ਇਉਂ ਬੀ ਹੈ:-

ਕਹਜੇ ਤਾਂਹਿ ਸੋ ‘ਤੁਮ ਅਬ ਜਾਵਹੁ । ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਜਾਇ ਦਰਸਾਵਹੁ । ਹਮ ਦਿਸ ਤੇ ਕਹੀਐ
ਕੁਸਲਾਤੀ । ਤੁਮ ਕੋ ਬਾਂਭਤ ਹੈਂ ਦਿਨ ਰਾਤੀ’ ॥ ੨੦ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਤਬਿ ਗਏ । ਮਿਲੇ ਜਾਇ ਕਰਿ ਦੂਰਿ ਅਗਾਰੇ ।
 ਤੁਸਨ ਧਰੇ ਹਟਾਇ ਕਹਾਰੇ ॥ ੨੭ ॥ ਅਪਨ ਕੰਧ ਸਿਵਕਾ ਸੁ ਉਠਾਈ ।
 ਤਿਸੀ ਰੀਤਿ ਚਾਲੇ ਅਗਵਾਈ । ਮਾਨ ਬਢਾਵਨਿ ਹੇਤੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਧਰੇ
 ਕੰਧ ਪਰ ਮਗ ਮਹਿ ਚਾਲਾ ॥ ੨੮ ॥ ਜਾਨਨੈ ਜਬੈ ਅਨੰਦ ਜੀ ਐਸੇ ।—ਭਏ
 ਸੁਤਾ ਅਰਜਨ ਕੇ ਜੈਸੇ । ਨਿੰਮੀ ਹੋਨਿ ਹੋਰਿ ਗਤਿ ਮਨ ਕੀ । ਇਮ ਹੀ
 ਰੀਤਿ ਪੁਰਾਤਨ ਇਨ ਕੀ—॥ ੨੯ ॥ ਤਬਿ ਹੀ ਕੂਦ ਪਾਲਕੀ ਤਨਾਗੀ । ਮਿਲੇ
 ਪਰਸਪਰ ਅਤਿ ਅਨੁਰਾਗੀ । ‘ਜਗ ਕੇ ਨਰਨ’ ਬੇਚਨਾ ਕਰਿ ਹੋ । ਅਤਿ
 ਪ੍ਰਤਾਪ ਧਰਿ ਸਭਿ ਤੇ ਦੁਰਹੋ* ॥ ੩੦ ॥ ਇਮ ਉਚਰਤਿ ਗ੍ਰਿਹ ਮਹੁ ਲੇ
 ਆਏ । ਰੁਚਿਰ ਪ੍ਰਯੋਕ ਬਿਛਾਵਨਿ ਛਾਏ । ਕਰਿ ਪੂਜਾ ਸਨਮਾਨ ਬਿਠਾਏ
 ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਮਧੁਰ ਮੁਖ ਬਾਕ ਅਲਾਏ ॥ ੩੧ ॥ ‘ਬ੍ਰਿਹਾ ਤੁਮਾਰੇ ਭਾ ਚਿਰਕਾਲਾ
 ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲਾ । ਤਬਿ ਕੇ ਸੇਵਾ ਤੇ ਰਹਿ ਗਏ ।
 ਕਬਹੂੰ ਭਈ ਨਹਿ, ਕਾਂਖਾ ਕਿਏ ॥ ੩੨ ॥ ਜਬਿ ਕੇ ਬਿਛੁਰੇ ਸੁਖ ਨਹਿ ਪਾਇਵਾ
 ਬਾਦ ਦੁੰਦ ਨਿਤ ਤੁਰਕ ਉਠਾਇਵ । ਹਮ ਕੋ ਆਪ ਜਾਨਤੇ ਕੈਸੇ ?
 ਕਰੁਨਾ ਕਰਹੁ ਬਤਾਵਹੁ ਤੈਸੇ’ ॥ ੩੩ ॥ ਸੁਨਤਿ ਅਨੰਦ, ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲੇ ।
 ਪ੍ਰੇਮ ਮਗਨ ਹੋ ਕਹਤਿ ਉਤਾਲੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਅੰਗਦ ਰੂਪ । ਤਿਤੀਏ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਅਨੂਪ ॥ ੩੪ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ।
 ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਖਸ਼ਟਮ ਤੁਮ ਤਿਨ ਤਨ’ । ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਜੋਤਿ ਗਹੀਲਾ ।
 ਧਰਿ ਮਾਯਾ ਤਨ’ ਠਾਨਤਿ ਲੀਲਾ ॥ ੩੫ ॥ ਕਰਹੁ ਚਰਿਤ੍ਰ ਬਚਿਤ੍ਰ ਉਦਾਰੇ ।
 ਨਰ ਹੋਰਤਿ ਭਰਮਤਿ ਹੈਂ ਸਾਰੇ । ਜਿਮ ਨਟ ਬਾਜ਼ੀ ਪਾਇ ਦਿਖਾਵੇ ।
 ਅਚਰਜਕੋ ਦਿਖਾਇ ਭਰਮਾਵੇ ॥ ੩੬ ॥ ਪੁਨ ਤਿਹ ਸੇਵਕ ਨਿਕਟ ਜਮੂਰਾ’ । ਸੋ
 ਨਹਿ ਭਰਮਾਹ ਜਾਨਹਿ ਕੂਰਾ । ਤਨੈਂ ਨਿਜ ਦਾਸਨਿ ਕਰੁਨਾ ਧਰੇ । ਸੋ
 ਜਾਨੈਂ ਜੈਸੀ ਬਿਧਿ ਕਰੋ ॥ ੩੭ ॥ ਹਮ ਜਾਨਹਿ ਮਾਯਾ ਤੇ ਪਰੈ’ । ਤੁਮ ਅਲੰਬ

*ਰਬਵਾਹੀ । ‘ਮਨ ਦੇ ਨੀਵੇਂ ਹੋਣ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਵੇਖੀ । (ਅਸੀਂ) ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ । ‘ਲੁਕਦੇ ਹੋ ।
 ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੂਪ । ‘ਸਰੀਰ ਧਾਰਕੇ ਮਾਇਆ ਦੁਆਰੇ (ਅ) ਮਾਯਾ ਦੁਆਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਧਾਰ ਕੇ ।
 ‘ਮਦਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਛੋਟਾ ਮੰਡਾ । ‘ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋ (ਤੁਸੀਂ) ।

*ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ‘ਰੁਹ ਅਮਰ ਪ੍ਰੇਮ’ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ, ਉਧਰ ਅਨੰਦ ਜੀ ਗੁਰ ਜੀ ਨੂੰ
 ਰੋਬੰਦ ਰੂਪ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਜਦ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਪਾਲਕੀ ਤੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਕੇਸਾ
 ਅਦਬ ਹੈ, ਕੇਸਾ ਪਿਆਰ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕੋਤਕ ਬੀ ਕਮਾਲ ਦੇ ਹਨ ।

ਹੁਇ ਜਗ ਕੋ ਕਰੈ^੧ । ਨਿਰਬਿਕਾਰ, ਗੁਨਹੀਨ^੨, ਅਲੋਪ । ਤੁਮਰੇ ਮਹਿ
ਵਿਸਤਾਰ ਸੇਛੇਪ^੩ ॥੪੮॥ ਸਭਿ ਮਹਿ ਬਜਾਪਕ ਸਭਿ ਤੇ ਨਜਾਰੇ। ਸਾਖੀ ਰੂਪ
ਬਸਹਿ ਜਗ ਸਾਰੇ। ਕਰਤਾ ਭਰਤਾ ਹਰਤਾ ਏਕਾਬਿਧ ਪ੍ਰਪੰਚ ਕੇ^੪, ਜਲਧਿ
ਬਿਬੇਕ ! ॥੪੯॥ ਤੁਮ ਬਿਨ ਅਪਰ ਨ ਦਸਰ ਮਾਨੈ^੫ । ਸਭਿ ਕੋ ਜਾਨੈ^੬
ਇਮ ਹਮ ਜਾਨੈ। ਅਦਭੁਤ ਕਹੈ ਨ ਜਾਇ ਚਰਿਤ੍ਰ । ਕਹਨਿ ਸੁਨਨ ਤੇ
ਹੋਇ ਪਵਿਤ੍ਰ^੭ ॥੫੦॥ ਇਮ ਅਨੰਦ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕਾਨੇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਮਸਕਾਨੇ । ‘ਤੁਮ ਅਨੰਦ ਹੋ, ਲਹੈ ਅਨੰਦ। ਸੁਜਸੁ ਬਿਲੇਦ
ਸੰਪੂਰਨ ਚੰਦ’ ॥੫੧॥ ਪੁਨ ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਨਰ ਫੇਰਾ । ‘ਸਭਿ
ਅਕੋਰ ਆਨਹੁ ਇਸ ਬੇਰਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਕੀ ਪੂਜ ਚਢਾਵਹੁ । ਫਲ ਅਨੰਦ
ਹੀ ਜਿਸ ਤੇ ਪਾਵਹੁ’ ॥੫੨॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਆਗਯਾ ਕੋ ਸਭਿ ਆਏ ।
ਅਨਿਕ ਉਪਾਇਨ ਕੋ ਅਰਪਾਏ । ਮਾਯਾ ਬਿੰਦ ਚਢੀ ਕੋ ਹੋਰਿ । ਕਹੈ
ਅਨੰਦ ਭਗਤ ਜੀ ਫੇਰ ॥੫੩॥ ‘ਯਹਿ ਪੂਜਾ ਸਭਿ ਤੁਮਹਿ ਸੁਹਾਤਿ। ਨਹੁ
ਗੁਰ ਸਮਰਥ ਹੋ ਸਭਿ ਭਾਂਤਿ । ਰੂਪ ਦਰਿੰਦ੍ਰ^੮ ਹਮਹਿ ਦਿਖ ਪਰੈ । ਨਹਿ
ਕਬਹੂੰ ਕਰ ਛੁਵਨਿ ਕਰੈ’ ॥੫੪॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਭਨੈ ‘ਅਬਹਿ ਇਹੁ ਲੀਜੈ ।
ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਕਿਸਹੂੰ ਬਖਸ਼ੀਜੈ’ । ਤਬਿ ਅਨੰਦ ਨਹਿ ਬਾਕ ਹਟਾਯੋ। ਮਾਨ
ਸਿੰਘ ਕੋ ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਯੋ ॥੫੫॥ ਧਨ ਦੇ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇ ਸੁਨਾਯਹੁ । ‘ਹੋ
ਸੁਤ ! ਬਿਤ ਲਿਹੁ ਭੋਗ ਭੁਗਾਯਹੁ । ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ ਤੁਮ ਲੇਖ ਸੁ ਮਾਥੇ। ਮਨ
ਭਾਵਤਿ ਭੋਗਹੁ ਧਨ ਸਾਥੇ’ ॥੫੬॥ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਰਾਖੇ ਪੁਨ ਪਾਸ ।
ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਬਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਸੁਨਿ^{*} ਕਹਿ, ਬਿਦਾ ਭਏ ਜੁ ਅਨੰਦ। ਕਰੇ
ਪਰਸਪਰ ਮਹਦ ਅਨੰਦ ॥੫੭॥ ਹਿਤ ਅਸਵਾਰੀ ਸਿਵਕਾ ਦੀਨਿ । ਪੁਨ
ਭਾਈ ਗੜ੍ਹੀਆ ਸੰਗ ਕੀਨਿ । ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਜਾਇ ਪਹੁੰਚਾਏ । ਸਭਿ ਸੋ
ਮਿਲਿ ਗੁਰ ਸੁਜਸੁ ਅਲਾਏ ॥੫੮॥ ਅਬਿ ਲਗਿ ਧਰੀ ਪਾਲਕੀ ਸੋਈ^੧ ।
ਹੋਰਿ ਨਮੋ ਠਾਨਹਿ ਸਭਿ ਕੋਈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜੀ ਦੀਨਿ ।
ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਧਰੀ ਦਤਿ ਭੀਨ ॥੫੯॥

^੧ਆਪ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੋਕੇ (ਮਾਇਆ) ਜਗਤ ਨੂੰ ਰਚਦੀ ਹੈ । ^੨ਰਜ, ਤਮ, ਸਤਗੁਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ।
^੩(ਜਗਤ ਦਾ) ਸੇਛੇਪ ਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ । ^੪ਵਿਧਾਤਾ ਦੇ ਰਚੇ ਪ੍ਰਪੰਚ (ਵਿਸਾਰ) ਦੇ ।
^੫ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਦੇ । ^੬(ਇਹ ਮਾਇਆ) ਦਲਿਦ ਦਾ ਰੂਪ । ^੭ਪਾ:- ਪੁਨਿ । ^੮ਜਿਸ ਪਾਲਕੀ ਦੇ
ਰੂਪ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਵੇ ਹਨ ਉਹ ਹੋਈਆਂ ਵਾਲੀ ਹੋਸਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਪਰ ਚਿਮ ਰੂਪ
ਜੀ ਬਾਬਾ ਮੋਹਨ ਤੋਂ ਹੋਈਆਂ ਲਿਆਏ ਸਨ । ਅਨੰਦ ਜੀ ਵਾਲੀ ਪਾਲਕੀ ਦਾ ਰੂਪ ਬੁਨ ਨਹੀਂ ।

‘ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜੀ ਕੋ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਸਪਤ ਚਤੁਰੰਸ਼ਤੀ ਅੰਸ ॥ ੪੭ ॥

੪੮. [ਬਾਬਕ ਰਬਾਬੀ ਪੁਲੋਕ ਗਮਨ]।

ਦੇਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਸਤਿਗੁਰੁ ਇਸ ਬਿਧਿ ਸਮੈਂ ਬਿਤਾਇ । ਸਿਖ
 ਸੰਗਤਿ ਆਵਹਿ ਅਨਿਕ ਮਨ ਛਾਂਡਤਿ ਕੋ ਪਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਬਾਬਕ
 ਦੁਤੋ ਅਗਾਰੀ ਗਾਵੈ । ਸਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਤਿ ਸੁਨਾਵੈ । ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੇ
 ਰਾਗਨਿ ਸਾਬ । ਕਰਹਿ ਟਿਝਾਵਨ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਥ ॥ ੨ ॥ ਅੰਤ ਸਮਾਂ
 ਪਦ੍ਮਚਰੇ ਤਬ ਆਈ ॥ ਜਾਨਿ ਲਈਤ ਬਿਮ੍ਰਿਤੁ ਨਿਯਰਾਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
 ਫਿਲ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਪਾਨ ਅੰਤ ਬਿਰਤੀਤੁ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੩ ॥ ‘ਕਰਹੁ ਖਸ਼ੀ
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਿਸਾਲਾ । ਗਮਨੈਂ ਮੈਂ ਪਰਲੋਕੁ ਸਖਾਲਾ । ਅਪਨਿ ਸਮੀਪੀ
 ਸਦਾ ਰਖੀਜੈ । ਇਹੀ ਆਸ ਮਮ ਰਿਦੈ ਪੁਰੀਜੈ ॥ ੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ
 ਫਿਰਾ ਮਰਦਾਨਾ । ਸਦਾ ਰਾਗ ਕੋ ਕਰਤਿ ਸੁਜਾਨਾ । ਇਸ ਜਗ ਮਹਿ ਭਾ
 ਝੜ ਬੱਖਸਾਤੈ । ਪਾਯੋ ਸੁਜਸ ਬਡੋ ਅਵਦਾਤੈ ॥ ੫ ॥ ਜਿਮ ਬਾਵਨ ਕੋ
 ਲੇ ਕਰਿ ਸੇਗਾਹਾਬ ਲਸਟਕਾ ਵਧੀ ਉਤੰਗਾ । ਤਿਮ ਰਾਵਰਿ ਕੀ ਸੇਗਤਿ
 ਪਾਇ । ਹਮ ਆਦਿਕ ਜਗ ਮਹਿ ਬਿਦਤਾਇ ॥ ੬ ॥ ਭਲੇ ਭਾਗ ਤੇ ਭਏ*
 ਭਲੇਰੇ । ਸਦਾ ਗੁਰੁ ਕੋ ਦਰਸਨ ਹੋਰੇ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਖਾਨਾ ॥
 ‘ਕਰਨੈ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰ ਆਵਨ ਜਾਨਾ ॥ ੭ ॥ ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਮੈਂ ਪਯਾਨਹਿ
 ਸਾਰੇ । ਅਪਨੀ ਵਾਰੀ ਧੀਰ ਨ ਧਾਰੇ । ਆਵਨ ਧੀਨ ਅਹੈ ਤਿਨ ਕੋਰਾ ।
 ਸਿਮਰਨੈ ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਭਿ ਬੇਰਾ ॥ ੮ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਲਾਗੇ ।
 ਕੀਰਤ ਕਰਹਿ ਸੁਨਹਿ ਬਡਭਾਗੇ । ਇਸ ਕੇ ਸਮ ਅਪਰ ਨ ਕਾਲ ਕਾਲਾ
 ਹਰਤਾ ਪਾਤਕ, ਬਿਘਨ ਬਿਸਾਲ ॥ ੯ ॥ ਕਲਮਲ ਮਲੈ ਮਨ ਪਟ ਕੋ
 ਲਾਗੀ । ਬਿਸਿਯਨ ਕੀ ਕਾਰਖ ਸੇਂ ਪਾਗੀ । ਚਹੈਂ ਨਿਵਾਰਨ ਇਸ ਕੋ
 ਜੇਈ । ਸਤਿਸੇਗਤਿ ਮਹਿ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਤੇਈ ॥ ੧੦ ॥ ਸੱਤਿਨਾਮ ਜਲ ਕੋ
 ਤਹਿ ਲੇਯ । ਧੋਵਨ ਕਿਰਤਨ ਭਲੇ ਕਰੇਯ । ਉੱਜਲ ਮਨ ਕੋ ਕਰਹਿ
 ਸੁਜਾਨ । ਚੁਢਹਿ ਟੰਗ ਗੁਵੈ ਤਤੰਗਜਾਨ ॥ ੧੧ ॥ ਕਬਹੂੰ ਨ ਉਤਰੈ ਸਦਾ
 ਨਵੀਨ । ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੀ ਬੁਧਿ ਆਧਕ ਪ੍ਰਬੀਨ । ਯਾਤੇ ਬਾਬਕ ਤੂੰ ਚਿਤ
 ਜਾਨਹੁ । ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਲੈ ਨਾਮ ਖਯਾਨਹੁ ॥ ੧੨ ॥ ਰਹਨੈ ਕਰਤਿ ਕਿਰਤਨ
 ਕੋ ਨੀਤ ਨਾ ਕਲੇ ਤਵ ਨਿ ਮਲ ਚੀਤਾ ਪਤਾ ਤਾਹ ਆਵੀ ਗਤਿ ਪਾਈ ॥

* ਪਿਧਾ । ਖਾਜਨਾ । ਜਿਹੜੇ ਬਾਵਨ ਦੀ ਗਿਤ ਹੋਵੇ (ਇਸ ਕੋ) । ਬ ਦੀ । ਟੀ ੬ ਚੀ ਵਧੀ
 ਸੀ । * ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮਿਲਾ ॥ (੬) ਕੀਰਤਨ ਕਰੇ (ਇਸ ਮੇਲ ਨੂੰ) ਵੀਗੀ ਤਦ੍ਰਾਂ ਹੋਣ । * ਪਾ:-ਫਲੇ

ਤਿਮ ਹੀ ਤੁਮ ਕੋ ਹਇ ਸੁਖਦਾਈ' ॥ ੧੩ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਗੁਰ ਪਦ
ਅਰਬੰਦ । ਕਰੇ ਸਪਰਸ਼ਨ ਪੁੰਨ ਬਿਲੰਦ । 'ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਸਹਾਇਕ
ਅਹੋ । ਨਹੀਂ ਅਪਰ ਕੋ ਹਮ ਨੇ ਲਹੋ' ॥ ੧੪ ॥ ਨਿਜ ਸੁਤ ਕੋ ਪਾਯੋ
ਸ਼ਰਣਾਈ । 'ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਹੁ ਮਮ ਸਮ ਇਸ ਤਾਂਈ । ਹਮ ਰਾਵਰਿ ਕੇ ਅਹੈ
ਸਦੀਵੇ । ਪਸ਼ਨ ਲਗੋਂ ਰਬਾਬੀ ਬੀਵੇ' ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਪਨ
ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ । 'ਹੋਇ ਇਸੀ ਬਿਧਿ' ਕਹਿਬੋ ਕੀਨਿ । 'ਰਹੈ ਰਬਾਬੀ ਨੰਦਨ
ਤੇਰੇ । ਲਹੈ ਰਾਗ ਕੋ ਭੋਵ ਬਡੇਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਹਮ ਪਾਛੈ ਗੁਰ ਘਰ ਮਹਿ ਰਹੈ ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਤਮ ਸਮ ਹੀ ਲਹੈ । ਇਹ ਭੀ ਚਿੰਤ ਨ ਚਿਤ ਮਹਿ ਕਰੀਏ ।
ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਸਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰੀਏ ॥ ੧੭ ॥ ਬਿਰ ਚਿਤ ਹੈ ਕੈ ਸਦਨ ਪਧਾਰੇ ।
ਪੈਛਹੁ, ਬਸਨ ਬਦਨ ਪਰ ਧਾਰੇ । ਤੁਯਾਗਨਿ ਕਰਹੁ ਸੁਖੈਨ ਸਰੀਰ ਪੁੱਤ੍ਰ
ਬਿਠਾਇ ਆਪਨੇ ਤੀਰ' ॥ ੧੮ ॥ ਸੁਨਿ ਆਇਸੁ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਚਲਨੈ ।
ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਸੰਗ ਪੁਨ ਮਿਲਨੈ । ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਾਕ ਕਹਿ 'ਪੈਰੀ ਪਾਣਾ । ਮੈਂ
ਅਬਿ ਅਪਨੇ ਕਰੋਂ ਪਯਾਣਾ ॥ ੧੯ ॥ ਹੁਤੇ ਹਮਾਰੇ ਭਾਗ ਬਿਲੰਦ । ਜਿਸ ਤੇ
ਵਿਗ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ' । ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਕਹਨੈ 'ਤੁਵ ਧੰਨ । ਅੰਤ ਸਮੈ
ਕਰਿ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ॥ ੨੦ ॥ ਚਲਨੈ ਚਹੈਂ ਪਰਲੋਕ ਮਝਾਰਾ । ਜਹਿ ਕੋ ਗਮਨ
ਸਭਿਨਿ ਸਿਰ ਧਾਰਾ । ਮੈਂ ਤਨ ਤੁਯਾਗੋਂ ਦੇਰਿ ਨ ਕੋਈ । ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸਨਿ
ਆਯੁ ਹੋਈ' ॥ ੨੧ ॥ ਪੁਨ ਬਾਬਕ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਸਾਰੀ । ਮਿਲਿ
ਮਿਲਿ ਭਲੇ ਬੰਦਨਾ ਧਾਰੀ । ਲੇ ਸਭਿਹਿਨਿ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਲੇ ਸੁਤ
ਸੰਗ ਸਦਨ ਕੋ ਚਾਲਾ ॥ ੨੨ ॥ ਆਇ ਭਾਰਜਾ ਬਹੁ ਸਮੁਝਾਈ । 'ਹਮਰੇ
ਸਿਰ ਪਰ ਨਿਤ ਗੁਰ ਸਾਂਈ । ਕਿਸੀ ਬਾਤ ਕੋ ਨਾਂਹਿ ਅੰਦੇਸ਼ਾ । ਦੁਹ
ਲੋਕਨ ਕੇ ਕਟੇ ਕਲੇਸ਼ਾ' ॥ ੨੩ ॥ ਦੋਇ ਜਾਮ ਨਿਜ ਧਾਮ ਸਿਤਾਏ । ਪੁਨ
ਮੁਖ ਕੀ ਦੁਤਿ ਕਛੁ ਕੁਮਲਾਏ । ਜਾਨਨੈ ਪ੍ਰਾਨ ਅੰਤ ਅਬਿ ਹੈ ਹੈ ।
ਸਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਤਿ ਗੁਨ ਗੈਹੈ ॥ ੨੪ ॥ ਪਰਨੈ, ਬਦਨ ਪਰ ਬਸਨ ਸੁ
ਪਾਯੋਤਤਛਿਨ ਤਨ ਕੋ ਛੋਰਿ ਸਿਧਾਯੋ । ਅਪਰ ਜਿ ਹੁਤੇ ਡੁਮ ਕੀ ਜਾਤਿ ।
ਸਕਲ ਬੁਲਾਏ ਕਹਿ ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਤ ॥ ੨੫ ॥ ਸੈਨਾ ਮਹਿ ਜੇ ਤੁਰਕ ਹਕਾਰੇ ।
ਸਭਿ ਚਲਿ ਆਇ ਬਾਬਕ ਦਾਵੇ । ਕ੍ਰਿਯਾ* ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੀ ਜੇਤਿਕ ਹੋਇ

*ਇਥੇ ਕਵਿ ਜੀ 'ਕ੍ਰਿਯਾ' ਪਦ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮੌਸਕਾਰ ਤੇ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ
ਮਿੱਖੀ ਮੌਸਕਾਰ ਤੇ ਬੀ ਵਰਤ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ।

ਤਾਕੇ ਸੁਤ ਕਰਿਵਾਈ ਸੋਇ ॥ ੨੬ ॥ ਉਪਰ ਪਾਯੋ ਰੁਚਿਰ ਦੁਸ਼ਾਲਾ। ਲੇ
ਨਿਕਸੇ ਬਾਹਿਰ ਤਤਕਾਲਾ। ਕਬਰ ਖਨਾਇ ਧਰਜੈ ਤਿਸ ਮਾਂਹੀ।
ਦਫਨਾਯਹੁ* ਜਸੁ ਭਾਖਹਿ ਤਾਂਹੀ ॥ ੨੭ ॥ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਿ ਅੰਤ ਸਮੇਂ
ਇਹ। ਸੁਭਗਤਿ ਪਾਈ ਸੇਸੇ ਕੋ ਨਹਿ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਿ ਤਾਂਹਿ ਚਲਾਨਾ।
ਪੀਛੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਕਲ, ਨਾਂਨਾ ॥ ੨੮ ॥ ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਬਿਤੇ ਜਬਿ
ਮਰੇ। ਤਿਸ ਕੋ ਪੁੱਤ੍ਰਨਿ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕਰੇ। ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਛੇ ਦਿਨ
ਜਾਨਿ। ਬਿਨਾ ਕੀਰਤਨ ਰਹਤਿ ਦਿਵਾਨ ॥ ੨੯ ॥ ਧਨ ਦਸਤਾਰ ਬਿਸਾਲ
ਦੁਸ਼ਾਲਾ। ਦੇ ਕਰਿ ਬਿੱਪੁ ਹਾਥ ਤਬਿ ਘਾਲਾ। ਚਤੁਰ ਸੁਤਨਿ ਕੋ ਦੇਕਰਿ
ਧੀਰ। 'ਇਹ ਸਭਿ ਬਿਨਸਨ ਹਾਰ ਸਰੀਰ ॥ ੩੦ ॥ ਅਸਿ ਇਹੁ ਸਿਰੋਪਾਉ
ਗੁਰ ਦੀਨਾ। ਸਿਰ ਪਰ ਬੰਧਹੁ ਪਾਗ ਨਵੀਨਾ। ਸ਼ੋਕ ਤਜਹੁ ਅਰੁ ਭਜਹੁ
ਸੁ ਨਾਮ। ਗੁਰ ਕੋ ਸੇਵ ਬਸਹੁ ਨਿਜ ਧਾਮ ॥ ੩੧ ॥ ਉਪਰ ਸੁੰਦਰ ਲੇਹੁ
ਦੁਸ਼ਾਲਾ। ਕਰਹੁ ਕੀਰਤਨ ਸਭਾ ਬਿਸਾਲਾ। ਸੁਨਿਕੈ ਬਾਕ ਦੇਖਿ ਗੁਰਦਾਸਾ।
ਮਨ ਤੇ ਸ਼ੋਕ ਸਭਿਨਿ ਤਜਿ ਦਾਸਾ ॥ ੩੨ ॥ ਸਿਰ ਪਰ ਬਾਂਧੀ ਪਾਗ ਬਨਾਇ।
ਆਛੇ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰਿ ਹਰਿਖਾਇ। ਲੇ ਕਰਿ ਸਾਜ ਪਿਤਾ ਸਮ ਗਏ।
ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਲਿਏ ॥ ੩੩ ॥ ਖਰੇ ਹੋਇ ਕੈ ਕਰੀ ਕਲਾਨ।
'ਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ਸੋਢੀ ਸੁਲਤਾਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਕੋ ਪੋਤਾ। ਦੀਨ
ਦੁਨੀ ਬੇਭਿ ਭਾਰ ਖਲੋਤਾ ॥ ੩੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਤ ਜੋਧਾ ਬਲੀ। ਤੁਰਕ
ਮਾਰ ਕਰਿ ਕੀਰਤਿ ਭਲੀ। ਪੀਰੀ ਮੀਰੀ ਕੋ ਬਡ ਬੇਭਾ। ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਸਭਿ
ਜਗਤ ਅਚੰਭਾ ॥ ੩੫ ॥ ਮੁਗਲਸਖਾਨ ਜੇਗ ਕਰਿ ਮਾਰਜੈ। ਅਬਦੁਲ ਖਾਂ
ਜੁਤਿ ਚਮੁ ਸੰਘਾਰਜੈ। ਲਲਾਬੇਗ ਸਹਿ ਕੰਬਰ ਘਾਤੀ। ਸ਼ਾਹੁ ਜਹਾਂ
ਕੀ ਦਾਹਸਿ ਛਾਤੀ ॥ ੩੬ ॥ ਲੁਣਹਰਾਮੀ ਪੈਂਦਾ ਘਾਯੋ। ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ
ਸੋ ਲਰਿਬੇ ਆਯੋ। ਅਰਜੋ ਨ ਸੁੱਤੁ ਸਕਲ ਹੀ ਮਾਰੇ। ਮੌਨ ਸ਼ਾਹੁ ਭਾ
ਮਾਨੀ ਹਾਰੇ ॥ ੩੭ ॥ ਕੋ ਕੋ ਗੁਨ ਰੋਵਰ ਕੇ ਕਹੈ। ਸ਼ੇਸ ਸਾਰਦਾ ਅੰਤ ਨ
ਲਹੈ। ਗੁਰ ਜਸੁ ਕਹਿ ਬੈਠੇ ਦਰਬਾਰ। ਲਗੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਾਨ ਉਦਾਰ
॥ ੩੮ ॥ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੋ ਰਾਗਨਿ ਗਾਇ। ਸਭਾ ਸਹਿਤ ਗੁਰੁ ਲਾਏ

*ਸਾੜ ਦਿਤੀ। ** ਰੰਕਾਰੀ। *ਮਰਦਾਨਾ ਸਸਕਾਰਿਆ ਸੀ। ਜਾਬਕ ਬੀ ਇਸ ਰਸਤੇ ਗਿਆ
ਜਾਣੇ। ਬਾਬਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਪੂਰਣ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਸੀ, 'ਲੋਕ ਪ੍ਰਯੋਕ ਦਾ ਸਹਾਈ ਗੁਰੂ ਹੈ' ਪਿੱਛੇ
ਕਹਿ ਰੁਕਾ ਹੈ ਤਾਂ : ਉਹ ਸਿੱਖ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਕਬਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੀਰਤਪੁਰ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ।

ਰਿਝਾਇ । ਕਰੀ ਮੋਜਾ ਤਿਨ ਕੋ ਤਤਕਾਲਾ । ਰਿਦੈ ਅਨੰਦਤਿ ਭਏ
ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੩੯ ॥ ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਨਿਜ ਪਿਤ ਕੀ ਨਜਾਈ । ਲਗੇ ਕੀਰਤਨ
ਕਰਨਿ ਬਨਾਈ । ਨਿਤ ਆਵਹਿ ਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ । ਚੌਂਕੀ ਕਰਤੇ ਸਿੰਘ
ਸਕਾਰ ॥ ੪੦ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਦੇ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਬਾਬਰ ਪ੍ਰਤੱਕ ਛਾਨ' ਪ੍ਰਮੁੱਖ

ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਅਸਟ ਚਰਚਾਨਿਸਤੀ ਮੰਤ੍ਰ ॥ ੪੮ ॥

੪੯. [ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦੇਸ਼] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਮਾ ਬਿਤਾਵਨ ਕੀਨਿ । ਨੰਮ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿਰਾਇ ਪਿਖਿ ਕਰਹਿ ਸਨੇਹ ਨਵੀਨ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਅਪਨਿ ਸਮੀ
ਡਨ ਤਜਨ ਪਛਾਨਾ । ਬੀਤਤਿ ਬਾਸਰ ਹੁਇ ਨਿਯਰਾਨਾ । ਗੁਰਤਾ ਦਈ
ਚਹੈ ਨਿਜ ਪੋਤੇ । ਲਖਿ ਕਰਿ ਧੀਰ ਆਇ ਗੁਨ ਪੋਤੇ ॥ ੨ ॥ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ
ਦਾਨ ਦੇਤਿ ਦਿਜ ਦੀਨ । ਦਰਬ ਜਵਾਹਿਰ ਕੀਮਤਿ ਪੀਨ ॥ ਬਰਨ
ਬਰਨ ਕੇ ਬਸਤ੍ਰ ਨਵੀਨ । ਬਲੀ ਤੁਰੰਗ ਪਾਇ ਕਰਿ ਜੀਨ ॥ ੩ ॥ ਗੁਰ
ਕਰ ਤੇ ਪੁਰਬ ਖਰ ਧਾਰਾ । ਕਰਵਾਰਨ ਕੀ ਬਹੀ ਉਦਾਰਾ ॥ ਜਿਸਹਿ ਪਾਇ
ਕਾਇਰ ਬਹਿ ਗਏ ॥ ਤਰ ਕਰਿ ਸੂਰ ਸੂਰਗ ਕੋ ਗਏ ॥ ੪ ॥ ਤਥਾ ਦਾਨ
ਧਾਰਾ ਗੁਰ ਕਰ ਕੀ ॥ ਨਿਸਦਿਨ ਚਲੀ ਜਾਤਿ ਇਕਸਰ ਕੀ ॥ ਦੀਨਨਿ ਕੋ
ਦਾਰਿਦ ਬਹਿ ਗਏ ॥ ਦਸਹੁ ਦਿਸਿ ਜਸੁ ਤੇ ਭਰਿ ਗਏ ॥ ੫ ॥ ਅਧਿਕ
ਦਾਰਿਦੀ ਜੇ ਚਲਿ ਆਵੈ । ਪਹਿਰ ਬਿਭੂਖਨ ਤੁਰੰਗ ਨਚਾਵੈ ॥ ਜਬਿ ਅਪਨੀ
ਘਰਿ ਪਹੁੰਚਹਿ ਜਾਇ ਸਨਬੰਧੀ ਜੇ ਹੈ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੬ ॥ ਤਿਨ ਤੇ ਤੁਰਤ ਲ
ਹੋਇ ਚਿਨਾਰੀ । ਦੇਖਿ ਬੇਸ਼ ਕੋ ਦੇਹਿ ਬਿਸਾਰੀ । ਕੇਤਿਕ ਸੈਨ ਬਨਾਇ
ਸਿਧਾਵੈ । ਬਡੇ ਮੋਲ ਪਰ ਤੁਰੰਗ ਲਿਜਾਵੈ ॥ ੭ ॥ ਤਿਨਹੁ ਹੋਰ ਕਰਿ ਜੇ
ਲਘੁ ਗ੍ਰਾਮਾਭਾਜਹਿ ਤਜਾਗ ਭਰੇ ਧਨੁ ਧਾਮੁ ॥ ਤਿਨ ਸੇਂ ਉਚੇ ਕਹੈ ਸੁਨਾਇ
'ਹਮ ਕੋ ਦੇਖਤਿ ਨਹੀਂ ਪਲਾਇ ॥ ੮ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜੋਧਾ ਭਾਰੀ । ਹਮ
ਤਿਸ ਕੇ ਚਲ ਜਾਹਿ ਭਿਖਾਰੀ ॥ ਜੋ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਆਇ ਜਸੁ ਕਹੈ । ਦਰਬ
ਤੁਰੰਗ ਬਸਨ ਕੋਲਹੈ ॥ ੯ ॥ ਅਵਦੁਲ ਨੱਥਾ ਰਲ ਕੀ ਵਾਰ ॥ ਕਰੀ ਬਨਾਵਨਿ

ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾ ॥ (ਆਯੂ ਦੇ) ਦਿਨ ਬੀਤ ਰਹੇ ਤੇ ਨੌੜੇ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ (ਤਨ ਤਜਨ ਦਾ ਸਮਾ) ਪਛਾਣਿਆਂ ।

ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ । ਭਾਰੀ ਹੁਲ ਵੇ । ਪ੍ਰਵ੍ਰੁ ਜੀ ਦੇ ਹਥੇ (ਜਿਵੇਂ) ਪਹਿਲੇ ਤਿਖੀਆਂ
ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ ਬਹੁਤੀ ਹੀ ਵਹੀ ਸੀ । ਤੁੜ ਗਏ । ਸੂਰਮੇ (ਉਸ ਧਾਰਾ ਨੂੰ) ਤਰਕੇ ।

ਇਕ ਸਾਰ, ਭਾਵ ਲਗਾਤਾਰ । ਕੰਗਾਲਤਾ । *ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ ।

ਅਬਦੁਲ ਨੱਥਾ ਢਾਢੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦੁੱਧਾਂ ਦੀ ਵਾਰ ਬਨਾਈ । ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ,
ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਚਹੁੰ ਜੁੱਧਦਾਂ ਮਸਾਲਾ ਉਸ ਵਾਰ ਤੋਂ ਬੀ ਘੋਲਿਆ ਹੈ । ਇਹ ਸ਼ੈ ਖੋਜ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ ।

ਸਕਲ ਸੁਧਾਰਿ । ਜਿਸ ਸੰਘਰ ਘਾਲਨੇ ਘਮਸਾਨ । ਮਾਰੇ ਸੱਯਦ ਮੁਗਲ
ਪਠਾਨ ॥ ੧੦ ॥ ਫਤੇ ਲਈ ਹਤਿ ਕਾਰੇ ਤੁਰਕਾਨਾ । ਹਨੇ ਡੰਕ ਰਣਜੀਤ
ਨਿਸ਼ਾਨਾ^੧ । ਗੁਰ ਆਗੇ ਬਿਰ ਹੋਇ ਸੁਨਾਈ । ਸੁਨਿ ਕਰ ਦਾਨ ਦੀਨ
ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੧੧ ॥ ਗਜ ਤੁਰੰਗ ਉਪਰ ਸੁਭ ਜੀਨ । ਕੰਚਨ ਕੰਕਨ ਜਟਤਿ
ਨਵੀਨ । ਸੁੰਦਰ ਬਸਤੁ ਬਰਨ ਬਹੁ ਕੇਰੇ । ਦਿਯੋ ਸੰਗ ਬਹੁ* ਦਰਬ
ਘਨੇਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਫੁਰਮਾਯਹੁ 'ਸਿਖ ਸੇਗਤਿ ਮਾਂਹੀ । ਕਰਹੁ ਸੁਨਾਵਨਿ ਮੁਦ
ਉਪਜਾਈ । ਤੁਮ ਕੋ ਦੇ ਹੈਂ ਦਰਬ ਘਨੇਰਾ । ਸੁਨਹਿ ਪੰਥ ਚਾਲਹਿ ਜਗੁ
ਮੇਰਾ' ॥ ੧੩ ॥ ਇਸਤੇ ਆਦਿ ਦਾਨ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ । ਕਰਹਿ ਨਿਤਾ ਪ੍ਰਤਿ
ਗੁਰੁ ਮਹਾਨਾ । ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਜਾਚਕ ਆਵੈਂ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਜਸੁ ਨਿਜ
ਘਰ ਤੇ ਧਾਵੈਂ ॥ ੧੪ ॥ ਲੇਤਿ ਦਾਨ ਕੋ ਜਸੁ ਉਪਜਾਇ । ਦੇਤਿ ਅਸੀਸਨਿ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਇ । ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਮਝਾਰੀ । ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਬਿੱਪ
ਗੁਨ ਭਾਰੀ ॥ ੧੫ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ ਕੋ ਪ੍ਰੋਹਤ ਅਹੈ । ਆਯੁਧਾਰੀ ਹੈ
ਢਿਗ ਰਹੈ । ਰਣ ਮਹਿ ਕੀਨੇ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਭਾਰੇ । ਸ਼ੱਤੁ ਤੁਰਕ ਅਨੇਕ ਸੰਘਾਰੇ ॥
੧੬ ॥ ਪੂਰਬ ਗੁਰ ਢਿਗ ਸਿੰਘਾ ਨਾਮ । ਸੋ ਭੀ ਲਚੈਤ ਰਹਨੇ ਰਣ ਧਾਮ ।
ਤਿਸ ਪੀਛੈ ਇਹੁ ਭਾ ਸਵਧਾਨ । ਚਢਹਿ ਤੁਰੰਗ ਬੀਰ ਬਲਵਾਨ ॥ ੧੭ ॥
ਦਯਾ ਰਾਮ ਉਪਜਨੇ ਇਸ ਨੰਦਾਦਸਮ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਰਹੈ ਅਨੇਦ । ਰਣ ਕੋ
ਕਰਹਿ ਕਥਾ ਤਬ ਆਵੈ । ਸ਼ੱਤੁ ਪਹਾਰੀ ਲਰ ਕਰਿ ਘਾਵੈ ॥ ੧੮ ॥
ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਜਾਨਿ ਨਿਜ ਅੰਤਗੋਯੇ ਜਹਾਂ ਬੈਠੇ ਭਗਵੰਤਾਹਾਬ ਜੋਟਿਕਰਿ
ਅਪਨਿ ਪ੍ਰਸੰਗ । ਭਨਨੇ ਸਕਲ ਹੀ ਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ॥ ੧੯ ॥ 'ਕਰਹੁ ਖੁਸ਼ੀ
ਮੇ ਪਰ ਇਸ ਕਾਲ । ਪ੍ਰਾਨ ਅੰਤ ਹੁਇ ਚਹਤਿ ਉਤਾਲ । ਪ੍ਰੋਹਤ ਮੈਂ ਹੋਂ
ਰਾਵਰ ਕੇਰਾ । ਚਹੈ ਦਾਨ 'ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ' ਬਡੇਰਾ ॥ ੨੦ ॥ ਜਿਸ ਤੇ
ਬਹੁਰ ਜਨੇਮ ਨਹਿ ਧਾਰੋਂ । ਕਰਮਫਾਸ ਸਗਰੀ ਨਿਰਵਾਰੋਂ । ਅਸ ਸਰੂਪ
ਮਹਿ ਦਿਹੁ ਸਮੁਝਾਈ । ਜਿਸ ਹਿਤ ਜੋਗੀ ਕਰਤਿ ਉਪਾਈ ॥ ੨੧ ॥ ਮਨ
ਬਿਸਰਾਮ ਪਾਏ ਨਹਿ ਧਾਵੈ । ਨਿਜ ਅਨੇਦ ਕੇ ਬਿਖੇ ਸਮਾਵੈ । ਇਸ
ਸੁਨਿ ਕੈ ਪ੍ਰੋਹਤ ਕੋ ਆਸੈ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਗੁਰ ਬਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸੈ ॥ ੨੨ ॥ 'ਜਾਤੀ
ਮਲਕ ! ਧੈਨ ਤੁਮ ਅਹੈ । ਤਨ ਹੇਤਾ ਕੋ ਤਮਾਗਨ ਚਹੈ । ਦੁਬਿਧਾ ਮਹਿ

^੧ਰਣ ਦੀ ਜਿਤ ਦੇ ਡੰਕੇ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਜਾਕੇ । ਨਾਮ 'ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ' ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਜੀ ਦੇ ਡੰਕੇ ਦਾ ਸੀ । * (ਉਹ) ਪੰਥ ਜੋ ਮੇਰਾ ਜਗ ਵਿਚ ਚੱਲੇਗਾ ਸੁਣੇਗਾ । * ਪਾ:-ਤੀਨ ।

ਮਨ ਬਿਗਰਜੇ ਸਦਾ । ਇਕਤਾ ਮਹਿ ਪਾਪਤਿ ਨਹਿ ਕਦਾ ॥ ੨੩ ॥
 ਨਿਜ ਸਰੂਪ 'ਤਨ ਕੋ' ਨਹਿ ਜਾਨਿ। ਜਨਮਤਿ ਅਰੁ ਇਹ ਬਿਨਸਨ ਵਾਨ।
 ਬਾਲਕ ਤਰੁਨ ਬਿਧ ਹੁਇ ਜਾਇ । ਅਹੈ ਪ੍ਰਣਾਮੀ^੧ ਏਵ ਉਪਾਇ^੨ ॥ ੨੪ ॥
 ਤਵ ਸਰੂਪ ਮਹਿ ਇਹੁ ਸਭਿ ਨਾਹਿ । ਸਦਾ ਏਕ ਰਸ ਜਾਨਹੁ ਤਾਹਿ ।
 ਤਨ ਤੋ ਸੁਖਮ ਅਹੈ ਰਿਖੀਕੀ^੩ । ਤਿਨ ਕੀ ਗਤਿ ਜਾਨਹੁ ਬਿਧਿ ਨੀਕੀ
 ॥ ੨੫ ॥ ਇਹੁ ਭੀ ਨਹਿ ਸਰੂਪ ਨਿਜ ਜਾਨਹੁ । ਇਕ ਤੋ ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ
 ਇਨ ਮਾਨਹੁ । ਸਭਿ ਕੋ ਇਕ ਸੁਭਾਵ ਨਹਿ ਅਹੈ । ਦੇਖਹਿ, ਮੁਨਹਿ,
 ਗੋਧ, ਰਸੁ ਲਹੈ ॥ ੨੬ ॥ ਤੁਵ ਸਰੂਪ ਮਹਿ ਇਹੁ ਕੁਛ ਨਾਹੀ । ਇਨ
 ਤੋ ਪਰੈ ਲਖਹੁ ਉਰ ਮਾਹੀ । ਜੋ ਸੈਕਲਪ ਵਿਕਲਪ ਉਠਾਵੈ । ਦੋਰਤਿ
 ਜਾਤਿ ਤੁਰਤ ਹਟਿ ਆਵੈ ॥ ੨੭ ॥ ਇਹੁ ਰਿਖੀਕ ਤੋ ਸੁਖਮ ਮਨ ਹੈ । ਸੁਧ
 ਅਸੁਧ ਹੋਤਿ, ਬੁਧਿ ਭਨਿ ਹੈ^੪ । ਮਨ ਤੋ ਬੁਲ ਪਾਨ ਜੋ ਅਹੈ । ਸੋ ਭੀ
 ਆਵਨ ਜਾਨੈ ਲਹੈ ॥ ੨੮ ॥ ਖਟ ਬਿਕਾਰ ਇਹੁ ਤੀਨਹੁ ਮਾਨੀ^੫ । 'ਜਨਮ
 ਮਰਨ' ਤਨ ਮਹਿ ਹੁਇ ਜਾਨੀ^੬ । 'ਛੁਧਾ, ਪਿਪਾਸਾ' ਪ੍ਰਾਣ ਧਰੀਤੇ 'ਹਰਖ,
 ਸ਼ੋਕ' ਮਨ ਕੋ ਲਖਿਯੇਤੇ ॥ ੨੯ ॥ ਇਨ ਤੋ ਭੀ ਸੁਖਮ ਤਵ ਰੂਪ । ਖਸਟ
 ਬਿਕਾਰਨਿ ਪ੍ਰਿਥਕ ਅਨੂਪ^੭ । ਸਦਾ ਅਚਲ ਨਹਿ ਆਵਤਿ ਜਾਇ । ਮਨ
 ਆਦਿਕ ਪ੍ਰੇਰਕ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੩੦ ॥ ਮਨ ਕੀ ਗਤਾਗਤੀ ਜੋ ਲਖੈ । ਸਭ
 ਤੋ ਨਜਾਰੇ ਸਭਿ ਕੋ ਬਿਖੈ । ਜਾਨਨੀਯ ਜੋ ਬੁਧਿ ਤੋ ਅਹੈ। ਬਿਸੈ ਰਿਖੀਕਾਨ
 ਕੋ ਨਹਿ ਲਹੈ ॥ ੩੧ ॥ ਸਭਿ ਤੋ ਨਿਕਟਿ ਸਭਿਨਿ ਤੋ ਦੂਰ । ਸਚਿਦਾਨੰਦ
 ਰਹਜੇ ਭਰਪੂਰ । ਜਿਸ ਅਲੰਬ ਕੋ ਲਹਿ ਸਮੁਦਾਇ । ਜੜ੍ਹ ਸਭਿ ਜੋ ਚੇਤਨ
 ਹੁਇ ਜਾਇ ॥ ੩੨ ॥ ਸੋ ਸਰੂਪ ਤੂੰ ਅਪਨੋ ਜਾਨਿ। ਨਿਰਬਿਕਾਰ ਅਬਿਨਾਸੀ
 ਮਾਨ । ਆਤਮ ਸੋ ਸਬੰਧ ਬੁਧਿ ਪਾਇ । ਨਹੀਂ ਵਾਸਤਵ, ਕਲਪਤ
 ਗਾਇ^੮ ॥ ੩੩ ॥ ਬੁਧਿ ਸੋ ਮਨ ਸਬੰਧ ਹੁਇ ਜਾਵੈ^੯ । ਮਨ ਸੋ ਇੰਦ੍ਰੀ
 ਤਿਮ ਹੀ ਪਾਵੈ। ਇੰਦ੍ਰੀ ਸੰਗ ਪਦਾਰਥ ਹੋਇ^{੧੦} । ਜਾਨੈ ਪਰੈ ਜਗਤ ਹੈ ਜੋਇ

^੧ਘਟਣ ਵਧਣ ਵਾਲਾ । ਬਦਲਣ ਵਾਲਾ [ਮਿਸ, ਪਰਣਾਮ] । ^੨ਇਉਂ ਉਤਪਤੀ (ਤੇ ਵਿਨਾਸ)
 ਵਾਲਾ ਹੈ । ^੩ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ । ^੪ਕਦੇ ਮੋਲਾ ਤੇ ਕਦੇ ਸਾਫ਼ ਹੋਂਦਾ (ਹਾਲਤਾਂ ਬਦਲਦਾ) ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ,
 ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਬੁਧੀਵਾਨ । ^੫ਤਿਨਾਂ, ਭਾਵ ਸਰੀਰ, ਪ੍ਰਾਣ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਛੇ ਵਿਕਾਰ ਮੰਨੇ ਹਨ ।
^੬ਜਾਣੇ । ^੭ਛੇ ਵਿਕਾਰਾਂ (ਜਨਮ ਮਰਨ, ਛੁਧਾ ਪਿਪਾਸਾ, ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ) ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਅਨੂਪਮ ਹੈ ।
^੮ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਬੁਧੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, (ਉਹ ਸੰਬੰਧ) ਵਾਸਤਵ ਨਹੀਂ ਕਲਪਤ ਹੈ ।
^੯ਬੁਧੀ ਨਾਲ ਮਨ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ^{੧੦}ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

॥੩੪॥ ਇੰਦ੍ਰੈ ਤੇ ਮਨ ਲੇਹੁ ਹਟਾਇ । ਉਰ ਅੰਤਰ ਹੀ ਰਾਖ ਟਿਕਾਇ* ।
 ਮਿਟਹਿ ਜਗਤ, ਆਤਮ ਸੋ ਮਿਲੈ । ਬਿਰਤਾ ਲਹੈ ਬਹੁਰ ਨਹਿ ਚਲੈ ॥
 ੩੫॥ ਇਸ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਬਖਾਨਾ ਦਿਜ ਉਰ ਅੰਤਰ ਕੀਨਸਿ ਧਰਾਨਾ ।
 ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਕਪਾਟ । ਰਾਗ ਦ੍ਰੋਸ਼ ਕੋ ਨਾਸਨੈ ਠਾਟੀ ॥ ੩੬ ॥
 ਦੁਬਿਧਾ ਕੀ ਸਾਂਕਰਾ ਛੁਟਿ ਗਈ ਬਿਤੀ, ਸਰੂਪ ਬਿਖੈ ਬਿਰ ਭਈ । ਅਪਨਿ
 ਰਿਦੈ ਮਹਿ ਅਚਰਜ ਜਾਨਾ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਰਸ ਭਾ ਅਨੰਦ ਮਹਾਨਾ ॥ ੩੭ ॥
 ਨੇਤ੍ਰ ਮੂੰਦ ਕਰਿ ਕੇਤਿਕ ਕਾਲ । ਲਖਨੈ ਰਿਦੈ ਮਹਿ ਅਦਭੁਤ ਖਸਾਲ ।
 ਬਹੁਰ ਗੁਰੁ ਬੈਠੇ ਢਿਗ ਹੋਰੇ । ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਗੁਨ ਜਾਨਿ ਬਡੇਰੇ ॥ ੩੮ ॥
 ਮਹਿਮਾ ਕਹੀ 'ਨ ਤੁਮ ਸਮ ਆਨ । ਕੋ ਉਪਮਾ ਮੈਂ ਕਰੈਂ ਬਖਾਨ । ਅਪਨੈ
 ਜਾਨਿ ਗਯਾਨ ਮੁਝ ਦੀਨਿ । ਜਿਸ ਕੋ ਜੋਗੀ ਸਕਹਿ ਨ ਚੀਨ' ॥ ੩੯ ॥

ਅੰਗ ੩੪ ਯੁਗ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਧਿਕਾਰੀ 'ਜਾਤੀ ਮਲਕ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਦੇਵ ਉਨ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੯ ॥

੫੦. [ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਗਮਨ । ਸੰਗਤ ਆਉਣੀ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਗਯਾਨ ਕੇ ਅੰਤ ਸਮਾਂ । ਢਿਗ ਚੀਨਿ ਗਮਨੈ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਦਯਾਰਾਮ ਸੰਗ ਲੀਨਿ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ 'ਸ੍ਰੀ
 ਪ੍ਰਭੂ ! ਮੈਂ ਅਬਿ ਤਜੋਂ ਸਰੀਰ । ਦਯਾਰਾਮ ਸੁਤ ਤੁਮਰੇ ਤੀਰ । ਗਹਿ ਭੁਜ
 ਕੇ ਰਾਖਹੁ ਨਿਜ ਪਾਸ । ਅਲਪ ਬੈਸ ਇਸ ਕੀ, ਸੁਖਰਾਸ ! ॥ ੨ ॥ ਇਕ
 ਅਲੰਬ ਰਾਵਰ ਕੇ ਅਹੈ ਨਹੀਂ ਅਪਰ ਕੋ ਜਾਚਨ ਲਹੈ' । ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਨੈ
 'ਹੋਹਿ ਬਡਭਾਗਾ । ਰਹੈ ਸਦਾ ਗੁਰ ਘਰ ਸੰਗ ਲਾਗਾ ॥ ੩ ॥ ਦਸਮ ਗੁਰੁ

* ਸੰਗਲੀ । ਚੌਰ ਦੀ ਜਾਚਨਾ ਨਾ ਵੇਖੇ ।

* ਇਸ ਇਸ਼ਟੇ ਨੂੰ ਵਾਚਨ ਗਯਾਨੀ ਭੁੱਲਕੇ ਮਨ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਵੇਠੇ ਇੰਦ੍ਰੈ ਅਧੀਨ ਹੋਏ
 ਗਯਾਨ ਦੇ ਦਾਵੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਇੰਦ੍ਰਿਆਂ ਤੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਲੈਣਾ ਤੇ ਅੰਦਰ ਟਿਕਾ ਲੈਣਾ
 ਤੇ ਹਿੱਲਣ ਨਾ ਦੇਣਾ, ਇਹ ਨਾਮ ਜਪੇ ਬਿਨਾਂ ਅਰ ਮੁੱਦਤਾਂ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਲਗੇ ਬਿਨਾਂ ਹੋ ਨਹੀਂ
 ਸਕਦਾ । ਇਹ ਘਾਲ ਹੈ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿੱਥੇ ਨੈਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਮੁੱਦਤਾਂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਦੇ
 ਅਭਿਆਸੀ ਸਨ ।

† ਫਿਰ ਦੂਸਰਾ ਭੇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਿਹਰ (ਯਾ ਪ੍ਰਸਾਦਿ) ਕੋਈ
 ਵਸਤੂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਿਰੀ ਅਕਲ ਨਹੀਂ ਸਾਨ ਚੜ੍ਹੀ, ਪਰ 'ਖੁਲ੍ਹੇ ਕਪਾਟ' ਪਰਦੇ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ
 ਤੇ ਰਾਗ ਦ੍ਰੋਸ਼ ਜੋ ਮਨ ਨੂੰ ਇੰਦ੍ਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਾਸ਼ ਹੋਏ । ਹਉਮੈ
 ਨੂੰ ਜਿਧਰੋਂ ਮੁਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਧਰ ਨੂੰ ਉਲਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਧਰੋਂ ਮੁਖ ਮਿਲੇ ਉਧਰੋਂ ਨਫਰਤ
 ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਕਥਨ ਮਾਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹਟਦੀ ਪਰੰਤੂ ਦ੍ਰਿੜ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਤੇ ਈਸ਼੍ਵਰ
 ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਲ ।

ਹੋਵੇਂ ਜਿਸ ਕਾਲਾ । ਦੇਗ ਤੇਗ ਕੇ ਧਨੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਮਚਹਿ ਘੋਰ ਸੰਘਰ
 ਭੁਟ ਲਰੈਂ । ਤਬਿ ਇਹ ਸਸਤ੍ਰ ਜੁਧ ਮਹਿ ਕਰੇ ॥੪॥ ਤਿਨਕੇ ਸੰਗ ਸਦਾ
 ਸੁਖ ਪਾਵੈ । ਜਸ ਬਿਦਤਹਿ ਜਗ ਮਹਿ ਨਰ ਗਾਵੈ । ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਸੁਨਤਿ
 ਹਰਖਾਯੋ । ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੋ ਸਦਨ ਸਿਧਾਯੋ ॥੫॥ ਕਰਿ ਸਨਾਨ ਪਾਵਨ
 ਹੁਇ ਗਯੋ । ਕੁਸ਼ ਪਰ ਪੌਢਿ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜਿ ਦਯੋ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬਹੁ
 ਮਨੁ ਜ ਪਠਾਏ । ਦਾਹਨ ਕੋ ਚੰਦਨ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੬ ॥ ਜਵ, ਤਿਲ, ਘ੍ਰਿਤ
 ਆਦਿਕ ਸਭਿ ਲਯਾਇ । ਰਚੀ ਚਿਤਾ ਪਿਖਿ ਪਾਵਨ ਥਾਇ । ਦਯਾ ਰਾਮ
 ਸਭਿ ਕੀਨਿ ਬਿਧਾਨ । ਕਰਜੋ ਭਸਮ ਤਨ ਪਿਤਾ ਸੁ ਠਾਨਿ ॥੭॥ ਗੁਰਪੁਰਿ
 ਕੋ ਪਹੁੰਚਜੋ ਸੁਖ ਪਾਇ । ਗੁਰ ਕੀ ਮਾਹਮਾ ਅਲਖ ਲਖਾਇ । ਜਥਾ ਜੋਗ
 ਜੋ ਕ੍ਰਿਯਾ ਪਿਛਾਰੀ । ਕ੍ਰਮਕ੍ਰਮ ਤੇ ਤਿਸ ਨੰਦ ਸੁਧਾਰੀ ॥ ੮ ॥ ਦਿਨ ਤ੍ਰੈਦਸ
 ਜਬਿ ਹੀ ਬਿਤਿ ਗਏ। ਭੋਜਨ ਦਿਜਨਿ ਬੰਦ ਕੋ ਦਏ । ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਹੇਤੁ
 ਵਥੁ ਆਨ । ਸੇਜਾਦਿਕ ਦੀਨੀ ਕਰਿ ਦਾਨ ॥ ੯ ॥ ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਭੇਜੀ
 ਦਸਤਾਰ । ਪਠਜੋ ਦੁਸ਼ਾਲਾ ਮੋਲ ਉਦਾਰ । ਅਧਿਕ ਦਰਬ ਤਿਹ ਸੰਗ
 ਪਠਾਯੋ । ਦਯਾ ਰਾਮ ਕੋ ਬਹੁ ਹਰਿਖਾਯੋ ॥੧੦॥ ਸ਼ੋਕ ਦੂਰ ਕਰਿ ਆਵਨ
 ਲਾਗਜੋ । ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਰਹੈ ਰਸੁ ਪਾਗਜੋ । ਪੁਨ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਭਏ
 ਬਿਤੀਤ । ਨਿਜ ਤਨ ਤਜਨ ਬਿਚਾਰਤਿ ਚੀਤ ॥੧੧॥—ਗੁਰਤਾ ਗਾਦੀ ਸ਼੍ਰੀ
 ਹਰਿਰਾਇ—ਚਹੈ—ਕਿਤਿਕ ਦਿਨ ਆਗੇ ਪਾਇ । ਜਿਸਤੇ ਕੋ ਨਹਿ ਕਰਹਿ
 ਬਿਖੇਰਾ—। ਅਲਪ ਬੈਸ ਪੌਤ੍ਰਾ ਨਿਜ ਹੋਰਾ ॥੧੨॥—ਇਕ ਤੋ ਧੀਰਮਲ ਬਛ
 ਖੇਟਾ । ਨਹਿ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰਹਿ ਲਖਿ ਕਰਿ ਛੋਟਾ। ਜਿਮ ਦਾਤੁ ਸੁਤ ਲਿਯ ਪਖ
 ਧਾਰੇ । ਤਥਾ ਮਸੰਦ ਨ ਲੋਹਿ ਬਿਗਾਰੇ ॥ ੧੩ ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਭਿ ਦੇਸ਼
 ਬੁਲਾਇ। ਸਭਿਹਿਨਿ ਮੈਂ ਬਿਠਾਇ ਹਰਿਰਾਇ । ਗੁਰਤਾ ਗਾਦੀ ਦੇਨੀ ਕਰੈਂ
 —। ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਧਰੈਂ ॥ ੧੪ ॥ ਦਿਯੋ ਹੁਕਮ ਜੇ ਨਿਕਟਿ

‘ਪਿਤਾ ਦਾ ਤਨ ਦਾਹ ਕੀਤਾ, ਿਹਣੇ ਥਾਂ । [ਸੁ+ਠਾਨ=ਥਾਉਂ] । (ਦਯਾ ਰਾਮ ਨੇ) ਦਾਨ
 ਦਿੱਤੀਆਂ । ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਸਿੱਖ ਹੈ ਜੁਕੇ ਿ, ਆਸ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਜਾਤੀ ਮਲਕ ਦੁਹਮ
 ਗਜਾਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ । ਅੰਕ ੮ ਵਿਚ ਕਵੀ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਗੁਰ ਪੁਰਿ ਕੋ
 ਪਹੁੰਚਜੋ ਸੁਖ ਪਾਇ’ ਵਸ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਦਗਤੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨੌਪੜ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਪ੍ਰੇਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਨ
 ਵੇ ਅਰਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਪੁਰ ਤੋਂ ਮੁੜ ਪ੍ਰੇਤ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਕੇ ਕ੍ਰਿਯਾ ਨਾਲ ਵੇਰ
 ਸਦਗਤਾਂ ਨੂੰ ਟੋਰਨਾ । ਯੋਸਾ ਕਰਨਾ ਅਵੇਗਯਾ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ।

ਲਿਖਾਰੀ। 'ਹੈ' ਮਸੰਦ ਗਨ ਦੇਸ ਮਝਾਰੀ। ਲਿਖਹੁ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ—ਸਭਿ ਆਵੈ
 । ਸੰਗ ਸੰਗਤਾਂ ਅਪਨੇ ਲਜਾਵੈ—' ॥ ੧੫ ॥ ਸਨਿ ਆਗਯਾ ਕਹੁ ਦੇਸ
 ਬਿਦੇਸ਼ । ਲਿਖਿ ਲਿਖ ਭੇਜੇ ਚਾਰ^੧ ਅਸੇਸ਼ । ਹੁਤੇ ਦੁਰ ਸੇ ਪ੍ਰਥਮ ਬੁਲਾਏ।
 ਧਨੀ ਮਸੰਦ ਬਿਲੰਦ ਸਬਾਏ ॥ ੧੬ ॥ ਜਾਇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਜਬਿ ਦਏ ।
 ਪਠਿ ਮਸੰਦ ਸਭਿ ਤਜਾਰੀ ਕਏ । ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ ਸੰਗਤਾਂ ਬਿੰਦ । ਅਰ ਲੇ
 ਗਰ ਕੀ ਕਾਰ ਬਿਲੰਦ ॥ ੧੭ ॥ ਕ੍ਰਮ ਕਰਿ ਪੰਥ ਓਲੰਘਤਿ ਆਏ । ਕੀਰਤ
 ਪਰਿ ਗੁਰ ਜਹਾਂ ਸੁਹਾਏ । ਬਿੰਦ ਅਕੋਰਨਿ ਅਰਪੈ ਆਗੇ । ਨੰਮੀ ਹੋਇ
 ਚਰਨ ਗੁਰ ਲਾਗੇ ॥ ੧੮ ॥ ਬਲਖ ਬਖਾਰਾ ਆਦਿਕ ਪੁਰਿ ਗਨ । ਪਸ਼ਚਮ
 ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਨਰ ਗਨ । ਸੰਗ ਮਸੰਦ ਲਏ ਮੁਲਤਾਨੀ । ਸਿਖ ਗਨ
 ਅਨਿਕ ਉਪਾਇਨ ਆਨੀ ॥ ੧੯ ॥ ਵੱਖਲ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਆਦਿ ਓਜੈਨ। ਚਲਿ
 ਪਹੁੰਚੇ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਲੈਨ । ਅੰਗ^੨ ਬੰਗ^੩ ਆਦਿਕ ਜੇ ਦੇਸ਼ । ਕੋਨ ਗਨਹਿ
 ਪਹੁੰਚੇ ਸੁ ਅਸੇਸ਼ ॥ ੨੦ ॥ ਵਸਤੁ ਅਨੂਠੀ^੪ ਮੋਲ ਬਡੇਰੀ । ਦੁਰਲਭ ਲੇ ਆਏ
 ਤਿਸ ਬੇਰੀ । ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨ ਬਸਤੁ ਅਜਾਇਬ । ਅਰਪਹਿ ਦਰਸ
 ਕਰਹਿ ਗੁਰ ਸਾਹਿਬ ॥ ੨੧ ॥ ਤਿਮ ਪੁਰਬ ਕੇ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਏ । ਢਾਕਾ
 ਆਦਿ ਦੇਸ਼ ਸਮੁਦਾਏ । ਪੁਰਿ ਪਟਲੇ ਆਦਿਕ ਸਿਖ ਜੇਈ। ਲਏ ਉਪਾਇਨ
 ਪਹੁੰਚੇ ਤੇਈ ॥ ੨੨ ॥ ਤਿਮ ਪਰਬਤ ਬਾਸੀ ਚਲਿ ਆਏ । ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿ
 ਗੁਬੰਦ ਦਰਸਾਏ । ਕੀਰਤਿ ਪਰਿ ਕੇ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ ਡੇਰੇ । ਆਨਿ ਸੰਗਤਾਂ
 ਕੀਨਿ ਘਨੇਰੇ ॥ ੨੩ ॥ ਬੇਦੀ, ਤੋਹਣ, ਭੱਲੇ ਜੇਈ । ਅਨੁਸਾਰੀ ਗੁਰ ਪਹੁੰਚੇ
 ਤੇਈ । ਜੰਗਲ^੫ ਦੇਸ਼ ਸੰਗਤਾਂ ਸੰਗ । ਭਗਤੁ ਗਯੋ ਰਿਦੈ ਗੁਰ ਰੇਗ ॥ ੨੪ ॥
 ਤਿਮ ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਸੰਗ ਅਨੇਕ ਗੁਰੂ ਸਿਖ ਲਜਾਯੋ ।
 ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਜੇ ਗਜਾਨੀ ਭਏ । ਗੁਰ ਤੇ ਮੰਜੀ ਪਦ ਕੋ ਲਏ ॥ ੨੫ ॥ ਸੋ ਸਭਿ
 ਆਏ ਗੁਰ ਕੇ ਦ੍ਰਾਹੇ । ਭਈ ਭੀਰ ਬਹੁ ਪੁਰਿ ਪਰਵਾਰੇ^੬ । ਦਰਸਨ ਕਰਹਿ
 ਅਕੋਰ ਚਢਾਵੈ । ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਪਾਵੈ ॥ ੨੬ ॥ ਮੱਦ ਦੇਸ਼
 ਲਵਪੁਰਿ ਤੇ ਆਵਿ। ਸਿਖ ਆਏ ਦੇਖੇ ਅਹਿਲਾਦ। ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰਨਿ ਤੇ ਮੰਜੀ
 ਲਹੇ । ਪੰਚਹੁ ਤੇ^੭, ਜੀਵਤਿ ਜੇ ਰਹੇ ॥ ੨੭ ॥ ਸੋ ਸਭਿ ਆਏ ਚਿਤਵਤਿ
 ਐਸੇ ।—ਗੁਰੁ ਨੈ ਕਰੈ ਏਕਠੇ ਕੈਸੇ?—। ਕਿਨਹੂੰ ਕਯੋਹੂੰ ਨ ਜਾਨੀ ਬਾਤ ।

^੧ਦੁਤ । ^੨ਭਾਗਲ ਪੁਰ ਵੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦਾ ਦੇਸ਼ । ^੩ਵੇਦਜਨਾਬ ਤੋਂ ਉੜੀਸਾ ਤਕ । ^੪ਵੰਗਲਾ ।

^੫ਅਨੇਖੀ । ^੬ਮਾਲਵਾ । ^੭ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ । ^੮ਪੰਜਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਤੋਂ । ^੯ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀ ।

ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਹੁਕਮ ਪਹੁੰਚਿ ਅਵਦਾਤਾ॥੨੮॥ ਦੇਸ ਦੁਆਬਾ ਪੁਨਹਿ ਪੁਆਧਾ।
 ਪੁਰਿ ਗਾਮਨਿ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਸਾਧ। ਆਨ ਪਹੁੰਚੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਿ ਮੈਂ।
 ਪੁਰਵਹਿ ਕਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਉਰ ਮੈਂ॥੨੯॥ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਵਾਸੀ
 ਸਮੁਝਾਈ। ਪਠੀ^੧ ਨੁਖਾ ਵਿਗ ਸਗਲ ਸੁਨਾਈ। ਧੀਰਮੱਲ ਨਿਜ ਸੁਤ ਕੋ
 ਆਨਹੁ। ਮਿਲਹਿ ਸਭਿਨਿ ਸੇਂ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਹੁ॥੩੦॥ ਸੁਨਿ ਗਮਨੀ
 ਤਬਿ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ। ਸੁਤ ਸੇਂ, ਜਾਇ ਮਿਲੀ ਹਿਤ ਧਾਰਿ। ਧੀਰਮੱਲ ਕੋ
 ਬਹੁ ਸਮੁਝਾਯੋ। ਅਬਿ ਗਮਨਹੁ ਤੁਝ ਗੁਰੁ ਬੁਲਾਯੋ॥੩੧॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ
 ਅਨੁਜ ਹੈ ਤੇਰੋ। ਤਿਸ ਪਰ ਗੁਰ ਕੋ ਦੁਖ ਬਹੁ ਤੇਰੋ। ਲਖੀ ਜਾਇ ਅਰੁ
 ਬਿਦਤੀਬਾਤ। ਤਿਸ ਕੋ ਗੁਰਤਾ ਦੇਂ ਅਵਦਾਤਾ॥੩੨॥ ਤੂੰ ਜੇ ਨਿਕਟਿ ਰਹੈਂ
 ਅਨੁਸਾਰੀ। ਜੇਸਟ ਭ੍ਰਾਤ ਮਹਾਂ ਮਤਿ ਧਾਰੀ। ਉਚਿਤ ਅਹੈਂ ਗਾਦੀ ਪਰ
 ਬੈਠਨਿ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਭਿ ਕੀਨਿ ਇਕੈਠਨਿ॥੩੩॥ ਬਿਕਰਹਨਿ ਤੁਝ
 ਕਜੇਂ ਬਨਿ ਆਵੈ। ਗੁਰ ਤੇ ਗੁਰਤਾ ਕਜੇਂ ਨਹਿ ਪਾਵੈਂ^੨। ਇਤਨਾਦਿਕ
 ਸਮੁਝਾਇ ਘਨੇਰਾ। ਧੀਰਮੱਲ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤਿਸ ਬੇਰਾ॥੩੪॥ ‘ਮੇ ਵਿਗ
 ਅਹੈ ਗ੍ਰੰਥ ਬਡਿਆਈ। ਤਿਸੀ ਜ਼ੋਰ ਲਜੇਂ ਗੁਰਤਾ ਪਾਈ। ਅਹੈ ਬਡਿਨ
 ਕੀ ਬਡੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਅਸ ਕੋ ਨਹਿ ਮਾਨੀ’॥੩੫॥ ਰਹਜੇ
 ਪ੍ਰਥਮ ਹੀ ਪ੍ਰਿਥਕ ਇਸੀ ਤੇ^੩। ਲੇ ਨ ਸਕੇ ਕੋ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਸੀ ਤੇ। ਤੁਰਕੈਸ਼ੁਰ
 ਸੇਂ ਮਮ ਬਨਿਆਈ। ਪੁਰਿ ਰਾਖੋਂ ਅਸਵਾਰ ਚਵਾਈ^੪॥੩੬॥ ਵੇਉਂ
 ਨੌਕਰੀ ਬਿਗਰੈ ਨਾਂਹੀ^੫। ਸੁਖ ਸੇਂ ਬਸੈਂ ਸਦਾ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ^੬। ਇਮ ਸੁਨਿ
 ਪੁਨ ਨੇਤੀ ਸਮੁਝਾਯੋ। ‘ਤੂੰ ਬਧਿਵਾਨ ਕਰਹਿ ਮਨ ਭਾਯੋ॥੩੭॥ ਤਉ
 ਬਿਚਾਰ ਹੋਰਿ ਮਨ ਮਾਂਹੀ। ਬਿਗਰਹਿ ਕਹਾਂ ਗਏ ਗੁਰ ਪਾਹੀ। ਗ੍ਰੰਥ ਨ
 ਛੀਨਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਜਿ ਧਰਿਹੋ। ਨਹਿ ਨਿਜ ਸੰਗ ਲਿਜਾਵਨ ਕਰਿਹੋ॥੩੮॥
 ਜੇ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਹਿ ਪਰ ਧਾਰਹਿ। ਗੁਰਤਾ ਗਾਦੀ ਪਰ ਬੈਠਾਰਹਿ। ਬਨਹਿ
 ਬਾਤ ਤੇ ਸਭਿ ਬਿਪਿ ਤੇਰੀ। ਜਿਤ ਕਿਤ ਪੁਜਾ ਹੋਇ ਘਨੇਰੀ॥੩੯॥
 ਜੇ ਤੁਵ ਅਨੁਜ ਪਾਇ ਬਡਿਆਈ। ਤਉ ਭਲੀ ਜਾਨਹੁ ਮਨ ਭਾਈ^੭। ਤੋਹਿ
 ਚਚੇ ਜੇ ਗੁਰਤਾ ਪਾਵਹਿ। ਰਿਸਹਿ ਗੁਰੂ ਤੋ ਦੁਹਿ ਨ ਬਿਠਾਵਹਿ^੮॥੪੦॥

^੧ ਖਰੜ, ਸਮਰਾਲਾ, ਸਿਰਹਿੰਦ ਆਦਿ ਦਾ ਇਲਾਕਾ। (ਅ) ਪਰਬਤਾਂ ਦੀ ਤਰਾਈ ਦਾ ਵੇਸ਼।
^੨ ਵੇਜੀ। ^੩ ਜੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇਗਾ। ^੪ ਇਹ ਵਾਸ। ^੫ ਪੁਰ ਵਿਚ (ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਪੱਤ ਚੜ੍ਹੇ) ਅਸਵਾਰ
 ਦੇਖਾਂਗਾ। ^੬ ਤਨਖਾਹ ਦਿਆਂਗਾ ਜੇ ਅਸਵਾਰ ਵਿਗੜਨ ਨਾਂ। (ਅ) ਮਾਹ ਨਾਲ ਨਾ ਵਿਗੜੇ। ^੭ ਤਾਂ
 ਬੀ ਭਲੀ ਤੇ ਮਨ ਭਾਂਵਦੀ ਜਾਵੇ। ^੮ ਵੇਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਿਠਾਵਣਗੇ।

ਯਾਂਏ ਸਮੁਝਿ ਚਲੈ ਗੁਰ ਪਾਸ। ਅਪਨਾ ਭਲਾ ਕਰੈ ਨਿਰਜਾਸ । ਅਨਗਨ
ਸੰਗਤਿ ਤਹਿ ਚਲਿਆਈ । ਨਿਕਟਿ ਪਿਤਾਮੇ ਲੇਹੁ ਪੁਜਾਈ ॥ ੪੧ ॥
ਫੇਰ ਨ ਫੇਰਿ ਸਰੈਗੋ ਕੋਊ । ਅਬਿ ਜੇ ਹੋਰਿ ਲੇਹਿਗੇ ਜੋਊ । ਗਾਵੀ ਵੇਹਿ
ਕਿਧੋਂ ਨਹਿ ਵੇਹਿ । ਨਿਜ ਪੁਜਵਾਵਨ ਬੈਠਿ ਕਰੇਹਿ ॥ ੪੨ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ
ਕਰਿ ਹੋਯਹੁ ਤਬਿ ਤਜਾਰ । ਭਈ ਸਕਾਰ ਭਯੋ ਅਸਵਾਰ । ਤੁਰਨ ਮਗ
ਚਲਿ ਆਇ ਪਹੁੰਚਾ । ਜਹਾਂ ਬਿਰਾਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਊਚਾ ॥ ੪੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਅਛਟਮ ਰਾਸੇ 'ਸੰਗਤ ਮਨੇਏ ਆਗਵਨ' ਪੁੰਨਿ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੦ ॥

੫੧. [ਧੀਰਮੱਲ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ] ।

ਵੇਹਗਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਨਿਕਟਿ ਹੈ ਧੀਰ ਮੱਲ ਕਰ ਬੰਦਿ । ਬੰਦਨ
ਕਰਿ ਅਰਬੰਦ ਪਦ ਬੈਠਨੇ ਮਾਨ ਬਿਲੇਦੈ ॥੧॥ ਭੋਪਈ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਨੇ
'ਕੁਸ਼ਲ ਸੇਂ ਅਹੈਂ ?' । ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਰਹਨਿ ਸੁਭ ਚਹੈਂ ?' । ਹਾਥ ਜੋਰਿ
ਭਰ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ । 'ਤੁਮਰੇ ਪੁਰਿ ਕੀ ਰੱਛਾ ਠਾਨੀ ॥ ੨ ॥ ਕਰਿ ਕੈ
ਸੰਧਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕੈ ਸੰਗਾਰਿਸ ਨਿਵਾਰ ਕਰਿ ਰਾਖਨੇ ਰੰਗ' । ਸੁਨਤਿ ਕਪਟ ਕੀ
ਬਾਤ ਬਡੇਰੀ । 'ਆਛੋ ਕਰਨੇ !*' ਕਹਨੇ ਤਿਸਬੇਰੀ ॥੩॥ ਡੇਰਾ ਕਰਿ ਤਬਿ
ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਈ । ਹੁਤੋ ਫਾਗੈ ਹੋਰੀ ਨਿਯਰਾਈ । ਨੇਰੇ ਪੁਰਿ ਗ੍ਰਾਮਨ ਕੋ
ਮੇਲਾ । ਆਯੋ ਦਰਸਨ ਕਰਨਿ ਸੁਹੇਲਾ ॥ ੪ ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਕਾਰ ਕਿਤਿਕ ਲੇ
ਆਏ । ਵਿਗ ਵਿਗ ਕੋ ਮੇਲਾ ਸਮੁਦਾਏ । ਖੇਲਤਿ ਫਾਗੈ ਸੰਗਤਾਂ ਸਾਰੀ ।
ਰੰਗ, ਗੁਲਾਲ, ਅੰਬੀਰਨਿ ਡਾਰੀ ॥੫॥ ਗਾਵਹਿ ਸ਼ਬਦ ਅਨੰਦ ਬਿਲੇਦੈ ।
ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਸਥਾਨ ਦਰਬੰਦੈ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਆਗਯਾ ਦੀਨਿ ।
'ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਮਹਿ ਦਿਨ ਤੀਨ ॥ ੬ ॥ ਤਿਸ ਦਿਨ ਹੈ ਹੈ ਦਰਸ ਹਮਾਰਾ ।
ਇਤਨੈ ਕਰਹੁ ਮੰਗਲਾ ਚਾਰਾ । ਏਕਮ ਦੂਜ ਰਹੈ ਪੁਨ ਮੇਲਾ । ਸਦਨ
ਜਾਇ ਸਭਿ ਫੇਰ ਸੁਹੇਲਾ ॥੭॥ ਨਿਕਟਿ ਦੂਰ ਕੇ ਨਰ ਸਭਿ ਰੋਕੇ ।
ਸੁਨਤਿ ਮੁਦਤਿ ਗੁਰ ਚਹਤਿ ਬਿਲੋਕੇ । ਸੰਗਤਿ ਬਿਖੇ ਮੇਵਰੋ ਸਾਰੇ ।
ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਕੋ ਉਚ ਉਚਾਰੇ ॥ ੮ ॥ ਧੀਰਮੱਲ ਸੁਨਿਕੈ ਚਿਤਵੈਤਾ ।—ਹੁਖ

*ਬੜੇ ਫੀਕਾਰ ਨਾਲ । *ਫਗਣ । *ਹੋਲੀ । *ਫੀਰ=ਪੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਫੀਰ । ਗੁਲਾਲ=ਪਾਣੀ, ਚਾਵਲ ਆਦਿ ਦੇ ਆਟੇ ਨਾਲ ਟੰਗਿਆ ਧੜਾ । ਅੰਬੀਰ=ਖੁਸ਼ਦੁਦਾਰ ਧੜਾ । ਕਿਤੇ ਗੁਲਾਲ ਨੂੰ ਬੀ ਕਹਿ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਘਸਾਏ ਹੋਏ ਵੰਦਨ ਦਾ ਧੂੜਾ ਗੁਲਾਲ ਤੋਂ ਕਸਤੂਰੀ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ [ਅੰ, ਅੰਬੀਰ] । *ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦਾ ਦਰ ਬੰਦ ਸੀ (ਕਿਉਂਕਿ) । *ਖੁਖੀ । *ਸੁਣਕੇ (ਹੁਕਮ) ਖੁਸ਼ ਹੋਏ (ਪਰ) ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਨੂੰ ਲੋਚਦੇ ਰਹੇ ।

*ਇਹ 'ਆਛੋ' ਵੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ ।

ਨਹਿ ਕਰਹਿ ਗੁਰੁ ਭਗਵੰਤਾ ਕਿਸੁ ਪੁੱਤੁ ਕੋ ਗੁਰਤਾ ਦੈਹੈ। ਕੈ ਮਮ ਅਨੁਜ
ਮਹਾਂ ਪਦ ਪੈਹੈ ॥ ੯ ॥ ਕਹੇ ਮਾਤ ਕੇ ਮੈਂ ਚਲਿ ਆਯੋ। ਸੰਗਤਿ ਬਿਖੈ
ਅਨਾਦਰ ਪਾਯੋ। ਪੂਜਾ ਅਲਪ ਹੋਇ ਹੈ ਮੇਰੀ। ਐਸੀ ਰੀਤਿ ਲੇਹਿ ਜਬਿ
ਹੋਰੀ ॥ ੧੦ ॥ ਗੁਰਤਾ ਦੇਹਿ ਤ ਮਮ ਰਹਿ ਆਵੈ। ਦੇਨੀ ਮੋਹੁ ਕਉ ਬਨਿ
ਆਵੈ। ਬਡੇ ਪੁੱਤੁ ਕੋ ਪੁੱਤੁ ਬਡੇਗੋਬਿੰਦਤ ਬਾਤ ਸਭ ਲਖਹਿ ਘਨੇਰੈ ॥ ੧੧ ॥
ਤਉ ਰਚੈ ਮੈਂ ਕੁਛ ਚਤੁਰਾਈ। ਜਿਸ ਤੇ ਸੰਗਤਿ ਲਖਹਿ ਬਡਾਈ।
ਪ੍ਰਥਮ ਪਿਤਾਮੇ ਤੇ ਪੁਜਵਾਵੈ*। ਬਿਰਿ ਮੰਜੀ ਪਰ ਹੁਇ ਦਿਖਰਾਵੈ ॥ ੧੨ ॥
ਗੁਰੁ ਅਛਤ ਜੇ ਲੇਉਂ ਅਕੋਰ। ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਸਿਖ ਬੰਦਹਿ ਕਰਿ ਜੋਰਿ ਸਦਾ
ਰਹੈਗੇ ਪੁਨ ਅਨੁਸਾਰੀ। ਪੂਜਾ ਕਰਹਿ ਸਦੀਵ ਹਮਾਰੀ* ॥ ੧੩ ॥ ਗੁਰ
ਨਿਕਸੈਰੋ ਪਰਸੋਂ ਬਾਹਿਰ। ਮੈਂ ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਬਿਰੋਂ ਬਿਰ ਜਾਹਿਰ। ਬੰਦ
ਉਪਾਇਨ ਆਨੀ ਸਭੈ। ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਅਰਪਹਿਗੇ ਤਬੈ ॥ ੧੪ ॥ ਗੁਰ ਸਮ
ਬਨ ਕੈ ਦੇਉਂ ਦਿਖਾਈ। ਜਿਸ ਤੇ ਮਾਨਤਿ ਰਹੈਂ ਸਦਾਈ—। ਸੰਗ
ਮਸੰਦਨਿ* ਮਸਲਤ ਕੀਨਿ। ਤਿਨਹੁਂ ਸਰਾਹਯੋ ‘ਤੂੰ ਮਤਿ ਪੀਨ’ ॥ ੧੫ ॥ ਸਦਾ
ਸੰਗ ਤਿਸ ਕੇ ਸੋ ਰਹੈਂ। ਗੁਰ ਬਿਗਰਹਿ ਤਿਮਹੀ ਨਿਤ ਕਹੈ*। ‘ਲਾਖਹੁ
ਸੰਗਤਿ ਅਬਿ ਚਲਿਆਈ। ਦੇਸ਼ਨਿਕੇ ਮਸੰਦ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੧੬ ॥ ਅਬਿਕੈ ਦੇਖੈ
ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਤਾਪੁ। ਪੁਨਹਿ ਭੇਟ ਲੇ ਪਹੁੰਚਹਿ ਆਪੂ’। ਨਿਸ ਮੈਂ ਇਮ ਨਿਸਚੈ
ਕਰਿ ਸੋਏ। ਜਾਗੇ ਸਕਲ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਹੋਏ ॥ ੧੭ ॥ ਮੁੱਠਾ ਚਮਰ* ਸੇਵਕਨਿ

*ਪਿਤਾਮੇ (ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੁਰੂ ਬੰਦ ਜੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਆਵਣ) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ (ਆਪ ਨੂੰ) ਪੁਜ-
ਵਾਵਾਂ। *ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਪੱਖੀ ਦੇ ਇਕ) ਮਸੰਦਾਂ ਨਾਲ। *ਤੂੰ ਬੜਾ ਬੁਧੀਵਾਨ ਹੈਂ। *ਗੁਰੂ ਜੀ
ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਵਿਗਾੜ ਹੋਵੇ ਤਿਵੇਂ ਦੀ ਨਿੱਤ (ਮਸੰਦ ਸਲਾਹ) ਦੇਵੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। *ਚੋਰ।

*ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਤੇ ਧੀਰਮਲ ਆਦਿ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ ‘ਪੂਜਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ੈ’ ਹੀ ਦਿੱਸਦੀ
ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਦ ਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਰੋਂ ਮਿਲਣਾ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਅਭੇਦ
ਵਰਤਣਾ, ਬਾਹਰ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਲਿਵ ਦਾਨ ਕਰਨੀ, ਵਿੱਛੁੜੇ ਮੇਲਣੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਦੁੱਖਾਂ ਮੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਿਹਰਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁੜਨਾ, ਦੁਖ ਦੁਖ ਆਪਣੇ ਤੇ ਖੋਲਣੇ, ਇਹ ਪਹਿਲੂ
ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪੈਂਦੇ। ਸੰਗਤ ਦੁਰਕਾਂ ਦੇ ਹਥੋਂ ਤਬਾਹ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਨਿਮਿਤ ਛੇਵੇਂ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰਾ ਜੰਗ ਦੇ ਏਦ ਸਹਾਣੇ ਤੇ ਬੀਰ ਰਸ ਨੂੰ ਦੁਰਜੀਤ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰਸ ਦੇ
ਪਹਿਰੇ ਤੇ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਉੱਚਾਪਨ, ਅਣਖ ਤੇ ਨਿਰਭੈਤਾ ਦਾ ਸੂਰਜ ਉਦਯ ਕੀਤਾ
ਪਰ ਧੀਰਮਲ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਦਬੋਲਗੀ ਮੰਨ ਲੈਣੀ ਸੋਚ ਲਿਆ ਸੀ, ਇਹ
ਬਾਤ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ਯ ਦੇ ਵਿਦੁੱਧ ਸੀ।

ਦੀਨਿ । ਬਡੇ ਪਖੰਡ ਰਚਨ ਤਬਿ ਕੀਨਿ।ਬੀਚ ਬਜ਼ਾਰ ਫਰਸ਼ ਕਰਿਵਾਯੋ।
 ਹੰਗ ਅਨੇਕ ਬਿਸਾਲ ਸੁਹਾਯੋ ॥੧੮॥ ਪਹਿਰਨੇ ਆਪ ਗਰੇ ਤਬਿ ਜਾਮਾ ।
 ਬਹੁ ਸੁਖਮ ਦੀਰਘ ਅਭਿਰਾਮਾ । ਕੰਚਨ ਦੇਡ ਚਮਰ ਸਿਰ ਫੇਰੈ । ਭੂਖਨ
 ਪਹਿਰੈ ਦਿਪਤਿ ਘਨੇਰੈ ॥ ੧੯ ॥ ਜਿਗਾ ਆਦਿ ਤੇ ਸ਼ੋਭਾ ਪਾਏ । ਗਯੋ
 ਆਪ ਜਹਿ ਫਰਸ਼ ਕਰਾਏ । ਦੀਰਘ ਸੁੰਦਰ ਡਸਿ ਮਸਨੰਦ । ਧਰਨੈ ਏਕ
 ਉਪਧਾਨੁ ਬਿਲੰਦ ॥ ੨੦ ॥ ਤਿਸ ਪਰ ਬੈਠਨੈ ਮੋਦ ਉਪਾਇ । ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ
 ਦਾਸ ਥਰੇ ਸਮੁਦਾਇ । ‘ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤੁਮ ਅੰਤਰਜਾਮੀ’ । ਕਰਹਿ
 ਕੁਸ਼ਾਮਤ ਕਹਿ ਕਹਿ ‘ਸ੍ਰਾਮੀ’ ॥੨੧॥ ਸਿਰ ਉਪਰ ਚੰਦੋਆ ਬਨਜੈ । ਰੇਸ਼ਮ
 ਡੋਰੈ ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ ਤਨਜੈ । ਬਿਚਰਤਿ ਇਤ ਉਤ ਸਿਖ ਸਮੁਦਾਏ । ਕਰਨੈ
 ਬਿਲੋਕਨਿ ਮੇਲ ਜੁ ਆਏ ॥੨੨॥ ਸਿੱਖਨ ਓਪਰੇ ਅਰੁ ਅਨੁਜਾਨੇ । ‘ਗੁਰ
 ਗੁਰ’ ਕਰਤਿ ਬੰਦਨਾ ਠਾਨੈ।ਨਿਜ ਨਿਜ ਡੋਰੇ ਮਹਿ ਤਬਿ ਜਾਇ।ਕਿਤਿਕ
 ਉਪਾਇਨ ਲਜਾਏ ਧਾਇ ॥ ੨੩ ॥ ਖਰੇ ਮੇਵਰੇ ਭਯੋ ਅਗਾਰੀ । ਲੈ ਧਨ
 ਕੋ ਅਰਦਾਸ ਉਚਾਰੀ । ਇਕ ਕੋ ਦਿਖਿ ਦੂਸਰ ਲੈ ਆਯੋ । ਅਰਪਹਿ
 ਗੁਰ ਕੇ ਸਮ ਲਖਿ ਪਾਯੋ ॥੨੪॥ ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਬਹੁ ਸਿਖ ਆਏ । ਅਰਪਨ
 ਕਰਨੈ ਦਰਬ ਸਮੁਦਾਏ । ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿ ਬਹੁ ਨਰ ਪਰਵਾਰੇ । ਇਕ
 ਆਵੈ ਇਕ ਜਾਹਿ ਸਿਧਾਰੇ ॥ ੨੫ ॥ ਸਵਾਜਾਮ ਦਿਨ ਜਬਿ ਲੈ ਚਰਨੈ ।
 ਬੈਠਨੈ ਆਪ ਪੁਜਾਵਨਿ ਕਰਨੈ । ਸੰਗ ਮਸੰਦ ਜਿ ਦਰਬ ਸੰਭਾਰੈ । ਮਹਿਮਾ
 ਸਿੱਖਨਨਿ ਮਹਿ ਬਿਸਤਾਰੈ ॥ ੨੬ ॥ ‘ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਹਿ ਇਸੈ ਗੁਰਿਆਈ ।
 ਬਹੁ ਸਨਮਾਨਤਿ ਲੀਨ ਬੁਲਾਈ । ਬਡੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਡੇਟੈ ਗੁਨ ਗਨ
 ਸਾਹਤ ਉਚਤ ਇਹੁ ਹੋਰੈ ॥ ੨੭ ॥ ਪੂਜਨੀਯ ਸਭਿ ਜਗ ਕੋ ਜਾਨਨੈ ।
 ਨਿਜ ਪਾਛੈ ਯਾਂਤੇ ਗੁਰ ਠਾਨਨੈ’ । ਸੁਨ ਸਿਖ ਜੇ ਅਨਜਾਨ ਮਹਾਨੇ ।
 ਅਰਪਹਿ ਧਨ ਕੋ ਬੰਦਨ ਠਾਨੈ ॥ ੨੮ ॥ ਸਵਾਜਾਮ ਥਰ ਹੂੰ ਪੁਨ
 ਗਯੋ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਭਿ ਠਾਨਤਿ ਭਯੋ । ਕਰਿ ਬਿਸਰਾਮ ਦੁਪਹਿਰਾ
 ਢਰਨੈ । ਨਿਕਟਿ ਗੁਰੂ ਕਿਨ ਜਾਇ ਉਚਰਨੈ ॥ ੨੯ ॥ ‘ਧੀਰਮਲ ਮੰਜੀ
 ਕੋ ਲਾਇ ਗੁਰਿਆਈ ਕੋ ਤੋਰ ਬਨਾਇ । ਬੈਠਿ ਪ੍ਰਾਤ ਤੇ ਬੀਚ ਬਜ਼ਾਰ ।
 ਪੁਜਵਾਯੋ, ਧਨ ਚਢਨੈ ਉਦਾਰ ॥੩੦॥ ਸਿੱਖ ਸੈਂਕਰੇ ਥਰ ਭੇ ਪਾਸ। ਲੇਹਿ
 ਉਪਾਇਨ ਕਾਰ ਅਰਦਾਸ । ਸਵਾਜਾਮ ਲਾਗ ਮੇਲਾ ਰਹਨੈ ।—ਇਹ ਗੁਰ
 ਹੁਇ—ਸਭਿਹਾਨ ਮਹਿ ਕਹਨੈ ॥ ੩੧ ॥ ਸਜਾਨੈ ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਜਿ ਸਜਾਨੈ ।

ਸੋ ਨਹਿ ਗਏ ਹਾਸ ਕੋ ਠਾਨੇ ।—ਤੀਨਹੁ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੁ ਪੋਤ੍ਰੇ ਦੋਇ । ਜਿਸ ਗੁਰ
 ਥਾਪਹਿ ਸੋ ਗੁਰ ਹੋਇ ॥ ੩੨ ॥ ਬਿਨ ਥਾਪਹਿ ਹਮ ਮਾਨੈ ਨਾਹੀ । ਨਹਿ
 ਪਹੁੰਚੇ ਇਮ ਲਖਿ ਮਨ ਮਾਂਹੀ^੧ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਹੋਯੋ ਛੋਭ । ਜਾਨੈ
 ਧੀਰਮੱਲ ਬਡ ਲੋਭ ॥ ੩੩ ॥—ਬੇ ਮਿਰਜਾਦ ਕਰਤਿ ਇਹੁ ਰਹਜੈ । ਸ੍ਰੀ
 ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਕਪਟ ਕਰਿ ਲਹਜੈ । ਅਬਹਿ ਹਕਾਰਜੈ ਕਾਰਨ ਔਰ । ਬਨ
 ਗੁਰ ਬੈਠੈ ਹੈ ਇਸ ਠੌਰ—॥ ੩੪ ॥ ਨਿਕਟਿ ਦਾਸ ਕੋ ਕਹਜੈ ਸੁਨਾਇ ।
 ‘ਅਬਿ ਕੇ ਜੇ ਬੈਠਾਹਿ ਕਿਸ ਥਾਇੰ । ਕਰਹੁ ਨਿਰਾਦਰ ਦੇਹੁ ਉਠਾਇ।ਪੁਰਿ
 ਤੇ ਵਹਿਰ ਕਰਹੁ ਸਹਿਸਾਇ’ ॥ ੩੫ ॥ ਇਮ ਦਾਸਨਿ ਸੋ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ ।
 ਰਹਜੈ ਜਾਮ ਦਿਨ ਭੇ ਸਵਧਾਨਾ । ਧੀਰਮੱਲ ਪ੍ਰਾਤੀ ਜਿਮ ਬੈਸਾ । ਸਜਿ
 ਤਨ ਬੇਸ ਬਨਾਯਹੁ ਤੈਸਾ ॥ ੩੬ ॥ ਤਿਸੀ ਥਾਨ ਪਰ ਬੈਠੈ ਆਨਿ । ਬਡ
 ਮਸਨੰਦ ਡਸਾਵਨਿ ਥਾਨ । ਨਿਜ ਪਰ ਚਮਰ ਫਿਰਾਵਨ ਕਰਿਹੀ । ਲੋਭ
 ਦਰਬ ਕੋ ਦੀਰਘ ਧਰਿਹੀ ॥ ੩੭ ॥ ਰਿਦੈ ਪ੍ਰਮੋਦਤਿ—ਮੈਂ ਗੁਰ ਬਨੈ ।
 ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਜੇ ਅਬਿ ਮਨੈ^੨ । ਬਹੁਰ ਨ ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ ਜਾਇ ।
 ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਕੇ ਸਿਖ ਪਿਖਿ ਸਮੁਦਾਇ—॥ ੩੮ ॥ ਇਸਤੇ ਆਦਿਕ ਰਿਦੈ
 ਬਿਚਾਰਤਿ।ਅਨਿਕ ਬਿਧਿਨਿ ਕੇ ਦੰਭ ਪਸਾਰਤਿ।ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਸਤਿਗੁਰ
 ਕੇ ਦਾਸ । ਬੈਠੈ ਸੁਨਿ ਪਹੁੰਚੇ ਤਿਸ ਪਾਸ॥੩੯॥ਸੰਗ ਮਸੰਦ ਅਪਰ ਨਰ
 ਜੇਈ । ਦਈ ਗਾਰ ਅਰੁ ਮਾਰੇ ਤੇਈ । ਕੇਤਿਕ ਕੀ ਪਗੀਆ ਗਿਰ ਪਰੀ ।
 ਕਿਤਿਕ ਪਲਾਇ ਗਏ ਤਿਸ ਘਰੀ॥੪੦॥ਛੀਨ ਚਮਰ ਸੋ ਦਯੋ ਬਗਾਇ ।
 ਦੂਰ ਕਰੈ ਉਪਧਾਨੁ ਉਠਾਇ । ਤਰਜਿ ਤਰਜਿ^੩ ਬਹੁ ਬਰਜਨ ਕਟੇ ।
 ਮਰਾ ਕਿਤਿਕ ਜਨ ਕੇ ਕਰ ਧਰੈ^੪ ॥੪੧॥ ‘ਸਤਿਗੁਰ ਅਛਤ, ਆਪ ਬਨ
 ਬੈਠੈ’ । ਠਗਹੁ ਸਿੱਖ ਹਿਤ ਦਰਬ ਇਕੈਠੇ । ਬਹੁਰ ਜਿ ਬੈਠਹੁ ਕਰਹੁ
 ਪਖੰਡ । ਮੁਸਕੈਂ ਖਾਂਧਿ ਦੇਹਿ ਬਹੁ ਦੇਡ ॥੪੨॥ ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਕੋ ਮਿਟਿ ਹੈ
 ਨਾਹੀ । ਸੰਕਟ ਸਹਹੁ ਕੈਦ ਕੇ ਮਾਂਹੀ^੫ । ਇੱਤਯਾਦਕ ਬਹੁ ਕਰਿ
 ਅਪਮਾਨਾ । ‘ਧੀਰਮਲ ਸੋ ਬਹੁਰ ਬਖਾਨਾ ॥੪੩॥ ‘ਜੇ ਨਿਜ ਭਲਾ ਚਹੈ
 ਚਢਿ ਜਾਵਹੁ । ਨਤੁ ਅਪਮਾਨ ਕਸਟ ਕੋ ਪਾਵਹੁ । ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਕੋ:—(ਬਰ

^੧ ਮੰਨਿਆਂ ਗਿਆ । ^੨ ਤਾੜ ਤਾੜ ਕੇ । ^੩ ਟੱਬ ਨਾਲ ਫੜਕੇ ਕਈ ਜਨ ਮਾਰੇ । ^੪ ਆਪ ਬਣ ਵੇਟੇ
 ਦੇ । ^੫ ਪਹਿਲਾ ਸਲੂਕ ਧੀਰਮਲ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਮੰਦਾਂ ਆਦਿਕਾਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

ਨਹਿ ਰਹੀਯਹਿ । ਅਬਿ ਹੀ ਉਠਿ ਮਾਰਗ ਕੋ ਲਹੀਯਹਿ' ॥ ੪੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਅਸ਼ਟਮ ਗਸੇ 'ਧੀਰਮਲ ਕੋ ਅਪਮਾਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਵੇਸ ਪੰਚਮਭੀ ਅੰਸੂ ॥ ੫੧ ॥

੫੨. [ਹੋਲੀ ਖੇਲਨਾ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਅਧਿਕ ਨਿਰਾਦਰ ਪਾਇ ਕੈ ਧੀਰਮਲ ਦੁਖ ਹੀਯ । ਸਭਿ
ਸੰਗਤਿ ਮੈਂ ਬਿਦਤ ਭੇ ਬੇਮਿਯਾਦ ਜਿਮ ਕੀਯ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ
ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਸਿੱਖ ਸਜਾਨੇ:-। 'ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਸਮ ਕੈ ਕਪਟ ਮਹਾਨੇ । ਅਪਨੋ
ਜਾਨਿ ਛਿਮਾ ਗੁਰ ਧਰੈਂ । ਇਹੁ ਤਿਨ ਤੇ ਕੁਛ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਕਰੈ ॥੨॥ ਪਾਤੀ
ਲਿਖਤਿ ਰਿਪੁਨਿ ਸੋਂ ਰਹਜੈ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੋ ਨੈਕ ਨ ਲਹਜੈ। ਬਹੁਰ ਸੰਗ
ਨਹਿ ਆਵਨਿ ਕੀਨਾ । ਗ੍ਰਿਥ ਦੁਰਾਇ ਸਦਨ ਮਹਿ ਲੀਨਾ ॥੩॥ ਤਉ
ਨ ਸਤਿਗੁਰ ਰਿਸ ਉਰ ਭਏ। ਅਪਨੋ ਜਾਨਿ ਛਿਮਾ ਕਰਿ ਗਏ। ਅਬਿ ਕਜੈ
ਹੂੰ ਕਰਿ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰਾ । ਨਿਸ਼ਭਰ* ਹੈ ਪਖੰਡ ਇਹ ਧਾਰਾ ॥੪॥ ਕੋ
ਜਾਨੈ ਗੁਰ ਕਹਾਂ ਰਜਾਇ। ਕਹਾਂ ਕਰਹਿ ਨਹਿ ਜਾਨੀ ਜਾਇ'। ਇਤਨਾਦਿਕ
ਸਭਿ ਬਿਖੈ ਬਿਤੰਤ । ਕਹੈਂ ਸਨੈਂ ਬਹੁ ਸਿੱਖ ਮਿਲੰਤਿ ॥੫॥ ਧੀਰਮਲ
ਇਮ ਲਖਿ ਅਪਮਾਨਾ । ਚਿੰਤਾ ਸਲਿਤਾ ਬਹਜੈ ਮਹਾਨਾ । ਨਹਿ ਅੰਤਰ
ਪੁਨ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਜੈ ਆਇ । ਵਹਿਰ ਜਾਇ ਹਯ ਲੀਨਿ ਮੰਗਾਇ ॥੬॥ ਚੰਦ
ਏਕਲ ਹੀ ਤੁਰਤ ਪਯਾਨਾ । ਖਰੋ ਜਾਇ ਕੋਸਕ' ਇਕ ਥਾਨਾ । ਸਰਬ
ਸਮਾਜ ਹਕਾਰਨ ਕੀਨਿ । ਪਛੁਤਾਵਤਿ ਤਹਿ ਮੇਲ ਸੁ ਲੀਨਿ ॥੭॥
ਦੁਖੀ ਹੋਇ ਭਾ ਸਲਿਤਾ ਪਾਰ । ਗਿਨਤੀ ਅਨਗਨ ਮਨਹਿ ਮਝਾਟ ।-ਮੈਂ
ਜਨਨੀ ਭਾਖੇ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਜਿਸ ਤੇ ਮਹਾਂ ਅਨਾਦਰ ਪਾਯੋ ॥੮॥ ਪੂਰਬ,
ਕੋ ਜਾਨਤਿ, ਕੋ ਨਾਹੀ' । ਭਯੋ ਕੁਜਸੁ ਅਬਿ ਸਭਿ ਦਿਸ਼ ਮਾਂਹੀ । ਦੁਰ
ਦੁਰ ਕੇ ਹੁਤੇ ਮਸੰਦ । ਸੰਗ ਸੰਗਤਾਂ ਜਿਨ ਕੇ ਬੰਦ ॥੯॥ ਭਾ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ
ਸਕਲ ਨੇ ਜਾਨਾ । ਬਿਗਰਿ ਗਯੋ ਮਮ ਕਾਜ ਮਹਾਨਾ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਪੂਜਾ ਹੋਇ
ਨ ਮੇਰੀ । ਦਿਯੋ ਨਿਕਾਰਿ ਕਹੈਂ ਇਸ ਬੇਰੀ'-॥੧੦॥ ਇਤਨਾਦਿਕ
ਤਿਸ ਕੋ ਪਛੁਤਾਵਾ । ਕਹੈਂ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਜੋ ਦੁਖ ਪਾਵਾ । ਰਿਦੈ ਬਿਸੁਰਤ
ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ । ਬਹਜੈ ਜਾਇ ਬਹੁ ਚਿੰਤ ਮਝਾਰ ॥੧੧॥ ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ
ਮਹਿ ਲਾਖਹੁ ਦਾਸ । ਸੰਗ ਮਸੰਦ ਸੰਗਤਾਂ ਰਾਸ । ਧੀਰਮਲ ਕੋ ਕਪਟ
ਕੁਢਾਲੀ । ਸਭਿ ਮਹਿ ਬਿਦਤੀ ਕਿਯ ਜੁ ਕੁਚਾਲੀ† ॥੧੨॥ ਤੀਨਹੁ ਸਤਿ-

*ਇਕ ਕੋਸ ਤੇ । †ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ । * (ਲੋਕੀ) ਕਿਹਾ ਕਰਨਗੇ
ਕਿ 'ਉਸ ਵੇਲੇ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ) ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਸੀ' । *ਪਾ:-ਨਿਡਰ । †ਪਾ:-ਕਜਾ ਕਿਯ ਚਾਲੀ ।

ਗੁਰੁ ਕੇ ਸੁਤ ਧੀਰ। ਗੁਨ ਗਨ ਸਹਿਤ ਸੁ ਲਾਇਕ ਬੀਰ। ਸਭਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ
ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਹਾਰੈਂ। ਸੇਵਾ ਬਿਖੈ ਨੰਮਤਾ ਧਾਰੈਂ ॥ ੧੩ ॥ ‘ਦੇਖਹਿ ਗੁਰੁ
ਕਹਾਂ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰੈਂ। ਰਿਦੈ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਸੰਸੈ ਧਰੈਂ।’ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਦੁਖ ਜਾਨੈ
ਪੂਰੈ। ਲਘੁ ਪੌੜੇ ਪਰ ਕਰੁਨਾ ਵਰੈਂ ॥ ੧੪ ॥ ਇਹ ਬਡ ਢੀਠ ਆਪ ਗੁਰ
ਬਨੈ। ਬਹੁਰ, ਨਿਕਟਿ ਕੁਛ ਨਾਂਹਿ ਨ ਗਿਨੈ। ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਸਮ ਅਬਿ
ਭਯੋ ਨਿਰਾਲਾ। ਰਹੈ ਨ ਮੇਲ ਗੁਰੁ ਘਰ ਨਾਲਾ ॥ ੧੫ ॥ ਜਾਨੀ ਪਰੈ
ਬਿਗਾਰ ਉਠੈ ਹੈ। ਗੁਰੁ ਸੰਗ ਦ੍ਰਿਤ ਅਧਿਕ ਉਪਜੈ ਹੈ। ਤੁਰਕਨ ਸੋਂ ਮੇਲੀ
ਬਹੁ ਬਨੈ। ਪਦ ਉਚੈ ਸੁ ਮਨੋਰਥ ਹਨੈ ॥ ੧੬ ॥ ਇੰਤਜਾਇਕ ਬਹੁ
ਆਪਸ ਮਾਂਹੀ। ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਕਹੈ ‘ਧਿਕ ਤਾਂਹੀ’। ਇਮ ਦਿਨ ਦੋਨਹੁ
ਬਹੁਰ ਬਿਤਾਏ। ਖੇਲਤਿ ਹੋਰੀ ਮਿਲਿ ਹੁਲਸਾਏ ॥ ੧੭ ॥ ਗਾਵੈਂ ਸ਼ਬਦ ਮੋਦ
ਚਹੁ ਕੋਦ। ਬਰਸਤਿ ਰੰਗ, ਗੁਲਾਲ ਪਯੋਦ^੧। ਫਾਗ ਦਯੋਸ ਕੋ ਕੀਨਸਿ
ਭਜਾਰੀ। ਨਿਕਸਨ ਕੀਨਿ ਵਹਿਰ ਗੁਰ ਭਾਰੀ ॥ ੧੮ ॥ ਫਰਸ ਬਿਸਾਲ
ਕਰਾਯਹੁ ਚਾਰੂ। ਸੁਭਟ ਮਿਲੇ ਸਭਿ ਆਯੁਧ ਧਾਰੂ। ਪੁਨ ਸੁੰਦਰ ਮਸਨੈਦ
ਬਿਲੇਦ। ਕਰੀ ਭਸਾਵਨ ਰੰਗ ਅਮੰਦ^੨ ॥ ੧੯ ॥ ਪੁਨ ਉਪਧਾਨੁ ਮਹਾਨੋ
ਆਨਾ। ਗਿਰਦਾ ਬਸਤ੍ਰ ਬਰਣ ਬਰ ਨਾਨਾ^੩। ਸਭਾ ਬਿਸਾਲ ਰਾਖਿ
ਮੈਦਾਨਾ^੪। ਫੁਲਨ ਮਾਲਾ ਰਚਤਿ ਸੁਜਾਨਾ ॥ ੨੦ ॥ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਬਿਸਦ
ਮਹਿਦ ਬਪੁ ਪਾਈ^੫। ਨਿਕਸੇ ਚਾਚਰ ਹੋਤੁ^੬ ਗੁਸਾਈ^੭। ਕੰਚਨ ਦੰਡ ਧਰੇ
ਜਿਨ ਹਾਥ। ਦਿਸ ਦਾਇੰ ਆਗੇ ਕੁਛ, ਨਾਥ^੮ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁੰਦਰ ਚਮਰ
ਦੁਰਾਵਤਿ ਪਾਛੇ। ਗਹਜੇ ਹਾਥ ਭਾਨੇ ਕਹੁ ਆਛੇ। ਮੰਦ ਮੰਦ ਮੁਸਕਾਵਤਿ
ਆਏ। ਕਮਲ ਬਿਲੋਚਨ ਕੋ ਬਿਕਸਾਏ ॥ ੨੨ ॥ ਸਵਾ ਗਿਲਸਤ^੯
ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਉਚੇ। ਬੋਲਤਿ ਦਿਪਤ ਦਸਨ ਦੁਤਿ ਸੂਚੇ। ਭੁਜਦੰਡਨਿ ਜਨੁ
ਸੁੰਭ ਪ੍ਰਚੰਡੇ। ਜਿਨ ਤੇ ਖੰਡ ਖੰਡ ਰਿਪੁ ਦੰਡੇ ॥ ੨੩ ॥ ਮੁਕਤਾ ਮਾਲ
ਬਿਸਾਲ ਸੁਹਾਈ। ਬੀਚ ਬੈਡੂਰਜ^{੧੦} ਬਹੁ ਛਬਿ ਪਾਈ। ਆਯੁਧ ਬਿਨਾ ਆਇ

^੧ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ (ਧੀਰ ਮਲ ਨੇ) ਕਿ (ਮੇਰੇ) ਪਾਸ ਤਾਂ ਕੁਛ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਭਾਵ ‘ਗੁਰੁ ਸ਼ਕਤੀ’
ਤੇ ਖਾਲੀ ਹਾਂ। ^੨ਦਰ ਦੋਇਆ। ^੩ਦੋਲ ਵਤ ਬਰਸਵੇ ਹਨ। ^੪ਹੁਣੇ ਰੰਗ ਵਾਲੀ। ^੫ਸਿਰਹਾਣੇ
ਵੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਬਸਤ੍ਰ (ਭਾਵ ਗਿਲਾਫ) ਸੁੰਭਟ ਤੇ ਨਾਨਾ ਰੰਗਾਂ ਦਾ। ^੬ਸਭਾ ਵਰੀ ਹੈ, ਵਿਚ
ਦਾਨ ਦੋਇਆ। ^੭ਅਤੀ ਉੱਜਲ ਸਰੀਰ ਤੇ ਪਾਛੇ। ^੮ਹੋਲੀ ਫਾਸੇ। ^੯ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜੀ
ਵੇ ਸਜੀ ਤਰਫ ਤੇ ਅਗੇ (ਚੋਬਦਾਰ) ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਦੇ ਵੰਡ ਫੜੇ ਹਨ।
^{੧੦}ਸਵਾ ਗਿੱਠ। ^{੧੧}ਲਸਨੀਆਂ ਨੇ [ਮਿਸ; ਵੈਦੂਰਜ] ਵੇਖੇ ਸਫਾ ੩੧੬੩, ਪ੍ਰਯਾਜ ਅੰਕ ੭।

ਬਿਰ ਭਏ । ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਤੇ ਨੀਮੀ ਬਿਰ ਬਿਏ ॥ ੨੪ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸੁਧਿ
 ਸਿਖ ਇੰਦ ਮਸੰਦ । ਆਏ ਧਰੇ ਅਕੋਰ ਬਿਲੇਦ । ਅਨਿਕ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇਸਨਿ
 ਦੇਸ । ਬਹੁ ਮੋਲੀ ਲੇ ਵਸਤੁ ਅਸੈਸ ॥ ੨੫ ॥ ਅਰਨ ਬਰਣ ਅਰੁ ਪੀਤ
 ਬਿਸਾਲੇ । ਕੇਤਿਕ ਪਿਚਕਾਰੀ ਜੁਤਿ ਚਾਲੇ । ਅਲਤਾ ਬੰਦ ਗੁਲਾਲ
 ਅੰਬੀਰ । ਲੇ ਕਰਿ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭੇ ਸਿਖ ਤੀਰ ॥ ੨੬ ॥ ਪ੍ਰਥਮੈ ਚਰਨ ਸਰੋਜਨ
 ਬੰਦਹਿ । ਆਗੇ ਧਰਹਿ ਅਕੋਰ ਬਿਲੇਦਹਿ । ਉਡਤਿ ਗੁਲਾਲ ਘਟਾ ਜਨੁ
 ਹੋਈ । ਰੰਗ, ਬੰਦ ਬਰਖਤਿ ਹੈ ਸੋਈ ॥ ੨੭ ॥ ਜਨੁ ਸੰਧਾ ਮਿਲਿਬੈ ਕਹੁ
 ਆਈ । ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਮੁਖ, ਚੇਦ ਸੁਹਾਈ । ਮਿਲਜੈ ਗੁਲਾਬ ਗੁਲਾਲ
 ਉਡੇਤਾ । ਖੇਲਤਿ ਹੋਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਜਗਕੰਤਾ ॥ ੨੮ ॥ ਛੁਟਤਿ ਅੰਬਰੀਨ ਮੂਠ
 ਬਡੇਰੀ । ਦੁਹਿ ਦਿਸਿ ਹੈ ਕਰਿ ਹੋਲੀ ਗੋਰੀ । ਹੋਲੀ ਖੇਲ ਛੁਟਤਿ ਪਿਚਕਾਰੀ
 ਭਰਿ ਭਰਿ ਮੂਠ ਸਾਮ੍ਹਰੇ ਛਾਰੀ ॥ ੨੯ ॥ ਬੰਦ ਮਸੰਦ ਸੰਗਤਾਂ ਸੰਗ । ਖੇਲਤਿ
 ਫਾਗ ਡਾਰਿ ਬਹੁ ਰੰਗ । ਦੇਖਤਿ ਸਭਿ ਮਨ ਮੁਦਤਿ ਬਿਸਾਲਾ । ਪਰਜੈ
 ਬਦਨ ਪਰ ਜਮਜੈ ਗੁਲਾਲਾ ॥ ੩੦ ॥ ਸਭਿ ਕੇ ਬਰਣ ਲਾਲ ਹੁਇ ਗਏ ।
 ਚਿੱਤ੍ਰਤਿ ਬਸਤੁ ਬਚਿੱਤ੍ਰਤਿ ਭਏ । ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਬਹੁ ਕਰੇ ਬਿਲਾਸਾ ।
 ਸਿੱਖ ਮਸੰਦ ਮਿਲੇ ਗਨ ਦਾਸਾ ॥ ੩੧ ॥ ਰਿਦੇ ਮੁਦਿਤਿ ਸਭਿ ਕੇ ਹੁਇ
 ਰਹੇ । ਕੁਸ਼ਲ ਪੁਸ਼ਨ ਸਭਿਹਿਨਿ ਸੋਂ ਕਹੇ । ਬੰਦ ਮਸੰਦ ਜਿ ਸਿਖ
 ਪਰਧਾਨੇ । ਕਰ ਜੈਰਤਿ ਨਿਜ ਸ਼ੇਖ ਬਖਾਨੇ ॥ ੩੨ ॥ ਮਹਾਂ ਦਿਵਾਨ ਲਗਜੈ
 ਦੁਤਿ ਪਾਵਤਿ । ਸ਼ਬਦ ਰਬਾਬੀ ਮੁੰਦਰ ਗਾਵਤਿ । ਗੁਰ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਮੇਲ
 ਸੁਹੇਲਾ । ਦੁਹਿ ਲੋਕਨ ਕੋ ਜਹਿ ਮੁਦ ਮੇਲਾ ॥ ੩੩ ॥ ਦਰਸਨ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ
 ਬਲਿਹਾਰੀ । ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸੁਖਦ ਉਦਾਰੀ । ਸਵਾਪਹਿਰ ਸਤਿਗੁਰ ਤਹਿ
 ਬਿਰੇ । ਦਾਸ ਅਨੇਕ ਉਧਾਰਨਿ ਕਰੇ ॥ ੩੪ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਦਾਸਨਿ ਪਰ
 ਡਾਰਤਿ । ਬਹੁਰ ਉਠਨਿ ਕੀ ਇੱਛਾ ਧਾਰਤਿ । ਪੂਰ ਕਾਮਨਾ ਕਰਿ ਸਭਿ
 ਕੇਰੀ । ਅੰਤਰ ਸਦਨ ਗਏ ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥ ੩੫ ॥ ਕਰਿ ਸ਼ਨਾਨ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਲ
 ਔਰ । ਬੈਠਤਿ ਭੇ ਸੋਢੀ ਸਿਰਮੌਰ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਈ ।
 ਜਾਮ ਰਹੀ ਜਾਗੇ ਗੋਸਾਈ ॥ ੩੬ ॥ ਏਕ ਦਿਵਸ ਪੁਨ ਅਵਰ ਬਿਤਾਯੈ ।
 ਤਿਥੀ ਦੂਜ ਕੋ ਸਮਿਯੈ ਆਯੈ* । ‘ਬੀਚ ਬਜ਼ਾਰ ਸਬੰਡਲ’ ਉਚੈ । ਰਚਹੁ
 ਫਰਸ਼ ਦੀਵਾਨ, ਨਰ ਮੁਚੈ ॥ ੩੭ ॥ ਤਨਹੁ ਚਾਨਣੀ ਚਾਰਹੁ ਕੋਨ । ਤਰੈ

*ਦੇਲਾ ਕਰਕੇ, ਪ੍ਰਕਾਰੇ । *ਬੜੇ ਪ੍ਰੀਤ । *ਬੜੇ ।

*ਪਾ:-ਸਮਾ ਦੁ ।

ਚੰਦੋਵਾ ਬਾਂਧਹੁ ਤੈਨ । ਸਰਬ ਸਮਾਜ ਸੁ ਚਾਰੁ ਨਵੀਨ । ਤਜਾਰੀ ਕਰਹੁ
ਬਿਲਮ ਤੇ ਹੀਨ' ॥ ੩੮ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾਸਨਿ ਕੇ ਸਾਬ । ਹੁਕਮ
ਬਖਾਨਜੇ ਜਗ ਗੁਰ ਨਾਥ। 'ਕਰਹੁ ਸੁਨਾਵਨਿ ਸਭਿ ਕੇ ਡੇਰੇ। ਆਇ ਮੰਪੂਰਨ
ਸਭਾ ਸ ਹੋਰੇ' ॥ ੩੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੱਖੇ ਆਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਹੋਲੀ ਖੇਲਨਿ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ
੯੪ ਪੰਚਮਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੨ ॥

੫੩. [ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ]

ਏਹਗਾ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਫਿਰਜੋ ਨਕੀਬ ਤਬਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਕੇ ਮਾਂਹਿ। ਰਾਇਜੋਧ
ਕੈ ਸੁਧ ਦਈ, ਅਪਰ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਪਾਹਿ ॥ ੧ ॥ ਬੋਧਈ ॥ 'ਆਜ ਲਗਹਿ
ਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ । ਸਗਰੇ ਆਵਹੁ ਸਭਾ ਮਝਾਰ । ਰਾਉ ਰੰਕ ਸੰਗਤਿ ਕੇ
ਸਾਰੇ । ਆਇ ਲਹੈ ਦਰਸਨ ਸੁਖ ਸਾਰੇ' ॥ ੨ ॥ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਕੇ ਚਹੁੰਦਿਸਿ
ਡੇਰੇ । ਗਨ ਮਸੰਦ ਜੁਤਿ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇਰੇ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਸੁਧ ਕਹੀ
ਪ੍ਰਕਾਰ । 'ਸੁਨਿ ਪਹੁੰਚਹੁ ਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ' ॥ ੩ ॥ ਬੀਚ ਬਜ਼ਾਰ ਸਬੰਡਲ
ਚਾਰੁ । ਉਪਰ ਫਰਸ਼ ਭਯੋ ਵਿਸਿ ਚਾਰੁ । ਸੇਤੁ ਚਾਂਦਨੀ ਕਰੀ ਲਗਾਵਨਿ।
ਤਨਜੋ ਬਿਤਾਨ ਮਹਾਨ ਸੁਹਾਵਨ ॥ ੪ ॥ ਝਾਲਰ ਜ਼ਰੀ ਝਲਕਤੀ ਝੁਲਤਿ ।
ਕੁਸਮ ਜ਼ਰੀ ਕੇ ਜਥਾ ਪ੍ਰਫੁਲਤਿ । ਰੇਸ਼ਮ ਡੋਰਨ ਤੇ ਬਹੁ ਤਨਜੋ ।
ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੇ ਸੁੰਦਰ ਬਨਜੋ ॥ ੫ ॥ ਦਿਪਤਿ ਅਮੰਦ^੧ ਦੀਹ ਮਸਲੇਦ^੨। ਧਰਿ
ਉਪਰ ਉਪਧਾਨੁ ਬਿਲੇਦ । ਲਗਜੋ ਮੋਲ ਬਹੁ ਸੋਭਤਿ ਆਛੇ। ਕਾਰੀਗਰਨਿ
ਕੀਨਿ ਮਨ ਬਾਂਛੇ ॥ ੬ ॥ ਭਯੋ ਤਜਾਰ ਸੁਧ ਜਥੈ ਸੁਨਾਈ । ਉਠਿ ਪ੍ਰਭੁ
ਗਮਨ ਕਰਜੋ ਤਿਸ ਥਾਈਂ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੰਗ ਨਿਜ ਲੀਨਿ । ਮ੍ਰਿਦੁਲ
ਸਰੂਪ ਸੁ ਬੈਸ ਨਵੀਨ ॥ ੭ ॥ ਸੂਰਜ ਮਲ, ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰਾਕਰੇ ਹਕਾਰਨ
ਤਿਹਠਾਂ ਸਾਦਰ । ਅਣੀਰਾਇ ਜੁਤਿ ਸਭਿ ਚਲਿ ਆਏ। ਨਿਜਨਿਜ ਦਾਸ
ਸੰਗ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੮ ॥ ਭਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਬਿਧ ਕੀ ਅੰਸ਼ । ਜੋ ਹੋਏ ਸਿੱਖੀ
ਅਵਤੰਸ਼^੩। ਲੇ ਕਰਿ ਸਾਬ ਨਾਥ ਤਹਿ ਗਏ। ਬੰਦਤਿ ਗਾਦੀ ਬੈਠਤਿ ਭਏ
॥ ੯ ॥ ਚਮਰ ਚਾਰੁ ਚੰਚਲ ਚਤੁਰਾਈ । ਢੋਰਤਿ ਹੰਸਨਿ ਸਮਤਾ ਪਾਈ ।
ਸੂਰਜਮੁਖੀ^੪ ਲੀਨਿ ਨਿਜ ਖਰੇ । ਜਨੁ ਸੂਰਜ ਦੂਸਰ ਬਿਧਿ ਕਰੇ ॥ ੧੦ ॥
ਰਾਇਜੋਧ ਤਬਿ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਯਹੁ। ਸੁਭਟ ਸਮੁਹਨਿ ਕੇ ਸੰਗ ਲਜਾਯੋ ।
ਚਰਨ ਸਰੋਜਨਿ ਕੇ ਕਰਿ ਨਮੋ । ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਬੈਠਜੋ ਤਿਹ ਸਮੋ ॥
੧੧ ॥ ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਜੋਧਾ ਗਨ ਭਾਰੇ । ਸਾਂਭ ਚਲਿ ਆਏ ਆਯੁਧ ਧਾਰੇ ।

^੧ ਮੁਹਣੀ । ^੨ ਮਸਨਦ, ਹੋਈ [ਮ. ੩, ਮਸਨਦ] । ^੩ ਸਿਖੀ (ਵਿਚ) ਸਿੱਟਮਣ । ^੪ ਪੇਖਾ ।

ਜੈ ਜਿਸ ਦੇਸ ਮਸੰਦ ਬਿਲੇਦ। ਸੰਗ ਸੰਗਤਾਂ ਲੈ ਕਰਿ ਬੰਦ ॥ ੧੨ ॥
 ਪਹੁੰਚਤਿ ਭੇ ਸਭਿ ਸਭਾ ਮਝਾਰੇ। ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਮੋ ਸੁ ਦਰਸਨ ਨਿਹਾਰੇ।
 ਪੁਰਿ ਕੇ ਪੰਚ ਜਿ ਨਰ ਪਰਧਾਨ। ਸਰਬ ਹਕਾਰੇ ਕਰਿ ਸਨਮਾਨ ॥ ੧੩ ॥
 ਸੁੰਦਰ ਪਰਮਾਨੰਦ ਅਨੰਦਤਿ। ਬੈਠੇ ਆਇ ਗੁਰੁ ਕੋ ਬੰਦਤਿ। ਚੋਬਦਾਰ
 ਲੈ ਕੰਚਨ ਆਸੇ। ਖਰੇ ਭਏ ਗਨ ਅੰਗੁਯ ਪਾਸੇ ॥ ੧੪ ॥ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਮਹਿ
 ਦਿਵਾਨ ਭਰਿ ਗਯੋ। ਸਭਿ ਸਮਾਜ ਤਹਿ ਆਵਤਿ ਭਯੋ। ਸ਼ਬਦ ਰਬਾਬੀ
 ਇਕ ਦਿਸਿ ਗਾਵੈ। ਚਾਰਨ, ਭਾਟ ਕਬਿੱਤ ਸੁਨਾਵੈ ॥ ੧੫ ॥ ਤੀਨਹੁ
 ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਿਠਾਏ ਤੀਰਾਸ਼ੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਰ ਬੀਰਪੈਸੇ ਪੰਚ ਨਾਲਿਯਰ
 ਏਕ। ਕਹਿ ਮੰਗਵਾਯੋ ਜਲਧਿ ਬਿਬੇਕ ॥ ੧੬ ॥ ਸਾਹਿਬ ਭਾਨੇ ਸਭਿ
 ਬਿਧਿ ਜਾਨੀ। ਪਠਾਏ ਦਾਸ ਤਜਾਰੀ ਨਿਜ ਠਾਨੀ। ਕੇਸਰ ਚੰਦਨ ਕੋ
 ਘਸਵਾਇਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਲਈ ਮੰਗਵਾਇ ॥ ੧੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਦੇਖਿ
 ਬਖਾਨਾ। ‘ਉਠਹੁ ਪ੍ਰਥਮ ਅਬਿ ਸਾਹਿਬ ਭਾਨਾ!’ ਇਮ ਕਹਿ ਆਪ ਉਠੇ
 ਗੁਰ ਪੂਰੇ। ਪੌਤ੍ਰ ਬਿਲੋਕਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਰੂਰੇ ॥ ੧੮ ॥ ਤੀਨ ਪ੍ਰਦਛਨਾ ਫਿਰ
 ਕਰਿ ਦੀਨੀ। ਪੈਸੇ ਪੰਚ ਨਾਲਿਯਰ ਲੀਨੀ। ਖਰੇ ਹੋਇ ਧਰਿ ਭੇਟ ਅਗਾਰੀ।
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ ॥ ੧੯ ॥ ਪੁਨ ਸਾਹਿਬ ਭਾਨੇ ਕਿਯ ਟੀਕਾ।
 ਕੀਨਸਿ ਕੁਲ ਸੇਵੀ ਮਹਿ ਨੀਕਾ। ਪੁਨ ਸਭਿ ਸੋ ਗੁਰ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ।
 ‘ਮਮ ਸਮ ਅਬਿ ਜਾਨਹੁ ਹਰਿਗਾਇ’ ॥ ੨੦ ॥ ਸਗਲ ਮਸੰਦਨਿ ਪਿਖਿ
 ਸੁਨਿ ਬੈਨ। ਅਦਭੁਤ ਰਸ ਤੇ ਫੁੱਲਜਤਿ ਨੈਨ। ‘ਦੇਹਿ ਅੰਤ ਗੁਰ ਕੋ
 ਪਹਿਚਾਨੈ। ਜਿਸ ਤੇ ਤਖਤ ਦੇਨਿ ਕੋ ਠਾਨੈ ॥ ੨੧ ॥ ਪਰਮੇਸੁਰ ਕੀ
 ਅਚਰਜ ਬਾਤ। ਵੇਖਹੁ ਕਹਾਂ ਭਈ ਬੱਖਸ਼ਾਤ। ਗੁਰਤਾ ਉਚਿਤੈ ਸ੍ਰੀ
 ਗੁਰਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰਥਮ ਪੁਲੋਕ ਪੰਥ ਕੋ ਲਿੱਤਾ ॥ ੨੨ ॥ ਬਡ ਪੌਤ੍ਰ ਕੀਨਸਿ ਕ੍ਰਿਤ
 ਖੋਟੇ। ਮਾਲਿਕ ਤਖਤ, ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਛੋਟੇ। ਤੀਨਹੁ ਸੁਤ ਵਿਗ ਬੈਠੇ ਰਹੇ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਪਰਮਪਦ ਲਹੇ ॥ ੨੩ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਸਕਲ ਮਸੰਦ ਸੁ
 ਸੰਗਤਿ। ਉਠੇ ਸੁ ਭੇਟ ਦੇਨਿ ਤਜਿ ਪੰਗਤਿ। ਕੀਨਿ ਤਿਲਕ ਕੇਸਰ ਬਰ
 ਚੰਦਨ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਠਾਨੀ ਬੰਦਨ ॥ ੨੪ ॥ ਪ੍ਰਥਮ ਉਪਾਇਨ
 ਸਾਹਿਬ ਭਾਨਾ। ਹੀਰੇ ਜੜਤੀ ਜਿਗਾ ਮਹਾਨਾ। ਮੁਕਤਾਗੁਛੀਨ ਕਲਗੀਸੇਗਾ।
 ‘ਮਨੈ ਵੇ ਵੀਡੇ, ਚੋਬਾਂ।’ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ। ‘ਏਸਾਵਲੀ ਉਚਾਟਨ ਵਾਲੇ।’ ਸੁਟ ਕੀਤਾ (ਤਿਲਕ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿਗਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ)। ‘ਤਖਤ ਵੇ ਮਾਲਕ ਹੋਏ।’ *ਪਾ:-ਅਦਭੁਤ ਦਰਸਤਿ।

ਧਰੀ ਸੀਸ ਪਰ ਦਿਪਤਿ ਉਤੰਗ ॥ ੨੫ ॥ ਚੇਚਲ ਬਾਜੀ ਬਾਜ਼ ਬਿਸਾਲਾ ।
 ਅਰਪਨ ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਤਤਕਾਲਾ । ਬਿੰਦ ਮਸੰਦ ਬਿਲੋਕਨਿ ਕੀਨਿ ।
 ਜਥਾ ਜੋਗ ਭੋਟਨਿ ਸਭਿ ਦੀਨਿ ॥ ੨੬ ॥ ਧਨ ਪਟ ਭੂਖਨ ਚਪਲ ਤੁਰੰਗ ।
 ਅਰਪਿ ਅਰਪਿ ਬੰਦਹਿ ਕਰ ਬੰਦਿ।ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਚਲਿਬੋ ਪਰਲੋਕ । ਯਾਂਤੇ
 ਸਭਿ ਕੇ ਚਿਤ ਮਹਿ ਸ਼ੋਕ ॥ ੨੭ ॥ ਅਭਿਥੇਕਨ^੧ ਪਿਖ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ।
 ਰਿਦੈ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦੈ ਪਾਇ । ਬਹੁਤ ਬਿਚਾਰਿ ਸੋਚਤੇ ਸੋਚਨਿ । ਕਰਹਿ
 ਬਿਲੋਕਨਿ ਜੁਗ ਭਵਮੋਚਨ^੨ ॥ ੨੮ ॥ ਤਿਸਛਿਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਅਗਾਰੀ ।
 ਲਗੇ ਅੰਬਾਰ ਸੁ ਵਸਤੁ ਉਦਾਰੀ । ਰਾਇਜੋਧ ਤਬਿ ਪੰਚ ਤੁਰੰਗ । ਦਈ
 ਵਸਤੁ ਅਰ ਕੁਛ ਧਨ ਸੰਗ ॥ ੨੯ ॥ ਭਗਤੁ, ਬਹਿਲੋ, ਰੂਪਾ ਆਦਿ । ਗੁਰ
 ਕ੍ਰਿਤ ਹੋਰਿ ਭਯੋ ਅਹਿਲਾਦ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਉਠਕਰਿ ਗ੍ਰੀਵਨਿਵਾਈ । ਅਰਪਿ
 ਉਪਾਇਨ ਕੋ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੩੦ ॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਆਗਨਾ ਮਾਨੇ ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਗੁਰੁ ਸਮ ਜਾਨੇ । ਤਤਛਿਨ ਜੋਤਿ ਦਿਪੀ ਅਧਿਕਾਈ ।
 ਬਦਨ ਸਦਨ ਦੁਤਿ ਰਹਜੇ ਸੁਹਾਈ^੩ ॥ ੩੧ ॥ ਅਤਿ ਸਮਰਥਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
 ਭਈ । ਹਤਨਿ ਤਿਲੋਕੀ ਅਰੁ ਉਪਜਈ^੪ । ਇਮ ਦੇ ਕਰਿ ਗੁਰਤਾ ਬਾਡ-
 ਆਈ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਨੰਦ ਉਪਾਈ ॥ ੩੨ ॥ ਸਭਿ ਮਸੰਦ ਅਰੁ ਸੰਗਤ
 ਬਿਖੈ । ਗੁਰੁ ਬਨਾਇ ਪੈਤ੍ਰ ਦਿਸ਼ਿ ਪਿਖੈ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਤਿ ਬਹੁ ਪ੍ਰੇਮ ਉਪਾਵੈ ।
 ਸਭਿ ਕੋ ਕਹਿ ਕਹਿ ਅੰਗੁ ਨਿਵਾਵੈ ॥ ੩੩ ॥ ਭਾਟ ਨਕੀਬ ਸੁਜਸੁ ਕੋ
 ਕਹੈ । ਦਰਬ ਬਿਭੂਖਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਲਹੈ । ਧਨ ਗਨ ਦੀਨਿ ਰਬਾਬੀ
 ਗਾਵਤਿ । ਬਿੱਪੁ ਆਦ ਸਗਰੇ ਬਿਤ ਪਾਵਤਿ ॥ ੩੪ ॥ ਇਮ ਉਤਸਾਹਿ
 ਬਿਸਾਲ ਭਯੋ ਹੈ ।—ਸਪਤਮ ਗੁਰ ਬਡ ਤਖਤ ਲਿਯੋ ਹੈ—। ਜਥਾ ਜੋਗ ਕਰਿ
 ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ । ਬਿਦਤ ਬਿੰਦ ਮਹਿ ਕੀਨਿ ਬਿਲੰਦ^੫ ॥ ੩੫ ॥ ਪੁਨ ਉਠਿ
 ਕਰਿ ਗਮਨੇ ਨਿਜ ਥਾਨ।ਪੈਤ੍ਰ ਸੰਗ ਲੀਨਿ ਗਹਿ ਪਾਨ । ਜਾਇ ਪ੍ਰਵੇਸੇ ਸੁਭ

^੧ਤਿਲਕ ਵੇਰਾ । ^੨ਸਿਸਾਰ ਤੋਂ ਛੁਡਾਵਣ ਵਾਲੇ ਦੋਹਾਂ (ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਤੇ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਵਲ ਵੇਖਦੇ ਹਨ । ^੩ਛੋਡਾ ਦਾ ਘਰ (ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ
 ਦਾ) ਮੁਖ ਸੁਹਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ^੪ਤਿਲੋਕੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਜਿਵਾਲਨ ਦੀ ਸਤਿਆ । ^੫ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ
 (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ) ਪ੍ਰਗਟ ਤੇ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ । *ਇਹ ਆਤਮ ਸਤਿਆ ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਗਟ
 ਮੰਡਲਾਂ ਤੇ ਬਖਸ਼ੀ । ਇਹ ਸਭ ਤਾਕਤਾਂ ਉਤੇ ਹੁਕਮ ਹੈ ਸੀ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਿਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਧੀਰਮਲ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਆਦਿਕ 'ਗੁਰੂ' ਨਹੀਂ ਬਣ
 ਸਕੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਆਤਮ ਬਲ ਤੋਂ ਮੌਖਣੇ ਸੇ ।

ਘਰ ਮਾਂਹਿ । ਬੈਠਿ ਪ੍ਰਯੋਕ ਬਿਠਾਏ ਪਾਹਿ ॥ ੩੬ ॥ ਸੰਗਤਿ ਅਰੁ ਮਸੰਦ
ਉਠਿ ਚਾਲੇ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਉਰ ਛੁਭਤਿ ਬਿਸਾਲੇ । ‘ਸਤਿਗੁਰ ਤਨ
ਤਜਾਗਨ ਕੇ ਚਹਾ । ਤੋ ਇਹ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰੀ ਸਭਿ ਮਹਾਂ’ ॥ ੩੭ ॥ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ
ਆਪਸ ਮਹਿ ਬਹੁ ਕਹੈ । ‘ਲਘੁ ਪੈਤ੍ਰੇ ਗੁਰਤਾ ਸਭਿ ਲਹੈ । ਤੀਨੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਛੁਭ
ਹੀ ਰਹੇ । ਜੇਸਟ ਪੈਤ੍ਰਾ ਕਛੁ ਨ ਲਹੈ ॥ ੩੮ ॥ ਗੁਰ ਤਨ ਤਜਨਿ ਬਿਲੰਬ
ਨ ਹੋਈ’ । ਆਦਿ ਕੁਟੰਬ ਲਖਨੈ ਸਭਿ ਕੋਈ । ਤੇਜ ਬਿਸਾਲ ਜਿਨਹੁ
ਬਿਰਧਾਯਹੁ । ਪੀਰੀ ਮੀਰੀ ਤਖਤ ਬਨਾਯਹੁ ॥ ੩੯ ॥ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਦੇਸ਼ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇਸ਼’ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਚਨਾ ਨਾਮ ਭੀਨਪੋਸਣੀ ਅੰਸੁ ॥ ਪੌੜ ॥

ਪੌੜ. [ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਮਲ ੨ ਮਾਤਾ ਮਰਵਾਹੀ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਧ ਕੇ ਸੁਨਤਿ ਕੁਟੰਬ ਸਭਿ ਚਿੰਤਾ ਕੇ ਬਸਿ ਹੋਇ ਬਹੁਤ ਬਿਸੁਰਤਿ
ਦੁਖੀ ਮਨ ਬਿੱਪੈ ਦੁਹਿਬਧਿ ਜੀਏ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਭਈ ਛੁਭਤਿ
ਉਰ, ਸੁਨਿ ਮਰਵਾਹੀ । ਜਿਸ ਕੇ ਹਿਤ ਹੋਯੋ ਕਿਮ ਨਾਹੀ ॥ ੨ ॥ ਮੋਹ ਪੁੱਤ੍ਰ
ਉਚਤੀ ਸਭਿ ਬਾਤ । ਧਾਰਾਤ ਗੁਨਾਨ ਰਿਦਾ ਅਵਦਾਤ ॥ ੩ ॥ ਲਾਖ
ਅਵਕਾਸ ਗੁਰੁ ਢਿਗ ਆਈ । ਬੰਠਿ ਆਪਨੀ ਬ੍ਰਿਥਾ ਸੁਨਾਈ । ‘ਮੇ ਸੁਤ
ਮਹਿ ਕਜਾ ਅਵਗੁਨ ਜਾਨਾ’ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਰਾਖਨੈ ਛੁਭ ਸੁਜਾਨਾ ॥ ੪ ॥ ਰਾਵਰ
ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਸਦਾ । ਮਾਨਾਤ ਰਹਨੈ ਹੁਕਮ ਜਦ ਕਦਾ । ਜਿਸ ਕੇ ਚਿਤ
ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਰਹਨੈ । ਅੰਤ ਸਮੈ ਲੋ ਕੁਛ ਨਾਹ ਲਹਨੈ ॥ ੫ ॥ ਕਹਾਂ
ਕਰਹਿਗੇ ਰਾਵਰਿ ਪਾਛੈ । ਕਿਮ ਗੁਜਰਾਨ ਚਲਾਵੈ ਆਛੈ । ਘਰ ਕੇ ਖਰਚ
ਅਨਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਆਬ ਲੋ ਆਪ ਲੋਤਿ ਸਭਿ ਸਾਰਾ ॥ ੬ ॥ ਜਗ ਗੁਰ
ਸਾਭਿ ਤੇ ਅਹੋ ਬਡੇਰੇ । ਦੋਤ ਉਪਾਇਨ ਲੋਕ ਘਨੇਰੇ । ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਪ ਕ ਜੇ
ਇਮ ਰਹੈ ਦੋਖਾਹ ਨਰ ਤਬਿ ਕਜਾ ਜਸ ਕਹੈ ॥ ੭ ॥ ਪਰਾਹ ਮੰਦ ਇਨ ਕੀ
ਗੁਜਰਾਨ । ਤਬਿ ਇਹ ਕਹਾਂ ਕ੍ਰਿਤਿ ਕੋ ਠਾਨ । ਆਬ ਲੋ ਸੀਖੇ ਨਾਹਿ ਕੁਛ
ਕਰਿਬੈ । ਪਿਤਾ ਸਮੁੱਥ ਉਦਾਰ ਬਿਚਾਰਬੈ ॥ ੮ ॥ ਇਹ ਮਾਲਕ ਬ ਪੁੱਤ੍ਰ
ਤੁਮਾਰੇ । ਸਾਭਿ ਬਿਧਿ ਛੁਛੇ ਰਾਖਿ ਲਚਾਰ ॥ ੯ ॥ ਕਹਾਂ ਕਰਹੈ ਅਬਿ ਦੇਹੁ
ਬਤਾਇ । ਜਥਾ ਜੀਵਕਾ ਏਹ ਚਲਾਇ ॥ ੧੦ ॥ ਪੈਤ੍ਰਾ ਮਾਲਕ ਆਪ ਬਨਾਯਹੁ

‘ਦੇਵ’ ਗਲਾ (ਭਾਵ ਪੈਤ੍ਰੇ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਵਣਾ) ਪ੍ਰਤਿਕੂਲ
ਦੁਖੀਆਂ । ੧ ਜਿਸ ਦੇ ਮਤਲਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਵੇਂ ਬਾ ਨਾ ਹੋਈ । ੨ ਉੱਜਲ । ੩ (ਆਪ ਜੀ ਦੇ) ਅੰਤ
ਸਮੇਂ ਤਕ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਲਿਆ । ੪ ਗੁੰਬ [ਫਾਂ, ਲਾਚਾਰ] । *ਪਾ:-ਪਧਾਰੇ, ਪੁਨਾ:-ਚਲਾਏ ।

ਗੁਰਤਾ ਦੇ ਕਰਿ ਬਹੁ ਬਿਦਤਾਯਹੁ । ਚਚੇ ਸ਼ਰੀਕਨਿ ਕੋ ਮਨ ਜਾਨਹਿ ।
 ਕਿਮ ਹਰਿਰਾਇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਠਾਨਹਿ' ॥੯॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਖਾਨੀ।
 'ਕਜੋਂ ਚਿੰਤਾ ਚਿਤ ਕੀਨਿ ਮਹਾਨੀ । ਮਤਸਰ ਆਦਿ ਤਜਾਗ ਉਰ ਦੀਜੈ ।
 ਨਹੀਂ ਛੋਡ ਕੋ ਮਨ ਮਹਿ ਕੀਜੈ॥੧੦॥ ਗੁਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਜਿ ਸਿਦਕ ਕਮਾਵੈਂ ।
 ਤਿਨ ਪਰਵਾਹਿ ਨ, ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਪਾਵੈਂ । ਦੁਹਿ ਲੋਕਨ ਕੇ ਸੁਖ ਕੋ ਲੇਤਿ ।
 ਕਮੀ ਨ ਕੋਈ ਰਹੈ ਨਿਕੇਤ ॥ ੧੧ ॥ ਇਹੁ ਗੁਰ ਕੇ ਸੁਤ ਸਭਿ ਕਿਛੁ
 ਲਾਇਕ । ਸਕਲ ਸੰਗਤਾਂ ਚਰਨ ਮਨਾਇਕ । ਇਨ ਕੋ ਕਹਾਂ ਰਹੈ
 ਪਰਵਾਹੁ । ਸਰਬ ਪਦਾਰਥ ਹੂੰ ਘਰ ਮਾਂਹੁ ॥ ੧੨ ॥ ਗੁਰਤਾ ਕੀ ਦੀਰਘ
 ਬਡਿਆਈ । ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਕਰ ਅਹੈ ਸਦਾਈ* । ਜੋ ਲਾਯਕ ਸੋਈ ਇਸ
 ਪਾਵੈ । ਨਹਿ ਉਪਾਇ ਤੇ ਕਿਮ ਬਨਿ ਆਵੈ ॥ ੧੩ ॥ ਸੁਤ ਪੋਤ੍ਰ ਆਦਿਕ
 ਪ੍ਰਿਯ ਜੋਇ । ਨਹੀਂ ਸਮਰਥ ਲੇਯਬੇ ਕੋਇ । ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰਨਿ ਕੋ ਚਿਤਵੈਂ
 ਨਾਹੀਂ' । ਸਕਲ ਕੁਟੰਬ ਹੁਤੋ ਤਿਨ ਪਾਹੀ॥੧੪॥ ਦੇਖਜੋ ਉਚਿਤ ਦਾਸ ਕੋ
 ਦਈ । ਪ੍ਰਿਯ ਸਨਬੰਧੀ ਕਿਨਹੁ ਨ ਲਈ' । ਸੁਨਿ ਮਰਵਾਹੀ ਰਿਸ ਉਰ
 ਭਾਰੀ ।—ਕਰਹਿ ਬਾਰਤਾ ਟਾਰਨਵਾਰੀ ॥ ੧੫ ॥ ਇਨ ਕੋ ਤਨ ਤਜਾਗਨਿ
 ਕੋ ਸਮੈ । ਪਾਛੇ ਕੋਨ ਮਾਨਿ ਹੈ ਹਮੈਂ । ਪਤਿ ਪਰ ਹੀ ਹਮਰੋ ਭਰਵਾਸਾ ।
 ਇਨਤੇ ਭੀ ਅਬਿਭਏ ਨਿਰਾਸਾ॥੧੬॥ ਪਤਿ ਕੇ ਜੀਵਤਿਵਹਿਰ ਸਿਧਾਉਂ । ਕੋ
 ਅਬਿ ਵਸਤੁ ਇਨ੍ਹੋ ਤੇ ਪਾਉਂ—। ਇਮ ਬਿਚਾਰਿ ਚਿਤ ਮਹਿ ਉਪਜਾਈ। ਗੁਰੂ
 ਨਿਕਟਿ ਤੇ ਉਠਿਕਰਿ ਆਈ॥੧੭॥ ਨਿਜਘਰ ਮਹਿ ਸਭਿ ਤਜਾਰੀਕੀਨਿ ।
 ਸੂਰਜਮਲ ਬੁਲਾਇ ਢਿਗ ਲੀਨਿ। 'ਸੁਨਹੁ ਪੁੱਤ੍ਰ ! ਅਬਿ ਕਜਾ ਹਮ ਕਾਜੁ ।
 ਕਰੇ ਨਿਰਾਸ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜੁ॥੧੮॥ ਇਨਕੋ ਤਨ ਜਬਿ ਲਗ ਬਿਰ ਅਹੈ ।
 ਤਬਿਲੋ ਇਹਾਂ ਰਹਨਿ ਹਮ ਲਹੈਂ। ਪੁਨ ਹਰਿਰਾਇ ਮਾਲਕੀ ਲੀਨਿ । ਕਿਮ
 ਕੁਛ ਦੇਇ ਸ਼ਰੀਕਾ ਚੀਨ॥੧੯॥ ਬਡੇ ਪੋਤ੍ਰ ਨੇ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ। ਛਲ ਕਰਿ
 ਲੀਨੋ ਸਰਬ ਸੰਭਾਰ । ਤਹਾਂ ਗੰਥ ਸਾਹਿਬ ਭੀ ਰਾਖਜੋ । ਨਹੀਂ ਪਿਤਾਮੇ ਕੋ
 ਢਿਗ ਕਾਂਖਜੋ ॥ ੨੦ ॥ ਤੁਮ ਨਿਤ ਨਿਕਟਿ ਰਹੇ ਕਜਾ ਪਾਯੋ?। ਯਾਂਤੇ ਅਬੈ
 ਰਹਨਿ ਨਹਿ ਭਾਯੋ । ਚਲਹੁ ਜੀਵਕਾ ਕੁਛ ਕਿਤ ਕਰੀਏ । ਇਨ ਤੇ ਆਸ
 ਨ ਉਰ ਕੁਛ ਧਰੀਏ' ॥ ੨੧ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਸੁਤ ਕੋ ਸਮੁਝਾਯੋ । ਉਠਿ

* ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ । * ਪਿਤਾਮੇ ਪਾਸ (ਰਹਿਣਾ) ਨਹੀਂ ਚਾਹਿਆ ।

* ਇਹ ਹੋਈ ਛੋਟ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਸਾਫ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ।

ਚਲਿਓ ਚਿਤ ਮਹਿ ਤਬਿ ਭਾਯੋ । ਵਸਤੁ ਸਕਟ ਪਰ ਸਭਿ ਲਵਵਾਈ ।
 ‘ਹਮ ਨਹਿ ਬਾਸਹਿ’ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਈ ॥੨੨॥ ਨਿਜ ਸਨੈਦਨ ਜੁਰਿਵਾਇ
 ਮੰਗਾਯੋਚਪਲ ਤੁਰੰਗ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹਿਤ ਆਯੋਦਾਸੀ ਬਹਿਲ ਬਿਖੈ ਚਢਿਵਾਇ
 ਸਾਭ ਸਮਾਜ ਨਿਜ ਸੰਗ ਲਵਾਇ ॥ ੨੩ ॥ ਨਿਕਸੈ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਕੋ
 ਛੋਰਿ । ਦੌਰੇ ਦਾਸ ਗਏ ਗੁਰੁ ਓਰ । ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਅਰਦਾਸ ਉਚਾਰੀ ।
 ‘ਕਰਸਿ ਮਾਤ* ਸੂਰਜ ਮਲ ਤਜਾਰੀ ॥੨੪॥ ਨਿਕਾਸ ਗਏ ਪੁਰਿ ਵਹਿਰ
 ਨਿਹਾਰੇ । ਕੋ ਜਾਨੈ ਕਿਸ ਬਾਨ ਸਿਧਾਰੇ’ । ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਤਬਿ
 ਕਹਯੋ । ਭਾਨੇ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਢਿਗ ਲਹਯੋ ॥ ੨੫ ॥ ‘ਗਮਨਹੁ ਤੂਰਨ ਕਰਹੁ
 ਬਹੋਰਨ’ । ਸਮੁਝਾਵਹੁ ਆਨਹੁ ਕਰਿ ਮੋਰਨ’ । ਸੁਨਤਿ ਗਯੋ ਤਤਛਿਨ
 ਤਹਿ ਭਾਨਾ । ਰੋਕਿ ਅਗਾਰੀ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ ॥੨੬॥ ‘ਸੁਨਹੁ ਮਾਤ ! ਜਬਿ
 ਲਾਗਿ ਗੁਰ ਤਨ ਹੈ । ਤੁਮਰੇ ਗਮਨ ਕਹੂੰ ਨਹਿ ਬਨਿ ਹੈ । ਏਕ ਬਾਕ ਤੇ
 ਸਭਿ ਕੁਛ ਹੋਇ । ਅਸ ਪਤਿ ਕੋ ਸੇਵਨ ਸੁਭ ਜੋਇ ॥੨੭॥ ਸੂਰਜਮਲ ਭੀ
 ਤਿਨ ਸੁਤ ਪਜਾਰੇ । ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਦੇ ਹੈਂ ਰਖੈ ਸੁਖਾਰੇ । ਪ੍ਰਿਯ ਬਾਕਨਿ ਕੋ
 ਕਹਾਤ ਹਮੇਸ਼ । ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਨਾ ਕਰਤਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥੨੮॥ ਤਿਨ ਸੋਂ ਰੂਠਨਿ
 ਨਹਿ ਬਨਿ ਆਵੇ । ਭੂਤ ਭਵਿੱਖਨ ਜੁ ਸਭਿ ਲਖਿ ਪਾਵੈਂ । ਅਬਹਿ ਵਸਹੁ
 ਪਰਵਾਰ ਕਿ ਬੀਚੀ । ਕਜੋਂ ਮਾਨਤਿ ਹੋ ਰਿਸ ਮਨ ਬੀਚੀ ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਤ
 ਕੀ ਕੁਸ਼ਲ ਬੈਸ ਬਿਰਧਾਵਨ । ਇਹ ਚਿਤ ਚਹੁ ਪਤਿ ਤੇ ਕਰਿ ਪਾਵਨ ।
 ਸਾਭ ਕੇ ਮਨ ਕੀ ਜਾਨਹਿ ਸ੍ਵਾਮੀ । ਛਪਹਿ ਨਹੀਂ ਕੁਛ, ਅੰਤਰਜਾਮੀ’ ॥
 ੩੦ ॥ ਸੁਨਿ ਮਰਵਾਹੀ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ‘ਆਬ ਸੂਰਜ ਮਲ ਬੈਸ ਮਹਾਨਾ
 ਚਹੀਯਾਤ ਗੁਰਤਾ ਇਸ ਕੋ ਲਈ।ਕੋ ਅਵਗੁਨ ਪਿਖਿ ਨਾਹਿਨ ਦਈ ? ॥
 ੩੧॥ ਲਯੋ ਭ੍ਰਾਤ ਬਡ ਕੇ ਸੁਤ’ ਟੀਕਾ।ਪਾਤ‡ ਪੀਛੈ ਵਧਿ ਜਾਇ ਸ਼ਰੀਕ॥
 ਕਿਮ ਇਹ ਬਸਨ ਦੋਹਿ ਨਿਜ ਨੇਰੇ । ਅਬਹਿ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਜ ਸੁਤ
 ਮੇਰੇ’ ॥ ੩੨ ॥ ਸੁਨਿ ਭਾਨੇ ਸੁਭ ਬੈਨ ਬਖਾਨੇ । ‘ਪਾਵਹੁ ਨਿਕਟਿ ਕਿ ਦੂਰ
 ਪਯਾਨੇ’ ? । ਰਹਹੁ ਸਮੀਪ ਕਰਹੁ ਨਿਜ ਬਿਨੈ । ਚਿਤ ਬਾਛਤਿ ਸਭਿ ਹੀ
 ਤਾਬ ਬਨੈ’ ॥੩੩॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਕਹਿ ਬਹੁ ਸਮੁਝਾਈ । ਲਜਾਇ ਬਹੋਰਿ

*ਮੇਲ ਲਿਆਓ । †ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨੇ । ‡ਨੇੜੇ ਰਹਿ ਕੇ ਪਾਵੇਗੇ ਕਿ ਦੂਰ ਗਿਆ (ਪਾਵੇਗੇ) ?
 ਛਾਕ ਕੋਲ ਰਿਹਾ ਹੀ ਕੁਛ ਮਿਲੇਗਾ । *ਪਾ:- ਕਰਿ ਸਮਾਜ । †ਪਾ:- ਅਬਹਿ
 ਵਸਤੁ ਸਭਿ ਮਾਲਕ ਜੀ । ਕਜੋਂ ਮਾਨਤ ਹੋ ਰਿਸ ਧਰਿ ਚੀਤ । ‡ਪਾ:- ਮਤਿ ।

ਬਿਨੈ ਬਹੁ ਗਾਈ। ਮਰਵਾਹੀ ਨਿਜ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੀ। ਧਰੀ ਵਸਤੁ ਲੇ ਲੇ
ਪੁਨ ਸਾਰੀ ॥ ੩੪ ॥ ਸੂਰਜ ਮਲ ਕੋ ਲੇ ਸੰਗ ਭਾਨਾ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ
ਨਿਕਟਿ ਪਯਾਨਾ। ਪਹੁੰਚਿ ਬੰਦਨਾ ਕੀਨਿ ਅਗਾਰੀ। ਭਾਨੈ ਸਗਰੀ ਬਾਤ
ਉਚਾਰੀ ॥ ੩੫ ॥ ‘ਮਹਾਂਰਾਜ ! ਰਾਵਰ ਕੇ ਪਾਛੈ। ਪ੍ਰਿਥਕ ਜੀਵਕਾ ਇਹ
ਸਭਿ ਬਾਂਛੈ’। ਨਿਕਟਿ ਖਰੇ ਸੁਤ ਓਰ ਨਿਹਾਰਾ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਬਾਕ
ਉਚਾਰਾ ॥ ੩੬ ॥ ‘ਕਹੁ ਸੂਰਜਮਲ ! ਕਯਾ ਚਿਤ ਅਹੈ ?। ਗੁਰੂ ਬਨਨ ਕੋ
ਮਨ ਮਹਿ ਚਹੈ ?’। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬਿਰ ਸਮੁਖ ਬਖਾਨਾ। ‘ਮੈਂ ਨ ਮਨੋਰਥ
ਮਨ ਇਮ ਠਾਨਾ ॥ ੩੭ ॥ ਜੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਅਪਨੀ ਠਾਨਹੁ। ਮੁਝ ਕੋ ਦੇਨੋ
ਉਚਿਤੈ ਜਾਨਹੁ। ਤੈ ਸਿੱਖੀ ਅਪਨੀ ਮੁਝ ਦੀਜੈ। ਗੁਰਤਾ ਭਾਰ ਨ ਸਹੈ
ਲਖੀਜੈ’ ॥ ੩੮ ॥ ਸੁਨਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਹੋਏ। ਸੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁਇ ਸੁਤ
ਅਵਿਲੋਏ। ‘ਸਾਧ ਸਾਧ ਤੈ ਸਭਿ ਕਿਛ ਲੀਨਾ। ਗੁਰਤਾ ਆਦਿਕ ਜੇ ਵਬੁ
ਪੀਨਾ ॥ ੩੯ ॥ ਸਿੱਖੀ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੈਂ ਸਾਰੀ। ਬਧਹਿ ਬੰਸੁ ਬਹੁ ਤੋਹਿ ਅਗਾਰੀ।
ਗੁਰਤਾ ਭੀ ਪਾਪਤਿ ਹੁਇ ਜੈ ਹੈ। ਅਧਿਕ ਬਡਾਈ ਕੋ ਤਬਿ ਪੈਂ ਹੈਂ
॥ ੪੦ ॥ ਚਲਹਿ ਪੰਥ ਮੇਰੇ ਜਗ ਭਾਰੀ। ਸੇ ਸਭਿ ਪੂਜਾ ਕਰਹਿ ਤੁਮਾਰੀ।
ਕਿਸੁ ਵਸਤੁ ਕੀ ਕਮੀ ਨ ਹੋਇ। ਅਸ ਨਿਜ ਬੰਸ ਤੋਹਿ ਜਗ ਜੋਇ ॥
੪੧ ॥ ਸਿੱਖੀ ਜਾਰਨ ਤੇ ਸਭਿ ਪਾਈ। ਤੋਹਿ ਬੰਸ ਕੀ ਵਧਹਿ ਬਡਾਈ’।
ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਕੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੈਨ। ਬੰਦਨ ਕੀਨਿ ਨੀਚ ਕਰਿ ਨੈਨ ॥ ੪੨ ॥
ਸਕਲ ਬਾਕ ਜਨਨੀ ਸੰਗ ਕਹੇ। ਸੁਨਿ ਕਛੁ ਰਿਸ ਉਰ ਹਾਨੀ ਲਹੇ।
—ਨਿਸ਼ਫਲਬਾਕ ਨ ਇਨਕੋਹੋਇ—। ਇਹੁਬਿਸਵਾਸਸਦਾ ਮਨਭੋਇ ॥ ੪੩ ॥

ਅੰਗ ੧। ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਅਥਵਾ ਹਾਸੇ ‘ਸੂਰਜ ਮਲ ਮਰਵਾਹੀ’ ਪੁੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਚਤਰ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੫੫ ॥

੫੫. [ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੀ ਵੇਨਤੀ]।

ਦੇਹਗ ॥ ਇਮ ਮਰਵਾਹੀ ਧੀਰ ਕਛੁ ਰਹੀ ਪਾਇ ਘਰ ਮਾਂਹਿ। ਤਉ
ਅਧਿਕ ਚਿੰਤਾ ਰਿਦੈ, ਜਰੀ ਜਾਤਿ ਸੋ ਨਾਂਹਿ ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ ॥ ਭੂਰ ਬਿਸੁਰਤਿ:
—ਬਿੱਪੈ ਹੋਵਾ^੨। ਛੂਛਾ ਅਪਨਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਜੋਵਾ। ਗੁਰਤਾ ਲਹੀ ਸ਼ਰੀਕ—,
ਬਿਚਾਰੈ।—ਹਮ ਨਿਰਬਲ ਹੁਇ, ਸੋ ਬਲ ਧਾਰੈ ॥ ੨ ॥ ਕੰਤ ਸ਼ਰੀਰ ਕਿਤਿਕ
ਦਿਨ ਕੋਰਾ। ਵਧਹਿ ਉਤਾਇਲ ਪੀਛੈ ਝੋਰਾ—। ਨਿਸ ਦਿਨ ਗਿਨਹਿ
ਗਟੀ ਇੱਤਨਾਦਿ। ਸੋਚਤਿ ਸੋਚਨਿ ਹੁਇ ਬਿਸਮਾਦਿ ॥ ੩ ॥—ਕਹਾਂ ਹੁਤੀ,

^੧ਹੁ ਚਿੰਤਾ। ^੨ਉਲਟੀ (ਗਲ) ਹੋਈ ਹੈ।

ਅਬਿ ਕਾ ਹੁਇ ਜੈ ਹੈਕੀਤ ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਨ ਕਿਮ ਸੁਖ ਐਵੈ—। ਇੰਤਜਾਇਕ
 ਬਿੰਤਿ ਮਰਵਾਹੀ । ਸੁਨਹੁ ਨਾਨਕੀ ਜਿਮ ਚਿਤ ਚਾਹੀ ॥ ੪ ॥ ਅਤਿ
 ਚਿੰਤਾਤਰ ਭਈ ਬਿਚਾਰੀ—। ਐਚਕ ਕਹਾਂ ਕੀਤ ਕ੍ਰਿਤ ਕਾਰੀ^੧। ਪੁੱਤ੍ਰ ਗਰੀਬ
 ਨ ਜਾਨੈ ਕਾਉ । ਸਦਾ ਮਸਤ ਜਿਮ ਸਰਲ ਸੁਭਾਉ ॥ ੫ ॥ ਜਗ ਕੇ
 ਚਤੁਰਾਈ ਬਿਵਹਾਰੇ । ਕਬਿ ਨ ਆਜ ਲਗਿ ਅੰਗੀਕਾਰੇ । ਕਿਸ ਮਸੇਦ ਸੋ
 ਮੇਲ ਨ ਠਾਨਾ । ਆਵਤਿ ਦਰਬ ਜਿਨਹੁ ਕੇ ਪਾਨਾ ॥ ੬ ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ
 ਕੋ ਜਾਨਹਿ ਭੇਵ^੨ ! ਮਸਤਕ ਟੇਕਹਿ ਸਮ ਗਰ ਦੇਵ । ਨਾਹਿ ਤ ਏਕਾਕੀ
 ਬਹੁ ਬੈਸੇ । ਨਹਿ ਜਾਨਹਿ ਘਰ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕੈਸੇ—॥ ੭ ॥ ਇੰਤਜਾਇਕ ਬਹੁ
 ਰਿਦੇ ਬਿਲਾਰ । ਗੁਰ ਆਵਹਿ ਜਬਿ ਕਰਨਿ ਅਹਾਰਾਠਹਿ ਤਬਿ ਸਮੀਪ
 ਸੋ ਆਇ । ਚਿਤ ਕੋ ਸੰਕਟ ਦੇਤਿ ਸੁਨਾਇ ॥ ੮ ॥ ‘ਹੁਤੋ ਆਸਰਾ ਏਕ
 ਹਮਾਰੇ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਤਿ ਬਖਸ਼ਤਿ ਸੁਖ ਸਾਰੇ । ਕਿਸੁ ਵਸਤੁ ਕੀ ਚਿੰਤ ਨ
 ਬਯਾਪੇ । ਸਕਲ ਪਦਾਰਥ ਦੀਨਸਿ ਆਪੇ ॥ ੯ ॥ ਪੀਛੇ ਕਹਾਂ ਕਰਹਿ ਸੁਤ
 ਮੇਰੇ । ਜਿਨਹੁ ਨ ਜਗ ਮਹਿ ਕੁਛ ਕ੍ਰਿਤ ਕੇਰੇ । ਉਦਾਸੀਨ ਬ੍ਰਿਤਿ ਰਹੈ
 ਇਕਾਕੀ। ਮਿਲਿਬੋ ਮੁਲਾਕਤ ਨਹਿ ਕਾਂਕੀ ॥੧੦॥ ਲਖਹੁ ਆਪ ਭੀ ਤਾਂਹਿ
 ਸੁਭਾਉ । ਹੇਤੁ ਜੀਵਕਾ ਕਾਰਨ ਕਾਉ । ਛੁਛੇ ਛੋਰਿ ਚਹੁ ਤਮ ਚਾਲੇ ।
 ਕਹਹੁ ਸੁ ਕਿਸ ਕੇ ਲਾਗਹਿ ਪਾਲੇ ॥੧੧॥ ਦਈ ਸ਼ਰੀਕਨਿ ਕੋ ਬਡਿਆਈ।
 ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਨ ਕਿਮ ਬਨਿ ਆਈ । ਇਕ ਪੋਤੇ ਗਰ ਗ੍ਰਿਬ ਸੰਭਾਰਾ ।
 ਦੁਤੀ ਆਪਨੇ ਬਲ ਬੈਠਾਰਾ’ ॥੧੨॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਈ ।
 ‘ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿੰਤਾ ਕਰਹੁ ਨ ਕਾਈ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਪੂਜਨੀਯ ਜਗ ਕੇਰੇ ।
 ਦੇਹਿ ਉਪਾਇਨ ਸਿੱਖ ਘਨੇਰੇ ॥੧੩॥ ਇਨ ਕੇ ਆਸ਼ਿਤ^੩ ਹੂੰ ਨਰ ਬੰਦਾ
 ਖਾਨ ਪਾਨ ਗੁਜਰਾਨ ਬਿਲੇਦਾ । ਬਹੁਤਨਿ ਕੇ ਦਾਤਾ ਇਹੁ ਹੋਵੈ। ਸੇਵਹਿ
 ਸਿੱਖ ਭਲੇ ਨਿਜ ਜੋਵਹਿ’ ॥ ੧੪ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਮੁਝਾਵੈ ।
 ਤਉ ਨਾਨਕੀ ਧੀਰ ਨ ਪਾਵੈ। ਨਿਸ ਦਿਨ ਬੀਤੈ ਗਿਨਤਨੋਂ ਗਿਨਤੀ। ਚਿਤ
 ਤੇ ਕਰਹਿ ਗੁਣਨਿ ਸੋ ਬਿਨਤੀ ॥੧੫॥—ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ਬਨਹੁ ਸਹਾਈ ।
 ਮਮੁ ਸੁਤ ਕੋ ਹੋਵਹਿ ਬਡਿਆਈ । ਅਹੋ ਨਿਮਾਨਨਿ ਕੇ ਤਮ ਮਾਨ । ਸਦਾ
 ਨਿਤਾਨਨਿ ਕੇ ਸਭ ਤਾਨ ॥੧੬॥ ਬਧਿ ਚਤੁਰਾਈ ਕੇਰਿ* ਸਹਾਇ। ਨਿਜ

^੧ਕੀਤੀ ਹੈ । ^੨(ਮੇਰਾ) ਪੁੱਤ੍ਰ । ^੩ਮੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ (ਵਿਰਲਾ) ਸਿਖ ਭੇਦ ਜਾਣਦਾ ਹੈ (ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦਾ) । ^੪ਆਸਣੇ ।

*ਪਾ:-ਕਿਧੋਂ ।

ਨਿਜ ਹਿਤ ਸਭਿ ਕਰਹਿ ਉਪਾਇ। ਮਮ ਸੁਤ ਸਭਿ ਬਾਤਨ ਤੇ ਹੀਨ।
 ਮਸਤ ਸੁਭਾਵ, ਨ ਕਛੁ ਪ੍ਰੀਨ^੧—॥ ੧੭ ॥ ਇਸ ਦਿਨ ਕੋਤਿਕ ਜਬਹਿ
 ਬਿਤਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁ ਗੁਰਤਾ ਪਾਏ। ਕਹਤਿ ਨਿਤਾਪੁਤਿ ਪੁਤ੍ਰਕੋਸਾਥ।
 ਚਿਤਵਿ ਨਾਨਕੀ ਚਿਤਾ ਗਾਥ ॥ ੧੮ ॥ ਭੂਰ ਬਿਸੂਰਤਿ ਰਿਦੈ ਦੁਖਾਰੀ।
 ਕੁਛ ਬਸ ਚਲੈ ਨ, ਹੋਤਿ ਲਚਾਰੀ। ਉਰ ਤਪਤਾਇ ਅਜੋਗ ਬਿਚਾਰੈ—ਅਸ
 ਗੁਰ ਕੇ* ਸੁਤ ਸ਼ਕਤਿ ਨ ਧਾਵੈ^੨॥ ੧੯॥ ਪੌਤ੍ਰ ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਬਝਿਆਏ।
 ਰਖਿ ਛੁਛੇ ਸਭਿ ਨੰਦ ਬਿਠਾਏ^੩—। ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ।
 ਹਿਤ ਅਹਾਰ ਕੇ ਬਾਹੁ ਬਿਲੀਦ^੪ ॥ ੨੦ ॥ ਰਿਦੈ ਅਨੰਦਤਿ ਚਲਿ ਕਰਿ
 ਆਏ। ਦੀਰਘ ਦਰਸਨ^੫ ਦੁਤੀ ਸੁਹਾਏ। ਕੰਜਰ ਮਦ ਬਿਲੀਦ ਜੁਤਿ
 ਜੈਸੇ^੬। ਗਮਨਤਿ, ਸੋਭਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਤੈਸੇ ॥ ੨੧ ॥ ਬੈਠੇ ਆਸਨ ਪਰ ਸੁਭ
 ਥਾਨ। ਬਾਰ ਪਰੋਸੈ ਅਸਨ ਮਹਾਨ। ਸੁਖਮ ਚਾਵਰ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਟੈ।
 ਸੁਪਕਾਰ ਬੁਧਿ ਸਾਥ ਸੁਧਾਰੇ ॥ ੨੨॥ ਮਧੁਰ, ਸਲਵਣ, ਤੁਰਸ਼ ਚਰਪਰੇ^੭।
 ਪਾਇਸ ਆਦਿ ਅਹਾਰ ਜਿ ਕਰੇ। ਪਾਨ ਪਖਾਰਿ ਪਾਨਿ ਕੇ ਸਾਥ।
 ਅਚਵਨ ਕਰਨਿ ਲਗੇ ਜਬਿ ਨਾਥ ॥ ੨੩ ॥ ਲਖਿ ਅਵਕਾਸ ਨਾਨਕੀ
 ਆਈ। ਬੈਠੀ ਅਭਿਬੰਦਨ ਕਰਿ ਸਾਂਈ^੮। ਸਨੈ ਸਨੈ ਗੁਰ ਅਚਹਿ
 ਅਹਾਰ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਪਤਿ ਸਾਥ ਉਚਾਰਾ ॥ ੨੪॥ ‘ਨਹੁ ਗ਼ਰੀਬਨਿਵਾਜ। ਸੁ
 ਅਰਜੀ। ਮੋਹਿ ਬਤਾਵਹੁ ਆਪਨ ਮਰਜੀ। ਸਭਿ ਤੇ ਲਘੁ ਨੰਦਨ ਇਹ
 ਮੇਰੇ। ਇਸ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸੋਸੈ ਬਹੁਤੇਰੇ ॥ ੨੫ ॥ ਕਹਾਂ ਭਵਿਖਜਤ ਮੈਂ ਇਹੁ
 ਕਰਿ ਹੈ^੯ ?। ਬੁਧਿ ਬਿਵਹਾਰ ਏਕ ਨਹਿ ਧਰਿ ਹੈ। ਕਿਤ^{੧੦} ਇਹ ਜਾਇ
 ਬਸੈ ਕਿਸ ਥਾਨ ?। ਕਿਮ ਠਾਨਹਿ ਅਪਨੀ ਗੁਜਰਾਨ^{੧੧} ? ॥ ੨੬॥ ਦਈ
 ਸ਼ਕਤਿ ਅਰੁ ਦੋਨੋ ਨਗਰੀ। ਪੌਤ੍ਰ ਭਏ ਮਾਲਿਕ ਵਬੁ ਸਗਰੀ। ਸੋ ਗ਼ਰੀਬ
 ਤੁਮ ਜਾਨਜੋ ਨਾਂਹੀ। ਲਘੁ ਨੰਦਨ ਸ਼ਕਤਿ ਨ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀ ॥ ੨੭॥ ਕਰਹਿ
 ਬਿਰੋਧ ਧੀਰਮਲ ਭਾਰਾ। ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਨਿ, ਦੇਯ ਨ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰਾ। ਕੀਰਤਿ
 ਪੁਰਿ ਕੇ ਸਹਿਤ ਸੁਗਾਦੀ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪਾਇ ਸੁਖ ਸ਼ਾਦੀ ॥ ੨੮ ॥

^੧ਰਤਾ ਬੀ ਚਲਾਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ^੨ਐਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ ? ^੩ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਾਰੇ
 ਫਿਰਦੇ ਰੱਖ ਬਿਠਾਏ ਹਨ। ^੪ਮਹਾਂਬਲੀ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ)। ^੫ਮਹਾਨ ਭੀਲ ਵਾਲਾ ਸਰੀਰ।
^੬ਹਾਥੀ ਜਿਵੇਂ ਬੜੇ ਮਸਤੀ ਸਮੇਤ ਹੋਵੇ। ^੭ਚਟ ਪਟੇ। ^੮ਅਰੋ ਨੂੰ ਇਹ ਕੀ ਕਰੇਗਾ। ^੯ਕਿਧਰ।

*ਪਾ:-ਕੋ।

†ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੰਧ ਵਿਚ ਮਾਤਾਵਾਂ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਉਦਾਸੀ ਤੇ ਅਧੀਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰੀਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਸੂਰਜਮਲ ਕੋ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ਤਿਸ ਕੋ ਬਰਧਹਿ ਬੰਸ ਮਹਾਨਾ ।—ਗੁਰਤਾ
 ਭੀ ਕਬਹੂੰ ਕਿ ਤੁਵ ਬੰਸ । ਪਾਵਹਿ ਗੋ ਵਾਰਿਦ ਬਿਧੇਸ^੧—॥ ੨੯ ॥ ਮਮ
 ਸੁਤ ਕੋ ਕਿਮ ਦੇਤਿ ਨ ਗੁਰਤਾ ? । ਤੁਮਰੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਨਿਤ ਬਰਤਾਗਨ
 ਬਿਕਾਰ ਹੀਕਾਰ ਜਿ ਆਇ । ਧਰਹਿ ਨ ਕਬਿਹੂੰ, ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਮਾਦਿ^੨ ॥੩੦॥
 ਬਿਨ ਗੁਰਤਾ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਹੀਨ । ਮਮ ਸੁਤ ਕੋ ਕੋ ਸਕਹਿ ਨ ਚੀਨ ।
 ਕੋਨ ਸਿੱਖ ਚਲਿ ਕਰਿ ਢਿਗ ਆਵੈ । ਕੋ ਅਰਪਹਿ ਭੇਟਨਿ ਕੋ ਲਯਾਵੈ ॥
 ੩੧ ॥ ਮਰੋਂ ਬਿਸੂਰਤ ਦੇਖਤਿ ਨੰਦਨ । ਬਨਹਿ ਸ਼ਰੀਕੀ ਸਭਿ ਜੋਗ
 ਬੰਦਨ^੩ । ਤਿਨ ਕੈ ਸਕਲ ਪਦਾਰਥ ਆਵੈ । ਹਮ ਬੈਠੇ ਤਿਨ ਓਰ ਤਕਾਵੈ
 ॥੩੨॥ ਅਸ ਸੁਤ ਪਰ ਕਜੋਂ ਦਯਾ ਨ ਧਰਿਤੇ । ਨਿਜ ਸਮ ਜਗ ਗੁਰੁ ਕਜੋਂ
 ਨਹਿ ਕਰਤੇ^੪ । ਸੁਨਹਿ ਗੁਰੁ ਭੋਜਨ ਕੋ ਖਾਹਿ । ਚਿਤਵਹਿ—ਇਸ
 ਭਰਵਾਸਾ ਨਾਹਿ—॥੩੩॥ ਤਿਪਤਿ ਹੋਇ ਪੁਨ ਪਾਨੀ ਲੀਨਿ।ਪਾਨ ਪਖਾਰਿ
 ਚੁਰੇ ਕੋ ਕੀਨਿ । ਕਹਜੋ ਬਾਕ ‘ਧੀਰਜ ਕੋ ਧਾਰਿ । ਨਿਜ ਸੁਤ ਸਭਿ ਲਾਇਕ
 ਨਿਰਧਾਰਿ ॥ ੩੪ ॥ ਬਿਨ ਗੁਰਤਾ ਗੁਰ ਹੀ ਸਮ ਸੋਇ । ਪੂਜਨ ਉਚਿਤ
 ਲਖਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ^੫ । ਸੁਨਤਿ ਨਾਨਕੀ ਨੈਨਨਿ ਨੀਰ । ਰੁਦਤਿ ਬੋਲਤੀ
 ਸਤਿਗੁਰ ਤੀਰ ॥੩੫॥ ਗਦ ਗਦ ਗਿਰਾ ਦੁਖੀ ਬਹੁ ਹੋਈ । ‘ਪਰਾਲਬਧ
 ਹਮ ਸੁਖ ਨਹਿ ਕੋਈ । ਅਟਲਗਾਇ ਸੁਤ ਜਿਯੋ ਨ ਜਾਨਿ।ਕਹੇ ਆਪ ਕੇ
 ਭਯਾਗੋ ਪ੍ਰਾਨ ॥ ੩੬ ॥ ਤੈਸੀ ਗਤਿ ਕੁਛ ਜਾਨੀ ਜਾਇ । ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ
 ਅਥਿ ਦੁਖ ਪਾਇ।ਮੁਝ ਸਮੇਤ ਜਿਯ ਸਕਹਿ ਕਿ ਨਾਹੀ।ਕਰਜੋ ਅਨਾਦਰ,
 ਸਹਜੋ ਨ ਜਾਹੀ ॥੩੭॥ ਤੁਮਰੇ ਤਨ ਭਯਾਗਨਿ ਕੇ ਆਗੇ । ਮਰਿ ਹੈਂ ਹਮ
 ਦੋਨਹੂੰ ਦੁਖ ਪਾਗੇ^੬ । ਹੁਇ ਨਹਿ ਸਕਹਿ ਸ਼ਰੀਕ ਅਧੀਨ । ਯਾਤੇ ਮਰਿਬੈ
 ਨੀਕੇ ਚੀਨਿ ॥ ੩੮ ॥ ਤੁਮ ਪਾਛੇ ਮਰਿ ਹੈਂ ਨਹਿ ਆਛੇ । ਸੰਧਯਾ ਪ੍ਰਾਤਿ
 ਮਰਨ ਅਥਿ ਬਾਛੇ^੭ । ਇਤਯਾਦਿਕ ਬਹੁ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰੀ । ਸੁਨਿ ਗੁਰ
 ਕਾਇਲ^੮ ਭੇ ਤਿਸ ਬਾਰੀ ॥੩੯॥—ਬਹੁ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਨਿ ਜੰਜਾਰ । ਨਹਿ
 ਸਮਝਤਿ ਇਹ ਰਿਦੈ ਮੰਝਾਰਿ—। ਹੁਤੋ ਰੁਮਾਲ ਪੈਂਛਤੇ ਹਾਥ । ਸੋ ਇਕਠੇ
 ਕਰਿ ਕੈ ਤਬਿ ਨਾਥ ॥੪੦॥ ਝੋਰੀ ਬਿਖੈ ਡਾਰਿ ਸੋ ਦੀਨਿ। ਕੁਛਕ ਕੋਪ ਤੇ

^੧ਦਿਵੇ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ । ^੨ਫੁੱਲ । ^੩ਸ਼ਰੀਕ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਪੂਜਯ ਬਣਨਗੇ । ^੪ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਹੋਏ । ^੫ਮੰਨ ਲੇਣ ਵਾਲੇ । [ਅਃ, ਕਾਇਲ=ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਮੰਨ ਲੇਣੇ ਵਾਲਾ । ਪੰਜਾਬੀ—ਮੰਨ ਲੇਣਾ, ਕਹਿਲਿਆਂ ਪੈਣਾ] ।

ਬੋਲਨਿ ਕੀਨਿ । ‘ਚਹਤਿ ਰਹਤਿ ਜਿਹ ਕਹਤਿ ਬਿਸਾਲਾ’ । ਸੋ ਗੁਰਤਾ
ਲੀਜਹਿ ਇਸ ਕਾਲਾ ॥੪੧॥ ਹਮ ਕੋ ਕਾਇਲ ਕਰਿ ਤੈ ਲੀਨਿ । ਸੈਕਟ
ਸਹਿਤ ਹੋਇ ਜਸੁ ਪੀਨ । ਗੁਰਤਾ ਪਾਇ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਧਾਰਹਿ । ਅਨਿਕ
ਬਖੇਰੇ ਉਠਹਿ ਨ ਟਾਰਹਿ ॥੪੨॥ ਸਹਿ ਸਰੀਰ ਪਰ ਬਿਘਨ ਅਨੇਕ ।
ਤਵ ਸੁਤ ਰਾਖਹਿ ਗੁਰਤਾ ਟੇਕਾਪੁਨ ਪੈਤ੍ਰਾ ਤੁਵ ਹੁਇ ਗੁਰ ਭਾਰੀ । ਸਹਹਿ
ਕਸ਼ਟ ਜੇ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ॥੪੩॥ ਸੁਨਤਿ ਨਾਨਕੀ ਝੋਰੀ ਪਾਇ । ਸੋ
ਰੁਮਾਲ ਲੀਨੋ ਤਨ ਲਾਇ । ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਗੁਰ ਦਿਸ਼ਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨਾਨਿ ਸਚੈ
ਕੀਨਿ-ਹੋਇ ਗੁਰ ਨੰਦਨ-॥੪੪॥ ਸਦਨ ਆਪਨੇ ਬੈਠੀ ਜਾਇ । ਸੁਤਿ ਸੋ
ਸਰਬ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਇ । ਨਹਿ ਮਨ ਕੁਛ ਸ੍ਰੀ ਤੋਗ ਬਹਾਦਰ । ਇਕ ਰਸ
ਬ੍ਰਿਤੀ ਅਨਾਦਰ ਸਾਦਰ ॥੪੫॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚੋ ਅਸ਼ਟਮ ਰਾਸੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕੀ’

ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੫ ॥

੫੬. [ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਵਰ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਾਂਤਗੁਰੂ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰੇ ਬਰ ਸਾਰ । ਕੀਨਿ
ਬਿਲੰਦ ਅਨੰਦ ਜੁਤਿ ਅਪਨੋ ਸਰਬ ਪ੍ਰਵਾਰ ॥੧॥ ਭੋਧਈ ॥ ਗੁਰ ਤਨ
ਤਜਿਥੇ ਕੋ ਬਡ ਰੋਗਾ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਰਹਿ ਬੈਠਿ ਬਹੁ ਠੋਗਾ । ਆਪ
ਅਛਤ ਹੀ ਸਭਿ ਸਮੁਝਾਏ । ਜਥਾ ਜੋਗ ਪਦ ਕੋ ਗਨ ਪਾਏ ॥੨॥ ਰਿਦਾ
ਸ਼ਾਂਤਿ ਬਰ ਲੇ ਕਰਿ ਹੋਵਾ । ਤਉ ਚਲਨਿ ਗੁਰ ਕੋ ਢਿਗ ਜੋਵਾ ॥ ਪਰਜੈ ਸਰਬ
ਪਰਿਵਾਰ ਖਭਾਰੂ ॥ ਸੋਚਤਿ ਸੋਚਨ, ਸੇਕਟ ਭਾਰੂ ॥੩॥-ਕਿਸ ਕੋ ਸੁਧ
ਕਜਾ ਹੋਇ ਪਿਛਾਰੀ । ਹੁਤੇ ਸਮਰਥ ਲੇਤਿ ਸੰਭਾਰੀ । ਅਲਪ ਬੈਸ ਮਹਿ
ਤਖਤ ਬਿਠਾਯੋ ॥ ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਕੋਊ ਬਡਿਅਯੋ ॥੪॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸੰਗ ਨਹਿ ਮੇਲ,
ਬਿਖੇਰਾ ॥ ਸੋ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਕਰਹਿ ਬਡੇਰਾ-। ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਬਹੁ ਰਹੇ
ਬਿਚਾਰ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਤਕਹਿ ਅਲੰਬ ਉਦਾਰ ॥੫॥ ਇਕ ਦਿਨ ਨਰ
ਸਰੂਪ ਧਰਿ ਆਏ । ਬੰਦਨ ਗੀਰਬਾਨ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ਅਗਨਿ, ਪਰੋਗਮ,
ਸੁਰਪਤਿ ਆਦਿ । ਦਰਸਨ ਦੇਖਿ ਭਏ ਅਹਿਲਾਦ ॥੬॥ ਪਦ ਅਰਬੰਦ
ਬੰਦਨਾ ਧਾਰੀ । ਗੁਰੁ ਇਕਾਕੀ ਸੰਗ ਉਚਾਰੀ । ‘ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਜਗ ਕੇ ਕਾਜ
ਸੁਧਾਰੇ । ਸੰਤ ਉਬਾਰਿ ਦੁਸ਼ਟ ਗਨ ਮਾਰੇ ॥੭॥ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਹਿਤ ਰਣ
‘ਬਹੁਤਾ ਕਹਿਕੇ ਜਿਸ (ਗੁਰਿਆਈ ਗੋਈ) ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ । ‘ਮੰਨਾ ਲਿਆ । ‘ਨਾ ਹਟਾ
ਸਕੇਂਗੀ । ‘ਸਾਰਿਆਂ ਆਪਣੀ ਜੋਗਤਾ ਦੀ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪਾਏਆ । ‘ਵੇਡ । ‘ਬਖੇੜਾ ਹੈ ।
‘ਸਾਰੇ ਵੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਫੰਦਨ ਕੀਤੀ । ‘ਆਗੁ ਦੇਵਤੇ । ਅੱਗੇ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ।

ਘਾਲੇ। ਮਨਮੁਖ ਦੁਖ ਲਹਿ, ਸਿੱਖ ਸੁਖਾਲੇ। ਅਬਹਿ ਸੁਰਨ ਕੋ ਦੇਹੁ
ਅਨੰਦ। ਚਲਹੁ ਆਪਨੀ ਪੁਰੀ, ਮੁਕੰਦ ! ॥੮॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਤਬਹਿ
ਉਚਾਰਾ। 'ਹਮ ਕੀਨੋ ਹੈ ਪੂਰਬ ਤਮਾਰਾ। ਅਬਿ ਪਰਲੋਕ ਗਮਨ ਬਨਿ
ਆਯੋ। ਗਾਦੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਿਠਾਯੋ ॥੯॥ ਕਾਰਜ ਅਪਰ ਸਰਬ ਕਰਿ
ਲੀਨੇ। ਆਨਿ ਅਬਹਿ ਤੁਮ ਦਰਸਨ ਦੀਨੇ। ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਆਗਵਨ
ਤੁਮਾਰਾ। ਦੇਬੋ ਬਰ ਸਚ ਸ੍ਰਾਪ ਉਦਾਰਾ ॥੧੦॥ ਸਫਲ ਸੁ ਪਾਵਨ ਦਰਸ
ਬਿਸਾਲੇ। ਕਰਤਿ ਜਗਤ ਸਭਿ ਕੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੇ। ਆਸ਼੍ਰਿਤ ਸਕਲ ਤੁਮਾਰੇ
ਅਹੈ। ਸੇਵਤਿ ਜੋ ਸੁ ਕਾਮਨਾ ਲਹੈ ॥ ੧੧ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਰ ਗਨ ਆਪਨੀ
ਬਾਡਿਆਈ। ਕਹਨੇ 'ਮ੍ਰਿਜਾਦਾ ਰਖਹੁ ਗੁਸਾਈ। ਦਈ ਆਪ ਕੀ ਬਹੁ
ਉਚਿਤਾਈ'। ਪਰੇ ਭੀਰ ਤੁਮ ਹੋਹੁ ਸਹਾਈ ॥ ੧੨ ॥ ਜਬਿ ਕਬਿ ਸੰਕਟ
ਕਟੇ ਹਮਾਰੇ। ਬਲੀ ਬਿਲੰਦ ਸੁ ਦੁਖੀ ਮਾਰੇ। ਨਿਸ਼ਕੰਟਕ ਕਰਿ ਰਾਜ
ਬਿਠਾਏ। ਉਸਤਤਿ ਕਰਤਿ ਭਏ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੧੩ ॥ ਸੁਰੋਵਾਰ ॥ ਭੁੰਗ
ਪ੍ਰਯਤ ਛੰਦ ॥ 'ਸਦਾ ਦੇਵ ਪਾਲੇ, ਬਿਨੈ ਆਪ ਮਾਨੋ। ਸਹਾਈ ਬਨੋ, ਬਿੰਦ
ਦੁਖੀਨਿ ਹਾਨੋ। ਮਹਾਰਾਜ ! ਰਾਜਾਨਿ ਰਾਜਾਧਿਰਾਜੋ ! ਮਹਾਂ ਤੇਜ
ਧਾਰੀ, ਕਰੋ ਸੰਤ ਕਾਜੋ ॥ ੧੪ ॥ ਜਗੀਨਾਥ ਮਾਧੋ, ਸਰੂਪ ਛਬੀਲਾ। ਕਰੋ
ਲੋਕ ਮੈਂ ਮਾਨਵੀ ਚਾਰੁ ਲੀਲਾ। ਨਯੋ ਪੰਥ ਸਿੱਖੀ ਬਿਬਾਰੀ ਮੁਕੰਦਾ !
ਬਿਕਾਰੋ ਬਿਹੀਨਾ, ਕੁਬੰਧੋ ਨਿਕੰਦਾ ॥੧੫॥ ਭਈ ਬੁੱਧਿ ਮੰਦੇ ਕਲੀ ਕਾਲ
ਜਾਨੀ। ਲਯੋ ਬੇਦ ਸਾਰੇ ਰਚੀ ਚਾਰੁ ਬਾਨੀ*। ਪਠੰਤੋ ਸੁਨੰਤੋ ਹਨੰਤੋ
ਕਲੰਕਾ। ਲਹੈ ਮੋਖ ਕੋ ਅੰਤ੍ਰਕੈ ਨ ਅਤੇਕਾ ॥ ੧੬ ॥ ਭਏ ਬੰਸ ਬੇਦੀ
ਬਿਖੈ ਸੇਤ ਮੰਤਾ। ਦਿਯੋ ਸੱਤਿਨਾਮੁ ਮਹਾਂ ਮੰਤ੍ਰ ਜੰਤਾ। ਨਵੇ ਖੰਡ
ਮਾਂਹੀ ਕਰੀ ਕਿੱਤ ਮੰਡੇ। ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਹੋਏ ਮਤੇ ਖੰਡ ਖੰਡੇ ॥ ੧੭ ॥
ਅਰਜੇ ਕੋ ਨ ਆਗੇ ਕਰਾਮਾਤ ਭਾਰੇ। ਜਸੇ ਚਾਰੁ ਫੈਲਾ, ਜਪੈ ਨਾਮ ਸਾਰੇ।
ਮਹਾਂ ਮੋਹ ਸੋਭਾ ਰਿਦੈ ਕਾਨਨੋ ਮੈਂ। ਬਡੋ ਬਾਕ ਸ਼ੇਰੇ ਤੁਮਾਰੇ ਜਨੋ
ਪਵਿੱਤ੍ਰ। ਵਡਿਆਈ। *ਬੇ ਫਿਕਰ, ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿਤ। *ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ! ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਜੋ
ਰਾਜੇ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਆਪ) ਮਹਾਰਾਜੇ ਹੋ। *ਸਿਰ ਵਿਚ। *ਖੰਟੇ ਖੰਡਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ
ਵਾਲੇ। *ਮੋਖ ਨਿਵੇ ਹਨ ਤੇ ਜਮ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ [ਅੰਤ੍ਰਕ=ਜਮ। ਅੰਕ=ਡਰ]।
*ਸ਼ਾਂਤ ਆਤਮਾ ਤੇ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾਤਾ। (ਅ) ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਮਤੀ ਵਾਲੇ। *ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ। *ਕੀਰਤੀ ਅਸ-
ਥਾਪਨ ਕੀਤੀ। * (ਦੇਕਾਰ ਦੇ) ਮਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ ਕੀਤਾ। *ਹਾਥੀ।

*ਵੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬਚਧ ਅਧਿਆਯ ੧ ਅੰਕ ੬੬ ਦਾ ਝਾਝ।

ਮੈਂ ॥੧੮॥ ਕਈ ਕੋਟ ਦਾਸਾਨਿ ਕੋ ਪਾਰ ਕੀਨੋ।ਖਟੇ ਰੂਪ ਧਾਰੇ ਭਲੇ ਪੰਥ
 ਵੀਨੋ। ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਕੈ ਨੇਰ ਜਾਵੈ ਨ ਦੁਤੀ^੧। ਧਰੈ ਧਨਾਨ ਕੋ, ਹੋਹਿ ਸੇ ਬੁੱਧਿ
 ਪੂਤੀ^੨॥੧੯॥ ਰਿਪੂ ਸੰਗ ਜੰਗੀ ਕਰੇ ਅੰਗ ਭੰਗੀ। ਬਿਜੈ ਲੀਨਿ ਭਾਰੀ ਸੁ ਧਾਰੇ
 ਅਤੰਗੀ^੩। ਨਮੋ ਪਾਦ ਕੰਜੇ, ਕ੍ਰਿਪਾਲੇ ਸਰੂਪੀ! ਮੁਕੰਦੇ, ਸੁਫੰਦੇ, ਅਨੰਦੇ,
 ਅਨੂਪੀ॥੨੦॥ ਸਦਾ ਜੈ, ਸਦਾ ਜੈ, ਸਦਾ ਜੈ, ਤੁਮਾਰੀ। ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਾਰੇ ਨਮੋ ਹੋ
 ਹਮਾਰੀ। ਮਨੋਕਾਮਨਾ ਪੂਰ ਦਾਸਾਨਿ ਕੇਰੀ। ਕਰੋ ਦੇਵਬੰਦਾਨ ਰੱਛਾ ਬਡੇਰੀ^੪
 ॥ ੨੧ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਇਮ ਅਸ਼ਟਕ ਸੁਰ ਸਰਬ ਕਰਿ ਉਰ ਮਹਿ ਆਨੰਦ
 ਪਾਇ। ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ ਸਰਸਹੀ ਗਮਨੇ ਪੁਨ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੨੨ ॥
 ਚੌਪਈ॥ ਇਕ ਕੋਸ਼ਠ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਰਾਯੋ। ਨਾਮ ਪਤਾਲਪੁਰੀ ਤਿਸ ਗਾਯੋ।
 ਹੋਨਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਤਿਸੀ ਮਹਿ ਚਾਹਾ। ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਬੁਲਾਇ ਕਰਿ ਪਾਹਾ
 ॥ ੨੩ ॥ ਆਪ ਜਾਨਿ ਪਰਲੋਕ ਮਝਾਰੇ। ਜੁਤਿ ਕੁਟੰਬ ਸਭਿ ਸੰਗ
 ਉਚਾਰੇ। ਪੂਰਬ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਮੀਪ। ਬੈਠਜੋ ਆਨਿ ਜੋਧ ਅਵਨੀਪ॥੨੪॥
 ਗੁਰ ਘਰਨੀ ਦੋਨਹੂੰ ਸੁਨਿ ਆਈ। ਛੁਭਤਿ ਰਿਦਾ ਅੰਸੁਨ ਬਹਾਈ। ਬਿੰਦ
 ਮਸੰਦ ਬਿਲੀਦੇ ਆਏ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਇਕਠੀ ਸਮੁਦਾਇ॥੨੫॥ ਸਭਿ
 ਸੋਂ ਉਚ ਉਚਾਰਿ ਸੁਨਾਯੋ। ‘ਹਮ ਸੋਂ ਕਹਹੁ ਜਥਾ ਜਿਸ ਭਾਯੋ। ਹਮਰੀ
 ਤਜਾਰੀ ਹੋ ਪਰਲੋਕ। ਧਰਹੁ ਅਨੰਦ, ਨ ਕੀਜਹਿ ਸ਼ੋਕ’ ॥ ੨੬॥ ਸੁਨਤਿ
 ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਮਨ ਮੁਰਝਾਏ। ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਬਿਲੋਚਨ ਜਲ ਭਰਿ ਆਏ। ਬਦਨ
 ਸਦਨ ਦੁਤਿ ਜਿਮ ਅਰਾਬੰਦ। ਕਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਹੋਰਤਿ ਬਿੰਦ॥੨੭॥ ਬੋਲਨਿ
 ਕੇ ਸਮਰਥ ਨਹਿ ਹੋਏ। ਇਕ ਟਕ ਗੁਰ ਸਰੂਪ ਕਹੁ ਜੋਏ। ਬਿਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੂੰ
 ਤੁਸ਼ਨਿ ਧਾਰੇ। ਬਿਸਮਤਿ ਰਿਦੈ ਕਸ਼ਟ ਜਿਨ ਭਾਰੇ ॥ ੨੮ ॥ ਸਭਿ ਦਿਸਿ
 ਦੇਖਿ ਬਹੁਰ ਗੁਰ ਕਹਜੇ। ‘ਇਸ ਮਹਿ ਕਜਾ ਅਚਰਜ ਤੁਮ ਲਹਜੇ?।
 ਸਲਿਤਾ ਸਮ ਜਗ ਕੋ ਪਰਵਾਹ॥ ਬਿਰਹਿ ਨ ਕੋਉ, ਸਭਿ ਚਲਿਜਾਹ॥੨੯॥
 ਜੇ ਅਨਹੋਤ ਹੋਤਿ ਕੋ ਹੋਰ’। ਉਚਿਤ ਸੋਚਿਬੋ ਲਖਹੁ ਬਡੇਰੇ। ਇਹੁ ਤੋ
 ਸਦਾ ਹੋਤਿ ਹੀ ਆਈ। ਕਰਹੁ ਬਿਚਾਰਨਿ, ਬਿਰ ਕਿਹ ਪਾਈ^੫? ॥ ੩੦॥
 ਮਹਾਂ ਸਮਰਥ ਬੁੱਧਿ ਬਲ ਕੇਰੇ। ਬਿਰਜੈ ਨ ਜਗ ਕੋ, ਭਏ ਘਨੇਰੇ। ਯਾਂਤੇ

^੧ਜਨਾਂ ਦੇ ਰਿਦੇ ਦੁਪੀ ਬਨ ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਮੋਹ ਦੁਪੀ ਹਾਥੀ ਨੂੰ (ਆਪ ਜੀ ਦੀ) ਬਾਣੀ ਵਡੇ ਸ਼ੋਰ
 (ਵਤ) ਹੈ। ^੨(ਜਮਦਾ) ਦੂਤ। ^੩ਪਵਿਤ੍ਰ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ^੪ਭਰ। ^੫ਜੇ ਕਿਸੇ ਅਣਦੇਣੀ
 ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਵੇਖੇ (ਤਦ ਤਾਂ).....। ^੬ਬਿਰਝਾ ਕਿਸ ਨੇ ਪਾਈ ਹੈ।

ਕਹਹੁ ਸੁ ਨਿਜ ਨਿਜ ਕਾਖਾ । ਅੰਤ ਸਮਾ ਹਮ ਅਪਨੋ ਭਾਖਾ ॥ ੩੯ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਸੰਗ ਪੁਨ ਕਹਨੈ । 'ਜਥਾਜੋਗ ਕਰਿਬੋ ਜਿਮ ਲਹਨੈ । ਸੋ
 ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਸਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ । ਕਾਠਹੁ ਸਿੱਖਜਨਿ ਕੇਰ ਕਲੇਸ਼ ॥ ੪੦ ॥ ਹਮ
 ਸਮ ਜਾਗਹੁ ਪਾਛਲਿ ਰਾਤੀ । ਸੋਚ ਸਨਾਨ ਕਰਹੁ ਤਿਸ ਭਾਂਤੀ । ਆਤਮ
 ਗਜਾਨ ਰਿਦੈ ਮਹਿ ਰਾਖਨਿ । ਭਗਤਿ ਉਪਾਸਨ ਕੀਜਹਿ ਭਾਖਨ ॥ ੪੧ ॥
 ਜਿਸ ਤੇ ਹੁਇ ਮਿਰਜਾਦ ਭਲੇਰੀ । ਸੋ ਕਰਤੂਤ ਉਚਿਤ ਹੈ ਤੇਰੀ । ਅਪਰ
 ਜਿ ਬੁਝਨਿ ਕੋ ਕੁਛ ਚਾਹੈ । ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ ਕਹਹੁ ਹਮ ਪਾਹੈ ॥ ੪੨ ॥ ਧਰਹੁ
 ਧੀਰ ਅਥਿ ਸੋਕ ਨ ਕਰੀਅਹਿ । ਸੰਗਤਿ ਸਹਿਤ ਮੰਸੇਦ ਸੰਭਰੀਅਹਿ ।
 ਬਰਤਹੁ ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਭਿ ਸੰਗ । ਮਮ ਸਮਾਨ ਹੈ ਤੇਰੇ ਅੰਗ ॥ ੪੩ ॥
 ਸੁਨਤਿ ਪਿਤਾਮੇ ਕੀ ਸੁਭ ਬਾਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਸੁ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੀ ।
 'ਤੁਰਕ ਮੁਲਖਪਤਿ ਸੱਤ ਹਮਾਰੇ । ਸੈਨਾ ਕੋਸ਼ ਆਦਿ ਮਹਿ ਭਾਰੇ ॥ ੪੪ ॥
 ਤਿਨ ਸੋ ਕਹਾਂ ਕਰਹਿ ਬੰਖਜਾਤੀ ? ਕੌਨ ਸਥਾਨ ਬਨਹਿ ਰਿਪੁ ਘਾਤੀ ?
 ਇਸਪੁਰਿ ਬਸਿ, ਕੈ ਅਪਰ ਸਥਾਨਾਘਾਲੋਂ ਤੁਰਕਨਿ ਸੋ ਘਮਸਾਨ ? ॥ ੪੫ ॥
 ਕਰੋਂ ਲਬੇਰ ਪਬੇਰ ਬਿਸਾਲਾ । ਪਰਹਿ ਜੋਗ, ਰਿਪੁ ਹਤਹਿ ਕਰਾਲਾ ॥
 ਸੁਨਤਿ ਸਭਾ ਸਭਿ ਅਦਭੁਤ ਭਏ ।—ਦੇਖਹੁ ਕਹਾਂ ਸੁਮਤਿ ਇਨ ਬਿਏ ॥
 ੪੬ ॥ ਅਲਪ ਬੈਸ ਬਿਧਨਿ ਸਮ ਬੋਲੇ । ਭੇ ਸਮਰਥ ਗੁਰਿਆਈ ਕੋ
 ਲੇ—। ਸਤਿਗੁਰ ਪੋਤੇ ਕੋ ਮੁਖ ਦੇਖਿਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੁ ਬੀਰ ਪਰੇਖਿ ॥ ੪੭ ॥
 ਕਹਨੈ ਤਬੈ 'ਤੁਮ ਕਬਹੁ ਨ ਲਰੋ । ਸੱਤਨਿ ਦਿਸਿ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਧਰਹੁ ।
 ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਤੇ ਨਹਿ ਕਰਹੁ ਬਿਖੇਰਾ । ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਰਹੁ ਬੈਰ ਬਢੇਰਾ ॥
 ੪੮ ॥ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸੈ ਦੋਇ ਹਜ਼ਾਰੇ । ਰਾਖਹੁ ਸੰਗ ਸੁਚੇਤੀ ਧਾਰਿ । ਨਹੀਂ
 ਕਦਾਚਿਤ ਰਣ ਕੋ ਚਾਹੈ । ਭੋਗਹੁ ਅਨੰਦ ਬੈਠਿ ਘਰ ਮਾਹੈ ॥ ੪੯ ॥ ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਗਾਇ ਕਹਨੈ ਸੁਨਿ ਢੇਰ । 'ਜੇ ਰਿਪੁ ਲੈ ਕਰਿ ਸੈਨ ਘਨੇਰਾਚਢਿਆਵੈ
 ਹਮ ਪਰ ਬਲ ਧਰੈ । ਭਰਹਿ ਗਰਬ ਤੇ ਜੇ ਲਰਿ ਪਰੈ ॥ ੫੦ ॥ ਤਬਿ ਕੜਾ
 ਕਰਹਿ ਹੁਕਮ ਸੋ ਕਰੋ ? ਹੋਇ ਅਵਸ਼ਜਕ ਰਣ, ਉਰ ਧਰੋ ॥ ਸੁਨਿ
 ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸੁਭ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । 'ਜੋ ਤੁਮ ਪਰ ਚਢਿ ਕਰਹਿ ਪਯਾਨਾ ॥ ੫੧ ॥
 ਸੋ ਨਹਿ ਆਵਨ ਪਾਵਹਿ ਕੈਸੇ । ਨਿਫਲ ਪਰਹਿ ਘਨ ਧੰਦਹਿ ਜੈਸੇ ॥
 ਉਹੇ ਸਮ ਗਰਿ ਹੈ ॥ ਮਗ ਮਾਂਹੀ ॥ ਤੁਮ ਲੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਹਿ ਨਾਂਹੀ ॥ ੫੨ ॥ ਇਹ

'ਸੂਪ । 'ਬਾਈ ਸੋ । 'ਉਦ ਦੇ ਬੋਲ ਵਾਛੁ । 'ਭਾਵ ਗਲ ਜਾਣਗੇ ।

ਬਰ ਤੁਮ ਕੋ ਅਨ ਮਿਟ ਜਾਨਹੁ । ਬੈਠੇ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਕੋ ਠਾਨਹੁ' । ਸੁਨਿ
ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਅਨੰਦੇ । ਚਰਨ ਪਿਤਾਮੇ ਕੇ ਜੁਗ ਬੰਦੇ ॥੪੫॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚ ਅਛਟਮ ਗਾਏ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਬਰਦੇਨ' ਪੁੰਗ ਬਰਨਣ ਨਾਮ ਛਾਣਟ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੬ ॥

੫੭. [ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜੋਚ ਈਡਾ ਗਮਨ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸਾਹਿਬ ਭਾਨੇ ਸੋਂ ਕਹਜੇ 'ਤੁਮ ਨਿਜ ਨੰਦਨ ਆਨਿ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਗਾਇ ਸਮੀਪਿ ਰਖਿ ਸਦਾ ਰਹੈ ਸੁਖ ਠਾਨਿ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਰਾਮਦਾਸ ਕੇ
ਗ੍ਰਾਮ ਮਝਾਰੇ । ਤਨ ਕੋ ਤਜਾਗਹੁ ਤਹਾਂ ਸੁਖਾਰੇ' । ਗਾਇ ਜੋਧ ਸੋਂ ਬਹੁਰ
ਬਖਾਨਾ । 'ਹਮ ਪਾਛੈ ਅਵਿਲੋਕ ਬਿਧਾਨਾ' ॥ ੨ ॥ ਪੁਨ ਕਾਂਗੜ ਕੋ ਜਾਹੁ
ਸੁਖਾਰੇ । ਭੋਗਹੁ ਪਰਾਲਬਧ ਤਨ ਧਾਰੇ । ਅੰਤ ਸਮੇ ਹਮ ਹੋਹਿ ਸਹਾਇ ।
ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਹੁ ਲਿਵਲਾਇ ॥ ੩ ॥ ਤਿਮ ਹੀ ਰੂਪਾ ਨਿਜ ਘਰ ਰਹੈ ।
ਅੰਤ ਪਰਮ ਪਦ ਕੋ ਇਹੁ ਲਹੈ । ਕਰਹੁ ਦੇਗ ਗੁਰ ਹਿਤ ਬਰਤਾਵਹੁ ।
ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਕਮਾਇ ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ ॥ ੪ ॥ ਤੁਮ ਦੋਨਹੁ ਕੀ ਸੰਤਤਿ ਜੋਈ ।
ਮੇਲੀ ਗੁਰ ਘਰ ਸੋਂ ਨਿਤ ਹੋਈ । ਪਹਚਹਿ ਅਨਿਕ ਬਾਰੈ ਤਿਸ ਦੇਸ਼ ।
ਮਿਲਹਿ ਸਦਾ ਸੁਖ ਲਹਹਿ ਅਸੇਸ਼' ॥੫॥ ਰੁਦਤਿ ਅਧਿਕ ਗੁਰ ਤਨੁਜਾ
ਆਈ । ਪਿਤ ਕੋ ਮੋਹ ਰਿਦੈ ਉਮਗਾਈ । ਦੇਖਿ ਤਾਹਿ ਕੋ ਧੀਰਜ ਦੀਨਾ ।
'ਕਰੋਂ ਐਸੇ ਹੋਈ ਮਨ ਦੀਨਾ ॥ ੬ ॥ ਸਰਬ ਸੁਖਨਿ ਕੋ ਲਹੈਂ ਸਦੀਵ ।
ਸੰਤਤਿ ਤੋਰ ਬੀਰ ਬਡ ਬੀਵ । ਜਸ ਕੋ ਲੇਹਿ ਰਹੈਂ ਗਰ ਸੰਗ । ਧਰਹੁ
ਅਨੰਦ ਸੋਕ ਦੁਖ ਭੰਗਿ' ॥੭॥ ਬਿਧੀਚੰਦ ਕੋ ਸੁਤ ਮਤਿਵੰਤਾ । ਲਾਲਚੰਦ
ਕੋ ਕਹਿ ਭਗਵੰਤਾ । 'ਤੁਵ ਹਿਤ ਸੁਰ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰਾਮ' ਮਝਾਰੇ । ਭਾਗਮੱਲ'
ਸੁਭ ਸਦਨ ਸੁਧਾਰੇ ॥ ੮ ॥ ਮੂਰਤਿ ਗੰਥ ਸੈਂਚੀਆਂ ਲੈ ਕੈ । ਤਹਿ ਮਾਤਾ
ਜਤਿ ਰਹੁ ਸੁਖ ਪੈ ਕੈ' । ਪਰਮਾਨੰਦ ਸੁੰਦਰ ਸੋਂ ਕਹਜੇ । 'ਸਦਨ ਬਸਹੁ
ਨਿਜ ਸਭਿ ਸੁਖ ਲਹਜੇ ॥ ੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਅੰਸ ਬਡਭਾਗੀ । ਅਪਰ
ਛੁਟਹਿ ਤੁਮਰੇ ਸੰਗ ਲਾਗੀ' । ਬਹੁਰ ਨਾਨਕੀ ਦਿਸਿ ਕੋ ਦੇਖਿ । ਕਰਜੇ
ਹਕਮ ਬਿਧਿ ਸਕਲ ਪਰੋਖਿ ॥੧੦॥ 'ਹਮਰੀ ਜਨਨੀ ਕੇਰਿ ਸਥਾਨ । ਨਾਮ
ਬਕਾਲਾ ਗ੍ਰਾਮ ਸੁ ਜਾਨ । ਤਹਾਂ ਬਾਸ ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਸੁਖਾਰੇ। ਸਮਾ ਉਡੀਕਹੁ

੧(ਵੰਤੀ ਵੰਤ ਸਮਾਵਣ)ਦੀ ਰੀਤੀ ਦੇਖਣਾ ੨(ਅਧੀ, ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹੇਚਾਰੇ) ੩ਸਾਏ ਸੁਖ ਪਾਰਿਗੇ ।

੪ਇਹ ਪਿੰਡ ਮਾਝੇ ਵਿੱਚ ਹੈ । ੫ਬਿਧੀ ਦੇਦ ਜੀ ਦਾ ਭਾਇ । ੬(ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ) ਤਸਵੀਰ ੭ ਗੁਰੂ
ਗੰਥ ਜੀ ਦੀਆਂ ਉਤਾਰੇ ਦੀਆਂ ਸੈਂਚੀਆਂ (ਜੋ ਪਿੱਛੇ ਦੇਸ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਬਿਲਾਵਲ ਤੋਕ ਸਨ) ।

ਜਥਾ ਓਚਾਰੇ ॥ ੧੧ ॥ ਸੁਤ ਕੋ ਸੁਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਤਿ ਦੇਖਿ। ਤਵ ਸ਼ਰੀਰ
ਕੀ ਬੈਸ ਵਿਸ਼ੇਖ। ਅਨਿਕ ਟੰਗ ਕੋ ਸਮਾਂ ਨਿਹਤਿਕੈ। ਪਨ ਆਵਹੁ
ਤਨ ਤਸਾਗਨਿ ਕਰਿ ਕੈ' ॥ ੧੨ ॥ ਤਬਿ ਸੂਰਜਮਲ ਦਿਗ ਜਲ ਛੋਰਾ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੋਲੈ ਗੁਰ ਓਰਾ। 'ਮੁਝ ਪੁਤਿ ਹਕਮ ਕਰੋ ਜਿਮ ਰਹੋ'। ਕਿਹ
ਠਾਂ ਜਾਇ ਬਾਸ ਕੋ ਲਹੋ' ? ॥ ੧੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਮੀਪੀ ਹੋਹਿ। ਕਿਧੋਂ
ਅਪਰ ਹੀ ਆਗਾ ਮੋਹਿ?'। ਸੁਨਿ ਸਭਿਗਰ ਸੁਤ ਕੀ ਦਿਸਿ ਹੋਰੇ। ਕਹਨੈ
ਕਿ 'ਜਥਾ ਭਾਉ ਉਰ ਤੇਰੇ ॥ ੧੪ ॥ ਤਥਾ ਕਰਹੁ ਬਡ ਬੈਸ ਬਧੈ ਹੈ।
ਫਿਰਤਿ ਘਿਰਤਿ 'ਗੁਰਤਾ ਕੋ ਪੈ ਹੈ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਤੁਮਰੋ ਬੰਸਾਹੋਹਿ
ਪੁਜ ਸਭ ਕੇ ਅਵਤੀਸ਼' ॥ ੧੫ ॥ ਅਲੀਰਾਇ ਰਹਿ ਮਸਤ, ਨ ਬੋਲੇ।
ਬਹਮਗਾਨ ਮਹਿ ਬਿਤੀ ਅਡੋਲੇ। ਤਿਮ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦੇਏ*। ਹਾਥ
ਜੋਰਿ ਨਿਮੀ ਸਿਰ ਹੋਏ ॥ ੧੬ ॥ ਪੁਨ ਸੰਗਤ ਅਰੁ ਬਿੰਦ ਮਸੇਦ। ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕਹਨੈ ਬਿਲੇਦ। 'ਮਮ ਸਰੂਪ ਅਬਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਮਮ
ਸਮਾਨ ਹੁਇ ਮੋਦ ਉਪਾਇ ॥ ੧੭ ॥ ਇਹ ਸਭਿਹਿਨ ਕੋ ਲੇਹਿ ਸੰਭਾਰ।
ਕਰਹਿ ਉਤਾਰਨਿ ਭਵਜਲ ਪਾਰ। ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਪਾਵੈਂ। ਜੋ
ਤਰਕਹਿ ਸਭਿ ਅਪਨਿ ਗਵਾਵੈਂ ॥ ੧੮ ॥ ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਦੁਖੀ ਸੋ ਰਹੈਂ। ਸੁਖ
ਕੋ ਲੇਸ਼ ਮਾਤ੍ਰ ਨਹਿ ਲਹੈ'। ਸਭਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤਬਿ ਗੀਵ ਨਿਵਾਈ। 'ਆਪ
ਜਥਾ ਆਇਸੁ ਫੁਰਮਾਈ ॥ ੧੯ ॥ ਸੋ ਸਭਿ ਕੇ ਸਿਰ ਪਰ ਹਿਤਵਾਰੀ'।
ਮਾਨਹਿ ਸਾਦਰ ਆਨੰਦ ਧਾਰੀ। ਜਿਮ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਤੇ ਤੁਮ ਲਖੈਂ। ਤਿਮ
ਤੁਮ ਤੇ ਇਨ ਕੋ ਸਭਿ ਪਿਖੈਂ ॥ ੨੦ ॥ ਸਪਤਮ ਗੁਰੁ ਸਰੂਪ ਇਹੁ ਹੋਏ।
ਗੁਰਤਾ ਦਈ ਤਬਹਿ ਤੇ ਜੋਏ। ਜਿਸ ਬਲ ਦਿਪਹਿ ਆਪ ਕੀ ਜੋਤਿ। ਤੇਜ
ਪ੍ਰਤਾਪ ਉਦਾਰ ਉਦੋਤਿ' ॥ ੨੧ ॥ ਬਿੰਦ ਮਸੇਦ ਬਿਲੇਦ ਬਖਾਨੀ। ਸਭਿ
ਸੰਗਤਿ ਬੋਲੀ ਤਬਿ ਬਾਨੀ। 'ਸਿੱਖਸਨਿ ਕੋ ਕਰਤੱਬ ਜੁ ਸਾਗ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ
ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਉਚਾਰਿ ॥ ੨੨ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਪਰਮਗਤੀ ਕੋ ਪਾਵੈਂ। ਜਨਮ
ਮਰਨ ਮੰਤਾਪ ਮਿਟਾਵੈਂ। ਸੁਨਿ ਕੋ ਰਾਵਰ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ਾਹਤਿ ਬਿਕਾਰ ਸੁਖ

*[ਕਿਰਤ ਘਿਰਤ ਗੁਰਤਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਅਸਲੀ ਗੁਰਪਦ ਦੀ ਅਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਈ ਪਦਵੀ ਨਹੀਂ,
ਪਰ ਜਾਤੋਂ ਵੇਲੇ ਵਾਲੀ ਮੰਜੀਆਂ ਵਰਗੀ ਗੁਰਮੁਖ ਪਦ ਸਰੀਖੀ ਪਦਵੀ ਅਥਵਾ ਐਵੇਂ ਕਿਵੇਂ
ਈ। ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਆਵਗਾ। *ਸਿਰੋਮਣ। *ਭਲੇ ਵਾਲੀ ਹੈ।

*ਪਾ:-ਸੋਹੇ।

ਲਹੈ ਅਸੇਸੁ ॥ ੨੩ ॥ ਇਸ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਬਾਨੀ । ਹਿਤ
ਅਪਨੇ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਧੀਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਕਹਜੇ ਸ਼ਬਦ
ਦੁਆਰਾ ਉਪਦੇਸ਼ ॥ ੨੪ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ॥ ਮਾਤੁ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਚਾਂਦਨਾ ਚਾਦਨੁ ਅੰਗਨਿ ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ ਅੰਤਰਿ ਚਾਦਨਾ ॥ ੧ ॥ ਆਗਾਧਨਾ ਅਰਾਧਨੁ
ਨੀਕਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਅਰਾਧਨਾ ॥ ੨ ॥ ਤਿਆਗਨਾ ਤਿਆਗਣੁ ਨੀਕਾ ਕਾਮੁ
ਕੋਧੁ ਲੋਭੁ ਤਿਆਗਨਾ ॥ ੩ ॥ ਮਾਗਨਾ ਮਾਗਣੁ ਨੀਕਾ ਹਰਿਜਸੁ ਰੁਚ ਤੇ ਮਾਗਨਾ
॥ ੪ ॥ ਜਾਗਨਾ ਜਾਗਣੁ ਨੀਕਾ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਮਹਿ ਜਾਗਨਾ ॥ ੫ ॥ ਲਾਗਨਾ
ਲਾਗਣੁ ਨੀਕਾ ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਮਨੁ ਲਾਗਨਾ ॥ ੬ ॥ ਇਹ ਬਿਧਿ ਤਿਸਹਿ ਪਰਾਪਤ
ਜਾਕੈ ਮਸਤਕਿ ਭਾਗਨਾ ॥ ੭ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਸਭ ਕਿਛੁ ਨੀਕਾ ਜੋ ਪ੍ਰਭ
ਕੀ ਸਰਨਾਗਨਾ ॥ ੮ ॥ ੧ ॥ ੪ ॥

ਦੇਹਗ ॥ 'ਜਿਸ ਨਰ ਕੇ ਬਡਭਾਗੁ ਜਗ ਇਹ ਮਾਨਹਿ ਉਪਦੇਸ਼ । ਮਮ
ਪਦ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਲੇ ਤਸਾਗਹਿ ਸਕਲ ਕਲੇਸ਼ ॥ ੨੫ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸਿਖ
ਸੰਗਤਿ ਮੇਰੇ ਪਰਵਾਰੁ । ਕਰਹ ਅਨੰਦ ਮੰਗਲਾ ਚਾਰੁ । ਪਠਹੁ ਸ਼ਬਦ
ਸਿਮਰਹੁ ਸਤਿਨਾਮੁ । ਮੈ ਗਮਨੈ ਅਬਿ ਅਪਨੇ ਧਾਮੁ ॥ ੨੬ ॥ ਕਰਹੁ ਨ ਸ਼ੋਕ
ਓਕ ਮਾਂਹਿ ਕੋਈ । 'ਬਰੀਅਹੁ ਗੁਰੁ ਪਰਾਇਨ' ਹੋਈ । ਸੋ ਪ੍ਰਸਾਰੇ ਜੋ ਕਹਜੇ
ਕਮਾਵੈ । ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਮਮ ਪਦ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥ ੨੭ ॥ ਸਦਾ ਸਨੇਹ ਕਰਹਿ
ਗੁਰਬਾਨੀ । ਪਠਨਿ ਸੁਨਨਿ ਤੇ ਅਨੰਦ ਠਾਨੀ । ਮੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਹੁ ਰੰਗ
ਰਾਤੇ । ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਅਧਿਕ ਮਨ ਮਾਤੇ ॥ ੨੮ ॥ ਇਸ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿ
ਕੈ ਉਪਦੇਸ਼ । ਸਭਿ ਕੋ ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ । ਬਚਨ ਪਤਾਲ ਪੁਰੀ
ਜਹਿ ਕਰਜੇ । ਫੋਠਾ ਸੰਦਰ ਤਹਾ ਸੁਧਰਜੇ ॥ ੨੯ ॥ ਚੇਦਨ ਸੰਗ
ਲੀਪਬੋ ਠਾਨਾ । ਸਗਲ ਗੰਧਿ ਤੇ ਬਹੁ ਚਰਚਾਨਾ । ਕੁੰਕਮ ਅਰੁ ਘਨਸਾਰ^੧
ਮਿਲਾਏ । ਸਗਰੀ ਕੰਧਨਿ ਕੋ ਮਹਿਕਾਏ ॥ ੩੦ ॥ ਫੁਲ ਸੁਗੰਧਤਿ ਰਚਤਿ
ਬਿਸਾਲਾ । ਲਰਕਾਈ ਚਾਰਹੁ ਦਿਸਿ ਮਾਲਾ । ਬਹੁ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਕਰੀ ਬਨਾਇ।
ਪੁਨ ਸਗਰੇ ਮਹਿ ਕੁਸ਼ਾ ਡਸਾਇ ॥ ੩੧ ॥ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਿਛੋਨਾ ਭਲੇ
ਕਟਾਯੋ । ਘ੍ਰਿਤ ਕੋ ਦੀਪਕ ਅਧਿਕ ਜਗਾਯੋ । ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਚ ਸੰਗਤਿ
ਸਾਰੀ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਿਸ਼ਟਿ ਚੁੰਦਿਸਿ ਪਰ ਡਾਰੀ ॥ ੩੨ ॥ ਸਭਿ ਕੁਟੰਬ ਕੋ
ਦੀਨਿ ਦਿਲਾਸਾ । 'ਸ਼ੋਕ ਨ ਧਰਹੁ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ' । ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਤੇ ਨੇਮੀ
ਸਭਿ ਕੋਏ । ਕੋਸ਼ਠ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨ ਹੋਏ ॥ ੩੩ ॥ ਜੋਧ ਰੁ ਸਾਹਿਬ ਭਾਲਾ ਨੇਰੇ।

^੧ਆਸਟੇ । ^੨ਬਣਾਇਆ ਸੀ । ^੩ਫੋਸਰ ਤੇ ਕਪੂਰ [ਸੰਸਾ, ਘਨਰਸ, ਘਨਸਾਰ] ।

ਤਿਨ ਸੋਂ ਹੁਕਮ ਕਰਜੋ ਤਿਸ ਬੈਠੇ । ‘ਸਪਤ ਦਿਵਸ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ
ਕੋਸ਼ਠ ਕੋ ਦਰ ਖੋਲਹਿ ਆਇ ॥ ੩੪ ॥ ਤਬਿ ਲੋ ਨਹਿ ਸਮੀਪ ਕੋ ਆਵੈ ।
ਜੋਧਾ ਗਨ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਬਿਰਿ ਥਾਵੈ’ । ਨਿਸਦਿਨ ਰਾਖਹਿ ਸਭਿ ਤਕਰਾਈ ।
ਕਿਰਤਨ ਕਰਹਿ ਸੁਨਹੁ ਮਨ ਲਾਈ’ ॥ ੩੫ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਕੋਸ਼ਠ ਮਹਿ
ਬਰਿ ਗਏ । ਦੁਾਰ ਕਿਵਾਰ ਅਸੰਜਤਿ ਕਿਏ’ । ਸਾਂਕਰ ਲਾਇ’ ਕਰੇ ਦਿਵ
ਸੋਏ । ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਇਕਾਂਕੀ ਹੋਏ ॥ ੩੬ ॥ ਪਦਮਾਸਨ ਕਹੁ ਕਰਿ ਕੈ ਬੈਸੇ ।
ਸਿੱਧ ਜੋਗ ਜੋਗੀ ਹੁਇ ਜੈਸੇ । ਜਿਮ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਾਇ ਬਨ ਮਾਂਹੀ ।
ਜਹਾਂ ਦੂਸਰੇ ਲਖਿਯਤਿ ਨਾਂਹੀ ॥ ੩੭ ॥ ਕਰਿ ਸਮਾਧਿ ਤਨ ਤਜਾਗਿ
ਸਿਧਾਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਤਿਸੀ ਪੁਕਾਰੇ । ਸਭਿ ਦਿਸਿ ਤੇ ਮਨ ਰੋਕਨ
ਕੀਨਿ । ਇੰਦ੍ਰ ਗਨ ਸੰਕੋਚਿ ਕਰਿ ਲੀਨਿ ॥ ੩੮ ॥ ਆਤਮ ਰਸ ਮਹਿ ਬਿਰੇ
ਗੁਸਾਈ’ । ਜਹਾਂ ਦ੍ਰਿਤ ਕੋ ਲੇਸ ਨ ਪਾਈ । ਖਸ਼ਟ ਦਿਵਸ ਲੋ ਸਾਧਿ ਸਮਾਧਿ
ਬਿਰੇ ਅਚਲ ਹੀ ਰੂਪ ਅਗਾਧ ॥ ੩੯ ॥ ਸਪਤਮ ਦਿਨ ਕੇ ਅੰਮਿਤ
ਵੇਲੇ । ਤਨ ਕੋ ਤਜਾਗਨ ਕੀਨਿ ਸੁਹੇਲੇ । ਲਾਇ ਕੰਧ ਕੇ ਸੰਗ ਪਿਛਾਰੀ’ ।
ਬੈਠੇ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤਿਸ ਬਾਰੀ ॥ ੪੦ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਦੇ ਅਛਟਮ ਰਾਸਿ ‘ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਪ੍ਰਲੋਕ ਗਮਨ’ ਪੁੰਨਕ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮੁ ਸਪਤ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੮ ॥

੫੮. [ਸਚ ਖੰਡ ਪ੍ਰਵੇਸ਼] ।

ਦੇਹਗ ॥ ਵਹਿਰ ਖਰੇ ਜੋਧਾ ਰਹੈ ਨਿਸ ਦਿਨ ਮਹਿ ਸਮੁਦਾਇ । ਚਹੁਦਿਸਿ
ਭਜਨ ਅਖੰਡ ਹੈ ਸ਼ਬਦ ਰਾਗ ਜੁਤਿ ਗਾਇ ॥ ੧ ॥ ਬੋਧਈ ॥ ਚਹੁਦਿਸਿ
ਕੋਸ਼ਠ ਕੇ ਪਰਵਾਰੇ । ਭਈ ਸੰਗਤਾਂ ਆਨਿ ਹਜ਼ਾਰੇ । ਭਾਉ ਸਭਿਨਿ^੧ ਕੇ
ਭਯੋ ਬਿਸਾਲਾ । ਸਿਮਰਹਿ ਸਭਿਗੁਰ ਪ੍ਰਭੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥ ੨ ॥ ਗੁਰ ਆਗਵਨ
ਸੁਰਨਿ ਸੁਧ ਪਾਈ । ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਮਨ ਮੋਦ ਬਢਾਈ । ਗੀਰਬਾਨ^੨
ਸਭਿ ਚਢੇ ਬਿਬਾਨ । ਤੁਰਨ ਆਇ ਬਿਰੇ ਅਸਮਾਨ ॥ ੩ ॥ ਕਮਲਾਸਨ
ਆਰੂਢਿ ਮਰਾਲਾ । ਚੰਦ੍ਰ ਚੁੜ ਚਢਿ ਬਿਖਭ^੩ ਬਿਸਾਲਾ । ਲੈ ਕਰਿ ਅਪਨੇ
ਗਨ^੪ ਸਮੁਦਾਯ ॥ ਆਵਤਿ ਭੈ ‘ਜੈ’ ਸ਼ਬਦ ਅਲਾਯ ॥ ੪ ॥ ਤਥਾ ਪਾਕਸਾਸਨ^੫
ਚਲਿ ਆਯੋ । ਬਾਯੂ, ਬੰਨ੍ਹੀ ਅਨੰਦ ਉਪਾਯੋ ॥ ਦ੍ਰਾਦਸ ਦਿਨਕਰ^੬
ਮੂਰਤਿ ਧਰੀ । ਆਇ ਨਿਸਾਪਤ^੭ ਬਿਰਤਾ ਕਰੀ ॥ ੫ ॥ ਪੌਣ ਉਣੇਜਾ,
ਚੰਦ੍ਰ ਬਿਕਾਸ^੮ । ਬਿੰਦ ਅਪਸਰਾਂ, ਨਾਰਤਿ ਹਸਿ ਹਸਿ । ਬਿੰਦਾਧਰ
^੧ਬੰਦ ਕੀ । ^੨ਗਿਰੀ ਲਾਕੇ । ^੩ਪਿਠ । ^੪ਪ੍ਰੇਮ । ^੫ਵੇਵਡੇ । ^੬ਸ਼ਿਵਜੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੈਲ ਏ ।
^੭ਗਣ । ^੮ਵਿੰਦਰ । ^੯੧੨ ਮੂਰਜ । ^{੧੦}ਵਿੰਦੂਮੀ । ^{੧੧}ਗਿਆਰਾਂ ਸ਼ਿਵ ।

ਕਿੰਨਰ ਚਲਿ ਆਏ । ਗੋਰਖ ਆਇ ਸਿੱਧ ਸਮੁਦਾਏ ॥੬॥ ਕਰਤਿ ਮੰਗਲ-
ਚਾਰ ਬਿਲੇਦੈ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਲੋਕ ਹੁਇ ਮਿਲਤਿ ਅਨੇਦੈ । ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਸਕਲ
ਹੀ ਕਰਤੇ । ਹਿਤ ਪੂਜਨ ਸਾਮਿਗ੍ਰੀ ਧਰਤੇ ॥ ੭ ॥ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਇਕ
ਮਹਾਂ ਬਿਮਾਨ । ਆਯੋ ਜਗਮਗ ਕਰਤਿ ਮਹਾਨ । ਮੁਕਤਾ ਕੀ ਬਾਲਰ
ਲਰਕੰਤੀ । ਮਲਿ ਗਲਿ ਜੋਤਿ ਅਧਿਕ ਚਮਕੰਤੀ ॥ ੮ ॥ ਸੀਂਚਨ ਕੀਨਿ
ਸੁਗੰਧਿ ਮਹਾਨੀ । ਮੁਦਿਤ ਨਾਸਕਾ ਜਿਹ ਤ੍ਰਿਪਤਾਨੀ^੧ । ਪੁਤਲੀ^੨ ਚਮਰ
ਬੁਲਾਵਹਿ ਖਰੀ । ਦੀਪਕ ਗਨ ਮਲਿ^੩ ਦੀਪਤਿ ਖਰੀ ॥ ੯ ॥ ਬਿਚ ਮੰਦਰ
ਸੁੰਦਰ ਦਰ ਕਰੇ । ਤਿਸ ਮਹਿ ਰਚੇ ਸਬੰਡਲ^੪ ਖਰੇ । ਕੰਚਨ ਚਿੱਤ੍ਰਤਿ
ਹੀਰਨਿ ਸੰਗ । ਚਮਕਹਿ ਚਾਰੁ ਕਲਸ ਉਤੰਗ ॥ ੧੦ ॥ ਲਘੁ ਲਘੁ ਅਹੈ
ਪਤਾਕਾ^੫ ਉਚੇਜਿਤ ਚਾਹਤਿ ਤਿਤ ਜਾਹਿ ਪਹੁਚੇ । ਬੇਗਵੰਤ ਬਹੁ ਰਹਜੇ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਸੁਰ ਜਹਿ ਚਹੁ ਪਾਸ ॥੧੧॥ ਤਿਸ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ
ਭਏ ਅਰੋਹਨਿ^੬ । ਸ਼ੋਭਾ ਅਧਿਕ ਵਧੀ ਮਨਮੋਹਿਨ । ਸਿੰਘਾਸਨ ਇਕ ਹੁਤੋ
ਡਸਾਯੋ । ਆਸਤਰਨ ਸੁੰਦਰ ਬਰ ਛਾਯੋ ॥੧੨॥ ਦੀਰਘ ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਉਪ-
ਧਾਨੁ । ਬੈਠੇ ਤਿਸ ਪਰ ਜਾਇ ਸੁਜਾਨ । ਕਮਲਾਸਨ ਹੁਇ ਪੂਰਬ ਨੇਰੇ ।
ਕੁਸਮਾਂਜੁਲ ਕੋ^੭ ਛੋਰਿ ਘਨੇਰੇ ॥ ੧੩ ॥ ਕਲਪ ਬਿੱਛ ਕੀ ਫੁਲਾਨਿ ਮਾਲਾ ।
ਪਹਿਰਾਈ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲਾ । ਤਿਮ ਚੰਦਨ ਚਰਚਜੈ ਚਹੁ ਓਰ ।
ਸੁਰ ਗਨ ਆਇ ਮਿਲੇਕਰ ਜੋਰਿ ॥੧੪॥ ਗਾਵਤਿ ਨਾਰਤਿ ਬਿਬੁਧ ਬਧੂਟੀ^੮ ।
ਭਰਿ ਭਰਿ ਬਹੁ ਕੁਸਮਾਂਜੁਲ ਛੂਟੀ । ਦੀਪਕ ਬਾਰ ਬਾਰ ਮਹਿ ਧਰੇ । ਬਾਰ
ਬਾਰ ਦਿਖਰਾਵਾਨ ਕਰੇ^੯ ॥ ੧੫ ॥ ਧੂਪ ਧੁਖਾਇ ਗੰਧਿ ਮਹਿਕਾਵੈ ।
ਅਭਿਖੇਕਹਿ, ਜੈ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਾਵੈ^{੧੦} । ਸੁਭ ਆਗਵਨ ਆਪਕੋ ਭਯੋਦੇਵਨ ਕੋ
ਅਨੇਦ ਉਪਜਾਯੋ ॥ ੧੬ ॥ ਜਗ ਮਹਿ ਕਾਰਨ ਕੀਨਿ ਘਨੇਰੇ । ਭਏ
ਸਹਾਇਕ ਸੰਤਨਿ ਕੇਰੇ । ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਰਣ ਕਰ ਦਮਨਾਯੋ^{੧੧} । ਲਾਖਹੁ ਗਤਿ
ਕਰਿ ਜਸੁ ਉਪਜਾਯੋ ॥੧੭॥ ਭੋ ਪ੍ਰਭੂ ! ਰਾਵਰਿ ਕੀਰਤਿ ਪਾਵਨ । ਪਠਹਿ
ਸੁਨਹਿ ਜੇ ਕਰਹਿ ਸੁਨਾਵਨ । ਸੋ ਨਰ ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਪਾਵੈ । ਜਨਮ
ਮਰਨ ਕੇ ਕਸ਼ਟ ਮਿਟਾਵੈ^{੧੨} ॥੧੮॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਦੇਖਿ ਅਸ਼ੋਖ । ਮ੍ਰਿਦੁ

^੧ਜਿਸ ਸੁਰੰਧੀ ਨਾਲ ਨਾਸਕਾ ਪੁੰਨਿ ਵੇਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਗਈਆਂ । ^੨ਪੁਤਲੀਆਂ । ^੩ਮਲੀਆਂ ।
^੪ਬੜੇ । ^੫ਬੰਡੀਆਂ । ^੬ਅਸਵਾਰ ਹੋਏ । ^੭ਛੁਲ੍ਹਾਵੇ ਬੁਕ । ^੮ਦੇਵ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ । [ਮਿਸ, ਵਿਬੁਧ-
ਵੇਤਾ] । ^੯ਭਾਵ ਆਰਤੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ । ^{੧੦}ਦਬਾਇਆ ।

ਬੋਲਤਿ ਦੇ ਧੀਰ ਵਿਸ਼ੇਖਾਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਅਨੰਦ ਸੁਰਨਿ ਕੇ ਗਨ ਕੋ । ਫਿਰਿ
ਫਿਰਿ ਹੋਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ ਮਨ ਕੋ॥੧੯॥ ਸਘਨ ਅਧਿਕ ਘਨ ਲਾਲੀ ਸੰਗ ।
ਪਿਖਤਿ ਸੰਗਤਾਂ ਅਚਰਜ ਰੰਗ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਗਗਨ ਬਿਲੋਚਨ ਲਾਏ ।
ਕੋਤਕ ਹੋਤਿ ਸੁਰਨ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੨੦ ॥ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਕੋ ਪ੍ਰਸਥਾਨਾ ।
ਹੋਰਤਿ ਨਭ ਕੋ, ਸਭਿ ਨਰ ਜਾਨਾ । ਅਰੁਣ ਬਰਣ ਅਸਮਾਨ ਮਹਾਨਾ ।
ਭਯੋ ਬਿਮਾਨਨਿ ਤੇ, ਪਹਿਚਾਨਾ॥ ੨੧ ॥ 'ਜੈ ਜੈ' ਉਚੇ ਨਾਦ ਬਖਾਨਾ ।
ਸਿਮਰਹਿ ਸੱਤਿਨਾਮ ਸੁਖਵਾਨਾ । ਪੁਨ ਉਰਧ ਕੋ ਚਲਯੋ ਬਿਮਾਨਾ ਦੇਵਨ
ਉਤਸਵ ਕਰਤਿ ਸੁਜਾਨ ॥ ੨੨ ॥ ਚਲਹਿ ਚਮਰ ਚਾਰਹੁ ਦਿਸਿ ਚਾਰੂ ।
ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਚਿਤ ਮਹਿਕਾਰੂ । ਨਾਚਿ ਅਪਸਰਾ ਗਾਨ ਸੁਨਾਵੈ ।
ਪਰਵਾਰਤਿ ਸੁਰ ਸੰਗ ਸਿਧਾਵੈ॥੨੩॥ ਮੰਗਲ ਕਰਤਿ ਆਦਿ ਕਮਲਾਸਨਾ ।
ਬੰਦਤਿ ਗਮਨਤਿ ਧਰਹਿ ਉਪਾਸਨ । ਸਨੇ ਸਨੇ ਉਰਧ ਚਲਿ ਜਾਹੀਂ ।
ਬਿਹਸਤਿ ਬੋਲਤਿ ਅਨੰਦ ਉਪਾਹੀਂ ॥ ੨੪ ॥ ਸੰਖ ਮ੍ਰਿਦੰਗਨਿ ਕੀ
ਧੁਨਿ ਸੰਗ । ਗਮਨਤਿ ਕਰਤੇ ਚਢਹਿ ਉਤੰਗ । ਜੈ ਜੈ ਸ਼ਬਦ ਭਨਹਿ ਬਹੁ
ਬਾਰੀ । ਸਭਿ ਤੇ ਗੁਰ ਬਿਮਾਨ ਅਗੁਵਾਰੀ ॥ ੨੫ ॥ ਜਹਿ ਲਾਗ ਪਹੁੰਚਨ
ਜਿਹ ਸੁਰ ਸ਼ਕਤਿ । ਤਹਿ ਲੋ ਪਹੁੰਚਿ ਸਹਿਤ ਗੁਰ ਭਕਤਿ^੧ । ਜਹਿ
ਤੇ ਜਾਇ ਨ ਸਕਹਿ ਅਗਾਰੀ । ਤਹਿ ਤੇ ਹਟਿ ਹਟਿ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ॥੨੬॥
ਸਾਦਰ ਇਮ ਉਚੇ ਪਹੁੰਚਾਇ । ਹਟਨਿ ਲਗੇ ਪੁਨ ਸੁਰ ਸਮੁਦਾਇ । ਤੇਜ
ਬਿਸਾਲ ਦਿਪਾਹ ਗੁਰ ਕੇਰਾ । ਗਮਨਤਿ ਜਾਤਿ ਬਿਮਾਨ ਅਗੇਰਾ॥ ੨੭ ॥
ਭਪ, ਜਨ^੨, ਆਦਿ ਲੋਕ ਕੋ ਛੋਰਿ । ਜਾਤਿ ਬੇਗ ਤੇ ਉਰਧ ਓਰ । ਬ੍ਰਹਮ
ਲੋਕ ਲੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸੰਗ । ਪੁਨ ਤਹਿ ਤੇ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਉਤੰਗ ॥ ੨੮ ॥ ਜਾਇ
ਬਿਰੁਠ^੩ ਮਝਾਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਿ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਪ੍ਰੀਤ ਸੁਰ ਪਹੁੰਚ ਅਸ਼ੇਸ਼ੇ । ਇਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਾਤਗੁਰ ਨਿਜ ਥਾਨਾਪਹੁੰਚੇ ਜੋਤ ਰੂਪ ਭਗਵਾਨ॥੨੯॥ ਨਿਜ
ਕੀਰਤਿ ਜਗ ਮਹਿ ਬਿਸਥਾਰ । ਸਿੱਖੀ ਮਗ ਬਿਦਤਾਇ ਉਦਾਰ । ਦਾਸ
ਅਨੇਕ ਉਧਾਰਨ ਕੀਨਾਦੁਹਿ ਲੋਕਨਿ ਮਹਿ ਸਭਿ ਸੁਖ ਦੀਨਾ॥੩੦॥ ਸਰਬ
ਬਯਾਪੀ ਸਾਤਗੁਰ ਪੂਰੇ^੪ । ਜਨ ਕੋ ਜਾਹਰ ਜਗਤਿ ਜ਼ਹੂਰੇ^੫ ਸਿਮਰ ਹਾਜ਼ਰ^੬

^੧ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਦਿਕ । ^੨ਗੁਰ ਦੀ ਭਗਤੀ (ਭਾਵਨਾ) ਸਹਿਤ ਪਹੁੰਚੇ । ^੩ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ ।
^੪ਸਚਖੰਡ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਹੈ [ਸਿਸ, ਵੈਕੁੰਠ=ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ] । ^੫ਜਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਹੂਰ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਸੂਚਕ) ਜਗਤ ਵਿਚ ਜਾਹਰ ਹੈ, ਤੇ ਜੋ ਯਾਦ ਕੀਤਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

ਹੋਹਿ ਹਜ਼ੂਰ^੧ । ਚਹੁ ਚਕ ਮਹਿ ਸਿਖ ਇੱਛਾ ਪੂਰਿ ॥ ੩੧ ॥ ਸਦਾ ਭਾਵੇਖਸਤ
ਮਹਿ ਤਿਮ ਰੀਤਿ^੨ । ਹੋਤਿ ਬਿਦਤ ਦੇਖਹਿ ਚਿਤ ਪ੍ਰੀਤਿ । ਮਨਸਾ ਪੂਰਹਿ
ਦਾਸਨ ਕੇਰੀ । ਸਿੱਖਨਿ ਕਰਹਿ ਸਹਾਇ ਬਡੇਰੀ* ॥ ੩੨ ॥ ਅਖਿ
ਸੁਨੀਯਹਿ ਗੁਰ ਪਾਛਲ ਗਾਥਾ । ਸ੍ਰੋਤਾ ਹੋਹੁ ਸੁਚੇਤੀ ਸਾਥਾ । 'ਸਪਤ ਦਿਵਸ
ਲੋ ਨਿਕਟਿ ਨ ਆਵਹੁ । ਕੋਸ਼ਠ ਦੁਾਰ ਨ ਹਾਥ ਲਗਾਵਹੁ' ॥ ੩੩ ॥
ਇਮ ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਅੰਤਰ ਬਰੇ । 'ਆਵਹੁ ਪਾਸ ਨ' ਬਰਜਨ ਕਰੇ ।
ਸਕਲ ਕੁਟੰਬ ਸਹਿਤ ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ॥ ਬੈਠਹਿ ਦੂਰ ਦੂਰ ਕਰਿ ਪੰਗਤਿ ॥
੩੪ ॥ ਖਸ਼ਟ ਦਿਵਸ ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਗੁਜ਼ਾਰੇ । ਸਪਤਮ ਪ੍ਰਾਤੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਿਹਾਰੇ ।
ਭਯੋ ਅਕਾਸ਼ ਅਰਣ ਬਹੁ ਬਰਣ^੩ । ਕੁਛਕ ਪਰੀ ਸਭਿ ਕੇ ਧੁਨਿ
ਕਰਣ^੪ ॥ ੩੫ ॥ ਘਟਿਕਾ ਚਤਰ ਜਾਮਨੀ ਰਹੇ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਸਰਬ ਹੀ
ਲਹੇ । ਕਲਮਲਾਇ^੫ ਇਤ ਉਤ ਬਹੁ ਫਿਰੈ । ਕੋਸ਼ਠ ਨਿਕਟਿ ਨ ਪਹੁੰਚਨ
ਪਰੈ ॥ ੩੬ ॥ ਜੋਧਾ ਸਨਧਬੰਧ ਬਹੁ ਗਾਢੇ । ਬਰਜਹਿ ਸਭਿ ਕੋ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ
ਠਾਂਢੇ । 'ਸਵਾਜਾਮ ਦਿਨ ਚਢਿਬੇ ਤੁਮੈ । ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਕੋ ਤਬਿ ਫਿਗ ਨਿਮੈ
॥ ੩੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪ੍ਰਥਮ ਫਿਗ ਜਾਇ । ਨਿਜ ਕਰ ਦੁਾਰ ਕਿਵਾਰਿ
ਖੁਲਾਇ । ਤਿਨ ਪਾਛੈ ਦਰਸਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ । ਅਪਰ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ
ਹੋਇ' ॥ ੩੮ ॥ ਇਮ ਸਭਿ ਮਹਿ ਬਿਦਤਾਇ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਬੈਠ
ਕਰਹਿ ਬੱਖਸ਼ਾਤਿ । ਸਦਾ ਪਹਿਰ ਦਿਨ ਜਬਿ ਚਢਿ ਆਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ
ਰਿਦੈ ਲਖਿ ਪਾਯੋ ॥ ੩੯ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਤ ਅਭਟਕ ਗਾਥੇ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਜੋਤੀ ਜਤ
ਸਮਾਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਅਭਟ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੫੮ ॥

੫੮. [ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਸਸਕਾਰ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਾਹਿਬ ਭਾਣਾ ਜੋਧ ਪੁਨ ਸੂਰਜ ਮੱਲ ਸੁਜਾਨ । ਭਾਈ ਰੂਪਾ
ਆਦਿ ਸਿਖ ਆਨਿ ਮਸੰਦ ਮਹਾਨ ॥ ੧ ॥ ਚੰਪਈ ॥ ਬਿਰੁ ਸਮੀਪ ਸ੍ਰੀ ਤੋਗ-
ਬਹਾਦੁਰ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿ ਸਾਦਰ । ਕਹਨੈ^੬ 'ਉਠਹੁ ਅਖਿ

^੧ਪ੍ਰਯਾਯ ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਤੇ ਆ ਵੁਕਾ ਹੈ । ^੨(ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ) ਸਦਾ (ਜਾਦ ਕੀਤੀਆਂ ਹਾਜ਼ਰਾ
ਹਜ਼ੂਰ ਸਨ ਤਿਵੇਂ) ਆਰੋਂ ਨੂੰ ਬੀ ਇਹੋ ਰੀਤ ਰਹੇਗੀ । ਭਾਵ ਤਿਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹਾਜ਼ਰ
ਨਾਜ਼ਰ ਹਨ । ^੩ਲਾਲ ਵੇਗ ਦਾ । ^੪ਕੰਨੀ । ^੫ਘਬਰਾਹਟ ਨਾਲ । ^੬ਭਾਵ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ।

*ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਆਤਮ ਉੱਚ ਪਦ ਤੇ ਆਤਮ ਲੋਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਦੀ
ਦੁਹਾਨੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਜੋ ਸਾਡੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਕਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿ ਕੇ
ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਿ ਉਸ ਮਹਾਨਤਾ ਤੇ ਹੰਦਰਤਾ ਦਾ ਕੁਛ ਅਨੁਭਵ ਸਾਨੂੰ ਹੋ ਆਵੇ ।

ਦੋਲਹੁ ਦੁਆਰਾ। ਜਿਸ ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਵਿੰਦ ਉਚਾਰਾ॥ ੨॥ ਸਵਾਜਾਮ ਅਥਿ
 ਸਪਤਮ ਇਨ ਕੋ। ਕਰਹੁ ਸੰਭਾਰਨਿ ਗੁਰੂ ਬਚਨ ਕੋ। ਚਤਰ ਘਟੀ ਕੋ
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ। ਲਖਿ ਲੀਨੇ ਸਭਿ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸੁਹੇਲੇ॥ ੩॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਾਨ
 ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਚੀਰ ਸ਼ਰੀਰ ਨਵੀਨੋ ਪਾਇ। ਜਪੁਜੀ ਪਠਿਕਰਿ ਦੁਆਰ
 ਅਗਾਰੀ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਬਿ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ॥ ੪॥ ਅੰਤਰ ਤੇ ਸ਼ਾਂਕਰ ਖੁਲ੍ਹ
 ਗਈ। ਵਹਿਰ ਇਨਹੁ ਤੇ ਧੁਨਿ ਸੁਨਿ ਲਈ॥ ਖੋਲ੍ਹੇ ਦੁਆਰ ਕਿਵਾਰ ਹਟਾਏ।
 ਲਗੇ ਕੰਧ ਸੋ ਗੁਰ ਦਰਸਾਏ॥ ੫॥ ਪਦਮਾਸਨ ਕਰਿ ਬਿਰੇ ਗੁਸਾਈ।
 ਲੋਚਨ ਮੁੰਦ੍ਰਿਤਿ ਜੋਗੀ ਨਜਾਈ। ਅੰਤਰ ਬਰਿ ਕਰਿ ਜਾਇ ਨਿਹਾਰੇ।
 ਸਾਸ ਨ ਆਵਤ ਦੇਹਿ ਮਝਾਰੇ॥ ੬॥ ਜਾਇ ਤਿਨਹੁ ਅਭਿਬੰਦਨ ਕਰੀ।
 ਦਿਯੋ ਹੁਕਮ ਸਭਿ ਕੋ ਤਿਸ ਘਰੀ। 'ਚੇਦਨ ਆਦਿ ਸਮਿੱਗ੍ਰੀ ਭਾਰੀ।
 ਕੀਜਹਿ ਤਜਾਰੀ ਬਿਲਮ ਬਿਸਾਰੀ॥ ੭॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁਭਾਨਾ ਸਾਦਰ।
 ਸੂਰਜ ਮਲ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ। ਰਾਇ ਜੈਧ ਪੁਨ ਮੁੱਖਿ ਮਸੰਦ। ਆਇ
 ਬਿਲੋਕੈਂ ਮਿਲਿ ਕੈ ਬੰਦ॥ ੮॥ ਕੁਸ਼ ਆਸਨ ਪਰ ਗੁਰ ਪੈਛਾਏ। ਸਤਦ੍ਰਵ
 ਕੋ ਸੁਚ ਹੀਰ ਅਨਾਏ। ਮਿਲਿ ਬਹੁ ਕਰਿਵਾਇਸਿ ਇਸ਼ਨਾਨ। ਮੁਖ ਕੀ
 ਜੋਤਿ ਸੁ ਜਿਯਤ ਸਮਾਨ॥ ੯॥ ਸੁੰਦਰ ਸੂਖਮ ਪਟਿ ਪਹਿਰਾਏ। ਨਰ ਬਹੁ
 ਲਾਗ ਬਿਮਾਨ ਬਨਾਏ*। ਛਾਦਿ ਪਟੇਬਰ ਸੋ ਪਸ਼ਮੰਬਰ। ਪਾਇ ਬਹੁਰ
 ਜ਼ਰੀਅਨਿ ਕੇ ਅੰਬਰ॥ ੧੦॥ ਸਭਿ ਉਪਬਨ ਕੇ ਫੂਲ ਮੰਗਾਏ। ਕਰਿ ਕਰਿ
 ਮਾਲ ਬਿਸਾਲੀ ਲਜਾਏ। ਸਭਿ ਬਿਮਾਨ ਕੇ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਮਾਂਹੀ। ਲਰਕਾਵਨ
 ਕੀਨੀ ਦੁਤਿ ਜਾਂਹੀ॥ ੧੧॥ ਪੁਸ਼ਪਨ ਸੋ ਛਾਦੇ ਤਬਿ ਸਾਰੇ। ਅਨਿਕ
 ਸੁਗੰਧਨਿ ਪਾਇ ਉਦਾਰੇ। ਸ਼ਬਦ ਰਬਾਬੀ ਗਾਵਨ ਗਾਵੈ। ਮਾਰੂ ਅਰ
 ਵਡਹੰਸ ਸੁਨਾਵੈ॥ ੧੨॥ ਦੋਨਹੁ ਗੁਰ ਪਤਨੀ ਤਬਿ ਆਈ। ਸੰਗ ਨਗਰ
 ਨਾਰੀ ਸਮੁਝਾਈ। ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਗੁਨ ਬਰਨਨ ਕਰਤੀ। ਅੱਸੂ ਬਿਲੋਚਨ
 ਤੇ ਬਹੁ ਫਰਤੀ॥ ੧੩॥ ਖੁਲ੍ਹੇ ਸੀਸ ਪਰ ਕੇਸ਼ ਬਿਸਾਲੇ। ਆਨਿ ਬਿਰੀ
 ਭਹਿੰ ਸਭਿ ਇਕ ਨਾਲੇ। ਸੰਗਤਿ ਆਨਿ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਖਰੀ। ਇਕ ਦਿਸ਼
 ਅਖਿਲ ਬਾਹਿਨੀ ਬਿਰੀ॥ ੧੪॥ ਜਯ ਜਯਕਾਰ ਹੋਤਿ ਚਹੁੰਫੇਰੇ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ
 ਮੁਖ ਦੇਤਿ ਬਡੇਰੇ। ਨਿਜ ਨਿਜ ਬਾਤਨਿ ਨਰਨਿ ਸੁਨਾਵਹਿ। ਜਿਨ ਮਹਿ

*ਬਾਹਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ (ਸੰਗਲੀ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹਣ ਦੀ) ਧੁਨੀ ਸੁਣ ਲਈ। *ਦੇਸ਼ਮੀ ਤੇ ਪਸ਼ਮੀ ਦੇ
 ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਨਾਲ। *ਇਕ ਨਾਲ ਇਕ, ਭਾਵ ਕਤਾਰ ਵਿਚ। *ਪਾ:-ਬਿਠਾਏ।

ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਵਹਿ ॥੧੫॥ ਇਕ ਸੁਨਿ ਕਰਹਿ ਸਰਾਹਿਨ ਤਬੈ ।
 ਇਮ ਜਸ ਕੋ ਭਾਖਤਿ ਮਿਲਿ ਸਬੈ । ਸੰਖ ਅਨੇਕ ਬਜਾਵਨ ਕਰਹਿ ।
 ਬਾਦਤਿ ਬੰਦ ਬਜਹਿ ਧੁਨਿ ਭਰਹਿ ॥੧੬॥ ਆਨਿ ਆਨ ਫੂਲਨ
 ਬਰਖਾਵਹਿ । ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਸਭਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਹਿ । ਭੀਰ ਭੂਰ ਹੋਈ ਤਿਹ
 ਸਮੈਂ । ਬਿਰੇ ਦੂਰ ਕੋ ਤਹਿ ਤੇ ਨਮੈ ॥੧੭॥ ਸੂਰਜਮਲ ਸੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ।
 ਰਾਇ ਜੋਧ ਅਰੁ ਭਾਨਾ ਸਾਦਰ । ਇਨ ਤੇ ਆਦਿਕ ਬੰਦ ਮਸੈਦ । ਲਿਯੋ
 ਉਠਾਇ ਬਿਮਾਨ ਬਿਲੇਦ ॥੧੮॥ ਧਨ, ਗਨ ਕੰਚਨ ਪੁਸ਼ਪ ਬਨਾਏ ।
 ਬਹੁ ਕਰਿ ਗੋਰਤਿ ਸੋ ਬਰਖਾਏ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਚਮਰ ਗਹਿ ਹਾਥਾਕਰਹਿ
 ਵਰਾਵਨ ਉਚਿਤਾ ਸਾਥਿ ॥੧੯॥ ਆਗੇ ਚਲਤਿ ਰਬਾਬੀ ਗਾਵਤਿ । ਧੌੜੀ
 ਲਾਇ ਦਰਬ ਕੋ ਪਾਵਤਿ । ਬਰਖਾਵਤਿ ਪੁਸ਼ਪਨਿ ਕਰਿ ਹੋਮਾਬੰਦਹਿ ਕਰ
 ਬੰਦਹਿ ਹਿਤ ਛੇਮ ॥੨੦॥ ਨਿਕਟਿ ਥਾਨ ਪਿਖਿ ਜਾਇ ਉਤਾਰੇ । ਚਿਖ
 ਚੰਦਨ ਕੀ ਉਚਿ ਸੁਧਾਰੇ । ਜਵ, ਤਿਲ, ਘ੍ਰਿਤ ਆਨੇ ਸਮੁਦਾਇ । ਕਾਸ਼ਟ
 ਕੇ ਅੰਬਾਰ ਲਗਾਇ ॥੨੧॥ ਬਹੁਰ ਦੇਹਿ ਤਹਿ*ਧਰੀ ਸੁਧਾਰਿ । ਸੂਰਜ ਮਲ
 ਕਰ ਲਾਂਬੁ ਧਾਰਿ । ਕੂਕ ਮਾਰਿ ਕਰਿ ਦੀਯੋ ਲਗਾਇ । ਗੁਰ ਕੋ ਬਿਰਹਿ
 ਸ਼ੋਕ ਉਪਜਾਇ ॥੨੨॥ ਰੁਦਤਿ ਭਏ ਸਗਰੇ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਬਹੁਰ
 ਕਪਾਲਕ੍ਰਿਯਾ ਤਹਿ ਧਾਰੀ । ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਦ ਗੁਨ ਸੁਖ ਦਾਯਕ ।
 ਰੁਦਤਿ ਸੁਭਟ ਠਾਂਢੇ ਸਭਿ ਪਾਯਕ ॥੨੩॥ ‘ਹੇ ਗੁਰ ! ਤੁਮਰੇ ਬਿਨਾ
 ਹਮਾਰੀ । ਕੋ ਸੁਧ ਲੇਹਿ ਕਰਹਿ ਪਤਿਪਾਰੀ । ਕੋ ਆਯੁਧ ਬਿੰਦਾ ਸਿਖਰਾਵੈ ।
 ਕੋ ਪਰਖੈ ਬਹੁ ਦਰਬ ਦਿਵਾਵੈ ॥੨੪॥ ਬਹੁਰ ਮਸੈਦ ਰੁਦਤਿ ਟੈ
 ਖਰੇ । ‘ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਕੋ ਆਦਰ ਹਮ ਕਰੇ ? । ਜਥਾਜੋਗ ਬੈਠਾਵਤਿ ਪਾਸ ।
 ਦਯਾ ਕਰਤਿ ਹੁਇ ਕਾਰਜ ਰਾਸ’ ॥੨੫॥ ਤਥਾ ਰੁਦਨ ਨਾਰੀ ਬਹੁ
 ਕਰੈ । ‘ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਕੌਨ ਸ਼ਕਤਿ ਅਸ ਧਰੈ ? ਲਾਖਹੁ ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਸੰਘਾਰਾ ।
 ਆਨਜੋ ਸਭਿ ਪਰਵਾਰਿ ਸੁਖਾਰਾ ॥੨੬॥ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਜੋਧਾ ਏਲ ਭਾਰੀ ।
 ਪੀਰੀ ਮੀਰੀ ਮਹਾਂ ਸੰਭਾਰੀ’ । ਇਕ ਦਿਸ਼ਿ ਸੰਗਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲਾ । ਟੋਦਾਇ
 ਹੈ ਪਿਖ ਚਿਖ* ਸਿਖ ਜਾਲਾ ॥੨੭॥ ਦਾਸੀ ਦਾਸ ਸੰਬੁਹ ਬਿਲਾਪੁ । ਤਜਹਿ
 ਬਿਲੋਚਨ ਤੇ ਬਹੁ ਆਪੁ* । ਜਨੁ ਕਰੁਨਾ ਰਸ ਛਾਯੋ ਡੇਰਾ । ਸਤਿਗੁਰ
 ਬਿੰਦੁ ਤੇ ਕਸ਼ਟ ਬਡੇਰਾ ॥੨੮॥ ਭਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਸਭਿ ਸਮਝਾਏ । ‘ਕਿਮ
 *ਨਿਉਂਦੇ ਹਨ । *ਦੋਬ ਜੋੜਕੇ ਨਮਸਕਾਰਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ । *ਦਾਸ । *ਦਿਖਾ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ । *ਜਲ
 ਭਾਵ ਅੱਥਰੂ ।

*ਪਾ:-ਕੋ ।

ਨਾਹਕ ਤੁਮ ਸ਼ੋਕ ਉਪਾਏ । ਦੀਨਬੰਧੁ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ । ਨਿਤ ਜੀਵਤਿ
ਜਿਨ ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਲੀਦ॥੨੯॥ ਜੋ ਸਿਮਰੈ ਉਰ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰੈ । ਬਿਦਤਿ ਹੋਹਿ
ਮੈ ਦਰਸਨ ਕਰੈ । ਜੋ ਜਾਚਹਿ, ਤਿਸ ਦੇਵਨਹਾਰੈ । ਤਿਨ ਕੋ ਸ਼ੋਕ ਕਹਾ
ਕੋ ਧਾਰੈ ॥ ੩੦ ॥ ਯਾਂਤੇ ਸੰਗਤਿ ਅਰੁ ਪਰਿਵਾਰ । ਨਹਿ ਕੀਜੈ ਇਮ ਸ਼ੋਕ
ਉਦਾਰ । ਅਪਰ ਲੋਕ ਜਗ ਕੇ ਹੁਇ ਜੈਸੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਨਹੀਂ ਜਾਨਿਯਹਿ
ਤੈਸੇ ॥ ੩੧ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕਹਿ ਕਰਿ ਸਕਲ ਹਟਾਏ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ
ਸ ਪ੍ਰਥਮ ਉਠਾਏ । ਸੂਰਜਮਲ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ । ਇਨਹੁ ਉਠਾਇ
ਲਿਖੈ ਕਰਿ ਸਾਦਰ ॥ ੩੨ ॥ ਹਿਤ ਸ਼ਨਾਨ ਸਗਰੇ ਤਬਿ ਚਾਲੇ । ਕਹਤਿ
ਪਰਸਪਰ ਧੀਰ ਬਿਸਾਲੇ । ਕਰਿ ਮੱਜਨ ਕੋ ਲਾਇ ਦਿਵਾਨਿ । ਸਤਿਗੁਰ
ਸ਼ਬਦ ਕੀਨਿ ਸਭਿ ਗਾਨ ॥ ੩੩ ॥ ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤ ਅਰਦਾਸ ਅਲਾਇ ।
ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਸੋ ਬਰਤਾਇ। ਸਭਾ ਸਬਲਮਹਿਨ ਚਲਿਆਏ। ਬੈਠਿ
ਬੈਠਿ ਨਿਜ ਥਾਨ ਸਿਧਾਏ ॥ ੩੪ ॥ ਸੰਮਤ ਬਿੱਕ੍ਰਮ ਨਿਪੁ ਕੋ ਕਹੀਅਹਿ ।
ਸੈਲਹਿ ਸਹਸ ਚੇਤ ਸੁਦਿ ਲਹੀਅਹਿ । ਪੰਚਮ ਸਵਾਜਾਮ ਦਿਨ ਚਰੇ ।
ਤਨੁ ਗੁਰ ਕੋ ਸਸਕਾਰਨ ਕਰੇ॥੩੫॥ ਜੋ ਸਿਖ ਮੁੱਖਿ ਸਭਿਨਿ ਸਮੁਝਾਵੈਂ ।
ਕਹਿ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿਨਿ ਸ਼ੋਕ ਮਿਟਾਵੈਂ । ਕ੍ਰਿਯਾ* ਰੀਤਿ ਸੂਰਜ ਮਲ ਸਾਰੀ ।
ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਬਿਧਿ ਜਥਾ ਉਚਾਰੀ ॥ ੩੬ ॥ ਪੁਸ਼ਪ ਚੁਨਾਵਨ ਆਦਿਕ
ਜੋਇਓਂਦਸ ਦਿਵਸ ਬਿਤਨ ਜਬਿ ਹੋਇਓਂਜਨ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਾਇ।
੨ਈ ਹਜ਼ਾਰਨ ਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ ॥ ੩੭ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਹੇਤੁ ਦਾਨ ਬਹੁ
ਕੀਨੇ। ਸਿਹਜਾ* ਬਸਤ੍ਰ ਸਸਤ੍ਰ ਕੋ ਦੀਨੇ । ਬਹੁ ਮੋਲੇ ਗਨ ਦਿਏ ਤੁਰੰਗ ।
ਅਲੰਕਾਰ ਸੁੰਦਰ ਸਰਬੰਗ ॥੩੮॥ ਜਥਾਜੋਗ ਸਭਿ ਹੀ ਕਰਿਵਾਇ । ਨਿਜ
ਨੇਜ ਸਦਨ ਗਏ ਸਮੁਦਾਇ । ਰਾਇ ਜੋਧ ਕਾਂਗੜ ਕੋ ਗਯੋ। ਸੰਗ ਆਪਨੇ
ਪੁਪਾ ਲਯੋ ॥ ੩੯ ॥ ਚਿਰੰਕਾਲ ਕੇ ਇਕਠੇ ਹੁਤੇ । ਗਮਨੇ ਸਿਖ ਸੇਵਕ
ਜੋਤ ਕਿਤੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਅੰਗੁ ਕਰਿ ਨਮੋ । ਗੁਰੁ ਸੁਤਨਿ ਸੋਂ ਮਿਲਿ
ਤਹ ਸਮੋਂ ॥ ੪੦ ॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਗਏ ਸਰਬ ਜੇ ਆਏ । ਗੁਰ ਕੀਰਤਿ
ਬਸਤੀਰਤਿ ਜਾਏ। ਧੀਰਮੱਲ ਸੁਨਿ ਨਾਹਿ ਨ ਆਯੋ। ਗੁਰੁ ਅਨੁਜ ਭਾ ਕੁਛ

੨੩ ਫੁਦੀ ਪੰਚਮੀ ਮਿਤ ੧੬੦੦ ਈਕ੍ਰਮੀ । *ਕ੍ਰਿਯਾ ਹੈ ਭਾਵ ਰੁਰਮਤ ਸੰਸਕਾਰ ਹੋਣਾ
ਹੀਏ ਮਿਠੇ ਕਈ ਥਾਈਂ ਲਿਖ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰੇਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਰੁਰ ਘਰ ਦੀ ਮਿਰਯਾਦਾ ਨਹੀਂ ।

ਹਰਖਾਯੋ ॥ ੪੧ ॥ ਰਿਦੈ ਨਾਨਕੀ ਕੀਨਿ ਬਿਚਾਰਾ । ਸਿਮਰੈ ਬਾਕ ਜੁ
ਕੰਤ ਉਚਾਰਾ ।—ਮਮ ਸੁਤ ਭੀ ਪੈ ਹੈ ਬਡਿਆਈ । ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਰਹੁ
ਕਿਸ ਥਾਈ ॥ ੪੨ ॥ ਇਹਾਂ ਸ਼ਰੀਕਾ ਵਧਹਿ ਦੁਹੇਲਾ । ਨਹੀਂ ਪਰਸਪਰ
ਰਾਖਹਿ ਮੇਲਾ । ਯਾਤੇ ਪ੍ਰਿਥਕ ਹੋਨਿ ਭਲ ਮਾਨਾ । ਗ੍ਰਾਮ ਬਕਾਲੇ ਬਸਨ
ਸਥਾਨਾ ॥ ੪੩ ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਭੀ ਆਇਸੁ ਤਬਿ ਹੋਈ—। ਕਰੈ ਚਹਤਿ ਅਪਨੇ
ਚਿਤ ਹੋਈ । ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਚਿੰਤਾਨਿ ਕਰੈ । ਸਦਨ ਬਿਏ ਕੇਤਿਕ ਏ
ਧਰੈ ॥ ੪੪ ॥ ਮਿਲ ਸਭਿ ਸੇਂ ਬਹੁ ਹੋਇ ਦੁਖਾਰੀ । ਹੋਨਿ ਇਕਾਕੀ ਰਿਦੈ
ਬਿਚਾਰੀ । ਸੁਤ ਕੋ ਲਿਯੋ ਆਪਨੇ ਸਾਥ । ਸਿਮਰਨ ਕਰਿ ਕੈ ਜਗ ਗੁਰੁ
ਨਾਥ ॥ ੪੫ ॥ ਰਹੇ ਹਟਾਇ ਨ ਮਾਨੀ ਕੋਇ । ਤਜਾਰਿ ਕਰਾਈ ਸਜੈਦਨ
ਜੋਇ । ਸਕਟਨਿ ਪਰ ਸਾਮਿੰਗੀ ਧਰਿ ਕੈ । ਨਿਕਸੀ ਘਰ ਤੇ ਦਿਗ ਜਲ
ਭਰਿਕੈ ॥ ੪੬ ॥ ਸੁਤ ਕੋ ਚਪਲ ਤੁਰੰਗ ਚਢਾਯੋ । ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਛੋਰਨਿ
ਮਨ ਭਾਯੋ।ਪਰੇ ਪੰਥ ਕੋ,ਗਏ ਬਕਾਲੇ।ਤਹਾਂ ਸਦਨ ਚਿਨਵਾਇ ਬਿਸਾਲੇ॥
੪੭॥ਕਰੈ ਬਾਸ ਭਹਿ ਸਮੇਂ ਬਿਤਾਵਨ।ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਪਾਵਨ ।
ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਧੂ ਗੁਜਰੀ ਸੁਖ ਪਾਇ । ਭੀਨਹੁ ਬਸੇ ਜਾਇ ਤਿਸ ਥਾਇ ॥ ੪੮ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਭੀਏ ਅਸਟਮ ਗਾਏ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਸਰੀਰ ਸਸਕਾਰਨ' ਪੁੰਨਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਦੋਕ ਉਨਸਥਟੀ
ਅੰਸ਼ ॥ ੫੯ ॥

੬੦. [ਭਾਈ ਭਗਤੁ । ਭਾਈ ਵੇਦੁ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸਾਹਿਬ ਭਾਣੇ* ਨਰ ਪਠੈ ਅਪਨੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹਕਾਰਿ ਸੁਵਣ ਨਾਮ
ਤਿਸ ਕੋ ਅਹੈ ਬਿਧ ਕੇ ਬੰਸ ਉਦਾਰ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਹਿ
ਸੋ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਗੁਰ ਜਸੁ ਭਲੇ ਭਾਖਿ ਸਮੁਝਾਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਾਂਹੁ
ਪਕਰਾਈ । 'ਅਪਨੇ ਨਿਕਟਿ ਰਖਹੁ ਸੁਖਦਾਈ' ॥ ੨ ॥ ਆਪ ਕਰੀ ਭਾਨੇ
ਪਗ ਨਮੋ । ਗੁਰ ਤੇ ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਤਿਹ ਸਮੇਂ । ਪਹੁੰਚੈ ਅਪਨ ਗ੍ਰਾਮ
ਰਮਦਾਸ।ਕੇਤਿਕ ਸਮੇਂ ਸਦਨ ਮਹਿ ਬਾਸਿ॥੩॥ਤਨ ਕੋ ਤਜਾਰਿ ਗੁਰੁਪੁਰਿ
ਗਯੋ । ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਕੋ ਜਿਹ ਸੁਖ ਭਯੋ । ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਰਾਇ । ਰਹੇ ਬਿਰਾਜਤਿ ਗੁਰਭਾ ਪਾਇ ॥ ੪ ॥ ਸੁਰਜਮਲ ਰਹਿ ਨਿਕਟਿ
ਸਦੀਵਾ । ਕਹੇ ਪਿਤਾ ਕੇ ਕਰਿ ਮਨ ਨੀਵਾ । ਕੇਤਿਕ ਮਾਸ ਬਿਤੀਤੇ ਜਬੈ
ਮਰਵਾਹੀ ਤਨ ਭਜਾਗੈ ਭਬੈ ॥ ੫ ॥ ਜਬਾ ਜੋਗ ਤਿਹ ਕੋ ਸਸਕਾਰਾ ।
ਕਰਮ ਕਰਾਇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਬਿ ਸਾਰਾ । ਦੀਨਸਿ ਦਾਨ ਅਧਿਕ ਤਿਸ ਕਾਲਾ ।

*ਕਿੰਦੇ ਰਹਿਕੇ (ਉਸ) ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕਾਂ । *ਨੂੰਹ । *ਸਰਵਣ ਨਾਮ ਸੀ ।

*ਪਾਠ ਕਿਤੇ

'ਭਾਣੇ' ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿਤੇ 'ਭਾਣੇ', ਮਤਲਬ ਭਾਈ ਭਾਣੇ ਤੋਂ ਹੀ ਹੈ ।

ਸਾਧ ਦਿਜਨਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵਤਿ ਜਾਲਾ॥੬॥ ਜੇ ਨਹਿ ਆਏ ਸਿੱਖਜ ਮਸੰਦਾਪੁਨ
ਸੁਧ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ । ਕੇਤਿਕ ਸੰਮਤਿ ਮਹਿ ਚਲਿ ਆਵਤਿ।ਖਸ਼ਟ
ਮਾਸ ਮਹਿ ਕੋ ਦਰਸਾਵਤਿ ॥੭॥ ਸੋ ਸਭਿ ਲਏ ਅਕੌਰਨਿ ਆਏ । ਭਗਤੂ
ਬਹਿਲੋ ਸਿਖ ਸਮੁਦਾਏ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਸੰਗਤ ਕੋ ਸੰਗ ਲਜਾਇ । ਪੂਜੈ
ਚਰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗਾਇ ॥੮॥ ਵੈਸਾਖੀ ਅਰੁ ਦੀਪਕ ਮਾਲਾ॥ ਆਨਿ ਮਿਲਹਿ
ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ ਜਾਲਾ । ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਚਹੈ ਸੁ ਪਾਵੈ । ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਮਲ
ਦਰਸਾਵੈ ॥੯॥ ਸੂਰਜਮਲ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸੁਖ ਰਾਸਾ । ਬੈਠਹਿ ਬਿਕਸਿ ਭਤੀਜੇ
ਪਾਸਾ । ਚਹੈ ਸੁ ਪਾਵੈ ਵਸਤੁ ਮਹਾਨਾ॥ਮਿਲਜੋ ਕਰਤਿ ਅਪਨੀ ਗੁਜਰਾਨਾ
॥ ੧੦ ॥ ਜਿਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਢਿਗ ਆਵੈ । ਤਿਮ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸਿਖ
ਉਮਝਾਵੈ॥ਕੇਤਿਕ ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿਤਵਤਿ ਬਾਤੀ॥ਪਰਖਨਿ ਹਿਤ ਅਜਮਤ
ਬੱਖਜਾਤੀ॥੧੧॥ਕਰਾਮਾਤ ਰਤਨਾਕਰ^੧ ਭਰਜੋ ਕਿਮ ਸੋ ਦੁਰਹਿ ਤਰਨਿ^੨
ਜਨੁ ਚਰਜੋ॥ਚਹੁਚੱਕਨਿ ਸੰਸੈ ਜੁ ਅੰਧੇਗਾ॥ਕਰਜੋ ਦੂਰ ਨਹਿ ਲਾਗੀ ਦੇਰਾ॥
੧੨॥ ਭਗਤੂ ਰਹੈ ਨਿਕਟਿ ਹਿਤ ਧਰੈ॥ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਦਰਸਨ ਕੋ ਕਟੈ॥ਬਿੱਧ
ਭਯੋ ਬਹੁ ਬੈਸ ਬਿਹਾਈ॥ ਚਹੈ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਸੇਵ ਕਮਾਈ॥੧੩॥ ਬੀਤ ਗਯੋ
ਕੇਤਿਕ ਜਥਿ ਸਮੇਂ। ਰਹੈ ਨਿਕਟਿ ਦਰਸਹਿ ਕਰਿ ਨਮੋ॥ਇਕ ਦਿਨ ਹਾਥ
ਜੋਰ ਕਰਿ ਕਹਜੋ । ‘ਸੇਵਾ ਬਖਸ਼ੋ ਮੈਂ ਚਿਤ ਚਹਜੋ॥੧੪॥ਬਿਨ ਸੇਵਾ ਤੇ ਬੈਸ
ਅਕਾਰਥਾ॥ਮੈਂ ਨ ਬਿਤਾਵੈਂ ਕਰੈਂ ਸਕਾਰਥ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਬੈਠਜੋ ਭੀ ਬਿਤ
ਜਾਵੈ॥ਸਫਲ ਤਿਨ੍ਹੋਂਗੁਰ ਸੇਵ ਕਮਾਵੈ॥੧੫॥ਮਨ ਕੋ ਰਾਖਨ ਸਦ ਗੁਰਸਾਥ।
ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਪਗ ਅਰੁ ਹਾਥਾ॥ਤਿਨ ਕੀ ਬਯ ਸਕਾਰਥੀ ਹੋਵੈ । ਜਨਮ
ਜਨਮ ਕੀ ਮਲ ਕੋ ਧੋਵੈ’ ॥੧੬॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਬਿੱਧ ਕੋ ਦੇਖਿ। ਹਰਖਤਿ
ਕਰਹਿ ਬਿਲਾਸ ਬਿਸ਼ੇਖ^੩*॥‘ਅਬਿ ਸਹੋਰਬੋ ਚਰਖਾ ਚਹੀਅਹਿ’। ਜਿਸ ਤੇ
ਬਿਰਧਾਪਨ ਨਿਰਬਹੀਅਹਿ’ ॥੧੭॥ ਬਿਗਸਤਿ ਦੇਖਿ ਕਹੈ ਬੰਦਿ ਹਾਥਾ॥
‘ਸਭਿ ਹੁਇ ਰਾਵਰਿ ਮਰਜੀ ਸਾਥਾ । ਨਿਫਲ ਨ ਬਾਕ ਗੁਰੂ ਕੋ ਹੋਇ॥ਕਿਸ
ਹਿਤ ਨਿਕਸਹਿ, ਸਾਚੋ ਸੋਇ ॥੧੮॥ ਅਬਿ ਸੇਵਾ ਨਿਜ ਘਰ ਕੀ ਦੀਜੈ ।
ਸਫਲ ਸ਼ਰੀਰ ਹਮਾਰੋ ਕੀਜੈ’ । ਕਹਜੋ ਗੁਰੂ ‘ਸੇਵਾ ਸਭਿ ਕਰੀ । ਅਧਿਕ
ਸਫਲਤਾ ਨਿਜ ਤਨ ਧਰੀ ॥੧੯॥ ਸਿੱਖਨਿ ਬਿਖੈ ਰੀਤਿ ਨਿਤਿ ਪਾਵਨਿ ।

^੧ਸਮੁੰਦ੍ਰ । ^੨ਸੂਰਜ । ^੩ਭਾਵ ਹਾਸੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤਾ । ^੪ਗੁਣ ਤਾਂ ਚਰਖਾ ਸਹੋੜਨਾ ਚਾਹੀਏ,
ਭਾਵ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਓ ।

*ਪਾ:-ਬਿਸਾਲ ਅਸ਼ੇਖ ।

ਰਿਦੈ ਮਨੋਰਥ ਕਰਹੁ ਉਠਾਵਨ। ਕ੍ਰਿਖੀਕਰਾਵੈ ਗੁਰ ਘਰ ਕੋਰੀ। ਕਾਮੇ ਰਾਖਿ
 ਸਿੱਖ ਇਸ ਬੇਰੀ ॥ ੨੦ ॥ ਅਪਰ ਸਵ ਲਾਇਕ ਨਹਿ ਤੇਰੇ। ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ
 ਤੁਮ ਜਨਮ ਭਲੇਰੇ। ਯਾ ਤੇ ਕ੍ਰਿਖਿ ਕੀ ਟਹਿਲ ਬਤਾਈ। ਸਿਖ ਬਿਸਾਲ
 ਤੁਮ, ਲੇਹੁ ਕਮਾਈ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨਿ ਭਗਤੁ ਕੀਨੀ ਪਗ ਨਮੋ। ਉਦਮ
 ਕੋ ਧਾਰਜੈ ਤਿਹ ਸਮੋ। ਬਿਖਭ ਸੁ ਕਾਮੇ ਕਰੈ ਤਿਆਰੀ। ਨੀਕੇ ਅਵਿਨੀ
 ਜਾਇ ਸੁਧਾਰੀ ॥ ੨੨ ॥ ਬੀਜਜੈ ਬੀਜ ਆਪਨੇ ਕਰ ਤੇ। ਉਗੀ ਸਘਨ,
 ਪੁਨ ਬਹੁ ਪ੍ਰਤਿਪਰਤੇ। ਬਾਰ ਕਰਨ, ਅਰੁ ਦੈਬੋ ਵਾਰਿ। ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਭਿ
 ਕਰਨਿ ਸੰਭਾਰਿ ॥ ੨੩ ॥ ਬੈਠਜੈ ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਰਖਵਾਰੀ। ਕਰੀ ਪਕਾਵਨ
 ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰੀ। ਪੁਨ ਕਾਮੇ ਬਾਵਨਿ ਕੋ ਲਾਏ। ਭੋਜਨ ਲੇ ਤਿਨ ਕੇ ਵਿਗ
 ਜਾਏ ॥ ੨੪ ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਦੇਗ ਬਿਖੈ ਤੇ ਲੇਯ। ਵਹਿਰ ਜਾਇ ਸਾਭਹਿਨ
 ਕੋ ਦੇਯ। ਇਕ ਦਿਨ ਲੇ ਕਰਿ ਆਪ ਅਹਾਰ। ਗਯੋ, ਕਰਹਿ ਕਾਮੇ
 ਜਹਿ ਕਾਰ ॥ ੨੫ ॥ ਖੇਤ ਡੋਰ ਪਰ ਸਰਬ ਹਕਾਰੇ। ਪਾਂਤਿ ਬਿਠਾਇ ਸੁ
 ਦੀਨਿ ਅਹਾਰੇ। ਸਭਿ ਹੂੰ ਲੈ ਕਰਿ ਨਿਜ ਨਿਜ ਹਾਥ। ਹੋਰਤਿ ਬੋਲੇ ਭਗਤੁ
 ਸਾਥਾ ॥ ੨੬ ॥ ‘ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ! ਕਰਹੁ ਬਿਚਾਰ। ਘ੍ਰਿਤ ਅਧਿਕ ਬਿਨ
 ਆਨਿ’ ਅਹਾਰ। ਸਗਰੇ ਬਾਸਰ ਕਾਰ ਕਮਾਵੈ। ਬਿਨ ਖਾਏ ਅੰਧੇ ਹੁਇ
 ਜਾਵੈ ॥ ੨੭ ॥ ਇਕ ਇਕ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਈਆ ਘ੍ਰਿਤ ਹੋਇ। ਕਰਤਿ ਕਿਰਤ
 ਮਹਿ ਬਲ ਦੇ ਸੋਇ। ਸੁਸ਼ਕ ਰੋਟਕਾ ਦੀਨਸਿ ਆਨਿ। ਕਹੁ ਭਾਈ! ਕਿਮ
 ਕਰਿ ਹੈ ਖਾਨ ॥ ੨੮ ॥ ਸੁਨੀ ਜਬਾਰਥ ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ। ਇਤ ਉਭ
 ਭਗਤੁ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਲਗਾਈ। ਨਿਕਟਿ ਜਾਤ ਇਕ ਤਹਾ ਬਪਾਰੀ। ਲਵਨ
 ਮਿਰਚ ਗੁੜ ਆਦਿਕ ਧਾਰੀ ॥ ੨੯ ॥ ਇਕ ਕੁਪੀ ਕਰ ਮਹਿ ਲਰਕਾਈ। ਭਰੀ
 ਹੁਤੀ ਘ੍ਰਿਤ ਸੋ ਤਹਿ ਜਾਈ। ਪਿਖਿ ਭਗਤੁ ਤਿਹ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰਾ। ‘ਉਰੇ
 ਆਉ ਜੇ ਕਰਹਿ ਵਪਾਰ’ ॥ ੩੦ ॥ ਸੁਨਤਿ ਵਪਾਰੀ ਚਲਿ ਵਿਗ ਆਯੋ।
 ਵੱਖਰ ਅਪਨਾ ਤਰੇ ਟਿਕਾਯੋ:—‘ਚਹੈ ਸੁ ਲੇਹੁ ਮੇਲ ਮੁਝ ਦੀਜੈ। ਨਿਜ
 ਕਾਰਜ ਤੁਮ ਸਾਰਨ ਕੀਜੈ’ ॥ ੩੧ ॥ ਤਾਬ ਭਗਤੁ ਇਮ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ।
 ‘ਗੁਰ ਕਾਮੇ ਇਹ ਕਰਤਿ ਅਹਾਰ। ਚਹੈ ਘ੍ਰਿਤ ਕੇ ਸੰਗ ਸੁ ਖੈਬੋ। ਦਿਹੁ
 ਇਨ ਕੋ, ਧਨ ਕੀਜੈ ਲੇਬੋ’ ॥ ੩੨ ॥ ਤਾਬ ਕੁਪੀ ਧਰਿ ਦੀਨਿ ਅਗਾਰੀ। ਇਕ

^੧ਕਮਾ ਲਓਗੇ। ^੨ਬਹੁਤ ਪਾਲਨਾ ਕਰਦੇ। ^੩ਵਾੜ ਕਰਨੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ। ^੪ਖੇਤ ਦੇ ਖੰਡੇ ਤੇ।

^੫ਲਿਆਉਂਦੇ ਹੋ (ਦੁਸੀਂ)। ^੬ਭਾਵ ਘ੍ਰਿਤ।

ਇਕ ਪਲੀ ਭਰੀ ਕਰ ਧਾਰੀ । ਸਭਿ ਕੋ ਦਈ, ਖਾਇ ਹਰਖਾਏ । ਲੈ ਲੈ
 ਘ੍ਰਿਤ ਅਧਿਕ ਤ੍ਰਿਪਤਾਏ ॥ ੩੩ ॥ ਕੁੱਪੀ ਵਿਖੇ ਕੁਛਕ ਰਹਿ ਗਯੋ । ਬਹੁਰ
 ਵਪਾਰੀ ਗਮਨਤਿ ਭਯੋ । ‘ਸੋਦਾ ਆਜ ਬੋਚ ਮੈਂ ਆਉਂ’ । ਅਗਲੇ ਦਿਵਸ
 ਮੋਲ ਮੈਂ ਪਾਉਂ ॥ ੩੪ ॥ ਸੇਧਨਾ ਲਗਿ ਫਿਰਿ ਕੈ ਘਰ ਗਯੋ । ਕਿਲਕ
 ਭੀਤ ਮਹਿੰ ਸੋ ਲਖਿ ਲਯੋ । ਕੁੱਪੀ ਤਾਂਹਿ ਸਾਥ ਲਰਕਾਈ । ਚਿਤ ਮਹਿੰ
 ਇਮ ਬਿਚਾਰਿ ਠਹਿਰਾਈ ॥ ੩੫ ॥—ਤੋਲਨੇ ਹੁਤੋ ਪ੍ਰਥਮ ਘ੍ਰਿਤ ਮੇਰਾ ਭਗਤੂ
 ਲੀਨਿ ਜਿਤਿਕ ਤਿਸ ਬੋਰਾ । ਉਠਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਕੋ ਤੋਲਨਿ ਕਰਿਕੈ । ਜਿਤੋ
 ਲਿਯੋ ਸੋ ਲੇਉਂ ਬਿਚਰਿ ਕੈ—॥ ੩੬ ॥ ਇਮਿ ਗਿਨਿ ਮਨ ਮਹਿੰ ਸੁਪਤਨੋ
 ਰਾਤੀ । ਉਠਤਿ ਭਯੋ ਹੋਈ ਜਬਿ ਪ੍ਰਾਤੀ । ਕੁੱਪੀ ਤੋਲਨ ਹੋਤੁ ਉਤਾਰੀ ।
 ਤਿਹ ਮੁਖ ਖੋਲਨੋ ਜਬਹਿ ਨਿਹਾਰੀ ॥ ੩੭ ॥ ਭਰੀ ਹੁਤੀ ਜੋਤਿਕ ਤਬਿ
 ਦੀਨੋ । ਗੁਰ ਕੇ ਸਿੱਖਨਿ ਖਾਇ ਸੁ ਲੀਨੋ । ਤਿਤਿਕ ਭਰੀ ਮੁਖ ਲੋ ਤਿਨ
 ਹੋਰੀ । ਰਹੀ ਬੁੱਧਿ ਬਿਸਮਾਇ ਬਡੋਰੀ ॥ ੩੮ ॥—ਇਹ ਕਯਾ ਭਯੋ ਨ
 ਜਾਨਨੋ ਜਾਇ । ਤਹਾਂ ਘ੍ਰਿਤ ਲੀਨੋ ਤਿਨ ਖਾਇ । ਹੁਤੋ ਅਲਪ ਹੀ ਸੋ ਮੈਂ
 ਆਨਨੋ । ਭਯੋ ਤਿਤੋ ਕੁਛ ਜਾਇ ਨ ਜਾਨਨੋ—॥ ੩੯ ॥ ਰਹਨੋ ਬਿਚਾਰਤਿ
 ਕੇਤਿਕ ਸਮੋ । ਲਖਨੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰਤਿ ਭਾ ਨਮੋ । ਭਗਤੂ ਨਿਕਟਿ ਗਯੋ
 ਤਤਕਾਲਾਗਹੇ ਚਰਨ ਕਹਿ ਬਿਨੈ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੪੦ ॥ ‘ਮੈਂ ਰਾਵਰ ਕੀ ਸ਼ਰਣ
 ਪਹੁਚਾ । ਤੁਮ ਗਹੀਰ ਆਸੈ ਮਤਿ ਉਚਾ । ਅਨੁਰਾਗਨੋ ਮੈਂ ਤਜਾਗਨੋ
 ਨਾਹੀ’ । ਕਰਹੁ ਸਿੱਖ ਰਾਖਹੁ ਨਿਜ ਪਾਹੀ ॥ ੪੧ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਭਗਤੂ
 ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ । ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹੈ ਪੁਰਖ ਉਦਾਰਾ । ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਜਨ ਕੋ
 ਰਾਜਾ । ਰਾਜਾਤ ਤੀਨ ਲੋਕ ਸਿਰਤਾਜਾ’ ॥ ੪੨ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਹਮ ਸਮਾਨ
 ਪਰਧਾਨ’ । ਸਮ ਸੈਨਪ ਕੇ ਸੁਭਟ ਮਹਾਨ’ । ਸਤਿਗੁਰ ਅਛਤ ਨ ਉਚਿਤ
 ਹਮਾਰੇ । ਸਖ ਬਨਾਇ ਤੁਹਿ ਕਰਾਹੰ ਉਧਾਰ* ॥ ੪੩ ॥ ਜਾਹੁ ਸ਼ਰਨ

‘ਕਥਾ ਵਿਚ ਕਿਲੀ । ੨’ ਨੂੰ ਰੂਮ ਦੇ ਆਇਆ ਹੈ (ਤੁਮਾਂ ਮੇਨੂੰ) ਤਿਆਗਣਾਂ ਨਾ; ਭਾਵ ਕਬੂਲ
 ਕਰ ਲੈਣਾ । *ਤਿਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਬਿਰਾਜ ਰਹੇ ਹਨ । ੪ ਤਿਸ (ਮਹਾਰਾਜ) ਦੇ ਅਸੀਂ
 ਮੰਤ੍ਰੀਆਂ ਵਰਗੇ ਹਾਂ । (ਇਕ) ਮਹਾਨ ਮੁਰਸਿਆਂ ਦੇ ਮੋਨਾਪਤੀ ਵਾਕ ਹਾਂ ।

*ਬਖਸ਼ਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਵੇ ਸਨ, ਪਰ ਸ਼ਰਨ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਪਾਉਂਦੇ
 ਸਨ । ‘ਗੁਰੂ’ ਪਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਚ ਸੀ, ਹਰਿਜਨ ਗੁਰਮੁਖ ਯਾ ਮੇਤ ਪਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖਾਂ ਦਾ
 ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਆਪ ਜਪਦੇ ਤੇ ਦੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾਨ ਦੇਕੇ ਨਾਮ ਜਪਵਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ
 ਆਪ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਨ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਦੇਖੋ ਅਗੇ ਮੰਕਿ ਪਦ ਤੋਂ ੫੪ ।

ਅਬਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਕਰਹਿ ਮੋਖ ਨਿਜ ਦਾਸ ਬਨਾਇ । ਸੁਨਿ ਕਰ
 ਜੋਰਤਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ‘ਮੈਂ ਅਬਿ ਇਕ ਰਾਵਰ ਕੋ ਜਾਨਾ ॥੪੪॥ ਸਤਿ-
 ਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਚਲਹੁ ਲੇ ਸਾਥਾਧਰੈਂ ਚਰਨ ਕਮਲਨਿ ਪਰ ਮਾਥ । ਕਹਿ
 ਕਰਿ ਤਿਨ ਕੋ ਸਿੱਖ ਬਨਾਵਹੁ’ । ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੋ ਕਸ਼ਟ ਮਿਟਾਵਹੁ’
 ॥ ੪੫ ॥ ਭਯੋ ਦਸਾਲ ਭਗਤੁ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਲੇ ਕਰਿ ਚਲਜੋ ਆਪਨੇ
 ਨਾਲ । ਜਹਾਂ ਬਿਰਾਜਤਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਪਹੁੰਚੇ, ਬੈਠੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ॥
 ੪੬॥ ਬਿਹਸ ਬਦਨ ਤੇ ਗੁਰੁ ਉਚਾਰੀ । ‘ਆਵਹੁ ਭਾਈ ! ਪਰਉਪਕਾਰੀ॥
 ਆਨਜੋ ਕੌਨ ਆਪਨੇ ਸੰਗ ?’ । ਕਜੋਂ ਨ ਅਜਾਇਬ ਰੰਗਜੋ ਰੰਗ ?’
 ॥ ੪੭ ॥ ਤਬਿ ਭਗਤੁ ਕਰ ਬੰਦਿ ਬਖਾਨਾ । ‘ਜਹਾਂ ਬਿਰਾਜਤਿ ਚੰਦ
 ਮਹਾਨਾ । ਕਹਾਂ ਸ਼ਕਤਿ ਪਰਕਾਸ਼ਹਿ ਤਾਰਾ । ਏਵ ਜਥੇਚਿਤ ਰਿਦੈ
 ਬਿਚਾਰਾ ॥੪੮॥ ਦਿਹੁ ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਸਿੱਖ ਕਰੀਜੈ । ਗੁਰਮਤਿ ਉਪਦੇਸ਼ਹੁ
 ਸੁਖ ਦੀਜੈ।ਚਲਿ ਆਯੋ ਹੈਕੈ ਸ਼ਰਧਾਲੂ।ਤੁਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਰਿ ਦੇਹੁ ਨਿਹਾਲੁ’
 ॥ ੪੯ ॥ ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਅਨਵਾਇ ਸੁ ਜਲ ਕੋ । ਕਟੇ ਪਖਾਰਨਿ ਚਰਨ
 ਕਮਲ ਕੋ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਹਿਤ ਹੁਇ ਪਾਹੁਲ ਦੀਨਿ । ‘ਕਹਾਂ ਨਾਮ ਤੁਹਿ ?’
 ਬੁਝਨ ਕੀਨਿ ॥ ੫੦ ॥ ਬੋਲਜੋ ‘ਸੁਨੀਅਹਿ ਕਰੁਨਾ ਧਾਮ ! ਪਿਤ
 ਰਾਖਜੋ ਮਮ ਸੰਗਤ ਨਾਮ । ਲਵਨ ਘ੍ਰਿਤਾਦਿ ਉਠਾਵਨਿ ਕਰੋਂ’ । ਇਕ
 ਦੁਇ ਗ੍ਰਾਮਨ ਫੇਰਾ ਫਿਰੋਂ ॥੫੧॥ ਇਮ ਫਿਰਿਤੇ ਮਮ ਜੀਵਾ ਹੋਇ । ਬਿਤੀ
 ਆਰਥਲ ਪੂਰਬ ਜੋਇ’ । ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ । ‘ਅਬਿ ਤੇ
 ਹੁਇ ਫੇਰੁ ਤੁਵ ਨਾਇ ॥੫੨॥ ਫੇਰਾ ਕਰਤਿ ਮਿਲਜੋ ਹਰਿਜਨ ਕੋ । ਪਰਜੋ
 ਸ਼ਰਨ ਕਰਿ ਸੁਧਾ ਮਨ ਕੋ । ਅਬਿ ਸਭਿ ਤਜਿ ਕਰਿ ਦੇਗ ਚਲਾਵਹੁ ।
 ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਹੁ ਗੁਨ ਗਾਵਹੁ ॥੫੩॥ ਤੋ ਪਰ ਭਗਤੁ ਕੋ ਉਪਕਾਰ ।
 ਇਨ ਕੇ ਪਗ ਪਰ ਸਿਰ ਕੋ ਧਾਰਿ । ਜੋ ਚੇਲੇ ਤੁਵ ਬਨਹਿ ਵਿਸੇਸ਼ । ਸੋ
 ਮਾਨਹਿ ਇਸ ਬੇਸ ਹਮੇਸ਼’ ॥ ੫੪ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਭਯੋ ਨਿਹਾਲ ।
 ਕਦਮ ਪਦਮ ਸਮ ਧਰਿ ਕਰਿ ਭਾਲਾਪੁਨ ਭਗਤੁ ਪਦਬੰਦਨ ਕੋਨਿਭਯੋ
 ਨਾਮ ਫੇਰੁ ਜਗ ਚੀਨ ॥ ੫੫ ॥ ਕਾਰ ਦੇਗ ਕੀ ਲਈ ਸੰਭਾਲਿ । ਕਾਰਬੋ
 ਲਗਜੋ ਅਹਾਰ ਬਿਸਾਲ । ਅਧਿਕ ਭਾਉ ਤੇ ਸਭਿ ਕੋ ਦੇਤਿ । ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ

‘ਤਨੁੰ ਦਾ (ਮੇਨੁੰ) ਸਿਖ ਬਣਾਵੇ ।

ਬਹੁ ਖੁਸ਼ੀਯਨਿ ਲੋਤਿ ॥੫੬॥ ਅਬਿ ਲਗਿ ਜਹਿ ਸਮਾਧਿ* ਤਿਸ ਕੇਰੀ ।
ਚਲਹਿ ਦੇਗ ਦਿਨ ਰੈਨਿ ਬਡੇਰੀ । ਚੇਲੇ ਅਨਗਿਨ ਤਿਸਕੇ ਭਏ।ਅਨਿਕ
ਥਾਨ ਮਹਿ ਫੈਲਤਿ ਭਏ ॥੫੭॥ ਵਸਮੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੁ ਲਗਿ ਜੀਵਾ । ਧਨੀ
ਬਿਸਾਲ ਦੇਗ ਕੋ ਥੀਵਾ । ਕੁਛ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਗੇ ਇਸ ਕਹੌਂ† । ਜਿਸ ਬਿਧਿ
ਸੁਨਿ ਸੰਤਨਿ ਤੇ ਲਹੌਂ‡ ॥੫੮॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਚੇ ਅਸ਼ਟਮ ਰਾਸੇ 'ਭਾਈ ਫੇਰੂ'
ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਰਨਨੇ ਨਾਮ ਕਵਿ ਸੰਤਖ ਸਿੰਘ ਬਿਰਚਤਾਯਾ ਤਾਖਾਯਾ ਨਾਮ ਸ਼ਬਦੀ ਅੰਸੂ ॥ ੬੦ ॥

ਅੱਠਵੀਂ ਰਾਸ ਸੰਪੂਰਣ ਹੋਈ ।

ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਚੂਹਣੀਆਂ ਦੇ ਪਾਸ ਜ਼ਿਲਾ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ
'ਫੇਰਾ ਭਾਈ ਫੇਰੂ' ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੰਨ੍ਹੇ ਦਾਸੇ ਜਾਗੀਰ ਭੀ ਹੈ । ਅੱਠਵੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ
ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ (ਰਤ ੩ ਅੰਸੂ ੩੦) ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਉ ਤੇ ਵਰ ਦੇ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ
ਵਡਿਆਇਆ ਹੈ ।

† ਭਾਈ ਫੇਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲਈ ਦੇਖੋ ਰਤ ੩ ਅੰਸੂ ੩੦ ਅੰਕ ੧੩ ਤੋਂ ੩੪ ।

‡ ਫਾਹੇ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਦੋਨ ਲਿਖਿਆ ਪਾਠ ਵਾਧੂ ਹੈ:—ਖਸ਼ਟਮ ਗੁਰ
ਜੋ ਕੀਨ ਚਲਿਤ੍ਰ । ਮੋ ਲਿਖ ਦੀਨੇ ਕਵੀ ਬਚਿਤ੍ਰ । ਚਾਰ ਜੁਧ ਕੀਨੇ ਬਡ ਭਾਰੀ । ਦੁਸ਼ਟ ਮਾਰ
ਲਿਯੋ ਸੰਤ ਉਬਾਰੀ ॥੫੮॥ ਸਿੰਘਨ ਕੇ ਦੀਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਕਟੇ ਕਏਸ਼ ।
ਪੰਚਮ ਗੁਰ ਲਗ ਪੀਰੀ ਰਹੀ । ਖਸ਼ਟਮ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਲਹੀ ॥ ੬੦ ॥

॥ ਨੋਵੀਂ ਰਾਸਿ ਚੱਲੀ ॥

ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ* ॥

ੴ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ* ॥

ਅਬ ਨਵਮਿ ਰਾਸਿ ਲਿਖਯਤੇ ॥

ਅੰਸੂ ੧. [ਮੰਗਲ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਿੱਤ ਕਰਮ]

੧. ਇਸ੍ਰੁ ਦੇਵ—ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ—ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਰੇਯਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਪੂਰਨ ਹੈ, ਪਰਮਾਤਮ ਪਾਲਕ, ਲੇਖ ਨ ਮਾਯਾ।
ਸ੍ਰੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ, ਮਾਧਵ, ਪਾਵਨ, ਪੋਖਕ, ਪ੍ਰੇਰਕ, ਪਾਰ ਨ ਪਾਯਾ।
ਜੈ ਕਰਿਤਾ ਜਗਦੀਸ਼, ਜਜੇ ਜਗ ਜੀਵਨ, ਜੋਨਿ ਬਿਨਾ, ਜਸ ਛਾਯਾ।
ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ, ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਅਨੂਪਮ, ਭੂਪਨ ਭੂਪ, ਨਮੋ ਹਰਿਰਾਯਾ ॥੧॥

ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ=ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਪੁਰਖ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ (ਵੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਮੁ ਪ੍ਰੁ:

ਪੁਰ: ਅਯਤ: ੧ ਅੰਕ ੪)

ਮਾਧਵ=ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਤੀ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ। [ਮਾ=ਮਾਇਆ। ਧਵ=ਪਤੀ]

ਪਾਵਨ=ਪਵਿੱਤ੍ਰ।

ਪੋਖਕ=ਖਾਣ ਪੀਣ ਆਦਿ ਦੇ

ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਦਾਤਾ, ਪਾਲਿਕ। ਯੋਸਣ ਵਾਲਾ।

ਪਾਰ=ਅੰਤ।

ਜਜੇ=ਪੂਜੇ, ਪੂਜਦਾ ਹੈ।

ਜੋਨਿ=ਜਨਮ ਧਾਰਨਾ, ਗਰਭ ਵਿਚ ਪੈਣਾ। (ਅ) ਜੀਵਣਾ ਮਰਨਾ।

ਸ੍ਰੀਪਤਿ=ਸ਼ੋਭਾ ਦਾ ਪਤੀ, ਪਰਮਾਤਮਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ।

ਹਰਿਰਾਯਾ=(ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ) ਹਰਿ ਲੈਣ ਵਾਲਾ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ।

(ਅ) ਹਰੀ ਰੂਪ ਰਾਜਾ। ਪ੍ਰਮੰਗ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਦਾ ਚਲ

ਰਿਹਾ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਬੀ 'ਹਰਿ-ਰਾਯਾ' ਲਿਆਏ ਹਨ, ਇਹ

ਕਟਾਖਯ ਹੈ।

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ (ਸਾਹੇ) ਪੂਰਨ ਹੈ (ਉਹੀ ਜੀਵਾਂ ਦਾ) ਪਾਲਣ ਹਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ
ਹੈ, (ਫਿਰ ਉਹ) ਮਾਇਆ ਕਰਕੇ ਲਿਪਾਇਮਾਨ ਨਹੀਂ। ਉਹੀ ਪਰਮ ਈਸ਼ੁਰ ਹੈ,
ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਤੀ ਹੈ, ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੈ (ਫਿਰ) ਪੋਖਕ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਕ ਹੈ (ਜਿਸ ਦਾ) ਅੰਤ ਕਿਸੇ

*ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬਾਰਧ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਧਯਾਯ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵੇਹਣੇ ਵਿਚ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਹਾਂ ਮੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਸੀ ਇਥੇ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਵੇਵੇਂ ਇਕੱਠੇ
ਅਸਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਨਹੀਂ ਲਿਆ। (ਤਿਸ) ਜਗਤ ਦੇ ਈਸ਼ਰ ਦੀ ਵੇ ਵੇ (ਜੋ ਸਾਰੇ ਸਿਸਾਰ ਦਾ) ਕਰਤਾ ਹੈ, (ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰਾ) ਜਗਤ ਪੂਜਦਾ ਹੈ, (ਉਹੀ ਜਗਤ ਦਾ) ਜੀਵਨ ਹੈ, (ਅਤੇ ਉਹ) ਜਨਮ ਮਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ (ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ) ਜਸ (ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਚ) ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। (ਉਹ ਸਰਸ) ਸ਼ੋਭਾ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਹੈ, ਸਰੂਪ ਉਸ ਦਾ ਅਨੂਪਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ, ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਹੈ (ਮੇਸੇ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਹਰੀ (ਨੂੰ ਮੇਰੀ) ਨਮਸਕਾਰ ਵੇਵੇ।

੨. 'ਕਵਿ-ਨਿਕੇਤ' ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਪੰਕਜ ਕੀ ਸਮ ਹੈ, ਜਗ ਬਸਾਪਕ ਹੋਇ ਬਨੀ ਗਨ* ਬਾਨੀ।
ਨੈ ਨਿਧਿ ਦਾ ਸਿਧਿ ਦਾ ਸੁਧਿ ਦੇਤਿ, ਨਿਕੇਤ ਕ੍ਰਿਪਾ, ਸੁਖ ਹੇਤੁ ਮਹਾਨੀ।
ਦੇਵਨ ਕੇ ਗਨ ਮਾਨਤਿ ਹੈਂ, ਜਸੁ ਠਾਨਤਿ ਹੈਂ, ਬਰਦਾਇਕ ਜਾਨੀ।
ਸਾਰਸੁਤੀ ! ਕਰ ਬੇਣਵਤੀ ! ਮੁਖ ਦੇਹੁ ਮਤੀ, ਪਦ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ॥ ੨॥

{ ਗਨ=ਸਾਰੇ। ਸੁਧਿ=ਉੱਜਲਤਾ।
ਨਿਕੇਤ ਕ੍ਰਿਪਾ=ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਘਰ। ਮੁਖ ਦੇਤ=ਮੁਖਾਂ ਦਾ ਕਾਰਣ।
ਕਰ ਬੇਣਵਤੀ=ਜਿਸ ਦੇ ਦੇਖ ਵਿਖੇ ਵੀਣਾ ਹੈ। }

ਅਰਥ—(ਜਿਸ ਦਾ) ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲਾ ਮੁਖ ਕਵਲ ਵਰਗਾ ਹੈ, (ਅਤੇ ਜੋ) ਬਾਣੀ ਰੂਪ ਵੇਕੇ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਖੇ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਤੇ ਨਿਧੀਆਂ (ਅਠਾਰੀ) ਸਿਧੀਆਂ (ਤੇ) ਉੱਜਲਤਾ ਦੀ ਦਾਤੀ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਘਰ ਤੇ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਮਹਾਨ ਕਾਰਨ ਹੈ। (ਜਿਸ ਨੂੰ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਪੁੰਜ ਵਰ ਦਾਤੀ ਜਾਣ ਕੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। (ਹੋ) ਸਰਸੁਤੀ ! ਹੋਥਾਂ ਵਿਖੇ ਵੀਣਾ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ! ਮੇਨੂੰ (ਸ਼੍ਰੀਸ਼ਟ) ਮਤਿ ਦੇਹੁ (ਮੈਂ ਤੇਰੇ) ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

੩. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ—ਮੰਗਲ।

ਏਹਗਾ ॥ ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ, ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ, ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਅਵਤਾਰ।

ਦਾਸਨ ਬੰਦ ਅਨੰਦ ਦੇ ਤਿਨ ਪਦ ਬੰਧਨ ਧਾਰਿ ॥ ੩॥

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਪਾਰਾਹਮ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ) ਅਵਤਾਰ (ਹਨ ਅਤੇ) ਸਮੁੱਚੇ ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਦੇ ਦਾਹੇ ਹਨ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਤੇ (ਮੈਂ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

੪. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਦੂਸਰ ਗੁਰੂ ਦਰਸਨ ਤੇ ਸੁਖ ਦੇਤਿ।

ਚਰਨ ਸਰੋਜਨਿ ਬੰਦਨਾਂ ਆਨੰਦ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤ ॥ ੪॥

ਅਰਥ—ਵਸੈ (ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦੇ ਵੇਦ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਤੇ (ਮੈਂ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ (ਤੇ) ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਖ ਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹਨ, ਤੇ (ਤੇ) ਅਨੰਦ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਘਰ ਹਨ।

੫. ਇਸ਼ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ।

ਅਧਿਕ ਬਿਧ ਸੇਵਨ ਲਗੇ, ਅਧਿਕ ਬਿਧ ਕਰਿ ਸੇਵ ॥

ਬੰਦੋਂ ਜੋ ਬਿਧ ਅਧਿਕ ਹੈ ਭਏ ਜਗਤ ਗੁਰਦੇਵ ॥ ੫ ॥

{ ਅਧਿਕ ਬਿਧ=ਵੱਡੀ ਆਯੁ ਵਿਖੇ। ਬਿਧ=ਵੱਡੀ, ਬਹੁਤੀ, ਵੱਧ }
 ਤੇ ਵੱਧ। ਬਿਧ=ਵਧੀਆ; ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ।

ਅਰਥ—(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ) ਬਹੁਤ ਬਿਧ (ਆਯੁ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦੇ ਵੇਦ ਜੀ ਦੀ) ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਗੇ (ਤੇ ਫਿਰ) ਵੱਧ ਤੇ ਵੱਧ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ (ਜਿਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੈਂ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਜਗਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਦੇਵ ਦੇਵੇ ਹਨ।

ਹੋਰ ਅਰਥ—੨. (ਤੇ ਫਿਰ) ਬਹੁਤ ਬਿਧ ਅਥਸਥਾ ਵਿਖੇ ਜਗਤ ਗੁਰਦੇਵ ਬਣੇ (ਭਾਵ ਰੁਚਿਆਈ ਪਾਈ)।

੬. ਇਸ਼ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ।

ਰਾਮ ਰਾਮ ਇਕ ਨਾਮ ਹੈ ਭਏ ਬਿਸੇਸਨ ਦੋਇ।

ਰਾਜਾ ਭਗਤਿ ਸਰੂਪ ਤੇ ਚੰਦ ਦਾਸ ਲਖਿ ਸੋਇ ॥ ੬ ॥

ਅਰਥ—(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਤੇ ਰਾਮਦੇਵ ਜੀ ਵੇਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਖੇ) ‘ਰਾਮ’ ‘ਰਾਮ’ (ਤਾਂ) ਇਕੋ ਨਾਮ ਹੈ (ਐਸੇ ਇਸ ‘ਰਾਮ’ ਨਾਮ ਨਾਲ) ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਣੇ ਸਰੂਪ ਤੋਂ) ਪਏ ਹਨ। ਰਾਜਾ ਸਰੂਪ ਹੋਣ ਤੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ‘ਨਾਮ’ ਦੇ ਪਿਛੇ ਰਜੋਗੁਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ) ਚੰਦ (ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ) ਭਗਤ (ਸਰੂਪ) (ਹੋਣ ਤੇ ਸਤੋਗੁਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ) ਦਾਸ (ਪਦ ਲੱਗਾ), ਇਹ ਜਾਣ ਲਓ।

ਭਾਵ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਦੇਵ ਜੀ ਵਿਚ ‘ਰਾਮ’ ਪਦ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੈ; ਪਰ ਰਾਮ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਦੇਵ ਇਸ ਕਰਕੇ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜਾ ਸਨ। ਰਾਜਾ ਦਾ ਬੀ ਅਰਥ ਹੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਚੰਦ ਬੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਰਾਜਾ ਸਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਭਾਵ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਲੱਗਾ। ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਭਗਤੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸੇ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਾਸ ਪਦ ਲੱਗਾ। ਦਾਸ ਦਾ ਧਾਤੂ ਅਰਥ ਹੈ=ਦੇਣਾ, ਤੇ ਉਹ ਜੀਅਦਾਨ ਦੇ ਦਾਤੇ ਸਨ, ਇਸ

*ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਧਾਤੂ ਹੈ ਰਾਸ਼ ਦਾਸ਼ੀ=ਦੇਣਾ; ਅਤੇ, ਰਾਸ਼ ਦਾਸ਼=ਦੇਣਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਦਾਸ ਦਾ ਅਰਥ ਜਿਸਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਰਵੇ ਹੀ ਹਨ, ਜੋ ਦਾਨ ਕਰੇ ਉਹ, ਬੀ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਮੇ: ਮੇ: ਵਿਲੀ: ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਦਾਸ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਐਉਂ ਬੀ ਲਾਇਆ ਹੈ:—ਉਹ ਜਿਸ ਅਗੇ ਤੁਹੂੰ ਦੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ; ਭਾਵ ਜਿਸਨੂੰ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭੇਟਾਂ ਸ਼੍ਰੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ।

ਕਰਕੇ 'ਦਾਸ' ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਨਾਲ ਭੁਖਤਿ ਹੋਵੇ।

੨. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ।

ਤਾਂਹਿ ਬਾਨ ਬਾਨੀ ਇਨਹੁ ਛੇਦਤਿ ਲੱਛ ਬਿਕਾਰ।

ਨਾਮ ਦੋਇ ਇਕ ਰੂਪ ਜਿਨ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਖਕਾਰ ॥੭॥

{ ਬਾਨ=ਤੀਰ। ਬਾਨ=ਬਾਣੀ। ਲੱਛ=ਨਿਸ਼ਾਨ।
ਨਮ ਦੋਇ ਇਕ ਰੂਪ=ਸ਼ਬਦ ਇਤੀ ਵੇ ਅਸੂਲਾਂ ਮੁਸਬ ਇਥੇ ਪਹਿਲਾ ਤੀਸਾ ਤੇ
ਦੂਸਰਾ ਵੇਬਾ ਪਦ ਲੱਗਣਰੇ, ਯਥਾ:—ਨਾਮ ਇਕ ਦੋਇ ਰੂਪ। ਨਾਮ
ਦੋਇ ਤੇ ਇਕ ਰੂਪ ਜੋੜਨਾਂ ਗਲਤੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਤਾਂ ਦੋ
ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਕੋ ਹੈ, ਰੂਪ ਦੋ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹਨ, ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਜੀ ਅਵਤਾਰ
ਹਨ, ਤੇ ਪਾਂਡਵ ਅਰਜਨ ਜੀਵ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। }

ਅਰਥ—ਉਸ ਦੇ (ਤਾਂ) ਤੀਰ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ (ਦੋਵੇਂ ਅਯੋਘ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਤੀਰ) ਨਿਸ਼ਾਨੇ
ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਸਿਟਵੇ ਸਨ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ) ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ (ਵਿੰਨ੍ਹ ਸਿਟਦੀ ਹੈ)। ਨਾਮ ਤਾਂ
(ਦੋਹਾਂ ਦਾ—ਅਰਜਨ) ਇਕੋ ਹੈ ਪਰ ਵਰ੍ਹਦ ਵੇ ਹਨ (ਉਹ ਤੀਰ ਮਾਰਕੇ ਜਾਨ ਲੈਂਦੇ
ਸਨ, ਇਹ) ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੀ (ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੇਦ ਕੇ) ਸੁਖੀ ਦਾ
ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਵ—ਪਾਂਡਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਅਯੋਘ ਬਾਣੀ ਦੇ ਚਲਾਉਣੇ ਵਿਚ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਨ ਤੇ
ਗੁਰੁ ਪੰਚਮ ਜੀ ਦਾ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਨਾਮ ਭੀ ਅਰਜਨ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਨਾਮ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੈ
ਪਰ ਰੂਪ ਵੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਅਰਜਨ ਜੀ ਇਕ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੁਰਖ ਹਨ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਿਸ਼
ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਜੀ ਈਸ਼ਰ ਕੋਟੀ ਹਨ, ਕਾਰਕ ਹਨ, ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਇਸ
ਕਰਕੇ ਇਹ ਅਯੋਘ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਜੀਅਦਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਦਾਨ ਇਸ ਵੇਹੇ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਵੇਹੇ ਨਾਲ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ
ਜੀ ਤਾਂ ਅਯੋਘ ਬਾਣੀ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਬਾਣੀ ਅਯੋਘ ਆਖਦੇ
ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਵੇਹੇ ਨਾਲ ਲਾਉਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਮ
ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਮੁੱਕ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਆਉਂਦਾ
ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪਦ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਬੀ ਪਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਗਲ ਪੰਚਮ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਥ ਨੂੰ ਭੁਕਾਉਣ ਲਈ ਇਥੇ ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਦੇਵ
ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਰੂਪ ਮੰਨਕੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਮੰਨੇਗਾ ਪੈਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ
ਖਿੱਚ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਇਸ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਖੰਡਨ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ
ਕਿ ਪਾਂਡਵ ਅਰਜਨ ਜੀ ਤਾਂ ਨਿਰੇ ਤੀਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਨ ਤੇ ਅਪਣੇ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ
ਵਿਕਾਰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਵੇ ਦਾਤੇ ਤੇ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ

ਜੀ ਨਾਂ ਤੀਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਬੀ ਸਨ ਤੇ ਰੁਰਮੁਖ ਬੀ ਸਨ; ੩ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਵੇ ਸਨ, ਸੋ ਇਕ ਵਿਚ ਨਿਰਾ ਬਾਣੀ ਦਾ ਗੁਣ ਤੇ ਇਕ ਵਿਚ ਨਿਰਾ ਬਾਣੀ ਦਾ ਗੁਣ ਇਹ ਪਦ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਗੇ। ਜੇ 'ਤਾਂਹਿ' ਦੇ ਅਰਥ 'ਰਾਮਦੇਵ' ਕਹੀਏ ਤਾਂ 'ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਸੁਖਕਾਰ' ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਵਿਚ 'ਦੁਖਕਾਰ' ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਡਾਵਨਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ੇਕਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਜੀ' ਤਾਂ ਅਵਤਾਰ ਸਨ ਤੇ 'ਪਾਂਡਵ ਅਰਜਨ' ਅਵਤਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਉਪਮਾ ਵੇਲੀ ਨਜ਼ੁਨੋਪਮਾ ਹੋ ਜਾਊ। ਉੱਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਵਿ ਜੀ ਏਥੇ ਸਦਰਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵੇਸ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸਦਰਸ਼ਤਾ ਕਰਕੇ ਟਾਕਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਰੂਪ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ ਆਪ ਸਪਸ਼ਟ ਵੇਸ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਰਸਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਵੇਰੋ ਵਿਚ ਬੀ 'ਸਜੀਵ ਤੇ ਜੀਅ ਦਾਨ ਦਾਤੇ ਅਵਤਾਰ' ਦਾ 'ਜੜ੍ਹ ਅਗਨੀ' ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵੇਸ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਏਥੇ ਬੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਾ ਭਾਵ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ।

੮. ਇਸੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਗੋਇੰਦ ਜੀ-ਮੰਗਲ।

ਮਹਾਬੀਰ, ਅਗਨੀ, ਮਨਹੁੰ, ਅਰਿ ਬਨ, ਜਾਰਤਿ ਬਿੰਦੁ।

ਜੋਤਿ ਨਾਮ ਤੋ ਏਕ ਹੈ, ਤਨ ਜੁਗ ਹਾਰਿਗੋਬਿੰਦੁ ॥ ੮ ॥

{ ਮਹਾਬੀਰ=ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਪਦ 'ਹਰਿ ਗੋਇੰਦ' ਦਾ ਜੋ ਅੰਤ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ।
 ਹਰਿ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਬੀ ਅਗਨੀ ਹੈ ਤੇ ਗੋਇੰਦ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਅਗਨੀ ਐਉਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਇੰਦ ਪਦ ਵਿਸ਼ੁ ਦਾ ਬੀ ਫਾਚਕ ਹੈ ਤੇ ਵਿਸ਼ੁ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਅਗਨੀ ਬੀ ਹੈ। ਸੋ ਕਵਿ ਜੀ ਹਰਿ ਗੋਇੰਦ ਪਦ ਵਿਚ ਅਗਨੀ ਫਾਂਝੀ ਆਤਮ ਜਯੋਤੀ ਦੀ ਮੰਡਾਵਨਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਜਯੋਤੀ' ਰੂਪ ਤੋਂ ਕੇ ਅਗਨੀ ਦੀ ਜੋਤ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵੇਸਦੇ ਹਨ।
 ਮਨਹੁੰ=ਮਾਨੋ, ਮਾਨਿੰਦ, ਇਕ ਸਮ।
 ਅਰਿ=ਵੇਰੀ, ਅਰਿ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਪਿਆ ਹੈ 'ਇੰਦ' ਪਦ। (ਅ) ਕੋਸ਼ਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ; ਲੋਭ, ਮੋਹ ਆਦਿ ਨੂੰ ਬੀ ਅਰਿ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।
 ਜੋਤਿ=[ਜਯੋਤਿ] ਅਗਨੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਅ) ਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।
 ਜੁਗ=ਦੇ, ਭਾਵ ਅਭ ਅਭ।

ਅਰਥ—ਮਹਾਬੀਰ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ) ਹਰਿਗੋਇੰਦ ਜੀ ਤੇ ਅਗਨੀ ਮਾਨੋ (=ਇਕ ਸਮ ਹਨ); (ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ) ਵੇਰੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ (ਤੇ ਅਗਨੀ ਬਨ ਨੂੰ ਸਾੜਦੇ ਹਨ (ਵੇਰੀ ਦਾ) 'ਜੋਤਿ' ਨਾਮ ਤਾਂ ਇਕ ਹੈ, ਪਰ ਸਰੂਪ ਵੇ ਹਨ।

ਭਾਵ—ਹਰਿਗੋਇੰਦ ਦਾ ਅਰਥ ਅਗਨੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਗਨੀ ਪਦ ਨਾਲ ਨਾਮ ਭੁੱਲਤਾ ਹੋਈ। ਉਹ 'ਚਾਨਣੇ' ਦੀ ਜੋਤ ਤੇ ਉਹ ਆਤਮ ਜੋਤਿ ਹੋਣ ਕਰਕੇ 'ਜੋਤਿ' ਪਦ ਵਿਚ ਭੁੱਲਤਾ ਹੋਈ ਹੈ।

ਦੁਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ ਬੀ ਸਾੜਨਾ ਹੈ, ਮੇਂ ਬੀ ਚੁੱਲ ਦੋਇਆ, ਪਰ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਵਿਵੇਕ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾੜਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਸ਼ੇਅਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਬੀ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਸ਼ੇਅ੍ਹ ਮੇਂ ਜਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਵੇਦੇ ਹਨ ਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਭਲੀ ਸਿਧਟੀ ਨੂੰ ਮੁਖ ਵੇਣਾ ਤੇ ਵੀਵਨ ਵੇਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਦੋਸ ਕੇ ਕਵੀ ਜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਲਈ 'ਜਯੋਤਿ' ਪਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਵਰਕ ਹੈ, ਅਗਨੀ ਦਾ ਵਰਦੁ ਤੋਂ ਤੇ 'ਬਣਿਆਂ' ਹੈ: ਕਾਰਬਨ, ਆਕਸੀਜਨ ਆਦਿ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ, ਤੇ ਜੜ੍ਹ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜਯੋਤਿ ਦੁਹ ਹੈ, ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਵੇਤਨ ਹੈ, ਮੁਖਦਾਈ ਹੈ ਤੇ ਪੂਰਨ ਹੈ।

੯. ਇਸੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ-ਮੰਗਲ ।

ਹਰੀ ਗਾਇ ਸਭਿ ਸੁਰਨਿ ਕੋ ਸੇ ਸਰੂਪ ਹਰੀਗਾਇ ।

ਜਗ ਗੁਰਤਾ ਇਹੁ ਅਧਿਕਤਾ ਬੇਦੋਂ ਪੰਕਜ ਪਾਇ ॥ ੯ ॥

{ ਹਰੀ=ਵਿਸ਼ਣੁ । ਰਾਇ=ਰਾਜਾ ।
ਮੇਂ=ਉਹ, ਉਵੇਂ, । (ਅ) ਉਹੀ ਸਰੂਪ ਹਨ ਹਰੀਗਾਇ=ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ । }

ਅਰਥ—ਵਿਸ਼ਣੁ ਸਾਰੇ ਵੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ ਬੀ (ਵੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜਾ) ਸਰੂਪ ਹਨ, (ਪ੍ਰੰਤੂ) ਵਾਧਾ ਇਹ ਹੈ (ਕਿ ਆਪ ਵੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜਾ ਹੋਣ ਵੇ ਨਾਲ) ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ (ਦੀ ਪਦਵੀ ਪਰ ਬੀ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ) ਮੇਂ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੇ) ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਪਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਹੋਰ ਅਰਥ—ਹਰਿ ਦਾ ਅਰਥ ਇੰਦ੍ਰ ਬੀ ਹੈ, ਇੰਦ੍ਰ ਨਿਰਾ ਸੁਰ ਲੰਕ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਗੁਪਤਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਬੀ ਹਨ, ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਗਟ ਸਾਰੇ ਮਿਸਾਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਹਨ, ਗੁਪਤਾਂ ਦਾ 'ਰਾਜਾ ਸਰੂਪ' ਵੇਣਾ ਤਾਂ ਚੁਲਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਵੇਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ—ਖਿਆਲ ਰਹੇ ਕਿ ਹਰ ਵੇਹੇ ਵਿਚ ਕਾਂਵ ਜੀ ਮਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ।

੧੦. ਇਸੁ ਗੁਰੂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ-ਮੰਗਲ ।

ਨਾਮ ਏਕ ਅਰੁ ਜੋਤਿ ਇਕੁ ਇਸ ਤੇ ਪਰਹਿ ਪਛਾਨ ।

ਕਹੈ ਨਾਮ ਇਕ ਬਾਰ ਵੈ ਗੁਰ, ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੁਜਾਨ ॥ ੧੦ ॥

{ ਪਰਹਿ ਪਛਾਨ=ਪਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ । (ਅ) ਪਛਾਣ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ।
ਗੁਰ=ਇਕ ਪਦ ਨੂੰ ਉੱਤੇ ਨਾਲ ਗੁਣਿਆਂ ਮੇਂ ਬਣੇ ਉਹ 'ਗੁਰ', ਵਰਗ,
ਮੁਦੇਬਾ । ਜਿਵੇਂ, ਨੇਂ ਨਾਏਂ ਇਕਾਸੀ । ੯+੯=੧੮ । ਮੇਂ ਇਕਾਸੀ
ਨੇਂ ਦਾ ਗੁਰ ਯਾ ਮੁਦੇਬਾ ਹੈ ।
ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ='ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ × ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ' । ਹਰਿ=ਬੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਇਕ ਨਾਮ ਹੈ । }

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ=ਬੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਹੀ ਨਾਮ ਹੈ।

ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ=ਅੱਠਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ (ਹਰਿ×ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ), ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਦ ਦਾ 'ਹੀ' ਵਰਗ (ਮੁੱਢਾ) ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਅਧਿਕ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅਰਥ—(ਚਾਹੇ ਅੱਠਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਤੇ ਵਾਪਰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਜੀ ਦਾ) ਨਾਮ ਬੀ ਇਕ ਹੈ ਤੇ ਜੋਤਿ ਬੀ ਇਕੋ (ਵਿਸਦੀ ਹੈ ਪਰ) ਮੁਜਾਨ (ਪੁਰਖਾਂ) ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਛੇ (ਇਕ ਹੋਰ) ਸਮਝ (ਬੀ ਹੋਂਦੀ ਹੈ ਕਿ) ਇਕੋ ਨਾਮ ਨੂੰ ਦੋ ਬਾਰ ਕਿਹਾ (ਉਹੋ) ਗੁਰੂ (ਮੁੱਢਾ) ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ) ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ (ਪਦ ਹੈ)।

ਹੋਰ ਅਰਥ—ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਹੋ ਨਾਮ—ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ—ਕਿਹਾ ਦੋ ਵਾਰ ਹੋਕੇ (ਗੁਰ=) ਵਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਵ—'ਹਰਿ' ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਾਮ ਵਾਪਰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਅੱਠਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਬੀ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਮ ਲੋਕ ਨਾਮ ਦੀ ਸਦਰਸ਼ਤਾ ਵਲ ਵੇਖਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਉਹ ਬੀ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਆਪ ਬੀ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਤੇ ਵਰਤ ਰਹੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਬੀ ਅਵਤਾਰ ਪਨੇ ਦੀ ਸਦਰਸ਼ਤਾ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਵੀ ਜੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਜਾਨ ਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਬੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਦਿੱਸਦੀ ਹੈ। ਗਣਤ ਵਿਦਿਆ ਵਿਚ ਜੇ ਇਕੋ ਰਕਮ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਲਿਖ ਕੇ ਗੁਣ ਲਈਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਇਕ ਵਰ ਨਾਲੋਂ ਵਰਗ ਯਾ ਮੁੱਢਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ $8 \times 8 = 64$ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਨ। ਤਿਵੇਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ×ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਾਵ ਜਿਤੀ ਕੀਮਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਦ ਦੀ ਹੈ, ਉਹੋ ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਅਪਣਾ ਵਰਗ ਯਾ ਮੁੱਢਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਗੁਰ ਪਦ ਤੋਂ ਵੇਖੇ ਇਹ ਭਾਵ ਹੈ। ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਹੋਰਵਤਾ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈਏ ਤਾਂ ੮੧ ਹੈ, ਹੁਣ ਵਾਪਰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਹੋਰਵਤਾ ਇਸ ਦਾ ਵਰਗ ਮੂਲ* ਹੋਵੇਗੀ, ਅਰਥਾਤ ੯। ਜੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਦ ਦੀ ਹੋਰਵਤਾ ੯ ਹੈ ਤਾਂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਦ ਦੀ ਹੋਈ $੯ \times ੯ = ੮੧$ । ਇਸ ਵਿਚ ਬੀ ਕਵਿ ਜੀ ਕਿਸ ਪਰਾਗੋਲਭਤਾ ਨਾਲ ਵਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁਰਾਦ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਵਾਧੇ ਵਿਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਢੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨਿਰੋ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਪਰ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ 'ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ' ਹਨ। ਦਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਪਦ ਦਾ ਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈ, ਪਰ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਆਦਿ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੇ ਗੁਰ ਮੁੱਢਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ।

੧੧ ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ—ਮੰਗਲ।

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਦਰ ਸਿਮਰੇ ਜੋਇ।

ਹਾਦਰ ਦੇਰ ਬਿਹੀਨ ਹੁਇ, ਬੰਦੋਂ ਤਿਨ ਪਦ ਦੋਇ॥੧੧॥

ਅਰਥ—(ਸ੍ਰੀ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਜੋ ਆਦਰ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰੇ (ਉਸ ਪਾਸ

*Square root.

ਆਪ) ਬਿਨਾਂ ਵੇਰ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੇਹਾਂ ਚਰਨਾਂ-ਪੁਰ ਮੇਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

੧੨. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਨਾਮ ਪਿਤਾਮੇ ਕੋ ਲੀਯੋ ਹਰਿ ਪਦ ਮ੍ਰਿਗਪਤਿ ਜਾਨਿ ।

ਆਗਲ ਪਦ ਪਾਛੇ ਕਹੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਖਾਨਿ ॥ ੧੨ ॥

{ ਪਿਤਾਮਾ=ਦਾਦਾ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ।
ਮ੍ਰਿਗਪਤਿ=ਸ਼ੇਰ, ਸਿੰਘ । ਹਰਿ ਪਦ ਮ੍ਰਿਗਪਤਿ ਜਾਨਿ=(ਲਫਜ਼) 'ਹਰਿ' ਦਾ
ਅਰਥ 'ਸ਼ੇਰ' ਯਾ 'ਸਿੰਘ' ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ । ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ।
ਬਖਾਨਿ=ਵਰਣਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਉਚਾਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । }

ਅਰਥ—(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ) ਪਿਤਾਮੇ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ) ਲਿਆਂ ਹੀ (ਪਦ) ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਉਚਾਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਅੰਤ੍ਰਿ ਕਿ) ਪਹਿਲਾ ਪਦ 'ਹਰਿ' ਪਿਛੋਂ ਕਹਿ ਵੇਈਏ (ਕਿਉਂਕਿ) ਪਦ 'ਹਰਿ' ਦਾ ਅਰਥ 'ਸਿੰਘ' ਪਦ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ।

ਭਾਵ—'ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ' ਪਦ ਨੂੰ ਉਲਟਾਈਏ ਤਾਂ 'ਗੋਬਿੰਦ ਹਰਿ' ਬਣਦਾ ਹੈ । 'ਹਰਿ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਸਿੰਘ' ਸੋ 'ਗੋਬਿੰਦ ਹਰਿ' 'ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ' ਹੋ ਗਿਆ । ਇਥੇ ਕਵੀ ਜੀ ਸਦਰਸ਼ਤਾ ਵਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿ ਤੁੰਕਿ ਮਿੱਖੀ ਦਾ ਅਸੂਲ ਦਸਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਰੂਪ ਮੰਨਣੇ ਦਾ ਹੈ । ਸਦਰਸ਼ਤਾ ਤਾਂ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਅਖਰਾਂ ਵਿਚ ਦਰਸਾਈ ਪਰ ਕਟਾਖੜ ਕਵਿ ਦਾ ਵੇਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬੀਰਰਸੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਦੁਹਾਨੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦਰਸਾਉਣ ਤੋਂ ਹੈ ਜੋ ਮੰਨੀ ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਗਲ ਹੈ ।

੧੩. ਸਮਸਤ ਗੁਰ ਮੰਗਲ ।

ਨਵਮੀ ਬਰਨੋਂ ਰਾਸਿ ਅਬਿ, ਸਭਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਨਾਇ ।

ਬੀਸਹੁੰ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਕੋ ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਿਰ ਨਜਾਇ ॥ ੧੩ ॥

{ ਬੀਸਹੁੰ=ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ* । (ਅ) ੨੦ । ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਪਦ ਸ਼ਲੇਖ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ।
ਮੁਗਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਚਰਨ ਕਵਲਾਂ ਤੋਂ ਪਰ ਪਦ ਨੇਸਾ
ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ ਗੋਣਤੀ ਵਿਚ ੨੦
ਹਨ ਤੇ ਜੋ ਸਾਰਥਕ ਹੈ ਕਿ ਦਸਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ
ਚਰਣ ਕਵਲ ਗੋਣਤੀ ਵਿਚ ਬੀਸ ਹਨ । ਫਿਰ ਬੀਸ ਪਦ
ਮੁਹਾਕਵੇ ਵਿਚ ਬਿਸੇਸ ਨਾਲ ਵਰਤੀਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਵਰਤਾਉ }

*ਕਈ ਹਿੰਦੀ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਬੀ 'ਬੀਸ' ਪਦ—ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ; ਅੱਛਾ, ਉੱਤਮ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਹੈ । ਯਥਾ:—ਤਾਂਕੀ ਜਨੁ ਮਹਿਮਾ ਕਰੀ, ਬੀਸ ਰਾਜ ਤੇ ਬੀਸ । [ਦੇਵ ਸ਼੍ਰਾਮੀ]
†ਸਿਵੇਂ ਗੁਰਵਾਕ ਹੈ 'ਬੀਸ ਬਿਸਵੇ ਗੁਰ ਕਾ ਮਨ ਮਾਨੇ' ।

੩ ਇਸ ਬਿਚ 'ਸੰਪੂਰਨ' ਦੇ ਅਰਥ ਦੀ ਵਿਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਹੈ
ਕਿ ਸੰਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ।

ਅਰਥ—ਸਾਧੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਕੇ (ਦਿਨਾਂ ਵੇ) ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਦੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਿਰ
ਨਿਵਾਕੇ (ਭਾਵ ਏਵਨਾ ਕਰਕੇ) ਹੁਣ ਮੈਂ (ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ) ਹੋਮੀ
ਰਾਸ ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। [ਕਥਾ ਆਦਿਭ]

ਏਹਗਾ ॥ ਕਥਾ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗਾਇ ਕੀ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸਵਧਾਨ ! ਪਾਵਨ ਪੁੰਨ
ਉਪਾਵਨੀ ਗਨ ਪਾਪਨ ਕੀ ਹਾਨ ॥ ੧੪ ॥ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ
ਬੈਠੇ ਤਖਤ ਸੁਹਾਇੰ । ਪਦ ਸਾਚੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹ ਕੋ ਤਿਨਹੀ ਕੋ ਬਨਿਆਇ ॥
੧੫ ॥ ਸ੍ਰੇਯਾ ॥ ਜਾਮਨਿ ਜਾਮ ਰਹੇ ਜਬਿ, ਜਾਗਤਿ, ਸੋਚ ਕਰੈ ਪੁਨ ਨੀਰ
ਸ਼ਨਾਨੈਂ।ਗਾਗਰ ਏਕ ਸੋ ਏਕ ਕੇ ਸੰਗ ਮਲੈਂ ਨਿਜ ਅੰਕਿ ਕੋ, ਸੇਵਕ ਆਨੈ।
ਆਸਨ ਪੈ ਬਿਰ ਹੋਇ ਅਗਾਧ ਬਿਲੋਚਨ ਮੂੰਦਿ ਸਮਾਧਿ ਕੋ ਠਾਨੈਂ।ਆਨੰਦ
ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਬਿਖੈ ਨਿਜ ਬਿੱਤਿ ਟਿਕਾਇ ਬਿਰੈਂ ਇਕ ਥਾਨੈਂ ॥੧੬॥ ਬੈਠੇ
ਅਡੋਲ ਰਹੈ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਆਤਮ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਇ।ਬਾਹਰ ਗਾਇਕ
ਗਾਵਤਿ ਹੈਂ ਸਤਿਨਾਮ ਮਹਾਤਮ ਕੋ ਸੁਖਦਾਇ । ਬਾਦਤ ਬਾਜਤਿ
ਭਾਲ ਮਿਲਾਵਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਵਧੇ ਸੁਨਿਬੇ ਚਿਤ ਲਾਏ । ਸੇਵਕ ਬੈਠਿ ਸੁਨੈਂ
ਸਮੁਦਾਇ ਸੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਜਾਪੁ ਅਲਾਏਂ ॥੧੭॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲ ਤੇ ਹੋਤਿ
ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਸਮਾਧਿ ਛੁਟੈ ਦਿਗ ਕੋ ਬਿਕਸਾਏਂ । ਚੰਦਨ ਕੁੰਕਮ ਸੋਂ ਘਨਸਾਰ
ਮਿਲਾਇ ਘਸਾਇ ਕੈ ਸੇਵਕ ਲਜਾਏਂ । ਭਾਲ ਪੈ ਸੁੰਦਰ ਟੀਕੋ ਲਗਾਇ
ਮਹਾਂ ਦੁਤਿ ਪਾਇ ਮਨੋ ਜਲਜਾਏਂ^੧ । ਸੁੰਦਰ ਸੂਖਮ ਚੀਰ ਸ਼ਰੀਰ ਤਬੈ
ਪਹਿਰੈਂ ਗੁਰ ਅੰਗ ਸਜਾਏਂ ॥੧੮॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਏਕ ਸਤ ਏਕ ਪਾਠ ਜਾਮੇ ਕੋ
ਬਨਾਇ ਠਾਟ^੨ ਸੂਖਮ ਅਧਿਕ ਅੰਗ ਸੁੰਦਰ ਸਜਾਵਈਂ।ਪਾਗ ਪਰ ਜਿਗਾ
ਲਗੇ ਜਬਰ ਜਵਾਹਰਸੋਂ, ਸੋਭੈ ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਤੇ ਕੁੰਡਲ ਡਲਾਵਈਂ*।ਕੰਚਨ
ਕੋ ਕੰਕਨ ਜਰਾਉ ਜੇਬ ਜਾਗ ਰਹੀ, ਫੁਲਮਾਲ ਕੰਠ ਮੈਂ ਬਿਸਾਲ ਛਬਿ
ਪਾਵਈ। ਅਤਰ ਸੁਗੰਧਿ ਲਾਇ ਦੀਨਨਿ ਕੋ ਬੰਧੁ ਪੁਨ ਚੋਆ ਅਰੁ ਚੰਦਨ ਤੇ
ਅੰਗ ਮਹਿਕਾਵਈਂ ॥੧੯॥ ਉੱਠਿਕੈ ਚਲਤਿ ਜਬਿ ਜਾਮੇ ਕੋ ਸਮੇਟੇ ਤਬਿ, ਬਾਕ
ਜੋ ਪਿਤਾਮੇ ਕਹਜੇ ਫੁਲ ਟਟ ਜਾਨਿ ਤੇ।ਉਮਰ ਪ੍ਰਯੇਤ ਮੋਉ ਨੇਮ ਕੋ ਨਿਬਾਹਜੇ

^੧ਗੁੱਯੋ, ਰਬਾਬੀ । ^੨ਕਪੂਰ । ^੩ਮਣੇ + ਜਲਜਾਏ = ਮਾਨੋ ਕਵਲ ਹੈ । (ਅ)ਮਨੋਜ + ਲਜਾਏ = ਕਾਮ
ਵੀ ਸ਼ਰਮਾਏ । ^੪ਜਾਮੇ ਦੀ ਬਨਾਵਟ ੧੦੧ ਕਲੀਆਂ ਵਾਲੀ ਸੀ ।

*ਵੇਏ ਰਾਸ ੪ ਮੰਤ੍ਰ ੪੫ ਅੰਕ ੨੭ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

ਆਪ, ਛੋਰਿ ਕਰਿ ਚੀਰ ਨਹੀਂ ਕਬਿਹੂੰ ਪਸਾਨਤੇ । ਹੋਤਿ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਤਿ
ਆਇ ਬੈਠਤਿ ਦਿਵਾਨ ਵਿਖੈ, ਬਾਸਤਿ ਰਬਾਬ ਸੇ ਮਿਦੰਗ ਧੁਨਿ ਠਾਨਿਤੇ ।
ਸੁਨੈਂ ਮੋਨ ਠਾਨਿਤੇ, ਮਹਾਨ ਸੁਖ ਮਾਨਿਤੇ, ਕਸ਼ਰ ਗਨ ਹਾਨਿਤੇ, ਸੁ
ਓਧਰੈਂ ਜਹਾਨ ਤੇ ॥ ੨੦ ॥ ਗੁਰੁ ਕੇ ਦਰਸ ਹੋਤੁ ਆਇ ਤਿਹ ਸਮੈ ਸਿਖ,
ਦੇਖਿਬੈ ਤੇ ਭਗਤਿ ਅੰਕੂਰ ਹੋਇ ਆਵਈ । ਪੋਮ ਸੇ ਪਤੀਤ ਕਰਿ ਦਰਸੈ
ਹਜ਼ੂਰ ਕੋਉ ਤਾਤਕਾਲ ਫਲ ਮਨ ਬਾਛਤਿ ਕੋ ਪਾਵਈ । ਬੈਠੇ ਰਹੈ
ਕੇਤੇ ਕਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਹਾਂ, ਸੰਗਤਿ ਨਿਹਾਲ ਕਰੈਂ ਦਰਸੈ
ਦਿਖਾਵਈ । ਦਾਸ ਉਰ ਭਾਵਈ ਅਨੰਦ ਉਪਜਾਵਈ, ਬਦਨ ਬਿਕਸਾਵਈ
ਸੁਛਾਬਿ ਤੇ ਸੁਹਾਵਈ ॥ ੨੧ ॥ ਚਰਨ ਕਮਲ* ਸੰਗ ਆਰਤੀ ਕੋ ਗਾਵੈ
ਜਬਿ, ਕੀਰਤਨ ਭੋਗ ਤੇ ਕਰਤਿ ਅਰਦਾਸ ਕੋ । ਸੁਪਕਾਰ ਆਇ ਏ
ਅਗਾਰੀ ਬਿਰ ਹੋਇ ਪੁਨ 'ਦੇਗ ਭਈ ਤਜਾਰ' ਕਰੈ ਬਾਕਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੋ ।
ਆਇਸੁ ਲੇ ਗੁਰੁ ਹਰਿਗਾਇ ਕੀ ਸਿਧਾਵੈ ਫੇਰ, ਆਨਤਿ ਹਕਾਰਿ ਸਿਖ
ਸੰਗਤਿ ਸੇ ਦਾਸ ਕੋ । ਲੰਗਰ ਮੈਂ ਜਾਇ ਸਮੁਦਾਇ ਕੋ ਮਿਲਾਇ ਕਰਿ
ਭੋਜਨ ਕੋ ਖਾਇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ ਸਾਦ ਰਾਸ ਕੋ ॥ ੨੨ ॥ ਜੈਸੇ ਉਝ ਮੰਡਲ
ਮੈਂ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਬਿਰਾਜੈ ਬਹੁ ਤੈਸੇ ਦੁਤਿ ਹੋਤਿ ਗਨ ਸੰਗਤਾਂ ਪ੍ਰਵਾਰ ਤੋਚੋਂ ਕੋ
ਕੀ ਮਿਜਾਦ ਸੰਗ, ਅਸਨ ਪੁਨੀਤ ਬਨੈ, ਸੁਦਲ ਬਿਸਾਲ ਹੋਇ ਅਨਿਕ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੇ । ਆਮਿਖ ਨ ਪਰੈ ਦੇਗ, ਸਗਰੈ ਬਰਜ ਦੀਨਿ 'ਭਖੈ ਨਹਿ ਕੋਉ'
ਗੁਰ ਆਇਸੁ ਕੋ ਧਾਰਤੇ । ਬਾਬੇ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਤਨ ਤਜਾਗ ਕੀਨਿ ਜਬਿ ਹੀ ਤੇ
ਸਾਧੇ ਕਸ਼ਟ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ॥ ਜਗਤ ਤੋਂ ਉਧਾਰਦੇ ॥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ ਤੋਂ ॥ ਬਹੁਤੇ ਸੁਦਲ
(ਅਹਾਰ) ਨੂੰ ਖਾਕੇ ॥ (ਅ) ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਦੀਕ ਭੋਜਨ ਖਿਲਾਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

*ਦੇਖੋ ਰਾਸ ਪ ਅੰਸੁ ੪੩ ਅੰਕ ੩੫ ਪੰਨਾ ੨੬੮੨ ਦੀ ਟਿੱਠਲੀ ਦੇਕ ।

†ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਚੌਂਕੇ ਦੇ ਭਰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਚੌਂਕੇ ਦੀ ਸਫਾਈ ਤੋਂ ਹੈ ।
ਉੱਥੇ ਪਕੀ ਸ਼ੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਗਰਮ ਖਾਧਿਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਵੇਗਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅੱਜ ਕਲ
ਜੋ ਪਛਮੀ ਟ੍ਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਰੀਸ ਤੇ ਖਾਣ ਪਾਣ ਦੇ ਟ੍ਰੀਕੇ ਚੱਲੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ
ਮੱਖੀਆਂ ਦੇ ਸਪਰਸ਼ ਨਾਲ ਤੇ ਕਈ ਮੇਲੇ ਹੋਥਾਂ ਵਾਲੇ ਵੇਗ ਗ੍ਰਸਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਛੋਹਾ ਛੋਹੀ
ਨਾਲ ਡਾਕਟਰ ਲੋਕ ਬੀ ਭਿਆਨਕ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵੈਲਨਾ ਵੱਸ ਰਹੇ ਹਨ । ਕਵਿ ਜੀ ਬੀ
'ਅਸਨ ਪੁਨੀਤ ਬਨੈ' ਲਿਖਦੇ ਹਨ । ਝੁੰਡ ਤਕ ਇਹੋ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਕਿ ਵੇਗ ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ
ਦਿੰਨ੍ਹੇ ਦੀ ਆਗਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ । ਨਮੂਨੇ ਲਈ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਏ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੋ । ਛਕਣ ਵਾਲੇ
ਅਲੰਗ ਬਨਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਨੰਗਰ ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ । ਕਾਰਨ ਫੁਮ ਨਹੀਂ ਪਰ
ਇਹ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਹਰ ਮਤ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਵਾਸਤੇ ਹੈ, ਜੋ ਮਾਸ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ ਉਹ
ਫਿਰ ਨੰਗਰੋਂ ਵਾਸ਼ਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਕਾਰਨ ਰਹਿਤ ਨਾਮੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ।

ਨੇਮ ਧਾਰਿ ਤਬਿ ਤੇ ਰਹੈਂ ਸੁ ਐਸੀ ਢਾਰ ਤੇ ॥੨੩॥ ਏਹਗ ॥ ਬਹੁ-ਚਰਜ
 ਕੀ ਜੁਗਤਿ ਮਹਿ ਰਹੈਂ ਬਿਸਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ । ਅਚਿ ਅਹਾਰ ਕਰਿ ਦੇਗ ਤੇ,
 ਪ੍ਰਿਥਕ ਹੋਇੰ ਤਿਸ ਕਾਲ ॥ ੨੪ ॥ ਸੈਯਾ ॥ ਪੌਵਿ ਰਹੈਂ ਸੁਭ ਸੇਜ ਪੈ ਫੇਰ
 ਕਰੈਂ ਸੁਖ ਸੈਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ।ਫੇਰ ਫੇਰੇ ਦਿਨ ਉਠਤਿ ਹੈਂ ਤਬਿ, ਆਯੁਧ
 ਲੇਤਿ ਸਮੀਪ ਮੰਗਾਏ।ਕੰਚਨ ਮੂਠ ਦਿਪੈ ਸਮਸ਼ੇਰ ਗਰੇ ਪਹਿਰੈਂ ਸਮ ਸ਼ੇਰ
 ਸੁਹਾਏ । ਹੀਰੋ ਸਮੂਹ ਜਰੇ ਮੁਕਤਾ, ਭਰਿ ਤੀਰਨਿ ਸੰਗ ਨਿਖੰਗ ਲਗਾਏ
 ॥੨੫॥ ਹਾਥ ਸਰਾਸਨ ਧਾਰਿ ਕਠੌਰ, ਕਸੇ ਕਟਿ ਕੋ ਘਰ ਪੌਰ ਮੈਂ ਆਵੈਂ ।
 ਚੇਚਲ ਅੰਗ ਤਰੇਗ ਅਰੁਵਤਿ ਜਾਤਿ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਿਸਾਲ ਕੁਦਾਵੈਂ।ਕਾਨਨ
 ਕੇ ਪਸੁ ਬਿੰਦ ਬਿਹੰਗਮ ਆਇਸੁ ਦੀਨਿ ਨਹੀਂ ਤਿਨ ਘਾਵੈਂ । ਦੇ ਕਰਿ
 ਖੇਦੈ ਗਹੈਂ ਗਨ ਜੀਵਤਿ, ਲਜਾਵਤਿ ਪਾਲਨ ਕੋ ਕਰ ਲਾਵੈਂ ॥ ੨੬ ॥
 ਸੰਗ ਚਵੈਂ ਭਟ ਆਯੁਧ ਕੋ ਧਰਿ, ਬਿੰਦ ਚਮੁ ਮਹਿ ਰਾਜਤਿ ਹੈਂ । ਬੋਲਤਿ
 ਅੰਗ ਨਕੀਬ ਚਲੈਂ ਬਡਿ ਧੁਕਤਿ ਦੁੰਦਭਿ ਬਾਜਤਿ ਹੈਂ । ਕਾਨਨ ਤੇ ਗਹਿ
 ਜੀਵਨ ਕੋ ਗਿਹ ਲਜਾਇ ਤਿਨੈ ਸੁਖ ਸਾਜਤਿ ਹੈਂ । ਬਾਘ, ਬਿਲਾਉ, ਸਸੇ,
 ਮ੍ਰਿਗ, ਰੋਝ, ਝੰਖਾਰਨਿ^੧ ਬਿੰਦ ਜਿ ਭਾਜਤਿ ਹੈਂ ॥ ੨੭ ॥ ਸੂਰ^੨ ਤੁਰੰਗ
 ਭਜਾਵਤਿ ਹੈਂ ਪਸੁ ਬਿੰਦ ਹਰਾਵਤਿ ਧਾਇ ਗਹੈਂ । ਆਨਤਿ ਹੈਂ ਗਿਹ ਮੈਂ
 ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਤਿ ਖਾਨ ਕੋ ਦੇਤਿ ਜਿਤੋ ਜਿ ਚਹੈਂ । ਏਕਠੇ ਹੋਇ ਹਜ਼ਾਰਨਿ
 ਲਾਖਨਿ ਭੀਰ ਮਹਾਂ ਜਿਸ ਥਾਨ ਰਹੈਂ । ਆਪ ਗਹੈਂ ਕਿਤਨੇਕ ਤਹਾਂ ਬਲ-
 ਵਾਨ ਕਿਕਾਨ ਪਲਾਇ ਲਹੈਂ ॥੨੮॥ ਕਾਨਨ ਤੇ ਪੁਨ ਆਇ ਬਿਰਾਜਤਿ
 ਕੇਤਿਕ ਕਾਲ ਕਥਾ ਕਰਿਵਾਵੈਂ । ਸੰਗਤਿ ਸੰਗਮ ਮੈਂ^੩ ਬਹੁ ਸ਼ੋਭਤਿ
 ਆਇ ਰਬਾਬੀ ਸੁ ਰਾਗਨਿ ਗਾਵੈਂ । ਚੌਰ ਢੁਰੈਂ ਜੁਗਓਰ ਤੇ ਉਪਰ, ਸਾਧ
 ਅੰ ਸਿੱਧ ਅਨੇਕ ਹੀ ਆਵੈਂ । ਮਾਨਹੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੋ ਬਰਖੈਂ ਹਰਖੈਂ ਗੁਰਵਾਕ
 ਸੁਨੈਂ ਮਨ ਭਾਵੈਂ ॥ ੨੯ ॥ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਤੇ ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਬਿੰਦ
 ਉਪਾਇਨ ਲਜਾਵਤਿ ਹੈਂ । ਆਨਿ ਪਿਖੈਂ ਸੁਖ ਖਾਨ ਮਹਾਨ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ
 ਅਰਪਾਵਤਿ ਹੈਂ।ਮੇਵਰੋ ਹੋਹਿ ਖਰੋ ਤਬਿਅੰਗ ਕਰੈ ਅਰਦਾਸ ਸੁਨਾਵਤਿ ਹੈਂ।
 ਲੋਚਨ ਜਰੈਂ ਦਲ ਪੰਕਜ ਕੋ ਸਾਭੇ ਹੂੰ ਪਰ ਦਿਸ਼ਟਿ ਚਲਾਵਤਿ ਹੈਂ॥੩੦॥
 ਕਬਿੱਤ ॥ ਬ੍ਰਿਤਿ ਹੈ ਅਚਲ ਚਿੱਤ, ਨਿੱਤ ਸੋ ਸਿੰਘਾਸਨ ਹੈ^੪ ਸੱਤਿਨਾਮ

^੧ਤੁਰਾਏ ਹੈ ਪੇਰ ਕੇ ਤੇ ਵੇਕ ਕੇ । ^੨ਬਾਰਾਂਗੀ । ^੩ਸੂਰ । ^੪ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ । ^੫ਚਿਤ
 ਦੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਤੇ ਅਚਲ ਹੈ ਇਹ ਨਿਤ ਸਿੰਘਾਸਨ ਹੈ ।

ਛੱਤ੍ਰ ਝੁਲੈ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਸੋ। ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਸੀਸ ਪੈ ਮੁਕਟ ਸੁ ਆਰਾਜ
 ਰਹੈ, ਸੁਜਸੁ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰ ਕੋ ਚਵਰ ਦੁਰਾਇ ਸੋ। ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਗਤਿ ਫਿਰੈ
 ਸਗਰੇ ਜਗਤ ਬੀਚ*, ਅਗਤਿਨਿ ਗਤਿ ਦੇਨਿ ਪਰਮ ਪਸਾਇ ਸੋ*।
 ਸਾਰੇ ਸਦਗੁਨ ਸੰਗ ਬਾਹਿਨੀ* ਬਿਸਾਲ ਬਲਿ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਜ ਰਾਜੈਂ ਗੁਰੂ
 ਹਰਿਰਾਇ ਸੋ ॥੩੧॥ ਸ੍ਰੈਯਾ ॥ ਸਾਰਬਿਭੋਮ* ਯਥਾ ਪਹਿਰੈ ਨਵ ਪੋਸ਼ਣ ਕੋ
 ਕਰਿ ਤਜਾਗ ਪੁਰਾਨੀ। ਤਜੈਂ ਪ੍ਰਭੁ ਸਾਤਮ* ਰੂਪ ਧਰਜੈ ਇਕ ਜੋਤਿ ਮਹਾਂ,
 ਸਗਰੇ ਜਗ ਜਾਨੀ। ਸੇਵਕ ਕੋਟਿ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਗਿਨਤੀ ਕਛੁ ਨਾਂਹਿ,
 ਨਹੀਂ ਇਹ ਛਾਨੀ*। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਹਾਇ ਸਦਾ ਜਮ ਤੇ ਛੁਟਕਾਇ
 ਸੁ ਦੇਂ ਨਿਰਬਾਨੀ* ॥੩੨॥ ਜਜੈਂ ਇਕ ਰਾਸ ਕੋ ਸੂਰਜ ਭੋਗਿ ਕੈ ਸੰਦੇਹਨ
 ਤਜਾਗ ਲਹੈ ਬਿਤਿ ਆਦੀ। ਔਰ ਅਰੁਧਿ ਕੈ ਭੂਰ ਅੰਧੋਰ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰੈ
 ਹੁਇ ਜੀਵਨ ਸ਼ਾਦੀ*। ਤਜੈਂ ਗੁਰ ਸਾਤਵੈਂ ਬੈਠਿ ਸੁਭਜੈ, ਦੁਤਿ ਦੇਵਨ ਕੋ
 ਗੁਰਤਾ ਬਰ ਗਾਦੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਧਰੈ ਸੁਖ ਗਿਆਨ ਕੋ ਦੇ ਜਗ
 ਕੀਨਿ ਅਬਾਦੀ ॥ ੩੩ ॥ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ ਹੈ 'ਸਤਿਨਾਮ ਭਜੋ,
 ਭਗਤੀ ਉਰਧਾਰੈ। ਮਾਨੁਖ ਦੇਹਿ ਦੁਲੀਭ ਲਹੈ ਬਿਸਿਆਨਿ ਬਿਖੈ ਇਸ ਕੋ
 ਨਹਿ ਹਾਰੈ। ਕੂਰ ਪਦਾਰਥ ਜਾਨਿ ਅਕਾਰਥ, ਸਾਰਥ ਆਪਨੋ ਨੀਕ
 ਬਿਚਾਰੈ। ਗਿਆਨ ਕੋ ਪਾਇ, ਨਿਧਾਨ ਲਹੈ ਜਗ, ਆਪ ਤਰੈ ਪਿਤਰਾਨਿ ਕੋ
 ਤਾਰੈ' ॥ ੩੪ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਨਹਿ ਮਾਨਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਜੋ ਚਲਹਿ ਗੁਰੂ
 ਅਨੁਸਾਰਾਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਤਿਸੀ ਕੋ ਗਨ ਬੰਧਨ ਦੇਂ ਟਾਰਿ ॥੩੫॥ ਦਰਸਨ
 ਕਰਿਬੈ ਅਘ ਮਿਟੈਂ ਉਰ ਉੱਜਲ ਹੁਇ ਜਾਇ। ਬਚਨ ਸੁਨਹਿ ਲਹਿ
 ਗਿਆਨ ਕੋ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ॥੩੬॥ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਬੈਰਾਗ ਵਿੜ ਕਰਨਿ
 ਜੋਗ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ। ਬਰਤਾਵਤਿ ਹੈਂ ਜਗਤ ਮਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ
 ਨਿਧਾਨ ॥ ੩੭ ॥ ਬਡੇ ਭਾਗ ਜਿਨ ਕੋ ਹੁਤੇ ਸ਼ਰਨ ਪਰੇ ਗੁਰ ਚਰਨ।
 ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਭਰਮਤਿ ਹੁਤੇ ਮਿਟੇ ਜਨਮ ਤਿਨ ਮਰਨ ॥ ੩੮ ॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ੩੪ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਬੇ ਅਸਟਮ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਿੱਤ ਕਰਮ' ਪੁਸ਼ਟਿ ਚਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅੰਸੁ ॥ ੧ ॥

*ਸਾਹਿਬ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੋ ਭਗਤੀ (ਫੇਲ ਰਾਹੀਂ) ਹੈ ਇਹ) ਆਗਿਆ ਫਿਰ ਰਹੀ ਹੈ। 'ਨਿਗਤਿਆਂ ਨੂੰ
 ਗਤ ਵੇਣੀ ਮਹਾਨ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਹੈ।' ਫੋਜ *ਵਰਦਰਤੀ ਰਾਜਾ।* ਤਵਾਂ।*ਛੁਪੀਹੋਈਨਹੀਂ।* ਮੁਕਤੀ।

*ਫਾਵ, ਸੂਰਜ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਰਾਸ ਬਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਬਿਤਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਮੁੱਢ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸੂਰਜ
 ਉਹੋ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਹਨੇਰੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਉਹੋ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤਿਥੇ ਰਹੁ ਜੇਤੀ ਇਕੋ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ 'ਅਗਿਆਨ ਦੂਰ ਕਰਨਾ'
 ਉਹੋ ਹੈ, ਪਰ ਹਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰੁਜ਼ ਜੀਵਨ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਖਾਇਕ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਵਖ ਵਖ ਹੋਣ ਦਾ ਨਹੀਂ,
 ਪਰ ਇਹ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੇਤੀ ਇਕੋ ਹੈ ਕੇਵਲ ਜਾਮਾ ਪਲਟਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਕੰਮ ਵੀ ਇੱਕੋ ਹੈ।

੨. [ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਲੋੜ । ਹਰੀੜ] ।

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ ॥ ਸੋਭਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਜਗ ਭੀ ਬਿਸਤਾਰੇ । ਸਰਬ
 ਸਿੱਧਿ ਨੌ ਨਿੱਧਿ ਜੇ ਠਾਢੀ ਰਹਿੰ ਦ੍ਵਾਰੇ । ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਤਰੀਫ ਕਰਿ
 ਮਿਲਿ ਕੈ ਹਰਖਾਵੈਂ । ਰਿਦੇ ਕਰਹਿ ਜਿਸ ਕਾਮਨਾ ਸੋ ਤੂਰਨ ਪਾਵੈਂ ॥੧॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਦਾਤਾ ਨਾਮ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦ੍ਰਿੜੇਤਾ । ਆਨਿ ਆਨਿ ਦਰਸਹਿ
 ਬਹੁਤ ਜੋ ਚਹਿ ਸੁ ਲਭੇਤਾ^੧ । ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਬਿਖੈ ਬਡ ਰਾਜ ਕਮਾਵੈ ।
 ਤਿਸ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਤਰੀਫ ਗੁਰ ਕਹਿ ਬਹੁਤ ਸੁਨਾਵੈਂ ॥੨॥ ਚਾਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਿਸਕੇ
 ਭਏ ਬਡ ਦਾਰ ਸ਼ਕੋਹਾ । ਵਲੀਅਹਿਦ^੨ ਕੀਨੋ ਤਿਸੈ, ਬਹੁ ਠਾਨਸਿ ਮੋਹਾ ।
 ਸ਼ਜਾਮੁਹੰਮਦ ਦੂਸਰੋ, ਹੋ ਤ੍ਰਿਤੀ ਨੁਰੰਗਾ । ਚੌਥੇ ਹੁਤੇ ਮੁਰਾਦ ਬਖਸ਼, ਰਾਖੇ
 ਨਿਜ ਸੰਗਾ ॥੩॥ ਦਾਰ ਸ਼ਕੋਹ ਬਿਸਾਲ ਸੋਂ ਕਰਿ ਕੈ ਉਰ ਦੋਹਾ । ਨੌਰੰਗ ਨੇ
 ਤਿਹ ਬੁਰਾ ਕਿਯ ਮਨ ਧਾਰਜੋ ਕ੍ਰੋਹਾ । ਸ਼ੇਰ ਮੁਛ ਕਤਰਾਇ ਕੈ ਚਾਵਰ
 ਮਹਿ ਪਾਈ । ਕਹਿ ਕੈ ਤਿਸ ਕੇ ਦਾਸ ਕੋ ਕਰਿ ਦਗਾ ਖੁਲਾਈ ॥੪॥ ਭਯੋ
 ਬਡੋ ਬੀਮਾਰੀ ਤਬਿ ਹੋਇ ਨ ਉਪਚਾਰੇ^੩ । ਹੁਤੇ ਨਜ਼ਮਿ ਹਕੀਮ ਜੋ ਕਰਿ
 ਕਰਿ ਸਭਿ ਹਾਰੇ । ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਦੁਰਬਲ ਹੋਤਿ ਸੋ ਨਹਿ ਮਿਟਹਿ ਬਿਮਾਰੀ ।
 ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਚਿੰਤਾ ਮਹਾਂ ਉਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਉਚਾਰੀ ॥੫॥ ਗਨ ਹਕੀਮ ਪਤਿਸ਼ਾਹੁ
 ਕੇ ਨਹਿ ਚਲਨੈ ਉਪਾਈ । ਤਬਿ ਸਭਿਹੂੰਨਿ ਬਿਚਾਰਿਕੇ ਇਮ ਗਿਰਾਅਲਾਈ
 । ‘ਹਰੜ ਆਇ ਬਡਿ ਤੋਲ ਕੀ ਚੌਦੈਂ ਸਿਰਸਾਹੀ । ਇਕ ਮਾਸੇ ਕੋ ਲੌਂਗ
 ਹੁਇ ਅਨਵਾਵਹੁ ਪਾਹੀ ॥੬॥ ਇਸ ਅੰਤਰ ਮੁਛ ਸ਼ੇਰ ਕੀ ਬਾਹਰ
 ਨਿਕਸੈ ਹੈ । ਤਬਹਿ ਬਿਮਾਰੀ ਜਾਇ ਹੈ ਜਬਿ ਤਿਸ ਕੋ ਖੈ ਹੈ’ । ਜੋ ਹਕੀਮ
 ਹਿਕਮਤਿ ਮਹਤ^੪ ਸੋ ਸਕਲ ਕਹੰਤੇ । ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਸੁਨਿ ਕੈ ਪਠੈ ਨਿਜ
 ਦਾਸ ਤੁਰੰਤੇ ॥੭॥ ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਇਹ ਉਪਜਤੀ ਤਹਿ ਲਗਿ ਨਰ ਧਾਏ ।
 ਲੌਂਗ ਹਰੜ ਏਤੀ ਬਡੀ ਸੋ ਕਹੂੰ ਨ ਪਾਏ । ਬਹੁਤ ਫਿਲਾਇਤ ਮੈਂ ਫਿਰੇ
 ਪਰਬਤ ਬਨ ਹੋਰੇ । ਕਰਹਿ ਵਪਾਰ ਜਹਾਜ ਕੇ ਜੇ ਫਿਰਤਿ ਘਨੋਰੇ ॥੮॥
 ਅਵਨੀ ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਫਿਰੇ ਕਿਤ ਹਾਥ ਨ ਆਈ । ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਕੋ ਹੋਤਿ
 ਨਿਤ ਅਤਿਸ਼ੈ ਦੁਚਿਤਾਈ । ਹੋਤਿ ਵਜ਼ੀਰ ਜੁ ਸ਼ਾਹ ਕੋ ਗੁਰ ਸਿੱਖਨ ਪਾਸੇ^੫ ।
 ‘ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ’ ਸੁਨਿ ਭਯੋ ਹੁਲਾਸੇ ॥੯॥ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ

^੧ਜੋ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਸੋ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ^੨ਤਖਤ ਦਾ ਹਕਦਾਰ, ਯੁਵਰਾਜ । ^੩ਇਲਾਜ । ^੪ਬੜੇ ।
^੫ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜੋ ਵਜ਼ੀਰ ਸੀ (ਉਸ ਨੇ) ਗੁਰ ਸਿੱਖਾਂ ਪਾਸੋਂ । ^੬ਸਿੱਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ:-

ਜੀ ਤਿਨ ਸੰਗ ਲਰਾਈ । ਕਰਤਿ ਰਹਜੋ ਬਹੁ ਸ਼ਾਹ ਜੋ ਕਮੇਂਹੁ ਨ
 ਬਨਿਆਈ॥ਸੋ ਤਨ ਤਜਿ ਬੈਕੁੰਠ ਗੋ ਅਬਿ ਤਿਨ ਕੋ ਪੋਤਾ॥ਗੁਰਤਾ ਗਾਦੀ
 ਪਰ ਟਿਕਜੋ ਬਡ ਅਜਮਤਿ ਪੋਤਾ^੧ ॥ ੧੦ ॥ ਅਸ ਅਨਮੋਲੀ ਵਸਤੁ ਬਡ
 ਤਿਨ ਤੇ ਕਰ ਆਵੈ॥ਸੇਵਕ ਹੁਇ ਜਾਚਨ ਕਰੇ ਕਹਿ ਬਿਨੈ ਪਠਾਵੈ॥ਇਮ
 ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਸੁਨਜੋ ਜਬਿ ਨਿਸ਼ਚੈ ਉਰ ਕੀਨਾ । ‘ਠੀਕ ਬਾਤ ਨੀਕੀ ਅਹੈ:-
 ਪੈ ਹੈ ਦੁਖ ਹੀਨਾ’॥੧੧॥ਤਬਿ ਵਜ਼ੀਰ ਢਿਗ ਸ਼ਾਹ ਕੇ ਹੈ ਅਰਜ਼ ਸੁਨਾਈ॥
 ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਕੀ ਬੈਠਜੋ ਅਬਿ ਥਾਈਂ । ਪੋਤਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ
 ਬਡ ਅਜਮਤ ਵੇਤਾ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਘਰ ਨਿਰਵੈਰ ਹੈ ਦੀਨਨਿ ਦੁਖ ਹੀਤਾ ॥
 ੧੨ ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਢਿਗ ਇਹੁ ਵਸਤੁ ਹੈ, ਜਾਚਹੁ ਤਿਨ ਪਾਹੀ । ਬਿਨਤੀ
 ਜੁਤਿ ਲਿਖਿ ਭੇਜੀਏ ਤਜਿ ਰਿਸ ਉਰ ਮਾਂਹੀ’ । ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਹਰਖਜੋ ਸੁਨਤਿ
 ਲਿਖਿ ਅਰਜ਼ ਪਠਾਈ । ‘ਹਮ ਪਰ ਤੁਮਰੇ ਬਡੇ ਨਿਤ ਬਹੁ ਕਰਤਿ
 ਭਲਾਈ ॥ ੧੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਬਾਬਰ ਮਿਲੇ, ਬਖਸ਼ੀ ਬਡਿਆਈ ।
 ਅੰਗਦ ਗੁਰੂ ਹੁਮਾਉ ਸੇਂ ਮੈਂ ਸੁਨੀ ਭਲਾਈ । ਅਕਬਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਸੇਂ
 ਮਿਲਿ ਕਾਰਜ ਸਾਰੇ । ਜਹਾਂਗੀਰ ਅਰਜਨ ਗੁਰੂ ਮਿਲਿ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ ।
 ॥ ੧੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸੇਂ ਮਮ ਬਾਦ^੨ ਭਯੋ ਹੈ । ਲੋਕਨਿ ਪਰਿਕੈ
 ਬੀਚ ਕੋ ਬਹੁ ਬੀਚ ਕਿਯੋ ਹੈ^੩ । ਤਉ ਨ ਮੈਂ ਓਰਕ ਕਰਜੋ ਬਡਿ ਬੈਰ
 ਪਰਜੋ ਹੈ^੪ । ਅਬਿ ਮੇਰੇ ਕਾਰਜ ਇਹੀ ਬਡ ਆਨਿ ਪਰਜੋ ਹੈ ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਤ
 ਮੇਰੇ ਬੀਮਾਰ ਹੈ ਤੁਮ ਢਿਗ ਉਪਚਾਰੇ । ਦੁਲਭ ਵਸਤੁ ਖੋਜੀ ਘਨੀ ਨਹਿੰ
 ਪਾਇ ਉਦਾਰੇ’ । ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਪਠੀ ਭੇਜਜੋ ਉਮਰਾਉ ।
 ਤੁਰਨ ਪੰਥ ਉਲੇਘਿ ਕੈ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਥਾਉਂ ॥ ੧੬ ॥ ਆਇ ਕਰਜੋ
 ਡੇਰਾ ਤਬਹਿ ਨਿਸ ਪੂਰੀ ਬਿਤਾਈ । ਦਿਨ ਅਗਲੇ ਲਾਗੀ ਸਭਾ ਗੁਰ
 ਬੀਚ ਸੁਹਾਈ । ਆਇ ਕਰੀ ਪਦ ਬੇਦਨਾ ਦੀਨਸਿ ਪਰਵਾਨਾ । ਕਰਜੋ
 ਸੁਨਾਵਨਿ ਸਕਲ ਪਠਿ ਗੁਰ ਕੇ ਅਗਵਾਨਾ ॥ ੧੭ ॥ ‘ਹਰੜ ਏਕ ਬਡ
 ਤੋਲ ਕੀ ਚੈਦਹਿ ਸਿਰਸਾਹੀ^੫ । ਇਕ ਮਾਸੇ ਕੋ ਲੋਗ ਹੁਇ ਸੋ ਸੁਨਿ ਤੁਮ

^੧ਕਰਾਮਾਤ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ । ^੨(ਹਰਤ ਆਦਿਕ) ਪਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ । ^੩ਬਗੜਾ ।

^੪ਬਹੁਤ ਫਰਕ ਪਾ ਦਿਤਾ । ^੫(ਭਾਵੇਂ) ਬੜਾ ਵੇਰ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ ਤਦ ਬੀ ਮੈਂ ਵੇਰ ਦਾ ਓੜਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ । ^੬ਸਿਰਸਾਹੀ ਦੇ ਤੋਲੇ (ਕੱਚੀ ਛਟਾਂਕ) ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਪਾਹੀ । ਇਕ ਗਜ ਮੋਤੀ^੧ ਭੋਜੀਏ ਤਿਹ ਦੇਖਨਿ ਚਾਹੁ^੨ । ਅਪਰ ਭਨੀ
 ਬਿਨਤੀ ਬਹੁਤ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਸੁਤਿ ਮਾਂਹੁ ॥ ੧੮ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ
 ਤਬਿ ਬੋਰੇ ਮੁਸਕਾਏ।ਚਮਕਤਿ ਹੈਂ ਸੁੰਦਰ ਦਸਨ ਕੇਤਿਕ ਦਰਸਾਏ^੩ ।
 ਬੋਲੇ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਏਕੈ 'ਤੁਰਕੇਸੁਰ ਭਾਰੇ । ਇਮ ਜੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਹੈ
 ਤਿਸ ਰਿਦੈ ਮਝਾਰੇ ॥ ੧੯ ॥ ਉਚਿਤ ਦੇਨਿ ਵਸਤੁ ਦੁਲਭ ਪੁਨ ਸੁਤ
 ਬੀਮਾਰੀ । ਹੁਇ ਲਚਾਰ ਜਾਚਨ ਕਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਉਰ ਧਾਰੀ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁ
 ਭਲੋ ਹੈ ਪਰਮੇਸੁਰ ਪਜਾਰੇ । ਸੰਤ ਸੰਗ ਅਭਿਲਾਖਤੋ ਪਰਹਰਹਿ ਬਿਕਾਰੇ^੪
 ॥ ੨੦ ॥ ਏਤੇ ਕਾਰਣ ਜਾਨਿਕੈ ਤੀਨੋ ਮੰਗਵਾਏ । ਕੋਸ਼ਪ ਕੋ ਆਗਯਾ
 ਕਰੀ 'ਆਨਹੁ ਇਸ ਥਾਏ' । ਸਗਰੀ ਸਭਾ ਦਿਖਾਈਏ ਤੋਲਹੁ ਪੁਨ
 ਦੀਜੈ । ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਪਤਿਸ਼ਾਹ ਕੋ ਕਾਰਜ ਇਹੁ ਕੀਜੈ' ॥ ੨੧ ॥ ਜਾਇ
 ਨਿਕਾਸੀ ਕੋਸ਼ਪਤਿ ਆਨੀ ਗੁਰ ਪਾਹੀ । ਪੂਰਬ ਤੋਲੀ ਹਰੜ ਤਬਿ ਚੈਦਹ
 ਸਿਰਸਾਹੀ । ਪੂਰਨ ਮਾਸੇ ਕੋ ਭਯੋ ਸੋ ਲੋਗ ਬਿਸਾਲਾ । ਮਨਹੁ ਪ੍ਰਥਮ ਹੀ
 ਤੋਲਿ ਕੈ ਲਾਗੇ ਤਰੁਡਾਲਾ^੫ ॥ ੨੨ ॥ ਗਜ ਮੋਤੀ ਦਿਪਤਹਿ ਬਡੇ ਨਹਿ
 ਆਨ ਸਮਾਨਾ।ਬੁਝਾਨਿ ਹਿਤ ਸਭਿ ਸਭਾ ਨੇ ਇਮ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ।'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
 ਜੀ ! ਗੁਨ ਇਨਹੁ ਕੇ ਕਹਿ ਬਾਕ ਸੁਨਾਵਹੁ । ਵਸਤੁ ਅਮੋਲਕ ਅਦਭੁਤ
 ਸਭਿ ਬੀਚ ਬਤਾਵੇ' ॥ ੨੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਗੁਨ ਤਿਨਹੁ ਕੇ ਬਿਚ ਸਭਾ
 ਬਖਾਨੇ । 'ਉਦਰ ਰੋਗ ਜੋਤਿਕ ਅਹੈ' ਨਰ ਕੀ ਛੁਧ ਹਾਨੇ । ਪਜਹਿ ਨਹੀ
 ਨਿਸ਼ਠੁਰ ਵਸਤੁ ਦੁਖਦੇਤਿ ਘਨੇਰਾ।ਦਿਵਸ ਮਾਸਕੈ ਬਰਸ ਕੋ ਰੁਜਟਿਕਜੋ
 ਬਡੇਰਾ॥੨੪॥ਸੋ ਰੋਗੀ ਲੋ ਹਾਥ ਮਹੁ ਲਾਗਹਿ ਅਤਿਸਾਰਾ^੬ । ਸਰਬ ਉਦਰ
 ਤੇ ਝਰ ਪਰਹਿ ਕੁਛ ਹੋਇ ਨ ਬਾਰਾ^੭।ਜਬਿ ਲਗਿ ਅੰਤਰ ਕਸਰ ਹੋ ਤਬਿ
 ਲਗਿ ਕਰ ਧਾਰੈ । ਹੁਇ ਅਰੋਗ ਜਾਗਹਿ ਛੁਧਾ ਸੰਕਟ ਨਿਰਵਾਰੈ ॥ ੨੫ ॥
 ਤਜਹਿ ਹਾਥਤੇ,ਤਿਹ ਸਮੈ ਅਤਿਸਾਰ ਮਿਟੈਤੇ।ਜਬਹਿ ਧਨੰਤਰਨਿਕਸਿਓ
 ਜਲ ਨਿਧੀ ਮਥੈਤੇ^੮ । ਇਸੀ ਜਾਤਿ ਕੀ ਹਰੜ ਕਰ ਆਨੀ ਨਿਜ ਸਾਥਾ ।
 ਅਪਰ ਜਲਉਕਾ ਰੁਧਰਪਾ^੯ ਗਹਿ ਦੂਸਰ ਹਾਥਾ ॥ ੨੬ ॥ ਜਗ ਮਹਿ
 ਰੋਗ ਅਨੇਕ ਜੇ ਹੈਂ ਮੂਲ ਸਿ ਜੋਈ । ਉਦਰ ਰੁਧਰ ਤੇ ਉਪਜਤੇ ਤਿਨ ਕੇ

^੧ ਵਡਾ ਮੋਤੀ । ਹਾਥੀ ਦਾ ਮੋਤੀ । [ਸਿੰ; ਗਜਮੁਕਤਾ=ਇਕ ਮੋਤੀ ਜੋ ਹਾਥੀ ਦੇ ਸਿਰੇਂ ਨਿਕਲਦਾ
 ਮੰਨਦ ਆਏ ਹਨ] । ^੨ ਕਈ ਕੁ (ਦੰਦ) ਦਿਸਦੇ ਹਨ । ^੩ ਫੁੱਫ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗੇ ਸਨ
 (ਹਰੜ ਤੇ ਲੋਗ) । ^੪ ਦਸਤ । ^੫ ਫੁੱਫ ਵੇਰ ਨਾ ਲਗੇ । ^੬ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਰਿੜਕਾਦਿਆਂ । ^੭ ਜੇਕ ਲਹੂ ਪੀਣੀ ।

ਹਿਤ ਸੋਈ। ਰੁਜ ਕੀ ਜਰ ਦੇ ਹਰਨ ਕੋ ਦੋਨਹੂੰ ਉਪਚਾਰ॥ ਲਗਾਇ ਜਗਤ
 ਮਹਿ ਬਿਦਤ ਕਿਸ ਬੁਧਿ ਬੈਦ ਉਦਾਰ॥ ੨੭॥ ਬਾਇ ਸੀਤ ਕੋ ਮਿਲਤਿ ਹੀ
 ਹੋਵਤਿ ਸੰਪਾਤਾ^੧ । ਇਸ ਤੇ ਆਦਿਕ ਰੁਜ ਅਪਰ ਉਪਜਹਿ ਉਤਪਾਤਾ ।
 ਗਹੇ ਲੋਗ ਇਸ ਕਰ ਜਬੈ^੨ ਸਭਿ ਹੂੰ ਮਿਟਿ ਜਾਵੈ^੩ । ਸੀਤਬਾਇ ਕੋ ਦੁਖ
 ਕਿਤੇ ਸਗਰੇ ਬਿਨਸਾਵੈ* ॥ ੨੮॥ ਤੀਸਰ ਗਜਮੁਕਤਾ ਮਹਾਂ ਇਸ ਕੋ ਸਮ
 ਆਨਾ । ਨਹੀਂ ਕਹੀਂ ਇਸ ਦੇਸ ਮਹਿ ਦੁਤਿ ਦਮਕ ਮਹਾਨਾ । ਰਚਿਰ
 ਗੁਲਾਈ ਇਸ ਬਨੀ ਲੋਲਕ^੪ ਮਹਿ ਪਾਵੈ^੫ । ਸੋਭਾ ਭੂਖਨ ਕੀ ਕਰਹਿ ਤਨ
 ਬਿਖੈ ਸੁਹਾਵੈ ॥ ੨੯ ॥ ਤੀਨਹੂੰ ਦੁਰਲਭ ਵਸਤੁ ਹੈ ਨਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸ਼ਾਹੂ ।
 ਅਪਰ ਕਹਾਂ ਤੇ ਲੇਇ ਇਨ ਖੋਜਹੁ ਕਿਤ ਜਾਹੂ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਘਰ
 ਮਹਾਂ, ਜਹਿ ਕਮੀ ਨ ਕਾਹੂ । ਕਰਹਿ ਜੁ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਤੀਤ ਧਰ ਇਛਤ ਲੇ
 ਪਾਹੂ^੬ ॥ ੩੦॥ ਇਮ ਕਹਿ ਗੁਨ, ਉਮਰਾਵ ਕੋ ਤਤਛਿਨ ਤੈ ਦੀਨੀ॥ ਮਹਿਮਾ
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸਭਿਨਿ ਪੀਨੀ^੭ ਅਤਿ ਚੀਨੀ । ਹੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗਮਨਜੋ
 ਤਬਹਿ ਦਿੱਲੀ ਮਹਿ ਆਯੋ॥ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਕੋ ਤਬਿ ਦਈ ਦੇਖਤਿ ਹਰਖਾਯੋ ॥
 ੩੧ ॥ ਦੁਰਲਭ ਪਾਇ ਪਦਾਰਥਨਿ ਵਿਗ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ । ਜਾਨੈ—ਅਬਿ
 ਇਹ ਜੀਵਿ ਹੈ ਰੁਜ ਨਾਸਨ ਹੋਹਾ—ਇਕ ਤੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਨੋਹ ਤੇ ਪੁਨ ਦੁਰਲਭ
 ਪਾਏ । ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਕੋ ਮੋਦ ਬਡਿ ਕਛੁ ਕਹਜੋ ਨ ਜਾਏ ॥ ੩੨ ॥ ਮਨ ਮਹਿ
 ਲਗਜੋ ਬਿਚਾਰਨੋ ਕਹਿ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵੈ । ‘ਮੁਝਕੋ ਬਡ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕੁਛ
 ਕਹਜੋ ਨ ਜਾਵੈ । ਅਵਨੀ ਮੰਡਲ ਕੋ ਪਤੀ ਮਮ ਆਗਯਾ ਸਾਰੇ । ਕਿਤ ਤੇ
 ਨਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਈ ਖੋਜਤਿ ਨਰ ਹਾਰੇ ॥ ੩੩ ॥ ਕਾਦਰ ਬੇਪਰਵਾਹ ਬਡ
 ਹਿੰਦੂ ਘਰਿ ਸੋਈ॥ ਜਾਚੇ ਮੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਈ, ਨਤੁ ਪਾਇ ਨ ਕੋਈ’ । ਇਮ
 ਕਹਿ ਹਿਰਸ ਬਿਸਾਲਕਰਿ^੮ ਲੇ ਦੀਰਘਸ੍ਰਾਸਾ॥ ਤੂਸ਼ਨਿ ਕਰੇ ਬਿਸੁਰਤੋ ਜਨੁ
 ਚਿੰਤਾ ਗ੍ਰਾਸਾ॥ ੩੪॥ ਗਯਾਨੀ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨੋ ਲਾਖ ਹਿਰਸ ਮਹਾਨਾ॥ ਕਹਜੋ
 ਪਿਦਰ ਸੇ ‘ਦੂਰ ਕਰਿ ਅਫਸੋਸ ਜੁ ਠਾਨਾ । ਰਬ ਕੀ ਜਾਤਿ ਫਕੀਰ ਸੋ
 ਬੇਖਾਹਸ਼ ਭਾਰੋ॥ ਕਰਾਮਾਤਜਾਹਰ ਜਿਨਹੂੰ ਜਗ ਬਿਦਤੀਸਾਰੇ॥ ੩੫॥ ਸ੍ਰੀਗੁਰ
 ਨਾਨਕਸ਼ਾਹ ਕੋ ਘਰ ਮਹਦ ਮਹਾਨਾ । ਲਾਖਹੂੰ ਅਜਮਤਿ ਜੁਤਿ ਕਰੇ ਦੇ

^੧ ਮਿਨਿਪਾਤ=ਕਫ, ਵਾਤ, ਪਿਤ ਦਾ ਇਕੋਠਾ ਵਿਗਾੜ ‘ਮਿਨਿਪਾਤ’ ਹੈ । ਸਰਸਾਮ । ^੨ ਇਸ ਲੋਗ ਨੂੰ ਹਥ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਫੜੇ । ^੩ ਨੋਬ, ਫੁਲਾਕ, ਵਾਲੀ ਆਦਿ ਲਟਕਣ ਵਾਲਾ ਗਹਿਣਾ [ਮਿਸ, ਲੋਲ=ਟਿਲਣਾ । ਫਾ, ਲੋਲੁ=ਮੱਤੀ] । ^੪ ਭਾਗੀ । ^੫ ਬਹੁਤ ਲਾਲਚ ਕਰ ।

*ਇਹ ਵੈਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਾਕ ਹਨ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਵਜਕਤੀ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ।

ਗਗਨ ਨਿਧਾਨ॥ ਕਾਮਲ ਆਪ ਏਵਾਇ ਕੈ ਨਹਿ ਸੋਸਾ ਕੀਜੈ । ਕਰਨ
ਜੋਗ ਵੈਦਿਗੀ ਹਿਰਸੀ ਨ ਬਨੀਜੈ॥੩੬॥ ਤੁਮ ਭੀ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਤੇ ਭਿਨਹੁ
ਜਾਨਤਿ ਬਡਿਆਈ॥ ਹਮਰੇ ਬਡਿਆਨਿ ਸੰਗ ਮਿਲਿ ਬਹੁ ਕਰੀ ਭਲਾਈ॥
ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੁਤ ਤੇ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਪੁਨ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ‘ਜਿਨ ਕੇ ਹਿਰਸ
ਨ ਹੀਯਰੇ ਸੇ ਅਹੈ ਮਹਾਨਾ ॥ ੩੭ ॥ ਜਿਨ ਪਰ ਵਜ਼ਲ ਅਲਾਹ ਕੋ ਦੇ
ਸਿਦਕ ਸਬੂਰੀ । ਹਿਰਸ ਬਖੀਲੀ ਭਿਸ ਰਿਦੈ ਕਰਿ ਦੇ ਸਭਿ ਦੂਰੀ ।
ਦੁਨੀਆਂ ਹਿਰਸ ਹਵਾਇ ਹੈ ਨਹਿ ਮਿਟਹਿ ਕਵਾਈ । ਪੀਤਿ ਪ੍ਰਤੀਤ
ਖੁਦਾਇ ਕੀ ਸੇ ਪਾਕ ਸਵਾਈ ॥੩੮॥ ਜਾਨੋ ਨੀਕੀ ਰੀਤਿ ਸੋ ਗੁਰ ਕੀ
ਬਡਿਆਈ॥ ਤਉ ਹਿਰਸ ਹੰਕਾਰ ਤੇ ਹੁਇ ਹੈ ਦੁਖਵਾਈ॥ ਅਬਿ ਨ ਕਰੋ
ਕਬਿ ਮੈਂ ਰਿਦੈ, ਉਤਰੋ ਨਹਿ ਪੂਰਾ॥ ਮੈਂ ਮਾਨੁਖ ਅੰਗਗਾਨ ਜੁਤਿ ਸੇ ਅਲਹ
ਜ਼ਹੂਰਾ ॥ ੩੯ ॥ ਅਦਲਮਤੀ ਉਰ ਧਾਰਿ ਕੈ ਤਬਿ ਹਿਰਸ ਮਿਟਾਈ ।
ਲੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਕੋ ਨਿਜ ਗੀਵ ਨਿਵਾਈ । ਤਬਿ ਹਕੀਮ ਹਿਕਮਤਿ
ਮਹਦ ਨਿਜ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰੇ॥ ਲੋਗ ਹਰੜ ਦੀਨਸਿ ਦੋਉ ਅਚਰਜ ਪਿਖਿ
ਧਾਰੇ ॥ ੪੦ ॥ ਬਹੁ ਤਰੀਫ ਸਭਿ ਨੇ ਕਰੀ ‘ਦੁਰਲਭ ਬਹੁ ਪਾਈ’ ।
ਹਿਕਮਤਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹਕੀ ਤਬਿਹੁ ਕਰਿਵਾਈ॥ ਭਯੋ ਅਰੁਜਿ ਤਤਕਾਲਹੀ
ਕਰਿ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਮੰਗਲ ਨਾਨਾ ਬਿਧਿਨ ਕੇ ਉਪਜੇ ਦਰਹਾਲਾ ॥
੪੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ‘ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਕੋ ਧਨ ਧੰਨ’ । ਸ਼ਾਹੁ ਆਇ ਸਭਿ
ਕਹੈ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਰਾਜ ਜੋਗ ਜੋ ਕਰਤਿ ਹਮੇਸ਼ਾ । ਸਗਰੇ ਜਗ ਮਹਿ ਵਿਦਤ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ ॥ ੪੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਤ੍ਰਿੰਬ ਅਸ਼ਟਮ ਰਾਸੇ ‘ਹਰੜ ਲੋਗ ਸ਼ਾਹ ਕੋ ਦੀਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਰਨਨੰ

ਨਾਮ ਦੁਬੀਓ ਅੰਸੁ ॥ ੨ ॥

੩. [ਇਥੋਂ ਪ੍ਰੇਮਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਛਕਿਆ] ।

ਸ੍ਰੇਯਾ ਵੰਦ ॥ ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਿਦ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਗਤ ਬਿਖੈ ਹੋਵਤਿ
ਬਿਸਤਾਰ । ਆਵਹਿ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਸੰਗਤਿ ਦਰਸਨ ਕਰਿ ਅਰਪਹਿ
ਉਪਹਾਰ । ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਸਿਖ ਪਾਵਤਿ ਹੈਂ ਫਲ ਖਰੇ ਅੰਗੁ ਅਰਦਾਸ
ਉਚਾਰਿ । ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਮਹਿ ਭੀਰ ਹੋਤਿ ਨਿਭ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰਹਿ ਮਿਲੇ
ਹਜ਼ਾਰ ॥ ੧ ॥ ਇਕ ਬਿਰਧਾ ਸਰਧਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤਿ ਰਿਦੈ

੧. (ਗੁਰੂ ਜੀ) ਆਪ ਕਾਮਲ ਹਨ ਅਥਵਾ ਏਵਾ ਹੀ ਹਨ । ੨. ਮਿਹਰ । ੩. ਲਾਲਚ ਤੇ ਕਾਮਨਾ ।

੪. ਪਵਿਤ੍ਰ । ੫. ਵੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ । ੬. ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਸਰੂਪ । ੭. ਨਜਾਇ ਵਾਲੀ ਬੁੱਧੀ । ੮. ਦਿਲਾਜ ।

੯. ਦਰੁਸਤ । ੧੦. ਵੰਤੀ ।

ਲਿਵਲਾਇ। ਧਰਹਿ ਧਰਾਨ ਨਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰਮੁਰਤਿ ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿਤਵਤਿ
 ਬਲ ਬਲਿ ਜਾਇ। ਘਰ ਤੇ ਨਿਰਧਨ ਅਸਨ ਨ ਪਾਵਹਿ ਚਹਹਿ:—ਕਰਵਿ
 ਗੁਰ ਸੇਵ ਬਨਾਇ । ਮਮ ਕਰ ਤੇ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਬਨਿ ਆਵਹਿ ਤਬਹਿ
 ਸਫਲਤਾ ਮੈਂ ਨਿਜ ਪਾਇ—॥ ੨ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਧਰਮ ਕਿਰਤਿ ਕੁਛ
 ਕਰਿ ਕੇ ਟਕਾ ਏਕ ਮਿਹਨਤਿ ਕੋ ਲੀਨਿ। ਅਸਨ ਸਮਿੱਗੀ ਕਰੀ ਖਰੀਦਨ
 ਨਿਜ ਗ੍ਰਿਹ ਆਇ ਲੀਪਬੋ ਕੀਨਿ । ਅਪਨੇ ਬਸਤ੍ਰ ਪਖਾਰਨਿ ਕਰਿ ਕੈ
 ਜਲ ਮੱਜਨ ਤੇ ਹੈ ਮਲ ਹੀਨ। ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਸਚਿ ਤੇ ਇਕਠੀ ਕਰਿਕੈ ਰਿਦੇ
 ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਵਾਹ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥ ੩ ॥ ਏਇ ਰੋਟਿਕਾ ਕਰੀ ਪਕਾਵਨ ਘ੍ਰਿਤ ਅਰੁ
 ਸਿਤਾ ਉਪਰੇ ਪਾਇ । ਨੀਕੀ ਬਿਧਿ ਸੋਂ ਕਰਿ ਤਿਆਰ ਤਿਹ ਬਾਸਨ ਮਹਿ
 ਧਰਿ ਕਰਿ ਹਿਤ ਲਾਇ । ਛਾਇ ਰੁਮਾਲ ਸਾਥ ਕਰ ਧਰਿ ਕੈ ਨਿਕਸੀ ਘਰ
 ਤੇ ਵਹਿਰ ਸਿਧਾਇ ।—ਕਿਮ ਪਹੁੰਚੈ ਮੈਂ ਨਿਕਟਿ ਗੁਰੂ ਕੇ—ਮਨ ਮਹਿ
 ਗਿਨਤੀ ਕੋ ਉਪਜਾਇ ॥ ੪ ॥—ਕਿਮਿ ਮੇਰੇ ਕਰ ਤੇ ਲੈ ਅਚਵਹਿ ਲੋਕ
 ਹਜ਼ਾਰਨਕੀ ਜਹਿ ਭੀਗ। ਚਿਰਕਾਲ ਕੀ ਮੇਰੀ ਚਿਤਵਨ ਸੇਵੈਂ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ
 ਹੁਇ ਤੀਰ । ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪੁਰਹਿ ਕਾਮਨ। ਜਥਾ ਭੀਲਨੀ ਕੀ ਰਘੁਬੀਰ
 ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਖਨਾ^੧ ਹੈ ਗੁਰ ਹਰਿ ਕੇ, ਤੈਦੁਲ ਲਏ ਸੁਦਾਮੇ ਚੀਰ^੨—॥੫॥ ਇਮ
 ਗਿਨਤੀ ਬਿਨਤੀ ਕੀ ਠਾਨਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਜਾਨੀ ਸਭਿ ਬਾਤ । ਭਏ
 ਅਰੁਵਿ ਅਖੇਰ ਕਰਜੈ ਮਿਸਿ, ਤੁਰਨ ਤੇ ਤਿਸ ਮਾਰਗ ਜਾਤਿ । ਚਢੇ ਸੰਗ
 ਅਸਵਾਰ ਸੈਂਕਰੇ ਆਯੁਧ ਗਹੇ ਆਇ ਪਸ਼ਚਾਤ । ਚੋਚਲ ਕਰਤਿ ਤੁਰੰਗ
 ਕੁਦਾਵਤਿ ਅਤਿ ਸ਼ੋਭਾ ਧਾਰਤਿ ਅਵਿਦਾਤ ॥ ੬ ॥ ਤਜਾਗ ਸੁ ਪੰਥ ਖਰੀ
 ਹੁਇ ਇਕ ਬਲ, ਮਨ ਤੇ ਚਰਨ ਬੰਦਨਾ ਕੀਨਿ ।—ਜਾਤਿ ਵਹਿਰ ਕਿਮਿ
 ਅਚਵਹਿ ਮੁੜ ਤੇ ਭਈ ਬਿਫਲ ਸੇਵਾ—ਉਰ ਚੀਨ । ਹੁਇ ਬਲਿਹਾਰ
 ਸਰੂਪ ਬਿਲੋਕਤਿ ਸੰਮਤ ਬੀਸਕ ਬੈਸਨਵੀਨ^੩ । ਬਿਰਧਾ ਸਿਖਨੀ ਸ਼ਰਧਾ
 ਅਧਿਕਤਿ ਖਰੀ ਭਾਉ ਤੇ ਭੋਜਨ ਲੀਨਿ ॥੭॥ ਗਨ ਅਸਵਾਰ ਭਜਾਵਤਿ
 ਆਵਤਿ ਮਗ ਕੀ ਧੂਰਿ ਉਠੀ ਤਿਸ ਬਾਰਿ । ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਸਗਲ
 ਟਿਕਾਏ ‘ਰਹਹੁ ਅਟਕ ਨਹਿ ਆਉ ਅਗਾਰਿ’ । ਫੇਰਿ ਤੁਰੰਗ, ਨਿਕਟਿ
 ਤਿਸ ਗਮਨੇ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਕਰਜੈ ਉਚਾਰ । ‘ਹਮ ਕੋ ਛੁਪਾ ਭਈ ਦਿਹੁ
 ਮਾਈ ! ਤਜਾਰ ਅਹਾਰ ਜੁ ਤੈਂ ਕਰ ਧਾਰਿ ॥ ੮ ॥ ਪੁਨ ਅਖੇਰ ਕੋ ਬਾਹਰ

^੧ਪਛਾਣ । ^੨ਸੁਦਾਮੇ ਦੇ ਪੋਲਿਓਂ । ^੩ਬੀਸ ਕੁ ਬਰਸਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਉਮਰ ।

ਗਮਨੈਂ ਤਹਾਂ ਛੁਧਤਿ ਹੁਇ ਲਗਹਿ ਬਿਲੇਬ^੧ । ਸੁਨਿ ਕੈ ਹਰਖੀ ਸੁਧਾ ਸੁ
ਬਰਖੀ, ਪਰਖੀ ਪ੍ਰੀਤਿ, ਨਹੀਂ ਲੇ ਅੰਬ^੨ । ਹਾਥ ਪਖਾਰਨਿ ਬਿਨ ਲਿਯ
ਭੋਜਨ, ਅਚਵਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿੱਖਜ ਅਲੇਬ^੩ । ‘ਬਡੋ ਸੁਾਦ ਇਸ ਮਹਿ’
ਕਹਿ ਖਾਵਤਿ ਕਰਹਿ ਬਿਲੋਕਨ ਸੈਨ ਕਦੇਬ^੪ ॥ ੯ ॥ ਬਿਰਧਾ, ਅਚਵਤਿ
ਗੁਰ ਕੋ ਪਿਖਿ ਕਰਿ, ਬਿਨਤੀ ਕਰਤਿ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ । ‘ਮੈਂ ਅਨਾਥ
ਦਾਸੀ ਪ੍ਰਭੁ ਤੇਰੀ ਮਮ ਸ਼ਰਧਾ ਰਾਖੀ ਇਸ ਬਾਰ । ਕਰਮਾ ਬਾਈ^੫
ਕਰੀ ਖੀਚਰੀ ਜਿਮ ਅਚਵੀ ਤੁਮ ਰੂਪ ਮੁਰਾਰਿ। ਕਰਤਿ ਰਹੀ ਮੈਂ ਜਤਨ
ਦੋਇ ਦਿਨ ਤੁਮ ਹਿਤ ਆਨਜੋ ਤਜਾਰ ਅਹਾਰ ॥ ੧੦ ॥ ਪੁਰਨ ਪ੍ਰੇਮ
ਕਰਜੋ ਕਰਿ ਕਰੁਨਾ ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਯਾਂਤੇ ਤੁਮ ਨਾਇ । ਨਹਿ ਅਭਿਮਾਨੀ ਕੇ
ਤੁਮ ਗਮਨਹੁ, ਗਏ ਬਿਦਰ ਘਰ ਭੋਜਨ ਖਾਇ।ਨਿਜ ਦਾਸਨ ਕੀ ਪੁਰਹੁ
ਭਾਵਨਾ ਯਾਂਤੇ ਵਤਸਲ ਭਗਤ ਕਹਾਇ^੬ । ਦੀਨ ਦਜਾਲ ਕੀ ਬਾਨ
ਤੁਮਾਰੀ ਹੈ ਨਿਸ਼ਚੈ ਮੇਰੋ ਇਸਿ ਭਾਇ’ ॥ ੧੧ ॥ ਘ੍ਰਿਤ ਸਿਤਾ ਜੁਤਿ ਦੋਨਿ
ਰੋਟਿਕਾ ਮਹਾਂ ਛੁਧਤਿ ਜਿਮ ਕੀਨਸਿ ਖਾਨ । ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਇ ਇਮ,ਦੇ ਕਰਿ
ਬਰ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਆਗੈ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨ । ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਸਭਿ ਸੂਰ ਸੰਗ ਕੇ
ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਭੇ ਬਿਸਮ ਮਹਾਨ ॥ ੧੨ ॥ ਸ਼ੀਕਮਾਨ ਮਨ ਹੈ ਕਰਿ ਸਗਰੇ
ਮਿਲਿ ਕਰ ਜੋਰਿ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸ । ‘ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਇਸ ਬਿਰਧਾ ਫਿਗ
ਤੇ ਲੇ ਅਹਾਰ ਕੀਨੇ ਮੁਖ ਗ੍ਰਾਸ । ਜਲ ਸੋਂ ਹਾਥ ਨ ਕਰੇ ਪਖਾਰਨਿ ਕਰੀ
ਨ ਚੁਰੀ ਨੀਰ ਨਹਿ ਪਾਸ । ਚਵੇ ਤੁਰੰਗ ਪਰ ਕੀਨਸਿ ਅਚਵਨ ਇਹੁ
ਕਜਾ ਕਾਰਨ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ੧੩ ॥ ਨਵਤਨ^੭ ਜੁਗਤਿ ਆਪਨੇ ਕੀਨਸਿ
ਨਹਿ ਪੁਰਬ ਹੋਈ ਏਹ ਰੀਤਿ । ਸੁਚਿ ਸੋਂ ਕਰਤਿ ਅਹਾਰ ਆਪ ਤੁਮ
ਅੰਤਰ ਚੈਂਕੇ ਪਰਮ ਪੁਨੀਤਿ । ਸਭਿ ਕੋ ਮਨ ਸ਼ੀਕਤਿ,ਹੇ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ!ਕਰਹਿ
ਬਿਚਾਰਨਿ ਬਿਸਮਤਿ ਚੀਤਿ’ । ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਸਕਾਨੇ
ਨਹੀਂ ਬਖਾਨੇ ਬਚਨ ਬਿਨੀਤਿ’ ॥ ੧੪ ॥ ਕਛੂ ਨ ਉੱਤਰ ਕਿਸ ਕੋ ਦੀਨਸਿ
ਗਏ ਖੇਲਿਬੋ ਵਹਿਰ ਸ਼ਿਕਾਰ । ਪਕਰਜੋ ਮਿਰਗ ਹਰਾਇ ਦੁਰ ਲਗਿ

^੧ਪਾਣੀ । ^੨ਘੋੜੇ ਦੇ ਆਸਰਾ ਗੁਰੂ ਜੀ । ^੩ਸਾਰੀ । ^੪ਇਕ ਭਗਤਣੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਜੋ ਰੋਜ਼
ਖਿਚੜੀ ਟਿੰਦੂ ਕੇ ਖੁਲਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰੀਤ ਭਗਤਮਾਲ ਵਿਚ ਹੈ । ^੫ਭਗਤ
ਵੇਛਲ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹੋ । ^੬ਨਵੀਂ । ^੭ਵੇਨਤੀ ਮੁਠਕੇ (ਕੋਈ) ਬਚਨ ਨਾਂ ਕਦੇ, ਭਾਵ ਉੱਪ ਰਹੇ ।

ਦਾਸਨ ਦਯੋ ਰਜੂ ਗਰ ਡਾਗਿਪੁਨ ਹਟਿ ਕਰਿ ਨਿਜ ਗਿਹ ਕੋ ਆਏ ਸੈਨ
 ਸਮੁਹ ਤੁਰੰਗ ਅਸਵਾਰ । ਮੰਗਲ ਭਏ ਅਨੰਦ ਬਿਲੈਦੈ ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰ
 ਸਭਾ ਮਝਾਰ ॥ ੧੫ ॥ ਭਈ ਜਾਮਨੀ ਨਿਜ ਨਿਜ ਡੋਰਨਿ ਸਿਖ ਸੇਵਕ
 ਸਭਿ ਕੀਨਿ ਬਿਚਾਰ ।—ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਚਢਨਿ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਇ ਛੁਧਤਿ
 ਕੋ ਚਹਤਿ ਅਹਾਰ । ਸਚ ਸੰਜਮ ਬਿਨ ਅਚਵਨ ਕੀਨਸਿ ਲੇ ਬਿਰਧਾ
 ਤੇ ਨਿਜ ਕਰ ਧਾਰਿ—ਇਮ ਚਿਤਵਨ ਕਰਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮਹਿ ਸਿੱਖਸਨਿ
 ਕਰਜੋ ਅਸਨ ਕੋ ਤਯਾਰ ॥ ੧੬ ॥ ਚਢੇ ਅਖੇਰ ਪੰਥ ਮੈਂ ਗਮਨੇ ਤਬਿ
 ਸੇਵਕ ਹੋ ਕਰਿ ਅਗਵਾਇ । ਕਰ ਧਰਿ ਅਸਨ ਬਿਨੈ ਬਹੁ ਠਾਨੀ, ‘ਪ੍ਰਭੁ
 ਜੀ ! ਲੀਜੈ ਭੋਜਨ ਖਾਇ । ਹੋਹਿ ਆਪ ਕੋ ਛੁਧਾ ਸਮੇਂ ਇਸ ਯਾਂਤੇ ਹਮ
 ਆਨਜੋ ਕਰਿ ਭਾਇ’ । ਮਧੁਰ ਸਲਵਨ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਰੁਚਿ ਸੋਂ ਅਚਹੁ
 ਹੋਹੁ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ’ ॥ ੧੭ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗਾਇ ਬਖਾਨਜੋ ‘ਬੇ
 ਮਿਰਜਾਦ ਬਨਾਇ ਅਹਾਰਾਚਢੇ ਜਾਤਿ ਅਬਿ ਘੋਰੇ ਉਪਰ ਕੌਨ ਸਮੇਂ ਤੁਮ
 ਕਰਜੋ ਬਿਚਾਰ । ਸੁਚ ਤੇ ਹੋਇ ਪੁਨੀਤ ਅਸਨ ਜਬਿ ਉਚਿਤ ਅਚਨ ਕੇ
 ਤਬਿ ਨਿਰਧਾਰ । ਅਬਿ ਕੈਸੇ ਇਹ ਖਾਇ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਹੈਂ ਮਾਰਗ ਮੈਂ ਗਮਨਤਿ
 ਇਸ ਬਾਰ’ ॥ ੧੮ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਗਰੇ ਸ਼ਿਕਤਿ ਪ੍ਰਥਮ ਕੀਨਿ
 ਅਰਦਾਸ । ‘ਬਿਰਧਾ ਤੇ ਤੁਮ ਲੀਨਸਿ ਭੋਜਨ ਤਬਿ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੁਤੋਂ ਜਲ
 ਪਾਸਾਚਢੇ ਤੁਰੰਗ ਮਹਾਂ ਰੁਚਿ ਤੇ ਅਚਿ, ਕਰੀ ਨ ਚੁਰੀ, ਹੋਰਿ ਹਮ ਤਾਸ ।
 ਜਾਨੀ ਛੁਧਾ ਹੋਇ ਹੈ ਇਸ ਛਿਨ, ਕਰਜੋ ਤਯਾਰ ਉਰ ਧਾਰਿ ਹੁਲਾਸ ॥
 ੧੯ ॥ ਸੋ ਕਿਮ ਅਚਰੇ, ਰੁਚਰੇ ਚਿਤ ਉਚਿਤੈ, ਇਹ ਕਰੋਂ ਨਹਿ ਅਚਵਹੁ
 ਹਿਤ ਧਾਰਿ ? ਇਹ ਸ਼ੇਕਾ ਹੈ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਮਹਿ, ਉੱਤਰ ਦੀਜਹਿ ਕਰਹੁ
 ਉਚਾਰਿ । ਹਮਰੇ ਚਿਤ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੁਇ ਤਬਿ ਹੀ, ਨਾਹਿ ਤ ਕੁਛ ਕੁਛ ਕਰਹਿ
 ਬਿਚਾਰ । ਜਾਨਹੁ ਦਾਸ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਹੁ ਆਸ਼ਯ, ਸਭਿ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਹੁਇ
 ਨਿਰਧਾਰ’ ॥ ੨੦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਭਨੈ ‘ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਹੁ ! ਬਿਰਧਾ ਕਰਜੋ
 ਪੁਨੀਤ ਅਹਾਰਾਮਨ ਸੁਧ ਭਗਤਿ ਭਾਇ ਸੰਜਗਤੈ ਨਿੰਮ੍ਰਿਤੁ ਉਰਪ੍ਰੀਤੀ
 ਧਾਰਿ । ਕਰਿ ਮਿਹਨਤਿ ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਹਿਤ ਕਰਿ ਸਗਰੇ ਦਿਵਸ ਵਿਖੇ
 ਸੁਭ ਕਾਰ । ਤਿਸ ਤੇ ਅੰਨ ਮੇਲ ਕਰਿ ਆਨਜੋ ਅਤਿ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੁਇ ਸਭਿ
 ਕਰਿ ਕਾਰਿ ॥ ੨੧ ॥ ਨਹਿ ਖੈਬੇ ਕਹੁ ਲਾਲਚ ਹਮਰੇ ਰੋਚੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਜਹਾਂ

ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ । ਨੀਵਿਆਂ ਹੋਕੇ ।

ਅਧਿਕਾਇ । ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਤੇ ਸ੍ਵਾਦ ਹੋਹਿ ਮੁਝ ਅਚੈ ਪਹੁੰਚਿ ਕੈ ਹੁਇ ਜਿਸ
 ਥਾਇ । ਲਾਜ ਨ ਆਇ ਅਕਰਨ^੧ ਕਰੈ ਤਹਿ, ਧਰੈ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੇ ਬਸਿ
 ਸਤਿ ਭਾਇ^੨ । ਇਹੀ ਸਨਾਤਨ^੩ ਧਰਮ ਸੁਭਾਇਕ ਸਗਲ ਜੁਗਨਿ ਮਹਿ
 ਕਰਤੇ ਆਇ ॥੨੨॥ ਤੇਤੇ ਜੁਗ ਮਹਿ ਤਿਸ ਕੇ^੪ ਆਸ਼੍ਰਮ ਪਹੁੰਚੈ ਬਦਰੀ
 ਫਲ^੫ ਕੇ ਖਾਨ । ਜਾਤਿ ਭੀਲਨੀ ਪੁਨ ਤਿਯ ਕੋ ਤਨੁ ਮਹਾਂ ਸ੍ਵਾਦ ਤੇ ਮੈਂ
 ਸੁਖ ਠਾਨਿ । ਪ੍ਰੇਮੀ ਕੈ ਮਿਰਜਾਦ ਨਹੀਂ ਕੋ, ਕਰਨ ਅਕਰਨੈ ਨਹਿ
 ਪਹਿਚਾਨਿ । ਬੇਦ ਗੀਤ^੬ ਅਰ ਲੋਕਿਕ ਤਜਿ ਕੈ ਬਰਤਹੁ ਮੈਂ ਅਰੁ ਪ੍ਰੇਮੀ
 ਜਾਨਿ ॥੨੩॥ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਤੀਤ^੭ ਮੋਹਿ ਕੋ ਪਜਾਰੀ, ਕ੍ਰਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਨਜਾਰੀ
 ਸਾਰ । ਪ੍ਰੇਮ ਸ੍ਵਾਦ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤਿਪਤੈ ਅਪਰ ਸ੍ਵਾਦ ਸਭਿ ਦੇਤਿ ਨਿਵਾਰ ।
 ਧੰਨਾ ਜਾਟ ਛਾਛ ਤਿਨ ਪਜਾਈ, ਨਾਮਦੇਵ ਕੋ ਦੂਧ ਸੁ ਧਾਰਿ^੮ । ਦੁਰਜੋਧਨ
 ਆਦਿਕ ਹੰਕਾਰੀ, ਤਜਾਗ ਸਭਿਨਿ ਗੇ ਬਿਦਰ ਅਗਾਰ^੯ ॥ ੨੪ ॥ ਪ੍ਰੇਮ
 ਕਹਾਨੀ ਗੁਰੂ ਬਖਾਨੀ, ਸਿੱਖਨਿ^{੧੦} ਮਾਨੀ ਮਹਿਮਾ ਤਾਹਿ । ਸੁਨਿ ਸਗਰੇ
 ਪਗ ਪੰਕਜ ਬੰਦਹਿ ‘ਤੁਮਰੇ ਚਲਿਤ ਲਖੇ ਨਹਿ ਜਾਹਿ । ਖੇਲ ਆਪ ਕੇ
 ਅਚਰਜ ਦੀਰਘ, ਦੇਖਤਿ ਸੁਨਤਿ ਸਕਲ ਬਿਸਮਾਹਿ’ । ‘ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
 ਤਜਿ ਉਤਮ ਜਾਤਿਨਿ ਜਾਇ ਬਸੇ ਲਾਲੇ ਘਰ ਮਾਂਹਿ’ ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ
 ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਮੰਗਤਿ ਸਗਰੀ ਪਗੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਗੁਰ ਕੇ ਸੋਇ । ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤ
 ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਜਾਚਤਿ ‘ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਸੁਭ ਮਗ ਦਿਹੁ ਜੋਇ । ਹਲਤਿ
 ਪਲਤਿ ਅਵਿਲੰਬ ਆਪ ਕੇ ਰੱਛਹੁ ਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਹੋਇ । ਲਾਜ ਬਿਰਦ
 ਕੀ ਸਦਾ ਸੰਭਾਰਹੁ ਸਿੱਖਨ ਨਾਮ ਭਾਖਹਿ ਸਭਿ ਕੋਇ’ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਿ
 ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਮਗ ਗਮਨੇ ਗਏ ਅਖੇਰ ਮਹਾਂ ਬਨ ਮਾਂਹਿ । ਨਿਕਸਨੈ
 ਮ੍ਰਿਗ ਸੁ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪੀਠ ਜਿਸ^{੧੧} ਸ੍ਰਿੰਗ ਬਿਸਾਲ ਬਧੇ ਸਿਰ ਜਾਂਹਿ । ਅਪਰਨ ਕੋ
 ਤਜਿ ਤਿਸ ਕੇ ਪੀਛੇ ਕਰਨੈ ਪਲਾਵਨ ਜਵ ਤੇ ਵਾਹਿ^{੧੨} । ਕੂਦਤਿ, ਕਰਤਿ
 ਚੌਂਕਰੀ^{੧੩} ਚੱਕ੍ਰਿਤ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਰਹੇ ਹਰਖਾਹਿ ॥੨੭॥ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਇ
 ਗਏ ਪਸ਼ਚਾਤੀ ਅਧਿਕ ਦੂਰ ਲਗਿ ਲੀਨਿ ਹਰਾਇ । ਹੋਇ ਬਰੋਬਰ
 ਗਹਿ ਬਿਖਾਨਕ^{੧੪} ਰਾਖਨੈ ਤਿਸ ਹੀ ਥਲ ਅਟਕਾਇ । ਆਇ ਸੇਵਕਨਿ

^੧ਨਾਂ ਕਰਨੇ ਯੋਗ । ^੨ਮੋਚਾ ਪਿਆਰਾ ਆਦੀ ਮੁੱਢਾਂ ਦਾ । ^੩ਭਾਵ ਭੀਲਨੀ ਹੈ । ^੪ਬੇਰੀ ਦੇ ਫਲ = ਫੇਰ ।

^੫ਭਾਵ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ । ^੬ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸਿਦਕ । ^੭ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ, ਪੀਤਾ । ^੮ਭਾਵ ਹੀਰਾ ਮ੍ਰਿਗ । ^੯ਤੇਜ ਚਾਲ ਨਾਲ ਘੋੜਾ । ^{੧੦}ਦੇਕੜੀ ਭਰਦਾ ਹੈ । ^{੧੧}ਮ੍ਰਿਗਾਂ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ।

*ਪਾ:—ਬਿਪੁਨ । ਪੁਨਾ:—ਨਿਖਨ=ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ।

ਰੱਜੂ ਪਾਈ ਰਿਹੁ ਕੋ ਹਟੇ ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ । ਅਪਰ ਸਮੇਂ ਗਹਿ ਕੇਤਿਕ
ਆਨੇ ਬਨ ਪਸੁਗਨ ਮਹਿ ਦਿਯੇ ਮਿਲਾਇ ॥ ੨੮ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਖਾਨ ਪਾਨ
ਸਭਿਹੂੰਨਿ ਕੀ ਨਿਤ ਸੁਧ ਸਤਿਗੁਰ ਲੇਤਿ । ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਦੇਖਹਿ
ਤਿਨਾਹਿ ਬਿਗਸਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤ ॥ ੨੯ ॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿਹਿ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ
‘ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ’ ਪ੍ਰਯੋਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤਿਥੀਓ ਅੰਸੁ ॥ ੪ ॥

੪. [ਅਜਗਰ ਖੁਕਤ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਤਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ । ਸੰਗਤਿ
ਦਰਸਨ ਕੋ ਕਰਹਿ ਮਨ ਬਾਛਤਿ ਫਲ ਪਾਇ ॥ ੧ ॥ ਸ੍ਰੈਯਾ ਛੰਦ ॥ ਦੇਸ਼
ਬਿਦੇਸ਼ ਬਿਸੇਸ਼ ਸੰਗਤਾਂ ਦਰਸ ਅਸੇਸ਼ ਕਰਤਿ ਹੈਂ ਆਇ । ਜਹਿ ਕਹਿ
ਸੁਜਸੁ ਬਿਸਦ ਜਗ ਪੂਰਨ ਮਨਹੁ ਚਾਂਦਨੀ ਬਡਿ ਦਿਪਤਾਇ । ਕਰਾਮਾਤ
ਸਾਹਿਬ ਉਪਕਾਰੀ ਜਥਾ ਬਚਨ ਕਹਿ ਤਿਮ ਹੁਇ ਜਾਇ । ਰਿਸਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ
ਸਫਲ ਤੁਰਤ ਜਿਨ ਦੇਂ ਬਰ ਸ੍ਰਾਪ ਨਹੀਂ ਨਿਫਲਾਇ ॥ ੨ ॥ ਚੌਰ
ਵੁਰਤਿ ਦੁਹੰਦਿਸ਼ ਛਬਿ ਪਾਵਤਿ ਚੋਆ ਅਤਰ ਗੰਧ ਮਹਿਕਾਰ । ਇਕ ਸੌ
ਇਕ ਪਟ ਜਾਮਾ ਗਰ ਮਹਿ ਅੰਗ ਬਿਭੂਖਨ ਭੂਖਤਿ ਚਾਰੁ । ਕਰਹਿ ਸਿੱਖ
ਅਰਦਾਸ ਅਗੋਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਰੇ ਦ੍ਰਿਗ ਲੇਤਿ ਨਿਹਾਰ । ਆਯੁਧ ਗਹੇ ਸਥਿਤ
ਗਨ ਯੋਧਾ ਚਹੂੰ ਕੋਇ ਗੁਰ ਕੇ ਪਰਵਾਰ ॥ ੩ ॥ ਇਕ ਸਿਖ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ
ਬੋਲੈ ‘ਸ੍ਰੀ ਸਾਤਗੁਰ ਤੁਮ ਨਾਥਿ ਅਨਾਥ । ਕਿਵ ਸੇਵਾ ਰਾਵਰ ਕੀ ਕਰਿ
ਹੈ ਜੇ ਨਿਰਧਨ ਸਿਖ ਪਾਇ ਨ ਆਥਿ’ ? ਹੋਇ ਦਾਰਿਦੀ ਕਰੇ ਜਤਨ ਭੀ
ਤਉ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਿਤ ਧਨ ਹਾਥਿ । ਸੌ ਕਜਾ ਕਰੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨਿ ਕੋ ਜਿਸ
ਤੇ ਹੋਵੈ ਜਨਮ ਸਕਾਥ ? ॥ ੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਭਾ ਮਹਿ ਬੋਲੇ ‘ਮੈ ਸੋ
ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਤਿ ਸਿਖ ਦਾਸ । ਸੋ ਮੁਖ ਕੋ ਪ੍ਰਿਯ ਨਿਸ ਦਿਨ ਸਿਮਰੈ ਜਿਨ ਕੇ
ਉਰ ਮੈਂ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਅੰਨ ਦਰਬ ਧਰਿ ਸ਼ਰਧਾ ਅਰਪਹਿ ਤਿਨ ਕੇ
ਦਾਰਿਦ ਹੋਤਿ ਬਿਨਾਸ ॥ ਇਸ ਪਰ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸ ਸੁਨੀਜਹਿ ਭਯੋ ਜਥਾ
ਉਰ ਧਾਰਹੁ ਤਾਸ:- ॥ ੫ ॥ ਇਕ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਸਿਖ ਬਸਹਿ ਸੁ ਨਿਰਧਨ
ਅੰਨ ਦਰਬ ਘਰ ਮਹਿ ਕੁਛ ਨਾਹ । ਨੀਠ ਨੀਠ ਕਰਿ ਉਦਰ ਪੁਰਨਾ,
ਦਾਰਿਦ ਕੋ ਦੁਖ ਸਦਾ ਸਹਾਹਾਰਿਰਾ ਚਿਰੀ ਜੋਰਾ ਤਿਸ ਗ੍ਰਿਹ ਰਹਿ ਪ੍ਰਥਮ
ਜਨਮ ਸਿਖ । ਸਖਨੀ ਆਹ । ਸਾਹਤ ਗਜਾਨ ਕੇ ਗੁਰੁ ਮਹਾਤਮ’ ਕਿਸੁ

‘੧੦੧ ਕਲੀਆਂ ਦਾ । ‘ਮਾਇਆ । ‘ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਗਿਆਨ ਸਮੇਤ ਸੇ ।

ਕਰਮ ਤੇ ਖਗ ਤਨ ਵਾਹਿ ॥ ੬ ॥ ਨਿਰਧਨ ਅਪਦਾ ਤਿਸ ਕੇ ਦੇਖਤਿ
ਅਤਿ ਚੀਤਾ ਚਿਤ ਮਹਿ ਬਿਲਖਾਇ ॥ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਤਿ ਬਿਪਤਾ ਹਰਿਬੇ
ਚਿਰਾ ਚਿਰੀ ਤਬਿ ਕੀਨਿ ਸਹਾਇ । ਤਿਸ ਗ੍ਰਿਹ ਤੇ ਲੈ ਅੰਨ ਚੁੰਚ ਭਰ ਗੁਰ
ਅਹਾਰ ਮੈਂ ਆਨਿ ਮਿਲਾਇ । ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਮਹਿ ਭਈ ਸੇਪਦਾ ਧਨ
ਅਰੁ ਅੰਨ ਭਯੋ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੭ ॥ ਕਰਿ ਮਿਹਨਤ ਕੇ ਆਨਿ ਮਜੂਰੀ
ਤਿਸ ਤੇ ਅੰਨ ਲਜਾਇ ਗ੍ਰਿਹ ਮਾਂਹਿ। ਸੁਸ਼ਕ ਕਰਨ ਕੇ ਪਾਇ ਅਜਰ ॥ ਮਹਿ,
ਕੂਟਹਿ ਪੀਸਹਿ, ਪੁਨ ਸੋ ਖਾਹਿ । ਤਹਿ ਤੇ ਚੁੰਚ ਬਿਖੈ ਕੁਛ ਲੈ ਕਰਿ ਮਮ
ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਲੰਗਰ ਪਾਹਿ । ਸਿੱਖਜਨਿ ਜੁਤਿ ਮੈਂ ਭੋਜਨ ਕਰਿਹੋ ਯਾਤੇ ਭਯੋ
ਪੁੰਨ ਅਧਿਕਾਹਿ ॥ ੮ ॥ ਇਹ ਉਪਕਾਰ ਭਯੋ ਦਿਨ ਕੇਤਿਕ ਭਈ ਸੇਪਦਾ
ਤਿਸ ਗ੍ਰਿਹ ਆਇ । ਬਹੁ ਧਨ ਅੰਨ ਭਯੋ ਤੇ ਤਿਸ ਨੇ ਛਪਰੀ ਤੋਰਿ
ਆਪਨੀ ਥਾਇ । ਸੁੰਦਰ ਘਰ ਚਿਨਾਇ ਕਰਿ ਕੀਨਸਿ ਬਸਹਿ ਤਹਾਂ
ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਇ। ਚਿਰੀ ਚਿਰਾ ਤਬਿ ਅਪਰ ਥਾਨ ਮਹਿ ਕੀਨਿ ਆਲੁਨਾ
ਬਿਛੁਛ ਬਸਾਇ ॥ ੯ ॥ ਤਬਿ ਹੀ ਤੇ ਸੇਪਦਾ ਤਿਸ ਗ੍ਰਿਹ ਕੀ ਸਨੈ ਸਨੈ ਹੋਈ
ਬਿਨਸਾਇ । ਲੰਗਰ ਅੰਸ ਪਰਨ ਤੇ ਹਟਿ ਗੀ ਤਿਸ ਕੇ ਫਲ ਕੈਸੇ ਪੁਨ
ਪਾਇ। ਭਯੋ ਅਧੀਨ ਦਾਰਿਦੀ ਹੋ ਕਰਿ ਆਇ ਪਰਯੋ ਹਮਰੀ ਸ਼ਰਨਾਇ ।—
ਹੋ ਪ੍ਰਭੁ! ਤੁਮ ਬਿਨ ਕੋਇ ਨ ਰੱਖਯਕ ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਬਿ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇ॥
੧੦ ॥ ਸਿੱਖ ਤੁਮਾਰੇ ਨਾਮ ਜਗਤ ਕਹਿੰ ਇਸ ਕੀ ਲਾਜ ਆਪ ਕੋ ਹੋਇ ।
ਦਾਰਿਦ ਤੇ ਸੰਪਤਿ ਬਡ ਬਿਰਧੀ ਅਬਹਿ ਬਿਨਾਸ਼ਵਾਨ ਬਨਿਸੋਇ ॥ ਅਪਦਾ
ਆਨਿ ਪਰੀ ਨਿਰਵਾਰਹੁ ਅਸ ਸਮਰਥ ਜੁਤਿ ਅਪਰ ਨ ਕੋਇ । ਜਥਾ
ਚਹਹੁ ਤੁਮ ਤਥਾ ਰਚਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ! ਰਾਖਹੁ ਕਿਸੇ, ਕਿਸੇ ਦਿਹੁ ਖੋਇ—॥ ੧੧ ॥
ਬਿਨਤੀ ਸੁਨਿ ਹਮ ਨੇ ਸਮੁਝਾਯਹੁ ਹੋਨਿ ਸੇਪਦਾ ਕਾਰਨ ਜੋਇ—ਗੁਰ ਕੀ
ਦੇਗ ਅੰਸ ਤਵ ਘਰ ਤੇ ਲਜਾਵਤਿ ਚਿਰਾ ਚਿਰੀ ਜੇ ਦੋਇ । ਸਤਿਸੰਗਤਿ
ਅਚਵਨ ਤੇ ਜਾਨਹੁ ਤੋਹਿ ਸੇਪਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸੋਇ । ਛਪਰੀ ਤੋਰਿ ਗਏ ਸੇ
ਅਨਤੈ ॥ ਨਹਿ ਅਬਿ ਕੁਨਕਾ ॥ ਆਵਨ ਹੋਇ ॥ ੧੨ ॥ ਜਿਸਕੇ ਚਾਹ ਸੇਪਦਾ
ਹੋਵਹਿ ॥ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਭੋਜਨ ਅਚਵਾਇ। ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਥੋਰੇ ਮਹਿ ਥੋਰੇ, ਦੇਕਾਰ

੧ ਕਿਸੇ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਛੀ ਤਨ (ਪਾਇਆ) ਸੀ । ੨ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ । ੩ ਵੇਹੜੇ । ੪ ਭਾਵ
ਦੁਭ ਉਹ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ । ੫ ਛੱਪਰੀ ਤੋੜਨ ਨਾਲ ਵੇਰ ਥਾਂ ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ । ੬ (ਅੰਨ ਵਾ)
ਕਿਣਕਾ । ੭ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਹ ਹੋਵੇ (ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ) ਵੇਲਤ (ਬਹੁਤੀ) ਦੇਵੇ ਉਹ ।

ਸੇਵਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਪਾਇ। ਤਿਸ ਕੇ ਜਾਇ ਸਹਾਇ ਕਰੋਂ ਮੈਂ ਦਾਰਿਦ ਦੁਖਦਾ^੧
 ਸਭਿ ਬਿਨਸਾਇ। ਸੋ ਤੂੰ ਕਰਿ ਅਬਿ, ਅੰਨ ਔਰ ਧਨ ਹੋਇ ਅਧਿਕ, ਸੁਖ ਕੇ
 ਲਿਹੁ ਪਾਇ—੧੩। ਯਾਂਤੇ ਕਿਰਤ ਧਰਮਕੀ ਕਰਿਕੈ ਨਿਜ ਅਹਾਰ ਤੇ ਅੰਸ
 ਚੁਥਾਇ। ਜੋ ਹੁਇ ਰੰਕ ਸੁ ਅਰਪੈ ਗੁਰ ਹਿਤ, ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਸੰਪਦ ਗ੍ਰਿਹ
 ਬਿਰਧਾਇ। ਹੈ ਸਰੂਪ ਮੇਰੇ ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ* ਸੇ ਅਚਵਹਿ ਮੁਝ ਕੋ
 ਪਹੁੰਚਾਇ। ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ ਸੁਧਰਹਿ ਤਿਸ ਸਿਖ ਕੇ ਕਰਿ ਭੋਜਨ ਕੇ ਸਿਖ
 ਅਚਵਾਇ' ॥ ੧੪ ॥ ਸਭਾ ਬਿਥੈ ਗੁਰ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਈ 'ਕਰਹੁ ਸਦਾ
 ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੀ ਕਾਰ। ਜੋ ਮੁਝ ਅਰਪਹਿ ਸ਼ਰਧਾ ਉਰਧਰਿ, ਹੋਇ ਸਹੇਸ
 ਗੁਨ। ਬਿਸਥਾਰ। ਥੋਰੇ ਬਹੁਤ ਬਿਚਾਰ ਨ ਕਾਈ ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਅਰੁ ਪ੍ਰੇਮ
 ਮਝਾਰ*। ਇਸ ਮਹਿ ਭਲੇ ਆਪਨੇ ਜਾਨੈ ਤਿਹ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਜਿਹ ਭਾਗ
 ਉਦਾਰ' ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਭਾ ਧਰੀ ਉਰ ਸ਼ਰਧਾ 'ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰ
 ਹਰਿਰਾਇ'। ਜੋ ਕਰਿ ਅਰਪਹਿ ਅਲਪ ਭਾਉ ਜੁਤਿ ਤਿਸ ਕੋ ਦੇਤਿ ਸਮਿੱਧ^੨
 ਬਨਾਇ। ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਤਬਿ ਗੁਰ ਕੇ ਲੰਗਰ ਲਜਾਵਤਿ ਹੈਂ ਬਹੁ ਚਿਤ
 ਕਰਿ ਚਾਇ। ਥੋਰੇ ਦੇਨਿ, ਲੇਨਿ ਅਤਿ ਬਹੁਤੋ ਅਸ ਬਿਵਹਾਰ ਤਜਨੈ
 ਕਿਮ ਜਾਇ† ॥ ੧੬ ॥ ਬਹੁ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਸੰਗਤਿ ਮਾਂਹੀ ਅਪਨੇ ਭਾਗ ਬਡੈ
 ਸਭਿ ਜਾਨਿ। ਲੋਚਨ ਗੋਚਰ ਤੀਨ ਲੋਕ ਪਤਿ ਪੁਨ ਸਿੱਛਸਾ ਸੁਭ ਕਰਹਿ
 ਬਖਾਨ। ਸੇਵਕ ਲਖਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਹਮਕੋ, ਹੁਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ ਦਾਨ।
 ਦਰਸਹਿ ਚਰਨ ਸਪਰਸਹਿ ਹਰਖਹਿ ਪਰਖਹਿ ਅਪਨੀ ਲਬਧਿ ਮਹਾਨ^੩
 ॥ ੧੭ ॥ ਪੁਨ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਨ ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਿਜ ਦੇਹਿ
 ਸਜਾਇ। ਅੰਗ ਬਿਭੁਖਨ ਭੁਖਤਿ ਸੁੰਦਰ ਕਮਲ ਪੱਤ੍ਰ ਲੋਚਨ ਬਿਕਸਾਇ।

^੧ਦੁਖਦਾਈ ਦਵਿਦ੍ਰ। ^੨ਬਹੁਤ ਧਨਵਾਨ, ਐਸ਼ਵਰਜ ਵਾਲਾ, ਸਾਮਾਨਾਂ ਵੇਲਤਾਂ ਵਾਲਾ, ਰਾਜੀ ਤੇ
 ਦੌਜਕੇ ਖਾਣ ਵਾਲਾ। ^੩ਮੋਸ਼ਟ ਪਰਾਲਬਧ। *ਇਥੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਇਕ ਆਤਮ
 ਨਿਯਮ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (Parable) ਵਿਚ ਨਿਰੂਪਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੰਗ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਹੈ,
 ਸਤਿਗੰਗ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣ ਨਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਯਾ ਗੁਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਮਾਹ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ
 ਨਾਲ ਖੁਲਾਉਣ ਨਾਲ ਬਰਕਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਬੰਨੇ ਦਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਦੇਵੇ
 ਤੇ ਯਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਦੇਵੇ, ਤੇ ਵੇਵੇ ਨਾਮ ਰਸੀਆਂ ਤੇ ਬਾਣੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ।

†ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਤੇ ਇਕ ਵਾਪੇ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਦੋਨ ਲਿਖੀ ਹੁਕ ਇਸ ਛੰਦ ਵਿਚ ਵਾਧੂ
 ਹੈ:—ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ ਗੁਤ ਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਅਪਦਾ ਸੇਕਟ ਸਕਲ ਨਸਾਇ ॥

ਭੁਜ ਪਲੈਬ ਕਰ ਧਰਜੋ ਸਰਾਸਨ^੧ ਬਹਰ ਕੰਧ ਧਰਿ ਲੀਨਿ ਟਿਕਾਇ।
 ਮਕਤਾ ਹੀਰਨਿ ਜਰਜੋ ਜਰਾਓ ਤੀਖਨ ਤੀਰ ਨਿਖੰਗ ਸਹਾਇ॥੧੮॥ ਕਟਿ
 ਸਮਸ਼ੋਰ ਮਸ਼ਟ ਜਿਸ ਹਾਟਕ^੨, ਦੇਸਮ ਜ਼ਰੀ ਗਾਤਰਾ ਪਾਇ। ਆਇਸੁ
 ਕਰਿ ਕੈ ਅਸੁ ਮੰਗਾਇਵ ਧਰਤਿ ਚਪਲਤਾ ਜਤਿ ਛਿਤਿ ਪਾਇਹੀਰੇ ਜਰੇ
 ਅੱਗੁ ਮਹਿ ਜਿਸ ਕੇ ਸੰਦਰ ਜ਼ੀਨ ਜ਼ਰੀ ਦਿਪਤਾਇ। ਭਏ ਅਰਵ ਰਾਵ
 ਗਨ ਜਿਨ ਕੇ ਗਹੀ ਬਾਗ ਗਮਨੇ ਅਗਵਾਇ ॥੧੯॥ ਕਹਿ ਮਖ ਸਬਦ
 ਤੇਜ ਅਸੁ ਕੀਨਸਿ, ਪਦ ਲਘੁਤਾ ਤੇ ਕਦਿਤਿ^੩ ਬਿਸਾਲ। ਜਨੁ ਘਨ
 ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਮਨ ਗਨਿ ਮੁਦ ਕਰਿ ਗੀਵ ਮੋਰਿ ਕਰਿ ਮੋਰ ਉਤਾਲ^੪।
 ਨਾਚਤਿ ਜਾਤਿ ਸੁਭਤਿ ਅਤਿ ਸੋਭਾ ਗਰ ਕੰਚਨ ਚੌਂਕੀ ਇਸ ਢਾਲ। ਮਨਹੁ
 ਦੇਚਲਾ ਬਰਕਨਿ ਤੇ ਬਿਰ ਲਪਤ ਰਹੀ ਇਕ ਬਲ ਹਿਤ ਨਾਲ^੫ ॥੨੦॥
 ਕਾਨਨ ਗਮਨੇ ਹਿਤ ਅਖੇਰ ਕੇ ਸਕਲ ਬਾਹਨੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਜਾਇ। ਚਢੇ
 ਤੁਰੰਗ ਕੁਰੰਗਨਿ ਸਮ^੬ ਸੇ ਬਿੰਦੁ ਭਏ ਪਸ਼ਚਾਤ ਧਵਾਇ। ਸਘਨ ਬਿਛਨਿ
 ਮਹਿ ਸੈਲ ਸਮੀਪਹਿ ਨਿਕਸਹਿ ਬਨ ਪਸ਼ ਲੇਤਿ ਗਹਾਇ। ਇਤ ਉਤ
 ਬਿਚਰਤਿ, ਜਿਤ ਕਿਤ ਦੇਖਤਿ ਸ਼ੁਕਰ ਸਸੇ ਰੋਝ ਗਨ ਧਾਇ ॥੨੧॥
 ਨਿਕਟਿ ਨਿਕਟਿ ਪਰਬਤ ਕੇ ਗਮਨਤਿ ਖਗ ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਜਾਤਿ
 ਪਲਾਇ। ਚਮ੍ਰੁ ਚਲਹਿ ਪਸ਼ਚਾਤ ਬਿੰਦੁ ਸ਼ਭ ਆਗੈ ਸਰਪ ਚਲਜੋ ਇਕ
 ਆਇ। ਅਜਗਰ^੭ ਸੰਗਾ ਕਹੈ ਲੋਕ ਜਿਸ ਬਹੁ ਪਪੀਲਕਾ^੮ ਕਾਟਤਿ
 ਖਾਇ। ਪਟਕਤਿ ਪੁੰਛ, ਸੁ ਫਟਕਤਿ ਫਨ ਕੋ, ਤੜਫਤਿ, ਲਿਟਤਿ ਬਿਕਲ
 ਅਕੁਲਾਇ ॥੨੨॥ ਬਡੋ ਲੰਬੁ ਅਰ ਮੋਟੇ ਤਨ ਕੋ ਪਾਪਤ ਜਿਸ ਕੋ ਕਸ਼ਟ
 ਬਿਸ਼ਾਲ। ਕਾਟਤਿ ਕੀਟੀ ਓਲਟ ਪਲਟ ਹੈ ਭਏ ਦੇਹਿ ਮੈਂ ਛਿੰਦੁ ਕਰਾਲ^੯।
 ਕੁਛ ਨ ਉਪਾਓ ਬਚਾਓ ਹੋਨਿ ਕੋ ਲਾਖਹੁ^{੧੦} ਖਾਇ ਮਹਾਂ ਬਿਕਰਾਲ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਿਲੋਕਨ ਕੀਨਸਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰ ਕਰਿ ਧਨੁਖ ਸੰਭਾਲਿ ॥

^੧ਧਨੁਖ। ^੨ਮੋਨੇ ਦੀ। ^੩ਨਿਕੇ ਨਿਕੇ ਕਦਮ ਪੱਟ ਪੁੱਟ ਕੇ ਕੱਦਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਅ) ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ
 ਕੁੱਦਦਾ ਹੈ। ^੪ਮਾਨੇ ਵੱਦਲ ਵੇ (ਸ਼ਬਦ) ਨੂੰ ਟੁਣ ਟੁਣ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰ ਕੇ ਮੋਰ
 ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਗਰਦਨ ਘੋੜਦਾ ਹੈ। ^੫ਮਾਨੇ ਰਿਸ਼ਲੀ ਬਿੜਕਨ ਤੋਂ ਟਿਕ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਇਕ ਬਾਂ
 ਲਪਟ ਗਈ ਹੈ। ^੬ਹਰਨਾਂ ਵਰਗੇ। ^੭ਇਕ ਤ੍ਰਾਂਦਾ ਵੱਡੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਪਰ ਮਹਾਂ ਟੁਸਤ ਸੱਪ,
 ਜੋ ਬੱਕਰੀਆਂ ਹਿਰਨ ਆਦਿ ਫੜ ਲਵੇ ਤਾਂ ਸਨੇ ਸਨੇ ਨਿਗਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਹਿੰਸਾ, ਅਜ = x ਗਰ।
 ਅਜ = ਬਕਰੀ x ਗਰ = ਜੇ ਨਿਗਲ ਜਾਏ]। ^੮ਕੀੜੀਆਂ। ^੯ਭਯਾਨਕ ਸ਼ਖਸ। ^{੧੦}ਨੁੱਖਾਂ (ਕੀੜੀਆਂ)।

੨੩॥ ਤਰਕਸ ਤੇ ਸਰ ਕਰਜੇ ਨਿਕਾਸਨਿ ਅਰਧ ਸੁ ਚੰਦਾਕਾਰ ਮਹਾਨ^੧ ।
 ਜੇਹ^੨ ਬਿਖੈ ਆਰੋਪਨ ਕਰਿ ਦਿਢ ਹਾਥ ਤਾਨ ਤੇ ਕੋਤਿਕ ਤਾਨਿ^੩ ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਸੁ ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰਜੋ ਕਾਟਿ ਦੀਨਿ ਸਿਰ ਕੀਨਸਿ ਹਾਨ ।
 ਮਿਤਕਭਯੋ ਸੁਭਗਤਿ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਗਮਨਜੋ ਓਰਧ ਅਰਧਿ ਬਿਮਾਨ॥੨੪॥
 ॥ ਕੋਤਕ ਦੇਖਿ ਚਮ੍ਰਿ ਚਿਤ ਚੌਕਤਿ ਬੁਝਤਿ ਭਏ ਗੁਰਨਿ ਕੇ ਪਾਸ । ‘ਕੋਨ
 ਹੁਤੋ, ਪ੍ਰਭ! ਕਰਹੁ ਬਤਾਵਨ, ਕੋਨ ਪਾਪ ਕੋ ਫਲ ਭਾ ਤਾਸ? । ਆਮਿਖ
 ਕਾਟਿ ਕਾਟ ਕਰਿ ਕੀਟੀ ਕੀਨੇ ਛਿੰਦੁ ਪਾਇ ਦੁਖ ਰਾਸਿ । ਤਰਫਤਿ ਕੋ
 ਬਿਲੋਕ ਕਰਿ ਕਰੁਨਾ ਆਪ ਬਾਨ ਤੇ ਕਰਜੇ ਬਿਨਾਸ’ ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ
 ਅਰਦਾਸ ਸੇਵਕਨਿ ਕੇਰੀ ਸਰਬ ਬਿਭੰਤ ਗੁਰੂ ਸਮੁਝਾਇ । ‘ਪ੍ਰਥਮ ਜਨਮ
 ਮੈਂ ਪੀਡਿਤ ਦਿਜ ਇਹੁ ਗੁਰੂ ਕਹਾਵਤਿ ਨਰ ਸਮੁਝਾਇ । ਅਹੰਕਾਰ ਤੇ
 ਅਫਰਜੇ ਨਿਤਪਤਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਤਾਇ । ਮਤਿ ਬਿਦਾਤ,
 ਕੋ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਭਜਿ, ਕਰਤਿ ਪਖੰਡ ਰਹਜੇ ਅਧਿਕਾਇ ॥ ੨੬ ॥—ਅਹੰ-
 ਬ੍ਰਹਮ—ਕੋ ਬਦਨ ਬਖਾਨੈ, ਰਿਦੈ ਨ ਲੇਸ਼ ਭਯੋ ਪਰਿਵੇਸ਼ । ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ
 ਸੋ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਿਬਾਹਕ, ਸਭਿ ਤੇ ਧਨ ਲੇ ਕੀਨਿ ਵਿਸੇਸ਼ । ਸੰਤਨਿ ਆਗੈ
 ਨੀਮ੍ਰਿ ਹੋਇ ਨਹਿ, ਅਭਿਮਾਨੀ ਮਨ ਰਹੈ ਹਮੇਸ਼ ।—ਮੈਂ ਹੋਂ ਸਭਿ ਤੇ ਬਡੈ—
 ਬਿਚਾਰਤਿ,—ਮੈਂ ਬਿੰਦਾ ਪਠਿ ਲੀਨਿ ਅਸੇਸ਼ ॥ ੨੭ ॥ ਅਪਰ ਲੋਕ
 ਬਿੰਦਾ ਨਹਿ ਜਾਨੈ, ਤਿਨ ਸੋ ਨੀਮ੍ਰਿ ਬਨੈ ਕਿਸ ਭਾਇ। ਲਘੁ ਮਤਿ ਹੈ,
 ਆਸੈ ਨਹਿ ਜਾਨਤਿ, ਮੈਂ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਪੰਥ ਬਤਾਇ—। ਸਿੱਖ ਕਰੈ ਬਹੁ,
 ਸੇਵ ਨ ਠਾਨੈ—ਅਹੰਬ੍ਰਹਮ—ਸੋ ਬਚਨ ਅਲਾਇ । ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਹੀਂ ਰਿਦੈ
 ਮਹਿ ਜਿਸ ਕੇ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਮਹਿ, ਮੰਦ ਸੁਭਾਇ ॥ ੨੮ ॥ ਭਯੋ ਕਾਲ
 ਬਸਿ ਅਹੰਕਾਰ ਜੁਤਿ, ਸਰਪ ਜੂਨਿ ਪਾਈ ਬਿਕਰਾਲ। ਸਿੱਖਜਨਿ ਕੀ ਗਤਿ
 ਕਰਿ ਨ ਸਕੈ ਕੁਛ ਸੋ ਪਪੀਲਕਾ ਹੈ ਕਰਿ ਜਾਲ । ਜਿਨ ਤੇ ਧਨ ਲਿਯ
 ਭਲੇ ਨਹੀਂ ਕਿਯ, ਸੋ ਕਾਟਤਿ ਹੈਂ ਮਾਸ ਕਰਾਲ । ਭੁੱਖਨ ਕਰਤਿ ਦੇਤਿ
 ਬਡ ਸੰਕਟ ਪਲਟੈ ਅਪਨੈ ਦੇਤਿ ਬਿਸ਼ਾਲ ॥ ੨੯ ॥ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੋਤਿ ਅਬਿ
 ਦੁਖ ਕਰਾਲ ਤੇ, ਮੇਰੇ ਦਰਸਨ ਪਾਵਨ ਕੀਨਿ । ਸੁਭ ਗਤਿ ਕੋ ਇਹ
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਾ, ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਭਏ ਅਘ ਹੀਨ । ਬਿਨਾ ਗਮਨ ਜਗ ਗੁਰੂ

^੧ਜੇ ਬੜਾ ਚੌੜਾ ਤੇ ਅੱਧੇ ਢੇਦ ਦੇ ਆਕਾਰ ਵਾਲਾ ਤੀਰ ਹੈ । ^੨ਵਿੱਲੇ । ^੩ਚੌੜਾ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ
 ਕੁਝ ਖਿੱਚਕੇ ।

ਕਹਾਵਤਿ ਸੈਕਟ ਘੋਰ ਲਹੈ ਸਖ ਛੀਨ। ਕਾਏ ਗੁਰੁ ਕੇ ਸਿਖ ਹੂੰ ਜਗ ਮੈਂ
ਮਾਨੁਖ ਜਨਮੁ ਬਾਦੁ ਤਿਨ ਚੀਨ ॥ ੩੦ ॥ ਸਹਿਤ ਸਿੱਖ ਕੇ ਗੁਰੁ ਗਿਆਨ
ਬਿਨ, ਸੈਕਟ ਘੋਰ ਅੰਤ ਕੇ ਪਾਇ। ਤਾਂਤੇ ਭੋ ਸੰਗਤਿ ! ਸਭਿ ਸੁਨੀਅਹਿ,
ਪੂਜਾ ਅੰਸ ਨ ਲਿਹੁ ਕਬਿ ਖਾਇ। ਹੋਇ ਦੁਖਦ, ਕੋ ਬਨਹਿ ਸਹਾਇ ਨ,
ਬਹੁਤ ਬਿਸਰਹਿ ਜਮ ਬਸਿ ਪਾਇ। ਧਰਮ ਕਿਰਤਿ ਕਰਿ ਸੰਤਨਿ ਸੇਵਹਿ
ਤਿਸ ਕੋ ਮੈਂ ਸਭਿ ਥਾਨ ਸਹਾਇ*॥੩੧॥ ਏਹਗ॥ਦੇ ਕਰਿ ਇਸ ਉਪਦੇਸ਼
ਕੋ ਕਾਨਨ ਤੇ ਗ੍ਰਿਹ ਆਇ। ਸਭਿ ਬਿਸਮੇ ਹੁਇ ਕਹਤਿ ਭੇ 'ਧੀਨ ਗੁਰੁ
ਹਰਿਰਾਇ' ॥ ੩੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਬਿੰਬੇ ਨਾਮ ਹਾਸੇ 'ਅਸਯੋਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਰਨਨ ਨਾਮ
ਚਤੁਰਥੇ ਅੰਸੁ ॥ ੮ ॥

੫. [ਭਾਈ ਗੋਂਦੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮਗਨ ਚਰਨੀਂ ਲਿਵਲੀਨ ਹੋਣਾ]।

ਏਹਗ ॥ ਭਾਈ ਗੋਂਦਾ ਗੁਰ ਭਗਤ ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਕੋ ਧਿਆਨ। ਦਰਸਹਿ
ਦਰਸਨ ਰਿਦੇ ਮਹਿੰ ਸਦਾ ਨੇਮ ਇਮ ਜਾਨਿ ॥੧॥ ਥੰਪਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
ਪੂਰਨ ਹਰਿਰਾਇ। ਕਿਤਿਕ ਸਮੇਂ ਫਿਗ ਸੇਵ ਕਮਾਇ। ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ
ਏਕ ਦਿਨ ਹੋਰ। ਕਹਯੋ ਬਾਕ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤਿਸ ਬੋਰਾ ॥ ੨॥ 'ਕਾਬਲ ਕੇਰ
ਵਲਾਇਤ ਜੋਇ। ਤਹਿੰ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਸਿਖ ਸਭਿ ਕੋਇ। ਤਹਾਂ ਰਹਹੁ
ਸਭਿ ਕੀ ਸੁਧ ਲੇਹੁ। ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੋਹੁ ॥ ੩॥ ਤਹਿੰ ਕੀ ਜੋ
ਗੁਰ ਕਾਰ ਅਸੇਸ਼। ਕਰਹੁ ਸਕੋਲਨਿ ਸਗਰੇ ਦੇਸ਼। ਸੰਤ, ਅਥਿਤ,
ਸਿੱਖਜਨਿ ਅਚਵਾਵਹੁ। ਗੁਰ ਕੀ ਦੇਗ ਬਿਸਾਲ ਚਲਾਵਹੁ ॥ ੪॥ ਸੋ
ਮੁਜਰੇ' ਸਗਰੀ ਪਰ ਜਾਇ। ਅਪਰ ਦੇਗ ਜੇਤਿਕ ਸਮੁਦਾਇ'। ਸਕਲ
ਹਜ਼ੂਰ ਪਠਾਵਨ ਕਰੋ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਜੇਤਿਕ ਧਰੋ' ॥ ੫॥ ਸੁਨਿ

*ਸਫਲੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। 'ਦੇਗ ਤੋਂ' ਦਰਜੇ ਵਧੇ। 'ਲਵੇ'।

*ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿਚ ਵੇਦਾਂਤ
ਵੇ ਮਸਲੇ ਪੜ੍ਹਨੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਗਰ ਆਦਿਕ ਰੰਬਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਘੋਟ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਵਿਦਾ, ਬਿਨਾਂ
ਭਾਉ ਭਗਤਿ, ਬਿਨਾਂ ਨਾਮ ਅੰਭਯਾਸ, ਬਿਨਾਂ ਰਹਿਣੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਤਿਆਗ ਦੇ
ਬਿਨਾਂ ਭਗਵੰਤ ਦੇ ਹੋਮ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਣੇ ਦੇ ਆਰੂ ਦੇ ਵਛੇ ਹੋ ਹੋ ਬਝਿੰਦੇ, ਉਪਦੇਸ਼ ਤਿੰਨ ਤੇ
ਗੁਰੁ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਵਿ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਿਭੇ
ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਨਿਰੇ ਵੇਦਾਂਤੀ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਘੋਟਾ ਘਾਟੀ ੧-ਮੈਂ
ਦੁਹਮ-ਦੀਆਂ ਭੀਗਾਂ ਵਿਹਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਪੰਚਮ-ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ-ਕਾਨ੍ਹੇ ਦਾ ਵਾਕ
ਕਿਉਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਕਾਬ ਕਰ ਦੇਂਦੇ।

ਆਗਾਜਾ ਕੇ ਹੁਇ ਕਰਿ ਬਿਦਾ । ਬੇਦਨ ਕਰਿ ਗਮਨੈ ਸੇ ਤਦਾ । ਜਾਇ
 ਵਲਾਇਤ ਮੈਂ ਤਬਿ ਰਹੈ । ਸਭਿ ਸੰਗਤ ਤੇ ਧਨ ਕੇ ਲਹੈ ॥ ੬ ॥ ਸਿੱਖ
 ਅਥਿਤਨਿ ਜਿਤਿਕ ਅਚਾਵਹਿ । ਸੇ ਸਗਰੀ ਗੁਰ ਮੁਜਰੇ ਪਾਵਹਿ । ਧਰਮ-
 ਸਾਲ ਕਾਬਲ ਮਹਿ ਕੀਨਸਿ । ਤਹਿ ਕੋ ਛੁਧਿਤ ਰਹਨਿ ਨਹਿ ਦੀਨਸਿ ॥
 ੭ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ ਨਿਤ ਮਾਤਾ^੧ । ਸਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਤਿ ਸੁਖਦਾਤਾ ।
 ਧਨਾਨ ਪਰਾਯਨ ਰਹਿ ਅਧਿਕਾਈ । ਬਹੁ ਚਿਰ ਰਾਖਹਿ ਬਿੱਤਿ
 ਟਿਕਾਈ ॥ ੮ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਤਿਸ ਕੀ ਬਛਿ ਜਾਲੀ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ
 ਮਨ ਮਹਿ ਭਾਲੀ । ਸਭਾ ਮਾਹਿ ਸ੍ਰੀ ਬਦਨ ਬਖਾਲੀ । ਗੋਂਦਾ ਸੇਵਤਿ ਪ੍ਰੀਤਿ
 ਮਹਾਲੀ ॥ ੯ ॥ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਧਰੈ ਧਨਾਨ ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ । ਅੰਗ ਪ੍ਰਤੰਗ
 ਜਥਾ ਸੁਭ ਸੁਰਤਿਨੇਮ ਕਰਤਿ ਸੇ ਜਿਤਿਕ ਸਮੇਂ ਕੋ । ਧਰੈ ਧਨਾਨ ਗੁਰ
 ਚਰਨਨਿ ਮੈਂ ਕੋ ॥ ੧੦ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਗੋਂਦੇ ਮੱਜਨ ਠਾਨਾ । ਪ੍ਰਥਮੈ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ
 ਪਾਠ ਬਖਾਨਾ ॥ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਲਾਯਹੁ ਧਨਾਨਾ । ਬਢੈ ਅਨੰਦ ਬਿਭੀ
 ਠਹਿਰਾਨਾ ॥ ੧੧ ॥ ਧਨਾਨ ਬਿਖੈ ਗੁਰ ਕੇ ਨਿਜ ਹਾਥ । ਪਦ ਅਰਬੰਦ
 ਗਹੇ ਰਤਿ ਸਾਥ^੨ । ਇਸ ਅਨੰਦ ਮੈਂ ਲੈ ਹੁਇਗਯੋ । ਨਿਰਬਿਕਲਪ ਸਮਾਧਿ^੩
 ਬਿਤ ਠਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ਨਹਿ ਸਰੀਰ ਕੀ ਸੁਧ ਕੁਛ ਰਹੀ । ਨਿਸ਼ਚਲਤਾ ਐਸੀ
 ਤਿਨ ਗਹੀ । ਸੁਨਹਿ ਨ ਦੇਖਹਿ; ਪਰਸ ਨ ਜਾਨੈ । ਰਸਨਾ, ਘ੍ਰਾਨ^੪ ਬਿਸ਼ਯ
 ਨਹਿ ਮਾਨੈ ॥ ੧੩ ॥ ਟਿਕੀ ਬਿੱਤਿ ਮਹਿ ਭਯੋ ਅਨੰਦਾ ਕਰ ਮਹਿ ਗਹਿ ਗੁਰ
 ਪਦ ਅਰਬੰਦਾ । ਅਚਲ ਹੋਇ ਕਰਿ ਬੈਠੈ ਰਹੈ । ਅਪਰ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਤਿਨ
 ਕੁਛ ਕਹੈ ॥ ੧੪ ॥ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਮਹਿ ਗਯੋ ਸਮਾਇ । ਸਾਗਰ ਬਿਖੈ ਬੂੰਦ ਕੇ
 ਭਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ । ਸਿੰਘਾਸਨ ਪਰ ਬਿਰੇ ਸੁਹਾਇ
 ॥ ੧੫ ॥ ਦੋਨੋਂ ਚਰਨ ਇਕੱਤ੍ਰਹਿ ਕਰੇ । ਏਠਿ ਰਹੇ ਨਹਿ ਹਲਿਬੋ ਧਰੇ । ਭਈ
 ਭੋਰ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਲ ਭਯੋ । ਜਬਿ ਦੁਇ ਜਾਮ ਬੀਤ ਦਿਨ ਗਯੋ ॥ ੧੬ ॥ ਗੁਹਜ
 ਬਾਤ ਨਹਿ ਕਿਨਹੂੰ ਜਾਨੀ । ਬਿਰੇ ਸਮੀਪ ਮੋਨਤਾ ਠਾਨੀ । ਤਜਾਰ ਅਹਾਰ
 ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ । ਆਨਿ ਰਸੋਈਆ ਖਰੋ ਅਗਾਰੇ ॥ ੧੭ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ
 ਅਰਦਾਸ ਬਖਾਨੀ । ਗੁਰ ਮਹਾਰਾਜ ਨ ਬੋਲੇ ਬਾਨੀ । ਪਿਖਿ ਸੁਭਾਇ ਕੋ ਬਿਸਮੈ
 ਹੋਏ । ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਸ ਕੀ ਦਿਸ਼ ਨਹਿ ਜੋਏ ॥ ੧੮ ॥ ਲੀਲਾ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ

^੧ਪ੍ਰੇਮ ਕਾਰਨ ਵਿਚ ਨਿਤ ਮਸਤ ਰਹੇ । ^੨ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ । ^੩ਉਹ ਸਮਾਧੀ ਜਿਥੇ ਵਿਚ ਗਯਾਤਾ ਤੇ
 ਗਯੋਯ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਨਾ ਰਹੇ । ^੪ਘ੍ਰਾਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ।

ਕੀ ਸ੍ਰਾਮੀ^੧ । ਕੌਨ ਲਖੈ ਬਿਨ ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਦੁਇ ਘਟਿਕਾ ਬਿਤ ਗਏ
 ਪਿਛਾਰੀ । ਪੁਨ ਸੇਵਕ ਅਰਦਾਸ ਉਚਾਰੀ ॥ ੧੯ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਨਹੀਂ
 ਕਹਨੈ ਕਛੁ ਵੇਰੇ । ਬੈਠਿ ਰਹੇ ਸਭਿ ਬਿਸਮ ਬਡੇਰੇ।ਚਤੁਰ ਘਟੀ ਬੀਤੇ ਪੁਨ
 ਦਾਸ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕੀਨਸਿ ਅਰਦਾਸ ॥ ੨੦ ॥ ‘ਸਿੱਧ’ ਅੰਨ ਸਭਿ ਸੀਤਲ
 ਭਯੋ । ਰਾਵਰਿ ਬਿਨ ਕਿਨਹੂੰ ਨਹਿ ਖਯੋ । ਹੁਕਮ ਆਪ ਕੋ ਹੋਇ ਸੁ ਕਰੈਂ ।
 ਬਰਤਹਿ ਦੇਗ ਕਿਧੋਂ ਇਮ ਧਰੈਂ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੁਲਨਿ ਕਰਿ ਤਿਸ
 ਕਾਲਾ । ਰਹੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਅਚਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਦੋਇ ਘਟੀ ਦਿਨ ਰਹਨੈ ਸੁ
 ਜਾਇ^੨ । ਕਹਨੈ ਬਹੁਰ ਸੇਵਕ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੨੨ ॥ ‘ਗੁਰੁ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ
 ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ! ਲੀਲਾ ਤੁਮਰੀ ਅਧਿਕ ਬਿਸਾਲਾ । ਹਮ ਅਲਪੰਗ ਜੀਵ ਕਜਾ
 ਜਾਨੈਂ । ਬਿਨਾ ਆਪ ਕੇ ਕਰੇ ਬਖਾਨੈ ॥ ੨੩ ॥ ਸਰਬ ਦੁਨੈਸ ਬੈਠਨੈ ਸੁ
 ਬਿਤਾਯੋ । ਰਾਵਰ ਨੇ ਪਗ ਨਹੀਂ ਹਿਲਾਯੋ।ਦੇਗ ਬਿਖੈ ਭੋਜਨ ਸਭਿਤਜਾਗ
 ਧਰਨੈ ਰਹਨੈ ਸੋ ਤਿਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ੨੪ ॥ ਸਿੱਖਜਨਿ ਕੇਰ ਸੰਦੇਹ ਮਹਾਨਾ ।
 ਕਜਾ ਕਾਰਨ ਭਾ ਕਰਹੁ ਬਖਾਨਾ’ । ਦਾਸਨਿ ਕੀ ਸੁਨਿ ਕੈ ਅਰਦਾਸ ।
 ਬਿਕਸਤਿ ਮੁਖਿ ਤੇ ਕੀਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ੨੫ ॥ ‘ਕਾਬਲ ਮਹਿ ਗੋਂਦਾ ਸਿਖ ਰਹੇ
 ਧੰਦੇ ਧਨਾਨ ਦੋਨੋ ਪਦ ਗਹੇ । ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਤਿਸ ਤੇ ਚਰਨ ਛੁਟਾਵੈ’ । ਬਿਨਾ
 ਛੁਟੇ ਕਿਮ ਲੰਗਰ ਜਾਵੈ ॥ ੨੬ ॥ ਰਹਨੈ ਉਡੀਕਤਿ ਛੋਰਹਿ ਮੋਹੀ । ਦਿਢ
 ਗਹਿ ਰਾਖਨੈ ਤਜਾਗ ਨ ਹੋਹੀ’ । ਜਬਿ ਸੰਧਾ ਹੋਈ ਦਿਨ ਗਯੋ।ਤਬਿ ਗੋਂਦਾ
 ਜਾਗਤਿ ਤਹਿ ਭਯੋ ॥ ੨੭ ॥ ਛੁਟੀ ਸਮਾਧਿ ਦੇਹਿ ਸੁਧ ਹੋਈ । ਤਜੇ ਚਰਨ
 ਗੁਰ ਕੇ ਤਬਿ ਦੋਈ । ਉਠਿ ਕਰਿ ਗਮਨੈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇਸਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਬਸਿ
 ਜਿਨਹੁ ਸੁਭਾਇ ॥ ੨੮ ॥ ਸਿਖ ਬਿਸਮਾਦ ਰਹੇ ਸੁਨਿ ਦੇਖਿ । ਜਾਨਨੈ ਸਿਖ
 ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਸ਼ੇਖ । ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧੁ ਲੰਗਰ ਮਹਿ ਆਏ । ਭੋਜਨ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਬੂਤਾਏ ॥ ੨੯ ॥ ਸੰਗਤਿ, ਸੇਵਕ, ਸਿੱਖਜਨਿ, ਸੂਰਨਿ^੩ । ਕਰਨੈ ਅਹਾਰ ਛੁਧਿਤ
 ਸੰਪੂਰਨ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸਰਬ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ । ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਜਾਨਨੈ
 ਬੱਖਜਾਤ ॥ ੩੦ ॥—ਨਿਰਨੈ ਕਰੈਂ ਜਿ ਗੋਂਦਾ ਆਵੈ । ਮਿਲਿ ਬੁਝੈਂ ਸੋ ਸਕਲ
 ਬਤਾਵੈ—। ਕੇਤਿਕ ਦੁਨੈਸ ਬਹੁਰ ਬਿਤਿ ਗਏ । ਗੋਂਦਾ ਬਡ ਸੰਗਤਿ ਸੰਗ
 ਲਏ ॥ ੩੧ ॥ ਜਿਤੇ ਵਿਲਾਇਤ ਕੇ ਸਿਖ ਬੰਦ । ਲੇ ਕਰਿ ਅਪਨੇ ਸੰਗ
 ਸ੍ਰਾਮੀ ਦੀ । ‘ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ । ਟਿੱਧਾ ਪੱਕਾ ।’ ਜਾਂ ਦੇ ਘੜੀ ਇਨ ਰਹਿਆ
 ਛਾਢ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ । ‘ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ।

ਬਿਲੇਦ । ਚਲਿ ਕਾਬਲ ਤੇ ਦਰਸਨ ਕਾਰਨ । ਆਵਤਿ ਕਰਤੇ ਸ਼ਬਦ
ਉਚਾਰਨ ॥ ੩੨ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ ਬਹੁ ਆਇ ਪਹੁੰਚੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰੇਮ ਜਿਨਹੁ
ਮਨ ਰੂਚੇ । ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਮਹਿ ਆਨਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ । ਸੰਗਤਿ ਬੰਦ ਅਕੋਰ
ਵਿਸੇਸ਼ੇ ॥ ੩੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਤ ਸਭਾ ਮਝਾਰੇ। ਦਰਸਨ ਕਰਜੇ ਆਨਿ
ਸਿਖ ਸਾਰੇ । ਦੁਰਤਿ ਚਮਰ ਦੁਇ ਦਿਸਿ ਬਹੁ ਸੇਤਾ । ਉਡਹਿ ਮਰਾਲ
ਤਥਾ ਛਬਿ ਦੇਤਿ ॥ ੩੪ ॥ ਗਾਇ ਰਬਾਬੀ ਰਾਗ ਅਨੇਕ । ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਬਦ
ਬਿਸਾਲ ਬਿਬੇਕ । ਜੋਧਾ ਬੰਦ ਸਭਾ ਸਭਿ ਭਰੀ । ਛਰੀਦਾਰ ਕੰਚਨ ਕੀ
ਜਰੀ ॥ ੩੫ ॥ ਕਰਤਿ ਮੇਵਰੇ ਸਿਖ ਅਰਦਾਸ । ਪੁਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਪਾਸ । ਕਾਬਲ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਦਰਸਤਿ ਭੇ ਧਰਿ ਭੇਰ
ਬਿਸਾਲ ॥ ੩੬ ॥ ਗੋਂਦਾ ਮੁੱਖਨ ਜਿਨਹੁ ਕੇ ਮਾਂਹਿ । ਆਇ ਮਿਲੇ ਬੈਠੇ
ਪੁਨ ਪਾਹਿ । ਖੁਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਰਬ ਪਰ ਕਰੀ । ਰਿਦੇ ਕਾਮਨਾ ਜਸ ਜਸ
ਪੁਰੀ ॥ ੩੭ ॥ ਤਬਿ ਸਿੱਖਨ ਸੋ ਬਾਤ ਚਲਾਈ । ‘ਕਿਮ ਸਮਾਧਿ ਗੋਂਦੇ ਸੁ
ਲਗਾਈ ?’ ਸੁਨਿ ਕਾਬਲ ਕੇ ਸਿੱਖਨ ਅਲਾਵੈਂ । ਜੋ ਤਿਸ ਕੇ ਨਿਤ ਪਾਸ
ਰਹਾਵੈਂ ॥ ੩੮ ॥ ‘ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠਨੇ ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ । ਮੂੰਦਿ ਬਿਲੋਚਨ
ਲਾਯਹੁ ਧਨਾਨ । ਸਭਿ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਯੋ ਬਿਤ ਬੈਸਾ । ਨਾਂਹਿ ਸੁਧਿ ਤਨ
ਕੀ ਲਘੁ, ਗਿਰ ਜੈਸਾ’ ॥ ੩੯ ॥ ਨਹੀਂ ਕਹਨੇ ਕਿਸ ਨੇ ਇਹ ਭਾਂਤੀ ।
ਬਿਨ ਅਹਾਰ ਇੰਦ੍ਰ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤੀ । ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਭਯੋ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਤਬਿ
ਹੋਯੋ ਤਨ ਸੁਧ ਕੇ ਨਾਲ ॥ ੪੦ ॥ ਇਮ ਹੋਈ ਇਕ ਦਿਨ ਪ੍ਰਮਸਾਲ ।
ਚਾਰਹੁ ਜਾਮ ਸਮਾਧਿ ਬਿਸਾਲ । ਤੁਮ ਕਿਮ ਬੁਝਤਿ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਈ ? ।
ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਧ ਇਹ ਠਾਂ ਆਈ’ ॥ ੪੧ ॥ ਸੁਨਿ ਕੇ ਤਿਨ ਸਭਿ ਕਹਨੇ
ਬਿਤਾਂਤ । ਜਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਨਸਿ ਬੱਖਨਾਤ । ‘ਚਾਰ ਜਾਮ ਬੈਠੇ ਹੀ ਰਹੇ
ਕਹਿਤ ਭਏ-ਹਮਰੇ ਪਦ ਗਹੇ ॥ ੪੨ ॥ ਕਿਮ ਲੰਗਰ ਮਾਂਹਿ ਕਰਹਿ
ਪਯਾਨਾ-। ਬਿਰੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨਾ’ । ਸੁਨਿ ਦੁਹਦਿਸਿ ਕੇ ਸਭਿ
ਬਿਰਤਾਂਤ । ਬਿਸਮੈ ਹੋਏ ਲਾਖ ਸਿੱਧਾਂਤ ॥ ੪੩ ॥ ‘ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਿਮਾ
ਮਹਾਂ ਮਹਾਨੇ । ਕਜਾ ਅਲਪਗਜ ਜੀਵ ਹਮ ਜਾਨੇ’ । ਭਾਈ ਗੋਂਦੇ ਕੀ
ਬਡਿਆਈ । ਭਈ ਆਧਕ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਗਾਈ ॥ ੪੪ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਅਧੀਨ

‘ਵਿਟਾ’ । ‘ਚੇਬਦਾਰ’ । ‘ਤਨ ਦੀ ਫੋਹੀ ਬੀ ਮੁਧ ਨਾਂ ਸੀ (ਤੇ ਐਉਂ ਅਹਿਲ ਫੋਹ ਰਿਹਾ)
ਜਿਵੇਂ ਪਰਬਤ ।

ਪ੍ਰੇਮਸੁਰ ਜਾਨਾ । ਨਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕੇ ਬਸੀ ਮਹਾਨਾ । ਅਸ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਜੋ ਮਨਹੁ
ਬਿਸਾਰੇ । ਮਾਨੁਖ ਜਨਮ ਜਗਤ ਸੇ ਹਾਰੇ ॥ ੪੫ ॥ ਚਿਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੁ
ਨਾਮ ਗਾਇ 'ਭੋ' ਦੇ ਕੇ' ਪੁੰਨਿ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੫ ॥

੬* [ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼] ।

ਏਹਾ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਸਿੱਖਨਿ ਦੇਂ ਉਪਦੇਸ਼ਾ 'ਗੁਰ ਨਮਿੱਤ
ਲੰਗਰ ਕਰਹੁ ਹੁਇ ਕੱਲਜਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼' ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ ॥ ਇਮ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਜਾਵੈਂ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਗ੍ਰਿਹ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਵੈਂ । ਭੁਖਾ
ਰਹਨਿ ਨ ਕੋਈ ਪਾਇ । ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਦੇਂ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ ॥ ੨ ॥ ਪੁਰਿ
ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਮਹਿ ਗੁਰ ਸਿਖ ਜਹਾਂ । ਛੁਧਿਤ ਸੁ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਤਹਾਂ ।
ਨਿਰਧਨ, ਰੀਕ, ਅਨਾਥ ਮਹਾਨੇ । ਅੰਗ ਭੰਗ ਹੁਇ, ਮਿਲੈ ਨ ਖਾਨੇ ॥ ੩ ॥ ਸੋ
ਸਗਰੇ ਪੁਰਿ ਗ੍ਰਾਮ ਮਝਾਰਾ । ਗੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਕਰਹਿ ਅਹਾਰਾ । ਜਿਨ ਕੇ
ਬਹੁ ਧਨ ਗ੍ਰਿਹ ਮੈਂ ਨਾਂਹੀ । ਸੋ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਕੈ ਆਪਸਿ ਮਾਂਹੀ ॥ ੪ ॥
ਇਕ ਥਲ ਦੇਗ ਗੁਰੂ ਹਿਤ ਕਰੈਂ । ਛੁਧਿਤ ਹੋਤਿ ਸੋ ਉਦਰ ਸੁ ਭਰੈਂ । ਗੁਰ-
ਸਿਖ ਗੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਪੈ ਜਾਇਤਿਹ ਸਨਮਾਨਹਿ ਕਰਿ ਬਹੁ ਭਾਇ ॥ ੫ ॥
ਏ ਭੋਜਨ ਕੋ ਤਿਹ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈਂ । ਭੁਖਾ ਸਿਖ ਕੋ ਰਹਨਿ ਨ ਪਾਵੈ । ਪ੍ਰੀਤਿ
ਧਾਰਿ ਗੁਰ ਸਿੱਖਨਿ ਸੇਵੈਂ । ਸਾਦਰ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਜੇਵੈਂ ॥ ੬ ॥ ਇਹ
ਸਭਿ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸ । ਆਨਿ ਆਨਿ ਠਾਨਹਿ ਅਰਦਾਸ ।
'ਅਮੁਕੇ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਅਮੁਕੇ ਗ੍ਰਾਮੁ । ਚਲਹਿ ਦੇਗ ਅਮੁਕੇ ਸਿਖ ਧਾਮੁ' ॥ ੭ ॥
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਨਿਜ ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਭਾਖਹਿ 'ਧੰਨ' ।
ਦੇਗ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਹੁਤ ਸਥਾਨ । ਪੁਰਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਮਹਿਮਾ ਮਹੀਆਨ ॥ ੮ ॥
ਸੁਜਸੁ ਹੋਇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇਰਾ । ਉਚ ਨੀਚ ਬਹੁ ਦੇਸ਼ ਘਨੇਰਾ । ਜੋ
ਦਰਸਨ ਗੁਰ ਕੇ ਚਲਿ ਆਵੈ ਹੁਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੜਾਵੈਂ ॥ ੯ ॥ 'ਮਮ
ਸਿਖ ਹੋਇ ਜੁ, ਸੇਵਾ ਕਰੋ ਨੀਵੇਂ ਮਨ ਭਗਤੀ ਕੋ ਧਰੇ । ਪਰਉਪਕਾਰ ਸਦਾ
ਉਰ ਧਾਰੇ । ਕਿਸਹੂੰ ਕੀ ਨਹਿ ਨਿੰਦ ਉਚਾਰੇ ॥ ੧੦ ॥ ਸੱਤਿਨਾਮ ਕੋ ਨਹੀਂ
ਬਿਸਾਰੇ । ਉਠਤਿ ਬੈਠਤਿ ਰਿਦੇ ਸੰਭਾਰੇ । ਕਿਰਤ ਧਰਮ ਕੀ ਸਦਾ ਕਮਾਵੇ ।
ਸੇਵੇ ਸਿੱਖਾਨ ਕੋ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ' ॥ ੧੧ ॥ ਏਕ ਬੇਰ ਬੈਸਾਖੀ ਮੇਲੇ । ਦੇਸ਼
ਦੇਸ਼ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸਕੇਲੇ । ਗੁਰਸਿੱਖਨਿ ਚਿਤ ਚਾਉ ਬਿਸਾਲੇ । ਚਲਿ ਆਏ
ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਹਿਤ ਨਾਲੇ ॥ ੧੨ ॥ ਜਥਾਜੋਗ ਉਪਹਾਰਨਿ ਲੀਨੇ । ਆਇਸਭਿਨਿ

ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਕੀਨੇ। ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਉਰ ਭਯੋ ਅਨੰਦ। ਗਨ ਚਕੋਰ ਜਿਮ
 ਪੂਰਨ ਚੇਦ ॥ ੧੩ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੂਰਜ ਨਦਰੀ ਆਏ। ਲੋਚਨ ਕਮਲ
 ਸਭਿਨਿ ਬਿਕਸਾਏ। ਜਿਮ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਹੁਇ ਅਧਿਕ ਤ੍ਰਿਖਾਏ। ਬੂੰਦੈ ਗੁਰੂ
 ਦਰਸਨ ਤ੍ਰਿਪਤਾਏ ॥ ੧੪ ॥ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮ੍ਰਿਗ ਤਿਸਨਾ ਧਾਏ। ਸੁਧਾ
 ਸਮੁੰਦ ਮਿਲਨੈ ਹਰਖਾਏ। ਮਨਹੁ ਭੌਰ ਗਨ ਭ੍ਰਮਤਿ ਬਿਲੀਦਾਭਏ ਸਬਿਰ
 ਪਿਖਿ ਪਗ ਅਰਬੰਦ ॥ ੧੫ ॥ ਦਰਸਨ ਕਰਿ, ਦੈ ਕਰਿ ਉਪਹਾਰ। ਹਾਥ
 ਜੋਰਿ ਪਗ ਬੰਦਨ ਧਾਰਿ। ਬੈਠੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਵਾਰਨੈ। ਜਥਾ ਚੇਦ੍ਰਮਾ
 ਉਡ ਦਿਸਿ ਚਾਰਨੈ ॥ ੧੬ ॥ ਬਹੁ ਸਿੱਖਨਿ ਤਬਿ ਬਾਤ ਚਲਾਈ। ‘ਅਮਕੇ
 ਸਿੱਖਨਿ ਦੇਗ ਬਨਾਈ। ਬਹੁ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰਿਹੀ। ਦੇਤਿ ਅਹਾਰ
 ਭਾਉ ਕੋ ਧਰਿਹੀ ॥ ੧੭ ॥ ਪੁਰਿ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਜਸੁ ਭਯੋ। ਨਿਤ ਲੰਗਰ
 ਕੋ ਸਿੱਖਜਨਿ ਦਯੋ। ਰਾਵਰ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਮਾਵੈ। ਗੁਰ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਅਹਾਰ
 ਅਚਾਵੈ ॥ ੧੮ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਾਕ ਜਬਿ ਸੁਨੈ। ਸਭਾ ਮਝਾਰ ਸਭਿਨਿ
 ਸੋ ਭਨੈ। ‘ਸਿੱਖ ਕੌਨ ਸੋ ਹਮੈ ਬਤਾਵਹੁ। ਦੇਗ ਦੇਤਿ, ਤਿਨ ਕੋ
 ਦਿਖਰਾਵਹੁ ॥ ੧੯ ॥ ਸੇਵ ਭਗਤਿ ਕੀ ਜੁਗਤਿ ਬਿਸਾਲਾ’। ਹਮ ਬੁਝਹਿ
 ਤਿਨ ਕੋ ਇਸ ਕਾਲਾ’। ਤਬਹਿ ਸਿੱਖ ਉਠਿ ਕਰਿ ਦੁਇ ਫਿਰੇ। ਜਹਿ
 ਜਹਿ ਬੈਠੇ ਦੇਖਨਿ ਕਰੇ ॥ ੨੦ ॥ ਕਰਿ ਇਕੱਠੁ ਗੁਰ ਢਿਗ ਲੇ ਆਏ।
 ਖਰੇ ਸਮੁਖ ਨਿਜ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਹੋਰਿ ਤਿਨ ਓਰੇ। ਖਰੇ
 ਅਗਾਰੀ ਜੁਗ ਕਰ ਜੋਰੇ ॥ ੨੧ ॥ ਬੁਝਨਿ ਕਰੇ ‘ਕੌਨ ਬਿਧਿ ਸੇਵਾ ? ਤੁਮ
 ਨੈ ਕੀਨਸਿ ਹਿਤ ਗੁਰਦੇਵਾ ?’ ਤਬਿ ਸਿੱਖਜਨਿ ਸਭਿ ਭੇਦ ਸੁਨਾਯੋ।
 ‘ਦਯਾ ਧਾਰ ਜੋ ਸਿਖ ਚਲਿ ਆਯੋ ॥ ੨੨ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਭੋਜਨ ਦੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇਵ।
 ਸਭਿਨਿ ਪਿਛਾਰੀ ਤੇ ਹਮ ਖਾਇਵ। ਜਿਤਿਕ ਅਤਿਓਥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ
 ਆਵੈ। ਲੰਗਰ ਤੇ ਅਹਾਰ ਸਭਿ ਖਾਵੈ ॥ ੨੩ ॥ ਨਿਜ ਸੇਵਾ ਕਰਤੇ ਜਿਮ
 ਰਹੇ। ਅਪਨੇ ਕਰਮ ਸਮੂਹਨਿ ਕਹੇ। ਸੁਨਤਿ ਖਿਮਾਂ ਕਰਿ ਰਹੇ ਗੁਸਾਈ।
 ਨਹਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਛੁ ਅਲਾਈ ॥ ੨੪ ॥ ਤਬਿ ਸੰਗਤਿ ਸਭਿ ‘ਕੀਨਸਿ
 ਬਿਨਤੀ। ‘ਰਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਹਮ ਉਰ ਗਿਨਤੀ। ਜਥਾ ਆਪ ਕੀ ਆਗਯਾ
 ਹੋਇ। ਤਥਾ ਕਰੈ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਭਿ ਕੋਇ’ ॥ ੨੫ ॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਸਤਿ-

੧(ਸ੍ਰੀਤੀ) ਫੁੰਦ। ੨ਘੋਗ ਪਾਕੇ। ੩‘ਚਾਰੋਂ ਤਰਫਾਂ ਤੋਂ ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ (ਪੇਰਿਆ ਹੋਇਆ)।

੪‘ਸੇਵਾ ਤੇ ਭਗਤੀ ਦੀ ਸੁਗਤੀ ਮੈਸਟਰ।

ਗੁਰ ਬੋਲੇ। ਜਗਤ ਭਗਤਿ ਕੀ ਰੀਤਿ ਅਮੋਲੇ। ਸੁਨਹੁ ਸਿੱਖਜ। ਤੁਮ ਅਤਿ
 ਪਿਯ ਮੋਰੇ। ਕਰਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਨਿਤ ਉਰ ਲੋਰੇ॥ ੨੬॥ ਯਾਂਤੇ ਸੁਭ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਬਤਾਵੇਂ। ਜਮ ਸੰਕਟਿ ਤੇ ਤੁਮਹਿ ਛੁਟਾਵੇਂ। ਨਿਸਦਿਨ ਚਿਤਵਨ
 ਚਿਤਵਤਿ ਚਿਤ ਮੈਂ। ਮਮ ਸਿਖ ਪਾਪਤਿ ਹੁਇ ਸੁਭ ਗਤਿ ਮੈਂ॥ ੨੭॥
 ਸਮੇਂ ਚੁਕੇ ਤੇ ਜੋ ਸਿਖ ਆਇਵ। ਤਿਹ ਭੀ ਕਿਨਹੁ ਅਹਾਰ ਖੁਲਾਇਵ ?
 ਇਸ ਕੋ ਫਲ ਉੱਤਮ ਇਹ ਜਾਨੋ। ਅੰਨ ਦਾਨ ਸਮ ਦਾਨ ਨ ਮਾਨੋ॥
 ੨੮॥ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਬੁਝਤਿ 'ਇਹੁ ਕਿਮ ਲਹੀਐ ? ਸਮੇਂ ਚੁਕਨੇ ਕਿਹ ਕੋ
 ਪ੍ਰਭੂ ! ਕਹੀਐ'। ਇਸ ਕੋ ਜਾਨਿ ਕਰਹਿ ਪੁਨ ਤੈਸੇ। ਹਿਤ ਕੋ ਕਰਨਿ
 ਆਪ ਕੋ ਜੈਸੇ॥ ੨੯॥ ਵੇਹਗਾ॥ ਫੁਰਮਾਇਵ ਸ੍ਰੀ ਬਦਨ ਤੇ 'ਬੀਤਨੇ
 ਸਮੇਂ ਅਹਾਰ। ਛੁਧਿਤ ਸਿੱਖਜ ਆਯੋ ਤਬਹਿ, ਤ੍ਰਿਪਤਾਵਹਿ ਕਰਿ ਤਜਾਰ॥
 ੩੦॥ ਚੌਪਈ॥ ਅਸ ਸੇਵਾ ਮਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲ। ਕਰੈ ਤਜਾਰ ਪੁਨ ਦੇ
 ਹਿਤ ਨਾਲ। ਚੁਕੇ ਸਮੇਂ ਅਤਿਥਿ ਸਿਖ ਆਵੈ। ਭਾਉਭਗਤਿ ਸੋਂ ਤਿਸ
 ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ॥ ੩੧॥ ਅਸ ਸੇਵਾ ਮੈਂ ਕਰੋਂ ਪ੍ਰਮਾਨ। ਮੁਝ ਕੋ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਸੁ ਕਰੈ
 ਮਹਾਨ। ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮੈਂ ਤਿਸ ਪਰ ਹੋਵੇਂ। ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੋ ਸੰਕਟ ਖੋਵੇਂ
 ॥ ੩੨॥ ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ ਮੈਂ ਰਹੋਂ ਸਹਾਇਕ। ਰੋਛੋਂ ਦੇ ਕਰ ਬਿਘਨ
 ਨਸਾਇਕ। ਇਮ ਸੇਵਤਿ ਸਿਮਰਤਿ ਹਰਿਨਾਮੂ। ਸਤਿਸੰਗਤ ਤੇ ਪਾਵਨ
 ਧਾਮੂ॥ ੩੩॥ ਸੋਈ ਸਿੱਖ ਮੋਹਿ ਕੋ ਪਜਾਰੋ। ਸ੍ਰਾਸ ਸ੍ਰਾਸ ਮੈਂ ਸਦਾ ਸਮਾਰੋਂ।
 ਬਸੀ ਰਹੋਂ ਤਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਹੋਇ। ਪ੍ਰੇਮ ਫਾਸ ਤੇ ਐਂਚਤਿ ਜੋਇ॥ ੩੪॥
 ਸੁਨਿ ਸੰਗਤਿ ਕੀਨੀ ਅਰਦਾਸ। 'ਇਹੁ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਹੈ ਰਾਵਰਿ ਪਾਸ।
 ਜਿਸ ਪਰ ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਨ ਜਾਨਿ। ਤਿਸ ਕਉ ਦੇਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾਨ॥ ੩੫॥
 ਹਮ ਅਲਪੰਗ ਜੀਵ ਤੁਮ ਸ਼ਰਨੀ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ ਸੰਕਟ ਟਰਨੀ॥ :-
 'ਗਿਰਾ ਗੁਰੁ ਭਵ ਸਾਗਰ ਤਰਨੀ'। ਮਥਨ ਗਜਾਨ ਅਗਨੀ ਕਹੁ ਅਰਨੀ'
 'ਸਮਾ ਚੁਕਿਆ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹੀਦਾ ਹੈ ਵੇ ਪ੍ਰਭੂ ! 'ਜਿਵੇਂ' ਆਪ ਨੂੰ (ਸਾਡਾ) ਹਿਤ ਕਰਨ ਦਾ
 (ਸੰਕਲਪ ਫੁਰਿਆ ਹੈ) । 'ਘਰ ਪਵਿੱ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ । 'ਟਾਰਨ ਢਾਲੀ' । 'ਰੁਹ ਜੀ ਬਾਣੀ ਦੀ
 ਮਹਿਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । 'ਵੇੜੀ ਰੂਪ । 'ਗਿਆਨ ਅਰਾਨੀ (੧. ਗੁਣ ਕਰਨੇ ਲਈ ਰੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨਾ
 ਵਿਚਾਰਨਾ ਆਦਿ) ਅਰਣੀ ਮਥਨ ਤੁੱਲ ਹੈ [ਮਿਸ:; ਅਰਣੀ=ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਲਕੜੀ ਦਾ
 ਯੰਤ੍ਰ ਜੋ ਯੱਗ ਅਗਨੀ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ । ਜਿਸ ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਧਰਾ ਤੇ ਉੱਤਰਾ ।
 ਅਧਰਾ ਵਿਚ ਛੋਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਉੱਤੇ ਉੱਤਰਾ ਖੜੀ ਕਰਕੇ ਵੇਸੀ ਨਾਲ ਮਥਦੇ ਹਨ, ਛੋਕ ਹੇਠਾਂ
 ਰੂਪਾਹ ਵੱਖਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੱਗ ਲੱਗ ਉੱਠਦੀ ਹੈ] ।

॥ ੩੬ ॥ ਸੱਤਰਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਜਨੁ ਪਰਨੀ^੧। ਤਿਸ ਨਿਪਜਾਵਨਿ
 ਨੋ ਸੁਭ ਧਰਨੀ^੨। ਤਿਹ ਲਖਿ ਅਰਥ, ਕਰੀ ਜਿਨ ਕਰਨੀ^੩। ਰਾਗ ਦ੍ਰੋਖ
 ਅਘ ਜਤਿ ਤਿਨ ਦਰਨੀ^੪ ॥ ੩੭ ॥ ਗੁਰਬਾਨੀ ਬਰ ਜਨ^੫ ਆਚਰਨੀ^੬।
 ਨਿਦੇ ਬਿਕਾਰਨਿ ਤਿਨ ਕੇ ਛਰਨੀ^੭। ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰੇਸਰ ਕੀ ਇਹ ਘਰਨੀ^੮।
 ਮਿਲੀ ਰਹੈ ਨਿਤ ਸਵਰਨ ਬਰਨੀ^੯ ॥ ੩੮ ॥ ਨਿਜ ਦਾਸਨ ਕੀ ਕੈਵਲ
 ਕਰਨੀ^{੧੦}। ਸਿੰਘਨਿ ਸਮ ਹੋ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕਰਨੀ^{੧੧}। ^{੧੨}ਮਹਦ ਅਬਿੰਦਨਾ
 ਚੋਚਲ ਹਰਨੀ। ਕਰਿ ਨਿਜ ਬਲਕੋ ਤਤਛਿਨ ਹਰਨੀ^{੧੩} ॥ ੩੯ ॥ ਸੁਭ ਬਾਨੀ
 ਕੀ ਸੁਨੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ। ਜੋ ਦਾਸਨਿ ਕੇ ਨਾਸ਼ਨਿ ਸੰਸਾ। ਸੰਗਤਿ ਪਰ ਪ੍ਰਸੰਨ
 ਗੁਰ ਹੋਏ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸੋ ਸਗਰੇ ਜੋਏ ॥ ੪੦ ॥ ਭਗਤਿ ਅੰਕੂਰ
 ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਉਗਯੋਤਜਿਬਿਸ਼ਿਯਨਿ ਮਨਸਿਮਰਨ ਲਗਯੋ। ਕਰੇ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ
 ਸੁਭ ਮਗ ਪਾਇ। ਲਖੀ ਗੁਰੁ ਮਹਿਮਾ ਅਧਿਕਾਇ ॥ ੪੧ ॥ ਲਾਖਹੁ
 ਸਿੱਖਜਨਿ ਸੁਭ ਗਤਿ ਪਾਈ। ਕਹਿ ਲਗ ਕਥਹਿ ਗੁਰੁ ਵਡਿਆਈ। ਇਸ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਤ ਕਰਤਿ ਬਿਲਾਸੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗਾਇ ਪ੍ਰਕਾਸੇ ॥ ੪੨ ॥
 ਕਰਹਿ ਚੇਸਟਾ^{੧੪} ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਕੋਇ। ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਸਿੱਖਜਨਿ ਕੀ ਸ਼੍ਰੇਯ^{੧੫}
 ਹੋਇ। ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਸੰਗਤਿ ਆਇ ਹਜ਼ਾਰਨਿ। ਦੋ ਉਪਹਾਰ ਲਗਾਇ
 ਅੰਬਾਰਨਿ ॥ ੪੩ ॥ ਬਡ ਮੇਲਾ ਵੈਸਾਖੀ ਹੋਵਾ। ਪੁਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਸਤਿਗੁਰ

^੧ਇੱਛ [ਇਸ:, ਪਥਿ=ਇੱਛ]। ^੨ਗੁਰਬਾਨੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਰੂਪ ਇੱਛ ਵੇ ਉਪਜਾਵਣੇ ਦੀ ਸੁਭ
 ਧਰਤੀ ਹੈ। ^੩ਤਿਸ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਰਥ ਜਾਣ ਕੇ ਜਿਨ (ਚੰਗੀ) ਕਰਨੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ^੪ਨਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
 ਰਾਗ ਦ੍ਰੋਖ ਪਾਪਾਂ ਸਣੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ (ਗੁਰਬਾਣੀ)। ^੫ਪ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਨਾਂ ਵੇ। ^੬ਧਾਰਨ ਕਰਨੇ
 ਯੋਗ ਹੈ, [ਇਸ:, ਆਚਰਣਾਯ]। ^੭ਨਿਨ੍ਹਾਂ (ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ) ਰਿਦੇ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਛਲ
 ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ^੮ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ (ਘੜਨ ਵਾਲੀ)। (ਅ) ਇਸਤ੍ਰੀ। ^੯ਸ+ਵਰਨ+
 ਅਵਰਨੀ=ਭਾਵ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਰਨ ਰੂਪ ਹੈ ਤੇ ਉੱਤਮ ਭਾਵ
 ਅੰਦਰ ਉਤਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਇਉਂ ਅਵਰਨੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਅਰੂਪ ਹੈ (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ
 ਮਿਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੇ ਹਨ ਉਦੋਂ ਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਾਈਂ ਨਾਲ ਮਿਲੇ
 ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ^{੧੦}ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ। ^{੧੧}ਸ਼ੇਰਨੀ ਵਤ ਹੋ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰੂਪੀ ਹਥਨੀ ਨੂੰ। ^{੧੨}ਅਵਿੰਦਿਆ
 ਹਰਨੀ ਸਮਾਨ ਬੜੀ ਚੋਚਲ ਹੈ (ਜੋ ਅਭਿਆਸੀਆਂ ਦੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦੀ, ਦਾਵ ਘਾਵ ਕਰਕੇ
 ਆ ਹੋਂਦੀ ਹੈ), ਉਸ ਹਰਨੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ੇਰਨੀ ਰੂਪ ਗੁਰਬਾਣੀ ਆਪਣਾ ਬਲ ਕਰਕੇ ਬਟ ਪਟ
 ਹਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ (ਮਾਰ ਹੋਂਦੀ ਜਾ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ)। ^{੧੪}ਲੀਲਾ। ^{੧੫}ਮੁਕਤੀ। ੬੪।

ਜੋਵਾ । ਕੀਰਤਪਰਿ ਬਹੁ ਡੇਰੇ ਪਰੇ । ਬਡਭਾਗੀ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਕਰੇ॥੪੪॥
॥ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਕਰਿਹੀ । 'ਧੰਨ ਗੁਰੁ ਹਰਿਗਇ' ਓਚਰਿਹੀ॥ਜਿਸ
ਕੋ ਬਾਕ ਜਥਾ ਹਇ ਜਾਇ । ਸੋ ਨਰ ਤਤਛਿਨ ਫਲ ਕੋ ਪਾਇ ॥ ੪੫ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਭਾਸ਼ ਹਿੰਦੇ ਨਵਮ ਰਾਸੇ 'ਸਿੰਘਨ ਉਪਦੇਸ਼' ਪੰਜਾਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਖਸਟਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੫ ॥

੭. [ਰਾਜੇਹਾਬੀ ਮੰਗਣ ਆਏ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗਇ ਜੀ ਭਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਦੇਂ ਦਾਨ । ਨਿਤ
ਅਨੇਕ ਹੀ ਹੋਤਿ ਹੈਂ ਸਿੱਖ ਸਹਿਤ ਕੱਲਸਾਨ॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ
ਬਿੰਦ ਅਕੋਰ । ਅਰਪਤਿ ਕਹਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰ ਜੋਰਿ । 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ
ਕਾਰਜ ਮੋਹਸਿੰਧ ਭਯੋ ਹਤਿਬਿਘਨ ਸੰਦੋਹ'॥੨॥ਰਾਵਰ ਕੀ ਕਰੁਨਾ ਬਲ
ਪਾਇਤਤਛਿਨ ਹੋਏ ਮੋਹਿ ਸਹਾਇ'।ਕੋਇਕ ਕਹਤਿ'ਪੁੱਤ੍ਰ ਮੁਖ ਦੀਨਸਿ।
ਪੁਬਮ ਅਕੋਰ ਇਹੀ ਕਹਿ ਲੀਨਸਿ'॥੩॥ਕੋ ਭਾਖਤਿ'ਮਮ ਦਾਦਿਦ ਖੋਵਾ।
ਇਹ ਵਸਵੇਧ ਆਪ ਕੋ ਹੋਵਾ' । ਕੋਚਿਤ ਕਹਤਿ 'ਪੁਰਹੁ ਮਮ ਆਸ ।
ਯਾਂਤੇ ਮੈਂ ਆਨਜੋ ਧਨ ਪਾਸ' ॥੪॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਕਹਿ ਬਿਨੈ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ।
ਆਨਿ ਚਢਾਵਤਿ ਹੈਂ ਉਪਹਾਰਨਿ । ਘਟਿ ਘਟਿ ਕੀ ਲਖਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ।
ਪੁਰਹਿ ਕਾਮਨਾ ਸਿੱਖਸਨਿ, ਸ੍ਵਾਮੀ॥੫॥ ਕੋਤਿਕ ਨਰ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰਨਿ।
ਉਪਹਾਰਨਿ ਅਰਪਾਇ ਹਜ਼ਾਰਨਿ । ਰਿਦੇ ਸੁੱਧ ਹਿਤ, ਦਰਸਨ ਦੇਖੇਂ ।
ਦੁਖਦ ਬਿਕਾਰਨਿ ਹਰਹਿ ਅਸ਼ੋਖੈ ॥ ੬ ॥ ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਇਕ ਗਜ^੧
ਆਇਵ । ਕਾਂਹੁ ਨਿਪੁ ਨੇ ਭੇਟ ਚਢਾਇਵ। ਸੁੰਦਰ ਮਹਾਂ ਬਿਸਦ ਜਿਸ ਰੰਗ।
ਗੁਨ ਸਮੁਦਾਇਨਿ ਸਹਿਤ ਮਤੰਗ^੨॥੭॥ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਰਹੈ ਬਲਵੰਤ॥
ਤਿਸ ਗਜ ਕੋ ਭਾ ਬਿਦਤਿ ਬਿਤੰਤ॥ਜਹਿ ਕਹਿ ਸੁਨਜੋ ਗੁਨਜੋ ਗੁਨਨੀਕੋ।
ਕੋਚਤਿ ਆਵਹਿ ਪਿਖਿਨਿ ਤਿਸੀ ਕੋ॥੮॥ਬਿਦਾ ਕਹਿਲੂਰ,ਹੁਤੋ ਬਡਰਾਜ॥
ਹਰੈ ਸੇਗ ਬਹੁ ਸੈਨ ਸਮਾਜਾ । ਦੁਤਿਯ ਹੰਢੂਰੀ ਮਿਲਜੋ ਨਰਿੰਦ । ਕਰਤਿ
ਪਰਸਪਰ ਅਨੰਦ ਬਿਲੇਦ ॥ ੯ ॥ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਸਹਿ ਹਮਾਰੇ ਦੇਸ਼ । ਤਿਨ
ਕੋ ਨਿਕਟਿ ਮਤੰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ । ਨਹੀਂ ਆਪ ਤੇ ਦੇਵਹਿ ਕੋਊ । ਚਢਿ ਕੈ
ਚਲਹੁ ਮਾਂਗ ਲੇਂ ਸੋਊ ॥ ੧੦ ॥ ਭੇਟ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਆਵੈ । ਮੇਲਾ
ਭਰਜੋ ਰਹੈ ਅਰਪਾਵੈ । ਅਬਿ ਲਗਿ ਤਿਨ ਤੇ ਕਛੁ ਨ ਲੀਨੈ । ਹਮਰੇ ਦੇਸ਼
ਬਾਸ ਚਿਰ ਕੀਨੈ' ॥੧੧॥ਇਮ ਮਸਲਤ^੩ ਜੁਗ ਰਾਜੇ ਕਰਿ ਕੈ । ਮੰਦਮਤੀ
^੧ਸਾਵੇ [ਸਿੰਘ, ਸੁੰਦਰ] । ^੨(ਪੁੱਤ੍ਰ ਲਈ) ਇਹ ਛੋਟਾ ਪਹਿਲੇ ਮੈਂ ਕਹਿ ਲਈ ਸੀ (ਭਿ ਚੜਾਸੀ) ।
^੩ਹਾਬੀ । ^੪ਸਲਾਹ ।

ਲਾਲਚ ਕੇ ਧਰਿ ਕੈ । ਸੈਨ ਸਕੇਲਿ ਦਿਖਾਵਨਿ ਕਾਰਨ । ਲੇ ਕਰਿ ਚਵੇ,
 ਨ ਕੀਨਿ ਬਿਚਾਰਨ ॥ ੧੨ ॥ ਦਰਸਨ ਕੇ ਮਿਸਿ ਕਰਿ ਚਲਿ ਆਏ ।
 ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਪਹੁੰਚੇ ਹਰਖਾਏ । ਨਿਸ ਮਹਿ ਡੇਰਾ ਕਰਜੈ ਸੁਬਾਸੇ । ਖਾਨ
 ਪਾਨ ਗੁਰ ਪਠਜੈ ਸੁ ਪਾਸੇ ॥ ੧੩ ॥ ਉਠੇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੋ ਕਰਿ ਇਫਨਾਨਾ ।
 ਬਸਤ੍ਰ ਸਸਤ੍ਰ ਜੁਤਿ ਹੈ ਸਵਧਾਨਾ । ਦਰਸਨ ਹਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਏ ।
 ਸਭਟ ਸੰਗ ਬਡ ਭੀਰ ਸੁ ਲਜਾਏ ॥ ੧੪ ॥ ਆਗੈ ਸਤਿਗੁਰ ਵਹਿਰ ਨਿਕਸਿ
 ਕੈ । ਸਭਾ ਲਗਾਈ ਮਹਾ ਫਰਸ਼ ਕੈ । ਜੋਧਾ ਸਨਧ-ਬੱਧ ਹੁਇ ਸਾਹੇ। ਬਸਤ੍ਰ
 ਸਸਤ੍ਰ ਭੂਖਨ ਤਨ ਧਾਰੇ ॥ ੧੫ ॥ ਸਿਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨੈ ਕੰਚਨ ਖਚੇ । ਧਨੁ
 ਇਖਧੀ^੧ ਸੰਦਰ ਬਿਧਿ ਰਚੇ । ਸ਼ਬਦ ਰਬਾਬੀ ਗਾਵਤਿ ਰਾਗੇ । ਜਿਨ ਕੋ
 ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਗੁਨ ਅਨੁਰਾਗੇ^੨ ॥ ੧੬ ॥ ਖਰੋ ਨਕੀਬ ਅਵਾਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤਿ ।
 ਗੁਰੁ ਸੁਜਸੁ ਤੇ ਰਿਦਾ ਹੁਲਾਸਤਿ। ਚੋਬਦਾਰ ਕੋ ਗਨ ਹੈ ਖਰੋ ਕੰਚਨ ਦੰਡ
 ਸੁਹਾਵਤ ਖਰੋ^੩ ॥ ੧੭ ॥ ਖਰੋ ਮੇਵਰੇ ਭੂਖਨ ਸਨੇ। ਸਿੱਖਸਨਿ ਕੀ ਅਰਦਾਸਨਿ
 ਭਨੇ । ਕੇਤਿਕ ਮਖਮਲ ਫਰਸ਼ ਕਰਾਵਾ । ਚਹੂੰ ਓਰ ਤੇ ਰੁਚਿਰ ਸੁਹਾਵਾ
 ॥ ੧੮ ॥ ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੇ ਬਿਛੇ ਗਲੀਚੇ । ਚੋਆ^੪ ਅਤਰ ਸੁਗੰਧਿ ਉਲੀਚੇ^੫ ।
 ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਮਹਿਕਾਰ ਉਠੰਤੀ । ਜ਼ਰੀਦਾਰ ਗਾਦੀ ਦੁਤਿਵੰਤੀ ॥
 ੧੯ ॥ ਬਡ ਉਪਧਾਨੁ ਧਰੇ ਇਕ ਓਰੇ । ਗੁੰਢੇ ਜ਼ਰੀ ਸੁ ਰੇਸ਼ਮ ਡੋਰੇ ।
 ਬੈਠੇ ਬੀਚ ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ । ਕੋ ਉਪਮਾ ਕਵਿ ਕਹੈ ਬਨਾਇ ॥ ੨੦ ॥
 ਸ਼ੌਂਕ^੬ ਸਹਤਿ ਸੁਰ ਗਨ ਪਰਵਾਰਤਿ । ਬੈਠੇ ਬਿਸ਼ਨੁ ਮਨਹੁੰ ਦੁਤਿ ਧਾਰਤਿ ।
 ਇਕ ਸੋ ਏਕ ਪਾਟ^੭ ਗਰ ਜਾਮਾ । ਬਹੁ ਸੂਖਮ ਸ਼ੋਭਤਿ ਅਭਿਰਾਮਾ ॥ ੨੧ ॥
 ਕੁੰਡਲ ਕਰਨ ਦਿਪਤ ਹੈ ਮੋਤੀ । ਕਟਕ^੮ ਜਰਾਓ ਜੋਤਿ ਉਵੋਤੀ ।
 ਨਵਰਤਨੇ^੯ ਸਹਿਤਿ ਇਸ ਭਾਂਤੀ। ਨਵ ਗ੍ਰਹ ਬੈਠੇ ਕਰਿ ਜਨੁ ਪਾਂਤੀ ॥ ੨੨ ॥
 ਮੁਕਤਾ ਮਾਲ ਅਮੋਲ ਬਿਸਾਲਾ । ਸੁਰਸਰਿ^{੧੦} ਜਲ ਧਾਰਾ ਜਨੁ ਚਾਲਾ ।
 ਪਾਂਗ ਪੇਚ ਬਾਂਧੇ ਬਿਚ ਖਰੀ। ਉਪਰਿ ਜਿਗਾਜਰਾਉਨਿ ਜਰੀ ॥ ੨੩ ॥^{੧੧} ਸਬਜੇ
 ਸਭਿ ਜੇ ਹੀਰਨ ਸੰਗ । ਸਾਂਸਿ ਡਕਰੇ ਜਨੁ ਉੱਜਲ ਰੰਗ^{੧੨} । ਚਮਰ

^੧ਧਨੁ । ^੨ਭੱਬਾ । [ਸਿੰ, ਇਸੁਧੀ] । ^੩ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ^੪ਚੋਰੇ ।
^੫ਚੰਦਨ ਨਾਲ ਕੇਸਰ ਕਸਤੂਰੀ ਮਰਮੇ ਦੇ ਫੁਲ ਦਿਆਰ ਦਾ ਧੁਰਾ ਮਿਲਾਕੇ ਇਕ ਨਾਲ ਚੁਆਈ
 ਸੁਰੰਧੀ । ^੬ਛਿੜਕਿਆ ਹੋ । ^੭ਇੰਦ੍ਰ । ^੮ਪੱਲੇ ਦਾ । ^੯ਕੜੇ । ^{੧੦}ਨੇ ਰਤਨ ਜੜਤ ਬਹੁੰਦੇ । ^{੧੧}ਰੰਗਾ ।
^{੧੨}(ਜਿਸ ਵਿਚ) ਚੰਦ ਟੁਕੜੀਆਂ ਢਾਂਢੂ ਉੱਜਲ ਹੀਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਢੇ ਪੰਨੇ ਜੜੇ ਹਨ ।

ਚਾਰੁ ਉਪਰ ਕੋ ਫਿਰਿਹੀ । ਬਿਸਦ ਮਰਾਲਨਿ ਕੇ ਸਮਸਰ ਹੀ ॥ ੨੪ ॥
 ਸਿਪਰ ਖੜਗ ਗੁਰ ਧਾਰਨਿ ਕਰਜੇ । ਨਿਕਟਿ ਸਰਾਸਨ ਇਖਧੀ ਧਰਜੇ ।
 ਇਤ ਰਾਜੇ ਦੋਨਹੁ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਕੈ । ਆਵਤਿ ਭੇ ਮਸਲਤ ਕੋ ਧਰਿ ਕੈ ॥
 ੨੫॥—ਜੇ ਕਰਿ ਜਾਚਜੇ ਦੇਹਿ ਨ ਹਾਥੀ । ਸੁਭਟ ਸੈਨ ਬਡ ਦੋਨੋ ਸਾਥੀ ।
 ਬਲ ਕਰਿ ਛੀਨ ਲੇਹਿ ਲੇ ਚਲਿ ਹੈਂ । ਕਹਾਂ ਗੁਰੁ ਕਜਾ ਹਮਰੇ ਤੁਲ ਹੈ—॥
 ੨੬ ॥ ਇਹ ਬੁਧਿ ਕਰਿ ਭੂਪਤਿ ਅੰਗਜਾਨੀ । ਆਏ ਨਿਕਟਿ ਰਾਜ ਮਦ
 ਮਾਨੀ । ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਜਾਨੀ ਸਭਿ ਜੋ ਮਤਿ ਠਹਿਰਾਇ ॥
 ੨੭ ॥—ਨਾਸ਼ ਕਰੈਂ ਇਨ ਕੋ ਹੰਕਾਰ । ਬੇਮੁਖ ਮਤਿ ਕੇ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰ—॥
 ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਮਤਿ ਠਹਿਰਾਈ । ਤਬਿ ਨਿਪ ਆਏ ਭਟ ਸਮੁਦਾਈ ॥
 ੨੮॥ ਪਦ ਅਰਬੰਦ ਬੰਦਨਾ ਕਰਿਕੈਬੰਠੇ ਨਿਕਟਿ ਹਰਖ ਹੀ ਕਰਿ ਕੈ^੧ ।
 ਭਟ ਸਭਿ ਸਚਿਵ^੨ ਪਹਾਰ ਪਤੀ ਕੈ^੩ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਮੋ ਸਭਾ ਬਿਤ ਨੀਕੇ
 ॥ ੨੯ ॥ ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਕਿਤਿਕ ਬਾਰਤਾ ਅਪਰ
 ਚਲਾਇ । ਬਹੁਰ ਕਹਜੇ ‘ਮੱਲਜਨਿ ਕੋ ਘੁਰਿਬੈ । ਭੈ ਭੂਪਤਿ ! ਤੁਮ ਕਰਹੁ
 ਨਿਹਰਿਬੈ’ ॥ ੩੦॥ ਇਮ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮੱਲਜ ਬੁਲਾਏ । ਸੁਨਤਿ ਹੁਕਮ ਕੋ
 ਸੋ ਚਲਿ ਆਏ । ਜਿਨ ਕੇ ਤਨ ਦੀਰਘ ਬਲ ਭਾਰੇ । ਨਿਪਨਿ ਕਬਹੂੰ ਅਸ
 ਨਹੀਂ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੩੧ ॥ ਕਿਸ ਕੋ ਮੱਲ ਭਿਰੈ ਅਬਿ ਆਇ^੪ । ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨਿ
 ਕਰਿ ਦੇਤਿ ਗਿਰਾਇ । ਡਰਤਿ ਨ ਸਨਮੁਖ ਹੋਵਹਿ ਕੋਈ । ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰਤਿ
 ਪਰਸਪਰ ਦੋਈ ॥ ੩੨ ॥ ਆਨਿ ਤਿਨਹੁ ਅਭਿਬੰਦਨ ਠਾਨੀ । ਦੇਖਿ ਦੁ-
 ਹਨਿ ਦਿਸ਼ ਗੁਰੁ ਬਖਾਨੀ । ‘ਭਿਰਹੁ ਪਰਸਪਰ ਨਿਪਨਿ ਦਿਖਾਵਹੁ । ਜ਼ੋਰ
 ਆਪਨੋ ਸਕਲ ਜਨਾਵਹੁ’ ॥ ੩੩ ॥ ਹੁਕਮ ਪਾਇ, ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਦੋਊ ।
 ਭਿਰੇ, ਬਿਲੋਕਤਿ ਹੈ ਸਭਿ ਕੋਊ । ਭੁਜਨਿ ਠੋਕਤੇ ਸ਼ਬਦ ਉਠਾਵੈ । ਨਰਨ
 ਪਹਾਰੀ ਰਿਦੇ ਡਰਾਵੈ ॥ ੩੪ ॥ ਉਪਰ ਤਰੇ ਦਾਵ ਬਹੁ ਕਰੈਂ । ਧਰਤੀ
 ਗਰਤ^੫ ਭਯੋ ਜਿਤ ਫਿਰੈਂ । ਇਤ ਉਤਿ ਹੋਤਿ ਅੰਕ ਭਰਿ ਪਰੈਂ । ਕਬਿ ਉਪਰਿ
 ਕਬਿ ਹੋਵਸਿ ਤਰੈ ॥ ੩੫ ॥ ਭੁਖ ਭਯਾਨਕ ਭੂਰ ਭਯੇ ਹੈਂ । ਮਹਾਂ ਓਜ ਤੇ
 ਤੇਜ ਤਯੇ ਹੈਂ^੬ । ਦ੍ਰੈ ਘਾਟਕਾ ਲਾਗ ਆਪਸ ਮਾਂਹੀ । ਭਿਰਤਿ ਦਾਵ ਨਾਨਾ
 ਦਿਖਰਾਹੀ ॥ ੩੬॥ ਦੋਨਾਂ ਸਮ ਬਲ ਧਾਰਤਿ ਰਹੇ । ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਇ ਗੁਰੁ

^੧ ਹੰਕਾਰ ਕਰਕੇ । ^੨ ਵਜੀਰ । ^੩ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ । ^੪ ਭਾਵ) ਕਿਸੇ ਦਾ ਪਹਿਲਵਾਨ ਆ ਕੇ ਘੁਲੇ । ^੫ ਟੋਆ । ^੬ ਤੇਜ ਨਾਲ ਤੋਤੇ ਹੋਏ ।

ਬਚ ਕਹੇ । ‘ਅਪਰ ਮੱਲ ਨਹਿ ਬਿਰਹਿ ਅਗਾਰੀ । ਹੋਰਤਿ, ਰਹੇ ਤ੍ਰਾਸ
ਕਾਰਿ ਭਾਰੀ ॥੩੭॥ ਤੁਮ ਸਮ ਹੋ, ਕਮ ਬਲ ਨਹਿ ਕੋਊ’ । ਦੇਖੇ ਸਾਭਿਨ
ਭਿਰਤਿ ਅਬਿਦੋਊ।ਨਿਰਨੇ ਕਰਿ।ਨਜ ਬਲ ਕੋ ਕਹੀਆਹ।ਕਿਤਿਕ ਧਰਤਿ
ਹੋ, ਹਮ ਤਿਸ ਲਹੀਆਹ’ ॥ ੩੮ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬਲੇ ਤਿਹ ਸਮੈ । ‘ਕ੍ਰਿਪਾ
ਆਪ ਕੀ ਕੋ ਬਲ ਹਮੈ’ । ਕੂਰ ਨ ਕਹੈਂ ਸਭਾ ਮਹਿ ਅਥੈ । ਨਿਜ ਬਲ
ਸ਼ਕਤਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਸਬੈ ॥੩੯॥ ਤੁਮ ਫਿਗ ਰਾਜੇ ਜੋ ਇਨ ਰਾਜ । ਸਕਲ
ਬਾਹਨੀ ਸਹਤ ਸਮਾਜ।ਇਨ ਦੋਇਨ ਕੇ ਸੈਲ ਉਠਾ।ਇਨਿਜ ਹਾਥਨਿ ਤੇ
ਦੇ ਉਲਟਾਇ ॥ ੪੦ ॥ ਗਿਰ ਕਹਿਲੂਰ ਹੰਡੁਗਨ ਜਾਇ । ਦੋ ਹਮ ਕਰੈਂ
ਉਚਾਵਾਨ ਦੋਇ’ । ਕਹਹੁ ਪਰਸਪਰ ਦੀਹਿ ਭਿਰਾਇ।ਚੂਰਨਿ ਹੋਇ ਪਰਹਿ
ਧਰ ਜਾਇ ॥ ੪੧ ॥ ਹੁਕਮ ਆਪ ਕਰਿਬੈ ਕੀ ਦੋਰਿ । ਕਹੇ ਕਰਹਿ, ਨਹਿ
ਬਿਲਮਹਿ ਫੇਰਿ । ਕਹਜੇ ਹਮਾਰੈ ਕੂਰ ਨ ਜਾਨਹੁ । ਲਖਹੁ ਕੂਰ, ਪਤੀ-
ਆਵਨ ਠਾਨਹੁ’ ॥੪੨॥ ਸੁਨਿ ਤਿਨ ਤੇ ਰਾਜੇ ਉਰ ਡਰੈ । ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ
ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਰੇ ।—ਹਮਰੇ ਮਨ ਕੀ ਗੁਰ ਨੇ ਜਾਨੀ । ਯਾਂਤੋ ਇਹ ਲੀਲਾ ਅਬਿ
ਠਾਨੀ—॥ ੪੩ ॥ ਕਰਮਾਤ ਸਾਹਬ ਬਛ ਜਾਨੈ । ਰਾਜ ਹੰਕਾਰ ਆਪਨੈ
ਹਾਨੈ । ਉਠਿ ਦੋਨਹੁ ਤਬਿ ਚਰਨੀ ਪਰੇ । ਨਿਰ ਹੰਕਾਰ।ਬਨੈ ਬਹੁ ਕਰੇ ॥
੪੪॥ ‘ਹਮ ਅੰਗਜਾਤ ਰਾਜ ਹੰਕਾਰੀ । ਬੁਧੀ ਭੂਲਨਹਾਰ ਹਮਾਰੀ । ਬਖਸ਼
ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਕਰੁਨਾ ਕਾਰਕੇ । ਦਾਸ ਆਪਨੈ ਰਦੇ ਬਿਚਾਰਕੇ’ ॥ ੪੫ ॥
‘ਬਿਕਸੇ ਸਾਤਿਗੁਰੁ ਪਿਖੇ ਨਰੇਸ਼ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਠਾਨਿ ਕਾਨਸਿ ਉਪਦੇਸ਼ । ‘ਗੁਰ
ਘਰ ਸੋਂ ਹੰਕਾਰ ਨ ਕਰੀਆਹ । ਨਹੀਂ ਆਪ ਕੋ ਆਧਕ ਬਿਚਰੀਆਹਿ’ ॥
੪੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਨਿ ਸਾਤਿਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋ ਨੀਮ੍ਰ ਤੇਜ ਹੰਕਾਰ’ । ਬਿਦਾ
ਹੋਇ ਗਮਨੇ ਸਦਨ ਰਾਜੇ ਜੁਗਮ ਉਦਾਰ ॥ ੪੭ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ
ਨਵਮ ਰਾਸੇ ‘ਪਰਬਤੋਦ੍ਯੁਗਨਿ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਠਾਮ ਸਪਤਮੇ ਅੰਕੁ ॥ ੭ ॥

੮. [ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੋਨਸਾਸੀ ‘ਭਗਵਾਨ ਗਰ’ ਬਿਚਰਜੈ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ । ਆਵਤਿ
ਭਯੋ ਪੰਜਾਬ ਮਾਹਿ ਜਿਸ ਕੋ ਭਾਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥ ੧ ॥ ਚੋਖਈ ॥ ਜਾਹਿ ਕਹਿ
ਮਾਹਮਾ ਸਾਤਿਗੁਰ ਕੇਗ।ਸਾਭਾਹਿਨ ਤੇ ਸੁਨ ਸੁਨ ਘਨੰਗ।ਮਨ ਅਨੁਰਾਗ

‘ਤੁਸੀਂ (ਦੇਵੇਂ) ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੋ । ਕੋਈ ਬਲ (ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤੋਂ) ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ । ‘ਅਸੀਂ
ਦੇਵੇਂ ਦੇਵੇਂ’ ਪਹਾੜ ਉਠਾਕੇ । ‘ਅਜਮਾ ਲਓ । ‘ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਤੇਜ (ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਨੀਵੇਂ ਹੋਏ ।
ਨੂੰ ਪਾਠ ਚਾਹੀਏ ‘ਨੇਮੀ, ਤੇਜ ਹੰਕਾਰ’ । ਨੀਵੇਂ ਹੋਏ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ।

ਜਾਗਿਬੇ ਲਾਗਾ । ਦਰਸਨ ਚਾਹਤਿ ਭਾ ਵਡਭਾਗਾ ॥ ੨ ॥ ਸੰਨਯਾਸੀ ਕੇ
ਪੰਥ ਮਝਾਰਾ । ਧਨ ਕੁਲ ਕੋ ਅਭਿਮਾਨ ਨਿਵਾਰਾ । ਧਨ ਲਾਲਸ ਦਰਸਨ
ਕੋ ਆਵਾ । ਰਿਦੇ ਮਨੋਰਥ ਏਵ ਉਠਾਵਾ ॥ ੩ ॥—ਜੇ ਕਰਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ
ਅਵਤਾਰੁ । ਅਵਨੀ ਪਰਿ ਠਾਨਤਿ ਬਿਵਹਾਰੁ । ਤੋ ਮੁਝ ਕੋ ਦਰਸਨ ਇਮ
ਦੇਵੈ । ਰੂਪ ਚਤੁਰ ਭੁਜ ਕੋ ਧਰਿ ਲੇਵੈ ॥ ੪ ॥ ਮੈਂ ਪੁਨ ਬਨੈਂ ਸਿੱਖ ਇਨ
ਕੇਰਾ । ਜਿਨ ਕੋ ਪਸਰਜੈ ਜਸੁ ਬਹੁਤੇਰਾ—। ਸਤਿਗੁਰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਨਾ ॥
ਬਨੈ ਚਤੁਰਭੁਜ ਰੂਪ ਸੁਜਾਨਾ ॥ ੫ ॥ ਸ਼ਯਾਮਲ ਅਲਸੀ ਕੁਸਮ ਮਨੋ
ਹੈ । ਦ੍ਰਿਗ ਬਿਸਾਲ ਦਲ ਕਮਲ ਬਨੈ ਹੈ । ਸਿੱਖ ਗਦਾ ਧਰਿ ਪਦਮ ਚੱਕ੍ਰ
ਕੋ । ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਸੁਠ ਭ੍ਰਿਕੁਟਿ ਬੱਕ੍ਰ ਕੋ ॥ ੬ ॥ ਪੀਤਾਂਬਰ^੧ ਸ਼ੋਭਤਿ
ਬਨਮਾਲਾ^੨ । ਕੋਕਵਿ ਬਰਨ ਸਕੈ ਦੁਤਿ ਜਾਲਾ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਰੇ ਦ੍ਰੈ ਨੈਨ ਰਸੀਲੇ ।
ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਮੁਖ ਮੰਦ ਛਬੀਲੇ ॥ ੭ ॥ ਸਰਿਤਾਪਤਿ ਸੁੰਦਰਤਾ ਸਾਰ^੩ ।
ਸ਼ੋਸ਼ ਸਾਰਦਾ ਪਾਇੰ ਨ ਪਾਰ । ਆਇ ਕਰਜੈ ਦਰਸਨ ਜਬਿ ਐਸੇ ।
ਅਨਦ ਨਿਮਗਮ ਨ ਤਨ ਸੁਧਿ ਕੈਸੇ ॥ ੮ ॥ ਕਿਤਿਕ ਸਮੇ ਮੈਂ ਜਬਿ ਸੁਧਿ
ਪਾਈ । ਪਰਜੈ ਦੰਡਵਤ ਗੁਰੁ ਅਗੁਵਾਈ । ‘ਸ਼ਰਨਿ ਸ਼ਰਨਿ ਰਾਖਹੁ ਦੇ
ਹਾਬਿ । ਮੁਝ ਅਨਾਥ ਕੋ ਕਰਹੁ ਸਨਾਥ ॥ ੯ ॥ ਸਿੱਖਜ ਆਪਨੋ ਕੀਜਹਿ
ਸ੍ਵਾਮੀ । ਤੀਨ ਲੋਕਪਤਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਹੈ ਬਿਰਦ ਤੁਮਾਰਾ ।
ਭਵਸਾਗਰ ਤੇ ਲੇਹੁ ਉਧਾਰਾ’ ॥ ੧੦ ॥ ਬੇਸ ਪਲਟਿ ਗੁਰ ਵਾਕ ਸੁਨਾਯੋ ।
‘ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਤੁਮ ਇਹ ਠਾਂ ਪਾਯੋ । ਸਿਰੀਚੰਦ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਨੰਦ ।
ਤਿਨ ਅਨੁਕੰਪਾ^੪ ਕੀਨਿ ਬਿਲੇਦਾ ॥ ੧੧ ॥ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਪਰ ਸੋ ਅੰਬ ਤਹਾਂ ।
ਬੇਦੀ ਬੇਸ਼ ਵਿਖੇ ਜਸੁ ਮਹਾਂ । ਤਿਹ ਕੋ ਮਿਲਹੁ ਸੁ ਪੂਰਾਹ ਆਸਾ* ।
ਦਰਸਹੁ ਜਾਇ ਧਰਹੁ ਬਿੱਸ੍ਵਾਸਾ ॥ ੧੨ ॥ ਇਹ ਠਾਂ ਉਹ ਠਾਂ ਭੇਦ ਨ ਕੋਉ* ।
ਏਕਹਿ ਰੂਪ ਜਾਨਿਯੋ ਦੋਉ’ । ਤਬਿ ਭਗਵਾਨ ਦੇਹਰੇ ਗਯੋ । ਮਿਹਰਚੰਦ
ਪਗ ਪਰਸਤਿ ਭਯੋ ॥ ੧੩ ॥ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਭੇਸ ਉਦਾਸੀ ਲੀਨਿ* । ਸੱਤ੍ਰਜ-
ਨਾਮ ਕੋ ਮੰਤ੍ਰ ਸੁਦੀਨਿ* । ‘ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ’ ਨਾਮ ਤਬਿ ਧਰਜੋਲੇ ਆਗਨਾ
ਪੁਨ ਜਗ ਮੈਂ ਫਿਰਜੈ ॥ ੧੪ ॥ ਬਿਚਰਤਿ ਜਿਸੀ ਦੇਸ਼ ਕੋ ਜਾਇ । ਗੁਰ

^੧ਅਲਸੀ ਦੇ ਫੁਲ ਵਰਗਾ ਸ਼ਯਾਮ ਰੰਗ (ਧਾਰਿਆ) । ^੨ਟੇਢੇ ਭਰਵੇਂ-ਟੇ । ^੩ਪੀਲੇ ਬਸਤ੍ਰ । ^੪ਦੇਹੀਤੀ
ਮਾਲਾ । ^੫ਸਿੱਖਤ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਹਨ । ^੬ਕਿਰਪਾ ।

*ਦੇਖੋ ਪੰਨਾ ੩੫੭੫ ਦੀ ‘ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਰੁਕ ।

ਮਾਰਗ ਉਪਦੇਸ਼ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਇਰੁਚਿ ਕਰਿ ਲੋਕ ਮਿਲਹਿਤਿਸ ਨਾਂਹੀ॥ਦੇਖਤਿ
ਅਚਰਜ ਹੂੰ ਮਨ ਮਾਂਹੀ॥ ੧੫॥ ਬਹੁਤ ਸਥਾਨ ਫਿਰਜੈ ਅਕੁਲਾਯੋ।
ਬਾਬੇ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਵਿਗ ਆਯੋ। ਜਗਤ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕੀਨਿ।
‘ਨਹਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਮੋਹਿ ਕਿਸ ਲੀਨਿ॥ ੧੬॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕੋ
ਜਾਨੈ॥ਗੁਰਬਾਣੀ ਪਰ ਨਿਸ਼ਚਾ ਠਾਨੈ’॥ਮਿਹਰਚੰਦ ਤਬਿ ਕਹਜੈ ਸੁਨਾਇ।
‘ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਗਮਹੁ ਤਿਸ ਥਾਇੰ॥ ੧੭॥ ਜਿਨ ਵਿਗ ਗੁਰਤਾ ਰਹੇ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਸੋ ਪੂਰਹਿੰਗੇ ਤੁਮਰੀ ਆਸ। ਤਖਤ ਹੁਕਮ ਲੇ ਕਾਰਜ ਕੀਜੈ।
ਤਬਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਜਗਤ ਕਉ ਦੀਜੈ॥੧੮॥ ਬਹੁਰੋ ਕਰੈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਤੁਮਾਰੀ।
ਨਰ ਮਾਨਹਿ ਜਿਮ ਕਰੈ ਉਚਾਰੀ। ਪ੍ਰਿਥਮ ਪਿਖੀ ਤੈਂ ਮਹਿਮਾ ਭਾਰੀ।
ਕਜੈਂ ਨਹਿੰ ਸ਼ਰਧਾ ਉਰ ਮਹਿ ਧਾਰੀ?’॥੧੯॥ ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਗਮਨਜੈ ਤਹਿੰ
ਭਗਵਾਨ। ਚਾਹਜੈ ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸ ਮਹਾਨ। ਬਹੁਤ ਬਿਸੂਰਤ:-ਮੈਂ ਬਡ
ਭੁਲਾ। ਨਹੀਂ ਰਹਜੈ ਗੁਰ ਕੇ ਅਨੁਕੂਲਾ॥ ੨੦॥ ਗੁਰ ਕੋ ਬਚਨ, ਭੇਖ
ਮੈਂ ਪਾਇਵ। ਪੁਨ ਦਰਸਨ ਕੋ ਨਹੀਂ ਸਿਧਾਇਵ। ਸਕਲ ਘਟਨਿ ਕੇ
ਅੰਤਰਜਾਮੀ। ਮੋਹਿ ਪਤਿਤ ਕੋ ਜਾਨਸਿ ਖਾਮੀ’॥ ੨੧॥ ਹਰਿ ਬਨਿ
ਦਰਸਨ ਮੋਹਿ ਦਿਖਾਇਵ। ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਕੇ ਪਾਪ ਮਿਟਾਇਵ। ਮੈਂ ਨਹਿੰ
ਲਖਜੈ, ਭਯੋ ਅਪਰਾਧੀ॥ ਰਹਜੈ ਸਮੀਪ ਨ, ਸੇਵ ਨ ਸਾਧੀ॥੨੨॥ ਸਤਿਗੁਰ
ਨੇ ਮੁਹਿ ਅਪਨੇ ਕੀਨਿ। ਕਰਜੈ ਸੁ*ਦਰਸਨ ਭਾ ਬੁਧ ਹੀਨ-। ਅਪਨਿ ਆਪ
ਕੋ ਅਧਿਕ ਧਿਕਾਰਤਿ। ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਕੇ ਗੁਨ ਬੀਚਾਰਤਿ॥੨੩॥ ਉਮਗਜੈ
ਪ੍ਰੇਮ ਦ੍ਰਿਗਨਿ ਜਲ ਛਾਵਾ। ਗਦਗਦ ਗਿਰਾ ਅਧਿਕ ਬਿਕੁਲਾਵਾ। ਪ੍ਰੇਮ
ਬਿਬਸਿ ਹੁਇ ਮਗ ਨਹਿੰ ਬੂਝੈ। ਜਹਿੰ ਕਹਿੰ ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਹੀ ਸੁਝੈ॥੨੪॥
ਕਬਹੂੰ ਉਚੈ ਬੋਲਾਤ ਦੋਰੇ। ਕਬਹੂੰ ਰੁਦਤਿ ਬੈਠ ਬਨਿ ਬੈਰੇ। ਚਲਜੈ ਨ
ਜਾਇ, ਥਰਜੈ ਨਹਿੰ ਜਾਈ। ਮੇਨ ਨ ਰਹੈ, ਨ ਬੋਲ ਸਕਾਈ॥ ੨੫॥
ਕਬਿ ਘੁੰਮਾਤਿ ਜਿਮ ਅਮਲੀ ਹੋਇ। ਸੁਧ ਸ਼ਰੀਰ ਕੀ ਬਿਸਰਜੈ ਸੋਇ।
ਪੰਥ ਨ ਸੁਝੈ ਦ੍ਰਿਗ ਜਲ ਰੁਕਜੈ। ਮਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋ ਇੰਦ੍ਰੇ ਬਕਜੈ॥੨੬॥ ਇਮ
ਬਜਾਕੁਲ ਬਹੁ ਦਿਨ ਮੈਂ ਆਵਾ। ਜਹਿੰ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਥਾਨ ਸੁਹਾਵਾ। ਪ੍ਰੇਮ
ਮਗਨ ਹੁਇ ਦੂਰੇ ਆਇਵ। ਚਰਨ ਧੂਰਿ ਲੇ ਮਸਤਕ ਲਾਇਵ॥ ੨੭॥
ਅੰਤਰ ਜਾਇ ਦਰਸ ਜਬਿ ਪਾਵਾ। ਭਯੋ ਮੁਕਤਿ, ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੁਲਾਵਾ।

*ਕਚਿਆਈ ਜਾਣ ਲਈ ਹੈ।

*ਪਾ:-ਨ।

‘ਆਗੇ ਆਉ ਭਗਤਿ ਭਗਵਾਨ । ਅਬਿ ਤੋ ਦਰਗਹਿ ਭਾ ਪਰਵਾਨ’ ॥
 ੨੮ ॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੇ ਚਰਨਨਿ ਪਰਿ ਰਹੈ । ਇੰਦ੍ਰੈ ਬਕਤਿ ਜਾਤਿ ਨਹਿ
 ਕਹੈ । ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਤਾਸ । ਦਿਯੋ ਰਿਦੈ ਹਰਿਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼* ॥
 ੨੯ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰਿ ਨਿਜ ਹਾਥ ਲਗਾਯੋ । ਸਿਰ ਉਠਾਇਕੈ ਬਾਕ ਸੁਨਾਯੋ ।
 ‘ਅਬਿ ਤੁਮ ਗਮਨਹੁ ਪੂਰਬ ਦੇਸ਼ । ਮਮ ਬਚ ਤੇ ਤਹਿ ਦਿਹੁ ਉਪਦੇਸ਼*’ ॥
 ੩੦ ॥ ਸੁਨਤਿ ਬਾਕ ਕੋ ਸਗਰੇ ਧਾਰਹਿ । ਮਿਲਹਿ ਜਿ ਤੁਮਹਿ ਅਦੇਸ਼
 ਉਚਾਰਹਿ’ । ਗੁਰ ਆਗਾਯਾ ਕੋ ਲੇ ਤਬਿ ਗਯੋ ਪੂਰਬ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ਨਿ ਕਯੋ

*ਇਥੋਂ ਇਹ ਦੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦਾਸੀਨ ਮਤ ਸਿੱਖੀ ਮਾਰਗ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ
 ਸੀ ਚਲਿਆ ਤੇ ਪਲਿਆ । ਸ੍ਰੀ ਵੰਦ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਟੋਪੀ ਬਾਬੇ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਨੂੰ ਦਿਤੀ, ਤੇ ਕਿਹਾ
 ਇਕ ਚੀਜ਼ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਬਾਕੀ ਸੀ, ਸੋ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੱਤੀ । ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਉਸ ਤੋਂ
 ਮਗਰੋਂ ਬੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪਾਸ ਰਹੇ, ਜੰਗ ਬੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਸ਼ਿਕਾਰ ਬੀ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ।
 ਭਾਵ ਉਦਾਸੀਨ ਮਤ ਤੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਦੋਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਹੇ । ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਨੇ ਬਾਣੂ ਹਸਨਾ,
 ਫੂਲ, ਗੋਂਦਾ, ਅਲਮਸਤ ਚਾਰ ਜੇਲੇ ਬਨਾਕੇ ਵਿਰਕੂ ਦੱਖਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵੇਸ਼
 ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਟੋਰਿਆ । ਵੇਖੋ ਸ੍ਰੀ:ਗੁ:ਪ੍ਰ:ਸੂ: ਰਾਸ ੧ ਅੰਸੂ ੬ ਅੰ: ੪੫। ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ
 ਜੀ ਨੇ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਮਿਹਰ ਵੰਦ ਜੀ (ਲਖਮੀ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਪੋਤੇ) ਪਾਸ ਘੱਲ ਕੇ ਵੇਖ
 ਦਿਵਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਰੁਚੀ ਭੇਖ ਠੇਠ ਦੀ ਸੀ, ਜੇ ਇਹ ਪ੍ਰਿਧਾ ਵਿਰੋਧੀ
 ਪ੍ਰਿਧਾ ਦੰਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਦੇ ਨਾ ਹੁੰਦਾ । ਜਦ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ
 ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਮੇਹਰ ਵੰਦ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਬਰਕਤ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਘੱਲਦੇ
 ਹਨ ਤੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ‘ਤਖਤ ਤੋਂ ਹੁਕਮ ਏ ਕੇ ਕਾਰਜ ਰਾਸ ਕਰੇ’ । ਜੇ ਵਿਰੋਧ ਦੰਦਾ
 ਤਾਂ ਮਿਹਰ ਵੰਦ ਜੀ ਇਹ ਵਾਕ ਨਾ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਨੂੰ ਤਖਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਤਸਲੀਮ
 ਕਰਦੇ । ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਦਿੱਤਾ । ਆਤਮ ਬਲ ਬਖਸ਼ਿਆ,
 ਭਾਵ ਗੁਰਮੁਖ ਪਦ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਬਖਸ਼ੀ ਤੇ ਬਰਕਤ ਬਖਸ਼ੀ ਕਿ ਹੋਰ ਉਪਦੇਸ਼
 ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਹੋਵੇਗੀ । ਸੋ ਜੇ ਉਦਾਸੀ ਅਪਣੇ ਮਤ ਨੂੰ ਗੁਰ ਘਰ ਤੋਂ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ
 ਬਣਿਆ ਵੱਸਦੇ ਹਨ, ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਰੋਧ ਦੁਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਸਾ ਵੱਸਦੇ
 ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਉਲਟ ਟਰਦੇ ਹਨ । ਉਦਾਸੀ ਮਤ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਸਦਾ ਮਿਲੇ
 ਰਹੇ ਹਨ, ਫਰਕ ਕੇਵਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਨਿਰੋ ਤਯਾਗ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਜਿਵੇਂ ਬੁਧ ਭਿਕਸ਼ੂ ਏਸ਼ਮਤ ਦਾ ਤੇ ਮਾਂਕ (monks) ਈਸਾਈ ਮਤ
 ਦਾ ਵਿਰਕੂ ਰਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਤਕ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਬਰਾਬਰ
 ਮੇਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਦਸਾਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ ਮੰਨਦੇ ਚਲੇ ਆਏ ਹਨ । ਉਦਾ-
 ਸੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਹਾਲ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਭਾਈ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ।

॥ ੩੧ ॥ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਿਦੇ ਹਰਿ ਹਰੇ । ਜੋ ਦੇਖੈ ਸੋ ਚਰਨੀ ਪਰੇ । ਜਹਾ
ਠਹਿਰ ਤਰ ਕਟੀ ਬਨਾਵੈ । ਧਯਾਨ ਗਰ ਹਰਿਗਾਇ ਲਗਾਵੈ ॥ ੩੨ ॥ ਏਵ
ਕੁਗਤ ਕੁਗਵਾਨ ਬਿਸਾਲਾ । ਕੀਨਸਿ ਪੁਰਬ ਦੇਸ ਨਿਹਾਲਾ । ਨਰਨਿ
ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੀ ਕੱਲਯਾਨ । ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਦੇ ਨਾਮ ਸੁ ਦਾਨ ॥ ੩੩ ॥ ਕਿਸੁ
ਦੇਸ ਤੇ ਸੰਗਤਿ ਆਈ । ਬੰਦਨ ਕਰੀ ਭੇਟ ਅਰਪਾਈ । ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ
ਰਹਿ ਬੈਠੇ ਪਾਸ । ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਪੁਨ ਇਮ ਅਰਦਾਸ ॥ ੩੪ ॥ 'ਨਾਮ ਧਰੀਕ'
ਸਿੱਖ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ । ਕਰਉ ਬਿਨਾਸਨਿ ਸੰਸੇ ਉਰ ਕੇ । ਪਾਠ ਕਰੈਂ ਹਮ
ਨਿਤ ਗੁਰਬਾਨੀ । ਅਰਥ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਰੀਤਿ^੧ ਨ ਜਾਨੀ ॥ ੩੫ ॥ ਜੋ
ਮਾਰਗ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਬਤਾਇਵ । ਸੋ ਹਮ ਤੇ ਨਹਿ ਜਾਇ ਕਮਾਇਵ । ਪਾਠ
ਕਰਨ ਕੇ ਨੇਮ ਨਿਬਾਹੈਂ । ਪਵੈਂ ਸਦਾ ਬਾਨੀ ਅਵਗਾਹੈਂ ॥ ੩੬ ॥ ਕਯਾ ਹੋਵੈ
ਗਤਿ ਅੰਤ ਹਮਾਰੀ। ਇਹ ਸੰਦੇਹ ਨਿਤ ਰਿਦੇ ਮਝਾਰੀ । ਅਸ ਉੱਤਰ ਬਝੈਂ
ਅਤਿ ਬਾਵੈ^੨ । ਕਹਿ ਸਭਿ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਭੇ ਠਾਵੈ ॥ ੩੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ
ਕਛੁ ਨਹਿ ਕਹਨੈ । ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਮੈਂ ਸੇਸੈ ਰਹਨੈ । ਤਿਹ ਛਿਨ ਹੋਇ ਤੁਟੈਗ
ਅਸਵਾਰ । ਗਮਨੈ ਬਾਹਰ ਹੇਤੁ ਸ਼ਿਕਾਰ ॥ ੩੮ ॥ ਬਰਖਾ ਹੋਇ ਹਟੀ
ਤਿਸ ਕਾਲਾ । ਸੁਰਜ ਨਿਕਸਨੈ ਦਯੋਤ ਬਿਸਾਲਾ^੩ । ਮਗ ਮਹੁੰ ਹੰਡੀਪਰਾਤਨ
ਹੋਰੀ । ਤਹਾਂ ਠੀਕਰੀ ਚਮਕ ਘਨੇਰੀ ॥ ੩੯ ॥ ਘ੍ਰਿਤ ਬਾਸਨ ਕੀ ਫੂਟੀ
ਪਰੀ । ਬਿਤ ਹੁਇ ਗੁਰੂ ਮੰਗਾਵਨਿ ਕਰੀ । ਨਿਜ ਕਰ ਮਹਿ ਧਰਿ ਬਾਕ
ਬਖਾਨਾ । 'ਬਾਨੀ ਪਾਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤੁਮ ਠਾਨਾ ॥ ੪੦ ॥ ਤਿਸ ਕੇ ਉੱਤਰ
ਲੀਜਹਿ ਸਾਰੇ। ਜੋ ਗਰ ਸ਼ਬਦ ਕਮਾਵਹਿ ਪਯਾਰੇ । ਸੋ ਜਨੁ ਕੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ
ਸੁਖ ਪਾਵੈਂ । ਚਲਹਿ ਪੰਥ, ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਬਤਾਵੈ ॥ ੪੧ ॥ ਪਾਠ ਸਧਾਰਨਿ ਜੋ
ਨਿਤ ਕਰੇ। ਨੇਮ ਨਿਬਾਹਨਿ ਮੈਂ ਅਨੁਸਰੇ । ਪਾਠ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰੈ ਗਤਿ ਐਸੀ ।
ਸੁਨਹੁ ਸ਼੍ਰੋਨ ਹਮ ਭਾਖਹਿ ਜੈਸੀ ॥ ੪੨ ॥ ਜਿਮ ਠੀਕਰੀ ਬਹੁ ਬਰਖ ਬਿਤਾਈ ।
ਲਗੇ ਤੇਜ ਨਿਕਸੀ ਚਿਕਨਾਈ । ਤਿਮ ਜੋ ਪਠਹਿ ਨੇਮ ਗੁਰਬਾਨੀ ।
ਅੰਤ ਦੇਤਿ ਕੱਲਯਾਨ ਮਹਾਨੀ ॥ ੪੩ ॥ ਰਹੀ ਚਿਕਨਤਾ ਠੀਕਰਿ
ਮਾਹਿ । ਤਰੈਂ ਬਾਨੀ ਗੁਨ ਰਹਿ ਮਨ ਤਾਹਿ । ਅੰਤਕਾਲ ਫਲ ਕਰਹਿ

^੧ ਨਾਮ ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ (ਹੋਰੇ ਪੁ: ਜਨਮ ਸਾਖੀ) । ^੨ ਪਰਮਾਰਥ (ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਬਾਨੀ ਦੇ)
ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਰੀਤ । (ਅ) ਅਰਥ ਤੇ ਛਾਵ ਦੀ ਰੀਤ । ^੩ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਬਹੁਤ (ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ) ਵਧਿਆ ਹੈ ।
(ਅ) (ਮਿਸਾ) ਵਧਿਆ ਹੈ । ^੪ ਬੜਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਯਾ ।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੋਜਥਾ ਕੁਸਮ ਤਿਲ ਪਾਇ ਸੁ ਬਾਸੇ॥੪੪॥ ਪਾਠਕ ਕੀ ਸਹਾਇਤਾ
ਕਰਿਹੀ । ਅੰਤਕਾਲ ਪੀੜਾ ਪਰਹਰਿਹੀ । ਗੁਰ ਮੁਖ ਤੇ ਸਿੱਖਜਨਿ ਸੁਨਿ
ਕਰਿ ਕੈ । ਦਈ ਪ੍ਰਦੋਛਨ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਫਿਰ ਕੈ ॥ ੪੫ ॥ ਸਭਿ ਕੇ ਰਿਦੈ
ਵਧੀ ਸੁ ਪ੍ਰਤੀਤ । ਬਾਨੀ ਪਵਿਥੇ ਕੀ ਬਡ ਪ੍ਰੀਤਿ।ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਗ ਪੰਕਜ
ਬੰਦੇ । ਜਾਨਿ ਆਪਨੇ ਭਾਗ ਬਿਲੋਦੇ॥ ੪੬ ॥ ਗੁਰ ਬਾਨੀ ਜਾਨੀ ਸੁਖ
ਕਾਰਨ। ਗੁਰਬਾਨੀ ਬਹੁ ਪਤਿਤਿ ਉਧਾਰਨ । ਗੁਰਬਾਨੀ ਪਵਿ ਕਰਿ ਗਤਿ
ਲਹੈ॥ਜੌਂ ਕੌਂ ਪਵਨਿ ਸਦਾ ਚਿਤ ਚਹੈ॥੪੭॥ਅਰਥ ਸਮੁਝਿ,ਕੈ ਸਮੁਝੇ
ਬਿਨਾ । ਬਿਨਾ ਪ੍ਰੇਮ, ਕੈ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁ ਘਨਾ । ਪਠਨਿ ਨੇਮ ਗੁਰਬਾਨੀ ਕਰੈਂ ।
ਘਟਿਕਾ, ਜਾਮ ਕਿ ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਰੈਂ ॥ ੪੮ ॥ ਚਲਿ ਆਏ ਪੁਨ ਖੇਲ
ਸ਼ਿਕਾਰੋ।ਦਖਤਿ ਪਾਲਤਿ ਮਿਗਨਿ ਹਜ਼ਾਰੋ।ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਤਿ ਕੱਲਜਾਨੇ।
ਪਰਉਪਕਾਰ ਸਦਾ ਗੁਰ ਠਾਨੇ ॥ ੪੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਨਾਮ ਰਾਸੇ 'ਸ਼ਕਤਿ
ਭਰਵਾਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮੁ ਅਸ਼ਟਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੯ ॥

੯. [ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਬੀਮਾਰ ਤੇ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦੇ ਆਕੀ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅੰਬਿ ਤੁਰਕਨ ਕੀ ਬਾਰਤਾ ਕਛੁਕ ਸੁਨਹੁ ਬੁਧਿਵਾਨ । ਕਰੇ ਖੋਰ
ਸਤਿਗੁਰਨਿ ਸੋਯਾਂਤੇ ਕਰੈਂ ਬਖਾਨ॥੧॥ਬਿਨਾ ਕਹੇ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੋ ਸੁਨਿਤੇ
ਸੰਸੈ ਹੋਇ । ਯਾਂਤੇ ਸੁਨੀਏ ਬਿਤੀ ਜਿਮ ਗੁਰ ਸੋਂ ਬਾਦਤੈ ਸੋਇ ॥ ੨ ॥
ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਤੁਰਕੇਸ਼ ਕੇ ਸੁਤ ਉਪਜਤਿ ਤੇ ਚਾਗਕਰਤਿਰਾਜ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਕੋ
ਬਧੌ ਸਮਾਜ ਉਦਾਰ ॥ ੩ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਚੌਕਵਰਤਿ ਇਮ ਰਾਜ ਭਯੋ ਹੈ ।
ਚਾਰ ਚੌਕ ਇਕ ਹੁਕਮ ਬਿਯੋ ਹੈ । ਜਹਿ ਤਹਿ ਦੇਸ਼ਨਿ ਬਿਥੇ ਅਸ਼ੇਸ਼ ।
ਦੋਹੀ ਸੁਨਿਤੇ ਤ੍ਰਾਸ ਵਿਸ਼ੇਖ ॥ ੪ ॥ ਜਿਤੇ ਨਿਪਤਿ ਸਭਿ ਆਗਯਾ ਕਾਰੀ ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਹੁਇ ਖਰੇ ਅਗਾਰੀ।ਰਜਪੂਤਨਿ ਤਨੁਜਾ ਕੇ ਡੋਰੇ । ਸੁਨਿ ਸੁੰਦਰ
ਲੇਵਤਿ ਕਰਿ ਜੋਰੇ ॥ ੫ ॥ ਹਿੰਦਵਾਇਨਿ ਕੋ ਮਹਾਂ ਕਲੰਕ । ਜਥਾ ਅੰਕ
ਲਾਗਯੋ ਸੁ ਮਯੋਕ । ਜਿਨ ਤੇ ਭਯੋ ਉਪਾਇ ਨ ਕੋਏ । ਧੀਰ ਸੂਰਤਾ ਛੋਰਿ
ਖਲੋਏ ॥੬॥ ਤੁਰਕ ਅਧੀਨ ਹੋਇ ਕਰਿ ਸਾਰੇ । ਆਇਓਂ ਛੋਪੂ, ਜਬਿ ਲੇਤਿ
ਹਕਾਰੇ । ਜਹਾਂ ਪਠਾਵਹਿ ਤਹਿ ਚਲਿ ਜਾਹੀ । ਸ਼ਕਤਿ ਹੀਨ ਹੁਇ ਰਹਿ
'ਸੁਰੰਧਿਤ' ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਤਿਲਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਹਰ ਦੋਜ ਗੁਲਾਬ ਵੰਝੇਲੀ ਆਦਿ ਫੁੱਲ ਪਾਉਂਦੇ
ਰਹੀਏ ਤਾਂ ਕੁਛ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਤਿਲ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੋਢੀਆਂ ਤੇਲ
ਵੁਝੇਲ ਕਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਫੁੱਲ ਦਾ ਤਿਲਾਂ ਨੇ ਸੰਗ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਉਸੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਤੇਲ ਵਿਚ
ਵਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । 'ਬਗੜਦਿਆਂ । 'ਬਲ ਨਲ ।

ਅਗਵਾਹੀ ॥੭॥ ਕਿਸ ਪਰ ਕਿਸ ਜੇ ਰਿਸ ਹੁਇ ਜਾਏ । ਬਿਕਟ ਮੁਹਿੰਮ
ਪਠਹਿ ਮਰਿਵਾਏ^੧ । ਤਨਕ ਹੁਕਮ ਜੋ ਮੋਰਨਿ ਕਰਿਹੀ । ਲਰਹਿ, ਕਰਹਿ
ਅਪਨੇ ਅਨੁਸਰਹੀ ॥੮॥ ਪੋਸਿਸ਼ ਜ਼ਹਿਰ ਅਜ਼ਾਹਰ^੨ ਲਾਇ । ਰਿਸ ਕਰਿ
ਕਿਸ ਕਹੁ ਦੇਂ ਪਹਿਰਾਇ । ਕਰਹਿ ਪਿਆਰ, ਨ ਜੀਵਤਿ ਛੋਰਹਿ । ਹੁਇ
ਮਵਾਸ ਚੜ੍ਹ ਤਿਸ ਕੋ ਤੋਰਹਿ ॥੯॥ ਸੈਨਾ ਕੋਸ਼ ਦੁਰਗ ਬਡ ਭਾਰੇ । ਜਿਨ
ਕੋ ਪੱਯਤਿ ਨਹੀਂ ਸੁਮਾਰੇ । ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਨਿ ਕੋ ਦਰਬ ਬਿਸਾਲਾ । ਦਿੱਲੀ
ਆਨਿ ਭਰਹਿ ਨਰ ਹਾਲਾ^੩ ॥ ੧੦ ॥ ਬੀਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਮਹਿਪਾਲਾ । ਜੋ
ਰਜਪੂਤ ਕਹਾਇ ਬਿਸਾਲਾ । ਤਿਨ ਕੀ ਭਈ ਦਸ਼ਾ ਜਬਿ ਐਸੇ ਸੁਤਾ ਦੇਨਿ
ਲੋ ਬਰਨੀ ਜੈਸੇ ॥੧੧॥ ਅਪਰ ਹਿੰਦੁਵਨਿ ਕੀ ਕਜਾ ਗਿਨਤੀ । ਤੁਰਕਨਿ
ਅੱਗ ਕਰਹਿ ਸਭਿ ਬਿਨਤੀ । ਛੀਨ ਧਰਮ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਬਡ ਹੋਵਾ ਸਮੁਖ
ਦੁਸ਼ਟ ਕੇ ਕੋ ਨ ਖਰੋਵਾ ॥ ੧੨ ॥ ਰਾਜ ਕਰਜੋ ਚਿਰ ਕਾਲ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਬਲੀ ਭਯੋ, ਪੂਰਬ ਤਪ ਘਾਲਾ । ਜੇਠੋ ਨੰਦਨ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹਾ ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਕੋ
ਤਿਹ ਸੰਗ ਮੋਹਾ ॥੧੩॥ ਜਾਨੈ ਨੇਕ ਨਿਕਟਿ ਸੋ ਰਾਖਾ ।—ਤਖਤ ਬਿਠਾਵੇਂ
ਇਸ—, ਅਭਿਲਾਖਾ । ਵਲੀਅਹਿਦ^੪ ਕੀਨਿਸ ਤਿਸ ਤਾਈਂ । ਸੁਭ ਗੁਨ
ਪੂਰਨ ਉਚਿਤ ਬਡਾਈ ॥ ੧੪ ॥ ਦੁਤਿਯ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਿਸ ਤੇ ਲਘੁ ਜਾਨਾ ।
ਨਾਮ ਮੁਹਿੰਮਦਸੁਜਹਾਂ^੫ ਬਖਾਨਾ । ਤਿਸ ਕੋ ਦੇਸ਼ ਅਸ਼ੋਸ਼ ਬੰਗਾਲਾ । ਦੀਨਿ
ਪਠਾਇ ਕੀਨਿ ਮਹਿਪਾਲਾ ॥੧੫॥ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੀਸਰੋ ਹੁਤੋ ਨੁਰੰਗਾ । ਦੁਰਮਤਿ
ਲਖਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਭੰਗਾ^੬ । ਤਿਸ ਕੋ ਦੀਨਸਿ ਦੱਖਣ ਦੇਸ਼ । ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚਿ
ਕਰਿ ਬਨਜੋ ਨਰੇਸ਼ ॥੧੬॥ ਚਤੁਰਥ ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਕੋ ਵੋਟਾ^੭ । ਨਾਮ ਮੁਰਾਦ-
ਬਖਸ਼ ਸੋ ਛੋਟਾ । ਦਿਯੋ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਕੋ ਗੁਜਰਾਤ । ਕੀਨਸਿ ਰਾਜ ਤਹਾਂ
ਬੱਖਜਾਤ ॥ ੧੭ ॥ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਜਾਇ ਟਿਕਾਨੇ । ਕਰੇ ਭੋਗ ਜੈਸੇ ਮਨ
ਭਾਨੇ । ਕਿਤੇ ਬਰਖ ਬੀਤੇ ਇਸ ਰੀਤਿ । ਸੈਨ ਦਰਬ ਕਹੁ ਸੰਚਤਿ ਨੀਤਿ
॥ ੧੮ ॥ ਤਖਤ ਬੈਠਿਥੇ ਸਰਬ ਲੁਭਾਵੇਂ । ਨਿਜ ਸਥਾਨ ਥਿਤ ਦਾਵ
ਤਕਾਵੇਂ । ਯਾਂਤੇ ਫਿਕਰ ਕਰਤਿ ਰਹਿ ਭਾਰੀ । ਸੰਚਹਿ ਦਰਬ ਚਮ੍ਹੂ ਕਰਿ
ਤਸਾਰੀ ॥ ੧੯ ॥ ਨਿਜ ਨਿਜ ਦੇਸ਼ ਅਵਾਸਨਿ^੮ ਬਾਸੇ । ਮਨ ਭਾਵਤਿ
ਸਭਿ ਕਰਤਿ ਬਿਲਾਸੇ । ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਰਹਿ ਦਿੱਲੀ ਮਾਂਹਿ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ

^੧ਕਰੜੀ ਮੁਹਿੰਮ ਭੇਜਕੇ ਮਰਵਾ ਵਿੰਦੋ ਸੀ । ^੨ਗੁਬੀ ਫਿਹ । ^੩ਮਾਮਲਾ । ^੪ਫੁਵਰਾਜ । ^੫ਸ਼ਜਾਅ
ਮੁਹਿੰਮਦ । ^੬ਛੋਟੀ ਖੁਯੀ ਵਾਲਾ ਜਾਣਕੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮਨ ਢਹਿ ਗਿਆ । ^੭ਪੁੱਤ੍ਰ । ^੮ਘਰਾਂ ਵਿਚ ।

ਰਖੈ ਸਤ ਪਾਹਿ ॥੨੦॥ ਚਿਰਕਾਲ ਜਬਿ ਬੀਤ ਗਯੋ ਹੈ। ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਤਨ
 ਰੋਗ ਭਯੋ ਹੈ । ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਪ੍ਰਬਲ ਬਧੀ ਬੀਮਾਰੀ । ਜੋ ਕਿਸਹੂੰ ਤੇ ਜਾਇ
 ਨ ਟਾਰੀ ॥ ੨੧ ॥ ਸੂਬੇ ਅਰੁ ਉਮਰਾਉ ਬਡੇਰੇ । ਹੋਕੇ ਸਕਲ ਹੋਤਿ ਨਹਿ
 ਨੇਰੇ । ਜੇ ਸਮੀਪ ਨਿਤ ਆਵਤਿ ਜਾਤਿ । ਸਭਿ ਕੋ ਬਰਜੈ ਰਹਤਿ
 ਇਕਾਂਤ ॥ ੨੨ ॥ ਬਜ਼ਾਕੁਲ ਕੀਨਸਿ ਰੋਗ ਮਹਾਂਨੇ । ਕਛੁ ਨ ਆਛੋ ਮਨ
 ਮਹਿ ਮਾਨੇ । ਬਡੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਇਕ ਪਹੁੰਚੈ ਤਾਸ । ਕੈ ਹਕੀਮ ਦੇ ਅੰਖਧਿ ਰਾਸ
 ॥ ੨੩ ॥ ਵਹਿਰ ਬਾਤ ਪਸਰੀ ਬਿਪਰੀਤਿ । ‘ਸ਼ਾਹੁ ਜਿਯਨਿ ਮਹਿ ਸੰਸੈ
 ਚੀਤਿ । ਘਨੇ ਦਿਵਸ ਦੇਖੈ ਨਹਿ ਕਾਹੀ’ । ਯਾਂਤੇ ਲਖੀਯਤਿ ਜੀਵਤਿ
 ਨਾਂਹੀ ॥੨੪॥ ਕਰਜੈ ਛੁਪਾਵਨ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਡੇਰੇ । ਬੰਦ ਏਸਤੁ ਕਰਿ ਕੈ ਸਭਿ
 ਕੇਰੇ’ । ਕਰਤਿ ਦਲੀਲ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਲੋਕਨਿ ਬਿਖੇ ਰੋਰ ਪ੍ਰਸਤਾਰਾ
 ॥ ੨੫ ॥ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਮਹਿ ਸੁਧ ਬਿਸਤਰੀ ।—ਮਰਜੈ ਸ਼ਾਹੁ, ਪਰ ਤੁਸ਼ਨਿ
 ਕਰੀ—। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਚੋਰ ਧਾਰਵੀ ਬਲੀ।ਲੂਟਨਿ ਲਗੇ ਦੇਸ਼ ਬਿਧਿ ਭਲੀ॥
 ੨੬॥ ਨਿਬਲਨਿ ਕੋ ਬਲਵਾਨ ਬਡੇਰੇ । ਹਤਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਲੇ ਦਰਬ ਘਨੇਰੇ ।
 ਮਚੈ ਫਤੁਰ ਦਰ ਅਰੁ ਨੇਰੇ । ਨਾਸ਼ ਹੋਨਿ ਲਗਿ ਦੇਸ਼ ਚੁਫੇਰੇ ॥ ੨੭ ॥
 ਵਾਰਸਕੋਹੁ ਤਬੈ ਇਮ ਜਾਨਾ । ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਿ ਆਪਨੋ ਠਾਨਾ । ਜੋ ਖਤ
 ਪੁੱਤ੍ਰ ਵਹਿਰ ਕੇ ਆਵੈ । ਆਪ ਸੁ ਲੈਬੇ ਲਗਜੈ ਪਸ਼ਾਵੈ ॥ ੨੮ ॥ ਸਮੁਝਹਿ
 ਸੁਨਹਿ, ਹੁਕਮ ਕੋ ਦੇਤਿ । ਕਿਸਹੂੰ ਗਹੈ ਕੈਦ ਕਰਿ ਲੇਤਿ । ਕੇਤਿਕ ਕੋ
 ਕਰਤੋ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ । ਆਇ ਵਕੀਲ ਨਿਵਾਵਹਿ ਸੀਸ॥੨੯॥ ਕਾਰ ਗੁਜ਼ਾਰ’
 ਹੋਤਿ ਭਾ ਸੋਈ । ਤਿਸੇ ਸਲਾਮ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਹੋਈ । ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਕੇ ਬਿਨਾ
 ਬਿਲੋਕੇ।ਨਿਕਟਿ ਜਾਨਿ ਕੋ ਜਬਿ ਕੇ ਹੋਕੇ॥੩੦॥ਨਹੀਂ ਯਕੀਨ ਲੋਕ ਉਰ
 ਲਹੈ ।—ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਜੀਵਤਿ ਅੰਬ ਅਹੈ । ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੀ ਮੁਰਦਾ ਭਯੋ—ਜਾਨੈ ।
 —ਘਰ ਅੰਤਰ ਹੈ—ਕਹੀ ਨ ਮਾਨੈ’ ॥ ੩੧ ॥ ਯਾਂਤੇ ਪਰਜੈ ਦੇਸ਼ ਮੈਂ ਰੋਰਾ ।
 ਸੂਬੇ ਸਭਿ ਆਕੀ ਨਿਜ ਠੋਰਾ । ਛੀਨਿ ਛੀਨਿ ਧਨ, ਧੁਜਨੀ’ ਰਾਖੀ ।
 —ਕਰਹਿ ਜੰਗ—ਇਮ ਭੇ ਅਭਿਲਾਖੀ॥੩੨॥ਪੀਥ ਚਲਨ ਤੇ ਨਰ ਹਟਿ ਰਹੇ।
 ਲੇਤਿ ਖਸੋਟਿ ਫਿਰਤਿ ਜੇ ਲਹੇ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਬਿ ਭਾ ਅੰਧਕਾਰਾ । ਕੋ
 ਨਹਿ ਸੁਨਿ ਹੈ ਕਿਨਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰਾ ॥ ੩੩ ॥ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਨਿ ਮੈਂ ਗਯੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ।

‘ਕਿਸੇ ਨੇ । ‘ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ; ਭਾਵ ਸ਼ਬਰ ਨੁਕਾ ਲਈ
 ਨੇ । ‘ਦੇਣ ਲਗੇ । ‘ਕੀਮ ਚਲਾਵਣ ਵਾਲਾ । ‘ਇਹ (ਕਹਿਣਾ) ਕਿ ‘ਘਰ ਅੰਦਰ ਹੈ’ ਨਹੀਂ
 ਮੰਨਦੇ । ‘ਮਿਨਾ ।

ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਜ਼ਾਦੇ ਭਏ ਨਿਸ਼ੀਗ। ਹੁਤੋ ਮੁਰਾਦ ਬਖਸ਼ ਜੋ ਤਾਤ। ਤਿਸ
ਕਾਇਮ ਕੀਨਸਿ ਗੁਜਰਾਤ ॥ ੩੪ ॥ ਕਾਰ ਦਾਰ, ਬੇਗਮ ਕ ਤਹਾਂ ਗਹਿ
ਲੀਨਸਿ ਛੀਨਸਿ ਧਨ ਮਹਾਂ। ਕਹਿ ਕਰਿ ਅਧਿਕ ਮਾਰ ਕਰਿਵਾਈ।
ਗਾਡਜੋ ਕਾਢਿ ਦਿਯੋ ਅਗੁਵਾਈ ॥ ੩੫ ॥ ਬੇ ਤਕਸੀਰ ਜੁ ਅਪਨਿ ਦਿਵਾਨ।
ਤਿਸ ਕੋ ਹਤਜੋ ਪਾਨ ਕਰਿ ਹਾਨ। ਨਿਜ ਕਬਜ਼ੇ ਮਹਿ ਸਭਿ ਕੁਛ ਕਰਜੋ।
ਨਿਕਟਿਨਿਕਟਿ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਨਿਹਰਜੋ ॥ ੩੬ ॥ ਲੁਟਿ ਸਰਬ ਕੋ ਗਰਦਮਿਲਾਯੋ।
ਲਸ਼ਕਰ ਲਰਿਬੇ ਹੇਤੁ ਬਨਾਯੋ। ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਬਾਰੂਦ ਸੁ ਗੋਗੇਸ਼ਸਤੁ ਬੰਦਾ
ਬਹੁ ਦੀਨਸਿ ਘੋਰੇ ॥ ੩੭ ॥ ਨਿਜ ਸੁਭਟਨਿ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਕਰੀ ਹੈ। ਕੰਕਨ
ਜਿਗਾ ਜਰਾਵ ਜਰੀ ਹੈ। ਜਬਿ ਇਹ ਗਾਵੋ ਭਯੋ ਬਿਸਾਲ^੧। ਇਮ
ਸੁਨਿ ਕੈ ਜੋ ਹੁਤੋ ਬੰਗਾਲੇ ॥ ੩੮ ॥ ਤਿਸੀ ਰੀਤਿ ਤਿਸਨੇ ਤਹਿ ਕੀਨੋ।
ਨਿਕਟਿ ਜੁ ਦੇਸ਼ ਛੀਨ ਕਰਿ ਲੀਨੋ। ਧਨ ਦਿਲੇਸ਼ ਕੋ ਹੁਤੋ ਜੁ ਨੇਰੇ। ਲੀਨਿ
ਖਸੇਟ ਪਾਇ ਕਰਿ ਘੋਰੇ ॥ ੩੯ ॥ ਬੰਦੁਬਸਤ ਕਰਿ ਲੇ ਧਨੁ ਰਾਸੀ। ਪਟਨੇ
ਹੁਇ ਪੁਨ ਆਵਾ ਕਾਸ਼ੀ। ਕਬਜ਼ਾ ਅਪਨ ਕਰਜੋ ਤਹਿ ਸਾਰੇ। ਆਨ ਜੁ
ਮਿਲੇ ਤਿਨਹਿ ਸਤਿਕਾਰੇ ॥ ੪੦ ॥ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੁਭਟ ਘੋਰਾ ਗਜ ਭਾਰੇ। ਦੇ ਕਰਿ
ਦਰਬ ਸਰਬ ਸ਼ੀਗਾਰੇ। ਜੋਰ ਜੋਰ ਅਪਨੋ ਦਿਖਰਾਯੋ। ਕਾਸ਼ੀ ਲਗਿ ਸਭਿ
ਰਾਜ ਦਬਾਯੋ ॥ ੪੧ ॥ ਹਰਖ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ੁਜਾ ਬਿਲੰਦ। ਸੈਨ ਸਕੇਲਨਿਕੀਨਸਿ
ਬੰਦਾ। ਅਪਰਦੇਸ਼ ਮਹਿ ਰੋਰਾ ਮਹਾਂ। ਲੁਟਹਿ ਬਲੀ ਨਿਬਲ ਜਹਿੰਕਹਾਂ ॥ ੪੨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਨਵਮ ਰਾਸੇ 'ਤੁਰਕੇਸ਼ਰ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਨਵਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੯ ॥

੧੦. [ਸ਼ੁਜਾ ਮ ਮੁਹੰਮਦ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਰਜੋ ਰੋਰ ਸਭਿ ਠੋਰ ਮਹਿ ਮਗ ਅਟਕੇ ਚਹੁ ਓਰ। ਨਰ ਨਾਰੀ
ਮਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਭਾ ਜਬਾ ਪੋਤਜਲ ਘੋਰ^੧ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਨੀ ਸੁਧਿ
ਸਾਰੀ। ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ ਕੇ ਤੀਰ ਉਚਾਰੀ। 'ਗਰਦਸ਼' ਕੀਨਸਿ ਦੇਸ਼ ਅਸ਼ੇਸ਼।
ਗੁਮ ਨਗਰ ਭੇ ਦੁਖੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥ ੨ ॥ ਸ਼ਹਜ਼ਾਦਨਿ ਬਛ ਧੂਮ ਮਚਾਈ।
ਸਰਕਸ਼^੨ ਹੁਇ ਆਫਾਤ^੩ ਉਠਾਈ। ਨਿਕਸਹੁ ਵਹਿਰ ਕਰਹੁ ਕੁਛ ਗਮਨ।
ਇਤ ਉਤ ਦੇਖਤਿ ਹੈ ਹੈ ਦਮਨ^੪ ॥ ੩ ॥ ਨਾਂਹਿ ਤ ਲਸ਼ਕਰ ਪਰੇ

^੧ਗਡਿਆ ਹੋਇਆ (ਧਨ) ਅਗੇ ਕੱਢ ਦਿਤਾ। ^੨(ਆਪਣੇ) ਸਿਪਾਹੀਆ ਨੂੰ [ਫਾਂਸ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ, ਏਕ-
ਹਥਿਆਰ ਏਨ੍ਹਣੇ ਵਾਲਾ]। ^੩ਕੜੇ। ^੪ਬਲੀ ਹੋਇਆ ਬੜਾ। ^੫ਜਿਵੇਂ ਭਿਆਨਕ ਜਲ ਵਿਚ ਜਹਾਜ਼
ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ^੬ਹਿਲ ਫੁਲ। ਟੋਲਾ। [ਫਾਂਸ, ਗਰਦਸ਼=ਚਕਰ; ਘੁਮਾਉ]। ^੭ਆਕੀ। ^੮ਬਿਪਤਾ।
^੯ਦਬ ਜਾਣਗੇ।

ਪਠਾਵਹਿੰ । ਬੰਧਹਿ ਜ਼ਾਲਮਨਿ, ਹਤਾਹਿ, ਪਲਾਵਹਿ^੧ । ਆਫਤਾਬ ਸਮ ਉਦੈ
ਨ ਹੋਵਹਿ^੨ । ਸੁਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਹੁ ਕਿਮ ਜਗ ਜੋਵਹਿ ? ॥੪॥ ਚੌਰ, ਉਲੂਕ
ਸ਼ਿੰਗਾਲ^੩ ਅੰਧੇਰਾ । ਦਬਕਹਿ ਦੁਸ਼ਟ ਦੇਖਿ ਇਕ ਬੇਰਾ^੪ । ਸ਼ਾਹੁਜਹਾਂ
ਸੁਨਿਕੈ ਸੁਤ ਬਾਤਿ । ਭਯੋ ਲਚਾਰ, ਮੌਨ ਪਛੁਤਾਤਿ ॥੫॥ ਤਨ ਮਹਿ ਰੁਜ,
ਉਤ ਰਾਜ ਬਿਨਾਸੇ । ਦੋਨਹੁੰ ਕਠਨ ਪਰੀ ਗਰ ਫਾਸੇ । ਸਲਿਤਾ ਸੋਚ ਬਿਖੈ
ਮਨ ਬਹਿਉ । ਨਹਿ ਅਲੰਬ ਬਿਰਤਾ ਕਿਤ ਲਹਿਉ ॥੬॥ ਸੁਖ ਦੁਖ ਸਦਾ
ਰਹੈਂ ਸਭਿ ਸਾਬ । ਕਹਾਂ ਰੋਕ ਅਰੁ ਅਵਿਨੀ ਨਾਥ । ਗਿਨਤੀ ਠਾਨਤਿ
ਰਾਤਿ ਬਿਤਾਈ । ਹਠ ਤੇ ਨਿਜ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿਵਾਈ ॥੭॥ ਸ੍ਰੀ ਜਮਨਾ
ਜਲ ਮਹਿ ਕਲ ਤਰਨੀ । ਦਿਵਿ ਸੁੰਦਰ ਚਿਤ੍ਰਤਿ ਬਹੁ ਬਰਨੀ । ਤਿਸ ਪਰ
ਜਾਇ ਪ੍ਰਯੋਕ ਟਿਕਾਵਾ । ਘਟਾ ਟੋਪ ਉਪਰ ਕਰਿ ਛਾਵਾ ॥੮॥ ਸਨੇ ਸਨੇ
ਭਿਹ ਛੋਰਿ ਚਲਾਵਾ । ਤੀਰ ਤੀਰ ਬਡਿ ਕਟਕ ਸਿਧਾਵਾ । ਜਹਾਂ ਅਕਬਰਾ-
ਬਾਦ ਸਥਾਨ । ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਰਤਿ ਪਯਾਨ ॥੯॥ ਕਰਜੈ ਨਿਵੇਸ
ਅਸ਼ੇਸ਼ ਸ ਸੈਨਾ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਸੁਪਤੇ ਰੈਨਾ । ਸਭਿ ਰਜਪੂਤ ਭੂਪ ਚਲਿ
ਆਏ । ਲਾਖਹੁ ਧੁਜਨੀ ਭੀ ਇਕ ਥਾਏ ॥੧੦॥ ਤੋਪ, ਜੰਬੂਦੇ, ਬ੍ਰਿੰਦ ਜੰਜੈਲਾ
ਛੁਟਤਿ ਬਿਦਾਰਹਿ ਜੇ ਬਡ ਸੈਲ । ਤਹਿ ਭੀ ਨਹਿ ਯਕੀਨ ਨਰ
ਕਰੈਂ । ਸ਼ਾਹੁ ਜਹਾਂ ਕੋ ਨਹੀਂ ਨਿਹਰੈਂ ॥੧੧॥ -ਕਰਜੈ ਦਿਖਾਵਾ ਨਵਕਾ
ਮਾਂਹਿ । ਮਰਜੈ ਸ਼ਾਹ ਜੀਵਤਿ ਹੁਇ ਨਾਂਹਿ- । ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਨ੍ਰਿਪ ਉਮਰਾਵ ।
ਬਿਰੇ ਸਾਬ ਸਭਿ ਤਿਸ ਹੀ ਥਾਵ ॥੧੨॥ ਪੁਨ ਜਸੂਸ ਸੁਧ ਦੇਸ਼ਨਿ ਲਜਾਏ ।
‘ਮੁਹੀਮਦਸੁਜਾ ਪ੍ਰਾਚਿ ਦਿਸ਼ਿ ਰਾਏ । ਬੰਗਾਲਾ ਜੁਤਿ ਦੇਸ਼ ਘਨੇਰੇ ।
ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਿ ਦਿਵਿ ਭਯੋ ਬਡੇਰੇ ॥੧੩॥ ਪਟਨੇ ਤੇ ਕਾਸ਼ੀ ਚਲਿ ਆਯੋ ।
ਲਸ਼ਕਰ ਜੇਗੀ ਸੰਗ ਸੁਹਾਯੋ । ਸੰਗ ਅਰਾਵਾ ਕਰਤਿ ਬਿਲੇਵ । ਛੀਨ
ਲੀਨਿ ਧਨ ਕੀਨਸਿ ਬ੍ਰਿੰਦ’ ॥੧੪॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਨਤਿ ਰਿਸ ਭਰਜੈ ।
ਨਿਜ ਮਸਲਤਿ ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਫਰਜੈ^੫ । ਜੈ ਸਿੰਘ ਭੂਪ ਹੁਤੋ ਕਛਵਾਹਾ ।
ਤਿਹ ਬੁਲਾਇ ਸਾਦਰ ਬਚ ਪ੍ਰਾਹ ॥੧੫॥ ‘ਲਸ਼ਕਰਲਿਹੁ ਤਮਾਮਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ।
ਤੋਪ ਜੰਬੂਰਨਿ ਜੇਤਿਕ ਚਾਹੀ । ਫੀਲ ਤੁਰੰਗ ਸੰਗ ਨਿਜ ਲੈਕੈ । ਮੋਹਿ ਪੁੱਤ੍ਰ
^੧ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਲਸ਼ਕਰ ਘਲਣਾ, ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਖੰਡਣਾ ਮਾਰਨਾ ਤੇ ਨਸਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ।
[ਪਰੇ=ਪੜੇਗਾ, ਪਵੇਗਾ] । (ਅ) ਨਹੀਂ ਤਾਂ (ਉਹ ਸ਼ਹਜ਼ਾਦੇ) ਲਸ਼ਕਰ ਦੇ ਟੋਏ ਘੱਲਣਗੇ ।
(ਪਰਜਾ ਨੂੰ) ਬੰਨ੍ਹ ਲੇਣਗੇ, ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨਗੇ, ਮਾਰਨਗੇ ਤੇ ਭਜਾ ਦੇਣਗੇ । [ਪਰੇ=ਪੜ੍ਹੇ=ਟੋਲੇ] ।
^੫(ਆਪ) ਦੂਰਜ ਥਾਥੁ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨਹੀਂ ਭਾਵ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ ਹੋ । ^੬ਰਿੰਦਸ਼ । ^੭ਸਲਾਹੀਆਂ
ਲਾਲ ਆਪ ਸਲਾਹ ਫਰਜੈ ਲਗਾ ।

ਲਿਹੁ ਸਾਬ ਮਿਲੈਕੈ ॥ ੧੬ ॥ ਜਾਹੁ ਮੁਹੰਮਦਸੁਜਾ ਸਮੀਪ । ਬਰਜਹੁ
 ਤਿਹ ਫਤੂਰ, ਅਵਨੀਪ^੧ ਜੈਸੀਘ ਜੈ ਕਰਤਾ ਰਣਭਾਰੀ । ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੇ
 ਪਠਨੈ ਬਿਚਾਰੀ ॥ ੧੭ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਚਢਨੈ ਬਜਾਇ ਨਗਾਰਾ । ਲਸਕਰ
 ਚਲਨੈ ਸੰਗ ਜਿਸ ਭਾਰਾ । ਗੋਰੇ ਬਹੁ ਬਰਦ ਲੇ ਸਾਬ । ਗਮਨ ਕੀਓ ਜੈ
 ਸੀਘ ਨਰ ਨਾਥ ॥ ੧੮ ॥ ਮਾਰਗ ਸੀਘ ਉਲੇਘਿ ਕਰਿ ਗਏ । ਰਣ ਮੁਕਾਬਲੇ
 ਲਸਕਰ ਭਏ । ਨਹਿ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇ ਜੰਗ ਮਝਾਰੇ । ਗਾਢਲ, ਗਰਵ
 ਗਰਬ ਕਹੁ ਧਾਰੇ ॥ ੧੯ ॥ ਕਾਸ਼ੀ ਨਿਕਟਿ ਬਹਾਦਰ ਪੁਰਾ । ਤਹਾਂ ਮੁਹੰਮਦ
 ਸੁਜਾ ਉਤਰਾ । ਤਬਿ ਜਸੂਸ ਸੁਧ ਹੋਤ ਪਠਾਏ। ਆਇ ਤਿਨਹੁ ਅਸ ਘਾਤ
 ਬਤਾਏ ॥ ੨੦ ॥ ‘ਸੁਪਤਿ ਪਰਨੈ ਅਬਿ ਨਹੀਂ ਸੁਚੇਤ’ । ਜੈਸੀਘ ਚਢਨੈ
 ਜੁੱਧ ਕੇ ਹੇਤੁ । ਜਾਇ ਪਰਨੈ ਡੇਰੇ ਪਰ ਭਾਰੇ । ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਤੀਰਨਿ
 ਤਰਵਾਰੇ ॥ ੨੧ ॥ ਭਯੋ ਜੁੱਧ ਘਮਸਾਨ ਘਨੇਰਾ । ਕਟੇ ਬੀਰ ਸ਼੍ਰੋਤਿਤ ਛਿਤ
 ਗੋਰਾ । ਗਜ ਬਾਜੀ ਬਹੁ ਤਰਫਤਿ ਗਿਰੇ । ਚਟਪਟ ਸੁਭਟ ਸੁ ਕਟਿ ਕਟਿ
 ਮਰੇ ॥ ੨੨ ॥ ਹਲਾਹਲੀ ਬਡ ਰੌਰ ਮਚਾਵਾ । ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਫਰਜ਼ੇਦ
 ਡਰਾਵਾ । ਚੜ੍ਹ ਤਰਨੀ^੨ ਪਰ ਚਲਨੈ ਪਲਾਈ । ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਰਨੈ ਕਰੀ
 ਲਰਾਈ^੩ ॥ ੨੩ ॥ ਸ਼ਹਿਰ ਮੁੰਗੋਰ ਪਹੁਚਨੈ ਜਾਇ । ਡੇਰਾ ਲੁਟਤਿ ਭਯੋ
 ਸਮੁਦਾਇ । ਅਧਿਕ ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਯੋ ਮਨ ਮਾਂਹੀ । ਤਹਿ ਭੀ ਠਹਿਰ ਸਕਨੈ ਸੋ
 ਨਾਂਹੀ ॥ ੨੪ ॥ ਗਯੋ ਬੰਗਾਲੇ ਕੀ ਦਿਸਿ ਦੌਰਿਜਾਇ ਸੰਭਾਰੀ ਪੂਰਬ ਠੌਰ ।
 ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਕੀਨਸਿ ਤਕਰਾਈ । ਸਭਿ ਸੈਨਾ ਪੁਨ ਭਲੇ ਬਨਾਈ ॥ ੨੫ ॥
 ਪਟਲਾ ਨਗਰ ਮੁੰਗੋਰ ਮਹਾਨਾ । ਜੈਸੀਘ ਤਹਾਂ ਬਿਠਾਯੋ ਥਾਨਾ^੪ । ਸਰਬ
 ਨਰਨਿ ਕੋ ਧੀਰਜ ਦੀਨਾ । ਬਿਜੈ ਲੀਨਿ ਕਾਰਜ ਸਭਿ ਕੀਨਾ ॥ ੨੬ ॥
 ਸੁਜਾਮੁਹੰਮਦ ਕੇ ਉਮਰਾਵ । ਗਹੇ ਕਿਤਿਕ ਨਹਿ ਭਾਜਨਿ ਪਾਵ । ਤਿਨਹੁ
 ਸਮੇਤ ਫਤੇ ਕੀ ਬਾਤ । ਲਿਖਿ ਭੋਜੀ ਜੈਸੀਘ ਬੱਖਜਾਤ ॥ ੨੭ ॥ ਤੂਰਨ-
 ਗਾਮੀ^੫ ਦਏ ਪਠਾਇ । ਪਹੁਚਤਿ ਭਏ ਸ਼ਾਹੁ ਜਿਸ ਥਾਇ । ਸੁਨਤਿ ਫਤੇ
 ਸੁਧਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ । ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਹੋਹੁ ॥ ੨੮ ॥ ਜੋ ਪਕਰੇ
 ਸੋ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਇ । ਤਿਨ ਕੋ ਹਾਸ ਕਰਤਿ ਬਿਗਸਾਇ । ‘ਕਹਾਂ
 ਮੁਹੰਮਦਸੁਜਾ ਤੁਮਾਰਾ । ਭਾਜ ਗਯੋ ਪਟ ਲਾਜ ਉਤਾਰਾ ॥ ੨੯ ॥ ਜਿਸ ਐਸੇ
 ਕੇ ਤੁਮ ਉਮਰਾਵ । ਭਈ ਦਸ਼ਾ ਡਰ ਪ੍ਰਾਨ ਬਚਾਵ । ਅਬਿ ਤੁਮ ਜਾਹੁ

^੧ਤਿਸਨੂੰ ਫਤੂਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਰਜੇ ਹੋ ਰਾਜਾ । ^੨ਏੜੀ । ^੩ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ।

^੪ਚੌਕੀ । ^੫ਛੋਟੀ ਤੂਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਹਲਕਾਰੇ ।

ਬੰਗਾਲੇ ਢੇਰ । ਦੇਹੁ ਮੁਮਾਰਖ ਜੀਵਤਿ ਹੋਰਿ* ॥ ੩੦ ॥ ਪੁਨਹਿ ਨ ਕਰਹੁ
ਕਾਮ ਕਬਿ ਐਸੇ । ਪਾਉਂ ਕੁਹਾਰੀ ਮਾਰਨ ਜੈਸੇ। ਅਸ ਕਹਿ ਤਿਨ* ਕਉ
ਦੀਨਸਿ ਛੋਰਿ । ਗਮਨੇ ਤੁਰਣ ਬੰਗਾਲੇ ਓਰ ॥ ੩੧ ॥ ਜਾਇ ਤਾਂਹਿ ਕੋ
ਖਬਰ ਬਤਾਈ । 'ਇਮ ਭਾਖਤਿ ਤੇਰੇ ਬਡ ਭਾਈ।—ਕਰਜੋ ਕੁਕਾਜ
ਨਿਲਾਜ ਬਿਸਾਲੇ। ਇਮ ਪੁਨ ਨਹੀਂ ਕਰਹੁ ਕਿਸ ਕਾਲੇ—' ॥ ੩੨ ॥ ਪੁਨਹਿ
ਪਠਾਯੋ ਲਿਖਿ ਪਰਵਾਨਾ। 'ਜੈ ਸਿੰਘ ! ਸਮੁਖ ਰਹੋ ਤਿਸ ਥਾਨ। ਬੰਦੁਬਸਤ
ਇਸ ਦੇਸਨਿ ਕਰਹੁ । ਉਤਰਹੁ ਤਹਾਂ ਕਾਲ ਕੁਛ ਬਿਰਹੁ' ॥ ੩੩ ॥ ਇਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਿ ਕੈ ਤਿਸ ਦੇਸ । ਹੋਤਿ ਭਯੋ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਸੋਸ । ਰਹਜੋ
ਅਕਬਰਾਬਾਦ ਮਝਾਰ । ਆਗੇ ਅਪਰ ਸੁਨਹੁ ਬਿਸਥਾਰ ॥ ੩੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿਚਿ ਨਵਮ ਰਾਸਿ 'ਦਾਰਾ ਬਰੋਹ' ਪੰਜਵੇਂ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੦ ॥

੧੧. [ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਨਾਲ ਜੰਗ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਦੱਖਣ ਅਰੁ ਗੁਜਰਾਤ ਹਿਤ ਕਰਿ ਬਿਚਾਰ ਮਨ ਮਾਹਿ । ਹੁਤੋ
ਜੋਧਪੁਰ ਕੋ ਨਿਪਤਿ ਤਿਸ ਬੁਲਾਇ ਕਰਿ ਪਾਹਿ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸਾਦਰ
ਕਹਜੋ ਦੇਖਿ ਸੁਭ ਨੈਨ । 'ਭੋ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ! ਸੁਨਿ ਬੈਨ । ਕਰਹੁ ਕਾਜ
ਗੁਜਰਾਤ ਸਿਧਾਰਹੁ । ਜੋ ਅਨੁਸਾਰਿ ਨ ਹੋਇ ਸੰਘਾਰਹੁ ॥ ੨ ॥ ਜੋਧਾ ਮਹਾਂ
ਬਲੀ ਤੂੰ ਅਹੈ । ਰਜਪੂਤਨਿ ਮੈਂ ਬਿਦਤਜੋ ਰਹੈ । ਦੱਖਣ ਦਿਸ ਤੇ ਕਰਿ
ਤਕਰਾਈ । ਰੋਕਹੁ ਸੈਨ ਜਿ ਨੌਰੰਗ ਆਈ ॥ ੩ ॥ ਜੇ ਨੌਰੰਗ ਰਹਿ ਅਪਨੇ
ਦੇਸ । ਜਾਹੁ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਕੇ ਪੇਸ਼* । ਤਿਸ ਕੋ ਲਰਿਕੈ ਦੇਹੁ ਨਿਕਾਸਿ ।
ਕੈ ਗਹਿ ਲਜਾਵਹੁ ਹਮਰੇ ਪਾਸ* ॥ ੪ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਬਹੁਤ ਕਰੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼।
ਹਰਖਤਿ ਹੋਇ ਕਰਿ ਦਿੱਲੀ ਈਸ਼* । ਗਜ ਅਰੁ ਤੁਰੰਗ ਦਰਬ ਕੋ ਦੀਨਿ।
ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ਕੰਚਨ ਭੀਨ ॥ ੫ ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ ਕੀਨਿ ਖਿਤਾਬ । ਲਿਏ
ਭੁਪ ਤਬਿ ਸਾਥ ਅਦਾਬ । ਅਪਨੋ ਕਾਸਮਖਾਂ ਉਮਰਾਵ । ਦੀਯੋ ਸੰਗ ਕਰਿ
ਲਰਨਿ ਬਨਾਵਾ ॥ ੬ ॥ ਤੋਪ, ਤੁਪਕ, ਜੇਬੂਰ, ਜੇਜੈਲ। ਚਲੈਂ ਸੰਗ ਕੰਚਰ ਜਨੁ
ਸੈਲ । ਮਹਾਂ ਬਾਹਨੀ ਓਰੜ ਚਲੀ । ਮਨਹੁ ਲੋਹ ਘਰ ਬਡ ਕਲਮਲੀ* ॥
੭ ॥ ਪ੍ਰਥਮ ਮਾਲਵੇ ਮਹਿ ਚਲਿ ਗਏ । ਦੁਰਗ ਉਜੈਨ ਆਇ ਦਿਵ ਕਏ ।
ਪੁਨਹਿ ਨਰਬਦਾ ਕੋ ਦਰੀਆਉ । ਬੰਦੁਬਸਤ ਕੋ ਕੀਨਿ ਬਨਾਉ ॥ ੮ ॥
ਮਾਰਗ ਘਾਟ ਰੋਕਿਬੋ ਕੀਨੇ । ਬੰਦ ਸੈਨ ਕਹੁ ਡੇਰਾ ਦੀਨੇ । ਕਾਸਮ ਖਾਂ

*ਦੇਖਕੇ । *ਸਮੁਝੇ । *ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ । *ਮਾਨੋਂ ਗਾਲੀਆਂ ਘਟਾਂ ਬੜੀਆਂ ਕਾਹੜੀਆਂ
ਹੋਈਆਂ ।

*ਪਾ:-ਤਿਸ।

ਤਿਸ ਹੀ ਬਲ ਫੋਰਾ। ਚਲੈ ਮੁਰਾਦ ਬਖਸ਼ ਕੀ ਓਰਾ ॥ ੯ ॥ ਬੀਜਾਪੁਰ
ਮਹਿ ਆਦਲ ਖਾਨ। ਹੁਤੈ ਮਵਾਸਿ ਦੁਰਗ ਬਡ ਬਾਨ। ਨਿਕਸਿ ਮਿਲੈ
ਸਾਹਸ^੧ ਕੋ ਫੋਰਿ। ਦੀਏ ਰਜਤਪਣ ਆਨਿ ਅਕੋਰ^੨ ॥੧੦॥ ਏਹਾ ॥ ਜਸ-
ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪਤਿ ਜੋਧਪੁਰਿ ਰਿਦੇ ਬਿਖੇ ਹਰਖਾਇਲਿਖਿ ਕੈ ਖਤ ਪਠਵਨਿ
ਕਰੈ ਸਾਹਜਹਾਂ ਜਿਸ ਬਾਇ ॥ ੧੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੁਧਿ ਸਗਰੀ
ਬਿਗਸਾਈ^੩। ਫਾਹਿਜਹਾਂ ਭਬਿ ਇਮ ਠਹਿਰਾਈ।—ਇਹਾ ਆਗਰੇ
ਨਗਰ ਮਬਾਰੇ। ਹਵਾ ਮਾਫਕਤਿ ਨਹੀਂ ਹਮਾਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਯਾਂਤੇ ਦਿੱਲੀ
ਚਲਿਬੋ ਬਨਿ ਹੈ। ਬਧਤਿ ਜਾਤਿ ਬੀਮਾਰੀ ਤਨ ਹੈ—। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
ਫਰੇਬਨਿ ਭਨਿ ਕੈਕਰੇ ਟਿਕਾਵਨ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਕੈ ॥੧੩॥ ਪੁਨਹਿ ਦੋਸ
ਇਕ ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ। ਗਮਨੈ ਰਜਧਾਨੀ ਨਿਜ ਪਜਾਰੀ। ਸਨੇ ਸਨ
ਜਮੁਨਾ ਜਲ ਮਾਂਹੂ। ਨਵਕਾ ਪਰ ਚੜ੍ਹਿ ਕਰਿ ਨਰਨਾਹੂ ॥੧੪॥ ਸਨੇ ਸਨੇ
ਗਮਨੇ ਦਿਨ ਤੀਨ। ਕਿਤਿਕ ਕੋਸ ਪਰ ਡੇਰਾ ਕੀਨਿ। ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਸੁਧਿ
ਪਹੁੰਚੀ ਆਇ। ‘ਲਰੈ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਬਲ ਪਾਇ ॥੧੫॥ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ
ਭਾਜ ਕਰਿ ਗਯੋਸਿਵਰ ਲੂਟਿਬੋ ਤਿਸ ਨੇ ਕਿਯੈ’। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਨੀ ਜਬਿ
ਕਾਨ। ਛੁਟਿ ਕਮਾਨ ਜਨੁ ਲਾਗੈ ਬਾਨ ॥੧੬॥ ਪੁਨ ਬੁਝੈ ਹਲਕਾਰਨਿ
ਸਾਬ। ‘ਕਿਮ ਕਿਯ’ ਜੀਗ ਜੋਧਪੁਰਿ ਨਾਬ ?। ਕਿਤ ਪਲਾਇਕੈ ਗਮਨੈ
ਸੋਊ ?। ਕਹਾਂ ਸਜਾਵੇ ਹੈਂ ਅਬਿ ਦੋਊ ? ॥੧੭॥ ਸੁਨਤਿ ਚਾਰ ਨੇਂ ਸਕਲ
ਸੁਨਾਈ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਹਿ ਪਰੀ ਲਰਾਈ। ‘ਦੋਨੋ ਦਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਏ।
ਬਰਖਤਿ ਲੋਹ ਮਨਹੁ ਘਨ ਦੋਏ ॥੧੮॥ ਤੋਪਨ ਕੀ ਪੀਕਤਿ ਕਰਿ ਠਾਂਢੀ।
ਗੋਰਨਿ ਮਾਰ ਕਰੀ ਦਲ ਗਾਵੀ। ਤੁਪਕ, ਤੀਰ, ਤੋਮਰ, ਤਰਵਾਰੈਂ। ਤਕਿਤਕਿ
ਤਨ ਬੀਰਨਿ ਸੰਘਾਰੈਂ ॥੧੯॥ ਹਲਾਹਲੀ ਬੋਲਤਿ ਲਲਕਾਰਹਿ। ਸਮੁਖਸਤ੍ਰ
ਖਾਵਹਿ ਅਰ ਮਾਰਹਿ। ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਕੀ ਭਈ ਲਰਾਈ। ਜਸਵੰਤ ਪਰੈ
ਰਿਪੁਨਿ ਪਰ ਧਾਈ ॥੨੦॥ ਬੈਂਚਿ ਮਜਾਨ ਤੇ ਤੀਬ੍ਰ ਸਟੋਹੀ। ਰੰਭ ਮੰਭਕੀਨੇ
ਨਿਜ ਦੋਹੀ। ਜਿਤ ਜਿਤ ਧਾਵਹਿ ਹੋਲ। ਮੇਲਾ^੪ ਲਲਕਰ ਲਰਿਤੈ ਅਧਿਕ
ਧਕੇਲਾ ॥੨੧॥ ਗਿਰੇ ਤੁਰੰਗ ਬੀਰ ਰਣ ਮਾਰੇ। ਮੁਗਲਖਾਨ ਜਨੈਂ ਪਰੇਮਨਾਰੇ।
ਕੜਾ ਕੜੀ ਕਰਵਾਰਨਿ ਮਾਰੀ। ਸ਼੍ਰੋਤਤ ਬਹੁਨੇ ਧੁਲਿ ਛਿਤਿ ਰਾਰੀ ॥ ੨੨

^੧ਮੁਰਾਤਣ। (ਅ) ਹਠ। ^੨ਮਿਰਾਜ ਦੇ। ^੩ਕੀਤਾ। ^੪ਤੁਤ ਨੇ। ^੫ਤਲਵਾਰ। ^੬ਦੋਲਾ ਪਾ ਕੇ।

*ਪਾ:- ਬਿਸਰਾਈ।

†ਪਾ:- ਬਹੁ।

॥ ਫੌਜ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਕੀ ਸਾਰੀ । ਕਰੀ ਪਲਾਵਨਿ ਰਲ ਇਕ ਬਾਰੀ॥ਫਿਰੇ
ਹੋਇ ਕਾਇਰ ਬਡ ਬੀਰਾ । ਲਰਤਿ ਲਰਾਈ ਧਰਹਿ ਨ ਧੀਰਾ॥ ੨੩ ॥
ਲਖਜੋ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਇਮ ਜੰਗ । ਗਿਰੇ ਅਨੇਕ ਕਟੇ ਜਿਨ ਅੰਗ । ਦਿਸ
ਤੋਪਨਿ ਕੀ ਪਹੁੰਚਨੋ ਜਾਇ । ਸਾਹਸ^੧ ਧਾਰਿ ਜੁੱਧ ਮਹਿ ਆਇ ॥ ੨੪ ॥
ਸਭਿ ਰਜਪੂਤ ਰੁ ਸੈਨ ਤੁਮਾਰੀ । ਲੂਟਤਿ ਮਾਰਤਿ ਜਾਤਿ ਅਗਾਰੀ । ਤੋਪੈਂ
ਕਰੀ ਬਹੋਬਰ ਸਬੈ । ਅਨਿਕ ਘਾਤਨੀ^੨ ਛੋਰੀ ਤਬੈ ॥ ੨੫ ॥ ਦੁਹੁ ਦਿਸਿ
ਤੋ ਤੋਪੈਂ ਧਮਕਾਈਂ । ਅਵਨੀ ਰਨ ਕੀ ਸਰਬ ਹਿਲਾਈ । ਮਹਾਂ ਸ਼ਬਦ
ਜਨੁ ਨਭ ਪਟਿ ਗਿਰਾ^੩ । ਕੈ ਕਸਾਮਤਿ ਕੋ ਦਿਨ ਤਬਿ ਕਰਾ ॥ ੨੬ ॥
ਬਧੇ ਜਾਤਿ ਰਜਪੂਤ ਸੁ ਜੋਤੇ । ਗੋਰੇ ਲਗੇ ਉਡੇ ਸਭਿ ਤੋਤੇ । ਜੇ ਅਭੀਤ
ਜੋਧਾ ਤਿਸ ਬਾਇੰ । ਭਏ ਘਾਤਿ ਨਹਿ ਦੇਖਨਿ ਪਾਇੰ ॥ ੨੭ ॥ ਤਿਨਹੁ
ਸੰਘਾਰਿ ਭਏ ਪਸ਼ਚਾਤੀ । ਧਰਧਰਾਤਿ^੪ ਕਾਤੁਰ ਨਰ ਛਾਤੀ॥ਮਰੇ ਜੰਗ ਤੇ
ਪਰਹਿ ਨ ਰੋਕੇ । ਭਾਜਤਿ ਲਾਜ ਤਜੀ ਅਵਿਲੋਕੇ^੫ ॥ ੨੮ ॥ ਜਸਵੰਤ
ਕਰਤਿ ਜਤਨ ਗਾ ਹਾਰਿ । ਭਾਜੇ ਸੋ ਨ ਹਟੇ ਤਿਸ ਬਾਰਿ । ਦੇਖਿ ਬਾਹਨੀ
ਕੇਰਿ ਹਵਾਲ । ਨਿਜ ਜੀਵਨ ਮਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਸਾਲ ॥੨੯॥ ਧੀਰਜ ਤਜਾਗਿ
ਪਲਾਯਨਿ ਹੋਵਾ । ਜਸਵੰਤ ਰਨ ਮਹਿ ਨਹੀਂ ਖਲੋਵਾ॥ਕਿਯੋ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼
ਤਬਿ ਹੋਲਾ ।—ਮਾਰਹੁ ਧਰਹੁ—ਰੌਰ ਬਹੁ ਮੇਲਾ॥੩੦॥ਸਿਵਰ ਬਿਖੈ ਭੀ ਬਿਰ
ਨਹਿ ਰਹਜੇ । ਪਾਛੇ ਆਵਤਿ ਹੋਲਾ ਲਹਜੇ । ਕਟਤਿ ਜਾਤਿ ਜੇ ਰਹਿਤ
ਪਿਛਾਰੀ॥ ਪਾਇ ਨ ਜਮੇ ਜਤਨ ਕਿਯ ਭਾਰੀ॥੩੧॥ਰਜਪੂਤਨਿ ਜਬਿਛੋਰਾ
ਛੂਟਜੇ । ਆਨਿ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਸਭਿ ਲੂਟਜੇ । ਰਹਜੇ ਠਹਿਰ, ਨਹਿ ਗਯੋ
ਅਗਾਰੀ । ਉਤਰਿ ਪਰਜੇ ਤਹਿ ਹਰਖਜੇ ਭਾਰੀ ॥ ੩੨ ॥ ਫਤੇ ਹੋਨਿ ਕਹੁ
ਦਿਯੋ ਨਗਾਰਾ । ਸ਼ਲਖੇਂ ਕਰਿਵਾਇਵ ਬਹੁ ਬਾਰਾ॥ਸੁਭਟਨਿ ਕਹੁ ਦੀਨਸਿ
ਬਖਸ਼ੀਸ਼ਾ ਪੇਸ਼ ਖੁਦਾਇ ਨਿਵਾਇਵ ਸੀਸ ॥ ੩੩ ॥ ਇਹ ਸਭਿ ਸੁਨਿ ਕੈ
ਨੌਰੰਗ ਧਾਇਵ । ਇਤ ਆਵਨ ਕਹੁ ਕੂਚ ਕਰਾਇਵ । ਚਮ੍ਹੂ ਜੌਰ ਬਹੁ
ਤੋਪਨਿ ਤਜਾਰੀ । ਸਰਬ ਸਮਾਜ ਕੀਨਿ ਜਿਨਿ ਭਾਰੀ ॥੩੪॥ ਲੋਹਾ ਦੇਹ^੬
ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਹੀ ਆਵਤਿ । ਕਰਿ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ਨਿ ਸੁਭਟ ਬਧਾਵਤਿ । ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ
ਮੈਂ ਪਹੁੰਚਨੋ ਜਾਨਹੁ । ਰਾਵਰਿ ਕਰਹੁ ਜੀਅ ਜਿਮ ਠਾਨਹੁ^੭ ॥ ੩੫ ॥ ਸੁਧਿ

^੧ਬਲ । ^੨ਹੋਲਾ । ^੩ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਵ ਤੋਪ । ^੪ਮਾਨੇ ਅਕਾਸ਼ ਪਾਟ ਕੇ ਡਿਗਿਆ ਹੈ । ^੫ਯਕਨ ਲਗ ਪਈ । ^੬ਏਜਾ ਤਜਕੇ ਫੌਜਦੇ ਵੇਖੇ । ^੭ਲੋ ਵੇ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ।

ਸੁਨਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸਚਿੰਤਾ । ਪਦਰ ਸਮੀਪ ਬਖਾਨਿ ਬਿੰਤੀਤਾ । ਨੌਰੰਗ
 ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸ ਮਹਾਨੇ । ਸੁਤ ਪਿਤ ਚਿਤ ਮਹਿ ਨਿਤ ਅਭਿ ਠਾਨੇ ॥੩੬॥
 ‘ਸੋ ਅਬਿ ਹਾਦਰ ਬਿਦਤੈ ਹੋਵਾ’ । ਤਿਹ ਮੋਟੈ ਕਿਮ, ਜਤਨ ਨ ਜੋਵਾ ॥੩੭॥ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ
 ਹਟਹਿ ਆਗਰੈ ਹੋਹਿ’ । ਇਮ ਠਹਿਰਾਇਵ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ॥੩੮॥ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ
 ਕੇ ਮਨ ਨਹਿ ਭਾਈ । ਤਉ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹਿਤ ਕਹਿ ਨ ਸਕਾਈ । ਹਟੇ ਅਕਬਰ-
 ਬਾਦ ਨਗਰ ਕੋ । ਤੋਪਾਦਿਕ ਲੇ ਚਮ੍ਹ ਸਗਰ ਕੋ ॥੩੯॥ ਤੀਨ ਦਿਵਸ
 ਮਰਿ ਪੁਨਿ ਚਲਿ ਆਇ । ਟਿਕੇ ਆਗਰੈ ਸਿਵਰ ਲਗਾਇ । ‘ਮੋਜੂਦਾਤਿ’ ਲੀਨਿ
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੀ । ਕਰਿ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਜਰਾਉ ਸੁ ਧਨ ਕੀ ॥੪੦॥ ਜਿਸ ਪਹਿ
 ਜੋ ਨਹਿ ਸੋ ਤਿਹ ਦੀਨਸਿ । ਆਰਾਸਤ^੧ ਲਸ਼ਕਰਿ ਸਭਿ ਕੀਨਸਿ । ਮਿਲੇ
 ਆਨਿ ਜੋਤਿਕ ਉਮਰਾਵ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ॥੪੦॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਨਵਮੇ ਗਾਏ ‘ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਰਨਨੇ ਨਾਮ ਇਕਾਦਸਮੇ ਅੰਕੁ ॥ ੧੧ ॥

੧੨. [ਦਾਰਾਸ਼ਕੋਹ ਤੇ ਨੌਰੰਗਜੋਬ] ।

ਏਹਾ ॥ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਕੋ ਕਹਤਿ ਭਾ ‘ਇਮ ਆਵਤਿ ਮਨ ਮੋਹਿ । ਰੋਕਹੁ
 ਨਵਰੰਗ ਭ੍ਰਾਤ ਕਹੁ ਚਢਿ ਕਰਿ ਆਗੇ ਹੋਹਿ’ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸੁਤ ਕੋ
 ਸਮੁਝਾਵਨਿ ਹਿਤ ਕਹਨੇ । ‘ਨੌਰੰਗ ਦੁਰਬੁਧੀ ਬਡ ਲਹਨੇ । ਕੁਟਿਲ ਮਹਾਂ
 ਹਠ ਕਰਨਿ ਅਰੁਢਾ । ਛਲ ਬਲ ਬਿਖੈ ਅਧਿਕ ਮਤਿ ਮੂਢਾ ॥੨॥ ਤੋਹਿ*
 ਸੁਭਾਵ ਸਰਲ ਮ੍ਰਿਦੂ ਰੂਰਾ । ਤਿਹ ਸੰਗ ਉਤਰਿ ਸਕਹਿ ਨਹਿ ਪੂਰਾ ॥੩॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
 ਟਰੇ ਰਹੇ ਨਹਿ ਜਾਹੁ ॥ ਆਇ ਤ ਆਵਨ ਦਿਹੁ ਉਤ ਰਾਹੁ ॥੪॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
 ਸੁਨਤਿ ਨਹਿ ਮਾਨੀ । ਪਦਰ ਸਾਥ ਇਮ ਭਾਖਤਿ ਬਾਨੀ । ‘ਇਹਾਂ ਆਇ
 ਜੋ ਕਰਹਿ ਕੁਚਾਲਾ । ਪੁਨਹਿ ਚਲਹਿ ਕਜਾ ਬਸ ਤਿਸ ਨਾਲਾ ॥੫॥ ਅਬਿ
 ਮੈਂ ਜਾਇ ਅਗਾਰੀ ਤਹਾਂ । ਰੋਕਵਿ ਚੰਬਲ ਸਲਿਤਾ^੨ ਜਹਾਂ’ । ਸ਼ਾਹੁ ਜਹਾਂ
 ਸੁਨਿ ਰਹਨੇ ਹਟਾਇ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨ ਮਨ ਮੈਂ ਲਜਾਇ ॥੬॥ ਬਜਵਾਇਵ
 ਕਹਿ ਕੂਚ ਨਗਾਰਾ । ਸਭਿ ਉਮਰਾਵਨਿ ਕਰਿ ਕੈ ਤਜਾਰਾ । ਗਜ ਬਾਜਨਿ
 ਪਰ ਪਾਖਰ^੩ ਛਾਰੀ । ਪੇਦਲ ਜੁਗਤਿ ਬਾਹਨੀ ਭਾਰੀ ॥੭॥ ਚਲਨੇ ਉਮਛ
 ਕਰਿ ਲਸ਼ਕਰ ਐਸੇ । ਕਜਾਮਤ ਮਹਿ ਸਲਿਤਾਪਤਿ^੪ ਜੈਸੇ । ਤੋਪ ਨਕਰ

^੧ਬਹਤਾ (ਭਰ) ਵੱਖਵੇ ਹਨ । ^੨ਉਹ ਤਾਂ ਨੇੜੇ ਆਇਆ ਹੀ ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ । ^੩ਹਾਜ਼ਰੀ । ^੪ਤਿਆਰ
 ਵਰਤਿਆਰ । [ਫਾ:, ਆਰਾਸਤਹ] । ^੫ਚੰਬਲ ਨਾਮੋ ਨਦੀ (ਵੇ ਕਿਨਾਰੇ) । ^੬ਕਾਠੀਆਂ ।
^੭ਸਮੁੰਦਰ । *ਪਾ:—ਹੋ ।

ਜਨੁ ਬਦਨ ਪਸਾਰਾ^੧। ਤੋਮਰ ਗਨ ਪੰਨਗ ਆਕਾਰਾ^੨ ॥੭॥ ਕਹਾਂ ਲਗੇ
ਬਰਨੈਂ ਬਿਧਿ ਸਾਰੀ। ਸਨੈ ਸਨੈ ਚਲਿ ਪੰਥ ਮਝਾਰੀ। ਚੰਬਲ ਸਲਿਤਾ
ਕੂਲ ਬਿਸਾਲਾ। ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚਿ ਡੇਰਾ ਸਭਿ ਘਾਲਾ ॥੮॥ ਨਿਜ ਬਸਿ ਨਵਕਾ
ਕਰਿ ਤਕਰਾਈ। ਪਾਇ ਆਬ ਫਿਗ ਪੁਜਨੀ ਛਾਈ। ਬੰਦੁ ਬਸਤ ਸਲਿਤਾ
ਕਹੁ ਠਾਨਜੇ।—ਰੋਕਹਿ ਇਹਾਂ ਨ ਦੇਂ ਤਿਸ ਜਾਨਜੇ—॥ ੯ ॥ ਇਮ ਤਹਿ
ਰਹਜੇ 'ਠਾਨਿ ਤਕਰਾਈ। ਰਿਤੁ ਗ੍ਰੀਖਮ ਕੀ ਬਹੁ ਤਪਤਾਈ। ਦੁਸਹਾ
ਉਮਰਾਵਨਿ ਕਹੁ ਤੇਈ^੩। ਰਹਤ ਸਰਦ ਖਾਨਹਿ ਮਹਿ ਜੇਈ ॥੧੦॥ ਦੁਖੀ
ਹੋਇ ਬਸ ਚਲਹਿ ਨ ਕੋਈ। ਤਉ ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਇਰਖਤਿ^੪ ਹੋਈ। ਇਮ
ਇਨ ਡੇਰਾ ਕੀਨਸਿ ਤਹਿ ਜਬਿ। ਰਹਜੇ ਆਗਰੇ ਸਾਹਿ ਜਹਾਂ ਤਬਿ ॥੧੧॥
ਆਗੇ ਤਿਨ ਕਹੁ ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਸੰਗ। ਮਿਲਜੇ ਮੁਰਾਦ ਬਖਸ਼ ਨੌਰੰਗ। ਏਕ
ਹੋਇ ਕਰਿ ਪੁਜਨੀ ਪ੍ਰੇਰੀ। ਲਰਿਬੇ ਕੀ ਦਿਢ ਸੋਜ ਘਨੇਰੀ ॥ ੧੨ ॥ ਤਪ
ਤਪਕ ਰਹਕਲਾ ਜੇਜੈਲਾ। ਬੰਦੁ ਜਮੂਰੇ ਤੋਰਹਿ ਸੈਲ। ਗਜ ਬਾਜੀ ਆਸੂਦੇ^੫
ਕਰਿਕੈ। ਸਭਿ ਜੋਧਾਨਿ ਧੀਰ ਕਹੁ ਧਰਿਕੈ ॥ ੧੩ ॥ ਸਨੈ ਸਨੈ ਗਮਨਤਿ
ਜਬਿ ਆਏ। ਸਲਿਤਾ ਕੀ ਸੁਧ ਕੋ ਸੁਨਿ ਪਾਏ। ਫਿਕਰਵੰਦ ਬਹੁਤੇ ਰੁਇ
ਰਹੇ। ਉਤਰਨਿ ਘਾਟ ਕਹੂੰ ਨਹਿ ਲਹੇ ॥ ੧੪ ॥ ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਠਾਨਤਿ
ਮਨਿ ਮਾਂਹਿ। ਉਤਰਨਿ ਸਲਿਤਾ ਪਾਵਤਿ ਨਾਂਹਿ। ਬਸਨ ਹਾਰ ਤਿਹ
ਗ੍ਰਾਮ ਜੁ ਨੇਰੇ। ਕਰੇ ਹਕਾਰਨ ਸੁਮਤਿ ਜਿ ਹੋਰੇ ॥ ੧੫ ॥ ਤਿਨ ਸੋਂ ਬੂਝਨ
ਕੀਨਸਿ ਰਾਹੂ। ਬਖਸ਼ਜੇ ਦਰਬ ਅਧਿਕ ਨਰਨਾਹੂ। ਤਿਨਹੁ ਖੋਜਿਕੈ
ਆਨਿ ਜਨਾਇਵਾ 'ਬੀਸ ਕੋਸ ਇਸ ਤੇ ਮਗ ਪਾਇਵਾ' ॥੧੬॥ ਬਿਨ ਤਰਨੀ
ਤੁਮ ਚਢੇ ਚਢਾਏ। ਹੋਵਹੁ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਬਿਲਮਾਏ^੬। ਸੁਨਿ ਹਰਖਜੇ
ਨੌਰੰਗ ਚਢਿ ਪਰਜੇ। ਤਹਾਂ ਨਦੀ ਕੋ ਜਾਇ ਉਤਰਜੇ ॥ ੧੭ ॥ ਸੈਨਾ ਸਾਭ
ਸੁਖੈਨ ਉਤਰਾਈ। ਤਪ ਰਹਕਲਾ ਲੀਨਿ ਲੰਘਾਈ। ਆਇ ਉਗਰ ਸਿਵਰ
ਕਹੁ ਘਾਲਾ। ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਹੇ ਸੁਚੇਤ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੧੮ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ
ਜਬਹਿ ਸੁਧਿ ਪਾਈ। ਬੈਠਜੇ ਰਹਜੇ ਬਹੁਤ ਬਿਸਮਾਈ। ਸਭਿ ਉਮਰਾਵ

^੧ਤੋਪਾਂ ਮਾਨੇਂ ਤੇ ਦੁਆਂ ਨੇ ਮੂੰਹ ਟੋੜਿਆ ਹੈ। ^੨ਤੋਮਰ (ਮਾਨੇਂ) ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਹਨ।

^੩ਕਠਨ ਸੀ ਉਮਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੇਂ ਦੁੱਤ। ^੪ਉਡੀਕ (ਚੰਗ ਦੀ) ਲਗ ਰਹੀ ਸੀ [ਅਃ, ਇਰਖਾਦ=ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਬੈਠਣਾ] (ਅ) ਜਿਸ ਨਾਲ ਏਰਖਾ ਕੀਤੀ ਜਾਏ [ਮਿ, ਈਰਖਤ]।

^੫ਤਕਰੇ। ^੬ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਵੀਹ ਕੋਹ ਤੇ ਰਾਹ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

*ਪਾ:—ਆਗਾਰਾ।

†ਪਾ:—ਹਰਖਤ।

ਸਮੀਪ ਹਕਾਰੇ। ਲਰਨ ਹੇਤੁ ਮਸਲਤ ਕਹੁ ਧਾਰੇ ॥੧੯॥ ਭਈ ਭੋਰ ਕਰਿ
ਕੂਚ ਨਗਾਰਾ। ਚਢੈ ਬਜਾਇ ਬੈਥ ਬਲ ਭਾਰਾ। ਤੁਰੰਗ ਬਾਹਨੀ ਪੈਦਲ
ਸਾਰੀ। ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਕੀ ਕਰਿ ਬਹੁ ਤਜਾਰੀ ॥੨੦॥ ਦਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਨੋ
ਹੋਏ। ਬਾਂਧੇ ਪੰਗਤਿ ਬਿਬਰਿ^੧ ਖਰੋਏ। ਰਚੀ ਜਮੂਰਨਿ ਕੀ ਬਹੁ ਸੈਨਾ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਹਤਨਿ ਹਿਤ ਸ਼ਤ੍ਰਨਿ ਸੈਨਾ ॥੨੧॥ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਪ ਕਰਿ ਖਰੀ।
ਛੋਟੀ ਬਡੀ ਬਰੋਬਰ ਕਰੀ। ਹਾਥਿਨਿ ਕੇ ਹੋਦਨਿ ਪਰ ਰਾਇ ਗਾਢੇ ਹੋਇ
ਦਾਢੇ ਉਮਰਾਇ ॥੨੨॥ ਤੇਜ਼ ਤੁਰੰਗ ਤੁਰਾਏ ਤਾਜੀ। ਫਾਂਦਤਿ ਮਨਹੁ ਪਾਇ
ਨਟ ਬਾਜੀ। ਪੈਦਲ ਦਿਢ ਪਿਖਿ ਤ੍ਰਾਸ ਭਾਨੀਮ^੨। ਜੇ ਨੌਕਰ ਪੁਸ਼ਟੇਨਿ
ਕਦੀਮ^੩ ॥੨੩॥ ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਿਸਲ ਸਕੇਲਿ ਕਠੌਰ। ਗਹਿ ਗਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ
ਕਰੇ ਰਨ ਰੌਰ। ਦੰਦਭਿ, ਢੋਲ, ਪਛਵ ਸਮੁਦਾਏ। ਪੂਰਜੋ ਸ਼ਬਦ ਗਗਨ
ਗਰਜਾਏ ॥੨੪॥ ਇਸੀ ਰੀਤਿ ਨੌਰੰਗ ਬਡ ਮਾਨੀ। ਦਿਢ ਰਚਨਾ ਧੁਜਨੀ
ਸਭਿ ਠਾਨੀ। ਉਮਰਾਵਨਿ ਕਹੁ ਕਰਿ ਕਰਿ ਗਾਢੇ। ਸੈਨਾ ਸਹਿਤ ਜਮੂਰੇ
ਠਾਢੇ ॥੨੫॥ ਲਰਨ ਲਗੇ ਦੌਨਹੁ ਦਲ ਐਸੇ। ਗਰਜਤਿ ਭਰੇ ਮਹਾਂ ਘਨ
ਜੈਸੇ। ਗੋਰੀ ਅਰੁ ਗੋਰਨਿ ਕੀ ਮਾਰ। ਬਰਖਾ ਕਰਕਾ ਕੀ^੪ ਇਕਸਾਰ ॥
੨੬॥ ਆਤਸ਼^੫ ਅਰੁ ਬਰੂਦ ਕੇ ਮੇਲ। ਧੂਮ ਧਾਰ^੬ ਪਰਸਤਿ ਨਭ ਗੈਲ।
ਮਨਹੁ ਘਟਾ ਬਡ ਸ਼ੌਰ ਉਠਾਵਹਿ। ਜਹਿ ਕਹਿ ਅਵਨਿ ਗਗਨ^੭ ਕਹੁ
ਛਾਵਹਿ ॥੨੭॥ ਤੋਪ ਤੁਫੇਗ ਮਹਾਂ ਕਰਕੀਤੀ^੮। ਬਾਰ ਬਾਰ ਜਨੁ ਗਾਜ^੯
ਗਿਰੀਤੀ। ਧੌਂਸੇ ਧੁੰਕਾਰਤਿ ਚਹੁ ਓਰੀ। ਜਨੁ ਘਨ ਗਰਜਹਿ ਘੁਮਭਤਿ
ਘੋਰੀ ॥੨੮॥ ਸੁਭਟ ਗਿਰਹਿ ਘਾਇਲ ਤਰਫੇਤੇ। ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਬਮਤੇ ਕਿਤਿਕ
ਮਰੇਤੇ। ਗੋਰੇ ਲਗਹਿ ਉਡਹਿ ਨਰ ਬਾਜੀ। ਦੁਹਿਦਸ਼ਿ ਭਿਰਹਿ ਸੈਨ,
ਨਹਿ ਭਾਜੀ ॥੨੯॥ ਗੁਲਕਾ ਲਾਗੇ ਫੂਟਹਿ ਅੰਗਾ। ਟੂਟਹਿ ਅਸਤੀ, ਸ਼੍ਰੋਣਤ
ਰੋਗਾ। ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਆਦਿਕ ਗਰਜੀਤ। ਮਾਰ ਮਾਰ ਜਨੁ ਸੁਭਟ ਭਜੀਤ
॥੩੦॥ ਕਰਤਿ ਹਿਰੇਖਾ ਬਾਜੀ ਘਨੇ। ਗਜ ਚਿੰਘਾਰਤਿ ਤ੍ਰਾਸਨ ਸਨੇ।
ਆਮਿਖ ਸ਼੍ਰੋਣਿਤ ਕਰਦਮ ਹੋਵਾ। ਪਰੇ ਮੂਤਕ ਭੀਖਨ ਬਲ ਜੋਵਾ ॥੩੧॥
ਜਾਇ ਪਰਹਿ ਗਨ ਕਰਿ ਕਰਿ ਹੋਲਾ। ਜੁਲਾਬਮਣੀ^{੧੦} ਤਜਿ ਤਸ ਬਲਾ ॥

^੧ਫੋਲ ਫੇ। ^੨ਵੇਰੀ ਦਾ। ^੩ਪੁਰਾਣੇ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਵੇ। ^੪ਗੜਿਆਂ ਦੀ। ^੫ਅੰਗ। ^੬ਧੁੰਧੇ ਦੀ ਧਾਰਾ।
^੭ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਅਕਾਸ਼। ^੮ਕੜਕਦੀਆਂ ਹਨ। ^੯ਬਿਜਲੀ। ^{੧੦}ਦੰਡੂਕਾਂ।

ਮੁੰਡ ਤੁੰਡ ਵੋਰਤਿ ਇਮ ਗੋਰੀ^੧। ਮਨਹੁ ਗੁਲੇਲਨਿ ਹੰਡੀਅਨਿ ਵੋਰੀ^੨॥
 ੩੨॥ ਦੁਹੰਦਿਸਿ ਤੋਪਨਿ ਚਲਹਿ ਹਜ਼ਾਰੋਂ। ਅਵਿਨੀ ਕੰਪਤਿ ਜਨੁ ਡਰ
 ਭਾਰੋ। ਪਰਜੈ ਸ਼ਬਦ ਕੇ ਰੋਰ ਮਹਾਨਾਕਹੀ ਬਾਤ ਜਨੁ ਸੁਨਿਯ ਨ ਕਾਨਾ
 ॥੩੩॥ ਅੰਧ ਪੰਧ ਬਾਰੂਦ ਉਠਾਯੋ। ਧੂਮ ਧੂਮ ਜੁਤਿ^੩ ਚਹੰਦਿਸਿ ਛਾਯੋ॥
 ਮਨਹੁ ਮੇਘ ਸਗਰੋ ਇਕ ਥਾਇੰ। ਛਿਤ ਪਰ ਫਿਰਿ ਛਾਏ ਇਕ ਭਾਇੰ^੪॥
 ੩੪॥ ਭੁੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ॥ ਬਡੇ ਬੀਰ ਬਾਂਕੇ ਕਰੈਂ ਜੁੱਧ ਸੁੱਧੇ। ਬਧਜੈ ਬੰਧੁ-
 ਬੈਰੋ^੫ ਬਲੀ ਬੋਲਿ ਕ੍ਰੋਧੇ। ਧਹਾਧਾਹਿ ਤੋਪੇਂ ਛੁਟੈਂ ਬੰਦ ਗੋਰੇ। ਪਲੀਤੇ ਧੁਖੈਂ
 ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ ਦੌਰ ਘੋਰੇ॥ ੩੫॥ ਭਜੇ ਜਾਹਿ ਐਸੇ ਨ ਥਾਂਭੇ ਬੰਭੇ ਹੈਂ। ਮਹਾਂ
 ਨਾਦ ਤੇ ਛੋਭ ਕੁੰਡੀ ਛੁਭੇ ਹੈਂ^੬। ਕਿਤੇ ਧੀਰ ਛੋਰੀ ਭਏ ਭੀਰੁ ਭਾਰੀ। ਭਜੇ
 ਜਾਤਿ ਮਾਰੇ, ਨ ਹੋਸੀ ਸੰਭਾਰੀ॥੩੬॥ ਮਰੇ ਸੂਰ ਕੇਈ ਮਹਾਂ ਰੋਰ ਮਾਚਾ।
 ਬਹਜੈ ਸ਼ੁਲ ਐਸੇ ਰਜੇ ਰੰਗ ਰਾਚਾ^੭। ਪਰੇ ਬੀਰ ਚੀਰੇ ਭਯੋ ਲਾਲ ਰੰਗੀ।
 ਉਡੇ ਸੰਗ ਗੋਰਾਨਿ ਜੋਧਾਨਿ ਅੰਗੀ॥ ੩੭॥ ਕਿਤੇ ਘਾਇ ਘਾਏ ਘਨੇ ਘਰ
 ਘੁਮੀ। ਝਟਾਪੱਟ ਜੁਝੇਂ ਜੁਝਾਰੇ ਤ ਝੁਮੀ^੮। ਉਲੱਥੇ ਪਲੱਥੇ ਫੁਲੱਥੇ-
 ਖਿਲਾਰੀ^੯। ਹਥਾਵੱਥਹੋਏ ਮਥੇ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਚਾਰੀ^{੧੦}॥੩੮॥ ਜਮੁਰੇਨਿ ਗੋਰੇਨਿ ਸੂਰੇ
 ਖਪਾਏ। ਪੁਲੈ ਕਾਲ ਜੈਸੇ ਗਿਰੇ ਭੂਮ ਛਾਏ। ਮਨੋ ਲਾਗ ਦਾਵਾ ਬਨੈ ਬੰਸ
 ਕੋਰਾ^{੧੧}। ਪਤੰਗਾਨਿ ਜੋਧਾ ਅਪੇ ਆਪਿ ਗੋਰਾ^{੧੨}॥੩੯॥ ਛੁਟੇ ਜਾਤਿ ਹਾਥੀ
 ਗਏ ਟੂਟ ਹੋਦਾ। ਮਨੋ ਹੈ* ਵਪਾਰੀ ਚਲੇ ਬੋਚਿ ਸੋਦਾ। ਮਹਾਂ ਨਾਦ ਹੋਯੋ
 ਦਿਸ਼ਾ ਪੂਰ ਸਾਰੀ। ਭਯੋ ਅੰਧਕਾਰੀ ਉਡੈ ਧੂਰ ਭਾਰੀ॥ ੪੦॥ ਕਈ ਲਾਖ
 ਜੋਧਾ ਜੁਟੇ ਅੰਗ ਮਾਂਹੀ^{੧੩}। ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਮਰੇ ਘਾਇ ਘੁਮੇ ਤਹਾਂ ਹੀ। ਪਰੀ ਮਾਰ
 ਐਸੀ ਭਯੋ ਮੇਲ ਸੱਤ੍ਰ। ਸੁਭੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਮਹਾਂ ਰੰਗ ਚਿੱਤ੍ਰ॥੪੧॥ ਬੰਧੇ
 ਟੋਲ ਬੋਲੈਂ ਉਪਾਯੋ ਕਰੇਤੋ। ਤਜੈਂ ਏਕ ਬਾਰੀ ਤੁਫੰਗੀ ਹਨੰਤੋ। ਕ੍ਰਿਪਾਨੈਂ
 ਲਈ ਔਚਿ ਮਜਾਨੈਂ ਤਰੰਗੀ^{੧੪}। ਮਨੋ ਚਮਕਤੀ ਚਾਰੁ ਸ਼ਜਾਮੰ ਭੁਜੰਗੀ^{੧੫}॥

^੧ਗੋਲੀਆਂ। ^੨ਮਾਨੇ ਗੁਲੇਲਾਂ ਨੇ ਹਾਂਡੀਆਂ ਵੇੜੀਆਂ ਹਨ। ^੩ਧੁੰਆਂ ਹੋਲੇ ਸਮੇਤ। ^੪ਇਕ ਸਾਰ।
^੫ਭਗਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰ। ^੬ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਰ ਨਾਲ ਘਾਬਰੇ ਹੋਏ (ਉੜੇ) ਕੁੰਡੀ(ਲਗਾਮ ਦੀ ਖਿਚ)ਨਾਲ ਹੋਰ
 ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਹਨ। (ਦੋੜਦੇ ਘੋੜੇ ਦੀ ਲਗਾਮ ਸ਼ਰ ਨਾਲ ਕਸੀਂਦੀ ਹੈ)। (ਅ) (- ਜਿਵੇਂ) ਕੁੰਡੀ
 (ਨਾਲ) (ਮੱਛੀ) ਦੁਖਦੀ ਹੈ, ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ^੭ਧੂੜੀ ਵਿਚ ਰੰਗ ਰਚ ਗਿਆ। ^੮ਮਟੇ। ^੯ਭੂਮਕੋ।
^{੧੦}(ਜਿਵੇਂ) ਗੱਤਕੇ ਦੇ ਖਿਲਾੜੀ ਉਥਲਦੇ ਪਥਲਦੇ (ਕਲਾਬਾਜ਼ੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ) ਹਨ।
^{੧੧}ਮੱਥਸਿੱਟੇ ਛੇਤੀ ਵੱਲਕੇ। ^{੧੨}ਬਾਂਸਾ ਦੇ ਬਨ ਨੂੰ। ^{੧੩}ਮੂਰਮਿਆਂ (ਰੂਪ) ਪੰਗਿਆਂ ਨੇ ਅਪਣੇ
 ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਚ ਫੇਰਿਆ। ^{੧੪}ਅੰਗ ਵਿਚ ਭਾਵ ਜੱਫੇ ਜੱਫੀ। ^{੧੫}ਛੇਤੀ। ^{੧੬}ਕਾਲੇ ਮੱਧਾ *ਪਾ-ਵੀ।

੪੨ ॥ ਮਿਲੇ ਆਪ ਮਾਂਹੀ ਸੁ ਢਾਲੀ ਵਮੀਕੇ । ਤਕਾ ਤੱਕ ਤਾੜੇਂ ਸੁ ਤੇਰੀ
ਤਮੀਕੇ । ਕਟੈਂ ਗੀਵ, ਬਾਹੂ, ਮਿਟੈਂ ਪੈਰ ਨਾਂਹੀ । ਅਧੇ ਆਧ ਚੀਰੇ ਪਰ ਭੁਮ
ਮਾਂਹੀ ॥੪੩॥ ਕਥੈ ਕੌਨ ਕੇਤੇ ਭਯੋ ਜੁੱਧ ਘੋਰੇ । ਸੁਨੈ ਨਾਂਹਿ ਦੀਸੈ ਮਚਰੈ
ਸ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰੇ । ਗਿਨੇ ਕੌਨ ਏਤੇ ਮਰੇ ਜੰਗ ਮਾਂਹੀ । ਕਿਤੇ ਘਾਇ ਬੋਲੈਂ ਭਕਾ-
ਭੱਕ ਤਾਂਹੀ ॥ ੪੪ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਬੇ ਨਵਮ ਰਾਸੇ 'ਦਾਰਾਸ਼ਿਕੋਹ ਨੇਰੰਗ ਸੇਠ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦਵਾਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੨ ॥

੧੩. [ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ । ਦਾਰਾ ਨੱਸਿਆ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਚਰੈ ਜੰਗ ਭੀਖਨ ਮਹਾਂ ਤਬਿ ਹਾਂਡੈ ਰਾਠੋਰ^੧ ਪਰੇ ਨੁਰੰਗੇ ਸੈਨ
ਪਰ ਰੋਰ ਮਚਾਇਵ ਦੌਰ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਰਾਮਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਜੇ ਹਾਂਡੈ^੨ ।
ਭਿਰੇ ਜੁੱਧ ਜਨੁ ਰਨ ਬੇਭ ਗਾਡੇ । ਕਤਲ ਕਰਤਿ ਨੌਰੰਗ ਕੀ ਸੈਨਾ ।
ਚਲੀ ਸਰੋਹੀ ਬਾਢ ਸੁ ਪੈਨਾ^੩ ॥੨॥ ਨਿਭੈ ਬੀਰ ਡੋਲੇ ਰਣ ਮਾਂਹੂ । ਖੇਲਹਿ
ਗਨ ਚਾਰਰ^੪ ਚਿਤ ਚਾਹੂ । ਤੁਪਕੈਂ ਚਲਤਿ ਰੁਚਿਰ ਪਿਚਕਾਰੀ । ਸ਼੍ਰੋਤਤਿ
ਭਿਗਤਿ ਰੰਗ ਬਹੁ ਡਾਰੀ ॥ ੩ ॥ ਚਲਹਿ ਜਬੂਰਨਿ ਕੇ ਗਨ ਗੌਰੇ । ਸੈ
ਕੁਮਕੁਮੈ^੫ ਲਰਤਿ* ਦੁਹੁ ਓਰੇ । ਮਾਰ ਮਾਰ ਕਰਿ ਗੀਤਨਿ ਗਾਵਹਿ ।
ਬਾਦਿਤ ਬਾਜਤਿ ਉਮਗ ਬਢਾਵਹਿ ॥੪॥ ਤਬਿ ਨੁਰੰਗ ਕੋ ਲਸ਼ਕਰ ਭਾਗਾ ।
ਨਹੀਂ ਰਠੋਰਨਿ ਕੋ ਲਿਯ ਆਗਾ । ਕਾਤੁਰ ਹੋਇ ਪੀਠ ਦਿਖਰਾਈ ।
ਤਮਕ ਤੇਜ਼ਾ ਕੀ^੬ ਸਹਿ ਨ ਸਕਾਈ ॥੫॥ ਛੋਰ ਲਾਜਭਾਜੇ ਜਾਬਿ ਹੋਰੇ ਨੌਰੰਗ
ਪਹੁੰਚਿ ਤੋਪ ਗਨ ਨੇਰੇ । ਭਰਿ ਬਹੁਦ ਫਰਰੇ ਛੁਟਵਾਏ । ਦਈ ਦਲੇਰੀ ਸੁ
ਦਿਲ ਬਧਾਏ ॥੬॥ ਜਬਹਿ ਤੋਪਖਾਨਾ ਬਡ ਛੁਟਜੈ । ਰਾਠੋਰਨਿ ਕਹੁ ਕਰ
ਜਨੁ ਟੂਟਜੈ^੭ । ਰਾਮਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਮਰਿ ਗਏ । ਅਪਰ ਸੁਭਟ ਸਮੁਦਾਯਨ
ਹਏ ॥ ੭ ॥ ਰਹਿ ਗਏ ਦਿੱਲੀ ਕੇ ਉਮਗਾਵ । ਸਰਦ ਘਰਨਿ ਜੇ ਬੈਠਹਿ
ਛਾਵਾਸਭਾ ਬਿਖੇ ਜੇ ਬਨਿ ਠਨਿ ਆਵਹਿ । ਜੋ ਸੈਕਟ ਕੁਛ ਸਹਿ ਨ ਸਕਾ-
ਵਹਿ ॥੮॥ ਕਿਤਿਕ ਨੁਰੰਗੇ ਕੇ ਢਬਦਾਰ^੮ । ਸੋ ਕੈਸੇ ਠਹਿਰੈਂ ਬਿਚਰਾਰ^੯ । ਪਾਸਾ
ਕਰਨਿ ਲਗੇ ਜਾਬਿ ਸੋਇ । ਧੀਰਜ ਤਬਿ ਕਰਿ ਸਕਿਹੈ ਕੋਇ ॥ ੯ ॥ ਲਸ਼-
ਕਰ ਹਟਜੈ^{੧੦} ਨੁਰੰਗੇ ਕੇਰਾ । ਜਬਹਿ ਸਿਥਲ^{੧੧} ਸ਼ਤੁ ਦਲ ਹੋਰਾ । ਮਾਰ ਮਾਰ
ਕਰਿ ਛੁਟੀ ਤੁਢੇਗਾ । ਪਰੇ ਦੌਰਿ ਸਨਮੁਖ ਬਿਚ ਜੇਗੈ ॥ ੧੦ ॥ ਭਾਜ ਪਰੀ

^੧(ਤਮਕ=) ਜੇਸ ਨਾਲ ਮਾਰਦੇ ਹਨ । ^੨ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਤਿ ਹੈ । ^੩ਇੱਥੀ ਧਾਰ ਢਾਲੀ ।
^੪ਹੋਲੀ । ^੫ਲਾਖ ਯਾ ਕਾਗਤ ਦੇ ਗੁਲਾਲ ਨਾਲ ਭਰੇ ਖੋਲ [ਅਃ, ਕੁਮਕੁਮਾ] । ^੬ਰੰਗ ਦੀ ਜੇਸ
ਭਰੀ ਮਾਰ । ^੭ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦਾ ਕੜਾ ਮਾਨੋ ਟੁੱਟਾ । ^੮ਤਰਫ ਦੇ । ^੯ਲੜਾਈ ਵਿਚ । ^{੧੦}ਖੁਜਿਆ
(ਸੰਗ ਢਲੇ) । ^{੧੧}ਢਿੱਲਾ ।

*ਪਾਸ—ਮਿਲਤਿ ।

ਧੁਜਨੀ ਗਨ ਇਤ ਕੋ । ਠਹਿਰ ਨ ਸਕੀ ਧੀਰ ਤਜਿ ਚਿਤ ਕੋ । ਕੇਤਿਕ
 ਨੌਰੰਗੋ ਵਿਗ ਮਿਲੇ । ਸੰਘਰ ਬਿਖੇ ਹੋਤਿ ਨਹਿ ਖਲੇ ॥ ੧੧ ॥ ਇਮ ਕੁਸੁਤ
 ਪਿਖਿ ਦਾਰਸਕੋਹ । ਭੇਦ ਸੈਨ ਕੋ ਜਾਨੈ ਦੋਹ^੧ ।—ਅਸ ਨ ਹੋਹਿ ਮੁਝਿ
 ਦਿਹਿ ਪਕਰਾਈ । ਇਹ ਨੁਟੰਗ ਹੈ ਦੁਸ਼ਟ ਬਡਾਈ—॥ ੧੨ ॥ ਇਤਨਾਦਿਕ
 ਗਨ ਤਰਕ ਬਿਚਾਰਿ । ਸਰਲ ਸੁਭਾਵ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਧਾਰਿ । ਚਲੈ ਭਾਜ ਡੇਰੇ
 ਲਗਿ ਆਇਵ । ਤਹਿ ਕੁਛ ਅਪਨੀ ਵਸਤੁ ਸੰਭਾਇਵ^੨ ॥ ੧੩ ॥ ਤੁਰਤ
 ਤਹਾਂ ਤੇ ਆਗੇ ਚਲੈ । ਨਗਰ ਆਗਰੇ ਭੀ ਨਹਿ ਮਿਲੈ । ਦਿੱਲੀ ਦਿਸਿ
 ਕੋ ਮੁਖ ਕਰਿ ਦੋਰਾ । ਸਭਿ ਕੁਛ ਤਜੈ, ਹੁਤੋ ਜਿਹ ਠੋਰਾ ॥ ੧੪ ॥ ਦਾਦਸ
 ਸੰਗ ਸਉਰ ਸੁ ਆਏ । ਬਡ ਮੰਜਲ ਕਰਤੇ ਸ਼੍ਰਮ ਪਾਏ । ਦੇਖਹੁ ਸ੍ਰੀ ਪਰਮੇ-
 ਸ਼ੁਰ ਭਾਨੈ । ਜੋ ਸਮਾਜ ਮਹਿ ਮਹਿਦ ਮਹਾਨੈ ॥ ੧੫ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ
 ਤਿਸ ਅਸ ਗਤਿ ਹੋਈ । ਨਿਕਟਿ ਤਜਾਗ ਗਮਨੈ ਸਭਿ ਕੋਈ । ਦਿੱਲੀ
 ਦੁਰਗ ਮਝਾਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ॥ ਅਤ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਤਜੈ ਅਸੇਸ਼ ॥ ੧੬ ॥ ਉਤ ਨੌਰੰਗ
 ਕਰਿ ਫਤੇ ਲਰਾਈ ॥ ਅਨਿਕ ਦੁੰਦਭੀ ਮਹਦ ਬਜਾਈ ॥ ਦਾਰਸਕੋਹ ਸਿਵਰ
 ਜਹਿ ਘਾਲਾ । ਆਇ ਠਾਵਿ ਤਹਿ ਹਰਖ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੧੭ ॥ ਸਕਲ ਸਮਾਜ
 ਸਕੇਲੈ ਤਹਾਂ । ਭਈ ਨਿਸਾ ਕਰਿ ਬਾਸਾ ਰਹਾ । ਉਮਰਾਵਨਿ ਕਹੁ ਦੇ
 ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ॥ ਹੀਰਨਿ ਮੁਕਤਾਗਨ ਦਿਪਤੀ ਸੁ ॥ ੧੮ ॥ ਤਾਂ ਤੇ^੩ ਕਰੈ ਨੌਰੰਗੋ ਕੁਚ
 ਨਗਰ ਆਗਰੇ ਆਨਿ ਪਹੁਚ । ਸਭਿ ਉਮਰਾਵ ਮਿਲੇ ਸੰਗ ਆਇ । ਭੇ
 ਅਨੁਸਾਰਿ ਜ਼ੋਰ ਇਸ ਪਾਇ^੪ ॥ ੧੯ ॥ ਸ਼ਾਹਿਜਹਾਂ ਤਹਿ ਪਰੈ ਬਿਮਾਰੀ ।
 ਨਜ਼ਰ ਬੰਦ ਕੀਨਸਿ ਦਲ ਭਾਰੀ^੫ । ਪਿਤਾ ਜਾਨਿ ਨਹਿ ਰਾਖਿ ਬਡਾਈ ।
 ਕਰੈ ਕੈਦ ਉਰ ਬਡ ਦੁਸ਼ਟਾਈ ॥ ੨੦ ॥ ਪੁਨ ਕੁਪੇਰ ਚਿਤਵੈ ਮਤਿ
 ਮੰਦ ।—ਭ੍ਰਾਤ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼ ਦਲ ਬੰਦ । ਦਾਰਸਕੋਹ ਸੰਗ ਇਕ ਹੋਇ ।
 ਬਿਗਰ ਪਰਹਿ ਨਹਿ ਮੁਝ ਸੋਂ ਦਇ—॥ ੨੧ ॥ ਕਪਟ ਠਾਨਿ ਤਿਸ ਕੋ
 ਗਹਿ ਲਯੋ । ਜੋ ਇਸ ਕੇਰ ਸਹਾਇਕ ਭਯੋ^੬ । ਦੋਨਹੁ ਗਹਿ ਲੀਨਸਿ
^੧ ਮੈਨਾ ਵੇ ਦਨੀ ਦਾ ਭੇਦ ਜਾਣਿਆਂ । ^੨ ਭਾਲੀ । ^੩ ਉਥੇ । ^੪ ਇਸਦਾ ਬਲ ਪਿਆ (ਜਾਣਕੇ) ।
^੫ ਭਾਰੀ ਦਲ ਨਾਲ (ਨੁੰਗੇ ਨੇ) । ^੬ ਜੋ (ਭਰਾ ਮੁਰਾਦਬਖਸ਼) ਕਿ ਇਸ (ਨੌਰੰਗਜ਼ੇਬ) ਦਾ ਸਾਥੀ
 ਬਣਿਆਂ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ । ਅਸਲ ਵਿਚ ਨੌਰੰਗਜ਼ੇਬ ਭਰਾ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ
 ਸੀ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਤਖਤ ਬਿਠਾਕੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਚੋਰ ਚਲਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਜੰਗ ਤੇਰੇ
 ਵਾਸਤੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ । ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਲਾਕੇ
 ਵੁਣੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਦਾਰਸਕੋਹ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ । ^੭ ਪਿਉ ਤਾਂ ਆਗਰੇ ਨਜ਼ਰ ਬੰਦ
 ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੁਰਾਦ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾਕੇ ।

ਕਰਿ ਗਾਵੇ । ਸਸਬੂ ਗਹੇ ਗਨ ਭਟ ਰਹਿ ਠਾਂਵੇ ॥੨੨॥ ਨਿਜ ਅਨੁਸਾਰ
ਕਰੇ ਦਲ ਜੀਨੋ* । ਪੁਨਹਿ ਕੂਚ ਦਲ ਕਰਿ ਕਰਿ ਦੀਨੋ** । ਦਿੱਲੀ ਕੇ
ਸਨਮੁਖ ਹੁਇ ਗਮਨਾ । ਪਤਿਸ਼ਾਹਨਿ ਕੇ ਜਹਿ ਬਹੁ ਭਵਨਾ ॥ ੨੩ ॥
-ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸਕੇਲੀ ਸੈਨ । ਯਾਂਤੇ ਤ੍ਰਾਸ ਧਾਰਿ ਦਿਨ ਰੈਨਾਸ਼ੀਘ ਬਾਹਨੀ
ਕਰਿ ਸਮੁਦਾਈ । ਦਿੱਲੀ ਗਹੋਂ ਜਾਇ ਬਛ ਭਾਈ-॥ ੨੪ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
ਸੁਨਜੇ ਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸਾ । ਜਿਹ* ਉਮਰਾਵਨਿ ਨਹਿ ਭਰਵਾਸਾ ।-ਨਹੀਂ
ਗਹਾਇ ਦੇਹਿ ਮਿਲ ਸਾਰੇ-। ਯਾਂਤੇ ਨਿਕਸਿ ਚਲਜੈ ਛੁਰ ਧਾਵੇ ॥੨੫॥ ਬਿੰਦ
ਜਵਾਹਰ ਜ਼ਾਹਰ ਜੋਤਿ । ਚਹੁਦਿਸਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਿਨ ਹੋਤਿ । ਸਰਬ
ਨਿਕਾਸਿ ਸੰਗ ਲੇ ਚਲਜੋਪੰਚ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁਭਟ ਗਨ ਮਿਲਜੇ ॥੨੬॥ ਕਰੇ
ਕੂਚ ਗੰਗਾ ਦਿਸਿ ਗਯੋਤਹਾਂ ਜਾਇ ਕੁਛ ਠਹਿਰਤਿ ਭਯੋ । ਗਿਰਨ ਬਿਖੈ
'ਸ਼੍ਰੀ ਨਗਰ' ਜੁ ਪੁਰਿ ਹੈ । ਤਹਿ ਪਹੁੰਚਨਿ ਕੋ ਇੱਛਾ ਧਰਿ ਹੈ ॥ ੨੭ ॥
ਲੇ ਸੈਨਾ ਤਹਿ ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੇਦੁਰਗ ਚੁਗਿਰਦੇ ਗਿਰ ਗਨ ਉਚੇਕਿਤਿਕ
ਕਾਲ ਤਹਿ ਕਰਿ ਕੈ ਬਾਸ । ਸੁਖ ਸੋਂ ਰਹਜੇ ਛੋਰਿ ਉਰ ਤ੍ਰਾਸ ॥ ੨੮ ॥ ਸ਼੍ਰੀ
ਨਗਰੇਸ਼ੁਰ ਤਬੈ ਬਿਚਾਰਾ ।-ਬਰਾਬਾਦ ਹੁਇ ਦੇਸ਼ ਹਮਾਰਾ । ਕ੍ਰਿਖੀ ਉਜਾ-

*ਆਪਣਾ, ਮੁਰਾਦ ਦਾ ਤੇ ਦਾਰਾ ਦਾ । **ਸੈਨਾ (ਇਕੱਠੀ) ਕਰਕੇ ਕੂਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । *ਜਿਸਨੂੰ ।

*ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਆਪੋ ਵਿਚ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼
ਤੇ ਲੜਾਈਆਂ ਤੇ ਅਖੀਰ ਮੋਟੇਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ, ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਨਾ ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਬਣ ਜਾਣਾ, ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਲਗ ਪਗ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ
ਫ਼ਾਰਸੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਕਵਿ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਵਾਕਫੀ ਓਨ੍ਹੀ
ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਜਾਣ ਦਾ ਵੰਗਾ ਜਾਣਕਾਰ ਸਿੱਧ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਮੋਟੇਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਦੀ
ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਤੇ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਰੋਸ਼ਨ ਆਰਾ ਵੇਗਮ ਲਿਖ ਕੇ
ਘੋਲਦੀ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਾਰਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ ਤੇ ਮੋਟੇਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਪਤਾ
ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ । ਦੂਸਰੇ ਮੋਟੇਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਮੁਰਾਦ ਭਰਾ ਨੂੰ ਨਾਲ ਗੰਢ ਲਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਇਕ-
ਰਾਰ ਕਰਕੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੈਂਕੇ ਚਲਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਮਦਦ ਕਰਕੇ ਚੱਦੀ ਬਿਠਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈਂ ।
ਇਸ ਬੁੱਝੇ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ; ਜਦੋਂ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਆਗਰਾ ਕਾਬੂ
ਕਰਕੇ ਦੋਵੇਂ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਤਾਂ ਇਕ ਰਾਤ ਖਾਣਾਂ ਖਾਂਦਿਆਂ ਮੁਰਾਦ ਬਹੁਤੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਗਿਆ
ਤੇ ਮੋਟੇਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਨਾਂ ਪੀਤੀ । ਬਦਮਸ਼ਤ ਦੋਵੇਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਗ਼ਾਲੀਅਰ ਘੋਲ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਣ ਗਿਆ । †ਇਸ ਸ਼੍ਰੀ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨਹੀਂ ਪਰ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ

ਮੁਲੇਮਾਨ ਸ਼ਕੋਹ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸਨੂੰ ਬੀ ਮੋਟੇਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਮਰਵਾਇਆ ਸੀ ।

ਰਹਿ ਫਿਰ ਕਰਿ ਸਾਰੇ । ਉਜਰਿ ਜਾਹਿ ਇਨ ਕਿਤਿਕ ਮਝਾਰੇ ॥ ੨੯ ॥
 ਪੰਚ ਹਜ਼ਾਰ ਤਰੰਗਮ ਪਰਜੇ । ਗਜ ਸਮੁਦਾਇ ਸੁ ਆਨਿ ਉਤਰਜੇ । ਪੁਜਾ
 ਭਈ ਸਭਿ ਰੀਤਿ ਦੁਖਾਰੀ । ਕੋਤਿਕ ਹੋਏ ਗ੍ਰਾਮ ਉਜਾਰੀ—॥ ੩੦ ॥ ਇੰਮ
 ਬਿਚਾਰਿ ਗਿਰਪਤਿ ਨੇ ਕਹਜੇ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਨਜੇ, ਮਨ ਲਹਜੇ ।—ਨਹਿ
 ਹੋਵਹਿ ਇਸ ਥਾਨ ਗੁਜ਼ਾਰਾ—। ਉਤਰਨ ਚਾਹਜੇ ਦੇਸ ਮਝਾਰਾ ॥ ੩੧ ॥
 ਸਿਵਰ ਕੂਚ ਤੇ ਕੀਅਸਿ ਪਯਾਨਾ । ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿ ਮਗਗਿਰ ਥਾਨਾ ।
 ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਮਹਿ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਵਾ । ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਜਹਾਂ ਸੁਹਾਵਾ
 ॥ ੩੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਹੁਤੇ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀ । ਅਨਿਕ ਸੰਗਤਾਂ ਜਹਿ ਚਲਿ
 ਜਾਹੀ । ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਹੋਇ । ਦਰਸਨ ਕਰਹਿ ਆਨਿ ਸਭਿ ਕੋਇ
 ॥ ੩੩ ॥ ਘਨੀ ਭੀਰ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਤਹਿ ਹੋਵੈ । ਆਇ ਜਾਇ ਗੁਰ ਦਰਸਨ
 ਜੋਵੈ । ਅਨਿਕ ਆਨਿ ਉਪਹਾਰ ਚੜ੍ਹਾਵੈ । ਦਰਬ ਜਵਾਹਰ ਜੇ ਦੁਤਿ
 ਪਾਵੈ ॥ ੩੪ ॥ ਸਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਬਹੁ ਮੋਲੇ ਆਨੈ । ਧਰਿ ਧਰਿ ਦਰਸੈ ਗੁਰ ਪਗ
 ਮਾਨੈ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਪਹੁੰਚੈ ਆਇ । ਪਿਖਿ ਸੁੰਦਰ ਬਲ ਸਿਵਰ ਲਗਾਇ
 ॥ ੩੫ ॥ ਤੰਬੂ ਸੁਮਿਆਨੇ ਗਨ ਤਾਨੇ । ਝੰਡਾ ਗਾਡਜੇ ਉਚ ਮਹਾਨੇ । ਸਕਲ
 ਬਾਹਨੀ ਡੇਰਾ ਕੀਨਸਿ । ਛਾਯਾ ਜਲ ਕੇ ਸੁਖ ਜਹਿ ਚੀਨਸਿ ॥ ੩੬ ॥
 ਸ਼ਾਹਿਜਹਾਂ ਸੁਤ ਬੈਠਜੇ ਤਬੈ । ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਕੋ ਪਿਖਿ ਕੈ ਤਬੈ । ਦੂਝਨਿ
 ਲਗਜੇ ਨਿਕਟਿ ਉਮਰਾਵ । ‘ਕੌਨ ਬਸੈ ? ਪਤਿ ਕੋ ਇਸ ਥਾਵ ?’ ॥ ੩੭ ॥
 ਵਲੀਅਹਿਦ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕਾਨ । ਹੁਤੇ ਸੰਗ ਕੋ ਸਿਖ ਤਿਸ ਥਾਨ ।
 ਸਰਬ ਬਾਰਤਾ ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਈ । ‘ਪ੍ਰਥਮ ਭਏ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਾਈ ॥ ੩੮ ॥
 ਪੀਰ ਮੀਰ ਸਿਧਿ ਸਾਧਿਕ ਜੇਤੇ । ਅਜਮਤ ਬਲ ਨੰਮੀ ਕਿਯ ਤੇਤੇ । ਐਸੇ
 ਭਯੋ ਨ ਜਗ ਮੈਂ ਕੋਈ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਨੰਮ੍ਰਿ ਹੋਇ ਨਹਿ ਜੋਈ ॥ ੩੯ ॥
 ਬਿਦਤਿ ਭਯੋ ਦਸ ਚਾਰ ਤਬਕ ਮਹਿ । ਸੱਤਿਨਾਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਬਕ ਮਹਿ ।
 ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਰਾਮਾਤ ਜਿਨਿ ਪਾਈ । ਤੇ ਭੀ ਯਾ ਜਗ ਗਿਨੇ ਨ ਜਾਈ
 ॥ ੪੦ ॥ ਤਿਹ ਗਾਦੀ ਪਰ ਸਪਤਮ ਥਾਨ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਿਰਾਜਤਿ
 ਜਾਨਿ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਗੁਬੀਂਦ ਬਲ ਧਾਮਾ । ਮਹਾਂ ਸੁਭਟ ਇਨ ਕੇਰਿ
 ਪਿਤਾਮਾ ॥ ੪੧ ॥ ਤੋਹਿ ਪਦਰ ਸੋ ਬਿਗਰਿ ਪਰੇ ਹੈ । ਚਾਰ ਬਾਰ ਕਰਿ ਓਸ

‘ਭਾਵ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਤੋ’ । ‘ਦੇਵਾਂ ਤਬਕਾਂ ਵਿਚ’ । ‘ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਥਿਆ ਸਤਨਾਮ ਦੇ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੀ’ । ‘ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ’ ।

ਲਰੇ ਹੈਂ । ਲੱਲਾ, ਕੰਬਰ ਲਸ਼ਕਰ ਸਨੇ । ਜੰਗਲ ਬਿਖੈ ਜੰਗ ਕਰਿ ਹਨੇ ॥
 ੪੨ ॥ ਅਬਹਿ ਬਿਰਾਜਤਿ ਤਿਨ ਕੋ ਪੋਤਾ । ਬ੍ਰਹਮਗਜਾਨ ਅਰੁ ਅਜਮਤ
 ਪੋਤਾ । ਜਿਨ ਮਿਲਿਨੇ ਕਹੁ ਢਲ ਹੁਇ ਭਾਰਾ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਤੇ ਹੂੰ ਨ
 ਸੰਸਾਰਾ ॥ ੪੩ ॥ ਤਿਨ ਕੋ ਦਰਸਨ ਕਉ ਬਡਭਾਗੇ । ਪੁਰਹਿ ਕਾਮ,
 ਆਵਹਿ ਅਨੁਰਾਗੇ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨਿ ਸਾਗਰ ਦੀਪ । ਆਇੰ ਸਮੀਪਹਿ
 ਰੰਕ ਮਹੀਪ ॥ ੪੪ ॥ ਅਨਿਕ ਉਪਾਇਨ ਕਹੁ ਅਰਪਾਵਹਿ । ਅਬਿ ਸਤਿ-
 ਰੁਰ ਇਸ ਪੁਰਿ ਦਰਸਾਵਹਿ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਸੁਨ ਕੈ । ਹਰਖ
 ਭਰਜੈ ਉਰ, ਨਿਜ ਭਲ ਗੁਨਿ ਕੈ ॥ ੪੫ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਤੋ ਨਵਮਿ ਗ੍ਰਾਂਥ
 'ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ, ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਦਸ਼ਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੩ ॥

੧੪. [ਦਾਹੇ ਦਾ ਸ਼ੋਕ ਨਾਮਾ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਪ੍ਰਥਮੇ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਕੋ ਦੇਉ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਇ । ਲਿਖਜੋ ਪਠਜੋ
 ਸੁਧ ਲਈ ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
 ਮਹਾ ਸਤਿਸੈਗੀ । ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪਦ ਪ੍ਰੀਤਿ ਉਮੰਗੀ । ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਪੀਰ
 ਇਕ ਪੂਰੇ । ਆਤਮਗਜਾਨ ਲਹੇ ਮਨ ਰੂਰੇ ॥ ੨ ॥ ਤਿਸਕੋ ਖਾਦਮ ਦਾਰ-
 ਸ਼ਕੋਹ । ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ਅਭਿਲਾਖੀ ਹੋਹੁ । ਕਰੀ ਪੀਰ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੁਨਾਇਵ
 । ਰੂਪ ਆਤਮਾ ਕੇਰਿ ਜਨਾਇਵ ॥ ੩ ॥ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਮਹਿ ਰੀਤਿ
 ਢਕੀਰੀ । ਮਿਹਰ ਪੀਰ ਕੀ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ । ਕਰਹਿ ਬਿਚਾਰਨ ਨਿਸ ਦਿਨ
 ਆਤਮ । ਮਿਲਿ ਸੰਤਨਿ ਖੋਜਹਿ ਪਰਮਾਤਮ ॥ ੪ ॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਉਤਮ
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੰਤ । ਕਰਹਿ ਮੇਲ, ਚਰਚਾ ਭਗਵੰਤ । ਪਿਤ ਨੇ ਕਹਿ ਬਹੁ ਬਾਰ
 ਸੁਨਾਵਾ । ਬਰਿਆਈ ਕਰਿ ਤਖਤ ਬਿਠਾਵਾ ॥ ੫ ॥ ਤਉ ਮੇਲ ਸੰਤਨਿ
 ਸੋ ਰਾਖੇ । ਬ੍ਰਹਮਗਜਾਨ ਨਿਸਚੈ ਅਭਿਲਾਖੇ । ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਨਿਕਟਿ ਇਕ
 ਦਿਨ ਮੈਂ । ਬੈਠਜੋ ਹੁਤੋ ਪ੍ਰੇਮ ਬਹੁ ਮਨ ਮੈਂ ॥ ੬ ॥ ਅਪਰ ਸੰਤ ਕੇਤਿਕ ਤਹਿ
 ਬੈਸੇ । ਚਰਚਾ ਕਰਹਿ ਗਜਾਨ ਲਹਿ ਜੇਸੇ । ਕਰੀ ਬਾਰਤਾ ਕਾਹੂੰ ਸੰਤ । ਸ੍ਰੀ
 ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰ ਭਗਵੰਤ ॥ ੭ ॥ ਨਰਨਿ ਉਧਾਰਨਿ ਕਰੇ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ।
 ਗਿਨਤੀ ਕਰੇ ਨ ਆਇ ਸੁਮਾਰੋ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਤ ਰੂਪਦਿਖਾਵੈਂ । ਜਨਮ
 ਮਰਨ ਕੋ ਕਸ਼ਟ ਮਿਟਾਵੈਂ ॥ ੮ ॥ ਪੁਨ ਤਿਨ ਤੇ ਗਾਦੀ ਪਰ ਪਾਛੇ ।
 ਗਿਨਹਿ ਕੌਨ ਗੁਨ ਸੇਤਿਕ ਆਛੇ । ਅਬਿ ਸੋਹਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ।

੧ ਜਨਮ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ੨ ਵਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ । ੩ ਮੁਰੀਦ । ੪ ਜੋਰੇ ਜੋਰੀ ।

ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਸਿਖ ਬੰਧੁ ਮਿਟਾਇ^੧ ॥੯॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ਕੇ ਹੋਂ ਬਡ ਦਾਨੀ ।
 ਬ੍ਰਿਤੀ ਸਮਾਨ ਲਾਭ ਅਰੁ ਹਾਨੀ^੨ । ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਤਬਹਿ ਸੁਨਿ ਕਹਨੇ । ‘ਸੇ
 ਤੋ ਤਨ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਅਹਜੇ ॥ ੧੦ ॥ ਕਰਿਬੇ ਲੋਕਨਿ ਕੀ ਕੱਲਯਾਨ ।
 ਧਰਿ ਸਰੂਪ ਭੇ ਬਿਦਤਿ ਜਹਾਨ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਤਿਨਹੁ ਪਿਤਾਮਾ ।
 ਆਯੁਧ ਧਰਿ ਕੀਨੇ ਸੰਗਾਮਾ ॥੧੧॥ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤਿਨ ਸਾਥ ਹਮਾਰੀ । ਭਈ
 ਹੁਤੀ ਸੁਖ ਕਰਨੇ ਹਾਰੀ । ਬੰਧੇ ਸ਼ਰਾ ਤੁਰਕ ਮਤਿਮੰਦ । ਤਰਕਤਿ ਕੀਨੇ
 ਸ਼ੇਰ ਬਿਲੇਦ ॥੧੨॥ ਪਾਕ ਅਲਹਿ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਅਹੈ । ਜਿਨਕੇ ਗੁਨ ਕੋ ਪਾਰ
 ਨ ਲਹੈ । ਦਰਸਨ ਉਚਿਤ ਸਦਾ ਤਿਨ ਕੇਰਾ । ਸਿਮਰੇ ਨਾਮ ਅਨੰਦ ਬਡੋਰਾ^੩
 ॥੧੩॥ ਸੁਨਯੋ ਸੁਜਸੁ ਅਸ ਦਾਰਸਕੋਹੁ । ਚਿਤਵਤਿ—ਕਿਮ ਦਰਸਨ ਤਿਨ
 ਹੋਹੁ । ਪਾਤਸ਼ਾਹਿਕੇ ਕਾਜ ਬਡੇਰੇ । ਪੁਨ ਦੁਸ਼ਮਨ ਹੁਇ ਰਹੇ ਘਨੇਰੇ ॥
 ੧੪॥ ਯਾਂਤੇ ਅਵਸਰ ਮਿਲਨਿ ਨ ਭਯੋ—ਰਿਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਬਿਰਧਯੋ ।
 ਖਤਮਹਿ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਪਠਾਇਵਾ^੪ । ਮਿਲਨਿ ਸ਼ੋਕ ਨਾਮਾ ਉਪਜਾਇਵ
 ॥ ੧੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਿਕਟਿ ਪਹੁੰਚਾਯਹੁ^੫ । ਕਾਸਦ^੬ ਗਯੋ ਬੰਦਗੀ
 ਗਾਯਹੁ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੁਨਤਿ ਭਏ ਖੁਲਵਾਇ ਪ੍ਰੇਮ ਸ਼ੋਕ ਨਾਮਾ^੭ । ਪਵਾਇ^੮
 ॥੧੬॥ ਬੈਠਾ ‘ਵਲਾਇਤ ਵਲੀ’ ਅਹਿਲ ਆਰਫ ਕਮਾਲ^੯ । ਜਿਨ੍ਹੋ ਕੇ ਮਿਲੇ
 ਰੱਬ ਪਾਈਅਹਿ ਜਮਾਲ^{੧੦} । ਆਰਫ ਫਕਰ ਰੱਬ ਕੀ ਪਾਕ ਜ਼ਾਤ^{੧੧} । ਜਿਨ੍ਹੋ
 ਕੀ ਮਿਹਰ ਸੇਗ ਹੋਯਹਿ ਨਿਜਾਤ^{੧੨} ॥੧੭॥ ਕਾਦਰ ਪਿਖਿਨਿ ਇਕ ਸ਼ਕਲ
 ਦਰਮਿਆ^{੧੩} । ਜਿਨ੍ਹੋ ਪੈ ਮਿਹਰ ਤੁਮ ਤਿਨ੍ਹੋ ਇਹੁ ਲਿਯਾਂ^{੧੪} । ਮਿਲੋ ਆਪ ਕੇ
 ਸੰਗ ਅੱਲਹੁ ਕਰਮ^{੧੫} । ਹਾਸਲ ਮੁਰਾਦੈ, ਮਿਟਾਵੇ ਭਰਮ ॥੧੮॥ ਮਿਲਿਨਿ
 ਸ਼ੋਕ ਮੋਕੇ ਬਿਲੋਕੋ ਦਰਸ । ਲਗੋ ਆਨਿ ਕਦਮਨਿ ਹੁਵੈ ਦਿਲ ਹਰਸ^{੧੬} ।
 ਨ ਐਸਰ ਮਿਲੈ ਪਾਤਸ਼ਾਹਤਿ ਜੰਜਾਲ^{੧੭} । ਸੁ ਮਾਹੀ ਮਾਨੀਏ ਫਸੇ ਮਯਾਨ

^੧ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲੇ । ^੨ਹਾਨ ਲਾਭ ਵਿਚ ਬ੍ਰਤੀ ਸਮਾਨ ਹੈ । ^੩ਮਿਲਾਪ (ਦੀ ਦੁਹੀ)
 ਉਪਜਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪੌੜ੍ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਾਈ । [ਸ਼੍ਰੀ ਨੌਕ ਨਾਮਹ—
 ਪ੍ਰੇਮ ਪੌੜ੍ਹੀਕਾ] । ^੪ਹਲਕਾਰਾ । ^੫ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪੌੜ੍ਹੀਕਾ ਪੜ੍ਹਾਈ । ^੬ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ।
^੭ਪੂਰਨ ਗਿਆਨਵਾਨ । ^੮ਰਬ ਦਾ ਦੀਦਾਰ । ^੯ਤਤਵੇਤਾ ਮੰਤਰ ਰਬ ਦਾ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸਰੂਪ । ^{੧੦}ਮੁਕਤੀ
^{੧੧}(ਸਾਰਿਆਂ) ਵਿਚ ਇਕ ਕਾਦਰ ਦੀ ਮੂਰਤ ਦਾ ਦੇਖਣਾ । ^{੧੨}ਇਹ ਪਦਵੀ ਲਈ ਹੈ । ^{੧੩}ਪਰ-
 ਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ । ^{੧੪}ਦਿਲ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੋਵੇ । ^{੧੫}ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਜੰਜਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ
 ਮਿਲਦੀ । *ਇਹ ਸ਼ੋਕ ਨਾਮਾ ਬੰਨੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਮਹਿੰਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬੀ ਆਇਆ ਹੈ

ਜਾਲ^੧ ॥ ੧੯ ॥ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਮੀਆਂਮੀਰ ਮੋਹੁ ਕਹਾ । ਸੁਨੀਦਮ ਸਿਫਤ ਬਛੁ
ਸੁ ਦੀਦਨ ਚਹਾ^੨ । ਸਬੋ ਰੋਜ਼^੩ ਦੀਦਾਰ ਕੋ ਜੋਕ ਹੈ । ਜੋ ਤਾਲਬ ਫਕਰ
ਕਾ ਤਿਸੇ ਜੋਕ ਹੈ^੪ ॥ ੨੦ ॥ ਮਿਹਰ ਕੀ ਨਜ਼ਰ ਆਪ ਰਾਖੋ ਕਮਾਲ । ਕਿ
ਖਾਹਸ਼ ਭਈ ਮੋਹਿ ਦਰਸ਼ਨ ਜਮਾਲ^੫ । ਪਦਰ^੬ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦਈ
ਬਹੁ ਕਹੀ । ਦਿਲੇ ਮੇ ਫਜ਼ੀਹਤ ਕੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਨਹੀ^੭ ॥ ੨੧ ॥ ਕਿ ਲਾਚਾਰ
ਹੋਕਰਿ ਸੁ ਕੀਨੀ ਕਬੂਲ । ਪਦਰ ਕੋ ਹੁਕਮ ਮੈਂ ਨ ਕਰਿ ਸਕ ਅਦੂਲ^੮
। ਕਰੋ ਮਿਹਰ ਸਾਹਿਬ ਮਦਦ ਆਪ ਏਹੁ^੯ । ਕਿ ਦੋਜ਼ਖ ਅਗਨਿ ਸੇ
ਮੁੜ ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ^{੧੦} ॥ ੨੨ ॥ ਏਹਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਸੁਨਿ ਕਰਿ
ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲ । ਤਿਸ ਆਸ਼ੈ ਕੋ ਜਾਨਿ ਕਰਿ: ਸੰਤਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲ ॥
੨੩ ॥ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਬਿਖੈ ਦਿਲ ਮੇਂ ਜੋਕ ਬਿਲੇਦਾ । ਤਬਿ ਲਿਖਵਾਇ
ਜਬਾਬ ਦਿਯ ਕਹਿ ਕਰਿ ਬਾਕ ਮਨਿੰਦਾ^{੧੧} ॥ ੨੪ ॥ ਬੈਤਾ^{੧੨} 'ਤੁਮ ਪਰ ਫਜ਼ਲ'
ਰੱਬ ਕਾਦਰ ਭਯਾ । ਕਿ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਜੁ ਆਰਫ਼ ਕਰੀ ਹੈ ਦਯਾ । ਬਡੀ
ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਲਈ ਕੀ ਨ ਜੋਕ^{੧੩} । ਲਖਜੇ ਆਪ ਮੇਂ ਅਪਨ ਆਪਾ ਸੁ
ਜੋਕ^{੧੪} ॥ ੨੫ ॥ ਤੁਮੇ ਸੋਫ਼ ਦੋਜ਼ਕ ਨਹੀਂ, ਜਾਨਿ ਲੇਹੁ । ਕਿ ਪੀਰਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਸੇਂ
ਲਾਗਜ ਸਨਹੁ। ਜੁ ਗ਼ਾਫਲ ਬਡੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਸੁ ਪਾਇ । ਪਰੈਂ ਬੀਰ ਦੋਜ਼ਕ
ਨ ਲਾਗੇ ਹਵਾਇ^{੧੫} ॥ ੨੬ ॥ ਖਤਰਾ ਨ ਕੀਜੈ ਪਤੀਜੈ ਸਦੀਵ^{੧੬} । ਨ
ਦੋਜ਼ਖ ਬਹਿਸ਼ਤੈ, ਭਯੋ ਏਕ ਸੀਵ^{੧੭} । ਕਰੋ ਦੀਨਕੀ^{੧੮} ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਅਟੱਲ ।
ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਜੁਗੋ ਮੇਂ ਰਹੋਗੇ ਅਚੱਲ ॥ ੨੭ ॥ ਬਡੇ ਭਾਗ ਜਾਗੇ ਪਗਜੇ ਪ੍ਰੇਮ
ਰੰਗ । ਜੁ ਮੌਲਾ ਮਿਲਜੇ ਬੇ ਨਮੂਨਾ ਬਿਰੇਗ^{੧੯} । ਸਦਾ ਆਫਰੀ^{੨੦} 'ਜੋ ਕਮਾਈ
ਤੈਂ ਕੀਨ । ਮੁਰਸ਼ਿਦਾਨਿ ਮਿਲਿ ਕੈ ਲੀਯੋ ਰੂਪ ਚੀਨ ॥ ੨੮ ॥ ਰਹੋ ਅਨੰਦ

^੧ਮੰਛੀ ਵਾਂਗ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਿਆਂ ਹੋਇਆਂ। ^੨ਮੈਂ ਬੜੀ ਸਿਫਤ ਮੁਣੀ (ਆਪ ਦੀ) ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ। ^੩ਰਾਤ ਦਿਨ। ^੪ਜੇ ਫਕੀਰੀ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ ਤਿਸ ਨੂੰ (ਦੀਦਾਰ ਦੇ) ਮੁਆਦ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ। ^੫ਜਮਾਲ ਵਾਲੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਇਛਾ ਹੋਈ ਹੈ। ^੬ਪਿਤਾ ਨੇ। ^੭ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ (ਇਸ) ਖੁਆਰੀ ਦੀ ਚਾਹ ਨਹੀਂ। ^੮ਮੇਰੇ ਨਹੀਂ ਮੌਕਿਆ। ^੯ਇਹ ਸਹਾਇਤਾ (ਬਖਸ਼ੋ)। ^{੧੦}ਉਸੇ ਵਰਗੇ। ^{੧੧}ਮਿਹਰ। ^{੧੨}ਏਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਾ ਕੀਤਾ। ^{੧੩}ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ (ਨਿਜ ਸਰੂਪ) ਦਾ ਮੁਆਦ ਲਖ ਲਿਆ ਹੈ। ^{੧੪}(ਜਿਥੇ) ਹਵਾ (ਤਕ) ਨਹੀਂ ਲਗਣੀ। (ਅ) (ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਵਾਲੇ ਮਾਨੇ) ਦੋਜ਼ਖ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ, (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਕੀਰੀ ਦੀ) ਹਵਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ^{੧੫}ਸਿਦਕ ਦੇ ਖੇ ਸਦਾ। ^{੧੬}(ੴ) ਇਕ ਕਲਿਆਣ ਰੂਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ [ਸ਼ਵ]। ^{੧੭}ਧਰਮ ਦੀ। ^{੧੮}ਅਦੁਤੀ ਤੇ ਅਦੁਪ। ^{੧੯}ਸ਼ਾਬਾਸ਼।

ਮਾਤੇ ਨਹੀਂ ਥੋਫ ਕੋਇਭਈ ਖੈਰ ਤੁਮਰੀ ਜਿਤਾ^੧ ਜਨਮ ਜੋਇ । ਖਲਕ
 ਚਿਹਲਬਾਜ਼ੀ^੨ ਨ ਕੀਨਾ ਸਨੇਹਾਫਨਾਹ, ਚੰਦਰੋਜ਼ਾ^੩, ਨ ਕਾਇਮ ਰਹੇਹੁ^੪
 ॥੨੯॥ ਚੌਖਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਲਿਖਿ ਪਠਨੋ ਜਬਾਬ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸੁ ਗਯੋ
 ਸਿਤਾਬਾਪਵਿ ਕਾਰਿ ਮਹਾਂ ਅਨੰਦ ਕੋ ਪਾਯਹੁ । ਮਨਹੁ ਰੋਕ ਸੁਰਤਰੁ ਕਰ
 ਆਯਹੁ ॥੩੦॥—ਜਿਨ ਕੇ ਬਚਨ ਸਦਾ ਹੈਂ ਸਾਚੇ। ਹਮਰੇ ਬਡਿਅਨਿ ਸੰਗ
 ਉਬਾਰੇ । ਭਏ ਤਬਾ ਨਹਿ ਮਿਠਹਿ ਕਦਾਈ । ਜਗ ਮਹਿ ਨਰ ਲਾਖਹੁ
 ਪਤਿਆਈ ॥ ੩੧ ॥ ਦੀਨਸਿ ਦੀਨ ਸਲਤਨਤ ਮੋਹੁ^੫ । ਅਵਚਲ ਪਦ
 ਮਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਹੁ । ਅਬਿ ਨਿਸ਼ਚਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਮਨ ਮੇਰੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਕ
 ਭੁਨੇ ਜਿਸ ਬੇਰੇ ॥ ੩੨ ॥ ਭਯੋ ਰੋਗ ਜਬਿ ਮਮ ਤਨ ਮਾਂਹੀ । ਪਠੀ ਹਰੜ
 ਚੰਦਹਿ ਸਿਰਸਾਹੀ । ਲੋਂਗੁ ਰੁ ਮੁਕਤਾ ਦੀਨਸਿ ਐਸੇ । ਖੋਜਿਯ ਜਗ
 ਪਈਅਹਿ ਨਹਿ ਤੈਸੇ ॥ ੩੩ ॥ ਜਿਨ ਕੀ ਸਤਿ ਕੀਰਤਿ ਦਿਸਿ ਚਾਰੀ ।
 ਸੰਤ ਮਹੰਤਨਿ ਮਹਿ ਬਿਸਤਾਰੀ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਸੁਨੀ ਨ ਛਾਨੀ^੬ ਅਹੈ ।
 ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ ਜਿਨ ਕੇ ਜਸੁ ਕਹੈ ॥੩੪॥ ਮੌਲਾ ਪਾਕ ਮਿਹਰ ਜਬਿ ਧਰੇ ।
 ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਦਰਸਨ ਕਰੈ—। ਇਮ ਚਿਤਵਤਿ ਬੀਤਨੋ ਚਿਰਕਾਲ।
 ਬਹੁਰ ਜੰਗ ਭਾ ਨੌਰੰਗ ਨਾਲ ॥੩੫॥ ਸਿਰੀ ਨਗਰ ਤੇ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਯਹੁ।
 ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਡੇਰਾ ਛਾਯਹੁ । ਪੂਰਬਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਿਤਆਏ ।—ਮਿਲੋਂ
 ਅਬਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਜਿਸ ਥਾਏ—॥ ੩੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਿੱਖ ਜੇ ਤਹਾਂ ।
 ਤਿਨਹਿ ਬੁਲਾਇ ਬੁਝਿਬੋ ਚਹਾ^੭। ਕੌਨ ਦੇਸ ਅਬਿ ਗੁਰੂ ਬਿਰਾਜੈ^੮ ?। ਕਬਿਕੋ
 ਕਾਏ ਸਮੇਤ ਸਮਾਜੈ ? ॥੩੭॥ ਹਮਰੇ ਮੇਲ ਹੋਹਿ ਕੈ ਨਾਹੀ ? ਕਹਹੁ ਸਕਲ,
 ਸੁਧਿ ਹੁਇ ਤੁਮ ਪਾਹੀ^੯ । ਤਬਿ ਸਿੱਖਨਿ ਸਭਿ ਕਹਨੋ ਸੁਝਾਈ । ‘ਬਿਤੇ
 ਦਿਵਸ ਕੁਛ, ਗੁਰੁ ਚਢਾਈ ॥ ੩੮ ॥ ਭੀਰ ਬਿਪਾਸਾ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ।
 ਮਾਝੇ ਦੇਸ਼ ਗਏ ਗੁਰ ਦਸਾਲੁ । ਆਪ ਮਿਲਿਨਿ ਕੀ ਲਾਲਸ ਧਰੇ । ਨਰ
 ਪਰਧਾਨ ਪਠਾਵਨਿ ਕਰੇ ॥ ੩੯ ॥ ਅਭਿਲਾਖਾ ਸੋ ਕਹੈ ਤੁਮਾਰੀ । ਸੁਧ
 ਪਾਵਹਿ ਜਬਿ ਗੁਰੁ ਅਗਾਰੀ^{੧੦}। ਰਹੈ ਟਿਕੇ, ਨਹਿ ਇਤ ਉਤ ਹੋਇ। ਖੋਮ ਆਪ
 ਕੋ ਪਰਖਹਿ ਸੋਇ^{੧੧} ॥ ੪੦ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਨੀ ਸਿਖ ਬਾਨੀ । ਕੀਨਿ

^੧ਜਿਤ ਲਿਆ । ^੨ਤਿਲਕਣਬਾਜ਼ੀ [ਫਾਂ, ਚਿਹਲਾ=ਚਿੱਕੜ । ਚਿੱਕੜ ਵਿਚ ਤਿਲਕਣ ਦਾ ਡਰ
 ਹੋਇ ਹੈ ਤਾਂ ਤਿਲਕਣ ਬਾਜ਼ੀ । ਪੰਜਾ, ਚਲ੍ਹ=ਦਲਦਲ । ਪਤਲੇ ਚਿਕੜ ਦਾ ਥਾਂ] । ^੩ਨਾਸ਼
 ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਫੋੜੋਂ ਦਿਨ ਦਾ ਹੈ । ^੪ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਪਤਸ਼ਾਹੀ । ^੫ਛਿਪੀ ।

ਸਰਾਹਨਿ, ਨੀਕੇ ਮਾਨੀ । ਮੁੱਖਸ ਪਾਸ ਕੋ ਮਨੁਖ ਪਠਾਵਾ^੧ । ਸਕਲ ਹਕੀ-
ਕਤ ਕੋ ਸਮੁਝਾਵਾ ॥ ੪੧ ॥ ‘ਕ੍ਰਿਪਾ ਠਾਨਿ ਦਰਸਨ ਇਕ ਬਾਰੀ । ਮੋਕਹੁ
ਦੇਹੁ, ਲਾਲਸਾ ਧਾਰੀ’ । ਤੁਰਨ ਗਮਨਸੈ ਗੁਰ ਵਿਗ ਗਯੋ । ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਸੁਨਾਵਤਿ ਭਯੋ ॥ ੪੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਰਿੰਦੇ ਨਵਮ ਕਾਸੇ ‘ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹੁ’ ਪੁਸ਼ਟ ਕਰਨਨ
ਨਾਮ ਚੌਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੪ ॥

੧੫. [ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੋਂਦਵਾਲ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਆਏ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਕੋ ਛੇਰਿ । ਨਿਜ
ਬਡਿਅਨਿ ਗੁਰ ਬਾਨ ਕੋ^੨ ਦੇਖਨਿ ਮਾਝੇ ਓਰਾ ॥੧॥ ਚੰਪਈ ॥ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ
ਮੈਂ ਰੋਰਾ ਪਰੇ । ਸ਼ਾਹਿਜਹਾਂ ਕੇ ਸੁਤ ਜਬਿ ਲਰੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਤੁੰਦਵ ਕੋ
ਤਰਿ ਕੈ । ਸੈਨਾ ਸੇਗ ਸਕੋਲਨਿ ਕਰਿ ਕੈ ॥ ੨ ॥ ਦੋਸ ਦੁਆਬਾ ਉਲੰਘੇ
ਸਾਰੇ । ਬਾਜਤਿ ਦੁੰਦਭਿ ਜਾਤਿ ਅਗਾਰੇ । ਜ਼ਰੀ ਬਾਦਲੇ ਚਾਰੁ ਨਿਸ਼ਾਨ ।
ਫਹਿਰਤਿ ਆਗੇ, ਚਲਹਿ ਕਿਕਾਨ ॥ ੩ ॥ ਕਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਵਕਾ ਚਵਿ
ਚਾਲੇ^੩ । ਕਬਹੂੰ ਤੁਰੇਗ ਅਰੁਢਿ ਬਿਸਾਲੇ^੪ । ਕਬਿ ਮਤੰਗ ਪਰ ਹਇ ਅਸ-
ਵਾਰ । ਸੰਗ ਵਾਹਿਨੀ ਕਿਤਿਕ ਹਜ਼ਾਰ ॥ ੪ ॥ ਸੁਭਟ ਕੁਦਾਵਤਿ ਚਲਹਿ
ਤੁਰੇਗ । ਗੁਰੁ ਦਿਖਾਵਹਿ ਮਨਹੂੰ ਕੁਰੰਗ । ਇਮ ਗਮਨਤਿ ਗੋ ਪਾਸ
ਬਿਪਾਸਾ । ਸਿੰਧੁ ਗਾਮਨੀ ਸੁਜਲ ਬਿਲਾਸਾ^੫ ॥ ੫ ॥ ਨੌਕਾ ਕਰੀ ਸਕੋਲਨਿ
ਸਾਰੀ । ਚਵਿ ਸੈਨਾ ਗਨ ਉਤਰੀ ਪਾਰੀ । ਅਹੈ ਤੀਰ ਪਰਗੋਇੰਦਵਾਲ ।
ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੇ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥ ੬ ॥ ਨਮੋ ਕਰੀ ਦੂਰਹਿ ਤੇ ਹੋਰਿ । ਗਏ
ਬਾਪਕਾ ਪਰ ਗੁਰ ਫੇਰ । ਕਰਿ ਪੂਜਾ ਕੋ ਨੀਰ ਸ਼ਨਾਨੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲ ਪੁਨ
ਕੀਨਸਿ ਪਾਨੇ ॥ ੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸਾਬ ਮਹਾਤਮ ਕਹਾ । ‘ਮੁਕਤਿ ਸਥਾਨ
ਕਹਯੋ ਗੁਰ ਮਹਾ’ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਜੁ ਸੈਤਤਿ ਸਾਰੀ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੇ
ਨਿਜ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰੀ ॥੮॥ ਸਿੱਖ ਆਇ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਭਲੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਰਾਇ ਸੇਗ ਸਭਿ ਮਿਲੇ । ਕਿਰਤਨ ਕੋ ਕਰਿਵਾਇ ਅਗਾਰੇ । ਸਨੇ ਸਨੇ
ਗੁਰ ਪੁਰੀ ਪਧਾਰੇ ॥੯॥ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ ਸੁਨਿਣੇ ਗੁਰਬਾਨੀ। ਭੁੱਲਜਨਿ ਕੀ ਕੁਲ
ਬਸੇ ਮਹਾਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਚੌਬਾਰੇ । ਜਹਾਂ ਬਸੇ ਬਹੁ ਬਰਖ
ਗੁਜ਼ਾਰੇ ॥੧੦॥ ਤਹਾਂ ਗਏ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ । ਪ੍ਰਥਮ ਸੁਪਾਨ ਬਾਨ^੬

^੧ਪਾਠ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਮੁਖੀ ਪੁਰਸ਼ ਹੋਜਿਆ। ਆਪਣੇ ਵਡੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਜੀ ਦੇ ਬਾਂ^੨ਸਮੇਂਦਰ ਵਿਚ
ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅਨੰਦ ਦਾਇਕ ਮੈਸ਼ਵ ਜਲ ਵਾਲੀ । ^੩ਪਹਿਲੇ ਪਉੜੀਆਂ ਵਾਲੀ ਥਾਵੇਂ ।

ਸਿਰ ਨਜਾਇ । ਚਰਨ ਧੂਰਿ ਮਸਤਕ ਪਰ ਲਾਈ । ਮਹਿਮਾ ਮਹਾਂ ਬਖਾਨਿ
ਸੁਨਾਈ ॥ ੧੧ ॥ 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਮਰ ਇਸ ਥਾਨ । ਇਹ ਰਜ ਕਰਤਿ
ਪੁਨੀਤ ਮਹਾਨ' । ਭਏ ਸਥਿਤ ਆਗੈ ਚੌਥਾਰੇ । ਦੀਪ ਸੁ ਧੂਪ ਕੁਸਮ
ਬਿਸਤਾਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਸੰਗਤਿ ਮੇਲ ਭਯੋ ਬਝਿ ਆਇ । ਭਈ ਭੀਰ ਬਹੁ,
ਥਾਇੰ ਨ ਪਾਇ । ਬੈਠਿ ਗਏ ਸਤਿਗੁਰ ਦ੍ਰਿਢ ਆਸਨਾਹੋਤਿ ਅਖੰਡ ਕੀਰ-
ਤਨ ਭਾਸਨ' ॥ ੧੩ ॥ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਬਹੁ ਮਠਿਆਈ । ਕਰਜੋ
ਤਿਹਾਵਲ ਨਰ ਸਮੁਦਾਈ । ਨੀਕੀ ਰੀਤਿ ਸਭਿਨਿ ਬਰਤਾਯੋ । ਤੂਸਨਿ ਧਰੇ
ਸ਼ਬਦ ਮਨ ਲਾਯੋ ॥ ੧੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਜੁ ਸੰਤਤਿ ਆਈ । ਇਕਠੀ
ਹੁਇ ਸਭਿ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਈ । ਗੁਰ ਨੋ ਨਿਜ ਗਰ ਸੰਗ ਲਗਾਈ । ਕਰਿ
ਆਦਰ ਨਿਜਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਈ ॥ ੧੫ ॥ ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਭਿਹਿਨਿ ਸੰਗ ਕੀਨੋ ।
ਸੁਖਮ ਬਸਤੁ ਪਹਿਰਿਥੇ ਦੀਨੋ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਪਹਿਰਾਈ । ਦਰਬ
ਮੰਗਾਇ ਦਿਯੋ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੧੬ ॥ ਕਰਿ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਅਧਿਕ ਸਨਮਾਨੋ ।
ਨਮੋ ਠਾਨਿ ਕਰਿ ਪੁਨਿ ਤਿਸ ਥਾਨੇ । ਵਹਿਰ ਆਇ ਡੇਰੇ ਮਹਿ ਗਏ ।
ਥਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਪੁਨ ਸੁਪਤਏ ॥ ੧੭ ॥ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਤੋ ਪੁਨ ਜਾਗੇ ।
ਸਗਰੀ ਸੌਚ ਕਰਿਨਿ ਗੁਰ ਲਾਗੇ । ਨੀਰ ਬਾਵਲੀ ਕੋ ਮੰਗਵਾਏ । ਇਕ ਸੋ
ਇਕ ਗਾਗਰ ਭਰਿ ਲਜਾਏ ॥ ੧੮ ॥ ਤਿਨ ਸਭਿ ਸੋ ਗੁਰ ਕੀਨਿ ਸ਼ਨਾਨ ।
ਹੁਇ ਏਕਾਕੀ ਠਾਨਜੋ ਧਜਾਨ । ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਮਹਿ ਬਿਤੀ ਟਿਕਾਈ ।
ਆਨੰਦ ਮਗਨ ਭਏ ਗੋਸਾਈਂ ॥ ੧੯ ॥ ਪ੍ਰਾਤਿ ਹੋਤਿ ਬਿਕਸੇ ਦ੍ਰਿਗ ਕੰਜ ।
ਨਮੋ ਕਰੀ ਮਿਲਿ ਸੇਵਕ ਪੁੰਜ । ਇਕ ਸੋ ਏਕ ਪਾਟ ਕੋ ਜਾਮਾ । ਸੁਖਮ
ਬਹੁਤ ਸੇਤ ਅਭਿਰਾਮਾ ॥ ੨੦ ॥ ਪਹਿਰਨਿ ਤਨ ਮਹਿ ਤਬਿਹੀ ਕਰਜੋ ।
ਸਿਪਰ ਖੜਗ ਕੋ ਆਗੈ ਧਰਜੋ । ਤਰਕਸ਼ ਧਨੁ ਜੁਤਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਧਾਰਨ ਕਰੇ ਚਾਰੁ ਸਭਿ ਦਜਾਲਾ ॥ ੨੧ ॥ ਤਹਿ ਤੋ ਪੁਰਿ ਦਿਸਿ ਸੀਸ
ਨਿਵਾਯਹੁ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਨਾਮ ਸਿਮਰਾਯਹੁ । ਅਸੁ ਅਰੂਢਿ ਹੁਇ ਚਲੇ
ਅਗਾਰੀ । ਦੰਦਭਿ ਬਜਯੋ ਭਈ ਧੁਨਿ ਭਾਰੀ ॥ ੨੨ ॥ ਕਛੁ ਤੋਪਨਿ ਕੀ
ਸ਼ਲਖ ਚਲਾਈ । ਚਲਯੋ ਨਕੀਬ ਬੁਲਤਿ ਅਗਵਾਈ । ਚਲੇ ਤੁਰੰਗਮ ਭਟ
ਗਮਨੰਤੋ । ਖੁਰ ਸੋ ਅਵਿਨੀ ਸ਼ਬਦ ਉਠੰਤੋ ॥ ੨੩ ॥ ਉਲੇਘ ਪੰਥ ਸਗਲ
ਤਤਕਾਲ । ਮੁਹਿਚੇ ਜਾਇ ਖਡੂਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾਗ੍ਰਾਮ ਵਹਿਰ ਡੇਰਾ ਕਰਿਵਾਇ ।
'ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਫਿਚਾਰ । 'ਇਕ ਸੋ ਇਕ ਪੱਲੇ ਦਾ ।

ਉਤਰੀ ਸੈਨ ਬਿਰੀ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੨੪ ॥ ਆਪ ਉਤਰ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
 ਰਾਇ । ਗਏ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਕੀ ਥਾਇੰ । ਦੁਖ ਸੁਖ ਤੇ ਜੇ ਨਿਤ ਨਿਰਬਾਨ^੧ ।
 ਮਕਤਿ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਭਗਵਾਨ ॥ ੨੫ ॥ ਪਥਮੈ ਜਾਇ ਪ੍ਰਦਖਨਾ ਕਰੀ ।
 ਕਰ ਸੋ ਲਈ ਧੂਰਿ ਸਿਰ ਧਰੀ । ਦੀਪਕ ਬਿੰਦ ਘਿੱਤ ਕੇ ਬਾਰੇ । ਧੂਪ
 ਧੁਖਾਇ ਸੁਗੰਧਤਿ ਸਾਰੇ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਮਨਸ ਮਾਲਾ^੨ ਤਹਿ ਲਰਕਾਈ ।
 ਪੂਜਨ ਕਰੇ ਸੁ ਗੀਵ ਨਿਵਾਈ । ਸਨਮਾਨਤਿ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਅੰਸ । ਕਰੀ
 ਹਕਾਰਨਿ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸੰਸ ॥ ੨੭ ॥ ਉਠਿ ਕਰਿ ਸਗਰੇ ਗਰੇ ਲਗਾਏ । ਪਥਮੇ
 ਦਯੋ ਦਰਬ ਸਮੁਦਾਏ । ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਸਭਿ ਕੀ ਬਹੁ ਕੀਨਿ । ਪ੍ਰਸੰਸ
 ਬਹੁ ਪਹਿਰਨਿ ਕੇ ਦੀਨਿ ॥ ੨੮ ॥ ਕੁਸ਼ਲ ਪੁਛ ਕਰਿ ਕੇ ਸਨਮਾਨਾ ।
 ਬਹੁਰ ਮੰਗਾਯੋ ਬਹੁ ਪਕਵਾਨਾ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਬੈਠਾਇ ਅਚਾਵਾ ।
 ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇ ਤਿਨ ਖਾਵਾ ॥ ੨੯ ॥ ਪੁਨ ਤਿਨ ਕੇ ਸਗਰੇ ਬਿਵਹਾਰ ।
 ਬੂਝਨ ਕੀਨਸਿ ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਸਗਰੀ ਸੰਗਤਿ ਜੇਤਿਕ ਆਈ ।
 ਸਭਿਨਿ ਦੇਗ ਤੇ ਭੋਜਨ ਖਾਈ ॥ ੩੦ ॥ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਲਗਿ ਸਭਿ ਪੋਸੇ^੩ ।
 ਦਾਨਮਾਨ ਦੇ ਕਰਿ ਸੇਤੋਸੇ^੪ । ਭੂਮਾਸਨ ਪਰ ਸ੍ਰੀਹਰਿਰਾਇ। ਖਾਨਪਾਨ ਕਰਿ
 ਕੇ ਤਿਸ ਥਾਇੰ ॥ ੩੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਇਸਬਾਨ ਅਗਾਰੀ। ਬੈਠੇ ਸਗਰੀ ਨਿਸਾ
 ਗੁਜ਼ਾਰੀ । ਕਿਰਤਨ ਭਜਨ ਅਖੰਡ ਭਯੋ ਹੈ । ਬਹੁ ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਮੇਲ
 ਬਿਯੋ ਹੈ ॥ ੩੨ ॥ ਇਕ ਸਿਮਰਨ ਦੂਜੇ ਗੁਰ ਦਰਸਨ। ਕਰਹਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਿ
 ਉਰ ਹਰਸਨ^੫ । ਰਹੀ ਜਾਮਨੀ ਜਬਿਹੂੰ ਜਾਮ । ਉਠੇ ਗੁਰੂ ਆਨੰਦ ਕੇ ਧਾਮ
 ॥ ੩੩ ॥ ਨਿਤ ਕੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰੀ ਇਸ਼ਨਾਨੇ । ਇਕ ਸੋ ਇਕ ਗਾਗਰ ਜਲ
 ਆਨੇ । ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਚਵਨਿ ਕੀ ਤਜਾਰੀ । ਸੈਨਾ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਉਚਾਰੀ
 ॥ ੩੪ ॥ ਜ਼ੀਨ ਤੁਰੰਗਨਿ ਪਾਵਨਿ ਲਾਗੇ । ਭਟ ਭੇ ਸਨਧ ਪਹਿਰਿ ਤਨ
 ਬਾਗੇ^੬ । ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ ਗੁਰ ਭਏ ਅਰੁਢਿ। ਕੋਨ ਲਖੈਜਿਨ ਆਸੈ ਰੁਢਾ ॥ ੩੫ ॥
 ਦਾਰੇ ਕੀ ਉਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਿਚਾਰੀ । ਹਾਟਿਬੇ ਤਜਾਰ ਕਰੀ ਅਸਵਾਰੀ । ਇਤਨੇ
 ਮਹਿ ਸਭੂਰ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਕਰਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ ॥ ੩੬ ॥
 ਦਿਯੋ ਸ਼ੌਕ ਨਾਮਾ^੭ ਤਿਨ ਵੇਰਿ । ਲਿਖਨੋ ਭਾਉ ਤੇ ਹੁੰਮ ਘਨੋਰ^੮ :- “ਤੁਮ

^੧ ਮੁਕਤ, ਅਤੀਤ। ^੨ ਵੁਲਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਲਾਂ। ^੩ ਰਜਾਏ। ^੪ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕੀਤੇ। ^੫ ਪ੍ਰਸੰਨ ਚਿਤ ਹੋਏ। ^੬ ਸੂਰਮੇ
 ਪੁਰਾਣੇ ਪਹਿਨਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋਏ। ^੭ ਭਾਵ ਹੁੰਮ ਪੌਤਰਾਂ (ਜਿਸ ਵਿਚ) ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਹੁੰਮ ਲਿਖਿਆ ਸੀ।

ਦਰਸਨ ਕੋ ਚਿਤ ਉਮਗਾਯੋ। ਚਾਹਤਿ ਰਹੈ ਨ ਅਵਸਰ ਪਾਯੋ॥੩੭॥ ਮੈਂ
ਅਥਿ ਆਵਤਿ ਹੋਂ ਇਸ ਦੇਸ਼। ਦਿਹੁ ਦਰਸਨ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸ਼ੇਸ਼। ਘਾਟ
ਬਿਪਾਸਾ ਮੈਂ ਚਲਿ ਆਯੋ। ਨਹੀਂ ਬਿਲਮ ਮੁੜ ਕੋ ਲਖਿ ਪਾਯੋ॥ ੩੮॥
ਇਤ ਉਤ ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਜੇ ਹੋਹੁ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰਿ ਦਿਹੁ ਦਰਸਨ ਮੋਹੁ। ਲਾਰ
ਲਗਜੋ ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਲਸਕਰ। ਆਵਤਿ ਉਮਡੈ ਜੈਂ ਬਡ ਜਲਧਰ॥
੩੯॥ ਨਾਂਹਿ ਤ ਮੈਂ ਆਵਤਿ ਜਿਤ ਹੋਤੇ। ਤੁਮ ਦਰਸਨ ਤੇ ਅਨੰਦ ਉਦੋਤੇ।
ਸੁਨੈ ਸ਼ੋਕਨਾਮਾ ਹਟਿ ਚਲੇ। ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਪੰਥ ਜੋ ਭਲੇ॥੪੦॥ ਦਾਰ-
ਸਕੋਹ ਜੁ ਦੂਤ ਪਠਾਵਾ। ਗਮਨਤਿ ਬੁਝਨਿ ਹੋਤੁ ਅਲਾਵਾ। ‘ਕਿਹ ਬਲ
ਵਲੀਅਹਦ ਕੋ’ ਛੋਰਿ ?। ਆਇ ਪਹੁੰਚੈ ਹਮਰੀ ਓਰ ?’॥ ੪੧॥ ਸੁਨਿ
ਤਿਸ ਨੈ ਸਭਿ ਕਹੈ ਬਨਾਏ। ‘ਤਜਿ ਸ਼੍ਰੀ ਨਗਰ ਤਦੇ ਉਤਰਾਏ। ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ
ਰਾਵਰਿ ਇਸਥਾਨੇ। ਨਿਸ ਬਿੰਸਾਮਤਿ’ ਕੂਚ ਪਯਾਨੇ॥ ੪੨॥ ਲਗਜੋ
ਅਦੁਭਨਿ ਮੋਹਿ ਪਠਾਯੋ। ਅਧਿਕ ਬੇਗ ਕਰਿ ਮੈਂ ਇਤਿ ਆਯੋ। ਮਮ ਪੀਛੇ
ਹੀ ਆਵਤਿ ਸੋਇ। ਤੀਰ ਬਿਪਾਸਾ ਦੇਰਿ ਨ ਕੋਇ॥੪੩॥ ਇਤ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ
ਕਰੇ ਤੁਮ ਚਾਲੇ। ਉਤ ਤੇ ਆਇ ਮਿਲੈ ਸੁਖ ਨਾਲੇ। ਇਮ ਬੁਝਤਿ ਗਮਨੇ
ਮਗ ਜਾਇ। ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਨ ਹਰਿਖਾਇ॥ ੪੪॥ ਆਇ ਪਹੁੰਚੇ
ਗੋਇੰਦਵਾਲ। ਦੁੰਦਭਿ ਬਾਜਤਿ ਚਮੁੰ ਬਿਸਾਲ। ਉਤਰੇ ਫੂਲ ਬਿਪਾਸਾ ਹੋਰੇ॥
ਜੁਤਿ ਬਿਸਤਾਰ ਸੈਨ ਕੇ ਡੋਰੇ॥੪੫॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਪੁਰਿ ਗ੍ਰਾਮ ਵਿਗ
ਲੀਨੇ ਸਕਲ ਬੁਲਾਇ। ਆਯੁਧ ਧਾਰੀ ਸੂਰਮੇ ਦਾਸ ਭਏ ਸਮੁਦਾਇ॥੪੬॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦੋ ਨਵਮ ਰਾਮੇ ‘ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਖਬਰ ਆਗਵਨ’ ਪੁੰਞ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ੧੯ ਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੫॥

੧੬. [ਦਾਰਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮੇਲ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਡੋਰਾ ਕਿਯੋ ਜਸੁ ਗੁਰ ਕੋ ਸੁਨਿ ਕਾਨ। ਉਰ ਹਰ-
ਖਜੋ ਸੁਖ ਕੋ ਲਹੈ ਦਾਰਸਕੋਹ ਸੁਜਾਨ॥ ੧॥ ਚੋਪਈ॥ ਅਪਨੇ ਉਮਰ-
ਵਨਿ ਕੇ ਸਾਥ। ਬੋਲੈ ਤਬਹਿ ‘ਸੁਨੀ ਮੈਂ ਗਾਥ। ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਭੇ ਪੀਰਨਿ
ਪੀਰ। ਜਿਨ ਮਹਿ ਅਜਮਤ ਮਹਾਂ ਗੰਭੀਰ॥੨॥ ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਕੋ ਦੀਨਸਿ
ਗਜਾਨ। ਕਰੇ ਉਧਾਰਨਿ ਬਿਦਤ ਜਹਾਨ। ਗਾਦੀ ਪਰ ਤਿਨ ਤੇ ਪਸਚਾਤ,
ਜੋ ਬੈਠੇ ਤਿਸ ਜਸੁ ਅਵਿਦਾਤ’॥ ੩॥ ਸੰਤ ਅਨੇਕ ਬੇਸ ਕੇ ਮਿਲੇ। ਜਹ:

^੧ਨਾਲ ਨੋਗਾ। (ਅ) (ਪਿਛੇ) ਕਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹੀ। ^੨ਦੱਦਲ। (ਅ) ਸਮੁੰਦ੍ਰ। ^੩ਦਾਰ ਸਕੋਹ ਨੂੰ। ^੪ਅਰਾਮ ਕਰਕੇ। ^੫ਉੱਜਲ।

ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਨਹੁੰ ਕਾ ਚਲੇ । ਤਹਿੰ ਤਹਿੰ ਸੁਜਸੁ ਸਕਲ ਨੇ ਕਹਨੇ । ਬਹੁ
ਲੋਕਨਿ ਸੁਭ ਮਾਰਗ ਲਹਨੇ ॥੪॥ ਹਮਰੇ ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮੈ ਕੇਰੇ । ਹੁਤੇ ਪੀਰ
ਅਜਮਤੀ ਬਡੇਰੇ । ਇਸ ਘਰ ਕੀ ਰਾਖਤਿ ਬਡਿਆਈ । ਮਿਲਿ ਮੁਰੀਦ
ਸਮ ਗੀਵ ਨਿਵਾਈ ॥ ੫ ॥ ਰੋਜੁ ਸ਼ਰਾ^੧ ਜਿਨਹੁੰ ਗਰ ਪਰੀ। ਮੂਢ ਮੁਲਾਨਿ^੨
ਸੁ ਚਰਚਾ ਕਰੀ । ਬਨੇ ਅਸੂਯਕ^੩ ਗਜਾਨ ਬਿਹੀਨੇ । ਜਥਾ ਅੰਧ ਕਰ
ਮਾਣਿਕ ਲੀਨੇ ॥੬॥ ਭਏ ਪ੍ਰਭਾਤੀ, ਚਲੈਂ ਅਗੇਰੇ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਸੁਨਿ ਹੈਂ
ਬਾਕ ਭਲੇਰੇ । ਸੰਤਨਿ ਕੋ ਮਿਲਿਬੈ ਸੁਖਦਾਨੀ । ਜਗ ਮਹਿੰ ਜਿਸ ਕੋ ਕੋਨ
ਸਮਾਨੀ^੪ ॥ ੭ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸੁਜਾਨਾ । ਨਿਸਾ ਬਾਸ ਕੀਨਸਿ
ਤਿਸ ਥਾਨਾ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਕੈ ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ । ਭਈ ਬਿਤੀਤ ਜਥਾ
ਸੁਖ ਰਾਤੀ ॥ ੮ ॥ ਪ੍ਰਾਤਿ ਉਠਨੈ ਕਰਿ ਸੋਚ ਸ਼ਨਾਨਾ । ਕਛੁ ਉਪਨਿਖਦ
ਪਾਠ ਮੁਖ ਠਾਨਾ। ਸਗਲ ਨੇਮ ਕਰਿ ਕੈ ਨਿਤ ਕੇਰੇ । ਅਲਪ ਅਹਾਰ ਅਚਨੈ
ਜਲ ਵੇਰੇ ॥ ੯ ॥ ਕਰੇ ਕੂਚ ਸਤੋਦ੍ਰਵ ਕੋ ਤਰਨੈ । ਤੂਰਨ ਪੰਥ ਪਯਾਨਾ
ਕਰਨੈ। ਪਾਰ ਬਿਪਾਸਾ ਉਤਰਨੈ ਤੀਰਾਪੰਚ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਲਸਕਰ ਭੀਰਾ ॥੧੦॥
ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਹੁਤੇ ਜਿਸ ਥਾਈਂ । ਸੁਧਿ ਨਿਜ ਮਿਲਿਬੈ ਪ੍ਰਥਮ ਪਠਾਈ ।
ਛਯੋ ਸੁ ਤਜਾਰਿ ਆਪ ਪੁਨ ਪਾਛੇ। ਲੈ ਕਰਿ ਦਿਪਤਿ ਜਵਾਹਰ ਆਛੇ ॥੧੧॥
॥ ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੇ ਬਸਤ੍ਰ ਸੁਹਾਏ । ਚਲਨੈ ਸੁ ਸ਼ੀਲ^੫ ਜਾਂਹਿ ਅਧਿਕਾਏ ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਮਗ ਮੋਂ ਪਗ ਧਾਰਿ । ਪਹੁੰਚਨੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ॥ ੧੨ ॥
ਏਇ ਰਕੇਬੀ ਕੇਰ ਮਝਾਰ । ਧਰੇ ਜਵਾਹਰ ਅਰੁ ਦੀਨਾਰ । ਕਛੁਕ ਨੰਮ੍ਰਿ
ਹੁਇ ਬੈਠਨੈ ਪਾਸ । ਪਹਿਰੇ ਭੁਖਨ ਰਹਨੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ੧੩ ॥ ਦੀਰਘ ਸ਼ਮਸ
ਬਦਨ ਪਰ ਸ਼ਨਾਮੂ^੬ । ਸਿਰ ਪਰ ਕੁਲਹਿ ਦਿਪਹਿ ਅਭਿਰਾਮੂ । ਅਪਨ
ਸਰੂਪ ਸਮੁਝਿਬੈ ਹੇਤੁ । ਬੋਲਨੈ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਚੇਤ ॥੧੪॥ ‘ਬਹੁ ਸੰਤਨਸੈਂ
ਗੋਸ਼ਟ ਮੇਰੀ । ਲਖਨਿ ਬਹੁਮ ਕਉ ਇੱਛ ਅਛੇਰੀ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਮੋਕਹੁ
ਭਲੇ ਬਤਾਯੋ । ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਜਿਸ^੭ ਛੁਵਨਿ ਨ ਪਾਯੋ ॥੧੫॥ ਸਭਿ ਕੋ ਬੀਚ,
ਅਲੇਪ ਸਭਿਨਿ ਤੇ । ਪਦਮਪੱਤ੍ਰ ਜਿਮ ਰਹਤਿ ਜਲਨ ਤੇ’ । ਸਭਿ ਮੁਖਮ
ਤੇ ਸੁਖਮ ਜੋਇ। ਦੁਰਨੈ ਅਗੋਚਰ ਲਖਨੈ ਨ ਕੋਇ ॥੧੬॥ ਜੋ ਮਹਾਨ ਤੇ ਅਤਿ
ਮਹੀਯਾਨੇ । ਬਿਦਤਹੁੰ ਤੇ ਅਤਿ ਬਿਦਤ ਬਖਾਨੇ । ਫੁਰਨ ਪਲਕ ਕੋ ਜਿਸ

^੧ਸ਼ਰਾ ਦੀ ਦੋਸੀ ਮੂਰਖ ਮੁਲਾਨਿਆਂ ਨੇ । ^੨ਨਿੰਦਕ । ਈਰਖਾਲੂ । ^੩ਨੋਕੀ, ਧਰਮ ਭਾਵ । ^੪ਕਾਲਾ
ਦਾੜਾ । ^੫ਭਾਵ ਜਿਸ ਸੂਰਮ ਨੂੰ । ^੬ਜਿਵੇਂ ਕਵਲ ਦੇ ਪੱਤੇ ਪਾਛੀਆਂ ਤੋਂ (ਅਣਖ) ਰਹਿੰਦ ਰਹੇ ।
^੭ਜਿਸ

ਬਿਨ ਨਾਂਹੀ। ਦੀਨਸਿ ਚੇਤਨਤਾ ਸਭਿ ਮਾਂਹੀ॥੧੭॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਜਿਸ
ਬੇਦ ਬਖਾਨੇ। ਇਕਰਸ ਸਦਾ ਸੁ ਗਗਨ ਸਮਾਨੇ। ਸ੍ਰਗਤਿ, ਸਜਾਤਿ,
ਬਿਜਾਤੀ ਭੇਦ ਨਾ। ਦੇਸ਼ ਕਾਲ ਵਸਤੂ ਜੁ ਪ੍ਰਭੇਦ ਨਾ॥੧੮॥ ਚਾਰਹੁ ਬੇਦ
ਕਰਹਿ ਸੁ ਬਤਾਵਨਿ। ਜੋ ਉੱਤਮ ਉਪਨਿਸ਼ਦੈ ਪਾਵਨਾ। ਬੀਚ ਪਾਰਸੀ
ਸਭਿ ਲਿਖਵਾਈ। ਆਦਿ ਅੰਤ ਲੋ ਨੀਕ ਬਨਾਈ॥੧੯॥ ਸਕਲ ਪਠੀ
ਮੈਂ ਭਲੇ ਬਿਚਾਰੀ। ਸਾਰ ਅਸਾਰ ਜਨਾਵਤਿ ਸਾਰੀ। ਭੇਟੇ ਬਹੁ ਉੱਤਮ
ਸੰਨਾਸੀ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਠਾਨਿ ਭਾਖਯੋ ਮੁਝ ਪਾਸੀ॥੨੦॥ ਮੁਰਸ਼ਦ ਮੀਆ-
ਮੀਰ ਮਹਾਨਾ। ਜਿਸ ਕੀ ਮਿਹਰ ਹਤਯੋ ਅੱਗਾਨਾ। ਤਿਨ ਕੋ ਸੇਗ ਭਯੋ
ਮੁਝ ਨੀਕਾ। ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਾਟਯੋ ਦੁਖ ਜੀਕਾ॥੨੧॥ ਤਿਨ ਵਿਗ ਮੈਂ
ਅੰਭਾਸ ਕਮਾਵਾ। ਅੰਤਰ ਬ੍ਰਿਤੀ ਮੋਹਿ ਮਨ ਲਾਵਾ। ਕੀਨਸਿ ਬਹੁ
ਸੰਤਨਿ ਕੀ ਸੰਗਤਿ। ਬੈਠਤਿ ਰਹਯੋ ਤਿਨਹੁ ਕੀ ਪੰਗਤਿ॥੨੨॥ ਨਿਸ
ਦਿਨ ਇਮ ਮੁਝ ਕੋ ਸਭਿ ਜਾਨਯੋ। ਮਿਲਿ ਤੁਰਕਨਿ ਚੌਰਾ ਬਹੁ ਠਾਨਯੋ।
—ਦੀਨ ਸ਼ਰਾ ਤੇ ਹੋਯਹੁ ਬਾਹਰ—। ਜਹਿ ਕਹਿ ਕਰੈ ਮੁਲਾਨੇ ਜ਼ਾਹਰ॥੨੩॥
ਭਬਿ ਨੁਰੰਗ ਬਾਦੀ ਜੁ ਕੁਸ਼ੀਲਾ। ਹਿਤ ਸਮੁਝਾਵਨਿ ਪਠਯੋ ਵਕੀਲ।
ਜੀਵ ਨਰਕ ਮਹਿ ਜਯੋ ਦੁਖ ਪਾਵੈ। ਨਿਕਸੈ ਕੋ ਨ, ਰਖੈ ਸਮੁਝਾਵੈ॥੨੪॥
॥ ਤਿਮ ਮੁਝ ਕੋ ਕਹਿ ਬੁੱਧਿ ਬਤਾਵੈ। ਮੰਦ ਮਤੀ ਕੁਛ ਨਹੀ ਲਖਾਵੈ।
ਮੈਂ ਤਿਨ ਕਉ ਗਹਿ ਗਹਿ ਕਹਿ ਮਤੀ। ਦਿਏ ਛੋਰਿ ਪੁਨ ਮੁਰਖ ਅਤੀ
॥੨੫॥ ਨਿੰਦਾ ਕਰਹਿ ਸਗਲ ਤੁਰਕਾਨਾ। ਬੰਧੇ ਸ਼ਰਾ ਢਾਸਿ, ਬੁਧਿ
ਹਾਨਾ। ਮੈਂ ਤਿਨ ਕੀ ਕਥਿ ਏਕ ਨ ਮਾਨੀ। ਕੁਮਤਿ ਨਾਰਕੀ ਤਨ ਅਭਿ-
ਮਾਨੀ॥੨੬॥ ਸੰਤਨਿ ਕੀ ਕਹੁਨਾ ਮੁਝ ਹੋਈ। ਐਸੇ ਬਿਘਨ ਛੁਵੇ ਨਹਿ
ਕੋਈ। ਬਧੇ ਲਾਲਸਾ ਨਿਤ ਅਧਿਕਾਈ। ਹੁਇ ਸਰੂਪ ਮੈਂ ਨਿਸਚਲਤਾਈ
॥੨੭॥ ਮਿਥਨਾ ਜਗ ਕੇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਜੋਈ॥ ਅਗਨੀ ਸਮ ਦਹੀਯਤਿ
ਸਭਿ ਕੋਈ। ਤੁਮ ਅਬਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਅਸ ਹੋਹੀ। ਤਿਨ ਕੀ ਆਚ ਨ
ਲਾਗਹਿ ਮੋਹੀ॥੨੮॥ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਮਹਿ ਬਿਰਤਾ ਪਾਵਉ। ਜਿਸ ਤੇ

“ਦੇਖੇ ਰਾਸ ਪ ਅੰਸੂ ੪੧ ਅੰਕ ੨੮ ਤੋਂ ਅੱਗੇ।” ਦੇਸ, ਕਾਲ ਤੇ ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਜੋ ਛੇਦਿਆ ਨਹੀਂ।

“ਜੋ ਉੱਤਮ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹਨ।” ਮਿਲਿਆ ਹਾਂ। “ਸ਼ਰਾਤਲੁ ਤੇ ਬੇਟੇ ਮੁਠਾਉ ਵਾਲਾ ਨੁਰੰਗਾ।” ਜਿਵੇਂ ਨਰਕ ਵਿੱਚ (ਭਿੰਨ) ਜੀਵ (ਬੜਾ ਹੀ) ਦੁੱਖ ਪਾਉਣ ਤੇ ਵੀ ਨਿਕਲਣ ਨੂੰ ਠੀਕ (ਕਰਨ, ਸਗੋਂ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਬੀ ਵਿੱਚ) ਦੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਸਮਝਾਵਣਾ। “ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੀ ਮੱਤ ਕਹੀ (ਪਰ ਅੰਤ)।” ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨ ਵਾਲੇ।

ਜਨਮ ਰੁ ਮਰਨ ਮਿਟਾਵਉ^੧ । ਉਪਜੈ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਖੈ ਬਿਸਵਾਸ । ਕਟਹਿ
ਪੁਰਾਡਨ ਦੁਬਿਧਾ ਫਾਸ ॥ ੨੯ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਬ੍ਰਿਤੀ ਬਿਤ ਹੋਇ । ਤਨ
ਹਉ^੨ ਮੈ ਤਜਿ ਲਹਿ ਸੁਖ ਸੋਇ । ਮਿਟਹੁ ਅਨਿਕਤਾ^੩ ਮਨ ਮੇਰੇ ਕੀ ।
ਹੋਹਿ ਸਫਲਤਾ ਤੁਮ ਹੋਰੇ ਕੀ ॥ ੩੦ ॥ ਅਪਰ ਜਾਚਨਾ ਕਰੋਂ ਨ ਕੋਈ ।
ਆਦਿ ਰੁ ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਤਜਿ ਹੋਈ^੪ । ਨਾਸਵੰਤ ਜੋ ਸੁਖ ਜਗ ਕੇਰੇ । ਜਿਸ
ਜਾਚਨਿ ਕੇ ਨਹਿ ਮਨ ਮੇਰੇ ॥ ੩੧ ॥ ਤਨ ਧਰਿਬੇ ਕੇ ਜੇ ਬਿਵਹਾਰਾਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਪਰਾਲਬਧ ਅਨੁਸਾਰ । ਤਿਨਕੋ ਜਤਨ ਕਰਨਿ ਹੈ ਬਾਦ । ਹਾਨ ਲਾਭ
ਸ਼ੋਕਦ ਅਹਿਲਾਦ^੫ ॥ ੩੨ ॥ ਸਹਜ ਸੁਭਾਯਕ ਜਿਮ ਚਲਿ ਆਵੈ । ਹਰਖ ਸੋਗ
ਬਿਨ ਤਥਾ ਬਿਤਾਵੈ । ਕਰਨਿ ਉਪਾਇ ਲਖਜੇ ਮੈਂ ਨੀਕੇ । ਜਿਸ ਤੇ
ਕਟਹੁ ਕਸ਼ਟ ਨਿਤ ਜੀ ਕੇ ॥ ੩੩ ॥ ਯਾਂਤੇ ਲਾਲਸ ਅਹੈ ਹਮਾਰੀ । ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਹੋਵਾਹ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰੀ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਤੇ ਬਹੁ ਬਰੁਸਾਏ । ਸਭਿ ਜਗ ਮਹਿ
ਜਸ ਜਿਨ ਕੇ ਛਾਏ ॥ ੩੪ ॥ ਤਿਸ ਗਾਈ ਕੇ ਮਾਲਿਕ ਅਹੈ । ਨਿਜ
ਉਪਦੇਸ਼ ਮੋਹਿ ਕੇ ਕਹੈ । ਜਿਸ ਸਰੂਪ ਕਹੁ ਬੇਦ ਬਤਾਵੈ । ਤਿਸ ਮਹਿ ਮਨ
ਇਸਬਿਰਤਾ ਪਾਵੈ ॥ ੩੫ ॥ ਪੰਚਹੁ ਇੰਦ੍ਰੈ ਤੇ ਰਹਿ ਪਰੈ । ਜਿਸ ਕੇ ਇਹ^੬
ਅਲੰਬ ਹੁਇ ਬਿਰੈਂ । ਅਖਿਲ ਤੇਜ ਕਹੁ ਦਾਯਕ ਤੇਜ । ਸਭਿ ਕਉ ਸੱਤਾ
ਦੋਤਿ ਅਮਜ^੭ ॥ ੩੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ^੮ ਠਾਨਿ ਕੈ ਤਹਿ ਮਨ
ਦੇਹੁ ਟਿਕਾਇ। ਰਾਗ ਦ੍ਰੋਸ਼ਨਹਿ ਛੈ ਸਕਹਿ, ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਤ ਸਹਾਇ^੯ ॥ ੩੭ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਚਿੰਤੋ ਨਵਮਿ ਗਾਏ 'ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਖੇਡਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੬ ॥

੧੭. [ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਭੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਦੇ ਦਾਨ । ਰਿਦਾ
ਛੁੱਧ ਦੇਖਾਨ ਕਰਜੈ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸੁਜਾਨ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ 'ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ'^{*} ਕੇ
ਬੀਸ ਮਝਾਰੇ । ਸੁਭ ਮਤਿ ਉਪਜੈ ਗੁਨ ਬੀਚਾਰੇ^੧ । ਮਰੂ^੨ ਦੇਸ਼ ਜਿਮ
ਸੁਰਤਰੁ ਹੋਵਾ । ਜਿਮ ਕਾਕੀਨ ਕੇ ਕੋਕਿਲ ਜੋਵਾ^੩ ॥ ੨ ॥ ਬਕੀਨ ਬੀਸ
ਕਲਹੀਸ^੪ ਉਪੰਨਾ । 'ਕੇ ਖੁਦਾਇ ਦਰਵੇਸ਼ ਪ੍ਰਸੰਨਾ । ਪਰਮਾਰਥ ਮਹਿ

^੧ਭਾਵ ਵੈਤ । ^੨ਪਹਿਲੇ ਯਾ ਪਿਛੋਂ ਤਿਆਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ । ^੩ਹਰਖ ਮੋਕ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ।

^੪ਭਾਵ ਇੰਦ੍ਰਿਯ । ^੫ਇਕ ਰਸ, ਮਿਲ ਕਰਕੇ । ^੬ਆਪਣੀ । ^੭(ਇਹ) ਗੁਣ ਵਾਲਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ।

(ਅ) (ਤਤ ਮੋਥਿਆ ਵੇ) ਵਿਚਾਰ (ਆਦਿ) ਗੁਣ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਨ । ^੮ਦੇਤਲੇ । ^੯ਕਾਵਾਂ ਦੇ ਜਵੇਂ
ਕੋਇਲ ਦੇਖੀਦੀ ਹੈ । ^{੧੦}ਰਾਜ ਹੰਸ । (ਅ) ਹਿੰਦਰ ਹੰਸ । ^{੧੧}ਕਿਸੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਨੇ
ਪ੍ਰਾਨ (ਦੇਕੇ) ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਵਿਚਾਰਿਆ ।

*ਪਾ:—ਤੁਰਕੇਸ਼ਨਿ ।

ਸੁਮਤਿ ਲਗਾਈ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੀ ਖੈ ਦੁਚਿਤਾਈ^੧ ॥੩॥ ਬਿਖੈ ਬਾਸਨਾ
 ਦੁਰਮਤਿ ਨਾਸੀ । ਕਰੀ ਨਿਕੰਦ^੨ ਸ਼ਰਾ ਗਰ ਫਾਸੀ॥ਉੱਤਮ ਪੰਥ ਚਲਿਨਿ
 ਚਿਤ ਚਹਜੋ । ਪੁਰਬ ਬਡਭਾਗਨਿ ਤੇ ਲਹਜੋ ॥ ੪ ॥ ਭੋਗਨਿ ਰਾਜ
 ਸਮਾਜ ਬਿਸਾਲ । ਇਸਤੀ ਆਦਿ ਬਿਸ਼ਨਨਿ ਜੇਜਾਲ । ਨਾਸਵੇਤ ਇਹ
 ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਕੇ । ਛਿਨ ਭੋਗਰ ਜਿਮ ਓਸਨਿ ਕਨਕੇ^੩ ॥੫॥ ਫਸਿ ਫਸਿ
 ਇਨ ਮਹਿ ਕਸ਼ਟ ਲਹੀਤੇ । ਸੱਤਨਾਮ ਕਉ ਨਹਿ ਸਿਮਰੀਤੇ । ਸਾਧੁ
 ਸਾਧੁ ਯਾਤੇ ਮਤਿ ਤੇਰੀ । ਛੁਟਨਿ, ਪਰਜੋ ਬਿਸ਼ਿਯਨਿ ਕੀ ਏਰੀ^੪ ॥ ੬ ॥
 ਬ੍ਰਹਮ ਆਤਮਾ ਮੈਂ ਬਿਤ ਚਾਹਤਿ । ਅਨੰਦ ਹੋਨਿ ਕੋ ਮਹਦ ਉਮਾਹਤਿ ।
 ਤਿਹ ਸਾਧਨ ਸਾਧਤਿ^੫ ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ॥ਜਿਸ ਤੇ ਪਰੇ ਅਪਰ ਨਹਿ ਬਾਤੀ॥੭॥
 ਕਰਿਬੋ ਲਗਹਿ ਜੁ ਕਾਰਜ ਰਾਸ । ਤਾਂਹਿ ਸਹਾਇਕ ਚਹੀਅਹਿ ਪਾਸ ।
 ਜਗ ਮਹਿ ਉੱਚਾਵਚ ਜੋ ਕਾਜ^੬ । ਲੋਕ ਪੁਲੋਕਨਿ ਕੈ ਸੁਖ ਸਾਜ^੭ ॥ ੮ ॥
 ਕਿਤਿਕ ਸਹਾਇਕ ਬਿਨ ਨਹਿ ਹੋਤਿ । ਨਿਸ਼ਫਲ ਜਾਇ ਅਰੰਭ ਉਦੋਤ^੮ ।
 ਕੇਤਿਕ ਹੈਂ ਦੁਹਸਾਧਨ^੯ ਮਹਾਨ । ਕਰਿ ਸਕਿ ਹੈ ਜੋ ਸਮਰਥਵਾਨ ॥ ੯ ॥
 ਜਿਨ ਕਉ ਮਿਲੇ ਸਹਾਯਕ ਭਾਰੇ । ਸੋ ਸਭਿ ਕਾਰਜ ਕਰਹਿ ਸੁਖਾਰੇ ।
 ਨਹੀਂ ਸਹਾਇਕ, ਸਮਰਥ ਨਾਂਹੀ । ਸੇਸੈ ਹੈ ਤਿਸ ਕਾਰਜ ਮਾਂਹੀ ॥ ੧੦ ॥
 ਹੋਇ ਸਹਾਇਕ ਸਮਰਥ ਭਾਰੇ । ਤਬਿ ਕਾਰਜ ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਸੁਧਾਰੇ । ਜੋ
 ਕਾਰਜ ਬ੍ਰਹਮਗਾਨ ਬਿਸਾਲਾ । ਸੱਤਨਾਮ ਤੇ ਪੁਰਹਿ ਸੁਖਾਲਾ ॥ ੧੧ ॥
 ਸੋ ਸਤਿਨਾਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਸ । ਜਿਸ ਕੋ ਬਖਸ਼ਹਿ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਤਿਸ
 ਕੋ ਸਭਿ ਸੁਖੈਨ ਹੁਇ ਜਾਵੈਂ । ਅਨਿਕ ਬਿਘਨ ਦੈ ਹਾਥ ਬਚਾਵੈਂ ॥ ੧੨ ॥
 ਦਹਰਾ ॥ ਮਾਰਗ ਇਹ ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੁਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਅਤਿ ਜਾਨ । ਗੁਰੂ
 ਗ੍ਰੰਥ ਮੈਂ ਕਹਜੋ ਸੁਭ ਸੋ ਸੁਨਿ ਕਾਨ ਪ੍ਰਮਾਨ^{੧੦} ॥੧੩॥ ਮਃ ੧ ॥

ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਨ ਚੇਤਨੀ ਮਨਿ ਆਪਣੇ ਨੁਚੇਤ ॥ ਛੁਟੇ ਤਿਲ ਬੁਆੜ ਜਿਉ
 ਹੁੰਦੇ ਅੰਦਰਿ ਚੇਤ ॥ ਖੈ ਅੰਦਰਿ ਛੁਟਿਆ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸਉ ਨਾਹ ॥ ਫਲੀ-
 ਅਹਿ ਫੁਲੀਅਹਿ ਬਪੁੜੇ ਭੀ ਤਨ ਵਿਚਿ ਸੁਆਹ ॥ ੩ ॥ ਪੁਨ:-॥ ਜੇ ਤੂੰ ਤਾਰੂ

^੧ਦੁਬਿਧਾ ਯਾ ਚਿੰਤਾ ਦੂਰ ਕੀਤੀ । ^੨ਨਾਸ਼ ਕੀਤੀ । ^੩ਫੁੱਲ ਦੇ ਰੂਪਕੇ । ^੪ਜੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਏੜੀ
 ਪਈ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਛੁਟਣ ਲਈ । ^੫ਤਿਸ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧਦਾ ਹੈਂ । ^੬ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ (ਪ੍ਰੇਮ, ਖੁਸ਼,
 ਤਾਲ ਆਦਿ ਸੁਭ ਕਰਮ)। (ਅ) ਛੁਟੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰਜ [ਸਿਸਾ, ਉਚਾਵਚ] । ^੭ਸੁਖ ਦੇ ਸਾਮਾਨ।
^੮(ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਜੋ) ਅਰੰਭ ਕਰਨਾ ਹੈ। ^੯ਕਠਨ ਸਾਧੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ। ^{੧੦}ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕੰਨੀ ਸੁਣੇ।

ਪਾਣਿ^੧ ਤਾਹੁ ਪੁਣੁ ਤਿਸੈਨ ਕਲ^੨॥ ਤਾਹੁ ਖਰੇ ਸੁਜਾਣ ਵੇਦਾਏਨੀ ਕਪਰੀ^੩ ॥੩॥
 ਚੋਪਈ॥ ਪਠਿ ਪਠਿ ਗੰਥ ਹੋਇ ਸਵਧਾਨ। ਚਾਹਤਿਆਨੰਦ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ।
 ਨਹਿ ਸਿਮਰਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਤਿਨਾਮੁ। ਤਿਸ ਕੇ ਨਿਛਰਲ ਹੁਇ ਸਭਿ
 ਕਾਮ॥ ੧੪॥ ਤਿਲ ਬੁਆੜ ਜਨੇ ਰਾਖ ਮਝਾਰ^੪। ਅੰਤਕਾਲ ਤਿਮ
 ਹੁਇ ਨ ਸੰਭਾਰ। ਜਿਸ ਕੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਹਿ ਸਹਾਇ। ਨਿਛਰੈ ਬ੍ਰਹਮ-
 ਗਿਆਨ ਕਹੁ ਪਾਇ॥ ੧੫॥ ਜੋ ਸਾਗਰ ਕੋ ਤਰਿਬੋ ਚਾਹੈ। ਪਾਰ ਪਰਨਿ
 ਕਉ ਬਲ ਭੁਜ ਮਾਂਹੈ। ਤਉ ਜਿ ਕੇਵਟ ਤਹਿ ਕੇ ਹੋਇ। ਤਿਨ ਸੋ ਬੁਝਤਿ
 ਰਹਿ ਸੁਖ ਹੋਇ॥ ੧੬॥ ਨਾਹਿ ਤ ਕਪਰ ਜਿ ਸਾਗਰ ਮਾਂਹੀ। ਤਿਨ ਕਉ
 ਭੇਦ ਲਖਿ ਸਕੈ ਨਾਂਹੀ। ਤਰਤਿ ਜਾਤਿ ਕਹੁ ਥੈਂਚ ਸੁ ਲੇਤੇ। ਰਾਖਹਿ
 ਬੀਚ ਨ ਉਬਰਨਿ ਦੇਤੇ॥ ੧੭॥ ਤਰਤਿ ਜਿ ਨਰ ਤਿਨ ਗਿਨਤੀ ਕਉਨ।
 ਉਪਰ ਉਡੇ ਜਾਹਿ ਖਗ ਜੋਨ। ਤਿਨਹੁ ਅੰਚਿ ਕਰਿ ਲੇਤਿ ਡੁਬਾਈ।
 ਕੇਵਟ ਬੁਝੇ ਦੇਤਿ ਬਝਾਈ॥ ੧੮॥ ਦਾਹਨ ਬਾਮ ਬਿਚਾਰ ਬਚਾਵਉ। ਸੁਧੇ
 ਪਾਰ ਉਤਰਿ ਕਰਿ ਜਾਵਉ। ਤਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਹ ਭੇਦ ਬਝਾਵੈਂ।
 ਕਾਮਾਦਿਕ ਸਭਿ ਤੇ ਸੁ ਬਚਾਵੈਂ॥ ੧੯॥ ਸਿਮਰਨ ਸੱਤਿਨਾਮ ਦੇਂ ਰੰਗ।
 ਜੀਵਤਿ ਮ੍ਰਿਤੁ ਸਦਾ ਰਹਿ ਸੰਗ। ਜਸ ਜਸ ਭੀਰ ਜਹਾਂ ਜਹਿ ਹੋਈ। ਸੁਖਦ
 ਸਹਾਇਕ ਤਹਿ ਤਹਿ ਹੋਈ॥ ੨੦॥ ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਹੀਨ^੫।
 ਸ੍ਰਵਣਾਦਿਕ ਜੁ ਕਰਹਿ ਹਿਤ ਚੀਨ^੬। ਤਿਨ ਕਹੁ ਗਿਆਨ ਹੋਨਿ ਮੈਂ ਸੰਸੈ।
 ਕੋ ਬਿਕਾਰ ਤੇ ਸਕਲ ਬਿਧੁਮੈ॥ ੨੧॥ ਛੁਟਹਿ ਨ ਤਿਨ ਕੀ ਆਵਾਗਉਨ।
 ਬਿਨ ਸਹਾਇ ਬਪੁਰੇ ਨਰ ਜੋਨ। ਕੋ ਨਹਿ ਦੇ ਕਰਿ ਹਾਥ ਬਚਾਵੈ। ਕਸਾ ਸੈ
 ਕਰਹਿ ਅੰਤ ਬਿਲਲਾਵੈ॥ ੨੨॥ ਯਾਂਤੇ ਸੁਨਿ ਹਮਰੇ ਉਪਦੇਸ਼। ਸਭਿ ਸੁਖੇਨ
 ਹੀ ਮਿਟੈਂ ਕਲੇਸ਼। ਕਰਹੁ ਅਰਾਧਨਿ ਸਭਿ ਜਗ ਨਾਇਕ। ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਸਾਲ,
 ਹੁਇ ਦਾਸ ਸਹਾਇਕ॥ ੨੩॥ ਇਕ ਮੇਵਾ ਦੁਤੀਯੋ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ^੭। ਇਸ ਕੋ

^੧ਆਪ [ਸਿੰਧੀ, ਪਾਣ=ਆਪ]। (ਅ) ਦੋਬਾਂ ਦਾ। (ੲ) ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ। ^੨ਤਰਨੇ ਦੀ ਕਲਾ।
^੩ਕਿਉਂਕਿ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਸਿਆਣੇ ਨਾਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰਾਂ ਨੇ। ^੪ਵਿਚ ਸੁਆਹ ਹੁੰਦੀ
 ਹੈ। ^੫ਨ੍ਰਵਣ. ਆਦਿਕ ਜੋ (ਆਤਮਾਂ ਨੂੰ) ਵੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ^੬ਕਿਸੀ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਸਾਫੇ
 (ਨ੍ਰਵਣਾਈ) ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ^੭ਕਵਿ ਜੀ ਛਾਂਵੇਗੜ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਵਿੱਚੋਂ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਵੇਖੋ
 ਪ੍ਰ: ੬, ਖੰਡ ੨, ਮੰ: ੧. ਅਸਲ ਪਾਠ ਐਉਂ ਹੈ:—ਏਕ ਮੇਵਾ ਦ੍ਰਿਤਮ=ਨਿਸਚੇ ਕਰਕੇ ਇਕ
 ਦ੍ਰਿਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਭਾਵ ਮੌਤਿ ਵਸਤੁ ਇਕ ਹੈ, ਦ੍ਰਿਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

*ਵਾਚ ਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਠਾਲ ਕਵਿ ਜੀ ਦਾ ਆਸ਼ਾ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ।

ਸ਼੍ਰਵਨ ਕਰਹਿ ਤਜਿ ਭਰਮ। ਸੁਭਟ ਰਬੀ ਸਮ ਇਸ ਕੋ ਜਾਨਿ। ਇਕ ਸੋ
ਲਰਹਿ^੧ ਜੁ ਹੁਇ ਸਵਧਾਨ॥੨੪॥ ਰਿਪੁ ਗਨ ਜੁਟੇ ਜੁ ਚਹੇ ਸਹਾਇ। ਸ਼੍ਰਵਣ
ਸਹਾਇਕ ਚਹਿ ਇਸ ਭਾਇ^੨। ਸੱਤਿਨਾਮ ਕਹੁ ਸਿਮਰਨ ਕਰਿਬੇ। ਹਤਹਿ
ਬਿਕਾਰ ਕਾਮ ਜੁਤਿ ਸਰਬੇ॥੨੫॥ ਅਯੇ ਆਤਮਾ ਬ੍ਰਹਮ^੩ ਸੁ ਜੋਇ ਮਨਨ
ਕਰਨ ਨਿੱਧਾਸਨ ਸੋਇ। ਮਹਾਂਰਬੀ ਸਮ ਬਲ ਕਹੁ ਧਰੈ। ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ
ਸੰਗ ਏਕਹੁ ਲਰੈ॥੨੬॥ ਅਨਿਕ ਰਿਪੁਨਿ ਸੋ ਜਬਿ ਇਹ ਜੁਟੇ। ਚਹਤਿ
ਸਹਾਇਕ ਤਬਿ ਬਲ ਖੁਟੇ। ਸੱਤਿਨਾਮ ਸੋ ਲਿਵਹਿ ਲਗਾਵਨਿ। ਸਭਿ
ਬਿਕਾਰ ਅਤਿ ਕਰਹਿ ਭਜਾਵਨਿ॥੨੭॥ ਜਬਿ ਸੱਖਯਾਤਕਾਰ ਉਰ ਭਯੋ।
ਬ੍ਰਹਮ ਭੇਦ ਸਭਿ ਹੀ ਛੁਟਿ ਗਯੋ। ਇਹ ਅਤਿਰਬੀ ਸਹਾਇ ਨ ਚਾਹਤਿ।
ਏਕਾਕੀ ਰਿਪੁ ਲਾਖਹੁ ਗਾਹਤਿ॥੨੮॥ ਫੁਰਹਿ ਦ੍ਰੋਤ ਨਹਿ ਹੋਇ ਬਿਕਾਰਾ।
ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਲਖਿ ਸਗਲ ਪਸਾਰਾ। ਵਸਤਾਦੁਤਿਯ ਭਾਸਿ ਹੈ ਜਬੈ। ਮਨ
ਸੰਕਲਪ ਉਠਾਵੈ ਤਬੈ॥੨੯॥ ਸ਼੍ਰਵਣ ਸੁ ਦਾਵਾਗਨਿ ਬਨ ਬਾਰ^੪। ਬੁਝਤਿ
ਬਾਰ ਬਿਨ ਬਰਖੇ ਬਾਰ^੫। ਮਨਨ ਕਰਨਿ ਨਿੱਧਾਸਨ ਦੋਇ। ਬਿਜਰੀ ਕੀ
ਅਗਨੀ ਸਮ ਸੋਇ॥੩੦॥ ਕਬਿ ਜਾਗੈ ਕਬਿ ਹੀ ਛਿਪ ਜਾਇ। ਨਾਸ਼ ਵਾਸ-
ਤਵ ਹੁਇ ਨ ਸਕਾਇ। ਅਰੁ ਸਾਖਯਾਤਕਾਰ ਜਬਿ ਭਯੋ। ਬੜਵਾਗਨਿ^੬
ਕੀ ਸਮਤਾ ਲਯੋ॥੩੧॥ ਸਦਾ ਅਚੱਲ ਰਹੈ ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ। ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ
ਜਾਗਤਿ ਹੈ ਜਲ ਰਾਸੀ। ਸਿੰਧ ਅੰਗਨਾਨ^੭ ਬਿਨਾਸ਼ਨਿ ਸੋਇ। ਹਤਨਿ ਬਿਕਾ-
ਰਨਿ ਕੋ ਸਭਿ ਕੋਇ^੮॥੩੨॥ ਯਾਂਤੇ ਸੁਨੀਅਹਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ^੯। ਸੱਤਿਨਾਮ
ਕੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋਹੁ। ਸਿਮਰਨ ਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪਾਇ। ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਿਜ ਸਰੂਪ
ਟਿਕ ਜਾਇ॥੩੩॥ ਸਨੈ ਸਨੈ ਤਨ ਹੀਤਾ ਤਨਾਗਹੁ। ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਲਖਿ ਨਹਿ
ਅਨੁਰਾਗਹੁ। ਭਾਲਾ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਲਾਗਹਿ ਮੀਠਾ। ਦੇਖਹੁ ਸੱਤਿ ਸਰੂਪ
ਅਭੀਠਾ॥੩੪॥ ਆਦਿ ਅੰਤ ਜੋ ਵਸਤੂ ਨਾਂਹੀ। ਮੱਧ ਕੁਝੋ ਸਾਚੀ ਠਹਿਰਾਹੀ।
ਤਨ ਰਿਖੀਕ ਅੰਤਹਿਕਰਨ ਪਰੈ। ਸੋ ਸਰੂਪ ਤਵ ਨਿਸ਼ਚਾ ਧਰੈ॥

^੧ਇਕ ਸੋ ਨਾਲ ਇਕ ਲੜੇ। ^੨ਸ਼੍ਰਵਣ ਸਹਾਇਕ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ^੩ਵਿਹ ਮੇਰਾ ਆਤਮਾ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ। ^੪ਅਨੇਕ ਵੇਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜਦ ਜੁੱਟੇਗਾ ਤੇ ਬਲ ਖੁੱਟਣ ਲੱਗੇਗਾ ਤਦ ਸਹਾਯਕ ਦੀ ਲੋੜ (ਪਵੇਗੀ)। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਤਿਨਾਮ ਨਾਲ ਲਿਵ ਲਾਉਣੀ ਸਾਹਿ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾ ਦੇਵੇਗੀ। ^੫ਸ਼੍ਰਵਣ ਦੇ ਅਗਨੀ ਹੈ ਬਣ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਲਈ। ^੬ਜਲ ਬਰਖੇ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਬੁਝ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ^੭ਸੰਦਰ ਦੀ ਅਗਨੀ। ^੮ਅਗਾਥਾਨ ਰੂਪੀ ਸੰਦਰ। ^੯ਸਭਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

੩੫॥ ਸਾਧਨ ਤੋਹਿ ਬਤਾਵਨਿ ਕੀਨਿ॥ ਕਰਤਿ ਜਿਸੇ ਆਤਮ ਲੇ ਚੀਨ^੧ ।
 ਜਗਤ ਪਦਾਰਥ ਲਖਹੁ ਅਨਿੱਤਜ । ਇਨ ਮਹਿ ਨਹਿ ਅਨੁਰਾਗਹੁ ਚਿੱਤ
 ॥੩੬॥ ਪਰਾਲਬਧ ਅਨੁਸਾਰੀ ਏਹੁ । ਮਿਲਿ ਬਿਛਰਨਿ ਇਨ ਬਿਖੇ ਅਭੇਹੁ^੨ ।
 ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੇ ਰਹੀਅਹਿ ਨਜਾਰੋ । ਸੱਤਿ ਆਤਮਾ ਏਕ ਬਿਚਾਰੋ ॥
 ੩੭॥ ਜਿਸਤੇ ਪਰੇ ਅਪਰ ਨਹਿ ਕੋਇ । ਜਿਸ ਜਾਨੇ ਜਗ ਬੰਧਨ ਖੋਇ ।
 ਜਿਸ ਨਿਸਚੈ ਕਰਿ ਜਨਮ ਨ ਮਰੈ । ਸਗਲ ਕਲੇਸ਼ਨਿ ਕੋ ਪਰਹਰੈ ॥ ੩੮
 ॥ ਇਹੁ ਤੋ ਪਰਮਾਰਥ ਕੀ ਬਾਤ । ਕਹੇ ਸੁਨੈ ਉਪਜੈ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤਿ । ਅਬਿ
 ਭਾਖਹੁ ਅਪਨੋ ਬਿਵਹਾਰੋ ਕਿਤੁ ਤੇ ਆਏ ਕਹਾਂ ਪਧਾਰੇ ? ॥੩੯॥ ਮਨ ਕੋ
 ਬਿਖੇ ਇਰਾਦਾ ਕੌਨ ? ਕਿਸ ਬਲ ਬਿਰਹਿ ਕਰਹਿ ਸੁਖ ਭੋਨ ? ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਪ੍ਰਬਲ
 ਗਹੜੈ ਤੁਝ ਚਾਹਤਿ । ਦਾਵ ਘਾਵ ਕਰਿ ਦੁਸ਼ਟ ਉਮਾਹਤਿ^੩ ॥ ੪੦ ॥

ਸਿੱਖ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸੀ ਰਿੰਦੇ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾਗੜਕੋਹ ਪਉ' ਭਰਨਨੇ ਨਾਮ ਸਪਤਦਸ਼ਮੇ ਅੰਸੁ ੧੭॥

੧੮. [ਦਾਗ ਵਿਦਾ, ਨੁੰਦੇਗੇ ਨਾਲ ਜੰਗ] ।

ਦੇਹਗ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੁਨਿ ਬਾਰਤਾ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਜਾਨ । ਸੱਤਿਨਾਮ
 ਸਿਮਰਨਿ ਲਗਜੇ ਬਾਂਛਤਿ ਬਹਮ ਗਿਆਨ ॥੧॥ ਕਹੀ ਕਥਾ ਬਿਵਹਾਰ
 ਕੀ ਜਿਮ ਦਲ ਜੁਟੇ ਜੰਗ । 'ਮਿਲੇ ਜਾਇ ਉਮਰਾਵ ਸਭਿ ਦੇਖਤਿ ਨੌਰੰਗ
 ਸੰਗ' ॥ ੨ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਨਹਿ ਦਿੱਲੀ ਮਹਿ ਬਿਰਤਾ ਪਾਈ । ਕਿਤਿਕ
 ਦਿਵਸ ਬਸਿ ਗਿਰ ਕੇ ਥਾਂਈ । ਅਬਿ ਲਵਪੁਰਿ ਮੈਂ ਜਾਉਂ ਅਗਾਰੀ । ਜੁੱਧ
 ਕਰਨਿ ਕਹੁ ਨਹਿ ਦਲ ਭਾਰੀ ॥ ੩ ॥ ਸਰਬ ਦੇਸ਼ ਰਾਜੇ ਰਜਪੂਤ । ਮਿਲਿ
 ਨੌਰੰਗ ਸੰਗ ਕੀਨਹੁ ਸੂਤ । ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਕੋ ਸਕਲ ਸਮਾਜੁ । ਨਿਜ ਕਬਜ਼ੇ
 ਮਹਿ ਕੀਨਸਿ ਰਾਜੁ ॥੪॥ ਤੋਪ ਜਮੂਰਨਿ ਕੀ ਕਸਾ ਗਿਨਤੀ । ਨਿਪ ਸਭਿ
 ਕਰਹਿ ਅਗਾਰੀ ਬਿਨਤੀ । ਸਰਬ ਰੀਤਿ ਤੇ ਬਧਨੋ ਸਮਾਜਾ । ਲਰਿਬੇ
 ਹਿਤ ਅਨਗਨ ਦਲ ਸਾਜਾ ॥ ੫ ॥ ਸ਼ਾਹਿਜਹਾਂ ਪਿਤ ਕੋ ਗਹਿ ਲੀਨਾ ।
 ਭਾਤਾ ਏਕ ਕੈਦ ਕਰਿ ਦੀਨਾ । ਦੇ ਕਰਿ ਖਾਨ ਪਾਨ ਤਿਨ ਬੋਰਾ । ਦਿਨ
 ਪਤਿ ਦੇਤ ਕਸ਼ਟ ਕਹੁ ਘੋਰਾ ॥ ੬ ॥ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਸਾਲ ਸੁ ਨੌਰੰਗ ਐਸੇ ।
 ਨਿਤ ਛਲ ਬਲ ਕੋ ਠਾਨਤਿ ਤੈਸੇ । ਯਾਂਤੇ ਅਬਿ ਲਵਪੁਰਿ ਕੋ ਜਾਇ ਪੁਨ
 ਕਰਿਹੋਂ ਜੇਸੇ ਬਨਿ ਆਇ' ॥੭॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਸੁਨੀ ਸਭਿ ਗਾਥਾ । ਧੀਰ

^੧ਜਿਸ (ਸਾਧਨ) ਦੇ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਦੇਖ ਲਵੇ । 'ਇਕ ਰਸ ਹੈ, ਭਾਵ ਸ਼ੁਰੀ ਹੈ ।

^੨(ਮਰੇ) ਵੇਖਦਿਆਂ ਨੁੰਦੇਗੇ ਨਾਲ ਜਾ ਮਿਲੇ ।

ਦੇਨਿ ਹਿਤ ਕਹਿ ਤਿਸ ਸਾਥਾ। 'ਭੂਪਨ ਕਹੁ ਇਹੁ ਧਰਮ ਮਹਾਨਾ। ਸਸਤ੍ਰ
ਗਹਨਿ ਸੰਘਰੁ ਘਮਸਾਨਾ ॥ ੮ ॥ ਮਾਰਨ ਅਰੁ ਮਰਨੈ ਰਿਪੁ ਜੰਗ। ਧਨ
ਅਵਨੀ ਹਿਤ ਕਰਿਬੇ ਜੰਗ। ਅਬਿ ਦਿਵ ਹੈ ਕੈ ਸੈਨ ਸਕੇਲਿ। ਮਿਲਹਿ
ਨਿਪਤਿ ਸੋ ਲੋਵੇ ਮੇਲਿ ॥ ੯ ॥ ਕਰਿ ਲਵਪੁਰਿ ਮੈਂ ਬਹੁ ਤਕਰਾਈ। ਪਾਵਹੁ
ਫਤੇ ਮਚਾਇ ਲਰਾਈ। ਹਮ ਤੇਰੀ ਦਿਸਿ ਹੈ ਕਰਿ ਲਰੈ। ਜਿਤਿਕ ਸੈਨ ਸਭਿ
ਸਨਮੁਖ ਕਰੈ ॥ ੧੦ ॥ ਹਿੰਮਤ ਕੋ ਹਿਮਾਇਤੀ ਹਰਿ ਹੈ। ਏਕ ਬਾਰ ਜੇ
ਤਿਹ ਮੁਖ ਮੁਰਿ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਅਨਿਕ ਮਿਲੈਂ ਤੁਝ ਆਇ। ਜਾਨੈਂ ਤੇਰੇ ਭਲੇ
ਸੁਭਾਇ ॥ ੧੧ ॥ ਹੈ ਦਲ ਚਵੈ ਹਜ਼ਾਰ ਅਵਾਈ। ਹਮਰੇ ਸਾਥ ਸਦਾ ਸੁਖ-
ਦਾਈ। ਅਬਿ ਲਰਿਬੇ ਹਿਤ ਰਾਖੈਂ ਔਗਕਰਹਿ ਜੰਗ ਬਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਠੋਰ
॥ ੧੨ ॥ ਤਹਿ ਤੇਰੇ ਹਮ ਬਨੈਂ ਸਹਾਇਕ। ਜਨੈਂ ਕਜੈਂ ਕਰਹਿ ਤੁਰਕ ਗਨ
ਘਾਇਕ। ਬਿਨਾਂ ਜੁਧ ਤੇ ਅਪਰ ਉਪਾਇ। ਨਹਿ ਤੇਰੇ ਢਿਗ ਕੋ ਬਨਿ
ਆਇ ॥ ੧੩ ॥ ਨਹਿ ਤ ਦੂਰ ਲਗੈ ਗਨ ਦੇਸ਼ਾਦਿਲੀ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੇਸ਼ਾ
ਰਹਿਬੇ ਕੀ ਬਿਧਿ ਬਨੈਂ ਨ ਕਤਹੂੰ। ਸਭਿ ਅਪਨਾਇ ਲੇਹਿ ਜਿਤ ਤਿਤਹੂੰ
॥ ੧੪ ॥ ਜਾਵਦੁ ਸਗਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੁਹਾਈ। ਫੇਰਹਿ ਨਹਿ ਨੌਰੰਗ ਬਰਿਆਈ।
ਤਾਵਦੁ ਹੈ ਉਪਾਇ ਕੇ ਜੰਗ। ਲਰਿਬੇ ਹੇਤੁ ਸਕੇਲਹੁ ਲੋਗੁ ॥ ੧੫ ॥
ਦਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰਨ ਕੇ ਹੋਵਹਿ। ਤਬਿ ਹਮ ਆਇ ਤੇਹਿ ਕਉ ਜੋਵਹਿ।
ਸਿੱਖ ਸਖਾ ਸਭਿ ਲੇਹਿ ਹਕਾਰਾਤਵ ਸਹਾਇ ਕੋ ਕਰਹਿ ਉਦਾਰੁ† ॥ ੧੬ ॥
ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਨਤਿ ਕਰ ਜੋਰੇ। ਹੈ ਅਧੀਨ ਮਨ ਕਰਤਿ ਨਿਹੋਰੇ।
'ਨਿਸਚੈ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਕੇ ਮਾਹੂੰ। ਤੁਮਰੀ ਤਹਿ ਸਹਾਇਤਾ ਚਾਹੂੰ ॥ ੧੭ ॥

† ਹਿੰਮਤ ਦਾ ਹਮੇਤੀ ਰੱਬ ਹੈ ਭਾਵ ੂੰ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਖੁਦਾ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ। ‡ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ। * ਜਦ ਤਕ। * ਬੜੀ। * ਏਨਤੀ। * ਪਾ:—ਕੋ।

† ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਇਹ ਵਾਕ ਸ਼ਾਇਦ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਵਾਸਤੇ ਕਹੇ ਗਏ ਕਿਵੇਂ ਜੀ ਨੇ ਦਰਸਾਏ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਵੇਹ ਸੋਚੀ ਜੁਚੀ ਜੰਗੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਾਸਤੇ ਕਰੇ ਸਨ ਤਾਂ ਹੇ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਛੇਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਜਾਕੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਲੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਆ ਪਈ ਤੇ ਬੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਲੜੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਸਾਨੂੰ ਜੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ, ਫੋਲੇ ਪਿੱਛੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਆਪੇ ਕੋਈ ਕਰੇਗਾ'। ਇਤਨਾਂ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਵਾਨੇ ਕੰਦ ਸਹਿਜਾ ਨੂੰ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੰਗ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਤੇ ਤੇਰੀ ਬਾਵੇਂ ਲੜਾਂਗੇ। ਪਰ ਇਹ ਯਾਂ ਪਰਤਾਵੇ ਤੇ ਵਾਕ ਕਥੀ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਯਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲਤ ਸੋ ਮਿਲੀ ਹੈ ਯਾ ਆਖੇਪਕ ਹਨ।

ਚਾਰ ਦਿਵਸ ਕਹੁ ਜਗਤ ਤਮਾਸਾ । ਇਸ ਮਹਿ ਕਜਾ ਕਰਨੈ ਭਰਵਾਸਾ ।
 'ਸਗਲ ਪਦਾਰਥ ਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ । ਹੋਵਤਿ ਪਰਾਰਥਧ ਕੇ ਭੋਗ' ॥ ੧੮ ॥
 ਅਰਜੇ ਗਯੋ ਜਹਿ ਕਹਿ ਰਿਪੁ ਸੰਗ । ਲਲਕਰ ਮੇਲਿ ਮਚਾਵੈਂ ਜਗ । ਜਹਿ
 ਲਗਿ ਹੁਇ ਮੁਝ ਤੇ ਉਤਸਾਹੁ। ਕਰੈਂ ਮਹਦ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਦਲ ਗਾਹੁ ॥ ੧੯ ॥
 ਰਚਿ ਰਾਖੀ ਜੈਸੇ ਕਰਤਾਰ । ਹੁਇ ਸੋਈ ਸੇ ਕਰਹਿ ਨ ਟਾਰ' । ਇੰਤਜਾ-
 ਵਿਕ ਕਹਿ ਕਰਿ ਨਿਜ ਗਾਥ । ਭਯੋ ਬਿਦਾ ਬਹੁ ਨਮਤਾ ਸਾਥ ॥ ੨੦ ॥
 ਭੋਰੇ ਬਿਥੈ ਰੈਨ ਪੁਨ ਰਹਜੈ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਨਿੰਦਾ ਸੁਖ ਲਹਜੈ । ਭੋਰ ਭਈ
 ਪਹੁੰਚੇ ਹਲਕਾਰੇ । ਸੱਤ ਭੇਦ ਕਉ ਸਰਬ ਉਚਾਰੈ: ॥ ੨੧ ॥ 'ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ
 ਸੈਨ ਚਵਿ ਧਾਈ । ਤੁਰੈਤ ਤੁਰਤਿ' ਤੁਮਰੇ ਪਰ ਆਈ* । ਨੌਦੰਗ ਬਹੁ
 ਭੇਜੇ ਉਮਰਾਵ । ਧਾਏ ਤੁਮ ਪਰ ਤਾਕਤਿ ਦਾਵ ॥ ੨੨ ॥ ਤੋਪ ਜੰਬੂਰਨਿ
 ਲੈਨ' ਬਡੇਰੀ । ਧਾਵਤਿ ਆਇ ਨ ਕਰਿ ਹੈਂ ਭੇਰੀ । ਸੁਧਿ ਹਮ ਸੁਨਤਿ
 ਆਪ ਵਿਗ ਆਏ । ਪੀਛੈ ਲਲਕਰ ਚਵਜੇ ਰਿਸਾਏ' ॥ ੨੩ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
 ਸੁਨਤਿ ਕਿਯ ਤਜਾਰੀ। ਮਿਲਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸੋਂ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ। 'ਲਾਖਹੁ ਸੈਨਾ
 ਅਬਿ ਚਵਿ ਆਈ । ਬੀਚ' ਨ ਬਡੈ ਰਹਜੈ, ਨਿਯਰਾਈ ॥ ੨੪ ॥ ਮੈਂ ਲਵ-
 ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਚਾਹਤਿ ਬਰਜੈ । ਲਲਕਰ ਆਨਿ ਨੌਰ ਬਡ ਕਰਜੈ । ਜੇ ਪੁਰਿ
 ਵਹਿਰ ਪਲਾਇਤ ਜਾਵੈਂ । ਨਹਿ ਮਿਲਿ ਹੈ ਇਹ, ਦੂਰ ਸਿਧਾਵੈਂ ॥ ੨੫ ॥
 ਲਵਪੁਰਿ ਪ੍ਰਵਿਸਨਿ ਮਤ ਹੈ ਮੇਰੇ । ਜਾਨਿ ਨ ਦੇਹਿ ਜਿ ਲਲਕਰ ਨੌਰੇ ।
 ਇਤੀ ਮਦਤ ਅਬਿ ਰਾਵਰ ਕੀਜੈ। ਚਮ੍ਰੁ ਸਕਲ ਅਟਕਾਇ ਸੁ ਦੀਜੈ ॥ ੨੬ ॥
 ਜਥਾ ਫਰਕ ਮੁਝ ਸੋਂ ਪਰ ਜਾਇ । ਤੈਸੇ ਆਪ ਰਖਹੁ ਅਟਕਾਇ' । ਸੁਨਿ
 ਸੰਮਤਿ' ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਜੈ । 'ਕੁਤੋ ਤ੍ਰਾਸ ਤੁਮ ਏਤੋ ਲਹਜੈ ? ॥ ੨੭ ॥
 ਇਹਾਂ ਠਹਿਰ ਹਮ ਲਰਹਿ ਅਗਾਰੀ । ਹਮਰੈ ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਸਭਿ ਤਜਾਰੀ ।
 ਨਾਂਹਿ ਤ ਟੋਪੀ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰੇ । ਬੈਠਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਸਿਮਰਨਿ ਕਰੇ ॥ ੨੮ ॥
 ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਤਖਤ ਚਹਿ ਜੋਈ । ਹਮ ਸਮਰਥ, ਜਾਚਹੁ, ਦੇਂ ਸੋਈ । ਰਣ
 ਕਰਿ ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਦਿਵਾਵੈਂ† । ਸਭਿ ਦੇਸਨ ਕੇ ਰਾਜ ਕਮਾਵੈਂ‡ ॥ ੨੯ ॥
 ਨਤੁਰ ਦੀਨ ਕੇ ਦੂ ਪਤਿਸ਼ਾਰੁ। ਅਚਲ ਤਖਤ ਪ੍ਰਪਤਿ ਤੁਮ ਪਾਹੂ' । "ਸ੍ਰੀ
 ਗੁਰ ਤੁਮ ਤੇ ਜਗ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤਾ ਕੋ ਦਿਨ ਕੀ ਕੁਰੀ ਨਹਿ ਚਾਹਤਿ ॥ ੩੦ ॥

* ਪ੍ਰਾਰਥਧ ਕੇ ਭੋਗਾਂ (ਅਨਸਾਰ) ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਾਂਗ ਵਿੰਗੇ ਹੋਏ ਹਨ । † ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ
 ਵਰਦੀ । ‡ ਦੀ ਕਤਾਰ [ਮੀਰ, ਲਾਈਨ Line] । † ਵਿੱਥ । ‡ ਸਲਾਹ । † ਦਾਰਾ ਏਲਿਆ:—

* ਪਾ:—ਤੁਰਤ ਤੁਰ ਤੁਰ ਤੁਮ ਪਰ ਆਈ । * ਪਾ:—ਦਿਖਾਵੈਂ । ‡ ਦਿਖਾਵੈਂ ।

ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ ਬਿਚ ਪਰਲੋਕ । ਨਿਤ ਅਨੰਦ ਜਹਿ ਹੋਇ ਨ ਸੋਕ ।
 ਕਹਨੈ ਪਦਰ ਕੇ ਮੈਂ ਇਹੁ ਮਾਨਾ । ਹਰਖ ਸੋਗ ਜਿਸ ਬਿਖੈ ਮਹਾਨਾ ॥੩੧॥
 ॥ ਕੁਛ ਮੇਰੀ ਨਾਹਿਨ ਅਭਿਲਾਖਾ^੧ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਹੁਰ ਬਚ ਭਾਖਾ ।
 ‘ਤਖਤ ਦੀਨ ਕੋ ਤੁਮਰੇ ਭਾਗ।ਸਦਾ ਆਵਰੀ’^੨ ਤਹਿ ਲਿਵ ਲਾਗ ॥੩੨॥
 ਅਬਿ ਤੂੰ ਗਮਨਹੁ ਹੁਇ ਸਵਧਾਨਾ । ਹਮ ਲਸਕਰ ਅਟਕਾਇੰ ਮਹਾਨਾ^੩ ।
 ਸੁਨਤਿ ਬੰਦਗੀ ਕਰਿ ਜਬਿ ਗਯੋ । ਪੰਚ ਸਹੱਸ੍ਰ ਸੁਭਟ ਸੰਗ ਲਯੋ ॥੩੩॥
 ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਲਸਕਰ ਤਬਿ ਆਇਵ । ਤੋਪ ਜੰਬੂਰਨਿ ਕੋ ਗਨ ਲਜਾਇਵ ।
 ਤਰੀ ਸਕੋਲਨਿ ਸਕਲ ਕਰਾਇ । ਸਾਵਧਾਨ ਹੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ॥ ੩੪ ॥
 ਨਿਜ ਦਲ ਸਕਲ ਤੋਪ ਬਲ ਭਰੇ^੪।ਤੀਰ ਬਿਪਾਸਾ ਸਨਮੁਖ ਖਰੇ । ਇਕ
 ਵੈ ਸ਼ਲਖ ਸਕਲ ਕਰਿਵਾਈ । ਧੁਨਿ ਤੇ ਅਵਨੀ ਨਭ ਗਰਜਾਈ ॥੩੫॥
 ਧੂਮ ਉਡਨੈ ਅੰਧੇਰਾ ਭਯੋ । ਜਨੁ ਸਾਵਨ ਕੇ ਘਨ ਉਮਛਯੋ । ਨਦੀ ਤੀਰ
 ਪਰ ਕਰਿ ਬਿਸਤਾਰੋ । ਖਰੇ ਕਰਨੈ ਅਪਨੋਂ ਦਲ ਭਾਰੋ॥੩੬॥ਜ਼ਰੀ ਬਾਦਲਾ
 ਬੰਦ ਨਿਸ਼ਾਨ । ਬੀਚ ਚਮ੍ਰੁ ਕੇ ਦਮਕ ਮਹਾਨ । ਬਹੁ ਧੌਂਸੇ ਧੁੰਕਾਰਤਿ
 ਅੰਸੇ । ਘੋਰਤਿ ਘਟਾ ਘੋਖ ਬਡ ਜੈਸੇ^੫ ॥ ੩੭ ॥ ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਲਸਕਰ ਜਬਿ
 ਆਵਾ । ਜਾਨਨੈ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਬਿਰਾਵਾ । ਨਹੀਂ ਪਾਰਖਾ^੬ ਤਿਨ ਤੇ ਹੋਈ ।
 ਟਿਕੇ ਤਹਾਂ, ਨਹਿ ਗਮਨੇ ਸੋਈ ॥੩੮॥ ਸੁਧਿ ਲੈਬੇ ਕੋ ਪਠਿ ਹਲਕਾਰੇ ।
 ਤਰਿ ਸਲਿਤਾ ਕੇ ਉਤਰੇ ਪਾਰੇ । ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਦਲ ਗੁਰੂ ਨਿਹਾਰਾ ।
 ਉਮਛਨੈ ਲਰਨਿ ਹੇਤੁ ਬਲਿ ਭਾਰਾ॥੩੯॥ ਸਰਬ ਭੇਦ ਸੋ ਲੈ ਕਰਿ ਆਇੇ ।
 ‘ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਗਯੋ ਅਗਵਾਇੇ । ਇਹੁ ਤੋ ਗੁਰੂ ਕੀ ਚਮ੍ਰੁ ਖਰੀ ਹੈ । ਅਪਨੇ
 ਹਿਤ ਸਵਧਾਨ ਕਰੀ ਹੈ’ ॥ ੪੦ ॥ ਭੋਤ ਪਾਇ ਕਰਿ ਦੂਤ ਪਠਾਇੇ । ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਰਾਇ ਨਿਕਟਿ ਸੋ ਆਇੇ । ਕਰੀ ਬੰਦਨਾ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀ । ‘ਇਮੇ
 ਨੌਰੰਗ ਉਮਰਾਵ ਉਚਾਰੀ ॥੪੧॥ ਤੁਮ ਕਨੋਂ ਲਰਨਿ ਹੇਤੁ ਭੇ ਖਰੇ । ਬਿਨ
 ਕਾਰਨ ਕਨੋਂ ਮਗ ਮੇਂ ਅਰੇ’।ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਬਖਾਨਾ। ‘ਅਪਨ
 ਹੇਤੁ ਹਮ ਹੈਂ ਸਵਧਾਨਾ ॥੪੨॥ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਮੈਂ ਰੋਰਾ ਅਹੈ । ਯਾਂਤੇ ਹਮ
 ਭਰੋਸ ਨਹਿ ਲਹੈਂ । ਪ੍ਰਥਮ ਕੂਚ ਕਰਿ ਹਮ ਚਲਿ ਜਾਵੈਂ । ਪੁਨ ਪੀਛੇ ਕੋ
 ਉਤਰਨਿ ਪਾਵੈ॥੪੩॥ਅਪਰ ਹਮਾਰੋ ਹੇਤੁ ਨ ਕੋਈ । ਮਗ ਮਹਿ ਮਿਲਹਿ

^੧ਸ਼ਾਬਾਸ਼ । ^੨ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਬਲੀ ਦਲ ਤੋਪਾਂ ਨੂੰ ਭਰਕੇ । ^੩ਜਿਵੇਂ ਘਟਾ ਬਡਾ ਸ਼ਬਦ ਕਰਕੇ
 ਗਰਜਾਈਆਂ ਹਨ । ^੪ਪ੍ਰੀਖਿਆ ।

ਨ ਸੈਨਾ ਦੋਈ' । ਸੁਨਤਿ ਦੂਤ ਨੇ ਆਨਿ ਬਖਾਨਾ । ਹਿਤ ਕਰਿ ਇਨ
ਭੀ ਲੀਓ ਮਾਨਾ ॥ ੪੪ ॥ ਟਿਕੇ ਰਹੇ ਸਰਿਤਾ ਤੇ ਪਾਰ । ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ
ਬਹੁਰ ਅਸਵਾਰ । ਸਨੇ ਸਨੇ ਕਰਿ ਕੂਚ ਪਯਾਨਾ । ਸਲਖ ਬੰਦੂਕਨਿ
ਕਰਤਿ ਮਹਾਨਾ ॥ ੪੫ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਲਸਕਰ ਕੋ ਅਟਕਾਵਾ ॥ ਸਲਿਤਾਬਾਰ
ਨ ਉਤਰਨਿ ਪਾਵਾ ॥ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਕੇ ਮਗ ਚਲਿਆਏ ॥ ਪੁਨ ਨੌਕਾ ਤਜਾਰੀ
ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੪੬ ॥ ਦਿਵਸ ਆਗਲੇ ਉਤਰੇ ਪਾਰੀ । ਜੋ ਲਸਕਰ ਨੌਰੇਗ
ਕੋ ਭਾਰੀ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸੁਖੈਨ ਪਯਾਨਾ । ਲਸਕਰ ਅਪਨੋ ਕਰਿ ਸਵਧਾਨਾ
॥ ੪੭ ॥ ਤੀਰ ਬਿਪਾਸਾ ਤੇ ਉਠਿ ਗਯੋ । ਲਵਪੁਰਿ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨਿ ਕਿਯੋ ।
ਜਾਇ ਦੁਰਗ ਮੈਂ ਕੀਨਸਿ ਡੇਰਾ । ਦਰਬ ਜਵਾਹਰ ਜੋਤਿਕ ਹੋਰਾ ॥ ੪੮ ॥
ਕੋਸ਼ ਬਿਖੈ ਤੇ ਸਭਿ ਨਿਕਸਾਇਵ । ਲੈ ਨਿਜ ਸੰਗੈ ਤਜਾਰ ਕਰਾਇਵ ।
ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਤਹਿ ਕੀਨਿ ਮੁਕਾਮੁ । ਕਰਨੈ ਸੁ ਸ਼੍ਰਮ ਬਿਨ ਦਲ ਅਭਿ-
ਰਾਮੁ ॥ ੪੯ ॥ ਨੌਰੇਗ ਕੋ ਲਸਕਰ ਜਥਿ ਆਵਾ । ਕਈ ਲੱਛ ਭਟ, ਇਮ
ਸੁਨਿ ਪਾਵਾ । ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ* ਤੁਰਤ ਤਹਾਂ ਤੇ । ਦਰਬ ਜਵਾਹਰ ਲਿਏ
ਮਹਾਂ ਤੇ ॥ ੫੦ ॥ ਸੰਗ ਬਾਹਨੀ ਕੀਨਸਿ ਪਯਾਨਾ । ਚਲਨੈ ਪੰਥ ਜਹਿ ਪੁਰਿ
ਮੁਲਤਾਨਾ । ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਕਰਿ ਉਲਘਨੈ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ । ਪੀਛੈ ਲਸਕਰ ਚਲਨੈ
ਅਸ਼ੋਸ਼ ॥ ੫੧ ॥ ਕਈ ਕੋਸ ਸੋ ਚਲਤਿ ਅਗਾਰੀ । ਨੌਰੇਗ ਕੋ ਦਲ ਪਰਨੈ
ਪਿਛਾਰੀ । ਜਾਇ ਬਰਨੈ ਮੁਲਤਾਨ ਮਝਾਰਾ । ਦਰਬ ਜਵਾਹਰ ਲੀਏ
ਉਦਾਰਾ ॥ ੫੨ ॥ ਕਿਤਿਕ ਮੁਕਾਮ ਨਗਰ ਤਿਸ ਕਰਿ ਕੈ ਚਵਿ ਪੁਨ ਚਲਨੈ
ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਧਰਿ ਕੈ । ਕੂਚ ਮੁਕਾਮ ਨਿਰੰਤਰ ਕੀਨੈ । ਢੱਠੇ ਭੱਖਰ* ਕੋ ਮਗ
ਲੀਨੈ ॥ ੫੩ ॥ ਜਨੈਂ ਜਨੈਂ ਜਾਤਿ ਅਗਾਰੀ ਧਾਯੋ । ਤਨੈਂ ਤਨੈਂ ਕਟਕ ਪਿਛੈ
ਉਮਡਾਯੋ । ਚਲਤਿ ਚਲਤਿ ਉਲਘਨੈ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ । ਤਜਿ ਦਿੱਲੀ ਕੋ ਰਾਜ
ਅਸ਼ੋਸ਼ ॥ ੫੪ ॥ ਭਯੋ ਨਿਚਿੰਤ ਰਹਨੈ ਤਹਿ ਜਾਇ । ਸੈਨ ਸਕੇਲੀ ਪੁਨ
ਸਮੁਦਾਇ । ਢੱਠੇ ਭੱਖਰ ਤੇ ਰਹਿ ਪਰੇ । ਕੇਤਿਕ ਮਾਸ ਬਿਤਾਵਨਿ ਕਰੇ ।
੫੫ ॥ ਅਪਨੇ ਰਾਜ ਸੀਮਾ ਜਹਿ ਅਹੀ । ਤਹਿ ਨੌਰੇਗ ਕੀ ਸੈਨਾ ਰਹੀ ।

*ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ (ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨੇ) । ਚੰਦ ।

*ਕਵਿ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਵਾਕਫੀ

ਬੀ ਬਿਲਕਲ ਨੀਕ ਹੈ ।

†ਨੌਰੇਗਜੇਬ ਦੇ ਮੁਲਤਾਨ ਮੱਧਯਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਰਾ ਦੂਰ
ਕਰ ਚਕਾ ਸੀ, ਉਧੋਂ ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹਿੰਗਾਲ ਤੋਂ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ
ਕਰਕੇ ਇਥੋਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁੜ ਗਿਆ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ, ਪਰ ਇਕ ਦਸਤਾ ਦਾਰਾ ਦੇ ਮਗਰ ਚਿਹਾ ।

ਅੰਤਰ ਕਿਤਿਕ ਪਾਇ ਤਿਸ ਥਾਨ । ਬਸਤਿ ਭਾਏ ਨਿਜ ਦੇਸ ਮਹਾਨ ॥
 ੫੬॥ ਪੁਨ ਚਵਿ ਗਮਨੈ ਦਾਰਸਕੋਹ । ਤਿਤ ਕੋ ਦੱਖਣ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਹੋਹੁ ।
 ਪਹੁੰਚੈ ਜਹਾ ਦੇਸ ਗੁਜਰਾਤ । ਲੂਟਿ ਕੂਟਿ ਲੀਨਸਿ ਤਹਿ ਜਾਤਿ ॥੫੭॥
 ਲਸਕਰ ਸਮੁਖ ਜਾਇ ਪੁਨ ਹੋਵਾ । ਦੁਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਰਿਸ ਕੀਨਸਿ ਢੋਵਾ ।
 ਦਾਰੁਣ ਸੰਘਰ ਰਚੈ ਮਹਾਨਾ । ਛੁਟੇ ਸਸਤ੍ਰ ਹਤਿ ਭੇ ਭਟ ਪ੍ਰਾਨਾ ॥
 ੫੮॥ ਭਈ ਲਬੇਰ ਪਬੇਰ ਘਨੇਰੀ । ਗਰਜੀ ਤੋਪੈਂ ਤੁਪਕ ਬਡੇਰੀ ।
 ਮਾਰੇ ਸੁਭਟ ਗਹੇ ਹੱਥਮਾਰਨਿ । ਬਿਜੈ ਕਰਨਿ ਨਿਜ ਸੁਮੀ ਕਾਰਨ
 ॥੫੯॥ ਬਾਜੀ ਚਢੇ ਬੀਰ ਬਲਵਾਨ । ਛਿੱਪੂ ਛੁਟਤਿ ਹੈਂ ਤੁਪਕ ਮਹਾਨ ।
 ਹਨਹਿ ਫੇਰ ਕਰਿ ਤੋਮਰ ਤੀਛਨ । ਹਲਾਹਲੀ ਰਣ ਮਾਚੈ ਭੀਖਨ ॥
 ੬੦॥ ਛੁਟਿ ਛੁਟਿ ਪ੍ਰਾਨ ਬੀਰ ਗਨ ਗਿਰੇ । ਕੇਤਿਕ ਤਰਫਤਿ ਘਾਇਲ
 ਪਰੇ । ਧੌਂਸੇ ਧੁੰਕਾਰਤਿ ਚਹੁ ਓਰੇ । ਚਲਹਿ ਬੇਗ ਤੇ ਗੋਰੀ ਗੋਰੇ ॥੬੧॥ ਲੋਥੈਂ
 ਜੂਥਪੋਥਨਾ ਭਈ । ਵਾਹਨ ਪਗਨਿ ਧੂਲ ਤੇ ਛਈ । ਸੋਣਿਤ ਗਿਰਹਿ
 ਰਕਤ, ਰਣ ਠੋਰ । ਬਧਹਿ ਬੀਰ, ਰਣ ਮਾਚੈ ਰੋਰ* ॥੬੨॥ ਜਬਿ ਜਾਨੈ
 -ਨੌਰੰਗ ਦਲ ਘਨੇ । ਜੁਧ ਕਰਨਿ ਇਨ ਸੋਂ ਨਹਿ ਬਨੇ-। ਦਾਰਸਕੋਹ
 *ਬਿਲੋਕਿ ਬਿਚਾਰਾ ॥ ਲੇ ਦਲ ਅਪਨੋ ਕੀਨਿ ਕਿਨਾਰਾ ॥੬੩॥ ਟਲਿ ਕਰਿ

*ਸਮੁਹ ਲੋਥਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਹੋਗਿਆ । *ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਟੋਰਾਂ ਦੀ ਧੂੜ (ਲੋਥਾਂ) ਤੇ ਛਾ ਗਈ । *ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

*ਪਾ:- ਠੋਰ । †ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਹਾਕਮ ਸ਼ਾਹ ਨਿਵਾਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਦਾਰਾ ਨੇ ੨੦
 ਹਜ਼ਾਰ ਵੱਜ ਜੋੜ ਲਈ, ਉਧਰ ਦੱਖਣ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨਾਲ ਰੰਝ ਰੂਪ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ । ਇਧਰ
 ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਰੰਝਣ ਲਈ ਦਾਰਾ ਜੋਧ ਦੁਰ ਤੋਂ ੫੦ ਕੁ ਮੀਲ ਉਰੇ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ
 ਰਾਜੇ ਵਲੋਂ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨਾਲ ਲੜਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ । ਕਾਰਨ ਇਹ
 ਸੀ ਕਿ ਔਰੰਗੇ ਨੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਅਪਣੇ ਨਾਲ ਰੰਝ ਲਿਆ ਸੀ। ਸੋ ਦਾਰਾ ਨੇ
 ਅਜਮੇਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਅੱਪੜ ਕੇ ਅਜਮੇਰ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੇ ਮੋਰਚਾ ਏਨ੍ਹੇ ਲਿਆ । ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ
 ਆਪ ਏਥੇ ਫੌਜ ਏਕੇ ਅੱਪੜ ਗਿਆ । ਜੇ ਜੰਗ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਇੱਥੇ ਦੋਸਿਆ ਹੈ ਸੋ ਇਸ ਮੌਕੇ
 ਦਾ ਜੁੱਧ ਹੈ । ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦੇ ਜੰਗ ਬਾਦ ਸ਼ਾਹ ਨਿਵਾਸ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਦਾਰਾ ਦਿਲ ਤੋੜ ਕੇ
 ਅਹਿਮਦਾ ਬਾਦ ਨੂੰ ਭੱਜ ਗਿਆ । ਉਥੋਂ ਵੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬੂਹੇ ਬੰਦ ਕਰ ਲਏ । ਦਾਰਾ
 ਅਤਿ ਦੁਖੀ ਤੇ ਬੇਹਾਲ ਕੱਛ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਕੱਛ ਦਾ ਹਾਕਮ ਈ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਮਿਲਿਆ
 ਤਾਂ ਦਾਰਾ ਦੂਨ ਪੁੱਜਾ, ਇਥੋਂ ਦਾ ਅਫਗਾਨ ਹਾਕਮ ਉਸਦੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲੇ ਬੜੇ ਹਿਸਾਨ ਦੇਣ ਸੀ। ਦਾਰਾ
 ਦੀ ਉਸਨੇ ਆਗਤ ਭਾਗਤ ਚੰਗੀ ਕੀਤੀ। ਇੱਥੇ ਦਾਰਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਗੁਜਰ ਗਈ। ਇੱਥੋਂ ਜਦ ਦਾਰਾ

ਗਯੋ ਨ ਸਨਮੁਖ ਭਯੋ। ਫਰਕ ਸਾਥ ਨਿਜ ਡੇਰਾ ਕਿਯੋ। ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ। ਨੌਰੰਗ ਲੀਨਸਿ ਰਾਜ ਉਦਾਰ ॥ ੬੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਫਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਨਵਮ ਰਾਸੇ 'ਦਾਰਾਸ਼ਕੋਹ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੧੯ ॥

੧੯. [ਦਾਰਾਸ਼ਕੋਹ ਤਕੀਏ ਵਿਚ ਕੈਦ]।

ਏਹਾ ॥ ਇਮ ਲਰਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਬਹੁ ਚਿਤ ਮਹਿ ਕਰਨੈ ਵਿਚਾਰ ॥-ਕੂਰ
ਪਦਾਰਥ ਹੇਤੁ ਮੈਂ ਕਨਾ ਕਨਾ ਕਿਯ ਉਪਚਾਰ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਨੀਕੇ ਹੈ
ਇਨ ਕੋ ਹਿਤ ਤਜਾਗਨਿ। ਬੁਰੇ ਬਹੁਤ ਜੁਤਿ ਜਤਨ ਅਰਾਧਨਿ*। ਕਰੇ
ਉਪਾਵ ਹਾਥ ਨਹਿ ਆਵਹਿ। ਪਰਾਲਬਧ ਪਰ ਮਨ ਸੁ ਟਿਕਾਵਹਿ ॥ ੨ ॥
ਸਤਨ ਆਤਮਾ ਕਰੋਂ ਬਿਚਾਰਨਿ। ਜੋ ਸਭਿ ਬੰਧੁ ਬਿਨਾਸਨਿ ਕਾਰਨ।
ਸਲਤਨਾ ਹਿਤ ਬਹੁ ਕਰੇ ਉਪਾਇ। ਪਰਾਲਬਧ ਬਿਨ ਕਿਮ ਕਰਿ ਆਇ
॥੩॥ ਅਬਿ ਨਿਰਵੈਰ ਹੋਇ ਮੈਂ ਫਿਰੇ। ਕੈ ਗਿਰ ਮੈਂ ਬਸਿ ਤਪ ਕੋ ਕਰੋਂ-
ਇਮ ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਿ ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਤਜਾਗਾ। ਲਸ਼ਕਰ ਜਿਤਿਕ ਹੁਤੋ ਸੰਗ
ਲਾਗਾ ॥ ੪ ॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਦੈ ਮੁਕਤਾ ਹੀਰ। ਕਰੇ ਬਿਸਰਜਨ ਬਲੀ
ਸੁ ਬੀਰ। ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਭਿ ਕੋ ਦੈ ਮੋਦਾਦਿਏ ਖਿੰਡਾਇ ਚਾਰਹੂੰ ਕੋਦ ॥ ੫
॥ ਏਕ ਨਫਰ ਕੋ ਰਾਖਨੈ ਸੰਗ। ਤਜਾਗਨੈ ਸ਼ਾਹ ਬੇਸ ਜੋ ਅੰਗ। ਚਾਹਨੈ
-ਪਰਬਤ ਬਾਸੀ ਹੋਇ। ਭੋਗਹਿ ਪਰਾਲਬਧ ਤਨ ਜੋਇ-॥੬॥ ਚਲਿ ਬਹੁ
ਦੋਸ਼ ਉਲੰਘਨਿ ਕਰਨੈ। ਆਨ ਪੁਆਧ ਬਿਖੈ ਪੁਨ ਬਰਨੈ। ਹੁਤੋ ਦਾਇਰਾ
ਪਿਖਿ ਇਕ ਗ੍ਰਾਮ। ਉਤਰਨੈ ਤਹਾਂ ਕਰਨਿ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ੭ ॥ ਹਯ ਲਗਾਇ

*ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ। *ਪਹਾੜ ਦੀ ਝੁੰਈ ਦਾ ਵੇਸ਼। (ਅ) ਖਰੜ ਸਰਦੀਦ ਆਦਿ ਦਾ ਇਲਾਕਾ।

*ਤਕੀਆ।

*ਪਾ:-ਬਿਸ਼ਾਗਨਿ।

[ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਆਖੀ ਟੁਕ]

ਨੇ ਕੁਝ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜੂਨ ਦੇ ਪਠਾਣ ਹਾਕਮ ਨੇ ਉਪਰੋਂ ਤਾਂ ਥਵੇਗੀ ਲਈ, ਪਰ ਮਗਰੋਂ ਅਪਣੇ
ਭਰਾ ਨੂੰ ਘੱਲਕੇ ਦਾਰਾ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਘੱਲ ਦਿਤਾ। ਜਿਥੇ ਬੇਤਰਸ ਮੋਦੀਗਜ਼ੇਬ ਨੇ
ਉਸ ਦੀ ਯਾਤਰੇ ਸਤਿਕਾਰੀ ਕਰਕੇ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦਾ ਫਤਵਾ ਦਿਵਾਕੇ ਕਿ ਇਹ ਮੁਸਲਮਾਨ
ਦੀਨ ਤੋਂ ਨਮੁਕਰ ਹੈ, ਦਾਰਾ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਵਿ ਜੀ ਦਾ ਦਿਤਾ ਹਾਲ ਸਾਰਾ ਹੋਰ
ਇਤਿਹਾਸਕਾਂ ਨਾਲ ਠੀਕ ਢੁਕਦਾ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਦਾਰਾ ਦੇ ਫੜੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹਾਲ ਸ਼ਰਾਫੁ ਹੋਰਵੇਂ ਹੈ।
ਹੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੂਨ ਦੇ ਹਾਕਮ ਨੇ ਫੜਨ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਅਸੀ ਰਚਨਾ ਰਚੀ ਹੋਵੇ ਯਾ ਰਵਾਯਤਲ
ਚਲੇ ਆਏ ਹਾਲ ਨੂੰ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਫੀ ਢਕੀਰਾਂ ਵਿਚ ਦਾਰਾ
ਬਾਬਤ ਅਸੀ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਪਤੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਚਲਦੇ ਹਨ।

ਹਿਤ ਭੋਜਨ ਤਜਾਰੀ । ਕਰਤਿ ਭਏ ਆਨਜੇ ਵਿਗ ਬਾਰੀ^੧ । ਪਾਵਕ ਦਈ
 ਜਾਰਿਬੇ ਕਾਰਨ । ਨਫਰ ਸੁ ਈਧਨ ਲਗਜੇ ਨਿਹਾਰਨ ॥੮॥ ਦਾਰਸਕੋਹ
 ਫੁਕ ਜਬਿ ਮਾਰੀ । ਪਰੀ ਰਾਖ ਉਪਰ ਮੁਖ ਦਾਰੀ^੨ । ਜਾਰੀ ਗਈ, ਨ
 ਜਾਨਤਿ ਜਾਰਨਿ^੩ । ਤਹਿ ਫਕੀਰ ਨੇ ਕਰਜੇ ਨਿਹਾਰਨ ॥ ੯ ॥—ਅਤਿਸੈ
 ਭਾਗਵਾਨ ਨਰ ਕੋਈ । ਦੀਰਘ ਮਸਤਕ ਦੀਪਤਿ ਜੋਈ । ਦੇਖਤਿ ਜਾਨਜੇ
 ਜਾਇ ਸੁਸ਼ੀਲਾ । ਰੂਪ ਛਬੀਲਾ, ਰਿਦਾ ਗਹੀਲਾ—॥ ੧੦ ॥ ਇਤਨੇ ਬਿਖੇ
 ਨਫਰ ਸੇ ਆਵਾ । ਭਸਮ ਸ਼ਮਸ ਪਰ ਪਿਖਿ ਮੁਰਝਾਵਾ । ਦੁਖਜੇ ਅਧਿਕ
 ਹੀ ਗਿਨਤਿ ਦੁਹੇਲਾ^੪ । ਅਖਿਲ ਬੈਸ ਜੋ ਰਹਜੇ ਸੁਹੇਲਾ ॥੧੧॥—ਸਕਲ
 ਮੁਲਖ ਕੀ ਸਲਤਨ ਵਾਰੇ । ਗਨ ਅਵਨੀਪਤਿ ਕਰਤਿ ਜੁਹਾਰੇ^੫ । ਜਹਿ
 ਕਹਿ ਹੁਕਮ ਜਾਹਿ ਕੋ ਮਾਨੈ^੬ । ਕਹੈ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਮਹਦ ਮਹਾਨੈ ॥ ੧੨ ॥
 ਸੇ ਏਕਾਕੀ ਪਾਵਕ ਜਾਰਤਿ । ਬਦਨ ਸਮੀਪ ਫੁਕ ਕੋ ਮਾਰਤਿ । ਦੀਰਘ
 ਸ਼ਮਸ ਭਸਮ ਪਰ ਰਹੀ । ਚਿਤ ਮਹਿ ਕਿਛੁ ਦੁਖ ਪਾਵਤਿ ਨਹੀਂ ॥ ੧੩ ॥
 ਕਰਤਿ ਫਕੀਰਨਿ ਕੀ ਨਿਤ ਸੰਗਤਿ । ਸੁਨਤਿ ਬਚਨ ਬਹੁ ਬੈਠਹਿ ਪੰਗ-
 ਤਿ । ਬਰਜਿ ਰਹੇ ਕਹਿ ਕਹਿ ਨਰ ਸਜਾਨੇ । ਹਾਨ ਲਾਭ ਲਖਿ ਕਹਜੇ ਨ
 ਮਾਨੇ ॥ ੧੪ ॥ ਅਪਨੇ ਕਰਮ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਐਸੇ । ਅਬਿ ਨ ਬਿਸੁਰਤਿ ਦੁਖ
 ਕਰਿ ਕੈਸੇ । ਇਸ ਤੇ ਛੋਭ ਹੋਤਿ ਚਿਤ ਮੇਰੇ—। ਨਫਰ ਚਿਤਵ ਇਮ ਕਹਿ
 ਤਿਸ ਬੇਰੇ ॥ ੧੫ ॥ ‘ਸ਼ਮਸ ਹਾਲ ਕਜੇ ਦੇਖਤਿ ਨਾਂਹੀ ? ਪਰੀ ਭਸਮ
 ਉਡ ਕਰਿ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀ । ਸੰਗਤਿ ਕਰਤਿ ਜੁ ਰਹਜੇ ਫਕੀਰਨਿ । ਪੂਜਤਿ
 ਵਸਤੁ ਦੇਤਿ ਸਮ ਪੀਰਨਿ ॥ ੧੬ ॥ ਸਲਤਨ ਕਾਜ^੭ ਨ ਚਿਤ ਕਰਿ ਕਰੈ ।
 ਛਲ ਬਲ ਕੋ ਉਰ ਫਿਕਰ ਨ ਧਰੈ । ਅਪਨੇ ਸਮ ਸਾਧਨ ਸਿਖਰਾਯੇ ।
 ਤਿਸ ਕ੍ਰਿਤ ਕੋ ਅਬਿ ਅਸ ਫਲ ਪਾਯੇ ॥ ੧੭ ॥ ਸੀਖ ਦੇਤਿ ਸਗਰੇ ਹਿਤ-
 ਕਾਰੀ । ਮੈਂ ਤਬਿ ਕਹਤਿ ਰਹਜੇ ਬਹੁ ਬਾਰੀ । ਸੁਨਿ ਕੈ ਨਹੀਂ ਏਕ ਕੀ ਮਾ-
 ਨੀ । ਸਹਹੁ ਕਸ਼ਟ ਆਪਦਾ ਮਹਾਨੀ^੮ ॥ ੧੮ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਦਾਰਸਕੋਹ
 ਸੁਜਾਨਾ । ਹੋਰਿ ਨਫਰ ਕੋ ਝਿਰਕਨਿ ਠਾਨਾ । ‘ਸੁਨਿ ਮੁਰਖ ! ਤੇਂ ਕਛ ਨ
 ਜਾਨੀ । ਮਹਿਮਾ ਜੋ ਸਤਿਸੰਗ ਮਹਾਨੀ ॥ ੧੯ ॥ ਦੇਖਹੁ ਗੁਨ ਮੁਝ ਕੋ ਜਿਮ
 ਭਯੋ । ਇਤੋ ਸਮਾਜ ਸ ਸਲਤਨ^੯ ਗਯੋ । ਦੇਸ਼, ਕੋਸ਼ ਕੁਛ ਗਿਨਤੀ
^੧ਪਾਣੀ । ^੨ਦਾਰੀ । ^੩(ਅਗ)ਜਲਾਵਣਾ ਨਹੀਂ ਮੀ ਜਾਣਦਾ । ^੪ਦੁਖਦਾਈ (ਸਮੇਂ ਨੂੰ) ਵਿਚਾਰ ਕੇ ।
^੫ਨਮਸਕਾਰੀ ਕਰਦੇ । ^੬ਸਲਤਨਤ ਦਾ ਕੰਮ । ^੭ਸਮੇਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ।

ਨਾਂਹੀ॥ ਸਭਿ ਜਗ ਕੀ ਪ੍ਰਿਯਤਾ^੧ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀ॥੨੦॥ਤਿਸ ਤੇ ਮੁਝ ਕੋ ਸ਼ੋਕ
ਨ ਬਜਾਪਾ । ਨਹਿ ਕਿਹੁ ਸਮੈਂ ਰਿਦੈ ਸੰਤਾਪਾ । ਇਕ ਇਰਾਟਕਾ ਜਾਇ
ਗਵਾਈ । ਤਿਹੁ ਸਮਸਰ ਭੀ ਨਹਿ ਦੁਖਦਾਈ ॥ ੨੧ ॥ ਲਾਭ ਹਾਨ ਜਗ
ਰਾਜ ਮਹਾਨਾ^੨ । ਰਹੀ ਮੋਹਿ ਚਿਤ ਬਿਤੀ ਸਮਾਨਾ । ਇਹੁ ਸੰਤਨ ਕੋ
ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪੁ । ਹਰਖ ਨ ਸ਼ੋਕ ਮੋਹਿ ਚਿਤ ਬਜਾਪੁ^੩ ॥ ੨੨ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ
ਨਫਰ ਨ ਮਹਿਮਾ ਜਾਨੈ । ਤਉ ਤਰਕਬੋ ਤਿਸ ਕੋ ਠਾਨੈ । ਗਜ ਮੁਕਤਾ
ਕੀ ਜਥਾ ਬਡਾਈ । ਚਿਰਮਰ^੪ ਗਾਹਕ^੫ ਲਖਿ ਨ ਸਕਾਈ ॥ ੨੩ ॥ ਹੁਤੋ
ਦਾਇਰੇ ਮਹਿ^੬ ਦਰਵੇਸ਼ । ਜਿਸਕੋ ਨਿਸਚੈ ਗਜਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼। ਬੋਲਨਿ ਸੁਨਿ
ਬਿਲੋਕਬੋ ਕੀਨਿ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਚੀਨਿ ਤਿਨ ਲੀਨਿ ॥੨੪॥—ਜਿਸ ਖੋਜਨ
ਹਿਤ ਚਮ੍ਹੂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ । ਫੈਲੀ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ ਅਸ਼ੇਸ਼ । ਗਹਜੈ ਚਹੈ ਨੌਰੰਗ
ਮਭਿ ਮੰਦ । ਸੋ ਇਹ ਜਾਨੈ ਪਰੈ ਬਿਲੇਦ ॥੨੫॥ ਸਤਿਸੰਗੀ ਬਡ ਸੁਨੈ
ਅਗਾਰੇ । ਭਲੇ ਜਾਨਿ ਚਿਤ ਚਹਤਿ ਨਿਹਾਰੇ—। ਆਇ ਫਕੀਰ ਸੁ ਬੈਠੈ
ਪਾਸ । ਸਾਦਰ ਮਿਦੁਲ ਸੁ ਥਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ੨੬ ॥ ਧੰਨ ਤੋਹਿ ! ਜਨਨੀ
ਬਡ ਧੰਨ ! ਸੰਤ ਸਮੂਹ ਕਰੇ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਕੁਰ ਪਦਾਰਥ ਬਿਨਸਨ ਹਾਰੇ ।
ਕਹਾਂ ਸ਼ੋਕ, ਤੁਮ ਕੋ ਇਹ ਧਾਰੇ ॥ ੨੭ ॥ ਅਬਿ ਜਹਾਨ ਤੇ ਫਾਰਕ ਹੋਹੁ ।
ਤਸਾਗਹੁ ਜਿਤਿਕ ਬਾਸ਼ਨਾ ਮੋਹੁ । ਬਨਹੁ ਨਿਸੰਗ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਡਾਰਿ^੭। ਜਿਤ
ਕਿਤ ਅਪਨੋ ਰੂਪ ਨਿਹਾਰਿ॥੨੮॥ਤਨੁ ਕੀ ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਿ ਜੋਇ । ਸੰਕਟ
ਪਰਹਿ ਕਿ ਸੁਖ ਕਿਤ ਹੋਇ । ਭੋਗਹੁ ਆਵੱਸ਼ਕ ਸੋ ਜਾਨਿ । ਮਿਟੈ ਨ ਕਜੈ—
ਹੂੰ ਛੂਟੈ ਬਾਨ ॥ ੨੯ ॥ ਰੂਪ ਅਭੁਗਤਾ ਸਦਾ ਅਕਰਤਾ । ਤਾਂਹਿ ਸੰਭਾਰਹੁ
ਰਿਦੈ ਬਿਰਤਤਾ^੮ । ਉਚ ਅਵਸਥਾ ਮਹਿ ਬ੍ਰਿਤਿ ਤੇਰੀ । ਠਹਿਰੀ
ਸੰਤਨਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਡੇਰੀ॥੩੦॥ਸਦਾ ਅਸੰਗ ਆਪ ਕੋ ਜਾਨਿ । ਤਨ ਕੇ ਹਾਨ
ਨਹੀਂ ਤੁਵ ਹਾਨ । ਤਵ ਤਨ ਦੁਖ ਤੇ ਦੁਖ ਭੀ ਨਾਂਹਿ । ਕਹਾਂ ਪਦਾਰਥ ਤੇ
ਸੁਖ ਪਾਹਿ ॥ ੩੧ ॥ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਾ ਸੁਖ ਬਡ ਅਬਿਨਾਸੀ । ਅਹੰਬੁਨਾਸਮਿ
ਮਹਿ ਬ੍ਰਿਤਿ ਬਾਸੀ । ਤਜਹੁ ਉਪਾਧਿ ਬਿਚਾਰਹੁ ਰੂਪ । ਮਿਲੈ ਅਨੰਦ
ਸਮੁੰਦ ਅਨੁਪ ॥ ੩੨ ॥ ਜਿਸ ਪਦ ਯੋਗੀ ਸਦਾ ਅਰਾਧਹਿ । ਕੋਟਿ ਜਤਨ

^੧ਪਿਆਰ । ^੨ਜਗ ਦੇ ਮਹਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨ ਵਿਚ । ^੩ਲਾਲ: ੧ ਦਾ ਗਾਹਕ । [ਵਿਸ਼: ਚਿਰ ਨਿਟੀ—ਵੇ ਤਿਕਾ, ਲਾਲੜੀਆਂ]। ^੪ਤਕੀ: ਵਿਚ । ^੫ਕੁਰ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਦੇ: ਹੋਏ ਹੋਕੇ।
^੬ਪਾ:—ਚਿਰਮਨਿ । ^੭ਜੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਪਾਠ—ਬਿੱਤਤਾ—ਹੋਵੇ, ਭਾਵ ਦਿਲ ਟਿਕਾ ਕੇ।

ਕਰਿ ਕਜੇ ਹੂ ਲਾਧਹਿ । ਸੋ ਤੇਰੇ ਹਸਤਾਮਲ^੧ ਹੋਯੋ । ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਕਰਨਾ
 ਤੇ ਜੋਯੋ ॥ ੩੩ ॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਕਰਿ ਬਾਕ ਬਿਲਾਸਾ । ਜਿਨ ਕੇ ਤਨ
 ਅਭਿਮਾਨ ਬਿਨਾਸਾ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਮਸਤ ਸੁਨਿ ਹੋਯੋ । ਅੰਨ^੨ ਮਨੋਰਥ
 ਉਰ ਤੇ ਖੋਯੋ ॥ ੩੪ ॥ ਜੈਬੋ ਆਨ ਥਾਨ ਕੋ ਤਜਾਗਯੋ । ਅੰਤਰ ਬਿਤਿ ਕੇ
 ਰਸ ਮਹਿ ਪਾਗਯੋ ।—ਦੁਸ਼ਮਨ ਗਹੋ ਆਜ ਹੀ ਆਇ । ਕਰਜੋ ਜਿ ਚਹੈ
 ਵੇਹਿ ਮਰਵਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਅੰਤ ਵੇਤ ਤਨ ਕਹਾਂ ਸਨੇਹੁ । ਨਿਸ਼ਚੈ ਬਿਨ-
 ਸਨ ਗਤਿ ਕਬਿ ਲੇਹੁ^੩ ।—ਦਿਖੈ ਸੈਕਲਪ ਜਬਹਿ ਇਮ ਕੀਨਿ । ਸਕਲ
 ਸਮਾਜ ਨਫਰ ਕੋ ਦੀਨ ॥ ੩੬ ॥ ਜੇਵਰ ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ਸਾਰੇ । ਸਸਤ੍ਰ
 ਬਸਤ੍ਰ ਹਯ ਸਹਿਤ ਉਦਾਰੋਦੇ ਸਰਬੰਸ ਕਹਯੋ ‘ਅਬਿ ਜਾਹੁ । ਬੈਠਿ ਸਦਨ
 ਮਹਿ ਸਭਿ ਸੋ ਖਾਹੁ’ ॥ ੩੭ ॥ ਦੇਖਿ ਕਚਾਲ ਨਫਰ ਦੁਖ ਪਾਇ । ਦੁਦਤਿ
 ਆਪਨੇ ਧਾਮ ਸਿਧਾਇ । ਨਿਭੈ ਹੋਇ ਕਰਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ । ਬੈਠਜੋ ਬਿਨਸੇ
 ਮਾਨ ਰੁ ਮੋਹੁ ॥ ੩੮ ॥ ਹਿਤ ਹੋਰਨਿ ਨਰ ਮਿਲੇ ਘਨੇਰੇ । ਸਭਿ ਮਹਿ ਬੋਲਿ
 ਉਠਜੋ ਤਿਸ ਬੇਟੇ^੪ ਇਹੁ ਤਨ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਨਿਹਾਰੇ । ਆਇ ਗਹਹੁ ਰਿਪੁ !
 ਚਹੈ ਕਿ ਮਾਰੇ’ ॥ ੩੯ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਲੋਕ ਸਕਲ ਬਿਸਮਾਏ ।—ਕਜੇ ਨਹਿ
 ਦੁਰੈ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਪਾਏ—। ਕੋਤਿਕ ਗਏ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕਾਰਨ । ਜੋ ਜਹਿ ਕਹਿ
 ਫਿਰ ਕਰਹਿ ਨਿਹਾਰਨ ॥ ੪੦ ॥ ਨੌਰੰਗ ਕੇ ਉਮਰਾਵ ਬਡੇਰੇ । ਖੋਜਤਿ
 ਲਸ਼ਕਰ ਫਿਰਤਿ ਘਨੇਰੇ । ਤਿਨ ਸੋ ਕਹਯੋ ਜਾਇ ਤਤਕਾਲਾ । ਸੁਨਿ
 ਕਰਿ ਦੌਰੇ ਕੀਨਿ ਉਤਾਲਾ ॥ ੪੧ ॥ ਸਮਸਰ ਪਰਮਹੰਸ ਜਹਿ ਬੈਸਾ । ਨਿਭੈ
 ਤਿਲੋਕੀ ਪਤਿ ਹੈ ਜੈਸਾ ॥ ਆਨਿ ਬਿਲੋਕਜੋ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਧਾਇ । ਗਹਿ ਕਰਿ
 ਲੀਨਿ ਮਤੰਗ ਚਵਾਇ* ॥ ੪੨ ॥ ਲੋਕਰਿ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਕੋ ਗਏ । ਦੁਸ਼ਮਨ
 ਦੁਸ਼ਟ ਹਰਖ ਜੁਤਿ ਭਏ । ਪਾਪ ਆਤਮਾ ਨੌਰੰਗ ਮਹਾਂ । ਕਰਿ ਕੈ ਕੈਦ
 ਬਿਠਾਯਹੁ ਤਹਾਂ ॥ ੪੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਬੇ ਨਵਮ ਰਾਸੇ ‘ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ
 ਵੇਕਉਨਬਿਸਫੀ ਅੰਸੂ ॥ ੧੯ ॥

੨੦. [ਦਾਰਾਸ਼ਕੋਹ ਕਤਲ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਹਰਖਜੋ ਨੌਰੰਗ ਦੁਰਮਤੀ ਸ਼ਰਾ ਫਾਸ ਗਰ ਜਾਂਹਿ । ਚਾਹਤਿ
 ਹਤਿ ਬਡ ਭਾਤ ਕੋ ਲੇ ਮਸਲਤ ਸਭਿ ਪਾਹਿ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜਹਿ ਦਰ-
 ਪੁੱਖ । ^੧ਦੌਰ । ^੨ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਵੇ ਨ ਕਵੇ ਨਾਸ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਲਵੇਗਾ । ^੩ਇਹ ਬੀ ਦੁਸਤ
 ਹੈ, ਜੋ ਜੀਰਾਂ ਨਾਲ ਏਧਾ ਦਾਰਾ ਦੇਵੇ ਬਿਨਾਂ ਹਾਥੀ ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਆਂਦਾ ਤੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ
 ਫੇਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ।

ਵੇਸ, ਕਿ ਨਿਪੁਨ ਮੁਲਾਨੇ । ਚਲਹਿ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ, ਜੋ ਬਹ ਮਾਨੇ । ਸਭਿਕੇ
ਨਿਕਟਿ ਪਠਾਵਨਿ ਕਰਜੈਲੇ ਕਾਗਦ ਭਾਤਾ ਜਿਮ ਧਰਜੈ । ੨। 'ਸ਼ਰਾ ਵਹਿਰ
ਐਸੇ ਇਹ ਚਲਜੈ । ਅਬਿ ਲੈ ਫਿਕਟ ਨਹਿ ਕੋ ਮਿਲਜੈ । ਮਾਰਨਿ ਉਚਿਤ
ਲਖਹੁ ਬੁਧਿ ਸਾਬ* । ਲਿਖਹੁ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨਿਜ ਨਿਜ ਹਾਥ' ॥ ੩ ॥ ਸੁਨਿ
ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਸੁਲ ਮੁਲਾਨੇ । ਮੁਢ ਜਿ ਨਹਿ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਜਾਨੇ । 'ਮਾਰਨਿ
ਉਚਿਤੈ' ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਦੀਨਿ । ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਝਰ ਉਰ ਬਹੁ ਕੀਨਿ ॥ ੪ ॥
ਜੇ ਲੋਭੀ ਲੰਪਟ ਕੁਝਿਆਵੇ । ਲਿਖਜੈ ਸਭਿਨਿ 'ਦੀਜਹਿ ਇਸ ਮਾਰੇ' ।
ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਜਹਿ ਕਹਿ ਸਾਰੇ । ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਪਠਿ ਦੀਨੇ ਹਲਕਾਰੇ
॥ ੫ ॥ 'ਅਹੰਬਹਮ ਬੋਲਨਿ ਇਨ ਕੀਨਿ । ਬਨਜੈ ਖੁਦਾਇ ਆਪ ਕੋ ਚੀਨਿ ।
ਇਸ ਕੀ ਅਪਰ ਸਜਾਇ ਨ ਕੋਇ । ਹਤਿ ਸਮਜੇਰ ਪਾਨ ਦਿਹੁ ਖੋਇ'
॥ ੬ ॥ ਅਰਬੀ* ਗਨ ਦਰਵੇਸ਼ ਮੁਲਾਨੇ । ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਦੀਨਿ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਮਾਨੇ ।
ਜੇ ਨਿਸ਼ੰਗ, ਮਗ ਲਖਜੈ ਖੁਦਾਇ । ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਨੌਰੰਗ ਤੇ ਪਾਇ

*ਜੋ ਸ਼ਰਾ ਵਿਚ ਵੇਲਣ ਵਾਲੇ ਚੁਰ ਮੁਲਾ : ਬਹੁਤੀ ਮਿੱਤਾ ਵਾਲੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਸਨ । *ਭਰਾ
ਜਿਵੇਂ ਪਕ ਸ਼ਾਸੀ, ਕਾਗਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਲਿਖ ਫੇਜਿਆ । *ਮਤਲਬੀ ।

*ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਵਲੋਂ ਮੋਰੰਗਜ਼ੋਬ ਨੇ ਨਾਮ ਇਕ ਦੁੱਕਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਤਾਬੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ
ਹੈ:—“ਬਰਾਦਰੇ ਮਨ ! ਪਾਦਸ਼ਾਹੇ ਮਨ ! ਖਿਆਲੇ ਸਲਤਨਤ ਅਸਲਨ ਦਰ ਦਿਲ ਨ ਮਾਂਦਹ,
ਮੁਮਾ ਓ ਫਰਜ਼ੇਦਾਨਿ ਮੁਮਾ ਰਾ ਮੁਬਾਰਿਕਬਾਦ । ਯਕ ਖਾਸ ਖਮੁਸੇ ਯਕ ਮਕਾਨ ਮੁਖਤਸਰ
ਬਰਾਦਰੇ ਸਨੁਤ ਅਤਾ ਫੁਰਮਾ, ਤਾਕਿ ਬਰੋਸ਼ਾਇ ਆਫੀਯਤ ਨਿਸ਼ਸਤਹ ਬਰਾਦਰੇ ਵੋਲਤ
ਮੋਫ ਬਾਸ਼ਮ” । ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ—‘ਮੇਰੇ ਭਰਾਤਾ ਜੀ ! ਮੇਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ! ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ
ਦਾ ਖਿਆਲ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪੁਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕ
ਹੋਵੇ, ਇਕ ਖਾਸ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਮਕਾਨ ਰਹਿਣ ਲਈ ਬਖਸ਼ੋ ਤਾਂ ਜੋ
ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਮੋਠਾ : ਹਾਵੇ ਲਈ ਹੁਆ ਕਰਦਾ ਰਹੀ’ । ਜਿਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਮੋਰੰਗਜ਼ੋਬ ਨੇ
ਲਿਖਿਆ ਕਿ “ਕਤਲੇ ਦੁਨੀ ਮੁਲਹਿਦ ਕਿ ਦਰ ਰਸਾਇਲ ਨਵਿਸ਼ਤਾਇ ਖੁਦ ਕਫਰੇ ਇਸ-
ਲਾਮ ਰਾ ਬਰਾਦਰਿ ਮੁਮਾ ਖਾਂਦਹ ਵਾਜਿਬੋ ਅਨਸਬ” । ਅਰਥਾਤ—‘ਮੇਰੇ ਜਹੇ ਬੇਦੀਨ—ਜਿਸ ਨੇ
ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਰਿਸਾਲਿਆਂ (ਪਸਤਕਾਂ) ਵਿਚ ਕਫਰ ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਜਉਤੋ ਭਰਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ—
ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਵਾਜਬ ਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ ।” [ਉ: ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੰ: ੩: ਸ: ੬੫੫ ਸਿੰਘ ਜੀ]
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵਿ ਜੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹਾਲਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਢੀ
ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਜਾਂ ਰਵਾਯਤਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ।

॥ ੭ ॥ ਤਿਨਹੁ ਸਾਚ ਲਿਖਿ ਕਾਗਦ ਪਠੈ । ਚਿਤ ਮਹਿ ਦੁਖੀ ਭਯੋ ਜਿਨ
ਪਠੈ । 'ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸੁਜਾਨ ॥ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨਿ ਕੇ ਉਚਿਤ ਨ ਜਾਨਾ
॥ ੮ ॥ ਜੋ ਜਿਸ ਕੋ ਹੋਵਹਿ ਰੁਖਦਾਈ । ਸ਼ਰਾ ਬੀਚ ਸੋ ਉਚਿਤ ਸਜਾਈ' ।
ਇਮ ਲਿਖਿ ਵਿਰਲੇ ਸੰਤਾਨਿ ਭੇਜਾ । ਜਿਸ ਪਵਿ ਦੁਖ ਜਨੁ ਫਟਤਿ
ਕਰੇਜਾ ॥ ੯ ॥ ਲਿਖਤਿ 'ਤੀਨ ਸੈ ਅਪਰ ਬਹੱਤਗਜਹਿ ਕਹਿੰ ਤੇ ਭੇਜੇ ਕਹਿ
ਉਤਰ । ਬੇ ਮੁਹਤਾਯੋ ਸੇਤ ਜਿ ਪੂਰੇ । ਤਿਨਹੁ ਨ ਲਿਖਨੈ ਕਹਨੈ ਤਿਸੋ
ਕੂਰੇ ॥ ੧੦ ॥ ਮਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟ ਹੋਯਹੁ ਚਹਿ ਸਾਚਾ । ਲਿਖਨੈ ਸ਼ਰੀਅਨਿ ਕੋ ਸਭਿ
ਬਾਚਾ । ਜਿਨਹੁ ਜਥਾਰਬ ਬਾਕ ਬਖਾਨੇ । ਪੱਖੀ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸੁਜਾਨੇ ॥ ੧੧ ॥
ਤਿਨ ਕੇ ਸਾਥ ਬਿਰੋਧ ਬਧਾਯੋ । ਕੋਤਿਕ ਕੋ ਗਹਿ ਗਹਿ ਮਰਿਵਾਯੋ ।
ਸਰਮਦ ਨਾਮ ਏਕ ਦਰਵੇਸ਼ । ਰਹਹਿ ਪੂਰੀ ਮਹਿ ਮਸਤਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
॥ ੧੨ ॥ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਰੰਗ ਰਚਨੈ ਨਿਤ ਰਹੈ । ਕਬਿ ਕਬਿ ਮੋਜ ਆਪਨੀ ਕਹੈ ।
'ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸਾਹ ਹਮ ਕੀਨਿ । ਸਲਤਨ ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਤਿਸ ਦੀਨਿ' ॥
੧੩ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ, ਅਵਰੰਗ ਕੋ ਨਰ ਕਹੈ । ਰਿਸ ਤੇ ਜਰੈ ਅਧਿਕ ਦੁਖ
ਸਹੈ । ਜਿਤ ਕਿਤ ਪੂਰਨ ਸੇਤ ਮਹਾਨੇ । ਤਿਨ ਤੇ ਸੁਨਹਿ ਭਾਤ ਜਸੁ
ਕਾਨੇ ॥ ੧੪ ॥ ਪਾਇ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਚਿਤ ਰਿਸ ਭੀਨਾ । ਤਬਿ ਦੁਰਮਤੀ ਹੁਕਮ
ਕਰਿ ਦਾਨਾ । 'ਲਾਸ਼ਭ' ਪਰ ਚਢਾਇ ਲੇ ਜਾਵਹੁ । ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਪੁਰਿ ਕੇ
ਬਿਦਤ ਫਿਰਾਵਹੁ' ॥ ੧੫ ॥ ਸਭਿ ਉਮਰਾਵ ਆਦਿ ਜੇ ਲੋਕ । ਸੁਨਿ ਕਰਿ
ਬਿਸਮੇ ਧਰਿ ਉਰ ਸੋਕਾ ਕਹਿ ਨਹਿ ਸਕਹਿ ਅਧਿਕ ਡਰ ਧਾਰੈ । ਮਹਾਂ ਕੂਰ
ਦੁਰਮਤੀ ਬਿਚਾਰੈ ॥ ੧੬ ॥ ਤਉ ਕਿਨਹੁ ਸਾਹਸ ਕਰਿ ਭਾਰੀ । ਹਾਥ
ਜੋਰ ਕਰਿ ਅਰਜ ਉਚਾਰੀ । 'ਸ਼ਾਹੁਨਿ ਕੋ ਸੁਤ ਜੋਗ ਨ ਐਸੇ । ਹੁਕਮ
ਦਿਯੋ ਰਾਸ਼ਭ' ਕੋ ਜੈਸੇ ॥ ੧੭ ॥ ਨਾਹਿ ਕਬਹੂੰ ਇਹ ਭਈ ਅਗਾਰੀਬੇ ਮਿਰ-
ਜਾਵਾ ਲੋਹੁ ਬਿਚਾਰੀ । ਸੁਨ ਸਮਾਨਨਿ ਤੇ ਬਹੁਰ ਬਖਾਨਾ । 'ਜਾਇ ਚਢਾ-
ਵਹੁ ਕਰੀ' ਮਹਾਨਾ ॥ ੧੮ ॥ ਪੁਰਿ ਕੇ ਜੇ ਦ੍ਰਾਵਸ ਦਰਵਾਜ਼ੇ । ਸਭਿ ਪਰ ਫੇਰ
ਕਰਹੁ ਬਿਨ ਲਾਜੇ । ਪੁਨ ਸਰਮਦ ਬਾਸਾਹ ਜਿਸ ਬਾਨਾਤਹਿ ਲੇ ਜਾਵਹੁ
ਕਰਹੁ ਬਖਾਨ ॥ ੧੯ ॥ -ਦੇ ਸਲਤਨ ਜੈ ਕਾਹਤ ਸਦੀਵ । ਆਜ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦਾ ਰਾਹ (ਸੱਚ ਮੁੱਚ) ਪਛਾਣਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਨੌਵੇਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ ਸਨ ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਚ ਕਾਗਤ ਤੇ ਲਿਖ ਕੇ ਘਲ ਦਿੱਤੇ । 'ਭਾਵ ਨੁਵੇਰੇ ਨੂੰ । 'ਗਏ । 'ਦੇਸਲਾ । 'ਹਾਥੀ।

ਕਰਹਿ ਬਿਨ ਯਾਕੋ ਜੀਵੈ—। ਸੁਨਤਿ ਹੁਕਮ ਕੋ ਚਾਕਰ ਗਏ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ
 ਬਿਲੋਕਤਿ ਭਏ ॥ ੨੦ ॥ ਹਰਖ ਨ, ਸੋਕ ਨ, ਮਨ ਮਹਿ ਕੋਈ। ਦੁਖ ਸੁਖ
 ਬਿਖੈ ਬਿਤੀ ਸਮ ਹੋਈ। ਤੋਰੀ ਤਨ ਹੀਤਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਫਾਸ। ਜਿਸ ਕੋ ਮਰਿਬੈ
 ਕੋ ਨਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ॥ ੨੧ ॥ ਹੋਏ ਸਹਿਤ ਤਬੈ ਗਜ ਆਯੋ। ਕਹਿ ਕੇ ਤਿਸ
 ਉਪਰਿ ਚਢਵਾਯੋ। ਸਿਰ ਪਰ ਬੰਧਿ ਸੋਹਰਾ ਦੀਨ। ਮਾਰਨਿ ਹੁਕਮ
 ਸੁਨਾਵਨਿ ਕੀਨਿ ॥ ੨੨ ॥ ਪੁਰਿ ਸਗਰੇ ਮਹਿ ਹਾਹਾਕਾਰ। ਅਧਿਕ ਸੋਕ ਤੇ
 ਕਰਹਿ ਉਚਾਰ। ਡਰਤਿ ਨ ਉਚੈ ਕਹੂੰ ਸੁਨਾਵੈ। ਅਵਰੇਗ ਮਹਾਂ ਕੂਰ
 ਲਾਖੇ ਪਾਵੈ ॥ ੨੩ ॥ ਸੇਤਨਿ ਕਰੁਨਾ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ। ਧੀਰਜ ਸਹਿਤ ਨਿਭੈ
 ਉਰ ਹੋਹੁ। ਗਜ ਫਰਜੇ ਦ੍ਰਾਦਸ ਦਰਵਾਜੇ। ਲੇ ਗਮਨੇ ਜਹਿ ਸਰਮਦ
 ਰਾਜੇ ॥ ੨੪ ॥ ਅਵਰੇਗ ਕੇ ਤਬਿ ਹੁਕਮ ਸੁਨਾਯੋ। ‘ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਨਿਕਟ
 ਤੁਮ ਆਯੋ। ਬਖਸ਼ੀਤ ਸਲਤਨ ਜਿਸਹਿ ਹਮੇਸ਼। ਸਾਭ ਮਹਿ ਬਛ
 ਕਹਾਇ ਦਰਵੇਸ਼ ॥ ੨੫ ॥ ਬੋਲਤਿ ਕੂਰ ਲਾਜ ਨਹਿ ਆਵਤਿ। ਸਲਤਨ
 ਕਿਤਹੁ, ਪ੍ਰਾਨ ਅਬਿ ਜਾਵਤਿ’। ਸੁਨਿ ਸਰਮਦ ਸਤਿਸੇਗੀ ਜਾਨਿ। ਹੁਇ
 ਆਯਹੁ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਮਹਾਂਨ ॥ ੨੬ ॥ ਪਿਖਤਿ ਬਿਲੋਚਨ ਜਲ ਭਰਿ ਆਏ।
 ਨਹਿ ਸਨੇਹ ਤੇ ਬੋਲਜੈ ਜਾਏ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ। ਟਾਰਿ
 ਸੋਹਰਾ ਬੋਲਜੈ ਏਮ ॥ ੨੭ ॥ ‘ਪਠਨਿ ਸੁਨਨਿ ਅਰੁ ਭਾਖਨਿ ਕਰਨੇ।
 ਅਹੇ ਬ੍ਰਹਮ ਉਰ ਨਿਸ਼ਚੈ ਧਰਨ ॥ ਏਸੀ ਸਮੇਂ ਕੇ ਕਾਰਜ ਹੋਤੁ। ਲਖਹੁ ਸੰਤ
 ਜੀ ! ਬਨਹੁ ਸੁਚੇਤ ॥ ੨੮ ॥ ਕਜ ਡੋਲਹੁ ਤਨ ਹੀਤਾ ਮਾਂਹ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ
 ਕੀ ਤੇ ਮਿਟ ਜਾਹੈ’। ਬਿਨਸਨਹਾਰ ਆਜ ਕੈ ਕਾਲੀ। ਤਿਸ ਕੀ ਚਿੰਤਾ
 ਕਹਾਂ ਬਿਸਾਲੀ’ ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਨ ਧੀਰਜ ਧਰਿ ਸਰਮਦ ਬੋਲਾ। ‘ਹਮ ਨੇ
 ਸਲਤਨ ਦੀਨ ਅਡੋਲਾ। ਜੋ ਕਸਹੂੰ ਤੇ ਜਾਇ ਨ ਛਾਨੀ। ਅਖੈ ਸਦੀਵ
 ਬੀਵ ਦੁਖ ਹੀਨੀ ॥ ੩੦ ॥ ਸਲਤਨ ਕੂਰ ਪਾਇ ਗਰਬਾਇ। ਸੇ ਕੀਚਤ ਦਿਨ
 ਮਾਂਹ ਖਪ ਜਾਇ। ਅਲਪ ਕਾਲ ਮਾਂਹ ਹਮ ਤਨ ਤਜਾਗ। ਆਵਹਿ ਚਲੈ
 ਤੇਹਿ ਸੰਗ ਲਾਗੈ’ ॥ ੩੧ ॥ ਏਮ ਕਾਹ ਕਰਜੈ ਪਰਸਪਰ ਹੋਗਨ।
 ਚਲਜੈ ਮਹਾਵਤ ਕਰਿ ਗਜ ਪ੍ਰੇਗਨ। ਜਾਇ ਉਤਾਰਜੈ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ। ਸੰਤ
 ਸਰੂਪ, ਨ ਜਿਸ ਕ ਮੋਹੁ ॥ ੩੨ ॥ ਨਰਦਨਾਲੂ ਜਿਹ ਨਰਕ ਸਥਾਨ’। ਬਹੁ

‘ਜੀਵੈ’ ਬਿਨਾਂ ਭਾਵ ਨਾਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ। ‘ਮਿਟ ਜਾਹੈ’ ਹੈ (ਹੋਤਾ ਮਸਤਾ)। ‘ਦਇਆਹੀਨ’
 (ਜਲਾਦ ਵ.), ਜਿਸ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਨਰਕ (ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ)।

ਤੀਖਨ ਲੇ ਹਾਥ ਭ੍ਰਮਾਨ । ਮਾਰ ਉਤਾਰਜੈ ਸਿਰ ਧਰਹੁ ਤੇ*। ਨਿਕਸੈ
 ਸ਼ਬਦ ਤਬਹਿ ਉਰਹੁ ਤੇ ॥ ੩੩ ॥ 'ਅਹਿ ਬ੍ਰਹਮ' ਹੀ ਲੋਕਾਨਿ ਸੁਨੈ ।
 ਨਿਸਚੈ ਪਾਕੋ ਸਭਿ ਨੇ ਗੁਨੈ । ਬਡੋ ਭ੍ਰਾਤ ਇਮ ਗਹਿ ਕੈ ਮਾਰੈ । ਕਰੇ
 ਪਾਪ ਪਰਲੋਕ ਬਿਗਾਰੈ ॥ ੩੪ ॥ ਅਪਰ ਭ੍ਰਾਤ ਦੁਇ ਛਲ ਕਰਿ ਮਾਏ ।
 ਰਾਜ ਹੇਤੁ ਕੀਨਸਿ ਅਘ ਭਾਰੇ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਕਰੀ ਕੁਮਤਿ ਬਡ ਪਾਪੀ ।
 ਦਰਵੇਸ਼ਨਿ ਅਰੁ ਸੇਤੁ ਸਰਾਪੀ† ॥ ੩੫ ॥ ਕਥਾ ਸੁਨਤਿ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸਵਧਾਨ ।
 ਸਰਮਦ ਕਥਾ ਸੁਨੀ ਜਬਿ ਕਾਨ । ਬੁਝਨਿ ਕਰੈ 'ਕੌਨ ਇਹ ਭਯੋ ?'
 ਕਿਮ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਮਾਰਗ ਲਯੋ? ॥ ੩੬ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੋਤਨਿ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬਿਸਾਲਾ ।
 ਸਰਮਦ ਕੀ ਜਿਮ ਕਥਾ ਰਸਾਲਾ । ਕਰੀ ਸੁਨਾਵਨਿ ਜਿਸ ਬਿਧ
 ਭਯੋ । ਜਿਮ ਅਵਰੰਗ ਮਰਿਵਾਵਨਿ ਕਿਯੋ ॥ ੩੭ ॥ ਸੇਤਪਨੋ ਸੇਤਨਿ ਕੋ
 ਜਿਸ ਮਹਿ । ਪਾਪਨਿ ਕੋ ਬਡ ਪਾਪ ਅਹੈ ਜਹਿ* । ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਿੱਖ ਭਲੋ
 ਉਰ ਧਾਰੈ । ਨਹਿ ਸਾਧਨ ਕੋ ਕਬਿ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰੈ ॥ ੩੮ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
 ਗ੍ਰੰਥੇ ਨਵਮਿ ਗਾਏ 'ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ' ਪੁਸ਼ਟ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਬਿੰਸਤੀ ਐਸੁ ॥ ੨੦ ॥

੨੧. [ਸਰਮਦ] ।

ਏਹਕਾ ॥ ਸਰਮਦ ਕੀ ਸੁੰਦਰ ਕਥਾ ਸ੍ਰੋਤਾ ਸੁਨਹੁ ਰਸਾਲ । ਆਤਮ ਕੋ
 ਬੱਖਸਾਤ‡ ਭਾ ਗਿਆਨੀ ਸੇਤ ਬਿਸਾਲ ॥ ੧ ॥ ਬੈਧਈ ॥ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਧਨਾਢ
 ਬਡੇਰ । ਏਕ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜਨਮੈ ਤਿਨ ਕੇਹੋਬਹੁ ਦੁਲਾਰਿ ਤਿਨ ਪਾਰਨ ਕੀਨਾ ।
 ਖਾਨ ਪਾਨ ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਦੀਨਾ ॥ ੨ ॥ ਤਨ ਮਹਿ ਆਨਿ ਭਈਤਰੁਨਾਈ* ।
 ਬੀਸਕ ਬਰਸਨਿ ਬੈਸ ਬਿਤਾਈ । ਭਾ ਪਰਲੋਕ ਮਾਤ ਪਿਤ ਕੇਰਾ । ਰਹੈ
 ਇਕਾਕੀ ਦਰਬ ਘਨੇਰਾ ॥ ੩ ॥ ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਭਾਗ ਬਡ ਜਾਗੇ । ਸਾਤ-
 ਸੰਗਤਿ ਕਹੁ ਕਰਿਬੋ ਲਾਗੇ । ਸੇਤ ਬਿਦੇਸ਼ੀ ਉਤਰਨਿ ਹੇਤੁ । ਦਰਬ
 ਲਗਾਯਹੁ ਰਚੇ ਨਿਕੇਤ ॥ ੪ ॥ ਕਿਤਹੁ ਤੇ ਕੋ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਵੇ । ਚਾਪ
 ਪਾਵ ਨਿਸ ਬਿਖੈ ਟਿਕਾਵੇ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੀ ਸੁਧਿ ਲੈ ਆਛੇ । ਦੇਤਿ ਪ੍ਰਯੋਕ
 ਸੁਪਤਿ ਚਿਤ ਬਾਛੇ* ॥ ੫ ॥ ਸਰਬ ਭਾਤ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੈ । ਚਾਪਹਿ ਚਰਨ

*ਧੜ ਤੇ । †ਜਿਸ (ਦੇ ਮਾਏ ਜਾਣ) ਵਿਚ ਮਿਤਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਪ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਾਪਾਂ ਦਾ
 (ਅਤਿ) ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਹੋਇਆ ਹੈ । (ਅ) ਤਿਤਪਨਾ ਸਰਮਦ ਵਿਚ ਤੇ ਅਤਿ ਪਾਪ ਨੁਕੰਗੇ ਵਿਚ ।
 *ਜਵਾਨੀ । *ਇਥੇ ਲਈ ਪਲੰਘ ਦੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਚਿਤ ਦੀ ਚਾਹਨੀ (ਨਾਲ ਚਿਤ) ।

*ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਦਾਰਾ ਦਾ ਮਾਰਨ ਆਇਆਂ ਨਾਲ ਬੀਰਤਾ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ-
 ਦਿਆ ਮਰਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । †ਪਾ:-ਸੇਤਾਪੀ । ‡ਪਾ:-ਆਤਮ ਜਾਂ ਕੋ ਖਜਾਤ ।

ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਧਰੈਸੇਦ ਭਏ^੧ ਪੰਥਾ ਕਰਿ ਬਾਧੂ। ਸੀਤ ਲਗੇ ਪਾਵਕ ਦਿਪਤਾਧੂ
॥੬॥ ਇੱਤਯਾਦਕ ਕੇ ਆਨੰਦ ਦੇਤਿ। ਟਹਿਲ ਕਰਨਿ ਪਰ ਰਹੈ ਸੁਚੇਤ।
ਪ੍ਰਾਤਿ ਹੋਤਿ ਜਬਿ ਸੈਤ ਪਧਾਰੈ। ਹੋਤ ਬਿਸਰਜਨ^੨ ਸੰਗ ਸਿਧਾਰੈ ॥ ੭ ॥
ਕਿਤਿਕ ਦੂਰ ਲਗਿ ਤਿਸ ਪਹੁੰਚਾਇ। ਹਟਨਿ ਲਗਹਿ ਨਿਜ ਸੀਸ
ਨਿਵਾਇਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੈ^੩ ਜੇ ਤੁਮ ਮਗ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਜਾਨੈ?
॥ ੮ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਮੁਝ ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ। ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਲਿਹੁ ਮੋਹਿ
ਮਿਲਾਇ। ਦੀਨ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਦਯਾ ਕਰੀਜੈ। ਦੀਨਦਾਲ ਕੀ ਸੁਧਿ ਮੁਝ
ਦੀਜੈ ॥ ੯ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸੈਤ ਸਾਧੁ ਉਪਦੇਸ਼ੈ^੪। ‘ਨਾਮ ਅਲਾਹ ਸੁ ਪਾਕ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੈ। ਸਿਮਰਨ ਕਰਿ ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲੀਜੈ। ਸੇਵਹੁ ਨਿਰਹੰਕਾਰ
ਬਨੀਜੈ’ ॥੧੦॥ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮਿਲਤਿ ਨ ਭਯੋ। ਇਮਹੀ ਕਰਤਿ ਬਹੁਤ
ਦਿਨ^੫ ਗਯੋ। ਨਗਨ ਸਾਧ ਕੇ ਬਸਨ ਬਨਾਵੈਪਨਹੀ ਆਦਿ ਦੇਖਿ ਪਹਿ-
ਨਾਵੈ ॥੧੧॥ ਸਭਿ ਕੋ ਬੁਝੈ ਪੰਥ ਖੁਦਾਇ। ਸੇਵਾ ਕਰਤਿ ਰਾਤ ਦਿਨ
ਜਾਇ। ਤਹੀਂ ਸੈਤ ਨਿਤ ਹੀ ਚਲਿ ਆਵੈ^੬। ਕਰਿ ਖਿਜਮਤ ਸਭਿਹੂੰਨਿ
ਰਿਝਾਵੈ ॥੧੨॥ ਬਿਦਾ ਕਰਤਿ ਜਬਿ ਜਾਇ ਅਗੇਰੇ। ਬੁਝੈ ਮਗ ਖੁਦਾਇ
ਤਿਸ ਬੇਰੇ। ਸ਼ਾਹੁਸੇਨ ਕਿਧੋਂ ਕੋ ਔਰ^੭। ਪੂਰਨ ਸੈਤ ਆਇ ਤਿਸ ਠੌਰ
॥ ੧੩ ॥ ਤਿਮ ਹੀ ਸੇਵਾ ਤਿਸ ਕੀ ਕਰੀ। ਖਾਨ ਪਾਨ ਪਦ ਚਾਂਘੀ ਭਰੀ।
ਕਰਜੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਅਧਿਕ ਹੀ ਤਾਂਹਿ। ਤਜਾਰ ਭਯੋ ਉਠਿ ਪ੍ਰਾਤੀ ਮਾਂਹਿ ॥੧੪॥
ਗਯੋ ਬਿਸਰਜਨ ਕਰਨਿ^੮ ਅਗਾਰੀ। ਜਾਇ ਦੂਰ ਅਭਿਲਾਖ ਉਚਾਰੀ।
‘ਕਹਹੁ ਸੈਤ ਜੀ ! ਪੰਥ ਖੁਦਾਇ। ਜੇ ਤੁਮ ਜਾਨਜੋ, ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ ॥੧੫॥
ਕਰਹੁ ਦੀਨ ਪਰ ਦਯਾ ਉਦਾਰਾ। ਹੁਇ ਦਰਵੇਸ਼ ਦਯਾਲ ਦਤਾਰਾ’।
ਜਾਨਿ ਘਾਲ ਤਬਿ ਸਰਮਦ ਕੇਰੀ। ਸੈਤਨਿ ਸੇਵਾ ਕੀਨਿ ਘਨੇਰੀ ॥ ੧੬॥
ਹਿਤ ਪਰਖਨਿ ਕੇ ਸੈਤ ਅਲਾਇ। ‘ਪੰਚ ਰਜਤਪਣ ਖਰਚਹੁ ਜਾਇਮਮ
ਹਿਤ ਸੁੰਦਰ ਪਨਹੀ ਲਜਾਵਹੁ। ਅਬਿ ਹੀ ਗਮਨਹੁ ਗਹੁਰ’ ਨ ਲਾਵਹੁ’ ॥
੧੭ ॥ ਸੁਨਿ ਸਰਮਦ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨਜੋ। ‘ਠਹਿਰਹੁ ਲਖਹੁ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਹੀ
ਆਨਜੋ’^੯। ਇਮ ਕਹਿ ਤੁਰਤ ਬਜ਼ਾਰ ਸਿਧਾਯਹੁ। ਜਸ ਚਾਹਜੋ ਤਸ
ਤਤਾਛਿਨ ਲਜਾਯਹੁ ॥ ੧੮ ॥ ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਪਹਿਰਾਵਨਿ ਕੀਨਿ। ਤਬਿ

^੧ਮੁੜਕਾ ਆਇਆ ਨੂੰ। ^੨ਟੋਰਨ ਹਿਤ। ^੩ਜਾ ਕੋਈ ਟੋਰ। ^੪ਵਿਦਿਆ ਕਰਨ। ^੫ਦੇਰੀ। ^੬ਛੇਤੀ
ਹੀ ਲਿਆਇਆ ਜਾਵੇ। ^੭ਪਾਸ-ਮਿਲ।

ਦਰਵੇਸ਼ ਕਹਨੈ ਸੁਭ ਚੀਨ । 'ਜੋ ਖੁਦਾਇ ਕੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਤੋਹਿ । ਇਹਾਂ
 ਬਿਰਹੁ ਆਵਨ ਲਗਿ ਮੋਹਿ' ॥੧੯॥ ਇਮ ਕਹਿ ਚਲਨੈ ਗਯੋ ਕਿਤ ਸੰਤ।
 ਸਰਮਦ ਠਾਂਢੇ ਰਹਨੈ ਇਕੰਤ । ਕਰਤਿ ਪੁਤੀਖਨਿ ਕੋ ਬਿਰ ਭਯੋ । ਲਯੋ
 ਕਸ਼ਟ ਪਰ ਕਿਤਹੁ ਨ ਗਯੋ ॥ ੨੦ ॥ ਇਕ ਦੁਇ ਦਿਵਸ ਬਿਤੇ ਤਬਿ
 ਆਯੋ । ਦੇਖਨੈ ਸ਼ਰਧਾ ਸਹਿਤ ਬਿਗਯੋ । ਅਪਰ ਕਸੌਟੀ ਕੋ ਇਕ ਦੀਨਾ^੧।
 ਸੰਕਲ ਰੀਤਿ ਤੇ ਪਰਖਨਿ ਕੀਨਿ ॥੨੧॥ ਪੁਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਹੈ ਗਰੇ ਲਗਾਯੋ ।
 ਮਗ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਤੁਰਤ ਬਝਾਯੋ । ਪੁਭੁ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਭਯੋ ਮਨ ਪੀਨ ।
 ਤਿਸ ਹੀ ਰਸ ਮੈਂ ਹੈ ਗਯੋ ਲੀਨ ॥੨੨॥ ਨਿਸਦਿਨ ਰਹੈ ਅਲਹਿ ਸੋ ਮਾਤਾ^੨।
 ਚਢਨੈ ਨਵੀਨ ਟੰਗ ਮਨ ਰਾਤਾ । ਜਿਤਿਕ ਹੁਤੋ ਧਨ ਸਰਬ ਲਗਾਯੋ ।
 ਦਰਵੇਸ਼ਨਿ ਕੋ ਖਾਨਾ ਖਾਯੋ ॥ ੨੩ ॥ ਬੋਚਨੈ ਘਰ ਜੇਤਿਕ ਧਨ ਲੀਨਿ ।
 ਹਿਤ ਸੰਤਨਿ ਸਭਿ ਖਰਚਨਿ ਕੀਨਿ । ਅਪਰ ਜਿ ਵਸਤੂ ਹੁਤੀ ਅਸ਼ੇਸ਼ ।
 ਅਰਪਨ ਕਰੀ ਹੋਰਿ ਦਰਵੇਸ਼ ॥ ੨੪ ॥ ਭਯੋ ਮਸਤ ਸੁਧਿ ਤਨ ਕੀ ਬੋਰੀ ।
 ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਹੈ ਪ੍ਰੇਮ ਮਤਿ ਬੋਰੀ । ਦਿੱਲੀ ਕੋ ਬਜ਼ਾਰ ਮਹਿ ਪਰੈ । ਭਯੋ
 ਸੁਛੈਦ ਤਿਸੀ ਪੁਰਿ ਫਿਰੈ ॥੨੫॥ ਦਿਨ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਬ੍ਰਿਤਿ ਚਢਹਿ ਸਵਾਈ।
 ਨਿਧਿ ਸਿਧਿ ਆਨਿ ਬਿਰੀ ਅਗੁਵਾਈ । ਤਿਨ ਕੋ ਆਦਰ ਨਹੀਂ
 ਕਰੰਤਾ । ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਧਰੰਤਾ ॥ ੨੬ ॥ ਹੁਇ ਬੋਤਮਾ^੩ ਜਗਤ ਕੀ
 ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ । ਪ੍ਰਭੁ ਰਸ ਤੇ ਬਨ ਕਰਿ ਮਨ ਮਸਤੇ^੪ । ਸ਼ਾਹਿ ਰੰਕ ਏਕੈ ਕਰਿ
 ਜਾਨਾ । ਰਿਦੈ ਅਨੰਦਤਿ ਮਨ ਮਸਤਾਨਾ ॥੨੭॥ ਇਕ ਦਿਨ ਠਾਂਢੇ ਬੀਚ
 ਬਜ਼ਾਰ । ਹੁਤੋ ਨਗਨ, ਕੋ ਬਸਤੂ ਨ ਧਾਰਿ। ਨੌਰੰਗ ਨਿਕਸਨੈ ਚਢਿ ਕਰਿ
 ਹਾਥੀ। ਚਾਕਰ ਭਏ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਸਾਥੀ ॥੨੮॥ ਲੋਕ ਹਟਾਵਨ ਹਾਰ ਨਿਹਾਰੇ ।
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਸਭਿ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰੇ । ਸਰਮਦ ਸੋ ਤਿਨ ਆਨਿ ਉਚਾਰੀ ।
 'ਨਗਨ ਬਿਰਹੁ ਨਹਿ, ਸ਼ਾਹੁ ਅਗਾਰੀ' ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਤਿਸ
 ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਹਰਿਤੇ । ਬਸਤੂ ਦੀਨਿ ਦ੍ਰੈ ਗਜ ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ । ਕਹਨੈ ਸੁ
 'ਨਗਨ ਛਾਇਬੋ ਕੀਜੈ । ਬਿਨ ਛਾਦੇ ਨਹਿ ਵਹਿਰ ਬਿਰੀਜੈ' ॥੩੦॥ ਇਮ
 ਕਹਿ ਗਮਨੈ ਸ਼ਾਹੁ ਅਗੋਰੇ । ਮਨ ਬਾਛਤਿ ਫਿਰ ਕਰਿ ਪੁਟਿ, ਫੇਰੇ^੫ ।
 ਕਿਤਿਕ ਸਮੇਂ ਮਹਿ ਮੁਰ ਕਰਿਆਯੋ। ਤਹਿ ਠਾਂਢੇ ਸਰਮਦ ਦਰਸਾਯੋ ॥੩੧॥

^੧ਕੋਈ ਇਕ (ਰੋਰ) ਕੌਟੀ ਬੀ ਇਤੀ । ^੨ਤਿਤਰ ਹੋਕੇ ਉਸੇ (ਦਿਲੀ ਵਿਚ) ਹੀ ਪਿਆ ਫਿਰੇ ।

^੩ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰਹਿਤ । ^੪ਮਸਤ ਮਨ ਬਣ ਕਰਕੇ । ^੫ਪੂਰੀ ਵਿਚ ਫਿਰਕੇ, ਫੇਰਾ ।

ਬਾਂਧੋ ਸਿਰ ਪਰ ਦਿਯੋ ਸੁ ਚੀਰਾਖਰੋ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮ ਨਗਨ ਸ਼ਰੀਰ। ਨੌਰੰਗ
ਨੌਰੋ ਕੀਨਸਿ ਹਾਥੀ। ਕੁਛ ਰਿਸ ਕਰਿ ਬੁਝੋ ਤਿਹ ਸਾਥੀ॥ ੩੨॥
‘ਕਹਾਂ ਮਕਰ ਕੋ ਧਾਰਨਿ ਕੀਨਿ ? ਲਾਜ ਜਹਾਨ ਤਜਾਗ ਕਰਿ ਦੀਨਿ।
ਦੁਰਜੋ ਬਸਤ੍ਰ ਤੇ ਲਖਿ ਹਮ ਦਯੋ। ਕਜੋਂ ਨਹਿ ਨਗਨ ਛਾਦ ਕਰਿ
ਲਿਯੋ’॥ ੩੩॥ ਡਰ ਕੋ ਪਰਿਹਰਿ ਕਰਿ ਉਰ ਭਾਯੋ। ਕਜੋਂ ਕੁਚਾਲ ਕਰਿਬੇ
ਚਿਤ ਲਾਯੋ’। ਸੁਨਿ ਸਰਮਦ ਤਬਿ ਉੱਤਰ ਦੀਨਿ। ‘ਤੇ ਕਹੁ ਪਿਖੜੋ ਬੁੱਧਿ
ਤੇ ਹੀਨ॥ ੩੪॥ ਇਸੀ ਅਕਲ ਤੇ ਕਰਿ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ। ਲੋਕਨਿ ਮੈਂ ਬਝ
ਜਸੁ ਕੋ ਚਾਹਤਿ। ਤੈਂ ਬਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਕਰੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼। ਸਾਬ ਅਦਾਬ ਧਰੀ
ਹਮ ਸੀਸ॥ ੩੫॥ ਰਿਦੇ ਨ ਜਾਨੀ ਇਹ ਬਛਿਆਈ। ਉਲਟੀ ਹਮ ਸੋਂ
ਸ਼ਿਦਤ^੧ ਉਠਾਈ। ਜੇ ਲੋ ਕਰਿ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਤਿਹਾਰੀ। ਧਰਤਿ ਲੀਗ ਪਰ
ਕਰਤਿ ਖੁਆਰੀ॥ ੩੬॥ ਤੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵਤਿ ਲਖਿ ਆਛੀ। ਇਮ ਬਿੱਪੀਤੁ
ਬੁੱਧਿ ਤੇ ਬਾਛੀ। ਇਸੀ ਅਕਲ ਪਰ ਸਲਤਨ ਕਰਤਾ ? ਤੁਰਕ ਹਿੰਦ ਕੋ
ਨਜਾਉਂ ਨਿਬਰਿਤਾ^੨॥ ੩੭॥ ਸੁਨਿ ਨੁਰੰਗ ਜਰਿਬਰਿ ਉਰ ਗਯੋ। ਉੱਤਰ
ਨਹੀਂ ਆਵਤੋ ਭਾਯੋ। ਲੱਜਿਤਿ ਹੋਇ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਪਾਵਾ। ਰਿਸਤਿ ਆਪਨੇ
ਸਦਨ ਸਿਧਾਵਾ॥ ੩੮॥ ਰਿਦੇ ਈਰਖਾ ਅਧਿਕ ਉਠਾਈ। ਮਹਿਮਾ
ਦਰਵੇਸ਼ ਨ ਲਖਿ ਪਾਈ^੩।—ਸਮਝੋਂ ਵੇਰ^੪—, ਕੁਤਰਕ ਉਠਾਈ।—ਕਿਸੀ
ਖੁਨਾਮਹਿ^੫ ਜਬਿ ਇਹੁ ਆਈ—॥ ੩੯॥ ਸਰਮਦ ਖਰੋ ਰਹਜੋ ਤਿਸ ਥਾਨ।
ਰਹਜੋ ਨਗਨ ਹੀ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮਾਨ। ਇਕ ਰਸ ਬ੍ਰਿਤੀ ਅਨੰਦ ਮੈਂ ਝੂਲਤਿ।
ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਸੋ ਕਬਹੂੰ ਨ ਝੂਲਤਿ॥ ੪੦॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਚਿੰਤੋ ਨਾਮ
ਰਸੋ ‘ਸਰਮਦ’ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਲਨਨੇ ਨਾਮ ਦੇਖ ਚਿੰਤੀ ਅੰਤੁ॥ ੨੨॥

੨੨. [ਸਰਮਦ]।

ਦੋਹਰਾ॥ ਇਮ ਸਰਮਦ ਮਨ ਮਸਤ ਹੋ ਬਿਰਹਿ ਬਜ਼ਾਰ ਮਝਾਰ। ਇਕ

‘ਨੌਰੰਗ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਢਕਿਆ।’ ਸਖਤੀ। ‘ਨਾ ਲਖੀ (ਨੋਵੇਰੀ ਨੇ)।’ ਵੇਰ ਸਮਝਾਂਗੇ (ਇਸ ਨਾਲ)। ‘ਕੋਈ ਕੰਮ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਵੇ (ਖਟ+ਨਾਮੀ)।’ *ਵੇ ਸ਼ੇਅਰ ਸਰਮਦ ਨੇ ਉਸ ਵਕਤ ਕਹੀ, ਇਹ ਹਨ:--ਅੰ ਸ਼ਾਹ ਕਿ ਤੁਰਾ ਤਾਏ ਜਹਾਂਬਾਨੀ ਦਾਦ। ਮਾਰਾ ਹਮਾਂ ਅਸਬਾਬੇ ਪਹੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾਦ। ਪੋਸ਼ਾਨਦ ਲਿਬਾਸ ਹਰ ਕਿਰਾ ਮੇਬੇ ਦੀਦ। ਬੇ ਮੇਬਾਂ ਰਾ ਲਿਬਾਸੇ ਉਰਿਯਾਨੀ ਦਾਦ। ਅਰਥਾਤ—‘ਜਿਸ ਵੇਬ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਜਹਾਨ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦਾ ਤਾਜ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਪਹੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੇਬ ਤੋਕਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਪੜੇ ਪੁਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਬੇ ਮੇਬਾਂ ਨੂੰ ‘ਪੋਸ਼ਾਨ’ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁਦਾਇ ਸੰਗ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਦੁਸਰ ਸੋਂ ਨ ਚਿਨਾਰੈ ॥ ੧ ॥ ਬੋਧਈ ॥ ਕਥਿ
 ਕਥਿ ਬਿਜੀਆ ਪਾਨ ਕਟੈਤਾ । ਇਕ ਚਿਤ ਬਿਤੀ ਕਰਤਿ ਮਤਿਵੇਤਾ ।
 ਆਨਿ ਵੇਹਿ ਜੋ ਭੋਜਨ ਕੋਈ । ਤਿਪਤ ਰਹੈ ਥੈ ਹੈ ਮਖ ਮੋਈ ॥ ੨ ॥ ਏ-
 ਮਾਹਸ ਬਨ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਵੈ । ਏਠ ਇਕਾਕੀ ਅਨੰਦ ਉਪਾਵੈ । ਇਕ ਦਿਨ
 ਕਰਤਿ ਭੰਗ ਕੋ ਪਾਨਾ । ਵਿਗ ਮਹਿਜਿਦ ਕੋ ਪਿਖਤਿ ਮੁਲਾਨਾ ॥ ੩ ॥
 ‘ਸ਼ਰਾ ਵਹਿਰ ਇਹ ਬਿਜੀਆ ਪਾਨਿ’ ਕਰੈ ਕਰਤਿ, ਨ ਡਰ ਕੋ ਮਾਨਿ’ ।
 ਸਰਮਦ ਕਹੈ ‘ਭੋਰ ਹਮ ਭਾਰੀ’ । ਇਹ ਫਾਸੀ ਹੈ ਰੀਵ ਤੁਮਾਰੀ ॥ ੪ ॥
 ਮਨ ਕੋ ਖੋਟਾ ਸੁਨਤਿ ਮੁਲਾਨਾ । ਜਾਇ ਸੰਗ ਨੌਰੰਗ ਬਖਾਨਾ । ‘ਪੁਰਿ
 ਮਹਿ ਭੀ ਨ ਸ਼ਰਾ ਪਰਪਾਕੀ’ । ਬਹੁਰ ਬਾਰਤਾ ਕਹੀਅਹਿ ਕਾਕੀ ॥ ੫ ॥
 ਹੁਇ ਭੋਰੇ ਤੋਂ ਫਰਾ ਉਦਾਰਾ । ਨਾਹਿ ਤ ਪਰਿ ਹੈ ਦੀਨ ਬਿਗਾਰਾ । ਸਰ-
 ਮਦ ਮਸਤ ਹੋਇ ਕਰਿ ਭੋਰੀ’ । ਭੋਰਾ ਫਰਾ ਨ ਜਾਨਹਿ ਭੋਰੀ’ ॥ ੬ ॥
 ਸਭਿ ਮਹਿ ਇਦਤਿ ਭੰਗ ਕੋ ਪੀਵੈ । ਕਹੈ ਕਿ ਫਰਾ ਫਾਸ ਤੁਮ ਬੀਵੈ’ ।
 ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਸ ਪ੍ਰਥਮ ਸੰਭਾਰੀ । ਨੌਕਰਾਨਿ ਸੋਂ ਰਿਹਾ ਉਚਾਟੀ ॥ ੭ ॥
 ‘ਗਹਿ ਲੀਜੈ ਪਗ ਪਾਵਹੁ ਏਰੀ । ਵੇਹੁ ਫੈਦਖਾਨੇ ਮਹਿ ਰੋਰੀ । ਜਬਹਿ
 ਸ਼ਰਾ ਸਮੁਝੇ ਅਰੁ ਮਾਨੈ । ਤਬਹਿ ਖਲਾਸੀ ਕਰਹੁ’ ਬਖਾਨੈ ॥ ੮ ॥ ਤਾਤ-
 ਕਾਲ ਤਿਨ ਪਕਰੈ ਜਾਇ । ਦਈ ਚਰਨ ਮਹਿ ਬੋਰੀ ਪਾਇ ਰਹੈ ਕੈਦ
 ਮਹਿ ਰਿਦੈ ਅਨੰਦ । ਸਿਮਰਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਹੋਮ ਬਿਲੰਦ ॥ ੯ ॥ ਮਨ ਮੈਂ ਗਨੀ
 ਨ ਕਛੁ ਕਠਨਾਈ । ਵੇਖੈ ਨੌਕਰਿ ਜਾਇ ਬਤਾਈ । ਨੌਰੰਗ ਸੰਗ
 ਬਖਾਨੈ ਜਾਇ । ‘ਤਹਾਂ ਮਸਤ ਚਿਤ ਗ਼ਮੀ ਨ ਕਾਇ ॥ ੧੦ ॥ ਗਾਹਬੇ ਤੇ
 ਕੁਛ ਦੁਖ ਨਹਿ ਮਾਨਾ । ਬੋਲਹਿ ਬੈਠਹਿ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮਾਨਾ’ । ਕਹੈ ਸ਼ਾਹਿ
 ‘ਅਬਿਕਰਹੁ ਖਲਾਸ । ਆਗੇ ਕੋ ਉਪਜਾਵਹੁ ਤ੍ਰਾਸ ॥ ੧੧ ॥ ਚਲਹਿ
 ਸ਼ਰਾ ਮੈਂ ਤਉ ਪ੍ਰਥ ਪਾਵੈ । ਨਾਹਿ ਤ ਬਹੁਰ-ਕੈਦ ਮਹਿ ਆਵੈ’ । ਸੁਨਿ ਕੈ
 ਆਗਾਜਾ ਆਨਿ ਛੁਡਾਯੋ । ਕਹੈ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਸਕਲ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ਤਬਿ

ਪਛਾਣ । ੨ਵੀਂਗ । ੩ਮਸੀਤ । ੪ਡਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ । ੫ਅਸਾਂ (ਸ਼ਰਾ) ਤੋੜ ਟੁਟੀ ਹੈ । ੬ਸ਼ਰਾ
 ਪੱਕੀ ਹੋਕੇ ਨੀਂਦਰੀ । ੭ਭੋਰਾ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣਾ । ੮ਭੋਰਾ । ੯ਸ਼ਰਾ ਦਾ ਫਰਾ ਨਹੀਂ
 ਜਾਣਦਾ, ਤਾਂਝੇ ਭੋਰੀ ਨੂੰ । [੧੦, ਭੋਰਾ=ਚੱਲਣ, ਕਿਉਂ ਹੁਕਮ ਦਾ ਮਨਵਾਇਆ ਜਾਣਾ] । (ਅ)
 ੧੧ ਜਿਸ (ਕਰਜ਼ਾਈ ਨਾਲ)ਸ਼ਰਾ ਭੋਰੀ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਭੋਰਾ(ਚੱਲਣ)ਦੀ ਉਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੀ।

ਸਰਮਦ ਅਨਿ ਬਿਖੈ ਬਖਾਨਾ । 'ਜੋ ਬੰਧਨੋ ਤਿਸ ਬੰਧ ਮਹਾਨਾ'। ਬਿਰਲਾ-
ਪਹਿ ਦੁਖ 'ਪਾਵਹਿ ਸੋਈ । ਪ੍ਰਭੁ ਕਰੁਨਾ ਬਿਨ ਛੁਟਹਿ ਨ ਕੋਈ ॥ ੧੩ ॥
ਹੋਕ ਮਿਹਰ ਤੇ' ਜੋ ਛੁਟਿ ਗਏ। ਬਹੁਰ ਨ ਬੰਧਨ ਮੈਂ ਸੇ ਪਏ । ਜਾਨੇ ਪਰੇ
ਅਲਹ ਦਰਗਾਹ । ਕੋ ਬੰਧਨੋ ਕੋ ਛੁਟਨੋ 'ਜਾਹਿ' ॥ ੧੪ ॥ ਗਯੋ ਬਜ਼ਾਰ
ਜਾਇ ਕਰਿ ਰਹਨੋ । ਜਿਸ ਨ ਮਗ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਲਹਨੋ । ਕਰਹਿ ਨ ਕਾਨ'
ਕਾਹੁ ਕੀ ਕੈਸੇ । ਰਹੈ ਮਸਤ ਮਨ ਅਮਲੀ ਜੈਸੇ ॥ ੧੫ ॥ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
ਗਹਨੋ ਜਬਿ ਆਯੋ । ਬਾਤਿ ਕਰਤਿ ਤਿਨ ਤਾਂਹਿ ਸੁਨਾਯੋ । ਸੁਨਿ ਸਰਮਦ
ਤਬਿ ਓਚ ਪੁਕਾਰੈ । 'ਹਮ ਤਿਸ ਕੋ ਨਿਜ ਤਖਤ ਬਿਠਾਰੈ' ॥ ੧੬ ॥ ਸਭਿ
ਸਲਤਨ ਦੇ' ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ। ਨਿਸ਼ਚੈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਡ ਹੋਹੁ'। ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਨ
ਬਿਖੈ ਉਚਾਰੈ । ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਕੇ ਕਾਨਨਿ ਡਾਰੈ ॥ ੧੭ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ
ਨਿਕਟਿ ਬਤਾਵੈ' । ਬਸ ਨ ਬਸਾਇ ਅਧਿਕ ਜਰ ਜਾਵੈ ।—ਕਹੈ ਕਹਾਂ ਬਕ-
ਬਾਦ ਅਜਾਨਾ। ਇਸ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਕਰੋਂ ਮੈਂ ਹਾਨਾ ॥ ੧੮ ॥ ਇਹ ਸਲਤਨ ਪਟ
ਕਹਾਂ ਬਿਠਾਵੈ। ਖੋਜਨੋ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਕਿਤ ਪਾਵੈ। ਬਡੋ ਕਹਾਵਤਿ ਹੈ ਦਰਵੇਸ਼।
ਬੋਲਹਿ ਕੂਰੇ ਬਾਕ ਅਸੇਸ਼ ॥ ੧੯ ॥ ਬੰਦ ਸਾਧ ਪਾਖੰਡ ਕੋ ਧਾਰੈ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
ਸਹਾਇਕ ਸਾਰੈ । ਸਭਿ ਕੋ ਦੇਉ' ਤਿਵਾਰਕ' ਫੇਰਾਸਨੇ ਸਨੇ ਗਹਿ ਕੈ ਬਹੁ
ਬੈਰ—॥ ੨੦ ॥ ਇਮ ਨੌਰੰਗ ਬਡ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਚਾਰੈ । ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਾ ਨਹਿ ਭਲਾ
ਉਚਾਰੈ' । ਅਪਨੋ ਤੋਰਾ' ਕਰਹਿ ਬਿਸਾਲ। ਸਭਿਨਿ ਚਲਾਵੈ ਸ਼ਰਾ ਕੁਚਾਲ
॥ ੨੧ ॥ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਸੰਤ ਗਨ ਜੇਈ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਸਰਾਹਹਿ ਤੇਈ । ਸੁਨਿ
ਸੁਨਿ ਵੇਹ ਸਹਹਿ ਨਹਿਕੈਸੇ। ਸੁੰਦਰਦੇਵ ਚਕਵਾ*ਚਿਤ ਜੈਸੇ' ॥ ੨੨ ॥ ਕਈ
ਬਾਰ ਸਰਮਦ ਕੋ ਗਹਨੋ । ਬਹੁਬਿਧਿ ਤੇ ਸੁਝਾਵਨਿ ਚਹਨੋ । ਨਹੀਂ ਸ਼ਰਾ
ਕੀ ਮਾਨਹਿ ਕਾਨ । ਮਨ ਮਸਤਾਨਾ ਮਹਿਦ ਮਹਾਨ ॥ ੨੩ ॥ ਵੈਠਿ ਬਹੁਤ
ਮਹਿ ਉਚ ਪੁਕਾਰੈ । 'ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੈ ਤਖਤ ਬਿਠਾਰੈ' । ਦੈ ਹੈਂ ਸਲਤਨ
ਅਚਲ ਬਿਸਾਲਾ । ਕੀਨਸਿ ਮਿਹਰ ਖੁਦਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ' ॥ ੨੪ ॥ ਸੁਨਿ

*ਜੇ ਬੰਨਿਆ ਹੈ ਤਿਸ ਨੂੰ ਹੀ ਡਾਰੀ ਵੇਧਨ ਹਨ ਕਾਵ ਸ਼ਰਾ ਵਿਚ ਬੰਦੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵੱਧਣਗੇ
ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਰਾ ਹਿਸਾਬ ਹੈ ਤੇ ਹਿਸਾਬ ਸਿਰ ਹੋਈ ਨਿਸ਼ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਅੱਗੇ ਵੱਸਦੇ
ਹਨ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਹੈ । *ਪ੍ਰਭੁ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ । *ਕਟੋਡ । *ਸਜਾ । *ਸ਼ਰਾ (ਮੀਨੇ)
ਬਿਨਾਂ (ਕਿਸੇ ਨੂੰ) ਭਲਾ ਨਾ ਕਹੇ । *ਚਾਲਾ (ਦੁਕਮ) । *ਸੁੰਦਰ ਦੇਵ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਚਕਵਾ ਜਿਵੇਂ
ਚਿਤ ਵਿਚ (ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ) ।

*ਪਾਖੰਡ—ਧਰਮ ।

ਕੈ ਲੋਕ ਨਰੈਗ ਸੇ ਕਹੈ। ਇਰਖਾ ਤੇ ਦੀਰਘ ਦਿਲ ਵਹੈ। ਅਪਰ ਕਹੈ
ਲਗਿ ਕਹੈ ਕਹਾਨੀ। ਕਈ ਬਾਰ ਗਹਿ ਭਾ ਦੁਖਦਾਨੀ ॥ ੨੫ ॥ ਏਕ
ਦਿਵਸ ਆਯੋ ਚਲਿ ਸ਼ਾਹੂ। ਮਹਿਜਿਦ ਜੁਮਾ ਕਹਤਿ ਹੈ ਜਾਹੂ^੧। ਅੰਤਰ
ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਨੋ ਕਰਨਿ ਨਿਮਾਜ਼। ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਕੋ ਸੰਗ ਸਮਾਜ ॥ ੨੬ ॥ ਖਰੋ
ਭਏ ਤੁਸ਼ਨਿ ਹੁਇ ਸਾਰੋਕਾਜੀ ਠਾਵੇ ਸਭਿਨਿ ਅਗਾਹਿਤਬਿਲੋ ਸਰਮਦ
ਭੀ ਚਲਿ ਆਯੋ। ਕਿਸ ਕੋ ਜਿਸ ਕੇ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਪਾਯੋ ॥ ੨੭ ॥ ਖਰੋ ਭਯੋ
ਮਹਿਜਿਦ ਕੇ ਆਗੇ। ਬੀਚ ਨਿਵਾਜ ਕਰਨਿ ਸੇ ਲਾਗੇ। ਤਬਿ ਕਾਜੀ ਨੇ
ਬਾਂਗ ਪੁਕਾਰੀ। ਉਚੀ ਕੂਕ ਅਧਿਕ ਮੁਖ ਮਾਰੀ ॥ ੨੮ ॥ ਸਰਮਦ ਵਹਿਰ
ਪੁਕਾਰ ਉਚੇਰੇ। ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਭਾ ਤਿਸ ਬੇਰੇ। ‘ਭੋ ਕਾਜੀ! ਅੰਧੇ
ਮਤਿਮੰਦ। ਕਿਸਹਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਕੂਕ ਬਿਲੋਦ ॥ ੨੯ ॥ ਜੋ ਖੁਦਾਇ ਤੇਰੇ
ਅਤਿ ਪਸਾਰੇ। ਸੇ ਮਮ ਪਾਇਨ ਤੇਰੇ ਨਿਹਾਰੋਕੂਕ ਕੂਕ ਨਿਤ ਛੁਛੋ ਰਹੈ।
ਬਿਨਾ ਬਤਾਏ ਹਾਥ ਨ ਲਹੈ’ ॥ ੩੦ ॥ ਕਿਤਿਕ ਖਰੋ ਉਮਰਾਵ ਸੁਨੰਤੇ।
ਅਪਰ ਲੋਕ ਗਨ ਮਿਲਿ ਚਿਤਵੇਤੇ। ‘ਕਹਹਿ ਕਹਾਂ ਸਰਮਦ ਤੂੰ ਬੋਲਾ’।
ਸੁਨਹਿ ਸ਼ਾਹ ਕਰਿ ਦੇ ਬਹੁ ਹੋਲਾ ॥ ੩੧ ॥ ਸ਼ਰਾ ਵਹਿਰ ਹੇਰਹਿ ਕੈ ਸੁਨੈ।
ਰਿਸ ਕਰਿ ਤਾਤਕਾਲ ਤਿਹਿ ਹਨੈ। ਭਲੋ ਬੁਰੋ ਲਖਹਿ ਨ ਦਰਵੇਸ਼।
ਅਜਮਤਕੋ ਜਾਨਹਿ ਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥ ੩੨ ॥ ਕਹਿ ਸਰਮਦ ‘ਕਛੁ ਨਹੀਂ ਹਮਾਰਾ’।
ਕਹਾਂ ਸ਼ਾਹੁ ਕਰਿ ਸਕਹਿ ਬਿਗਾਰਾ। ਤਨ ਆਦਿਕ ਕੀ ਮਮਤਾ ਨਾਸੀ।
ਦੰਡ ਉਚਿਤ ਕਛੁ ਰਖਹਿ ਨ ਪਾਸੀ ॥ ੩੩ ॥ ਤਦ ਨੌਰੰਗ ਨਿਗਸਨੋ ਬਰ
ਪੋਰ। ਕਰਜੇ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕੋ ਤਿਸ ਠੋਰ। ‘ਪੈਰਾਨ ਤੇਰੇ ਖੁਦਾਇ ਬਤਾਵੈ।
ਤੁਮ ਤੇ ਤਨਕ ਤ੍ਰਾਸ ਨਹਿ ਪਾਵੈ’ ॥ ੩੪ ॥ ਹੁਕਮ ਕਠੋਰ ਕੀਨਿ ਮਤਿ
ਅੰਧ। ‘ਗੋਰਹੁ ਕੈਦ ਪਾਇ ਬਹੁ ਬੰਧਾਪਾਇਨ ਅਰੁ ਹਾਥਨਿ ਮਹਿ ਪਾਵਹੁ।
ਗੀਵ ਤੋਕ ਕਰਿ ਤੇਰੇ ਬਿਠਾਵਹੁ ॥ ੩੫ ॥ ਇਸ ਜੈਸੇ ਨਰ ਦੰਡਨਿ ਧਾਰੈ।
ਬਿਗਰ ਸ਼ਰਾ ਤੇ ਅਪਰ ਬਿਗਾਰੈ। ਜਬਿ ਸਜਾਇ ਕੋ ਲਹੈ ਬਿਸਾਲਾ।
ਰਹਹਿ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਬਨੈ ਦੁਖਾਲਾ ॥ ੩੬ ॥ ਕੈ ਦੈਹੋਂ ਸਿਰ ਕੋ ਕਟਿਵਾਇ।
ਨਹਿ ਬਿਗਰਹਿ ਨਰ ਚਰ ਉਰ ਪਾਇ’। ਗਯੋ ਦੁਰਗ ਮਹਿ ਕਹਿ ਇਮ
ਸ਼ਾਹੂ। ਸਰਮਦ ਗਹਜੇ ਕੈਦ ਕੇ ਮਾਂਹੂ ॥ ੩੭ ॥ ਨਹੀਂ ਖੇਦ ਕੋ ਮਨ

^੧ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਮਿਆਂ ਮਸਜਦ (ਵੱਡੀ ਮਸੀਤ) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਅ) ਜਿਸ ਮਸੀਤ (ਵਿਚ) ਜੁਮੇ
(ਦੀ ਨਿਮਾਜ਼) ਕਹਿੰਦੇ (ਪੜ੍ਹਦੇ) ਹਨ। ^੨(ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਦੇ ਰਾਹ) ਦੇਸੇ ਬਿਨਾਂ (ਜੋ ਖੁਦਾ ਨੂੰ) ਨਹੀਂ
ਪਾ ਸਕੇਂਗਾ। ^੩ਬਾਵਲਾ।

ਮਹਿੰ ਠਾਨਾ । ਆਤਮ ਗਯਾਨ ਮਹਿਦ ਸੁਖਵਾਨਾ । ਜਿਮ ਛੁਟਜੈ, ਤਿਮ
ਬੰਧਨ ਮਾਂਹਿ । ਕਹੈ ਨਿਸੰਗ ਤ੍ਰਾਸ ਕਿਸ ਨਾਂਹਿ ॥ ੩੮ ॥ ਤੁਰਕ ਕੂਰ ਬਹੁ
ਦੇਤਿ ਸਜਾਇ । ਨਹਿੰ ਮਨ ਗਨਹਿ ਏਕ ਲਿਵਲਾਇ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ
ਕੇ ਤ੍ਰਾਸ ਬਤਾਵਹਿ । ਬਹੁਰ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਜਨਾਵਹਿ ॥ ੩੯ ॥ 'ਮਾਨਤਿ
ਨਹੀਂ ਸ਼ਹਾ ਕੀ ਬਾਤ । ਕਿਧੈਂ ਕਰਹੁ ਤਨੁ ਤਿਸ ਕੇ ਘਾਤ । ਬੋਲਤਿ ਹੈ
ਆਨਨ ਜਿਮ ਆਵੈ' । ਸੁਨਿ ਨੁਰੰਗ ਉਰ ਕੋਪ ਉਪਾਵੈ ॥ ੪੦ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਪਿੰਚੇ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਸਰਮਦ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਵੀਰਸੰਗੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੩ ॥

੨੩. [ਸਰਮਦ ਕਤਲ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਿਨ ਦਿਵਸਨਿ ਮਹਿੰ ਦੂਤ ਇਕ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਆਇ । ਰੂਮ
ਵਲਾਇਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਦਿਯੋ ਪਠਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ 'ਸ਼ੁਕਰ
ਸਬਰ ਦੇ ਨਾਮ ਜੁ ਕਹੈ' । ਕਹਾਂ ਮਾਇਨਾ ਇਨ ਕੋ ਅਹੈ ? ਬੁਝਨਿ ਹੇਤੁ
ਨੁਰੰਗੇ ਪਾਸ । ਹੋਇ ਜਥਾਰਥ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਗਾਸ ॥ ੨ ॥ ਨਹੀਂ ਮਾਇਨਾ ਇਨ
ਤੇ ਆਵੈ । ਤੋ ਸਰਮਦ ਇਕ ਸੰਤ ਕਹਾਵੈਤਿਸ ਤੇ ਬੁਝਹੁ ਭਲੇ ਬਿਚਾਰਿ ।
ਲੇਹੁ ਮਾਇਨਾ ਜੋ ਹੁਇ ਸਾਰ' ॥ ੩ ॥ ਸੇ ਦਿੱਲੀ ਮਾਂਹਿ ਆਨਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ ।
ਡੇਰਾ ਕੀਨਸਿ ਪਿਖਜੈ ਅਸ਼ੋਕਾ । ਬਹੁਰ ਸ਼ਾਹਿ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਪਧਾਰਾ । ਮੁਲਾ-
ਕਾਤ ਕਾਰੇ, ਹੇਤੁ ਉਚਾਰਾ ॥ ੪ ॥ 'ਹਜ਼ਰਤ ਜਸੁ ਤੁਮਰੇ ਬਹੁ ਭਾਖੈ—ਚੌਦਾਂ
ਸੈ ਉਲਮਾਵਾਨ ਰਾਖੈ—ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਇਤ ਮੋਹਿ ਪਠਾਵਾ ॥ ਹੇਤੁ ਮਾਯਨੇ
ਬੁਝਾਨ ਆਵਾ ॥ ੫ ॥ ਸ਼ੁਕਰ ਸਬਰ ਏ ਨਾਮ ਜੁ ਦੋਇ । ਇਨ ਕੋ ਕਹਾਂ
ਮਾਯਨਾ ਹੋਇ । ਸੇ ਮੇਕਹੁ ਦੀਜੈ ਸਮੁਝਾਇ । ਦਾਨਸ਼ਵੇਦਨਿ ਤੇ ਕਰਿ-
ਵਾਇ' ॥ ੬ ॥ ਸੁਨ ਨੁਰੰਗ ਉਮਰਾਵ* ਬੁਲਾਏ । ਆਨਕ ਮੁਲਾਨੇ ਤਬਿ
ਚਲ ਆਏ । ਬਹੁ ਭਾਂਤਾਨ ਤੇ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਹਿ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਤਿ ਅਨੁ-
ਸਾਰ ਉਚਾਰਹਿ ॥ ੭ ॥ ਸ਼ਾਤਰ ਜਮਾ ਨ ਤਿਸ ਕੀ ਹੋਇ। ਆਨਕ ਦਲੀਲ
ਉਠਾਵਾਤਿ ਸੋਇ । ਦਿੱਲੀ ਮਾਂਹਿ ਜੇਤਿਕ ਮਤਿਵਾਨੇ । ਸਕਲ ਸਕੇਲੇ
ਸ਼ਾਹੁ ਬਖਾਨੇ ॥ ੮ ॥ ਬਹੁ ਭਾਂਤਾਨ ਤੇ ਕਰਹਿ ਉਚਾਰ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਤਿ
ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਚਾਰ । ਚਉ ਨ ਨਿਸਚੈ ਤਿਸ ਕ ਹੋਵਾ । ਕਰਹਿ ਦਲੀਲਾ

* (ਅ ਵੱਡ ਦਾ) ਕਾਰਨ ।

* ਇਥੇ ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ—ਉਲਮਾਵ—ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ,

। ਲਥਾਰਾ ਦੀ ਉਲ ਨਾਲ ਉਮਰਾਵ ਦੇ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ । ਉਲਮਾਵ=ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪੰਡਿਤ ।
ਉਮਰਾਵ=ਅਮੀਰ, ਹੁੱਦੇਬਾਰ ।

ਸੋਧੋ ਪੋਵਾ^੧ ॥ ੯ ॥ ਕੋਤਿਕ ਦਿਨ ਲੋ ਚਰਚਾ ਰਹੀ। ਖਾਤਰਜਮਾ^੨ ਭਈ
 ਕਿਮ ਨਹੀਂ। ਭਯੋ ਨਿਰਾਸ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਜਬੈ। ਸਰਮਦ ਕੋ ਸਿਮਰਨੋ ਤਿਨ
 ਤਬੈ ॥ ੧੦ ॥ ਬੂਝਨੋ ਲੋਕਨ ਤੇ 'ਕਿਤ ਰਹੈ?'। ਮਹਦ ਵਿਦਤ ਦਰਵੇਸ਼
 ਜੁ ਅਹੈ^੩। 'ਪਰਨੋ ਕੈਦ ਮੈ' ਤਿਨਹੁ ਬਤਾਵਾ। 'ਸ਼ਰਾ ਬਹਿਰ ਚਲਿਬੈ
 ਅਟਕਾਵਾ'^੪ ॥ ੧੧ ॥ ਰੂਮ ਸ਼ਾਹਿਕੋ ਦੂਤ ਸੁਨੀ ਜਥਿਜਾਨਨੋਂ ਨੌਰੇਗ ਕੁਟਿਲ
 ਬਡੋ ਤਬਿ। ਗਯੋ ਕੈਦਖਾਨੋ ਮਹਿ ਦੇਖਾ। ਤਨ ਜਿਹ ਬੰਧਨ ਪਰੇ ਵਿਸ਼ੇਖਾ
 ॥ ੧੨ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਸਿਜਦਾ ਕੀਨਿ। ਬੈਠਨੋ ਚਿਤ ਮਹਿ ਜਾਨਿ
 ਪ੍ਰਬੀਨ। ਅਪਨੋ ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਵਾ। 'ਰੂਮ ਵਲਾਇਤ ਤੇ ਚਲਿ
 ਆਵਾ' ॥ ੧੩ ॥ ਤਹਾਂ ਨਾਮ ਸੁਭ ਸੁਨਨੋ ਤੁਮਾਰਾ। ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਜਸੁ ਬਡੋ
 ਉਚਾਰਾ। ਇਹਾਂ ਆਇ ਅਸ ਗਤਿ ਜੁਤਿ ਹੋਰਾ। ਤਉ ਮਾਇਨਾ ਕਹਹੁ
 ਭਲੇਰਾ ॥ ੧੪ ॥ ਸ਼ੁਕਰ ਸਬਰ ਜੇ ਆਖਹਿ ਦੋਇ। ਕਿਸ ਕੋ ਕਹੈ? ਬਖਾਨੋ
 ਸੋਇ^੫। ਸੁਨਿ ਸਰਮਦ ਤਿਹ ਸੋਂ ਤਬਿ ਕਹਨੋ। 'ਲੋਨਿ ਮਾਯਨਾ ਜੇ ਚਿਤ
 ਚਹਨੋ ॥ ੧੫ ॥ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੋ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਵਹੁ। ਜਲ ਕੀ ਮਸ਼ਕ ਸੰਗ
 ਕਰਿ ਲਜਾਵਹੁ। ਤਹਮਦ^੬ ਨਯੋ ਏਕ ਤਬਿ ਆਨਹੁ। ਲੇਹੁ ਮਾਇਨਾ
 ਜਥਾ ਬਖਾਨਹੁ' ॥ ੧੬ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਦੂਤ ਗਯੋ ਨਿਜ ਡੇਰੇ। ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਇ
 ਤਜਾਰ ਭਾ ਫੇਰੇ। ਤਹਮਦ ਹਿਤ ਲੈ ਦੈ ਗਜ ਚੀਰ। ਮਸ਼ਕ ਲੀਨਿ ਭਰਿ-
 ਵਾਇ ਸੁ ਨੀਰ ॥ ੧੭ ॥ ਸਰਮਦ ਨਿਕਟਿ ਜਾਇ ਕਰਿ ਖਰਨੋ। ਤਹਮਦ
 ਜਲ ਕੋ ਅਰਪਨ ਕਰਨੋ। ਦੇਖਤਿ ਉਠਨੋ ਕਰਨੋ ਇਸ਼ਨਾਨ। ਨਿਜ
 ਸਰੀਰ ਪਾਵਨਤਾ ਠਾਨਿ ॥ ੧੮ ॥ ਤਹਮਦ ਕੀਨੋ ਤੇਰਾ^੭ ਨਵੀਨ। ਖਰੋ
 ਰਹਨੋ ਦਰਵੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੀਨ। ਕਹਨੋ ਦੂਤ ਸੋਂ ਹੁਇ ਕਰਿ ਖਰੋ। 'ਪਿਖਹੁ ਬਿਲੋ-
 ਚਨ ਮੂੰਦਨ ਕਰੋ' ॥ ੧੯ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਠਾਂਢੇ ਭਯੋ ਅਗਾਰੀ। ਦ੍ਰਿਗ ਮੂੰਦ੍ਰਿਤ
 ਕਰਿ ਕੈ ਤਿਸ ਬਾਰੀ। ਸਰਮਦ ਹਾਥ ਸੀਸ ਪਰ ਧਰਨੋ। ਅਚਰਜ ਬਡੋ
 ਦਿਖਾਵਨਿ ਕਰਨੋ ॥ ੨੦ ॥ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਹੋਂ ਲਾਖੋਂ ਖਲੇ। ਪੁਰਿ ਸਗਰੋ ਨਿਜ
 ਹਾਥਨਿ ਧਰੇ। ਸਰਮਦ ਬਦਨ ਦਿਸ਼ਾ ਸਾਂਭਿ ਹੋਰੈ^੮। 'ਹਮ ਕੋ ਆਗਜਾ ਦੇ
 ਕਿਸ ਬੇਰੈ ॥ ੨੧ ॥ ਜਮਨਾ ਮਹਿ ਗਰਹਿ ਉਥਲਾਇ। ਸਭ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ
 ਕੋ ਬਿਨਸਾਇ'। ਸਰਮਦ ਨਹੀਂ ਹੁਕਮ ਕੋ ਦੋਤਿ। ਸਭਿ ਸਜਾਇ ਸਹਿ

^੧ਸੋ (ਨਾਲ) ਭਰਿਆ। ^੨ਤਾਲੀ। ^੩ਸ਼ਰਾ ਵਿਦੁੱਧ ਵੱਲਣ ਕਰਕੇ ਕੈਦ ਪਾਇਆ ਹੈ। ^੪ਸ਼ੁਕਰ
 ਫੀਰਨ ਦਾ ਕਪੜਾ (ਤਹਮਤ)। ^੫ਤੇਰਾ। ^੬ਸਰਮਦ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਸਭ ਫੋਕ ਰਹੇ ਹਨ।

ਤਨ ਪਰ ਲੇਤਿ ॥੨੨॥ ਸਗਰੇ ਘਰ ਹਾਥਨਿ ਪਰ ਧਰੇ। ਲਾਖਹੁ ਸ਼ਕਤਿ-
 ਵੇਤਿ ਹੈਂ ਖਰੇ। ਇਹ ਦਿਖਾਇ ਕਰਿ ਹਾਥ ਉਤਾਰਾ। ਬਹੁਰ ਦੂਤ ਪ੍ਰਤਿ
 ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ ॥੨੩॥ ‘ਲਹਜੇ ਮਾਇਨਾ ਕੈਧੋਂ ਨਾਹਿ ?। ਖਾਤਰਜਮਾ
 ਭਟੀ ਚਿਤ ਮਾਂਹਿ?’ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਕਹਜੇ ‘ਆਖ ਮੂੰਦਿ ਜੋ
 ਅਚਰਜ ਲਹਜੇ ॥੨੪॥ ਨਹੀਂ ਮਾਇਨਾ ਸਮੁਝਜੇ ਕੋਈ। ਨਿਰਨੈ ਕਰਹੁ
 ਬਤਾਵਹੁ ਸੋਈ’। ਤਬਿ ਸਰਮਦ ਕਹਿਕੈ ਸਮੁਝਾਵਾ। ‘ਹੇਤੁ ਮਾਇਨੇ
 ਮਹਿ ਦਿਖਰਾਵਾ ॥੨੫॥ ਵੇਤੀ ਸ਼ਕਤਿ ਮੋਹਿ ਕੋ ਦੀਨਿ। ਕਰੀ ਮਿਹਰ
 ਜਾਨਜੇ ਬਹੁ ਦੀਨ। ਯਾਂਤੇ ਸ਼ੁਕਰ ਰੋਥ ਕੇ ਘਰ ਕੋ। ਕਰਜੇ ਅਲਪ ਤੇ
 ਏਤਿਕ ਬਰ ਕੋ’ ॥੨੬॥ ਬਹੁਰ ਮੋਹਿ ਦਿਸਿ ਦੇਖਨਿ ਕਰੀਅਹਿ। ਇਤੀ
 ਸਮਰਥ ਸਮੇਤ ਬਿਚਰੀਅਹਿ। ਤਉ ਸਬਰ, ਮੈਂ ਉਰ ਮਹਿ ਧਾਰਜੇ। ਨਹਿ
 ਕੁਥਾਕ ਭੀ ਕਿਸੂ ਉਚਾਰਜੇ ॥੨੭॥ ਸਰਥ ਸਜਾਇਨਿ ਸਹੋਂ ਸਰੀਰ।
 ਦੇਹਿ ਕਿਤਿਕ ਹੀ ਮੋਕਹੁ ਪੀਰ’। ਸਿਰ ਜਾਨੇ ਲਗਿ ਸਬਰ ਧਰੋਂ ਮੈਂ।
 ਸ਼ਕਤਿ ਦਿਖਾਵਨਿ ਨਹੀਂ ਕਰੋਂ ਮੈਂ’ ॥੨੮॥ ਸੁਨਤਿ ਦੂਤ ਪਦ ਬੰਦਨ
 ਕਰੀ। ਖਾਤਰਜਮਾ ਅਧਿਕ ਪਿਖਿ ਧਰੀ। ਪਾਇ ਮਾਇਨਾ ਗਮਨਜੇ ਦੇਸ਼।
 ਅਵਰੋਗ ਕੀ ਕਰਿ ਨਿੰਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥੨੯॥ ਪੀਛੇ ਕੈਦ ਰਹਜੇ, ਕੁਛ ਕਾਲ।
 ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਮਾਨਹਿ ਮਸਤ ਬਿਸਾਲ। ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨ ਮਾਨਹਿ, ਰਚਜੇ ਖੁਦਾਇ’।
 ਨਰ ਬਪੁਰਾ ਕਜਾ ਅੰਗੂ* ਲਖਾਇ’ ॥੩੦॥ ਢਿਗ ਔਰੰਗ ਜਾਇ ਕਾਰਿ ਕਹੈਂ।
 ‘ਸਰਮਦ ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਮਨ ਲਹੈ। ਬਿਨਾ ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨ ਚਾਲਹਿ।
 ਜਿਮਚਿਤ ਚਾਹੈ ਚਲਹਿ ਕੁਚਾਲਹਿ’ ॥੩੧॥ ਸੁਨਤਿ ਪਾਪਕਰਮਾ^੧ ਰਿਸ
 ਭਰਜੇ। ਕਤਲ ਸੀਸ ਕੋ ਹੁਕਮ ਉਚਰਜੇ। ਚਲੀ ਧੌਂਸ ਬਾਜਤਿ ਤਿਸ
 ਤੀਰ। ਦੁਇ ਤੋਮਰ ਦੀਰਘ ਧਰਿ ਬੀਰ ॥੩੨॥ ਬਿਦਤ ਹੁਕਮ ਪੁਰਿ ਸਭਿ
 ਮਾਹਿ ਭਯੋ। ਸਰਮਦ ਸਿਰ ਕਾਟਨਿ ਕੋ ਕਿਯੋ। ਹੇਤੁ ਬਿਲੋਕਨਿ ਲੋਕ
 ਸਿਧਾਏ। ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ ਹੁਤੇ ਜਿਸ ਥਾਏ ॥੩੩॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬਿਨਾ ਤ੍ਰਾਸ
 ਹੀ ਬੋਲਾ। ਧਨਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਮਨ ਨਹਿ ਛੋਲਾ। ਢਿਗ ਮਹਿਜਦ ਕੇ ਤਿਸੈ
 ਬਿਠਾਇ। ਹਨੀ ਤੇਸ਼ ਸਿਰ ਦਾਓ ਗਿਰਾਇ ॥੩੪॥ ਕਿਤਿਕ ਸਮੈ ਲਗਿ
 ਧਰ ਸੇ ਜੀਵਾ। ਬੈਠਜੇ ਰਹਜੇ ਤਥਾ ਬਿਰ ਬੀਵਾ। ਨਿਜ ਸ੍ਰੇਣਤ ਸੋਂ ਅੰਗੁਰੀ

^੧ਐਡਾ ਬਲ ਵਾਲਾ, ਮ੍ਰਿਸ਼ਟਤਾ ਵਾਲਾ। ^੨ਪੀੜ। ^੩ਦੋਬ ਵਿਚ ਰੋਤਾ। ^੪ਤਿਸਦੇ ਅਗੇ ਕੀਹ
 ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ। ^੫ਪਾਪੀ (ਐਫੰਗਜ਼ੇਬ)। *ਪ:-ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਕਜਾ ਤਿਸ ਅੰਗੂ।

ਭਰਿ ਭਰਿਭੀਤ ਮਸੀਤ ਤਿਸੀ ਪਰ ਧਰਿ ਧਰਿ॥੩੫॥ਲਿਖੀ ਬੈਂਤ*ਆਛੀ
ਸੁ ਬਨਾਇ । ਜਿਸ ਕੋ ਪਠਿ ਬੈਰਾਗ ਉਪਾਇ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਰਮਦ ਕੋ
ਮਾਰਾ । ਦੋਹੀ ਸ਼ਾਹੁ ਮਹਾਂ ਕੁਰਿਆਰਾ॥੩੬॥ ਕਰਤਿ ਘਾਤ ਪਾਤਕ ਨਹਿ
ਜਾਨਹਿ । ਰਾਜ ਤੇਜ ਨਿਜ ਸੁਖ ਕੋ ਹਾਨਹਿ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਭ੍ਰਾਤ ਮਰ-
ਵਾਏ । ਤਿਸ ਤੇ ਪੰਦ੍ਰਾ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਏ॥੩੭॥ ਸਰਮਦ† ਬਡ ਦਰਵੇਸ਼

*ਇਕ ਸ਼ਿਅਰ ਕਤਲ ਸਮੇਂ ਸਰਮਦ ਦਾ ਉਚਾਰਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ:-

ਸਰ ਦਹੇ ਰਾਹੇ ਦਿਲਦਾਰ ਅਦਾ ਸੁਦ, ਚਿਹ ਬਜਾ ਸੁਦ ।

ਈਂ ਬਾਹੇ ਗਿਰਾਂ ਸੁਦ ਅਦਾ ਸੁਦ, ਚਿਹ ਬਜਾ ਸੁਦ । [ਉਹ: ਨਾਨ: ਪ੍ਰ:
ਅਰਥਾਤ-“ਸਿਰ ਪਿਆਰੇ ਵੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਭੇਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਬਹੁਤ ਵੰਗਾ ਹੋਯਾ ।

ਇਹ ਵੱਡਾ ਭਾਰ ਸੀ, ਅਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਬਹੁਤ ਵੰਗਾ ਹੋਯਾ ।

†ਸਰਮਦ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਮੁਵੇਸਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਖਾਫੀਖਾਂ ਆਦਿਕ
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬੀ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਵਿਚ ਬੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ । ਸੂਫੀ ਫਕੀਰਾਂ ਵਿਚ ਰਵਾਇਤਾਂ,
ਵੇਦਾਂਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕਥਾ ਵੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੁਰੇ ਰਹੇ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਘਟਦੇ ਗਏ । ਜਦੋਂ
ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਵਰਣਨ ਕਰਨ
ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਵਾਜ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਵੇਦਾਂਤੀਆਂ, ਸੂਫੀਆਂ ਤੇ ਹਰ ਮਸ਼ਰਬ ਦੇ ਫਕੀਰਾਂ
ਦੇ ਹਾਲ ਕਹੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸੂਫੀ ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਤਜ਼ਕਰੇ ਬੀ ਦੁਰ ਪਏ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਕਵਿ
ਜੀ ਨੇ ਵੇਸੇ ਹਨ । ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਪੱਖੀ ਲੇਖਕ ਦੀ ਲਿਖੀ ‘ਮਿਰਾਤੁਲ ਖਜਾਲ’ ਤੇ ‘ਰਿਆ-
ਦੁਲ ਸੁਅਰਾ’ ਆਦਿ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਜਦੋਂ ਹਾਲ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ:-ਸਰਮਦ ਯਹੂਦੀ
ਯਾ ਅਰਮੀਨੀਆ ਅਸਲ ਦਾ ਈਰਾਨੀ ਸੀ । ਮਸ਼ਹੂਰ ਯਹੂਦੀ ਯਾ ਈਸਾਈ ਸੀ ਫਿਰ ਮੁਸਲ-
ਮਾਨ ਹੋਇਆ; ਹੰਮ ਵਪਾਰ ਦਾ ਕਰਦਾ ਸੀ । ਈਰਾਨ ਤੋਂ ਮਾਲ ਲੈਂਦੇ ਕੇ ਦਿੱਲੀਸਤਾਨ ਆਯਾ ।
ਫਿਰ ਦੇ ਠੱਠੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਕ ਜਾਗਿਆ । ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਾਹਰੀ ਫੇਰ ਫਕੀਰੀ ਵੰਗ ਵੱਲ
ਪਲਟ ਗਿਆ।ਫਕੀਰੀ ਵੰਗ ਵਿਚ ਫਿਰਦਾ ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ; ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ ਦਾ ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ
ਹੋ ਗਿਆ । ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਫਕੀਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ । ਜਦ ਦਾਰਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ
ਦਾਰਾ ਦਾ ਪੱਖੀ ਜਾਣ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਸੋ ਪਹਿਲਾ ਬਹਾਨਾ ਸਰਮਦ ਦਾ ਉਹ
ਸ਼ਿਅਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:-‘ਮੁਲਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਹੰਮਦ ਅਸਮਾਨ
ਗਿਆ, ਸਰਮਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਮਾਨਾ ਵਾਲਾ ਮੁਹੰਮਦ ਕਿਥੋਂ ਆ ਗਿਆ ।’ “ਮੁਲਾਂ
ਰੋਇਦ ਕਿ ਬਰ ਫਲਕ ਸੁਦ ਅਹਮਦ, ਸਰਮਦ ਰੋਯਦ ਕਿ ਫਲਕ ਬਅਹਿਮਦ ਦਰ ਸ਼ਦ ।”
ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰ ਨਾਲ ਅਸਮਾਨਾਂ ਤੇ ਜਾਣਾਂ ਹੋਂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੋ ਫੁਫਰ ਹੈ । ਫਿਰ
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਵਧੇ ਕਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਰਮਦ ਦੇ ਨੰਗੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਪੁੱਛਣ ਘੋਲਿਆ ਤਾਂ ਜਵਾਬ
ਮਿਲਿਆ:-‘ਉਸ ਉੱਚੇ ਸੁਹਣੇ ਨੇ ਮੇਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਪਜਾਲਾ
[ਅਰਥਾਤ: ਉਹ ਲੋਕੀ ਦੇਖੇ ਅਸਲਾ ਪੰਨਾ]

ਸੰਘਾਰਜੋ। ਨਰਕ ਪਰਨ ਕੋ ਤਾਸ ਨ ਧਾਰਜੋ। ਅਪਰ ਤੁਰਕ ਕੈ ਹਿੰਦੂ
ਕੋਇ। ਗਹੈ ਸ਼ਰਾ ਹਿਤ ਮੁਰਖ ਸੋਇ॥੩੮॥ ਕੋਤਿਕ ਕੋ ਗਹਿ ਕਰਿ ਮਰਿ-
ਵਾਵੈ। ਨਤੁਰ ਸ਼ਰਾ ਕੇ ਮੱਧ ਚਲਾਵੈ। ਹੁਤੋ ਕੈਦ ਮਹਿ ਪਿਦਰ ਵਿਚਾਰਾ।
ਤੇਜ ਸੁ ਰਾਜ ਅਧਿਕ ਜਿਹ ਧਾਰਾ॥੩੯॥ ਅਲਪ ਅਹਾਰ ਨੀਰ ਕੋ ਦੇਤਿ।
ਬਹੁ ਦੁਖ ਪਾਇ ਛੁਧਿਤ ਤਿਖ ਹੋਤੁ*। ਗਹਜੋ ਇਕਾਕੀ ਰਾਖਿ ਬਿਠਾਇ।
ਸੰਕਟ ਦੇ ਦੇ ਬਹੁ ਤਰਸਾਇ ॥ ੪੦ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਉਤਪਤਿ ਮੁਰਖ ਹੋਵਾ।

ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਬਾਕੀ ਟੁਕ

ਏਹ ਲੈ ਗਈਆਂ, ਓਹ ਮੇਰੀ ਬਗਲ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਢੂੰਡ ਵਿਚ ਹਾਂ, ਅਜੀਬ ਵੇਰ ਨੇ
ਮੈਨੂੰ ਟੰਗਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:—“ਦੁਸ਼ ਬਾਲਾਏ ਕਰਦਹ ਦੁਨੀ ਪਸਤ ਮਰਾ। ਚਸਮੇ ਬਦੇ ਜਾਮ
ਦੁਰਦਹ ਅਜ ਦਸਤ ਮਰਾ। ਓ ਦਰ ਬਗਲੇ ਮਨ ਅਸਤੋ ਮਨ ਦਰ ਤਲਬਸ਼। ਦੁਸ਼ਦੇ ਅਜਬੇ
ਦੁਹਿਨਹ ਕਰਦਹ ਅਸਤ ਮਰਾ”। ਗੁੱਸੇ ਵੇਕੇ ਕਾਜੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ਦੋਰ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਵੇਈਆਂ
ਹੋਸਨ। ਆਖਰ ਮੋਲਵੀਆਂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਰਮਦ ਮੋਇਆ ਗਿਆ, ਐਂਟੇਗਜ਼ੇਬ ਵੀ ਮੋਜੂਦ
ਸੀ। ਫਿਰ ਨੰਗੇ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਇਕ ਰਬਾਈ ਇਥੇ ਇਕ ਪਿੱਛੇ ਸਰਮਦ
ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਵੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਇਹ ਗਲ ਕੋਈ ਵੇਰਦਾਰ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਦੀ ਤਾਂ
ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਕਿਹਾ ‘ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹ’ ਸਰਮਦ ‘ਲਾ ਇਲਾ’ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੜ੍ਹਦਾ। ਇਸ
ਵੇ ਅਰਥ ਹਨ:—‘ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਲਾ’ ਇਹ ਇਨਕਾਰ ਹੈ। ਅਰੋਂ ਕਲਮਾ ਹੈ ‘ਇਲ ਲਿੱਲਾ’:
‘ਸਿਵਾ ਅੱਲਾ ਵੇ’, ਇਕਰਾਰ ਹੈ। ਕਾਜੀਆਂ ਕਿਹਾ ‘ਸਾਰਾ ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹ’। ਸਰਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
‘ਮੈਂ ਨਵੀਂ ਦੇ ਦਰਜੇ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹਾਂ ਅਸਬਾਤ ਤੇ ਨਹੀਂ ਅਜੇ ਪੁੱਜਾ। ਬਠ ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ’।
ਇਸ ਪਰ ਫਤਵਾ ਕਤਲ ਦਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਦ ਜਲਾਦ ਆਇਆ ਤੇ ਸਰਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ:—
‘ਏਥੇ ਸਦਕੇ! ਆ ਆ ਕਿ ਜਿਸ ਮਰਤ ਵਿੱਚ ਤੂੰ ਆਵੇਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਖੂਬ ਪਛਾਣਦਾ ਹਾਂ’।
“ਫਿਦਾਏ ਤੋਂ ਸ਼ਵਮ, ਬਿਆ ਬਿਆ ਬਹਰ। ਰਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਆਈ ਮਨ ਤੇਰਾ ਖੂਬ ਮੇਂ ਸ਼ਨ-
ਸਮ”। ਫਿਰ ਏਹ ਸ਼ੇਅਰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਸਿਰ ਬਕਾ ਕੇ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਵਾਰ ਹਸਦਿਆਂ ਸਹਕੇ ਜਾਨ
ਵੇ ਦਿੱਤੀ:—‘ਟੋਲਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਅਣਹੋਂਦ ਦੀ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਮੱਖ ਦੁਹਲੀ, ਪਰ ਛਿੱਠਾ ਕਿ
ਫਿਤਨੇ ਦੀ ਰਾਤ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ ਸੇ ਫੇਰ ਸੋਂ ਗਏ’। “ਛੇਰੇ ਤੂੰ ਵੇ ਅਜ ਖੂਬੇ ਅਦਮ ਚਸਮ
ਕਸ਼ਵੇਮ। ਦੀਦਮ ਕਿ ਬਾਕੀਸਤ ਸ਼ਬੇ ਫਿਤਨਾ ਗਾਨੁਵੇਮ।” ਸਰਮਦ ਵੇ ਕਤਲ ਦਾ ਸੋਨ
“ਮਿਰਾਤੁਲ ਖਜਾਲ” ਤੇ ੧੦੭੨ ਹਿ:; ਐਂਟੇਗਜ਼ੇਬ ਵੇ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੀਸਰਾ ਸਾਲ
ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਮਦ ਦੇ ਕਤਲ ਵੇਲੇ ਸਾਰੀ ਦਿੱਲੀ ਕਤਲਗਾਹ ਵਿੱਚ ਵੇਖਣ ਗਈ ਤੇ
ਸ਼ੋਕ ਕਰਦੀ ਸੀ। *ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਟੁੱਕਾ ਐਂਟੇਗਜ਼ੇਬ ਵੱਲ ਲਿਖਿਆ ਮੱਜ
ਟੁੱਕ ਮਿਲਦਾ ਹੈ:—“ਬਾਬਾਇ ਮਨ ! ਬਹਾਦੁਰੇ ਮਨ ! ਦੀ ਦੇਸ਼ ਸਾਹਿਬੇ ਲਕ ਸਵਾਰ
(ਕਾਜੀ ਟੁਕ ਦੀ ਅਖੀਰ ਪੰਨੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ)

ਤਿਸੀ ਪਿਦਰ ਕੋ ਸੁਖ ਤੇ ਖੋਵਾ । ਕੈਦ ਬਿਖੈ ਹੀ ਮਾਰਨਿ ਕਰਜੈ ।
ਇਤਨਾਦਿਕ ਪਾਪਨਿ ਗਨ ਧਰਜੈ ॥ ੪੧ ॥ ਅਪਰ ਕੁਚਾਲੀ ਕੀਨਿ
ਅਨੇਕ । ਅਤਿ ਮਤਿਮੰਦਾ ਹੀਨ ਬਿਬੇਕ । ਜੋ ਨਿਜ ਪਿਦਰ ਸੰਗ
ਇਮ ਖੋਟਾ । ਡਰੇ ਸਰਬ, ਪੁਨ ਕਿਨਹੂੰ ਨ ਹੋਟਾ ॥ ੪੨ ॥ ਅਪਰ ਕਹਾਂ
ਲਗਿ ਕਹੈ ਖੁਟਾਈ । ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਪਾਤਕ ਸਮੁਦਾਈ । ਕੁਛਕ
ਸੁਨਾਵਨਿ ਕਹੈ ਸਜਾਨਿ । ਜਿਸ ਤੇ ਸਲਤਨ ਤੁਰਕਨਿ ਹਾਨ ॥ ੪੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਸਨਾਦ ਮਰਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤ੍ਰੇਯੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੪ ॥

੨੪. [ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਵੇਸ਼ਵਾ ਤੇ ਮੁਫੀ ਫਕੀਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲੂਕ]

ਏਹਗਾ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਔਰੰਗ ਨੇ ਹਤੇ ਪਿਤਾ ਅਰੁ ਭ੍ਰਾਤ । ਦੁਸ਼ਟ, ਪਾਪ
ਕਰਮਾ ਮਹਾਂ ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਦੁਖ ਦਾਤ ॥ ੧ ॥ ਥੋਪਈ ॥—ਸ਼ਰਾਬੀਚ ਸਭਿ
ਜਗਤ ਚਲਾਵਹੁ । ਜੋ ਨਹਿ ਮਾਨੈ ਤਿਸੈ ਮਰਾਵਹੁ—ਅਸ ਸੰਕਲਪ ਕੀਨਿ
ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਮਨ ਮੈਂ । ਅਤਿ ਬਾਦੀ ਤੁਰਕਨਿ*ਕੇ ਗਨ ਮੈਂ ॥ ੨ ॥ ਹਠ ਕਰਤਾ
ਜਿਦ ਮੇ ਜੁ ਮਹਾਨੇ । ਜਿਨਹੂੰ ਮਾਇਨੇ ਅਰਬੀ ਜਾਨੇ । ਬੀਚ ਪਾਰਸੀ
ਨਿਪੁਨ ਸੁਜਾਨੇ । ਅਸ ਰਾਖੇ ਬਹੁ ਨਿਕਟਿ ਮੁਲਾਨੇ ॥ ੩ ॥ ਆਦਰ ਦਰਬ
ਦੇਇ ਬਹੁਤੇਰਾ। ਤਿਨਕੀਸੰਗਤਿ ਕਰਤਿ ਘਨੇਰਾ। ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਪਾਪਤਿ ਮਗ
ਅੰਧੇ। ਗਾਢੇ ਸ਼ਰਾ ਫਾਸ ਮੰਗ ਬੰਧੇ॥੪॥ ਅੰਧਨਿ ਸਾਬ ਅੰਧ ਮਿਲਿ ਜੈਸੇ ।

*ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ।

*ਪਾ:—ਸਭਿਹਨਿ ।

੨੫ [ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂਕੀ ਟੁਕ]

ਦੁਦਮ; ਇਸਦੇਸ਼ ਮਹਤਾਜੇ ਯਕ ਕਾਸਾ ਆਬਮ । ਦਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਮਗਰੂਰ ਨ ਬਾਇਦ ਦੁਦ,
ਦਰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਚਿਹ ਹਿੰਦੂ ਚਿਹ ਮੁਸਲਮਾਂ, ਹਮਾਂ ਏਦੀਮਾਨ ਏਰਾਏ ਨਾਨੇ ਪਾਰਚਾ ਦੀਨੇ
ਮੁਦ ਗ ਮੇ ਵੇਸ਼ੇਦ ।

ਦੁਬਾਈ:—ਆਫਗੀਂ ਬਾਦ ਹਿੰਦੂਆਂ ਹਰ ਬਾਬ, ਮੁਰਦਹ ਗ ਮੇ ਦਿਹੰਦ ਦਾਇਮ ਆਬ ।

ਐ ਪਿਸਰ ! ਤੂੰ ਅਜਬ ਮੁਸਲਮਾਨੀ, ਜ਼ਿੰਦਾ ਜਾਨਮ ਬ ਆਬ ਨ ਰਸਾਨੀ ।”

ਅਰਥਾਤ:—‘ਹੋ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ! ਮੇਰੇ ਬਹਾਦਰ ! ਕੇਲ ਮੈਂ ਲੇਖ ਸਵਾਰ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਸਾਂ, ਅੱਜ
ਇਕ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪਿਆਣੇ ਦਾ ਮੁਹਤਾਜ ਹਾਂ, ਏਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੰਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ,
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕੀ ਹਿੰਦੂ ਕੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਾਢੇ ਬੇਈਮਾਨ ਹਨ ਤੇ ਹੋਟੀ ਕਪੜੇ ਵਾਸਤੇ
ਆਪਣੇ ਦੀਨ ਨੂੰ ਦੇਚੇ ਹਨ । (ਦੁਬਾਈ) ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ
ਪਾਣੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੂੰ ਅਏਖਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈਂ ਕਿ ਮੈਂ ਜੀਓਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਪੀਣ ਵੇਗਾ
ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ।’ ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਹੁੱਕਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਨੇ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਕਹਿ ਵੇਜਿਆ
ਕਿ “ਜਿਸ ਦਵਾਤ ਨਾਲ ਇਹ ਹੁੱਕਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਮੁਛ ਦੁਸ ਲਓ ।”

[ਓਰੰਗ ਨਾਮੁ ਤੇ ਫ਼ਤਿਹੁਲਹੁਕੁਮ ਸਿੰਘ ਕੀ]

ਗਜਾਨ ਦੁਪ ਕੋ ਹੋਹਿ ਨ ਕੈਸੇ। ਤਬਾ ਸ਼ਰਾ ਸਭਿ ਅੰਧੇਕਰੇ। ਮਗ ਖੁਲ੍ਹਾਇ
 ਕਜੋਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪਰੇ ॥ ੫ ॥ ਰਿਦੇ ਨੁਰੇਗੇ ਕੀਨਿ ਬਿਚਾਰ। ਬੇਸ਼ਨਾ ਬਿੰਦ
 ਬਜ਼ਾਰ ਮਝਾਰ। ਸਭਿ ਹਰਾਮ ਕਰਿ ਬੈਸ ਬਿਤਾਵੈ। ਸ਼ਰਾ ਬੀਚ ਏ ਨਹਿ
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਵੈ—॥੬॥ ਸਗਰੀ ਕਰਿ ਕੈ ਹੁਕਮ ਹਕਾਰੀ। ਆਈ ਬਿੱਧ, ਤਨੁ
 ਅਰੁ ਬਾਰੀ। ਕਹਜੋ 'ਕਾਰ ਅਪਨੀ ਦਿਹੁ ਤਜਾਗਿ। ਇਕ ਇਕ ਖਸਮ
 ਸੰਗ ਲਿਹੁ ਲਾਗ ॥੭॥ ਨਾਹਿ ਤ ਦੋਜਕ ਮੈਂ ਦੁਖ ਪਾਵਉ। ਬਹੁ ਸੋਂ ਮਿਲੋ
 ਹਰਾਮ ਕਮਾਵਉ'। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੇਸ਼ਨਾ ਬਹੁਤ ਪੁਕਾਰੀ। 'ਇਹੀ ਕਦੀਮੀ
 ਕਾਰ ਹਮਾਰੀ ॥੮॥ ਬਰਖ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਬੀਤ ਗਏ ਹੈਂ। ਬਡੇ ਬਡੇ ਪਤਿ-
 ਸ਼ਾਹੁ ਭਏ ਹੈਂ। ਕਿਨਹੁ ਨ ਹਮ ਕੋ ਰੋਕਨਿ ਕੀਨਿ। ਕਰਤਿ ਰਹੀ ਨਿਜ
 ਕਾਰ ਧਨੀਨ' ॥੯॥ ਹਮ ਕੈਸੇ ਅਬਿ ਤਜਾਗਨਿ ਕਰੈਂ। ਜਬਰੀ ਕਰਹੁ ਬੈਠਿ
 ਦਰ ਮਰੈ'। ਨੌਰੰਗ ਸੁਨਿ ਖੁਨਸੌ, ਨਹਿ ਭਾਈ। ਨੌਕਾ ਪਰ ਗਨ ਬੋਲਿ
 ਚਢਾਈ ॥੧੦॥ ਜਮਨਾ ਕੇ ਪਵਾਹ ਮੈਂ ਜਾਇ। ਗਹਿ ਗਹਿ ਸਗਰੀ ਦਈ
 ਛੁਬਾਇ। ਹਾਹਾਕਾਰ ਪੁਰੀ ਮਹਿ ਹੋਵਾ। 'ਇਹ ਦੁਰਮਤਿ ਕੁਲ ਕੋ ਜਸੁ
 ਖੋਵਾ' ॥੧੧॥ ਕਰਮਾਤ ਕੁਛ ਸੋਂ ਇਕ ਪੀਰਾਤਿਸ ਵਿਗ ਗਈ ਬੇਸ਼ਿਯਨਿ
 ਭੀਰ। ਬਿਥਾ ਅਪਨੀ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ। 'ਇਹ ਨੌਰੰਗ ਬਾਈ ਦੁਖ-
 ਦਾਈ ॥੧੨॥ ਇਸ ਤੇ ਦੱਛਨਾ ਕਰਹੁ ਹਮਾਰੀ। ਨਾਹਿ ਤ ਨਾਸਹਿ
 ਸਭਿ ਇਕ ਬਾਰੀ'। ਸੁਨਤਿ ਪੀਰ ਕੇ ਕਰੁਨਾ ਆਈ। ਗਾਵਨ ਮਹਿ
 ਦਿਯ ਖਜਾਲ ਬਨਾਈ ॥੧੩॥ 'ਗਾਢਹੁ ਜਾਇ ਦੁਰਗ ਪਿਛਵਾਰੇ।
 ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਤੁਮ ਕੋ ਨਹਿ ਮਾਰੇ'। ਆਗਨਾ ਪਾਇ ਸੀਖ ਕਰਿ ਆਈ।
 ਮਿਲਿ ਬੇਸ਼ਾ ਹੈ ਕੈ ਸਮੁਦਾਈ ॥੧੪॥ ਜਹਿ ਕੀ' ਧੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਕਾਨ
 । ਤਹਾ ਜਾਇ ਉਚੇ ਕਰਿ ਗਾਨ। ਪੀਰ ਬਨਾਵਟ ਮਨ ਮਹਿ ਜਾਨਿ।
 ਹੁਕਮ ਸ਼ਾਹਿ ਨੇ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ ॥੧੫॥ 'ਜੇ ਤਿਸਕੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਅੰਸੇ।
 ਹਮ ਨਹਿ ਕਰਹਿ, ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਤ ਤੈਸੇ। ਪੀਰ ਹੁਕਮ ਕੋ ਕਬਿ ਨ ਹਟਾਵੈ'।
 ਜਿਸ ਆਗੇ ਮੈਂ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈ' ॥੧੬॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੇ ਬੇਸ਼ਨਾ ਹਰਖਾਇ
 ਬਚ ਕਰਿ ਰਹੀ ਬਸੀ ਗ੍ਰਿਹ ਆਇ। ਜਥਾ ਸਰਪ ਘੇਰੇ ਮੈਂ ਹੋਇ।
 ਛਸਿਬੇ ਤੇ ਬਚਿ ਹੈ ਬਿਧਿਕੋਇ ॥੧੭॥ ਤੁਰਕਨਿ ਮਹਿ ਇਕ ਹੋਤਿ ਫਕੀਰ।

ਅੰਨ੍ਹੇ ਨੂੰ ਦੁਪ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਿਤੇ ਤਹੀਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬਾਲਕੀਆਂ। ਇਸ਼ੀਆਂ। (ਅ)
 ਯਕਾਨਾਂ ਲਈ। ਵੰਗੀ ਨਾ ਲੱਗੀ। ਪੀਸ਼ਾ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ। ਹੋਏ ਹਨ।

ਸੂਫੀ* ਕੇ ਪਹਿਰੈਂ ਸੁਭ ਚੀਰ । ਵੋਲਕ ਬਜਤਿ ਚਵਹਿ ਜਿਨ ਹਾਲ । ਸਿਰ
 ਭਰਮਾਇ, ਬਿਸੁੱਧ ਬਿਹਾਲ ॥ ੧੮ ॥ ਸੋ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਸਮੁਦਾਇ ।
 ਤਿਨ ਕੋ ਨੌਰੰਗ ਲੀਨਿ ਬੁਲਾਇ । ਸਭਿ ਇਕਠੇ ਕਿਯ ਭਏ, ਘਨੇਰੇ ।
 ਬੂਝਨਿ ਲਗਸੇ ਤਿਨਹੁਂ ਕਰਿ ਨੇਰੇ ॥ ੧੯ ॥ 'ਤੁਮ ਕੈਸੇ ਬੇਸੁਧ ਹੁਇ ਜਾਵਹੁ ?
 ਆਪਨ ਪਰ ਕਾ ਨਹੀਂ ਲਖਾਵਹੁ । ਰਿਦੈ ਤੁਮਾਰੇ ਮਹਿ ਕਜਾ ਹੋਇ ? ।
 ਬੇ ਇਖਤਜ਼ਾਰੀ ਕਾਰਨ ਕੋਇ ॥ ੨੦ ॥ ਇਹੁ ਤੋ ਸ਼ਰਾ ਬਿਖੈ ਨਹਿ ਬਾਤ ।
 ਲਖੀਅਤਿ ਜਾਂ ਤੇ ਦੇਭ ਕਮਾਤਿ' । ਸੁਨਤਿ ਫਕੀਰਨਿ ਉੱਤਰ ਦੀਏ ।
 'ਏਵ ਸਿਰੜ' ਦਰਵੇਸ਼ਨਿ ਕੀਏ ॥ ੨੧ ॥ ਤੁਮ ਕਜਾ ਕਹਤਿ, ਕਰੈ ਕਿਮ
 ਕੋਈ* । ਜਥਾ ਫਕੀਰਨਿ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਈ । ਮਗ ਸੁਦਾਇ ਕੇ ਜੇ ਨਰ ਚਾਲੇ ।
 ਮਨ ਬੰਧ ਜਾਇ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਭੁ ਨਾਲੇ ॥ ੨੨ ॥ ਨਿਸ ਦਿਨ ਸੁਰਤਿ ਟਿਕੀ ਜਿਨ
 ਰਹੈ । ਇਕ ਦਰ ਕੇ ਆਸ਼ਿਕ ਨਿਤ ਅਹੈ । ਵੋਲਕ ਆਦਿ ਬਜਾਵਨਿ
 ਕਰਿ ਕੇ । ਗੁਨ ਸੁਦਾਇ ਗਾਵਨਿ ਸੰਗ ਸੁਰ ਕੇ ॥ ੨੩ ॥ ਤਬਿ ਤਿਨ ਰਿਦੈ
 ਚੋਟ ਸੀ ਲਾਗੇ । ਬੇਇਖਤਜ਼ਾਰ ਹੋਹਿ ਅਨੁਰਾਗੇ । ਬਿਸਰਿ ਜਾਤਿ ਸੁਧਿ
 ਸਰਬ ਸ਼ਰੀਰਾਧੀਰਜ ਕਹਾਂ ਸੰਭਾਰਨਿ ਚੀਰ ॥ ੨੪ ॥ ਸੰਗ ਸੁਦਾਇ ਮਿਲਾ-
 ਵਹਿ ਮਨ ਕੋ । ਬਿੱਤਿ ਸਮੇਤ ਬਿਸਾਰਹਿ ਤਨ ਕੋ । ਜਥਾ ਚੋਟ ਕੋ 'ਮੁਰਛਾ
 ਪਾਇ । ਐਸੇ ਖਜ਼ਾਲ ਤਿਨਹੁਂ ਬਨਿ ਜਾਇ' ॥ ੨੫ ॥ ਤਿਨ ਤੇ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ
 ਨੇ ਬਰਨੀ । 'ਜੇ ਕਰਿ ਤੁਮਰੇ ਇਹੁ ਸਚ ਕਰਨੀ । ਭੋਰ ਹੋਤਿ ਮੈਂ ਪਰ-
 ਖਨਿ ਕਰਿਹੈ' । ਕੂਰੇ ਨਹੀਂ ਬਹੁਰ ਉਰ ਧਰਿਹੈ ॥ ੨੬ ॥ ਅਬਿ ਤੁਮ ਜਾਹੁ
 ਹੋਹੁ ਸਮੁਦਾਇ । ਇਹੁ ਬਿਧਿ ਮੋਹਿ ਦੇਹੁ ਦਿਖਰਾਇ । ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ
 ਨਿਹਾਰਨਿ ਕਰੈ । ਨਿਜ ਹਜ਼ੂਰ ਪਤਿਆਉ ਨਿਹਰੈ ॥ ੨੭ ॥ ਪੁਨ ਤੁਮ ਕੋ
 ਨਹਿ ਕਿਤ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸ । ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਵਹੁ ਸਚੁ ਮੁਖ ਪਾਸ' । ਸਭਿ ਫਕੀਰ
 ਚਲਿ ਬਾਹਰ ਆਏ । ਇਕਠੇ ਜਹਿ ਤਹਿ ਤੇ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੨੮ ॥ ਰਿਦੈ
 ਬਿਚਾਰਹਿ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨਿ 'ਇਹੁ ਨੌਰੰਗ ਬਾਦੀ ਬਲਵਾਨ । ਬਿਨ ਪਰਖੇ
 ਨਹਿ ਤਜਾਗਹਿ ਕਾਹੂ । ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਲੋਕਿ ਲੇਹੁ ਨਿਜ ਮਾਂਹੂ' ॥ ੨੯ ॥ ਚਿੰਤਾ
 ਬਸਿ ਸੁਪਤੇ ਨਿਸ ਨਾਹੀ । ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਜਾਗਬੇ ਮਾਂਹੀ* । ਨੌਰੰਗ ਨੇ
 ਇਕ ਥਾਨ ਬਨਾਇਵ । ਉਚੇ ਤੇ ਫਿਸਲਨ ਗਤਿ ਪਾਇਵ' ॥ ੩੦ ॥ ਤਰੇ

* ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਮਤ ਦਾ ਇਕ ਫਿਰਕਾ । * ਸਿਰ ਮਾਰਨਾ, ਹਾਲ ਖੇਡਣਾ । * ਹਠ । * ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ
 ਕਰੇ । * ਚੋਟ ਕਰਕੇ । * ਜਥਾਇਆਂ ਜੋ ਸਵੇਰ ਹੋ ਗਈ । * (ਨਿੱਥੇ) ਉੱਚੀ ਥਾਉਂ ਤਿਲਕ ਥੇ
 ਹੋਰ ਜਾ ਪਵੇ ।

ਤੈਦੁਰ ਲੋਹ ਕੋ ਧਰਨੈ । ਅਗਨਿ ਤਪਾਇ ਲਾਲ ਸੋ ਕਰਨੈ । ਜਿਸ ਕੇ ਦੇਖਤਿ
ਉਪਜਾਇ ਤ੍ਰਾਸ । ਦਾਹਤਿ ਹੈ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਪਾਸ ॥ ੩੧ ॥ ਉਪਰ ਬੈਠਕ ਭਲੀ
ਬਨਾਇ । ਗਾਇਕ ਦੀਏ ਤਹਾਂ ਬਿਠਾਇ । ਤਬਿ ਸਭਿ ਸੂਫੀ ਕੇਰ ਫਕੀਰ ।
ਕਰੇ ਹਕਾਰਨਿ ਅਪਨੇ ਤੀਰ ॥ ੩੨ ॥ ਤਹਿ ਬਿਠਾਇ ਢੋਲਕ ਬਜਿ-
ਵਾਈ । ਸੁਰ ਅਲਾਪ ਕੈ ਤਾਨ ਬਸਾਈ । ਪਿਖਿ ਫਕੀਰ ਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਘਨੇਰਾ ।
ਕਿਸਹੁ ਨ ਚਢਨੈ ਹਾਲ ਤਿਸ ਬੇਰਾ ॥ ੩੩ ॥ ਤਿਨ ਮਹਿ ਇਕ ਨੇ ਤਬਹਿ
ਬਿਚਾਰਾ । —ਇਕ ਖੁਦਾਇ ਇਸ ਵਖਤ ਹਮਾਰਾ— । ‘ਪਰਵਦਗਾਰ !
ਨਾਮ ਪਰ ਬੇਸ’ । ਰਾਖਿ ਲਾਜ ਨਿਜ, ਤਵ ਦਰਵੇਸ਼ ॥ ੩੪ ॥ ਹਮ ਝੁਠੇ ਭੀ
ਤਬਿ ਤੁਮ ਨਾਮ । ਰਾਖਹੁ ਪਤਿ ਖੁਦਾਇ ਸੁਖ ਧਾਮ !’ । ਸਭਿਨਿ ਅਰਾਧਨੈ
ਪੀਰਨ ਪੀਰ । ਭਨੀ ਬਿਨੈ ਹੈ ਕਰਿ ਭੈ ਭੀਰ ॥ ੩੫ ॥ ਤਬਿ ਫਕੀਰ ਇਕ
ਹਾਲ ਚਢਨੈ ਹੈ । ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਆਨੰਦ ਬਢਨੈ ਹੈ । ਇਤ ਉਤ ਬਿਚਰਤਿ
ਬੰਸੁਧ ਹੋਇ । ਫਸਲਨੈ ਪੈਰ ਨ ਠਹਿਰਨੈ ਸੋਇ ॥ ੩੬ ॥ ਲਾਲ ਬਿਸਾਲ
ਤਪਤ ਤੈਦੁਰਗਿਰਨੈ ਤਿਸੀ ਮੈਂ ਸਭਿਨਿ ਹਜ਼ੂਰਾਜਬਿ ਫਕੀਰ ਕੋ ਪਰਸਨੈ
ਗਾਤ । ਸਾਤਲ ਭਯੋ ਸੁ ਅਚਰਜ ਬਾਤ ॥ ੩੭ ॥ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਸਭਿ
ਬਿਸਮਾਏ । ਸਾਚੇ ਰਹੇ ਸ੍ਰਾਂਗ ਨਿਬਹਾਏ । ਨੌਰੰਗ ਕਹਨੈ ‘ਜਾਹੁ ਨਿਜ ਡੇਰੇ ।
ਬਾਂਛਤਿ ਕਰਹੁ, ਨ ਅਬਿ ਕੋ ਫੇਰੇ’ ॥ ੩੮ ॥ ਇਮ ਫਕੀਰ ਸੋ ਛੁਟਿ ਕਰਿ
ਆਏ । ਸਿਮਰ ਖੁਦਾਇ ਰਿਦੈ ਹਰਖਾਏ । ਨੌਰੰਗ ਬਾਦੀ ਕੋ ਦੇਂ ਗਾਰੀ ।
‘ਅਗਹ ਮੂਢ ਦਰਵੇਸ਼ ਅਗਾਰੀ’ ॥ ੩੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿੰਚੋ ਨਾਮ
ਗਾਏ ‘ਭੁਰਕੇਸੁਰ’ ਪੁਸਤਕ ਖਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਬਿੰਦੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੪ ॥

੨੫. [ਬੇਨਵਾ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਆਵਤਿ ਜਾਤੇ ਬੇਨਵਾ^੧ ਸਭਿ ਪਰ ਕਰਹਿ ਅਵਾਜ^੨ । ਕਿਤਿਕ
ਮੁਲਾਨਾਨਿ ਸੰਗ ਭੀ ਕਰਹਿ ਤਰਕਨਾ ਸਾਜ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸਭਿਨਿ
ਮੁਲਾਨੇ ਮਤੋ ਮਤਾਇ ॥ ਕਹਿ ਨੌਰੰਗ ਸੋ ਲੀਏ ਬੁਲਾਇ । ਕਰੇ ਸਮੂਹ
ਏਕਠੇ ਸੋਇ । ਚਲਿ ਆਇ ਮਿਲਿ ਕੈ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥ ੨ ॥ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰ
ਬੁਝਨਾ ਕਰੀ । ‘ਸ਼ਰਾ ਵਾਹਰ ਤੁਮ ਕਨਾਂ ਮਾਤਿ ਧਰੀ ?’ । ਸਾਦਰ ਕਿਸਾਹਿ

^੧ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ! (ਤੈਏ) ਨਾਮ ਤੇ (ਸਾਭਾ) ਵੇਖ ਹੈ । ^੨ ਤੈਏ ਦਰਵੇਸ਼ ਹਾਂ । ^੩ ਕੋਈ ਨਾ
ਹਟਾ ਗਾ । ^੪ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੇ ਫਕੀਰ । ^੫ ਸਭ ਤੇ ਅਵਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ
ਸ਼ਰਾ ਵਿਚ ਫਸ ਪਏ ਹੋ) ।

ਨ ਬਾਕ ਬਖਾਨਹੁ । ਹਾਸ ਸਮੇਤ ਤਰਕਨਾ ਠਾਨਹੁ ॥੩॥ ਕੜਾ ਤਮ ਨੈ
ਅਪਨੇ ਮਨ ਜਾਨੀ ? । ਮਹਦ ਹੋਹਿ ਕਿਮ ਜਿਸ ਤੇ ਮਾਨੀ^੧ । ਤਜਾਗਹੁ
ਸਗਲ ਨ ਮਨਮਤਿ ਕੀਜੈ।ਚਲਨਿ ਸ਼ਰਾ ਕਹੁ ਮਾਰਗ ਲੀਜੈ ॥੪॥ ਨਾਂਹਿ
ਤ ਦੋਜਕ ਮਹਿ ਦੁਖ ਪਾਵਹੁ । ਤਾਂਹਿ ਬਚਾਵਹਿ ਤਿਸਹਿ ਮਨਾਵਹੁ^੨ ।
ਸੁਨਤਿ ਬੇਨਵਨਿ ਕਹਜੈ ਨ ਮਾਨਾ । ਖੋਟਾ ਨੌਰੰਗ ਸੰਗ ਬਖਾਨਾ ॥੫॥
‘ਹਮ ਪਰ ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਈ । ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਹਮ ਬੋਲਹਿ ਸੋਈ । ਚੋਰ
ਯਾਰ ਕਰਨੀ ਬਟਪਾਰੀ । ਤਿਸੈ ਸਜਾਇ ਦੇਹੁ ਹਿਤ ਧਾਰੀ ॥੬॥ ਹਮ
ਫਕੀਰ ਦਰਵੇਸ਼ਨਿ ਰੀਤਿ । ਉਚਿਤ ਸਜਾਇ ਦੋਸ਼ ਨਹਿ ਚੀਤ^੩ । ਹਮ
ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਫਾਰਕ^੪ ਅਹੈਂ । ਤੁਝ ਕਹਿਬੇ ਮਹਿ ਕਜੈਂ ਕਰਿ ਰਹੈਂ ॥੭॥
ਕਿਨਹੁ ਨ ਕਬਿ ਕੈਸੇ ਕਿਤ ਕਹਜੈ । ਨਿਭੈ ਸਦਾ ਹਮ ਭੈ ਨਹਿ ਲਹਜੈ ।
ਕਰਤਿ ਰਹੇ ਜਿਮ ਬਡੇ ਹਮਾਰੇ । ਸਿਰ ਧਰਿ ਚਲਹਿ ਤਿਸੀ ਅਨੁਸਾਰੇ^੫ ॥
੮॥ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਕੇ ਰਿਸ ਉਰ ਆਈ । ਸਭਿ ਨੌਕਾ ਪਰ ਦੀਏ ਚਵਾਈ।
ਕਹਜੈ ‘ਨਦੀ ਕੇ ਬਡ ਪਰਵਾਹ।ਜਾਇ ਡੁਬਾਵਹੁ ਬਾਚਹਿ ਨਾਹਿ’ ॥੯॥ ਬਹੁ
ਮਾਨੁਖ ਹੋ ਕਰਿ ਰਖਵਾਰੇ । ਲੇਕਰਿ ਨੌਕਾ ਤਿਤਹਿ ਸਿਧਾਰੇ । ਇਤਨੈ
ਮਹਿ ਇਕ ਬੇਨਵ ਅੰਗ । ਆਇ ਪੁਕਾਰੈ ਉਚੇ ਠੌਰ ॥੧੦॥ ‘ਮੈਂ ਦਮਾਦ
ਨੌਰੰਗ ਕੇ ਖਰੇ । ਇਸ ਕੇ ਤਜਾਗਨਿ ਕੈਸੇ ਕਰੋ।ਇਨ ਸੰਗ ਮੀਹ ਚਵਾਇ
ਸਿਧਰੀਅਹਿ। ਇਸ ਕੀ ਦੁਹਿਤਾ ਬਿਧਵਾ ਕਰੀਅਹਿ’ ॥੧੧॥ ਸੁਨ ਨੌਰੰਗ
ਨੇ ਦਿਏ ਛੁਟਾਇ । ‘ਇਹ ਤੋ ਬਡੇ ਢੀਠ ਸਮੁਦਾਇ । ਮਾਰਬ ਮੈਂ ਬਿਲੰਬ
ਅਬਿ ਨਹੀਂ । ਤਉ ਨਿਧਰਕ ਬਾਤ ਇਨ ਕਹੀ ॥੧੨॥ ਮਰੇ ਨ ਸਮੁਝਹਿ
ਪਾਛਲ ਰਹੈ’ । ਹਠ ਤੇ ਅੰਗਹਿ, ਪੰਥ ਅਸ ਅਹੈ^੬।ਇਨ ਕੇ ਤਜਾਗਹੁ ਕਛੁ
ਨਹਿ ਕਹੈ । ਢੀਠ ਮੂਢਤਾ ਮੈਂ ਬਡ ਲਹੈ ॥੧੩॥ ਦੋਸ਼ ਦੋਸ਼ ਤੇ ਇਹ ਚਲਿ
ਆਇ । ਹੋਹਿ ਸਮੂਹ ਫਤੂਰ ਉਠਾਇ^੭ । ਬਚੇ ਬੇਨਵਾ ਇਮ, ਚਲਿ ਗਏ।
ਮਨਹੁ ਕਾਲ ਤੇ ਛੁਟਾਤ ਭਏ ॥੧੪॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਤੁਰਕਨਿ ਸੰਗ
ਬਾਦਜਾ^੮ । ਨੌਰੰਗ ਮਹਾਂ ਮੂਢ ਪਰਮਾਦਜਾ^੯ । ਪੁਨ ਹਿੰਦੁਨਿ ਪਰ ਤਰਕ

^੧ਵਡੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏ ਹੋ ? (ਦੱਸੋ) ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਮੰਨੀਏ । (ਅ) ਵੱਡੇ ਹੋਕਾਰੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏ
ਹੋ । ^੨ਤਿਸ (ਸ਼ਰਾ) ਨੂੰ ਮੰਨੇ ਜੇ ਓਥੇ (ਦੋਜਕ ਤੋਂ) ਬਚਾਵੇ । ^੩ਸਜਾ ਤੇ ਦੋਸ਼ ਯੋਗ ਨਾ ਚਿਤਵੇ ।
^੪ਭਾਵ ਅਣਗ [ਅਯ,ਫਾਰਗ] । ^੫(ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਮਰਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਰਹੇ (ਬਾਕੀ ਦੇ) ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਗੇ ।
^੬ਪੰਥ (ਮਤ) ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ । ^੭ਸ਼ਰਾਫ਼ਾ ਕੀਤਾ । ^੮ਭੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ।

ਬਢਾਈ । 'ਬੁਤ ਪੂਜਤਿ ਇਨ ਸਮੁਝਿ ਨ ਕਾਈ॥੧੫॥ ਥਾਨ ਥਾਨ ਮੰਦਰ
ਬਹੁ ਕਰੇ । ਘਰ ਘਰ ਪਾਬਰ ਘਰ ਘਰਿ ਧਰੋਚੰਦਨ ਫੁਲ ਲਾਇ ਘਨ-
ਸਾਰਾ । ਬਾਰਿ ਪਖਾਰਿ ਬਾਰੇਬਾਰਾ ॥ ੧੬ ॥ ਧੋਇ ਬੁਤਨ ਕੋ ਪੀਵਹਿ
ਪਾਨੀ । ਝੂਠਹੁ ਅੰਨ ਧਰਹਿ ਅਗਵਾਨੀ । ਪੁਨਹਿ ਉਠਾਇ ਆਪ ਲੇ
ਖਹਿ । ਇਸ ਤੇ ਕਹੈ ਭਿਸਤ ਹਮ ਜਾਹਿ ॥ ੧੭ ॥ ਮਿਲ ਕਾਜੀ ਮੁੱਲਾਂ
ਸਮੁਦਾਏ । ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਕਹਿ ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਏ 'ਆਲਮਗੀਰ ਅਹੈ ਤੂੰ ਏਕਾ
ਤੁਝ ਕਹਿਬੇ ਮਹਿ ਖਲਕ ਅਨੇਕ ॥ ੧੮ ॥ ਮਾਰਗ ਭਲੇ ਚਲਾਵਨਿ
ਚਹੀਅਹਿ । ਸਭਿ ਪਰ ਹੁਕਮ ਅਪਨਿ ਨਿਰਬਹੀਅਹਿ । ਸ਼ਰਾ ਦੀਨ
ਬਿਰਧਾਵਨਿ ਕਰੀਅਹਿ । ਚਿਰਕਾਲ ਜਸੁ ਜੁਤਿ ਜਗ ਬਿਰੀਅਹਿ ॥ ੧੯ ॥
ਮਹਾਂਦੀਨ^੧ ਕੋ ਹੈ ਅਤਿ ਪਨਾਰੋ । ਜੋ ਸੁਖ ਦੇਇ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਭਾਰੋ । ਕੋ ਨ
ਦੀਨ ਮਹਿ ਤੁਝ ਸਮ ਭਯੋ । ਹੈ ਹੈ, ਨਹਿ ਹੈ, ਕਬਹੂੰ ਨ ਹੁਯੋ ॥ ੨੦ ॥ ਜੋ
ਕਛੁ ਕਰਜੇ ਚਹੈ ਜਗ ਮਾਹੀ । ਸੋ ਹੁਇ ਸਾਚ ਅੰਨਥਾ^੨ ਨਾਹੀ । ਨਦੀ
ਅਗਾਧ ਨੀਰ ਬਡ ਬਹੇ । ਹੋਹਿ ਪਗਾਰ ਤੋਹਿ ਕੋ ਲਹੇ^੩ ॥ ੨੧ ॥ ਜਿਤ
ਇਸ਼ਿ ਰਿਸ ਕਰਿ ਕਰਹਿ ਚਢਾਈ । ਬਹਿਰ ਬਹਿਰ^੪ ਬਿਰ ਰਹਿ ਨ
ਸਕਾਈ^੫ । ਪਾਇਨਿ ਪਰਹਿ ਉਪਾਇਨਿ ਆਨਹਿ । ਹੁਕਮ ਆਪ ਕੋ ਸਿਰ
ਪਰ ਮਾਨਹਿ ॥ ੨੨ ॥ ਸ਼ੱਤੁ ਹੈ ਨ ਸਕੈ ਜਗ ਕੋਈ । ਹੋਇ ਜੁ, ਖੰਡ ਖੰਡ
ਤਨ ਸੀਈ । ਦੁਰਗਮ^੬ ਥਾਨ ਦੁਰਗ ਸਭਿ ਮਾਰੇ । ਤਵ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਸੁ
ਫੈਲਜੇ ਸਾਰੇ ॥ ੨੩ ॥ ਦੇਸ਼, ਦੁਰਗ, ਦਲ, ਦਰਬ ਰੁ ਦਾਨ । ਪੰਚ ਦਕਾਰੀ^੭
ਭੂਪ ਪ੍ਰਧਾਨ । ਸੋ ਤੁਵ ਸਦਨ ਪਾਯਤੇ ਸਾਰੇ । ਅਪਰ ਨ ਕੋ ਸਮਤਾ ਕਿਮ
ਧਾਰੇ^੮ ॥ ੨੪ ॥ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀ ਪਿਕੰਬਰ ਤੋਹਿ । ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹਿਰਦੇ
ਹੋਹਿ । ਸੋ ਇਕ^੯ ਕਾਰਣ ਤੇ ਮਨ ਜਾਨ:- ਕਰਨਿ ਖਲਕ ਮਹਿ ਦੀਨ
ਮਹਾਨ ॥ ੨੫ ॥ ਪੈਕੰਬਰ ਕੋ ਕਾਰਜ ਏਹੁ । ਬਾਂਡਤਿ ਕਰਹੁ ਕਜੇ ਨ ਜਸੁ
ਲੋਹੁ । ਚਲਹਿ ਸੁ ਮਾਰਗ ਕਲਮਾ ਗਾਇ । ਪਠਿ ਕੁਰਾਨ ਕੋ ਲਖਹਿ

^੧ਘੜ ਘੜ ਕੋ। ^੨ਜਲ ਨਾਲ। ^੩ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ। ^੪ਵਿਅਰਥ। ^੫ਭਾਵ ਗਿੱਟੇ ਗਿੱਟੇ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ
ਤੇ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ। ਪਗਾਰ=ਏੜਾ ਪਾਣੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੀ ਪੈਦਲ ਨੰਘਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ^੬(ਬਹਿਰ=)
ਸਮੁੰਦਰ ਤੇ (ਬਹਿਰ=) ਧਰਤੀ ਤੇ ਕੋਈ ਅਟਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ^੭ਕਠਨ, ਆਕੀ। ^੮ਦੰਚ ਦੋਏ
ਵਾਲਾ। ^੯ਦੋਰ ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ। ^{੧੦}ਇਕ (ਬਿੰਦੂ)।

*ਪਾ:-ਬਹਿਰ ਬਹਿਰ, ਪੁਨਾ: ਬਹਿਰ ਬਹਿਰ । ਆਇਦ ਅਸਲ ਪਾਠ ਇਉਂ ਹੋਸੀ:-
ਬਹੈ ਬਹਿਰ ਬਿਰ ਰਹਿ ਨ ਸਕਾਈ । ਫਾਰਸੀ ਮੁਹਾਬਰਾ ਹੈ:-ਬਰੋਬਰ=ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ।

ਖੁਦਾਇ ॥ ੨੬ ॥ ਹਿੰਦੂ ਚਲਹਿ ਕੁਮਰਾ ਦਖ ਪਾਇ । ਕਮਾਮਤ ਦੋਜਕ
 ਲਹੈਂ ਸਜਾਇ । ਨਹਿ ਪੈਕੰਬਰ ਹਾਮੀ ਭਰਿਹੀ । ਅਪਰ ਨ ਰਾਖਾ ਤਹਾਂ
 ਨਿਹਰਿਹੀ ॥ ੨੭ ॥ ਇਸ ਲਾਇਕ ਤੁਮ ਕਰੇ ਖੁਦਾਇ । ਸਕਲ ਖਲਕ ਪਰ
 ਹੁਕਮ ਟਿਕਾਇ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਭ੍ਰਾਤ ਜੋ ਤੇਰੈ । ਸੰਗ ਕਾਫਰਨਿ ਕਰਤਿ
 ਬਡੇਰੈ ॥ ੨੮ ॥ ਹਜੋਂ ਭਈ ਸਭਿ ਮੈਂ ਤਿਸ ਕੇਰੀ । ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤਿ ਤੇ
 ਖਾਰਜ ਹੋਰੀ । ਰਾਹ ਸ਼ਰਾ ਕੇ ਤੁਮ ਮਰਿਵਾਵਾ । ਯਾਂ ਤੇ ਜਸੁ ਬਿਸਾਲ ਜਗ
 ਪਾਵਾ ॥ ੨੯ ॥ ਤੁਵ ਬਿਨ ਸਰੈ ਨ ਕਿਸ ਤੇ ਕਾਰੀ । ਤੁਰਕ ਬਨਾਵਨਿ
 ਖਿਲਕਤ ਸਾਰੀ । ਰਾਹ ਸ਼ਰਾ ਕੇ ਸਕਲ ਚਲਾਵਹੁ । ਹਿੰਦੂਨਿ ਕੋ ਪੂਰਬ
 ਸਮੁਝਾਵਹੁ ॥ ੩੦ ॥ ਪੁਨ ਲਾਲਚ ਦੀਜੈ ਜਿਸ ਚਾਹੁ । ਮਾਨਹਿ ਜਥਾ ਸ਼ਰਾ
 ਕੋ ਰਾਹੁ । ਭਗਨੀ ਕੈ ਤਨਿਯਾ ਨਿਜ ਦੇਹੈ । ਜਸੋਂ ਕਸੋਂ ਤੁਰਕ ਬਨਾਇ
 ਸੁ ਲੈਹੈ ॥ ੩੧ ॥ ਪੈਕੰਬਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁਇ ਜਿਸ ਤੇ । ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਬਨੈ ਜਬਿ
 ਕਿਸ ਤੇ । ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਮਹਿ ਸਮਰਥ ਤੁਮ ਹੋ । ਬਧਹਿ ਦੀਨ ਠਾਨਹੁ
 ਬਿਧਿ ਤਿਮ ਹੋ ॥ ੩੨ ॥ ਬੁਤ ਪੁਜਨ ਤੇ ਬਰਜਨਿ ਕਰੀਅਹਿ । ਸਭਿ ਤੇ
 ਕਲਮਾ ਅਪਨਿ ਉਚਰੀਅਹਿ । ਅਪਨੇ ਵਿਗ ਇਕ ਮਬੁਰਾ ਪੁਰੀ । ਤਹਿ
 ਹਿੰਦੂ ਸਭਿ ਕਰਤੇ ਬੁਰੀ ॥ ੩੩ ॥ ਏਹਾ ॥—ਇਹਾਂ ਭਯੋ ਹਮਰੈ ਬਡੈ—ਤਿਸ
 ਕੀ ਕਥਾ ਬਤਾਇ ।—ਸਾਬ ਅਨਿਕ ਇਸਤੀਨਿ ਕੇ ਕਰੇ ਬਿਲਾਸ ਬਨਾਇ
 —॥ ੩੪ ॥ ਥੋਪਈ ॥ ਅਬਿ ਤਿਸ ਕੇ ਸੋ ਚਲਿਤ ਬਨਾਵਹਿ । ਕਰਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰ
 ਨਾਚਹਿ ਅਰੁ ਗਾਵਹਿ । ਬਕਹਿ ਕੁਫਰ ਕੁਛ ਸੁਨਯੋ ਨ ਜਾਈ । ਬਿਗ-
 ਸਹਿ ਖੇਲਹਿ ਮੋਦ ਬਢਾਈ ॥ ੩੫ ॥ ਕਰਹਿ ਪਾਪ ਜਿਸ ਤੇ ਹੁਇ ਫੋਕ ।
 ਇਮ ਕਰਿ ਚਾਹਤਿ ਸੁਖ ਪਰਲੋਕ । ਤਿਸ ਕੋ ਬੁਤ ਬਨਾਇ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ ।
 ਪੂਜਹਿ ਬਿਬਿਧ ਵਿਵਸ ਅਰੁ ਰਾਤੀ ॥ ੩੬ ॥ ਬਾਰਹਿ ਦੀਪਕ ਪੁਸ਼ਪ
 ਚਢਾਵਹਿ । ਚੇਦਨ ਚਰਚੈਂ ਬਾਜ ਬਜਾਵਹਿ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਇਸਤੀ ਪੁਰਖ
 ਘਨੇਰੇ । ਖੋਟ ਪਰਸਪਰ ਕਰਹਿ ਬਡੇਰੇ ॥ ੩੭ ॥ ਕਰੇ ਹਜ਼ਾਰੈਂ ਬੁਤ
 ਕੇ ਮੰਦਰ । ਲਾਇ ਦਰਬ ਰਚਿ ਰਾਖੇ ਸੁੰਦਰ । ਸਭਿ ਹਿੰਦੂ ਇਨ ਮਾਨਤਿ
 ਅਹੈਂ । ਧਰਮ ਆਪਨੇ ਕੋ ਨਿਰਬਹੈਂ ॥ ੩੮ ॥ ਆਪ ਚਲਹੁ ਬੁਤ ਦੇਹੁ
 ਫੁਰਾਇ । ਮੰਦਰ ਦਿਹੁ ਬਿਦਾਰ ਸਮੁਦਾਇ । ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਾਵਹੁ ਸਭਿ ਕੋ
 'ਨਿੰਦਿਆ । 'ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ, ਤੁਰਕ ਬਣਨ । 'ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ । 'ਭ੍ਰਾਤਾ ਦਿਓ । ਫੋਨਾ
 ਤੋਂ ਫੁੜਵਾਓ ।

ਮਾਹੀ । ਤੁਰਕ ਜਿ ਬਨਹਿ ਦੇਹੁ ਸੁਖ ਤਾਹੀ ॥੩੯॥ ਓਤਮ ਥਾਨ ਹਿੰਦੂ-
ਅਨਿ ਕੇ ਜਹਿ । ਸਭਿਹਿ ਬਿਦਾਰ ਮਸੀਤ ਰਚਹੁ ਤਹਿਹਿੰਦੂ ਤ੍ਰਾਸਦਿਹੁ,
ਤੁਰਕ ਬਡਾਈ । ਬਿਨਾਂ ਬਨਾਏ ਸਭਿ ਬਨ ਜਾਈ ॥੪੦॥ ਇਤਨਾਦਿਕ
ਕਹਿ ਬਹੁ ਸਮੁਝਾਵਾ । ਬਾਦੀ ਨੌਰੰਗ ਬਾਦ ਉਠਾਵਾ । ਦੀਨ ਬਧਾਵਨਿ
ਕੀ ਅਭਿਲਾਖਾ । ‘ਚਲਹਿ ਭੋਰ ਕੋ ਚਢਿ ਕਰਿ’ ਭਾਖਾ ॥ ੪੧ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਦ ਨਵਮ ਰਾਸੇ ‘ਨੌਰੰਗ’ ਪੁੰਨਕ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਕੁ ॥ ੨੫ ॥

੨੬. [ਮਫਰਾ] ।

ਏਹਾ ॥ ਭਈ ਭੋਰ ਨੌਰੰਗ ਚਢੈ ਮਥਰਾ ਕੋ ਸਮਹਾਇ । ਬਾਦ ਕਰਨਿ
ਹਿੰਦਵਾਨ ਸੋ ਮਹਾਂ ਮੂਢ ਦੁਖਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਚਢਿ ਅਸਵਾਰੀ
ਨੌਰੰਗ ਧਾਯੋ । ਮਥਰਾ ਆਇ ਸਿਵਰ ਨਿਜ ਪਾਯੋ । ਹੋਰੇ ਮੰਦਰ ਖਰੇ
ਹਜ਼ਾਰੋਂ । ਮੂਰਤਿ ਅੰਦਰ ਬਿਬਿਧ ਪਕਾਰੋ ॥ ੨ ॥ ਬਡ ਘੰਟਨਿ ਕੇ ਸ਼ਬਦ
ਉਠੈ । ਅਨਿਕ ਰੀਤਿ ਉਤਸਾਹ ਕਰੈਤੇ । ਪਿਖਤਿ ਨੁਰੰਗਾ ਜਰ ਬਰ
ਗਯੋ । ਮੁੱਖਜ ਮਨੁੱਖ ਹਕਾਰਤਿ ਭਯੋ ॥ ੩ ॥ ਬਿੱਪੁ ਬਿਰਾਗੀ ਜਬਿ ਚਲਿ
ਆਏ । ਸਭਿਨਿ ਸਾਬ ਬਚ ਦੁਖਦ ਅਲਾਏ । ‘ਕਯਾ ਤੁਮ ਦੇਭ ਕਮਾਵਨਿ
ਕੀਨਸਿ ? । ਮਗ ਖੁਦਾਇ ਮਿਲਿਬੋ ਨਹਿ ਚੀਨਸਿ ? ॥੪॥ ਬੁਤ ਪੂਜਤਿ
ਅਪਰਾਧਮਹਾਨਾ ॥ ਸੋ ਤੁਮ ਨਿਸਦਿਨ ਕਰਹੁ ਅਜਾਨਾ ॥ ਪਾਬਰ ਮਹਿ ਖੁਦਾਇ
ਕੋ ਮਾਨਿ । ਲੋਕਨਿ ਠਗਹੁ, ਦੇਹਿ ਧਨ ਆਨਿ ॥੫॥ ਬੁਤ ਪੂਜਨ ਕੋ ਦੇਹੁ
ਹਟਾਇ । ਨਹਿ ਵੇਜਕ ਮਹਿ ਮਿਲਹਿ ਸਜਾਇ । ਕਲਮਾ ਪਠਹੁ ਦੀਨ ਮਹਿ
ਆਵਹੁ । ਚਲਨਿ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਰੁਚਿ ਉਪਜਾਵਹੁ । ਛਿ ਭਿਸਤ ਬਿਖੈ ਪਹੁੰਚਨਿ
ਕਹੁ ਰਾਹੁ । ਅਨਤ ਭ੍ਰਮਤਿ ਦੋਜਕ ਮਹਿ ਜਾਹੁ ॥ ਇਤਨਾਦਿਕ ਕਹਿ ਬਹੁ
ਸਮੁਝਾਇ । ਸਭਿਨਿ ਕਹੈ ‘ਹਮਰੇ ਧਮ ਜਾਏ ॥੭॥ ਜੇ ਆਗੇ ਭੈ ਬਡੇ ਬਡੇ ।
ਤਿਨਹਿ ਬਤਾਯਹੁ ਮਰਾ, ਜਿਨ ਹੋਰੈ’ । ਤੁਮਰੇ ਹਮਰੇ ਦੀਰਘ ਅੰਤਰੈ ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਤਿ ਮਹਿ ਚਲੈ ਨਿਰੰਤਰ ॥ ੮ ॥ ਕਯੋਂ ਕਰਿ ਧਰਮ ਆਪਨੋ
ਛੋਰੈ । ਨਰਕ ਪਰਨਿ ਕਹੁ ਕਯੋਂ ਕਰਿ ਲੋਰੈ । ਧੋਨੁ ਘਾਤ ਲੋ ਕਰਹੁ
ਅਧਰਮ । ਯਾਂਤੇ ਸੁਖ ਚਹਿ ਭਰਮੇ ਭਰਮ ॥ ੯ ॥ ਖਾਨ ਪਾਨ ਮਹਿ ਸੋਚ
ਵਿਹੀਨੇ । ਤੁਮਰੇ ਨਹਿ । ਗਲਾਨ ਕਿਮ ਚੀਨੇ । ਗਮਨ ਭਿਸਤ ਕੋ ਜਾਨੈ

‘ਦੇਰ ਪਾਏ ਭਰਮਣੇ ਕਰਕੇ ਨਰਕ ਵਿਚ ਜਾਓਗੇ ।’ ‘ਜਿਨ’ (ਕੋਫ਼ੀਆਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ)
ਵੇਖਿਆ ਸੀ । ‘ਛੋਦ, ਫਰਕ’ । ‘ਇਸ (ਅਧਰਮ) ਤੋਂ’ ਸੁਖ ਨੋਚਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਭਰਮ ਵਿਚ
(ਭ੍ਰਮਣਾ) ਭਟਕਣਾ ਹੈ ।

ਜੋਇ । ਗਿਰੈ ਨਰਕ, ਬਿਨ ਸੰਸੈ ਸੋਇ ॥੧੦॥ ਪ੍ਰਭੁ ਅਵਤਾਰਨਿ ਕੀ ਬਹੁ
ਪੂਜਾ । ਜਿਸ ਕੇ ਸਮ ਸਮਰਥ ਨਹਿ ਦੂਜਾ । ਸੋ ਹਮ ਮੂਰਤਿ ਬਿਖੈ ਅਰੋਪਿ।
ਮਾਨਤਿ ਸਕਲ ਸਦਾ ਚਿਤ ਚੌਪ ॥ ੧੧ ॥ ਕਹਿੰ ਤੁਮਰੋ ਮਤਿ ਗਮਨਿ
ਅਧੋਗਤਿ^੧ । ਕਹਿੰ ਹਮਰੋ ਸੁਭ ਸਾਧ ਸੁਧੋ ਚਿਤ । ਅਵਿਨੀ ਸਕਲ
ਰਾਜ ਤਮ ਭਯੋ । ਤਿਮਰਲਿੰਗ ਆਦਿਕ ਤੇ ਬਿਯੋ ॥੧੨॥ ਕਿਸਹੁ ਨ ਕਬਿ
ਇਹ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ । ਕਰਿ ਹੋਕਾਰ ਜੁ ਤੁਮ ਅਬਿ ਠਾਨੀ । ਆਪ
ਆਪਨੇ ਮਤ ਸਭਿ ਰਹੇ । ਕਰਿ ਸੁਭ ਕਰਮ ਉਚ ਪਦ ਲਹੇ ॥ ੧੩ ॥ ਬਿਨ
ਕਰਨੀ ਹਿੰਦੂ ਕਮਾ ਤੁਰਕ । ਸੁਖ ਨਹਿ ਪੱਧਤਿ ਪਰਤੇ ਨਰਕ^੨ । ਇੱਤਯ-
ਦਿਕ ਕਰਕਸ ਬਚੈ ਕਹੇ । ਨੁਨਤਿ ਨੁਰੰਗੋ ਕੋ ਮਨ ਦਹੇ ॥ ੧੪ ॥
ਕਹਤਿ ਭਯੋ ਇਮ ਮੂਢ ਗਵਾਰ। ‘ਤਬਿ ਜਾਨਹਿ ਜਬਿ ਸਿਰ ਹੁਇ ਮਾਰ’।
ਹੁਕਮ ਦੀਓ ‘ਮੰਦਰ ਇਹੁ ਗੋਰਿ । ਮੂਰਤਿ ਭਗਨਹੁ ਅੰਗ ਬਥੇਰਿ ॥੧੫॥
ਹੋਇ ਨਿਕਟਿ ਬੋਲਹਿ ਜੋ ਕੋਈ । ਕੈਦ ਕਰਹੁ ਗਹਿ ਮਾਰਹੁ ਸੋਈ । ਵੰਡ
ਦੇਹੁ ਕਰਿ ਕੈ ਜਬਰਾਈ । ਬਾਜਹਿ ਸੰਖ ਨ ਫਿਰਹਿ ਦੁਹਾਈ ॥ ੧੬ ॥
ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤੀ ਦੇਹੁ ਲਗਾਇ । ਮੁਝ ਢਿਗ ਹੋਤੇ ਦੇਹੁ ਢਹਾਇ । ਜਹਿ
ਜਹਿ ਮੰਦਰ ਖਰੇ ਬਡੇਰੇ । ਤਹਿ ਮਸੀਤ ਚਿਨਵਹੁ ਬਿਨ ਦੇਰੇ ॥ ੧੭ ॥
ਜਹਿ ਜਹਿ ਰਿੰਦੁਨਿ ਕੇ ਅਸਥਾਨ । ਇਨਹਿ ਜੋਜਵਾ^੩ ਲਗਹਿ ਮਹਾਨ ।
ਸਗਲ ਠੌਰ ਬਹੁ ਦੇਭ ਕਮਾਵਾ । ਚਲਨਿ ਸ਼ਰਾ ਕੋ ਇਨਹਿ ਨ ਭਾਵਾ ॥
੧੮ ॥ ਇਹੁ ਸਜਾਇ ਸਭਿ ਭਾਂਤਿਨਿ ਇਨੈ । ਤਬਹਿ ਪਠਨਿ ਕਲਮਾ
ਮਨ ਮਨੈ । ਜਿਸ ਕੋ ਝਗਰੇ ਦੇਹੁ ਜਿਤਾਇ । ਤਿਸਹਿ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਲੇਹੁ
ਚਲਾਇ ॥੧੯॥ ਹਿੰਦੂ ਚੈ ਕਰਿ ਰਹੈ ਨਿਤਾਣੇ । ਹੀਨ ਜੀਵਕਾ ਹੁਇ ਤਬਿ
ਜਾਣੇ’ । ਜਬਿ ਇਮ ਹੁਕਮ ਦੁਸ਼ਟ ਨੇ ਦੀਨਾ । ਮਹਾਂ ਮੂਢ ਹੋਕਾਰ ਮਲੀਨਾ
॥ ੨੦ ॥ ਧਾਏ ਜਹਿ ਕਹਿੰ ਦੁਸ਼ਟ ਘਨੇਰੇ । ਕਰਤਿ ਬਿਦੀਰਨਿ ਮੰਦਰ
ਗੋਰੇ । ‘ਹਾਇ ਹਾਇ’ ਹਿੰਦੁਨਿ ਮਹਿ ਹੋਵਾ । ਕੋ ਕਸੇਹੂੰ ਨਹਿ ਸਮੁਖ
ਖਰੋਵਾ ॥ ੨੧ ॥ ਦੁਰੇ ਸਦਨ ਮਹਿ ਪੰਡਿਤ ਰੋਏ । ਬ੍ਰਿਥਾ ਅਟਲ^੪* ਮਹਿ
ਰਿਦਾ ਪੁਰੋਏ । ‘ਰਾਮ ਰਾਮ’ ਕਹਿ ਭਏ ਲਚਾਰ । ਨਹਿ ਮਨ ਆਵਹਿ ਕੋ

^੧ਕਿਥੇ ਤੁਹਾਡਾ ਮਤ ਨੀਚ ਗਤੀ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲਾ। ^੨ਖੜਵੇ ਬਚਨ। ^੩ਜੋਜੀਆ, ਕਰ ਜੋ ਮੁਸਲ-
ਮਾਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਠੌਰ ਮਜ਼ਹਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ । ^੪ਅਟਲ ਪੀੜਾ । *ਪਾ:-ਅਨਲ ।

ਉਪਚਾਰ ॥ ੨੨ ॥ ਜਿਮ ਹਰਨਾਖਸ਼ ਕੀਨਿ ਕਚਾਲੀ । ਛੀਨਿ ਧਰਮ ਤੇ
 ਕਰੇ ਕੁਢਾਲੀ । ਜਿਮ ਸਤਿਜੁਗ ਮਹਿ ਬੇਨ ਮਹੀਸ਼ਾ^੧ । ਸੁਭ ਕਰਮਨਿ ਕੋ
 ਕੀਨਸਿ ਖੀਸਾ^੨ ॥ ੨੩ ॥ ਪੁਨ ਤੇਤੇ ਰਾਵਨ ਬੁਰਿਆਰੀ । ਸਭਿ ਦੇਵਨਿ ਕੀ
 ਪੂਜਾ ਟਾਰੀ । ਅਪਨ ਆਪ ਕੋ ਮਾਨਿ ਮਹਾਨਾ । ਸਭਿ ਜਗ ਕੋ ਦੀਨਸਿ
 ਦੁਖ ਦਾਨਾ ॥ ੨੪ ॥ ਪੁਨ ਦ੍ਰਾਪੁਰਿ ਮਹਿ ਦੁਸ਼ਟ ਬਡੇਰੇ । ਕੇਸ ਆਦਿ
 ਦੁਰਮਤਿ ਨੇ ਪੁਰੇ । ਧਰਮ ਲੋਪ ਕੋ ਚਾਹਤਿ ਮਰੇ^੩ । ਛੀਨ ਓਜ ਹੈ ਛਿਤ
 ਪਰ ਪਰੇ ॥ ੨੫ ॥ ਤਿਮ ਕਲਿਜੁਗ ਮਹਿ ਨੌਰੰਗ ਹੋਵਾ ਮਹਾਂ ਮਲੈਛ ਚਹਤਿ
 ਧੂਮ ਏਵਾ । ਹਿੰਦੁਨਿ ਉਪਰ ਅਨਿਕ ਉਪਾਧਿ । ਵੇਤਿ ਭਯੋ ਦੁਖ ਸਾਧ
 ਅਸਾਧਿ^੪ ॥ ੨੬ ॥ ਤੁਰਕ ਤੁਰਕਨਾ ਕਰਹਿ ਅਨੇਕ । ਦੀਨ ਬਧਾਵਨਿ ਹੀਨ
 ਬਿਬੇਕ । ਮਥੁਰਾ ਮਹਿ ਜੇਤਿਕ ਸੁਭ ਮੀਦਰ । ਬਹੁ ਸੁੰਦਰ ਮੂਰਤਿ ਜੇ
 ਅੰਦਰ ॥ ੨੭ ॥ ਲਰੇ ਮਿਹਨਤੀ ਮਹਤ ਬਿਦਾਰਹਿ । ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਕੀ
 ਜਰਹਿ ਉਪਾਰਹਿ^੫ । ਰੰਚਨ ਕਲਸ ਚਿਨੇ ਮੰਗ ਚੂਨਾ । ਫੋਰੇ ਸਗਲ ਕਰਜੇ
 ਜਨ ਦੁਨਾ^੬ ॥ ੨੮ ॥ ਲੈ ਲੈ ਮੂਰਤਿ ਅੰਗ ਬਿਦਾਰਹਿ । ਹਾਥ ਪਾਵ ਰੀਵਾ
 ਕਟਿ ਛਾਰਹਿ । ਦੂਰ ਬਗਾਵਹਿ ਨਦੀ ਮਝਾਰਾ । ਕਰਿ ਬਹੁ ਖੰਡ ਦੇਹਿ
 ਛਿਤ ਛਾਰਾ ॥ ੨੯ ॥ ਭਏ ਦੋਵਤਾ ਬਜਾਕੁਲ ਸਾਰੇ । ਲਖਿ ਤਪ ਤੁਰਕ ਨ
 ਕੋ ਨਿਰਵਾਰੇ । ਮੀਦਰ ਭਿਸ਼ਟ ਕਰੇ ਜਹਿ ਕਹਾਂ । ਪ੍ਰਤਿਮਾ^੭ ਤੋਰਿ ਫੇਰਿ
 ਕਰਿ ਮਹਾਂ ॥ ੩੦ ॥ ਕਿਤ ਕਿਤ ਥਲ ਮਸੀਤ ਚਿਨਵਾਈ । ਦੇਤਿ ਬਾਂਗ
 ਉਚੇ ਕਿਲਕਾਈ । ਵੇਲਾ ਈਦ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰਹਿ । ਹਿੰਦੂ ਪਿਖਤਿ
 ਝਿਰਕਿਬੋ ਧਾਰਹਿ ॥ ੩੧ ॥ ਜਾਵਤਿ^੮ ਮੂਰਤਿ ਮੀਦਰ ਸਾਰੇ । ਤੋਰਿ ਫੇਰਿ
 ਕਰਿ ਸਕਲ ਬਿਦਾਰੇ । ਤਾਵਤ^੯ ਨੌਰੰਗ ਰਾਖਜੇ ਡੇਰਾ । ਵੇਤਿ ਹਿੰਦੂਅਨਿ
 ਤ੍ਰਾਸ ਘਨੇਰਾ ॥ ੩੨ ॥ ਬਨਹਿ ਤੁਰਕ ਝਗਰਾ ਜਿਤ ਜਾਵਹਿ^{੧੦} । ਸਕਲ
 ਸ਼ਰੀਕਨਿ ਤੇ ਬਿਰਧਾਵਹਿ । ਕਿਸਹੂੰ ਦਰਬ ਦੇਹਿ ਚਿਤ ਚਾਹੂ । ਅਨਹਿ
 ਅਪਨ ਸ਼ਰਾ ਕੇ ਮਾਂਹੂ ॥ ੩੩ ॥ ਕਿਸ ਹੂੰ ਕੋ ਤਨਿਯਾ ਦੇ ਆਪਨਿ । ਜਜੋਂ
 ਤਜੋਂ ਧਰਮ ਕਰਹਿ ਤਿਨ ਖਾਪਨਿ । ਭਯੋ ਤ੍ਰਾਸ ਹਿੰਦੂਨਿ ਮਹਿ ਭਾਰੀ ।

^੧ਬੇਣ ਰਾਜਾ । ^੨ਨਾਸ਼ ਕੀਣੇ [ਮਿਸ਼ਾ, ਕਿਸ਼ੂ । ਹਿੰ, ਖੀਸ] । ^੩ਧਰਮ ਲੋਪ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਮਰ
 ਗਏ । ^੪ਸਾਧਣੇ ਤੇ ਅਸਾਧ ਦੁਖ (ਅ) ^੫ਅਸਾਧਾਂ ਨੂੰ (ਅਸਾਧ=)ਕਠਨ ਦੁੱਖ । ^੬ਜਜਾਂ ਪੁੱਟ ਰਹੇ
 ਹਨ । ^੭ਦੂਰ, ਧੂੜਾ ਛਾਵ ਨਾਸ਼ । ^੮ਮੂਰਤੀਆਂ । ^੯ਜਦ ਤਕ । ^{੧੦}ਤਦ ਤਕ । ^{੧੧}ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ
 ਹੋ ਜਾਵੇ ਝਗੜਾ (ਖੁਕੌਦਮਾਂ) ਨਿੱਤ ਜਾਵੇ ।

ਨਹੀਂ ਪਰਸਪਰ ਕਰਤੇ ਰਾਰੀ ॥੩੪॥ ਜੋ ਕਜੋਹੂੰ ਲਰਿ ਪਰਿ ਹੈ ਕੋਇ ।
 ‘ਬਨਿਹੈਂ ਤੁਰਕ’ ਉਠਹਿ ਕਹਿ ਸੋਇ । ਤਿਸ ਕੋ ਲੋਂ ਤਤਕਾਲ ਮਿਲਾਇ ।
 ਚਿਤ ਇਛਾ ਕੋ ਦੇਤਿ ਪੁਜਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਪਿਤਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਤਾੜਹਿ ਨਾਂਹੀ ।
 ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਭ੍ਰਾਤ ਨ ਆਪਸ ਮਾਂਹੀ । ਅਪਰਨਿ ਕੀ ਗਿਨਤੀ ਕਿਨ ਕਰੀ ।
 ਅਸ ਹਿੰਦੁਨਿ ਪਰ ਅਪਦਾ ਪਰੀ ॥੩੬॥ ਇਮ ਬਿਗਾਰ ਕਰਿ ਨੌਰੋਗ ਹਰਖਸੋ ।
 ਮਨਹੁ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਬਾਦਰ ਬਰਖਸੋ । ਪੁਰਬ ਜਨਮ ਕੀਨਿ ਤਪ ਘੋਰਾ ।
 ਅਤਿਸੈ ਤੇਜ ਭਯੋ ਜਿਹ ਜੋਰਾ ॥੩੭॥ ਬਰਜਨਹਾਰ ਨ ਦੀਖਤ ਕੋਊ ਜਿਮ
 ਇਛਾ ਚਿਤ ਕਰਿ ਹੋ ਸੋਊ* । ਮਥਰਾ ਮਹਿ ਇਮ ਓਜ ਦਿਖਾਇ । ਦਿਜ
 ਆਦਿਕ ਹਿੰਦੁਨ ਦੁਖਦਾਇ* ॥੩੮॥ ਕਰਿ ਕੇ ਸਗਰੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਥਾਨਾਰੋਕਸੋ
 ਪੂਜਨਿ ਪਠਨਿ ਮਹਾਨ । ਚਿਤਵਹਿ—ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਸਾਰੇ । ਪਾਇ
 ਕਸ਼ਟ ਹੁਇ ਸ਼ਰਾ ਮਝਾਰੇ ॥੩੯॥ ਬਿਨਾ ਬਨਾਏ ਸਭਿ ਬਨਿ ਜਾਇ । ਜਬਹਿ

*ਯੋਗੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਨੁਲਮਾਂ ਬਾਬਤ ਹੋਰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਹਾਲ ਦਿੱਤੇ ਹਨ,
 ਮੁੱਖ ਮਾਤ੍ਰ ਕੁਛ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ:—

੧. “ਮ: ਨੋਲਫਿਨਸਟੋਨ” ਆਪਣੀ ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ” ਦੇ ਭਾਗ ਦੇ
 ਵਿਖੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:—

Aurangzeb's vexatious treatment of the Hindus.

He appointed a Mullah, with a party of horse attached to him, to suppress all drinking and gambling houses, and to check all ostentatious display of idol worship. Not long afterwards, he abolished all taxes not expressly authorised by the Mahometan law, and all duties on goods sold at the great Hindu fairs, which he considered as polluted by their original connection with idolatry..... The custom and road duties, which were by much the most vexatious of all, were rather increased than diminished. Some years later he forbade fairs on Hindu festivals altogether; and about the same time he issued an edict against music, dancing, and buffoons, and discharged all the singers and musicians attached to the palace. He likewise forbade astrology, and dismissed the astrologers previously attached to the court. He also discountenanced poets, who used to be honoured and pensioned, and abolished the office and salary of royal poet.....

(Pages 491-92.)

..... The revival of jizia excited the utmost discontent among the Hindus. Those at Delhi and the neighbourhood assembled in crowds, and besieged the King's palace with their complaints and clamours. No attention was paid to these remonstrances. On the next Friday, when the king was going in procession to the mosque, he found the streets completely choked by the crowd of suppliants. He waited some time in hopes that a passage might be opened by fair means; but as the mob continued to hold their ground, he ordered his retinue to force their way through; and many persons were trampled under foot by the horses and elephants,

(Pages 493-94.)

He cordially detests the Hindus, and has very little more good will towards the Shias but he lays out no money on mosques or endowments, shows no signs of being under the influence of the recognised clergy, and often expresses his contempt for the assumed sanctity of Fakirs and dervises.

(Pages 552-53.)

[ਭਾਗੀ ਟੁਕ ਭਾਗੀ ਦੇਖੋ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ]

ਜੀਵਰਾ ਹਾਥ ਨ ਆਇਤੁਰਕਾਨਿ ਬਖੈ ਹੋਹਿ ਧਨਵਾਨਾਚਲਾਨਿ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਕੋ
ਲੇਂ ਮਨ ਮਾਨਿ-॥ ੪੦ ॥ ਵੇਹਰਾ ॥ ਇਮ ਮਥੁਰਾ ਕੋ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰਿ ਦੁਸ਼ਟ

੨੬੬ [ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਬਾਕੀ ਟੁਕ]

੨. “ਲਾਲਾ ਰੁਖ ਨੇਂਡ ਆਇਰਿਸ਼ ਮੋਲੋਰੀਜ਼” ਕ੍ਰਿਤ ‘ਬਾਮਸ ਮੁਰ’ ਦੇ ਨਿ ੨੧੮
੩ “ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਹਿੰਦੂ ਸਤੀ” ਰਚਿਤ “ਡੋ” (Dow) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੇਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

Religion of which Aurungzebe was a munificent protector
This hypocritical Emperor would have made a worthy associate of certain Holy Leagues.—“He held the cloak of religion (says Dow) between his actions and the vulgar, and impiously thanked the Divinity for a success which he owed to his own wickedness. When he was murdering and prosecuting his brothers and their families, he was building a magnificent Mosque at Delhi, as an offering to God for his assistance to him in the Civil Wars. He acted as high priest at the consecration of this temple, and made a practice of attending divine service there, in the humble dress of a Fakeer. But when he lifted one hand to the Divinity, he, with the other, signed warrants for the assassination of his relations.” (History of Hindostan, Vol in P 355)

੩. “ਏ. ਮਾਰਸਡਨ ਬੀ. ਏ.” ਆਪਣੀ “ਈਜ਼ੀ ਸਟੋਰੀਜ਼ ਫ੍ਰਾਮ ਇੰਡੀਅਨ ਹਿਸਟਰੀ” ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

Aurangzeb put his trust only in Muhammadans. He dismissed from his service many Hindus. He put on them a tax which was allowed by Muhammadan law, but which Akbar had wisely dropped. He pulled down a famous temple in the Hindu holy city of Benares, and on the site he built a lofty mosque. All this made the Hindus very angry. The Rajputs would not help him as they helped Akbar and the next two kings. One by one they left him. (Page 109)

੪. “ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਨਮੋਹਨ ਮੈਮ. ਏ. ਏ. ਪ੍ਰੋ: ਅਬਦੁਲ ਹਮੀਦ ਮੈਮ. ਏ.” ਆਪਣੀ “ਤਾਰੀਖੇ ਹਿੰਦ ਉਰਦੂ” ਵਿੱਚ ਮੈਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

ਮੈਂਦੇਗਜ਼ੇਬ ਕੀ ਪਾਲਿਸੀ-ਬਨਾਰਸ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮਨੋਂ ਕੋ ਵੇਵੇਂ ਕੀ ਤਾਲੀਮ ਵੇਨੇ ਕੀ ਸਖਤ ਮੁਮਾਨਤ ਕੀ ਗਈ, ਜੋਰ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਕੇ ਮਸਜੂਦ ਮੰਦਰ ਵਿਸ਼ਨਾਥ ਕੋ ਗਿਰਾ ਕਰ ਉਸ ਪਰ ਏਕ ਮਸਜਿਦ ਤਿਆਰ ਹੂਈ। ਮੁਲਕ ਕੇ ਕਈ ਹਿੱਸੇ ਮੈਂ ਮੰਦਰੋਂ ਕੋ ਤਹਰਿਬਾਲਾ ਕੀਆ ਗਿਆ, ਜੋਰ ਮੂਰਤੀਆਂ, ਦੁਤ, ਜਿਨ ਕੋ ਹਿੰਦੂ ਵੇਵਤਾ ਮਾਨੇ ਹੈਂ ਜਾਇਆ ਕੀਏ ਗਏ, ਹਰ ਏਕ ਕਿਸਮ ਕੇ ਮੋਲੇ ਏਦ ਕਰ ਦੀਏ ਗਏ। ਸ਼ਿਅਰ ਖ਼ਾਨੀ ਜੋਰ ਇਲਮਿ ਮੋਮੀਕੀ ਕੋ ਬਰਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਫੁਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਹੂਏ, ਹਕਾਯਤ ਕਰਤੇ ਹੈਂ:-ਕਿ ਜਬ ਗਾਨੇ ਬਜਾਨੇ ਵਾਲੇ ਲੋਗੋਂ ਕੋ ਦਰਬਾਰ ਕੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਤ ਮੈਂ ਜੁਵਾਬ ਮਿਲਾ ਜੋਰ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਰਾਗੋਂ ਵੰਗ ਏਦ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਨ ਸਭ ਲੋਗੋਂ ਨੇ ਏਕ ਬੜਾ ਜਨਾਜ਼ਾ ਤਿਆਰ ਕੀਆ ਜੋਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਮਹਲਾਤ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਂ ਰੋਤੇ ਪੀਟਤੇ ਹੁਜ਼ਰੇ, ਮੈਂਦੇਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਪੁਛਾ ਕਿ “ਯਹ ਕਿਸ ਕਾ ਜਨਾਜ਼ਾ ਹੈ?” ਜਵਾਬ ਮਿਲਾ ਕਿ “ਇਲਮੇ ਮੋਮੀਕੀ ਕਾ।” ਕਹਾ ਕਿ “ਬੂਬ, ਇਸੇ ਮੋਮੀ ਰਹਿਰੀ ਕਬਰ ਮੈਂ ਦਫਨ ਕਰਨਾ ਕਿ ਫਿਰ ਨ ਉਠ ਸਕੇ।” ਤਾਰੀਖ ਦਾਨੇ ਕੋ ਭੀ ਰੁਕਮ ਮਿਲਾ ਕਿ ਕੋਈ ਤਾਰੀਖ ਨਾ ਲਿਖੇ.....ਖਫੀ ਖਾਂ ਨੇ ਜੇ ਕੁਛ ਹਾਲ ਇਸ

[ਬਾਕੀ ਟੁਕ ਲਈ ਦੇਖੋ ਅਗਲਾ ਪੰਨਾ]

ਧਾਰਿ ਹੀਕਾਰਾਅਪਰ ਥਾਨ ਚਲਿਬੋ ਚਹਜੇ ਲੋਪਨਿ ਧਰਮਉਦਾਰੈ ॥੪੧॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਦੇ ਨਵਾ । ਰਾਸ 'ਤੁਰਕੇਸ਼ਰ' ਪੰਨਾ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਖਸਟਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੬ ॥

੨੨. [ਜੇਪੁਰ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਿਹ ਬਲ ਕਿਸਹੀ ਦੁਸ਼ਟ ਨੇ ਨੌਦੇਗ ਕੇ ਸਮੁਝਾਇ । 'ਬੁਤ
ਪੁਜਨਿ ਕੀ ਅਧਿਕਤਾ ਜੈ ਪਰਿ ਮਹਿ ਬਹੁ ਥਾਇ ॥੧॥ ਰੋਪਈ ॥ ਤਹਿ ਜੈ-
ਮਿਘ ਸਵਾਈ ਰਾਜਾ*। ਕਰੇ ਬਹੁਤ ਹਿੰਦਨਿ ਕੇ ਕਾਜਾ। ਬਡੇ ਬਡੇ ਮੰਦਿਰ
ਬਨਵਾਏ । ਕੰਚਨ ਕਲਸ ਮਹਾਂ ਛਬਿ ਛਾਏ ॥ ੨ ॥ ਜਿਨਹੁ ਬਿਲੋਕਤਿ

*ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਦਾਰ ਹੋਕੇ ।

*ਵੇਖੋ ਰਾਸਿ ੧੦ ਅੰਸੂ ੩੨ ਅੰਕ ੧੫ ਦੀ ਵੇਠਲੀ ਟੁਕ ।

ਭਾਵ [ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਕੀ ਟੁਕ]

ਅਹਦ ਕਾ ਲਿਖਾ ਹੈ ਡਰਤੇ ਡਰਤੇ ਯੋਰ ਖੁਫੀਆ ਤੋਰ ਪਰ ਲਿਖਾ ਹੈ । [ਪੰਨਾ ੩੧੨

੫. "ਮੁਨਹਿ ਉਮਰੀ ਮੋਹਿ ਗਜੇਬ ਉਰਦੂ" ਉਲਥਾ 'ਸਟੇਨਲੀ ਨੇਨ ਪੋਲ ਸਾਹਿਬ ਬੀ.
ਏ.' ਦਾ, ਅਨੁਵਾਦਿਕ ਮੋਲਵੀ ਮੁਹੰਮਦ ਲਤੀਫ ਸਾਹਿਬ ਬੀ. ਏ. ਵਿਖੇ ਦਰਜ ਹੈ:—

ਕਹਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ਕਿ "ਉਸ ਹਾਦੀਏ ਇਸਲਾਮ ਨੇ ਸਭ ਮੁਬਜ਼ਾਤ ਕੇ ਹਾਕਮੋਂ ਕੇ ਨਾਮ ਫਰਮਾਨ
ਜਾਰੀ ਕਰ ਦੀਏ ਕਿ ਪੂਰੇ ਤੋਰ ਮੇ ਮੁਸਤਅਦ ਹੋ ਕਰ ਕਾਫਰੋਂ ਕੇ ਸਭ ਮਦਰਸੇ ਯੋਰ ਮੰਦਿਰ
ਮਿਸਮਾਰ ਕਰ ਡਾਲੇ, ਯੋਰ ਸਖਤ ਤਾਕੀਦ ਦੂਈ ਕਿ ਬੁਤਪੂਸਤੀ ਕੇ ਤ੍ਰੀਕਾ ਕੀ ਤਾਲੀਮੇ
ਤਲਕੀਨ ਬਿਲਕੁਲ ਏਦ ਕਰਦੀ ਜਾਏ"..... ਇਸੀ ਗਾਰਜ ਮੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀਕਾ ਮੰਦਿਰ ਮਿਸਮਾਰ
ਕੀਆ ਗਿਆ, ਮਦਰਾ ਕਾ ਏਕ ਨਫੀਸ ਮੰਦਰ ਜ਼ਮੀਨ ਕੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਦੀਆ ਗਿਆ ਯੋਰ
ਉਸ ਕੀ ਜਰਾ ਏਕ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਮਸਜਿਦ ਤਾਮੀਰ ਦੂਈ । ਇਨ ਮੰਦਰੋਂ ਮੇਂ ਜੋ ਬੁਤ ਮਿਲੇ ਵੋਹ
ਆਗਰਾ ਪਹੁੰਚਾ ਦੀਏ ਗਏ ਯੋਰ ਵਹਾਂ ਮਸਜਿਦੋਂ ਕੀ ਮੋਜ਼ੂਓਂ ਕੇ ਨੀਚੇ ਦਫਨ ਕਰ ਦੀਏ ਗਏ
ਤਾਕਿ ਪੱਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਨਕੇ ਅਪਨੇ ਪਾਓਂ ਕੇ ਨੀਚੇ ਪਾਮਾਲ ਕਰਕੇ ਅਪਨਾ ਦਿਲ ਖੁਸ਼
ਕਰੇਂ । [ਪੰਨਾ ੨੦੭-੨੦੮

..... ਰੀਖ ਲਿਖਨੇ ਕੀ ਕਤਅਨ ਮੁਮਾਨਤ ਹੋ ਗਈ । [ਪੰਨਾ ੨੧੧

੬. ਉਰਦੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਇਕਲਤ ਕਰਤਾ ਸ੍ਰ: ਗੁਰਮੁਖ ਮਿਘ ਜੀ ਦੀਵਾਨ
ਪਟਿਆਲਾ, ਵੇ ਪੰਨਾ ੧੯ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਇਸ ਫਰੋਬੀ (ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ) ਨੇ
ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ:—

"ਸਲਤਨਤ ਰਾ ਇੱਜ਼ਤ ਮੰਦਿਰ ਆਲਮੇ ਫਾਨੀ ਕੁਜਾਸਤ ?

ਮਾ ਗਦਾਯਾਨੇਮ ਮਾਰਾ ਐਸ਼ ਸੁਲਤਾਨੀ ਕੁਜਾਸਤ ?

ਈਂ ਦਿਲੇ ਦੀਵਾਨਹ ਰਾ ਗੁਫਤਮ ਕਿ ਆਕੁਲ ਮੋ, ਨ ਸੁਦ ?

ਆਟੇ ਆਟੇ ਤਿਫਲ ਰਾ ਮੈਲੇ ਸਬਕ ਖਾਨੀ ਕੁਜਾਸਤ ?"

ਅਰਥਾਤ—ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਸ ਅਸਾਰ ਮਿਸਾਰ ਵਿਚ ਇੱਜ਼ਤ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਭਾਵ ਹੈ ਨਹੀਂ।

[ਥਾਕੀ ਟੁਕ ਵੇਖੋ ਅਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠ ।

ਸ਼ਰਧਾ ਜਾਗੈ । ਮੂਢਨਿ ਕੇ ਭੀ ਮਨ ਅਨੁਰਾਗੈ । ਬਹੁਤ ਜੀਵਕਾ ਤਿਨਹੁ
ਬਨਾਈ। ਜੇ ਬੁਝ ਪੁਜਤਿ ਹੈਂ ਚਿਤੁ ਲਾਈ॥੩॥ ਰੁਚਿਰ ਸੁ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਚਤੁਰ
ਚਿਤੇਰੇ । ਰਚੀ ਚੌਪ ਚਿਤੁ ਰੁਚਿਰ ਘਨੇਰੇ । ਕੇਚਨ ਅਲੰਕਾਰ ਘਰਵਾਏ ।
ਮੁਕਤਾ ਝਾਲਰ ਦਰ ਲਰਕਾਏ ॥ ੪ ॥ ਚਾਰੁ ਚੁਕੌਨ ਚੌਕੀਅਨਿ ਰਚੀ ।
ਸੁਭਤਿ ਜਤਾਇ ਖਚਨ ਤੇ ਖਚੀ* । ਚੌਰ ਚਮਕ ਜਨੁ ਚਿਕਨੇ ਚੀਨਸਿ ।
ਢੋਰਤਿ*, ਝੋਰਤਿ ਬਿਜਨੋ ਲੀਨਸਿ* ॥ ੫ ॥ ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਨਏ ਕਰਤਿ
ਉਤਸਾਹ। ਬਾਦਿਤ ਬਜਹਿ ਅਧਿਕ ਧਨਿ ਜਾਂਹੁ । ਦੁੰਦਭਿ ਮਿਖ ਝਾਂਝ ਝਨ-
ਕੰਤੇ । ਮਿਲ ਕਥਿ ਜੈ ਜੈ ਸ਼ਬਦ ਉਠੇਤੇ ॥ ੬ ॥ ਬੁਝ ਆਗੇ ਨਿੰਮੀ ਬਹੁ
ਹੋਵੇਂ । ਹਾਥਨਿ ਜੋਰਹਿ ਸਮੁਖ ਖਰੋਵਹਿ। ਜੈਸਿੰਘ ਆਪ ਜਾਇ ਧਨ ਦੇਵੈ
ਭਏ ਧਨੀ ਜੋ ਪੂਜਾ ਲੇਵੇਂ ॥ ੭ ॥ ਤੀਰਥ ਪੂਜਨਿ ਪਾਠ ਪੁਰਾਨਾ । ਇਹ
ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੇ ਥੇਭ* ਮਹਾਨਾ । ਇਨ ਕਹੁ ਜਗ ਤੇ ਕਰਹੁ ਬਿਨਾਸ । ਹੁਇ
ਸੁਖੇਨ ਪੁਨ ਚੁਰਕ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥ ੮ ॥ ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਧੀਰਜ ਨਹਿ ਰਹੈ । ਕਲਮਾ
ਬਹੁਰ ਚਾਹ ਕਾਰ ਕਹੈ* । ਇਸ ਕਾਜੀ ਮੁੱਲਾਂ ਬਹੁ ਬਾਦੀ । ਕਹਿ ਨੁਰੰਗ
ਕੇ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਮਾਦੀ* ॥ ੯ ॥ ਚੰਦ ਮਥੁਰਾ ਤੇ ਜੈਪੁਰਿ ਗਮਨਜੋ ਗਜ ਬਾਜੀ
ਸਾਜਨੋ ਦਲ ਰਵਨਜੋ* । ਘੰਟਨ ਕੇ ਨਠਕਾਰ ਉਠੇਤੇ । ਕੁਦਹਿ ਤੁਰੰਗ
ਹਿਰੇਖ ਕਰੇਤੇ ॥ ੧੦ ॥ ਤੋਪਨਿ ਕੀ ਸ਼ਲਥੈਂ ਬਹੁ ਚਲੀ । ਉਠਨੋ ਸ਼ਬਦ

*ਜੜਤ ਨਾਲ ਜੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ । * (ਵੇਰ) ਢੁਰਾਂਵਦੇ ਸਨ । *ਪੱਖਾ ਲੈਕੇ ਸੁਲਾਂਭਦੇ ਹਨ ।

*ਆਸਰਾ । *ਭੁਲਾਵਣਾ । *ਹਿੰਦਰ ।

*[ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂਗੀ ਟੁਕ]

ਅਸੀਂ ਮੰਗਤੇ ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਐਸ ਕਿੱਥੇ, ਇਸ ਸੁਦਾਈ ਦਿਲ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ
ਸਿਆਣਾ ਬਣ ਪਰ ਨਹੀਂ ਪਣਦਾ, ਹਾਂ, ਹਾਂ, (ਠੀਕ ਹੈ) ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣ ਦੀ ਕਿੱਥੇ
ਦਾਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।' ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਉਸ ਦੇ ਜੁਲਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ
ਹੋਈ ਲਿਖਦੀ ਹੈ:—

ਬੇ ਤਕੌਲਫ ਦਰਬਾਰ ਗਰਦੀ ਤੁਰਾ ਸਾਨੀ ਕੁਜਾਸਤ ?

ਉ ਤੋ ਮੁੰਦੇਜੇ ਦਿਗਰ ਦਰ ਆਲਮੇ ਫਾਨੀ ਕੁਜਾਸਤ ?

ਅਜ ਬਰਾਏ ਸਲਤਨਤ ਮੁਨੋ ਬਰਾਦਰ ਦੇਖਤੀ,

ਬਾਜ ਮੇ ਗੋਈ ਕਿ ਮਾਰਾ ਮੇਸੇ ਸੁਲਤਾਨੀ ਕੁਜਾਸਤ ?

ਅਰਥਾਤ—‘ਬਿਨਾ ਬਿਜਕ ਥਾਂ ਕੁਥਾਂ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਜਿਹਾ ਜੁਜਾ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?
ਹੋਵੇ ਵਰਗਾ ਹਤਿਆਰਾ (‘ਦਸ) ਅਸਾਰ ਮੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੁਸਰਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ? ਪਾਤਸ਼ਾਹਤ ਵਾਸਤੇ
ਹੋ ਭਰਾ ਦਾ ਖੂਨ ਵੀਟਿਆ ਤੇ ਵੇਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਐਸ ਕਿੱਥੇ ?’

ਅਵਿਨੀ ਕਲਮਲੀ^੧। ਫਰਹੇ ਛੁਟੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਜ਼ਾਰੋਂ। ਜਹਿ ਕਹਿ ਦੁੰਦਭਿ
ਅਨਿਕ ਧੁੰਕਾਰੇ ॥੧੧॥ ਆਸੂਦੈ^੨ ਲਸ਼ਕਰ ਜਿਸ ਕੇਰਾ। ਚਲਤਿ
ਕੁਲਾਹਲ ਉਠੈ ਘਨੇਰਾ। ਭੁਖਨ ਜਟਿਤਿ ਸੁਭਟ ਬਮਕੇਤੇ। ਰੰਗ ਰੰਗ ਕੇ
ਬਸਤ੍ਰ ਸੁਭੇਤੇ ॥੧੨॥ ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਇ ਰਿਪੁ ਰਹਜੇ ਨ ਕੋਈ। ਨੌਰੰਗ ਕੇ
ਅਨੁਸਾਰੇ ਹੋਈ। ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਪੰਥ ਉਲੰਘਨਿ ਕਰਜੇ। ਪਹੁੰਚਜੇ ਜੈਪਰਿ
ਨਗਰ ਨਿਹਰਜੇ ॥੧੩॥ ਬਾਨ ਬਾਨ ਜਹਿ ਠਾਕੁਰ ਦੁਾਰੇ। ਜਿਨ ਮਹਿ
ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਸ਼ੋਭਤਿ ਸਾਰੇ। ਰੰਗ ਰੰਗ ਕੀ ਬਨੀ ਪਤਾਕਾ^੩। ਸਭਿ ਮੰਦਰਿ
ਪਰ ਠਟ ਸੁਠ ਜਾਂਕਾ^੪ ॥੧੪॥ ਸਹੁ ਸੰਖਨਿ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਓਠੇਤੇ। ਗਾਇ
ਬਿਜਨਪਦ ਹਰਖ ਕਰੇਤੇ। ਪੁਰੀ ਨਿਕਟਿ ਹੁਇ ਡੇਰਾ ਕੀਨਸਿ। ਪਿਖਿ
ਸਮਾਜ ਕੋ ਟਿਸ ਮਨ ਭੀਨਸਿ ॥੧੫॥ ‘ਬੁਤ ਕੋ ਪੁਜਤਿ ਹੀਦੁ ਅਜਾਨਾ।
ਦਿਖੀਅਤਿ ਦੇਭ ਸਕਲ ਹੀ ਬਾਨਾ। ਕੜਾ ਬਾਲਕ ਸਮ ਬਾਲਕ ਮਹਾਂ’।
ਖੇਲ ਸਕੇਲਤਿ ਜਨੋਂ ਜਹਿ ਕਹਾਂ ॥੧੬॥ ਮੁਝ ਆਏ ਕੋ ਜਾਨਜੇ ਸਭਿ
ਹੀ। ਕਾਫਰ ਸੇਖ ਬਜਾਵਤਿ ਅਬਿਹੀ। ਗਮਨਹੁ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤੀ ਲੇਹੁ।
ਲੋਹ ਦੇਹ ਭੰਗਨਿ ਕਰਿ ਦੇਹੁ’ ॥੧੭॥ ਦੁਸ਼ਟ ਹੁਕਮ ਤੇ ਹੈ ਸਮੁਦਾਇ।
ਗਮਨੇ ਤੁਰਤ ਲੋਹ ਘਨ^੫ ਲਜਾਇ। ਲਗੇ ਬਿਦਾਰਨਿ ਮੰਦਰ ਭਾਰੇ। ਜੋ
ਬੋਲੈ ਗਹਿ ਤਿਸ ਕੋ ਮਾਰੇ ॥੧੮॥ ਦਾਦ ਪੁਕਾਰ ਕਰਹਿ ਜੇ ਕੋਊ। ਗਹਿ
ਲੀਜਤਿ ਕੈਦਹਿ ਕਰਿ ਸੋਊ। ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਭਬਿ ਚਲੇ ਪਲਾਈ। ਨਿਜ
ਜੀਵਨਿ ਤੇ ਮਨ ਸੰਕਾਈ ॥੧੯॥ ਲਗੇ ਬਿਦਾਰਨਿ ਮੰਦਰ ਸਾਰੇ।
ਕੋਤਿਕ ਨਿਪ ਢਿਗ ਜਾਇ ਪੁਕਾਰੇ। ‘ਨੌਰੰਗ ਬਾਦੀ ਆਨਿ ਪਰਜੇ ਦੈਮਹਾਂ
ਉਪਦ੍ਰਵ ਨਗਰ ਕਰਜੇ ਹੈ ॥੨੦॥ ਢਾਹਨਿ ਲਾਗਸਿ ਠਾਕੁਰ ਦੁਾਰੇ।
ਗਹਿ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਕੇ ਅੰਗ ਬਿਦਾਰੇ। ਤੁਰਕ ਬਨਾਵਨਿ ਚਾਹਤਿ ਸਾਰੇ। ਜੋ
ਬੋਲਤਿ ਗਹਿ ਕੈਦ ਕਿ ਮਾਰੇ’ ॥੨੧॥ ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਜੈ ਸਿੰਘ ਸਵਾਈ। ਭਾ
ਦਿਲਗੀਰ ਬਧੀ ਦੁਚਿਤਾਈ। ਅਪਰ ਉਪਾਇ ਨ ਕੋਈ ਜਾਨਾ। ਮਿਲਿਬੇ
ਕੋ ਮਤ ਨਿਜ ਠਹਿਰਾਨਾ ॥੨੨॥ ਸਭਿ ਸਚਿਵਨਿ ਸਾਂ ਮੰਤ੍ਰ ਪਕਾਯੋ।
‘ਮਿਲਿਬੇ ਬਿਨਾ ਨ ਕਛੁ ਬਨਿਆਯੋ’। ਨਿਕਸਜੇ ਲੇ ਮਾਨਵਪਰਧਾਨ। ਬਹੁਤ
ਉਪਾਇਨ ਲੀਨਸਿ ਪਾਨ ॥੨੩॥ ਮੁਕਤਾ ਹੀਰਨਿ ਕੇ ਸਮੁਦਾਇ।

^੧ਧਰਤੀ ਕੰਬੀ। ^੨ਸੁਖੀ, ਤਿਆਰ ਬਰਤਿਆਰ। ^੩ਝੰਡੀਆਂ। ^੪ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਦਰ ਬਣਾਉ। ^੫ਕੀ
ਬਾਲਕਾਂ ਵਾਂਗ ਮਹਾਂ ਅਗਿਆਤ। ^੬ਲੋਹੇ ਦੇ ਵਦਾਣ।

ਲਈ ਧਰਤ ਮਹਰੈਂ ਓਚਵਾਇਦੇ ਮਜੰਗ ਕੇਚਨ ਕੇ ਜੋਦਾ। ਲਜ ਦਾਰ
 ਫੁਲਦੇ ਮੋਦਾ। ॥ ੨੪ ॥ ਕਰੇ ਤਰੇਗ ਇਕਾਦਸ ਤਯਾਰ। ਜਾਂਬੂਨਦੈ ਕੇ ਜੀਨ
 ਉਦਾਰ। ਰਪਲ ਚਲਾਕ ਚਤਰ ਰਚਿ ਚਾਹੁ। ਰਮਕਤਿ ਚਲਤਿ ਚੌਪ
 ਬਰਿਆਹੁ ॥ ੨੫ ॥ ਪਸਮੇਦਰ ਯਹੁ ਮੇਲੇ ਲਏ। ਭਯੋ ਤਯਾਰ ਦ੍ਰਾਹੇ
 ਨਿਕਸਏ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਦੁਇ ਦੀਨ। ਬਿਸਾਲ। ਨਮੋ ਕਰਤਿ ਦਰਹਿ ਤੇ ਚਾਲਾ
 ॥ ੨੬ ॥ ਸਨਮਖ ਗਯੋ ਸਮੀਪ ਖਰੋਵਾ। ਬਿਨਤੀ ਠਾਨਿ ਯਾਧੀਨੈ ਹੋਵਾ।
 ‘ਤੁਮ ਏਤੀ ਕਰੋਂ ਏਚਲ ਕਰੀ ?। ਕਾਰਜ ਅਲਪ ਹੁਤੋ ਇਸ ਪੁਰੀ ॥
 ੨੭ ॥ ਆਪ ਜਿ ਲਿਖਿ ਭੇਜਤਿ ਪਰਵਾਨਾ। ਮੈਂ ਚਾਕਰ ਤਮਰੋ ਇਤ
 ਥਾਨਾ। ਸਭਿ ਕਾਰਜ ਕਰਿ ਦੇਤਿ। ਸੁਖਾਹੋ। ਦੇਜਿ ਢਹਾਇ ਜਿ ਠਾਕਰ ਦ੍ਰਾਹੇ
 ॥ ੨੮ ॥ ਜਿਸ ਪਕਾਰ ਤੁਮਰੇ ਮਨ ਹੋਈ। ਸੋ ਮੈਂ ਕਰਤਿ ਨ ਮਿਟਿ ਹੈ ਕੋਈ ?।
 ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਨੈਦੰਗ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬਾਤ। ਬੋਲੈ ਮੂਢ ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਦਾਤ ॥ ੨੯ ॥
 ‘ਇਸ ਕਾਰਜ ਮਹਿ ਤੁਮਰੋ ਜ਼ਿਕਰ। ਕਛੁ ਨਹੀਂ ਕੀਜੈ ਤੁਮ ਫਿਕਰ।
 ਸਦਨ ਆਪਨੇ ਵੈਠੇ ਰਹਹੁ। ਬਿਨ ਹਮਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕਿਮ ਕਹਹੁ ॥ ੩੦ ॥ ਜੋ
 ਜਗ ਮਹਿ ਚਲਿ ਰਹੀ ਕੁਚਾਲੀ। ਮੇਟਹੁ ਮੈਂ ਦਿਹੁੰ ਵੰਡ ਬਿਸਾਲੀ। ਵਰਬ
 ਲੇਨਿ ਕਹੁੰ ਦੇਭ ਕਮਾਵੈਂ। ਤਹਿ ਦੋਨਹੁਂ ਲੋਕਨਿ ਦੁਖ ਪਾਵੈਂ ॥ ੩੧ ॥ ਇਸ
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਨਿਪ ਨਿਜ ਘਰ ਆਇਵਾਰਿਦੈ ਬਿਸੁਰਤਿ ਕਛੁ ਨ ਬਸਾਇਵੈਂ।
 ਸਗਰੀ ਭੇਟ ਦਈ ਤੁਰਕੇਸ਼। ਏਠਿ ਰਹਜੈ ਲਖਿ ਬਲੀ ਬਿਸੇਸ ॥ ੩੨ ॥
 ਬਿੱਪੁ ਬਿਰਾਗਨਿ ਕੋ ਕਹਿ ਐਸੇ। ‘ਇਹ ਸੰਗ ਮੇਰੇ ਬਲ ਨਹਿ ਕੈਸੇ।
 ਜਿਮੇ ਠਾਕੁਰ ਕੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਟੈ। ਹੋਇ ਸੁ ਸਾਚੁ ਮਿਟਨਿ ਕਿਮ ਲਹੈ ॥ ੩੩ ॥
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਪੂਜਕ ਠਾਕੁਰ ਕੇਰ। ਮਹਾਂ ਅਨੀਤਿ ਬਿਬਸ ਕਹੁ ਹੋਰਿ। ਲੈ ਲੈ
 ਪਤਿਮਾ ਗਏ ਪਲਾਈ। ਘਰ ਅੰਤਰ ਘਰ ਦੁਰੇ ਸੁ ਜਾਈ ॥ ੩੪ ॥ ਕੇਤਿਕ
 ਦੌਰਤਿ ਗਹਿ ਗਹਿ ਲੀਨੈ। ਸਹਿਤ ਸਮਾਜਨਿ ਪਤਿਮਾ ਛੀਨੈ ॥ ਅੰਗ ਭੰਗ
 ਘਨ ਸੰਗ ਕਰਾਏ। ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰਿ ਅਵਨਿ ਗਿਰਾਏ ॥ ੩੫ ॥ ਪੂਜਨਿ ਕੇ
 ਬਾਸਨ ਸਭਿ ਲੀਏ। ਮੰਦਿਰ ਬਡੇ ਬਿਦਾਰਨਿ ਕੀਏ। ਸਗਲ ਪਤਾਕਾ
 ਦਈ ਗਿਰਾਇ। ਪੂਜਕ ਜਿਤ ਕਿਤ ਅਤਿ ਬਿਕੁਲਾਇ ॥ ੩੬ ॥ ਤਿਨ
 ਸੋਂ ਕਹੈ:- ‘ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਆਵਹੁ। ਕਲਮਾ ਪਢਹੁ ਤੁਰਕ ਬਨਿ ਜਾਵਹੁ। ਬਡੀ

੧ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ। ੨ ਮੇਨੇ। ੩ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ। ੪ ਕੁਛ ਵੱਸ ਨਾ ਚੋਲਿਆ। ੫ ਸਾਮਾਨਾ ਸਣੇ ਮੂਰਤੀ ਖੋਹ
 ਲਈਆਂ। ੬ ਹਥੋੜਿਆਂ ਨਾਲ।

ਮਸੀਤ ਦੇਹਿ ਬਨਵਾਇ। ਤਿਨ ਮਹਿ ਬੈਠਹੁ ਧਨ ਬਹੁ ਪਾਇ ॥ ੩੭ ॥
 ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਤੇ ਪਟੇ ਲਿਖਾਵਹੁ। ਰਾਮ ਜ਼ਮੀਨ ਲੇਹੁ ਹਰਖਾਵਹੁ। ਮੁਖ
 ਪਾਵਹੁ ਇਸ ਲੋਕ ਮਝਾਰ। ਮਰਿ ਕਰਿ ਭਿਸਤ ਲਹੈ ਹਿਤ ਧਾਰਿ ॥ ੩੮ ॥
 ਅਪਰ ਖਿਝਾਵਨਿ ਕੀ ਬਹੁ ਬਾਤ। ਕਹੈ ਮਲੇਛ ਕਸ਼ਟ ਉਪਜਾਤਿ। ਕੁਛ
 ਬਸ ਦਲਹਿ ਨ ਉੱਤਰ ਦੇਇ। ਮਨ ਮਹਿ 'ਰਾਮ ਰਾਮ' ਕਹਿ ਲੇਇ ॥
 ੩੯ ॥ ਗਜਾਰਹ ਸੈ ਮੀਦਰ ਤਹਿ ਖਰੈ। ਤੁਰਤ ਬਿਦਾਰਨਿ ਸਭਿ ਕੋ
 ਕਰੈ। ਦਿਏ ਉਜਾਰ 'ਨ ਪੁਨ ਕੋ ਕਰੈ। ਕਰੈ ਦੂ, ਦੇਝ ਹਮਾਰੋ ਭਰੈ' ॥
 ੪੦ ॥ ਇਮ ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੋ ਧਰਮ ਬਿਗਾਰਾ। ਜੈ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਭਾਹਾਕਾਰਾ।
 ਤਾਸ ਕਹੈ ਘਰ ਬੈਠੇ ਰਹੈ। ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਕਹੁ ਨ ਬਾਤੈ ਕਹੈ ॥ ੪੧ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਰਸ ਇੰਦ੍ਰ ਨਦਮ ਗਾਏ 'ਜੈਪੁਰਿ ਲੋਚਨ' ਪੁੰਡਰਿਕ ਬਰਨਨ ਨਮ ਸਪਤ ਇੰਦ੍ਰੀ ਅੰਗੁ ॥ ੨੭ ॥

੨੮. [ਪੁਸ਼ਕਰ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਗਜਾਰਹ ਸੈ ਮੀਦਰ ਮਹਦ ਜੈਪੁਰਿ ਤੇ ਢਹਿਵਾਇ। ਤਾਸ ਉਪਾ-
 ਇਵ ਹਿੰਦ ਕੋ ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਤਪਤਾਇ ॥ ੧ ॥ ਥੋਪਈ ॥ ਭਈ ਪਾਤਿ ਜਬਿ
 ਸਭਾ ਲਗਾਈ। ਕਾਜੀ ਅਹੁ ਮੁਲਾਂ ਸਮਾਦਾਈ। ਜਿਦ ਕੈ ਬਾਦੇ ਕਰਤਿ
 ਜੇ ਗਾਵੈ। ਅਪਰ ਅਨਿਕ ਆਏ ਹੁਇ ਠਾਂਵੇ ॥ ੨ ॥ ਸਭਿਨਿ ਮੰਗ ਨੌਰੰਗ
 ਨੇ ਕਹਜੇ। 'ਇਸ ਪੁਰਿ ਕੋ ਮੀਦਰ ਗਨ ਵਹਜੇ। ਆਗੈ ਨਹੀਂ ਬਨਾਵੈ
 ਕੋਈ। ਇਮ ਸਜਾਇ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਹੁ ਹੋਈ ॥ ੩ ॥ ਭਗਨਿ ਕਰੇ ਬੁਤ
 ਮੀਦਰ ਗਿਟੇ। ਤਾਸ ਬਿਲੇਦ ਰਿਦੈ ਮਹਿ ਧਰੇ। ਅਪਨਿ ਧਰਮ ਤੇ ਧੀਰਜ
 ਛੂਟੇ। ਕਰਹਿ ਬਿਲੋਕਨਿ ਇਸ਼ਟ ਜਿ ਛੂਟੇ ॥ ੪ ॥ ਅਬਿ ਹਿੰਦਵਾਇਨਿ ਕੋ
 ਜਹਿ ਜੋਰ। ਚਲਿ ਹੈਂ ਤਹਾਂ ਬਤਾਵਹੁ ਠੋਰ। ਜਹਿ ਇਕ ਥਲ ਸਜਾਇ
 ਕਹੁ ਦੇਬੈ। ਉੱਤਮ ਅਪਨੈ ਮਤੇ ਦਿਖੈਬੈ ॥ ੫ ॥ ਥਾਨ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁਨਹਿੰ
 ਅਹੁ ਹੋਰੇ। ਉਪਜਹਿ ਸਭਿ ਮੈਂ ਤਾਸ ਬਡੇਹੇ। ਆਵਹਿੰ ਸ਼ਨੁ ਬਿਖੈ ਬਿਨ
 ਕਹੇ। ਉੱਤਮਤਾ ਤੁਰਕਾਨਿ ਕੀ ਲਹੈ ॥ ੬ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸ਼ਰੁ ਬੀਚ ਦਿਢ
 ਜੇਈ। ਹਰਖ ਬਧਾਵਤਿ ਬੋਲੇ ਤੇਈ। ਸਨਮਾਨਤਿ ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਕਹਜੇ।
 'ਕਰਤਿ ਕਾਜ ਬਾਂਛਤਿ ਕੋ ਲਹਜੇ' ॥ ੭ ॥ ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਨਹੁ ਬਤਾਵਹਿ ਸੋਊ।

¹ਜਿਦ ਕਰਕੇ ਜੋ ਭਾਗੀ ਬਗਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ²ਜਿੱਥੇ ਇਕ (ਮੁਖੀ) ਸਥਾਨ (ਦੇਵੇ ਤੇ ਮੈਂ) ਸਜਾ ਦੇਵਾਂ। ³ਦਿਖਾਵਾਂ। ⁴ਹਜ਼ਾਰਾ ਬਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸੁਣਨ। ⁵ਭਾਵ ਅਸੀਂ ਇਹ ਜਾਣਿਆਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਾਡੇ ਚਿਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਓਹੋ ਕਰਦੇ ਹੋ।

ਕਰਹਿ ਏਕ ਸੋ, ਡਰ ਬਹੁ ਹੋਉ^੧ । ਜਸ ਤੀਰਥ ਮਥੁਰਾ ਮੁਖਿ ਮਾਨਾ । ਤਸ
 ਪੁਸ਼ਕਰ ਹੈ ਨਿਕਟਿ ਸਥਾਨਾ ॥ ੯ ॥ ਲਾਖਹੁ ਲੋਕ ਕਰਹਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ।
 ਨਾਨਾ ਬਿਧਿ ਕੇ ਦੇ ਬਹੁ ਦਾਨ । ਦਰ ਦਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਆਵੈ । ਬੁਝ ਪੂਜਹਿ
 ਅਰ ਦਰਬ ਚਵਾਵੈ ॥ ੧੦ ॥ ਸੋ ਸਥਾਨ ਜੇ ਹੋਇ ਹਮਾਰੇ । ਬਨੈ ਤੁਰਕ ਜੇ
 ਕਹੈ ਹਜ਼ਾਰੇ^੨ । ਤਹਿ ਭੀ ਮੀਂਦਰ ਉਚੇ ਖਰੇ । ਮੁੰਦਰ ਬਿੰਦ ਹਿੰਦੂਵਨਿ
 ਕਰੇ ॥ ੧੦ ॥ ਸਹਤਿ ਬੁਝਨਿ ਕੇ ਭੰਗ ਕਰੀਜੈ । ਪੁਸ਼ਕ ਗਨ ਕੇ ਤ੍ਰਾਸ
 ਦਿਖੀਜੈ । ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਕਹਿ 'ਕਰਹੁ ਤਯਾਰੀ । ਸਾਜਿ ਹਕਾਰਹੁ ਸਭਿ
 ਅਸਵਾਰੀ' ॥ ੧੧ ॥ ਬਜੇ ਸੈਂਕਰੇ ਦੁੰਦਭਿ ਤਬੈ । ਬਾਦਿਤ ਅਪਰ ਬਜਾਏ
 ਤਬੈ । ਗਜ ਬਾਜੀ ਜੰਗਾਰਨਿ ਕਰੇ । ਭਯੋ ਅਰੁਢਿ ਪਯਾਨੋ ਕਰੇ ॥ ੧੨ ॥
 ਪਹੁੰਚੈ ਪੁਸ਼ਕਰ ਤਟ ਤਤਕਾਲਾ । ਜਾਇ ਤਹਾ ਢੇਰਾ ਨਿਜ ਘਾਲਾ ।
 ਤੀਰਥ ਰੁਚਿਰ ਬਿਲੋਕਨਿ ਕਰਜੈ ਨਿਕਟਿ ਨਿਕਟਿ ਮੀਂਦਰ ਗਨ ਖਰਜੈ ॥
 ੧੩ ॥ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਸਭਿ ਕੇ ਅੰਤਰ ਸੋਹੈ । ਬੁਖਨ ਬਸਨ ਧਰੇ ਜਨ ਮੋਹੈ ।
 ਗਾਇ ਬਿਸ਼ਨਪਦ ਭੋਗ ਲਗਾਵਹਿ । ਕਰਹਿ ਆਰਤੀ ਮੋਦ ਬਢਾਵਹਿ ॥
 ੧੪ ॥ ਲਖੈ ਦੁਸ਼ਟ ਕੇ ਆਯੋ ਢੇਰਾ । ਦੁਰੇ ਪਲਾਏ ਤ੍ਰਾਸ ਬਢੇਰਾ । ਲਘੁ
 ਲਘੁ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਲਈ ਉਠਾਇ । ਪੁਨਹਿ ਤੁਰਕ ਨੇ ਦਏ ਹਟਾਇ ॥ ੧੫ ॥
 ਏਕ ਜਾਮਨੀ ਤਹਾ ਬਿਤਾਈ । ਉਠਿਓ ਪ੍ਰਤਿ ਦੁਸ਼ਟ ਦੁਖਦਾਈ । ਫਿਰਜੈ
 ਚੁਵੇਰੇ ਹੋਰੇ ਮੀਂਦਰ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਜੁਗਤਿ ਬਿਰਾਜੈ ਸੁੰਦਰ ॥ ੧੬ ॥ ਇਕ ਠਾਕੁਰ
 ਕੇ ਮੀਂਦਰ ਉਚੇ । ਅਪਰ ਨ ਸਮਸਰ ਜਾਸ ਪਹੁੰਚੈ । ਸ੍ਰੀ ਬਰਾਹ ਕੀ
 ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਤਹਾ ਲੋਕ ਸਕਲ ਤਿਸ ਮਾਨਹਿ ਮਹਾ ॥ ੧੭ ॥ ਬਝ ਉਚੇ ਮੀਂਦਰ
 ਤਿਸ ਕੇਰਾ । ਗਜ ਪੰਚਾਸੀ ਮਿਣ ਕਰਿ ਹੋਰਾ । ਅਨਖਜੈ ਦੁਸ਼ਟ ਹੁਕਮ
 ਕੇ ਦੀਨਸਿ । 'ਇਸਹਿ ਵਹਾਵਹੁ ਤੁਰਨ ਕੀਨਸਿ ॥ ੧੮ ॥ ਪੁਨ ਅਪਰਨਿ
 ਕੇ ਦੇਹੁ ਵਹਾਇ । ਭਗਨਹੁ ਬੁਝ ਲੇ ਕਰਿ ਸਮੁਦਾਇ । ਬਨਹਿ ਤੁਰਕ ਜੋ
 ਲੇਹੁ ਬਨਾਇ । ਦਿਹੁ ਕਲਮਾ ਤਤਕਾਲ ਪਢਾਇ' ॥ ੧੯ ॥ ਸੁਨਤਿ
 ਹੁਕਮ ਕੇ ਲਗੇ ਬਿਦਾਰਨਿ । ਬੋਲਹਿ ਜੋ, ਕਿਛੁ ਕਰਹਿ ਪੁਕਾਰਨਿ । ਤਿਸ
 ਗਹਿ ਲੇਹਿ ਮਾਰ ਬਹੁ ਕਰੈ । ਕਿਧੋਂ ਕੈਦ ਕਰਿ ਦਿਢ ਤਿਹ ਧਰੈ^੩ ॥ ੨੦

^੧ ਇਕ ਥਾਂ ਨਾਲ (ਜੋ ਸਣੂਕ) ਕਹੇਗੇ ਤਿਸ ਦਾ ਡਰ ਬਹੁਤੀ ਥਾਵੀਂ ਹੋਵੇਗਾ । ^੨ ਕਹੇ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ
 ਤੁਰਕ ਬਣ ਜਾਣਗੇ । (ਅ) (ਉਪਵੇਸ਼) ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ । ^੩ ਤਿਸੇ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਕਰਕੇ ਦੇਖਣਾ ।

॥ ਸੁੰਦਰ ਮੀਂਦਰ ਪਾਬਰ ਕੇਰਾ। ਮਿਲਿ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਬਹੁ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਸੁ ਗੋਰਾ।
 ਜਥਾ ਲੁਹਾਰ ਘਰਹਿ ਬਰ ਆਇ^੧। ਤਥਾ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਸ਼ਬਦ ਉਠਾਇ॥੨੧॥
 ॥ ਲੇ ਲੇ ਪਾਬਰ ਦੂਰ ਬਗਾਵੈ^੨। ਤੁਰਕ ਬਿਲੋਕਤਿ ਹਰਖ ਉਪਾਵੈ^੩। ਮੂਰਖ
 ਨਹਿ ਜਾਨਹਿ ਇਹ ਬਾਤ।—ਮੇਹੋ ਤੇਜ ਨਾਸ ਹੁਇ ਜਾਤਿ—॥ ੨੨ ॥
 ਅਪਰ ਅਲਪ ਜੇ ਠਾਕੁਰਦਾਰੇ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਭਿ ਫੋਰਿ ਬਿਗਾਰੇ। ਪ੍ਰਤਿਮਾ
 ਕੇ ਕਰ ਪਗ ਭਗਨੰਤੇ^੪। ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰਿ ਅਵਨਿ ਗਿਰੰਤੇ॥ ੨੩ ॥ ਪੂਜਨ
 ਸੋਜ ਖਸੋਟਨਿ ਕਰੈ^੫। ਯਾਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਛਪਾਇ ਸੁ ਧਰੈ^੬। ਬਸ ਨਹਿ ਚਲੈ
 ਬਿਮੂਰਤਿ ਬੈਸੇ। ਕਹੈ ‘ਭਯੋ ਹਰਨਾਖਸ ਜੈਸੇ’॥ ੨੪ ॥ ਹਿੰਦੂ ਸਗਰੇ
 ਭਏ ਦੁਖਾਰੇ। ਤਪ ਮਲੇਛ ਤਪਿਥੇ ਤੇ ਹਾਰੇ^੭। ਜਨ ਤੇ ਬਨਹਿ ਉਪਾਇ
 ਨ ਕੋਉ। ਸਾਮ ਦਾਮ ਭੇਦਾਦਿਕ ਜੋਉ॥ ੨੫ ॥ ਤੀਰ ਤੀਰ ਤੀਰਥ ਕੇ
 ਖਰੇ। ਸਕਲ ਬਿਦਾਰੇ ਥਲ ਸਮ ਕਰੇ। ਮਨ ਭਾਵਾਤ ਨੀਰੰਗ ਕਰਿਵਾਇ।
 ਬੈਠਜੇ ਦੇਖੇ ਤਰਕ ਉਠਾਇ॥ ੨੬ ॥ ‘ਮੰਦਿਰ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਸਗਲ ਬਿਗਾਰੀ
 ਇਹ ਤੀਰਥ ਜਿਸ ਮਹਿ ਬਡਬਾਰੀ’। ਇਸਹਿ ਬਿਗਾਰੇ ਕਾਰਜ ਸਰੈ।
 ਬਹੁਰ ਕਬਹੂੰ ਨਹਿ ਕੋ ਕਿਮ ਕਰੈ॥ ੨੭ ॥ ਮਥੁਰਾ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਸਰਿਤਾ
 ਭਾਰੀ। ਸੈ ਕਿਸਹੂੰ ਤੇ ਜਾਇ ਨ ਟਾਰੀ। ਰਾਤਿ ਦਿਵਸ ਜਹਿ ਜਲ
 ਸਮੁਦਾਇਨਿਤ ਨਵੀਨ ਆਵਾਤ ਉਮਛਾਇ॥੨੮॥ ਸੋ ਤੇ ਆਇ ਨ ਮਿਟ
 ਹੋ ਬਾਰੀ। ਹਾਰ ਪਰਹਿ ਕਰਾਹ ਜੁ ਉਪਚਾਰੀ। ਇਹ ਤਲਾਉ ਮੈਂ ਜਲ
 ਗੋਭਾਰ। ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਛਾਰ ਸੁਕਾਵੈ ਨੀਰ॥ ੨੯ ॥ ਪੁਨ ਹਿੰਦੁਨਿ ਥਲ ਹੋਇ
 ਬਿਨਾਸ। ਕਾਰਿ ਨਹਿ ਸਕਹਿ ਇਸਹਿ ਪਰਕਾਸ^੮। ਸੁਨਿਕੇ ਬਾਕ ਸਭਾਸਦ
 ਸਾਰੇ। ਸਤਿਕਾਰਤਿ ਕਰ ਜੇਰਿ ਉਚਾਰੇ॥ ੩੦ ॥ ‘ਜੋ ਅਭਿਲਾਖਾ ਹੋਇ
 ਤੁਮਾਰੀ। ਪੁਰਵਹੁ ਸਗਲੀ ਬਿਨਾਂ ਅਵਾਰੀ। ਜੇ ਜਮਨਾ ਕਉ ਚਹਿਤ
 ਹਟਾਈ। ਸੋਪਿ ਲੋਭਿ ਕਰਿ ਰਚਹਿ ਉਪਾਈ॥ ੩੧ ॥ ਅਰੁ ਇਹ ਤਾਲ
 ਅਲਪ ਹੋ ਬਾਤ। ਕਰਹੁ ਪੁਰਾਵਾਨ ਅਬਿ ਬੱਖਸਾਤ। ਰਾਵਾਰਿ ਹੁਕਮ ਦੋਨ
 ਕੀ ਦੇਰੀ। ਪੁਰਨ ਹੋਇ, ਆਪ ਲਿਹੁ ਹੋਰੀ॥੩੨॥ ਇਸ ਕੇ ਪੁਰਨ ਬਿਨਾਂ
 ਕਰਾਏ। ਹੋਵਾਹੋ ਪੁਨ ਮੰਦਰ ਸਮੁਦਾਇ। ਬਡੋ ਹਿੰਦੂਅਨਿ ਕੋ ਇਹ ਬੰਭਾ।
 ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਜਲ ਮਾਨਿ ਅਚੰਭਾ^੯॥੩੩॥ ਜੁ ਕਿਛੁ ਮਨਰਥ ਰਾਵਰ ਕੇਰਾ।

^੧ਬਲੈ ਨਾਲ। ^੨ਮਲੇਛ ਦੇ ਤਪ ਤਪਣੇ ਤੇ (ਹਿੰਦੂ) ਹਾਰ ਗਏ। ^੩ਬਹੁਤਾ ਜਲ ਹੈ। ^੪ਜਲ (ਦੀ
 ਭੁੰਘਾਈ ਨੂੰ) ਵੇਖਦੇਖ ਕੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅੰਭਾ।

ਸੋ ਮੁਦਾਇ ਪੁਰਾਹ ਬਿਨ ਦੇਰਾ' । ਇਸ ਨਰੋਗ ਸੁਨਿ ਹਰਖ ਉਪਾਯੋ ।
 'ਡਾਰਹੁ ਮ੍ਰਿਤਕਾ' ਹੁਕਮ ਅਲਾਯੋ ॥ ੩੪ ॥ 'ਇਸ ਬਿਨ ਪੂਰੇ ਮੈਂ ਨਹਿ
 ਜਾਨਾ' । ਨਿਜ ਹਜ਼ੂਰ ਹੋਰੋਂ ਇਸਥਾਨਾ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤੀ ਦੇਹੁ ਲਗਾਇ ।
 ਆਧਕ ਮਜ਼ੂਰੀ ਤਿਨਹਿ ਦਵਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਤੇ ਜਾਬ ਹੋ ਹੈ ਪੂਰਨ ।
 ਬਹੁ ਮਾਨਵ ਤੇ ਬਲ ਸਮ ਤੂਰਨ । ਅਪਨੇ ਡੇਰਾ ਬੀਚ ਲਗਾਇ । ਏਕ
 ਨਿਸਾ ਬਸਿ ਕੇ ਇਸ ਥਾਇ ॥ ੩੬ ॥ ਪੁਨ ਮੈਂ ਅਪਰ ਥਾਨ ਚਲਿ ਜੈ ਹੋ ।
 ਬੁਤ ਤੀਰਥ ਸਗਰੇ ਮਿਟਵੈ ਹੋ । ਸਭ ਜਗ ਕਰੋਂ ਏਕ ਤੁਰਕਾਨਾ ।
 ਧਰਮ ਹਿੰਦਾਨਿ ਕਰੋਂ ਸਭਿ ਹਾਨਾ' ॥ ੩੭ ॥ ਇਸ ਕਹਿ ਨਰੋਗ ਸਭਿ ਸੋ
 ਬਾਨਿ* । ਕਰੀ ਤਗੀਦ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾਵਾਨ' । ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਲਾਇ ਮਜ਼ੂਰਾਨਿ ਜ
 ਨਿਜ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਕੀਜਾਹ ਪੂਰ' ॥ ੩੮ ॥ ਇਸ ਸੁਨਿ ਕੈ ਨਰ ਸਭਿਨ ਬੁਲਾਇ ।
 ਦੇਦੇ ਦਰਬ ਕਾਰ ਤਿਸ ਲਾਇ ਪਗਹ' ਟੋਕਰੀ, ਪੂਰਨ ਕਰਹਿ ਇਤ ਉਤ
 ਕਰਤਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਫਿਰਹਿ ॥ ੩੯ ॥ ਹੁਕਮ ਸ਼ਾਹ ਕ 'ਕਰਨਿ ਸ਼ਿਤਾਬੀ । ਕਰਹੁ
 ਤਾਲ ਸਕਲੇ ਬਿਨ ਆਬੀ' । ਨਿਜ ਨਿਜ ਦਿਸ਼ਿ ਸੂਬ ਹੁਇ ਖਰੇ । ਕਾਰ
 ਕਰਾਵਹਿ ਤੂਰਨ ਕਰੇ ॥ ੪੦ ॥ ਅਪਾਨ ਅਧਿਕਤਾ ਕੇ ਦਿਖਰਾਇ । ਚਹੈ
 ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਸ਼ਾਹ ਉਪਾਇ । ਲਗੇ ਮਜ਼ੂਰ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਕਾਰ । ਕਰਤਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ
 ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਡਾਰ ॥ ੪੧ ॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਗਾਏ 'ਤੁਰਕ ਪੁਸ਼ਕਰ' ਪੰਜਵਾਂ ਬਾਨਨੇ
 ਨਾਮ ਅਸਟ ਚਿੰਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੨੮ ॥

੨੬. [ਪੁਸ਼ਕਰ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੁਸ਼ਕਰ ਕੇ ਪੂਰਨ ਬਿਖੈ ਸਭਿ ਮਿਲਿ ਕੀਨਿ ਉਪਾਇ । ਲਗੇ
 ਮਜ਼ੂਰ ਸਹੇਸ੍ਰਹੀ ਪੁਰਾਹੋ ਰੋਰ ਮਚਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੰਪਈ ॥ ਇਕ ਪਾਟੈਂ, ਇਕ
 ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਆਨੈ । ਇਕ ਉਠਾਇ, ਇਕ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਪਯਾਨੈਂ । ਇਕ ਲ ਛਰੀ
 ਕਹਨਿ ਪਰ ਖਰੇ । ਇਕ ਧਨ ਦਹਿ ਕਹੈਂ ਲਹੁ ਭਰੇ ॥ ੨ ॥ ਤੀਰਥ ਤੀਰ
 ਖਰੇ ਇਕ ਹੋਰੈਂ ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਾਇ ਸ਼ੀਘ੍ਰ । ਇਕ ਪੈਰੈਂ ਜਲ ਮਾਹਿ ਪਰੈ ਮ੍ਰਿਤਕਾ
 ਗਰੈ' । ਉਛਲਹਿ ਆਧਕ, ਫਨ' ਬਹੁ ਕਰੇ ॥ ੩ ॥ ਚਹੈ ਓਰ ਪੁਸ਼ਕਰ
 ਕੇ ਭੀਰ । ਲਾਖਹੁ ਲੋਕ ਬਲੇਕਾਤ ਤਾਰੇ । ਤ੍ਰਿਲ ਕਾਸ਼ਟ ਕੇ ਲਜਾਵਤ
 ਧਾਇ । ਪਾਇ ਪਾਇ ਪੂਰਤ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੪ ॥ ਪਰੈ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਲੇ ਹੁਇ ਜਾਇ
 ਤ੍ਰਿਲ ਕਾਸ਼ਟ ਕੇ ਆਨਾਹ ਪਾਇ' । ਮਹਾਂ ਕੁਲਾਹਲ ਭਯੋ ਨਗਨ ਮਾਹਿ ।

*ਬਾਣੀ । *ਕਾਹਲੀ ਵਾਲੀ । *ਤਲਾ ਵਿਚ ਪੈਦੀਆਂ ਹਨ । *ਪਾਣੀ ਬਿਨਾ । *ਗਲ ਜਾਂਦੀ
 ਹੈ । *ਥੋਗ । *ਲਿਆ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ । *ਪਾਸ-ਬਲ ।

ਜਿਤ ਕਿਤ ਪੂਰਹਿ, ਪੂਰ ਨ ਹੋ ਰਹਿ^੧ ॥੫॥ ਲਾਖਹੁ ਦਰਬ ਖਰਚ ਕਰਿ-
ਵਾਇਵ । ਦੇਤਿ ਮਜੂਰੀ ਸਭਿਨਿ ਬੁਲਾਇਵ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਗ੍ਰਾਮ ਨਗਰ
ਮਹਿ ਸਾਰੇ।ਧਾਇ ਧਾਇ ਪਹੁਚਹਿ ਬਲਵਾਰੇ ॥੬॥ ਅਧਿਕ ਮਜੂਰੀ ਪਾਵਨਿ
ਕਰਹੀਂ । ਸ਼ਾਹਿ ਕੋਸ਼ ਤੇ ਦਰਬ ਨਿਕਰਹੀਂ । ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਸੰਧਯਾ ਕਉ
ਸਭਿ ਲੇਤਿ । ਬਹੁ ਨਰ ਬੈਠਹਿ ਗਿਨ ਗਿਨ ਦੇਤਿ ॥੭॥ ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ
ਬਿਤੀਤ ਗਏ ਹੈਂ । ਰਿਦੈ ਕੰਤੂਹਲ ਸਭਿਨਿ ਭਏ ਹੈਂ । ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ
ਕਰਤਿ ਹੀ ਹਾਰੇ । ਤਿਲ ਮੂਤਕਾ ਕਾਸ਼ਟ ਗਨ ਡਾਰੇ ॥੮॥ ਕਹਾਂ
ਪਰਹਿ ਖਪ ਜਾਹਿ ਕਿਥਾਈਂ। ਕਿਧੋਂ ਉਠਾਵਹਿ^੨ ਕੋ ਲੇ ਜਾਈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਕਰਿ ਹੈਂ ਅਨੁਮਾਨੇ । ਖਰਚ ਸੰਬੁਹ ਦਰਬ ਕੋ ਜਾਨੇਂ ॥੯॥ ਤਉ ਕਰਤਿ
ਹਠ ਮੂਢ ਕੁਪੌਤੇ । ਕਰਹਿ ਜਤਨ ਪ੍ਰੇਰੇ ਚਵਗੌਤੇ^੩ । ਲਾਖਹੁ ਨਰ
ਅਕੁਲਾਇ ਰਹੇ ਹੈਂ । ‘ਭਰਹੁ ਭਰਹੁ’ ਮੁਖ ਬਾਕ ਕਹੇ ਹੈਂ ॥੧੦॥ ਫਿਰਹਿ
ਜਤਨ ਕਰਤੇ ਚਹੂੰ ਓਗਆਵਹਿ ਜਾਹਿ ਉਠਾਵਹਿ ਸ਼ੋਗਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ
ਗੁਜਰੇ ਇਮ ਜਬੈ । ਇਕ ਦੁਇ ਥਲ ਉਚੇ ਦਿਖਿ ਤਬੈ ॥੧੧॥ ਹਰਖ
ਭਰਜੇ ਨੌਰੰਗ ਉਰ ਮਾਂਹਿ । ਕਹਜੇ ਅਪਾਨ ਲੋਕਨਿ ਕੇ ਪਾਹਿ। ਸ਼ਮਿਯਾਨੇ
ਤੰਬੂ ਮਮ ਡੇਰਾ । ਦਿਹੁ ਲਗਾਇ ਨਹਿ ਕੀਜਹਿ ਦੇਰਾ ॥੧੨॥ ਕਰੋਂ ਸੈਨ
ਕੋ ਰੈਨ ਮਝਾਰ । ਪੁਰਵੈਂ ਪੈਜ ਅਪਨਿ ਇਸ ਬਾਰ^੪ । ਬਹੁਰ ਕੂਚ ਕਰਿ ਹੈਂ
ਹਮ ਕਾਲੀ । ਪੁਰਵਾਵਹੁ ਇਹੁ ਤਾਲ ਉਤਾਲੀ^੫ ॥੧੩॥ ਸੁਨਿ ਫਰਾਸ਼^੬ ਨੇ
ਲਾਯਹੁ ਡੇਰਾ । ਜਰੀਦੋਜ਼^੭ ਸੁਠ ਮਖਮਲ ਕੇਰਾ । ਸੁੰਦਰ ਲਗੀ ਕਨਾਤ
ਬਨਾਤੀ । ਤਾਨਿ ਬਿਤਾਨ^੮ ਰੰਗ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ ॥੧੪॥ ਰੇਸ਼ਮ ਕੀ ਦੌਰਘ
ਗਨ ਡੇਰੈਂ । ਗੰਢੇ ਜ਼ਰੀਦਾਰ ਚਹੂੰ ਓਰੈਂ । ਉਪਰ ਕੰਚਨ ਕਲਸ ਬਨਾਏ ।
ਚਮਤਕਾਰ ਚਹੂੰਦੀਸ਼ ਛਬਿ ਛਾਏ ॥੧੫॥ ਚਾਰ ਘਟੀ ਜਬਿ ਦਿਵਸਿ
ਲਹਜੇ ਹੈ । ਨੌਰੰਗ ਬਾਦੀ ਜਾਇ ਰਹਜੇ ਹੈ । ਅਪਰ ਸਮਾਜ ਸਮੀਪੀ ਕੇਰੇ ।
ਲੇ ਕਰਿ ਸਕਲ ਧਰੇ ਵਿਚ ਡੇਰੇ ॥੧੬॥ ਫਰਸ਼ ਅਨੇਕ ਰੀਤਿ ਕੇ ਕਰੇ ।
ਕੰਚਨ ਰਜਤ ਸੁ ਬਾਸਨ ਧਰੇ । ਭਈ ਸੰਝ ਖਾਨੇ ਕਹੁ ਖਾਇ । ਪਰਜੇ
ਮੰਦਮਤਿ ਚੌਪ ਬਢਾਇ ॥੧੭॥ ਸੁਖ ਸੋਂ ਸੁਪਤਜੇ ਨਿਸ ਕੋ ਪਾਇ ।

^੧ਭਰਦੇ ਹਨ (ਤਲਾ) ਪਰ ਭਰਦਾ ਨਹੀਂ । ^੨ਉਠਾਕੇ । ^੩ਨੌਰੰਗੇ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰੇ ਹੋਏ । ^੪ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ
ਇਸ ਵਾਧੀ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਵਾਂ । ^੫ਫਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ । ^੬ਜ਼ਰੀਦਾਰ । ^੭ਚੰਦਿਆ ।

ਗਾਵੈ ਅੰਧਕਾਰ ਜਗ ਛਾਇ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਿਵਰ ਪਰੇ ਸਭਿ ਕੋਈ । ਹਿੰਦੂ
ਮਿਲੇ ਭਜਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮੋਈ ॥ ੧੮ ॥ ਅਰਧ ਜਾਮਨੀ ਜਬਹਿ ਬਿਤਾਈ ।
ਉਮਡ੍ਯੋ ਜਲ ਪਸਰ੍ਯੋ ਸਭਿ ਥਾਈਂ । ਏਕ ਬਾਰ ਹੀ ਬਾਰ ਉਛਾਲਾ* ।
ਲੋਨਿ ਨ ਦੀਨਸਿ ਕਿਸਹਿ ਸੰਭਾਲਾ ॥ ੧੯ ॥ ਪੂਰਬ ਨੌਰੰਗ ਸੁਪਤ੍ਯੋ ਜਹਾਂ ।
ਪਸਰ ਗਯੋ ਇਕਬਾਰਹਿ ਤਹਾਂ । ਗਿਲਮ ਗਲੀਚੇ ਫਰਸ਼ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਸਭਿ ਪਰ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਤੇ ਚਾਲਾ ॥ ੨੦ ॥ ਜਾਗਤਿ ਨਰ ਨੇ ਨੀਰ ਨਿਹਾਰਾ ॥
ਸ਼ਾਹ ਸੰਗ ਧੁਨਿ ਉਚ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ‘ਜਲ ਬਹੁ ਚਢ੍ਯੋ ਜਾਇ ਚਲਿ
ਆਵਤਿ । ਕਰਹੁ ਸੰਭਾਲ ਉਠਹੁ ਉਤਲਾਵਤ’ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨਤੈ ਤੁਰਤ
ਮਤੰਗ ਅਰੂਢਾ । ਭਾਗ ਚਲ੍ਯੋ ਬਿਹਬਲ ਮਤਿ ਮੂਢਾ । ਸਰਬ ਸਮਾਜ
ਬੂਢ ਕਰਿ ਗਯੋ । ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਰਨਿ ਕਿਨ ਹੂੰ ਕਿਯੋ ॥ ੨੨ ॥ ਧਰੇ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ
ਭਾਗਤਿ ਬੀਬੀ* । ਨਹਿ ਸੁਧ ਰਹੀ ਬੇਧਿਬੇ ਨੀਬੀ* । ਦਾਸੀ ਖਾਸੀ* ਚਲੀ
ਪਲਾਇ । ਅਨਿਕ ਮਸਾਲੇਂ ਲਈ ਜਰਾਇ ॥ ੨੩ ॥ ਬੰਦ ਮਤਾਬੀ ਆਗ
ਲਗਾਈ ॥ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ਕੀ ਨਜਾਈਂ । ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਬਲ ਉਚੇ ਗਏ ।
ਨਿੰਮ੍ਰਿ ਸਬਲ ਪਰਪੁਲਤੈ ਭਏ* ॥ ੨੪ ॥ ਹਾਥੀ ਪਰ ਹੋਵਾ ਨਹਿ ਪਰੇ ।
ਬਹੇ ਜਾਹਿ ਕਿਨਹੂੰ ਨਹਿ ਧਰੇ । ਜੀਨ ਤੁਰੰਗਨਿ ਕੇ ਬਹਿ ਚਾਲੇ । ਸਸਤ੍ਰ
ਬਸਤ੍ਰ ਕਿਨਹੂੰ ਨ ਸੰਭਾਲੇ ॥ ੨੫ ॥ ਕੂਕ ਪ੍ਰਕਾਰਤਿ ਮਾਚ੍ਯੋ ਰੋਰਾ । ਖਰੇ
ਹੋਇ ਨਹਿ ਨਿਜ ਨਿਜ ਠੰਰਾ । ਪੁਸ਼ਕਰ ਤੀਰਥ ਰਿਸ ਬਹੁ ਕੀਨਸਿ ।
ਸਭਿ ਲਸ਼ਕਰ ਕਉ ਸੰਕਟ ਦੀਨਸਿ ॥ ੨੬ ॥ ਐਸੇ ਨੀਰ ਉਛਾਰ੍ਯੋ ਨਿਜ
ਤੇ । ਬਜਾਕੁਲ ਭਏ ਤੁਰਕ ਗਨ ਭਜਤੇ । ਨਿੰਮ੍ਰਿ ਸਬਲ ਕੇ ਬੂਡੇ ਘਨੇ ।
ਸਹਿਤ ਸਮਾਜ ਨ ਨਿਕਸਨਿ ਬਨੇ ॥ ੨੭ ॥ ਅੰਨ ਲਵਨ ਮਿਸ਼ਟਾਨ
ਮਹਾਨ । ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਸੋਜਨਿ ਕਰਿ ਹਾਨਿ । ਕਹਿ ਲੋ ਗਨੋਂ ਸਮਾਜ
ਬਿਸਾਲਾ । ਸ਼ਾਹੁ ਸੈਨ ਕੇ ਬਹਿ ਕਰਿ ਚਾਲਾ ॥ ੨੮ ॥ ਬਡ ਅਪਦਾ ਤੁਰਕਨਿ
ਪਰ ਆਈ । ਪੁਸ਼ਕਰ ਨੇ ਕੀਨਸਿ ਬਿਕੁਲਾਈ । ਤੀਰਥ ਮਾਂਹਿ ਮਹਾਤਮ

*ਪਾਣੀ । *ਜਲ) ਪਸਰ ਗਿਆ । *ਭਾਵ ਵੰਗਮ । *ਨਾਲਾ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ [ਮਿਸ਼, ਨੀਵਿ] ।
*ਖਾਸ ਦਾਸੀ (ਅ) ਬਹੁਤੀਆਂ ਦਾਸੀਆਂ [: ਖਾਸੀ=ਬਹੁਤੀ] *ਨੀਵੇਂ ਥਾਂ ਸਾਰੇ ਭਰ ਗਏ (ਪਾਣੀ
ਨਾਲ) [ਮਿਸ਼, ਪਰਿਪੂਤ] । (ਅ) ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਥਾਂ ਉੱਚੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ (ਮਿੱਟੀ ਪਾਉਣ
ਨਾਲ) ਉਹ ਬਲ ਨੀਵੇਂ ਪੈਕੇ ਚਿੱਕੜ ਹੋ ਗਏ ਹਨ [ਮਿਸ਼, ਪੁਲਿਨ=ਉਹ ਚਿੱਕੜ ਵਾਲਾ
ਥਾਂ ਜੋ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨਵੇਂ ਪਾਣੀ ਪੈਣ, ਜਾਂ ਚੜ੍ਹੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਦਲਦਲ ਜਿਹਾ
ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ] ।
*ਪ੍ਰਾ:—ਸਲ ਚਢ੍ਯੋ ਉਛਾਲਾ ।

ਮਹਾਂਮਹਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪਵੰਤ ਅਘ ਦਹਾ ॥ ੨੯ ॥ ਪੂਰਬ ਸਤਿਜੁਗ ਕੇਰ ਮਝਾਰ।
ਕਮਲਾਸਨ ਸੁਭ ਰਚਨੇ ਉਦਾਰ। ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਹਿ ਬਿਦਤ ਸੁਜਸੁ ਹੈ।
ਜਿਹ ਸ਼ਨਾਨ ਤੇ ਕਲਮਲ ਨਸਿ ਹੈ ॥ ੩੦ ॥ ਤੁਰਕ ਅਵੰਗਜਾ ਕੀਨਸਿ
ਭਾਰੀ। ਦਿਯੋ ਦੰਡ ਨਹਿ ਸਕਨੇ ਸਹਾਰੀ। ਬਹੁ ਬਿਹਾਲ ਲਸਕਰ ਕਉ
ਹੇਰਾ। ਹਾਹਾਕਾਰ ਸੁਨਨੇ ਤਿਸਬੇਰਾ ॥ ੩੧ ॥—ਸਹਤ ਸਮਾਜ ਨਾਸ ਕਹੁ
ਪਾਵੈ। ਜਲ ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਚਹਿ, ਕਿਤ ਜਾਵੈ—। ਇਮ ਨੌਦੰਗ ਚਿਤਵਤ ਚਿਤ
ਮਾਂਹੀ—ਕੋ ਉਪਚਾਰ ਬਨੈ ਅਬਿ ਨਾਂਹੀ ॥ ੩੨ ॥ ਦਿਵਸ ਨਹੀਂ, ਮੁਸ਼ਕਲ
ਅਬਿ ਯਾਤੇ। ਸੁਧ ਨ ਸੰਭਾਰਿ ਸਕਹਿ ਨਰ ਜਾਤੇ। ਕਿਮ ਦਲ ਸੰਕਟ ਸਕਲ
ਬਿਦਾਰਉ। ਕਿਤ ਮਜੂਰ ਲਾਵਉ। ਜਲ ਟਾਰਉ ॥ ੩੩ ॥ ਕਿਤ ਤੇ ਉਛਰਨੇ
ਪਸਰਨੇ ਜਾਈ। ਸੋ ਬਲ ਨਿਸ ਮਹਿ ਲਖਨੇ ਨ ਜਾਈ। ਅਪਰ ਉਪਾਇ ਨ
ਹੁਇ ਇਸ ਕਾਲਾ—। ਖਰੋ ਤੁਰਕ ਪਤਿ ਚਿੰਤ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੩੪ ॥ ਲਖਨੇ
ਮਹਾਤਮ ਤੀਰਥ ਕੇਰਾ—। ਜਲ ਉਛਾਲਿ ਡੋਬਤਿ ਮਮ ਝੋਰਾ। ਕਰਨੀ ਬਿਨੈ
ਅਬਹਿ ਬਨਿ ਆਵੈ। ਹੁਇ ਪਸੰਨ ਦਲ ਮੋਰ ਬਚਾਵੈ ॥ ੩੫ ॥ ਅਜਮਤਵਾਨ
ਮਹਾਨ ਸੁਜਾਨਾ—। ਭਯੋ ਦੀਨ ਜੋਰਤਿ ਜੁਗ ਪਾਨਾ। ‘ਛਿਮਹੁ ਅਵੰਗਜਾ
ਮੈਂ ਨਹਿ ਜਾਨਨੇ। ਮਹਾਂ ਸ਼ਕਤਿ ਕੇ ਸਹਤਿ ਪਛਾਨਨੇ ॥ ੩੬ ॥ ਸਭਿ
ਤੀਰਥ ਮੈਂ ਤੁਵ ਬਡਿਆਈ। ਬਿਦਤ ਮਹਦ ਅਬਿ ਹੋਹਿ ਸਵਾਈ। ਜਿਤੋ
ਬਿਗਾਰ ਆਨਿ ਮੈਂ ਕਰਨੇ। ਗਨ ਮੰਦਿਰ ਕੋ ਮੂਲ ਉਖਰਨੇ ॥ ੩੭ ॥ ਸੋ ਰਚਨਾ
ਅਬਿ ਫੇਰ ਬਨਾਵਉ। ਮਿਤਕਾ ਗੋਰੀ ਸੋ ਕਢਿਵਾਵਉ। ਤਵ ਨਮਿਤ
ਕਰਿ ਭੋਜਨ ਦੇਵੈ। ਜੀਵਤਿ ਰਹੈ ਸੁ ਤਾਵਦ ਸੇਵੈ’ ॥ ੩੮ ॥ ਭਯੋ ਦੀਨ
ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਕਹਿ ਕਹਿ। ਗਜ ਤੇ ਉਤਰਿ ਨਮੋ ਕਿਯ ਮਹਿ ਮਹਿ। ਪੁਨ
ਪੁਸ਼ਕਰ ਜਲ ਥੋਰੋ ਕੀਨਸਿ। ਸਿਮਟਨੇ ਭਯੋ ਆਇ ਬਿਚਲੀਨਸਿ ॥ ੩੯
॥ ਹੜ ਕੇ ਜਲ ਸਮ ਉਤਰਿ ਗਯੋ ਹੈ। ਪੁਨ ਲਸਕਰ ਟਿਕ ਸਬਲ ਭਯੋ
ਹੈ। ਭੀਗੋ ਗਹਿ ਗਹਿ ਬਸਤੁ ਨਿਚੋਰਤਿ। ਇਤ ਉਤ ਫਿਰ ਫਿਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ
ਟੋਰਤਿ ॥ ੪੦ ॥ ਕਹੈਂ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਸੰਕਟ ਦਲ ਕੋ। ਟਿਕੇ ਸਕਲ ਪਿਖਿ
ਨਿਜ ਨਿਜ ਬਲ ਕੋ। ਬਡੇ ਕਸ਼ਟ ਸੋ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਈ। ਜਾਗਤਿ ਹੀ
ਪਭਾਤਿ ਹੁਇ ਆਈ ॥ ੪੧ ॥ ਸਕਲ ਦਰੋਗੇ ਸ਼ਾਹੁ ਹਕਾਰੇ। ਤੂਰਨ ਤਿਨ
ਪ੍ਰਤਿ ਹੁਕਮ ਉਚਾਰੇ। ‘ਆਗੇ ਤੇ ਦਿਹੁ ਦੁਗਨਿ ਮਜੂਰੀ। ਨਿਕਸਾਵਹੁ

‘ਕਿਸ ਪਾਸੋਂ ਮਜਰ ਲਾਕੇ। ਧਰਤੀ ਤੇ।

ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਕਰਿ ਦੂਰੀ ॥੪੨॥ ਮੀਦਰ ਬਿਸਦ ਬਿਲੇਵ ਬਿਦਾਰਜੈ । ਜਿਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੇ ਪ੍ਰਥਮ ਨਿਹਾਰਜੈ । ਉਸਰਾਵਹੁ ਤਸ ਬਿਧਿ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ ।
ਅਪਰ ਚਿਨਾਵਹੁ ਬਿਲਮ ਬਿਸਾਰੀ ॥ ੪੩ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਤਹਿ ਕੇ ਬਿਪ੍ਰ
ਬੁਲਾਏ। ਵਿਧੇ ਦਾਨ ਭੋਜਨ ਅਚਵਾਏ। ਕਾਰ ਕਾਰ ਪਰਕਰਿ ਨਰ ਖਰੇ।
ਸੋਪਿ ਕਹਜੇ 'ਤੂਰਨ ਲਿਹੁ ਕਰੇ ॥੪੪॥ ਰਚਨਾ ਤੈਸੀ ਵਿਹੁ ਬਨਵਾਇ ।
ਇੰਦ ਮਨੁਰਨਿ ਅਥਿ ਲਗਵਾਇ । ਪੁਸ਼ਕਰ ਮੈਂ ਅਜਮਤ ਯੁਤਿ ਜਾਨਾ ।
ਇਸ ਮਹਿ ਨਹਿ ਪਖੰਡ ਕਛੁ ਛਾਨਾ ॥ ੪੫ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਸ਼ਾਹ ਕਰੀ
ਅਸਵਾਰੀ। ਗਮਨਜੈ ਮਾਟਗ ਬਿਲਮ ਬਿਸਾਰੀ । ਜਹਿ ਅਜਮੇਰ ਸਮੀਪ
ਸਥਾਨਾ । ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਉਤਰਜੈ ਦਲ ਨਾਨਾ ॥ ੪੬ ॥ (ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ
ਗ੍ਰੰਥ ਨਵਮਿ ਰਾਜੇ 'ਪੁਸ਼ਕਰ' ਪੁਸ਼ਪ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਉਨਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸ਼ ॥ ੨੯ ॥

੩੦. [ਅਜਮੇਰ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਆਜ ਲਗੀ ਪੁਸ਼ਕਰ ਬਿਖੈ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੇ ਚਿੰਨ੍ਹ । ਪ੍ਰਗਟ
ਮਹਾਤਮ ਜਗਤ ਮਹਿ ਕਰਜੈ ਤੁਰਕਪਤਿ ਛਿੰਨ* ॥੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਡੇਰੇ

* (ਨੋਡਨੋਡ)ਦੇਸਾਂ ਕਾਜਾਂ : ਆਦਮੀ ਖੜੇ ਕਰਕੇ 'ਰੁਛ ਪਖੰਡ' ਲੁਕਿਆ ਨਹੀਂ। 'ਦੋਲਪਣੋ'ਜਿਤ।
*ਇਸਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰਵੀ ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਪ ਪੁਸ਼ਕਰ ਜਾਕੇ ਲਿਖਿਆ
: ਰਵਾਯਤ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦੋਹੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇਖੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ 'ਰੋਕ' ਨਹੀਂ ਕਿ
ਪੁਸ਼ਕਰ ਨੂੰ ਪੁਰ ਦੇਣ ਦੀ ਮੁਰਖਤਾ ਮੋਹੀਗਵੇਬ ਦੇ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਅੰਤ ਦਾ ਤਅੱਸਬੀ ?
ਗੀ ਦਿਲ ਸੀ। ਪੁਸ਼ਕਰ ਇੱਕ ਰੁਦਰਤੀ ਅਥਾਹ ਜਲ ਦੀ ਬੀਲ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਜਾਣਾ
ਛੋਟੀ ਮਏਲ ਨਹੀਂ। ਉਸਦੇ ਉੱਥੇ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਬਰਖਾ ਲਹਿਕੇ ਲਾਗੇ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਜਲ ਹੜ੍ਹ
ਵੰਨੂਕੇ ਆ ਜਾਣਾਂ, ਪਾਣੀ ਚਿੱਟੀ ਦਾ ਵੇਠ ਜਾਕੇ ਪੁਲਿਨ ਬਨ ਜਾਣਾਂ, ਸਾਰੀਆਂ ਚੌਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਕਦੀਆਂ
ਹਨ। ਮੋਹੇਗਵੇਬ ਨੇ ਅਪਣੇ ਵਕਤ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣੇ ਦੀ ਬੀ ਰੋਕ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ
ਸ਼ਾਇਦ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁਅੱਰਖਾਂ ਦੇ ਹੋਖ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗਲ ਨਾ ਆਈ ਹੋਵੇ, : ਜਿਵੇਂ 'ਚੋਣੀ' ਹੋਈ
ਹੈ, ਉਥੇ ਰਵਾਯਤਾਂ ਰੁਛ ਵਧ ਘਟਕੇ ਰੁਛ ਮਿੱਥੇ ਵਾਕਿਆਂ : ਨਿਰਭਰ : ਜਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ,
ਰਵਾਯਤਾਂ ਇਸ਼੍ਟਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਮੋਹੇਗਵੇਬ ਵਰਗੇ ਕੋਟਰ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਾ
ਆ ਜਾਣਾਂ ਕਿ ਤੀਰਥ ਨੇ ਕੋਪ ਕੀਤਾ ਹੈ : ਇਮਾਨ ਹੈ ਆਵੇ ਅਨਹੋਣੀ ਬਾਤ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ
ਮੀਦਰੋਂ ਦੀਨਦਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸ਼ਾਹ : ਦੀਨ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਪਰਵੇ ਬਨਾਏ
ਹੋਏ ਸਨ ਆਪਣੀ ਚਾਲਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਢੱਕਣ ਲਈ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਪਣੀ
ਰਾਜਧੀ (ਪੁਲੀਟੀਕਲ) ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਘਿਠਣ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਦੇ ਸ਼ਰਧੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਣ ਦਾ
ਤਾਂ ਇਕ ਜਾਮਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਨਿਰਬਲਤਾ ਦਾ ਜਾਣੂੰ ਸੀ ਤੇ ਜਬਰੀ ਦੀਨ
(ਜਾਰੀ ਰੁਝ ਵੇਖੋ ਅਕਲੇ ਪੰਨੇ ੩ ੫੬)

ਜਾਇ ਕਰਜੇ ਅਜਮੇਰ*। ਉਤਰਜੇ ਲਸਕਰ ਜਾਇ ਬਡੇਰ । ਏਕ ਜਾਮਨੀ
 ਕਰਿ ਕੈ ਬਾਸਾ । ਮਾਰਤੰਡ ਜਬਿ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ ॥ ੨ ॥ ਸਕਲ ਮਜਾਵਰ
 ਤਬਹਿ ਹਕਾਰੇ । ਹਿਤ ਬੂਝਨਿ ਇਮ ਬਾਕ ਉਚਾਰੇ । ‘ਤੁਮ ਨੇ ਕਜਾ ਇਹ
 ਦੰਭ ਕਮਾਯੋ ? ਕਰਿ ਬੰਚਕੜਾ’ ਧਨ ਉਪਜਾਯੋ ॥ ੩ ॥ ਮੋਰ ਕਮਾਨ
 ਚਢੀ ਨਹਿ ਕੈਸੇ ? ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਕੇਰਿ ਕਿਯ ਜੈਸੇ । ਸ਼ਾਰਿਜਹਾਂ ਕੇ ਸਾਬ
 ਬਖਾਨੀ ।—ਤਵ ਬਡ ਸੁਤ ਕੀ ਚਢੀ ਕਮਾਨੀ—॥੪॥ ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਜਿ ਤਿਸ
 ਪਰ ਖਾਜਾ* । ਮਿਸ ਕਮਾਨ ਕੇ ਬਿਦਤ ਨਿਵਾਜਾ* । ਤੋ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਕਜੋ
 ਨਹਿ ਪਈ* । ਕ੍ਰਮਤਿ ਮਰਜੋ ਕਿਛ ਹਾਥ ਨ ਆਈ ॥੫॥ ਤਖਤ ਬੈਠਿਬੋ
 ਮੋਹਿ ਨ ਆਯੋ । ਨਹੀਂ ਨਿਵਾਜਜੋ ਸਭਿ ਨੇ ਲਹਜੋ* । ਅਬਿ ਮੈਂ ਸਭਿ ਪਤਿ-
 ਸ਼ਾਹਿਤ ਪਾਈ । ਇਹ ਕਜਾ ਭਯੋ ਦੇਹੁ ਬਤਲਾਈ ? ॥੬॥ ਯਾਂਤੇ ਮੈਂ ਜਾਨਤਿ
 ਹੋਂ ਐਸੇ । ਤੁਮ ਹੀ ਕਰਹੁ ਦੰਭ ਕਿਛ ਕੈਸੇ । ਕੈ ਤੁਮ ਦੀਜੈ ਸਾਚ
 ਬਤਾਇ । ਨਾਂਹਿ ਤ ਮੈਂ ਦੇਖਵ ਪਤੀਆਇ* ॥੭॥ ਸਕਲ ਮਜਾਵਰ ਇਕਠੇ
 ਭਏ । ਨਹਿ ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਉੱਤਰ ਦਏ । ਕਹੈ ਕਿ ‘ਅਸ ਖੁਦਾਇ ਕੀ
 ਮਰਜੀ । ਬਖਸ਼ਹਿ ਜਿਸਹਿ ਸੁਨਹਿ ਤਿਸ ਅਰਜੀ ॥੮॥ ਇਸੀ ਭਾਂਤਿ ਮੈਂ
 ਹਮਰੇ ਚਾਰਾ । ਕਹਾਂ ਚਲਹਿ, ਚਿਤ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰਾ* । ਸਮੁਝਜੋ ਨੌਰੰਗ
 —ਬੋਲਹਿ ਪਾਜ* । ਹੈ ਇਨ ਦੰਭ ਲੇਨਿ ਧਨ ਕਾਜ—॥੯॥ ਬੋਲਦਾਰ ਗਨ*
 ਲੀਏ ਬੁਲਾਇ । ਕਹਜੋ ‘ਸਥਾਨ ਉਖਾਰਹੁ ਜਾਇ’ । ਇਕ ਦੁਇ ਸੰਗ ਕਰੋ
 ਉਮਰਾਵ । ‘ਪਿਖਹੁ ਜਾਇ ਕਜਾ ਬਿਧਿ ਤਿਸ ਥਾਂਵ’ ॥੧੦॥ ਹੁਕਮ ਪਾਇ

*ਨੰਗੀ। ਮੋਰੀ ਕਮਾਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਚੜ੍ਹਾਈ (ਕਮਾਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸੇ ਅੰਸ਼ ਵਿਚ ਆਗੇ ਆਵੇਗਾ)।
 *ਦੀ ਜਿਵੇਂ (ਚੜ੍ਹਨੀ) ਕੀਤੀ ਸੀ । *ਖਾਜੇ ਦੀ ਖਾਨਕਾਹ ਹੈ ਇਹ ਮੰਦਰ । *ਕਮਾਨ ਵੇ ਬਹਾਨੇ
 ਜੋ ਪ੍ਰਗਟ ਵਡਿਆਇਆ ਸੀ (ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨੂੰ) । *ਭਾਵ (ਦਾਰਾ ਬਰੋਹ ਨੇ) । *ਤੁਹਾਵੇ ਹਿਸਾਬ
 ਤੀ ਮੋਰੇ (ਭਾਗ ਵਿਚ) ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ ਤਖਤ ਤੇ ਵੈਠਣੀ, (ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸਾਂ ਮੈਨੂੰ) ਨਹੀਂ ਸੀ
 ਨਿਵਾਜਿਆ, (ਇਹ) ਸਭ ਨੇ ਵਿਠਾ ਹੈ (ਪਰ ਦੱਸੋ ਕਿ ਕਿਉਂ) । *ਸੁਨ । *ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰਫੁੱਟ ਵਾਲੇ ।

*ਇਥੇ ਚਿਸ਼ਤੀ ਫਕੀਰਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਵੇਰਾ ਹੈ ।

[ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਭਾਈ ਟੁਕ]

ਵਿਚ ਨੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਹਿ ਆਪਣੀ ਇਸਲਾਮੀ ਰਾਜਧੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ।

ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਬੀ ਪਾਠਿਆਂ ਦੇ ਕਹੇ ਨੂੰ ਮੋਚ ਮੰਨ ਕੇ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਆਪ ਵਿਨੋਬ
 ਚੋਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ।

ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਗਏ । ਬਲ ਅੰਤਰਿ ਕੋ ਖੋਦਤਿ ਭਏ । ਹਭੋ ਪਾਸ ਕਛ ਤਨਕ
 ਓਖਾਰਾ । ਤਤਛਿਨ ਤਹਿ ਪੋਲਾੜ ਨਿਹਾਰਾ ॥ ੧੧ ॥ ਖਨਨਿ ਲਗੇ ਜਬਿ
 ਤਿਸਹਿ ਅਗਾਰੇ । ਦੀਰਘ ਸਾਭਹਿਨਿ ਸੁਰੰਗ ਨਿਹਾਰੇ । ਤਿਸ ਕੋ
 ਪਾਟਤਿ ਜਬਿ ਕਿਛ ਗਏ । ਘਰ ਮਜਾਵਰਨਿ ਕੋ ਜਹਿ ਬਿਏ ॥ ੧੨ ॥ ਤਿਨ
 ਮਹਿ ਗਈ ਸੁਰੰਗ ਅਗਾਰੇ । ਛਪਯੋ ਜੁ ਪਰਦੇ ਕਰਯੋ ਉਘਾਰੇ । ਕਹੂੰ
 ਮਹਿੰਮ ਚੜ੍ਹਹਿ ਜਬਿ ਸ਼ਾਹੁਕੈ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਦੈਨੀ ਕਾਂਹੁ ॥ ੧੩ ॥ ਇੰਤਜਾ-
 ਦਿਕ ਜੇ ਕਾਜ ਮਹਾਨ । ਦਿੱਲੀਪਤ ਆਵਤਿ ਇਸ ਥਾਨ । ਕਰ ਜੋਰਹਿ
 ਬਡ ਦਰਬ ਚਵਾਇ । ਜਿਸ ਕਾਰਜ ਮੈਂ ਸੇਸੈ ਪਾਇ ॥ ੧੪ ॥ ਤਿਸ ਹਿਤ
 ਅੰਤਰ ਧਰਹਿ ਕਮਾਨ । ‘ਕਰਹਿ ਕਿ ਨਹੀ’ ਸੰਕਲਪਹਿ ਠਾਨਿ । ਸੁੰਦਰ
 ਮੰਦਿਰ ਅੰਦਰ ਧਰਹਿ । ਪੁਨਹਿ ਕਪਾਟ ਅਸੰਜਤਿ ਕਰਹਿ ॥ ੧੫ ॥ ਪੁਨ
 ਗਾਵੇ ਦੇਂ ਕੁਲਫ ਲਗਾਇ । ਦਰ ਪਰ ਪਹਿਰੂ ਰਹਿ ਸਮੁਦਾਇ । ਨਿਜ ਘਰ
 ਤੇ ਸੁਰੰਗ ਕੋ ਰਾਹੁ । ਜਾਇ ਮੁਜਾਵਰ ਮੰਦਿਰ ਮਾਹੁ ॥ ੧੬ ॥ ਅੰਦਰ ਦੇਹਿ
 ਕਮਾਨ ਚੜ੍ਹਾਇ । ਇਸ ਬਿਧਿ ਰਾਖੀ ਬਣਤ ਬਨਾਇ । ਕਰਹਿ ਮੰਨਤਾ
 ਸ਼ਾਹਿ ਘਨੇਰ । ਅਪਰਨਿ ਕੀ ਕਮਾ ਗਿਨਤੀ ਫੇਰ ॥ ੧੭ ॥ ਇਮ ਅਜਮਤ
 ਕੋ ਤਹਾਂ ਜਨਾਵੈਂ । ਸਿਦਕ ਸਹਿਤ ਪਿਖਿ ਦਰਬ ਚੜ੍ਹਾਵੈਂ । ਜਬਿ ਸੁਰੰਗ
 ਘਰ ਪ੍ਰਵਿਸੀ ਜਾਇ । ਬਹੁ ਦਿਨ ਕੀ ਜਿਮ ਬਨਤ ਬਨਾਇ ॥ ੧੮ ॥ ਪਰਦਾ
 ਜ਼ਾਹਰ ਹੋਇ ਸੁ ਗਯੋ । ਜਿਸ ਤੇ ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਛਲ ਲਯੋ । ਚੜ੍ਹੇ ਕਮਾਨ
 ਸਕਲ ਬਿਸਮਾਵੈਂ । ਜਾਨ-ਖੁਆਜੋ ਆਨਿ ਚਵਾਵੈ- ॥ ੧੯ ॥ ਸਿਦਕ
 ਸਾਹਤ ਦਿੱਲੀਪਤ ਆਇਹਾਰ ਜੀਤ ਇਸ ਤੇ ਪਤੀਆਇ । ਇਮ ਸ਼ਾਹਨਿ
 ਕੋ ਸਿਦਕ ਨਿਹਾਰੇ । ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਪੂਜ ਹੈਂ ਸਾਰੇ ॥ ੨੦ ॥ ਸੋ ਪਰਦਾ
 ਨੌਰੰਗ ਉਘਾਰਾ । ਬਿਨ ਅਜਮਤ ਕਿਮ ਨਹਿ ਪਤਿਆਰਾ । ਇਸ ਆਗੈ
 ਨਹਿ ਅਟਕੈ ਦੰਭਾ । ਤਿਸ ਮਾਨੈ ਜੋ ਕਹੈ ਅਚੰਭਾ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹਿ
 ਉਰ ਹਰਖ ਬਵਾਇ । ਸਭਿ ਮੈਂ ਬੋਲਯੋ:- ‘ਕਮਾ ਛਲ ਲਾਇ ਚਾਂਤਰ ਮੁਰਖ
 ਕਿਨਹੁੰ ਨ ਜਾਨੀ । ਰਾਉ ਰੰਕ ਗਨ ਸਭਿਹਿਨ ਮਾਨੀ ॥ ੨੨ ॥ ਮਹਦ
 ਪਖੰਡ ਕਰਤ ਇਹ ਰਹੇ । ਮਰਮ ਇਨਹੁੰ ਕਹੁ ਕਿਨਹੁੰ ਨ ਲਹੇ । ਕਰਯੋ
 ਬਿਲੋਕਨਿ ਨੀਕੇ ਆਜੂ । ਚਿਰਕਾਲ ਕੀ ਉਘਰਯੋ ਪਾਜੂ ॥ ੨੩ ॥ ਨਿਕਰਿ
 ਮੁਜਾਵਰ ਲੀਏ ਬੁਲਾਇ । ਧਰੇ ਤ੍ਰਾਸ ਆਏ ਸਾ ਦਾਇ । ਕਹੈ ਕ੍ਰੋਧ ਨੌਰੰਗ

‘ਤਖੋ ਫੰਦ ਕਰ ਵੇਰ ।

ਤਬਿ ਬੋਲਾ ॥ ਸਨਤਿ ਤਿਨਹੁ ਕੇ ਅੰਤਰ ਹੋਲਾ ॥ ੨੪ ॥ 'ਇਹ ਕਰਾ ਕੀ-
ਨਸਿ ਤੁਮ ਬਡ ਦੇਭਾ ? । ਸਭਿਨਿ ਦਿਖਾਵਤਿ ਰਹੇ ਅਚੇਭਾ । ਛਲ ਕਰਿ
ਦਰਬ ਹਰਜੈ ਸਭਿ ਕੇਰਾ । ਕੋਇ ਨ ਜਾਨ ਸਕਜੈ ਕਿਸ ਬੇਰਾ ॥ ੨੫ ॥
ਬਹੁਤ ਖਤਾ ਤੁਮ ਨੇ ਨਿਤ ਕਰੀ । ਕਿਤੀ ਪੁਸਤ ਕੀ ਦੋਲਤ ਹਰੀ । ਬਡੈ
ਤੁਮਾਰੇ ਕਰਤਿ ਸੁ ਰਹੇ । ਸਾਹੁ ਅਚਰਿਤ ਨ ਕਿਨਹੁ ਲਹੇ' ॥ ੨੬ ॥ ਪਾਨ
ਹਾਨਿ ਕੋ ਦੰਡ ਬਿਸਾਲਾ । ਤੁਮ ਕੋ ਚਹਿਯਤਿ ਹੈ ਇਸ ਕਾਲਾ' । ਇਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਿ ਕਰਿ ਬਹੁ ਬਾਰੇ । ਕੂਰੇ ਕਰੇ ਮੁਜਾਵਰ ਸਾਰੇ ॥ ੨੭ ॥ ਸਦਨ
ਸਮਾਜ ਖੋਸ ਕਰਿ ਸਾਰੇ । ਅਪਰ ਲੀਨਿ ਧਨ ਕਰਿ ਕਰਿ ਮਾਰੇ । ਦੋ
ਕਰਿ ਦੰਡ ਛੋਰਿ ਸਭਿ ਦੀਨੇ । ਪੁਨ ਆਗੇ ਕਹੁ ਬਰਜਨਿ ਕੀਨੇ ॥ ੨੮ ॥
'ਤਨਾਗਿ ਦੇਹੁ ਇਹ ਕਪਟ ਕਮਾਵਨਿ । ਇਮ ਕੋ ਅਰਪਹਿ ਕਰਹਿ ਸੁ
ਖਾਵਨਿ । ਜੇ ਇਸ ਬਿਧਿ ਸੋਂ ਕਰਹੁ ਕਮਾਈ । ਮੈਂ ਸੁਨਿ ਲੇਹੁ ਦੇਹੁ ਮਾਰੇ-
ਵਾਈ' ॥ ੨੯ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਿ ਦੀਨਸਿ ਤੁਸੁ । ਕੂਰ ਡਰੈ ਨ ਉਕਾਸਹਿ
ਸੁਸੁ' । ਛੁਟਿ ਕਰਿ ਸਦਨ ਆਪਨੇ ਗਏ । ਦੂਰੈ ਨ ਬਦਨ ਦਿਖਾਵਤਿ ਭਏ
॥ ੩੦ ॥ ਕਰਿ ਕੈ ਇਮ ਨੌਰੰਗ ਅਜਮੇਰ । ਚਢ੍ਹੈ ਹਰਖ ਕਰਿ ਰਿਦੈ
ਬਡੈਰ । ਸੁਨਹਿ ਕਹੂੰ ਜਬਿ ਠਾਕੁਰ ਦੁਾਰੇ । ਦੇਤਿ ਹੁਕਮ ਤਹਿ ਢਾਹਿ
ਬਿਦਾਰੇ ॥ ੩੧ ॥ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਅੰਗ ਭੰਗ ਕਰਿਵਾਵੈ । ਤਹਿ ਤੇ ਲੇ ਕਰਿ ਦੂਰ
ਗਿਰਾਵੈ । ਤੁਸ ਦੇਹਿ ਜਹਿ ਪਿਖਹਿ ਪੁਜਾਰੀ । ਬਿਰਕਹਿ ਦੇਡਹਿ ਕਾਰਿ
ਕਰਿ ਮਾਰੀ ॥ ੩੨ ॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਲਿਖਤ ਭਯੋ ਪਰਵਾਨੇ । ਜੇ ਸੁਬੈ ਉਮਰਾਵ
ਮਹਾਨੇ । ਆਮਿਲ ਮੁਲਖਨਿ' ਕੇ ਜਿਸ ਥਾਈਂ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਹੁ
ਸੁਧ ਦੀਨਿ ਸੁਨਾਈ ॥ ੩੩ ॥ 'ਬੁਤ ਪ੍ਰਸਤੀ ਕਿਤ ਹੋਨਿ ਨ ਪਾਵੈ । ਮੰਦਿਰ
ਭਗਨਹੁ ਕੋ ਨ ਚਿਨਾਵੈ । ਤੁਰਕ ਜੁ ਬਨਹਿ ਲੋਭ ਕਰਿ ਕੋਈ । ਲੇਹੁ
ਬਨਾਇ ਵਸਤੁ ਦਿਹੁ ਸੋਈ' ॥ ੩੪ ॥ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਨਿ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰਵਾਨੇ ।
ਸਨਮਾਨਤਿ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰਿ ਮਾਨੇ । ਸਕਲ ਦੇਸ਼ ਮਾਹਿ ਹਿੰਦੂ ਤੁਸੇ ।
ਗਹੈ ਓਜ ਤੇ' ਧਰਮ ਬਿਨਾਸੈ ॥ ੩੫ ॥ ਠਾਕੁਰ ਦੁਾਰੇ ਭਗਨ ਕਰੇਤੈ ।
ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਫੋਰਹਿ ਕਿਤਹੁ ਗਿਰੇਤੈ । ਨਹਿ ਬਸਿ ਚਲਹਿ ਰਹਹਿ ਪਛੁਤਾਈ ।
ਮੇਨ ਧਰਹਿ ਘਰਿ ਮਹਿ ਪ੍ਰਵਿਸਾਈ ॥ ੩੬ ॥

ਭਾਸੇ 'ਨੌਰੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤਿਸਤੀ ਐਸੁ ॥ ੩੦ ॥

'ਕਿਸੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ (ਇਸ) ਕੋਤਕ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਿਆ । [ਇਸ, ਅਚਰਿਤ=ਅਨੋਖਾ, ਕੋਤਕ] ।

'ਸਾਹ ਨਾ ਕਢਿਆ ।' ਮੁਲਖ ਦੇ ਹਾਕਮ । 'ਚੜ੍ਹਕੇ ਬਲ ਨਾਲ ।

ਵੇਹਰਾ ॥ ਗਾਵੇ ਬਡੇ ਜੁ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਮਾਨੀ ਮੁਢ ਗਵਾਰ। ਨੌਰੰਗ ਕੋ
 ਸਿਖਰਾਵਹੀਂ ਕਰਿ ਨਿਜ ਦੀਨ ਹੰਕਾਰ^੧ ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ^੨ ॥ 'ਕਿਨਹੁ ਨ ਇਨ
 ਕੇ ਪਾਜ ਉਘਾਰੋ' ਬਿਨ ਜਾਨੇ ਦੇਤੇ ਧਨ ਸਾਰੇ। ਮਤਿ ਖੁਦਾਇ ਤੁਮਰੇ ਅਸ
 ਪਾਈ। ਜਿਸ ਤੇ ਛਾਨੀ^੩ ਬਾਤ ਨ ਕਾਈ ॥ ੨ ॥ ਬੁਤਪ੍ਰਸਤੀ ਪਰ ਹੋਯਹੁ
 ਦੇਡ। ਜਹਿ ਕਹਿ ਰਾਵਰਿ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਚੇਡ। ਭਯੋ ਤ੍ਰਾਸ ਹਿੰਦਵਾਨ ਬਿਸਾਲੇ।
 ਆਇ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਬਨੈ ਸੁਖਾਲੇ ॥ ੩ ॥ ਸੁਜਸੁ ਬਿਲੇਦ ਆਪ ਕਹੁ
 ਹੋਵਾ। ਤੇਜ ਪ੍ਰਚੇਡ ਸਭਿਨਿ ਥਲ ਜੋਵਾ। ਸੁਖ ਪਾਵੈ ਜੇ ਤੁਰਕ ਬਨੈਂਗੇ।
 ਬਿਨਾ ਬਨੇ ਬਹੁ ਬ੍ਰਿਥਾ ਬਹੇਂਗੇ ॥ ੪ ॥ ਇਕ ਮਕਾਨ ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੋ ਭਾਰੇ।
 ਕਾਸ਼ੀ ਨਾਮ ਮਹਿੰਦ ਬਿਸਤਾਰੇ। ਖਰੇ ਸੈਂਕਰੇ ਠਾਕੁਰ ਦੁਾਰੇ। ਬੁਤ ਪ੍ਰਸਤੀ
 ਨਰ ਕਰਤਿ ਅਪਾਰੇ ॥ ੫ ॥ ਆਪ ਚਲਹੁ ਤਹਿ ਪਿਖਹੁ ਪਖੰਡ। ਮੈਟਹੁ
 ਦੀਜੈ ਦੇਡ ਪ੍ਰਚੇਡ। ਤਹਿ ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੋ ਧਰਮ ਬਿਨਾਸਹੁ। ਚਲਾਨਿ ਸ਼ਰਾ
 ਮਹਿ ਬਿਖੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਹੁ ॥ ੬ ॥ ਸੋ ਮਕਾਨ ਜੇ ਦੇਹੁ ਬਿਗਾਰ। ਬਨਹਿ ਤੁਰਕ
 ਸਭਿ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਹਾਰਿ^੪। ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਮੋਦ ਉਪਾਵਾ। ਤਹਾਂ ਚਲਨਿ
 ਕਹੁ ਕਰਜੇ ਉਪਾਵਾ ॥ ੭ ॥ ਗਜ ਬਾਜੀ ਪੈਦਲ ਸੰਗ ਘਨੇ। ਲਸਕਰ
 ਚਲਜੇ ਦੀਹ, ਕੋ^੫ ਗਨੇ। ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਮਾਰਗ ਉਲੇਘਜੇ ਸਾਰੋ। ਕਾਸ਼ੀ ਪਹੁੰਚਜੇ
 ਸਿਵਰ ਉਤਾਰੇ^੬ ॥ ੮ ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਨ ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੋ ਸਮੁਦਾਯਾ। ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ
 ਧਰਿ ਧਾਰੇ ਬਿਕੁਲਾਯਾ। ਦੁਰਿ ਦੁਰ ਜਾਹੁ ਸਦਨ ਸਭਿ ਅਪਨੇ।—ਹੋ
 ਪ੍ਰਭੂ ! ਇਸੈ ਦਿਖਾਉ ਨ ਸੁਪਨੇ—॥ ੯ ॥ ਘਰ ਤੁਰਕਾਨਿ ਕੇ ਹੋਤਿ ਬਧਾਈ।
 ਮਿਲ ਮਿਲਿ ਕਰਹਿ 'ਦੀਨ ਬਿਰਧਾਈ'। ਨੌਰੰਗ ਸ਼ਾਹਿ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਗਾਵੇ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਤੁਰਕਾਨਾ ਬਹੁ ਬਾਵੇ^੭ ॥ ੧੦ ॥ ਏਕ ਨਿਸਾ ਕਾਰ ਕੇ ਬਿਸਰਾਮੁ।
 ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਜੇ ਅੰਤਰ ਪੁਰਿ ਅਭਿਰਾਮੁ। ਥਾਨ ਥਾਨ ਜਹਿ ਪੁੰਜ ਸ਼ਿਵਾਲੇ। ਬਾਜੈ
 ਘੋਟੇ ਸੰਖ ਬਿਸਾਲੇ ॥ ੧੧ ॥ ਕਰਾਹੁ ਆਰਤੀ ਕੇਰ ਉਤਾਰਾਨ। ਪੁਸ਼ਪ ਪੱਤ੍ਰ
 ਪੂਜਾ ਬਿਸਥਾਰਾਨ। ਗਾਇ ਬਿਸ਼ਨਪਦ ਬਾਦਿਤ ਬਾਜਾਹਿ। ਗਨ ਮੰਦਿਰ
 ਉਤਸਾਹਨਿ ਸਾਜਹਿ ॥ ੧੨ ॥ ਕੋਤਿਕ ਥਾਨ ਪੁਰਾਨਾਨ ਬਾਜਹਿ। ਸੁਨਿ
 ਸੁਨਿ ਨਰ ਉਰ ਸ਼ਰਧਾ ਰਾਜਹਿ। ਬੇਦ ਘੋਖ ਪਾਵਨ ਕਹੁ ਕਰਿਹੀ^੮।

^੧। ਪਣੇ ਦੀਨ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਕਰਕੇ। ^੨ਛਪੀ। ^੩ਕੋਣ। ^੪ਉਤਰਿਆ। ^੫ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਦੇ ਦ ਧੁਨੀ
 ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਹਨ।

ਹਾਥਨਿ ਕੇ ਬਹੁ ਭਾਵ ਉਸਰਹੀ॥੧੩॥ ਦਿਜ ਬਾਹਜ ਬਹੁ ਬੈਸ ਸੁਦ੍ਰਗਨ।
 ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਸਭਿ ਕਰਹਿ ਭਲੇ ਮਨ^੧ । ਬਿੱਸ੍ਵਨਾਥ^੨ ਸਰਬੋਤਮ ਜਹਾਂ ਪੂਜਾ
 ਅਧਿਕ ਹੋਤਿ ਹੈ ਤਹਾਂ ॥ ੧੪ ॥ ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਆਇੰ ਪ੍ਰਭਾਤੀ । ਬੰਦੀਤ
 ਪੂਜਤਿ ਹੈਂ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ॥ ਬਿੱਲ ਪੱਤੁ ਅਰੁ ਅਰਕ ਦਲਨਿ^੩ ਤੋਕਨਕਪੱਤੁ^੪
 ਬਹੁ ਫੂਲ ਫਲਨਿ ਤੇ ॥ ੧੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾ ਜਲ ਅਤਿਸੈ ਪਾਵਨ । ਭਰਿ
 ਭਰਿ ਲੋਟੇ ਕਰਹਿ ਸੁ ਪਾਵਨਿ । ਦੇਵਹਿ* ਧੂਪ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਿ ਕਰਿ ।
 ਅਜ ਸਮ ਬੋਲਹਿ ਮੁਖ ਪਰ ਕਰ ਧਰਿ^੫ ॥ ੧੬ ॥ ਸਭਿ ਮੰਦਿਰ ਕੇ ਸੁਭ
 ਸਿਰ ਮੋਰ । ਜਿਹ ਠਾਂ ਤੁੰਗ ਲਿੰਗ ਸਿਰ ਮੋਰ^੬ । ਪ੍ਰਥਮ ਨੁਰੰਗਾ ਤਹਿ ਚਲਿ
 ਗਯੋ । ਬੰਦ ਨਰਨਿ ਕਹੁ ਦੇਖਤਿ ਭਯੋ ॥ ੧੭ ॥ ਤਬਿ ਸੋ ਲਿੰਗ ਉਖਰ
 ਕਰਿ ਉਛਰਨੋਗਜਾਨ ਕੂਪ ਮੈਂ ਤੁਰਨ ਪਰਜੋ^੭ । ਤੁਰਕ ਦੁਸ਼ਟ ਕੇ ਜਾਨੇ
 ਕਰਿ ਕੈ । ਲਖਿ ਤਪ ਤੇਜ ਰਹਜੈ ਨਹਿ ਬਿਰ ਕੈ ॥ ੧੮ ॥ ਜਿਮ ਰਾਵਣ
 ਤੇ ਟਰਿ ਕਰਿ ਰਹੇ । ਬਹਮਾ ਬਿਸ਼ਨੁ ਆਦਿ ਜੇ ਅਹੇ । ਜਬਹਿ ਸਮੇਂ ਤਿਸ
 ਨਾਸ਼ਨਿ ਹੋਵਾ । ਰਾਮਚੰਦ ਤਨ ਧਰਿ ਸੋ ਖੋਵਾ ॥ ੧੯ ॥ ਤਿਮ ਮਲੇਛ ਨੌਰੰਗ
 ਕੇ ਗਏ । ਬਿੱਸ੍ਵਨਾਥ^੮ ਬਲ ਤਜਾਗਤਿ ਭਏ । ਅਪਰ ਜਿ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਸਗਲ
 ਬਿਦਾਰੀ । ਅੰਗ ਭੰਗ ਕਰਿ ਕਿਤ ਕਿਤ ਡਾਰੀ ॥ ੨੦ ॥ ਜਹਿ ਭੈਰਵ ਕੋ
 ਹੁਤੋ ਸਥਾਨੇ । ਲਠ ਠਾਂਢੀ ਗਾਢੀ ਜਨ ਮਾਨੇ^੯ । ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਭਨਜੈ ਨੁਰੰਗੇ
 ਸੰਗਾ 'ਇਹ ਕਜਾ ਪਾਥਰ ਖਰੋ ਉਤੰਗ?' ॥ ੨੧ ॥ 'ਲਠ ਭੈਰਵ ਕੀ' ਸਕਲ
 ਬਖਾਨੇ 'ਹਿੰਦੁ ਦੇਤਿ ਦਰਬ ਬਹੁ ਮਾਨੇ । ਆਪ ਕਰਹੁ ਅਵਿਲੋਕਨਿ ਠੋਰ ।
 ਉਚਿਤ ਭਗਨਿ ਕੇ ਲਖਿ, ਦਿਹੁ ਫੋਰਿ' ॥ ੨੨ ॥ ਸੁਨਿ ਤੁਰਕੇਸ਼ ਗਯੋ ਤਿਸ
 ਥਾਨ । ਲਠ ਅਵਿਲੋਕੀ ਖਰੀ ਮਹਾਨ । ਉਚੀ ਅਧਿਕ ਸੁ ਗਾਢੀ ਠਾਂਢੀ ।
 ਬਹੁਤ ਮਹਾਤਮ ਮਹਿਮਾ ਬਾਢੀ ॥ ੨੩ ॥ ਜਰ ਨਹਿ ਸਕਜੈ ਜਰਜੈ ਮਤਿ
 ਮੰਦਾਤਤਛਿਨ ਦੀਨਸਿ ਹੁਕਮ ਬਿਲੀਦਾ 'ਖੰਡ ਖੰਡ ਇਸਕੇ ਕਰਿਵਾਵਹੁ।
^੧ਭਲੀ ਤਹੂੰ ਮੰਨਣਾ । ^੨ਇਕ ਵਡੇ ਮੰਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ । ^੩ਅੱਕ ਦੇ ਪੱਤੇ । ^੪ਧੂਰੇ ਦੇ ਪੱਤੇ ।
^੫ਮੂੰਹ ਤੇ ਹੱਥ ਵੱਖ ਕੇ ਬੱਕਰੇ ਵਾਡੂ ਬੋਲਦੇ ਹਨ । ^੬ਸ਼ੈਵੀ ਸ਼ਿਵ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਇਕੁਰ ਕਰਨਾ ਪੁੰਨ
 ਸਮਝਦੇ ਹਨ । ^੭ਥੜਾ ਸ਼ਿਵੋਮਣੀ ਨਿੰਗ । ^੮ਇਕ ਮੰਨਦੇ ਸਨ (ਜਿਸ ਨੂੰ) ।

*ਪਾ:-ਧੁਖਵਹਿ । ਪੁਨਾ-ਖੇਵਹਿ ।

†ਸ਼ੈਵੀ ਅੱਜ ਤਕ ਇਵੇਂ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਥਾਨੀ ਸੁਣਕੇ ਕਵਿ ਜੀ ਅੰਕਿਤ
 ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਰੰਗਜ਼ੇਬ ਆਉਂਦਾ ਸੁਣਕੇ ਉਪਾਸਕਾਂ ਨੇ ਨਿਰਾਦਰੀ ਤੋਂ
 ਡਰਦੇ ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ ਆਪ ਚੁੱਕ ਕੇ ਚੁਪ ਚਾਪ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੌਟ ਦਿਤਾ ਹੋਵੇ ।

ਫੇਰਿ ਫੇਰਿ ਕਰਿ ਅਵਨਿ ਮਿਲਾਵਹੁ ॥ ੨੪ ॥ ਜਰੈ ਖਨਵਾਵਹੁ ਜਹਿ
ਲਗਿ ਅਹੈ । ਕਰਹੁ ਉਖਾਰਾਨਿ ਫੇਰ ਨ ਰਹੈ । ਇਸ ਭਾਨਿ ਨੌਰੰਗ ਪੁਨ
ਬੀਚਾਰੈ । ਕਹੈ 'ਤੋਪ ਸੰਗ ਗੋਰੇ ਮਾਰੈ ॥ ੨੫ ॥ ਟੁਟ ਪਰੈ ਜਬਿ ਅਵਨੀ
ਮਾਹਿ । ਪੁਨ ਖਨਵਾਹਿ ਜਹਾਂ ਲਗਿ ਜਾਹਿ । ਹੁਕਮ ਸੁਨਾਤਿ ਤੂਰਨ
ਤੂਰਕਾਨਾ । ਗਏ ਧਾਇ ਕਰਿ ਹਰਖ ਮਹਾਨਾ ॥ ੨੬ ॥ ਦੀਵਘ ਤੋਪ ਤਹਾਂ
ਲੈ ਆਏ । ਸਹਿਤ ਸਮਾਜ ਸਾਹੁ ਜਿਸ ਬਾਏ । ਬਹੁ ਬਰੂਦ ਕੀ ਭਰਿ ਭਰਿ
ਬੈਲੀ । ਗਜ ਸੇਂ ਠੰਕਿ ਤੋਪ ਮਾਂਹਿ ਮੇਲੀ ॥ ੨੭ ॥ ਅਧਿਕ ਭਾਰਿ ਅਯਮਯ
ਬਡ ਗੋਰਾ । ਭਰਨੈ ਤਜਾਰ ਕਰਿ ਲਠ ਮੁਖ ਓਰਾ । ਲਈ ਜੂਲਤਿ ਜੁਤਿ
ਅਗਨਿ ਮਤਾਬੀ । ਭਰਨੈ ਪਲੀਤਾ ਮਿਲਤਿ ਸ਼ਿਤਾਬੀ ॥ ੨੮ ॥ ਛੁਟੀ
ਗਰਜ ਜਨੁ ਗਾਜਾ ਪਰੀ ਹੈ । ਧਰਕਤਿ ਉਰ ਜਿਸ ਸ਼ੂਵਨ ਕਰੀ ਹੋਇਕ
ਗੋਰਾ ਜਬਿ ਲਠ ਕੋ ਮਾਰਾ । ਦੂਸਰ ਕਰਨੈ ਤਜਾਰ ਬਡ ਭਾਰਾ ॥ ੨੯ ॥ ਨਰ
ਸੰਘਟ ਅਧਿਕ ਤਿਸ ਠੋਰ । ਪਿਖਹਿ ਖਰੇ ਇਕ ਨਿਕਸਨੈ ਭੋਰ । ਸਾਹ
ਸਮਾਜ ਸਾਬ ਜਹਿ ਠਾਢੇ । ਕਰਹਿ ਬਿਲੋਕਨਿ ਦੁਸ਼ਟ ਜੁ ਗਾਢੇ ॥ ੩੦ ॥
ਗੰਜਾਰਤਿ ਕਰਿ ਬੇਗ ਬਿਸਾਲਾ । ਗਯੋ ਨੁਰੰਗੀ ਨਿਕਟਿ ਕਰਾਲਾ । ਲਠ
ਤੇ ਨਿਕਸਿ ਉਡਤਿ ਭਾ ਐਸੇ । ਛੁਟਹਿ ਬਾਨ ਧਨੁਖ ਤੇ ਜੈਸੇ ॥ ੩੧ ॥
ਤੂਹਕੇਸ਼ੁਰ ਕੇ ਸਨਮੁਖ ਗਯੋ । ਲਗਨੈ ਬਦਨ ਪਰ ਬਾਢਨਿ ਕਯੋ । ਬੁਰਕ
ਭਰਨੈ ਤਿਸ ਆਮਿਖ ਕੇਰਾ । ਜਿਸ ਤੇ ਉਪਜਨੈ ਕਸ਼ਟ ਬਡੇਰਾ ॥ ੩੨ ॥
ਬਲ ਤੇ ਹਤਨੈ ਹਾਥ ਤਿਸ ਤਾਂਈ । ਲਗਨਿ ਨ ਪਾਯੋ ਉਡਨੈ ਪਲਾਈ ।
ਮੁਖ ਸਗਰੇ ਪਰ ਸੋਜ ਬਢੀ ਹੈ । ਬਸ ਨ ਬਸਾਵੈ ਬ੍ਰਿਥਾ ਬਢੀ ਹੈ ॥ ੩੩ ॥
ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਦੂਸਰ ਬਡ ਗੋਰਾ । ਛੁਟ ਕਰਿ ਗਯੋ ਸੁ ਲਠ ਕੀ ਓਰਾ । ਲਗੇ
ਸ਼ਬਦ ਭਾ ਅਤਿਸੈ ਗਾਜਾ । ਜਿਸ ਤੇ ਧਰਕਨੈ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜਾ ॥ ੩੪ ॥ ਤਬਿ
ਤਿਸ ਲਠ ਸੇ ਨਿਕਸੇ ਭੋਰ । ਠੋਰ ਠੋਰ ਦੌਰਤਿ ਕਰਿ ਰੋਗਬਾਢਹਿ ਨਰਨ
ਤੇਦਯੋ । ਫਰੈ । ਸੁਜਹਿ ਮੁਖ ਬਹੁ ਸੰਕਟ ਭਰੈ ॥ ੩੫ ॥ ਕੁਛ ਉਪਚਾਰ
ਸਕਹਿ ਨਹਿ ਹੋਇ । ਦੌਰੇ ਫਿਰੇ ਤ੍ਰਸਤਿ ਸਭਿ ਕੋਇ । ਭਿਰੜ ਤੇਦਯੋ ।
ਬ੍ਰਿਦ ਫਿਰੈ ਤੇਲਸ਼ਕਰ ਪਰ ਦੌਰੇ ਮੁਖ ਹੋਏ ॥ ੩੬ ॥ ਜਹਾਂ ਕਹਾ ਉਛ ਕਰਿ

੧ ਜੜ੍ਹ । ੨ ਲੋਹੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਰੋਲਾ । ੩ ਅਗਨੀ ਨਾਲ ਜਗਦੀ ਹੋਈ ਮਤਾਬੀ । ੪ ਬਿਜਲੀ । ੫ ਕਾਸ਼ਾ
ਵੇਹਮੂ । ੬ ਵੱਢਣਾ ਕੀਤਾ । ੭ ਪੀੜਾ । ੮ ਲਾਲ ਵੇਹਮੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਢਦੇ ਫਿਰਦੇ ਯਨ [ਪੁਰ; ਦੋਯਾ] ।
੯ ਪੀਲੇ ਵੇਹਮੂ । ੧੦ ਲਾਲ ਵੇਹਮੂ । ੧੧ ਫੰਗ ਮਾਰਦੇ ।

ਭਸਿ ਲੇਤਿ । ਸੂਜੇ ਮਖ ਬਹੁ ਅੰਗ ਸਮੇਤ । ਕਰਹਿ ਤੁਰਕਪਤਿ ਕੀ
 ਰਖਵਾਰੀ । ਬਸਤ੍ਰਨਿ ਸਾਬ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਟਾਰੀ ॥ ੩੭ ॥ ਦਾਸ ਸੈਂਕਰੇ ਹਾਥ
 ਭ੍ਰਮਾਵੈ । ਮਾਰਹਿ ਦੌਰਹਿ ਰੋਰ ਮਚਾਵੈ । ਕੇਤਿਕ ਕੀ ਪਗੀਆ ਗਿਰਪਰੀ ।
 ਸਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਕੀ ਸੁਧ ਨ ਸੇਭਤੀ ॥ ੩੮ ॥ ਲਸਕਰ ਕੇ ਨਰ ਰੋਰਾ ਕਰਜੇ ।
 ‘ਦਲ ਤੇਵਯਨਿ ਆਇ ਸੁਪਰਜੇ’ । ਅਜਮਤ ਲਠ ਕੀ ਲਖੀ ਮਹਾਨਾ ।
 ਕੁਛੁਕ ਤ੍ਰਾਸ ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਮਾਨਾ ॥ ੩੯ ॥ ਬਿਸਮਯੋ ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੇਤ ਸਮਾਜਾ ।
 -ਕਿਤ ਤੇ ਭੇ ਉਤਪਤਿ ਇਹ ਆਜਾ । ਜਿਤ ਕਿਤ ਫਿਰਤਿ ਅਸੰਖ
 ਨਿਹਾਰੇ-। ਬਿਸਮਤਿ ਚਿਤ ਹਇ ਸ਼ਾਹੁ ਉਚਾਰੇ ॥ ੪੦ ॥ ‘ਕਰਹੁ ਕਬੂਲ ਜੁ
 ਨਜਾਜ ਘਨੇਰੀ । ਅਜਮਤ ਕੇ ਸਮੇਤ ਲਿਹੁ ਹੋਰੀ’ । ਕਰਹੁ ਅਵਗਾਨਾ
 ਨਹਿ ਇਮ ਫੇਰੀ । ਬਾਂਟਿ ਸ਼ੀਰਨੀ ਦੇਹੁ ਬਡੇਰੀ ॥ ੪੧ ॥ ਛਿਮਾ ਕਰਾਵਹੁ
 ਹਾਥਨਿ ਜੋਗਿਨਹਿ ਕਰਨੋ ਕਿਸਹੂੰ ਬਿਧਿ ਜੋਰ’ । ਤਤਛਿਨ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ
 ਸਭਿ ਹੂੰ । ਨਿੰਮ੍ਰਿ ਨੁਰੰਗਾ ਹੋਯਹੁ ਜਬਿਹੂੰ* ॥ ੪੨ ॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਦਿ
 ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ ‘ਕਾਫੀ ਕੇ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਏਕਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੯ ॥

*ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ (ਮੇ) ।

*ਇਹ ਥੀ ਗਾਲਬਨ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਬਨਾਰਸ ਜਾਕੇ ਉਪਾਸਕਾਂ ਤੋਂ ਰਵਾਯਤ ਸੁਣੀ ਹੈ ।
 ਵਿਸ਼ਨਾਥ ਦਾ ਮੰਦਰ ਢਾਹ ਕੇ ਮਸਜਦ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਖੜੀ ਹੈ । ਇਹ ਗਲ ਦੂਸਰੇ
 ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ । ਵੇਖੋ ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ ਅੰਸੁ ੨੬ ਅੰਕ ੩੮ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੁਕ ।
 ਤੇ ਇਸ ਮਸਜਦ ਦੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਸਮੇਂ ਪਏ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਵਿਰਨਵਾਂ ਮੰਦਰ ਬਣਵਾ ਲਿਆ
 ਹੋਯਾ ਹੈ । ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਜਬਰੀ ਹਟਾਈ ਹੋਈ ਬੁਤਪ੍ਰਸਤੀ ਵੇਰ ਜਾਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ
 ਦਿਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੁਤਪ੍ਰਸਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੱਢ ਸਕਿਆ । ਮੈਂ ਸੁਣਨੇ ਬੁਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰ ਕਲਾ ਕੋਸਲ
 ਵਾਲਿਆਂ ਹਨਰ ਦਿਖਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਹੁੱਟ ਵੱਟ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਸ਼ਿਲਪ ਵਿਸਿਆ ਗਿਰ ਜਾਣ
 ਕਰਕੇ ਬੁਤਪ੍ਰਸਤਾਂ ਜੋ ਵੇਰ ਬੁਤ ਬਣਾਏ ਉਹ ਖੂਬਸੂਰਤ ਤੇ ਹਨਰ ਵਾਨੇ ਨਹੀਂ ਬਣੇ । ਮੈਂ ਸਿਵਾ
 ਹਨਰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਆਪਣੇ ਇੰਦੀਏ ਵਿਚ ਬੁਤੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ-ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਹੈ ।
 ਪੁਰਾਣੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਭੂੰਡਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹੁੱਟਣ ਤੇ ਨਿਕਲਣੇ ਅਚਰਜ ਨਹੀਂ, ਪਰ
 ਸੱਚ ਮੁਚ ਕਰਾਮਾਤ ਮੰਦਰਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੋਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਢਹਿੰਦੇ ਨਾਂ । ਹਿੰਦੂਆਂ ਹੋਬ ਜੋੜ, ਮੁਹਰਾਂ
 ਬਾਲ ਤੇ ਸ਼ਿਵਰੀਆਂ ਭੇਟ ਵੇ ਵੇਕੇ ਸਮਾਂ ਬਿਘਾਇਆ ਸੀ । ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਇਸ ਮੰਦਰ ਦੇ
 ਢਹਿਕੇ ਮਸੀਤ ਬਣਨੇ ਪਰ ਇਕ ਸ਼ੇਅਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ:- “ਬਥੀਂ ਕਰਾਮਤੇ ਬੁਤਖਾਨਾਏ ਮਰਾ
 ਸੇ ਮੇਖ ! ਕਿ ਚੂੰ ਖਰਾਬ ਸ਼ਵਦ ਖਾਨਾਏ ਸ਼ੁਦਾ ਗਰਦਦ” । ਜਿਸ ਦਾ ਛਾਵ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਐ
 ਸ਼ਬਦ ! ਦੇਖ ਮੇਰੇ ਬੁਤਖਾਨੇ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ ਕਿ ਜਦੋਂ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ (ਢੇ ਗਿਆ) ਤਾਂ (ਤੇਰੇ)
 ਰੋਬ ਦਾ ਘਰ ਬਣ ਗਿਆ ।

੩੨. [ਕਾਂਸ਼ੀ । ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ]

ਏਹਗਾ ॥ ਸਭਿ ਲਸਕਰ ਕਰ ਜੋਰਿ ਕੈ ਸਭਿ ਹੂੰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ । ਭੋਰ
 ਭਿਰੜ ਤਤਕਾਲ ਹੀ ਗਏ ਅਕਾਸ਼ ਬਿਲਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਨਜਾਜ਼
 ਸ਼ੀਰਨੀ ਸਭਿਨਿ ਚਵਾਏ ॥ ਅਜਮਤ ਕਹੁ ਦੇਖਤਿ ਪਤੀਆਏ ॥ ਕਹਿਨਿ ਲਗੇ
 ਤਾਰੀਫ ਬਡੇਰੀ । ਮਹਿੰਮਾ ਅਬਿ ਲਾਖਹੁ ਨਰ ਹੋਰੀ ॥ ੨ ॥ ਭੌਟ, ਭਿਰੜ,
 ਤੰਦੌਯਾ ਘਨੇ । ਸਭਿ ਕੇ ਡਸੈ ਡੰਗ ਦੁਖ ਸਨੇ । ਲਸਕਰ ਮਹਿ ਪਾਯੋ
 ਬਡ ਰੋਰਾ । ਫਿਰਤਿ ਉਭਤਿ ਜੋਤਿਕ ਦਲ ਠੌਰਾ ॥ ੩ ॥ ਜਬਿ ਕੀ ਨਜਾਜ਼
 ਸ਼ੀਰਣੀ ਦਈ । ਤਬਿ ਕੀ ਇਨਹੁ ਮੰਦ ਗਤਿ ਲਈ । ਸਨੇ ਸਨੇ ਗਮਨੇ,
 ਨਹਿ ਪਾਏ । ਜਾਨੀ ਜਾਇ ਨ ਗੇ ਕਿਸ ਥਾਏ ॥ ੪ ॥ ਕਿਤ ਤੇ ਨਿਕਸੇ ?
 ਲਠ ਨਹਿ ਪੋਲੀ । ਮਨਹੁ ਕਿਨਹੁ ਇਨ ਥੈਲੀ ਖੋਲੀ । ਏਕਹਿ ਬਾਰ
 ਨਰਨਿ ਪਰ ਪਰੇ । ਮਨਹੁ ਤੀਰ ਕਿਨ ਛੋਰਨਿ ਕਰੇ ॥ ੫ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ
 ਅਨੇਕਕਹਿ ਬਾਤਾਲਠ ਕੀ ਅਜਮਤ ਭੀ ਬੱਖਜਾਤਾ ॥ ਕੀਨਸਿ ਕੂਚ ਨੁਰੀਗੇ
 ਡੇਰਾ । ਨਿਜ ਰਜਧਾਨੀ ਕਉ ਕਿਧ ਫੇਰਾ ॥ ੬ ॥ ਦ੍ਰੈ ਗੋਰੇ ਲਾਗੇ ਲਠ
 ਬੀਚ । ਰਹੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪਿਖਿ ਉਚ ਰੁ ਨੀਚ ॥ ਚਿਰੰਕਾਲ ਪੁਨ ਪੀਛੇਰਹੀ ॥ ਖਾਂਡਾ*
 ਪਰੇ ਦ੍ਰੈ ਸਭਿ ਹੂੰ ਲਹੀ ॥ ੭ ॥ ਪੁਨਹਿ ਅਠਾਰਹਿ ਸੈ ਅਰੁ ਸਾਂਠ* । ਭਯੋ
 ਬਿਘਨ ਤਿਸ ਭੈਰਵ ਲਾਠ । ਹਿੰਦਵਾਇਨ ਅਰੁ ਬਹੁ ਤੁਰਕਾਨਾ । ਬਧਯੋ
 ਪਰਸਪਰ ਬਾਦ ਮਹਾਨਾ ॥ ੮ ॥ ਕਾਂਸ਼ੀ ਪੁਰੀ ਸਪਰਧਾ ਬਾਢੀ । ਦੁਹਿ
 ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਰਿਸ ਉਪਜੀ ਗਾਢੀ । ਹਿੰਦੂ ਮਿਲਿ ਸੰਬੁਹ ਬਲ ਭਾਰਾ । ਦਾਹਯੋ
 ਜਹਿ ਅਮਾਮ ਕੋ ਬਾਰਾ* ॥ ੯ ॥ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਪਾਵਕ ਜੁਲਤਾਈ । ਹਨਯੋ
 ਤੁਰਕ ਤਬਿ ਅਰਯੋ ਜੁ ਆਈ । ਪਿਖਿ ਇਕਠੇ ਹੁਇ ਕਰਿ ਤੁਰਕਾਨਾ ।
 ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੰਭਾਰਿ ਭਏ ਸਵਧਾਨਾ ॥ ੧੦ ॥ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਮਿਲੇ ਹਿਤ ਜੁੱਧ ।
 ਮਾਰਹਿ ਮਰਹਿ ਬਢਯੋ ਅਤਿ ਕੁੱਧ । ਲਠ ਭੈਰਵ ਕੀ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਘੋਰੀ ।
 ਭਏ ਸੁਚੇਤ ਤੁਰਕ ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥ ੧੧ ॥ ਈਧਨ ਬਹੁ ਸਠੇਲ ਕਰਿ
 ਲੀਨਸਿ ॥ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਲਠ ਕੇ ਸਭਿ ਧਰਿ ਦੀਨਸਿ ॥ ਲੇ ਕਰਿ ਅਗਨੀ ਦਈ
 ਜਲਾਇ । ਏਕਹਿ ਬਾਰ ਦਾਰ* ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧੨ ॥ ਭਸਮ ਦਈ ਕਰਿ
 ਸਗਰੀ ਲਾਠ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੇ ਬਹੁ ਪਾਯੋ ਕਾਠ । ਭਈ ਕਸਮ ਸਮ, ਤਿਸ

*ਏਝਾਂ ਵੇ ਪੇ ਗਈਆਂ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਵੇਖੀਆਂ । *ਮਿਤ ੧੮੬੦ । *ਅਮਾਮ ਵਾੜਾ, ਸ਼ਈਆ
 ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਟਿਕਾਣਾ । *ਲਕੜੀ । *ਪਾ:-ਪਾੜ ।

ਤੈ ਪਾਛੇ । ਨੌਟੰਗ ਕਥਾ ਸਨਹੁ ਪਨ ਆਛੇ ॥੧੩॥ ਵਿੱਲੀ ਬਿਖੈ ਸੁ ਆਇ
 ਪਵੇਸ਼ਾ । ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਸੋਂ ਹਠੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ । ਚਿਤਵਤਿ ਨਿਤ ਓਪਾਇ ਚਿਤ
 ਮਾਂਹੀ । ਤੁਰਕ ਜਗਤ ਸਭਿ ਜਿਮ ਹੁਇ ਜਾਹੀ ॥ ੧੪ ॥ ਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੀ
 ਜਤਨ ਬਨਾਵਹਿ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਹਕਮ ਪਠਾਵਹਿ । ਬਾਰਬਧੂ
 ਹਿੰਦਵਾਇਨਿ ਜੇਤੀ।ਬੀਚ ਬਜ਼ਾਰਨਿ ਬਰਜੀ ਤੇਤੀ॥੧੫॥ਕਰੀ ਪਠਾਵਨਿ
 ਸਭਿ ਤੁਰਕਾਨੀ । ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਉਰ ਮੈਂ ਬਿਧਿ ਠਾਨੀ।-ਹਿੰਦਨੀ ਬੇਸ਼ਨਾ
 ਨਹਿ ਜਬਿ ਹੋਇ । ਰਮਹਿ ਤੁਰਕਨੀ ਹਿੰਦੂ ਜੋਇ ॥ ੧੬ ॥ ਤਤਛਿਨ
 ਅਪਨੇ ਧਰਮ ਨਸਾਵੈਂ।ਤੁਰਕ ਮਤੋ ਇਮ ਬਧਤੋ ਜਾਵੈ।ਕਾਮ ਕੇਲ ਕਰਿਬੈ
 ਤੈ ਪਾਛੇ । ਪੁਨ ਕੈਸੇ ਹਿੰਦੂ ਰਹਿ ਆਛੇ-॥ ੧੭ ॥ ਰਜਕ^੧, ਕੂਜਰੇ^੨,
 ਪਾਨੀਹਾਰ^੩ । ਸਗਰੇ ਤੁਰਕ ਕਰੇ ਤਿਸ ਬਾਗਇੱਤਮਾਦਿਕ ਕ੍ਰਿਤ ਠਾਨਹਿ
 ਜੇਈ । ਹਿੰਦੂ ਕਰੇ ਹਟਾਵਨਿ ਸੇਈ ॥ ੧੮ ॥ ਸਗਲੇ ਬਲ ਮਹਿ ਤੁਰਕ
 ਬਿਠਾਏ । ਇਮ ਸਭਿ ਸਨੇ ਸਨੇ ਮਿਲਿ ਜਾਏਂ । ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਪਠਤਿ ਭਏ
 ਪਰਵਾਨੇ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਸੂਬਨਿ ਕੇਰ ਟਿਕਾਨੇ ॥ ੧੯ ॥ ਪੁਰੀ ਸਦ੍ਰਿਦ ਲਹੌਰ
 ਪਠਾਏ । ਕਾਸ਼ਮੀਰ ਕੋ ਪੁਨਹਿ ਪਠਾਏ । ਪੁਰਿ ਮੁਲਤਾਨ ਪਠਾਵਨਿ ਕਰੈ।
 ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਹਿੰਦੂ ਤ੍ਰਾਸ ਉਰ ਭਟੇ ॥੨੦॥ਲਿਖਿ ਪੁਰਬ ਕੋ ਪੁਨਹਿ ਪਠਾਏ।
 ਕੋਤਿਕ ਗਿਨੀਅਹਿ ਪੁਰਿ ਸਮੁਦਾਏ । ਜਿਸ ਜਿਸ ਬਲ ਤੁਰਕਨਿ
 ਕਹੁ ਰਾਜ । ਤਹਿ ਤਹਿ ਕਰਜੋ ਤਿਸੀ ਬਿਧਿ ਕਾਜ ॥ ੨੧ ॥ ਹਿੰਦੂਨੀ
 ਬਾਰਬਧੂ ਸਭਿ ਬਰਜੀ । ਤੁਰਕਨਿ ਕਰੀ ਸ਼ਾਹਿ ਲਖਿ ਮਰਜੀ । ਅਪਰ
 ਕਾਰਖਾਨੇ ਸਭਿ ਜੇਈ । ਜਹਿ ਕਹਿ ਤੁਰਕਨਿ ਸਾਂਭੇ ਤੇਈ ॥੨੨॥ ਝਗਰਤਿ
 ਰਿਸ ਕਰਿ ਸੰਗ ਜਿ ਭ੍ਰਾਤਾਜੋ ਸਭਿ ਤੇ ਲਘੁ ਪਰਿ ਜੋ ਜਾਤ^੪।ਸੋ ਤਤਕਾਲ
 ਤੁਰਕ ਮਤ ਧਰੈ । ਕਲਮਾ ਪਠਹਿ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਪਰੈ ॥ ੨੩ ॥ ਸਭਿ
 ਤੇ ਜੀਤਹਿ ਝਗਰਾ ਸੋਇ । ਹਾਰਹਿ ਹਿੰਦੂ ਰਹੈ ਜਿ ਕੋਇ । ਦਰਬ ਲੋਭ ਤੇ
 ਕੋਤਿਕ ਬਨਿ ਹੈਂ । ਕੋ ਬਜਾਹਨਿ ਕੇ ਝਗਰੇ ਮਨ ਹੈ ॥ ੨੪ ॥ ਇਸੀ
 ਰੀਤਿ ਬਹੁ ਦੇਸ਼ਨਿ ਬੀਚ।ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਹਿ ਮਤੋ ਜੁ ਨੀਚ।ਲੋਭ ਪਦਾਰਥ ਕੋ
 ਉਰ ਧਰਿ ਕੈ । ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੁਇ ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹਿ ਕੈ ॥੨੫॥ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਨਿ ਤੇ
^੧ਧੋਬਾ । ^੨ਗਾਈ, ^੩ਕੂਜਰੇ । ^੪ਮਹਿਰੇ । ^੫ਭਾਵ ਨੇ ਵੇ ਭਰਾ ਆਪੋ ਵਿਚ ਵੱਧੇ ਹੋ ਕੇ
 ਝਗੜ ਪੈਣ ਤਾਂ ਜੋ ਹੋਲਾ ਪੈ ਜਾਵੇ ਭਾਵ ਹਾਰ ਜਾਵੇ । ^੬ਵਿਵਾਹ ਦੇ ਬੰਗਾ ਕਰ
 (ਤੁਰਕ ਮਤ ਨੂੰ) ਮੰਨਦੇ ਹਨ ।

ਸ ਜੀਵਕਾ ਹਟੀ । ਪਠਾਨ ਸੁਨਨਿ ਤੇ ਸਭਿ ਮਤਿ ਨਟੀ । ਪਵੈ ਪਾਰਸੀ
ਹਿੰਦੁ ਜੋਇ । ਅਧਿਕ ਜੀਵਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ॥ ੨੬ ॥ ਇਮ ਬਿਧਿ ਲਖਿ
ਕੈ ਹਿੰਦੁ ਧਨੀ । ਲਗੇ ਪਾਰਸੀ ਪਵਿਥੇ ਘਨੀ ॥ ‘ਸਲਾਮਾਲੈਕਮ’* ਮੁਖਹੁ
ਅਲਾਵੈ† । ਬੈਠ ਮਸੀਤੇ ਸਬਕ ਪਕਾਵੈ‡ ॥ ੨੭ ॥ ਰਾਮ ਰਾਮ ਅਰੁ ਬੰਦਨ
ਕਰਨੀ । ਸਭਿਨਿ ਪਰਸਪਰ ਕੀਨਸਿ ਹਰਨੀ । ਮਿਲਤਿ ਸਲਾਮ ਕਰੈ
ਸਭਿ ਕੋਇ । ਸ਼ਾਸਤਰ ਬਿੰਦਸ਼ਾ ਨਿੰਦਸ਼ਾ ਸੋਇ ॥ ੨੮ ॥ ਕਹੈ ‘ਡਕੌਤੀ
ਪਛਨੈ ਏਹੁ’ । ਹੋ ਸੁਤ ! ਕਜਾ ਇਸ ਪਠਿ ਕਰਿ ਲੇਹੁ । ਨਿਜ ਸਿਸ ਤੁਰਕ
ਸਮੀਪ ਬਿਠਾਵੈ । ਕਹੈ ‘ਪਠਹੁ ਇਸ ਤੇ ਧਨ ਪਾਵੈ’ ॥ ੨੯ ॥ ਕਹੈ ਸਲਾਮ
ਲੈਕਮ ਘਨੀ । ਭੰਗਨ ਕਰੀ ਮਿਯਾਦਾ ਘਨੀ । ਤੁਰਕਨਿ ਸੋ ਮਿਲਿ
ਦਰਬ ਉਪਾਵੈ । ਬਿਪ੍ਰਨਿ ਅਪਨੈ ਧਰਮ ਨ ਭਾਵੈ ॥ ੩੦ ॥ ਛੱਤ੍ਰੀ ਪਠਹਿ
ਪਾਰਸੀ ਇਲਮ । ਤਜਾਗਤਿ ਧਰਮ ਨ ਲਾਵੈ ਬਿਲਮ । ਧਨੀ ਹੋਇ ਪੁਨ
ਗਰਬਹਿ ਘਨੇ । ਬਿਨਾ ਇਲਮ ਲਖਿ ਹਸਿ ਹਸਿ ਭਨੇ ॥ ੩੧ ॥ ਇਕ ਕੋ
ਦੇਖਤਿ ਦੁਤੀਯੋ ਪਵੈ । ਤੁਰਕ ਤਰੀਵੈ ਤਉ ਧਨ ਬਵੈ । ਧਰਮਾਧਰਮ
ਨ ਕਛੁ ਬਿਚਾਰਹਿ । ਲੋਭੀ ਭਏ ਦਰਬ ਅਨੁਸਾਰਹਿ ॥ ੩੨ ॥ ਏਕ ਬਾਰ
ਜਗ ਬਿਗਰਜੈ ਧਰਮ । ਭਰਮ ਭਰਮ ਹੁਇ ਤੁਰਕ ਬਿਸਰਮ* । ਬੈਸ ਸੂਦ੍ਰ
ਕੀ ਕਜਾ ਹੈ ਗਿਨਤੀ । ਤੁਰਕਨਿ ਆਗੇ ਕਰਹਿ ਸੁ ਬਿਨਤੀ ॥ ੩੩ ॥ ਦਿਜ
ਬਾਹਜ ਅਰੁ ਬੈਸ ਮਹਾਨੇ । ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੁਰਕਨਿ ਕੀ ਤਨ ਠਾਨੇ । ਤੰਬੇ ਤੇਰ
ਪਾਇ ਕਰਿ ਜਾਇ । ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਬਿਪ੍ਰੈ ਸਮੁਦਾਇ° ॥ ੩੪ ॥ ਤੁਰਕਨਿ
ਮੈਂ ਬੈਠੈ ਰਲਿ ਮਿਲਿ ਕੈ । ਮੁਖ ਪਰ ਲਗੈ ਸ਼ਾਸ ਤਿਨ ਚਲਿ ਕੈ ।

* (ਸ਼ਾਸ਼: ਵਿਦਿਆ ਦਾ) ਪੜ੍ਹਨਾ ਡਕੌਤੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਨੀਵਾਂ ਕੰਮ ਹੈ । ਡਕੌਤ ਇਕ ਜਾਤ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਜ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹਮਣ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ; ਛਾਯਾ ਪਾਤ੍ਰ, ਸਿਰ ਵਾਰਨੇ, ਛਨਿਛਰ ਪੂਜਾ ਆਦਿ ਦਾ ਧਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਯਰਕੇ ਨੀਵੇਂ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । °ਜੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰਨ, ਤਾਂ । °(ਧਰਮ) ਡੋਲ ਡੋਲ ਕੇ ਵਿਸਰਮ (ਹਿੰਦੂ) ਤੁਰਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । °ਸਾਰੇ ਉਲਟੇ ਹੋ ਗਏ ।

*ਪਾ:—ਸਲਾਮਾਲੈਕ । †ਪਾ:—ਪਕਾਵੈ ।

‡ਏ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖਿਆ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਪਈ ਦੀਆਂ ਇਹ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਵੇਪਈ ਦੇ ਕੰਵਲ ਦੇ ਚਰਨ ਹੀ ਹਨ, ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਇਹ ਪਾਠ ਹੈ:— ਧਰਮ ਖੀਨ ਦਿਨ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਹੋਇ । ਤੁਰਕ ਮੁਦਿਤ ਜਾ ਬਿਧਿ ਅਵਲੋਇ ।

ਗੰਦੋਧੁਮ^੧ ਨਿਕਾਸਹਿ ਆਨਨਾਵਾਇ ਹਿੰਦੂ ਕੇ ਮੁਖ ਚਖ ਕਾਨਨਿ^੨॥੩੫॥
 ਬੈਠ ਰਹੈ ਅਨੰਦ ਕੋ ਮਾਨਿ। ਮੂਢ ਸਕੁਚਿ ਨਹਿ ਕਰੈ ਗਿਲਾਨ। ਬਸਤ੍ਰ
 ਬਸਤ੍ਰ ਸੋ ਭਲੇ ਮਿਲਾਇ। ਅਤਿਸੈ ਨਿਕਟਿ ਬੈਠ ਮੁਦ ਪਾਇ॥ ੩੬॥
 ਮੀਆਂ ਆਦਿਕ ਤੁਰਕ ਬਛਾਈ। ਲੇ ਲੇ ਹਿੰਦੂ ਉਰ ਗਰਬਾਈ। ਅਪਨੇ
 ਧਰਮ ਨ ਕਛੂ ਬਿਚਾਰਹਿ। ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਧਨ ਕੀ ਲਾਲਸ ਧਾਰਹਿ॥
 ੩੭॥ ਜਿਮ ਰਾਵਨ ਗਨ ਧਰਮ ਹਟਾਏ। ਤਪਸੀ ਆਦਿਕ ਅਧਿਕ
 ਦੁਖਾਏ। ਤਿਮ ਨੌਰੰਗ ਬਾਦੀ ਚਵਗੱਤਾ^੩। ਨਾਨਾ ਭਾਂਤਿਨਿ ਕੀਨਿ ਕੁਮੱਤਾ^੪
 ॥ ੩੮॥ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਬਿਗਾਰਜੈ ਜਗ ਮਹਿ*। ਤੁਰਕ ਸਰ੍ਹਾ ਬਿਰਧਾਵਨਿ
 ਕਉ ਚਹਿ। ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਰਾਜ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ਹਿ। ਔਰੰਗ ਦੁਸ਼ਟ ਸੁ ਕਰਤਿ
 ਅਸ਼ੇਸ਼ਹਿ॥ ੩੯॥ ਪੂਰਬ ਤਪ ਕੇ ਬਲ ਕੋ ਪਾਇ। ਜਗ ਮਹਿ ਬਹੁਤਨਿ
 ਕੋ ਦੁਖਦਾਇਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ। ਹਿੰਦੂ ਅਨਿਕ ਧਰਮ ਗੇ
 ਹਾਰ॥ ੪੦॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਦੇ ਨਵਮ ਰਾਸੇ 'ਨੌਰੰਗ' ਪੁਸ਼ੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦੋਇਤ੍ਰਿਸਤੀ ੪੫॥ ੩੬॥

੩੩. [ਮੁੱਲਾਂ, ਕਾਜੀਆਂ ਦਾ ਨੁੰਦੇਗੇ ਨੂੰ ਹੋਰਨਾ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਹਿੰਦੂਨਿ ਸੰਗ ਬਦ ਬਰ^੧ ਭਯੋ ਇਮ ਨੁਰੰਗ ਤੁਰਕੇਸ਼। ਤੁਰਕਨਿ
 ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਏਕ ਹੁਇ ਰਚਹਿ ਉਪਾਇ ਬਿਸ਼ੇਸ਼॥ ੧॥ ਰੰਧਣੀ॥ ਭੁਮਿ
 ਭੌਨ ਕੇ ਧਨ ਕੇ ਸ਼ਗਰੇ। ਸਾਕ ਕਰਨਿ ਆਦਿਕ ਜੋ ਸਗਰੇ। ਹਿੰਦੂ ਹੋਇ
 ਤੁਰਕ ਬਨ ਜਾਇ। ਤਿਸ ਕੋ ਸਭਿ ਤੇ ਦੇਹਿ ਜਿਤਾਇ॥ ੨॥ ਕਿਧੋਂ
 ਛੁਧਾਤੁਰ ਹਿੰਦੂ ਹੋਇ। ਕੈ ਦਾਰਿੰਦ੍ਰੀ ਧਨ ਚਹਿ ਕੋਇ। ਤਿਸ ਤੇ ਆਦਿ
 ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ। ਜਿਮ ਕਿਮ ਤੁਰਕ ਬਨਾਇ ਬਿਗਾਰੇ॥ ੩॥ ਚਹਹਿ ਸੁ
 ਦੇਹਿ, ਦੀਨ ਮਹਿ ਆਵੈ। ਪੁਨਹਿ ਜੀਵਕਾ ਤਾਂਹਿ ਬਨਾਵੈ। ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਾਨ
 ਮਹਿ ਅਸ ਗਤਿ ਹੋਈ। ਰਾਖਾ ਦੁਤਿਯ ਨ ਦੀਸਤਿ ਕੋਈ॥ ੪॥ ਜਹਿ
 ਜਹਿ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਹਿੰਦੂਨਿ ਕੇਰੀ। ਤਹਿ ਤਹਿ ਜੋਰ ਪਾਇ ਕਰਿ ਜੋਰੀ^੨।
 ਜਿਸ ਨੇ ਅਜਮਤ ਕਿਛੁ ਦਿਖਰਾਈ। ਤਿਸ ਤੇ ਹਟਕ ਰਹਜੈ ਪਛੁਤਾਈ॥
 ੫॥ ਬਨਜੈ ਨ ਤੁਰਕ, ਕਰਜੈ ਹਠ ਜਾਹੀ। ਅਰੁ ਅਜਮਤ ਦੀਨਸਿਕਿਮ
 ਨਾਂਹੀ। ਤਤਛਿਨ ਤਿਸੈ ਗਹੈ ਸੰਘਾਰੈ। ਅਰੁ ਤਿਸਕੋ ਪੱਖੀ ਗਹਿ ਮਾਰੈ॥

^੧ਤਮਾਕੂ ਦਾ ਧੁਆਂ। ^੨ਮੂੰਹ ਅਖਾਂ ਤੇ ਫੰਨਾਂ ਵਿਚ। ^੩ਮੁਗਲ ਜਾਤੀ। ^੪ਏਟੀ ਮਤੀ। ^੫ਬਹੁਤ
 ਬੁਰਾ। ^੬ਜੇ ਚਾਹੁਣ ਸੋ ਦੈਂਦੇ ਹਨ (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਦੀਨ ਵਿਚ ਆਵਦੇ ਹਨ। ^੭ਨੀਵੇਂ ਕੀਤੇ।

*ਪਾ:—ਜਗ ਮੇਂ।

†ਪਾ:—ਮਗ ਮੇਂ।

੬॥ ਮਹਾਂ ਕ੍ਰੂਰ ਕਰਮਾ ਮਤਿ ਮੰਦ। ਕਾਜੀ ਮੁੱਲਾਂ ਮੂੜ ਬਿਲੇਦ। ਜਿਮ
 ਹਿੰਦੁਨਿ ਪਰੋਹੁਇ ਕਠਨਾਈ। ਤਿਮ ਨੁਰੰਗ ਕੋ ਦੇਤਿ ਸਿਖਾਈ॥ ੭॥
 ਪੂਰਬ ਸੇ ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਦੋਹੀ। ਕਹਤਿ ਸੁ ਮੰਦ ਬਾਤ ਜਿਮ ਹੋਹੀ। ਸ਼ਾਹੁ-
 ਜਹਾਂ ਬਿਗਰਜੇ ਜਬਿ ਹੀ ਤੇ। ਠਾਨਤਿ ਅਧਿਕ ਦੁਖ-ਤਬਿ ਹੀ ਤੇ॥ ੮॥
 ਕਹਿ ਕਹਿ ਕੂਰੇ ਕ੍ਰੋਧ ਉਪਾਵੇਂ। ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ ਸੇ ਬੈਰ ਬਧਾਵੇਂ। 'ਸੁਨਹੁ
 ਸ਼ਾਹੁ ਹਿੰਦੁਨਿ ਗੁਰ ਏਕ। ਜਿਸ ਕੋ ਮਾਨਹਿ ਦੇਸ਼ ਅਨੇਕ॥ ੯॥ ਕਰਾਮਾਤ
 ਕੇ ਧਨੀ ਕਹਾਵੇਂ। ਜੋ ਜਿਮ ਚਾਹੈ ਤਿਮ ਦਿਖਰਾਵੇਂ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਸ਼ਾਹੁ
 ਜੁ ਤੁਵ ਦਾਦਾ। ਤਿਨਹੁ ਹਕਾਰੇ ਹਿਤ ਅਹਿਲਾਦਾ॥ ੧੦॥ ਗ਼ਾਲੀਏਰ
 ਕੇ ਦੁਰਗ ਮਝਾਰੇ। ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਸੇ ਤਹਾਂ ਬਿਠਾਰੇ। ਰਹਜੇ ਤਹਾਂ
 ਸਾਧਜੇ ਚਾਲੀਸਾ। ਕਰਜੇ ਕਾਜ ਜਿਮ ਚਹਜੇ ਮਹੀਸ਼ਾ॥ ੧੧॥ ਤਿਸ
 ਪਸ਼ਚਾਤ ਸਾਬ ਬਹੁ ਰਹੋਜਾਹਿ ਲਾਗ ਸ਼ਾਹ ਜੀਅਨਿ ਜਗ ਲਹੋਸ਼ਾਹਜਹਾਂ
 ਹੋਯੋ ਤਿਸ ਪਾਛੇ। ਰਹੇ ਸੰਗ ਕੁਛ ਦਿਨ ਬਾਧ ਆਛੇ॥ ੧੨॥ ਬਿਗਰ
 ਪਰਜੇ ਤਬਿ ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਸਾਯੇ। ਲਸ਼ਕਰ ਤਿਸ ਪਸ਼ਚਾਤ ਚਵਾਯੇ। ਤਿਨ ਕੋ
 ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਥਾਨ। ਚਾਢ ਤੁਰਨ ਤਹਿ ਕੀਨ ਪਯਾਨ॥ ੧੩॥ ਬਡੇ
 ਜੰਗ ਐਸੇ ਤਹਿ ਭਯੋ। ਲਸ਼ਕਰ ਬਿੰਦ ਲਰਤਿ ਹੀ ਛਯੋ। ਗਨ ਸੁਭਟਾਨ
 ਅਰੁ ਹਯਾਨ ਖਪਾਯੇ। ਜਿਯਾਤ ਰਹਜ ਦਲ ਤ੍ਰਸਾਤ ਭਜਾਯੇ॥ ੧੪॥
 ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਸੁਨਿ ਰਿਸਜੇ ਬਿਸਾਲਾ। ਪਠਾਨ ਲਗਜ ਲਸ਼ਕਰ ਜਿਸ ਕਾਲਾ।
 ਛਾਰ ਸੁਧਾਸਰ ਕੋ ਤਾਬ ਗਏਜੇਗਲ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾਤ ਭਯਾ॥ ੧੫॥ ਪੁਨ ਤਹਿ
 ਜਾਇ ਤੁਰੰਗ ਕਾਢਵਾਏ। ਦਾਰਿਆਉਨ ਤਾਰ ਗੁਨ ਸਮੁਦਾਏ। ਲੱਲਾ
 ਕੰਬਰ ਸੂਬੇ ਦੋਇਕਰੇ ਪਠਾਵਨਿ ਰਿਸ ਮੈਂ ਹੋਇ॥ ੧੬॥ ਜੇਗਲ ਦੇਸ਼ ਜੰਗ
 ਕਰਿ ਭਾਰੇ। ਦੋਨਹੁ ਕੋ ਦਲ ਜੁਤਿ ਮੇਘਾਰੇ। ਪੁਨ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਮਹਿ
 ਲਰਿਓਤਾਹਿ ਭੀ ਲਸ਼ਕਰ ਲਰ ਬਹੁਮਾਰਿ॥ ੧੭॥ ਆਬ ਗਾਦੀ ਪਰ ਤਿਸ
 ਕੋ ਪੋਤਾ। ਦੋਰਘ ਕਰਾਮਾਤ ਕੋ ਪੋਤਾ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਮਿਲਜੇ ਤਿਸ ਜਾਈ।
 ਅਪਾਨੇ ਹਕੀਕਤਿ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ॥ ੧੮॥ ਦੇਤਿ ਰਹਜੇ ਤਿਸ ਕੋ
 ਉਪਦੇਸ਼ਾ-ਕਰਿ ਭ੍ਰਾਤਾਸੇ ਜੁਧਾਵਸ਼ੇਸ਼ਾਹਮਸੰਗੀ ਤੁਵ ਲਰਬ ਮਾਂਹਿਸੇਵਕ
 ਸੇਨ ਸਕਲਾਹਿ ਪਾਹ॥ ੧੯॥ ਅਪਰ ਭੂਪ ਲੇ ਸੰਗ ਮਿਲਾਇ। ਜਨੇ ਤਨੇ

*ਭਾਰ ਕਾਜੀ ਆਦਿ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। *ਨਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। *ਦਰੀਆਵਾਂ ਦੇ ਤੋਰਨ (ਆਲੀ) ਬਹੁਤੇ
 ਗੁਰਾਂ ਵਾਲੇ (ਘੋੜੇ)। *ਜਯਾਜ।

ਤੁਝ ਕੋ ਕਰੈਂ ਸੁ ਰਾਇ* । ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਕੋ ਮਾਲਿਕ ਅਹੈਂ । ਤੇਰੇ ਸਾਥ
ਸਦਾ ਨਿਰਬਹੈਂ*—॥੨੦॥ ਅਸ ਮਸਲਤ ਬਹੁਤੀ ਸਿਖਲਾਈ। ਰਹਤਿ ਭਯੋ
ਤੁਮ ਸੈਗ ਲਰਾਈ । ਦਾਰਸ਼ਕੋਹੁ ਸਾਥ ਕਰਿ ਪਸਾਰਾ । ਬੈਰ ਠਾਨਿ ਚਹਿ
ਤੁਮਹਿ ਬਿਗਾਰਾ ॥੨੧॥ ਤੁਮਰੇ ਭਯੋ ਖੁਦਾਇ ਸਹਾਈ। ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਸਭਿ
ਜਗ ਕੀ ਪਾਈ । ਅਖਿ ਸੋ ਦੇਸ਼ ਤੁਮਾਰੇ ਰਹੇ। ਭਲੇ ਆਪ ਕੋ ਜੋ ਨਹਿ ਚਹੇ
॥ ੨੨ ॥ ਕਰਾਮਾਤ ਕੋ ਧਨੀ ਕਹਾਵੈ । ਹਿੰਦੂ ਭੇਟ ਅਸੰਖ ਲਢਾਵੈਂ ।
ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਦੇ ਨਿਜ ਉਪਦੇਸ਼। ਸੇਵਕ ਕੀਨਸਿ ਦੇਸ਼ ਅਸੇਸ਼ ॥੨੩॥ ਅਖਿ
ਤਿਸ ਕੋ ਨਿਜ ਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰੈ । ਕਰਾਮਾਤ ਕੋ ਲੀਨ ਉਚਾਰੈ । ਜੋ ਕੁਛ
ਕਹੈ ਸੁ ਦੇ ਦਿਖਰਾਇ । ਹਰਖ ਉਪਾਵਹੁ ਅਚਰਜ ਪਾਇ ॥ ੨੪ ॥ ਨਾਹਿ
ਤ ਸ਼ਰਾ ਬਿਖੈ ਲੈ ਆਵਹੁ । ਬੰਢਤਿ ਰਿਦੈ ਮਨੋਰਥ ਪਾਵਹੁ । ਹਿੰਦੂਨਿ ਕੋ
ਅਲੇਖ ਬਛ ਭਾਰੈ । ਇਸ ਬਿਨ ਸੇ ਹੁਇੰ ਤੁਰਕ ਸੁਖਾਰੈ ॥ ੨੫ ॥ ਲਾਖਹੁ
ਇਨ ਕੋ ਕਹੈ ਮਝਾਰ । ਜਿਮ ਇਹ ਕਹਿਤ ਕਰਾਤ ਤਿਮ ਕਾਰ । ਦੀਨ
ਲੇਨਿ ਕਹੁ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ਹਿ । ਆਇੰ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਹਿੰਦੂ ਅਸੇਸ਼ਹਿ ॥੨੬॥
ਅਪਨਿ ਆਪ ਕੋ ਗੁਰੂ ਕਹਾਵੈਂ । ਸਾਭਹਿਨਿ ਤੇ ਨਿਜ ਚਰਨ ਪੁਜਾਵੈਂ ।
ਰਾਹੁ ਸ਼ਰਾ ਇਹੁ ਮਾਨਹਿ ਜਬੈ । ਬਿਨਾ ਕਹੈ ਤੁਰਕ ਸੁ ਹੁਇੰ ਸਬ ॥੨੭॥
ਵੇ ਮਹਿ ਭਲੀ ਬਾਤ ਇਕ ਹੋਇ । ਅਜਮਤ ਕਹੈ ਦੋਹ ਗੋ ਸੋਇ । ਕਿਤੀ
ਬਿਪਿਨਿ ਅਨਬਨ ਬਨਿਵਾਵਹੁ* । ਅਦਭੁਤ ਦੇਖਹੁ ਉਰ ਹਰਖਾਵਹੁ ॥
੨੮॥ ਨਾਹਿ ਤ ਅਲਪ ਜਤਨ ਤੇ ਸਾਰ । ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਬਨਹਿ ਇਕ
ਬਾਰੈ । ਇਸ ਤੇ ਨੀਕੀ ਬਾਤ ਨ ਔਰ । ਪਠਹੁ ਹਕਾਰਨਿ* ਹੈਂ ਜਿਸ ਠੌਰ ॥
੨੯॥ ਵਸਤੁ ਜੁ ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ । ਤਿਹ ਕਹਿ ਦਵਹੁ ਤੁਰਤ
ਮੰਗਾਵੈ । ਜਾਬਿ ਕੁਛ ਸੁਧ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਤੇ ਲੀਨੀ । ਤਬਿ ਤੁਮ ਕਹੈ, ਕਰਾਹਿ
ਸੋ ਦੀਨੀ* ॥੩੦॥ ਇਮ ਕਾਜ਼ੀ ਮੁਲਾਂ ਉਲਮਾਉ* । ਕਾਹ ਕਹਿ ਬਹੁਬਾਧ
ਬਾਕ ਪ੍ਰਭਾਉ* । ਭਲੇ ਪ੍ਰਬੋਧੈਂ ਲਾਭ ਦਿਖਾਵਾਹੈ । ‘ਫਲਾਹਿ ਮਨੋਰਥ ਤੀਹ
ਜਨਾਵਾਹੈ’ ॥੩੧॥ ਅਜਮਤ ਸੋ ਹੋਵਾਹੈ ਭਰਪੂਰ । ਕਿਧੈ ਪੁਰਖ ਸਾਹਬ

*ਗਾਜਾ । *ਇਸ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ) ਬਿਨਾ (ਸ=) ਉਹ (=ਹਿੰਦੂ) ਤੁਰਕ ਛੇਤੀ ਹੋ ਜਾਣਗੇ । (ਅ)
ਇਸ (ਅਨੇਕ) ਦੇ ਦੁਇਆਂ ਮੈਥੇ ਤੁਰਕ ਹੋ ਜਾਣਗੇ । *ਕਿਤਨੀਆ ਅਣ ਬਣ ਰੀਤੀਆਂ (ਇਨਾਂ)
ਪਾਸੋਂ ਬਨਵਾਵੈ । *ਬੁਲਾ ਭੇਜੇ । *ਮੈ ਕਰ ਦੇਣਗੇ । *ਆਲਮ ਫਾਜ਼ਲਾ । *ਪ੍ਰਭਾਵ (ਅਸਰ) ਵਾਲੇ
ਵਾਕ । *ਦੋਨੂੰ (ਉਹ ਗਲ) ਦੋਸਦੇ ਹਾਂ (ਅਸੀਂ ਕਿ) ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਮਨੋਰਥ ਸਿਧ ਹੋ ਜਾਵੇ ।

*ਵੇਖੋ ਇਸ ਗਾਇ ਦੇ ਮੰਸ ੧੮ ਅੰਕ ੧੬ ਵੀ ਹੇਠਲੀ ਡੁਕ ।

ਸ਼ਾਹੁਰਾ^੧।।ਕਧੇਂ ਇਲਮ ਕੋ ਹੈ ਉਲਮਾਉ।ਕੈ ਸੁਦਾਇ ਕੋ ਸੁਮਗ ਜਨਾਉ
 ॥੩੨॥ ਸ਼ਾਹ ਆਪ ਤੁਮ ਦਾਨਸ਼ਵੇਦ।ਸਭਿ ਕੋ ਸਮਝਹੁ ਮਗਜ਼
 ਬਿਲੇਦ।ਤਉ ਹਮੈ ਕਹਿਬੈ ਇਮ ਬਨੈ।ਜਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁਇ ਹਿਤਸਨੈ
 ॥੩੩॥ ਇਕ ਤੋ ਪਾਛਲ ਬੈਰ ਮੰਭਾਰਹੁ।ਅਜਮਤ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਹਾ-
 ਰਹੁ।ਜੇ ਨ ਹੋਇ ਤੋ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕਰੋ^੨।ਤਿਨ ਕੋ ਧਤਮ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਹਰਹੁ^੩॥
 ੩੪॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਮਨ ਮੈਂ ਭਾਈ।ਮਿਲਿ ਮੁਢਨਿ ਜੋ ਬਾਤ ਬਤਾਈ।
 -ਰਾਜ ਤੇਜ ਮੇਰੇ ਹੁਇ ਹਾਨੀ-॥ਮੂਰਖ ਨੇ ਇਹ ਬਾਤ ਨ ਜਾਨੀ॥੩੫॥
 -ਸਾਹਿਬ ਕਰਾਮਾਤ ਜੇ ਨਰ ਹੇਂ।ਚਿਤ ਬਾਛਨਿ ਕੋ ਤਤਛਿਨ ਕਰਿ ਹੈਂ।
 ਤਿਨ ਸੇਂ ਬਨਹਿ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ।ਹਲਤ ਪਲਤ ਸੁਖਦਾ ਇਮ ਬਰਨੀ-
 ॥੩੬॥ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਤੇ ਗਰਬਾਨਿਜ ਕੋ ਬਡੋ ਲਖਹਿ ਲਘੁ ਸਰਬ
 -ਮੋਹਿ ਸਮਾਨ ਨ ਜਗ ਮਹਿ ਆਨ।ਬਲ ਜੁਤਿ ਦਾਨਸ਼ਵੇਦ ਮਹਾਨ-
 ॥੩੭॥ ਪਦਰ ਜਿ ਦਾਦਾ ਤਿਨ ਲਘੁ ਜਾਨੇ।ਅਪਰਨਿ ਕੀ ਕਜਾ ਬਾਤ
 ਬਖਾਨੇ।-ਮੁਝ ਸਮ ਅਕਲ ਨ ਤਿਨ ਮੈਂ ਹੋਈ।ਕਰਿ ਨ ਸਕਹਿ,ਮੈਂ ਕਰਿ
 ਹੋਂਜੋਈ-॥੩੮॥ਇਮ ਲਖਿ ਕਰਿ ਅਫਰਜੇ ਹੋਕਾਰੀ।ਸਭਿਨਿ ਸੰਗ ਬਿਗਰਜੇ
 ਬੁਧਿਹਾਰੀ।ਜਿਨਕੇ ਏਕ ਬਾਕ ਤੇ ਹੋਵੈ।ਏਤੋ ਬਨਜੇ ਕਹਤਿ ਹੀ ਥੋਵੈ^੪॥੩੯॥
 ਤੁਛ ਪਦਾਰਥ ਜਗ ਕੇ ਪਾਇਤਿਨ ਸੇਂ ਅਰਨਿ ਚਹਜੇ ਚਿਤ ਚਾਇਕਜਾ
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਫਲਹੈ,ਨਹਿ ਜਾਨਜੇ।ਸਕਲ ਹਾਨ ਲਹਿ,ਇਮ ਨ ਪਛਾਨਜੇ॥੪੦॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸ੍ਰੀ ੯ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਨੌਰੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਗੀਨਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੩੪ ॥

੩੪. [ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ]।

ਦੇਹਗਾ ॥ ਮਿਲਿ ਸੂਬੇ ਉਮਰਾਵ ਜੇ ਬਹੁਰ ਮੁਲਾਨੇ ਬੰਦ।ਨੌਰੰਗ ਕੋ
 ਸਮੁਝਾਵਹੀਂ ਗੁਰ ਦਿਸ਼ਿ ਦੋਹਿ ਬਿਲੇਦ॥੧॥ ਚੌਪਈ॥ 'ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
 ਸਹਾਇਕ ਭਏ।ਮਿਲੇ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਿਏ।ਜਿਮ ਭ੍ਰਾਤਾ ਭਾ ਸ਼ੋਤੁ ਹਮਾਰੇ
 ।ਤਥਾ ਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਬਿਚਾਰੇ'॥੨॥ਸੁਨਿ ਔਰੰਗ ਉਰ ਬਿਖੈ ਰਿਸਾਯੇ।
 ਮਕਰ ਫਰੋਬਨਿ ਕੋ^੧ ਲਿਖਵਾਯੇ।ਕੇਤਿਕ ਉਪਾਲੰਭ ਇਸ ਭਾਏ।'ਘਰ
 ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਫਕਰ ਸਦਾਏ॥੩॥ਸਭਿ ਕੋ ਦੇਖੋਂ ਏਕ ਸਮਾਨੇ।ਮਿੱਤ੍ਰ ਸ਼ੋਤ੍ਰ
 ਕਿਸਹੂੰ ਨਹਿ ਜਾਨੇ।ਦਾਰਾ ਕੀ ਤੁਮ ਕਰੀ ਹਿਮਾਇਤ।ਸਲਤਨੈਂ

^੧ਅਕਲਮੰਦ [ਆ, ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਹਿਰ]। ^੨ਲੇਖਿਆਂ ਕਰੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ)। ^੩ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਬਚਨ
 ਦੇ ਕਹਿਣ ਨਾਲ (ਜੇ ਕਹਿਣ) ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ (ਅਰ) ਇਤਨਾਂ ਬਣਿਆਂ (ਸਮਾਜ) ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰ
 ਖੁਸ਼ ਜਾਵੇਗਾ। ^੪ਮਕਰ ਤੇ ਫਰੋਬ (ਦੀ ਚਿੱਠੀ)।

ਦੀਨਸਿਦੇਸ਼ ਵਲਾਇਤ॥੪॥ਸੋ ਮੈਂ ਪਕਰਿਦਿਯੋ ਮਰਿਵਾਇਕਛੁਨਤੁਮਰੀ
 ਭਈ ਸਹਾਇ। ਭਈ ਸੁ ਭਈ ਬੀਤ ਸਭਿ ਗਈ। ਅਬਿ ਮਨ ਕਰਹੁ
 ਸਫਾਈ ਨਈ॥੫॥ ਹਮ ਸੋਂ ਮਿਲਹੁ ਆਨਿ ਅਬਿ ਆਪ। ਸਥਿਰ ਤਖਤ
 ਪਰ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਤਾਪ। ਮਿਲਿਬੋ ਕੀ ਬਹੁ ਮਝ ਕੋ ਲਾਲਸ। ਤੁਮ ਭੀ
 ਆਵਹੁ ਕਰਹੁ ਨ ਆਲਸ' ॥ ੬ ॥ ਲਿਖਯੋ ਸ਼ੋਕਨਾਮਾ ਇਸ ਰੀਤਿ। ਅਤਿ
 ਮਤਿਮੰਦ ਕਪਟ ਧਰਿ ਚੀਤ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਤਿਗੁਰ ਢਿਗ ਆਯੋ। ਪਠਿ
 ਕਰਿ ਸਗਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਯੋ॥੭॥ਸ੍ਰੀ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਭਿ ਜਾਨੀ।-ਕਪਟ-
 ਮਤੀ ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਠਾਨੀ। ਤਿਸ ਮੁਰਖਤਾ ਲਖਿ ਬਿਗਸਾਏ।-ਸੰਤਨਿ
 ਸੋਂ ਇਹ ਦੋਹ ਕਮਾਏ-॥ ੮ ॥ ਤਬਿ ਜਬਾਬ ਖਤ ਕੋ ਲਿਖਵਾਯਹੁ। 'ਹਮੇ
 ਜੁ ਮਿਲਨੇ ਹੋਤੁ ਬੁਲਾਯਹੁ। ਤੋ ਸੰਗ ਨਹਿ ਕੁਛ ਕਾਮ ਹਮਾਰਾ। ਨਹੀਂ
 ਦੇਸ਼ ਕੋ ਰਾਜ ਉਦਾਰਾ॥੯॥ ਤੇਰੇ ਦਾਮ ਨਹੀਂ ਹਮ ਦੇਨੇ। ਅਰੁ ਨਹਿ
 ਖਾਹਿਸ਼ ਤੁਮ ਤੇ ਲੇਨੇ। ਪੀਰ ਮੁਰੀਦੀ ਨਾਹਿਨ ਕੋਈ। ਕੋਨ ਹੋਤੁ ਕਰਿ
 ਮਿਲਿਬੋ ਹੋਈ॥ ੧੦ ॥ ਅਰੁ ਜੇ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਪ੍ਰਸੰਗ। ਸਲਤਨ ਦੇਨਿ
 ਲਿਖਯੋ ਹਮ ਸੰਗ। ਅਟਲ ਸੁ ਛੱਤੁ ਤਖਤ ਤਿਸ ਦੀਨੋ। ਸਦਾ ਦੀਨ ਕੋ
 ਦੁਖੀ ਨ ਲੀਨੋ' ॥੧੧॥ ਦਾਨਸ਼ਵੰਦ ਦੁਨੀ ਲਖਿ ਫਾਨੀ'। ਤਜਾਗੀ,ਲੈਬੋ
 ਕਹੁ ਨਹਿ ਮਾਨੀ। ਕਰਹਿ ਦੀਨ ਕੀ ਸਦ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ। ਅਚਲ ਬਿਸਾਲ
 ਚਲੈ ਕਬਿ ਨਾਹੀ॥੧੨॥ ਜਿਸ ਪਰ ਮਿਹਰ ਰੱਬ ਕੀ ਹੋਇ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ
 ਮਨਿੰਦੈ ਸੋਇ। ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਹਮ ਤੇ ਨਹਿ ਲੀਨੀ। ਲਈ ਦੀਨ ਕੀ
 ਸਲਤਨ ਪੀਨੀ'॥੧੩॥ਜੇ ਦਿਲ ਸੁਭੈ' ਤੁਮਾਟੇਲਹੈ।ਦਾਰਾ ਸਲਤਨਨਹੀਂ
 ਕਿ ਅਹੈ'। ਤੋ ਤੁਝ ਖਾਬ ਬੀਚ ਦਿਖਰਾਵੈ'। ਤਿਸ ਕੋ ਨਿਸ਼ਚਾ ਰਿਦੈ
 ਟਿਕਾਵੈ'॥੧੪॥ਜਬਿ ਸੁਪਤਹੁ ਤੁਮ ਐਸੇ ਕਰਨਾ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਧਰਾਨ ਉਰ
 ਧਰਨਾ।ਕਰਹੁ ਸੈਨ ਹੂੰ ਖਾਬ ਤੁਮਾਰੇ'।ਭਲੋ ਬੁਰੇ ਸਭਿ ਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰੇ॥੧੫॥
 ਕਰਹੁ ਕਪਟ ਘਟ ਦੇਹੁ ਮਿਟਾਇ'। ਜਾਨਹੁ ਸਭਿ ਕੋ ਏਕ ਖੁਦਾਇ'।
 ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਲਿਖਿ ਗੁਰੂ ਪਠਾਯੋ।ਕਾਸਦ'ਲੇ ਅਵਰੰਗ ਪਹਿ ਆਯੋ॥੧੬॥
 ਲੈ ਕਰਿ ਪਠਯੋ ਤਬੈ ਬਦਸ਼ਾਹ।ਦਾਰਾ ਕੀ ਜਿਸ ਬਿਖੈ ਸਲਾਹ।ਜਰਨੈ ਰਿਦੈ

੧। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ) ਖੁਦਾਈ (ਰਾਜ) ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ੨। ਨਾਸ਼ਮਾਨ। ੩। ਭਾਰੀ ਰਾਜ।

੪। ਸ਼ੱਕ। ੫। ਦਾਰਾ ਦੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ੬। ਤੇਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਆਵੇਗਾ। ੭। ਜੇ ਕਪਟ ਕਰਦੇ ਹੋ ਸੋ ਦਿਲੋਂ ਮਿਟਾ ਦਿਓ। ੮। ਹਲਕਾਰਾ।

ਰਿਸ ਕਰਤਿ ਬਡੇਰੀ। ਬਸ*ਕਛੁ ਚਲਹਿ ਨਹੀਂ ਤਿਸ ਬੇਰੀ॥੧੭॥-ਅਬਿ
ਭੀ ਮਝ ਕੋ ਕਛੁ ਨ ਜਾਨਾ। ਸਕਲ ਜਗਤ ਕੋ ਭਾ ਸਲਤਾਨਾ। ਲਿਖੀ
ਸਿਫਤ ਦਾਰਾ ਕੀ ਫੇਰ। ਸ਼ਰਾ ਵਹਿਰ ਲੇਖਿ ਮਾਰਜੇ ਗੋਰਿ*॥੧੮॥ ਇਮ
ਗਿਨਤੀ ਮਨ ਗਿਨਤਿ ਬਿਸਾਲਾ॥ਨਿਸਾ ਭਈ ਭਾ ਸੁਪਤਨਿ ਕਾਲਾ॥ ਦਾਰਾ
ਕੋ ਚਿਤਵਤਿ ਰਿਸ ਧਰੇ। ਵਚਿਰ ਪ੍ਰਯੋਕ ਪੋਵਿਬੋ ਕਰੇ॥੧੯॥ ਭਯੋ ਨੀਂਦ
ਬਸਿ ਸੁਪਨੇ ਆਯੋ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਨੁਰ ਵਰਸਾਯੋ। ਬੈਠਜੋ ਭਖਤ ਛੱਤ੍ਰ ਸਿਰ
ਢੁਰੇ। ਮਹਾਂ ਜਲੁਸ* ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਕਰੇ ॥ ੨੦॥ ਹੁਰਾਂ ਅਨਿਕ ਸਰੋਦਨਿ*
ਗਾਵੈਂ। ਅਨਿਕ ਭਾਵ ਕਰਿ ਭਾਨ ਰਿਝਾਵੈਂ। ਦੁਰਤਿ ਚਮਰ ਚਹੁ ਦਿਸਿ
ਚਲ ਚਾਲਾ*। ਚਮਤਕਾਰ ਹੋ ਰਹਜੇ ਉਜਾਲਾ ॥ ੨੧॥ ਦਾਸ ਅਨੇਕ ਖਰੇ
ਕਰ ਜੋਰੇ। ਆਇਸੁ ਦੇਤਿ, ਕਰਤਿ ਸੋ ਵੋਰੇ। ਵੁਲ ਅਜਾਇਬ ਕੀ ਗਰ
ਮਾਲਾ। ਚਹੁਦਿਸਿ ਬਿਬਰੀ ਸੋਭ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੨੨॥ ਚੋਆ ਚਾਰੁ ਅਤਰ
ਖੁਲਬੋਇ। ਮਹਿਕਤਿ ਚਹੁਦਿਸਿ ਆਨੰਦ ਹੋਇ। ਕੰਚਨ ਕੋ ਮੰਦਰ ਮਨਿ
ਖਰੇ। ਜਿਸ ਮਹਿ ਖਗ ਮਿੰਗ ਮੰਦਰ ਰਚੇ ॥ ੨੩॥ ਨੌਬਤ ਨਾਦ ਹੋਤਿ
ਮੁਦਕਾਰੀ। ਬੀਨਾ ਬਜਹਿ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ। ਚਹੁਦਿਸਿ ਸੁਜਸੁ ਕਰਤਿ ਬਹੁ
ਖਰੇ। ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ ਹੁਕਮ ਕੋ ਕਰੇ ॥ ੨੪॥ ਬਹੁਤ ਬਾਹਨੀ ਭਟ
ਬਰਿਆਰੇ*। ਵਾਹਨ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਫਿੰਗਾਰੇ। ਭਨਜੇ ਬਿਭਾਨ ਦੇਖਿ
ਮਨਮੋਹਤਿ। ਸਰਬ ਸਮਾਜ ਸੋਭ ਤੇ* ਸੋਹਤਿ ॥੨੫॥ ਆਪਨਪੋ ਪੁਨ ਪਿਖਿ
ਬਿਕਰਾਲਾ। ਬੋਸ ਮਲੀਨ ਰੂਪ ਚੰਡਾਲਾ। ਭਰਜੇ ਟੋਕਰਾ ਬਿਸ਼ਟਾ ਸਾਬ।
ਰਹਜੇ ਉਠਾਇ ਆਪਨੇ ਮਾਥ ॥੨੬॥ ਉਪਰ ਸੋ ਬਰਖਾ ਜਲ ਪਰੈ। ਚਖ
ਮੁਖ ਪਰ ਸੋ ਬਿਸ਼ਟਾ ਢਰੈ। ਦ੍ਰੈ ਇਸ ਕੀ ਦਿਸਿ ਵੋਰਤਿ ਆਏ। ਮਾਰਿ
ਲਲਟਕਾ ਦਯੋ ਹਟਾਏ ॥ ੨੭॥ ਹਟਜੇ ਭਹਾਂ ਤੇ ਤਿਨ ਕੋ ਮਾਰਜੇ।
ਫਿਸਲਤਿ ਮੰਦਮੰਦਪਦ ਧਾਰਜੇ। ਪੁਨ ਸੋ ਮਾਰਤਿ ਕਰਤਿ ਪਲਾਇਨ। ਦੀਨ
ਨਿਬਲ ਤੇ ਭਾਜਜੇ ਜਾਇ ਨ ॥ ੨੮॥ ਭੋਸ ਭਯਾਨਕ ਭੈ ਧਰਿ ਭਾਰੀ।
ਭਾਜਤਿ ਗਮਨਜੋ ਗਿਰਜੇ ਅਗਾਰੀ। ਤਬਿਹੀ ਖੁਲੇਬਿਲੋਚਨ ਜਾਗਾ। ਸ੍ਰੀਗੁਰ
ਕੋ ਬਚ ਸਿਮਰਨਿ ਲਾਗਾ॥੨੯॥-ਲਿਖ ਜੋ ਪਠਜੇ, ਸੁ ਮੁਝਸੋਂ ਰਯੋ-। ਬਹੁਤ
ਬਿਸੁਰਤਿ ਸੇਕਟ ਕਯੋ। ਦਾਰਾ ਕੋ ਜਲੁਸ* ਬਡ ਦੇਖਾ। ਓਰ ਅਫਸੋਸਤਿ

*ਮਾਰ ੧ ਟਿਆ ਦਾਰਾ ਨੂੰ। *ਦਰਬਾਰ [ਆ, ਜਲੁਸ=ਤਖਤ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰ ਬੈਠਣਾ]। *ਗਗ।
*ਚੋਚਲ। *ਬਲਵਾਨ। *ਛੋਡਾ ਨਾਲ। *ਪਾ:-ਭਬ।

ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਸ਼ੇਖਾ ॥੩੦॥—ਇਹ ਕਯਾ ਭਯੋ ਨ ਜਾਨੈ ਗਯੋ । ਸਿਹਰ^੧ ਕਿਧੋ
ਹੀਦੁਨਿ ਚਰ ਕਿਧੋ—। ਦੁਬਿਧਾ ਚਿਤ ਮਹਿ ਭਾ ਮਨ ਭੰਗ । ਕਹਿ ਨ
ਸਕਹਿ ਪਸੰਗ ਕਿਹ ਸੰਗ ॥ ੩੧ ॥ ਬਹੁਤ ਬਿਚਾਰਤਿ ਕ੍ਰੋਧ ਬਧਾਇ ।
ਸਮਝੈ ਨਹਿ ਮੂਰਖ ਇਸ ਭਾਇ^੨ ।—ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੰਗ ਕਰਿ ਵੈਸ਼ ।
ਤਿਨਹੁ ਕੀਨਿ ਇਹ ਸਿਰਰ^੩ *ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ ॥੩੨॥ ਮੋਹਿ ਦਸ਼ਾ ਕੈ ਸੀਦੇਖਰਾਈ ।
ਦਾਰਾ ਕੋ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੁ ਬਨਾਈ । ਪਠੋਂ ਸੈਨ ਗਹਿਵਾਇ ਮੰਗਾਵਉਂ । ਮੈਂ
ਅਪਨੀ ਅਬਿ ਸ਼ਕਤਿ ਦਿਖਾਵਉਂ—॥੩੩॥ ਇਮ ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਿ ਮੂਰਖਮਾਨੀ
। ਕੀਨਿ ਬਾਹਨੀ ਤਜਾਰ ਮਹਾਨੀ । ਇਕ ਉਮਰਾਵ ਪਠੈ ਕਹਿ ਐਸੇ ।
‘ਗੁਰ ਕਉ ਲਜਾਵਹੁ ਜੈਸੇ ਕੈਸੇ ॥ ੩੪ ॥ ਜੈ ਕਰਿ ਜੰਗ ਕਰੈ ਅਰ ਪਰੈ ।
ਸਨਮੁਖ ਲੋਹ ਤੁਮਹੁ ਸੋਂ ਕਰੈ । ਤੂਰਨ ਲਿਖਹੁ ਮੋਹਿ ਦਿਸ਼ਿ ਫੇਰਿ । ਬਹੁ
ਲਸ਼ਕਰ ਭੇਜਉਂ ਬਿਨ ਦੇਰਿ ॥੩੫॥ ਕਰਹੁ ਸੰਘਾਰਨਿ ਕੈ ਗਹਿ ਲਜਾਵਹੁ ।
ਨਹਿ ਮਾਰਗ ਮਹਿ ਬਿਲਮ ਲਗਾਵਹੁ’ । ਜੰਗ ਸਮੱਗੀ ਲੇ ਕਰਿ ਸਭੈ ।
ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਸਮੁਦਾਇਨਿ ਤਬੈ ॥ ੩੬ ॥ ਗਮਨੈ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਕਰਿ ਕੂਚ ।
ਏਕ ਮਜਲ ਉਮਰਾਵ ਪਹੁਚਿ । ਭਈ ਜਾਮਨੀ ਕੀਨਸਿ ਡੇਰਾ । ਖਾਨ
ਪਾਨ ਕਰਿ ਸੁਪਤਿ ਬਸੇਰਾ ॥੩੭॥ ਰੁਛ ਕਾਰੋ ਆਮਿਖ ਰਹਿ ਗਯੋ । ਭੱਖਨਿ
ਕੀਨਿ ਸੁਪਤਿ ਸੋ ਭਯੋ । ਬਿਨਾ ਹਾਜ਼ਮੇ, ਹੋਜਾ ਹੋ ਕੈ । ਸੋ ਮਰਿ ਗਯੋ ਤਹਾਂ
ਦੁਖ ਪੈ ਕੈ ॥੩੮॥ ਪ੍ਰਾਤਿ ਭਈ ਤਿਸ ਕੋ ਦਫਨਾਯੋ । ਲਿਖਿ ਅਵਰੰਗ ਕੇ
ਨਿਕਟਿ ਪਠਾਯੋ । ਤਹਿ ਤੇ ਸੋਲਸ਼ਕਰ ਹਟਿ ਗਯੋ । ਮਹਾਂ ਸ਼ੌਕ ਤਿਨ ਹੂੰ ਮੈਂ
ਭਯੋ ॥ ੩੯ ॥ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਬਿਤਾਇ ਕਰਿ ਫੇਰ । ਨਹਿ ਮੁਰਾਦ^੪ ਕੋ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਰਿ । ਅਪਰ ਕੀਨਿ ਤਜਾਰੀ ਉਮਰਾਵ । ਦੇ ਕਰਿ ਲਸ਼ਕਰ ਜੰਗ
ਬਨਾਵ ॥੪੦॥ ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਕਟਿ ਤ ਰੁਖਸਤ ਹੋਇ । ਗਮਨੈ ਮਗ ਆਵਨਿ
ਕੋ ਸੋਇ।ਕਿਤਿਕ ਮਜਲ ਜਬਿ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਯੋ । ਤੋਪ ਜੰਬੂਰ ਜੰਜੈਲਨਿ
ਲਜਾਯੋ ॥ ੪੧ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਭਯੋ ਰੋਗ ਇਸ ਭਾਂਤੀ । ਜਲਿਬੈ ਲਗੀ
ਅਚਾਨਕ ਛਾਤੀ । ਅਸਵਾਰੀ ਪਰ ਚਵਜੈ ਨ ਜਾਇ । ਜਜੈ ਹਾਲਹਿ ਤਜੈ
ਹਾਛ ਫੁਟਾਇ ॥੪੨॥ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮਗ ਮਹਿ ਪਰਿ ਰਹਜੈ । ਨੀਠ ਨੀਠ

^੧ਜਾਦੂ । ^੨ਇਸ ਦਾ (ਅਸਲੀ) ਭਾਵ । ^੩ਮੈਂ ਵੈਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੁੱਬੀ ਗੱਲ ਕਰ
(ਵਿਖਾਈ ਹੈ) [ਅਃ, ਮੋਰ=ਗੁੱਬੀ ਗੱਲ] । ^੪ਮੁਰਾਦ [ਅਃ, ਮੁਰਾਦ=ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ] ।

*ਸੂਧ ਪਾਠ ‘ਸਿਹਰ’ ਹੋਸੀ ।

ਦਿੱਲੀ ਮਗ ਲਹਜੈ। ਸੁਨਿ ਅਵਰੰਗ ਰਿਸਹਿ ਅਕੁਲਾਇ।—ਤਹਿ ਲੋ
ਪਹੁੰਚਿ ਨ ਕੋਈ ਪਾਇ—॥੪੩॥ ਪੁਨ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਜਬੈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਰਾਇ ਸਿਮਰਿ ਕਰਿ ਤਬੈ। ਤ੍ਰਿਤਿਯੋ ਪੁਨ ਉਮਰਾਵ ਚਵਾਯੈ। ਹੁਇ
ਦੁਖਸਦ ਮਾਰਗ ਗਮਨਾਯੋ ॥੪੪॥ ਸੋ ਭੀ ਕੁਛ ਦੁਖ ਤੇ ਮਰਿ ਗਯੋ। ਕਈ
ਬਾਰ ਇਮ ਭੇਜਤਿ ਭਯੋ। ਆਧੋ ਪੰਥ ਨ ਉਲੰਘੈ ਕੋਈ। ਹੋਤਿ ਬਿਘਨ
ਪੀਛੇ ਹਟਿ ਸੋਈ ॥੪੫॥ ਸੰਗਤਿ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਚਲਿ ਆਈ। ਬੰਦਨ ਕਰਿ
ਅਕੌਰ ਅਰਪਾਈ। ਸੋ ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ। ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਜੀ !
ਸਭਿ ਬਿਘਨ ਬਿਨਾਸ ॥ ੪੬ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸੈਨ ਬਹੁ ਬਾਰ ਪਠਾਈ। ਭਏ
ਬਿਘਨ ਤਮ ਲਗਿ ਨਹਿ ਆਈ’। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਖਾਨਾ।
‘ਗੁਰੁ ਪਿਤਾਮੇ ਪ੍ਰਭੁ ਮਹਾਨਾ ॥ ੪੭ ॥ ਤਿਨ ਕੋ ਕਹੈ ਬਾਕ ਫੁਰਿ ਹੋਤਾ।
—ਜੇ ਤੁਮ ਕੋ ਕੋ ਬਿਘਨ ਉਦੋਤਾ। ਸੋ ਤਤਕਾਲ ਹਟਹਿ ਦੁਖ ਪਾਵਹਿ।
ਅਗਨਿ ਨਿਕਟਿ ਓਰਾ ਗਰ ਜਾਵਹਿ’ ॥ ੪੮ ॥ ਤੁਮਹੇ ਨਿਕਟਿ ਨ ਆਵੈ
ਕੋਈ। ਉਦਮ ਕਰਤਿ ਬਿਨਾਸਨਿ ਹੋਈ—। ਤਿਨ ਕੋ ਬਾਕ ਸਹਾਇਕ
ਸਦਾ। ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਨਾਸਕ ਹੋ ਜਦ ਕਦਾ’ ॥ ੪੯ ॥ ਕਹੈ ਸਭਾ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿਰਾਇ। ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਭਾਖਹਿ ‘ਤੁਮ ਸੁਖ ਭਾਇ। ਹੋਇ ਬਿਨਾਸਨ
ਸੱਤ੍ਰੁ ਤੁਮਾਰੇ। ਕੋ ਸਮਰਥ ਜੋ ਸਕਹਿ ਨਿਹਾਰੇ’ ॥੫੦॥ ਉਤਹਿ ਸ਼ਾਹ ਕੋ
ਕਹੋਤਿ ਮੁਲਾਨੇ। ‘ਲਿਖਹੁ ਸਾਮਤਾ ਸਾਥ ਮਹਾਨੇ। ਜਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਸੁ
ਜਾਨੀ ਜਾਇ। ਚਹੁ ਸੁ ਕਰਹੁ ਜਬਹਿ ਇਤ ਆਇ ॥ ੫੧ ॥ ਨਿਸ਼ਠੁਰ
ਹਰਫ ਨ ਲਿਖੀਅਹਿ ਕੋਈ। ਕਰਿ ਸਨਮਾਨ ਹਕਾਰਹੁ ਸੋਈ। ਏਕ ਬਾਰ
ਲਿਹੁ ਨਿਕਟਿ ਬਲਾਇ। ਪੁਨ ਬਰਤਉ ਜੈਸੇ ਚਿਤ ਆਇ’ ॥ ੫੨ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜਾ ਤ੍ਰਿਤੀ ਨਵਮ ਰਾਸਿ ‘ਨੌਰੰਗ ਕੋ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਰਨਨ ਨਾਮ ਚਤੁਰਥਿਸਤੀ ਐਸੁ ॥ ੩੪ ॥

੩੫. [ਨੌਰੰਗਸ਼ੇਖ ਦਾ ਦੂਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆਯਾ]।

ਏਹਗਾ॥ ਸੁਨੈ ਸਕਲ ਤਿਨਕੋ* ਕਹੈ ਨੌਰੰਗ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਮਾਦ*। ਤਿਨਕੀ
ਅਕਲ ਸਰਾਹਿ ਕੈ ਰਿਦੈ ਮਹਿਦ ਅਹਿਲਾਦ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥
ਤਤਛਿਨ ਲਿਖਵਾਇਵ ਪਰਵਾਨਾ। ‘ਰਾਮ ਦਾਸ ਕੇ ਤੁਮ ਬਡ ਬਾਨਾ।
ਮਾਨਹਿ ਜਗ ਸਗਰੇ ਗੁਰ ਲਹੈ’।—ਅਜਮਤ ਧਨੀ—ਲੋਕ ਸਭਿ ਕਹੈ

*ਗੜੇ (ਵਾਛੂ) ਗਲ ਜਾਂਗ ਹੈ। *ਕੋਕ ਸਕੇ। *ਭਾਵ ਸ਼ਰਈ ਕਾਸ਼ੀ ਆਦਿਕਾਂ ਦਾ। *ਕ੍ਰਮਚਿਤੀ
ਨਾਲ।

*੫।—ਨੁਨੇ ਸਰੀਅਤ ਕੋ।

॥੨॥ ਆਵਤ ਰਹੇ ਹਮੇਸ਼ ਹਮਾਰੇ । ਮਿਲੇ ਬੋਲਨੋ* ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰੇ।ਮਿਹਰ-
ਬਾਨਗੀ ਅਬਿ ਭੀ ਕਰੀਅਹਿ । ਦਰਸਨ ਦਿਹੁ ਸੇਸੈ ਸਭਿ ਹਰੀਅਹਿ ॥੩॥
ਮੋ ਕਹੁ ਅਜਮਤ ਆਇ ਦਿਖਾਵਹੁ । ਮਗ ਖੁਦਾਇ ਕੇ ਬਾਕ ਸੁਨਾਵਹੁ' ।
ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਪਰਵਾਨਾ । ਬਿਨੈ ਸਹਿਤ ਅਰੁ ਨਿਜ ਬਲਨਾਨਾ
॥ ੪ ॥ ਦੇ ਕਰਿ ਦੂਤ ਪਠਯੋ ਤਤਕਾਲਾ । 'ਦੇਰ ਨ ਕਰਹੁ ਲੜਾਉ
ਦਰਹਾਲਾ'' । ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਤੇ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨਾ । ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਘਰ ਜਿਸ
ਪੁਰਿ ਜਾਨਾ ॥ ੫ ॥ ਤੂਰਨ ਗਮਨਯੋ ਮਾਰਗ ਸਾਰਾ । ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਉਲੰਘਿ
ਗਯੋ ਹਿਤ ਧਾਰਾ । ਰੋਪਰ ਪੁਰਿ ਤੇ ਚਲਿ ਅਗਵਾਇ । ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਪਹੁੰਚਯੋ
ਤਬਿ ਜਾਇ ॥ ੬ ॥ ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚਿ ਤਿਨ ਕੀਨਸਿ ਡੇਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
ਜਹਿ ਕਰਤ ਬਸੇਰਾ॥ਦੈ ਸਹੇਸ੍ਰਦੈ ਸਹਸ' ਤਰੰਗ । ਉਤਰਯੋ ਪਰਯੋ ਰਹਿਤ
ਨਿਤ ਮੰਗ ॥ ੭ ॥ ਵਾਹਨ ਪੁਸ਼ਟ ਖਰੇ ਬਹੁ ਮੇਲੇ । ਬਾਨ ਸੁਹਾਵਤਿ
ਸੁਨੀਅਤਿ ਬੋਲੈਰੇਗ ਰੰਗ ਕੇਸੁੰਦਰ ਘਰੇਬਹੁ ਕੂਦਤਿਚੰਚਲ ਤਨ ਜੋਰੇ॥
੮॥ ਸੁਭਟ ਅਲੇਕ੍ਰਿਤ ਦਰਬ ਸਮੇਤਾ' । ਸੁਖਮ ਬਸਤ੍ਰ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੋਂ ਹੇਤਾ ।
ਮਚ ਜੁੱਧ ਮੁਖ ਮੋਰਹਿ ਨਾਹੀ । ਅਸੇ ਦਲ ਉਤਰਯੋ ਪੁਾਰ ਮਾਂਹੀ ॥ ੯ ॥
ਕਿਤਿਕ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਸੰਗ ਰਹੈ । ਦਰਸਹਿ ਗੁਰੂ ਚਾਕਰੀ ਲਹੈ । ਕਿਤਿਕ
ਲੀਹਿ ਧਨ ਨੌਕਰ ਰਾਖੇ । ਮਹਾਂ ਸੂਰ ਨਿਤ ਰਨ ਅਭਿਲਾਖੇ ॥ ੧੦ ॥ ਪੁਰੀ
ਸੁਹਾਵਨ ਹੋਰੀ ਦੂਤ । ਲਸਕਰ ਪਰਯੋ ਬਨਯੋ ਸੁਭ ਸੂਤ' । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ
ਗੁਰੂ ਸੁਖਕਾਰੀ । ਜਾਨੀ ਸਭਿ ਸੁਧ ਰਿਦੇ ਮਝਾਰੀ ॥ ੧੧ ॥ ਕਹਿ ਕਰਿ
ਸੁੰਦਰ ਸਭਾ ਲਗਾਏ । ਗਿਲਮ ਗਲੀਚਾ ਪਠ ਬਿਛਵਾਏ । ਚੋਬਦਾਰ ਬਹੁ
ਖਰੇ ਢਲੈਤ' । ਕੰਚਨ ਦੰਡ ਕਰਨਿ ਮਹਿ ਲੈਤ' ॥ ੧੨ ॥ ਚਾਰੁ ਚੇਦੋਵਾ
ਚਿੱਤ੍ਰਤਿ ਜ਼ਰੀ'।ਨਗ ਬਿਚ ਜੜਤੀ ਮੁਕਤਨਿ ਲਰੀ।ਰੇਸ਼ਮ ਕੀ ਝੋਰੈਂ ਸੁਠ
ਤਾਨੀ । ਬਾਲਰ ਜ਼ਰੀ ਬੁਲਤਿ ਛਬਿ ਖਾਨੀ ॥ ੧੩ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਮੰਦ ਮੰਦ
ਚਲਿ ਆਏ । ਬੈਠਿ ਮਿਘਾਸਨ ਮਾਂਹਿ ਸੁਹਾਏ । ਮਨੋ ਸ਼ਾਂਤਿਰਸ ਧਰਯੋ
ਸਰੀਰਾ । ਗਜਾਨ ਵਿਰਾਗ ਭਰੇ ਉਰ ਧੀਰਾ ॥ ੧੪ ॥ ਚਮਰ ਚਾਰੁ ਢੋਰਤਿ
ਦਿਸ਼ਿ ਚਾਰੀ । ਬਿਜਨਾ' ਚਮਕਤਿ ਰਵਿ ਅਨੁਹਾਰੀ।ਅਨਿਕ ਮਸੰਦ ਮੇਵੜੇ

*ਛੇਤੀ । ੨.੨੨੦੦ । *ਬਲ ਵਾਲੇ । * (ਸਭ) ਸਾਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸੂਰਮੇਂ ਭੁਸਤ ਹਨ । *ਸੁਹਾਵੀ
ਮਿਰਯਾਦਾ । *ਸੂਰਮੇਂ । *ਦੋਬਾਂ ਵਿਚ ਲਏ ਹੋਏ । *ਜ਼ਰੀ ਨਾਲ ਚਿੱਤਰਿਆ ਦਿੱਤਿਆ । *ਪੇਖਾ ।

*ਪਾਸ-ਮਿਲਏ ਕੇ ਸਦ ।

ਆਏ। ਬਡੇ ਧਨਾਢ ਬਸਤ੍ਰ ਸੁਭ ਪਾਏ॥੧੫॥ਜੇ ਨੌਕਰ ਜੋਧਾ ਸਵਧਾਨਾ॥
 ਬਸਤ੍ਰ ਸਸਤ੍ਰ ਸਜਿ ਕੈ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ। ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਚਲਿ ਕੈ ਸਭਿ
 ਆਏ। ਪੰਗਤਿ ਲਾਇ ਬੈਠਿ ਸਮੁਦਾਏ॥੧੬॥ ਗਨ ਦੇਸ਼ਨਿ ਕੀ ਸੰਗਤਿ
 ਜੋਈ। ਦਰਸਨ ਹਿਤ ਉਤਰੀ ਪੁਰਿ ਸੋਈ। ਸਭਿ ਲੇ ਕਰਿ ਗੁਰ^੧ ਭੇਟ
 ਬਿਸਾਲਾ। ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਪਹੁੰਚੀ ਤਤਕਾਲਾ॥੧੭॥ ਦਰਸਨ ਪਿਖਤਿ ਹੋਹਿ
 ਅਰਦਾਸ। ਬੰਦਹਿ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸੁਖਰਾਸ। ਕੇਤਿਕ ਘਟਿਕਾ ਜਬਹਿ
 ਬਿਤਾਈ। ਪਠਿ ਜਨ ਲੀਨਸਿ ਦੂਤ ਬੁਲਾਈ॥੧੮॥ ਆਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨੋ
 ਸਭਾ ਅਨੰਦਤਿ। ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿ ਪੁਜਤਿ ਬਰ ਬੰਦਤਿ^੨। ਹੋਰਤਿ ਨੰਮਿ
 ਭਯੋ ਕਰ ਜੋਰੇ। ਬੈਠਨੈ ਜਹਾਂ ਬਤਾਇਵ ਠੋਰੇ॥੧੯॥ ਪੁਨ ਆਗੇ ਧਰਿ
 ਕਰਿ ਪਰਵਾਨਾ। ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਖਾਨਾ। ‘ਯਾਦ ਕਰਨੋ ਤੁਮ ਕੋ
 ਪਤਿਸ਼ਾਹੁ। ਮੋ ਕਹੁ ਪਠਨੋ ਛਿੱਪੁ ਨਿਜ ਪਾਹੁ’॥੨੦॥ ਬਨਹਿ ਆਪ ਕੋ
 ਚਲਿਬੈ ਝੂਰਨ। ਇਹੁ ਦਰਸਨ ਤਿਹ, ਗੁਨ ਗਨ ਪੂਰਨ^੩ !। ਅਜਮਤ
 ਜ਼ਾਹਰ ਜਾਇ ਦਿਖਾਵਹੁ। ਕਰਹੁ ਸ਼ਕਤਿ ਨਿਜ ਓਰ ਝੁਕਾਵਹੁ^੪॥੨੧॥
 ਕਰਾਮਾਤ ਚਾਹਤਿ ਹੈ ਦੇਖਾ। ਨਿਤ ਅਭਿਲਾਖਾ ਵਧੀ ਵਿਸ਼ੇਖਾ। ਬਿਨ
 ਦੇਖੇ ਸੋ ਕਜੋਹੁ ਨ ਟਰੈ। ਬਿਦਤਿ ਹਠੀ ਅਤਿ ਹਠ ਕੋ ਧਰੈ^੫॥੨੨॥ ਗੁਰ
 ਪ੍ਰਤਾਪ ਪਿਖਿ ਮਤਿ ਬਿਰਮਾਈ। ਭਨੇ ਦੂਤ ਬਚ ਮਾਧੁਰਤਾਈ। ਸੁਨਿ
 ਸਤਿਗੁਰ ਡੇਰਾ ਕਰਵਾਇਵ। ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਨਮਾਨ ਦਿਵਾਇਵ॥੨੩॥
 ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਦੀਨਸਿ। ਪੂਰ ਕਾਮਨਾਂ ਸੰਗਤਿ ਕੀਨਸਿ।
 ਪੁਨ ਅੰਤਹਿਪੁਰ ਕੋ ਗੁਰ ਗਏ। ਸੋ ਸਰਵਰੀ^੬ ਬਿਤਾਵਤਿ ਭਏ॥੨੪॥
 ਹੋਤਿ ਭੋਰ ਪੁਨ ਸਭਾ ਲਗਾਈ। ਸਰਬ ਹਕਾਰਨਿ ਕਰੇ ਭਵਾਈ। ਮੁੱਖਜ
 ਸਭਿਨਿ ਮਹਿ ਬੇਦੀ ਆਏ। ਤੋਹਣ ਕੁਲ ਭੋਲ ਬੁਲਵਾਏ॥੨੫॥ ਸੋਢੀ
 ਬੀਰ ਬਿਸਾਲ ਹਕਾਰੇ। ਆਇ ਸਕਲ ਸਾਤਗੁਰ ਪਰਵਾਰੇ। ਪਰਮ ਜੋਤਿ
 ਸੂਰਜ ਉਜੀਆਰਾ। ਰਹਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਮੂਹ ਮਸ਼ਾਰਾ^੭॥੨੬॥ ਮੋਹ ਤਪਤ
 ਅਤਿਸ਼ੈ ਜਰ ਖੇਵਾ^੮। ਗਜਾਨ ਕਲਾ ਤੇ ਪੂਰਨ ਹੋਵਾ। ਕੀਰਤਿ ਬਿਮਲ

^੧ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਨਮਸਕਾਰਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ^੨(ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ) ਆਪਣੇ ਪਾਸੋਂ। ^੩ਹੋ ਸਾਰੇ ਗੁਣਾਂ ਕਰ ਪੂਰਨ।। ^੪ਰਾਤ। ^੫ਇਥੋਂ ਤਾਈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਦਾ ਰੂਪਕ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਚੰਦ ਦਾ।
^੬ਮੋਹ ਰੂਪੀ ਤਪਸ਼ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਦੂਰ ਕੀਤੀ। ^੭ਪਾ:—ਪੁਨ। ਪੁਰ।

^੮ਪਾ:—ਓਜ ਲਖਾਵਹੁ। ਓਜ ਝੁਕਾਵਹੁ।

ਚੈਦ੍ਰਿਕਾ ਚਾਰੂ। ਅਸ ਰਾਂਕਾਪਤਿ^੧ ਸੁਭਤਿ ਉਦਾਰੂ॥ ੨੭॥ ਅਜਮਤ
ਸਹਿਤ ਸਭਾਸਦ ਸਾਰੇ। ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਮਹਿ ਉਭਗਨ ਪਰਵਾਰੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਬਾਕ ਅਬਿੰਦਜਾ ਮ੍ਰਿਤੁ ਤੇ^੨। ਕਰਹਿ ਉਬਾਰਨਿ ਸਿਖ ਕੋ ਹਿਤ ਤੇ॥ ੨੮॥
ਦੇਵਰਾਜ^੩ ਦੇਵਨ ਮਹਿ ਜੈਸੇ। ਹੋਤਿ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਗੁਰ ਐਸੇ। ਸਭਿਹਿਨਿ
ਮਹਿ ਗੁਰ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ। ‘ਤੁਮ ਸਗਰੇ ਪੂਜਨਿ ਅਸਥਾਨਾ॥ ੨੯॥
ਬਡੇ ਗੁਰਨਿ ਕੇ ਬੰਸ ਬਿਸਾਲੇ। ਬਿਦਤ ਸਰੋਵਰ ਮਹਦ ਉਜਾਲੇ^੪।
ਬਿਮਲ ਕਮਲ ਤਿਨ ਮਹਿ ਤੁਮ ਭਏ। ਸ਼ੌਰਭ^੫ ਸੁਜਸੁ ਸਹਿਤ ਦੁਤਿਮਏ॥
੩੦॥ ਅਜਮਤ ਮਹਿ ਪੂਰਨ ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ। ਹਤਹੁ ਬਿਘਨ ਜਿਮ ਸੂਰਜ
ਰਾਤੀ^੬। ਦਿੱਲੀਪਤਿ ਨੌਰੰਗ ਤੁਰਕੇਸ਼। ਤੁਰਕ ਦੀਨ ਮਹਿ ਹਠੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
॥ ੩੧॥ ਗੁਰ ਘਰ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਤਿਨ ਸੁਨੀ। ਸਭਿ ਜਗ ਬਿਦਤ
ਅਨੇਕਨਿ ਭਨੀ। ਕਰਾਮਾਤ ਚਾਹਤਿ ਹੈ ਦੇਖਾ। ਪਠਨੈ ਦੂਤ ਅਭਿਲਾਖ
ਵਿਸ਼ੇਖਾ॥ ੩੨॥ ਗੁਰ ਘਰ ਕੀ ਜੋ ਰਾਖਹਿ ਲਾਜ। ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਹੋਤ
ਇਹ ਕਾਜ। ਸ਼ਕਤਿਵੰਤ ਉਰ ਧੀਰਜਧਾਰੀ। ਸੁਗੁਨ ਸਹਿਤ^੭ ਹੁਇ ਸਭਾ
ਮਝਾਰੀ^੮॥ ੩੩॥ ਜਾਨਿ ਹੇਤੁ ਤੁਰਕੇਸ਼ਰ ਪਾਹੂ। ਸਭਿ ਮਹਿ ਕਰਹਿ ਜੁ
ਅਤਿ ਉਤਸਾਹੂ। ਸਰਬ ਰੀਤਿ ਅਜਮਤ ਦਿਖਰਾਵੈ। ਬਧਨੈ ਦੁਸ਼ਟ ਕੋ
ਦਰਪ^੯ ਦਬਾਵੈ॥ ੩੪॥ ਸੋ ਅਬਿ ਤਨਾਰ ਹੋਇ ਤਹਿ ਜਾਨੈ^{੧੦}। ਸਭਾ ਬਿਖੈ
ਇਮ ਬਾਕ ਬਖਾਨੇ। ਸੁਨਨੈ ਸਭਿਨਿ ਪੁਨ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਾ।—ਨੌਰੰਗ ਹਠੀ
ਮਹਦ ਕੁਰਿਆਰਾ॥ ੩੫॥ ਅਜਮਤ ਜੁਤਿ ਕਿਤਨੇ ਮਰਿਵਾਏ। ਲਖਿ ਪੂਰਬ
ਤਪ ਨਹੀਂ ਰਿਸਾਏ। ਹਠ ਕਰਿ ਦੇਤਿ ਭਏ ਤਿਸ ਪ੍ਰਾਨ। ਅਸ ਬਦਬਰ^{੧੧}
ਹੈ ਬਿਦਤ ਜਹਾਨ॥ ੩੬॥ ਕਾਂਸ਼ੀ ਮਥੁਰਾ ਆਦਿਕ ਸਾਰੇ। ਤੀਰਥ
ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੇਰ ਬਿਗਾਰੇ। ਸਭਿ ਜਗ ਤੁਰਕ ਬਨਾਵਨਿ ਚਾਹਤਿ। ਧਰਮ
ਬਿਸਾਲ ਕਾਲ ਜਿਮ ਦਾਹਤਿ^{੧੨}॥ ੩੭॥ ਸਭਿ ਤੁਰਕਨਿ ਕੀ ਸਭਾ ਮਝਾਰ।
ਬਡੇ ਬਡੇ ਜਹਿ ਗੁਨੀ ਹਜ਼ਾਰ। ਇਲਮ ਏਕ ਤੇ ਏਕ ਮਹਾਨੈ^{੧੩}। ਬਹਸ

^੧ਪੁੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚੰਦ। ^੨ਅਵਿਦਜਾ ਰੂਪ ਸੋਤ ਤੋਂ। ^੩ਇੰਦ੍ਰ। ^੪ਵਧੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਸਰੋਵਰ ਵਾਂਗ
ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਂਗੂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ। ^੫ਸ਼ੌਰਭਿ। ^੬ਰਾਤ ਨੂੰ (ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ)।
^੭ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਣਾ ਸਹਿਤ। ^੮ਦਿਕਾਰ, ‘ਉਥੇ ਜਾਣ ਲਈ। ^੯ਐਸਾ ਬਹੁਤ ਫੈੜਾ। ^{੧੦}ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਰਮ
ਨੂੰ ਕਾਲ ਵਾਂਗ ਸਾੜਦਾ ਹੈ। ^{੧੧}ਇਲਮ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਚੜ੍ਹਦਾ। ^{੧੨}ਪਾਸ-ਹਮਜ਼ੀ।

ਪਰਸਪਰ ਗਨ ਬੁਧਿਵਾਨੇ^੧॥੩੮॥ਕੇਤਿਕ ਪੀਰ ਅਜਮਤੀ ਭਾਰੀ^੨।ਨੌਰੰਗ
ਕੇ ਨਿਤ ਰਹਿ ਅਨੁਸਾਰੀ । ਅਪਰ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਬਾਤੀ । ਜਹਾਂ ਹੋਤਿ
ਹੈ ਬਾਸਰ ਰਾਤੀ-॥੩੯॥ ਅਸ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਤੂਸਨਿ ਹੋਏ । ਨੰਮਿ
ਨਾਰ ਕਰਿ^੩ ਉਚ ਨ ਜੋਏ । ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਲੈ ਰਹਿ ਕੈ ਮੋਨ । ਤਕਹਿ
ਪਰਸਪਰ, ਭਾਖਹਿ ਕੌਨ ॥ ੪੦ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਬੇ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਮੀ' ਹਰਿਗਾਇ
ਹਕਾਰਨ^੪ ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਰਨਨ ਨਾਮ ਪੰਚਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੩੫ ॥

੩੬. [ਵਿੱਲੀ ਜਾਣ ਹਿਤ ਵਿਚਾਰ] ।

ਦੇਹਗ ॥ ਸਭਿ ਹੀ ਸਭਾ ਬਿਚਾਰਿ ਕੈ ਬੰਲੇ ਮੁੱਖਜ ਜਿਤੋਕ । 'ਨੌਰੰਗ ਵਿਗ
ਜਾਨੋ ਕਠਨ ਅਵਗੁਨ ਗਿਨੈ^੧ ਕਿਤੋਕ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨ ਲੈ
ਜਹਿ ਕਠਨਾਈ । ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਦੋਹੀ ਬਿਦਤਾਈ । ਕਿਸ ਕੀ ਜਹਿ
ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਹੀ । ਦੁਸ਼ਮਨ ਸਮ ਪੱਯਤਿ ਪੁਰਿ ਮਾਹੀ^੨॥੨॥ਨਹੀ ਉਬਾਰ
ਸਕੈ ਜਹਿ ਕੋਈ । ਅਪਾਨ ਪੱਖਜ ਕੀ ਬਾਤ ਨ ਹੋਈ । ਤਹਿ ਪਹੁੰਚਨਿ ਕੋ
ਅਤਿ ਉਤਸਾਹੁ । ਨਾਹਿਨ ਲਖੀਅਤਿ ਹਮ ਸਭਿ ਮਾਹੁ ॥ ੩ ॥ ਉਚਿਤ
ਜਾਨਿ ਕੈ ਹੋ ਅਥਿ ਆਪੁ । ਸਭਿ ਤੇ ਅਤਿ ਬਿਸਾਲ ਪਰਤਾਪੁ । ਐਸੇ ਜਗ
ਮਹਿ ਦਿਖਤਿ ਨ ਦੂਜੇ । ਤੁਮਰੀ ਸਮਸਰਤਾ ਕਹੁ ਪੂਜੇ ॥ ੪ ॥ ਜਿਨ ਕੋ
ਨਾਮ ਸਿਮਰਿਬੋ ਕਾਰਬੇ । ਬਿਘਨ ਅਨੇਕਨਿ ਤਤਛਿਨ ਹਰਿਬੇ । ਸੋ ਤੁਮ
ਆਪ ਜਹਾਂ ਚਲਿ ਜਾਵਹੁ । ਕਾਜ ਸੰਪੂਰਨ ਸਗਲ ਬਨਾਵਹੁ ॥੫॥ਦੁਸ਼ਟ
ਦਰਪ ਕਹੁ ਦਮਨਹੁ ਸ਼ਾਇ^੩ । ਰਾਵਰਿ ਵਾਕ ਨ ਨਿਸ਼ਫਲ ਗਾਇ ।
ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਦੋਹੀ ਮਦ ਮੱਤਾ । ਦੀਰਘ ਹੰਕਾਰੀ ਵੈਸ਼ੱਤਾ ॥ ੬ ॥ ਇਸ ਤੇ
ਬਿਨਾ ਥਾਨ ਜੋ ਆਨ । ਜਹਿ ਪਠਵਹੁ ਤਹਿ ਕਰੈ ਪਯਾਨ । ਬੁਧਿ ਬਲ
ਤੇ ਕੈ ਅਜਮਤਿ ਕਰਿ ਕੈ । ਕਾਰਜ ਆਨਾਹਿ ਸਕਲ ਸੁਧਨਿ ਕੈ ॥ ੭ ॥
ਰਾਵਰਿ ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਸਮਰੱਥ । ਜਿਸ ਕੇ ਸੀਸ ਧਰਹੁ ਨਿਜ ਹੱਥ । ਸੋ
ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਕਰਿ ਸਕੈ ਜੁ ਚਹੈ । ਤਿਸ ਕੇ ਆਗੇ ਅਰਜੈ ਨ ਰਹੈ ॥ ੮ ॥
ਤ੍ਰਾਸ ਦੇਹਿ ਸੁਰਪਤਿ ਸੁਰ ਭੋਨ^੪ । ਤਿਸ ਆਗੇ ਇਹ ਬਪੁਰਾ ਕੌਨ ।

^੧ ਸਮੂਹ ਖੁਸ਼ੀਮਲ ਪਰਸਪਰ ਬਹਿਸਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ । ^੨ ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਤੋਂ ਹੈ ਜੋ
ਫਕੀਰੀ ਵਿਚ ਅਜਮਤ ਤਾਂ ਵੇਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਨਿਰਭੈਤਾ ਪਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਅੱਪੜੇ ਹੋਏ । ^੩ ਨੀਵੀਂ
ਪੈਣ ਕਰਕੇ । ^੪ ਭਾਵ ਵਿੱਲੀ ਵਿਚ । ^੫ ਜਾਕੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰੇ । ^੬ ਵੇਵ ਲੋਕ ਵਿਚ (ਓਹ)
ਇੰਦ ਨੂੰ ਵੀ ਤ੍ਰਾਸ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਪਹੁੰਚਨਿ ਤਹਾਂ ਜੋਗਤਾ ਰਾਵਰਿ । ਅਪਰ ਸੁਨਤਿ ਹੀ ਹੋਤਿ ਡਰਾਉਰਾ ॥
 ੯ ॥ ਸਰਬ ਸਭਾ ਕੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੈਨ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਜਿਨਹੂੰ ਕਿਤ ਭੈ
 ਨ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਾਕ ਸਧੀਰ ਬਖਾਨੈ । 'ਹਮ ਨੈ ਪੁਨ ਪੂਰਬ ਹੀ ਠਾਨੈ ॥
 ੧੦ ॥ ਨਹਿ ਮਲੇਛ ਕਹੁ ਦਰਸਨ ਦੇਨਾ । ਨਹਿ ਕਬਿ ਤੁਰਕ ਪਤੀ ਕੋ
 ਲੈਨਾ । ਯਾਂਤੇ ਹਮਰੇ ਹੋਇ ਨ ਜਾਨੈ । ਮਿਲਹਿ ਨ ਬੋਲਹਿ ਨਿਸਚੈ ਜਾਨੈ ॥
 ੧੧ ॥ ਇਸੀ ਧਰਮ ਕੋ ਕਰੈਂ ਨਿਬਾਹਨਿ।ਹਮ ਤਿਸ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਨਾਹਿਨ।
 ਇਕ ਤੋ ਜਨਮ ਤੁਰਕ ਘਰ ਪਾਯੋ । ਦੁਤੀਏ ਜਗ ਸੇਂ ਦੋਹ ਮਚਾਯੋ ॥
 ੧੨ ॥ ਤ੍ਰਿਤੀਏ ਪਿਤਾ ਭ੍ਰਾਤ ਸੰਘਾਰੇ । ਚਤੁਰਥ ਸਿਤ ਕਰੈ ਦੁਖਿਆਰੇ ।
 ਪੰਚਮ ਬ੍ਰਹਮਗਜਾਨ ਜਿਸ ਹੋਵਾ । ਤਿਸ ਕੋ ਹਤਿ ਪੁਨ ਸੁਖ ਸੇਂ ਸੋਵਾ
 ॥੧੩॥ ਸਰਮਦ ਨਾਮ ਕਹੈਂ ਜਿਸ ਕੇਰਾ।ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਬਡੇਰਾ।
 ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਗਨ ਪਾਪਨਿ ਪੁਸ਼ਟ । ਕੌਨ ਸੀਤ ਮਿਲਿ ਹੈ ਇਸ ਦੁਸ਼ਟ ॥
 ੧੪ ॥ ਕਿਸ ਤੇ ਬਖਸ਼ਨ ਜੋਗ ਨ ਏਹੀ । ਅਧਮ ਅਘੀ ਅਤਿ ਦੁਰਮਤਿ
 ਤੇਹੀ । ਪੱਖ ਬਾਦ ਮੈਂ ਹਠੀ ਕੁਪੱਤਾ । ਕੁਲ ਦੁਖਕਾ ਉਪਜੈ ਚਵਗੱਤਾ ॥
 ੧੫ ॥ ਇਤ ਤੇ ਗਯੋ ਨ ਕੋ ਤਿਸ ਤੀਰ । ਕਰਹਿ ਕ੍ਰੋਧ ਤਬਿ ਮੁਢ
 ਅਧੀਰ । ਲਰਨ ਹੇਤੁ ਨਿਜ ਸੈਨ ਪਠਾਵੈ । ਬਲ ਦਿਖਾਇ ਆਪਨਿ
 ਗਰਬਾਵੈ ॥੧੬॥ ਕਰੈਂ ਜੋਗ ਤਿਹ ਸੰਗ ਨਿਸੰਗੈ । ਤੋਮਰ ਤੀਰਨਿ ਤਬਰ
 ਤੁਫੰਗੈ।ਤੋਰਿ ਮੋਰਿ ਮੁਖ ਲਸ਼ਕਰ ਕੇਰਾ। ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼ ਕਰਹਿ ਚਲਿ ਡੇਰਾ
 ॥ ੧੭ ॥ ਰਹੈਂ ਤਹਾਂ ਸਭਿ ਸੁਖ ਕੋ ਪਾਵੈਂ । ਜਿਸ ਬਲ ਇਨ ਕੋ ਬਸ ਨ
 ਬਸਾਵੈਂ । ਸੁਨਤਿ ਸਭਾਸਦ ਸੁਭ ਮਤਿ ਸਾਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੇਂ ਪੁਨ ਬਚਨ
 ਉਚਾਰੇ ॥੧੮॥ 'ਆਪ ਕਰੈਂ ਸੋਈ ਸੁਭ ਸਨੈ'। ਹੁਇ ਜੁ ਅਮੰਗਲ ਮੰਗਲ
 ਬਨੈ । ਤਦਪਿ ਹਮਾਰੇ ਮਨ ਇਮ ਆਵੈ।ਰਾਖਹੁ ਸੁਤ' ਇਹੀ ਬਨਿ ਆਵੈ॥

‘ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । (ਅ) ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੋਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ । ‘(ਐਵੰਗੇ) ਨੇ ਇਕ ਤਾਂ ਜਨਮ
 ਤੁਰਕ ਘਰ ਪਾਇਆ ਹੈ । ‘ਦੂਜੇ ਜਗਤ ਵੇਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦੀਨਦਾਰ
 ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇ ਤੁਰਕ ਜਨਮ ਦੀ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ । ਦਰਸ਼ਨ ਵੇਖਾ ਤੇ ਲੈਣਾ ਮਲੇਛ
 ਦਾ--ਇਹ ਨਫਰਤ ਨਹੀਂ, ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਮਲੇਛਾਂ ਵੇ ਨਾਲ ਵਰਤਾਉ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ, ਇਸ ਲਈ
 ਕਿ ਉਹ ਪਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਸ਼ਰਨਾਗਤ ਸਾਧੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ ਹਨ । ‘ਸਮ-
 ਰੋਥ । ‘ਕੁਲ ਦੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । ‘ਮ੍ਰੇਸ਼ਟਤਾ ਸਹਿਤ ਹੈ । ‘ਭਾਵ ਵਿਗੜੇ ਨਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ

੧੯ ॥ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਰਾਜਹਿ ਡੇਰਾ । ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮੈ ਜਹਾਂ ਬਸੇਰਾ ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਤਜੈ ਸਰੀਰ । ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਧੀਰ ॥ ੨੦ ॥
 ਇਸੀ ਸਥਾਨ ਬਿਖੈ ਸਸਕਾਰੇ । ਆਪ ਬਸਹੁ ਸਭਿ ਰੀਤਿ ਸੁਖਾਰੇ ।
 ਸਤ੍ਰੁਦ੍ਰਵ ਕੂਲ ਰਚਿਰ ਇਹ ਦੇਸ਼ਾਨਿਕਟਿ ਖਰੇ ਗਨ ਸੈਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥ ੨੧ ॥
 ਤਿਲ ਸੁੰਦਰ ਸਭਿ ਵਾਹਨ ਕਾਰਨ । ਫਲ ਦਲ ਫੂਲ ਬਾਰ ਬਿਸਤਾਰਨ ।
 ਕਿੰਮ ਤਜਾਗਨਿ ਇਹ ਚਹੁ ਗੁਸਾਈਂ । ਬਹੁ ਨੁਕਸਾਨ ਜਿ ਬਧਹਿ
 ਲਰਾਈ ॥ ੨੨ ॥ ਯਾਂਤੇ ਹਮ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੀ ਮਰਜੀ । ਸਿਖ, ਸੇਵਕ, ਸੁਭਟਨਿ
 ਕੀ ਅਰਜੀ । ਰਾਖਹੁ ਸੂਤ, ਨ ਤਜਾਗਹੁ ਦੇਸ਼ । ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਭੁਮਰੇ ਹਾਥ
 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥ ੨੩ ॥ ਜਥਾ ਰਿਦੈ ਰੁਚਿ ਤਥਾ ਕਰੀਤੇ । ਭੁਮ ਸਭਿਹਿਨ
 ਸਿਰਮੌਰ ਮਹੀਤੇ । ਇਮ ਪਰਬਿਰਤ ਰਹੈ ਬਿਰਤਾਂਤ । ਆਯੋ ਰਾਮਰਾਇ
 ਬਡ ਤਾਤ ॥ ੨੪ ॥ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਬੈਠੋ ਆਇ । ਚਹੁਦਿਸਿ ਦੇਖਤਿ
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਚਲਾਇ । ਕਹਤਿ ਭਯੋ 'ਕਜਾ ਹੁਇ ਅਹਿਲਾਦੇ ?' । ਆਨਿ
 ਮਿਲੇ ਸਭਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ॥ ੨੫ ॥ ਬੇਦੀ ਤੋਹਣ ਭੱਲੇ ਬੰਸ । ਸੋਈ ਇਕਠੇ
 ਭੇ ਜਨੁ ਹੰਸ । ਕਰਨੋ ਹੈ ਅਸ ਕਾਰਜ ਕੌਨ ? । ਸਕਲ ਮਿਲੇ ਕਹਿ ਕੇ
 ਇਕ ਭੌਨ ? ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਿ ਕੇ ਇਕ ਬੇਦੀ ਨੇ ਕਹੈ । 'ਨੌਰੰਗ ਬਾਦੀ
 ਅਤਿ ਤਪ ਰਹੈ । ਕਰਮਾਤ ਹੋਰਨਿ ਕੇ ਕਾਰਨ । ਪੁਰਿ ਦਿੱਲੀ ਮਹਿ
 ਕਰਹਿ ਹਕਾਰਨਿ ॥ ੨੭ ॥ ਦੋਹੀ ਸਭਿ ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੋ ਜੋਇ । ਅਪਨੋ
 ਦੀਨ ਬਧਾਵਹਿ ਸੋਇ । ਕਰਹਿ ਸਭਿਨਿ ਸੋਂ ਤਰਕ ਘਨੇਰੇ । ਮੁੱਲਾਂ ਕਾਜੀ
 ਗਨ ਜਿਸ ਹੋਰੇ ॥ ੨੮ ॥ ਕਰਹਿ ਦਲੀਲ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਸਭਾ ਸਕਲ
 ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਇਕਸਾਰ । ਕੋ ਅਜਮਤ ਅਬਿ ਜਾਇ ਦਿਖਾਵੈ । ਅਪਨਿ
 ਸ਼ਕਤਿ ਤੇ ਤਾਂਹਿ ਦਬਾਵੈ ॥ ੨੯ ॥ ਜੀਤੈ ਸਭਾ, ਕਰਾਵੈ ਮੌਨ । ਤਿਸੇ
 ਬਿਚਾਰਤਿ, - ਹੋਇ ਸੁ ਕੌਨ ? - । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਤਬਿ ਕਹੈ । 'ਕਜੋਂ
 ਨ ਜਾਹੁ ਜੈਬੋ ਜਹਿ ਲਹੈ ?' ॥ ੩੦ ॥ ਬਿਨਾ ਗਏ ਜਹਿ ਬਨਿ ਨਹਿ
 ਆਵੈ । ਤਹਾ ਬਿਚਾਰਹੁ ਚਲਨਿ ਸੁ ਭਾਵੈ । ਕਜਾ ਸਜਾਨਪ ਹੋਵਹਿ ਇਸ
 ਮਾਂਹੀ । ਜਨੋਂ ਕਜੋਂ ਕਰੇ ਮਿਟਹਿ ਜੋ ਨਾਂਹੀ ॥ ੩੧ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ
 ਸਕਲ ਅਕਲ ਕੇ ਬੈਨ।ਬੋਲਤਿ ਭਯ ਚਪਲ ਕਰਿ ਨੈਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੋ

੧ ਪੁਲੀਕ । ੨ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਵੇ ਇਕ ਘਰ ਕੋਠੇ ਹੋਣ ਹੋ । ੩ ਜਿਹੇ ਜਾਣ (ਬਣਦਾ) ਸਮਝਿਆ
 ਹੈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ ?

ਧੀਰ ਤੁਮਾਰੋ। ਕੜੋਂ ਨਹਿ ਨੌਦੰਗ ਨਿਕਟਿ ਸਿਧਾਰੋ ? ॥ ੩੨ ॥ ਦਮਨਹੁ
 ਦੁਸ਼ਟ ਦਰਪ ਕਉ ਜਾਇ। ਸਭਿ ਕੇ ਤੁਮ ਹੀ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇ। ਅਪਰ
 ਬਿਚਾਰਨਿ ਕੜੋਂ ਅਥਿ ਕਰੈਂ। ਜੇ ਇਹ ਕਾਰਜ ਤੁਮ ਤੇ ਸਰੈ ॥ ੩੩ ॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਤੁਮ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਡੇਰੇ। ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਲਾਇਕੁ ਹੋਰੇ। ਇਹ ਕੁਛ
 ਬਾਤ ਨਈ ਨਹਿ ਜਾਨੈ। ਤੁਮ ਸਮ ਕਰਤਿ, ਰਹਤਿ ਨਹਿ ਛਾਨੈ ॥ ੩੪ ॥
 ਪਿਤਾ ਆਦਿ ਪੁਨ ਸਭਾ ਜਿ ਸਾਰੀ। ਮਰਜੀ ਮਿਲੀ ਸੁ ਏਕ ਬਿਚਾਰੀ।
 -ਮੁਝ ਕੋ ਹੀ ਚਾਹਤਿ ਹੈਂ ਭੇਜਾ। ਦਮਨ ਕਰਨ ਤੁਰਕੇ ਸੁਰ ਤੇਜਾ- ॥ ੩੫ ॥
 ਇਮ ਲਖਿ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ ਕਹਯੋ। 'ਜੇ ਕਰਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਇਹ ਮਤ
 ਚਹਯੋ। ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਜੋ ਕਰਿਵ ਦਿਖਾਵਨਿ। ਕਰਾਮਾਤ ਸੋ ਦਿਹਿ ਮਨ
 ਪਾਵਨ'* ॥ ੩੬ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਸੀਦਨਿ ਹੋਇ। ਪਠਿਬ ਉਚਿਤ
 ਕਰਹਿ ਮੁਹਿ ਸੋਇ। ਤੋ ਮੈਂ ਤੁਮ ਸਭਿ ਕੀ ਲੇ ਆਇਸੁ। ਕਰੋਂ ਕਾਜ
 ਤਿਹ ਨਿਕਟਿ ਸਿਧਾਇਸਿ ॥ ੩੭ ॥ ਤੁਮ ਸਭਿ ਹੀ ਲਿਹੁ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰ।
 ਤਹਾਂ ਅਹੈ ਅਜਮਤ ਕੀ ਕਾਰ। ਧਰਮ ਦ੍ਰੋਹ ਤੁਰਕਨਿ ਮਹਿ ਜਾਨੈ।
 ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਕਛੁ ਰਹਨਿ ਨ ਛਾਨੈ ॥ ੩੮ ॥ ਕਹੈ ਤੁਰਕ ਪਤਿ ਜੈਸੀ

*ਇਹੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਾ ਦੇਣਾ। *ਭੇਜਣ ਜੋਗਾ ਕਰ ਦੇਣ। *ਧਰਮ ਦੇ ਵੇਰੀ ਤੁਰਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੈ। *ਤਿੱਥੇ ਜਾਕੇ ਰਹਿਣਾ ਕੁਛ ਛੁਪਿਆ ਨਹੀਂ (ਕਿ ਕੇਸਾ ਕਠਨ ਹੈ)।

*ਮਹਿਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੰਬ ਵਿਚ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਤੇ ਮੁਖੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੋਦਣ, ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਵਿਖਾਣ ਲਈ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਪਾਸ ਜਾਣ, ਗੁਰ ਅੰਸ ਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਡਰਨ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਔਰੋ ਜਾਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਕਿ ਉਹ ਤੁਰਕ ਜਨਮ ਹੈ ਉਹਦੇ ਮੱਥੇ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਲੋਗਣਾ ਅਦਿਕ ਗੱਲਾਂ, ਨਹੀਂ ਲਿਖੀਆਂ।

ਮਹਿਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਇਸੇ 'ਸਦਾ ਦੌਤ੍ਰ' ਦੇ ਆਵਣ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਰਾਮਰਾਇ ਨੂੰ ਮੋਦ ਕੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਪਾਸ ਭੇਜਿਆ, ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉੱਥੇ ਜਾਕੇ ਜੋ ਪੁੱਛੇ ਨਿਡਰ ਹੋ ਮੱਚੀ ਗਲ ਕਹਿਣੀ, ਤੇ ਕਰਾਮਾਤ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਣੀ ਜਿਹਾ ਕਿ:-

“ਸੁਣੇ ਪੁਤਰ ਮੈਂ ਵਚਨ ਜੋ ਕਹੈਂ। ਤੁਮਰੇ ਰਿਗ ਸਦਾ ਮੈਂ ਰਹੈਂ।

ਵਿੱਲੀਪਤ ਸੋਂ ਜਾਇ ਤੁਮ ਮਿਲੋ। ਕੁਛ ਸ਼ੈਕ ਭੈ ਨਹੀਂ ਮਨ ਮੈਂ ਗਿਲੋ ॥੪॥

ਤੁਮਾਰਾ ਬਚਨ ਮੁਫਲ ਸਭ ਹੋਏ। ਤੁਮ ਸਮਾਨ ਬਲੀ ਨਹੀਂ ਕੋਏ।

ਜੋ ਪੁੱਛੇ ਮੈਂ ਸਤ ਕਹਿ ਦੀਏ। ਕਛੁ ਕਰਾਮਾਤ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਜੇ” ॥੫॥

ਬਾਤ । ਤਸ ਵਿਖਾਵਨੋ ਚਹਿ ਬੱਖਸਾਤ । ਤੋ ਬਨਿ ਆਇ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਮੰਗਾ
ਨਾਂਹਿ ਤ ਹੁਇ ਤਿਹ ਸੋਂ ਬਦਰੰਗ^੧॥੩੯॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੋ ਕਹਨੋ।
ਸਭਿਨਿ ਸਰਾਹਨੋ ਲਾਇਕ ਲਹਨੋ । ‘ਉਚਿਤ ਬਾਰੰਤਾ ਕਹੀ ਬਨਾਇ ।
ਅਜਮਤ ਬਿਨਾ ਜਾਇ ਕਿਸ ਭਾਇ’ ॥ ੪੦ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਤ੍ਰਿੰਬੇ ਨਵਮ ਰਾਮੇ
‘ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕੇ ਪਠਨ ਭਗਾਵੀ’ ਪੁਨੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਖਸਟ ਤ੍ਰਿੰਬਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੬ ॥

੩੭. [ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਵਿੱਲੀ ਪੁੱਜੇ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸੁਨਤਿ ਪ੍ਰਸੀਦੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰੁ ਅਰੁ ਕਾਰਜ ਕੋ ਕਾਲ^੨ । ਕਹਨੋ
‘ਲੇਹੁ ਅਜਮਤ ਮਹਾਂ ਜੋ ਨ ਸਕਹਿ ਕੋ ਟਾਲ ॥ ੧ ॥ ਥੰਪਈ ॥ ਤਵ
ਰਸਨਾ ਪਰ ਕਰਿ ਹੈਂ ਬਾਸਾ । ਜੋ ਤਿਸ ਤੇ ਹੁਇ ਬਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ । ਕਬਹੂੰ
ਅੰਨਥਾ ਹੋਇ ਸੁ ਨਾਂਹੀ ॥ ਸਫਲਹਿ ਤਤਛਿਨ ਬਾਦ ਨ ਜਾਹੀ ॥੨॥ ਅਥਿਰਾ
ਹੋਇ ਬਿਰਾ ਜਸ ਕਹੈ^੩ । ਲਹੈਂ ਅਚਰਤਾ ਜੇ ਚਰ ਅਹੈਂ^੪ । ਜੋ ਨਿਤ ਭਰਜੋ
ਰਹੈ, ਨਹਿ ਰਿਤੇ^੫ । ਸੋ ਰਿਤ ਜਾਇ, ਨੈਕ ਜੋ ਚਿਤੇ^੬ ॥੩॥ ਮਿੰਗ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ
ਜਹਿ ਰੇਤ ਅਨੀਰ^੭ । ਤਹਿ ਕਰਿ ਦੇਹਿ ਜਲਧਿ ਗੰਭੀਰ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
ਸਤਿਗੁਰ ਸਮਰੱਥ । ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਸਭਿ ਤਿਨ ਕੇ ਹੱਥ ॥ ੪ ॥ ਸਭਿ
ਸ਼ਕਤਿਨਿ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ ਸਰੂਪ । ਜਿਨ ਕੇ ਅਚਰਜ ਚਲਿਤ ਅਨੂਪ । ਸਭਿ
ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਤਿਨ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ । ਆਇਸੁ ਜਹਿ ਕਹਿ ਟਰਹਿ ਨ ਟਾਰੀ ॥
੫ ॥ ਸੋ ਤਵ ਬਚਨ^੮ ਤੇਜ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਾਯੇ । ਕਰਹੁ ਨਿਸ਼ੇਕ ਜਥਾ ਮਨ ਭਾਯੇ ।
ਕੋ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਕਰਹੁ ਉਚਾਰਨਿ ॥ ਉਚਿਤਾਨੁਚਿਤ ਉਚਾਵਚ ਟਾਰਨਿ^੯
॥੬॥ ਜਿਸ ਛਿਨ ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਕਰਹੁ ਉਬਾਰੀ । ਤਤਛਿਨ ਸਕਲ ਭਾਂਤਿ
ਹੁਇ ਸਾਰੀ^{੧੦} । ਅਸ ਮਹਿਮਾ ਕਹਿ ਸੁਤਹਿ ਸੁਨਾਈ । ਉਰ ਉਤਸਾਹ
ਕਰਨਿ ਅਧਿਕਾਈ ॥੭॥ ਪੁਨ ਦਿਢਤਾ ਹਿਤ ਬਾਕ ਬਖਾਨੇ । ‘ਨੌਰੰਗ ਅਤਿ
ਬਾਦੀ ਜਗ ਜਾਨੇ । ਗੁਰ ਘਰ ਸੋਂ ਮਤਸਰੀ ਬਿਸਾਲਾ । ਕਿਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੇ ਜੋ

^੧ਏਰਸੀ । ^੨(ਵਿੱਲੀ ਜਾਣੇ ਰੂਪ) ਕਾਰਜ ਦਾ ਸਮਾਂ (ਵੇਖਕੇ) । ^੩ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਚੰਚਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਜਿਵੇਂ (ਤੂੰ) ਕਹੇਂਗਾ । ^੪ਜੇ ਵਿਚਰਨੇ ਵਾਲੇ ਹਨ ਉਹ ਜੜ੍ਹ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਣਗੇ । ^੫ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ^੬ਖਾਲੀ ਹੋ ਜਾਇਗਾ (ਤੋਰੇ) ਜਗ ਭਰ ਵੇਖਣ ਨਾਲ । ^੭ਜਲ ਨਹੀਂ ਹੈ । ^੮ਸਮੁੰਦਰ । ^੯ਤੋਰੇ ਬਚਨਾਂ ਵਿਚ । ^{੧੦}ਉਚਿਤ ਅਨੁਚਿਤ, (ਕਿਸੇ ਨੂੰ) ਉੱਚਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, (ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਟਾਰਨ =) ਨੀਵੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । (ਅ) ਯੋਗ, ਅਯੋਗ, ਤੋ (ਉਚ+ਅਉਚ-) ਉਚਾ ਨੀਵਾਂ (ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਯਾ, ਟਾਰਨਿ=) ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ।

ਕਿਸ ਕਾਲਾ ॥ ੮ ॥ ਕਰਹਿ ਤਰਕ ਮਨ ਕਟਿਲ ਕੁਟੇਵ^੧। ਨਿਜ ਮਤ ਕ
ਕਰਿ ਕੈ ਅਹੰਮੇਵ। ਅਸਮੰਜਸ ਸੁਨਿ ਕੈ ਨਿਜ ਕਾਨ। ਰਾਖਨਿ ਹੋਤਿ
ਤੁਰਕਪਤਿ ਮਾਨ^੨ ॥ ੯ ॥ ਤਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਇ ਨਹਿ ਕਹੈ। ਰੁਰ ਕੀ
ਲਘੁਤਾ ਜਿਸ ਮਹਿ ਲਹੈ। ਤਬਿ ਤੁਮ ਧੀਰਜ ਧਰਿ ਉਰ ਆਛੇ। ਕਹਨੈ
ਜਥਾਰਥ, ਹੁਇ ਹਿਤ ਪਾਛੈ^੩ ॥੧੦॥ ਤਵ ਰਸਨਾ ਤੇ ਨਿਕਸੈ ਜੈਸੇ। ਤੈਸੇ ਹੋਇ
ਮਿਟੈ ਨਹਿ ਕੈਸੇ। ਭਨਹੁ ਨਿਸੰਗ ਰਾਖ ਗੁਰ ਧਰਾਨਾ। ਜਸੁ ਪ੍ਰਾਪਤ*ਹੁਇ
ਹੈ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ ॥੧੧॥ ਅਪਨੇ ਬਲ ਭਰੋਸ ਜਿਸ ਨਾਹੀ। ਕਰਨਿ ਕੁਸ਼ਾਮਤ
ਕਾਰਜ ਤਾਹੀ^੪। ਸਤਿਗੁਰ ਸ਼ਕਤੀ ਪਰ ਬਿਸ਼੍ਵਾਸ। ਸੋ ਨਿਸੰਗ ਰਹਿ
ਸਭਿਹਿਨਿ ਪਾਸ ॥੧੨॥ ਉਨੈ ਸ਼ੋਕਮਾਨ ਹੁਇ ਜਾਤੈ। ਪੂਰਨ ਨਹਿ ਡੋਲਤਿ
ਕਿਸੇ ਭਾਂਤੈ। ਬਖਸ਼ਨੈ ਤੁਹਿ ਅਨਟੁਟ ਭੰਡਾਰ। ਖਰਚਨਿ ਕਰਹੁ ਨ ਸ਼ੋਕ
ਬਿਚਾਰ ॥੧੩॥ ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਹਿ ਆਇਸੁ ਜਿਮ ਕਾਹਿ। ਸੁਰ ਨਰ ਨਾਗ
ਸੁਨਤਿ ਹੀ ਹਿਤ ਲਹਿ। ਤਤਛਿਨ ਕਰਹਿ ਤਿਸੀ ਬਿਧਿ ਸਾਰੇ। ਤੋਹਿ
ਬਾਕ ਨਹਿ ਕੋ ਹਟਕਾਰੈ ॥੧੪॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ। ਕਹਿ
'ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ਧਨ ਧੇਨ। ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਹਿ ਮਹਿਦ ਪ੍ਰਤਾਪ। ਚਹੈ ਸੁ
ਕਰੈ ਉਥਾਪਨਿ ਥਾਪ' ॥੧੫॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪਿਤਾ ਕੇ ਆਗੇ। ਬੰਦਨ
ਕੀਨਿ ਚਰਨ ਅਨੁਰਾਗੇ। ਸਕਲ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ। ਸ਼ਿਵਕਾ
ਰਥ ਸੰਦਰ ਅਸਵਾਰੀ ॥੧੬॥ ਨਖਸ਼ਿਖ ਸਗਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰਨਿ ਕਰੇ। ਚੋਕਸ
ਚਪਲ ਚਾਰੁ ਅਸੁ ਖਰੇ। ਨਿਸ ਮਹਿ ਤਜਾਰੀ ਸਭਿ ਕਰਿ ਰਾਖੀ। ਹੋਤਿ
ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਗਮਨ ਕੇ ਕਾਂਖੀ ॥੧੭॥ ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਕੇ ਗੁਰਦਾਸ^੫। ਅਰੁ
ਦੂਸਰ ਤਾਰਾ ਪਿਖਿ ਪਾਸ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੰਗ ਇਹ ਕਰੇ। ਸਭਿ ਬਿਧਿ
ਸਮਝਾਏ ਵਿਗ ਖਰੇ ॥੧੮॥ ਹਿਤ ਸੇਵਾ ਕੇ ਸੇਵਕ ਆਨ। ਕਰੈ ਸਾਥ
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਜਾਨ। ਪੌਰ ਬਿਖੈ ਸਮੇਦਨ ਸੁਭ ਕਰੀ। ਜਗਮਗ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ
ਚਮਕਤਿ ਜਰੀ ॥੧੯॥ ਨਹਿ ਤੁਰੰਗ ਤਿਸ ਜੋਰਨਿ ਕਰੇ। ਪਾਵਹਿ ਜੀਨ

^੧ਮਨ ਦਾ ਟੋਚਾ ਤੇ ਖੋਟੇ ਸੁਭਾਵ ਵਾਲਾ। ^੨ਨੁੰਗੇ ਦਾ ਮਾਨ। ^੩ਮੌਰੀ ਗਲ ਕਹਿਓ ਪਿੱਛੋਂ ਭਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ^੪ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ (ਸ਼ਕਤੀ ਰੂਪ) ਬਲ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ। ^੫ਕੁਸ਼ਾਮਤ ਕਰਨੀ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ, (ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ).....। ^੬ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸੇ ਤਾਂ ਸ਼ੋਕ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ^੭ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਕਾ ਗੁਰਦਾਸ। ਇਹ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਜੀ ਦਾ ਪੜਪੋੜਾ ਸੀ। [੬੪ ਸ਼ੇਨ ੧ ਅੰਸ਼ ੨]

*ਪਾ:-ਪ੍ਰਤਾਪ।

ਤਿਨਹੁ ਪਰ ਖਰੇ । ਰਾਮਰਾਇ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਅਯੋ । ਸੁੰਦਰ ਸਨੇਦਨ
 ਪਰ ਚਵਿ ਗਯੋ ॥ ੨੦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਆਪ ਪੁਨ ਆਏ । ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁ
 ਭੇ ਤਿਸ ਥਾਏ । ਚਵਿ ਕਰਿ ਚਲਹਿ ਹੋਰਨੇ ਕਾਜਾ । ਆਇ ਜੁਰਜੈ ਬਹੁ
 ਨਰਨਿ ਸਮਾਜਾ ॥ ੨੧ ॥ ਬਿਨ ਤੁਰੰਗ ਰਥ ਪਰ ਅਸਵਾਰੇ । ਮੁਖ ਤੇ ਬੋਲੈ
 'ਚਲਹੁ ਅਗਾਰ' । ਤਤ ਛਿਨ ਸ਼ਬਦ ਗੰਭੀਰ ਉਠਾਇ । ਸਨੇਦਨ ਮਗ
 ਗਮਨੀ ਸਹਿਸਾਇ ॥ ੨੨ ॥ ਕਿਤੀ ਦੂਰ ਲਗਿ ਫੇਰ ਮੁਰਜੈ ਹੈ । ਲਖਿ
 ਅਚਰਜ ਉਰ ਹਰਖ ਭਰਜੈ ਹੈ । ਅਪਰ ਲੋਕ ਹੋਰਤਿ ਬਿਸਮਾਏ 'ਪੰਨ ਪੰਨ
 ਸਤਿਗੁਰੁ' ਅਲਾਏ ॥ ੨੩ ॥ ਬਿਨ ਤੁਰੰਗ ਰਥ ਫਿਰ ਕਰਿ ਆਈ । ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਰਾਇ ਹੁਤੇ ਜਿਸ ਥਾਈਂ । ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਕੀ ਭੀਰ ਖਰੀ ਹੈ । ਸ਼ਕਤਿ
 ਦਿਖਾਇਵ ਬੁਧਿ ਹਰੀ ਹੈ ॥ ੨੪ ॥ ਦੇਖਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਲਾਈ ।
 ਅਜਮਤ ਕੋ ਆਗੈ ਬਹੁ ਥਾਈਂ । ਲਗਜੈ ਖਰਚਬੇ ਚਲਤਜੈ ਘਰ ਤੇ ।
 ਨਿਕਸਜੈ ਨਾਹਿਨ ਅਬਿਲੋ ਪੁਰਿਤੇ ॥ ੨੫ ॥ ਧੀਰਜ ਧਰਹੁ ਥਾਨ ਜਿਸ ਚਾਹੋ ।
 ਤਹਿ ਅਜਮਤ ਕੋ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਹੋ । ਅਬਿ ਤੇ ਇਸ ਕੋ ਕਾਜ ਨ ਕੋਈ ।
 ਦੌਰਾਈ ਬਨ ਅਸੁ ਰਥ ਜੋਈ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ ਕਹਜੈ ।
 'ਮੈਂ ਪਤਿਆਵਨਿ ਕੋ ਇਸ ਚਹਜੈ । ਅਬਿ ਮੇਰਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਟਿਕ ਗਇਉ ।
 ਅਪਨੇ ਉਪਰ ਭਰੋਸਾ ਭਇਉ ॥ ੨੭ ॥ ਜੋ ਮੈਂ ਕਹੈਂ ਹੋਇ ਸਭਿ ਸਾਚੀ ।
 ਨਿਭਲ ਨ ਜਾਵਹਿ ਕਹੈਂ ਉਥਾਚੀ' । ਬਹੁਰੇ ਰਥ ਸੇਂ ਜੁਰੇ ਤੁਰੰਗ । ਕੋਤਲ
 ਅਪਰ ਪਾਲਕੀ ਸੰਗ ॥ ੨੮ ॥ ਚਮਰ ਚਾਰੁ ਫੋਰਤਿ ਦੁਤਿ ਦੇਤਿ । ਮਨਹੁ
 ਮਰਾਲ ਉਡਾਰੀ ਲੋਤਿ । ਸਕਲ ਮਾਤ ਕਹੁ ਬੰਦਨ ਕਰੀ । ਹੋਰਤਿ ਸੁਤ
 ਪ੍ਰੇਮਾਤੁਰ ਖਰੀ ॥ ੨੯ ॥ ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਜਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਨਮੋ ਕਰੀ
 ਯੁਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁ ਪਾਇ । ਅਪਰ ਬੰਦਿਬੇ ਉਚਿਤ ਨਿਹਾਰੇ । ਕ੍ਰਮ ਤੋ ਚਰਨ
 ਬੰਦ ਕਾਰ ਸਾਰੇ ॥ ੩੦ ॥ ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਉਤਸਾਹ ਚਲਨਿ ਕੋ । ਸਜਲ
 ਕਰਤਿ ਲੋਚਨ ਪਲਕਨਿ ਕੋ । ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਤੇ ਹੋਇ ਅਰੁਢਿ । ਮਾਰਗ
 ਗਮਨਜੋ ਆਗੈ ਗੁਢ ॥ ੩੧ ॥ ਦਿੱਲੀਪੁਰਿ ਕੋ ਸਨਮੁਖ ਗਵਨਾ । ਸਰਬ

ਉਸ (ਰਥ) ਨੂੰ ਘੋੜੇ (ਅਜੇ) ਨਹੀਂ ਜੋੜੇ ਸਨ, ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਕਾਠੀਆਂ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ । 'ਜਿਸ
 ਥਾਂ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਉਥੇ ਕਰਮਾਤ (ਪ੍ਰਗਟ) ਕਰ ਦਿਖਾਵਣੀ । 'ਘੋੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ । 'ਚਰਨਾ
 ੩ । 'ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ । 'ਅੱਗੇ ਨੂੰ, ਵੱਧੇ (ਭਾਵਾਂ ਵਾਲਾ) ਭਾਵ ਰਾਮਰਾਇ ।

*ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਪਾਠ—ਆਸ਼ੇ—ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ 'ਗੁਢ ਆਸ਼ੇ ਵਾਲਾ'
 ਮਹਾਵਰਾ ਹੈ । ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਕਲਮ ਉਕਾਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ।

ਸਰੀਰ ਰੂਪ ਜਿਸ ਰਵਨਾ^੧। ਡੇਰਾ ਪ੍ਰਥਮ ਸੁ ਚੋਪਰ ਕਰਜੇ। ਖਾਨ ਪਾਨ
 ਨਿੰਦਾ ਰਸ ਢਰਜੇ ॥ ੩੨ ॥ ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਕੂਚ ਕਰਿ ਚਲੇ। ਬਾਹਨ ਨਰ
 ਸੇਵਕ ਸੰਗ ਭਲੇ। ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਸਾ ਜਬਿ ਹੋਇ। ਕਰਹਿ ਸਿਵਰ ਸੁਖ
 ਸੋ ਰਹਿ ਸੋਇ ॥ ੩੩ ॥ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਕਰਿਕੈ। ਮਾਰਗ
 ਉਲਘੇ ਦੇਸ ਨਿਹਰਿ ਕੈਗ੍ਰਾਮ ਨਗਰ ਜੇਤਿਕ ਮਗ ਆਏ। ਦੇਖਤਿ ਚਲੇ
 ਜਾਤਿ ਅਗੁਵਾਏ ॥ ੩੪ ॥ ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਅਨੰਦਤਿ ਹੋਏ। ਦਿਨ ਗਮਨੇ
 ਨਿਸ ਸੁਖ ਸੋ ਸੋਏ। ਨੌਰੇਗ ਦੂਤ ਸੰਗ ਨਿਜ ਲੀਏ। ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ
 ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨ ਕੀਏ ॥ ੩੫ ॥ ਭਤਛਿਨ ਦੂਤ ਅਗਾਊ ਗਯੋ। ਸੁਧ ਆਵਨਿ ਕੀ
 ਚਿਤਿ ਸੁ ਭਯੋ। 'ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਗਾਦੀ ਪਰ ਬੈਸੇ। ਇਤਿ ਕੋ ਸੋ ਨਹਿ
 ਆਵਤਿ ਕੈਸੇ ॥ ੩੬ ॥ ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਪਨੋ ਪਠਿਥੇ ਕਰਜੇ। ਮੋ ਸੰਗ ਐਸੇ ਬਾਕ
 ਉਚਰਜੇ।—ਅਜਮਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਚਹੈ ਜੋਲਈ। ਸੋ ਹਮਨੇ ਨਿਜ ਸੁਤ ਕੋ ਦਈ
 ॥ ੩੭ ॥ ਦੇਖਜੇ ਚਹੈ ਸੁ ਸਕਲ ਦਿਖੈ ਹੈ। ਇਸ ਕੋ ਕਹਜੇ ਨਿਫਲ ਨਹਿ
 ਹੈ ਹੈ। ਅਪਰ ਸ਼ਾਹ ਕੋ ਕਾਜ ਨ ਕੋਈ। ਮਿਲਨਿ ਹਮਾਰੇ ਜਿਸ ਤੇ ਹੋਈ
 ॥ ੩੮ ॥ ਸ਼ਾਹਿ ਜੁ ਬਾਛਤਿ, ਹਮ ਨੇ ਭੇਜਾ। ਬਿਨ ਸੰਸੈ ਨਿਜ ਸੰਗ ਸੁ
 ਲੇਜਾ।—ਤਿਨ ਕੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੰਗ ਮਮ ਆਯੋ। ਨਰ ਬਾਹਨ ਕਹੁ ਬਹੁ ਸਮੁਦਾਯੋ
 ॥ ੩੯ ॥ ਸੁਨਿ ਨੌਰੇਗ ਨੇ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰੀ।—ਜੋ ਹਮ ਬਾਛਤਿ ਰਿਦੇ ਮਝਾਰੀ।
 ਸੋ ਦਿਖਰਾਵਨ ਕੋ ਚਲਿ ਆਯੋ। ਪਿਤਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮਹਿ ਭੇਦ ਨ ਪਾਯੋ ॥ ੪੦ ॥
 ਜੋ ਕਰਿ ਇਸ ਤੇ ਕਾਜ ਨ ਸਰੈ। ਬਹੁਰ ਹਕਾਰਨਿ ਤਿਸ ਕਹੁ ਕਰੈ। ਅਰਜੋ
 ਨ ਰਹੈ ਆਇ ਬਿਨ ਦੇਰਿ। ਜਿਨਹੁ ਪਠਜੈ ਸੁਤਿ ਸ਼ਕਤਿ ਬਡੇਰ—॥ ੪੧ ॥
 ਇਸ ਬਿਚਾਰਿ ਕੈ ਮਨੁਜ ਪਠਾਏ। ਸੁਭ ਸਥਾਨ ਡੇਰਾ ਕਰਿਵਾਏ। ਅਪਰ
 ਸੇਵ ਕਹੁ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਜੇ। 'ਬਾਛਤਿ ਵਸਤੁ ਦੇਹੁ ਮਹਾਨਜੇ' ॥ ੪੨ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਚਰਨਨ' ਨਾਮ ਸਪਤ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੩੮ ॥

੩੮. [ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਰਾਇ ਨੇ ਮੇਇਆ ਬੱਕਰਾ ਜਿਵਾਯਾ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਪਰਵੇਸ਼ ਕੈ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਕਰਜੇ ਸਿਵਰ
 ਸੁਭ ਗੀਤਿ ਸੋ ਰਹਿ ਮਜਨੂੰ^੨ ਜਿਸ ਬਾਇੰ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਬਹੁ
 ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰੇ। ਅਪਨਿ ਸਲਾਹੀ ਸਕਲ ਹਕਾਰੇ। 'ਅਜਮਤ ਦੇਨਹਾਰ

^੧ਹੁੰਦਰ। ^੨ਮੇਵਾ ਵਾਸਤੇ। ^੩ਭਾਵ ਮਜਨੂੰ ਦੇ ਟਿੱਲੇ, ਦੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਮਨਾ ਕਿਨਾਏ। ਜਿੱਥੇ
 ਆਇ ਤੇ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਟਿੱਕੇ ਸਨ।

ਅਬਿ ਆਯੋ । ਆਪ ਨਹੀਂ, ਨਿਜ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਠਾਯੋ ॥੨॥ ਹਮ ਸੇਂ ਬਿਨਾ ਮਿਲੇ
ਇਕ ਵਾਰੀ । ਕਰਾਮਾਤ ਕੁਛ ਦੇਹਿ ਦਿਖਾਰੀ । ਹੁਇ ਅਤਿ ਕਠਨ ਜੁ
ਬਨ ਨਹਿ ਆਵੈ । ਦਿਹੁ ਸਲਾਹ ਅਤਿ ਹੀਨਤਿ^੧ ਪਾਵੈ ॥ ੩ ॥ ਕਜਾ ਕਹਿ
ਪਠਹਿ, ਕਹਾਂ ਕਰਿਵਾਇ ? ਜਿਸ ਮਹਿ ਕਿਮ ਨਹਿ ਚਲਹਿ ਉਪਾਇ ।
ਮਿਲਿਬੈ ਤੇ ਪੂਰਬ ਪਤਿਆਵੈ । ਲਖਹਿ ਉਚਿਤਤਬਿ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਵੈ^੨ ॥੪॥
ਸੁਨਿ ਕਾਜੀ ਮੁੱਲਾ ਹਰਖਾਏ । ਸ਼ਾਹ ਸਰਾਹਹਿ ਬਾਕ ਸੁਨਾਏ । ਦਾਨ ਸ਼ਵੇਦ
ਬਿਲੇਦ ਸਭਿਨਿ ਮੈਂ । ਕਹਿ ਪਠਵਹੁ ਜਿਮ ਰੁਚਿ ਹੁਇ ਮਨ ਮੈਂ ॥ ੫ ॥
ਅਸ਼ਟਿ ਸਿਧਿ ਹੋਵਤਿ ਜਿਨ ਮਾਂਹੀ । ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਆਦਿਕ ਬਨ ਜਾਹੀਂ ।
ਅਪਰ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਬਾਤ । ਸੋ ਕਰਿ ਲੇਤਿ ਜਗਤ ਬੱਖਜਾਤ ॥ ੬ ॥
ਅਚਰਜ ਕੋ ਦਿਖਾਇ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ । ਜੋ ਬੁਧਿ ਬਲ ਤੇ ਸਕੈ ਨ ਜਾਨਾ ।
ਸਭਿ ਤੇ ਉਲੰਘਿ ਏਕ ਰੈ ਬਾਤ । ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਿਵਾਵਨਿ ਕੀ ਬੱਖਜਾਤ ॥ ੭ ॥
ਇਸ ਮਹਿ ਏਕ ਕਰਹੁ ਚਤੁਰਾਈ । ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਮ ਕਹੈਂ ਬੁਝਾਈ ।
ਹੋਹਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੋ ਦੇਹਿ ਜੁ ਪਰਜੈ । ਤਿਸਹਿ ਜਿਵਾਇ ਦੇਤਿ ਕਰਿ ਖਰਨੈ^੩ ॥
੮॥ ਜੇ ਕਰਿ ਦੇਹ ਜਾਇ ਦਫਨਾਈ । ਕਿਧੈਂ ਕੋਇ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਲੈ ਖਾਈ^੪ ।
ਕਿਧੈਂ ਅਗਨਿ ਕੇ ਬੀਚ ਜਰਾਵੈਂ । ਦਿਖਜੈ ਨ ਅਬਿ ਲੋ ਤਾਂਹ ਜਿਵਾਵੈ* ॥

^੧ਹੀਨਤਾ । ^੨ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ^੩ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ (ਜੀਵ) ਨੇ ਖਾ ਲਈ ਹੋਵੇ ।

*ਅਰੋਂ ਰਾਮਗਾਇ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦੁਰਨੀਆਂ ਹਨ, ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬੀ ਅਜ
ਤੀਕ ੭੨ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ । ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ ਕਿੱਥੋਂ ਲਈਆਂ ਤੇ ਕਰਾਮਾਤ ਕੀ ਵਸਤੂ ਹੈ,
ਇਸਦਾ ਵੀਚਾਰ ਪਹਿਲੀ ਜਿਲਦ 'ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ' ਵਿੱਚ ਹੈ । ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ ਨੇ ਇਹ
ਤਾਕਤ ਰਾਮਗਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਮੈਢੀ ਨਿਭੀ ਵੇਲੇ ਤੇ ਗੁਰ ਘਰ ਦੇ ਅਮੂਲਾਂ ਮੁਜਬ ਵਰਤਣ ਲਈ
ਵਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲ ਸੁਣਕੇ ਕੀਹ ਆਖਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਵੇਖੋ ਸਤਿਗੁਰ
ਜੀ ਦੇ ਵਾਕ ਇਸੇ ਰਾਸ ਦੇ ਅੰਸੁ ੫੮ ਅੰ ੮ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ।

ਰਾਮਗਾਇ ਜੀ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦਿਖਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਇਸ ਪਰ ਪੱਛਮੀ
ਦੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਸਭ ਲੋਕ ਕਰਾਮਾਤ ਤੋਂ ਸਿਰ ਵੇਰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ੪੦ ਵਰ੍ਹੇ
ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀਆਂ ਦੇ ਖੰਡਨ ਹੋ ਨੇ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਕਰਾਮਾਤ ਤੋਂ ਫਰਾ
ਵਿੱਤਾ ਸੀ । ਪਰ ਹੁਣ ਅਨੇਕਾਂ ਗੱਲਾਂ ਜੋ ਤਦੋਂ ਅਨਦੋਣੀਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਸੇ
ਪੱਛਮੀ ਦੋਸ਼ਨੀ ਨੇ ਮੰਨਣੀਆਂ ਅੰਫ ਚਿੱਤੀਆਂ ਹਨ । ਮੈਸਮਰੇਜ਼ਿਸਮ, ਵੈਲੀ ਪੇਥੀ,
ਦੂਸਰੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਖਿਆਲ ਵਾਰ ਲੈਣੇ, ਆਦਿ ਬਾਤਾਂ ਸਹੀ ਹੋ ਰਯੋਆਂ ਹਨ ।
ਹੁਣ ਦੇ ਮੇਲ ਵੇਲ (ਸਪਿਰਿਟਜ਼ਲਿਜ਼ਮ) ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਹੀਂ ਨੱਖਾਂ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਆਦਮੀ

[ਬਾਕੀ ਦੁਕ ਲਈ ਦੇਖੋ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਹੇਠ]

੯ ॥ ਯਾਂਤੇ ਛਲ ਕੀਜੈ ਇਸ ਭਾਂਤੀ । ਦਿਹੁ ਬਕਰਾ ਜ਼ਾਫਤ ਕਹਿ ਬਾਤੀ ।
 ਅਪਰ ਵਸਤੁ ਸਗੀ ਪਹੁੰਚਾਵਹੁ । ਸਨਮਾਨਹੁ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਹਰਖਾਵਹੁ
 ॥ ੧੦ ॥ ਰਾਤ੍ਰਿ ਬਿਖੇ ਤਿਸ ਆਮਿਖ ਖਾਇ । ਨਹਿ ਸਰੀਰ ਅਜ ਕੋ ਪੁਨ
 ਪਾਇ । ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਸੋ ਮੰਗਵਾਵਉ । ਸ਼ਹਿਜਾਦੇ ਕੋ ਨਾਮ ਸੁਨਾਵਉ ॥
 ੧੧ ॥ ਇਮ ਛਲ ਤੇ ਬਾਂਛਤਿ ਕੋ ਪਾਵਉ । ਨਹਿ ਜੀਵੈ ਤਬਿ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਮਨਾਵਉ ।
 ਕਰਾਮਾਤ ਅਤਿ ਹੋਇ ਬਡੇਰੀ । ਤਬਿ ਬਚਿ ਹੈ ਨਤੁ ਪਰੈ ਕੁਢੇਰੀ ॥
 ੧੨ ॥ ਇਮ ਸਲਾਹ ਜਬਿ ਦੀਨਿ ਸਲਾਹੀ । ਨੀਕੀ ਮਾਨਿ ਸ਼ਾਹ ਮਨ ਮਾਂਹੀ ।
 ਰਿਤਵੈ ਚਿਤ-ਅਜ ਕਜੈਂਹੁ ਨ ਜ ਵੈ । ਤਬਿ ਹਮਰੇ ਮਤ ਮੈਂ ਸੋ ਬੀਵੈ-॥
 ੧੩ ॥ ਸਭਿ ਵਸਤੁ ਪਹੁੰਚਾਵਨਿ ਕੀਨਸਿ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕੇ
 ਦੀਨਸਿ । ਸ਼ਾਹੁ ਆਪਨੇ ਅਜ ਮੰਗਵਾਯੋ । ਮਹਾਂ ਪੁਸ਼ਟ ਬਹੁ ਸੁਸ਼ਟ^੧
 ਸੁਹਾਯੋ ॥ ੧੪ ॥ ਹਿਤ ਖਾਵਨਿ ਕੇ ਸੋ ਤਹਿ ਭੇਜਾ । ਕਹਨੈ 'ਸਕਲ ਵਸਤੁ
 ਸੰਗ ਲੇਜਾ' । ਜਹਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕਿਯ ਭੇਰਾ । ਤਹਿ ਪਹੁੰਚੇ ਲੇ ਕਰਿ
 ਸਭਿ ਹੋਰਾ ॥ ੧੫ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਵਿਸ਼ਾ ਤੇ ਕਹਿ ਕਰਿ ਦੀਨਸਿ । 'ਜ਼ਾਫਤ ਪਠੀ
 ਮਾਨ ਤੁਮ ਕੀਨਸਿ । ਸਰਬ ਸੋਜ ਇਹੁ ਲੇਹੁ ਸੰਭਾਰੀ । ਲੀਜੈ ਅਜ ਕਰਿ
 ਲੇਹੁ ਅਹਾਰੀ' ॥ ੧੬ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਪਠਨੈ ਸਭਿ ਦੇ ਕਰਿ ਗਏ । ਮਤਿ^੨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ-
 ਰਾਇ ਲਖਿ ਲਏ । ਅਪਨਿ ਨਰਨਿ ਸੋਂ ਕਹਿਬੋ ਕੀਨਿ । 'ਹਿਤ ਅਹਾਰ
 ਕੇ ਬਡ ਅਜ ਦੀਨਿ ॥ ੧੭ ॥ ਇਸ ਕੋ ਆਮਿਖ ਕਰਹੁ ਰਸੋਈ । ਖਾਲ
 ਅਸਥਿ^੩ ਨਹਿ ਦੀਜਹਿ ਖੋਈ । ਜਬਿ ਮਾਰਹੁ* ਇਕ ਟੰਗਰੀ ਲੇਹੁ ਬਡ
 ਕਾਜੀ ਕੇ ਘਰ ਪਾਠ ਦੇਹੁ' ॥ ੧੮ ॥ ਸੁਨਿ ਸੇਵਕ ਤਸ ਕੀਨਸਿ ਕਾਰ ।

^੧ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਬੱਕਰਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਹ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘਲ ਬੈਠੇ ਸਾਂ । ^੨ਸੁਸ਼ਟ । ^੩ਬੁਧੀ ਵਿੱਚ (ਅ) (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ) ਮਤਾ । ^੪ਥੱਲ ਤੇ ਹੱਡੀਆਂ । *ਪਾ:-ਕੁੱਠਹੁ=ਮਾਰੋ । ਕੁੱਠਾ ਪਦ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਤ੍ਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵੁੜੀ ਦਸਮੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਦੇ ਸਾਧਾਰਣ ਅਰਥ ਸਨ=ਮਾਰਨਾ ।

[ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂਕੀ ਟੁਕ]

ਦੂਰਪ ਅਮਿਰਿਕਾ ਵਿੱਚ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਰ ਬੜੇ ਮਾਦਾ ਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਸਾਇੰਸ ਵੇਤਾ ਕਾਇਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਨੇਕਾ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦੀਆਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉੱਚੇ ਆਤਮ ਬਲ ਨਾਲ ਵੇਸੀਆਂ, ਅਜਕਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤ੍ਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸੱਕਦੀਆਂ ਹਨ । ਮਹਿੰਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਬੋੜੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ । ਵਿਦਿਆ ਵਿਗਿਆਨ ਪੂਰਬ 'ਸਿਧਿ' ਜਨਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਯੋਗ ਕਰਕੇ ਸੰਯਮ ਨਾਲ ਬੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੀਦੀ ਹੈ । ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਵੇਖੋ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ।

ਕੁੱਠਜੈ ਅਜ ਕੋ ਹੇਤੁ ਅਹਾਰ । ਲੇ ਕਾਜੀ ਕੇ ਘਰ ਮਹਿ ਗਏ । ‘ਰਾਮਰਾਇ
 ਕੇ ਆਵਤਿ ਭਏ ॥੧੯॥ ਤਿਨ ਢਿਗ ਜਾਵਤ ਭੇਜੀ ਸ਼ਾਹੁ । ਇਹੁ ਆਮਿਖ
 ਪਠਯੋ ਤੁਮ ਪਾਹੁ । ਅਪਰ ਕੁਸ਼ਲ ਕੋ ਬੁਝਨਿ ਕਹਜੈ । ਰਾਵਰਿ ਸਾਥ
 ਮਿਲਨਿ ਕਹੁ ਚਹਜੈ ॥ ੨੦ ॥ ਸੁਨਿ ਕਾਜੀ ਜਿਸ ਮਨ ਅਹੰਕਾਰੇ । ਲੇ
 ਕਰਿ ਆਮਿਖ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰੇ ।—ਕਰਨਿ ਕੁਸ਼ਾਮਦ ਪਾਸ ਹਮਾਰੇ । ਪਠਜੈ
 ਮਾਸ ਹਿਤ ਕਰਨਿ ਅਹਾਰੇ ॥ ੨੧ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਕਟਿ ਨੀਕੀ ਕਹਿ ਬਾਤ ।
 ਜਾਨਤਿ ਹੈ ਇਹੁ ਨਿਤ ਵਿਗ ਜਾਤਿ—। ਇਮ ਚਿਤਵਤਿ ਆਮਿਖ
 ਪਕਵਾਯੋ । ਅਪਨੇ ਖਾਨੇ ਮੋਂ ਕਰਿ ਖਾਯੋ ॥੨੨॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਤਿਮ
 ਕਰਜੈ । ਅਸਥਿ ਖਾਲ ਇਕ ਬਲ ਕਰਿ ਧਰਜੈ । ਅਪਰ ਮਾਸ ਖਾਯੋ
 ਬਰਤਾਇ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ ॥੨੩॥ ਜਾਮਨਿ ਬਿਖੈ ਪੈਵ
 ਕਰਿ ਸੋਏ । ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਪੁਨ ਜਾਗੁਨਿ ਹੋਏ । ਕਰਿ ਸ਼ਨਾਨ ਪਵਿ ਕਰਿ
 ਗੁਰਬਾਨੀ । ਬੈਠਿ ਰਹੇ ਸੁਖ ਸੋਂ ਤਿਸ ਥਾਨੀ ॥ ੨੪ ॥ ਉਤ ਨੌਰੰਗੋ ਸਭਾ
 ਲਗਾਈ । ਕਾਜੀ ਮੁੱਲਾਂ ਗੇ ਸਮੁਦਾਈ ॥ਕਰਜੈ ਜ਼ਿਕਰ ‘ਅਜ ਤਹਾਂ ਪਠਾਯੋ
 ਜੀਵਤਿ ਹੈ ਕਿ ਕਾਟ ਕਰਿ ਖਾਯੋ ?’ ॥ ੨੫ ॥ ਭੇਜਜੈ ਨਰ ਸੁਧ ਲੈਬੋ
 ਕਾਰਨ । ਜਾਇ ਸੁਕੀਨਸਿ ਨੀਕ ਨਿਹਾਰਨਿ । ਜਾਨਜੈ ਸੁਨਜੈ ‘ਰੇਨ ਮੈਂ
 ਖਾਯੋ’ । ਆਇ ਤੁਰਤ ਨੌਰੰਗ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੨੬ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਕਹਜੈ ‘ਬਾਂਛਤਿ
 ਚਿਤ ਹੋਈ । ਅਬਿ ਜਾਚਹੁ ਅਜ ਪਠਿ ਨਰ ਕੋਈ । ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਕੋ
 ਖੇਲਨ ਵਾਰੇ । ਭੋਰੇ ਪਠਜੈ ਸਮੀਪ ਤੁਮਾਰੇ ॥ ੨੭ ॥ ਅਬਿ ਖੇਲਨਿ ਕੋ
 ਹਿਤ ਸੋ ਚਾਹੈ । ਜਿਦ ਕਰਿ ਰੁਦਤਿ ਅਮੁਦਤਿ ਮਹਾਂ ਹੈ’ । ਇਮ
 ਸਮੁਝਾਇ ਪਠਜੈ ਨਿਜ ਨਰ ਕੋ । ‘ਕਹਿਤੇ’ ਕੁਛੁਕ ਜਨਾਵਹੁ ਡਰ ਕੋ’ ॥
 ੨੮ ॥ ਬਾਕ ਚਾਲ ਸੁਨਿ ਤੁਰਨ ਆਯੋ । ਢਿਗ ਥਿਤ ਹੈ ਕਰਿ ਕੂਰ
 ਸੁਨਾਯੋ । ‘ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਕੋ ਅਜ ਸੋਦਈਏ ਤਿਸਕੋ ਪਲਟੋ ਔਰੋ ਲਈਏ’ ॥
 ੨੯ ॥ ਰਾਤਿ ਭੁਲਾਵੇ ਮੈਂ ਦੇ ਗਯੋ । ਅਬਿ ਤਿਸ ਕੀ ਸੁਧਿ ਪਾਵਤ ਭਯੋ ।
 ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਬਡ ਧੂਮ ਉਠਾਈ । ਪਰ ਹਾਰੇ ਪਰਚਜੈ ਨ ਰਹਾਈ ॥ ੩੦ ॥
 ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਰਿਸ ਹੁਇ ਆਈ । ਝਿਰਕੇ ਲੋਕ ਤਾਸ ਉਪਜਾਈ ।
 ਦੁਮ ਲਗਿ ਖਫਗੀ ਜਾਨੀ ਜਾਇ । ਦੀਜੈ ਅਜ ਸਗਰੀ* ਮਿਟਿ ਜਾਇ

*ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ । *ਉਦਾਸ । *ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਿਆਂ । *ਦੁਤ । *ਪਰਚਿਆ ਨਰਾਂ ਰਹਿੰਦਾ । *ਗੁੱਸਾ ।

*ਪਾ:-ਖਫਗੀ ।

॥ ੩੧ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਜ ਕਹਨੈ । ‘ਸੋ ਅਜ ਕੁਠਨੈ ਜਿਯਤਿ
ਨਹਿ ਰਹਨੈ । ਤਿਸ ਕੇ ਪਲਟੇ ਦੇਂ ਹਮ ਔਗਨਹਿ ਅਬਿ ਪੱਯਤਿ ਸੋ ਕਿਤ
ਠੈਰ ॥ ੩੨ ॥ ਅਪਰ ਖੇਲ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਲਾਵਹ । ਤਿਸ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਅਜ
ਦਿਖਰਾਵਹੁ ਪਰਚ ਜਾਇਗੋ ਜਨੈਂ ਕਨੈਂ ਕਰੇ । ਸੋ ਕਿਮਹਾਥ ਆਇ ਜੋ ਮਰੇ’
॥ ੩੩ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਪਾਸ ਪੁਨ ਜਾਇ ਸੁਨਾਈ । ‘ਸੋ ਤੋ ਮਰਨੈ ਲੀਨਿ ਨਿਸ
ਖਾਈ । ਕੈਸੇ ਹਾਥ ਆਇ ਮਿਤੁ ਹੋਯੋ । ਨਹਿ ਉਪਾਇ ਦੇਬੇ ਕਉ ਜੋਯੋ’ ॥
੩੪ ॥ ਪੁਨਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਪਠਨੈ ਰਿਸਾਈ । ‘ਜਨੈਂ ਕਨੈਂ ਅਜ ਦਿਹੁ ਆਜ
ਪਠਾਈ । ਨਾਹਿ ਤ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਕੋ ਖਜਾਲਾ ਰਹੇ ਟਲਾਇ ਨ ਟਲੈ ਬਿਸਾਲ’ ॥
੩੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਵਿਗਾਓ ਫੇਰ । ਗਏ ਤੁਰਕ ਤਾਗੀਦ ਬਡੇਰ ।
ਕਹਨੈ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਸਕਲ ਸੁਨਾਯੋ । ‘-ਜਨੈਂ ਕਨੈਂ ਅਜ ਦਿਹੁ-ਪੁਨ
ਫੁਰਮਾਯੋ’ ॥ ੩੬ ॥ ਰਾਮਰਾਇ ਮਨ ਮੈਂ ਸਭਿ ਜਾਨੀ । ‘ਜਿਸ ਹਿਤ ਮੈਂ ਆਯੋ
ਇਸ ਥਾਨੀ । ਬਿਨਾਂ ਮਿਲੇ ਚਾਹੈ ਤੁਰਕੋਸ਼ । ਅਚਰਜ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਉਂ
ਵਿਸੇਸ਼ ॥ ੩੭ ॥ ਅਸਥੀ ਖਾਲ ਵਿਖੈ ਸਭਿ ਪਾਏ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਜਲ
ਛਿਰਕਾਏ । ਉਠਨੈ ਜੀਵ ਅਜ ਸੋ ਤਤਕਾਲਾ । ਇਤ ਉਤ ਬਿਚਰਤਿ
ਬੁਲਤਿ ਬਿਹਾਲਾ’ ॥ ੩੮ ॥ ਤੀਨ ਚਰਨ ਜਿਸ ਕੇ ਤਹਿ ਫਿਰਿ ਹੀਭੇ ਬਿਸਮੇ
ਸਭਿ ਲੋਕ ਨਿਹਰਿਹੀ । ਸ਼ਾਹੁ ਨਰਨਿ ਕੇ ਸਾਥ ਸੁਨਾਯੋ । ‘ਏਕ ਚਰਨ
ਕਾਜੀ ਇਸ ਖਾਯੋ ॥ ੩੯ ॥ ਕਹੈ ਸ਼ਾਹੁ ਸੋਂ ਲੇ ਕਰਿ ਜਾਹੁ । -ਹਮ ਨੇ ਭੇਜ
ਦੀਨਿ ਤੁਮ ਪਾਹੁ । ਚੌਥੇ ਚਰਨ ਜਿ ਚਹੁ ਬਨਾਵਹੁ । ਵਿਗ ਕਾਜੀ ਤਿਸ
ਤੇ ਬਨਿਵਾਵਹੁ ॥ ੪੦ ॥ ਜਿਤਨਕ ਹਮ ਨੇ ਕਰਨੈ ਅਹਾਰਾ । ਤਿਤੋ ਬਨਾਇ
ਦੀਨਿ ਤਸ ਸਾਰਾ । ਜਿਤੋ ਨਹੀਂ ਅਬਿ ਬਨਨੈ ਨਿਹਰਨੈ । ਸੋ ਸਭਿ ਕਾਜੀ
ਖਾਵਨਿ ਕਰਨੈ-’ ॥ ੪੧ ॥ ਇਮ ਅਚਰਜ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਲੇ ਆਏ । ਜਹਾਂ
ਸ਼ਾਹੁ ਅਰੁ ਨਰ ਸਮੁਦਾਏ । ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਅਦਭੁਤ ਬਿਸਮਾਏ । ਅਤਿ
ਕੌਤਕ, ਗਤਿ ਲਖੀ ਨ ਜਾਏ ॥ ੪੨ ॥ ‘ਤੀਨ ਚਰਨ ਕਿਮ ਰਹੇ?’
ਬਤਾਯੋ । ‘ਏਕ ਚਰਨ ਇਨ ਕਾਜੀ ਖਾਯੋ । ਤਿਨਹਿ ਕਹਨੈ-ਤਿਸਤੇ
ਲਗਵਾਵਹੁ । ਨਿਜ ਅਜ ਕੋ ਸਾਬਤ ਬਨਵਾਵਹੁ-’ ॥ ੪੩ ॥ ਸੁਨਿ ਨੌਦੰਗ
ਕਾਜੀ ਦਿਸ਼ਿ ਹੋਰਾ । ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਕੁਛ ਕਹਿ ਤਿਸ ਬੇਰਾ । ‘ਦੇਖਨੈ ਹਿੰਦੁਨਿ
ਕੋ ਗੁਰ ਸਾਰਾ । ਕਰਨੈ ਕਾਜ ਤੁਮ ਛਲ ਸੋਂ ਰਾਚਾ ॥ ੪੪ ॥ ਤਿਸ ਨੇ
‘ਭਾਵ ਰਾਮਰਾਇ ਹੋਲ । ‘ਬਿਹਾਲ (ਦੁਖੀ ਹੋਕੇ) ।

ਛਲ ਕਰਿ ਤੋਹਿ ਦਬਾਵਾ । ਅਬਹਿ ਬਨਾਵਹੁ ਜਸ ਤੁਮ ਖਾਵਾ । ਦੇਵੈ
ਜਿਮ ਬੈਠੇ ਸਮੁਦਾਈ । ਨਾਹਿ ਤੁ ਸਭਿ ਮੈਂ ਲਾਜ ਗਵਾਈ ॥ ੪੫ ॥
ਪਸਰਹਿ ਸਹਿ ਕਹਿ ਇਹੀ ਬਿਤਾਂਤ । ਜਿਸ ਮਹਿ ਤੁਮ ਕੂਰੇ ਸਭਿ ਭਾਂਤਿ ।
ਪੁਰਬ ਛਲ ਕਰਿ ਅਜ ਦਿਲਵਾਯੋ । ਵੇਕ ਚਟਨ ਲੈ ਤਿਸਕੋ ਖਾਯੋ ॥ ੪੬ ॥
॥ ਰੁਰੁ ਨੇ ਸੋ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਰਿ ਦਿਯੋ । ਤੁਰਕਨਿ ਤੇ ਪਗ ਵੇਕ ਨ ਭਯੋ ।
ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਸ਼ਾਹੁ ਬਖਾਨਾ । ਕਾਜੀ ਲੱਜਿਤਿ ਮੂਢ ਮਹਾਨਾ ॥ ੪੭ ॥
ਨਿੰਮਿ ਨਾਰ ਕਰਿ ਬਾਕ ਨ ਆਵਾ । ਅਚਰਜ ਸਭਾ ਸ਼ਾਹੁ ਬਿਸਮਾਵਾ ।
ਅਜਮੇਤ ਮਹਾ ਜਾਨਿ ਭੇ ਮੋਨ । ਤੁਰਕ ਸਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਕੋਨ ॥ ੪੮ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸਿੰਘੇ ਨਵਮਿ ਵਾਰੇ 'ਅਜਮੇਤ' ਪੁੰਨ ਕਾਨਨੇ ਨਾਮ ਅਣਦਵਿਸੀ ਅੰਸੁ ॥ ੩੯ ॥

੩੯. [ਜਹਿਰੀਲੀ ਹੋਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨੀ । ਖਾਣੇ ਤੋਂ ਵੱਲ ਬਣਾਏ] ।

ਏਹਗ । ਲੱਜਿਤਿ ਕਾਜੀ ਸਭਾ ਮਹਿ ਰਹਯੋ ਬਦਨ ਨਿਹੁਰਾਇ^੧। ਹਰਖ ਭਯੋ
ਨੌਰੰਗ ਮਹਾ ਮਿਲਿਬੇ ਚਹਿ ਅਧਿਕਾਇ ॥ ੧ ॥ ਬੰਧਈ ॥ ਮਤਿ ਬਿਸਮਤ
ਨੇ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । 'ਅਜਮੇਤਿ ਇਨ ਮਹਿ ਮਹਿਦ ਮਹਾਨਾ' ਪੁਨ ਪਰਖਨਿ
ਹਿਤ ਠਾਨਿ ਉਪਾਉ । ਅਜਮੇਤਿ ਜਿਯੈ ਨਾਹਿ ਤੁ ਮਰਿ ਜਾਉ^੨ ॥ ੨ ॥
ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੂਖਮ ਬਸਤ੍ਰ ਬਨਾਏ । ਤਿਨ ਮਹਿ ਜ਼ਹਿਰ ਬਿਸਾਲ ਲਗਾਏ ।
ਛੁਵਤਿ ਅੰਗ ਕੋ ਹਾਨਹਿ ਪਾਨਾ । ਜਨੋਂ ਬਿਸੀਅਰ ਛੁਸ ਜਾਇ ਮਹਾਨਾ ॥
੩ ॥ ਸਗਰੇ ਬਸਤ੍ਰਨਿ ਬਿਖੈ ਰਚਾਈ । ਮਨੁਖ ਸਮੀਪੀ ਹਾਥ ਪਠਾਈ ।
'ਆਪ ਬੈਠਿ ਪਹਿਰਾਵਉ ਸਾਰੀ । ਕੋਤਿਕ ਚਿਰ ਤਹਿ ਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰੀ' ॥
੪ ॥ ਲੈ ਗਮਨਯੋ, ਗੁਰਸੁਤ ਫਿਗ ਆਇਵ । ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਆਗੇ ਧਰੀ
ਬਨਾਇਵ। 'ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸ਼ਾਹੁ ਹੁਇ ਰਹਯੋ' ਤੁਮ ਸੋਂ ਬਚਨ ਬੰਦਗੀ ਕਹਯੋ
॥ ੫ ॥ ਹੇਤੁ ਪਹਿਰਬੈ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੀਕੀ । ਪਠੀ ਮੋਹਿ ਕਰ ਸ਼ਰਧਾ ਜੀ ਕੀ^੩ ।
ਮਹਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ ਬਾਕ ਉਚਰੋ—ਆਪ ਬੈਠਿ ਪਹਿਰਾਵਨਿ ਕਰੋ—॥ ੬ ॥
ਅਬਹਿ ਸਫਲ ਹੁਇ ਪਠਵਨਿ ਸ਼ਾਹੁ । ਪਹਿਰਨਿ ਕਰਹੁ ਅਪਨਿ ਤਨ
ਮਾਹੂ^੪। ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਨੋਲਖੀ ਖੁਟਾਈ । ਤਉ ਚਹਤਿ ਅਜਮੇਤ ਦਿਖਰਾਈ
॥ ੭ ॥ ਲੈ ਕਰਿ ਸਗਰੀ ਪਹਿਰਿ ਸ਼ਰੀਰ । ਬੈਠਿ ਰਹੇ ਤੈਸੇ ਧਰਿ ਧੀਰ ।
ਜਿਨ ਕੇ ਦੇਖਤਿ ਬਿਖ ਬਿਨਸਾਇ । ਤਿਨ ਕੋ ਸਕ^{*} ਕਿਮ ਕਸ਼ਟ ਉਪਾਇ
॥ ੮ ॥ ਕੋਤਿਕ ਚਿਰ ਸੋ ਬੈਠਯੋ ਰਹਯੋ । ਬਿਸਮਯੋ ਦੇਖਤਿ ਕਛੁ ਨ

^੧ 'ਨੀਵੀ' ਧੋਲ ਕਰ ਲਈ । ^੨ ਨਿਵਾਕੇ । ^੩ ਜੇ ਇਸ ਫਿਰ ਕਰਾਮਾਤ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੀਵੇਗਾ, ਨਹੀਂ
ਤਾਂ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ । ^੪ ਵੇਜੀ ਹੈ ਮੇਰੇ ਹੋਥੀ ਚਿਤ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ । *ਪਾ:-ਸਕਹਿ ।

ਕਹੈ। ਏਕ ਪਹਿਰ ਬੀਤਾਵਨਿ ਕਰੇ। ਪੁਨ ਉਠਿ ਗਮਨੈ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰੇ
 ॥ ੯ ॥ ਆਲਮਗੀਰ* ਸੰਗ ਸਭਿ ਭਾਖੀ। 'ਮੈਂ ਪਹਿਰਾਇ ਇਖਤਿ ਰਹਿ
 ਆਖੀ'। ਜਿਮ ਪ੍ਰੇਨ ਮੁਖ ਪਹਿਰਨਿ ਕਰੀ। ਤਿਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਬਹਿ ਦੁਤਿ
 ਧਰੀ ॥ ੧੦ ॥ ਏਕ ਜਾਮ ਬੀਤੇ ਮੈਂ ਆਯੋ। ਨਿਜ ਸੁਭਾਉ ਬੋਲਤਿ
 ਬਿਕਸਾਯੋ। ਜਿਸਕੇ ਅੰਗ ਪਹਿਰਿਬੇ ਕਹੋਏ ਘਟਿਕਾ ਨ ਪ੍ਰਾਨ ਕੋ ਧਰੇ॥
 ੧੧॥ *ਸੋ ਤਿਨ ਨਹਿ ਜਾਨੀ ਪਹਿਰਾਇਬੈਠੇ ਬਿਕਸੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ*।
 ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਬਿਸਮੈ ਹੁਇ ਗਯੋ। ਸਜਾਨੇ ਤੁਰਕ ਬੁਲਾਵਤਿ ਭਯੋ॥
 ੧੨॥ ਫਾਜ਼ਲ* ਗਨ ਉਲਮਾਉ ਮਹਾਨੇ। ਸ਼ਰਾ ਬਿਖੇ ਗਾਏ ਜਿ ਮੁਲਾਨੇ।
 ਨਿਕਟਿ ਬਿਠਾਇ ਸਕਲ ਸਮਝਾਏ। 'ਇਹੁ ਗੁਰ ਹਿੰਦੁਨਿ ਸਿਹਰ'
 ਕਮਾਏ ॥ ੧੩ ॥ ਅਬਿ ਕੈਸੇ ਇਸ ਕੋ ਹਮ ਕਹੈ। ਸਕਲ ਬਾਤ ਤੇ ਉਪਰ
 ਰਹੈ। ਜਿਮ ਨਹਿ ਸਿਹਰ ਹੋਇ ਕੁਛ ਐਸੇ। ਬਾਤ ਬਨਾਇ ਕਹਹੁ ਸਭਿ
 ਤੈਸੇ' ॥ ੧੪ ॥ ਤਬਿ ਫਾਜ਼ਲ ਉਲਮਾਉ ਬਖਾਨਾ। 'ਹਮ ਤੇ ਸੁਨੀਏ
 ਸ਼ਾਹੁ ਮਹਾਨਾ! ਪ੍ਰਥਮ ਭਯੋ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਚੰਦ। ਬਿਚਰਨੈ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼
 ਬਿਲੰਦ ॥ ੧੫ ॥ ਕਰਨੈ ਸਿਹਰ ਮੱਕੇ ਮਹਿ ਜਾਇ। ਸਕਲ ਮੁਜਾਵਰ ਉਰ
 ਬਿਸਮਾਇ। ਜੇ ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ ਦੀਨ ਬਧਾਵਹੁ। ਚਹਤਿ ਸ਼ਰਾ ਮੈਂ ਹਿੰਦ
 ਬੁਲਾਵਹੁ ॥ ੧੬ ॥ ਤੋ ਮੁਨਿ ਲੀਜੈ ਬਾਤ ਹਮਾਰੀ। ਇਸ ਕੋ ਆਨਹੁ ਸ਼ਰਾ
 ਮਝਾਰੀ। ਹਿੰਦੁ ਸਭਿ ਇਨ ਕੇ ਸਿਖ ਅਹੈ। ਮਾਨਹਿ ਪੁਨ, ਜੈਸੇ ਤੁਮ
 ਕਹੈ' ॥ ੧੭ ॥ ਜੋ ਘਰ ਹੈ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕੇਰਾ। ਹੋਤਾ ਆਯਹੁ ਸਿਹਰ
 ਘਨੇਰਾ ਜਹਾਂ ਜਾਤਿ ਇਹੁ ਤਹਾਂ ਦਿਖਾਵੈ। ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੋ ਤੁਰਨਿ ਭਰਮਾਵੈ
 ॥ ੧੮ ॥ ਸਿਹਰ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਮਨ ਬਿਚਲਾਯੋ। ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ਨ ਜਸੁ ਬਿਦ-
 ਤਾਯੋ। ਇਨ ਕੇ ਸਿਖ ਹਿੰਦੁ ਮਤਿ ਕਾਰੇ। ਸਿਹਰ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਕਿਮ ਨਹਿ
 ਬਾਰੇ' ॥ ੧੯ ॥ ਅਬਿ ਅਪਨੋ ਖਾਨਾ ਕਰਿਵਾਵਹੁ। ਦੇ ਕਰਿ ਕਿਸ ਕੇ ਹਾਥ
 ਪਠਾਵਹੁ। ਕਿਸੁ ਜਤਨ ਤੇ ਤਿਸੇ ਬੁਲਾਵਹੁ। ਅਪਨੇ ਦੀਨ ਬਿਖੇ ਕਰਿ
 ਲਜਾਵਹੁ ॥ ੨੦ ॥ ਅਜਮਤਿ ਸਿਹਰ ਜਿਤਿਕ ਇਨ ਕੇਰਾ। ਸਭਿ ਮਿਟਿ

*ਐਵੇਗਫ਼ੇਬ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਸੀ। *ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਦਿਆਂ। *ਪਹਿਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆਂ ਬੀ ਨਹੀਂ
 (ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਹੋ ਕਿ ਨਹੀਂ), ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਵ ਖਿਤੋ
 ਹੋਠੇ ਰਹੇ। *ਵਿਦਵਾਨ। *ਜਾਦੂ। *ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋਗੇ ਮੰਨਣਗੇ (ਹਿੰਦੂ, ਇਸ੍ਲਾਮ ਦੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਵਿਚ
 ਆ ਜਾਣ) ਮਝਾਏ। *'(ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ) ਕਿਵੇਂ ਨਹੀਂ ਬਥ ਸਕਦੇ।

ਜਾਇ ਨ ਲਾਗਹਿ ਦੇਰਾ^੧। ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਤੈਸੇ ਕਰਿਵਾਯਹੁ। ਖਾਨਾ ਅਪਨਾ
 ਤਜਾਰ ਕਰਾਯਹੁ ॥ ੨੧ ॥ ਨਿਕਟਿ ਦਰੋਗਾ ਲੀਨਿ ਹਕਾਰਿ । ਤਿਹ
 ਸਮੁਝਾਯਹੁ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰ । ‘ਸਿਫਤਿ ਸਮੇਤ ਕਹਹੁ ਤਿਸ ਜਾਇ । ਖਾਨੋ
 ਅਪਨੋ ਦੇਹੁ ਖੁਲਾਇ ॥ ੨੨ ॥—ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਘਰ ਮਹਿ ਇਹ ਬਾਤਿ । ਹੈ
 ਆਛੀ ਸਭਿ ਮਹਿ ਬੱਖਜਾਤ । ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਜਾਤਿ ਇਕ ਜਾਨੇ । ਇਕ
 ਖੁਦਾਇ ਕੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਪਛਾਨੇ ॥ ੨੩ ॥ ਭਾ ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਸਿਦਕ ਮਹਾਨਾ ।
 ਕਰਿ ਬਹੁ ਸ੍ਵਾਦ ਪਠਨੈ ਇੰਹ ਖਾਨਾ। ਹਜ਼ਰਤ ਕਹਿ ਬਹੁ ਸਿਫਤ ਤੁਮਾਰੀ।
 ਫਕਰ ਖੁਦਾਇ ਪਾਕ ਬਿਧਿ ਸਾਰੀ—’ ॥ ੨੪ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਤਿਸ
 ਬਹੁ ਸਿਖਲਾਵਾ । ਪਠਨੈ ਦਰੋਗਾ ਕਪਟ ਬਨਾਵਾ । ਗਯੋ ਸੰਗ ਲੇ ਖਾਨਾ
 ਸੋਇ । ਪਹੁੰਚਨੈ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੇ ਢਿਗ ਹੋਇ ॥ ੨੫ ॥ ਬੈਠਿ ਸਮੀਪ ਕਹਿਨਿ
 ਲਗਿ ਤੈਸੇ । ਕੁਮਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਰਾਈ ਜੈਸੇ । ‘ਹਜ਼ਰਤ ਕਰੀ ਬੰਦਗੀ ਤੁਮ
 ਕੋ । ਸਿਦਕ ਠਾਨਿ ਕਰਿ ਭੇਜਨੈ ਹਮ ਕੋ ॥ ੨੬ ॥ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਸਮਾਨ
 ਤੁਮਾਰੇ। ਪਾਕ ਅਲਹੁ ਕੇ ਲਖਨੈ ਵਾਰੇ। ਸਭਿ ਮਹਿ ਜਾਨਹੁ ਏਕ ਖੁਦਾਇ ।
 ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਕਬਿ ਤੁਮਹਿ ਲਖਾਇ’ ॥ ੨੭ ॥ ਬਡੇ ਸ਼ੌਕ ਤੇ ਖਾਨਾ ਕਰਨੈ ।
 ਜ਼ਾਫਤ ਕੋ ਤਨ ਮਨ ਅਨੁਸਰਨੈ । ਤੁਮ ਕੋ ਉਚਿਤ ਮਾਨ ਕੋ ਰਾਖਨਿ ।
 ਕਰਹੁ ਤਥਾ ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਭਾਖਨਿ’ ॥ ੨੮ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਸੁਭ
 ਬਡੀ ਖੁਦਾਈ—ਜਿਦ ਕਰਿ ਮੁਰਖ ਕਰਤਿ ਢਿਠਾਈ—ਕਰਨੈ ਬਚਨ
 ‘ਬਾਸਨ ਕਰਿ ਉਰੇ । ਕਹਾਂ ਪਠਨੈ ਸ਼ਰਧਾ ਉਰ ਧਰੇ’ ॥ ੨੯ ॥ ਤਬੈ
 ਦਰੋਗੇ ਧਰਨੈ ਅਗਾਰੀ । ‘ਢਾਂਪਨ ਖੋਲਹੁ’ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ । ਸੁਨਿ ਆਗਸਾ
 ਕੋ ਤਿਨ ਝੜਕਾਲਾ । ਬਾਸਨ ਧਰ ਖੋਲਨੈ ਦਰਹਾਲਾ ॥ ੩੦ ॥ ਰਾਇਬੇਲ
 ਚੇਬੇਲੀ ਕਲੀ । ਲਪਟੈ ਫੁਰਤਿ ਜਿਨਹੁ ਤੇ ਭਲੀ । ਉੱਜਲ ਬਰਨ
 ਖਿਰਨੈ ਕੋ ਫੂਲ । ਸੁਖਦ ਬਿਲੋਚਨ ਕੋ ਅਨਕੂਲ ॥ ੩੧ ॥ ਕਰੇ ਬਿਲੋਕਨਿ
 ਬਾਸਨ ਮਾਂਹੀ । ਬਿਸਮੇ ਭਯੋ ਲਖੀ ਕੁਛ ਨਾਂਹੀ । ਸੁੰਦਰ ਮਹਾਂ ਸੁਫੈਦ
 ਨਿਹਾਰੇ । ਜਨੁ ਬੁਠਨਿ ਤੇ ਅਥਹਿ ਉਤਾਰੇ ॥ ੩੨ ॥ ਕਹਨੈ ਗੁਰੂ ਨੰਦਨ
 ਤਿਹ ਸਮੈਂ । ‘ਹਜ਼ਰਤ ਪਠੇ ਪੁਸ਼ਪ ਇਹ ਹਮੈਂ ? । ਬਾਸਨ ਭਰਨੈ ਗਰੇ
 ਲਗਿ ਸਾਰੇ । ਕੋ ਕਲਿਕਾ^੨ ਕੋ ਖਿਰਨੈ^੩ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੩੩ ॥ ਲੇ ਗਮਨਹੁ

^੧ ਸ੍ਰੀ ਨਹੀ ਜਾਣਦੇ । ^੨ ਬਾਇਸਾਹ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਤਿਵੇਂ (ਮਾਨ ਸਹਿਤ ਮੰਨਣਾ) ਕਰੋ । ^੩ ਕੋਈ
 (ਅੱਖ) ਕਲੀ ਹੈ । ^੪ ਕੋਈ ਖਿੜੀ ਹੈ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਪਾਸ । ਹਮ ਦਿਸਿ ਤੇ ਦਿਹੁ ਕੁਸਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' । ਗਯੋ ਦਰੋਗਾ
ਅਚਰਜ ਹੋਇ । ਬਾਸਨ ਤਬਾ ਢਾਂਪ ਕਰਿ ਸੋਇ ॥੩੪॥ ਗਨ ਉਲਮਾਉਨਿ
ਬਿੰਦ ਮੁਲਾਨੇ । ਬੀਚ ਸਭਾ ਉਮਰਾਉ ਮਹਾਨੇ । ਬੈਠੈ ਅਵਰੰਗ ਲੇ ਤਹਿ
ਗਯੋ । ਢਾਂਪਨ ਖੋਲਿ ਦਿਖਾਵਤਿ ਭਯੋ ॥੩੫॥ 'ਇਹ ਕਸਾ ਆਨੈ ਤਹਿ
ਤੇ ਜਾਇ । ਖਾਨਾ ਰਹੈ, ਕਿ ਦਿਯੋ ਖੁਲਾਇ' । ਸੁਨਤਿ ਦਰੋਗੇ ਅਰਜ
ਬਖਾਨੀ । 'ਤਿਨ ਕੀ ਗਤਿ ਕੁਛ ਜਾਇ ਨ ਜਾਨੀ ॥ ੩੬ ॥ ਕਹੈ ਆਪ
ਕੋ ਸਕਲ ਸੁਨਾਯੋ । ਤਬਿ ਬਾਸਨ ਕੋ ਨਿਕਟਿ ਰਖਾਯੋ । ਢਾਂਪਨ ਮੁਝ ਸੋ
ਕਹਿ ਉਤਰਾਯੋ । ਦੇਖਿ ਆਪ, ਨਹਿ ਹਾਥ ਛੁਹਾਯੋ' ॥ ੩੭ ॥ ਤਤਛਿਨ
ਕਲਿਕਾ ਕੁਸਮ' ਨਿਹਾਰੇ । ਸੁੰਦਰ ਉੱਜਲ ਪੂਰਨ ਸਾਰੇ । ਮੁਝ ਸੋ ਕਹੈ
ਸੁ-ਲੇਹੁ ਉਠਾਇ । ਹਮ ਦਿਸਿ ਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਦਿਹੁ ਜਾਇ-॥ ੩੮ ॥ ਅਸ
ਅਚਰਜ ਕੁਛ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਯੋ । ਨਹਿ ਮੇਰੀ ਮਤਿ ਮੈਂ ਕੁਛ ਆਯੋ । ਖਾਨਾ
ਆਮਿਖ ਕੋ ਵਿਚ ਜੇਤਾ । ਕਲਿਕਾ ਕੁਸਮ ਕਰੈ ਭਰਿ ਤੇਤਾ ॥ ੩੯ ॥
ਛਿਨ ਮਹਿ ਦੇਖਤਿ ਮੋਹਿ ਅਗਾਰੀ । ਅਜਮਤ ਕਿਯੋਂ ਸਿਹਰ ਇਹ ਭਾਰੀ'
। ਸੁਨਿ ਔਰੰਗ ਸਭਿ ਸਭਾ ਸਮੇਤ । ਭਯੋ ਅਚੰਭੇ ਲਖੈ ਨ ਭੇਤ ॥ ੪੦ ॥
ਬਾਦੀ ਮਹਾਂ ਮੁਲਾਨੇ ਮੰਦ । ਕਹਨਿ ਲਗੇ 'ਇਹ ਸਿਹਰ ਬਿਲੀਦ । ਸ੍ਰੀ
ਨਾਨਕ ਕੇ ਘਰ ਮੈਂ ਸਦਾ । ਠਾਨਤਿ ਰਹੇ ਸਿਹਰ ਜਦ ਕਦਾ ॥ ੪੧ ॥ ਜੈ
ਅਬਿ ਖਾਤਿ ਹਮਾਰੇ ਖਾਨਾ । ਅਜਮਤ ਸਿਹਰ ਹੋਇ ਸਭਿ ਹਾਨਾ । ਖਾਯੋ
ਨਹੀਂ, ਕੀਨਿ ਚਤੁਰਾਈ । ਬਚੈ ਰਹੈ ਨਿਜ ਧਰਮ ਰਖਾਈ' ॥ ੪੨ ॥
ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਕਹਿ 'ਕਸਾ ਅਬਿ ਕਰੈ' । ਆਵਤਿ ਨਹਿ ਫਰੇਬ ਕੇ ਤਰੈ ।
ਸਿਹਰ ਕਿ ਅਜਮਤਿ ਬਿਖੈ ਕਮਾਲ । ਚਹਤਿ ਕਰਤਿ ਬਿਨ ਬਿਲਮ
ਉਤਾਲ ॥ ੪੩ ॥ ਰੁਕੈ ਨਹੀਂ, ਠਾਨੈਂ ਬਿਧਿ ਕੌਨ । ਅਬਿ ਕਿਸ ਬਿਧਿ
ਬਰਤੈਂ ਸੇਗ ਤੌਨ' । ਮਹਾਂ ਮੂਢ ਹਠਧਾਰੀ ਸਰਾ' । ਨੰਮ੍ਰਿ ਨ ਹੋਤਿ ਅਜਬ
ਅਸ ਕਰਾ ॥ ੪੪ ॥ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਦ ਨਾਮ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਲਨੇ ਨਾਮ ਦੇਖ
ਉਠ ਚੰਡਵਾਰਿਸਭੀ ਐਸ ॥ ੪੫ ॥

੪੦. [ਬੁਹ ੩ ਵੇਠਣਾ । ਮੱਕੇ ਤੋਂ ਫਲ] ।

ਬੋਹਰਾ ॥ ਪੁਨ ਨੌਰੰਗ ਵਿਚ ਸਭਾ ਕੇ ਬੋਲੈ ਬਿਸਮੈ ਹੋਇ । 'ਅਦਭੁਤ
'ਮੈਂ ਆਪ ਵੇਖਿਆ ਹੈ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ । (ਅ) ਆਪ ਤਿੰਨ ਨੇ ਦੇਖ ਨਹੀਂ
ਲਾਇਆ । 'ਕਲੀਆਂ ਤੇ ਫੁੱਲ । 'ਸਰਕੰਡਾ, ਜੋ ਖੜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਹਵਾ ਆਵੇ ਤਾਂ ਰਤਾ
ਨਿਝ੍ਰਿਕੇ ਫੇਰ ਮਿਧਾ ਹੋ ਖੜੋਂਦਾ ਹੈ । (ਅ) ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਤੇ ਹਠ ਦਾ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ।

ਗਤਿ ਕੋ ਕਰਤਿ ਹੈ ਜਾਨੀ ਜਾਇ ਨ ਕੋਇ ॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ਜਸ ਜਸ ਕਪਰ
 ਹਮਹੁ ਨੇ ਠਾਨਾ । ਕਰਮਾਤ ਤੇ ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਜਾਨਾ । ਤਤਛਿਨ ਸੁਗਮ
 ਕਰੇ ਦਿਖਰਾਈ॥ਅਥਿ ਤਿਸ ਕੋ ਲੇਂ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਈ॥੨॥ ਕਰਿ ਸਨਮਾਨ
 ਸਮੀਪ ਬਿਠਾਵੈਂ । ਹਿਤ ਮੇਂ ਬਾਕਨਿ ਕਹੈਂ ਕਹਾਵੈਂ । ਠਾਨਹੁ ਪਰਖਨਿ
 ਅਪਰ ਉਪਾਈ । ਕਰਮਾਤ ਕੀ ਪੂਰਨਤਾਈ ॥ ੩ ॥ ਮਿਲਤਜੋਂ ਭੀ ਇਸ
 ਕੋ ਪਤੀਆਵੈਂ । ਨਿਕਟਿ ਆਪਨੇ ਪਿਖਿ ਬਿਸਮਾਵੈਂ । ਕਰਹਿ ਕੋਨ ਬਿਧਿ
 ਜੋ ਬਤਲਾਵੈਂ । ਜਿਸ ਅਸਮੰਜਸ ਹੋਇ, ਜਨਾਵੈਂ ॥ ੪ ॥ ਸੁਨਿ ਮੁੱਲਾ
 ਬੋਲੈ ਤਿਸ ਕਾਲਾ । 'ਇਕ ਉਪਾਉ ਮੈਂ ਕਹੈਂ ਸੁਖਾਲਾ । ਕੈ ਤੋ ਅਜਮਤ
 ਲਿਹੁ ਪਤੀਆਇ । ਨਾਹਿ ਤ ਮਰਿਹੈ ਸੋ ਗਿਰ ਜਾਇ ॥ ੫ ॥ ਸੁੰਦਰ ਕੁਪ
 ਨਿਕਟਿ ਚਲਿ ਜਈਐ । ਬੈਠਿ ਆਪ ਤਹਿ ਸਭਾ ਲਗਈਐ । ਚਹੁਦਿਸਿ
 ਬੈਠੇ ਨਰ ਸਮੁਦਾਯਾ । ਇਕ ਸਮ ਫਰਸ਼ ਦੇਹਿ ਬਲ ਛਾਯਾ ॥੬॥ ਅਲਖ
 ਕੁਪ ਕੋ ਬਲ ਕਰਿ ਦੇਹਿ । ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਆਇ ਸੋ ਨ ਲਖਿ ਲੋਹਿ । ਸੁੰਦਰ
 ਚਾਦਰ ਬਿਸਦ ਬਿਸਾਲ । ਛਾਦਹੁ ਸਭਿ ਦਿਸਿ ਤੇ ਤਿਸ ਨਾਲ ॥ ੭ ॥
 ਆਵਤਿ ਤਹਾਂ ਦੇਹੁ ਬੈਠਾਇ।ਬਿਨ ਅਜਮਤ ਗਿਰਿਕੈ ਮਰਿ ਜਾਇ।ਸ਼ਕਤਿ
 ਹੋਇ ਤਬਿ ਬੈਠੈ ਰਹੈ । ਤਿਸ ਕੋ ਕੁਛ ਅਚਰਜ ਨਹਿ ਅਹੈ ॥੮॥ ਮਹਿਦ
 ਅਧਰਮੀ ਮੁਢ ਮੁਲਾਨੇ । ਇਮ ਸਲਾਹ ਦੀਨਸਿ ਛਲ ਸਾਨੇ । ਸ਼ਾਹੁ ਕਹੀ
 'ਇਹੁ ਨੀਕ ਬਖਾਨੀ । ਦੋਉ ਬਿਧਿ ਮੈਂ ਜਾਇ ਸੁ ਜਾਨੀ' ॥ ੯ ॥ ਮਹਾਂ
 ਕੂਰ ਨੌਰੰਗ ਦੁਰਮਤੀ । ਹੇਤੁ ਪਰਖਿਥੇ ਪੁਨ ਅਜਮਤੀ॥ ਨਿਕਟਿ ਕੁਪ ਕੇ
 ਮੈਭਾ ਲਗਾਈ । ਇਕ ਸਮ ਫਰਸ਼ ਕੀਨਿ ਚਹੁਘਾਈ॥੧੦॥ ਛਾਦੈ ਕੁਪ
 ਕਰੇ ਚਤੁਰਾਈ । ਉਪਰ ਚੌਂਕੀ ਮਸੇਂ ਟਿਕਾਈ । ਚਰਨ ਧਰੈ ਜਬਿ ਉਪਰ
 ਆਇ । ਇਕ ਹੀ ਬਾਰ ਤਰੈ ਗਿਰ ਜਾਇ ॥ ੧੧ ॥ ਸ਼ੇਖ ਮੁਲਾਨੇ ਕਾਜ਼ੀ
 ਘਨੇ।ਅਕਲ ਬਤਾਵਹਿ ਜੋ ਕੁਛ ਸੁਨੇ।ਉਰ ਨੌਰੰਗ ਕੇ ਹਰਖ ਉਪਾਵਤਿ।
 ਸਨਮਾਨਤਿ ਹਸਿ ਮੁਖ ਦਿਖਰਾਵਤਿ ॥ ੧੨ ॥ ਬਨਿ ਬਨਿ ਬੈਠਹਿ
 ਸਭਾ ਮਝਾਰੇ । ਕੋਤਕ ਦੇਖਨਿ ਚਹਤਿ ਉਦਾਰੇ।ਠਾਵੇ ਸੂਬੇ ਅਰੁ ਉਮਰਾਵ

“ਜਿਸ ਵਿਚ (ਰਾਮਗਾਇ ਨੂੰ) ਕਠਨਾਈ ਜਾ ਘਬਰਾਹਟ ਪਵੇ । “ਬਾ ਨੂੰ ਚੁਕ ਦੇਈਏ । “ਭਾਵ
 ਖੁਹ ਨਾ ਲਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਬਲ ਪਿਆ ਮਨੁਮ ਹੋਵੇ । “ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿ ਉਹ ਆਵੇ ਤੇ
 ਪਰਖ ਨਾ ਸਕੇ । “ਭਾਵ ਭੁਬਿਆਂ ਇਹ ਕਿ ਅਜਮਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬੈਠੇ ਰਿਹਾਂ ਅਜਮਤੀ ।
 (ਪਾਤਸ਼ਾਹ) ਮੁਛਕਾ ਹੋ ।

ਸੁਰਾ ਬੀਚ ਜੇ ਦਿਓ ਉਲਮਾਵ ॥ ੧੩ ॥ ਪਠਨੈ ਬਲਾਵਨਿ ਕੋ ਨਿਸ
 ਵੁਤ। ਆਧੋ ਜਹਿ ਏਠਨੈ ਰੁਰ ਪੁਤ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕੈ ਕਹਨੈ ਨਾਈ।
 'ਸਿਮਰਨੈ ਸ਼ਾਹੁ ਤੁਮਾਰੇ ਤਾਈ' ॥੧੪॥ ਚਲਹੁ ਆਪ ਦਰਸਨ ਕਹੁ ਦੇਹੈ।
 ਸਭਾ ਸਹਿਤ ਤੁਮ ਤਿਸ ਪਿਖਿ ਲੇਹੈ। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਹੁਇ ਤਜਾਰੀ।
 ਗਮਨਿ ਕੀਨਿ ਅਜਮਤ ਜਤਿ ਭਾਰੀ ॥ ੧੫ ॥ ਜੇ ਗੁਰਦਾਸ ਆਇ ਸਿਖ
 ਸਾਥ। ਗਏ ਸੰਗ ਜਹਿ ਦਿੱਲੀ ਨਾਥ। ਸਨਮਾਨਤਿ ਅੰਤਰ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਾਏ।
 ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ ਨਰ ਪਿਖਿ ਬਿਸਮਾਏ ॥ ੧੬ ॥ ਪਸਰਨੈ ਬੁਜਸੁ ਸਕਲ ਪੁਰਿ
 ਮਾਹੀ। ਵੇਖਿ ਵੇਖਿ ਕਹਿ ਨਮੋ ਸਰਾਹੀ। ਇਸ ਬਿਧਿ ਪਹੁੰਚੈ ਸਭਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੈ।
 ਸੁੰਦਰ ਬਦਨ ਸਰੂਪ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੈ ॥੧੭॥ ਤਬਿ ਇਕ ਨਰ ਤਿਹ ਹੋਇ ਅਗਾਉ।
 ਲੇ ਚੌਂਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਕੋ ਪਹੁੰਚਾਉ। 'ਤਹਾ ਮੋਮ ਦਿਲ ਜੋਤਿਕ ਅਹੈ।
 -ਗਿਰਹਿ ਕੁਪ ਮੈਂ-ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਲਹੈ' ॥ ੧੮ ॥ ਲਖਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ
 ਖੁਟਿਆਈ। -ਤੁਰਕ ਸਭਾ ਹਿੰਦੁਨਿ ਦੁਖਦਾਈ। ਮੁਰਖ ਅਜਮਤ ਕੋ
 ਪਤਿਆਵਤਿ। ਨਹਿ ਪਰਲੋਕ ਭੇਥ ਕੋ ਪਾਵਤਿ ॥੧੯॥ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਹਿ
 ਚਰਨ ਉਠਾਵਾ। ਤਿਸ ਚੌਂਕੀ ਪਰ ਤੁਰਤ ਟਿਕਾਵਾ। ਦੋਨਹੁ ਪਗ ਧਰਿ
 ਨਿਸ਼ਚਲ ਬੈਸਾ। ਮਨਹੁ ਅਵਨਿ ਪਰ ਟਿਕਿਗਾ ਤੈਸਾ ॥੨੦॥ ਵੇਖਤਿ ਹੀ
 ਨੌਦੰਗ ਬਿਸਮਾਵਾ। ਅਨਾਲੰਬ ਲਖਿ ਸੀਸ ਝੁਕਾਵਾ। 'ਰਾਮਦਾਸ ਕੋ
 ਆਵਹੁ ਭਲੇ। ਆਛੀ ਬਾਤ ਕਰੀ ਤੁਮ ਮਿਲੇ' ॥ ੨੧ ॥ ਕੁਸ਼ਲ ਪਰਸਪਰ
 ਬੁਝਨਿ ਕੀਨਿ। ਗੁਰ ਸਪੁਤ ਪਿਖਿ ਪ੍ਰੇਮ ਨਵੀਨ। ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨਵਰੰਗ
 ਭਬਿ ਭਯੋ। ਨਿਕਟਿ ਰਾਖਬੇ ਕੋ ਮਤਿ ਠਯੋ ॥ ੨੨ ॥ -ਸ਼ਕਤਿਵੰਤ ਇਹੁ
 ਲਖੇ ਮਹਾਨੇ। ਅਪਰ ਨ ਜਾਨੈ ਇਨਹੁ ਸਮਾਨੇ। ਮੋਹਿ ਕਾਜ ਮਹਿ ਆਵਹਿ
 ਤਹਾ। ਪਹੁੰਚ ਨ ਕਿਸ ਕੀ ਬਿਖਮ ਜੁ ਮਹਾ ॥ ੨੩ ॥ ਜਿਮ ਉਰ ਚਹੈ
 ਲਹੈ ਮੈਂ ਤੁਥਾ। ਰਾਖਹੁ ਇਨ ਕੋ ਹਰਖਹਿ ਜਥਾ। ਪੁਰਖ ਨ ਐਸੈ ਕਿਹ ਬਲ
 ਪਾਵੈ। ਅਜਮਤ ਸੋ ਜਿਮ ਚਹੈ ਬਨਾਵੈ ॥੨੪॥ ਨਿਸ ਮਹਿ ਅਜ ਭੱਖਨਨਿ
 ਕਰਿ ਲੀਨਾ। ਪ੍ਰਾਤਿ ਹੋਤਿ ਜੀਵਾਵਨਿ ਕੀਨਾ। ਅਬਹਿ ਕੁਪ ਪਰ ਬੈਠਨੈ
 ਐਸੇ। ਨਿਸ਼ਚਲ ਭਯੋ ਪਿਥੀ ਪਰ ਜੈਸੇ-॥ ੨੫ ॥ ਚਤੁਰ ਘਟੀ ਬੈਠਨੈ
 ਤਹਿ ਰਹਨੈ। ਜੋ ਬੁਝਨੈ ਸੋ ਉੱਤਰ ਕਹਨੈ। ਦੁਖੀ ਜਰ ਬਰ ਹੋਏ ਛਾਰ।

'ਜਿਨੈ ਕੁ ਨਰਮ ਦਿਲ ਸਨ, ਸੇ ਭਟੇ ਕਿ ਖੁਹ ਵਿਚ ਦੇ ਪਵੰਗਾ (ਰਾਮਰਾਇ)।' 'ਆਮਦੇ
 ਬਿਨਾ (ਏਠਾ) ਵੇਖਕੇ।

ਨਹਿ ਹਰਖੇ ਮਤਿਮੰਦ ਗਵਾਰ ॥ ੨੬ ॥ ਸਭਾ ਜੀਤ ਅਜਮਤ ਕੇ ਸਾਥ ।
 ਬਿਸਮਾਵਨਿ ਕਰਿ ਦਿੱਲੀਨਾਥ । ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਉਠਿ ਕਰਿ ਆਏ ।
 ਆਨਿ ਆਪਨੇ ਥਾਨ ਸੁਹਾਏ ॥ ੨੭ ॥ ਤਿਸ ਦਿਨੁ ਤੇ ਕਰਿ ਰੋਜ਼ ਬਢੇਰੋਬਹੁ
 ਧਨ ਨਿਤ ਪਹੁੰਚਾਵਤਿ ਭੇਰੇ । ਪੁਰਿ ਸਗਰੇ ਮਹਿ ਕੀਰਤਿ ਮਹਾਂ । ਬਾਤੈ
 ਕਰਤਿ ਮਿਲੇ ਜਹਿ ਕਹਾਂ ॥ ੨੮ ॥ 'ਗੁਰ ਸੁਤ ਆਯੋ ਸ਼ਾਹੁ ਬੁਲਾਵਾ । ਅਜ
 ਭੱਖਨਿ ਕਰਿ ਪੁਨ ਜੀਵਾਵਾ । ਪੁਨਹਿ ਕੂਪ ਪਰ ਚਾਦਰ ਡਾਰੇ । ਤਿਸ
 ਪਰ ਬੈਠੇ ਰਹੇ ਸੁਖਾਰੇ ॥ ੨੯ ॥ ਦਰਸਨ ਕਹੁ ਆਵਤਿ ਸਭਿ ਕੋਈ ।
 ਧਰਹਿ ਉਪਾਇਨ ਨਿੰਮਿ ਸੁਹੋਈ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨਰਪਹੁੰਚਹਿ ਉਤਲਾਵਤਿ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਦਰਸਨ ਪਾਵਤਿ ॥ ੩੦ ॥ ਬਸਤ੍ਰ ਦਰਬ ਭੁਖਨ
 ਧਨ ਘਨੇ । ਆਇ ਆਇ ਅਰਪਹਿ ਹਿਤ ਸਨੇ । ਪਸਰੈ ਸੁਜਸੁ ਸਕਲ
 ਪੁਰਿ ਬੀਚ । ਦਰਸਨ ਕਰਹਿ ਉਚ ਅਰੁ ਨੀਚ ॥ ੩੧ ॥ ਬਡੀ ਭੀਰ ਹੁਇ
 ਲੋਕਨਿ ਕੇਰੀ । ਬੰਦਨ ਕਰਹਿ ਚਾਹ ਸੇ ਹੋਰੀ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਰਹਿਬੇ
 ਪੁਰਿ ਲਾਗੇ । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਦਰਸਹਿ ਅਨੁਰਾਗੇ ॥ ੩੨ ॥ ਨੌਦੰਗ ਸ਼ਾਹਿ
 ਜਬੈ ਬੁਲਵਾਵੈ । ਬੈਠਿ ਪਾਲਕੀ ਅੰਤਰ ਆਵੈ । ਹਰਖਤਿ ਕਰੈ ਪਰਸਪਰ
 ਬਾਤ । ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਟਿਕਿ ਭੇਰੇ ਜਾਤਿ ॥ ੩੩ ॥ ਏਕ ਦਿਵਸ ਅੰਤਰ
 ਚਲਿ ਗਯੋ । ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਅਧਿਕ ਹੀ ਭਯੋ । ਤਿਹ ਛਿਨ 'ਇਕ ਮੌਕੇ ਤੇ
 ਹਾਜੀ । ਆਯੋ ਪੁਰਿ' ਸੁਧ ਦੀਨਸਿ ਕਾਜੀ ॥ ੩੪ ॥ ਸੇ ਅਪਨੇ ਤਬਿ ਨਿਕਟਿ
 ਬੁਲਾਵਾ । ਤਹਿ ਕੇ ਫਲ ਕੁਛ ਲੇ ਕਰਿ ਆਵਾ । ਬੁਝਿ ਤਹਾਂ ਕੀ ਸੁਧ
 ਸਭਿ ਆਛੇ । ਫਲਨਿ* ਸਰਾਹਤਿ ਭਾਹਿਤ ਬਾਂਛੇ ॥ ੩੫ ॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ
 ਸੇਂ ਕਹਯੋ । 'ਇਨ ਫਲ ਸਮ ਨ ਅਪਰ ਫਲ ਲਹਯੋ । ਤੁਮ ਭੀ ਪਹੁੰਚਿ
 ਸਕਹੁ ਕੈ ਨਾਂਹੀ । ਬਿਨਾ ਪਹੁੰਚਿ ਅਸ ਫਲ ਕਿਮ ਖਾਹੀ ॥ ੩੬ ॥ ਪੈਕੰਬਰ
 ਕੀ ਅਜਮਤ ਤਹਾਂ । ਹਿੰਦੂ ਪਹੁੰਚਿ ਸਕਹਿ ਨਹਿ ਜਹਾਂ । ਫਲ ਮਧੁਰੇ
 ਜਿਨ ਸ੍ਰਾਵ ਬਿਸਾਲੇ । ਅਪਰ ਨ ਮਹਿ ਮਹਿ* ਬਹੁ ਹਮ ਭਾਲੇ ॥ ੩੭ ॥ ਜੇਕਰਿ
 ਤਹਾਂ ਰਸੀਦ* ਭੁਮਾਰੀ । ਨਹਿ ਅਟਕਹੁ ਕਿਸ ਤੇ ਬਲ ਭਾਰੀ* । ਤੋ ਤੁਮ
 ਤਹਿ ਕੇ ਫਲ ਮੰਗਵਾਵਹੁ । ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਤੀਤ ਅਬਹਿ ਦਿਖਰਾਵਹੁ ॥ ੩੮ ॥

* ਜੀਨਾ । * ਕਾਜੀ ਨੇ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ । * ਧਰਤੀ ਵਿਚ । * ਪਹੁੰਚ । * ਭਾਰੀ ਬਲ ਕਰਕੇ ।

* ਮਹਿਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਏਰ ਫਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ।

ਪੈਕੈਬਰ ਜੇ ਮਾਨਹਿ ਆਨ^੧ । ਤੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁਇ ਤੁਮਰੇ ਪਾਨ^੨ । ਬੋਲੈ
ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ 'ਸੁਨਿ ਬਾਤ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਭੇ ਜਗ ਬੱਖਜਾਤ ॥੩੯॥ ਦੁਇ
ਸੇਵਕ ਅਪਨੇ ਸੰਗ ਲੀਨਿ । ਮੱਕੇ ਸਬਲ ਪਹੁੰਚਿਓ ਕੀਨਿ । ਕਰਾਮਾਤ
ਜੋ ਤਹਾਂ ਦਿਖਾਈ । ਸੋ ਸਗਰੇ ਜਗ ਮਹਿ ਬਿਦਤਾਈ ॥ ੪੦ ॥ ਤਿਸ ਤੇ
ਭੀ ਬਹੁ ਬਿਖਮ ਸਬਲ ਕੋ । ਅਵਗਾਹੇ ਸਭਿ ਕਰਿ ਨਿਜ ਬਲ ਕੋ । ਹਮ
ਭੀ ਦਾਸ ਅਹੈਂ ਤਿਨ ਕੇਰੇ । ਕਹਹੁ ਮੰਗਾਇ ਦੇਹਿ ਬਿਨ ਦੇਰੇ^੩ ॥ ੪੧ ॥
ਇਮ ਕਹਿਤੈ ਨੌਰੰਗ ਕੇ ਸਾਬ । ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਸੇ ਪਟ ਤੇ ਹਾਥ । ਫਲ
ਮੱਕੇ ਕੇ ਤਬਿ ਦਿਖਰਾਏ 'ਲੋਵਹੁ ਮਹੁਰ ਸ੍ਵਾਦ ਸੋ ਖਾਏ' ॥੪੨॥ ਬਿਸਮਜੋ
ਸ਼ਾਹ ਹਾਥ ਨਿਜ ਲੀਨੇ । ਪੁਬਮ ਜੁ ਫਲ ਸੁ ਮਿਲਾਵਨਿ ਕੀਨੇ ।—ਏਹ
ਤੋ ਤੁਰਤ ਸੁ ਤੋਰੇ ਅਹੈਂ । ਸੋ ਸੂਕੇ ਬਹੁ ਦਿਨ ਕੇ ਲਹੈਂ ॥ ੪੩ ॥ ਬਰਨ
ਅਕਾਰ ਸ੍ਵਾਦ ਸਮ ਸਾਰੋਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਉਰ ਅਚਰਜ ਧਾਰੋਂ^੪ । ਬਿਲਮ ਨ ਲਗੀ
ਕਰਤਿ ਹੀ ਬਾਤ । ਫਲ ਆਨੇ ਦੀਖਤਿ ਬੱਖਜਾਤ—॥੪੪॥ ਜਿਨ ਜਿਨ ਪਿਖੇ
ਸਭਿਨਿ ਮਤਿ ਹਾਰੀ । ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਹਿ ਅਜਮਤੀ ਭਾਰੀ । ਦੁਖਕ^੫ ਲੱਜਾ ਕਉ
ਬਹੁ ਪਾਵੈਂ । ਦੁਖ ਪਾਵਤਿ ਕਛੁ ਬਸ ਨ ਬਸਾਵੈ ॥ ੪੫ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਅਜਮਤ ਦਿਖਰਾਏ । ਪੁਨ ਡੇਰੇ ਮਹਿ ਆਨਿ ਸੁਹਾਏ । ਬਿਸਮਤ ਪੁਰਿ ਕੇ
ਨਰ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿਕੈ । ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਹੁਇ ਬਡ ਗੁਨ ਗੁਨਿ ਕੈ ॥ ੪੬ ॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚੋਂ ਨਵਮ ਗਾਥੇ 'ਕੁਪ' ਪਰ ਬੈਠਿਓ, ਫਲ ਮੱਕੇ ਕੇ ਲਿਆਵਨ ਪੁੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦਤਾਰਿਸਤੀ
ਐਸੂ ॥ ੪੦ ॥

੪੧. [ਹਿੰਦੂ ਵੇਗਮ । ਪਦਮਨੀ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਮ ਨੌਰੰਗ ਉਰ ਹਰਖ ਕੈ ਉੱਤਮ ਵਸਤੁ ਵਿਸ਼ਾਲ । ਨਿਤਪਤਿ
ਭੋਜਤਿ ਰਹਤਿ ਹੈ ਸਨਮਾਨਤਿ ਸਭਿ ਕਾਲ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਦੇਸ਼
ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਵਸਤੁ ਆਵੈਂ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਪਠਾਵੈ ਜਰਦਾਲੂ^੬
ਨਸ਼ਪਾਤੀ ਸੇਵ । ਮੇਵਾ ਪਠਹਿ ਕਰਹਿ ਬਹੁ ਸੇਵ ॥ ੨ ॥ ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਡੋ
ਦਾਰਮ^੭ ਘਨੇ । ਖਾਰਕ^੮, ਖੋਪੇ, ਜਾਹਿ ਨ ਗਨੇ । ਦਿੱਲੀ ਮਹਿ ਉਪਬਨ
ਤੇ^੯ ਆਵੈਂ । ਫਲ ਦਲ ਫੂਲ ਅਨੇਕ ਪਠਾਵੈ ॥੩॥ ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੇ ਬਸਤੋ
ਸੁਹਾਵੈਂ । ਅਪਰਨਿ ਕੇ ਦੁਰਲਭ, ਨਹਿ ਪਾਵੈਂ^{੧੦} । ਬਰਨ ਬਰਨ ਕੇ ਸੁੰਦਰ
ਦੀਖਹਿ । ਭੋਜਤਿ ਪਹਿਰਨਿ ਆਪ ਸਰੀਖਹਿ^{੧੧} ॥ ੪ ॥ ਦਰਬ ਅਧਿਕ

^੧ ਪੈਕੈਬਰ ਤੁਹਾਡੀ ਆਨ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਤਾਂ । ^੨ ਦੁਖ ਕਰਨ ਵਾਲੇ । ^੩ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ
ਫਲ ਅਲੂਚੇ ਦੀ ਭਾਂਤੀ ਦਾ । ^੪ ਅਨਾਰ । ^੫ ਫੁਹਾਵੇ । ਖਜੂਰਾਂ । ^੬ (ਦੇਰ ਫਲ ਜੋ) ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਗਾਂ
ਤੋਂ । ^੭ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ । ^੮ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ।

ਰੋਜ਼ਨਿ ਕੋ ਆਵੈ । ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਅਤਿ ਸਨਮਾਨ ਬਿਧਾਵੈ । ਬਿਸਮੈ ਬੁਧਿ ਤੋ
ਬਹਤ ਬਿਚਾਰੈ । ਨਿਸ ਬਾਸਰ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਸੰਭਾਰੈ ॥੫॥ ਕਬਹਿ ਕਚਹਿਰੀ
ਸਮੈ ਬੁਲਾਵੈ । ਕਬਿ ਏਕਲ ਹੀ ਸੁਨੈ ਸੁਨਾਵੈ । ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠਿ
ਪਾਲਕੀ ਆਵਾ । ਮਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਪਾਸ ਬਹਾਵਾ ॥ ੬ ॥ ਕਹਤਿ ਭਯੋ 'ਗਤਿ
ਗੁਪਤ ਬਤਾਵਹੁ । ਮੁਝ ਮਨ ਮਹਿ ਜਿਮ ਹੋਹਿ, ਸੁਨਾਵਹੁ । ਕਿਸ ਬੇਗਮ
ਸੰਗ ਹੋ ਮਮ ਪਸਾਰੂ । ਰਮੋ ਹੋਹਿ ਖੁਸ਼ ਰੂਪ ਉਦਾਰੂ* ॥੭॥ ਤਿਸ ਕੋ ਨਾਮ
ਮੋਹਿ ਕਹਿ ਦੀਜੈ । ਬੈਸ ਬਰਨ ਕੇ ਪਤੇ ਕਹੀਜੈ । ਜਿਸ ਢਿਗ ਸਗਰੀ
ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਵੈ । ਦਿਨ ਮਹਿ ਮਨ ਸਿਮਰੈ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ॥੮॥ ਸਭਿ ਬੇਗਮ
ਤੇ ਅਧਿਕ ਸਨੇਹ । ਸੋ ਬਤਾਇ ਦੀਜੈ ਮਮ ਗੋਹ* । ਪ੍ਰਥਮ ਕੀਨਿ
ਅਜਮਤ ਤੁਮ ਜੋਈ । ਅੰਤ੍ਰਜਾਮਤਾ ਤਿਸੈ ਨ ਹੋਈ* ॥੯॥ ਜਬਿ ਇਹੁ ਕਰਹੁ
ਬਤਾਵਨ ਸਾਮੀ† । ਤਬਿ ਜਾਨੈ ਗੁਰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ* । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦਨ
ਸੁਨਿ ਕਾਨ । ਤਤਛਿਨ ਕੀਨਸਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨ ॥ ੧੦ ॥ ਤਿਸ ਬੇਗਮ ਕੋ
ਨਾਮ ਬਤਾਵਾ । ਬਰਨ ਸਰੂਪ ਪੁਨਹਿ ਬਿਦਤਾਵਾ । ਤਿਨ ਸੋ ਰਮਨ
ਕੀਨਿ ਜਿਸ ਭਾਂਤੀ । ਸਕਲ ਬਤਾਇ ਦੀਨਿ ਜਿਮ ਬਾਤੀ* ॥੧੧॥ ਕਿਤਿਕ
ਨਿਸਾ ਕੇ ਪਤੇ ਬਤਾਏ । ਬੋਲਨਿ ਮਿਲਿਨੋ ਸਭਿ ਬਿਦਤਾਏ। ਸੁਨਤਿ ਅਚੰਭੈ
ਨੌਰੰਗ ਹੋਵਾ ।—ਕਹੀ ਸਾਚ, ਜਿਮ ਢਿਗ ਬਿਤ ਜੋਵਾ ॥੧੨॥ ਹੁਤੀ
ਲਾਲਸਾ ਬੀਤਨੈ ਸਮੇ* । ਸੰਗਲ ਦੀਪ ਪਦਮਨੀ ਰਮੋ*—। ਰਿਦੇ ਮਨੋਰਥ
ਕੀਨਸਿ ਤਬੈ ।—ਇਨ ਤੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਬਾਂਛਤਿ ਸਬੈ ॥ ੧੩ ॥ ਇਕ ਤੋ
ਅਜਮਤ ਹੁਇ ਪਤਿਆਵਨਿ । ਦੁਤੀਏ ਕਰੋਂ ਕਾਮਨੀ ਪਾਵਨਿ—। ਇਮ
ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਪੁਨਹਿ ਬਖਾਨਾ*। 'ਸ਼ਕਤਿ ਜਿ ਤੁਮਰੀ ਸਭਿ ਹੀ ਥਾਨਾ ॥੧੪॥

*ਰੋਜ਼ਨੇ ਦਾ । *ਮਨ ਵਿਚ ਯਾਦ ਕਰਕੇ (ਜਿਸ ਬੇਗਮ ਨੂੰ) । *ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚੋਂ । *ਅੰਤ੍ਰਜਾਮਤਾ
ਦੀ (ਤਸੱਲੀ) ਤਿਸ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ । *ਜਿਵੇਂ ਗਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ । *'(ਕੁਛ) ਸਮਾਂ
ਬੀਤਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਚਿਤ ਵਿਚ ਚਾਹ ਸੀ ।

*ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੰਬ ਦੀ, ਸਾਖੀ ੧੮੨, ੧੮੩ ਵਿਖੇ ਕੇਵਲ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ
ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ:—੧. ਵਿਰੁਲੇ ਬਸ਼੍ਰ ਪਹਿਰਨੇ । ੨. ਖੁਹ ਉਪਰ ਏਠਣਾ । ੩.
ਖਾਣੇ-ਵੇ ਵੱਲ ਬਣਾਏ । ੪. ਖਾਧਾ ਹੋਇਆ ਬਕਰਾ ਜਿਵਾਯਾ ਫਿਰ 'ਮਿੱਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ'
ਵਾਲੇ ਵਾਕਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਖੀ ਆਕੇ ਪ. ਮੱਕੇ ਤੋਂ ਏਰ ਮੰਜਵਾਉਣੇ, ੬. ਗੜੇ ਹਟਾਉਣੇ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਹੈ । ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਕਈ ਜੀ ਨੇ ਕਿੱਥੋਂ ਲਈਆਂ ਸੋ ਹਾਲ
'ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ' ਵਿਚ ਹੈ । †ਪਾ:—ਕਾਮੀ ।

ਬੀਚ ਸੋਗਲਾਦੀਪ ਬਿਦਤ ਹੈ । ਹੋਤਿ ਪਦਮਨੀ, ਕਰਤਿ ਮੁਦਤਿ
 ਹੈ । ਸੁੰਦਰ ਮਿਦੁਲ ਅੰਗ ਦੁਤਿ ਗੌਰ । ਜਿਨ ਪਰ ਪੁੰਜ ਗੰਜਾਰਤਿ ਭੋਰ ॥
 ੧੫ ॥ ਬਹੁਤ ਦਿਵਸ ਕੀ ਲਾਲਸ ਮੇਰੇ । ਪੁਰਵੇਂ ਉਰ, ਲੇਵੇਂ ਤਿਸ ਹੇਰੇ ।
 ਸਿੰਧੁ ਪਾਰ ਜੇ ਸ਼ਕਤਿ ਤੁਮਾਰੀ । ਸੋ ਮੰਗਵਾਇ ਲੇਹੁ ਇਕ ਬਾਰੀ ॥੧੬॥
 ਸਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਕਹਨੇ ਸ਼ਾਹੁ ਸੋਂ ਬਾਕ ਰਸਾਲ । ‘ਹਮ
 ਮੰਗਵਾਇ ਦੇਹਿ ਸੋ ਕਾਮਨਿ । ਤੁਝ ਸੰਗ ਰਹੈ ਏਕ ਹੀ ਜਾਮਨਿ’ ॥੧੭॥
 ਇਮ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਗ ਦਿੱਲੀ ਪਾਲ । ਮੰਗਵਾਈ ਪਦਮਨੀ ਬਿਸਾਲ । ਨਭ
 ਤੇ ਪਰੀ ਪਰੀ ਸਮ ਆਇ । ਫੂਲਨਿ ਕੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸੁਹਾਇ ॥੧੮॥ ਅਤਿ
 ਬਿਸਤਰਤਿ ਬਿਲੋਚਨ ਚੋਚਲ । ਤੀਛਨ ਅਧਿਕ ਕਟਾਛ ਦਿਰੀਚਲ^੧ ।
 ਮੰਦਮੰਦ ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਹੋਰਤਿ । ਚੋਕਾ ਚਾਰੁ^੨ ਮਦਨ ਜਨੁ ਪ੍ਰੇਰਤਿ^੩ ॥੧੯॥
 ਮੱਧਨ ਦੇਸ਼ ਸੂਖਮ^੪, ਕੁਚ ਉਚੇ । ਸੁੰਦਰ ਮੁਖ ਜੋਗਿਨਿ^੫ ਚਿਤ ਰੁਚੇ । ਪਦਮ
 ਸੁਬਾਸ ਬਿਖੇਰਤਿ ਸਾਰੇ^੬ । ਮੁਕਰ ਕਪੋਲ^੭, ਕੇਸ ਅਹਿ ਕਾਰੇ^੮ ॥ ੨੦ ॥
 ਅਪਰ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਸੁੰਦਰਤਾਈ । ਬਰਨਨ ਕਰੈਂ ਰੂਪ ਅਧਿਕਾਈ । ਸ਼ਾਹੁ
 ਬਿਲੋਕਤਿ ਹੀ ਹਰਖਾਵਾ^੯ । ਮਹਦ ਅਚੰਭੇ ਚਿਤ ਮਹਿ ਛਾਵਾ ॥੨੧॥ ਮਨ
 ਮਹਿ ਜਾਨਨੋ-ਇਨ ਸਮ ਦੂਜਾ । ਨਹਿ ਜਗ ਮਹਿ ਜਿਸ ਕੀ ਹੁਇ ਪੂਜਾ ।
 ਸੁਨਤਿ ਹੁਤੋ ਹਿੰਦੁਨਿ ਗੁਰ ਅਹੈ । ਅਬਿ ਪਰਖੇ ਜਿਨ ਤੇ ਸਭਿ ਲਹੈ-॥
 ੨੨ ॥ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਭਯੋ । ਅਤਿ ਸਨਮਾਨਤਿ ਸੰਸੈ ਛਯੋ^{੧੦} ।
 ਉਠਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਗੇ ਡੇਰੇ । ਅਜਮਤਿ ਦੇਤਿ ਨ ਲਾਵਤਿ ਦੇਰੇ ॥੨੩॥
 ਤਨੈਂ ਤਨੈਂ ਸੁਜਸੁ ਹੋਇ ਅਧਿਕਾਈ । ਜਹਿ ਤਹਿ ਨਰ ਮਿਲ ਕਰਤਿ
 ਬਛਾਈ । ‘ਅਤਿ ਅਚਰਜ ਕੀ ਬਾਤ ਕਰੇਤਾ । ਜੋ ਨ ਹੋਇ ਤਿਹ ਰਚੈ^{੧੧}
 ਤੁਰੇਤਾ ॥੨੪॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁਜਾਨਾ । ਸੋਂਪਨੈ ਸੁਤਹਿ ਅਤੋਠ
 ਖਜਾਨਾ । ਖਰਚਨ ਮਹਿ ਸੁਕਚਤਿ ਨਹਿ ਕੰਸੇ । ਭੂਪ ਉਦਾਰ ਦੇਤਿ ਧਨ
 ਜੈਸੇ ॥ ੨੫ ॥ ਹੋਇ ਕਠਨ ਤੇ ਕਠਨ ਬਿਲੰਦ । ਤੁਰਤ ਦੇਤਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ
^੧ਗਤਿ । ^੨ਉਤਰ ਪਈ । ^੩ਪਲਕਾਂ ਦੇ । ^੪ਮੁਹਣੇ (ਅਗਲੇ ਵੰਦਾਂ ਦਾ) ਚੋਕਾ । ^੫ਕਾਮ ਨੂੰ ਮਾਨੋ
 ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ । ^੬ਲੋਕ ਪਤਲਾ । ^੭ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ । ^੮ਕਵਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਖਿੰਡਾ ਰਹੀ ਹੈ । ^੯ਸ਼ੀਸ਼ੇ
 ਵਰਗੇ ਕਪੋਲ (ਗੱਲਾਂ) । ^{੧੦}ਕਾਲੇ ਮੇਧ ਵਰਗੇ ਕੇਸ । ^{੧੧}ਮ੍ਰਿਸ਼ਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ।

*ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਪਦਮਨੀ ਰੂਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਮਾਤ੍ਰ ਕਰਾਏ
 ਹਨ । ਰਾਸ ੧੦ ਅੰਸੂ ੩੧, ਨੰਕ ੧੪ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਆਪ ਇਸ ਕਰਾਮਾਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ
 ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਨਾਤਾਜ਼ਗੀ ਦਾ ਇਕ ਸਬਬ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ । ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ
 ਐਸੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਨਾਵਾਜਬ ਕਰਾਰ ਦਿਤੀਆਂ ਸਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਵੇਖੋ ‘ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ’ !

ਗੁਰ ਨੰਦ' । ਦ੍ਰੋਸੀ ਮੁੱਲਾਂ ਗਨ ਉਲਮਾਉ । ਕਾਜੀ ਦੁਖਹਿ ਬਿਲੋਕਿ ਪ੍ਰਭਾਉ
 ॥ ੨੬ ॥ ਮਿਲਿ ਮਸਲਤ ਕੀਨਸਿ ਦੁਖ ਪਾਏ । 'ਇਸ ਨੇ ਤਉ ਸਭਿ
 ਤੁਰਕ ਹਰਾਏ । ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਰੁਖ ਤਿਹ ਸੰਗ । ਪਠਹਿ ਦਰਬ ਕੋ ਲਹੈ
 ਉਤੰਗ' ॥ ੨੭ ॥ ਅਪਰ ਵਸਤੁ ਨਿਤ ਅਧਿਕ ਪਠਾਵੈ ਬੋਲਹਿ ਹਿਤ ਕਰਿ
 ਹੋਜ ਬੁਲਾਵੈ ਬਾਦ ਕਰਹੁ ਤਿਹ ਸਾਬ ਬਿਸਾਲਾ । ਦੇਹੁ ਪਰਾਜੈ ਮਿਲਿ ਇਕ
 ਕਾਲਾ ॥ ੨੮ ॥ ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਤੂਸਨਿ ਕਰਿਵਾਵੈ । ਤਬਿ ਜਾਨੈ ਜਬਿ ਇਲਮ
 ਦਿਖਾਵੈ । ਸਭਿ ਜਗ ਕੋ ਹਮ ਜੀਤਨਵਾਰੇ । ਅਰਹਿ ਬਾਦ ਕਰਿ ਸੋਤਬਿ
 ਹਾਰੇ ॥ ੨੯ ॥ ਦਾਨਸ਼ਵੇਦ ਅਹੈ ਹਮ ਏਤੇ । ਸਕਲ ਜਗਤ ਮੈਂ ਹੋਹਿ ਨ
 ਤੇਤੇ । ਹਮ ਹੋਵਤਿ ਹਿੰਦੂ ਅਰ ਰਹੈ । ਇਲਮ ਪਠੇ ਕਹੁ ਬਹੁ ਧਿਕ ਅਹੈ' ॥
 ੩੦ ॥ ਇਸ ਪਛੁਤਾਵਤਿ ਹੋਂ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਕੈਮੂਰਖ ਚਹੈਂ ਜੀਤਬੈ ਅਰਿ ਕੈ
 ਮਿਲਹਿ ਬਿਚਾਰਹਿ ਤਰਕ ਅਨੇਕ । ਕਜਾ ਬਪੁਰੇ ਉਰ ਹੀਨ ਬਿਬੇਕ ॥
 ੩੧ ॥ ਸੁਨਹਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕੀ ਬਾਨੀ । ਤਿਸਹਿ ਬਿਚਾਰਹਿ ਤਰਕ
 ਮਹਾਨੀ । 'ਹਮਰੇ ਮਤਿ ਬਿਰੋਧ ਇਕ ਥਾਨੇ ਲੱਖ ਪਤਾਲ ਅਕਾਸ਼ ਬਖਾਨੇ
 ॥ ੩੨ ॥ ਇਸ ਮਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਭਿ ਹਠ ਕਾਰ ਰਹੈ । ਅਪਨਿ ਪੱਖਜ ਹਾਨੀ ਨਹਿ
 ਸਹੈ । ਯਾਤੇ ਅੰਬ ਕੈ ਜਬਿ ਚਲਿ ਆਵੈ । ਬੈਠਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਕਟਿ ਹਰਖਾਵੈ
 ॥ ੩੩ ॥ ਇਸ ਪਰ ਕਰਹੁ ਦਲੀਲ ਬਿਲੇਦ । ਸਭਿ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਏਕ
 ਮਨਿੰਦ । ਜਿਸ ਮਤਿ ਮੰਡਹਿ ਸੋ ਸਭਿ ਖੰਡਹੁ । ਜੋ ਖੰਡਹਿ ਤਿਹ ਨੀਕੇ
 ਮੰਡਹੁ' ॥ ੩੪ ॥ ਇਸ ਮਸਲਤ ਮੂਢਨਿ ਮਿਲਿ ਕਰੀ । ਪਰ ਹਿਤ ਤੇ
 ਜਿਨ ਮਾਤਿ ਜਰ ਬਰੀ' । ਸਭਾ ਜਾਮਨੀ ਮਹਿ ਕਬਿ ਹੋਇ । ਕਬਿ ਦਿਨ
 ਬਿਖੈ ਬੁਲਾਵਹਿ ਸੋਇ ॥ ੩੫ ॥ ਏਕ ਬਾਰ ਨਿਸ ਜਬਿ ਹੁਇ ਆਈ ।
 ਸ਼ਾਹੁ ਬੀਠ ਤਬਿ ਸਭਾ ਲਗਾਈ । ਕਾਜੀ ਮੁੱਲਾਂ ਗਨ ਚਾਲ ਆਏ ।
 ਬੰਦਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਮਿਲਤਿ ਹਰਖਾਏ ॥ ੩੬ ॥ ਤਿਸ ਛਿਨ ਪਠਜੈ ਹਕਾਰਨਿ
 ਸ਼ਾਹੁ । 'ਲਜਾਵਹੁ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਮਮ ਪਾਹੁ' । ਜਾਇ ਨਮੋ ਤਿਸ ਨਰ ਨੋ
 ਕਰੀ । ਹਾਥ ਜੀਰ ਪੁਨ ਬਿਨੈ ਉਚਰੀ ॥ ੩੭ ॥ 'ਸ਼ਾਹੁ ਆਪ ਕੋ ਸਿਮਰਨਿ
 ਕਰਜੈ । ਬਡ ਦਿਵਾਨ ਉਮਰਾਵਾਨ ਭਰਜੈ' । ਸੁਾਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕਰਿ
 ਤਜਾਰੋ । ਚਢਜੈ ਮਾਘ ਸ਼ਿਵਕਾ ਅਸਵਾਰੀ ॥ ੩੮ ॥ ਚਮਰ ਚਾਰੁ ਢੋਰਤਿ
 ਸਗ ਆਵੈ । ਮਿਲਾਹੁ ਪੰਥ ਕੋ ਮਾਮ ਨਿਵਾਵੈ । ਚੋਬਦਾਰ ਅਰੁ ਸੰਗ
 ਵਲੰਤ' । ਗਨ ਤੁਰਕਾਨ ਕੋ ਕਰਤਾ ਜੋਤ' ॥ ੩੯ ॥ ਆਇ ਦੁਰਗ ਕੋ

'ਉੱਚਾ ਜ ਕ ਕੇ ਧਨ ਏਸਦਾ ਹੋ । 'ਸਜ਼ ਬਲ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ । 'ਚਰਮੇ । 'ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ ।

ਬਿਖੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ । ਸਭਾ ਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਜਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ । ਸੁੰਦਰ ਚੌਂਕੀ ਰਖੀ ਡਸਾਇ ।
ਉੱਜਲ ਸੁਜਨੀ^੧ ਤੇ ਸਭਿ ਛਾਇ ॥ ੪੦ ॥ ਜਾਇ ਸਭਾ ਚੌਂਕੀ ਪਰ ਬੈਸੇ ।
ਤਾਰਾ ਗਨ ਮਹਿ ਹੁਇ ਸਸਿ^੨ ਜੈਸੇ । ਦੁਖਕ ਦੇਖਤਿ ਹੈਂ ਅਕੁਲਾਏ । ਸ਼ਾਹੁ
ਕਰਤਿ ਸਨਮਾਨ ਬਿਠਾਏ ॥ ੪੧ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿੰਚੋ ਨਵਮਿ ਰਸੇ 'ਰਾਮ ਰਾਇ'
ਪ੍ਰਯੋਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚੌਥ੍ਵਹਿਸਤੀ ਅੰਸ਼ ॥ ੪੧ ॥

੪੨. [ਦੋ ਵੰਦ ਦਿਖਾਏ । ਤੇ ਸ਼ੇਖਾਨੇ ਦੀ ਗੋਣਤੀ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਟਿਕਿ ਬੈਠੇ ਜਾਬਿ ਸਭਾ ਮਹਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਤਨੂਜ^੩ । ਇਲਮ
ਹੀਕਾਰੀ ਪਰਸਪਰ ਕਰਤੇ ਭਏ ਰਮੂਜ^੪ ॥੧॥ ਪੈਕੰਬਰ ਅਰੁ ਔਲੀਏ, ਗੋਂਸ
ਕੁਤਬ ਗਨ ਪੀਰ^੫ । ਪ੍ਰਥਮ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪ੍ਰਬਿਰਤ ਕਰਿ ਦਾਨਸ਼ਵੰਦ ਸਧੀਰ ॥
੨ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਬਚਨ ਰੁਚਿਰ ਰਚਿ ਕੈ ਚਾਤੁਰਤਾ । ਕਲਾ ਅਕਲ ਤੇ
ਕਰਿ ਮਾਧੁਰਤਾ । ਸ਼ਾਹਿ ਸੁਨਾਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਤਿ ਹੈਂ । ਉਚਿਤਾ ਅਪਨੇ
ਦੀਨ ਧਰਤਿ ਹੈਂ ॥ ੩ ॥ ਚਤੁਰਨਿ ਕੇਤਿਕ ਕਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗੁ । ਪੈਕੰਬਰ ਕਰਿ
ਸਤੁਤਿ ਉਤੰਗੁ^੬ । ਪੁਨਹਿ ਸਰਾਹਨਿ ਲਗਿ ਤਿਨ ਬਾਨੀ । ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਉਚਾ
ਵਚਨ ਵਖਾਨੀ ॥ ੪ ॥ ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਬਖਾਨਾ । ਛੇਰਿ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਤਿਨਹੁ ਕੇ ਨਾਨਾ । ਬਹੁਰ ਸੁ ਬਾਨੀ ਕੇਰ ਬ੍ਰਿਤੰਤਾ । ਜਿਸ ਮਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ
ਕਹਜੇ ਬਿਅੰਤਾ ॥ ੫ ॥ 'ਲਾਖ ਪਤਾਲ ਲਾਖ ਅਕਾਸ਼' ਇਕ ਬਾਨੀ ਮਹਿ
ਕਹਜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਇਸ ਕੋ ਸੁਨਿ ਸੰਸੈ ਮੁਝ ਹੋਵਾ । ਰਹਜੇ ਬਿਚਾਰਿ ਨ ਕਜੇਂ ਹੁੰ
ਬੋਵਾ ॥ ੬ ॥ ਹਮਰੇ ਮਤਿ ਮਹਿ ਸਪਤ ਬਖਾਨੇ । ਸੋ ਭੀ ਨੀਕੋ ਜਾਇ ਨ
ਜਾਨੈ । ਇਕ ਅਕਾਸ਼ ਤੇ ਪਰੈ ਅਕਾਸ਼ । ਤਹਿ ਕੋ ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥੭
॥ ਕਜੇਂ ਨ ਇਹਾਂ ਤੇ ਸੋ ਦਿਖ ਪਰੈ । ਕੇਤੇ ਬੀਚ ਰਚਜੇ ਇਤ ਪਰੈ^੭ । ਜੇ ਤੁਮ
ਕਹੋ ਦੂਰ ਬਹੁ ਅਹੈ । ਇਸ ਬਲ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਹਿ ਲਹੈ ॥੮॥ ਜੇਤੇ ਨਭ
ਤੇਤੇ ਸਸਿ ਸੂਰਾ ਇਹ ਤੋ ਕਹੀਅਤਿ ਗੀਤਿ ਅਕੂਰ^੮ । ਤੋ ਤੁਮ ਸ਼ਕਤਿਵੰਤ^੯
ਦਿਖਰਾਵਹੁ । ਪਰ ਅਕਾਸ਼ ਕੇ ਸਸਿ ਨਿਯਰਾਵਹੁ^੯ ॥ ੯ ॥ ਉਗਯੋ ਆਜ
ਸਸਿ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ । ਇਹ ਸਮ ਦੂਜੇ ਹੋਇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ । ਸਭਾ ਬਿਲੋਕਹਿ
ਅਚਰਜ ਰਾਚੀ । ਤੋ ਜਾਨਹਿ ਬਾਨੀ ਗੁਰ ਸਾਚੀ ॥੧੦॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ-
ਰਾਇ ਜੀ ਕਹਜੇ । 'ਇਸ ਮਹਿ ਕਜਾ ਸੰਸੈ ਤੁਮ ਲਹਜੇ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ

^੧ਵਿਛਾਵਣਾ । ^੨ਚੰਦ । ^੩(੧) ਪੁੰਨ । ^੪ਰਮਜਾਂ, ਇਸ਼ਾਰੇ । ^੫ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਦਰਜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ
ਹਨ । ^੬ਬਹੁਤੀ ਉਸਤਤ ਕਰਕੇ । ^੭ਇਸਤੋਂ ਪਰੋ ਕਿਤਨੀ ਫਰਕ ਕੀਤਾ ਹੈ । ^੮ਖੋਚੀ । ^੯ਸ਼ਕਤੀ
ਵਾਲੇ ਹੋ । ^{੧੦}ਪਰਲੇ ਅਕਾਸ਼ ਹੀ ਦਾ ਚੰਦ ਨੇੜੇ ਕਰੋ ।

ਸਭਿ ਸਾਚ ਬਖਾਨੀ। ਜਿਤੀ ਪਹੁੰਚ ਨੀਕੇ ਕਰਿ ਜਾਨੀ॥੧੧॥ ਜਬਿ ਸਾਹਿਬ
ਪਹੁੰਚੇ ਬਗ਼ਾਦਾਦ। ਤਹਿ ਕੇ ਪੀਰ ਕੀਨਿ ਬਹੁ ਬਾਦ। ਇਸ ਤੁਕ ਕੋ
ਮਾਨਹਿ ਨਹਿ ਕੈਸੇ। ਜਾਨਹਿ ਤਬੈ, ਪਿਓਂ ਚਖ ਤੈਸੇ॥੧੨॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਸੈ ਦਿਖਾਏ। ਗਹਜੇ ਹਾਥ ਕਹਿ ਨੈਨ ਮੁੰਦਾਏ। ਹਾਰਿ ਗਯੋ
ਦੇਖਤਿ ਅਨਗਨ ਕੋ। ਸੰਸੈ ਸ਼ਕਲ ਬਿਨਾਸਨੋ ਮਨ ਕੋ॥੧੩॥ ਜੇ ਤੁਮ
ਭਰਮ ਕਰਤਿ ਹੋ ਕੂਰ। ਹਮ ਕਰਿ ਦੈ ਹੈਂ ਸਗਰੋ ਦੂਰਾਅਬਿ ਦੂਸਰ ਸਸਿ
ਆਇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੈ। ਸਭਿ ਕੇ ਸੰਸੇ ਤੁਰਤ ਬਿਨਾਸੈ॥੧੪॥ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਸਭਿ
ਕੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਯੋ। ਨਭ ਮਹਿ ਦੂਸਰ ਸਸਿ ਪ੍ਰਗਟਾਯੋ। ਜਗ ਦੇਖਤਿ ਸਗਰੋ
ਬਿਸਮਾਏ। ਭਾ ਅਚਰਜ ਗਤਿ ਲਖੀ ਨ ਜਾਏ॥੧੫॥ ਕਬਿ ਅਕਾਸ਼ ਮੈਂ
ਭਯੋ ਨ ਐਸੇ। ਦੇਖਨੋ ਨਹੀਂ ਸੁਨਨੋ ਨਹਿ ਕੈਸੇ। ਪੁਸਤਕ ਅਨਿਕ ਕਿਤਾਬ
ਮਝਾਰੋਪਠਨੋ ਨ ਕਿਨ, ਭਾ ਅਚਰਜ ਭਾਰੇ॥੧੬॥ ਉਚੇ ਚਢਿ ਚਢਿ ਪੁਰਿ
ਮਹਿ ਦੇਖਹਿ। ਕਹਹਿ ਪਰਸਪਰ ਬਿਸਮ ਬਿਸੇਖਹਿ। ਸਭਾ ਸਰਬ ਹੋਰਤਿ
ਬਿਸਮਾਈ। ਬਿਗਸਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸੁ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਲਗਾਈ॥੧੭॥ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ
ਅਚਰਜ ਨਹਿ ਬੋਰਾ। ਇਸ ਪਰ ਚਲਹਿ ਕਹਹੁ ਕਿਸ ਜੋਰਾ। ਦ੍ਰੈਸ਼ੀਮੁਲਾਂ ਅਰੁ
ਉਲਮਾਉ। ਜਰਿ ਜਰਿ ਜਾਹਿ ਬਿਲੋਕਿ ਪ੍ਰਭਾਉ॥੧੮॥ ਸਸਿ ਦੂਸਰ ਪਿਖਿ
ਬਦਨ ਨਿਵਾਯੋਹਿਤ ਕਹਿਬੈ ਨਹਿ ਉਚ ਉਠਾਯੋ। ਕਜਾ ਬਪੁਰੇ ਅਬਿ ਬਾਕ
ਬਖਾਨੈ। ਅਜਮਤ ਪਰ ਬਲ ਚਲਹਿ ਨ ਜਾਨੈ॥੧੯॥ ਦਿਢ ਇਰਖਾ,
ਗੁਰਬਾਕ ਜਿਨਹੁ ਕੇ। ਪਰਹਿ ਨ ਚਰਨੈ, ਕੁਭਾਗ ਤਿਨਹੁ ਕੇ। ਇਸ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਸਿ ਦੁਤੀ ਦਿਖਾਯੋ। ਨਭ ਮਹਿ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਾਯੋ॥੨੦॥
ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਕ ਜਾਹਿ ਬਲ ਭਾਰੀ। ਕੋ ਟਿਕ ਸਕਿ ਹੈ ਤਾਹਿ ਅਗਾਰੀ।
'ਧੇਨ ਧੇਨ' ਕਹਿ ਸਤੁਤਿ ਸੁਨਾਵੈ। 'ਤੁਮ ਸਮਤਾ ਕੋ ਅਪਰ ਨ ਪਾਵੈ'
॥੨੧॥ ਸਭਾ ਉਠੀ ਸਭਿ ਅਪਨੇ ਡੇਰੇ। ਚਿਤਵਤ ਗਮਨੇ ਬਿਸਮ ਬਡੇਰੇ।
ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਚਲਿ ਆਏ। ਸਭਿ ਕੇ ਉਪਰ ਜਸੁ ਜਿਨ ਛਾਏ॥
੨੨॥ ਸ਼ਾਹੁ ਮਹਾਂ ਅਚਰਜ ਕਉ ਧਾਰੇ। ਪੌਢਨੋ ਪਲੰਘ ਬਿਸਾਲ ਬਿਚਾਰੇ।
-ਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਸਮ ਦੂਸਰ ਨਾਹੀ। ਅਸ ਅਜਮਤ ਨਹਿ ਕਿਸ ਕੇ ਮਾਹੀ
॥੨੩॥ ਨਭ ਮਹਿ ਗਮਨ ਸ਼ਕਤਿ ਨਹਿ ਕਿਸ ਮਹਿ। ਇਹ ਤੋਂ ਕਹਾ

‘ਗੁਰੁ ਵਾਕ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੱਕੀ ਈਰਖਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਭਾਗ ਹਨ ਜੋ ਚਰਨੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ।
(ਅ) ਚਰਨੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ (ਰਾਮ ਰਾਇ ਜੀ ਦੀ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਵਾਕ (ਦੀ ਸਿਧੀ ਹੈ)। ‘ਜਿਸ
ਵਿਚ ‘ਗੁਰੁ ਵਾਕ’ ਕਰਕੇ ਬਲ ਹੈ। ‘ਇਹ (ਸ਼ਕਤੀ) ਤਾਂ ਕੌਣ (ਜੋ).....’

ਰਚਹਿ ਸਸਿ ਤਿਸ ਮਹਿ—। ਸੁਪਤੇ ਪੁਨ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਹੁਇ ਆਈ। ਜਾਗੈ ਸਭਿ
ਕਹਿ ਗੁਰ ਵਡਿਆਈ ॥੨੪॥ ਪੁਨਿ ਕੋਤਿਕ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ ਹੈਂ। ਸ਼ਾਹੁ
ਹਕਾਰਹਿ, ਜਾਤਿ ਭਏ ਹੈਂ। ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਹੋਤਿ ਨਿਤ ਰਹੈਂ। ਜਥਾ
ਪੁਸ਼ਨ ਹੁਇ, ਉਤਰ ਕਹੈਂ ॥ ੨੫॥ ਇਕ ਦਿਨ ਨੌਰੰਗ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ।
‘ਹਮਰੇ ਜੋਤਿਕ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨਾ। ਕੰਚਨ ਰੁਪੇ ਕੇ ਪਣ’ ਜੇਤੇ। ਮੁਝ ਸੋਂ ਕਰਹੁ
ਬਤਾਵਨਿ ਤੇਤੇ ॥੨੬॥ ਮੁਕਤਾ ਹੀਰੇ ਨੀਲਮ ਸਬਜੇ। ਕਰਹੁ ਜਨਾਵਨਿ
ਭਾਖੇ ਸਬਿ ਜੇ। ਮੋਹਿ ਬਡਨ ਅਰੁ ਮੇਰੇ ਕਰਜੇ। ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ ਸਬਲ
ਜਿਤ ਧਰਜੇ ॥ ੨੭॥ ਜੋਤਿਕ ਗਿਨਤੀ ਮੈਂ, ਸਭਿ ਕਹੈ। ਦਰਬ ਜਵਾਹਰ
ਸਰਬ ਜਿ ਲਹੈ। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਲੇ ਸਾਬ। ਚਲੇ ਤਹਾਂ ਲੇ ਦਿੱਲੀ
ਨਾਬ ॥ ੨੮॥ ਜਿਸ ਬਲ ਮਹਿ ਜੋਤਿਕ ਦਬਵਾਯੋ। ਤਹਾਂ ਖਰੇ ਹੁਇ
ਸਕਲ ਬਤਾਯੋ। ਜਿਤੇ ਰਜਤਪਨ ਗਣ ਦੀਨਾਰੇ। ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਬਲ
ਸਹਿਤ ਉਚਾਰੇ ॥੨੯॥ ਜਹਿ ਜਹਿ ਦਰਬ ਸੰਚ ਕਰਿ ਧਰਜੇ। ਤਹਿ ਤਹਿ
ਫਿਰਜੇ, ਬਤਾਵਨਿ ਕਰਜੇ। ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਅਚਰਜ ਹੋਵਾ।—ਦਿਯ
ਬਤਾਇ, ਜਿਮ ਗਾਡਤਿ ਜੋਵਾ ॥੩੦॥ ਇਸ ਤੇ ਦੁਰਤਿ ਨ ਕੋਈ ਬਾਤ।
ਆਖਨਿਦੇਖੀ ਜਿਮ ਬੱਖਜਾਤ। ਕਿਸ ਬਿਧਿਕੋਨ ਅਰੈਤਿਹ ਸੰਗ। ਕਰਾਮਾਤ
ਤੇ ਅਧਿਕ ਉਤੇਗ ॥ ੩੧॥ ਕਿਸੀ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਹੁਇ ਕਠਿਨਾਈ। ਇਸਕੇ
ਆਗੇ ਅਟਕ ਨ ਜਾਈ। ਮੁਰਦਾ ਇਕ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਰਿ ਦੀਨਿ। ਚੰਦ ਦੋਇ
ਦਿਖਲਾਵਨਿ ਕੀਨਿ ॥ ੩੨॥ ਅਬਿ ਅਵਨੀ ਮਹਿ ਛਪੀ ਜਿ ਬਾਤ। ਕਰੀ
ਬਤਾਵਨਿ ਜਿਮ ਬੱਖਜਾਤ। ਕਈ ਬਾਰ ਪਤੀਆਵਨਿ ਕੀਨਿ। ਬਿਲਮ
ਬਿਹੀਨ ਸਕਲ ਕਰਿ ਦੀਨਿ—॥੩੩॥ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਤਿ ਬਹੁ ਇਮ ਸ਼ਾਹੁ।
ਆਏ ਬਹੁਰ ਸਭਾ ਕੇ ਮਾਂਹੁ। ਅਚਰਜ ਸਹਿਤ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿ ਕਹਜੇ।
‘ਗੁਪਤ ਬਿਦਤ ਇਨ ਮਨ ਮਹਿ ਲਹਜੇ ॥੩੪॥ ਸਕਲ ਬਤਾਯੋ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨਾ’
ਜੋਤਿਕ ਦਰਬ ਜਵਾਹਰ ਖਾਨਾ। ਜਹਿ ਜਹਿ ਗਾਡਜੇ ਗੁਪਤ ਸਥਾਨਾ।
ਤਹਿ ਤਹਿ ਪਹੁੰਚਜੇ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨਾ ॥ ੩੫॥ ਬਹੁਤ ਤਰੀਫ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ
ਕਰੀ। ਹੋਰਤਿ ਸੁਨਤਿ ਸਭਿਨਿ ਮਤਿ ਹਰੀ। ਸਭਾ ਉਠੀ ਨਿਜ ਡੋਰਨਿ
ਆਏ। ਸੁਜਸੁ ਨਵੇਂ ਨਿਤ ਸਭਿ ਪਰ ਛਾਏ ॥੩੬॥ ਸਿੱਖ ਅਨੇਕ ਆਨਿ

‘ਦੇਨੇ ਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਿੱਕੇ। [ਕੰਚਨਪਣ=ਮੁਹਰਾ। (ਰੁਪਾ+ਪਣ, ਜਾ) ਰਜਤ ਪਣ=ਰੁਪੌਯੇ]।

‘ਜਿਵੇਂ ਦਬਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਰਿ ਹੋਵੈ । ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਕੋ ਅਤਿ ਜੋਵੈ । ਅਰਪਹਿ ਮਹਾਂ ਉਪਾ-
ਇਨ ਆਨਹਿ । ਪਾਇਨਿ ਪਦਮ ਪਖਾਰਤਿ ਪਾਨਹਿ ॥੩੭॥ ਇਮ ਚਰਨਾਂ-
ਮ੍ਰਿਤ ਲੋਹਿ ਅਨੇਕ । ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਹੋਵਹਿ ਸਿੱਖ ਕਿਭੇਕ । ਵਸਤੁ ਹਜ਼ਾਰਹੁ
ਲੇ ਅਰਪਾਵਹਿ । ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਭੀਰ ਭਰੈ ਦਰਸਾਵਹਿ ॥ ੩੮ ॥ ਅਧਿਕ
ਸਮਾਜ ਭਯੋ ਬਡ ਡੇਰਾ । ਲੰਗਰ ਬਰਤਹਿ ਹੋਤਿ ਬਡੇਰਾ । ਕਵਿ ਸੇਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਕੀਰਤਿ ਗੁਰ ਕੀ । ਮਨਹੁ ਮਾਲਤੀ ਭੀ ਘਰ ਘਰ ਕੀ ॥ ੩੯ ॥

ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਇੰਦ੍ਰ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਰਾਮਰਾਇ' ਪੁਸਤਕ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਏਹਿ ਚਤੁਰਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੨ ॥

੪੩. [ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਿਕਾਰ । ਬਾਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬ ਜਨਮ] ।

ਦੇਹਗ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਚਢ੍ਹੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੋ ਨੌਰੰਗ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਸਾਲ । ਪਠ੍ਹੇ
ਹਕਾਰਨਿ ਦੂਤ ਕੋ 'ਲਜਾਉ ਤੁਰਤ ਇਸ ਕਾਲ' ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸ਼ੀਘ੍ਰ
ਗਯੋ ਚਲਿ ਗੁਰ ਸੁਤ ਡੇਰੇ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਹੁਇ ਖਰੋ ਅਗੇਰੇ । ਕਹ੍ਹੇ 'ਸ਼ਾਹੁ
ਅਬਿ ਚਢ੍ਹੇ ਸ਼ਿਕਾਰਾ । ਵਹਿਰ ਠਾਢਿ ਹੁਇ ਤੁਮਹਿ ਹਕਾਰਾ ॥ ੨ ॥ ਦੋਰ ਨ
ਕਰਹੁ ਚਲਹੁ ਦਰਹਾਲਾ । ਖਰੋ ਸ਼ਾਹੁ ਚਾਹੈ ਤੁਮ ਨਾਲਾ' । ਤਬਿ ਤੁਰੰਗ
ਪਰ ਹੋ ਅਸਵਾਰ । ਗਮਨੇ ਪੰਥ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਪਾਰਿ ॥ ੩ ॥ ਜਾਤਿ ਅਖੇਰ ਹੋਤੁ
ਜਿਤ ਸ਼ਾਹੁ । ਪਹੁੰਚ੍ਹੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਭਿਤ ਰਾਹੁ । ਖਰੋ ਭਯੋ ਨੌਰੰਗ ਨੋ
ਹੋਰਾ । ਦੀਨਸਿ ਏਕ ਮਤੰਗ ਉਚੇਰਾ ॥ ੪ ॥ ਹੁਇ ਆਰੂਢ ਚਲੇ ਸਮੁਦਾਯਾ ।
ਸ਼ਾਹ ਅਖੇਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਲਾਯਾ । 'ਕੋ ਬਨ ਕੋ ਮ੍ਰਿਗ ਮਾਰਹਿ ਆਜ ? ਕੋ
ਹਮ ਆਗੈ ਜੈ ਹਹਿ ਭਾਜ ? ॥ ੫ ॥ ਕਿਤਨੇ ਹਮ ਲਜਾਵੈਂ ਕਰਿ ਘਾਤ ? ।
ਸੋ ਸਗਰੀ ਬਤਲਾਵਹੁ ਬਾਤ' । ਸੁਨਿ ਸੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਚ ਕਹ੍ਹੇ । 'ਕੁਛ
ਨ ਹਾਥ ਆਵ ਜੋ ਚਹ੍ਹੇ ॥ ੬ ॥ ਏਕ ਸ਼ੇਰ ਨਿਕਸੈ ਬਲ ਭਾਰਾ । ਕਰਹੁ
ਜਤਨ ਤਿਸ ਕੇ ਹਿਤ ਸਾਰਾ । ਤਉ ਨ ਮਾਰ ਖਾਇ ਤੁਮ ਪਾਸ । ਆਵਹੁ
ਛੂਛੇ ਹਟੇ ਨਿਰਾਸ' ॥ ੭ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਯੋ । 'ਜੇ ਕਰਿ
ਆਜ ਕੇਹਰੀ ਆਯੋ । ਸਭਿ ਤੁਮ ਸੁਨਤਿ ਹੋਹੁ ਸਵਧਾਨਾਜਨੋਂ ਕਜੋ ਕਰਹੁ
ਪ੍ਰਾਨ ਤਿਹ ਹਾਨ ॥ ੮ ॥ ਦਿਉਂ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਅਧਿਕ ਕਰ ਤਾਹੀ । ਕਰਹੁ
ਜਤਨ ਜਿਮ ਭਾਜਹਿ ਨਾਹੀ । ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਘੇਰਹੁ ਬਰਿਆਈ । ਤੀਰ
ਤਪਕ ਤਰਵਾਰ ਚਲਾਈ ॥ ੯ ॥ ਤੁੰਗ ਤੁੰਗ ਜੇ ਮਹਦ ਮਤੰਗ । ਕਰਹੁ
ਬਰੋਬਰ ਜਾਇ ਨ ਭੇਗ' । ਦਿਢ ਹੋ ਰੋਕਹੁ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਆਗਾ' । ਹਤਹੁ
੧੯ਵਾਂ ਨਾਲ । (ਅ) ਪਾਣੀ ਨਾਲ । (ੳ) ਪੀਂਦੇ ਹਨ । ੨੦ਵੇਂ ਉੱਚੇ । ੨੧ਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ
ਮਾਰ ਨਾ ਜਾਵੇ । ੨੨ਵਾਂ ।

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਜਿਮ ਜਾਇ ਨ ਭਾਗਾ ॥੧੦॥ ਇਤ੍ਯਾਦਿਕ ਕਹਿ ਕਰਤਿ ਸੁਚੇਤ।
 ਚਿਤਵਹਿ ਜਤਨ ਸ਼ੇਰ ਹਤਿ ਹੇਤੁ । ਚਢੇ ਤੁਰੰਗਨਿ ਪਰ ਅਸਵਾਰ ।
 ਤਿਨਹੁ ਕੀਓ ਸਵਧਾਨ ਉਚਾਰਿ ॥੧੧॥ ਕਾਨਨ ਤੇ ਕੇਹਰਿ ਨਿਕਸੈ ਹੈ ।
 ਇਸ ਮਹਿ ਨਹਿ ਸੇਵਹ ਤੁਮੈ ਹੈ । ਕਰਹੁ ਉਪਾਇ ਰੋਕਿਬੈ ਤਾਂਹੀ । ਹਤਹੁ
 ਬੇਗ ਅਸੁ ਤੇ, ਨਹਿ ਜਾਹੀ ॥ ੧੨ ॥ ਪੈਦਲ ਪ੍ਰਿਥਕ ਕਰੇ ਸਮੁਦਾਈ ।
 ਸਭਿਹਿਨ ਕੇ ਮਨ ਅਧਿਕ ਬਧਾਈ । ਚਲਿ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਹਿ ਬਿਚਰੈ
 ਸ਼ਾਹੁ ਬੇਜਤਿ ਫਿਰਤਿ ਬਿਪਨ ਕੇ ਮਾਂਹੁ ॥੧੩॥ ਗਜਬਾਜਨਿ ਕੇ ਪਰਾ ਬੰਧਾਵਾ
 । ਖਿਲਤਿ ਅਖੇਰ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਪਾਵਾ । ਬਿਚਰਤਿ ਬਿਚਰਤਿ ਬਜਾਕੁਲ
 ਭਏ । ਇਕ ਦੁਇ ਜਾਮ ਬੀਤ ਜਬਿ ਗਏ ॥ ੧੪ ॥ ਨਿਕਸੈ ਕੇਹਰਿ
 ਲੇਤਿ ਜੰਭਾਈ ॥ ਗਰਜੈ ਸ਼ਬਦ ਉਤੰਗ ਉਠਾਈ । ਮੂੜੁ ਤੁਰੰਗ ਮਤੰਗਨਿ
 ਗੇਰਾ । ਭਾਜ ਚਲੇ ਕੇ ਪਾਵਹਿ ਘੇਰਾ ॥ ੧੫ ॥ ਲਲਕਾਰਤਿ ਲਸਕਰ
 ਕੇ ਮੋਰਾ । ਉਮਛਿ ਭਏ ਸਨਮੁਖ ਤਿਸ ਓਰਾ । ਬਿੰਦੁ ਤੁਫੰਗੀ ਗੁਲਕਾ
 ਮਾਰੀ । ਗਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕੇ ਰੁਪੇ ਅਗਾਰੀ ॥੧੬॥ ਅੰਕਸ ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਗਜ
 ਵੇਏ । ਮਰੂ ਮਰੂ ਕਰਿ ਅਸੁ ਇਤ ਹੋਏ । ਬਨ ਸੰਘਨ ਮਹਿ ਦੀਸਹਿ ਬੇਰਾ ।
 ਭਯੋ ਕੁਲਾਹਲ, ਸੁਨਿਬੇ ਘੇਰਾ ॥ ੧੭ ॥ ਨਰ ਮਤੰਗ ਪਰ, ਹਤੀ ਤੁਫੰਗ ।
 ਜਾਇ ਲਗੀ ਕੁਛ ਕੇਹਰਿ ਅੰਗ । ਤਤਛਿਨ ਉਛਲੈ ਅਧਿਕ ਭਭਕਿ
 ਕੈ । ਲੀਨਿ ਉਤਾਰ ਤਿਸੀ ਕਉ ਬਲ ਕੈ ॥੧੮॥ ਦਿਯੋ ਬਗਾਇ ਦੂਰਿ ਕਿਤ
 ਪਰੈ । ਅਪਰਨਿ ਕੇ ਡਰ ਕੈ ਮੁਖ ਮੁਰੈ । ਇਕ ਦੁਇ ਅਪਰਨਿ ਕੈ
 ਕਰਿ ਮਾਰਾ ॥ ਚਲੈ ਭਾਗ, ਕਰਿ ਗਯੋ ਕਿਨਾਰਾ ॥ ੧੯ ॥ ਕਿਤਿਕ ਕੋਸ
 ਪਰ ਪਹੁੰਚੈ ਜਾਈ । ਪੀਛੇ ਸੈਨਾ ਸ਼ਾਹੁ ਪਵਾਈ । ਸੰਘਨ ਬਨ ਮਹਿ
 ਮੁਸ਼ਕਲ ਚਲਿਬੈ । ਕਹਾਂ ਹੋਏ ਕੇਹਰਿ ਕਹੁ ਮਿਲਿਬੈ ॥ ੨੦ ॥ ਫਿਰੇ ਸੰਝ
 ਲਗਿ ਸ਼ੂਮ ਕੇ ਪਾਏ । ਪਸਰੈ ਤਮ, ਕਹਿ ਚਮੁ ਹਟਾਏ । ਲਖਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ
 ਰਾਇ ਬਚ ਸਾਚਾ । ਰਿਦੈ ਅਧਿਕ ਅਚਰਜ ਤਬਿ ਰਾਚਾ ॥ ੨੧ ॥ ਮਗ
 ਆਵਤਿ ਆਰੂਢਿ ਮਤੰਗਾ ॥ ਸਭਿ ਕੈ ਸੰਗ ਭਨੈ ਨੌਰੰਗਾ ॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਨੇ ਜਿਮ
 ਗਿਰਾ ਉਬਾਰੀ । ਹਮ ਤੁਮ ਸੋ, ਹੋਈ ਸਭਿ ਸਾਚੀ ॥੨੨॥ ਨਿਕਸੈ ਸ਼ੇਰ
 ਜਤਨ ਕਰਿ ਹਾਰੇ । ਲਸਕਰ ਪਚੈ ਮਰੈ ਨਹਿ ਮਾਰੇ । ਬਾਕ ਅਟਲ
 ਨਹਿ ਟਾਰੈ ਟਰੈ । ਮਹਾਂ ਮਹਦ ਅਜਮਤ ਕਹੁ ਧਰੈ ॥੨੩॥ ਇਤ੍ਯਾਦਿਕ
 १ ਤੇਜ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਮਾਰੇ, ਨਿਕਲ ਨਾ ਜਾਵੇ । २ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਾਹ=ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ (ਅ)
 ਸ਼ਿਕਾਰ ਫੜਨ ਵਾਸਤੇ । ३ ਕਤਾਰ । ४ ਉਬਾਰੀ । ५ ਮਾਰ ਕਰਕੇ ।

ਜਸ ਕੋ ਬਿਦਤਾਵਤਿ । ਪ੍ਰਵਿਸੈ ਦੁਰਗ ਗੁਰੁ ਗੁਨ ਗਾਵਤਿ । ਨਿਸਾ
ਬਿਤੀਤ ਭਈ ਪੁਨ ਪ੍ਰਾਤ । ਸਿਮਰਤਿ ਚਿਤ ਅਜਮਤ ਬੱਖਜਾਤ ॥ ੨੪ ॥

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੁਨ ਸਭਾ ਲਗਾਈ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਭ ਕੋ ਲਿਯੋ
ਬੁਲਾਈ । ਬਡੇ ਬਡੇ ਸੁਬੇ ਉਮਰਾਉ।ਕਾਜੀ ਮੱਲਾਂ ਗਨ ਉਲਮਾਉ ॥੨੫॥
ਪੁਰਨ ਸਭਾ ਭਈ ਚਲਿ ਆਏ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਦਿਸਿ ਸਭਿ ਨੈਨ ਲਗਾਏ ।
ਸੁੰਦਰ ਬਦਨ ਰਦਨ ਦੁਤਿ ਰਾਜੈ।ਪਿਖਿ ਹਰਖਹਿ ਸਿਖ,ਦੁਸ਼ਮਨਿ ਲਾਜੈ॥
੨੬ ॥ ਗਰ ਜਾਮਾ ਬਹੁ ਮੋਲਾ ਚੀਰ । ਗੋਰ ਬਰਨ ਵਿਚ ਦਿਪਹਿ
ਸਰੀਰ । ਦੌਕੀ ਚਾਰੁ ਦੈਲ^੧ ਸੋ ਛਾਈ । ਬੈਠਿ ਬੀਚ ਸਭਿ ਸਭਾ ਸੁਹਾਈ
॥੨੭॥ ਬਾਜ ਹਾਥ ਪਰ ਲੀਨਹੁ ਸ਼ਾਹੂ । ਕਰਹਿ ਗੁਫਤਗੋ^੨ ਹੁਤੇ ਜੁ ਪਾਹੂ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਦਿਸਿ ਨੈਨ । ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਨੌਰੰਗ ਕਹਿ ਬੈਨ ॥
੨੮ ॥ 'ਬਡ ਕੀਮਤ ਕੋ ਆਯੋ ਬਾਜ । ਕਰਹਿ ਅਖੇਰ ਬਿਤ ਕੇ ਕਾਜ ।
ਜਿਸ ਪਸ਼ਚਾਤ ਛੋਰਿਬੋ ਕਰੀਅਤਿ । ਤਿਸ ਪੀਛੀ ਕਹੁ ਤਤਛਿਨ ਧਰੀ-
ਅਤਿ' ॥੨੯॥ ਝਪਟ ਭਰੈ ਤੇ ਜਾਨ ਨ ਦੇਤਿ । ਮੀਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਧਾਇ
ਗਹਿ ਲੇਤਿ।ਹਮ ਕੋ ਆਮਿਖ ਬਹੁਤ ਖੁਵਾਯੋ।ਬਹੁ ਸੁੰਦਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਭਾਯੋ॥
੩੦ ॥ ਪਾਛਲ ਜਨਮ ਕੌਨ ਇਸ ਕੇਰਾ ? ਬਨਜੈ ਬਾਜ ਕਿਮ ? ਗੁਨ
ਬਹੁਤੇਰਾ । ਮੋਹਿ ਹਾਥ ਪਰ ਬੈਠਜੈ ਘਨੋ । ਕਰਿ ਰਾਖਜੋ ਆਡੋ ਇਨ ਮਨੋ^੩
॥ ੩੧ ॥ ਕਿਮ ਇਹ ਤਨ ਧਰਿ ਮੋ ਢਿਗ ਰਹੈ । ਕੌਨ ਕਰਮ ਕੀਨਸਿ ਸੁਖ
ਲਹੈ । ਭੂਤ ਭਵਿੱਖਜ ਬਾਤ ਤੁਮ ਜਾਨੋ । ਬਰਤਮਾਨ ਭੀ ਰਹੈ ਨ ਛਾਨੋ^੪ ॥
੩੨ ॥ ਕੌਨ ਜਨਮ ਪਾਛਲ ? ਕਹਿ ਦੀਜੈ । ਸੰਸੈ ਇਹੀ ਮਿਟਾਵਨਿ ਕੀਜੈ^੫ ।
ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਸੁਤ ਤਿਸ ਬਾਤੀ।ਕਹਤਿ ਜਨਮ ਸਭਿ ਮਹਿ ਬੱਖਜਾਤੀ॥
੩੩ ॥ 'ਤੋਹਿ ਪਦਰ ਕੋ ਹੁਤੇ ਦਿਵਾਨ । ਸੇਵਾ ਕਰਤੋ ਰਹਤਿ ਮਹਾਨ ।
ਏਕ ਦਿਵਸ ਇਨ ਮਾਸ ਪਕਾਵਾ । ਡਾਲਿ ਮਸਾਲੇ ਸ਼ਾਦ ਬਨਾਵਾ ॥
੩੪ ॥ ਅਧਿਕ ਦਰਬ ਕੋ ਖਰਚਨਿ ਕੀਨਿ । ਦੁਚਰਿ ਦੇਗਚਾ ਭਰਿ ਕਰਿ
ਲੀਨਿ । ਕਰਤਿ ਸੰਕਲਪ ਐਸ ਮਨ ਮਾਂਹੂ ।—ਹੋਇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਜਿਸ ਛਿਨ
ਸ਼ਾਹੂ ॥ ੩੫ ॥ ਅਧਿਕ ਸ਼ਾਦ ਸੋ ਤਬਹਿ ਖੁਵਾਵੈ । ਕਰਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਜਾਚਉ^੬
ਸਭਿ ਪਾਵਉ—। ਕਰਿ ਕੈ ਤਜਾਰ ਆਪਨੇ ਕਰ ਤੇ । ਲੇ ਕਰਿਗਮਨ ਕੀਨਿ

^੧ਦਰ ਬਸਤੂ [ਸਿੰ, ਚੋਲ=ਕੱਪੜਾ] । ^੨ਰੌਲ ਬਾਤ । ^੩ਫੜਦਾ ਹੈ, ਫੜ ਲਈ ਦਾ ਹੈ ।
^੪ਮਾਨੋਂ ਮੱਛਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਇਸ ਨੇ । ^੫(ਤੁਹਾਥੋ) ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ।

ਜਬਿ ਘਰ ਤੇ ॥ ੩੬ ॥ ਮਾਰਗ ਮਹਿ ਬਿਸੀਅਰ ਪਗ ਡੰਸਾ । ਬਿਖ
ਬਹੁਚਵੀ ਪ੍ਰਾਨ ਬਿਧੀਸਾ॥ਪਹੁੰਚੈ ਗਯੋ ਨ ਸ਼ਾਹੁ ਕਿ ਤੀਗਰਹੁੰ ਪੰਥਮਹਿ
ਪਰਜੇ ਸਰੀਰ ॥ ੩੭ ॥ ਸੈਕਲਪ ਮਾਸ ਅਚਾਵਨਿ ਕੇਰਾ । ਰਿਦੈ ਰਹੁੰ ਬਸਿ
ਕੈ ਤਿਸ ਬੇਰਾ । ਤਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜਨਮ ਇਨ ਪਾਯੋ । ਹਤਿ ਖਗ ਆਮਿਖ
ਤੁਮਹਿ ਖੁਵਾਯੋ ॥ ੩੮ ॥ ਜਬਿ ਲਗਿ ਇਸ ਕੋ ਰਹੈ ਸਰੀਰ । ਆਮਿਖ
ਆਨਤਿ ਹੈ ਤੁਮ ਤੀਰ । ਤੋਹਿ ਪਿਤਾ ਕੋ ਹੁਤੋ ਵਜ਼ੀਰ । ਅਮਕੋ ਨਾਮ
ਧਨਾਵ ਗਹੀਰਾ॥੩੯॥ਬਹੁਤ ਬਰਖ ਕੇ ਬ੍ਰਿਧ ਜਿ ਅਹੈ । ਬੁਝਹੁ, ਅਹਿ ਤੇ
ਮਰਜੈ ਸੁ ਕਹੈ । ਸੰਗ ਦੇਗਚਾ ਆਮਿਖ ਕੇਰਾ । ਮਰਜੈ ਨਿਸਾ ਮਹਿ ਅਧਿਕ
ਅੰਧੇਰਾ ॥੪੦॥ ਤਬਿ ਨੌਰੰਗ ਬਹੁ ਬ੍ਰਿਧ ਬੁਲਾਏ । ਬੁਝੈ 'ਕਿਮ ਵਜ਼ੀਰ
ਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਏ ?' । ਤਜੈ ਹੀ ਤਿਨਹੁ ਸੁਨਾਇਸਿ ਬਾਤ । 'ਅਹਿ ਤੇ ਮਰਜੈ
ਸਭਿਨਿ ਬੱਖਜਾਤ'॥੪੧॥ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਪ੍ਰਤੀਤ ਤਬਿਆਈ॥ਬਾਜ਼ ਜਨਮ
ਕੋ ਸਾਚ ਬਤਾਈ । ਸਭਾ ਸਮੇਤ ਸ਼ਾਹੁ ਬਿਸਮਾਯੋ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਯੋ ॥ ੪੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਤਿ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਰਾਮਗਾਇ ਬਾਜ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਖਲਨੈ
ਨਾਮ ਗੀਤ ਚਤੁਰਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੩ ॥

੪੪. [ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਦੇ ਫਲ । ਕੇਸ ਕਾਲੇ ਕੀਤੇ । ਜਮਨਾ ਪਰ ਰੁਹੇ] ।
ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਭਾ ਉਠੀ ਨਿਜ ਬਲ ਗਏ ਨੰਦਨ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਅਜਮਤ
ਕਰਤਿ ਦਿਖਾਵਤੇ ਦੇਰ ਨ ਤਨਕ ਲਗਾਇ ॥੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਅਧਿਕ
ਸੇਵਾ ਕਉ ਕਰਿਹੀ । ਦੇਖਤਿ ਅਜਮਤ ਅਚਰਜ ਧਰਿਹੀ । ਪੁਨ
ਉਲਮਾਉਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਾਯੋ 'ਹੈ ਬਹਿਸ਼ਤ ਮਾਹਿ ਬ੍ਰਿਛ ਸੁਹਾਯੋ॥੨॥ਕਲਪ
ਬ੍ਰਿਛ' ਤਿਹ ਨਾਮ ਬਿਦਤ ਹੈ॥ਫਲ ਤਿਸ ਕੇ ਭਖਿ ਕਰਤਿ ਮੁਦਤ ਹੈ । ਸੋ
ਮੰਗਵਾਵਹੁ ਖਾਵਹੁ ਆਪ । ਜਿਸ ਕੇ ਭੱਖਤਿ ਹਤਿ ਹੈਂ ਤਾਪ' ॥੩॥ ਮਿਲਿ
ਆਪਸ ਮਾਹਿ ਮੁੱਲਾਂ ਕਹੈ । 'ਤਿਸ ਕੇ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਹਿ ਇਹੈ । ਜਾਚਹਿ
ਸ਼ਾਹੁ ਦਿਏ ਨਹਿ ਜਾਹੈ' । ਸ਼ਰਧਾ ਪੁਨ ਨ ਰਹੈ ਮਨ ਮਾਹਿ' ॥੪॥ ਤਿਨ
ਤੇ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਭਲ ਜਾਨੀ ।—ਅਸ ਅਦਭੁਤ ਫਲ ਆਵਸਿ ਪਾਨੀ' ।
ਵਸਤੁ ਭਿਸ਼ਤ ਕੀ ਆਇ ਭਿ ਨਾਹੀ॥ਜਾਚੈ, ਜਬਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਮੁਝ ਪਾਹੀ—
॥੫॥ ਮਨ ਮੈਂ ਨੌਰੰਗ ਨੇ ਦਿਛ ਰਾਖੀ । ਸਭਾ ਲਗੇ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਭਾਖੀ ।

ਸਰਪ । ੧. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸਨੂੰ 'ਤੂਬਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ੨. ਭਾਵ, ਰਾਮਗਾਇ ਜੀ ਤੋਂ ਦਿਤੇ
ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ ਉਹ ਫਲ । ੩. ਹੋਥ ਆਵੇਗਾ । ੪. ਜਦੋਂ ਆਵਣਗੇ (ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਗਾਇ ਜੀ) ਮੇਰੇ ਪਾਸ।

‘ਹਮ ਨੇ ਸੁਨਜਾਂ ਭਿਸਤ ਕੇ ਮਾਂਹਿ । ਕਲਪ ਬਿੱਛੁ ਸੁੰਦਰ ਫਲ ਜਾਂਹਿ॥੬॥
 ਤਿਸ ਕੇ ਗੁਨ ਐਸੇ ਸੁਨਿ ਪਾਏ । ਭੱਖਨਿ ਕਰੇ ਰੁਧਰ ਬਨ ਜਾਏ । ਸਰਬ
 ਦੇਹਿ ਮਹਿ ਪਸਰਹਿ ਸੋਇ।ਉਦਰ ਬਿਖੈ ਮਲ ਹੋਇ ਨ ਕੋਇ ॥ ੭॥ ਇਮ
 ਤਾਰੀਫ ਸੁਨੀ ਤਿਨ ਕੇਰੀ । ਨਹਿ ਲੋਚਨ ਤੇ ਕਿਨ ਗਤਿ ਹੋਰੀ । ਜਿਤੋ
 ਤੋਲ ਮਹਿ ਤਿਹ ਫਲ ਹੋਇ । ਤਿਤੋ ਰੁਧਰ ਤਨ, ਭੱਖਹਿ ਕੋਇ ॥ ੮ ॥
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ ਤੇ ਮੈਂ ਪਾਉਂ । ਭਿਸਤ ਕਲਪਤਰੁ ਕੋ ਫਲ ਖਾਉਂ।ਈਹਾਂ
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕੈਸੇ ਹੋਇ । ਪਠਨਿ ਕਿਤਾਬ ਸੁਨਤਿ ਸਭਿ ਕੋਇ ॥ ੯ ॥ ਜੇ
 ਬਿਲੋਕਿਬੋ ਮਹਿ ਨਹਿ ਆਵੈ।ਤਿਸਕੋ ਪਾਇ ਕੁਤੋ ਹਰਖਾਵੈ।ਇਹ ਮਨਸਾ
 ਮਮ ਪੂਰਨ ਕਰੇ । ਤੁਮ ਸਮਰੱਥ ਊਨ ਕੋ ਭਰੇ॥੧੦॥ ਮਿਲਨਿ ਆਪ ਕੋ
 ਸਫਲ ਹੋਇ । ਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਰਿ ਦੇਵਹੁ ਸੋਇ’ । ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ
 ਫਲ ਮੰਗਵਾਯੋ । ਅਪਨੋ ਉਪਰ ਹਾਥ ਉਠਾਯੋ ॥ ੧੧ ॥ ਆਨਿ ਪਰਜੇ
 ਤਤਾਛਨ ਤਿਸ ਮਾਂਹੀ।ਤਨਕ ਬਿਲੰਬ ਲਗੀ ਤਬਿ ਨਾਂਹੀ।ਸੋਫਲ ਨੌਰੰਗ
 ਕੇ ਕਰ ਦਿਯੋ । ਅਦਭੁਤ ਹਰਖ ਰਿਦਾ ਭਰਿ ਗਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ
 ਹੋਰਾਨ ਮਹਾਨੇ । ਸਭਿਨਿ ਹਰੀ ਬੁਧਿ, ਜਾਇ ਨ ਜਾਨੇ।ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਦਾਹੁ,
 ਸ਼ਾਹੁ ਮੁਖ ਪਾਵੈ । ਅਪਰ ਹਿਤੂ ਸਿਖ ਗਨ ਹਰਖਾਵੈ ॥ ੧੩ ॥ ਸ੍ਰਾਦ
 ਬਿਸਾਲ ਸ਼ਾਹੁ ਮੁਖ ਪਾਯੋ।ਜੋ ਕਛੁ ਅਨੰਦ ਨ ਜਾਇ ਬਤਾਯੋ।ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ
 ਗੁਰ ਸੁਤ ਸੋਂ ਠਾਨੈ । ਅੰਤਰ ਗਤਿ ਕੀ ਬਾਤ ਬਖਾਨੈ ॥੧੪॥ ਜਹਾਂ ਜਾਇ
 ਤਹਿ ਰਾਖੈ ਸੰਗ । ਸਨਮਾਨਹਿ ਪਿਖਿ ਹਰਖਹਿ ਅੰਗ । ਦਰਬ ਬਿੰਦ
 ਦਸ ਤੀਨ ਹਜ਼ਾਰ^੧ । ਦੇਤਿ ਰੋਜ਼ ਕੋ ਕਰਿ ਕਰਿ ਪਸਾਰ ॥ ੧੫॥ ਗੁਰ ਸੁਤ
 ਨਿਕਾਟ ਨਰਨ ਕੀ ਭੀਗਾਰਹਤਿ ਅਧਿਕ ਨਿਤਸੈਨ ਸਧੀਗਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਸੂਬੇ ਉਮਰਾਵ । ਤਿਸ ਬਿਧਿ ਰਹਨਿ ਬਿਸਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ॥ ੧੬ ॥ ਸਦਾ
 ਕਚਾਹਰੀ ਹੋਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ । ਉਚੈ ਬੈਠੇ ਬੀਚ ਬਿਸ਼ੇਸ਼।ਬੰਲਾਨਿ ਮਿਲਨਿ ਸ਼ਾਹੁ
 ਬਹੁ ਕਰੇ । ਪ੍ਰੇਮ ਬਢਾਇ ਦੰਨ ਕਹੁ^੨ ਫਰੇ ॥ ੧੭ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਾਹੁ
 ਕਹਨੈ ਸਤਿ ਭਾਇ।‘ਤੁਮ ਨੇ ਤਰੁਨਾਈ’^੩ ਅਬਿ ਪਾਇ।ਮੁੜ ਕੋ ਜਰਾਗ੍ਰਾਸ
 ਕਰਿ ਲੀਨਜੋ^੪ । ਸੇਤ ਸ਼ਮਸ ਅਰੁ ਸਿਰ ਕਰਿ ਦੀਨਜੋ ॥ ੧੮ ॥ ਉੱਜਲ
 ਬਾਰ, ਰੁਪ ਕੀ ਹਾਨਿ । ਕਰਤਿ ਅਸੁੰਦਰ ਮਨ ਦੁਖਦਾਨ । ਅਪਨੋ ਬਾਕ

^੧ਤਿਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰ । ^੨(ਪਨ) ਦੇਣ ਲਈ । ^੩ਜਵਾਨੀ । ^੪ਭਾਵ ਬੁਢੇਪੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਮਰਾ ਚਾਲੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਲੰਘ ਚੁਕੀ ਸੀ ।

ਕਹੋ ਇਸ ਬੇਰ। ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਹੁਇ ਸਨਾਮਲ ਫੇਰ' ॥ ੧੯ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ
ਰਾਮਗਇ ਨੇ ਕਹਯੋ। 'ਰਹੈ ਬਰਖ ਇਕ ਜਿਮ ਤੁਮ ਚਹਯੋ। ਸਨਾਮਲ
ਬਾਰ ਹੋਇ ਹੈਂ ਸਾਰੇ। ਤਰੁਨ ਪੁਰਖ ਕੇ ਜਿਸੁ ਪ੍ਰਕਾਰੇ' ॥ ੨੦ ॥ ਸਭਾ ਬਿਖੈ
ਬੈਠੇ ਤਤਕਾਲ। ਸਭਿ ਕਉ ਦੀਖੇ ਸਨਾਮਲ ਬਾਲ। ਮੁਦਤਿ ਭਏ ਨਰ
ਜੇਤਿਕ ਤਹਾਂ। ਸ਼ਾਹੁ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਸੰਸੈ ਮਹਾਂ ॥ ੨੧ ॥ 'ਭਲੇ ਸਜੇ ਹੋ' ਕਰੈਂ
ਬਖਾਨ। 'ਸ਼ਮਸਬਾਲ ਜਿਮਫਿਰਭੇ ਜੁਆਨ'। ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾਸ਼ਾਹੁ ਉਪਾਈ।
ਅਤਿ ਅਦਭੁਤ ਅਜਮਤਿ ਦਿਖਰਾਈ ॥ ੨੨ ॥ ਤਬਿ ਕੋ ਬਚਨ
ਕਹੇ ਤੇ ਰਹੇ। ਏਕ ਬਰਸ ਲਗਿ ਸਨਾਮਲ ਲਹੇ। ਪੁਨਹਿ ਸੇਤ ਤੈਸੇ
ਹੁਇ ਗਯੋ। ਜਰਾ ਗ੍ਰਸਯੋ ਤਨ ਸਗਰੋ ਬਿਯੋ ॥ ੨੩ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ
ਲੇ ਨਿਜ ਸਾਥ। ਚਲਯੋ ਵਹਿਰ ਕੋ ਦਿੱਲੀ ਨਾਥ। ਜਮਨਾ ਕੁਲ ਆਇ
ਭਾ ਠਾਵੋ। ਨਯੋ ਨੀਰ ਜਿਸ ਮੈਂ ਅਤਿ ਬਾਵੋ ॥ ੨੪ ॥ ਕਾਸ਼ਟ ਤਿਲ
ਅਰੁ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਛਾਨ'। ਬਹੇ ਸੁ ਜਾਇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਮਹਾਨ। 'ਸੁਨੋ ਗੁਰ ਸੁਤ !
ਜਲ ਅਸਗਾਹ। ਕਰੈਂ ਸੈਲ ਬਿਚਰੈਂ ਇਸ ਮਾਂਹਿ ॥ ੨੫ ॥ ਨਵਕਾ ਪਰ ਚਢਿ
ਕੈ ਹਮ ਦੋਊ। ਅਵਲੋਕਹਿ ਪਰੋ ਤਟ ਲੋ ਸੋਊ। ਜਲ ਕੀ ਲਿਹੁ ਬਹਾਰ
ਬਭ ਬਾਵਾ। ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਬੇਗ ਅਬਿ ਗਾਵਾ' ॥ ੨੬ ॥ ਅਸ ਕਹਿ ਹੁਕਮ
ਦੀਨਿ ਤਬਿ ਸ਼ਾਹੁ। 'ਤਰਨੀ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਅਨਾਵਹੁ ਪਾਹੁ'। ਧਾਇ ਗਏ ਜਬਿ
ਲੈਬੇ ਕਾਰਨ। ਗੁਰ ਸੁਤ ਗਹਿ ਕਰ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰਨ ॥ ੨੭ ॥ 'ਲਗਹਿ
ਬਿਲੰਬ ਤਰੀ ਕਹੁ ਆਵਤਿ। ਐਂਚਿ ਐਂਚਿ ਕਰਿ ਮਰੁ ਸੁ ਲਜਾਵਤਿ'।
ਕਰਹਿ ਸੈਲ ਹੋ ਕੈ ਪਦਚਾਰੀ'। ਸੂਰਯ ਤਨਿਯਾ' ਉਲੰਘਹਿ ਸਾਰੀ' ॥ ੨੮
॥ ਇਮ ਕਹਿ ਐਂਚੀ ਬਾਂਹੁ ਅਗਾਰੀ। ਸ਼ਾਹੁ ਨ ਚਲੈ ਤ੍ਰਾਸ ਉਰ ਭਾਰੀ।
ਪਨਹੀ ਪਾਇਨਿ ਪਹਿਰੇ ਖਰੇ'। ਜਲ ਪਰ ਚਰਨ ਨਹੀਂ ਤਬਿ ਧਰੇ ॥ ੨੯
॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕਹਯੋ 'ਪਿਛਾਰੀ ਮੋਹਿ, ਪਨਹੀ' ਪਾਇ ਨ ਭੀਜੈ ਤੋਹਿ। ਹੋਇ
ਨਿਸ਼ੈਕ ਚਲਹੁ ਜਲ ਪਰ ਕੋ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਹੋਰਤਿ ਤਟ ਪਰ ਕੋ ॥ ੩੦ ॥
ਜੇਤਿਕ ਰੁਚਿ ਤੇਤਿਕ ਫਿਰਿ ਆਵੈਂ। ਨਹਿ ਸੁਕਚਹੁ ਜਲ ਛੁਵਨਿ ਨ
ਪਾਵੈ'। ਇਮ ਕਹਿ ਧੀਰਜ ਦੇ ਕਰਿ ਭਲੇ। ਮਹਾਂ ਅਗਾਧ ਨੀਰ ਪਰ
ਚਲੇ ॥ ੩੧ ॥ ਇਕ ਦੁਇ ਚਰਨ ਨੁਰੰਗ ਉਠਾਏ। ਜਲ ਪਰ ਚਲਯੋ ਛੁਵਤਿ

੧(ਦੀਆ) ਛੱਪਰੀਆਂ। ੨(ਪਾਰਨੇ)। ੩(ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ) ਖਿੱਚ ਖਿੱਚ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਮਰ
ਗ੍ਰਹ। ੪(ਪੇਦਲ)। ੫(ਜਮਨਾ)। ੬(ਦੀਰੀ ਪਹਿਲ ਕੇ ਛਜਾ ਹੈ (ਸ਼ਾਹ))। ੭(ਚੁੱਗੀ)।

ਨਹਿ ਪਾਏ। ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁਇ ਧੀਰਜ ਲਯੋ। ਗੁਰ ਸੁਭ ਸੰਗ ਗਮਨ
 ਤਬਿ ਕਿਯੋ॥ ੩੨॥ ਚਲੇ ਜਾਹਿ ਜਮਨਾ ਪਰ ਐਸੇ। ਸੁਸ਼ਕ ਸਬਲ ਪਰ
 ਪੰਥੀ ਜੈਸੇ। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸੂਬੇ ਗਨ ਉਮਰਾਵ। ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ ਦੇਖਹਿ ਚਿਤ
 ਚਾਵ॥ ੩੩॥ ਭਈ ਨਗਰ ਮਹਿ ਸੁਧ ਜਿਸ ਕਾਲ। ਧਾਇ ਧਾਇ ਆਵਹਿ
 ਨਰ ਜਾਲ। ਸਰਬ ਜਾਤਿ ਕੇ ਨਰ ਗਨ ਸੈਨਾ। ਸੁਨਿ ਅਚਰਜ ਚਾਹੈ
 ਪਿਖਿ ਨੈਨਾ॥ ੩੪॥ ਸੂਰਜ ਸੁਭਾ ਕੂਲ^੧ ਤਿਹ ਛਾਵਾ। ਨਿਕਸਨੇ ਨਗਰ
 ਬਿਸਮਤਾ ਪਾਵਾ। ਮਹਾਂ ਕੁਲਾਹਲ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਮੈਂ। ਹੋਤਿ ਜ਼ਿਕਰ^੨ ਸਗਰੇ
 ਘਰ ਘਰ ਮੈਂ॥ ੩੫॥ ਦੋਨਹੂੰ ਜਲ ਪਰ ਥਲ ਜਿਮ ਜਾਵਤਿ। ਦੀਖਤਿ
 ਸਭਿ ਕੇ ਚਰਨ ਉਠਾਵਤਿ। ਮੰਦ ਮੰਦ ਧੀਰਜ ਸੈਂ ਜਾਹਿ। ਬਿਲਸਤਿ
 ਬਾਤਨਿ ਆਪਸ ਮਾਂਹਿ॥ ੩੬॥ ਅੰਤਹਿ ਪੁਰਿ^੩ ਮੈਂ ਜਬਿ ਸੁਧ ਗਈ। ਖਰੀ
 ਝਰੋਖਨਿ ਝਾਂਕਤਿ ਭਈ। ਬਿਸਮੇ ਹੋਰ ਹੋਰਿ ਸਭਿ ਕੋਉ। ਸਭਿਨਿ
 ਲਗਾਈ ਦ੍ਰਿਗ ਦਿਸ਼ਿ ਦੋਉ॥ ੩੭॥ ਨਰ ਨਾਰੀ ਬਾਲਕ ਬਿਧ ਜਾਨ।
 ਕਰਹਿ ਪਰਸਪਰ ਬਹੁ ਬੱਖਜਾਨ। ‘ਜਲ ਪਰ ਜਾਤਿ ਤਨਕ ਨਹਿ ਛੁਯੋ।
 ਪਨਹੀ ਸੁਸ਼ਕ ਸੁਗਮ ਮਗ ਲਯੋ’॥ ੩੮॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਭ ਕੀ ਕੀਰਤਿ
 ਕਹੈ। ‘ਇਸ ਕੇ ਸਮ ਦੂਸਰ ਨਹਿ ਅਹੈ। ਜਿਮ ਚਾਹਤਿ ਤਿਮ ਕਰਤਿ
 ਸੁਖਾਰੇ। ਪੀਰਨਿ ਪੀਰ ਅਜਮਤੀ ਭਾਰੇ॥ ੩੯॥ ਨਿਤ ਅਦਭੁਤ ਗਤਿ ਕੇ
 ਦਿਖਰਾਵੈ। ਕਹੈ ਸ਼ਾਹੁ ਜਿਮ ਤੁਰਤ ਬਨਾਵੈ’। ਪਾਰ ਕੂਲ ਕਾਲਿੰਦੀ^੪
 ਗਏ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਪਿਖਿ ਫਿਰਤੇ ਭਏ॥ ੪੦॥ ਚਤੁਰ ਘਟੀ ਲਗਿ ਬਿਚਰਨਿ
 ਕਰੇ। ਦਿਨ ਲਘੁ ਰਹਨੇ ਘਰਨਿ ਕਹੁ ਮੁਰੇ। ਮੰਦ ਮੰਦ ਸਭਿ ਉਲੰਘਿ
 ਪ੍ਰਵਾਹੁ ਆਵਤਿ ਭਾ ਹਰਖਾਤ ਉਰ ਸ਼ਾਹੁ॥ ੪੧॥ ਲਾਖਹੁ ਨਰ ਅਵਿਲੋਕਨਿ
 ਕਰੇ। ਰੰਕ ਰਾਉ ਅਚਰਜ ਉਰ ਧਰੇ। ਪੀਡਿਤ ਮੁੜੁ ਸਭਿਨਿ ਮਤਿ
 ਛਲੀ। ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਭਨਹਿ ‘ਮਹਾਂ ਇਹ ਬਲੀ’॥ ੪੨॥ ਸ਼ਾਹੁ ਆਇ ਕੈ
 ਦੁਰਗ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ। ਮਿਲਹਿ ਕਹਤਿ ਅਸਚਰਜ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ। ਤਬਿ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ-
 ਰਾਇ ਨਿਜ ਡੇਰੇ। ਆਏ, ਬੰਦਹਿ ਲੋਕ ਘਨੇਰੇ॥ ੪੩॥ ‘ਧੰਨ ਧੰਨ’ ਸਭਿ
 ਕਹਿ ਇਕ ਬਾਰੀ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਹੋਵਤਿ ਬਲਿਹਾਰੀ। ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁ
 ਰਹੈ ਸੁ ਪਾਸ। ਦੇਗ ਚਲਹਿ ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਰਾਸ॥ ੪੪॥ ਆਮਦ ਖਰਚ
 ਬਿਸਾਲ ਭਯੋ ਹੈ। ਬਢਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮਹਾਨ ਬਿਯੋ ਹੈ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਕਿਛੁ

^੧ਜਮਨਾ ਦਾ ਕੰਢਾ। ^੨ਗਲ ਬਾਤ। ^੩ਮਹਿਲਾ। ^੪ਵਚ। ^੫ਜਮਨਾ ਦੇ।

ਗਿਨਤੀ ਨਾਹਿ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਆਵਤਿ ਪਾਹਿ ॥ ੪੫ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਚਿੰਤਿ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਰਾਮਰਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਚਤੁਵਾਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੪ ॥

੪੫. [ਗੜੇ ਏਦ ਕੀਏ । ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਤੇ ਚੜੇ] ।

ਏਹਗ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਮਹਿ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ । ਬਝੀ
ਗਰਜ ਕੈ ਘਨ ਘਟਾ ਆਇ ਗੈਨ ਉਮਡਾਇ ॥੧॥ ਬੋਪਈ ॥ ਬਹਜੈ ਬੇਗ
ਬਹੁ ਬਾਧੂ ਸੰਗ । ਕੜਕਹਿ ਤਜਿਤਾ ਦਮਕ ਉਤੰਗ । ਬਰਖਾ ਕਰਕਾ ਕੀ
ਬਡਿ ਆਈ* । ਪਰਨਿ ਲਗੇ ਛਿਤ ਸਬਦ ਉਠਾਈ ॥ ੨ ॥ ਅਧਿਕ ਤੋਲ
ਮਹਿ ਗਿਰੈਂ ਬਡੇਰੇ । ਛਾਦੀ* ਛਿਤ, ਭਈ ਸੇਤ ਘਨੇਰੇ । ਘਟਾ ਏਕ ਸਮ
ਚਹੰਦਿਸਿ ਮਾਹੀ । ਪਰਹਿ ਜਹਾਂ ਕਹਿ ਮਿਟਹਿ ਸੁ ਨਾਹੀ ॥ ੩ ॥ ਪਿਖਿ
ਨੌਰੰਗ ਨੇ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ* 'ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੁ ਸਤੁ ਸਗਰੇ ਬਾਨਾ' ਓਰੇ ਪਰੇ ਦੀਨ
ਦੁਖ ਪਾਵੈਂ । ਵਹਿਰ ਖੇਤ ਸਭਿ ਕੋ ਬਿਨਸਾਵੈਂ ॥ ੪ ॥ ਉਪਬਨ ਮਹਿ ਫਲ
ਫੂਲ ਬਿਨਾਸਹਿ । ਸਭਿ ਤਰੁਵਰ ਕੀ ਸੋਭਾ ਗ੍ਰਾਸਹਿ । ਵਹਿਰ ਪਸੂ ਗੋ
ਆਇ ਘਨੇਰੇ ਤਿਨ ਪਰ ਲਗੇ ਪ੍ਰਹਾਰ* ਬਡੇਰੇ ॥੫॥ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਤੁਮਾਰੇ
ਸੋਇ । ਬਚਨ ਕਰਹੁ ਰੱਛਾ ਤਿਨ ਹੋਇ । ਨਾਹਿ ਤ ਮਰਿ ਜਾਵਹਿਗੇ
ਘਨੇ । ਅਸ ਓਰੇ ਨਹਿ ਦੇਖੇ ਸੁਨੈ ॥੬॥ ਵਹਿਰ ਪਸੂ ਕੜਾ ਖੇਤ ਬਿਸਾਲੇ ।
ਸਭਿ ਕੀ ਹਾਨਿ ਹੋਇ ਇਨ ਨਾਲੇ । ਕਰਹੁ ਬਾਕ ਸਭਿ ਕੋਰ ਭਲੇਰਾ* ।
ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਤਿਸ ਬੇਰਾ ॥ ੭ ॥ ਕਹਜੈ 'ਜਿ ਇਮ ਹੈ ਤੁਮਰੇ ਮਨ
ਮੈਂ' । ਓਰੇ ਪਰਨਿ ਮਿਟਹਿ ਇਸ ਛਿਨ ਮੈਂ* । ਜਬਿ ਅਧਰਨ ਤੇ ਬਾਕ
ਨਿਕਾਸਾ । ਗਗਨ ਬਿਖੈ ਘਨ ਬਿੰਦ ਬਿਨਾਸਾ ॥੮॥ ਕੈ ਤੋ ਹੁਤੋ ਤਿਮਰ ਸਭਿ
ਦਿਸ ਮੈਂ । ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ ਬਾਰ ਇਕ ਤਿਸ ਮੈਂ । ਨਹਿ ਘਨ ਬਾਧੂ ਨ
ਬਰਖਾ ਕਹਾਂ । ਬਿਮਲ ਅਕਾਸ ਭਯੋ ਜਹਿ ਕਹਾਂ ॥ ੯ ॥ ਦੇਖਤਿ ਮਾਨਜੋ
ਸਭਿਨਿ ਅਚੰਭ । ਓਰੇ ਕਹਾਂ ਨ ਬਰਖਜੋ ਅੰਭ* । ਪਸਰਜੋ ਸੁਜਸੁ ਗੁਰੂ ਸੁਤ
ਕੋਰਾ । ਘਰ ਘਰ ਬੀਚ ਬਿਤੰਤ ਬਡੇਰਾ ॥ ੧੦ ॥ ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ ਕੀਰਤਿ ਕੋ
ਕਰਿ ਹੀਂ ਅਚਰਜ ਨਵੇਂ ਹਮੇਸ਼ ਨਿਹਰਿਹੀਂ । ਏਕ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਰਹਿ
ਖਰਜੋ । ਸੰਗਲ ਰਹੈਂ ਪਰੇ ਵਿਢ ਕਰਜੋ ॥ ੧੧ ॥ ਬਹੁ ਭਾਲੇ ਅਰੁ
ਅੰਕੁਸ ਲੈ ਕੈ । ਨਰ ਸਮੀਪ ਹੋਵਹਿ ਦਿਢ ਕੈ ਕੈ । ਨਾਹਿ ਤ ਗਹਿ ਨਿਜ
ਮੁੰਡਾ ਸੰਗ । ਚੀਰ ਦੇਤਿ ਕਰਿ ਆਧੋ ਅੰਗ ॥ ੧੨ ॥ ਮਹਾਂ ਬਲੀ, ਦੈ ਹੈਂ

*ਗਾਇਆਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਬਹੁਤੀ ਆ ਗਈ । *ਫਕੀ ਗਈ । *ਮੱਟਾਂ । *ਪਾਣੀ ।

ਬਹੁ ਖਾਨਾ । ਖਰਨੈ ਰਹੈ ਸੋ ਏਕ ਸਥਾਨਾ । ਜਲ ਬਾਸਨ ਤਿਸ ਨਿਕਟਿ
 ਰਖਾਵੈ । ਦੇਤਿ ਦੂਰ ਤੇ ਤ੍ਰਸਤਿ ਪਿਲਾਵੈ ॥ ੧੩ ॥ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਨੌਰੀਗ ਕੈ
 ਸਿਖਲਾਯੋ । 'ਇਸ ਪਰ ਗੁਰ ਸੁਤ ਦੇਹੁ ਚਢਾਯੋ । ਜਬਿ ਅਰੁਢਿ ਮਗ ਕਰੈ
 ਪਯਾਨਾ । ਹਟਹਿ ਮਹਾਵਤਿ ਤਬਿ ਰਿਸ ਬਾਨਾ' ॥ ੧੪ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ
 ਮਨ ਮੈਂ ਭਾਈ । ਬਹੁ ਸ਼ਰਾਬ ਮੰਗਵਾਇ ਪਿਵਾਈ । ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਹਾਵਤ ਹੁਇ
 ਚਹੁ ਕੋਦਾ । ਉਪਰ ਕਸਨੈ ਸੁਨਹਿਰੀ ਹੋਦਾ ॥ ੧੫ ॥ ਜ਼ਰੀ ਦੋੜ ਕੋ ਪਾਧਹੁ
 ਝੁਲੈ । ਭਯੋ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਰਹਿ ਝੁਲੈ । ਭੋਮਰ ਭਾਲੇ ਅੰਕਸ ਘਨੇ ।
 ਦੁਰਗ ਦਿਸ਼ਾ ਲੇ ਗਮਨਤਿ ਹਨੇ ॥ ੧੬ ॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਬੀਚ ਕਰਹਿਰੀ ਅਹੈ ।
 ਸਭਿ ਦਿਸ਼ਿ ਦੇਖਿ ਸ਼ਾਹੁ ਤਬਿ ਕਹੈ । 'ਚਲਹੁ ਵਹਿਰ ਉਪਬਨ ਹੁਇ
 ਆਵਹਿ । ਬਿਗਸੇ ਫੂਲ ਸੁ ਛਬਿ ਦਿਖਰਾਵਹਿ' ॥ ੧੭ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਉਠਨੈ
 ਚਢਨੈ ਅਸਵਾਰੀ । ਸਭਿਗੁਰ ਸੁਤ ਸੋ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ । 'ਇਸ ਮਤੰਗ ਪਰ
 ਹੁਇ ਅਸਵਾਰੋ । ਗਮਨਹੁ ਸੰਗ ਉਤੰਗ ਉਦਾਰੋ ॥ ੧੮ ॥ ਤਜਹੁ ਆਜ
 ਸਿਵਕਾ ਅਸਵਾਰੀ । ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਚਲਹਿਗੇ ਬਿਲਮ ਬਿਸਾਰੀ । ਜਾਨੈ ਦੂਰ
 ਦਿਵਸ ਰਹਿ ਬੋਰਾ । ਆਵਹਿ ਸੰਧਯਾ ਲਗਿ ਘਰ ਓਰਾ' ॥ ੧੯ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ
 ਰਾਮਰਾਇ ਸਭਿ ਜਾਨੀ ।—ਅਜਹੁ ਪਤਾ ਚਹਿ ਮੂਰਖ ਮਾਨੀ—। 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ'
 ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿ ਕਰਿ ਕੈ । ਬੈਠਨੈ ਮਸਤ ਕਰੀ ਪਰ ਚਰਿਕੈ ॥ ੨੦ ॥
 ਗਮਨੈ ਪੰਥ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਸਾਥ । ਨਿਜ ਵਾਹਨ ਕਹੁ ਦਿੱਲੀਨਾਥਾਬਹੁਤ ਬੇਗ
 ਤੇ ਚਲੇ ਪਲਾਇ । ਹਟੇ ਮਹਾਵਤ ਜੇ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੨੧ ॥ ਹਾਥੀ ਮਸਤ ਸੁੰਭ
 ਕਹੁ ਫੇਰਤਿਾਰਕਤ ਨੇਤ੍ਰ ਤੇ ਇਤ ਉਤ ਹੋਰਤਿ।ਫੁੰਕਾਰਤਿ ਕਿਲਕਾਰਤਿ
 ਘਨੇ । ਭਏ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਘਾਵਤਿ ਮਨੇ ॥ ੨੨ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਮਾਜ ਸੰਗ ਹੀ ਦੋਰਾ ।
 ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਭਾਜਹਿ, ਹੁਇ ਜਿਸ ਓਰਾ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਹੋਦੇ ਪਰ ਚਢਿ ਰਹਨੇ ।
 ਹਾਥ ਛਰੀ ਸੋ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਰਹਨੇ ॥ ੨੩ ॥ ਜਿਸ ਦਿਸ਼ਿ ਕੋ ਚਿਤ ਚਹਤਿ
 ਚਲਾਯੋ । ਹਾਥ ਛਰੀ ਸੋ ਤਿਤਹਿ ਧਵਾਯੋ । ਜਿਹ ਸਮੀਪ ਭਾਜਤਿ
 ਹੁਇ ਜਾਇ । ਦਿਖਤਿ ਪਲਾਵਤਿ, ਜਨੁ ਇਹੁ ਖਾਇ ॥ ੨੪ ॥ ਬੇਖ
 ਭਯਾਨਕ ਹਾਥੀ ਕੋਰ । ਜਾਹਿ ਪਲਾਵਤਿ ਕਰਤਿ ਨ ਨੋਰ । ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ
 ਭਾਜਤਿ ਹੈਂ ਜਨੈਂ ਜਨੈਂ । ਹਸ ਹਸ ਪਰੈ ਸ਼ਾਹੁ ਬਹੁ ਤਨੈਂ ਤਨੈਂ ॥
 ੨੫ ॥ ਕੋਇਕ ਠਾਢੇ ਪਿਖਹਿ ਤਮਾਸ਼ਾ । ਕੋਤਿਕ ਉਰ ਧਰਕਤਿ

੧੩ਲ । ੧੬ਬ ਦੀ ਛੜੀ ਨਾਲ । ੧੮ਉਸੇ ਪਾਸੇ ।

ਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸਾ । ‘ਮਾਰਜੈ ਹੁਤੋ ਮੋਹਿ ਕਰਿ ਐਸੇ’ । ਸ਼ੀਘਰ ਲਾਇ ਬਚਜੈ ਮੈਂ
 ਕੇਸੇ’ ॥ ੨੬ ॥ ਬਹੁ ਚਿੰਘਾਰਤਿ ਸ਼ਬਦ ਉਠਾਵੈ । ਕਰੇ ਕੁੰਡਲੀ ਸੁੰਦਰ
 ਭ੍ਰਮਾਵੈ । ਲਾਂਗੁਲ ਗਾਢੀ ਅਧਿਕ ਚਲਾਇ । ਦੰਤ ਗਡਾਵਤਿ^੧ ਇਤ ਉਤ
 ਜਾਇ ॥ ੨੭ ॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਹਤਹਿ ਛਰੀ ਮਗ ਪ੍ਰੇਰਤਿ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਹਿਤ ਚਹੁ
 ਦਿਸਿ ਸਭਿ ਹੋਰਤਿ । ਕੋਸਕੁ ਲੈ ਚਲਿ ਕੈ ਪੁਨ ਆਏ । ਗਮਨਹਿ ਗਜ
 ਮਗ, ਜਿਮ ਗਮਨਾਏ’ ॥ ੨੮ ॥ ਬਿਨਾਂ ਮਹਾਵਤ ਚਹਤਿ ਚਲਾਵਤਿ । ਗੁਰ
 ਸੁਤ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਧਾਵਤਿ । ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਾਵੈ^੨ । ਨਹਿ
 ਕਿਸ ਹੂੰ ਪਰ ਚੋਟ ਚਲਾਵੈ ॥ ੨੯ ॥ ਸੰਧਯਾ ਲੈ ਫਿਰਿ ਕੈ ਮੁਰਿ ਆਯੋ । ਦਾਰ
 ਦੁਰਗ ਕੇ ਗਜ ਬੈਠਾਯੋ । ਸਨੈ ਸਨੈ ਉਤਰੇ ਗੁਰ ਨੰਦਾਪੁਨ ਤਜਿ ਦੀਨਿ
 ਮਤੰਗਬਿਲੈਦ ॥ ੩੦ ॥ ਤਬਹਿ ਮਹਾਵਤ ਹੈ ਸਮੁਦਾਈ । ਗਹਿ ਤੋਮਰ
 ਘੇਰਜੈ ਬਰਿਆਈ । ਸਨੈ ਸਨੈ ਨਿਜ ਬਲ ਲੈ ਆਏ । ਖਰੇ ਦੂਰ ਨਹਿ
 ਨਿਕਟਿ ਸਿਧਾਏ ॥ ੩੧ ॥ ਅਮਲ ਸ਼ਰਾਬ ਰਹਜੈ ਗਜ ਜਾਵਦਾ ਨਹੀਂ ਸਮੀਪ
 ਗਏ ਨਰ ਤਾਵਦ । ਦਾਵ ਬਚਾਇ ਸ਼ਿਖਲਾ^੩ ਪਾਈ । ਬਾਂਧਜੈ ਦ੍ਰਿਫ ਆਗਾ
 ਪਿਛਵਾਈ ॥ ੩੨ ॥ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਸਭਿ ਲੋਕ ਸਰਾਹੈ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਜਸੁ
 ਕੋ ਪਿਖਨਿ ਉਮਾਹੈ । ਰੋਕ ਰਾਵ ਸਭਿ ਆਵਤਿ ਡੇਰੇ । ਬੰਦਹਿ ਅਰਪਹਿ
 ਦਰਬ ਘਨੇਰੇ ॥ ੩੩ ॥ ਕੇਤਿਕ ਸਿੱਖ ਹੋਹਿ ਧਰਿ ਭਾਉ । ਕਰਹਿ ਬਿਲੋਕਨ
 ਬਿਦਤਿ ਪ੍ਰਭਾਉ । ਦਰਸਨ ਹੋਤੁ ਭੀਰ ਨਿਤ ਰਹੈ । ‘ਧੰਨ ਧੰਨ’ ਦੇਖਤਿ
 ਹੀ ਕਹੈ ॥ ੩੪ ॥ ਕੇਤਿਕ ਚਾਕਰ ਹੁਇ ਰਹਿ ਸੰਗ । ਕਰੇ ਖਰੀਦਨਿ
 ਬੰਦ ਤੁਰੰਗ । ਗਹੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦਲ ਬਹੁਤ ਬਨਾਯੋ^੪ । ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਸਕੇਲਿ
 ਬਿਧਾਯੋ ॥ ੩੫ ॥ ਆਮਦ ਬਡੀ ਹੋਇ ਨਿਜ ਪਾਸ । ਪੁੰਜ ਮਸੰਦ ਕਰਹਿ
 ਅਰਦਾਸ । ਕਾਰ ਦਾਰ ਹੁਇ ਕਿਤਿਕ ਬਿਸਾਲ । ਬਧੇ ਮੇਵੜੇ ਢਿਗ ਰਹਿ
 ਜਾਲ ॥ ੩੬ ॥ ਸਰਬ ਨਿਕਟਿ ਧਨ ਕੀ ਅਧਿਕਾਈ । ਬਹੁ ਦੇਸਨਿ ਤੇ
 ਸੰਗਤਿ ਆਈ । ਕਬਿ ਕਬਿ ਸਭਿ ਕੇ ਬੈਠਹਿ ਬੀਚਾਦਰਸਨ ਕਰਹਿ ਉਚ
 ਅਰੁ ਨੀਚ ॥ ੩੭ ॥ ਰੋਕ ਰਾਉ ਚਲਿ ਆਇ ਜਿ ਕੋਈ । ਅਚਹਿ ਦੇਗ ਤੇ

^੧(ਲੋਗ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ) ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਹਾਥੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰ ਹੀ ਦਿਤਾ ਸੀ । ^੨ਮੈਂ ਕਿਸੇ
 ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੇਤੀ (ਜਤਨ) ਲਾ ਕੇ ਬਚ ਗਿਆ ਹਾਂ । ^੩ਕੱਢ ਕੇ । (ਅ) ਗਡਾ ਦਿੰਦਾ । ^੪ਜਿਹੋਂ
 ਚਲਾਵਣ (ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ) । ^੫ਗਲ । ^੬ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਲੀਤੇ : ਦਲ ਬਹੁਤ ਬਣਾਇਆ । (ਅ)
 ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ ਦਲ ।

ਭੋਜਨ ਸੋਈ। ਗਿਨਤੀ ਰਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਭਾਂਤੀ। ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
ਬਡ ਬੱਖਸ਼ਾਤੀ ॥ ੩੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਿੰਦ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਰਾਮਰਾਇ' ਪੁੰਛ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ
ਪੰਚ ਚਤੁਰਾਂਗਿ ਅੰਸੁ ॥ ੪੫ ॥

੬੬. [ਨਿੰਦਕ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਏਦ। ਇਨੇ ਤਾਵੇ। ਬਾਜ਼ੀ ਜਿੱਤੀ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਆਏ ਸਭਾ ਮੈਂ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਸਨਮਾਨਤਿ
ਨੌਰੰਗ ਤੇ ਬੈਠੇ ਮੋਦ ਉਪਾਇ ॥੧॥ ਚੌਪਈ॥ ਜੇ ਗਾਵੇ ਬਿਚ ਸ਼ਰਾ ਹਠੀਲੇ।
ਕਰਤਾ ਬਾਦ ਬਿਸਾਲ ਕੁਸ਼ੀਲੇ^੧। ਅਨਿਕ ਮਾਇਨੇ ਬਕਹਿ ਕੁਰਾਨੇ।
ਦੀਨ ਬਿਖੈ ਕਹਿਲਾਵਹਿ ਸਜਾਨੇ ॥ ੨ ॥ ਅਧਿਕ ਸਮਾਜ ਤਿਨਹੁ ਕਹੁ
ਹੋਵਾ। ਜਿਨਹੁ ਸਿਖਾਇ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਖੋਵਾ^੨। ਸੁਭ ਕਰਤੂਤ ਕਰਨਿ ਮਹਿ
ਹੋਰੇ। ਭਗਰਨਿ ਬਿਖੈ ਸੇਮੁਖੀ ਗੋਰੇ^੩ ॥੩॥ ਮਹਾਂ ਮੰਦ ਮਤਿ, ਮੁਰਖ, ਮਾਨੀ।
ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਝਾਵਹਿ ਧਨ ਹਿਤ ਦਾਨੀ^੪। ਸਭਾ ਮਝਾਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਲਾਏ।
ਬਹੁਰ ਗੁਰੂ ਕਹੁ ਨਾਮ ਅਲਾਏ^੫ ॥੪॥ 'ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਬਡ ਭਏ ਤੁਮਾਰੇ। ਭੋਖ
ਢਕੀਰੀ ਫਿਰੇ ਬਿਚਾਰੇ। ਨਯੋ ਆਪ ਮਾਰਗ ਉਪਰਾਜਾ^੬। ਨਹਿ ਹਿੰਦੂ
ਨਹਿ ਤੁਰਕ ਸਮਾਜਾ ॥੫॥ ਪੈਕੰਬਰ ਬਡ ਭਏ ਹਮਾਰੇ। ਜਿਨ ਕੇ ਸਮਸਰ
ਜਗਤ ਨ ਸਾਰੇ। ਮਿਲਿਨਿ ਖੁਦਾਇ ਰਾਹੁ ਸੁਭ ਕਹਜੇ। ਚਲੇ ਕਹੇ
ਮਹਿ' ਤਿਨਹੁ ਲਹਜੇ^੭ ॥ ੬ ॥ ਜਿਸ ਸੇਂ ਮਿਲਿ ਮਨ ਹੋਇ ਬਿਕਾਰੀ। ਸੋ
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਰੀਤਿ ਬਿਥਾਰੀ। ਗਾਵਹਿ ਰਾਗ ਬਜਾਵਹਿ ਤਾਲ। ਜਿਸ ਤੇ
ਜਾਗਹਿ ਬਿਸੈ ਬਿਸਾਲ ॥੭॥ ਬਹੁਰ ਕਹੈ—ਹਮ ਭਿਸਤ ਸਿਧਾਇ—। ਬਕੈ
ਕੁਫਰ ਕੁਛ ਲਖਜੇ ਨ ਜਾਇ। ਸਭਿ ਹਿੰਦੂਨਿ ਕੈ ਰੀਤਿ ਨ ਨੀਕੀ। ਪੂਜਹਿ
ਬੁਤਨਿ ਭਾਵਨਾ ਜੀ ਕੀ ॥ ੮ ॥ ਦੋਲਕ ਪਰਹਿ ਰਾਹ ਅਸ ਗਹਜੇ। ਨਹਿ
ਕਿਨਹੁ ਖੁਦਾਇ ਮਗ ਲਹਜੇ^੮। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਨੇ ਕਹਜੇ।
'ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕਿਨ ਤੇਜ ਨ ਸਹਜੇ ॥ ੯ ॥ ਬਾਦ^੯ ਬਿਖੈ ਅਰੁ ਅਜਮਤ
ਮਾਹਿ। ਸਮਸਰ ਤਾਂਕੀ ਕੀਨਸਿ ਨਾਹਿ। ਗੋਰਖ ਆਦਿ, ਪੀਰ ਮੁਲਤਾਨ।
ਮੱਕੇ ਬਹੁਰ ਮਦੀਨੇ ਥਾਨ ॥ ੧੦ ॥ ਕੌਨ ਕੌਨ ਕੋ ਗਿਨਿਬੋ ਕਰੀਅਹਿ।
ਪੰਡਿਤ ਅਜਮਤ ਜੁਤਿ ਉਰ ਧਰੀਅਹਿ। ਸਭਿ ਕੋ ਬਿਜੈ ਕੀਨਿ ਫਿਰ

^੧ਬੜੇ ਖੋਟੇ ਮੁਢਾਵ ਵਾਲੇ ਝਗੜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ। ^੨ਗੁਆ ਦਿਤਾ। ^੩ਭਾਰੇ ਬੁਧੀਮਾਨ।

^੪(ਸ਼ਾਹ) ਧਨ ਵੇਵੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ। ^੫ਮੁਰਾਦ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹੈ। ^੬ਸਾਜਿਆ। ^੭ਤੇ (ਪੈਕੰਬਰ)
ਦੇ ਕਹੇ ਵਿਚ ਦੁਰਨ। ^੮ਤਿਨ੍ਹਾਂ (ਖੁਦਾ ਦਾ ਰਾਹ) ਜਾਣਿਆਂ। ^੯ਚਰਚਾ।

ਐਸੇ ਸੂਰਜ ਹਤਹਿ ਤਿਮਰ ਕਹੁ ਜੈਸੇ ॥੧੧॥ ਅਬਿ ਤਿਨਕੇ ਸਿਖ ਸੁਮਤਿ
 ਬਿਸਾਲੇ । ਚਹੈਂ ਸੁ ਕਰਹਿ ਅਰਹਿ ਕੋ ਨਾਲੇ । ਜਗ ਮਹਿ ਤਿਨ ਕੀ ਛੁਪੀ
 ਨ ਬਾਤੀ । ਰੇਕ ਰਾਉ ਸਭਿ ਕੇ ਬੱਖਜਾਤੀ ॥੧੨॥ ਜਿਮ ਸੂਰਜ ਕੋ ਪਾਇ
 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਪਿਖਹਿ ਬਿਲੋਚਨ ਲਹਿ ਸੁਖਰਾਸ । ਤੁਮ ਸਮ ਪੇਚਕ ਕਜਾ
 ਕੁਛ ਜਾਨੇ । ਅੰਧ ਹੋਹਿ ਬੈਠਤਿ ਇਕ ਥਾਨੇ ॥੧੩॥ ਜਿਸ ਸੂਰਜ ਕੋ ਸਰਬ
 ਸਰਾਹੈਂ । ਤਮਚਰ ਕਿਮ ਸੁਖ ਲਹਿ ਤਿਸ ਪਾਹੈਂ । ਤਸਕਰ ਗਾਵੈ ਚਹੈ
 ਅੰਧੇਰਾ । ਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੋ ਮਤ ਹੋ ਤੇਰਾ ॥੧੪॥ ਸੁਨਿ ਉਲਮਾਉ ਗਯੋ
 ਜਰਬ ਰਿਕੈ । ਲਘੁਤਾ ਸਹਿ ਨ ਸਕੈ ਰਿਸ ਧਰਿ ਕੈ । ਬਾਕ ਚਾਲ ਬਡ
 ਸਭਾ ਮਝਾਰੇ । ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਿੰਦ ਉਚਾਰੇ ॥੧੫॥ ਸਹਿ ਨ ਸਕਯੋ ਗੁਰ
 ਨੰਦਨ ਜਬੈ । ਕ੍ਰੋਧ ਹੋਇ ਤਿਹ ਸੋਂ ਕਹਿ ਤਬੈ । ‘ਪੁਰਸੋਤਮ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
 ਗੁਰ ਹੈਂ । ਤਿਨ ਕੋ ਸੁਜਸੁ ਸਹਯੋ ਨਹਿ ਉਰ ਹੈ ॥੧੬॥ ਜਿਸ ਰਸਨਾ ਸਜੈਂ
 ਨਿੰਦ ਬਖਾਨੀ । ਸੋ ਅਬਿ ਬੋਲਿ ਸਕੈ ਨਹਿ ਬਾਨੀ । ਇਹੀ ਦੰਡ ਤੁਝ ਕੋ
 ਅਬਿ ਅਹੈ । ਅਪਰ ਜਿ ਕਰੈ ਸਕਲ ਦੁਖ ਲਹੈ’ ॥੧੭॥ ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ-
 ਰਾਇ ਜਬਿ ਕਹਯੋ । ਭਯੋ ਗੰਗ ਬਹੁ ਬੋਲਨਿ ਚਹਯੋ । ਮੁਖ ਰਸਨਾ ਅਰੁ
 ਹੋਠ ਹਿਲਾਵੈ । ਵਹਿਰ ਸ਼ਬਦ ਚਹਿ, ਨਿਕਸ ਨ ਪਾਵੈ ॥੧੮॥ ਮੂਰਖ ਜਿਮ
 ਬੋਲਯੋ ਬੁਰਿਆਈ । ਭਯੋ ਦੰਡ ਤਿਮ ਬਹੁ ਦੁਖ ਪਾਈ । ਅਨਿਕ ਉਪਾ-
 ਵਨ ਤੇ ਨਹਿ ਬੋਲਾ । ਜਬਿ ਲਗਿ ਜੀਵਯੋ, ਰਹਯੋ ਅਬੋਲਾ’ ॥੧੯॥ ਲੋਕ
 ਸਭਾ ਕੇ ਸਭਿ ਬਿਸਮਾਏ । ਤਉ ਏਕ ਨੈ ਬਾਕ ਅਲਾਏ ‘ਉਡਗਨ ਅਬਿ
 ਅਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਨਾਹੀ । ਕਹਾਂ ਗਏ ਆਵੈਂ ਪੁਨ ਕਾਹੀ’ ? ॥੨੦॥ ਸੁਨਿ
 ਤਿਸ ਤੇ ਗੁਰ ਨੰਦ ਉਚਾਰੇ । ‘ਸਭਿ ਅਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਅਬਿ ਹੈਂ ਤਾਰੇ । ਸੂਰਜ
 ਦਿਪਤਯੋ ਤੇਜ ਬਿਸਾਲਾ । ਨਹਿ ਦੀਖਤਿ ਉਡਗਨ ਇਸ ਕਾਲਾ ॥੨੧॥
 ਮਾਰਤੰਡ ਪਸ਼ਚਮ ਅਸਤਾਵੈ । ਤਾਬ ਤਾਰਾਨਿ ਕੋ ਤੇਜ ਦਿਸਾਵੈ’ । ਸੁਨਿ
 ਕੈ ਪੁਨ ਉਲਮਾਉ ਬਖਾਨੀ । ‘ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਇਮ ਉਚਰੀ ਬਾਨੀ ॥੨੨॥
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ॥ ਜੇ ਸਉ ਵੰਦਾ ਓਗਵਹਿ ਸੂਰਜ ਚੜਹਿ ਹਜਾਰ ॥ ਏਤੇ ਚਾਨਣ ਹੋਇਆਂ ਗੁਰ
 ਬਿਨੁ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ ॥੨॥ ਚਪਈ ॥ ਸੂਰਜ ਤੇ ਗੁਰੁ ਤੇਜ ਬਿਸਾਲਾ । ਇਨ
 ਤੁਕ ਮਹਿ ਅਸ ਅਰਥ ਸੁਖਾਲਾ । ਤਿਸ ਪਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮੋਹਿ ਇਮ ਪਾਵਹੁ ।
 ਤੁਮ ਗੁਰ ਰੂਪ ਜਗਤ ਕਹਿਲਾਵਹੁ ॥੨੩॥ ਚਹੀਅਤਿ ਹੈ ਬਡ ਤੇਜ

‘ਗੰਗਾ । ‘ਕਿਥੋ’ ।

ਤੁਮਾਰੇ । ਹੋਇ ਨ ਬਹੁ ਸੂਰਜ ਉਜੀਆਰੇ । ਯਾਂਤੇ ਤਿਸ ਕੋ ਤੇਜ ਦਬਾਇ ।
 ਦਿਨ ਮਹਿ ਉਡਗਨ ਦੇਹੁ ਦਿਖਾਇ ॥ ੨੪ ॥ ਲਖਹਿ ਤਬਹਿ ਇਹ
 ਸਾਰੇ ਬਾਰਾਨਾਹਿ ਤ ਹਮ ਜਾਨਹਿ ਕਹਿ ਕਾਰਾ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ
 ਭਾਖਾ । ‘ਇਸ ਸਲੋਕ ਮੈਂ ਅਰਥ ਜੁ ਰਾਖਾ ॥ ੨੫ ॥ ਸੋ ਤੁਮ ਨਹਿ ਜਾਨਤਿ
 ਹੋ ਨੀਕੇ । ਕਿਮ ਸੁਭ ਲਖਹੁ ਕੁਟਿਲ ਹਹੁ ਜੀਕੇ । ਇਸੀ ਅਰਥ ਕੇ ਨਹਿ
 ਅਧਿਕਾਰੀ । ਯਾਂਤੇ ਹਮ ਨਹਿ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰੀ ॥ ੨੬ ॥ ਤੁਮ ਕੋ ਤਾਰੇ ਦੇਂ
 ਦਿਖਰਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੇ ਕਰਿ ਜਗਰਾਇ । ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਹਿ ਮਾਨਹਿ
 ਆਨ । ਦੇਵ ਦੇਤ ਪਰ ਸੁਜਸੁ ਮਹਾਨ ॥ ੨੭ ॥ ਤੋ ਸੂਰਜ ਕੋ ਤੇਜ ਦਬਾਇ ।
 ਉਡਗਨ ਦਿਪਤਹਿ ਨਭ ਦਿਖਰਾਇ । ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜਬਿ
 ਕਹਜੇ । ਉਪਰ ਗਗਨ ਦਿਸ਼ਾ ਤਬਿ ਲਹਜੇ ॥ ੨੮ ॥ ਸੂਰਜ ਜੋਤਿ ਮੰਦ ਹੁਇ
 ਗਈ । ਉਡਗਨ ਸਭਿਨਿ ਦਿਖਾਈ ਦਈ । ਕਹਜੇ ‘ਬਿਲੋਕਹੁ ਅਬਿ
 ਅਸਮਾਨ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਤੇਜ ਮਹਾਨ’ ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸਭਾ ਮਹਿ
 ਬਦਨ ਉਠਾਏ । ਦਿਨ ਮਹਿ ਉਡਗਨ ਗਗਨ ਦਿਖਾਏ । ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ
 ਅਚਰਜ ਉਰ ਹੋਏ । ਜਾਨਤਿ ਭਏ ਤੇਜ ਸਭਿ ਕੋਏ ॥ ੩੦ ॥ ਸਗਰੇ ਪੁਰਿਮਹਿ
 ਰੋਗ ਪਰਜੇ । ‘ਦਿਨ ਮਹਿ ਤਾਰਨਿ ਬੰਦ ਨਿਹਰਜੇ । ਕਰਾਮਾਤ ਗੁਰਤਾਤ
 ਲਗਾਈ । ਸੂਰਜ ਕੀ ਅਬਿ ਜੋਤਿ ਦਬਾਈ’ ॥ ੩੧ ॥ ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ
 ਸਭਾ ਮਝਾਰ । ਆਇਓ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਕੁਮਾਰ । ਸਾਦਰ ਬੈਠੇ ਸਭਿਹਿਨਿ
 ਮਾਹੂ । ‘ਖੇਲਹਿ ਚੌਪਰ-ਚਾਹਜੇ ਸ਼ਾਹੂ ॥ ੩੨ ॥ ਮਹਦ ਖਿਲਾਰੀ ਨਿਕਟਿ
 ਬੁਲਾਏ । ‘ਸਭਿ ਤੇ ਜਿਤਹਿ ਜਿ ਦਾਵ ਲਗਾਏ । ਹਮ ਤੁਮ ਖੇਲਹਿ ਸਭਿਗੁਰ
 ਨੰਦ ! ਦਾਵ ਲਗਾਇ, ਲਗਾਏ ਬਿਲੇਦ’ ॥ ੩੩ ॥ ਸਨਮੁਖ ਗੁਰ ਸੁਤ
 ਅਰੁ ਪਾਤਸ਼ਾਹੂ । ਆਨ ਬਿਛਾਯੇ ਚੌਪਰ ਮਾਹੂ । ਸੋਲਹਿ ਨਰਦ ਰੁ ਪਾਸੇ
 ਭਾਨ । ਲਗ ਜਵਾਹਿਰ ਕੰਚਨ ਭਾਨ ॥ ੩੪ ॥ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਜੋ ਕਰੇ
 ਬਨਾਵਾਨ । ਚੌਪਰ ਚਾਰਹੁ ਦਿਸ਼ਾ ਸੁਹਾਵਨਿ । ਪ੍ਰਥਮ ਗਲਾਹ ਲਗਾਯਹੁ
 ਸ਼ਾਹੂ । ਧਾਰਿ ਦਾਨਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁ ਮਾਹੂ ॥ ੩੫ ॥ ਪਾਸੇ ਲਗੇ ਗੋਰਿਬੇ ਦੋਊ ।
 ਕਰੇ ਗੁਰੁ ਸੁਤ, ਪਰਿ ਹੈ ਸੋਊ । ਨਰਦ ਚਹੈ ਮਾਰੀ, ਤਿਸ ਮਾਰੀਹ । ਜੋ
 ਚਾਹ ਰਾਖਾਨ ਤਿਸਾਹ ਉਬਾਰੀਹ ॥ ੩੬ ॥ ਇਮ ਨਜ ਆਠਹੁ ਨਰਦ
 ਪਕਾਈ । ਘਰ ਅੰਤਰ ਬਰ ਸਗਲ ਪੁਗਾਈ । ਕਾਰੀ ਨਰਦ ਸ਼ਾਹੂ ਕੀ ਪਾਛੇ

੧ ਪਾਹਲਾ ਦਾਉ । ੨ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ (ਦਾਉ) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਸੋ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ।

। ਲਈ ਦਿਨਾਰ ਜੀਤ ਕਰਿ ਆਛੇ ॥ ੩੭ ॥ ਚਪਨੇ ਸ਼ਾਹੁ ਪੁਨ ਜੁਗਮ
ਹਜ਼ਾਰ । ਧਰਿ ਕਰ ਪਾਸੇ ਕਹੁ ਧਰ* ਡਾਰਿ* । ਪੁਨ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਦੇਤਿ
ਰੁੜਾਈ । ਜੁਗ ਆਨਹਿ ਘਰ ਲਉ ਪਹੁੰਚਾਈ ॥ ੩੮ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਫੁਟਕਰਿ* ਨਰਦ
ਚਲਾਵੈ । ਪਹੁੰਚਿ ਦੂਰ ਤੇ ਤਿਸ ਕਉ ਘਾਵੈ । ਡਲ ਗੋਰਨਿ ਕੀ ਵਿੰਦਨਾ
ਜੇਤੀ । ਸ਼ਾਹੁ ਰਹਜੇ ਪਚਿ ਕੇ ਕਰਿ ਤੇਤੀ ॥ ੩੯ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਉਚਰਤਿ,
ਸੋ ਆਵੈ । ਚਹਜੇ ਦਾਵ ਨੌਰੰਗ ਨਹਿ ਪਾਵੈ । ਦ੍ਰੈ ਸਹੇਸ੍ਰ ਭੀ ਜੀਤ ਲਈ
ਹੈ । ਸ਼ਾਹੁ ਚਪਹਿ ਪੁਨ ਹਾਰ ਭਈ ਹੈ ॥ ੪੦ ॥ ਤ੍ਰੈ ਹਜ਼ਾਰ ਪੁਨ ਧਰਿ
ਦੀਨਾਰ । ਲਗੇ ਖੇਲਿਬੇ ਪਾਸੇ ਡਾਰਿ । ਦਾਵ ਤੀਸਰੇ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮਾਨ । ਜੀਤ
ਲੀਨਿ ਕਰਿ ਕੈ ਤਿਸ ਹਾਨਿ ॥ ੪੧ ॥ ਖਸ਼ਟ ਸਹੇਸ੍ਰ ਜੀਤ ਜਬਿ ਲਈ ।
ਅਧਿਕ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਮਨ ਚਪ* ਭਈ । ਬਹੁਰੇ ਖਸ਼ਟ ਹਜ਼ਾਰ ਲਗਾਈ ।—ਜਿਤੋਂ
ਬੇਰ ਇਕ, ਜਿਤੀ ਹਰਾਈ*— ॥ ੪੨ ॥ ਸਕਲ ਖਿਲਾਰੀ ਕਰਤਿ
ਸਹਾਇ । ਨਹਿ ਕਿਸ ਕੋ ਇਕ ਚਲਹਿ ਉਪਾਇ । ਚਹੈਂ ਸੁ ਦਾਵ ਪਰੇ ਨਹਿ
ਸੋਈ । ਬੈਠੇ ਘਨੇ ਕਰੇ ਕਨਾ ਕੋਈ ॥ ੪੩ ॥ ਰਹੀ ਤਬੈ ਭੀ ਨਰਦ ਪਿਛਾਰੀ ।
ਰਚੇ ਉਪਾਇ ਗਯੋ ਪੁਨ ਹਾਰੀ । ਰਹੇ ਉਪਾਇ ਕਰਤਿ ਬਹੁਤੇਰਾ ।
ਨਹੀਂ ਦਾਵ ਪਾਸੇ ਸੁਭ ਗੋਰਾ ॥ ੪੪ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਦਸ ਅਰੁ ਦੋਇ ਸਹੇਸ੍ਰ ਕੋ
ਇਮ ਦੀਨਾਰ ਹਰਾਇ । ਪੁਨ ਨਿਵਾਜ ਕੋ ਸਮੇ ਲਖਿ ਉਠਨੇ ਸ਼ਾਹੁ
ਪਛੁਤਾਇ ॥ ੪੫ ॥ ਜੀਤਿ ਮੁਹਰ ਨਿਜ ਸੇਗ ਲੈ ਆਯਹੁ ਸਿਵਰ ਮਝਾਰ ।
ਸਕਲ ਸਭਾ ਬਿਸਮਤਿ ਰਹੀ, ਰਹੀ ਸ਼ਾਹੁ ਕੀ ਹਾਰ ॥ ੪੬ ॥ ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਸਭਿਨਿ ਹੀ ਲਖਨੇ ਨ ਇਨ ਸਮ ਆਨ । ਅਰੈ ਬਿਜੈ ਕੋ ਨਹਿ
ਲਹੈ ਸਭਿ ਹੀ ਗੀਤਿ ਮਹਾਨ ॥ ੪੭ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੁਭਾਸ਼ ਭਿੰਨੇ ਨਵਮ ਭਾਸੇ 'ਰਾਮਗਾਥ'

ਪੁਸ਼ਟ ਭਰਨਨੇ ਨਾਮ ਖਸ਼ਟ ਚੰਤ੍ਰਾਰਿਸ਼ਟੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੬ ॥

੪੭. [ਮਰੀ ਹਟਾਈ । ਬਦਲਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਕੀਤੀ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦਨ ਤਹਾਂ ਬਸਤ੍ਰੇ ਸਮੇ ਬਿਸਾਲ । ਕਰਜੇ
ਬਿਤਾਵਨਿ ਕੋ ਜਬੈ ਮਰੀ* ਪਰੀ ਇਕ ਕਾਲ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਭਯੋ ਤ੍ਰਾਸ ਜਬਿ
ਵਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਮੈਂ । ਰੁਦਿਤ ਅਮੁਦਤਿ ਸ਼ੋਕ ਘਰ ਘਰ ਮੈਂ । ਹਾਹਾਕਾਰ ਮ੍ਰਿਤੁ
ਕੇ ਤ੍ਰਾਸਾ । ਮਰਹਿ ਤਰਤ ਉਪਚਾਰ ਨ ਆਸਾ* ॥ ੨ ॥ ਰਾਉ ਰੰਕ ਸਭਿ
*ਹਥ ਵਿੱਚ ਪਾਸੇ ਲੈ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਹੁੰਦੇ । *ਘਰ ਤਕ ਜੋੜਾ (ਨਰਦਾਂ ਦਾ ਦੁੱਟ) ਲਿਆ ਕੇ
ਪਹੁੰਚਾਂਦਾ ਹੈ । *ਫੁਟ ਕਰਕੇ ਭਾਵ ਵਖਰੇ ਵਖਰੇ । *ਖਿਸ਼ । *ਜਿਤਨੀ ਹਾਰੀ ਹੈ । *ਵਬਾਈ
ਈਮਾਰੀ (ਭਾਵ ਹੈਜ਼ੇ ਤੋਂ ਹੈ) । *ਵਿਲਾਜ ਦੀ ਆਸ ਨਾ ਰਹੀ । *ਪਾ:-ਭਰ-ਫਲ ।

ਕੇ ਇਕ ਸਾਰ । ਪੰਡਤ ਮੂਢਨਿ ਪਰੀ ਪੁਕਾਰ । ਘਰ ਘਰ ਰੋਦਿਤਿ ਹੈਂ
ਨਰ ਨਾਰੀ । ਕੇਸ ਉਖਾਰਹਿ ਮੁਰਛਾ ਧਾਰੀ ॥ ੩ ॥ ਦਸਤ, ਬਮਨ^੧ ਦੋਉ
ਲਗਿ ਜਾਇ । ਇਕ ਦੁਇ ਜਾਮ ਬਿਖੈ ਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਇ । ਕਰਿ ਉਪਚਾਰ^੨ ਬੈਦ
ਪਰ ਹਾਰੇ^੩ । ਨਹਿ ਬਸ ਚਲਹਿ ਸੁ ਕੈਨ ਬਿਜਾਰੇ ॥ ੪ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਭਾ
ਮਹਿ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਬਾਤੀ । ਕਰਹਿ ਸਭਾ ਮਹਿ, ਮ੍ਰਿਤੁ ਜਿਸ ਭਾਂਤੀ । ‘ਆਜ
ਪੁਰੀ ਮਹਿ ਏਤੇ ਮਰੇ । ਵਹਿਰ ਥਾਨ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨੀਨ ਭਰੇ ॥ ੫ ॥ ਦਬਹਿ
ਸੈਂਕਰੇ ਸੈਂਕਰ ਜਾਰਹਿ । ਆਵਤਿ ਜਾਤੇ ਰੁਦਤਿ ਪੁਕਾਰਹਿ । ਕਹੂੰ ਬੈਦ
ਫਿਰਤੇ ਉਤਲਾਵਤਿ । ਕੇਤਿਕ ਔਖਧਿ ਦੋਰਤਿ ਲਜਾਵਤਿ ॥ ੬ ॥ ਸ਼ਾਹੁ
ਨਿਕਟਿ ਕੇ ਕੇਤਿਕ ਮਰੇ । ਜੀਵਤਿ ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਕਹੁ ਕਰੇ । ਏਕ ਬਾਰ ਕਜਾ
ਕਜਾਮਤ ਆਈ । ਮਰਹਿ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਨਹਿ ਬਿਲਮਾਈ ॥ ੭ ॥ ਔਖਧਿ ਦਈ
ਲਗਹਿ ਨਹਿ ਕਾਹੂੰ । ਬਮਨ ਦਸਤ ਲਾਗੇ ਦੁਖ ਮਾਂਹੂੰ^੪ । ਉਚੇ ਚਢ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹੁ
ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੋਨ । ਪੀਟਾਂਤ ਰੋਦਤਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ਭੈਨ ॥ ੮ ॥ ਤਿਸ ਛਿਨ ਚਿਤ
ਮਹਿ ਇਮ ਫੁਰਿ ਆਈ ।—ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਸੋਂ ਕਹੋਂ ਬੁਲਾਈ । ਸੋ ਇਹ
ਤ੍ਰਾਸ ਮਿਟਾਵਨਿ ਜੋਗ । ਜਿਸ ਤੇ ਬਚਹਿ ਪੁਰੀ ਕੇ ਲੋਗ—॥ ੯ ॥ ਆਇ
ਸਭਾ ਮਹਿ ਬੈਠਨੇ ਸ਼ਾਹੁ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਬੁਲਵਾਇਹੁ ਪਾਹੁ । ਦੀਨ ਰੀਤਿ
ਸੋਂ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ । ‘ਪਰੀ ਪੁਰੀ ਮਹਿ ਮਰੀ ਮਹਾਨੀ ॥ ੧੦ ॥ ਇਸ ਕੋ
ਯਤਨ ਤੁਮਾਰੇ ਯਾਦ । ਜੇ ਕਰਿ ਕਰਹੁ ਹੋਹਿ ਅਹਿਲਾਦ । ਮਾਨਵ ਮਰੇ
ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਅਥੈ । ਤ੍ਰਾਸ ਕਰਤਿ ਜੇ ਜੀਵਤਿ ਸਬੈ ॥ ੧੧ ॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਪਰ
ਤੁਮਰੇ ਉਪਕਾਰ । ਜੇ ਅਬਿ ਇਹੁ ਸੈਕਟ ਦਿਹੁ ਟਾਰਿਜੇ ਔਖਧਿ ਕੋ ਹੋਇ,
ਬਤਾਵਹੁ । ਅਪਰ ਉਪਾਇ ਤ ਸੋ ਸਮਝਾਵਹੁ’ ॥ ੧੨ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ
ਰਾਇ ਨੇ ਕਹਨੇ । ‘ਜੇ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੋ ਦੁਖ ਸਭਿ ਨੇ ਲਹਨੇ । ਤਿਸ ਕੋ ਅਬਿ
ਉਪਾਇ ਕਹਿ ਦੇਹਿ । ਹਮਰੇ ਚਰਨ ਧੋਇ ਕਰ ਲੇਹਿ ॥ ੧੩ ॥ ਜਿਸ ਕੋ
ਬਮਨ ਦਸਤ ਹੁਇ ਜਾਵੈ । ਤਿਸ ਕੋ ਬਦਨ ਬੇਰ ਇਕ ਪਾਵੈ^੫ । ਜਿਯਤਿ
ਰਹੈ ਸੋ ਮਰੈ ਨ ਤਬੈ । ਇਸ ਬਿਧਿ ਸੈਕਟ ਹਤਿ ਹੁਇੰ ਸਬੈ’ ॥ ੧੪ ॥
ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਮੋਦ ਉਪਾਵਾ ਸਕਲ ਸਭਾ ਮਹਿ ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਵਾ । ‘ਛਿੰਡਮ
ਫੇਰਿ ਦੇਹ ਪੁਰਿ ਸਾਰੇ । ਹੋਇ ਜੁ ਦੁਖੀ ਸੁ ਚਰਨ ਪਖਾਰੇ’ ॥ ੧੫ ॥ ਤਬਹਿ
ਸਭਾ ਮਹਿ ਇਕ ਦੁਇ ਕਹਨੇ । ‘ਹਮਰੇ ਸਦਨ ਅਬਹਿ ਦੁਖ ਲਹਨੇ’ ।
‘ਉਪਰਛਲ, ਕੋਇਲਾਜ’^੬ ਥੱਕ ਹੁੰਦੇ’ (ਉਹ ਆਕੇ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦੇ) ਚਰਨ ਧੋਕੇ (ਜਲ ਪੀਵੇ)

ਚਰਨ ਪਖਾਰੇ ਤਤਛਿਨ ਤਾਂਹੂ । ਪਾਯੋ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਦੁਖੀ ਮੁਖ ਮਾਂਹੂ ॥੧੬॥
 ਤੁਰਤ ਕਸ਼ਟ ਕੇ ਦੂਰ ਬਿਦਾਰਾ । ਆਇ ਸ਼ਾਹਿ ਵਿਗ ਤਿਨਹਿ ਉਚਾਰਾ ।
 ‘ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਜਬਿ ਪਾਵਨਿ ਕਰਜੋ ਸਕਲ ਕਸ਼ਟ ਤਤਛਿਨ ਪਰਹਰਜੋ’
 ॥੧੭॥ ਤਬਿ ਜੇ ਦੂਰਗ ਬਿਖੈ ਦੁਖ ਭਯੋ । ਤਤਕਾਲ ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਦਯੋ ।
 ਸੰਕਟ ਨਸਜੋ ਭਯੋ ਨਹਿ ਢੇਰ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨਰ ਆਏ ਸਚ ਹੋਰਿ ॥੧੮॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਗਨਮਜੋ ਤਬਿ ਡੋਰੇ । ਧਾਇ ਧਾਇ ਨਰ ਆਇ ਘਨੋਰੇ ।
 ਚਰਨ ਪਖਾਰਹਿ ਲੇ ਲੇ ਜਾਹਿ । ਦੁਖੀਅਨਿ ਕੇ ਪਾਵਤਿ ਮੁਖ ਮਾਂਹਿ ॥੧੯॥
 ॥ ਤਤਛਿਨ ਸੰਕਟ ਸਕਲ ਨਸਾਵੈ । ਬਹੁ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜਸੁ ਗਾਵੈ ।
 ਸਨਬੰਧੀ ਜੇ ਮਰੇ ਨਰਨ ਕੇ । ਪਛੁਤਾਵਹਿ ਗੁਨ* ਸਿਮਰਿ ਮਰਨ ਕੇ ॥
 ੨੦ ॥ ‘ਹਮ ਨੇ ਨਹਿ ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਦਏ । ਬਚਤਿ ਮਰਨ ਤੇ, ਦੁਖ ਕਹੁ
 ਹਏ’ । ਸਕਲ ਪੁਰੀ ਮਹਿ ਮਾਚਜੋ ਰੋਰਾ । ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ ਆਵਤਿ ਤਿਸ ਠੌਰਾ
 ॥੨੧॥ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਰੰਕ ਕੇ ਰਾਉ । ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਿਲੋਕਿ ਪ੍ਰਭਾਉ ।
 ਪੰਛਿਤ ਮੂਢ ਆਇ ਕਰਿ ਪਾਸ । ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਲੇ ਜੀਵਨ ਆਸ ॥੨੨॥
 ਸਗਲੀ ਪੁਰੀ ਮਰੀ ਜੋ ਪਰੀ । ਅਤਿ ਦੁਖ ਕਰੀ* ਸੁ ਤਤਛਿਨ ਹਰੀ ।
 ਸਕਲ ਲੋਕ ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਲੇਤਿ । ਸੀਸੇ ਪਾਇ* ਸਦਨ ਧਰਿ ਦੇਤਿ ॥੨੩॥
 ਨਿਸ ਆਦਿਕ ਮਹਿ ਜਬਿ ਹੁਇ ਚਾਹੁ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਦੇਤਿ ਦੁਖੀਅਨਿ ਮੁਖ ਮਾਂਹੂ ॥
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੁਰਿ ਮਰੀ ਹਟਾਈ । ਘਰ ਘਰ ਬਿਖੈ ਸ਼ਾਂਤਿ ਵਰਤਾਈ ॥
 ੨੪॥ ਮਹਦ ਪ੍ਰਭਾਉ ਸਭਿਨਿ ਤਬਿ ਜਾਨਾ । ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ ਮਹਿ ਅਧਿਕ
 ਮਹਾਨਾ । ਜੋ ਇੱਛਕ ਸੋਈ ਸੁਖ ਲਹੀਅਤਿ । ਸੰਕਟ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ
 ਦਹੀਅਤਿ ॥੨੫॥ ਘਰ ਘਰ ਸੁਜਸੁ ਹੋਇ ਅਵਿਦਾਤ । ਮਨਹੁ ਚੰਦ੍ਰਕਾ
 ਸੁੰਦਰ ਰਾਤਿ । ਕੀਰਤਿ ਮਨਹੁ ਮਰਾਲਨਿ ਪਾਂਤੀ* । ਕਹਹਿ ਪਰਸਪਰ
 ਸੀਤਲ ਛਾਤੀ ॥੨੬॥ ਪੁਨ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ ਹੈਂ । ਰਾਮਰਾਇ ਤਿਮ
 ਜਾਤਿ ਭਏ ਹੈਂ । ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਸ਼ੋਭੈਂ ਇਸ ਭਾਂਤੀ । ਉਡਗਨ ਮਹਿ ਪੂਰਨ
 ਸਸਿ ਰਾਤੀ ॥੨੭॥ ਚਵਜੋ ਅਖੇਹ ਸ਼ਾਹ ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ । ਗੁਰਸੁਤ

* (ਅਪਨੇ) ਮਰਿਆਂ ਵੇ ਗੁਣ ਯਾਦ ਕਰ ਕਰਕੇ ਪਛਤਾਉਂਦੇ ਹਨ, (ਕਾਰਣ ਅੰਗੇ ਵੇਸਦੇ ਹਨ:—)
 * ਦੁਖ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ! * ਦੁਖ ਕਟਨ ਵਾਲੀ (ਮਰੀ) । * ਤਲਾਂ ਵੱਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੇਸੀ
 ਬਣੇ ਹੋਏ ਕੰਚ ਵੇ ਭਾਂਡੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚ ਪਾਕੇ ।
 * ਪੰਜਾਂ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਹੈ । * ਪੁੰਨਿਆਂ ਦੀ ਰਾਤ ਦਾ ਦਿਵ । * ਪਾ:—ਗਨ ।

ਲੀਨਿ ਸਾਥ ਤਿਸ ਛਿਨ ਮੈਂ । ਅਧਿਕ ਸਮਾਜ ਨਰਨਿ ਕਉ ਨਾਂਹੀ । ਚਢੇ
 ਤੁਰੰਗਨਿ ਮਾਰਗ ਜਾਂਹੀ ॥੨੮॥ ਹਿਸ ਛਿਨ ਨਿਕਸੈ ਹਰਨ ਅਗਾਰੀ ।
 ਦੋਨਹੁ ਦੇਖਤਿ ਚਲੇ ਪਿਛਾਰੀ । ਬਡੇ ਬੋਗ ਤੇ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਏ । ਗਏ ਦੂਰ
 ਮਾਰਗ ਬਿਸਰਾਏ ॥ ੨੯ ॥ ਪਾਛੇ ਹਟੇ ਨ ਚਹਤਿ ਅਖੇਰਾ^੧ । ਹਤਯੋ ਨ
 ਗਯੋ, ਭਯੋ ਨਹਿ ਨੇਰਾ । ਕਿਤਿਕ ਕੋਸ ਪਰ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ । ਮਿਲਿ ਤਹਿ
 ਹਤਯੋ ਮਿਰਗ ਕਉ ਧਾਇ ॥੩੦॥ ਭਏ ਇਕਾਕੀ ਦੋਨਹੁ ਤਹਾਂ ਸੰਗੀ ਏਕ
 ਨ ਪਹੁੰਚਯੋ ਜਹਾਂ । ਹਟਿ ਗਮਨੇ ਜਬਿ ਪੁਰਿ ਕੀ ਓਰ । ਚਢਯੋ ਦਿਵਸ
 ਆਤਪ ਭੀ ਜੋਰ ॥੩੧॥ ਛਤਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਿ ਹਿਤ ਛਾਯਾ । ਤੁਰਤ ਸ਼ਾਹੁ
 ਕੋ ਮੁਖ ਕੁਮਲਾਯਾ । ਨੌਕਰ ਨਰ ਨਹਿ ਨਿਕਟੀ ਕੋਊ । ਆਨਿ ਕਰਹਿ
 ਆਤਪ ਹਤਿ ਜੋਊ ॥ ੩੨ ॥ ਘਨੇ ਘਾਮ ਤੇ ਬੋਲਯੋ ਸ਼ਾਹੁ । ‘ਅਬਿ ਨਰ
 ਨਿਕਟਿ ਨ ਹਮ ਤੁਮ ਪਾਹੁ। ਆਤਪ ਚੰਡ’ ਪਰਹਿ ਤਪਤਾਈ। ਕਰਹੁ ਆਪ
 ਇਸ ਕੋਰ ਉਪਾਈ ॥੩੩॥ ਹਮ ਤੁਮ ਉਪਰ ਹੁਇ ਜਿਮ ਛਾਯਾ । ਸੁਖ ਸੋ
 ਚਲਹਿ ਨਾਂਹਿ ਤ ਕੁਮਲਾਯਾ’ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਤਤਕਾਲਾ । ਕਹਤਿ
 ਭਯੋ ‘ਇਹ ਘਾਮ ਕਰਾਲਾ ॥੩੪॥ ਇਸ ਤੇ ਹੁਇ ਹਮ ਤੁਮ ਪਰ ਛਾਉਂ ।
 ਮਿਲਹਿ ਬਿਲੋਕਹਿ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਉ’ । ਤਬ ਛਾਯਾ ਦੋਨਹੁ ਪਰ ਭਈ ।
 ਤਪਤ ਘਾਮ ਕੀ ਸਭਿ ਮਿਟ ਗਈ ॥੩੫॥ ਤੁਰੰਗ ਅਰੁਢੇ ਗਮਹਿ ਜਹਾਂ ਕੋ ।
 ਛਾਉਂ ਦੁਹਨਿ ਪਰ ਚਲਹਿ ਤਹਾਂ ਕੋ । ਨਹੀਂ ਮੇਘ ਨਹਿ ਛਤਰੀ ਪਾਸ ।
 ਤਉ ਛਾਉਂ ਹੋਈ ਸੁਖ ਰਾਸ ॥੩੬॥ ਮਿਲਹਿ ਪੰਥ ਬਿਸਮਹਿ ਅਵਿਲੋਕ ।
 ਆਵਹਿ ਸਾਥ ਦੂਰ ਦੁਰਿ ਲੋਕ’ । ‘ਦੇਖਹੁ ਅਤਿ ਅਚਰਜ ਇਹ ਹੋਵਾ ।
 ਛਤਰੀ ਬਿਨਾ ਘਾਮ ਕਹੁ ਥੋਵਾ’ ॥੩੭॥ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਪ੍ਰਵਿਸੈ ਦੋਨਹੁ ਭਲੇ ।
 ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਹੋਰਤਿ ਮਿਲੇ । ਬੰਦਨ ਕਰਹਿ ਨਿਵਾਵਹਿ ਸੀਸ । ਗੁਰਸੁਤ
 ਕੋ ਅਰੁ ਦਿੱਲੀ ਈਸ ॥ ੩੮ ॥ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਦੁਰਗ ਪਵੇਸ਼ੇ । ਹੋਰਿ
 ਹੋਰਿ ਬਿਸਮਾਹਿ ਅਸੇਸ਼ੇ । ਅਚਰਜ ਹਰਖ ਹੋਇ ਕਰਿ ਸ਼ਾਹੁ । ਬੈਠਯੋ ਜਾਇ
 ਜਬਹਿ ਘਰ ਮਾਂਹੁ ॥੩੯॥ ਛਾਇਆ ਸੋ ਬਿਲਾਇ ਤਬਿ ਗਈ । ਗੁਰ ਸੁਤ
 ਉਪਰ ਤੈਸਯੋ ਭਈ । ਜਬਿ ਅਪਨੇ ਡੇਰੇ ਮਹਿ ਆਯੋ । ਸੰਦਰ ਸਦਨ ਵਿਖੈ
 ਪ੍ਰਵਿਸਾਯੋ ॥ ੪੦ ॥ ਮਿਟੀ ਛਾਉਂ ਸਭਿ ਲੋਕਨਿ ਦੇਖੀ । ਅਤਿ ਅਚਰਜ
^੧ਸ਼ਿਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੇ (ਅਗੇ ਵਧੀ ਗਏ) ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਹਟੇ । ^੨ਵਿੱਖੀ । ^੩ਜੇ ਲੋਗ ਮਿਲਣਗੇ
 ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇਖਣਗੇ । ^੪ਲੋਕੀ ਦੂਰ ਤਕ ਲੁਕ ਕੇ ।

ਚਿਤ^੧ ਬਿਸਮ ਬਿਸੇਖੀ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਜਮਤ ਦਿਖਰਾਈ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਕਹਤਿ ਬਨਾਈ ॥ ੪੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਹਿੰਦ ਨਵਮ ਰਾਸਿ 'ਰਾਮਗਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਯਤਨੇ ਨਾਮ ਸਪਤ ਚਤੁਰਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੭ ॥

੪੮. [ਪ੍ਰਸੂਤ ਪੀੜਾ ਹਰੀ । ਉਜ਼ਬਕ ਢਹਾਇਆ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਨੌਰੰਗ ਕੀ ਬੇਗਮ ਹੁਤੀ ਗਰਭਵਤੀ ਨਵ ਮਾਸ । ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਸਤਨਿ
ਕੇ ਤਬੈ ਅਟਕ ਰਹੀ ਦੁਖਰਾਸ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜਤਨ ਅਨੇਕ
ਕਰਤਿ ਬਹੁ ਸਯਾਨੇ । ਟੋਨਾ ਟਾਮਨ ਕੌਨ ਬਖਾਨੇ^੨ । ਆਨਿ ਹਜ਼ਾਰਹੁ
ਕਿਯ ਉਪਚਾਰੂ । ਕਿਸਹੂੰ ਤੇ ਨਹਿੰ ਕਾਰਜ ਸਾਰੂ ॥ ੨ ॥ ਬੇਗਮ
ਕਸ਼ਟ ਪਾਇ ਅਤਿ ਰਹੀ । ਸੁਨਿ ਬਹੁ ਬੇਰ ਸ਼ਾਹ ਸੌਂ ਕਹੀ । ਅਨਿਕ
ਸਯਾਨੇ ਪੁਨਹਿ ਬੁਲਾਏ । ਕਰਿ ਉਪਚਾਰ ਥਕੇ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੩ ॥ ਧਾਇ^੩
ਅਨੇਕ ਨਗਰ ਤੇ ਗਈ । ਤਉ ਪ੍ਰਸੂਤ ਨ ਕਿਸ ਤੇ ਭਈ । ਅਨਿਕ
ਗੀਤਿ ਕੇ ਕਰਤਿ ਇਲਾਜ । ਪਚਿ ਪਚਿ ਹਾਰੇ ਬੈਦ ਸਮਾਜ ॥ ੪ ॥ ਸਭਾ
ਬਿਖੈ ਜਬਿ ਗੁਰ ਸੁਤ ਆਏ । ਸਾਦਰ ਬੋਲਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਬਿਠਾਏ । 'ਬੇਗਮ ਕੈ
ਪ੍ਰਸੂਤ ਹੁਇ ਨਾਂਹੀ । ਲਖਹੁ ਇਲਾਜ, ਕਰਹੁ ਅਬਿ ਤਾਂਹੀ ॥ ੫ ॥ ਤੁਮ ਸਮ
ਪੁਰਖਨਿ ਪਾਸ ਹੁਵੈਤਿ^੪ । ਔਖਧਿ ਕਿਧੈਂ ਜੀਤੁ ਕੈ ਮੰਤ । ਕਸ਼ਟ
ਛੁਡਾਵਹੁ ਬੇਗਮ ਕੇਰਾ । ਬਹੁ ਕਲਾਮ ਤੇ^੫ ਸੁਖ ਨਹਿੰ ਹੋਰਾ ॥ ੬ ॥ ਸਕਲ
ਸਿਆਨੇ ਰਹਿ ਪਚ ਹਾਰੀ । ਕਿਸ ਕੋ ਸਫਲ ਨ ਕੋ ਉਪਚਾਰੀ^੬ । ਸੁਨਿ
ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਨੀਦਨ ਕਹੈਂ । 'ਹਮਰੇ ਤੋ ਇਕਾ ਜਪੁਜੀ ਅਹੈ ॥ ੭ ॥ ਸਗਲੇ
ਕਸ਼ਟਨਿ ਕਹੁ ਨਿਰਵਾਰਤਿ । ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਆਦਿਕ ਸਭਿ ਹਾਰਤਿ । ਇਸ
ਆਗੇ ਅਟਕਤਿ ਕਿਛੁ ਨਾਂਹੀ । ਅਤਿ ਬਲਿ ਤੀਨ ਲੋਕ ਕੇ ਮਾਂਹੀ ॥ ੮ ॥
ਦੁਖ ਕਾਟਤਿ ਅਰੁ ਇੱਛਾ ਪੂਰਹਿ। ਜਗ ਕੇ ਬਿਘਨ ਅਗਨਿ^੭ ਕਹੁ ਚੂਰਹਿ।
ਅਬਿ ਕਲਜੁਗ ਕੇ ਸਮੇਂ ਮਝਾਰ । ਇਸ ਕੀ ਸਮ ਨਹਿੰ ਅਪਰ ਉਦਾਰ
॥ ੯ ॥ ਯਾਂਤੇ ਜਲ ਅਬਿ ਤੁਰਤ ਮੰਗਾਵਹੁ । ਹਮ ਪਠਿ ਦੈ ਹੈਂ, ਤਹਾਂ
ਪੁਚਾਵਹੁ । ਤਤਛਿਨ ਤਿਹ ਪ੍ਰਸੂਤ ਹੁਇ ਜਾਇ। ਸੁਖ ਉਪਜੈ ਦੁਖ ਸਕਲ
ਬਿਲਾਇ^੮ ॥ ੧੦ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਨੀਰ ਮੰਗਾਵਾ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੇ ਤਹਿੰ
ਨਿਕਟਿ ਰਖਾਵਾ । ਜਪੁਜੀ ਪਾਠ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਨਿ । ਪੁਨ ਜਲ ਅੰਤਰ ਕੋ

^੧ਅਤਿ ਅਸਚਰਜ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ । ^੨ਟੂਣੇ ਟਾਣੇ (ਜਿਤਨੇ ਕੀਤੇ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਕੋਣ ਕਹਿ ਸਕੇ ।

^੩ਦਾਈਆਂ । ^੪ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ^੫ਬਹੁਤ ਕਲਾਮ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਬੀ..... ।

^੬ਜਗਤ ਦੇ ਅਨਗਿਰਤ ਬਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ।

ਪਠਿ ਦੀਨ ॥੧੧॥ ਬੇਗਮ ਕੇ ਮਖ ਮੈਂ ਜਬਿ ਪਾਯੋ । ਤਰਤ ਪ੍ਰਸਤ ਭਯੋ
ਸੁਤ ਆਯੋ । ਭਈ ਸ਼ਾਂਤਿ ਸਭਿ ਅੰਤਹਿਪੁਰ ਮੈਂ ਬਜੀ ਬਧਾਈ ਨੌਰੰਗ ਘਰ
ਮੈਂ ॥੧੨॥ ਰਾਖਨੋ ਨਾਮ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਸਭਿ ਪਕਾਰ ਕੇ ਕਰਨੋ ਉਛਾਹੁ ।
ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਵਸਮੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹੁ । ਤਿਨ ਸੋਂ ਮਿਲਨੋ ਰਹਨੋ ਕਰਿ ਚਾਹੁ
॥੧੩॥ ਜਪੁਜੀ ਪਠੇ ਜਨਮ ਜਿਸ ਹੋਇ । ਯਾਂਤੇ ਮਿਲਨੋ ਸਾਥ ਗੁਰ ਸੋਇ ।
ਤਾਰਾ ਆਜਮ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਿਸਾਲ^੧ । ਸੋ ਮਾਰਨੋ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰ^੨ ਨਾਲ ॥੧੪॥
ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਅਹੁ ਸਕਲ ਸਮਾਜਾ । ਇਸ ਕੋ ਬਖਸ਼ਨੋ ਗੁਰੁ ਮਹਾਰਾਜਾ ।
ਜਪੁਜੀ ਹੀ ਕਾਰਨ ਇਸ ਕੇਰ । ਸ਼ਰਨ ਤਕੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਫੇਰ ॥੧੫॥
ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਬੇਗਮ ਨੇ ਸਾਰੀ । ਬਹੁ ਧਨ ਪਠਿ ਕੇ ਬਿਨੈ ਓਚਾਰੀ । ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਮਾਨਤਿ ਰਹੀ । ਮਹਿਮਾ ਅਧਿਕ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਲਹੀ ॥੧੬॥

ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਇਮ ਬਹੁਰ ਬਿਝਾਏ । ਇਕ ਦਿਨ ਸਭਾ ਬਿਖੈ
ਚਲਿ ਆਏ । ਨੌਰੰਗ ਸ਼ਾਹੁ ਹਰਖ ਉਰ ਹੋਵਾ । ਮੱਲਜਨਿ ਕੀ ਕੁਸ਼ਤੀ
ਕਹੁ ਜੋਵਾ ॥੧੭॥ ਉਜਬਕਿ^੩ ਕਿਸੁ ਬਲਾਇਤ ਕੇਰਾ । ਖਾਇ ਬਰੁਤ ਅਹੁ
ਓਜ ਘਨੇਰਾ । ਨਰਿ ਮਤਿ ਕਛੁ ਕਰਿਬੈ ਬਿਵਹਾਰੁ । ਰਹੈ ਸੁਪਤਿ ਬਹੁ
ਪਾਇ ਅਹਾਰੁ ॥੧੮॥ ਜਬਿ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰਨੀ ਕਿਹ ਸਾਥਾਨਿਕਟਿ ਹਕਾਰਹਿ
ਦਿੱਲੀ ਨਾਥ । ਤਿਸ ਕੋ ਦੇਖਤਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ‘ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਇਹ
ਬਲਵਾਨਾ ॥੧੯॥ ਨਹਿਨ ਬਲਾਇਤ ਇਸ ਮਹਿ^੪ ਐਸੋ । ਕਰਹਿ ਜੁਧ
ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਹੁ ਜੈਸੋ । ਇਸ^੫ ਕੋ ਆਗੇ ਅਰਹਿ ਨ ਕੋਈ । ਦੇਖਤਿ ਹੀ
ਤਰਾਸ ਉਰ ਹੋਈ ॥੨੦॥ ਅਸ ਨਰ ਤਨ ਦੀਰਘ ਬਲਵਾਨਾ । ਤੁਮ ਨੇ
ਭੀ ਦੇਖਨੋ ਕਿਸ ਥਾਨਾ ?’ ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਚ ਭਾਖਾ । ‘ਹਮ ਨੇ
ਇਕ ਚਮਾਰ ਅਸ ਰਾਖਾ ॥੨੧॥ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰਤਿ ਨ ਤਜਾਗੈ ਕਾਹੁ । ਤਰੈ
ਗਿਰਾਵੈ ਬਹੁ ਬਲ ਜਾਹੁ’ । ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਨਹਿ ਮਾਨਹਿ ਬਾਤੀ । ‘ਇਸ ਕੇ
ਸਮ ਕਿਮ ਹੁਇ ਬੱਖਜਾਤੀ ॥੨੨॥ ਦੇਖਤਿ ਦੇਹਿ ਪਲਾਵੈ ਸੋਇ । ਸਨਮੁਖ
ਭਏ ਸਧੀਰ ਨ ਹੋਇ’ । ਇਮ ਨੌਰੰਗ ਨੇ ਜਬਿ ਹੀ ਕਹਨੋ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਨੇ
ਨਿਜ ਨਤ ਦਿਸ਼ਿ ਚਹਨੋ ॥੨੩॥ ਕਰਨੋ ਹਕਾਰਨਿ ਤਤਛਿਨ ਆਵਾ ।

^੧ਵੰਡਾ । ^੨ਤੀਰ । ^੩ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕੌਮ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਉਸ ਕੌਮ ਵਿਚੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਇਹ ਪਹਿਲਵਾਨ ।

(ਅ) ਕਈ ਗਿਆਨੀ ਪਹਿਲਵਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਬੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ । ^੪ਇਸ ਵਲਾਇਤ ਵਿਚ ।

ਤਿਸੈ ਬਿਲੋਕ ਸ਼ਾਹ ਬਿਕਸਾਵਾ । ‘ਉਜ਼ਬਕ ਕਹਾਂ ਸੁ ਕਹਾਂ ਚਮਾਰ ।
 ਪੀਸਹਿ ਅੰਗ ਦਾਬਿ ਦੇ ਮਾਰਿ’ ॥੨੪॥ ਕਜੈ ਇਸ ਕੇ ਤੁਮ ਪ੍ਰਾਨ ਗਵਾਵਰਾ
 ਅਧਿਕ ਬਲੀ ਕੇ ਸੰਗ ਭਿਰਾਵਉ । ਮੱਲਜ ਦੇਸ ਪਰਦੇਸਨਿ ਕੇਰੇਕਿਤਿਕ
 ਦੋਟੇ* ਕੇਤਿਕ ਹਤਿ ਗੇਰੇ ॥੨੫॥ ਇਹ ਸਭਿ ਦੇਸਨਿ ਬਿਦਤਿ ਬਿਸਾਲ ।
 ਕੌਨ ਅਰਹਿ ਨਰ ਇਸ ਕੇ ਨਾਲ’ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਚ ਕਰੇ ।
 ‘ਦੋਨਹੁ ਅਬਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਤਿ’† ਅਹੇ ॥ ੨੬ ॥ ਦੇਖਿ ਲੇਹੁ ਪਤੀਆਵਨਿ
 ਕਰਿਹੁ । ਪੂਰਬ ਕਹਾਂ ਭਰੋਸਾ ਧਰਿਹੁ । ਸਭਿਨਿ ਦੇਖਤੇ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰੈ । ਕੋ
 ਉਪਰ ਕੋ ਹੋਵਹਿ ਤਰੈ ॥ ੨੭ ॥ ਜੇ ਕਰਿ ਮਿਲਿ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੋਇ । ਕਹਿਬੋ
 ਸੁਨਿਬੋ ਕਜਾ ਤਿਨ ਹੋਇ’ । ਉਜ਼ਬਕ ਕੋ ਨਿਜ ਹੁਕਮ ਕਰੀਜੈ । ਕੁਸ਼ਤੀ
 ਰਚੈ ਹੋਰਿ ਅਬਿ ਲੀਜੈ’ ॥ ੨੮ ॥ ਅਪ੍ਰਿਥੁ ਜਬਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਦੀਨਿ ।
 ਦੁਹਿਦਿਸ਼ਿ ਦੰਡ ਬਜਾਵਨਿ ਕੀਨਿ । ਮਹਾਂ ਕੁਰੂਪ ਓਜ ਮਹਿ ਭਰੇ । ਮਿਲੇ
 ਪਰਸਪਰ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰੇ ॥ ੨੯ ॥ ਆਪਸ ਮਹਿ ਕਹਿ ਕਹਿ ਬਹੁ ਦਾਵ ।
 ਭਿਰਹਿ ਦਿਖਾਵਹਿ ਰਚਹਿ ਉਪਾਵ । ਅੰਗਨਿ ਪਰ ਅੰਗਨਿ ਕੋ ਮਾਰਹਿ ।
 ਭਰਿ ਭਰਿ ਕੌਰੀ ਪਾਇ ਪਸਾਰਹਿ ॥੩੦॥ ਕੁਸ਼ਤੀ ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਦਿਖਲਾਈ ।
 ਪੁਨ ਉਜ਼ਬਕ ਕਉ ਦੀਨਿ ਗਿਰਾਈ । ਤਰੇ ਡਾਰਿ ਪੀਸੇ ਤਿਸ ਅੰਗ ।
 ਬਜਾਕੁਲ ਕਰਜੈ ਬਹੁਤ ਬਲ ਭੰਗ ॥੩੧॥ ਸ਼ਾਹੁ ਮੱਲ ਕਹੁ ਤਰੇ ਗਿਰਾਵਾ ।
 ਸਭਿਨਿ ਅਚੇਭਾ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਵਾ ।—ਕਿਤ ਚਮਾਰ ਕਿਤ ਉਜ਼ਬਕ ਏਹੁ ।
 ਦੁਗਨ ਤਿਗੁਨ ਬਲ ਦੀਰਘ ਦੇਹੁ—॥੩੨॥ ਕਹੇ ਸ਼ਾਹਿ ‘ਅਜਮਤ ਕਰਿ
 ਡਾਰਾ । ਨਿਜ ਅਸ ਸੇਵਕ ਦਿਯ ਬਲ ਭਾਰਾ । ਤਉ ਉਜ਼ਬਕ ਕੋ ਕਹਾਂ
 ਬਸਾਵੇ । ਨਰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮਿ ਇਹ ਤਰੈ ਗਿਰਾਵੇ ॥ ੩੩ ॥ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨਿ ਕੇ
 ਬਲਵਾਨ । ਭਿਰੇ ਆਇ, ਕਰਿ ਦੀਨੇ ਹਾਨਿ । ਇਸ ਕਉ ਜੀਤ ਨ ਗਮ-
 ਨਜੇ ਕੇਉ । ਦੇਖਤਿ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਾਵਤਿ ਸੋਉ ॥ ੩੪ ॥ ਤੁਮ ਤੁਰੰਗ ਕੋ ਦਾਸ
 ਮਹਾਨਾ । ਅਜਮਤ ਤੇ ਹੋਯਹੁ ਬਲਵਾਨ’ । ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਅਚਰਜ ਉਰ
 ਪਾਵਾ ।—ਕੌਨ ਕਰਹਿ ਇਸ ਕੇ ਸੰਗ ਦਾਵਾ ॥ ੩੫ ॥ ਅਜਮਤ ਮਹਿ
 ਪੂਰਨ ਗੁਰ ਘਰ ਹੈ । ਕੋ ਨਹਿ ਦਿਖੀਅਤਿ ਇਨ ਸਮਸਰ ਹੈ—। ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ
 ਰਾਮਰਾਇ ਚਲਿ ਆਏ । ਸ਼ਾਹੁ ਮੱਲ ਸਗਰੇ ਪਛੁਤਾਏ ॥ ੩੬ ॥ ‘ਓਜ
 *ਜੇ ਉਜ਼ਬਕ (ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਮੱਟ ਕੇ) ਇਸ ਦੇ ਅੰਗ ਰਗਜੇ ਤੇ ਦਬਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਮਾਰ ਮੁੱਟੇ ।
 †ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰਕੇ । ‡ਤਿਨ੍ਹਾਂ (ਬਾਬਤ) ਕਹਿਣਾਂ-ਸੁਣਨਾਂ ਕੀ ਹੈ । *ਪਾ:-ਤਰੇ । †ਪਾ:-ਸਭਿ ।

ਦਰਬ ਤੇ ਰੇਕ ਚਮਾਰ'। ਤਿਸ ਕੁਸਤੀ ਕਰਿ ਹਮ ਗੋ ਹਾਰ। ਅਪਰ ਲੋਕ
ਸਭਿ ਕਰਹਿ ਧਿਕਾਰੀ।—ਕਨਾ ਤੁਮ ਕੋ ਹੋਯੋ ਇਸ ਬਾਰੀ—' ॥ ੩੭ ॥
ਕਰਹਿ ਸਜਸੁ ਸਗਰੇ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ। ਅਨਿਕ ਉਪਾਇਨ ਕਹੁ ਅਰਪਾਹੀ।
ਸ਼ਾਹੁ ਪਠੈ ਫਲ ਫੂਲ ਬਿਸਾਲਾ। ਮੇਵਨਿ ਕੀ ਡਾਲੀ ਸਭਿ ਕਾਲਾ ॥ ੩੮ ॥
ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਾਦਰ ਬੈਲਿ ਪਠਾਵਹੀ ਸਾਦਰ ਬਾਕ ਬਿਲਾਸ। ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਦੇਤਿ ਧਨ ਕਰਹਿ ਕਾਜ ਸੁਭ ਰਾਸ ॥ ੩੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕੀ

ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਰਾਮਰਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਚਤੁਰਵਿੰਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੯ ॥

੪੯. [ਅਲਾਵਦੀਨ ਦੀ ਸੇਤ ਰੋਸੀ। ਸੁਪਨਾ ਸੁਣਾਯਾ। ਏੜੀ ਜੋੜੀ। ਏਕਾਜਨ]।
ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਮਹਿ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਅਪਰ
ਸਭਾਸਦ ਅਨਿਕ ਤਹਿ ਬੋਲਹਿ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਹੁਤੋ
ਅਲਾਵਦੀਨ ਬਿਚ ਬੈਸਾ। ਬਾਤਨਿ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕੁਛ ਐਸਾ। ਭਨਹਿ ਸਭਾ
ਮਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਾਵਤਿ। ਨਿਜ ਉੱਤਮਤਾ ਅਧਿਕ ਜਨਾਵਤਿ ॥ ੨ ॥
ਸਹਿ ਨ ਸਕੈ ਗੁਰ ਸੁਤ ਨੇ ਕਹੈ 'ਨਿਜ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੋ ਦਿਨ ਤੈਂ ਭੀ ਲਹੈ'।
ਚਾਤੁਰਤਾ ਜੁਤਿ ਕਹਤਿ ਘਨੇਰੇ। ਲਖਤਿ ਨ ਕਾਲ ਆਇਭਾ ਨੇਰੇ ॥ ੩ ॥
ਅੰਤਰ ਤੇ ਅੰਧੇ ਨਹਿ ਦੀਖਹਿ। ਵਹਿਰ ਬਨਤਿ ਬਡ ਪੀਰ ਸਰੀਖਹਿ'।
ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ। 'ਜੇ ਕਰਿ ਤੁਮ ਨੇ ਇਸ ਮ੍ਰਿਤੁ ਜਾਨੀ ॥
੪ ॥ ਤੋ ਬਤਾਇ ਦੀਜੈ ਸਭਿ ਮਾਂਹੀ। ਕਬਿ ਫਰੋਸਤੋ ਇਸ ਲੇ ਜਾਹੀ'।
ਜਾਨੈ ਜਾਇ ਸੁ ਬਾਕ ਤੁਮਾਰਾ'। ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦ ਉਚਾਰਾ ॥
੫ ॥ 'ਰਹੀ ਆਰਬਲ ਅਸ਼ਟ ਦਿਵਸ ਕੀ। ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਰਹਿ ਮ੍ਰਿਤੁ
ਇਸ ਕੀ'। ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੇਤ ਸਭਾ ਨੇ ਸੁਨੈ। 'ਇਨਹੁ ਬਾਕ ਕਬਿ ਕੂਰ ਨ
ਭਨੈ ॥ ੬ ॥ ਨਿਸਚੈ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕਾਲ ਤਿਸ ਪਾਵੈ। ਬਧ ਪੂਰਨ ਤੇ ਕੌਨ
ਬਚਾਵੈ'। ਸ਼ਕਤ ਹੁਇ ਅਲਾਵਦੀ ਆਯੋ। ਅਸ਼ਟ ਦਿਵਸ ਜਬਿ ਤਹਾ
ਬਿਤਾਯੋ ॥ ੭ ॥ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਬਾਕੀ ਰਹੀ। ਬਿਤੀ ਆਰਬਲ ਮ੍ਰਿਤੁ ਤਿਹ
ਲਹੀ। ਮਰੇ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਸੁਧ ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹੁ। ਨਿਸਚੈ ਧਰੈ ਅਧਿਕ ਉਰ ਮਾਂਹੁ
॥ ੮ ॥ ਸਭਿ ਪੁਰਿ ਵਿਖੈ ਬ੍ਰਿਤੇਤ ਬਿਥਾਰਾ। ਗੁਰਸੁਤ ਪੀਰਨਿ ਪੀਰ ਉਦਾਰਾ।
ਜਿਸ ਕੋ ਬਾਕ ਨਿਫਲ ਨਹਿ ਹੋਇ। ਜੇ ਉਚਰੈ ਸਾਰੇ ਹੁਇ ਸੋਇ ॥ ੯ ॥
ਹਿੰਦੁ ਤੁਰਕ ਮਾਨਾਹਿ ਸਭਿ ਕੋਉ। ਦਰਸਾਹਿ ਨਿਕਟਿ ਬੈਠਿ ਕਰਿ ਸੋਉ'।

'ਬਲ ਤੇ ਧਨ ਵਿਚ ਚਮਾਰ ਕੰਗਾਲ ਸੀ, (ਉਸ ਨਾਲ.....)'।

ਇਕ ਦਿਨ ਸਭਾ ਗਯੋ ਗੁਰਨੰਦਨ। ਦੇਖਤਿ ਕਰਹਿ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਬੰਦਨ
 ॥੧੦॥ ਸਗਲ ਸਭਾ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਚੀਨਾ* । ਉਠਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕਰ ਸੇਂ ਕਰ
 ਲੀਨਾ* । ਸਾਦਰ ਨਿਕਟਿ ਸ਼ਾਹੁ ਬੈਠਾਏ । ਰੀਤਿ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਲਾਏ
 ॥ ੧੧ ॥ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ 'ਸੁਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ! ਹਮ ਕੋ ਸਿਮਰਨੈ ਸੁਪਨੈ
 ਮਾਂਹੁ । ਕੜਾ ਲਘੁ ਕਾਰਜ ਅਰਜੈ ਤੁਮਾਰਾ' ਜਿਸ ਹਿਤ ਸਿਮਰਤਿ ਚਹਤਿ
 ਹਕਾਰਾ' ॥੧੨॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਮੈਂ ਬਿਸਮਾਵਾ ।—ਆਜ ਨਿਸਾ ਮਹਿ
 ਸੁਪਨੈ ਪਾਵਾ । ਇਨ ਕੋ ਭੀ ਸਿਮਰਨੈ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਸੇ ਇਨ ਜਾਨਨੈ
 ਸਕਲ ਹਵਾਲ ॥ ੧੩ ॥ ਇਨ ਕੋ ਕਰੋਂ ਬੁਝਨੈ ਤੋਊ—। ਕਹਨੈ ਸ਼ਾਹੁ
 'ਨਿਸ ਸੁਪਨੈ ਜੋਊ । ਸਗਰੋ ਕਹਿ ਕੇ ਮੋਹਿ ਸੁਨਾਵਉ । ਕਿਮ ਕਿਮ
 ਹੋਯਹੁ ਸਰਬ ਜਨਾਵਉ' ॥੧੪॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕਹਿ ਸਾਰਾ 'ਜਮਨਾ
 ਗਮਨੈ ਸੁਪਨ ਮਝਾਰਾ । ਤਹਿ ਕਿਸਤੀ ਪਰ ਚਢਿ ਕਰਿ ਤਰੇ । ਹਾਥ
 ਬਿਖੇ ਬਨਸੀ† ਕਹੁ ਧਰੇ ॥੧੫॥ ਮਾਰਤਿ ਮੀਨਨਿ ਬਿਚਰਤਿ ਰਹੇ । ਤਹਿ
 ਤੇ ਇਕ ਭੀ ਹਾਥ ਨ ਲਹੇ । ਤਬਿ ਸਿਮਰਨ ਤੁਮ ਕੀਨਿ ਹਮਾਰਾ ।—ਹੋਤਿ
 ਜਿ ਸੰਗ ਲੇਤਿ ਝਖ ਮਾਰਾ' ॥੧੬॥ ਇਮ ਸੁਪਨੈ ਜਾਮਨਿ ਮਹਿ ਆਵਾ' ।
 ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸਚ ਲਖਿ ਬਿਸਮਾਵਾ ।—ਇਨ ਤੇ ਛਪੀ ਨਹੀਂ ਕੋ ਬਾਤ। ਸਮ
 ਕਰ ਫਲ ਕੋ* ਸਭਿ ਬੱਖਯਾਤ—॥ ੧੭॥ ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰ ਸੁਤਹਿ
 ਬੁਲਾਇ । ਰਵਿਤਨੁਸਾ* ਜਲ ਦੇਖਨਿ ਜਾਇ ਗਏ ਤਹਾਂ ਤਟ ਪਰ ਹੁਇ
 ਖਰੇ । ਕਿਸਤੀ ਕੋ ਮੰਗਵਾਵਨਿ ਕਰੇ ॥ ੧੮ ॥ ਇਕ ਨੌਕਾ ਥੀ ਨਿਕਟਿ
 ਪੁਰਾਨੀ। ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਚਹਤਿ ਸੋਈ ਤਬਿ ਆਨੀ। ਤਿਸ ਪਰ ਬੈਠੇ ਚਢਿ ਕਰਿ ਦੋਊ
 । ਅਪਰ ਸਾਥ ਨਹਿ ਲੀਨਸਿ ਕੋਊ ॥ ੧੯ ॥ ਜਲ ਜਮਨਾ ਕੋ ਅਤਿ ਸੈ
 ਬਾਢਾ । ਬਹੈ ਪ੍ਰਵਾਹਿ ਬੋਗ ਜਿਸ ਗਾਢਾ । ਗਿਰ ਕੇ ਗਿਰ ਕਰਿ† ਕਾਠ
 ਬਿਸਾਲਾ । ਬਹੈ ਜਾਇ ਬਹੁ ਬੋਗ ਕਰਾਲਾ ॥ ੨੦॥ ਤਰੀ ਆਪਨੀ ਇਨਹੁ
 ਧਵਾਈ । ਬਡੇ ਕਾਠ ਸੰਗ ਲਾਗਸਿ ਜਾਈ। ਗਈ ਫੂਟ ਤਹਿ ਭਏ ਦੁਖੰਡ ।
 ਜਹਾਂ ਬਹਿਤਿ ਹੈ ਨੀਰ ਪ੍ਰਚੰਡ ॥੨੧॥ ਕਹਨੈ ਸ਼ਾਹੁ 'ਗੁਰ ਸੁਤ ! ਸੁਨਿ ਲੇਹੁ

* ਮੋਢੀ ਪਕੜਨ ਦਾ ਇਕ ਦਿ। * ਮੋਢੀ ਮਾਰ ਲੈਂਦਾ। * ਚੱਬ ਤੇ (ਧਰੇ) ਫਲ ਵਾਂਗ। * ਜਮਨਾ ਦਾ। * ਪਹਾੜ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਡਿੱਗ ਕੇ। * ਇਹ ਵੇਦੋਂ ਤੁਕਾਂ ਅਕਸਰ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀਆਂ, ਚੌਪਈ ਦੇ ਕੇਵਲ ਦੋ ਹੀ ਚਰਨ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। † ਪਾ:—ਬਡਸੀ।

ਕਿਸਤੀ ਗਈ ਫੁਟ ਕਰਿ ਏਹੁ । ਏਕ ਖੰਡ ਪਰ ਮੈਂ ਰਹਿ ਗਏ । ਦੁਤਿਯ
 ਖੰਡ ਪਰ ਤੁਮ ਬਿਤ ਭਯੋ॥੨੨॥ ਅਸ ਨ ਹੋਹਿ ਜਲ ਮਹਿ ਚਲਿ ਜਾਇ।
 ਜੋਰਹੁ ਕਿਸਤੀ ਬਾਕ ਅਲਾਇ । ਅਪਰ ਤਰੀ ਨਹਿ ਨੇਰੇ ਕੋਊ । ਜਿਸ
 ਪਰ ਜਾਇ ਚਢਹਿ ਹਮ ਦੋਊ॥੨੩॥ ਔਰ ਉਪਾਇ ਨ ਕੋਈ ਬਨੇ। ਕਿਸਤੀ
 ਜੂਰੇ, ਦੇਹੁ ਬਚ ਭਨੇ' । ਇਮ ਲਚਾਰ ਜਬਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਹਾਰਾ । ਗੁਰ
 ਨੰਦਨ ਤਬਿ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ॥੨੪॥ 'ਜੁਰੀ ਤਰੀ ! ਜਿਮ ਤਰੀ ਅਗਾਰੀ' ।
 ਤਿਮ ਹਮਰੇ ਹਿਤ ਹੋਹੁ ਸੁਖਾਰੀ । ਮਿਲਹਿ ਦੁਖੰਡ ਪਰਸਪਰ ਅਇ ।
 ਹਮ ਕੋ ਲੇ ਚਾਲਹੁ ਤਿਸ ਭਾਇ' ॥ ੨੫ ॥ ਇਮ ਜਬਿ ਬਾਕ ਕਹਯੋ ਗੁਰ
 ਤਾਤ । ਮਿਲੇ ਦੁਖੰਡ ਅਇ ਤਿਸ ਭਾਂਤ । ਪੂਰਬ ਕੇ ਸਮ ਹੋ ਕਰਿ ਚਲੀ।
 ਜਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਹੁ ਬਹੈ ਬਹੁ ਬਲੀ ॥ ੨੬ ॥ ਅਜਮਤ ਦੇਖਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਖ ਪਾਵਾ ।
 -ਆਜ ਨੀਰ ਤੇ ਪ੍ਰਾਨ ਬਚਾਵਾ-। ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ ਘਰ ਕੋ ਆਏ । ਬਾਰ
 ਬਾਰ ਦੇਖਤਿ ਪਤੀਆਏ ॥ ੨੭ ॥ ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ
 ਆਯੋ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਭਾ ਮਹਿ ਬੈਠਿ ਸੁਹਾਯੋ । ਸਿੱਧਨਿ ਕੇ ਪਸੰਗ ਤਬਿ ਚਾਲੇ ।
 'ਚਹੈਂ ਜਾਹਿ ਦੁਰ, ਤਨ ਨ ਦਿਖਾਲੇ॥੨੮॥ ਆਪ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਹੋਰਤਿ ਆਰੈਂ।
 ਮੇ ਬਿਚਰਹਿ ਨਹਿ ਕੋਊ ਲਖੈ । ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਹੈ ਸ਼ਕਤਿ ਤਿਨਹੁ ਕੀ ।
 ਸੇਵਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਿਨਹੁ ਕੀ' ॥੨੯॥ ਸੁਨਿ ਉਲਮਾਉ ਬਾਤ ਤਬਿ ਕਹੀ ।
 'ਇਹ ਤੋ ਸ਼ਕਤਿ ਲੁਕਾਂਜਨ' ਮਹੀ । ਜੋ ਇਕਬਾਰ ਬਿਲੋਚਨ ਪਾਵੈ ।
 ਬਿਚਰਤਿ ਸਭਿ ਮਹਿ ਕੋ ਨ ਲਖਾਵੈ॥੩੦॥ ਕੇਤਿਕ ਇਸ ਕਹੁ ਸਾਧਨ ਕਰੈਂ।
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਰੋਤਿ ਸ਼ਕਤਿ ਇਮ ਧਰੈ' । ਕਹਯੋ ਸ਼ਾਹੁ 'ਗਰ ਸੁਤ ਤੇ ਆਨ ।
 ਅਪਰ ਖੋਜੀਆਹਿ ਕਹਾਂ ਮਹਾਨ ॥੩੧॥ ਇਹ ਕਹੁਨਾ ਕਰਿ ਦੇਹਹਿ ਮੋਹੀ।
 ਪਾਉਂ ਨੇਤ੍ਰ ਦੁਰਬੇ ਗਤਿ' ਹੋਹੀ' । ਸ਼ਾਹੁ ਲਾਲਸਾ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਘਨੀ ।
 ਛਪਿ ਜੈਬੇ ਕੀ ਗਤਿ ਹੁਇ ਬਨੀ ॥੩੨॥ ਅਪਨਿ ਪਾਸ ਤੇ ਦੀਨਸਿ ਤਾਂਹੀ।
 ਲੋਕਾਂਜਨ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਸ ਮਾਂਹੀ । ਲੇ ਕਰਿ ਸ਼ਾਹੁ ਹਰਖ ਬਹੁ ਕੀਯੋ ।
 ਨੇਤ੍ਰਹਿ ਬਿਖੈ ਡਾਰਿ ਤਬਿ ਲਿਯੋ॥੩੩॥ ਤਤਛਿਨ ਤਹਾਂ ਲੋਪ ਹੁਇ ਗਯੋ।
 ਅੰਤਹਿਪੁਰਿ ਕੋ ਗਮਨਤਿ ਭਯੋ । ਜਹਿ ਬੇਗਮ ਨਿਜ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ।

'ਜੁਰੀ ਹੋਈ ਬੇੜੀ । (ਜਿਵੇਂ ਭੂ) ਮੋਗੀ ਤਰਦੀ ਸੀ ।' ਜੋਗੀਆਂ ਦਾ ਸਰਮਾਂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਸ
 ਨੂੰ ਸਰਮਾਂ ਮੁਲੇਮਾਨੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਜੋ ਅੱਖੀਂ ਪਾ ਲਵੇ ਉਹ ਸਭ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ
 ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ । 'ਲੁਕਣ ਵਾਲੀ ਗਤੀ' ।

ਭੁਖਨ ਧਰੇ ਉਤਾਰਿ ਬਨਾਇ ॥ ੩੪ ॥ ਕਿਸ ਕੋ ਤਹਿ ਤੇ ਹਾਰ ਉਠਾਯੋ ॥
 ਕਰਨਾ ਭਰਨਾ ਕਿਸ ਕੋ ਲਜਾਯੋ । ਕਿਨਹੰ ਪੰਜੇਬ ਧਰੀ ਸੋ ਲਈ । ਸੀਸ
 ਫੂਲ ਲੀਨਸਿ ਦੁਤਿ ਮਈ ॥ ੩੫ ॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਭੁਖਨ ਗਨ ਲਜਾਇਵ ।
 ਰਹਨਿ ਬਾਨ ਅਪਨੇ ਧਰਿਵਾਇਵ । ਪਹਿਰਨਿ ਕੋ ਬੇਗਮ ਜਬਿ ਚਹਾ ।
 ਪਿਖਹਿ ਬਿਭੂਖਨਿ, ਪਾਵਹਿ ਕਹਾ ॥ ੩੬ ॥ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਸਭਿਨਿ ਸੰਭਾਰੇ ।
 ਨਹਿ ਕਰਿ ਆਏ ਖੋਜਤਿ ਸਾਰੇ । ਅੰਤਹਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਮਾਰਜੇ ਰੋਰਾ ।
 ਖੋਜਨਿ ਲਾਗਿ ਸਭੇ ਬਹੁ ਠੋਰਾ ॥ ੩੭ ॥—ਦਿਨ ਮਹਿ ਆਇ ਕਵਨ ਲੇ ਗਯੋ
 ਤਸਕਰ ਕੌਨ ਆਵਤੋ ਭਯੋ । ਧਰੇ ਹੁਤੇ ਹਮ ਦੇਰ ਨ ਲਗੀ । ਕਿਧੋਂ
 ਲੀਏ ਦਾਸੀ ਕੋ ਭਗੀ—॥ ੩੮ ॥ ਕਰੀ ਸੰਭਾਰਿ ਸਭਿਨਿ ਬਿਧਿ ਘਰ ਕੀ ।
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਈ ਨ ਗਤਿ ਤਸਕਰ ਕੀ । ਕਈ ਲਾਖ ਕੇ ਜੇਵਰ ਬਨੇ । ਕੋ ਲੇ
 ਗਯੋ ਬਿਭੂਖਨ ਘਨੇ ॥ ੩੯ ॥ ਤਬੈ ਸ਼ਾਹਿ ਵਿਗਾ ਸੁਧ ਪਠਵਾਈ । ਅੰਤਹਿ-
 ਪੁਰਿ ਬਹੁ ਰੋਰ ਮਚਾਈ । ਗਯੋ ਆਪ ਬੇਗਮ ਸਾਮੀਪ । ਜਾਇ ਦਿਖਾਏ
 ਸਕਲ ਦਿਲੀਪ ॥ ੪੦ ॥ ‘ਲੋਕਾਂਜਨ ਮੈਂ ਪਾਇ ਸੁ ਆਯੋ । ਅਪਨੇ ਆਪ
 ਨ ਕਾਹੁ ਦਿਖਾਯੋ । ਲੇ ਗਮਨਜੋ ਆਭਰਨ’ ਭੁਮਾਰੇ । ਨਿਕਟਿ ਫਿਰਤਿ ਮੁਝ
 ਨਹੀਂ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੪੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਦੀਨੋ ਜਬੈ । ਪਾਇ ਬਿਲੋਚਨ
 ਪਰਖਜੋ ਤਬੈ’ । ਅਜਮਤ ਦਿਖਰਾਈ ਇਸ ਭਾਂਤਿ । ਕਹਿ ਸੇਤੋਖ ਸਿੰਘ
 ਬਹੁ ਬੱਖਜਾਤ ॥ ੪੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਕ੍ਰਿੱਚੇ ਨਵਮ ਰਾਸੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗਾਇ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ
 ਨਿਮ ਏਕ ਉਨ ਪੰਚਮਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੪੯ ॥

੫੦. [ਗਉ ਜਿਵਾਈ । ਤਸਬੀ ਦਾ ਚੋਰ । ਮੋਤੀ ਦਿਤਾ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਉਪਬਨ ਗਮਨ ਕਿਯ ਸ਼ਾਹੁ ਸੰਗ ਗੁਰ ਨੰਦ । ਮਨ-
 ਭਾਵਤਿ ਵਿਰ ਕਰਿ ਭਲੇ ਰਿਦੇ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦ ॥ ੧ ॥ ਰੋਪਈ ॥ ਮਾਰਗ
 ਗਮਨੇ ਨਿਕਟੋਂ ਦੋਉ । ਪੀਛੇ ਚਲੇ ਆਇੰ ਸਭਿ ਕੋਉ । ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ
 ਬਾਤਨਿ ਢਲੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਅੰ ਨੌਰੰਗ ਮਿਲੇ ॥ ੨ ॥ ਪੰਥ ਪਰੀ ਇਕ
 ਮਿਰਤਕ ਧੈਨੁ^੧ । ਦਿੱਲੀ ਪਤਿ ਦੇਖਤਿ ਭਯੋ ਨੈਨ । ਜਿਹ ਸਮੀਪ ਲਘੁ
 ਬਤਸ^੨ ਖਦਜੋ ਹੈ । ਨਵਿ ਕਬਹੂੰ ਮੁਖ ਤ੍ਰਿਨਨਿ ਚਰਜੋ ਹੈ ॥ ੩ ॥ ਅਵਿਲੋਕਤਿ
 ਨੌਰੰਗ ਹੁਇ ਖਦੇ । ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਬਚ ਕਹਿਬੋ ਕਰੋ । ‘ਇਸ ਕੋ ਦੇਖਿ

^੧ਫੰਨ ਦਾ ਗਹਿਣਾ । ^੨ਕੋਈ ਦਾਸੀ ਲੇ ਭੋਜੀ ਹੈ । ^੩ਦਿੱਲੀ ਪਤੀ ਨੇ । ^੪ਗਹਿਣੇ । ^੫ਬਾਗ ।
^੬ਮੋਈ ਗਉ । ^੭ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਵੱਡਾ ।

ਦਯਾ ਉਰ ਆਵੈ । ਛੋਟੇ ਬਤਸ ਅਧਿਕ ਦੁਖ ਪਾਵੈ ॥ ੪ ॥ ਹਮ ਹੈਂ ਤੁਰਕ
ਦਵਜੇ ਚਿਤ ਹੋਰੇ । ਤੁਮਰੇ ਵਿੰਦੂ ਧਰਮ ਬਝੇਰੇ । ਸੰਕਟ ਬਤਸ ਪਾਇ
ਬਹੁਤਰਾ । ਮਿਲਹਿ ਨ ਛੀਰ ਮਾਤ ਜਿਸ ਕੇਰਾ ॥ ੫ ॥ ਹਮਹਿ ਰਹਿਮ ਜੈ
ਇਤਨਹੁ ਹੋਯਹੁ । ਤੁਮਹਿ ਅਧਿਕ ਹੁਇਗੋ ਇਮ ਜੋਯਹੁ । ਇਸ ਤੇ ਪਰੇ
ਧਰਮ ਕਜਾ ਔਰ । ਦੇਹੁ ਜਿਵਾਇ, ਬਰਹਿ ਪੁਨ ਪੋਰ ॥ ੬ ॥ ਇਮ ਕਹਿ
ਸ਼ਾਹੁ ਠਾਂਢ ਹੁਇ ਰਹਜੈ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਉਰ ਲਹਜੈ ।— ਨੌਰੇਗ
ਹਠੀ ਰਹਜੈ ਬਿਤ ਹੋਇ । ਬਿਨਾਂ ਜਿਵਾਏ ਚਲਹਿ ਨ ਕੋਇ—॥ ੭ ॥ ਤਿਹ
ਛਿਨ ਜਲ ਅਨਵਾਯਹੁ ਪਾਹੂ । ‘ਸੱਤਿਨਾਮ’ ਕਹਿ ਲਿਯ ਕਰ ਮਾਂਹੂ ।
ਛਿਰਕਜੈ ‘ਵਾਹਿਗੁਰੂ’ ਮੁਖ ਭਾਖਜੈ । ‘ਜੀਵਹਿ ਧੇਨੁ’ ਮਨੋਰਥ ਰਾਖਜੈ ॥ ੮ ॥
ਸ਼ਾਹੁ ਸਮਾਜ ਸਮੇਤ ਨਿਹਾਰਤਿ । ਉਠੀ ਧੇਨੁ ਨਿਜ ਬਤਸ ਪੁਕਾਰਤਿ ।
ਸਭਿਹਿਨਿ ਮਨ ਮਹਿ ਮਾਨਿ ਅਚੰਭਾ—। ਇਨ ਮਹਿ ਅਜਮਤ ਬਡ ਬਿਨ
ਦੰਭਾ—॥ ੯ ॥ ਹਰਖੇ ਬਿਸਮਾਵਤਿ ਬਿਗਸਾਏ । ਸੁਨਜੈ ਸਭਿਨਿ—ਗੋ ਮਰੀ
ਜਿਵਾਏ—। ਪਸਰਜੈ ਪੁਰੀ ਮਝਾਰ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਜਸੁ ਗਾਵਤਿ
ਅਵਦਾਤ ॥ ੧੦ ॥ ‘ਮੁਰਦੇ ਕੋ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਰਿ ਦੇਨਿ । ਇਹੁ ਤੋ ਅਲਪ ਬਾਡ
ਕੁਛ ਹੈ ਨ । ਜਿਸ ਪਿਤ ਗੁਰ ਅਸ ਅਜਮਤ ਦੀਨਿ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੀਪ
ਪਠਾਵਨਿ ਕੀਨਿ ॥ ੧੧ ॥ ਤਿਨ ਕੀ ਅਧਿਕ ਮਹਾਂ ਵਡਿਆਈ। ਕੌਨ ਸਕਹਿ
ਕਹਿ ਜਥਾ ਸੁਹਾਈ । ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਜਾਨ । ਜਿਨ ਕਹੁ ਸੁਤ
ਅਤਿ ਅਜਮਤਵਾਨ’ ॥ ੧੨ ॥ ਇਮ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰ ਮਹਿ ਜਸੁ ਹੋਵਾ । ਆਗੇ
ਕਰਹਿ ਸੁਨਜੈ ਜਿਸ ਜੋਵਾ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸਨਿ ਮਾਂਹਿ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ । ਜਹਿ ਕਹਿ
ਭਯੋ ਅਧਿਕ ਬੱਖਸਾਤ ॥ ੧੩ ॥ ਪੁਨ ਨਿਜ ਡੇਰਨਿ ਕੋ ਚਲਿ ਆਏ ।
ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਜੈ ਦੁਰਗ ਸ਼ਾਹਿ ਹਰਖਾਏ । ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਸਭਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਸੁਜਸੁ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੇ ॥ ੧੪ ॥ ਤਿਸ ਨਿਸ ਤਸਬੀ ਨੌਰੇਗ ਕੇਰੀ
ਅੰਤਹਿਪੁਰਿ ਮਹਿ ਖੋਇ, ਨ ਹੋਰੀ । ਲਈ ਚੁਰਾਇ ਨਹੀਂ ਕਿਤ ਪਾਈ ।
ਲਾਖਹੁ ਧਨ ਕੋ ਖਰਚ ਬਨਾਈ ॥ ੧੫ ॥ ਅਨਿਕ ਜਵਾਹਿਰ ਜਿਸ ਮਹਿ
ਲਾਗੇ । ਜ਼ਾਹਰ ਜਗਮਗ ਜੋਤਿ ਸੁ ਜਾਗੇ । ਜਿਹ ਸਮਾਨ ਕਿਤ ਪੱਯਤਿ
ਨਾਂਹੀ । ਸ਼ਾਹੁ ਜਤਨ ਤੇ ਰਾਖਹਿ ਪਾਹੀ ॥ ੧੬ ॥ ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦਨ

੧ ਵਿੰਦੂ ਚਿਤ ਨਾਲ । ੨ ਵਿਰ (ਅਸੀਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ) ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਜ਼ੀਏ । ੩ ਉੱਜਲ । ੪ ਮਾਲਾ ।

ਫਿਗ ਗਏ। ਸਾਦਰ ਬੋਲਿ ਬਿਠਾਵਤਿ ਭਏ। ਲਗਯੋ ਬਤਾਵਾਨ 'ਤਸਬੀ
 ਗਈ। ਅੰਤਹਿਪੁਰ ਗਮਨਯੋ ਨਿਸ ਭਈ ॥ ੧੭ ॥ ਹੁਤੀ ਹਾਥ ਮਹਿ ਜ ਸ
 ਮੈਂ ਗਯੋਖਾਨ ਪਾਨ ਨਿੰਦਾ ਬਸਿ ਭਯੋ। ਅੰਤਰ ਕੀ ਕਿਨ ਲੀਨਿ ਦੁਰਾਣੀ।
 ਜਾਗਯੋ ਬਹੁਰਿ ਹਾਥ ਨਹਿ ਆਈ ॥ ੧੮ ॥ ਬੇਗਮ ਆਦਿਕ ਦਾਸੀ ਬਿੰਦ।
 ਕਹਿ ਸਭਿ ਸੋਂ ਡਰ ਦੀਨਿ ਬਿਲੰਦ। ਨਹਿ ਕਿਨ ਮਾਨੀ,ਦਈ ਨ ਢੇਰੇ।
 ਲਾਖਹੁ ਧਨ ਜਿਹ ਲਗਯੋ ਬਡੇਰ ॥ ੧੯ ॥ ਇੰਹ ਸਮਾਨ ਪੱਯਤਿ ਨਹਿ
 ਆਨ। ਬਡੇ ਜਤਨ ਤੇ ਆਇਸਿ ਪਾਨ। ਆਦਿ ਨਜ਼ੁਮੀ ਜੋਤਿਕ ਸਜਾਨੇ।
 ਸਭਿ ਪਚ ਰਹੇ, ਨ ਕਿਸ ਫਿਗ ਮਾਨੇ ॥ ੨੦ ॥ ਆਪ ਬਤਾਵਹੁ ਗੇ
 ਜਬਿ ਤਾਂਹੀ। ਤਬਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਹਮ ਕਰ ਮਾਂਹੀ। ਨਾਹਿ ਤ ਗਈ ਨ
 ਪਾਵਹਿ ਕੋਈ। ਜਿਹ ਸਮ ਅਪਰ ਨ ਕਜੋਹੂੰ ਹੋਈ ॥ ੨੧ ॥ ਬਨਹਿ
 ਨ ਤੈਸੀ ਬਹੁ ਧਨ ਲਾਗੇ। ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ਜ਼ਾਹਰ ਜਾਗੇ। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ-
 ਰਾਇ ਤਬਿ ਕਹੀ। 'ਅੰਤਹਿ ਪੁਰ ਮਹਿ ਤਸਬੀ ਰਹੀ ॥ ੨੨ ॥ ਅਮਕੀ
 ਬੇਗਮ ਨੇ ਕਰ ਲੀਨੀ। ਧਰੀ ਚੁਰਾਇ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਚੀਨੀ। ਤਿਸ ਕੇ ਘਰ
 ਅੰਤਰ ਘਰ ਜੋਇ। ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਿ ਕੀ ਭੀਤੀ ਜੋਇ ॥ ੨੩ ॥ ਤਹਾਂ ਤਾਕ
 ਇਕ ਗੁਪਤ ਨਿਹਾਰਹੁ। ਤਿਸ ਮਹਿ ਰਾਖੀ ਜਾਇ ਸੰਭਾਰਹੁ। ਸਕਲ
 ਪਤੇ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਗਯੋ। ਘਰ ਮਹਿ ਘਰ ਸੁ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਹਿ ਕਿਯੋ ॥ ੨੪ ॥ ਖਰੇ
 ਹੋਇ ਸੋ ਤਾਕ ਖੁਲ੍ਹਾਯੋ। ਅੰਤਰ ਤੇ ਸੰਪੁਟ ਨਿਕਸਾਯੋ। ਤਿਸ ਮਹਿ ਤੇ
 ਤਸਬੀ ਨਿਕਸੀ ਹੈ। ਜੋਤਿ ਜਵਾਹਰ ਕੀ ਬਿਗਸੀ ਹੈ ॥ ੨੫ ॥ ਹਰਖਯੋ
 ਸਭਾ ਲੇ ਆਯੋ। ਕਰ ਮਹਿ ਧਰਿ ਸਭਿ ਕੋ ਦਿਖਰਾਯੋ। 'ਗੁਰ ਨੰਦਨ
 ਜੇ ਨਹੀਂ ਬਤਾਵੈ। ਤੋ ਤਸਬੀ ਇਹ ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ ॥ ੨੬ ॥ ਐਸੇ ਗੁਪਤ
 ਸਬਲ ਮਹਿ ਧਰੀ। ਨਹਿ ਕਜੋਹੂੰ ਜਹਿ ਹੋਰਨਿ ਕਰੀ'। ਇਮ ਗੁਰ ਸੁਤ
 ਕੋ ਕਰਹਿ ਸਰਾਹਨਿ। ਜਿਸ ਤੇ ਹੁਇ ਦੁਰਜਨ ਉਰ ਦਾਹਨ ॥ ੨੭ ॥
 ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਸਭਾ ਲਗਾਈ। ਸਭਿ ਉਮਰਾਵ ਮਿਲੇ ਸਮੁਦਾਈ।
 ਤਬਿ ਅੰਗੋਜ਼ ਪੁਰੀ ਮਹਿ ਆਵਾ। ਮਿਲਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਸੋਂ ਭਾਖਿ ਪਠਾਵਾ ॥
 ੨੮ ॥ ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਲੇ ਕਰਿ ਸੋਇ। ਆਯੋ ਸਭਾ ਬੀਚ ਅਵਿਲੋਇ।

੧੭੩੬ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ। ੧(ਮਾਲਾ) ਕਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਹੈ ? (ਨਜ਼ੁਮੀ ਆਦਿਕ) ਸਾਢੇ ਖਪ ਰਹੇ, ਕੋਈ
 (ਮਾਨੇ=) ਅਣਮਾਨ ਨਾ ਲਾ ਸਕਿਆ। ੨੬੫। ੨ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਤਵਾਂ ਦਿਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੀ।

ਦੇ ਕਰਿ ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਤਬਿ ਮਿਲਜੈ । ਮੋਤੀ ਏਕ ਮਨਹੁੰ ਕਿਨ ਢਲਜੈ ॥੨੯॥
 ॥ ਬੂਤਲਾਕਾਰ^੧ ਏਕ ਸਮ ਸਾਰੈ । ਕਰ ਪਰ ਧਰਜੈ ਦਿਪੈ ਉਜੀਆਰੈ । ਜੈ
 ਮੁਕਤਾ ਕੇ ਗੁਨ ਸਮੁਦਾਯਾ । ਸੋ ਤਿਸ ਬਿਖੇ ਮਹਾਂ ਦਿਪਤਾਯਾ ॥ ੩੦ ॥
 ਅਪਰ ਵਸਤੁ ਬਹੁ ਮੋਲੀ ਦੈ ਕੈ । ਮਿਲਜੈ ਸ਼ਾਹੁ ਬਹੁ ਲਿਯੋ ਰਿਝੈ ਕੈ ।
 ਜੋ ਕਾਰਜ ਤਿਸ ਕੋ ਕਰਿ ਦੀਨਾ । ਪੁਨ ਅੰਗੋਲ ਪਯਾਨੋਂ ਕੀਨਾ ॥ ੩੧ ॥
 ॥ ਤਿਸ ਪਸ਼ਚਾਤ ਸੁ ਮੁਕਤਾ ਲੈ ਕੈ । ਬੇਗਮ ਨਿਕਟਿ ਗਯੋ ਹਿਤ ਕੈ ਕੈ ।
 ਅਧਿਕ ਸਨੇਹ ਜਾਂਹਿ ਸੰਗ ਲਾਗਾ । ਤਿਸਹਿ ਦਿਖਾਯਹੁ ਧਰਿ ਕਰਿ
 ਆਗਾ ॥੩੨॥ ‘ਭੂਖਨ ਬਿਖੇ ਪਹਿਰ ਇਹ, ਪਜਾਰੀ ! ਜਿਸ ਤੇ ਹੋਇ
 ਜ਼ਿਬਾਇਸ਼^੨ ਭਾਰੀ । ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਆਨਜੈ ਏਹੀ । ਅਧਿਕ ਪਜਾਰ ਸਭਿ
 ਬੇਗਮ ਤੋਹੀ’ ॥ ੩੩ ॥ ਦੇਖਤਿ ਹੀ ਮੁਕਤਾ ਹਰਖਾਈ । ਅਧਿਕ ਆਬ,
 ਸਮ ਏਕ ਗੁਲਾਈ । ‘ਸੁਨਹੁ ਸ਼ਾਹੁ ਜੀ ! ਹੈ ਇਹੁ ਨੀਕੋ । ਤਉ ਮਨੋਰਥ
 ਪੁਰਹੁ ਨ ਜੀ ਕੋ ॥ ੩੪ ॥ ਇਕ ਮੁਕਤਾ ਤੇ ਹੋਇ ਨ ਕਾਮਾ । ਨਥ ਮਹਿ
 ਕਜੇ ਲਾਗਹਿ ਅਭਿਰਾਮਾ । ਯਾਂਤੇ ਇਸ ਜੋਟੀ ਕੋ ਔਰ । ਕਰਹੁ ਖੁਜਾਵਨਿ
 ਹੈ ਜਿਸ ਠੌਰ ॥੩੫॥ ਪੁਨ* ਇਹ ਸਜਹਿ ਪਰਹਿ ਨਥ ਮਾਂਹੀ’ । ਸੁਨਤਿ
 ਸ਼ਾਹੁ ਕਹਿ ‘ਦੂਸਰ ਨਾਂਹੀ । ਸਾਗਰ ਟਾਪੂ ਤੇ ਇਹ ਆਯੋ । ਆਨ ਸਥਾਨ
 ਨਹੀਂ ਅਸ ਪਾਯੋ’ ॥ ੩੬ ॥ ਚਿਤਵਤਿ ਚਿਤ ਮਹਿ—ਕਿਤ ਤੇ ਪਾਉਂ ? ।
 ਬਿਕਤਿ ਹੋਇ^੩, ਦੇ ਦਰਬ ਮੰਗਾਉਂ—’ । ਬੇਗਮ ਸੰਗ ਕਹਤਿ ਭਜੈ ਸ਼ਾਹੁ ।
 ‘ਖੁਜਵਾਵਹੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਬਲ ਜਾਂਹੁ’ ॥੩੭॥ ਤਬਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਭਾ ਲਗਾਈ ।
 ਭਏ ਸਭਾਸਦ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਈ । ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਚਲਿ ਆਯੋ ।
 ਸਾਦਰ ਸ਼ਾਹੁ ਕਹਜੈ ਬੈਠਾਯੋ ॥੩੮॥ ਦੇਖਤਿ ਹੀ ਮਨ ਮਹਿ ਫੁਰਿ ਆਈ ।
 —ਇਨ ਤੇ ਮੁਕਤਾ ਲੇਹੁ ਮੰਗਾਈ—। ਗੁਰਸੁਤ ਸੋਂ ਤਬਿ ਸ਼ਾਲ ਬਖਾਨਾ ।
 ਤਿਸ ਮੁਕਤਾ ਕੋ ਧਰਿ ਨਿਜ ਪਾਨਾ^੪ ॥ ੩੯ ॥ ‘ਅਸੀਂ ਇਕੋ ਅਪਰ ਮਿਲੈ
 ਇਸ ਸਾਥ । ਦੇਹਿ ਜ਼ਿਬਾਇਸ਼ ਪਰਿ ਕੈ ਨਾਥ’ । ਖੋਜੇ ਕਿਤ ਹੂੰ ਹਾਥ ਨ
 ਆਵੈ । ਜਾਚਜੋ ਦਰਬ ਦੇਉਂ ਜੇ ਪਾਵੈ ॥ ੪੦ ॥ ਯਾਂਤੇ ਤੁਮ ਮੁਕਤਾ ਇਕ
 ਲਗਾਵਹੁ । ਸਦਨ ਆਪ ਕੇ ਹੋਇ ਮੰਗਾਵਹੁ । ਤੁਮਰੋ ਬਡੇ ਗੁਰੂ ਜੋ ਭਯੋ ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮ ਜੁ ਥਯੋ ॥੪੧॥ ਮੁਹਿ ਦਾਦਾ ਕਹੁ ਦੀਨਸਿ ਮਾਲਾ ।

^੧ਰੋਲਾਕਾਰ । ^੨ਫਿਸ਼ਨ, ਸਜਾਵਟ, ਦੁਤੀ । ^੩ਜੇ ਵਿਕਦਾ ਹੋਵੇ । ^੪ਹੱਥ ਉੱਤੇ ਧਰ ਕੇ । ^੫ਨਥ
 ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ।

*ਪਾ:-ਜਗ ।

†ਪਾ:-ਇਸ ।

ਅਦਭੁਤ ਮਣਕੇ ਸੁਨੇ ਬਿਸਾਲਾ । ਇਕਸੈ ਚਾਰ ਹੁਤੇ ਗਿਨਤੀ ਮੈਂ । ਖੋਜਿ
ਬਕੇ ਨਹਿ ਕਿਤਹੁ ਲਹੀ ਮੈਂ ॥ ੪੨ ॥ ਹੋਇ ਆਪ ਕੇ ਘਰ ਮੁਕਤਾ ਕੋ ।
ਇਹ ਸਮ ਦਿਹੁ ਮੰਗਾਇ ਕਹਿ ਭਾਂਕੋ । ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਕਹਿ 'ਦੈ ਹੈ ।
ਪ੍ਰਾਤਿ ਕਚਹਿਰੀ ਮੈਂ ਲੈ ਐ ਹੈ' ॥ ੪੩ ॥ ਅਸ ਕਹਿ ਆਗਲ ਦਿਨ ਲੈ
ਗਯੋ । ਤਿਹ ਕੇ ਸਦ੍ਰਸ ਮਿਲਾਵਤਿ ਭਯੋ । ਰੰਗ ਰੂਪ ਆਕ੍ਰਿਤ ਮਹਿਜੈਸੇ
ਦੁਸਰ ਦਯੋ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਤੈਸੇ ॥ ੪੪ ॥ ਨੌਰੰਗ ਹਰਖ ਕਰਜੇ ਲੈ ਗਯੋ । ਬੇਗਮ
ਕੋ ਪਹਿਰਾਵਤਿ ਭਯੋ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਉਸਤਤਿ ਕੀਨਿ । ਅਜਮਤ
ਕੋ ਮੁਕਤਾ ਰਚਿ ਦੀਨਿ ॥ ੪੫ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਨਵਮਿ ਗਾਏ 'ਰਾਮਰਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚਮਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੦ ॥

੫੧. [ਖਾਧਾ ਹੋਇਆ ਦੇਸਿਆ । ਖਟੁ ਟੁਤਾਂ ਵੇ ਮੋਵੇ ਇਕੋਠੇ । ਅੰਗ ਤੇ ਬਾਗ] ।
ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਆਏ ਸਭਾ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇਸਨਮਾਨਤਿ
ਨੌਰੰਗ ਤੇ ਬੈਠੇ ਮੋਦ ਉਪਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਕਹਤਿ ਸ਼ਾਹਿ 'ਹਮ ਖਾਯੋ
ਆਜ । ਦਿਹੁ ਬਤਾਇ ਸੋ ਸਭਾ ਸਮਾਜ । ਕਿਤਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੋ ਆਮਿਖ
ਖਾਯੋ । ਅਪਰ ਵਸਤੁ ਕਰਾ ਮੁਖ ਮਹਿ ਪਾਯੋ ॥ ੨ ॥ ਤੁਮ ਕਹੁ ਬਡੀ ਬਾਤ
ਨਹਿ ਕੋਈ । ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ ਤਿਕਾਲ ਜੁ ਹੋਈ । ਤਉ ਆਜ ਕੋ ਅਚਜੈ
ਜੁ ਖਾਨਾ । ਆਪ ਸੁਨਾਵਹੁ ਸਭਿ ਕੇ ਕਾਨਾ ॥ ੩ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ
ਬਚ ਸ਼ਾਹੁ । ਕਰੇ ਬਤਾਵਨਿ ਜੋ ਕਿਛ ਖਾਹੁ । 'ਪੀਚ ਤਰਹਿ ਕੋ ਆਮਿਖ
ਖਾਯੋ । ਤੀਨ ਰੀਤਿ ਓਦਨ' ਮਿਲਵਾਯੋ ॥ ੪ ॥ ਚਾਰ ਬਿਧਿਨਿ ਕੇ ਫਲ ਸੁਭ
ਖਾਏ । ਇੰਤਜਾਇਕ ਸਭਿ ਅਪਰ ਬਤਾਏ । ਜਿਤੀ ਬੇਰ ਮੁਖ ਪੀਯਹੁ
ਪਾਨੀ । ਭੋਜਨ ਕਰਤਿ ਕਹੀ ਜਿਮ ਬਾਨੀ ॥ ੫ ॥ ਜੇ ਸਮੀਪ ਪਾਚਕ^੫ ਸੁ
ਬਤਾਏਦਾਸ ਨਿਕਟਿ ਕੇ ਸੋ ਗਿਨਵਾਏਬਾਸਨ ਧਰੇ ਅਗਾਰੀ ਜੇਤੋਭਿੰਨ
ਭਿੰਨ ਭਾਖੇ ਤਬਿ ਤੇਤੇ ॥ ੬ ॥ ਅਚਜੈ ਜੁ ਬੋੜਾ, ਸੋ ਕਹਿ ਦੀਨਿ । ਅਪਰ
ਸੁਨਾਏ ਗ੍ਰਾਸ ਜਿ ਕੀਨਿ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਬਿ ਦਯੋ ਬਤਾਈ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ
ਸ਼ਾਹੁ ਸਭਾ ਬਿਸਮਾਈ ॥ ੭ ॥ -ਮਨਹੁ ਨਿਕਟਿ ਬੈਠੇ ਇਨ ਗਨੇ । ਜਨੈਂ ਕੀ
ਤਜੈਂ ਸਗਰੀ ਬਿਧਿ ਭਨੇ । ਮਹਿਦ ਸ਼ਕਤਿ ਕੁਛ ਲਖੀ ਨ ਜਾਇ-ਨੌਰੰਗ
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਹਰਖ ਉਪਾਇ ॥ ੮ ॥ ਪੁਨ ਫਲ ਖੈਬੋ ਕੀ ਬਹੁ ਬਾਤ । ਸਭਾ
ਬਿਖੈ ਪਰਬ੍ਰਿਤਜੇ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ । ਕੋ ਕਿਸ ਫਲਹਿ ਸਰਾਹਤਿ ਭਯੋ । ਕਿਸਹੂੰ

^੧ਕੋਈ । ^੨ਆਕਾਰ । ^੩ਤਿੰਨ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਛ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ^੪ਚਾਵਲ । ^੫ਰੋਈਏ ।

ਅਪਰ ਸ੍ਵਾਦ ਕਹਿ ਦਿਐ॥੯॥ ਖਸ਼ਟ ਰੁਤਨਿ ਕੇ ਜੇ ਫਲ ਅਹੈ॥ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ
 ਸ੍ਵਾਦ ਰੁ ਗੁਨ ਕਹੈ॥ ਤਬਿ ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਸ਼ਾਹਿ ਬਖਾਨਾ॥ ‘ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੁ
 ਸੁਤ ਅਜਮਤਵਾਨਾ ! ॥੧੦॥ ਤੁਮ ਸਮਾਨ ਮੈਂ ਅਪਰ ਨ ਜਾਨਾ॥ ਚਹਹੁ
 ਕਰਹੁ ਤੁਮ ਮਹਿਦ ਮਹਾਨਾ॥ ਇਕ ਅਭਿਲਾਖਾ ਮੁਝ ਮਨ ਮਾਂਹੁ॥ ਸੈ ਅਬਿ
 ਕਹੈਂ ਆਪਕੇ ਪਾਹੁ॥੧੧॥ ਖਸ਼ਟ ਰੁਤਨਿ ਕੇ ਮੇਵੇ ਜੇਈ॥ ਫਲ ਅਰੁ ਫੁਲ
 ਸਕਲ ਅਬਿ ਤੇਈ॥ ਏਕ ਬਾਰ ਹੀ ਅਬਿ ਦਿਖਰਾਵਹੁ॥ ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਮੁਝ
 ਦੇਹੁ ਖੁਵਾਵਹੁ’ ॥੧੨॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਚ ਭਾਖਾ॥ ‘ਹਮ ਕਰਿ ਦੇਹਿ
 ਪੂਰ ਅਭਿਲਾਖਾ’॥ ਫਲ ਰਸਾਲ ਆਦਿਕ ਮੰਗਵਾਏ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਅਗਾਰੀ ਭੇ
 ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੧੩ ॥ ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਗੁਰ ਸੁਤ ਧਰਿ ਦੇਤਿ॥ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਮੋਦ
 ਸ਼ਾਹਿ ਸਭਿ ਲੇਤਿ॥ ਜਾਮਨ, ਖਿਰਣੀ, ਰੁਚਿਰ ਖਜੂਰਾਭਾਤੁ, ਆਮਰੂਦ ਫਲ
 ਰੂਰ ॥੧੪॥ ਕਟਲ^੧, ਬਫਲ^੨ ਅਰ ਸੈਉ, ਅਨਾਰ॥ ਖਰਬੂਜੇ, ਖਾਰਕ^੩,
 ਸਹਕਾਰ^੪॥ ਸੰਗਤਰੇ, ਨਿੰਬੂ, ਨੌਰੰਗੀ॥ ਕਦਲੀ^੫ ਫਲ, ਅੰਗੂਰ ਸੁਰੰਗੀ॥੧੫॥
 ਖੋਪਾ, ਜ਼ਰਦਾਲੂ, ਨਸ਼ਪਾਤੀ॥ ਦਾਖ, ਬਦਾਮ, ਸਰਸ^੬ ਬਹੁ ਜਾਤੀ॥
 ਬਦਰੀ ਫਲ^੭, ਤਰਬੂਜ, ਬਟੇਕ^੮॥ ਸਰਦੇ ਮੰਗਵਾਏ ਇਕ ਅੰਕ^੯ ॥੧੬॥
 ਤੁਰਸ਼ ਫਾਲਸੇ, ਕੰਦਬਿਦਾਰੀ॥ ਜ਼ਿਮੀਕੰਦ^{੧੦} ਫਲਹਰ ਤਿਸ ਬਾਰੀ^{੧੧}॥
 ਅਪਰ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਕਹਿੰ ਫਲ ਜਾਤੀ॥ ਧਰੇ ਸ਼ਾਹੁ ਆਗੇ ਬੱਖਜਾਤੀ॥੧੭॥
 ਫਲ ਸਮੂਹ ਬਿਦਤਾਏ ਜਜੈਂ ਜਜੈਂ॥ ਅਚਰਜ ਹੋਤਿ ਸਭਿਨਿ ਮਤਿ ਤਜੈਂ
 ਤਜੈਂ॥ ਬੰਦ ਫਲਨਿ ਕੇ ਸ਼ਾਹੁ ਅਗਾਰੀ॥ ਦਿਖਤਿ, ਨ ਲਖੀ ਜਾਇ, ਮਤਿ
 ਹਾਰੀ॥੧੮॥—ਬੈਠੇ ਕਿਤ ਤੇ ਏਹ ਮੰਗਾਏ॥ ਹੋਤਿ ਬਲਾਇਤ ਮੈਂ, ਸੇ ਆਏ॥
 ਖਸ਼ਟ ਰੁਤਨਿ ਕੇ ਉਪਜਨ ਵਾਰੇ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਭੇ ਸਭਿ ਸਭਾ ਨਿਹਾਰੇ—॥
 ੧੯॥ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸ਼ਾਹੁ ਹੁਇ ਰਹਜੈ॥ ਗੁਰਸੁਤ ਕੇ ਜਸੁ ਬਹੁ ਮੁਖ
 ਕਹਜੈ॥ ਅਧਿਕ ਸ੍ਵਾਦ ਜਾਬਿ ਲੇ ਕਰਿ ਖਾਏ॥ ਬਹੁਤ ਸਰਾਹ ਸ੍ਵਾਦ ਸਮੁਦਾਏ
 ॥੨੦॥ ‘ਬਹੁ ਉਪਬਨ ਫਲ ਅਚੇ ਜੁ ਆਗੇ॥ ਤਿਨ ਕੋ ਨਹੀਂ ਸ੍ਵਾਦ ਅਸ

^੧ਕਟਹਰ। ^੨ਫੇਉ। ^੩ਵੁਹਾਟੇ। ^੪ਕਲਮੀ ਨੰਬ [ਮਿਸ, ਸਹਕਾਰ]। ^੫ਕੇਲੇ। ^੬ਵਧੀਆ। (ਅ)
 ਸਹਤ ਰਸ ਵੇ। ^੭ਬੈਰ। ^੮ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਖ। ^੯ਇਕੋ ਵੇਰੀ। ^{੧੦}ਜ਼ਿਮੀਕੰਦ ਤੇ ਕੰਦਬਿਦਾਰੀ
 ਜੜ ਗੰਢਾਂ ਹਨ, ਪਹਿਲੀ ਤਰਕਾਰੀ ਵੇ ਕੰਮ ਤੇ ਦੂਜੀ ਚਯਵਨ ਪਾਕ ਤੇ ਹੋਰ ਦਵਾਵਾਂ ਵਿਚ
 ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ^{੧੧}ਫਲਹਰ ਤਿਸ ਬਾਰੀ=ਬਨ ਵੇ ਫਲ ਉਮੇ ਵੇਲੇ [ਹਿੰ, ਫਲਹਰੀ=ਬਨ ਦੇ ਫਲ।
 ਫੁਲ। ਮੇਵੇ]। (ਅ) ਹਰਿਤ ਸਬਾਰੀ=ਹਰੇ ਤੇ ਗਿੱਲੇ [ਸਬਾਰੀ=ਪਾਣੀ ਢਾਲੇ]।

ਲਾਗੇ। ਅਧਿਕ ਮਧੁਰਤਾ ਅਰੁ ਤੁਰਸਾਈ। ਅਚਹਿ ਅਜਾਇਬ ਕਹੈ ਨ
ਜਾਈ' ॥ ੨੧ ॥ ਕਤਹੁ ਨ ਸ਼ਾਹਿ ਇਤੇ ਫਲ ਖਾਏ। ਰੁਚਿ ਸੇਂ ਅਚਹਿ
ਅਧਿਕ ਮਧੁਰਾਏ। ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਦੀਨੇ। ਅਚਹਿ ਸ੍ਵਾਦ ਕੁਛ
ਪਰਹਿ ਨ ਚੀਨੇ ॥ ੨੨ ॥ ਹੁਇ ਅਚਰਜ ਤਬਿ ਸ਼ਾਹ ਉਚਾਰਾ। 'ਕਹਾਂ
ਲਗਯੋ ਅਸ ਬਾਗ ਉਦਾਰਾ' ਜਿਸ ਮਹਿ ਤੇ ਅਸ ਫਲ ਮੰਗਵਾਏ। ਖਟ ਰੁਤ
ਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਿ ਖਾਏ ॥ ੨੩ ॥ ਅਸ ਉਪਬਨ ਦਿਖਰਾਵਹੁ ਮੋਹੀ ਤੁਰਸ
ਮਧੁਰਫਲ ਸ੍ਵਾਦਲ ਹੋਹੀ। ਤਿਸਕੀ ਪੋਧੀ ਲਹੈਂ ਸਮੁਦਾਈ। ਅਪਨੇ ਬਾਗਨਿ
ਦੇਹੁ ਲਗਾਈ ॥ ੨੪ ॥ ਅਧਿਕ ਦੂਰ ਹੁਇ ਮਨੁਜ ਪਠਾਵਹੁ। ਹਮਰੇ ਹਿਤ ਲਘੁ
ਬੂਟ ਮੰਗਾਵਹੁ। ਅਦਭੁਤ ਸ੍ਵਾਦ ਲਗਹਿ ਫਲ ਜੋਇ। ਨਿਤ ਖੈਬੇ ਹਿਤ ਹਮ
ਕੋ ਹੋਇ ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ ਭਾਖਾ। 'ਜੇ ਅਸ ਬਾਗ ਪਿਖਿਨਿ
ਅਭਿਲਾਖਾ। ਸੇ ਹਮ ਤੁਮ ਕੋ ਦੇਹਿ ਦਿਖਾਈ। ਤਹਿ ਕੀ ਪੋਧੀ ਨ ਕਿਨਹੁ
ਪਈ ॥ ੨੬ ॥ ਇਕ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਹੀ ਰਹੈ। ਅਪਰਨਿ ਕੋ ਅਧਿਕਾਰ ਨ
ਅਹੈ। ਜਸ ਅਚਰਜ ਫਲ ਪਿਖੇ ਰੁ ਖਾਏ। ਤਸ ਅਚਰਜਕੋ ਬਾਗ ਲਗਾਏ ॥ ੨੭
॥ ਸਾਵਧਾਨ ਹੁਇ ਦੇਖਹੁ ਨੈਨ। ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਨੇਦਨ ਬੈਨ। ਕੁਛ
ਅਕਾਸ਼ ਲਗਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਲਗਾਈ। ਪ੍ਰਥਮ ਸਭਿਨਿ ਅਗਨੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਈ
॥ ੨੮ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੇਤ ਸਭਾ ਕੇ ਦੇਖਹਿ। ਹੁਇ ਤੂਸ਼ਨ ਬਿਸਮਾਇ
ਬਿਸੇਖਹਿ। ਅਰਧਕੋਸ ਲੈ ਜੂਲਤੀ ਆਗ। ਤਿਸਕੇ ਉਪਰ ਸੁੰਦਰ ਬਾਗ ॥ ੨੯
॥ ਬਿਗਸੇ ਰੰਗ ਰੰਗ ਕੇ ਫੂਲ। ਹਰੇ ਹਰੇ ਦਲ ਮੋਟੇ ਮੂਲ^੧। ਪਾਕੇ ਫਲ ਕੇ
ਗੁੱਛੇ ਘਨੇ। ਪੀਤ ਰਕਤ ਦੀਖਤਿ ਰਸ ਸਨੇ ॥ ੩੦ ॥ ਏਕਸਾਰ ਤਸ
ਪੰਕਤਿ ਠਾਂਢੀ। ਜੂਲਤਿ ਅਗਨਿ ਨੀਚੇ ਜਿਸ ਗਾਢੀ। ਦਲ ਸੰਘਨੇ ਮੰਜਰੀ^੨
ਜੁਤਿ ਸੋਹੇ। ਆਂਥ ਮੋਰ^੩ ਜੁਤਿ ਪਿਖਿ ਮਨ ਮੋਹੇ ॥ ੩੧ ॥ ਸਰਬ ਜਾਤਿ ਕੇ
ਤਰੁਵਰੁ ਖਰੇ। ਨਾਮ ਕੌਨ ਲੇ ਗਿਨਤੀ ਕਰੇ। ਦੇਖਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਮੋਦ ਉਪਜਾਵਤਿ।
-ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਅਚਰਜ ਅਧਿਕ ਦਿਖਾਵਤਿ ॥ ੩੨ ॥ ਲਗਯੋ ਆਗ ਪਰ
ਬਾਗ ਬਿਸਾਲਾ। ਨਹਿ ਕੁਮਲਾਹਿ ਖਰੇ ਤਰੁ ਛਾਲਾ। ਫਲ ਦਲ ਫੂਲ
ਅਨੇਕ ਸੁਹਾਏ। ਬਿਦਤ ਸਭਿਨਿ ਕਹੁ ਭਲੇ ਦਿਖਾਏ ॥ ੩੩ ॥ ਕੌਨ
ਕੌਨ ਗਿਨੀਅਹਿ ਗੁਨ ਇਨ ਕੇ। ਅਦਭੁਤ ਚਲਿਤ ਜਾਨੀਅਹਿ ਜਿਨ^੪।
^੧ਬੂਟੇ। (ਅ) ਪਨੀਰੀ। ^੨ਤਿਸ ਦੇ ਸਾਰੀਆਂ (ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ) ਬੂਟੇ ਲੋਕੇ। ^੩ਜੜਾਂ। ^੪ਫੂਲਸੀ
ਆਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਜਰਾਂ ਵਰਗੇ ਫੂਲ। ^੫ਏਰ ਜਾ ਬੂਰ।

ਕੇ—। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਸ ਕਹਹਿ ਘਨੇਰੇ । ‘ਸਭਿ ਪੀਰਨ ਕੇ ਪੀਰ ਬਡੇਰੇ’
॥੩੪॥ ਕੇਤਿਕ ਘਰੀ ਦਿਖਾਯਹੁ ਬਾਗ । ਬਡੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹੀ ਤਰੇ ਆਗ ।
ਪੁਨਹਿ ਦੀਖਿਬੇ ਤੇ ਰਹਿ ਗਯੋ । ਕਹਹਿ ਪਰਸਪਰ ਅਚਰਜ ਨਯੋ ॥੩੫॥
ਪੁਰਿ ਸਗਰੇ ਮਹਿ ਪੈਰਨਿ ਪੈਰ । ਘਰ ਘਰ ਮਹਿ ਸਭਿ ਠੋਰਹਿ ਠੋਰ ।
ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਅਜਮਤ ਕੀ ਬਾਤ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਹਹਿ ਮਹਦ ਬੱਖਜਾਤ
॥੩੬॥ ‘ਕੌਨ ਸਕੈ ਕਰਿ ਅਨਬਨ ਏਤੀ । ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਕਰਤਿ ਦਿਖਾਵਤਿ
ਜੇਤੀ’ । ਸਭਿ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਧਿਕ ਬਧਾਵੈਂ । ਅਰਪਾਹੇ ਭੇਟ ਆਨਿ ਦਰ-
ਸਾਵੈਂ ॥ ੩੭ ॥ ਚਰਨਾਂਮ੍ਰਿਤ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਲੇਤਿ । ਜਥਾਸ਼ਕਤਿ ਧਨ ਕੋ
ਨਰ ਦੇਤਿ । ਰਹਹਿ ਭੀਰ ਨਿਤ ਦਰਸ ਕਰਨ ਕੀ । ਪੂਰਭਾਵਨਾ ਕਰਹਿ
ਨਰਨਿ ਕੀ ॥ ੩੮ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਬੀਤ ਗਏ ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰੀ
ਮਝਾਰ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰਹਿ ਤਹਾ ਅਜਮਤਿ ਦੇਤਿ ਉਦਾਰ ॥ ੩੯॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਤ ਨਵਮ ਰਾਸਿ ‘ਰਾਮਗਾਇ’ ਪੁਸ਼ਪ ਵਰਨਨੇ ਨਾਮ ਏਕ ਪੰਚਾਸਵੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੧ ॥

੫੨. [ਸਮੀਰ ਚਲਾਈ । ਸਮਾਧੀ । ਦਰਯਾਈ ਘੋੜਾ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਇਕ ਦਿਵਸ ਮੈਂ ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦ । ਜੇਠ ਮਾਸ
ਲੂਵਾਂ ਚਲਹਿ ਦਸ ਦਿਸ਼ਿ ਤਪਤ ਬਿਲੀਵ ॥੧॥ ਚੋਪਈ॥ ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਭੂਖਨ
ਸਦਨ ਉਤੰਗ । ਸੀਸ ਮਹਿਲ ਅਰੁ ਚਿਤ੍ਰਤਿ ਰੰਗ । ਇੰਤਜਾਇਕ ਸਗਰੇ
ਤਪਤਾਏ । ਨਹਿ ਸੀਤਲਤਾ ਕਤਹੂੰ ਪਾਏ ॥ ੨ ॥ ਪ੍ਰਿਥੀ ਅਕਾਸ਼ ਸਗਲ
ਤਪਤਾਯੋ । ਮਨਹੂੰ ਤੇਜ ਅਗਨੀ ਦਿਪਤਾਯੋ । ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਨੌਰੰਗਨੇ ਕਹਜੋ ।
‘ਆਜ ਤਪਤ ਅਤਿਸੈ ਜਨੁ ਦਹਜੋ ॥ ੩ ॥ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ! ਨਿਜ ਬਾਕ
ਬਖਾਨਹੁ । ਮਿਟਹਿ ਤਪਤ ਸੀਤਲਤਾ ਠਾਨਹੁ । ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਸੀਤਲ ਬਹਿ
ਪੈਨਾਜਿਸ ਤੇ ਸੁਖਦਾਇਕ ਹੁਇ ਭੋਨਾ ॥੪॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਚਿਤ ਬਜਾਕੁਲ
ਅਹੋ । ਮਹਾਂ ਘਾਮ ਜਨੁ ਤਨ ਕੋ ਦਹੋ । ਸੀਤਲ ਮੰਦ ਸਮੀਰ ਚਲਾਵਹੁ ।
ਸਭਿ ਕੋ ਸੁਖ ਦਿਹੁ ਤਪਤ ਮਿਟਾਵਹੁ’ ॥ ੫ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗਾਇ ਬਚ
ਕਹੇ । ‘ਹੁਇ ਸੀਤਲ ਜੈਸੇ ਚਿਤ ਰਹੇ । ਤ੍ਰੈਬਿਧਿ ਕੀ’ ਸਮੀਰ ਅਬਿ
ਆਵੈ । ਚੁਤਿ ਬਸੰਤ ਸਭਿ ਕੋ ਬਿਦਤਾਵੈ ॥ ੬ ॥ ਜਿਸ ਕੋ ਹੁਇ ਸਪਰਸ਼
ਤਨ ਆਇ । ਅਧਿਕ ਮੋਦ ਚਿਤ ਕੋ ਉਪਜਾਇਗ੍ਰੀਖਮ ਝਾਰ’ ਮਿਟੇ ਅਬਿ

‘ਹੇਠ । ਚਿੰਨ ਤਵਾਂ ਦੀ (੧. ਸੀਤਲ । ੨. ਸੁਰੰਧਤਿ । ੩. ਮੰਦ ਮੰਦ ਚਲਣ ਵਾਲੀ) ਦੇਖੇ ਅਗੇ
ਅੰਕ ੮ ਤੇ ੧੦ ਵਿਚ । ‘ਸਾਗੀ ਗਰਮੀ ।

ਐਸੇ । ਸੂਰਜ ਉਦੇ ਤਿਮਰ ਗਨ ਜੈਸੇ' ॥ ੭ ॥ ਇਮ ਕਹਿਤਨੋਂ ਸੁਖ
 ਦਾਇਕ ਪੈਨ। ਚਾਲੀ ਭੈ ਬਿਧਿ ਕੀ ਤਿਸ ਭੋਨ:-। ਮਹਦ ਸੁਰੰਧਤਿ ਅਨੰਦ
 ਉਪਾਵਤਿ । ਮੰਦਮੰਦ, ਸੀਤਲ ਚਲਿ ਆਵਤਿ ॥ ੮ ॥ ਕਬਹੂੰ ਨ ਆਗੇ ਸੁਨੀ
 ਨ ਹੋਰੀ । ਹੋਤਿ ਸਪਰਸ਼ ਸੁਖਦ ਤਿਸ ਬੇਰੀ । ਹਰਖ ਭਰੇ ਉਰ ਸਰਬ
 ਬਿਸਾਲ। ਬਿਸਮਤਿ ਚਿਤ ਅਸ ਬਾਯੂ ਚਾਲ ॥ ੯ ॥ ਤਿਸ ਦਿਨ ਸੰਧਯਾ ਲਗਿ
 ਸੋ ਬਹੀ । ਸੀਤ, ਸੁਰੰਧਿ, ਮੰਦ ਗਤਿ ਲਹੀ । ਹੁਇ ਹਰਖਤਿ ਉਰ ਸਮਾ
 ਬਿਤਾਯਹੁ । ਅਧਿਕ ਅਨੰਦ ਸ਼ਾਹੁ ਉਪਜਾਯਹੁ ॥ ੧੦ ॥ ਪੁਨ ਇਕ ਬਾਸੁਰ
 ਸਭਾ ਸੁ ਆਏ । ਲਗਨਿ ਸਮਾਧਿ ਬਿਤੰਤ ਚਲਾਏ । 'ਦਸਮੇ ਦਾਰ ਪੈਨ
 ਬਿਰ ਹੋਇ । ਸੁਧ ਸ਼ਰੀਰ ਕੀ ਲਖਹਿ ਨ ਕੋਇ' ॥ ੧੧ ॥ ਇੰਤਜਾਇਕ
 ਉਲਮਾਉ ਬਖਾਨੇ । 'ਅਸ ਸਮਾਧਿ ਜੋਗੀ ਕਰਿ ਜਾਨੇ। ਅਸ਼ਟ ਅੰਗ' ਜਿਸ
 ਸਾਧਨ ਕਰੇ । ਤਬਿ ਦਸ ਦਾਰੇ' ਬਾਯੂ ਬਿਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਅਧਿਕ ਜੋਗ ਰਸ
 ਪਾਪਤਿ ਹੋਇ। ਆਰਬਲਾ ਚਿਰਜੀਵੀ ਸੋਇ। ਗੋਰਖ ਕਠਨ ਪੰਥ ਉਪਰਾਜਾ ।
 ਸਿੱਖਯ ਕਰੇ ਤਿਨ ਬਡ ਬਡ ਰਾਜਾ ॥ ੧੩ ॥ ਮਾਰਗ ਜੋਗ ਤਿਨਹੁ
 ਸਿਖਰਾਵਾ । ਚਿਰੰਜੀਵ ਕਰਿ ਦੇਹਿ ਰਖਾਵਾ। ਅਪਰਨ ਮਹਿ ਇਹ ਬਾਤ ਨ
 ਪਈਅਤਿ । ਗੋਰਖ ਪੰਥ ਬਿਖੈ ਸਿਖ ਲਈਅਤਿ' ॥ ੧੪ ॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ
 ਤਬਹਿ ਬਖਾਨਾ । 'ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੁ ਸੁਤ! ਤੁਮ ਭੀ ਜਾਨਾ। ਲਾਵਤਿ ਹਹੁ ਸਮਾਧਿ
 ਕੈ ਨਾਂਹੀ ? ਅਉਰ ਮਹਿਦ ਗੁਨ ਗਨ ਤੁਮ ਮਾਂਹੀ' ॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੀ
 ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ ਕਹਨੇ । 'ਹਮਰੇ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜਿਮ ਚਹਨੇ । ਸੋ ਬਿਧਿ ਕਰਤੈ
 ਰਹੇ ਬਿਸਾਲਾ । ਕਰਨਿ ਸਮਾਧਿ ਸੁ ਪੰਥ ਸੁਖਾਲਾ ॥ ੧੬ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ ਮੈਂ
 ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਪਈਅਤਿ । ਭਗਤਿ ਗਯਾਨ ਮਹਿਮਾ ਅਧਿਕਈਅਤਿ ।
 ਇਹ ਤੋ ਮੁੱਖ, ਗੋਨ ਹੈਂ ਆਨ' । ਚਹਿਹਿ ਕਰਹਿ ਦਿਢ, ਲਹਿ ਬ੍ਰਹਮ ਗਯਾਨ ।
 ੧੭ ॥ ਗੁਰ ਘਰ ਮਹਿ ਇਹ ਜੋਗ ਸਮਾਧਿ । ਚਹੈਂ ਸੁ ਕਰੈਂ ਬਿਸਾਲ ਜੁ
 ਸਾਧ । ਤਉ ਮੁੱਖਤਾ ਨਹਿ ਇਸ ਕੇਰੀ । ਬ੍ਰਹਮਗਯਾਨ ਲਗਿ ਬਿਤੀ
 ਬਡੇਰੀ' ॥ ੧੮ ॥ ਸੁਨਿ ਉਲਮਾਉਨਿ ਪੁਨਹਿ ਬਖਾਨੇ । 'ਇਹ ਤੋ ਬਾਤ ਨਹੀਂ
 ਹਮ ਮਾਨੇ' । ਪ੍ਰਥਮ ਪੈਨ ਸਾਧੇ ਤੋ ਬਿਨਾ । ਕਰਹਿ ਸਮਾਧਿ ਲੇਹਿ ਰਸ

^੧ਯਮ; ਨਿਯਮ, ਆਸਨ, ਪ੍ਰਣਾਯਾਮ, ਪ੍ਰਤਯਾਹਾਰ, ਘਰਨਾ, ਧਯਾਨ, ਸਮਾਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਦੇਖੋ
 ਸ਼੍ਰੀ ਗੁ: ਨਾ: ਪ੍ਰ: ਪ੍ਰ: ਅਧਯਾ: ੪੮ । ^੨ਦਸਮ ਦਾਰ ਵਿਚ । ^੩ਦੋਰ ਸਭ ਗੋਨ (=ਮਾਮਲੀ) ਹਨ ।

ਘਨਾ ॥੧੯॥ ਮਹਾਂ ਕਠਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੁਖਾਲੇ । ਜਿਮ ਬਿਨ ਸਾਧਨ ਸਿੱਧ
ਮਹਾਂ ਲੇ ॥ ਨੌਰੰਗ ਕਹੈ 'ਸਨਹੁ ਗੁਰ ਨੇਦ ! ਕਹਿ ਇਹ ਸਚ, - ਹੈ ਕਠਨ
ਬਿਲੰਦ' - ॥੨੦॥ ਜੇ ਤੁਮ ਪੈਨ ਲੇਤਿ ਹੋ ਸਾਧ ? ਲਾਇ ਦਿਖਾਵਹੁ ਮੋਹਿ
ਸਮਾਧਿ । ਪੁਨ ਸਭਿ ਮਾਨਹਿ ਸਾਚ ਉਬਾਚੀ । ਬਿਨ ਦੇਖੇ ਜਾਨਹਿ ਕਹਿ
ਕਾਜੀ' ॥੨੧॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਚ ਭਾਖਾ । 'ਜੇ ਕਰਿ ਤੁਮਰੇ ਇਹ
ਅਭਿਲਾਖਾ । ਏਕ ਸਥਾਨ ਦੇਹੁ ਜਹਿ ਬੈਸੇ । ਬਰਜਹੁ ਤਹਿ ਨ ਜਾਇ ਕੋ
ਕੈਸੇ ॥੨੨॥ ਜਾਵਦ ਰਹੈ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਈ । ਨਰ ਬੈਠਹਿ ਦਰ ਪਰ
ਚੁਕਸਾਈ । ਕਜੈ ਹੂੰ ਸਬਦ ਨ ਤਿਸ ਥਲ ਜਾਇ । ਰਹੈ ਇਕੰਤ ਪੈਨ
ਠਹਿਰਾਇ' ॥੨੩॥ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹਿ ਨੇ ਸੁੰਦਰ ਭੋਨ । ਕਹੈ 'ਨ ਇਸ ਥਲ
ਗਮਨਹਿ ਕੋਨ' ॥ ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਕਰਿ ਕੀਨਸਿ ਆਸਨਾ ॥ ਨੇਤ੍ਰ ਮੂੰਦਿਕੈ ਪਿਖਿ
ਪੈਨਾਸਨ* ॥੨੪॥ ਦਸਮੈ ਦੁਆਰ ਪੈਨ ਠਹਿਰਾਈ ॥ ਲਗੀ ਸਮਾਧਿ ਅੰਗ
ਨ ਉਕਸਾਈ । ਸਭਿ ਉਲਮਾਉਨਿ ਜਾਇ ਸੁ ਪਰਖਜੇ । ਨੌਰੰਗ ਹੋਰਿ
ਅਚਲ ਕੋ ਹਰਖਜੇ ॥੨੫॥ ਪੰਚ ਦਿਵਸ ਇਕ ਆਸਨ ਰਹੇ । ਲਗੀ ਸਮਾਧਿ
ਜੋਗ ਰਸ ਲਹੇ । ਦ੍ਰੋਸ਼ੀ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਦੁਖ ਦਾਹੈ । ਭਾ ਮਿਤ੍ਰਨਿ ਕੇ ਅਨੰਦ
ਉਛਾਹੈ ॥੨੬॥ ਖਸ਼ਟਮ ਬਾਸੁਰ ਬਿਕਸੇ ਨੈਨ । ਨਿਕਸੇ ਤਨਾਗਜੇ ਸ਼ਾਹ ਜੁ
ਐਨ । ਨਿਜ ਭੇਰੇ ਮਹਿ ਆਨਿ ਬਿਰਾਜੇ । ਮੰਦਮਤੀ ਦ੍ਰੋਸ਼ੀ ਗਨ ਲਾਜੇ ॥੨੭॥

ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਚਢਿ ਨੌਰੰਗ ਚਲਜੇ । ਅਸੁ ਅਰੁਢਿ ਹੂੰ ਗੁਰ ਸੁਤ
ਮਿਲਜੇ । ਅਧਿਕ ਸਮਾਜ ਸੰਗ ਨਹਿ ਲੀਨਹੁ । ਦੋਨਹੁ ਵਹਿਰ ਪਯਾਨਹੁ
ਕੀਨਹੁ ॥੨੮॥ ਚਢੇ ਤੁਰੰਗਨਿ ਵਹਿਰ ਪਲਾਵੈ । ਕਰਹਿ ਤੇਜ ਅਰੁ ਤੁੰਗ
ਕੁਦਾਵਹਿ । ਬਾਤਨਿ ਕੇ ਰਸ ਢਲੇ ਮਹਾਨੇ । ਬਿਨ ਜਾਨੇ ਹੀ ਦੂਰ ਪਯਾਨੇ
ਜਿਵੇ ਬਿਨਾ ਸਾਧਨ ਤੋ (ਕੋਈ ਕਹੇ) ਮੇਂ ਮਹਾਨ ਸਿੱਧੀ ਲਈ ਹੈ । ਇਹ ਸਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ
(ਸਮਾਧੀ) ਬਹੁਤ ਕਠਨ ਹੈ । *ਕੋਈ ਬੀ । *ਨੇਖਾਂ ਮੀਟ (ਏਠ ਦੇ ਆਸਨ=) ਨਾਭੀ ਵੱਕ (ਮਣੀ
ਪੂਰਕ ਵੱਕ) ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਦਸਮੇ ਦੁਆਰ ਏਠ ਠਹਿਰਾਈ । (ਨਾਭੀ ਤੇ ਦਸਮ ਦੁਆਰ
ਏਠ ਵੇਟਿਕਾਣੇ ਹਨ [ਏਠ+ਆਸਨ] । (ਅ) ਕੁੰਡਲਨੀ, ਜੋ ਸੁਰਬ ਦੁਕੀ ਹੈ, ਵਲ ਤੋਂ ਕਿਆ
ਤੇ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਏਠ ਠਹਿਰਾ ਲਈ । [ਸੰਸ: ਪਵਨਾਸਨ=ਪੱਪ, ਪੱਪਣੀ ਵਾਂਗੂ ਹੈ ਕੁੰਡਲਨੀ] ॥

*ਪਾਠਾਂਤ-ਪਿਯ ਪਵਨਾਸਨ । ਜੇ ਪਾਠ ਹੋਵੇ 'ਪਿਯ ਪਵਨਾਸਨ' ਤਾਂ=ਏਠ ਪੀਤੀ ਤੇ
ਪੈਲ ਦਾ ਭੋਜਨ ਕੀਤਾ । ਜੇ ਪਾਠ ਹੋਵੇ 'ਪਵਨਾਸਨ' ਤਾਂ=ਏਠ ਅੰਦਰ ਖਿੱਚੀ ਤੇ ਆਸਨ (ਤੇ ਟਿੱਕ
ਗਏ) । ਜੇ ਪਾਠ 'ਪਵਨ ਨਾਸਨ' ਹੋਵੇ ਤਾਂ=ਨਾਸਾਂ ਦੇ ਰਸ ਤੇ ਪੈਲ ਅੰਦਰ ਖਿੱਚੀ ।

॥੨੯॥ ਜਮਨਾ ਤੀਰ ਤੀਰ ਚਲਿ ਗਏ। ਰੁਚਿਰ ਸਥਾਨ ਬਿਲੋਕਤਿ ਭਏ।
ਬਹੁਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਤੁਰਾ^੧ ਪਲਾਯੋ। ਬੇਗ ਸਮੀਰ ਸਮਾਨ ਧਵਾਯੋ ॥ ੩੦ ॥
ਬਲੀ ਬਿਸਾਲ ਕਰਨੋ ਬਲ ਘੋਰੇ। ਰੋਕ ਰਹਨੋ ਬਹੁ, ਮੁਰਨੋ ਨ ਮੋਰੇ। ਸ਼ਾਹੁ
ਬਿਬਸ ਹੈ ਚਵਨੋ ਸੁ ਜਾਵਤਿ। ਕਰਿ ਉਪਾਇ ਐਚਤਿ ਉਤਲਾਵਤਿ ॥ ੩੧ ॥
ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਜਮਨਾ ਜਲ ਆਵਾ। ਰੁਕਨੋ ਨ ਕੈਸਿਹੁ, ਸਮਖ ਪਲਾਵਾ।
ਤ੍ਰਸਤਿ ਹੋਇ ਰੋਕਤਿ ਬਹੁ ਸ਼ਾਹੁ। ਗਯੋ ਓਜ ਕਰਿ ਸਲਿਤਾ ਮਾਂਹੁ ॥
੩੨ ॥ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਨੋ ਅਸੁ, ਕੋ ਬਸ ਨ ਬਸਾਯੋ। ਰੁਕਨੋ ਜਾਇ ਜਲ ਮਹਿ, ਨ
ਪਲਾਯੋ। ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਭੀਜ ਕਰਿ ਗਯੋ। ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਕਛੁ ਬਚਤਿ
ਨ ਭਯੋ ॥ ੩੩ ॥ ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੋ ਜੀਨ ਬਿਗਾਰਾ। ਇਕ ਵਿਰ ਜਲ
ਨਿਮਗਨ ਕਰਿ ਸਾਰਾ। ਬਹੁ ਬਲ ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਸਾਯੋ। ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ
ਢਿਗ ਆਯੋ ॥ ੩੪ ॥ ਚੋਕ੍ਰਿਤ ਚਿਤ ਭੈ ਕਰਿ ਬਚ ਭਾਖਨੋ। ‘ਆਜ ਖੁਦਾਇ
ਹਾਥ ਦੇ ਰਾਖਨੋ। ਨਾਂਹਿ ਤ ਜਾਤਿ ਜਿ ਬਝ ਜਲ ਮਾਂਹੀ। ਤਹਾਂ ਉਬਾਰ
ਹੋਤਿ ਕਿਮ ਨਾਂਹੀ ॥ ੩੫ ॥ ਬਡੇ ਓਜ ਤੇ ਰੁਕਿ ਅਸੁ ਰਹਨੋ। ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼
ਤ੍ਰਾਸ ਬਹੁ ਲਹਨੋ। ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਜਲ ਕੇ ਬਿਖੈ ਭਿਗੋਵਾ। ਆਗੇ ਮੈਂ ਨ ਤ੍ਰਾਸ
ਅਸ ਜੋਵਾ ॥ ੩੬ ॥ ਤ੍ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਮੁਝ ਅਪਰ ਸਥਲ ਤੇ। ਸ਼ੰਕਤਿ ਚਿਤ ਭਾ
ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਤਿ ਜਲ ਤੇ। ਤੁਮ ਅਬਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਨਿਜ ਐਸੇ। ਭੈ ਨਹਿ ਕਰਵਿ
ਨੀਰ ਤੇ ਜੈਸੇ ॥ ੩੭ ॥ ਅਸ ਅਸੁ ਕੋ ਦੀਜਹਿ ਕਰਿ ਜਤਨ^੨। ਅਤਿ ਗੁਨ
ਸਹਿਤ ਹੋਹਿ ਜਿਮ ਰਤਨ। ਜੋ ਜਲ ਪਰ ਤਰਿ ਜਾਹਿ ਖਾਰੇ। ਨਹਿ
ਭੀਜਹਿ ਉਪਰ ਅਸਵਾਰੇ ॥ ੩੮ ॥ ਸ਼ਕ ਸਮਾਜ ਰਾਖਿ ਕੈ ਬਾਜ। ਚਲਹਿ
ਨਦੀ ਪਰ ਦਿਹੁ ਅਸੁ ਸਾਜਾ। ਤੁਮਹਿ ਨ ਦੁਰਲਭ ਇਹ ਕਛੁ ਜਾਨਾ। ਹੁਇ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਮੁਝ, ਕਹਹੁ ਬਖਾਨਾ ॥ ੩੯ ॥ ਐਸੀ ਕੁਛ ਨ ਲਖਉਂ ਜਗ ਮਾਂਹੀ।
ਕਹੇ ਆਪ ਕੇ ਹੋਇ ਜਿ ਨਾਂਹੀ। ਅਸ ਨਿਸ਼ਦੈ ਮੇਰੇ ਮਨ ਮਹਾਂ। ਪਤਿਆ-
ਵਨਿ ਕੀਨਸਿ ਜਹਿ ਕਹਾਂ ॥ ੪੦ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਹਰਖਾਇ।
ਕਹਨੋ ‘ਜਿ ਸ਼ਰਧਾਇਮ ਉਪਜਾਇ। ਤੋ ਤੁਰੰਗ ਪਾਵਹੁ ਦਰਿਆਈ।
ਤਰਹਿ ਨਦੀ ਜਲ ਛੈ ਨ ਸਕਾਈ ॥ ੪੧ ॥ ਬਰਨ ਪੁਰੀ ਕੋ^੩ ਖਲੀ ਬਿਸਾਲਾ।
ਅਮ ਤੁਰੰਗ ਨਿਕਸਹੁ ਤਤਕਾਲਾ। ਸਲਿਤਾ ਜਲ ਤੇ ਆਵਹੁ ਬਾਹਰ।
ਸ਼ਾਹੁ ਚੜ੍ਹਾਵਹੁ ਹੁਇ ਕੀਰ ਜਾਹਰ’ ॥ ੪੨ ॥ ਇਮ ਜਾਬ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ
^੧ਘੋੜਾ। ^੨ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੋਈ ਘੋੜਾ ਜਤਨ ਕਰਕੇ ਦੇਵੇ। ^੩ਵਰਣ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਪੁਰੀ ਦਾ।

ਕਹੈ। ਜਲ ਤੇ ਅਸੁ ਨਿਕਸੈ ਸਭਿ ਲਹੈ। ਬਿਸਦਾ ਬਰਨ ਸੁੰਦਰ, ਬਲ
ਭਰੈ। ਨਖਲਿਖ ਤੇ ਜਨੁ ਸੇਚੈ ਵਰੈ॥ ੪੩॥ ਮਣਿ ਮਯ ਜੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਕਰੈਤਾ। ਅਤਿ ਚੰਚਲ ਜਨੁ ਨਾਚ ਕਰੈਤਾ। ਦੇਖਤਿ ਸ਼ਾਂਹਿ ਪ੍ਰਮੋਦ ਨ
ਬੋਰਾ। ਆਗੇ ਕਬਿ ਨ ਪਿਖੈ ਅਸ ਘੋਰਾ॥ ੪੪॥ ਗਹਿ ਕਰਿ ਬਾਗ ਚਢੈ
ਤਤਕਾਲਾ। ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦ ਸਰਾਹਿ ਬਿਸਾਲਾ। ‘ਜਲ ਮਹਿ ਤੇ ਨਿਕਸਾਇ
ਤੁਰੈਗ। ਮੁਝ ਕੋ ਦਿਯੋ ਏਕ ਬਚ ਸੰਗ’॥ ੪੫॥ ਆਇ ਸਭਾ ਮਹਿ
ਸਤੁਤਿ ਬਖਾਨੀ। ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਕਲ ਮਾਨਿ ਹੈਰਾਨੀ। ‘ਅਤਿ ਅਚਰਜ
ਕੀ ਬਾਤ ਕਰੈਤਾ। ਅਜਮਤ ਸਭਿ ਤੇ ਅਧਿਕ ਧਰੈਤਾ’॥ ੪੬॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ

ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਗ੍ਰੰਥਿ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ ‘ਰਾਮ ਗਾਇ’ ਪੰਛਮ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਦੇਇ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ॥ ੫੩॥

੫੩. [ਤੁਮ ਉੱਚੀ ਕੀਤੀ। ਜਨੀ ਦੋਨੋਂ ਪੱਤਰੇ ਕੱਢੇ]।

ਏਹਗਾ॥ ਕੀਨਿ ਸ਼ਰਈਅਨਿ ਮੰਤ੍ਰ ਮਿਲਿ ‘ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਸਭਿ ਮਾਂਹਿ। ਉਚੈ
ਬੈਠਹਿ ਗਰਬ ਕਰਿ ਇਹ ਲਾਇਕ ਕਛੁ ਨਾਂਹਿ’॥ ੧॥ ਬੰਧਈ॥ ਗਨ
ਉਲਮਾਉ ਮੁਲਾਨੇ ਕਾਜੀ। ਦੁਖਹਿ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਮੂਢ ਸਦਾ ਜੀ। ਹੋਇ ਨ
ਆਵਤਿ ਹੈ ਕਿਮ ਸਮਤਾ। ਤਿਸ ਅਜਮਤ ਕੋ ਸਭਿ ਜਗਨਮਤਾ॥ ੨॥
ਤਿਸ ਕੋ ਲੇਸ਼ ਨ ਮੂਢ ਮਤਨ ਮੈਂ। ਏਕ ਸ਼ਰਾ ਗਹਿ ਗਾਵੇ ਮਨ ਮੈਂ।
ਕਹੈ ਪਰਸਪਰ ‘ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਾਵਹੁ। ਤੁਮ ਕਰੋ ਸ਼ਰਾ ਵਹਿਰ ਪਗ ਪਾਵਹੁ॥ ੩॥
ਸਰਬ ਤੁਰਕ ਕਰ ਜੋਰਹਿ ਖਰੇ। ਸਾਬ ਅਦਾਬ ਸਭਾ ਮਹਿ ਬਰੇ। ਕੋ
ਬੈਠਤਿ ਹੁਇ ਨੀਚੇ ਬਾਨਾਨਾਂਹਿ ਤ ਖਰੇ ਰਹੈ ਡਰ ਮਾਨਿ॥ ੪॥ ਇਕ ਹਿੰਦੂ
ਆਵਤਿ ਹੈਕਾਰਤਿ। ਤਿਸ ਕੋ ਸਭਿ ਤੇ ਉਚ ਬਿਠਾਰਤਿ। ਕਹੈ ਨ ਕਲਮਾ
ਦੀਨ ਨ ਮਾਨਹਿ। ਅਪਨੇ ਮਤ ਕੋ ਮਹਿਦ ਬਖਾਨਹਿ॥ ੫॥ ਯਾਂਤੇ ਤੁਮਨੇ
ਸਰਾ ਬਿਗਾਰੀ। ਇਮ ਚਲਿ ਭਾਖਹੁ ਸ਼ਾਹੁ ਅਗਾਰੀ’। ਕਰਿ ਮਸਲਤ
ਨੌਰੰਗ ਢਿਗ ਆਏ। ਪੁਰਬ ਅਪਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਲਾਏ॥ ੬॥ ਪੁਨ ਨਿਜ ਮਤ
ਕੋ ਮਤਾ ਬਖਾਨਾ। ‘ਸੁਨਹੁ ਸ਼ਾਹੁ ਜੀ! ਬਡ ਬੁਧਿਵਾਨਾ। ਸ਼ਰਾ ਵਹਿਰ ਜੇ
ਹਿੰਦੂਨਿ ਮਤ ਹੈ। ਤਿਸ ਕਹੁ ਨਿਤ ਸਨਮਾਨਤਿ ਅਤਿ ਹੈ॥ ੭॥ ਜਿਨ ਕੋ
ਬੋਲਿਨਿ ਮਿਲਿਨਿ ਸ ਦੋਸ਼ਾਤਿਸ ਪਰ ਸਾਦਰ ਰਖਹੁ ਭਰੋਸਾ। ਤੁਰਕ ਲੋਕ
ਗਨ ਖੇਤ ਬਿਸਾਲਾ। ਸਿੰਚਨਹਾਰ ਆਪ ਸਭਿ ਕਾਲਾ॥ ੮॥ ਸ਼ਰਾ ਬਾਰ
ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿ ਯਾਂਕੇ। ਕਰਤਾ ਪੁਸ਼ਟ ਸਦਾ ਤੁਮ ਤਾਂਕੇ। ਜੇ ਨ ਲੋਹੁ ਸੁਧ

‘ਦੋਟਾ।’ ਨਿਉਂਦਾ ਹੈ। ‘ਮੁਰਖਾਂ ਦੀ ਮਤ ਵਿਚ ਤਿਸ ਕਰਾਮਤ ਦਾ ਲੇਸ਼ ਭੀ (ਭਰੋਸਾ)
ਨਹੀਂ।’ ਮਸਲਾ, ਸਿੱਧਾਂਤ। ਫਾਜ਼।

ਦੇਹੁ ਬਿਗਾਰੀ । ਅਪਰ ਖਜਾਲ ਲਗਿ ਦਿਦੇ ਬਿਸਾਰੀ ॥ ੯ ॥ ਤਬਿ ਨ
 ਬਿਰਹਿ, ਇਹ* ਤੁਰਤ ਬਿਨਾਸੀ । ਹੋਹਿ ਕੁਤੋਂ ਪੁਨ ਜਗਤ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ।
 ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ਸਭਾ ਮਝਾਰੀ । ਪ੍ਰਵਿਸਹਿ ਆਨਿ ਹਿੰਦੂ ਹੀਕਾਰੀ ॥ ੧੦ ॥
 ਤੁਮ ਸਭਿ ਤੇ ਤਿਹ ਉਚ ਬਿਠਾਵਉ । ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲ ਬਧਾਵਉ ।
 ਇਹ ਅਜੋਗ ਹੁਇ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਹੁ । ਸ਼ਰਾ ਬਾਰ ਕੋ ਨਹਿਨ ਬਿਗਾਰਹੁ
 ॥ ੧੧ ॥ ਕਰਤਿ ਤੁਰਕ ਤਕਰਾਰ ਤਹਕੀਕੀ^੧ । ਕਿਸਹੁ ਨ ਮਨ ਕਹੁ
 ਲਾਗਹਿ ਨੀਕੀ^੨ । ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਤਿਨਹਿ ਸੁਨਾਯੋ । ‘ਅਜਮਤ ਓਜ
 ਅਜਬ ਅਜਮਾਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ਜਿਮ ਹਮ ਬਿਖਮ ਬਖਾਨੀ ਤਾਂਹਿ । ਕਰਿ
 ਦਿਖਾਇ ਤਨਕ ਨ ਬਿਲਮਾਹਿ । ਅਪਨੀ ਕਰਾਮਾਤ ਕੇ ਓਜ । ਬੈਠਹਿ
 ਸਭਿ ਤੇ ਉਚੇ ਰੋਜ ॥ ੧੩ ॥ ਨਹਿ ਕਿਸਹੁ ਤੇ ਹਟੈ ਹਟਾਯੋ । ਜਿਸ ਕੋ ਜਸੁ
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਪਰ ਛਾਯੋ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਹੋਵਹਿ ਸਿੱਖਜ । ਸੋ ਗਤਿ
 ਭਾਖਤਿ ਭੂਤ ਭਵਿੱਖਜ’ ॥ ੧੪ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਾਬ ਪੁਨ ਤੁਰਕ ਬਖਾਨੈ । ‘ਹਮ
 ਸਮ ਤੁਰਕ ਨ ਤਿਨ ਕਹੁ ਮਾਨਹਿ । ਅਜਮਤ ਰੋਜ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਕਰੈ ਤਨਕ
 ਨ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰੈ ਹੁ ਧਰੈ ॥ ੧੫ ॥ ਹਮ ਤੇ ਸ਼ਰਾ ਬੀਚ ਰਹਿ ਠਾਵੈ ।
 ਅਪਨੇ ਮਤ ਕਹੁ ਰਾਖੈ ਗਾਵੈ । ਤੁਮ ਜੇ ਅਜਮਤ ਓਜ ਬਤਾਵਹੁ ਆਜ ਨ
 ਚੌਂਕੀ ਬੀਚ ਡਸਾਵਹੁ ॥ ੧੬ ॥ ਸਭਿ ਮੈਂ ਬੈਠਿ ਜਾਇਗੇ ਸੋਇ । ਨਾਹਿ ਤ
 ਆਗੈ ਠਾਂਵੈ ਹੋਇ । ਇਮ ਕਰਿ ਅਪਨੋ ਦੋਸ਼ ਮਿਟਾਵਹੁ । ਗਨ ਤੁਰਕਨਿ
 ਮਹਿ ਭਲੇ ਕਹਾਵਹੁ’ ॥ ੧੭ ॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਬਹੁ ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਯਹੁ ।
 ਨਿਸ਼ਚਾ ਰਿਦੇ ਸ਼ਾਹਿ ਮਿਟਵਾਯਹੁ । ਤਿਸ ਦਿਨ ਸਭਾ ਲਗੀ ਜਬਿ ਆਇ।
 ਤਹਾਂ ਨ ਚੌਂਕੀ ਦਈ ਬਿਛਾਇ ॥ ੧੮ ॥ ਅਪਨੋ ਸਮੇ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਮਨ ਮੈਂ ।
 ਗੁਰੁ ਨੰਦਨ ਆਯੋ ਤਿਸ ਛਿਨ ਮੈਂ । ਦੇਖਿ ਸਭਾ ਕਉ ਸਭਿਨਿ ਖੁਟਾਈ ।
 ਕਹਿ ਕਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਲੀਨਿ ਭਰਮਾਈ ॥ ੧੯ ॥ ਗਨ ਤੁਰਕਨਿ ਕਹੁ ਦੋਸ਼
 ਬਿਚਾਰਾ । ਬਹੁ ਮੁਰਖ ਮਤਿਮੰਦ ਗਵਾਰਾ । ਦੇਖੀ ਸੁਜਨੀ ਜਹਾਂ ਡਸਾਈ ।
 ਤਹਿ ਤੇ ਉਚੀ ਭੂਮਿ ਉਠਾਈ ॥ ੨੦ ॥ ਚੌਂਕੀ ਕੇ ਸਮ ਉਰਧ ਉਠਾਇ। ਸਭਿ
 ਤੇ ਉਚੇ ਹੁਇ ਅਧਿਕਾਇ । ਸਮ ਹਮੇਸ਼ ਕੇ ਭਯੋ ਉਤੇਗ । ਬੈਠਿ ਗਯੋ
 ਸਭਿ ਮਹਿ ਦੁਤਿ ਸੇਗਿ ॥ ੨੧ ॥ ਬਿਗਸਯੋ ਸ਼ਾਹੁ ਰੁਮਾਲ ਬਦਨ ਦੇ । ਨਿਸ਼ਚੈ
 ਬਿਖੈ ਅਧਿਕ ਹੀ ਮਨ ਦੇ । ਕਜਾ ਅਬਿ ਕਹੈ ਨ ਬਸ ਸੁ ਬਸਾਵੈ । ਕੰਨ

*ਕਿਵੇ । *ਸ਼ਰਾ ਰੁਪੀ ਢਾਡ ਨੂੰ । ^੧ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਕੇ ਬਗੜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

*ਪਾ:-ਦੇ ।

ਮੂਵ ਹੁਇ ਤਰੇ ਬਿਠਾਵੈ ॥੨੨॥ ਚੌਂਕੀ ਸਮ ਉਚੀ ਕਰਿ ਧਰਨੀ । ਬੈਠੈ
 ਅਜਮਤ ਕੀ ਕਾਰ ਕਰਨੀ । ਸਭਿ ਤ ਉਚੈ ਬੈਠਿ ਸੁਹਾਵਤਿ । ਮਹਦ
 ਸ਼ਕਤਿ ਜੁਤਿ ਸਭਾ ਦਬਾਵਤਿ ॥ ੨੩॥—ਕਿਮ ਜਮੀਨ ਉਚੀ ਹੋ ਗਈ—
 ਸਕਲ ਸਭਾ ਪਿਖਿ ਬਿਸਮੈ ਭਈ । ਸਭਿ ਤੇ ਉਚੈ ਆਇ ਬਿਰਾਜੈ । ਦੇਖਿ
 ਦੇਖਿ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਗਨ ਲਾਜੈ ॥ ੨੪ ॥ ਸਨਮਾਨਤਿ ਨੌਰੰਗ ਕਹਿ ਬਾਤ ।
 ਕਰਹਿ ਕੁਟਿਲਤਾ ਨਹਿ ਬੱਖਜਾਤ । ਸਭਾ ਉਠੀ ਪੁਨ ਡੋਰਨਿ ਆਏ ।
 ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਹੇ ਰਹੇ ਬਿਸਮਾਏ ॥ ੨੫॥ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੁਨ ਗਏ
 ਮੁਲਾਨੇ । ‘ਪਿਖਨੇ ਓਜ ਤਿਨ ?’ ਸ਼ਾਹੁ ਬਖਾਨੇ । ‘ਅਜਮਤਿ ਮਹਿ ਬਿਸਾਲ
 ਸਭਿ ਰੀਤੀ । ਕਹਹੁ ਕੌਨ ਕਿਮ ਲੇਵਹਿ ਜੀਤੀ ?’ ॥੨੬॥ ਗੁਪਤ ਰਿਦਨਿ ਕੋ
 ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਕਰਹਿ ਬਿਖਮ ਤੇ ਬਿਖਮ ਜੁ ਕਾਮੀ’ । ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਰੀਯਨਿ
 ਪੁਨਹਿ ਬਖਾਨੀ । ‘ਇਕ ਬਿਧਿ ਸੋ ਅਜਮਤ ਹੁਇ ਹਾਨੀ ॥੨੭॥ ਲਿਖਨੈ
 ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੋ ਜੋਈ । ਤਿਨ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕਹੁ ਗੁਰ ਹੋ ਸੋਈ । ਚੌਂਕੀ
 ਉਪਰ ਸੁਜਨੀ ਤਰੇ । ਕਤਰਹੁ ਪਤਰੇ ਤਹਿ ਦਿਹੁ ਧਰੇ ॥ ੨੮ ॥ ਕਰਹਿ
 ਅਵੰਗਜਾ ਗੁਰ ਕੀ ਜਬਿਹੂ । ਕਰਾਮਾਤ ਹਤਿ ਹੋਇਸੁ ਤਬਿਹੂ । ਤਿਸਕੇ ਉਪਰ
 ਬੈਠਹਿ ਆਏ । ਪੀਛੇ ਹਾਸ ਰਚਹੁ ਮਨ ਭਾਇ’ ॥੨੯॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਾਯੈ ਸੋ
 ਬਿਧਿ ਕਾਨਿ । ਪੁਰ ਮਹਿ ਤੇ ਮੰਗਵਾਇ ਸੁ ਲੀਨਿ । ਜਿਲਤ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ
 ਕੀ ਕਤਰੀ । ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਸੋਚੀ ਕਿਯ ਪਤਰੀ ॥੩੦॥ ਕੋਤਿਕ ਲੈ ਕੈ
 ਕਰਿ ਚਤੁਰਾਈ । ਸੋਚੀ ਸੁਜਨੀ ਤਰੇ ਦਬਾਈ । ਇਕ ਸਮਾਨ ਚੌਂਕੀ ਪਰ
 ਰੱਖੀ । ਜੋ ਕੈਸੇ ਕਾਰਿ ਜਾਇ ਨ ਲੱਖੀ ॥੩੧॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕਰਿ ਪੁਨ ਸਭਾ
 ਲਗਾਈ । ਮਿਲ ਉਮਰਾਉ ਭਏ ਸਮੁਦਾਈ । ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦਨ
 ਚਾਲ ਆਯੋ । ਉਤਾਰ ਪਾਲਕਾ ਤੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾਯੋ ॥੩੨॥ ਜਾਇ ਸਭਾ ਮੈਂ ਠਾਵੈ
 ਰਹਜ । ਲਖਾ ਖੁਟਾਈ ਮੁਢਾਨ, ਕਹਨੈ: । ‘ਖੰਟ ਕਾਜ ਆਜ ਬਡ ਕਰਜੈ ।
 ਸੁਜਨਾ ਤਰ ਨਾਮ ਸਾਤ ਧਰਜ ॥੩੩॥ ਕਰਤਾ ਹਰਤਾ ਸਭਿ ਜਗ ਕਰੈ ।
 ਸਤਿਨਾਮ ਤਿਹੈ ਬਡੈ ਬਡੈਰੈ । ਸੋ ਹਮਰੇ ਗੁਰੁ ਬਰਨਨ ਕਰਨੈ । ਗੁਰੁ ਗ੍ਰੰਥ
 ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਧਰਨੈ ॥ ੩੪ ॥ ਸੋ ਹਮਰੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਮਾਨ । ਰਾਖਹਿ ਨਿਸ-
 ਦਨ ਮਹਿ ਬਹੁ ਮਾਨ । ਤਸ ਕੇ ਪਤਰੇ ਛੇਦਾਨ ਕਰੇ । ਹਮਰੀ ਸੁਜਨੀ ਕੇ
 ਤਰੈ ਧਰ ॥ ੩੫ ॥ ਮਹਾਂ ਅਯੋਗ ਕਰਨੈ ਤੁਮ ਕਾਜੂ । ਅਬਿ ਲੈ ਠਾਨਹੁ

‘ਤਿਸ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਦਾ ।’ ੨੬੬ ।

ਪਰਖਨਿ ਕਾਜੁ'। ਇਸ ਕਹਿ ਪਤਰੇ ਹਾਥ ਉਠਾਏ। ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਿ ਪਾਸ
ਰਖਾਏ ॥ ੩੬ ॥ ਬਿਸਮ ਰਹੇ ਮੁਰਖ ਮਨ ਮਾਨੀ ।—ਬਿਨਾਂ ਭਨੇ ਕਿਸ
ਲੀਨਸਿ ਜਾਨੀ। ਹਮਰੇ ਦਾਵ ਤਰੇ ਨਹਿ ਆਵਤਿ। ਜੋ ਹਮ ਕਰਹਿ ਸੁ ਪੁਰਖ
ਪਾਵਤਿ—॥ ੩੭ ॥ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਸਭਾ ਮਹਿ ਭਏ। ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਜਿਸ
ਉਤਰ ਦਏ। ਉਰ ਅਚਰਜ ਕੋ ਧਾਰਿ ਬਿਸਾਲਾ। ਉਠੇ ਸਭਾ ਸਦ ਸਭਿ
ਤਿਸ ਕਾਲਾ ॥ ੩੮ ॥ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਡੇਰੇ ਗਏ। ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਅਪਰਨਿ
ਸੋਂ ਕਹਿ ਦਏ। ਕਵਿ ਸੇਭੇਖ ਸਿੰਘ ਕੀਰਤਿ ਸੇਭ। ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਪਸਰੀ
ਸਰਬ ਨਿਕੋਤ ॥ ੩੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਿ ਨਵਮਿ ਗਾਥੇ 'ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤੀਨ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੫੪ ॥

੫੪. [ਬੁਝਿਆਂ ਦੇ ਜੰਦਰੇ ਖੁਲੇ। ਸ਼ਰਾਬ ਮਾਸ]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਾਵਾਨਿ ਪੁਨ ਕੀਯੋ 'ਅਸ ਨਰ ਅਜਮਤ ਸਾਬ। ਹੋਹਿ
ਤੁਰਕ ਕੈਸੇ ਜਬਹਿ ਬਧਹਿ ਦੀਨ ਕੀ ਗਾਬ ॥੧॥ ਰੋਪਈ ॥ ਜਿਸ ਮਤ ਮਹਿ
ਐਸੇ ਨਰ ਹੋਇ। ਰਹਿ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰਿ ਸਭਿ ਕੋਇ। ਤਿਸ ਮਤ ਕੋ ਮਾਨਹਿ
ਮਨਮਾਨਵਾਗੁਹਨ ਕਰਹਿ ਸ਼ਰਧਾਉਰ ਠਾਨਵਾ। ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬ੍ਰਿਧਾਵਨ
ਕਰੈ। ਤੁਮ ਕੋ ਇਥੇ ਜਤਨ ਨਹਿ ਪਰੈ। ਇਹੀ ਏਕੋ ਜਗ ਤੁਰਕ
ਬਨਾਵੈ। ਦੇ ਸ਼ਰਧਾ ਅਜਮਤ ਦਿਖਰਾਵੈ ॥੨॥ ਅਚਰਜ ਕਰਹਿ ਬਿਲੋਕਹਿ
ਜਬਹਿ। ਸਭਿ ਉਠਿ ਪਾਇਨ ਪਰਿ ਹੈਂ ਤਬਹਿ। ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਕੀ
ਸਿੱਖਣਾ ਸਿਖਰਾਵਹਿ। ਨੀਕੇ ਧਾਰਹਿ, ਨਿਸਚਾ ਲਜਾਵਹਿ ॥੩॥ ਬਲ ਛਲ ਤੇ
ਇਸ ਤੁਰਕ ਬਨਾਵਹੁ। ਰਾਵਰ ਮਨ ਬਾਂਛਤਿ ਕੋ ਪਾਵਹੁ। ਬਧਹਿ ਦੀਨ
ਹੁਇ ਸ਼ਰਾ ਮਝਾਰੀ। ਕਲਮਾ ਪਠਹਿ ਹਰਖ ਕਰਿ ਭਾਰੀ ॥੪॥ ਸੁਨਤਿ
ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਤੇ ਲਲਚਾਵਾ।—ਤੁਰਕ ਬਨਹਿ, ਕੋ ਰਚਹਿ ਉਪਾਵਾ। ਸਭਿ
ਸੁਖੇਨ ਤਬਿ ਹੁਇ ਮਨ ਭਾਈ। ਇਸ ਪੀਛੇ ਬਨਿ ਹੈਂ ਸਮੁਦਾਈ ॥੫॥
ਆਜ ਨਿਸਾ ਮਹਿ ਸਭਾ ਲਗਾਇ। ਰੋਕਹਿ ਦੁਰਗ ਬਿਖੈ ਨਹਿ ਜਾਇ।
ਅਪਨੇ ਖਾਨਾ ਪੁਨਹਿ ਖਵਾਵਹਿ। ਜਨੈਂ ਕਰੈ ਇਸ ਧਰਮ ਗਿਰਾਵਹਿ—
॥੬॥ ਦਰਵਾਨਨਿ ਸੰਗ ਸ਼ਾਹੁ ਉਚਾਰੈ। 'ਗੁਰ ਸੁਤ ਅੰਤਰ ਰਖਿ, ਦਿਹੁ
ਤਾਰੈ'। ਨਿਕਸਨਿ ਕਉ ਜਾਬਿ ਤੁਮ ਢਿਗ ਆਵਹਿ। ਨਹਿ ਖੋਲਹੁ, ਤਬਿ
ਅਟਕ ਰਹਾਵੈ ॥੭॥ ਤੁਮ ਕਹਿ ਦੇਹੁ—ਨ ਤਾਰੀ ਇਹਾਂ। ਪਹੁੰਚੀ ਸ਼ਾਹੁ
'ਕਰਾਮਤ ਦਿਖਾਵੈ ਤਾਂ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਭਾਵ ਕਰਾਮਤ ਤੋਂ ਕੇ (ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ)
ਇਸਲਾਮ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਹੋ ਆਵੇਗੀ।' ਜੰਦਰੇ।

ਸਥਿਤ ਹੈ ਜਹਾਂ—। ਇਮ ਕਹਿ, ਤੁਸ਼ਨਿ ਹੁਇ ਕਰਿ ਰਹੈ। ਨਿਕਸਨਿ
 ਥਾਨ ਪਾਇ ਨਹਿ ਲਹੈ ॥ ੯ ॥ ਸਾਦਰ ਕਹਹੁ, ਨ ਬੋਲਹੁ ਢੇਰ। ਹਟਕ
 ਰਹਹਿਗੋ ਤਾਰੈ ਹੋਰਿ'। ਇਮ ਸਲਾਹ ਨੌਰੰਗ ਨੈ ਕਰੀ। ਮੂਢ ਮੁਲਾਨ ਕਹੈ
 ਮਤ ਹਰੀ ॥ ੧੦ ॥ ਸਭਾ ਜਾਮਨੀ ਬਿਖੈ ਲਗਾਈ। ਆਨਿ ਭਏ ਮਾਨਵ
 ਸਮੁਦਾਈ। ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਚਲਿ ਆਏ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੁਰਕਨਿ
 ਪਰ ਛਾਏ ॥ ੧੧ ॥ ਉਤਰਿ ਪਾਲਕੀ ਤੇ ਤਹਿ ਗਯੋ। ਸ਼ਾਹ ਸਭਾ ਮਹਿ
 ਹੋਰਤਿ ਭਯੋਸਨਮਾਨਤਿ ਕਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਬਿਠਾਵਾ। ਸਭਿਨਿ ਬਿਖੈ ਉਚੈ ਦੁਤਿ
 ਪਾਵਾ ॥ ੧੨ ॥ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਕੋਰਿ ਪ੍ਰਸੰਗ। ਬੋਲਤਿ ਸੁਨਤਿ ਸਰਬ
 ਹਿਤ ਸੰਗ। ਰਹਨਿ ਸਭਾ ਕੋ ਸਮਯ ਜਿਤੇਕ। ਬਿਗਸਤਿ ਦਿਯੋ ਬਿਤਾਇ
 ਤਿਤੇਕ ॥ ੧੩ ॥ ਸਨੇ ਸਨੇ ਪੁਨ ਉਠਿ ਕਰਿ ਚਾਲੇ। ਜੇ ਉਮਰਾਵ ਸਮਾਜ
 ਬਿਸਾਲੇ। ਰਾਮਰਾਇ ਸੰਗ ਬਾਤਨਿ ਛਿਰਜੈ। ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਵਨਿ ਅਧਿਕੈ
 ਕਰਜੈ ॥ ੧੪ ॥ ਦੋਨਹੁ ਰਹਿ ਗਏ ਬੋਲਤਿ ਜਬੈ। ਸਰਬ ਪੌਰ ਤਾਰੈ ਦਿਯ
 ਤਬੈ। ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਕੋ ਰੋਕਨਿ ਕਰੇ। ਦਿਢ ਸਾਂਕਟੈ ਕਪਾਟ ਬਡ ਖਰੇ ॥
 ੧੫ ॥ ਸਭਿਨਿ ਪਿਛੇਰੇ ਘਟੀ ਬਿਤਾਈ। ਉਠਜੈ ਸ਼ਾਹੁ ਮਨ ਮੋਦ ਉਪਾਈ।
 ਅੰਤਹਪੁਰਿ ਕੋ ਕਿਯਸਿ ਪਯਾਨਾ। ਪਹੁੰਚੇ ਅਪਰ ਆਪਨੇ ਥਾਨਾ ॥ ੧੬ ॥
 ਗੁਰਸੁਤ ਸਿਵਕਾ ਪਰ ਅਸਵਾਰ। ਗਮਨਜੈ ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਹੁਇ ਤਜਾਰ।
 ਜਬਹਿ ਪੌਰ ਆਯੋ ਕਜਾ ਹੋਰਾ। ਕਰਜੈ ਅਸੰਜਤਿ ਤਾਰੈ ਭੇਰਾ ॥ ੧੭ ॥
 ਦਰਵਾਨਨਿ ਸੋ ਗੁਰ ਸੁਤ ਭਾਖਾ ॥ 'ਹਮ ਕਹੁ ਕਜੈ ਤੁਮ ਅੰਤਰ ਰਾਖਾ?'
 ਸਾਂਕੁਰ ਮੋਚਹੁ, ਗਮਨਹਿ ਡੇਰੇ। ਬਹੁਰ ਲੇਹੁ ਇਸ ਹੀ ਬਿਧਿ ਭੇਰੇ' ॥ ੧੮ ॥
 ਉਚੈ ਚਢ੍ਹਜੈ ਕਹੈ ਦਰਵਾਨਾ 'ਅਬਿ ਨਹਿ ਤਾਰੀ ਹੈ ਇਸ ਥਾਨਾ। ਜਬਿ ਸਭਿ
 ਪੌਰਨਿ ਤਾਰੈ ਭੇਰੇ। ਸਭਿ ਤਾਰੀ ਅੰਤਰ ਇਸ ਬਰੇ ॥ ੧੯ ॥ ਅਪਰ ਉਪਾਇ
 ਨਹੀਂ ਅਬਿ ਜਾਨੇ। ਅੰਤਰ ਹੀ ਰਹੀਐ ਕਿਸ ਥਾਨੇ। ਬਹੁਤ ਪੌਰ ਕਿਮ
 ਖੁਲਹਿ ਸੁ ਨਾਹੀ'। ਤਾਰੀ ਗਈ ਬਿਖਮ ਥਲ ਜਾਹੀ' ॥ ੨੦ ॥ ਇਮ
 ਦਰਵਾਨਨਿ ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ। ਗੁਰਸੁਤ ਜਾਨੀ ਸਗਲ ਖੁਟਾਈ।—ਅਤਿ
 ਮਤਿਮੰਦ ਨ ਸਮਝਹਿ ਕੈਸੇ। ਸਭਿ ਨਿਕਸੇ ਰੋਕਜੈ ਮੁਝ ਐਸੇ—॥ ੨੧ ॥
 ਕਰਜੈ ਬਚਨ 'ਛੁਟਹਿ ਸਭਿ ਤਾਰੇ। ਨਿਕਸਹਿ ਸਾਂਕਰ, ਖੁਲਹਿ ਕਿਵਾਰੇ।
 ਹਮ ਸੁਖੇਨ ਜਿਮ ਡੋਰਨਿ ਜਾਹਿ। ਸਕਲ ਪੌਰ ਇਸ ਰੀਤਿ ਖੁਲਾਹਿ' ॥ ੨੨

੧ ਗਲ। ੨ ਡਿਓੜੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹਨ ਜੋ ਕਿਵੇਂ ਥੀ ਖੁਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ। ੩ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਣ।

॥ ਇਮ ਕਹਿ ਨਿਜ ਦਾਸਨਿ ਕਹੁ ਪ੍ਰੇਰੇ 'ਚਲਹੁ ਪਾਲਕੀ ਕਰਹੁ ਅਗੇਰੇ' ।
 ਜਬਿ ਗਮਨੇ ਦਰ ਨਿਕਟੀ ਭਯੋ । ਛੁਟਿ ਸਾਂਕਰ ਤਾਰੋ ਖੁਲਿ ਗਯੋ ॥ ੨੩ ॥
 ਚਲੀ ਨਿਕਸਿ ਸਿਵਕਾ ਜਬਿ ਪੋਰਾਸਭਿ ਬਿਸਮਾਇ ਰਹੇ ਤਿਸ ਠੋਗ ਸ਼ਾਹੁ
 ਸਮੀਪ ਜਾਇ ਸੁਧ ਦਈ । 'ਅਚਰਜ ਗਤਿ ਕੁਛ ਲਖੀ ਨ ਗਈ ॥ ੨੪ ॥
 ਆਪਹਿ ਛੁਟਿ ਸਾਂਕਰ ਖੁਲਿ ਤਾਰੇ । ਗੁਰਸੁਤ ਗਮਨਜੋ ਵਹਿਰੁ ਸੁਖਾਰੇ ।
 ਜਿਮ ਤੁਮ ਕਹਹੁ ਕਰਹਿ ਤਿਮ ਜਾਇ' । ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਹਰਖਜੋ ਬਿਸਮਾਇ
 ॥ ੨੫ ॥ ਬਿਤੁ ਸੁਧ ਹਿਤ ਅੰਤਹਿਪੁਰ ਬਾਹਰ' ।—ਅਜਮਤਿ ਅਤਿ ਜੁਤਿ
 ਇਹ ਜਗ ਜਾਹਿਰਾਕਹਾਂ ਰੁਕਹਿ ਗਤਿ ਬਡ ਬਲਵਾਨਾ—ਦਰਵਾਨਨਿ ਸੋਂ
 ਪੁਨਹਿ ਬਖਾਨਾ ॥ ੨੬ ॥ 'ਕਛੂ ਨ ਬੋਲਹੁ ਜਾਨੇ ਦੇਹੁ । ਪੋਰ ਅਰਾਇ
 ਤਿਸੀ ਬਿਧਿ ਲੇਹੁ' । ਗੁਰ ਸੁਤ ਆਇ ਸੈਨ ਕਹੁ ਕੀਨਾ । ਤੁਰਕ ਉਪਾਇ
 ਨਿਫਲ ਕਰਿ ਦੀਨਾ ॥ ੨੭ ॥ ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਉਲਮਾਉ ਹਕਾਰੇ । ਨਿਸ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ
 ਤਿਨ ਪਾਸ ਉਚਾਰੇ । 'ਰਹਜੋ ਨ ਰੁਕਜੋ, ਗਯੋ ਨਿਜ ਡੇਰੇ । ਸਾਂਕਰ ਤਾਰੇ
 ਖੁਲ੍ਹੇ ਘਨੇਰੇ' ॥ ੨੮ ॥ ਤਬਿ ਉਲਮਾਉਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਾਯੋ । 'ਹਮ ਕਉ
 ਅਚਰਜ ਬਡ ਉਰ ਆਯੋ । ਸੁਨਜੋ ਕਿਸੁ ਤੇ ਕੈਫ' ਹੁ ਮਾਸ । ਨਿਤ ਖਾਵਤਿ
 ਹੈ ਕਰਤਿ ਬਿਲਾਸ ॥ ੨੯ ॥ ਨਹਿ ਮਾਨਉ ਤਉ ਇਕ ਦਿਨ ਚਲਉ ।
 ਤਹਿ ਅਹਾਰ ਦੇਖਹੁ ਤਿਹ ਮਿਲਉ' । ਸੁਨਿ ਕੈ ਸ਼ਾਹੁ ਕਹਜੋ 'ਹਮ ਜੈਹੈ' । ਜੁ
 ਕਛੂ ਖਾਇ ਔਚਕ ਪਿਖਿ ਲੈ ਹੈ ॥ ੩੦ ॥ ਇਕ ਜਸੂਸ ਤਹਿ ਰਾਖਹੁ
 ਲਾਇ। ਸੁਧ ਅਹਾਰ ਕੀ ਜੋ ਕਹਿਆਇ' । ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਰੀਅਨਿ ਤੈਸੇ ਕੀਨਸਿ।
 ਸੁਧ ਲੈਬੇ ਹਿਤ ਨਰ ਪਠਿ ਦੀਨਸਿ ॥ ੩੧ ॥ ਭੋਜਨ ਕਰਨਿ ਲਗਜੋ
 ਜਿਸ ਛਿਨ ਮੈਂ । ਆਇ ਜਸੂਸ ਕਹੀ ਸੁ ਸਭਿਨਿ ਮੈਂ । ਉਲਮਾਉਨਿ ਸੁਧ
 ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਾਈ । 'ਚਲਹੁ ਆਪ ਅਬਿ ਦੇਖਹੁ ਜਾਈ ॥ ੩੨ ॥ ਅਜਮਤਵੰਤ
 ਕਹਾਵਤਿ ਜੋਇ । ਕਰਤਿ ਕੁਕਰਮਨਿ ਦੁਰ ਕਰਿ ਸੋਇ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਮੈਂ
 ਦਰਵੇਸ਼ ਕਹਾਵੈ । ਕਰਹਿ ਬੰਦਗੀ ਸਭਿਨਿ ਜਨਾਵੈ' ॥ ੩੩ ॥ ਕਹਤਿ
 ਸੁਨਤਿ ਇਮ ਆਪਸ ਮਾਂਹਿ। ਪਹੁੰਚੇ ਗੁਰ ਸੁਤ ਡੇਰੇ ਜਾਂਹਿ। ਬੋਤਲ* ਧਰੀ

* (ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗਾਇ ਜੀ ਦੀ) ਪੁਰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਅਜੇ ਮਹਿਲੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਖੜਾ ਸੀ ।

* ਸ਼ਰਾਬ । * ਜੇ ਆ ਕੇ (ਖਬਰ) ਕਹੇ । * ਇਹ ਪਦ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਵਾਲੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਸਮੇਂ 'ਬੋਤਲ' ਪਦ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਇਥਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ । ਤਦੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਲਈ 'ਟੁਰਾਹੀ' ਜਾਂ ਪਤਲੇ ਕੱਚ ਦੇ ਵੇਸੀ ਬਣੇ 'ਸ਼ੀਸ਼ੇ' ਵਰਤੀਂਦੇ ਸਨ ।

ਦੇਖਿ ਕੈ ਸ਼ਾਹੁ ਕਹੈ 'ਕਹਾਂ ਹੈ ਇਸ ਕੇ ਮਾਂਹੁ?' ॥੩੪॥ ਤੁਮਰੇ ਦਰਵੇਸ਼ਨਿ
ਕੋ ਬੇਸ । ਇਹ ਦੁਰ ਕਰਿ ਕਜਾ ਕਰਹੁ ਹਮੇਸ਼ । ਹਮ ਨੇ ਆਜ ਸੁਨੀ
ਤੁਮ ਰੀਤਿ । ਦੇਖੀ ਆਇ, ਕਰਹੁ ਵਿੱਧੀਤ ॥ ੩੫ ॥ ਰਹਿਨੀ ਸੰਤਨ ਕੀ
ਸੁਭ ਕਹਾਂ । ਤੁਮ ਭੱਖਜਤਿ ਜਿਮ ਬਿਸਈ ਮਹਾਂ । ਕਰਾਮਾਤ ਕਿਮ ਤੁਮ
ਕੋ ਹੋਈ ? ਚਲਿਤ ਆਪ ਕੋ ਸੁਭ ਨਹਿ ਕੋਈ' ॥੩੬॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ-
ਰਾਇ ਤਿਨ ਕਹੈ 'ਕਜਾ ਬੋਤਲ ਮੈਂ ਤੁਮ ਨੇ ਲਹੈ?' ਖੋਲਿ ਬਦਨਜਬਿ
ਪਾਇ ਕਟੋਰੇ । ਨਿਕਸੈ ਦੂਧ ਹੋਰਿ ਭਏ ਹੋਰੇ ॥੩੭॥ ਆਮਿਖ ਕੀ ਹੋਈ
ਤਰਕਾਰੀ' । ਬਿੰਦਾਰਕ ਕੀ ਢਾਂਕ' ਸੁਧਾਰੀ । ਤੁਸ਼ਨਿ ਭਏ ਨ ਕੁਛ ਬਸ
ਚਾਲਾ । ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਹੋਰਾਨ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੩੮ ॥—ਕੁਛ ਤੇ ਕੁਛ ਕਰਿ ਕੈ
ਦਿਖਰਾਵਤਿ। ਕੋਇ ਨ ਸਰਬਰ ਇਹੁ ਸੰਗ ਆਵਤਿ—ਬਹੁਰ ਸ਼ਾਹੁ ਹਸਿਬੇ
ਕੀ ਬਾਤ । ਕਰਤਿ ਰਹੈ ਕੇਤਿਕ ਬੱਖਜਾਤ ॥ ੩੯ ॥ ਹੋਇ ਪਰਸਪਰ
ਮਹਦ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਕਹਤਿ ਭਯੋ 'ਤੁਮ ਸਤਿਗੁਰ ਧੰਨ । ਜਿਨ ਕੀ ਸਮਤਾ
ਕਰਹਿ ਨ ਕੋਈ' । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ 'ਦੀਰਘ ਸੋਈ' ॥ ੪੦ ॥ ਏਹਗਾ ॥
ਬਿਸਮਾਵਤਿ ਸਭਿ ਨਰਨਿ ਯੁਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਦੁਰਗ ਮਹਿ ਆਇ ।—ਕਹੈ 'ਹੁੰ
ਹੋਤਿ ਨ ਤਰੇ ਇਹੁ—ਪਚ ਹਾਰੇ ਸਮੁਦਾਇ ॥੪੧॥ ਇਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਭਾਸ਼

ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਰਾਮਰਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚਰਚ ਪੰਚਾਸਤੀ ਐਸ਼ ॥ ੫੪ ॥

੫੫. [ਕਹਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪਾਲਕੀ ਚਲਾਈ] ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਅਤਿ ਅਜਮਤਿ ਪਰਮ ਦਿਖਾਇ । ਸਭਿ
ਕੂਰੇ ਬਹੁ ਬਾਰ ਕਿਯ ਹਾਰੇ ਮੂਢ ਉਪਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਅਧਿਕ ਰਹੈ
ਸਭਿਹਿਨਿ ਪਰ ਬਲੀ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੇਤ ਸਭਿਨਿ ਮਤਿ ਛਲੀ । 'ਕਿਮ ਇਹ
ਹਾਰਹਿ ਤੁਰਕ ਬਨਾਵਹਿ' । ਮੂਢ ਮੁਲਾਨੇ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਾਵਹਿ ॥ ੨ ॥ ਨਹਿ
ਬਸ ਚਲੈ ਉਪਾਇ ਨਿਫਲਤੈ' । ਪਚ ਪਚ ਹਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਬਲ ਤੈ' । ਤੀਨ
ਲੋਕ ਮਹਿ ਅਸ ਨਹਿ ਕੋਈ । ਜੀਤ ਸਕੈ ਗੁਰ ਘਰ ਕਹੁ ਜੋਈ ॥ ੩ ॥
ਤੁਰਕ ਬਾਪਰੇ ਗਿਨਤੀ ਕਜਾ ਹੈ । ਅਰ ਕਰਿ ਮੂਰਖ ਸਮਤਾ ਚਾਹੈ । ਆਗਜਾ
ਸਭਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਕੇ ਮਾਂਹੀ । ਨਿਤ ਅਨੁਸਾਰਿ, ਬਿਪਰਜੈ ਨਾਂਹੀ ॥ ੪ ॥ ਜਿਮ
ਸਤਿਗੁਰਕੇ ਉਰ ਕਹੁ ਭਾਵੈਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਜ ਚਲਿਤ ਦਿਖਾਵੈ । ਦੋਦਹਿ
ਲੋਕ ਬਿਖੈ ਚਹਿ ਜੇਸੇ । ਉਚਿਤਾਨੁਚਿਤ ਰਚਤਿ ਤਬਿ ਤੈਸੇ ॥੫॥ ਜੇ ਕਾਰਬ
'(ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ) ਕਹਿਆ । 'ਭਾਵ ਆਪ ਦੇ ਕਰਮ ਸੁਭ ਨਹੀਂ ਹਨ । 'ਸਬਜ਼ੀ । 'ਵਤਾਉ'
ਦੀਆਂ ਵਜ਼ੀਆਂ । 'ਵਿਅਰਥ ਹੋਏ । 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ।

ਨਹਿ ਚਹਿਤ ਗੁਸਾਈ^੧। ਸਿਰ ਹਰਿਬੋ ਲਗਿ ਮੈਨ ਰਹਾਈ^੨। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਪੁਰਨ ਭਗਵਾਨ। ਸੁਭ ਸਰਬੱਗੁ ਉਤੰਗ ਮਹਾਨ ॥੬॥ ਨਿਜ ਸੁਤ
ਕੀ ਰਸਨਾ ਪਰ ਬਾਸੇ। ਜਿਮ ਬੋਲਹਿ ਤਿਮ ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੇ। ਬਿਲਮ ਨ
ਲਗਹਿ ਬਨਹਿ ਤਤਕਾਲਹਿ। ਤੀਨ ਲੋਕ ਪਰ ਆਯਸੁ ਚਾਲਹਿ ॥ ੭ ॥
ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਮਨ ਜਾਨਾ। ਸਭਾ ਲਗੀ ਚਾਹਜੋ ਪ੍ਰਸਥਾਨਾ।
ਅਸਵਾਰੀ ਸਿਵਕਾ ਮੰਗਵਾਈ। ਨਹਿ ਕਹਾਰ ਫਿਗ, ਗਏ ਕਿਥਾਈ॥੮॥
ਕੁਛਕ ਬਿਲਮ ਤਿਨ ਆਵਤਿ ਲਾਗਹਿ। ਕਹਤਿ ਦਾਸ 'ਮੈਂ ਲਜਾਵਹੁ
ਭਾਗਹਿ'। ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਮਨ ਮੈਂ ਇਹ ਠਾਨਾ।—ਬਿਨ ਕਹਾਰ ਮੈਂ ਕਰਿਵ
ਪਯਾਨਾ॥੯॥ ਦੇਖਿ ਵੇਖਿ ਦੁਖ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਦਹੈ। ਅਪਰ ਜਿ ਨਰ ਸੁ ਅਚੈਭੈ
ਰਹੈ। ਮਹਿਮਾ ਮਹਾਂ ਹੋਇ ਬਿਸਤਾਰਾ। ਬਨਹਿ ਮਿੱਖ ਸੁਨਿ ਆਇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ
॥ ੧੦ ॥ ਹੁਇ ਸੰਗਤਿ ਜਹਿ ਕਹਿ ਬਹੁ ਮੇਰੀ। ਕਹੈ ਕੀਰਤੀ ਸਭਿਨਿ
ਬਡੇਰੀ—ਰਿਦੇ ਮਨੋਰਥ ਕਰਤੇ ਐਸੇ। ਬੀਚ ਪਾਲਕੀ ਕੇ ਚਢਿ ਬੈਸੇ॥੧੧॥
ਮੁਖ ਤੇ ਕਹੈ 'ਕਹਾਰ ਬਿਹੀਨੀ। ਚਲਹਿ ਪਾਲਕੀ ਰੀਤਿ ਨਵੀਨੀ'।
ਤਿਸ ਛਿਨ ਸਿਵਕਾ ਉਠਿ ਕਰਿ ਚਾਲੀ। ਦਿਪਤ ਜਵਾਹਰ ਲਗੇ ਬਿਸਾਲੀ
॥੧੨॥ ਚਮਤਕਾਰ ਨਿਜ ਅਜਮਤ ਸੰਗ। ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਕੀਨਸਿ ਅਦਭੁਤ
ਰੰਗ। ਆਗੈ ਨਰ ਵਲੈਤ ਕੁਛ ਚਾਲੇ। ਅਪਰ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਗਨ ਨਾਲੇ॥
੧੩॥ 'ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਧੰਨ'। ਬੋਲਹਿ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ।
ਚਲੀ ਬੀਬਕਾ ਕੁਛਕ ਅਗਾਰੀ। ਸਿਵਕਾ ਬਿਨਾਂ ਕਹਾਰ ਨਿਹਾਰੀ ॥੧੪॥
ਅਦਭੁਤ ਭਏ ਮਨੁਜ ਗਨ ਮਿਲੇ। ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਪੀਛੇ ਚਲੇ। ਕਾਰਨ
ਬਹੁਤਨਿ ਕੋ ਦਿਖਰਾਵਨਿ। ਮੰਦਮੰਦ ਹੀ ਕਰਹਿ ਚਲਾਵਨਿ॥੧੫॥ ਉਤਮ
ਪੋਸਿਸ ਅੰਗਨਿ ਧਰੇ। ਬੈਠਜੋ ਬੀਚ ਸੁ ਆਸਨ ਕਰੇ। ਨੇਤ ਬਿਸਾਲਕਮਲ
ਦਲ ਮਨੋ। ਬਹੁ ਬਿਸਤ੍ਰਿਤਿ ਸੁ ਛਬਿ ਕੇ ਸਨੋ ॥ ੧੬॥ ਦੀਰਘ ਦਰਸਨ
ਬਦਨ ਸੁਹਾਵਤਿ। ਭਰਜੋ ਅਨੰਦ ਮਨਹੁ ਮੁਸਕਾਵਤਿ। ਸ਼ਯਾਮਲ ਕੇਸ^੩
ਸੁ ਬੇਸ ਅਸ਼ੇਖ। ਜਨੁ ਰਾਂਕਾਪਤਿ ਤਿਮਰ ਪ੍ਰਵੇਖ^੪ ॥ ੧੭ ॥ ਸਕਲ ਦੇਹ
ਦੀਰਘ ਦੁਤਿਵੇਤਿ। ਆਯਤ ਛਾਤੀ ਭੁਜਾ ਸੁਭੇਤਿ। ਗੌਰ ਰੰਗ ਤਪਨੀਯ^੫
ਸਮਾਨਾ। ਰੁਚਿਰ ਬਿਭੂਖਨ ਪਹਿਰੇ ਨਾਨਾ ॥ ੧੮ ॥ ਬਿੰਦ ਮਸੰਦ ਮੇਵੜੇ
^੧ਨੇ (ਕਰਾਮਤ) ਲਗਾਵਣੀ ਨਾ ਚਾਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀ। ^੨ਕਾਲੇ ਕੇਸ। ^੩ਮਾਨੋਂ ਵੰਦਰਮਾ ਹਨੇਰੇ
ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਿਆ ਹੈ। ^੪ਮੋਨੇ ਵਰਗਾ।

ਦਾਸ। ਸੰਗ ਸਿੱਖ ਸੁਭ ਸੰਗਤਿ ਰਾਸ। ਚਾਮਰ ਚਾਰੁ ਢੁਰਤਿ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਮੈਂ
 । ਉਡਤਿ ਮਰਾਲ ਸੇਭਾਵਨਿ ਜਿਸ ਮੈਂ ॥ ੧੯ ॥ ਸੋਭਤਿ ਸੂਰਜ ਮੁਖੀ
 ਅਗਾਰੀ। ਚਮਕਤਿ ਚਾਰੁ ਤਰਨਿ ਅਨੁਹਾਰੀ*। ਦਿਪਤਿ ਬੀਜਨ। ਲਗੇ
 ਜਵਾਹਰ। ਫਰਤਿ ਅਨਿਕ ਸੋਭਾ ਕਹੁ ਜ਼ਾਹਰ ॥ ੨੦ ॥ ਬੋਲਤਿ ਜਾਤਿ
 ਨਕੀਬ ਅਗਾਰੀ। ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਨਰ ਗਨ ਹੈ ਪਰਵਾਰੀ। ਸ਼ਰਧਾ ਜੁਤਿ ਜੋਰਤਿ
 ਜੁਗ ਹਾਥ। ਦਿਖਰਾਵਹਿ ਨਿਜ ਨਿੰਮੀ ਮਾਥ ॥ ੨੧ ॥ ਪੰਥ ਪਾਲਕੀ
 ਚਲਤਿ ਨਿਹਾਰੈ। ਹਾਰੈ ਮਤਿ ਬਹੁ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੈ॥ ਚਾਰੈ ਦਿਸਿ ਚਿਤਵੈਤਿ
 ਪਧਾਰੈ। ਧਾਰੈ ਅਚਰਜ, ਬਚਨ ਉਚਾਰੈ॥ ੨੨ ॥ ਸਨੈ ਸਨੈ ਗਮਨਤਿ
 ਮਗ ਬੀਚ। ਛਾਏ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਉਚ ਅਰੁ ਨੀਚ। ਬਿਸਮਾਵਹਿ ਸੁਨਿ ਧਾਵਤਿ
 ਆਵਹਿ। ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਦੇਖਹਿ ਸੀਸ ਝੁਕਾਵਹਿ ॥ ੨੩ ॥ ਹੀਰੇ ਸੁੰਦਰ
 ਮੁਕਤਾ ਲਗੀ। ਲਗੀ ਬਿਸਾਲਨਿ ਦਿਪਤਹਿ ਜ਼ਰੀ*। ਜ਼ਰੀਦੋਜ ਤੇ ਸੋਭਾ
 ਖਰੀ। ਖਰੀ ਹੋਤਿ ਚਿਤ ਚਾਹੇ ਤੁਰੀ* ॥ ੨੪ ॥ ਘਰ ਘਰ ਮਹਿ ਸੁਧ ਸੁਨਿ
 ਸੁਨਿ ਦੋਰੇ। ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਹੋਰਿ ਹੋਰਿ, ਤਿਸ ਠੋਰੇ। ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ
 ਚਲਿ ਚਲਿ ਸਾਥ। ਹਰਖ ਹਰਖ ਉਚ ਕਹਿ ਕਹਿ ਗਾਥ ॥ ੨੫ ॥ ਪੁਰੀ
 ਬੀਬਕਾ ਬੀਬ ਬਜ਼ਾਰ। ਪਰਸੈ ਰੋਰ ਸੁਨਿ ਥਾਇੰ ਹਜ਼ਾਰ। ਚਲਹਿ ਪਾਲਕੀ
 ਬਿਨ। ਨਰਨ ਤੇ। ਬਿਸਮਤਿ ਸਕਲ ਅਚਰਜ ਕਰਨ ਤੇ ॥ ੨੬ ॥ ਭਈ
 ਭੀਰ ਸਘਨੀ ਚਹੁੰ ਓਰ। ਖਰੋ ਹੋਨਿ ਨਹਿ ਪੱਯਤਿ ਠੋਰ। ਧਨੀ ਰੰਕ
 ਆਵਤਿ ਸਮੁਦਾਏ। ਪੰਛਿਤ ਮੁਰਖ ਸਭਿ ਦਰਸਾਏ ॥ ੨੭ ॥ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ
 ਸਮੂਹ ਉਮਾਰਤਿ। ਏਕ ਬਾਰ ਹੋਰਨਿ ਚਿਤ ਚਾਹਤਿ। ਕੋਠਨਿ ਬੀਚ
 ਝਰੋਖਨਿ ਬਾਲਾ*। ਅਵਿਲੋਕਤਿ ਉਤਲਾਵਤਿ ਜਾਲਾ ॥ ੨੮ ॥ ਆਗੇ ਤੇ
 ਬਡ ਭੀਰ ਹਟਾਵੈ। ਤਰੁਨ ਢਲੈਤ* ਉਤੇਗ ਅਲਾਵੈ*। ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਕਰਿ
 ਗਮਨਹੁ ਘਰ ਕੋ। ਦਰਸਨ ਕਰਿ ਲੀਨਹੁ ਸੁਤ ਗੁਰ ਕੋ ॥ ੨੯ ॥ ਤਜਹੁ
 ਪੰਥ ਇਤ ਉਤ ਕੋ ਹੋਵਹੁ। ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਹੁ ਨੰਮਿ ਹੁਇ ਜੋਵਹੁ*। ਇਮ ਸੁਨਿ
 'ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰ' ਕਹੈ*। ਸੁਠ ਸੂਰਤਿ ਲਖਿ ਤਜਹੁ ਨ ਚਹੈ* ॥ ੩੦ ॥
 ਮੁਕਤਾ ਜੁਗਤ ਜਿ ਗੁੰਢੇ ਜ਼ਰੀ। ਬੀਚ ਪਾਲਕੀ ਲਰਕਤਿ ਲਗੀ*। ਨਿਜ

*ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਡਦੇ ਹੋਸ ਦੀ ਸੋਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। *ਸੂਰਜ ਵਾਂਗੂ। *ਜ਼ਰੀ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ
 ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦੀਆਂ ਹਨ। * (ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦੇ) ਚਿਤ ਚਾਹਿਆਂ (ਪਾਲਕੀ) ਦੁਰਦੀ ਹੈ
 ਅਥਵਾ ਖੜੋਂਦੀ ਹੈ। *ਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤੀਆਂ। *ਫੁਵਾਨ ਦੁਰਸੇ। *ਲੜੀਆਂ।

ਕਰ ਮਹਿੰ ਗਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦਨਾਦੇਖਹਿ ਇਤ ਉਤ ਕਰਤਿਹੁ ਬੰਦਨ^੧।
 ੩੯ ॥ ਸਨੇ ਸਨੇ ਗਮਨਤਿ ਇਮ ਗਏ । ਦੁਰਗ ਪੌਰ ਲੋ ਪਹੁੰਚਤਿ
 ਭਏ । ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੀ ਸੰਗ ਭੀਰ । ਕਿਨਹੂੰ ਕਹਜੋ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਤੀਰ ॥
 ੪੦ ॥ ‘ਗੁਰ ਸੁਤ ਆਵਤਿ ਸਭਿ ਬਿਸਮਾਵਤਿ । ਬਿਨ ਕਹਾਰ ਸਿਵਕਾ
 ਗਮਨਾਵਤਿ । ਨਗਰ ਸੰਗ ਜਿਸ ਕੋ ਦਰਸਾਵਤਿ । ਅਬਿ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ
 ਧਾਵਤਿ ਉਤਲਾਵਤਿ’ ॥ ੪੧ ॥ ਕਹਜੋ ਸ਼ਾਹੁ ਹਰਖਤਿ ਹੁਇ ਚੀਤ । ‘ਮਮ
 ਵਿਗ ਲਗਿ ਆਵੈ ਤਿਸਿ ਗੋਤਿ । ਪਿਖਹਿ ਕਚਹਿਰੀ ਅਜਮਤ ਭਾਰੀਨਰ
 ਬਿਹੀਨ ਸਿਵਕਾ ਅਸਵਾਰੀ’ ॥ ੪੨ ॥ ਪੌਰ ਦੁਰਗ ਕੇ ਜਬਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ ।
 ਭੀਰ ਨਰਨਿ ਕੀ ਸੰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ । ਸਾਵਧਾਨ ਭੇ ਉਠਿ ਦਰਵਾਨ । ਬਰਜਨ
 ਕੀਨਸਿ ਤਰਜਿ ਮਹਾਨ ॥ ੪੩ ॥ ਦੁਰਗ ਦੁਰ ਪਰ ਭੀਰ ਹਟਾਈ । ਸ਼ਾਹੁ
 ਨਿਕਟਿ ਸਿਵਕਾ ਗਮਨਾਈ । ਉਚੀ ਉਚੀ ਚਲਿ ਨਰ ਹੀਨੀ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਭਾ
 ਜੁਤਿ ਸਭਿ ਨੇ ਚੀਨੀ ॥ ੪੪ ॥ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਬਿਸਮਾਵਤਿ ਸਾਰੇ ।—ਇਸ
 ਕੀ ਅਜਮਤ ਤੋਟ ਨ ਪਾਰੇ—। ਜਬਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਅਵਿਲੋਕ ਲਈ ਹੈ ।
 ਅਵਨੀ ਪੁਨਹਿ ਟਿਕਾਇ ਦਈ ਹੈ ॥ ੪੫ ॥ ਤਜਿ ਸਿਵਕਾ ਕੋ ਸਭਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ
 ਚੌਕੀ ਉਚ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਬੈਸਾ । ਬੁਝਜੋ ਸ਼ਾਹੁ ‘ਆਜ ਇਹ ਥਾਏ । ਨਰ
 ਹੀਨੀ ਸਿਵਕਾ ਚਵਿ ਆਏ’ ॥ ੪੬ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ ਕਹਜੋ । ‘ਸਮੇ
 ਕਚਹਿਰੀ ਕੋ ਹਮ ਲਹਜੋ । ਨਿਕਟਿ ਕਹਾਰ ਨਹੀਂ ਤਬਿ ਪਾਏ । ਹਮ
 ਅਰੁਵਿ ਕਰਿ ਇਮ* ਚਲਿ ਆਏ ॥ ੪੭ ॥ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਜੋ—ਕਹਾਰ ਜਿ
 ਨਾਹੀਂ ਸਿਵਕਾ ਆਪ ਚਲੈ ਮਗ ਤਾਂਹੀ—। ਬਾਕ ਹਮਾਰੇ ਤੇ ਗਮਨਾਈ । ਹੇਰਿ
 ਹੇਰਿ ਭੇ ਨਰ ਸਮੁਦਾਈ’ ॥ ੪੮ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਜੇ ਬਾਕ ਬਿਲਾਸ । ਬੈਠੇ
 ਕਰਤਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਪਾਸ । ਸਭਾ ਉਠਨਿ ਕੋ ਸਮਾਂ ਜਿ ਹੋਵਾ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਮਾਜ
 ਸਮੇਤ ਖਰੋਵਾ ॥ ੪੯ ॥ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਗਏ ਸਥਾਨ । ਬਿਮਨਤਿ ਕਰਤੇ
 ਬਾਕ ਬਖਾਨਿ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਆਯੋ ਨਿਜ ਡੇਰੇ । ਬੰਦਤਿ ਜੇ ਨਰ ਮਗ
 ਮਹਿੰ ਹੋਰੇ ॥ ੫੦ ॥ ਤਿਸ ਛਿਨ ਜਿਸ ਨ ਬਿਲੋਕਜੋ ਤੈਸੇ । ਪਛੁਤਾਵਤਿ
 ਜਿਮ ਕਹੂੰ ਠਗੇ ਸੇ^੧ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਕਰਾਮਾਤ
 ਦਿਖਰਾਇ ਅਪਾਰ ॥ ੫੧ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਰਿੰਦੇ ਨਰਮਿ ਭਾਸੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ’ ਪੁਸ਼ਕ
 ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੫ ॥

^੧ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ । ^੨ਦੇਕ ਕੇ, ਤਾੜ ਕੇ (ਲੋਕਾਂ) ਨੂੰ ਹੇਕਿਆ । ^੩ਕਿਸੇ ਨੇ ਠੱਗ
 ਲਿਆ ਹੋਵੇ ।

*ਪਾ:—ਭੇ ਕਿਮ ।

੫੬. [ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਈ ਸਖਾਵਤ । ਸਾਹ ਨ ਸਾਹ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੁਨਿ ਇਕ ਦਿਨ ਗਮਨੇ ਸਭਾ, ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਬੈਠੇ
ਉਚੇ ਜਾਇ ਕਰਿ ਜਿਸ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰਹਜੇ ਛਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸਰਬ ਰੀਤਿ
ਤੇ ਸਰਬ ਹਠਾਏ । ਦੋਖੀ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਸਾਲ ਦਬਾਏ । ਕਰਿ ਨ ਸਕਹਿ
ਕੈਸਿਉਂ ਬੁਰਿਆਈ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਅਜਮਤਿ ਪਤਿਆਈ ॥ ੨ ॥ ਸੂਰਜ ਸਮ
ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੇ ਕਰਿ ਕੈ । ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਤਾਰਨ ਤੁਲ ਹਰਿ ਕੈ । ਅਚਲ ਸੁਜਸੁ
ਅਪਨੇ ਬਿਸਤਾਰਾ । ਸਭਿ ਕੇ ਉਪਰ ਭਯੋ ਅਪਾਰਾ ॥ ੩ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਕਰਜੇ
ਅਪਨੇ ਅਨੁਸਾਰੀ । ਦੋਖੀ ਦੁਖੀਂ ਦੇਖਿ ਦੁਤਿ ਭਾਰੀ । ਭਰੀ ਕਚਹਿਰੀ
ਬੈਠਜੇ ਸ਼ਾਹੁ । ਤਬਿ ਸੁਗਾਤ ਆਈ ਚਲਿ ਪਾਹੁ ॥ ੪ ॥ ਕਿਸੀ ਦੇਸ ਤੇ ਪਠਈ
ਕਾਹੂੰ । ਵਸਤੁ ਅਮੋਲਕ ਦੇਖਹਿ ਤਾਹੂੰ । ਕੰਚਨ ਕੇ ਕੰਕਨ ਸੁਭ ਬਨੇ ।
ਜਿਸ ਪਰ ਲਗੇ ਜਵਾਹਰ ਘਨੇ ॥ ੫ ॥ ਹੀਰੇ ਜਟਤਿ ਦਮਕ ਬਡ ਉਠੇ ।
ਪਹਿਰਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ਹੇਤੁ ਕਿਨ ਪਠੇ । ਸਭਾ ਬਿਲੋਕਤਿ ਰਹੇ ਲੁਭਾਏ । ਪਿਖਹਿ
ਨਰੰਗਾ ਹਾਥ ਉਠਾਏ ॥ ੬ ॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਬਚ ਕਹੇ । 'ਕੰਕਨ
ਅਜਬ ਆਜ ਇਹੁ ਲਹੇ । ਹਮ ਕਹੁ ਦੇਹੁ ਪਹਿਰ ਹੈਂ ਹਾਥ । ਲੇ ਕਰਿ ਤੁਮ
ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਨਾਥ ! ॥ ੭ ॥ ਨਹੀਂ ਅ ਤ ਬਲ ਐਸੇ ਹੋਇ । ਨਤੁ ਕਰਵਾਇ
ਲੇਤਿ ਇਮ ਦੋਇ । ਯਾਂਤੇ ਭਏ ਪਸੰਦ ਹਮਾਰੇ । ਪਹਿਰਹਿ ਹਾਥਨਿ ਸੁਭਤਿ
ਉਦਾਰੇ' ॥ ੮ ॥ ਸੁਨਿ ਨੌਰੰਗ ਮਨ ਬਿਖੇ ਬਿਚਾਰੇ ।—ਇਹੁ ਤੋ ਰਾਖਨਿ
ਉਚਿਤ ਹਮਾਰੇ । ਇਨ ਪਰ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੀਨਿ ਸਵਾਲਾ ਕੈਸੇ ਦੇਉਂ ਇਨਹੂੰ
ਕਹੁ ਟਾਲ ॥ ੯ ॥ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਨਹਿ ਮਨ ਕੀ । ਨਹਿ ਮਾਨਹਿ ਇਹ
ਟਾਲ ਬਚਨ ਕੀ । ਮੇਲ ਬਿਸਾਲ ਜਵਾਹਰ ਲਾਗੇ । ਅਦਭੁਤ ਜੋਤਿ ਸਭਿਨਿ
ਕੀ ਜਾਗੇ ॥ ੧੦ ॥ ਨਹਿ ਜਾਬ ਦੇਉਂ ਬਿਰਸ ਹੁਇ ਜਾਇ । ਇਨ ਬਹ
ਦੀਨੀ ਵਸਤੁ ਮੰਗਾਇ । ਕ੍ਰਪਨ ਲਖਹਿ ਮੋਕਹੁ ਮਨ ਛੋਟੈ । ਜਿਸ ਤੇ ਦੁਤਿ-
ਯ ਨ ਕਾਰਜ ਖੋਟੈ—॥ ੧੧ ॥ ਇਮ ਬਿਚਾਰਿ ਕਾਰਿ ਰਿਦੈ ਬਡੇਰਾ । ਦੇਤਿ
ਭਯੋ ਕੰਕਨ ਤਿਸ ਬੇਰਾ । ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਨਿਜ ਹਾਥਨਿ ਪਾਏ । ਇਤ ਉਤ
ਡੋਲਤਿ ਦੁਤਿ ਦਮਕਾਏ ॥ ੧੨ ॥ ਦੇਖਤਿ ਦੁਸ਼ਟ ਦਹੇ ਦੁਖਿਆਰੇ । ਹਿਤੁ
ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਭਏ ਸੁਖਾਰੇ । ਉਠੈ ਸਭਾ ਪੁਨ ਡੋਰਨਿ ਗਏ । ਮਲਤਿ ਪਰਸ-
ਪਰ ਭਾਖਤਿ ਭਏ ॥ ੧੩ ॥ ਕੀਤਕ ਦਨ ਸੋ ਕੰਕਨ ਪਹਿਰਤਿ । ਸ਼ਾਹ

ਜਿਸ (ਕ੍ਰਿਪਣਤਾ ਤੋਂ) ਦੂਜਾ ਕਾਰਜ ਕੋਈ ਖੋਟਾ ਨਹੀਂ ।

ਸਮੀਪ ਆਇ ਰਹਿ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ । ਅਧਿਕ ਸਮਾਜ ਬਧਨੇ ਬਹੁ ਰੀਤੀ । ਸਿੱਖਸ
ਅਨੇਕ ਹੋਤਿ ਚਿਤ ਪ੍ਰੀਤੀ ॥ ੧੪ ॥ ਬਿੰਦ ਤੁਰੰਗ ਸੈਨ ਸੰਗ ਹੋਈ । ਸ਼ਸਤ੍ਰ
ਬਸਤ੍ਰ ਮਹਿ ਸ਼ੋਭਤਿ ਜੋਈ । ਨਰ ਅਨੇਕ ਆਗੂ ਪਿਛਵਾਏ । ਸਨਮਾਨਤਿ
ਸਭਿ ਸੁਜਸੁ ਅਲਾਏ ॥ ੧੫ ॥ ਜਹਿ ਤਹਿ ਸੰਗਤਿ ਭਈ ਘਨੇਰੀ । ਅਰਪਹਿ
ਆਨਿ ਉਪਾਇਨ ਫੇਰੀ । ਆਦਿ ਅਮਾਵਸ ਪਰਬ ਬਡੇਰੇ । ਦਰਸਨ ਕਰਨਿ
ਆਇ ਬਹੁਤੇਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਦੀਪਕ ਮਾਲ, ਦੁਸਹਿਰਾ, ਹੋਰੀ । ਦਰਸਹਿ
ਸੰਗਤਿ ਕਰਿ ਕਰ ਜੋਰੀ । ਬਹੁ ਅਰਦਾਸ ਮੇਵੜੇ ਕਰਿਹੀਂ । ਸੰਗਤਿ ਅੰਗੂ
ਮਸੰਦ ਸੁ ਥਿਰਿਹੀਂ ॥ ੧੭ ॥ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਬਡ ਸਮਾਜ ਬਿਰਧਾਵੈ । ਲੋਕ
ਅਨੇਕ ਦਰਬ ਅਰਪਾਵੈ* । ਕੋਤਿਕ ਸਮੇਂ ਬਿਤਾਵਨ ਕਰੇ । ਏਕ ਦਿਵਸ
ਗਮਨਤਿ ਪੁਰਿ ਚਰੇ ॥ ੧੮ ॥ ਸੰਗ ਢਲੈਤ ਨਕੀਬ ਬੁਲੰਤਾ । ਬਹੁ ਨਰ
ਭੀਰ ਪਾਛ ਗਮਨੰਤਾ । ਰੀਤਿ ਸਮਾਜ ਰਾਜਾ ਸੰਗ ਚਾਲਹਿ । ਜਾਤਿ
ਬਜਾਰ ਨਰਨਿ ਅਲਬਾਲਹਿ ॥ ੧੯ ॥ ਹੁਤੋ ਬੇਨਵਾ ਏਕ ਫਕੀਰ । ਤਿਨ ਪਿਖਿ
ਸਤਿਗੁਰਸੁਤ ਸੰਗ ਭੀਰਹੋਰਤਿ ਬੋਲੈ ਉਚ ਅਵਾਜ । ‘ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ
ਸੁਨਿ ਆਜ ॥ ੨੦ ॥ ਸ਼ਾਹੁਨਸ਼ਾਹ ਕਛੁ ਦਿਲਵਾਵਹੁ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇਦਨ !
ਜਸੁ ਪਾਵਹੁ । ਨਹੀਂ ਆਪ ਕੇ ਅਪਰ ਸਮਾਨ । ਹਮਹਿ ਖਰਾਇਤ ਏਹੁ
ਮਹਾਨ’ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜਸੁ ਕਾਨੋ ॥ ਸ਼ਾਹੁਨਸ਼ਾਹੁ ਮਹਾਨ
ਬਖਾਨੇ-। ਜੇ ਅਵਰੰਗ ਤੇ ਕੰਕਨ ਲਏ । ਕਰ ਨਿਕਾਸਿ ਬੇਨਵ ਕੋ ਦਏ ॥
੨੨ ॥ ਬਹੁ ਮੋਲੇ ਗਨ ਲਾਇਸਿ ਹੀਰਾ । ਚਮਤਕਾਰ ਕੋਰਨ ਕਰਿ ਚੀਰਾ ॥
ਸ਼ਾਹੁ ਲੁਭਾਯੋ ਹੋਰਤਿ ਜੋਇ । ਜਾਚੇ ਦਏ ਬੇਨਵੇ ਸੋਇ ॥ ੨੩ ॥ ਲਾਖਹੁ ਧਨ
ਖਰਚੈ ਜਿਹ ਕਾਰਨ । ਪਠੇ ਸ਼ਾਹ ਕਹਿ ਹੈ ਕਰ ਧਾਰਨ ॥ ਰਹਿ ਲੁਭਾਇ
ਦੇ ਸਕਹਿ ਨ ਕੋਇ । ਜਾਚੇ ਦਏ ਬੇਨਵੇ ਸੋਇ ॥ ੨੪ ॥ ਜਾਚਤਿ ਸੁਨੈ
ਤੁਰਕ ਗਨ ਤਹਾ । ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਹਹਿ ਜਰਹਿ ਦੁਖ ਮਹਾ । ‘ਦੇਖਹੁ
ਕਰਤਿ ਬਧੀਕੀ ਬਾਤ । ਸ਼ਾਹੁਨਸ਼ਾਹੁ ਕਹਾਇ ਬਖਸ਼ਾਤ ॥ ੨੫ ॥ ਨੌਰੰਗ ਤੇ
ਜੇ ਕੰਕਨ ਲੀਨੇ । ਅਲਪ ਜਾਨਿ ਬੇਨਵ ਕੋ ਦੀਨੇ । ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਕੁਛ ਮਨ
ਮਹਿ ਠਾਨਾ । ਬਧਨੇ ਬਿਸਾਲ ਰਿਦੇ ਗਰਬਾਨਾ ॥ ੨੬ ॥ ਸ਼ਾਹੁਨਸ਼ਾਹਿ

*ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ । *ਸਿਪਾਹੀ । *ਘੋੜੇ ਹੋਏ । *ਫੌਜੀ ਵਿਚ
ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਹਿਲ ਅੰਨੇ ਕੋਵੇ ਹੋਏ ਕਿ ਚਮਤਕਾਰ (ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸਨ) । *ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਚੰਨੇ ਸਨ ਕਿਸ
ਨੇ ਕਿ (ਸ਼ਾਹ) ਦੋਬੀਂ ਪਾਈ ਹੋਏਗਾ । *ਪਾ:-ਬਹੁ ਪਾਵੇ । †ਪਾ:-ਰਾਜਸ ਰੀਤਿ ਸਮਾਜ ।

ਕਹਾਵਹਿ ਜੈਸੇ । ਨਹਿ ਚਵਗੱਤਾ ਕੋ ਸੁਧ ਐਸੇ । ਅਬਿ ਹਮ ਚਲਹਿ
ਸੁਨਾਵਹਿ ਸ਼ਾਹੁ । ਸੁਨਹਿ, ਉਪਾਵਹਿ ਰਿਸ ਉਰ ਮਾਂਹੁ' ॥੨੭॥ ਇਮ ਕਾਛੀ
ਉਲਮਾਉ ਮੁਲਾਨੇ । ਹੁਇ ਇਕਠੇ ਢਿਗ ਸ਼ਾਹ ਬਖਾਨੇ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ
ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵਨਿ ਕੀਨਸਿ । 'ਰਾਵਰ ਕਟਕ' ਜਰਾਉ ਦੀਨਸਿ ॥੨੮॥
ਆਪ ਕਹਾਯਹੁ ਸ਼ਾਹਿਨ ਸ਼ਾਹੁ । ਦਿਏ ਨਿਕਾਸਿ ਬੇਨਵੇ ਪਾਹੁ। ਨਹਿ ਰਾਵਰ
ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਕਰੇਤਾ । ਤੁਮ ਤੇ ਅਧਿਕ ਆਪ ਜਾਨੈਤਾ' ॥੨੯॥ ਇੱਤਨਾਦਿਕ
ਦੁਤੀ ਬਹੁ ਕਰੀ । ਜਿਸ ਤੇ ਸ਼ਾਹੁ ਰਿਦੈ ਰਿਸ ਭਰੀ । ਜਬਹਿ ਕਚਹਿਰੀ
ਸ਼ਾਹੁ ਲਗਾਈ । ਆਇ ਸਭਾਸਦ ਭੇ ਸਮੁਦਾਈ ॥੩੦॥ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਤਬਿ
ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਵਾ । ਸਭਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨੋ ਬੈਠਿ ਸੁਹਾਵਾ । ਕਿਤਿਕ ਬਾਰ ਪੀਛੇ
ਕਰਿ ਸ਼ਾਹੁ । 'ਕੰਕਨ ਆਜ ਨਹੀਂ ਤੁਮ ਪਾਹੁ ॥੩੧॥ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਕਰਿ
ਕਰ ਨਹਿ ਪਾਏ? ਭੁਛੇ ਆਜ ਸਭਾ ਮਹਿ ਆਏ' । ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਬਚਨ
ਉਬਾਰਾ । 'ਹਮੇ ਬੇਨਵੇ ਨੇ ਮਗ ਜਾਰਾ ॥੩੨॥ ਤਿਸ ਕਹੁ ਦੋਨਹੁ ਦੇ
ਕਰਿ ਆਏ । ਭਯੋ ਆਪ ਕੋ ਜਸੁ ਅਧਿਕਾਏ । ਲੇ ਕਰਿ ਬਹੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਨ
ਹੋਵਾ । ਅਦਕੁਤ ਸਭਿਨਿ ਪਦਾਰਥ ਜੋਵਾ' ॥੩੩॥ ਰਿਸ ਕਰਿ ਕੁਛ ਨੌਰੰਗ
ਉਚਾਰਾ । 'ਕੰਕਨ ਜੋਰੀ' ਮੋਲ ਉਦਾਰਾ । ਜਾਗਤਿ ਜੋਤਿ ਜਵਾਹਰ ਜਾਂਹੁ ।
ਮੈਂ ਹਿਤ ਕਰਿ ਦੀਨੇ ਤੁਮ ਪਾਹੁ ॥੩੪॥ ਲੇਕਰਿ ਅਪਰ ਥਾਨ ਸੋ ਦੀਨਿ ।
ਮੋਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਨਹਿ ਰੰਚਕ ਕੀਨਿ। ਅਬਿ ਕੰਕਨ ਸੋਈ ਮੁਝ ਦੇਹੁ। ਮੰਗਵਾਵਹੁ
ਨਹਿ ਬਿਲਮ ਕਰੇਹੁ ॥੩੫॥ ਉਚਿਤ ਪਹਿਰਬੋ ਕਰ ਬਰ ਮੇਰੇ' । ਨਾਂਹਿ ਤ
ਰਹਤਿ ਹਾਥ ਮਹਿ ਤੇਰੇ । ਅਪਰਨ ਕੀ ਲਾਇਕ ਸੋ ਨਾਂਹੀ । ਵਸਤੁ
ਅਮੋਲਕ ਨਹਿ ਕਿਸ ਪਾਹੀ' ॥੩੬॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ ਭਾਖਾ । 'ਅਬਿ
ਤਿਨ ਕੀ ਕਜਾ ਕਰਹੁ ਭਿਲਾਖਾ । ਜਾਚਤਿ ਦੀਨਿ ਦਏ ਕਰਿ ਦਾਨ । ਪੁਨ
ਕਿਮ ਲੇਹੁ ਆਪਨੇ ਪਾਨ ॥੩੭॥ ਅਪਰ ਜਿ ਹੋਤਿ, ਦੇਤਿ ਭੀ ਫੇਰ । ਲਿਏ
ਬੇਨਵੇ ਕੂਰ ਬਢੇਰ । ਜਾਚੇ ਤਿਸ ਤੇ ਹਾਥ ਨ ਆਵਹਿ। ਬਲ ਤੇ ਛੀਨਹਿ ਤਉ
ਨ ਪਾਵਹਿ ॥੩੮॥ ਯਾਂਤੇ ਰਿਦੈ ਬਿਸਾਰਹੁ ਸੋਇ । ਨਹਿ ਅਬਿ ਲੋਭਹੁ'
ਉਚਿਤ ਨ ਕੋਇ'। ਪੁਨਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਕਹਨੇ ਸੁਨਾਇ । 'ਇਮ ਮੇਰੇ ਮਨ ਮਹਿ
ਨਹਿ ਆਇ ॥੩੯॥ ਮੋਹਿ ਸਭਾ ਮਹਿ ਕੰਕਨ ਸੋਇ । ਤੁਮ ਪਹਿਰਹੁ ਕੈ ਮੁਝ
ਢਿਗ ਹੋਇ । ਅਬਿ ਮੰਗਵਾਇ ਦੇਹੁ ਮੁਝ ਤਾਂਈ । ਜਿਮ ਜਾਨਹੁ ਤਿਮ ਰਚਹੁ

'ਕੜੇ । 'ਕੜਿਆਂ ਦੀ ਜੋੜੀ । 'ਮੇਰੇ ਮ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋਥਾਂ ਵੇ । 'ਲਾਲਸਾ ਬੀ ਹੁਣ ਨਾਂ ਕਰੇ ।

ਉਪਾਈ॥ ੪੦॥ ਤਿਨ ਬਿਨ ਮੋਹਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਾਂਹੀ । ਵਸਤੁ ਅਮੋਲ ਰੰਕ
ਕੇ ਪਾਹੀ । ਅਨਿਕ ਬਾਤ ਕਿਮ ਕਹਉ ਕਹਾਵਉ । ਸੋ ਏਕਨ ਬਿਨ
ਬਿਲਮ ਮੰਗਾਵਉ॥ ੪੧॥ ਇਮ ਰੁਖ ਲਖਿ ਕਰਿ ਨੌਰੇਗ ਕੇਰਾ । ਗੁਰਸੁਤ
ਅਜਮਤ ਕਰਿ ਤਿਸ ਬੇਰਾ । ਜਿਹ ਸਥਾਨ ਕੰਕਨ ਸੁਭ ਧਰੇ । ਬਹੁਤ
ਜਤਨ ਤੇ ਗੁਪਤੀ ਕਰੇ॥ ੪੨॥ ਇਕ ਦੁਇ ਰਾਖੇ ਤਿਸ ਬਲ ਰਹੇ । ਮਣਿ
ਕੀ ਸਮ ਪੰਨਗ ਨਿਤ ਲਹੇ । ਗੁਰਸੁਤ ਨੇ ਤਹਿ ਤੇ ਨਿਕਸਾਏ । ਆਗੇ
ਧਰਿ ਕਰਿ ਸ਼ਾਹੁ ਦਿਖਾਏ॥ ੪੩॥ ਬੈਠੇ ਤਹਾਂ ਮੰਗਾਵਨਿ ਥਰੇ । ਪਿਖੇ ਸ਼ਾਹੁ
ਕੁਛ ਸਮਤਾ ਧਰੇ । ਤਜੀ ਬਿਖਮਤਾ ਬੋਲਤਿ ਜੈਸੇ । ਤਉ ਲਗਜੇ ਬੁਝਨਿ
ਕਹਿ ਐਸੇ॥ ੪੪॥ ‘ਕੜੇਂ ਕੁਮ ਸ਼ਾਹੁਨਸ਼ਾਹੁ ਕਹਾਵਉ ? ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ’,
ਦਰਬ ਦੇਹੁ ਹਰਖਾਵਉ । ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੁਮ ਸ਼ਾਹਿਨਸ਼ਾਹੁ ? ਇਹ ਉਤਰ
ਦੀਜੈ ਮੁਝ ਪਾਹੁ’॥ ੪੫॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਨੇ ਕਹੈ । ‘ਇਸ ਕੋ
ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਤੁਮ ਲਹਜੋਲਿਕਸਜੇ ਸ਼ਾਹੁ ਆਇ ਕੇ ਨਾਂਹੀ । ਅਸ ਨਿਸਚ
ਹਮਰੇ ਮਨ ਮਾਂਹੀ॥ ੪੬॥ ਯਾਂਤੇ ਸ਼ਾਹੁ ਨ ਸ਼ਾਹੁ ਕਹੀਤੇ’ । ਇਸ ਖਿਧਿ
ਹਮਰੇ ਮਤੋ ਲਖੀਤੇ’ । ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੁਖ ਲਖਿ ਸ਼ਾਹੁ । ਗਏ ਸਕਲ
ਨਿਜ ਡੋਰਨਿ ਮਾਂਹੁ॥ ੪੭॥

ਇਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਲਿਖੇ ਨਾਮੁ ਤਾਨੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ’ ਪੁਸਤਕ ਭਰੇਨਨੇ
ਨਾਮ ਘਸਟਪੰਚਮੀ ਅੰਸੁ ॥ ੫੬ ॥

੫੭. [ਮਿੱਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ] ।

ਦੇਹਗ॥ ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਗਮਨੇ ਸਭਾ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ। ਉਮਰਾਵਨਿ
ਮਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਫਿਗ ਬੈਠਜੇ ਉਚੀ ਬਾਇੰ॥ ੧॥ ਚੋਪਈ॥ ਪੂਰਬ ਦੁਸ਼ਟਨਿ
ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਾਯੇ । ‘ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਿਜ ਸ਼ਬਦ ਬਨਾਯੇ । ਤਿਸ ਮਹਿ

‘ਲੁਕਾਏ ਹੋਏ ਸਨ । ਰੋਖਵਾਲੇ । ‘ਸੱਪ ਮਣੀ ਨੂੰ ਨਿੱਤ (ਜਿਵੇਂ) ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਤਿਸ ਵਾਂਗੂ (ਦੇਖਦੇ
ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਰਾਖੇ) । ‘ਸ਼ਾਂਤੀ । ੫ (ਆਪਣਾ ਜੱਸ) ਸੁਣ ਸੁਣਕੇ । ‘ਭਾਵ ਸ਼੍ਰੀ ਨਿਕਲਕੇ ਫੇਰ
ਨੰਦਰ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦਮ ਦਾ ਇਤਨਾ ਭਰਵਾਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ
‘ਸ਼ਾਹ ਨ ਸ਼ਾਹ’ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਾਂ । ਉਥੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹ ਪਦ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਇਕ
ਸ਼ਬਦ ਚਮਤਕਾਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਧੁਨੀ ਵਿਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦਮ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ
ਕਰਦੇ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਸ਼੍ਰੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ ਬੀ ਤੇ ਅੰਦਰ ਗਏ
ਬੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ । ਇਸ ਸਦਾ ਸਾਵਧਾਨਤਾ ਕਰਕੇ ਦੀਨ ਵਿਚ
ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਾਹਨਸ਼ਾਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਵਿਚ ਵਿਚ ਦੁਗਤ ਬੀ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਦਮ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਇਸ
ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਦੋਬ ਵਲੋਂ ਹਾਵਲਤ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਲਿਪਤ ਹੈ ।

ਕਰਨੇ ਤੁਰਕ ਮਤਿ ਖੰਡਨ। ਹੀਦੁਨਿ ਮਤਿ ਕੋ ਕੀਨਸਿ ਮੰਡਨ ॥ ੨ ॥
 ਪ੍ਰਿਥੀ ਬਿਖੈ ਜੁ ਤੁਰਕ ਦਫਨਾਵੈਂ। ਸੋ ਭੀ ਜਰਹਿ ਅਗਨਿ ਦਿਪਤਾਵੈਂ।
 ਬੁਝਹੁ ਰਾਮਰਾਇ ਕੇ ਆਏ। ਕਜਾ ਉੱਤਰ ਇਸ ਕਹੁ ਬਤਲਾਏ ॥ ੩ ॥
 ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਕਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਾਯੋ। ਜਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਚਲਿ ਆਯੋ।
 ਅਪਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਨੇਕ ਚਲਾਏ। ਜੇ ਓਲਮਾਉ ਤਹਾਂ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੪ ॥
 ਜੁਕਤਿ ਉਕਤਿ ਕਰਿ ਮਤਿ ਚਤੁਰਾਈ। ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਾਵਹਿ ਹਰਖ ਉਪਾਈ।
 ਚਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬੁਝਨੇ ਚਹਜੋ। 'ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ਇਹ ਕਜਾ ਕਹਜੋ:- ॥ ੫ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ:-ਮਿਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ਹੋਏ ਪਈ ਹੁਮਿਆਰ ॥ ਘੜਿ ਭਾਂਡੇ

ਇਟਾ ਕੀਆ ਜਲਦੀ ਕਹੇ ਪੁਕਾਰ ॥ ਜਲਿ ਜਲਿ ਹੋਵੇ ਬਪੁੜੀ ਤਿਥਿ ਬੰਨਿ ਪਵਹਿ

ਅੰਗਿਆਰ ॥ ਨਾਨਕ ਜਿਨਿ ਕਰਤੇ ਕਾਰਣੁ ਕੀਆ ਮੋ ਜਾਣੇ ਕਰਤਾਟੁ ॥ ੨ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਕਰਹੁ ਮਾਇਨਾ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਇ। ਇਹ ਕਜਾ ਕਹਜੋ ਦੇਹੁ
 ਸਮੁਝਾਇ ? ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਮਨ ਜਾਨਾ। -ਗਨ ਦੋਖੀ ਸਿਖਰਾਇ
 ਮਹਾਨਾ ॥ ੬ ॥ ਕਹੈਂ ਵਾਸਤਵ ਅਰਥ ਜਿ ਅਬੈ। ਦੋਖੀ ਤਰਕ ਬਧਾਵਹਿ
 ਸਬੈ। ਜਿਸ ਤੇ ਸ਼ਾਹੁ ਫਰਕ ਉਰ ਪਾਵੈ। ਤਿਮ ਇਹ ਦੁਸ਼ਟ ਕੁਬਾਦ
 ਉਠਾਵੈਂ ॥ ੭ ॥ ਸ਼ਰਾ ਬਿਖੈ ਮਨ ਬੰਧਜੋ ਸ਼ਾਹੁ। ਠਾਨਹਿ ਦ੍ਰੋਸ ਅਧਿਕ ਮਨ
 ਮਾਂਹੁ। ਬਨੀ ਬਾਤ ਮੇਰੀ ਬਿਗਰੈ ਹੈ। ਬਹੁਰ ਕਿਸੁ ਬਿਧਿ ਨਹਿ ਸੁਧਰੈ ਹੈ
 ॥ ੮ ॥ ਕਰਤਿ ਰਹੇ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਦੁਸ਼ਟਾਈ। ਮੈਂ ਅਜਮਤ ਕੇ ਜੋਰ ਬਚਾਈ।
 ਮੁਝ ਕੋ ਧਨ ਲਾਖਹੁ ਇਹ ਦੇਤਿ। ਬਿਗਰ ਜਾਇ ਪੁਨ ਰਹੈ ਨ ਹੋਤ- ॥
 ੯ ॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਉਰ ਬਹੁਤ ਬਿਚਾਰੇ। ਪਦ ਕੇ ਅੱਛਰ ਅਪਰ ਉਚਾਰੇ।
 'ਮਿੱਟੀ ਬੇਇਮਾਨ ਕੀ ਕਹੀ। ਸਕਲ ਤੁਰਕ ਕੀ ਇਹ ਗਤਿ ਨਹੀਂ ॥ ੧੦ ॥
 ॥ ਬੇਇਮਾਨ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਸਾਰੇ। ਬਿਚ ਕੁਰਾਨ ਭੀ ਕਹਜੋ ਤੁਮਾਰੇ। ਕਜਾ
 ਸੰਸੈ ਹੋਯਹੁ ਇਸ ਮਹੀ। ਬੇਇਮਾਨ ਕੀ ਦੁਰਗਤਿ ਕਹੀ ॥ ੧੧ ॥ ਹਮਰੇ
 ਤੁਮਰੇ ਸਕਲ ਸਥਾਨ। ਨਿੰਦਤਿ ਹੈਂ ਜਿਨ ਤਜੈ ਇਮਾਨ। ਸਭਿ ਕੋ ਮਤੋ
 ਏਕ ਬਿਧਿ ਕਹੈਂ। ਜਨੋਂ ਕਜੋਂ ਧਰਮ ਭਲੇ ਨਿਰਬਹੈਂ ॥ ੧੨ ॥ ਸਭਿ ਗੁਨ
 ਮੂਲ ਧਰਮ ਹੈ ਏਕ। ਹੋਤਿ ਧਰਮ ਤੇ ਰਿਦੇ ਬਿਬੇਕ। ਸੂਚਿਤ ਜਗਤ ਕੋ
 ਧਰਮ ਦਖੀਤਾ ॥ ਧਰਮ ਸਦਾ ਸੁਖ ਕੋ ਉਪਜੀਤਾ ॥ ੧੩ ॥ ਧਰਮ ਰੂਪ ਹੈ
 ਖੇਤ ਬਿਸਾਲਾ। ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਬੀਜ ਸਭਿ ਕਾਲਾ। ਸਮਤਾ, ਸੁਚਤਾ,

ਅਸਲੀ। ॥ ਪਿਆਰ। ॥ ਧਰਮ ਹੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਬਿਰ ਦੱਖਦਾ ਹੈ।

ਮੁਦਤਾ, ਖਿਮਾਂ । ਸ਼ਰਧਾ, ਦਯਾ ਕਰਤਿ ਇਨ ਜਮਾਂ॥੧੪॥ ਪ੍ਰਾਨੀ ਜੀਵਹਿ
ਜਗ ਮਹਿ ਜਾਵਦ । ਰੱਛਨਾ ਧਰਮ ਕਰਤਿ ਹੈ ਤਾਵਦ । ਤਜਾਗੇ ਪ੍ਰਾਨ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਬਿ ਕੋਇ । ਚਲਹਿ ਬਡੇ ਮਗਾ^੧ ਏਕਲ ਹੋਇ ॥ ੧੫ ॥ ਤਬਹਿ
ਸਹਾਇਕ ਧਰਮ ਅਸ਼ੋਕ । ਸਭਿ ਸੁਖ ਦੇਤਿ ਬੀਜ ਪਰਲੋਕ । ਯਾਂਤੇ ਸੁਭ
ਇਮਾਨ ਸਭਿ ਹੀ ਕੋ । ਤਜਹਿ ਨ ਕਬਹੂੰ ਚਹਿ ਸੁਖ ਜੀ ਕੋ ॥ ੧੬ ॥
ਬੇਇਮਾਨ ਦੁਖ ਦੋਨਹੂੰ ਲੋਕ । ਬੇਇਮਾਨ ਕੇ ਸਦ ਹੀ ਸ਼ੋਕ । ਬੇਇਮਾਨ
ਵੇਜ਼ਕ ਮਹਿ ਜਾਇ । ਬੇਇਮਾਨ ਕੀ ਗੋਰ^੨ ਜਲਾਇ॥੧੭॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ
ਗੁਰਸਤ ਨੇ ਕਹੈ । ਸ਼ਾਹੁ ਕੁਸ਼ਾਮਤ ਕੋ ਚਿਤ ਚਹੈ । ਅਪਨੇ ਬਲ ਕੀ
ਸੁਧ ਬਿਸਰਾਈ । ਸਤਿਗੁਰ ਗਿਰਾ ਦੀਨਿ ਉਲਟਾਈ ॥ ੧੮ ॥ ਅਦਬ ਨ
ਸਮਝੈ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰ ਕੋ । ਖੋਟੋ ਕਰੈ ਮਨੋਰਥ ਉਰ ਕੋ ।—ਗੀਛ ਸ਼ਾਹੁ
ਸੋ ਮੇਰੋ ਰਹੈ । ਲਾਖਹੁ ਦਰਬ ਦੇਤਿ ਨਿਤ ਅਹੈ—॥ ੧੯ ॥ ਤਿਸ ਦਿਨ
ਤੇ ਟੂਟੈ ਗੁਰ ਦਿਸਿ ਤੇ । ਕਰੇ ਖੁਸ਼ਾਮਤ ਪਲਟੈ ਜਿਸ ਤੇ^੩ । ਅਪਰ
ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਨੇਕ ਚਲੇ ਹੈ । ਉੱਤਰ ਸਭਿ ਕੋ ਦਿਯੋ ਭਲੇ ਹੈ ॥ ੨੦ ॥ ਸਭਾ
ਉਠੀ ਪੁਨ ਆਯਹੁ ਡੇਰੇ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਹਰਖ ਬਡੇਰੇ।ਆਗੇ ਜੇਤਿਕ
ਅਜ਼ਮਤ ਵਈ । ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਸਕਲ ਪਠਾਵਨਿ ਕਈ ॥ ੨੧ ॥ ਇਹ
ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਿਖ ਕੋਈ । ਲਿਖਿ ਅਰਦਾਸ ਚਲੈ ਲੇ ਸੋਈ।ਸਕਲ
ਕੁਸ਼ਲ ਕੀ ਗਾਥ ਪਠਾਈ । ਸ਼ਾਹੁ ਸਾਬ ਜਿਮ^੪, ਲਿਖੈ ਤਥਾਈ ॥ ੨੨
॥ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਚਲਿ ਕੈ ਸਿਖ ਤੂਰਨ । ਕ੍ਰਮ ਤੇ ਉਲਘੈ ਪੰਥ ਸਪੂਰਨ ।
ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗਾਇ।ਤਿਨ ਢਿਗ ਪਹੁੰਚੈ ਬੰਦੇ ਪਾਇ॥੨੩
॥ਸਕਲ ਕੁਸ਼ਲ ਅਰਦਾਸ ਸੁਨਾਈ । ਅਪਰ ਹਕੀਕਤ ਪੁਨਹਿ ਬੁਝਾਈ^੫।
‘ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਰਾਵਰ ਸਾਰੇ । ਬਿਨਾਂ ਕਹੇ ਜਾਨਹੁ ਜਗੁ ਕਾਰੇ’ ॥ ੨੪ ॥
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਨਿਕਟਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ । ਬੈਠੇ ਹੁਤੇ ਨਿਕਟਿ ਕਰਿ
ਪੰਗਤਿ । ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਸੁਨਾਇਬੇ ਕਾਰਨ । ਸਿਖ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਨਿ
ਉਚਾਰਨਿ ॥੨੫॥ ‘ਕਹੁ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਦਿੱਲੀ ਮਹਿ ਜੈਸਾ । ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਬਰਤੈ,
ਕਹੁ ਕੈਸਾ ? । ਰਾਮਗਾਇ ਕੋ ਮਿਲਿਬੋ ਭਯੋ । ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੂਰਬ ਚਲਿ
ਗਯੋ ? ॥ ੨੬ ॥ ਬਚਨ ਸਪਰਸ਼ਨ ਕੈਸੇ ਕੀਏ ? । ਕਿਮ ਉੱਤਰ
^੧ਭਾਵ ਪੁਣੇਕ ਵੇ ਰਾਹ । ^੨ਕਬਰ । ^੩ਖੁਸ਼ਾਮਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਤੇ (ਰੁੱਖ ਜੀ ਦਾ ਵਾਕ) ਬਦਲਾਯਾ ।
^੪ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ (ਕਲਾਂ ਹੋਈ) । ^੫ਸਮਝਾਈ ।

ਬਾਦੀ ਕਹ ਦੀਏ ?। ਲੇਨਿ ਦੇਨਿ ਕੋ ਕਿਮ ਬਿਵਹਾਰ ?। ਕਿਮ ਸਨਮਾਨ
 ਅਮਾਨ^੧, ਉਚਾਰ ? ॥ ੨੭ ॥ ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਮਹਿ ਮੇਲ ਕਰੇਤੇ ?।
 ਕਰਮਾਤ ਕਿਮ ਤਿਸੈ ਦਿਖੀਤੇ ?। ਕਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ ਕੀ ਵਡਿਆਈ।
 ਰਾਖਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕਿ ਬਾਦ ਉਠਾਈ ? ॥ ੨੮ ॥ ਆਗੈ ਭੀ ਸੁਧਿ ਆਵਤਿ ਰਹੀ।
 ਜਿਮ ਬੀਤੀ ਨਰ ਗਨ ਤਿਮ ਕਹੀ। ਤਉ ਸਮੀਪੀ ਤੂੰ ਨਿਤ ਰਹੈ । ਅਲਪ
 ਆਧਿਕ ਗਤਿ ਸਭਿ ਹੂੰ ਲਹੈ ॥ ੨੯ ॥ ਜਬਿ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ । ਤਬਿ
 ਕੋ ਸਭਿ ਬਿਤਾਂਤ ਕਹੁ ਤੈਸੇ^੨ । ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਸੋਇ। ਕਰੀ
 ਅਰਦਾਸ ਬੰਦਿ ਕਰ ਦੋਇ ॥ ੩੦ ॥ 'ਜਬਿ ਕੇ ਪੁਰੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ਜਾਇ । ਰਹੇ
 ਤਹਾਂ ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਇ । ਅਜਮਤ ਜਾਰਤਿ ਜਿਮ ਤੁਰਕੇਸ਼ । ਪੁੱਤੁ ਆਪ
 ਕੋ ਦੇ ਤਿਮ ਬੇਸ਼^੩ ॥ ੩੧ ॥ ਦਸ ਅਰੁ ਤੀਨ ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਬ ਦੇ। ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ
 ਬਾਂਛਤਿ ਅਪਰ ਸਰਬ ਦੇ । ਬਧੈ ਸਮਾਜ ਤੁਰੰਗਮ ਆਇ । ਢਿਗ ਸਿਖ
 ਸੰਗਤਿ ਬਹੁ ਅਹਿਲਾਦ^੪ ॥ ੩੨ ॥ ਸਿੱਖ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਹੋਏ ਆਨਿ । ਅਧਿਕ
 ਪ੍ਰਤਾਪ ਭਯੋ ਤਿਸ ਥਾਨ । ਨਿਕਟਿ ਨੁਰੰਗੇ ਕੇ ਨਿਤ ਜਾਤਿ। ਸਨਮਾਨਤਿ
 ਕਹਿ ਮਾਪੁਰ ਬਾਤ ॥ ੩੩ ॥ ਵਸਤੁ ਅਮੋਲਕ ਅਰਪਨਿ ਕਰੈ । ਅਜਮਤ
 ਦੇਖਿ ਭਾਉ ਉਰ ਧਰੈ । ਚਢਹਿ ਕਿਤਹੁ ਨਿਜ ਸਾਬ ਚਢਾਵਹਿ । ਸੁਭ
 ਬਾਤਨਿ ਕਹੁ ਕਹੈ ਕਹਾਵਹਿ ॥ ੩੪ ॥ ਬ੍ਰਿਤ ਅਖੇਰ ਜਾਤਿ ਹੈ ਸੰਗ । ਗਜ
 ਸਿਵਕਾ ਕੈ ਚਢਹਿ ਤੁਰੰਗ । ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ । ਇਨ ਕੋ
 ਭਾ ਜਿਮ ਮਾਨ ਬਿਲੰਦ ॥ ੩੫ ॥ ਤਿਸੀ ਰੀਤਿ ਰਾਵਰ ਕੇ ਸੁਤ ਕੋ । ਕਰਹਿ
 ਸ਼ਾਹੁ ਅਰੁ ਰਾਖਹਿ ਹਿਤ ਕੋ । ਬਹਿਲੈ ਕੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ । ਇੱਤਯਾਦਿਕ
 ਸਿਖ ਸਭਿ ਰਹਿ ਪਾਸ ॥ ੩੬ ॥ ਬਡੀ ਭੀਰ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਢਿਗ ਹੋਵੈ । ਧਰਹਿ
 ਭਾਵ ਦਰਸਨ ਕਹੁ ਜੋਵੈ^੫ । ਬਹੁ ਧਨ ਧਰਹਿ ਉਪਾਇਨ ਅਰਪਹਿ । ਬਰ
 ਕੋ ਜਾਚਿ ਸ੍ਰਾਪ ਤੇ ਡਰਪਹਿ ॥ ੩੭ ॥ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਗੁਰਨਿ ਕੋ ਸਾਰੇ । ਨਮੋ
 ਕਰਹਿ ਅਰੁ ਬਿਨੈ ਉਚਾਰੇ^੬ । ਜਾਨਤਿ ਹੋ ਬਰਣੈ ਜਗ ਜਿਤੀ । ਅਜਮਤ
 ਦੀਨਿ ਕਹੈ ਅਬਿ ਤਿਤੀ - ॥ ੩੮ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਅਜ ਕੋ ਜਿਵਾਇ, ਬੈਠੇ ਕੂਪ
 ਪਰ ਜਾਇ, ਫਲ ਮੱਕੋ ਤੇ ਮੰਗਾਇ, ਹਿਤੁ ਬੇਗਮ ਬਤਾਈਐ । ਪਦਮਨੀ
 ਆਨਿ, ਚੰਦ ਦੂਜੇ ਅਸਮਾਨ ਭਯੋ, ਤੋਸ਼ੇ ਖਾਨੇ ਥਾਨ ਕਰਿ ਗਿਨਤੀ
 ਸੁਨਾਈਐ। ਕੋਹਰੀ ਅਖੇਰ ਕੋ, ਜਨਮ ਬਾਜ ਪੂਰਬ ਕੋ, ਫਲ ਦੇਵਰੂਖ ਕੋ^੭,

^੧ਆਦਰ ਨਿਰਾਦਰ । ^੨ਵੰਗੀ । ^੩ਅਨੰਦ ਹੈ । ^੪ਕਲਪ ਖਿੰਡ ਦੇ ।

ਚਿਕਰ*ਸਮਾਮਤਾਈ ਐ। ਜਮਨਾ ਪੈ ਫਿਰੇ, ਓਰੇ ਹਟੇ, ਮੱਤਰ ਕਰੀ ਚਰੇ,
ਜੀਹ ਠਾਕ*, ਤਾਰੇ ਦਿਨ*, ਧਨ ਜੀਤ ਪਾਈਐ॥ ੩੯॥ ਮਰੀ ਕੋ ਹਟਾਇ,
ਛਾਉ ਛਾਈ ਪੈ*, ਪ੍ਰਸੂਤ ਸਿਸ, ਉਜਬਕ ਵਾਹਿ, ਅਲਾਵਈਨ ਮ੍ਰਿਤੁ
ਉਕਤਾ*। ਸੁਪਨੇ ਬਤਾਇ, ਨੌਕਾ ਜੋਰਿ ਕੈ, ਲੁਕਾਜਨਦੇ, ਧੋਨੁ ਕੋ ਜਿਵਾਇ,
ਦਈ ਤਸਬੀ, ਸੁ ਮੁਕਤਾ। ਖਾਯੋ ਸੋ ਬਤਾਯੋ, ਖਟ ਰਿਤੁ ਫਲ ਏਕਠੈ
ਕੈ, ਆਗ ਪਰ ਬਾਗ ਭਾ, ਸਮਾਧਿ ਸੰਗ ਜੁਗਤਾ*। ਅੱਸੁ ਦਰਿਆਈ, ਜੇਠ
ਸੀਤਲ ਜਲਾਈ ਬਾਉ, ਭੂਮਕੋ ਉਚਾਈ*, ਕਹਿ ਸੇਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਕਤਾ*॥
੪੦॥ ਪੱਤਰੇ ਨਿਕਾਸੇ ਤਰੇ ਸੁਜਨੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਪੁਨ, ਪੈਰਨਿ ਕੇ ਤਾਰੇ ਪਾਟ
ਸਾਂਕਰ ਛੁਟਾਵਨੇ*। ਅਮਿਖ ਸੁਰਾ ਕੋ ਕਰਜੋ ਚਾਵਰ ਦੁਗਧ ਤਬਿ, ਪਾਲਕੀ
ਚਲਾਈ ਬਿਨਾ ਨਰ ਦਿਖਰਾਵਨੇ। ਕੰਚਨ ਕੇ ਕੰਕਨ ਮੰਗਾਇ ਤਾਤਕਾਲ
ਢਿਗ ਨੌਰੇਗ ਕੇ ਦਿਯੇ ਹੋਤੁ ਰਸ ਕੇ ਰਖਾਵਨੇ। ਜਗ ਬਿਸਮਾਯੋ ਦੇਖਿ ਸੁਨਿ
ਕੈ ਲੁਭਾਏ ਬਹੁ ਸ਼ਾਹ ਕੇ ਸਹਿਤ ਸਭਾ ਅਚਰਜ ਪਾਵਨੇ॥ ੪੧॥ ਚੌਪਈ॥
ਇਮ ਅਜ਼ਮਤ ਬਹੁ ਬਾਰ ਦਿਖਾਈ। ਤਉ ਤੁਰਕ ਜੇ ਬਾਦ ਉਠਾਈ।
ਕਰਤੇ ਰਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਹੁਤੇਰੇ। ਫਸੇ ਸ਼ਰਾ ਮਹਿ ਮੂਢ ਬਡੇਰੇ॥ ੪੨॥ ਫਿਰਾਮਾਤ
ਕੇ ਜੋਰ ਦਬਾਏ। ਸਭਾ ਬਿਖੇ ਨਹਿ ਬੈਲਨਿ ਪਾਏ। ਦੁਨ ਚਉਨੀ ਬਹੁ
ਵਡਿਆਈ। ਰਾਵਰ ਕੇ ਸੁਤ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਪਾਈ*॥ ੪੩॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ

ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਿ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗਾਇ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮੁ ਸਪਤ ਪੰਚਾਸਤਿ ਅੰਸੁ ॥ ੫੮ ॥

੫੮. [ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗਾਇ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਿਆਗਣਾ]।

ਏਹਗਾ॥ 'ਕਾਜ਼ੀ ਗਨ ਉਲਮਾਉ ਜੋ ਕਰਤਿ ਦ੍ਰਿਖ ਕੀ ਬਾਤ। ਕਈ ਬਾਰ
ਤਰਕਤਿ ਰਹੈ ਕਰਿ ਦਲੀਲ ਬੱਖਜਾਤ॥ ੧॥ ਚੌਪਈ॥ ਕਰਤਿ ਬਾਦ
ਦੁਇ ਚੰਦ ਦਿਖਾਏ। ਦਿਵਸ ਬਿਖੈ ਤਾਰੇ ਨਿਕਸਾਏ। ਇੰਤਜਾਦਿਕ
ਅਜ਼ਮਤਿ ਤਿਨ ਕਾਰਨ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕਰੀ ਦਿਖਾਰਨਿ॥ ੨॥ ਪੁਨ ਇਕ
ਦਿਨ ਬਹੁ ਬਾਦ ਉਠਾਵਾ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਸ਼ਬਦ ਅਲਾਵਾ।—ਮਿੱਟੀ
ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ਜੋਇ। ਇਸ ਕੋ ਅਰਥ ਕਹੋ ਕਿਮ ਹੋਇ?—॥ ੩॥ ਏਵ
ਸ਼ਰਈਅਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸਿਖਾਯੋ। ਸੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਿਚ ਸਭਾ ਚਲਾਯੋ। ਤਬਿ ਹੀ ਤੁਮਰੇ
*ਹੋਸ ਕਾਲੇ ਬਣਾ ਦਿਤੇ। *ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹੇ। *'(ਨਿੰਦਕ) ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਠਾਕੀ। *ਦਿਨੇ
ਤਾਰੇ (ਦਿਖਾਏ)। *'(ਦੋਪੜ) ਵਿਚੋਂ ਧਨ ਜਿਤਿਆ। *ਉਪਰ (ਬੱਦਲਾਂ) ਦੀ ਛਾਉ ਛਾਈ।
*ਅਲਾਵਈਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਸੀ। *ਸਮਾਧੀ ਨਾਲ ਦੂੜ ਰਹੇ। *'(ਚੌਂਕੀ ਜਿਤਨੀ) ਭੂਮ ਉੱਚੀ
ਕਰਕੇ (ਉੱਪਰ ਬੈਠੇ)। *ਕਵੀ। *ਜੇਦਰੇ, ਤਖ਼ਤ, ਕੁੰਡੇ ਖੋਲ੍ਹੇ। *ਪਾਸ—ਚਿਕਨ।

ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਿਚਾਰਾ ।—ਅਰਥ ਵਾਸਤਵ ਕਰੇਂ ਉਚਾਰਾ ॥ ੪ ॥ ਬਿਗਰਹਿ ਸ਼ਾਹੁ
ਸ਼ਰਾ ਸੇਂ ਗਾਵੈ।ਹਿੰਦੁਨਿ ਸੰਗ ਬਾਦ ਜਿਸ ਬਾਵੈ—। ਯਾਤੇ ਨਹੀਂ ਜਥਾਰਥ
ਕਹੈ । ਰਸ ਨੌਰੰਗ ਸੇਂ ਰਾਖਨਿ ਚਹੈ ॥ ੫ ॥ ਅਧਿਕ ਵਰਥ ਤਿਹ ਤੇ
ਨਿਤ ਆਵੈ । ਬਡ ਭੇਰੇ ਕੀ ਕਾਰ ਚਲਾਵੈ । ਮਾਨ ਰਾਖਿਬੇ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਹੁ
ਨਾਤੁਰ ਬਹਸ ਪਰਤਿ ਰਿਸ ਮਾਂਹੁ ॥੬॥ ਤੌਰ ਕਚਹਿਰੀ ਕੋ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਕੈ ।
ਅਪਰ ਰੀਤਿ ਸੇਂ ਸ਼ਬਦ ਉਚਰਿਕੈ । ਰਾਖੈ ਸ਼ਾਹੁ ਸੰਗ ਰਸ ਨੀਕੈ । ਬੋਲਤਿ
ਹੋਤਿ ਭਏ ਨਹਿ ਢੀਕੈ ॥ ੭ ॥—ਮਿੱਟੀ ਬੇਇਮਾਨ ਕੀ ਅਹੈ । ਸਗਲ
ਤੁਰਕ ਕੀ ਨਹਿ ਗਤਿ ਇਹੈ—। ਪੁਨ ਇਮਾਨ ਕੀ ਸਤੁਤਿ ਬਖਾਨੀ । ਇਮ
ਦਲੀਲ ਕੀਨਸਿ ਤਿਨ ਹਾਨੀ ॥ ੮ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿ-
ਰਾਇ । ਸੁਤ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਕੁਛ ਰਿਸ ਮਨ ਲਾਇ । ਗੁਰਤਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ
ਸੁਭ ਲਹੈ । ‘ਭਯੋ ਨਲਾਇਕ ਧੀਰ ਨ ਰਹੈ ॥ ੯ ॥ ਤੁਰਕੇਸੁਰ ਕੋ
ਰਾਖੈ ਮਾਨ । ਸ਼ਬਦ ਬਿਪਰਜੈ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨਿ । ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਕੇ
ਬਾਕ । ਫੇਰ ਸਕਹਿ ਕੋ ਇਨ ਮਤਿ ਰਾਂਕ ॥੧੦॥ ਬਾਨ ਅਮੋਘ ਤਜੈ ਧਨੁ
ਧਾਰੀ । ਜਿਮ ਤਿਸ ਕੋ ਨ ਸਕਹਿ ਕਿਮ ਟਾਰੀ । ਬ੍ਰਹਮ ਅਸਤੁ ਜਿਮ
ਸਫਲ ਸਦਾਈ । ਜਿਨ ਮਹਿ ਪੂਰਨ ਸ਼ਕਾਤ ਮਹਾਂਈ ॥੧੧॥ ਪੀਰ ਮੀਰ
ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਬੰਦ । ਜੇ ਅਜਮਤ ਕੋ ਧਰਤਿ ਬਿਲੇਦ । ਤਿਨ ਕੇ ਬਚਨ
ਸਭਿਨਿ ਸਿਰ ਧਰੈ । ਕੋ ਅਸ ਮੂਢ ਤਰਕ ਜੋ ਕਰੈ ॥੧੨॥ ਔਚਕ ਦੇਡ
ਮਿਲੈ ਤਿਸ ਤਾਂਈ । ਦੁਖ ਤੇ ਦੁਖ ਪਾਵੈ ਸਭਿ ਬਾਂਈ । ਚੌਕਵਰਤਿ ਨ੍ਰਿਪ
ਜਥਾ ਦੁਹਾਈ।ਨਹਿ ਮਾਨਹਿ ਜੋ ਕਰਿ ਦੁਸ਼ਟਾਈ ॥੧੩॥ ਤਿਸ ਕੋ ਜਹਾਂ
ਕਹਾਂ ਗਾਹ ਲਹਿ । ਮੂਢ ਜਾਨਿ ਤਿਹ ਸਕਟ ਦੇਹਿ । ਤਿਮ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ
ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ । ਮੇਰੁ ਆਇ ਗਿਰ ਸਥਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥੧੪॥ ਸਿੰਧੁ ਦੀਪ
ਕੋਤਿਕ ਸਾਭਿ ਗਿਨੀਅਹਿ । ਬਡੇ ਸ਼ਕਾਤ ਜੁਤਿ ਹੁਤੇ ਸੁ ਜਨੀਅਹਿ ।
ਜਿਨ ਜਿਨ ਕਰਨੇ ਬਾਦ ਸਾਭ ਜੀਤੇ । ਭਰੇ ਗਰਬ ਸੇਂ ਕੀਨਾਸ ਰੀਤੇ ॥੧੫॥
ਹੈ ਅਸ ਕੌਨ ਜੁ ਤਿਨ ਪਦ ਫਰੈ ॥ ਅਪਨੀ ਕੁਸ਼ਲ ਹੋਨ ਪੁਨਿ ਹੋਰਾਹਮ
ਨੈ ਕਰਨੇ ਪਠਾਵਨਿ ਜਬੈ । ਨੁਭੈ ਕਰਨੇ ਕਹਿ ਕਾਰ । ਬਾਧ ਸਬੈ ॥੧੬॥
—ਤੇਰੇ ਕਹੈ ਨਿਫਲ ਨਹਿ ਹੋਇ । ਜੋ । ਚਤ ਚਹਹਿ ਬਨਾਹਿ । ਬਿਧਿ ਮੋਇ ।

¹(ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਬੋਲਦੇ ਰਹੇ ਹਨ (ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਫਿੱਕ ਨ ਪੈ ਜਾਵੇ । ²ਭਾਵ ਇੰਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿਤਾ ।

³ਕਿਹਤਾ ਚੰਕ (ਕੰਗਾਲ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਤ ਬਦਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । (ਅ).....ਕੋਇ ਨ ਮਤਿਰਾਂਕ=
ਜੋਈ ਚੰਕ ਝੁੱਧੀ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਉਲਟਾ ਸਕਦਾ । ⁴ਵਾਕ ਨੂੰ ਚਲਾਵਾਏ ।

ਸ਼ਾਹੁ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਕਰਹੁ ਨ ਕੇਸੇਹੋਇ ਜਥਾਰਥ ਬੋਲਹੁ ਤੇਸੇ-॥੧੭॥ ਮੱਠੀ
ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ਜੋਇ । ਕਰ ਕੁਲਾਲ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ । ਈਂਟ ਰੁ ਭਾਂਡੇ
ਘਰਿ ਘਰਿ ਧਰੈ । ਪੁਨ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਪਾਵਕ ਪਰ ਜਰੈ ॥੧੮॥ ਇਸ ਮਹਿ
ਅਸਮੰਜਸ ਕਜਾ ਜਾਨਾ ਜਿਸ ਤੇ ਪਦ ਉਲਟਾਇ ਬਖਾਨਾ ॥ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ
ਅਦਬ ਨ ਰਾਖਾ । ਤੁਰਕ ਮਾਨ ਹਿਤ ਬਿੱਧੈ ਭਾਖਾ ॥੧੯॥ ਇਕ ਤੋ ਇਹ
ਅਸਮੰਜਸ ਕੀਨਿ ।-ਗੁਰਤਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ-ਲਖਿ ਲੀਨਿ । ਦੁਤੀਏ ਜਬਿ
ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਗਯੋ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਅਜਮਤ ਕੋ ਦਯੋ ॥੨੦॥ ਬਿਨ ਕਾਰਜ ਤੇ
ਕਰਤਿ ਰਹਜੋ ਹੈ । ਇਸ ਮਹਿ ਇਮ ਅਨੁਮਾਨ ਲਹਜੋ ਹੈ । ਜਾਚੀ ਵਸਤੁ
ਲੇਤਿ ਜਿਮ ਕੋਇਨਹਿ ਅਪਨੀ ਪਹਿਚਾਨਤਿ ਸੋਇ ॥੨੧॥ ਜਿਤਨੋ ਲਾਭ
ਲੀਯੋ ਤਿਸ ਜਾਇ । ਤਿਤੋ ਲੇਤਿ, ਨਹਿ ਧੀਰ ਧਰਾਇ ।-ਮੁੜ ਵਿਗ ਰਹੈ
ਨ-ਜਾਨੈ ਐਸੇ । ਖਰਚ ਲੇਉਂ ਮੈਂ ਜੈਸੇ ਕੈਸੇ ॥੨੨॥ ਅਸ ਪੁਰਸ਼ਨਿ
ਵਿਗ ਇਹ ਪਹੁੰਚੈ ਹੈ । ਨਹਿ ਦਿਖਰਾਇ, ਸੀਸਕਉ ਦੈਹੈ । ਪੁਰਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ
ਅਰਜਨ ਭਏ । ਰੁਕੇ ਕੈਦ, ਦੁਖ ਤਨ ਪਰ ਲਏ ॥੨੩॥ ਪੁਨ ਹਾਨ ਲੋ
ਸਰਬ ਸਹਾਰੀ । ਮਹਾਂ ਸ਼ਕਤਿ ਜੁਤਿ ਧੀਰਜ ਧਾਰੀ । ਤਉ ਨ ਅਜਮਤ
ਕਿਤਹੁ ਦਿਖਾਈ । ਕ੍ਰਿਪਨ ਦਰਬ ਲੋ ਦੁਲੰਭ ਦੁਰਾਈ ॥੨੪॥ ਆਗੈ ਭੀ
ਗੁਰਤਾ ਅਸ ਲਹੈ । ਸਰ ਦੇਵਹਿ, ਧੀਰਜ ਧਰਿ ਰਹੈ । ਤਿਨ ਕੇ ਉਚਿਤ
ਦੋਨ ਕਹੁ ਇਹੀ । ਕਰਹਿ ਦੁਰਾਵਨਿ ਬਹੁ ਜਹਿ ਕਹੀਂ ॥੨੫॥ ਤ੍ਰਿਤੀਏ
ਔਰ ਸੁਨਹੁ ਤਿਸ ਬਾਤ । ਜਿਮ ਕੀਨਸਿ, ਸਭਿ ਕੋ ਬੱਖਜਾਤ । ਕੀਰਤਿ-
ਪੁਰਿ ਤੇ ਜਾਬ ਕੋ ਗਯੋ । ਆਇ ਨਹੀਂ ਪੁਨ ਦੇਖਤਿ ਭਯੋ ॥੨੬॥ ਮਨ ਮੈਂ
ਲਖੀ-ਜੁ ਹੈ ਵਿਗ ਮੇਰੇਮਿਲੋਂ ਜਾਇ, ਸੋ ਲੇਹਿ ਨ ਫੇਰੇ- । ਜਿਤ ਜਿਤ ਕੋ
ਗਮਨੈ ਨੌਰੰਗ । ਗਯੋ ਆਪ ਤਿਸ ਮਾਰਗ ਸੰਗ ॥੨੭॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਕਹੁ
ਕਹੁ ਬਿਸਰਾਮ । ਪੁਨ ਪਹੁੰਚੈ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਧਾਮ । ਉਤ ਹੀ ਬਿਚਰਹਿ
ਆਵਤਿ ਜਾਤੇ । ਮਿਲੈ ਨ ਕਜੇਹੂੰ ਧਨ ਮਨ ਰਾਤੇ ॥੨੮॥ ਬਡ ਐਸੂਰਜ
ਹੋਰ ਕਰਿ ਫੂਲਾ । ਆਸੈ ਸਤਿਗੁਰ ਉਰ ਤੇ ਭੂਲਾ । ਅਬਿ ਹਮਰੇ ਮੁਖ
ਲਾਗਹਿ ਨਾਹੀ । ਰਹਹੁ ਆਪ ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਪਾਹੀ ॥੨੯॥ ਛੋਰਹਿ ਅਬਿ ਤੇ
ਮੇਲ ਹਮਾਰੋ । ਕਰਿ ਐਸੂਰਜ ਕੋ ਰਹੋ ਸੁਖਾਰੋ । ਦਰਸਹਿ ਨਹਿ ਦਰਸਾਵਹਿ
ਭਾਵ ਕਰਾਮਾਤ ਸਹਤ ਗੁਰਤਾ ਪਹਿਚਾਵਾਰੋ ਕਿ । ੨ (ਕਰਾਮਾਤ) ਨਹੀਂ ਦੇਸਣਗੇ ਪਰ ਸੀਸ ਦੇ
ਵੇਣਗੇ । ੩ ਨਾ (ਸਾਡਾ) ਦਰਸਨ ਕਰੇ, ਨਾ ਆਪਣਾ ਦਿਖਾਵੇ ।

ਦਰਸਨ। ਕਰਹੁ ਤੁਰਕ ਲਛਮੀ ਜੁ ਸਪਰਸਨ^੧॥ ੩੦॥ ਇਤਿ ਮੁਖ
ਕਰਿ ਇਸ ਦੇਸ ਨ ਆਵਹੁ*। ਉਤ ਹੀ ਬਸਿ ਕਰਿ ਬੈਸ ਬਿਤਾਵਹੁ।
ਅਪਰਾਧੀ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੇਰ। ਹਮ ਸੋਂ ਨੇਰ ਹੋਇ ਕਿਮ ਫੇਰ*॥ ੩੧॥
ਨਿਜ ਮਨ ਤੇ ਹਮ ਤਜਾਗਨਿ ਕਰੈ*। ਗੁਰਤਾ ਪਦ ਤੇ ਸੋ ਪਰਹਰੈ। ਜਿਸ
ਕੋ ਧੁਰ ਤੇ ਬਖਸਿਸ਼ ਕਰੀ। ਤਿਸ ਕੋ ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਪਤ, ਲੇ ਜਰੀ^੨॥ ੩੨॥
ਅਜਰ ਵਸਤੁ ਕੋ ਜੋ ਜਰਿ ਜਾਵੈ। ਤਿਹ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੁਇ, ਅਪਰ ਨ ਪਾਵੈ।
ਰਿਦਾ ਗੰਭੀਰ ਸਧੀਰਜ ਹੋਇ। ਖਿਮਾਂ ਆਇ ਗੁਣ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਜੋਇ॥ ੩੩॥
ਸੋ ਇਸ ਕੋ ਬਾਸਨ ਅਤਿ ਸੂਚਾ^੩। ਕਰਹਿ ਪਚਾਵਨਿ, ਅਤਿ ਪਦ ਉਚਾ॥
ਦੁਗਧ ਸ਼ੇਰਨੀ ਕੋ ਜੁ ਨਿਕਾਰੇ। ਕੰਚਨ ਕੋ ਬਾਸਨ ਤਿਸ ਧਾਰੇ^੪॥ ੩੪॥
ਅਪਰ ਪਾਤੁ ਕੋ ਕਰਿ ਨਿਜ ਜੋਰ^੫। ਪਰਮੇ ਦੇਤਿ ਹੈ ਤਤਛਿਨ ਫੋਗਿ ਤਿਮ
ਅਤਿ ਸੁਧ ਰਿਦਾ ਹੈ ਜਾਂਹੀ। ਉਚਿਤ ਅਹੈ, ਸੋ ਬਹੁਤੋ ਨਾਂਹੀ^੬॥ ੩੫॥
ਜਰਹਿ ਅਜਰ ਨਹਿ ਕਿਸਹਿ ਦਿਖਾਵਹਿ। ਸੀਸ ਹਾਨ ਲਗਿ ਸਿਰਰ
ਪੁਗਾਵਹਿ। ਨਿਜ ਧੀਰਜ ਤੇ ਚਲਹਿ ਨ ਐਸੇ। ਲਗੇ ਬਾਉ ਗਿਰ ਮੇਰੁ ਜੈਸੇ^੭॥

^੧ਤੁਰਕ ਤੇ ਧਨ ਦੇ ਮੇਲ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹੇ। (ਅ) ਤੁਰਕ ਦੀ ਮਾਯਾ ਦੇ ਮੇਲ ਵਿੱਚ (੬੪) ਰਹੇ।
^੨ਜਰ ਲੈਣਗੇ। ^੩ਭਾਵ ਗੁਰਤਾ ਦਾ ਉਹ ਸੂਚਾ ਭਾਂਡਾ ਹੈ। ^੪ਸੋਨੇ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਰਖ ਸਕਦਾ
ਹੈ। ^੫(ਦੁੱਧ) ਆਪਣਾ ਜ਼ੋਰ ਕਰਕੇ। ^੬ਸੋ (ਗੁਰਤਾ) ਦੇ ਲਾਇਕ ਹੈ, ਪਰ ਐਸੇ ਬਹੁਤ
ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।

*ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਉਹ ਅਥੁਕ ਵਰਤਾਰਾ ਕਿ ਬਦੀ ਤੇ ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਕਦੇ
ਵਟਾਂਦਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਸਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਮਰਾਇ
ਜੀ ਨੇ ਤੁਕ ਦੇ ਅਰਥ ਉਲਟਨ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਨੂੰ ਚੰਬੋਂ ਵੇਕੇ ਇੱਕ ਮਾਇਆ ਧਾਰੀ ਜੁਲਮ ਦੇ
ਸਰਦਾਰ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਵੇਖਣੀ ਚਾਹੀ, ਇਹ ਸੱਚ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਲਾਭ ਲਈ ਗੁਵਾ ਵੇਣਾ
ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਤੁਰਕੇਸ਼ਰ ਅੱਗੇ ਵੱਥ ਜਾਣੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਸੂਰਜ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੀ
ਦਲੀਲ ਹੈ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵਿਹਤ ਨਹੀਂ। ਐਸਾ ਨਰ ਚਾਹੇ ਕਿਤਨਾ ਸਿਆਣਾ
ਤੇ ਕਰਾਮਾਤੀ ਹੋਵੇ 'ਸੱਚ ਦੀ ਨੀਉਂ ਪਰ ਬਣੇ ਸਤਿਗੋਰ' ਦਾ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ
ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਿ ਉਲਾਦ ਦਾ ਪਿਆਰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਕਮਾਲ ਦੀ
ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਕੋਣ ਹੈ ਜੋ ਅਸੂਲ ਪਿੱਛੇ ਲਾਇਕ ਤੇ ਪਿਆਰੇ ਪੁਤਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦੇਵੇ।
ਉਹ ਪੁਤਰ ਜਿਸਨੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਕਾਫੀ ਦਾਨਸ਼ਮੰਦੀ ਦਿਖਾਈ ਸੀ।
ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਚਿਆਈ ਨੂੰ ਐਨਾਂ ਉੱਚਾ ਰਖ
ਦਿਖਾਇਆ। ਨਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਭਰੇ, ਨਾਂ ਰਾਮਰਾਇ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਰਸੂਖ ਤੋਂ ਭਰੇ, ਨਾਂ
ਜੇਠੇ ਪੁਤਰ ਦੇ ਮੋਹ ਮਮਤਾ ਨੇ ਮੈਧਰ ਉਧਰ ਹੋਣ ਦਿਤਾ।

੩੬॥ ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਸੁਤ ਕੇ ਲਖਿ ਦੋਖ । ਤਯਾਗਯੋ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਰੋਖ^੧ ।
 ਦੰਡ ਬਿਸਾਲ ਨ ਇਸ ਤੇ ਪਰੇ । ਮਿਲਿ ਕੈ ਕਬਹੂੰ ਨ ਦਰਸਨ ਕਰੇ ॥੩੭॥
 ਹੁਤੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਡ ਪਰਮ ਸੁ ਪਯਾਰੋ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਜਸੁ ਬਿਸਤਾਰੋ ॥ ਐਸੂਰਜ
 ਪੂਰਬ ਤੇ ਬਿਰਧਾਯੋ । ਆਪਾ ਤੁਰਕਨਿ ਬਿਖੈ ਜਨਾਯੋ ॥ ੩੮ ॥ ਸਿੱਖ
 ਕਰੇ ਜਹਿ ਕਹਿ ਸਮੁਦਾਯਾ । ਅਪਨੋ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਧਾਯਾ । ਬੁਧਿ
 ਬਿਸਾਲ ਲੌਕਿਕ ਬਿਵਹਾਰੂ । ਗਿਨੋਂ ਕਹਾ ਲਗਿ ਗੁਨ ਜੁ ਉਦਾਰੂ ॥੩੯॥
 ਤਉ ਸੁ ਨਿਸ਼ਚੈ ਬੀਚ ਕਚਾਈ^੨ । ਤਨ ਹੰਤਾ ਮਹਿ ਜਿਸ ਚਪਲਾਈ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਰਿਦੈ ਨ ਰੰਚਕ ਭਾਯੋ । ਅਤਿਸੈਤਾ^੩ ਮਹਿ ਜਿਨ ਚਿਤ ਲਾਯੋ ॥
 ੪੦॥ ਜਗਤ ਪਦਾਰਥ ਲਖਿ ਮਨਿ ਨੀਕੇ । ਜਿਸਤੇ ਪਰਯੋ ਗੁਰੂ ਦਿਸਿ
 ਢੀਕੇ । ਤ੍ਰਿਲ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਿਯ ਸੁਤ ਕੇ ਤਯਾਗਾ । ਫੇਰਯੋ ਸ਼ਬਦ ਨ ਆਛੈ
 ਲਾਗਾ ॥੪੧॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਤਿ ਨਵਮਾ ਗਾਥੇ 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਿਆਗਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ
 ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਪੰਚਾਸਤਿ ਅੰਸੁ ॥ ੫੮ ॥

੫੯. [ਵੇਵੇਂ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਿਵੇਂ ਪਰਖੇ ਸਨ ?]

ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੂਰਬ ਭੀ ਪਰਖੇ ਹੁਤੇ ਦੋਨਹੂੰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਿਸਾਲ । ਜਗ ਗੁਰਤਾ ਕੇ
 ਉਚਿਤ ਕੈ, ਲੇ ਸਿਖ ਕਰਹਿ ਨਿਹਾਲ^੧ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸੋਤਾ ਇਮ
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੁਖ ਪਾਇ । ਬੂਝਨਿ ਲਗੇ ਕਥਾ ਇਸ ਭਾਇ । 'ਦੋਨੋ ਸੁਤ ਪਰਖੇ
 ਤਿਮ ਕਹੋ । ਤੁਮ ਸਰਬਗੰਨ ਸਰਬ ਕਹੁ ਲਹੋ ॥ ੨ ॥ ਕੋ ਪੂਰਾ ਉਤਰਯੋ
 ਕੋ ਛੁਛਾ ? । ਕਹੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿਨਿ ਹਮ ਪੂਛਾ' । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ ਸਿੰਘ ਸੁਨਿ
 ਐਸੇ । ਕਥਾ ਕਹਨਿ ਲਗਿ ਬੀਤੀ ਜੈਸੇ ॥ ੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ ਸਿੰਘ ਉਵਾਚ ॥
 ਚੌਪਈ ॥ ਸੁਨਹੁ ਕਥਾ ਬਾਂਛਤਿ ਫਲ ਦਾਨੀ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਧਾ
 ਰਜਧਾਨੀ । ਜਿਸ ਤੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਟਿ ਜਾਇ ਅਬਚਲ ਪਦਵੀ ਬਿਖੈ
 ਸਮਾਇ ॥੪॥ ਏਕ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਤੀਰ । ਏਕ ਸਿੱਖਜ ਆਯਹੁ ਮਤਿ
 ਧੀਰ । ਬਿੰਦੁ ਸੰਗਤੀ ਸੰਗ ਲਗਾਏ ਦਰਸਨ ਕਰਨਿ ਹੇਤੁ ਚਲਿ ਆਏ ॥
 ੫ ॥ ਅਨਿਕ ਉਪਾਇਨ ਅਰਪਨਿ ਕੀਨਿ । ਅਘਨਾਸਨ ਚਰਨਨਿ ਚਿਤ
 ਦੀਨਿ । ਬਿਕਸਨੇ ਰਿਦਾ ਕਮਲ ਅਨੁਹਾਰੀ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੂਰਜ ਦਰਸ
 ਨਿਹਾਰੀ ॥੬॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਮਯੈਕ ਮਨਿੰਦ । ਚਖ ਚਕੌਰ ਭੇ ਸਿੱਖਜਨਿ
^੧ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਇਹ ਧਰਮਾਉ ਗੁੱਸਾ ਹੈ । ^੨ਭਵੇਸੇ ਵਿਚ ਕੋਚਿਆਈ । ^੩ਅਤਿਸੈਤਾ ਵਾਲੇ
 (ਪਦਾਰਥ) [ਮਿਸ, ਅਤਿਸ਼ਯ=ਬਹੁਲਤਾ] । ^੪(ਏ ਗੁਰਤਾ) ਏ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰੇਗਾ ।
 (ਅ) ਜੋ (ਸਾਡੀ ਸਿਖਿਆ ਨੂੰ ਫੈਕੇ) ਜਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰੇਗਾ ।

ਇੰਦ । ਮ੍ਰਿਦਲ ਚਰਨ ਸੁੰਦਰ ਅਰਬਿੰਦ। ਮਨ ਦਾਸਨਿ ਕੇ ਬਿਰੇ ਮਲਿੰਦ
 ॥ ੭ ॥ ਬਚਨ ਸੁਨਨਿ ਅਰੁ ਦਰਸ ਕਰਨਿ ਕੀ । ਬਧੀ ਲਾਲਸਾ ਤਿਨਹੂੰ
 ਉਰਨਿ ਕੀ । ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਸਮੀਪ ਹੀ ਰਹੇ । ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਸਤਿਗੁਰ
 ਦਰਸਨ ਲਹੇ ॥੮॥ ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਨਿਕਟਿ ਸਿੱਖਜ ਗਨ
 ਮੁਦ ਉਪਜਾਇ । ਚਲਯੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਾ ਮਹਿਂ ਕੋਈ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਿਖ
 ਬੂਝਤਿ ਸੋਈ ॥੯॥ ‘ਦੋਨਹੂੰ ਸੁੰਦਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ। ਜਿਨਹੂੰ ਬਿਲੋਕਤਿ ਚਿਤ
 ਅਹਿਲਾਦੇ। ਸੁਭ ਗੁਨ ਕੇ ਸਪੰਨ ਮ੍ਰਿਦ ਮੁਰਤਿ । ਭਾਗਨਿ ਤੇ ਪੂਰਤ ਸੁਭ
 ਸੂਰਤਿ। ੧੦। ਜਗ ਗੁਰਤਾ ਕੇ ਉਚਿਤੈ ਕੌਨ? ਸਰਬ ਰੀਤਿ ਸੇ ਸਮ ਹੂੰ ਦੋਨ।
 ਅਜਰ ਜਰਨ ਕੇ ਧੀਰਜ ਜੋਇ । ਇਕ ਮਹਿਂ ਹੋਇ, ਕਿ ਜੁਗ ਮਹਿਂ ਹੋਇ ॥
 ੧੧॥ ਕੋ ਲੇ ਸਰਬੋਤਮ ਬਡਿਆਈ? ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਇਹੁ ਦੇਹੁ ਬਤਾਈ। ਹਮ
 ਬਿਦੇਸ਼ ਤੇ ਆਵਹਿਂ ਕਬੈ। ਸੁਨਤਿ ਹੋਇ ਮਮ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਤਬੈ ॥੧੨॥ ਜਦਪਿ
 ਗੋਪ ਇਹ ਰਾਖਨਿ ਚਹੈ। ਮੁਝ ਪਰਦੇਸੀ ਲਖਿ ਕਰਿ ਕਹੈ। ਹੋਂ ਨਹਿਂ ਕਰੈਂ
 ਕਹੂੰ ਬੱਖਸਾਤੀ। ਰਾਖੈਂ ਮੇਲ ਜਥਾ ਮਣਿ ਬਾਤੀ’ ॥੧੩॥ ਹਮ ਰਾਵਰ ਕੇ ਦਾਸ
 ਕਦੀਮੀ’ । ਸਿਮਰਹਿਂ ਧਰਿ ਸ਼ਰਧਾ ਸੁਖ ਸੀਮੀ’ । ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਾਸ
 ਰਖਵਾਰੇ । ਦੁਖਤਿ ਲੋਕ ਤੇ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੇ ॥ ੧੪ ॥ ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਪ ਕੇ ਦੋਇਨ
 ਮਾਂਹੀ । ਜਿਹ ਸੋਂ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਿਧੈ ਇਮ ਚਾਹੀ । ਮਨ ਮਹਿਂ ਸਿਮਰਹਿਂ ਸ਼ਰਧਾ
 ਧਾਰਹਿਂ। ਬਿਘਨ ਬਿਸ਼ਾਲ ਅਨੋਕਨਿ ਟਾਰਹਿਂ’ ॥੧੫॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਤੇ
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਕਹਯੋ ਮ੍ਰਿਦਲ ਮੁਖ ਤੇ ਮੁਸਕਾਇ । ‘ਚਿਤ ਮਹਿਂ ਚਹਿਤ
 ਜੁ ਅਸੁ ਬਿਰਤਾਂਤ । ਪਾਵਹਿਂ ਨਿਸ਼ਚੈ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ’ ॥ ੧੬ ॥ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ
 ਮੁਖ ਤੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯਹੁ । ਸਮੇਂ ਜਾਨਿ ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਆਯਹੁ । ਬੀਤੀ ਰਿਦੈ
 ਬਿਚਾਰਤਿ ਰਾਤੀ । ਸੁਚ ਸ਼ਨਾਨ ਉਠਿ ਕੀਨਸਿ ਪ੍ਰਾਤੀ ॥੧੭॥ ਸਿੱਖਜਨਿ
 ਬਿਖੈ ਮੁੱਖਜ ਪੁਨ ਗਯੋ। ਬੰਦਤਿ ਚਰਨ ਗੁਰਨਿ ਕੇ ਭਯੋ। ਸ਼ਰਧਾ ਸਲਿਤਾ ਕੋ
 ਮਨ ਮੀਨ । ਪੁਨਹੁ ਨੇਤ੍ਰ ਭਰਿ ਦਰਸਨ ਕੀਨਿ ॥ ੧੮ ॥ ਪਿਖ ਸਤਿਗੁਰ
 ਸਿਖ ਕੀ ਅਭਿਲਾਖਾ । ਨਿਰਨੈ ਕਰਨਿ ਬਿਖੈ ਅਸ ਭਾਖਾ। ‘ਦੈ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ
 ਇਕ ਥਾਨੀ । ਪਠਹਿਂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਬਰ ਥਾਨੀ ॥ ੧੯ ॥ ਏਕ ਸੂਚਕਾ’
 ਨਿਜ ਕਰ ਲੇਹੁ । ਜਾਹੁ ਤਹਾਂ ਤੁਮ ਦਰਸ ਕਰੇਹੁ । ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਬੈਠਹੁ
 ਤਿਨ ਤੀਰ । ਥਾਨੀ ਸੁਨਹੁ ਪਠਹਿਂ ਜੁਗ ਬੀਰ ॥ ੨੦ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੀ

‘ਮਰੀਅਾਂ ਦੀ ਵੇਲੀ ਵਾਂਝ ਸਾਂਝ ਵੇਖਾਂਗਾ ।’ ਪੁਰਾਣੇ । ‘ਜੋ ਮੁਖ ਦੀ ਦੰਦ ਹੈ ।’ ਸੁਣੀ ।

ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਤਰੇ ਰੁਚਿਰ ਪੰਘੂਰੇਜੇਯਾਤਿਨ ਪਾਵੇਬਿਚ ਸੁਚਕਾ ਸੰਚਰਾਵਹੁ
 ਕਰ ਲੇਯੈ ॥ ੨੯ ॥ ਥੋਪਈ ॥ ਜਿਸ ਪਾਵੇ ਬਿਚਿ ਸੰਚਰਿ ਜਾਇ। ਸ਼ਬਦ
 ਪਠਤਿ ਕਾਸ਼ਟ ਨਰਮਾਇ। ਪਾਹਨ ਆਵਿ ਮੋਮ ਸਮ ਹੋਇ। ਗੁਰਤਾ ਕੀ
 ਲਾਇਕ ਲਖਿ ਸੋਇ ॥ ੨੨ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੁਜਾਨ। ਗਮਨਜੇ
 ਤਹਿ ਤੇ* ਚਾਉ ਮਹਾਨ। ਜਹਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਬੈਸੇ। ਪੁਰਬ ਜਾਇ
 ਸਥਾਨ ਪਵੈਸੇ ॥ ੨੩ ॥ ਕੀਨਿ ਬੰਦਨ। ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ। ਬੈਸਿ ਸਮੀਪ
 ਸੁਨਤਿ ਚਿਤ ਲਾਇ। ਪਠਹਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਬਾਨੀ। ਭਗਤਿ ਵਿਰਾਗ
 ਗਯਾਨ ਗੁਨ ਸਾਨੀ ॥ ੨੪ ॥ ਜਬਿ ਸੂਚੀ ਸੰਚਰਾਵਨਿ ਲਾਗੇ। ਨਹਿ ਪਾਵੇ
 ਮਹਿ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਹਿ ਆਗੇ। ਪਰਖਤਿ ਕੋਤਿਕ ਚਿਰ ਤਹਿ ਰਹਜੇ।—ਗੁਰਤਾ
 ਪਦ ਨਹਿ ਲਾਇਕ—ਲਹਜੇ ॥ ੨੫ ॥ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੇ ਤਬਿ ਉਠਿ ਗਯੋ। ਗੁਰ
 ਸੁਤ ਲਘੁ ਫਿਗ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਯੋ। ਪਠਤਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਬਾਨੀ।
 ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਰਿਦਾ ਸਰਬੰਗਜ ਸੁ ਗਯਾਨੀ ॥ ੨੬ ॥ ਸਿੱਖਨ ਨਮੋ ਕਰਿ ਬੈਠਜੇ
 ਜਾਇ। ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਬਦ ਸਗਰੇ ਸੁਖਦਾਇ। ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਘੂਰੇ ਪਾਵਾ।
 ਲੀਨਿ ਸੁਚਕਾ ਨੌਕ ਚੁਭਾਵਾ ॥ ੨੭ ॥ ਹੁਤੋ ਮੋਮ ਸਮ, ਸਭਿ ਗਛਿ ਗਈ।
 ਰਹਜੇ ਨਿਕਾਸ ਬੀਚ ਲੈ ਭਈ। ਤੁਸਨਿ ਰਹਜੇ ਨ ਕਛੁ ਬਖਾਨਾ। ਗੁਰਤਾ
 ਕੇ ਲਾਇਕ ਪਹਿਚਾਨਾ ॥ ੨੮ ॥ ਸਰਧਾ ਧਰਿ ਕਰਿ, ਕਰ ਜੁਗ ਜੋਰੇ। ਨਿੰਮਿ
 ਹੋਇ ਕਰਿ ਚਰਨ ਨਿਹੋਰੇ।—ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ। ਇਹੀ
 ਸਹਾਰਹਿ ਗੁਰਤਾ ਭਾਰ—॥ ੨੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਿਕਟਿ ਸਿਖ ਆਵਾ।
 ਦੋਨਹੁ ਕੇਰ ਬਿੰਤਿਤ ਬਤਾਵਾ। ‘ਕਾਸ਼ਟ ਹੋਯਹੁ ਮੈਨ ਸਮਾਨਾ’। ਉਚਿਤ
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਰੀ ਤੇ ਜਾਨਾ ॥ ੩੦ ॥ ਜਿਨ ਕੈ ਸ਼ਬਦ ਬਿਖੈ ਅਤਿ ਸ਼ਕਤਿ।
 ਹੋਇ ਕਠਨ ਮਨ ਸੋਭੀ ਸੁਧਰਤਿ। ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਰਿਦਨਿ ਕੀ ਕਯਾਹੈ ਗਿਨਤੀ ॥

*ਹੋਬ ਵਿਚ ਲੋਕੇ ਖੁਭਾਵੇ। *ਕਠੋਰ ਮਨ।

*ਪਾ:—ਹਿਰਵੇ। ਪੁਨਾ:—ਹਮਏ।

†ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਇਤਨੇ ਦੂਰ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
 ਵਿਚ ਜਾ ਢੁਲ ਮਿਲੇ, ਦੂਰਤਾ ਇਕ ਦੂਰਾਨੀ ਰੁਝ ਹੈ। ਯਥਾ:—‘ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਕਰਿ ਆਤਮ
 ਨਹੀ ਦੂਰੇ ॥ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਕਹੁ ਕੈਸੇ ਗਵੇ’ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਜੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ, ਸਮਝ
 ਏਥ ਰਹੇ, ਪਰ ਦੂਰ ਕੇ ‘ਓਰਾ ਗਰਿ ਪਾਨੀ ਭਇਆ ਜਾਇ ਮਿਲਿਓ ਢਲਿ ਕੁਲਿ’ ਵਾਲੀ
 ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ। ‡ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮਨ
 ਸਾਈਂ ਲਿਭ ਵਿਚ ਦੂਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜਗਤ ਦੂਰੇਗਾ।

ਉਧਰਹਿ ਸੇਵਕ ਕਰਿ ਕਰਿ ਬਿਨਤੀ^੧ ॥ ੩੧ ॥ ਨਿਰਨੈ ਕਰਿ ਨਿਸ਼ਚੈ
 ਮਨ ਠਾਨਾ। ਜੋ ਹੋਵਹਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਜਾਨਾ। ਨਹਿ ਬਿੰਤੈ ਬਹੁ ਤਿਨ
 ਬਿਦਤਾਵਾ। ਜਾਨੈ ਰਹਿ ਸੁ ਜਾਨਿ ਹਰਖਾਵਾ ॥ ੩੨ ॥ ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ
 ਰਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸ। ਪੁਨ ਰੁਖਸਦ ਹੁਇ ਗਯੋ ਅਵਾਸ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
 ਪਰਖੇ ਸੁਤ ਗੁਰ ਕੇ। ਤਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁਇ, ਭਾਗ ਜੁ ਧੁਰ ਕੇ ॥ ੩੩ ॥ ਸ੍ਰੀ
 ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁਜਾਨਾ। ਸੁਤ ਤਜਾਗਨਿ ਕੋ ਜਬਹਿ ਬਖਾਨਾ। ਤਬਿ
 ਤੇ ਰਾਮਰਾਇ ਇਤ ਆਵਨਿ। ਨਾਹਿਨ ਕੀਨਸਿ ਮਨ ਲਲਚਾਵਨ ॥ ੩੪ ॥
 ਭਯੋ ਨਿਰਾਸ ਪਿਤਾ ਕੀ ਦਿਸਿ ਤੋਗੁਰਤਾ ਚਹਿਤਿ ਹੁਤੋ ਨਿਤ ਜਿਸ ਤੇ।
 ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਤਿ—ਮੈਂ ਸਭਿ ਲਾਯਕ। ਭਏ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਸਿਖ ਧਨਦਾਯਕ ॥
 ੩੫ ॥ ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਬਧੈ ਅਧਿਕਾਇ। ਸੈਨਾ ਆਦਿਕ ਬਹੁਤ ਸਹਾਇ।
 ਧਨ ਕੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਮੇਰੇ। ਅਬਿ ਅਰੁ ਆਗੇ ਆਇੰ ਘਨੇਰੇ ॥ ੩੬ ॥
 ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਸੰਗ ਰਸ ਮੈਂ ਰਾਖਾ। ਦੇਤਿ ਮੋਹਿ ਕੋ ਜੋ ਅਭਿਲਾਖਾ। ਇਤ ਹੀ
 ਦਿਸਿ ਮੈਂ ਕਰੋਂ ਅਵਾਸ^੨। ਕਜਾ ਹੁਇ ਤੋ ਨ ਜਾਉਂ ਪਿਤ ਪਾਸ ॥ ੩੭ ॥ ਸਭਿ
 ਬਿਧਿ ਮੈਂ ਬਿਸਾਲ ਸਮਰੱਥ। ਕਰੋਂ ਚਹੈਂ ਚਿਤ ਸਭਿ ਮਮ ਹੱਥ। ਇਕ ਤੋ
 ਸਿੱਖੀ ਬਹੁ ਜਗ ਮੇਰੀ। ਸ਼ਾਹੁ ਸੰਗ ਰਸ ਰੀਤਿ ਘਨੇਰੀ ॥ ੩੮ ॥ ਆਜ ਕਮੀ
 ਕਿਸ ਬਾਤ ਨ ਮੋਹੀ। ਨਿਤ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਕਲ ਅਧਿਕਤਾ ਹੋਹੀ—। ਇੰਤਜਾਦਿਕ
 ਗਿਨਤੀ ਕਹੁ ਕਰਿ ਕੈ। ਉਤ ਹੀ ਰਹੈ ਪੂਰੀ ਮਹਿ ਬਿਰਿਕੈ ॥ ੩੯ ॥
 ਅਧਿਕ ਦਰਬ ਨਿਤ ਆਵਹਿ ਪਾਸ। ਲਜਾਇ ਉਪਾਇਨ ਸੰਗਤਿ ਰਾਸ।
 ਜਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਕੀ ਰੀਤਿ। ਤਿਮ ਗੁਰ ਬਨੈ ਕਰਤਿ ਰਹਿ
 ਨੀਤ ॥ ੪੦ ॥ ਬਿੰਦ ਮਸੰਦ ਮੇਵੜੇ ਭਏ। ਸਿੱਖਨਿ ਤੇ ਨਿਤ ਧਨ ਕੋ ਲਿਏ।
 ਅਜਮਤ ਬਿੰਦ ਦੇਖਿਬੈ ਕਰਿ ਕੈ। ਬਹੁ ਸੰਗਤਿ ਭੀ ਸੁਜਸੁ ਉਚਰਿ ਕੈ ॥ ੪੧ ॥
 ॥ ਗਾਇੰ ਰਬਾਬੀ ਸ਼ਬਦ ਹਮੇਸ਼। ਬੈਠਹਿ ਮੰਜੀ ਹੁਇ ਸੁਭ ਬੋਸ਼। ਕਰਤਿ
 ਖਰੇ ਅਰਦਾਸ ਅਗਾਰੀ। ਸਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਹੁਇ ਬਲਿਹਾਰੀ ॥ ੪੨ ॥ ਇਕ^੩
 ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਤ ਹੋਵਨਿ ਕਰਿ ਕੈ। ਗੁਰ ਕਹਾਇ ਅਜਮਤ ਸੁ ਦਿਖਰਿ ਕੈ।
 ਅਧਿਕ ਸਮਾਜ ਬਧੈ ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ। ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਭਾ ਬੱਖਨਾਤੀ ॥ ੪੩ ॥
 ਨੌਰੰਗ ਨਿਕਟਿ ਰਹੈ ਚਿਰ ਕਾਲਾਪਹੁੰਚਹਿ ਢਿਗ ਨਿਤ ਆਦਰ ਨਾਲ।
 ਬਾਦੀ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਸਾਲ ਦਬਾਏ। ਚਹੈਂ^੪ ਬੁਟੇ, ਪਰ ਬਸ ਨ ਬਸਾਏ ॥ ੪੪ ॥

^੧ਵਾਸਾ ਵੇਖੀਗਾ। ^੨ਇਕ ਤਾਂ। ^੩(ਤੁਸਵੇ)। ^੪(ਬਾਦੀ) ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜਿਸ ਸੂਬੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਆਵਤਿ^੧ । ਸਿਵਕਾਰੂਢ ਸਦਾ ਤਿਸ ਜਾਵਤਿ । ਕਵਿ
ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇਵ । ਸਕਲ ਸਮਾਜ, ਬਿਧਾਇ ਬਿਲੇਵ ॥ ੪੫ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੋ ਨਵਮਿ ਰਾਸਿ 'ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਸੁਤ ਪਰਖਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਵੇਕਨਸਬਟੀ ਅੰਸੂ ॥ ੫੯ ॥

੬੦. [ਰਾਮਗਾਇ ਲਾਹੋਰ ਨੂੰ] ।

ਦੇਹਗਾ ॥ ਪੁਨ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਬਿਤ ਗਏ ਹਠ ਤੇ ਫਿਰਜੇ ਸੁਭਾਇ । ਬਡਤਾ
ਪਿਤ ਕੀ ਸਿਮਰਿ ਉਰ ਮਿਲਨਿ ਚਾਹਿ ਉਪਜਾਇ ॥ ੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
ਨਿਜ ਪਿਤਾਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਸੁਨਜੇ ਦੁਖ ਪਾਇ।—ਕਹਾਂ ਬਾਤਬਿਪ੍ਰੈ ਭਈ—ਨਿਸ ਦਿਨ
ਬਹੁ ਪਛੁਤਾਇ ॥ ੨ ॥ ਰੋਪਈ ॥—ਅਬਿ ਕਰਤੱਬਜ ਅਹੈ ਕਜਾ ਮੋਹੀ—। ਰਿਦੇ
ਬਿਚਾਰਤਿ ਸੰਕਟ ਹੋਹੀ।—ਜਾਵੇਂ ਪਿਤ ਸਮੀਪ ਇਕ ਵਾਰੀ। ਬਖਸ਼ਾਵੇਂ ਕਰ
ਜੋਰਿ ਅਗਾਰੀ—। ਇਮ ਨਿਸਚੇ ਕਰਿ ਕੈ ਬਹੁ ਭਾਇਗੁਰ ਸੁਤ ਰਾਮਗਾਇ
ਪਛੁਤਾਇ । ਨੌਰੰਗ ਸੰਗ ਕਹਜੇ ਬਚ ਐਸੇ । 'ਅਬਿ ਰੁਖਸਦ ਦਿਹੁ ਜੈਸੇ
ਕੈਸੇ' ॥ ੪ ॥ ਸ਼ਾਹੁ ਨ ਮਾਨੈ ਕਹੈ ਬਨਾਇ । 'ਤੁਮਰੇ ਦਰਸਨ ਕੀ ਮੁਝ ਚਾਹਿ ।
ਰਹਹੁ ਕਿਤਿਕ ਦਿਨ ਇਹਾਂ ਗੁਜਾਰਹੁ । ਮੋਹਿ ਧਰਖ ਕਰਿ ਪੁਨਹਿ
ਪਧਾਰਹੁ' ॥ ੫ ॥ ਚਤੁਰ ਪੰਚ ਦਿਨ ਬੁਝਤਿ ਰਹੇ । ਰੁਖਸਦ ਕਰਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ਨਹਿ
ਕਹੇ । ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗਾਇ ਅਕੁਲਾਏ ।—ਹਮਹਿ ਜ਼ਰੂਰ ਬਨਹਿ ਤਹਿ
ਜਾਏ—॥ ੬ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਾਹੁ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਿਧਾਯਹੁ । ਬੋਲਿ ਗੁਰੁ ਸੁਤ ਸੰਗ
ਰਲਾਯਹੁ । ਜਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰਗਾਹ ਤਹਿ ਗਏ । ਜੀਵ ਘਾਤ ਹਿਤ ਬਿਚਰਤਿ
ਭਏ ॥ ੭ ॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਗਾਇ ਰਿਸ ਆਈ । ਮਹਾਂ ਘਟਾ ਘਨ ਕੀ ਘੁਮਛਾਈ
ਅਧਿਕ ਬੇਗ ਤੇ ਪਵਨ ਚਲਾਯਹੁ । ਮਹਾਂ ਧੂਲ ਜੁਤਿ ਡਰ ਉਪਜਾਯਹੁ
॥ ੮ ॥ ਓਰਨਿ ਕੀ ਬਰਖਾ ਬਡ ਭਈ । ਲਗਹਿ ਦੇਹ ਪਰ ਪੀਰਾ ਵਈ ।
ਅਵਰੰਗ ਕਹੂੰ ਮਹਿਦ ਅਕੁਲਾਵਾ । ਲਸਕਰ ਭਗਜੈ ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਪਾਵਾ । ੯।
ਨਹੀਂ ਸਾਹਿ ਕਿਤ ਪਾਇਵ ਨੌਗ ਪਵਨ ਧੂਲ ਓਰਨਿ ਤੇ ਬੋਰ* । ਜਹਿ ਸ੍ਰੀ
ਰਾਮਗਾਇ ਬਿਰ ਰਹੇ । ਤਹਿ ਨਹਿ ਓਰਾ, ਪਵਨ ਨ ਬਹੇ ॥ ੧੦ ॥ ਕਿਤਿਕ
ਕਾਲ ਲੋ ਇਤ ਉਤ ਫਿਰਿ ਕੈ । ਆਵਤਿ ਭਾ ਸਮੀਪ ਸੁਤ ਗੁਰ ਕੈ । ਦੇਖਿ
ਸ਼ਾਹੁ ਨੇ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਾ ।—ਇਨਹੁ ਕ੍ਰੋਧ ਕੁਛ ਮੋ ਪਰ ਧਾਰਾ ॥ ੧੧ ॥
ਰੁਖਸਦ ਮਾਂਗਤਿ ਮੈਂ ਨਹਿ ਦੀਨਿ । ਯਾਂਤੇ ਮਮ ਐਸੀ ਗਤਿ ਕੀਨਿ । ਨੰਮ੍ਰਿ
ਹੋਇ ਕਰਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । 'ਸ਼ੌਂਕ ਦਰਸ ਕੋ ਮੋਹਿ ਮਹਾਨਾ ॥ ੧੨ ॥ ਯਾਂਤੇ
ਮੈਂ ਰੁਖਸਦ ਨਹਿ ਕਹੇ । ਅਬਿ ਤਿਸ ਕਰਹੁ ਜਥਾ ਉਰ ਧਰੇ । ਪੁਨ ਤੁਰਨ

^੧ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸੂਬੇ ਜਿਵੇਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ । ^੨ਨੌਸ ਗਿਆ ।

*ਪਾ:—ਵੇਰ ।

ਹੀ ਦਰਸਨ ਦੀਜੈ । ਅਪਨੇ ਸਦਨ ਵਿਖੇ ਗਮਨੀਜੈ ॥ ੧੩ ॥ ਤਬਿ ਸ੍ਰੀ
 ਰਾਮਰਾਇ ਮੁਸਕਾਨੇ । ‘ਤੁਵ ਮਨ ਬਹੁ ਹੰਕਾਰ ਕੋ ਠਾਨੇ । ਜਿਸ ਸੈਨਾ ਤੇ
 ਲਖੈ ਬਡੇਰੇ । ਸੋ ਅਬਿ ਕਹਾਂ, ਨ ਦੀਖਤਿ ਨੇਰੇ ॥ ੧੪ ॥ ਯਾਂਤੇ ਸਭਿ
 ਖੁਦਾਇ ਕੇ ਹਾਥ । ਕਹਾਂ ਹੋਇ ਧਨ ਦਲ ਬਲ ਸਾਥ । ਅਬਿ ਹਮ ਪਿਤ
 ਸਤਿਗੁਰ ਢਿਗ ਜਾਵੈਂ । ਦਰਸਨ ਦੇਖਹਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈਂ ॥ ੧੫ ॥ ਦਾਤਾ ਸਾਸ
 ਗਿਰਾਸ ਹਮਾਰੋ । ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਸਮਰਥ ਗੁਰ ਭਾਰੋ । ਪੁਰਿ ਦਿੱਲੀ ਮਹਿ
 ਤਬਿ ਚਲਿ ਆਏ । ਸ਼ਾਹੁ ਪਦਾਰਥ ਬਹੁ ਅਰਪਾਏ ॥ ੧੬ ॥ ਜੋ ਬਹੁ ਮੋਲੇ
 ਬਸਤ੍ਰ ਅਭਰਨਾਦਿਏ ਸ਼ਾਹ ਹਿਤ ਰੁਖਸਦ ਕਰਨਿ । ਦਰਬ ਤੁਰੰਗਮ ਬੰਦ
 ਪਠਾਏ । ਗੁਰ ਨੈਦਨ ਡੇਰੇ ਕਹੁ ਆਏ ॥ ੧੭ ॥ ਰਿਦਾ ਉਦਾਸ ਬਹੁਤ ਜਿਨ
 ਕੇਰਾ । ਹਰਖ ਨ ਕਰਹਿ ਕਬਹੂੰ ਤਿਸ ਬੇਰਾ । ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਤਹਾਂ ਹੀ
 ਛੋਰਾ । ਲੋ ਕਰਿ ਸੰਗ ਆਪਨੇ ਬੇਰਾ ॥ ੧੮ ॥ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰ ਨਿਜ ਸਿੱਖਜ
 ਟਿਕਾਏ । ਰਾਖਜੈ ਸਭਿ ਸਮਾਜ ਸਮੁਦਾਏ । ਅਲਪ ਨਰਨਿ ਸੋਂ ਕੀਨਸਿ
 ਪਜਾਨਾ । ਚਲਤਿ ਬਿਸੁਰਤਿ ਰਿਦੇ ਮਹਾਨਾ ॥ ੧੯ ॥ ਮਾਰਗ ਆਵਤਿ ਕੀਰਤਿ
 ਪੁਰਿ ਕੇ । ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਤਿ ਚਰਿਤ ਜਿ ਗੁਰ ਕੇ । ਕ੍ਰਮ ਤੇ ਕਰਜੈ ਉਲੰਘਨਿ
 ਸਾਰੋ । ਦ੍ਰਾਵਸ ਕੋਸ ਪੰਥ ਰਹਿ ਸਾਰੋ ॥ ੨੦ ॥ ਡੇਰਾ ਕਰਜੈ ਟਿਕਾਵਨਿ
 ਤਹੀਂ । ਗੁਰਬਚ ਕੋ ਚਿਤਵਜੈ ਚਿਤ ਮਹੀਂ ।—ਮੁਖ ਨ ਦਿਖਾਵੈ ਅਪੁਨੋ
 ਆਇ—। ਯਾਂਤੇ ਨਹਿ ਗਮਨਜੈ ਅਗੁਵਾਇ ॥ ੨੧ ॥ ਰਿਦੈ ਬਿਖੇ ਗਿਨਿ ਗਿਨਿ
 ਬਹੁ ਗਿਨਤੀ । ਲਿਖੀ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਨਿਜ ਕਰਿ ਬਿਨਤੀ । ‘ਰਾਵਰ ਕੀ ਆਗਨਾ
 ਜਿਮ ਹੋਇ । ਕਰੀ ਜਾਇ ਸਭਿ ਹੂੰ ਤੇ ਸੋਇ ॥ ੨੨ ॥ ਬਿਨ ਮਰਜੀ ਮੈਂ
 ਨਿਕਟ ਨ ਆਯੋ । ਦਰਸਨ ਕੋ ਹਿਯਰਾ ਲਲਚਾਯੋ । ਜਿਮ ਆਇਸੁ ਅਬਿ
 ਤੈਸ ਕਰੈਂ । ਅਪਨੋ ਦਸ ਆਪ ਹੀ ਭਰੈਂ ॥ ੨੩ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਲਿਖਿ
 ਪੱਤ੍ਰ ਪਠਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਪਹੁੰਚਾਈ । ਦੇਖਤਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ
 ਸੁਜਾਨਾ । ਸੁਤ ਕੋ ਸਰਬ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਪਛਾਨਾ ॥ ੨੪ ॥ ਕਹਜੈ ਤਾਂਹਿ ਜੋ ਪੱਤ੍ਰੀ
 ਲਜਾਯੋ । ‘ਹਮ ਮਿਲਿਬੇ ਕਿਮ ਚਿਤ ਲਲਚਾਯੋ ? ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਕਰਿ
 ਅਪਰਾਧੂ । ਕੈਸੇ ਬਨਜੈ ਚਹੈ ਅਬਿ ਸਾਧੂ ? ॥ ੨੫ ॥ ਗਮਨ ਸਮੇਂ ਹਮ ਬਹੁ
 ਸਮਝਾਯੋ । ਸਿੱਖਜਾ ਨਹੀਂ ਨੈਕ ਮਨ ਲਜਾਯੋ । ਇਕ ਤੋ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਰਿ
 ਅਜਮਤ । ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਠਾਨੀ ਜਿਤ ਕਿਤ ॥ ੨੬ ॥ ਤੁਰਕੇਸ਼ੁਰ ਸੋਂ
 ਸੁਤ ਰਖੈਬੇ । ਕਰਿ ਮੁਲਾਹਜ਼ਾ ਕੀਨਿ ਫਰੇਬੇ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪਤਿ ਚੈਦਹਿ

ਲੋਕ । ਤਿਨ ਕੋ ਆਸੈ ਬੀਚ ਸ਼ਲੋਕ ॥ ੨੭ ॥ ਸੋ ਛਿਪਾਇ* ਕੈ ਅਨਤ
ਸੁਨਾਯੋ । ਹੁਤੋ ਅਪਰ ਤਿਸ ਅਪਰ ਬੁਝਾਯੋ । ਕਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਤੁਰਕੇ ਸੁਰ ਕੇਰਾ ।
ਜਿਸ ਕੋ ਮਾਨਜੇ ਜਾਨਿ ਬਡੇਰਾ ॥ ੨੮ ॥ ਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਹਮ ਤਿਸ ਕੇਰੇ ।
ਚਹੈ ਸੁ ਕਰਤਿ ਨ ਲਾਗਤਿ ਦੇਰੇ । ਮਾਟੀ ਤੁਰਕਨਿ ਕੀ ਜਿਮ ਜਲੈ ।
ਬੀਚ ਪਜਾਵੈ ਆਵੇ ਬਲੈ ॥ ੨੯ ॥ ਅਜਮਤ ਬਲ ਤੇ ਤਿਸ ਅਗਵਾਈ ।
ਮਾਟੀ ਜਲਤੀ ਕਜੇ ਨ ਦਿਖਾਈ । ਹੁਤੀ ਵਾਸਤਵ ਦਿਖਤਿ ਬਿਦਤਿ ਹੈ ।
ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਤਨਕ ਜਿ ਤੁਰਕ ਜਿਦਤਿ ਹੈ ॥ ੩੦ ॥ ਯਾਤੇ ਹਮੈਂ ਨ ਦਰਸ
ਦਿਖਾਵਹੁ । ਜਿਤ ਦਿਸਿ ਮੁਖ ਤਿਤ ਹੀ ਚਲਿ ਜਾਵਹੁ । ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਰਿਸ
ਜੁਤਿ ਸੁਨਿ ਬਾਨੀ । ਹਟਜੇ ਸੁ ਸਿਖ ਜਿਸ ਪੱਤੀ ਆਨੀ ॥ ੩੧ ॥ ਤੁਰਤ
ਗਮਨ ਕਰਿ ਤਹਿ ਤੇ ਆਯਹੁ । ਜਹਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ ਉਤਰਾਯਹੁ । ਖਰੇ
ਹੁਤੇ ਤਬਿ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ । ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿੰਤਾ ਬਹੁ ਉਪਜਾਇ ॥ ੩੨ ॥
—ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਬਗ ਗੁਨ ਖਾਨੀ । ਪਿਤਾ ਧੀਰ ਕਜਾ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨੀ ।
ਬਖਸ਼ਹਿ ਮੋਹਿ ਕਿ ਨਹਿ ਅਪਰਾਧੁ । ਲਖਿ ਨ ਸਕਜੇ ਮੈਂ ਰਿਦਾ ਅਗਾਧੁ—
॥ ੩੩ ॥ ਇਤਨੇ ਮਹਿ ਸਿਖ ਸੋ ਚਲਿ ਆਯੋ । ਗੁਰ ਕੋ ਕਹਿਬੈ ਸਕਲ
ਸੁਨਾਯੋ । ‘ਜਿਤ ਦਿਸਿ ਮੁਖ ਤਿਤ ਹੀ ਚਲਿ ਜਾਵਹੁ ਹਮ ਫਿਗ ਆਇ ਨ
ਦਰਸ ਦਿਖਾਵਹੁ’ ॥ ੩੪ ॥ ਸੁਨਜੇ ਪਿਤਾ ਕੋ ਅਸ ਜਬਿ ਮਤੋ । ਲਵਪੁਰਿ
ਦਿਸਿ ਤਬਿ ਤਿਸ ਮੁਖ ਹੁਤੋ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਧਰ ਪਰ ਧਰਿ ਮਾਥਾ । ਮਾਨਜੇ
ਹੁਕਮ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਸਾਥਾ ॥ ੩੫ ॥ ਭਯੋ ਅਰੁਢਿ ਠਾਨਿ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ । ਗਮਨਜੇ
ਲਵਪੁਰਿ ਪੰਥ ਮਝਾਰੀ । ਸਨੈ ਸਨੈ ਡੇਰਾ ਕਰਿ ਜਾਤਿ । ਅਪਨਿ ਖੋਟ ਕੋ ਲਖਿ
ਪਛੁਤਾਤ ॥ ੩੬ ॥ ਸੁਨੀ ਸਰਬ ਸੁਧ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ‘ਹੁਕਮ ਮਾਨਿ ਲਵਪੁਰਿ
ਕੋ ਜਾਇ’ । ਲਿਖਜੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਤਹਿ ਰਹੈ
ਬਿਸਾਲ ॥ ੩੭ ॥ ਤਿਨ ਪਰ ਹੁਕਮ ਸੁ ਅਸ ਫੁਰਮਾਇਵ । ‘ਸਿੱਖ ਹਮਾਰੇ ਜੈਨ
ਕਹਾਇਵਾਪੈਸਾ ਕੌਣੀ ਅੰਸ ਜੁਗੁਰਕੀ । ਅਰਪਹਿ ਗਨ ਸ਼ਰਧਾਧਰਿ ਉਰਕੀ
॥ ੩੮ ॥ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਰਾਮਰਾਇ ਜਬ ਆਵਹਿ । ਨਹੀਂ ਕਾਰਕੋ ਇਸ ਅਰਪਾਵਹਿ’
ਕਾਸਦ ਲੇ ਗੁਰ ਕੋ ਜਬਿ ਗਯੋ । ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਭਿਨਿ ਅਚੰਭਾ ਭਯੋ ॥
੩੯ ॥ ‘ਗੁਰ ਚਾਰੋਤ੍ਰ ਕਛੁ ਲਖਜੇ ਨ ਜਾਈ । ਪਜਾਰੇ ਸੁਤ ਕੀ ਪੂਜ ਹਟਾਈ ।
ਲਾਇਕ ਕੇ ਅਜਮਤ ਮਹਿ ਭਾਰੇ । ਹੋਤਿ ਤਥਾ ਮੁਖ ਜਥਾ ਉਚਾਰੇ ॥ ੪੦

*ਸਮਝਾਯਾ । ਆਵੇ ਵਿਚ ।

*ਪਾ:—ਫਿਗਾਇ ।

॥ ਸਤਿਗੁਰ ਅੰਸ ਅਹੈਂ ਅਵਤਾਰਾ^੧ ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਇਮ ਭਏ ਹਜ਼ਾਰਾ ।
 'ਜੇ ਹਮ ਦਰਸ ਕਰਨਿ ਨਹਿ ਜਾਵੈਂ । ਕਰੇ ਕੋਪ ਕੋ ਮਾਰਿ ਮਿਟਾਵੈਂ ॥੪੧॥
 ॥ ਛੁਛੇ ਮਿਲੈਂ ਜਾਇ ਕਰਿ ਕੈਸੇ । ਉਤ ਗੁਰ ਬਾਕ ਭਯੋਕਰ ਤੈਸੇ । ਬਨੀ
 ਕਠਨ, ਕੋ ਕਰਹਿ ਉਪਾਈ?' ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਇਕਠੀ ਸਮੁਦਾਈ ॥੪੨॥
 ॥ ਗਟੀ ਗਿਨਤਿ ਬਹੁ ਕਰੈਂ ਬਿਚਾਰਨਿ ।—ਕਿਮ ਦੁਇ ਦਿਸਿ ਤੇ ਹੋਇ
 ਉਥਾਰਨਿ—। ਕਿਤਿਕ ਸਮੇਂ ਮਹਿ ਇਮ ਠਹਿਰਾਈ। 'ਉਥਰਹਿ ਦਹਿਦਿਸਿ
 ਏਵ ਉਪਾਈ ॥੪੩॥—ਪੈਸਾ ਕੌਡੀ—ਗੁਰੂ ਉਚਾਰਾ—। ਨਾਹਿ ਕੋ ਸਿਖ ਦੇ ਅੰਸ
 ਹਮਾਰਾ—ਕੇਚਨ ਰਜਤ ਬਚਨ ਮਹਿ ਨਾਹੀ^੨ । ਸੋ ਲੇ ਚਲਹੁ ਗੁਰੂ ਸੁਤ
 ਪਾਹੀ' ॥ ੪੪ ॥ ਕੌਡੀ ਪੈਸਾ ਦੋਨਹੁ ਛੋਰਿ । ਮੁਹਰ ਰਜਤਪਣ ਕਰਿ ਇਕ
 ਠੋਰ । ਉਤਰੇ ਰਾਮਰਾਇ ਜਿਸ ਥਾਨਾਤਿਬਿ ਗਮਨੇ ਲੇ ਭੇਟ ਮਹਾਂਨ ॥੪੫॥
 ॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੇਦਨ ਨਿਜ ਕਰ ਬੰਦੇ । ਲਹਿ ਦਰਸਨ ਕੋ ਰਿਦੇ ਅਨੰਦੇ।
 ਯਹਿ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਸੁਨਯੋ । ਬਿਗਸੇ ਬਹੁਤ, ਬਦਨ ਤੇ ਭਨਯੋ ॥
 ੪੬॥ 'ਲਵਪੁਰਿ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਸਮੁਦਾਈ। ਮਾਨਯੋ ਬਾਕ ਨ, ਕੀਨਿ ਖੁਟਾਈ ।
 ਠਾਨਿ ਕਪਟ ਕੀ ਜੁਗਤਿ ਮਹਾਂਨਾ । ਬਰਜੇ ਰਹੇ ਨ ਮੋਕਹੁ ਜਾਨਾ ॥
 ੪੭॥ ਇਹ ਅੰਤਰਿ ਤੇ ਖੋਟੇ ਰਹੈਂ । ਮੁਖ ਤੇ ਮਿਸ਼ਟ ਗਿਰਾ ਕੋ ਕਹੈਂ । ਗੁਰ
 ਬਚ ਮਾਨੇ ਸਿਖ ਹੂ ਸੋਈ । ਇਨ ਕੀ ਮਤਿ ਲੇ ਕਬਹੂੰ ਨ ਕੋਈ' ॥ ੪੮ ॥
 ਇਮ ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤੂਸਨ ਭਏ । ਪਸਾਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਜਾਗਹੀ ਦਏ । ਅਪਨਿ
 ਸਮੀਪ ਨ ਆਵਨਿ ਦੀਨਿ । ਪਿਖਯੋ ਦੋਸ ਜੋ ਕੀਨਸਿ ਪੀਨ ॥੪੯॥

ਨਵਮਿ ਰਾਸਿ ਪੂਰਨ ਅਬਿ ਭੰਯੋ। ਸ੍ਰੀ। ਹਰਿਰਾਇ ਕਥਾ ਰਸ ਮਈ। ਜੇਤਿਕ
 ਸੁਨੀ ਲਿਖੀ ਪਠਿ ਸਾਰੀ । ਸਾਰ ਕਥਯੋ ਗੁਰੂ ਕੀਰਤ ਭਾਰੀ ॥ ੫੦ ॥
 ਪਾਪਨਿ ਪੁੰਜ ਪਲਾਵਨਿ ਹਾਰੀ*। ਜਿਮ ਸੁਰਸਰੀ ਬਿਮਲ ਬਰ ਬਾਰੀ । ਸ੍ਰੀ
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਮਨਾਇ । ਪੂਰਨ ਰਾਸ ਕਰੀ ਸੁਖਦਾਇ ॥੫੧॥ ਕਵਿ
 ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਗਹਿ ਗੁਰ ਸ਼ਰਨੀ । ਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਕਥਾ ਬਰ ਬਰਨੀ । ਗੁਰ
 ਜਸੁ ਪਾਵਨ ਕਰਤਾ^੩ ਕਹਯੋ । ਹੇ ਬਿਅੰਤ ਪਰ ਜੇਤਿਕ ਲਹਯੋ ॥ ੫੨ ॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਚੇ ਨਵਮਿ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਇ' ਅੰਗੁ ਭਰਨਨੇ ਨਾਮ ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
 ਬਿਰਚਯੋ ਭਾਖਾਯਾ ਨਵਮੀ ਰਾਸ ਮੰਪੁਰਨੇ ਮਸਤ ਸੁਭ ਮਸਤ ਨਾਮਸਤਈ ਅੰਸੂ ॥ ੬੦ ॥

—0—

ਨੌਵੀਂ ਰਾਸਿ ਸਮਾਪਤਿ ਹੋਈ ॥

^੧ਅਵਤਾਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਅੰਸ ਹਨ । (ਅ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅੰਸ ਤੋਂ ਅਵਤਰੇ (ਜਨਮੇ) ਹਨ ।

^੨ਨਿਹਾਂ ਚਾਂਦੀ ਗੁਰੂ ਬਚਨ (=ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਮਨੇ) ਨਹੀਂ (ਲਿਖਿਆ ਆਯਾ) । ^੩ਪਵਿੱਤ੍ਰ
 ਸ਼ਰਨ ਵਾਲਾ ।

*ਪਾਸ-ਛਾਡੀ ।

ਰਾਸਿ ਦਸਵੀਂ ਚੱਲੀ

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ॥
ਅਥ ਦਸਮਿ ਰਾਸਿ ਕਥਨੰ ॥

ਅਰਥ—ਹੁਣ ਦਸਵੀਂ ਰਾਸ ਦਾ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ।

ਮੰਤ੍ਰ ੧. [ਮੰਗਲ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕਰਤਾਰਪੁਰਿ ਆਗਵਨ] ।

੧. ਇਸ੍ਰੁ ਦੇਵ—ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ—ਮੰਗਲ ।

ਏਹਗਾ ॥ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸਭਿ ਜੀਵਨ ਕੋ ਜੀਵ ।
ਸਦਾ ਸ਼ਾਂਤਿ, ਨਭ ਸਮ ਰਵਜੋ, ਸਰਬ ਸ਼ਕਤਿ ਕੋ ਸੀਵ ॥੧॥

{ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ=ਅਰਥਾਂ ਲਈ ਵੇਖੋ ਰਾਸ ੧ ਅੰਸੁ ੧ ਅੰਕ ੫ ਦੇ }
ਪਦ ਅਰਥ । ਸ਼ਾਂਤਿ=ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਦੋਰ ਦਾ ਕੋਈ
ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ । ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਕਾਰ ਆਇ ਨਾ
ਉਪਜੇ । ਅਵੋਲ । ਨਭ=ਅਕਾਸ਼ । ਸੀਵ=ਦੇਂਦ, ਅਵਧੀ । }

ਅਰਥ—ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ (ਸਰੂਪ ਜੋ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੈ ਸੋ ਸਦਾ ਸ਼ਾਂਤਿ ਹੈ (ਫਿਰ ਉਹ ਸਾਫ਼)
ਅਕਾਸ਼ ਵਤ ਰਵ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਤੇ ਨਿਰਾ ਵਯਾਪਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ) ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ
ਦੀ ਦੇਂਦ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ (ਦਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ) ।

ਭਾਵ—ਜਿਵੇਂ ਪਿੱਛੇ ਰਾਸ ੬ ਅੰਸੁ ੧ ਅੰਕ ੧ ਦੇ ਮੰਗਲ ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿ
ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਜੋਸ਼, ਵਿਕਾਰ, ਏਭ ਕਿਸੇ ਦੁਸਰੇ
ਵਿਅਸਰ ਹੇਠ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਦਾ ਅਵੋਲ ਹੈ । ਫਿਰ ਵਯਾਪਕ ਹੈ ਅਕਾਸ਼ ਵਾਂਗੂ, ਪਰ
ਅਕਾਸ਼ ਵਾਂਗੂ ਸੁਨ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੈ, ਪਰ ਮੁੱਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਧਾਰਨ ਹਾਰ
ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਭ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਹੋਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ।
ਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਬੀ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬੀ ਹੈ । ਪਾਲਦਾ ਹੈ, ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ
ਸਭ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਤੇ ਵਰਤਨਹਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ । ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ‘ਪਾਕੀ ਨਾਈ ਪਾਕ’
ਬੀ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ‘ਕਰਤਾ ਤੇ ਕਾਦਿਨੁ’ ਬੀ ਹੈ ।

੨. ‘ਕਵਿ-ਸਿਕਿਤ’ ਮਿਰ੍ਯਾਦਾ ਦਾ ਮੰਗਲ ।

ਕਵਿਤ ॥ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਬਦਨ, ਸੁਭ ਮਾਤ ਕੀ ਸਦਨ ਸਦ, ਬਿਸਦ ਰਦਨ ਕੀ
ਦਿਪਤਿ ਦੁਤਿ ਦਾਮਨੀ । ਬੇਨੁ ਦੰਡ ਪਾਣੀ ਤੀਨ ਲੋਕ ਮੈਂ ਸੁਜਾਨ
ਜਾਣੀ, ਸਭੈ ਮਨ ਭਾਲੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਅਭਿਰਾਮਨੀ । ਪੁੰਜ ਗੁਨਖਾਣੀ, ਗਨ

ਬਿਘਨ ਪਰਾਣੀ ਗਾਣੀ, ਅਰੁਣ ਬਰਣ ਪਾਣੀ, ਸਲਿਤਾ ਪ੍ਰਗਾਮਨੀ ।
ਮਹਾਂ ਮੋਦ ਮਾਣੀ, ਬਾਣੀ ਰੂਪ ਹੈ ਸਮਾਣੀ ਜਗ, ਬੰਦਨਾ ਸਤੋਖ ਸਿੰਘ
ਰਾਣੀ ਦਿਨ ਜਾਮਨੀ ॥ ੨ ॥

ਬਦਨ=ਮੁੱਖ ।	ਬਿਸਦ=ਚਿੱਟੇ [ਸੰਸਾਰ, ਵਿਸਦ] ।
ਬਿਸਦ ਰਦਨ=ਚਿੱਟੇ ਵੰਦ ।	ਦਾਮਨੀ=ਬਿਜਲੀ ।
ਏਨੁ ਵੰਡ ਪਾਣੀ=ਵੇਏ ਰਾਸ ੪ ਅੰਸੁ ੧ ਅੰਕ ੧ ਦੇ ਅਰਥ ।	
ਅਭਿਰਾਮਨੀ=ਇੰਦਰ । ਮਨ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀ ।	
ਪਰਾਣੀ=ਭਜਾ ਵੇਣ ਵਾਲੀ, ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ; ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ,	
[ਸਿਸ, ਪਲਾਯਨ=ਭੱਜਣਾ] ।	ਗਾਣੀ=ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਰਤੀ
ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।	ਅਰੁਣ ਬਰਣ ਪਾਣੀ=ਲਾਲ ਰੰਗ
ਦੇ ਹੋਥਾਂ ਵਾਲੀ ।	ਸਲਿਤਾ=ਨਦੀ ।
ਪ੍ਰਗਾਮਨੀ=ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਲਣ ਵਾਲੀ ।	ਮਾਣੀ=ਮਾਇਤ ਵਾਲੀ
ਭਾਵ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ।	ਸਮਾਣੀ=ਵੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨੀ
ਗਈ । (ਅ) ਸਮਾ ਰਹੀ ਹੈ ।	ਰਾਣੀ=ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ।
ਜਾਮਨੀ=ਗਤਿ ।	

ਅਰਥ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ (ਵਰਗੇ) ਮੁਖੜੇ ਵਾਲੀ, ਸਦਾ ਮੋਸ਼ਟ ਮਤਿ ਦਾ ਘਰ, ਜਿਸਦੇ ਚਿੱਟੇ ਵੰਦਾਂ ਦੀ
ਭੇਡਾ ਬਿਜਲੀ ਵਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦੀ ਹੈ । ਵੀਣਾਂ ਵੰਡ ਜਿਸ ਦੇ ਹੋਥ ਵਿੱਚ ਹੈ (੨) ਤਿੰਨਾਂ
ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ (ਵੀਣਾ ਵਜਾਉਣ ਵਿੱਚ) ਸੁਜਾਨ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਮਨ
ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀ ਹੈ (ਇਹ) ਇੰਦਰ ਮਹਾਰਾਣੀ ।

ਸਮੁੱਚੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਤੇ 'ਸਾਰੇ ਬਿਘਨਾਂ ਦੀ ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ' (ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਰਤੀ)
ਗਾਵੀਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਜਿਸ ਦੇ ਹੋਥ ਹਨ ਤੇ ਚਾਲ ਜਿਸ ਦੀ ਨਦੀ (ਵਤ
ਰੰਭੀਰ) ਹੈ । (ਜੋ) ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਤੇ ਜਗਤ ਵਿਖੇ ਬਾਣੀ ਸਰੂਪ
ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਵੀ ਰੋਖ ਰਿੰਘ ਜੀ (ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾਤ ਦਿਨੋ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਸਰੂਪਾ ਨੂੰ ਵੰਦਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਭਾਵ—ਬਾਣੀ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸਨੂੰ ਵਜਕਤੀਵਾਨ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਭ ਮਤਿ
ਦੀ ਦਾਤੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪਾ, ਦੁਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਉੱਜਲ ਹੋ ਵੰਦਾਂ ਸਮਾਨ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਸਮਾਨ, ਜਾ
ਵੰਦ ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਜਲ ਹਨ, ਵੱਸਦੇ ਹਨ । ਵੰਦਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸਾਹਿਤਜ ਵਿੱਚ ਦੂਸ਼ਨ ਦੂਸ਼ਨ
ਦੀ ਛਾਂਡ ਵੱਲ ਹੈ । 'ਵੀਣਾ ਹੋਥ ਵਿੱਚ' ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਰੰਗੀਤ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਦਾਤੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹੈ ।
ਸਾਰੇ ਸਾਹਿਤਜ ਤੋਰਾਗ ਆਦਿ ਹੋਮਲ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀ ਦੱਸਿਆ
ਹੈ । ਸਾਰੇ ਸਾਹਿਤਜ, ਕਾਵਯ, ਚਿੱਕਾਰੀ, ਸਿਲਪ ਆਦਿ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਅਧਿਸ਼ਠਾਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਕਲਾ
ਫੋਸਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿਘਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ । ਸਲਿਤਾ ਵਰਗੀ ਚਾਲ ਹੈ ਤੇ ਹੋਥ ਲਾਲ ਹਨ ।
ਨਦੀ ਸਰਸੁਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ਾਰਦਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸਰਸੁਤੀ ਪਿਆ ਸੀ । ਵਿਚ

ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਇਹ ਕਟਾਖਤ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦਰ ਰਚੀ ਹੋਈ ਬਾਣੀ ਦੀ ਬਣਤ ਤੇ ਉਚਾਰਣ ਨਦੀ ਦੀ ਚਾਲ ਵਤ ਗੰਭੀਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਹੇਥ ਲਾਲ ਕਹਿਣ ਵੇਲੇ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਏਨੇ ਅੱਗੇ ਜਲ ਵਿਚ ਕਮਲ ਵਿੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਅਰਥ ਵਿਚ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ 'ਹੇ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਤੇਰਾ ਪਾਣੀ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਹੈ' । ਗੰਗਾ ਦਾ ਵਿੰਟਾ, ਜਮਨਾ ਦਾ ਕਾਲਾ, ਸੁਰੱਸ੍ਵਤੀ ਦਾ ਲਾਲ ਰੰਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਇਹ ਬੀ ਹੈ:—'ਅਰਣ ਬਰਣ ਪਾਣੀ'—ਹੇਥ ਵਿਚ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਅਰਣੀ ਹੈ, ਅਰਣੀ ਉਹ ਲਕੜੀ ਹੈ ਜੋ ਯਗ ਅਗਨੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤਜਕ ਯੋਗ ਦਾ ਸਾਰਾ ਹੋਮ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਸਾਹਿਤਜ ਪੜ੍ਹਕੇ ਸੁਆਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੋਦ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਕਹੀ ਹੈ ।

੩. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਸੁੰਦਰ ਕੀਰਤਿ ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤਨਜੈ ਬਿਤਾਨ ।

ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਜਗ ਗੁਰੂ ਕੋ ਨਮੋ ਜੋਰਿ ਜੁਗ ਪਾਨ ॥ ੩ ॥

{ ਬਿਤਾਨ=ਵੇਦੋਆ । ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ=ਦੰਦ ਦੀ ਚਾਨਣੀ । ਪਾਨ=ਹੋਥ । }

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕੀਰਤੀ (ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਦੀ) ਚਾਨਣੀ (ਵਾਂਝੂ ਉੱਜਲ) ਹੈ (ਇਸ ਚਾਂਦਨੀ ਦਾ ਮਾਣੋ) ਵੇਦੋਆ (ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਤੇ) ਚਾਰੋਂ ਪਾਸੇ ਤਣ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਜੇਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ) ਵੇਦੋ ਹੋਥ ਜੋੜਕੇ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ।

੪. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਅਜਰ ਜਰਨਿ, ਧੀਰਜ ਧਰਨਿ ਧਰਨਿ ਮਨਿੰਦ ਬਿਲੰਦ ।

ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦ ਪਦ ਪਦਮ ਕੋ ਬੰਦਨ ਬਿਘਨ ਨਿਕੰਦ ॥੪॥

{ ਧਰਨਿ ਮਨਿੰਦ=ਧਰਤੀ ਵਤ । ਪਦ ਪਦਮ=ਚਰਨ ਕਵਲ । }
{ ਨਿਕੰਦ=ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ । }

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ (ਜੋ) ਅਜਰ (ਵਸਤੂ) ਦੇ ਜਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਧਰਤੀ ਵਤ ਬੜੇ ਧੀਰਜ ਧਾਰੀ (ਹੋਏ) ਹਨ, (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਬਿਘਨ ਨਾਸ਼ਕ ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਪਰ (ਮੈਂ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

੫. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਕੁਲ ਭੁੱਲਜਨਿ ਕੀ ਕਲਸ ਭੇ ਅਜਮਤ ਕੇ ਦਾਤਾਰ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਅਨੰਦ ਮੈ ਨਮੋ ਚਰਨ ਪਰਿ ਧਾਰਿ ॥ ੫॥

{ ਕਲਸ=ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ [ਮੇਸ਼, ਕਲਸ=ਘੜਾ] । ਜੋ ਦਾ ਨੰਮਾ ਘੜੇ ਨੁਮਾ ਬਣਾਉ ਜੋ ਗੁੰਬਦਾਂ ਉੱਤੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਲਸ ਦਾ ਅਰਥ 'ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ' ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ । }

ਅਜਮਤਿ=ਕਰਮਾਤ । (ਅ) ਬਦੁਟਗੀ । [ਅਃ, ਅਜਮਤ] ।
ਅਨੰਦ ਸੇ=ਅਨੰਦ ਮਾਯ । ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ।

ਅਰਥ—ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਦੇਵ ਜੀ (ਜੋ) ਕੋਲਿਆਂ ਦੀ ਕੁਲ ਵਿਖੇ ਸ਼ਿਵੋਮਣੀ ਤੇ ਅਜਮਤ ਤੇ ਦਾਤਾ ਹੋਏ ਹਨ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਚਰਨਾਂ (ਕਵਲਾਂ) ਪਰ (ਸਿਰ) ਧਰਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਭਾਵ—ਆਪਣੇ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦੇਵ ਜੀ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹਨ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਅਜਮਤ ਦੇ ਦਾਤਾ ਹਨ, ਅਤੇ ਕੁਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕੁਲ ਨੂੰ ਚਾਰ ਵੰਦ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ।

੬. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਸਦਾ ਸ਼ਾਂਤਿ ਚਿਤ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਮਹਿ ਬਛਿ ਸੋਢੀ ਸੁਲਤਾਨ ।

ਰਾਮਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਿਨਿ ਪਦ ਬੰਦਨ ਠਾਨਿ ॥ ੬ ॥

{ਸੁਲਤਾਨ=ਪਾਤਸ਼ਾਹ । [ਅਃ, ਸੁਲਤਾਨ] । ਸ਼ਾਂਤਿ=ਅਡੋਲ, ਖੇਡ ਰਹਿਤ ।}

ਅਰਥ—ਵੱਢੇ ਮੋਢੀ ਸੁਲਤਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਵਿਖੇ ਸਦਾ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤਿ ਚਿਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ (ਕਵਲਾਂ) ਪਰ ਬੰਦਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਭਾਵ—ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਧਰਮ ਦੇ ਨਿਰਬਾਹ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤਿ ਚਿਤ ਹਨ, ਕੁਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਸੁਲਤਾਨ (ਸ਼ਿਵੋਮਣੀ) ਹਨ ਤੇ ਜਗਤ ਉਧਾਰਨ ਵਿਚ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਹਨ ।

੭. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਹੇਤ ਭਵਿੱਖਸਤ ਤਾਰਿਬੇ ਰਚਨੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸਾਰ ।

ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪਗ ਕਮਲ ਪਰ ਨਮਸਕਾਰ ਸਿਰ ਧਾਰਿ ॥ ੭ ॥

{ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸਾਰ=ਸ੍ਰੁਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੋਸ਼ਟ । (ਅ) ਸ੍ਰੁਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅਸਾਰ ਛੱਡ ਕੇ }
ਸਾਰ ਰੂਪ ।

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ (ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ) ਤਾਰਨੇ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਗ੍ਰੰਥ (ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਰਚੇ ਜੋ ਸ੍ਰੁਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬੀ ਸ੍ਰੋਸ਼ਟ ਹਨ, (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਉੱਪਰ ਸਿਰ ਧਰਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਭਾਵ—ਭਵਿੱਖਸਤ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਪ ਵੇਨੇ ਸਨ ਤੇ ਬਾਣੀ ਬੀ ਉਚਾਰ, ਸੁਣਾ ਤੇ ਗਾ ਰਹੇ ਸਨ । ਤੇ ਅਗਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹੋਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ੁਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸੁੱਧ ਰੂਪ ਮਿਕਲਤਿ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੱਜ ਲਾਭ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਇਹ ਬਾਣੀ ਕੈਸੀ ਹੈ ? ਵੇਦਾਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੋਸ਼ਟ ਹੈ, ਅਥਵਾ ਵੇਦਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਗਲ

ਮੈਸਟ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮਿਲੇਗੀ, ਜੋ ਅਮੈਸਟ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ । ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਵੀਚਾਰ ਲਈ ਵੇਖੋ ਰਾਸ ੩ ਅੰਸ ੪੧ ਅੰਕ ੧੧ ਤੇ ੫੦ ਦੀਆਂ ਰੇਠਲੀਆਂ ਰੂਕਾਂ । ਫਿਰ
ਰਾਸ ੩ ਦੇ ਅੰਸ ੪੨ ਅੰਕ ੩੫ ਤੇ ਅੰਸ ੪੩ ਅੰਕ ੫ ਦੀ ਰੇਠਲੀ ਰੂਕ ਵੀ ਵੇਖੋ ।

੮. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਕਟ ਨਿਖੰਗ, ਕਰ ਧਨੁ ਧਰੇ, ਸਿਖਨ, ਦੋਇ ਸਮਸ਼ੇਰ ।

ਮ੍ਰਿਗ ਸ਼ੱਤੁ ਸਮੁਦਾਇ ਕੇ ਸੰਘਰ ਆਹੇ ਸਮ ਸ਼ੇਰ ॥ ੮ ॥

{ਸਮਸ਼ੇਰ=ਤਲਵਾਰ ।

ਸਮ ਸ਼ੇਰ=ਸ਼ੇਰ ਵਤ ।}

ਅਰਥ—(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ) ਲੋਕ ਭੇਥਾ, ਦਬ (ਵਿਚ) ਧਨੁ ਧਰ ਕੇ (ਪਿੱਠ
ਪਿੱਛੇ) ਢਾਲ ਤੇ (ਤਨ ਨਾਲ) ਵੇ ਤਲਵਾਰਾਂ (ਸਜਾਏ) ਮ੍ਰਿਗ ਵਿਖੇ ਮ੍ਰਿਗ (ਰੂਪੀ) ਸਾਰੇ
ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ (ਬਲ ਪ ਕੇ ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਮੈਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

੯. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਦਾ—ਮੰਗਲ ।

ਕਰੇ ਚੰਕ ਤੇ ਰਾਵ ਗਨ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿ ਬੈਨ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਸਿਮਰੀਜਨ ਜਮ ਭੇ ਨਾ ॥੯॥

{ਰਾਵ ਗਨ=ਸਾਰੇ ਰਾਜੇ । (ਅ) ਰਾਜੇ ਲੋਕ ।

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੋਂ (ਇਕ) ਬਚਨ ਕਹਿ ਕੇ ਹੀ
ਕੰਗਾਲਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਲੋਕ ਬਣਾ ਦਿਤਾ (ਅਤ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਯਮ ਦਾ ਭੈ
ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ) ।

੧੦. ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਬਾਲਿਕ ਬਯ ਅਤਿ ਸ਼ਕਤਿ ਮਹਿ ਦਰਸਨ ਤੇ ਦੁਖ ਜਾਇ ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਨੰਦ ਘਨ ਬੰਦੋ ਪਕਜ ਪਾਇ ॥ ੧੦ ॥

{ ਅਨੰਦ ਘਨ=ਅਨੰਦ ਦੇ ਏਦਲ, ਏਦਲ ਵਤ ਅਨੰਦ ਦਾਏ ਭਾਵ ਨਿਰੋਲ }
ਅਨੰਦ ਸਦੁਪ । ਪਕਜ ਪਾਇ=ਚਰਨ ਕਵਲ ।

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ (ਜੋ) ਏਦਲ (ਵਤ) ਅਨੰਦ (ਦੇ ਦਾਏ) ਹਨ (ਤੇ
ਜੇਹੜੇ) ਬਾਲਿਕ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ ਹਨ (ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ)
ਦਰਸਨ ਤੋਂ ਦੁਖ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਪਰ (ਮੈਂ) ਨਮਸਕਾਰ
ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

੧੧ ਇਸ਼ੁ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ—ਮੰਗਲ ।

ਸਿਮਰੇ ਹਾਦਰ ਹੋਤਿ ਹੈ ਚਾਦਰ ਸੇਵਕ ਬੰਦ ।

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਾਦਰ ਤਿਨਿ ਪਦ ਬੰਦਿ ॥ ੧੧ ॥

{ ਚਾਦਰ=ਦੇਖਜਕ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਵੇਖੇ ਰਾਸਿ ੬ ਅੰਸੁ ੧ ਅੰਕ ੧੧ ਦਾ ਭਾਵ }

ਅਰਥ—(ਸ੍ਰੀ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਸਮੂਹ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਦੇਖਜਕ (ਹਨ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ) ਸਿਮਰਨ ਕਰੇ (ਦੇ) ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ) ਚਰਨਾਂ (ਕਵਲਾਂ ਉਪਰ) ਆਦਰ ਨਾਲ (ਸੇ) ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

੧੨. ਇਸ੍ਰ ਗੁਰੂ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ—**ਮੰਗਲ ।**

ਤੁਰਕ ਤਜ ਤਮ ਤੋਮ ਕੋ ਹਰਤਾ ਭਾਨੁ ਮਨਿੰਦ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਰਤਾ ਦਾਸ ਨਰਿੰਦ ॥ ੧੨॥

{ ਤੋਮ=ਬਹੁਤ, ਅਧਿਕ, ਗਾਝਾ, ਭਾਰੀ [ਤੋਮ, ਤੋਮ=ਸਮੂਹ] }

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਜੋ ਆਪਣੇ) ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਬਣਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ (ਹਨ ਤੇ ਜੋ) ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਤੇਜ ਰੂਪੀ ਗਾਝੇ ਅੰਧੇਰੇ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਵਤ (ਦੇ) ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਹਾਰ ਹਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਉੱਪਰ ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ) ।

[ਬਿਨਤੀ]

ਕਬਿੱਤ ॥ ਸਭੈ ਗੁਨ ਉਰ, ਭਰਪੂਰ ਭਯੋ ਔਗੁਨਨਿ, ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਕੂਰ ਹੂ
ਕੀ ਬ੍ਰਧਤਾ ਫਰਦ ਕੀ । ਹੋਯੋ ਮਨਿ ਚੁਰ ਚੁਰ, ਰਹੀ ਮਤਿ ਝੁਰਿ
ਝੁਰਿ ਦੀਖਿ ਰਹਜੇ ਦੂਰ ਦੂਰ, ਦਾਰੂ ਨ ਦਰਦ ਕੀ । ਮਿਲੇ ਗੁਰੂ
ਪੂਰਨ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੂਰਨ, ਸੇ ਲਾਖਿ ਦੁਖ ਭੂਰ ਗਤਿ ਏਕਲੀ
ਨਰਦ ਕੀ । ਨਾਮ ਰੇ ਸ਼ਰਨ ਸੂਰ ਪਾਵਨ ਪਾਤਤ ਰੂਰ ਰਾਖਿ ਹੈਂ
ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਜ ਆਪਨੈ ਬਿਰਦ ਕੀ ॥੧੩॥

[ਅਰਥਾਂ ਲਈ ਵੇਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਾਰਧ ਅਧਿਆਯ ੫੭ ਅੰਕ ੧੧੨ ।
ਇਹ ਵੀਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੀ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਅਰਥ ਉੱਥੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ] ।

੧੩. ਸਮਸਤ ਗੁਰ ਮੰਗਲ ।

ਦੇਹਗ ॥ ਬਰਨੈ ਦਸਮੀ ਰਾਸ ਕੋ ਸਭਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਨਾਇ ।

ਬਿਘਨ ਬਿਨਾਸ਼ਨ ਕੋ ਕਰਹਿ ਹੋਵਹਿ ਸਦਾ ਸਹਾਇ ॥ ੧੪ ॥

{ ਮਨਾਇ=ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਕੇ । ਪੂਜਕ । }

ਅਰਥ—ਸਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਕੇ (ਹੁਣ ਮੈਂ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ) ਦਸਮੀ ਰਾਸਿ
ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ (ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ)
ਬਿਘਨਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਸਦਾ ਹੀ (ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਵਿਖੇ ਮੇਰੇ) ਸਹਾਈ ਹੋਣਾ
[ਮੰਗਲ ਸਮਾਪਤਿ ਤੇ ਕਥਾ ਆਦਿਭ]

ਰੋਪਈ ॥ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਬਾਸੇ । ਦਾਸ ਉਧਾਰਨਿ ਬਿਲਸ
 ਬਿਲਾਸੇ । ਨੇਤੀ* ਮਾਤਾ ਦੋਨਹੁ ਭ੍ਰਾਤਾ ॥ ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਜਾਨੇ ਨਿਜਤਾਤਾ ॥
 ੧੫ ॥ ਹਿਤ ਕੇ ਮਧੁਰ ਬਚਨ ਕਹਿ ਕਰਿ ਕੈ । ਚਹਿਤਿ ਮਿਲਾਵਨਿ ਕੋ
 ਸੁਖ ਧਰਿ ਕੈ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੰਗ ਬਹੁ ਕਹਨੇ । ‘ਗੁਰਭਾ ਪਦ ਦੀਨਘ
 ਤੁਮ ਲਹਨੇ ॥ ੧੬ ॥ ਬਡੇ ਭ੍ਰਾਤ ਸੇਂ ਰਾਖਹੁ ਮੇਲ । ਚਲੈ ਪਿਤਾਮੇ ਪੁਰਿ’ ਕੈ
 ਗੋਲ’ । ਇਤ੍ਰਜਾਇਕ ਜਨਨੀ ਬਹੁ ਭਾਖਾ । ‘ਪੁਰਿਕਰਤਾਰ ਚਲਨਿ ਕੀ
 ਕਾਂਖਾ ॥ ੧੭ ॥ ਨਿਜ ਮਸੰਦ ਧੀਰ ਮੱਲ ਏਕ । ਭੇਜਨੈ ਤਬਿ ਕਹਿ ਬਾਤ
 ਅਨੇਕ’ ।—ਅਪਨੇ ਘਰ ਮਹਿ ਇਹ ਬਛਿਆਈ । ਹਮ ਤੁਮ ਏਕ ਮਾਤ ਤੇ
 ਭਾਈ ॥ ੧੮ ॥ ਅਪਰ ਸ਼ਰੀਕ ਲੋਤਿ ਜੇ ਕੋਈ । ਨਹਿ ਆਛੀ ਹਮ ਕੋ ਕਿਮ
 ਸੋਈ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਆਵਹੁ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ । ਏਕੋ ਸਦਨ ਭੇਦ ਕੋ ਨਾਂਹੀ—’ ॥
 ੧੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਂਤਿ ਚਿਤ ਧੀਰਾ । ਕਹੀ ਮਾਤ ਕੀ ਮਾਨਿ ਗਹੀਰਾ ।
 ਤਜਾਰੀ ਕਰੀ ਅਰੁਢਨਿ ਕੇਰੀ । ਸਭਿ ਮਹਿ ਸੁਧ ਬਿਦਤੀ ਤਿਸ
 ਬੇਰੀ ॥ ੨੦ ॥ ਦੁੰਦਭਿ ਚੋਬਨਿ ਹਨੇ ਬਜਾਏ । ਤਜਾਰੀ ਸਕਲ ਸੈਨ
 ਕਰਿਵਾਏ । ਪਰੇ ਤੁਰੰਗਨਿ ਪਰ ਬਰ ਜ਼ੀਨ । ਬਸਤ੍ਰ ਸਸਤ੍ਰ ਭਟ ਧਾਰਨਿ
 ਕੀਨਿ ॥ ੨੧ ॥ ਚਵੇ ਪਾਲਕੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ । ਚਮਤਕਾਰ ਦੀਪਤਿ ਬਹੁ
 ਭਾਇ । ਕੰਚਨ ਲਗਨੇ ਗੋਲ ਗਨ ਮੋਤੀ । ਲਰੀ ਝਾਲਰਾਂ ਜੋਤਿ ਉਦੋਤੀ ॥
 ੨੨ ॥ ਸਰਬ ਸਨੁਖਾ ਕੇਰ ਸਮੇਤੀ । ਡੋਰੇ ਸਨੰਦਨ ਮਹਿ ਚਢਿ ਨੇਤੀ ।
 ਗਮਨੀ ਸੰਗਿ ਹਰਖ ਕਹੁ ਧਾਰਾ ॥ ਤਟ ਥਿਰ ਸਤੱਦ੍ਰਵ ਤੀਰ ਨਿਹਾਰਾ ॥ ੨੩ ॥
 ਕੇਵਟ ਤਰੀ ਲਜਾਇ ਤਤਕਾਲਾ । ਸਰਿਤਾ ਸਰਬ ਤਰਾਇ ਉਤਾਲਾ ।
 ਸੈਨਾ ਸਹਿਤ ਸਮਾਜ ਬਿਸਾਲੇ । ਪਰੇ ਪਾਰ ਤਟ ਮਾਰਗ ਚਾਲੇ ॥ ੨੪ ॥
 ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਪੰਥ ਉਲੰਘਤਿ ਭਏ । ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਾ ਨਿਯਰਏ । ਆਗੈ
 ਲੰਨਿ ਧੀਰਮੱਲ ਆਯੋ । ਅਨੁਜ ਸਮਾਜ ਪਿਖਨੇ ਬਿਰਧਾਯੋ ॥ ੨੫ ॥ ਮਿਲੇ
 ਪਰਸਪਰ ਹਰਖ ਉਪਾਵਤਿ । ਬੁਝਤਿ ਸਗਲੀ ਕੁਸ਼ਲ ਬਤਾਵਤਿ । ਡੇਰਾ

*ਨੇਤੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ, ਅਪਣੇ ਪੁੱਤ੍ਰ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਤੇ ਧੀਰਮੱਲ ਜੀ) ਨੂੰ ਵੱਖੋ
 ਵੱਖ ਹੋਏ ਦੋਵੇਂ ਜਾਣਕੇ । ‘ਬਾਏ ਜੀ ਦਾ ਵਸਾਇਆ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ।’ (ਮੇਰੀ ਬੀ)
 ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਿ ਚਲਨੇ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ । ਤੇ ਵੇਰ ਮਾਤਾ ਨੇਤੀ ਦੋਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤਵੇਂ ਬੀ (ਅਰਥਾਤ
 ਮੇਰੇ ਇਕ ਵੇਰ) ਧੀਰਮਲ ਨੇ ਮਾਂਦ ਘੋਲਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਸੁਣੇਹਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੋਸਦੇ ਹਨ ।

*ਇਹ ਨਾਮ ‘ਨੇਤੀ’ ਤੇ ‘ਨੇਤੀ’ ਦੋਹਾਂ ਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹੈ ।

ਕਰਜੋ ਆਨਿ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ । ਉਪਬਨ ਛਾਯਾ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਤਾਂਹੀ ॥ ੨੬ ॥
ਉਤਰੀ ਚਮ੍ਹੁ ਸੁਥਲ ਅਵਿਲੋਕਾ । ਹਰਖੇ ਹੋਰਿ ਨਗਰ ਕੇ ਲੋਕਾ । ਸਭਿ
ਮਿਲਿ ਲੈ ਲੈ ਕਰਿ ਉਪਹਾਰੇ । ਆਨਿ ਧਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਗਾਰੇ ॥ ੨੭ ॥
ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਬੈਠੇ ਪਾਸ । ਦਰਸਨ ਕੀਨੋ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿਰਾਇ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਸੰਗ । ਬੁਝੀ 'ਕੁਸਲ ਅਹੈ ਸਰਬੰਗ' ॥ ੨੮ ॥ ਸੁਖ
ਸੋ ਬਾਸ ਅਹੈ ਗੁਰ ਪੁਰਿ ਮੈਂ ? ਕਹੋ ਜਥਾਰਥ ਜੈਸੇ ਉਰ ਮੈਂ । ਗੁਰੁ ਪਿਤਾਮੇ
ਨੇ ਰਨ ਕੀਨਿ । ਪੁਨ ਚਵਿ ਗਏ ਨਰਨ ਸੁਖ ਚੀਨ ॥ ੨੯ ॥ ਤੁਰਕ ਸੈਨ
ਪੁਨ ਆਵਹਿ ਨਾਂਹੀ । ਇਸ ਹਿਤ ਗੋ ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ ।—ਪਿਤਾ ਬਸਾਯਹੁ
ਨਗਰ ਉਦਾਰਾ—। ਯਾਂਤੇ ਸੁਖ ਦੇਵਨਿ ਹਿਤ ਧਾਰਾ ॥ ੩੦ ॥ ਸੁਨਿ
ਸਭਿਹੂੰ ਕਰ ਜੋਰਿ ਉਚਾਰੀ । 'ਸਭਿ ਹੀ ਸੁਖ ਹੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰੀ । ਸਤਿਗੁਰ
ਮਾਲਿਕ ਹੈਂ ਜਿਨ ਕੋਰੇ । ਕਿਮ ਸੰਕਟ ਤਿਨ ਆਵਤਿ ਨੇਰੇ ॥ ੩੧ ॥ ਰੱਛਾ
ਕਰਤਿ ਹਾਥ ਦੇ ਸਾਰੇ । ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਕਸ਼ਟ ਨਿਰਵਾਰੇ । ਤੁਰਕ ਸੈਨ
ਜਬਿ ਗਨ ਚਵਿ ਆਈ । ਹਿਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਲਰਾਈ ॥ ੩੨ ॥ ਸਗਰੋ
ਨਗਰ ਬਚਾਵਨਿ ਕਰਿਓ । ਰਿਪੁ ਕੋ ਦਲ ਬਾਹਰ ਪਰਹਰਿਓ । ਕਰਤਿ
ਰਹੇ ਬਲ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ । ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ਪੁਰ ਤੋਂ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਰੇ ॥ ੩੩ ॥
ਕੈ ਖੜਗਨਿ ਸੋਂ ਕਟਾ ਕਰੇ ਹੈਂ । ਕਰਤਿ ਹੋਲ ਤਤਕਾਲ ਮਰੇ ਹੈਂ । ਰਣ
ਬਿਸਾਲ ਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪ੍ਰਹਾਰੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਜੋਧਾ ਬਲ ਮਹਿ ਭਾਰੇ ॥ ੩੪ ॥
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਨਗਰ ਬਸਾਯੋ । ਤਬਿ ਕੋ ਸੰਕਟ ਨੇਰ ਨ ਆਯੋ । ਭਏ
ਸਹਾਇਕ ਜਿਸ ਕਿਸ ਭਾਇ । ਜਾਨਿ ਆਪਨੇ ਲੇਤਿ ਬਚਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਬਡੇ
ਜਤਨ ਤੇ ਨਰ ਬੁਲਿਵਾਏ । ਦੇ ਦੇ ਹਿਤ ਪੁਰਿ ਬਿਖੇ ਬਸਾਏ । ਤਬਿ ਕੋ
ਬਸਹਿ ਮਹਾਂ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਗੁਨ ਗਨ ਗਾਵਹਿ ॥ ੩੬ ॥
ਅਬਿ ਗਾਦੀ ਕੇ ਮਾਲਿਕ ਆਪ । ਧਾਰਹੁ ਸ਼ਕਤਿ ਉਥਾਪਨ ਥਾਪ । ਇਮ
ਪੁਰਿ ਜਨ ਕੇ ਬਾਕਨਿ ਸੁਨੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਛਾਨਿ ਜਸੁ ਗੁਨੇ ॥ ੩੭ ॥
ਸੁਨੇ ਚਹਿਤ ਗੁਨ ਬਹੁਰ ਤਿਨਹੂੰ ਕੋਬਰਨਨਿ ਕੀਨੇ ਪ੍ਰਥਮ ਜਿਨਹੂੰ ਕੇ ।
'ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪੂਰਬ ਕਿਮ ਆਏ ? ਕਹਾਂ ਬੈਠਿ ਕਰਿ ਪਾਵਨ ਥਾਏ ?' ॥ ੩੮ ॥

* ਛੋਟਾ । * ਚੜ੍ਹਕੇ (ਕੀਰਤ ਪੁਰ) ਗਏ (ਪ੍ਰਜਾ) ਦਾ ਸੁਖ ਦੇਖਕੇ । * (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਮੋਰਿਆ) ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ) ਸੁਹਣਾ ਨਗਰ ਵਸਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । * ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ । * ਪ੍ਰੇਮ । * ਥਾਂ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕੀਤਾ ।

ਕਿਮ ਇਹੁ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਬਸਾਯਹੁ ? । ਅਪਰਿ ਬਾਸ ਹਿਤ ਮਹਿਲ
ਚਿਨਾਯਹੁ । ਕਹਹੁ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਿਲੋਕਜੋ ਜੈਸੇ । ਕਿਧੋਂ ਸੁਨਜੋ ਬਡਿਯਨਿ ਤੇ ਕੈਸੇ
॥੬੯॥ ਪੁਰਿ ਬਸਾਇਥੇ ਕੋ ਬਿਰਤਾਂਤ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁ ਬੁਝੀ ਬਾਤ । ਸੁਨਿ
ਕੈ ਪੁਰਿ ਜਨ ਸਕਲ ਬਿਚਾਰਾ । ਹੇਤੁ ਸੁਨਾਵਨਿ ਬਦਨ ਉਚਾਰਾ ॥੮੦॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਤ੍ਰਿੰਬੇ ਦਸਮ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਆਵਨਿ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਫਰਨਨ ਨਾਮ ਪ੍ਰਬੰਧੇ ਅੰਸੂ ॥ ੧ ॥

੨. [ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਵਸਾਇਓ ਦੀ ਕਥਾ] ।

ਏਹਗ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਤੇ ਸੁਨਿ ਬੁਝਨਿ ਪੁਰਿ ਬਾਤ* । ਹੁਤੇ ਬਿੱਧ
ਜੇ ਤਿਨ ਬਿਖੈ ਜਾਨਤਿ, ਭਨਜੇ ਬਿਤਾਂਤ:-॥੧॥ ਚੌਪਈ॥ “ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ !
ਤੁਮ ਸਭਿ ਕ ਸੁਆਮੀ । ਭੂਤ ਭਵਿੱਖਜਤ ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਹਮ ਅਲਪੰਗਜ
ਕਹਾਂ ਕੁਛ ਕਹੈਂ । ਤਉ ਆਪ ਕੀ ਆਇਸੁ ਅਹੈ ॥ ੨ ॥ ਯਾਂਤੇ ਜਿਮ
ਦੇਖਜੇ ਹਮ ਤਬੈ । ਰਾਵਰ ਨਿਕਟ ਬਖਾਨੈਂ ਸਬੈ । ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ । ਗਮਨ ਸੁਧਾਸਰ ਤੇ ਗਿਨ ਕਰਿ ਮਨ ॥੩॥ ਕੇਤਿਕ ਸਿੱਖ
ਸੰਗ ਲੇ ਚਾਲੇ । ਤੁਯਾਗਜੇ ਮਾਝਾ ਦੇਸ਼ ਬਿਸਾਲੇ । ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਬਸੇ ਦਿਨ
ਚਾਰ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਭੁੱਲਜਨਿ ਕੁਲ ਪਰਿਵਾਰਿ ॥ ੪॥ ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਾਵਰ
ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਕੈ । ਨਦੀ ਬਿਪਾਸਾ ਪਾਰਿ ਉਤਰਿਕੈ । ਸ਼ਕਰਗੰਗ ਜਹਿ ਕੂਪ
ਬਨਾਯੋ । ਇਹਾਂ ਆਨਿ ਉਤਰੇ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ॥ ੫ ॥ ਹੁਤੇ ਤਰੋਵਰੁ ਸੰਘਨੀ
ਛਾਯਾ । ਡੇਰਾ ਕਰਜੇ ਭਲੇ ਮਨ ਭਾਯਾ । ਬਿੱਪੁ ਮਲਕ ਜਾਤੀ ਮਤਿਵਾਨ ।
ਸਾਬ ਸੰਘੋੜਾ, ਜੇਠਾ ਆਨ ॥ ੬ ॥ ਅਮੀਆਂ ਹੋਹਰ ਰਾਹਕ ਪਾਸ । ਮੁਹਰੂ
ਰਿਧਾਵਾ ਗੁਰਦਾਸ । ਉਂਦਾ ਦਾਉ ਦੋਇ ਹਰੀਕੇ । ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਸਿੱਖ
ਸੰਗ ਗੁਰੂ ਕੇ ॥੭॥ ਬਸਹਿ ਗ੍ਰਾਮ ਲਘੁ ਤਬਿ ਇਸ ਬਾਇ । ਰਾਹਕ ਕੇਤਿਕ
ਸਦਨ ਬਨਾਇ । ਸੱਦੂ*, ਬੂੜਾ, ਅਰੁ ਪੀਰਾਣਾ । ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਤਿਨ ਨਾਮ
ਬਖਾਣਾ ॥ ੮ ॥ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਕਾਰਾ । ਸੁਨਿ ਆਏ ਕੁਛ ਲੇ
ਉਪਹਾਰਾ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੈਦਨ ਬੈਠੇ ਪਾਸ । ਦਰਸਨ ਕਰਤਿ ਭਏ
ਸੁਖਰਾਸ ॥ ੯ ॥ ਤਿਨ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਖਿ ਗੋਸਾਈਂ । ਪੁਰਿ ਬਸਾਇਥੇ ਹੇਤੁ
ਅਲਾਈ* ਦੀਜਹਿ ਜਾਰੀ ਹਮਕੋ ਅਵਨੀ । ਕਰੈਂ ਬਸਾਵਨਿ ਨਗਰੀ ਰਵਨੀ
॥ ੧੦ ॥ ਸਭਿ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਹਿ ਤੁਮਾਰੇ । ਗੁਰ ਪੁਰਿ ਬਸਹਿ ਵਧਹਿ
ਵਿਵਹਰੇ । ਬਹੁ ਜਨ ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਤੁਹਾਰਾ । ਅਰੁ ਸਫਲਹਿ ਗੁਰ ਸੇਵ

*ਨਗਰ ਦੀ ਬਾਤ ਪੁੱਛਫ ੩ । ੨੨੨ ।

*ਪਾ:-ਸੰਧ ।

ਉਦਾਰਾ' ॥੧੧॥ ਰਾਹਕ ਸੁਨਹਿ ਧਿਰਾ ਦੁਇ ਤਿਨ ਕੀ। ਇਕ ਤੋਂ ਹੁਇ
ਅਨੁਸਾਰਿ ਬਚਨ ਕੀ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬਿਨੈ ਸੁਨਾਈ। 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਭਿ
ਰਾਵਰ ਕੀ ਥਾਈ' ॥੧੨॥ ਨਗਰ ਬਸਾਇ ਪਾਲਨਾ ਕਰੀਯਹਿ। ਆਪ
ਬਾਸ ਕਰਿ ਦਾਸ ਉਧਰੀਯਹਿ। ਦਰਸਨ ਦਰਸਹਿ ਅਨੰਦ ਹਮੇਸ਼ਾ। ਹਮ
ਤੇ ਅਪਰ ਨ ਭਾਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ* ॥੧੩॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ।
ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੀ ਕਹਿ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਚਨ। ਦੂਸਰ ਧਿਰ ਕੋ ਬੁਝੈ ਜਬੈ। ਸ਼ਰਧਾ
ਹੀਨ ਕਹਤਿ ਭਾ ਤਬੈ ॥੧੪॥ 'ਹਮਰੇ ਮਾਨਵ ਅਹੈ ਘਨੇਰੇ। ਅਵਨੀ
ਅਲਪ ਨ ਮੇਵਹਿ ਹੋਰੇ'। ਯਾਂਤੇ ਵਈ ਨ ਜਾਇ ਹਮਹੁ ਤੇ। ਇਹ ਸਾਰੀ
ਕਹਿ ਗਿਰਾ ਤੁਮਹੁ ਤੇ' ॥੧੫॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਬੋਲੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ। 'ਨਰ ਬੋਰੇ
ਛਿਤ ਬਹੁ ਰਹਿ ਜਾਇ। ਪ੍ਰਾਨੀ ਬਿਨਸਨਹਾਰ ਸਦਾਈ। ਅਵਿਨੀ ਰਹੈ
ਸਥਿਰ ਇਸਿ ਭਾਈ ॥੧੬॥ ਜਿਤ ਦਿਸਿ ਅਧਿਕ ਧਰਾ ਤਿਨ ਦੀਨਿ।
ਬਧਹਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਾਨਵ ਕੋ ਚੀਨ'। ਇਮ ਦੇ ਸ੍ਰਾਪ ਸੁ ਬਰ ਤਿਨ ਰਾਹਕ।
ਨਗਰ ਬਸਾਵਨਿ ਕੋ ਚਿਤ ਚਾਹਕ ॥੧੭॥ ਡੇਰੇ ਕੋ ਮੁਕਾਮ ਕਰਿ ਰਹੈ।
ਇਕ ਦੁਇ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਜਬਿ ਲਹੈ। ਬੇਲਦਾਰ ਬੁਲਵਾਇ ਮਜੂਰਾਫਿਰਕੈ
ਅਵਿਲੋਕਨੈ ਬਲ ਰੂਰੇ ॥੧੮॥ ਭਾਈ ਬ੍ਰਿਧ, ਭਗਤੁ ਤੇ ਆਇ। ਜੇ ਗੁਰ
ਦਰਸਨ ਡੇ ਅਹਿਲਾਦ। ਬ੍ਰਿੰਦ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਮਧੁਰ ਅਨਵਾਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ
ਪੂਰਬ ਧੰਯਾਯੋ ॥੧੯॥ ਸਰਬ ਗੁਰਨਿ ਕੇ ਸਿਮਰੇ ਨਾਮਾ। ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ
ਰੀਤਿ ਅਭਿਰਾਮਾ। ਸਤਿਗੁਰ ਸਹਿਤ ਸੀਸ ਕੋ ਨਜਾਇ। ਸਭਿਹਿਨਿ ਮੈਂ
ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬਰਤਾਇ ॥੨੦॥ ਬੇਲਦਾਰ ਕੋ ਆਇਸੁ ਵਈ। 'ਕਰਹੁ ਕੋਟ
ਚਹੁਦਿਸਿ ਦਿਢ ਮਈ'। ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਹੁਕਮ ਸੁ ਕਸੀ ਉਭਾਰੀ'। ਖਨਨਿ
ਹੋਤੁ ਅਵਿਨੀ ਮਹਿ ਮਾਰੀ ॥੨੧॥ ਹਾਲਜੋ ਤਬਿ ਪਗੀਆ ਗਿਰ ਪਰੀ। ਸਭਿ
ਲੋਕਨਿ ਮਨ ਸੰਸਾ ਕਰੀ। ਸੀ ਅਰਜਨ ਸਭਿ ਉਰ ਕੀ ਜਾਨੀ। ਮੁਸਕਾਵਤਿ
ਬੋਲੇ ਗੁਨ ਖਾਨੀ ॥੨੨॥ 'ਚਢੀ ਕਮਾਨ ਜੁ ਚਢਿ ਇਤ ਆਵੈ'। ਸੋ
ਉਤਰਾਹਿ ਅਪਨਿ ਘਰ ਜਾਵੈ। ਜੰਗ ਜੀਤਬੈ ਕੋ ਇਹ ਥਾਨ। ਮਰਹਿ
ਤੁਰਕ ਹੁਇ ਬੇਈਮਾਨ ॥੨੩॥ ਗੁਰ ਘਰ ਕੀ ਅਬਚਲ ਹੈ ਨੀਵ। ਜਾਇ

*ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਥੋੜੀ ਹੈ (ਅੱਗੇ) ਸਮਾਂਵੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖੀਂਦੇ। *ਸੁੰਦਰ। *ਕਹੀ ਉਠਾਈ। *ਕਮਾਨ
ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਜੇ ਇਸ ਪੁਰੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਵੇਗਾ। *ਪਾ:- ਹਮਰੇ ਅਤਿ ਉਠੈ ਭਾਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ।

ਨ ਕਬਹੂੰ, ਰਹੈ ਸਦੀਵ'। ਇਸ ਕਰਿ ਸਭਿਕੋ ਕ੍ਰਮ ਨਿਰਵਾਰ। ਲਗੇ ਮਨੁਰ
ਕਰਨਿ ਗਨ ਕਾਰਾ ॥ ੨੪ ॥ ਪੁਰੀ ਕੋਟ ਰਚਿ ਮਿਤਕਾ ਸੰਗ। ਚਹੁੰਦਿਸਿ
ਸਿੰਭਾ ਰਚਿਰ ਉਤੀਗ। ਬਹੁਰ ਹੁਕਮ ਘਰ ਚਿਨਿਬੈ ਕਰਿਓ। ਇੰਦਰ
ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਤਬਿ ਧਰਿਓ ॥ ੨੫ ॥ 'ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਾ ਸਭਿ ਬੀਚ। ਬਿਦਤ
ਹੋਇ ਕਹਿੰ ਉਚ ਰੁ ਨੀਚ'। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪੁਨ ਲੋਕ ਫੁਲਾਇ। ਮਾਨ ਦਾਨ
ਦੇ ਘਨੇ ਬਸਾਇ ॥ ੨੬ ॥ ਪਰਜੈ ਬਜ਼ਾਰ ਸਘਨ ਅਹੁ ਇੰਦਰ। ਬਨਨਿ
ਲਗੇ ਪੁਨਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿੰ ਮੰਦਿਰ। ਧਨੀ ਫੈਕ ਧਨ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਅਲਪ
ਬਿਸਾਲ ਰਚੈ ਘਰ ਬਾਰਾ ॥ ੨੭ ॥ ਬਨਕ ਲਗੇ ਬਿਵਹਾਰ ਕਰਨਿ ਕੋ। ਲੇਤਿ
ਲਾਭ ਹੁਇ ਗੁਰੂ ਸ਼ਰਨ ਕੋ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੁਰਿ ਗੁਰੂ ਬਸਾਯੋ। ਬਾਕ ਉਚਾਰਨੋ
ਬਿਦਤ ਦਿਖਾਯੋ ॥ ੨੮ ॥ ਬਰ ਅਰੁ ਸਾਪ ਰਾਹਕਨਿ ਜੋਇ। ਕਹੈ ਜਥਾ
ਦੇਖੇ ਦ੍ਰਿਗ ਸੋਇ। ਅਨਗਨ ਸੈਨ ਰਿਪੁਨਿ ਕੀ ਆਈ। ਪਿਖਿਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸ
ਭਯੋ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੨੯ ॥ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਘੋਰਾ ਤੁਰਕਨਿ ਕਰਿਓ। ਬੀਚ ਜਾਮਨੀ
ਸੰਘਰ ਪਰਿਓ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਬਲੀ ਬਹਾਦੁਰ। ਦੇਖੇ ਸੱਤ ਆਇ ਭੇ
ਹਾਦਰਾ ॥ ੩੦ ॥ ਦਾਰੁਨ ਜੰਗ ਮਚੈ ਇਕ ਸਾਰਾਚਲੈ ਤੇਗ ਤੋਮਰੋ ਤਰਵਾਰ
। ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਚਵੇ ਤੁਹੰਗ। ਭਰਿ ਕਰਿ ਖਪਰੇ ਬਿੰਦ ਨਿਖੰਗ ॥
੩੧ ॥ ਅਲਪ ਚਮ੍ਰੁ ਹੀ ਹੋਤੀ ਸਾਬ। ਹਨੇ ਤੁਰਕ ਦਿਖਰਾਏ ਹਾਥ। ਸੰਘਰ
ਮਹਿੰ ਜੋਧਾ ਅਰੁ ਘੋਰਾ। ਮਰਿ ਕਰਿ ਕੋਟ ਭਯੋ ਚਹੁੰ ਓਰਾ ॥ ੩੨ ॥ ਚਲਜੈ
ਨ ਜਾਇ ਕਿਸੁ ਦਿਸਿ ਮਾਂਹੀ। ਵੇਤਿਕ ਮਿਤਕ ਭਯੈ ਇਸ ਜਾਹੀ'। ਪੁਰਿ
ਕੋ ਤਾਤੀ ਵਾਉ ਨ ਲਾਗੀ। ਬਚੀ ਚਮ੍ਰੁ ਕੁਛ, ਰਣ ਤਜਿ ਭਾਗੀ ॥ ੩੩ ॥
ਚਵੀ ਆਇ ਉਤਰਾਇ ਸੁ ਗਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਾਕ ਸਪੁਰਨ ਭਯੋ। ਸ੍ਰੀ
ਅਰਜਨ ਕੋ ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਸੰਗ। ਨਿਜ ਹਿਤ ਜਿਮ ਘਰ ਕਰੇ ਉਤੀਗ ॥ ੩੪ ॥
ਲਗੇ ਬਸਾਵਨਿ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰੈ। ਅਪਨਿ ਬਾਸ ਹਿਤ ਸੁਥਲ ਨਿਹਾਰੈ।
'ਰਚਹੁ ਸਦਨ ਕੋ' ਆਇਸੁ ਦੀਨਿ। ਤੁਰਤ ਮਸੰਦਨਿ ਉਦਮ ਕੀਨਿ ॥
੩੫ ॥ ਕਾਰੀਗਰ ਬੁਲਾਇ ਲਗਵਾਏ। 'ਦੀਰਘ ਰਚਹੁ' ਗੁਰੂ ਫੁਰਮਾਏ।
ਘਰ ਕ੍ਰਿਤ' ਅਰੁ ਮਸੰਦ ਮਿਲਿ ਕੈ ਸਬਿ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਅਰਜ ਕਰੀ
ਤਬਿ ॥ ੩੬ ॥ 'ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਜੁਬੈ ਦੇਸ ਮਝਾਟ। ਦੀਰਘ ਮੋਟ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਦਾਰ'। ਬਿਨਾ ਦਾਰ ਤੇ ਸਦਨ ਦਰਾਜ'। ਬਨਤਿ ਨਹੀ ਕਿਮ, ਸਭਾ
'ਇੱਥੇ। 'ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਰਾਜ। 'ਬਹੁਤ ਮੋਟੀ ਲਕੜੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। 'ਵੇਡ,
ਲੰਮਾ [ਫੜ ਦਰਾਜ]।

ਸਮਾਜ^੧॥੩੭॥ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਨਿ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ॥ਖੋਜਹੁ ਦੂਰ ਨਿਕਟਿ,
ਜਹਿ ਭਾਰੀ॥ਜਿਤਿਕ ਮੋਲ ਕੋ ਲੇਵਹਿਕੋਇ॥ਦੇ ਕਰਿ ਆਨਹੁ ਕਾਰਜ ਹੋਇ
॥੩੮॥ਦਾਰ ਦਰਾਜ ਲਗੇ ਘਰ ਬਨੇ॥ਤਥਾ ਬਨਾਵਹੁ ਦੇ ਧਨ ਘਨੇ॥ਸੁਨਿ
ਆਇਸੁ ਕੋ ਸਕਲ ਮਸੰਦ । ਜਿਤ ਕਿਤ ਖੋਜਤਿ ਪਠਿ ਨਰ ਬੰਦ ॥੩੯॥
ਜਿਸ ਥਲ ਕਾਸਟ ਹੋਇ ਬਿਸਾਲ । ਸੁਧਿ ਕੋ ਦੇਹੁ ਲਯਾਇ ਤਤਕਾਲ ।
ਦਰਬ ਜਿਤਿਕ ਲੈ ਸੋਤਿਹ ਦੇਹੈ॥ਗੁਰੁ ਹੁਕਮ, ਘਰ ਦੀਹ^੨ਬਨੈ ਹੈ॥੪੦॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸ੍ਰੀ ੩ ਦਸਮ ਰਾਸੇ 'ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਵਸਾਵਟ' ਪੁਸ਼ਪ ਕਰਨਨ ਨਾਮ ਦੁਹਰਿ ਅੰਸੁ ॥ ੩ ॥

੩. [ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਦੀ ਕਥਾ]।

ਏਹਗ ॥“ਜਿਤ ਕਿਤ ਨਰ ਖੋਜਨਿ ਲਗੇ ਜਿਤਿਕ ਦਾਰ ਬਡ ਚਾਹਿ। ਕਰੀ
ਬਿਲੋਕਨਿ ਗ੍ਰਾਮ ਬਹੁ ਕਤਹੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਾਹਿ ॥ ੧॥ ਚੋਪਈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ
ਕੋ ਨਿਕਟਿ ਮਸੰਦ । ਕਰੀ ਅਰਜ 'ਨਹਿ ਦਾਰ ਬਿਲੰਦ । ਦੂਰ ਕਿ
ਨਿਕਟਿ ਗ੍ਰਾਮ ਸਮੁਦਾਇ।ਕਰੇ ਬਿਲੋਕਨਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ਥਾਇ ॥੨॥ ਹੁਇ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ, ਦੇ ਦਰਬ ਮੰਗਾਵੈਂ । ਜਥਾ ਹੁਕਮ ਘਰ ਤਥਾ ਬਨਾਵੈਂ । ਆਕੈ
ਜਿਮ ਰਾਵਰ ਕੀ ਮਰਜੀ । ਸੋ ਹਮ ਕਰਜੋ ਚਹੈਂ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ !’ ॥ ੩ ॥
ਜਬਹਿ ਮਸੰਦਨਿ ਏਵ ਉਚਾਰੀ । ਇਕ ਸਿਖ ਬੈਠਜੋ ਸਭਾ ਮਝਾਰੀ॥ ਹਾਥ
ਜੋਰਿ ਤਿਨ ਅਰਜ ਬਖਾਨੀ । ‘ਏਕ ਸਿੰਸਪਾ’ ਖਰੀ ਮਹਾਨੀ ॥੪॥ ਜਿਸ
ਕੋ ਸਮ ਨਹਿ ਦੂਰ ਕਿ ਨੋਰੇ । ਪੀਨ^੩ ਬਡੀ ਅਰੁ ਦੀਹ^੪ ਘਨੇਰੇ । ਬਿਨ
ਸਤਿਗੁਰ ਸੋ ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ । ਕੋ ਨਹਿ ਤਿਹ ਦਲ ਤੋਰਨਿ ਪਾਵੈ ॥੫॥ ਕੋ
ਇਕ ਸ਼ਕਤਿਵੰਤਿ ਤਿਸ ਮਾਂਹੀ । ਬਸਤਿ ਬਿਤਨੋ ਚਿਰਕਾਲਹਿ ਤਾਂਹੀ ।
ਬੀਸ ਬੀਸ ਕੋਸਿਕ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮ । ਮਾਨਹਿ ਜਾਇ ਕਰੰਤਿ ਪ੍ਰਣਾਮੁ ॥੬॥ ਗਨ
ਵਸਤੁਨਿ ਕੋ ਅਰਪਨ ਕਰੈਂ । ਅਨਿਕ ਕਾਮਨਾ ਉਰ ਮੈਂ ਧਰੈਂ । ਜਿਤ
ਕਿਤ ਕੋ ਨਰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਵੈਂ । ਨਹਿ ਤਿਸਕਾਰ ਕਰੈਂ, ਝਰਪਾਵੈਂ ॥ ੭ ॥
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਕ ਬਖਾਨੇਂ । ‘ਗਮਨੈ ਸਿਖ ਕੋ ਤਿਤ ਹੀ ਥਾਨੇ ।
ਛੇਦਨ ਕਰੈ ਸਿੰਸਪਾ ਜਾਇ । ਜਿਸ ਤੇ ਘਰ ਕਾਰਜ ਸੁਧਰਾਇ’ ॥ ੮ ॥
ਸੁਨਤਿ ਪਿਰਾਣੇ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨਾ । ਜਹਾਂ ਖਰੋ ਤਰੁ ਪੀਨ ਮਹਾਨਾ । ਕਰ
ਕੁਠਾਰ ਖਾਤੀ ਲੇ ਸਾਥ । ਗਯੋ ਤਹਾਂ ਸਿਮਰਤਿ ਗੁਰ ਨਾਥ ॥ ੯॥ ਜਾਇ
ਸਿੰਸਪਾ ਹੋਰਨਿ ਕਰੀ । ਖਰੀ^੫ ਦਾਰ ਜਿਸ ਕੀ ਦਿਢ ਖਰੀ^੬ । ਖਾਤੀ ਨਾਮ

^੧ਸਭਾ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਾਲਾ (ਘਰ) । ^੨ਵੱਡਾ । ^੩ਟਾਹਲੀ । ^੪ਮੋਟੀ । ^੫ਲੰਮੀ (ਅ) ਭਾਰੀ ।

^੬ਖਰੀ, ਝੁਕਾਈ, ਨਿੰਗਰ । ^੭ਖੜੋਤੀ ।

‘ਸਧਾਰਣ’ ਕਹੈ । ਤਨ ਮਨ ਕਰਿ ਗੁਰ ਕੋ ਸਿਖ ਅਹੈ ॥ ੧੦ ॥ ਤਿਸ ਨ
ਕੀਨਿ ਬਿਲੋਕਨ ਸਾਰੋ—ਇਕ ਤੋ ਬੰਭ ਬਨਹਿ ਸੁਭ ਭਾਰੋ ਜਿਸ ਤੇ ਸੰਦਰ
ਮੰਦਿਰ ਬਨੇ । ਸਹੈ ਭਾਰ ਦਿਵ ਲਖੀਯਤਿ ਘਨੇ ॥ ੧੧ ॥ ਚਿਰੰਕਾਲ ਕੀ
ਲਕਰੀ ਪਾਕੀ । ਅਪਰ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸਮਸਰ ਯਾਂਕੀ । ਔਰ ਕਾਰ ਘਰ
ਮਹਿ ਜਿਤ ਹੋਇ । ਕਾਸਟ ਕਾਂਡਨਿ ਕੋ ਲਗਿ ਜੋਇ—॥ ੧੨ ॥ ਨਿਕਟਿ
ਹੋਇ ਲੇ ਹਾਥ ਕੁਠਾਰੀ । ਛੇਦਨਿ ਹੇਤੁ ਸ ਓਜ ਪਹਾਰੀ । ਲਾਗਨੈ ਜਬਹਿ
ਸੰਸਧਾ ਮਾਂਹਿ । ਛੇਦਨਿ ਕੀਨਿ ਕੁਛਕ ਹੀ ਤਾਂਹਿ ॥ ੧੩ ॥ ਨਿਕਸਨੈ
ਸ਼ਬਦ ਬਿਛੋੜ ਤੇ ਤਬੈ । ‘ਸੁਨਹੁ ਪਿਰਾਣੇ ! ਮਮ ਗਤਿ ਸਬੈ । ਚਿਰੰਕਾਲ ਕੋ
ਇਸ ਮਹਿ ਬਾਸਾ । ਤੂ ਪਹੁੰਚਨੈ ਅਬਿ ਕਰਸਿ ਬਿਨਾਸਾ ॥ ੧੪ ॥ ਗੁਰ ਅਰੁ
ਗੁਰੁ ਕੇ ਸਿੱਖ ਅਨੰਤਾ । ਤਿਨ ਪਰ ਮੇਰੇ ਬਸ ਨ ਚਲੰਤਾ । ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰ
ਕੋ ਕੁਛ ਨ ਬਿਗਾਰਨੈ । ਕਜੇਂ ਮੇਰੇ ਚਹਿ ਬਾਸ ਬਿਦਾਰਨੈ ॥ ੧੫ ॥ ਪੂਜਾ
ਅਧਿਕ ਜਗਤ ਮਹਿ ਮੇਰੀ । ਅਰਪਹਿ ਲੋਕ ਅਕੋਰ ਘਨੇਰੀ । ਹਟਿ
ਰਹੀਅਹਿ, ਨਹਿ ਬਿਛੋੜ ਬਿਦਾਰਹੁ । ਗੁਰ ਆਗੇ ਮਮ ਅਟਲ ਗੁਜ਼ਾਰਹੁ ॥ ੧੬ ॥
ਸ਼ਰਨ ਪਰੇ ਕੀ ਰੋਛਾ ਕੀਜਹਿ । ਅਪਨੋ ਜਾਨਿ ਰਾਖਿ ਕਰਿ ਲੀਜਹਿ ।
ਇਮ ਕਹਿ ਸਗਰੀ ਬ੍ਰਿਥਾ ਸੁਨਾਵਹੁ । ਜਿਮ ਗੁਰ ਹੁਕਮ ਹੋਇ ਸੁਨਿ
ਆਵਹੁ’ ॥ ੧੭ ॥ ਸੁਨਿ ਤਿਖਾਣ ਪੀਰਾਣਾ ਦੋਇ । ਉਰ ਬਿਸਮਾਏ ਅਚਰਜ
ਹੋਇ । ਕਹੈਂ ਪਰਸਪਰ ‘ਨਾਂਹਿਨ ਆਛੇ । ਇਸ ਤਰੁ ਸਦਾ ਬਾਸ ਕੋ ਬਾਛੇ
॥ ੧੮ ॥ ਬਹੁਰ ਦੀਨ ਹੁਇ ਬੋਲਤਿ ਬਿਨਤੀ । ਨਹਿ ਹੰਕਾਰ ਆਦਿ ਕੀ
ਗਿਨਤੀ । ਇਕ ਬਾਰੀ ਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਸੁਨਾਇ । ਬਹੁਰ ਬਿਦਾਰਹਿ ਗੇ ਤਰੁ
ਆਇ’ ॥ ੧੯ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਗਮਨੇ ਪੁਰਿ ਕੀ ਓਰ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਬੈਠੇ
ਜਿਸ ਠੋਰ । ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਅਰਜ ਗੁਜ਼ਾਰੀ । ‘ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ! ਸੁ ਮਹੀਰੁਹ
ਭਾਰੀ’ ॥ ੨੦ ॥ ਨਿਕਸੀ, ਛੇਦਨਿ ਲਗੇ, ਅਵਾਜ—ਕਜੇਂ ਮੇਰੇ ਤੁਮ ਕਰਤਿ
ਕੁਕਾਜ । ਮਨਤਾ ਮੇਰੀ ਗ੍ਰਾਮ ਕਰੰਤੇ । ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਭੋਟ ਚੜ੍ਹੰਤੇ
॥ ੨੧ ॥ ਤਰੁ ਬਿਨਸੇ ਤੇ ਬਿਨਸਹਿ ਸਾਰੀ’ । ਕੋਇ ਨ ਜਾਨ ਸਕਹਿ ਨਰ
ਨਾਰੀ । ਇਹ ਮਮ ਬ੍ਰਿਥਾ ਸੁਨਾਵਹੁ ਜਾਇ । ਪੁਨ ਕੀਜਹਿ ਜਿਮ ਗੁਰ
ਫੁਰਮਾਇ—’ ॥ ੨੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਨਿ ਕੈ ਤਿਸ ਕਾਲ । ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਰਿਦਾ ਸੁ

‘ਘਰ (ਉਸਾਰਨ) ਵਿੱਚ ਜੋ ਹੋਰ ਕੰਮ ਪਏਗਾ ਉਸ ਪਰ ਟਾਹਣਾਂ ਦਾ ਜੋ ਕਾਠ ਹੈ ਸੋ ਲੱਗ
ਜਾਏਗਾ । ‘ਕੁਹਾੜਾ । ‘ਉਹ ਝਿੱਛ ਭਾਰੀ ਹੈ । ‘ਭਾਵ ਸਾਰੀ ਮੰਨਤਾ ।

ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਬਿਸਾਲ । ਕਹਨੈ 'ਚਲੈ' ਹਮ ਤਿਸ ਕੇ ਤੀਰਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇਹਿ
 ਕਰਿ ਧੀਰ' ॥ ੨੩ ॥ ਇਸ ਕਹਿ ਥਾਮੇ ਪਰ ਚਵਿ ਚਲੇ । ਪਿਖਨਿ ਬਿਛੁਛ
 ਕੋ ਛੇਦਨਿ ਭਲੇ । ਸੇਵਕ ਬਿੰਦੁ ਸੰਗ ਤਬਿ ਗਏ। ਤਰੁ ਮਹਿ ਲਬਦ ਬਿਸਮ
 ਉਰ ਭਏ ॥ ੨੪ ॥ ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿ ਪਹੁੰਚੇ ਨੇਰੇ । ਬਿਰ ਜਬਿ ਹੋਇ ਸਰਬ
 ਹੀ ਹੋਰੇ । ਭਈ ਅਵਾਜ਼ ਨੀਮੁ ਕਰਿ ਨਮੋ । ਬਿਨਤੀ ਕਰਨਿ ਲਗਨੈ ਤਿਹ
 ਸਮੋ ॥ ੨੫ ॥ 'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਸਭਿ ਕੇ ਹੋ ਸੁਖਦਾਤਾ । ਮਮ ਸਥਾਨ ਕਿਮ
 ਕਰਿ ਹੋ ਘਾਤਾ ॥ ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਨਹਿ ਕਾਜ ਬਿਗਾਰਨੈ । ਕੋ ਮੇਰੇ ਅਪਰਾਧ
 ਬਿਚਾਰਨੈ ? ॥ ੨੬ ॥ ਨਿਕਟਿ ਦੂਰ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਘਨੇਰੇ । ਨੀਮੀ ਹੋਤਿ ਅਗਾਰੀ
 ਮੇਰੇ । ਬਿਨਾਂ ਸਿੰਸਪਾ ਸਭਿ ਹਟਿ ਜੈ ਹੋ । ਨਹੀਂ ਉਪਾਇਨ ਕੋ ਪੁਨ ਦੇ
 ਹੋ' ॥ ੨੭ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਬਿ ਧੀਰਜ ਦੀਨੋ । 'ਤਰੁ ਦੀਰਘ ਤੇ ਦੇਸ਼
 ਬਿਹੀਨੋ । ਕਾਸ਼ਟ ਰਹੇ ਖੋਜ ਨਹਿ ਪਾਯੋ । ਚਾਹਤਿ ਹੈਂ ਹਮ ਸਦਨ ਬਨਾਯੋ
 ॥ ੨੮ ॥ ਦੁਰਲਭ ਦਾਰ ਹੋਤੁ ਘਰ ਜਾਨਾ' । ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਇਸ ਤਰੁ
 ਸਮਾਨਾ । ਤਵ ਮਨਤਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬਿਗਾਰਹਿ । ਜਹਾਂ ਬੰਭ ਦੇ ਸਦਨ ਉ-
 ਸਾਰਹਿ ॥ ੨੯ ॥ ਤਿਹ ਠਾਂ ਹੋਵਹਿ ਪੂਜਾ ਤੇਰੀ । ਅਬਿ ਤੇ ਭੀ ਬਨ ਜਾਹਿ
 ਘਨੇਰੀ । ਪ੍ਰਥਮੇ ਤੋ ਕਹੁ ਮਾਨੈ ਜੋਇ । ਪਾਛੇ ਹਮਰੇ ਦਰਸਨ ਹੋਇ* ॥
 ੩੦ ॥ ਕਰਹੁ ਸੁਖੇਨ ਬਾਸ ਕੋ ਤਹਾਂ । ਹੋਹਿ ਅਨੇਕ ਮੰਨਤਾ ਮਹਾਂ । ਨਹਿ
 ਕੀਜਹਿ ਚਿਤ ਮੈਂ ਦੁਰਿਤਾਈ' । ਪੂਰਬ ਤੇ ਅਬਿ ਬਨਹਿ ਸਵਾਈ' ॥ ੩੧ ॥
 ਇਸ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸੋਇ । ਰਿਦੈ ਅਨੰਦ ਬਿਲੇਦੈ ਹੋਇ । ਕਰੀ
 ਬੰਦਨਾ ਤੁਸ਼ਨਿ ਹੋਯੋ । ਅਪਨੇ ਹਿਤ ਛੇਦਨ ਮਾਹਿ ਜੋਯੋ ॥ ੩੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ
 ਤੇ ਫੁਰਮਾਯੋ ਫੇਰ । 'ਸੁਨਹੁ ਤ੍ਰਿਖਾਣੁ ਸਧਾਰਣੁ ਹੋਰਿ ! ਜਿਤੋ ਸਬੰਭ
 ਰਾਖਿਬੋ ਕਰਨੈ । ਕਾਰ ਸਿਨਤੀ ਕੋ ਭਲੇ ਸੁਧਰਨੈ ॥ ੩੩ ॥ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕਰਿ
 ਕੋ ਇਹ ਠਾਂ ਤਜਾਰ । ਹੋਰਾ ਹੋਇ ਜਾਇਗੀ ਭਾਰ । ਬਹੁਰ ਸਕਟ ਪਰ ਧਰਿ
 ਕੋ ਲਜਾਵਹੁ । 'ਬਖਭ ਬਿੰਦੁ ਤਿਹ ਸਗ ਲਗਾਵਹੁ' ॥ ੩੪ ॥ ਕਹਿ ਸਤਿ-
 ਗੁਰ ਪੁਰਿ ਕੇ ਗਟਾਏ । ਸਵਕ ਸੁਜਸੁ ਕਰਤਿ ਸਮੁਦਾਇਯਾਰ ਕੁਠਾਰ
 ਪੁਨ ਛੇਦਾਤ ਖਾਤਾ' । ਬਲ ਤੇ ਕਰਜ ਮੁਲ ਤੇ ਘਾਤਾ' ॥ ੩੫ ॥ ਬਹੁ ਨਰ

*ਘਰ ਲਈ ਦੁਰਲਭ ਲਕੜੀ ਦੇਖੀ ਹੈ । 'ਚਿੰਤਾ' । 'ਤ੍ਰਿਖਾਣੁ' । 'ਵੱਢ ਲਿਆ ।

*ਇਕ ਅਕਾਲ ਦੀ ਪੂਜਾ । ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਕੜੀ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਦਾ
 ਆਯਾ ਕਾਇਮ ਕਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ? 'ਦੇਹ ਮਗਰੋਂ' ਦੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਹਨ ।

ਲਗਿ ਕਰਿ ਵੀਓ ਗਿਰਾਇ। ਕਦਨ ਸਿਕੰਧ ਕਰੇ^੧ ਸਮੁਦਾਇ। ਮਿਨ
ਕਰਿ ਜਿਤੋ ਚਹਿਯ ਪਰਮਾਨ^੨। ਤਿਤੋ ਰਾਖਿ ਕਰਿ ਪੀਨ ਮਹਾਨ ॥ ੩੬ ॥
ਨੀਕੇ ਘਰਨੋ ਗੋਲ ਸਭਿ ਕਰਨੋ। ਆਕ੍ਰਿਤ^੩ ਸੁੰਦਰ ਕਰਿ ਤਹਿ ਧਰਨੋ।
ਬਿਖਭ ਬਿੰਦ ਜੁਤਿ ਸਕਟ ਮੰਗਾਯੋ। ਬਹੁ ਮਾਨਵ ਮਿਲਿ ਤਹਾਂ ਚਵਾਯੋ ॥
੩੭ ॥ ਬਡੇ ਜਤਨ ਤੇ ਲਸਾਵਨਿ ਕੀਨਿ। ਜਹਿ ਘਰ ਦਿਨਹਿ ਤਹਾਂ ਧਰਿ
ਦੀਨਿ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਰਨ ਹਿਤ ਆਏ। ‘ਸੁੰਦਰ ਘਰਨੋ’ ਕਹਤਿ
ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੩੮ ॥ ਤਬਿ ਕਾਰੀਗਰ ਜਬੈ ਨਿਹਾਰਾ। ਖਰੋ ਕਰਨਿ ਕੋ ਬਜੋਤ
ਬਿਚਾਰਾ। ਨਰ ਗਨ ਲਗੇ ਉਚਾਯਹੁ ਸੋਇ। ਖਰੋ ਕਰਨੋ ਆਛੈ ਬਲ
ਜੋਇ ॥ ੩੯ ॥ ਚਹਿਯਤਿ ਹਾਥ ਸਵਾ ਨੋ ਬੇਭਾ। ਭਯੋ ਕਮੀ ਪਿਖਿ ਰਿਦੇ
ਅਚੰਭਾ। ਅਸ਼ਟ ਆਂਗੁਰੀ ਘਟ ਸੋ ਹੋਯੋ। ਬਿਗਰਨੋ ਕਾਜ ਮਿਨਜੋ ਜਬਿ ਜੋਯੋ
॥ ੪੦ ॥ ਅਪਰ ਨ ਪੱਯਤਿ ਹੈ ਸਮ ਯਾਂਕੇ। ਮੰਦਿਰ ਬਨਹਿ ਆਸਰੇ ਕਾਂਕੇ।
ਗੁਰ ਆਗੇ ਤਬਿ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰੇ। ‘ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਦੀਰਘ ਕਾਜ ਬਿਗਾਰੇ ॥
੪੧ ॥ ਦੁਰਲਭ ਦਾਰ ਜਤਨ ਕਰਿ ਲੀਨਿ। ਅਸ਼ਟ ਆਂਗੁਰੀ ਭਯੋ
ਬਿਹੀਨ^੪। ਸਗਰੋ ਸਦਨ ਬਿਗਰ ਕਰਿ ਜਾਇਜੇ ਇਸ ਪਰ ਅਬਿ ਚਿਨਹਿ
ਬਨਾਇ ॥ ੪੨ ॥ ਅਪਰ ਉਪਾਇ ਨਹੀਂ ਬਨਿ ਆਵੈ। ਕਰਹਿ ਜਬਾ
ਰਾਵਰ ਕੋ ਭਾਵੈ^੫। ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਚਲਿ ਆਏ ਤਹਾਂ। ਖਰੋ ਸਬੰਭ ਹੀਨ
ਹੁਇ ਜਹਾਂ ॥ ੪੩ ॥ ਬਿਘਨ ਸਦਨ ਕੇ ਬਨਿਬੇ ਬਿਖੇ। ਠਾਂਢੇ ਮਾਨਵ
ਸਗਰੇ ਪਿਖੇ। ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰਹਿ ਮੁਖ ਭਾਖੇ। ‘ਇਸ ਕੇ ਸਮ ਅਬਿ ਕਹਾਂ
ਭਿਲਾਖੇ ॥ ੪੪ ॥ ਭਾਰੀ ਤਰੁ ਛੇਦਨਿ ਕਰਿ ਏਯੋ। ਨਾਂਹਿਨ ਕਾਮ ਧਾਮ
ਕੋ ਹੋਯੋ’। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਲਘੁ ਦੇਖਨਿ ਕੀਨਾ। ਭਯੋ ਬਿਫਲ ਹੀ ਦੀਰਘ
ਪੀਨਾ ॥ ੪੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕੀਨਸਿ ਫੁਰਮਾਵਨਿ। ‘ਗੁਰ ਘਰ ਹਿਤ ਤਰੁ
ਛੇਦਨੋ ਘਰਾਵਨਿ। ਅਪਨਿ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਪ੍ਰਥਮ ਬਿਸਾਲਾ। ਵਧਨੋ ਹੁਤੋ ਇਹ
ਬਿੰਦ ਸਭਾਲਾ^੬ ॥ ੪੬ ॥ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਸਤਿਨਾਮ ਸਦਨ ਮੈਂ। ਇਸ ਘਰ
ਮਹਿ ਸਿਮਰਹਿ ਨਿਸ ਦਿਨ ਮੈਂ। ਯਾਂਤੇ ਇਹ ਅਬਿ ਹਮਰੇ ਕਹੇ। ਵਧਹਿ
ਬਿਸਾਲ ਜਿਤਿਕ ਇਤ ਚਹੇ^੭ ॥ ੪੭ ॥ ਸਭਿ ਨਰ ਬਿੰਦ ਬਿਲੋਕਤਿ ਠਾਂਢੇ।
ਤਤਛਿਨ ਅਸ਼ਟ ਆਂਗੁਰੀ ਬਾਢੇ। ਜਿਤੋ ਚਹਤਿ ਕਾਰੀਗਰ ਤਹਾਂ। ਭਯੋ

^੧ਕੱਟ ਦਿਤੇ ਟਾਂਹਣ। ^੨ਮਿਣਤੀ। ^੩ਸੁੰਦਰ ਦੁਪ ਵਾਲਾ [ਸੰਸ.; ਆਕ੍ਰਿਤਿ=ਸੁੰਦਰਤਾ।]

^੪ਘੱਟ। ^੫ਭਾਲੀਆਂ ਸਣੇ।

ਤਿਤਕ ਬਿਸਮੇ ਉਰ ਮਹਾ ॥ ੪੮ ॥ ਕਰਿ ਠਾਵੇ ਨੀਕੇ ਹਰਿਖਾਏ। ਰਹਿਬੈ
ਹੋਤੁ ਨਿਕੋਤ ਬਨਾਏ। ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਜੋਤਿਕ ਚਲਿ ਆਵੈ। ਪ੍ਰਥਮ ਭੇਟ
ਦੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈ ॥ ੪੯ ॥ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਕੇ ਦੇਖਹਿ ਪਾਛੇ। ਇਮ ਮਨਤਾ
ਇਸ ਬਲ ਭੀ ਆਛੈ”। “ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੁ ਸਿਖ ਬੰਮੁ ਪ੍ਰਸੰਗ। ਮਾਨਵ ਮਨਹਿ
ਭਾਵਨਾ ਸੰਗ ॥ ੫੦ ॥ ਚਿਰੰਕਾਲ ਤਿਸ ਘਰ ਮਹਿ ਰਹੈ। ਪੂਜਾ ਭਈ
ਜਥਾ ਗੁਰ ਕਹੈ। ਰਾਜ ਖਾਲਸੇ ਕਾ ਜਬਿ ਭਯੋਤੁਰਕਨਿ ਸਾਥ ਬੈਰ ਬਧਿ
ਗਯੋ ॥ ੫੧ ॥ ਪਸ਼ਚਮ ਦਿਸ਼ਿ ਕੇ ਜਮਨ ਬਿਸਾਲੇ। ਆਏ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਇ
ਕਰਾਲੇ। ਸਿੰਘ ਲਰੇ ਬਹੁ ਬਨੇ ਸੁਹੀਦ। ਭਈ ਰਿਪੁਨਿ ਕੀ ਇਹਾ
ਰਸੀਦ ॥ ੫੨ ॥ ਪੂਜਨ ਥਾਨ ਜਾਨਿ ਖਲ ਮੂੜੇ। ਕਾਸ਼ਟ ਬੰਦ ਲਜਾਇ
ਕਰਿ ਕੂੜੇ। ਧਰ ਸਬੰਭ ਕੇ ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਿ ਮਾਂਹੀ। ਲਾਇ ਹੁਤਾਸਨ ਤੁਰਨ
ਤਾਂਹੀ* ॥ ੫੩ ॥ ਬਡ ਚੰਘਾਰ ਮਾਰਿ ਤਤਕਾਲ। ਮਿਤਕ ਜਮਨ ਕੇ ਮੂਰਛ
ਨਾਲਾ। ਅਵਿਨੀ ਬਿਖੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨਿ ਹੋਯੋ। ਬਹੁਰਕਿਸੂ ਨੇ ਕਜੋਹੁਨ ਜੋਯੋ
॥ ੫੪ ॥ ਅਬਿ ਲੋ ਤਿਸ ਬਲ ਸਿਖ ਜੇ ਜਾਇ। ਅਰਪਿ ਉਪਾਇਨ ਸੀਸ
ਨਿਵਾਇ। ਪੁਰਿ ਜਨ ਕਹੈ “ਸੁਨਹੁ ਗੁਰ ਪੂਰੇ। ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੇ ਗੁਨ
ਰੂਰੇ” ॥ ੫੫ ॥ ਏਹਗਾ ॥ ਜਿਮ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬੁਝੈ ਹੁਤੋ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ।
ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ ਬਸਾਇਬੇ ਦੀਨੋ ਸਰਬ ਸੁਨਾਇ ॥ ੫੬ ॥

ਸੁਰਸ ਕਿੰਚਿ ਦਸਮ ਰਾਸੇ ‘ਸਬੰਭ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਵੀਕੇ ਅੰਸੁ ॥ ੩ ॥

੪. [ਭਾਈ ਭਗਤ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਜੇਸਟ ਭ੍ਰਾਤਾ ਸੰਗ ਮਿਲਿ ਨੀਕੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ। ਭੋਰਾ ਕੀਨੋ
ਕੁਸ਼ਲ ਜੁਤਿ ਉਤਰੈ ਦਲ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਬੰਪਈ ॥ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਬਿਚ
ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ। ਕਰੈ ਬਾਸ ਸਤਿਗੁਰਨਿ ਸੁਖਾਰ। ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਤੇ
ਸੁਨਿ ਆਵੈ। ਅਨਿਕ ਅਕੌਰਨ ਕੇ ਸਿਖ ਲਜਾਵੈ ॥ ੨ ॥ ਬਿਤੇ ਚੇਤ ਭਾ
ਪਰਬ ਬਿਸਾਖੀ। ਚਲੇ ਆਇ ਨਰ ਦਰਸਨ ਕਾਖੀ। ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼ ਦਾਸੁ

*ਇੱਥੋਂ ਅੱਗੇ ਕਵਯੋਕਤੀ ਹੈ। “ਉਸ ਅਘਾਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਰ ਗਿਆ ਕੋਈ
ਮੁਰਛਾ (ਹੋ ਗਿਆ)।” ਭਾਵ ਬੰਡ। “ਫਿਰ ਕਿਵੇਂ ਬੀ ਕਿਸੇ ਨੇ (ਅੱਖੀਂ) ਨਹੀਂ ਛੋਟਾ।

*ਭੰਗੂ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾਸਰ ਅਲੀ ਨਵਾਬ ਨੇ ਮੋਢੀ ਬਡਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ
ਸਮੇਂ ਧਾਵਾ ਕਰਕੇ ਵੰਡ ਸਾੜਿਆ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਇਹ ਮੰਦਰ ਮਿਸਮਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।
੧੮੧੩ ਬਿ: ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਇਸ ਮੰਦਰ ਦੀ ਦੱਤਕ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੀਤਾ। ਸੋਢੀ ਬਡਭਾਗ
ਸਿੰਘ, ਖਾਲਸਾ ਦਲ ਤੇ ਅਦੀਨਾ ਵੇਗ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਸੇ।

ਸਮੁਦਾਈ । ਅਜਮਤ ਪੂਰਨ ਭਗਤੁ ਭਾਈ ॥ ੩ ॥ ਦੀਪਮਾਲਕਾ ਅਪਰ
ਬਸੈਏ । ਖਸਟ ਮਾਸ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਜੋਏ। ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਕੇਤਿਕ ਕੇ ਸਾਥ।
ਜਾਇ ਬਿਲੋਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਥ ॥ ੪ ॥ ਅਲਪ ਬੈਸ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ।
ਦੇਖਹਿ ਭਗਤੁ ਕੋ ਮੁਸਕਾਇ । ਹਸਨ ਹੇਤੁ ਮੁਖ ਗਿਰਾ ਅਲਾਵੈਂ । ਮਹਾਂ
ਬਿਧ ਕੋ ਪਿਖਿ ਹਰਖਾਵੈਂ ॥ ੫ ॥ ਆਵਹੁ ਭਾਈ ! ਕੋ ਅਬਿ ਘਰਨੀ । ਕਰਹੁ
ਸਹੋਰਨਿ ਸੁੰਦਰ ਤਰੁਨੀ । ਕਹਿ ਸਿੱਖਨਿ ਮਹਿ ਉਰ ਹਰਖਾਵੈਂ । ਹਸਹਿ
ਹੋਰਿ ਕਰਿ ਮਾਨ ਬਧਾਵੈਂ ॥ ੬ ॥ ਸੁਨਿ ਭਗਤੁ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਪਾਇਨ ।
ਨਿਕਟਿ ਸੁ ਬੈਠਹਿ ਅਰਪਿ ਉਪਾਇਨ। ਜਬਿ ਡੇਰਾ ਲਖਿ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰੁ।
ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਕੋ ਸਮਾ ਬਿਚਾਰੁ ॥ ੭ ॥ ਗਮਨੈ ਘਰ ਤੇ ਮਗ ਮਹਿ ਆਯੋ ।
-ਤਨ ਕੋ ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਨਿਯਰਾਯੋ-। ਇਹ ਮਨ ਜਾਨਿ ਬਿਚਾਰਤਿ ਭਯੋ ।
-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਾਕ ਬਾਰ ਬਹੁ ਕਿਯੋ ॥ ੮ ॥ ਚਰਖਾ ਕਰਹੁ ਸਹੋਰਨਿ ਕੋਈ*।
ਫੈਸੇ ਨਿਸ਼ਫਲ ਹੁਇ ਹੈ ਸੋਈ । ਕਰਿਬੋ ਬਨਹਿ ਮੋਹਿ ਕਹੁ ਸਾਚਾ ।
ਅਨਿਕਬਾਰ ਗੁਰਹਸਤਿ ਉਬਾਰਾ ॥ ੯ ॥ ਅਬਿਕੈ, ਮਮ ਤਨ ਤਜਿਬੋ ਹੋਇ।
ਯਾਂਤੇ ਕਰਨਿ ਬਜਾਹ ਭਲ ਜੋਇ । ਨਾਂਹਿ ਤ ਰਹਿ ਜੈ ਹੈ ਅਧ ਮਾਂਹਿ ।
ਇਮ ਮੋ ਕਹੁ ਕਬਿ ਨੀਕੋ ਨਾਂਹਿ-॥ ੧੦ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਮਗ ਮਹਿ ਚਿਤਵਤ
ਆਵਤਿ । ਦੇਖਨੋ ਏਕ ਖੇਤ ਮਨ ਭਾਵਤਿ । ਪਾਕਨ ਲਗਨੋ ਬਾਜਰਾ
ਤਹਾਂ । ਮਿਲੇ ਬਿਹੰਗਮ ਚੁਗਿਬੋ ਜਹਾਂ ॥ ੧੧ ॥ ਦ੍ਰਾਦਸ ਬਰਖਨਿ ਕੀ
ਇਕ ਕੰਨਜਾਂ । ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਬਿਸਾਲ ਸਪੰਨਜਾਂ । ਕਰਤਿ ਉਛਾਵਨ ਖਗ
ਸਮੁਦਾਇਆ । ਖੇਤ ਪਕਾਵਤਿ ਚੁਗਨਿ ਬਚਾਇਆ ॥ ੧੨ ॥ ਤਿਸੇ
ਬਿਲੋਕਤਿ ਚਿਤ ਮਹਿ ਆਈ ।-ਇਹ ਰਾਹਕ ਕੀ ਸੁਤਾ ਸੁਹਾਈ । ਗੁਰ
ਕੋ ਬਾਕ ਸਫਲ ਕਰਿ ਦੇ ਹੋਂ । ਇਸ ਕੇ ਸੰਗ ਬਜਾਹ ਕਰਿ ਲੈਹੋਂ-॥ ੧੩ ॥
ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਬਿਧ ਬਹੁ ਭਾਈ । ਹਾਥ ਲਸਟਕਾ ਚਲਤਿ ਟਿਕਾਈ ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਮਗ ਮਹਿ ਪਗ ਛਾਲਤਿ । ਜਬਿ ਢਿਗ ਪਹੁੰਚਨੋ ਤਿਸ ਕੇ
ਚਾਲਤਿ ॥ ੧੪ ॥ ਉਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕਰੀ ਤਿਸ ਹੋਰਾ । ਫੇਰੇ ਫਿਰਨ ਹੇਤੁ
ਕਹਿ ਫੇਰਾ । 'ਬੁਟ ਕਾਸ' ਕੋ ਅਹੈ ਉਗਾਹ । ਇਸ ਤਿਯ ਸੰਗ ਕਰੋ ਮੈ

*ਤੁਣ ਦੀ ਵਾਰ । ਮੋਤਕੀ । *ਇਸ ਲਈ (ਤੁਣ) ਜੋ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਭਲੀ ਗਲ ਹੈ ।

*ਭਾਵ ਵਾਕ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ । *ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਘਾਹ, ਕਾਹੀ ।

*ਪਾ:-ਸਹਿਜ

ਦੁਛਾਇ ਬਾਕ ਕਹਿ ਜੋਈ । *ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਣ ਮੇਸਮ ਬਰਸਾਤ ਦਾ ਅੰਤ ਸੀ ।

ਬਜਾਹ ॥ ੧੫ ॥ ਭਾਈ ਭਾਰਜਾ ਮੇਰੀ ਅਬੈ । ਤਿਨ ਖਗ ਆਨਿ ਸੁਨਹੁ ਇਹ
 ਸਭੈ* । ਕਾਸ ਬੂਟ ਕੇ ਚਹੁੰਦਿਸਿ ਮਾਂਹਿ । ਢੇਰ ਲਸਟਕਾ ਸਿਮ ਹੁਇ
 ਬਜਾਹ ॥ ੧੬ ॥ ਤਿਸ ਕੰਨਜਾਂ ਕਹੁ ਗਿਰਾ ਸੁਨਾਈ । ਮਹਾਂ ਬਿਧ ਤੇ ਸੁਨਤਿ
 ਲਜਾਈ । ਕਛੂ ਨ ਬੋਲੀ ਤੂਸਨਿ ਠਾਨੀ । ਚਿਤ ਮਹਿ ਚਿਤਵਤਿ ਸੁਨੀ ਜੁ
 ਬਾਨੀ ॥ ੧੭ ॥ ਭਾਈ ਮਗ ਚਲਿ ਪਰਜੇ ਅਗਾਰੀ । ਆਯੋ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ
 ਮਝਾਰੀ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਸੁਹਾਵਤਿ ਗਾਦੀ । ਦਰਸ ਬਿਲੋਕਿ ਭਯੋ ਅਹਿ-
 ਲਾਦੀ ॥ ੧੮ ॥ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੋ ਬੰਠਨੋ ਪਾਸ । ਕਹਿਯੋ ਗੁਰੂ ਕਛ ਠਾਨਤਿ
 ਹਾਸ । ‘ਆਵਹੁ ਭਾਈ ! ਬਿਧ ਬਯ ਮਾਂਹੀ । ਕਰਜੋ ਸਹੋਰਨਿ ਘਰ ਕੇ
 ਨਾਂਹੀ ? ॥ ੧੯ ॥ ਨਿਰਬਲ ਅਬਿ ਸਰੀਰ ਹੁਇ ਗਯੋ ਸਿੱਖੀ ਕੇ ਰਸ ਬਹੁ ਨਿਤ
 ਲਯੋ । ਨੀਠ ਨੀਠ ਮਗ ਆਵਹੁ ਚਲੇ । ਅਬਿ ਭੀ ਤਪ ਮਹਿ ਚਿਤ ਹੈ
 ਭਲੇ ॥ ੨੦ ॥ ਸੁਨਿ ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਭਗਤੁ ਭਾਖਾ । ‘ਸਦਾ ਆਪ ਕੀ ਸਫਲਤਿ
 ਕਾਂਖਾ । ਬਜਾਹ ਪੀਥ ਮਹਿ ਮੈਂ ਕਰਿ ਆਵਾ । ਬਨ ਤਿਨ ਆਦਿਕ ਸਭਿਨਿ
 ਸੁਨਾਵਾ’ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਹਸੇ ਅਧਿਕ ਗੁਰ ਪੁਰੇ । ‘ਭਗਤੁ ਸਿੱਖ ਮਹਾਂ
 ਗੁਨ ਰੂਰੇ । ਸਿੱਖੀ ਕੋਰਿ ਮ੍ਰਿਜਾਵਾ ਰਾਖਹੁ । ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਮੁਖਿ, ਜਸੁ
 ਅਭਿਲਾਖਹੁ’ ॥ ੨੨ ॥ ਪੁਨ ਮੇਲਾ ਬੈਸਾਖੀ ਕੋਰਾ । ਆਇ ਮਿਲਜੋ ਗੁਰ
 ਨਿਕਟਿ ਘਨੋਰਾ ॥ ਅਨਿਕ ਅਕੋਰਨ ਲਈ ਅੰਬਾਰਾ ॥ ਦਰਸਨ ਕਰਹਿ ਲਹੇ
 ਸੁਖਸਾਰਾ ॥ ੨੩ ॥ ਪੰਚ ਦਿਵਸ ਲਗਿ ਮੇਲਾ ਰਹਜੋ । ਸੁਖ ਸੋਂ ਸਤਿਗੁਰ
 ਦਰਸਨ ਲਹਜੋ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਦਨ ਗਏ ਪੁਨ ਸਾਰੇ । ਪਾਇ ਕਾਮਨਾ
 ਸੁਜਸੁ ਉਚਾਰੇ ॥ ੨੪ ॥ ਜਾਨਿ ਅੰਤ ਤਨ ਕੋ ਤਬਿ ਭਾਈ । ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ
 ਰਹਜੋ ਸੁਖਦਾਈ । ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਪਰ ਕਰਿ ਰਹਜੋ । ਅਤੀਸਾਰ ਕੋ
 ਸੀਕਟ ਲਹਜੋ ॥ ੨੫ ॥ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਸਿਖ ਉਰ ਬਿਸਮਾਏ । ‘ਇਨਹੁ ਕਸ਼ਟ
 ਕਜੋਂ ਦੀਰਘ ਪਾਏ ॥ ਜਿਨ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੈਂਕਰੇ ਅਹੈਂ’ । ਹਿਤ ਪਰਲੋਕ ਭਰੋਸੇ
 ਰਹੈਂ— ॥ ੨੬ ॥ ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਕੇਤਿਕ ਮਿਲੇ । ਜਿਹ ਠਾਂ ਪਰੇ ਤਹਾਂ
 ਕੋ ਚਲੇ । ਦੇਖਜੋ ਅਤੀਸਾਰ ਕੋ ਰੋਗ । ਦੁਰਬਲ ਦੇਹਿ ਰਹਜੋ ਦੁਖ ਭੋਗ ॥

*ਗਰ ਜਸ ਦੇ ਅਭਿਲਾਖੀ ਹੈ ।

*ਜਾਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਬੀਬੀ
 ਦੀ ਕਲਜਾਨ ਵੀ ਇਸ ਕੋਤਕ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਨਾਮ ਰਸੀਆ ਤੇ ਭਾਈ ਦੇ
 ਪਰਵਾਰ ਤੋਂ ਸਤਿਕਾਰਤਿ ਪੁਰੇ ਸਤਿ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸਾਫੀ ਉਮਰਾ ਸਤਵੰਤੀ ਤੇ ਜਤੀ ਰਹੀ ਹੈ ।

†ਭਾਈ ਭਗਤੁ ਜੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਨ ॥ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਮਿਗਤਾਂ ਨੂੰ ਰਸਤੇ
 ਪ੍ਰਭੂਤ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਜਾ ਢਾਤਾ ਸਨ ।

੨੭ ॥ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਬੈਠੇ ਢਿਗ ਜਾਇ । ਬੁਝਨਿ ਲਗੇ ਹੋਇ ਸਮੁਦਾਇ ।
 ‘ਤੁਮ ਗੁਰ ਕੇ ਸਿਖ ਪੂਰਨ ਅਹੋ । ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਕਿਮ ਬਛ ਦੁਖ ਲਹੋ ?॥
 ੨੮॥ ਸਿੱਖ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਰਾਵਰ ਕੇਰੇ । ਸੋ ਸਹਾਇਤਾ ਚਹੈ ਅਗੇਰੇ^੧ । ਜੇ ਤੁਮ
 ਸਕੇ ਨ ਅਪਨਿ ਹਟਾਇ। ਕਿਮ ਦਾਸਨਿ ਕੇ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇ ?॥੨੯॥ ਸੁਨਿ
 ਭਾਈ ਭਗਤੁ ਤਬਿ ਕਹਯੋ । ‘ਹਮ ਨੇ ਜਾਨਿ ਇਤੋ ਦੁਖ ਲਹਯੋ । ਗੋਧਨ^੨
 ਲੂਟ ਲੂਟ ਬਹੁ ਲਯਾਏ । ਹਮਰੇ ਸਿਖ ਬਿਰਾਜ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੩੦ ॥ ਤਿਨ
 ਧੋਨਨਿ ਕੇ ਦੁਗਧ^੩ ਬਿਸਾਲਾ । ਹਮ ਕੋ ਦੇਤਿ ਰਹੇ ਸਭਿ ਕਾਲਾ । ਸੋ ਲੇਖਾ
 ਅਬਿ ਇਹਾ ਨਿਬੇਰੈ^੪ । ਲੈਕਰਿ ਗਮਨਹਿ ਨਾਹਿ ਅਗੇਰੈ ॥ ੩੧ ॥ ਨਿਰਮਲ
 ਹੁਇ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਇ^੫ । ਨਿਜ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਬਨਹਿ ਸਹਾਇ^੬ । ਸੁਨਿ ਕੈ
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਸੀਸ ਝੁਕਾਯੋ । ‘ਭਾਈ ਭਗਤੁ ਧੰਨ’ ਅਲਾਯੋ ॥ ੩੨ ॥ ਇਮ
 ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਦੁਖ ਕੋ ਪਾਇ । ਅਤੀਸਾਰ ਨਿਤ ਚਲਯੋ ਸੁ ਜਾਇ । ਸਤਿਗੁਰ
 ਸਿਮਰਤਿ ਤਨ ਕੋ ਤਜਾਗਾ । ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਹੋਯਹੁ ਬਛਭਾਗਾ ॥ ੩੩ ॥ ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਰਾਇ ਸੁਨਤਿ ਚਲਿ ਆਏ । ਸੰਗਿ ਮਸੰਦ ਦਾਸ ਸਮੁਦਾਏ । ਦਾਹਿ
 ਦੇਨਿ ਕੀ ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ । ਰਚਯੋ ਬਿਬਾਨ ਲਾਇ ਧਨ ਭਾਰੀ ॥ ੩੪ ॥
 ਨਗਨ ਚਰਨ ਤੇ ਸੰਗ ਸਿਧਾਰੇ । ਵਹਿਰ ਗਏ ਮਿਲਿਗੇ ਸਿਖ ਸਾਰੇ ।
 ਕਾਸ਼ਟ ਸੰਚੈ ਕਰਿ ਇਕ ਠਾਇ । ਦਿਯੋ ਚਿਖਾ ਪੁਰ ਪੁਨ ਪੌਢਾਇ ॥੩੫॥ ਭਏ
 ਤਜਾਰ ਲਾਂਬ ਕ ਹੇਤੁ । ਨਿਜ ਸਿਖ ਕੋ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤ । ਹਾਥ ਬੰਦਿ
 ਸਿਖ ਬੰਦ ਮਸੰਦ । ਕਰੈਂ ਹਟਾਵਨਿ, ‘ਹੇ ਸੁਖਕੰਦ ! ॥੩੬॥ ਕਰਹੁ ਅਪਰ
 ਕੋ ਹੁਕਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਦੇ ਲਾਂਬੁ ਸਿਖ ਹੈ ਜੁ ਬਿਸਾਲਾ’ । ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਕਹਯੋ
 ‘ਉਚਿਤ ਹੈ ਹਮ ਕੋ । ਇਸ ਕੀ ਸੁਧਿ ਨਾਹਿਨ ਕੁਛ ਤੁਮ ਕੋ ॥੩੭॥ ਰਾਮ
 ਦਾਸ ਗੁਰ ਬਡੇ ਹਮਾਰੇ । ਤਿਨ ਕੋ ਅੰਸ^੭ ਜਨਮ ਇਹ ਧਾਰੇ । ਯਾਂਤੇ ਹਮ
 ਕੋ ਉਚਿਤ ਪਛਾਨੋ । ਲਾਂਬੁ ਦੇਨਿ ਭਲੇ ਮਨ ਮਾਨੋ’ ॥੩੮॥ ਇਮ ਕਹਿਕੈ
 ਸਤਿਗੁਰ ਹਿਤ ਧਰਯੋ । ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਦਾਹੁ ਸੋ ਕਰਯੋ ਸਰਬ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਿ
 ਕੈ ਬਿਧਿ ਨਾਲਾਕੀਨਿ ਸ਼ਨਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਿਲਾਲ’ ॥੩੯॥ ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿ
 ਨਿਜ ਥਲ ਆਏ । ਬੈਠਿ ਜਥੇਚਿਤ ਸਿਖ ਸਮੁਦਾਏ । ਸੁਜਸੁ ਕਹਯੋ ਸ੍ਰੀ
 ਮੁਖ ਤੇ ਆਪਾਜਿਨ ਕੋ ਨਾਮ ਲੇਤਿ ਹਤਿ ਪਾਪ ॥੪੦॥ ਇਮ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ

^੧ਪੁਲੋਕ ਵਿਚ ਤੁਸਾਂ ਤੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ । ^੨ਗਉਆਂ ਰੂਪੀ ਧਨ । ^੩ਦੁੱਧ । ^੪ਕਲਾ, ਆਤਮ
 ਸੰਤੋਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਕਿਣਕਾ । ਯਥਾ:—‘ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਰਾਮ ਕੀ ਅੰਸ’ । ^੫ਜਲ (ਨਾਲ) ।

ਪੁਰਿ ਕਰਤਾਰ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਬਸੇ ਮਦ ਧਾਰਿ। ਬਹੁਰ ਕੂਚ ਕੀਨੋ ਨਿਜ
 ਭੇਰਾ। ਜੰਗਲ ਦੇਸ ਚਹਤਿ ਚਿਤ ਹੋਰਾ ॥ ੪੧ ॥ ਧੌਂਸਾ ਧੁੰਕਾਰਤਿ ਚਲਿ
 ਆਗੇ। ਸਾਥ ਮਸੰਦ ਸਿੱਖ ਬਝਭਾਗੇ। ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦੋ ਸੈ ਭਟ ਸੰਗ। ਚਢਿ
 ਕਰਿ ਚੰਚਲ ਚਲਹਿ ਤੁਰੰਗ ॥ ੪੨ ॥ ਉਝਹਿ ਧੂਲ ਛਾਦਹਿ ਅਸਮਾਨ।
 ਹੋਤਿ ਹਿਰੇਖਾ ਹਯਨਿ ਮਹਾਨ। ਗੁਮ ਮੁਕੰਦ ਪੁਰਾ ਇਕ ਥਾਨ*। ਸਨੇ
 ਸਨੇ ਤਹਿ ਉਤਰੇ ਆਨਿ ॥ ੪੩ ॥ ਦਿਨ ਕੇਤਿਕ ਰਹਿ ਤਹਾਂ ਬਿਤਾਏ।
 ਗਾਢੇ ਕਿਲਕ* ਬਿਰਛ ਹੁਇ ਆਏ। ਅਬਿ ਲੋ ਤਹਾਂ ਖਰੀ ਤਰੁ ਬਨੀ*। ਹਮ*
 ਨੇ ਕਰੀ ਨਿਹਾਰਨਿ ਘਨੀ ॥ ੪੪ ॥ ਕੂਚ ਕਰਨੈ ਤਹਿ ਤੇ ਚਢਿ ਚਲੇ।
 ਸਤ੍ਰਦ੍ਰਵ ਸਲਿਤਾ ਉਤਰੇ ਭਲੇ। ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਕਰੇ ਮੁਖ ਆਏ।
 ਸਿਤਹੁ* ਪਿਤਾਮਾ* ਜੰਗ ਮਚਾਏ ॥ ੪੫ ॥

ਭਾਵੇਂ ਸਭਾ ਪੁੰਨਿਯ ਭਾਨਨੇ ਨਾਮ ਚਰਣੇ ਅੰਤੁ ॥ ੪ ॥

ਪ. [ਕੋੜੇ ਤੇ ਮਰੂਸਕੇ ਰਾਹਕ]।

ਏਯਾ ॥ ਜੰਗਲ ਦੇਸ ਪਵੇਸ ਭੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗਾਇ। ਰਾਹਕ ਕੋੜੇ
 ਸਹਿ ਬਸਹਿ ਮਿਲਿ ਭ੍ਰਾਤਾ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਕਰਿ
 ਕੀਨਸਿ ਭੇਰੇ। ਲਸਕਰ ਸੰਗ ਤੁਰੰਗ ਬਝੇਰੇ। ਦੋਇ ਹਜ਼ਾਰ ਦੋਇ ਸੈ
 ਰਹੈ। ਬਲੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਭਟ ਅਹੈ ॥ ੨ ॥ ਗੁਰ ਆਗਵਨ ਦੇਸ ਨਰ
 ਤਾਹੁ। ਸੇਵਾ ਹੋਤ ਆਇਗੇ ਪਾਹੁ। ਪੁਰਬ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਆਏ। ਲਲਾਬੇਗ
 ਕੰਬਰ ਜਬਿ ਘਾਏ ॥ ੩ ॥ ਤਬਿ ਮੇਲਾ ਇਕ ਲਗਨੈ ਬਝੇਰਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ*
 ਗਮਨੇ ਹੁਤੇ ਅਖੇਰਾ। ਸੁਨਤਿ ਕੁਲਾਹਲ ਤਿਤ ਦਿਸਿ ਆਏ। ਹਿਤ
 ਦਰਸਨ ਕੇ ਨਰ ਉਮਛਾਏ ॥ ੪ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੰਦਨ ਬਹੁ ਕਰੈ। ਸ਼ਸਤ੍ਰ
 ਸਹਤ ਪਿਖਿ ਆਨੰਦ ਧਰੈ। ਤਬਿ ਇਹ ਕੋੜੇ ਰਾਹਕ ਬਿੰਦ। ਕਰਹਿ ਮਾਲਕੀ
 ਵਧਹਿ ਬਿਲੰਦ ॥ ੫ ॥ ਕੁਲ ਕੇ ਭ੍ਰਾਤ ਮਿਲਹਿ ਸਮੁਦਾਇ। ਸਭਿ ਪਰਿ
 ਅਪਨੇ ਹੁਕਮ ਚਲਾਇ। ਮੇਲੇ ਬਿਖੈ ਓਜ ਦਿਖਰਾਵਤਿ। ਨਿਜ ਮਰਜੀ
 ਅਨੁਸਾਰਿ ਚਲਾਵਤਿ ॥ ੬ ॥ ਸੇ ਭੀ ਲਖਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਏ। ਹਾਥ
 ਜੋਰਿ ਸਭਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ। ਹਿਤ ਦਰਸਨ ਕੇ ਖਰੇ ਅਗਾਰੀ। ਹੁਤੇ ਬਿੰਦ
 ਅਰੁ ਆਯੁਧਾਰੀ ॥ ੭ ॥ ਤਿਨ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਿਲੋਕ ਗੁਸਾਈ*। ਜੋ ਸਮੁਦਾਇ

*ਕੋਲੇ। *ਫੁੱਛਾ ਦੀ (ਮਾਨੋ) ਵਾਲੀ ਹੁਣ ਤਕ ਖੜੀ ਹੈ। *ਭਾਵ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ।

*ਜਿਯੋਰ। *ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ। *ਠੀਕ ਪਤਾ ਇਹ ਹੈ:- ਹਕੀਮਪੁਰ ਪੁਰ ਰਾਮੇ
 ਕੇ ਮੱਧਾ ਵਲਾਵਲੇ ਸੇ ਦਸ ਰੋਸ ਪੁਰਬ-ਨਲਕ ਸਰ। [ਪਿਛਲਾ ਘੋੜੀ ਫਿਤ ਰੁਤੀਰਬਾਰਿ ਹਿ]

ਖਰੇ ਅਗੁਵਾਈ । ‘ਕਿਸ ਕੋ ਇਸ ਥਲ ਮਹਿ ਲਗਿ ਮੇਲਾ ?’ । ਕਿਸ
ਕਾਰਨ ਤੇ ਭਯੋ ਸਕੇਲਾ ?’ ॥੮॥ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੋਲੇ ਰਾਹਕ ਕੋਰੇ ‘ਹਮਰੋ
ਬਡੇ ਭਯੋ ਇਸ ਠੋਰੇ । ਬਰਕਤਵੇਤਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਿਸਾਲਾ । ਚਿਤ ਬਾਛਤਿ
ਕੋ ਦੇ’ ਸਭਿ ਕਾਲਾ ॥ ੯ ॥ ਤਿਸ ਕੋ ਇਹ ਮੇਲਾ ਲਗਿ ਭਾਰੀ । ਮਿਲੈ
ਆਨਿ ਕਰਿ ਜੋ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਸਭਿ ਕੀ ਅਰਜ਼ ਸੁਨਹਿ ਅਰੁ ਦੇਤਿ। ਨਰ ਤੇ
ਅਪਨਿ ਉਪਾਇਨ ਲੇਤਿ’ ॥੧੦॥ ਇਮ ਜਬਿ ਬੋਲੇ ਸਹਤ ਬਛਾਈ । ਸ੍ਰੀ
ਮੁਖ ਤੇ ਮੁਸਕਾਇ ਗੁਸਾਈ ! ਬੂਝੇ ਬਹੁਰ ‘ਕਹਾਂ ਅਬਿ ਸੋਈ ?’ । ਜਿਸ ਤੇ
ਬਾਛਤਿ ਲੇ ਸਭਿ ਕੋਈ ॥੧੧॥ ਕਿਤ ਬੈਠੈ ਸੋ ਬਡੇ ਤੁਮਾਰਾ ? । ਲੇਤਿ
ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਜਬਾ ਉਚਾਰਾ’ । ਸੁਨਿ ਰਾਹਕ ਕੋਰੇ ਪੁਨ ਕਹੈ । ‘ਸਭਿ ਮੇਲੇ
ਮਹਿ ਪੁਰਨ ਅਹੈ ॥ ੧੨ ॥ ਜਹਿ ਕਹਿ ਸਭਿਨਿ ਕਾਮਨਾਂ ਦੇਤਿ । ਤਿਸ
ਹਿਤ ਬੈਦਤਿ ਸੋ ਨਿਜ ਲੇਤਿ’ । ਨਿਜ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇ ਰਹੈ ਸਮਾਇ । ਮਾਨਵ
ਮਿਲੇ ਅਧਿਕ ਗੁਨ ਗਾਇ’ ॥੧੩॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨਾ । ਗਨ
ਰਾਹਕ ਕੋ ਮੂਰਖ ਜਾਨਾ । ਤਿਨ ਸਭਿ ਮਹਿ ਜੋ ਨਰ ਪਰਧਾਨਾ । ਅੰਗੂ
ਖਰੇ ਪਿਖਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ ॥੧੪॥ ‘ਮੂੰਦੇ ਬਿਲੋਚਨ ਰਿਦੇ ਜਨਾਵੈ’ । ਅਬਹਿ
ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਤੋਹਿ ਦਿਖਾਵੈ’ । ਦੇਖਿ ਲੀਜਿਯਹਿ ਅਪਨਿ ਵਡੇਰਾ । ਜੋ ਮੇਲੇ
ਮਹਿ ਰਮੈ ਜਿਠੇਰਾ’ ॥੧੫॥ ਮਾਨਿ ਬੈਠ ਕੋ ਮੂੰਦੇ ਨੈਨ । ਛਰੀ ਜੁ ਕਰ
ਮਹਿ ਕਰੁਣਾ ਐਨ । ਜਬਿ ਤਿਸ ਕੋ ਸਿਰ ਧਾਰਨ ਕਰੀ । ਅਪਨਿ ਬਡੇ ਕੀ
ਸੋਝੀ ਪਰੀ ॥ ੧੬ ॥ ਅਨਿਕ ਜਨਮ ਧਰਿ ਮਾਰ ਮਾਰ ਗਯੋ । ਅਬਿ ਤਨ
ਕਾਕ ਪਹਾਰੀ ਭਯੋ । ਇਕ ਉਚੀ ਰੋਰੀ ਪਰ ਸੋਇ । ਰਹੈ ਬੈਠਿ ਸੁਧ
ਜਾਂਹਿ ਨ ਕੋਇ ॥੧੭॥ ਅਬਿ ਐਸੀ ਸੁਧ ਉਰ ਹੁਇ ਆਈ । ਪੁਨ ਬੂਝਨਿ
ਕੀਨਿਸਿ ਗੋਸਾਈ ! ‘ਕਹੁ ਅਬਿ ਕਿਸ ਥਲ ਤੋਹਿ ਬਡੇਰੋ ?’ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਉ
ਜਬਾ ਬਿਧਿ ਹੋਰੋ’ ॥੧੮॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਤਾਂਹਿ ਬਤਾਯੋ । ‘ਹਮਰੋ ਬਡੇ
ਕਾਕ ਤਨ ਪਾਯੋ । ਉਚੀ ਰੋੜੀ ਪਰ ਅਬਿ ਬੈਸਾ । ਅਹੈ ਪਹਾਰੀ ਬਾਇਸ
ਜੈਸਾ’ ॥੧੯॥ ਪੁਨ ਗੁਰ ਬੂਝੈ ‘ਇਸ ਥਲ ਮੇਲਾ । ਕਹੁ ਕਿਸ ਕੋ ਬਡ
ਭਯੋ ਸਕੇਲਾ ?’ । ਸੁਨਿ ਕੋ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਬਿ ਯਹੀ । ‘ਭੈਛ ਚਾਲ ਲੋਕਨਿ
ਕੀ ਲਹੀ ॥ ੨੦ ॥ ਜਿਤ ਦਿਲਿ ਏਕ ਭਛ ਚਲਿ ਜਾਇ । ਦੇਖਤਿ ਸਗਰੀ
‘ਭਾਵ ਮਨ ਦੀਆਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ । ‘ਤਿਸਨੂੰ (ਜੋ ਕੋਈ) ਹਿਤ (ਨਾਲ) ਖੰਢਨਾਂ
ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ (ਉਸ ਤੋਂ) ਆਪਣੀਆਂ (ਕਾਮਨਾਂ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ । ‘(ਤਿਨੂੰ ਤੋਰ) ਰਿਦੇ
ਵਿਧ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ । ‘ਪਹਾੜੀ ਕੀ ਵਰਗਾ ।

ਧਾਇ ਸਿਧਾਇ । ਤਿਮ ਹੀ ਜਗ ਕੇ ਮੂਰਖ ਨਰ ਹੈਂ । ਪਿਸਿ ਚਲਿ ਜਾਏ,
 ਬਿਚਾਰ ਨ ਉਰ ਹੈ ॥੨੧॥ ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਸਭਿ ਚਲਿ ਆਏ । ਨਹਿ ਜਾਨਹਿ
 ਕਜਾ ਪਾਯ ਸਿਧਾਏ^੧ । ਕਹਨੈ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿ ਜਬਹਿ ਹਵਾਲ । ਭਏ
 ਅਚੇਭੇ ਰਿਦੇ ਬਿਸਾਲ ॥ ੨੨ ॥ ‘ਹਮ ਹੰਕਾਰ ਛੂਛ ਹੀ ਕਰਤੇ । ਸਤਿਗੁਰ
 ਪੁਰਖ ਸ਼ਕਤਿ ਸਭਿ ਧਰਤੇ । ਜਿਨਹੂੰ ਬਡੇ ਕੇ ਜਨਮ ਦਿਖਾਯੋ । ਸਿਰ ਧਰ
 ਛਹੀ ਬਿਡੰਤ ਜਨਾਯੋ’ ॥੨੩॥ ਮਹਿਮਾ ਅਧਿਕ ਗੁਰੂ ਕੀ ਜਾਨੀ । ਸ਼ਰਧਾ
 ਰਿਦੇ ਸਭਿਨਿ ਹੀ ਠਾਨੀ । ਭੂਮ ਰਾਜ ਕੇ ਤਉ ਹੰਕਾਰ^੨ । ਮਨ ਮੈਂ ਰਾਖਨੈ,
 ਨਹਿ ਨਿਰਵਾਰਿ^੩ ॥੨੪॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਿ ਅਖੈਰ ਗੋ ਡੇਰੇ । ਉਤਰਿ ਬਿਰੇ
 ਪ੍ਰਯੋਕ ਤਿਸ ਬੇਰੇ । ਰਾਹਕ ਕੋਰੇ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਏ । ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਲਖਿ
 ਕਰਿ ਮਨ ਭਾਏ ॥੨੫॥ ਸਕਲ ਇਕੱਤ੍ਰ ਹੋਇ ਚਲਿ ਆਏ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ
 ਜਹਾਂ ਸੁਹਾਏ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਨਿਕਟਿ ਬਿਰੇ ਹੈਂ । ਕੁਛੁਕ ਉਪਾਇਨ
 ਅੰਗੁ ਧਰੇ ਹੈਂ ॥੨੬॥ ਭੂਮ ਮਾਲਕੀ ਅਪਨੀ ਜਾਨੈਂ । ਯਾਂਤੇ ਉਰ ਅਹੰਕਾਰ
 ਮਹਾਨੈਂ । ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਜਾਨੀ । ਭੂਤ ਭਵਿੱਖਜਤ ਜਿਮ ਕਿਨ
 ਠਾਨੀ ॥ ੨੭ ॥ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਭਿ ਰਾਹਕ ਕਹੈਂ । ‘ਮਹਾਂ ਸ਼ਕਤਿ ਧਰਿ
 ਰਾਵਰ ਅਹੈਂ। ਸਿੱਖ ਆਪਨੇ ਹਮੈ ਬਨਾਵਹੁ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁ ਪਥ ਚਲਾਵਹ
 ॥ ੨੮ ॥ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿਖ ਅਪਰ ਤੁਮਾਰੇ । ਹਮ ਭੀ ਬਨਹਿ ਤਥਾ
 ਅਨੁਸਾਰੇ । ਦੇਤੇ ਰਹਹਿ ਉਪਾਇਨ ਸਦਾ । ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ ਤੁਮ
 ਜਦ ਕਦਾ’ ॥੨੯॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਲਖਿ ਤਿਨ ਖੋਟੇ । ਉਰ ਹੰਕਾਰੀ ਬਹੁ
 ਮਤ ਮੋਟੇ । ਕਹਨੈ ਕਿ ‘ਹਮ ਨਹਿ ਸਿੱਖ ਬਨਾਵੈਂ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੁਮ ਕੋ ਨਹਿ
 ਪਾਵੈਂ ॥੩੦॥ ਸਿੱਖੀ ਪਦ ਲੇ ਨਿਰਹੰਕਾਰੀ । ਕਬਹੂੰ* ਨ ਬਨਹਿ ਬਿਸਾਲ
 ਸਿਕਾਰੀ । ਤਿਸ ਕੇ ਹੋਹਿ ਸਹਾਯਕ ਸਦਾ । ਹਲਤ ਪਲਤ ਦੁਖ ਲਹਹਿ
 ਨ ਕਦਾ ॥੩੧॥ ਤੁਮ ਤੇ ਲੇਨਿ ਉਪਾਯਨ ਜੋਈ। ਹਮਰੇ ਹਿਤ ਮੈਂ ਚਾਹ ਨ
 ਕੀਈ । ਤੁਮਰੀ ਵਸਤੁ ਅਕੌਰ ਨ ਲੇਹੀਂ । ਅਪਨੀ ਸਿੱਖੀ ਕੋ ਨਹਿ ਦੇਹੀਂ
 ॥੩੨॥ ਇਮ ਜਬਾਬ ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦਯੋ । ਨਹੀਂ ਨੰਮ੍ਰਿ ਹੁਇ ਪੁਨ ਪਦ
 ਲਯੋ ।—ਅਵਿਨੀ ਕੇ ਮਾਲਿਕ ਹਮ ਅਹੈਂ—। ਇਸ ਹੰਕਾਰ ਤੇ ਅਫਰੇ ਰਹੈਂ
 ॥੩੩॥ ਧਰੇ ਮੈਨ ਨਿਜ ਘਰ ਕੋ ਗਏ । ਨਹਿ ਬਡ ਭਾਗ ਤਿਨਹੂੰ ਕੇ ਭਏ।
 । ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਹਟਾਏ । ਨਹੀਂ ਆਪਨੇ ਸਿੱਖ ਬਨਾਏ ॥ ੩੪ ॥

ਕੀ ਨੌਕੇ ਜਾਵਾਂਗੇ । ^੧ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਹੰਕਾਰ । ^੨ਦੂਰ ਨਾ ਕੀਤਾ । *ਪਾ:-ਬਹੁਰ ।

ਤਿਸ ਥਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ । ਪਹੁੰਚੇ ਡੇਰਾ ਦਿਯੋ ਲਗਾਇ । ਕੁਲ
ਮਰ੍ਹਾਜ ਕੇ ਰਾਹਕ ਜੇਈ । ਸਿਰਕੀ ਬਾਸ ਪਰੇ ਗਨ ਤੇਈ ॥ ੩੫ ॥ ਬਸਜੋ
ਚਹੈ ਕਿਸ ਥਲ ਮਹਿ ਸੋਇ । ਨਹੀਂ ਸਥਿਰਤਾ ਕਿਤਹੂੰ ਹੋਇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ-
ਰਾਇ ਸੁਨੇ ਜਬਿ ਆਇ । ਮਿਲਨਿ ਗਏ ਹੂੰ ਕੇ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੩੬ ॥ ਅਧਿਕ
ਪ੍ਰੇਮ ਧਰਿ ਅਰਪਿ ਉਪਾਇਨਾ । ਆਨਿ ਲਗੇ ਤਤਛਿਨ ਗੁਰ ਪਾਇਨਿ । 'ਬਡੇ
ਭਾਗ ਅਬਿ ਭਏ ਹਮਾਰੇ । ਦਰਸ ਆਪ ਕੋ ਨਿਕਟਿ ਨਿਹਾਰੇ' ॥ ੩੭ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕੁਸ਼ਲ ਬੁਝ ਕਰਿ ਤਿਨਕੀ । ਆਸ਼ਾਸਨ^੧ ਕਰਿ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਚਨ
ਕੀ । ਸਿੱਖ ਆਪਨੇ ਸਕਲ ਬਨਾਏ । ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਭਲੇ ਮਗ ਪਾਏ ॥
੩੮ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਦਰਸਨ ਨਿਤ ਕਰੈ । ਸੇਵਹਿ ਰਿਦੇ ਕਾਮਨਾ ਧਰੈ ।
ਬੈਠਹਿ ਨਿਕਟਿ ਸਦੀਵ ਸੁ ਆਇ । ਜਿਮ ਭੂਪਤਿ ਚਾਕਰ ਕੇ ਭਾਏ ॥ ੩੯ ॥
ਕਬਿ ਕਬਿ ਕੌਰੇ ਗੁਰ ਦਰਸੇ । ਨਿਰ ਹੰਕਾਰ ਨ ਨੰਮ੍ਰਿ ਬਨੰਤੋ । ਸਿੱਖੀ ਪਦ
ਨਹਿ ਦੀਨਸਿ ਤਿਨ ਕੋ । ਸਤਿਗੁਰ ਲਖਿ ਬਿਕਾਰ ਬਡ ਮਨ ਕੋ ॥ ੪੦ ॥

ਅੰਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿੰਬਿ ਦਸਮਿ ਰਾਸੇ 'ਕੌਰੇ ਰਾਹਕ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮੁ ਪੰਚਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੫ ॥

੬. [ਮਰ੍ਹਾਜ ਕੇ ਤੇ ਕੌੜੇ ਰਾਹਕ] ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਬੀਤੇ ਕੇਤਿਕ ਦਸੋਸ ਤਹਿ ਟਿਕੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ । ਨਿਕਟਿ
ਨਿਕਟਿ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਜੇ ਸਿੱਖ ਬਨਹਿ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਰਾਹਕ ਜੇ
ਮਰ੍ਹਾਜ ਕੇ ਅਹੈ । ਤਿਨ ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਤਿ ਗੁਰ ਰਹੈ । ਨਹਿ ਕੌੜੇ ਤਿਨ
ਆਦਰ ਕਰੈ । ਸਭਾ ਮਹਿ ਤਿਨਕੋ ਪਰਹਰੈ ॥ ੨ ॥ 'ਇਹ ਪਰਦੇਸੀ ਕਿਤ
ਤੇ ਆਇ । ਕਰਹਿ ਗੁਜਰ ਬੈਠੇ ਇਸ ਥਾਏ' । ਤਿਨਪਰ ਹੁਕਮ ਕਰਤਿ ਸਦ
ਰਹੈ । ਮਨਭਾਵਤਿ ਮੁਖ ਵਾਕਨਿ ਕਹੈ ॥ ੩ ॥ ਰਹਿ ਮਰ੍ਹਾਜ ਕੇ ਸਿਰਕੀ-
ਬਾਸ^੨ । 'ਨਿਜ ਛਿਤ ਛਿਨ ਕਿਤ ਕਰਹਿ ਅਵਾਸ । ਬਸਜੋ ਚਹੈ, ਪਰ
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਾਹੀ । ਅਵਿਨੀ ਜਹਿ ਅਪਨਾਇ ਬਸਾਹੀ' ॥ ੪ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ
ਸੇਵਾ ਮਹੁ ਲਾਗੇ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਿਸ਼ਟਿ ਤੇ ਮਨ ਅਨੁਰਾਗੇ । ਜਹਿ ਕੌਰਨਿ ਇਕ
ਕੁਪ ਲਗਾਏ । ਤਹਿ ਤੇ ਸਭਿਹਿਨਿ ਜਲ ਕੇ ਪਾਏ ॥ ੫ ॥ ਸਭਿ ਮਰ੍ਹਾਜ ਕੇ

^੧ਦਿਲਾਸਾ [ਸਿਸ਼, ਆਸ਼੍ਰਿਤ] । ^੨ਜਿਵੇਂ ਰਾਜਾ ਕੋਲ ਟੋਕਰ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਬੈਠਦਾ ਹੈ । ^੩ਕੇਢ
ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ^੪ਕੌੜੇ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ । ^੫ਸਿਰਕੀ ਵਾਸ ਹੋਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਮਰ੍ਹਾਜ ਕੇ ।
^੬ਆਪਣੀ ਭੈਂ ਦੁਸ ਦੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿਤੇ (ਹੋਰਥੇ) ਘਰ ਬਣਾ ਕੇ ਵੱਸਿਆ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਸੀ
ਮਿਲਦੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਕੇ ਵਸਾ ਲੇਣ ।

ਗਰਕ ਜੇਯ । ਇਨ ਕੀ ਹੁਤੀ ਭਾਰਜਾ, ਸੇਯ^੧ । ਤਿਸੀ ਕੂਪ ਤੇ ਆਨਤਿ
 ਫਾਰੀ । ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਗਮਨਤਿ ਹੈਂ ਤਹਿ ਸਾਰੀ॥੬॥ ਭਰਹਿ ਕੂਪ ਤੇ ਘਟ
 ਲੈ ਆਵੈ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਬਿਵਹਾਰ ਚਲਾਵੈ॥ਤਿਹਠਾਂ ਕੌਰੇ ਤਰੁਨ ਜਿ ਨਰ
 ਹੈਂ । ਬਿਰਹਿ ਕੂਪ ਪਰ ਸੋ ਇਮ ਕਰਿ ਹੈਂ॥੭॥ ਤਰਨੀ ਤੇ ਸੋ ਦਾਮ^੨
 ਖਿਚਾਵੈ । ਚੜ੍ਹ ਉਪਰ ਜਲ ਕੋ ਨਿਕਸਾਵੈ । ਕਰਹਿ ਸਪਰਸ਼ ਸਰੀਰਨਿ
 ਅੰਗ । ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕੇ ਕਹਿ ਬਾਕ ਅਨੰਗ^੩॥੮॥ ਹਸਹਿ ਬਿਲਾਸ ਕਰਹਿ
 ਮਨ ਭਾਏ । ਬਿਨਾਂ ਲਾਜ ਤੇ ਬਾਕ ਸੁਨਾਏ । ਜਲ ਕੇ ਰੇਤੁ ਸਹਹਿ ਸਭਿ
 ਨਾਰੀ । ਜੇ ਕੁਬਾਕ ਕਹਿ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ॥੯॥ ਅਪਰ ਥਾਨ ਜਲ
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਾਂਹੀ । ਬਿਨ ਜਲ ਤੇ ਨਹਿ ਜੀਵਨ ਪਾਂਹੀ । ਯਾਂਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਪ
 ਚਲਿ ਜਾਇ । ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਐਸੇ ਕੁਮਤਿ ਕਮਾਇ॥੧੦॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ
 ਗਏ ਤਹਿ ਜਬੈ ਇਮ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੋਵਤਿ ਭਾ ਤਬੈ:-ਨਵੀਂ ਬਧੂ ਤਿਨ ਕੈ ਇਕ
 ਆਈ । ਸੋ ਘਟ ਲੈ ਜਲ ਹੇਤੁ ਸਿਧਾਈ॥੧੧॥ ਕੂਪ ਸਥਾਨ ਤਰੁਨ ਨਰ
 ਖਰੇ । ਨਿਤ ਸਮ ਹਸਨਿ ਬੋਲਿਬੋ ਕਰੇਗਈ ਤ੍ਰਿਯਾ ਗਨ ਪਾਨੀ ਭਰਿਬੋ।
 ਘਟ ਕੋ ਭਰੇ ਟਿਕਾਵਨਿ ਕਰਿਬੋ॥੧੨॥ ਦਾਮ ਲਗੀ ਖੈਂਚਨਿ ਤਬਿ ਨਾਰੀ।
 ਨਰ ਅਸਵਾਰੀ ਭਯੋ ਪਿਛਾਰੀ । ਜਬਾ ਬੈਲ ਖੈਂਚਤਿ ਚਢਿ ਜਾਇ । ਤਿਮ
 ਅਰੁਢਿ ਕਰਿ ਅੰਗੁ ਚਲਾਇ॥੧੩॥ ਬਧੂ ਨਵੀਨ ਸੰਗ ਤਬਿ ਤੈਸੇ । ਕਰਤਿ
 ਹਾਸ ਕੋ ਤਿਨ ਹੀ ਜੈਸੇ । ਕਰਿ ਸਪਰਸ਼ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਹੈ ਕੈ ਘਟ ਕੋ ਝਟਕ
 ਪਟਕਬੋ ਕੈ ਕੈ॥੧੪॥ ਗਾਰੀ ਦੇਤਿ ਗਈ ਨਿਜ ਡੋਰੇ । ਸਭਿ ਤ੍ਰਿਯਾਨਿ
 ਸੋਂ ਕਹਿ ਤਿਸ ਬੋਰੇ । ਕਰਨੇ ਧਿਕਾਰ ਨਰਨਿ ਕੈ ਤਾਈ । ‘ਕਹਾਂ ਆਪਨੀ
 ਲਾਜ ਗਵਾਈ॥੧੫॥ ਜਿਨ ਕੀ ਦਾਰਾ ਸੋਂ ਨਰ ਹਸੈਂ । ਤਿਨ ਕੇ ਕਹੂ
 ਕੈਸੇ ਘਰ ਬਸੈਂ । ਖਰੇ ਕੂਪ ਪਰ ਕਹਤਿ ਕੁਵਾਕਨਿ । ਜਿਸ ਤੇ ਅਪਜਸੁ ਹੈ
 ਸਭਿ ਸਾਕਨਿ॥੧੬॥ ਮੈਂ ਨਹਿ ਜੈਹੋਂ ਲਜਾਵਨਿ ਪਾਨੀ । ਕਰਹਿ ਸਪਰਸ਼ਨਿ
 ਹਾਸ ਬਖਾਨੀ । ਹੈ ਨਿਰਲਾਜ ਨ ਜੀਵਨ ਆਛੇ । ਅਪਰ ਥਾਨ ਬਸਿਬੇ
 ਚਿਤ ਬਾਂਛੋਂ॥੧੭॥ ਇਹਾਂ ਰਹਨਿ ਕੋ ਧਰਮ ਨ ਕੋਈ । ਜਹਾਂ ਨਿਸ਼ੀਕੀ^੪
 ਅਸ ਨਰ ਹੋਈ’ । ਇੱਤਨਾਦਿਕ ਤਿਨ ਨਿਸ਼ਠੁਰ ਬਾਨੀ । ਕਹੀ ਸਭਿਨਿ
 ਸੋਂ ਤਰਕ ਮਹਾਨੀ॥੧੮॥ ਸੁਨਿ ਮਰਾਜ ਕੇ ਸੰਕਟ ਪਾਵੈਂ । ਬਿਨ ਜਲ ਤੇ

^੧ਓਹ (ਇਸ-ਪ੍ਰੀਆ) ਬੀ । ^੨ਏਜ, ਏਮ । ^੩ਭਾਵ ਐਸੇ ਵਾਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ
 ਹੋਵੇ (ਅ) ਬਿਸ਼ਰਮੀ ਵੇ । ^੪ਨਿਸ਼ੀਕੀ, ਇਸ਼ਰਮ ।

ਕੁਛ ਬਸ ਨ ਬਸਾਵੈ । ਸਭਿ ਮਿਲਿ ਮਸਲਤ ਕੀਨਿ ਬਿਸਾਲਾ । ‘ਕਿਤ ਕੋ
 ਚਲਹਿ ਬਸਹਿ ਇਸ ਕਾਲਾ ॥ ੧੯॥ ਬਿਨਾਂ ਬਾਸ ਤੇ ਨਹਿ ਗੁਜਰਾਨ ।
 ਨਹਿ ਅਵਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਿਸ ਬਾਨਾਰਾਹਕ ਕੋਰੇ ਦੁਸ਼ਟ ਬਿਲੈਵ । ਕਰਹਿ
 ਵਧੀਕੀ ਮਿਲਿ ਨਰ ਬੰਦ’ ॥ ੨੦ ॥ ਬਹੁਰ ਪਰਸਪਰ ਭਲੇ ਬਿਚਾਰਾ ।
 ‘ਅਪਰ ਉਪਾਇ ਨ ਚਲਹਿ ਹਮਾਰਾ । ਉਤਰੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ।
 ਤਿਨ ਤੇ ਹੋਇ ਸਕਹਿ ਹਮ ਬਾਇ ॥ ੨੧॥ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ ਬਲਵੰਤੋ ।
 ਕਰਤਿ ਨ ਬਿਲਮਹਿ ਜਥਾ ਚਹੰਤੋ । ਸ਼ਰਨ ਪਰਨ ਕਰਿ ਲਿਹੁ ਤਿਨ
 ਮਰਜੀ । ਸ਼ਰਜੀ ਹੋਇ ਗੁਜ਼ਾਰਹੁ ਅਰਜੀ’ ॥ ੨੨॥ ਸੋ ਹਮ ਕੋ ਕਿਤ ਕਰਹਿ
 ਬਸਾਵਨਿ । ਚਲਹਿ ਹੁਕਮ ਤਿਨ ਕੋ ਸਭ ਬਾਵਨਿ’ । ਇਮ ਕਹਿ ਸਭਿ
 ਇਕੱਠ ਨਰ ਹੋਏ । ਜਾਇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸਨ ਜੋਏ ॥ ੨੩॥ ਪਦ ਅਰਬੰਦਨਿ
 ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਮੋ । ਬਿਰਿ ਮਰਾਜ ਕੇ ਭੇ ਤਿਹ ਸਮੋ । ਬੰਦਿ ਹਾਥ ਬੋਲੇ
 ਨਿਜ ਬਿਨਤੀ । ‘ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਹਮਰੇ ਬਡ ਗਿਨਤੀ’ ॥ ੨੪ ॥ ਬਿਨਾਂ
 ਤੁਮਾਰੇ ਪਰਤਿ ਨ ਪਾਗ ਰਹੇ ਬੁਡ ਚਿਤ ਚਿੰਤਾ ਧਾਰ’ । ਨਹਿ ਬੈਠਨਿ ਕਹੁ
 ਅਵਿਨੀ ਪਾਵਹਿ । ਜਹਾਂ ਬਾਸ ਕਰਿ ਸਮੇਂ ਬਿਤਾਵਹਿ ॥ ੨੫ ॥ ਇਤ ਕੋਰੇ
 ਭਾਤਾ ਸਮੁਦਾਇ । ਧਰਾ ਮਾਲਕੀ ਕਰਹਿ ਬਨਾਇ । ਜੈਤ ਪਿਰਾਲਾ
 ਆਦਿਕ ਔਰ । ਰਾਖੀ ਸਭਿ ਸੰਭਾਰ ਕਰਿ* ਠੋਰਾ ॥ ੨੬॥ ਅਸ ਅਵਨੀ ਨਹਿ
 ਜਾਨੀ ਜਾਇ । ਜਹਿ ਬੈਠਹਿ ਹਮ ਗਾਮ ਬਨਾਇ । ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ
 ਗੁਨਵੰਤੋ । ਸਭਿ ਤੇ ਅਧਿਕ ਆਪ ਬਲਵੰਤੋ ॥ ੨੭ ॥ ਕਹਹੁ ਬਚਨ ਸਿਧ
 ਹੋਵਤਿ ਕਾਜ । ਕਹਹੁ ਤ ਕਸੋਂ ਨ ਹੋਹਿ ਮਹਾਰਾਜ । ਅਪਨੋ ਕਰਿ ਕੈ
 ਹਮਹੁ ਬਸਾਵਹੁ । ਜਹਿ ਜਾਨਹੁ ਤਹਿ ਅਵਿਨਿ ਦਿਵਾਵਹੁ’ ॥ ੨੮ ॥ ਸ੍ਰੀ
 ਹਰਿਰਾਇ ਲਖੇ ਨਿਜ ਦਾਸ । ਬਸਹਿ ਖੇਦ ਜੁਤਿ ਸਿਰਕੀ ਬਾਸ ।—ਜੈ
 ਕਿਤ ਧਰਾ ਪਾਇ ਹੁਇ ਗਾਮ’ । ਰਹੈ ਸੁਖੈਨ ਕਰੈ ਨਿਜ ਧਾਮ—॥ ੨੯॥ ਇਮ
 ਬਿਚਾਰਿ ਗੁਰ ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ । ‘ਖੇਦ ਤੁਮਾਰੇ ਹਮ ਲਖਿ ਲੀਨਿ । ਲੈ ਦੇਹੈਂ
 ਅਵਿਨੀ ਹਿਤ ਬਾਸ’ । ਕਰਹੁ ਗਾਮ ਅਪਨੋ ਬਿਨ ਤਾਸ’ ॥ ੩੦ ॥ ਸੁਨਿ
 ਮਰਾਜ ਕੇ ਹਰਖਤਿ ਹੋਇ । ਬੋਲੇ ਪੁਨ ਕਰ ਬੰਦੇ ਦੋਇ । ‘ਸਭਿ ਜਾਨਹੁ ਤੁਮ
 ਅੰਤਰਜਾਮੀ । ਕਰਤਿ ਜਿਤਿਕ ਕੋਰੇ ਨਰ ਖਾਮੀ ॥ ੩੧ ॥ ਸਹੀ ਨ ਜਾਇ

*ਲੋੜਵੰਦ ਹੋਕੇ ਏਨਤੀ ਕਰੇ । *ਫਿਕਰ, ਸੋਚ । *ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਯਾਸ ਵਿਚ । *ਜੈ ਕਿਤੇ ਜ਼ਮੀਨ
 ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਘਿੱਭ ਵੱਸ ਪਵੇ । *ਵੱਸਣ ਲਈ । *ਪਾ:-ਕਹਿ ।

ਬਿਸਾਲ ਖੁਟਾਈ । ਗਹੀ ਆਪ ਕੀ ਅਬਿ ਸਰਣਾਈ । ਜਲ ਕਾਰਨ ਤਿਧ
ਜਾਇੰ ਹਮਾਰੀ । ਤਿਨ ਸੋਂ ਰਚਹਿ ਹਾਸ ਡਰ ਡਾਰੀ ॥ ੩੨ ॥ ਸੁਨਿ ਸਤਿ-
ਗੁਰ ਸੋ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਏ । ਨਰ ਕੌਰੇ ਨਿਜ ਪਾਸ ਬਲਾਏ । ਕਰਿ ਬੰਦਨ
ਕੋ ਬੈਠੇ ਸਭੈ । ਤਿਨ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਿਲੋਕਯੋ ਤਬੈ ॥ ੩੩ ॥ ਅਹੈਂ ਬਿੰਦ ਬਲ-
ਵਾਨ ਬਡੇਰੇ । ਤਿਨ ਕੇ ਉਰ ਅਹੰਕਾਰ ਘਨੇਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ
ਉਚਾਰੇ । ‘ਰਾਹਕ ਜੇ ਮਰਾਜ ਕੇ ਸਾਰੇ ॥ ੩੪ ॥ ਸਿਰਕੀਬਾਸ ਬਿਖੈ
ਦਖਿਆਰੇ । ਬਿਨ ਧਰਨੀ ਨਹਿ ਧਾਮ ਉਸਾਰੇ । ਜਮ ਨਹਿ ਸਕੇ ਪਾਇੰ ਕਿਸ
ਬਾਇ । ਆਏ ਅਬਹਿ ਬਾਸ ਨਹਿ ਪਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਹਮਰੇ ਕਹਯੋ ਮਾਨਿ
ਕਰਿ ਲੀਜੈ ਪੰਚਹਲਨਿ ਕੀ ਅਵਿਨੀ ਦੀਜੈ । ਤਿਸ ਮੈਂ ਕਰਿ ਲੈਹੈ ਗੁਜਰਾਨ
। ਬਸਹਿ ਸਦਨ ਕਰਿ ਸੁਖ ਕੋ ਮਾਨਿ ॥ ੩੬ ॥ ਸੁਨਿ ਰਾਹਕ ਕੌਰਨੁ
ਗੁਰਬਾਨੀ । ਨਹਿ ਮਾਨੀ ਮੁਖ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨੀ । ‘ਕਹਾਂ ਪੰਚ ਹਲ ਕੀ
ਛਿਤ ਹੋਇ । ਕਹਾਂ ਕਮਾਇ ਖਾਇ ਹੈਂ ਸੋਇ ? ॥ ੩੭ ॥ ਤਿਸ ਪਰ ਕੈਸੇ ਗ੍ਰਾਮ,
ਬਸਾਵੈਂ ? । ਕਹਾਂ ਜੀਵਕਾ ਸਕਲ ਚਲਾਵੈਂ’ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਖਾਨੈ
ਫੇਰੀ । ‘ਇਨ ਕੋ ਤਿਤਨੀ ਅਹੈ ਘਨੇਰੀ ॥ ੩੮ ॥ ਛਿਤ ਬੋਰੀ ਮੈਂ ਸਕਲ
ਕਮਾਵੈਂ । ਹਮ ਬਰਕਤ ਤਿਸ ਮਹਿ ਬਹੁ ਪਾਵੈਂ । ਸਹਤ ਕੁਟੰਬਨਿ ਹੁਇ
ਗੁਜਰਾਨ । ਤਿਸ ਮਹਿ ਤੇ ਹੁਇ ਅੰਨ ਮਹਾਨ’ ॥ ੩੯ ॥ ਸੁਨਿ ਕੌਰੇ ਬੋਲੈ
ਗੁਰ ਪਾਹੀ । ‘ਹਮ ਅਵਿਨੀ ਦੇਵਹਿ ਕਿਮ ਨਾਹੀ । ਹਲ ਕੀ ਮੁਖੀ ਅੱਗੂ
ਹੁਇ ਜਿਤੀ’ । ਇਨ ਕੋ ਹਮ ਨਹਿ ਦੈਹੈਂ ਤਿਤੀ ॥ ੪੦ ॥ ਬਸਹਿ ਸ਼ਰੀਕਾ
ਫੇਰ ਕਮਾਵਹਿ । ਹੁਇ ਛਿਤ ਮਾਲਿਕ ਰਾਰ ਵਧਾਵੈਂ । ਯਾਂਤੇ ਅਬਿ ਜਬਾਬ
ਕਹਿ ਦੇਹਿ । ਕਜੈਂ ਬਸਾਇ ਸਮ ਕੇ ਕਰਿ ਲੇਹਿ ॥ ੪੧ ॥ ਸਜਾਨੇ ਪੁਰਖਨਿ
ਕੀ ਸਿਖ ਏਹੋ ।—ਗ੍ਰਾਸ ਦੇਹੁ ਪਰ ਬਾਸ ਨ ਦੇਹੋ—’ । ਇਮ ਉੱਤਰ ਦੇ
ਤੂਸਨਿ ਰਹੇ ।—ਨਹੀਂ ਦੇਤਿ—ਸਤਿਗੁਰ ਉਰ ਲਹੇ ॥ ੪੨ ॥ ਉਠਿ ਕਰਿ
ਗਏ ਆਪਨੇ ਧਾਮ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕਰਜੈ ਬਿਸਰਾਮ । ਸੁਨ ਮਰਾਜ ਕੇ
ਭਏ ਸਚਿਤ । ਅਪਨਿ ਬਾਸ ਬਹੁ ਬਲ ਚਿਤਵੈਤਿ ॥ ੪੩ ॥

ਸੂਚਸ ਫਿੰਬੇ ਦਸਮਿ ਰਾਸੇ ‘ਰਾਹਕਨਿ ਕੋ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਖਸਟਮੇ ਐਸੁ ॥ ੬ ॥

੭. [ਮਰਾਜ ਕੇ ਤੇ ਕੌੜੇ ਰਾਹਕ]

ਦੋਹਰਾ ॥ ‘ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਮਰਾਜ ਕੇ ਮਿਲੇ ਪਰਸਪਰ ਬਿੰਦ । ਨਹਿ ਮਾਨੀ
ਨਿਡਰ ਕੇ । ਕੌਰੇ ਕੇਮ ਨਹੀਂ ਸਕੇ । ਹਲ ਦੀ ਮੁਖੀ ਜਿਨੀ (ਫੇ) । ਕਿਉਂ ਵਸਾਕੇ
(ਅਪਣੇ) ਬੱਝਰ ਦੇ ਬਨਾ ਲਈਏ ।

ਕੌਰਾਨਿ ਸਭਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗਿਰਾ ਬਿਲੇਦ ॥ ੧ ॥ ਬੋਧਈ ॥ ਦਰਸਨ ਪਰਮ
 ਪਾਵਨੋ ਕਰਿ ਕੈਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਸੀਸ ਕਹੁ ਧਰਿਕੈ। ਬੈਠੇ ਨਿਕਟਿ ਸਕਲ
 ਕਰ ਬੰਦਿ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਿਸ਼ਟਿ ਸੋ ਪਿਖਤਿ ਮੁਕੰਦ ॥ ੨ ॥ ਅਵਿਨਿ ਲੇਨਿ ਕੋ
 ਸਕਲ ਪਸੰਗ । ਕਹਨੈ ਭਯੋ ਜਿਮ ਕੌਰਨਿ ਸੰਗ । ਸੁਨਿ ਕੈ ਦੀਨ ਹੋਇ
 ਕਰਿ ਭਨੈ । ‘ਰਾਵਰ ਤੇ ਸਭਿ ਕਾਰਜ ਬਨੈ ॥ ੩ ॥ ਅਗਮ’ ਹੋਇ ਬਹੁ
 ਸੁਗਮ ਕਰੀਤੇ । ਜਿਨਹਿ ਸੁਗਮ ਤਿਹ ਅਗਮ ਰਚੀਤੇ । ਨਹੀਂ ਆਸਰਾ
 ਦੂਸਰ ਕੋਈ । ਤੁਮਰੇ ਚਰਨ ਪਰਾਇਨ’ ਹੋਈ ॥ ੪ ॥ ਹੋਇ ਉਪਾਇ ਸੁਦੇਹੁ
 ਬਤਾਈ । ਜਥਾ ਬਾਸ ਹਮ ਤੇ ਬਨਿਆਈ’ । ਬਿਨਾ ਬਾਸ ਤੇ ਨਹਿ ਬਿਸ-
 ਰਾਮ । ਲਾਜ ਬਡਾਈ ਨਹਿ ਬਿਨ ਧਾਮ’ ॥ ੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਗੁਰੂ ਸੁਨਿ
 ਕਾਨ। ਬਿਨਤੀ ਸਿੱਖਨਿ ਕੀਨਿ ਮਹਾਨ । ਭਏ ਦੀਨ ਸੇ ਚਾਹਤਿ ਧਰਨੀ ।
 ਤਿਨ ਕੇ ਹਿਤ ਕੀ ਬਾਨੀ ਬਰਨੀ ॥ ੬ ॥ ‘ਕਰਹੁ ਕੂਚ ਤੁਮ ਅਪਨੋ ਡੇਰਾ’ ।
 ਲੇ ਕਰਿ ਸਰਬ ਸਾਥ ਇਕ ਬੇਰਾ । ਚਲਤਿ ਜਹਾਂ ਸੰਧਯਾ ਪਰ ਜਾਇ ।
 ਤਹਿ ਡੇਰੇ ਕੋ ਲੇਹੁ ਟਿਕਾਇ ॥ ੭ ॥ ਰਚਹੁ ਸਦਨ ਸਭਿ ਗੁਮ ਬਸਾਵਹੁ ।
 ਕਰਹੁ ਬਾਸ ਕੋ ਮਿਲਿ ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ। ਤਹਾਂ ਬਿਘਨ ਜੇ ਹੋਇ ਤੁਮਾਰੋ। ਸਤਿ-
 ਗੁਰ ਹੁਇ ਸਹਾਇ, ਦੈਂ ਟਾਰੇ’ ॥ ੮ ॥ ਇਮ ਸੁਨਿਕੈ ਸਗਰੇ ਕਰ ਬੰਦਿ ।
 ਕੀਨਿ ਬੰਦਨਾ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ। ਮਾਨਯੋ ਹੁਕਮ ਸਿਦਕ ਉਰ ਧਾਰਾ—ਸਫਲ
 ਕਾਜ ਹੁਇ—ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਾ ॥ ੯ ॥ ਜਿਨ ਆਇਸੁ ਮਹਿ ਚੌਦਾਂ ਭਵਨ। ਨਰ
 ਬਪੁਰੇ ਕੀ ਗਿਨਤੀ ਕਵਨ । ਗੁਰ ਤੇ ਹੋਇ ਬਿਸਰਜਨ ਚਲੇ । ਸਿਰਕੀ-
 ਬਾਸ ਲਾਇ ਕਰਿ ਭਲੇ ॥ ੧੦ ॥ ਮਾਰਗ ਚਲਤਿ ਦਿਵਸ ਕੋ ਟਾਰਾ। ਇਸਤ੍ਰੀ
 ਪੁਰਖ ਸਹਤ ਪਰਿਵਾਰਾ । ਗਮਨਤਿ ਜਬਿ ਸੰਧਯਾ ਪਰਿ ਗਈ । ਡੇਰਾ
 ਕਰਨਿ ਥਾਂਵ ਲਖਿ ਲਈ ॥ ੧੧ ॥ ਅਵਨੀ ਰਵਨੀ ਬਸਿਬੇ ਜੋਗ । ਕੀਨਿ
 ਬਿਲੋਕਨ, ਉਤਰੇ ਲੋਗ । ਅਬਿ ਮਰਾਜ ਕੇ ਗੁਮ ਜਹਾਂ ਹੈਂ । ਗੁਰੂ ਹੁਕਮ
 ਤੇ ਬਿਰੇ ਤਹਾਂ ਹੈ ॥ ੧੨ ॥ ਕਰਨੈ ਜਾਮਨੀ ਮਹਿ ਬਿਸਰਾਮੁ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਤੇ
 ਲੀਨਿ ਅਰਾਮੁ । ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਧਾਮ ਜਿਮ ਹੋਇ । ਤਿਮ ਬਿਥਾਰ ਕਰਿ
 ਉਤਰੇ ਸੋਇ ॥ ੧੩ ॥ ਜੈਤ ਪਿਰਾਣਾ ਰਾਹਕ ਰਹੈ । ਮਾਲਕ ਤਿਸ ਅਵਿਨੀ
 ਕੋ ਅਹੈ । ਜਿਸ ਕੇ ਸਮ ਦੂਜਾ ਬਲਵਾਨ ਨ । ਪਕਰਹਿ ਪਾਨਨ ਤੇ
 ਪੰਚਾਨਨ’ ॥ ੧੪ ॥ ਤਿਸ ਨੇ’ ਇਨ ਕੀ ਸੁਧ ਸਭਿ ਸੁਨੀ । ‘ਬਸਿਬੇ ਹਿਤ

‘ਕਠਨ । ‘ਆਸਟੇ । ‘ਜਿਦੇ’ ਸਾਡਾ (ਕਿਤੇ) ਵਾਸਾ ਹੋ ਜਾਵੇ । ‘ਦੋਬਾਂ ਨਾਲ ਏਗ ‘ਭਾਵ ਜੈਤ ਨੇ।

ਅਵਨੀ ਚਹਿ ਘਨੀ॥ਕਾਲਾ ਕਰਮਚੰਦ ਜੇ ਰਾਹਕ। ਮੁਖਿ ਮਰਾਜ ਕੇ ਮਹਿ
ਮਹਿ ਗਾਹਕ॥੧੫॥ਅਪਨੋ ਮਾਨੁਖ ਤੁਰਤ ਪਠਾਯੋ॥ਇਹਾਂ ਨ ਠਹਿਰਹੁ
ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਯੋ। 'ਮੈਂ ਬੈਠਜੋ ਮਾਲਕ ਨਿਜ ਧਰਨੀ। ਕਰੋਂ ਸੰਭਾਰਨਿ
ਜਜੋਂ ਨਿਜ ਤਰੁਨੀ॥ ੧੬॥ ਬਿਨਾਂ ਬਿਲੇਬ ਕੂਚ ਕਰਿ ਜਾਵਹੁ। ਆਨ
ਥਾਨ ਕਿਤ ਬਾਸ ਬਸਾਵਹੁ। ਨਾਂਹਿ ਤ ਮੈਂ ਚਢਿ ਕੈ ਚਲਿ ਆਵਹੁ। ਲਰੇ
ਹਨੋਂ ਨਤੁ ਲੂਟ ਮਚਾਵਹੁ॥੧੭॥ ਅਪਨੀ ਸੀਮ ਨਿਕਾਸੋਂ ਸਾਰੇ॥ ਜੇ ਅਰ
ਪਰਹਿ ਲਖਹੁ ਸੇ ਮਾਰੇ॥ ਇੱਤਨਾਇਕ ਭੇਜੋ ਕਹਿ ਤਬੈ। ਆਯੋ ਨਰ
ਬੈਠੇ ਜਹਿ ਸਭੈ॥੧੮॥ਕਹੀ ਜੈਤ ਕੀ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ॥ਕੜੋਂ ਤੁਮ ਉਤਰਿ
ਪਰੇ ਇਸ ਥਾਂਈਂ ? ਨਹਿ ਬੂਝੋ ਨਹਿ ਆਇਸੁ ਲਈ। ਰਿਦੇ ਢੀਠਤਾ
ਕੜੋਂ ਕਰਿ ਭਈ ? ॥ ੧੯॥ ਲਖਹੁ ਕਿ ਨਹੀਂ ਜੈਤ ਕੋ ਜ਼ੋਰ ? ਜਿਸ ਕੇ
ਸਮ ਨਹਿ ਜਗ ਮੈਂ ਔਗ ਬੀਰ ਸੈਂਕਰੇ ਹੋਰਤਿ ਭਾਜੇ। ਲਰ ਨਹਿ ਸਕਹਿ
ਤਜੈਂ ਕੁਲ ਲਾਜੇ॥੨੦॥ ਕਾਲੇ ਕਹੜੇ 'ਬਿਸਾਲ ਮਹੀ ਹੈ'। ਸੁਨੜੇ ਜੈਤ
ਬਲਵਾਨ ਸਹੀ ਹੈ। ਹਮ ਬਿਰੋਧ ਨਹਿ ਸਕਹਿ ਕਮਾਇ।ਤਿਹ ਸਮਸਰਤਾ
ਪਾਇ ਨ ਜਾਇ॥ ੨੧॥ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਗੁਰੁ ਸਭਿ ਜਗ ਕੇ। ਤਿਨ
ਕੇ ਰਹੈਂ ਆਸਰੇ ਲਗਿ ਕੇ। ਕਰੜੇ ਹੁਕਮ ਹਮ ਕੋ ਇਸ ਥਾਨ। ਰਚਨਿ
ਸਦਨ ਹਿਤ ਬਠ ਆਨਿ॥੨੨॥ ਜਾਚੀ ਦੇਹੁ, ਅਧਿਕ ਛਿਤ ਅਹੋ॥ ਸਮੇ
ਬਿਤਾਵਹਿ ਹਮ ਇਤ ਰਹੇ। ਇਕ ਤੋ ਗੁਰੁ ਹੁਕਮ ਕੋ ਮਾਨੋ। ਦੂਜੇ ਹਮ
ਪਰ ਕਰਹੁ ਅਸਾਨੋ॥੨੩॥ ਅਪਰ ਬਸਹਿ ਜਿਮ ਹੁਇ ਅਨੁਸਾਰੀ। ਤਿਮ
ਹਮ ਰਹੈਂ ਸਦਾ ਹਿਤ ਧਾਰੀ॥ ਸੁਨਤਿ ਦੂਤ ਫਿਗ ਜੈਤ ਗਯੋ ਹੈ।ਇਨ ਕੋ
ਕਹੜੇ ਸੁਨਾਇ ਦਯੋ ਹੈ॥ ੨੪॥ 'ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਿਲੇਦ ਬਲੀ ਹੈਂ।
ਪੀਰੀ ਮੀਰੀ ਧਰੈਂ ਭਲੀ ਹੈਂ।ਭਏ ਸਹਾਇਕ,ਥਾਨ ਬਤਾਯੋਸੋ ਚਾਹਤਿ ਹੈਂ
ਇਨਹੁ ਬਸਾਯੋ॥੨੫॥ ਕਹੈ ਜੈਤ 'ਗੁਰ ਛੀਨਸਿ ਕਾਹੂ'। ਚਹੈਂ ਬਸਾਯੋ
ਹਮ ਛਿਤ ਮਾਹੂ। ਸੋ ਮੈਂ ਦੇਤਿ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਰੀਤਿ। ਨਹੀਂ ਸਹਾਰੋਂ ਅਸ
ਬਿਪਰੀਤ॥੨੬॥ਅਥਿਕੇ ਜਾਹੁ ਦੇਹੁ ਸਮੁਝਾਇ।ਭਲਾਚਹੁ ਨਿਜ ਤੋ ਚਢਿ
ਜਾਇ॥ਆਨ ਥਾਨ ਖੋਜਹੁ ਹਿਤ ਬਾਸ। ਰਚੀਅਹਿ ਜਹਾਂ ਨਚਿਤ ਅਵਾਸ॥

ਮਰਾਜ ਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਾ ਗਾਹਕ (ਕਾਲਾ ਤੇ ਕਰਮ ਚੰਦ) ਹੈ, (ਇਹ ਸੁਣਕੇ)।
ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿਆਂਗਾ। ਸ਼ਮੀਨ ਬਹੁਤ ਹੈ (ਜੈਤ ਪਾਸ)। ਸ਼ਮੀਨ ਬਦਰੀ
ਪਈ ਹੈ ਮੰਗੀ ਹੋਈ ਦੇ ਵੇਰੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਸੇ ਦੀ (ਸ਼ਮੀਨ) ਦੇਹ ਕੇ।

॥੨੭॥ ਆਇ ਦੂਤ ਪੁਨ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ। ਕਾਲੇ ਆਦਿਕ ਚਿੰਤ ਉਪਾਈ।
 —ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਇਹ ਬਸਨਿ ਨ ਦੇਹੈ। ਹਮਰੇ ਬੈਰ ਨਹੀਂ ਨਿਬਹੈ ਹੈ—॥੨੮॥
 ਹੋਇ ਦੀਨ ਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਆਏ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ। ਬੈਠਤਿ
 ਅਪਨੀ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀ। ‘ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ! ਜਿਮ ਜੈਤ ਉਚਾਰੀ ॥ ੨੯ ॥
 ਭਈ ਸੰਝ ਤੁਮ ਹੁਕਮ ਚਿਤਾਰਾ। ਪਿਖਿ ਸਥਾਨ ਕੋ ਸਿਵਰ ਉਤਾਰਾ। ਜੈਤ
 ਪਿਗਾਣੇ ਕੀ ਛਿਤ ਸੋਇ। ਸੁਨਿ ਨਰ ਭੇਜਯੋ ਰਿਸ ਮੈਂ ਹੋਇ॥੩੦॥—ਲੈਹੋਂ
 ਲੂਟ ਨਤੁਰ ਉਠਿ ਜੱਯੈ। ਆਨ ਸਥਾਨ ਬਾਸ ਕੋ ਕੱਯੈ—। ਲਿਯੋ ਆਪ
 ਕੋ ਨਾਮ ਨ ਮਾਨਾ। ਲਰਿਬੇ ਹੇਤ ਦ੍ਰੋਸ਼ ਕੋ ਠਾਨਾ’ ॥੩੧॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ
 ਕਹਨੈ ‘ਧਰਹੁ ਉਤਸਾਹੁ। ਹਤਹੁ ਜੈਤ ਕਰਿ ਬਲ ਰਣ ਮਾਂਹੁ। ਉਰ ਤੇ
 ਕਾਤੁਰਤਾ ਅਬਿ ਤਜਾਗਹੁ। ਕਰਿ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਕੋ ਹਿਤ ਲਾਗਹੁ ॥ ੩੨ ॥
 ਅਪਨਿ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਲੇਹੁ ਬਸਾਈ। ਚਵਿ ਆਵਹਿ ਕੋ ਕਰਹੁ ਲਰਾਈ’।
 ਕਾਲਾ ਕਰਮਚੰਦ ਤੇ ਆਵਿ। ਕਹਨੈ ‘ਕਹਾਂ ਬਨਿ ਆਵਹਿ ਬਾਦ ॥ ੩੩ ॥
 ਜੈਤ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮ ਕੇ ਸੰਗ। ਜਿਸ ਕੇ ਸਮ ਨਹਿ ਅਪਰ ਸ੍ਰਬੰਗ’। ਗਜ
 ਸੋਂ ਭਿਰਨਿ ਸਮਰਥ ਬਿਸਾਲਾ। ਇਕਲੋ ਕੇਹਰਿ ਹਤਹਿ ਕਰਾਲਾ’ ॥੩੪॥
 ਸਭਿ ਸੱਤ ਜਿਸ ਤੇ ਭੈ ਮਾਨੈਂ। ਨਹਿ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਰਣ ਕੋ ਠਾਨੈਂ। ਸਗਰੇ
 ਦੇਸ਼ ਬਿੰਦਤਿ ਬਲਵੰਤਾ। ਬਰਛੀ ਤੀਛਨ ਹਾਥ ਧਰੰਤਾ ॥ ੩੫॥ ਜਿਸ
 ਲਗਿ ਪਹੁੰਚਹਿ, ਜਿਯਤਿ ਨ ਫੇਰ। ਇਮ ਘਾਲਹਿ ਘਮਸਾਨ ਘਨੇਰ।
 ਤਿਸ ਏਕਲ ਕੇ ਆਗੇ ਬੰਦ। ਭਾਜਤਿ ਹੈਂ ਤਜਿ ਲਾਜ ਬਿਲੰਦ ॥ ੩੬ ॥
 ਜੈਤ ਅਗਾਰੀ ਹਮ ਹੈਂ ਕਹਾਂ। ਜਿਸ ਕੀ ਧਾਂਕ ਸੁਨੀ ਜਹਿ ਕਹਾਂ’। ਇਸ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਬਿ ਕਰੀ ਬਡਾਈ। ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਛਤਿ ਭੇ ਤਿਨ ਭਾਈਂ ॥ ੩੭ ॥
 ‘ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਬਡ ਬਲਵਾਨਾ ?’। ਭਯੋ ਜੈਤ ਕੇ ਦੇਹ ਮਹਾਨਾ। ਸੋ
 ਹਮਕੋ ਸਭਿ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਈ। ਜਿਸ ਤੇ ਰਿਪੁ ਪਲਾਇੰ ਸਮੁਦਾਈ ॥ ੩੮ ॥
 ਝ੍ਰਾਸ ਮਾਨਿ ਤੁਮ ਬਿਰਹੁ ਨ ਆਗੇ। ਬਿਨਾ ਲਰੇ ਚਾਹਤਿ ਹਹੁ ਭਾਗੇ।
 ਤੁਮਰੋ ਬਸਿਬੈ ਭੀ ਕਿਮ ਹੋਇ। ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਵਹੁ ਸਭਿ ਹੀ ਸੋਇ ॥ ੩੯ ॥
 ਪੁਨ ਉਪਾਇ ਹਮ ਕਰਹਿ ਤੁਮਾਰਾ। ਚਹੈਂ ਬਸਾਯਹੁ ਗ੍ਰਾਮ ਉਦਾਰਾ’।
 ਕਾਲਾ ਕਰਮਚੰਦ ਸੁਨਿ ਤਬੈ। ਗੁਰ ਢਿਗ ਚਹਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਹਿ ਸਬੈ॥੪੦॥

ਭਿਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਰਜ ਬਿੰਦੇ ਦਸਮਿ ਰਾਮੇ ‘ਗ੍ਰਾਮ ਮਰਾਜਕੋ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅੰਸੁ ॥ ੭ ॥

‘ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ।’ ‘ਭ੍ਰਮਨਕ।’ ‘ਵੱਡਾ।’

੮. [ਜੇਤ ਪਿਰਾਣਾ ਬੱਧ] ।

ਵੇਹਰਾ ॥ ਕਹਿੰ ਮਰੁਜ ਕੇ ਬੀਦ ਕਰ 'ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਸੁਖਦਾਇ ! ਜੇਤ
 ਪਿਰਾਣੇ ਜਨਮ ਕੀ ਭਈ ਕਥਾ ਜਿਸ ਭਾਇ ॥ ੧ ॥ ਭੋਪਈ ॥ ਜਿਸ ਨਿਸ
 ਮਹਿ ਗ੍ਰਭ ਧਾਰਨਿ ਕੀਨਾ । ਤਰੁਨੀ ਇਸ ਕੀ ਮਾਤ ਨਵੀਨਾ । ਪਤਿ ਸੇ
 ਭਈ ਮਿਜੋਗਨਿ ਰਾਤੀ।ਕਰੇ ਬਿਲਾਸ ਜਾਗ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ॥੨॥ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ
 ਜਾਬ ਰਹਿ ਗਈ । ਪਰੀ ਮੰਚ ਨਿੰਦਾ ਬਸਿ ਭਈ । ਉਪਰ ਕੋਠੇ ਸੁਪਤ
 ਪਰੀ ਹੈ । ਸਗਰੀ ਰਾਤ ਬਿਤੀਤ ਕਰੀ ਹੈ ॥ ੩ ॥ ਤਟ ਤਲਾਉ ਕੇ ਘਰ
 ਮਹਿ ਰਹੈ* । ਨੀਰ ਸੰਗ ਸਾਭ ਪੂਰਨ ਅਹੈ । ਸੂਰਜ ਉਦੈ ਹੋਨਿ ਕੇ ਕਾਲਾ ।
 ਆਇ ਕੇਹਰੀ ਏਕ ਕਰਾਲਾ ॥ ੪ ॥ ਇਕ ਦਿਸ਼ਿ ਗ੍ਰਾਮ ਦੁਤਿਯ ਦਿਸ਼ਿ
 ਸੋਇ* । ਆਯੋ ਸ਼ੇਰ ਤ੍ਰਿਖਾਤੁਰ ਹੋਇ । ਜਲ ਕੇ ਪਾਨ ਕਰਜੈ ਮਨ ਭਾਵਾ ।
 ਪੁਨ ਗਰਜਜੈ ਬਡੁ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਾਵਾ॥੫॥ ਜੇਤ ਮਾਤ ਸੁਪਤੀ ਤਬਿ ਜਾਗੀ ।
 ਔਚਕ ਉਤਹਿ ਦੇਖਿਬੇ ਲਾਗੀ । ਰਵਿ ਪ੍ਰਤਿਬਿਬ* ਪਰਜੈ ਜਲ ਮਾਂਹੀ ।
 ਦੂਸਰ ਸ਼ੇਰ ਖਰੋ ਬਡੁ ਤਾਂਹੀ ॥੬॥ ਨੇਤ੍ਰ ਉਘਾਰਿ ਪ੍ਰਥਮ ਦੇ ਹੋਰੇ ਦੋਨਹੁ ਕੇ
 ਮੁਖ ਲਗੀ ਸਵੇਰੇ । ਧੀਰਜ ਧਰੇ ਦੇਖਤੀ ਰਹੀ । ਇਤ ਉਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸੁ
 ਟਾਰੀ ਨਹੀਂ ॥ ੭ ॥ ਤਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਗਰਭ ਮਝਾਰਾ । ਭਯੋ ਬਲੀ ਅਰੁ
 ਸੂਰ ਉਦਾਰਾ । ਲਰਹਿ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੇ ਸੰਗ ਸੋਈ।ਧੀਰ ਨ ਧਰਹਿ ਅਗਾਰੀ
 ਕੋਈ ॥੮॥ ਤਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਲਰਹਿ ਹਮ ਕੈਸੇ । ਜਿਸ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸ ਧਰਹਿ
 ਸਾਭੇ ਐਸੇ । ਹਮ ਤੇ ਨਹਿੰ ਸਮਸਰਤਾ ਹੋਇ।ਨਰਨਿ ਮਾਰਿ ਕਰਿ ਲੂਟਹਿ
 ਸੋਇ* ॥ ੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁਨੀ ਸਭਿ ਗਾਥਾ । ਕਹਜੈ ਬਾਕ ਕਾਲੇ ਕੇ
 ਸਾਥਾ । 'ਨਿਸ਼ਚੇ ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਸ ਅਹੈ ।।ਜਸ ਤੇ ਡਰ ਕਾਰਿ ਸਗਰੇ ਰਹੈ ॥
 ੧੦॥ਹਮ ਚਾਹਤ ਹੈਂ ਤੁਮਾਂਹ ਬਸਾਯ ।।ਨਿਫਲ ਨ ਹੋਇ ਬਾਕ ਜੋ ਗਾਯੋ ।
 ਸਾਭ ਮਾਨਵ ਜੋਧਾ ਮਿਲ ਕਾਰਕੋਲਰਹੁ ਜੇਤ ਸੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮ ਧਾਰਕੇ ॥੧੧॥
 ਜਾਬ ਰਣ ਮਾਂਹ ਚਾਲਾਹ ਹਾਥਆਰੇ । ਤਾਬ ਸਹਾਇ ਹਮ ਹੋਹਿ ਤੁਮਾਰੇ ।
 ਹਤਹੁ ਜੇਤ ਕਾਰਜ ਕਾਰ ਲਾਜੇ । ਬਿਨ ਚਿੰਤਾ ਪੁਨ ਬਾਸ ਕਰਾਜੇ ॥੧੨॥
 ਸਾਭ ਆਵਨੀ ਬੀਰਾਨ ਕੀ ਅਹੈ । ਰਣ ਕਰਤਾ ਭੋਗਾਹ ਇਸ ਲਹੈ ।

* (ਇਕ) ਤਲਾਉ ਦੇ ਕੰਢੇ ਘਰ ਸੀ (ਜਿਸ) ਵਿਚ (ਉਹ) ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ । *ਗ੍ਰਾਵ ਸ਼ੇਰ । *ਸੂਰਜ ਦਾ
 ਅਕਸ । *ਇੱਥੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਜੇਤ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸੂਰਮਾ ਸੀ ਪਰ ਦੁਟੋਰਾ ਤੇ ਖੁਨੀ ਬੀ ਸੀ ।

ਕਰਤਿ ਜੁਧ ਜੇ ਮਰਿ ਕਰਿ ਜਾਹਿ । ਭੁਗਤਹਿ ਸੁਖਨਿ ਸੁਰਗ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥
 ੧੩॥ ਜੀਵਤਿ ਰਹੇ ਅਵਿਨਿ ਕੇ ਮਾਲਿਕ । ਬਸਨਹਾਰ ਭੀ ਹੁਇ ਭਿਸ
 ਤਾਲਕ* । ਇਉਂ ਮਹਿਮਾ ਰਣ ਕੀ ਬਡ ਜਾਨਹੁ । ਹੋਇ ਸੁਦੇਤ ਜੈਤ ਕੇ
 ਹਾਨਹੁ ॥ ੧੪॥ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹਮ ਰਹੈਂ ਤੁਮਾਰੇ । ਕਰਿ ਉਤਸਾਹ ਲੇਹੁ । ਰਪੁ
 ਮਾਰੇ । ਨਹੀਂ ਤੁਸ ਕੇ ਮਨ ਮਹਿ ਧਾਰਹੁ । ਸਮੁਖ ਜੁ ਆਇ ਸਸਤ੍ਰ ਗਹਿ
 ਮਾਰਹੁ ॥ ੧੫॥ ਇਮਕਹਿ ਬਾਰ ਬਾਰਗੁਰਪੂਰੇ।ਕਾਲੇ ਆਇ ਕਰੇ ਸਭਿ ਮੂਰੇ।
 ਤਉ ਦੀਨ ਹੋ ਜੋਰਤਿ ਹਾਥ । 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਨਹੁ ਆਪ ਜੇ ਨਾਥ ॥ ੧੬ ॥
 ਤੋ ਹਮ ਮਾਰ ਸਕਹਿ ਰਿਪੁ ਭਾਰੇ । ਤੁਮਰੇ ਬਲ ਭਰੋਸ ਉਰ ਧਾਰੇ । ਤਿਸ
 ਆਗੇ ਹਮ ਕੁਛ ਨਹਿ ਅਹੈਂ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ ਤੇ ਪਦ ਲਹੈਂ' ॥ ੧੭ ॥
 ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਲਰਿਬੇ ਕੀ ਤਬੈ।ਸਤਿਗੁਰ ਚਰਨ ਬੰਦਿਕਰਿ ਸਬੈ।ਅਪਨੇ
 ਡੇਰੇ ਮਹਿ ਚਲਿ ਗਏ । ਸਾਵਧਾਨ ਸਸਤ੍ਰਨਿ ਜੁਤਿ ਭਏ॥੧੮॥ਦੂਤ ਜੈਤ
 ਕੇ ਤਬਿ ਚਲਿ ਆਯੋ।'ਤੁਮਹਿ ਉਠਾਵਨਿ ਮੋਹਿ ਪਠਾਯੋ:-।-ਜੇ ਕਰਿ ਚਲੇ
 ਜਾਹੁ ਗੇ ਆਜ । ਬਚਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਜੁਤਿ ਸਰਬ ਸਮਾਜ ॥ ੧੯॥ ਨਾਂਹਿ ਤ ਮੇਂ
 ਚਢਿ ਐ ਹੋਂ ਕਾਲੀ । ਲੂਟ ਲੇਇ ਹੋਂ ਵਸਤੁ ਬਿਸਾਲੀ-। ਸੁਧ ਹਿਤ ਮੇਂ
 ਆਯੋ ਲਖਿ ਲੇਹੋ। ਲਰਹੁ ਕਿ ਅਵਿਨੀ ਕੇ ਤਜਿ ਦੇਹੋ?'॥੨੦॥ਸੁਨਿ ਕਾਲੇ
 ਤਬਿ ਤਾਂਹਿ ਸੁਨਾਯਹੁ । 'ਹਮ ਚਾਹਤਿ ਇਤ ਗ੍ਰਾਮ ਬਸਾਯਹੁ।ਗੁਰੁ ਹੁਕਮ
 ਤੇ ਬੈਠੇ ਜਾਨਹੁ । ਨਾਹਕ ਦੇਸ਼ ਕਹਾਂ ਤੁਮ ਠਾਨਹੁ ॥ ੨੧ ॥ ਜੇ ਨਹਿ
 ਜੈਤਿ ਬੈਠਿਬੇ ਦੋਹ । ਤੋ ਹਮ ਸਨਮੁਖ ਲੋਹਾ ਲੇਹਿ'।-ਨਿਤ ਨਿਰਬਲ ਕੇ
 ਬਲ ਗੁਰ ਅਹੈਂ'-। ਬਿਦਤਿ ਬਾਤ ਇਹ ਸਭਿ ਜਗ ਕਹੈ॥੨੨॥ਭੁਜ ਬਲ
 ਕੇ ਭਰੋਸ ਹੈ ਤਾਂਹੀ । ਹਮਹਿ ਆਸਰੇ ਗੁਰ ਪਗ ਕਾ ਹੀ।ਲਰਿਬੇ ਆਇ ਤ
 ਸਨਮੁਖ ਲਹੈਂ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਰਣ ਕੇ ਕਰੈ' ॥ ੨੩ ॥ ਸੁਨਤਿ ਦੂਤ
 ਤੁਰਨ ਤਬਿ ਗਯੋ । ਜੈਤ ਸਾਬ ਸਭਿ ਉਚਰਤਿ ਭਯੋ।'ਲਰਿਬੇ ਕਹੁ ਬੰਨਿ
 ਬੈਠੇ ਤਸਾਰ । ਅਪਨੇ ਗੁਰੁ ਆਸਰਾ ਧਾਰਿ ॥੨੪॥ ਅਵਨੀ ਤਜਹਿ ਨਹੀਂ
 ਅਬਿ ਸੋਇ।ਹਤਹਿ ਕਿ ਅਪਨਿ ਪ੍ਰਾਨ ਦੇਂ ਖੋਇ।ਜਿਮਹੁਇ ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮੇ
 ਧਰਾ' । ਤਿਮ ਬੈਠੇ ਮਨ ਮਹਿ ਹਠ ਧਰਾ॥੨੫॥ ਲਰਹੁ ਮੰਘਾਰਹੁ ਤੋ ਛਿਤ

*ਤੋ (ਧਰਤੀ ਤੋ) ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਬੀ ਤਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । 'ਭਾਵ ਲੜਾਂਗੇ । 'ਸਦਾ
 ਨਿਰਬਲਾਂ ਵੱਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । (ਅ) ਨਿੱਤ ਦੇ ਨਿਰਬਲਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਬਲ ਹੁੰਦਾ
 ਹੈ । 'ਜ਼ਮੀਨ ।

ਲੇਹੂ । ਧਰਹੁ ਛਿਮਾਂ ਤਿਨ ਬਸਿਬੇ ਦੇਹੂ' । ਸੁਨਤਿ ਜੈਤ ਮਨ ਕੋਪ ਉਪਾਏ ।
 'ਕੋ ਅਸ, ਮਮ ਛਿਤ ਪਗ ਜਿਨ ਪਾਏ ॥ ੨੬ ॥ ਸੁਨਯੋਂ ਕਿ ਨਹੀਂ ਜਥਾ
 ਬਲ ਮੇਰਾ । ਸਮੁਖ ਨ ਹੋਤਿ ਹੁਤੋ ਜੇ ਹੋਰਾ' । ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਆਨਹੁ ਅਥਿ
 ਮੇਰਾ । ਜ਼ੀਨ ਸਜਾਇ ਚਪਲ ਬਲਿ ਘੋਰਾ' ॥ ੨੭ ॥ ਇਮ ਕਹਿ ਸਭਿ ਨਰ
 ਕਰਿ ਕੈ ਤਜਾਰੀ। ਭ੍ਰਾਤਾਦਿਕ ਜੇ ਆਯੁਧ ਧਾਰੀ। ਲਰਨਿ ਹੇਤੁ ਬਜਵਾਯਸਿ
 ਵੇਲੂ । ਬਲ ਹੰਕਾਰ ਕੇ ਕਹਿ ਕਰਿ ਬੋਲੂ ॥ ੨੮ ॥ ਨਿਕਸੈ ਵਹਿਰ ਗ੍ਰਾਮ
 ਤੇ ਠਾਵੇ । ਲਰਿਬੇ ਹੇਤੁ ਚਾਉ ਚਿਤ ਬਾਵੇ । ਤੋਮਰ ਸ਼ਕਤੀ ਗਹਿ ਸਮਸ਼ੋਰਾ
 ਸਿਪਰ ਤੁਪਕ ਜੋਧਾ ਸਮ ਸ਼ੋਰ ॥ ੨੯ ॥ ਵੋਲ ਬਜਾਵਤਿ ਚਾਲਿ ਉਤਾਲੇ ।
 ਬੋਲਤਿ ਗਰਬ ਬਿਸਾਲ ਕਰਾਲੇ । ਕਾਲੇ ਕਰਮ ਚੰਦ ਸੁਧ ਪਾਈ । ਤੁਰਤ
 ਤਜਾਰ ਭੇ ਹੇਤੁ ਲਰਾਈ ॥ ੩੦ ॥ ਗਮਨੇ ਗਹਿ ਗਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਗਾਰੀ । ਏਕ
 ਟੇਕ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਧਾਰੀ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਨਾਮ ਕੋ ਲੈ ਕੈ । ਨਿਕਸੇ ਵਹਿਰ
 ਕੋਪ ਮਨ ਤੇ ਕੈ ॥ ੩੧ ॥ ਚਿਤਵਹਿ ਜੈਤ ਓਜ ਕੇ ਸਾਰੇ । 'ਕਹਹੁ ਕੌਨ ਜੋ
 ਤਿਸੈ ਸੰਹਾਰੇ । ਪਕੜੈ ਸ਼ਕਤਿ ਖੜਗ ਜਥਿ ਜਾਵੈ । ਨਿਜ ਤਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਖਾਇ
 ਅਰੁ ਘਾਵੈ ॥ ੩੨ ॥ ਤਿਸ ਕੈ ਬਨਹਿ ਸਹਾਇਕ ਸਾਰੇ । ਮਿਲਿ ਬਲ ਕਰਹੁ
 ਤੁਰਤ ਲਿਹੁ ਮਾਰੇ' । ਕਹਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਧਾਰੀ ਸਭਿ ਮੋਨ । ਪ੍ਰਥਮ ਅਗਾਰੀ
 ਅਰਹਿ ਸੁ ਕੌਨ ॥ ੩੩ ॥ ਧੀਰਜ ਸਭਿ ਕੈ ਰਿਦੈ ਬਿਨਾਸਾ । ਰਿਪੁ ਬਲ
 ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਬਡ ਤ੍ਰਾਸਾ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕੇਰ ਧਰਿ ਆਸਾ । ਸਭਿ ਮਹਿ ਕਾਲੇ
 ਬਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ ॥ ੩੪ ॥ 'ਗੁਰੂ ਬਾਕ ਪਰ ਮੋਹਿ ਪ੍ਰਤੀਤ । ਨਿਸ਼ਚੈ ਹੋਇ
 ਹਮਹੁ ਕੀ ਜੀਤ । ਬਨਹਿ ਸਹਾਇਕ ਜੈਤ ਸੰਘਾਰੈ' । ਅਪਨੇ ਬਿਰਦ
 ਬਿਸਾਲ ਸੰਭਾਰੈ ॥ ੩੫ ॥ ਮੈਂ ਸਭਿ ਤੇ ਆਗੇਹੁਇ ਲਰੈਂ । ਹਤੋਂ ਜੈਤ ਕੋ ਕੈ
 ਅਥਿ ਮਰੈਂ । ਤੁਮ ਸਭਿ ਭ੍ਰਾਤਾ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ । ਸਨਮੁਖ ਹੋਇ ਹਤਬੁ
 ਖਗ ਸਾਯਕ" ॥ ੩੬ ॥ ਇਮ ਕਾਲੇ ਕੀਨਸਿ ਉਤਸ਼ਾਹੁ । ਚਲੇ ਚੌਪ ਕਰਿ
 ਸਭਿ ਚਿਤ ਮਾਂਹੁ । ਖਰੇ ਦੂਰ ਕੁਛ ਤੁਪਕ ਚਲਾਈ । ਲਰਤਿ ਪਰਸਪਰ
 ਭੇ ਅਗਵਾਈ ॥ ੩੭ ॥ ਦੇਖਿ ਜੁਧ ਕੋ ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਭਾਰੀ । ਉਚੇ ਬੋਲਿ ਜੈਤ
 ਅਹੰਕਾਰੀ । ਗਹਿ ਕਰਿ ਬਰਛੀ ਤੀਛਨ ਭੀਛਨ । ਰਿਸ ਈਛਨ ਤੇ
 ਕਰਤਿ ਨਿਰੀਛਨ" ॥ ੩੮ ॥ ਜਿਮ ਗਜ ਬਿੰਦ ਨ ਕੇਹਰਿ ਗਿਨਹਿ । ਬਿਨ

ਜੈ (ਮੇਰਾ ਬਲ) ਵੇਖਿਆ ਹੁੰਦਾ । "ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਤੁਪ ਕੇ । "ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਭੀਰ । "ਕ੍ਰੋਧ ਭਰੀਆਂ
 ਮੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ।

ਭਰ ਤਿਮ ਰਿਪੁ ਗਨ ਕੋ ਹਨਹਿ । ਆਯੋ ਸਨਮੁਖ ਸ਼ਕਤਿ^੧ ਉਠਾਏ ।
 ਦੇਤਿ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਦਬਾਏ ॥੪੯॥ ਕਾਲੇ ਤਬਹਿ ਬਿਲੋਕਜੋ ਆਵਤਿ ।—
 ਅਧਿਕ ਬਲੀ ਹਮਰੋ^੨ ਭਟ ਘਾਵਤਿ—। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਅਰਾਧਨਿ ਕਰੇ ।
 ‘ਬਨਹੁ ਸਹਾਇਕ ਨਿਜ ਬਲ ਧਰੋ’ ॥ ੪੦ ॥ ਅਪਨੋ ਬਿਰਦ ਸੰਭਾਰਨਿ
 ਕੀਨਿ। ਰੱਛਾ ਹਿਤ ਪਹੁੰਚੇ ਜਨ ਚੀਨ। ਜੈਤ ਰੁ ਕਾਲੇ ਕੋ ਭਟ ਭੇਗ ਪਰਜੋ
 ਸੁ ਗਾੜੁ ਹੋਤਿ ਭਾ ਨੇਰ ॥੪੧॥ ਬਰਛੀ ਜਬਿ ਉਭਾਰ ਕਰਿ ਉਚੈ ਹਤਨਿ
 ਹੋਤੁ ਕਰਿ ਨਿਕਟਿ ਪਹੁੰਚੈ ਚਤੁਰ ਬੀਰ^੩ ਗੁਰ ਤੁਰਤ ਪਠਾਏ। ਤਿਨ ਮਹਿ
 ਦੈ ਪਾਇਨਿ ਲਪਟਾਏ ॥ ੪੨ ॥ ਦੈ ਭੁਜਵੰਡਨ ਕੋ ਗਹਿ ਦੋਇ। ਜੈਤ
 ਓਜ ਕੋ ਰੋਕਤਿ ਸੋਇ। ਤਉ ਬੇਗ ਤੈ ਸ਼ਕਤਿ ਪ੍ਰਹਾਰੀ। ਤਬਿ ਗੁਰ ਅਹਿਰਣ
 ਕੀਨਿ ਅਗਾਰੀ ॥ ੪੩ ॥ ਮੁਖ ਮਹਿ ਮਾਰਨ ਵਾਰ ਚਲਾਯਹੁ। ਰੁਕਜੋ ਨ
 ਬੀਰਨ ਤੇ, ਵਿਗ ਆਯਹੁ। ਅਹਿਰਨ ਕਉ ਬੇਧਨਿ ਕਰਿ ਗਈ। ਗੁਰੂ
 ਹਬੇਰੀ ਲਾਗਤਿ ਭਈ॥੪੪॥ ਤਹਾਂ ਸਾਂਗ ਕੀ ਨੋਕ ਬਿਰੀ ਹੈ। ਰੁਕਜੋ ਬੇਗ
 ਬਿਧਿਬੋ ਨ ਕਰੀ ਹੈ। ਤਉ ਧਕੇਲਾ ਬਲ ਤੇ ਲਾਗਾ। ਤੋਰੇ ਦੰਤ ਗਿਰੇ ਤਬਿ
 ਆਗਾ ॥ ੪੫ ॥ ਨਿਫਲ ਵਾਰ ਕਾਲੇ ਤਬਿ ਜਾਨਾ।—ਕਹਤਿ ਲੋਕ ਇਹ
 ਬਲੀ ਮਹਾਨਾ। ਹਤੀ ਸਾਂਗ ਤੇ ਕੁਛ ਨ ਸਰਜੋ ਹੈ। ਅਪਨੋ ਬਲ ਇਨ
 ਸਕਲ ਕਰਜੋ ਹੈ॥੪੬॥ ਅਪਨੋ ਵਾਰ ਕਰੋ ਅਬਿ ਇਸਕੋ^੪—। ਇਮ ਬਿਚਾਰਿ,
 ਕਰਿ ਦੀਰਘ ਰਿਸ ਕੋ। ਖੈਚਿ ਖੜਗ ਕਰ ਬਲ ਤੇ ਝਾਰਜੋ। ਬਹਜੋ ਜਨੇਓ
 ਕੇ ਸਮ ਮਾਰਜੋ ॥ ੪੭ ॥ ਗਿਰਜੋ ਤੁਰਤ ਜਿਮ ਬਾਯੂ ਬਹੇ। ਬਿੱਛ ਪੁਰਾਨੋ
 ਗਿਰਨੋ ਲਹੇ। ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਪਸਰਜੋ ਅਵਨੀ ਸਾਰੇ। ਪਰਜੋ ਪ੍ਰਿਥੀ ਪਰ ਪਾਉਂ
 ਪਸਾਰੇ ॥ ੪੮ ॥ ਮਰਜੋ ਜੈਤ ਕੋ ਦੇਖਿ ਸੁ ਭ੍ਰਾਤਾ। ਹਟੇ ਤੁਰਤ ਲਖਿ ਕਰਿ
 ਗੁਰ ਤ੍ਰਾਤਾ^੫। ਕਾਲੇ ਆਦਿਕ ਧਰਜੋ ਅਨੰਦਾ। ਆਇ ਸੁ ਡੋਰੇ ਮਹਿ ਮਿਲਿ
 ਬਿੰਦ ॥੪੯॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਸ ਕ੍ਰਿਤਿ ਦਸਮ ਗਾਏ ‘ਜੈਤਕੋਧ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਫਰਨਨ ਨਾਮ ਅਛਟਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੯ ॥

੬. [ਮਦ੍ਰਾਜ ਕਿਆਂ ਦਾ ਵੱਸਣਾ] ।

ਏਹਗ ॥ ਚਿਤ ਪ੍ਰਮੋਦ ਕਾਲਾ ਭਯੋ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਸੋ ਸਮੁਦਾਇ। ਕਰਤਿ ਭਯੋ
 ਆਗਵਨ ਕੋ ਨਿਕਟਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ॥੧॥ ਚੌਪਈ॥ ਦੇਖਿ ਦੂਰ ਤੇ ਜੁਗ
 ਕਰ ਜੋਰੇ। ਪਹੁੰਚੇ ਨਿਕਟਿ ਹਰਖ ਨਹਿ ਬੋਰੇ। ਚਰਨ ਕਮਲ ਪਰ ਸੀਸ
^੧ਬਰਛੀ । ^੨ਗੁਪਤ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸੂਰਸੇ । ^੩ਹੁਣ ਮੈਂ ਇਸ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਵਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।
^੪ਗੁਰੂ ਰੱਖਜਕ ।

ਨਿਵਾਯਹੁ । ‘ਧੰਨ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ’ ਅਲਾਯਹੁ ॥ ੨ ॥ ‘ਬਿਰਦ ਆਪਨੋ
 ਸਦਾ ਸੇਭਾਰਹੁ । ਜਨੁ ਕੇ ਦੁਸ਼ਟ ਅਰਿਸ਼ਟ’ ਨਿਵਾਰਹੁ । ਅਬਿ ਹਮ ਬਸਹਿ
 ਅਨੰਦਤਿ ਧਰਾ । ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਸੱਤੁ ਰਣ ਮਰਾ’ ॥ ੩ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਲਗੇ
 ਬੁਝਿਬੈ ਫੇਰ । ‘ਕਹੁ ਕਾਲੇ ! ਕਿਮ ਕੀਨਸਿ ਫੇਰ ? ਰਚਨੇ ਜੰਗ ਤਮ ਕੌਨ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ? ਕਿਮ ਬਲ ਭਯੋ, ਸੱਤੁ ਕਿਮ ਮਾਰਾ ?’ ॥ ੪ ॥ ‘ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ! ਜਿਸ
 ਸੁਨਤੇ ਰਹੇ । ਮੰਘਰ ਬਿਖੈ ਨ ਕੁਛ ਬਲ ਲਹੇ । ਸਭਿ ਤੇ ਦੀਰਘ ਜਿਸ ਕੋ
 ਜਾਨਾ । ਸੋ ਸਭਿਹਿਨਿ ਤੇ ਲਘੁ ਕਰਿ ਮਾਨਾ ॥ ੫ ॥ ਵਾਰ ਸ਼ਕਤਿ ਕੋ ਏਕ
 ਚਲਾਯੋ । ਜਿਸ ਤੇ ਕਛੁ ਘਾਵ ਨਹਿ ਆਯੋ । ਲਗਯੋ ਧਕੇਲਾ ਸਮਸਰ
 ਆਇਤੋਰੇ ਦੰਤਨਿ ਦੀਏ ਗਿਰਾਇ ॥ ੬ ॥ ਨਹਿ ਆਗੇ ਤਿਸ ਪਵਿਸ਼ੀ ਨੋਕਾ
 ਤਹਿ ਲੈ ਬਲ ਕਰਿ ਰਹੀ ਸੁ ਰੋਕਾ । ਯਾਂਤੇ ਅਲਪ ਬਲੀ ਮੈਂ ਜਾਨਯੋ ।
 ਥੈਚਿ ਖੜਗ ਮੈਂ ਤਤਛਿਨ ਹਾਨਯੋ’ ॥ ੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਸੁਨਤਿ ਮੁਸਕਾਏ ।
 ਜੇਤ ਹਤਨਿ ਕੋ ਭੇਵ ਬਤਾਏ । ‘ਅਲਪ ਬਲੀ ਨਹਿ ਤਿਸ ਕੋ ਜਾਨਹੁ । ਸੋ
 ਬਲਵੰਤ ਸਦਾ ਪਹਿਚਾਨਹੁ ॥ ੮ ॥ ਜਬਿ ਤੁਮ ਜੁਟੇ ਬੀਚ ਰਣ ਖੇਤ । ਪਹੁੰਚੇ
 ਹਮ ਸਹਾਇ ਕੋ ਹੇਤ । ਦੋਇ ਬੀਰ ਪਾਇਨਿ ਲਪਟਾਏ । ਦੋਇ ਭੁਜਾ ਕੋ
 ਬੇਗ ਰੁਕਾਏ ॥ ੯ ॥ ਤਉ ਪਹੁੰਚਿ ਤਿਨ ਸਾਂਗ ਪ੍ਰਹਾਰੀ । ਤਬਿ ਹਮ ਅਹਿਰਣ’
 ਨਿਜ ਕਰ ਧਾਰੀ । ਸਾਬ ਸੀਘ੍ਰਤਾ ਕੀਨਿ ਅਗਾਰੀ । ਲਗਯੋ ਵਾਰ ਤਿਸ
 ਕੋਰ ਮਝਾਰੀ ॥ ੧੦ ॥ ਅਹਿਰਣ ਫੋਰਤਿ ਅੱਗ ਧਕੇਲੀ । ਰੜਕੀ ਹਮਰੀ
 ਜਾਇ ਹਥੇਲੀ । ਚੁਭੀ ਚੁੰਚੈ, ਇਹ ਦੇਖਨਿ ਕੀਜੈ । ਰੁਕੀ ਰਹੀ ਪੁਨ ਰਿਦੈ
 ਜਨੀਜੈ ॥ ੧੧ ॥ ਇਸ ਤੇ ਜਾਨਿ ਲੇਹੁ ਮਨ ਮਾਂਹੀ । ਅਲਪ ਕਿ ਬਡੇ ਹੁਡੇ
 ਬਲ ਤਾਂਹੀ । ਜੜ ਕੋ ਜੇਤ ਜਾਨਤੋ ਕਹਾਂ । ਕੋ ਨਹਿ ਸਮੁਖ ਹੋਤਿ ਬਲਿ
 ਮਹਾਂ ॥ ੧੨ ॥ ਹਾਥ ਕਿ ਲਾਤ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ ਮਾਰਤਿ । ਹਮ ਬਿਨ ਅਪਰ ਕੌਨ
 ਧ੍ਰਿਤੁ ਧਾਰਤਿ’ । ਸੁਨਿ ਕੈ ਰਾਹਕ ਹੋਰਹਿ ਤਬੈ । ਬੰਦਤਿ ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਕਰਿ
 ਸਭੇ ॥ ੧੩ ॥ ‘ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰ ਬਿਰਦ ਤਮਾਰਾ । ਸਿੱਖ ਸਹਾਇਕ ਸੱਤੁ
 ਮਾਰਾ’ ਇਹ ਕੁਛ ਨਈ ਬਾਤ ਹੈ ਨਹੀਂ । ਰੱਛਹੁ ਸੇਵਕ ਜਗ ਜਹਿ ਕਹੀ’
 ॥ ੧੪ ॥ ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਂ ਮਿਲਿ ਹਰਖਾਏ । ਨਮੋ ਠਾਨਿ ਡੇਰੇ ਨਿਜ ਆਇ ।
 ਅਪਨੇ ਗ੍ਰਾਮ ਬਸਾਵਨ ਕੀਨਾ । ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਕੇ ਰਹੇ ਅਧੀਨਾ ॥ ੧੫ ॥

੧. ਦੁਖਦਾਈ ਵੇਰੀ । ੨. ਕਾਲੇ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ । ੩. ਬਰਛੀ ਦਾ । ੪. ਰੁਕ ਰਹੀ । ੫. ਲੇਹੇ ਦਾ ਭਾਗੀ
 ਵੇਰਾ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਲੁਹਾਰ ਲੋਹਾ ਰੱਖ ਕੇ ਰੁਟ ਕੇ ਦੀਜਾਂ ਘੜਦਾ ਹੈ । ੬. ਨੋਕ ।

ਕੋਤਿਕ ਸਮੇਂ ਬਿਤਾਯੋ ਜਬੈ । ਸਾਕ ਸੁਤਾ ਸੁਤ ਕੇ ਚਹਿ ਤਬੈ ਨਹਿ ਤਿਸ
 ਦੇਸ ਕਰਹਿ ਇਨ ਸਾਥ । ਲਖਹਿ ਬਿਦੇਸੀ ਕੁਲ ਕੀ ਗਾਥ ॥ ੧੬ ॥
 ‘ਅਹੈਂ ਕੌਨ ਕਿਤ ਤੇ ਇਹ ਆਏ’ । ਲੇਤਿ ਨ ਦੇਤਿ ਨ, ਸਾਕ ਹਟਾਏ ।
 ਮਿਲਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਗੁਰ ਨਿਕਟਿ ਬਖਾਨੀ । ‘ਮਿਲਤਿ ਨੁ ਹਮ ਸੇਂ ਰਾਹਕ
 ਮਾਨੀ ॥ ੧੭ ॥ ਰਿਹਸਤੀ ਕੋ ਇਮ ਨਹਿ ਬਨਿ ਆਵੈ । ਬਿਨ ਸਰਬੰਧ ਕਰੇ
 ਕਿਮ ਭਾਵੈ । ਭਏ ਸੁਤਾ ਸੁਤ ਬੈਸ ਬਡੇਰੇ । ਬਿਨਾਂ ਬਜਾਹ ਤੇ ਹਮ ਤਿਨ
 ਹੋਰੇ ॥ ੧੮ ॥ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਨਿਤ ਉਪਜੀ ਰਹੇ । ਸਰਨ ਪਰੇ ਰਾਵਰ ਕੀ’
 ਕਹੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਸੁਭਾਇ । ਭਾਖਯੋ ‘ਇਹ ਭੀ ਸਿਧ ਹੁਇ
 ਜਾਇ’ ॥ ੧੯ ॥ ਗਰ ਵਿਗ ਅਪਰ ਗਾਮ ਕੇ ਆਵੈ । ਬਨਹਿ ਸਿੱਖ ਅਰੁ ਭੇਟ
 ਚਢਾਵੈ । ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਉਚਾਰਹਿ ਵਾਕ । ‘ਲਿਹੁ ਅਰੁ ਦਿਹੁ ਮਰਾਜ ਕੇ
 ਸਾਕ ॥ ੨੦ ॥ ਇਨ ਕੀ ਕੁਲ ਆਛੀ ਪਹਿਚਾਨਹੁ । ਨਿਜ ਮਨ ਮਹਿ
 ਨਹਿ ਸੰਸਾ ਠਾਨਹੁ’ । ਗੁਰ ਕੇ ਕਹਯੋ ਸੀਸ ਪਰ ਧਾਰਾ । ਉਤਮ ਤਿਨਕੋ
 ਬੰਸ ਬਿਚਾਰਾ ॥ ੨੧ ॥ ਕਰਤਿ ਭਏ ਅਪਨੇ ਸਨਬੰਧ । ਸਕਲ ਦੇਸ ਬਾਸੀ
 ਕਿਯ ਸੰਧਿ । ਸੁਤ ਅਰੁ ਸੁਤਾ ਬਜਾਹੁ ਸਭਿ ਲੀਨੇ । ਇਕ ਸਮ ਹੁਇ ਕਰਿ
 ਬਾਸਾ ਕੀਨੇ ॥ ੨੨ ॥ ਗੁਰ ਕਰੁਨਾ ਤੇ ਚਹਤਿ ਸੁ ਪਾਯੋ । ਕੁਲ ਮਰਾਜ ਕੋ
 ਬਾਸ ਕਰਾਯੋ* । ਬਖਸਿਸ ਜਥਾ ਬਿਸਾਲੀ ਦੀਨਿ । ਸੇ ਅਬਿ ਕਥਾ ਸੁਨਹੁ

*ਵਰਜ ਦੇਂਦੇ, ਭਾਵ ਸਾਕ ਨਾਏ ਨਾ ਕਰਨ । “ਭਾਵ ਬਨਾਬਰ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਹੋਕੇ ।” ਜੋ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ।

*ਤਵਾ: ਖਾ: ਦੇ ਕਰਤਾ ਜੀ ਦੇ ਇਥੇ ਤੱਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਰਾਜ ਕਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰੰਗ ਛੇਵੇਂ
 ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਰੁਲਾ ਕੁਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰਦਾਨ ਸਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
 ਵੇਲੇ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਏਜ ਇਹ ਦਿਤੀ ਹੈ:—

“ਜੇਦਪਿ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰੰਗ ਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ
 ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਭੀ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਹੁਣ
 ਜਦ ਉਥੇ ਜਾਕੇ ਨਿਰਣੇ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮਰਾਜ ਦੀ ਮੋਹੜੀ ਰੱਡਰ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਸ਼ਾਤੁਕਾਰ ਤੋਂ ਰੁੜ
 ਲੋਕੇ ਵੰਡਿਆ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਹੀ ਵਿਚ ਵੇਤ ਦੀ ਪ ਮੈਂ ੧੬੮੪ ਬਿ: ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ
 ਹੈ, ਇਹੋ ਮਿਤ ਖ਼ਾਰੀਖ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਹੈ । ਓਸ ਸਮੇਂ ਛੀਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮਾਲਵੇ ਜਾਣਾ
 ਸਹੀ ਹੈ, ਤਿਉਂ ਰੁੜ ਹੋਦਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ । ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਾਈ ਹੁੰਦੇ ਦੀ ਕਥਾ ਮਿੱਥ
 ਮਿੱਥ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ । ਜਿਹੜੇ ਸਾਲ ਹੋਏ ਤੇ ਬਾਪ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸੇ ਸਮੇਂ
 ਹੀ ਦਾ ਸਵਾਨ ਹੋਏ ਮੋਹੜੀਆਂ ਵੇਰ ਜਾਣਾ, ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ, ਮਿੱਥ ਤੋੜਣਾ ਲਿਖਿਆ
 ਹੈ । ਹੁੰਦੇ ਦੀ ਤਿਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰੂਪ ਦੇਵ ਦੇ ਪੋਤੇ ਭਾਈ ਦਿਆਲੇ ਦੇ

[ਯਕੀ ਹੁਕ ਭਈ ਦੇਖੇ ਅਰਥੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਛੇਡੇ]

ਸੁਭ ਚੀਨ ॥ ੨੩ ॥ ਏਹਗ ॥ ਲੋਹੀਆਂ ਦੂਸਰ ਸੰਦਲੀਂ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ
ਮਾਂਹਿ । ਕਾਲੇ ਕੇਰ ਭਤੀਜ ਵੈ ਪਿਤਾ ਮਾਤ ਮਿਤੁ ਤਾਂਹਿ ॥ ੨੪ ॥ ਚੋਪਈ ॥
ਅਲਪ ਬੈਸ ਮਹਿੰ ਦੋਨਹੁ ਰਹੈ । ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਮਿਤੁ ਪਦ ਲਹੈ । ਕਾਲੇ ਤਬਿ
ਹਿਤ ਕਰਿ ਪੁਤ੍ਰਿਪਾਰੈ । ਨਿਜ ਪੁਤ੍ਰਨਿ ਸਮਤਿਨਹੁ ਨਿਹਾਰੈ ॥ ੨੫ ॥ ਇਕ
ਦਿਨ ਦੋਨਹੁ ਕੋ ਲੇ ਮੰਗ । ਇਕ ਉਠਾਇ ਲਿਯ ਅੰਕ ਉਤੰਗ । ਦੁਤੀਏ
ਕੋ ਅੰਗੁਰੀ ਗਹਿਵਾਈ । ਆਵਤਿ ਭਾ ਸਮੀਪ ਸੁਖਦਾਈ ॥ ੨੬ ॥ ਮਗ
ਮਹਿ ਭਲੇ ਸਿਖਾਵਨਿ ਕਟੋਬੰਦਨ ਠਾਨਿ ਭਏ ਤਬਿ ਖਟੋਦੋਨੋ ਬਾਲਿਕ
ਇਤਿ ਤਿਸ ਕਾਲਾ । ਏਟ ਬਜਾਵਤਿ ਹਾਥ ਉਤਾਲਾ ॥ ੨੭ ॥ ਦੇਖਿ
ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਤਿਨਹੁ ਕੀ ਵਾਲ । ਬੂਝੈ ਕਾਲੇ ਕੋ ਸੁਹਵਾਲ । ‘ਇਹ ਬਾਲਿਕ
ਦੋਨਹੁ ਕਜਾ ਕਰਿਹੀਂ ? । ਹਾਥਿ ਪੁਹਾਰ ਉਦਰ ਪਰ ਧਰਿਹੀਂ’ ॥ ੨੮ ॥
ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਕਾਲੇ ਬਚ ਭਾਖੈ ‘ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਹੀਨਮੈਂ ਰਾਖੈ’ । ਕ੍ਰਿਪਾਆਪਕੀ
ਤੇ ਪੁਤ੍ਰਿਪਾਰੈ । ਅਬਿ ਇਹ ਪਹੁੰਚੈ ਨਿਕਟਿ ਤੁਮਾਰੈ ॥ ੨੯ ॥ ਛੁਧਤਿ ਰਹਤਿ
ਇਹ ਉਦਰ ਬਜਾਵੈ । ਕਹਿਨਿ ਸ਼ਕਤਿ ਨਹਿ, ਏਵ ਜਨਾਵੈਂ । ਆਪ ਗ਼ਰੀਬ

‘ਨਾਮ । ‘ਰੋਦੀ । ‘ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ । ‘ਦੇਬਾਂ ਨਾਲ ਵੇਤੀ ਵੇਤੀ । ‘ਮਾਂ ਪਿਉ ਮਹਿੰਟਰ ਹਨ
ਮੈਂ ਪਾਸ ਦੋਖੇ ਹਨ ।

[ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂਕੀ ਤੁਕ]

ਵਸਾਇ ਹੋਏ ਦਿਆਲ ਪੁੰਨੇ ਪਿੰਡ ਬਿਧੀਵੰਦ ਪੌੜਾ ਲੋਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆਇਆ ਸੀ । ਮੰਦਿਖ
ਮਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਕੋ ਸਾਲ ਵਿਚ ਪੁੱਤ ਦੋਤਰੇ ਹੋਏ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਓਹਨਾਂ ਪੌੜੇਤਰੇ ਬੀ ਜਣਾ
ਦਿਤੇ ਹਨ ।”

[ਤਬਾ: ਖਾ: ਹਿ: ੧. ਨੰ: ੨. ਪੰਨਾ ੨੫੮]

ਤਬਾ: ਖਾ: ਦੇ ਕਰਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਏ ਨਾਮ ਬੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿਤੇ
ਹਨ:—ਕੋੜੇ ਕਿਆਂ ਨੂੰ ਫੁੱਲਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਲਾਲਾ ਕੋੜਾ ਤੇ ਬਪੋਲਾ ਫੁੱਲਰਾਂ ਦੇ ਢੋਧਟੀ ਦੱਸੇ
ਹਨ । ਤੇ ਮਹਾਂਜ ਕੇ, ਵੇਧਰੀ ਮਹਾਬ ਦੀ ਮੰਤਾਨ ਮਿੱਧੁ ਵੱਟ ਲਿਖੇ ਹਨ । ਮਹਾਂਜ ਕਿਆਂ ਵਲੋਂ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਗੇ ਅਰਵੋਈ ਕਾਲੇ ਕਰਮ ਵੰਦ ਵੇ ਪਿਤਾ ਮੋਹਣ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਲਿਖੀ ਹੈ । ਫੁੱਲਰਾਂ
ਦੇ ਵੇਰ ਵੇਧਰੀਆਂ ਤੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੇ ਇਹ ਨਾਮ ਬੀ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਵਿੰਡੂ, ਵੋਲਾ ਆਦਿ । ਇਹ ਫੁੱਲਰ
ਗੋਤ ਵੇ ਵੱਟ, ਕੋੜਿਆਂ ਦੇ ਵੇਕੜੇ, ਮਾੜੀ ਵੱਡੀ, ਵੋਟੀ, ਜੀਉਂਦਾ ਪਿਥਾ, ਕਿਰਾੜ ਵਾਲੇ ਆਦਿ,
ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਵੱਧੇ ਹਨ ਜੋ ਮਹਾਂਜਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕੱਠੇ ਹੋ ਲੜਨ ਆਏ ਸਨ । ਮਹਾਂਜਕਿਆਂ
ਦੇ ਇਹ ਨਾਮ ਦਿਤੇ ਹਨ:—ਮੋਹਣ, ਕਰਮ ਵੰਦ, ਕੁਲ ਵੰਦ, ਕਾਲਾ, ਸਾਉਲ, ਲਖਮਾ, ਰੰਬਲਾ,
ਮੋਮਾ, ਸਰੂਲ ਆਦਿਕ । ਫਿਰ ਜੋਤ ਪਿਰਾਣੇ ਨੂੰ ਜੋਦ ਪੁਰਾਣਾ ਫੁੱਲਰਾਂ ਦਾ ਜਵਾਈ, ਮਿੱਧੁ
ਜੋਟ, ਫੁੱਖੜੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਆਪਣੇ ਸਾਕੀ ਫੁੱਲਰਾਂ, ਵੇ ਸੱਵੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਹਿਤ
ਆਪਣੇ ਮਿੱਧੁ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ।

ਨਿਵਾਜ ਮਹਾਨੇ । ਬਾਲ ਅਨਾਥ ਗਰੀਬ ਨਿਮਾਨੇ' ॥ ੩੦ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸ੍ਰੀ
ਹਰਿਰਾਇ ਬਖਾਨਾ । 'ਇਹ ਮਹਾਨ ਤੈ ਬਨਹਿ ਮਹਾਨਾ । ਜੋ ਤੈ ਉਪਰ
ਰਖੈ ਉਠਾਇ । ਇਸ ਕੋ ਬੈਸ ਬਧਹਿ ਅਧਿਕਾਇ ॥ ੩੧ ॥ ਮਹਿਪਾਲਕ
ਬਡ ਸੈਨ ਸਮੇਤਾ । ਸਕਲ ਪਦਾਰਥ ਹੋਹਿ ਨਿਕੇਤਾ । ਜਮਨਾ ਮਹਿ ਜਲ
ਪਾਨ ਕਰਾਵੈ' । ਚਢਿ ਤੁਰੰਗ ਨਿਜ ਓਜ ਜਨਾਵੈ ॥ ੩੨ ॥ ਬਹੁ ਪੁਸ਼ਤਨਿ
ਲੈ ਰਾਜ ਕਮਾਵਹਿ । ਗੁਰ ਸੇਵਕ ਬਨ ਜਗਤ ਸੁਹਾਵਹਿ । ਨੀਚੇ ਬਾਲਿਕ
ਜੋ ਅਬਿ ਖਰੋਇਸ ਕੋ ਬੈਸ ਹੋਹਿ ਜਗ ਖਰੋ ॥ ੩੩ ॥ ਰਾਜ ਸਹਿਤ ਚੌਧਰਤਾ
ਕਰੇ । ਨਾਮ ਚੌਧਰੀ ਸਭਿ ਮਹਿ ਪਰੇ' । ਬਰ ਕੇ ਸਹਿਤ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬੈਨ ।
ਸੁਨਿ ਕਾਲਾ ਪਰਛੁਲਨਤਿ ਨੈਨ ॥ ੩੪ ॥ ਕਰ ਬੰਦਨ ਅਪਨੇ ਘਰ ਗਯੋ ।
ਸੰਗ ਭਾਰਜਾ ਬੋਲਤਿ ਭਯੋ । 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਆਜ
ਬਾਕ ਕਹਿ ਕਰੇ ਨਿਹਾਲਾ ॥ ੩੫ ॥ ਜੁਗਮ ਭਤੀਜੇ ਲੇ ਦਿਖਰਾਏ ।—ਇਨ
ਕੁਲ ਹੁਇ ਮਹਿਪਾਲ—ਬਤਾਏ ।—ਜਮਨਾ ਜਲ ਅਸੁ ਪਾਨ ਕਰਾਏ ।
ਰਾਜ ਚੌਧਤਾ ਦੀਰਘ ਪਾਏ—' ॥ ੩੬ ॥ ਸੁਨਤਿ ਕੋਪ ਕਰਿ ਬੋਲੀ ਦਾਰਾ ।
'ਏ ਨਿਪ ਹੁਇ ਸੁਨਿ ਤੈ ਮੁਦ ਧਾਰਾ । ਮੋਰ ਪੇਟ ਤੇ ਜਨਮੇ ਜੇਈ । ਪ੍ਰਜਾ
ਇਨਹੁੰ ਕੀ ਬਨਿ ਹਹਿ ਸੇਈ ॥ ੩੭ ॥ ਕਰਿ ਖੇਤੀ ਹਾਲਾ' ਸੋ ਭਰੈ । ਹੁਕਮ
ਇਨਹੁੰ ਪਰ ਇਹ ਤਬਿਕਰੈ । ਬਿਨ ਸਮੁਝੇ ਬਰਲੇ ਕਰਿਆਯੋ । ਕਹਾਂ ਜਾਨਿ
ਏਤੋ ਹਰਖਾਯੋ?' ॥ ੩੮ ॥ ਸੁਨਿ ਕਾਲੇ ਦਾਰਾ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹੈ । 'ਭਾਗ ਇਨਹੁੰ
ਕੇ ਗੁਰ ਬਚ ਲਹੈ । ਮਸਲਤ ਕਰਿ ਹਉ' ਗਯੋ ਨ ਕੋਈ । ਔਚਕ ਬਾਕ
ਗੁਰੂ ਕਿਯ ਸੋਈ ॥ ੩੯ ॥ ਅਬਿ ਉਪਾਵ ਕਹੁ ਕਿਮ ਬਨਿ ਆਇਓਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ
ਰਾਜ ਜਿਮ ਪਾਇ । ਸੋ ਬਿਧਿ ਕਰਹਿ ਗੁਰੂ ਫਿਗ ਜੈ ਕੈ । ਜਿਸ ਤੇ ਦੈਂ ਬਰ
ਉਰ ਹਰਖੈ ਕੈ' ॥ ੪੦ ॥ ਸੁਨਿ ਤ੍ਰਿਯ ਕਹੈ 'ਜਥਾ ਇਹ ਗਏ । ਜਿਸ ਕ੍ਰਿਤ
ਕੋ ਕਰਿ ਬਰ ਕੋ ਲਏ । ਤਿਸ ਬਿਧਿ ਨਿਜ ਸੁਤ ਤੇ ਕਰਿਵਾਵਹੁ । ਮਨ-
ਭਾਵਤਿ ਗੁਰ ਤੇ ਬਰ ਪਾਵਹੁ' ॥ ੪੧ ॥ ਕਹੇ ਭਾਰਜਾ ਕੇ ਲੈ ਨੰਦਨ । ਗਯੋ
ਗੁਰੂ ਫਿਗ ਕੀਨਸਿ ਬੰਦਨ । ਸਿੱਖਨਾ ਦੇਤਿ ਉਦਰ ਬਜਵਾਏ । ਖਰੇ ਸਮੁਖ
ਕਰਿ ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਏ ॥ ੪੨ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਹੋਰਿ ਮੁਸਕਾਇ । ਤਿਨ
ਆਸੈ ਲਖਿ ਬਾਕ ਅਲਾਇ । 'ਭੋ ਕਾਲੇ ! ਇਹ ਬਾਲਿਕ ਔਗਕਨਾ ਅਬਿ

^੧(ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ) ਜਮਨਾ ਵਿਚ ਜਲ ਪਿਵਾਵੇਗਾ ਭਾਵ ਜਮਨਾ ਤਕ ਰਾਜ ਹੋਵੇਗਾ ।

^੨ਮਾਮਲਾ । ਸਮੇਂ ।

ਕਰਤਿ ਖਰੇ ਇਸ ਠੋਰ ?॥੪੩॥ ਬਿਨਤੀ ਬੋਲਨੇ ਜੋਰਤਿ ਕਰ ਕੋ 'ਇਨ
ਕੀ ਮਾਤ ਸੁਨਨੇ ਤੁਮ ਬਰ ਕੋ ।—ਭਏ ਭਤੀਜਨਿ ਕੁਲ' ਮਹਿਪਾਲਾ॥ ਮਮ
ਸੁਤ ਭਰਹਿ ਤਿਨਹੁ ਕੋ ਹਾਲਾ ॥੪੪॥ ਹੋਇ ਪ੍ਰਜਾ ਇਮ ਬਸਹਿ ਦੁਖਾਰੇ ।
ਹੁਕਮ ਸ਼ਰੀਕਨਿ ਸਦਾ ਸਹਾਰੇਂ । ਦੰਡ ਕੈਦ ਆਦਿਕ ਜੇ ਹੋਇ । ਇਨ
ਪਰ ਬਲ ਤੇ ਕਰਿ ਹੈਂ ਸੋਇ—॥੪੫॥ ਸੁਨਤਿ ਰਿਦੇ ਮੈਂ ਨੀਕ ਬਿਚਾਰੀ॥ ਲੇ
ਕਰਿ ਪਹੁੰਚਨੇ ਆਪ ਅਗਾਰੀ' । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਕਹਨੇ ਤਬਿ ਐਸੇ । 'ਸੋ
ਮਹਿਪਾਲ ਬਨਨੇ ਬਰ ਜੈਸੇ ॥੪੬॥ ਇਹ ਭੀ ਅਪਨੀ ਬਾਹੀ ਕਰੈਂ । ਖਾਇ
ਆਪ ਨਹਿ ਹਾਲਾ ਭਰੈਂ । ਜੇ ਇਨ ਕੋ ਦੁਖ ਦੇ ਹੈਂ ਸੋਇ । ਬਿਘਨ ਦੁਖਦ
ਤਬਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ' ॥੪੭॥ ਸੁਨਿ ਬਰ ਕੋ ਲੇ ਕਾਲਾ ਗਯੋ । ਨਿਜ ਦਾਰਾ
ਸੰਗ ਭਾਖਤਿ ਭਯੋ । 'ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਤਿਗੁਰ ਬਰ ਦੀਨਿ । ਤਉ ਪ੍ਰਥਮ ਤੇ
ਸੁਭ ਹੀ ਚੀਨ' ॥੪੮॥ ਇਮ ਬਰ ਦੀਨਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ । ਨਿਜ ਸੇਵਕ
ਕੀਨੇ ਨਰ ਰਾਇਸੇਵਾ ਅਧਿਕ ਸੁ ਰਾਚਕ ਕਰੈ । ਤਨ ਮਨ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ
ਅਨੁਸਰੈ॥੪੯॥ ਤਿਨ ਕੀ ਕੁਲ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ । ਕਰਤਿ ਰਾਜ ਕੋ ਦੇਸ਼
ਬਿਸਾਲੇ॥ ਦੂਸਰ ਨਾਭੇ ਪੁਰਿ ਸੁਖ ਧਰੈਂ । ਰਾਜ ਸਹਤ ਚੌਧਰਤਾ ਕਰੈਂ॥੫੦॥
ਕਾਲੇ ਸੁਤਨਿ ਬੰਸ* ਜੋ ਅਹੈ । ਅਬਿ ਲੋ ਤਿਸੀ ਦੇਸ਼ ਮਹਿ ਰਹੈ । ਆਪੇ
ਬੀਜ ਆਪ ਹੀ ਖਾਵੈਂ । ਹਾਲਾ ਲੇਨਿ ਨਹੀਂ ਕੋ ਜਾਵੈ॥੫੧॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰਕੇ
ਬਰ ਅਬਿਨਾਸੀ । ਅਬਿ ਲੋ ਰਾਜੇ ਹੈਂ ਧਨ ਰਾਸੀ । ਬਿਦਤ ਜਗਤ ਮਹਿ
ਦੇਨਹੁ ਘਰ ਹੈਂ । ਦੀਰਘ ਦੇਸ਼ ਹੁਕਮ ਕੋ ਕਰਿ ਹੈਂ ॥੫੨॥ ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ
ਕਛੁ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਏ । ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼ ਬਿਖੇ ਸੁਖ ਪਾਏ । ਨਿਜ ਦਾਸਨਿ
ਕੋ ਕਰਤਿ ਨਿਹਾਲ । ਜੁਗ ਲੋਕਨਿ ਦੇ ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲ ॥ ੫੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸ੍ਰੀ ਬੰਸ ਦਸਮ ਰਾਸੇ 'ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼' ਪੁੰਨਕ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਨਵਮੇ ਅੰਸੁ ॥ ੮ ॥

੧੦. [ਗੋਰਾ ਜਨਮ, ਭਗਤ ਦੀ ਨਵੀਂ ਵਿਆਹੁਤਾ ਦਾ ਹਾਲ । ਜੋਸੇ ਦੀ ਬੋਲੀ]।
ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਪਰ ਕਥਾ ਸੁਨਿ ਗੁਰਨਿ ਕੀ ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼ ਮਝਾਰ । ਭਗਤੁ ਕੇ
ਸੁਤ ਦੋ ਭਏ ਏਕ ਬੀਰ ਬਲ ਧਾਰਿ* ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜੇਸਟ ਪੁੱਤ ਗਰਭ
ਜਬਿ ਆਯੋ । ਨੌ ਮਾਸਨਿ ਕੋ ਬਾਸ ਬਿਤਾਯੋ । ਸਮੈ ਪ੍ਰਸੂਤ ਹੋਨਿ ਕੋ ਭਯੋ
ਟਿਕਨੇ ਗਰਭ ਮਹਿ ਜਨਮ ਨ ਲਿਯੋ ॥੨॥ ਜਨਨੀ ਕੋ ਸੰਕਟ ਬਡ ਹੋਵਾ॥
ਕਰੇ ਉਪਾਇ ਨ ਕਜੇਹੂੰ ਖੇਵਾ॥ ਤਬਿ ਸਗਰੇ ਸਿਖ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਏ ਪਹੁੰਚੇ
*ਭਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਕੁਲ । *ਭਾਵ ਭਤੀਜਿਆਂ ਦੀ । *ਬਲ ਧਾਰੀ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਸੂਰਮੇ । (ਅ) ਇਕ
ਬੜਾ ਬੀਰ ਤੇ ਬਲ ਧਾਰੀ ਸੀ (ਮੁਰਾਦ ਗੋਰੇ ਤੋਂ ਹੈ) । *ਪਾ—ਅੰਸੁ ।

ਥਿਰ ਭਗਤੂ ਜਿਸ ਥਾਏਂ ॥ ੩ ॥ 'ਕਰਮਾਤ ਕਾਮਲ ਤੁਮ ਅਹੋ। ਘਰ
 ਸੰਕਟ ਕੋ ਕਰੋਂ ਨਹਿ ਲਹੋ। ਸਿੱਖ ਸੈਂਕਰੇ ਤੁਮ ਤੇ ਜਾਚਿ। ਚਾਹਤਿ ਹੈਂ ਦੁਖ
 ਤੇ ਨਿਤ ਬਾਚੈ' ॥੪॥ ਸੁਨਿ ਭਾਈ ਸਭਿ ਭੇਤ ਬਤਾਯੋ। 'ਅੰਤਰ ਅਰਜੋ ਕਸ਼ਟ
 ਉਪਜਾਯੋ। ਦੁਹੁ ਲੋਕਨਿ ਕੋ ਰਾਜ ਅਨੰਦ। ਜਾਚਤਿ ਸਾਹਸ' ਧਰਜੋ ਖਿਲੇਦ
 ॥ ੫ ॥ ਏਕ ਲੋਕ ਕੋ ਹਮ ਤਿਸ ਦੇਤਿ। ਭੋਗਹੁ ਰਾਜ ਅਨੰਦ ਨਿਕੇਤ।
 ਸਮੁਝਾਯੋ ਸਮੁਝਤਿ ਸੋ ਨਾਂਹੀ। ਨਹਿ ਨਿਕਸਤਿ ਥਿਰ ਭਾਗੂਭ ਮਾਂਹੀ' ॥੬॥
 ਸੁਨਤਿ ਸਿੱਖ ਮਨ ਮਹਿ ਬਿਸਮਾਏ। ਦੁਖ ਹਤਿਬੇ ਹਿਤ ਬਹੁਤ ਅਲਾਏ।
 'ਅੰਤਰ ਬਾਲਕ ਹਠ ਕਰਿ ਰਹਜੋ। ਤਉ ਤੁਮਾਰੇ ਘਰ ਦੁਖ ਲਹਜੋ' ॥੭॥
 ਤਿਸਹਿ ਨਿਵਾਰਨ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੋ। ਕਹਾਂ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਧਾਰੋ। ਤੀਨ
 ਦਿਵਸ ਬੀਤੇ ਇਕਸਾਰਾਹਾਇ ਹਾਇ ਬਹੁ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰਾ ॥੮॥ ਜੇ ਪਰੋਸ'
 ਹੈਂ ਸੁਨਜੋ ਨ ਜਾਈ। ਨਤੁ ਮਾਰੇ ਰਹੈ ਕਸ਼ਟ ਕੋ ਪਾਈ। ਹਮ ਸਿਖ ਸਗਰੇ
 ਕਰਹਿ ਅਰਾਧਾ। ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਹਤਹੁ ਘਰ ਬਾਧਾ ॥੯॥ ਜਾਵਤ ਬਾਲਿਕ
 ਜਨਮਹਿ ਨਾਂਹੀ। ਤਾਵਤ ਹਮ ਬੈਠਹਿ ਤੁਮ ਪਾਹੀ। ਉਤ ਬਾਲਿਕ ਨੇ
 ਜਿਮ ਹਠ ਧਾਰਾ। ਤਿਮ ਹਮ ਕੋ ਜਾਨਹੁ ਨਿਰਧਾਰਾ' ॥੧੦॥ ਸੁਨਿ
 ਭਗਤੂ ਤਬਿ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ। 'ਜੇ ਕਰਿ ਸਭਿ ਕੋ ਮਤ ਇਮ ਜਾਨ। ਦੀਨੋ
 ਰਾਜ ਲੋਕ ਜੁਗ ਕੇਰਾ। ਲੇਹੁ ਜਨਮ ਕੋ ਜਗ ਇਸ ਬੇਰਾ' ॥੧੧॥ ਕਰਜੋ
 ਬਚਨ ਤਬਿ ਜਨਮ ਲਿਯੋ ਹੈਗੋਰਾ ਨਾਮ ਸੁ ਤਾਂਹਿ ਭਯੋ ਹੈ। ਦੂਸਰ ਸੁਤ
 ਜੀਵਨ ਤਿਸ ਨਾਇ। ਕਰਮਾਤ ਕੋ ਸਹਤਿ ਸੁਹਾਇ ॥੧੨॥ ਬਡੇ ਪੁੱਤ੍ਰ
 ਨੇ ਰਾਜ ਕਮਾਯੋ। ਨਗਰ ਬਠੀਡੇ ਆਦਿਕ ਪਾਯੋ। ਸੈਨਾ ਸੰਗ ਚਢੈ
 ਸਮੁਦਾਯਾ। ਸਭਿ ਮਹਿ ਅਪਨੋ ਤੇਜ ਬਧਾਯਾ ॥੧੩॥ ਸੋ ਮਿਲਿਬੇ ਹਿਤ ਕੋ
 ਚਲਿ ਆਯੋ। ਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾਯੋ। ਜਬਿ ਇਠ ਸੁਨਜੋ ਹੁਤੋ
 ਪਿਤ ਕਾਲ। ਕਰਿ ਕੈ ਬਜਾਹ ਬਾਕ ਕੋ ਨਾਲ ॥੧੪॥ ਸੋ ਰਾਂਹਕ ਕੀ
 ਕੰਨਯਾ ਸੁਨਿ ਕੈਲੋਜਤਿ ਹੋਤਿ ਰਿਦੈ ਬਹੁ ਗੁਨਿ ਕੈ। ਗਈ ਸਦਨ ਮਾਂਹਿ
 ਦਿਯੋ ਬਤਾਇ। 'ਬਿੱਧ ਪੁਰਖ ਇਕ ਮਾਰਗ ਜਾਇ ॥੧੫॥ ਸੋ ਮੁੜ ਸੰਗ
 ਬਜਾਹ ਕਰਿ ਗਯੋ। ਤਬਿ ਤੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਬਿਤ ਭਯੋ'। ਅਪਰ ਸੰਗ ਮੁਹਿ
 ਨਹਿ ਪਰਨਾਵਹੁ। ਜਿਹ ਥਲ ਹੋਹਿ ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚਾਵਹੁ' ॥੧੬॥ ਸੁਨਿ ਤਿਸ

'ਹਠ'। 'ਆਪਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ' ਦੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਪਛੋਸੀ, ਰੁਵਾਂਢੀ'। 'ਭਾਵ, ਮਨ ਦੀ
 ਵਿਛਾਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਕੇ ਪਿਤ ਬੋਜਨ ਕੀਨਿ। 'ਕੋ ਕਰਿ ਗਯੋ ਬਤਾਵਹੁ ਚੀਨ'। ਇਕ ਨਰ
 ਹੋਰਤਿ ਤਾਂਹਿ ਬਤਾਯੋ। 'ਭਾਈ ਭਗਤੁ ਇਤ ਮਗਾਂ ਆਯੋ ॥੧੭॥ ਨਿਸ਼ਚੈ
 ਕਰਜੋ ਬਚਨ ਕੋ ਬਜਾਹ। ਕਰਮਾਤ ਜੁਤਿ ਬਹੁ ਸਿਖ ਜਾਂਹਿ'। ਸੁਨਿਕੈ
 ਕੇਤਿਕ ਮਾਸ ਬਿਤਾਏ। ਰਹਜੋ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਬਹੁਰ ਨ ਆਏ ॥੧੮॥
 ਸੁਤਾ ਨ ਬਜਾਹ ਅਪਰ ਸੋਂ ਚਾਹ। ਤਿਮ ਹੀ ਰਹੀ ਸੁ ਹਠ ਉਰ ਮਾਂਹ।
 ਬਹੁਰ ਸੁਨਜੋ 'ਭਗਤੁ ਮਿਤੁ ਭਯੋ'। ਬਿਧਵਾ ਭੇਖ ਪਾਰਿ ਤਿਹ ਲਯੋ ॥੧੯॥
 ਕਿਸ ਕੀ ਕਹੀ ਨ ਮਾਨੀ ਕੈਸੇ। ਸਤ ਕੋ ਧਾਰਿ ਰਹੀ ਬਿਤ' ਤੈਸੇ। ਤਿਸ
 ਕੋ ਪਿਤਾ ਗਯੋ ਤਿਸ ਠੋਰ। ਜਹਾਂ ਸਹਤ ਸੈਨਾ ਬਿਰ ਗੋਰਾ ॥੨੦॥ ਨਿਜ
 ਤਨੁਜਾ ਕੀ ਬ੍ਰਿਥਾ ਸੁਨਾਈ। 'ਤੁਮ ਚਲਿ ਲੇ ਆਵਹੁ ਘਰ ਮਾਈ। ਪਿਤ
 ਕੋ ਬਸਤ੍ਰ ਸੰਗ ਕਰਿ ਬਜਾਹੁ। ਲੇ ਰਾਖਹੁ ਅਪਨੇ ਘਰ ਮਾਂਹੁ' ॥੨੧॥ ਸੁਨਿ
 ਗੋਰੇ ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਿ ਸੋਈ। ਪਿਤ ਕਰ ਲਈ ਲਸ਼ਟਕਾ ਜੋਈ। ਕੇਤਿਕ ਨਰ
 ਲੇ ਗਯੋ ਨਿਸ਼ੀਗ। ਫੇਰੇ ਦਏ ਲਸ਼ਟਕਾ ਸੰਗ ॥੨੨॥ ਡੋਰੇ ਮਹਿ ਚਵਾਇ
 ਕਰਿ ਆਨੀ। ਰਾਖੀ ਸਦਨ ਮਾਤ ਕਰਿ ਮਾਨੀ। ਸੋ ਗੋਰਾ ਦਰਸਨ ਕੋ
 ਆਯੋ। ਕਿਤਿਕ ਬਰਾਰ ਸੰਗ ਨਿਜ ਲਜਾਯੋ ॥੨੩॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗਾਇ ਦਰਸ
 ਕੀ ਚਾਹੁ। ਉਤਰਿ ਤੁਰੰਗ ਗਯੋ ਪੁਨ ਪਾਹੁ। ਧਰੀ ਉਪਾਇਨ ਧਨ ਤੇ ਆਇ।
 ਹਯ ਦਾਨਸ ਜਿਸ ਚਢਿ ਅਹਿਲਾਦ ॥੨੪॥ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਗੁਰ ਪਦ
 ਅਰਬੰਦ। ਬੈਠਜੋ ਸਭਾ ਸੰਗ ਨਰ ਬੰਦ। ਕੁਸ਼ਲ ਪੁਸ਼ਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਿ
 ਕਰੇ। 'ਸਰਬ ਅਨੰਦ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮ ਧਰੇ' ॥੨੫॥ ਇਕ ਜੱਸਾ ਕਰ ਮਹਿ
 ਜਿਸ ਚੌਗ ਕਰਤਿ ਹੁਤੋ ਗੁਰ ਪਰ ਤਿਸ ਠੋਰ। ਸੁੰਦਰ ਜਿਹ ਸਰੂਪ ਸਰਬੰਗ।
 ਮਨਹੁ ਲੀਨ ਅਵਤਾਰ ਅਨੰਗ ॥੨੬॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹਿ ਨਿਤ ਰਾਖਿ
 ਹਜ਼ੂਰੀ। ਸੇਵਤਿ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਸੂਰਤ ਰੂਰੀ*। ਹਾਸ ਕਰਤਿ ਬੋਲਜੋ ਇਸ
 ਭਾਇ। 'ਭਾਈ ਭਗਤੁ* ਪੁਲੋਕ ਸਿਧਾਇ ॥੨੭॥ ਪੀਛੇ ਰਹੀ ਤਿਯਾ ਤਿਸ
 ਤਰੁਨੀ। ਸੁੰਦਰ ਸੁਨੀ ਸੁ ਚੰਪਕ ਬਰਨੀ। ਸੋ ਦੀਜੈ ਮੈਂ ਕਰਿ ਹੋਂ ਦਾਰਾ।
 ਉਪਜੈ ਹੋਂ ਸੰਤਤਿ ਸੁ ਕੁਮਾਰਾ ॥੨੮॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਖ ਭਗਤੁ ਜੈਸਾ।
 ਮੇ ਕਹੁ ਭੀ ਜਾਨਹੁ ਤੁਮ ਤੈਸਾ। ਯਾਂਤੇ ਭਾਤਾ ਹੋਯਹੁ ਮੇਰੇ। ਦੋਸ਼ ਨ
 ਲਗਾਹਿ ਭਲੀ ਬਿਧਿ ਹੋਰੇ ॥੨੯॥ ਨਾਂਹਿ ਤ ਨਿਸ਼ਫਲ ਬੈਠੀ ਰਹੈ। ਤੁਮਰੇ
 ਕਿਸੁ ਕਾਜ ਨਹਿ ਅਹੈ'। ਸੁਨਿ ਗੋਰੇ ਉਰ ਕ੍ਰੋਧ ਉਪਾਯੋ। ਲਾਲ ਬਦਨ

*ਵਿਸ਼ੁ। *ਕਾਮਦੇਵ ਨੇ। *ਸੁੰਦਰ।

*ਪਾ:-ਭਗਤੁ।

ਲੋਚਨ ਹੁਇ ਆਯੋ ॥੩੦॥ ਫਰਕਤਿ ਅਧਰ ਨ ਬਸ ਕੁਛ ਚਲੈ ।—ਕਹਿਬੇ
ਕੋ ਫਲ ਕਿਮ ਇਸ ਮਿਲੈ—। ਚਹਤਿ ਖੜਗ ਕੋ ਕਰਜੋ ਪ੍ਰਹਾਰ । ਤਉ
ਆਪਨੀ ਰਿਸ ਕੋ ਮਾਰਿ ॥੩੧॥ ਗੁਰ ਤੇ ਡਰਤਿ ਬਿਲੋਕਤਿ ਰਹਜੋ । ਪੁੱਤਿ
ਉੱਤਰ ਕਜੈਂਹੁ ਨਹਿ ਕਹਜੋ । ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਲੈ ਬੈਠਜੋ ਤੀਰ । ਕਰਿ ਬੰਦਨ
ਗਮਨਜੋ ਪੁਨ ਬੀਰ ॥ ੩੨ ॥ ਲਗੀ ਤੀਰ ਸੀ ਬਾਨੀ ਕਹੀ ਬਾਧਾ
ਅਧਿਕ, ਘਾਵ ਕਿਯ ਨਹੀਂ । ਕ੍ਰੋਧ ਸਚਿਤਿ ਬਿਸਾਲ ਕਰਾਲਾ ।—ਹਤੋਂ ਹੋਇ
ਗੁਰ ਤੇ ਸੁ ਨਿਰਾਲਾ—॥੩੩॥ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਘਾਵ ਮਿਲਿ ਕੈ ਮਿਟਿ ਜਾਹਿ । ਬਚਨ
ਘਾਵ ਕਰਕਤਿ ਉਰ ਮਾਹਿ । ਅਦਬ ਕਰਨ ਕੋ ਹੁਤੋਂ ਸਥਾਨ । ਤਉ
ਕੁਬਚਨੀ ਪੀਰ ਮਹਾਨ ॥ ੩੪ ॥ ਬਹੁਰ ਬੀਰ ਬਛ ਆਯੁਧ ਧਾਰੀ । ਬੀਚ
ਸਭਾ ਕਿਮ ਸਕਹਿ ਸਹਾਰੀ । ਸੁਨਜੋ ਸੁਵਨ ਮਹਿ, ਫੋਰਜੋ ਰਿਦਾ । ਜਿਮ
ਨਟਸਾਲ, ਕਰਕ ਬਹੁ ਤਦਾ ॥੩੫॥ ਡੇਰੇ ਆਇ ਸੁ ਉਤਰਜੋ ਗੋਰਾ ਅਪਨੇ
ਸਿੱਖ ਕਰੇ ਇਕ ਠੋਰਾ । ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ । ‘ਤੁਮ ਹੋ
ਹਮਰੇ ਹਿਤੁ ਮਹਾਨ’ ॥੩੬॥ ਭੋ ਸਿੱਖਹ ! ਸਭਿ ਸਭਾ ਮਝਾਰਾ । ਸੁਨਜੋ ਸੁਵਨ
ਜਿਮ ਕੁਬਚਨ ਉਚਾਰਾ । ਕੌਨ ਸਕਹਿ ਸਹਿ ਏਵ ਕੁਚਾਲੀ । ਜੇ ਜੋਧਾ
ਬੁਧਿ ਆਯੁਧ ਨਾਲੀ ॥ ੩੭ ॥ ਚਿਤ ਮਹਿ ਹੁਤੀ—ਹਤੋਂ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ । ਕਰੋਂ
ਦੁਖੰਡ ਅਵਨਿ ਪਰ ਗੋਰਿ ਲੈ ਹੈ ਸ੍ਵਾਦ ਕਹੇ ਕੋ ਤਬੈ । ਲਖਹਿ ਸਭਾਸਦ
ਬੈਠੇ ਸਭੈ—॥ ੩੮ ॥ ਮਰਿਬੇ ਕੋ ਡਰ ਉਰ ਨਹਿ ਧਰੋਂ । ਅਸ ਕੁਬਾਕ ਤੇ
ਦੀਰਘ ਜਰੋਂ । ਨੀਠ ਨੀਠ ਹਿਯ ਮਹਿ ਧਰਿ ਧੀਰ । ਖੜਗ ਨ ਬੈਰਿ ਹਤਜੋ
ਗੁਰ ਤੀਰ ॥ ੩੯ ॥—ਮਮ ਅਪਰਾਧ ਦੇਖਿ ਰਿਸ ਧਰੈ* । ਸਕਲ ਬੰਸ ਕੋ
ਸਾਪਤਿ ਕਰੈ—। ਇਮ ਬਿਚਾਰਿ ਉਰ ਕੀਨਸਿ ਟਾਰਾ । ਅਬਿ ਮੈਂ ਚਾਹਤਿ
ਤਿਸਹਿ ਸੰਘਾਰਾ ॥ ੪੦ ॥ ਜਗ ਮਹਿ ਜੀਵਤਿ ਸੁਨੋਂ ਸੁ ਜਾਵਤ* । ਤਾਵਤ
ਮੋਹਿ ਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਆਵਤਿ । ਬੁਧਿ ਕਰਿ ਬਲ ਕਰਿ ਜਤਨ ਕਰੀਜਹਿ ।
ਜਿਸ ਤੇ ਜੋਸੇ ਕਹੁ ਹਤਿ ਲੀਜਹਿ ॥ ੪੧ ॥ ਤਾਂ ਦਿਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਰਨ ਫਲ

*ਭਾਵ ਤੀਰ ਸ਼ਖਸ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਮਾਸ ਵਿਚ, ਬਾਣੀ ਦੁਭੀ ਹੈ ਤੀਰ ਵਾਂਗੂ, ਜ਼ਖਮ ਮਾਸ ਵਿਚ
ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ । ਰ ਪੀੜ ਕਰੜੀ ਹੋਈ ਹੈ (ਅ) ਗੋਰੇ ਨੂੰ ਪੀੜ ਬਣੀ ਹੋਈ (ਪਰ ਉਸ ਨੇ) ਜੋਸੇ
ਵੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । *ਜ਼ਖਮ । *ਏਟੇ ਬਚਨ ਦੀ ਪੀੜ । *ਠੰਡਾ, ਬਰਛੀ, ਤੀਰ ਦੀ ‘ਟੇਕ’
ਜੋ ਜ਼ਖਮ ਵਿਚ ਵੱਟ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇ । [ਸਿਸ, ਨਮ੍ਹ ਸ਼ਲਜ] । *ਏਟਾ ਬਚਨ । *ਭਾਵ ਗੁਰੂ
ਜੀ ਗੁੱਸੇ ਹੋਣਗੇ । *ਜੋਗ ਵਿਚ (ਜੋਸੇ ਨੂੰ) ਜੀਉਂਦਾ ਜਦ ਤੱਕ ਮੁਠਦਾ ਹਾਂ ।

ਹੋਹਿ।ਨਾਹਿ ਤ ਖਾਨ ਪਾਨ ਧਿਕ ਮੋਹਿ।ਗੋਰਸਾਲ* ਕੇ ਬਾਕਨਿ ਸੁਨਿ ਕੈ।
 ਸਿਖ ਬੈਰਾੜ ਗੁਰੁ ਡਰ ਗੁਨਿ ਕੈ ॥੪੨॥ ਕਹਤਿ ਭਏ*ਕੈਸੇ ਤਿਸ ਮਾਰਹਿ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਨਿਤ ਧਾਰਹਿ। ਚੌਰ ਦਾਰ ਸੋ ਰਹੈ ਹਜ਼ੂਰ। ਸਮਾਂ
 ਪਾਇ ਕਬਹੂੰ ਹੁਇ ਦੂਰ ॥੪੩॥ ਜੋ ਕਰਿ ਵਹਿਰ ਇਕਾਂਕੀ ਪਾਇ। ਕਰਹਿ
 ਸੰਘਾਰਨਿ ਤੁਪਕ ਚਲਾਇ। ਇਹ ਤੋ ਗਤਿ ਹੈ ਸਕਲ ਅਸਾਨ। ਪਾਛੇ
 ਮੁਸਕਲ ਬਨਹਿ ਮਹਾਨ ॥੪੪॥ ਹਮ ਤੇ ਮਾਰਨੈ ਸੁਨੈ ਗੁਰੁ ਜਬਿ। ਏ
 ਕਰਿ ਸ੍ਰਾਪ ਬਿਨਾਸਹਿਰੀ ਤੁਬਿ। ਇਕ ਬਚ ਕਹਿ ਕਰਿ ਜਰਾਂ ਉਖਾਰਹਿ।
 ਸਹਤ ਕੁਝੈਬ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਗਾਰਹਿ ॥ ੪੫ ॥ ਬਹਮ ਅਸਤੁ* ਕੇ ਮਨਹੁ
 ਸਮਾਨ। ਕੈਧੋ* ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਕੇ ਬਾਨ।ਸਿਵ ਤ੍ਰਿਸੂਲ,ਜਿਮ ਦੱਕੁ ਬਿਸ਼ਨੁ ਕੋ।
 ਜਿਮ ਜਮ ਦੀਡਾ*,ਬੱਜ੍ਹ ਜਿਸਨ ਕੋ ॥ ੪੬ ॥ ਤਿਮ ਗੁਰ ਬਾਕ ਕਹਨੈ
 ਸਫਲਾਵੈ। ਤੈਲੋਕਨਿ ਮਹਿ ਨਹਿ ਬਿਲਮਾਵੈ। ਕਿਮ ਜਗ ਮਹਿ ਜਰ ਰਹੈ
 ਹਮਾਰੀ।ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਹਿ ਜਬਿ ਸ੍ਰਾਪ ਉਚਾਰੀ॥੪੭॥ਸੁਨਿ ਗੋਰੇ ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਸਿਖ
 ਜਾਨੇ। ਧੀਰ ਦੇਨਿ ਕੇ ਹੋਤੁ ਬਖਾਨੇ। ਅਬਚਲ ਜਗ ਮਹਿ ਜਰਾਂ ਤੁਮਾਰੀ।
 ਰਹੈ ਸਦਾ ਜਿਮ ਅਹੈ ਹਮਾਰੀ ॥ ੪੮ ॥ ਤੁਮਰੀ ਜਰ ਮੇਰੀ ਜਰ
 ਸਾਬ। ਮਮ ਜਰ ਮਿਲੀ ਜਹਾਂ ਗੁਰ ਨਾਥ।ਸੋ ਅਬਚਲ ਜਾਨਹੁ ਤੁਮ ਐਸੇ
 । ਮੇਰੂ* ਖਰੋ ਮਹਾਂ ਵਿਢ ਜੈਸੇ ॥ ੪੯ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਪੁੰਨਿ ਕਰਿ ਲੇਵੈ।
 ਬਨਹਿ ਦੀਨ ਕਰਿ ਬਿਨਤੀ ਸੇਵੈ। ਜੱਸੇ ਕਹੁ ਮਾਰਨਿ ਮਮ ਕਾਮੁ।ਕਰਹੁ
 ਅਬਹਿ ਬਿਧਹਿ ਸੁਖ ਧਾਮੁ* ॥ ੫੦ ॥ ਇੰਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਏ।
 ਮਾਰਨ ਮਤੇ ਨੀਕ ਠਹਿਰਾਏ। ਬਨੀ ਆਇ ਅਸ ਅਨਬਨ ਬਾਤੀ। ਉਤ
 ਗੁਰ ਡਰ, ਇਤ ਸੁਲਗਤਿ* ਛਾਤੀ ॥ ੫੧ ॥ ਇਹਿ ੧੧ ਰਚ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕਿੰਨੇ ਦਲਮ ਰਾਸੇ
 'ਜਾਈ ਗੋਰੇ' ਪੁੰਨਿ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦਸਮੇ ਅੰਸੁ ॥੧੦॥

੧੧. [ਜੱਸੇ ਦੀ ਮੋਤ। ਗੋਰੇ ਨੂੰ ੧੦੧ ਸ੍ਰਾਪ। ਕੀਰਤਪੁਰ ਪੁੱਛੇ।]।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਾਰਨਿ ਕੀ ਮਸਲਤ ਕਰੀ ਘਾਤ ਬਿਲੋਕਤਿ ਫੇਰ। 'ਮਿਲਹਿ
 ਇਕਾਂਕੀ ਵਹਿਰ ਜਬਿ ਹਤਹਿ ਤੁਪਕ ਦੇਂ ਗੋਰ'॥੧॥ਥੋਪਈ॥ਰਾਖਨੈ ਲਾਇ
 ਨਿਕਟਿ* ਨਰ ਕੋਈ। ਇਕ ਦਿਨ ਤੁਰੰਗ ਅਰੁਢਨੈ ਸੋਈ। ਗਮਨਨੈ
 'ਗੋਰੇ ਦਾ ਪਰਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਟੰਗ ਰੋਜ਼ਸ਼ਾਲਿ ਫਰਗਾ ਸੀ। ਰੋਜ਼ਸ਼ਾਲੀ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ
 ਸ਼ਾਲ ਹੈ। 'ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਸਤੁ' ਤੇ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ [ਸਿਸ, ੨
 ੨੫:੨੨]। 'ਧਰਮ ਰਾਜ ਦਾ ਪੇਡ। 'ਜਿਵੇਂ, ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਪੇਡ। 'ਪੁੰਨਿ'। 'ਦੁਖਦੀ' ਹੈ।
 '(ਜੱਸੇ ਦੇ) ਨੇੜੇ।

ਵਹਿਰ ਇਕਾਕੀ ਜਥੈ । ਸੁਧ ਜਸੁਸ ਕਰਿ ਦੀਨਸਿ ਤਥੈ ॥ ੨ ॥ ‘ਅਮਕੀ
 ਦਿਸਾ ਗਯੋ ਚਵਿ ਸੋਇ । ਬਡੇ ਤੁਰੰਗ ਏਕਲੋ ਹੋਇ’ । ਸੁਨਿ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇ
 ਚਵੇ ਬਰਾਰ । ਦੁਇ ਤੀਨਕ ਜੋਧਾ ਅਸਵਾਰ’ ॥ ੩ ॥ ਜਿਤ ਦਿਸਿ ਗਯੋ
 ਸੁਨਜੋ ਤਿਤ ਗਏ । ਵਹਿਰ ਉਜਾਰ ਬਿਲੋਕਤਿ ਭਏ । ਫਿਰਤਿ ਇਕਾਕੀ
 ਹਟ੍ਹਜੋ ਸੁ ਆਵਤਿ । ਚੰਚਲ ਬਾਜੀ ਕੋ ਚਪਲਾਵਤਿ ॥ ੪ ॥ ਇਨਹੁ ਤੁਫੰਗ
 ਤਜਾਰ ਕਰਿ ਲੀਨਿ । ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਾਮੀਪੀ ਕੀਨਿ । ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਕਰਿ
 ਉਚ ਬਖਾਨਾ । ‘ਰਹੁ ਠਾਂਢੇ ਨਹਿ ਕਰਹੁ ਪਿਆਨਾ ॥ ੫ ॥ ਕਹੀ ਬਾਤ ਕੋ
 ਫਲ ਅਬਿ ਲੈਹੋ । ਬਨਹੁ ਸੁਚੇਤ ਜਾਨਿ ਨਹਿ ਪੈਹੋ’ । ਦੇਖਿ ਅਚਾਨਕ
 ਪਹੁੰਚੇ ਆਇ । ਤਤਛਿਨ ਬਨਜੋ ਨ ਕੋਇ ਉਪਾਇ ॥ ੬ ॥ ਛੁਟੀ ਤੁਫੰਗ
 ਲਗੀ ਬਿਚ ਰਿਦੇ । ਦੜ ਗਿਰ ਪਰਜੋ ਭੁਮ ਪਰ ਤਦੇ । ਕਰਿ ਸੰਘਾਰ ਹਟੇ
 ਅਸਵਾਰ । ਡੇਰੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤੁਰਨ ਧਾਰਿ ॥ ੭ ॥ ਗੌਰਸਾਲ ਕੋ ਖਬਰ ਸੁਨਾਈ ।
 ‘ਕੀਨਸਿ ਕਾਜ ਲੀਨਿ ਰਿਪੁ ਘਾਈ’ । ਹਰਖਜੋ ਬਰ ਦਾਸਨਿ ਕੋ ਦੀਏ ।
 ‘ਪੂਰਨ ਕਰੀ ਭਾਵਨਾ ਹੀਏ ॥ ੮ ॥ ਉਤਰਜੋ ਰਿਣ ਕੁਬਾਕ ਜੇ ਕਹਜੋ । ਸਭਾ
 ਬੀਚ ਦੀਰਘ ਉਰ ਦਹਜੋ’ । ਉਤ ਸੁਧ ਸੁਨੀ ਗੁਰੁ ਹਰਿਰਾਇ ‘ਜੱਸਾ ਚੌਰ
 ਦਾਰ ਦਿਸ ਘਾਇ ॥ ੯ ॥ ਹਯ ਪਰ ਚਵਿ ਬਾਹਰ ਸੋ ਗਯੋ ਮੇਲ ਬਿਰਾੜਨਿ
 ਕੋ ਸੰਗ ਭਯੋ । ਔਚਕ ਮਾਰਿ ਤੁਫੰਗ ਗਿਰਾਯੋ’ । ਕ੍ਰੋਧ ਗੁਰੁ ਕੇ ਉਰ
 ਸੁਨਿ ਛਾਯੋ ॥ ੧੦ ॥ ਸਕਲੀ ਬਾਤ ਘਾਤ ਕੀ ਜਾਨੀ ।—ਗੌਰੇ ਸੰਗ ਹਾਸ ਕੀ
 ਬਾਨੀ । ਸੋ ਰਿਸ ਮਨ ਤੇ ਨਾਂਹਿ ਗਵਾਈ ਏਕਲ ਖੋਜਿ ਤੁਪਕ ਦੇ ਘਾਈ ॥
 ੧੧ ॥ ਹਮ ਤੇ ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਕੁਛ ਧਾਰਾ । ਮਹਾਂ ਢੀਠ ਹੈ ਕੀਨਿ ਸੰਘਾਰਾ—ਜੇ
 ਕਰਿ ਇਸ ਕੋ ਕੁਛ ਨਹਿ ਕਹੈ । ਨਹੀਂ ਅਦਬ ਸਿੱਖਨਿ ਮਹਿ ਰਹੈ ॥ ੧੨ ॥
 ਯਾਂਤੇ ਦੇਨੀ ਬਨਹਿ ਸੰਜਾਇ—। ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਮਹਾਂ
 ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਸੁਪ ਬਖਾਨੇ । ਸੁਨਤਿ ਸਭਾਸਦ ਸਭਿ ਹੀ ਕਾਨੇ’ ॥ ੧੩ ॥ ਭਗਤੁ
 ਕੋਰ ਨਨਾਵਾ ਨਾਇ । ਤਬਿ ਤੇ ਧਰਜੋ ਨ ਅਪਰ ਅਲਾਇ’ । ‘ਪਾਬਰ ਕੀ
 ਜੋਨੀ ਤੁਝ ਪਾਵੈ’ । ਕੁਲਕੀ ਕੈਲਾ’ ਟੁਟਿ ਟੁਟਿ ਜਾਵੈ ॥ ੧੪ ॥ ਆਖਨਿ ਤੇ ਬਿਜਲ
 ਸਮ ਅਹੈ’ । ਕਾਕ ਜੋਨਿ ਕੋ ਮਰਿ ਕਰਿ ਲਹੈ । ਸੂਕਰ’, ਕੁਕਰ’, ਕੌਕ’,

‘ਕੀਨੀ । (ਕਵਿ ਉਕਤੀ) ਭਗਤੁ (ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ) ਦਾ ਨਿਨਾਵਾ ਨਾ ਤਦੋਂ ਤੋਂ ਰਖਿਆ (ਇਹੀ ਨਾਮ
 ਨਿਨਾਵਾ ਉਚਾਰਦੇ ਸੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ) ਦੋਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਿੰਦੇ । ‘ਲਗਾਰ ਭਾਵ ਪੁੱਤ੍ਰ ਧੀਆਂ ।
 ‘ਅੱਖਾਂ ਬਿੰਦੇ ਚਾਂਕ ਦੋਨ । ਪ੍ਰੰਤੂ । ‘ਕੁੱਤਾ । ‘ਬਖਿਆਲ । (ਅ) ਚਕਵਾ ।

ਕੁੰਦੀਗਾ। ਕੋਹਰਿ^੧, ਕਰਕਟ^੨, ਕੀਰ^੩, ਰਲੰਗ^੪॥੧੫॥ ਕਾਨਖਜੂਰ^੫, ਕੁੰਡਲੀ^੬
 ਕ੍ਰੋਧੀ। ਜੂਨ ਪਸੁ ਕੀ ਪਰਹਿ ਅਬਧੀ^੭। ਕੇਕ^੮, ਭੇਕ^੯, ਕਿੰਦਲ^{੧੦}*,
 ਕਨਕਾਯਾ^{੧੧}। ਕੀਟਨਿ ਕੀ ਜੂਨੀ ਸਮੁਦਾਯਾ॥੧੬॥ ਪੁਨਮੇਘਨਿ^{੧੨} ਕੀ ਜੂਨੀ
 ਪਾਵੈ। ਜਗ ਮਹਿ ਨੀਰ ਅਭੋਲ ਵੁਕਾਵੈ^{੧੩}। ਮਰਹਿ ਅੰਤ ਫਾਹੇ ਕੀ ਮੌਤ।
 ਤਵ ਕੁਲ ਕੇ ਬਹੁ ਜੈ ਹੈ ਅੰਤ^{੧੪}॥੧੭॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੇਤਿਕ ਗਿਨੀਅਹਿ
 ਸ੍ਰਾਪਾਇਕ ਸੈ ਵੇਕਦੀਏ ਗੁਰ ਆਪਾ ਅਬਿ ਤੇ ਮੁਖ ਨਹਿ ਲਗਹਿ ਹਮਾਰੇ।
 ਰਹੈ ਦੂਰ ਨਹਿ ਪਰਹਿ ਨਿਹਾਰੇ॥੧੮॥ ਨਹੀਂ ਸਿਪਾਰਸ ਕਰਿ ਹੈ ਕੋਈ।
 ਕਰਹਿ ਜੁ, ਸੰਗੀ ਤਿਸ ਕੋ ਹੋਈ^{੧੯}। ਇਮ ਬਹੁ ਦੁਖਦ ਸ੍ਰਾਪ ਗਨ ਕਹੇ।
 ਜੋਸੇ ਕੋ ਸਿਮਰਤਿ ਰਿਸ ਲਹੇ॥੨੦॥ ਲੋਥ ਮੰਗਾਇ ਦਾਹ ਕਰਿਵਾਇਵ।
 ਪਿਖਿ ਗੁਰ ਰਿਸ ਕੋ ਸਭਿ ਛਰਪਾਇਵ। ਏਕ ਨਿਸਾ ਤਬਿ ਰਾਖਯੋ ਡੇਰਾ।
 ਕਰਯੋ ਕੂਚ ਪੁਨ ਹੋਰਿ ਸਵੇਰਾ॥੨੧॥ ਗੋਰੇ ਨਿਕਟਿ ਗਈ ਸੁਧ ਸਾਰੀ।
 'ਤਵ ਪਰ ਭਯੋ ਕ੍ਰੋਧ ਗੁਰ ਭਾਰੀ। ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਬਿਖੇ ਸੁਖ ਘਨੇਦੇ ਦੇ ਸ੍ਰਾਪ
 ਸਕਲ ਹੀ ਹਨੇ॥੨੨॥ ਜੇ ਗੁਰ ਭਾਖੇ ਸਕਲ ਸੁਨਾਏ। ਜਾਨੇ ਗੋਰਸਾਲ
 ਦੁਖਦਾਏ। ਰਿਦੇ ਤ੍ਰਾਸ ਧਰਿ ਬਨਿ ਕਰਿ ਦੀਨ। ਸੇਵਾ ਕਰਨਿ ਬਿਖੇ
 ਚਿਤ ਦੀਨਿ॥੨੩॥-ਕਰਿ ਗੁਰ ਕਾਰਜ ਭਲੇ ਰਿਝਾਉਂ। ਨਾਹਿ ਤ ਅਪਨੇ
 ਪ੍ਰਾਨ ਗਵਾਉਂ। ਦਾਰੁਨ ਸ੍ਰਾਪ ਬਖਸ਼ਿ ਹੈਂ ਜਾਂ ਤੋਮਨ ਬਚ ਕਰਮਨਿ ਸੇਵੈਂ
 ਤਾਂ ਤੇ॥੨੪॥ 'ਫੁਰਨਹਾਰ ਭੀਖਨ ਦੁਖਦਾਨੀ। ਭਈ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ
 ਬਾਨੀ^੧। ਹੋਹਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨ ਬਖਸ਼ਹਿ ਜਾਵਦ। ਨਿਸ ਦਿਨ ਸੇਵਾ ਲਾਗੋਂ

^੧ਫੁਰੇ ਲੋਛਣਾਂ ਵਾਲਾ। (ਅ) ਹਰਨ। ^੨ਫੇਰ। ^੩ਕੁੱਕੜ। ^੪ਤੋਤਾ। ^੫ਪਾਣੀ ਕਿਨਾਰੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ
 ਇਕ ਪੰਛੀ-ਜਿਸਦੀ ਰਿੱਚੀ ਲੰਮੀ, ਸਿਰ ਲਾਲ ਤੇ ਬਦਨ ਮਿੱਟੀ ਦੇਗਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ^੬ਵੰਨ ਖਜੂਰ।
^੭ਕੁੰਡਲੀਆ ਸਰਪ (ਕੁੰਡੀਆ ਸਪ)। ^੮ਕੇਕ ਮੁਰਖ। ^੯ਭੇਕੜਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕੀੜਾ,
 ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਟੰਗਾਂ ਤੇ ਦੋ ਪੰਛੇ ਹੋਏ ਹਨ। ^{੧੦}ਕਿੰਦੂ। ^{੧੧}ਕੇਵੁਆ, ਗੰਢਿਆ। ^{੧੨}ਕਨਕੋਲ।
 (ਅ) ਅਨੂਹ। ^{੧੩}ਵੇਂਦਲਾਂ। ^{੧੪}ਵੇਵੇਂਗਾ। ^{੧੫}ਵੇ-ਉਲਾਏ। ^{੧੬}ਗੁਰਾਏ ਉਹ ਬੀ ਸ੍ਰਾਪਤ ਸਮਝੇ।
^{੧੭}ਬੜੀ ਦੁਖਦਾਤੀ ਤੇ (ਫੁਰਨਹਾਰ=) ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਬਿਨਾ ਨਾ ਟਲਣ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ ਜੋ ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ
 ਸਤਿਗੁਰ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। *ਪਾ:-ਕਿਰਲਾ। †ਰੋਵੇ ਦਾ ਜੋਸ ਨੂੰ ਮਰਵਾ

ਵੇਣਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜੋਸ ਦੀ ਜੋ ਗਲ ਅਨੁਚਿਤ ਸਮਝਕੇ ਰੋਵੇ ਨੇ
 ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਲਈ ਹੈ ਉਹ ਇਤਨੀ ਰੀਝੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ। ਯੇਗ ਇਹ
 ਸੀ ਕਿ ਰੋਗਾ ਗੁਰ ਜੋ ਪਾਸ ਸ਼ਕਾਇਤ ਕਰਦਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਜੋਸ ਨੂੰ ਵੇਡ ਵੇਵੇ। ਇੰਝੇ
 ਰੋਵੇ ਨੇ ਨਜ਼ਾਯ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕਸੂਰ ਤੋਂ ਕਿਃ ਵਧਕੇ ਵੇਡ ਵੇਵੇ ਵਿਚ ਮਹਾਂ
 ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੇਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਵਦ-॥੨੪॥ ਇਸ ਦਿਓ ਮਨ ਕੋ ਕਰਿਕੈ ਗੋਰਾ । ਸੇਵਨ ਹਿਤ ਪੂਨ ਧਰਿ
 ਤਿਸ ਠੋਰਾ । ਗੁਰ ਸੇਂ ਫਰਕ ਕੋਸ ਕੋ ਰਾਖਿ । ਚਢ੍ਹੈ ਪਿਛਾਰੀ ਨਿਜ ਹਿਤ
 ਕਾਖਿ ॥੨੫॥ ਕ੍ਰਮ ਕ੍ਰਮ ਕਰਿ ਘਾਲਤਿ ਮਗ ਡੇਰੇ । ਸੈਨਾ ਗਮਨਤਿ ਸੰਗ
 ਘਨੇਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪਾਲਕੀ ਮਾਂਹਿ । ਹੋਹਿ ਅਰੂਢਨ ਸੁਖ ਸੇਂ ਜਾਹਿ ॥
 ੨੬॥ ਗਨ ਦੰਦਭਿ ਬਾਜਤ ਸੰਗ ਚਾਲੇ । ਆਯੁਧ ਧਾਰੀ ਸੁਭਟ ਬਿਸਾਲੇ ।
 ਕਤਹੂੰ ਨਿਕਸਹਿ ਅੰਗ ਕੁਰੇਗ । ਦੇਖਤਿ ਤੁਰਨ ਚਢ੍ਹਹਿ ਤੁਰੇਗ ॥੨੭॥
 ਬਡੇ ਬੰਗ ਤੇ ਚਲਹਿ ਧਵਾਇ । ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਹਯ ਸਮਤਾ ਬਾਇ । ਖੰਡ
 ਘੀਵ ਕਰਿ ਪਾਲਨ ਕੀਨੇ । ਚਪਲ ਚਲਾਕੀ ਮਹਿ ਚਿਤ ਦੀਨੇ ॥੨੮॥
 ਮ੍ਰਿਗਨਿ ਹਰਾਇ ਧਾਇ ਕੈ ਗਹੇਂ ਮੇਚਕ ਪ੍ਰਿਸ਼ਟ^੧ ਜਿਨਹੂੰ ਕੀ ਅਹੋਦੀਰਘ
 ਸ੍ਰਿਗਨਿ ਤੇ ਗਹਿ ਲੇਤਿ।ਪੂਨ ਦਾਸਨਿ ਪਕਰਾਇ ਸੁ ਦੇਤਿ ॥ ੨੯॥ ਇਸ
 ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਗ ਕਰਤਿ ਬਿਲਾਸਾ । ਪਾਲਤਿ ਮ੍ਰਿਗਨਿ, ਨ ਹੋਤਿ ਬਿਨਾਸਾ ।
 ਭਏ ਇਕੱਤ੍ਰ ਹਜ਼ਾਰੇਂ ਜੀਵੇ । ਬਨ ਤੇ ਆਨਿ^੨ ਪਾਲਨਾ ਬੀਵੇ ॥੩੦॥ ਜਹਾਂ
 ਸਿਵਰ ਕੋ ਘਾਲਹਿ ਜਾਇ । ਸੁਨਿ ਗੋਰਾ ਪੀਛੇ ਠਹਿਰਾਇ । ਕੋਸ ਫਰਕ
 ਤੇ ਡੇਰਾ ਕਰੈ । ਗੁਰੁ ਰਿਝਾਵਨਿ ਇੱਛਾ ਧਰੈ ॥੩੧॥ ਅਪਨੀ ਸੈਨਾ ਰਾਖਹਿ
 ਸੰਗ । ਬਡੇ ਸੁਭਟ ਬਲਿ ਚਪਲ ਤੁਰੇਗ । ਨਹਿ ਨੇਰੇ ਗੁਰ ਕੇ ਕਬਿ ਹੋਵੇ ।
 ਮਹਾਂ ਕੋਪ ਅਪਨੇ ਪਰ ਜੋਵੇ ॥ ੩੨॥ -ਦੁਖਦ ਭਯੰਕਰ ਦੀਰਘ ਸਾਪ ।
 ਕਰੇਂ ਪ੍ਰਸੰਨ, ਬਖਸ਼ ਹੈਂ ਆਪ- । ਕੋਸ ਫਰਕ ਤੇ ਸੰਗ ਸਿਧਾਰਹਿ । ਤਿਸ
 ਹੀ ਅਪਨੇ ਸਿਵਰ ਉਤਾਰਹਿ ॥ ੩੩॥ ਆਯੁਧ ਧਾਰੀ ਬੀਰ ਬਿਸਾਲਾ ।
 ਰਣ ਠਾਨਤਿ ਰਿਪੁ ਤੇ ਨਹਿ ਚਾਲਾ ॥ ਇਸ ਬਿਧਿ ਗਮਨਤਿ ਮਗ ਉਲੰਘਾਯੋ ।
 ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਿਪੁਰ ਤਬਿ ਨਿਯਰਾਯੋ ॥੩੪॥ ਕੋਸ ਦੂਰ ਪੁਰਿ ਤੇ ਜਹਿ ਠੋਰਾ ।
 ਅਪਨਿ ਸੈਨ ਜੁਤਿ ਉਤਰਨੇ ਗੋਰਾ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ਜਾਇ । ਹਰਖੇ
 ਨਰ ਨਾਰੀ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੩੫॥ ਚਢਿ ਕੰਠਨਿ ਪਰ ਫੂਲ ਬਸਾਵੇਂ । ਦੇਖਿ
 ਦੇਖਿ ਸਭਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੇਂ । ਉਤਸਵ ਕਰਨੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ । ਪੁਰਿ
 ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਿਹਾਰਾ ॥੩੬॥ ਨਿਜ ਮੰਦਿਰ ਸੁੰਦਰ ਜਹਿ ਬਨਜੇ ।
 ਚਿੰਤ੍ਰਤਿ ਅੰਦਰ ਤੇ ਸੁਖ ਸਨਜੇ । ਵਾਹਨ ਤਜਾਗਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ਜਾਇ । ਦੀਹ
 ਪ੍ਰਯੋਕ ਬਿਛੋਨਾ ਛਾਇ ॥ ੩੭॥ ਦਾਸਨਿ ਆਨਿ ਡਸਾਵਨਿ ਕੀਨਿ ।
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਹੋਰਿ ਆਸੀਨ । ਚਹੁੰਦਾਸਿ ਮਾਂਹਿ ਫਰਸ਼ ਜੋ ਹੋਵਾ । ਰੰਗ

^੧ਵਾਧੂ ਸਮਾਨ ਵੇਸ਼ ਘੋੜੇ । ^੨ਭਾਵ ਹੀਰੇ ਹਰਨ । ^੩ਲਿਆਕੇ ।

ਅਨੇਕਨਿ ਕੋ ਸੁਠ ਜੋਵਾ ॥ ੩੮ ॥ ਲੈ ਲੈ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕੇ ਉਪਹਾਰ । ਪੁਰਿ
ਜਨ ਪਹੁੰਚੇ ਆਨੰਦ ਧਾਰਿ । ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਅਰਬੰਦ ਚਰਨ ਕੋ । ਦੇਖਤਿ
ਦਰਸਨ ਕਸ਼ਟ ਹਰਨਿ ਕੋ ॥ ੩੯ ॥ ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਭਿ ਸੋ ਗੁਰ ਕਰਜੋ ।
'ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ' ਤਿਨਹੁ ਉਚਰਜੋ । 'ਪਿਤਾ ਆਪ ਕੇ ਨਗਰ ਬਸਾਯਹੁ ।
ਨਰੋ ਨਾਰਿਨਿ ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਯਹੁ ॥ ੪੦ ॥ ਤੁਮ ਭੀ ਨਹਿੰਨ ਬਿਸਾਰਹੁ
ਇਨ ਕੋ । ਅਹੋ ਆਸਰਾ ਇਨ ਪੁਰਿ ਜਨ ਕੋਚਿਰੰਕਾਲ ਬਾਹਰ ਭੀ ਰਹੋ ।
ਸਦਾ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਹਮ ਮਗ ਲਹੋ ॥ ੪੧ ॥ ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਇਸ ਪੁਰਿ ਕੋ ਮਾਲਿਕਾ
ਰਾਖਨਿ ਪਾਲਨਿ ਤੁਮਰੇ ਤਾਲਿਕ' । ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ।
'ਰਹੋ ਪਿਤਾਮਾ ਜੀ ਇਸ ਥਾਇੰ ॥ ੪੨ ॥ ਹਮ ਭੀ ਤਿਮ ਇਤ ਬਾਸ ਕਰੈਂਗੇ ।
ਪੁਰਿ ਕੋ ਖੇਦ ਨ ਕੋਇ ਧਰੈਂਗੇ । ਬਸਹੁ ਨਿਚਿੰਤ ਅਨੰਦ ਉਪਜਾਵਹੁ ।
ਗੁਰ ਗੁਰ ਸਿਮਰਹੁ ਬਿਘਨ ਮਿਟਾਵਹੁ' ॥ ੪੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦ ਕੋ
ਪਾਸ । ਆਨਜੋ ਗੋਦ ਉਠਾਏ ਦਾਸ । ਪਿਤ ਕੇ ਸਨਮੁਖ ਹੂੰ ਕਰਿ ਠਾਵੈ ।
ਕਰੀ ਨਮੋ ਸੁ ਚਾਉ ਚਿਤ ਬਾਵੈ ॥ ੪੪ ॥ ਲਘੁ ਸੁਤ ਕੋ ਪਿਖਿ ਗਹਿ ਕਰਿ
ਬਾਹੁ । ਲੀਏ ਬਿਠਾਇ ਅੰਕ ਕੇ ਮਾਹੁ । ਮੁਖ ਹੋਰਤਿ ਫੇਰਤਿ ਸਿਰ ਹਾਥ ।
ਜਾਨਹਿ-ਬਨਹਿ ਤਖਤ ਕੋ ਨਾਥ-॥ ੪੫ ॥ ਪੁਨ ਉਠਿ ਕਰਿ ਤਹਿ
ਜਲਧਿ ਬਿਬੇਕਾ । 'ਮਾਤਾ ਨੇਤੀ ਪਗ ਸਿਰ ਟੇਕਾ । ਸੁਤ ਕੋ ਪਿਖਤਿ
ਆਸ਼ਿਖਾ ਦਈ । ਰਿਦੇ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤਿ ਭਈ ॥ ੪੬ ॥ ਪੁਨ ਸਭਿ
ਮਹਿਲਾ ਦਰਸਨ ਕੀਨਿ । ਬੰਦਹਿ ਪਦ ਰਿਦ ਮੁਦ ਮਹਿ ਲੀਨਿ । ਇਸ
ਬਿਧਿ ਕੀਰਤਿ ਪੁਰਿ ਮਾਹਿ ਜਾਇ । ਬਸੇ ਆਨਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ ॥ ੪੭ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸ੍ਰੀ ਬਿੰਦੁ ਦਸਮ ਰਾਸੇ 'ਕੀਰਤਪੁਰ ਆਗਮਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਚਨਨੋ ਨਾਮ ਵਿਕਾਸਮੇ ਅੰਤੁ ॥ ੧੧ ॥

੧੨. [ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿੱਤ ਬਿਵਹਾਰ] ।

ਦੇਹਗਾ ॥ ਖਸ਼ਟ ਮਾਸ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਬਸੇ ਨਾਨਾ ਕਰਤਿ ਬਿਲਾਸ । ਚਹੁੰਦਿਬਿ
ਕੀ ਗਨ ਸੰਗਤਾਂ ਸੰਗ ਮਸੇਦ ਸੁ ਦਾਸ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਲੈ ਲੈ ਅਨਿਕ
ਅਕੋਰਨਿ ਆਵੇ । ਦਰਸਹਿ ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪਾਵੇਂ । ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ ਜਗਤ
ਮਹਿ ਸਾਰੇ । ਗੁਰ ਕੀਰਤਿ ਪਸਰੀ ਸੁਖ ਸਾਰੇ ॥ ੨ ॥ ਦੀਪਮਾਲ ਬੈਸਾਖੀ
ਆਵਿ । ਮੇਲਾ ਹੋਇ ਸੰਤ ਸੰਬਾਦ । ਭਜਨ ਕੀਰਤਨ ਆਠਹੁ ਜਾਮੂ ।
ਕੀਤਕ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਸਤਿ ਨਾਮੂ ॥ ੩ ॥ ਸਿੱਖ ਅਨੇਕ ਮੰਜੀਆਨ ਵਾਰੇ ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਗਾਤ ਕੀਨ ਉਦਾਰੇ । ਫੁਰਹਿ ਬਾਕ ਭੂਰਨ ਬਰ ਸੁਪੇ ।
ਅਜਮਤ ਜੁਤ ਗਨ, ਗੁਰੂ ਸਥਾਪੇ ॥ ੪ ॥ ਸੋ ਸਭਿ ਦਰਸਨ ਕੋ ਚਲਿ ਆਵੈਂ ।

ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਗੁਰ ਹਿਤ ਲਜਾਵੈ । ਚੱਕ੍ਰਵਰਤਿ ਜਿਮ ਮਹਾਂ ਅਧੀਸ਼ਾ^੧।
 ਸਭਿ ਨਿਪ ਆਇ ਨਿਵਾਵੈ ਸੀਸ ॥੫॥ ਤਥਾ ਤਖਤ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ।
 ਦੇਤਿ ਦਾਨ ਬਹੁ ਰਹੇ ਸੁਹਾਇ । ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਮਨ ਤੇ ਜਾਚੈ । ਕੇਤਿਕ
 ਜਾਚਤਿ ਬਚਨ ਉਥਾਚੈ ॥ ੬ ॥ ਗੁਪਤਿ ਬਿਦਤਿ ਦਾਸਨਿ ਕੀ ਆਸ।
 ਪੁਰਵਤਿ ਸਗਰੀ ਦੇਤਿ ਹੁਲਾਸ । ਕੇਚਿਤ ਪੁੱਛ ਕਾਮਨਾ ਪਾਵੈ । ਕੇਚਿਤ
 ਬਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹਰਖਾਵੈ ॥ ੭ ॥ ਕੇਚਿਤ ਤਨ ਅਰੋਗਤਾ ਜਾਚੈ । ਕੇਚਿਤ
 ਬਿਘਨ ਬਿਨਾਸਿ ਉਥਾਚੈ । ਕੇਚਿਤ ਭੀਰ ਪਰਹਿ ਜਬ ਆਇ । ਜਾਚਤਿ
 ਬਨਿ ਕੈ ਦੀਨ ਸਹਾਇ^੨ ॥ ੮ ॥ ਕੋ ਕੋ ਕਾਰਜ ਗਿਨੀਅਹਿ ਜਗ ਕੇ ।
 ਪਾਵਹਿ ਨਿਕਟਿ ਗੁਰੁ ਸਰਬਗ ਕੋਗਾਦੀ ਉਚਿਤ ਬੈਠਿ ਛਬਿ ਪਾਵੈ। ਭਟ
 ਚਹੁ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿਵਾਨ ਲਗਾਵੈ ॥੯॥ ਚੌਰਦਾਰ ਚੌਰਤਿ ਬਰ ਚੌਰ। ਚੌਬਦਾਰ
 ਠਾਢੇ ਬਡ ਪੌਰ । ਹਾਥ ਲਸਟਕਾ ਕੰਚਨ ਧਾਰੈ । ਹੁਕਮ ਗੁਰੁ ਕੋ ਅੱਗੂ
 ਉਚਾਰੈ ॥੧੦॥ ਭਾਟ ਨਕੀਬ ਸੁਜਸੁ ਕੋ ਕਹੈ । ਬਿੰਦ ਢਲੈਤ^੩ ਖਰੇ ਦਿਢ
 ਰਹੈ । ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਸੁਹਾਇ ਅਗਾਰੀ । ਜਗਮਗਾਤ ਸੂਰਜ ਅਨੁਹਾਰੀ ॥
 ੧੧ ॥ ਖਰੇ ਮੇਵੜੇ ਸੰਗਤਿ ਕੇਰੇ । ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ਸੁਨਾਇ ਅਗੋਰੇ। ਧਨੀ
 ਮਸੰਦਨਿ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਤਿ। ਚਹੁਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਬਾਕਨਿ ਸਤਿਕਾਰਤਿ ॥੧੨॥
 ਅਨਿਕ ਅਕੌਰਨਿ ਕੇ ਅੰਬਾਰੇ । ਹੋਤਿ ਜਾਤਿ ਹੈ ਗੁਰੁ ਅਗਾਰੇ । ਕਰ ਜੁਗ
 ਜੋਰਿ ਜੋਰਿ^੪ ਚਹੁ ਓਰ । ਜਾਚਹਿ ਰਾਚਹਿ ਚਰਨ ਨਿਹੋਰਿ^੫ ॥੧੩॥ ਕਬਿ
 ਕਬਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਿਸ਼ਟਿ ਕੋ ਛਾਰੈ। ਸਭਿ ਦਿਸ਼ਿ ਸੰਗਤਿ ਖਰੀ ਨਿਹਾਰੈ। ਇਕ
 ਸੋ ਇਕ ਪਾਲਨਿ ਕੋ ਜਾਮਾ । ਸੂਖਮ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰਿ ਅਭਿਰਾਮਾ ॥ ੧੪ ॥
 ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੋ ਲਲਿਤ ਦੁਕੂਲ । ਡਾਰਜੋ ਰਹੈ ਦੀਹ ਭੁਜਮੂਲ^੬ । ਮੁਕਤ-
 ਲਨਿ ਕੀ ਮਾਲ ਬਿਸਾਲਾ । ਉੱਜਲ ਗੋਲ ਦਿਪਤਿ ਦੁਤਿ ਜਾਲਾ ॥੧੫॥
 ਬਿਚ ਲਲੈਤਕਾ^੭ ਲੁਲਿਤ^੮ ਲਲਾਮੁ^੯* । ਹੀਰੇ ਬਡੇ ਜਟਿਤਿ ਅਭਿਰਾਮਾ
 ਨਵਰਤਨੇ ਭੁਜਦੰਡ ਬਿਰਾਜੇ। ਨਵਗ੍ਰੀਹ ਨਿਜਦੁਤਿਜਨੁ ਉਪਰਾਜੇ^{੧੦} ॥੧੬॥

^੧ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਤੀ ਰਾਜਾ । ^੨ਦੀਨ ਬਣ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ । ^੩ਸੂਰਜੇ । ^੪ਹੱਥ ਵੇਵੇਂ ਜੋੜ
 ਜੋੜ ਕੇ । ^੫ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬਿਣੇ ਕਰਕੇ ਮੰਗਣ ਵਿਚ ਰਚਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ ਹੋਕੇ ਮੰਗਦੇ
 ਹਨ । ^੬ਭਾਵ ਮੋਰਿਆਂ ਤੇ । ^੭ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ । ^੮ਨਾਫ਼ੀ ਤੋਂ ਲਟਕਣ ਵਾਲੀ ਮਾਲਾ [ਮੋਸ਼, ਲਲਣਕਾ] । ^੯ਟਿਕ ਰਹੀ ਹੈ [ਮੋਸ਼, ਲੁਲਿਤ] । (ਅ) ਲਟਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਹਿਲ ਰਹੀ ਹੈ ।
^{੧੦}ਇੰਦਰ [ਮੋਸ਼, ਲਲਾਮ] । ^{੧੧}ਮਾਨੋ ਆਪਣੀ ਨੇਭਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ।

*ਪਾ:- ਬੀਚ ਬਿਰਾਜਤਿ ਇੰਦਰ ਨਾਮ ।

ਜਾਤਰੂਪ ਕੇ ਕਟਕ ਸੁਹਾਇ । ਕੋਰ ਦਾਰ ਜਟਿਤੀ ਸਮੁਦਾਇ । ਛਾਪ
ਛਲਾਯਨਿ ਸੋਭਤਿ ਹੀਰੇ । ਰਚੇ ਚਕੋਰ ਚਾਰੁ ਰੁਜਿ ਚੀਰੇ ॥ ੧੭ ॥ ਦੁਇ
ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਕਾਨਨ ਕੁੰਡਲ^੧।ਡਲਤਿ, ਸੋਭਤਿ ਮਨਹੁ ਅਖੰਡਲ^੨। ਸੁੰਦਰ
ਸੁਖਮ ਸਿਰ ਉਸਨੀਕ^੩। ਉਪਰ ਜਿਗਾ ਬੰਧਿ ਬਿਧਿ ਨੀਕ^੪ ॥ ੧੮ ॥ ਮਨਹੁ
ਸ਼ਾਂਤਿ ਰਸ ਕੇ ਧਰਿ ਬੇਸ । ਸੋਹਤਿ ਸੂਰਜ ਗਜਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਬੋਲ ਅਮੋਲਕ
ਕੋਮਲ ਮੀਠੇ । ਮੁਖ ਤੇ ਨਿਕਸਤਿ ਚਿਤ ਕੋ ਈਠੇ ॥ ੧੯ ॥ ਕਮਲ ਪਾਂਖਰੀ
ਆਂਖ ਬਿਸਾਲਾ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਰੀ ਤੇ ਪਿਖਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਗਰ ਸਮਸ਼ੋਰ ਧਰੀ
ਖਰ ਧਾਰਾ । ਜਟਤਿ ਜਵਾਹਰ ਮੁਸ਼ਟ ਸੁਧਾਰਾ ॥ ੨੦ ॥ ਸਰ ਤੀਖਨ
ਭੀਖਨ ਤੇ ਭਰਜੇ । ਤਰਕਸ਼ ਮੁਕਤਾ ਗੁਛਨਿ ਜਰਜੇ । ਧਰਹਿ ਧਨੁਖ ਕੋ
ਅਧਿਕ ਕਠੋਰਾਐ^੫ ਚਰੇ ਜਾਇ ਨ ਨਰ ਕੇ ਜੋਰਾ ॥ ੨੧ ॥ ਸਰਬ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਕਬਿ
ਨਿਕਟਿ ਧਰਾਵੈ^੬ । ਕਬਿਹੂੰ ਅਪਨੇ ਅੰਗ ਲਗਾਵੈ^੭ । ਬਾਕ ਪਿਤਾਮੇ ਕੋ ਨਿਤ
ਪਾਲਤਿ । ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਜੇਗ ਨ ਡਾਲਤਿ ॥ ੨੨ ॥ ਤੁਰਕਾਦਿਕੁ ਜੇ
ਰਿਪੁ ਹੁਇ ਆਵੈ।ਐਚਕ ਬਿਘਨ ਤਿਨਹੁ ਪਰਿ ਜਾਵੈ।ਆਇ ਸਕਹਿ ਨਹਿ
ਨਿਕਟਿ ਅਰਾਤੀ । ਬਿਨਸਤਿ ਬਿਨਾਂ ਬਾਰ ਬਿਨ ਘਾਤੀ^੮ ॥ ੨੩ ॥ ਜਾਮ
ਜਾਮਨੀ ਜਾਗਨਿ ਕਰਿ ਹੀਂ । ਸੋਚ ਸ਼ਨਾਨ ਠਾਨਿ ਪਟ ਧਰਿਹੀਂ । ਬੈਠਹਿ
ਮਨ ਪਾਵੈਂ ਬਿਸਰਾਮ । ਇਕ ਲਿਵ ਲਗਹਿ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ॥ ੨੪ ॥ ਰਾਗ
ਦ੍ਰੋਸ਼ ਦ੍ਰੋਤ ਨ ਜਹਿ ਲੋਸ਼ । ਇਕ ਅਸ਼ੋਸ਼ ਮਹਿ ਨਹਿ ਨ ਕਲੋਸ਼^੯।ਆਵਹਿ
ਬੰਦ ਰਬਾਬੀ ਪਾਸੇ । ਆਸਾਵਾਰਿ ਸ ਰਾਗ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ ॥ ੨੫ ॥ ਜਿਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਕੀ ਬਰਖਾ ਹੋਇ । ਸੁਨਹਿ ਪ੍ਰੀਤ ਵਡਭਾਗੀ ਜੋਇ । ਹੋਇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭੋਗ
ਜਬਿ ਪਰੈ । ਭਾਟ ਨਕੀਬ ਸੁਜਸੁ ਕੋ ਕਰੈ ॥ ੨੬ ॥ ਘਸਿ ਚੰਦਨ ਕੋ ਕੇਸਰ

^੧ਠੇ ਵੇ ਕੜੇ । ^੨ਦੁਹਾਂ ਕੋਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁੰਡਲ ਹਨ । ^੩ਜਿਵੇਂ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਸੋਭਦੇ ਹਨ । ^੪ਦਸਤਾਰ ।
^੫ਬਿਨਾ ਮਾਏ । ^੬ਨਾਂਹੀ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ) ਕਲੋਸ਼ ਹੈ (ਉਸ) ਇਕ ਪੂਰਨ ਵਿਚ (ਟਿੱਕਦੇ ਹਨ)।

*ਰਾਜਸੀ ਲਿਬਾਸ ਦਾ ਰੂਪਕ ਸੁਹਣਾ ਈਟੂਆਂ ਹੈ, ਪਰ ਕੁੰਡਲ ਆਦਿ ਪਹਿਰਾਵੇ ਕੇਵਲ
ਕਾਵਜ ਦੁੰਦਰਤਾ ਵੇ ਹੀ ਲਖਾਯਕ ਸਮਝਣੇ ਚਾਹੀਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁੰਡਲਾਂ ਦੀ ਹਿਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮੀ
ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਹਿਲਾਉ ਤੇ ਏਂਚ ਦੇ ਭਾਵ ਪਹਿਲੇ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਦਰਸਾਏ ਹਨ, ਉਸੇ ਭਾਵ ਦੀ ਦੁੰਦਰਤਾ
ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਕਵੀ ਜਾਂ ਬੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਰਣਨ ਈਨ੍ਹੇ ਦਿਖਾਲਦੇ ਹਨ । ਪੁਰਾਣੇ ਕਵੀ ਦੁਬਹੁ
ਵਰਣਨ ਤੋਂ ਲੇਖਕੇ ਕਾਵ ਫਿਕੇਤ ਸਾਮਾਨ ਬੀ ਜੇ ਦਰਸਾਉਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣ ਦਰਸਾ ਜਾਇਆ
ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮੰਨਦੇ ਜਿਹਾ ਕੇ ਤਾਲ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਤਾਂ ਪੂਰਣ ਹੈ ਜੇ
ਕਵੀ ਕਵਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਕਰ ਬੀ ਵਿਚ ਲਿਆਵੇ, ਚਾਹੇ ਉਸ ਤਾਲ ਵਿਚ ਹੋਰ ਚਾਹੇ ਨਾ ਹੋਣ ।

ਸਾਥ। ਆਨਹਿੰ ਦਾਸ ਧਰੇ ਜੁਗ ਹਾਥ। ਸੁਭਹਿ ਗੁਰਮਖੀ ਦੀਰਘ ਨੀਕ।
 ਨਿਜ ਕਰ ਸੰਗ ਨਿਕਾਸਹਿੰ ਟੀਕਾ ॥ ੨੭ ॥ ਦਰਸਹਿੰ ਬਿਚ ਆਦਰਸ਼^੧
 ਬਦਨ ਕੋ। ਸੋਭਤਿ ਸੰਦਰ ਦੁਤੀ ਸਦਨ ਕੋ। ਬਾਰੰਬਾਰ ਸਮਸ^੨ ਪਰ ਹਾਥ।
 ਫੇਰਤਿ ਕਰਹਿੰ ਸੁਧਾਰਨਿ ਨਾਥ ॥ ੨੮ ॥ ਸਭਾ ਸਥਾਨ ਬਹੁਰ ਚਲਿ ਆਵੈ^੩।
 ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਦੇਖਿ ਸੁਖ ਪਾਵੈ^੪। ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਤੇ ਬੰਦਨ ਗਨ ਹੋਵੈ। ਜਿਤ
 ਦਿਸ਼ਿ ਪਿਖੈਂ ਤਾਪ ਤ੍ਰੈ ਧੋਵੈ ॥ ੨੯ ॥ ਹੋਤਿ ਬਿਲਾਵਲ ਦੌਕੀ ਫੇਰ। ਬਜਤਿ
 ਮਿਦੰਗ ਰਬਾਬ ਬਹੋਰ। ਸਭਾ ਲਗੀ ਸਭਿ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨੈ ਤੇ। ਬਿਮਲ ਆਤਮਾ
 ਹੋ ਮਤਿਵੈਤੇ ॥ ੩੦ ॥ ਕੇਚਿਤ ਗਯਾਨ ਬਾਰਤਾ ਬੁਝਹਿ। ਉਪਦੇਸ਼ਹਿੰ ਤਿਸ
 ਆਤਮ ਸੁਝਹਿ। ਕੇਚਿਤ ਸੇਵਾ ਕਰਹਿੰ ਬਿਸਾਲਾ। ਹੋਹਿ ਪੁੰਨ ਕਟਹਿੰ
 ਜਮ ਜਾਲਾ ॥ ੩੧ ॥ ਕੇਚਿਤ ਕਰਹਿੰ ਭਗਤਿ ਅਭਿਰਾਮ। ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ
 ਗੁਰ ਤਿਨ ਸਤਿਨਾਮੂ। ਐਸੀ ਲਿਵ ਲਾਗਹਿ ਉਰ ਅੰਤਰਸਿਮਰਨਿ ਨਿਸ
 ਦਿਨ ਰਹੈ ਨਿਰੰਤਰ ॥ ੩੨ ॥ ਜਿਸ ਤੇ ਮਨ ਹੁਇ ਜਾਇ ਇਕਾਗਰ।
 ਜਥਾ ਜੋਤਿ ਜੋਗੀਨਿ ਉਜਾਗਰ। ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਗੁਰ ਪੁਰਿ ਮਹਿੰ ਬਾਸਹਿੰ। ਜਹਾ
 ਸਦੀਵ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਹਿ ॥ ੩੩ ॥ ਕੇਚਿਤ ਪਾਵਹਿੰ ਆਤਮ ਗਯਾਨ। ਜਨਮ
 ਜਨਮ ਕੇ ਬੰਧਨ ਹਾਨਿ। ਡੇਢ ਜਾਮ ਲੋ ਜਬਿ ਦਿਨ ਆਵੈ। ਤਾਵਤ ਬੈਠੇ
 ਸਭਾ ਸੁਹਾਵੈ ॥ ੩੪ ॥ ਜਥਾ ਜੋਗ ਉਪਦੇਸ਼ਹਿੰ ਦਾਸ। ਕਰਹਿੰ ਕੁਮਤਿ ਕੇ ਈਧ
 ਬਿਨਾਸ਼। ਪੁਨਹਿ ਰਸੋਈਆ ਹਾਦਰ ਹੋਇ। ਠਾਢੇ ਰਹੈ ਬੰਦਿ ਕਰ ਦੋਇ ॥
 ੩੫ ॥ ਦਿਸ਼ਟਿ ਪਰਹਿ ਤਬ ਅਰਜ਼ ਗੁਜਾਰਹਿ। 'ਮਹਾਂਰਾਜ ਜੀ ਭੋਜਨ
 ਤਯਾਰਹਿ'। ਉਠਹਿੰ ਗੁਰੂ, ਸੁਚ ਸੰਗ ਸਥਾਨ। ਬੈਠਹਿੰ^੫, ਚਰਨ ਪਖਾਰਹਿੰ
 ਪਾਨ ॥ ੩੬ ॥ ਇਕ ਚੌਂਕੀ ਪਰ ਦੀਰਘ ਥਾਰ। ਇਕ ਪਰ ਬੈਠਹਿੰ ਆਪ
 ਉਦਾਰ। ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਅਚਿ ਭੋਜਨ ਨਾਨਾ। ਪਾਨੀ ਪਾਨ ਪਖਾਰਹਿੰ
 ਪਾਨਾ^੬ ॥ ੩੭ ॥ ਪੁਨ ਉਠਿ ਸੁਠ ਪੁੰਨ ਪਰ ਬਿਰੈ^੭। ਕ੍ਰੋਧਿਕ ਕਾਲ ਸੁਖੋਪਤਿ
 ਧਰੈ^੮। ਡੇਢ ਜਾਮ ਦਿਨ ਤੇ ਉਠ ਕਰਿ ਕੈ। ਧਰਹਿੰ ਮੋਚ ਆਲਸ ਪਰ ਹਰਿ-
 ਕੈ ॥ ੩੮ ॥ ਬਹੁਰ ਦਿਵਾਨ ਬਿਖੇ ਬਿਤ ਹੋਇ। ਦਰਸਨ ਕਰਹਿ ਆਨਿ ਸਭਿ
 ਕੋਇ। ਸੰਧਯਾ ਲਗਿ ਸੁਨਿ ਸ਼ਬਦ ਸ ਰਾਗ। ਕਰਹਿੰ ਸ੍ਰੋਧ ਜਨ ਪਿਖਿ
 ਅਨੁਰਾਗ ॥ ੩੯ ॥ ਚਤੁਰ ਘਟੀ ਨਿਸ ਸੀਤੀ ਹੋਰਿ। ਭੋਜਨ ਕਰਹਿੰ ਗਰ ਪਨ
 ਵੇਰ। ਸਾਮ ਜਾਇ ਨਿੰਦਾ ਬਸਿ ਹੋਬਿ^੯। ਧੋਵਹਿੰ ਬਰ ਪੁੰਨ ਪਰ ਮੋਦਿ।

^੧ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚ। ^੨ਦਾੜ੍ਹੇ। ^੩ਸੁਚਤਾ ਵਾਲੇ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ^੪ਪਾਨੀ ਪੀਕੇ ਹੋਥ ਧੋਵਦੇ ਹਨ।

॥੪੦॥ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਤੇ ਪੁਨ ਜਾਗਹਿ। ਸੋਚ ਸਨਾਨ ਕਰਨਿ ਕੋ ਲਾਗਹਿ।
ਇਕ ਸੋਇਕ ਗਾਗਰ ਕੇ ਸੰਗ। ਸਰਬ ਰਿਤੁਨਿ ਮੱਜਤਿ ਸਰਬੰਗ॥੪੧॥
ਇਮ ਨਿਸ ਦਿਨ ਕੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰੀਤੇ। ਜਿਨ ਤੇ ਜਨ ਅਨੇਕ ਉਧਰੀਤੇ।
ਖਸ਼ਟ ਮਾਸ ਕੀਰਤਿਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ। ਕਰਜੈ ਬਾਸ ਸਤਿਗੁਰ ਚਿਤਚਾਹੀ॥੪੨॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਰਸ ਹਿੰਦੋ ਦਸਮਿ ਰਾਸੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿਤ ਬਿਵਹਾਰ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਦਵਾਦਸਮੇ ਅੰਤੁ ॥ ੧੨ ॥

੧੩. [ਗੁਰ ਜੀ ਦਾ ਫੇਗਾ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਘੋਰੇ ਵਿਚ]।

ਏਹਗਾ ॥ ਰਹਜੈ ਕੋਸ ਭਰ ਨਗਰ ਤੇ ਗੌਰਾ ਸਿਵਰ ਲਗਾਇ। ਚਾਹਤਿ
ਕਰਜੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗੁਰ ਘਾਤ* ਕਛੁ ਨਹਿ ਪਾਇ ॥ ੧ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਨਿਸ ਦਿਨ
ਸਿਮਰਨਿ ਕਰਤਿ ਬਿਤਾਵੈ। ਨਿਜ ਸੈਨਾ ਕੋ ਧੀਰ ਧਰਾਵੈ। ਖਾਨ ਪਾਨ ਤੇ
ਪੋਖਨਿ ਕਰੈ। ਸਸਤੁ ਬਸਤੁ ਤੇ ਤਜਾਰੀ ਧਰੈ॥੨॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਚਢਨਿ ਕੋ
ਚਾਹਾ। ਬਿਚਰਹਿ ਦੋਸ਼ਨਿ ਜੰਗਲ ਮਾਂਹਾ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਤੱਦਵ ਕੇ ਤੀਰ।
ਗਮਨੇ ਸੰਗ ਮਹਾਂ ਭਟ ਭੀਗਾ॥੩॥ ਬਜਹਿ ਦੁਰੋਬ ਦੁੰਦਭਿਨਿ ਦੀਹਾ*। ਜਿਹ
ਸੁਨਿ ਸੁਰਨਿ ਹੁਇ ਰਣ ਪ੍ਰੀਹਾ*। ਹਯ ਪ੍ਰੇਰਹਿ ਗਹਿ ਤੁਪਕ ਚਲਾਵਹਿ*।
ਕੋਚਤਿ ਵਾਹਨਿ ਪੁਸ਼ਟ ਕੁਦਾਵਹਿ॥੪॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਅਰੁਢਿ ਤੁਰੰਗਾ।
ਬੋਗੀ ਚੋਚਲ ਬਲ ਸਰਬੰਗ। ਬਾਗ ਉਠਾਇ ਤੁੰਦ ਤਬਿ ਕਰਜੈ। ਨਟ ਸਮ
ਢਾਂਦਤਿ ਚਪਲਤਿ ਚਰਜੈ॥੫॥ ਕਰਹਿ ਕਵਾਇਦ ਤੋਮਰ ਤੀਰ। ਜਿਮ
ਰਣ ਮਾਰਤਿ ਹੈਂ ਬਰ ਬੀਰ। ਅਧਿਕ ਧਵਾਇ ਦੀਨਿ* ਮੈਦਾਨ। ਮਨ
ਮਨਿੰਦ ਜਿਹ ਬੋਗ ਮਹਾਨ॥੬॥ ਸਭਿਨਿ ਵਿਖਾਇ ਫੇਰਿ ਕਰਿ ਆਛੇ।
ਖਰੇ† ਮਿਲਾਵਨ ਸੈਨਾ ਪਾਛੇ*। ਮਾਰਗ ਢਲਤਿ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ। ਕੋਤਕ
ਕਰਤਿ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰਾ॥੭॥ ਸਿੱਖੀ ਮਗ ਦਿਢ ਕਰਨਿ ਅਨੂਪ। ਜਗ-
ਤੇਸੁਰ ਕੋ ਸਪਤਮ ਰੂਪ। ਸਤੱਦਵ ਤੀਰ ਤੀਰ ਚਲਿ ਆਵੈ*। ਦਿਨ ਗਮਨੈਂ
ਭੋਰਾ ਨਿਸ ਪਾਵੈ॥੮॥ ਕੋਤਿਕ ਮਹਿਲਾ† ਕੇ ਸੰਗ ਭੋਰੇ। ਲਜਾਏ ਸਤਿਗੁਰ
ਇਤ ਹੀ ਓਰੇ। ਸਰੀਦਨਿ* ਸਕਟਨਿ* ਮਹਿ ਗਨ ਦਾਸੀ। ਸੇਵਾ ਠਾਨਹਿ
ਜੇ ਨਿਜ ਪਾਸੀ॥੯॥ ਜਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਉਤਰੇ ਸੁਖ ਪਾਯੋ। ਹਿਤ ਤੇ ਗੌਰਾ

*ਦਾਉ, ਮੋਕਾ। *ਭਾਰੀ। * (ਈ) ਇੱਛਾ। *ਭਜਾ ਦਿੱਤਾ। *ਪਿਛਲੀ ਤੋਨੀ ਨੂੰ ਮਿਲਾਵਣ ਲਈ
ਖੜੋਟੇ। *ਰਬਾਂ। *ਗੋਭਿਆਂ। *ਪਾ:-ਪਲਾਵਹਿ। †ਪਾ:-ਕਰੇ।

‡ਸਤੱਦਵੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੀਤ ਵਿਚ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਏ। ਈਸਾਵਲੀ
ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਵਿਵਾਹ ਦੱਸੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਰਾਤਨ ਰੀਝ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ
ਵਿਆਹ ਆਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਬੇ ਰਾਸਿ ੫ ਅੰਸ ੨੭ ਅੰਕ ੪੬ ਦੀ ਟੋਠਲੀ ਦੁਕ।

ਕੌਸ ਰਹਾਯੋ । ਸੰਗ ਤੀਨ ਸੈ ਭੁਟ ਅਸਵਾਰ । ਤਦਹਿ ਜੰਗ ਬਝ ਆਯੁਧ
 ਧਾਰਿ ॥ ੧੦ ॥ ਨਿਸ ਬਿਸਰਾਮ ਕੀਨਿ ਸੁਖ ਪਾਏ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਤੇ ਪੁਨ
 ਸੁਪਤਾਏ । ਭਈ ਪੁਭਾਤਿ ਸੋਚ ਇਸ਼ਨਾਨੇ । ਜੀਨ ਡਾਰਿਹਯ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨੇ
 ॥ ੧੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਅਗਾਰੀ ਚਾਲੇ । ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਨੇ ਚਵਨੇ ਦਲ
 ਨਾਲੇ । ਪਾਛੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਰਣਵਾਸ । ਛੋਰੇ ਸੰਨਿਦਨ ਦਾਸੀ ਦਾਸ ॥ ੧੨ ॥
 ਸੁਧ ਲੇ ਕਰਿ ਰੋਰਾ ਚਢਿ ਚਾਲਾ । ਨਿਜ ਬਜਵਾਇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਿਸਾਲਾ ।
 ਸਤ੍ਰੰਦਵ ਨਿਕਟਿ ਨਿਕਟਿ ਚਲਿ ਆਵੈ । ਸਕਲ ਬਹੀਰ ਪਰਜੇ ਤਿਤ
 ਜਾਵੈ ॥ ੧੩ ॥ ਲਵਪੁਰਿ ਤੇ ਤੁਰਕਨਿ ਕੋ ਡੋਰਾ । ਜਾਤਿ ਚਲਨੇ ਉਮਰਾਵ
 ਬਡੋਰਾ । ਵਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਤੁਰਕੋ ਸਰ ਤੀਰ । ਪਰੰਚਨੇ ਚਹੈ ਮਹਾਂ ਭੁਟ ਭੀਰ
 ॥ ੧੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਅਗਾਰੀ ਆਏ । ਪਾਛੇ ਮਹਿਲਾਦਿਕ ਸਮੁਦਾਏ ।
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿਬੋ ਤਿਨ ਹੋਇ । ਤੁਰਕਨਿ ਅਨੀ ਬਿਲੋਕੇ ਸੋਇ ॥ ੧੫ ॥
 ਬੁਝਨੇ 'ਇਹ ਕਿਸ ਕੋ ਹੈ ਡੋਰਾ ?' । ਗਮਨਤਿ ਜਾਤਿ ਵਹੀਰ ਬਡੋਰਾ ।
 ਕਹਨੇ ਸੁਨਾਇ 'ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ । ਆਗੇ ਗਏ ਜੈਨ ਸਮੁਦਾਇ ॥ ੧੬ ॥
 ਤਿਨ ਕੋ ਇਹ ਬਹੀਰ ਉਤ ਜਾਈ' । ਜਬਿ ਤੁਰਕਨਿ ਐਸੀ ਸਧਿ ਪਾਈ ।
 ਸੈ ਉਮਰਾਵ ਕਹਨਿ ਤਬਿ ਲਾਗਨੇ । ਪੁਬਮ ਸੱਤਤਾ ਕੋਪ ਸੁ ਜਾਗਨੇ
 ॥ ੧੭ ॥ 'ਇਨ ਕੋ ਹੁਤੋ ਪਿਤਾਮਾ ਜਬੈ । ਮੋਰ ਪਿਤਾਮਾ ਮਾਰਨੇ ਤਬੈ ।
 ਮੁਰਲਸਖਾਨ ਬੀਰ ਬਰ ਬੰਕਾ । ਰਣ ਮੈਂ ਕਰਨੇ ਸੰਘਾਰ ਨਿਸ਼ੰਕਾ ॥ ੧੮ ॥
 ਅਬਿ ਔਚਕ ਭਾ ਮੇਲ ਹਮਾਰਾ । ਟੁਟ ਲੇਉ ਇਨ ਕੋ ਦਲ ਸਾਰਾ । ਸੰਨਿਦਨ
 ਛੋਰੇ ਲੀਜਹਿ ਘੋਰ । ਜਾਨਿ ਨਹੀਂ ਦਿਹੁ ਇਨਹਿ ਅਗੋਰ ॥ ੧੯ ॥ ਛੋਰੇ
 ਸਕਲ ਦੁਖਾਵਨਿ ਕਰੋ । ਜੇ ਕਰਿ ਖਰੋ ਕਰਹਿ ਤਬਿ ਲਰੋ' । ਇਮ ਸੁਨਿ
 ਸੁਨ ਤੁਰਕ ਸਮੁਦਾਏ । ਘੋਰਿ ਬਹੀਰ ਖਰੋ ਅਗੁਵਾਏ ॥ ੨੦ ॥ ਇਕ ਅਸਵਾਰ
 ਧਵਾਵਤਿ ਗਯੋ । ਮਿਲਨੇ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਭਾਖਤਿ ਭਯੋ । 'ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ! ਆਪ
 ਚਲੇ ਇਤ ਜਾਤੇ । ਪੀਛੇ ਮਿਲੈ ਤੁਰਕ ਰਿਸ ਰਾਤੇ ॥ ੨੧ ॥ ਘੋਰਨੇ ਸਕਲ
 ਵਹੀਰ ਤੁਮਾਰਾ । ਹਟਿ ਕਰਿ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇ ਉਦਾਰਾ' । ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਪ੍ਰਭੂ
 ਤੁਰੰਗ ਠਹਿਰਾਯੋ । ਸਕਲ ਪੁਬਲ ਦਲ ਸੰਗ ਮਿਲਾਯੋ ॥ ੨੨ ॥—ਆਨਿ
 ਜੰਗ ਕੋ ਕਾਰਜ ਪਰਜੇ । ਹਮਹਿ ਪਿਤਾਮੇ ਬਰਜਨਿ ਕਰਜੇ । ਅਸਮੰਜਸ
 ਹੋਈ ਅਬਿ ਆਨਿ—। ਖਰੋ ਬਿਚਾਰਨੇ ਗੁਰ ਭਗਵਾਨ ॥ ੨੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ

‘ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਵੇਜ ਨੇ । ਜੇ ਹਰ (ਆਪਣਾ ਦਲ ਲੜਨ ਲਈ) ਖੜਾ ਕਰਨ ਤਦੋਂ ਲੜੇ ।

ਬੂਝੈ 'ਕੌਨ ਪਿਛਾਰੀ'। ਜਬੇਦਾਰ ਆਵਤਿ ਬਲ ਭਾਰੀ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਿਨ
ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ। 'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਸੈਨਾ ਸਭਿ ਚਲਿ ਆਈ॥੨੪॥ ਸ਼ਸਤ੍ਰਹੀਨ
ਸਭਿ ਆਇ ਪਿਛਾਰੇ। ਸੁਨੈ ਦੂਰ ਦੰਦਭਿ ਧੁਨਕਾਰੇ। ਭਗਤੁ ਕੇਰ
ਨਿਨਾਵਾ ਆਵਤਿ। ਅਪਰ ਨ ਸੈਨਾਪਤਿ ਕੋ ਪਾਵਤਿ' ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਨਿ
ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਬਖਾਨਾ। 'ਜੇ ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਹੈ ਤਿਸ ਥਾਨਾ। ਅਪਨੀ
ਮਾਤਨਿ ਆਪਹਿ ਲਜਾਵਹਿ। ਲਰਹਿ ਤੁਰਕ ਸੋਂ ਸਕਲ ਬਚਾਵਹਿ'॥੨੬॥
ਇਸ ਕਹਿ ਚਪਲ ਤੁਰੰਗ ਚਲਾਯੋ। ਪਾਛੈ ਕਰਕ ਚਲੈ ਉਮਝਾਯੋ।
ਮਨ ਮਹਿ ਗਿਨਹਿ—ਨ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਰੇ। ਹਮ ਕੋ ਲਰਨਿ ਹੁਕਮ ਨਹਿ
ਕਰੇ॥੨੭॥ ਦਲ ਤੁਰਕਨਿ ਕੋ ਹੋਇ ਘਨੇਰਾ। ਹਮ ਮਾਰਹਿ, ਤਹਿ ਕਹੈ
ਨ ਫੇਰਾ—ਗੁਰ ਸਨਮੁਖ ਕੋ ਕਹੈ ਨ ਬੈਨਾਸੀਗ ਚਲਤਿ ਕਰਿ ਨੀਚੇ ਨੈਨ
॥੨੮॥—ਆਵਤਿ ਅੰਤਹਿਪੁਰਿ ਗੁਰ ਕੇਰਾ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਭਾ ਖੋਟ
ਬਡੇਰਾ—ਸਭਿ ਜੋਧਾ ਸੈਨਾਪਤਿ ਆਵਿ। ਤੂਸਨਿ ਚਲੇ ਬਿਨਾ ਅਹਿਲਾਦ
॥੨੯॥ ਜਹਾਂ ਤੁਰਕ ਦਲ ਇਕਠੇ ਹੋਯੋ। ਆਨਿ ਤਹਾਂ ਗੈਰੇ ਸਭਿ ਜੋਯੋ।
ਨਿਜ ਅਸਵਾਰਿਕ ਤਹਾਂ ਪਠਾਯੋ। 'ਗੁਰ ਵਹੀਰ ਕਜੈਂ ਤੁਮ ਅਟਕਾਯੋ ?
॥੩੦॥ ਆਗਾ ਛੋਰਿ ਦੇਹੁ ਹਮ ਜਾਨਾ। ਨਾਹਿ ਤ ਪਰਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਘਮਸਾਨਾ।
ਇਹਾਂ ਪ੍ਰਜਾ ਕੇ ਨਾਹਿਨ ਲੋਕ। ਕਰਿ ਬਲ ਕੋ ਜਿਨ ਲੇਤੇ ਰੋਕ ॥ ੩੧ ॥
ਮਾਰਨ ਮਰਨੋ ਕਾਜ ਹਮਾਰੋ। ਨਹਿ ਸਨਮੁਖ ਹੁਇ ਖਰੇ ਨਿਹਾਰੋ'। ਸੁਨਿ
ਤੁਰਕਨਿ ਮਠ ਮਾਨ ਬਡੇਰੇ। ਭਾਖੇ ਬਾਕ ਸਕੋਪ ਘਨੇਰੇ ॥ ੩੨ ॥
'ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤੁਹਾਰੇ ਲੈ ਹੈਂ ਛੀਨਾਹਤਹਿ ਨ ਫੇਰ ਬਨਹੁ ਜੇ ਦੀਨ'। ਜੇ ਪ੍ਰਿਯ
ਪਾਨ ਆਪਨੇ ਜਾਨਹੁ। ਹਯ ਆਯੁਧ ਕੋ ਤਜਾਗਿ ਪਯਾਨਹੁ'॥੩੩॥ ਇਸ
ਗੈਰੇ ਜਬਿ ਤਿਨ ਭੀ ਸੁਨੀ। ਲਰਨ ਹੇਤੁ ਰਿਸ ਕੀਨਸਿ ਘਨੀ।—ਅਬਿ ਗੁਰ
ਹਿਤ ਕੈ ਪ੍ਰਾਨ ਗਵਾਵੈਂ। ਕੈ ਰਣ ਜੀਤਿ ਖਤਾ ਬਖਸ਼ਾਵੈਂ ॥ ੩੪ ॥ ਸਮਾਂ
ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਰਹੈ ਹਮੇਸ਼। ਪਾਯੋ ਆਜ ਸਮੇਂ ਇਹ ਬੇਸ਼'। ਮੇ ਕੋ ਸ੍ਰਾਪ ਦੇਇ
ਸਮੁਦਾਇ। ਦੋਨਹੁ ਲੋਕਨਿ ਕਸ਼ਟ ਉਪਾਇ ॥ ੩੫ ॥ ਸੋ ਅਬਿ ਮਿਟਹਿ
ਕਰਹਿ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ। ਇਸ ਤੇ ਕੋ ਆਛੈ ਹੁਇ ਸ੍ਰਾਰਥ—ਇਸ ਗਿਨ ਮਨ

‘ਭਗਤੁ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨਿਨਾਵਾ।’ (ਸੂਰਮੇ) ਮਨ ਵਿਚ ਚਿੰਤਾਰਹੇ ਹਨ। ‘ਜੇ ਅਸੀਂ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਕਿਰ
ਕਹਿਣ ਨਾਂ (ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਲੜੇ)।’ ਇਕ ਅਸਵਾਰ। ‘ਸਾਮੁਣੇ ਖੜੇ ਹੋਕੇ ਨਾ ਤੋਕੋ, ਭਾਵ
ਰਾਹ ਛੱਡ ਦਿਓ।’ ‘ਜੇ ਦੀਨ ਬਣਗੇ ਤਾਂ ਵੇਰ ਨਹੀਂ ਮਾਰਾਂਗੇ।’ ਵਧੀਆ, ਢੰਗ।

ਮਹਿ ਬਹੁ ਉਤਸਾਹਾ ।—ਕਰੋਂ ਜੰਗ ਭੀਖਨ—ਚਿਤ ਚਾਹਾ ॥੩੬॥—ਜੇ ਅਬਿ
ਲਰੋਂ ਨ ਮੈਂ ਰਿਸ ਧਰਿ ਕੈ । ਕਰੋਂ ਨ ਮਾਰਨ ਮਰਨ ਬਿਚਰਿਕੈ । ਗੁਰਕੋ
ਕਾਜ ਬਿਗਰ ਬਡ ਜੈ ਹੈ । ਤੁਰਕ ਨ ਟਰਹਿ ਲੂਟਿ ਸਭਿ ਲੈ ਹੈਂ ॥ ੩੭ ॥
ਧ੍ਰਿਗ ਜੀਵਨ ਮੇਰੇ ਜਗ ਮਾਹੀ। ਕਹੈ ਜਗਤ 'ਜੋਧਾ' ਇਹ ਨਾਹੀ । ਬਿਗਰਤਿ
ਗੁਰ ਕੋ ਕਾਜ ਨਿਹਾਰਾ । ਲਰਿ ਕਰਿ ਗਨ ਰਿਪੁ ਕੋ ਨਹਿ ਮਾਰਾ' ॥ ੩੮ ॥
ਯਾਂਤੇ ਸਫਲ ਮਰਨ ਹੈ ਮੇਰਾ । ਜੀਤੇ ਸੁਧਰਹਿ ਕਾਜ ਬਡੇਰਾ । ਭਏ ਸਹਾਇ
ਆਨਿ ਗੁਰ ਨਾਥ । ਜਿਸ ਤੇ ਅਵਸਰ ਲਹਿ ਅਸ ਹਾਥ'—॥ ੩੯ ॥ ਇਮ
ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ । 'ਜੰਗੀ ਦੇਹੁ ਬਜਾਇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ' । ਭੋ ਸਿਖਹੁ !
ਲਿਹੁ ਬਲ ਸੰਭਾਰੇ । ਜੁਗ ਲੋਕਨਿ ਕੇ ਗੁਰ ਰਖਵਾਰੇ ॥ ੪੦ ॥ ਪਜਾਰੇ
ਪ੍ਰਾਨ ਨਹੀਂ ਅਬਿ ਕੀਜਹਿ । ਤੁਰਕ ਸਿੰਘਾਰਨਿ ਮਹਿ ਮਨ ਦੀਜਹਿ' ।
ਸੁਭਟ ਤੀਨ ਸੈ ਹੁਤੇ ਜੁ ਸੰਗ । ਸਭਿ ਕੋ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਭਾ ਹਿਤ ਜੰਗ ॥ ੪੧ ॥
ਸਭਿ ਸੂਰਨਿ ਕੋ ਭਯੋ ਅਨੰਦਾ—ਤੁਰਕ ਬੰਦ ਕੋ ਕਰਹਿ ਨਿਕੰਦ—। ਜਬਿ
ਦੁੰਦਭਿ ਇਨਹੂੰ ਬਜਵਾਯੋ । ਲਸ਼ਕਰ ਲਰਿਬੇ ਕੋ ਉਮਡਾਯੋ ॥੪੨॥ ਸਭਿ
ਬਹੀਰ ਇਕ ਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿ ਕਰਜੋ । ਫਰਕ ਸਾਥ ਗੁਰ ਦਿਸ਼ਿ ਚਲ ਪਰਜੋ ।
ਰੋਕਨਿ ਲਗੇ, ਸੁ ਗੋਰਾ ਅਰਜੋ' । ਤਜਾਗਿ ਤੁਫੰਗੈ' ਤੂਰਨ ਲਰਜੋ ॥ ੪੩ ॥

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਕ੍ਰਿਤ ਨਵਮਿ ਰਾਸਿ 'ਤੁਰਕਨ ਸੇ' ਬਖਿਰਾ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਧਰਨਨ ਨਾਮ ਤੁਫੰਗਾਏ ਅੰਸੂ ॥ ੧੩ ॥

੧੪. [ਗੋਰੇ ਦਾ ਤੁਰਕਾਂ ਨਾਲ ਯੁਧ] ।

ਦੇਹਰਾ ॥ ਸ਼ਲਖ ਤੁਫੰਗਾਨਿ ਕੀ ਛੁਟੀ ਲਗੇ ਤੁਰਕ ਤਨ ਘਾਇ । ਗਿਰੇ
ਤੁਰੰਗਾਨਿ ਤੇ ਤੁਰਤ ਜੇ ਅਤਿ ਹੈਂ ਅਗੁਵਾਇ' ॥੧॥ ਭੁੰਗ ਵੰਦ ॥ ਲਿਯੋ ਘੇਰ
ਆਗੇ ਖਰੋ ਤਾਂਹਿ ਠੋਰੇ । ਸਭੈ ਰੋਕਿ ਸੱਤੁ, ਬਡੇ ਬੀਰ ਗੋਰੇ। ਭਯੋ ਦੂਰ ਕੋ ਪੰਥ
ਚਾਲਜੈ ਬਹੀਰਾ । ਗੁਰੂ ਓਰ ਕੋ, ਛੋਰਿ ਚਿੰਤਾ, ਸਧੀਰਾ' ॥ ੨ ॥ ਰਿਪੂ ਦੌਰਿ,
ਜਾਂਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਕੋ ਚਲੀਤੇ' । ਤਿਤੈ ਘੇਰਿ ਆਗੈ ਤੁਫੰਗੈ ਹਨੀਤੇ' । ਨਹੀਂ
ਜਾਨਿ ਦੀਨੇ ਬਹੀਰੇ ਪਿਛਾਰੀ । ਰਚਜੈ ਜੰਗ ਭੀਮ ਰਿਸੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ॥੩॥
ਕਰੇ ਤੇਜ ਤਾਜੀ ਧਰੇ ਹਾਥ ਨੇਜੇ । ਪਰੇਏ ਪਰੇ* ਸੋ ਜਮਧਾਮ ਭੇਜੇ' । ਚਲੈ

੧(ਮਸ਼ੀ) ਨੇਸਾ ਸਮਾ ਨੱਥਾ ਹੈ । ੨ਤੁਰਕ ਰੋਕਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਗੋਰਾ ਅੜ ਖਲੋਤਾ । ੩ਤੁਰਕਾਂ ਚਲਾ
ਕੇ । ੪ਮੁਹਰਏ । ੫ਵਹੀਰ (ਤੁਰਕ ਦਲ ਤੋਂ) ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰ ਜੀ ਦੀ ਤਰਫ ਵਾਲੇ ਰਖਤੇ ਤੇ ਦੌਲ
ਪਿਆ, ਚਿੰਤਾ ਛੱਡ ਕੇ, ਧੀਰਜ ਨਾਲ । ੬(ਜਿਸ) ਤਰਫ ਨੂੰ (ਵਹੀਰ) ਜਾਂਦਾ ਸੀ । ੭(ਗੋਰੇ ਤੁਰਕਾਂ)
ਤੁਰਕਾਂ ਮਾਰਦੇ । ੮(ਜੋ) ਪਰੇਏ ਗਏ..... । (ਅ) ਪਰੇਏ ਪਰੇ (ਦੂਰ ਮਾਰੇ ਤੇ) ਜਮ ਧਾਮ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ।

*ਪਾ: -ਬਟੇ=ਫੜਿਆਂ ਵਾਂਗੂ ।

ਤੀਰ ਤੀਖੇ ਧਸੈਂ ਦੇਹ ਫੇਰੇ। ਗਿਰੇ ਬੀਰ ਭੂਮੈਂ, ਫਿਰੈਂ ਛੁਛ ਘੋਰੇ ॥੪॥ ਕੜਾ-
ਕਾੜ ਬੰਦੂਕ ਛੁੱਟੀ ਕੜਕੈ। ਭਏ ਘਾਵ ਜੋਧਾਨਿ ਤੇਰੇ ਸੜਕੈ। ਮਿਲੈਂ ਬੀਰ,
ਬਾਹੈਂ ਕਟੈਂ ਅੰਗ ਛਾਰੈਂ। ਕਰੈਂ ਬੀਰ ਹੇਲਾ ਸੁ ਮਾਰੈ ਪੁਕਾਰੈ ॥੫॥ ਜਬੈ ਮਾਰ
ਐਸੀ ਕਰੀ ਸੂਰ ਗੋਰੇ। ਹਟੇ ਮੂੰਡ ਫੁਟੇ* ਪਿਖੇ ਤਾਂਹਿ ਠੋਰੇ। ਪਰੇ ਘਾਵ ਏ ਕੇ
ਕਿਤੇ ਪਾਨਿ ਜਾਚੈ। ਭਕਾਭੱਕ ਲੋਹੁ ਚਲੈ ਧੂਲ ਰਾਚੇ ॥੬॥ ਏਹਰਾ ॥ ਠਟਕੀ*
ਚਮ੍ਹੂ ਬਿਲੋਕਿ ਕੈ ਰਿਸਜੈ ਕਹਤਿ ਉਮਰਾਵ। ‘ਪਿਖਹੁ ਕਹਾਂ ਠਾਂਢੇ ਅਬਹਿ
ਕਜੈ ਨ ਛਾਲਤੇ ਘਾਵ ॥੭॥ ਇਨਹਿ ਪਲਾਵਹੁ ਜੇ ਖਰੇ ਇਕ ਬਿਰ ਹੇਲਾ
ਛਾਲਿ। ਪੁਨ ਬਹੀਰ ਲੂਟਹੁ ਸਕਲ ਬਡੈ ਸਮਾਲਹੁ ਮਾਲ’ ॥੮॥ ਰਸਾਵਲ ਛੰਦਾ ॥
ਸੁਨੀ ਕਾਨ ਬਾਨੀ। ਪਤੀ ਜਾਨ ਮਾਨੀ*। ਤੁਫੰਗੈਂ ਸੰਭਾਰੀ। ਬਰੂਦਾਨਿ ਛਾਰੀ
॥ ੯ ॥ ਠੁਕੀ ਫੇਰ ਗੋਰੀ। ਕਰੀ ਤਜਾਰ ਛੋਰੀ। ਤੜਾਕੇ ਉਠਾਏ*। ਪਲੀਤੇ
ਧੁਖਾਏ ॥ ੧੦ ॥ ਭਵਾਏ ਤੁਰੰਗਾ। ਬਡੇ ਬੰਗ ਸੰਗਾ। ਕਰੇ ਨੇਰ ਆਏ।
ਸੁ ਨੇਜੈ ਭੁਮਾਏ ॥ ੧੧ ॥ ਰਿਸਜੈ ਬੀਰ ਗੋਰਾ। ਖਰੇ ਤਾਂਹਿ ਠੋਰਾ। ਸੁ ਪੈਰੈ
ਜਮਾਏ। ਨਹੀਂ ਚਾਲ ਪਾਏ* ॥੧੨॥ ਤੁਫੰਗਾਨਿ ਗੋਰੀ। ਇਕੰ ਬਾਰਿ ਛੋਰੀ।
ਬਕੈਂ ਸਿੱਖ ਸਾਰੇ। ‘ਲਿਜੈ ਸੱਤ ਮਾਰੇ’ ॥ ੧੩ ॥ ਤਿਨ੍ਹੇ ਜੋਰ ਘਾਲਾ। ਮਹਾਂ
ਹੇਲ ਛਾਲਾ। ਸਹਜੈ ਠਾਂਢ ਹੁੰ ਕੈ। ਹਨੈ ਕ੍ਰੋਧ ਕੈ ਕੈ ॥ ੧੪ ॥ ਉਥਲੈਂ,
ਪਥਲੈਂ। ਨਹੀਂ ਪਾਇ ਹੱਲੈਂ। ਰਿਪੁ ਤੁੰਡ* ਤੋਰਾ। ਦਿਯੇ ਪਾਛ ਮੋਰਾ ॥੧੫॥
ਪੁਨੈਂ ਕੋਪ ਛਾਈ। ਘਨੀ ਸੈਨ ਆਈ। ਤੁਫੰਗੈਂ ਚਲਾਈ। ਸੁ ਧੋਂਸੇ ਬਜਾਈ
॥ ੧੬ ॥ ਉਲੰਘੈਂ ਬਹੀਰੈ*। ਪਿਖਜੈ ਨਾਂਹਿ ਤੀਰੈ*। ਤਬੈ ਗੋਰ ਬੀਰੈ।
ਲਰਜੈ ਧਾਰਿ ਧੀਰੈ ॥ ੧੭ ॥ ਹਟੇ ਬੋਰ ਪਾਛੈ*। ਮਚਜੈ ਲੋਹ ਆਛੈ। ਦਿਨੈ
ਅੰਤ ਜਾਨੈ*। ਹਨੈ ਤਾਂਹਿ ਬਾਨਾ ॥ ੧੮ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾਨੈਂ ਨਿਕਾਰੀ। ਫਿਰੀ
ਫੂਕਿ ਮਾਰੀ*। ਹੱਥਾਵੱਥ ਹੋਏ। ਰਿਪੁ ਪਾਨ ਖੋਏ ॥ ੧੯ ॥ ਨਹੀਂ ਜਾਨਿ
ਦੀਨੈ। ਜਿਨ੍ਹੇਂ ਵਾਰ ਕੀਨੈ। ਮਹਾਂ ਬੀਰ ਗੋਰਾ। ਫਿਰਜੈ ਜੰਗ ਦੋਰਾ ॥੨੦॥
ਭਰੀ ਸ਼੍ਰੋਲ ਸਾਰੀ। ਕ੍ਰਿਪਾਨੈਂ ਸੰਭਾਰੀ। ਖਚਾਖੱਚ ਬਾਹੈਂ। ਕਟੈਂ, ਅੰਗ
ਲਾਹੈਂ ॥ ੨੧ ॥ ਘਨੈਂ ਜੰਗ ਘਾਲਾ। ਭਈ ਭੂਮ ਲਾਲਾ। ਗਿਰੇ ਰੰਝ

*ਠਠਬਰੀ। *ਮਾਲਕ ਜਾਣਕੇ ਮੰਨੀ। *ਤੜਤੜ ਸ਼ਬਦ ਦੋਇਆ (ਅ) ਵੇਤੀ ਨਾਲ ਵੇਰ ਭਰੀ
(ਇੰਦੂਕ)। *ਦੋਰ ਚਲਾਏ ਨਹੀਂ। *ਮੂੰਹ। *ਵਹੀਰ (ਵੂਰ) ਨੰਘ ਗਿਆ। *ਨੇਜੈ ਨਾ ਦੋਇਆ
(ਗੋਰੇ ਨੇ)। *ਏੜਾ ਪਿੱਛੇ ਹਟਿਆ (ਗੋਰਾ)। *ਨੇਜੈ ਦੋਕੇ ਵਾਹੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ।

*ਪਾ:-ਮੂਢ ਖੋਟੇ।

ਮੁੰਡੇ । ਕਰੇ ਖੰਡ ਤੁੰਡੇ ॥ ੨੨ ॥ ਏਹਗ ॥ ਲਰਤਿ ਰਹਜੇ ਗਨ ਤੁਰਕ ਸੋ
ਹਤਹਿ ਤੁਪਕ ਤਰਵਾਰ । ਨਹੀਂ ਜਾਨਿ ਆਗੇ ਦੀਏ ਅਰਜੇ ਮਨੀਂਦ
ਕਿਵਾਰ ॥ ੨੩ ॥ ਅੰਤਹਿ ਪੁਰਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੋ ਅਪਰ ਬਹੀਰ ਸਮੂਹ । ਵਸਤੁ
ਸਹਿਤ ਸੁਖ ਸੋ ਗਏ ਭਯੋ ਨ ਕੋ ਪ੍ਰਤਿਯੂਹ ॥ ੨੪ ॥ ਤੇਟਕ ਛੰਦ ॥ ਦਿਨ
ਕੋਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹਜੇ ਜਬਿ ਲੋ । ਕਰਿ ਜੰਗ ਅਰਜੇ ਬਿਰ ਹੂੰ ਤਬਿ ਲੋ । ਪੁਨ
ਸੂਰ ਅਬਜੇ ਤਮ ਫੈਲ ਗਯੋ । ਰਣ ਮੈਂ ਨਹਿ ਦੇਖਨਿ ਹੋਤਿ ਭਯੋ ॥ ੨੫ ॥
ਤੁਰਕਾਨਿ ਤਬੇ ਤਮ ਜਾਨਿ ਤਹਾਂ ਰਣ ਤਜਾਗਿ ਹਟੇ ਉਮਰਾਵ ਜਹਾਂ ॥ ਅਬਿ
ਨਾਂਹਿ ਚਲੈ ਬਸ ਰਾਤ ਪਰੀ । ਅਰੁ ਸੈਨ ਅਰੀ ਕਰਿ ਜੋਰਿ ਲਰੀ ॥ ੨੬ ॥
ਬਿਚਲੇ ਨਹਿ* ਧੀਰਜ ਧਾਰਿ ਰਹੇ । ਭਟ ਨਾਹਕ ਭੇੜ ਮ੍ਰਿਤੁ ਸੁ ਲਹੇ ।
ਤੁਰਕਾਨਿ ਤਹਾਂ ਹਟਿ ਡੋਰ^੧ ਕਿਯੋ ॥ ਮ੍ਰਿਤੁ ਘਾਇਲ ਦੇਖਿ ਸੰਭਾਲ ਲਿਯੋ ॥
੨੭ ॥ ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਦੰਦਭਿ ਵਾਵਤਿ ਭਾ । ਹਰਿਰਾਇ ਗੁਰੂ ਦਿਸਿ ਜਾਵਤਿ
ਭਾ । ਜਬਿ ਕੋਸ ਰਹੇ ਬਿਰ ਹੋਤਿ ਭਯੋ । ਨਿਜ ਸੂਰ ਸੁੰ ਡੋਰ ਲਗਾਇ ਦਿਯੋ
॥ ੨੮ ॥ ਗੁਰ ਤੀਰ ਬਹੀਰ ਗਯੋ ਸਭਿ ਹੂੰ । ਗੁਰ ਬੁਝਨ ਕੀਨਿ ਮਿਲੇ ਜਬਿ
ਹੂੰ । ‘ਤੁਰਕਾਨਿ ਨਹੀਂ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਯੋ । ਪਹੁੰਚੇ ਅਪਨੀ ਵਸਤੁ ਸੁ ਲਿਯੋ
॥ ੨੯ ॥ ਕਿਮ ਜੰਗ ਭਯੋ ਬਡ ਨਾਦ ਉਠਜੇ । ਕਹੁ ਕੇਤਿਕ ਸੂਰਨਿ ਬੰਦ
ਲੁਠਜੇ?’ । ਤਿਨ ਬੀਚ ਹੁਤੇ ਮਤਿਮਾਨ ਮਹਾਂ । ਸਭਿ ਜੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਇ
ਕਹਾ ॥ ੩੦ ॥ ‘ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਸ਼ੱਤੁ ਬਿਲੋਕ ਲਏ । ਲਲਕਾਰਤਿ ਨੇਰ ਜਿ
ਆਨ ਕਿਏ । ਬਰਜੇ ਤਰਜੇ ਬਹੁ ਬਾਰਿ ਜਬੈ । ਨ ਮਿਟੇ ਕਰਿ ਦੋਰ ਪਰੇ ਸੁ
ਤਬੈ ॥ ੩੧ ॥ ਨਿਜ ਸੂਰਨਿ ਕੋ ਲਲਕਾਰਿ ਭਲੇ ॥ ਬਿਰ ਅੱਗੂ ਭਯੋ ਨਹਿ ਪੈਰ
ਚਲੇ । ਰਣ ਬੰਭ ਮਨੋ ਤਿਸ ਥਾਨ ਖਰਜੇ । ਤੁਰਕਾਨਿ ਬਿਲੋਕਤਿ ਜੋਰ
ਕਰਜੇ ॥ ੩੨ ॥ ਤਬਿ ਮਾਰ ਤੁਫੰਗਨਿ ਹੋਨਿ ਲਗੀ । ਬਹੁ ਜੰਗ ਮਚਜੇ ਰਿਸ
ਭੂਰ ਜਗੀ ॥ ਸਭਿ ਰੋਕ ਰਖੇ ਹਤਿ ਸ਼ੱਤੁ ਤਹਾਂ ॥ ਨਹਿ ਆਵਨਿ ਦੀਨਿ ਬਹੀਰ
ਜਹਾਂ ॥ ੩੩ ॥ ਤਰਵਾਰਨਿ ਕੇ ਸੁ ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰੇ ਗਨ ਸ਼ੱਤੁ ਮਰੇ ਅਗਵਾਨ
ਲਹੇ । ਬਹੁ ਘਾਲ ਰਹੇ ਬਲ ਆਵਨ ਕੋ । ਤਿਹਿ ਥਾਨ ਰੋਖੇ, ਕਰਿ ਘਾਵਨ
ਕੋ ॥ ੩੪ ॥ ਵਸਤੁ ਨ ਗਈ, ਨਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਭਯੋ । ਪਹੁੰਚੇ ਚਲਿ ਪੰਥ ਅਨੰਦ
ਕਿਯੋ । ਤੁਮ ਆਪ ਸਹਾਇਕ ਹੋਇ ਰਹੋ ॥ ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਬੀਰ ਬਿਲੋਦ ਅਹੇ
॥ ੩੫ ॥ ਡਰਹੀਨ ਲਰਜੇ, ਤੁਰਕਾਨ ਹਤੇ । ਬਹੁ ਸ਼ੱਤੁ ਹੁਤੇ ਪਰ ਲੀਨ ਫਤੇ ॥

*ਤਖਤਿ ਵਾਂਝਾ *ਮਹਲਾ *ਬਿਘਨ (ਸਿਸ, ਪ੍ਰਤ੍ਰਯੁਹ) *ਵੇਰੀਆਂ ਦੀ *ਵੇਰਾ *ਪਾ:-ਬਿਚਲੇ ਨਹੀਂ

ਜਬਿ ਲੈ ਉਲੰਘੇ ਸਭਿ ਆਇ ਗਏ। ਤਬਿ ਲੈ ਲਰਤੇ ਬਿਤ ਹੋਤਿ ਭਏ
 ॥੩੬॥ ਜਬਿ ਜਾਨਿ ਲਈ-ਮੁਖ ਮੰਗ ਮਥੈ। ਪਹੁੰਚੇ ਗੁਰ ਤੀਰ-ਚਲਨੇ ਸੁ
 ਤਥੈ। ਨਹਿ ਜਾਇ ਤਰੀਫ ਕਰੀ ਤਿਸ ਕੀ। ਹਤਿ ਬੰਦ, ਸਹਾਇ ਨਹੀਂ
 ਕਿਸ ਕੀ ॥ ੩੭ ॥ ਗੁਰ ਰੇਤੁ ਸ਼ਰੀਰ ਨ ਪਸਾਰ ਧਰਨੈ। ਭਟ ਥੋਰ ਲੀਏ
 ਬਹੁ ਮੰਗ ਲਰਨੈ। ਤਮ ਹੋਤਿ ਭਏ ਪਿਖਿ ਸੋਤੁ ਹਟੋਤਜਿ ਦੂਰ ਗਏ ਤਬਿ
 ਏਹੁ ਮਿਟੇ ॥੩੮॥ ਅਬਿ ਦੰਦਭਿ ਵਾਵਤਿ ਆਵਾਤ ਭਾ। ਹੋਇ ਦੂਰ ਸੁ ਡੇਰ
 ਲਗਾਵਤਿ ਭਾ। ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ। ਨਿਜ ਸਿੱਖ ਮਹਾਨ
 ਸੁ ਜਾਨਿ ਲਏ ॥ ੩੯ ॥ ਤਤਕਾਲ ਪਠਾਵਨ ਦਾਸ ਕਰਨੈ। 'ਤਿਹ ਲਜਾਉ
 ਹਕਾਰਿ, ਬਿਸਾਲ ਲਰਨੈ। ਅਪਰਾਧ ਕਰਨੈ, ਬਖਸ਼ੈਂ ਸਭਿ ਹੁੰਦੁਖ ਬੰਦਨਿ
 ਤੇ ਛੁਟਕੈਂ ਅਬਿਹੂੰ' ॥ ੪੦ ॥ ਸੁਨਿ ਆਇਸੁ ਸੇਵਕ ਧਾਇ ਗਏ। ਗੁਰ
 ਬਾਕ ਸੁਨਾਵਨਿ ਤਾਂਹਿ ਕਿਯੋ। ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਹਾਥਨਿ ਬੰਦਿ ਭਲੇ। ਅਭਿ-
 ਬੰਦਨ ਕੀਨਿ ਤਹਾਂ ਸੁ ਖਲੇ ॥ ੪੧ ॥ ਕਾਹ 'ਤੂੰ ਚਲਿ, ਮੈਂ ਪੁਨ ਆਵਤਿ
 ਹੋਂ। ਨਿਜ ਸੁਦਨ ਡਰੈ ਲਗਾਵਤਿ ਹੋਂ। ਤਨ ਘਾਇਲ ਸ਼੍ਰੋਣ ਬੰਭਾਵਤਿ
 ਹੋਂ। ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਕਨਿ ਧਾਰ ਬਤਾਵਤਿ ਹੋਂ' ॥ ੪੨ ॥ ਸੁਨਿ ਸੇਵਕ ਬਾਜ
 ਧਵਾਇ ਗਏ। ਜਿਮ ਗੰਭੀਰ ਕਹਨੈ ਜੁ ਸੁਨਾਇ ਦਯੋ। ਗੁਰ ਫੇਰ ਪਠਾਵਨਿ
 ਕੀਨਿ ਤਥੈ। 'ਬਿਨ ਦੇਰ ਇਹਾਂ ਤਿਸ ਲਜਾਉ ਅਬੈ' ॥੪੩॥ ਪੁਨਿ ਧਾਇ
 ਗਏ 'ਸਹਿਸਾਇ ਚਲੇ। ਗੁਰ ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਆਪ ਖਲੇ। ਕਹਿ ਮੋਹਿ
 ਉਤਾਇਲ ਭੇਜ ਦਿਯੋ। ਅਬਿ ਚਾਹਸ ਤੀਰ ਮਿਲਾਇ ਲਯੋ' ॥ ੪੪ ॥
 ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਫੇਰ ਉਚਾਰਤਿ ਹੈ। 'ਕਹੀਏ ਪਗ ਪਾਨ ਪਖਾਰਤਿ ਹੈ। ਰਜ
 ਅੰਗਉਤਾਹ ਸੁ ਆਵਾਤ ਹੀਗੁਰ ਹਰਨਿ ਕੋ ਲਲਚਾਵਤਿ ਹੈ' ॥੪੫॥ ਸੁਨਿ
 ਸੇਵਕ ਜਾਇ ਸੁਨਾਇ ਦਯੋ। ਗੁਰ ਦਾਸ ਪਠਾਵਨ ਆਨ ਕਿਯੋ। 'ਅਬ
 ਜਾਇ ਕਹੋ ਭਗਤੁ ਸੁਤ ਕੋ। ਚਲਿ ਜੇ ਨਾਹ ਆਵਤਿ ਹੋਂ। ਏਤ ਕੋ ॥੪੬॥
 ਗੁਰ ਤੋ ਢਿਗ ਆਪਹਿ ਆਵਤਿ ਹੋਂ। ਗਮਨੇ ਨਤੁ, ਆਪ ਬੁਲਾਵਾਤ ਹੈ'।
 ਇਮ ਜਾਇ ਕਹਨੈ ਸੁਨਿ ਤੁਰਨ ਹੀ। ਗਮਨਨੇ ਪਾਖਬੇ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਹੀ
 ॥੪੭॥ ਏਹਗਾ॥ ਰਜ ਸਮੇਤ ਆਯੁਧ ਲਗੇ ਚਵਿ ਕਰਿ ਚਲਨੈ ਤੁਰੰਗਾਬੈਠੇ
 ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ ਜਹਿ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਉਮੰਗ ॥ ੪੮ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਚਿੰਤ
 ਦਸਮਿ ਰਾਮੇ 'ਚੌਰਸਾਲ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੇ ਨਾਮ ਚੌਦਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥ ੧੪ ॥

ਬਹੁਤੇ ਮਾਰੇ (ਉਸ ਨੇ) ਕਿਸੇ ਦੀ (ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ) ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ। ਏਹਗਾ।